

SEJNI ZAPISKI

SKUPŠČINE SOCIALISTIČNE REPUBLIKE SLOVENIJE

SEJE

OD 15. VI. 1972

DO 31. VIII. 1972

21

LJUBLJANA

1 9 7 3

SEJNI ZAPISKI

SKUPŠČINE SOCIALISTIČNE
REPUBLIKE SLOVENIJE

SEJE OD 15. VI. 1972 DO 31. VIII. 1972

LJUBLJANA 1973

H-S : 18/211

Aktrojarlat Skupšine SRS
dokumentacija

Lm. st. 374/73

REPUBLIŠKI ZBOR

43. seja

(21. junija 1972)

Predsedovala: Miran Goslar,
predsednik republiškega zbora in

Lojzka Stropnik,
podpredsednica republiškega zbora

Začetek seje ob 9.10.

Predsednik Miran Goslar: Tovarišice in tovariši, pričenjam 43. sejo republiškega zbora.

Za današnjo sejo so se opravičili: Jože Žnidaršič, Jože Brilej, Miran Cvenk, Majda Benedik, Miha Prosen, Jožko Štrukelj, Dušan Horjak, Boris Vadnjal, Boris Jarc, Sergej Kraigher, Janko Burnik, Zora Tomič, Benjamin Božiček, Zoran Lešnik, Leopold Krese in Vladimir Vrečko.

Predlagam naslednji dnevni red:

1. odobritev zapisnika 42. seje republiškega zbora;
2. poslanska vprašanja;
3. fragmenti za formiranje raziskovalne politike;
4. zaključni račun sklada Borisa Kidriča za leto 1971;
5. finančni načrt sklada Borisa Kidriča za leto 1972;
6. osnutek zakona o telesnokulturnih skupnostih;
7. osnutek zakona o sredstvih za financiranje telesnokulturne dejavnosti v Sloveniji;
8. osnutek zakona o obveznem pošiljanju tiskov;
9. statut Prešernovega sklada;
10. osnutek zakona o notranjih zadevah;
11. osnutek zakona o stalni evidenci splošne volilne pravice in o volilnih imenikih;
12. predlog zakona o referendumu;
13. predlog zakona o pravosodnem izpitu;
14. volitve in imenovanja.

Se strinjate s tem dnevnim redom? (Poslanci se strinjajo.)

Prehajam na 1. točko dnevnega reda, to je na odobritev zapisnika 42. seje. Zapisnik ste prejeli danes na klop. Ali ga bomo zato lahko odobrili šele na prihodnji seji? (Da.)

Naslednja, to je 2. točka dnevnega reda, so poslanska vprašanja.

Republiški sekretar za finance, tovariš Jože Florjančič, bo odgovoril na vprašanje Lojzeta Napotnika.

Jože Florjančič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Poslanec republiškega zbora Lojze Napotnik je postavil izvršnemu svetu naslednja vprašanja:

1. Kako izvršni svet ocenjuje multilateralno kompenzacijo?
2. Kaj naj storijo in na koga naj se podjetja obrnejo, da jim bodo poravnane tiste terjatve, ki jim niso bile poravnane s kompenzacijo?
3. Kaj naj kot poslanec rečem volivcem, ker je zaradi tega ogroženo normalno poslovanje sicer dobrih in uspešnih podjetij, pa tudi izplačilo osebnih dohodkov?

Odgovor:

1. Izvršni svet skupščine Socialistične republike Slovenije je o uspešnosti multilateralne kompenzacije zavzel svoje stališče že v odgovoru na vprašanje poslanca gospodarskega zbora skupščine SR Slovenije tovariša Jožeta Kneza. Odgovor je bil objavljen v dnevnem tisku, vendar ga kljub temu na kratko povzemam:

Kljub nekaterim hibam — na primer počasnejše prijavljanje dolgov, napake pri prijavljanju dolgov, počasno izvajanje akceptnih nalogov, počasno prelivanje sredstev med republikami — je kompenzacija imela tudi nekatere pozitivne učinke. Vendar pa širi žarišča nelikvidnosti. Podatki službe družbenega knjigovodstva so pokazali, da so bili dolgovi v Socialistični republiki Sloveniji koncentrirani pri manjšem številu dolžnikov. S kompenzacijo so bile poravnane tudi številne obveznosti, ki so bile stare po več mesecev ali celo let. Čeprav se kompenzacija izvaja že dva meseca, je še vedno hitrejša od navadnega poravnavanja računov, ki traja v poprečju približno tri mesece, pri sodnih sklepah pa celo 6 mesecev.

Izkazalo se je, da so se nekatere organizacije združenega dela, ki sicer v redu poslujejo, znašle v finančnih težavah, saj so jim bili blokirani celo računi. Čeprav so bile nekaterim organizacijam kompenzirane večje obveznosti kot terjatve, to ni imelo samo negativnih posledic. Upniki so tako bolj spoznali svoje kupce, kar je tudi velika pozitivna lastnost večstranske kompenzacije. Iz navedenega lahko sklepamo, da kompenzacija ne odpravlja vzrokov nelikvidnosti, ampak samo njene posledice.

2. Z zakonom o dopolnitvi zakona o službi družbenega knjigovodstva ima služba družbenega knjigovodstva pravico, da pri kontroli dolgov prijavljenih za prvo multilateralno kompenzacijo, izda zanje plačilni nalog in ga uvede v evidenco vrstnega reda poravnavanja, ki ga izvrši po določilih člena 34 do 38 zakona o službi družbenega knjigovodstva.

3. Pričakovali smo, da bo multilateralna kompenzacija ogrozila poslovanje nekaterih organizacij združenega dela, med katerimi so takšne, ki sicer uspešno poslujejo. Zaradi tega bodo lahko tudi pri njih nastali problemi v zvezi z izplačilom osebnih dohodkov, pa tudi s poravnavo drugih obveznosti. Menimo pa,

da je to le začasen pojav, ki je odvisen le od bonitete kupcev, s katerimi prizadete organizacije sklepajo posle. Nedvomno bodo morali upniki-prodajalci v prihodnje veliko previdneje izbirati kupce za svoje blago in si zagotoviti pravočasno plačilo, da ne bi zašli v enake težave.

Predsednik Miran Goslar: Na vprašanje Poldeta Mačka odgovarja Aleksander Škraban, pomočnik republiškega sekretarja za gospodarstvo.

Aleksander Škraban: Poslanec republiškega zbora skupščine SR Slovenije tovariš Polde Maček je v zvezi s kršitvami zakona o oblikovanju in družbeni kontroli cen (Uradni list SFRJ, št. 12/67) postavil naslednje vprašanje:

Zanima me, koliko kršilcev tega zakona je republiška tržna inšpekcija prijavila in koliko je višina denarnih kazni v Sloveniji. Dalje me zanima, čigav dohodek je denarna kazen in ali je opredeljena namenska poraba teh sredstev. Sprašujem zato, ker je bilo ob izreku kazni neki delovni organizaciji v odločbi navedeno, da se plača znesek na podružnico SDK na podlagi 20. člena zveznega zakona o tržni inšpekciji. Torej naj bi bile kazni dohodek republike. V obrazložitvi odločitve republiškega sekretariata za gospodarstvo na pritožbo delovne organizacije pa je navedeno, da je denarna kazen dohodek občine. Ne glede na to, ali je kazen dohodek republiškega ali občinskega proračuna, menim, da to ni prav. Potrebno bi bilo proučiti možnost, da se ta sredstva vrnejo kupcem, ki so bili oškodovani zaradi zvišanja cen. Če pa takšna rešitev ni mogoča, naj bodo kazni dohodek sklada skupnih rezerv delovnih organizacij.

Čeprav je zadnje vprašanje že predlog, želim zvedeti, kakšno je stališče izvršnega sveta do njega.

Odgovor:

Iz vprašanja je mogoče sklepati, da ima poslanec v mislih upravni ukrep odvzema razlike v ceni, ki ga na podlagi 20. člena temeljnega zakona o tržni inšpekciji izreče tržni inšpektor. To ni kazen, ki jo izreče sodišče zaradi gospodarskega prestopka. Zato se v odgovoru omejujemo na ukrepe, ki jih tržna inšpekcija v Sloveniji izreka na podlagi 20. člena omenjenega zakona.

Zaradi kršitve predpisov o cenah so tržni inšpektorji v letu 1970 izdali 65 odločb in odvzeli razliko v ceni v skupnem znesku 1 149 596 dinarjev. V letu 1971 so izdali 104 odločbe in odvzeli razliko v ceni v skupnem znesku 2 223 305 dinarjev. V štirih letošnjih mesecih so po nepopolnih podatkih izdali 49 odločb in odvzeli razliko v ceni v skupnem znesku 1 705 691 dinarjev.

Ker je bil v vseh naštetih primerih utemeljen sum, da je bil storjen gospodarski prestop, so tržni inšpektorji hkrati s temi ukrepi vložili tudi ovadbe pristojnim javnim tožilstvom. Temeljni zakon o tržni inšpekciji določa v 21. členu, da je razlika v ceni, odvzeta po 20. členu omenjenega zakona, dohodek republik. Vendar je republika z zakonom o organizaciji tržne inšpekcije v SR Sloveniji (Uradni list SRS, št. 12/70) prepustila razliko v ceni, ki jo odvzame tržni inšpektor, občini, v kateri ima delovna organizacija sedež.

Ker bo temeljni zakon o tržni inšpekciji 21. 12. t. l. prenehal veljati, bo republika sprejela republiški zakon o tržni inšpekciji, ki bo skupščini SR Sloveniji predložen v drugi polovici leta in bo med drugim obravnaval tudi vprašanje odvzema razlike v ceni.

Predlagatelji zakona bodo pri tem prav gotovo proučili tudi sugestije poslanca, da se odvzeta sredstva vrnejo oškodovancu.

Predsednik Miran Goslar: Na vprašanje Ivana Krefta bo odgovarjal Marjan Dolenc.

Marjan Dolenc: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Tovariš Ivan Kreft je postavil na 42. seji republiškega zbora naslednja vprašanja:

1. Ali se republiški sekretariat za gospodarstvo SR Slovenije strinja z mojim stališčem, da nelikvidnost ne bi bila tolikšna, če nesposobnim gospodarskim organizacijam z administrativnimi ukrepi ne bi podaljševali življenja?

2. Zakaj niso učinkoviti ukrepi, ki naj bi preprečili gradnjo nerentabilnih objektov?

3. Ali nas ob takem ravnanju sploh še lahko vznemiri informacija Narodne banke, da se je federacija pri njej znova nezakonito zadolžila?

Odgovor:

1. Republiški sekretariat za gospodarstvo SR Slovenije je podobnega mnenja kot poslanec tovariš Ivan Kreft. Nelikvidnost ne bi bila tolikšna, če bi sanirali gospodarske organizacije, ki poslujejo nerentabilno. Ker je to eno izmed osnovnih žarišč nelikvidnosti in nesolventnosti, je treba neobhodno podpreti ekonomske ali administrativne ukrepe za normalizacijo gospodarskih tokov, vključno s prenehanjem in preusmeritvijo gospodarskih organizacij, ki dalj časa izkazujejo izgubo.

2. Kako preprečiti nerentabilne naložbe, je vprašanje, ki bi terjalo zelo obsežen odgovor. Vendarle menimo, da je na področju investicij problem usklajevanja odločitev, zlasti pa vloga republiških in zveznih planov. Včasih prevladajo ozki parcialni interesi, programi so premalo podprti s sodobnimi analizami o trgu in podobnih ekonomskih vprašanjih ali pa celo tehnične rešitve niso na ustrezni strokovni normi. So še druge ekonomske, finančne in tehnične ovire za uspešno poslovanje. O vseh teh vprašanjih in ukrepih bo temeljita razprava mogoča zlasti ob sprejemanju petletnega plana ter ob snovanju in sprejetju novega zakona o investicijah, ki ga bomo skupščini SR Slovenije predložili jeseni.

3. O vprašanju tovariša poslanca, ali ni vznemirljiva nova zadolžitev federacije pri Narodni banki Jugoslavije za pokritje tečajnih razlik in odplačilo tujih posojil, smo mnenja, da bi morala federacija hkrati s pokritjem obveznosti domačih dolžnikov do tujine sprejeti ustrezne ukrepe, da bi domači dolžniki svoje obveznosti poravnali. Prav tako naj bi se Narodna banka skupaj z zveznimi organi prizadevala in dosegla dosledno izvajanje obveznosti drugih do nje in svojih obveznosti do tujih in domačih upnikov. V skladu s tem stališčem so nastopali naši predstavniki v medrepubliškem komiteju za kreditno monetarni sistem, delegacija v zvezni skupščini ter naš predstavnik v Narodni banki Jugoslavije.

Predsednik Miran Goslar: Na drugo vprašanje Ivana Krefta in na vprašanje Franca Svetelja bomo poslušali odgovor na prihodnji seji. Ali ima kdo novo vprašanje? Ivan Kreft.

Ivan Kreft: Imam dve kratki vprašanji o cenah kmetijskih pridelkov, ki ju postavljam republiškem sekretariatu za gospodarstvo, in tretje vprašanje o zaposlovanju naših dninarjev v Avstriji, ki ga postavljam republiškem sekretariatu za delo.

Prvo vprašanje: Kmetijski pridelovalci ne podpisujejo odkupnih pogodb za letošnji pridelek pšenice, ker se ne strinjajo z njeno odkupno ceno, ki je že precej časa znatno nižja kot za koruzo. To je pojav, ki ga ekonomika doslej ni poznala in ga logično ne zna pojasniti. Tako se dogaja, da kmetovalci s pšenico krmijo živino, za kruh pa jo bomo morali zopet uvažati.

Vprašujem, kakšen izhod iz opisanega položaja predlaga republiški sekretar za gospodarstvo?

Drugo vprašanje: Čeprav smo kmetijska dežela z živinorejo, ki je pomembna predvsem v Sloveniji, ugotavljata »Vjesnik« in »Borba«, da tuji turisti zapuščajo Jugoslavijo, ker jim z mesom ne postrežemo več tako, kot so bili navajeni. Slavko Zupan, tajnik strokovnega odbora za gostinstvo in turizem v Kopru, zagotavlja, da je v Sloveniji dovolj mesa, kar je razveseljivo. Vendar po poročilu današnjega »Dela« ni tako. Zato vprašujem, ali se bolj splača izvažati živino, kot delamo trenutno pri nas, ali pa boljše delajo drugod, ko z mesom postrežejo turistom in imajo tako skoraj dvakratni devizni iztržek?

Tretje vprašanje: Zakaj so naši dninarji, ki hodijo iz obmejnih krajev na delo v Avstrijo, še vedno prikrajšani za marsikatero pravico, ki je zagotovljena drugim delavcem v Avstriji?

Ravnanje z našimi dninarji je v Avstriji takšno, kot ga opisuje »Tedenska tribuna« z dne 14. junija. Navajam: »Dninarski milijoni v avstrijskih žepih. Pomurski dninarji se zaposlujejo pri avstrijskih kmetih, na gradbiščih, pomagajo v gozdovih, sprejmejo pa jih na začasno delo tudi avstrijske obmejne firme, ker so najcenejša delovna sila. Eden izmed političnih ljudi v Gornji Radgoni je temu rekel trg sužnjev. Avstrijski delodajalci so na primer v avstrijski Radgoni otipavali pomurskim dninarjem mišice. V Avstriji se zaposlujejo brez vednosti našega zavoda, delodajalci jih socialno sploh ne zavarujejo, ne dobivajo otroških dodatkov, včasih pa so oškodovani še za druge prejeme. Pri delavcih, ki niso socialno zavarovani, je največ nesreč pri delu. Ko se ponesrečijo, jih prepeljejo v domovino delodajalci ali policaji. Njihovo zdravljenje gre seveda na račun našega socialnega zavarovanja. Avstrijci vedo, da je delovna sila pri nas poceni, zato selijo svoje obrate bliže k meji, pravi direktor komunalnega zavoda za zaposlovanje v Murski Soboti Franjo Šonaja.« Ugodnejšo novico za naše delavce v Zvezni republiki Nemčiji sem prebral v današnjem »Delu«. Navajam: »V zdravilišču Radenska pa so hkrati z zadovoljstvom sprejeli sklep socialnega zavarovanja Zvezne republike Nemčije, da bo v prihodnje plačalo stroške za vse svoje zavarovance, ki jih bodo poslali na zdravljenje v Radence.« Upamo, da to res velja tudi za naše, to je jugoslovanske delavce, ki jih je največ zaposlenih prav v Zvezni republiki Nemčiji.

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima Milo Vižintin.

Milo Vižintin: Tovariš predsednik! Ker na Goriškem ni redne preskrbe z mesom ali je sploh ni, podjetja pa meso izvažajo zaradi boljših iztržkov, vprašujem izvršni svet:

Kdo je odgovoren za slabo preskrbo z mesom, ki ga nujno potrebujejo zlasti bolni in drugi dietični potrošniki?

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima Franc Jere.

Franc Jere: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! V petkovi prilogi »Dela« je dopisnik napisal članek »Mizerija nekega dogovarjanja«, ki je razburil našo javnost. Prvi del članka bom prebral zato, da bomo laže razumeli zadevo.

Ta mesec bo odpotovala v Washington delegacija jugoslovanskih gospodarstvenikov, da bo z Mednarodno banko za obnovo in razvoj podpisala sporazum o posojilu za graditev električnega daljnovodnega omrežja in transformatorskih postaj v naši državi. Sporazum o posojilu je bil sklenjen s precejšnjo zamudo aprila 1972. Zamuda je nastala zaradi dolgotrajnega in težavnega dogovarjanja med našimi podjetji, organizacijami in družbenopolitičnimi skupnostmi. 70 naših predstavnikov in 10 strokovnjakov svetovne banke je v Dubrovniku sklenilo, da bo banka sofinancirala graditev daljnovodov v Jugoslaviji s 75 milijoni dolarjev. Pogovori o odobritvi posojila so bili prvič izven sedeža svetovne banke, ker so predstavniki banke menili, da je to v prid Jugoslaviji, ki bi prihranila sredstva za potne stroške številnega jugoslovanskega zastopstva. Sedaj bo vendarle treba pogodbo o posojilu podpisati v Washingtonu in kaže, da bo za podpis potrebna navzočnost najmanj 50 predstavnikov Jugoslavije.

Ali je takšno ravnanje elektrogospodarstva v skladu s prizadevanji delovnih ljudi za stabilizacijo našega gospodarstva, če pomislimo, da nekateri delajo ob sobotah, da bi imeli več obratnih sredstev ali se odreka delu osebnih dohodkov. Ker menim, da takšno vedenje privilegiranega elektrogospodarstva ni v skladu s stabilizacijo in s sprejetimi stališči tudi tega doma, vprašujem izvršni svet, ali namerava sprejeti ustrezne ukrepe, ki bodo preprečili takšna potovanja. Ali jih ni mogoče omejiti na razumno mero in skleniti v Jugoslaviji sporazum, s katerim bi za podpis pooblastili ali naše zastopstvo v ZDA ali sekretarje za finance ali pa nekaj predstavnikov elektrogospodarskih podjetij? Čeprav bodo stroški predvidenega potovanja znašali le 150 do 200 starih milijonov, pa ne bi smeli prezreti moralne plati tega vprašanja, o kateri se javno piše in govori.

Predsednik Miran Goslar: Drugih vprašanj ni. Ta točka dnevnega reda je torej končana.

Naslednja, 3. točka dnevnega reda, so fragmenti za formiranje raziskovalne politike.

Fragmente je pripravila raziskovalna skupnost Slovenije. Uvodno besedo bo imel dr. Robert Blinc, predsednik raziskovalne skupnosti.

Dr. Robert Blinc: Tovariš predsednik, tovariši poslanci in poslanke! Pred seboj imate dokument »Fragmenti za formiranje raziskovalne politike«, ki je prva ocena stanja raziskovalne dejavnosti v SR Sloveniji, ki jo je izdelala raziskovalna skupnost v dobrem letu svojega obstoja.

Dokument obsega oceno stanja, predloge za izboljšanje stanja in določitev pglavitnih ciljev raziskovalne politike. Ne obsega pa konkretnih ciljev, to se pravi, ne obsega seznama nalog ali projektov, ki bi se jih takoj lotili. Ti bodo zajeti v drugih dokumentih, ki se pripravljajo in ki naj bi bili konec tega meseca predloženi skupščini.

Če dovolite, se bom najprej ustavil pri oceni stanja raziskovalne dejavnosti v Sloveniji.

Raziskovalna skupnost je bila na podlagi zakona o raziskovalni dejavnosti organizirana v sedmih sekcijah. Te so ocenile stanje raziskovalne dejavnosti s pomočjo približno 50 podkomisij, ki so preverile skoraj vsa področja raziskovalne dejavnosti. Pri tej oceni je sodelovalo več kakor 1000 raziskovalcev. Rezultati ocene so tile:

Slovenija sodi po razvitosti raziskovalne dejavnosti med nerazvite dežele, kar ne ustreza njeni splošni družbeni in gospodarski razvitosti. Ugotovitev temelji predvsem na tem, da je družbena vloga raziskovanja v gospodarstvu in v družbi premajhna. V veliki meri je ta vloga samo deklarativna. Vzroke za to bom navedel pozneje. Dejal bi le, da vzroki niso le v premajhnih sredstvih, ampak tudi v organizacijskih slabostih, v neustrezni usmeritvi in v upravljanju raziskovalne dejavnosti.

Organizacijska slabost raziskovalnega dela se kaže v veliki razdrobljenosti raziskovalnih organizacij, v njihovi mnogokrat neustrezni usmeritvi in v njihovi premajhni medsebojni povezanosti ter povezanosti z uporabniki raziskovalnega dela.

Seveda je eden izmed kritičnih problemov tudi kadrovsko vprašanje. Število strokovnjakov v posameznih sekcijah je izredno neenakomerno. Najslabše je v sekciji, ki je za naše gospodarstvo verjetno najpomembnejša, to je v tehnični sekciji. Doktorjev znanosti je približno 30, raziskovalcev pa 1000 do 1500. Mislim, da je kadrovska struktura izredno neustrezna, tako da se lahko čudimo, da sploh dosegamo rezultate. Neustrezna ni samo za originalno raziskovalno delo, na katerem naj bi kot majhen narod gradili svojo prihodnost, ker nimamo surovinske baze in tudi ne tuje tehnologije. Delno je vzrok v tem, ker delajo raziskovalci na mestih, ki gospodarstvu ne koristijo, delno pa tudi v tem, da je raziskovalcev premalo. Število doktorjev tehničnih znanosti je katastrofalno majhno.

Slovenija je po količini sredstev na raziskovalca na dnu evropske lestvice, saj porabi po grobi statistični oceni 1,36 % nacionalnega produkta. Od tega gre približno 0,18 % za dolgoročne cilje, ki jih usmerjajo družbeni skladi, predvsem sklad Borisa Kidriča 0,86 % pa za kratkoročne cilje, ki jih usmerja gospodarstvo z večine samo. Pri takšni razporeditvi sredstev so zlasti katastrofalno zastavljeni dolgoročni cilji.

Na drugi strani pa po številu raziskovalcev — vsaj po številu tistih, ki se deklarirajo za raziskovalce — nismo na dnu, marveč med srednje razvitimi deželami.

To pomeni, da je za naše trenutno stanje značilna ekstenzivna raziskovalna dejavnost, ki troši razmeroma malo sredstev in ki je razen nekaterih področij razmeroma malo kvalitetna in tudi malo koristi. Ta globalna ocena je poprečna in ne velja za vsa področja niti ne za vse dejavnosti.

S takšno raziskovalno dejavnostjo ne moremo biti zadovoljni! Navedel bi samo nekaj predlogov, kako stanje izboljšati. Najpomembnejši je ta, da bi morala slovenska družba v večji meri graditi strategijo svojega nacionalnega razvoja z lastnimi možgani, to se pravi z izvirno raziskovalno dejavnostjo in z racionalnim uvozom tujega znanja. Da bi to dosegli, je treba raziskovalno dejavnost selekcionirati in notranje povezati. Povezati jo je treba tudi z uporabniki. To je treba storiti zato, ker se učinki raziskovalne dejavnosti merijo z uporabljenimi izsledki v praksi.

S tem v zvezi bi bilo treba v Sloveniji urediti raziskovalno infrastrukturo, se pravi urediti osnovno mrežo raziskovalnih organizacij, ki jih res potrebujemo.

To se pravi, da mora biti racionalna in funkcionalna. Povezati je treba raziskovalce, ki nekaj znajo, z uporabniki izsledkov raziskovalnega dela. Obenem je treba skrbeti tudi za kvaliteten razvoj raziskav na univerzi in za organizacijo podiplomskega študija, s katerimi se vzgajajo raziskovalci, ki jih nimamo dovolj. Treba je seveda skrbeti tudi za to, da imamo dobro razvito podstavbo raziskav, to se pravi osnovne raziskave. Te so po mojem mnenju upravičene samo v dveh primerih. Prvič, če so toliko kvalitetne, da posegajo v vrh znanstvene misli in prispevajo k obči zakladnici znanosti, in drugič, če prispevajo k vzgoji kadrov in k oblikovanju meril za vrednotenje kakovosti raziskovalnega dela. Mnenje je, da si raziskovalnega dela ne moremo privoščiti. Vendar je analiza pokazala, da za resnične vrhunske osnovne raziskave pri nas ne porabimo preveč sredstev, ampak prej premalo, ker je vrhunskih raziskav pri nas tako malo, da ni nobene nevarnosti, da bi zanje porabili preveč sredstev. Če bi število vrhunskih raziskav povečali za faktor 5 ali 10, bi po mojem še vedno potrošili zelo malo sredstev, ker je pač nosilec tega raziskovalnega dela premalo. Če smem to mnenje ponoviti z navedeno mislijo, bi pet Nobelovih nagrad za kemijo predstavljalo zelo dobro naložbo denarja. Ker pa je za področje tehničnih ved dobil Nobelovo nagrado samo Nikola Tesla, če ga lahko štejemo za Jugoslovana, mislim, da ni nobene nevarnosti, da bi za vrhunske osnovne raziskave potrošili preveč sredstev. Pač pa je nevarnost, da potrošimo preveč sredstev za raziskave, ki ne dajejo niti znanstvenih niti praktičnih rezultatov.

To je seveda eden izmed osnovnih problemov raziskovalne skupnosti. Treba je najti metode za demokratično in javno selekcijo raziskovalnih skupin, raziskovalnih usmeritev in tudi raziskovalcev samih. Zelo lahko je to selekcijo narediti tako, da se da človeku oblast in da ta človek sam pove, kaj je v redu in kaj ni. Na takšen način bi lahko opravili selekcijo v dveh mesecih. Toda takšna selekcija ne bi bila demokratična in objektivna. Zato smo si v skladu z zakonom in z ustavo izbrali drugo pot, ki je počasnejša, ki pa navsezadnje privede tudi do trajnejših rezultatov. Zato zahtevamo od raziskovalcev, da svoje rezultate pokažejo javnosti. To bo omogočilo, da javno pretresemo njihove rezultate in njihove načrte in ocenimo, koliko sredstev bodo dobili. Ta sistem smo uvedli letos. Čeprav ni povsod uspel zaradi določenih metodoloških napak, mislim, da je vseeno boljši kot prejšnji.

Ovira za njegovo uspešno izvedbo je ta, da nimamo dovolj strokovne tradicije in strokovne javnosti. Dogaja se, da imamo skupino raziskovalcev, ki je najboljša zato, ker ni druge. V teh primerih je strokovna ocena seveda samo farsa, ker ni organa, ki bi ocenjeval kakovost njenega dela. Zato bomo morali pritegniti k ocenjevanju raziskovalce iz drugih republik in — če bo potrebno — tudi iz drugih držav. Le tako bomo napredovali.

Glede materialne baze naj povem, da so sredstva, ki jih porabimo za raziskovalce, premajhna. Na evropski lestvici smo skupaj z Albanijo in Portugalsko prav pri dnu. To je seveda posledica tega, da so sredstva premajhna in da je preveč lažnih raziskovalcev. Ne mislim, da je raziskovalcev v Sloveniji preveč, lahko pa rečem, da imamo nekaj kvalitetnih raziskovalcev. Tudi ne želim obsojati vseh raziskovalnih področij. Toda doslej nismo imeli dovolj meril, da bi ločili kvalitetno delo od nekvalitetnega. Po stari slovenski navadi smo menili, da smo vsi enako dobri in vsi enako pametni, ker je bilo tako najbolj udobno in ker to ni povzročilo sporov.

Predlogi, da bi povečali sredstva, temeljijo na tem, da smo imeli pri sedanjih stopnji inflacije in pri sedanjem načinu financiranja, ki temelji na narodnem

dohodku za dve leti nazaj, vsako leto manj sredstev za raziskovalca. Takšno financiranje bi bilo ustrezno, če bi bila stopnja inflacije majhna ali če bi bila stopnja gospodarskega razvoja konstantna. V obdobju zelo hude gospodarske ekspanzije ali inflacije pa ta sredstva ne zadoščajo, saj ne odsevajo dejanskih potreb družbe, ker temeljijo na gospodarskem razvoju družbe pred dvema letoma, kar pa je predolga doba za funkcionalno povezanost med vloženimi sredstvi in potrebami po raziskovalnem delu.

Zato smo predlagali spremembo, da bi računali samo za eno leto nazaj. Predlagali pa smo tudi, da bi bilo vsekakor treba povečati sredstva za dolgoročne raziskave. To, da od sredstev, ki jih namenimo za raziskovalno delo, porabimo samo eno četrtno za dolgoročne raziskave, je anomalija, ki je enkratna v Evropi.

Od industrij ne moremo zahtevati, da same skrbijo za svoj dolgoročni razvoj, ker so premalo akumulativne. To lahko storijo le nekatere. Imamo celo vrsto gospodarskih panog, v katerih so vložena sredstva za raziskovalno delo na evropskem poprečju. Kljub temu pa so ta sredstva manjša od sredstev v državah z veliko gospodarsko ekspanzijo. Zato smo predlagali, da bi uvedli tako imenovano sektorsko financiranje. Posamezne panoge naj bi zbirale sredstva v določenih skladih, s katerimi bi seveda samo upravljale in jih uporabljale za dolgoročno usmerjanje. Za takšno zbiranje sredstev se zavzemamo zato, ker v razdrobljenem gospodarstvu, kakršno je naše, živi majhen na račun velikega. Nepravično bi bilo, da bi samo ena velika gospodarska formacija vlagala sredstva v raziskovalno delo, vsi njeni majhni konkurenti pa bi v bistvu živeli od nje. Če niso vse panoge enakomerno obremenjene, nosijo težo razvoja samo nekatere panoge.

Vsa tako zbrana sredstva bi morala biti trikrat večja od dejanskih, če hočemo doseči stopnjo, ki nam po našem gospodarskem razvoju pripada. Pri tem bi se le malo povečala sredstva sklada Borisa Kidriča, vsa druga sredstva pa naj bi se zbirala v skladih gospodarstva samega. Ali bi bili skladi pri velikih podjetjih, na primer pri združenih železarnah, ali pri gospodarski zbornici, naj odloči gospodarstvo. Takšen sklad že imamo, to je sklad Borisa Kraigherja za področje prometa. Sicer tudi s tem ni vse v redu, vendar nakazuje, kako bi bilo potrebno te stvari urediti.

Potem je seveda potrebno sklad Borisa Kidriča in sektorske sklade povezati z namenom, da bi pospešili gospodarski in družbeni razvoj.

V gradivu niso omenjeni kratkoročni cilji. V letošnjem letu smo kot kratkoročne cilje določili makro usmerjanje našega gospodarstva, probleme učinkovitosti in družbenih odnosov v samoupravljanju, probleme varstva okolja, probleme interdisciplinarnih raziskav v naravoslovnih, tehničnih in medicinskih vedah in ustanovitev možganske banke oziroma banke podatkov. Ta naj bi spodbujala integracijo raziskovalne sfere in izboljšala njeno povezanost z gospodarstvom. To je potrebno, ker se je velikokrat zgodilo, da določeno znanje ni bilo izkoriščeno zaradi preslabe povezave.

Po nekaterih ocenah so ti kratkoročni cilji preveč ambiciozni. Vendar mislim, da je boljše nekaj storiti kot nič, čeprav velja star latinski pregovor, da je pot do pekla tlakovana z dobrimi nameni. Tega se raziskovalna skupnost zaveda in bi poskušala storiti vse, da bomo prišli vsaj v vice. Naši načrti so dolgoročni, a vseh v enem letu ne bomo uresničili, jih bomo pa kasneje.

Povedal bi še to, da je ena izmed velikih ovir za preorientacijo raziskovalne sfere pomanjkanje sredstev. Zelo lahko je voditi novo politiko z novimi sred-

stvi, zelo težko pa s starimi sredstvi. V obdobju gospodarske stabilizacije novih sredstev nismo imeli. Zato vse, kar naredimo, naredimo z veliko težavo. Zato rezultati seveda ne bodo tako kmalu ustvarjeni, kot bi sicer lahko bili.

Predsednik Miran Goslar: Gradivo sta obravnavala odbor za prosveto in kulturo in komisija za raziskovalno dejavnost. Na sejo so bili povabljeni tudi predstavniki Univerze, Slovenske akademije znanosti in umetnosti in upravnega odbora sklada Borisa Kidriča.

Pričenjam razpravo. Besedo ima Avgust Majerič.

Avgust Majerič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Z zadovoljstvom sem pri čitanju gradiva ugotovil, da želi raziskovalna skupnost Slovenije povečati svojo dejavnost v inovacijskem makrosistemu slovenske družbe, zavedajoč se, da sta raziskovalna dejavnost in raziskovalna skupnost samo eden izmed njegovih členov. Pomembnejši člen je po vsej verjetnosti tudi skupščina, ki bo s svojo družbenoekonomsko politiko določila razvoj Slovenije v prihodnje. Zato je potrebno, da z veliko mero posluha oblikujemo takšna družbeno-ekonomska izhodišča, v okviru katerih se bo lahko razvijala tudi znanstveno-raziskovalna dejavnost. Potrebno ji je zagotoviti ustrezno mesto v družbi in materialno bazo, da bo lahko naloge uspešno opravila. V sodobnem, izredno zapletenem svetu so vsi fenomeni družbenega, gospodarskega in političnega življenja postali življenjsko odvisni od znanosti. Zaradi doslej neslutene razvoja proizvodnih sil so se sprostile tudi stihijske sile, ki ogrožajo človekov obstoj na zemlji. Če obstaja rešitev — in prepričan sem, da obstaja — potem jo moramo iskati v znanosti in sicer v taki znanosti, ki ne bo parcialna, ampak celovita in ki bo vse vidike človekovega obstoja in razvoja znala povezati v njegov prid. Znanosti seveda ni brez znanstvenikov, zato je, po mojem mnenju, ena najpomembnejših nalog vzgoja znanstvenega naraščaja — bodočih raziskovalcev, ki naj bi se uspešno spoprijeli s silami, ki skušajo onemogočiti človekov obstoj. Če smo doslej morda živeli v iluziji, da so znanstveniki talenti, ki se narodu rojevajo kot dar narave in se potem kot samorastniki tudi sami dvigajo, je sedaj skrajni čas, da takšno miselnost zavržemo in se načrtno in strokovno lotimo vzgoje razmišljajočega naraščaja. Uspeli bomo le z načrtno vzgojo mladine, in to že od osnovne šole dalje. Mladini ne bomo smeli več pripovedovati, predavati, razlagati in dopovedovati, naj se učijo to, kar je znano, marveč jo je treba pritegniti tudi v lastna razmišljanja o tistih področjih, na katerih tudi sami nismo trdni. Le tedaj bo sla po odkrivanju novega, še neznanega, prešla tudi na novi rod. To pa je nujnost in tudi edina perspektiva, ki seveda zahteva dokajšnjo preusmeritev našega šolstva, v prvi vrsti visokega. Nove oblike visokega študija pa seveda ne morejo biti samo stvar deklaracij in tez, marveč zahtevajo tudi moderne in sodobne oblike dela in seveda tudi sodobno materialno bazo. Znanstveniki s svinčniki so verjetno stvar preteklosti oziroma ne morejo biti učinkoviti v današnjem času. Strinjam se s predlogi raziskovalne skupnosti Slovenije, da je treba koncentrirati raziskovalno delo na tistih področjih znanosti, na katerih se nam lahko obetajo uspehi in koristi, da je treba koncentrirati in modernizirati raziskovalno infrastrukturo kot nujni in bistveni pogoj, brez katerega pravega znanstveno-raziskovalnega dela sploh ni, in da je treba omogočiti odgovorno sodelovanje raziskovalcev v vodenju skladnejšega razvoja slovenske družbe. Doslej so znanstveniki imeli pri tem besedo šele »post festum«. Prepričan sem, da bo skupnost to prakso spremenila

predvsem tako, da bo financirala predvsem ključne projekte družbe in gospodarstva in seveda tudi potrebno infrastrukturo in šele na koncu posamezne raziskovalne naloge. Doslej so se verjetno te naloge porajale stihijsko, ni moglo voditi k večji učinkovitosti znanstveno-raziskovalnega dela.

V Sloveniji je kljub njenemu relativno visokemu narodnemu dohodku znanstveno-raziskovalno delo na ravni nerazvite dežele. Tako kot je razdrobljena industrija, je razdrobljena tudi raziskovalna dejavnost, pri čemer raziskovalci zaradi neusklajenosti raziskovalne politike tavajo od enega raziskovalnega predmeta do drugega. Soglašam z ugotovitvami, da je družbena vloga raziskovalnega dela pri nas še preveč deklarativna. Vse govore začnemo in končujemo z besedami o pomenu znanosti in o njenem neslutnem razvoju v zadnjih desetletjih, da smo s tem postavili znanost na čvrste noge in da lahko hodi vštric z najboljšimi razvitimi narodi sveta.

Sedaj bi se rad nekoliko dlje ustavil pri problemu ekonomskih raziskovanj. V primerjavi z nekaterimi tradicionalnimi vejami znanstveno-raziskovalnega dela so ekonomska raziskovanja še relativno mlada in še niso dobila ustreznega mesta in vloge v celotnem konceptu raziskovalnega dela. Prav očitno je nesorazmerje med tehničnimi in ekonomskimi raziskavami. Tudi iz priloženega gradiva je razvidno, da je razmerje celo 10 : 1 v korist tehničnih raziskovanj.

Po drugi svetovni vojni smo podpirali predvsem razvoj tehnične vede, pri čemer smo imeli precejšnje ambicije celo na nuklearnem področju. Ta razvoj je podpiral družbenoekonomski sistem, v katerem je bilo gospodarstvo centralistično vodeno. V dobi utrjevanja tehnične baze je bila takšna raziskovalna politika razumljiva.

Vendar je danes pomembno, da dosežemo v znanstveno-raziskovalnem delu takšno strukturo, da nekatera strokovna področja ne bodo ovirala nadaljnjega družbenoekonomskega razvoja.

Menim, da je področje temeljnih ekonomskih raziskav glede na specifičnost našega gospodarskega sistema zelo pomembno, ker te znanosti ne moremo uvažati z vzhoda, še manj pa z zahoda. Našega tržno-planskega sistema, ki ga vsi dobro poznamo, ni še nihče znanstveno proučil in pojasnil, ker je nejasna še cela vrsta ekonomskih kategorij. Za neuspehe v gospodarstvu pogosto krivimo nosilce ekonomske politike. Pri tem pa je treba priznati, da ti največkrat nimajo teoretičnih izhodišč, s katerimi bi lahko oblikovali učinkovito ekonomsko politiko.

Torej bodo morale temeljne in uporabne ekonomske raziskave dohiteti tehnične raziskave, ki imajo še to prednost, da so mednarodne. Za ekonomska raziskovanja bomo verjetno morali razviti takšno mrežo institucij, ki bodo trajno spremljala teoretično ekonomsko misel. Institucijam bo treba zagotoviti tudi trajne vire sredstev. Zato menim, da bi morala republiška raziskovalna skupnost v prihodnje bolj skrbeti za dolgoročno strukturo ravnotežja med posameznimi raziskovalnimi področji. V nasprotnem primeru bodo zapostavljena področja zavirala razvoj vodilnih področij. Strukturna nesorazmerja v našem gospodarstvu in cela vrsta nerešenih ekonomskih vprašanj so danes eden pglavitnih vzrokov težav, s katerimi se srečujemo. Pri tem pa tudi zaostajanje na področju temeljnih in uporabnih ekonomskih raziskav zavira nadaljnji razvoj gospodarstva.

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima Alojz Napotnik.

Alojz Napotnik: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Zelel bi dati nekaj pripomb in sugestij k oblikovanju raziskovalne politike.

Menim, da smo enotnega mnenja, da je to področje izrednega pomena za naše gospodarstvo in vso družbo in da je skrajni čas, da tudi naš zbor prispeva delež k hitrejšemu napredku tega področja.

Že v družbenem planu Jugoslavije za prihodnjih pet let je vrsta temeljnih vprašanj, ki se posredno ali neposredno dotikajo znanstveno-raziskovalne dejavnosti in pojavljajo kot posledica dosedanjih razmerij do te dejavnosti.

Podatki o dosedanjem razvoju Jugoslavije bistveno ne izvezemajo Slovenije. V zadnjih šestih letih smo obnovili v industriji skoraj polovico opreme, stopnja izkoriščenosti industrijskih zmogljivosti znaša približno 70 %, konkurenčna sposobnost našega gospodarstva prepočasi napreduje zaradi prenizke produktivnosti, uvoz premočno obremenjuje našo bilanco, več kot 800 000 Jugoslovancev je zaposlenih v tujini, od leta 1965 do danes je diplomiralo približno 100 000 študentov itd. Očitno je, da bi morali hitreje in ustrezneje oblikovati tudi politiko delovanja znanstveno-raziskovalnih ustanov.

Res je, da so doseženi rezultati tudi del naporov teh ustanov, vendar menim, da bi njihov delež moral in mogel biti znatno večji. Da bi to dosegli, moramo začeti celovito reševati številne probleme od vzgoje in šolanja kadrov do njihove uveljavitve in prilagajanja potrebam gospodarstva. Pri tem mislim, da je potrebno izboljšati povezanost med visokošolskimi zavodi in raziskovalnimi organizacijami na eni strani in gospodarstvom na drugi strani. Menim, da bi taka povezanost omogočila vzgojo še sposobnejših raziskovalcev, ki bi znali bolj strokovno presojati ustreznost programov, naše opreme ali investicij. Laže bi uvajali zahtevno tehnologijo, znanstvene dosežke in sodobno organizacijo dela, da bi se povečala izkoriščenost proizvodnih sredstev in produktivnost.

Mislim, da je eden izmed vzrokov odhajanja mladih strokovnjakov v tujino tudi ta, da jih šole niso dovolj usposobile za premagovanje ovir v našem gospodarstvu, kot so na primer slaba organizacija dela, neizdelan sistem odgovornosti, nagrajevanje itd. Tehnični kadri čutijo pomanjkanje organizacijskih in ekonomskih znanj, čeprav pogosto sprejemajo pomembne odločitve. Prepričan sem, da bi gospodarstvo dosegalo boljše uspehe, če bi bolj izrabljali izsledke znanstvenotehničnih ustanov, le-te pa bi svoj program bolj prilagodile potrebam gospodarstva.

Če veljamo Jugoslovani za neutrudljive organizatorje raznih kongresov, simpozijev, konferenc, sestankov in mitingov, za kar vse imamo denar, potem sem prepričan, da bi ob boljši organiziranosti in preudarnosti imeli tudi več sredstev za nadaljnji in hitrejši razvoj znanstveno-raziskovalne dejavnosti, od katere bi imeli tudi večje koristi.

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima dr. Vojan Rus.

Dr. Vojan Rus: Spoštovane tovarišice in tovariši poslanci! Dovolite, da se najprej zadržim samo pri podatku, ki ima lahko velik pomen. V gradivu raziskovalne skupnosti je predvideno, da bi se v sredstva, predvidena za raziskave (1,02 %) vključila tudi zvezna in republiška sredstva. Ali to pomeni, da se republiška sredstva zaradi tega zmanjšujejo oziroma ali sedaj zaradi dotoka zveznih sredstev v republiko ni potrebno več povečevati republiških sredstev? Na to vprašanje želim odgovor! Sedaj bi posvetil pozornost neka-

terim vprašanjem, ki so še zmeraj odprta, čeprav imamo pred sabo gradivo in stališča raznih odborov. Ne nameravam se spuščati v obče in vsestranske ocene, pač pa zavzeti stališče do vseh tistih temeljnih vprašanj, ki še niso rešena.

Prvo vprašanje zadeva razvoj humanističnih in družbenih ved. Pri tem mislim zlasti na stališča, ki so na 10. in 11. strani fragmentov, pa tudi na razprave v okviru raziskovalne skupnosti in skupščine, katere niso odgovorile na problem. Za boljše razumevanje problema bom prebral nekatera stališča: »Teoretična temeljna dognanja niso več samo stvar moči abstraktnega mišljenja, marveč so odvisna tudi od razpoložljivosti velikanske množice urejenih statističnih podatkov. Družboslovne discipline so torej tudi v svojih teoretičnih prizadevanjih živo zainteresirane za urejeno statistično informacijsko službo. Moderna tehnična sredstva in stopnja organiziranosti informacij postajajo tudi v sodobnem teoretičnem družboslovju vse bolj nujna predpostavka za doseganje kreativnih rezultatov.« In naslednje stališče: »Na področju družboslovnih ved je potreben prav tako hitrejši in obsežnejši transfer znanja. Transfer družboslovnega znanja, zlasti teoretičnih koncepcij, nikakor ne more biti tako čist in neposreden kakor transfer naravoslovnih in tehnoloških znanj.«

Ceprav je predloženo gradivo zelo zgoščeno in mu je treba priznati, da brez nepotrebnega besedičenja opozarja na osnovne probleme, analizira stanje in nakazuje konkretne naloge, ne moremo prezreti omenjenih stališč. Ker ne gre za jezikovni spodrselj in ker so pravzaprav to edina stališča o tem raziskovalnem področju, jih je treba resno obravnavati. Pri teh stališčih so odprta predvsem naslednja vprašanja: pomen izvirnosti v razvoju naših družbenih ved in ocena dosedanje izvirnosti. S tema vprašanjima je povezano stališče do odnosa med zbiranjem podatkov in teoretskimi raziskavami v naših družbenih vedah.

Prejšnja govornika — zlasti tovariš Majerič — sta na srečo posebej opozorila na pomen izvirnosti naših raziskav. Zato bom razpravo tovariša Majeriča samo nekoliko razširil.

Menim, da je izvirnost naših družbenih raziskav, pa naj jih opravljajo poklicni raziskovalci ali amaterji, precej šibka. Mislim, da je Jugoslavija približno do leta 1960 zelo veliko prispevala sodobnemu razvoju družbenih ved, kasneje pa je prišlo do nekakšnega samozadovoljstva in celo do velike stagnacije.

Vprašanje je enako, kot ga je postavil tovariš Majerič. Pred nami so pomembne družbene odločitve o političnem in gospodarskem sistemu, o razvoju samoupravljanja in posameznih družbenopolitičnih organizacij, vendar v zadnjem desetletju na tem področju, razen nekaterih izjem, ni bilo ustreznega napredka znanstvene misli.

Niso se nadaljevala raziskovanja v prejšnjem desetletju spoznanih izsledkov, da bi bili bolje teoretično obdelani in bolj uporabni v današnji praksi.

Naj pri tem omenim samo vprašanje, ki ga je postavil tovariš Majerič. Govorimo, da je sestavni del samoupravnega sistema tudi tržno gospodarstvo. To je res, toda o tržnem gospodarstvu in o svobodnem gibanju v blagovnem gospodarstvu govorimo tako, kot da tu vladajo absolutne ekonomske kategorije, čeprav vsi vemo, da je osnova blaga privatna lastnina. Toda koncepti in specifično usmerjanje tržišča, ki bi jih pri nas morali imeti, so ostali v veliki meri na ravni zelo obćih in zelo nepreciznih deklaracij. Zanimivo pa je, da se je na podlagi teh deklaracij vodila tudi konkretna politika. Deklaracije so obstajale tako v profesionalni znanosti kot na področju politike. Nihče ni postavil vprašanja, kakšne velike praznine in napake nastajajo zaradi njih v praksi. Izdelali

nismo niti takšnega sistema instrumentov za usmerjanje tržnega gospodarstva, ki ga pozna državni kapitalizem oziroma mešanica kapitalizma in državnega kapitalizma.

Ali drug primer: smo sredi razprav o ustavnih spremembah o volilnem sistemu itd., vendar naše sociološke in politološke vede ta vprašanja sorazmerno malo proučujejo. Govorimo o nujnosti odprtih odnosov s tujino, kar nikakor ni negativno. Vendar ne poznamo vsebine teh odnosov! Ali naj bodo odprti in utemeljeni z novimi ekonomskimi instrumenti? Ker nismo teoretično razčistili tega področja, se srečujemo z zelo težkimi posledicami za naše gospodarstvo — na primer divjanje cen, inflacija, neskladje med uvozom in izvozom. Vse te probleme gradivo raziskovalne skupnosti ni upoštevalo.

Ob tem, ko se zavzemam za izvirnost znanstvene misli, ne mislim na monopol in zaprtost, marveč na tisto izvirnost, ki jo diktira naš družbeni sistem. Naš sistem je toliko specifičen, da ne prenese nobenega epigonstva. Prav zaradi tega je treba kritično oceniti transfer znanja na področju družbenoslovnih ved, ki je v gradivu posebej poudarjen, njegova uporaba pa le nekoliko modificirana in omejena. Pri tem naj poudarim, da te omejitve transfera vsebinsko ne opredeljujejo.

V odnosu do tujih družbenih ved bi bilo treba zavzeti stališče, da smo do vseh družbenih ved na svetu povsem odprti v tem smislu, da lahko na primer krožijo vsi tuji znanstveni dosežki, da se lahko prevajajo knjige, ki so na ustrezni strokovni ravni, pa čeprav se po strokovni plati ne strinjajo z našimi dosežki, da lahko povabimo iz tujine kateregakoli znanstvenika, čeprav ni našega idejnega nazora. Takšna odprtost bi bila sprejemljiva.

Na drugi strani bi morali z vso ostrino opozoriti, da je v naši družbi že daljše obdobje prisotno mehanično, posnemovalno in privesniško prenašanje temeljnega teoretičnega znanja iz tujine. Na škodljivost takšnega prenašanja znanja iz tujine, raznih teorij iz 19. stoletja o liberalnem gibanju gospodarstva, teorij o funkcionalizmu, strukturalizmu, o moderni tehnični družbi — in še bi lahko našteval — gradivo ne opozarja. Kritičen odnos do tujih dosežkov ne pomeni, da se ne moremo ničesar naučiti iz tujega znanja. Vendar moramo ob tem nenehno ločevati dobro od slabega, plevel od zrna in to z gledišča naše stvarnosti in naših ciljev.

Tako opredeljen odnos do tuje znanosti bi moral biti konkretiziran v političnih ukrepih, na primer pri štipendijski politiki. Ne morem razumeti, da vodijo štipendijsko politiko na področju družbenih znanosti in izbor naših štipendistov štipendijski centri v tujini. Takšna ekonomska moč tujih centrov, da lahko izberejo celo štipendiste, vpliva na razvoj naših družbenih ved, česar si ne želimo.

Ne nasprotujem temu, da sprejemamo štipendije tujih ustanov. Vendar bi bilo normalno, da bi štipendiste izbirali pri nas. Pri izbiri štipendistov pa bi morali upoštevati splošne kriterije, ki jih postavljajo tuje ustanove, na primer število znanstvenih del, znanje tujega jezika ipd. Naslednje vprašanje zadeva našo aktivnost na področju družbenih znanosti. V tujini so določeni znanstveni krogi napredni, vendar z njimi ne sodelujemo, ker nimajo sredstev. Zato menim, da bi bilo koristno v skladu z nekimi jasnimi koncepti podpirati vzpostavljjanje stikov s takšnimi znanstvenimi krogi. To mednarodno znanstveno sodelovanje naj ne bi bilo ozke idejno-politične narave, marveč naj bi zajelo vso napredno znanstveno misel v sodobni družbi, ki je na ustrezni ravni.

Naslednje vprašanje je odnos med zbiranjem podatkov in teorije. Ne rečem, da je gradivo proti kreativnosti v družbeni znanosti, vendar preveč poudarja velikansko množico urejenih statističnih podatkov kot temeljni pogoj za uresničitev te kreativnosti. Na področju družbenih znanosti to ni problem. Podatkov je dovolj. Problem pa je ta, da zaradi množice uporabnih podatkov ni samostojnega teoretičnega raziskovanja.

Če dovolite, bi prešel na naslednje vprašanje, to je izvirnost raziskav kot dejavnika razvoja gospodarstva. Strinjam se z mnogimi doslej povedanimi predlogi. Zadržal bi se samo pri dveh stališčih. Prvič: celo nekateri napredni in sposobni znanstveniki menijo, da je za napredek Slovenije najpomembnejši uvoz tujega znanja. Ekonomski račun bi to orientacijo verjetno podprl in ni dvoma, da bomo morali tudi v prihodnje uvažati tehnologijo iz tujine. V tem ni nič slabega. Menim pa, da oslonitev naše industrije zgolj na tujo tehnologijo ne bo zadostna za utrditev njene konkurenčnosti v tistem trenutku, ko na jugoslovanskem tržišču ne bo več uživala posebnega varstva. Za ta trenutek se je treba pripravljati že danes in za dvig produktivnosti že danes podpirati srednjeročne izvirne raziskave v prirodnih in tehniških vedah.

Drugič: V našem gospodarstvu je velik odpor zoper raziskovalno delo, katerega lahko premagajo samo družbenopolitični dejavniki. Strokovnjaki iz sklada Borisa Kidriča so v zvezi s tem povedali, da nekatere delovne organizacije ne kažejo zanimanja za raziskovalno delo niti takrat, ko sklad Borisa Kidriča prispeva sredstva.

V znanstvenoraziskovalnem delu je zelo pomembna usposobljenost raziskovalcev, katera se meri z doktoratom znanosti. Čeprav dobro vemo, da doktorat znanosti ni formalna institucija, je pri nas zelo malo raziskovalcev s tem naslovom. Mislim, da bi morali sprejeti ukrepe, o katerih smo že večkrat govorili. Predvsem pa bi morali vztrajati pri izvajanju zakona o visokem šolstvu, po katerem si morajo nekateri visokošolski učitelji v določenem roku pridobiti doktorat znanosti. Da bi akcija uspela, naj se učiteljem dajo olajšave. In če bo kdo vložil doktorsko tezo tik pred koncem roka, mu ne smemo delati nepotrebnih formalnih težav.

Tudi podatki o usposobljenosti raziskovalcev, ki ne delajo na univerzi, kažejo na potrebo, da sprejmemo nekatere ukrepe. O tem sem razpravljal, ko smo sprejemali zakon o raziskovalni dejavnosti, vendar takrat nismo mogli najti skupnega jezika. Popolnoma normalen bi bil sklep, naj veljajo tudi za raziskovalce v gospodarstvu isti kriteriji kot za učitelje na univerzi, lahko pa bi uvedli vsaj objektivno preverjanje usposobljenosti raziskovalcev. Naslove teh raziskovalcev naj bi odobraval odbor raziskovalne skupnosti.

V gradivu so večkrat omenjeni novi posredovalni organizmi. Ker je v raziskovalnih organizacijah že sedaj preveč neproduktivnega kadra, se bojim, da bodo posredovalci stanje še bolj poslabšali. Še več bo lažnih znanstvenikov in uradnikov, ki ne bodo nič prispevali k znanosti. Banka naj se ustanovi, vendar je treba prej temeljito proučiti, kaj bodo ljudje v njej delali. Dobro je, da so na enem mestu zbrani podatki o raziskavah, ki so bile opravljene v Sloveniji in o raziskovalcih. Dvomim pa o učinkovitosti pretoka informacij med družbenimi področji in znanostjo. Ta se namreč lahko opravlja brez posredovalcev in to veliko bolj učinkovito. Na področju družbenih ved je dosti pomembnejše teoretično usposabljanje raziskovalcev kot pa ustanavljanje velikih informativnih sistemov.

V delitvi dohodka je znanost zapostavljena. Res je, da znanstveniki dobijo velik dohodek za takoj uporabno ekspertizo in podobno delo. Za delo, ki bo koristno šele čez pet ali več let, pa so plačani slabše kot fizični delavci, katerih sicer prav nič ne podcenjujem. Toda z ekonomskega gledišča je raziskovalno delo sestavljeno delo, fizično delo pa nesestavljeno delo.

Določena koncentracija raziskovalnega dela je potrebna, vendar je nevarnost, da bi ustvarili prevelike organizme, če bi se zgledovali po največjih firmah v svetu. Verjetno bomo imeli tudi srednja zelo uspešna podjetja, kot na primer Elan, Meblo, ki bodo lahko imela poleg skupnih raziskav še svoje posebne. Zato je treba odnos med koncentracijo in decentralizacijo temeljito proučiti.

Predsednik Miran Goslar: Ela Ulrih ima besedo.

Ela Ulrih: Spoštovani predsednik, spoštovane poslanke in poslanci! Predvsem bi želela pojasniti poročilo odbora za prosveto in kulturo, ki je v kontekstu celotne problematike raziskovalnega dela nekoliko enostransko. To je posledica tega, ker je naš odbor predvidel, da bodo gradivo obravnavali tudi drugi odbori republiškega zbora in druga delovna telesa skupščine. Odbor je posvetil pozornost predvsem izobrazbenemu sestavu raziskovalcev in vzgoji raziskovalcev. Zato bo tudi moja razprava zadevala ta vprašanja in bom s podatki podkrepila zahteve poslancev za pospešeno reševanje deficitarnosti raziskovalcev.

Odbor je ocenil, da je kadrovsko vprašanje v fragmentih nekoliko zapostavljeno. Zato je opozoril raziskovalno skupnost in njene organe, vse fakultete in visoke šole in pedagoško-znanstveni svet univerze, naj na temo področja kar največ storijo. To toliko bolj, ker smo v zadnjem času slišali več resnih kritičnih pripomb, da je naš sistem pridobivanja znanstvenih naslovov tog in počasen, torej neustrezen. Zaradi velikega deficita raziskovalcev bi moral biti bolj elastičen, seveda pa ne v škodo znanstvene usposobljenosti raziskovalcev.

Zahteve po stalnem pretoku kadrov med fakultetami in visokimi šolami in znanstvenimi ustanovami na eni strani ter gospodarskimi in drugimi delovnimi organizacijami na drugi strani so pogostokrat izražena v različnih političnih dokumentih, so pa le pobožna želja, ki je ni mogoče uresničiti zaradi absolutnega pomanjkanja raziskovalcev. Vsak odbor znanstvenika in znanstvene institucije v praksi poveča praznino, ki je ni mogoče ustrezno nadomestiti. Prav tako ne bo mogoče smiselno izvajati releksije učiteljev visokošolskih zavodov. Releksija bo formalna, ker ne bo kandidatov iz prakse. Čeprav bi uvedli visokošolski zavodi ostrejšje kriterije, bodo ostali na delovnih mestih tudi učitelji, ki bi se sicer morali posloviti od zavodov.

Na podlagi podatkov raziskovalne skupnosti o raziskovalcih v raziskovalnih zavodih in enotah, ki imajo ustrezne znanstvene naslove, sem ugotovila dejstva, ki iz tabel niso dobro razvidna. Prvo je to, da je število raziskovalcev z znanstvenimi naslovi, z naslovi doktorja znanosti, magistra ali specialista v primerjavi s številom vseh raziskovalcev zelo nizko. V vseh samostojnih raziskovalnih zavodih ima komaj četrtnina raziskovalcev ustrezne naslove, v raziskovalnih enotah, ki nimajo statusa samostojne organizacije, pa komaj 15 %. Najmanj raziskovalcev z znanstvenimi naslovi je seveda v razvojnih zavodih in enotah, kjer jih je komaj 8,5 %. Seveda je več raziskovalcev z naslovi v

univerzitetnih inštitutih in v enotah Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Vendar teh inštitutov ni veliko in zaposlujejo manjše število raziskovalcev.

Nasproti temu stanju bi želela prikazati rezultate vzgoje znanstvenega naraščanja. Od leta 1945 do 1963 je pridobilo v Sloveniji doktorat znanosti 233 kandidatov, od leta 1963 do 1970 pa še 310, skupaj 550. Naslov magistra oziroma specialista je od 1960. leta dalje, ko smo uvedli tretjo stopnjo izobrazbe, pridobilo 305 kandidatov. Če to skromno bero primerjamo z diplomanti visokošolskih zavodov, ki jih je na leto približno 3000, ugotovimo, da od teh doktorira le 0,5 % do 1,5 %, magistraturo oziroma specializacijo pa opravi pol odstotka več diplomantov.

Iz statističnih podatkov je razvidno, da v razvitih družbah doktorira en kandidat na približno 10 diplomantov druge stopnje. Približno 10 % študentov pa konča magistraturo. To seveda pomeni, da bi moralo pri nas vsako leto doktorirati približno 10-krat več kandidatov oziroma najmanj 250 in največ 300.

Značilen pa je za nas še podatek, da je v letu 1965, ko je doktoriralo pri nas največ kandidatov — 39, doktoriralo le 9 doktorjev, ki so bili zaposleni v enotah samostojnih raziskovalnih organizacij oziroma delovnih organizacij. Na te probleme je treba opozoriti ne le raziskovalno skupnost, marveč vse odgovorne subjekte v naši družbi, da sprejmejo odločne ukrepe.

Reševanje teh in drugih problemov je treba povezati tudi s funkcijo upravnih organov na tem področju. Skrb za kadre je in ostaja družbena skrb. Zato ima tudi sekretariat za prosveto in kulturo določene naloge. Da jih bo lahko kvalitetno, pravočasno in razumno opravljal, ga je potrebno ustrezno kadrovsko usposobiti. Sekretariat mora opravljati vse potrebno zakonodajno delo in varovati zakonitost na področju raziskovalnega dela. Žal to področje ni nobena izjema in se tudi tu ne moremo pohvaliti, da se zakoni, priporočila in resolucije dosledno izvajajo. Takšna naloga upravnih organov pa ob obstoju raziskovalne skupnosti ne pomeni dupliranja dela. Raziskovalna skupnost bo opravljala predvsem strokovno in analitično delo na področju znanosti.

Organizacijske posebnosti raziskovalne skupnosti, po katerih se razlikuje od vseh drugih samoupravnih interesnih skupnosti, po mojem mnenju niso dokončne. Zakon jo opredeljuje kot skupnost raziskovalcev, torej kot skupnost delavcev na tem področju družbenega dela. Vendar nekatera opozorila kažejo, da je to izhodišče prehodno in da bo morala tudi ta skupnost poiskati ustrežnejšo obliko interesnega povezovanja z naročniki, porabniki in financerji raziskovalnega dela. Dejstvo, da interesi za raziskovalno delo niso občani, kakor je to pri vseh drugih samoupravnih interesnih skupnostih, še ne izključuje možnosti najširše samoupravne integracije samoupravnega interesa. Mislim, da so objektivni interesi za raziskovalne usluge vse samoupravne interesne skupnosti, skupščine družbenopolitičnih skupnosti, gospodarske zbornice in seveda potencialno vsi drugi organizirani družbeni subjekti. Ne glede na to, da bodo morale skupščine družbenopolitičnih skupnosti, posebej pa še republiška skupščina, zadržati določeno usmerjevalno vlogo raziskovalnega dela, ki je nacionalnega pomena in bo še naprej njegov naročnik, je treba zagotoviti hitrejšo deatizacijo znanosti pri nekaterih drugih konkretnih skupščinskih odločitvah. V mislih imam pravice in dolžnosti, ki jih ima skupščina SR Slovenije kot ustanovitelj oziroma kot soustanovitelj nekaterih raziskovalnih organizacij.

Problem nam je znan, vendar se navzlic jasnemu sklepu skupščine ne rešuje dovolj hitro in odločno. Nekateri inštituti, na primer tekstilni inštitut,

inštitut za vakuumsko tehniko, zavod za raziskavo materiala in mnogi drugi so aplikativni oziroma razvojni. V današnjih ekonomskih odnosih ne bi smela imeti skupščina do takšnih inštitutov nobenih ingerenc. Ker so poslovno popolnoma samostojni, so ingerence formalne. Vendar je v teh inštitutih še zmeraj ohranjena anahronistična miselnost, da je patronat republike posebna vrednost, ki jo kaže ohraniti.

Ta miselnost pa ima lahko povsem konkretne posledice v obnašanju teh inštitutov, če zaidejo v poslovne težave. Tedaj naj bi jih na podlagi tega formalnega naslova reševala republika. Zato mislim, da je treba tudi ob tej priložnosti jasno poudariti, da je naloga inštitutov, da se najtesneje povežejo z univerzo, če opravljajo temeljno raziskovalno delo, ali gospodarstvom, če opravljajo razvojne ali aplikativne raziskave. Ob samoupravni organiziranosti raziskovalcev oziroma raziskovalnega dela je vloga republike, kot sem že enkrat omenila, samo ta, da zagotavlja ustrezen delež družbenih sredstev, s katerimi spodbuja raziskovalno delo predvsem na področjih, ki so znanstveno in družbeno najbolj produktivna. Republiška skupščina pa bo morala tudi v prihodnje bolj ali manj neposredno skrbeti za raziskovalno delo na področju nacionalnih in družbenih ved, kjer ni neposrednega interesa, organiziranega v samoupravnih skupnostih ali v drugih organiziranih družbenih subjektih, so pa te vede za nacionalni obstoj in razvoj nujno potrebne. Mislim, da se bo tudi glede teh vprašanj morala republiška skupščina vesti bolj kot samoupravna skupnost, manj pa kot država.

Ob koncu svojega prispevka želim poudariti, da se je odbor za prosveto in kulturo v celoti strinjal s fragmenti in jih podpira kot temeljna izhodišča za oblikovanje raziskovalne politike in njenih konkretnih ciljev.

Predsednik Miran Goslar: Še kdo želi besedo? Tovariš Polič.

Miloš Polič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! K razpravi se oglašam, ker se ne strinjam z nekaterimi ozkimi pojmovanji znanstvenoraziskovalne dejavnosti, ki enostransko poudarjajo njen duhovni značaj, manj pa to, da služi življenju.

V naši skupščini ob vsaki priložnosti, kadarkoli branimo določene interese ali predloge, poudarjamo, da so plod globalnega znanstvenoraziskovalnega dela. Popolnoma se strinjam z mnenjem, da s tem znanost v pravem pomenu te besede zlorabljam. Posledica vsega tega je, da smo doktorje znanosti in magistre obdali z gloriolo. Postavljam pa vprašanje, koliko je tistih raziskovalcev iz proizvodnje ali iz razvojne in aplikativne raziskovalne dejavnosti, ki jim je tovarišica Ulrihova odvzela pravico do statusa raziskovalca, koliko je tistih, ki so ustvarili že veliko del, niso pa imeli možnosti, da bi jih zagovarjali kot doktorsko disertacijo. Ne bi bil tako odločen pri zahtevi, da bo treba vse diplomirane inženirje, ki zaradi objektivnih ovir čez tri leta ne bodo doktorirali, vreči na cesto. S tem bi napravili veliko družbeno škodo.

Mislim, da je pravilno, da so prišli fragmenti na dnevni red seje zbora. Všeč mi je bila tudi uvodna beseda predsednika raziskovalne skupnosti, ki je dokaj realno ocenil stanje. Zato je sedaj priložnost, da razčistimo vzroke, zakaj je praksa ločena od inštitutov in univerze. Zaradi tega so raziskovalci v delovnih organizacijah, ki največ prispevajo k razvoju tehnologije, zapostavljeni. Ker so obremenjeni s tem delom, nimajo časa za študijsko delo.

Strinjam pa se z opombami v fragmentih in v poročilu komisije za raziskovalno delo, da pri nas diplomski študij ni pravilno zasnovan. V drugih državah lahko dobijo raziskovalci magisterij na podlagi kvalitetnih del. Pri nas pa mora ponavljati matematiko in vso drugo snov, iz katere je že enkrat diplomiral, in opravljati izpite.

Tovariš Majerič je velik optimist, kar zadeva kakovost znanosti v tehničnih vedah. Menim, da je to stanje slabše kot v ekonomskih vedah. Omejim naj se samo na gradbeništvo, ki ni priznано kot raziskovalno področje. Razdelili smo ga v elektrogospodarstvo, v promet, v stanovanjsko gradnjo, v šolsko gradnjo itd. Gradbeništvo so samo še gradbena podjetja s svojimi stroji in delavci. O tem, da gradbeništvo nima ustreznega statusa, se lahko prepričamo v srednje-ročnem programu razvoja slovenskega gradbeništva. Zavod za plan se je ukvarjal z vprašanjem, kako se je gradbeništvo doslej razvijalo. Ker smo začeli ugotavljati stanje, smo videli, da nimamo niti podatkov o kapacitetah, kadrih in strojih. Opremljenost je najrazličnejša: od zelo moderne do faraonsko primitivne. Še slabša je situacija v industriji gradbenega materiala. Kje so naše raziskave? Imamo veliko raziskovalnih elaboratov o cementih. Pa pogledjmo, kje smo s cementom in kakšen je razvoj naših cementarn! Na podlagi tega moramo oceniti, da nekaj ni v redu. Zato podpiram predlog o ustanovitvi sektorskih skladov za raziskovalno delo. Cestni sklad ima v svojem statutu predvideno tudi raziskovalno delo. Ko smo letos odobraval finančni program, pa mu nismo namenili niti dinarja. Kako si naj potem predstavljamo raziskovalno delo na tem področju?

Sklad Borisa Kidriča je bil doslej lovišče posameznikov in posameznih institucij za sredstva za lastno vzdrževanje pod krinko potrebnega raziskovalnega dela. Takšno prakso moramo odpraviti.

Navdušeno pozdravljam fragmente, ker so nam predstavili stvaren položaj. Skupščina naj zavzame konkretna stališča za uresničitev programa raziskovalne skupnosti. Če bomo ostali pri besedah, se položaj ne bo spremenil. Dokler je bil sklad v jugoslovanskem merilu, sem si prizadeval, da bi bil program raziskav v gradbeništvu racionalno prilagojen posebnostim Jugoslavije. Pa sem dobil odgovor, naj bom tiho, kajti če bomo tako napisali, ne bomo dobili denarja. Mislim, da se to ne bi smelo ponoviti v Sloveniji.

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima Milo Vižintin.

Milo Vižintin: Tovariš predsednik, tovariši in tovarišice poslanci! Kot laik bi razpravljaj samo o enem vprašanju iz doseženega gradiva raziskovalne skupnosti. Menim, da moramo podpreti predloge, če hočemo doseči zamujeno, kajti v svetu so veliko pred nami in dajejo tudi mnogo več sredstev za to. Moti me, da naši raziskovalni inštituti prihajajo v podjetja po naročilu podjetja. Raziskujejo položaj podjetja in potem naredijo elaborat, ki največkrat obleži v predalu, delovne skupnosti pa se obvesti, da so porabili toliko in toliko milijonov za izdelavo elaborata, ki pa podjetju ne ustreza oziroma ni izvedljiv. Sprašujem se, kaj je vzrok temu: ali velika primitivnost takega podjetja, ali bi bile potrebne kadrovske spremembe, ali nimajo sredstev, da bi modernizirali tehnologijo in tako dosegli večjo produktivnost itd.? Vemo, da imamo v Sloveniji veliko podjetij, ki glede produktivnosti zaostajajo za razvitimi zahodnoevropskimi državami in dosegajo komaj 30 do 70 % njihove produktivnosti. Le redka so podjetja, ki so s pomočjo tujih dognanj in tujih znanstvenikov in morda v ko-

operaciji z našimi dosegla evropsko raven. Sedaj nastane vprašanje, čemu podjetje naroči tak elaborat in čemu ga ne izvede: ali gre za primitivnost in neznanje, ali pa elaborat ni v redu. Dvomim, da elaborat ne bi bil dobro izdelan. Mogoče so v njem res malenkosti, ki ne ustrezajo. Najbrž so glavni krivec podjetja, ki elaborata ne smejo uresničiti. Menim, da bi bilo treba v prihodnje koordinirati ali sinhronizirati naše naloge. Nič nam ne bo koristilo, če bomo dosegli v raziskovanju tega ali onega področja velike rezultate, ki pa jih ne bomo s pridom uporabili v praksi. Samoupravljanje je v redu stvar. Toda če je samoupravljanje v rokah tehnokracije in če zaradi subjektivnih razlogov podjetje ne realizira elaborata, bi v korist družbe, v korist bogatenja in osrečitve človeka morali zunanji dejavniki storiti vse, da napredujemo in da dosežemo približno produktivnost, kakršno poznaajo zunaj.

Predsednik Miran Goslar: Jaka Bogataj ima besedo.

Jaka Bogataj: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Predloženo gradivo po mojem mnenju ustrezno obravnava sedanje razmere na področju znanstveno-raziskovalnega dela in nakazuje tudi perspektive za naše prihodnje ravnanje. Rad pa bi opozoril na nekatere stvari in oprostite, če bom ponavljal stvari, na katere so opozorili že prejšnji govorniki.

Predvsem bi rad poudaril, da smo v Sloveniji vsa leta po vojni dosegli na tem področju zelo lepe rezultate in da je v današnji razpravi nanje treba opozoriti. S tem delom so se ukvarjali številni dejavniki. Prav zaradi tega, ker smo imeli tako srečo po vojni, da smo imeli toliko inštitutov, smo lahko v Sloveniji marsikaj naredili, česar sicer ne bi mogli.

Res je, da so bile številne raziskave uspešno uporabljene v naši proizvodnji, res pa je tudi to, kar je pred mano rekel tovariš Vižintin, da marsikatera raziskava leži zaklenjena v predalu in da so očitni tudi drugi odpori proti uporabi ugotovitve raziskav. Menim, da je več vzrokov za to in bi bilo dobro pripraviti analizo o tem, kaj smo raziskovali in kaj smo financirali v povojnem obdobju in koliko od tega smo uporabili v praksi. Zdi se mi, da so se nekatere raziskave delale tudi zaradi tega, da so se uporabila sredstva sklada Borisa Kidriča.

Opozoril bi na nekaj: V številnih delovnih organizacijah zelo neustrezno nagradujemo tiste strokovnjake, ki naj bi poskrbeli za uporabo izsledkov. Seveda so tudi izjeme, vendar menim, da je to problem, na katerega moramo opozoriti, hkrati pa opozoriti tudi na to, da so bile posamezne raziskave premalo celovite, da so se elaborati marsikdaj pripravljali bolj za banko, zato da so se dobili krediti. Lahko naštejemo veliko primerov iz kmetijstva, da je elaborat dokazoval obvezno proizvodnjo, v resnici pa je vse ostalo na papirju.

Ce bomo hoteli uresničiti srednjeročni in dolgoročni razvoj Socialistične republike Slovenije, bomo morali znanstveno-raziskovalnemu delu na vseh področjih dati več poudarka kot doslej ter se ga lotiti bolj organizirano in sistematično, izsledke znanstvenoraziskovalnega dela pa tudi upoštevati. Dogaja se namreč, da so pripravljene številne znanstvene in strokovne analize, pri odločitvah o velikih gospodarskih investicijah pa se največkrat ne upoštevajo. Z naštevanjem primerov vas ne bi naučil, saj jih dobro poznate.

Rad bi opozoril, da bi kazalo gradivu še bolj opredeliti, katere raziskave lahko tudi uvozimo, da tako rečem. Številne raziskave so naši sosede uspešno

opravili. Ker sami najbrž ne bi odkrili bistveno novega, bi kazalo tuje izkušnje bolj upoštevati.

Drugo pa je vprašanje tistih raziskav, ki jih moramo zaradi naših specifičnosti, posebnosti proizvodnje podobno narediti doma. Zato bi morali temeljito proučiti financiranje takih raziskav in pritegniti v raziskovalno dejavnost tudi druge dejavnike, delovne organizacije in številne asociacije našega gospodarstva. Če bomo to dosegli, bo naše raziskovalno delo še bolj namenjeno praksi. Gre za to, da bi raziskave bolj služile praksi. V tem smislu razumevam to možgansko banko. To je predvsem dokumentacijski center, ki bi ga bilo treba razvijati, ne pa da se stvari izvajajo na številnih mestih in da je dokumentacija raztresena.

Dodal bi le še to, da je v sedanjih razmerah treba doseči boljšo povezavo med raziskovalci in gospodarstvom. Tako bomo lahko tudi oblikovali prioritete naloge na področju znanstvenoraziskovalnega dela, predvsem tiste, ki jih bomo morali opraviti v naslednjih letih v okviru srednjeročnega in dolgoročnega načrta. Seveda pa bodo vmes tudi teme, ki bodo še nekaj časa ostale v predalih ali ki bodo prispevale k drugim vejam znanosti in podobno. Menim, da bi morala gospodarska zbornica na tem področju več napraviti.

Tretje, o katerem bi rad govoril, je kadrovsko vprašanje. Strinjam se z ugotovitvami in stališči iz gradiva, vendar bi rad opozoril, da o kadrovskem vprašanju zelo pogosto razpravljamo bodisi v predstavniških organih, družbenopolitičnih organizacijah in v delovnih organizacijah, kljub temu pa je v tujini čedalje več naših strokovnjakov. Ne vem, ali je vzrok tega v sistemu nagrajevanja ali drugje. Probleme ne bomo rešili samo s parolami. Nekaj je treba ukreniti. Menim, da je eden izmed vzrokov tudi ta, da kadrov ne znamo pravilno zaposliti in da jih preveč kritiziramo, saj ugotavljamo, da v tujini dosežejo pomembne uspehe. Nato enkrat kritiziramo univerzo, drugič višje šole itd. Strinjam se, da marsikaj še ni tako, kot bi moralo biti. Toda površna ocena, da je univerza kriva, da se naši kadri ne morejo takoj vključiti v naše gospodarstvo, ni niti resnična niti nam nič ne koristi. Zato pa bi bilo po mojem mnenju prav, če bi se bolj zavzeli za to, da bi znanstvenoraziskovalni kadri morali opraviti prakso v proizvodnji in se še dodatno izobraževati. Kajti številni so primeri, da študent ostane na univerzi in da v proizvodnji ni bil nikoli. Zato je razumljivo, da ne more dati takih rezultatov, ki bi ustrezali potrebam proizvodnje na sedanji tehnološki stopnji razvoja našega gospodarstva.

Nadalje bi v zvezi s kadri opozoril na to, da bi se morali predvsem organi upravljanja zavzeti za hitrejšo pomlajevanje kadrov v inštitutih, ki se ukvarjajo predvsem s raziskovalno dejavnostjo. Dobro bi bilo dobiti ustrezne kadre iz proizvodnje, ki so — za zgled navajam kmetijstvo, ki ga bolj poznam — v zadnjih letih dosegli izredno pomembne rezultate na področju tehnologije, produktivnosti itd. Strokovnjaki bi se lahko hitreje vključili v raziskave in tudi dosežke raziskave bi hitreje prenašali v neposredno prakso.

Izsledkov številnih raziskav nismo uporabili. Deloma je tudi posledica birokratizma. V časopisih beremo, kako se posamezniki trudijo, da bi uveljavili svoje patente in novatorstvo, pa to zelo težko dosežejo. Verjamem, da je to res, ker poznam posameznike, ki so izboljšali mehanizacijo, vendar izboljšav nikakor niso mogli uveljaviti. Menim, da bi morali na tem področju hitreje realizirati prizadevanja Zveze komunistov in Socialistične zveze. O tem je bilo izrečenih mnogo besed, zato bi pričakovali tudi napredek.

Zelo podpiram tisti del gradiva, ki govori o tem, da bi bilo treba bolj poudariti raziskave družbenih ved. Če upoštevamo naše posebnosti v razvoju samoupravljanja, ki smo ga dosegli v dvajsetih letih in v nadaljnjem razvoju, bi bilo pravilno in koristno, da bi imeli na področju družbenih ved več domačih raziskav. Pri posameznih družbenih vedah, sociologiji in podobno, smo priče uvozu mlačne ideje z zahoda. Pripovedujemo, da to ni dobro, hkrati pa zelo malo naredimo, da bi sami dognali kaj novega. Menim, da bi morali podpreti takšne raziskave, ker ne gre samo za politološke znanosti, ampak za te družbene znanosti nasploh.

Ob koncu bi poudaril, da potrebujemo v Sloveniji znanstvenoraziskovalni program, ki naj bi bil sestavni del programa razvoja SR Slovenije. Program bi se moral seveda zavzeti tudi za to, da bi čimbolj smotrno rešili financiranje raziskav. Strinjam se, da ni potrebno le državno financiranje, ampak bi bilo treba pritegniti številne dejavnike gospodarstva in njegovih asociacij, zlasti pa menim, da bi morali narediti vsaj to, da raziskovalci ne bodo izgubljali časa z iskanjem financerja, kot se to sedaj pogosto dogaja.

Program bi moral določiti tudi kadrovsko politiko, in sicer predvsem glede usposabljanja kadrov, smotrne zaposlitve in tudi možnosti napredovanja. Končno menim, da bi se morali zavzeti za izboljšanje dela v samoupravi, zlasti v družbeni samoupravi. Vemo namreč, da imajo šole, univerze in številni inštituti tudi organe družbenega upravljanja, ki lahko vplivajo na njihovo dejavnost predvsem v tej smeri, da bi proizvodnja dobila večjo vlogo v institucijah in da bi tudi neposredni proizvajalec v združenem delu lahko vplival na te dejavnosti ter da bi bili rezultati znanstvenoraziskovalnega dela uporabni v širši praksi kot doslej, kar je tudi njihov glavni namen.

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima Gregor Klančnik.

Gregor Klančnik: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Najprej se moram opravičiti, ker nisem od začetka navzoč pri tej razpravi, zato se bojim, da bom kaj ponovil. Vendar menim, da je ta točka dnevnega reda tako zanimiva, da je prav, če se dalj časa zadržimo pri njej.

Dr. Blinc je povedal precej misli, ki sem jih hotel izreči. Prepričan sem, da je bolje prikazal stvarno stanje, kot pa je izraženo v poročilu, ki smo ga dobili. To je moja osebna ocena. Pri branju poročila sem se prepričal, da je pri ustanovitvi interesne skupnosti raziskovalcev preveč odločala proračunska miselnost — iskanje dodatnih virov sredstev, manj pa prizadevanje po večji učinkovitosti raziskovalne dejavnosti. Ko smo sprejemali zakon o ustanovitvi raziskovalne skupnosti, smo nedvomno imeli pred očmi problem, kako doseči večjo učinkovitost na tem področju. Če bomo dosegli večjo učinkovitost, potem bo tudi znatno večje razumevanje za financiranje te dejavnosti.

Ko se vprašujemo, zakaj naši strokovnjaki odhajajo v tujino in tam postanejo stebri raziskovalne dejavnosti, sem prepričan, da vzrok niso osebni dohodki, temveč delovno okolje, predvsem pa občutek, da niso dovolj učinkoviti v naši raziskovalni dejavnosti. Menim, da je občutek učinkovitosti oziroma neučinkovitosti bistven pri odločitvi glede odhoda in zaposlitve v tujini. Zato menim, da bi poročilo moralo bolj poudariti problem učinkovitosti, ki ga je dr. Blinc precej dobro osvetlil. Rekel je, da družbeni rezultati nedvomno niso v sorazmerju s 7000 ljudmi, ki so zaposleni v specializiranih raziskovalnih institucijah v Sloveniji. Iz podatkov se vidi, da imamo 112 samostojnih enot ali spe-

cializiranih institucij, v katerih je zaposlenih več kot 1600 strokovnjakov s fakultetno izobrazbo in 168 doktorjev. To je brez dvoma precej velika vojska in žalostno je, da je zelo razbita, res nespecializirana, neintegrirana v merilu Slovenije in hkrati slabo integrirana z raziskovalno dejavnostjo v Jugoslaviji. Naj opozorim še na to, kar je bilo tu že večkrat povedano, da skoraj nima besede pri nabavljanju licenc drugih tujih pridobitev na tem področju. Nesporno je, da bi morala biti večja integriranost med gospodarstvom in raziskovalno dejavnostjo in znotraj raziskovalne dejavnosti. To je še premalo poudarjeno.

Dr. Blinc je rekel, da stanje glede števila zaposlenih ni nezadovoljivo. To pomeni, da je treba tudi na tem področju iskati notranje rezerve, da bi dosegli večjo učinkovitost ali sanacijo, ki bo pomenila sočasno izločitev tistih, ki niso uspešni. Tako bi z istimi sredstvi dosegli večje rezultate, ali pa so potrebna dodatna sredstva za doseganje večje učinkovitosti. Iz podatkov na primer izhaja, da je v Sloveniji na 10 000 prebivalcev 7 raziskovalcev, če pa upoštevam tudi kader univerze, se število poveča na 9,5, to pa je toliko kot v Zahodni Nemčiji, Italija jih ima 3,8, Avstrija pa 3,2, pa kljub temu iz Avstrije uvažamo znanost, četudi se mi zdi, da so Avstrijci manj pametni od Slovencev. Lastnega kadra po mojem ne znamo dobro izkoristiti. Kljub skoraj trikrat večjemu številu registriranih raziskovalcev uporabljamo avstrijske dosežke. Menim, da te številke tudi ne pokažejo vsega, o čemer je v gradivu govor, da namreč velike tuje firme same opravljajo raziskovalno dejavnost. Omenjeni podatki verjetno ne registrirajo raziskovalcev teh firm. Vendar moramo upoštevati, da je pri nas v proizvodnji dejavnosti in tudi v drugih gospodarskih organizacijah precej strokovnjakov, ki se neposredno ukvarjajo tudi z raziskovalno dejavnostjo. Tudi te kadre moramo upoštevati, četudi raziskovalna dejavnost v proizvodni sferi ni tako močno razvita, kot je v velikih firmah, ki opravljajo samostojne, tudi težke in zahtevne, fundamentalne raziskave.

Menim, da bi morali doseči večjo povezanost in dopolnjevanje naših raziskovalcev, z gospodarstvom pa tudi obratovodij po posameznih tovarnah, ki naj bi del svojega delovnega časa porabili tudi za raziskave. Menim, da je ta povezava neobhodna, ker raziskovalci pa tudi drugi inženirji v gospodarskih organizacijah — predvsem govorim o tehničnih vedah, ki zajemajo 90 % vseh raziskav — razvijajo določeno psihozo razumevanja do raziskovalne dejavnosti nasploh. In prav zato je potrebno medsebojno čim tesneje sodelovati. Sodelovanje pa po moji presoji ni zadovoljivo in zaradi tega se pojavi miselnost, da v gospodarstvu ni dovolj razumevanja za raziskovalno dejavnost. To ne drži v celoti, zavedati pa se je treba, da je gospodarstvo davkoplačevalec, torej vir sredstev, in da je treba upoštevati, kako gospodarstvo gleda na raziskovalno dejavnost. Menim, da je treba iskati optimalno rešitev med fundamentalnimi in aplikativnimi nalogami, ki jih opravljajo naše raziskovalne institucije.

V gradivu je po mojem mnenju preveč poudarjeno, da gospodarstvo znatno premalo da za fundamentalne naloge, ker se le-te financirajo prek proračuna, bodisi prek sklada Borisa Kidriča ali prek drugih institucij in da pri takem financiranju ni treba paziti, kako so naloge opravljene. Pravimo, da je to dolgoročno raziskovanje, ampak čez dve leti že pozabimo, kdo je dolgoročno raziskoval. Včasih se celo zgodi, da se ponovno raziskuje ista stvar in da se uporablja gradivo, ki je bilo že prej izdelano, ampak nobeden več ne ve, da je bilo izdelano. Malo pretiravam, toda rad bi opozoril, da bi se naše raziskovalne institucije vendar že morale zavedati tudi uporabljivosti, ki jih moramo zasledovati v

naših raziskavah. Aplikativne raziskave opravljajo predvsem raziskovalci v raziskovalnih oddelkih gospodarskih organizacij in tovarn. Večje rezultate bi dosegli, če bi se v te raziskave vključevale specializirane raziskovalne institucije. Prek sklada Borisa Kidriča se to postopoma že izvaja s tem, da sklad Borisa Kidriča sofinancira tako raziskavo. Seveda mora tudi gospodarstvo sofinancirati take raziskave. Poudarjam, da bi bilo treba v prihodnosti na tem področju napraviti še več, kot smo napravili do sedaj.

Poročilo izzveni v tem smislu, da je treba dati denar, pa bo vse v redu. Ta zahteva je prepogosta. Pojavljajo se tudi predlogi, kako naj bi v prihodnje financirali raziskovalno dejavnost. Predlog, da se sredstva za raziskovalno dejavnost trikrat povečajo, ni rezultat znanstvenega raziskovanja. Predlog skratka pomeni, da je treba sredstva, namenjena predvsem za fundamentalna raziskovanja, trikrat povečati. Zavedati se je treba, da bo to povišalo davek in da bo davkoplačevalec — v tem primeru gospodarstvo — zahteval tudi večje učinke od dosedanjih. Zato menim, da je treba pozdraviti izvajanje dr. Blinca. Ker je govoril kot predsednik interesne skupnosti, imamo jamstvo, da bomo na tem področju dosegli določen napredek. Bojim pa se, da je preveč osamljen in da je vojska 7000 ljudi premočna in da ima veliko inercijo in vpliv velike mase. Zato je treba ta problem še naprej reševati prek proračuna, kot smo ga reševali do sedaj.

Nekateri problemi so v gradivu zadovoljivo analizirani, premalo pa je poudarjeno, da je treba sanirati stanje. To pa pomeni tudi omejevanje nekaterih stvari, kajti drugače najbrž ne bo šlo, če hočem že doseči večjo učinkovitost. Upam si trditi, da je dobra povezava, ali kot je zapisano v gradivu — inovacijska veriga — dosežena med metalurgijo in metalurškim inštitutom. Vsaj za slovenske železarne je metalurški inštitut osrednja raziskovalna institucija. Obstajajo enotni razvojni načrti raziskav, enotni letni načrti raziskav in popolna delitev dela med raziskovalnimi oddelki železarn in delno tudi drugih metalurških tovarnah ter metalurškim inštitutom. Ševilo zaposlenih raziskovalcev še ni dokaz kvalitete dela raziskovalnih inštitutov. Menim, da to ni dokaz za veliko učinkovitost domačih raziskav. Te številke sploh ne pomenijo dosti, ker najbrž nihče med nami ne verjame, da so rezultati raziskav v Sovjetski zvezi trikrat učinkovitejši kot v Zahodni Nemčiji, kjer je 10 raziskovalcev na 10 000 prebivalcev, v Sovjetski zvezi pa 32. Torej po številu raziskovalcev ne moremo dokazovati, da smo posebno učinkoviti in da bi morali tudi tu iskati možnost. Zato menim, da je to že kažipot, kako je treba na tem področju ravnati, da bi dosegli večje učinke, obenem pa tudi večje razumevanje v tovarnah in gospodarskih organizacijah za raziskovalno organizacijo, kar je bistveno. Doseči moramo tudi večjo specializacijo — integracijo raziskovalnih institucij, kar bo težka naloga. Specializaciji mora raziskovalna skupnost posvetiti večjo pozornost.

Menim, da je ideja o možganski banki izredno pametna, saj v gospodarskih organizacijah ne vemo, na koga se je treba obrniti. Veliko stvari smo že uvozili, z velikimi znanstvenimi stvarmi razpolagamo pri nas, vendar tega nihče ne uporablja. Če bomo dobili center s podatki in z ljudmi, ki bodo dali podatke v uporabo, bo to brez dvoma velika pridobitev. Treba je tudi doseči, da se na univerzah in institucijah pojavljajo ljudje iz prakse, ampak ne tako, da se od prakse poslovijo, temveč da je praksa poligon in da hkrati predavajo tudi na fakulteti. Poskrbeti je treba tudi za nasprotje: da se ljudje s fakultet in inštitutov pojavljajo tudi neposredno v poligonu, v praksi. Taka povezava bi prispevala k razvoju miselnosti, da je treba upoštevati pedagoško in znanstveno-

raziskovalno stran, hkrati pa tudi težave gospodarskih organizacij, zlasti v proizvodnji, ki jih je treba reševati v sodelovanju z znanstvenoraziskovalnimi delavci.

Ob koncu bi rad poudaril tudi potrebo po integraciji gospodarstva na Slovenskem, za katero upam, da se bo v bližnji prihodnosti razvijala hitreje kot doslej.

Ustvarjanje večjih proizvodno-poslovnih grupacij bo hkrati pomenilo razvijanje miselnosti za raziskovalno dejavnost, poleg tega pa bo prispevalo k določeni koncentraciji sredstev, ki bodo dodaten vir za razvoj raziskovalne dejavnosti tako v gospodarskih organizacijah, kot v specializiranih institucijah.

Predsednik Miran Goslar: Vojan Rus ima besedo.

Dr. Vojan Rus: Dovolite mi samo nekaj besed o merilih, ki naj jih uporabljamo pri ocenjevanju raziskovalcev. Menim, da je prav, da je bilo v razpravi omenjeno tudi to vprašanje. Da bi se v prihodnje razumeli, bi dejal samo tole:

Merila morajo biti elastična glede forme in zelo dosledna glede vsebine. Strinjam se z ugotovitvijo, da lahko iz prakse — npr. obratni inženir — več prispeva pri uspehih raziskovalnega dela kot tisti, ki ima samo formalni naziv. Sem torej za to, da pri priznavanju naslova raziskovalca priznavamo vse oblike ustvarjalnega duha, pa naj se pojavljajo na tisoč straneh disertacije ali na 500 straneh magistrske teze ali v kakem načrtu, ki se je uspešno uresničil. Bistveno je, da vse to ni samo prenos znanja — čeprav tudi za prenos potrebna velika strokovna sposobnost — ampak da gre za res nekaj novega bodisi v fundamentalnem ali v razvojnem smislu. Takšna merila, vsebinsko dosledna in dosledno uresničevana, naj bi izdelale komisije ali podobni organi s posameznih področij raziskovalne skupnosti. Ni treba, da so člani komisije spet samo formalni predstavniki univerze in institucij, ampak vsi, ki so nekaj dosegli na kakršenkoli način. Tako bi skupnost vsebinsko organizirala, saj bi ugotovili, kaj se v Sloveniji zares novega dela in katera so ta merila. Tako bi tudi pospeševali napredek, ko bi ugotavljali, kdo je dosegel kaj novega. Menim, da to moramo uresničiti.

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima Edo Pirkmajer, tajnik raziskovalne skupnosti.

Edo Pirkmajer: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Predvsem lepa hvala za res plodno razpravo, ki je trajala več kot dve uri in ki bo delavcem v raziskovalni skupnosti dober prispevek k podrobnejši opredelitvi konkretnih ciljev naše raziskovalne politike.

Le malo je bilo rečeno, s čimer se ne bi strinjali. Da pa ne bi bilo nesporazumov, mi dovolite nekaj pojasnil.

Prvo pojasnilo bi dal dr. Vojanu Rusu v zvezi z odstotki, ki jih je omenil. Sredstva za raziskovalno delo v skladu Borisa Kidriča so samo sredstva sklada Borisa Kidriča, samo sredstva republike. Ta pa so sestavljena iz dveh delov, oba pa se odmerjata od družbenega proizvoda. En del progresivno raste, drugi del je pa nespremenljiv in to je tisti, ki je bil prinesen iz zveznega fonda. Torej ne gre za nikakršno spreminjanje odnosov med zveznim in republiškim fondom, ker zveznega fonda ni več.

Glede potrebe po ekonomskih raziskavah, ki jih je omenil tovariš Majerič, lahko tovarišem poslancem povem, da prav sedaj pripravljamo program ekonomskih raziskav, ki naj bi bil eden izmed ključnih programov in naj bi omogočil primernejše ocenjevanje naših ekonomskih podvigov in uvajanje novejših ekonometrijskih metod.

Glede originalnosti in prenosa znanja bi opozoril samo na stavek, ki pravi, da želimo svojo originalno misel uveljaviti povsod tam, kjer je ni mogoče nadomestiti s prenosom tujih raziskovalnih dosežkov zaradi naših specifičnih družbenopolitičnih in nacionalnih pogojev. Strinjam pa se s tem, da bi v prihodnje temu posvetili še večjo pozornost.

V današnji razpravi je bilo veliko besed o problemu kadrov. Zelo sem hvaležen tovarišici Ulrihovi, ki nam je postregla še z nekaterimi podatki o kadrovskega sestavu naših raziskovalnih institucij in o produkciji naših znanstvenikov, tistih, ki imajo znanstveni naslov. Iz podatkov je razvidno, da je produkcija majhna in da bomo morali na tem področju marsikaj napraviti. V zvezi s tem bi vas opozoril na pobudo naše raziskovalne skupnosti, naj bi ustanovili poseben center za podiplomski študij na ljubljanski univerzi. To nalogo bi opravili v sodelovanju z izobraževalno skupnostjo, v pripravljalni fazi pa bi se s tem ukvarjala samo raziskovalna skupnost.

Na vprašanje, ali je za naš gospodarski razvoj pomembnejše uvoženo znanje, ki ga uvažamo v obliki licenc, ali pa naše domače znanje, smo slišali različne odgovore, ki pa vsi držijo. Gotovo je, da ne moremo imeti povsem avtarkičnega raziskovalnega dela in povsem avtarkičnega gospodarstva in tudi bistveno razvitejše države si tega ne privoščijo. Na svetu je samo ena država in to so Združene države Amerike — ki ima pozitivno bilanco uvoza in izvoza tehnologije, vse ostale pa uporabljajo več tujega znanja kot domačega. Vendar pri tem ne gre za to. Pri nas bistveno zaostajamo tako pri uvažanju tujega znanja kot pri našem lastnem ustvarjalnem dopolnjevanju tujega znanja.

Včeraj sem bil v Beogradu in sem videl, kako je direktor zveznega zavoda za patente podpisal patentno listino, ki je imela številko tam okrog 30 000, šteto od leta 1921 dalje, medtem ko ima npr. samo Siemens v Nemčiji 60 000 veljavnih patentov. Od naših 30 000 jih je komaj nekaj manj kot 20 %, ki so plod našega dela, druge pa pri nas prijavljajo tuje firme in iznajditelji.

Kar zadeva uvoz tehnologije in licenc, žal nimamo točnih podatkov. Tudi na tem področju zaostajamo. Ne samo, da malo patentiramo, tudi znanja malo uvozimo in še tisto pogosto ni dovolj tehtno izbrano. Prav tako kot večkrat uvažamo — kot je rekel dr. Rus — družbene ideje iz 19. stoletja, se nam dogaja, da uvažamo tudi zastarelo tehnologijo. In če v predloženem gradivu na to nismo dovolj opozorili, smo na to pozorni pri vseh konkretnjših opredelitvah posameznih nalog, ki si jih je zastavila raziskovalna skupnost.

Možganska banka je ena izmed akcij, ki smo jo v letošnjem letu začeli in ki jo bomo nadaljevali. Pri tem ne gre za velikanski aparat, ki bi zbiral najrazličnejše podatke o našem raziskovalnem delu in kopičil elaborate, temveč za to, da ustanovimo center, kjer bi lahko vsaj zvedeli, kaj je bilo že narejenega, kje bi dobili podatke, kdo je te stvari raziskoval in kdo nam bi te stvari lahko dal.

Bistveno vprašanje, ki v gradivu zaradi omejenega prostora ni dovolj poudarjeno, je vprašanje stikov med univerzo, instituti in gospodarsko dejavnostjo, skratka vprašanje, ki mu je večina govornikov posvetila največ časa. Žal sta ugotovitvi, da elaborati ostajajo v predalih in da naši strokovnjaki zaradi

razočaranja, ker se doma ne morejo uveljaviti, odhajajo v tujino, resnični. Pri tem gre za splošno družbeno ozračje, ki mu je izpostavljeno raziskovalno delo, gre nasploh za vrednotenje znanja. Če lahko v zvezi s tem dam optimistično pripombo, bi dejal, da današnja zavzeta razprava o tem vprašanju dokazuje, da se stvari le premikajo in da bodo iz tega doma prešle v širši krog.

Težko bi razpravljajal o tem, kje so notranje rezerve na našem področju. Da bi skrčili število raziskovalcev oziroma zreducirali nekatere stvari, je v sedanjih razmerah težko izvedljivo. Verjetno se bomo morali prej ali slej zavedati tega, da so sredstva, ki jih dajemo na raziskovalca, tako majhna, da od raziskovalne dejavnosti kot celote ne moremo veliko pričakovati. Rad bi popravil morda napačen vtis, ki ga je naredila navedba na strani 14, da bo treba družbena sredstva povečati 2- do 3-krat. Naj pojasnim, za kaj pri tej stvari gre. Gre za tista družbena sredstva — morda izraz ni najbolj primeren — ki bi bila koncentrirana na nekoliko višji ravni, ne pa na ravni posameznega podjetja. Ne gre za to, da bi povečali sedanji sklad Borisa Kidriča, menim pa, da bi bilo majhno povečanje primerno — ampak je bistveno to, da se sredstva združujejo na višji ravni in ne samo v posameznih gospodarskih organizacijah. To ni naš recept. Z njimi so uspele ekonomije po svetu in menim, da bi bilo škoda, če bi to možnost zanemarili. Minil je čas etatistično-centralističnega upravljanja, ko so bila vsa sredstva zbrana na enem mestu in so se z enega mesta delila po volji države. Zdaj smo centralna sredstva skrčili na najnujnejši obseg in prepustili pobudo posameznim gospodarskim organizacijam. Kot povsod na drugih področjih je treba tudi na tem iskati možnosti in poti za združevanje teh sredstev, ne zaradi tega, da bi jih odtujili, temveč zaradi tega, da bi lahko skupaj tvegali. Raziskovalna dejavnost je silno tvegano početje, kadar gre za posamezno raziskavo. Le ena od desetih raziskav uspe, vendar je dobiček od nje velik tudi za 9 drugih. Takšnega tveganja si majhno podjetje ne more privoščiti. Zaradi tega predlagamo, naj bi sredstva za raziskovalno delo koncentrirali tako, kot ustreza posameznim strokam ter posameznim vejam našega gospodarstva in družbenih služb — v mislih imam zdravstvo, upravo itd.

Smo ena izmed dežel, ki ima v centralnem fondu najmanj sredstev. Pri nas je v skladu Borisa Kidriča nekaj manj kot četrтина vseh sredstev. V drugih deželah namenjajo temu tudi do 60 % sredstev. Toda kje se ta sredstva trošijo? Ne uporabljajo se v tako imenovanih državnih inštitutih. Podatke imam za Združene države Amerike, kjer gre več kot polovica državnih sredstev, celo 60 %, zopet v gospodarstvo in so to intervencijska sredstva države za raziskovalno delo. Pri nas pa se dogaja, da sklad Borisa Kidriča, ki je trenutno — razen sklada Borisa Kraigherja — edini centralni sklad, zaradi skromnih sredstev ne more intervenirati v gospodarstvu in se dajejo sredstva predvsem inštitutom, ki se ukvarjajo zlasti s fundamentalnimi raziskavami, ker drugih raziskav sklad ne more podpirati.

Prvi koraki v smeri napredka so bili že storjeni. Primer, ki ga je omenil tovariš Klančnik — povezanost med metalurgijo in metalurškimi inštituti — dokazuje, kako se dajo sredstva združiti brez formalnega državnega sklada, brez sklada Borisa Kidriča. Treba se je dogovoriti in sestaviti dolgoročnejši raziskovalni program. To je bilo torej mišljeno z besedilom, naj bi se ta družbena sredstva povečala dvakrat ali trikrat.

Menim, da sem odgovoril vsaj na bistvena vprašanja, o katerih ste razpravljali. Odveč bi bilo razpravljati o tem, ali naj bi bil doktorat edino merilo

za raziskovalca ali ne. Menim, da glede tega zakon dovolj natančno določa, da je rezultat raziskovalnega dela merilo tega, ali je kdo raziskovalec ali ne.

Se enkrat bi se vam rad zahvalil za razpravo in za mnoge plodne misli, ki jih bomo upoštevali pri nadaljnjem delu.

Predsednik Miran Goslar: Tovarišice in tovariši poslanci! S tem, ko smo dali na dnevni red gradivo, ki ga je predložila raziskovalna skupnost Slovenije, nismo nameravali že danes sprejemati kakih posebnih sklepov, ker bosta o gradivu razpravljala še gospodarski in prosvetno-kulturni zbor. Poleg tega je skupščina že v nekaterih prejšnjih razpravah zavzemala stališče do raziskovalne dejavnosti in njenega napredka. Naj omenim samo resolucijo o dolgoročnem konceptu Slovenije, resolucijo o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva, resolucijo o kadrovske politiki in druge akte. Čeprav ne predlagam nobenega formalnega sklepa, menim, da je današnja razprava — pridružujem se mnenju, da je bila izredno plodna, obsežna in da kaže zavzetost tega telesa do problemov raziskovalne dejavnosti pokazala, da se v bistvu strinjamo z ugotovitvami in stališči, ki so razvidna iz gradiva, ki ima po mojem mnenju celo nekoliko preskromen naslov »fragmenti«. Vendar tak naslov kaže, da gradivo ni dokončno in da računa na dopolnjevanje. Menim, da je današnja razprava dala nekaj novega gradiva, nekaj novih dopolnilnih pogledov na to snov in da bo lahko prispevala k izoblikovanju celotnejše slike za oceno in nadaljnje naloge na tem področju.

Treba je izreči priznanje dosedanjim naporom te mlade, novo ustanovljene raziskovalne skupnosti, ki naj bi ustvarila v Sloveniji na tem področju takšne odnose, da bi bil zagotovljen napredek raziskovalne misli nasploh ob hkratnem upoštevanju potreb in možnosti. Zlasti današnji nastop predsednika dr. Blinca dokazuje — morda nekoliko bolj prepričljivo, kot se je pokazalo v gradivu — da ne gre samo za zahteve po večjih finančnih sredstvih, temveč tudi za zelo kritičen odnos do področja, ki ga skupnost zastopa. To je tudi pomemben dokaz za pripravljenost raziskovalne skupnosti, da se z vsem svojim duhovnim potencialom odgovorno vključi v ustvarjalno politiko na vseh področjih našega družbenega življenja, razvoja in uresničevanja naših programov.

Menim, da izražam mnenje vseh, ko pravim, da sprejemamo fragmente za oblikovanje raziskovalne politike kot primerno podlago za nadaljnje delo. To pomeni, da je pred nami podrobnejša opredelitev nalog raziskovalne dejavnosti in raziskovalne politike in ustrezna utemeljitev in dopolnitev predlogov za izboljšanje stanja. S tem je vsaj kar zadeva naš zbor, prižgana tudi zelena luč za pobude raziskovalne skupnosti in tudi izvršnega sveta in za predloge konkretnih ukrepov, ki so v pristojnosti republiške skupščine, hkrati pa zahtevamo, da tudi vse druge institucije, ki so bile omenjene v današnji razpravi, predvsem gospodarska zbornica in druge samoupravne skupnosti, razpravljajo o tej problematiki in sprejmejo ustrezne ukrepe. Kajti vsi se strinjamo s tem, da največji del razvoja naše raziskovalne dejavnosti v prihodnje ne more temeljiti na bistvenem povečevanju davčnih obveznosti, temveč na tistih oblikah financiranja, ki jih je omenil dr. Blinc, to je na tako imenovanih sektorskih skladih, ki so v bistvu ustvarjalno in samoupravno zbiranje sredstev z raznih področij družbenega dela in gospodarstva, namenjenih za razvoj znanstvene misli, ki je v neposrednem interesu in neposredni povezanosti s temi dejavnostmi oziroma s temi samoupravnimi skupnostmi.

Menim, da s tem lahko razpravo končamo, po razpravi v gospodarskem zboru in v prosvetno-kulturnem zboru pa bomo morda sprejeli tudi ustrezne sklepe.

S tem je ta točka dnevnega reda končana.

Prehajamo na 4. točko dnevnega reda, to je na zaključni račun sklada Borisa Kidriča za leto 1971.

Predlagatelj je upravni odbor sklada Borisa Kidriča. Kot gradivo ste prejeli zaključni račun sklada za leto 1972 in poročilo o delu sklada. Gradivo sta obravnavala odbor za prosveto in kulturo in komisija za raziskovalno dejavnost. Odbor je predložil zboru tudi predlog odloka o potrditvi zaključnega računa, komisija pa je dala pismeno poročilo. Pismeno poročilo je dala tudi zakonodajno-pravna komisija.

Danes ste prejeli še zapisnik službe družbenega knjigovodstva o pregledu zaključnega računa sklada Borisa Kidriča in poročilo odbora za znanstveno-raziskovalno delo prosvetno-kulturnega zbora.

Zeli kdo razpravljati? (Ne želi.) Torej glasujemo o predlogu odloka o potrditvi zaključnega računa sklada Borisa Kidriča za leto 1971.

Kdor je za, naj pritisne na gumb glasovalne naprave. Ugotavljam, da nismo sklepčni. Če bodo člani izvršnega sveta prišli, bomo lahko glasovali. (Klici iz klopi: imajo sejo.) Prosim, če pokličete poslance, ki so morda zunaj. Podpredsednica me opozarja, da nekateri niste glasovali, pa ste v dvorani, ker ste moj poziv najbrž prezrli. (Po krajši prekinitvi se glasovanje ponovi.)

Glasujemo o predlogu odloka o potrditvi zaključnega računa sklada Borisa Kidriča za leto 1971. Kdor je za, naj glasuje! (48 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je odlok soglasno sprejet.

Prehajamo na 5. točko dnevnega reda, to je na finančni načrt sklada Borisa Kidriča za leto 1972.

Predlagatelj je upravni odbor sklada Borisa Kidriča. Odbor za prosveto in kulturo in komisija za raziskovalno dejavnost sta obravnavala finančni načrt. Poročilo ste prejeli. Odbor je predložil predlog odloka o potrditvi zaključnega računa, zakonodajno-pravna komisija pa je dala pismeno poročilo. Prejeli ste tudi poročilo odbora za znanstveno raziskovalno delo prosvetno-kulturnega zbora.

Zeli kdo razpravljati? (Nihče.) Če nihče, prehajamo na glasovanje.

Kdor je za predlog odloka o potrditvi finančnega načrta sklada Borisa Kidriča za leto 1972, naj glasuje! (48 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (En poslanec.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Predlog odloka je sprejet.

Odrejam polurni odmor.

(Seja je bila prekinjena ob 12.10 in se je nadaljevala ob 12.55.)

Predsedujoča Lojzka Stropnik: Prehajamo na 6. točko dnevnega reda, to je na osnutek zakona o telesnokulturnih skupnostih.

Osnutek zakona o telesnokulturnih skupnostih je skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet. Obravnavali so ga odbor za prosveto in kulturo, ki je dal

zboru poročilo, odbor za finance in proračun, ki je dal k osnutku zakona mnenje, in zakonodajno-pravna komisija. Poročilo odbora, mnenje odbora in poročilo komisije ste prejeli. Osnutek zakona so obravnavali tudi delegati občin. Njihova mnenja, stališča in predloge ste prejeli. K tej točki in k naslednji točki dnevnega reda ste prejeli tudi povzetek razprave o osnutku zakona o telesnokulturnih skupnostih in osnutku zakona o sredstvih za financiranje telesnokulturne dejavnosti SR Slovenije s pripisom stališč skupščine občine Ljubljana Moste-Polje.

Na sejo zbora je bil vabljen predstavnik Zveze za telesno kulturo SR Slovenije. Predstavnik izvršnega sveta je Janez Kocijančič. Pričenjam razpravo. Kdo želi uvodno besedo? Tovariš Janez Kocijančič.

Janez Kocijančič: Spoštovana tovarišica podpredsednica, tovarišice in tovariši poslanci! Izvršni svet vam predlaga v razpravo osnutek zakona o telesnokulturnih skupnostih in osnutek zakona o financiranju telesnokulturne dejavnosti v SR Sloveniji. Tako vam je predložena ureditev pomembnega področja našega družbenega življenja, ki je predolgo životarilo na obrobju družbenega zanimanja in sistematične skrbi in kjer se kljub pripravljenosti in nesebičnim naporom mnogih prepočasi uveljavljajo novi samoupravni družbeni odnosi. Verjetno sedaj ni trenutek, ko bi bilo treba razgrniti problematiko slovenske telesne kulture, njenega razvoja in njene krize v vsej njeni celovitosti. Vendar naj vseeno nanizam nekaj ugotovitev, ki jih je po mojem prepričanju treba ponoviti, preden boste razpravljali in presojali o zakonski ureditvi tega področja.

Predvsem menim, da se slehernemu, celo površnemu poznavalcu razmer v slovenski telesni kulturi vsiljuje spoznanje, da to področje zaostaja in da to zaostajanje ni naključno, ampak ima povsem konkretne in določljive vzroke. Ti vzroki so predvsem naslednji:

1. Premajhna usmerjenost na množično telesno kulturo in na ustvarjanje in zadovoljevanje potreb po telesnokulturni dejavnosti pri slehernem občanu. Telesna kultura ne more biti omejena samo na tekmovalni šport in ne more postati ali pa ostati le privilegij nekaj izjemno nadarjenih mladih ljudi, ki so zaradi svojih sposobnosti in let lahko vrhunski športniki. Telesna kultura je mnogo več, je nujen pogoj dinamičnega razvoja moderne družbe in vsakega modernega naroda. Podatki, s katerimi razpolagamo, ne dokazujejo, da bi se v Sloveniji tega zavedali. Tako rezultati raziskav kažejo, da ima v naši republiki skoraj 52 odstotkov učencev, starih od 8 do 10 let, telesne okvare, kot so slaba drža, deformacije pri hrbtenici in stopalih in podobno, da delavci v starosti od 20 do 25 let pretečejo razdaljo 800 m v poprečju z enakim rezultatom kot 12-letni otroci, moški v starosti od 35 do 40 let pa pretečejo razdaljo 500 metrov v enakem času kot desetletne deklice. Več ko 40 % delavcev nad 50 let razdalje 500 metrov sploh ne preteče.

Naborne komisije ugotavljajo, da število nesposobnih za služenje vojaškega roka nepretrgoma narašča in da je doseglo že 20 %. Podatki so sicer znani, komentar jim skorajda ni potreben, ugotovitev pa je jasna. Nujna je razširitev telesnokulturne dejavnosti na vse sloje in starostne kategorije prebivalstva, saj boljšo fizično pripravljenost naših delovnih ljudi potrebujemo zaradi boljšega zdravja, večje produktivnosti, ustrežnejše obrambne sposobnosti in še vrste drugih vzrokov.

2. V telesni kulturi vladajo neustrezni družbeni odnosi, in sicer nekakšna kombinacija samoorganiziranosti in podržavljene skrbi za to področje. Iz tega izhajajo vse neugodne in dobro znane posledice od nerazvitosti in revščine do nelogičnosti in deformacije, ki izvirajo iz proračunskih odnosov. Podatki kažejo, da je skrb za telesno kulturo v slovenskih občinah zelo neuravnotežena in da bolj kaže razumevanje ali nerazumevanje občinskih virov in drugih družbenih dejavnikov za problematiko telesne kulture kot pa dejanske možnosti in gospodarsko moč ustrezne občine. Tako se ustvarja nesprejemljivo stanje, da so športniki, športni kolektivi in organizacije prisiljeni iskati mecene in da ti mecen, običajno vplivni ljudje iz političnih struktur in gospodarstva, odločilno vplivajo na posameznih športnih področjih. Posledica tega je, da imajo športniki sorazmerno majhen vpliv na telesnokulturno dejavnost in da imajo aktivni tekmovalni programi prednost pred množično telesno kulturo. Tako ni več daleč čas, ko bomo Slovenci v svetu mnogo bolj znani kot uspešni organizatorji evropskih in svetovnih prvenstev kot pa kot športniki ali kot zdrav narod. Zato bi nadaljevanje sedanjih odnosov na področju telesne kulture v razdobju, ko se na drugih področjih družbenega življenja uveljavljajo samoupravne rešitve, ki so opredeljene z nedavno sprejetimi ustavnimi dopolnili, lahko ustvarilo položaj, ki bi bil izrazito protisloven in ki bi lahko še zmanjšal že dosežene, čeprav razmeroma skromne rezultate. S tem seveda ne polemiziram s kvalitetnim športom nasploh, saj menim, da morata biti množičnost in kvaliteta neločljivi sestavni del telesnokulturne dejavnosti, pač pa opozarjam na družbene vzroke predragih vrhunskih športnih programov in na siromaštvo tistih oblik telesnokulturne dejavnosti, ki naj bi bile dostopne vsakemu občanu. Zato tudi nimajo prav tisti, ki poenostavljeno napadejo kvalitetni šport in mislijo, da s tem delajo uslugo množični telesni kulturi.

3. Naša družba ima izrazito neustrezen finančni odnos do telesnokulturne dejavnosti. Ko smo zasledovali številčne podatke o družbeni pomoči na tem področju, se nismo mogli znebiti neprijetnega občutka, da so se vsi valovi družbenega in državnega varčevanja končevali tukaj. To zlasti dokazujejo podatki o vlaganjih v telesno kulturo po 1965. letu, torej po letu družbene in gospodarske reforme, ko je slovenska telesna kultura potrebovala kar štiri leta, da je nominalno dosegla znesek, ki ga je dobila v zadnjem letu pred reformo. To se ni zgodilo v nobeni drugi jugoslovanski republiki.

Poglejmo v svet in videli bomo, da je telesna kultura najrazvitejša v tistih deželah, kjer so najrazvitejše gospodarske, kulturne in druge razmere. Verjetno bi na podlagi tega SR Slovenija, ki je v Jugoslaviji gospodarsko najrazvitejša, lahko pred drugimi republikami in pokrajinami prednačila tudi na področju telesne kulture. Toda žal ni tako. Slovenija je npr. v letu 1968 namenila na enega aktivnega športnika le 400 N dinarjev, druge republike v poprečju okoli 800, SR Srbija pa celo 885 N dinarjev. Vse to kaže na zaostajanje naše republike, saj so nas nekateri že temeljito prehiteli.

Tovarišice in tovariši poslanci! Zakon o telesnokulturnih skupnostih predlagamo, da se področje telesne kulture sistemsko samoupravno uredi. Nove telesnokulturne skupnosti bodo sestavljali predstavniki občanov, aktivnih športnikov, telesnokulturnih delavcev in organizacij ter zainteresiranih družbenih in gospodarskih dejavnikov. Tako telesnokulturne skupnosti ne bodo le predstavnik parcialnega interesa, ampak bodo hkrati usposobljene, da bodo izražale družbeni interes telesne kulture in načrtovale družbeno politiko na tem področju. Predvsem bodo nove samoupravne skupnosti sposobne, da samoupravno spod-

bude množičnost telesne kulture, da privzgoje potrebo po organizirani telesni aktivnosti pri slehernem občanu ne glede na starost in telesne sposobnosti in da z načrtno dejavnostjo hkrati zvišajo tudi kvalitetno raven slovenskega športa.

Že v prvih javnih razpravah smo naleteli na nerazumevanja predložene ureditve. V novih telesnokulturnih skupnostih bi mnogi razpravljalci želeli videti samo sebe, svojo panogo in svoj interes ter bi vse to želeli eksplicitno zapisati v zakonu o telesnokulturnih skupnostih. To pa se ne da in ne bi bilo prav. Samoupravljanje ne potrebuje skrbnikov in zakonskih utesnitev. In prav bi bilo, da ustvarjeno razmerje v slovenski telesni kulturi in formuliranje nacionalnega programa na tem področju prepustimo telesnokulturnim skupnostim, ki bodo za to usposobljene in kvalificirane.

V samoupravnem organiziranju telesne kulture ima osrednjo vlogo občina, v kateri predvidevamo ustanovitev temeljnih telesnokulturnih skupnosti. To je v skladu z ustavnimi dopolnili, poleg tega pa menimo, da bi centralizacija upravljanja in sredstev na področju telesne kulture prej škodila kot koristila, če bi bila izvedena administrativno.

S tem ko določamo dohodke temeljnim skupnostim in jih na ta način finančno osamosvajamo, pa nikakor ne omejujemo najrazličnejših samoupravnih možnosti združevanja sredstev v republiki in federaciji za skupno dogovorjene naloge in programe. Prav tako so odprte možnosti za prostovoljno združevanje temeljnih telesnokulturnih skupnosti v širše regionalne skupnosti. Temu namenjena prizadevanja bi bila vsekakor smotrna in zaželeni.

Za prihodnje leto predlagamo prehodno rešitev. V istem letu bomo namreč decentralizirali financiranje telesne kulture v federaciji in ustanavljali telesnokulturne skupnosti v občinah in republiki. Nelogično bi bilo pričakovati, da bodo telesnokulturne skupnosti v občinah tako hitro zaživele, da bi lahko takoj smiselno združevale sredstva za skupno dejavnost v republiki in federaciji. Ker ne bi bilo pametno, da bi v vmesnem razdobju ta dejavnost zamrla, predlagamo, da se za to leto v zakonu o financiranju telesnokulturne dejavnosti v Socialistični republiki Sloveniji opredelijo sredstva, ki so v 1973. letu potrebna za telesnokulturne dejavnosti v republiki in federaciji. S tem bo ustvarjena možnost, da se kvalitetno pripravijo ustrezni dogovori o združevanju sredstev, ki bi jih brez nerazumevanja, odvečnih sporov in zapletov lahko začeli izvajati v 1974. letu.

V iskanju vira za financiranje telesnokulturne dejavnosti smo se opredelili za prispevek iz osebnega dohodka delavcev. Menimo, da je ta vir najprimernejši, ker je telesna kultura potrebna in aktivnost delovnega človeka in občana in je zato prav, da jo tudi financira. Z novimi rešitvami pa seveda ne želimo upočasniti vseh drugih že obstoječih in novih oblik združevanja sredstev za telesnokulturno dejavnost.

Posebej želim poudariti, da izvršni svet sicer sočasno predlaga oba osnutka zakona v obravnavo skupščini, da pa nameravamo v fazi sprejemanja zakonov postopek deliti. Zakon o telesnokulturnih skupnostih bi bilo potrebno sprejeti čimprej, da bi lahko opravili vse tiste politične, vsebinske in organizacijske priprave, ki so potrebne, da bodo telesnokulturne skupnosti resnično zaživele. Zakon o financiranju telesnokulturne dejavnosti v SR Sloveniji pa bi bilo po našem mnenju potrebno sprejeti takrat kot vse druge finančne obremenitve, se pravi ob sprejemanju ekonomske politike in ob proračunski razpravi za prihodnje leto.

To poudarjam zato, ker se mi zdi pomembno opozoriti, da ne predlagamo nikakršnega posebnega odnosa do telesne kulture, ampak menimo, da jo je treba obravnavati kot vse druge družbene dejavnosti, niti podcenjujoče niti privilegirano. Zato jo je treba tudi normalno financirati in ji odrediti materialni položaj takrat, ko ga odrejamo večini drugih družbenih dejavnost. To je tudi razlog, da predlagamo dva zakona in ne enega, ki bi urejal celotno materijo, ker bi bilo pravno-tehnično sicer mogoče.

Tovarišice in tovariši poslanci! Telesnokulturni delavci, športniki in občani veliko pričakujejo od predloženih zakonov. Prepričan sem, da nam bodo pri-pombe in stališča, izražena v odborih in zborih slovenske skupščine, veliko pripomogla pri nadaljnjem izoblikovanju rešitev v obeh zakonih.

Poleg podpore, ki smo jo dobili na prosvetno-kulturnem zboru in na zasedanju delegatov občin, računamo tudi na vašo podporo, saj bodo z njo nove samoupravne, organizacijske in finančne rešitve omogočile vsebinski in stvarni napredek slovenske telesne kulture, odločilen vpliv delovnih ljudi in športnikov nanjo ter ne nazadnje večjo urejenost in več uspehov v prihodnje.

Predsedujoča L o j z k a S t r o p n i k : Obrazložitev smo poslušali k obema zakonoma, zato predlagam, da tudi razpravljamo tako. Besedo ima Rado Pu-šenjak.

R a d o P u š e n j a k : Tovarišice in tovariši poslanci! Podpiram težnjo predlagatelja, da končno le poskrbimo za sistemsko rešitev, ki bo omogočila hitrejši razvoj telesnokulturne dejavnosti. Tudi s praktičnih razlogov podpiram stališče zakonodajno-pravne komisije, da bi se zadeva uredila z enim zakonom. Menim, da na tem mestu ni odveč opozoriti odgovorne dejavnike in mlado generacijo na dejstvo, da smo v narodnoosvobodilnem boju športniki in telo-vadci vzdržali težke napore neprimerno lažje kot drugi borci. Mnogim sta šport in telovadba dobesedno rešila življenje. Ker za razvoj telesnokulturne dejavnosti ne morejo biti zainteresirani le delavci, temveč vse prebivalstvo Slovenije, menim, da ne bi bilo pravično, če bi zahtevali plačilo prispevkov za telesno-kulturne skupnosti samo od delavcev.

Ne morem se strinjati z delitvenim razmerjem 0,28 : 0,11, ker bi ostalo pre-malo sredstev občinskim telesnokulturnim skupnostim. Premalo se namreč upošteva, da nekdanji številni sokolski domovi, zlasti v gospodarsko manj razvitih občinah, propadajo iz leta v leto, ker za njihovo preureditev ni bilo sredstev.

Fizkulturni delavci občine Ljutomer računajo, da bi bilo treba pripraviti za obnovo domov, ki so bili pred vojno namenjeni telovadbi in športu, okrog milijarde starih dinarjev. Da preprečimo nadaljnje propadanje teh domov in ker v prejšnjih letih ni bilo sredstev za gradnjo šolskih telovadnic v sestavi novih osnovnih šol, bi bilo vsekakor treba oblikovati takšne sklade, da bodo lahko ob-činske telesnokulturne skupnosti odvajale najnujnejša sredstva za popravila in vzdrževanje telovadnih objektov. Marsikatera nekdanja telovadnica je bila spremenjena v kinodvorano. Menim, da bi bilo prav, da bi te prostore zopet uporabljali v prvotne namene.

S sprejemom predloženih zakonskih osnutkov bi bilo treba na področju telesne kulture v Sloveniji marsikaj spremeniti ter pričeti urejati množično telesno vzgojo. Mnogi odgovorni dejavniki pozabljajo, da mladina zelo rada javno nastopa, da so ji ti nastopi velika spodbuda za prihajanje na telovadne

in športne vaje. Zato bi bilo treba iskati take oblike in uvajati take vaje, da bo mladini dana možnost množičnega javnega nastopanja. Prav nič ne dvomin, da bi lahko društva Partizan v Sloveniji močneje zaživela, če bi imela med drugim enotne proste vaje za posamezne mladinske skupine, s katerimi bi nastopala poleg drugih športnih panog, in če bi uvedla telovadbo v raznih krajih naše republike. Menim, da bi bilo tako nastopanje zelo vzgojno za bodoče proizvajalce in samoupravitelje. Odklanjati takšno množično telesno vzgojo, ki bi omogočala javno nastopanje ne samo vrhunskim športnikom samo zaradi tega, ker so na tem temeljili uspehi bivšega Sokola, po mojem prepričanju ne bi bilo v redu.

Končno bi pripomnil, da nam je že znano, da bo Jugoslavija pa tudi Slovenija v rekordnem številu obiskala letošnje prireditve v Münchnu, iz česar sklepam, da ne bi smelo biti razlogov, ki bi preprečevali zbiranje sredstev, ki jih nujno potrebujemo za hitrejši razvoj telesnokulturne dejavnosti v Sloveniji.

Ker sem, že ravno na govorniškem odru, bi glede na izkušnje z zadnjih nekaj sej našega zbora, ko smo ugotavljali, da pogosto nismo sklepčni, pripomnil naslednje: da je treba najostreje grajati disciplino članov republiškega zbora. Se sreča, da javnost ne ve, da se zlasti v popoldanskih urah predsedstvo zbora bojuje za vsak glas. To je treba najostreje obsoditi, hkrati pa spodbuditi naše predsedstvo, da nekaj ukrene. Če lahko 45 poslancev vzdrži prav do večernih ur, čeprav so večinoma iz oddaljenih krajev, potem bi to zmogli tudi poslanci, ki so iz Ljubljane in okolice. Predlagam predsedniku našega zbora, da zahtevamo disciplino od naših članov in da se tudi javno pove, kdo so tisti poslanci, ki ne prihajajo na seje, oziroma, ki jih tako radi zapuščajo po 11. ali 12. uri.

Predsedujoča Lojzka Stropnik: Kdo želi še besedo? Tovariš Jože Dernovšek.

Jože Dernovšek: Tovarišice in tovariši poslanci. Dal bi samo nekaj pripomb k osnutku zakona o telesnokulturnih skupnostih. 2. člen naj bi se glasil: »Pogoji za delo organizacij za telesno kulturo in za zadovoljevanje potreb občanov se uresničujejo v organizaciji združenega dela, v krajevni skupnosti in v občini kot temeljni družbenopolitični skupnosti.« Sicer vemo, kaj je občina kot družbenopolitična skupnost, ampak kljub temu bi bilo mogoče dobro poudariti ti dve obliki delovanja naših ljudi, to je v organizaciji združenega dela in krajevni skupnosti.

V 9. členu, ki govori o nalogah telesnokulturne skupnosti Slovenije, bi lahko izpadla alineja, ki določa, da ta skupnost skrbi za gradnjo republiškega telesnokulturnega centra, upoštevajoč, da je to nedvomno stvar tekoče politike in gradnje ranih telesnokulturnih objektov. Potreben bo dogovor o tem, kakšen naj bo ta center, za katere namene se bo uporabljal in kako ga bomo financirali.

17. člen, ki govori o financiranju, se glasi: »Sredstva za financiranje telesnokulturnih dejavnosti so: 1. določen del prispevka iz osebne dohodka občanov iz delovnega razmerja, ...« Menim, da bi bilo bolj sprejemljivo naslednje načelo: »del prispevka iz osebne dohodka občanov nasploh. Torej vsi tisti naj plačujejo, ki so obvezni plačati prispevek iz OD po zakonu o prispevkih in davkih občanov, in nima smisla, da izločujemo kategorije občanov z drugih področij — obrti, intelektualnih storitev — in nasploh, ki opravljajo samostojno poklicno dejavnost.

Predsedujoča Lojzka Stropnik: Besedo ima poslanec Ivan Kreft.

Ivan Kreft: Tovarišice in tovariši poslanci! Predlagani osnutek zakona naj bi med drugim utrdil vlogo in pomen telesne kulture in spodbudil povezovanje tega področja z drugimi področji družbenega življenja, kot so vzgoja in izobraževanje, zdravstvo, turizem, urbanizem in gospodarstvo. Tako bi končno po tolikih letih iskanja rešitve glede teh problemov telesni kulturi zagotovili možnost programiranja in usklajevanja ter izoblikovanja nacionalnega koncepta razvoja kot tudi uspešnejše reševanje finančnih in kadrovskih vprašanj, predvsem pa večjo možnost vključevanja občanov v telesnokulturno dejavnost in hitrejši razvoj znanstvenoraziskovalnega dela na območju telesne kulture, ki ima v Sloveniji večjo tradicijo kot v drugih območjih države. Če bomo z zakonom dosegli to, kar si obetamo, bomo dosegli zelo veliko. Dosedanje izkušnje nas učijo, da smo podobnih poskusov v fizikulturi imeli v nedavni preteklosti več, pričakovanih rezultatov pa ni bilo. Predvsem nam ne uspeva, da bi vključili v telesnokulturno udejstvovanje večino mladine, saj na podeželju še vedno nismo dosegli take množičnosti, kot je bila v času med obema vojnama, ko so tri telesnokulturne organizacije, dve meščanski in ena delavska, tekmovala pri pridobivanju mladine tudi za športno udejstvovanje. Posledica tega je, da na naborih vojaške komisije ugotavljajo, da so posebej na podeželju naborniki slabše razviti, kot so bili pred vojno, čemur ne more biti kriva slaba prehrana, ki je gotovo boljša, kot je bila pred vojno, temveč predvsem slaba skrb šole in družbe za telesno kulturo.

Najbrž je že čas ugotoviti, da kljub samoupravljanju in veliki demokraciji tudi problemov telesne kulture nismo reševali tako, kot bi jih morali, če bi imeli resničen namen posvetiti se človeku in vsestranski skrbi zanj. Kar smo na eni strani pridobili s tem, da skrbimo za boljšo prehrano otrokom že v predšolskih in šolskih ustanovah, pa na drugi strani izgubljammo s tem, ker telesne kulture ne jemljemo dovolj resno. Zavedamo se sicer, da varstvene ustanove in šole nimajo samo vzgojne in izobraževalne funkcije, temveč da morajo prevzemati tudi skrb za telesni razvoj otrok. Toda na podeželskih šolah te skrbi skoraj ni, zato je tudi toliko za vojsko nesposobnih mladih ljudi prav na podeželju.

Ker gre šele za osnutek zakona, bi bilo dobro, da bi nam predlagatelj skupaj s predlogom zakona pripravil tudi študijo, ki naj bi skušala odkriti vzroke, zakaj kljub večjim materialnim možnostim, kot so bile v preteklosti, ni pričakovanih rezultatov. Če pa so in če temeljijo moje trditve na subjektivni zmoti, bo cilj študije vseeno dosežen, saj bomo vsaj vedeli, kje se motimo. Sicer pa pozdravljam predlagani osnutek zakona, ki skuša zagotoviti napredek tudi v telesni kulturi.

Glede drugega osnutka zakona danes ne bi razpravljaj, ker je predlagatelj omenil, da bo sprejet po sprejetju zakona o telesnokulturnih skupnostih. Postavil bi samo eno vprašanje in prosim za odgovor že na tej seji, če pa ga ni mogoče dati danes, pa takrat, ko bomo obravnavali predlog zakona. Prosim, da se mi po možnosti pojasni, kolikšen del sredstev, zbranih po tem zakonu, bo namenjen realizaciji tako imenovanega zveznega programa, od tega še posebej zvezni administraciji, koliko pa razvoju telesne kulture, predvsem množične v republiki in občinah, kjer je, tako vsaj upam, relativno manj administrativnih stroškov. Nemogoče je namreč, da bi velik del težko zbranih sredstev porabili samo za to, da bi se na najvišji ravni koncentrirala vse močnejša administracija.

Predsedujoča Lojzka Stropnik: Še kdo želi besedo? Polde Maček.

Polde Maček: Tovariši in tovarišice! Moram reči, da prvi zakon podpiram, zdi pa se mi, da bi mu lahko pridružili tudi zakon, ki govori o sredstvih. Tako smo delali tudi dosedaj, ko smo ustanavljali take skupnosti.

Postavljam pa vprašanje, ali lahko tudi v tem skupnem zakonu, že v naprej določimo, kakšen naj bo prispevek za to dejavnost, ker ne vemo, ali ga bomo v prihodnjih letih lahko povečali oziroma še dodatno obremenili delovne organizacije. Če pa bo republika za toliko znižala prispevno stopnjo, se seveda strinjam. Samo ne vem, če bo to šlo tako lahko. Predlagam, da se pri virih financiranja opredelimo tako, kot smo se že pri nekaterih drugih zadevah, in sicer da občine v okviru svojih možnosti določijo stopnjo in vire, se pravi ali od osebnega dohodka, ali tudi od kmetijstva, od prometnega davka ali od kakšnega drugega vira. Pri določanju stopnje mora upoštevati vse programe in cilje novega zakona, tako da se vsako leto na podlagi povečanja proračunskih sredstev povečujejo tudi sredstva za to področje.

Moje vprašanje terja predvsem odgovor, kako zagotoviti teh 0,39%.

Predsedujoča Lojzka Stropnik: Dr. Vojan Rus, prosim!

Dr. Vojan Rus: Spoštovane tovarišice in tovariši! Ker sem že imel priliko govoriti o nekaterih vsebinskih aspektih v zvezi s tem zakonom, bom danes čim krajši. Vsaj deloma bom poskušal izpolniti tudi dolžnost poročevalca odbora.

Predvsem bi poskušal — seveda samo v svojem imenu — izraziti, kakšno je razpoloženje v javnosti po nekaj razpravah od predloga za izdajo zakona do danes. Mislim namreč, da v zakonu ne bi bilo pravilno poskušati določiti vseh nalog, ki jih ima telesna vzgoja. Nikakor pa ne bi smeli ostati pri nekakšnem politično-organizacijskem zakonu, ampak moramo določiti vsaj temeljne naloge telesnovzgojnih skupnosti.

Opozoril bi samo na to, da smo v preteklih letih — bodisi glede davčnih sistemov, šolstva itn. — stvari prevečkrat reševali formalistično, organizacijsko, kar nas je kasneje udarilo po glavi, ker so zaradi takih formalizmov rastle neupravičene socialne razlike. Zato moramo danes na vseh drugih področjih tudi pri takih instrumentih in organizacijskih oblikah upoštevati temeljne, kot se reče, razredno-socialne in podobne aspekte.

Zdi se mi, da je razprava skoraj enoglasno poudarila, da je pomanjkljivost telesne vzgoje predvsem v pomanjkanju množičnosti in da je množičnost tista temeljna naloga, katere se moramo temeljito lotiti, v zakonu o telesnovzgojnih skupnostih pa jo postaviti — čeprav morda v najsplošnejši obliki — na vidno mesto.

Zdi se mi, da beseda »telesna vzgoja za delovne ljudi« nikakor ni prazen formalizem, ampak je morda še bolj aktualna kot na kateremkoli področju, ker so socialne razlike in socialne deformacije na tem področju večje, ker je bilo manj boja proti njim. Dejstvo je, da danes velik del organizirane aktivnosti skoraj ne zadeva delovnega človeka. Veliko manj kot za socialne instrumente (glede otroških dodatkov, šolstvo in tako naprej) se zanimajo za množično aktivnost delovnega človeka. Zato takšno postavljanje nalog ni izživiljanje kake ožje skupine, ampak je po mojem objektivna nujnost v tem trenutku.

Večkrat je bilo omenjeno — in v razpravi tega ni nihče zanikal — da imamo vse manj množične telesne vzgoje, da se organizirana aktivnost vse bolj ukvarja ne samo z vrhunsko aktivnostjo, ki bi izhajala iz množične osnove, kar bi bila povsem logična in normalna zveza, ampak da imamo takšno vrhunsko aktivnost, ki je profesionalna, atraktivno, zabavna in ki pretvarja našega slovenskega človeka predvsem v gledalca, ki se danes ne potruži niti do gledališča ali cirkusa, ampak kratko malo doma v naslonjaču kvari svojo hrbtenico, ko gleda dolge športne programe. Stvar je v tem, da nihče ni proti športu, ki le zabava gledalce; ljudje, ki ga opravljajo, so lahko ravno tako poštena kot ljudje, ki plešejo balet v gledališču. Samo to nima nobene neposredne zveze z množičnim telesnim razvojem. V carski Rusiji ste imeli najboljši balet, vendar to ni imelo nobene neposredne zveze s telesnim stanjem, ker je bila to umetno napravljena topla greda, ki je zabavala višji sloj ljudi. Tudi danes se aktivnosti udeležuje predvsem tisti sloj, ki bi ga lahko imenovali zgornji, srednji, ali pa del zgornjega in višjega srednjega sloja. To so ljudje, ki imajo avto, da lahko pridejo do žičnice, si nakupijo opremo itd., medtem ko ima navadno ljudstvo sicer boljši materialni, zdravstveni in drugi standard, je pa vprašanje, ali ni včasih slabši zaradi nočnega dela, izmen, dela v zaprtih prostorih, slabšega zraka v mestih, vse hitrejša koncentracija v mestih in podobno.

To so stvari, ki sem jih mislil omeniti danes. Zdi se mi, da jih je potrdila tudi javna razprava. Ker še ni razprave o amandmajih, se v podrobnosti ne bi spuščal.

Predsedujoča Lojzka Stropnik: Želi še kdo besedo? (Ne javi se nihče.) Če nihče, končujem razpravo in predlagam, da sprejme zbor naslednji sklep:

1. Osnutek zakona o telesnokulturnih skupnostih se sprejme.
2. Predlog zakona pripravi izvršni svet.
3. Pri pripravi predloga zakona naj izvršni svet upošteva stališča in priporočila, dane v poročilih in v razpravi na seji zbora.
4. Izvršni svet naj predloži predlog zakona do 30. 9. 1972. leta.

Prosim, da glasujemo za ta sklep! Kdor je za, naj glasuje! (Vsi poslanci glasujejo za.) Kdo je proti? (Nihče.) Kdo se je vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je sklep sprejet.

K 7. točki dnevnega reda predlagam naslednji sklep:

Osnutek zakona o sredstvih za financiranje telesnokulturnih dejavnosti v SR Sloveniji se sprejme, vendar naj izvršni svet predlog zakona vsebinsko in oblikovno prilagodi drugim predpisom, ki jih bo predlagal za financiranje splošne in kolektivne porabe v letu 1973, in pri tem upošteva predvidene spremembe v davčnem sistemu.

Kdor je za ta sklep, naj glasuje! (46 poslancev glasuje za.) Kdo je proti? (Nihče.) Kdo se je vzdržal? (3 poslanci.)

Ugotavljam, da je sklep sprejet.

Prehajamo na 8. točko dnevnega reda, to je na osnutek zakona o obveznem pošiljanju tiskov, ki ga je skupščini predložil izvršni svet.

Za predstavnika je določil dr. Branka Berčiča. Osnutek zakona sta obravnavala odbora za prosveto in kulturo in zakonodajno-pravna komisija. Dobili ste njuni poročili. Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? Prosim, dr. Berčič.

Dr. Branko Berčič: Tovarišica podpredsednica, tovariši poslanci! V obravnavo vam je predložen eden izmed zakonov s področja kulture, ki jih je po določilih ustavnega zakona za izvedbo dopolnil k ustavi SR Slovenije treba letos uskladiti z novim državnopravnim položajem in z zakonodajnimi pristojnostmi SR Slovenije. Zakonska materija ni nova in neznana, saj jo je poleg zveznega temeljnega zakona iz leta 1965 urejal tudi republiški zakon, ki je bil v dopolnjeni obliki v tej skupščini ponovno sprejet šele pred letom dni. In ker velja splošna ocena, da je bila zadeva z dosedanjim zveznim in veljavnim republiškim zakonom v bistvu primerno urejena, so dosedanje veljavne rešitve predlagane tudi v osnutku novega republiškega zakona. Vsebinsi dosedanjega zveznega in republiškega zakona se med seboj dopolnjujeta, tako da ju je brez bistvenih sprememb mogoče prevzeti in zlit v enoten prenovljen republiški predpis. Pri tem so potrebne nekatere uskladitve, poenotenje določil za izvajanje postopka o obveznem pošiljanju tiskov, potrebne so nekatere manjše nujne dopolnitve, natančnejše oblikovanje posameznih določil in nekatere terminološke prilagoditve.

Osnutek zakona izhaja iz namena, da mora biti zagotovljena ohranitev vseh tiskov v Sloveniji kot narodnih kulturnih vrednot ter njihova dostopnost za proučevanje in uporabo. Za prvo zakon zavezuje Narodno in univerzitetno knjižnico v Ljubljani ter Visokošolsko in študijsko knjižnico v Mariboru. Drugo pa omogoča s pošiljanjem slovenskih tiskov v centralne knjižnice drugih republik in avtonomnih pokrajin v Jugoslaviji in v 10 splošnih znanstvenih knjižnic oziroma študijskih oddelkov splošno izobraževalnih knjižnic po Sloveniji. To so knjižnice oziroma oddelki v nekaterih regionalnih centrih Slovenije, ki prevzemajo po novem programu razvoja knjižničarstva funkcijo regionalnih knjižničarskih centrov, in sicer v mestih Celje, Koper, Kranj, Ljubljana, Maribor, Murska Sobota, Nova Gorica, Novo mesto, Ptuj in Ravne. Takšna teritorialna razvrstitev za razpošiljanje obveznih tiskov je bila v praksi uveljavljena že doslej in tudi skupno število obveznih tiskov je enako kot doslej, to je 20 izvodov.

Osnutek zakona prevzema dosedanje opredelitve, kdo šteje po tem zakonu za tiskarno oziroma je zavezan obvezno pošiljati natisnjene ali izdane tiske, kaj se šteje za tisk, kdaj in kako je treba izvajati zakonske obveznosti ter katere vrste tiskov se smejo pošiljati v manjšem številu izvodov.

Med gradivom, ki ga zakon na novo uvršča v sistem obveznega pošiljanja, so predvsem nove oblike razmnoževanja kulturnih dobrin kot na primer umetniške reprodukcije, glasbene razglednice, tonske in videokasete. Isto velja za tiske zaupne narave, katerih ohranjevanje je bilo doslej prepuščeno izdajateljem. Vendar je bilo ponovno ugotovljeno, da takšno ohranjevanje teh tiskov ni dovolj uspešno in da je v celoti ustrezno le hranjenje v arhivu znanstvene knjižnice, seveda pod posebnimi pogoji.

Večjo spremembo, ki pa je pravzaprav samo poenotenje postopka, prinaša osnutek zakona pri načinu pošiljanja obveznih tiskov. Doslej so namreč tiskarne obvezne izhode, ki jih je predpisoval zvezni zakon, pošiljale prek Narodne in univerzitetne knjižnice, drugo polovico obveznih izvodov, ki jih je predpisoval republiški zakon, pa so pošiljale neposredno knjižnicam v SR Sloveniji. Osnutek zakona uvaja enotni sistem pošiljanja vseh obveznih tiskov prek Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani, ki je tudi edina pristojna nadzorovati izvajanje zakona. Predlagana rešitev na eni strani poenostavlja nadzor in

omogoča poenoteno reklamiranje, na drugi strani pa razbremenjuje tiskarne oziroma založbe, vendar dodatno obremenjuje osrednjo slovensko knjižnico. Glede na takšno strokovno in upravno funkcijo je ta knjižnica tudi predlagateljica natančnejših predpisov za nadzor nad izvajanjem zakona, ki jih po zakonskem pooblastilu izda republiški sekretar za prosveto in kulturo.

V osnutku zakona zapisana določila so usklajena s pripravami podobnih zakonov v drugih republikah in avtonomnih pokrajinah, ki so vse sprejele tudi obveznost recipročnega pošiljanja svojih tiskov. S tem bo neposredno realiziran soglasno ugotovljeni interes vsake republike, pokrajine in naroda, da je njegova znanstvena, strokovna, umetniška in leposlovna dejavnost tekoče in stalno pristopna pripadnikom drugih narodov in narodnosti, združenih v enotni socialistični državi.

S takšnim osnutkom zakona, ki je pred vami, je torej na primeren način — kot je to urejeno drugod po Jugoslaviji in na tujem — zagotovljena ohranitev slovenskih tiskov kot dokumentov slovenskega duha in tiskarske dejavnosti, omogočena njih dosegljivost za proučevanje in uporabo širokemu krogu zainteresiranih občanov ter urejena prisotnost slovenske kulturne dejavnosti v celotnem jugoslovanskem prostoru ter medsebojno spoznavanje natisnjenih ali drugače reproduciranih kulturnih dosežkov. V prepričanju, da so predlagane rešitve pravilna pot za doseg tega cilja, priporočam skupščinskemu zboru, da sprejme predloženi osnutek zakona o obveznem pošiljanju tiska.

Predsedujoča Lojzka Stropnik: Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.) Če nihče, končujem razpravo in predlagam, da sprejme zbor naslednji sklep:

1. Osnutek zakona o obveznem pošiljanju tiskov se sprejme.
2. Predlog zakona pripravi izvršni svet.
3. Pri pripravi predloga zakona naj izvršni svet upošteva stališča in priporočila, dane v poročilih in v razpravi na seji zbora.
4. Izvršni svet naj predloži predlog zakona do 30. 9. 1972.

Kdo je za ta sklep? (49 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal glasovanja? (Nihče.)

Sklep je sprejet.

Na vrsti je 9. točka dnevnega reda. Statut Prešernovega sklada je skupščini SR Slovenije predložil upravni odbor Prešernovega sklada.

Upravni odbor Prešernovega sklada je svoj prvotni predlog statuta, ki ga je sprejel 11. marca 1971, na podlagi pripomb in predlogov obeh odborov dopolnil in tako dopolnjen statut sprejel na seji dne 21. aprila 1972. Za svojega predstavnika je določil Vlada Dernača, tajnika Prešernovega sklada. Statut Prešernovega sklada sta obravnavala odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora in odbor za kulturne dejavnosti prosvetno-kulturnega zbora. Dala sta skupno poročilo. Odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora pa je predložil tudi predlog odloka o potrditvi statuta Prešernovega sklada. O statutu in o predlogu odloka o potrditvi statuta Prešernovega sklada je razpravljala tudi zakonodajno-pravna komisija in dala zboru poročilo.

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.) Če nihče, končujem razpravo in predlagam glasovanje o predlogu odloka o potrditvi statuta Prešernovega sklada.

Kdor je za, naj glasuje! (51 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.)
Se je kdo vzdržal glasovanja? (Nihče.)
Statut je potrjen.

Prehajamo na 10. točko dnevnega reda, to je na osnutek zakona o notranjih zadevah, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

Kot svojega predstavnika je določil Marjana Orožna, republiškega sekretarja za notranje zadeve. Osnutek zakona sta obravnavala odbor za družbeno-politični sistem in notranjo politiko in zakonodajno-pravna komisija. Odbor in komisija sta dala pismeni poročili, ki ste ju prejeli. Osnutek zakona so obravnavali na 22. zasedanju delegatov občin in dali k njemu mnjenja, stališča in predloge, ki ste jih prejeli.

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? Tovariš Marjan Orožen, republiški sekretar za notranje zadeve.

Marjan Orožen: Tovarišica podpredsednica, tovarišice in tovariši poslanci! Osnutek zakona o notranjih zadevah, ki vam je predložen, izhaja iz dveh temeljnih izhodišč:

1. da so varstvo ustavne ureditve in v zvezi s tem organizacija in usmerjanje službe državne varnosti, skrb za delovanje javne varnosti v republiki in v zvezi s tem usklajevanje dela organov javne varnosti v občinah ter skrb za razvoj in delovanje samozaščite — pravica in dolžnost, ki jih v okviru v ustavo in zakoni določenih pravic in dolžnosti ureja republika po republiških organih in organizacijah;

2. da tudi razvitejši sistem samozaščite in samoupravnih odnosov ne izključuje, marveč predpostavlja specializirane državne organe in strokovne službe s takšno notranjo organizacijo, ki bo čimbolj racionalna, hkrati pa v sodobnih pogojih gibanja kriminalitete, kršitve javnega reda in miru, razvoja prometa ter zagotavljanja varnosti ustavnega sistema republike in federacije dovolj prožna in učinkovita.

Začeti proces podružbljanja tudi takšnih tipično državnih funkcij, kot so notranje zadeve, skozi razvijanje sistema družbene samozaščite, ter nova vloga republike pri urejanju in zagotavljanju javne in državne varnosti nedvomno predstavljata takšne kvalitete v razvoju našega političnega sistema, ki jih zakonski osnutek še ni mogel v celoti dojeti in izraziti. Nove kvalitete pa v osnutku zakona vendarle niso našle prostora le v uvodnih in drugih načelih določenih, marveč tudi v posameznih konkretnih rešitvah, ki postavljajo odgovornost in skrb za varnost na najširšo osnovo. S tega vidika je pomembna novost zlasti 8. člen 1. poglavja osnutka. Varnost človeka in družbe postaja potemtakem vse bolj stvar vseh delovnih ljudi neposredno in ne več samo stvar specializiranih strokovnih in državnih organov. Ti organi pa so, razumljivo, v sklopu sistema družbene samozaščite še naprej instrument samoupravne družbe in njene države za zaščito določenih razrednih, socialnih in drugih interesov delovnih ljudi. Tu se njihova vloga in odgovornost v ničemer ne zmanjšujeta, pač pa dobiva nekatere nove razsežnosti, ki vplivajo na organizacijo in način dela službe.

Ta funkcija in ti interesi, ki so celoviti in nedeljivi, opredeljujejo organizacijske rešitve in predlagana razmerja med RSNZ in drugimi organi za notranje zadeve v republiki. Značilnost teh razmerij je po eni strani razvijanje samoiniciative v najširšem smislu, po drugi strani pa večja stopnja vertikalne

povezanosti z možnostjo združevanja razpoložljivih sil in njihova koncentracija po področjih oziroma centrih, če bi to zahtevali interesi zaščite javnega reda in miru; tesnejše sodelovanje z upravnimi organi za notranje zadeve v občini, enotna kadrovska politika in sistem izobraževanja in enotni sistem tehnične opremljenosti in financiranja.

Mnenja smo, da organizacija, ki temelji na področnih upravah javne varnosti, postaji milice s splošnim delovnim področjem in upravnih organih v občini, izraža vlogo temeljnih družbenopolitičnih skupnosti pri zaščiti varnosti ter javnega reda in miru ter ne izključuje njihove odgovornosti za to področje. Takšno organizacijo je že potrdila in pozitivno ocenila dosedanja praksa. Nedvomno pa zaslužijo posebno pozornost pripombe v dosednji razpravi, ki zlasti pri ustanavljanju postaje milice in pri imenovanju komandirja postaje milice še bolj podčrtujejo vlogo občinske skupščine.

Na drugi strani zakonski osnutek po svoji vsebini in posameznih določitih upošteva enotnost jugoslovanskega prostora in sistema. Na temelju medrepubliškega dogovora je doseženo soglasje o vprašanjih, ki so v interesu funkcionalne enotnosti službe notranjih zadev in učinkovite zaščite ustavnega reda in ki jih kaže načeloma enako urediti v vseh republiških in pokrajinskih zakonih.

Vprašanja, ki jih osnutek zakona ureja skladno s tem dogovorom, so zlasti: odnosi sodelovanja med organi notranjih zadev socialističnih republik in pokrajin, delovno področje, pristojnost, pooblastila, metode in sredstva za delo službe DV, enotna pooblastila službenih oseb, uniforma, oznake, sistem zvez, pravice iz socialnega zavarovanja in še nekatere druge. Velja poudariti, da so nekatere izkušnje dosedanje organizacije v SR Sloveniji in nekatere rešitve, ki jih vsebuje naš zakonski osnutek, naletele v drugih republikah na pozitiven odmev.

V okviru celovitega sistema družbene samozaščite zakonski osnutek opredeljuje notranje zadeve v republiki kot zadeve državne varnosti, zadeve javne varnosti in upravne zadeve.

Na področju opravljanja zadev državne varnosti zakonski osnutek ne pri naša bistvenih novosti glede njenega statusa v okviru RSNZ in njene organizacije, ki bo tudi v prihodnje enotna z določenim številom detaširanih delavcev na posameznih področjih. V skladu z načelom polne odgovornosti republike za varstvo ustavne ureditve (točka 2, amandma L) pa osnutek zakona povzema enotno definicijo delovnega področja državne varnosti kot »... odkrivanje ter preprečevanje dejavnosti posameznikov, skupin in organizacij, ki so usmerjene v izpodkopavanje ali rušenje ustavnega reda«. Takšna nova oziroma nekoliko spremenjena definicija popolneje izraža modernejšie oblike in tendence protiustavnega oziroma sovražnega delovanja, ki se praviloma ne omejuje zgolj na »organizirano in tajno«.

Druga značilnost predloga je, da se izjemna pooblastila glede uporabe ukrepov, ki odstopajo od načela nedotakljivosti pisemske tajnosti in tajnosti drugih občil — če je to potrebno za varovanje ustavne ureditve — v primerjavi z dosedanje zakonsko ureditvijo omejujejo na »neogibno potrebo«, o čemer ne odločba služba sama, temveč v zadnji instanci republiški sekretar.

Uporabo tega zakonskega pooblastila in zakonitost uporabe sredstev in metod dela neposredno nadzira posebno telo skupščine SR Slovenije — komisija za državno varnost, ki je v preteklosti to delo uspešno opravljala, o čemer je že bilo govora pred tem domom pri obravnavi stališč o družbeni samozaščiti. Po-

udariti moram, da je to skupščinsko telo faktor, ki nedvomno prispeva k polni odgovornosti službe za zakonitost pri uporabi sredstev, s katerimi razpolaga, in metod dela, ki jih uporablja.

Na področju zadev javne varnosti, ki so po sprejetih ustavnih določil v celoti republiška pristojnost, osnutek zakona v bistvu prav tako pretežno povzema dosedanja zakonska določila in dosedanjo prakso, ki se je razvila in uveljavila v naši republiki. Jedro sedanje in predlagane organizacije je postaja milice s splošnim delovnim področjem, ki jo ustanavlja občinska skupščina, in je s svojim delovanjem vezana na njo. Komandir je o problemih javnega reda in miru dolžan poročati občinski skupščini. Po drugi — strokovni plati — pa je postaja milice vezana na republiški sekretariat oziroma na področno upravo javne varnosti kot izpostavo oziroma organ RSNZ. Le-teh je v Sloveniji 8, in sicer: UJV Ljubljana, Maribor, Celje, Kranj, Koper, Nova Gorica, Novo mesto in Murska Sobota. V okviru uprave javne varnosti je organizirana oziroma koncentrirana operativna (specializirana) kriminalistična služba s kriminalistično tehniko in inšpektorji milice. Te specializirane službe se v nobenem primeru ne bi mogle uspešno razviti v vsaki občini. Koncentracija služb v republiškem centru pa ne bi omogočala učinkovitega in hitrega delovanja. Na uprave javne varnosti so neposredno vezane tudi postaje železniške, prometne, obalne in obmejne milice. S strokovnega vidika so pomembne zlasti operativne in nadzorstvene funkcije področne uprave javne varnosti, pa tudi funkcije kooperacije s sodišči, tožilstvi, službo družbenega knjigovodstva ter skupščinami občin. Poleg neposredne strokovne odgovornosti RSNZ oziroma republiškemu sekretarju je UJV povezana tudi z občinsko skupščino, ki v smislu 17. in 18. člena osnutka zakona daje mnenje o imenovanju načelnika, ta pa ji je dolžan poročati o problematiki javne varnosti na območju uprave. Konkretna oblika takšnega povezovanja so tudi občasna posvetovanja, ki jih imamo po posameznih upravah javne varnosti ravno sedaj, da bi izmenjali mnenja, izkušnje pa tudi kritike.

Vrh službe javne varnosti v RSNZ predstavlja na višji ravni organizirana kriminalistična služba s kriminalističnotehnične raziskave. Podobne funkcije opravlja za milico inšpektorat milice. Pomembne so še zlasti stalna, prometna in mejna služba. Stalna služba prek ustreznih služb na upravah javne varnosti in postajah milice zaznava permanentno vse kršitve javnega reda in miru ter po potrebi tudi neposredno ukrepa, mejna služba zagotavlja javni red in mir na meji, kar je glede na število prehodov in odprtost mej izredno pomembna in kompleksna naloga, prometna pa skrbi za razvoj službe za varnost prometa, kar je danes — spričo položaja na naših cestah — izredno aktualno in prioriteto vprašanje.

Za uspešno opravljanje nalog pri zagotavljanju javnega reda in miru je nedvomno zelo pomembna enotnost sistema ter njegova povezanost po vertikali, z jasno razmejenimi pristojnostmi in odgovornostjo.

Iz teh razlogov je tudi nastal predlog, naj bi komandirja temeljne enote, ki je v prvi vrsti strokovna osebnost, katero lahko formira edinole služba oziroma posebna šola, imenoval republiški sekretar v soglasju z občinsko skupščino in ne obratno. Menimo pa, da tudi drugačna rešitev ne bi nasprotovala osnovnim intencam zakona, če bo zagotovljeno načelo, da se komandir postaje milice imenuje na predlog oziroma ob soglasju RSNZ oziroma republiškega sekretarja, kar velja tudi glede medsebojnih razmerij pri ustanavljanju oziroma ukinjanju postaj milice ali njenih oddelkov.

Glede pooblastil delavcev službe javne varnosti velja posebej poudariti:

— določilo 44. člena, ki pravi, da morajo delovne in druge organizacije, državni organi in posamezniki ravnati po ukazih pooblaščenih oseb, če to zahtevajo interesi varnosti, javnega miru itd.,

— določilo 45. člena, ki v treh navedenih primerih podaljšuje pravico pridržanja od dosedanjih 24 ur na izjemoma tri dni,

— določilo 49. člena, ki — po nekaterih mnenjih — preveč omejuje uporabo strelnega orožja v obrambi in s tem ne zagotavlja popolne varnosti pooblaščenega organa v akciji.

Na področju upravnih zadev, ki obsegajo državljanska stanja, matične knjige, osebne izkaznice, potne listine, prometna in vozniška dovoljenja, orožje, društveno dejavnost, požarno varnost z inšpekcijo itd. določa zakonski osnutek, da ta opravila na prvi stopnji opravlja upravni organ občine, na drugi stopnji pa uprava za upravno-politične zadeve RSNZ. Tako je bilo tudi do sedaj. Novost je v težnji, da organ za notranje zadeve občine postane samostojni organ občinske uprave, vezan neposredno na njenega predstojnika, ter da naj bi k imenovanju načelnika organa za notranje zadeve dajal soglasje republiški sekretar.

Takšno rešitev narekuje dejstvo, da ti organi opravljajo v okviru sistema javne in državne varnosti pomembne upravne zadeve, ki ne morejo biti podrejene raznim skupnim službam ali obravnavane kot zadeve drugotnega pomena. Osnutek zakona se seveda ne spušča v določanje konkretnih organizacijskih oblik ter v obseg organa za notranje zadeve v občini. Odločitev o tem je stvar občinskih skupščin, ki edine lahko odločijo glede na specifično situacijo na svojem področju, ni pa tudi odveč poudariti možnosti, da po osnutku zakona več občin lahko organizira skupno službo za notranje zadeve iz svoje pristojnosti.

Tovariši in tovarišice poslanci, dovolite mi, da opozorim še na tele pomembne novosti, ki jih prinaša osnutek zakona:

1. Gre za možnost ustanovitve občinske straže oziroma nekakšnega komunalnega redarstva za opravljanje nalog, ki ne spadajo neposredno v okvir javnega reda in miru, in bi za njihovo opravljanje bilo naravnost potratno uporabljati delavce milice, ki nam jih primanjkuje okrog 800 in katerih šolanje zahteva pomembna sredstva.

2. Gre za sklóp vprašanj o delovni zaščiti in socialnem zavarovanju, pri čemer so zajete tudi nekatere pravice, ki jih ureja pokojninski zakon in bi jih pri predlogu lahko izpustili, če bodo urejene v omenjenem zakonu. V interesu službe oziroma zaščite varnosti ter javnega reda in miru pa nikakor ne bi mogli sprejeti, da se nekatere od predlaganih materialnih satisfakcij za resnično posebne pogoje dela izpustijo oziroma ne priznavajo.

3. Gre za enoten sistem samoupravnih pravic in dolžnosti delavcev notranjih zadev vključno z delavci milice, ki so bili do sedaj iz tega sistema izvzeti ter je njihov materialni položaj določal s svojim odlokom republiški sekretar, seveda po predhodnem posvetovanju, v bistvu pa samostojno.

Praktično so delavci milice odločali oziroma soodločali le o sredstvih za materialne potrebe, ki jih je za postaje milice prispevala občinska skupščina.

4. Glede sistema in participacije pri financiranju ni bistvenih sprememb. Temeljne stroške bi tudi nadalje zagotavljali s proračunom socialistične republike, občinske skupščine pa bi še nadalje prispevale del za tekoče stroške poslovanja, financirale gradnjo poslovnih prostorov ter sodelovale s svojim deležem pri reševanju stanovanjske problematike. Zakon zahteva tudi določeno povečanje potrebnih finančnih sredstev.

V predlaganem sistemu ne vidimo zgolj konstrukcije financiranja, temveč tudi neposredno realizacijo interesov in odgovornosti občinske skupščine za ustvarjanje potrebnih pogojev za delo organov javne varnosti oziroma milice.

V zvezi s tem bi želel poudariti izkušnje preteklih let, ki kažejo, da se je večina občinskih skupščin — sicer izven zakonskih obvez — zelo prizadevala in namenila pomembna sredstva, da bi delo organov javne varnosti potekalo čim bolj nemoteno in učinkovito. Prav tako pa je RSNZ v okviru razpoložljivih sredstev v večjem obsegu participiral pri stroških postaj milice na manj razviti področjih.

Prosim tovariše poslance, da razpravljate o predloženem osnutku in ga sprejmete kot podlago za pripravo zakonskega predloga, ki bi ga želeli čimprej predložiti temu zboru.

Predsedujoča Lojzka Stropnik: Kdo želi besedo? Besedo ima Ivan Kreft.

Ivan Kreft: Tovarišice in tovariši poslanci! Čeprav naj bi postala z novim zakonom o notranjih zadevah zaščita družbe in njena vsestranska varnost stvar celotnega prebivalstva, morajo prej ko slej nositi odgovornost za to izredno pomembno nalogo poleg vojske organi za notranje zadeve. Samoupravna zavest se še ni tako okrepila, da bi bili vsi enako odgovorni za našo varnost. Če bi tak razvoj že dosegli, nam ne bi bilo treba krepiti profesionalnih strokovnih kadrov. Pri tem pa ni nič zmanjšana soodgovornost delovnih ljudi in občanov, ki morajo delovati v najtesnejšem stiku s poklicnimi organi za notranje zadeve.

Mislim, da se glede tega ne razhajamo. Razhajamo pa se pri vprašanju, ali je glede tehničnega in samoupravnega razvoja že prišel čas, da se vsi organi za notranje zadeve osredotočijo predvsem v občinskih in medobčinskih središčih. Po mojem ta osnutek v sedanjem stanju samoupravne socialistične družbe ne ustreza, ker veliko prezgodaj prekinja neposredno sodelovanje in nalaga preveliko odgovornost občanom pri reševanju vprašanj varnosti na odročnih območjih. V celoti je mogoče preventivno varnost zagotoviti le, če bodo poklicni organi za notranje zadeve živeli v čim tesnejšem stiku z občani v krajevnih skupnostih, ne pa le v občinskih in medobčinskih središčih. Kot v tehnično razvitih državah so tudi v Sloveniji lahko specialni organi za notranje zadeve v občinskem ali medobčinskem središču, ne pa tudi operativni miličniki, ki bdijo neposredno nad prometom, redom in mirom. Ponekod na podeželju je nastal nemir, celo preplah, ko je prebivalstvo zvedelo, da bi se po novem zakonu služba za notranje zadeve vodila iz občinskega središča. Po sklepu skupščine občine Gornja Radgona, ki je obmejna občina, sem sekretariat za notranje zadeve SR Slovenije že pred pol leta opozoril na to, da je prebivalstvo te občine vznemirjeno zaradi nameravanega umika organov milice iz oddaljenih krajevnih skupnosti v občinski center. Šlo je konkretno za Videm ob Ščavnici, ki je bil nekaj prvih let po uvedbi komunalnega sistema središče komune za precejšen del ščavniške doline in njenega hribovskega predela. Potem ko je bila komuna odpravljena, so najprej izgubili veterinarja, pred enim letom zdravnika, sedaj pa naj bi izgubili postajo oziroma oddelek milice. Gre pa za obmejni predel, ki trpi tudi zaradi pomanjkanja prosvetnih delavcev. Brž ko so premestili iz Vidma v Radgono komandirja milice, je zamrlo tudi delo strelske družine, ker je zgubila predsednika. Še pred njim pa je bil premeščen njegov

tovariš, ki je bil predsednik turističnega društva, ki je prav tako prenehalo delati. Seveda ni naloga milice, da daje predsednike društvom, je pa v njeno lastno korist in v korist naše samoupravne družbe ter v korist koncepta splošne ljudske obrambe, če je milica čimbolj neposredno povezana s prebivalstvom in če pomaga v političnem in družbenem življenju.

Namesto da bi bili srečni in zadovoljni, da se prebivalstvo poteguje za navzočnost milice, pa najbrž iz finančnih in tehničnih razlogov skušamo uveljaviti nasproten koncept, ki bo po mojem mišljenju celo dražji in manj učinkovit.

Res je, da zakon dopušča, da lahko občine organizirajo komunalno službo za vzdrževanje reda in mira, ki bo seveda tudi nekaj stala, čeprav bo veliko slabša in komaj sposobna kaj prispevati k uresničitvi splošnega ljudskega odpora, da ne govorim o drugih dejavnostih, ki jih zelo radi prostovoljno prevzemajo miličniki.

Na eni strani pravimo, naj bi posvetili več pozornosti oddelkom ljudske zaščite, ki naj bi delovali v krajevnih skupnostih, na drugi strani pa jemljemo milico, ki bi k temu lahko največ prispevala, vsekakor veliko več kot še neustanovljena komunalna služba za vzdrževanje reda in mira, katere pripadniki zaradi manjše izobrazbe ne bodo uživali takega ugleda kot miličniki, ki so končali srednjo strokovno šolo.

Oddelki ljudske zaščite v okviru splošnega ljudskega odpora naj bi bili bolj vojaške formacije in kot takšni pomožne enote milice. Tisti, ki bi bili najspособnejši voditi take pomožne enote, pa bi se odselili v oddaljena občinska in medobčinska središča. Iz navedenih razlogov naj bi tudi v občinskih skupščinah dobro premislili, preden bodo dali soglasje k ukinitvi oddelka milice v bolj oddaljeni krajevni skupnosti na obmejnem področju.

Drugih pripomb nimam, ker gre šele za osnutek zakona.

Predsedujoča Lojzka Stropnik: Kdo še želi besedo? Tovariš Jože Deberšek, prosim!

Jože Deberšek: Tovarišica podpredsednica, tovarišice in tovariši poslanci! Imam samo kratko pripombo. V 63. členu določa zakon, da je občinski organ za notranje zadeve samostojen upravni organ. Ni še dolgo tega, kar smo jih na silo ukinjali, sedaj pa jih bomo na podlagi zakona zopet osamosvajali. Mislim, da ni bistveno to, kako je ta organ organiziran, ampak to, kako dela.

Postaja že sistem, da vsak zakon določa tudi organizacijo občinske uprave. Tako je bilo pri davčni službi, pri katastru itd. Če bomo delali tako, bi bilo najboljše, da organizacijo občinske uprave predpišemo z republiškim zakonom, če to ni več pristojnost občinske skupščine. Vendar menim, da ob tolikšnih odgovornih nalogah, ki jih s področja notranjih zadev prevzema občinska skupščina, lahko organizacijo notranjih organov prepustimo kar njej. Tudi tovariš sekretar je v svojem ekspoziju izrazil vse priznanje občinskim skupščinam, zato pričakujemo, da bo zakon pustil to samoupravno pravico občinskim skupščinam.

Predsedujoča Lojzka Stropnik: Besedo ima tovariš Martin Košir.

Martin Košir: Tovarišica podpredsednica, tovariši in tovarišice poslanci! Pred seboj imamo zakon o notranjih zadevah, ki pravzaprav prvič tako sistematično ureja organizacijo javne varnosti in deloma seveda tudi državne varnosti, posebej pa javne varnosti v okviru republiške pristojnosti po spre-

jetih ustavnih amandmajih. V našem odboru smo se v celoti strinjali z njegovo vsebino in orientacijo, zlasti, ker smo ugotovili, da zakon poskuša vsebinsko opredeliti vlogo in položaj občana pri uresničevanju sistema družbene samozaščite. Občan naj tudi sam postane subjekt in nosilec družbene samozaščite in obrambe neodvisnosti samoupravne socialistične skupnosti.

Prav tako se nam zdi, da je v zakonu dobro in jasno opredeljena vloga organa javne varnosti kot organov države. Mislim, da je predlagatelj znal izraziti oba elementa v smislu utrjevanja koncepta in sistema družbene samozaščite in seveda tudi funkcijo in položaj organov javne varnosti v tem sistemu.

Prvi element je predvsem način delovanja sistema družbene samozaščite, izražen v preambuli zakona, ker je v nekem smislu novost ali pa morda posnetek zakona o splošnem ljudskem odporu, ki v preambuli prav tako določa, kako se izvaja sistem splošnega ljudskega odpora. V preambuli se želi poudariti predvsem vloga občana v temeljni organizaciji združenega dela in drugih samoupravnih strukturah občine, ki jih obravnava kot osnovne subjekte varstva neodvisnosti, nedotakljivosti države, ustave in samoupravljanja, varstva osebnega premoženja, in svobodnega razvoja, in subjekte pri preprečevanju družbeno negativnih pojavov, sovražnega delovanja in izpodkopavanja samoupravnega socialističnega sistema.

Mislimo, da je to popolnoma v skladu z nedavno sprejetimi ustavnimi amandmaji, ker ne morejo biti samo državni organi tisti subjekti, ki čuvajo zakonitost in ustavnost družbenega reda, ampak je v središče obrambnih in drugih sistemov postavljen predvsem posameznik. Mislimo, da mora tudi sistem družbene samozaščite po tej logiki izhajati iz odnosov in položaja delovnega človeka v delovni organizaciji in krajevni skupnosti in občini in da bi vsako drugačno ravnanje v bistvu ogrožalo njegov politični in družbenoekonomski položaj. Taka opredelitev sistema družbene samozaščite in položaja občana in človeka v samoupravni strukturi že v smislu samega sistema vključuje posameznika v splošni sistem samozaščite, tako da postaja sestavni del sistema. Gre za to, da tudi javna varnost in državna varnost nista več nad družbo ali zunaj nje ali pa v službi kake vladajoče »kaste«, ampak se organi javne varnosti in državne varnosti zraščajo ter postajajo sestavni del samoupravnega mehanizma in odnosov in seveda tudi nepogrešljiv del mehanizma, ki mora služiti interesom delavskega razreda. Toda ko smo obravnavali osnutek zakona, smo vendarle zasledili — vsaj po našem mnenju — še nekatere slabosti, ki bi jih kazalo v sedanji fazi izboljšati ali odpraviti. Naj jih nekaj naštejemo:

1. Po mojem mnenju bi morali delovanje odgovornosti in funkcioniranje službe javne varnosti mnogo bolj nasloniti na obstoječi in bodoči komunalni sistem oziroma na celotno samoupravno strukturo komune.

2. Ker menimo, da je komuna že sedaj in bo tudi v prihodnje v ustavi definirana kot osnovna družbenopolitična skupnost s posebnim poudarkom na samoupravnem karakterju te skupnosti, ji to daje pravico in dolžnost, da opravlja tudi osnovno funkcijo na področju javne varnosti in je v prvi vrsti dolžna, da zagotavlja pogoje za uspešno delovanje sistema družbene samozaščite, organi javne varnosti pa so njeni strokovni organi.

3. V interesu službe je, da v skladu s svojimi ugotovitvami in delovanjem ter z ustreznim seznanjanjem vseh samoupravnih struktur v komuni sprejema ustrezne ukrepe za preprečevanje družbeno negativnih pojavov ter hkrati prevzema odgovornost za uspešno delovanje služb javne varnosti v občini. Ne

rečem, da tega v zakonu ni zaslediti, ni pa rečeno, da vloge komune in občana pri uresničevanju osnovne funkcije družbene samozaščite ne bi mogli še bolj poudariti.

Drugi problem, ki ga želim omeniti, pa je ta, da delajo organi javne varnosti v zelo napornih, včasih celo smrtno nevarnih razmerah in da je njihovo delo zelo odgovorno. To zlasti velja za pooblaščen osebe, ki jih zakon posebej opredeljuje. Zakon želi ustrezno uveljaviti družbeno stimulacijo za kadre, ki delajo v organih javne varnosti in državne varnosti, v obliki sistema benifikacij ter sistema pokojninskega, zdravstvenega in invalidskega zavarovanja.

V celoti se strinjam s tako ureditvijo sistema pokojninskega, zdravstvenega in invalidskega zavarovanja, zlasti če upoštevamo specifičnost in težavnost dela teh organov. Da se naš dom tega v celoti zaveda, je že večkrat pokazal v svojih sklepih. Postavlja pa se vprašanje, kje naj se ureja sistem pokojninskega, zdravstvenega in invalidskega zavarovanja organov javne in državne varnosti: ali v tem zakonu ali v pokojninsko-invalidskem zakonu.

Menim, da bi morali dobiti ustrezno zagotovilo tega doma, da se ta sistem uredi v zakonu o pokojninsko-invalidskem zavarovanju. Zato predlagam, da se v sklepih našega zbora naloži izvršnemu svetu, naj tako ureditev predvidi v invalidsko-pojninskem zakonu, če pa ne bo sprejeta takšna rešitev, naj se to uredi že v tem zakonu.

Predsedujoča Lojzka Stropnik: Tovariš Janko Česnik ima besedo.

Janko Česnik: Tovarišice in tovariši. Dovolite mi nekaj besed k osnutku poročila zakonodajno-pravne komisije in h konceptu nekaterih ureditev v tem zakonu.

Zakon o notranjih zadevah poskuša na nov ter zelo sprejemljiv in uspešen način uresničiti koncept družbene samozaščite, ki smo ga zastavili z novimi ustavnimi amandmaji in v katerem so državna varnost, javna varnost in varnost premoženja pravice in dolžnosti vseh delovnih ljudi, delovnih organizacij in samoupravnih skupnosti, zlasti pa seveda strokovnih organov za notranje zadeve, ki so zato posebej zadolženi.

Ta družbeni okvir samozaščite, ki je svojo ustavno pravno podlago nedvomno dobil v naši obstoječi samoupravni ureditvi, daje ureditvi tega področja poseben pomen, poseben pečat in, rekel bi, tudi novo nalogo, novo vsebino za novo delovanje. Čeprav je v načelih zakona rečeno, da se uvaja sistem družbene samozaščite, pa je v izpeljavi posameznih določb vseeno opaziti zadrego, pomanjkljivost in nedoslednost pri dokončni izpeljavi načel in pri družbeno koristni in uspešni realizaciji koncepta družbene samozaščite. V besedilu zakona pride do izraza centralizem, ki naj na eni strani pomaga republiškim organom pri realizaciji zelo pomembnih nalog, na drugi strani pa seveda omeji občinske skupščine in lokalne organe v dosedanji politiki in v njihovih dosedanjih pravicah in dolžnostih glede čuvanja javnega reda in miru. Ker je bilo tudi v ekspoziciji tovariša sekretarja in tudi v prejšnjih obravnavah izraženo priznanje občinskim skupščinam za zelo uspešno delovanje na tem področju, za vzorne odnose, za uspešno delo v povezavi z organi za notranje zadeve, mislim, da ni nobenega razloga, da bi pravice in dolžnosti občin na tem področju drugače obravnavale kot doslej, zlasti še zaradi novega koncepta občine, ki ga sedaj programiramo in uveljavljamo v novih ustavnih amandmajih. Zdi se mi torej, da zaslužijo občinske skupščine vse zaupanje, da bodo tudi na tem pod-

ročju znale uspešno realizirati pomemben del družbenih funkcij. Zato seveda niso utemeljene nikakršne spremembe njihovih pristojnosti. Jasno pa je seveda, da mora ostati in mora biti pravica republiških organov, da lahko zaradi večjih nemirov ali potreb na hitro koncentrirajo potrebne sile in sredstva za obrambo javnega reda in miru. Vendar mislim, da se to da doseči, ne da bi v osnutku zakona bistveno omejili pristojnosti občinske skupščine.

Zaradi tega je seveda potrebno načela, ki so navedena v začetku, sistematično izpeljati skozi ves zakon. Ovira, o kateri sem govoril, je tudi posledica statusa uprave javne varnosti, iz katerega se pravzaprav jasno vidi, da so se obdržali nekateri elementi nekdanjih okrajev, nekdanjih širših družbenopolitičnih skupnosti. Zato je sedaj odprto vprašanje, ali bodo uprave javne varnosti lahko postale medobčinski organi v obliki medobčinskega sodelovanja ali pa bodo strogo vezane na republiški sekretariat in poslovale kot izpostave republiškega sekretariata. Zato bi kazalo o tem razmisliti in v zakonu še natančneje določiti drugo varianto. Kaže, da je boljše, če so to izpostave republiškega sekretariata. Medtem ko bi postaje milice imele drugo delovno področje, ki je natančno določeno v zakonu, bi bile izpostave samo organi sekretariata, kateri jim poverja določene funkcije.

V zvezi s tem je treba govoriti tudi o delavcu v organu za notranje zadeve. Mnenja sem, da je njegovo delo izredno težko, odgovorno in izredno dinamično ter utrudljivo, da pa bo seveda uspešno le, če bo povezano z občani, z družbeno bazo in z ljudmi, ki neposredno odgovarjajo za koncept družbene samozaščite. Zaradi tega je seveda nujno, da se koncept tudi realizira za vsakega posameznega delavca v organu za notranje zadeve, da dobi v družbeno angažiranih poštenih občanih pomočnike, da jih uspešno mobilizira, kadar je potrebno za ohranitev reda in miru, in da torej nima nasproti sebi množice, kakor se pogosto dogaja v drugih družbenih ureditvah, ampak da deluje z množico proti posameznikom, ki kršijo javni red in mir.

Predsedujoča Lojzka Stropnik: Kdo še želi besedo? Predstavnik republiškega sekretariata za delo, tovariš Bricelj.

Franc Bricelj: Tovarišica podpredsednica, tovariši poslanci!

Glede razprave tovariša Koširja bi želel dati nekaj pojasnil o razmerju zakona o notranjih zadevah do zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Ob izdelavi osnutka zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki je že predložen skupščini, se je pojavilo vprašanje, kje naj se uredijo beneficije za pooblašcene delavce organov za notranje zadeve.

Načelo se je tudi vprašanje, za kakšne beneficije gre. Ugotovili smo, da bi beneficije lahko razdelili v dve skupini. Na eni strani so tiste, ki jih pozna tudi pokojninski sistem. Pokojninski sistem pozna beneficirane zavarovalne dobe, da se na primer 12 mesecev efektivnega dela šteje za 16, 18 mesecev zavarovanja, da se beneficirana zavarovalna doba lahko uveljavlja v starostnem zavarovanju, da se zaradi beneficirane zavarovalne dobe zniža starost itd. Na drugi strani pa je skupina beneficij, ki jih v sistemu pokojninskega zavarovanja najbrž ne poznamo. Po sistemu pokojninskega zavarovanja se pokojninska osnova namreč oblikuje iz poprečnega osebnega dohodka zadnjih petih let, v prihodnjem pa naj bi poprečje zračunali za 10 let. Za delavce v organih za notranje zadeve se že danes in se bo tudi v prihodnje jemala pokojninska osnova iz zadnjega leta.

Potem poznamo tudi tako imenovano administrativno upokožitev, to se pravi, da se delavcem na delovnem mestu, ki ni nujno za potrebe službe, omogoči upokožitev.

Druga skupina ugodnosti je v očitnem nasprotju z načeli, ki veljajo v pokojninskem zavarovanju, čeprav ne moremo zanikati, da specifičnost dela pooblaščenec delavcev v organih za notranje zadeve vendarle zahteva beneficijo. O tem, da gre za dve vrsti beneficije, je razpravljala na zadnji seji tudi skupna komisija za izdelavo sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Morem reči še to, da se je pri izdelavi tega koncepta upoštevalo tudi mnenje tovarišev iz republiškega sekretariata za notranje zadeve in mislim, da lahko trdim, da so se sestavljenci zakona o pokojninskem zavarovanju z njim strinjali.

Sprejeta je bila naslednja rešitev:

Beneficije, ki se dajo uskladiti s sistemom pokojninskega in invalidskega zavarovanja, naj se uredijo v zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju — to je beneficiranje zavarovalne dobe — beneficije, ki so v nasprotju z načeli pokojninskega sistema, jih pa zahtevajo specifičnosti dela organov za notranje zadeve, pa naj bi bile urejene v zakonu o notranjih zadevah.

Predsedujoča Lojzka Stropnik: Še kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.) Če nihče, končujem razpravo in predlagam, da zbor sprejme naslednji sklep:

1. Osnutek zakona o notranjih zadevah se sprejme.
2. Predlog zakona pripravi izvršni svet.
3. Pri pripravi predloga zakona naj izvršni svet upošteva stališča in pripombe, dane v poročilih in na seji zbora.
4. Izvršni svet naj predloži predlog zakona skupščini SR Slovenije do 1. septembra 1972.

Kdor je za ta sklep, naj glasuje! (53 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Sklep je sprejet.

Prehajamo na 11. točko dnevnega reda, to je na osnutek zakona o stalni evidenci splošne volilne pravice in o volilnih imenikih, ki ga je skupščini predložil izvršni svet.

Za svojega predstavnika je določil Bojana Škrka, republiškega sekretarja za pravosodje in občo upravo. Osnutek zakona sta obravnavala odbor za družbenopolitični sistem in notranjo politiko in zakonodajno-pravna komisija. Odbor in komisija sta dala zboru pismeni poročili. Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.)

Končujem razpravo in predlagam, da zbor sprejme naslednji sklep:

1. Osnutek zakona o stalni evidenci splošne volilne pravice se sprejme.
2. Predlog zakona pripravi izvršni svet.
3. Pri pripravi predloga zakona naj izvršni svet upošteva stališča in pripombe, dane v poročilih.
4. Izvršni svet naj predloži predlog zakona skupščini SR Slovenije do 20. julija 1972.

Prosim, da glasujemo! Kdor je za, naj glasuje! (45 poslancev.) Kdo se je vzdržal? (En poslanec.) Kdo je proti? (En poslanec.)

Ugotavljam, da je sklep sprejet.

Prehajamo na 12. točko dnevnega reda, to je na predlog zakona o referendumu, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil odbor za družbenopolitični sistem in notranjo politiko republiškega zbora.

Ob tej priložnosti je odbor tudi umaknil prvotni predlog zakona o referendumu z dne 6. julija 1971.

Za svojega predstavnika k tej točki dnevnega reda je odbor določil Franca Svetelja. Predlog zakona je obravnavala zakonodajno-pravna komisija in dala pismeno poročilo, ki ste ga prejeli. Odbor za družbenopolitični sistem in notranjo politiko je obravnaval amandmaje zakonodajno-pravne komisije. Pismeno poročilo ste prejeli danes na klop. V smislu 165. člena poslovnika skupščine SR Slovenije je bil predlog zakona poslan izvršnemu svetu. Izvršni svet je o predlogu zakona razpravljal na seji 30. 3. 1972 in poslal pismeno sporočilo, da se s predlogom zakona strinja. K tej točki dnevnega reda je bil vabljen predstavnik ustavnega sodišča SR Slovenije.

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.) Če nihče, končujem razpravo in prehajam na glasovanje o amandmajih zakonodajno-pravne komisije k 4., 8., 15., 18. in 28. členu. Kdor je za amandmaje zakonodajno-pravne komisije, naj glasuje! (50 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da so amandmaji sprejeti.

Glasujemo o predlogu zakona. Kdor je za, naj prosim glasuje! (46 poslancev glasuje za.) Kdo je proti? (Nihče.) Kdo se je vzdržal? (En poslanec.)

Ugotavljam, da je zakon sprejet.

Prehajamo na 13. točko dnevnega reda, to je na predlog zakona o pravosodnem izpitu, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil v obravnavo izvršni svet.

Predstavnik izvršnega sveta je Bojan Škrk. Predlog zakona sta obravnavala odbor za družbenopolitični sistem in notranjo politiko in zakonodajno-pravna komisija. Odbor za družbenopolitični sistem in notranjo politiko je dal k predlogu zakona še dodatno poročilo, ki ste ga prejeli danes na klop. K tej točki dnevnega reda je bil vabljen predstavnik odvetniške zbornice SR Slovenije.

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Nihče.) Če nihče, končujem razpravo in prehajam na glasovanje. Glasujemo o amandmajih odbora, da se doda nov 23. člen in da se dosedanji 23. in 24. člen spremenita v 24. in 25. člen. Kdor je za amandmaje odbora, naj glasuje! (49 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (En poslanec.)

Ugotavljam, da so amandmaji sprejeti.

Glasujemo o amandmajih zakonodajno-pravne komisije k 1., 2., 3. in 16. členu.

Kdo je za? (46 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (2 poslanca.) Se je kdo vzdržal? (1 poslanec.)

Amandmaji so sprejeti.

Glasujemo o predlogu zakona o pravosodnem izpitu v celoti. Kdo je za? (43 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (1 poslanec.) Se je kdo vzdržal? (2 poslanca.)

Zakon je sprejet.

Prehajamo na 14. točko dnevnega reda, to je na volitve in imenovanja.

Na vrsti je najprej predlog odloka o izvolitvi sodnika okrožnega gospodarskega sodišča v Kopru, ki ga je predložila komisija za volitve in imenovanja.

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Nihče.)

Končujem razpravo in prehajam na glasovanje o predlogu odloka.

Kdor je za, naj glasuje! (44 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (2 poslanca.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Odlok je sprejet.

Ugotavljam, da je republiški zbor sprejel predlog odloka in s tem izvolil za sodnika okrožnega gospodarskega sodišča v Kopru Janeza Branka, sodnika občinskega sodišča v Kopru.

Prehajam na predlog odloka o izvolitvi sodnika okrožnega sodišča v Mariboru. Predlagatelj je isti.

Pričenjam razpravo! Kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.) Če nihče, končujem razpravo in prehajamo na glasovanje.

Kdo je za? (50 poslancev.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je republiški zbor sprejel predlog odloka in s tem izvolil za sodnika okrožnega sodišča v Mariboru Ivana Justina, predsednika občinskega sodišča v Mariboru.

Sledi predlog odloka o določitvi števila in izvolitvi sodnikov porotnikov okrožnega sodišča v Novi Gorici. Predlagatelj je isti.

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Nihče.) Če nihče, prehajamo na glasovanje. Kdo je za? (50 poslancev.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je republiški zbor predlog odloka o določitvi števila in izvolitvi sodnikov porotnikov okrožnega sodišča v Novi Gorici sprejel in s tem izvolil 80 sodnikov porotnikov.

Zadnji je predlog odloka o določitvi števila in izvolitvi sodnikov porotnikov okrožnega sodišča v Kopru. Predlagatelj je isti.

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Nihče.) Če nihče, končujem razpravo in prehajam na glasovanje.

Kdo je za? (48 poslancev.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (1 poslanec.)

Ugotavljam, da je republiški zbor predlog odloka o določitvi števila in izvolitvi sodnikov porotnikov okrožnega sodišča v Kopru sprejel in s tem izvolil 160 sodnikov porotnikov.

S tem je današnja seja končana. Zahvaljujem se za udeležbo.

(Seja je bila končana ob 14.50.)

REPUBLIŠKI ZBOR

44. seja

(28. junija 1972)

Predsedoval: Miran Goslar,
predsednik republiškega zbora.

Začetek seje ob 9.05.

Predsednik Miran Goslar: Pričenjam 44. sejo republiškega zbora. Za današnjo sejo so se opravičili: Miran Cvenk, Marjan Gabrič, Rudi Gyergyek, Jože Florjančič, Zdravko Dolinšek, Dušan Horjak, Matevž Lubej, Marjan Orožen, Ela Ulrih, Milan Vižintin in Mirko Žlender.

Z dopisom z dne 23. tega meseca sem razširil dnevni red z dodatnima točkama: predlog zakona o republiškem davku na promet kmetijskih zemljišč in informacija o obisku delegacije izvršnega sveta na Bavarskem in na Madžarskem, izvršni svet pa je s posebnim dopisom umaknil osnutek zakona o družbenem dogovoru in samoupravnem sporazumu o ukrepih za stabilizacijo trga z živino in živalskimi proizvodi.

Glede na to torej predlagam naslednji dnevni red:

1. odobritev zapisnika 42. seje republiškega zbora;
2. osnutek zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju;
3. informacija o obisku in razgovorih delegacije izvršnega sveta skupščine SR Slovenije v svobodni državi Bavarski in Ljudski republiki Madžarski;
4. osnutek zakona o delovnovarstvenem zavodu Ponikve;
5. predlog zakona o razlastitvi in o prisilnem prenosu pravice uporabe;
6. predlog zakona o razpolaganju z nezazidanim stavbnim zemljiščem;
7. predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o urbanističnem planiranju;
8. predlog zakona o davku na promet nepremičnin;
9. predlog zakona o republiškem davku na promet kmetijskih zemljišč, ki se pridobivajo v neekmetijske namene;
10. predlog zakona o udeležbi federacije pri financiranju zavarovanja izvoznih poslov (soglasje);
11. predlog za izdajo zakona o financiranju druge etape investicijskih del na regulaciji Donave od Beograda do jugoslovansko-madžarske meje (soglasje);
12. predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o šolah z italijanskim oziroma madžarskim učnim jezikom in o dvojezičnih šolah v SR Sloveniji;

13. predlog zakona o odvetništvu in drugi pravni pomoči;
 14. predlog zakona o overitvi podpisov, pisave in prepisov;
 15. predlog za izdajo zakona o semenu in sadikah;
 16. osnutek zakona o ureditvi nekaterih vprašanj družbene kontrole cen v SR Sloveniji;
 17. poslanska vprašanja;
 18. volitve in imenovanja.
- Se strinjate s tem dnevnim redom? (Poslanci se strinjajo.)

Prehajamo na 1. točko dnevnega reda, to je na odobritev zapisnika 42. seje republiškega zbora. Ima kdo kakšno pripombo k zapisniku? (Ne javi se nihče.)

Ker ni pripomb, ugotavljam, da se strinjamo z zapisnikom 42. seje, zapisnik 43. seje republiškega zbora pa boste prejeli pozneje.

Prehajamo na 2. točko dnevnega reda, na osnutek zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

Sedaj bomo sejo prekinili in odšli v veliko dvorano, kjer bomo poslušali skupno obrazložitev k osnutku zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

(Seja je bila prekinjena ob 9.10 in se je nadaljevala skupaj z gospodarskim in socialno-zdravstvenim zborom ob 9.15.)

Predsedujoči dr. Srečko Koren: Tovarišice in tovariši poslanci! Začenjam skupno sejo republiškega, gospodarskega in socialno-zdravstvenega zbora skupščine SR Slovenije. Obrazložitev k osnutku zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju bo dal predsednik skupne komisije republiškega, gospodarskega in socialno-zdravstvenega zbora za proučitev zdravstvenega varstva ter zdravstvenega, pokojninskega in invalidskega zavarovanja tovariš Vinko Hafner.

Vinko Hafner: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Skupna komisija vseh treh zborov je sprejela osnutek zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju na svoji seji dne 22. in 23. maja letos ter ga dala v obravnavo skupščini, hkrati pa tudi izvršnemu svetu in skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja Slovenije. Izvršni svet je razpravljal o osnutku zakona na seji dne 15. junija 1972, skupščina skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja pa na seji dne 19. 6. 1972. Vsi poslanci ste prejeli tudi njihova stališča. Prav tako so o osnutku zakona razpravljali pristojni skupščinski zbori in zakonodajno-pravna komisija; njihova poročila ste prejeli.

Skupna komisija je sprejela osnutek zakona na podlagi skoraj štiriletne javne razprave. To je zanesljivo najpomembnejši zakon, ki ga je kdaj sprejela republika s področja socialne politike. Vso to materijo je namreč doslej urejala federacija s tremi obsežnimi zakoni in številnimi podzakonskimi akti. Zato se že samo s tem zakonom v marsičem uresničuje tudi nova ustavna ureditev glede razmejitve normativne funkcije federacije in republik in samouprave na tem področju. Ta materija bo urejena v zveznem zakonu o temeljnih pravicah

iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja — ki ga prav danes obravnava in sprejema zbor narodov oziroma usklajuje s socialno-zdravstvenim zborom zvezne skupščine — v predloženem republiškem zakonu in v statutu skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Šele na podlagi vseh normativnih aktov je mogoče ugotoviti celoten obseg pravic in njihovo uveljavljanje. Nekateri vprašanja s tega področja bodo urejali družbeni dogovori in samoupravni sporazumi, ki jih obravnavata omenjena zakona.

Osnutek zakona je izdelala strokovna služba republiškega sekretariata za delo, ki zasluži za svoje delo vse priznanje. Pri tem je tesno sodelovala s skupno komisijo in s strokovnimi sodelavci družbene skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja, pri čemer so posamezni člani komisije tudi neposredno sodelovali pri obdelavi zakonskega besedila. Osnutek zakona temelji na treh temeljnih dokumentih:

1. na stališčih za izpopolnitev pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki jih je sprejela skupščina SR Slovenije 23. septembra 1970 in so bila plod predhodne obširne javne razprave;

2. na stališčih 3. seje konference Zveze komunistov, ki je v zvezi z obravnavo socialnega razlikovanja sprejela tudi določena stališča slovenskih komunistov do izpopolnitve pokojninskega in invalidskega zavarovanja;

3. na sprejetih ustavnih dopolnilih k zvezni in republiški ustavi, ki obravnavajo pravice in obveznosti delavcev v združenem delu ter razmejitev normativne funkcije federacije in republik na področju socialne varnosti. In končno na zveznem zakonu o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki je v postopku sprejemanja v zvezni skupščini.

Kakšna načela so vodila komisijo pri sestavi osnutka zakona? Prvo načelo je, da je treba z osnutkom zakona uresničevati ustavne amandmaje za krepitev neposrednega odločanja delavcev v združenem delu glede njihovih pravic in obveznosti iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja in za uresničevanje drugih razmerij, ki izhajajo iz nove ustavne ureditve.

Drugo načelo je krepitev socialne varnosti zavarovancev in upokojencev, v zvezi s tem pa krepitev družbene solidarnosti ter zmanjšanje neupravičenih in pretiranih socialnih razlik med upokojenci, ki niso odraz nagrajevanja po delu oziroma stvarnega delovnega prispevka v tekočem in minulem delu zavarovancev. Predlagane spremembe so predvsem v korist delavcev v ožjem smislu, torej fizičnih delavcev oziroma zavarovancev z nižjimi osebnimi dohodki, predvsem tam, kjer gre za določene preporazdelitve pravic v okviru iste globalne obremenitve gospodarstva.

Tretje načelo, ki ga je komisija zasledovala, je racionalno gospodarjenje s skladi tega zavarovanja. Zato osnutek zakona v načelu ne razširja obsega pravic, ki jih vsebuje obstoječi sistem zavarovanja, in s tem tudi bistveno ne povečuje obremenitve aktivnih zavarovancev oziroma gospodarstva z dodatnimi družbenimi dajatvami za potrebe pokojninskega in invalidskega zavarovanja, razen tistih dajatev, ki so potrebna zaradi vsakoletnega porasta števila upokojencev oz. spremembe v sami strukturi prebivalstva med aktivnim in upokojenim delom prebivalstva. Iz podatkov za več let izhaja, da se število aktivnih zavarovancev v poprečju povečuje za okoli 2 %, upokojencev pa za 4 % na leto, da je razmerje med aktivnimi zavarovanci in upokojenci 3,5 : 1, da se bo to razmerje postopoma spreminjalo v škodo aktivnih zavarovancev in da bo nastalo razmerje 3 : 1, ki ga nekatere razvite dežele skorajda že dosegajo. Kot sem že rekel, gre le za določeno prerazdelitev pravic in obveznosti med

posameznimi kategorijami delavcev oziroma posameznimi področji združenega dela.

V tem trenutku so komisija in vsi trije zbori pred zelo pomembno dilemo: ali pohiteti s sprejemom nove republiške in s tem tudi samoupravne regulative na področju invalidskega in pokojninskega zavarovanja glede na to, da smo že v procesu druge faze ustavnih sprememb in uresničevanja prve faze, ki nam lahko prinese mnogo novih spoznanj o nekaterih vprašanih neposrednega odločanja zavarovancev v zvezi z oblikovanjem in izvajanjem njihovih pravic, dalje s področja minulega dela ipd.

Tu gre za dve vrsti vprašanj: prvič za vsebinska vprašanja oziroma za spremembe, do katerih lahko pride na podlagi javne razprave in določenih problemov. Pri tem se moramo zavedati razčiščevanja, da načelne odločitve v drugi fazi ustavnih sprememb same po sebi še ne bodo dale tudi konkretnih rešitev za invalidski in pokojninski sistem, temveč bodo še dolgo predmet ustreznega proučevanja. Drugič — stojimo pred sprejemom zveznega zakona, ki bo v skladu z ustavnim zakonom določil, da sedanja zvezna zakonodaja s področja invalidskega in pokojninskega zavarovanja velja le do 31. decembra 1972. leta; ko prenehajo veljati vsi dosedanja zvezni predpisi na tem področju, ki pa so zelo obsežni in so se neposredno uporabljali. Če republika v tem času ne bi sprejela svojih predpisov, bi morala z zakonom podaljšati veljavnost zveznih predpisov na svojem območju. Ne gre samo za načelno vprašanje. Treba je upoštevati, da si tudi druge republike prizadevajo za sprejem svoje zakonodaje in samoupravne regulative na tem področju in da bi zaradi uveljavitve nekaterih družbenih dogovorov, ki jih je potrebno sprejeti na ravni federacije, nastala velika neskladnost med pravnim položajem v naši republiki in novim pravnim in družbenim položajem v vsej federaciji. Položaj nam torej narekuje, da pohitimo z izdajo lastnih predpisov, statuta in drugih aktov in na podlagi spoznanj, ki smo jih že pridobili, rešimo stvari, ki smo jih sposobni rešiti v prid izpopolnitve sedanjega sistema invalidskega in pokojninskega zavarovanja.

Preden preidem na obravnavo konkretnih dilem oziroma temeljnih problemov, ki jih osnutek nakazuje, bi vas opozoril še na to, da je komisija svoje delo, ki ga je začela pred tremi leti, zasnovala na načelu, da gre za izpopolnjevanje obstoječega invalidskega in pokojninskega sistema in ne za njegovo splošno in korenito spremembo. Na tem načelu je zasnovan tudi sedanji osnutek zakona, čeprav že vsebuje nekatere radikalnejše spremembe, ne pa še vseh tistih, ki so nujne zaradi nove ustavne ureditve, predvsem ustavne ureditve o položaju delavca in občana v združenem delu.

Prehajam na obrazložitev nekaterih temeljnih dilem, ki jih nakazuje zakon. Po številu jih je 14, vendar naj vas ta podatek ne zastrašuje. Vse so za vaše odločanje zelo pomembne in vas ne bom obremenjeval z novimi nepotrebnimi podrobnostmi.

Prvo vprašanje je vprašanje razmejitve med zveznim in republiškim zakonom. Zvezni zakon, kakršen bo sprejet predvidoma danes, ima 85 členov in dokaj konkretno določa temeljne pravice in jih deloma tudi kvantificira. Ne spuščam se v samo vsebino zveznega zakona, ker menim, da je zvezni zakon, tak kot je, nekakšen sporazum med republikami, ki ga je federacija izdelala zato, da se zaradi enotnosti sistema ta vprašanja tako regulirajo, čeprav nekateri že danes postavljajo vprašanje ustavnosti tega zakona. Komisija je menila, da je zaradi nekaterih praktičnih in tudi načelnih pravnih razlogov koristno, da se celotna vsebina zveznega zakona vključi tudi v osnutek republiškega

zakona, ki s tem dobi značaj sistemskega zakona za to področje socialne varnosti. Seveda pa bo treba s statuti in drugimi samoupravnimi akti konkretizirati z zakonom določene pravice. Tudi zaradi nekaterih pravnih posledic, ki jih ima taka rešitev, je komisija menila, da je določbe zveznega zakona primerno vključiti v osnutek republiškega zakona. Moram pa poudariti, da je rešitev tega vprašanja odvisna tudi od končnega oblikovanja predloga zakona oziroma od nekaterih načelnih odločitev o razmejitvi pristojnosti med zakonsko in samoupravno regulativo.

Drugo pomembno vprašanje je med osnutkom republiškega zakona in statutom skupnosti oziroma med tako imenovano državno in samoupravno regulativo. Ni treba dvomiti o tem, da je komisija s svojim predlogom zasledovala okrepitev samoupravne regulative oziroma neposrednejše odločanje zavarovancev na tem zelo pomembnem področju njihove socialne varnosti. Vendar moram poudariti, da vprašanje, v kolikšnem obsegu ureja materijo republiški zakon in v kolikšnem obsegu bodo pravice in njihova kvantifikacija predmet urejanja samoupravne ureditve, ni edina podlaga za presojo vrednosti tega zakonskega osnutka in kvalitetnih sprememb, ki jih vsebuje.

Menim, da sta tako zvezni kot republiški zakon bistvena okrepitev samoupravne regulative, saj sedaj to področje urejajo trije, skoraj popolni zvezni zakoni — z več kot 650 členi — in številni podzakonski akti. Republiški zakon, ki vsebuje tudi določbe zveznega zakona, ima 205 členov. Torej že samo to dokazuje kvantitativno razsežnost prenosa te vrste regulative na samoupravo.

Prav imajo sicer tisti, ki trdijo, da število členov ni bistveno za stvarno razmejitev pristojnosti in za prenos pristojnosti na samoupravo. Številna vprašanja, ki so sedaj podrobno urejena z zakoni in drugimi predpisi, bodo v prihodnje predmet samoupravne regulative.

Moram poudariti, da gre v bistvu za dogovor o tem, kaj naj ureja zakon, kaj pa statut. Zato so možne še številne spremembe in dopolnitve predlaganih rešitev. Pomembno je, da se sporazumemo o nekaterih bistvenih vsebinskih vprašanjih, potem ne bo težko doseči sporazuma o tem, ali jih razrešujejo prek republiškega zakona ali prek samoupravnih aktov. Ker pa je v stališčih skupnosti invalidsko-pokojninskega zavarovanja in v poročilu zakonodajno-pravne komisije izrečena dokaj stroga kritika zakonskega osnutka, moram poudariti, da take kritike ne morem sprejeti, vsaj ne v tem smislu, da predlagatelj osnutka zakona ni v zadostni meri upošteval ustavnih amandmajev in načela o utrjevanju samouprave. Lahko pa se o konkretnih vprašanjih dogovorimo za najustreznejšo rešitev. Ni namreč mogoče oceniti vsake zakonske regulative za etatiistično in ne za samoupravno, kot tudi ni mogoče oceniti vsake samoupravne regulative za resnično samoupravno in neetatiistično. Bistveno je, za kakšne rešitve gre in po kakšnem postopku so rešitve sprejete, da bi občan lahko zagotovil svoj vpliv na njihov sprejem oziroma na reševanje problemov. Sicer pa moram poudariti, da so nekatera vprašanja, na katera opozarjajo tako stališča skupnosti invalidsko-pokojninskega zavarovanja kot zakonodajno-pravne komisije, praktično že rešene z zveznim zakonom in smo te rešitve samo prevzeli v republiški zakon ali jih le nekoliko konkretiziramo. Treba je vedeti, da zakon, ki je obravnavan po tako zahtevnem postopku in bo po takem postopku tudi sprejet, v bistvu pomeni samoupravni akt slovenske družbe o temeljnih vprašanjih invalidsko-pokojninskega zavarovanja. To zavarovanje danes neposredno zadeva 80 % slovenskega prebivalstva, bodisi kot aktivne zavarovance in njihove družinske člane bodisi kot upokojene in njihove dru-

žinske člane. Za to področje porabimo skoraj 7 % nacionalnega dohodka ali okoli 3000 milijonov novih dinarjev, kar samo po sebi kaže na velik ekonomski in socialni pomen urejanja tega področja.

Zakon opredeljuje pravice in obveznosti ter določa postopek za njihovo uveljavljanje, uresničevanje oziroma kvantifikacijo teh pravic in obveznosti, ki je bila do sedaj skoraj v celoti regulirana z zakoni, pa je prepuščena samoupravni regulativi in družbenim dogovorom, ki jih je treba jemati kot delo celotnega samoupravnega urejanja. Moram ponovno opozoriti, da gre tu za pomembno pristojnost, ki se sicer ne kaže v oblikovanju originarnih, neposrednih pravic prek statuta in samoupravnih aktov, temveč v kvantifikaciji z zakonom določenih pravic. Ta kvantifikacija, seveda če to njen realizator želi, lahko tudi vsebinsko spremeni sleherno določbo zakona. To bi lahko dokazal z zgledom nekaterih pravic, ki se s tem in zveznim zakonom prenašajo na samoupravno regulativo, ki s tem dobiva izredno velika pooblastila glede urejanja teh pravic. Naj omenim samo določbe o oblikovanju pokojninske osnove in o določanju pokojninske lestvice, dalje določbe o invalidskem zavarovanju, o usklajevanju pokojnin, o določanju beneficiranih delovnih mest in podobno. V tej zvezi moram posebej opozoriti na pomembnost družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov — ki bodo sprejeti tako na ravni republike kot federacije — za urejanje tega sistema in za razvoj samouprave. Celotna organizacija skupnosti je s tem zakonom prepuščena njenemu statutu. Torej je treba zelo odgovorno presoditi primernost popravkov predlagane razmejčitve. Nasprotovati je treba temu, da se prek vprašanja razmejčitve med državno in samoupravno regulativo s strani posameznikov skušajo diskvalificirati v tem osnutku zakona ponudene konkretne rešitve, ki so pomembnejše in moralno zahtevnejše, kot pa je samo konvencionalno razmejevanje med samoupravno in državno regulativo.

Tretje vprašanje zadeva uresničevanje načela minulega dela v pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki mora biti upoštevano v izpopolnitvi sistema in v uresničevanju ustavnih amandmajev. Moram poudariti, da je invalidsko-pokojninsko zavarovanje oziroma pravice in obveznosti, ki iz njega izhajajo, najbolj eklatanten, praktičen primer uresničevanja minulega dela. Seveda pa je možno minulo delo v njegovem uresničevanju tudi konkretnije izraziti. Načelo minulega dela je v tem osnutku zakona konkretno izraženo predvsem v oblikovanju pokojninske osnove, v pravici do zavarovanja za čas brezposelnosti, v višini pokojnine, v usklajevanju pokojnin ter v sistemu financiranja pokojninsko-invalidskega zavarovanja, zlasti z uvajanjem tako imenovanega prispevka od minulega dela. Zavedamo se, da je velika slabost tega zakonskega osnutka, da nismo bili sposobni do tega trenutka — in ne verjamem, da bi bili v prihodnjih mesecih sposobnejši — še konkretnije, še učinkoviteje uresničiti načelo minulega dela na področju invalidsko-pokojninskega zavarovanja. Ta zakon je nesporno še vedno odraz po eni strani utečenih zavarovalniško-aktuarskih načel in izkušenj, po drugi strani pa še močno zakoreninjene mezdne miselnosti pri pretežni večini naših delavcev. Omenjena faktorja je treba vzeti kot realno dejstvo in ju bo treba spreminjati skladno z realnim družbenim razvojem oziroma možnostmi in spoznanji, ki jih s časom pridobivamo. Zato je ta zakon seveda splet ostankov starega — ne samo starega v slabem pomenu besede, ampak tudi dobrih starih izkušenj in poskusa, da se najdejo nekatere kvalitetne nove rešitve. Menim, da imamo do izdelave

končnega predloga zakona še možnosti, da dobimo nekaj koristnih dopolnitev, ki pa v primerjavi s tistimi, ki jih že predlagamo, ne bodo bistvene.

Četrto vprašnje je krog zavarovancev obveznega zavarovanja. Kot sem že rekel, se obseg pravic in s tem tudi krog zavarovancev z osnutkom zakona bistveno ne spremeni. V obvezno pokojninsko zavarovanje se med drugim vključuje tudi duhovščina iz naslova vrste poklica oziroma delovnega razmerja. Doslej je bila namreč zavarovana samo manjšina duhovnikov in sicer je bilo zavarovanih okoli 530 duhovnikov, od tega je 200 že upokojenih, drugi pa so še aktivni. Po tem zakonu pa bi se na novo zavarovalo še okoli 450 duhovnikov. Financiranje njihovega zavarovanja je predmet konkretne družbene konvencije, kajti družba v znatni meri sofinancira njihovo zavarovanje.

V 14. členu osnutka zakona se skuša urediti položaj kmeta-kooperanta. Na to vprašanje posebej opozarjam zaradi obširne razprave o tem problemu na obravnavi starostnega zavarovanja kmetov. Ta člen skuša najti zvezo med obema zavarovanjema, s tem da daje kmetu možnost, da po izpolnitvi z zakonom določenih pogojev za prehod v delavsko zavarovanje izbira med obema zavarovanjema, torej med delavskim zavarovanjem z večjimi pravicami in starostnim zavarovanjem kmetov, ki omogoča uredbo tako imenovanega razširjenega starostnega zavarovanja kmetov. Predlagamo tudi varianto, po kateri bi bilo tako zavarovanje, kadar kmet-kooperant izpolni z zakonom določene pogoje, obvezno. Pravico do tega zavarovanja bi po osnutku zakona kmet pridobil šele dve leti po izpolnitvi pogojev iz drugega odstavka 14. člena. To pa zato, da si ne bi vsak trenutek izmišljal, katero od zavarovanj bo izbral ne glede na objektivne pogoje, ki mu tako zavarovanje omogočajo.

Pomembna novost tega zakona je, da se vključujejo v obvezno zavarovanje tudi delavci po prenehanju delovnega razmerja, če jim je delovno razmerje prenehalo zaradi tako imenovanih tehnoloških ali ekonomskih razlogov, ko so postali nekakšen delovni presežek delovnih organizacij zaradi spremembe tehnologije ali drugih ekonomskih razlogov. Po osnutku zakona je tako pravico možno uveljavljati največ za eno leto nepretrgane nezaposlenosti in pod določenimi pogoji. To je zelo pomembna določba. Predvidevamo, da bi od približno 15 000 registriranih začasno nezaposlenih delavcev moglo tako pravico uresničevati približno 1000 do 2000 delavcev. Stroški bi se krili iz posebnega namenskega prispevka delovnih organizacij. Menim, da je to ena izmed pravic delavca v združenem delu, ki izhaja iz ustavnih amandmajev, in še posebej pravica iz minulega dela.

V krog zavarovancev niso sprejete nekatere kategorije občanov, kot so na primer svojci tako imenovanih viničarjev. To je tista kategorija prebivalstva, ki je ostala nerešena še po sprejetju zveznega zakona, ki je nosilec viničarskih pravic vključil v pokojninsko zavarovanje, ne pa tudi njihove svojce. Gre za starejše osebe, in ne vemo natančno, koliko jih je. Komisija je menila, da ni nobene pravne ali druge podlage — delovno razmerje — ki bi omogočala to kategorijo vključiti v obvezni krog zavarovancev, razen če republika to s posebnim zakonom reši ta problem in za njegovo rešitev tudi zagotovi posebna sredstva. Nadalje ni rešen problem starih obrtnikov, ki so svoj čas opravljali obrtniško dejavnost in so bili zavarovani v posebnih vzajemnih skladih ali pa tudi ne, vendar so s svojo obrtno dejavnostjo prenehali, preden je bilo uveljavljeno obvezno zavarovanje samostojnih poklicev oziroma obrtnikov in so s tem praktično izpadli iz slehernega zavarovanja; niti niso sklenili delovnega razmerja niti nadaljevali delo kot obrtniki v okviru obveznega

zavarovanja. Komisija meni, da je oboje treba reševati kot socialne probleme na način, kot se ti problemi rešujejo, ne pa jih vključevati v obvezni krog zavarovancev.

Peti, morda najbolj zapleten problem je sistem oblikovanja pokojninske osnove oziroma višine pokojnine. To je eno najkočljivejših vprašanj sistema, na katerega je javna razprava do sedaj najbolj opozarjala. Sedanji sistem določa, da se pokojninsko osnovo oblikuje tako, da se jemlje individualni osebni dohodek zavarovanca iz zadnjih petih let njegovega dela, ta pa se valorizira vsako leto s porastom povprečnega osebnega dohodka v republiki za predzadnje leto. Od pokojninske osnove se nato po pokojninski lestvici odmeri najvišja možna pokojnina, ki znaša za polno pokojninsko dobo 85 % pokojninske osnove.

Edini socialnoekonomski korektiv v sedanjem sistemu, ki je vnesen tudi v nov sistem, je valorizacija individualnega osebnega dohodka s povprečnim osebnim dohodkom zaposlenih v republiki, katera je nekakšna negacija čistega individualnega osebnega dohodka posameznika.

Drugo pomembno vprašanje je določanje najvišje pokojninske osnove, ki znaša v letošnjem letu 4600 dinarjev, in najnižje varstvene pokojnine za polno pokojninsko dobo, ki znaša 680 dinarjev.

To razmerje se je kasneje korigiralo tudi z usklajevanjem pokojnin s porastom življenjskih stroškov po regresivni metodi. Kljub tem korektivom je sistem ohranjal znotraj osnovne skupine upokojencev oziroma zavarovancev izjemno velike razlike v višini pokojnin. Čeprav je razmerje med najnižjo in najvišjo polno pokojnino (85 % pokojninske osnove) le 1 : 6, pa so razlike med pokojninami istih poklicev več kot stokratne. Moram poudariti, da takih razlik ne pozna noben tuj pokojninski sistem, niti v meščanskih niti v socialističnih družbah. Take razlike zanesljivo niso odsev nagrajevanja po delu niti ne realnega obračuna zavarovančevega delovnega prispevka v njegovem minulem in tekočem delu, zlasti pa ne odraz tega, da se v združenem delu dela na podlagi družbenih proizvodov sredstev in da ima vsak dohodek tudi svojo družbeno naravo. Pri tem je treba posebej upoštevati to, da pri razmeroma kratki pokojninski dobi, ki v naših razmerah znaša za moške okoli 44 let in za ženske okoli 32 let, uživajo pokojnino moški v povprečju 17 let in ženske 21 let. Sprašujem se, s kakšno pravico smemo velike socialne razlike, ki bi nastajale tudi pri pravičnem razdeljevanju dohodka v zadnjih petih ali desetih letih ali v enem letu, prenašati na relativno dolgo pokojninsko dobo, v kateri je človek odvisen samo še od pokojnine, ki mu jo ureja družba s svojimi regulativi, in osebnega dela. Javna razprava kot tudi vsa stališča v dokumentih, na katera sem se skliceval, vključno tudi stališča skupščine, so torej terjali nujnost vnašanja pomembnih socialno-ekonomskih korektivov. Seveda pa bo potrebno uspešnejše delovanje usmerjanja delitve dohodka iz tržnih zakonitosti. Pokojnina namreč ni le ekonomska, temveč tudi zelo pomembna socialna kategorija. Pri tem pa socialne korektivne ali solidarnosti ne gre pojmovati kot nekakšne dobrotelosti, temveč kot zavestno prerazdelitev dela dohodka, ki je nastal zaradi nepravilnosti, ki se nujno pojavljajo v tržnem vrednotenju dela. Tu gre za to, kako postaviti prek pokojnine resnično realno razmerje pokojnine med delovnim prispevkom posameznika tako k stroškom zavarovanja kot tudi k celotnemu družbenemu bogastvu. Razmerje med stroškom zavarovanja in delovnim prispevkom bi bilo možno natančno opredeliti le, če bi se posameznik zavaroval s plačilom vnaprej določene prispevke za vnaprej določeno pokojnino oziroma pokojninski razred. Nekaj podobnega je s tarifo

pri nekaterih samostojnih poklicih. To pa v socialističnem socialnem zavarovanju ne more biti temelj zavarovanja in zato tak tudi ni uporabljen. To pomeni, da je treba konkretni osebni dohodek korigirati z nekaj pomembnimi korektivi. Prvi popravek, ki ga prinaša osnutek zakona, je, da se individualni osebni dohodek ne izračunava za petletno, temveč desetletno poprečje. To ne znižuje same pokojninske osnove, pač pa zagotavlja večjo varnost pokojninske osnove glede na nihanje individualnega osebnega dohodka in tudi dohodka posameznih delovnih organizacij in področij. S tem bomo zagotovili stvarnejše razmerje med delovnim prispevkom in pokojnino. Opozoriti moram, da je takšna rešitev posebno pomembna za osnovne množice proizvodnih delavcev, torej za fizične delavce, katerih produktivnost v zadnjem obdobju zavarovalne dobe pada, zato tudi njihov osebni dohodek relativno nazaduje, medtem ko pri intelektualnih poklicih osebni dohodek vse do kraja zaposlitve praviloma raste. Zato je ta rešitev zlasti pomembna za pravičnejšo rešitev pokojninske osnove množice fizičnih delavcev.

Naslednje vprašanje je, ali valorizirati osebni dohodek na predzadnje leto — tako ureditev pozna sedanji sistem — ali na zadnje leto pred upokojitvijo. Za izdatke pokojninskega zavarovanja ima ta rešitev precej pomembne posledice. O tem je bila kočljiva razprava ob sprejemanju sedanjega zveznega zakona.

Najbolj delikatno pa je vprašanje korektivov pri računu individualnega osebnega dohodka, ki ga obravnava 25. člen predlaganega zakona. Predlagamo tri variante. Po prvi bi se pokojninska osnova izračunala tako, da se vzame valorizirani individualni osebni dohodek in se postavi v razmerje s poprečnim osebnim dohodkom določene kvalifikacijske skupine in v razmerju med obema se nato določi dejanska osnova. Moram poudariti, da je to zelo radikalen predlog, hkrati pa tudi zelo pravičen, in da se da v določanju razmerja med temeljnima elementoma določiti tudi obseg popravka znotraj vsake kvalifikacijske kategorije posebej.

Druga varianta določa podoben korektiv, le da se v okviru vsake kvalifikacijske kategorije posebej določa minimalna in maksimalna pokojninska osnova, torej ne samo med vsemi pokojninami, ampak znotraj vsake kvalifikacijske kategorije. Ta korektiv je prav tako lahko učinkovit, ima pa to slabost, da ni avtomatičen in da se je treba vsako leto pogajati za minimalno in maksimalno pokojninsko osnovo kvalifikacijske kategorije. Varianti imata seveda to veliko slabost, da temeljita na sedanji nomenklaturi kvalifikacijskih kategorij, kakršna je uporabljena tudi za usmerjanje delitve dohodka in osebnega dohodka in je bila v razpravi o usmerjanju že često označena kot preživela. Toda za sedaj je to edina splošno uveljavljena in statistično izkazana podlaga, prek katere je možno te korektive uporabljati. Te korektive je seveda možno prilagajati oziroma kasneje razvijati z različnimi kategorijami poklicev, s čimer bi takšno spreminjanje pokojninske osnove znatno izboljšali.

Tretja varianta predlaga pavšalno regresijo, ki se pri višjih pokojninah začneja z npr. 5—10 %, pa se polagamo znižuje do nič pri nižjih kategorijah pokojnin. Ta varianta ima veliko prednost, ker je možen avtomatizem in je tudi preprosta, je pa zelo delikatna, ker ureja samo razmerje med najvišjimi in najnižjimi pokojninami — sicer je res, da so pri najvišjih pokojninah anomalije največje — pa tudi razmerja med posameznimi kategorijami delavcev, kjer so anomalije, kot sem že prej rekel, tudi zelo velike, saj znašajo razlike med pokojninami celo več kot 100 %.

Seveda bo treba uporabiti eno izmed variant z možnimi kombinacijami, pri čemer pa moram poudariti, da bo za končno odločanje skupščine in drugih dejavnikov s področja pokojninskega zavarovanja to vprašanje eno najtežjih moralnih vprašanj, kjer se bomo morali kazati, kako pojmujemo že sprejeta načela o zmanjševanju socialnih razlik, kajti odločali bomo o tem tisti, ki imamo velike plače oziroma pokojnine.

Omeniti moram še problem določanja najvišje in najnižje pokojninske osnove oziroma pokojnine. Od odločitve, katero varianto bomo sprejeli, je odvisno, ali bomo še imeli institucijo najvišje in najnižje pokojninske osnove. Isto velja tudi za usklajevanje pokojnin, ki ima svojevrstne posledice oziroma je odvisno tudi od načina formiranja pokojninske osnove.

Šesto vprašanje zadeva vpliv ponovne zaposlitve upokojenca na izplačilo pokojnine. Upoštevali smo stališče, ki ga je že sprejela skupščina in smo ga načelno realizirali v četrtem odstavku 64. člena, s tem da bi ga s svojim statutom konkretizirala skupnost invalidsko-pojninskega zavarovanja. Kategorično se zahteva razrešitev vprašanja polnih pokojnin in visokih osebnih dohodkov pri ponovni zaposlitvi oziroma pri dopolnilnem delu. To vprašanje je možno reševati na dva načina, prek sistema davka od skupnega dohodka občanov ali v okviru pokojninskega sistema, s tem da dohodek ponovne zaposlitve vpliva na višino pokojnine in sicer za čas, dokler upokojenec prejema dohodek. Zakonski osnutek določa, da pri nižjih pokojninah in dohodkih, ki skupno ne presegajo povprečnega osebnega dohodka delavcev v Sloveniji iz prejšnjega leta, povečanega za 50 %, ne bi uporabljali nobenega korektiva. Sele od tu se lahko začne progresija obremenjevanja pokojnine, ki bi jo določala skupnost invalidsko-pojninskega zavarovanja. To praktično pomeni tole: če bi letos že veljal ta korektiv, bi upokojenci, katerih pokojnina in osebni dohodek ne presegata 2445 din, sploh ne bili prizadeti. Od te višine dalje pa bi se začela ustrezna progresija. Predlagamo tri variante, po katerih bi se smela pokojnina znižati največ do 50 %, dalje do 25 %, ali pa da se izplačilo pokojnine sploh ustavi. Moram poudariti, da člani komisije o tem vprašanju nismo bili povsem enotnega mnenja, bili pa smo enotnega mnenja o tem, da je treba ukrepati, ampak tako, da ne destimuliramo upokojencev katerekoli poklicne kategorije — intelektualnih in drugih poklicev — glede dodatnega zavarovanja, če so za to sposobni in imajo možnost. Vprašanje je treba tako rešiti, da ne demantiramo naših načel o racionalnem gospodarjenju in družbenih odnosih. Gre namreč za zelo pomembno vprašanje, katerega rešitev bo marsikdo občutil na svoji lastni koži.

Sedmo vprašanje — razširitev pravice do invalidnine tudi za posledice bolezni ali poškodbe izven dela. Ta pravica je bila v veljavi že do konca leta 1968, ko je bila omejena le na posledice poklicnih bolezni in nesreč pri delu, vendar so vsi prejšnji upravičenci zadržali to stečeno pravico, novi upravičenci pa je niso pridobili. V letu 1971 je prejelo invalidnino 17 550 upravičencev, v skupnem znesku 12 600 000 ND, povprečna invalidnina pa znaša 6000 din mesečno. Če bi uveljavili ta predlog, bi pridobilo v naslednjem letu pravico do take invalidnine 7600 novih upravičencev, za kar bi potrebovali približno 6 600 000 dinarjev na leto, kasneje pa bi se ti izdatki povečali približno za 5 % letno. To pomeni, da v bistvu uveljavljamo staro, že veljavno pravico za vse kategorijo zavarovancev. Menimo, da je ta predlog socialno opravičljiv, z ekonomskega vidika pa ne pomeni bistveno nove obremenitve.

Osmo vprašanje — določbe o pravicah borcev narodnoosvobodilne vojne. Predlagane določbe v osnutku zakona so v celoti prevzete iz zveznega zakona in z njimi bistveno ne spreminjamo dosedanje ureditve teh pravic. Novost je le določba 82. člena, ki določa, kaj se šteje za vsakoletno minimalno pokojninsko osnovo za že upokojene borce. To je poprečni mesečni dohodek aktivnih zavarovancev v prejšnjem letu, ki je znašal v lanskem letu okoli 1630 din. S tako rešitvijo odpade tisto neprijteno vsakoletno pogajanje o višini pokojninske osnove za borce, upoštevajoč razpoložljiva sredstva. S tem se vnaša določen avtomatizem ne glede na razpoložljiva sredstva. Moram pa poudariti, da je to načelo letos z dogovorom že uveljavljeno in ne pomeni nobenega novega dodatnega obremenjevanja za republiko.

Se vedno niso rešena vprašanja nekaterih borcev, zlasti položaj tako imenovanih prekomorcev, borcev s Primorske, nekdanjih državljanov Italije, nadalje tako imenovane skupščine Sardincev in Afričanov, ki tudi s prestavitvijo datuma za status teh borcev od 9. 9. 1943 na 13. 10. 1943 niso bila rešena. Gre za približno 2500 do 3000 borcev z območja Primorske in slovenske Istre. Komisija je menila, da za reševanje tega vprašanja niti nima dovolj argumentov niti ni umestno, da ga rešujemo s tem pokojninskim zakonom. Ko bodo sprejete ustrezne politične odločitve, naj se to vprašanje reši s posebnim zakonom. Ne gre namreč za problem statusa jugoslovanskih borcev in zato ni umestno vnašati novih problemov v naše razprave o statusu borcev v Jugoslaviji.

Rešeno tudi ni vprašanje udeležencev — Jugoslovancev oziroma Slovencev — v drugih narodnoosvobodilnih gibanjih in zavezniških armadah. To vprašanje je deloma povezano z vprašanjem prekomorcev. Menimo, da gre za vprašanja, ki jih je treba temeljito proučiti in tudi ustrezno rešiti. Z republiškim odborom Zveze borcev smo se dogovorili, da se taka analiza izdela. Ko bo končana, bo predložena tudi skupščini in se boste z njo lahko temeljito seznanili.

Deveto vprašanje je beneficiranje zavarovalne dobe. Moram poudariti, da prav glede tega vprašanja, poleg oblikovanja pokojninske osnove in sistema financiranja uvajamo z osnutkom zakona najpomembnejše in hkrati najbolj kočljive spremembe. Sedanja ureditev je naslednja: dvojno beneficiramo vsako delovno mesto oziroma zavarovanca na takem delovnem mestu in sicer tako, da mu znižujemo za čas aktivnega dela na takem delovnem mestu starostno dobo od maksimalne navzdol. Če pa se tak zavarovanec predčasno invalidizira, dobiva tudi ustrezno višjo invalidsko pokojnino, kot jo dobivajo delavci na drugih delovnih mestih. To je tako imenovano dvojno beneficiranje. Moram poudariti, da vse tuje invalidsko-pokojninske zakonodaje ne poznajo tako obsežnega in takega sistema beneficiranja. Sistem beneficiranja je pri njih s posebnimi državnimi ukrepi omejen na zelo ozek krog poklicev. Naš sedanji sistem pa zahteva povečanje beneficiranih delovnih mest in s tem svojevrstno reševanje kadrovskih vprašanj oziroma zaposlitve v posameznih delovnih organizacijah in panogah. Ta sistem slabi napore za spremembo stvarnih delovnih pogojev, ki skrajšujejo delovni vek človeka, ki ima za posledice tudi zelo visoke stroške za beneficiranje. Ti stroški so s stvarnim prispevkom za več kot 100% večji, kot pa je dejanski prispevek delovnih organizacij za tovrstno beneficiranje. V Sloveniji je na ta način beneficiranih okoli 29 000 delovnih mest. Obstaja pa nenehen pritisk za širjenje teh delovnih mest. V čem je delikatnost in hkrati radikalnost nove predlagane spremembe? V tem, da se

praviloma ta delovna mesta ne beneficirajo v starostnem zavarovanju z zniževanjem starostne dobe, temveč v invalidskem zavarovanju. Torej če kdo na takih delovnih mestih postane invalid, ima občutno višjo pokojnino, kot pa tisti, ki delajo na delovnih mestih, ki niso beneficirana. Ni dvoma, da gre za socialen in stimulativen ukrep, čeprav lahko pričakujemo nov pritisk na izkazovanje invalidnosti. Slabost tega sistema je manjša od koristi, ki jih bo prinesel.

Dvojno beneficiranje v starostnem in v invalidskem zavarovanju bi se ohranilo samo za tista delovna mesta, za katera je pri sedanji tehnologiji znano, da objektivno skrajšujejo delovni vek, ki ga ni mogoče bistveno podaljšati glede na obstoječo tehnologijo. Uživajo ga rudarji na jamskih delih, kesonski delavci, potapljači, delavci na določenih operativnih poslih notranje uprave — to so predvsem miličniki — in še nekateri drugi poklici, kot npr. piloti in drugi. Poseben režim bi veljal za težje invalide, ki delajo poln delovni čas.

Če bi uveljavili ta sistem beneficiranja, bi od 29 000 delovnih mest samo okoli 14 000 lahko upoštevali za invalidsko beneficiranje, ostali delavci pa bi zadržali sedanji sistem beneficiranja. Ker ta rešitev zadeva pretežno fizične delavce, opozarjam, da gre s socialnopolitičnega vidika za zelo delikatno odločitev. Po zakonskem osnutku pa bi vsi, ki se jim je do sedaj ta doba upoštevala tudi v starostnem zavarovanju, to beneficijo zadržali do trenutka, ko so jo tudi realizirali, prenehala pa bi z uveljavitvijo novega zakona, ne da bi s tem ukinili že prej stečeno pravico. Tak sistem blaži radikalnost tega predloga. Obstaja še pravna dilema glede te določbe, ki jo je obravnavala tudi zakonodajno-pravna komisija. Moramo povedati, da zvezni zakon tega načela ni sprejel kljub našemu vztrajanju pri zveznih organih. Zvezni zakon je ohranil popolno dvojno beneficiranje v starostnem in invalidskem zavarovanju.

Postavlja se pravno vprašanje, ali lahko republika drugače uredi sistem beneficiranja zavarovalne dobe, kot je urejeno z zveznim zakonom o temeljnih pravicah. Moram poudariti, da si tudi vodilni pravniki niso povsem na jasnem in da bomo imeli v nadaljnji razpravi še možnost, da to vprašanje temeljito razčistimo.

Opozoril bi na to, da bi morali biti glede tega v interpretaciji naše republiške samostojnosti vsaj toliko vehementni, kot smo na nekaterih drugih manj pomembnih področjih, kadar ugotavljamo republiško samostojnost v razmerju do zveznih predpisov. Če bomo lahko delali, bomo najbrž našli tudi pravno utemeljitev za predlagano rešitev. Ponovno opozarjam, da je to politično, socialno in pravno zelo delikatna določba, ki jo je treba še temeljito proučiti, preden jo bomo uzakonili.

Deseto vprašanje: Ureja se pokojninska doba za tiste obrtnike, ki so pred uvedbo obveznega pokojninskega zavarovanja samostojnih poklicev stopili v delovno razmerje v družbeni sektor. Doba, ko so bili zavarovani pri vzajemnih skladih, doslej ni bila upoštevana v pokojninsko dobo. To pomembno vprašanje se razrešuje na dva sicer različna načina za dve kategoriji obrtnikov.

Ureja se pokojninska doba za člane kmečkih delovnih zadrug, ki tega niso pravočasno uveljavili na podlagi veljavnega temeljnega zakona o pokojninskem zavarovanju (159. člen) v roku takrat predpisanih šestih mesecev.

Komisija ni mogla sprejeti nekaterih predlogov za upoštevanje pokojninske dobe, kot na primer bodo univerzitetnega študija in služenja vojaškega kadrovskega roka, ker bi to pomenilo bistveno širitev pravic z daljnosežnimi posledicami. Ko bo družba bogatejša in ko bodo sprejete ustrezne ekonomske in

pravne rešitve, bo verjetno tudi to vprašanje bolje rešeno. Ne bi bilo umestno, da tako pomembno širitev pravic urejamo že v sedanji situaciji. Če imamo na razpolago dovolj sredstev, potem je v tem trenutku mnogo pametneje povišati najnižje pokojnine in varstveni dodatek, kot predlaga izvršni svet v svojih zaključkih, kot pa povečevati pravice ljudi, ki šele vstopajo v delovno razmerje oziroma v zavarovanje in bodo do konca svoje dobe še lahko zelo učinkovito reševali svoj ekonomsko-socialen položaj in to na bistveno višji stopnji razvoja družbe.

Izvršni svet v svojih stališčih (12. točka) predlaga proučitev beneficiranja delovne dobe zaradi materinstva, seveda ob ustreznih spremembah nekaterih dosedanjih pravic zaposlene žene. Tako se glasi formulacija stališča izvršnega sveta. Če bi tale diplomatski jezik prevedli v navadno slovenščino, bi to pomenilo tole: treba je prenehati beneficirati žensko kot žensko zaradi spola; glede pokojninske in starostne meje jo je treba izenačiti z moškim in hkrati učinkovito beneficirati dobo zaposlene žene-matere zaradi njene posebne biološke in socialne funkcije. Torej je treba beneficirati materinstvo.

Menim, da gre za zelo umesten in daljnosežen predlog, ki bo zelo kočljiv pri nadaljnji obravnavi tako v tem zboru kot pri končnem oblikovanju zakona. Moram poudariti, da sem pred približno štirimi leti pred istim avditorijem omenil to tezo v okviru naših prvih pogledov na reformo pokojninskega sistema. Zbor jo je upošteval in s tem dal neke vrste zeleno luč za to razpravo. Toda ko je bila teza posredovana javnosti, se je dvignil velik hrup in to upravičeno, ker javnost ni dobila tudi ustreznih utemeljitve. Tudi če bi bila utemeljitev pripravljena, bi tako radikalna ideja, ki je širok krog slovenskih delavk ne more sprejeti kar čez noč, povzročila določeno kritiko. Naj vam omenim dve pomembni izkušnji v zvezi s preteklo razpravo o tem vprašanju. Verjetno se še spominjate sklepa jugoslovanskega kongresa sindikatov, da je treba za 5 let skrajšati delovno dobo in starostno mejo za pokojnino. Ta ideja je imela prav v istem času precej podpornikov tudi med slovenskimi delavci, s čimer ne mislim predstavnikove sindikata. Takrat sem prisostvoval posvetu v Beogradu, ki so se ga udeležili zelo ugledni strokovnjaki in politični delavci, na katerem se je razpravljalo v odnosu vodilnih zveznih organov do te zahteve sindikalnega kongresa. Kot predstavnik slovenskega izvršnega sveta sem odločno nasprotoval uresničevanju takega sklepa s številnimi konkretnimi argumenti, pri čemer sem poudaril tudi to — upoštevajoč razpravo v naši skupščini — da po našem mnenju ne le, da ne bi bilo pametno zmanjševati že uveljavljene starostne meje in delovne dobe, temveč da celo razpravljamo o tem, da bi izenačili starostno mejo in delovno dobo žensk z moškimi.

Moje izvajanje je bilo prav svojevrstno sprejeto, vendar je dalo misliti tistim, ki so se že opredelili ali so oklevali glede sprejema sklepa kongresa sindikatov. Mnogi so namreč mislili, da če Slovenci ne samo da ne nasprotujejo znižanju, temveč celo predlagajo podaljšanje delovne dobe in starostne meje za žene, potem je bolje ostati pri sedanjem režimu, da ne pridemo še na slabše. Ne menim, da bi bilo naše stališče odločilno za sklepanje, kajti odločilna so bila druga nacionalna merila, lahko pa rečem, da je stališče Slovenije takrat bistveno pripomoglo k temu, da se odnosi v pokojninskem zavarovanju niso spremenili na slabše.

Ko je bila prej omenjena teza posredovana javnosti, je takoj sledil javni časopisni poziv kranjskih delavk, naj jim nekdo objektivno objasni to stališče. Ker sem bil jaz za to najbolj pristojen, sem šel — bil je prav tako vroč dan

ali pa še bolj kot danes — v Kranj. V dvorani kranjske Tiskanine, ki je bila nabito polna delavk, sem s številnimi argumenti dokazoval umestnost tega predloga, pri čemer sem seveda prekleto slabo naletel. Moram poudariti, da so zbrane delavke — nekatere so bile pred upokojitvijo, z nekaterimi pa sem nekoč delil usodo tekstilnega delavca v isti fabriki — odločno zavrnile tako rešitev, še zlasti zato, ker je sindikat predlagal skrajšanje delovne dobe. Samo nekdanjemu prijateljstvu in zaupanju se moram zahvaliti, da me niso vrgle ven. Ne olepšujem dejstev.

Moram reči, da sem bil takrat močno osamljen. Mnogi somišljeniki v tem zboru in izven njega so mi bili sicer pripravljeni dajati tolažilne nasvete, ampak nobeden se ni javno zavzel za določeno načelno rešitev. Nekaj mesecev kasneje sem bil spet povabljen na zbor delavcev v kranjski Tiskanini, kjer smo v nekoliko drugačnem ozračju spet razpravljali o istem vprašanju. Takrat se mi je veliko žena opravičilo za hude besede na moj in tudi na vaš račun, jaz pa sem jim obljubil, da ne bom več prihajal prednje s tako »prekucniškimi« predlogi.

To govorim zato, ker je uvajanje teh idej zelo kočljiva zadeva, ki zahteva določeno družbeno atmosfero in seveda zelo mnogo utrjevanja. Vsaka taka rešitev pa mora biti plod resničnega družbenega dogovora v njegovem najširšem pomenu besede.

Sedaj izvršni svet daje pobudo za rešitev tega vprašanja, zato upam, da ne bom več tako osamljen in da se bodo njegovi predstavniki z več uspeha zavzemali za enakopravnost moških z ženami v pokojninskem zavarovanju.

Opravičujem se za tale skok v stran, ki pa je seveda zanimiv za tok naše obravnave o pokojninskem sistemu, zame pa še posebej.

Enajsto vprašanje je usklajevanje pokojnin. Osnutek zakona v glavnem povzema določbe zveznega zakona in ne vsebuje nobenih pomembnih sprememb. Sprejeto je načelo, da je treba ohraniti ne le realno vrednost pokojnin, temveč da jih je treba usklajevati tudi s porastom življenjskega standarda oziroma dohodkom aktivnih zavarovancev. Gre za izrazito pravico iz njihovega dela.

V zakonskem osnutku ni uveljavljen popoln avtomatizem, kot so upokojenci pričakovali. Predlagana rešitev je plod družbenih dogovorov. Moram pa opozoriti na to, da je treba zagotoviti stalno razmerje med pokojninami in osebnimi dohodki in ga ohraniti ne glede na nekatere premike v pogojih gospodarjenja v Sloveniji in Jugoslaviji.

Dvanajsto vprašanje — financiranje pokojninsko-invalidskega zavarovanja. Sedanji sistem financiranja in viri sredstev so naslednji: prek 80 % sredstev se zbere s proporcionalnim prispevkom od osebnega dohodka aktivnih zavarovancev, ki se pobira po stopnji 12,7 %. Preostala sredstva se zberejo s prispevki republike in federacije za beneficirane pokojnine borcev in s prispevkom delovnih organizacij za beneficirano delovno dobo. Slabost tega sistema je prvič v tem, da je preveč negotov in spremenljiv pri izviru sredstev, in drugič, da pretirano obremenjuje delovno intenzivne panoge in podjetja in da torej v premajhni meri izraža načelo družbene narave dohodka iz minulega dela.

Bistvo predlagane spremembe je v tem, da se prispevku od osebnega dohodka kot pomemben vir pridruži tudi prispevek od minulega dela. Osnova za prispevek od minulega dela bi bila neodpisana vrednost osnovnih sredstev in poprečje vseh uporabljenih obrtnih sredstev delovne organizacije, torej celotni družbeni kapital, s katerim gospodarji delovna organizacija. Prispevek iz minulega dela bi pokrival stroške usklajevanja pokojnin, del pa bi se uporabil za

formiranje rezerv. Za sedaj je v preliminarnih študijah nakazano približno razmerje med prispevkom od osebnega dohodka in prispevkom od minulega dela in znaša 80 : 20. Je pa to stvar družbenega dogovora in konkretne obdelave.

Ta predlog pa ima tudi nekatere bistvene slabosti, ki so predvsem izraz nesorazmerja med organsko strukturo sredstev delovnih organizacij in delovnih področij in akumulativnostjo teh organizacij. Karakterističen je primer železnice, kmetijstva in gozdarstva, ki imajo za zavarovance relativno visoka sredstva, pa zelo nizko akumulativnost in praviloma tudi nizke osebne dohodke. Ta sistem, če bi ga uporabili z enotno stopnjo, bi povzročil tudi negativne posledice in bi sedanje odnose še bolj pokvaril. To nas pri gradnji sistema ne sme demoralizirati, ker gre za izrazit primer uporabe minulega dela in bomo eventualno našli kombinacije tudi s stopnjami akumulativnosti oziroma višino dohodka delovnih organizacij, kar so uveljavile v svojih osnutkih nekatere druge republike. Ta problem moramo še temeljito proučiti, če želimo, da bi zakon začel veljati že z novim letom 1973, pri tem pa moramo zlasti upoštevati tudi nekatere spremembe v davčnem sistemu, ki lahko pomembno vplivajo na urejanje tega prispevka.

Trinajsto vprašanje — postopek za uveljavljanje pravic in njihovo sodno varstvo. Tu sta dva temeljna problema. Prvič, v kakšnem obsegu naj to vprašanje zakon sploh ureja oziroma kaj naj ureja statut, in drugič, katero vrsto sodnega varstva naj uzakonimo. Zavzemamo se za izpopolnjevanje sedanje ureditve, to je za dvostopenjski upravni postopek v okviru skupnosti in za upravni spor pred vrhovnim sodiščem kot najboljšo obliko zaščite pravic v tej situaciji. Nadalje se zavzemamo za to, da se to vprašanje uredi z zakonom in ne s statutom, čeprav ne nasprotujemo temu, da se to vprašanje podrobneje uredi s statutom skupnosti.

In končno še vprašanje organizacije skupnosti oziroma samouprava. Zakon prepušča ureditev tega vprašanja v celoti, razen nekih načelnih določb, statutu skupnosti. Zakonodajno-pravna komisija opozarja, da bi moral zakon uveljaviti tudi delegatski sistem oziroma da ga je treba uresničiti kot tudi neposredno soodločanje zavarovancev. To vprašanje je treba še proučiti. Bolj pomembno pa je to, v kakšni obliki bo statut to solidno uredil.

Glede prehodnih določb pa bi vam rekel samo to, da pomenijo poskusi, kako zagotoviti racionalno kontinuiteto s sedanjim sistemom zavarovanja, pri čemer pa je možno — na kar me je včeraj posebej opozoril tovariš predsednik Kraigher — vnesti nekatere določbe, ki bi olajšale, da se pri kasnejšem izpopolnjevanju sistema vnašajo nekatere progresivnejše rešitve v invalidsko-pokojninsko zavarovanje, ne da bi pri tem nenehno spreminjali zakon. S pravnega in načelnega vidika je treba proučiti, kakšne določbe bi lahko uvrstili v prehodne določbe, da si olajšamo položaj zlasti po realizaciji II. faze ustavnih sprememb, ne da bi spreminjali zakon.

Na koncu vam predlagam samo tale stališča v zvezi s sprejemom zakona. Komisija predlaga, da pristojna zbora oziroma vsi trije zbori sprejmejo predlagani zakon in da ni umestno, da bi s sprejetjem zakona odlašali. Če bodo zbori sprejeli ta osnutek zakona, bi bilo prav, da pooblastijo komisijo, da do konca septembra organizira ustrezno javno razpravo, ki naj bi se omejila predvsem na kvalificiran sestav diskutantov, ki bi zares lahko pripomogli k izpopolnitvi zakonskega osnutka. Komisija naj bi nato izdelala delovni projekt predloga zakona, predlagatelj zakona pa naj bi bil izvršni svet.

V poslovníku ni nobenih ovir, da komisija ne bi mogla biti predlagatelj zakona, vendar menimo, da je to tako pomemben zakon, da mora neposredno odgovornost za njegovo predlaganje prevzeti izvršilno-političen organ skupščine, to je izvršni svet. Zakon bi morali biti sprejet najkasneje do konca novembra — že to je zelo kasno — da bi bil lahko potem sprejet tudi statut in da bi se nov sistem uveljavil s 1. januarjem 1973. leta. Opozarjam zbere, da gre za zelo odgovorno odločitev, vendar mislim, da s temi stvarmi ne smemo odlašati. Ne smemo pričakovati, da bi z odložitvijo sprejema zakona za pol leta ali leto že ta trenutek našli bistveno drugačne in boljše rešitve, ki pa se nam bodo gotovo kasneje še ponudile.

Predsedujoči dr. Srečko Koren: Tovarišu Vinku Hafnerju se zahvaljujem za uvodno obrazložitev k osnutku zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

Končujem skupno sejo republiškega, gospodarskega in socialno-zdravstvenega zbora. Obveščam vas, da bo republiški zbor takoj imel sejo v mali dvorani, gospodarski zbor v veliki dvorani in socialno-zdravstveni zbor ob 11. uri v veliki dvorani izvršnega sveta.

(Skupna seja je bila končana ob 10.35, seja republiškega zbora pa se je nadaljevala ob 10.40.)

Predsednik Miran Goslar: Nadaljujemo z 2. točko dnevnega reda z obravnavo osnutka zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

Poleg osnutka ste prejeli še stališča izvršnega sveta skupščine ter ugotovitve in predloge, ki jih je dala skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Osnutek zakona sta obravnavala odbor za socialno politiko in zdravstvo in zakonodajno-pravna komisija. Imamo poročila. Prvi se je javil k razpravi Rado Pušenjak.

Rado Pušenjak: Na vinogradniških območjih se je vprašanje priznanja delovne dobe bivšim viničarjem za pokojninsko dobo doslej reševalo zelo različno. Nekaterim se je delovna doba za pokojnino priznala, drugim pa ne, kar povzroča še sedaj dokajšnje nezadovoljstvo. Gre za nekdanje viničarje, ki so obdelovali vinograde v lasti kmetov, in za nekatere družinske člane bivših viničarjev, ki so sklenili viničarske pogodbe. Republiški sindikat kmetijskih delavcev razpolaga s podatki, iz katerih izhaja, da je na območju občin Ljutomer, Ormož, Ptuj, Maribor, Slovenske Konjice, Lenart in Gornja Radgona 680 takih primerov. Gre pa le za tiste bivše viničarje oziroma njihove družinske člane, ki so obdelovali najmanj 50 arov vinogradniških površin. Velika večina teh delavcev, ki so bili slabo plačani ne samo pred vojno, temveč tudi po njej, je že invalidsko upokojena ter prejema varstveni dodatek. Glede na to naknadno priznanje nekajletne delovne dobe ne bi pomenilo bistvene obremenitve pokojninskega sklada.

Ob teh stvareh je govoril tov. Vinko Hafner, pa kljub temu predlagam, da se to vprašanje reši pozitivno s tem zakonom. Če ženam, ki niso matere, priznavamo pravico do iste pokojnine kot moškim in to kljub temu, da imajo za 5 let nižjo delovno dobo, potem menim, da ne bi smelo biti zadržkov, da ne bi ugodili zahtevam bivših viničarjev, s čimer bi se nekoliko izboljšal njihov gmotni položaj.

Drugo vprašanje: Po 17 letih osvoboditve bi bilo treba spremeniti naš odnos do tistih delavcev, ki so bili proti koncu vojne prisilno mobilizirani v pomožne okupatorske enote. Po dosedanjih predpisih namreč delovna doba do prisilne mobilizacije ni bila priznana, kljub temu, da niso bili sodno obsojeni. Na drugi strani pa je bila delavcem, ki so bili v službi okupatorja — mnogi celo z dušo in srcem — a niso bili mobilizirani, priznana ta delovna doba. Predlagam, da se v novem pokojninskem zakonu naknadno prizna delovna doba prisilnim mobilizirancem, seveda le tista delovna doba, ki so jo imeli do prisilne mobilizacije.

Ker sem načelno proti oderuški obrestni meri, se ne morem strinjati s tem, da bi znašale kazenske obresti od neplačanih prispevkov 1 % na dan oziroma 36,5 % na leto.

Izvršni svet načenja, sicer zelo previdno, vprašanje beneficiranja delovne dobe ženam zaradi materinstva. O tem je govoril tudi tovariš Hafner. Dosedanji sistem, ki ni priznaval moškim zavarovancem vojaškega kadrovskega roka v pokojninsko dobo, a hkrati zagotavlja ženam, ki niso matere, pri krajši delovni dobi enako pokojnino kot moškim, je temeljil na neenakopravnosti zavarovancev. Ker prejemajo žene pokojnino več let kot moški, pa tudi po statističnih podatkih dalj časa živijo, kot moški, je privilegij žena, za katere prejema sklad enake prispevke kot za moške zavarovance, toliko večji. Ne glede na to, da predstavlja zadeva trd oreh, zagovarjam stališče, da bi morali priznati izjemni položaj z beneficiranjem delovne dobe le ženam-materam, ostale žene zavarovanke pa obravnavati enakopravno z moškimi zavarovanci. Menim, da je samo to pravično. Mi, ki smo zaostriili to vprašanje, bi lahko sprejeli tako stališče. Realizacija tega stališča bi vplivala na porast rojstev v naši republiki. Podpiram pa stališče odbora za socialno politiko in zdravstvo, da naj pride osnutek čimprej v javno razpravo, da bi bil zakon sprejet do konca leta.

Predsednik Miran Goslar: Ivan Kreft ima besedo.

Ivan Kreft: Tovarišice in tovariši poslanci! V dosedanjih razpravah v skupščinskih odborih je bila in bo prav gotovo tudi v javni razpravi o pokojninsko-invalidskem zavarovanju posvečena glavna pozornost naslednjim vprašanjem: jasnejši razmejitev odnosov med državnim in samoupravnim odločanjem, minulemu delu, ponovnemu zaposlovanju upokojeencev, beneficiranju delovne dobe, varstvu borcev in še nekaterim podobnim vprašanjem, o katerih si mnenja zaradi različnih interesov niso edina. Da bi različne interese na ravni republike lažje uskladili, smo se odločili za poseben republiški zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Če bi ne bilo različnih interesov, bi ne bilo specifičnosti in najbrž ne bi bilo tolikšne nuje za republiški zakon. Zavedam se, da smo v nemajhni zadregi, ker bomo morali z republiškim zakonom rešiti številne probleme, ki smo jih odlagali iz leta v leto, pri tem pa se lahko izgovarjali na zvezni zakon, češ da nam onemogoča reševati naše specifične probleme kot so zahteve po priznanju pravic iz pokojninskega zavarovanja tudi članom viničarskih družin in ne le tistemu izmed njih, ki je bil nosilec viničarske pogodbe, dalje članom delovnih zadrug, ki se v šestih mesecih po odpravi zadrug niso zaposlili. Slednji problem rešuje 106. člen osnutka zakona.

Glede zahteve za priznanje delovne dobe članom viničarskih družin, ki so bile v delovnem razmerju na podlagi pogodbe, ki jo je sklenil nosilec pogodbe s posestnikom vinograda, moram poudariti, da gre za najbolj specifičen slovenski problem, katerega rešitve pa sedanji osnutek zakona sploh ne nakazuje. Tovariš

Hafner je povedal, da ga sploh ne bomo rešili, ker ni prave osnove za to. Tovariš Pušenjak je pojasnil, da ne gre za veliko ljudi, katerim bi se morala ta delovna doba šteti v pokojnino, ampak samo za okrog 600 ljudi, ki so sedaj veliki reveži in se v glavnem preživljajo z družbeno denarnimi pomočmi, ki jim jih priznava občina.

Prva leta po osvoboditvi seveda nismo mogli razširiti pravic iz pokojninskega zavarovanja tudi na omenjene kategorije občanov. Sedaj, ko s pokojninskim zavarovanjem kmetov rešujemo vsaj deloma tudi nekatere od navedenih problemov, bo lažje rešiti še odprte probleme in za to zagotoviti potrebna sredstva. Najpomembnejše vprašanje je, kje so finančne rezerve za rešitev vseh omenjenih problemov. Mitja Gorjup, glavni urednik Dela, je napisal članek »Delamo preveč«, zato da bi pokazal na rezerve, ki bi si jih lahko prislužili za izplačevanje pokojnin tem kategorijam. Njegove ugotovitve mi pridejo prav za osvetlitev vprašanja znatnih rezerv. »Samo spomnimo se,« piše Gorjup, »kako si z raznimi premostitvenimi dnevi znamo prilagoditi praznike, ki se s treh dni raztegnejo na pet ali šest. In kdaj prihajamo v službo, kdaj in kje? Kdo od nas si upa mirne vesti trditi, da da na svojem delovnem mestu od sebe vse, kar zmore?« Še in še bi lahko ponavljal stavke iz Gorjupovega članka, potrebna pa mi je še predvsem naslednja njegova ugotovitev: »Se vam ne zdi na primer značilno, da prav sedaj, v najbolj zagretyh stabilizacijskih dneh, ponekod znova razpravljajo o štiridnevnem delovnem tednu?« K temu bi dodal, da ne le da razpravljajo, ampak si nekateri 30-urni delovni teden tudi že privoščijo. Krajevnih uradov z relativno majhnim območjem pri nas ni tako malo, pa tudi manjših šol z lastnim tajnikom v Sloveniji ni tako malo. Premalo pa je v takih ustanovah dela za 42-urno tedensko zaposlitev tako za šefa krajevnega urada kot za šolskega tajnika. Če bi ti ljudje imeli vsaj srednješolsko kvalifikacijo, bi lahko opravljali obe službi hkrati, brez potrebne kvalifikacije pa je to težko. Zato so premalo zaposleni, dajemo jim pa enake osebne dohodke in enake pokojnine — če ne celo boljše — kot tekstilni delavki, ki marsikatero noč prebEDI ali je prebedela pri nočnem delu, dokler je vzdržala, ali pa rudarju, ki dela 300 metrov pod zemljo. So pa še druge rezerve, ki bi jih lahko uporabili za reševanje omenjenih problemov.

Prekomorcem sem obljubil, da bom posredoval tudi njihove zahteve. Ker pa tovariš Hafner predlaga, da ta problem rešimo s posebnim zakonom, o tem problemu ne bi več razpravljaj, ker se z njegovim predlogom strinjam.

V republiškem zboru sem že ob raznih priložnostih opozarjal na nujno rešitev tudi danes nakazanih problemov, ki so nam bolj ali manj znani. Predloženo gradivo in ekspozice sta solidni osnovi za izdelavo predloga zakona, ki bi ga morali čimprej sprejeti.

Predsednik Miran Goslar: Še kdo želi besedo? Besedo ima Drago Benčina.

Drago Benčina: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Menim, da je tako iz osnutka zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki ga je predložila skupna komisija vseh zborov naše skupščine, kot tudi iz poročil odbora za socialno politiko in zdravstvo našega zbora ter zakonodajno-pravne komisije in zlasti še referata, ki ga je imel tovariš Hafner, jasno razvidno, da so kljub velikemu prizadevanju skupne komisije vseh zborov naše skupščine, da bi v osnutku predložila najboljše rešitve, nekatere dileme ozi-

roma nekatera vprašanja še vedno odprta. Zato je naša dolžnost, da še naprej aktivno sodelujemo pri tem, da bi ta vprašanja razčistili. Nadalje je naša dolžnost, da predvsem dobro organiziramo javno razpravo, da se ne bi izrodila v formalnost in da razpravlja samo o nekaterih konkretnih pravicah, pač pa da bi tudi povedali ali naj vprašanja rešuje republiški zakon ali samoupravna interesna skupnost s svojim statutom oziroma drugimi samoupravnimi akti. Menim, da je predvsem odprto vprašanje, kakšen naj bo koncept republiškega zakona. Pri tem je treba imeti pred očmi dvoje dejstev: Prvič, da gre za prenos pristojnosti s federacije na republiko, in drugič, da gre za realizacijo ustavnih amandmajev. Republika je odgovorna za urejanje te materije, saj XLIII. ustavni amandma k ustavi SR Slovenije določa, da mora republika z zakonom določiti sistem pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Postavlja se vprašanje, ki tudi med najvidnejšimi pravniki ni razčiščeno, in sicer kaj je to »sistem« oziroma kaj naj ureja zakon, kaj pa samoupravna interesna skupnost. O tem je bilo veliko razprav, ki še niso končane. Po mojem mnenju »sistem« vendarle pomeni nekaj več kot samo načela. Kajti če ne bi bilo tako, potem prav ta ustavni amandma ne bi posebej obravnaval tistih področij, kjer lahko zakon določi samo načela. V 4. točki XLIII. amandmaja so navedena področja, za katera lahko zakon določi samo temeljna načela. To je na primer področje družbenega samoupravljanja v občini in krajevni skupnosti; financiranje skupnih potreb v krajevnih skupnostih; otroško varstvo itd. Menim, da je tu določena razlika in da mora republiški zakon s področja pokojninskega in invalidskega zavarovanja urejati več kot samo temeljna načela. S tem pa ne negiram stališč, ki jih je do tega vprašanja zavzela skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki se načeloma zavzema za to, naj bi zakon dal večja pooblastila sami skupnosti oziroma da se več zadev ureja na samoupravni osnovi. Po mojem mnenju mora zakon med drugim določiti tudi načela glede organizacije samoupravne skupnosti. Če skupnost sedaj prevzema praktično vse pravice in obveznosti, hočem reči v širšem smislu, potem mora biti tudi ustrezno organizirana in se ne moremo zadovoljiti s tem, da to nalogo prevzame kar obstoječa skupnost. V prehodnem obdobju verjetno še, toda v prihodnje je treba to skupnost popolnoma drugače organizirati, upoštevajoč stališče, da prevzema večjo odgovornost in da je treba skladno z ustavnimi amandmaji uvesti delegatski sistem podobno kot v družbenopolitičnih skupnostih, kjer morajo delegati odgovorno opravljati svoje funkcije, ki jim jih poverjajo zavarovanci.

Glede na navedeno menim, da mora zakon vsebovati načela o organizaciji skupnosti in da se morajo te skupnosti same organizirati. Ni sprejemljiva z osnutkom zakona predlagana rešitev, da se že z zakonom ustanovi ena sama skupnost, ne da bi zavarovanci o tem povedali svoje mnenje. Ustavni amandmaji dajejo pravico zavarovancem oziroma občanom nasploh, da si sami na samoupravnih osnovah ustanavljajo svoje samoupravne interesne skupnosti, prek katerih potem uveljavljajo svoje pravice.

Drugo vprašanje je vprašanje družbenega dogovora. Družbeni dogovor z zakonom — po mojem mnenju — ni dovolj definiran. Samo načelna določba v tem smislu, da je treba sklepati družbene dogovore, kadar obstaja splošni interes, ne zadošča. Treba je natančneje povedati, v katerih primerih je treba sklepati družbene dogovore, namreč zaradi tega, da razlikujemo, kdaj je za določeno vprašanje zainteresirana široka družbena skupnost, kdaj je potrebno, da sodelujejo pri določenih rešitvah predstavniki širše skupnosti, torej ne samo samoupravne interesne skupnosti, in kdaj se rešitev posameznih vprašanj pre-

pušča skupnostim. To je pomembno še posebej zaradi tega, ker je normalno in nujno, da bo v bodoče treba določene zadeve enotno urejati ne samo v okviru republike, ampak tudi federacije na podlagi dogovora z drugimi republikami. To je namreč v interesu našega enotnega gospodarskega sistema. Ne bi bilo sprejemljivo, da bi imeli v posameznih gospodarskih republikah preveč različne rešitve, zlasti zaradi tega, ker, kot vemo, prehaja delovna sila iz ene republike v drugo in se upokojuje v drugi interesni skupnosti oziroma v drugi republici in podobno. Zato bo treba z družbenim dogovorom natančneje opredeliti, o katerih zadevah, kdaj in pod kakšnimi pogoji se ta dogovor sklepa v merilu dveh oziroma več republik ali samoupravnih interesnih skupnostih posameznih republik.

Nadalje bo treba sprejeti družbeni dogovor, ki bo predvsem urejal realizacijo finančnih načel, to se pravi predvsem sistem financiranja. Rešitve bodo precej odvisne tudi od konkretne gospodarske situacije v republici. Pri sprejemanju tega dogovora morajo poleg predstavnikov samoupravne interesne skupnosti sodelovati tudi predstavniki gospodarstva in družbenopolitičnih skupnosti. V zvezi s tem se še posebej postavlja vprašanje, ki ga mora rešiti zakon, to je, kaj v primeru, če do sklenitve samoupravnega sporazuma, ko ga zakon zahteva, sploh ne pride. Če tega vprašanja ne bi rešili, bi bila določena pravna praznina, ki bi povzročila zmedo oziroma bi onemogočila realizacijo določenih pravic. Zaradi tega bi moral zakon konkretnije urejati to materijo. To vprašanje je še zlasti pomembno zaradi tega, ker zvezni zakon, tak kot je v razpravi in ki bo predvidoma tudi sprejet, v bistvu ni zakon o temeljnih pravicah, čeprav se tako imenuje. Če bi bil res zakon o temeljnih pravicah, bi republike lahko samostojno povečale te pravice. Vendar menim, da ni, ker so nekatere zadeve, ki jih ureja zvezni zakon, takšne, da morajo biti enotno urejene v vsej Jugoslaviji in da jih ni mogoče spreminjati. Te zadeve se lahko spreminjajo samo takrat, kadar se o tem dogovorijo samoupravne interesne skupnosti vseh republik v sodelovanju s sindikati, tako kot predvideva zvezni zakon. To se pravi, da se lahko spreminjajo le z družbenim dogovorom. Že od vsega začetka se je zvezni zakon pripravljajl z namenom, da bodo nekatere zadeve s področja pokojninskega in invalidskega zavarovanja v Jugoslaviji enotno urejene. Ni bilo bojazni, da republike ne bi določile minimalnih pravic, ampak nasprotno, da bi nekatere republike določile znatno večje pravice, kar ne bi bilo v skladu z interesi drugih republik oziroma ne bi bilo v skladu z našimi ekonomskimi možnostmi. O teh stvareh je govoril tudi tovariš Hafner. To velja zlasti za delovni staž oziroma pokojninsko dobo, starostno dobo oziroma starostno mejo za upokojitev itd.

Če se bodo te stvari v bodoče urejale na samoupravni osnovi, kar je seveda perspektiva — mora biti določeno, kako se bodo urejale, kdaj bodo veljale in kdaj jih bo lahko republika uveljavila. Menim, da ta vprašanja lahko ureja samo družbeni dogovor, ki je zato predviden kot poseben institut.

V zvezi s problemom minulega dela se je naša komisija zelo trudila, da bi pravice iz minulega dela uveljavila na področju pokojninskega in invalidskega zavarovanja, vendar bistvenega koraka naprej nismo naredili. Po mojem osebnem mnenju pa smo napravili vse, kar je bilo v danih pogojih možno narediti, le da morda nismo bili dovolj dosledni, kar zadeva pravice do usklajevanja pokojnin. Menim, da je predvsem to tista pravica, ki izhaja iz minulega dela, namreč da imajo upokojenci pravico, da se njihova pokojnina usklajuje ne z gibanjem življenjskih stroškov, ampak z gibanjem osebnih dohodkov,

in sicer na osnovi prispevkov, ki so jih dajali za povečanje osnovnih sredstev delovnih organizacij in eventualno tudi obratnih sredstev. Zato je sprejemljivo načelo, naj bo usklajevanje pokojnin odvisno od posebnega prispevka, ki ga dajejo delovne organizacije, in sicer v odvisnosti od višine svojih osnovnih in obratnih sredstev.

Minulo delo ni tisto, kar je nekdo prek svojega osebnega dohodka prenesel v pokojninski sklad. To je prispevek iz njegovega tekočega dela. Minulo delo je predvsem tisto, čemur se je on odpovedal in kar se je v obliki osnovnih in obratnih sredstev nabiralo kot kapital ves čas, ko je te prispevke dajal. Zato menim, da ni sprejemljiva določba tako zveznega kot tudi našega zakona, po kateri je ta valorizacija odvisna od družbenega dogovora. Menim, da bi jo morali zagotoviti že z zakonom. To je naša obveznost, ker je to praktično edina pravica, ki jo dajemo upokojujencem za njihovo minulo delo. Ne verjamem, da bi lahko v krajšem času našli še kakšno drugo rešitev, ki bi pomenila konkretizacijo pravic upokojujencev iz minulega dela. Strinjam se, da tudi nekateri drugi instituti skušajo realizirati pravico iz minulega dela, kot na primer formiranje pokojninske osnove, vendar menim, da gre v tem primeru predvsem za tekoče delo, ker se pokojninska osnova formira na podlagi tekočih osebnih dohodkov, ki jih je delavec dobil.

Menim, da bo v javni razpravi poudarek posvečen predvsem posameznim pravicam. Naša dolžnost pa je, da bi to javno razpravo usmerjali, da ne bi razpravljali samo o tem, kakšne naj bodo te pravice in obveznosti, temveč tudi v tem, kje naj se te pravice in dolžnosti realizirajo. Le tako bi bistveno prispevali k razreševanju obstoječih dilem. Zato bi morali javno razpravo tako organizirati, da bi zavarovanci — aktivni kot tudi upokojujenci — dobili vpogled v vse naše pozitivne predpise: v zvezni zakon, osnutek republiškega zakona in tudi v predvideni statut naše skupnosti invalidsko-pokojninskega zavarovanja. Le tako si bodo lahko ustvarili celoten pregled nad spremembami, ki jih uvažamo. Menim, da bi bilo tudi neracionalno in neizvedljivo, da bi večkrat organizirali javno razpravo, posebej za republiški zakon in posebej za statut samoupravne interesne skupnosti. Razprave o navedenih aktih je treba združiti in tudi nakazati, kakšne so možnosti ter variante glede rešitev posameznih vprašanj oziroma posameznih pravic, ki naj bodo zapisane ali v republiškem zakonu ali v aktu samoupravne interesne skupnosti.

Kakšen naj bo obseg javne razprave? Menim, da je obseg odvisen od interesentov. Kot interesi se morajo pojaviti predvsem sindikalne organizacije, socialistična zveza, morda tudi zveza mladine, zveza borcev. V javno razpravo se mora intenzivno vključiti tudi samoupravna interesna skupnost z vsemi aktivnimi zavarovanci in upokojujenci. Po opravljeni javni razpravi bi morali svoje mnenje povedati tudi najpomembnejši republiški družbenopolitični forumi, ki bi vsak za svoje področje napravili povzetek javne razprave in ga potem predložili naši komisiji, da bi o posameznih vprašanjih laže odločala in sprejela sklepe.

Predsednik Miran Goslar: Janko Česnik ima besedo.

Janko Česnik: Tovarišice in tovariši poslanci! Dovolite, da pojasnim nekatera stališča komisije, ker je v razpravi izzvenelo, da komisija odklanja osnutek oziroma da podcenjuje delo, ki so ga opravili poslanci. Komisija je ocenila, da so poslanci na podlagi obsežne in izčrpne razprave v strnjemem

dokumentu nakazali vsa bistvena vprašanja, do katerih lahko občani v javni razpravi zavzamejo stališče. Dejstvo je, da traja razprava o tem zakonu že tri leta. Medtem so bila sprejeta mnoga stališča, od katerih so bila nekatera pozneje spremenjena. Sedaj v času uresničevanja ustavnih amandmajev, pa je zakon lahko še izčrpnější in doslednejši. Smotno bi bilo, da bi nakazal tudi rešitve, ki bodo sprejete v drugi fazi ustavnih sprememb.

Glede na svojo funkcijo je komisija presojala koncept zakona z gledišča njegove skladnosti s sprejetimi ustavnimi amandmaji. V celoti se strinjamo, da je ta zakon izjemno pomemben, ker je temeljni dokument na področju socialne varnosti. Zaradi tega je razumljiva posebna skrb vseh poslancev in širše javnosti za uresničitev koncepta tega zakona. V zvezi s tem je seveda potrebno opozoriti, da je na tem področju potrebna večja sprememba obstoječe samoupravne skupnosti, katera po vsebini upravljanja in po višini sredstev, s katerimi upravlja, predstavlja največjo skupnost. Izhodišče za spremembo te skupnosti zavarovancev so ustavni amandmaji. Velikih izkušenj nimamo, narobe, obremenjeni smo še z bivšim državnim zavarovanjem, kar je pustilo sledove tudi v tem zakonu. O tem je govoril tudi tovariš Hafner.

Menim, da je temeljna naloga tega zakona, da spodbudi ustanovitev takšne samoupravne skupnosti, ki bo poslovala tako, kot je zamišljeno v 6. točki XXVII. ustavnega amandmaja, to je kot skupnost, v kateri delavci na podlagi vzajemnosti in solidarnosti določajo svoje skupne in posamezne obveznosti in svoje skupne in posamične pravice ter jih v tej skupnosti tudi uresničujejo. To je daljnosežna določba, ki je izhodišče za postopno spreminjanje obstoječe skupnosti. To zavarovanje naj postane samoupravno področje, na katerem naj država z zakonom ureja le najnujnejše zadeve.

Strinjam se z mnenjem, da ni vsak zakon že etatizem in da ni vsak samoupravni predpis že v načelu dober in ustrezen. Vendar je le treba poudariti, da so ustavni amandmaji nakazali vsebino in smer samoupravljanja. To pomeni, da bodo zavarovanci prek svojih predstavnikov, ki jih bodo delegirali po delegatskih principih, odločali ne samo o pravicah in dolžnostih zavarovancev v okviru svojih skupnosti, temveč tudi o finančnih sredstvih, potrebnih za zadovoljitev teh pravic.

V tak sistem naj bi družbenopolitične skupnosti posegale samo takrat, kadar je potrebno zagotoviti uresničitev širših družbenih koristi in kadar se obstoječa merila in dogovori skupnosti ne bi uresničevali.

Ta koncept je nedvomno realen in se bo dopolnjeval v skladu z uresničevanjem ustavnih amandmajev v prihodnjih letih.

V zvezi s tem komisija opozarja na tolmačenje določb ustave, ki zadevajo to področje. Togo tolmačenje določb ustave, ki že veljajo, seveda zahteva, naj republika uvede enotni sistem zavarovanja (38. člen), in v celoti predpiše sistem zavarovanja (13. točka XLIII. amandmaja). Mislimo, da je treba vse te določbe tolmačiti v skladu s predpisi oziroma z določbami o delovanju samoupravnih skupnosti. To se pravi v tej smeri, da je to samoupravno področje prepuščeno zavarovancem. Zakon naj bi brez globljih posegov predpisal samo temeljna načela o varstvu koristi delovnih ljudi. V zvezi s tem je seveda tudi treba poudariti, da sestavljajo sistem zavarovanja zvezni zakon, ki predpisuje temeljna načela za zagotovitev socialne varnosti delovnih ljudi, republiški zakon, ki naj v okviru zveznega zakona uredi zelo pomembna sistemska vprašanja in tudi statut in drugi akti skupnosti. Splošni akti urejajo zelo pomembna vpra-

šanja zavarovanja, saj ustavni amandmaji omogočajo, da skupnosti celo razširijo pravice zavarovancev.

S tega gledišča je komisija dala določene kritične pripombe h konceptu zakona, pri čemer pa seveda ni mislila, da koncept zakona ni primeren za javno obravnavo. Komisija podpira stališče, naj se nov sistem uveljavi z novim letom, če je le mogoče. Pri tem pa opozarja, da bodo verjetno nekatere določbe iz naslednjega koncepta zakona izpadle, ker bodo prenesene v statut. Vprašanje pa je, ali je potrebno v zakon vnašati določbe temeljnega zakona. Mislimo, da bi bilo utemeljeno prepisati samo tiste določbe, ki so neposredno povezane z republiško ustavo in kjer je vzročna zveza med našo ustavo in določbami zveznega zakona.

Zato komisija predlaga, naj zbora sprejmeta osnutek. Med javno razpravo pa naj se opravijo še določena strokovna posvetovanja za izboljšanje zasnove zakona.

Predsednik Miran Goslar: Milo Vižintin.

Milo Vižintin: Tovariš predsednik, tovariši in tovarišice poslanci! Menim, da je osnutek zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki sloni na predlogu zveznega zakona, ki še ni sprejet, šele prvi poskus, dati zavarovancem večje pravice odločanja v samoupravnih organih. Vse pa je seveda odvisno od naše ekonomske politike in naše ekonomske moči. To je tudi vzrok, da ne bomo uredili pokojnine starejših upokojencev, ki bodo šli počasi »ad acta« in seveda tudi mimo zakona. To so dejstva, ker je potrebno imeti poleg dobrih človeških odnosov tudi materialna sredstva. Če pa naše gospodarstvo ne zmore več sredstev, potem lahko samo filozofiramo o pokojninskem zavarovanju. Vsak upokojenec bo tolmačil zakon po tem, koliko bo dobil v kuverti. Zato ocenjujemo zakon tudi z gledišča interesov upokojencev z najnižjimi pokojninami in kako se bodo oni vključili v javno razpravo, če se sploh bodo.

O samem zakonu menim, da je preobsežen in ne dovolj razumljiv. Ureditev določenih vprašanj bi lahko prepustili statutu, ki bi ga sprejeli zavarovanci.

Glede konkretnih vprašanj naj se najprej zadržim pri problemu natalitete in pokojninske dobe za matere, o čemer je danes govoril tovariš Hafner. Nataliteta je pri nas zelo nizka in še nazaduje. Vzrokov za to je verjetno več, nerešeno varstvo otrok, potrošniška mentaliteta itd. Menim, da bi problem natalitete lahko reševali z beneficirano delovno dobo za matere.

Strinjam se, da ima žena, ki ni rodila, enak pokojninski status kot moški. Zaposlena mati pa naj bi imela za prvega otroka 24 mesecev beneficirane delovne dobe, za drugega 16 mesecev, za tretjega 12 mesecev. Hrvaški sabor sedaj sprejema zakon o zdravstvenem zavarovanju in je za porodnice predvidel 6 mesecev dopusta. Očitno bi hrvaški sabor sprejel to rešitev ne glede na določbe zveznega zakona. Zakaj danes tako dosledno uporabljamo zvezni zakon, ko pa smo še pred kratkim govorili, da bomo marsikateri slovenski problem rešili z republiškim zakonom? Toda z republiškim zakonom tega problema ne bomo rešili in bomo še naprej več let proučevali vlogo materinstva. Medicinska znanost je že ugotovila, da spada otrok do treh let starosti k materi. Ponavljam rešitev: mati bi delala do 60. leta starosti, s tem, da bi ji bilo beneficirano delo, ki ga je imela z otroki.

Zadovoljen sem, da so bili upoštevani predlogi članov nekdanjih kmetijskih obdelovalnih zadrug. To vprašanje doslej ni bilo rešeno, čeprav je povzročalo težke socialne in druge probleme. Ustrezna je tudi rešitev za tiste partizane, ki po mirovni pogodbi z Italijo niso bili priznani za jugoslovanske državljane, in so pozneje dobili jugoslovansko državljanstvo.

Glede pravic udeležencev prekomorskih brigad pa je določena nejasnost. Za člane »ELAS« ureja pravice zvezni zakon, kar smo povzeli v 3. točki 75. člena. Sedaj nekateri trdijo, da člani ELAS nimajo nobenih privilegijev nasproti udeležencem prekomorskih brigad. V zakonu piše, da si pridobijo iste pravice kot drugi borci za ves čas od vstopa v narodnoosvobodilno gibanje oziroma od začetka aktivnega in organiziranega dela. Ali se jim priznava dvojna doba in kako se določi datum vstopa v narodnoosvobodilno gibanje? Morda se da to rešiti z drugačno formulacijo določbe. Opozarjam le, da ureditev pravic prekomorcev ne smemo več odlašati, ker je negodovanje čedalje večje, zlasti na Primorskem.

Morda bi se problem rešil z uporabo obstoječega zakona, če bi borci dokazali sodelovanje v narodnoosvobodilnem gibanju pred vstopom na jugoslovansko ozemlje. Pri iskanju rešitve moramo upoštevati, da so ti borci bili organizirani v tujini, saj so odklonili sodelovanje z zavezniki, kraljevsko vlado in drugimi, lahko pa bi pričakali konec vojne v tujini. Če pa je vmes problem naših materialnih možnosti, potem je treba tudi to pojasniti.

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima Karel Forte.

Karel Forte: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Strinjam se z obrazložitvijo predsednika komisije, da je v korist delavcev, predvsem fizičnih, da se za odmero pokojnine ne upošteva poprečni osebni dohodek v zadnjih desetih letih. Dvomim pa, da bo ta rešitev tehnično izvedljiva. Že danes so na našem območju številne intervencije rudarjev, ker morajo čakati do prvega nakazila pokojnine celo po 6 mesecev. Kako dolg bo postopek, če bomo preračunavali pokojnino za 10 let nazaj? Ker so bili delavci zaposleni v več delovnih organizacijah ali celo v drugih republikah, sprašujem, kako dolgo bodo čakali na prvo akontacijo?

Usklajevanje pokojnin ureja 107. člen: »Pokojnine se obvezno usklajujejo z ekonomskimi gibanji na območju skupnosti, pri čemer se upošteva gibanje življenjskih stroškov, osebnih dohodkov in razmerij med poprej in pozneje odmerjenimi pokojninami.« V obrazložitvi pa na 5. strani lahko v poglavju »Vpliv minulega dela« prečitamo, da se minulo delo uveljavlja na podlagi osebnih dohodkov iz prejšnjih let. Pokojninska osnova se valorizira v skladu z gibanjem osebnih dohodkov, pokojnina se usklajuje z gibanjem osebnih dohodkov aktivnih zavarovancev, odpravlja se zaostajanje starih pokojnin z novimi.

Že k osnutku zveznega zakona sem imel pripombo, »da je treba realno valorizirati pokojnine z gibanjem življenjskih stroškov«. Sedanji naši izračuni so smešni, saj sleherna gospodinja ve, da so življenjski stroški porasli od 15 do 20 %, ne pa za 1,5 % ali 3,5 %. Ljudje te naše valorizacije poprečnih življenjskih stroškov ne razumejo, zlasti ne tisti, ki so najbolj prizadeti.

Prejšnji govornik je vprašal, ali je gospodarstvo sposobno zagotoviti primarne pokojnine tistim delavcem, ki so nosili največje breme. Danes, ko so velike socialne razlike in veliki razponi osebnih dohodkov, mislim, da ne bi

smel biti problem povečati obremenitev zaposlenih s prispevki zato, da bi tem delavcem vsaj na jesen njihovega življenja zagotovili primerne pokojnine. To pa so predvsem staroupokojenci.

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima Viktor Pislak.

Viktor Pislak: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Z velikim zadovoljstvom ugotavljamo, da se bo kmetom s sprejetjem tega zakona vsaj delno odprla perspektiva pokojnine. Vseeno pa imam k 14. členu nekatere pripombe. Menim, da je ta člen preveč perspektiven za mlade kmete, premalo pa za kmete, ki so že v letih. Čakalna doba dveh let je predolga, saj je marsikateri kmet ne bo preživel. Zavarovanje ne more biti obvezno za tiste starejše kmete, ki bodo imeli zaradi njega samo velike stroške, ne pa koristi. Nadalje bi imel pripombo k zadnjemu odstavku. Sem za varianto »zadružna zveza«, ker mislim, da bo prek nje uresničeno neposrednejše soodločanje kmetov.

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima Janez Verbič.

Janez Verbič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Z določili, ki zadevajo zavarovanje kmetov-kooperantov, se strinjam, predlagam pa še:

1. Prouči naj se še, da se obseg proizvodnje v kooperaciji kot pogoj za zavarovanje po tem zakonu izrazi v količini pridelka, katerega bi določil ustrezen samoupravni ali upravni organ. To merilo bi bilo boljše kot pa ustvarjeni osebni dohodek, ker bi bilo manj podvrženo trenutnim razmeram. Kmetu bi bilo tudi bolj jasno, ali izpolnjuje pogoje za zavarovanje po tem zakonu.

2. Uvede se naj pravica odkupa delovnega staža za kmete-kooperante s takim plačilom in določili, ki bi bili sprejemljivi tako za zavarovanca kot za samoupravno skupnost.

Predsednik Miran Goslar: Še kdo želi besedo? Besedo ima Edo Brajnik.

Edo Brajnik: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Imam redakcijsko pripombo, ki pa ima določeno politično težo. V 2. točki 75. člena je iz zveznega zakona prepisana formulacija, ki dovoljuje sum o pripadnosti bivše »cone B«. Glasi se: »ki so na podlagi memorandumu o soglasju o Svobodnem tržaškem ozemlju z dne 5. oktobra 1954. leta v pravicah in dolžnostih izenačeni z jugoslovanskimi državljani.« Opozorim naj, da smo leta 1965 z zakonom, to izenačevanje definitivno odpravili. Postali so naši državljani že po mirovni pogodbi z Italijo in memorandumu o soglasju z dne 5. oktobra ali pa z naturalizacijo.

Zato predlagam, da se ta formulacija črta iz zakona še pred javno razpravo. Ne smemo dovoliti nobenih političnih špekulacij z druge strani. Hkrati predlagam, da pazimo pri vseh zakonih, da se takšne napake ne bi več ponovile in da se zavzamemo za spremenitev te formulacije v zveznem zakonu.

Predsednik Miran Goslar: Torej predlagaš, da se besedilo glasi: »ki so postali jugoslovanski državljani.« Ali še kdo želi razpravljati? Besedo ima Mojca Rigler, predstavnica društva za mišična in živčno mišična obolenja.

Mojca Rigler: Spoštovani tovariš predsednik, tovarišice in tovariši! Govorim v imenu društva za mišična in živčno mišična obolenja, ki neposredno zastopa interese vseh prizadetih pri nas v Sloveniji. Mišične in živčno mišične bolezni, ki se pojavljajo izključno pri otrocih in mladini, povzročajo hitrejša ali počasnejša propadanje mišičevja, pri tem pa ostanejo duševne sposobnosti neokrnjene. Ker so funkcije centralnega živčnega sistema ohranjene, so prizadeti sposobni le za reproduktivno delo. Ostane le še vprašanje, kako nadomestiti pojenjajočo moč mišic. Gre torej za specifično kategorijo invalidov, ki ji po svetu posvečajo veliko skrb. Tudi v Jugoslaviji se urejuje ta problematika. Tako na primer slovenska zdravstvena zakonodaja že v celoti upošteva naše interese, novi zvezni zakon o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja pa nam je v okviru svoje pristojnosti priznal beneficirano delovno dobo.

Osnutek republiškega zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki je danes v obravnavi, pa nas je razočaral, saj razen določil iz zveznega zakona ne prinaša nikakršnih določb glede tistega dela naše ekstitenčne problematike, ki sodi v republiško zakonodajo. Društvo za mišična in živčno mišična obolenja predlaga, da se osnutek dopolni s temi določbami:

1. V 21. členu naj se vnese nova točka 3 a, ki se glasi: »Pravica do dodatka za pomoč in postrežbo v primerih potrebe po stalni pomoči in postrežbi drugega«.

2. V 31. členu naj se doda nov tretji odstavek, ki se glasi: »Invalidi z mišičnimi in živčno mišičnimi boleznimi pridobijo pravico do invalidske pokojnine ne glede na zavarovalno dobo, če postanejo nezmožni za delo, za katero so bili rehabilitirani, ni pa več možna rehabilitacija za drugo ustrezno delo.«

3. V tretjem delu osnutka naj se vnese novo 4. a poglavje, ki se glasi: »Dodatek za pomoč in postrežbo« z 49. a členom: »Pravico do dodatka za pomoč in postrežbo imajo starostni, invalidski in družinski upokojeanci, ki so za osnovne življenjske potreb navezani na stalno pomoč in postrežbo drugega. Pravico do dodatka za pomoč in postrežbo imajo tudi zavarovanci z mišičnimi in živčno-mišičnimi boleznimi, ki so v delovnem razmerju, a je njihova sposobnost premika zmanjšana na najmanj 70% invalidnost.« 49. b člen se glasi: »Višina dodatka za pomoč in postrežbo za posamezne vrste upravičencev določa skupnost.«

4. V 93. členu naj se vnese v tretji vrsti za besedo »upošteva« še beseda »tudi«.

5. V 98. člen naj se v drugi odstavek vnese nova 5. točka, ki se glasi: »Zavarovanci, ki negujejo otroka ali družinskega člana z mišično ali živčno-mišično boleznijo, pri katerem je invalidnost glede sposobnosti premikanja že najmanj 70%, če dela vsaj polovico delovnega časa.«

Dopolnila k osnutku, ki jih predlaga društvo za mišična in živčno-mišična obolenja, utemeljujemo s temi razlogi: »K pravici iz invalidskega zavarovanja po 21. členu naj se doda še pravica do dodatka za pomoč in postrežbo, ker ta pravica bistveno vpliva na socialni in eksistenčni položaj upravičencev. Poleg tega pa je ta po sedanji zakonodaji že priznana in se v praksi uresničuje. Torej ni razloga, da je ne bi predpisala nova republiška zakonodaja. Pravico do dodatka za pomoč in postrežbo pa priznava sedanja zakonodaja tudi slepim zavarovancem v delovnem razmerju. S tem predlogom našega društva se ta pravica razširja na delavce z mišičnimi ali živčno-mišičnimi obolenji. Vendar le na tiste, pri katerih je lokomotorna sposobnost okrnjena do te mere, da

potrebujejo tujo pomoč. Pripominjamo, da je tudi republiški zavod za socialno zavarovanje v svoji analizi o izvajanju invalidskega zavarovanja z dne 17. 6. 1971 priporočil uvedbo tega dodatka. Predlagane določbe o dodatku za tujo pomoč se nanašajo samo na zavarovance z mišičnimi in živčno-mišičnimi boleznimi ter jim je treba dodati še določbe o drugih kategorijah upravičencev. Specifičnost mišičnih in živčno-mišičnih bolezni je razlog, da se nam prizna pravica do invalidske pokojnine ne glede na zavarovalno dobo. To naj dobe tisti bolniki, katerim bi se zdravstveno stanje iznenada tako poslabšalo, da niso več sposobni za nobeno delo. Ne bi bilo pravično, da bi ti zavarovanci ostali brez sredstev, še celo ne, ker pomeni takšno zdravstveno stanje bolnikov poslednji stadij bolezni in bi le kratek čas uživali invalidsko pokojnino.

Naslednji predlog za priznanje polne zavarovalne dobe tistim osebam, ki negujejo mišično ali živčno-mišično obolelega otroka ali družinskega člana, utemeljujemo z naslednjima razlogoma: Zavarovanec, ki dela s skrajšanim delovnim časom, se odpoveduje polnemu osebnemu dohodku, hkrati pa opravlja družbeno koristno delo, katero bi sicer morali opravljati stacionarni zavodi. Poleg tega, da ostane negovanec v normalnem okolju, kar je še posebno pomembno za otroke, družba prihrani še sredstva. Priznanje polne zavarovalne dobe je torej samo skromna kompenzacija.

V 93. členu je določenim skupinam zavarovancev izjemoma priznana pravica, da uveljavijo beneficirano dobo pri starostni upokojitvi. Iz obrazložitve k osnutku je jasno razvidno, da te skupine lahko uveljavijo beneficirano dobo tudi pri invalidski upokojitvi. Besedico »tudi« predlagamo zato, da ne bi prišlo do napačnega sklepanja, da zavarovanci iz 89. in 90. člena nimajo te dvojne pravice.

Spoštovane tovarišice in tovariši! Želeli bi vas opozoriti še na to, da naši predlogi ne pomenijo bistveno večje finančne obremenitve. Nedavno ustanovljeni center za mišične in živčno-mišične bolezni pri inštitutu za klinično nevrofiziologijo v Ljubljani ima iz naših vrst registriranih le 23 zaposlenih bolnikov, 6 kvalificiranih, a nezaposlenih, in 8 invalidsko upokojenih bolnikov. Število bolnikov se bo v prihodnjem obdobju sicer nekoliko povečalo, ker se naša problematika rešuje, na drugi strani pa bo absolutno število vsako leto manjše. Ki temu bi pripomoglo genetsko svetovanje in odkrivanje novih metod zdravljenja.

K terminologiji zveznega zakona, kolikor se le-ta nanaša na naše bolezni, predlagamo, da se uveljavi naziv mišične in živčno-mišične bolezni. Naziv distrofija in sorodne mišične in nevro-mišične bolezni je za današnjo diagnostiko anahronizem. Distrofija je danes le še ena izmed mišičnih in živčno-mišičnih bolezni.

Dopolnitve k osnutku zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki jih predlagamo, bistveno posegajo v socialni in eksistenčni položaj nas prizadetih. Tu ne gre za relativno resnico, ker so možne modifikacije, zato naj to uredi zakon, ki nam zagotavlja večjo pravno varnost kot pa statut skupnosti. Dilema, kaj je samoupravno, ali določanje pravic zavarovancev v republiški skupščini ali v skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja, je le navidezna.

Predvsem je treba upoštevati, da se absolutni znesek, ki ga družba za to področje lahko odmeri, ravna po ekonomskem potencialu in je zato omejen. To bo registriral tudi vsakokratni družbeni dogovor. Nastaneta torej dve vprašanji o samoupravnem odločanju. Prvo je to, kako racionalna naj bodo načela

oziroma merila za uporabo teh sredstev. To lahko najboljše opravi z zakonom skupščine SR Slovenije, ker se prek delegatskega sistema soočajo posamezni interesi in preverja njihova upravičenost. Drugo vprašanje pa je, kako zagotoviti odločanja, vpliv in kontrolo zavarovancev na poslovanje skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Predsednik Miran Goslar: Kdo še želi besedo? (Ne javi se nihče.) Ce nihče, končujem razpravo.

Mislim, da današnja razprava ni prispevala kaj posebnega k razčiščevanju cele vrste odprtih dilem v osnutku zakona, predvsem pa tistih, ki nam jih je nazorno prikazal tovariš Hafner. Sprejemanje dokončnih stališč ni bil namen današnje razprave, ker se z današnjim dnem začenja javna razprava. Zato bo tudi osnutek objavljen v predloženi vsebini; to se pravi z vsemi variantami.

Lahko pa bi sprejeli predlog tovariša Brajnika, da bi še pred javno razpravo spremenili 2. točko 75. člena.

Predlagam naslednji sklep:

1. Osnutek zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju se sprejme.
2. Osnutek zakona predloži v javno razpravo skupna komisija republiškega, gospodarskega in socialno-zdravstvenega zbora za proučitev zdravstvenega varstva in pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

3. Javna razprava naj traja do 30. septembra 1972. leta.

4. Po končani javni razpravi naj skupna komisija pripravi delovni osnutek predloga zakona. Pri pripravi predloga zakona naj upošteva razpravo v pristojnih zborih in odborih skupščine SR Slovenije, stališča izvršnega sveta k osnutku zakona, stališča skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v Sloveniji, stališča zakonodajno-pravne komisije ter mnenja in predloge, dane v javni razpravi.

5. Predlog zakona predloži izvršni svet skupščine do 30. oktobra letos.

Ce ste za ta sklep, prosim, da dvignete roko! (Vsi poslanci glasujejo za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je sklep sprejet. S tem je ta točka končana.

Sledi 3. točka dnevnega reda, to je informacija o obisku in razgovorih delegacije izvršnega sveta na Bavarskem in na Madžarskem.

Dobili ste pismeni poročili o obisku delegacije izvršnega sveta v obeh deželah. Ustno pa bosta poročala Franc Razdevšek in Milovan Zidar. Besedo ima Franc Razdevšek.

Franc Razdevšek: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Ker ste poročilo prejeli, mi dovolite, da vas opozorim samo na nekatere bistvene probleme, ki so se pokazali na tem obisku. Izvršni svet je 20. 4. 1972 imenoval delegacijo za obisk dežele Bavarske in Bremena. Že pred odhodom naše delegacije je komisija za mednarodne odnose pri naši skupščini razpravljala o obiskih in nam dala za razgovore dosti koristnih izhodišč. Namen tega obiska je bila ocenitev doseženih rezultatov sodelovanja in določitev nadaljnjega sodelovanja. V razgovorih na Bavarskem smo ugotovili, da bi lahko že doslej dosegli boljše rezultate na vseh področjih medsebojnega sodelovanja, zato je treba sodelovanje poglobiti. Pozornost smo posvetili vsem področjem medsebojnega sodelovanja: gospodarskemu, kulturnemu, turističnemu, zaposlovanju naših delavcev, prometnim povezavam in drugim. Ozračje

razgovorov je bilo izredno pozitivno in je delegacija Bavarske sprejela naše sugestije.

Sedaj je odvisno od nas, koliko bomo izkoristili ponujeno priložnost za poglobitev sodelovanja. Kmalu bo obiskala Bavarsko in Bremen delegacija gospodarske zbornice Slovenije, kar omogoča konkretizacijo doseženega sodelovanja na gospodarskem področju in uveljavitev gospodarskih organizacij.

Menim, da ni potrebno podrobno obrazložiti vsebine razgovorov. Ta je napisana v poročilu, v katerem so tudi določeni zaključki.

Mislím pa, da je razvijanje sodelovanja med Slovenijo in Bavarsko med drugim pozitivno tudi zato, ker vpliva na izboljšanje jugoslovansko-nemških odnosov. To bi želel prav posebno poudariti. S tem se zmanjšuje vpliv tistih sil, ki nasprotujejo izboljšanju odnosov med Zvezno republiko Nemčijo in Jugoslavijo in z drugimi socialističnimi deželami. To bo brez dvoma prispevalo tudi k rešitvi nekaterih odprtih vprašanj med Jugoslavijo in Zvezno republiko Nemčijo, na primer vprašanje odškodnine.

Brez dvoma pa si z Bavarske odpiramo pot tudi v druge dežele Zvezne republike Nemčije. Pozitivni odmevi obiska so že tu, saj se je pojavil interes za izmenjavo delegacij z Württembergom, Hessnom in z nekaterimi drugimi deželami Zvezne republike Nemčije. Mislím, da je to za nas izredno interesantno, saj moramo preseči obseg našega dosedanjega konvencionalnega sodelovanja s sosedi in priti v osrčje Evrope. Tudi tam se moramo pojaviti z našim gospodarskim, kulturnim in drugim potencialom.

Tudi v Bremenu smo navezali izredno prisrčne stike. Poudarim naj, da je imela delegacija Bremena o posameznih vprašanjih precej identičnih pogledov. V Bremenu je trenutno na oblasti socialistična stranka, ki ima sorazmerno dobro večino — 59 %. V njenem vodstvu so mlajši ljudje. Brez dvoma je zelo zanimivo, da ima njihova delavska zbornica dobre stike z Zvezo sindikatov Slovenije. Obisk je pokazal, da ti ljudje zelo studiozno proučujejo naš sistem. Vse to pa je podlaga za izboljšanje gospodarskega sodelovanja. Velika je priložnost sodelovanja luke Koper z luko Bremen-Hafen, ki se je specializirala za kontejnerje in dosegla visoko tehnologijo, ker tudi mi načrtujemo kontejnersko proizvodnjo, bi lahko izkoristili ogromne izkušnje Bremena. Na drugi strani je bil Bremen vedno znan kot odprto trgovsko mesto. Menim, da bi lahko na podlagi poglobljenih stikov prek Bremena prodrli tudi na tretje tržišče. Tudi Bremen bo jeseni obiskala delegacija gospodarske zbornice, ki lahko konkretizira že doseženo sodelovanje.

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima Milovan Zidar.

Milovan Zidar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Tudi jaz bi zelo na kratko povzel nekatere vtise in zaključne misli kot udeleženec delegacije, ki je obiskala Madžarsko. Podrobnosti so obširno napisane v poročilu.

Obisk naše delegacije je bil opravljen v okviru jugoslovansko-madžarskih odnosov. Ti se pozitivno razvijajo, zlasti po obisku predsednika madžarske vlade Janoša Foka v letu 1970 v Beogradu in po obisku tovariša Bjedića v Budimpešti in po kasnejših stikih Madžarske s Srbijo, Hrvaško in sedaj tudi s Slovenijo. Temu izboljšanju odnosov je sledilo povabilo predsedniku Kavčiču, da obiše z delegacijo Budimpešto, da bi tudi na tem sektorju meje vzpostavili

trajnejše medsebojne stike in analizirali možnosti nadaljnjega razvoja gospodarskih, kulturnih, znanstvenih in političnih odnosov.

Kot je iz poročila razvidno, je prvi del razgovorov zadeval analizo konkretnih bilateralnih odnosov, drugi del pa informiranje o splošni notranji situaciji na Madžarskem oziroma v Jugoslaviji in Sloveniji. Razgovor predsednika Kavčiča s predsednikom Fokom je trajal skoraj dve uri. Hkrati so bili razgovori na ministrstvu za zunanjo trgovino, ministrstvu za promet in na ministrstvu za kmetijstvo, kjer so se konkretizirali nekateri naši predlogi, zlasti na gospodarskem sektorju. Dva dneva sta bila namenjena za obisk dveh obmejnih županij Szombathely in Zala in za obisk porabskih Slovencev v Zgornjem Seniku.

V razgovorih je bilo zlasti ocenjeno, da je razvoj političnih dogodkov oziroma stikov zelo pozitiven, kar omogoča še večjo poglobitev sodelovanja.

Obvestili so nas o uspehih in problemih pri izvajanju njihove gospodarske reforme. Nekateri problemi so nam zelo blizu ali vsaj poznani, reforme podobni našim. V zvezi s poglobljanjem demokratičnih odnosov je Madžarska sprejela nov volilni zakon, ustavna reforma pa je razvila skupščinski sistem. Madžarska je pripravljena urediti manjšinsko vprašanje hrvaške in slovenske manjšine ter pospešiti maloobmejni promet, ki se naj poveča tudi na slovenski meji. Poleg tega je bila v razgovorih izražena potreba po razvijanju konkretnih gospodarskih stikov, katerih možnosti sedaj niso izkoriščene. Ugotovljeno je bilo, da ni strukturalnih nasprotij obeh gospodarstev. Strukturi se lahko dopolnjujeta v obojestransko korist na obeh trgih, v nastopu v gospodarski skupnosti, v kateri je Madžarska, ter v nastopih na tretjih tržiščih. Predviden je prehod od blagovne menjave k čvrsti industrijski kooperaciji, delitvi proizvodnega programa, skupen nastop na tretjih tržiščih in sodelovanje pri uvajanju sodobnih tehnologij. Uvajajo naj se merila svetovnega gospodarjenja s konvertibilnim načinom plačevanja. Vsega tega seveda ne bo lahko uresničiti, če ne bo medsebojnega razumevanja in tekočega spremljanja dogajanj.

Za naše gospodarstvo prav gotovo to pomeni novo tržišče sosednje države in pa prek nje tudi dosti širši relativno močan tržni prostor, in ne nazadnje tudi dopolnjevanje dosedanjih tesnih stikov z razvitim zunanjim tržiščem.

Poleg gospodarskih razgovorov so bili zanimivi tudi razgovori o cestnem in železniškem prometu in o luki Koper. Promet skokovito narašča; o naših cestnih projektih pa so madžarski poslušalci deloma že čuli.

Pozitivno je bil ocenjen razvoj gospodarske menjave s pripombo, da še niso izkoriščene vse možnosti. Madžarska je v bilanci uvoza in izvoza Slovenije udeležena samo z 2 %, kar dokazuje, da so možnosti slabo izrabljene.

Ugodnost za bodoče sodelovanje je tudi pripravljenost madžarske vlade, da rešijo vprašanja, ki zavirajo hitrejši napredek kooperacije. Ovira so zlasti nenake carinske tarife. Sklenjeno je bilo, da bi se izenačile. Analizirajo naj se vzroki za relativno nerazvit obmejni blagovni promet. Madžari so nas opozorili, da je slovensko-madžarski maloobmejni promet dosti slabše razvit kot pa hrvaško-madžarski in srbsko-madžarski. Njegova vrednost znaša samo nekaj sto tisoč dolarjev, kar je zelo malo v primerjavi z 10 milijoni dolarjev prometa ob vsej jugoslovansko-madžarski meji.

Analizirani so bili vzroki, ki zavirajo hitrejšo in tesnejšo stike v obmejnem področju. Pri tem se postavlja vprašanje obsega blagovne liste, nosilec tega razvoja, širše ali ožje regije, ki naj se zajame v ta promet. Ugotovili smo, da pravzaprav obe strani ponujata enak blagovni program, zlasti kmetijsko-

živilski, ki je na obeh straneh razvit. Zato je potrebno blagovne liste dopolniti in razširiti negospodarske stike. Analiziran je bil prehod na konvertibilno plačevanje. Izraženo je bilo tudi opozorilo, da ostrejši ukrepi v cenah in v kvaliteti ne bi smeli ovirati enakomerne rasti obsega gospodarskega sodelovanja.

Madžarske strokovne kroge in planske institucije bo treba podrobneje seznaniti z našimi načrti na prometnem področju, zlasti ker njihova uresničitev omogoča hitro in racionalno povezavo podonavske nižine s padsko nižino oziroma z Jadranom. Zanimivo je, da nekatere institucije s temi našimi programi in z njihovim izvajanjem sploh niso bile seznanjene.

Nadalje je bilo dogovorjeno, da se podrobneje analizirajo konkretni predlogi z obeh strani za industrijsko kooperacijo. Naši predlogi so bili vzeti na znanje, mi pa smo si zabeležili njihove. Predlogi so več ali manj identični: elektronika, program Iskre, gradbeni stroji, železniška vozila, težki kamioni, lesna industrija, konfekcija. Poleg tega smo najavili interes naših gospodarskih organizacij, zlasti slovenskih železarn in ostalih, ki so zainteresirane za sodelovanje. (Kemija, farmacija, program Rudisa, promet in turizem.)

Obe strani soglašata, da je treba poglobiti tudi kulturno in znanstveno sodelovanje z izmenjavo publikacij, štipendij, znanstvenikov in podobno.

O maloobmejnem prometu sem že govoril. Zanj sta posebno zainteresirani obe obmejni županiji. Sklenjeno je bilo, da se obmejni prehod Hodoš prekvalificira v reden mednarodni prehod. Za to so potrebne določene investicije.

Glede manjšinskega vprašanja je madžarska vlada pripravljena urediti status slovenske manjšine in pomagati, da postane resničen most dveh prijateljskih dežel. Seznanili smo se s problemi porabskih Slovencev, ki živijo v nerazvitih krajih in je za njihov obstanek osnoven pogoj ekonomska baza. Opozorili so nas, da gradijo dodatne kapacitete v Monoštru za zaposlitev prebivalcev iz teh krajev. Nameravajo povečati gradnjo vrtcev in razširiti slovenski šolski program. Že so uredili nekatere dvojezične napise. Problem pa je predvsem pomanjkanje učiteljskega kadra z znanjem slovenskega jezika. Madžarska vlada pričakuje naše konkretne predloge in je pripravljena izvajati dogovorjeno politiko. Prepričali smo se, da sta za takšno politiko zainteresirani tudi županiji ob meji.

Zanimivo je bilo poslušati sobesednike o notranji situaciji na Madžarskem, zlasti podpredsednika vlade kot enega izmed arhitektov madžarske reforme.

Madžari so z enakim zanimanjem poslušali oceno situacije v Jugoslaviji po 21. plenumu in 2. konferenci Zveze komunistov Jugoslavije.

Zanimali so se zlasti za drugo etapo ustavne reforme, za položaj republik in komun za delegatski sistem, za naše mednarodne odnose, za odnose med partijo in državo, za strategijo srednjeročnega razvoja Jugoslavije, skratka zanimali so se za zadeve, ki so pri nas na dnevnem redu razprav.

Za konec naj omenim samo to, da obisk odpira možnosti intenzivnejšega in dolgoročnega sodelovanja, pod pogojem, da od besed preidemo k dejanjem. Ta obisk obenem tudi obvezuje. Zaradi tega bi zlasti opozoril na točke, ki so navedene na zadnji strani poročila. Predvsem naj slovenski gospodarstveniki v okviru delegacije gospodarske zbornice obiščejo trgovinsko zbornico na Madžarskem. Delegacijo naj sestavljajo gospodarstveniki iz neposredno zainteresiranih podjetij. Ti naj ob tej priložnosti navežejo stike s predstavniki madžarskih podjetij in se z njimi dogovorijo o konkretizaciji gospodarskega sodelovanja.

Hkrati bo potrebno bolje spoznati madžarski trg. Nekatera jugoslovanska podjetja so s tem že uspešna. Naveden je bil primer »Jugodrva«, ki osvaja firmo za firmo s svojimi lastnimi proizvodi.

Prav tako bi kazalo izmenjati skupino prometnih strokovnjakov, ki bi informirala madžarske planerje o investicijah, ki jih nameravamo v prihodnjem obdobju realizirati na Slovenskem. Seveda pa je potrebno izpolniti sklepe tudi na vseh drugih področjih v zvezi z manjšino, maloobmejnim prometom, kar je na zadnji strani poročila taksativno naštet.

Predsednik Miran Goslar: S tem je ta točka končana. Prehajamo na 4. točko dnevnega reda, na osnutek zakona o delovnovarstvenem zavodu Ponikve.

Osnutek zakona sta obravnavala odbor za socialno politiko in zdravstvo in zakonodajno-pravna komisija. Poročili ste prejeli. Odbor predlaga, da obravnavamo zakon po skrajšanem postopku kot predlog zakona. Se strinjate s tem predlogom? (Poslanci se strinjajo.) Zakon torej obravnavamo kot predlog zakona. Želi kdo besedo? Besedo ima Rado Pušenjak.

Rado Pušenjak: V imenu odbora za socialno politiko opozarjam na napako v 2. členu. Prva alineja 2. točke se glasi: »Sprejema osebe, ki zaradi starosti ali drugih okoliščin ne morejo ali ne želijo živeti same ali v družini.«

Predsednik Miran Goslar: Želi še kdo razpravljati? (Ne javi se nihče.) Glasujemo o predlogu zakona. Kdor je za, naj glasuje! (52 poslancev glasuje za.) Kdo je proti? (Nihče.) Kdo se je vzdržal? (Nihče.)

Predlog zakona je soglasno sprejet.

Odrejam pol ure odmora.

(Seja je bila prekinjena ob 12.30 in se je nadaljevala ob 13.10.)

Predsednik Miran Goslar: Nadaljujemo sejo.

Na vrsti je 5. točka dnevnega reda, to je predlog zakona o razlastitvi in o prisilnem prenosu pravice uporabe.

Predlagatelj zakona je izvršni svet. Predlog zakona sta obravnavala odbor za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo in zakonodajno-pravna komisija. Poročili ste prejeli. Prejeli ste tudi mnenja, stališča in predloge delegatov občin, ki so jih dali na 23. zasedanju delegatov občin.

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? Besedo ima poslanec Ivan Ahlin.

Ivan Ahlin: Tovarišice in tovariši poslanci! Razpravljam kot predlagatelj amandmaja k 42. členu tega zakona. V čem je pravzaprav vsebinska razlika v primerjavi z že usklajenim besedilom 42. člena? V prvi alineji drugega odstavka je določeno, da se za stavbno zemljišče po tem zakonu šteje zemljišče, ki je po urbanističnem in zazidalnem načrtu namenjeno za graditev in je komunalno opremljeno. Novo besedilo naj se glasi: »zemljišče, ki je komunalno opremljeno po veljavnem urbanističnem in zazidalnem načrtu in je namenjeno za graditev.« Vsebinska razlika te spremembe je samo v tem, da 42. člen določa kriterije za določitev stavbnega zemljišča, ki so podlaga za določitev po 43. in

44. členu odškodnine. Ker je višina odškodnine odvisna od dejanskega stanja, predlagamo, naj bo prvi kriterij komunalna urejenost zemljišča in ne ta, da je zemljišče namenjeno za graditev. S tem bi preprečili vse dvome v primerih, kadar je prek parcele speljan vodovod, električna napeljava ali cesta in bi bivši lastnik zahteval odškodnino za celo parcelo, na podlagi določila o komunalni opremljenosti zemljišča. Za komunalno opremljeno zemljišče pa se šteje tisto zemljišče, na katerem so dovozne poti, priključne ceste in električna napeljava. S tem določilom bi dali lastniku odškodnino le za tisti del zemljišča, ki ga je po zazidalnem načrtu možno priključiti na komunalne naprave, ne pa tudi za preostali del, ki po zazidalnem načrtu ne more biti priključen na komunalne naprave. S tem bi zagotovili bolj smotrno izkoriščanje zemljišč. Naša naselja se ne bi širila, ker bi bila zemljišča opredeljena za gradbena zemljišča po njihovi komunalni opremljenosti, ne pa po namembnosti. Občinske skupščine pa bi precizneje in z večjo odgovornostjo izdelovale zazidalne načrte tam, kjer bi bila možna tudi etapna gradnja.

Predsednik Miran Goslar: Kdo želi besedo? Besedo ima Boris Mikoš.

Boris Mikoš: Predlagani zakoni o prometu z zemljišči so del naših prizadevanj za boljše gospodarjenje z zemljišči. Osnovne prvine teh zakonov so: smotrno gospodarjenje s kmetijskimi zemljišči, okrepitev vpliva družbe na razpolaganje z zemljišči v družbeni lastnini, spodbuditev procesa prehajanja gradbenih zemljišč iz zasebne v družbeno lastnino, večanje pomembnosti pravice uporabe na določenem zemljišču, intenzivnejše zajemanje rente v prometu s stavbnimi zemljišči v korist družbe, zagotovitev sredstev za odškodnino lastnikom kmetijskih obdelovalnih površin, ki so bile namenjene za urbanizacijo. Občinska skupščina kot osnovni oblikovalec in izvajalec urbanistične politike in politike izrabe prostora in varstva človekovega okolja samostojno odloča o splošnem interesu, na temelju katerega je možna razlastitev zemljišč za potrebe graditve. O vseh teh in drugih osnovnih prvinah nove zemljiške politike smo podrobno razpravljali v drugi fazi postopka in v široki javni razpravi. Zato mi dovolite, da vas opozorim samo na nekatere razlike, po katerih se predlogi zakonov razlikujejo od osnutkov.

Takoj naj pripomnim, da je izvršni svet sprejel vse predloge, ki ste jih dali k osnutkom zakonov, razen predloga, naj se dovoli kompleksna razlastitev tudi za zgraditev večjega poslovnega kompleksa. Predlog je v nasprotju z osnovno intencijo kompleksne razlastitve, določene z zvezno zakonodajo. Prav tako nismo sprejeli predloga, da v zakonu podrobno določimo elemente, ki jih morata občina ali sodišče upoštevati, kadar z razlastitvijo ogrožita nadaljnji obstoj kmetovalcev. S tem predlogom smo se v načelu strinjali, vendar smo bili mnjenja, da je treba zaradi različnosti primerov prepustiti sodiščem in občinam. Ti pa ne bi smeli odločati v nasprotju z utemeljenimi interesi občanov.

Pri pripravljanju predlogov zakonov smo odklonili vse tiste predloge, ki so stremeli za tem, da bi zakon predpisoval občinskim skupščinam še bolj podrobno posamezne postopke in merila, ker sodijo v pristojnost občin. Ne glede na to bi bilo seveda v korist zemljiški politiki v naši republiki, če bi se občinske skupščine dogovorile o nekaterih temeljnih vprašanjih za izvajanje te politike.

Zato tudi nismo sprejeli predlogov, naj bi zakon določil minimalno in maksimalno ceno stavbnega zemljišča in enotne lestvice za obdavčitev prometa, posebej s stavbnimi in posebej s kmetijskimi zemljišči. Urejanje vseh teh vpra-

šanj spada v pristojnost občin. Te zahteve tudi niso v skladu z načelom, naj bo ob določenih pogojih promet z zemljišči svoboden in da naj bo čim manj administrativnih vplivov na oblikovanje cene zemljišč.

Sprejeli tudi nismo predloga, naj bodo v načelu vsa zemljišča samo kmetijska in naj v prometu z zemljišči ne priznavamo stavbnih zemljišč. Tega predloga ni mogoče sprejeti, ker nezazidana stavbna zemljišča obstajajo in ker bi bilo onemogočeno ustvarjanje novih materialnih sredstev za oblikovanje potrebne mestne infrastrukture. V naših mestih smo razvijali predvsem stanovanjsko gradnjo, ker smo zanjo imeli več ali manj urejeno financiranje iz družbenih in zasebnih sredstev. Mestna infrastruktura, ki omogoča, da mesta opravljajo v prostoru svojo pravo funkcijo, pa je ostala močno nerazvita. Zato jo rešujemo, kot vemo in znamo, od primera do primera.

Spremembe in dopolnila, ki smo jih vnesli v zakone, so predvsem naslednja: Omejili smo krog razlastitvenih upravičencev, tako da organizacije združenega dela ne morejo več biti razlastitveni upravičenci, razen kadar opravljajo dejavnost posebnega družbenega pomena ali javno funkcijo. To so organizacije združenega dela, ki opravljajo dejavnost prometa, zvez in energetike. Vendar smo predvideli poseben postopek, po katerem bomo varovali interese vsake organizacije združenega dela, kadar potrebuje zemljišče za svoj razvoj, pa se z lastnikom zemljišča ne more sporazumeti o odškodnini.

Možnost razlastitve smo sedaj razširili tako, da je odvzem nepremičnine možen ne le za graditev objektov, ampak tudi za izvajanje drugih del. Še naprej ni mogoče razlaščati zemljišč za kmetijske obdelave. V vseh oblikah prometa z zemljišči je dana prednost sporazumevanju in pogodbenim odnosom. Šele če teh ni, veljajo določbe zakona.

Glede določanja odškodnine smo uveljavili naslednja načela: Za kmetijsko zemljišče velja za odškodnino tržna cena, ki se oblikuje v kraju oziroma v okolici zemljišča. Za stavbno zemljišče se oblikuje odškodnina na podlagi v zakonu določenih objektivnih meril. To so: poprečna gradbena cena, poprečna cena komunalne opremljenosti, poprečna površina stanovanja in dejanska površina parcele. Takšna merila za določanje cene stavbnega zemljišča smo določili predvsem iz naslednjih razlogov: Cena stavbnega zemljišča naj se v svobodnem prometu svobodno oblikuje, renta in konjunkturne razlike pa se pobirajo z davki. Pri razlastitvah naj se za stavbno zemljišče določi očiščena cena, to je dejanska vrednost zemljišča, upoštevajoč pri tem vrednost komunalne opremljenosti zemljišča in plačnika stroškov opremljanja. Merila naj bi bila bolj natančna, da bi bilo manj razlogov za spore in da bi bili postopki za določanje odškodnin kratki in enostavni, za kar smo se vsi zavzemali. Pri določanju osnov za odmero odškodnine smo tudi dosledno zasledovali načelo, da plača interesent za zemljo čim bolj realno ceno, lastnik pa dobi zanjo čim bolj realno odškodnino. Rento dosledno priznavamo družbenopolitični skupnosti. Ni bilo mogoče sprejeti zahteve, naj se zavaruje samo interesent za zemljo, ne pa tudi njen lastnik. Prepričani smo namreč, da je potrebno v naših pogojih še posebej varovati kmetijske površine ne glede na njihovo lastništvo. O razlogih za to smo obširno razpravljali pri osnutkih zakonov.

Predlogi zakonov ponovno močno zaostrujejo disciplino uporabnikov zemljišč. Iz poročila urbanistične inšpekcije izhaja, da se danes gradi od 10—12 % objektov na črno. Čeprav pozneje občine mnoge objekte legalizirajo, je vendarle res, da je urbanistična disciplina iz leta v leto slabša, škoda zaradi tega pa vedno večja.

Zaostritev urbanistične discipline je nujno potrebna, zahteva pa seveda tudi učinkovitejše reševanje ne le prošenj državljanov za lokacije, marveč tudi drugih urbanističnih nalog, na primer izdelavo urbanističnih in zazidalnih načrtov. Imamo namreč še vedno vrsto občin, ki nimajo z zakonom predpisanih urbanističnih načrtov. Ob tem naj opozorim še na potrebo, da bi morala javna informacijska sredstva močnejše podpreti naša skupna prizadevanja za okrepitev reda in dobrega gospodarjenja s prostorom.

Končno je še vprašanje, kakšen naj bo v prihodnje promet s kmetijskimi zemljišči. S predloženimi zakoni na novo urejamo promet z zemljišči, ki jih potrebujemo za graditev in ta promet v okviru določenih pogojev sproščamo. Predlagamo, da prometa s kmetijskimi zemljišči ne sprostimo in da podaljšamo zaporo za ta promet do sprejema zakona o kmetijskih zemljiščih. Izjeme za organizacije združenega dela naj bi kot doslej dovoljeval izvršni svet. Prost pa naj bi bil ta promet tudi v prihodnje za občine, organizacije združenega dela, ki opravljajo dejavnosti infrastrukture in promet med kmeti ter kmeti in kmetijskimi organizacijami. V razpravah se je namreč izkazalo, da predlagano določilo v 19. členu zakona o razpolaganju občine z nezazidanim stavbnim zemljiščem glede osebnega dela ni dokončno in da bo v zakonu o kmetijskih zemljiščih lahko tudi drugače urejeno. Ker bomo omenjeni zakon sprejeli še letos, bi rešitev v 19. členu veljala samo nekaj mesecev. Ker pojem osebnega dela na kmetijskem zemljišču še ni dovolj opredeljen, bi lahko takšno določilo povzročilo tudi mnoge nejasnosti ali celo privedlo do tega, da bi sedanja zapora prometa izgubila svoj gospodarsko-politični in družbeni pomen, ki smo ga z zaporo dosegli. Zato predlagamo spremembo tega člena v zakonu o razpolaganju z nezazidanim stavbnim zemljiščem.

Naj na koncu še omenim, da je izvršni svet včeraj razpravljal o predlaganih amandmajih in se skoraj z vsemi strinjal. Torej lahko ugotovimo, da med predlagateljem in pristojnimi odbori oziroma zakonodajno-pravno komisijo ni več velikih sporov. Stališče do posameznih amandmajev bom pojasnil pri podrobni obravnavi predlogov zakonov.

Sedaj veljavna zapora prometa z zemljišči preneha 30. junija. Če hočemo torej zagotoviti kontinuiteto v zemljiški politiki, moramo predloge zakonov danes sprejeti. Pomemben in neločljiv del zemljiške politike predstavljata tudi dva zakona, ki določata davčno politiko v prometu z zemljišči. Naj še enkrat poudarim, da brez dobre zemljiške politike ni mogoča dobra urbanistična politika, ki jo nujno potrebujemo.

Predlagana zemljiška politika predstavlja neposredno realizacijo nekaterih temeljnih načel resolucije o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva in uresničevanje ustavnih sklepov III. konference Zveze komunistov Slovenije. V javni pravi in v družbenopolitičnih organizacijah je predlagana zemljiška politika dobila vso družbeno in politično podporo. Predstavlja pomemben prispevek k prizadevanjem, da se na tem področju odnosi uredijo na novih osnovah in da se položaj stabilizira. Zato predlagam, da zakone sprejmete.

Predsednik Miran Goslar: Kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.) Če nihče, prehajamo na glasovanje o amandmajih. Najprej bomo glasovali o amandmajih odbora za urbanizem, ki so v dveh poročilih. Upoštevajte predvsem dodatno poročilo, iz katerega je razvidno, da je odbor umaknil večino svojih amandmajev. Ostali so samo amandmaji k drugemu odstavku 7. člena, k 12.

členu in 53. členu. Zakonodajno-pravna komisija se strinja z amandmajem k 7. in k 12. členu, ne strinja pa se z amandmajem k 53. členu.

Glasovali bomo torej najprej o amandmaju k 2. odstavku 7. člena in k 12. členu. Kdor je za amandmaja, naj glasuje! (47 poslancev glasuje za.) Kdor je proti, naj glasuje! (Nihče.) Kdor se je vzdržal, naj glasuje! (4 poslanci.)

Amandmaja k 7. in 12. členu sta sprejeta.

Sledi glasovanje o amandmaju k 53. členu. Zakonodajno-pravna komisija se z njimi ne strinja. Želi kdo kaj pojasniti? (Da.)

Besedo ima Janko Česnik.

Janko Česnik: Komisija je ugotovila, da je določilo tega člena nekoliko nejasno. Z njim se strinja, ker boljšega nimamo. Pač pa se komisija ne strinja z amandmajem k 43. členu.

Predsednik Miran Goslar: 43. člena ni več, ker je umaknjen! Torej se zakonodajno-pravna komisija strinja tudi s 53. členom. Izvršni svet amandma sprejema. Glasujemo o amandmaju k 53. členu. Kdor je za, naj glasuje! (Vsi poslanci glasujejo za.) Kdo je proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma k 53. členu soglasno sprejet.

S tem so amandmaji odbora za urbanizem izčrpani.

Sledi glasovanje o amandmajih zakonodajno-pravne komisije. Najprej bomo glasovali o nespornih amandmajih k 3., 7. in 10. členu, k naslovu IV. poglavja, k 19. členu, k naslovu V. poglavja, k 26., 35., 40., 43., 59., 66. in k 67. členu. Z vsemi temi amandmaji se strinjata odbor in izvršni svet. Kdor je za, naj glasuje! (50 poslancev glasuje za.) Kdo je proti? (1 poslanec.) Kdo se je vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da so amandmaji zakonodajno-pravne komisije sprejeti.

Sedaj sledi glasovanje o spornem amandmaju zakonodajno-pravne komisije k 63. členu in k naslovu XI. poglavja, s katerim se odbor ne strinja. Besedo želi tovariš Česnik.

Janko Česnik: Tovariši in tovarišice! 63. člen uvaja posebno obliko gospodarskega postopka za delovno organizacijo, ki plača graditelju na črno odškodnino, čeprav je po tem zakonu to prepovedano, kajti graditelj na črno oziroma graditelj, ki gradi brez predpisanega dovoljenja, po zakonu ne sme dobiti nobene odškodnine. Navzlic temu pa zakon še uvaja gospodarski prestop. To se pravi, da gospodarska organizacija, ki bi plačala, stori s tem še gospodarski prestop in se lahko kaznuje z denarno kaznijo do 200 000 din. Komisija meni, da takšna rešitev ni v skladu s pravno logiko in s pravnim sistemom. To dejanje je prepovedano in kaznivo po več določbah kazenskega zakonika in po drugih predpisih. S temi predpisi so določena plačila, za katera ni pravne podlage. Rešitev v predloženem zakonu je enkratni primer v naši praksi, saj določa kazensko sankcijo za plačilo obveznosti, ki je ni. Takšno plačilo je po svoji vsebini nezakonito razpolaganje z družbenim premoženjem in zanj osebno odgovarja odgovorna oseba v delovni organizaciji. Za to plačilo ni odgovorna delovna organizacija, češ da je dopustila izplačilo, saj njeni organi o njem sploh ne sklepajo. Odškodnina se določi po sporazumu na občini. Če se opravljajo izplačila v nasprotju z odločitvami občinskega organa oziroma sodišč, potem ne vem, kako naj taka dejanja sploh preprečimo. Rešitev, ki jo predlaga izvršni svet, kaže na to, da je teh primerov precej, da jih je bilo več

pri gradnji hitre ceste Vrhnika—Postojna. Takšne odškodnine naj bi izplačeval cestni sklad. Mislim, da imajo poslanci, inšpekcije in SDK možnost ugotoviti takšne primere nezakonitega razpolaganja z družbenim premoženjem in ukrepati.

Predsednik Miran Goslar: Ugotavljam, da sta izvršni svet in odbor drugačnega mnenja.

Se kdo želi besedo? Besedo ima Slavko Kocjan, pomočnik sekretarja sekretariata izvršnega sveta za zakonodajo.

Slavko Kocjan: Predlagatelj se s predlogom zakonodajno-pravne komisije ne strinja. Mislimo, da predlagani ukrep ni nelogičen in da je v skladu z našim pravnim sistemom.

Povedal bi samo nekaj razlogov. Gre za družbeno zelo nevaren pojav, ki se širi. Zato poleg osebne odgovornosti uvajamo z gospodarskim prestopkom še odgovornost pravne osebe. Ni namreč vedno potrebno, da o odškodnini za razlaščno nepremičnino razpravljata sodišče ali občina, ker se med razlaščencem in razlastitvenim upravičencem lahko sklene poravnava. Take poravnave pa ne bo nihče sklepal, če nima dovoljenja organov upravljanja. Za organe upravljanja pa odgovarja pravna oseba, to se pravi delovna organizacija oziroma organizacija združenega dela.

Predsednik Miran Goslar: Se kdo želi besedo? (Ne.) Potem glasujemo! Glasujemo o amandmaju zakonodajno-pravne komisije k 63. členu. Kdor je za, naj glasuje! (9 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (30 poslancev.) Se je kdo vzdržal? (11 poslancev.)

Amandma zakonodajno-pravne komisije ni sprejet.

Zdaj imamo dva amandmaja k 42. členu; predlagala sta ju Ivan Ahlin in zakonodajno-pravna komisija. Ali se zakonodajno-pravna komisija strinja z amandmajem Ivana Ahlina? (Da.) Potem svojega umika in imamo k 42. členu samo amandma Ivana Ahlina. Opozarjam vas le, da je prvotni amandma zakonodajno-pravne komisije sprejel odbor za družbenoekonomске odnose gospodarskega zbora. Če zbor sprejme amandma, bo potrebno usklajevanje.

Ali se izvršni svet strinja z amandmajem tovariša Ahlina? Besedo ima Boris Mikoš.

Boris Mikoš: Tovariši, le navidez gre obakrat za isto ovco. O vprašanju, kaj je stavbno zemljišče, kako ga opredeliti, da v praksi ne bi bilo težav, smo veliko razpravljali. Mislim, da smo pri razčiščevanju zemljiške politike napravili nekaj pomembnih korakov. Predvsem mislim, da je velikega pomena to, da smo se zedinili o tem, da bomo v prihodnje pri vseh odškodninah obravnavali dejansko stanje v naravi, ne glede na to, čemu je zemljišče namenjeno po urbanističnih dokumentih. Upoštevamo to, kar ugotovimo tisti dan, ko pridemo na teren, da bi ga razdelili. Ob tem enotnem stališču pa se je pojavilo vprašanje, kaj je to, kar srečamo v naravi. Tukaj smo se razhajali predvsem v formulaciji, kaj je komunalna opremljenost zemljišča. Dogovorili smo se za definicijo, kakršna je v zakonodaji že uveljavljena. Najdemo jo v zadnjem odstavku tega amandmaja.

Moram reči, da se je predlagatelj v celoti strinjal s formulacijo zakonodajno-pravne komisije in je menil, da je ustrežnejša z vsebinske in formalne plati.

Je pa tudi določena vsebinska razlika, ki je v tem, da prva alineja predloga tovariša Ahlina omogoča večjo zožitev pojma stavbnega zemljišča. Torej gre pri tem amandmaju za vprašanje, ali se odločimo za širše ali ožje pojmovanje stavbnega zemljišča.

Ce je zemljišče komunalno opremljeno tako, kot je predvideno z zazidalnim načrtom, ga bomo obravnavali kot stavbno zemljišče. Če pa ni, ne bo imel statusa stavbnega zemljišča, čeprav je zraven vodovod, električna napeljava itd. Dolgo sem se razgovarjal s predlagateljem tega amandmaja. Menim, da je v interesu napredka, da predlagatelj zakona tega vprašanja ne zaostruje več, zato ne bo nasprotoval predlogu tovariša Ahlina, ki pomeni ožjo opredelitev stavbnega zemljišča.

Predsednik Miran Goslar: Sedaj ne vem, ali je izvršni svet amandma sprejel ali ne.

Boris Mikoš: Jaz sem samo povedal, da bo amandma v praksi povzročal resne težave.

Predsednik Miran Goslar: Še kdo želi besedo? Besedo ima Ivan Ahlin.

Ivan Ahlin: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Mišlim, da določilo ne bo povzročilo nove zmede, temveč jo bo odstranjevalo. Odškodnina se odmeri glede na vloženo delo, ne pa po namenu, za katerega smo zemljišče razlastili. Pri amandmaju smo upoštevali, da je za določitev odškodnine primarnega pomena dejansko komunalna opremljenost zemljišča, ne pa zazidalni načrt, ki je sekundarnega pomena.

Predsednik Miran Goslar: Še kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.) Glasujemo o amandmaju Ivana Ahlina k 42. členu. Kdor je za, naj glasuje! (35 poslancev glasuje za.) Proti? (7 poslancev.) Vzdržanih? (13 poslancev.)

Amandma Ivana Ahlina je sprejet.

Sledi glasovanje o amandmajih Janeza Verbiča. Najprej bomo glasovali o amandmaju k 34. členu, ki ni sporen. Z njim se strinjajo odbor, zakonodajno-pravna komisija in izvršni svet. Kdor je za, naj glasuje! (41 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (En poslanec.)

Amandma je sprejet.

Z drugim amandmajem Janeza Verbiča k 46. členu se strinja zakonodajno-pravna komisija. Odbor in izvršni svet se z njim ne strinjata. Želi še kdo razpravljati? (Ne javi se nihče.) Če ne, glasujmo! Kdor je za amandma, naj glasuje! (27 poslancev glasuje za.) Kdo je proti? (17 poslancev.) Kdo se je vzdržal? (9 poslancev.)

Amandma je sprejet z enim glasom večine.

Sledi amandma odbora za finance in proračun k naslovu zakona, da se črta beseda »prisilni«. Izvršni svet, pristojni odbor in komisija se z amandmajem ne strinjajo. Glasujemo o amandmaju odbora za finance in proračun, da bi se spremenil naslov zakona. Kdor je za, naj glasuje! (12 poslancev.) Kdo je proti? (25 poslancev.) Kdo se je vzdržal? (13 poslancev.)

Amandma ni sprejet.

Zdaj glasujemo o predlogu zakona v celoti. Kdor je za, naj glasuje! (51 poslancev glasuje za.) Kdo je proti? (1 poslanec.) Kdo se je vzdržal? (2 poslanca) Ugotavljam, da je zakon sprejet.

Prosim, da odbor takoj začne usklajevalni postopek z odborom gospodarškega zbora.

Prehajamo na 6. točko dnevnega reda, to je predlog zakona o razpolaganju z nezazidanim stavbnim zemljiščem.

Predlog zakona sta obravnavala odbor za urbanizem, stanovanjsko in komunalno gospodarstvo in zakonodajno-pravna komisija. Delegati občin so dali mnenje. Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Nihče.) Torej bomo glasovali. Tu imamo amandma izvršnega sveta k 19. členu. Tovarišica Stropnikova pravi, da odbor o njem ni razpravljal.

Lojzka Stropnik: Tovarišice in tovariši poslanci! Odbor o amandmaju ni razpravljajal, ker realizira stališče odbora, naj izvršni svet na svoji seji prouči možnost zapore prometa s kmetijskimi zemljišči.

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima tovariš Česnik.

Janko Česnik: Tovarišice in tovariši! Amandma predlagatelja zamenjuje prejšnjo določbo 19. člena, po kateri je bil promet z zemljišči načeloma sproščen, če ga pridobitelj uporablja za osebno delo. O tem je govoril že tovariš Mikoš. Bila pa je dilema, ali je potrebno promet v celoti sprostiti ali podaljšati prepoved prometa. Promet s stavbnimi zemljišči je namreč urejen s posebnim zakonom. Ker v bistvu ta določba podaljšuje prepoved prometa z zemljišči, je zakonodajno-pravna komisija osvojila načelno stališče, da je tako določilo možno.

Predsednik Miran Goslar: Želi še kdo razpravljati? (Ne.) Glasujemo o amandmaju izvršnega sveta k 19. členu. Amandma podaljšuje prepoved prometa s kmetijskimi zemljišči. Kdor je za, naj glasuje! (36 poslancev glasuje za.) Kdo je proti? (9 poslancev.) Kdo se je vzdržal? (6 poslancev.)

Ugotavljam, da je amandma sprejet.

Sledi glasovanje o amandmajih odbora za urbanizem k 2. členu. Vse druge je odbor umaknil. Amandma ni sporen. Kdor je za, naj glasuje! (48 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (1 poslanec.) Kdo se je vzdržal? (1 poslanec.)

Ugotavljam, da je amandma k 2. členu sprejet.

Sledi glasovanje o amandmajih zakonodajno-pravne komisije k 5., 8. in 18. členu. Kdor je za, naj glasuje! (38 poslancev glasuje za.) Kdo je proti? (3 poslanci.) Kdo se je vzdržal? (7 poslancev.)

Ugotavljam, da so amandmaji sprejeti.

Glasujemo o predlogu zakona v celoti. Kdor je za, naj glasuje! (48 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (2 poslanca.)

Zakon je sprejet.

Sledi 7. točka dnevnega reda, to je predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o urbanističnem planiranju.

Predlagatelj zakona je izvršni svet. Obravnavala sta ga odbora in zakonodajno-pravna komisija, ki je dala še dodatno poročilo. Začenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Nihče.)

Sledi glasovanje o amandmaju zakonodajno-pravne komisije k 2. členu, s katerim se odbor strinja. Kdor je za, naj glasuje! (49 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (1 poslanec.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Amandma k 2. členu je sprejet.

Sledi glasovanje o amandmajih odbora za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo k 3., 5. in 6. členu. Amandmaji niso sporni. Kdor je za, naj glasuje! (50 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (En poslanec.)

Amandmaji so sprejeti.

Glasujemo o predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o urbanističnem planiranju v celoti.

Kdor je za, naj glasuje! (38 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (2 poslanca.)

Ugotavljam, da je zakon sprejet.

Prehajamo na 8. točko dnevnega reda, to je predlog zakona o davku na promet nepremičnin.

Predlagatelj je izvršni svet, predlog so obravnavali odbor za finance in proračun, zakonodajno-pravna komisija in delegati občin.

Želi kdo razpravljati? Tovariš Marjan Ekart, pomočnik republiškega sekretarja za finance.

Marjan Ekart: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Želel bi na kratko orisati ta zakonski predlog. Tovariš Mikoš je že v uvodnih besedah opozoril, da je obširna razprava o novi zemljiški politiki pokazala, da je treba vrsto vprašanj s tega področja bistveno drugače urediti. Med drugim se je v okviru te razprave pokazalo tudi to, da je potrebna revizija nekaterih doslej veljavnih določil glede obdavčevanja prometa nepremičnin, tako da pri tem zakonu ne gre zgolj za zagotavljanje prave kontinuitete na področju obdavčitve prometa nepremičnin, temveč tudi za drugačen pristop, za intenzivno prizadevanje, da se tudi po tej poti vključimo v čim aktivnejše uresničevanje ciljev, ki jih imamo na področju zemljiške politike, in drugič, da prek tega instrumenta zagotovimo učinkovitejše zajemanje tistega dela dohodkov, ki ni rezultat dela in ki ni rezultat vlaganj.

Mislím, da je ena najpomembnejših sprememb v tem zakonu to, da v celoti spreminjamo sistem določanja stopenj, ko iz dosedanjega sistema prehajamo na sistem določanja stopenj po m², pri čemer bi bile te stopnje diferencirane za kmetijska zemljišča, stavbna zemljišča in gradbene objekte, z možnostjo nadaljnje diferenciacije znotraj občine, kar pomeni, da ima občinska skupščina vso možnost, da da prometnemu davku kot enemu izmed ukrepov na tem področju dovolj elastično in učinkovito funkcijo.

Rad bi povedal samo še to, da se izvršni svet strinja z vsemi amandmaji k temu zakonu, razen z amandmajem delegatov občin k 9. točki 4. člena, ki predlaga, naj bi se opustila sedanja oprostitvev plačevanja prometnega davka, če se zavezanec preseli zaradi spremembe zaposlitve ali zaradi upokojitve. Oprostitvev smo v Sloveniji pred nekaj leti uvedli z namenom, da bi tudi po tej poti spodbudno vplivali na migracijska gibanja v Sloveniji. Izvršni svet zavrača ta amandma. Menimo, da osnovnega smisla in cilja, s katerim je bila ta oprostitvev uvedena, ni mogoče povezovati z dejstvom, da se je oprostitvev doslej v praksi zelo pogosto izigravala. Če se je izigravala, je to stvar predpisa, ki naj bo tako

natančen, da bo izigravanje onemogočil. V ta namen je tudi predlagano v 9. točki 4. člena pooblastilo izvršnemu svetu, da o natančnejših pogojih za uveljavljanje ter oprostitve izda posebno uredbo.

Spregovoril bi še o enem amandmaju. Gre za amandma zasedanja delegatov občin, da se v 2. členu opredelijo s prometnim davkom zbrana sredstva kot sredstva, ki se namensko uporabljajo za nakup parcel. Rad bi pojasnil, da je izvršni svet to materijo obravnaval in da se popolnoma zaveda nujnosti, da se zagotovi materialna podlaga za uresničevanje ciljev zemljiške politike in da pri tem podpira napore, da se s tem davkom zbrana sredstva uporabljajo v namene, kot to predlagajo delegati občin, ker bi to pomenilo dejansko zelo pomembno podporo v prizadevanjih, da se načrtani cilji na področju zemljiške politike tudi čim uspešneje realizirajo.

Glede na to izvršni svet amandmaju sicer ne bo nasprotoval, verjetno pa bo ob tem amandmaju izrazila svoje pomisleke zakonodajno-pravna komisija.

Predsednik Miran Goslar: Kdo želi besedo? Besedo ima Polde Maček.

Polde Maček: Tovarišice in tovariši poslanci! K 2. členu bi dal konkreten predlog, vendar se to ne da. Popolnoma se strinjam s predlogom, ki so ga dali delegati občin na svojem zasedanju. Če že govorimo o prometnem davku, bi bilo prav, da tudi njegovo uporabo oziroma njegov namen vežemo na določen vir, ki pa ne bi smel biti vir občinskega proračuna. Če naj bi prometni davek služil v te namene, potem bi bilo po mojem prav, da bi občinske skupščine ustanovile sklad, ne pa da je to dohodek proračuna, ki je prvič limitiran, drugič pa ga razdeljujemo po raznih kanalih. Zdi se mi, da bo prometni davek več ali manj služil za druge potrošniške nameče, ne pa za nakup novih zemljišč.

Zaradi tega predlagam, da republiški sekretariat za finance in izvršni svet pripravita tak zakon ali pa spremenita zakon o financiranju družbenopolitičnih skupnosti, tako da bi v najkrajšem času in po hitrem postopku imeli možnost, da občine ustanovijo sklad, v katerega bi se stekala vsa sredstva iz naslova prometnega davka in morebiti še kakšna druga sredstva, ki bi lahko služila za uresničevanje politike, za katero se zavzemamo.

Predsednik Miran Goslar: Kdo še želi besedo? (Ne javi se nihče.) Lahko glasujemo. Prosim vas, da vzamete v roke poročilo odbora za finance in proračun, ker bomo najprej glasovali o amandmajih tega odbora. Imamo poročilo in dodatno poročilo. Odbor za finance in proračun je dal amandmaja k 3. členu, k 1. točki 4. člena, k drugemu in četrtemu odstavku 4. člena, k 8. členu in k 20. členu. Amandmaji k drugemu in četrtemu odstavku 4. člena so identični z amandmaji zakonodajno-pravne komisije. Z 8. členom se zakonodajno-pravna komisija strinja. K 20. členu so tudi drugi dali amandmaje, ki so identični, to je izvršni svet in zakonodajno-pravna komisija. Izvršni svet se z amandmaji strinja.

Glasujemo o amandmajih odbora za finance in proračun k 3. členu, k 1. točki 4. člena, k drugemu in četrtemu odstavku 4. člena, k 8. členu in k 20. členu.

Kdor je za, naj glasuje! (45 poslancev glasuje za.) Proti? (En poslanec.) Vzdržani? (Nihče.)

Amandmaji so sprejeti.

Sledi glasovanje o amandmajih zakonodajno-pravne komisije k 5., 7., 8., 12. in 17. členu. Odbor se z njimi strinja, izvršni svet tudi.

Kdor je za, naj glasuje! (50 poslancev glasuje za.) Proti? (Nihče.) Vzdržani? (Nihče.)

Amandmaji so soglasno sprejeti.

O amandmaju izvršnega sveta k 20. členu ni potrebno ponovno glasovati, ker je bil že izglasovan med amandmaji odbora.

Sledi glasovanje o amandmajih, ki so jih dali delegati občin.

To imate na strani 4 poročila delegatov občin. Najprej amandma k 2. členu. Zakonodajno-pravna komisija se ne strinja. Izvršni svet je indiferenten. Kako pa odbor? (Se ne strinja.)

Kdor je za amandma, naj glasuje! (24 poslancev glasuje za.) Proti? (14 poslancev.) Vzdržani? (13 poslancev.)

Amandma ni sprejet.

Sledi glasovanje o amandmaju delegatov občin k 4. členu, naj bi se 9. točka 4. člena brisala. Kakšna so stališča do teh amandmajev?

Janez Zajc (sekretar zbora): Odbor se ne strinja, zakonodajno-pravna komisija tudi ne in ravno tako ne izvršni svet.

Predsednik Miran Goslar: Kdor je za amandma delegatov občin k 4. členu, naj glasuje! (6 poslancev glasuje za.) Kdo je proti? (22 poslancev.) Kdo se je vzdržal? (27 poslancev.)

Amandma ni sprejet.

Še amandma zasedanja delegatov občin k 19. členu. Kdor je za, naj glasuje! (29 poslancev glasuje za.) Kdo je proti? (7 poslancev.) Kdo se je vzdržal? (15 poslancev.)

Ugotavljam, da je amandma k 19. členu sprejet.

Glasujemo o predlogu zakona o davku na promet nepremičnin v celoti. Kdor je za, naj glasuje! (50 poslancev glasuje za.) Kdo je proti? (Nihče.) Kdo se je vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zakon sprejet.

Prehajamo na 9. točko dnevnega reda, na predlog zakona o republiškem davku na promet kmetijskih zemljišč, ki se pridobivajo v nekmetijske namene.

Predlagatelj je izvršni svet. Predlog zakona je izdelan na podlagi pripomb odbora in zakonodajno-pravne komisije k prejšnjemu zakonu. Izvršni svet predlaga skrajšani postopek, ker gre za sklop vseh zakonskih predpisov o zemljiščih. Mislim, da ni ugovorov glede skrajšanega postopka. (Ni pripomb.) Torej obravnavamo zakon v zadnji fazi, kot predlog zakona. Imamo poročilo odbora za finance in proračun in zakonodajno-pravne komisije ter amandmaje zasedanja delegatov občin in amandma izvršnega sveta.

Kdo želi razpravljati? Rado Pušenjak ima besedo.

Rado Pušenjak: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši! Menim, da gre za enega izmed najpomembnejših zakonov, ki so bili predloženi v zadnjih letih in katerega cilj je dvig kmetijstva. Treba je računati s tem, da bo treba vendarle v Sloveniji vlagati precejšnja sredstva, da bi se lahko Slovenija kolikor toliko osamosvojila na področju kmetijske proizvodnje. Vsi, ki smo

poslanci na kmetijskih področjih, vemo, kakšne težave je imela Slovenija zlasti lani, pa tudi letos, z dobavo koruze. Dalje vemo to, da bodo prevozni stroški vedno večji in da je tudi iz tega razloga treba težiti za tem, da se naša republika glede proizvodnje kmetijskih pridelkov osamosvoji.

Stroški, povezani s komasacijo in arondacijo, so ogromni. Geodetska dela, ki so seveda pogoj za komasacijo ali arondacijo, so draga. Vemo tudi, da imamo v Sloveniji okrog 100 ha zemljišč, ki jih poplavlja voda in ki bi bila vendarle primerna, da jih usposobimo. Računati pa je treba s tem, da sredstev za te velike potrebe ne bomo dobili izključno od kmetijstva in da bo treba iskati neko tako možnost, kot je sedaj predlagana. O tem smo se menili že nekaj let. Že nekaj let ugotavljamo, da ne bo mogoče izvesti melioracije v Sloveniji, dokler ne bo intervencijskih sredstev za hitrejše reševanje tega problema. Menim, da je treba kljub pomislekom ta zakon sprejeti in s tem omogočiti, da se ta sredstva začno čimprej zbirati v centru, ne pa po občinah, kot pravijo delegati občin. To ni nič. Potem zakona ne potrebujemo. Mislim, da je v interesu slovenskih mest, da se kmetijstvo čimbolj razvija in da kmet ostane na svoji zemlji. Zato mu pomagajmo s tem, da sprejememo predloženi zakon.

Predsednik Miran Goslar: Še kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.)

Prehajamo na glasovanje. Amandmaji zakonodajno-pravne komisije k 1. členu so identični z amandmaji izvršnega sveta k 1. in 1. a členu. Glasujemo o amandmajih zakonodajno-pravne komisije k 1. členu, k 1. a členu, k 4. in 6. členu.

Kdor je za te amandmaje, naj glasuje! (54 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Dva poslanca.)

Amandmaji so sprejeti.

Sledi glasovanje o amandmajih zasedanja delegatov občin. Tovariš Milovan Zidar ima besedo.

Milovan Zidar: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Postavlja se dilema, ali občinski ali republiški davek. Predlog zakona sloni na tem, da je to republiški davek. To pa zato, ker je prelivanje sredstev nujno. Osnovna ideja tega zakona je namreč večja rodovitnost. Če bi denar razdelili med občine, bi zakon zgubil svojo veljavo in postal brezpredmeten. To je vsebinski razlog, formalno pa je vprašljivo, ali lahko občini predpišemo davek in ga namensko opredelimo. Samo v to se jaz ne spuščam. Cela filozofija tega zakona sloni na tem, da dobimo sklad za obnovo kmetijskih zemljišč republike, ker je reprodukcija rodovitnostnega potenciala nacionalno ekonomska domena, kot je tudi odgovornost za prehrabeno bilanco stvar republik. Druga alternativa je centralno planski odnos izven republike. Smisel tega je agrarna operacija, to se pravi sanacija agrarnoposestniške strukture za geodetske operate in za hidromelioracijo in pa za lastninsko premeno kmetijskih zemljišč v smislu intenzivnejše rabe. To je osnovni smoter tega zakona. Zaradi tega vas prosim, da imate pri glasovanju to pred seboj.

Predsednik Miran Goslar: Še kdo?

Milovan Zidar (iz klopi): Pozabil sem povedati, da sem proti amandmaju zasedanja delegatov.

Predsednik Miran Goslar: To izhaja iz tvoje razprave. Tudi odbor za finance in proračun je proti amandmaju delegatov občin.

Kaj pravi zakonodajno-pravna komisija?

Janko Cesnik: Razpravljali smo o takšnem predlogu zakona, kot ga je predložil predlagatelj, to se pravi, da je to dohodek republike. Če bi bil to dohodek občine, je treba celotno zadevo bistveno drugače postaviti in tudi stopnja ne more biti določena v republiškem zakonu, ker po ustavnih amandmajih vsaka občina samostojno določa stopnjo. Zato smo proti amandmaju zasedanja delegatov občin.

Predsednik Miran Goslar: Glasovali bomo o amandmaju zasedanja delegatov občin k naslovu zakona, k 1. odstavku prvega člena in k 2. odstavku 3. člena. Kdor je za amandma, naj glasuje! (6 poslancev glasuje za.) Je kdo proti (38 poslancev glasuje proti.) Se je kdo vzdržal? (11 poslancev.)

Amandma ni sprejet.

S tem so amandmaji izčrpani, zato lahko glasujemo o predlogu zakona v celoti. Kdor je za, naj glasuje! (33 poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (5 poslancev.) Se je kdo vzdržal? (9 poslancev.)

Zakon je sprejet.

Prosili so me, da bi točko 10 pomaknili naprej, zato gremo na 13. točko dnevnega reda, to je na predlog zakona o odvetništvu in drugi pravni pomoči.

Predlagatelj je izvršni svet. Predlog zakona so obravnavali odbor za družbenopolitični sistem in notranjo politiko, zakonodajno-pravna komisija in komisija za pravosodje. Komisiji in odbor so dali pismena poročila. Imamo še amandmaje skupščine občine Kamnik in republiškega sveta zveze sindikatov Slovenije. Predstavniki odvetniške zbornice in občine Kamnik je bil vabljen na sejo. Kdo želi razpravljati? Dr. Jože Brilej ima besedo.

Dr. Jože Brilej: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Komisija skupščine za pravosodje je o predlogu zakona o odvetništvu in drugi pravni pomoči razpravljala na seji 11. januarja 1972 in tedaj soglašala z zakonskim predlogom v celoti, kot je razvidno iz poročila, ki ste ga prejeli 12. januarja. Komisija je obravnavala tudi predlog republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije za dopolnitev 35. člena zakonskega predloga in amandmaja skupščine občine Kamnik za spremembo istega člena. Komisija se je tedaj izrekla tako proti predlogu republiškega sveta zveze sindikatov kot tudi proti amandmaju skupščine občine Kamnik, kar je razvidno iz omenjenega poročila komisije.

Iz dodatnega poročila k navedenemu zakonskemu predlogu, ki ste ga prejeli danes na klop, je razvidno, da je komisija za pravosodje na včerajšnji seji ponovno obravnavala zakonski predlog, predvsem glede na dva vsebinska amandmaja, ki ju je pred tem sprejela zakonodajno-pravna komisija in ki smiselno povzemata prejšnji predlog republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije in amandmaja skupščine občine Kamnik. Komisija je tudi pri obravnavi teh amandmajev vztrajala na stališču, naj bo neodvisno in samostojno odvetništvo osnova sistema pravne pomoči kot družbene službe, ki naj zagotavlja delovnim ljudem in občanom, pa tudi organizacijam združenega dela in drugim organizacijam učinkovito, kvalitetno pravno pomoč. Zaradi tega je bila komisija mnenja, da ne bi bila primerna odstopanja od systemske ureditve

pravne pomoči, kot jo predvideva predlagani zakon, tembolj, ker se je skupščina SR Slovenije vedno dosledno zavzemala za takšno rešitev. V zvezi s tem naj omenim, da je že prejšnji organizacijsko-politični zbor skupščine SR Slovenije sprejel stališče, naj bo neodvisno in samostojno odvetništvo, ki naj daje ustrezni specializaciji najbolj kvalitetno in popolno pravno pomoč, na vseh področjih osnova sistema pravne pomoči kot družbene službe, kot je to določeno v ustavi.

Družbenopolitičnim skupnostim pa je bilo ob isti priliki s strani organizacijsko-političnega zbora priporočeno, da naj zagotovijo materialne in druge pogoje za organiziranje službe pravne pomoči, pri čemer naj zlasti podpirajo ustanavljanje odvetniških pisarn. Pristojna telesa skupščine SR Slovenije so zastopala takšno stališče tudi pozneje, tako da so bila ta stališča v načelu sprejeta in formulirana v takratnem zveznem zakonu o odvetništvu in drugi pravni pomoči.

Zaradi vsega tega meni komisija za pravosodje, da bi odstopanje od navedenih načel slabilo koncept zakona, katerega predlog danes obravnavamo in ki temelji na izhodišču, da je odvetništvo samostojna družbena služba. Komisija zaradi tega meni, da amandma zakonodajno-pravne komisije ni sprejemljiv v predloženi obliki in vsebini. Po drugi strani pa je komisija temeljito proučila rezultate ankete, ki jo je izvedel republiški sekretariat za pravosodje in občo upravo glede stanja na področju služb pravne pomoči pri posameznih občinah. Na podlagi omenjene ankete in prikaza o številu odvetnikov v občinah, ki ga je tudi predložil republiški sekretariat za pravosodje in občo upravo, je razvidno, da v 17 občinah ni nobenega odvetnika, da je v 16 občinah samo po en odvetnik in da ni nobenega odvetnika na sedežu 5 občinskih sodišč. To dejstvo pa nedvomno kaže, da delovni ljudje in občani v skoraj polovici slovenskih občin ne morejo dobiti kvalitetne in učinkovite pravne pomoči prek odvetnika in je tudi ne bodo mogli dobiti vse dotlej, dokler ne bo v teh občinah delovalo zadostno število odvetnikov.

Zaradi takega stanja je bila komisija mnenja, da bi bilo primerno z zakonom določiti, da v tej prehodni dobi lahko dajejo občanom polnopravno pomoč z zastopanjem vred tudi diplomirani pravniki v občinskih službah pravne pomoči, ki sicer ne izpolnjujejo pogojev iz 20. člena tega zakona. Seveda pa tako prehodno določilo ne bi smelo občinskih skupščin osvobajati dolžnosti, da bi se zavemale za to, da tudi v teh občinah razvijajo družbeno službo odvetništva. To bo toliko lažje tistim občinskim skupščinam, v okviru katerih dajejo posebne občinske službe pravne pomoči in katerih delavci v službi pravne pomoči že tako izpolnjujejo zakonite pogoje za pridobitev pravice do vpisa v seznam odvetnikov v odvetniški zbornici.

Zaradi tega komisija za pravosodje predlaga amandma, kot je razviden iz dodatnega poročila, da se v poglavju o prehodnih in končnih določbah vnese nov člen, ki smiselno enako rešuje to vprašanje kot amandma zakonodajno-pravne komisije, le da komisija za pravosodje predlaga to kot prehodno rešitev, medtem ko bi bila po predlogu zakonodajno-pravne komisije takšna rešitev vgrajena v sistem, čeprav gre le za rešitev problemov, ki so posledica sedanje še ne dovolj razvite družbene službe odvetništva. Kar zadeva službe pravne pomoči, ki jih ustanavljajo sindikalne organizacije, pa je komisija mnenja, da imajo delavci, ki opravljajo službo pravne pomoči, pri sindikatu pravico zastopati delavca pri uveljavljanju pravic iz medsebojnih delovnih razmerij, socialnega zavarovanja in stanovanjskih vprašanj že sedaj na osnovi člena 16 temelj-

nega zakona o delovnih razmerjih. Kljub temu je po mnenju komisije primerno, da se ta pravica ponovi v tem zakonu, ki ureja pravno pomoč. Komisija hkrati meni, da je prav, da so tudi ti delavci v službi pravne pomoči pri sindikatih pri svojem delu v zvezi z zastopanjem dolžni upoštevati določbe tega zakona in kodeksa odvetniške etike ter da so tudi disciplinsko odgovorni. Zaradi tega komisija predlaga, da zbor sprejme amandma k drugemu odstavku 35. člena, kot je predlagan v dodatnem poročilu.

Predsednik Miran Goslar: Bojan Škrk.

Bojan Škrk: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Skupščini je predložen v sprejem prvi slovenski zakon o odvetništvu. To področje je bilo namreč doslej v pristojnosti zvezne zakonodaje. Predloženi zakon je kot del novega pravosodnega sistema grajen na izhodišču, sprejetem v tej skupščini, da je odvetništvo kot samostojna družbena služba osnovna oblika pravne pomoči, ki naj s svojim delom posredno sodeluje pri zagotavljanju ustavnosti in zakonitosti. S tem svojim delom ta služba aktivno sodeluje pri utrjevanju pravne varnosti občanov in organizacij v medsebojnih razmerjih in v razmerjih do družbenih organov in organizacij ter pri samoupravnem urejanju medsebojnih odnosov.

Zakonski predlog ureja izvirno v skladu z zadnjimi republiškiimi ustavnimi amandmaji celotno področje odvetništva, kolikor ga ne prepušča avtonomni samoupravni ureditvi. Naloge, ki jih zakon nalaga odvetništvu, zahtevajo, da se odvetništvo kot družbena služba oblikuje kot samostojna in neodvisna služba, ki je samoupravno organizirana in v kateri je možno združeno delo odvetnikov. Izvajanje odvetništva ni namreč le samostojen intelektualen poklic, ampak družbena služba kot del pravosodnega sistema. Značaj odvetništva kot družbene službe poudarja zakon tako, da predvideva obveznosti tako družbene skupnosti kot tudi garancije odvetnikom kot nosilcev te službe.

Skrb družbe za urejanje položaja odvetništva se kaže z ustreznim normativnim urejanjem vloge in položaja odvetnikov, z urejanjem socialnega zavarovanja in obdavčitve odvetnikov, s skrbjo občin za zagotavljanje pogojev za njihovo delo, poslovnih in stanovanjskih prostorov, štipendiranja študentov in financiranja odvetniških pripravnikov. S svoje strani pa je odvetništvo po svojih samoupravnih organizacijah dolžno predstavniškim organom poročati ne samo o svojem delu, ampak tudi o problematiki, ki jo odvetniki srečujejo pri svojem delu. Ta zakon vzpostavlja te odnose na vseh nivojih organiziranega delovanja odvetnikov.

Zakon terja od odvetnikov tudi ustrezno strokovnost in jim nalaga obveznost, da dajejo pravno pomoč vsem strankam. Izjeme od tega načela so v zakonu posebej našteje. Odvetniška zbornica kot samoupravna organizacija odvetnikov skrbi za izvajanje kodeksa odvetniške etike in ukrepa v primerih kršitev. Odvetnikom pa je dana možnost, da se zaradi izgube pravice opravljanja odvetništva kot disciplinske kazni pritožijo na poseben senat vrhovnega sodišča republike Slovenije.

Razen odvetništva ureja predloženi zakon tudi druge oblike pravne pomoči. Prav glede teh določb je bilo predloženih več amandmajev, ki težijo za tem, da bi se razen odvetnikom omogočilo zastopanje strank tudi delavcem v službah pravne pomoči, ki jih organizirajo občine oziroma sindikati.

Izvršni svet v načelu sprejema pobudo republiškega sveta zveze sindikatov, izraženo v amandmaju komisije za pravosodje in zakonodajno-pravne komisije. Čeprav imajo sindikalne organizacije po 16. členu temeljnega zakona o delovnih razmerjih pravico zastopati delavce v postopkih za urejanje njihovih pravic iz delovnih razmerjih, je primerno tudi v tem zakonu določiti pravico zastopanja delavcev v službah pravne pomoči sindikatov, zlasti še, ker se s tem zakonom določijo tudi strokovni pogoji za to zastopanje. Izvršni svet vztraja pri stališču, da ni mogoče oblikovati v odvetništvu vzporedne službe pravne pomoči, zato odklanja amandma skupščine občine Kamnik.

Smisel predlaganega amandmaja je v tem, da se službam pravne pomoči, ki jih ustanavljajo družbenopolitične skupnosti, praktično omogoči enak status, kot ga imajo odvetniki, to se pravi, da bi tudi služba pravne pomoči imela pravico zastopanja strank pred sodišči, s čimer bi služba pravne pomoči postala svojevrstna poklicna uradniška advokatura. Delavci v tako postavljeni službi pravne pomoči bi bili predvsem odgovorni organu ali organizaciji, ki je službo ustanovila in jo tudi financirala, ne pa v prvi vrsti strankam, ki jim dajejo pravno pomoč. Amandma skupščine občine Kamnik je nespreamljiv tudi zato, ker je v nasprotju s temeljnim načelom, ki izhaja iz drugega odstavka 67. člena zvezne ustave, naj bo nosilec pravne pomoči v Jugoslaviji samostojno odvetništvo kot družbena služba. To načelo je bilo osvojeno v vseh dosedanjih razpravah o odvetništvu in skupščinskih telesih te skupščine, pa tudi v doslej veljavnem zveznem splošnem zakonu o odvetništvu in drugi pravni pomoči.

Tovarišice in tovariši poslanci! Spričo pomanjkanja odvetnikov na nekaterih območjih naše republike pa izvršni svet ne bi nasprotoval, da se začasno in kot izjemna ter prehodna ureditev dopusti možnost zastopanja občanov delavcem v službah pravne pomoči, ki jih organizirajo občinske skupščine na določenih območjih, kot to predvideva amandma komisije za pravosodje, po katerem je začasnost te rešitve poudarjena tudi s tem, da je ta določba vključena med prehodne določbe tega zakona. Prav tako sprejema izvršni svet tudi vse ostale amandmaje, ki jih je dala zakonodajno-pravna komisija.

Predsednik Miran Goslar: Kdo še želi besedo? Martin Košir.

Martin Košir: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši! Sklicujem se na poročilo in na dodatno poročilo odbora za družbenopolitični sistem in notranjo politiko, vendar bi ob tej priložnosti poudaril še nekatere, ki so se pokazale danes pri posvetu članov odbora o amandmajih komisije za pravosodje.

Naš odbor je bil posebej zainteresiran za predloženi zakon in se je ukvarjal z idejo, kako sistemsko in načelno utrditi pravno službo kot posebno družbeno službo v obliki odvetništva kot osnovne oblike pravne pomoči. Iskali smo seveda tudi možnost ustrezne rešitve glede vloge in položaja služb pravne pomoči, ki jih organizirajo občinske skupščine na svojem območju.

Ko je odbor razpravljal o predloženih amandmajih skupščine občine Kamnik in zveze sindikatov, ni sprejel amandmajev in se je načeloma strinjal, da je treba izhajati iz načela čistosti sistema dajanja pravne pomoči v smislu bolj organiziranosti služb odvetništva kot posebne družbene službe. Glede na to in na situacijo, kakršna je na področju kadrov tako v odvetništvu kot na drugih področjih, je sprejel amandma komisije za pravosodje, še zlasti zato, ker je amandma vgrajen v prehodne in končne določbe, kar posebej poudarja za-

časnost te rešitve. Hkrati odbor opozarja in poudarja, da bi bilo treba na ustrezen način vplivati tudi na občinske skupščine, da se nekoliko bolj zavzemajo za hitrejše reševanje tako kadrovskih kot seveda tudi drugih materialnih pogojev za delo služb pravne pomoči.

Predsednik Miran Goslar: Janko Česnik ima besedo.

Janko Česnik: Zakonodajno-pravna komisija je svoje amandmaje sprejela pod vtisom dejanskega stanja, da je pač 16 občin, kjer ni nobenega odvetnika, in nekaj občin, kjer je samo po en odvetnik, in 9 občinskih sodišč, kjer tudi ne posluje noben odvetnik. Ob takšnih podatkih se mora človek zamisliti, če nekoliko globlje pozna te zadeve ali če ve, da je občan nujno potreben pravne pomoči in se v res nujnih primerih nima kam zateči, razen v velika mesta, kot sta Ljubljana in Maribor. Treba je še povedati, da večina odvetnikov živi v Ljubljani in v Mariboru. Zaradi takega stanja — ne da bi hoteli rušiti osnovni koncept advokature, kakor je pri nas postavljena in s katero se vsi strinjamo — smo sprejeli amandmaja izrecno kot prehodno obliko, dokler se to stanje ne popravi. Tudi v analizi, ki jo je sestavila komisija za pravosodje, se namreč kot eden izmed vzrokov za počasno reševanje vlog na sodišču in delovanje sodišč našteva občutno pomanjkanje odvetnikov oziroma smiselno zastopanje strank. To seveda pomeni, da do tega problema ne moremo biti neobčutljivi in da moramo kljub temu, da se vsi strinjamo, da je odvetništvo temeljna oblika dajanja pravne pomoči, težiti k temu, da mobiliziramo tudi druge ljudi, druge strokovne moči, ki iz najrazličnejših razlogov pač nočejo v odvetništvo, imajo pa vse pogoje za pridobitev odvetniškega poklica. V celoti se strinjamo z amandmaji komisije za pravosodje, ker bistveno ne odstopajo od naših zamisli.

Predsednik Miran Goslar: To pomeni, tovariš Česnik, da formalno umikaš amandmaje k 35. in 37. členu? (Da.) Mislim, da smo vsi zelo veseli, da so pravniki dosegli soglasje glede teh vprašanj in s tem bistveno olajšali posel.

Še kdo želi razpravljati? Besedo ima predstavnica Zveze sindikatov Slovenije, Marta Urbančič.

Marta Urbančič: V sindikatih menimo, da se spredlogom zakona v sedanji vsebini ne moremo strinjati, ker bi bilo naše delo brez služb pravne pomoči pomanjkljivo, ker ne bi mogli izpolnjevati vseh nalog, ki jih sindikatom nalagajo ustavni in zakonski predpisi. Ne moremo se strinjati z ugotovitvami, da je temeljna oblika pomoči lahko le odvetništvo, medtem ko naj bi imele druge oblike pravne pomoči le dopolnilno vlogo. Slišijo se ugovori, da imajo sindikati že tako možnost, da v smislu predpisov o delovnih razmerjih opravljajo funkcijo zastopnika delavcev tudi v posameznih primerih itd. Vendarle ti predpisi pomenijo, da je to le izjemna možnost, da je za vsak posamezen primer potrebno posamično pooblastilo sindikalnega foruma, skratka, če ne bi sprejeli sindikalnega amandmaja k temu zakonu, bi to pomenilo, da delavci v sindikalno pravnih službah kljub temu, da imajo vse strokovne kvalifikacije, niso pravi advokati in zato ne morejo zastopati delavcev.

Tovariši poslanci! Pričakujemo, da boste z razumevanjem sprejeli ta stališča in tudi amandma, ki ga je predlagala zakonodajno-pravna komisija, ki je enak našemu predlogu, kajti na žalost kljub ustavnemu amandmaju XXXI

nimamo pravice sami predlagati tega amandmaja. S sprejetjem našega predloga boste omogočili, da tudi v primerih, ko na področju delovnih razmerij, stanovanjskih razmerij, zvezanih z delovnimi razmerji na področju socialnega zavarovanja, zaščita delavca, kadar pride v stisko, ne bo odvisna od njegovih denarnih možnosti, ampak od njegove sindikalne organizacije. Nedvomno misli zasebni odvetnik predvsem na zaslužke, mi pa mislimo, da v teh izredno težkih stvareh delavec ne bi smel biti odvisen od svoje finančne zmožnosti.

Predsednik Miran Goslar: Tovarišica Urbančičeva, vaš poziv, da bi podprli amandma zakonodajno-pravne komisije, ni več aktualen, ker ga je tovariš Česnik umaknil. Na glasovanje pa bom dal vaš amandma, čeprav sindikat formalno ne more dajati amandmajev.

Še kdo želi besedo? Besedo ima tovariš Niko Belopavlovič, predstavnik odvetniške zbornice.

Niko Belopavlovič: Tovarišice in tovariši poslanci! K besedi sem se priglasil kot predstavnik odvetniške zbornice ne zaradi tega, da bi obširno razpravljali ali celo polemiziral o zakonu. Prišel sem vas v imenu odvetniške zbornice pozdravit in se vam zahvalit za trud in skrb, da se uredijo vprašanja odvetništva v naši republiki. Ugotovimo lahko samo to, da se lahko zahvalimo ne samo vašemu zboru, temveč še posebej našemu republiškemu sekretariatu za pravosodje in občo upravo, dosedanjemu sekretarju dr. Damjanu, in sedanjemu sekretarju tovarišu Škrku za izredno in posebno razumevanje problematike odvetništva v naši republiki. Lahko zatrdim, da se je mogoče ravno pri pripravi tega zakona pokazalo popolno razumevanje družbenopolitičnih in izvršilnih organov na eni strani in na drugi strani samostojne družbene službe, to je odvetništva. O načelih, vgrajenih v ta zakon, so že več let razpravljali različni skupščinski organi, zato so vsem jasna. Res je, da je z nekaterimi amandmaji prišlo do manjših odstopanj, vendar jih odvetniška zbornica sprejema, ker meni, da je sistem v zakonu zagotovljen, da so načela zagotovljena, da so načela, ki jih vsebuje naš zakon, služila celo drugim republikam pri sprejemanju zakonov. Lahko vam povem tudi to, da se celo posamezne advokature vzhoda in zahoda prek Zveze odvetniških zbornic zanimajo za našo ureditev odvetništva, tako da je zakon v predloženi obliki sprejemljiv tudi za odvetniško zbornico Slovenije.

Rad bi vam povedal, da družbenopolitične skupnosti včasih še vedno gledajo na advokaturu kot na zasebniško dejavnost, je pa advokatura kot samostojna družbena služba našla svoje mesto tako v ustavi pa tudi v praktičnem življenju in se hitro vrača v naš družbenopolitični in predvsem samoupravni sistem. Lahko vam zagotovim, da je tudi kadrovsko odvetništvo v Sloveniji tako organizirano, da bi se po njem lahko zgledovala marsikatera družbena služba.

Ne bi vas dalj časa zadrževal. Zagotavljam vam v imenu odvetniške zbornice, da bomo skrbeli za to, da bo odvetništvo v prihodnje z vsemi ostalimi pristojnimi organi skrbelo za ustavnost in zakonitost in za zaščito pravic in svoboščin državljanov in pravnih oseb.

Predsednik Miran Goslar: Še kdo želi besedo? Viktor Seitzl.

Viktor Seitzl: Tovarišice in tovariši poslanci! Mislim, da glede na vlogo sindikatov ne kaže podcenjevati predloga zakonodajno-pravne komisije

in sindikatov. Kar zadeva to vprašanje, moramo namreč priznati, da še v mnogih primerih in v velikem obsegu, čeprav gre marsikomu to težko z jezika, odločajo v imenu in na račun neposrednih proizvajalcev tisti, ki niso neposredni proizvajalci. Marsikdaj se zgodi, da sindikat zastopa vprašanja, ki sploh ne spadajo v njegovo pristojnost. Lahko bi rekli, da gre le za zelo poceni nabiranje glasov. Naštejem lahko več primerov: sindikalna organizacija npr. zelo demagoško reče, da je 500 starih dinarjev dodatnih stroškov za vodo na družino socialni problem, seveda pa je ni tam, kjer mora sindikalna organizacija zaščititi elementarne interese delovnega razreda. To se človeku upira in mislim, da bi morali predvsem zaradi takih in podobnih primerov podpreti ta amandma. Zato prosim tovariša predsednika, da da amandma sindikatov na glasovanje in da ga izglasujemo vsaj kot začasno zagotovitev varstva interesov delavcev prek sindikalnih organizacij, dokler se ta služba ne bo toliko okrepila, da bi pokrila celotno območje Slovenije in da bo tudi služba odvetništva dostopna proizvajalcem na vseh področjih, kjer pač živijo in kjer to pomoč potrebujejo.

Predsednik Miran Goslar: Tovariš Seidl, mislim, da se ti ni treba toliko mučiti s tem predlogom. Če si prebral amandma komisije za pravosodje k 35. členu, ki ga izvršni svet podpira, si videl, da je praktično identičen z amandmajem, ki ga daje sindikat, tako da ni nobenih posebnih problemov v zvezi s tem.

Želi še kdo besedo? (Nihče.) Torej glasujmo! Najprej bomo glasovali o amandmajih skupščine občine Kamnik. Imate jih v dopisu z dne 6. 1. 1972. Gre za amandmaje k 35. in 37. členu. Amandmaje odklanjajo predlagatelj, zakonodajno-pravna komisija in odbor. Kdor je za amandmaje skupščine občine Kamnik, naj glasuje! (4 poslanci.) Kdo je proti? (32 poslancev.) Kdo se je vzdržal? (13 poslancev.)

Ugotavljam, da amandmaji skupščine občine Kamnik niso sprejeti.

Sledi glasovanje o amandmaju republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije. Kdor je za, naj glasuje! (28 poslancev.) Kdo je proti? (13 poslancev.) Kdo se je vzdržal? (10 poslancev.)

Ugotavljam, da je amandma sprejet.

S tem odpade glasovanje o amandmaju komisije za pravosodje k temu členu. Amandma sindikatov je samo prvi del amandmaja komisije za pravosodje in se smiselno pokriva. Drugi del amandmaja pa po mojem koristno dopolnjuje prvi del in se v bistvu ne razlikuje od amandmaja sindikata, tako da sta ta dva odstavka logična celota.

Bojan Škrk ima besedo.

Bojan Škrk: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Hotel bi vas samo obvestiti, da so predstavniki sindikatov, ki so sodelovali v skupščinskih telesih, to je v zakonodajno-pravni komisiji in v komisiji za pravosodje, sprejeli te dopolnitve kot koristne. Sedaj sicer formalno takšen njihov amandma ni bil dopolnjen, zdi pa se mi, da prihaja tu do nekega nesporazuma in bi morali glasovati le o amandmaju, ki ga je dala komisija za pravosodje, v katerem je povzet celoten amandma, ki ga predlagajo sindikati.

Predsednik Miran Goslar: Tovariš Škrk, strinjam se s tem in sem na to poslance še posebej opozoril, vendar so drugače glasovali. Običaj pa je, da se dajo najbolj sporni amandmaji najprej na glasovanje. Če bi bil amandma

sindikatoz zavrnjen in potem sprejet predlog komisije za pravosodje, bi bila stvar rešena tudi v smislu predloga sindikatov. Vendar je glasovanje drugače potekalo. Glasovanje lahko ponovimo, moramo pa ugotoviti, da ni umaknil tega amandmaja.

Tovarišica Marta Urbančič.

Marta Urbančič: Smiselno se naš amandma pokriva z amandmajem komisije za pravosodje, zato ga umikam.

Predsednik Miran Goslar: Potem vas moram vprašati, ali se strinjate s tem, da anuliramo glasovanje o amandmaju, ki ga imate? Ugotavljam, da se strinjate.

Sedaj lahko glasujemo o amandmajih komisije za pravosodje k 35. členu in da se doda v poglavju »Prehodne in končne določbe« nov 38. člen. Kdor je za, naj glasuje! (50 poslancev glasuje za.) Proti? (3 poslanci.) Vzdržani? (2 poslanca.)

Amandma komisije za pravosodje k 35. členu in nov 38. člen sta sprejeta.

Sledi glasovanje o amandmajih zakonodajno-pravne komisije. Teh je več. Ne bom jih našteval, ker izhajajo iz poročila zakonodajno-pravne komisije. Glasujemo o vseh amandmajih, razen k 35. ni 37. a členu, ki jih je predstavnik umaknil. Kdor je za amandmaje zakonodajno-pravne komisije, naj glasuje! (51 poslancev glasuje za.) Proti? (2 poslanca.) Vzdržani? (3 poslanci.) Amandmaji so sprejeti.

O amandmaju odbora za družbenopolitični sistem in notranjo politiko k 20. členu ni potrebno glasovati, ker smo to izglasovali že z amandmaji zakonodajno-pravne komisije.

Glasujemo o predlogu zakona v celoti. Kdor je za, naj glasuje! (50 poslancev glasuje za.) Proti? (1 poslanec.) Vzdržanih? (1 poslanec.)

Zakon je sprejet.

Prehajamo na 10. točko dnevnega reda, to je predlog zakona o udeležbi federacije pri financiranju izvoznih poslov.

Predlog je predložil skupščini zvezni izvršni svet s prošnjo, da v smislu 4. točke XXXIV. amandmaja k ustavi SFRJ izdamo ustrezen akt o soglasju za sprejem omenjenega zakona.

Odbor za finance in proračun in odbor za proizvodnjo in blagovni promet sta obravnavala predlog zakona. Skupno poročilo ste prejeli.

V smislu 175. člena poslovnika je bilo gradivo poslano izvršnemu svetu in smo dobili tudi pismeno poročilo izvršnega sveta o tej zadevi.

Ivan Kreft: Tovarišice in tovariši poslanci! V stabilizacijskih naporih ne bi smele gospodarske organizacije, ki se ukvarjajo z izvozom, pričakovati in niti ne pričakujejo nekaj takega, kar se predvideva v predlogu zveznega zakona o udeležbi federacije pri financiranju zavarovanja izvoznih poslov.

Določen rizik pri izvozu mora biti na vsak način zavarovan. Kljub največji poslovnosti lahko nepričakovano nastanejo motnje na zunanjem tržišču, ki povzročajo gospodarski organizaciji izgubo, zato je nujno, da se nešpekulativni izvozni posli zavarujejo.

Zavarovalni skladi pa naj ne bi pokrivali izgub, ki jih povzroča nesolidno poslovanje. O nesolidni medsebojni konkurenci naših izvoznih organizacij na

zunanjem trgu smo slišali že toliko, da mi je nerazumljivo, da v predlogu zakona ni predvideno nobeno razlikovanje med solidnimi in nesolidnimi gospodarskimi organizacijami in njihovim poslovanjem.

Ce bi nekatera določila sprejeli v smislu predloga zakona, bi dali nesolidnim izvoznikom možnost, da se zapletejo brez lastnega rizika v najrazličnejše špekulacije, to je tudi v take, za katere je vnaprej jasno, da ne morejo uspeti. Se več: Nekatera določila so takšna, da jih je mogoče uporabiti tudi retroaktivno, torej za posle, ki niso bili uspešni v preteklosti. Za takšne posle iz preteklosti, ki poleg tega nimajo nobene zveze z normalnim poslovnim rizikom, določbe zakona nikakor ne bi smele veljati, ker bi še bolj zavrle stabilizacijo našega gospodarstva.

Sprejem zakona v sedANJI obliki bi koristil predvsem gospodarskim organizacijam, ki so že doslej v veliki meri izkoriščale družbeno pomoč za kritje izgub pri izvoznih poslih in ni v skladu z našo stabilizacijsko politiko, zato ne bi smeli dati soglasja na ta predlog zakona.

Predsednik Miran Goslar: Še kdo želi besedo? Besedo ima tovariš Stojan Makovec.

Stojan Makovec: Stališča izvršnega sveta ste dobili. V celoti se strinjamo s sklepi, ki so predloženi. Imamo le majhno dopolnitev oziroma spremembo. Predlagamo, da se predlog zakona spremeni v osnutek, ne pa v predlog za izdajo, ker je bil predlog za izdajo zakona po XXXIII. amandmaju že obravnavan v septembru in oktobru v medrepubliških komitejih in zvezni skupščini.

Glede na to predlagamo, da se sklep spremeni tako, da se v 3. vrsti 2. točke namesto »kot predlog za izdajo« napiše »kot osnutek zakona« in da se v prvi vrsti 3. točke namesto »pri izdelavi predloga zakona«. Na koncu 7. točke pa naj se namesto »osnutek« napiše »predlog zakona je potrebno predložiti...«.

Bistvo vsega predloga je v tem, da se postopek prekvalificira za eno fazo višje.

Obveščam vas, da je gospodarski zbor v takšnem tekstu ta sklep že sprejel.

Predsednik Miran Goslar: Odbor se strinja s tem, kar predlaga predstavnik izvršnega sveta. Želi še kdo razpravljati? (Ne javi se nihče.) Če ne, glasujemo o predlogu sklepa! Kdor je za, naj glasuje! (51 poslancev glasuje za.) Kdo je proti? (Nihče.) Kdo se je vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog sklepa soglasno sprejet.

Sledi 11. točka dnevnega reda, to je predlog za izdajo zakona o financiranju druge etape investicijskih del na regulaciji Donave od Beograda do jugoslovansko-madžarske meje in predlog zakona.

Predlagatelj je zvezni izvršni svet, ki je skupščini SR Slovenije predložil prošnjo, da da soglasje v smislu XXXIV. amandmaja točka 4 ustavnega dopnila k ustavi SFRJ. Predlog za izdajo zakona in predlog zakona sta na skupni seji obravnavala odbora za finance in proračun republiškega in gospodarskega zbora in dala skupno poročilo, ki ste ga prejeli. Izvršni svet je tudi dal pismeno poročilo. Odbor za finance in proračun predlaga stališča k predlogu. Stališča ste prejeli. Pričenjamo z razpravo. Miloš Polič ima besedo.

Miloš Polič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Predlog za izdajo zakona ne govori niti o regulaciji Donave niti o vodnem gospodarstvu, ampak govori o vodni prometni poti, ki jo je treba po konvenciji vzdrževati. Nikjer pa ne pove, kaj smo po konvenciji dolžni napraviti mi in kaj drugi. Nimamo podatkov, kaj naj se financira, temveč je omenjena samo potreba, da se Donava regulira od Beograda do madžarske meje in govoriti o stvareh, ki so hidrotehnično nerazčističene. Vprašanje količine drobnih muljastih in peščenih delcev, ki jih nosijo Donava, Sava, Tisa, Tamiš, Morava itd., ki pa so se z zaporo djerdapskega jeza začele usedati in se v obliki grebenov pomikajo proti Beogradu, ni proučeno. Predvideva pa se, da bi se to uredilo v drugi fazi Djerdapa, ki naj bi preprečila poplave. Osebnostno se bojim, da hočejo to drugo fazo pripeljati v zvezo skozi zadnja vrata.

Ce smo lahko brez soglasij republik in brez soglasij zveze preusmerili transport železne rude v Bakar in na pristanišča na Dravi in na Donavi, potem bodo verjetno morali tudi tovarno v Linzu, železniško transportno podjetje Zagreb in bakarsko pristanišče prispevati za vzdrževanje vodne poti. Sprašujem se, ali ne dajemo soglasja k nečemu, kar nam ni jasno in ne vemo, kakšne obveznosti bodo iz tega izšle še v prihodnje. Osebnostno sem proti takšnemu konceptu, zato bom glasoval proti temu, da se da soglasje.

Predsednik Miran Goslar: Ivan Kreft ima besedo.

Ivan Kreft: Tovarišice in tovariši poslanci! Tovariš Polič je povedal že marsikaj in mislim, da ga bom lahko z nekaj podatki dopolnil.

Predlagatelj navaja, da sprejem zakona o financiranju druge etape investicijskih del na regulaciji Donave od Beograda do jugoslovansko-madžarske meje terjajo obveznosti, ki temeljijo na konvenciji o režimu plovbe na Donavi, sklenjeni leta 1948 v Beogradu. Po omenjeni konvenciji morajo vse podonavske države opraviti dela, potrebna za zagotovitev izboljšanja pogojev za plovbo na svojih sektorjih Donave po načrtu, ki ga določi donavska komisija v sodelovanju in ob soglasju držav članic. Če kakšna država ne more izpolniti obveznosti, zagotovi izvedbo del v svojo breme donavska komisija. Taka je uradna obrazložitev, ki skorajda gotovo drži.

Zakaj torej v naši skupščini sploh razpravljamo o takem zakonskem predlogu? Ali le zaradi tega, ker je potrebno formalno soglasje naše skupščine v smislu XXXIV. dopolnila k zvezni ustavi, ki smo ga sprejeli lani, medtem ko je obveznost nastala že leta 1948?

Tovarišice in tovariši poslanci! Prav je, da smo dosledni in da spoštujemo ustavno dopolnilo. Toda ker smo vedeli za obveznost že leta 1948, torej pred 24 leti, ne bi smeli pred 15 leti sprejeti zakona o vodnem sistemu kanal Donava—Tisa—Donava in se pri tem pozabiti vprašati, ali bomo imeli sredstva tudi za dela, ki izvirajo iz že omenjene starejše mednarodne konvencije o regulaciji Donave od Beograda do jugoslovansko-madžarske meje. Pozneje sprejeti zakon o kanalu Donava—Tisa—Donava je doslej terjal že milijardo novih dinarjev ali sto milijard starih dinarjev. Toda med temi 100 milijardami S din so bili v prvih letih intenzivnega investiranja dinarji, ki so bili takrat 10-krat več vredni. Če bi dinarje, ki smo jih v 15 letih potrošili za kanal Donava—Tisa—Donava, spreminjali v dolarje, bi namesto 1 milijarde N din dobili 250—300 milijonov dolarjev, kar je precej več kot 1 milijarda novih dinarjev. Kaj smo doslej s to investicijo dosegli? Vsekakor veliko manj, kot smo ob-

ljubljali v investicijskem programu, v katerem smo se na široko razpisali o velikih koristih, ki nam jih bo prinesla investicija. Tarnanje nad lansko in letošnjo sušo prav v predelih kanala Donava—Tisa—Donava dokazuje, da kljub ogromnim stroškom ni uspelo uresničiti zagotovila, da bo namakanje oziroma odvodnjavanje tako učinkovito, da bo ne glede na vremenske razmere zagotovljena na sto tisočih hektarjih nadpovprečna letina. Rezultati pa so komaj kaj boljši kot v političnih tovarnah. To nam med drugim dokazuje tudi cena koruze, ki je dražja kot pšenica, nenehno pa moramo poviševati tudi ceno sladkorni pesi in oljaricam. Da mi ne bi kdo očital, da so višje cene v korist slovenskega kmeta in naj tega vprašanja raje ne odpiramo, pojasnujem, da je bila kmalu po osvoboditvi Slovenija razglašena za nežitorodno območje, zato za melioracijo ni dobivala sredstev iz skupne blagajne, razen za melioracijo Pesnice, čeprav bi bila sedanja mesna kriza znatno milejša, če bi dali tudi kaj za melioracijo Ščavniške doline in drugih močvirnih območij naše republike.

Ponekod pa investiramo zaradi investiranja. Res je, da je donavska komisija šele leta 1960 sprejela sklepe glede načina reguliranja Donave in da je zvezni izvršni svet šele 27. maja 1964 obravnaval to mednarodno obveznost Jugoslavije iz leta 1948. Torej je dal — očitno zaradi pritiskov, ki jih je bilo vse preveč — prednost nadaljevanju gradnje kanala Donava—Tisa—Donava, ne pa investiciji, ki izvira iz mednarodnih obveznosti. Že takrat pa smo pokojnega tovariša Borisa Kraigherja zadolžili, da začne pripravljati koncept za temeljito gospodarsko in družbeno reformo. Tudi takrat smo že dobro vedeli, da vseh zveznih in drugih investicij ne bomo mogli več nadaljevati, ker denarja zanje nimamo in ga tudi nismo nikoli imeli, kar se nam z vsakim dnem bolj maščuje.

Ob selekciji bi morali seveda v prvi vrsti upoštevati investicije, ki smo jih sprejeli z mednarodnimi sporazumi ali konvencijami, med njimi tudi regulacijo Donave od Beograda do jugoslovansko-madžarske meje. Tega nismo storili niti takrat po tragični smrti Borisa Kraigherja, v smislu njegovih konceptov, temveč šele sedaj, eno leto po sprejemu ustavnih dopolnil, da bi tako prevladali nova bremena na pleča naših proizvajalcev-samoupravljalcev, kot smo storili že tolikokrat, kakor da se ne bi hoteli zavedati, da v samoupravni družbi ne smemo tako ravnati.

Mitja Gorjup v Delu dne 24. junija 1972 graja posredno tudi tako ravnanje, ko ugotavlja: »V Kropi so jasno in nedvomno opozorili jugoslovansko javnost, da se bomo od samih besed o stabilizaciji prej v njih utopili, kot pa iz nestabilnosti resnično izplavali. Odločili so se dati za stabilizacijo, za svojo lastno perspektivo tisto, kar imajo. Delo svojih rok, svoje znanje in svoje žulje.«

Ali res ne zasluži tisti, ki daje družbi vse, delo svojih rok, svoje znanje in svoje žulje, da spoštujemo tudi njegove samoupravljalске pravice. Kdo ima mimo njega pravico, da z obveznostmi obremenjuje ne le njega, temveč tudi njegove sinove in sinov sinove? Po ustavi je taka pravica dana samo proizvajalcu in nikomur drugemu, ne za minulo in ne za prihodnje delo.

Ali se zavedamo, da rušimo s takim ravnanjem samoupravno družbo?

Moj vzdržani glas naj bo skromno opozorilo, da naj se končno o vseh obveznostih ne odloča le v naglici, ampak tako, kakor smo se dogovorili in kakor določajo ustavni amandmaji.

Predsednik Miran Goslar: Prosim izvršni svet, da pojasni stališče do predloga odbora.

Tovariš Marjan Dolenc ima besedo.

Marjan Dolenc: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Svoje stališče je izvršni svet pojasnil v pismu, ki ste ga prejeli. Mnenja smo, da naj se soglasje da, obenem pa naj se dajo tudi pripombe.

Glede na osnovno usmeritev, ki izhaja iz odstavka na prvi strani spodaj, mislim, da lahko povem, da so nas vodili pri tem razmišljanju predvsem pravni razlogi. O tem je bil že govor. Donava je mednarodna pot in mi smo po mednarodni konvenciji dolžni, da jo vzdržujemo. Zaradi teh pravnih razlogov smo se odločili za tako stališče.

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima Magda Mihelič.

Magda Mihelič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Mislim, da smo člani odbora v dokaj težki situaciji. Dvakrat smo razpravljali o tem zakonu in o predlogu za izdajo zakona, ki sta bila hkrati predložena. Zavzeli smo stališča. Dobili ste tudi pismeni poročili o prvi in drugi seji. Naše stališče ni enako stališču izvršnega sveta. Ne vem, ali lahko odbor sprejme nase to, da bi zaradi kakšne pravne zapreke prišlo bodisi do nacionalnih bodisi mednarodnih nesporazumov. Želela bi, da bi mi predstavnik izvršnega sveta na to vprašanje odgovoril. Če pa gre samo za sredstva, ki jih moramo zagotoviti za plovno pot, potem odbor vztraja pri svojem stališču, naj se ta sredstva plačujejo iz proračuna, ker je to že tako predvideno in ker za to ni potreben poseben zakon. Poseben zakon je bil potreben leta 1965. Takrat je bil sprejet zvezni zakon, da se sredstva plačajo iz sredstev Jugoslovanske investicijske banke, torej iz sredstev izvenproračunske bilance federacije, če pa gredo ta sredstva iz proračuna, pa poseben zakon ni potreben.

Prosim predstavnika izvršnega sveta, da to obrazloži.

Predsednik Miran Goslar: Najbrž je bistvo prav v tem, kar je rekla tovarišica Miheličeva. Odbor se je postavil na stališče, da tak zakon ni potreben, ker se sredstva zagotavljajo iz zveznega proračuna, ki je tako in tako predmet usklajevanja med republikami. Tako kot za vsako postavko v zveznem proračunu nimamo posebnega zakona, je najbrž tudi za to ne bi bilo treba. To je po mojem logika tega dokumenta.

Se kdo želi besedo? Tovariš Marjan Dolenc.

Marjan Dolenc: Tovariš predsednik, na tvoje vprašanje sem dolžan pojasniti, da je po našem mnenju prav, da dajo republiške skupščine soglasje. Torej da gre postopek po XXXIV. amandmaju. Zato smo tudi podprli to pot in smo dali soglasje k predlogu. Mislimo, da je poteza, za katero iščemo finančno pokritje, investicijskega značaja in če je investicijskega značaja, potem mora federacija dobiti soglasje republik. To je vprašajne, o katerem smo razpravljali ob neproračunski bilanci. Takrat so bile te investicije vključene v neproračunsko bilanco. Mi smo bili močno proti, zato je bila investicija odložena. Ker je problem materialno ostal, se sedaj ponovno pojavlja. Mislimo, da v tem primeru ne gre za redno proračunsko porabo, temveč gre za investicijo, ki mora dobiti odobrenje republiških skupščin po postopku, predvidenem v XXXIV. amandmaju. Seveda za tak predlog nimamo ustreznega dokumenta. Predlagam, da to točko odložimo in se posvetujemo z odborom in

z zakonodajno-pravno komisijo ter skušamo predložiti ustrezen tekst odloka. Mislim namreč, da vsebinskih razlik ni, temveč so razlike le v formalno-pravnem pristopu.

Predsednik Miran Goslar: Prehajamo na 12. točko dnevnega reda, to je predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o šolah z italijanskim oziroma madžarskim učnim jezikom in o dvojezičnih šolah v SR Sloveniji.

Predlagatelj je izvršni svet. Predlog zakona sta obravnavala odbor za prosveto in kulturo in zakonodajno-pravna komisija. Poročilo odbora ste danes prejeli na klop. Ali želi kdo razpravljati? (Nihče.)

Dajem na glasovanje predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o šolah z italijanskim oziroma madžarskim učnim jezikom in o dvojezičnih šolah v SR Sloveniji. Kdor je za, naj glasuje! (54 poslancev glasuje za.) Kdo je proti? (Nihče.) Kdo se je vzdržal? (Nihče.)

Prehajamo na 14. točko dnevnega reda, to je na predlog zakona o overitvi podpisov, pisave in prepisov.

Predlagatelj je izvršni svet. Predlog sta obravnavala odbor za družbeno-politični sistem in notranjo politiko in zakonodajno-pravna komisija. Zavod za šolstvo je bil vabljen na sejo. Ali želi kdo razpravljati? (Nihče.)

Tu imamo amandmaje zakonodajno-pravne komisije k 15. in 20. členu. Ali se odbor z njimi strinja? (Da.) Glasujemo o amandmajih zakonodajno-pravne komisije k 15. in 20. členu. Kdor je za, naj glasuje! (48 poslancev glasuje za.) Kdo je proti? (1 poslanec.) Kdo se je vzdržal? (2 poslanca.)

Ugotavljam, da so amandmaji sprejeti.

Glasujemo o predlogu zakona o overitvi podpisov, pisave in prepisov. Kdor je za, naj glasuje! (50 poslancev glasuje za.) Kdo je proti? (Nihče.) Kdo se je vzdržal? (Nihče.)

Prehajamo na 15. točko dnevnega reda, to je predlog za izdajo zakona o semenu in sadikah.

Predlagatelj je zopet izvršni svet. Odbor za proizvodnjo in blagovni promet je dal poročilo, zakonodajno-pravna komisija pa prav tako. Ali želi kdo razpravljati? (Nihče.) Predlagam naslednji sklep:

1. Predlog za izdajo zakona o semenu in sadikah se sprejme.

2. Izvršni svet naj pripravi predlog zakona do 31. 10. 1972.

Kdor se strinja s tem predlogom, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Kdo je proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je sklep sprejet.

Prehajamo na 16. točko dnevnega reda, to je osnutek zakona o ureditvi nekaterih vprašanj družbene kontrole cen v SR Sloveniji.

Predlagatelj je izvršni svet. Odbor za družbenoekonomske odnose je dal pismeno poročilo, odbor za proizvodnjo in blagovni promet je dal mnenje, zakonodajno-pravna komisija pa poročilo. Delegati občin so dali svoja stališča. Gospodarska zbornica je dala pripombe.

Izvršni svet predlaga, da se v smislu določil 294. in 295. člena poslovnika skupščine SR Slovenije zakon obravnava kot osnutek. Se s tem strinjate?

(Da.) Pričenjam razpravo. (Ne javi se nihče.) Če ne želi nihče razpravljati, predlagam naslednji sklep:

1. Osnutek zakona o ureditvi nekaterih vprašanj družbene kontrole cen v SR Sloveniji se sprejme.

2. Predlog zakona pripravi izvršni svet.

3. Pri pripravi predloga zakona naj upošteva mnenja, stališča in pripombe, dane v poročilih, ter predloži predlog zakona, tako da ga bo mogoče obravnavati na zadnji seji republiškega zbora pred skupščinskimi počitnicami. Ali je to možno? (Da.) Kdor je za ta sklep, naj dvigne roko! (Vsi poslanci glasujejo za.) Kdo je proti? (Nihče.) Kdo se je vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog sklepa sprejet.

Sledi 17. točka dnevnega reda, to so poslanska vprašanja.

Karel Forte, podpredsednik komisije za vprašanja mednarodnih odnosov, odgovarja Ivanu Kreftu.

Karel Forte: Odgovarjam na poslansko vprašanje Ivana Krefta, poslanca republiškega zbora skupščine SR Slovenije, ki ga je postavil na 42. seji zbora dne 8. 6. 1972.

Na vprašanje, ali se je sekretariat za zunanje zadeve Jugoslavije posvetoval s komisijo ali s komerkoli v Sloveniji — razen z republiško raziskovalno skupnostjo Slovenije — glede sestave jugoslovanske delegacije za svetovno konferenco Organizacije združenih narodov o človekovem okolju v Stockholmu, daje komisija za vprašanja mednarodnih odnosov skupščine SR Slovenije naslednje pojasnilo:

1. Komisija za mednarodne odnose skupščine SRS ni bila konzultirana za sestavo delegacije za svetovno konferenco OZN o človekovem okolju. To samo po sebi ne bi bilo napak, če bi bil za sestavo delegacije konzultiran izvršni svet, ki je pristojen za te vrste vprašanj. Zato je komisija za vprašanja mednarodnih odnosov skupščine SR Slovenije zaprosila izvršni svet za informacijo in dobila naslednji odgovor:

Slovenija je več kot dve leti aktivno sodelovala v jugoslovanskem pripravljalnem komiteju za svetovno konferenco OZN o človekovem okolju in je precej pripomogla k uspešnemu delu tega komiteja in sploh našim pripravam za stockholmsko konferenco. Čeprav je bilo lani ob sestavljanju delegacije za pripravljalni sestanek svetovne konference v Pragi dogovorjeno, da bo v jugoslovanski delegaciji za svetovno konferenco v Stockholmu tudi predstavnik Slovenije, smo s presenečenjem ugotovili, da je bila jugoslovanska delegacija imenovana brez konzultiranja naše republike in da v njej razen eksperta ing. Novaka ni slovenskega predstavnika. Izvršni svet je zaradi tega odločno protestiral v zveznem sekretariatu za zunanje zadeve in v zveznem izvršnem svetu ter zahteval, da se v prihodnje vladine delegacije sestavljajo po posvetu z republikami. Naknadno nam je bilo neuradno predlagano, naj bi Slovenija vključila v jugoslovansko delegacijo svojega predstavnika, vendar kot dodatnega člana, s tem, da SR Slovenija krije vse njegove stroške, kar smo iz načelnih razlogov odklonili.

2. Komisija za vprašanja mednarodnih odnosov skupščine SR Slovenije obenem ugotavlja, da je zvezna skupščina uvedla prakso rednega konzultiranja skupščine SRS in ostalih skupščin za sestav vseh delegacij, katerih imenovanje

spada v njeno pristojnost. Torej za te vrste delegacij skupščina SR Slovenije predlaga delegate, vendar to ne pomeni, da mora biti v vsaki delegaciji obvezno tudi predstavnik SR Slovenije oziroma predstavnik vsake republike.

Predsednik Miran Goslar: Boštjan Barborič, sekretar za informacijo, odgovarja Francu Svetelju.

Boštjan Barborič: Tovarišice in tovariši poslanci!

Poslanec Franc Svetelj je postavil vprašanje:

1. Kje so vzroki, da ljubljanska televizija na svojem drugem programu še vedno daje prednosti italijanskemu programu pred programi jugoslovanskih televizijskih studijev?

2. Kdaj bodo slovenski televizijski gledalci imeli možnost neposredno spremljati večkrat zelo kvalitetne politično-informativne in druge televizijske oddaje drugih republik?

S temi vprašanji smo se obrnili na zavod RTV-Ljubljana s prošnjo, da da ustrezno pojasnilo, in dobili od direktorja televizijskega programa naslednji odgovor:

»Naš tako imenovani drugi TV program ni nič drugega kakor zasilni pretvornik na Krvavcu, ki posluje za tehnično eksperimentalne namene v zvezi z razvijanjem UHF frekvenčnega področja. Pri tem se poslužuje najbolj kvalitetnih signalov oddajnika Sljeme in Montevende. Programa ni mogoče oblikovati drugače, kot posredovati signal enega ali drugega oddajnika, ker so programske sheme različne in onemogočajo zaključeno prehajanje iz oddaje v oddajo. Pretvornik na Krvavcu oddaja vsak dan do 20.30 — (do konca dnevnika TV Zagreb) — program, ki ga prevzema od oddajnika na Sljemenu, po 21. uri pa drugi program italijanske TV, razen ob torkih, ko je v celoti program s Sljemena.

Zakaj tak izbor? Za program TV Zagreba do 20.30 smo se odločili, ker so takrat na sporedu oddaje, ki jih sicer vseh ne vidimo tudi v našem rednem TV programu. Po dnevniku pa so na zagrebškem programu predvsem take oddaje, ki so redno tudi na našem sporedu, saj so skupno nabavljene, ali pa so to oddaje jugoslovanskih televizij, ki jih tudi mi uvrščamo v naš redni TV program. Pregled sporeda TV Zagreb npr. v preteklem tednu kaže, da je šlo vsak večer za tak program, ki smo ga v Ljubljani že predvajali, ali ga pa še bomo:

Ponedeljek 12. 6. 1972. Ob 20.30 je bila na programu Odiseja miru, ki bo pri nas na sporedu julija vsako sredo ob 21.35. Ob 21. uri je bilo na sporedu Labodje jezero, pri nas bo na sporedu julija. Sreda, 14. 6. 1972: Ob 20.30 je bil feljton, film o Rabuzinu (pri nas bo na sporedu v sredo 21. t. m.). Ob 21.00 nogometna tekma, ki smo jo prenašali tudi mi. Četrtek, 15. 6.: Ob 20.30 Decameron (v Zagrebu prevzet iz našega programa). Ob 21.15: TV porota. Petek, 16. junija: Ob 20.30 Pokal pevcev (mi smo ga prenašali 90 minut kasneje). Ob 21.40 — serijski film (nabavljen skupno in bo na sporedu tudi pri nas). Sobota, 17. junija: Ob 20.30 — Monica Vitti, ob 20.50 celovečerni film Grenki riž (v kratkem na sporedu tudi pri nas). Nedelja, 18. junija: Sicer imamo vedno od 20.30 do konca skupni program, tokrat pa nismo prevzemali angleškega serijskega filma »V avtobusu« in smo raje posredovali beograjsko oddajo »Kako su se voljele dve budale«.

Ob torkih, ko je v Zagrebu na sporedu informativno-politična oddaja Stop, prenašamo samo program iz Zagreba, prav zaradi te oddaje, poleg tega pa uvrščamo posamezne odlomke še v naš redni program.

Vzeto v celoti sta se pojavili v preteklem tednu v večernem programu TV Zagreb samo dve oddaji, ki jih nismo ali jih ne bomo uvrstili v naš program. Podobno je stanje tudi druge tedne.

Prav zaradi tega, da se ne bi ponavljale oddaje v alternativnem programu, kombiniramo zagrebški in italijanski program in to ob pogojih, ko je mogoče na istem področju direktno spremljati tudi avstrijski program. S tem omogočamo gledalcem širši izbor televizijskih sporedov, vpogled ter primerjavo med sosednjimi televizijami, ki tudi sicer neposredno pokrivajo posamezna področja Slovenije. Od italijanskega programa izbiramo samo drugi program, ki je zelo soliden. Na enak način kot mi pa ga alternativno posredujejo tudi v Zagrebu, Skopju, Titogradu in sedaj tudi v Dalmaciji.

Zavedamo se, da je sedanja rešitev programske pomanjkljiva, zasilna in da predvsem ne more predstavljati našega drugega TV programa. Z ureditvijo nekaterih tehničnih problemov poskušamo sedaj doseči, da bi prek tega pretvornika lahko posredovali tudi program TV Beograd in tako nekoliko bolj kompletirati spored na UHF pretvorniku, vendar moramo pri tem opozoriti na težave, ki so posledica še ne dovolj razvitih in slabih zvez na jugoslovanski televizijski magistrali.

2. Na drugo vprašanje, kdaj bodo imeli slovenski gledalci možnost neposredno spremljati TV programe iz drugih naših republik, lahko pojasnimo naslednje:

Če je z vprašanjem mišljeno to, da bi ob našem rednem TV programu lahko izbirali tudi programe drugih republik, moramo reči, da bo to tudi v prihodnje možno samo delno, ker ima Slovenija v skrajni liniji po mednarodnem planu določene le tri TV oddajniške mreže. To pomeni, da bi bilo možno hkrati spremljati največ tri programe, če bi imeli zgrajeni še dve oddajniški mreži.

Drugo mrežo pričenjamo graditi z mednarodnimi krediti že prihodnje leto in to postopno. Daljna perspektiva hkratnih gledanj več programov pa je v direktni satelitski televiziji, ki je pa za sedaj pravno še nerešljiva.

Če pa so z vprašanjem mišljene oddaje drugih jugoslovanskih TV v našem rednem programu, moramo reči, da je naša programska politika redno vključevati vse oddaje jugoslovanskih TV, ki so širšega, jugoslovanskega pomena, prevedene v slovenščino in so kot take sestavni del našega domačega programa. Tako je na primer že nekaj tednov na našem sporedu prevedena beograjska televizijska serija Kronika vaškega pokopališča, direktno prevzemamo oddajo »Ču, češ, če,« enako mladinske oddaje v ponedeljkih, soboto in nedeljo zvečer pa je še več direktnega prenašanja, medtem ko najpomembnejše odlomke informativno-političnih oddaj drugih jugoslovanskih televizij vključujemo v naše sorodne oddaje. V kratkem bomo predvajali tudi posebne cikle informativno dokumentarne narave, kot so Odiseja miru, Jugoslovanska mesta, Karavana, Sprehod skozi čas, S kamero po svetu itd. Pripravljamo tudi zaključene dneve posameznih republik, da bi jih celoviteje predstavili slovenskemu gledalcu.

To so seveda samo nekateri konkretni primeri prisotnosti oddaj drugih jugoslovanskih televizij v našem programu. Take oblike stalne odprtosti v jugoslovanski prostor nameravamo intenzivneje uveljavljati tudi v prihodnje,

sodimo pa, da moramo razen tega razvijati še nove, take, ki izhajajo iz novih vsebinskih kvalitet odnosov v Jugoslaviji kakor tudi iz istih ciljev jugoslovanske socialistične družbe.

Televizije posameznih republik bi se morale po našem mnenju mnogo aktivneje angažirati kot dejavnik stalnega komuniciranja med narodi in narodnostmi Jugoslavije, kot posrednik enotne politike in izkušenj predvsem na področju uveljavljanja novih ustavnih amandmajev, samoupravnega sistema in s tem v zvezi tudi nove funkcije federacije in republik. Torej bi morali težiti predvsem za tem, da razvijamo v pravem vsebinskem pomenu skupne jugoslovanske oddaje, v katerih bi enakopravno in ustvarjalno sodelovale vse republike in pokrajine in ki bi ob ključnih problemih jugoslovanske družbe angažirale celotni jugoslovanski TV avditorij.

Naša televizija je že lani julija posredovala vsem jugoslovanskim televizijam izdelane pobude in predloge za nove vsebinske vidike medsebojnega sodelovanja in odnosov. Naj nam bo dovoljeno navesti samo nekatere naše predloge, na primer s področja informativno-političnih oddaj.

Citiram svoje lastno pismo jugoslovanskim televizijam: »Medrepubliška izmenjava vesti zaostaja za družbenim in TV razvojem. Najti moramo načine za izboljšanje medrepubliškega pretoka informacij. Tudi na tem področju so možni skupni projekti in akcije ob določenih aktualnih temah, zlasti tistih, ki so po ustavi predmet dogovarjanja med republikami. Tako bi se lahko dogovorili, da skušamo dobiti mnenja odgovornih ljudi iz vseh republik o temah, ki se bodo pojavljale na dnevnem redu. Vse to velja tako za dnevne informacije kot tudi za bolj poglobljene novinarske oddaje z aktualnimi temami iz našega družbenega življenja.«

Se posebej pa želimo omeniti naš predlog za skupni jugoslovanski kviz na temo »Ali se poznamo med seboj«, v katerem bi sodelovale vse jugoslovanske televizije in gledalci z namenom, da se utrjujejo medsebojna spoznavanja in povezanost jugoslovanskih narodov. Čeprav so bila naša stališča v načelu sprejeta, moramo danes ugotoviti, da se zelo počasi uresničujejo in da stanje na televizijskem področju jugoslovanskega sodelovanja še ni v skladu z novimi družbenopolitičnimi kvalitetami v Jugoslaviji, kakor tudi politiko 21. seje predsedstva CK ZKJ. Naša dolžnost je, da s temi prizadevanji nadaljujemo in omogočimo uresničevanje razvitejše in višje funkcije naših televizij v jugoslovanskem prostoru, medsebojnem odpiranju in sodelovanju. Direktor TV programa — Dušan Fortič.«

K temu bi želel pristaviti samo to, da zaslužijo prizadevanja RTV Ljubljana podporo in spodbudo.

Predsednik Miran Goslar: Drugih odgovorov izvršni svet še ni pripravil. Ima kdo kakšno novo poslansko vprašanje? Karel Forte ima besedo.

Karel Forte: Spoštovani tovariš predsednik! Prosim vas, da izvršnemu svetu naše skupščine posredujete naslednje poslansko vprašanje:

V letih 1968 in 1969 so se občinske skupščine Trbovlje, Hrastnik in Zagorje zavzemale, da se določeni problemi, povezani z restitucijo premoga, proučijo prek ustreznih strokovnjakov Združenih narodov. Njihovo prizadevanje je takrat podprl tudi izvršni svet SRS, ki se je nato zavzel pri zveznemu izvršnemu svetu, slednji pa je program posredoval predstavništvu Združenih narodov v Beogradu.

Pristojni so bili prek zavoda za mednarodno tehnično pomoč obveščeni, da so Združeni narodi odobrili okvirni program: Studija regionalnega razvoja zasavskega bazena in je bila za to določena vsota 72 000 ZDA dolarjev ob pogoju, da zainteresirani v Zasavju participirajo v dinarskih stroških v višini 12 % navedene vsote.

V času od 19. januarja do 17. februarja 1970 so po nalogu Združenih narodov prišli v Zasavje trije strokovnjaki firme Powell Duffryn iz Londona, ki so Združenim narodom, prav tako tudi pristojnim v SR Sloveniji, posredovali svoje poročilo s predlogi. V omenjenem poročilu navedeni strokovnjaki predlagajo dodatne inženirske, ekonomske in sociološke študije, ki jih je potrebno izdelati pred sprejemom odločitve glede racionalizacije pridobivanja premoga v zasavskem območju, ki bi omogočila proizvodnjo premoga po konkurenčni ekonomski ceni v primerjavi z drugimi energetskimi viri v Jugoslaviji.

V obrazložitvi poročilo navaja, da so sociološke študije potrebne zaradi socialnih problemov, ki bi nastali kot posledica zmanjšanja tržišča za zasavski premog in zaradi morebitne prerazdelitve viška delovne sile v druge industrijske dejavnosti, ki na tem območju že obstajajo ali pa se bodo še razvile.

Naknadno je bila vsota 72 000 dolarjev zmanjšana na 67 000 dolarjev in v lanskem letu na 66 000 dolarjev.

Na zahtevo Združenih narodov so bile naloge za strokovnjake ponovno in podrobno predelane. Odobrena je bila končna participacija Združenih narodov k navedeni vsoti. Medtem so zainteresirane občine in delovne organizacije v Zasavju sklenile sodelovati s svojimi sredstvi v višini 30 milijonov S dinarjev.

Z januarjem letošnjega leta pa je bila ponovno zmanjšana vsota participacije na 60 000 dolarjev, s tem da so v projektu odpadli vsi naši stipendisti.

Na osnovi te finančne konstrukcije in participacije zainteresiranih iz Zasavja so Združeni narodi v New Yorku 13. julija letos izbrali na podlagi mednarodnega razpisa ustrezne izvajalce. Pred dnevi pa je zvezni zavod za mednarodno tehnično pomoč v Beogradu obvestil pristojne, da je sprejel dopis št. 24-24/47-72 zavoda za mednarodno tehnično pomoč SR Slovenije, v katerem je navedena dokončna vsota zmanjšana na 45 000 ZDA dolarjev.

Očitno gre za prerazdelitev sredstev Združenih narodov na škodo navedenega projekta. To prerazdelitev so napravili po obstoječih informacijah naši pristojni organi.

Prosim, da mi izvršni svet pismeno odgovori:

1. Ali je bil konzultiran in ali je dal pristanek na navedene redukcije sredstev za predvideni projekt?

2. Ali so redukcije sredstev za tako pomemben projekt skladne s prizadevanji, da se problem zasavskih premogovnikov začne učinkovito reševati? Posebej je pri oceni upoštevati še devalvacijo dolarja.

3. Kdo naj bi po mnenju izvršnega sveta kril manjkajoča sredstva za realizacijo navedenega projekta?

Predsednik Miran Goslar: Ivan Kreft ima besedo.

Ivan Kreft: Od narodne banke Jugoslavije je naša republika s pogodbo prevzela 178 763 000 din od stomilijonskega dolarskega posojila. Eno izmed vprašanj, ki jih je nedavno postavila novinarka Dela tovarišu Jožetu Florjančiču, sekretarju za finance, se je v zvezi s temi sredstvi glasilo: »Imamo

toliko investicijskih načrtov v bankah, da se bomo lahko pogovarjali o hitri porabi teh sredstev?»

Tovariš sekretar je odgovoril takole:

»Prepričan sem, da bi za realne investicijske načrte delovnih organizacij lahko porabili neprimerno več denarja, kot ga zagotavlja ta znesek. Osrednji problem je, da bo denarja premalo, zlasti še, ker smo prizadeti pri delitvi primarne emisije. Pri njej nam zmanjkuje sape.«

Vprašujem ali ima tovarš sekretar kakšne predloge, kako bi prek naše skupščine uredili to vprašanje?

Predsednik Miran Goslar: Če ni več vprašanj, je ta točka končana.

Sledi 18. točka dnevnega reda, to so volitve in imenovanja.

Imamo dva predloga odlokov. Prvi je predlog odloka o imenovanju predstavnikov SR Slovenije, ki jih imenuje skupščina SR Slovenije v skupščino republiške skupnosti otroškega varstva. Predlagatelj je komisija za volitve in imenovanja. Pozitivno mnenje sta dala izvršni svet in socialno-zdravstveni zbor.

Želi kdo razpravljati? (Ne javi se nihče.) Če ne, prosim, da glasujete o tem odloku z dvigom rok. Kdor je za, naj dvigne roko! (Vsi poslanci glasujejo za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da smo sprejeli predlog odloka in s tem imenovali v skupščino republiške skupnosti otroškega varstva Dragico Dekleva, dr. Jožeta Jerasa, Pavleta Pečarja in Olgo Vrabič.

Sledi predlog odloka o soglasju k imenovanju direktorja zavoda SR Slovenije za produktivnost dela. Predlagatelj je isti. Pozitivno mnenje sta dala izvršni svet in gospodarski zbor.

Želi kdo razpravljati? (Nihče.) Torej glasujemo!

Kdor je za odlok, naj glasuje! (Vsi poslanci glasujejo za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Odlok je soglasno sprejet. S tem je dano soglasje, da se za direktorja zavoda za produktivnost dela imenuje Janko Puklavac, dipl. ing. strojništva.

S tem je dnevni red izčrpan, razen seveda 11. točke dnevnega reda in usklajevanja pri zemljiških zakonih. Prosim, da nihče ne zapusti seje. Medtem pa bomo imeli odmor.

(Seja je bila prekinjena ob 16.15 in se je nadaljevala ob 18.10.)

Predsednik Miran Goslar: Tovarišice in tovariši poslanci! Nadaljujemo z 11. točko dnevnega reda, to je s predlogom za izdajo zakona o financiranju druge etape investicijskih del na regulaciji Donave od Beograda do jugoslovansko-madžarske meje in predlog zakona.

Medtem je odbor za finance in proračun zasedal in se posvetoval z izvršnim svetom. V imenu odbora bo poročala Magda Mihelič.

Magda Mihelič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Odbor je po daljši ponovni razpravi sprejel naslednji sklep, ki ga predlaga v sprejem republiškem zboru:

Skupščina SR Slovenije daje soglasje k predlogu za izdajo zakona, ne pa k predlogu zakona o financiranju druge etape investicijskih del na regulaciji Donave od Beograda do jugoslovansko-madžarske meje.

Pri izdelavi osnutka zakona naj se upoštevajo naslednje pripombe skupščine SR Slovenije:

1. Z zakonom o prenosu sredstev, pravic in obveznosti federacije za gospodarske investicije na republike in avtonomni pokrajini (Uradni list SFRJ, št 29/72) so bila prenesena sredstva in obveznosti federacije na republiko in avtonomni pokrajini. Vendar obveznosti federacije za izvajanje regulacijskih del na Donavi ni bila prenesena na republike oziroma avtonomno pokrajino. Prav gotovo ima gospodarstvo republik oziroma avtonomne pokrajine ob taki mednarodni vodni poti določene materialne prednosti in koristi. Zato naj se prouči možnost prenosa tudi te obveznosti federacije za gospodarsko investicijo na republike oziroma avtonomno pokrajino, ki ležijo ob Donavi in katerih gospodarstvo ima od te plovne poti ustrezne koristi. Če pa prenos obveznosti federacije zares ni možen, pa prav gotovo ni primerna udeležba vseh republik in avtonomnih pokrajin v financiranju regulacije Donave po ključu kotizacije za zvezni proračun.

2. Črta naj se drugi odstavek 1. člena.

3. Formulacija 3. člena je nepopolna in dovoljuje podražitve brez kakršnihkoli omejitev, kar bi pomenilo, da bi bilo potrebno ob povečanih stroških gradnje pokriti vse zahteve, pri čemer ni natančneje določen bodisi že v samem zakonu podrobnejši mehanizem, ki bi ob sodelovanju republik in avtonomnih pokrajin določal sistem ugotavljanja in načina pokrivanja morebitnih podražitv. Potrebna je torej določba o mehanizmu ugotavljanja in načinu pokrivanja podražitv, ali pa določba, da bo za kritje podražitv izdan poseben zakon.

4. Z zakonom naj se določi tudi organ, ki bo stalno nadziral izvajanje investicijskih del.

5. Zakon tudi ne ureja vprašanj v zvezi z dohodki od plovbe po Donavi, o čemer je v obrazložitvi rečeno le, da je tranzitni promet po Donavi po mednarodni konvenciji brezplačen.

Odbor predlaga zboru, da takšen sklep sprejme.

Predsednik Miran Goslar: Ali je enak tekst sklepa predložen tudi enotnemu zboru delovnih skupnosti? (Da.)

Kdo želi razpravljati? (Ne javi se nihče.) Če ne želi nihče razpravljati, prehajamo na glasovanje.

Kdor je za ta sklep, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je sklep sprejet.

S tem je končana tudi 11. točka dnevnega reda.

Sledi še poročilo o usklajevanju zakonov s področja zemljiške politike.

Medtem sta se sestala pristojna odbora gospodarskega in republiškega zbora. Poročal bo tovariš Ahlin.

Ivan Ahlin: Z gospodarskim zborom oziroma odborom gospodarskega zbora smo uskladili sporna besedila. Naš odbor glede na to predlaga, da zbor odstopi od amandmajev, ki jih je sprejel na predlog poslanca Verbiča, ker to

problematiko rešuje že 46. člen, ki pravi, da se pri določanju odškodnine upoštevajo razlaščenčeve socialne razmere, če je zaradi razlastitve ogrožen njegov obstoj. Ta definicija predlagatelja je dosti širša, kot če operiramo z zakonskimi člani družine. S tem se strinja tudi odbor gospodarskega zbora.

Tudi glede drugega amandmaja k čl. 54 je odbor mnenja, da je prvotni tekst jasnejši in da je dana tako velika možnost sporazumevanja med občinsko skupščino in razlaščenim upravičencem, da ni potrebno še posebno naštevanje.

Predsednik Miran Goslar: Bil sem na sejah obeh odborov, zato bi dodal še to, da so predstavniki gospodarskega zbora po dolgi in mučni diskusiji popustili v vseh točkah, vendar brez navdušenja. Zato se bojim, da utegne pri glasovanju v gospodarskem zboru še kaj ostati neusklajeno. Zaradi tega smo morali popustiti vsaj pri eni stvari. Konkretno je tu žrtev tovariš Verbič. Do tega je prišlo zaradi tega, da bi ustvarili približno ravnotežje, čeprav je o ravnotežju težko govoriti, ker je moral v mnogo več stvareh popustiti odbor gospodarskega zbora.

Želi še kdo razpravljati? (Ne javi se nihče.) Če ne, dajem na glasovanje predlog, da odstopimo od amandmajev k 34. in 46. členu. Kdor je za ta predlog, naj dvigne roko! (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (1 poslanec.) Kdo se je vzdržal? (4 poslanci.)

Ugotavljam, da smo od amandmajev odstopili. Počakati moramo še na izid glasovanja v gospodarskem zboru, da vidimo, če smo usklajeni. Do takrat odrejam odmor.

(Seja je bila prekinjena ob 18.30 in se je nadaljevala ob 18.50.)

Predsednik Miran Goslar: Nadaljujemo sejo. Predlog zakona o republiškem davku na promet kmetijskih zemljišč, ki se pridobivajo v nekmetske namene, moramo uskladiti z enotnim zborom.

Enotni zbor delovnih skupnosti je ponovno razpravljal o tem zakonu in je predlagal, da se 3. odstavek 3. člena spremeni tako, da bi bilo v večji meri zagotovljeno, da se sredstva, zbrana v posebnem računu za izravnavanja v gospodarstvu in za pospeševanje nekaterih gospodarskih dejavnosti, smejo uporabiti samo za urejanje kmetijskih zemljišč, to se pravi, da je dan večji poudarek namenski uporabi teh sredstev.

Konkretni amandma je, da se v četrti vrsti tretjega odstavka 3. člena doda med besedi »uporabljati« in »za« besedo »samo«.

Kdor je za ta amandma naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

S tem smo torej usklajeni z enotnim zborom.

Prosim še za malo potrpljenja. Čakamo namreč na poročilo o razpravi o zemljiških zakonih v gospodarskem zboru.

Z gospodarskim zborom smo usklajeni. Končujem 44. sejo republiškega zbora.

(Seja je bila končana ob 18.55.)

REPUBLIŠKI ZBOR

45. seja

(19. julija 1972)

Predsedoval: Miran Goslar,
predsednik republiškega zbora, in

Lojzka Stropnik,
podpredsednica republiškega zbora

Začetek seje ob 9.05.

Predsednik Miran Goslar: Pričenjam 45. sejo republiškega zbora skupščine SR Slovenije.

Opravičili so se poslanci: Miran Cvenk, Janko Burnik, Vinko Hafner, Miloš Polič, Stane Kavčič, Jožko Lojen, Miha Prosen, Milan Vižintin, Vladimir Vrečko in Bogdan Šnabl.

Z dopisom z dne 14. julija 1972 sem razširil dnevni red seje z naslednjimi štirimi točkami: predlog zakona o dopolnitvi zakona o posebnem računu sredstev SR Slovenije za izravnnavanja v gospodarstvu; predlog odloka o udeležbi Slovenije pri financiranju investicij za povečanje zmogljivosti šol in domov; predlog odloka o sofinanciranju gradnje telovadnice Študentskega naselja v Ljubljani in predlog odloka o razdelitvi deviz za potrebe republiških organov, zavodov, organov družbenih organizacij, ožjih družbenopolitičnih skupnosti in civilnih pravnih oseb v SR Slovenije za leto 1972.

Danes predlagam, da dnevni red razširimo še z dvema točkama: s predlogom odloka o pooblastitvi izvršnega sveta skupščine SR Slovenije, da razpolaga z določenimi sredstvi rezervnega sklada za pomoč na poplavljenih območjih, in s predlogom odloka o pooblastitvi izvršnega sveta za določanje selektivnih namenov za kredite iz določenih sredstev, s katerimi razpolaga SR Slovenija.

Z dopisom z dne 13. 7. 1972 je izvršni svet umaknil predlog odloka o začasni tarifi plačil za storitve službe družbenega knjigovodstva.

Glede na to predlagam naslednji dnevni red:

1. odobritev zapisnikov 43. in 44. seje republiškega zbora;
2. osnutek družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971—1975 s stališči izvršnega sveta;

3. srednjeročni načrt vodnega gospodarstva SR Slovenije za obdobje od 1971 do 1975;

4. predlog odloka o pooblastitvi izvršnega sveta skupščine SR Slovenije, da razpolaga z določenimi sredstvi rezervnega sklada SR Slovenije za pomoč na poplavljenih območjih;

5. predlog odloka o pooblastitvi izvršnega sveta skupščine SR Slovenije za določanje selektivnih namenov za kredite iz določenih sredstev, s katerimi razpolaga SR Slovenija;

6. predlog odloka o razdelitvi deviz za potrebe republiških organov, zavodov, organov družbenih organizacij, ožjih družbenopolitičnih skupnosti in civilnih pravnih oseb v SR Sloveniji za leto 1972;

7. predlog zakona o dopolnitvi zakona o posebnem računu sredstev SR Slovenije za izravnavanja v gospodarstvu in za pospeševanje nekaterih gospodarskih dejavnosti;

8. predlog odloka o udeležbi SR Slovenije pri financiranju investicij za povečanje zmogljivosti šol ter domov za izobraževanje strokovnih kadrov v letu 1972;

9. predlog zakona o ureditvi nekaterih vprašanj družbene kontrole cen v SR Sloveniji;

10. predlog odloka o zagotovitvi sredstev za pospeševanje založniške dejavnosti v letu 1972;

11. predlog odloka o sofinanciranju gradnje telovadnice v Študentskem naselju v Ljubljani iz republiških sredstev;

12. predlog odloka o spremembi in dopolnitvi odloka o načinu in pogojih za uporabo sredstev, zbranih s prispevkom za graditev stanovanj za udeležence NOV;

13. osnutek zakona o stanarinah;

14. osnutek zakona o ugotovitvah vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj;

15. predlog za izdajo zakona o gozdovih;

16. osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli;

17. osnutek zakona o dopolnitvi zakona o srednjem šolstvu;

18. finančni načrt dohodkov in izdatkov sklada obveznega starostnega zavarovanja kmetov za leto 1973 (soglasje);

19. poslanska vprašanja;

20. volitve in imenovanja.

Ta dnevni red pa sedaj spreminjam tako, da odpade razprava o srednjeročnem načrtu vodnega gospodarstva SR Slovenije za obdobje 1971—1975. Vendar številke posameznih točk dnevnega reda ne bi spreminjal.

Ali se strinjate s tem dnevnim redom? (Da.)

Ugotavljam, da je dnevni red sprejet.

Prehajamo na 1. točko dnevnega reda, na odobritev zapisnikov 43. in 44. seje republiškega zbora. Ali ima kdo pripombe k zapisnikoma? (Ne.)

Ker ni pripomb, ugotavljam, da sta zapisnika 43. in 44. seje republiškega zbora odobrena.

Sedaj se bomo preselili v veliko dvorano, kjer bomo poslušali ekspoze k 2. točki dnevnega reda, to je k osnutku družbenega plana razvoja SR Slovenije do leta 1975.

(Seja je bila prekinjena ob 9.15 in se je nadaljevala ob 10.15.)

Predsednik Miran Goslar: Nadaljujemo sejo republiškega zbora. Smo pri 2. točki dnevnega reda, to je pri osnutku družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971—1975.

Osnutek so obravnavali in dali pismena poročila: odbor za finance in proračun, odbor za družbenoekonomske odnose, odbor za proizvodnjo in blagovni promet, odbor za prosveto in kulturo, odbor za socialno politiko in zdravstvo, odbor za družbenopolitični sistem in notranjo politiko, zakonodajno-pravna komisija in komisija za varstvo okolja. Tudi delegati občin so razpravljali o osnutku in dali svoja mnenja, stališča in predloge.

Poleg tega ste prejeli še pripombe in stališča gospodarskega zbora SR Slovenije in sveta za družbenoekonomske odnose v gospodarstvu pri SZDL Slovenije.

V imenu Socialistične zveze bo razpravljal Mirko Jamar, predsednik sekcije republiške konference Socialistične zveze za srednjeročni načrt.

Mirko Jamar: Tovarišice in tovariši poslanci! Kljub časovni stiski se je Socialistična zveza s svojimi organi učinkovito vključila v razpravo o srednjeročnem načrtu z namenom, da zbere pripombe, stališča in predloge najširšega kroga občanov k predloženemu osnutku plana. Poslancem so bile najpomembnejše pripombe predložene pismeno; zato se bom zadržal samo pri nekaterih najosnovnejših ugotovitvah in pripombah.

V osnutku je kljub nedograjenosti sistema, gospodarski nestabilnosti itd. viden napor, da se upoštevajo določila ustavnih dopolnil glede osnov planiranja, oblikovanja skupne razvojne politike, samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja nosilcev planiranja ter vloga in mesto širše družbene skupnosti pri oblikovanju in usmerjanju družbenega in ekonomskega razvoja.

Ugotovljeno pa je bilo, da so ustavna dopolnila le delno realizirana. Odnose med samoupravnim odločanjem in državno regulativo bi morali bolj razčistiti in več odgovornosti in pravic v zvezi z odločanjem prenesti na samoupravne subjekte. Družbeni plan bi moral posvetiti več pozornosti tistim samoupravnim subjektom, ki naj bi v procesu samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja reševali probleme širšega in skupnega pomena. Potrebno pa je opozoriti še na naloge vseh družbenih dejavnikov, da realizirajo načelo plana, da so njegovi nosilci temeljne organizacije združenega dela. Zaradi tega je potrebno v nadaljnjem delu določneje opredeliti vsebino in obseg planiranja v delovnih organizacijah in interesnih skupnosti ter planiranje v družbenopolitični skupnosti. Le tako bodo plani družbenopolitičnih skupnosti resničen družbeni dogovor delovnih ljudi, organizacij združenega dela in drugih samoupravnih nosilcev družbenega planiranja in razvojne politike.

V razpravi je bilo prav tako poudarjeno, da je družbeni plan le ena izmed oblik usklajevanja in usmerjanja družbenega razvoja, ki popravlja togosti tržnih zakonov. Zato je večji del družbenega plana le ocena razvojnih možnosti v pogojih delovanja tržnih zakonitosti in informacija za nosilce planiranja. Pri tem bi moral plan natančneje opredeliti področja in akcije, kjer bo potrebna družbena intervencija, da se zagotovi usklajen razvoj, ter zato predvideti ustrezne ukrepe, sredstva in pristojnosti. Gre predvsem za usmerjanje tistih razvojnih tokov, ki bi jih lahko tržno ravnanje nosilcev planiranja deformiralo oziroma ki ne zagotavljajo razvoja socialističnih samoupravnih odnosov in socialistične družbe.

Osnutek srednjeročnega plana predstavlja glede metodologije vsekakor določen napredek, ki se kaže predvsem v kompleksnem prikazovanju temeljnih problemov razvoja in nalog ter v uspešnem integriranju gospodarstva in socialnih dejavnosti oziroma družbenih služb.

Vendar pa je bila v razpravi močno poudarjena ugotovitev, da je metodologija planiranja še vedno pomanjkljiva, tako glede vloge družbenega plana pri usmerjanju razvoja kot glede izvajalcev nalog. V splošni razpravi o osnutku družbenega plana so bile poudarjene tiste razvojne komponente, ki opredeljujejo mesto in vlogo Slovenije v jugoslovanski skupnosti. Družbeni plan Slovenije naj bi v večji meri izražal interese naše republike za dinamičen in stabilen razvoj Jugoslavije, za širše in trajnejše vključevanje slovenskega gospodarstva v enotno jugoslovansko tržišče, za intenziviranje raznih oblik poslovnega sodelovanja z gospodarskimi organizacijami v drugih republikah in pokrajinah ter za oblikovanje trajnejših poslovnih in organizacijskih povezav prek specializacije, kooperacije in integracije. Izražena je bila zahteva po bolj konkretni obravnavi teh problemov v predlogu družbenega plana. To bo omogočilo, da bo Slovenija v naslednjem obdobju okrepila ekonomske odnose z razvitimi deželami v svetu in valorizirala svoje ekonomske in geopolitične prednosti. Na tej podlagi se bo nujno krepila zavest o medsebojni odvisnosti.

Stabilizacija in načela reforme morajo biti v družbenem planu temelj razvojne politike vseh nosilcev planiranja. Ob tem ni pomembna samo uskladitev razmerij na trgu ter globalne potrošnje in proizvodnje, temveč tudi nenehna sanacija in modernizacija gospodarstva, odpravljanje vzrokov nelikvidnosti, usposabljanje kadrov, razvoj znanstvenega dela itd. Vse to omogoča izkoriščanje in usposabljanje slovenski gospodarski potencial za uspešnejšo uveljavitev na vse bolj zahtevnem domačem in tujem tržišču.

V družbenem planu je izražena potreba po modernizaciji in prestrukturiranju gospodarstva. Opozarja tudi na probleme energetike, prometa, vodnega gospodarstva, pomanjkanje kvalitetnih surovin in na probleme skladnejšega razvoja vsega gospodarstva in življenjskega standarda.

V razpravi je bila takšna usmeritev plana podrtá, opozorjeno pa je bilo, da niso dovolj konkretno opredeljeni nosilci takšnega razvoja in da niso v zadostni meri proučene oblike in metode samoupravnega sporazumevanja za zagotovitev potrebnih sredstev.

Družbeni plan naj bi določeneje izhajal iz dejstva, da so temeljne organizacije združenega dela osnovni nosilci sredstev razširjene reprodukcije in razvojne politike. Dolgoročni ekonomski interesi bodo temeljne organizacije združenega dela usmerjali na modernizacijo in integracijska povezovanja. Pri tem je treba poudariti, da bo temeljni usmerjevalec tega procesa enotno jugoslovansko tržišče, ki bo nekaterim panogam in področjem omogočal hitrejši razvoj, nekaterim pa ga bo omejeval. Takšna opredelitev naj bi bila bolj določno prisotna pri intenziviranju integracijskih procesov na samoupravni osnovi in vgrajena tudi v družbeni plan SR Slovenije.

Osnutek plana upošteva vlogo človeka-proizvajalca v proizvodnji. Ob teh ekonomskih vidikih, predvsem v zvezi z izobraževanjem novih strokovnjakov, pa preveč zanemarja povezanost socialnih in kulturnih odnosov ter problemov delovnega človeka in njegovega okolja.

Osnutek plana sloni predvsem na analizi obstoječega stanja. Zato je iz njega premalo razviden globalni nacionalni razvojni program in njegove morebitne nove razsežnosti. To se kaže tako v materialni proizvodnji kot

tudi v njenem povezovanju z drugimi področji združenega dela. V socialnem, kulturnem in prosvetnem delu na primer poudarja predvsem redni izobraževalni sistem, medtem ko je izobraževanje ob delu, permanentno izobraževanje, organiziranost tega izobraževanja v izobraževalnih centrih delovnih organizacij, delavskih univerzah itd. zapostavljeno, čeprav je danes to problem prekvalifikacije tudi pereče človeško in socialno vprašanje. Pereči so tudi nacionalni, kulturni in politični problemi zdomcev.

Podobno je obravnavano področje kulture, ker je zasnovano preveč programsko in popolno. Poleg sredstev za razmah profesionalne oziroma institucionalne kulture je potrebno zvišati kulturno raven občanov. Začrtati je treba politiko, ki bo s splošnim napredkom manj razvitih območij odpravljala tudi njihovo kulturno nerazvitost. Plan razvoja bi moral jasno postaviti načela za vestno opravljanje različnih oblik duhovne in intelektualne revščine.

Razprava je posebno poudarila pomen znanosti v bodočem razvoju. Pri tem je pomemben ustrezen odnos med znanostjo in gospodarstvom, poleg tega pa je treba s splošno politiko družbe do znanosti opredeliti temeljne cilje znanosti, osnovne in razvojne raziskave itd.

Intenzivno socialno in ekonomsko preslojevanje prebivalstva povzroča množico socialnih problemov. Med njimi so najbolj pereči naslednji: ostarelo in pridobitno manj sposobno kmečko prebivalstvo, delavec in kmet z nižjo potencialno produktivno sposobnostjo, odhajanje kmečkega življa v mesta in njegovo prilagajanje novemu okolju, stanovanjski primanjkljaj, zlasti stanovanj za mlade delavce, prekvalifikacija za potrebe nove tehnologije, problemi zdomcev in njihovih družin, zaposlovanje žensk in urejanje nekaterih vprašanj družbenega standarda, zlasti ustrezne družbene prehrane. Tem socialnim in ekonomskim problemom osnutek ne posveča ustrezne pozornosti, predvsem pa ne nakazuje hitre rešitve.

Vso razpravo o osnutku srednjeročnega plana bi lahko ocenili kot zelo uspešen in pomemben prispevek Socialistične zveze k urejanju najpomembnejših vprašanj našega razvoja. V določenih primerih je bila razprava tudi ostra. Kritizirane so bile posamezne metodološke ali vsebinske rešitve. Konstruktiven prispevek in visoko kvalitetno raven razprav pa vidimo predvsem v tem, da se kot izhodišče za reševanje posameznih problemov prihodnjega razvoja niso postavljale zahteve po večjih investicijah, temveč predvsem zahteve po racionalnejšem in kvalitetnejšem gospodarjenju s tem, kar imamo.

Bolj v ponazoritev bi navedel nekaj značilnih sugestij, ki naj bi jih upoštevali v predlogu plana. Raziskovalna dejavnost kot baza prihodnjega razvoja je bila močno poudarjena. Ob tem pa je bila zahtevana večja organiziranost raziskovalnih organizacij, kar bi omogočalo smotno porabo sredstev in bolj funkcionalno povezanost med raziskovalnimi organizacijami in uporabniki raziskovalnih izsledkov ter določitev ključnih raziskovalnih problemov. Šele sekundarnega pomena je povečanje sredstev za te namene, čeprav je seveda to tudi pomembno.

V gospodarskih dejavnostih naj bi z modernizacijo, integracijo, poslovnim sodelovanjem in s podobnimi ukrepi reševali razvojne probleme. V industriji zato ni brez komentarja sprejemljiva teza, naj bo večji poudarek na vlaganjih v osnovna sredstva. V kmetijstvu bi morali težiti predvsem k učinkovitejšemu izkoriščanju razpoložljivih površin. V turizmu pa bi se morali usmeriti na dejavnosti, ki so čim manj odvisne od sezonskih nihanj in ki pomembno vplivajo tudi na razvoj ostalega gospodarstva.

Pogosta je bila zahteva, da moramo sredstva bolj smotrno trošiti, zlasti še investicijska. S tem v zvezi je bila predlagana večja dejavnost investicijskih odločitev, da bi zagotovili večjo odgovornost in širše soodločanje, s tem pa tudi večji vpliv na pravilnost investicijskih odločitev.

Prosvetni delavci so dali pripombo, da osnutek preveč poudarja potrebo po povečanju investicij v šolstvo, zapostavlja pa modernizacijo izobraževalnega procesa.

Neustrezna organizacija dela in zastarela tehnologija ne zagotavljata rentabilne proizvodnje, poleg tega pa takšna proizvodnja zaposluje delavce, ki bi jih lahko uspešneje zaposlili na bolj produktivnih delovnih mestih. S tem se zmanjšuje rezerva delovne sile.

Takšne in podobne pripombe so bile pogoste. Zato jih lahko ocenimo kot splošne in jih bo zato treba upoštevati v predlogu plana.

Na koncu bi opozoril še na nekatere ugotovitve v razpravi. Problem kadrov, strokovnega šolstva in delovne sile je vse bolj pereč. Predloge, ki so v zvezi s tem nakazani v osnutku plana in v razpravah, je treba ustrezno združiti in jih začeti reševati. Delovna sila bo v naših razmerah trajno omejevala razvoj. Zato bo moral biti vsak program, ki povečuje zaposlenost, podvržen natančni reviziji. Razvoj mora temeljiti predvsem na elementih, ki povečujejo proizvodnjo ali storitve predvsem na podlagi večje produktivnosti.

Pogosta so bila tudi mnenja, da so planske naloge preoptimistične in da niso krite z ustreznimi sredstvi ali sistemskimi rešitvami. Ne glede na splošnost takih pripomb bo potrebno pri nadaljnji obdelavi osnutka plana razpravljati tudi o teh vprašanjih.

Za uspešen razvoj so odločilnega pomena rešitve sistemskih vprašanj in seveda realizacija stabilizacijskega programa.

V razpravah so bila v osnovi sprejeta stališča in usmeritve glede razvoja manj razvitih območij v Sloveniji. Skladnejši razvoj vsega območja republike bo mogoče zagotoviti predvsem s politiko policentričnega razvoja, z disperzijo razvojnih središč in z njihovim intenzivnejšim povezovanjem. Poleg tega je treba izboljšati prometne zveze, razširiti možnost izobraževanja, izboljšati zdravstveno službo in zagotoviti hitrejši razvoj industrije, kmetijstva, turizma, malega gospodarstva in podobno. Z realizacijo ciljev in nalog, ki jih opredeljuje osnutek, bodo hkrati uresničeni pogoji, ki jih opredeljuje dolgoročni koncept razvoja Slovenije. Po nekaterih ocenah je osnutek družbenega plana preveč optimističen, zlasti kar zadeva razvoj nerazvitih območij, na primer zagotovitev enakih možnosti izobraževanja v osnovnem šolstvu na vsem območju Slovenije.

V družbenem planu naj bi bili predvideni tudi konkretni ukrepi za hitrejši razvoj kmetijstva, turizma, malega gospodarstva in prometa na teh območjih. Dejstvo, da bosta ob sprejetju predloga plana minili že dve leti načrtovanega obdobja, zmanjšuje pomen in možnosti plana za usmerjanje razvoja v prihodnjem obdobju. Zato bo potrebno priprave za prihodnji srednjeročni plan tako po vsebinskem kot metodološkem pogledu pričeti prej. To bo omogočalo tudi temeljitejšo in učinkovitejšo razpravo. To je nekaj osnovnih pripomb in predlogov, ki so bili izraženi v dosedanjih razpravah v okviru Socialistične zveze.

Socialistična zveza bo ob obravnavanju predloga plana še naprej pripravljala razprave. Takrat bo sodelovala tudi pri formuliranju nalog našega prihodnjega razvoja.

Vse številnejše strokovne pripombe iz razprav bo Socialistična zveza posredovala sestavljavcem osnutka srednjeročnega načrta. Iz razprav, ki jih je

organizirala Socialistična zveza, lahko sklepamo, da je osnutek srednjeročnega plana SR Slovenije sprejemljiva podlaga za izdelavo predloga plana.

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima dr. Vojan Rus.

Dr. Vojan Rus: Spoštovane tovarišice in tovariši! Dovolite, da dam k osnutku samo splošne pripombe, ker bomo lahko o podrobnejših razpravljali kasneje. Menim, da je osnutek zanimiv predvsem zato, ker v veliki meri potrjuje dosedanje politiko skupščine. Že po svoji naravi je moral podrobno analizirati stanje slovenske družbe. Moral je ugotoviti dejstva, ob katerih se je pokazalo, v kolikšni meri je doslej skupščina pravilno ocenjevala družbeno stanje in prispevala k nadaljnjemu razvoju.

Iz ugotovitev, ki so navedena na vsaki strani osnutka, je razvidno, da so bili prispevki slovenske skupščine k ocenitvi stanja znatni. Mislim, da je to eden izmed temeljnih dokazov njenega uspešnega dela, ki bi moral popraviti pesimistične ocene, da je bila doslej skupščina izolirana od baze in od delovnih ljudi. Mislim, da je treba ob tej priložnosti opozoriti na elemente, ki jih je skupščina poudarjala v vseh treh letih svojega dela. To so: kadrovska politika in izobrazbena struktura, reševanje občin slovenskih nacionalnih vprašanj, odnos med družbenim standardom in osebno potrošnjo in drugo.

Osnutek plana nakazuje potrebo po bolj usmerjenem reševanju določenih nalog na republiški ravni, kar je bilo v skupščini večkrat poudarjeno. Dejstva kažejo, da je avtomatičen razvoj v preteklosti — ker smo se zanašali, da se bo vse reševalo samo v okviru podjetij in občin — povzročil velike deformacije tako v družbenih službah kot v gospodarstvu. Rešitev je v tem, da se nekatere pristojnosti prenesejo na raven republike. Pri tem seveda niti najmanj ne želim, da bi bilo to reševanje etatistično, ampak naj bo čimbolj samoupravno. To vprašanje je mogoče v osnutku različno tolmačiti. Osnutek sicer določa nekatere načelne cilje, vendar se le preveč omejuje na oceno stanja. Še bolj skop pa je pri določanju ukrepov, s katerimi naj bi uresničili naloge. Na podlagi tega je moč skleniti, da bo avtomatično gibanje uresničilo zahtevnejše naloge, kar pa ni realno. Mislim, da ni dovolj proučeno samoupravno usmerjanje na ravni skupščine za razvoj vse Slovenije in seveda za uresničitev plana.

Dovolite še nekaj besed o temeljnih ciljih, ki jih določa osnutek. Nekateri temeljni cilji so sprejemljivi, na primer to, da je treba pospešeno razvijati vse dejavnike visoke produktivnosti, da je treba bistveno izboljšati strokovno usposobljenost delovne sile, da je nujna aktivnejša politika osebnih dohodkov. Pri naštevanju teh temeljnih nalog pa bi bila potrebna njihova opredelitev v dveh smereh. Treba jih je razvrstiti po njihovi pomembnosti in predvideti zanje materialna sredstva, ker jih za vse ne bo dovolj.

Na primer, v planu je enkrat omenjen kot najpomembnejši cilj stabilizacija, drugič pa večja tehnična opremljenost, večja vlaganja v kapitalne naložbe, tretjič pa ljudski faktor.

Dovolite, da bom — kot svoboden strelec — toliko poudarjen, da bom razpravljal o tem, kaj naj bi bil glavni cilj razvoja. Menim, da je iz analize stanja razvidno, da je naš glavni cilj povečanje produktivnosti, in to prav tiste, ki je odvisna od človekovega dela in znanja. S tem ne izključujem pomembnosti novih naložb in stabilizacije, vendar je osnovno vprašanje bodočega razvoja boljše in več delati. Mislim, da so tu največje rezerve. Tu je možen odločilen prelom z ekstenzivnim gospodarjenjem, ki se kaže v slabi izkoriščenosti stro-

kovne delovne sile. Analize so pokazale, da je pri nas strokovna delovna sila izkoriščena samo 30-odstotno. To je presenetljiv dokaz naše nizke produktivnosti. Omenjeno večjo storilnost, ki izhaja iz ljudskega faktorja, pojmujejo seveda širše. V to je vključena boljša organizacija dela, marketing, racionalna izkoriščenost vseh kapacitet, hitrejše investiranje in aktiviranje investicij v čim krajšem času. Očitno je, da je vse to odvisno od znanja ljudi.

Dejstvo je, da zaradi velikih deformacij v preteklosti nimamo dovolj sredstev za sanacijo na velikem številu področij. Zato bo treba posvečati večjo pozornost kakovosti naložb.

Menim, da je tudi stabilizacija gospodarstva odvisna predvsem od večje storilnosti delavcev. Naš cilj ni stabilizacija s čvrstim dinarjem, toda z gospodarsko stagnacijo. Želimo stabilizacijo ob hitrejšem razvoju, vendar brez inflacije. Za naš dosedanji razvoj pa je značilno popuščanje tistim dejavnikom, ki so slabo delali in imeli izgube. Temu je sledilo tiskanje denarja, nelikvidnost itd. Torej edina rešitev za stabilizacijo je produktivnost dela.

Zanimivo je na primer tudi vprašanje, kolikšen ekonomski učinek ima lahko združevanje sredstev dela. Strinjam se, da lahko veliko prispeva k hitrejšemu razvoju, vendar menim, da smo pri teh ocenah tudi enostranski. Včeraj sem prečital podatke, da ima Slovenija večji odstotek delovnih organizacij z več kot sto delavci kot ZDA, Velika Britanija, Švedska in Norveška. Slovenija jih ima 90 %, ZDA 73 %, Velika Britanija 85 %, Švedska 71 % in Norveška 50 %. S temi podatki ne mislim zagovarjati razdrobljenosti naše industrije, opozarjajo pa nas na nevarnost poenostavljenih sklepov, da lahko zgolj integracija sredstev dela prispeva k napredku. Če bi bilo tako, bi bilo kaj lahko. Tisto pa, kar je povsod najvažnejše — večjo produktivnost dela — je povsod najtežje doseči v velikih in srednjih podjetjih.

Naslednje vprašanje, o katerem bi govoril, je odnos med deklariranimi cilji, s katerimi se vsi strinjamo in ukrepi za uresničitev teh ciljev. Menim, da je velik razkorak med tema dvema komponentama plana. Ta je v tem, da za uresničitev deklariranih ciljev predvideva le manjše popravke sedanjega sistema, v katerem je še več elementov liberalistične finančne ekonomike iz 19. stoletja. Ocenimo predvidene ukrepe o gibanju kapitala za potrebe industrije. Sestavljalci plana so povsem utemeljeno ugotovili, da je potrebno večje samofinanciranje vseh vrst delovnih organizacij. Toda kljub temu menijo, da bo mogoče povečati njihovo podjetniško akumulacijo šele čez daljše obdobje. Predvidevajo, da bi industrija pri oblikovanju sredstev za investicije v bodočem razdobju sodelovala s približno 62 %, sama pa bi financirala 41 % naložb. Predvidevajo, da bo znašala udeležba industrije v narodnem dohodku od 43,4 do 43,9 %, medtem ko bo njen delež financiranja znatno padel. Doslej je znašal skoraj 50 %, popreček razdobja 1971—1973 pa naj bo samo 45 %.

Torej so za naše gospodarstvo značilne razmere, katere so gospodarstvo v zahodnem kapitalističnem svetu pripeljale v veliko ekonomsko krizo. Kasneje je bilo ugotovljeno, da povsem nekontrolirano in samovoljno pretakanje finančnega kapitala ne vodi nikamor in da je to eden izmed vzrokov velikih kriz. Našli so rešitev, ki je bila v tem, da so povečali reproduktivno sposobnost velikih firm.

Prav tako se strinjam z ugotovitvijo sestavljavcev plana, da bo treba postopno odpraviti disparitete v cenah. Ne morem pa se strinjati s predvidenim načinom odpravljanja. Z gospodarsko reformo smo hoteli stabilizirati gospodarstvo na ta način, da bi bili odnosi cen taki, kot v več ali manj tržno

usmerjenih gospodarstvih. S takšnim načinom oblikovanja cen je verjetno najlažje usmerjati osebne dohodke in investicije, ker cena vsebuje oba elementa.

Mislim, da ni slaba ideja, da bi morali imeti za usmerjanje investicij določene norme in dogovore.

Med posameznimi panogami so glede višine celotnega dohodka precejšnja nesorazmerja. To so pokazali statistični podatki, ki so bili objavljeni v naših zadnjih biltenih. Narodni dohodek znaša na zaposlenega v industriji 38 000 dinarjev, v kmetijstvu 20 000 dinarjev, v obrti 15 000 dinarjev, v trgovini pa 104 000 dinarjev. Torej znaša v trgovini skoraj za 150 % več kot v industriji. Ta razlika je deloma upravičena, ker se kapital najhitreje obrača v trgovini. Vendar je vprašanje, kako naj se razvijajo manj akumulativne panoge. Mislim, da ni prav nič demagoška ugotovitev, da obstoje našemu gospodarstvu odtujeni centri gospodarske moči. Nikogar, ki v teh centrih dela, ne obdolžujem kot krivca, s katerim naj se sedaj obračuna. Bistvena je ugotovitev, da je to stanje povzročil predvsem naš sistem, ki je vse preveč podoben sistemu pred veliko krizo v zahodnem svetu. Sam sistem je pospeševal finančno koncentracijo in celo favoriziral poslovne banke. Zato moramo sistem hitro in temeljito spremeniti, hitreje kot predvideva plan. Strinjam se, da moramo te probleme reševati na samoupraven način, toda ne s počasnim tipanjem. Več bo treba storiti tudi na področju družbenega usmerjanja investicij, tudi na nacionalni ravni. Tu ne mislim na administrativno določanje investicij in na zbiranje kapitala v republiških organih, marveč na podobno politiko, kot je uveljavljena na področju osebnih dohodkov. Ker na primer nimamo sredstev, je treba preprečiti gradnjo luksuznih poslovnih zgradb, šol in drugih objektov.

Menim, da bi lahko banke veliko več prispevale k ekonomskemu napredku. S tem, da dajejo kredite z obrestno mero 12, 15 ali 20 %, ne opravljajo zadovoljivo svojih nalog. Podobno kot mednarodni investicijski skladi naj tudi one preverjajo ekonomsko upravičenost investicij in tako postanejo njihov usmerjevalec.

Tovariši, dovolite na koncu še nekaj vprašanj. Plan predvideva dotok 20 000 novih srednješolcev, za katere naj bi zagotovili samo 1500 novih postelj. Tolikšno število postelj ne bo zadoščalo, če bo samo polovica ali pa samo tretjina učencev s podeželja. V visokem šolstvu osnutek upravičeno predvideva manjši porast študentov — samo 4000 — vendar tudi za te ne bo zadoščalo 73 novih postelj. Bolj realno bi bilo planirati manjše število učencev, pa večje število postelj. Samo z domovi za učence lahko popravimo neustrezno socialno sestavo učencev. Še pomembnejše pa je, da samo na ta način lahko izšolamo sposobne učence. Analize so namreč pokazale, da skoraj polovica nadarjenih otrok ne pride niti do srednje šole.

Mislim, da so upravičene pripombe, ki so jih dali tudi gospodarski odbori, da se zmanjšuje obča bilanca sredstev tega planskega obdobja.

Na koncu, če dovolite, bi povedal še nekaj misli o vlogi mesta Ljubljane v gospodarskem razvoju Slovenije in o delu ljubljanskih poslancev. V zadnjem času smo večkrat slišali kritike, da ljubljanski poslanci niso aktivni. Za tiste poslance, ki so pa bili bolj aktivni, pa se je uveljavila oznaka »svobodni strelci«. Vprašanje je, kakšna je vloga Ljubljane v bodočem slovenskem gospodarstvu in družbenem razvoju in kakšne so naloge njenih poslancev. Ljubljanski poslanci so razpravljali o svoji temeljni politični aktivnosti, za katero mislim, da je bila ustrezna. Ker je bilo večkrat slišati vprašanje, kako naj zastopajo interese Ljubljane, so na eni razpravi sklenili, da bodo zavzeto branili upravi-

čene interese delovne Ljubljane skupaj z vsemi strokovnimi kadri, tudi s spsobnimi strokovnjaki v trgovini, da pa ne bodo branili ljubljanskega cityja — to celo ni bil moj izraz. Mislim, da sem se te temeljne politične usmeritve držal. Povsem upravičena je zahteva Ljubljane, da se v prihodnjem razdobju rešijo njeni prometni problemi, saj je Ljubljana ne samo slovenski, marveč tudi jugoslovanski prometni križ. Na največjem ljubljanskem industrijskem območju je še danes makadamska cesta z luknjami, kakršnih ne najdete nikjer v Sloveniji.

Upoštevati je treba tudi nezdrave vremenske razmere v Ljubljani, zato je treba delovnim ljudem omogočiti hiter dostop v naravo, večjo rekreacijo. Vse to pa tudi zahteva več sredstev. To so upravičeni posebni interesi Ljubljane.

Prepričan sem, da so ljubljanski poslanci v preteklem razdobju v skladu s tem dogovorom zastopali tudi slovenske interese. S tem, da so se zavzemali za povečanje storilnosti v vsej Sloveniji, za izboljšanje izobrazbene strukture itd., so zastopali tudi interese delovne Ljubljane. Trdno sem prepričan, da je interes vse Slovenije, da ima Ljubljana kvalitetno gospodarstvo, bančništvo, kvalitetno kulturo in šolstvo. Nasprotno pa si bo Ljubljana sama sebi spodrezala noge, če se bo zapirala, na primer tako, da bo polovica ali celo več študentov univerze iz Ljubljane. S tem ne bo oživljala slovenskega socialnega in idejnega potenciala, in bi zaradi socialne imobilnosti sama stagnirala. Ljubljana se bo razvijala le, če bo kvalitetna, odprta in delovna in le tedaj bo — po mojem prepričanju — nadaljevala tradicijo, ki jo je začela 1941. leta.

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima Leopold Krese.

Leopold Krese: Poročal bom o razpravah, ki so bile v planu v okviru zbornice. O njem so razpravljale vse panoge gospodarstva zelo obširno in podrobno. Podobno poročilo smo dali tudi predlagatelju plana, da bo lahko pri sestavljanju predloga upošteval pripombe gospodarstva. Poročal bom tudi o osnovnih ugotovitvah, ki jih je sprejel upravni odbor zbornice.

Naša osnovna ugotovitev je bila, da plan kljub nekaterim pomanjkljivostim kaže viden napredek v metodologiji planiranja. Uporabljeni so bili nekateri konkretni viri, zlasti minimalni kazalci razvoja, ki so jih dala podjetja sama. Poleg tega sta bili uporabljeni še dve anketi in gradivo o dolgoročnem konceptu razvoja. Njihovo izdelavo in recenzijo je organizirala tudi gospodarska zbornica Slovenije.

Pozitivno ocenjujemo zlasti dejstvo, da plan nima namena opredeljevati razvoja posameznih kapacitet, temveč ima — razen v nekaterih poglavjih o infrastrukturi — pretežno indikativen značaj. To pomeni, da pušča dovolj manevrskega prostora za razvoj vseh gospodarskih subjektov, če bodo imeli sredstva in tržišče. Seveda pa bo njihov razvoj precej odvisen od splošne gospodarske in družbene konstelacije, od konsistentne in stabilne družbeno-ekonomske politike ter od gibanj svetovnih ekonomij, s katerimi smo slej ko prej neločljivo povezani. Zlasti pa pogrešamo v planu navedbo trajnejših in stabilnejših sistemskih rešitev, od katerih bodo odvisni pogoji gospodarjenja in razvoja posameznih kapacitet. Zato in pa zaradi indikativnega značaja plana predlagamo, da se v besedilu plana črtajo konkretne omembe posameznih gospodarskih organizacij, ker bi to lahko po nepotrebnem zbudilo vtis, da so samo one predvidene za nosilke nadaljnega razvoja, in to neodvisno od splošnih pogojev gospodarjenja.

K sklepnim postavkam plana imamo naslednje pripombe:

1. Reprodukтивna sposobnost gospodarstva; delež amortizacije in skladov v delitvi dohodka se bo v obdobju 1971—1975 zaradi porasta pogodbenih obveznosti in stanovanjskega prispevka poslabšal. Težko bo doseči predvideno povečanje prispevkov za interesne skupnosti samo na podlagi osebnih dohodkov. Tudi predvidena reforma fiskalnega sistema, na kateri temeljijo izkazana razmerja v delitvi, ne bo izboljšala podjetniške akumulacije. Predlagamo, da se v osnutku plana poda globalna bilanca tudi skupaj, ne samo parcialno. To predlagamo predvsem zato, ker je pri večini kategorij delitve družbenega proizvoda predvidena višja dinamika kot pa rast družbenega proizvoda. Proračunska sredstva rastejo počasneje, dohodki za interesne skupnosti pa hitreje od družbenega proizvoda. Dodatni viri sredstev iz negospodarstva, to je varčevanje prebivalstva in tuji viri, niso predvideni realno. Seveda pri tem ne upoštevamo nakazil zdomcev. Predvidena rast materialnih naložb v gospodarstvo prav tako ni realna. Težko je pričakovati znatno zmanjšanje naložb v zaloge in bistveno izboljšanje marginalnega kapitalnega koeficienta. Ob zniževanju rasti naložb v gospodarstvu pa bi se po predvidevanju osnutka plana v ničemer ne spremenila rast splošne porabe.

2. Surovinska osnova: Značaj naše predelovalne industrije pač ni mogoče spremeniti, najmanj pa v zelo kratkem času. Temeljna naloga je zagotovitev surovinske osnove. Zato moramo z najsodobnejšo tehnologijo doseči racionalno uporabo reprodukcijskega materiala, domačega in uvoženega. Vse napore moramo usmeriti na raziskave in optimalno izkoriščanje surovinske baze Slovenije. Gradbena industrija in nekovine imajo vse možnosti intenzivnega razvoja. Sem je treba šteti tudi optimalno izrabljanje zemlje in gozdov za živilsko in lesnopredelovalno industrijo. Seveda bomo morali začeti sodelovati pri investicijah v drugih jugoslovanskih republikah in tudi zunaj naših meja — predvsem v deželah v razvoju — ter ustvariti dolgoročno sodelovanje. Potreben uvoz reprodukcijskega materiala bo še naprej zahteval možno ekspanzijo izvoza proizvodov slovenske industrije. Da bi si zagotovili surovine, bomo morali več vlagati. Zato je bistveno, kako nam bo uspelo povečati akumulacijo, ki bo potrebna tudi za modernizacijo predelovalne industrije in za infrastrukturne objekte ter ne navsezadnje tudi za objekte družbenega standarda.

3. Kadri in strokovno izobraževanje. Naša perspektiva je predvsem v kapitalu intenzivnih dejavnosti, ker rezervne delovne sile pri nas skoraj več ni. Zato je izobrazba delavcev bistvenega pomena. Izboljšanja izobrazbene strukture prebivalstva in s tem tudi zaposlenih ne bo mogoče doseči, če ne bomo bistveno zmanjšali osipa na vseh vrstah šol in omogočili slehernemu občanu, da se izobražuje. V prihodnjem obdobju prav gotovo ne bomo podpirali ekstenzivnega razvoja šolstva. Napredek znanosti in hitro spreminjanje tehnologije zahteva ne samo spremembo šolskih programov in učnih metod, temveč tudi stalno dopolnilno izobraževanje. To naj se organizira v izobraževalnih centrih, delovnih organizacijah, delavskih univerzah in na šolah. Izredni študij bi moral imeti enak status kot redni.

Posebna pozornost bi se morala posvetiti gradnji in sanaciji domov za učence. Pri politiki investiranja na področju izobraževanja pa ne smemo dopustiti neskladja med številom šol in kadrovskimi potrebami, ker je od smotrnega vlaganja odvisna tudi kvaliteta šolanja. Taksativno naštevanje šol naj se, po našem mnenju, v planu načrta. Niso pomembne samo šolske zgradbe, marveč tudi sistem, ki naj ustreza današnjim zahtevam.

4. K posameznim panogam gospodarstva so naše pripombe naslednje:

Industrija: Industriji je v družbenem planu upravičeno odmerjeno temeljno mesto kot ustvarjalki presežne vrednosti. Za njene posamezne panoge pa predvideva plan precej različno dinamiko rasti, kar je razumljivo.

Pri tem pa je treba močneje poudariti, da bodo predvidevanja ogrožali v veliki meri neizravnana energetska bilanca, negotova surovinska preskrba in preslabo razvit integralni transport. Posebno dvomljivo planirana nadaljnja proizvodnja aluminija, ker jo naraščajoči stroški vse bolj dušijo. Za vso metalurgijo kakor tudi za precejšen del industrije je potrebna sistemska ureditev cen in carin za surovine in izdelke. Posamezni objekti naj se ne navajajo, razen tistih, ki so infrastrukturnega značaja in ki so vezani na mednarodne obveznosti.

Kemijsko predelovalna industrija je odvisna od bazične industrije, ki pa v planu ni dovolj poudarjena. Bazična kemija pa se ne more graditi samo z akumulacijo predelovalne industrije, zato bo odvisna tudi od drugih virov, ki jih bo treba družbeno urediti. Oskrba s surovinami iz drugih republik bo vse težja, ker te republike same ustvarjajo predelovalne kapacitete.

Predelovalna industrija bo po oceni plana skromneje naraščala, čeprav ji bo sicer kot tržni dejavnosti prepuščeno precej iniciative. Zato menimo, da bi bilo prav, če ji nakažemo več možnosti. Zlasti lesna in tekstilna industrija sta glede na dosedanje dosežke doma in v izvozu ter glede na njun razvoj v nekaterih drugih manjših in celo razvitih državah še naprej perspektivni dejavnosti.

Prav tako ne smemo podcenjavati usnjarske in nekovinske predelovalne industrije, ki sta v marsičem že presegli planska predvidevanja. Predelovalna industrija tudi pomaga pri reševanju problemov manj razvitih območij republike. Grafično-predelovalna in časopisno-založniška dejavnost s svojim širšim družbenim pomenom tudi ne moreta biti prezrti.

Gradbeništvo in gradbeni material: Pri gradbeništvu ni zagotovljena bilanca gradbenega materiala, čeprav bi bila zagotovljena finančna sredstva. Upoštevati je treba, da zahteva povečana gradnja stanovanj, šol, cest in drugih objektov tolikšne količine gradbenega in instalacijskega materiala, da jih bomo morali navzlic intenzivnemu investiranju še vedno uvažati. Zato bo treba intenzivno razvijati industrijo gradbenega materiala ter racionalizirati in modernizirati tudi gradnjo.

Promet: Vloga prometa kot integralnega transporta in sestavnega dela proizvodnega procesa — notranji in zunanji transport — je prešibko nakazana. Upoštevati je namreč treba, da so transportni stroški pri izdelkih sorazmerno največja postavka, zato so prav tu možne največje racionalizacije. Le kompleksni prometni sistem zagotavlja družbi vsestransko optimalne rezultate. V planu je sicer ugotovljeno, da še ne razpolagamo z dolgoročnim razvojnim programom celotnega prometa, vendar so tudi posamezne dejavnosti premalo obravnavane.

Finančne možnosti za nadaljnjo gradnjo in modernizacijo prometa infrastrukture so le delno nakazane. Zato še ni jasno, kako bomo zmanjšali veliko zaostajanje na tem področju. Pomorsko gospodarstvo, ki kompleksno povezuje obalo in morje s transportom in trgovino in industrijo, storitvami vseh vrst, posebej pa še z izvozom in uvozom in tranzitom, ni dovolj poudarjeno. Za luko Koper ni predvidena prosta carinska cona, industrijska proizvodnja in predelava niso predvidene potrebe izvoza in uvoza in drugih držav. Menimo, da je to nujno komponenta koprške luke in naše geografske lege. Sistem cen za pro-

metne storitve še ni izdelan, čeprav je izrednega ekonomskega pomena za razširjeno reprodukcijo prometnih kapacitet, za izenačevanje pogojev prometnih panog po stroškovnem principu in za učinkovito prometno obliko.

Kmetijstvo in gozdarstvo: K predvidevanju plana v primarni kmetijski proizvodnji in njenih pridelovalnih industrijah so nujno potrebna naslednja dopolnila: Za prvim odstavkom na 5. strani je treba v nakazani politiki cen poudariti, da bomo v družbeni regulativi izgrajevali ustrezen mehanizem, ki bo zagotavljal pariteto cen znotraj kmetijstva, pa tudi pariteto cen med kmetijstvom in industrijo. To je tudi v drugih državah pomemben instrument usmerjanja razvoja in osnovnih regulativ primarne delitve in kazalec reproduktivne sposobnosti.

Ker je pomanjkanje lesne surovine očitno glede na zmogljivosti predelovalne industrije, bi morali v planu jasno določiti, da bo za razširitev lesno-surovinskega zaledja družba prispevala rutinski delež sredstev k sredstvom zainteresiranega gospodarstva (stran 37). Gozdarstvo zgradi in rekonstruira na leto okrog 350 km cest, kar je nujno potrebno za intenzivnejše izkoriščanje gozdov. Vsekakor pa so te gozdne ceste širšega družbenega pomena, ker omogočajo večjo dostopnost do hribovskih krajev, pospešujejo razvoj kmečkega turizma itd. Zato bi morali v planu zagotoviti ustrezno participacijo družbe pri gradnji tega cestnega omrežja. Če bodo ta bremena še naprej nosili samo gozdarji oziroma lesna industrija, proizvodnja lesne surovine ne bo zadovoljevala vseh potreb.

Kljub zagotovitvi, da bomo preprečevali nesmotrno izrabo prostora, je v planu potrebno jasno izraziti obveznost, da bomo z republiškimi predpisi zagotovili takšno varstvo kmetijskih zemljišč, da bomo v proizvodnji gradnje uresničili 83% planirano stopnjo samooskrbe.

Proces modernizacije kmetijstva in usmerjanja kmetijstva bo republika pospeševala z ustreznim urejanjem zemljiških odnosov in to s predpisi o občinskih zemljiških skladih, o dedovanju, o zakupu kmetijskih zemljišč in podobno.

Trgovina in blagovni promet: Za spodbujanje začetega poslovanja in povezovanja med trgovino in proizvodnjo na podlagi skupne razvojne politike se je potrebno posluževati skupnih vlaganj v trgovini in proizvodnji. Še nadalje so potrebna prizadevanja za vključitev trgovine v enotni jugoslovanski trg zunaj območja Slovenije z večjim plasmajem našega blaga in tudi z gradnjo lastne prodajne mreže v drugih krajih Jugoslavije. Problemu ekonomskih odnosov s tujino je treba posvetiti večjo pozornost. V zunanji trgovini je treba okrepiti stike z regijami, kjer doslej nismo bili dovolj prisotni, posebej še v deželah v razvoju in na vzhodnem tržišču. Zato bi morali predvideti tudi ustrezna sredstva in jih povezovati z nabavo potrebnih surovin. To je za Slovenijo izredno pomembno. V planu bi bilo potrebno obdelati tudi razvoj za nas pomembnega maloobrnejnega prometa in povečati retencijo trgovine pri prodaji blaga na drobno.

Gostinstvo in turizem: Menimo, da je treba turizmu kot eni izmed bistvenih komponent našega nadaljnjega gospodarskega razvoja tudi vnaprej posvečati največjo pozornost in mu omogočiti hitrejše vključevanje v mednarodno gospodarstvo. Hkrati je treba dosedanje razvojne zasnove turizma temeljito revidirati, upošteva je dosedanje izkušnje ter realno strukturo povpraševanja. Nakazati je treba tudi gradnjo žičnic, zimskih bazenov, dvoran, športnih igrišč, zabavnih lokalov itd. Gradnjo dvoran v turističnih krajih pa bi kazalo povezati z nadaljnjo kinofikacijo Slovenije, s potrebami družbenega življenja v teh krajih

in turistov. Vendar opozarjamo, da bo lahko turizem zaradi sedanje nizke akumulativnosti in zadolženosti v razvoju participiral le s približno 10 % sredstev.

Obrt: Ob pričakovani stabilnejši politiki celotnega gospodarstva mora plan vsebovati rešitve tudi na področju obrti. Obrt mora doseči v nadaljnjem razvoju pomembnejše mesto. Pri oceni investicijskih vlaganj v obrti pa niso opredeljene možnosti za pridobivanje bančnih sredstev. Tudi pospeševalna vloga republike pri nadaljnjem razvoju obrti ni nakazana.

Komunalno gospodarstvo: V planu ni obdelano področje komunalnega gospodarstva, kar bo nujno treba storiti. V zvezi s programom komunalnega urejanja naj se oblikujejo na tem področju močnejše organizacijske strukture, ki bodo materialno in strokovno kos zahtevnim nalogam programiranja, urejanja in vzdrževanja sistemov komunalne oskrbe. Za nekatera področja komunalne dejavnosti bo treba, če tako zahtevajo naravni pogoji, tehnologija in ekonomičnost, postaviti meje sistemov komunalne oskrbe izven občinskih virov ter zajeti širša območja, v nekaterih primerih pa celo območje republik. Potrebno bo oblikovati komunalni kapital in urediti kreditiranje tudi iz sredstev odpravljenega republiškega stanovanjskega sklada. Nadalje bo treba ustrezno razvijati materialno bazo za komunalno opremljanje stavbnih zemljišč itd. Z zakonom je treba določiti minimalne normative za ureditev okolice novih naselij oziroma novih stavb.

Stanovanjska graditev in njen program razvoja mora postati sestavni del razvoja organizacij združenega dela. V gradivu tudi ni nakazan multiplikativen učinek stanovanjskih gradenj na druge gospodarske panoge.

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima Gregor Klančnik.

Gregor Klančnik: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši!

Menim, da je osnutek družbenega plana skrbno in dobro sestavljen. Zato lahko pohvalimo njegove sestavljalce. Mislim, da dosedanje pripombe niso nasprotovale pravilnosti osnovnih izhodišč plana. Prepričan sem, da bo med razpravo, ki bo trajala še nekaj mesecev, ta dokument tako dopolnjen, da bo realno napotilo za razvoj Slovenije na vseh področjih njenega družbenega življenja.

Res pa je, da bosta za nami že dve leti, preden bo načrt sprejet. Pred nami so samo še tri leta, kar znatno otežuje uresničitev planskih nalog. Naša dosedanja praksa je bila takšna, da smo posvečali večjo skrb pripravi dokumenta, manjšo pa njegovi uresnitvi. Ker planov nismo uresničevali, kot bi bilo treba, običajno v četrtem letu planskega obdobja nismo več smeli govoriti o tekočem planu, da se ne bi osmešili. Bojim se, da bo tako tudi s tem planom. Zato ponovno opozarjam, da je treba posvetiti večjo pozornost uresničevanju nalog plana.

O trditvi tovariša dr. Rusa, da dokument upošteva vse akte, ki jih je doslej sprejela skupščina, in da hkrati dokazuje tudi njeno aktivnost in uspešnost, pa menim, da so bile pri sestavi plana velike težave. Sestavljalci so morali upoštevati številne dokumente, ki so bili parcialno sprejeti in zato niso bili med seboj usklajeni. Prav ta neusklajenost naših stališč pa je vrzel plana. Plan na primer predvideva, da se bo družbeni produkt vsako leto nominalno povečal za 12 %, izdatki za splošno in kolektivno porabo pa za 13,8 %. Hkrati pa plan zahteva večjo učinkovitost našega gospodarstva, kar pa je mogoče uresničiti le z večjimi naložbami.

Breme uresničevanja plana je naloženo neposredno gospodarstvu. Nekateri, na primer delavci »Plamena« iz Kroepe, menijo, da bomo probleme rešili tako,

da bi več delali. Ta rešitev je sicer enostavna in stvarna, vendar zelo neprivlačna. Pri nas namreč prevladuje želja: malo delati in veliko zaslužiti ter porabiti. To je problem, ki bo precej oviral uresničevanje plana.

Ker naj bi se realni družbeni proizvod na leto povečal za 7,1 %, zaposlenost pa največ za 2 %, bo treba precej povečati produktivnost dela. Ta težnja je pravilna, ker so pri nas pri vseh zaposlenih delavcih velike razlike. Vprašanje je le, kako naj to storimo? Na ta plan odgovarja, da je treba poklicati na pomoč znanstveno-raziskovalne dejavnosti. Vendar podatki kažejo, da je tudi na tem področju produktivnost dela relativno nizka. To področje mora najprej rešiti svoje probleme produktivnosti, da bo lahko pomagalo gospodarstvu.

Iz dokumenta je razvidno, da je približno 30 % zaposlenih delavcev doma iz drugih republik. Ta odstotek je velik in ga ne bomo smeli več povečevati. Predvidena rast zaposlenosti od 1,8 do 2 % je realna in omogoča spreminjanje strukture zaposlenih, tako da se bo zmanjševalo število fizičnih delavcev, ki delajo neposredno pri strojih. To pomeni, da bodo morali fizični delavci, ki bodo stali pri strojih, znatno povečati produktivnost dela. To pa seveda omogoča le modernizacija sredstev za delo. Menim celo, da bomo morali iskati rešitve, da bi zadržali v Sloveniji čim več delavcev iz drugih republik. Večina teh delavcev opravlja namreč fizična dela, za katera bo, po moji presoji, interes slovenskih delavcev čedalje manjši. Zato bomo morali posvetiti problemom delavcev iz drugih republik večjo pozornost, kot smo jo doslej. Za nas so bili le sezonski delavci! Zavedati se moramo, da se v drugih republikah tudi razvija industrija, ki bo omogočala večje zaposlovanje.

Na področju investicij ima dokument dve slabosti. Prva je v porazdelitvi sredstev za splošno in skupno porabo, druga pa v rasti sredstev za naložbe v gospodarstvo. Plan namreč predvideva, da se bodo sredstva za naložbe v gospodarstvo v strukturi vseh sredstev za naložbe znižala od 81,5 % na 77 %. Zakaj se bodo sredstva relativno zniževala, ko pa vemo, da bomo v tem obdobju potrebovali velika sredstva za nakup strojev in naprav, da bi lahko povečali produktivnost dela? Dvomim, da bomo s predvidenimi sredstvi zadovoljivo modernizirali gospodarstvo. Ta dvom je izrazil že tovariš Krese, ko je opozoril, da nimamo globalne bilance sredstev, iz katere bi bila razvidna delitev družbenega produkta tudi za potrebe modernizacije.

V planu je sicer napisano, da se bo akumulacija realno povečala za 58 %. Ker pa za to ni zagotovila, se bojim, da bo akumulacija ob rasti osebnih dohodkov in drugih izdatkov vendarle okrnjena. Napisano je tudi, da se bo obseg sredstev, predviden za naložbe v gospodarstvo, dvignil na 54,5 milijarde dinarjev. Pri naložbah naj bi gospodarstvo sodelovalo z 41,5 % sredstev. Če priključimo še 5,5 % depozit gospodarstva v bankah, bi s tem gospodarstvo sodelovalo pri naložbah 47 %. Ta udeležba gospodarstva je relativno visoka, čeprav se vsi zavedamo, da so neposredne naložbe interesentov najboljši način investiranja.

Ker plan predvideva, da se bodo naložbe v gospodarstvo financirale tudi iz sredstev povečanega varčevanja in z inozemskimi krediti, je planirani obseg naložb še toliko bolj dvomljiv. Vprašanje je, ali se bo ob relativno še vedno visoki inflaciji povečalo varčevanje prebivalstva. Ljudje spet udarniško delajo, verjetno pa ne moremo doseči, da bi udarniško nosili denar v banke, da bi lahko investirali. Ker ni zagotovila za modernizacijo gospodarstva, niso realne tudi druge postavke družbenega plana.

Plan ne posveča dovolj pozornosti stabilizaciji gospodarstva. V zadnjih dveh letih nismo odpravili nelikvidnosti in inflacije. Predvideni ukrepi, ki bodo omogočali upnikom celo posredovanje in sodelovanje v upravljanju pri dolžnikih, da bi čimprej poplačali dolgove, niso realni. Pač pa je nevarnost, da bodo postale naše terjatve dvomljive, predvsem tiste, ki so stare več kot 90 dni. Ker ima Slovenija v drugih republikah približno 500 milijard starih dinarjev pozitivnega salda, ki izvira tudi iz terjatev, starih nad 90 dni, bo imobilnost sredstev iz tega naslova dalj časa neposredno vplivala tudi na akumulativnost gospodarstva.

Mislim, da je pravilna orientacija plana, da se je treba bolj nasloniti na lastne surovine. Slovenija je predvsem v zadnjih petih letih možno razvila predelovalno industrijo, ki uporablja zlasti uvožene surovine, delno pa surovine iz drugih republik. Premajhna je zavzetost za večjo porabo lastnih surovin. Teh za vsako ceno sicer ne bomo uporabljali, vendar načrt predvideva, da bomo še 1975. leta porabili 62 % vseh deviz za uvoz surovin. To zahteva, da ob povečanjem izvozu uporabljamo čim več domačih surovin. Gospodarske organizacije, ki se bodo tudi v prihodnje oskrbovale s surovinami iz uvoza, pa morajo devize same zaslužiti. Predvsem pa mislim, da se moramo končno zavedati pomembnosti naložb v surovinske baze v drugih republikah. Slovenske železarnice se zavedajo, da Slovenija nima železne rude. Zato so se povezale s proizvajalci v Bosni, Hrvaški in v Srbiji ter vložile lastna sredstva. Moram pa reči, da naša predelovalna industrija za te naložbe nima dovolj posluha.

Plan premalo poudarja potrebnost utemeljenih integracij v gospodarstvu. Dr. Vojan Rus je dejal, da se nam ni treba bati razdrobljenosti, ker je drugje še večja. Mislim, da ni pomembno število zaposlenih v eni delovni organizaciji, marveč proizvodnja. Ker so naše naložbe nizke, ker imamo manj modernih naprav, je seveda logično, da je naša produktivnost manjša in da je število zaposlenih v eni delovni organizaciji relativno visoko. Zavedati se moramo, da brez velikih tovarn ne more biti majhnih. Praksa to potrjuje. V vsakem kraju so ob velikih tovarnah zrastle majhne, ker jim je velika dala delo. Podatki, ki jih je navedel dr. Vojan Rus, niso primerljivi, ker so iz različnih obdobj. Mislim, da ni gospodarno, da živita na razdalji 20 km proizvajalec aluminija in predelovalec aluminija kot dva ločena svetova, ki se po svoje obnašata na enotnem jugoslovanskem tržišču.

Brez dvoma pa so pravilne ugotovitve tovariša Vojana Rusa o slabi izkoriščenosti znanja strokovnega kadra. Opozorim pa naj, da je moč te probleme rešiti predvsem z večjo koncentracijo proizvajalnih sredstev.

Na koncu naj opozorim še na potrebo po uvajanju moderne organizacije proizvodnje in moderne organizacije poslovanja, da bodo gospodarske organizacije lažje uresničile svoje naloge.

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima Jože Žnidaršič.

Jože Žnidaršič: Spoštovane tovarišice in tovariši! Kljub temu, da je bilo v dosedanji razpravi že dovolj rečenega o kmetijstvu, bi na kratko povedal še nekaj svojih misli.

Čeprav ne dvomim o težavah, ki so spremljale sestavljalce plana tudi pri sestavi programa za to dejavnost, bi le dal nekaj bolj ali manj kritičnih pripomb. Prvo skupino pripomb bi strnil v trditev, da je agrarni kompleks v tem programu podcenjen. Naj to trditev podkrepim. Po tem programu naj bi leta 1975

Slovenija sama krila 85 % potreb po kmetijskih pridelkih. Proizvodnja v kmetijstvu naj bi se povečevala po stopnji 2,9, vse drugo gospodarstvo pa po stopnji 7,1 %, čeprav ugotavljamo, da kmetijstvo zaostaja za drugimi dejavnostmi. Vprašanje je torej, zakaj se odločamo za zastajanje oziroma zakaj ne za skokovit razvoj. Vprašanje je tudi, ali bo kmetijsko prebivalstvo, katerega bo leta 1975 še 17 %, sposobno priskrbeti predvidene količine pridelkov.

Menim, da predloženi program razreševanja problemov v kmetijstvu ni celovit. Le našteva probleme kmetijstva, na primer finance, neustrezna tehnična opremljenost kmečkih gospodarstev, neugodna starostna struktura in nizka izobrazbena raven kmečkega prebivalstva. Nikjer pa v tem programu ne zasledimo koncepta intenzivnega reševanja teh problemov. Poleg tega bi moral predvideti dolgoročne stabilne pogoje za družbeno in zasebno kmetijstvo in nakazati tudi smernice za smotrno izkoriščanje vloženi sredstev. Vprašanje je, kako bomo rešili sedanjo razdrobljenost kmetijskih zemljišč, kako bomo kmetijske proizvajalce opremili s primerno mehanizacijo in hkrati tudi izobrazili. Naj mi pri tem pomaga podatek, da bi čez 20 let pri nas imeli 40 000 kmetij, za katere naj bi že sedaj vsako leto izobrazili 2000 učencev. Kako naj to uresničimo, ko pa znašajo kapacitete na srednjih, višjih in visokih kmetijskih šolah 890 sedežev? Še bolj kritičen pa je podatek, da se je 1970. leta v te šole vpisalo le 236 učencev, zadnji dve leti pa še manj.

Naslednje vprašanje je usmerjenost slovenskega kmetijstva na tako imenovane domače proizvode, ko hkrati predvidevamo, da bo naše kmetijstvo 1975. leta preskrbovalo Slovenijo z 82 % potrebnih kmetijskih proizvodov. Pri tem računamo, da bomo imeli določene presežke, ki bodo znašali pri mesu 23 %, pri mleku 3 %, pri krompirju 55 %, pri sadju pa bi imeli primanjkljaj za 32 %. Pri tem pa pogrešamo v programu zasnovo povezanosti kmetijstva s predelovalno oziroma živilsko industrijo. To je samo na kratko omenjeno v zvezi s predelavo jabolk in krompirja, ne pa v zvezi s predelavo mesa in mleka, kjer je tudi suficit. Ta povezanost danes ni zadostna, kar dokazuje podatek, da v Jugoslaviji samo 50 % kmetijskih proizvodov predelamo v živilski industriji, v zahodnih državah pa celo več kot 90 %.

Nadalje pogrešam tudi povezanost kmetijstva in gozdarstva. Nesporno je dejstvo, da se velike površine kmetijskih zemljišč, ki so bile doslej intenzivno obdelovane, spreminjajo v površine, zaraščene z malovrednimi drevesnimi in grmovnimi vrstami. Te površine so izredno primerne za meliorativna oziroma gozdnogojitvena dela. Mislim, da bi morali opredeliti vlogo zavodov zlasti na kraškem območju, kjer je ponekod gozd edino naravno bogastvo.

V programu je nekoliko sporna ocena, naj bi modernizacija in specializacija zajela le tiste kmetije, ki so že sedaj sposobne za preusmeritev v blagovno proizvodnjo. Mislim, da bi morali začeti preusmerjati modernizacijo, že sedaj vse tiste kmetije, ki imajo potencialne možnosti za blagovno proizvodnjo.

Pereč problem je tudi preoblikovanje sedanje strukture kmečkega prebivalstva. Ponekod je že več kot polovica kmečkih gospodarjev starejših nad 60 let. Če predvidevamo, da bo kmečko prebivalstvo padalo po letni stopnji 2 %, to zahteva, da moramo dobiti na kmetiji mlajšo delovno silo in odpreti nova delovna mesta za ljudi, ki bodo šli iz kmetijstva.

Ceprav razumem, da se v osnutku plana soočajo možnosti in želje, menim, da bo treba v predlogu plana le realno opredeliti možnosti takojšnje akcije za reševanje problemov kmetijstva. V planu bi morali zavzeti stališča do združništva, pospeševalne in izobraževalne službe, do integracijskih gibanj, do pro-

blemov v zvezi z odpiranjem novih delovnih mest za kmečko prebivalstvo. Čeprav so to veliki problemi, saj je zanje odmerjeno premalo sredstev, pa navzlic temu menim, da sedanji program ni zadovoljiv. Resno dvomim, da bo realiziran. Tudi zmanjševanje kmečkega prebivalstva po stopnji 2 % še vedno ohranja ali celo povečuje dispariteto v dohodkih kmečkega in nekmečkega prebivalstva. Zato so potrebna večja vlaganja v ljudi in za ljudi, ki ostajajo v kmetijstvu.

Želim torej, da bi v planu sprejeli čim več ustvarjalnih pripomb s te razprave.

Predsednik Miran Goslar: Rado Pušenjak ima besedo.

Rado Pušenjak: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Govoril bom predvsem o problemu, ki tare občane moje volilne enote kakor tudi občane vsega Pomurja že desetletja in še posebno letos, se pravi o poplavalah in o naši politiki na tem področju vodnega gospodarstva. Ker je v zadnjih treh mesecih prestopila Mura svoje bregove z večjo ali manjšo silovitostjo že sedmič, Ščavnica pa še večkrat, je razumljivo, da je ta problem za prebivalce Pomurja najbolj pereč. Predlog družbenega plana predvideva, da se bodo investicije v vodno gospodarstvo v petih letih zvišale od 116 milijonov dinarjev na 200 milijonov dinarjev. Hkrati pa srednjeročni načrt vodnega gospodarstva navaja, da so znašale naložbe republiškega vodnega sklada v letih 1966 do 1970 210 milijonov dinarjev, do leta 1975 pa naj bi se zvišale na 400 milijonov dinarjev. To zvišanje sredstev je le navidežno. Leta 1966 so znašali stroški za 1 km nove struge Ščavnice 350 000 dinarjev, sedaj pa znašajo že več kot milijon dinarjev. Ker so se stroški povečali kar trikrat, sredstva pa le dvakrat, ni čudno, da smo 16 km nove struge Ščavnice gradili 15 let. V prejšnjem tednu je Ščavnica poplavlila tako strašno, da česa podobnega ne pomnijo niti najstarejši prebivalci. Ko se je Ščavnica začela umikati, je prihrumela Mura, letos že sedmič. Njen vodostaj, ki je bil največji v zadnjih 100 letih, je znašal v Gornji Radgoni 481 cm. Torej je bil precej višji kot leta 1966, ko so poplave v Sloveniji povzročile za 33 milijard starih dinarjev škode. Škoda je bila dvakrat večja, kot so znašale naložbe vodnega sklada v zadnjih petih letih.

Pogled na približno 8000 ha poplavljenih zemljišč — to je 90 % vseh zemljišč v dolinskih predelih občine Ljutomer — je obupen. Predstavljajte si kmeta, ko zre potopljena pšenična polja, koruzo, ki je bila še pred nekaj dnevi zelo bujna, ter vodne gladine, pod katerimi so njive, zasajene s krompirjem, ter dobro obetajoči travniki. Marsikomu je ujma uničila ves obetajoč pridelek. Mnogo kmetij je brez živilske krme, ker so seno uničile že prejšnje poplave. Otava in detelja sta v vodi in po njenem odtoku bo ostalo samo blato, zato je ogrožen živinski fond. Odprava posledic poplav ne sme biti samo skrb kmetov in delavcev na naših družbenih posestvih, temveč vseh nas, saj smo člani socialistične družbe.

Tovariši poslanci, ni večje nesreče za družino, kot če vdere voda ponoči v nekaj minutah v gospodarska poslopja, hleve in celo v stanovanjske hiše. Žal je družin, ki so morala prepustiti svoja stanovanja vodi, več sto. To so predvsem revnejše družine, ki so si pred desetletji, žal pa tudi v novejši dobi, zgradile svoje skromne domove na najcenejših parcelah, to se pravi na poplavljenih parcelah. Prizaneseno ni bilo niti mestu Ljutomer, kjer je bilo zlasti prizadeto industrijsko območje in vse kleti v mestih. Poudariti moram, da mesto Ljutomer

pred poplavami še ni zavarovano. Samo prizadevnosti prebivalstva, ki je v najtežjih razmerah branilo nasipe ob Muri, se lahko zahvalimo, da katastrofa ni bila še veliko večja. Da ne bi preveč zavrli dosedanjega precej hitrega razvoja Pomurja, je potrebno, da sodeluje pri sanaciji stanja tudi republika. Poleg tega pa bo nujno potrebno pospešeno zavarovati mesto Ljutomer, konkretno mojo volilno enoto, kjer je zaposlene največ delovne sile s podeželja. V ta namen je treba čimprej zgraditi še pet kilometrov nove struge Ščavnice, dve vodni akumulaciji s površino približno 200 ha in regulirati obrežje v dolžini 12 km. S tem bi bilo v glavnem zavarovano tudi kmetijsko območje občine.

Postavljam vprašanje: Ali je naša republika, ki daje tudi pomembna sredstva za vodnogospodarske objekte v drugih republikah, res tako revna, da bi morala še preostalih 20 km novih nasipov na obeh bregovih Mure graditi celih 7 let?

Menim, da bi lahko za še potrebne, ki bi jih zgradili v dveh letih, zagotovili 7 milijonov dinarjev. To pa niso več prošnje, temveč odločne zahteve našega prebivalstva. Toda zahteve lahko sedanji petletni program vodnega sklada glede na stalne podražitve le delno zadovolji. Tovariši, te naložbe niso samo pomoč ljudstvu, marveč tudi koristne gospodarske naložbe. Ne bi smeli prezreti, da bi bilo lahko Pomurje žitnica Slovenije. Če hočemo, da se bo mlada generacija ustalila v teh krajih, in če hočemo s skromnim slovenskim prostorom skrbno gospodariti, bo pač treba načrtno ukrotiti vode in meliorirati zemljišča. Tovarišem, ki še vedno mislijo, da je vlaganje sredstev za preprečevanje poplav zapravljanje, pač ne bo težko dokazati, da so bile dosedanje naložbe za nasipe ob Muri in za regulacijo nekaterih pritokov Mure že desetkrat poplačane. Enako bo to veljalo tudi za prihodnje naložbe. Zato predlagam, da izvršni svet dopolni svoja stališča do vodnega gospodarstva in predloži skupščini takšen predlog za povečanjem sredstev vodnemu skladu, da se bodo lahko v interesu gospodarstva in prebivalstva vse naše republike pospešeno opravila vsa tista dela, ki so se pokazala potrebna ob letošnjih poplavah. Vodnemu skladu naj se zagotovi tak sistem financiranja in take vire sredstev, ki bodo zmanjšale vpliv inflacije. Vodni sklad je edini sklad, kateremu se dohodki določajo v določenem znesku.

Prosim tovariše poslance, da podprejo upravičene zahteve poplavljenцев. Končno se ob tej priložnosti iskreno zahvaljujem članom izvršnega sveta, ki so takoj sodelovali pri odpravljanju posledic katastrofe, radiu in televiziji ter časopisom, ki so realno obveščali našo javnost o položaju v teh krajih, pa tudi mariborski vojaški garniziji, ki je dala vojaške in material.

K osnutku družbenega plana pa imam samo tole pripombo: Če upoštevamo samo predvideno rast na eni strani industrije, trgovine in gostinstva, na drugi strani pa kmetijstva, se mi vsiljuje misel, da se bodo razlike med bogatimi in revnimi območji Slovenije v naslednjem obdobju še povečale. Tega pa ne bi smeli več dopustiti.

Predsednik Miran Goslar: Jože Tramšek, predsednik vodnega sklada Slovenije.

Jože Tramšek: Spoštovani tovariši poslanci in tovariš predsednik! Dovolite mi, da ob tej priložnosti, ko je zbor zaradi katastrofalnih poplav umaknil z dnevnega reda srednjeročni program razvoja vodnega gospodarstva, povem nekaj stališč upravnega odbora sklada.

Menim, da je v tem trenutku, ko vlada in skupščina Slovenije iščeta poti in načine za odpravljanje posledic teh katastrofalnih poplav in za preprečitev novih, utemeljen predlog, da tudi upravni odbor vodnega sklada ponovno prouči svoje možnosti in se vključi v to slovensko akcijo. Pred tem visokim slovenskim domom: bi rad opozoril na nekaj dejstev:

1. Pretekli petletni plan vodnega gospodarstva je bil posvečen varstvu pred škodljivim delovanjem voda in je v ta namen predvidel 90 % vseh sredstev sklada. Severovzhodna Slovenija s celjskim vozliščem je dobila skoraj polovico sredstev. V tem obdobju so bili zgrajeni solidni in pomembni obrambni sistemi, ki pa zlasti v Pomurju in deloma tudi na celjskem območju niso mogli biti dokončani zaradi pomanjkanja sredstev. To je bilo temu domu tudi povedano.

2. Upravni odbor vodnega sklada se je v vsem preteklem obdobju upiral težnjam, naj bi se skromna sredstva sklada uporabljala za reševanje vseh problemov, zlasti za čiščenje in oskrbo. Upravni odbor vodnega sklada ne podcenjuje aktualnosti teh problemov, toda sredstva so premajhna za širšo disperzijo.

3. Namenoma poudarjam, da je severovzhodna Slovenija najbolj izpostavljena poplavam, da pa pred visokimi vodami tudi nekatera druga območja v Sloveniji niso zavarovana. Omenim naj samo ljubljansko-domžalski vozal in krško-brežiško območje, kjer so možne prav takšne nesreče, kakršne so bile doslej v Pomurju. Poleg tega je stalna velika nevarnost plazov, zlasti v Zasavju, in hudourniških presenečenj, zlasti v vseh gornjih tokovih reke Soče, Save, Savinje in Drave. Na vseh teh območjih nismo mogli v vseh letih po osvoboditvi opraviti pomembnejših varstvenih del, zato menim, da Slovenija ni zavarovana pred temi elementarnimi nesrečami.

4. Upravni odbor se zaveda, da Sloveniji grozi nenehna nevarnost za življenje in zdravje; poleg poplav tudi zaradi onesnaženja naših voda in okolja, kakor tudi zaradi nizke vodooskrbne kulture na nekaterih območjih Slovenije, kar je za naš čas nedopustno. Vse to je upravni odbor vodnega sklada upošteval, ko je na številnih konferencah z občinami, krajevnimi skupnostmi, mesti in s posameznimi gospodarskimi organizacijami širom po Sloveniji krojil svoj srednjeročni program.

Zato je razumljivo, da sedanji srednjeročni program ne more zadovoljiti vseh želja porabnikov vode, vseh tistih, ki jim je voda prijatelj ali sovražnik. Upravni odbor vodnega sklada je predlagal naslednjo delitev predvidenih 400 milijonov dinarjev: 68 % sredstev ali 274 milijonov dinarjev bo ponovno porabljeno za varstvo pred velikimi vodami, od tega 46 % ali 184 milijonov samo za redno vzdrževanje objektov in za redno vzdrževanje vodnega režima, ki temelji na naravnih strugah. Že v prejšnjem petletnem obdobju smo namenili več sredstev za vzdrževanje doslej zgrajenih sistemov v vodnem gospodarstvu, kar se nam je v zadnjih letih nekajkrat obrestovalo, pa tudi zadnja katastrofa je ponovno potrdila pravilnost naše odločitve. Upravni odbor zato meni, da je vzdrževanje objektov neodložljiva naloga tudi v prihodnjem obdobju. Ves naš gospodarski potencial, vse pomembne prometne zveze in številna urbana naselja so locirani ob naših rekah in so usodno odvisni od rednega vzdrževanja vodnih objektov v vrednosti poldruga milijarde dinarjev, kakor tudi od vzdrževanja pomembnejših naravnih strug v dolžini približno 10 000 km. Prav zaradi tega meni upravni odbor vodnega sklada, da so sredstva, namenjena za redno vzdrževanje, minimalna in da jih ni mogoče porabiti za druge namene. Zaradi tega je bilo mogoče izločiti za izboljšanje vodnega režima, za investicije v vodarstvo

in za obrambne investicije pred škodljivim delovanjem voda samo 90 milijonov dinarjev oziroma 22 % sredstev.

Za prihodnje plansko obdobje smo predvideli 30 milijonov dinarjev za varstvo vodnih količin in za pomoč pri gradnji objektov za oskrbo z vodo.

Že prej sem rekel, da je v nekaterih občinah, zlasti na nerazvitih območjih, oskrba z vodo daleč pod slovenskim poprečjem. To nenehno ogroža zdravje prebivalstva in močno zavira gospodarski in kulturni razvoj teh krajev.

5. Tokrat smo predvideli nekoliko večja sredstva za sanacijo naših relativno močno onesnaženih voda. V ta namen je upravni odbor vodnega sklada predvidel le nekaj več kot 50 milijonov dinarjev. S tem se bo začel proces čiščenja voda, dasiravno nam je jasno, da bodo znašali stroški vse sanacije približno poldrugo milijardo dinarjev. Ta sredstva bo moglo gospodarstvo zagotoviti šele v več planskih obdobjih.

Končno je 10 % sredstev namenjenih za redno delo vodnogospodarske službe in študijsko raziskovalno dejavnost. Takšno razporeditev teh skromnih sredstev je upravni odbor smatral za upravičeno in smotrno. Upravni odbor bo ta plan glede na izjemno situacijo ponovno skrbno proučil. Prosi pa občine in gospodarske organizacije za pomoč in razumevanje pri tem težkem delu.

Dovolite, da vas na kratko informiram o poplavi v severovzhodni Sloveniji. Za letošnje hidrološke razmere, zlasti v severovzhodni Sloveniji, so značilne nadpoprečne padavine. To se vidi že iz podatkov, ki nam povedo, da je na omenjenem območju padlo od januarja do 17. julija 84 % vseh letnih poprečnih padavin. Takšno stanje je povzročilo nadpoprečni vodostaj Drave, zlasti pa Mure, ki se je v teh mesecih nekajkrat približala maksimumu. Tudi neposredno pred zadnjim katastrofalnim deževjem v dneh med 11. in 16. julijem sta bili reki nadpoprečno visoki. V petih dneh je namreč na tem območju padlo 25 % vseh letnih poprečnih padavin, registriranih v zadnjih 40 letih. Samó v noči od 14. do 15. julija pa je v petih urah padlo 72 mm padavin, to je polovica 24-urnega maksimuma 100-letnih padavin. Za tolikšne padavine naš obrambni sistem ni prirejen, ker v glavnem temelji na obrambi 50-letnih voda.

Ugotovili smo, da je tokrat znašal najvišji pretok na Lendavi pred Mursko Soboto 171 kubikov, kar je več kot stoletna količina vode. Na Ščavnici in Pesnici so nedvomno tudi bile stoletne vode, vendar tega ne moremo natanko ugotoviti, ker je sistem grajen za 50-letne vode.

Omenil sem že, da se je Mura letos petkrat približala doslej znanemu maksimumu iz leta 1932 in 1965, dne 16. julija pa je dosegla najvišjo znano koto — 480 — po letu 1850. Zaradi hkratnega visokega vodostaja Mure in Drave je bil odtok izredno visokih vod otežen, kar je povzročilo zaostajanje, dviganje in prelivanje vode v ozadju vsega vodnega ožilja. Razmere so bile še toliko slabše zaradi nedograjenega sistema na Ščavnici in Lendavi in nedokončanih nasipov ob Muri. Dodatne intenzivne padavine pa so položaj še poslabšale. Tako je bilo po naši oceni pod vodo približno 20 000 do 30 000 ha površin in 65 naselij. Ogroženi so bili vsi štirje pomurski centri in deloma tudi poplavljeni.

Rad bi povedal, da bi bile razmere tokrat mnogo hujše in katastrofalnejše, če ne bi bil pred nedavnim zgrajen sistem obrambe pred visokimi vodami na Muri, njenih pritokih in na Pesnici. Ves ta sistem, čeravno nedograjen, je vendarle uspešno funkcioniral. Pred poškodbami so ga zavarovali nesebični in požrtvovalni domačini in pripadniki JLA, ki zaslužijo vso pohvalo, kar je povedal že tovariš Pušenjak.

Ponovno se je potrdilo, da se s cenenimi in improviziranimi posegi ni mogoče bojevati proti visoki vodi, ampak je treba najti in žrtvovati sredstva za gradnjo solidnega in strokovno utemeljenega obrambnega sistema. Za izboljšanje varnosti pred vedno pogostejšimi vodami v Pomurju je treba pospešeno nadaljevati gradnjo začetega solidnega obrambnega sistema. Dograditev tega sistema se predvideva v načrtu vodnega sklada Slovenije, vendar glede na njegove možnosti ne bo takoj zgrajen. Ne smemo zanemariti nevarnosti na drugih območjih Slovenije. Po dosedanjih konceptih plana bodo v tem planskem obdobju zgrajeni nasipi na Muri. Zanje so v srednjeročnem programu sredstva zagotovljena. Dela na Ščavnici se bodo nadaljevala, vendar bi za učinkovit obrambni sistem potrebovali trikrat več sredstev, kot jih je predvidenih v srednjeročnem planu. Plan predvideva 9 milijonov dinarjev, potrebovali pa bi jih 30.

Če bi hoteli v Pomurju dokončati učinkovit obrambni sistem, bi poleg sredstev, ki jih predvideva srednjeročni program, potrebovali še 70 milijonov dinarjev: Za gradnjo akumulacij na Lendavi in za njeno regulacijo približno 30 milijonov dinarjev, za učinkovit sistem na Ščavnici približno 30 milijonov dinarjev in za dodatne akumulacije na Pesnici 10 milijonov dinarjev. Sedanje visoke vode so namreč pokazale, da je sedanji sistem še vedno premalo učinkovit.

Sedaj je upravni odbor vodnega sklada pred težavno nalogo. Njegova rezerva je majhna, saj znaša samo 2 milijona dinarjev. Možen je samo še rebalans razporejenih sredstev, ki bi bil seveda v škodo drugih območij. Treba bo ponovno strokovno oceniti, ali se lahko opustijo druga dela. Vendar je že sedaj jasno, da dosti sredstev ni pričakovati, ker znašajo vse naložbe na drugih območjih Slovenije 50 milijonov dinarjev. Nekaj teh sredstev smo že porabili. Potem ostane samo še 85 milijonov dinarjev, ki so predvideni za čiščenje in za oskrbo z vodo. Pri rebalansu bo treba nujno upoštevati, od kod nam grozi večja nevarnost, ali od poplav, ali od onesnaženja vode in okolja ali pa od skrajno nehiigijskih razmer pri oskrbi z vodo na nekaterih območjih Slovenije. Upravni odbor bo s strokovno službo storil vse, kar je mogoče. Ponovno pa prosi skupščino in njen izvršni svet, naj v prihodnjih letih vendarle omogočita povečanje sredstev sklada. Le tako lahko revaloriziramo naš srednjeročni program in hitreje učinkovito zavarujemo ogrožena območja na Slovenskem.

Predsednik Miran Goslar: Predlagam, da delamo nepretrgoma, se pravi brez odmora. Ivan Kreft ima besedo.

Ivan Kreft: Tovarišice in tovariši poslanci! Najprej bi poudaril to, da se mi zdi prav, da je tovariš predsednik mimo dnevnega reda dovolil razpravo o škodi, ki jo je napravila poplava. Kljub temu se bom dnevnega reda držal, čeprav je bila tudi meni naložena dolžnost, da govorim o škodi, ki jo je poplava napravila ne samo v radgonski občini, ampak tudi v ptujski in lenarški občini. Preprosti ljudje so me povabili in ker z rednim avtobusom tja ni bilo mogoče priti, sem obiskal vsa ta območja na drug način in bi lahko marsikaj povedal. Ker je bilo o tem dovolj govora, se bom držal 3. točke dnevnega reda in se na koncu nekoliko dotaknil vprašanja, zakaj nismo mogli teh stvari urediti prej, da bi bila škoda manjša. Zahvaljujem se predsedniku, da je dovolil razpravo, ker je v korist vseh, jaz pa bom razpravljal v okviru petletnega družbenega plana razvoja Slovenije.

Kako zelo sem bil prepričan, da bomo z dobro voljo vseh dejavnikov v državi kmalu premagali gospodarske težave in da bomo tako sposobni uresni-

čiti zvezni in slovenski srednjeročni družbeni plan razvoja, dokazuje med drugim tudi moja razprava na 43. seji republiškega zbora dne 21. junija 1971. leta. V razpravi o predlogu stališč o dolgoročnem družbenem razvoju Socialistične republike sem takrat dejal: »Ne bi se strinjal s tistimi, ki menijo, da so stališča dolgoročnega družbenega razvoja Socialistične republike Slovenije preoptimistična.« Tak optimizem me je navdajal predvsem zaradi splošnega ustvarjalnega razpoloženja, ki je bilo pred enim letom še med delovnimi ljudmi mest, industrijskih središč in na podeželju. Dokaz takšnega razpoloženja je bil med drugim tudi ta, da so naši delovni ljudje kljub rastoči inflaciji z nezmanjšanim tempom nalagali svoje prihranke na hranilne knjižice. V osnovnih ciljih in predpostavkah družbenega plana razvoja Socialistične republike Slovenije v letih 1971 do 1975 iz oktobra 1970 je zato na strani 9 upravičeno zapisano: »V prvi vrsti prihaja v poštev mobilizacija sredstev denarnega varčevanja prebivalstva, ki bo pri predvidenem porastu prejemkov prebivalstva po ocenah sorazmerno hitreje naraščala.«

Res je, da so osebni prejemki naraščali celo hitreje, kot bi smeli glede na produktivnost dela, varčevanje pa je začelo upadati. Naj v zvezi s tem citiram iz najnovejšega besedila, ki ga imate v predloženem gradivu, odstavek na drugi strani: »V pogojih inflacije se je širil obseg nepokritih investicij, ki so ob rastočih stroških in razprostranjenemu pričakovanju bodočega porasta cen vodila k slabljenju učinkovitosti vlaganj in usmeritvi na visoko produktivnost dela. V takih razmerah, ki jih hkrati spremljajo zmanjševanje akumulativnosti v jugoslovanskem gospodarstvu ter upadanje nagiba k varčevanju prebivalstva, so se naglo povečale nepričakovane obveznosti gospodarstva in družbenopolitičnih skupnosti kot oblike izsiljenega kreditiranja. Hkrati se je nadaljeval proces pretvarjanja obratnih, emisijskih in drugih sredstev v investicijska, visoko ter neugodno zadolževanje v tujini in podobno.«

S takim razvojem zavod Socialistične republike Slovenije za planiranje oktobra 1970 še ni računal. Pod predpostavko stabilnejših pogojev je namreč pričakoval, da bodo varčevalci pri financiranju novih investicij ob petletnem planu prispevali 20 % vseh sredstev, kar je sicer relativno skromno, saj je dvakrat do trikrat manjše kot v razvitih evropskih deželah. V sedanjih razmerah pa ne moremo pričakovati od prihrankov prebivalstva niti omenjenih 20 %. Torej bo denarja primanjkovalo. To dejstvo žal kaže, da ni več tradicionalnega, množičnega zaupanja varčevalcev v naše gospodarstvo in da se potemtakem lahko naše težave glede splošne nelikvidnosti, pomanjkanja obratnih sredstev in kreditov, ki jih zahteva povečana proizvodnja, prej povečajo kot zmanjšajo, za kar naj bi poskrbela sredstva varčevalcev.

Boljše sicer kaže bilanca glede vlog občanov na deviznih računih. Toda te devizne vloge prihajajo predvsem od nekvalificiranih delavcev-zdomcev, kot so ugotavljali na nedavni seji zvezne konference Socialistične zveze delovnega ljudstva v Beogradu, ko so razpravljali o naših delavcih v tujini. Menili so, da nekvalificirani delavci niso zainteresirani za vživljanje v tuje okolje oziroma teh možnosti niti nimajo, razen tega pa so kratkoročno usmerjeni. V nekaj letih si želijo popraviti gmotni položaj. Ti delavci ne postavljajo tako zahtevnih pogojev za vrnitev kot strokovnjaki, ki po ocenah pošiljajo tudi manj deviz. Zelja, ki so jo izrazili na že omenjeni konferenci in ki je izražena tudi v planih, pa je, da bi se strokovnjaki hitreje vračali in da bi se nekvalificirani po možnosti vračali kot kvalificirani delavci. Dogaja pa se prav narobe. Za Avstrijo smo že večkrat ugotavljali, da mimo naše službe za zaposlovanje ilegalno za-

poslujejo naše ljudi, delodajalci Zvezne republike Nemčije pa prek že tam zaposlenih delavcev zasebno vabijo še njihove sorodnike in znance, ki jih bodo v primeru krize tudi lažje odpustili, ker so nekakšni ilegalci za njih in za nas. Naj logično zaključim prvo začetno misel o tem: Kako bo s sredstvi za zagotavljanje razvoja Socialistične republike Slovenije, kakršen je predviden v srednjeročnem planu? Mirno lahko rečemo, da nam vseh potrebnih sredstev ne zagotavljajo niti akumulacija podjetij — ker je prenizka — niti bančna sredstva, med katera štejem tudi prihranke prebivalstva, ki so bolj usmerjeni v naglo in s tem nepremišljeno potrošnjo kot v naganje na hranilne knjižice pri bankah in drugih denarnih zavodih.

Slovenija ima organizirano varčevanje s 150-letno tradicijo. Toda v zadnjem času je to varčevanje kljub dopovedovanju, da je koristno za posameznika in za družbo, začelo stagnirati. Razlogi za to so znani in so navedeni tudi v osnutku družbenega plana razvoja Socialistične republike Slovenije v letih 1971 do 1975, čeprav ne tako jasno, kot jih lahko povem jaz.

Naša nedoslednost v uresničevanju dogovorov se nam na vsakem koraku maščuje. Dvojna škoda pa je, če destimuliramo najvztrajnejše in najprimernejše delavce in varčevalce. Volje do dela in varčevanja ni mogoče izsiliti, možno jo je le stimulirati. Kdor misli drugače, ne razume delovanja samoupravnega sistema ali pa je njegov nasprotnik, ki se poslužuje nedovoljenih pritiskov, pritiskov, ki se jim samoupravljalec zdaj še ne more izogniti drugače, kot da vsaj z delom sredstev iz osebnega dohodka ravna drugače, kot od njega terja in pričakuje administracija.

Sedaj vemo, kako je glede osebnih dohodkov, zasluženih doma, kakšna pa je perspektiva glede osebnih dohodkov, zasluženih na tujem v devizah, pa najdemo pojasnilo v »Večeru« z dne 26. 6. 1972. List, ki se temeljito ukvarja s problematiko zdomcev, piše v prispevku »Omejitev zaposlovanja v Zvezni republiki Nemčiji« med drugim tudi tole:

»Spričo prehodnega gospodarskega zastoja v Zvezni republiki Nemčiji kaže, da bodo začeli omejevati ali pa postopoma sploh ukinjati nadaljnje zaposlovanje tujih delavcev v Zvezni republiki Nemčiji. Trenutno dela v tej državi približno 2,1 milijona tujcev. Največ zaslužijo Jugoslovani in sicer 970 mark — to je mišljeno na mesec — najmanj med tujci pa turški delavci. Zasluzki tujih delavcev v Zvezni republiki Nemčiji so porasli lansko leto za okrog 7 %. Med tujimi delavci je bilo lani v Zvezni republiki Nemčiji 469 000 Jugoslovanov, ki so bili po številu na prvem mestu. Ravno zaradi tega je toliko bolj zaskrbljujoče odjeknila med našimi rojaki na delu v Zvezni republiki Nemčiji nedavna izjava kanclerja Brandta pred vodilnimi zahodnonemškimi industrijalci in gospodarstveniki v Kölnu, ko je dejal: »Ne moremo neomejeno zviševati števila tujcev v našem gospodarstvu. Prepričan sem, da smo z 2,5 milijona tujih delavcev že dosegli kritično mejo.« Dvom o pozitivni gospodarske konjunkturi je tudi vzrok za razmišljanje bomske vlade, da bi namesto zaposlovanja tujih delavcev investirala svoj kapital v ustrezne obrate v državah, iz katerih ti delavci prihajajo. To je nedvomno tudi za nas zanimiva sprememba stališč. Zato bi bilo prav, če bi pravočasno in kar najbolj izkoristili možnosti, ki se nam ob tem ponujajo.« Tako piše »Večer«.

Namesto da bi dobivali devize od naših zdomcev v dosedanji višini, meni Večer, bi lahko dobili od Zvezne republike Nemčije kapital za ustrezne obrate tudi v naši državi, iz katere je v Nemčiji relativno največ delavcev. Taka rešitev je prav gotovo sprejemljiva za oba partnerja, saj bi tako Zvezna

republika Nemčija dobila možnost več, da končno pokaže dobro voljo tudi za rešitev vprašanj, ki so ostala odprta še iz časa vojne. Če gre za realno perspektivo, ji bo treba prilagoditi tudi naš plan. Vsekakor pa se je treba pripraviti tudi za primer, da bi se nenadoma vrnilo večje število naših delavcev, ki so navajeni na višji standard in bodo nezadovoljni, če si ga s svojo večjo produktivnostjo, ki so jo pokazali na delovnem mestu v tujini, ne bodo mogli ustvariti doma zaradi slabše organizacije dela in drugih že znanih okoliščin.

Znano je tudi, da je Sovjetska zveza pripravljena odobriti Jugoslaviji več kreditov v znesku 800 do 1000 milijonov dolarjev. To so velika sredstva, ki bi jih kazalo vsaj delno izkoristiti tudi v Sloveniji poleg tistih, ki jih ponujajo na zahodu. Radgonska občina, ki ima kar tretjino delavcev zaposlenih v tujini, že misli na to, kako bi povečala število delovnih mest in omogočila zaposlitev povratnikov.

Še bolj aktualen pa je naslednji problem: Letošnje poplave kažejo, da zelo, zelo zaostajamo tudi v uresničevanju nalog, ki smo si jih postavili v prejšnjih družbenih planih glede urejanja vodotokov. Zato je prav, da na kratko spregovorim tudi o tem problemu, da bi dobili v petletnem planu večji poudarek. Za več let vnaprej je pri nas v vseh panogah gospodarstva tako rekoč nemogoče realno finančno planirati, kar velja posebej še za vodno gospodarstvo. Skušajmo ugotoviti, koliko so cene gradbenih storitev in materiala narasle od takrat, ko smo v našem zboru — pred približno tremi leti — sprejeli priporočilo, naj bi republiški vodni sklad razpolagal z 8 milijardami starih dinarjev na leto, kar se nam je takrat zdelo še povsem primerna vsota. Vrednost te vsote pa je letos manjša vsaj za 45 % — ta odstotek je prej večji kot manjši — ker so se gradbene storitve in material samo v lanskem letu podražili od 22 do 32 %, odvisno od materiala. V gradbenih delih smo že tako med najdražjimi na svetu, kljub temu pa nam ni žal denarja za manj potrebne, toda drage objekte, o katerih sem že večkrat govoril, da vsak stane toliko, kolikor bo predvidoma znašal dohodek republiškega vodnega sklada za celo petletno obdobje. Nekateri objekti pa so tako veliki, da je sploh vprašljivo, ali bodo predvidena sredstva zadostovala. Dokler smo v Sloveniji gradili hidroelektrarne, je bilo na območju vodnega gospodarstva marsikaj urejeno tudi s sredstvi elektrogospodarstva. Na omenjenem območju pa vlaganj v hidroelektrarne že nekaj let ni in tako je vodni sklad še bolj obremenjen. Za ureditev vodnega režima na območju hitrih cest prispeva sedaj precej sredstev cestni sklad, saj bomo samo na Štajerskem odseku te ceste v ta namen vložili okoli 2,5 milijarde starih dinarjev in to pri urejanju Dravinje, Lužnice, Voglajne in nekaterih hudournikov, ki prečkajo cesto ali poplavlajo in zamočvirjajo zemljišče ob njej. Nekaj vodnogospodarskih problemov pa rešuje tudi industrija, bolj malo pa je vodnogospodarskih vlaganj v korist kmetijstva, če jih primerjamo s tistimi na drugih območjih države, kjer so znašale v 15 letih več sto milijard takratnih dinarjev.

Pozabili smo skoraj že na to, da ima Slovenija še vedno okoli 150 000 ha zamočvirjenih površin, ki bi jih bilo mogoče z manjšimi vlaganji usposobiti za pridelovanje proizvodov, pri katerih smo deficitarni in jih moramo kupovati po ceni, ki je višja od svetovne, ali celo uvoziti, kar povzroča težave v plačilni bilanci. Pri tem mislim na že tolikokrat omenjeno koruzo, ki je pri nas že prodanskim dosegla višjo ceno kot pšenica, s katero sedaj pitamo tudi živino. Bili so časi, ko smo tako kot s pšenico delali tudi s sladkorjem. Toda odkar je naš sladkor precej dražji od kubanskega, z njim varčujemo in smo zopet začeli misliti na to, ali ne bi morda kazalo obnoviti zamisli o slovenski sladkorni

tovarni, za katero bi pridelovali sladkorno peso na melioriranih površinah pesniške in ščavniške doline, saj bi samo z regulacijo in melioracijo ščavniške doline lahko pridobili okoli 13 000 ha obdelovalne zemlje. Gre za izključno kmetijsko območje, ki je redno dvakrat letno poplavljeno, pa je brez vsake industrije in obrti. Kljub slabi zemlji dosegajo kmetijski proizvajalci z vlaganjem velikega truda nadpoprečni pridelek. Toda če bomo regulacijo in melioracijo še naprej zavlačevali, se bodo kraji v tej obmejni dolini na pol izpraznili, saj kmetje ne bodo odhajali le občasno na delo čez mejo, temveč bodo ostali tam stalno, ker bodo imeli boljše dohodke. Ob sedanjih poplavalah so najbolj prizadeti to tudi jasno napovedali.

Kar sem povedal doslej in kar bom povedal sedaj na koncu, ni kritika upravnega odbora vodnega sklada, temveč je kritika močnih sil, ki se nočejo vključiti v stabilizacijska prizadevanja, ki slabo gospodarijo in jemljejo perspektivo nam in sebi. Po planu, ki ga bomo obravnavali po počitnicah, bo v obdobju do leta 1975 reguliran 2478 m dolg odsek Ščavnice, dodatno bo zgrajen še zadržalnik v Gajševcih s prostornino 1 520 000 m³ vode na 52 ha površine. Če bo od predvidenih 9 milijonov novih dinarjev še kaj ostalo, bodo 1975 izvedena še osnovna odvodnjavanja na površini 1000 ha, ker bo zgrajenih 19 400 obrambnih jarkov. Od 13 000 ha zamočvirjene zemlje bi pridobili leta 1975 eno trinajstino, to pomeni, da bi potrebovali še 50 do 70 let, da bi spremenili vso zamočvirjeno površino v obdelovalno. Ali je to sploh še kakšna perspektiva? Najbrž se strinjate, da ni. Tudi zemlji najbolj zvesti kmet s tako perspektivo ne more biti zadovoljen, posebno tisti, ki živi na skrajnem gornjem robu ščavniške doline, saj bo tudi njegov naslednik prej star 70 let, kot bo dočakal od družbe pomoč za melioracijo, ki jo lahko terjaja za minulo in sedanje delo.

Letošnjih pet poplav je v celotnem Pomurju napravilo več škode kot katastrofalna poplava Mure leta 1939. Škoda je letos večja zaradi tega, ker je poleg Mure poplavela petkrat tudi Ščavnica, torej celo sedemkrat — kot je tovariš Tramšek povedal — z vsemi njenimi pritoki. Nisem prepričan, da smo doslej dovolj pomagali prizadetim ljudem. Verjetno marsikdo gleda na naše pripovedovanje tako, kot mi je dejal predsednik upravnega odbora cestnega sklada, ki je bil štiri dni na delu poplavljenega območja. Dejal je: »Dobro, da sem z lastnimi očmi videl, kaj se je dogajalo, kajti če bi mi ti pripovedoval, ne bi verjel.« Medtem je cestni sklad že formiral posebno republiško komisijo, ki bo ocenila na cestah povzročeno škodo. Cestna podjetja pa so tudi že dobila navodilo, da začno takoj popravljati poškodovane ceste. Upam, da bodo ukrepom cestnega in vodnega sklada ter izvršnega sveta Slovenije sledili tudi drugi, to je takšni, kot jih poznamo iz dosedanjih vsedržavnih solidarnostnih akcij. Da bi se v prihodnje kolikor je mogoče izognili podobnim elementarnim nezgodam, kot smo jih letos doživeli posebno v Pomurju, bo treba rešitvi vodno-gospodarskih problemov posvetiti večjo pozornost v družbenem planu razvoja Slovenije od 1971. do 1975. leta.

Predsedujoča Lojzka Stropnik: Besedo ima Slavko Stante.

Slavko Stante: Tovariši in tovarišice poslanci! Moj namen je na kratko prikazati diskusijo o osnutku družbenega plana v podkomisiji za ekonomske stike s tujino. Naš namen je bil, da osvetlimo plan s stališča položaja narodnostnih manjšin v obmejnih območjih Slovenije in s stališča ekonomskih odnosov s sosednjimi obmejnimi območji s posebnim poudarkom na položaju

naših narodnostnih manjšin v tujini in na regionalni usmerjenosti naših ekonomskih odnosov s tujino.

Glede problematike naših obmejnih območij so prišli v ospredje predvsem naslednji problemi. Poprečna razvitost obmejnih občin je slabša kot razvitost Slovenije. Odstotek nerazvitosti — glede na kriterije — obmejnih občin 23 %, za ostalo Slovenijo pa 16 %. Vendar to ni vse. Značilno je, da imajo obmejne občine izrazito nerazvita območja ob sami meji. To velja predvsem za občino Ravne, ki ima sicer nekaj nad 8 % kmečkega prebivalstva, toda od teh 8 % živi 90 % ob meji in se izseljuje ali pa revno živi. Poudarjen je bil kmetijski značaj obmejnih območij, ki je pogosto povezan tudi s slabo konfiguracijo tal. To ima za posledico osiromašenje, staranje in izseljevanje prebivalstva.

Značilno je, da so problemi, ki v Sloveniji v poprečju niso pereči — na primer problem zaposlovanja, problem zdomcev — v obmejnih območjih zelo pereči: Tako na primer pomanjkanje novih delovnih mest. Nadpoprečen je odstotek delavcev, ki odhajajo v tujino. Poseben problem naših obmejnih območij je ob madžarsko-avstrijski meji. Tu so tri obmejne občine: Lendava, Murska Sobota in Radgona. Vse tri so nerazvite. Pri tem je pomembno dejstvo, da v dveh občinah, v Lendavi in Murski Soboti, živi madžarska manjšina. Ta je glede na našo skrb za narodnostne manjšine, ki je z ustavo zelo napredno in jasno formulirana, v izrazito težavnem položaju, ker je že samo območje nerazvito in kot manjšina ima zato še slabši položaj znotraj nerazvitega območja. Studije kažejo na relativno zaostajanje razvoja madžarske manjšine z razvojem slovenskega prebivalstva na tem območju. Razumljivo, da to pomeni še hitrejšo relativno zaostajanje za slovenskim poprečjem.

Kratki zaključki glede problematike obmejnih območij so predvsem naslednji: Morali bi predvideti določeno pomoč oziroma določene oblike stimulacije obmejnega kmečkega prebivalstva, ki bi moralo biti v privilegiranem položaju v primerjavi z drugimi kmeti. Pri tem je treba upoštevati tudi obrambni aspekt. To ozemlje bi moralo biti naseljeno. Posebno pozornost bi morali posvetiti razvoju nekaterih delovnih mest na obmejnih območjih. Posebno mesto bi morala dobiti skrb za hitrejši ekonomski razvoj madžarske narodnostne manjšine.

V zvezi s to diskusijo je bilo ugotovljeno, da se italijanska narodnostna manjšina ob meji ekonomsko drugače vključuje, ker živi na ekonomsko mnogo bolj propulzivnem območju in da taka specializirana skrb na tem območju ne bi bila potrebna.

Problematika našega sodelovanja s sosednjimi obmejnimi območji: Ugotovili smo, da so sosednja obmejna območja, predvsem tista, kjer živi naša narodnostna manjšina v okviru lastne države, ali nerazvita ali pa stagnira njihov gospodarski razvoj. Razumljivo, da usodo te nerazvitosti in stagnacije deli tudi naša narodnostna manjšina.

Za območje avstrijske Štajerske, manj za Koroško, ugotavljamo, da imajo svoje razvojne programe; nekatere od njih poznamo, nekatere pa ne. Se pravi, da nismo dovolj seznanjeni s temi programi. Predvsem pa je pomembno to, da razen v nekaterih organizacijah praktično ne sodelujemo pri izdelavi teh programov niti niso pristojni organi s tem dovolj seznanjeni.

Nekateri izmed teh programov lahko zaostrijo določene probleme obmejnih območij, predvsem tisti, ki vključujejo močnejšo industrijsko gradnjo ob meji, ki računa na večji priliv delovne sile z naše strani. To bi sedanje procese, ki so že negativni, še poglobilo. Treba bo temeljito proučiti programe gradnje pro-

metne infrastrukture obmejnih območij, ker grozi nevarnost prometne izoliranosti Slovenije oziroma nevarnost, da se bomo prepočasi vključevali v te programe oziroma ne bomo sodelovali pri njihovi izdelavi.

Ce na kratko povzamem ugotovitve te razprave, bi dejal predvsem to, da bi morali najprej narediti inventuro dosedanjih stikov glede gospodarskega sodelovanja v zvezi z različnimi programi razvoja omenjenih območij, določiti obseg bodočega sodelovanja, ugotoviti možnost organiziranega sodelovanja pri morebitnih skupnih programih oziroma sodelovanja pri posameznih programih na osnovi načela, da se ne bi smeli prilagojevati razvoju obrobni območij, temveč da bi morali sodelovati v razvoju teh območij. Skratka: iz pasivnega odnosa bi morali preiti v aktivnejši odnos.

Ta problematika je v precejšnjem obsegu povezana s problematiko regionalnega usmerjanja naše menjave s tujino. Dejstvo, da sta tako Slovenija kot Jugoslavija v svetovnem merilu majhni deželi, tudi v bodoče zahteva, da se mora izredno velik del nacionalnega proizvoda vključiti v blagovno menjavo s tujino. Slovenija je na križišču med evropsko gospodarsko skupnostjo, SEV, EFT in morjem. Pri tem pa moramo upoštevati naše politično izhodišče, ki velja tudi za bodočo regionalno strukturo našega gospodarstva, to je, da smo neangažirana dežela. To izhodišče mora biti eden bistvenih temeljev za usmerjanje gospodarske strukture. Lahko ugotovimo, da imamo določen enostranski razvoj gospodarske strukture, ki je zelo močno navezan na uvoz, predvsem iz EGS — in je tudi uvozno usmerjen.

Nadalje je bilo ugotovljeno, da menjava z nerazvitimi deželami nazaduje. V jugoslovanskem merilu ta menjava stagnira, v merilu Slovenije, ki ima že tako nezavidljivo nizek odstotek, pa upada.

Znano je dejstvo, da je dežela s takšno stopnjo razvitosti, kakršno ima Slovenija — še bolj pa to velja za Jugoslavijo — že sama po sebi v neenakopravnem položaju glede ekonomske menjave s tujino nasploh. Iz takega položaja nas lahko reši samo to, kar je bilo danes že pogosto poudarjeno, to je predvsem dvig produktivnosti, še posebej pa prilagojevanje oziroma pravilno usmerjanje strukture našega gospodarstva. Tako produktivnost kot usmerjanje strukture sta v osnovnih intencijah plana dovolj jasno poudarjeni. V zvezi s problematiko usmerjanja bi morali v prihodnje oziroma vsaj v razdobju plana — to načelo je treba zapisati že v planu — v večjem obsegu proučevati možnost vključevanja v razvoj sosednjih obmejnih območij, kjer živijo naše manjšine. K temu nas obvezuje tudi XL. amandma k ustavi SR Slovenije, in sicer, da moramo z dosledno politiko neangažiranosti skrbeti za to, da naša usmerjenost izvoza ne bo enostranska, predvsem pa, da bo zaradi ekonomskih in političnih interesov delež nerazvitih območij večji kot doslej in da bo porastel.

Predsedujoča Lojzka Stropnik: Besedo ima Milo Vižintin.

Milo Vižintin: Tovarišica predsednica, tovariši poslanci! Pred nami je ponovno osnutek družbenega plana. Takih planov je bilo po vojni veliko. Ne nameravam razpravljati o tem, kar so že drugi govorili. Postavlja pa se mi vprašanje, ali je to plan ali program. Kajti zame je eno plan — po slovensko načrt — drugo pa program. To mi ni popolnoma jasno. Čeprav smo dobili na ustreznih odborih nekakšen vmesni odgovor. To je plan za pet let. Delali smo že plane za daljše obdobje, celo za 30 let, če se spominjate, do leta 2000. Potem smo delali plan oziroma program za 15 let, do leta 1985. Tedaj smo rekli, da bo

petletni plan ali program bolj konkreten. Ta plan pa je precej načelen in za nekatera področja tudi konkreten. Če je to res plan, potem imam svoje mnenje v tem. Kajti naši ljudje so organizirani vsepovsod, tako po politični liniji kot tudi po gospodarski in po drugih linijah. Ker smo na eni strani povezani prek Zveze komunistov, ki nam daje glavna politična izhodišča prek sindikatov in tudi Socialistične zveze kot najširše organizacije, na drugi strani pa je naše gospodarstvo združeno v gospodarski zbornici, banke itd., ostali dejavniki pa v drugih skupnostih, menim, da bi ne bilo težko, če bi v razpravi o tem planu dosegli sporazum. Če smo samoupravljalna družba, se lahko sporazumevamo. Ta sporazum naj bi potem tudi veljal. Če ne bi veljal v tej organizirani družbi, čemu bi bili potem organizirani? Sporazumemo se lahko le za takšen plan, ki je sprejet sporazumno z gospodarstvom, ostalimi skupnostmi in z vsemi političnimi telesi. Sporazumno sprejet plan bomo lahko tudi izvajali, seveda upoštevajoč razmere v našem gospodarstvu in v družbenopolitičnem življenju ter restrikcije itd., ki so odsev sedanjega stanja. Izvajanje sporazumno sprejetega plana bomo lahko tudi kontrolirali, če ne vsak mesec, kot to dela delovna skupnost, pa vsaj vsake tri mesece, vsakega pol leta ali vsako leto. Kajti to je plan, to je načrt, ki naj bi ga izvajali. Če pa tega sporazuma ne moremo doseči, ker mislijo eni tako, drugi pa drugače — in če lahko vsak po svoje dela oziroma če je to samo ogledalo in kažipot, kako naj se ta družba ekonomsko in politično razvija v prihodnjih letih, potem to ni plan. To je moje mnenje, kajti če si določiš načrt, potem tudi zidaš po načrtu. Seveda lahko pride do določenih modifikacij. To je zame bistveno vprašanje, ker sem že 14 let priča takim obsežnim planom in tudi tak zelen ovojni papir so imeli, kot ga ima tale plan. Marsikateri ni bil uresničen, čeprav smo govorili, da je bil izveden 105-, 110- ali 129-odstotno.

Če je tako, kot je bilo že rečeno, da so se avtorji plana potrudili, potem je to pozitivno in je treba ta plan zelo resno obravnavati in sprejeti, ne pa se igrati in reči, spet imamo deklaracijo več, plan pa naj gre svojo pot. Nasprotno, dosledno moramo izvajati sporazum, ki naj bi bil sprejet ob koncu te razprave in potem predložen kot predlog.

Spregovoril bi še o našem obmejnem območju, o našem severnem delu Primorske. Plan ne omenja železnice Jesenice—Sežana, železnice, ki je bila zgrajena pred 65. leti, tako imenovane cesarske železnice Dunaj—Trst, na katero so, ko je bila odprta, prihajale trume ljudi z godbo in zastavami, ker so menili, da bo prispevala k hitrejšemu gospodarskemu razvoju teh krajev. In tudi je, saj se je ta del Primorske — Vipavska in Goriška dolina — poslej gospodarsko hitreje razvijal. Saj je znano, da so bile vipavske in briške češnje že drugi dan zjutraj na Dunaju, ker so jih pripeljali z vlaki, da se je kraški, nabrežinski in drugi kamen vozil na Dunaj in v druga mesta tedanje Avstrije, da so se ljudje vozili na delo v Trst in tudi v druga mesta. Pa tudi drugače je železnica prispevala k razvoju gospodarstva. Pod Italijo je ta železnica začela propadati in je bila vzdrževana bolj iz političnih kot pa iz gospodarskih razlogov. V prvih povojnih letih je ta železnica dobro delala in je imela tudi precej mednarodnega prometa. Pred nekaj leti pa so jo začeli opuščati kot druge železnice, češ da kot lokalna ni rentabilna. Ponudili so jo v zakup obmejnim občinam, po katerem območju teče ta železnica. V predloženem planu pa je sploh ni. Kaj se namerava s to železnico, ni obenem znano. Če nima perspektive, potem bo treba v nasprotju s takratnimi časi, ko so ljudje z godbo in zastavami prihajali k njeni otvoritvi, organizirati pogrebne svečanosti. Ne vem, kje so

razlogi za to. Ali s tem pomagamo gospodarskim krogom v Trstu, ker so proti temu, da bi šel tovarni in drugi promet čez Novo Gorico? Ali jo torej opuščamo in ne bomo nič storili zanjo, čeprav je bila v tem parlamentu že davno poslana interpelacija v Beograd — še v času pred decentralizacijo in samoupravljanjem na železnicah — in nismo dobili negativnega odgovora?

V obmejnem pasu želimo, da bi bila ta železnica aktivna, da bi šel del tovarnega prometa čez Novo in Staro Gorico. Trst je proti temu, ker seveda podpira glavno dvotirno železnico, ki vozi iz Ljubljane proti Trstu, po kateri naj bi potekal ves promet. Torej obstajata dva nasprotna interesa, ki ju bo treba proučiti in predlagam, da se o tej stvari razmišlja pri dokončnem oblikovanju tega plana. To je eno vprašanje.

Drugo vprašanje so elektrarne na Soči. Ne samo, da nismo nobene naredili, ampak jih imamo še manj, kot smo jih podedovali po osvoboditvi. Preizkusi, načrti, sondacija in ne vem še kaj, so delali za tako imenovano veliko bazensko elektrarno Tribuša. Iz tega ni bilo nič. Od tam smo šli v Trnovo. Tam smo pregledovali teren, delali načrte itd., toda elektrarne nismo zgradili. Potem smo se odločili, da v Solkanu zgradimo majhno centralo, ki ne bi bila draga. Bili so izdani načrti, preizkusi, vse v redu, toda z gradnjo ni bilo nič.

Končno smo se odločili za centralo Kobarid. Ta je bila že četrta, ki jo tu omenjam. Izdelali smo načrt, zapravili okoli 100 milijonov dinarjev in vse skupaj je padlo v vodo, v Sočo. Tudi v planu elektrarna ni omenjena. Razumem, da je ni mogoče zgraditi v petih letih, vendar bi jo lahko vsaj omenili. To pomeni, da so nekateri proti elektrarni v teh krajih. Torej naj ostane Soča Simona Gregorčiča tista bistra hči planin, brhka v prirodni lepoti. Nekateri so rekli, da je to lepoto škoda uničiti in da naj se tu razvija turizem. Turizma pa ni drugje kot ravno v Soški dolini. Torej naj Soča ostane takšna, kakršno je opeval Simon Gregorčič.

Tretje vprašanje: Najprej smo na tistem delu Primorske opazovali Italijane, kaj mislijo z njihovim cestnim omrežjem, in potem smo že leta 1955 in 1956 sporočali tedanji vladi, ki ji je predsedoval pokojni Boris Kraigher, kaj mislijo Italijani s tem cestnim omrežjem in kakšen je njihov cilj. Ali to delajo iz gospodarskih ali iz strateških razlogov, smo vprašali. Takrat smo zahtevali izgradnjo avtoceste — pasovne ceste. V planu je sicer omenjena, ampak zelo megleno, morda bo le dvopasovna, morda bo popravljena. Cesta do Razdrtega je jasno določena, od tam naprej pa bolj megleno. Poleg tega je na meji, kjer naj bi se ta cesta stikala z italijansko, z naše strani projektirana industrijska cona, kjer bi se blago predelovalo — predlaga se celo brezcarinska cona. Tudi te cone ni v planu. Ali se naša tehnična služba za to ni zanimala — toda kot vem, se je — ali pa to iz drugih razlogov ni sprejemljivo? O tej cesti in industrijski coni smo dosti pisali in govorili. Kot veste, se je pred leti dvignil velik vihar zaradi te ceste, ki bi potekala skozi Slovenijo. Nekateri smo s tekočimi podatki dokazovali, da cesta ima perspektivo, drugi pa so dokazovali, da je nima, ker bi širša cesta šla le do Ajdovščine, naprej pa ne. Pri tem so upoštevali današnji promet. Kljub takšni cesti, ki ni ne cesta ne steza, je tovarni promet velik. Po tej ozki cesti vozijo tovarnjaki; osebni avtomobili, kmečki vozovi in druga prometna sredstva. Kdaj pa kdaj jo »flikamo«. Težji promet gre po cesti, ki pelje v Trst, ker je lepša. Če bi bila ta zgrajena tako, kot je bila zamišljena, bi videli, kakšen velikanski promet bi prihajal iz tega severnega dela Italije oziroma Evrope.

Nekateri menijo, naj bi šla cesta le do Ajdovščine, ker pelje krajša cesta čez Črni vrh. Toda kateri težki tovornjak bi peljal čez Črni vrh po ovinkih — cesta je sicer dobra, ima trdno podlago — ne pa po glavni cesti, ki bi bila avtomobilska cesta?

To so neizpodbitna dejstva, ki smo jih dokazali s številkami itd., ampak počasi se stvar umika drugam. Ne pomaga nič. Imeli smo že številne načrte za tisto območje, toda vedno je prišlo kaj vmes, ali je bila to politika proti investicijam in smo ubogali, ali ni bilo sredstev. Tako je stanje takšno, kot je.

Dalje bi omenil še en problem. V planu so omenjene tudi bolnišnice, klinični center, bolnišnica v Mariboru, Novi Gorici itd. Toda na drugi strani piše, da bo za območja, kjer ni 300 000 prebivalcev in ki so manj pomembna, republika prispevala do 20 %. Toda kot se spominjam, smo nedavno sprejeli odlok, da bo republika zaradi specifičnih obmejnih pogojev prispevala 20 %. Tu piše do 20 %.

Omenil sem nekaj perečih problemov, ki nas težijo na tistem delu Primorske in katerih rešitev plan ne nakazuje. Še enega problema plan ne obravnava, to je koprskе obalne ceste. Govori se, da bo zgrajena, vendar bi morala priti čimprej v ta plan, ker je položaj obalne ceste nevzdržen. Promet se pomika kot polž, zlasti v sezoni. Tu so nesreče, ljudje se jezijo, avti stojijo itd.

Torej bi moral plan predvideti rešitev teh problemov, ker se nam Primorcem zdi, da omenjene investicije niso potrebne in da obstajajo drugi strateški razlogi. Nekoč mi je nekdo rekel: »Če bi naredili hitro cesto iz Gorice do Ljubljane, bi tank hitro prišel v Ljubljano.« Odgovoril sem mu, da pride iz Ljubljane v Gorico ravno tako hitro ali pa še prej. Utrdb ne delamo, ker jih ni treba. Pri partizanskem vojskovanju ni treba nobenih utrd in to smo dokazali in dokazujejo vsa narodnoosvobodilna gibanja v svetu. Ne vem, kakšni razlogi so, da teh problemov plan ne obravnava.

Predsednik Miran Goslar: Tovariš Vižintin, bodi stvaren in koncizen, ker že dolgo govoriš.

Milo Vižintin: Tudi drugi so govorili, pa jih niste ustavili. Torej ne vem, kateri so ti razlogi. Na drugi strani pa solidariziram s pomurskim prebivalstvom in se strinjam z izvajanjem poslancev, ki so opisovali katastrofo. Strinjam se, da je treba dati pomoč Pomurju in čimprej zgraditi potrebne objekte, da ne bo poplav.

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima Dušan Horjak.

Dušan Horjak: Tovarišice in tovariši poslanci! Ne bom dolgo govoril, ker ugotavljam, da smo že vsi utrujeni. Opozoril bi le na dva problema.

Osnutek družbenega plana za leto 1971 do 1975 nam daje okvirno sliko našega gospodarskega razvoja. Menim, da so osnovna določila v predvidenem razvoju v načelu pravilno postavljena, imam pa nekaj pripomb, ki bi jih moral sestavljalec končnega predloga plana upoštevati. Iz tabelarnega pregleda gibanja rasti fizičnega obsega industrijske proizvodnje je razvidno, da se v industriji predvideva enak odstotek rasti za leto 1971 do 1975, kot je bil realiziran v obdobju 1966—1970. Takšen odstotek predvidene rasti nas nikakor ne zadovoljuje, ker smo v zaostanku rasti proizvodnje v zveznem merilu, ker se premalo upoštevajo razvojne možnosti v industriji. To pomeni, da spričo upošte-

vanja novih kapacitet in dejanske stagnacije precejšnjega dela industrije s predvideno stopnjo rasti ne bi mogli uresničiti vseh prizadevanj za izboljšanje ekonomskega položaja podjetij. To bo vplivalo predvsem na delitvena razmerja, na možnosti za dvig storilnosti — le-ta bo manjši — in s tem bodo verjetno ustvarjeni tudi slabši pogoji za dvig osebnih dohodkov. Menim, da bi se morala predvidena stopnja fizičnega obsega proizvodnje povečati, zlasti še, ker imamo ugodne rezultate iz leta 1971 in tudi v letu 1972.

Kljub težavam lahko pričakujemo, da se bo proizvodnja dvignila najmanj za 8 %, tako da bi morali v letih 1973 do 1975 stopnjo rasti že nekoliko znižati, da bi ostali na poprečju 7 do 8 %, kot predvideva plan. V zvezi s tem predlagam, da se izdela nov predlog, upoštevajoč že dosežene rezultate v letu 1971 do 1972, in korigira stopnja rasti na takšno poprečje, da bo rast dviga proizvodnje usklajena z možnostmi v industriji.

Največja pomanjkljivost predloženega plana pa je v tem, da se — razen skromnega mnenja, da je predvideno intenzivno zamenjavanje zastarele opreme za najspodbnejšo in s tem nadaljevanje prizadevanj za izboljšanje tehnične opremljenosti v delovnih organizacijah — problem zastarelosti delovnih priprav skoraj ne omenja. Trdno sem prepričan — kar nam dokazujejo tudi bilančni podatki — da je iztrošenost velikega dela slovenske industrije že tolikšna, da je resna ovira v našem nadaljnjem razvoju in izpolnjevanju vseh nalog, predvidenih v izpolnjevanju gospodarskega razvoja.

Postavljam vprašanje, kako je mogoče, da pri današnji 36 % vrednosti delovnih priprav industrija Slovenije še lahko sodeluje in to v večjem merilu v mednarodni delitvi dela, pri tem pa naj bi ekonomično poslovala, povečala produktivnost dela itd. V predloženem gradivu niso predvideni ukrepi, iz katerih bi bilo razvidno, da je usmeritev investicijskih sredstev v ta namen zagotovljena. Ta problem je najbolj žgoč za nekatere večje tovarne, ki so bile zgrajene že v predvojnem obdobju in imajo dolgotrajno delovno tradicijo, pri tem pa skoraj v celoti iztrošena delovna sredstva. To je predvsem del kovinsko-predelovalne industrije, usnjarske industrije, železniške industrije, tekstilne industrije itd. Potrebna bi bila analiza, kako so iztrošene delovne priprave v nekaterih največjih podjetjih navedenih panog, in kakšni problemi nastajajo v zvezi s tem položajem. Navedem lahko nekaj podatkov iz tekstilne industrije.

Vrednost delovnih priprav v tej panogi od leta 1966 stalno pada: od 33 % v tem letu na 28,6 % v letu 1968 in na 24 % v letu 1971. Pri tem pa imajo tovarne Mariborska tekstilna tovarna, Tekstilindus Kranj, bombažna predilnica Tržič in še nekatere druge komaj 10 in manj procentno današnjo vrednost delovnih priprav. Predlagam, da se v smernicah za ukrepe ekonomske politike predvidi določilo, da se za delovne organizacije, katerih današnja vrednost delovnih priprav je pod 20 %, predvidijo olajšave, bančne organizacije pa bi morale za ta podjetja prioriteto reševati problem rekonstrukcije zastarelega strojnega parka. To je v skladu z določili razvojne politike Slovenije, ki predvideva intenzivno nadaljevanje modernizacije produkcijskih sredstev, tehnologije in organizacije. Moram na tem mestu tudi izjaviti, da kot delavec v tekstilni industriji ne morem biti zadovoljen z osnutkom družbenega plana za tekstilno industrijo, saj je po pomembnosti ta panoga na tretjem mestu v industriji, po zaposlovanju celo na drugem mestu. Jasno je, da ta panoga ob današnji stopnji razvitosti posameznih delovnih organizacij, posebno pa še

zaradi visoke iztrošenosti delovnih priprav, ne more biti uvrščena v tako imenovane propulzivne veje našega gospodarstva. Čeprav nam vse analize razvoja te panoge v zahodnih razvitih državah kažejo, da se tekstilna industrija uvršča med delovno najbolj intenzivne panoge z visokim odstotkom presežka dela oziroma dohodkov. Tudi analize, ki jih je izdelal tekstilni inštitut v Mariboru in jih je sprejel ustrezeni odbor pri gospodarski zbornici SR Slovenije kot osnovo za dolgoročni razvoj te panoge, nam kažejo, da se te vrste industrije uvrščajo med najbolj atraktivne panoge, seveda ob primernem vlaganju in rekonstrukciji zastarelega strojnega parka. Zaradi položaja, v kakršnem se je znašla slovenska tekstilna industrija — saj je v tej panogi zaposlenih več kot 33 000 delavcev — in zaradi nakazanega pomanjkanja delovne sile v nekaterih drugih organizacijah bi bilo tekstilni industriji treba omogočiti hitro rekonstrukcijo v tej smeri, da se ob bistveno zmanjšanem številu zaposlenih in neposredno povečanem fizičnem obsegu proizvodnje bistveno dvigne vrednost izdelkov, po katerih je tako na zunanjem tržišču kot na notranjem trgu veliko povpraševanje. V republiki Sloveniji bi morali investicijsko politiko v tej panogi usmerjati tako, kot se je to izvedlo v Švici, Holandiji, Belgiji ter še v nekaterih drugih zahodnih državah. Vendar pa ekonomska sposobnost te panoge danes — po dveh devalvacijah dinarja — ni tolikšna, da bi lahko izvedla rekonstrukcijo z lastnimi sredstvi. Potrebna je pomoč družbe, predvsem določena prioriteta pri dodeljevanju te vrste kreditov iz bančnih virov. Potrebne so tudi določene olajšave v bodočem davčnem sistemu, da se ta pomembna panoga čimprej rekonstruira in usposobi za izvajanje teh nalog, za katere je republika Slovenija močno zainteresirana. Popolnoma zmotno je mnenje nekaterih gospodarstvenikov v Sloveniji, da je treba tekstilno industrijo odpisati, češ da zaposluje preveč delovne sile in ustvarja premajhno vrednost. V tem primeru bi namreč tekstilne izdelke morali uvažati in bi plačevali materialne in delovne storitve veliko dražje, kot pa je vrednost proizvodnje v sedanjem obsegu. Iz teh razlogov predlagam, da se v programu družbenega razvoja Slovenije — v delu, ki obravnava razvojno politiko naše republike — jasno določita pomen in vloga te panoge, s tem da se predvidijo tudi predlagane ekonomske olajšave in hitra možnost rekonstrukcije zastarelega strojnega parka.

Na koncu bi omenil še naslednje: O srednjeročnem programu je obširno razpravljajal tudi klub poslancev gorenjske regije. V razpravi so se člani kluba v načelu strinjali s predloženim osnutkom. Razprava ni rešila vseh vprašanj. Omenil bi samo vprašanje skupne in splošne potrošnje v družbenih službah. Predvsem ni razvidna uresničitev programa gradnje srednjih šol v prihodnjih treh letih. Iz plana ni razvidno, kdo bo zagotovil sredstva in kako naj bi se ta sredstva zbirala. Hkrati pa ni rešeno vprašanje kadra za vse te šole, za šolanje katerega so prav tako potrebna velika sredstva. Tudi nadaljnji razvoj letališča Brnik v planu ni zadovoljivo rešen. Za razvoj letališča Brnik je predviden prispevek republike le v obliki nadomestil za del obresti od kreditov, ki jih bo letališče najelo za razširitev zmogljivosti. Izvršene bodo še obveznosti, ki jih je republika že sprejela, in sicer gre za delno odplačilo bančnih kreditov. Vprašanje je, kolikšne so realne možnosti za realizacijo investicijskega programa letališča, ki je tudi v interesu širše družbene skupnosti.

Nadalje menim, da je v tem programu preslabo začrtana gradnja gorenjske ceste in da bi bilo v predlogu plana jasneje nakazati rešitev tega problema. Na koncu bi še izjavil, da se strinjam s predlogom poslanca iz Ljutomerja, ki je govoril o težavnem položaju severovzhodnega dela Slovenije in da bi bilo treba

urediti vprašanje melioracij oziroma vprašanje varstva tega območja pred podobnimi elementarnimi katastrofami, kakršna je bila pred kratkim.

Predsednik Miran Goslar: Še kdo želi besedo? Tovariš Gorišek.

Vlado Gorišek: Tovarišice in tovariši poslanci! Osnutek družbenega plana je soliden dokument za naše nadaljnje delo. Jasno je, da bomo morali njegovo realizacijo tekoče zasledovati, tako da ne bi ostal samo na papirju. K planu našega razvoja pa imam pripombe, ki zadevajo področje kmetijstva:

Menim, da smo premalo smelo zastavili razvojno pot kmetijstva. Predvidevamo premajhno rast družbenega produkta v kmetijstvu, kar obenem pomeni, da predvidevamo stagniranje, ne pa hitrejši in energični razvoj v kmetijstvu. Nadaljnji razvoj kmetijstva je ena izmed odgovornih nalog v celotnem spletu našega nadaljnega gospodarskega razvoja. V kmetijstvu gre nasproten proces glede na to, da od kmetijstva zahtevamo, da da na trg več, obenem pa zmanjša število zaposlenih.

Menim, da sta izredno pomembna — kar je tudi v programu poudarjeno — preusmerjevanje in specializacija kmetij. Naš planski cilj bi moral biti, da bomo do leta 1975 preusmerili večje število kmetij, kot je predvideno v tem programu. Jasno je, da si moramo prizadevati, da dobimo s specializacijo oziroma s preusmerjanjem kmetij ekonomsko sposobnejše kmetije, ekonomsko sposobnejše kmetijske obrate, ki bodo tudi sposobni sprejeti večje obveznosti, ki jih predvidevamo.

Razumljivo je, da bomo morali tudi kooperacijski proizvodnji posvetiti večjo pozornost, kajti kooperacijska proizvodnja je družbena proizvodnja. Z njo lahko uspešno povezujemo množico individualnih kmetijskih proizvajalcev blagovne proizvajalce.

V zvezi z usmerjevanjem in financiranjem kmetijstva me moti tole: Glede usmerjevanja in specializacije kmetijstva plan preveč poudarja sredstva iz kmetijskih virov. Menim, da kmetijstvo samo ne bo moglo dati tako močno injekcijo, da bi sprožilo dinamičen razvoj. To pomeni, da bo potrebna močna finančna injekcija iz drugih virov. Zato me tudi moti, da je predvidenih preveč sredstev prav iz kmetijstva, za katera ugotavljam, da jih že tako nimamo. Rad bi še povedal, da je pomen kmetijstva v celotnem gospodarskem razvoju premalo poudarjen. Kmetijstva namreč ne sestavlja samo čista kmetijska proizvodnja, kmetijstvo zajema celotno problematiko od kmetijske proizvodnje do predelovalne industrije. V ta sklep pa spadajo celo nekatera področja kovinsko predelovalne industrije, predvsem tiste industrije, ki proizvajajo mehanizacijo in opremo za potrebe kmetijstva. To pomeni, da iz kmetijstva izhaja skoraj celotna predelovalna industrija.

Naša družba stoji pred naslednjim problemom:

1. razslojevanje v kmetijstvu se bo nadaljevalo;
2. kmetijstvo bo moralo za naš trg več proizvajati.

Zaradi tega menim, da bi moral plan kot osnovno pomoč našemu kmetijstvu predvideti mehanizacijo oziroma uvedbo moderne in sodobne tehnologije, ki bo zagotovila razvoj proizvodnje po modernih agrotehničnih principih. Zaradi tega bi morali bolj poudariti proizvodnjo kmetijskih strojev, kmetijske opreme ipd. Posebno bi morali podpreti tisto industrijo, ki je na dobri poti, kar zadeva proizvodnjo kmetijske opreme. Analize, ki jih je izdelala naša tovarna kmetijskih strojev — to je »SIP« Šempeter — nam kažejo, da smo glede opreme

izredno deficitarni in da je naše kmetijstvo zelo vezano na uvoz, ki bi lahko odpadel, če bi imeli dovolj razvito industrijo. Zato bi morala iz plana jasno izhajati obveznost, da bomo razvijali tudi našo industrijo kmetijskih strojev in opreme.

Se nekaj besed o integraciji, o čemer je bil že govor. Menim, da tudi ta petletni plan premalo poudarja integracijo, če upoštevamo sklepe in stališča 26. seje centralnega komiteja ZKS in glede na razprave v naši skupščini.

Priče smo dinamičnega razvoja in ustanavljanja velikih gospodarskih kompleksov v svetu in prav gotovo tudi slovensko gospodarstvo ne more iti mimo teh razvojnih procesov.

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima Jaka Bogataj.

Jaka Bogataj: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Čeprav smo že vsi nekoliko nestrpni zaradi obsežne razprave, bi se vseeno rad oglasil tudi jaz. Morda bom kakšno stvar ponovil, pa mi tega ni treba zameriti, ker bomo nekatere stvari verjetno morali še dolgo ponavljati, preden jih bomo realizirali.

Menim, da je predloženi osnutek družbenega plana za to obdobje zelo dobra osnova in kašipot, kako naj bi v naslednjih letih prišli na zeleno vejo. Sodeloval sem v številnih razpravah o planu, in moram reči, da so ga povsod pozdravili, hkrati pa so nekateri tovariši izražali tudi bojazen, da načrt ne bo uresničen. Razumljivo je, da je ob tem planu taka zavzetost vseh in je tudi težnja po tem, da bi sleherni resor dobil v tem planu svoje mesto. Toda plan ne more vsega zajeti, zlasti še, ker so izdelani tudi drugi plani za posamezna področja. Podpiram mnenje socialistične zveze, gospodarske zbornice in tudi mnenje, ki je bilo izraženo v odborih, da bi bilo treba nekatere stvari dopolniti. Samo na nekatere stvari bi rad opozoril.

Prvo je vprašanje nadaljnega razvoja samoupravljanja. O tem zelo veliko govorimo. Nekateri pravijo, da sodi to v plan, drugi, da ne sodi, nekateri pravijo, da je to rešeno v ustavnih dopolnilih, drugi, da je to v dokumentih Zveze komunistov. Toda v praksi zelo zaostajamo z realizacijo dokumentov, tako da je položaj delavca v združenem delu v temeljni organizaciji in interesnih skupnostih še vedno precej drugačen, kot je zapisan v naših splošnih načelih. Zato menim, da bo treba na vseh področjih družbenega življenja to temeljito poudarjati in vnesti tudi v plan ter doseči realizacijo splošnih sklepov tudi z državno prisilo, če drugače ne gre, sicer bodo družbena stališča in družbena prizadevanja v nasprotju s prakso, v delovni organizaciji pa bodo razmere drugačne, še naprej bomo delavcu odtujevali dohodek in podobno. Čeprav je v planu to vprašanje omenjeno, se zavzemam za to, da samoupravi damo še večji poudarek. Sicer pa podpiram vse tiste misli v programu, ki se zavzemajo, da postopoma odpravimo socialno diferenciacijo v naši družbi na najrazličnejših področjih. Menim, da bi morali biti pri tem zelo smeli, kajti v nasprotnem primeru bomo veliko razpravljali in imeli veliko konferenc, v praksi pa bomo na žalost marsikje delali po starem.

Podprl bi nekatere stvari, ki so v tem planu zelo dobro postavljene. Še vedno so težave z otroškim varstvom in z malo šolo. Predvideva se, da bo do konca plana mala šola povsod organizirana. Zelo si želim, da bi to dosegli, vendar menim, da je pred nami zelo odgovorna naloga. Potem imamo probleme glede dokončanja osemletke. Lahko si predstavljamo, kaj to pomeni, če mla-

demu že s tem, ko ne dokonča osemletke, zapremo perspektivo. Ko smo proučevali te probleme in ugotavljali, da je med delavsko in kmečko mladino precej takih primerov, smo mnogokrat dobili odgovor, da razlog ni v tem, da bi bili ti otroci duševno manj razviti, ampak da je poleg drugih vzrokov tu tudi vprašanje pedagoških problemov, šolskih programov itd. Če kje lahko naredimo premik, potem sem za to, da ga vsaj tam, kjer niso potrebna večja sredstva.

Nadalje podpiram izobraževanje na delovnem mestu, prekvalifikacije, skratka predloge glede izobraževanja nasploh. Vendar mislim, da imamo na tem področju še zelo velike rezerve in da bi bilo prav, če bi bolj smelo programirali.

Kar zadeva področje socialne politike, bi rad poudaril to, da zelo podpiram predlog, da bi v tem obdobju uvedli nacionalno zdravstveno zavarovanje, vendar menim, da je trenutno treba predvsem podpreti akcijo združevanja zdravstvenega zavarovanja delavcev in kmetov. S tem, ko to poudarjam, menim, da nisem demagog, kot je pred nedavnim pisalo v časopisih. Ne gre za demagogijo, ampak za resno zavzetost in akcijo za nadaljnje delo.

Strinjam se s tem, da gradimo bolnice, zdravstvene domove itd., vendar menim, da ne smemo pozabiti tudi na vaške ambulate. Govorimo, da je človek naše največje bogastvo, ko pa zboli — to sem sam doživel — potem pa seveda vedno ni tako. Pereč je tudi problem pomanjkanja zdravstvenega kadra. Večjo pozornost bi morali posvetiti ne samo kurativi, ampak tudi preventivi in podpreti organizacije, ki se z njo ukvarjajo — Rdeči križ, institucije, boj proti alkoholizmu itd. Skratka, mnogo je takih akcij, ki ne zahtevajo znatnih sredstev, pač pa pametno organizacijo, pomoč in družbeno podporo. Nameraval sem govoriti tudi o kmetijstvu. Ker pa je o tem govorilo že toliko tovarišev, ne bom razpravljal. Poudaril bi samo to, da bi verjetno lahko dosegli s samoskrbo več kot 82 % — to nam trdijo vsi kmetijski strokovnjaki, seveda če bi bolje organizirali. Zato predlagam, da kot nosilec razvoja v kmetijstvu dobijo svoje mesto zadružne organizacije, zlasti pa še zadružna zveza, ki je bila pred kratkim ustanovljena. Strinjam se z mislimi poslancev, ki so govorili o kmetijstvu. Rad bi poudaril samo še to, da bi bilo koristno, če bi v kmetijstvu tudi bolj sodelovali z zamejskimi kmeti v Avstriji in Italiji, ker menim, da so tudi tu določene rezerve.

Predsednik Miran Goslar: Vida Kastrin ima besedo.

Vida Kastrin: Dotaknila bi se samo vprašanja založništva. V osnutku plana je na strani 66 in 67 zapisano, da bomo do leta 1975 dosegli več naslovov na prebivalca in da bodo tej dejavnosti še naprej zagotovljena družbena sredstva in krediti. Najprej bi rada spomnila, da v zadnjih dveh letih založniška dejavnost — po številu naslovov na prebivalca — upada, že sedaj pa prevladujejo znanstvene in strokovne oziroma poljudnoznanstvene izdaje pred leposlovnimi. Menim, da se ne motim, če trdim, da so založniška podjetja organizacije združenega dela s posebnimi družbeno pomembnimi nalogami in jih ne kaže enotiti z drugimi proizvodnimi organizacijami združenega dela. Zato je federacija odobrila založbam beneficirane obresti za kredite, razliko pa je bankam krila iz svojih sredstev. Torej so založbe plačevale ne 8 %, pač pa 3-odstotne obresti. Ko so te komponente prešle na republike, so se stvari spremenile. Ko vsi spoznavamo, da je treba posvetiti mnogo več skrbi izobraževanju in dvigu kulturne ravni — in to v letu knjige — se je položaj izdajanja knjig poslabšal.

Založbe ne dobivajo več subvencij za srednješolske učbenike, za osnovnošolske že zdavnaj ne, niti za znanstvene edicije. Ukinjeni so tudi premostitveni krediti.

Zahtevnejše edicije, pomembne za nacionalno skupnost, zahtevajo daljše priprave in vlaganja. Ko taka knjiga pride na trg, tudi ne sme biti takoj razprodana, ampak mora biti dalj časa na voljo. Pri tem ne mislim le leposlovnih knjig, ampak predvsem na slovarje, leksikone, enciklopedije — zlasti to dolgo pripravljajo — priprave pa se pogostokrat še zavlečejo zaradi pomanjkanja sredstev; na primer slovar slovenskega jezika, ki ga pripravlja SAZU, krajevni leksikon in podobno. Kakšne pa so kreditne ugodnosti, sem že rekla pri beneficiranih obrestih. Beneficiranih obresti ni več, tudi razlika naj bi se založbam ne vrnila, banka pa obrestno mero dviga. Sedaj že ni več 8 %, ampak 12 %, govori pa se že o 20 %. Predlagam, da se te stvari sistemsko rešijo, zlasti v novem zakonu o založništvu.

Predsednik Miran Goslar: Ali lahko končamo razpravo? Franci Gerbec se ne strinja.

Franci Gerbec: 1. Sem za čvrsto usmeritev na tistih področjih, kjer bo republika kot družbena skupnost morala biti trajno prisotna. Zato menim, da bi morali v predlogu plana določiti bolj konkretno in čvrsto usmeritev glede profilov kadrov, ki naj bi jih dajalo srednje in visoko šolstvo. Sem za bolj čvrsto usmerjanje raziskovalnega dela, za bolj čvrste usmeritve tudi na tistih področjih, zlasti gospodarske infrastrukture, kjer bo republika morala biti tako glede sistema delovanja tehnološko upravičenih monopolov kot tudi glede sredstev trajno pristojna, seveda če naj bo ta plan učinkovit družbeni dogovor, indikator in usmerjevalec razvoja.

2. Sem za to, da se tudi s planom dogovorimo o nekaterih najnujnejših odločitvah na tistih področjih, ki naj bi jih republika resnično ne le indikativno, ampak tudi usmerjevalno planirala. Kajti tudi v razpravah o tem planu so prišli do izraza nekateri parcialni interesi, ki onemogočajo, da bodo sprejete tiste nujne odločitve, na primer na področju energetike in prometa, ki lahko ogrozijo realizacijo tistih projektov, ki so za normalen razvoj gospodarstva nujni.

3. Menim, da je treba v tem planu izrecno poudariti, da je treba dograditi mehanizem družbenega dogovarjanja in samoupravnega usmerjanja za razvoj tistih panog gospodarstva, ki so tako imenovano področje gospodarske infrastrukture, in na področju katerih nismo dosegli takih rezultatov, ki bi zagotavljali normalno družbeno reprodukcijo. Poslansko vprašanje tovarišice Mihelečeve, ki ga bomo obravnavali v zadnji ali predzadnji točki dnevnega reda, dokazuje, da na področju gospodarske infrastrukture oziroma vsaj na enem delu, to je elektrogospodarstvu, nismo dosegli tistih rezultatov, ki bi zagotavljali gospodarstvu možnost njegovega normalnega razvoja, ampak predstavlja zaradi odsotnosti trdne družbene intervencije limitirajoči faktor razvoja.

4. Treba je izrecno poudariti nujnost usklajevanja vejnih programov. Menim, da je primer porabe lesa, lesnosurovinske osnove eden najboljših primerov, kako je treba ravnati, in da mora vloga bank in republike priti vsaj v prihodnje mnogo bolj do izraza. Zato bom tudi v predlogu za izdajo zakona o gozdovih, ki je danes na dnevnem redu, podprl tisto usmeritev, ki se predlaga glede republiškega gozdnega sklada. Menim, da tudi na tem področju ne smemo imeti nepotrebne administriranja, da se mora tudi — tako kot

smo včasih želeli in priporočali za federacijo — republika obnašati predvsem tako, da intervenira z ekonomskimi ukrepi. Kar zadeva les in te sfere ter usklajevanje vejnih programov glede porabe, morajo absolutno priti do izraza narodnogospodarski interesi, ki so predvsem v visoki stopnji finalizacije, ne pa v cenemem izkoriščanju naših surovin.

5. Še nekaj besed o negospodarskih investicijah glede na stališča nekaterih odborov: Menim, da je zelo vprašljivo, ali naj bi — kot priporočata dva odbora — negospodarske investicije rasle počasneje od drugih oblik porabe. To je prav v nasprotju s cilji resolucije o dolgoročnem razvoju Slovenije, saj smo se ob sprejemanju resolucije zavestno odločili, da bomo pospešeno vlagali v tiste »negospodarske investicije«, ki bodo prispevale k prepору slovenskega gospodarstva. Zato so investicije v srednje šolstvo pravilno uvrščene pod gospodarske intervencije. Menim, da bi že morali nehati govoriti o tem, da je to sfera porabe itd., ali pa vsaj prenehati uporabljati narekovaj, ko gre za te izraze.

6. Samoupravne interesne skupnosti: Menim, da bi plan moral reči, da je nujnost dograjevanja resničnega samoupravnega odločanja znotraj interesnih skupnosti prioriteta družbenoekonomska naloga, da ne bi po nepotrebnem fetišizirali samoupravnih interesnih skupnosti do take mere, da bi to lahko imelo škodljive družbene posledice. Kar zadeva sistem financiranja, menim, da bi vendar — po dolgih diskusijah in izkušnjah, ki jih imamo ob vsakoletnem sprejemanju bilance splošne porabe — morali sprejeti zakon o bilancah sredstev splošne porabe, sicer bomo samo priporočali razbremenjevanje gospodarstva in ustvarjali nepotrebne iluzije.

7. Kaj je in kaj ni sporno v poročilih nekaterih odborov? Določene stvari se poskušajo realizirati prek stališč odborov in javne razprave o planu na ta način, da se nekatera področja v celoti oz. nekateri projekti postavljajo pod vprašaj. Menim, da bi vendar morali ločevati resnično nesporne zadeve od spornih zadev. Obveznice v Ljubljani, obalna cesta, letališče Brnik, pomorsko gospodarstvo itd. so tako nesporne zadeve, da jih ni mogoče postavljati pod vprašaj, kot so postavljene v nekaterih poročilih.

8. Zdomci: Menim, da o tem problemu preveč govorimo. Republika in občine bi morale sprejeti konkretne ukrepe. Plan bi moral konkretno reči, da bomo sprejeli zakon o delu z zasebnimi sredstvi. Moramo se odločiti, ker sicer ne bomo ničesar naredili. Nerešena so tudi vprašanja s področja zemljiške politike in podobno, kar zavira vračanje zdomcev iz tujine. Vsi tisti, ki imamo vsaj malo stika z življenjem, natančno vemo, kaj bi bilo treba narediti, vendar preveč diskutiramo, pošiljamo delegacije v tujino, naredimo pa zelo malo. Zato bi rekel, da je orientacija na drobno gospodarstvo, ki jo je plan dobro nakazal, bistveno odvisna od rešitev s področja zasebnega dela.

9. Za občino, v kateri sem poslanec, je vprašanje najhitreje omejitve prostorskih rezervatov vprašanje življenja ali stagnacije za določena območja. Menim, da se s tolikšnimi prostorskimi rezervati, kot jih sedaj namenjamo za ceste in drugo gospodarsko infrastrukturo, ni mogoče strinjati. Treba je zagotoviti sredstva in kadre za tiste neobhodne rezervate, za katere se dogovorimo, druge pa opustiti. Posamezna območja je treba odpreti za gradnjo, da ne bo več črnih gradenj, kot jih imamo v naši občini.

Predsednik Miran Goslar: Želi še kdo besedo? (Nihče več.) Razprava osnutka družbenega plana je tako končana. Predlagam sklep, s katerim spre-

jemamo osnutek družbenega plana razvoja Socialistične republike Slovenije v letih 1971—1975:

1. Izvršni svet bo na podlagi pripomb in sugestij iz javne razprave, upoštevajoč tudi pripombe v poročilih skupščinskih teles in današnje razprave, pripravil predlog družbenega plana in ga predložil skupščini.

Se strinjate s tem sklepom? (Da.)

Prehajamo na 4. točko dnevnega reda, to je na predlog odloka o pooblastitvi izvršnega sveta skupščine SR Slovenije, da razpolaga z določenimi sredstvi rezervnega sklada SR Slovenije za pomoč na poplavljenih območjih.

Odlok sta obravnavala odbor za finance in proračun in zakonodajno-pravna komisija.

Želi kdo besedo? Če pogledate poročili, ki ste jih dobili na mizo, imamo dva amandmaja, in sicer amandma zakonodajno-pravne komisije k 3. točki predloga odloka in amandma odbora za finance in proračun k 1. točki.

Tovariš sekretar me opozarja, da je gospodarski zbor sprejel ta odlok, vendar brez amandmaja odbora za finance in proračun, ki pa je samo redakcijskega značaja. Ne vem, ali ta amandma ni bil predlagan, ko ste imeli skupno sejo?

Ali odbor vztraja pri tem amandmaju? Opozarjam, da vsi zbori nestrpno čakajo, ker je njihovo delo povezano z našim delom, imamo pa več točk na dnevnem redu in bo potrebno usklajevanje.

Sekretar Janez Zajc: Za druge akte ne vemo, samo v zvezi s tem so nam sporočili, da so sprejeli samo amandma zakonodajno-pravne komisije.

Predsednik Miran Goslar: Glasujemo o amandmaju zakonodajno-pravne komisije k 3. točki. Kdor je za, naj glasuje! (51 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma soglasno sprejet.

Sledi glasovanje o predlogu odloka v celoti. Kdor je za, naj glasuje! (50 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma soglasno sprejet.

Sledi 5. točka dnevnega reda, to je predlog odloka o pooblastitvi izvršnega sveta skupščine SR Slovenije za določanje selektivnih namenov za kredite iz določenih sredstev, s katerimi razpolaga SR Slovenija.

S predlogom odloka ste prejeli tudi poročilo in predloge za uresničevanje kreditno-monetarne politike v Sloveniji. Odbor za finance in proračun je obravnaval predlog odloka, prav tako tudi zakonodajno-pravna komisija. Želi kdo razpravljati? (Ne javi se nihče.)

Tu imamo amandmaje odbora za finance in proračun k naslovu ter k 1. in 2. točki. Se izvršni svet strinja z amandmaji? (Se strinja.) Zakonodajno-pravna komisija? (Se strinja.) Torej glasujemo! Kdor je za amandmaje odbora za finance in proračun, naj glasuje! (48 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da so amandmaji soglasno sprejeti.

Sledi glasovanje o predlogu odloka v celoti. Kdor je za odlok, naj glasuje! (49 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog odloka soglasno sprejet.

Prehajamo na 6. točko dnevnega reda, to je na predlog odloka o razdelitvi deviz za potrebe republiških organov, zavodov, organov družbenih organizacij, ožjih družbenopolitičnih skupnosti in civilnih pravnih oseb v SR Sloveniji za leto 1972.

O predlogu odloka sta razpravljala odbor za finance in proračun in zakonodajno-pravna komisija, ki ne dajeta nobenih amandmajev in nimata nobenih pripomb. Želi kdo razpravljati? (Ne javi se nihče.) Torej glasujemo o predlogu odloka. Kdor je za, naj glasuje! (48 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (1 poslanec.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog odloka sprejet z večino glasov.

Sledi 7. točka dnevnega reda, to je predlog zakona o dopolnitvi zakona o posebnem računu sredstev SR Slovenije za izravnavanje v gospodarstvu in za pospeševanje nekaterih gospodarskih dejavnosti.

Predlagatelj je izvršni svet. Predlaga, da ga obravnavamo po skrajšanem postopku, ker gre za začetek družbene akcije za izgradnjo in razširitev novih kapacitet srednjih strokovnih šol in pripadajočih domov.

Ali kdo ugovarja skrajšanemu postopku? (Nihče.) Torej razpravljamo o zakonu v zadnji fazi kot o predlogu. Odbor za finance in proračun je dal poročilo, zakonodajno-pravna komisija prav tako. Imamo tudi mnenje odbora za prosveto in kulturo. Želi kdo razpravljati? (Ne javi se nihče.)

Imamo amandma zakonodajno-pravne komisije k 1. členu. Glasujemo o tem amandmaju. Kdor je za, naj glasuje! (45 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (Dva poslanca.) Se je kdo vzdržal? (Trije poslanci.)

Amandma zakonodajno-pravne komisije je sprejet z večino glasov.

Sledi glasovanje o amandmaju odbora za finance in proračun k 1. členu. Magda Mihelič ima besedo.

Magda Mihelič (iz klopi): Gospodarski zbor ni razpravjal o našem amandmaju.

Predsednik Miran Goslar: Imate poročilo odbora za finance in proračun. Gre za dopolnitev z besedama »in domov«, ki je nujna zaradi površnosti predlagatelja, ki ni uskladił zakona in odloka, ki ga bomo obravnavali pri naslednji točki. Kdor je za amandma, naj glasuje! (47 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (3 poslanci.)

Ugotavljam, da je amandma z večino glasov sprejet.

Sledi glasovanje o predlogu zakona v celoti. Kdor je za zakon, naj glasuje! (48 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (1 poslanec.) Se je kdo vzdržal? (1 poslanec.)

Ugotavljam, da je zakon z večino glasov sprejet.

Prehajamo na 8. točko dnevnega reda, to je na predlog odloka o udeležbi SR Slovenije pri financiranju investicij za povečanje zmogljivosti šol ter domov za izobraževanje strokovnih kadrov v letu 1972.

Predlagatelj je izvršni svet. Odbor za finance in proračun je dal amandma k 2. in 5. členu. Zakonodajno-pravna komisija prav tako meni, da varianti v drugem odstavku 2. člena nista potrebni.

Sekretar Janez Zajc: Tam sta varianti, za kateri vsi odbori in zakonodajno-pravna komisija predlagajo, da se črtata.

Predsednik Miran Goslar: Želi kdo razpravljati? (Ne.) Najprej bomo glasovali o tem, da varianti nista potrebni. To predlagajo zakonodajno-pravna komisija, odbor za prosveto in kulturo in odbor za finance in proračun. Ali je tako? (Da.) Kdor je za to, da varianti odpadeta, naj glasuje! (50 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (2 poslanca.) Se je kdo vzdržal? (1 poslanec.)

Ugotavljam, da je črtanje variant z večino glasov sprejeto.

Sledi glasovanje o amandmajih odbora za finance in proračun. To sta amandmaja k 2. in 5. členu. K 2., da se doda nov tretji odstavek, in k 5. členu, da se za besedo »Slovenije« doda še besedilo »na osnovi sprejetih meril družbenega dogovora.« To je razvidno na drugi strani poročila odbora. Kdor je za te amandmaje, naj glasuje! (46 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (5 poslancev.) Se je kdo vzdržal? (1 poslanec.)

Ugotavljam, da so amandmaji z večino glasov sprejeti.

Sledi glasovanje o celotnem predlogu odloka. Kdor je za, naj glasuje! (43 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (2 poslanca.) Se je kdo vzdržal? (3 poslanci.)

Ugotavljam, da je predlog odloka z večino glasov sprejet.

Predlagam, da pomagamo poslanecem socialno-zdravstvenega zbora, da bodo lahko prej šli domov, in da obravnavamo 12. točko dnevnega reda, to je predlog odloka o spremembi in dopolnitvi odloka o načinu in pogojih za uporabo sredstev, zbranih s prispevkom za graditev stanovanj za udeležence NOV.

Predlagatelj je izvršni svet, ki sporoča, da sta predlog odloka pripravila komisija skupščine SR Slovenije za vprašanja borcev NOV in republiški sekretariat za urbanizem v skladu s sklepom 37. seje našega zbora dne 29. januarja letos. Imamo amandma občin Šmarje pri Jelšah, Tolmin in Trebnje. To je njihov skupni amandma. Amandma je bil predložen 7. julija, nato je bil umaknjen in 13. julija je bil predložen nov amandma. Predlog odloka in amandma so obravnavali komisija za vprašanja borcev NOV, zakonodajno-pravna komisija in zasedanje delegatov občin. Zasedanje delegatov občin je dalo mnjenja, stališča, predloge in popravek, komisiji pa sta dali poročili. Želi kdo razpravljati o tem odloku? Tovariš Mirko Jerman ima besedo.

Mirko Jerman: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! V zvezi s spremembo in dopolnitvijo odloka o načinu in pogojih za uporabo sredstev, zbranih s prispevkom za graditev stanovanj za udeležence NOV, se ne strinjam z razporeditvijo sredstev po posameznih tako imenovanih razvitih občinah.

Na 27. seji našega zbora je bilo določeno, naj komisija za vprašanja borcev NOV skupno z republiškim odborom zveze združenj borcev NOV Slovenije razdeli zbrana sredstva. V zvezi s tem je republiški odbor zveze združenj borcev NOV sklical posvet vseh predsednikov občinskih odborov. Na tem posvetu je bil tudi tovariš Črne kot predsednik komisije skupščine SR Slovenije za vprašanja borcev NOV. Na posvetu je bilo tudi nekaj upravičenih in neupravičenih pripomb o razdelitvi zbranih sredstev po starem ključu iz leta 1971. Glede na pripombe o razdelitvi sredstev je tovariš Črne pojasnil težave, ki nastajajo pri uporabi ključa, da bi se sredstva razporedila čimbolj realno in

pošteno na vse občine, predvsem zaradi tega, ker do sedaj občine še nikoli niso dale točnih podatkov o dejanskih potrebah in ker se po občinah borci zaradi spremembe kraja zaposlitve na novo prijavljajo. Tudi borci-kmetje so v prejšnjih letih le v manjši meri prosili za kredit za stanovanjsko izgradnjo glede na to, da je bilo do sedaj za kmete borce bore malo sredstev na razpolago, ker so se predvsem reševali problemi tistih borcev, ki niso imeli niti stanovanja.

Sprememba starega ključa bi zahtevala obsežno in dolgotrajno delo. Kljub najboljšemu namenu za pravično razdelitev sredstev bi lahko prišlo do nepravilnosti. Zato je tovariš Črne predlagal, da bi bila najboljša rešitev, da sprejmemo stari ključ iz leta 1971, s tem da bi okoli 2 milijardi S din — za kolikor bo v letu 1972 zbranih več sredstev kot lani — razdelili na solidarnostni osnovi kot enkratno pomoč tistim občinam, ki niso same sposobne rešiti stanovanjskih problemov borcev in vojaških vojnih invalidov. Po daljši razpravi se je pokazalo, da je predlog tov. Črneta najbolj realen in je bil soglasno sprejet.

Sedaj pa ugotavljam, da ne gre le za 2 milijardi, temveč za 3 milijarde S din oziroma za $\frac{1}{3}$ več. V obrazložitvi odloka ni pojasnjeno, kako je prišlo do tega povečanja. Ali je to posledica porasta OD, od katerega se obračunava stanovanjski prispevek, ali gre na račun zmanjšanja sredstev ekonomsko bolj razvitih občin?

V obrazložitvi odloka je v drugi točki pravilno navedeno, kateremu borcu oziroma vojnemu invalidu je treba zagotoviti kredit za dograditev stanovanja, hiše ali pa tudi za popravilo hiše. V zvezi z obrazložitvijo menim, da ta enkratna pomoč ni pravilno razporejena. Občine Cerknica, Litija, Logatec, Tolmin, Trebnje in Šmarje pri Jelšah nedvomno sodijo med 20 ekonomsko slabo razvitih občin v Sloveniji. Toda seznam jih ne omenja, pač pa našteva občine, ki so ekonomsko močnejše.

Zato menim, da je bil amandma teh občin upravičen, čeprav so ga pozneje umaknile. Prav sedaj je tovariš predsednik dejal, da se amandma spet dobe.

V obrazložitvi odloka v isti točki v zadnjem odstavku piše: »V zadnjo kategorijo je uvrščenih tudi več kot 7000 borcev-kmetov s tistih področij, ki so bila med narodnoosvobodilno vojno najbolj prizadeta.« Vprašujem, ali je komisija za vprašanja borcev NOV upoštevala, na katerih območjih Slovenije se je v glavnem odvijala borba vsa 4 leta. Kar zadeva Štajersko, je bila najbolj prizadeta današnja kamniška in domžalska občina. V teh občinah je bilo zaradi velikih borb od vstaje do osvoboditve požganih 15 vasi: Zlato polje, Preserje, Trnovče, Javoršica, Preker, Hrastnik, Koreno, Kostanj, Obrše, Podgora, Brezovica, Rakitovec, Zgornji in Spodnji Okrog in Gradišče. Niso bile požgane le vasi, ampak so bili požgani tudi ljudje. V Gradišču jih je 12 zgorelo, v Korenu 16. Lahko pa rečem, da ni bilo vasi, da najmanj enega človeka niso vrgli v ogenj. Poleg tega je bilo požganih še veliko zaselkov in posameznih hiš. Naj se mi dokaže, če je bilo izven Zgornje Savinjske doline v vsej Štajerski zaradi borb požganih toliko vasi, kot jih je bilo samo na območju kamniške občine! Toda danes teh občin ni na spisku, kajti pri razdelitvi enkratne pomoči so se bolj upoštevale revne občine kot pa borci.

Na koncu 11. točke v obrazložitvi odloka je navedeno, da število borcev, ki še nimajo stanovanj, ni realno in da jih je še mnogo več, ker se še stalno pojavljajo novi primeri. To je res. Zaradi tega, ne pa zaradi morda slabo kontroliranega spiska, se strinjam z 12. točko obrazložitve odloka. Danes je več borcev, kot jih je bilo med vojno. Lahko rečem, da ima marsikdo spomenico, ki je ni zaslužil, marsikdo pa jo je zaslužil, pa je nima. Poudaril bi, da naši spiski

še niso bili ustrezno kontrolirani s strani raznih forumov, zlasti borčevskih. Sem pa proti prvemu odstavku 13. točke, ki pravi: »Bistvo sprejetega sklepa skupščine je torej v tem, da se s sredstvi republike rešujejo samo tisti primeri borcev in vojaških vojni invalidov, ki živijo v ekonomsko šibkih občinah. Občine, ki so ekonomsko močne, pa naj rešujejo stanovanjska vprašanja borcev z lastnimi sredstvi.« Jaz bi samo vprašal, koliko je takih občin, ki so reševale borce, ki živijo po hribih? Zato imamo danes tako malo borcev v hribih, ker je zbežalo vse v doline. Prav zaradi tega lahko rečem, da predlagana rešitev v odloku ni bila dovolj temeljito proučena, kot je bilo rečeno, in sem to povedal.

Predsednik Miran Goslar: Želi še kdo razpravljati? Besedo ima poslanec Jože Telič.

Jože Telič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Oglašam se k razpravi, ker imam v spominu zadnjo razpravo v preteklem letu, ko smo govorili o tej problematiki na široko in vsestransko. Ker se s predlogom nismo strinjali, smo na koncu razpravo dali izvršnemu svetu in komisiji za vprašanja borcev pri naši skupščini, da to problematiko ponovno proučila, pri tem pa se tesno povežeta z vsemi predstavniki občinskih odborov Zveze borcev. Sklican je bil sestanek na glavnem odboru Zveze borcev, kateremu sem tudi sam prisostvoval, ker sem predsednik občinske organizacije Zveze borcev v občini Cerkljica. Na sestanku sem povedal svoje pripombe glede na zadevno situacijo v občini in glede na gospodarstvo občine. Ker so se skoraj vsi predsedniki občinskih odborov Zveze borcev strinjali s predlogom, ki nam je bil obrazložen, tudi sam nisem vztrajal pri svojih pripombah. Čudno se mi zdi, da sedaj prihajamo zopet z nekimi novimi predlogi, za katere ne morem trditi, da so usklajeni. Predlagam, da sprejmemo predlog, ki je bil usklajen, čeprav se zavedam, da so v naši občini zelo resni problemi. Glasoval bom za predlog, ki je bil dogovorjen, to je, da se dopolnilna podpora dodeli 34 občinam.

Predsednik Miran Goslar: Milo Vižintin ima besedo.

Milo Vižintin: Kakor vidite, se to vprašanje ponovno zapleta, kljub temu pa podpiram amandma tistih treh občin, ki so ga dala dvakrat, zato ker je služba družbenega knjigovodstva ugotovila, da so bili podatki napačni, po pravih podatkih pa bi občine morale določiti enkratno pomoč.

Če je bila urejena računska napaka, zakaj je ne bi popravili in s tem omogočili, da se stanovanjsko vprašanje čimprej uspešno reši?

Predsednik Miran Goslar: Andrej Smrekar ima besedo.

Andrej Smrekar: Tovariš predsednik, spoštovane tovarišice in tovariši poslanci! Danes, ko obravnavamo predlog odloka o spremembi in dopolnitvi odloka o načinu in pogojih za uporabo sredstev, zbranih s prispevkom za graditev stanovanj za borce NOV, mi dovolite, da povem nekaj svojih misli. Na osnovi celotnega gradiva, ki smo ga imeli na razpolago, poleg tega tudi obeh amandmajev občin Tolmin, Smarje pri Jelšah in Trebnje, je popolnoma jasno in upravičeno, da se v seznam odloka vključijo tudi navedene tri občine, kar izhaja končno tudi iz zapisnika komisije za vprašanja borcev NOV.

Živim na območju občine Tolmin. Dobro so mi poznane razmere. Predvsem pereč je pri nas stanovanjski problem borcev. Tudi z dodatnimi sredstvi, ki so predlagana v amandmaju, problemov ne bomo rešili. Pomagali bomo predvsem tisti kategoriji borcev, ki živijo na kmetih, katerih gmotni položaj je zelo slab in ki svojih dotrajanih stanovanjskih poslopij v preteklosti niso mogli obnoviti oziroma primerno urediti. Pri nas so prav ti borci ostali v hribovskih predelih, to je v vaseh na državni meji z Italijo, in mislim, da so prav ti zaselki na našem skrajnem zahodu še kako pomembni za ohranitev življa na tem območju. S tem, da bi jim družba s skromnimi sredstvi priskočila na pomoč pri urejanju njihovih domov, bomo obdržali del prebivalcev, sicer pa bo ostala pusta in prazna zemlja, v glavnem uporabna le še za gojitev divjačine. Na Primorskem imamo poleg tega še posebno kategorijo borcev prekomorcev, katerih status še danes ni urejen. V Tolminu jih je približno 350. Vse pa kaže, da to vprašanje ne bo rešeno oziroma bo rešeno šele takrat, ko bo za marsikoga že prepozno.

Podpiram amandma, ki so ga dale omenjene tri občine, prav tako pa priporočam tudi poslancem, da glasujejo zanj.

Predsednik Miran Goslar: Še kdo? Tovariš Boris Mikoš, prosim!

Boris Mikoš: Tovariš predsednik in tovariši poslanci! Dovolite mi, da tudi jaz prispevam k razpravi o tem odloku!

Ko smo razpravljali o zakonu o programiranju in financiranju stanovanjske graditve, nam je republiški zbor naročil, naj izvršni svet in komisija za vprašanja borcev te skupščine pripravita predlog odloka, ki je danes pred vami. Komisija je pripravila osnutek odloka na podlagi gradiva občinskih skupščin. O tem predlogu so razpravljali predstavniki občinskih organizacij Zveze borcev, ga sprejeli in o takem predlogu odloka je razpravljal tudi izvršni svet. Po razpravi v izvršnem svetu smo predlog odloka dostavili vsem občinskim skupščinam v SR Sloveniji. Odgovorilo je 21 občin. Odgovore lahko razdelimo v 3 skupine. 15 občin se je s predlogom odloka strinjalo brez pripomb. Druge občine pa so v svojih pripombah nanizale predvsem tole:

1. Nekatere občinske skupščine so dale splošne pripombe, da je treba reševanju stanovanjskega problema borcev nameniti več sredstev, ker ne glede na to, da investiramo 45 starih milijard dinarjev, problema doslej ni bilo moč rešiti in ga po njihovi presoji tudi v tem letu ne bo mogoče dokončno rešiti.

2. Nekatere občine so predlagale, naj bi v odloku odstopili od določila, da se smejo krediti dajati na 25 let in z 2% obrestno mero. Komisija za vprašanja borcev daje amandma, da se to črta. Moram reči, da ni mogoče z odlokom preklicati zakon, zato mi tega ne moremo sprejeti. Povedati moram tudi, da so amandma zavrnili tudi poslanci v socialno-zdravstvenem zboru.

3. Tretja skupina spreminjevalnih predlogov so predlogi občin Tolmin, Trebnje in Šmarje pri Jelšah, ki so takoj opozorile, da gre v izračunu, ki je bil podlaga odloka, za očitno napako. Sekretariatu, ki je v imenu izvršnega sveta urejal to zadevo, so predložile potrdila službe družbenega knjigovodstva, iz katerih je bilo razvidno, da smo njihovo izločitev določili na podlagi nepopolnih podatkov. To je bil tudi razlog, da sem kot predstojnik resorja na včerajšnji seji izvršnega sveta zagovarjal stališče, da je treba spremenjeni amandma treh občinskih skupščin sprejeti.

Ker se stvari po mojem mnenju po nepotrebnem zapletajo, bi vendarle opozoril na nekaj dejstev. Lani smo po dolgi razpravi sklenili, da bomo tudi letos

obdržali 20 % prispevka za borcevska stanovanja. Gre torej za to, da ta sredstva čimprej in čimbolj racionalno uporabimo. Znano vam je, da se ta sredstva ne morejo uporabljati za prelivanje, ker ni sporazuma o tem, kako naj se prelivajo.

Doslej smo v ta namen zbrali že več kot 40 starih milijard dinarjev, skupno pa investiramo 55 milijard z letošnjimi sredstvi. Prva polovica leta je že za nami in če se danes ne zedinimo, kako bomo ta sredstva delili, sem prepričan, da odloka ne bo in da naše intencije, da v tem zadnjem trenutku nekaterim občinam še omogočimo del dodatnih sredstev za reševanje stanovanjskega vprašanja borcev, ne bomo dosegli. Mislim, da nam to ne bo v čast.

Zavedamo se, da s predloženim odlokom ne režemo kruha absolutno pravično, ker je bila celotna stvar zasnovana neenotno in brez vnaprej trdno določenih in dogovorjenih kriterijev. Želim vas pa prepričati, da je predlagani odlok, kateremu bi dodali tudi amandma treh prizadetih občin, po mojem trdnem prepričanju najboljši, kar lahko v tem trenutku izglasujemo. Moram tudi reči, da večjih sredstev ne moremo oskrbeti, ker nam splošna gibanja in bližajoči se ukrepi na področju osebnih dohodkov ne zagotavljajo, da bi lahko zbrali več, kakor smo si upali s tem odlokom predlagati.

Zato predlagam, da odlok sprejmete skupaj z amandmajem treh občin. Ne razumite me, prosim, napak, če povem, da je tako dopolnjeni odlok ravnokar izglasoval tudi socialno-zdravstveni zbor.

Predsednik Miran Goslar: Kdo še želi besedo? Janko Česnik.

Janko Česnik: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Zelel bi govoriti o 1. točki odloka, kjer se odplačilna doba posojila spreminja od sedanjih 30 let na 25 let, in obrestna mera od sedanjega 1 % na 2 %.

Res je, da je zakon o graditvi stanovanj, ki smo ga sprejeli v tej skupščini, predpisal sistemsko določbo, da je možno dobiti posojila za stanovanjsko graditev samo na najdaljšo odplačilno dobo 25 let in obrestno mero 2 %. S tem, da črtamo to določbo v odloku o graditvi stanovanj za borce, se postavlja izredno komplicirano pravno vprašanje, kaj s tistimi pogodbami, ki so jih borci že sklenili oziroma bomo vse dodeljene kredite zdaj obrestovali z 2 % obrestno mero in 30-letno odplačilno dobo spreminjali na 25-letne? Če se s tem strinjamo, potem moramo to narediti. Postavlja pa se vprašanje pravne varnosti občanov.

Opozarjam zbor, da to ni tako preprosto, kakor je razlagal tovariš Mikoš. Naša komisija je zato skupaj s komisijo za vprašanja borcev NOV predlagala, da za borce kot izjemna določba še vedno velja 30-letna odplačilna doba in obrestna mera 1 %. Če s tem odlokom določimo, da je odplačilna doba 25 let in da obresti znašajo 2 %, bo to začelo veljati šele danes. Postavlja pa se vprašanje, kaj bo potem z zakonom, ki velja že ves čas, odkar smo ga sprejeli.

Zato smo bili kljub sistemskemu zakonu mnjenja, da je boljše, če pustimo za borce poseben režim. Predlagamo, da za borce še naprej izjemoma velja ugodnejši kreditni režim, kot pa velja za druge občane.

Predsednik Miran Goslar: Kdo še želi besedo? Tovariš Matevž Lubej.

Matevž Lubej: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Sedaj že tri leta dajemo kredit za dobo 30 let in po 1 % obrestni meri, zdaj pa, ko bodo najpotrebnejše občine pridobile dodatna sredstva, pa bomo rok skrajšali in povečali

obrestno mero. Mnenja sem, da moramo sprejeti predlog zakonodajno-pravne komisije.

Pridružujem se tudi amandmaju občin Smarje pri Jelšah, Tolmin in Trebnje.

Predsednik Miran Goslar: Še kdo želi besedo? Jože Telič.

Jože Telič: Tovariš predsednik, spoštovani poslanci! Tovariš Mikoš, član izvršnega sveta, me je spodbudil s tem, da se ponovno javljam k razpravi. O tej zadevi prej nisem razpravljajal, zdaj pa sem za našo občino izračunal, da smo po sedANJI delitvi prikrajšani za 32 milijonov starih dinarjev. Ob vseh teh izračunih se sprašujem, ali je gradivo, ki ga imamo v rokah, sploh v redu. Želel bi, da mi kdo na to odgovori.

Predsednik Miran Goslar: Mislim, da je stvar zelo jasna. Želi še kdo razpravljati? Besedo ima Karel Forte.

Karel Forte: Tovariši in tovarišice poslanke, tovariš predsednik! Ko je ta odlok prvič prišel pred vas, sem bil proti sprejemu, ker glede delitve ni bil dosežen sporazum. Sedaj smo dobili informacijo, da so se vsi predstavniki občin sporazumeli. To se pravi, da je glede tega odlok čist. Pozneje smo dobili informacijo, da so bili računi napačni za tri občine. Mislim, da je tudi ta argument treba sprejeti. Da ne bi preveč zapletali, se pridružujem predlogu tovariša Mikoša, da sprejememo amandma in odlok. Jaz bom za oboje glasoval.

Predsednik Miran Goslar: Še kdo želi sodelovati v razpravi? Če ne, bomo prešli na glasovanje. Ali komisija za vprašanja borcev vztraja pri svojem predlogu? Tovariš Črne ima besedo.

Vlado Črne: Umikam amandma k temu členu.

Predsednik Miran Goslar: Ugotavljam, da je predsednik komisije za vprašanja borcev umaknil amandma k točki I.

Glasujemo o amandmaju občin Trebnje, Tolmin in Šmarje pri Jelšah. Tovariš Janko Česnik želi besedo. Prosim!

Janko Česnik: Oproščam se za intervencijo, vendar moram opozoriti, da komisija za vprašanja borcev z umikom amandmaja uveljavlja nove pogoje za posojila. Odločimo se že, ali odlok velja tudi za nazaj. To se pravi, da vse pogodbe, ki so bile sklenjene doslej, veljajo samo za dobo 23 let in z obrestno mero 2 %.

Predsednik Miran Goslar: Ne, do danes naj gre po starem, od danes naprej pa po novem. Če kaj spremenimo, bo to veljalo od danes naprej. Ne morem ugotoviti drugega kot to, da je komisija amandma umaknila in da glede na to nimamo več kaj razpravljati. Besedilo je takšno, kakršno je v predlogu odloka pod točko 1.

Sledi glasovanje o amandmaju občin Trebnje, Tolmin in Šmarje pri Jelšah. Glasujmo! Kdor je za, naj glasuje! (42 poslancev glasuje za.) Kdo je proti? (4 poslanci.) Kdo se je vzdržal? (11 poslancev.)

Ugotavljam, da je amandma sprejet.

Sledi glasovanje o amandmajih zakonodajno-pravne komisije.

Kdor je za, naj glasuje! (49 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (2 poslanca.) Se je kdo vzdržal? (5 poslancev.)

Ugotavljam, da je amandma sprejet.

Glasujemo o predlogu odloka v celoti. Kdor je za, naj glasuje! (52 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (2 poslanca.) Se je kdo vzdržal? (4 poslanci.)

Odlok je sprejet, in sicer v enakem besedilu, kot ga je sprejel socialno-zdravstveni zbor.

Zdaj gremo nazaj, in sicer na 9. točko dnevnega reda, to je na predlog zakona o ureditvi nekaterih vprašanj družbene kontrole cen v SR Sloveniji.

Predlagatelj je izvršni svet. Predlog sta obravnavala odbor za družbeno-ekonomske odnose in zakonodajno-pravna komisija. Poročili ste prejeli. Opozarjam vas tudi na pismo predsednika gospodarskega zbora in na pripombo skupščine občine Zagorje ob Savi.

Pričenjam razpravo. Besedo ima Ivan Kreft.

Ivan Kreft: Tovarišice in tovariši poslanci! Glede na sprejete ustavne amandmaje ne more biti drugače, kot da postanejo pristojnosti republike glede nadzorstva nad cenami večje, kot so bile doslej. Tudi decentralizacija navzdol na občine je primerna za tiste proizvode in storitve, ki imajo večji krajevni značaj in so predmet najčešče porabe ter so zato pomembni za življenjski standard. Te pravice je občini dajal že dosedanji zakon o oblikovanju in družbeni kontroli cen. Spremenilo se je le razmerje glede pristojnosti zveze in republik, ki svoje pristojnosti povečujejo za tiste proizvode in storitve, ki po novem zakonu o družbeni kontroli cen niso več v pristojnosti federacije. Na videz zveza nima več pristojnosti glede nadzorstva nad cenami. V njeno pristojnost bodo spadali le osnovni kmetijski proizvodi, od drugih pa predvsem cement, proizvodi grafične industrije, električna energija, zavarovalne storitve, potniški promet na železnici, del ptt storitev. Tako bodo odpravljene neskladnosti, ki so spremljale dosedanjo zvezno politiko cen. Menim, da je bila zveza doslej dokaj popustljiva glede višine cen koruze, skladkorne pese in oljaric. Najbrž je tudi zvezne organe motilo, da je bila cena koruze precej višja od cene pšenice, tako da smo pitali bekone s kruhom, vendar je predolgo odlašala, da bi se razmerje med cenami zopet uskladilo.

V zveznem merilu mora biti nekdo pristojen za gospodarstvo. Toda mnogokrat ni bilo volje in moči, da bi zvezna administracija svojo pristojnost pravočasno uveljavila. Kot primer iz nekoliko odmaknjene preteklosti naj navedem tudi ceno električne energije, ki naj bi se formirala po objektivnih merilih, ki naj jih določi zvezni izvršni svet v smislu tedanjega zakona o elektrogospodarstvu. Pooblastila izvršni svet ni izkoristil. Sicer pa je podobno z vsemi cenami, ki smo jih 26. novembra lani za tri mesece zamrznili, potem pa rok podaljševali tako dolgo, dokler nas nuja ni prisilila, da končno nekaj ukrenemo. Sloveniji se kaj podobnega ne bi moglo zgoditi, saj naš zakon določa, da za proizvode in storitve iz pristojnosti republike sklepajo družbene dogovore izvršni svet, republiška gospodarska zbornica ter združenje organizacij združenega dela, ki zagotavljajo proizvode ali storitve.

Dovolite, da na koncu opozorim na pripombo združenja podjetja za distribucijo električne energije Slovenije, ki je gospodarski zbor ni upošteval. Gre za

to, da priključitev na električno omrežje ni povsod občinskega pomena. Imamo velika podjetja, kako so v Rušah, Kidričevem, Štorah, na Jesenicah itd., ki so priključena na visoko napetostno omrežje. O takih priključitvah ne bi smele odločati samo občine, temveč predvsem republika.

Predsednik Miran Goslar: Boris Jarc ima besedo.

Boris Jarc: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Predlagam, da se v zadnji vrsti drugega odstavka 2. člena za besedo »lekarniške storitve« vstavi vejica in dodata besedi »veterinarske storitve«. Nadalje predlagam, da se 9. člen spremeni tako, da se v četrti vrsti drugega odstavka brišejo besede »za veterinarske storitve«. Predstavniki 51 veterinarskih zavodov Slovenije so na se-stanku 11. 7. 1972 razpravljali o predlogu zakona o ureditvi nekaterih vprašanj družbene kontrole cen SR Slovenije in svoj predlog spremembe utemeljili s tem, da je veterinarska dejavnost širšega družbenega pomena in da sta vsebina in obseg dela vezana na zakonske norme, zato je izredno pomembna enotnost pri oblikovanju in nadzorstvu cen storitvam v vsej republiki. Tako enotnost zahteva tudi narava službe, predvsem pri preprečevanju in zatiranju živalskih in kužnih bolezni. Enotnost cen je potrebna tudi zaradi relativno majhne republike. Spremenjena določila bi ugodno vplivala tudi na smotno nagrajevanje veterinar-skih delavcev.

Predsednik Miran Goslar: Tovariš Seidl želi besedo.

Viktor Seidl: Tovarišice in tovariši poslanci! V imenu odbora za družbenoekonomske odnose našega zbora vas obveščam, da odbor sprejema amandmaje gospodarskega zbora in zakonodajno-pravne komisije. Ker so ti amandmaji identični z amandmajem tovariša Jarca, lahko glasujemo.

Predsednik Miran Goslar: Še kdo?

Aleksander Skraban: Predloga združenja elektrogospodarstva ne bi bilo treba sprejeti, ker ne gre za priključke velikih odjemalcev. To so že sestavni del investicijskega objekta. Gre za priključke, kot so vodovodni in ptt priključki.

Predsednik Miran Goslar: Prehajamo na glasovanje. Glasujemo o amandmaju odbora za družbenoekonomske odnose k 2. in 9. členu. Se izvršni svet strinja? Z amandmaji odbora za družbenoekonomske odnose se izvršni svet ne strinja. Zakonodajno-pravna se strinja. Kdor je za, naj glasuje! (36 po-slancev glasuje za.) Proti? (4 poslanci.) Vzdržani? (6 poslancev.) Amandmaji odbora za družbenoekonomske odnose so sprejeti.

Sledi glasovanje o amandmajih zakonodajno-pravne komisije. Prosim pred-stavnika zakonodajno-pravne komisije, da zavzame stališče do amandmaja k 4. členu.

Janko Česnik: Tovariš predsednik, glede na to, da je gospodarski zbor izglasoval variantni amandma, predlagam, da ga sprejme tudi ta zbor. Prvotni predlog pa umikam.

Predsednik Miran Goslar: Glasujemo torej o amandmajih zakonodajno-pravne komisije, naštetih v njenem poročilu z dne 13. julija, in sicer k 2., 3., 4. — variantni predlog — 11., 13., 14., 15., 18., 19. in 20. členu.

Kdor je za te amandmaje, naj glasuje! (47 poslancev glasuje za.) Proti? (Nihče.) Vzdržani? (Dva poslanca.)

Amandmaji zakonodajno-pravne komisije so sprejeti.

Sedaj glasujemo o amandmaju Borisa Jarca in devetih poslancev. Kdor je za, naj glasuje! (40 poslancev glasuje za.) Proti? (3 poslanci.) Vzdržani? (6 poslancev.)

Amandma Borisa Jarca je sprejet.

Glasujemo o celotnem predlogu zakona o ureditvi nekaterih vprašanj družbene kontrole cen v SR Sloveniji. Kdor je za, naj glasuje! (49 poslancev glasuje za.) Proti? (Nihče.) Vzdržal? (Nihče.) Zakon je soglasno sprejet.

Prehajamo na 10. točko dnevnega reda, to je na predlog odloka o zagotovitvi sredstev za pospeševanje založniške dejavnosti v letu 1972.

Predlagatelj je izvršni svet. Odbor za finance in proračun je dal poročilo, prav tako tudi zakonodajno-pravna komisija. Odbor za prosveto in kulturo je dal mnenje. Želi kdo razpravljati? (Ne javi se nihče.)

Glasujmo! Imamo amandma zakonodajno-pravne komisije k 1. in 2. točki. Ali se izvršni svet strinja? (Da.) Odbor? (Se strinja.) Glasujemo o amandmajih zakonodajno-pravne komisije k 1. in 2. točki. Kdor je za, naj glasuje! (45 poslancev glasuje za.) Proti? (Nihče.) Vzdržani? (En poslanec.) Amandmaji so sprejeti.

Sledi glasovanje o predlogu odloka v celoti. Kdor je za, naj glasuje! (46 poslancev glasuje za.) Proti? (En poslanec.) Vzdržani? (Nihče.)

Predlog odloka je sprejet.

Prehajamo na 11. točko dnevnega reda. Predlog odloka o sofinanciranju gradnje telovadnice v študentskem naselju v Ljubljani iz republiških sredstev je predložil izvršni svet. Obravnavali so ga odbor za finance in proračun, odbor za prosveto in kulturo in zakonodajno-pravna komisija. Želi kdo razpravljati? Besedo ima Franci Gerbec.

Franci Gerbec: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Podpiram gradnjo telovadnice, vendar pa glede na cene nekaterih drugih projektov za podobne objekte v Sloveniji resno dvomim o tem, da so kalkulacije pravilne. Moram reči, da so cene za podobne objekte, ki so bili zgrajeni v zadnjem času, precej nižje. Zato bi prosil za ustrezno pojasnilo.

Predsednik Miran Goslar: Želi še kdo besedo? Tovariš Bizajl, morda boste lahko vi odgovorili? Poslanec meni, da je cena glede na ustrezne ponudbe drugih izvajalcev previsoka. Ali lahko kaj rečete v zvezi s tem? Ne morete.

Glasujmo torej o predlogu odloka o sofinanciranju izgradnje telovadnice v študentskem naselju! Kdor je za, naj glasuje! (38 poslancev glasuje za.) Kdo je proti? (Nihče.) Kdo se je vzdržal? (8 poslancev.)

Ugotavljam, da je odlok sprejet.

Prehajamo na 13. točko dnevnega reda, to je na osnutek zakona o stanarinah.

Predlagatelj je izvršni svet, ki predlaga, da zakon obravnavamo po skrajšanem postopku kot osnutek, ker je izdelan na podlagi resolucije o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva. Ima kdo kakšno pripombo. (Ne.) Zakon bomo torej obravnavali v drugi fazi.

Odbor za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo je dal poročilo. Poročilo je dala tudi zakonodajno-pravna komisija. Delegati občin so dali svoja mnenja, stališča in predloge. Želi kdo razpravljati? Stane Jenko ima besedo.

Stane Jenko: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Imam naslednje pripombe oziroma predloge:

Predlagam, naj bi se 5. točka 1. člena glasila: »Stroške upravljanja sklada stanovanjskih hiš in skupnih delov ter naprav v stanovanjski hiši«. Formulacija v osnutku ni popolna, ker stanovanjska podjetja ne upravljajo samo s skupnimi deli in napravami v stanovanjski hiši, temveč upravljajo s celotnim skladom stanovanjskih hiš, to je tudi s stanovanji.«

K 2. členu bi imel naslednjo pripombo oziroma predlog: Z zakonom bi moralo biti določeno, da je maksimalna doba amortizacije 100 let, minimalna stopnja pa 1 %. Vprašanje dobe amortizacije stanovanjskih hiš bi moralo biti enotno za vso republiko Slovenijo.

Četrty odstavek 3. člena naj bi se glasil: »Stroški upravljanja obsegajo stroške organizacije za gospodarjenje in upravljanje s stanovanjskimi hišami.« Obrazložitev je ista kot pri 5. točki prvega člena.

Na koncu petega odstavka 3. člena naj se doda: »ter stroške komunalnih storitev«. Med stroške komunalnih storitev se šteje poraba električne energije, poraba plina, poraba vode, poraba pare in tople vode, odvoz smeti in podobno, kar morajo stanovalci plačevati kot doslej.

V drugi vrsti 6. člena naj se za besedo »bančnih« dodata še besedi »in drugih stroškov«. Stanovanjska podjetja kot investitorji lahko pridobiva sredstva za gradnjo stanovanj tudi iz drugih virov in ne samo iz bančnih sredstev.

Prvi odstavek 9. člena naj se spremeni in naj se glasi: »Če se ugotovljena vrednost stanovanja zmanjša brez krivde stanovalca za več kot 20 %, lahko stanovalec zahteva od organizacije za gospodarjenje s stanovanji oziroma od lastnika stanovanja znižanje stanarine.« V naši državi doslej še niso bili izdelani kriteriji za določanje uporabne vrednosti stanovanja, kot jih imajo v razvitih državah. Uporabna vrednost stanovanja ne zajema samo opremljenosti stanovanja, temveč so v tem pojmu zajeti tudi drugi elementi, kot bližina in možnost uporabe vzgojnovarstvenih ustanov, šole, ambulate, bolnice, zdravnika, lekarne, trgovin, avtobusa, železnice, organov oblasti, oddaljenosti od središča in podobno. Zato je uporaba termina »uporabna vrednost stanovanja« v osnutku zakona neprimerna.

Za 13. členom naj se doda nov člen, ki bo določal, da se zaradi avtomatičnega povišanja stanarin na podlagi 2. odstavka 9. člena ne sklepajo nove stanovanjske pogodbe. Vsako sklepanje novih stanovanjskih pogodb bi po letu 1973 zahtevalo od stanovanjskih podjetij obsežno dodatno delo in nepotrebne stroške, s čimer bi se še bolj zmanjšala že tako pičla sredstva za popravila stanovanj.

Predsednik Miran Goslar: Tovariš Kreft ima besedo.

Ivan Kreft: Tovarišice in tovariši poslanci! V zvezi z obema osnutkoma zakonov je treba o slovenski stanovanjski politiki reči vsaj toliko, kolikor gre za posebnosti, ki jih narekuje in pogojuje sprejem republiških zakonov. Kompleksno in parcialno gledano je stanovanjska politika obsežna in zamotana, zakona pa rešujeta le del teh problemov. Jasno je, da gre v prvi vrsti za usklajevanje določil zveznih zakonov z ustavnimi amandmaji ter za upoštevanje dejanskih razmer v Sloveniji.

Osnutek o stanarinah določa okvirna načela, po katerih naj bi določale stanarino organizacije, ki gospodarijo s stanovanji, in občinske skupščine. Skupščina seveda mora vztrajati pri tem, naj bi zakon predpisoval tudi vse elemente stanarine v skladu z načeli resolucije o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva. S te strani v osnutku ni nobenih pomanjkljivosti in je v skladu z vso našo stanovanjsko politiko.

Pravijo tudi, da se predvideva sklepanje družbenih dogovorov med občinskimi skupščinami, da bi se tako zagotovila enotnost pri določanju stanarin. Strinjamo se najbrž tudi s tem, naj se razmerja med gradbeno ceno stanovanja in stanarinami avtomatično prilagajajo naraščajočim gradbenim stroškom, da bi tako preprečili stalno zaostajanje vrednosti stanarine in s tem neučinkovitosti stanovanjskega sklada za pospešeno in povečano gradnjo stanovanj. Če gledamo širše, moramo preprečiti tudi to, da bi se kljub resolucijam o pospešeni graditvi stanovanj ne omejilo njihovo kreditiranje. Če nismo vsi enako krivi za inflacijo, ne moremo tudi biti vsi enako kaznovani. Tega pa ne upošteva sklep sveta guvernerjev Narodne banke Jugoslavije o razširitvi obvezne rezerve za sredstva stanovanjske graditve. Zaradi omenjenega sklepa bo treba tudi v Sloveniji omejiti kreditiranje proizvodnje stanovanj za trg in kredite, namenjene komunalnemu gospodarstvu. To je hud udarec uresničevanju naše stanovanjske politike, saj vemo, da je bila v prvih petih mesecih letošnjega leta investicijska dejavnost Slovenije umirjena, ker se je v primerjavi z istim obdobjem lani povečala za 5,6 %, medtem ko je bil jugoslovanski porast kar 13,6 %. Slovenija je plačala že 410 milijonov obvezne rezerve pri Narodni banki Jugoslavije, od tega Ljubljanska banka 220 milijonov. Torej se zopet ponavlja ista pesem, da ima tudi za stanovanje manj tisti, ki je najbolj potreben. S tako politiko se ne morem strinjati, ker je v neskladju z resolucijami, ki napovedujejo v prihodnje povečan obseg stanovanjske graditve.

Drugi osnutek zakona dopolnjuje prvega. Z njim bomo ponovno uskladili vrednost stanovanjskih hiš in stanovanj. Osnutka zakona pozdravljam.

Predsednik Miran Goslar: Še kdo? (Ne javi se nihče.)

Komisija sveta za stanovanjsko gospodarstvo pri skupščini mesta Ljubljane je poslala tudi pripombe k zakonoma o stanarinah in o ugotovitvi vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj. Pripombe bomo priključili zapisniku o tej seji.

S tem je razprava končana. Predlagam, da sprejmemo naslednji sklep:

1. Osnutek zakona o stanarinah se sprejme.
2. Predlog zakona pripravi izvršni svet ter pri tem upošteva mnenja, stališča in predloge, dane v poročilih in na seji zbora.
3. Izvršni svet naj predloži predlog zakona do 1. oktobra 1972.

Kdor je za ta sklep, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je sklep o sprejemu osnutka zakona o stanarinah sprejet.

14. točka dnevnega reda je osnutek zakona o ugotovitvi vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj.

Prav tako je predlagan skrajšan postopek, s katerim se strinjamo iz istih razlogov kot prej, pa tudi zaradi tega, ker ustrezni zvezni zakon preneha veljati konec leta. Odbor za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo je dal poročilo, prav tako zakonodajno-pravna komisija. Delegati občin so dali stališča, mnenja in pripombe.

Imamo še mnenje pravnega sveta o vprašanju skladnosti določbe 11. člena z ustavno ureditvijo. Želi kdo razpravljati? Tovariš Stane Jenko ima besedo.

Stane Jenko: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! K posameznim členom osnutka zakona imam naslednje pripombe:

K 1. členu: V drugem odstavku naj se datum ugotavljanja nove vrednosti spremeni v 31. 12. 1971. Če bi ostal prvotni datum, bi v začetku šli v revalorizacijo z nerealnimi osnovami, ki so že in še bodo prizadejale stanovanjsko gospodarstvo. Vrednost enega kvadratnega metra stanovanjske površine je bila v letu 1970 okrog 248 000 din. Če vzamemo to kot indeks 100, vidimo, da je v letu 1971 indeks 134, v letu 1972 pa že 158. Podatki kažejo, da je datum 31. 12. kot osnova nesprejemljiv.

9. člen: V prvem odstavku naj se črtajo besede »tudi« in »ne glede na to, na čigave stroške so bile izvršene«. Tako bi se prvi odstavek 9. člena glasil: »Pri ugotavljanju vrednosti stanovanj naj se upoštevajo vse spremembe, ki so nastale po izvršeni revalorizaciji na dan 1. 8. 1965 in ki vplivajo na vrednost stanovanja, kot so dodatno opremljeno stanovanje, sprememba namembnosti, asanacija stanovanj in podobno«. Za prvim stavkom drugega odstavka naj se doda naslednji stavek: »Sredstva, ki jih vlaga posamezni stanovalec v popravilo ali izboljšanje stanovanja, naj se ugotavljajo in evidentirajo ločeno in sicer od sprejetja tega zakona dalje«. Beseda »tudi« je nepotrebna, ker stanovanjska podjetja ponovno ugotovijo novo vrednost takoj po vsaki izvršeni spremembi. Če bi v 9. členu ostale besede »ne glede na to, na čigave stroške je bila izvršena,« bi morala stanovanjska podjetja ponovno pregledati, premeriti in točkovati vsako posamezno stanovanje, ker nimajo pregleda nad investicijami nosilcev stanovanjskih pravic, tega dela pa ne bi bilo mogoče izvršiti v kratkem času. Stanovanjska podjetja bi porabila tudi velika sredstva za ocenjevanje priyatnih investicij.

Predsednik Miran Goslar: Če ne želi nihče več razpravljati, predlagam, da sprejmemo naslednji sklep:

1. Osnutek zakona o ugotovitvi vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj se sprejme.

2. Predlog zakona pripravi izvršni svet ter pri tem upošteva mnenja, stališča in predloge, dane v poročilih in na seji zbora.

3. Izvršni svet naj predloži predlog zakona do 1. oktobra 1972.

Če ste za ta sklep, prosim, da dvignete roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je sklep o osnutku zakona sprejet.

Naslednja je 15. točka dnevnega reda, to je predlog za izdajo zakona o gozdovih, ki ga je predložil izvršni svet.

Odbor za proizvodnjo in blagovni promet in zakonodajno-pravna komisija sta razpravljala o tem predlogu za izdajo zakona. Poročili ste prejeli. Pričenjam razpravo. Tovariš Zdravko Dolinšek ima besedo.

Zdravko Dolinšek: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Predlog zakona o gozdovih ščiti družbeni pomen zasebnih in državnih gozdov in ureja njih gospodarjenje, ki obsega obnovo, gojenje, vzdrževanje, izkoriščanje in promet z lesom. Kljub vsemu imam k predlogu zakona nekaj bistvenih pripomb, ki so se izoblikovale na razpravah gozdnih posestnikov, gozdnih gospodarstev in njihovih organov. Gozdna gospodarstva imajo koope-rantske odnose z gozdnimi posestniki. Ta služba je čisto strokovna in pomaga gozdnemu posestniku pri večanju gozdne proizvodnje in sodobnejšemu načinu izkoriščanja gozdov. Obenem pa morajo tisti uslužbenci opravljati javno službo in ukrepati po določilih zakona. Mislim, da ti dve službi v eni osebi nista združljivi. Javno službo morajo gozdnogospodarske organizacije financirati iz dohodka, a menim, naj se v prihodnje ta služba vsaj delno financira iz občinskih proračunov, saj gozd in njegove posredne koristi služijo širši družbeni skupnosti.

V tezi 13 je predvideno, da gozdnogospodarske načrte sprejema organizacija, ki gospodari z gozdovi, potrdijo jih pa pristojni republiški organi. Kljub potrjenim načrtom pa morajo gozdna gospodarstva za kršitve, goloseka in podobno vlagati prošnje na občinske upravne organe. Menim, da je to nezaupnica gozdnim gospodarstvom, ki zaposlujejo štab strokovnjakov, a še večja nezaupnica republiškim organom, ki takšne načrte potrjujejo. Mislim, da so to birokratska določila, ki mnogokrat zavirajo normalno gospodarjenje v družbenih in zasebnih gozdovih.

Sem proti ustanovitvi republiškega gozdnega sklada. Zadeva je preživela. Vsa gozdna gospodarstva imajo svoja aktivna in pasivna področja in morajo sama vlagati tja, kjer se formira najmanj sredstev. Prav tako je višina sredstev biološke amortizacije za obseg gozdno gojitvenih del predpisana z gozdnogospodarskimi načrti in je vprašanje, kje dobiti dodatna sredstva. Prav tako mislim, da se lahko tak sklad formira samo prek družbenih dogovorov.

Problem, s katerim se srečujejo vsa gozdna gospodarstva, je gradnja in vzdrževanje gozdnih cest, po katerih teče tudi javni promet. Doslej so bile te ceste osnovna sredstva gozdnih gospodarstev in je bilo vzdrževanje cest prepuščeno tem organizacijam. Po določilih o javnem prometu pa morajo biti te ceste opremljene tako, da je javni promet po njih varen. Gozdno gospodarstvo Maribor je na primer zgradilo okrog 600 km gozdnih cest, ki se uporabljajo tudi za javni promet, predvsem na Pohorju in na Kozjaku. Že vrsto let razpravljamo o gradnji in vzdrževanju teh cest. Vsa bremena prenašamo na gospodarske organizacije, ki to financirajo iz dohodka državnih in zasebnih gozdov. Te gozdne ceste, ki imajo javni značaj, ne rabijo samo gozdarstvu, temveč tudi neposrednemu okoliškemu prebivalstvu, so ponekod velikega strateškega pomena, omogočijo razvoj turizma, predvsem kmečkega. Tako lahko funkcijo gozdnega cestnega omrežja ocenjujemo z vidika posrednih in neposrednih koristi, ki jih te ceste nudijo vsem prebivalcem in celotnemu gospodarstvu. Ker gozdnogospodarske organizacije pri gradnji in vzdrževanju teh cest odvajajo v ta namen znaten del dohodka od prometa z lesom od družbenih in zasebnih gozdov, mislim, da bi morala družba v prihodnje pomagati pri financiranju, graditvi in vzdrževanju teh cest. Mislim, da bi morale biti gozdnogospodarske organizacije prek občinskih skupščin soudeležene pri bencinskem

dinarju, ki naj bi se posredno pri gradnji in vzdrževanju bogato oplemenitil. Prav tako morajo gozdnogospodarske organizacije za svoje tovornjake in traktorje, ki vozijo samo po teh cestah, plačevati bencinski dinar.

Prodajne cene so glavna tema vseh razprav gozdnih posestnikov in strokovnjakov pri gozdnih gospodarstvih. Za gozdnega posestnika ni namreč problem sodelovanje z gozdnim gospodarstvom. Samoupravne skupnosti gozdnih posestnikov pri gozdnih gospodarstvih so zaživele in imajo vse pristojnosti, vključno promet z lesom. Glavni problem so cene, ki so nedvomno prenizke in jih ob danih pogojih in zakonodajnih določilih po realni poti ne more zvišati nobena gospodarska organizacija. Zadevo po mojem mnenju lahko reši samo dvoje:

1. Zmanjšanje režijskih stroškov, to pa pomeni spremembo nekaterih zakonskih določil, zlasti glede odkazovanja lesa, pobiranja in koriščenja biološke amortizacije in obdavčitev okroglega in rezanega lesa.

2. Odkazovanje lesa. Ta ukrep je sicer nakazan v tezi 18, menim pa, da bi morali zadevo s strokovnega vidika dobro proučiti in čim bolj poenostaviti.

Sedanje stopnje biološke amortizacije v nedržavnem sektorju so previsoke ter kot strošek znižujejo ceno lesa na panju, ki jo prejme gozdni posestnik za svoj les. Nadalje omogočajo sedanji predpisi koriščenje biološke amortizacije le za biološke investicije. Koriščenje biološke amortizacije naj se razširi tudi na gojitveno dokazovanje lesa in vzdrževanje gozdnih cest. Obdavčitev pa naj bo čimbolj realna.

Ta rešitev je možna tudi s sprostitvijo prodajnih cen. Že vrsto let obstajajo maksimirane cene, ki hromijo ekonomsko poslovanje gozdnih gospodarstev. Pri odobritvah cen pa se pojavljajo prave anomalije. Iste artikke prodajajo različna gozdna gospodarstva v okviru Slovenije po zelo različnih cenah. Razlike dosegajo tudi do 10 000 starih din. Menim, da je to vprašanje zelo slabo obdelano in da se na področju Slovenije rešuje prepočasno in brez potrebne sistematike. Nedvomno je, da so cene lesa prenizke in da jih bo treba uskladiti in povišati.

V zakonu je premalo poudarjen razvoj kmetijstva in turizma v hribovitih krajih, kjer je gozdarstvo prevladujoča panoga. Menim, da so tu gozdna gospodarstva s svojo organizacijo in ekonomsko zmogljivostjo za uresničitev teh nalog najbolj sposobna in poklicana.

Na koncu bi poudaril, da v predlogu sploh ni zajeto poslovno sodelovanje z lesno industrijo, predvsem glede združevanja sredstev v skupne naložbe, tako v tehnične kakor v biološke investicije v gozdarstvu, ki bodo povzročile povečanje gozdnih fondov in znižanje etatov.

Predsednik Miran Goslar: Jaka Bogataj ima besedo.

Jaka Bogataj: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Dovolite mi, da sodelujem v razpravi, predvsem zaradi tega, ker mi je ta problematika precej znana.

Predlog za izdajo zakona izhaja iz sedanjega stanja. Zdi se mi, da zato, da bi opozoril na celotno problematiko. V javni razpravi in v skupščini je bil večkrat govor, da je zakonodaja onemogočila to ali drugo zadevo in da ni bilo mogoče urediti tako, kakor smo želeli. Ker je to sedaj domena naše republiške zakonodaje, bomo seveda tudi videli, koliko smo takrat resno mislili. Sedaj urejamo gozdarski zakon sami in zato se mi zdi, da bi bilo prav, da ga vsaj enkrat uredimo tako, da ne bo vedno predmet obravnave. Zato bi bilo dobro,

če bi predlagatelj proučil in pripravil osnutek in pozneje predlog zakona, ki bo predpisoval predvsem tisto, kar je nujno, da je z zakonom predpisano. Zelo se strinjam s pripombami pravne komisije, da bi bilo lahko marsikaj urejeno z družbenim dogovorom ali pa s samoupravnimi sporazumi.

Rad bi opozoril, da se je situacija v gozdarstvu nekoliko izboljšala, toda še vedno so v gospodarjenju veliki stroški, in sicer tudi zaradi predpisov. V okviru našega in gospodarskega zbora smo obiskali nekatera gozdna gospodarstva in ugotovili, da si tovariši sicer prizadevajo, da bi se stvari hitreje urejale, vendar se pojavljajo nejasnosti prav zaradi tega, ker imamo veliko predpisov tam, kjer to ni potrebno, oziroma premalo tam, kjer narava stvari to zahteva. Marsikje ni jasno, kaj je samoupravna skupnost kmetov, čeprav je bilo v skupščini rečeno, da je to organizacija združenega dela. Delovne organizacije v gozdarstvu morajo opravljati številna opravila, ki so predpisana. Dostikrat je bilo rečeno, da verjetno ne bi bilo treba odkazati vsake smreke. Mislim, da imajo tisti, ki to zagovarjajo, prav.

Rad bi opozoril, da so gospodarski predpisi pri nas nastajali v drugačnih družbenopolitičnih razmerah, ko osebno delo kmeta ni bilo ovrednoteno in ko se je prav tukaj, v teh prostorih in drugod, dostikrat govorilo, da je treba narediti tako, da se kmetje ne bi več ukvarjali z gozdarstvom. Stvari pa so se spremenile zlasti na podlagi sklepov Zveze komunistov in ustavnih amandmajev in zato bi bilo vsekakor potrebno, da se tudi gozdarska zakonodaja spremeni in prilagodi novim razmeram, predvsem pa da se opustijo vsi tisti ostanki, ki so bili nekoč zaradi takratnih razmer potrebni, danes pa niso več.

Tovariši, nevzdržno je, da že 11 let razpravljamo o gozdarstvu. Nevzdržno je, da je bila ta diskusija že trikrat pred volitvami. Tega se spominjam, ker delam pri časopisu in vem, da je bila ta problematika vedno takrat na dnevnem redu. Rekel bi celo, da je bila na žalost včasih tudi predvolilni golaž. Če bi sedaj pogledal izjave posameznih poslancev v »Kmečkem glasu« in če bi to primerjali, bi videli, koliko tovarišev se je sklicevalo prav na to, da se bodo v skupščini za ureditev gozdarstva zavzemali.

Mislim, da je po drugi strani v teh razpravah čutiti tudi nenaklonjenost do gozdarjev. Tovariši gozdarji večkrat mislijo, da jih napadamo, zlasti če so taki članki objavljeni bodisi v časopisju ali pa če se o tem razpravlja na sestankih Socialistične zveze, Zveze komunistov in drugod. Zelo rad bi zagotovil, da ne gre za napadanje gozdarstva kot stroke, ampak gre predvsem za napadanje nekaterih preživelih ostankov birokratsko-etatističnega sistema, ki ga moramo odpraviti. Mislim, da imamo sedaj, ko sprejemamo nov zakon, vso možnost, da te stvari uredimo, in da pri tem seveda upoštevamo vse pripombe.

Pri tem bi rad opozoril na nekaj problemov. Skupno gospodarjenje z gozdovi smo uvedli zaradi posebnega družbenega pomena gospodarjenja z gozdovi. Toda družbeni pomen gozda je v njegovi biološki funkciji. Verjetno pa ne moremo govoriti, da je tudi prodaja, to je komercialni del, posebnega družbenega pomena. Ko je drevje posekano, je vsaj po moji sodbi to čisto navadna komercialna stvar, ki se uravnava v okviru naših tržnih zakonitosti. Po mojem mnenju bi bilo treba te stvari upoštevati. Zato se mi zdi, da ne bi bilo treba iz starega zakona prepisovati, da spada v gospodarjenje z gozdovi tudi prodaja lesa. Zakon bi moral omogočiti kmetom, da prodajajo les svoji delovni organizaciji, ta pa je bodisi samoupravna skupnost kmetov bodisi kmetijska organizacija, v kateri kmet sodeluje na podlagi zakona o združevanju kmetov. To je bilo tudi vseskozi sporno, vendar so to zahteve javne razprave. Mislim, da ne

bi bilo nič nezakonitega, če bi kmet svoje proizvode iz gozdarske dejavnosti prodajal svoji delovni organizaciji, v kateri je združen.

Ko je kmet poravnal družbene obveznosti, biološko amortizacijo, stroške gospodarjenja itd., po mojem lahko proda les bodisi gozdnemu gospodarstvu ali kmetijski organizaciji. Rad bi opozoril na to, da mnogi kmetje želijo sodelovati z eno organizacijo. V celoti pa se strinjam, da je lahko tudi pri gozdnem gospodarstvu kmetijski obrat. Če koga moti, da je to zadruga, naj se zadruga priključi gozdnemu gospodarstvu oziroma naj se ustanovi poseben obrat pri gozdnem gospodarstvu. Poudariti moram, da kmet želi sodelovati le z eno organizacijo, ne pa da eni prodaja živino, drugi mleko, tretji les in tako dalje. Zlasti je to pomembno v hribih. Rad bi opozoril, da je republiška skupščina leta 1968 ugotovila, da je v hribovitih predelih nenaravno razmejevanje med kmetijsko in gozdarsko dejavnostjo. Zato mislim, da bi glede prometa z lesom morali doseči to, da se vsaj nekoliko sprostijo, tako da kmet les lahko proda eni ali drugi organizaciji, v kateri sodeluje. Ker združujemo kmeta glede družbenega interesa v gozdno gospodarstvo oziroma samoupravno skupnost kmetov za biološki del gospodarjenja, moramo opredeliti tudi status samoupravne skupnosti kmetov-lastnikov gozdov v okviru gozdnega gospodarstva.

Mislim, da bi moralo biti to urejeno podobno, kot imamo urejeno kooperacijo pri agrokombinatih. Samoupravna skupnost kmetov-lastnikov gozdov v okviru gozdnega gospodarstva bi morala biti temeljna organizacija združenega dela, ni pa treba, da je pravna oseba. Mislim, da bi bilo prav, da kmetje in združeni delavci sami odločajo o rezultatih svojega dela v svoji temeljni organizaciji združenega dela na ravni gozdnega gospodarstva. Se pa strinjam, da so tudi samoupravne skupnosti na ravni obratov, vendar mislim, da je trenutno pomembno to, da se o tej samoupravni skupnosti zakonsko dogovorimo.

Glede republiškega sklada sem drugačnega mnenja kot tovariš Dolinšek. Tovariši, zlasti gozdarji, zelo radi govorijo o družbenem pomenu gozdov. Mislim pa, da se družbeni pomen kaže zlasti v tem, da gozdove gojimo, da v gozdove investiramo. Zdi se mi, da bi pri investiranju morali sodelovati vsi proizvajalci, predvsem pa tisti, ki les odkupujejo, naj bodo to gozdna gospodarstva ali pa druge organizacije kmetov. Mislim, da bi morala pri tem sodelovati lesna industrija in tudi širša družbena skupnost, ko je sprejela ustavna določila in zakon o posebnem družbenem pomenu gozdov. Glede na to sem mnenja, da bi morali imeti nekakšen sklad, ni pa toliko pomembno, kako pridemo do njega. Ali na podlagi zakona ali na podlagi družbenega dogovora ali samoupravnega sporazuma, v to se sedaj ne bi spuščal. Pomembno je, da moramo v gozdove vlagati več, kot smo vlagali doslej.

Mislim, da nimajo prav tisti tovariši iz bogatih gozdnih gospodarstev, ki so proti prelivanju sredstev, kajti vedeti moramo, da so gozdovi naravno bogastvo in da so v nekaterih področjih rastli hitreje, drugje pa je zaradi različnih zgodovinskih in drugih vzrokov situacija slabša. Ker pa je gozd nacionalno bogastvo, bi morali skrbeti, da se slovenski gozdovi razvijajo ne glede na to, kolikšen je delež dohodka v okviru posameznega gozdnega gospodarstva. Na koncu bi želel izraziti željo, da bi čimprej sprejeli zakon in v njem uredili stvari tako, da nam v bližnji prihodnosti ne bo potrebno ponovno začenjati takšnih ali podobnih diskusij. Hvala lepa!

Predsednik Miran Goslar: Tovariš Ivan Cerjak ima besedo.

Ivan Cerjak: Tovariš predsednik, tovariši in tovarišice poslanci! Vsekakor je naša dosedanja praksa pokazala, da je treba doslej veljavni zakon o gozdovih spremeniti, dopolniti oziroma popraviti. To je treba storiti tudi zaradi prenehanja veljavnosti temeljnega zakona o gozdovih. V predloženih tezah za nov zakon o gozdovih so nekatere značilnosti, katerih bi se kritično dotaknil predvsem s stališča stanja gozdarstva v spodnjem Posavju.

Zasebni gozdovi spodnjega Posavja, ki spadajo v 8. brežiško gozdno-gospodarsko območje in merijo 50 355 ha, so zelo izčrpani — poprečna zaloga na 1 ha znaša 119 kubikov in so strukturno zelo slabi, saj je 86 % listavcev in le 14 % iglavcev. Tudi v listavcih je 56 % manjvrednega prostorskega lesa. Takšno neugodno stanje je zgodovinska posledica gospodarjenja s temi gozdovi, pa tudi goste naseljenosti tega področja pretežno s kmečkim prebivalstvom ter velike razdrobljenosti gozdov, saj na enega gozdnega posestnika odpade le 2,84 ha gozdov. Od okrog 94 000 bruto kubikov poprečnega letnega etata sečnje porabijo gozdni posestniki za potrebe svojih kmečkih gospodarstev okrog 59 000 bruto kubikov ali 63 % lesa. Le 35 000 kubikov ali 37 % lesa od skupne sečnje gre v blagovni promet. Nizka blagovna proizvodnja in zaradi tega majhna finančna sredstva niso zadostna za vzdrževanje gozdarske službe, zlasti pa za enostavno in razširjeno reprodukcijo zasebnih gozdov.

Za zasebne gozdove spodnjega Posavja obstoji minimalni investicijski program, ki predvideva totalno obnovo okrog 5000 ha degradiranih gozdov. Površin za obnovo in melioracijo pa je na tem področju še veliko več. Znanstvena raziskovanja vseh teh površin so pokazala izredno visok biološki potencial teh površin, katere pa danes zaraščajo nedonosni gozdovi. Nujnost in utemeljenost obnove teh gozdov je torej dokazana.

Na podlagi gornjih ugotovitev podpiram tezo o ustanovitvi republiškega gozdnega sklad za območja SR Slovenije. Takoj je treba formirati republiški izravnalni gozdni sklad z enostavno in razširjeno reprodukcijo, predvsem zasebnih gozdov, ki bo izravnal neenake možnosti gospodarjenja z gozdovi. Ta sklad ne sme biti nikakršno posojilo, temveč dotacija družbe in bogatejših gozdnih področij za enakomerno rast in izboljšavo gozdov v vsej Sloveniji.

Zaradi pocenitve stroškov gospodarjenja z zasebnimi gozdovi podpiram tudi tezo št. 18, kjer je govor o poenostavitvi odkazovanja drevja določenih kategorij gozdov.

Pripombo imam še k tezi 2, ker imamo ravno pri nas največje plantaže v Sloveniji. Plantaže in intenzivni nasadi vseh vrst gozdnega drevja na negozdnih zemljiščih ter plantaže in intenzivni nasadi topolov na vseh zemljiščih, gozdnih ali negozdnih, naj bi se ne šteli za gozd. Gospodarjenje s plantažami, intenzivnimi nasadi vseh vrst gozdnega drevja ter topolov se bistveno razlikuje od klasičnega gospodarjenja z naravnimi gozdovi. Že zasaditev in financiranje sta povsem drugačna kot pri obnovi gozdov. Zato je treba za te nasade izdelati na podlagi zakona poseben predpis za gospodarjenje, nikakor pa jih ne moremo šteti med gozdove.

Tudi k tezi št. 42 imam pripombo. Ta teza, pa tudi naslednja, to je teza številka 43, preveč podrobno predpisujeta pristojnosti organov upravljanja. Vse podrobnosti lahko namreč uredijo interni akti podjetja. Tudi določanje obsega in višine stroškov gospodarjenja z zasebnimi gozdovi, odločanje o organizaciji in načinu prodaje lesa iz zasebnih gozdov in delitve dohodka od gospodarjenja z zasebnimi gozdovi na nivoju gozdnega obrata naj bo načeloma urejano v okviru enega gozdnogospodarskega obrata.

Sicer pa menim, da predložene teze bolj ali manj ustrezajo razvoju gozdarstva v današnji fazi krepitve samoupravnih pravic zasebnih kmetov-lastnikov gozdov.

Predsednik Miran Goslar: Tovariš Viktor Seidl ima besedo.

Viktor Seidl: Tovarišice in tovariši poslanci, tovariš predsednik! Ne nameravam na široko razpravljati o predlogu za izdajo zakona o gozdovih. Mislim pa, da je treba na nekatere stvari vendarle opozoriti, zlasti zato, ker je po mojem mnenju treba že od vsega začetka imeti do nekaterih odprtih vprašanj precizno in realno stališče.

Mislim, da se je zelo težko na eni strani zavzemati za to, da plantaž ne bi šleli za gozdove, na drugi strani pa zahtevati, da se plantaže financirajo z denarjem, ki ga dajejo gozdovi iz republiškega gozdnega sklada ali iz sredstev gozdnogospodarskih organizacij oziroma iz tako imenovane biološke amortizacije.

Naslednje vprašanje, ki se odpira in do katerega bi moral predlagatelj zavzeti svoje stališče pri izdelavi osnutka, so samoupravne pravice lastnikov gozdov v organizacijah združenega dela v okviru gozdnih gospodarskih organizacij. Mislim, da tu ni dileme, ali skupno gospodarjenje ali ne, pač pa je dilema, ali imajo tudi kmetje-lastniki gozdov enake pravice, ki izvirajo iz dela. Nevzdržno je namreč, da gozdna gospodarstva odrekajo nekatere samoupravne pravice lastnikom gozdov kot soupravljalcem in kot soustvarjalcem sredstev v gozdnih gospodarstvih. Če se sedanjim novim zakonom o gozdovih Slovenije tega vprašanja ne bomo rešili, potem mislim, da tudi na področju naše nove ustavne ureditve ne bomo položili izpita. Tu mislim predvsem na XXI. in XXII. amandma k zvezni ustavi. Zasebni lastniki naj po enakih načelih kakor delavci sami odločajo o nekaterih temeljnih vprašanjih. To je treba v osnutku dosledno izpeljati in le manjša vprašanja pustiti na voljo gozdnim gospodarstvom in njihovim statutom ter drugim samoupravnim aktom.

Teza o republiškem gozdnem skladu, kakršna je tu predvidena, zasluži pozornost. Mislim, da je v skrajnem primeru sprejemljiva varianta. V nobenem primeru pa ne more biti sprejemljiv predlog teze. Mislim, da bi morali sredstva zbirati na podlagi družbenega dogovora, ne pa na podlagi administrativnega predpisa. Vprašanje je namreč, ali sta samo gozdarstvo in lesna industrija tisti panogi, ki sta odgovorni za to, kako bomo pogozdili naš Kras. Mislim, da bomo morali to vprašanje še temeljito pretresti in najti najustreznejšo rešitev.

Na srečo ni več treba prepričevati slovenske javnosti, da posredne koristi, ki jih imamo od gozda, marsikje in marsikdaj že presegajo neposredne koristi. To pa seveda pomeni, da za gozd ne morejo skrbeti le gozdna gospodarstva in lesna industrija, temveč je za to odgovoren še kdo drug.

Imam še eno pripombo in sicer k temu, da so družbenopolitične skupnosti v celoti odrinjene od urejanja vprašanj gospodarjenja z gozdovi. Na podlagi osnutka, ki je pred nami, se človeku zdi, da občina pri vsej tej stvari, čeprav odgovarja za mnoge druge stvari s tega področja, pravzaprav nima ustreznih pristojnosti.

Razen tega bi rad opozoril na to, da je nevzdržno, da hkrati z določanjem gozdnogospodarskih območij ugotavljamo, da gozdnogospodarske organizacije gospodarijo na območju več občin, tista občina, kjer je sedež gozdnogospodarske

organizacije, pa daje soglasje k samoupravnim aktom, ki urejajo položaj kmeta in delavca v tej gozdnogospodarski organizaciji.

Ce to ne bo urejeno realno, potem bo imelo za posledico večne spore in večna negodovanja.

Predsednik Miran Goslar: Razprava je končana. Predlagam naslednji sklep:

1. Predlog za izdajo zakona o gozdovih se sprejme.
2. Osnutek zakona pripravi izvršni svet, ki naj upošteva mnenja, stališča in pripombe, dane v poročilih in na seji zbora.
3. Izvršni svet naj pripravi osnutek zakona do 1. oktobra 1972.

Kdor je za ta sklep, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je sklep o sprejemu predloga za izdajo zakona o gozdovih sprejet.

Prehajamo na 16. točko dnevnega reda, na osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli.

Izvršni svet predlaga, da ga obravnavamo v zadnji fazi — je kdo proti? (Ni.) Ker ni ugovorov, ugotavljam, da smo za to, in bomo zakon obravnavali kot predlog zakona.

Imamo poročili odbora za prosveto in kulturo in zakonodajno-pravne komisije. Prejeli ste tudi stališča do problematike o neustrezno usposobljenih učiteljih osnovnih in srednjih šol, ki sta jih sprejela pristojna odbora našega in prosvetno-kulturnega zbora. Želi kdo razpravljati? (Nihče.) Ker se nihče ne javlja k besedi, prehajamo na glasovanje. Imamo amandmaja odbora za prosveto in kulturo in zakonodajno-pravne komisije k 2. členu. Kdor je za, naj glasuje! (49 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (1 poslanec.) Amandma je sprejet.

Glasujemo o predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli v celoti. Kdor je za predlog zakona, naj glasuje! (40 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (2 poslanca.) Se je kdo vzdržal? (4 poslanci.)

Predlog zakona je torej sprejet.

Na vrsti je 17. točka dnevnega reda, to je osnutek zakona o dopolnitvi zakona o srednjem šolstvu.

Tudi za ta zakon predlaga izvršni svet skrajšani postopek, to je, da ga obravnavamo v zadnji fazi kot predlog zakona. Ali ima kdo kake pripombe? Ker jih ni, ugotavljam, da se s predlogom strinjamo.

Odbor za prosveto in kulturo in zakonodajno-pravna komisija sta dala poročili, predsednik prosvetno-kulturnega zbora pa nam je sporočil, katere amandmaje je sprejel prosvetno-kulturni zbor.

Želi kdo razpravljati? (Ne želi.)

Glasovali bomo o amandmaju prosvetno-kulturnega zbora, da se doda nov 1. člen in da se dosedanjemu prvemu členu — to bo potem novi 3. člen — doda nov tekst. Se s tem strinjata zakonodajno-pravna komisija in odbor? Kdor je za, naj glasuje! (51 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (En poslanec.)

Amandmaji so sprejeti.

Glasujemo o predlogu zakona o dopolnitvi zakona o srednjem šolstvu v celoti. Kdor je za, naj glasuje! (50 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal glasovanja? (2 poslanca.)

Zakon je sprejet.

Prehajamo na 18. točko dnevnega reda, na finančni načrt dohodkov in izdatkov sklada obveznega starostnega zavarovanja kmetov za leto 1973, ki ga predlaga v soglasje zveza skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov SR Slovenije.

Predlog odloka o soglasju k finančnemu načrtu je predložil odbor za invalidsko in pokojninsko zavarovanje ter za invalidsko varstvo socialno-zdravstvenega zbora. Naš odbor za socialno politiko in zdravstvo in zakonodajno-pravna komisija sta dala poročili. Želi kdo razpravljati? (Ne želi.)

Glasujemo o predlogu odloka o soglasju k finančnemu načrtu. Kdor je za odlok, naj glasuje! (Vsi poslanci glasujejo za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal glasovanja? (Nihče.)

Odlok je sprejet.

19. točko dnevnega reda bomo preskočili in prehajamo na 20. točko dnevnega reda, to so volitve in imenovanja.

Prvi je predlog odloka o razrešitvi in izvolitvi sodnikov za prekrške republiškega senata za prekrške. Predlagatelj je komisija za volitve in imenovanja skupščine SR Slovenije. Želi kdo kaj reči k temu predlogu odloka? (Nihče.) Lahko preidemo na glasovanje? (Da.)

Glasujemo o predlogu odloka. Kdor je za, naj glasuje! (50 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Odlok je sprejet in s tem je Miloš Ogrin razrešen v republiškem senatu za prekrške, za sodnika za prekrške v republiškem senatu pa sta izvoljeni Maja Pernuš in Alojzija Strašek-Kocjan.

Naslednji je predlog odloka o soglasju k imenovanju direktorja tekstilnega inštituta v Mariboru. Tudi ta predlog je predložila komisija za volitve in imenovanja. Pozitivno mnenje je dal gospodarski zbor. Želi kdo razpravljati? (Ne.)

Glasujemo! Kdor je za, naj glasuje! (42 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (2 poslanca.) Se je kdo vzdržal? (3 poslanci.)

Ugotavljam, da je tudi ta odlok sprejet. S tem je dano soglasje, da je Jože Kolarič direktor tekstilnega inštituta v Mariboru.

Sledi predlog odloka o imenovanju predstavnikov družbene skupnosti v svete zdravstvenih delovnih organizacij, ki jih imenuje skupščina SR Slovenije, in o določitvi samoupravnih in družbenopolitičnih skupnosti, ki delegirajo svoje predstavnike v te svete. Predlagatelj je komisija za volitve in imenovanja. Pozitivno mnenje je dal socialno-zdravstveni zbor. Želi kdo razpravljati? (Ne.)

Glasujemo! Kdor je za, naj glasuje! (51 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog odloka sprejet.

Sledi predlog odloka o določitvi števila in o izvolitvi sodnikov porotnikov okrožnega sodišča v Celju. Predlagatelj je komisija za volitve in imenovanja. Želi kdo besedo? (Ne.) Kdor je za, naj glasuje! (52 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (1 poslanec.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Odlok je sprejet.

S tem je izvoljenih 160 sodnikov porotnikov okrožnega sodišča v Celju. Na vrsti je predlog odloka o določitvi števila in izvolitvi sodnikov porotnikov okrožnega gospodarskega sodišča v Mariboru.

Želi kdo razpravljati? (Ne.) Glasujmo! Kdor je za, naj glasuje! (48 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (1 poslanec.) Se je kdo vzdržal? (1 poslanec.)

Odlok je sprejet in s tem je izvoljenih 150 sodnikov porotnikov okrožnega gospodarskega sodišča v Mariboru.

Naslednji je predlog odloka o imenovanju predsednika in članov upravnega odbora Prešernovega sklada. Pozitivno mnenje je dal prosvetno-kulturni zbor. Želi kdo razpravljati? (Ne.)

Kdor je za, naj glasuje! (50 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

V upravni odbor Prešernovega sklada so torej imenovani: za predsednika dr. Dragotin Cvetko, za člane pa Rafael Ajlec, Anton Aškerc, Branko Berčič, Lojze Filipič, Vanda Gerlovič, Franc Jakopin, Grega Košak, Ivan Krajncič, Miško Kranjec, Andrej Pavlovec, Jože Pogačnik, Rudi Šeligo in Klavdij Zornik.

In nazadnje še predlog odloka o razrešitvi sodnika okrožnega gospodarskega sodišča v Mariboru. Želi o tem kdo razpravljati? (Ne.)

Glasujmo! Kdor je za, naj glasuje! (50 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (2 poslanca.) Se je kdo vzdržal? (1 poslanec.)

Ugotavljam, da je predlog sprejet in s tem je Rajko Kramberger razrešen dolžnosti sodnika okrožnega sodišča v Mariboru.

Prehajamo na 19. točko dnevnega reda, to so poslanska vprašanja.

Pismene odgovore sta dobila Milo Vižintin, in sicer na poslansko vprašanje z dne 21. junija 1972 in Ivan Kreft na vprašanji z dne 21. 6. 1972 in 28. 6. 1972.

Druge odgovore bomo poslušali. Na vprašanje Magde Mihelič odgovarja Ivo Klemenčič, namestnik republiškega sekretarja za gospodarstvo.

Ivo Klemenčič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Odgovarjam na poslansko vprašanje tovarišice Magde Mihelič v zvezi z izgubo v elektrogospodarstvu.

Odgovor se glasi:

1. V smislu 2. poglavja družbenega dogovora so elektrogospodarska podjetja za proizvodnjo in prenos električne energije ustanovila združeno podjetje elektrogospodarstva Slovenije in sklenila samoupravni sporazum o združenem delu, s katerim so se dogovorila o namenu in predmetu združevanja, medsebojnih ekonomskih odnosih ter organizaciji združenega podjetja. Združeno podjetje je v fazi formiranja, zato še tudi niso v celoti realizirane določbe samoupravnega sporazuma. Na podlagi elektroenergetske bilance se pripravlja optimizacija proizvodnih in prenosnih zmogljivosti, ki bo posledica razširitve računalniškega sistema.

Uvaja pa se tudi obračun obratovalne pripravljenosti kot dejavnik zanesljive in kvalitetne dobave električne energije, ki pa bo prišel do boljšega izraza ob zaključnem računu za leto 1972.

2. Obstoječe cene oziroma tarifne postavke za električno energijo na pragu prenosa so rezultat politike cen federacije. V njeno pristojnost je do sprejema zakona o družbeni kontroli cen spadala tudi električna energija. Na podlagi omenjenega zakona pa je prešla ta pristojnost na republiko. Iz določil zakona

izhaja, da se bo v prihodnje treba za pokrivanje dejanskih stroškov, ki jih povzročajo porabniki s svojim odjemom, dogovarjati v okviru družbenega dogovora, ki ga bo treba uskladiti z zakonom o družbeni kontroli cen. Družbeni dogovor bo moral primanjkljaj oziroma izgubo kvantificirati in določiti način pokrivanja, kar pa bo treba uskladiti z načrtano politiko cen. Tak družbeni dogovor se bo lahko uveljavil šele takrat, ko bo odpravljen zvezni odlok o maksimiranju cen.

3. Če se cene oziroma tarifne postavke s predpisom zmanjšajo pod nivo dejanskih stroškov, določa družbeni dogovor v elektrogospodarstvu, da je treba s takim predpisom predvideti tudi način nadomestitve dela dohodka, ki izhaja iz razlike v ceni oziroma tarifnih postavkah. Na podlagi tega je izvršni svet za pokrivanje izgube v letu 1971 odobril 43 milijonov iz rezerve posebnega računa sredstev SR Slovenije za izravnnavanja v gospodarstvu kot razliko v ceni, ki izvira iz zakasnelega povišanja cen električne energije v lanskem letu. Preostali del izgube v letu 1971 pa je posledica predvsem podpoprečnih hidroloških razmer, zakasnitve obratovanja novih kapacitet, uvoza električne energije in subjektivnih vzrokov, kar je stvar pokrivanja v daljšem obdobju in ju je treba reševati v okviru republiškega sklada skupnih rezerv in z drugimi premostitvenimi ukrepi.

4. Izvršni svet meni, da je samoupravni sporazum o združenem delu in ustanovitvi združenega podjetja elektrogospodarstva Slovenije šele podlaga za nadaljnjo optimizacijo in racionalizacijo v poslovanju elektrogospodarstva. Zato pričakuje, da bo realizacija tega sporazuma vplivala na zmanjšanje dejanskih stroškov poslovanja elektrogospodarstva predvsem na področju organizacije in notranjih medsebojnih odnosov, nekoliko pa tudi na zunanje dejavnike, ker bo povezanost celotnega elektrogospodarskega sistema zahtevala take odločitve, ki so najekonomičnejše s stališča celotnega sistema. Gotovo pa je, da bosta sprememba strukture proizvodnje z gradnjo novih objektov in spremembo cen goriva predstavljali glavno težo pri povišanju stroškov poslovanja elektrogospodarstva.

Predsednik Miran Goslar: Tovariš Klemenčič, menim, da imaš še nekaj odgovorov. (Da.) Odgovarjaš Francu Jeretu.

Ivo Klemenčič: Tovariš poslanec Franc Jere je postavil vprašanje v zvezi s podpisom sporazuma o posojilu za graditev električnega daljnovodnega omrežja in transformatorskih postaj pri Mednarodni banki za obnovo in razvoj v Washingtonu. Odgovor se glasi:

Sporazum o garanciji je v imenu federacije podpisal jugoslovanski ambasador v Washingtonu tovariš Tomo Granfil. Pogodbo o posojilu za udeležbo Mednarodne banke za obnovo in razvoj pri financiranju izgradnje 380 kWh omrežja v Jugoslaviji v znesku 75 milijonov dolarjev je v imenu vseh 11 jugoslovanskih investorjev podpisal generalni direktor zajednice jugoslovanske elektroprivrede Ljubiša Lazar. Skupaj s pooblaščenim tovarišem Lazarjem je odpotovala v ZDA delegacija 11 jugoslovanskih strokovnjakov kot predstavnikov naših investorjev, ki so se s predstavniki Mednarodne banke dogovorili še o načinu uporabe odobrenega kredita in o pripravah študije o razvoju električne energije v Jugoslaviji, na podlagi katere bo mednarodna banka proučila možnosti za udeležbo pri financiranju razvoja elektrogospodarstva v SFRJ. Poleg tega je bila delegacija povabljen na pogovore k predsedniku in izvršil-

nemu direktorju Eksport-import banke glede zainteresiranosti banke pri financiranju elektroenergetskih objektov v naši državi. Delegacija je na predlog Mednarodne banke obiskala tudi nekaj ameriških gospodarskih družb, kjer se je spoznala z delom interkolekcijskih elektroenergetskih sistemov oziroma s tem, kako posamezne družbe — privatne, kooperativne, državne — sodelujejo v enotnem elektroenergetskem sistemu. Cilj teh obiskov je bil, da se predstavniki naših investitorjev že sedaj spoznajo z možnostjo skupnega koordiniranega sodelovanja v elektroenergetskem sistemu, s pogojem, da obdrži vsako podjetje svojo samostojnost, da pa se kljub temu zagotovi enotno delovanje elektroenergetskega sistema. Podatke, ki sem jih navedel, smo preverili pri skupnosti jugoslovanskega elektrogospodarstva v Beogradu.

In še odgovor na drugo vprašanje tovariša poslanca Staneta Jenka:

Ob obravnavi družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971—1975 je izvršni svet v zvezi s problematiko oskrbe Slovenije s tekočimi gorivi govoril, da predvideni porast porabe tekočih goriv zahteva temeljito analizo, ki naj pokaže rešitve, s katerimi bo mogoče zagotoviti nemoteno in racionalno oskrbo gospodarstva in drugih porabnikov s tekočimi gorivi. Republiški sekretariat za gospodarstvo bo poskrbel, da se pripravi ustrezna analiza, na podlagi katere bo mogoče sprejeti odločitve glede nadaljnje oskrbe s tekočimi gorivi in plinom. Analiza bo obenem tudi podlaga za presojo, ali in kdaj je potrebna Sloveniji lastna rafinerija ter kakšno bi bilo njeno mesto v našem gospodarstvu. Pri tem pa bo nujna čimvečja aktivnost vseh zainteresiranih dejavnikov, med katerimi je vsekakor tudi trgovsko podjetje Petrol.

Predsednik Miran Goslar: Sledi odgovor Vlada Goriška poslancu Borisu Jarcu.

Vlado Gorišek: Poslanec Boris Jarc sprašuje glede odloka, ki ga je dal izvršni svet o zaščiti podtalnice na Dravskem polju. Stanje na Dravskem polju je precej kritično, ker so gramozne jame po vsem območju.

Odgovor je takle: Slovenija ima več polj, ki imajo v svojih globinah večje količine kristalno čiste vode. Kot vodarji in kot državljani moramo biti zainteresirani, da ta voda ostane čista in pozneje tudi koristna. Vsi vemo, da izvirnih voda za vodno oskrbo v perspektivi ne bo zadosti. Tudi podtalnico lahko štejemo za izvirno vodo in kot tako moramo varovati pred nesmotrnim koriščenjem kakor tudi pred onesnaženjem. Gramoznice, ki jih je veliko na Dravskem polju in drugod v Sloveniji, so ne le neestetska mesta, temveč tudi potencialni viri onesnaženja te podtalnice. Predvsem glede na tako zaščito vodnih virov je izvršni svet sprejel odlok o začasni zaščiti teh območij oziroma delov območja.

Na prvo podvprašanje v zvezi z odlokom odgovarjam:

Ze z odlokom o zaščiti Dravskega polja ali natančneje z »odlokom o splošni prepovedi gradnje na območju podtalnih zalog pitne vode na Dravskem polju«, ki ga je izdal izvršni svet za dobo 4 let, je bila dana pismena obrazložitev, iz katere je razvidno, da odlok in s tem tudi odločitev začasne prepovedi temeljita na določenih študijah. Želel bi jih le na kratko naštet. To so »Študija o perspektivnem porastu porabe vode in potrebnih ukrepih za zaščito razpoložljivih voda«, »Poročilo o problemih zaščite zalog pitne vode na Dravskem polju«, »Vodnogospodarska območja in viri pitne vode« in »Ureditev vzhodnega Pohorja in predlog ureditve pohorskih hudournikov zaradi obrambe pred visoko vodo

in bogatenje dravske podtalnice«. Že določitev nekaterih ožjih zavarovalnih področij govori o tem, da sloni predlog na proučitvah in študijah. Ožja zaščitna območja upoštevajo namreč bodočo lokacijo črpališč in njihove depresijske stožce, ki nastopajo v času črpanja. To so šikole za potrebe Slovenske Bistrice, Bohova in nadaljevanje področja ob desnem bregu kanala Svete Marjete ter področje Hungote za potrebe Maribora, Kidričevo za potrebe Kidričevega, nad Hajdino za potrebe Ptuja in nad Opečjo vasjo za potrebe Haloz. Tudi vsi dosedanji načrti vodooskrbe slone na teh virih kakor tudi nadaljnje raziskave in študije vodooskrbe.

Odgovor na drugo podvprašanje: S sprejetjem odloka smo dolžni vsi ta odlok spoštovati, bdeti nad izvajanjem in dogajanjem na tem področju. Posebna skrb pa je naložena občinam, da že s svojimi urbanističnimi ureditvami skrbе, da bo izraba gramozna na teh območjih bolj smotrna in locirana tako, da ne bo potencialni vir onesnaženja in da ne bo kvarila narave. Intencija tega odloka izvršnega sveta ni samo sanacija obstoječih razmer, temveč ohranitev vsaj statusa quo do dokončne odločitve vseh dejavnikov in uporabnikov tega območja. Sredstva za sanacijo sedanjih razmer bo možno pridobiti le v okviru skupnih odločitev in sporazumov.

Odgovor na tretje podvprašanje: Lahko odgovorimo, da smo o teh možnostih že razmišljali, seveda ne le za Dravsko polje, temveč za vsa podobna polja, kjer se izrabljajo aluvialne plasti, nanosi vodotokov tudi zunaj korit in obrežij vodotokov. Zakon o vodah nam trenutno omogoča pridobivanje gramozna za odkop le v koritu in na obrežjih. Z novim zakonom o vodah bomo poskušali dosedanje diktacijo zakona razširiti, sredstva, pridobljena na tej podlagi pa se že danes prenašajo na območja, kjer so bila pridobljena, v glavnem pa se porabljajo za urenje lokalnih vodnogospodarskih problemov.

Zaradi gradnje avtoceste in s tem zaradi potreb po gramozu potekajo pogovori o skupnem izrabljanju materialnih rovov in sicer v tem smislu, da bomo rove uporabljali kot manjše akumulacije za zadrževanje visokih voda, predvsem pa za bogatenje talnih zalog voda Dravskega polja.

Predsednik Miran Goslar: Na vprašanje Mirka Jermana odgovarja republiški sekretar za urbanizem Boris Mikoš.

Boris Mikoš: Tovariš Jerman, ali ti lahko dam kar kopijo odgovora? (Poslanec se s predlogom strinja.)

Predsednik Miran Goslar: Ivanu Kreftu odgovarja Aleksander Škraban, podsekretar republiškega sekretariata za gospodarstvo.

Aleksander Škraban: Tovariš Ivan Kreft, poslanec republiškega zbora, je postavil tole vprašanje: »Zakaj trgovske organizacije v Sloveniji niso dobile pravočasno uradnih pojasnil o novih stopnjah prometnih davkov z veljavnostjo od 1. julija 1972? Novosti v davku za izdelke in storitve je tisku posredoval le TANJUG, tako da trgovske organizacije niso mogle pravočasno izračunati novih davčnih stopenj za posamezne izdelke v smislu odloka ZIS. Kdo je odgovoren za zamudo in za škodo, ki je nastala zaradi nje?

Odgovor: V dosedanji praksi pri izvajanju sprememb tarife prometnega davka na promet izdelkov in storitev so bili pogosti zastoji in zapleti predvsem zato, ker tako davčni zavezanci kot pristojni organi niso bili pravočasno se-

znanjeni s sprejetimi spremembami in na način, ki bi omogočal, da ustrezno izvedejo svoje naloge. Glede na to so bile večkrat izražene zahteve, naj pristojni zvezni organi zagotovijo, da bodo spremembe pravočasno objavljene in to na način, ki bo tako davčnim zavezancem kot pristojnim organom omogočal neposredno izvedbo njihovih nalog. Ob zadnjih spremembah na področju prometnega davka je bila ta zahteva upoštevana.

Zvezna sekretariata za finance in gospodarstvo sta izdala skupno sporočilo, ki ga je javnosti posredoval TANJUG in je bilo objavljeno tudi v »Delu« 1. julija 1972, to je na dan pričetka veljavnosti sprememb. Skupno poročilo je poleg nekaterih splošnih ugotovitev in opozoril vsebovalo tudi novo tarifo v zvezi z vsemi poglavitnimi elementi, na podlagi katerih so trgovske organizacije lahko brez odlašanja opravile svoje naloge.

Ob opozorilih, da nekatere trgovske organizacije poleg objavljenega sporočila čakajo že na navodila, je republiški sekretariat za finance 3. julija do 7.30 opozoril vse občine v SR Sloveniji, da je objavljeno sporočilo v »Delu« uradno sporočilo navedenih zveznih sekretariatov in da naj trgovske organizacije na tej podlagi izvedejo popise in druge potrebne ukrepe. Iz tega torej izhaja, da so imele trgovske organizacije to pot pravočasno vse elemente za izračun novih davčnih stopenj in novih cen.

Predsednik Miran Goslar: Tovariš Kreft ima besedo.

Ivan Kreft: Še pred tremi dnevi sem si iz »Dela« izrezal pritožbo »Zmešnjava v cenah«. Ne morem razumeti, kako to, da se trgovske organizacije še sedaj pritožujejo, da niso dobile pravočasno obvestila. Ne vem, kdo ima sedaj prav, da pa je bilo TANJUGOVO poročilo pomanjkljivo, sem pa lahko že sam ugotovil. K temu bi želel dodatno pojasnilo.

Predsednik Miran Goslar: Franc Bricelj, pomočnik republiškega sekretarja za delo, odgovarja Ivanu Kreftu.

Franc Bricelj: Tovariš Kreft, poslanec tega zbora, je postavil naslednje vprašanje: »Zakaj so naši delavci, ki hodijo iz obmejnih krajev v Avstrijo, še vedno prikrajšani za marsikatero pravico, ki so zagotovljene drugim delavcem v Avstriji?

Naš odgovor je takle: Med Jugoslavijo in Avstrijo je sklenjen sporazum o urejanju zaposlovanja jugoslovanskih delavcev v Avstriji. Po tem sporazumu pristojni avstrijski organi — to so uradi za delo — izdajo jugoslovanskemu delavcu, ki se želi zaposliti v Avstriji, potrdilo o delovnem razmerju in dovoljenje za delo. Po tem sporazumu imajo jugoslovanski delavci, ki imajo pogodbo o delu in dovoljenje za delo, ker med delom v Avstriji tudi bivajo na njenem ozemlju, vse pravice iz delovnega razmerja, kot avstrijski delavci, med drugim tudi pravico do zdravstvenega zavarovanja. Po informacijah jugoslovanskega generalnega konzulata v Gradcu delavci iz obmejnih območij ne dobijo dovoljenja za delo od avstrijskih pristojnih organov za delo takrat, kadar gre za dninarje, to je takšne delavce, ki zjutraj odhajajo na delo v Avstrijo, zvečer pa se vračajo v Jugoslavijo, kjer stanujejo, ker med delom nimajo bivališča v Avstriji.

Postavlja se torej vprašanje, kako rešiti nastali problem. Po našem mnenju bi bila rešitev tega problema možna samo na ta način, da skleneta Jugoslavija

in Avstrija poseben sporazum o zaposlovanju naših delavcev iz obmejnih območij, in sicer tako, da bi se že obstoječi sporazum o maloobmejnem prometu dopolnil z določbo o zaposlovanju dninarjev. Republiški sekretariat za delo je že poslal zveznemu sekretariatu za zunanje zadeve in zveznemu sekretariatu za delo in socialno politiko predlog za takšno ureditev, ker gre tu za odnos med dvema državama. Razen tega predvidevamo, da bo v septembru letos seja mešane jugoslovansko-avstrijske komisije za zaposlovanje. Republiški sekretariat za delo bo ob tej priložnosti predlagal, da pride to vprašanje ponovno na sejo skupne komisije. Tretja akcija, ki jo predvidevamo, pa je, da bi skušali ta problem rešiti v obliki sporazuma med uradi za delo v Avstriji in republiškim zavodom za zaposlovanje.

Predsednik Miran Goslar: Tudi Karel Forte bo na svoje vprašanje dobil pismeni odgovor.

S tem so vsa vprašanja izčrpana. Ali ima morda kdo dolgoročno usmerjeno vprašanje, na katero bi dobil odgovor šele jeseni? (Nihče.)

Seja je s tem končana. Želim vam prijetne počitnice.

(Seja je bila končana ob 16.40.)

GOSPODARSKI ZBOR

41. seja

(28. junija 1972)

Predsedoval: Tone Bole,
predsednik gospodarskega zbora

Začetek seje ob 10.50.

Predsednik Tone Bole: Tovarišice in tovariši poslanci! Pričenjam 41. sejo gospodarskega zbora skupščine SR Slovenije.

Odsotnost je opravičilo 14 poslancev. Ugotavljam, da je zbor sklepčen.

Preden bomo obravnavali predlog dnevnega reda, obveščam zbor, da je izvršni svet umaknil osnutek zakona o družbenem dogovoru in samoupravnem sporazumu o ukrepih za stabilizacijo trga z živino in živalskimi proizvodi, ki je 9. točka predloženega dnevnega reda. Za današnjo sejo predlagam naslednji dnevni red:

1. odobritev zapisnika 40. seje zbora;
2. poslanska vprašanja;
3. osnutek zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju;
4. informacija o delu gospodarskih sodišč v SR Sloveniji;
5. predlog zakona o razpolaganju z nezazidanim stavbnim zemljiščem;
6. predlog zakona o razlastitvi in o prisilnem prenosu pravice uporabe;
7. predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o urbanističnem planiranju;
8. osnutek zakona o ureditvi nekaterih vprašanj družbene kontrole cen v SR Sloveniji;
9. predlog za izdajo zakona o semenu in sadikah;
10. predlog zakona o udeležbi federacije pri financiranju zavarovanja izvoznih poslov — soglasje;
11. predlog odloka o soglasju k imenovanju direktorja zavoda SR Slovenije za produktivnost dela — mnenje.

Ali se strinjate s predlaganim dnevnim redom? (Poslanci se strinjajo.) Ugotavljam, da je predloženi dnevni red sprejet.

Obveščam zbor, da sem poleg izvršnega sveta in predstavnikov predlagateljev aktov na sejo povabil še: gospodarsko zbornico SR Slovenije, Zvezo sindikatov Slovenije, skupno komisijo republiškega, gospodarskega in socialno-

zdravstvenega zbora za proučitev zdravstvenega varstva ter zdravstvenega, pokojninskega in invalidskega zavarovanja, skupščino skupnosti invalidsko-pojninskega zavarovanja, komisijo skupščine SR Slovenije za pravosodje, višje gospodarsko sodišče v Ljubljani in predstavnika komisije skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja ter pristojne republiške upravne organe. Predstavnike pozdravljam in jih vabim, da sodelujejo v razpravi.

Prehajam na 1. točko dnevnega reda, to je na odobritev zapisnika 40. seje gospodarskega zbora. Ali ima kdo pripombe k zapisniku? (Nihče.) Ugotavljam, da je zapisnik 40. seje gospodarskega zbora odobren.

Prehajam na 2. točko dnevnega reda, to je na poslanska vprašanja.

Na pismeno vprašanje poslanca Ivana Atelška z dne 7. junija 1972, ki ga je postavil izvršnemu svetu v zvezi z neenakopravnim položajem posameznih panog, bo odgovoril tovariš Ivo Klemenčič, namestnik republiškega sekretarja za gospodarstvo.

Ivo Klemenčič: Tovariš predsednik, tovariši in tovarišice poslanci!

Vprašanje tovariša poslanca Ivana Atelška se glasi: Kakšni so kriteriji, s katerimi se bo določalo, katera panoga je v neenakopravnem položaju? Ali se pri določanju teh kriterijev upoštevajo obstoječi odnosi v mednarodni delitvi dela, stopnja produktivnosti in stopnja izkoriščenosti kapacitet? Ali so v zvezi s tem proučeni tudi nasprotni dokazi za predelovalno industrijo, ki naj bi to stanje povzročilo, saj je znano, da ima ta industrija pretežno zelo iztrošena in zastarela osnovna sredstva? Ali bo izvršni svet, zlasti glede na okoliščine, da je predelovalna industrija v Sloveniji glavna in najpomembnejša industrijska panoga, pripravil tudi svoj predlog v zvezi s temi ukrepi?

Odgovarjam: Pri obravnavanju odnosov do bazične in predelovalne industrije je potrebno že uvodoma ugotoviti, da je še vedno prisotno določeno nerazumevanje upravičene kritike pretekle ekonomske politike, ki je bila očitno bolj naklonjena razvoju predelovalne industrije kot pa razvoju tiste industrije, ki bi ob upoštevanju vseh ekonomskih vidikov razvijala domačo surovinsko osnovo in s tem krepila položaj slovenskega gospodarstva v mednarodni delitvi dela. Zaradi takšne ekonomske politike se je predelovalni sektor veliko bolj razvil kot surovinski in postaja hkrati vse bolj odvisen od dobav iz tujine. Posledica takega razvoja so bili čedalje večji pritiski na uvoz, ker razviti predelovalni zmogljivosti po obsegu niso zadoščeni domači viri.

Da bi se med obema sektorjema vzpostavila ugodnejša razmerja, je treba odpraviti nesorazmerje v razdobju obeh sektorjev, tako da se pospéši proizvodnja surovin in reprodukcijskih materialov.

Pri odpravljanju strukturnih neskladij naj bi sodelovali vsi dejavniki, zlasti pa delovne organizacije iz predelovalne industrije. Na podlagi samoupravnega odločanja o družbenih sredstvih, s katerimi razpolagajo proizvajalci v temeljnih organizacijah združenega dela, bankah in samoupravno organiziranih skladih, naj bi pospešili tovrstno proizvodnjo v Sloveniji ter spodbudili sovlaganje in tudi razne druge oblike sodelovanja na območju vse Jugoslavije. Pri vseh teh odločitvah bo nujno dosledno upoštevati osnovno izhodišče, da morajo biti vse investicije tako ekonomsko kot tehnično in finančno temeljito proučene in uskladene z razvojnimi programi.

Mnenja smo, da je treba iz izhodišča takšne strukturno uskladene politike ekonomskega razvoja gledati tudi na odnose med bazično in predelovalno industrijo. Razvojna politika Slovenije v osnutku srednjeročnega plana predvideva še nadaljnji razvoj predelovalne industrije in njeno nadaljnjo modernizacijo. Hkrati pa je v planu predviden tudi dvig ravni produktivnosti in ekonomičnosti, kar ji bo v naslednjih letih omogočilo uveljavitev na tujih trgih.

Predsednik Tone Bole: Ali je poslanec Atelšek zadovoljen z odgovorom?

Ivan Atelšek: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Prej sem rekel, da ne bom razpravljaj, vendar mislim, da je odgovor obrnjen v drugo smer kot sem postavil vprašanje. Najprej prosim, da dobim odgovor v pismeni obliki. Postavil sem vprašanje, ali je produktivnost v vseh industrijskih panogah na ravni evropske ali svetovne produktivnosti in če je, naj se vidi, zakaj je kdo zapostavljen ali ni zapostavljen? Ali je to zaradi tega, ker nekdo noče delati, ali pa zaradi tega, ker pridno dela? Tako se ne bi razvijal eden na račun drugega. To je eno vprašanje. Mislim, da v Jugoslaviji, posebej pa v Sloveniji, razen barvne metalurgije oziroma barvne industrije druge bazične industrije ni, saj tudi nimamo surovin. Vse to seveda pomeni, da lahko govorimo samo o predelovalni industriji.

Da ne bi bilo polemike po Jugoslaviji ali po časopisih, češ da je bila bazična industrija zapostavljena, sem zato postavil vprašanja, kakšni kriteriji so bili sprejeti pri sprejemu ukrepov ekonomske politike. Ali taki, ki negirajo trditve, ali taki, ki jih potrjujejo? Samo na to sem hotel slišati odgovor. Če se že govori o tem v zvezni vladi, potem želimo imeti tudi odgovor, ali je to tako ali ni tako in tudi o tem, kakšni kriteriji so bili pri tem uporabljeni.

Drugo vprašanje se nanaša na Slovenijo. Tu pri nas je večinoma predelovalna industrija. Ali bomo tiho in bomo zadovoljni s položajem, kot ga je tovariš namestnik sekretarja prikazal meni? S takim odgovorom nisem zadovoljen. Moram reči, da to stališče ne more biti stališče predstavnikov industrije in slovenskega gospodarstva.

Predsednik Tone Bole: Na pismeno poslansko vprašanje poslanca Ivana Atelška, ki ga je postavil 7. junija 1972, bi izvršni svet odgovoril na eni prihodnjih sej. Ali se tovariš Atelšek s tem strinja? (Da.)

Na pismeno poslansko vprašanje poslanca Toneta Škvarča, ki ga je postavil 3. junija 1972, bo odgovoril predstavnik izvršnega sveta Igor Peternel.

Igor Peternel: Tovariši poslanci! Poslanec Tone Škvarč je postavil izvršnemu svetu skupščine SR Slovenije naslednje vprašanje: Kako bi se dala doseči pri zvezni upravi carin enotna stopnja carin za uvožene kmetijske stroje?

Odgovarjamo: glede na to, da poslanec v obrazložitvi svojega vprašanja navaja, da so grabeži in transporterji v primerjavi z drugimi kmetijskimi stroji visoko obremenjeni s carinskimi dajatvami, ker so uvrščeni med blago industrijske porabe in ne med kmetijske stroje, je stanje naslednje. Za grabeže in transporterje sena je bil že doslej v veljavi carinski kontingent, tako da se je za to uvoženo opremo plačala carina po stopnji 22 % namesto redne carinske stopnje 29 %. Poleg tega so znašale druge carinske dajatve 10 % in to 1 % za carinsko evidentiranje, 3 % za izravnavo davčnih obremenitev, 6 % pa je posebna

uvozna taksa. Vse to velja za vse vrste blaga, tako so znašali carinski stroški za to opremo 32 %. Z odločbo o nižjih carinskih stopnjah za uvoz blaga, za katero je predviden carinski kontingent, objavljen v »Uradnem listu SFRJ«, št. 29/72, so bile carinske stopnje za te stroje znižane in to od 22 na 17 %. V veljavi pa so še ostale carinske dajatve v višini 10 %, torej znašajo carinski stroški sedaj 27 %. S to odločbo so bile znižane carinske stopnje tudi za večino drugih kmetijskih strojev in se v glavnem gibljejo od 12 % do 16 %. Carinske stopnje za grabeže in transporterje sedaj ne odstopajo bistveno od stopenj za druge kmetijske stroje. Nadaljnje znižanje carinskih stopenj za te stroje pa je mogoče doseči tako, da se uvede reden postopek za znižanje carinskih stopenj pri pristojnih zveznih organih. V ta namen bi bilo treba vložiti utemeljen predlog pri zveznem sekretariatu za finance, kopije predloga pa se pošlje zvezni carinski upravi in zveznem sekretariatu za gospodarstvo, zveznemu sekretariatu za zunanjo trgovino in zvezni gospodarski zbornici.

Predsednik Tone Bole: Tovariš Škvarč, ali ste zadovoljni z odgovorom tovariša Peternela?

Tone Škvarč: Tovariš predsednik! Pri tem vprašanju je nastal nesporazum. Ne vem, iz kakšnih razlogov se je napačno razumel termin transporterji in grabeži namesto nakladalnih prikolic. Tisti, ki malo opazuje, lahko vidi, da je med temi velika razlika. Dejstvo je, da so bile ocarinjene vse naprave s 44 % carinsko stopnjo in da je zaradi tega veliko negodovanje. Prosim, da se to vprašanje še enkrat razčisti.

Igor Peternel: To lahko takoj pojasnim. To, kar sem sedaj odgovoril, velja tudi za stabilne stroje za dviganje in nakladanje. Tu imam zvezni uradni list št. 29/72. To se nanaša na tarifno številko 84.22 na 5. točko c, »dvigalne naprave in vitli z oporo.« Mislim, da gre za to.

Predsednik Tone Bole: Ali je poslanec Škvarč sedaj zadovoljen z odgovorom ali ne? Poslanec Škvarč prosi za pismeni odgovor.

Na 40. seji je tovariš Makovec postavil vprašanje izvršnemu svetu oziroma republiškemu sekretariatu za kmetijstvo in gozdarstvo. Nanj bo odgovoril tovariš Peternel.

Igor Peternel: Tovariši poslanci, tovariš predsednik! Poslanec Makovec je vprašal, zakaj kmetijski inšpektorat ne da ustreznih navodil občinskim organom, da bi pridelovalci vedeli, ali in kdaj je dovoljeno škropljenje češnjevih nasadov in kako opraviti to škropljenje, da ne bi bili oškodovani čebelarji.

Odgovarjamo:

V letu 1965 je skupščina SR Slovenije sprejela zakon o varstvu rastlin pred boleznimi in škodljivci, ki v 17. členu določa, da se kemična sredstva za varstvo rastlin uporabljajo na način, ki ni škodljiv za čebele. Na podlagi določila drugega odstavka tega člena je potem republiški sekretar za gospodarstvo izdal odredbo za varstvo čebel pred kemičnimi sredstvi za varstvo rastlin. Pomembnejša določila te odredbe so:

1. Kemična sredstva za varstvo rastlin, ki so škodljiva za čebele, se ne smejo uporabljati na sadnem drevju in na drugih kmetijskih kulturah, kadar cvetijo.

2. Kot čas cvetenja se šteje čas od odpiranja cvetov do odcvetenja.

3. Pred uporabo kemičnih sredstev mora biti v sadovnjakih odstranjena podrast, če je v cvetju.

4. Če zaradi vremenskih ali tehničnih ovir podrast v cvetju ni mogla biti odstranjena, pa se morajo kemična sredstva kljub temu uporabiti, morajo lastniki oziroma posestniki zemljišč obvestiti imetnike čebel, ki imajo čebele na pasiščih, ki so oddaljena do 3 km, o uporabi kemičnih sredstev najmanj 48 ur pred pričetkom škropljenja.

5. Raztreseni in razliti ostanki kemičnih sredstev se morajo odstraniti oziroma se morajo napraviti neškodljivi za čebele.

6. V oddaljenosti do 30 km od čebelnjaka se ne smejo uporabljati kemična sredstva, razen če so imetniki čebelnjakov obveščeni o nameravani uporabi vsaj 24 ur pred uporabo kemičnih sredstev.

Končno je še določba, da sme v primeru, če je zatiranje rastlinskih bolezni in škodljivcev neogibno potrebno, za kmetijstvo pristojen upravni organ občinske skupščine izjemno dovoliti, da se ne uporablja določba prve točke te odredbe, to je glede prepovedi uporabe pesticidov med cvetenjem. V tem primeru morajo posestniki zemljišč o nameravani uporabi kemičnih sredstev obvestiti najmanj 48 ur pred tem imetnike čebel na pasiščih, ki so oddaljena do 3 km.

Določila, navedena v 17. členu zakona o varstvu rastlin pred boleznimi in škodljivci, in s tem tudi določila navedene odredbe, so bila uzakonjena s 24. členom zakona, ki velja za delovne organizacije in za druge pravne osebe, in s 25. členom, ki velja za občane. Navedene predpise je republiški sekretariat za gospodarstvo pripravil v sodelovanju s predstavniki zveze čebelarskih društev in čebelarskega zavoda, s sadjarskimi strokovnjaki, fitopatologi, občinskimi kmetijskimi inšpektorji in referenti.

Kljub veljavnim predpisom pa kmetijski inšpektorat občasno na sestankih opozarja občinske kmetijske inšpektorje na dosledno izvajanje posameznih predpisov oziroma na kontrolo nad izvajanjem teh predpisov, med njimi tudi na ukrepe glede varstva čebel. Pripominjamo, da zvezni predpisi glede varstva čebel pred kemičnimi sredstvi te materije ne obravnavajo, razen 19. člen pravilnika o postopku za izdajanje dovoljenj za promet sredstev za varstvo rastlin, o načinu pakiranja in deklariranja takih sredstev in kontroli njihove kakovosti. Ta člen določa, da mora imeti sredstvo, ki je strupeno za čebelo, napis »strupeno za čebele«. To se tudi strogo nadzira. Kljub veljavnim predpisom, priporočilom in navodilom pa se v praksi, čeprav bolj redko, še vedno dogaja, da sadjarji tega ne upoštevajo in z nepravilno uporabo pesticidov večinoma nenaumno oškodujejo čebelarje.

Po izjavi kmetijskega inšpektorja skupščine občine Nova Gorica je bil takšen malomaren odnos ugotovljen pri sadjarjih v vasi Branik. Kmetijski inšpektor te občine je v prvi polovici marca — enako kot v prejšnjih letih — razposlal opozorila glede spomladanskega škropljenja sadnega drevja in obveznih ukrepov za varstvo čebel. Škropljenja so bila opravljena 29. in 30. marca. Predsednik čebelarske podružnice Branik pa je obvestil inšpektorja o poginu čebel šele 10. aprila, čeprav so čebele poginile takoj po opravljenem škropljenju. Od opravljenega škropljenja in poginu čebel do inšpektorjevega pregleda je preteklo preveč časa, da bi se lahko z gotovostjo ugotovilo, kateri sadjarji so povzročili pogin čebel. Tudi čebelarji o tem niso hoteli dati ustreznih podatkov.

To so pojasnili s tem, da se ne želijo zameriti sovaščanom. Zaradi tega inšpektor ni mogel ustrezno ukrepati.

Predsednik Tone Bole: Tovariš Makovec, slišali ste odgovor tovariša Peternela. Ali ste z odgovorom zadovoljni?

Stojan Makovec (iz klopi): Sprejemam odgovor, prosim pa, da se občinski inšpektorati obvestijo o tem primeru in naj se vsi drže enakega reda.

Predsednik Tone Bole: Na dodatno poslansko vprašanje tovariša Janca Štera, ki ga je postavil na zadnji seji našega zbora, bo odgovoril tovariš Uroš Markič. Obveščam vas, da se je tovariš Šter opravičil za današnjo sejo in obenem prosil, da se mu odgovor posreduje pismeno.

Na poslansko vprašanje poslanca Davida Jazbeca, ki ga je na zadnji seji našega zbora postavil izvršnemu svetu in predsedstvu skupščine SR Slovenije, bo odgovoril tovariš Jože Tepina, namestnik republiškega sekretarja za finance.

Jože Tepina: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Poslanec gospodarskega zbora skupščine SR Slovenije tovariš David Jazbec je postavil izvršnemu svetu naslednje vprašanje: Ali je bil izvršnemu svetu skupščine SR Slovenije znan osnutek zakona in ali je dal k osnutku zakona pripombe, ki bi upoštevale potrebe gospodarstva, pa tudi vse sprejete sklepe republiške skupščine na področju prostih carinskih con?

Odgovor: K osnutku novega carinskega zakona je imel izvršni svet skupščine SR Slovenije v zvezi s prostimi carinskimi conami naslednje pripombe:

Ugotavljamo, da je pri opredeljevanju proste carinske cone le v manjšem obsegu upoštevan sklep skupščine SR Slovenije z dne 23. 1. 1969, ki se nanaša na industrijsko proizvodnjo v prostih carinskih conah. V prostih carinskih conah se sicer dopušča industrijska proizvodnja, vendar je potrebno na vsa osnovna sredstva, reprodukcijski material, pogonsko gorivo in podobno plačati carino enako, kot če bi se ti proizvodi uvozili v državo. To pomeni, da je v ekonomsko-finančnem pogledu poslovanje v carinski coni popolnoma izenačeno z drugimi proizvajalci v državi. Tako proizvodnja v coni ne bi imela nobene bistvene prednosti. Predlog skupščine SR Slovenije je bil, da bi morala biti oproščena carine osnovna sredstva tistih proizvodnih kapacitet v prosti carinski coni, katerih proizvodnja je pretežno namenjena za izvoz. Le tako bi se — na podlagi kapacitet v prostih carinskih conah — povečala konkurenčna sposobnost našega gospodarstva v mednarodni delitvi dela. Po sklepu skupščine SR Slovenije bi bilo tudi pravilno, da se blago, izdelano in oplemenitenjeno v prosti carinski coni, pri uvozu v državo carini po količini in vrednosti uvoženega materiala v prosto carinsko cono. Proizvodnja in oplemenitenje bosta potekala s pomočjo domače delovne sile, domače energije, domačega dodatnega materiala in v domačih objektih. Povečana vrednost, dosežena s predelavo v prosti carinski coni, ne sme biti obremenjena še s carino. Vprašanje statusa prostih carinskih con torej v našem gospodarskem sistemu ni bilo dovolj proučeno s stališča nadaljnjega pospeševanja vključitve v mednarodno delitev dela in širših ekonomskih odnosov s tujino.

V smislu navedenih splošnih pripomb so bile dane še konkretne pripombe k posameznim členom. Vse navedene pripombe je izvršni svet skupščine SR

Slovenije posredoval zveznemu izvršnemu svetu in medrepubliškemu komiteju za področje trga in cen.

Predsednik T o n e B o l e : Tovariš Jazbec, slišali ste odgovor tov. Peter-nela. Vas odgovor zadovoljuje? (Da.)

Poslanec David Jazbec je izrazil željo, da se mu posreduje še pismeni odgovor.

To je bil odgovor na zadnje poslansko vprašanje.

Tovariš Markič! Poslanec Šter je na zadnji seji postavil dve vprašanji. Za eno vprašanje smo se že dogovorili. Sedaj gre še za drugo vprašanje. Izvršni svet mi je sporočil, da boste odgovorili tudi na to vprašanje tovariša Štera.

U r o š M a r k i č (iz klopi): Za odgovor na to vprašanje nisem dobil naloge.

Predsednik T o n e B o l e : Poslanec Šter želi odgovor tudi na to vprašanje. Eno vprašanje se nanaša na velike zadolžitve federacije pri Narodni banki Jugoslavije, drugo pa na problem gradnje novih tovarn iverk.

Na vprašanje poslanca Danila Cerkvénika, ki ga je postavil na 40. seji zbora, bo odgovoril tovariš Draksler, pomočnik republiškega sekretarja za finance.

Z v o n k o D r a k s l e r : Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Tovariš Danilo Cerkvénik, poslanec tega zbora, je v zvezi z obračunavanji in plačevanjem 30% depozita postavil izvršnemu svetu naslednje vprašanje: Ali so navodila glavne centrale SDK o načinu kontrole obračunavanja in obveznosti polaganja 30% depozita zakonita in v skladu z intencijami navedenega zakona tudi v primeru, ko gre za nakup oziroma plačilo delovnega sredstva, ki ga delovna organizacija zaradi njegove fizične obrabe ali fizičnega zastaranja mora nadomestiti in zato uporabiti svoja sredstva amortizcije.

Na vprašanje odgovorjam v imenu izvršnega sveta:

Vprašanje, ki ga postavlja tovariš poslanec, je urejeno z novo okrožnico službe družbenega knjigovodstva Jugoslavije, s katero se dopolnjujejo prvotna dopolnila službe. V omenjeni okrožnici je služba družbenega knjigovodstva zavzela do postavljenega vprašanja naslednje stališče: »V primerih, ko uporabnik družbenih sredstev kupuje opremo, ki naj zamenja obstoječo zastarano in izrabljeno, na taka investicijska vlaganja ni dolžan položiti depozita do višine nabavne oziroma revalorizirane vrednosti opreme, ki jo nadomešča. Če pa je cena novo nabavljene opreme večja od nabavne revalorizirane vrednosti zastarane ali izrabljene opreme, mora do razlike med obema vrednostima položiti depozit.« Takšno okrožnico je centrala službe družbenega knjigovodstva Jugoslavije poslala republiškim centralam 2. marca 1972, centrala te službe v Ljubljani pa jo je takoj posredovala svojim podružnicam že 13. marca 1972. Le-te se po njej tudi ravnaajo. Če tovariša poslanca zanima, mu lahko predložimo tudi posnetek izvirnika okrožnice službe družbenega knjigovodstva Jugoslavije.

Predsednik T o n e B o l e : Tovariš Cerkvénik! Ali se zadovoljuate z odgovorom? (Da.) Tovariš Draksler, prosim, da posredujete pismeni odgovor tovarišu Cerkvéniku.

Prehajam na drugi del te točke. Kdo želi postaviti poslansko vprašanje? Poslansko vprašanje bo postavil poslanec Jože Pogačnik.

Jože Pogačnik: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! V zakonu o modernizaciji ceste državna meja pri Sentilju—Maribor—Celje—Ljubljana—Postojna—državna meja pri Novi Gorici (Uradni list SRS, št. 9 z dne 20. 3. 1969) je bil določen rezervat oziroma širok varovalni pas, ki povzroča v občini Domžale velike probleme pri prostorskem planiranju in zavira tudi razvojne programe nekaterih industrijskih podjetij. »Biro 1971« iz Domžal me je kot pooblaščen organizacija za izdelavo urbanistične dokumentacije na področju občine Domžale v zvezi z rezervatom za hitro cesto zaprosil za posredovanje in dal naslednja pojasnila:

»Po obstoječi urbanistično-tehnični sprejeti dokumentaciji je na tem področju predvidenih še več rezervatov. Omenjamo samo najbolj problematične, ki so nam kot pooblaščen organizaciji ovira pri nadaljnjem pravilnem planiranju gospodarjenja s prostorom:

Cestni rezervat za hitro cesto (dve varianti). Za primerjavo dajemo podatek, da je celotna površina občine 23 998 ha in da od tega odpade samo na cestni rezervat okoli 4635 ha. Zaradi neažurnega reševanja projektne dokumentacije ter regionalnih objektov imamo kot pooblaščen organizacija velike probleme pri prostorskem planiranju našega področja. Nemogoče je reševati interne prostorske probleme občine, dokler se definitivno ne reši potek trase hitre ceste in niso dani vsi podatki konkretnih priključkov nanjo. Obenem smo seznanjeni s tem, da se pri reševanju regionalne cestne mreže sprejeti rezervati niti ne upoštevajo, temveč se ceste predvidevajo celo na nezasedenih in komunalno urejenih površinah ali na površinah, predvidenih za stanovanjsko gradnjo in industrijo. Zato na našem področju ne moremo zastaviti perspektivnih planov kompleksnega gospodarjenja s prostorom niti izdelati potrebne dokumentacije po novi zakonodaji in metodologijo (obstoječa dokumentacija je zelo zastarela po zasnovi in metodologiji), dokler se najprej ne razčistijo in rešijo vsi regionalni objekti, ki se nanašajo na naše območje.

Za ilustracijo omenjamo še 100-metrski rezervat plinovoda, ki poteka prek našega področja, pa je vprašljiva njegova realizacija. Lahko bi omenjali še vrsto neuskladenih podatkov o drugih rezervatih, vendar menimo, da so manj pomembni kot cestno omrežje, ki je osnova bodočih rešitev.«

Izvršnemu svetu skupščine SR Slovenije postavljam naslednje vprašanje:

Kdaj bo dokončno določen potek trase hitre ceste in v kakšnem času bo zožen rezervat na dokončno traso hitre ceste?

Predsednik Tone Bole: Kdo še želi postaviti poslansko vprašanje? Besedo ima poslanec Miloš Gabrijel.

Miloš Gabrijel: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Multilateralna kompenzacija predstavlja osnovo sprejetih stabilizacijskih ukrepov in je obenem najzahtevnejša politična parola discipline, katera se je in se bo v prihodnjih mesecih pokazala pri uveljavljanju novih zakonskih predpisov za zmanjšanje nelikvidnosti.

Letošnja poravnava obveznosti je v glavnem uspela, kar dokazuje, da večina podjetij dobro posluje, treba pa bo polagoma odstraniti ugotovljena žarišča nelikvidnosti, sanirati ogrožene delovne organizacije in samega sebe

prisiliti k večji disciplini. Zaradi še vedno trajajoče nelikvidnosti ima pretežna večina gospodarskih organizacij blokirane žiro račune. Vrstni red izplačil v organizacijah združenega dela je določen v zakonu o službi družbenega knjigovodstva.

V 6. poglavju je v členu 74 navedeno, da »sme od 1. julija 1972 organizacija združenega dela — ne glede na 34. člen tega zakona — izplačevati po prvem odstavku 37. člena tega zakona iz svojih sredstev največ 90 % zneska v preteklem letu izplačanih stipendij oziroma kreditov za šolanje učencev in študentov, terenskih dodatkov in nadomestil za ločeno življenje ter tolikšne osebne dohodke in nadomestila vajencem, kot jih določa družbeni dogovor, vendar ne več kot 90 % v prejšnjem letu poprečno izplačanih osebnih dohodkov, pri čemer pa osebni dohodek ne sme biti manjši od predpisanega minimalnega osebnega dohodka. Izplačila iz prvega odstavka tega člena se opravijo pred poravnavo obveznosti, ki so evidentirane pri službi, toda po izplačilu obveznosti po 4. odstavku 35. člena tega zakona«.

Iz časopisne objave je bilo razvidno, da se bodo sankcije uporabljale od 1. oktobra naprej. V zvezi z nakazanim problemom postavljam izvršnemu svetu skupščine SR Slovenije naslednja vprašanja:

1. Ali je izvršnemu svetu znano, ali je bilo predlagano, da bi ob prihodnji kompenzaciji sodelovale tudi družbenopolitične skupnosti?

2. Ali je predvideno dopolnilo 74. člena zakona o službi družbenega knjigovodstva, ki govori le o organizacijah združenega dela, da bi omenjena določila veljala tudi za gospodarstvo? Znano je, da so glavni vzroki nelikvidnosti izgube v gospodarstvu in dolgovi negospodarstva, predvsem federacije, republik in občin. Zato bi bilo prav, da se za vse uvedejo enake sankcije.

Predsednik Tone Bole: Kdo še želi postaviti poslansko vprašanje? (Nihče.)

Končujem 2. točko dnevnega reda in prehajam na 3. točko dnevnega reda, to je na obravnavo osnutka zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

Osnutek zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju je predložila skupna komisija republiškega, gospodarskega in socialno-zdravstvenega zbora za proučitev zdravstvenega varstva ter zdravstvenega, pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Za sprejem tega zakona sta pristojna republiški in socialno-zdravstveni zbor, tako da bo naš zbor obravnaval osnutek kot zainteresirani zbor. Na skupni seji z republiškim in socialno-zdravstvenim zborom smo poslušali uvodno obrazložitev k osnutku zakona, ki jo je dal predsednik skupne komisije tovariš Vinko Hafner.

Osnutek zakona je obravnaval odbor za družbenoekonomske odnose in pripravil pismeno poročilo, ki ste ga prejeli danes pred pričetkom seje. Obenem ste prejeli tudi pismeno poročilo zakonodajno-pravne komisije. K osnutku zakona ste prejeli še ugotovitve in predloge skupnosti invalidskega in pokojninskega zavarovanja SR Slovenije ter stališča izvršnega sveta.

Pričenjam razpravo. Kdo želi sodelovati v razpravi? Mogoče želi poročevalec odbora? (Ne želi.) V razpravi želi sodelovati poslanec Janko Kolarič.

Janko Kolarič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Povedal bom le nekaj besed o problemu beneficirane dobe in o stališčih izvršnega sveta do tega vprašanja. Moram se sicer opravičiti, ker ne vem, kako tehtne in argumentirane razprave o tem vprašanju, vendar tudi novi predlogi v osnutku zakona niso ne vem kako dobro argumentirani. Doslej je bila beneficirana doba urejena z zveznim zakonom. Problem beneficirane delovne dobe se je obravnaval dolga leta in se je najmočneje pokazal v podaljšanju delovne dobe za ženske od 30 na 35 let in za moške od 35 do 40 let. Prav v tem času so se nekatere kategorije delavcev na izredno težkih delovnih mestih znašle v položaju, ko niso mogle doseči polne starostne pokojnine, ker so delale na delovnih mestih, kjer se nenormalno hitro in predčasno trošijo njihove fizične sposobnosti in slabša zdravstveno stanje. Ta problem se je pokazal predvsem pri delavcih v železarstvu, rudarstvu, na železnicah in tako dalje. Zaradi tega je bil po dolgih razpravah in temeljitih analizah za posamezna delovna mesta sprejet zvezni sistem beneficirane delovne dobe. Po tem sistemu se nekaterim kategorijam teh delavcev prizna v starostno pokojnino beneficirana delovna doba, ki se upošteva tudi v primeru, če je delavec moral predčasno zapustiti delovno mesto in se invalidsko upokojiti. Sedanji predlog pa teži v bistvu za tem, da se beneficirana doba odpravi brez temeljitejših analiz sedanjega stanja. Predlaga se, da se beneficirana doba prenese v kategorijo invalidskih upokojitev, kar je povsem nekaj drugega, kakor je to danes urejeno v zveznem zakonu. Opozarjam, da gre za težke fizične delavce, ki so navadno hudo prizadeti zaradi predčasne onemoglosti in poslabšanega zdravja. Ti delavci delajo na izredno težkih delovnih mestih, kjer si pridobijo tudi ustrezno kvalifikacijo in priznanje. Večine teh delavcev ni mogoče ustrezno zaposliti na drugih delovnih mestih. Če so že določeni na druga delovna mesta, se jim zmanjša zaslužek in zaradi tega se jim zniža tudi osnova, ki se upošteva za starostno upokojitev.

Mislim, da argument, da se pojavlja vse več predlogov za beneficirano delovno dobo, ni noben argument. Predlaga se, da je treba tistim delavcem, ki so na podlagi dokaj dobrih analiz njihovih pogojev dela dobili pravico do beneficirane delovne dobe, sedaj to pravico odvzame. Mislim, da to ni argument. Opozarjam, da bo seveda to imelo zelo hude posledice. Razprave o beneficirani delovni dobi za nekatere kategorije so trajale pet let, enkrat bolj intenzivno, drugič manj intenzivno. Zadnjim kategorijam je bila priznana ta pravica pred slabima dvema letoma. Vprašujem, kje je socialna varnost za te najtežje kategorije delavcev, če že po enem letu in pol ponovno ukinjamo te pravice. To se dela na dokaj čuden način. Mislim, da teh ni mogoče kratko in malo odpraviti.

Argument, da bodo delovne organizacije bolj skrbale za delovne razmere teh kategorij delavcev, če bo beneficirana doba ukinjena, tudi ni argument. Teoretično je to sicer lepo, v praksi pa je popolnoma drugače. Tukaj gre za delavce v železarstvu in drugje, kjer je treba spremeniti celotno tehnologijo, če hočemo izboljšati delovne razmere. Vem, da do danes še nobene tovarne nismo rekonstruirali zaradi tega, da bi delavci lažje delali, ker kratkomalo za to ni sredstev. Treba je zelo dolgo čakati, da se spremeni tehnologija v težki industriji. Naj omenim še kurjače parnih lokomotiv na železnici. Železnica kurjačem ne more kupiti električnih lokomotiv, ker nima sredstev, zato se kurjačev ne smemo znebiti s tem, da jim ukinemo beneficirano delovno dobo.

Prav pri teh kategorijah delovnih mest, to je pri delavcih v težki industriji na železnici in v pomorstvu je izboljšanje delovnih razmer prav majhno. Poleg tega bi vas rad opozoril tudi na to, da gre pri sedanjem številu beneficiranih delovnih mest še vedno za ljudi, ki so na teh ali pa podobnih delovnih mestih preživeli vojno in huda povojna leta, ko so delali po 300 ur in več na mesec. Zato ne gre, da bi jim ukinjali pravice. Mislim, da je treba potrpeti vsaj še nekaj let, da bi se ta generacija upokojila.

Poleg tega menim, da je tudi pravno vprašljivo, ali je glede na zvezni zakon to sploh možno. Beneficirana delovna doba je ena temeljnih delavčevih pravic. Ne samo zaradi pravnih, ampak zaradi čisto socialnopolitičnih vidikov ni pravilno niti sprejemljivo, da bi bile te temeljne pravice po republikah različne, ampak bi morale biti regulirane v vseh republikah vsaj približno enako.

Predsednik Tone Bole: Kdo še želi sodelovati v razpravi k tej točki? Besedo ima poslanec Jože Pogačnik.

Jože Pogačnik: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Menim, da bi morali rešiti vprašanje statusa borcev, ki so stopili v narodnoosvobodilno vojsko pred 15. letom starosti, in sicer tako, da bi se jim ta doba priznala kot posebna doba v dvojnem trajanju.

Drugo vprašanje je upoštevanje služenja kadrovskega roka v delovni dobi. Leta 1945 in kasneje je bil kadrovski rok za nekatere vrste oboroženih sil JLA celo tri leta. Zaradi tega bi bilo prav, da bi se jim čas vsaj delno priznal v delovno dobo. Če ne bi bilo mogoče upoštevati vseh let v JLA, pa vsaj od enega leta naprej, to se pravi drugo in tretje leto. Mislim, da teh ljudi tudi ni veliko in zaradi tega ne bi bilo prevelikih novih materialnih obveznosti.

Predsednik Tone Bole: Kdo še želi sodelovati v razpravi? Besedo ima poslanec Stojan Makovec.

Stojan Makovec: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! V zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju so — kot pri vseh zakonih — prav gotovo tudi pomanjkljivosti. Pred nedavnim sem prebral, da imamo v Jugoslaviji okoli 900 000 delovnih invalidov. Ni bilo sicer razčlenjeno, koliko jih je po posameznih republikah, sem pa prepričan, da jih je precej tudi v Sloveniji. V članku je navedeno, da je največ delovnih invalidov starih od 30 do 45 let, se pravi v letih, ko je delovni učinek največji.

Kaže, da pri tolikšnem številu delovnih invalidov doslej ni bilo jasno, da to predstavlja velikansko obremenitev preostalih zaposlenih. Menim, da je treba sprejeti načelo: kdor je res invalid, naj se mu to prizna. Dejstvo pa je, da je med njimi veliko takih, ki imajo priznano tudi 100% delovno invalidnost, je pa vprašanje, ali je njihova stopnja invalidnosti res upravičena. Mnogo teh invalidov se ponovno zaposli, včasih celo redno. Pri tem ne bi obsojal njih, ampak bi bolj obsodil tiste, ki jim odobravajo zaposlitev. Mislim, da bi pri tem morali imeti več besede tudi kontrola zdravstvene službe in vsi tisti dejavniki, ki se ukvarjajo z zaposlovanjem.

Drugo pripombo imam k 14. členu, ki govori o pogojih za pridobitev pokojnine kmetijskih proizvajalcev-kooperantov. V tem členu je predvideno, katere pogoje morajo izpolnjevati kmetje, da se lahko vključijo v delavsko pokojninsko zavarovanje. Sicer je v gradivu premalo povedano, kako naj bi se to izvedlo.

Mimogrede je omenjen tudi pogoj doseganja najmanj takega osebnega dohodka, kot je predviden s samoupravnim sporazumom za kmetijstvo. Bilo bi prav, da bi ta pogoj bolj obširno razložili in da bi se tudi bolj propagiralo, da bi se kmetijski proizvajalci bolj vključevali v to obliko pokojninskega zavarovanja.

Pred časom sta republiški zbor in socialno-zdravstveni zbor sprejela zakon o pokojninskem zavarovanju kmetov. Menim, da je prav, da je bil sprejet. Za sedaj bo sicer le počasi šlo na boljše glede starostne pokojnine kmetov. S takim zakonom, kot je bil sprejet, še ni takšnih ugodnosti za kmete kot jih pričakujemo v prihodnosti, ko se bodo pokojnine zvišale. Vsekakor bi bilo boljše, da tisti kmetovalci, ki imajo po 14. členu pogoje za vključitev v delavsko pokojninsko zavarovanje, združijo z organizacijami združenega dela. Strinjam se z izjavo tovariša Hafnerja, ki jo je dal v svojem ekspoziju, ko je spregovoril tudi o boricih prekomorskih brigad. Strinjam se, da tega vprašanja ne moremo kompleksno rešiti v okviru tega zakona. Boljše bi bilo, da se to začne reševati v nadaljnjih fazah, kot poseben zakon.

Predsednik Tone Bole: Kdo še želi sodelovati v razpravi? Besedo ima poslanec Jože Eržen.

Jože Eržen: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! V kratki razpravi se bom lotil le vprašanja, ki ga je pred koncem svojega izvajanja začel govornik pred menoj. V svojem izčrpnem izvajanju oziroma v utemeljitvi zakona je tovariš Hafner na koncu obravnaval tudi problematiko borcev. Rekel je, da v javni razpravi, ki je trajala 3 leta, ni bilo razčiščeno vprašanje glede borcev, ki jih je okoli 2500. Ti borci so bili v drugi svetovni vojni oziroma pred njo italijanski državljani. Ti borci so pod posebnimi pogoji vstopali v narodnoosvobodilno borbo. Tovariš Hafner je povedal, da je to tudi vprašanje, ki ne spada ravno v ta zakon. Reševalo naj bi se s posebnim zakonom, potem ko bi bile vse nejasnosti popolnoma razčiščene. Ne bom se spuščal v vsebino tega vprašanja. Moram pa povedati, da se ne morem strinjati s prejšnjim govornikom, niti z utemeljitvijo, da skoraj 30 let po vojni ne moremo urediti tega vprašanja. S ponovnim odlaganjem rešitve tega vprašanja se ne morem strinjati. Pri tem ne gre za to, da se ta osnutek zavzema za kakšne skrajne rešitve, ki so pri tem tudi mogoče, ampak sploh ne obravnava nobene rešitve. Mislim, da odgovora na to vprašanje kmalu sploh ne bo treba več dajati, če ga sedaj ne rešimo. Če že s formalno-pravne plati to vprašanje ne sodi v zakon, o čemer nisem popolnoma prepričan, potem predlagam, da ga izvršni svet prouči in do njega zavzame politična stališča, in kolikor meni, naj da tudi predlog za izdajo tega zakona. Mislim, da je politično nesprejemljivo odlagati rešitev tega vprašanja, čeprav je to tudi možen način »reševanja« problemov. Vendar mislim, da je bilo v tem času, ko je bil novi sistem pokojninskega zavarovanja v javni razpravi, dostikrat postavljeno tudi vprašanje, ki se je nanašalo na dokončno ureditev te zadeve. Mislim, da bi skupščina tega sklica, ki ima morda še 1-letni mandat, vendarle morala odgovoriti tudi na to vprašanje, saj ga je že obravnavala in ta problem tudi pozna.

Predsednik Tone Bole: Kdo še želi sodelovati v razpravi k tej točki dnevnega reda?

Besedo ima namestnik sekretarja za delo, Borut Šnuderl.

Borut Šnuderl: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Za nadaljnjo razpravo in izboljšanje predloženega osnutka se mi zdijo stališča gospodarskega zbora kot tudi vašega odbora izredno pomembna. V zvezi z reševanjem vprašanj članov Zveze borcev bi dodal samo to, da se o tem problemu razmišlja, kot je zahteval tovariš poslanec Eržen. Sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo že kompleksno obdeluje vsa vprašanja v zvezi s tem problemom. Stališče izvršnega sveta in skupne komisije vseh treh zborov pa je bilo, da problemov ne bi smeli reševati ločeno, ampak kompleksno vse hkrati. Poleg tega je zgolj tehnično vprašanje, ali se bo to rešilo v tem zakonu ali v posebnem zakonu. Omenil bi tudi stališče izvršnega sveta, ki je menil, da je to treba rešiti in ne odlagati.

Zelo pomembno se mi zdi stališče, ki ga bo ta zbor sprejel do predloga beneficirane delovne dobe. Spomnil bi vas, da je taka rešitev, kakršna je predložena v osnutku, izdelana na podlagi stališč, ki jih je sprejela ta skupščina pred dobrim letom in pol, in tudi na to, da po svetu nimajo takih rešitev v zvezi z dvojno benefikacijo, kot jo imamo pri nas. Zdi se mi, da je resnično idealen cilj doseči takšno stanje, ko ne bi bilo treba na nobenem delovnem mestu beneficirati delovne dobe, kar pomeni, da bi vsi opravili polno delovno dobo in odšli zdravi v pokoj. To je idealni cilj, ki bi ga morali skušati doseči ne glede na pravna vprašanja, ki se ob tem pojavljajo. Zaradi tega je nujno, da stimuliramo vsa prizadevanja delovnih organizacij za izboljšanje delovnih razmer. Res je, da je tukaj veliko ekonomskih in finančnih problemov, vendar številke dokazujejo, da današnji sistem ne stimulira v zadostni meri izboljšanja delovnih razmer. Čeprav se proizvodnja modernizira počasneje, kot si želimo, sta avtomatizacija in izboljševanje tehnologije v mnogih naših podjetjih vendarle opazni. Zaradi tega je normalno, da kljub temu še narašča število beneficiranih delovnih mest.

Ravno zaradi tega se mi zdi, da je treba sprejeti tako rešitev, ki bo pospeševala to usmeritev. V sklepih izvršnega sveta piše, da bi morali razmišljati o prihodnji ureditvi in o dodatnih rešitvah za ta prehod. Menim, da bi za predloženo ureditev morali biti zainteresirani, ker je to v resničnem interesu delavcev. Ne bi bilo primerno sprejeti stališča, da ostanemo pri tem, kar imamo.

Kar se tiče mnenja tovariša poslanca Kolariča, da je treba skleniti medrepubliški dogovor o snovnih načelih benefikacije, se z njim popolnoma strinjam. Bilo bi nenormalno, če bi imeli bistveno drugačno rešitev v Sloveniji, kot v sosednji Hrvatski. To bo verjetno predmet medrepubliškega družbenega dogovora, razen če ne bodo pravniki povedali, da sploh ni pravnih možnosti, da sprejmemo sistem, ki ga je predložila skupna komisija.

Predsednik Tone Bole: Želi še kdo sodelovati v razpravi? (Ne javi se nihče.) Ugotavljam, da nihče. Razprava je končana.

Glede na to, da smo osnutek obravnavali kot nepristojen zbor, predlagam, da zbor sprejme sklep, ki ga bomo posredovali izvršnemu svetu, ki bo pripravil predlog zakona, poslali pa ga bomo tudi republiškem in socialno-zdravstvenemu zboru, ki sta osnutek obravnavala kot pristojna zbora.

1. Gospodarski zbor ugotavlja, da osnutek zakona s stališči izvršnega sveta predstavlja ustrezno izhodišče za organizacijo javne razprave.

2. Gospodarski zbor poziva gospodarsko zbornico SR Slovenije, organizacije združenega dela in ostale zainteresirane družbenopolitične dejavnike, da v javni razpravi aktivno sodelujejo.

3. Pripombe, mnenja in stališča z razprave na današnji seji zbora in iz poročila pristojnega odbora gospodarskega zbora naj predlagatelj prouči in upošteva pri pripravi besedila predloga tega zakona.

Vprašujem predstavnika izvršnega sveta, ali nam lahko pove, kdaj bo pripravljen predlog zakona?

Borut Šnuderl (iz klopi): Javna razprava bo do konca septembra, predlog zakona pa naj bi bil izdelan do konca oktobra 1972.

Predsednik Tone Bole: Predlagam še 4. točko sklepa, ki se glasi: »Predlog zakona naj se pripravi do 31. oktobra 1972.«

Ali se zbor strinja s sklepom? Kdor je za takšen sklep, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor sklep soglasno sprejel.

Prehajam na 4. točko dnevnega reda, to je na obravnavo informacije o delu gospodarskih sodišč v naši republiki.

Informacijo o delu gospodarskih sodišč v naši republiki je predložilo višje gospodarsko sodišče v Ljubljani. Prosim predsednika višjega gospodarskega sodišča, tovariša Jožeta Pernuša, za uvodno besedo k predloženi informaciji. Obveščam zbor, da je tovariš Pernuš tudi predstavnik komisije skupščine SR Slovenije za pravosodje.

Jože Pernuš: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Od predložitve naše prvotne informacije o delu specializiranih gospodarskih sodišč v Sloveniji v juliju 1971 je preteklo že toliko časa, da smo jo morali aktualizirati z dopolnitvijo, ki smo jo skupščini poslali 10. 3. 1972. V tej dopolnitvi smo dali podatke o delu gospodarskih sodišč v letu 1971. Poročilo ima dva dela. V prvem smo našeli podatke, iz katerih je razvidno opravljeno delo gospodarskih sodišč v tem obdobju. Namen tega dela je, da omogoči skupščini Slovenije oceno uspešnosti ali neuspešnosti delovanja gospodarskih sodišč in njihovih sodnikov ter sodnikov porotnikov. To je v skladu z družbeno odgovornostjo sodišč oziroma sodnikov in porotnikov pri opravljanju sodne oblastne funkcije.

V drugem delu so podatki o nekaterih negativnih pojavih pri izvajanju zakonov, ki so jih gospodarska sodišča opazila pri reševanju konkretnih sodnih zadev. Naloga gospodarskih sodišč je zaščita ustavnosti in zakonitosti na specifičnem področju gospodarskega sodstva. Težišče dela v gospodarskem sodstvu je v reševanju civilnih zadev, predvsem pa gospodarskih sporov, registrskih in drugih nespornih ter upravno-računskih zadev, le v sorazmerno manjšem razmerju pa gospodarska sodišča sodijo v posebnem kazenskem postopku o tistih dejanjih pravnih in fizičnih oseb, ki kažejo znamenja gospodarskih prestopkov in kjer izrekajo denarne kazni in varstvene ukrepe.

Poročilo in priloženi podatki kažejo, da je pripad gospodarskih sporov in drugih civilnih zadev iz leta v leto večji. Tako so gospodarska sodišča sprejela v letu 1976 skupno 124 778 spornih in izvršilnih zadev, v letu 1971 pa 148 682 zadev. Če upoštevamo, da je bilo od vloženih 84 263 mandatnih tožb prevedeno zaradi ugovorov toženih strank v nadaljnji pravdni postopek le 8594 zadev, vidimo, da je večina mandatnih tožb potrebna samo zaradi zagotovitve vrstnega reda pri plačevanju obveznosti dolžnikov.

Iz tega sledi, da je večina mandatnih tožb posledica nelikvidnosti gospodarskih organizacij in da se v veliki meri prek sodišč opravlja plačilni promet z izvršilnimi sredstvi. Zaradi večje in hitrejše zaščite upnikov in zaradi razbremenitve gospodarskih sodišč smo dali komisiji za pravosodje skupščine SR Slovenije pobudo, da predlaga zvezni skupščini novelo zakona o izvršbi za poplačilo denarnih terjatev uporabnikov družbenih sredstev. S to novelo naj bi se omogočila uvedba izvršbe na denarna sredstva dolžnika na podlagi verodostojne listine, iz katere izhaja pravica upnika do denarne terjatve proti določenemu dolžniku. Verodostojne listine naj bi bile izvlečki iz overjenih poslovnih knjig, faktura, menica, ček in vsaka druga javna listina, ki nima že sama po sebi izvršilne moči, kot na primer akceptni nalog.

V primeru ugovorov zoper dovolitev izvršbe je predlog predvidel, da se zadeva prevede v navadni pravdni postopek. S tem bi se po našem mnenju izterjava nespornih terjatev bistveno pospešila in časovno skrajšala, ker bi se sedanji mandatni in izvršilni postopek nekako združila v enotni postopek. Zmanjšali bi se tudi pravdni stroški in obremenitev sodišč, hkrati pa bi tak postopek pomenil večjo racionalnost in ne bi v ničemer prizadel pravic udeležencev v postopku. Pri tem bi se varovale tudi upravičene koristi dolžnika.

Zvezna skupščina je pobudo sicer sprejela, vendar je sekretariat za zakonodajo zvezne skupščine zavzel negativno stališče do predloga. Menimo, da to ni upravičeno in da bi predlagana novela zagotovila racionalnejši postopek. Zato predlagamo, da skupščina SR Slovenije vztraja pri svoji pobudi.

Sprejeta in že uzakonjena pa je bila pobuda za uvedbo malotnega postopka tudi v gospodarskem sodstvu in sicer pri reševanju gospodarskih sporov do višine 5000 dinarjev zahtevka.

Obvezna multilateralna kompenzacija v letošnjem letu je znižala pripad mandatnih tožb in izvršilnih predlogov pri gospodarskih sodišč tako, da je do 23. 6. 1972 pripadlo 23 788 mandatnih tožb, izvršilnih predlogov pa 16 420. V primerjavi s prvim polletjem 1971 pomeni to znižanje pripada skoraj na polovico pri mandatnih tožbah, pri izvršbah pa za 40 %. Iz teh podatkov bi sledilo, da je multilateralna kompenzacija dokaj uspela, pri čemer seveda ne moremo oceniti vseh vidikov izvajanja tega ukrepa.

Ker gre pri mandatnih tožbah v glavnem za prisilno poplačilo v bistvu nespornih terjatev, so si vsa okrožna gospodarska sodišča v Sloveniji prizadevala, da bi bila čim bolj ažurna pri izdajanju plačilnih nalogov. To nam potrjuje podatek, da traja postopek sodišč do izdaje plačilnih nalogov v veliko primerih do 3 dni, v poprečju pa ne presega 8 dni. To je dokaz za dokaj hitro poslovanje sodišč in s tem tudi za pravilno sodno varstvo upnikov.

V nekaterih primerih je bil to celo povod za neposredno ali posredno izražen očitke, da gospodarska sodišča tako prispevajo k odtokanju sredstev v druga gospodarska področja, kar naj bi bilo v škodo slovenskim podjetjem. Taki očitki pa v bistvu zahtevajo, naj slovenska gospodarska sodišča upoštevajo lokalistična gledanja in koristi nekaterih gospodarskih organizacij, kar je očitno v nasprotju s funkcijo neodvisnega in samostojnega sodstva.

Podatki o trajanju postopka v gospodarskih sporih, ki pridejo v obravnavo, kažejo, da je večina spornih zadev rešena v roku do 3 mesecev, približno 40 % zadev pa se zavleče prek 3 mesecev, pri nekaterih pa traja postopek tudi več kot eno leto. Upoštevajoč vse procesne pravice strank, ki se včasih tudi zlorablja, jajo za zavlačevanje v postopku, tudi pri teh sporih ne moremo v bistvu govoriti o počasnosti postopka, temveč lahko govorimo v posameznih zadevah

le o dolgotrajnosti postopka, predvsem po krivdi strank ali zaradi objektivnih razlogov, npr. zaradi počasnosti pri vročitvah vabil strankam v tujino in podobno.

Zlorabe procesnih pravic strank opažajo gospodarska sodišča v tem, da se vedno pogostejše dogaja, da stranke z vlaganjem neutemeljenih ugovorov spore namerno zavlačujejo ter skušajo tako doseči odložitev izpolnitve svojih obveznosti.

Pogosti so ugovori strank o krajevni nepristojnosti sodišča, o tem, da niso prejele blaga ali faktur, kar se v nadaljnjem postopku izkaže povsem brez podlage. Veliko je primerov, da se stranke ne udeležijo razprav in da ne predlagajo listinskih dokazov, temveč jih celo skrivajo, čeprav so ti v njihovi posesti itd. Glavni razlog za vsa ta dejanja je običajno nelikvidnost gospodarskih organizacij, ki je vzrok tudi temu, da se plačilni pogoji, kot so rok plačila, višina obresti, višina rabata in superrabatov vedno bolj ugodni za kupca blaga. To se zlasti pokaže v razmerju med proizvodnimi in trgovskimi podjetji. Obravnavali smo primere, ko je bil dogovorni plačilni rok celo 120 ali več dni, čeprav je po uzancah normalni rok plačila 8 dni po prejemu fakture.

Obvestiti vas moram, da se je v zadnjem času na naše sodišče obrnilo tudi več gospodarskih organizacij z vprašanjem, ali še velja določilo, da se zamudne obresti pogodbeno ne morejo določati prek 12 %. Po našem pojasnilu, da glede zamudnih obresti zakonita določila niso bila spremenjena, so nam predstavniki teh organizacij povedali, da prodajalci blaga, ki ga na trgu primanjkuje, zahtevajo sporazum o zamudnih obrestih prek 12 %, češ da je to logična posledica določil novega zakona o bankah ter o kreditnem in bančnem poslovanju.

Sporov o zakonitosti določb službe družbenega knjigovodstva o razpolaganju sredstev, ki jih višje gospodarsko sodišče v Ljubljani rešuje po posebnem postopku, je pripadlo v letu 1969 skupno 24, v letu 1970 skupno 20, v letu 1971 pa skupno 17. Že majhno število teh sporov, posebno pa še dejstvo, da je bilo okoli 90 % teh tožb zavrnjenih, pokaže, da se upravni postopek v službi družbenega knjigovodstva kvalitetno izvaja.

V svojem poročilu smo opozorili tudi na področje nespornega delovanja gospodarskih sodišč v registrskih in stečajnih zadevah. Vpisi v register gospodarskih organizacij so izredno pomembni za pravno varnost, zlasti zaradi pravnih učinkov proti tretjim osebam, s katerimi stopa gospodarska organizacija v poslovna in pravna razmerja. Zato je zelo važno, da so registrski vpisi v skladu s pravnimi predpisi kakor tudi v skladu z resničnim dejanskim stanjem. Podatki kažejo na veliko obremenjenost sodišč s temi zadevami, pri čemer je še treba upoštevati pomoč sodišč gospodarskim organizacijam pri pravilni razlagi predpisov in sestavi registrskih predlogov.

Stečajev je bilo v Sloveniji evidentiranih leta 1969 skupno 8, 6 v letu 1970 in 7 v letu 1971. Število je sorazmerno majhno, če upoštevamo podatke o številu podjetij, ki poslujejo z izgubo. Opozoriti moramo na to, da so stečajni postopki izredno dolgotrajni, saj normalno v večjih stečajih trajajo nekaj let, kar pomeni, da upniki poleg izgube pri nominalni terjatvi zaradi stečajne kvote izgubijo tudi zaradi znižanja realne vrednosti denarja. Razlogi za dolgotrajnost postopka so v zakonito predpisanem postopku pri ugotavljanju in razčiščevanju spornih terjatev, zaradi težav pri vnovčevanju sredstev, zaradi slabega knjigovodstva in podobno. Tako še do danes niso končani postopki pri nekaterih večjih stečajih, na primer pri »Inisu« in »Tehnogradu«.

V drugem delu poročila so gospodarska sodišča posredovala svoja opazanja o nekaterih negativnih pojavih pri gradnji investicijskih objektov, oblikovanju cen, obračunavanju prometnega davka, poslovanju nekaterih predstavniških podjetij in poslovnih združenj podjetij, ki so jih ustanovili občani, pri izvajanju cestnega prevoza blaga in tako dalje. Te negativne pojave gospodarstva lahko ločimo na dejanja, ki predstavljajo nezakonito in prepovedano delovanje gospodarskih subjektov ter imajo znamenja kaznivih dejanj, gospodarskih prestopkov ali prekrškov, in na dejanja, ki sicer niso izrecno prepovedana, vendar v svojem bistvu nasprotujejo smislu in smotrom zakonitih predpisov kakor tudi poslovni morali. Taka dejanja v gospodarstvu, ki niso v nasprotju s črko normativnih aktov, so pa v nasprotju s priznanimi načeli obnašanja v gospodarstvu, predstavljajo tako imenovana verižna trgovina, nekateri premijski posli, dejanja pogodbene nezvestobe, dajanje prevelikih bonitet, ekscesi pri izplačilu osebnih dohodkov, nagrad in tako dalje. Ko ob zaostritvi družbene ocene negativnih pojavov v gospodarstvu prihaja v javnost vedno več podatkov o raznih manipulacijah oziroma nezakonitostih v delovanju gospodarskih organizacij, je gotovo upravičena trditev, da je bila kontrola poslovanja teh organizacij premalo učinkovita. Toda očitki gredo predvsem na račun državnih organov, ki odkrivajo, preganjajo in sodijo nezakonita dejanja. Le redko in premalo se obravnavajo vidiki kontrole v samih gospodarskih organizacijah oziroma tako imenovane notranje kontrole kot instrumenta samoupravljanja v organizacijah, ki bi morala postati temeljni element za preprečevanje nezakonitih dejanj. V organizacijah združenega dela moramo namreč ustvariti tako ozračje, da bo vsako dejanje, ki nasprotuje zakonitim predpisom ali splošno priznanim pravilom medsebojnega obnašanja obsojeno kot družbi škodljivo ter da ne bo nasprotja med ocenami teh dejanj ne glede na to, ali trenutno koristijo kolektivu ali drugi ožji ali širši družbeni skupnosti. Seveda pa tak boj za dosledno spoštovanje zakonitosti in poslovne morale v delovanju gospodarskih organizacij zahteva čimbolj jasne meje, kaj je zakonito in moralno pri izvajanju gospodarske dejavnosti in kaj ne. Ker zakoniti predpisi ne morejo vsega regulirati, niti ni to vedno funkcija zakonodajalca, bi morale gospodarske organizacije z raznimi oblikami dogovarjanja, kot so družbeni in samoupravni sporazumi, kodeksi poslovne etike, poslovni običaji in tako dalje opredeliti meje svobode poslovanja gospodarskih subjektov. Izvajanje notranje kontrole v gospodarskih organizacijah hkrati zahteva, da se vsak delavec pri izražanju mnenja osvobodi strahu pred kakršnimi koli represalijami, da je obveščen o poslovanju gospodarske organizacije, da se v njej z dobro organizacijo odpravijo možnosti, da bi bilo mogoče nezaznavno izvršiti nezakonito ali drugačno nemoralno dejanje in da se uredi sistem odgovornosti posameznih delavcev na vsakem delovnem mestu za njihova dejanja. Če v organizaciji združenega dela ne bomo postavili take kontrole poslovanja, bo treba vedno bolj krepiti državne organe odkrivanja nezakonitosti in širiti njihova pooblastila.

Pomanjkanje učinkovite notranje kontrole gospodarskih organizacij, v sedanjem času dokaj šibki — tako po številu kot po položaju — državni organi odkrivanja in v preteklih letih premalo odločen boj proti nekaterim negativnim pojavom v gospodarstvu so vzroki, da kontrola družbe ni bila dovolj učinkovita. Ob tem bi bilo gospodarskemu sodstvu mogoče očitati le, da sodbe oziroma kazni niso bile dovolj učinkovite glede specialne in generalne prevencije, kolikor so bile izrečene preblage kazni v posameznih gospodarsko kazenskih zadevah. Toda pri hudih kršitvah zakonitosti tudi najvišja zagrožena kazen za gospodarski

prestopki v znesku 200 000 dinarjev, ki je bila v nekaterih primerih dejansko tudi izrečena, najbrž ni dovolj velika, da bi druge gospodarske organizacije toliko zastrašila, da ne bi več eventualno tvegale podobnih nezakonitosti, če jim take nezakonitosti prinesejo veliko materialno korist, če taka dejanja hkrati ne bodo za storilca imela tudi drugih posledic, kot so javna družbeno obsodba dejanja in storilca, odstranitev z delovnega mesta, materialna odgovornost in podobno.

Pripad zadev gospodarskih prestopkov se iz leta v leto veča in je v letošnjem polletju do 23. junija že dosegel številko 537. To je bistveno povečan, čeprav še vedno majhen pripad, ki kaže — vsaj v absolutnem smislu — na povečano aktivnost inšpekcijskih služb in drugih organov družbenega nadzora. Po strukturi še vedno prevladujejo prestopki kršitve temeljnega zakona o zdravstvenem nadzorstvu nad živili, kršitve zakona o prometnem davku, o graditvi investicijskih objektov in drugih zakonov, ki smo jih navedli v našem poročilu. Reševanje teh zadev na gospodarskih sodiščih je bilo primerno hitro in je postopek le v nekaterih zadevah trajal več kot tri mesece.

Analiza kaznovalne politike gospodarskih sodišč, ki smo jo opravili za obdobje leta 1971 na konferenci predsednikov kazenskih senatov dne 27. 3. 1972, je pokazala, da se je višini izrečenih kazni tako pravnim kot odgovornim osebam v letu 1971 v poprečju zvišala in da znaša poprečje kazni pravnim osebam pri posameznih okrožnih gospodarskih sodiščih od okoli 10 000 do 14 000 dinarjev pri posameznih primerih, pri odgovornih osebah pa od 500 do 800 dinarjev.

Ugotovili smo, da se kazni gibljejo v premajhnem razponu, kar je seveda tudi posledica včasih izredno majhnega razpona zagroženih kazni, saj so nekatere zagrožene kazni za pravne osebe le do 10 000 dinarjev, kar samo po sebi kaže na premajhno individualizacijo kazni.

Menimo, da le dovolj ostro kaznovanje težjih gospodarskih prestopkov omogoča na drugi strani humano kaznovalno politiko pri dejanjih majhnega družbenega pomena. Sodišča so tudi izrekla precej varstvenih ukrepov, vendar so premalo uporabljala ukrep prepovedi opravljanja določenih služb odgovornim osebam. Vse te in druge slabosti kaznovalne politike so sodniki samokritično ugotovili ter upam, da bo v prihodnje kaznovalna politika ustreznejša.

Poročilo gospodarskih sodišč kaže, da je boj za zakonitost gospodarstva dejansko tudi boj za uveljavitev ciljev gospodarske reforme in da vsaka kršitev zakonitosti pomeni tudi nespoštovanje začrtanega gospodarskega razvoja, posebno v sedanjem obdobju stabilizacije.

Izigravanje zakonitih predpisov, pogodbena nezvestoba in druge oblike poslovnih nemorale pomenijo hkrati tudi motnje v gospodarskem življenju in imajo negativne posledice pri stabilizaciji gospodarstva.

Kolikor gospodarska sodišča uveljavljajo zakonitost v gospodarskem življenju z zaščito zakonitih pravic in interesov posameznih gospodarskih subjektov ter s kaznovanjem gospodarskih prestopkov, toliko so tudi pomemben dejavnik pri izvajanju gospodarske reforme in pobudnik poštenih in jasnih razmerij med poslovnimi partnerji. Učinkovitost gospodarskega sodstva pa je odvisna od iniciative oškodovanih strank, da pri sodiščih začno postopke za uveljavitev zakonitih pravic oziroma da se začne gospodarsko kazenski pregon, kakor tudi od zakonitih norm samoupravnih in družbenih dogovorov in drugih dogovorjenih pravil obnašanja med gospodarskimi organizacijami, ki jih sodišča morajo upoštevati pri svojem delu.

Dovolite mi še nekaj misli o bodočem pravosodnem sistemu v zvezi z gospodarskim sodstvom. Predvsem mislim, da bo treba pri reševanju gospodarskih sporov čimbolj deetatizirati sedanjo sodno funkcijo, kar pomeni, da bo treba dati gospodarskim subjektom pravico, da razrešujejo sporna vprašanja v raznih oblikah, za katere se bodo sporazumeli. V mislih imam različne vrste razsodišč in arbitraž, poravnalnih svetov ter še druge podobne organe, s katerimi bi gospodarski subjekti reševali sporna vprašanja, ki nastajajo ob uveljavljanju samoupravnih, poslovnih in drugih razmer. Uveljaviti bo treba v čimvečjem obsegu arbitraže in razsodišča in sicer od pogodbenih do institucionaliziranih po samoupravnih sporazumih ali po zakonu. Pri takem reševanju nesporazumov med gospodarskimi subjekti bo pristojnost gospodarskih razsodišč v glavnem ožja in subsidiarna, razen v tistih zadevah, kjer bi zakon predvidel sodno pot kot edino sredstvo za razreševanje obravnavanih sporov. Zakon bi moral tudi določiti posebno obliko sodne kontrole ustavnosti in zakonitosti odločb arbitraž in drugih oblik razsodišč. Mislim, da tudi ni sporno, da bo v bodočem sistemu sodstva treba omogočiti in uveljaviti še večjo specializacijo posameznih vrst sodišč. V zvezi s tem sem mnenja, da bodo tudi gospodarska sodišča v Sloveniji morala še naprej obstojati kot posebno organizirano specializirano sodstvo, ki bo razsojalo v zadevah gospodarskega pomena na podlagi posebnega pravnega režima in da organizacije gospodarskega sodstva ne bi bilo potrebno bistveno menjati.

Tudi za gospodarsko sodstvo naj bi veljalo načelo, da se vsi redni postopki končajo v okviru republike. Ob tem pa bi zaradi varovanja enotnosti jugoslovanskega trga morali strankam — gospodarskim subjektom — omogočiti, da v primernih oblikah izrednih pravnih sredstev predlože bodočemu zveznemu sodišču tiste zadeve, za katere menijo, da so pri njih kršena ustavna in zakonska določila o enotnosti jugoslovanskega gospodarskega prostora.

Organizacija gospodarskega sodstva bo morala poleg teh temeljnih predpostavk upoštevati še vsa druga načela, ki opredeljujejo nasploh sodišče in status sodnika, kot so na primer neodvisnost in samostojnost nosilcev sodne funkcije, zbornost sojenja, udeležba občanov v sodstvu idr.

Tovariši poslanci! Prosim vas, da ocenite opravljeno delo gospodarskih sodišč, kar bo nedvomno koristno za nadaljnje delovanje teh sodišč.

Predsednik Tone Bole: Kot predstavnik gospodarske zbornice SR Slovenije bo razpravljal tovariš Jožko Žiberna.

Jožko Žiberna: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! V zvezi s kompleksno obravnavo pravosodnega sistema bi rad spregovoril nekaj besed o razsodiščih ter arbitražah in bi svoje misli navezal na izvajanje prejšnjega razpravljalca, predsednika višjega gospodarskega sodišča.

V mislih imam stalna razsodišča oziroma arbitraže, ki obstoje pri zvezni gospodarski zbornici Jugoslavije in pri republiških gospodarskih zbornicah, torej tudi pri naši. Brez dvoma dobivajo ta razsodišča poseben pomen:

1. V okviru samoupravnega sistema rešujejo spore med gospodarskimi subjekti na podlagi dogovora, saj je razsodišče pristojno samo, če obstoja dogovor med podjetiji, ki so v sporu.

2. Arbitraža je dobila poseben pomen z ugotovitvijo ustavnega sodišča Jugoslavije, ki je v nekem sporu ugotovilo, da redna sodišča niso nosilci držav-

nega monopola sojenja in da so arbitraže sodišča pri zbornicah nekako vzporedno v isti vrsti z rednimi sodišči.

Izpopolnitev stalnih razsodišč oziroma arbitraž, kakor jih imenuje tudi zakon o podjetjih, so notranje arbitraže pri posameznih gospodarskih organizacijah, ki dobivajo vedno večji pomen z ustanavljanjem temeljnih organizacij združenega dela v posameznih podjetjih. Iz dosedanjih izkušenj lahko ugotovim, da je na primer taka notranja arbitraža v združenem podjetju Iskra uspešno in tako rekoč brez stroškov rešila skoraj vse spore, ki so tam nastali potem, ko se je enotno podjetje razdružilo in so se ustanovila posamezna podjetja. Znano vam je, da nastajajo spori navadno takrat, ko gre za delitev obveznosti in to predvsem obveznosti, ki so bile prej skupne.

Po navadi govorimo o posebnosti arbitraž. Mislim, da gre za neke njihove značilnosti, ker teh institucij ne moremo postavljati kot nekaj posebnega. Predvsem bi opozoril, da gospodarske organizacije v Sloveniji premalo uporabljajo arbitraže. Kljub temu pa mislim, da dela redno v Jugoslaviji samo naša arbitraža, kar pomeni, da je drugod glede tega še slabše.

Kot izhaja iz poročila, je bilo lani pri nas rešenih nekaj manj kakor 400 sporov, do danes pa nekaj manj kot 700. Skupna vrednost v lanski polovici leta obravnavanih in rešenih sporov je znašala približno 2 milijardi 200 milijonov starih dinarjev. S tem popravljam poročilo, kjer je zapisano 18 milijonov din, vendar se ta podatek nanaša na nekaj drugega.

Postopek pri arbitraži je veliko hitrejši, manj formalen in se lahko tudi stranke same dogovorijo, kako bodo reševale spor. Ugotoviti moram, da je trajal postopek od nekaj tednov do največ 6 mesecev in sicer v enem samem primeru, ko so nastopili poletni meseci in ko se je ena izmed strank integrirala. Govorimo tudi o manjših stroških pri arbitraži. Čeprav morda to zveni kot reklama, vendar je treba ugotoviti, da gre za institucijo, ki deluje v zbornici, ki rešuje te spore med člani zbornice in da gre pri tem samo za pokrivanje stroškov arbitražnega postopka. Tu pomeni, da ne gre za institucijo, prek katere bi zbornica akumulirala sredstva. Poleg tega so vse stranke, ki so v sporu, vedno člani zbornice in nobenega interesa ni, da bi stroški obremenjevali eno ali drugo stranko, torej tudi tisto, ki spor izgubi. Ena najtežjih posledic, ki jih ima sojenje pri arbitraži, je dokončnost odločbe, ker ni instančne poti. Odločba je takoj po izreku dokončna, takoj izvršljiva in ni nobene druge možnosti, ampak samo predlog za ničnost ali pa za obnovo, če se ugotove kaki novi momenti. Do sedaj ni bil vložen niti en tak predlog. To potrjuje, da je bilo poslovanje arbitraže v redu, kar je treba tudi priznati, posebno če upoštevamo, da je to šele začetek.

Posebno obširno funkcijo je opravljala arbitraža v tem času v preventivnem reševanju sporov. To so bili njeni posveti s strankami, da do sporov sploh ni prišlo in je bilo tako mnogo sporov rešenih brez posredovanja sodišč.

Opozoril pa bi na neko posebnost, ki je posebno značilna za Slovenijo, ki ima velik maloobmejni promet. Vedno bolj pogosto se obračajo podjetja na zbornico, da bi reševala oziroma skušala posredovati v sporih, ki jih imamo s tujimi partnerji. Po dosedanjih predpisih arbitraža za to ni pristojna, ampak je pristojna zunanjetrgovinska arbitraža. Kljub temu ji je uspelo do sedaj rešiti s posredovanjem več takih sporov. Znano je, da posebno Avstrijci veliko dajo na ime zbornica in še več na arbitražo. Zaradi tega menim, da bi pri urejanju pravosodnega sistema morali misliti tudi na to. Predlagali smo celo, da bi imele vse arbitraže pravico reševati tudi zunanjetrgovinske spore, ker bi to bilo veliko

bolj ekonomično in racionalno, kot da se vse koncentrira na istem mestu v Beogradu.

To bi bilo vse, kar sem hotel povedati. Menim, da bi bilo treba dati arbitražam in stalnim razsodiščem, kakor koli bo to že z novim pravosodnim sistemom urejeno, večji poudarek in da jih ne bi smeli obravnavati kot nekaj obrobnega, saj gre za utrjevanje samoupravnega sistema tudi na pravosodnem področju.

Predsednik Tone Bole: Kdo še želi sodelovati v razpravi o tej točki dnevnega reda? (Ne javi se nihče.) Če nihče več ne želi sodelovati v razpravi, dovolite, da predložim zboru tale sklep:

1. Gospodarski zbor sprejema na znanje predloženo informacijo višjega gospodarskega sodišča v Ljubljani o delu gospodarskih sodišč v SR Sloveniji in ugotavlja, da ta sodišča izpolnjujejo svoje zakonite dolžnosti.

2. V informaciji navedena opažanja in ugotovitve ter mnenja in predlogi gospodarskih sodišč v zvezi z izvajanjem zakonov s področja gospodarstva narekujejo ustrezne spremembe in dopolnitve veljavne zakonodaje, ki jih bo treba uveljaviti v okviru usklajevanja zakonodaje z ustavnimi amandmaji.

3. Višje gospodarsko sodišče naj svoja mnenja in predloge o potrebi izdaje ali spremembe predpisov posreduje tudi med predlaganjem občasnih poročil, kar velja zlasti za obdobje pospešenega dela pri oblikovanju republiške zakonodaje v letih 1972 in 1973.

4. Gospodarski zbor v zvezi s kaznovalno politiko pri gospodarskih prestopkih odločno podpira že sprejeti dogovor, da bodo gospodarska sodišča s stališča generalne preprečitve ustrezno zaostрила kaznovalno politiko zlasti pri tistih gospodarskih prestopkih, ki rušijo ukrepe za stabilizacijo gospodarstva, in dogovor, da bodo sodišča v primerih, ko so podani zakoniti pogoji, izrekla varstvene ukrepe. S tem v zvezi bo potrebno uskladiti kaznovalno politiko okrožnih gospodarskih sodišč, kar analiza drugostopnih odločb kaže, da kaznovalna politika okrožnih gospodarskih sodišč še vedno ni dovolj usklajena.

5. Gospodarski zbor ugotavlja, da izdajanje plačilnih nalog in izvršilne zadeve gospodarskih sodišč dobivajo vedno večji obseg, čeprav gre pri tem v bistvu za pospeševanje plačilnega prometa. Dokler se ta vprašanja ustrezneje ne rešijo bodisi v okviru občasnih letnih prisilnih kompenzacij ali z ustreznim prenosom pristojnosti s tega področja na službo družbenega knjigovodstva, je potrebno, da si delovne organizacije in gospodarska zbornica prizadevajo za čimvečjo uveljavitev arbitraž pri poravnavanju sporov med njenimi člani. Izvensodno reševanje sporov pri stalnem razsodišču pri gospodarski zbornici SR Slovenije ali pa razne oblike stalnih ali občasnih arbitraž pri poslovnih združenjih narekujejo, da gospodarske organizacije v pogodbah dosledneje uvedejo uporabo arbitražnih klavzul, ker je takšno urejanje teh zadev ne samo veliko hitrejšo, ampak tudi znatno cenejše.

6. Gospodarski zbor ugotavlja, da pojavi nezakonitega in nemoralnega poslovanja, na katere opozarja informacija, narekujejo uvedbo stalne notranje kontrole dela v organizacijah združenega dela. Zato morajo samoupravni organi v organizacijah združenega dela posvetiti organizaciji stalne notranje kontrole vso potrebno pozornost, ki jo zahteva smotrna organizacija preventive proti zlorabam pri gospodarjenju z družbenimi sredstvi.

Takšen predlog sklepa predlagam zboru. Kdor je za tako oblikovan sklep, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel sklep k 4. točki dnevnega reda.

Sedaj se moramo dogovoriti o nadaljnjem delu na današnji seji. Prišli smo do 5. točke dnevnega reda. Pred nami so tri točke dnevnega reda, ki zadevajo tako imenovano zemljiško politiko. Predlagam, da nadaljujemo s 5. točko dnevnega reda. Ko bomo prišli do amandmajev, ki še niso bili obravnavani na pristojnem odboru našega zbora in ker se predvideva, da bo odbor zahteval še posebno sejo oziroma posebno obravnavo novih amandmajev, lahko zbor izkoristi to sejo odbora za odmor. Odbor bo medtem obravnaval vse sporne amandmaje, ki se nanašajo na 6. in 7. točko dnevnega reda. Ali se zbor strinja s takim potekom seje? (Da.) Ker ni pripomb, menim, da je predlog sprejet.

Prehajam na 5. točko dnevnega reda, to je na obravnavo predloga zakona o razpolaganju z nezazidanim stavbnim zemljiščem.

Predlog zakona je predložil izvršni svet na podlagi sklepa 30. seje našega zbora z dne 16. maja letošnjega leta, ko smo obravnavali osnutek tega zakona. Želi predstavnik izvršnega sveta še ustno obrazložiti predlog zakona? Besedo ima tovariš Miro Saje.

Dr. Miro Saje: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Skupina zakonov o prometu z zemljišči, davku na promet z nepremičninami in republiškem davku na promet s kmetijskimi zemljišči predstavlja zakonsko izraženo prizadevanje, da se v gospodarjenje s prostorom vnese več smotrnosti, da se posebno racionalno gospodari s kmetijskimi površinami, da se okrepi organizirani vpliv družbe na razpolaganje z zemljišči v družbeni lastnini, da se ponovno spodbudi proces prehajanja — predvsem za gradnjo namenjenih zemljišč — iz zasebne v družbeno lastnino, da se utrdita pomen in vloga pravice uporabe na določenem zemljišču, ne pa lastninska pravica, da se začne proces intenzivnejšega zajemanja rente v prometu s stavbnimi zemljišči v korist družbe in da se močno omejijo možnosti, da si rento prisvajajo v celoti le zasebniki, individualno ali kolektivno, da se oblikujejo sredstva za nadomestitev kmetijskih obdelovalnih površin, ki so bile uporabljene za druge namene, da se omogoči pridobivanje za urbanizacijo potrebnih površin v stalnem procesu, v katerem občinska skupščina kot osnovni oblikovalec in izvajalec urbanistične politike in politike izrabljanja prostora in varstva človekovega okolja samostojno odloča o splošnem interesu, na temelju katerega je možna razlastitev zemljišč za potrebne graditve.

O vseh teh in drugih osnovnih prvinah na novo zastavljene zemljiške politike, ki se odražajo v predloženi skupini zakonov, smo razpravljali podrobno že ob osnutkih zakonov in v razmeroma široki javni razpravi. Zato bi se na kratko dotaknil le nekaterih razlik med predlogi zakonov in osnutki. Takoj naj pripomnim, da so bili sprejeti skoraj vsi predlogi k osnutku zakonov. Sprejeli nismo samo predloga, naj se dovoli kompleksna razlastitev za zgraditev večjega poslovnega kompleksa, ker je predlog v nasprotju z osnovno intencijo kompleksne razlastitve. Prav tako nismo sprejeli predloga, da v zakonu opredelimo podrobnosti glede elementov, ki jih mora občina ali sodišče upoštevati, kadar z razlastitvijo ogrozi nadaljnji obstoj kmetovalcev. Z vsebino predloga se sicer strinjamo, vendar smo bili mnenja, da je treba zaradi različnosti primerov

stvar prepustiti v presojo sodiščem in občini, ki po logiki ne bi smela delovati proti utemeljenemu interesu občanov. Pri pripravljanju predlogov zakonov smo odklonili vse tisto, na podlagi česar bi v zakonih občinskim skupščinam še podrobneje predpisovali posamezne postopke in merila, ker so občine samostojne v teh vprašanjih, ne glede na to, da bi bilo seveda v korist zemljiške politike v naši republiki, če bi se občinske skupščine dogovorile o nekaterih temeljnih vprašanjih.

V tem smislu tudi nismo sprejeli predlogov, da naj bi z zakonom določili minimalno in maksimalno ceno stavbnega zemljišča in enotno lestvico za obdavčitev prometa, ločeno s stavbnimi in ločeno s kmetijskimi zemljišči, ker vsa ta vprašanja sodijo v neposredno pristojnost občin in ker te zahteve tudi nasprotujejo načelu, da naj bo ob določenih pogojih promet z zemljišči prost in da naj bo čim manj administrativnih vplivov na oblikovanje cene.

Sprejeli tudi nismo predlogov, da naj bodo v načelu vsa zemljišča kmetijska in da v prometu z zemljišči ne priznavamo stavbnih zemljišč. Takega stališča ni mogoče sprejeti, ker nezazidana stavbna zemljišča obstajajo in ker takšno stališče v perspektivi onemogoča ustvarjanje nove materialne osnove za oblikovanje potrebne mestne infrastrukture. Kakor vemo, smo v naših mestih razvijali predvsem stanovanjsko gradnjo, ker smo zanjo imeli bolj ali manj urejeno financiranje iz družbenih virov ob intenzivnem dotoku zasebnih sredstev, druga infrastruktura, ki izpopolnjena omogoča, da mesta opravljajo v prostoru svojo pravo funkcijo, pa je ostala močno nerazvita in jo rešujemo, kot vemo in znamo.

Spremembe in dopolnitve zakonov so predvsem naslednje:

1. Omejili smo krog razlastitvenih upravičencev, tako da organizacije združenega dela ne morejo več biti razlastitveni upravičenci, razen kadar opravljajo dejavnost posebnega družbenega pomena ali javno funkcijo oziroma dejavnost prometa, zvez in energetike. Tudi v teh primerih smo predvideli poseben postopek, s katerim bomo zaščitili vsako organizacijo združenega dela, kadar potrebuje zemljišče za svoj razvoj, pa z lastnikom zemljišča ne more doseči sporazuma.

2. Možnost razlastitve smo sedaj razširili tako, da je razlastitev nepremičnine možna ne le za graditev objektov, temveč tudi za izvajanje drugih del. Še naprej pa ni mogoče razlastiti zemlje za kmetijsko obdelavo.

3. V celotnem prometu z zemljišči v kakršnikoli obliki je dana prednost sporazumevanju in pogodbenim odnosom in šele če do teh ne pride, veljajo določbe zakona.

4. Glede določanja odškodnine smo uveljavili naslednja načela: Za kmetijsko zemljišče velja kot odškodnina tržna cena, kakršna se oblikuje v kraju oziroma v okolici. Za stavbno zemljišče velja odškodnina, za katero smo skušali dati v zakonu čimbolj objektivna merila: poprečna gradbena cena, poprečna cena komunalnega opremljanja, poprečna površina stanovanja in dejanska površina parcele.

Takšna merila za določanje cene stavbnega zemljišča smo dali predvsem iz naslednjih razlogov. Cena stavbnega zemljišča naj se v svobodnem prometu svobodno oblikuje, renta in konjunkturne razlike pa naj se pobirajo z davki. Pri razlastitvah naj se za stavbno zemljišče določijo očiščene cene, to je dejanska vrednost zemlje, upoštevajoč vrednost komunalnega opremljanja in plačnika teh stroškov. Merila naj bodo čim natančnejša, da bi bilo manj vzrokov za spore in da bi bili postopki za določanje odškodnin krajši in enostavnejši.

Pri odločanju za odmero odškodnine smo dosledno zasledovali načelo, da plača interesent čim realnejšo ceno za zemljo in da lastnik dobi za njo čim realnejšo odškodnino. Rento dosledno priznavamo družbenopolitični skupnosti, ni pa mogoče sprejeti zahteve, da se zaščiti samo interesent za zemljo, ne pa tudi lastnik. Prepričani smo namreč, da je v naših razmerah še posebej treba ščititi kmetijske površine ne glede na lastništvo. O razlogih smo obširno govorili že v razpravi o osnutkih teh zakonov.

S predlogi zakonov se zaostčuje urbanistična disciplina. Iz poročila republiške inšpekcije izhaja, da se danes gradi 10 do 12 % objektov na črno. Čeprav pozneje občina nekatere objekte legalizira, je vendarle res, da urbanistična disciplina iz leta v leto slabi. Zaostritev urbanistične discipline je nujnost, zahteva pa tudi učinkovitejše reševanje ne le prošelj državljanov za lokacije, temveč tudi drugih urbanističnih nalog, kot so zazidalni načrti in podobno. Ob tem naj opozorim na nujnost, da javna informacijska sredstva podpro naša prizadevanja za okrepitev reda in dobrega gospodarjenja s prostorom.

Končno se postavlja še vprašanje, kako naj bo v prihodnje s prometom kmetijskih zemljišč. S predloženimi zakoni na novo urejamo promet z zemljišči, ki jih potrebujemo za graditev, in ta promet sproščamo ob pogojih zakona. Predlagamo, da prometa s kmetijskimi zemljišči ne sprostimo in da podaljšamo zaporo za ta promet do sprejema zakona o kmetijskih zemljiščih. Izjeme naj bi — tako kot doslej — dovoljeval organizacijam združenega dela izvršni svet, prost pa naj bi bil ta promet tudi za občino, organizacijo združenega dela, za infrastrukturo ter kmete in kmetijske organizacije.

V razpravah se je namreč pokazalo, da predlagano določilo 19. člena zakona o razpolaganju z nezazidanim stavbnim zemljiščem glede osebnega dela ni dokončno in da bo v zakonu o kmetijskih zemljiščih lahko tudi drugače urejeno. Ker bomo omenjeni zakon sprejeli še letos, pa to pomeni, da uvajamo rešitev le za nekaj mesecev. Ker pojem osebnega dela na kmetijskem zemljišču tudi sicer še ni dovolj opredeljen, bi lahko takšno določilo povzročilo veliko nejasnosti ali celo privedlo do tega, da bi sedanja zapora prometa izgubila svoj gospodarskopolični in družbeni pomen, zato predlagamo spremembo členov zveznih zakonov o razpolaganju z nezazidanim stavbnim zemljiščem.

Naj na koncu še omenim, da je o predlaganih amandmajih včeraj razpravljaj izvršni svet in da se skoraj z vsemi strinja. Tako lahko ugotovimo, da med predlagateljem in pristojnimi odbori oziroma zakonodajno-pravno komisijo ni bistvenih razhajanj. Sedaj veljavna zapora prometa z zemljišči preneha 30. junija. Če hočemo torej zadržati dogovorjeno kontinuiteto v zemljiški politiki, moramo zemljiške zakone sprejeti na tej seji.

Pomemben in neločljiv del celotne zemljiške politike predstavljata tudi druga dva zakona, ki opredeljujeta davčno politiko v prometu z zemljišči. Naj še enkrat poudarim, da brez dobre zemljiške politike ni dobre urbanistične politike, ki jo nujno potrebujemo. Predlagana zemljiška politika predstavlja tudi neposredno uresničenje nekaterih načel iz resolucije o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva in predvsem uresničevanje ustreznih sklepov III. konference ZKS.

Tovariši poslanci! V javni razpravi v družbenopolitičnih organizacijah je predlagana zemljiška politika dobila vso družbeno in politično podporo in predstavlja pomemben prispevek k prizadevanju, da se na tem področju

odnosi uredijo na novih osnovah in da se položaj stabilizira. Zato predlagam, da zakon sprejmete.

Predsednik Tone Bole: Poleg predloga zakona ste prejeli še poročilo odbora za družbenoekonomske odnose našega zbora, poročilo in dodatno poročilo zakonodajno-pravne komisije, mnenje zasedanja delegatov občin in amandma poslanca našega zbora Janka Kolariča. Predlagam, da predlog zakona obravnavamo najprej v načelu, nato pa v podrobnostih in po predloženih amandmajih in da hkrati o njih glasujemo. Prosim poročevalca odbora za družbenoekonomske odnose, ki je matični odbor za vse tri zakone, da zavzame stališče do amandmajev, ali pa zahteva, da se odbor pred tem še posebej sestane.

Jožko Rozman: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Menim, da je potrebna posebna seja odbora za družbenoekonomske odnose, na kateri bi obravnavali amandmaje k vsem trem predloženim zakonom. Predlagam in prosim, da se seja poleg članov odbora udeležijo še predstavniki predlagatelja, zakonodajno-pravne komisije ter predlagatelji amandmajev.

Predsednik Tone Bole: Če prav povzamem poročevalca odbora za družbenoekonomske odnose, je njegov predlog naslednji:

1. Odbor zahteva svojo seja, ker je dobil po zadnji seji še dodatne amandmaje, ki jih ni obravnaval.

2. Poročevalec predlaga, da na tem sestanku sodelujejo predstavniki izvršnega sveta, predlagatelji amandmajev ter predstavnik zakonodajno-pravne komisije.

Predlagam, da se odbor in naštetih predstavniki zberejo v sobi 217/II, zboru pa predlagam odmor.

Če se bo seja odbora za družbenoekonomske odnose zavlekla, pa predlagam, da zbor nadaljuje seja z dnevnim redom, ki sledi tem trem zakonom, h katerim se bomo vrnili pozneje. Tovariše poslance prosim, da upoštevajo, da predložene zakone moramo danes sprejeti in da smo že na robu potrebnega kvoruma.

(Seja je bila prekinjena ob 12.55 in se je nadaljevala ob 13.50.)

Predsednik Tone Bole: Ker seja odbora še traja, prehajam na 8. točko dnevnega reda, to je na obravnavo osnutka zakona o ureditvi nekaterih vprašanj družbene kontrole cen v SR Sloveniji.

Osnutek zakona je predložil izvršni svet, ki predlaga, da zakon obravnavamo v smislu določil 294. in 296. člena poslovnika skupščine po skrajšanem postopku in ne glede na roke. Prosim predstavnika izvršnega sveta, da obrazloži predloženi osnutek in predlagani postopek.

Aleksander Skraban: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Kot vam je znano, je prejšnji mesec zvezna skupščina sprejela novi zakon o družbeni kontroli cen. Z navedenim zakonom je določen enoten sistem družbene kontrole cen za območje celotne države. V njem so določene tudi pristojnosti, ki jih imajo organi federacije pri zagotavljanju družbene kontrole cen za proizvode in storitve, ki so pomembni za območje celotne države in so zato v pristojnosti federacije. Ker zvezni zakon ureja samo sistem družbene

kontrole cen in le tiste pristojnosti, ki jih imajo organi federacije pri zagotavljanju družbene kontrole cen, morajo republike s svojim zakonom urediti in določiti pristojnosti republike in občin, ki jih imajo na tem območju. Zato osnutek zakona, ki je pred vami, vsebuje v glavnem le razmejitve pristojnosti med republiko in občinami oziroma določa pravice in dolžnosti, ki jih imajo organi republike in občine. Razen tega vsebuje zakon temeljna določila o družbenem dogovarjanju o cenah ter določila o organih, ki opravljajo upravne zadeve na področju cen v republiki in občinah.

Zakon torej ne vsebuje določil o sistemu družbene kontrole cen. Prav tako ne obravnava podrobneje načel družbenega dogovarjanja, ne obravnava niti načel samoupravnega sporazumevanja in kazenskih določb, ker so vsa ta vprašanja vezana na sistem družbene kontrole cen in so kot taka podrobneje urejena z zveznim zakonom o družbeni kontroli cen.

V primerjavi z dosedanjim zakonom se pristojnosti republike na področju družbene kontrole cen povečujejo za tiste proizvode in storitve, ki po novem zakonu niso več v pristojnosti federacije, kot so gradbeni material — razen cementa — proizvodi izkoriščanja gozdov, grafične industrije, električna industrija, zavarovalne storitve, potniški železniški promet, del ptt storitev in kmetijski pridelki, za katere garantiranih in minimalnih odkupnih cen ne določa federacija.

Z osnutkom zakona se pristojnosti občin v primerjavi z dosedanjim zakonom niso spremenile. V pristojnosti republik so predvsem izdelki in storitve, ki so pomembni za območje celotne republike, v pristojnosti občin pa predvsem izdelki in storitve, ki imajo bolj ali manj lokalni značaj, ki so predvsem predmet vsakdanje porabe in so kot taki pomembni za življenjske razmere občanov, ter storitve, katerih morebitno neposredno družbeno kontrolo cen lažje opravljajo občine kot republika, in sicer zaradi razdrobljenosti, raznovrstnosti in posebnosti krajevnih razmer.

Razmejitve pristojnosti med republikami in občinami ni dokončna in se lahko tudi spreminja. Če bi praksa pokazala, da je za posamezne izdelke in storitve smotrnejše, da ukrepe družbene kontrole cen izvaja republika, je v 4. členu zakona predvidena možnost, da se z določenim postopkom ta pristojnost prenese na republiko. Tudi 14. člen tega zakona dopušča možnost, da se cene za proizvode in storitve iz pristojnosti občine enotneje urejajo v republiki z družbenim dogovorom. Sugestije, predlogi in pripombe, ki so bile dane v odborih in ki bodo dane na tem zboru, bodo predlagatelju dobrodošle pri pripravi predloga zakona.

Predsednik Tone Bole: Preden nadaljujemo delo, se mora zbor odločiti oziroma sprejeti predlog za obravnavo po skrajšanem postopku. Kdor je za predlog, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da se zbor strinja s predlaganim postopkom.

Za to točko dnevnega reda ste prejeli še poročilo odbora za finance, mnenje odbora za proizvodnjo in blagovni promet, poročilo zakonodajno-pravne komisije, mnenja zasedanja delegatov občin ter pripombe gospodarske zbornice SR Slovenije. Želijo poročevalci še ustno dopolniti svoje poročilo. (Ne želijo.)

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? Prosim, tovariš Miloš Gabrijel!

Miloš Gabrijel: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! S predloženim osnutkom zakona o ureditvi nekaterih vprašanj družbene kontrole cen v SR Sloveniji se popolnoma strinjam; tako tudi s pripombami odbora za finance, odbora za proizvodnjo in blagovni promet in gospodarske zbornice. Sprejem tega zakona je nujen zaradi uskladitve z ustavnimi amandmaji in razmejitve pristojnosti družbenopolitičnih skupnosti.

V okviru zveznega zakona o družbenem nadzorstvu cen in v skladu s sprejeto politiko cen za to leto je zvezni izvršni svet sprejel 15. tega meseca več odlokov o ocenah raznih izdelkov iz trinajstih industrijskih panog, ki predstavljajo 7 % vrednosti celotne proizvodnje. Pristojnosti so prenesene na republike in občine, kar pomeni, da so dane tudi konkretne naloge, ki jih obravnava osnutek zakona.

Pri izvajanju teh nalog se nam postavlja dilema, ali je mogoče zvišati cene tolikim proizvodom in uslugam, ne da bi vplivali na rast življenjskega standarda ali na zunanjetrgovinsko menjavo. Po mojem prepričanju je takšna obrazložitev zveznega sekretariata za gospodarstvo zmotna in vzbuja v poslovnih krogih dvom o resnosti in upravičenosti takšnih navedb. Nič bolj verjetni niso podatki direktorja zveznega zavoda za cene, ki še vedno neomajno trdi, da so najnovejša zvišanja cen od letos dopustnega zvišanja do 5,4 % izkoriščena le za 4,68 %.

Zvišanje cen vidimo gospodarstveniki iz lastnih podatkov, in sicer iz petmesečnih obračunov proizvodnje, pri katerih ugotavljamo vsakomesečno padanje čistega dohodka podjetja. Stroški poslovanja zaradi postopnih sprostitvev cen naraščajo, nelikvidnost narašča, razbremenitev gospodarstva se ni izvedla v celoti, kot je bilo predvideno v dolgoročnem razvoju republike, kar je v sedanjih pogojih maksimiranih cen močno vplivalo na zmanjšanje akumulacije in konkurenčno sposobnost gospodarstva.

Najbrž ne ugotavljam samo jaz, da smo danes poslanci v zelo težkem položaju, ko moramo zagovarjati in razlagati ukrepe zveznih in republiških organov, ki velikokrat le delno in prepočasno rešujejo pereče probleme v gospodarstvu. Da bi bila naša stališča oziroma pojasnjevanje čimbolj enotno — predvsem glede statističnih prikazov družbenega standarda, življenjskih stroškov in družbene kontrole cen — predlagam, da da izvršni svet gospodarskemu zboru ustno ali pismeno pojasnilo o metodologiji izračunavanja takšnih podatkov glede na sprejeta razmerja v družbenem planu. Prav bi bilo, če bi odgovorni predstavniki objavljali uradne podatke stanja v republiki z navedenih področij, zlasti takrat, kadar se v časopisih začne polemika ali kadar se ugotavljajo drugačni statistični podatki, kot jih objavljajo posamezni predstavniki ali zavodi.

Predsednik Tone Bole: Kdo še želi sodelovati v razpravi? (Nihče.) Ugotavljam, da nihče.

Končujem razpravo in predlagam, da zbor sprejme naslednji sklep:

1. Osnutek zakona se v načelu sprejme.
2. Predlog zakona naj pripravi izvršni svet. Pri tem naj upošteva mnenja in pripombe odborov gospodarskega zbora, zakonodajno-pravne komisije, zasedanja delegatov občin, gospodarske zbornice ter pripombe, dane v razpravi na današnji seji zbora.
3. Predlog zakona naj izvršni svet predloži najkasneje do... Prosim predstavnika izvršnega sveta, da določi rok predložitve zakona.

Aleksander Škraban (iz klopi): 10. julij 1972.

Predsednik Tone Bole: Predlog zakona naj se skupščini predloži do 10. julija 1972.

Sklep dajem na glasovanje. Kdor je za, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor sklep soglasno sprejel.

Prehajam na 10. točko dnevnega reda — oziroma po spremenjenem dnevnem redu na 9. točko — to je na obravnavo predloga za izdajo zakona o semenu in sadikah.

Predlog zakona je predložil izvršni svet. Želi predstavnik izvršnega sveta še ustno obrazložiti predlog? (Ne želi.)

K predlogu za izdajo zakona ste prejeli poročilo odbora za proizvodnjo in blagovni promet in poročilo zakonodajno-pravne komisije.

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? Tovariš Jože Javornik, prosim!

Jože Javornik: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Oglašam se kot poročevalec odbora za proizvodnjo in blagovni promet, ki je obravnaval predlog za izdajo zakona o semenu in sadikah. Menim, da je treba poročilo odbora dopolniti s tem, naj predlagatelj prouči možnost stopnjevanja kategorij oziroma ne uvaja avtomatizem v stopnjevanje kategorij. Odbor je imel pomisleke tudi zoper določbe o potrjevanju upravičenosti sort, po preteku 10 let. Tudi to določilo je treba podrobno proučiti. Prav tako odbor meni, da so nekatera določila glede prometa semen precej ohlapna, zlasti glede na vključevanje nekaterih individualnih proizvajalcev semen. Odbor meni, da je tematika o semenu izredno pomembna za kmetijstvo, saj nekateri naši znani avtorji poudarjajo, da je seme lahko vir blaginje tistega, ki ga uporablja, lahko pa tudi vir zla in nesreč.

Zanimiva bi bila tudi analiza o tem, koliko semen in koliko sort bi bilo treba preizkusiti vsako leto. To so velika bremena za nekatere organizacije, ki opravljajo promet s semenom oziroma ga pridelujejo. Odbor meni, da ta zakon potrebuje večjo pozornost, večjo skrbnost in boljšo utemeljitev pri vseh odločitvah, zato naj predlagatelj skrbno prouči pripombe odbora in to upošteva pri pripravi osnutka zakona.

Predsednik Tone Bole: Kdo še želi besedo? (Nihče.) Če nihče, končujem razpravo in predlagam zboru, da sprejme naslednji sklep:

1. Predlog za izdajo zakona se sprejme.

2. Osnutek zakona pripravi izvršni svet. Pri tem naj upošteva pripombe, ki sta jih v svojih poročilih dala odbor za proizvodnjo in blagovni promet in zakonodajno-pravna komisija, ter pripombe in mnenja z današnje razprave.

3. Osnutek zakona naj izvršni svet predloži do konca oktobra 1972.

Sklep dajem na glasovanje. Kdor je za, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je sklep o predlogu za izdajo zakona o semenu in sadikah soglasno sprejet.

Prehajam na 11. točko dnevnega reda, to je na obravnavo predloga zakona o udeležbi federacije pri financiranju zavarovanja izvoznih poslov.

Predlog zakona je predložil izvršni svet. Glede na to, da se s predlogom zakona predvideva nova obveznost federacije, je zvezni izvršni svet v smislu amandmaja XXXIV, točka 4 k ustavi SFRJ odločil, da zaprosi skupščine socialističnih republik in avtonomnih pokrajin za soglasje k sprejemu zakona.

Predlog zakona je obravnaval odbor za finance na skupni seji s pristojnimi odbori republiškega zbora in predložil pismeno poročilo. Iz pismenega poročila je razvidno, da se predlaga tako gospodarskemu kot republiškem zboru, da naj dasta soglasje v naslednjem smislu:

Treba je institucionalno rešiti vprašanje zavarovanja nekomercialnih rizikov, da pa zbora glede na to, da nista obravnavala niti predloga za izdajo zakona niti osnutka tega zakona, obravnavata ta zakon kot predlog za izdajo zakona in dasta k njemu v načelu soglasje, s tem da se pri pripravi osnutka zakona upoštevajo stališča, ki jih predlagajo odbori v svojem poročilu.

Želi poročevalec odbora še ustno obrazložiti poročilo? (Ne želi.) Želi predstavnik izvršnega sveta zavzeti stališče do predloga zakona? Tovariš sekretar pravi, da ste na začetku seje dobili pismeno stališče izvršnega sveta. Besedo ima tovariš Antek Mahkovec.

Antek Mahkovec: Nimam kaj dodati pismenemu poročilu odbora, rad pa bi opozoril na različna stališča v odborih. Odbor namreč predlaga, da se zakonski predlog prekvalificira v predlog za izdajo zakona, izvršni svet pa predlaga, da se prekvalificira v osnutek, ker je bil predlog za izdajo zakona že obravnavan v zvezni skupščini. Takrat smo dali popolnoma iste pripombe kot danes. Zato predlagam, da se sprejmejo stališča vseh treh odborov, ki so enaka izvršnemu svetu. Stališče izvršnega sveta je navedeno na koncu pismenega poročila in se glasi:

»Izvršni svet meni, da predloga zakona o udeležbi federacije pri financiranju zavarovanja izvoznih poslov v predlaganem besedilu še ni mogoče sprejeti. Zaradi tega naj se prekvalificira v osnutek zakona. Zveznemu izvršnemu svetu je treba posredovati vse pripombe iz razprav v skupščinskih in drugih telesih in predlagana izhodišča za izdelavo novega predloga zakona.«

To pomeni, da predlagamo, da predlog zakona ponovno pride pred republiško skupščino.

Predsednik Tone Bole: To pomeni, da naj se besedilo sklepa spremeni tako, da se v 2. točki sklépa besedilo »predlog za izdajo« zamenja z besedo »osnutek« in da se v 3. točki v uvodnem stavku beseda »osnutek« nadomesti z besedo »predloga«. Ista sprememba je potrebna tudi v 7. podtočki sklepa.

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Nihče.) Če nihče, končujem razpravo in dajem na glasovanje dopolnjeni predlog sklepa.

Kdor je za, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je sklep soglasno sprejet.

Prehajam na 12. točko dnevnega reda, to je na obravnavo predloga odloka o soglasju k imenovanju direktorja zavoda SR Slovenije za produktivnost dela.

Predlog odloka je predložila komisija za volitve in imenovanja. Želi predstavnik komisije še ustno obrazložiti predlog? (Ne želi.)

Za sprejem predloga odloka je pristojen republiški zbor. Glede na to, da daje gospodarski zbor k predlogu odloka le mnenje, vas obveščam, da se s predlaganim imenovanjem Janka Puklovca za direktorja zavoda SR Slovenije za produktivnost dela strinja tudi izvršni svet.

Predlog odloka dajem v razpravo. Kdo želi besedo? (Nihče.) Ugotavljam, da nihče in končujem razpravo. Predlagam, da obvestimo republiški zbor, da se gospodarski zbor s predlaganim imenovanjem strinja.

Kdor je za, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da se gospodarski zbor strinja s predlaganim imenovanjem.

Ker odbor za družbenoekonomske odnose še ni končal seje, predlagam zboru kratek odmor.

(Seja je bila prekinjena ob 14.20 in se je nadaljevala ob 15.15.)

Predsednik Tone Bole: Prehajam na 5. točko dnevnega reda, to je na obravnavo predloga zakona o razpolaganju z nezazidanim stavbnim zemljiščem.

Predlog zakona je predložil izvršni svet na podlagi sklepa 39. seje našega zbora z dne 16. maja letošnjega leta, ko smo obravnavali osnutek zakona. Uvodno obrazložitev smo že slišali. K predlogu zakona ste prejeli poročilo odbora za družbenoekonomske odnose, poročilo in dodatno poročilo zakonodajno-pravne komisije, mnenje delegatov občin in amandma poslanca Janka Kolariča.

Predlagam, da predlog zakona obravnavamo najprej v načelu, nato pa razpravljamo o predloženih amandmajih in hkrati o njih glasujemo.

Ali želi kdo sodelovati v načelni razpravi? (Nihče.) Potem prehajam na obravnavo predloga zakona o podrobnostih.

Odbor za družbenoekonomske odnose je predložil amandma k drugemu odstavku 2. člena. Z amandmajem se strinja zakonodajno-pravna komisija. Ali se z amandmajem strinja izvršni svet? Se strinja.

Amandma dajem na glasovanje. Kdor je za, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma soglasno sprejet.

Prehajam na amandma poslanca Janka Kolariča k prvemu odstavku 3. člena. O tem amandmaju so razpravljali tudi na seji pristojnega odbora, vendar je odbor prepustil odločitev predlagatelju zakona. Ali lahko izvršni svet zavzame stališče do predlaganega amandmaja? Izvršni svet ne sprejema amandmaja. Zakonodajno-pravna komisija meni, da amandma ni potreben. Ali tovariš Kolarič kljub stališču izvršnega sveta in zakonodajno-pravne komisije še vztraja pri amandmaju? (Da.)

Amandma dajem na glasovanje. Kdor je za, naj dvigne roko! (14 poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (12 poslancev.) Se je kdo vzdržal? (15 poslancev.)

Ugotavljam, da amandma ni sprejet.

Prehajam na amandma tovariša Janeza Eržena k zadnjemu odstavku 3. člena.

Prosim predstavnika zakonodajno-pravne komisije, da zavzame stališče. (Nima pripomb.) Kaj pravi predstavnik odbora za družbenoekonomske odnose? (Ne sprejema amandmaja.) In predstavnik izvršnega sveta? (Ne sprejema amandmaja.)

Amandma tovariša Janeza Eržena dajem na glasovanje. Kdor je zanj, naj dvigne roko! (13 poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (5 poslancev.) Se je kdo vzdržal? (20 poslancev.)

Ugotavljam, da amandma tovariša Eržena k zadnjemu odstavku 3. člena ni sprejet.

Prehajam na amandma poslanca Janka Kolariča k 4. členu. Prosim predstavnika odbora za družbenoekonomske odnose, da zavzame stališče do amandmaja. (Ne sprejema.) Predstavnik izvršnega sveta? (Ne sprejema.) Prosim predstavnika zakonodajno-pravne komisije. (Nima pripomb.)

Amandma tovariša Kolariča k 4. členu dajem na glasovanje.

Kdor je zanj, naj dvigne roko! (6 poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (11 poslancev.) Se je kdo vzdržal? (24 poslancev.)

Ugotavljam, da amandma ni sprejet.

Odbor za družbenoekonomske odnose je dal amandma, s katerim predlaga nov drugi odstavek k 5. členu. Zakonodajno-pravna komisija je v svojem dodatnem poročilu sicer v načelu sprejela predlagani amandma odbora, vendar predlaga svoj amandma za nov drugi odstavek. Ali poročevalec odbora za družbenoekonomske odnose sprejema predlog zakonodajno-pravne komisije? (Sprejema.) Ali predstavnik izvršnega sveta sprejema amandma? (Ne sprejema.)

Dajem na glasovanje amandma zakonodajno-pravne komisije, ki je sedaj enak amandmaju našega odbora za družbenoekonomske odnose. Kdor je za, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma soglasno sprejet.

Prehajam na amandma tovariša Janeza Eržena za nov drugi odstavek 5. člena. Ali odbor za družbenoekonomske odnose soglaša z amandmajem? (Ne.) Izvršni svet? (Ne.) Zakonodajno-pravna komisija? (Nima pripomb.)

Dajem amandma tovariša Eržena k drugemu odstavku 5. člena na glasovanje. Kdor je za amandma, naj dvigne roko! (20 poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (9 poslancev.) Se je kdo vzdržal? (12 poslancev.)

Ugotavljam, da amandma ni sprejet.

Zakonodajno-pravna komisija predlaga amandma k drugemu odstavku 5. člena. Se odbor za družbenoekonomske odnose strinja z amandmajem? (Da.) Predstavnik izvršnega sveta? (Da.)

Amandma zakonodajno-pravne komisije k drugemu odstavku 5. člena dajem na glasovanje. Kdor je za, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma zakonodajno-pravne komisije soglasno sprejet.

Prehajam na amandma tovariša Janeza Eržena k 6. členu. Se odbor za družbenoekonomske odnose strinja z amandmajem? (Ne.) Predstavnik izvršnega sveta? (Ne.) Zakonodajno-pravna komisija? (Nima pripomb.)

Na glasovanje dajem amandma tovariša Eržena k 6. členu. Kdor je za amandma, naj dvigne roko! (14 poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (19 poslancev.) Se je kdo vzdržal? (13 poslancev.)

Ugotavljam, da amandma ni sprejet.

Prehajam na amandma tovariša Janeza Eržena k 7. členu tega zakona. Se odbor za družbenoekonomske odnose strinja z amandmajem? (Se strinja.) Izvršni svet? (Ne.) Zakonodajno-pravna komisija? (Nima pripomb.)

Amandma tovariša Eržena k 7. členu dajem na glasovanje. Kdor je za amandma, naj dvigne roko! (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (En poslanec.) Se je kdo vzdržal? (4 poslanci.)

Ugotavljam, da je amandma tovariša Eržena sprejet z večino glasov.

Zakonodajno-pravna komisija je predložila redakcijski amandma k drugemu odstavku 8. člena. Amandma dajem na glasovanje. Kdor je za, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel amandma zakonodajno-pravne komisije k drugemu odstavku 8. člena.

Odbor za družbenoekonomske odnose in zakonodajno-pravna komisija predlagata identičen amandma, s katerim se za 17. členom vstavi naslov za novo šesto poglavje »Prehodne in končne določbe«. Amandma dajem na glasovanje. Kdor je za, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma soglasno sprejet.

Odbor za družbenoekonomske odnose predlaga amandma za novi 17. a člen. Zakonodajno-pravna komisija meni, da amandma ni potreben. Ali odbor vztraja pri amandmaju? (Ne.) Izvršni svet? (Ni potreben.)

Ker odbor umika amandma, glasovanje ni potrebno.

Zakonodajno-pravna komisija predlaga redakcijski amandma k uvodnemu stavku 18. člena. Amandma dajem na glasovanje. Kdor je za, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma soglasno sprejet.

Odbor za družbenoekonomske odnose predlaga amandma k drugemu odstavku 18. člena. Zakonodajno-pravna komisija se z amandmajem odbora ne strinja in predlaga svoj amandma. Ali odbor umika svoj amandma? (Da.) Se z amandmajem strinja izvršni svet? (Da.) Dajem na glasovanje amandma zakonodajno-pravne komisije, ki je identičen z amandmajem odbora za družbenoekonomske odnose, s čimer se strinja tudi predstavnik izvršnega sveta. Kdor je za amandma, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma soglasno sprejet.

K prvemu odstavku 19. člena je dal amandma izvršni svet. Prosim predstavnika odbora za družbenoekonomske odnose, da zavzame stališče do amandmaja izvršnega sveta.

Jožko Rozman: Amandma dopolnjujemo z naslednjim besedilom: »do uveljavitve zakona o kmetijskem zemljišču, najdlje pa do 30. 11. 1972«.

Predsednik Tone Bole: Prosim predstavnika izvršnega sveta, da zavzame stališče do te dopolnitve.

Boris Mikoš: Tovariši poslanci, ker gre za popolnoma nov zakon o kmetijskem zemljišču — v pripravi so komaj teze za ta zakon — menim, da je rok 30. november nesprejemljiv za izvršni svet. Tudi če bi danes predložili teze za ta zakon, ga po rednem postopku ne bi mogli sprejeti do tega roka. Zato predlagam in prosim, da rok, do katerega naj velja zavora prometa, pomaknete do sprejema zakona o kmetijskih zemljiščih, mi pa bomo seveda skušali zakon čimprej pripraviti in ga čimprej predložiti skupščini. V nasprot-

nem primeru — to moram poudariti — je v nevarnosti celoten koncept zemljiške politike.

Sedaj sproščamo le promet s stavbnimi zemljišči, promet s kmetijskimi zemljišči pa sproščamo v vseh tistih primerih, ki so življenjsko nujni. Pravzaprav zapiramo promet le med nekmeti in kmeti. Ne gre torej za zaporo, ki bi preveč prizadela naše družbene potrebe. Menim, da je v interesu osnovnega koncepta zemljiške politike, da ne določamo tega roka, čeprav se v celoti zavedam, da to ni niti lahko niti prijetno. Kljub temu predlagam, da umaknete rok 30. november, ker lahko že danes ugotovimo, da se bomo takrat spet znašli pred zahtevo, da rok podaljšamo ali pa da se odpovemo celotnemu konceptu zemljiške politike, ki ga že celo leto nepretrgano gradimo. Menim, da je to v prid stvari, za katero smo se skupno dogovorili, ko smo razpravljali o izhodiščih nove zemljiške politike. Dobro voljo je predlagatelj vsekakor pokazal, saj je bila priprava petih zakonov, s katerimi urejamo prvi kompleks zemljiške politike, zelo zahtevno delo. Izhajajoč iz ugotovitev jugoslovanskega posveta o zemljiški politiki 9. junija letos, kjer je zemljiška politika Slovenije dobila zelo visoko oceno, menim, da bi bilo škoda, če bi se zaradi formalnega roka odpovedali temu, kar smo dosegli v šestih mesecih.

V imenu predlagatelja lahko zagotovim, da bo storil vse, da bo ta rok čim krajši. Tudi pred pol leta, ko smo pred istim zborom sprejeli obveznost, da bomo predložili kompleksne zakone do 30. 6. 1972, smo se tega roka držali. Predlagam, da nam tudi glede prometa s kmetijskimi zemljišči izrečete zaupnico in v amandmaju črtate rok.

Predsednik Tone Bole: Tovariš Mikoš, prosim za majhno sodelovanje. Razpravo našega odbora sem razumel tako, da ne polemizira s koncepcijo, temveč samo sili, da bi se te stvari čimprej končale.

Imam naslednji predlog in prosim, da o njem razmislite. Predlagam, da bi hkrati z zakonom sprejeli poseben delovni sklep, ki bi obvezoval izvršni svet, da te stvari čimprej dokonča. Mislim, da moramo upoštevati zaskrbljenost, ki so jo poslanci izrazili na seji.

Boris Mikoš: Menim, da je predlog sprejemljiv za obe strani. Po eni plati nam omogoča, da sprejmemo to določilo zakona, po drugi plati pa izraža pravico skupščine, da svojemu izvršnemu organu določa naloge in roke. Ali se lahko zedinimo, da bi bil rok prvo polletje leta 1973? Menim, da je ta rok primeren, saj je treba upoštevati, da mora zakon iti skozi tri faze, morebiti pa tudi v javno razpravo.

Predsednik Tone Bole: Prosim predstavnika odbora za družbeno-ekonomske odnose, da pove svoje mnenje o roku.

Jožko Rozman (iz klopi): Menim, da je rok sprejemljiv.

Predsednik Tone Bole: Iz izjave poročevalca odbora izhaja, da odbor za družbenoekonomske odnose umika dopolnilo k 19. členu, hkrati pa dodaja sklep gospodarskega zbora, ki določa rok, do katerega je potrebno predložiti zakon o kmetijskem zemljišču.

Tone Škvarč: Ne vem, če ni tovariš sekretar za urbanizem mogoče pomotoma predlagal rok 30. 6. 1972. Ker mandatna doba te skupščine poteče 30. 4. 1973, predlagam, da se kot zadnji rok določi 30. 3. 1973.

Predsednik Tone Bole: Zahvaljujem se tovarišu Škvarču za zelo primeren predlog. Prosil bi, da rok določimo za 30. 3. 1973.

Amandma izvršnega sveta k prvemu odstavku 19. člena dajem na glasovanje. Kdor je za, naj dvigne roko! (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (5 poslancev.)

Ugotavljam, da je amandma izvršnega sveta sprejet z večino glasov.

Tovariš sekretar zbora, glede katerih amandmajev še nismo usklajeni z republiškim zborom?

Sekretar Boris Šajina: Po mojem pregledu nismo usklajeni glede amandmaja k 7. členu, ki smo ga sprejeli v našem zboru, ter amandmaja zakonodajno-pravne komisije k 17. členu.

Predsednik Tone Bole: Ker smo glasovanje o amandmajih končali, prehajamo na glasovanje o predlogu zakona v celoti. Kdor je za predloženi zakon, naj dvigne roko! (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (3 poslanci.) Se je kdo vzdržal? (6 poslancev.)

Prehajam na 6. točko dnevnega reda, to je na obravnavo predloga zakona o razlastitvi in prisilnem prenosu pravice uporabe.

Predlog zakona je predložil izvršni svet, in to na podlagi sklepa našega zbora z dne 16. 5. 1972, ko smo obravnavali osnutek tega zakona. Uvodno obrazložitev smo že slišali.

K tej točki dnevnega reda ste prejeli še poročilo odbora za družbeno-ekonomske odnose, poročilo in dodatno poročilo zakonodajno-pravne komisije, mnenje zasedanja delegatov občin in amandma poslanca Janka Kolariča.

Predlagam, da predlog zakona obravnavamo najprej v načelu, nato pa v podrobni razpravi razpravljamo o predloženih amandmajih in hkrati o njih odločamo.

Kdo želi besedo? Besedo ima tovariš Lado Bernard, predstavnik zasedanja delegatov občin.

Lado Bernard: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Kot predstavnik zasedanja delegatov občin vas moram opozoriti na neuskladenost, ki je nastala iz razloga, ker je zasedanje delegatov občin v celoti podprlo amandmaje, ki jih je dal odbor za urbanizem republiškega zbora. Pri usklajanju je odbor za urbanizem amandmaja k 43. in 44. členu umaknil, s tem pa je mnenje delegatov postalo drugačno od tistega, ki vam je danes predlagano v sprejem. Gre za tole:

Zasedanje delegatov občin je menilo, da ni potrebno dodajati lastnih amandmajev, saj so bila vsa mnenja in vsi predlogi zajeti v amandmajih odbora za urbanizem. Napaka je proceduralne narave in bi zato bilo boljše, če bi predlagali svoje amandmaje. Danes pa te pravice nimamo več.

Opozoril bi vas na tretjo stran mnenj zasedanja delegatov občin, ki se nanaša na 42., 43. in 44. člen tega zakona. Enotno mnenje je bilo, da je popolnoma zgrešeno, da obravnavamo ločeno dve vrsti zemljišč, to je stavbno

zemljišče in kmetijsko zemljišče. Delegati občin so si bili edini, da bi v bistvu morali obravnavati le eno vrsto zemljišča, pri tem pa upoštevati vse dejavnike, ki vplivajo na ceno tega zemljišča kot kmetijskega zemljišča. Pri tem bi bilo treba upoštevati tudi vse momente, ki vplivajo na ceno, kot so možnost prodaje, oddaljenost, kompleksnost in podobno. Kljub temu smo se z obrazložitvijo predlagalca zakona strinjali in sklenili, da kot kompromis predlagamo amandma, ki ga je prvotno predložil odbor za urbanizem. To je, da se stavbno zemljišče omeji na velikost 1000 m² in na komunalno opremljenost. To je namreč še nekako sprejemljivo, saj omogoča bivšemu lastniku, da v mejah maksimuma lastništva nad stavbami zgradi še eno stavbo. Nesprejemljivo pa je, da zaradi definicije stavbnega zemljišča štejejo več hektarov kmetijskega zemljišča kot stavbno zemljišče in da ga plačujemo po drugačnih merilih kot kmetijsko zemljišče.

Še to mnenje je bilo sprejeto kot kompromis k izhodiščnemu mnenju, da bi pravzaprav bilo najbolj pošteno, če bi šteli kot vrednost zemljišča le tisto, kar bivšemu lastniku izključuje rento, za katero nima nobenih zaslug — to je za komunalno opremljenost — oziroma dejstvo, da je to zemljišče postalo stavbno le zato, ker so ga tako razglasili urbanisti. Sedaj je položaj takšen, da je odbor za urbanizem umaknil predlog amandmaja, s tem pa je mnenje delegatov postalo odvečno.

To je vse obrazloženo v mnenju, ki ste ga dobili. Menimo namreč, da je bistveno vprašanje v predloženem zakonu, vprašanje določanja cen, bistveno pa je tudi načelo, ki smo ga doslej vedno zagovarjali, da je lastnik pravzaprav lastnik kmetijskega in ne stavbnega zemljišča, na katerega ceno pravzaprav ni nič vplival. Ne razumem se na vso to proceduro. Lahko vas samo opozorim, da z umikom tega amandmaja predlog zakona ni več usklajen z mnenjem zasedanja delegatov občin.

Nadalje bi v zvezi s 46. in 48. členom postavil vprašanje izvršnemu svetu, ali lahko pojasni, v katerih zakonih se bo in kdaj se bo reševala problematika, predlagana v zboru delegatov občin, to je, da bi se kmetom, ki zapadejo pod kompleksno razlastitev in je njihov nadaljnji življenjski obstoj kot kmetovalcev ogrožen, dala možnost odkupa let za pokojnino oziroma poiskala drugo ustrezno rešitev.

Predsednik Tone Bole: Tovariš Bernard, čeprav vam želim pomagati, moram ugotoviti, da ste ostali brez proceduralne možnosti, vsaj kolikor gre za gospodarski zbor. Vašo razpravo je razumeti kot informacijo.

Lado Bernard: Strinjam se, da je informacija. Proceduralna napaka je bila storjena na zasedanju delegatov občin, ko nismo vztrajali pri predložitvi lastnih amandmajev, temveč smo menili, da so naša mnenja zajeta v amandmajih odbora za urbanizem republiškega zbora.

Predsednik Tone Bole: Želi še kdo besedo? (Ne javi se nihče.) Če nihče, končujem načelno razpravo in prehajam na obravnavo predloga zakona v podrobnostih, pri čemer bomo odločali tudi o amandmajih.

Zakonodajno-pravna komisija predlaga amandma k drugemu odstavku 3. člena. Z amandmajem se strinjata odbor za družbenoekonomske odnose in izvršni svet.

Dajem ga na glasovanje. Kdor je za, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma zakonodajno-pravne komisije soglasno sprejet.

Zakonodajno-pravna komisija predlaga amandma tudi k prvemu odstavku 7. člena. Odbor se z amandmajem strinja. Se predstavnik izvršnega sveta strinja? (Se strinja.)

Dajem amandma na glasovanje. Kdor je za amandma, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma soglasno sprejet.

Zakonodajno-pravna komisija predlaga tudi amandma k prvemu odstavku 10. člen. Odbor se z amandmajem strinja. Prosim predstavnika izvršnega sveta, da zavzame stališče. (Se strinja.)

Amandma dajem na glasovanje. Kdor je za amandma, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Ugotavljam, da je amandma soglasno sprejet.

Odbor za družbenoekonomske odnose predlaga amandma za uvedbo novega tretjega odstavka in ustrezen popravek zadnjega odstavka 12. člena. Zakonodajno-pravna komisija se z amandmajem strinja, kot je razvidno iz dodatnega poročila. Ali se izvršni svet strinja? (Se strinja.)

Amandma dajem na glasovanje. Kdor je za, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma soglasno sprejet.

Poslanec Janko Kolarič je dal amandma za nov drugi odstavek 14. člena. Prosim predstavnika odbora, da zavzame stališče do amandmaja tovariša Kolariča.

Jožko Rozman (iz klopi): Odbor predlaga spremembo amandmaja, in sicer, da se besedilo glasi: »pred sprejetjem odločbe o splošnem interesu mora premoženjsko-pravni organ zaslišati lastnika nepremičnine oziroma imetnika pravice uporabe in razlastitvenega upravičenca.«

Predsednik Tone Bole: Prosim predlagatelja amandmaja, tovariša Kolariča, da zavzame stališče do dopolnjenega amandmaja.

Obveščam zbor, da poslanec tovariš Kolarič umika prvotni amandma in sprejema amandma odbora za družbenoekonomske odnose. Prosim predstavnika izvršnega sveta, da zavzame stališče do amandmaja. (Ne strinja se.)

Boris Mikoš (iz klopi): V zakonu o splošnem upravnem postopku je rečeno, da morajo biti zaslišane vse stranke, kadar gre za njihove pravice.

Predsednik Tone Bole: Slišali ste obrazložitev.

Prosim poslanca tovariša Kolariča, da zavzame stališče do predloga.

Janko Kolarič (iz klopi): Menim, da to ni isto in amandmaja ne umikam.

Predsednik Tone Bole: Prvotno besedilo amandmaja tovariša Kolariča k 14. členu dajem na glasovanje. Kdor je za amandma, naj dvigne roko! (17 poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (3 poslanci.) Se je kdo vzdržal? (15 poslancev.)

Tovariš sekretar pravi, da nismo več sklepčni. Zato prosim, da glasovanje ponovimo.

Dajem amandma tovariša Kolariča k 14. členu na glasovanje. Kdor je za amandma, naj dvigne roko! (17 poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (3 poslanci.) Se je kdo vzdržal? (19 poslancev.)

Ugotavljam, da amandma ni sprejet.

Zakonodajno-pravna komisija daje redakcijski amandma k naslovu IV. poglavja.

Amandma dajem na glasovanje. Kdor je za amandma, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma zakonodajno-pravne komisije soglasno sprejet.

Zakonodajno-pravna komisija daje amandma k 3. točki 19. člena. Odbor se z amandmajem strinja. Prosim predstavnika izvršnega sveta, da zavzame stališča do tega amandmaja. (Se strinja.)

Amandma dajem na glasovanje. Kdor je za amandma, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma soglasno sprejet.

Odbor za družbenoekonomske odnose predlaga amandma k drugemu odstavku 22. člena. Iz dodatnega poročila zakonodajno-pravne komisije je razvidno, da se z amandmajem ne strinja. Prosim predstavnika izvršnega sveta, da pove svoje mnenje. (Se ne strinja.)

K besedi se javlja tovariš Kolarič.

Janko Kolarič: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Pripomnil bi, da se je na seji odbora za družbenoekonomske odnose s tem amandmajem izvršni svet strinjal.

Predsednik Tone Bole: Prosim predstavnika izvršnega sveta, da zavzame stališče.

Boris Mikoš: V delu tega odbora sem sodeloval kot član izvršnega sveta. Izvršni svet pa je včeraj kot kolektivno telo zavzel drugačno stališče. Menim, da dopolnitev 22. člena ni potrebna, saj gre za opravljanje dela na celotnem objektu in ne posamezni parceli. Če sprejmemo takšno razlago, potem dopolnitev ni potrebna. Na primer: če gre za cesto Hoče—Levec, ni treba, da so ta dela izvršena na parcelah okoli Celja, temveč je pomembno, da so obsežnejša dela opravljena na cesti kot celoti, lahko samo od Hoč do Konjic. Menim, da je v taki razlagi zajeta vsebina predloga tovariša Kolariča, ki ga je postavil na odboru in s čimer sem se tudi vsebinsko strinjal.

Predsednik Tone Bole: Amandma odbora za družbenoekonomske odnose dajem na glasovanje. Kdor je za amandma, naj dvigne roko! (14 poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (4 poslanci.) Se je kdo vzdržal glasovanja? (20 poslancev.)

Ugotavljam, da amandma ni sprejet.

Zakonodajno-pravna komisija predlaga redakcijski amandma k naslovu V. poglavja. Kdor je za, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma soglasno sprejet.

Zakonodajno-pravna komisija predlaga tudi amandma k 26. členu. Odbor se z amandmajem strinja. Ali se izvršni svet strinja? (Se strinja.)

Amandma dajem na glasovanje. Kdor je za amandma, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Ugotavljam, da je amandma soglasno sprejet.

Zakonodajno-pravna komisija predlaga redakcijski amandma k prvemu odstavku 35. člena. Amandma dajem na glasovanje. Kdor je za, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma soglasno sprejet.

Odbor za družbenoekonomske odnose predlaga amandma k prvemu odstavku 35. člena. Iz dodatnega poročila zakonodajno-pravne komisije je razvidno, da se z amandmajem ne strinja. Prosim predstavnika izvršnega sveta, da zavzame stališče. (Se ne strinja.) Ali predstavnik odbora vztraja pri svojem amandmaju? (Vztraja.)

Amandma dajem na glasovanje. Kdor je za amandma, naj dvigne roko! (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (1 poslanec.) Se je kdo vzdržal? (16 poslancev.)

Ugotavljam, da je amandma sprejet z večino glasov.

Odbor za družbenoekonomske odnose predlaga amandma k 36. členu. Iz dodatnega poročila zakonodajno-pravne komisije je razvidno, da se z amandmajem ne strinja. Prosim predstavnika izvršnega sveta, da zavzame stališče! (Se ne strinja.) Ali odbor vztraja pri svojem amandmaju? (Vztraja.)

Amandma dajem na glasovanje. Kdor je za, naj dvigne roko! (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (10 poslancev.)

Ugotavljam, da je amandma sprejet z večino glasov.

Odbor za družbenoekonomske odnose predlaga amandma k 39. členu.

Iz dodatnega poročila zakonodajno-pravne komisije je razvidno, da se z njim ne strinja. Prosim predstavnika izvršnega sveta, da zavzame stališče. (Se ne strinja.) Ali odbor vztraja pri svojem amandmaju? (Vztraja.)

Amandma dajem na glasovanje! Kdor je za amandma, naj dvigne roko! (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (9 poslancev.)

Ugotavljam, da je amandma odbora za družbenoekonomske odnose sprejet z večino glasov.

Zakonodajno-pravna komisija predlaga redakcijski amandma k 40. členu. Amandma dajem na glasovanje. Kdor je za, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma soglasno sprejet.

Poslanec Janez Eržen je dal amandma k naslovu VIII. poglavja in k 43. členu, kar je vsebinsko povezano.

Prosim predstavnika odbora za družbenoekonomske odnose, da zavzame stališče do amandmaja tovariša Eržena. (Se strinja.) Predstavnik izvršnega sveta? (Se ne strinja.) Zakonodajno-pravna komisija? (Se ne strinja.)

Amandma tovariša Eržena dajem na glasovanje. Kdor je za, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma soglasno sprejet.

Odbor za družbenoekonomske odnose predlaga amandma k 42. členu. K temu členu predlaga svoj amandma tudi zakonodajno-pravna komisija, ki pa ga je — kot ste videli iz dodatnega poročila te komisije — umaknila, ker se strinja z amandmajem odbora k temu členu. Prosim predstavnika izvršnega sveta, da zavzame stališče do amandmaja. (Se strinja.)

Amandma dajem na glasovanje. Kdor je za, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma soglasno sprejet.

Zakonodajno-pravna komisija predlaga redakcijski amandma k zadnjemu stavku 43. člena.

Amandma dajem na glasovanje. Kdor je za, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma soglasno sprejet.

Prehajam na amandma odbora za družbenoekonomske odnose, ki predlaga nov 53. člen. Iz dodatnega poročila zakonodajno-pravne komisije je razvidno, da se komisija ne strinja z amandmajem odbora. Ali se z amandmajem strinja izvršni svet? (Se strinja.) Ali odbor vztraja pri svojem amandmaju? (Da.)

Amandma dajem na glasovanje. Kdor je za, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma soglasno sprejet.

Prehajam na amandma zakonodajno-pravne komisije k 59. členu. Pristojni odbor se z amandmajem strinja. Ali se predstavnik izvršnega sveta tudi strinja? (Da.)

Amandma dajem na glasovanje. Kdor je za, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma zakonodajno-pravne komisije k 59. členu soglasno sprejet.

Zakonodajno-pravna komisija predlaga amandma k naslovu X. poglavja in k 63. in 64. členu predloga zakona. Pristojni odbor se ne strinja. Ali se z amandmajem strinja izvršni svet? (Ne.)

Amandma dajem na glasovanje. Kdor je za, naj dvigne roko! (9 poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (13 poslancev.) Se je kdo vzdržal? (16 poslancev.)

Obveščam zbor, da amandma zakonodajno-pravne komisije ni sprejet.

Zakonodajno-pravna komisija predlaga redakcijski amandma k drugemu odstavku 66. člena.

Amandma dajem na glasovanje. Kdor je za, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma soglasno sprejet.

Zakonodajno-pravna komisija predlaga amandma k 67. členu. Ali se predstavnik odbora strinja z amandmajem zakonodajno-pravne komisije? (Da.) Predstavnik izvršnega sveta? (Da.)

Amandma dajem na glasovanje. Kdor je za, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma soglasno sprejet.

Prehajam na glasovanje o predlogu zakona v celoti. Kdor je za predlog zakona, naj dvigne roko! (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (1 poslanec.)

Ugotavljam, da je predlog zakona sprejet z večino glasov.

Prehajam na 7. točko dnevnega reda, to je na obravnavo predloga zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o urbanističnem planiranju.

Predlog zakona je predložil izvršni svet na podlagi sklepa 39. seje zbora z dne 16. 5. 1972, ko smo obravnavali osnutek tega zakona. Želi predstavnik izvršnega sveta še ustno obrazložiti predlog zakona? (Ne želi.)

Poleg predloga zakona ste prejeli: poročilo odbora za družbenoekonomske odnose, poročilo in dodatno poročilo zakonodajno-pravne komisije ter mnenje zasedanja delegatov občin.

Predlagam, da predlog zakona obravnavamo najprej v načelu, nato pa v podrobni obravnavi po členih razpravljamo o predloženih amandmajih in hkrati o njih odločamo.

Kdo želi besedo v načelni razpravi? (Nihče.) Če nihče, prehajam na podrobno obravnavo.

Zakonodajno-pravna komisija predlaga k 2. členu amandma, s katerim se v tretjem odstavku predlaganega 41. člena besedi »mora odrediti« nadomestita z besedo »odredi«. Amandma je redakcijskega značaja.

Dajem ga na glasovanje. Kdor je zanj, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma soglasno sprejet.

Odbor za družbenoekonomske odnose predlaga v okviru 3. člena amandma k 41. členu. Z amandmajem se strinja zakonodajno-pravna komisija. Prosim predstavnika izvršnega sveta, da zavzame stališče. (Se strinja.)

Amandma dajem na glasovanje. Kdor je za, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma soglasno sprejet.

Odbor za družbenoekonomske odnose predlaga amandma k 5. členu. Z amandmajem se strinja zakonodajno-pravna komisija. Predstavnik izvršnega sveta? (Se strinja.)

Amandma dajem na glasovanje. Kdor je za, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma soglasno sprejet.

Odbor za družbenoekonomske odnose predlaga amandma k 6. členu. Z amandmajem se strinja zakonodajno-pravna komisija. Predstavnik izvršnega sveta? (Se strinja.)

Amandma dajem na glasovanje. Kdor je za amandma, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma soglasno sprejet.

Prehajam na glasovanje o predlogu zakona v celoti. Kdor je za, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o urbanističnem planiranju soglasno sprejet.

Obveščam zbor, da je s tem dnevni red 40. seje zbora izčrpan, vendar nam še ostane usklajevanje z besedili amandmajev, ki jih je sprejel republiški zbor. Predlagam, da se najprej ugotovijo razlike v besedilih in da pristojna odbora obeh zborov takoj pripravita predlog za usklajevanje zakonov.

(Seja je bila prekinjena ob 16.40 in se je nadaljevala ob 18.45.)

Predsednik T o n e B o l e : Predlagam, da nadaljujemo delo. Prehajam na predlog za uskladitev spornih besedil zakona o razpolaganju z nezazidanim stavbnim zemljiščem, zakona o razlastitvi in zakona o prisilnem prenosu pravice uporabe.

Zbor obveščam, da je predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakonov o urbanističnem planiranju sprejet v obeh zborih v enakem besedilu. Prosim tovariša Rozmana, da poroča o usklajevanju.

J o ž k o R o z m a n : Uskladiti je bilo treba zakon o razpolaganju z nezazidanim stavbnim zemljiščem in zakon o razlastitvi in prisilnem prenosu pravice uporabe.

Pristojna odbora republiškega zbora in našega zbora sta na skupni seji 18. 6. 1972 ugotovila razlike v besedilih pri navedenih zakonih in predlagata:

a) Gospodarski zbor naj pri predlogu zakona o razpolaganju z nezazidanim stavbnim zemljiščem sprejme 7. člen tega zakona v besedilu zakonskega predloga, kar pomeni, da odstopi od amandmaja, ki ga je k temu členu predlagal Janez Eržen. S to spremembo bo besedilo zakona sprejeto v enakem besedilu.

b) Gospodarski zbor naj pri predlogu zakona o razlastitvi in prisilnem prenosu pravice uporabe sprejme naslednje predloge:

— k 7. členu: V drugem odstavku tega člena se v tretji vrsti beseda »prenos« nadomesti z besedo »nakup«.

— k 35. členu: Člen naj se sprejme v besedilu, v kakršnem je bil predložen v zakonu.

— k 39. členu: Člen naj se sprejme takšen, kot je bil predložen v zakonu.

Spremembi k 35. in 39. členu pomenita, da se odstopi od amandmaja, ki ga je k tema členoma predlagal pristojni odbor gospodarskega zbora.

— k VIII. poglavju in 43. členu: Naslov poglavja in besedilo 43. člena naj gospodarski zbor sprejme v besedilu zakona, kar pomeni, da odstopi od amandmaja, ki ga je predlagal poslanec Janez Eržen, ker so ta vprašanja zadovoljivo rešena že z amandmajem k 53. členu, ki ga je gospodarski zbor že sprejel.

— k 42. členu: gospodarski zbor naj sprejme prvo alineo drugega odstavka v naslednjem besedilu: »zemljišče, ki je komunalno opremljeno po veljavnem urbanističnem in zazidalnem načrtu in je namenjeno za graditev;«.

Sprememba dopolnjuje amandma, ki ga je že sprejel gospodarski zbor, in prispeva k večji jasnosti te odločbe.

c) Republiški zbor naj 34. in 46. člen sprejme v besedilu predloga zakona, kar pomeni, da umika amandma poslanca Janeza Verbiča k tema členoma.

Predsednik T o n e B o l e : Slišali ste predlog za uskladitev spornih besedil k zakonom, ki sta ga dala odbor za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora in odbor za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo republiškega zbora.

Prehajam na glasovanje o predlogu zakona o razpolaganju z nezazidanim stavbnim zemljiščem.

Skupni predlog odbora za družbenoekonomske odnose našega zbora ter odbora za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo republiškega zbora glede 7. člena dajem na glasovanje. Kdor je za, naj dvigne roko! (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (3 poslanci.) Se je kdo vzdržal glasovanja? (4 poslanci.)

Ugotavljam, da je amandma sprejet z večino glasov.

Prehajam na drugi zakon, to je zakon o razlastitvi in prisilnem prenosu pravice uporabe. Prehajam na glasovanje o amandmaju k 7. členu, da se v drugem odstavku tega člena v tretji vrsti beseda »prenos« nadomesti z besedo »nakup«. Kdor je za amandma, naj dvigne roko! (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma soglasno sprejet.

Prehajam na predlog k 35. členu, naj se zadnja vrsta tega člena sprejme v predloženem besedilu.

Predlog obeh odborov dajem na glasovanje. Kdor je za, naj dvigne roko! (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal glasovanja? (2 poslanca.)

Ugotavljam, da je amandma sprejet z večino glasov.

O predlogih k 36. in k 39. členu glasujemo skupno.

Predlog odborov dajem na glasovanje. Kdor je za, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal glasovanja? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog odborov soglasno sprejet.

Prehajamo na glasovanje o predlogu glede 43. člena, da se naslov poglavja in besedilo 43. člena sprejmeta v besedilo predloga zakona.

Predlog dajem na glasovanje. Kdor je za, naj dvigne roko! (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (2 poslanca.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog obeh zborov sprejet z večino glasov.

Prehajam na predlog glede 42. člena, in sicer, da gospodarski zbor sprejme prvo alineo drugega odstavka v naslednjem besedilu: »zemljišče, ki je komunalno opremljeno po veljavnem urbanističnem in zazidalnem načrtu in je namenjeno za graditev.«

Predlog obeh odborov dajem na glasovanje. Kdor je za, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog obeh odborov soglasno sprejet.

S tem je dnevni red 41. seje našega zbora pri kraju. Prosim tovariše poslance, da upoštevajo, da imamo zelo obsežen in zelo odgovoren dnevni red za sejo, ki je predvidena za 17. julij 1972, ko bomo obravnavali osnutek družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971—1975, predlog za izdajo zakona o gozdovih, osnutek zakona o stanarinah in osnutek zakona o ugotovitvi vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj.

(Seja je bila končana ob 19. uri.)

GOSPODARSKI ZBOR

42. seja

(17. julija 1972)

Predsedovala: T o n e B o l e ,
predsednik gospodarskega zbora, in

J a n e z V i d m a r ,
podpredsednik gospodarskega zbora

Začetek seje ob 9.10.

Predsednik T o n e B o l e : Tovarišice in tovariši poslanci, pričenjam 42. sejo gospodarskega zbora skupščine Socialistične republike Slovenije.

Odsotnost je opravičilo 13 poslancev. Ugotavljam, da je zbor sklepčen.

Pred določitvijo dnevnega reda obveščam zbor, da izvršni svet umika predlog odloka o začasni tarifi plačil za storitve službe družbenega knjigovodstva in da je izvršni svet dodatno predložil skupščini predlog zakona o dopolnitvi zakona o sredstvih SR Slovenije za izravnavanje v gospodarstvu in za pospeševanje nekaterih gospodarskih dejavnosti.

Zato predlagam zboru naslednji dnevni red:

- 1.odobritev zapisnika 41. seje zbora;
2. poslanska vprašanja;
3. osnutek družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971—1975;
4. predlog zakona o ureditvi nekaterih vprašanj družbene kontrole cen v SR Sloveniji;
5. predlog za izdajo zakona o gozdovih;
6. predlog zakona o dopolnitvi zakona o sredstvih SR Slovenije za izravnavanja v gospodarstvu in za pospeševanje nekaterih gospodarskih dejavnosti;
7. predlog odloka o zagotovitvi sredstev za pospeševanje založniške dejavnosti v letu 1972;
8. osnutek zakona o stanarinah;
9. osnutek zakona o ugotovitvi vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj;
10. predlog odloka o soglasju k imenovanju direktorja tekstilnega inštituta v Mariboru — mnenje.

Se zbor strinja s predlaganim dnevnim redom?

Tovarišica Mara Žlebnik, prosim!

Mara Žlebnik: Z razširitvijo dnevnega reda se sicer strinjam, ker pa je bil pod 6. točko predložen šele danes in ga bo moral odbor za finance še obravnavati, bi prosila, da se v primernem trenutku odredi odmor, da bi se odbor lahko sestel.

Predsednik Tone Bole: Tovarišica Žlebnikova, verjetno mislite na predlog zakona o dopolnitvi zakona o sredstvih SR Slovenije za izravnnavanja v gospodarstvu in za pospeševanje nekaterih gospodarskih dejavnosti? (Da.)

So še kakšne pripombe? Če pripomb ni, ugotavljam, da je dnevni red sprejet.

Poleg izvršnega sveta in predstavnikov predlagatelja sem na sejo povabil še gospodarsko zbornico SR Slovenije, Zvezo sindikatov Slovenije, zavod SR Slovenije za planiranje, službo družbenega knjigovodstva, centralo za SR Slovenijo, komisijo skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja ter pristojne republiške upravne organe. Povabljeni pozdravljam in jih vabim, da sodelujejo v razpravi.

Prehajam na 1. točko dnevnega reda, to je na odobritev zapisnika 41. seje zбора.

Ima kdo pripombe k zapisniku? (Ne javi se nihče.)

Ugotavljam, da pripomb ni in da je zapisnik 41. seje zбора odobren.

Na pismeno poslansko vprašanje poslanca Ivana Atelška z dne 7. junija 1972, ki ga je postavil izvršnemu svetu v zvezi z usklajevanjem stališč posameznih republik v medrepubliških komitejih, bo odgovoril tovariš Marjan Dolenc. Ker je tovariš Atelšek odsoten, prosim tovariša Dolenca, da posreduje odgovor tovarišu Atelšku pismeno.

Na poslansko vprašanje poslanca Jožeta Pogačnika, ki ga je postavil dne 7. junija 1972, bo odgovoril tovariš Ljubo Levstik.

Ljubo Levstik: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Na vprašanje tovariša Jožeta Pogačnika, poslanca tega zбора, kdaj bo dokončno določena trasa hitre ceste na območju občine Domžale in v kakšnem času bo zožen rezervat na dokončno zbrano traso hitre ceste, odgovorjamo:

Na območju občine Domžale potekata dva odseka avtoceste Šentilj—Gorica, in sicer odsek Ločica—Preboje in Preboje—Črnuče. Nerazčiščen potek avtocest na območju Ljubljane zahteva obsežnejše rezervate tudi v občini Domžale, tako da poteka skrajna možna severna varianta nad Mengšem in južna med Ihanom in Studo. Nadaljevanje gradnje odsekov avtoceste med Levcem in Vrhniko bo predmet prijav za naslednja posojila Mednarodne banke za obnovo in razvoj. V pripravi je izdelava študije o izvedljivosti gradnje za celoten odsek od Levca do Vrhnike, ki bo izdelana v prvi polovici 1973. leta. Tako bosta dokončni potek avtoceste na območju občine Domžale in zožitev rezervatov na dokončno traso rešena v 1973.

Postopno zoževanje rezervatov pa poteka že sedaj. Predstavniki skupščine občine Domžale, projektne organizacije iz Domžal in cestnega sklada SRS so že doslej sporazumno reševali vso problematiko zaradi rezervatov avtoceste na območju občine Domžale. Tako so omenjeni predstavniki 8. marca 1972. leta v navzočnosti projektantov avtoceste in posameznih investorjev pregledali 154 spornih lokacij od Trojan do Domžal in ugotovili, da je mogoče za večji del

teh lokacij izdati pozitivno mnenje, kar je že v postopku. Takšno sodelovanje in reševanje lokacijskih in drugih urbanističnih problemov na območju sedanjih rezervatov za avtoceste na območju občine Domžale se bo nadaljevalo do dokončne določitve trase v 1973. letu.

Predsednik T o n e B o l e : Tovariš Pogačnik, ali ste z odgovorom zadovoljni? (Da.)

Na poslansko vprašanje poslanca Miloša Gabrijela, ki ga je postavil izvršnemu svetu na zadnji seji zбора, bo odgovoril tovariš Ivo Klemenčič.

I v o K l e m e n č i č : Tovariš predsednik, tovariši in tovarišice poslanci! Vprašanje poslanca Miloša Gabrijela se glasi: »Ali je izvršnemu svetu znano, če je bil dan predlog, da bi pri prihodnji kompenzaciji sodelovale tudi družbenopolitične skupnosti, in drugič, ali je predvideno dopolnilo 74. člena zakona o službi družbenega knjigovodstva, ki govori le o organizacijah združenega dela, da bi omenjena določila veljala tudi za negospodarstvo? Znano je, da so poglavitni vzrok nelikvidnosti izgube v gospodarstvu in dolgovi negospodarstva, predvsem federacije, republik in občin. Zato bi bilo prav, da se za vse uvedejo enake sankcije.«

Na prvo vprašanje, ali bodo v prihodnje pri multilateralni kompenzaciji sodelovale tudi družbenopolitične skupnosti, je treba pojasniti tole: Že z zakonom o evidentiranju obveznosti določenih uporabnikov družbenih sredstev in o načinu njihove poravnave je bilo v 2. členu določeno, da morajo uporabniki družbenih sredstev zunaj gospodarstva popisati zapadle, toda do 15. novembra 1971 neporavnane obveznosti, ter da morajo za te obveznosti sestaviti izplačilne programe. Na podlagi prvega odstavka 13. člena tega zakona je zvezni sekretar za finance izdal odredbo o določilu uporabe družbenih sredstev v negospodarskih dejavnostih, s katero je bilo opredeljeno, kdo so uporabniki družbenih sredstev zunaj gospodarstva. Iz tega sledi, da so bili pritegnjeni v popis zapadlih in do 15. novembra lani neporavnanih obveznosti in tudi zavezani sestaviti izplačilne programe vse družbenopolitične skupnosti in njihovi organi, interesne skupnosti, samoupravni skladi in drugi uporabniki družbenih sredstev. Z navodilom, ki ga je na podlagi 61. člena zakona o SDK predpisal generalni direktor službe družbenega knjigovodstva sporazumno z guvernerjem Narodne banke in v soglasju z zveznim sekretariatom za finance so bili dolžni prijaviti v prvo multilateralno kompenzacijo svoje dolgove, ki so zapadli po 15. novembru 1971 do 15. marca letos; tudi uporabniki družbenih sredstev v negospodarskih dejavnostih, natančneje določeni v že omenjeni odredbi o določitvi uporabnikov družbenih sredstev v negospodarskih dejavnostih.

Z zakonom o spremembah in dopolnitvah zakona o SDK je v 2. členu določeno, da bo opravljala ta služba do 31. 12. 1973 multilateralno kompenzacijo vseh uporabnikov družbenih sredstev, in sicer od časa do časa, najmanj pa dvakrat na leto. Po vsem tem je mogoče sklepati, da bodo v nadaljnjih multilateralnih kompenzacijah zajeti — tako kot so bili v prvi — tudi uporabniki družbenih sredstev v negospodarskih dejavnostih.

Na vprašanje, ali je predvideno dopolnilo zakona o službi družbenega knjigovodstva, da bi določilo o omenjenem 90% izplačevanju osebnih dohodkov veljalo ne le za organizacije združenega dela, temveč tudi za negospodarstvo, obveščamo tovariša poslanca, da sta v predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o SDK z dne 23. junija 1972 predvideni tudi spremembi 37. in

74. člena zakona o SDK. Predlog je, da bi omejitev izplačila osebnih dohodkov do 90 % v preteklem letu izplačanih osebnih dohodkov veljala za gospodarstvo kot za negospodarstvo. Potemtakem so po novem predlogu v omejitve vključene ne le organizacije združenega dela, temveč tudi družbenopolitične skupnosti, interesne skupnosti in vsi drugi uporabniki družbenih sredstev.

Predsednik Tone Bole: Tovariš Gabrijel, vas odgovor zadovoljuje? (Da.)

Na zadnji seji zbora je postavil poslansko vprašanje tudi poslanec Žarko Žigon. Odgovoril bo tovariš Lojze Komel.

Lojze Komel: Poslanec Žarko Žigon sprašuje, čemu je potrebno, da mora kmet, ki prevzame posestvo, predložiti sodišču, če hoče postati zemljiško-knjižni lastnik, dovoljenje za preseganje zemljiškega maksimuma zaradi posestva, ki ga je prevzel od pravnega prednika, kateremu je bil ta preseženi maksimum v smislu 12. člena 5. točke zakona o agrarni reformi in kolonizaciji v SRS iz leta 1948 zakonito zvišan.

Odgovor: Zakon o agrarni reformi in kolonizaciji v Ljudski republiki Sloveniji (Ur. l. LRS, št. 10/48, 17/58, 17/59, 18/61 in Ur. l. SRS, št. 22/65) je v 12. členu 4. točke določal, da se razlasti presežek kmečkih posestev nad 20 do 35 hektarov obdelovalne zemlje in nad 10 do 25 ha gozda, tako da skupna površina obdelovalne zemlje in gozda ne sme presegati 45 ha. V 5. točki navedenega 12. člena pa je zakon določal tole: »Pri kmečkih posestvih z izredno slabo donosnostjo lahko minister za kmetijstvo največje površine obdelovalne zemlje in gozda primerno zviša.«

Navedeni zakon je v 6. členu določal, da se razlastijo veleposestva, zemljiška posestva civilnopravnih oseb, zemljiška posestva brez lastnika oziroma pravnega naslednika, presežek zemljiških posestev nekmetov, ki niso veleposestniki, in presežek kmečkih posestev. Torej ni določal, kdo se razlasti, temveč kaj se razlasti. V zvezi s tem velja omeniti še določbo 4. člena tega zakona, po katerih se šteje kot ena celota zemljiška posestva zakoncev ali solastnikov, če živijo v skupnem gospodinjstvu. Iz teh določb izhaja, da se je odločitev ministra za kmetijstvo, izdana na podlagi 5. točke 12. člena imenovanega zakona, nanašala predvsem na kmečko posestvo, velja pa za trenutne lastnike in tudi za njihove dediče, in sicer vse dotlej, dokler takšno kmečko posestvo obstaja v smislu določbe 1. točke 12. člena tega zakona, kjer je predpisano, da se za kmečka posestva štejejo tista zemljiška posestva, katerih lastniki so kmetje in obdelujejo zemljo sami s svojo družino.

Zaradi navedenega ni pravne podlage, da bi zemljiškoknjižno sodišče ob prepisu lastništva takega kmečkega posestva na prevzemnika vztrajalo na zemljiškem maksimumu oziroma odklanjalo prepis lastništva celotnega kmečkega posestva nad zemljiškim maksimumom, če prevzemnik posestva nima dovoljenja, da sme prevzeti v last posestvo s preseženim maksimumom nad 45 ha.

Tudi v zakonu o prometu z zemljišči in stavbami (Ur. l. SFRJ, št. 43/65, 57/65 in 17/67) ni podlage za takšno zahtevo, kajti po določbi 48. člena tega zakona mora v primeru, če gre za zemljiškoknjižni prenos lastnine na kmetijskem zemljišču na občana in če se vidi, da je kupec — očitno so mišljeni tudi drugi prevzemniki — prišel v posest zemljišča, ki presega z zakonom določeni maksimum, sodišče, preden izvrši zemljiškoknjižni prenos, kupca na to opozoriti. Če kupec

vztraja pri zahtevi za tak prenos, mora sodišče izvršiti ta prenos in obvestiti o tem občinsko skupščino.

Glede na obrazloženo ni potrebno, da bi moral kmet, prevzemnik kmečkega posestva, predložiti zemljiško-knjižnemu sodišču dovoljenje za preseganje zemljiškega maksimuma za posestvo, ki ga je prevzel od lastnika, kateremu je bila na podlagi 5. točke 12. člena imenovanega zakona največja površina obdelovalne zemlje in gozda zvišana, temveč je potrebno zgolj to, da predloži izvirnik ali overjen prepis odločbe, izdane na podlagi tega predpisa. Poleg tega sodišče lahko zahteva od takega prevzemnika še potrdilo, da je kmet in da obdeluje zemljo sam s svojo družino. Takšno potrdilo izda pristojni upravni organ občinske skupščine. Zadeva, ki obravnava to vprašanje, bo na novo urejena v republiškem zakonu o kmetijskih zemljiščih, ki se pripravlja in bo uveljavljen še letos.

Predsednik Tone Bole: Tovariš Žigon, ste zadovoljni z odgovorom? (Da.)

Kdo želi postaviti novo poslansko vprašanje? Tovariš Stojan Makovec, prosim!

Stojan Makovec: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Pred časom sem postavil poslansko vprašanje in tudi dobil zadovoljiv odgovor glede odhoda avtoprevoznikov iz primorskih krajev v SR Hrvatsko. Danes bi izvršnemu svetu postavil podobno vprašanje.

Iz občine Ajdovščina je odjavilo obrt več avtoprevoznikov in se zaposlilo pri kmetijski zadrugi Ribnica na Dolenjskem, s katero so sklenili najemno pogodbo o oddaji in uporabi tovornih avtomobilov. Občinska skupščina Ajdovščina ima že več let v SR Sloveniji najnižje davčne stopnje od obrti, v tem letu pa jih je še bolj znižala in se tako prilagodila goriški in tolminski občini. S tem se materialno stanje teh občin izboljšuje, namen uvedbe teh stopenj pa je bil dosežen, saj pomaga razvijati obrt v občini.

Ker so avtoprevozniki pri davčni upravi pojasnjevali, da bodo imeli manjše dajatve, če se zaposlijo in dajo v najem tovrne avtomobile kmetijski zadrugi Ribnica, in ker si davčne uprave v SR Sloveniji prizadevajo dosledno odmeriti davek vsakemu občanu glede na njegov dohodek, postavljam naslednje vprašanje:

Kaj hoče doseči kmetijska zadruga Ribnica s sklepanjem najemnih pogodb o oddaji tovornih avtomobilov v najem in uporabo in ali ne pomaga s takšnimi pogodbami občanom, da se izognejo plačilu večjih dajatev? Če to ni tako, potem naj javno v časopisju pojasni namen, ki ga hoče doseči s sklepanjem takšnih pogodb.

Davčna uprava občine Ajdovščina mi je naročila, naj postavim to poslansko vprašanje.

Predsednik Tone Bole: Tovariš Makovec, če sem prav razumel, je postavljena zahteva po intervenciji, da se te stvari razčistijo, kar naj bi bila naloga republiškega sekretariata za finance.

Kdo še želi postaviti poslansko vprašanje? Besedo ima tovariš Danilo Cerkvenik.

Danilo Cerkvenik: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Na seji gospodarskega zbora dne 8. 6. 1972 sem postavil izvršnemu svetu poslansko vprašanje v zvezi z zakonitostjo navodila glavne centrale SDK o načinu kontrole obračunavanja in obveznosti polaganja 30% depozita po določilih zakona o investicijskih vlaganjih v nove negospodarske in neproizvodne investicije. Na seji tega zbora dne 28. 6. 1972 sem dobil odgovor republiškega sekretariata za finance. Vsebina odgovora me ne zadovoljuje, ker ne odgovarja na bistvo vprašanja, ki je bilo v tem, ali je navodilo glavne centrale zakonito ali ne. Odgovor republiškega sekretariata za finance je le podkrepjen z novo okrožnico SDK, ki omiljuje vsebino navodila glavne centrale SDK, za katero sem vprašal, ali je zakonito ali ne. Prosim, da izvršni svet oziroma republiški sekretariat za finance posreduje vsebino mojega vprašanja z dne 8. 6. 1972 zveznemu sekretariatu za finance ter me z vsebino odgovora pisмено seznani na eni prihodnjih sej tega zbora.

Predsednik Tone Bole: Želi še kdo postaviti poslansko vprašanje? (Ne želi.) Tako končujem to točko dnevnega reda.

Prehajam na 3. točko dnevnega reda, to je na obravnavo osnutka družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971—1975.

Osnutek družbenega plana razvoja SR Slovenije je predložil izvršni svet. Hkrati ga je dal tudi v javno razpravo, ki že teče, in sicer v okviru Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije, zveze sindikatov Slovenije in gospodarske zbornice SR Slovenije.

Prosim predstavnika izvršnega sveta, tovariša Jožeta Novinška, da da uvodno obrazložitev osnutka družbenega plana in stališč izvršnega sveta.

Jože Novinšek: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Ker boste pojutrišnjem na seji enotnega zbora slišali nekoliko širšo obrazložitev osnutka plana, mi dovolite, da se v vašo razpravo vključim le z nekaterimi kratkimi uvodnimi pripombami.

Najprej bi opozoril na troje okoliščin, ki jih kaže upoštevati pri presoji osnutka plana.

1. Osnutek plana je nastajal v obdobju zelo intenzivnih ustavnih sprememb, poglobljanja samoupravnega razvoja, razvijanja gospodarskega sistema, z mnogimi prehodnimi in trajnimi rešitvami, ki usmerjajo inflacijsko obdobje v stabilnejše pogoje gospodarjenja.

2. Osnutek je grajen na podlagi številnih programov, ki so bili bolj ali manj dozoreli, ki pa po svoji vsebini in možnostih izražajo sedanje razmere. Kljub temu so bili ti programi podlaga za oblikovanje predloženega osnutka plana.

3. Osnutek je po svoji zgradbi in vsebini predvsem odraz širše razvojne politike in vsebuje osnovne usmeritve posameznih razvojnih kompleksov. Hkrati poskuša biti čimbolj informativen za potrebe osnovnih nosilcev razvoja.

V širšem smislu moramo ta osnutek in pozneje predlog plana obravnavati kot sestavni del celotnega sistema programiranja, vseh programov asociacij in samoupravnih skupnosti, skladov in družbenopolitičnih skupnosti, ki so v bistvu nosilci konkretnih programov in akcij za uresničenje celotnega srednjeročnega plana.

Razprava je potrdila, da plan ne more in ne sme biti le seznam vseh nalog ali nekakšna razdelitev nalog in sredstev in podobno. To še zlasti velja za vsa področja, kjer delujejo tržne zakonitosti, kjer računamo na samoupravno dogovarjanje in samoupravno reševanje razvojnih problemov in kjer morajo biti dane možnosti za vse nosilce in za vse akcije, ki jih ti ocenijo za koristne. Zato je treba razumeti, da je pomemben del plana le indikacija, to se pravi ocena na podlagi številnih elementov, zlasti vseh razpoložljivih programov razvoja, ter da je grajen na podlagi številnih posvetovanj z nosilci razvoja.

Pri nadaljnjih usmeritvah v razvoju gospodarstva bomo morali bolj upoštevati nekatere pogoje, dejavnike in cilje, ki postajajo vse bolj objektivna nujnost v bodočem razvoju, zlasti pa objektivna nujnost na sedanji stopnji razvoja. Predvsem je bistvena usmeritev na modernizacijo, na opremljanje delovnih mest in na avtomatizacijo, kot osnovo za prehajanje na čedalje večjo produktivnost dela in vse večji dohodek po delavcu. Pomembno je prehajanje na politiko delitve osebnih dohodkov v skladu s produktivnostjo dela in rezultati dela. S tem so povezana večja vlaganja, ki naj bi se v primerjavi s preteklim petletnim obdobjem povečala na delež od 25 % v družbenem proizvodu, kakor tudi intenzivno izobraževanje in vse večja vloga strokovnosti in raziskovalnega dela v razvoju in pri sprejemanju poslovnih odločitev.

Hkrati s takšno usmerjenostjo pa je seveda potrebno uveljavljati politiko večje izvozne ekspanzije, hitreje razvijati domačo surovinsko osnovo na podlagi sovlaganj v drugih republikah in tudi v tujini.

Vsi ti in še drugi, napisani ali nenapisani kriteriji razvoja, bodo za nosilce sredstev in odločitev bistvena podlaga, pri čemer moramo tudi v prihodnje računati na visoko stopnjo prilagodljivosti in elastičnosti v usmeritvi gospodarstva. Upoštevati je treba domačo konjunkturo, konjunkturo v svetu ter specifične pogoje in temeljne značilnosti obdobja, v katero gremo v naslednjih letih.

Razprava je poudarila tudi potrebo po vse večji usmerjenosti na izvoz, zlasti na izboljšanje regionalne usmeritve. Doseganje 30% deleža izvoza v družbenem proizvodu je vsekakor visoka stopnja vključevanja v zunanja tržišča. To predstavlja skupaj z intenzivnim povezovanjem in vključevanjem v jugoslovansko tržišče prav gotovo podlago predvidene dinamike gospodarske rasti ter podlago za optimalno izkoriščanje obstoječih in novih zmogljivosti. Boljša usmerjenost na vsa regionalna področja v izvozu je prav gotovo — dolgoročno gledano — bistvo stabilnega in učinkovitega vključevanja na tuja tržišča.

Med strukturnimi problemi je vsekakor treba poudariti problematiko razvoja vlaganj v infrastrukturo. Ta se v primerjavi s preteklim obdobjem v naslednjem obdobju povečujejo — glede na delež — za eno tretjino. To bo pomembna obremenitev, hkrati pa pogoj in nujnost za skladen razvoj. Podobno je povečanje vlaganj na področju negospodarstva, zlasti na področju izobraževanja.

Do predloga plana bo prav gotovo treba nekatere stvari konkretizirati, zlasti na področju financiranja energetskega objektov. V zvezi s tem je razprava opozorila, da bo vse pomembnejša usmeritev na samoupravni način oblikovanja dodatnih sredstev za razvoj energetike.

Kot ste videli, je v osnutku plana vgrajenih vseh šest družbenih računov, ki kažejo okvirne možnosti oblikovanja sredstev in delitev, hkrati pa bodo podlaga za usklajevanje splošne in skupne porabe in pri opredeljevanju obremenitve gospodarstva in občanov. Ti računi so grajeni na ocenah razvoja, na spremembah sistema davkov in prispevkov, na ocenah gibanja splošne in skupne

porabe oziroma družbenega standarda. Strukturni premiki se kažejo v tem, da se večji del družbenega standarda preusmerja glede virov dohodkov na financiranje iz bruto osebnih dohodkov in iz porabe oziroma prometnih davkov. Računi kažejo tudi na izboljšanje gospodarstva v delitvi bruto dohodka. Seveda je to izboljšanje odvisno od nadaljnjega razvoja sistema davkov in prispevkov. Računi kažejo na izboljšanje nasproti letu 1970 za okrog 5 točk predvsem v letih 1971 in 1972, v prihodnjih treh letih pa bi bila ta razbremenitev bistveno manjša. Prav tako je treba upoštevati nekatere posebnosti v notranji delitvi dohodka, s katerim razpolaga gospodarstvo, zlasti zaradi sprememb na področju stanovanjskega gospodarstva in v zvezi s spremembami oziroma tendencami, ki se kažejo na področju pogodbenih obveznosti.

Politika razvoja je v osnutku plana, lahko rečemo, usklajena s sredstvi, ki bodo na razpolago v prihodnjem obdobju. Seveda bo nujna večja usmeritev na združevanje sredstev za posamezne namene, predvsem s samoupravnim sporazumevanjem in družbenim dogovarjanjem.

Družbeni posegi bodo močnejši tam, kjer gre za širše razvojne smotre. Poudariti bi kazalo, da je za predviden obseg finančnih intervencij iz sredstev republike skupščina že skoraj v celoti sprejela ustrezne ukrepe. Glede na to pa ne bi smeli izključevati prizadevanj za preoblikovanja načina financiranja v smeri večjega samoupravnega reševanja nekaterih razvojnih problemov.

Večji manevrski prostor — kot vidimo iz osnutka plana — obstaja na sistemskih področjih, zlasti na področju davčnega sistema in kreditno-monetarne politike. V prenosu funkcij federacije na republike se nam na tem področju odpirajo nekatere možnosti, da se z določenimi usmeritvami oziroma ukrepi na tem področju tudi republika bolj vključi v usmerjanje, izpopolnjevanje in spodbujanje na področju gospodarstva. S sistemom davka se torej odpirajo možnosti za nekatere prerazdelitve bremen in spodbujanja razvoja na nekaterih področjih.

Na koncu bi še poudaril, da je razprava že dala vrsto koristnih pripomb in sugestij, ki jih bo zavod in izvršni svet pretehtal in vključil v predlog plana. Pri oblikovanju predloga plana prav gotovo kaže imeti pred očmi, da moramo računati na nekatere objektivne možnosti razvoja, če hočemo, da bo predlog plana podoba realnosti in trdne razvojne politike. Pri oblikovanju predloga plana bo treba doseči tudi osredotočenje sil in sredstev na bistvene skupne cilje in naloge, probleme pa reševati v skladu z razvojem naših družbenih odnosov in v skladu s samoupravnim razvojem.

Predsednik Tone Bolé: Osnutek plana sta na skupni seji obravnavala odbor za proizvodnjo in blagovni promet in odbor za družbenoekonomske odnose. Predložila sta pismeno poročilo.

Odbora sta določila za svoja poročevalca poslanca Natana Bernota in Janeza Vidmarja. Želita mogoče poročevalca še ustno obrazložiti stališča odborov? (Ne želita.)

K osnutku družbenega plana ste prejeli tudi poročilo zakonodajno-pravne komisije in mnenje zasedanja delegatov občin.

Pričenjam razpravo. Kdo želi sodelovati v razpravi? K razpravi se priglasi Slavko Štante, član komisije za mednarodne odnose pri naši skupščini.

Slavko Štante: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! V okviru komisije za vprašanja mednarodnih odnosov je podkomisija za ekonomske odnose s

tujino 14. julija tega leta razpravljala o osnutku družbenega plana, in to z vidika ekonomskih odnosov s tujino in položaja narodnostnih manjšin, ki so posredno in neposredno povezane z ekonomskimi odnosi s tujino. Namen naše razprave je bil, ugotoviti regionalno usmerjenost naših ekonomskih odnosov s tujino v zvezi z osnutkom plana, ekonomske odnose s sosednjimi obmejnimi področji, predvsem obmejnimi področji, kjer živijo naše narodnostne manjšine, kakor tudi položaj narodnostnih manjšin v SR Sloveniji, ki živijo na obmejnih področjih.

Razprava je izhajala iz naslednjih dejstev in vprašanj. Lega Slovenije je izrazito križiščna, obdajajo nas vsi svetovni sistemi, SEV, EFTA in EGS, smo na morju, po obsegu pa sta tako Slovenija kot Jugoslavija tako majhni, da bomo vedno navezani na zelo visok odstotek menjave s tujino. Naša stopnja razvoja je takšna, da smo praviloma v neenakopravnem položaju v tej menjavi. Izhajali pa smo tudi s stališča, da se ta neenakopravni položaj lahko izboljšuje le z dvigom produktivnosti in s spremembami strukture proizvodnje. V zvezi s temi izhodišči so bili posebej poudarjeni nekateri problemi obmejnih območij. Obmejna območja Slovenije so v poprečju manj razvita kot SR Slovenija kot celota. Če gremo s formalnih, občinskih kriterijev, je 27,3 % obmejnih območij nerazvitih, medtem ko je v Sloveniji nerazvitih 16,3 % oziroma v poprečju 18,3 % območij. Vendar ta podatek sam po sebi še ni dovolj objektiven, saj so obmejne občine, ki so sicer razvite, predvsem v agrarnem delu nerazvite oziroma je agrarni del siromašen.

Nadaljnji problem je odhod delovne sile v tujino, ki je v poprečju v Sloveniji sicer nekoliko milejši kot v Jugoslaviji, vendar je na obmejnih področjih zelo zaostren. Poseben položaj glede tega ima obmejno območje v trikotu med Madžarsko, Avstrijo in Jugoslavijo, kjer so kar tri nerazvite občine: Radgona, Lendava in Murska Sobota. V dveh občinah živi madžarska narodnostna manjšina.

Tudi obmejna območja na drugi strani meje, to je v Avstriji, Madžarski in Italiji so v okviru lastne države manj razvita ali pa stagnirajo. Na vseh teh območjih skoraj povsod živi slovenska narodnostna manjšina.

Kolikor nam je znano, so v izdelavi programi za razvoj teh območij. Slovenija je imela na raznih ravneh in v posameznih ustanovah stike glede cest in nekaterih drugih vprašanj. Čeprav nimamo podrobnih informacij, lahko ugotavljamo, da se ti programi delajo precej mimo programiranja ekonomskega razvoja v Sloveniji, da o njih malo vemo, da smo se z njimi pogosto zelo pozno seznanili, kar je predvsem pomembno pri programiranju razvoja infrastrukture.

Če upoštevamo doslednost politike neangažiranosti in če upoštevamo XLIX. amandma k ustavi SR Slovenije, ki obravnava celoten prostor, kjer živijo Slovenci, kot širši prostor, ki bi ga morali v svojem razvoju upoštevati, je nujno, da bi kot nalogo, ki jo je treba še temeljito proučiti, v perspektivnem planu razvoja nakazali smernice, kako se povezati z obmejnimi območji sosedanjih dežel in usklajevati programe razvoja, ne pa biti prisiljeni samo na prilagajanje. Verjetno bi bilo treba napraviti analizo vseh dosedanjih stikov po posameznih ustanovah in ugotoviti, do kod je to sodelovanje prišlo oziroma kaj in na kakšni ravni bi morali v prihodnje napraviti, da bi se križiščna lega SR Slovenije bolj uveljavila.

Posebno vprašanje v okviru razvoja bodoče strukture je položaj nerazvitih dežel. Ne bi poudarjal perspektive teh tržišč, glede na to, da se tržišča razvitih dežel lahko zapirajo. Vemo, da smo na teh tržiščih v neenakopravnem polo-

žaju, zato moramo položaj nerazvitih dežel ponovno proučiti in v perspektivnem programu določiti ustrezne smernice in ukrepe.

Sklep sestanka naše podkomisije je bil predvsem ta, da proučimo sodelovanje z obmejnimi območji, da zagotovimo posebno skrb razvoju obmejnih območij tudi na naši strani meje, s posebnim poudarkom za razvoj kmetijskih proizvajalcev ob meji, ki bi morali imeti preferencialni položaj. Poseben položaj bi morala imeti tudi madžarska narodnostna manjšina, ker živi v nerazvitem območju, ki je zaradi tega v slabšem položaju kot italijanska in relativno zaostaja v razvoju glede na ostalo Slovenijo.

Predsednik Tone Bole: Besedo ima tovariš Lojze Fortuna.

Lojze Fortuna: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Nemogoče se je dotakniti vseh področij in dejavnosti, ki so zajete v tem dokumentu, saj zahteva vsako področje in vsaka dejavnost svoj pristop in tudi določeno usposobljenost. Zato dovolite, da se dotaknem le nekaterih vprašanj.

Če naj ta srednjeročni plan predstavlja prvo etapo v uresničevanju dolgoročnega koncepta družbenoekonomskega razvoja SR Slovenije, potem je treba ugotoviti, da se glede vseh bistvenih elementov dogovorjene razvojne politike vključuje v dolgoročni koncept. Če nam bo do leta 1975 uspelo uresničiti v tem dokumentu načrtane cilje in naloge, potem pomeni, da bomo hkrati uspešno uresnili prvo etapo dolgoročnega koncepta razvoja.

V sedanjem trenutku se mi zdi pomembno tisto poglavje, ki govori o pogojih gospodarjenja na enotnem tržišču. Imam občutek, da je vse, kar je tu rečeno, sicer res, da pa manjka odločnejše stališče, da je treba v nadaljnjem izpopolnjevanju sistema na ravni federacije ali republik odpraviti vse tisto, kar danes v takšni ali drugačni obliki zavira integracijske procese na širšem območju države ali pa lahko v nadaljnjem razvoju pripelje do zapiranja tržišča v okviru posameznih družbenopolitičnih skupnosti.

Ne bi navajal vsega, o čemer je tu govor, opozoril bi le na tista področja, ki so v pristojnosti republik oziroma medrepubliškega dogovarjanja:

Sistem delitve dohodka in osebnih dohodkov. Tu gre za bodočo davčno politiko, ki naj bi jo z letom 1973 uveljavile republike, in za sistem osebnih dohodkov, ki je danes po republikah različno urejen. Zavedam se, da ne moremo računati z enakimi rešitvami v vseh republikah, vendar pa že sedanje razlike v politiki osebnih dohodkov niso na liniji ustvarjanja pogojev za enotno tržišče. Zavedati se namreč moramo, da je sistem delitve dohodka in osebnih dohodkov sestavni del teh pogojev in to v najbolj občutljivi točki.

Pri sistemu in stopnjah prometnih davkov imamo prav tako še nerešena vprašanja, tako v okviru republike kot tudi po občinah. Po občinah so zelo različne stopnje za iste proizvode, kar težko opravičujemo. Tudi tu ne pričakujem popolne enotnosti, treba pa si bo z medobčinskim dogovarjanjem prizadevati, da odpravimo razlike tam, kjer niso upravičene zaradi konkretnih ekonomskih ali drugih razlogov.

Če so integracijski procesi na širšem jugoslovanskem prostoru eden izmed pomembnih elementov utrjevanja enotnosti jugoslovanskega tržišča, o čemer najbrž ne dvomimo, pogrešam v tem poglavju nekaj besed o ustavnih dopolnilih. Tu mislim predvsem na XXI. in XXII. amandma. Prepričan sem, da bo prav uveljavitev teh amandmajev ustvarila pogoje za širše integracijske procese

in za tesnejšo poslovno povezanost gospodarstva. Zato je nujno, da to poglavje dopolnimo.

Naslednje vprašanje, ki bi v tem planu zaslužilo večjo pozornost, je vprašanje uporabe razpoložljivih sredstev. Če ocenjujemo razvoj po reformi, lahko ugotovimo, da smo dosegli določen napredek, ki pa je večji na področju proizvodnih skladov osnovnih sredstev, občutno manjši pa na področju obratnih sredstev. Res je, da se za naprej nakazuje v tem gradivu tudi na tem področju odločnejši premik. To dokazuje podatek, da naj bi se v skupnih investicijah brez infrastrukture povečal delež vlaganj v osnovna sredstva v zadnjih petih letih nad 66 %. O pomembnosti tega smo že večkrat razpravljali tudi v našem zboru, moram pa reči, da je taka preusmeritev v tem osnutku nakazana premalo odločno, razen če izvzemam poglavje o trgovini, kjer je ta naloga našla svoje mesto. Iz besedila plana bi sicer lahko sklepali, da so sestavljalci sicer imeli pred očmi pomembnost naloge, niso pa ji dali poudarka, kot ga zasluži. Zato predlagam, da se v tem smislu dopolnijo temeljni razvojni cilji, saj je prihranek pri vlaganjih v obratna sredstva vsekakor pomembnejši za večje vlaganje v osnovna sredstva kot pa na primer pritegnitev ostalih virov, kot se navaja v besedilu. Uresničevanje te naloge bo zahtevalo širše poslovno-tehnično sodelovanje med gospodarskimi dejavnostmi, zlasti med proizvodnjo in trgovino. Le tako bomo lahko zmanjšali proizvodnjo za neznanega kupca, ki nujno zahteva večjo vezavo sredstev v zalogah. V tej smeri je bilo sicer že nekaj narejeno, je pa treba ta proces še okrepiti.

V tej zvezi menim, da je treba razumeti usmeritev na nekoliko hitrejši razvoj tercialnih dejavnosti, ki je nakazan tako v dolgoročnem konceptu kot v tem planu. Če tako gledamo na stvari, potem taka usmeritev ni sama sebi namen, temveč posledica dosežene stopnje razvitosti.

Pri tem je treba ugotoviti še dejstvo, da se že danes — še bolj pa se bodo v prihodnje — brišejo ostre meje med gospodarskimi panogami, ki so postavljene z nomenklature gospodarskih dejavnosti. Pogosto pa je prav prikazovanje podatkov po gospodarskih dejavnostih, ki temelji na registraciji organizacij glede na njihovo pretežno dejavnost, osnova za različne sklepe o hitrejšem ali počasnejšem razvoju ene ali druge panoge, o večjih ali manjših vlaganjih v posamezno dejavnost in njeni ekonomski moči. Prepričan sem, da bi številne razprave o tem pogosto odpadle, če nam bi uspelo najti ustrezne rešitve za prilagoditev nomenklature dejavnosti gospodarstva potrebam življenja, ne pa da vztrajamo pri neki nomenklaturi iz časov administrativnega gospodarstva.

Pozornost vzbuja primerjava predvidenega razvoja Slovenije z razvojem Jugoslavije. Pri tem se pojavljajo zlasti naslednja vprašanja: Ali so resnična prizadevanja, da bo pri večjem porastu vlaganj v osnovna sredstva v SR Sloveniji — ta porast je predviden 5,5 % na leto, v SFRJ pa 8 % — porast družbenega proizvoda v SR Sloveniji manjši, in sicer naj bi znašal 7,1 %, v SFRJ pa 7,5 %. Doslej smo bili navajeni nasprotnih ugotovitev oziroma večje učinkovitosti vlaganj v SR Sloveniji, kar je tudi razumljivo, če upoštevamo, da se v manj razvitih območjih države računa z okoli 25-odstotno manjšo učinkovitostjo investicij.

Vprašljiva so tudi predvidena razmerja med rastjo produktivnosti in realnih osebnih dohodkov. Medtem ko se v SFRJ računa z ustavljeno rastjo realnih osebnih dohodkov in produktivnosti, pa se za Slovenijo predvideva za eno točko manjši porast realnih osebnih dohodkov od rasti produktivnosti dela. Taka tendenca je bila — kot lahko ugotovimo iz dokumentacije — opazna že

v zadnjem obdobju, vprašanje pa je, ali taka razmerja lahko zadržimo tudi za naprej. Upoštevati je namreč treba, da je Slovenija integralni del Jugoslavije in da gibanja osebnih dohodkov na drugih območjih prej ali slej vplivajo tudi na SR Slovenijo.

Navedena razmerja so vsekakor pomembna, saj gre za realno predvidevanje investicijskih vlaganj in razmerja v delitvi. Zato zaslužijo, da jih ponovno proučimo. Če naj bo ta plan, kot je rečeno v enem izmed poglavij, program vzpostavljanja potrebne stabilnosti tokov družbene reprodukcije, se postavlja vprašanje, ali lahko v takih pogojih predvidimo tako občutno povečanje deleža sredstev za negospodarske investicije, in sicer od 18,3 leta 1970 na 23,1 leta 1975? Ne da bi zanikal potrebo po večjih vlaganjih na področjih družbenih dejavnosti, se postavlja vprašanje, ali smo v procesu izvajanja programa stabilizacije sposobni napraviti tako občuten premik. Tudi to je vprašanje, ki bi ga morali dodatno proučiti, saj bi bil nesmisel sprejemati nekaj, o čemer nismo prepričani, da lahko uresničimo, saj bi to bilo za posamezne uporabnike slabše od realnosti, čeprav bi bila nekoliko manj ugodna.

V sedanjih pogojih je zato bolj sprejemljiva usmeritev na povečanje materialne osnove republike za reševanje strukturnih problemov, čeprav tudi taka usmeritev ne more biti trajnejša. Sprejemljiva, pa tudi nujna je usmeritev na večje varčevanje prebivalstva, kar bo vsekakor zahtevalo tudi uveljavitev novih oblik varčevanja, ki je danes pravzaprav omejeno le na hranilne vloge. Pri takšni usmeritvi so težko razumljiva predvidevanja o spremembah v strukturi končne porabe. Če naj bi ob skoraj nespremenjeni stopnji rasti družbenega proizvoda v prihodnje naraščali dohodki prebivalstva počasneje kot v letih 1966—1970, osebna potrošnja pa hitreje, bi lahko zaključili prav obratno, to je, da se bo delež varčevanja zmanjšal. Tudi ta predvidevanja bodo zahtevala dodatne proučitve ali pa ustrezno obrazložitev, ker so si, tako kot je za zdaj napisano, med seboj nasprotna, vsaj po moji oceni in presoji.

Predsednik Tone Bole: Besedo ima tovariš Jože Valentinčič.

Jože Valentinčič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! O osnutku družbenega plana razvoja Slovenije 1971—1975 so razpravljali vsi vejni sveti in strokovni odbori ter komisije gospodarske zbornice SR Slovenije. Sklepi teh razprav, ki se spuščajo seveda tudi v konkretne podrobnosti, so posredovani sestavljalcem plana. Osnutek plana je obravnaval tudi upravni odbor gospodarske zbornice, ki je skušal strniti osnovne ugotovitve svetov in opozoriti na ključne strateške točke celotnega plana. Poglavitna ugotovitev je, da plan kljub nekaterim pomanjkljivostim kaže viden napredek v dosedanji metodologiji planiranja. Uporabljeni so bili nekateri konkretni viri, tako zlasti minimalni kazalci razvoja, ki so jih dala podjetja sama, poleg tega pa še dve anketi in gradivo dolgoročnih konceptov razvoja, katerih izdelavo in recenzijo je organizirala naša zbornica.

Pozitivno ocenjujemo še zlasti to, da plan nima namena opredeljevati razvoja posameznih zmogljivosti, temveč ima — razen v nekaterih poglavjih o infrastrukturi — pretežno indikativen značaj. To pomeni, da pušča dovolj manevrskega prostora za razvoj vsem gospodarskim subjektom, če bodo našli možnosti v sredstvih in na trgu. Seveda bodo te možnosti v mnogočem odvisne od splošne gospodarske in družbene konstalacije, od konsistentne in stabilne

družbenoekonomske politike ter ne nazadnje od gibanj v svetovni ekonomiji, s katero smo slej ko prej neločljivo povezani.

Pogrešam pa v planu navedbo trajnejših in stabilnejših sistemskih rešitev, od katerih bodo odvisni pogoji gospodarjenja in razvoj posameznih zmogljivosti. Zato in zaradi indikativnega značaja plana predlagamo, da se iz besedila izpuste konkretne omembe posameznih gospodarskih organizacij, ker bi to lahko po nepotrebnem vzbudilo vtis, da so samo one predvidene nosilke nadaljnjega razvoja.

H ključnim postavkam plana imamo naslednje pripombe:

1. Reprodukтивna sposobnost gospodarstva: Delež amortizacije in skladov v delitvi dohodka se v prihodnjih letih zaradi porasta pogodbenih obveznosti in stanovanjskega prispevka poslabšuje. Prosim tovarišice in tovariše poslance, da popravijo obdobje na 1973—1975, ker je pomotoma navedeno 1971—1975. Težko bo doseči predvideno povečanje prispevkov za interesne skupnosti le v breme osebnih dohodkov. Tudi predvidena reforma fiskalnega sistema, na kateri temeljijo izkazana razmerja v delitvi, ne bo izboljšala podjetniške akumulacije.

Predlagamo, da se v osnutku plana da globalna bilanca tudi skupaj, ne samo parcialno. To predlagamo predvsem zato, ker je za večino kategorij delitve družbenega proizvoda predvidena višja dinamika kot pa za rast družbenega proizvoda. Proračunska sredstva rastejo počasneje, dohodki za interesne skupnosti pa hitreje od družbenega proizvoda. Glede predvidenih dodatnih virov sredstev izven gospodarstva — to je varčevanje prebivalstva in tuji viri — menimo, da je računanje z 10 do 15 % razpoložljivih dohodkov gospodinjstev za bližnjo prihodnost nerealno, seveda ne upošteva nakazila zdomcev.

Predvidena rast materialnih naložb v gospodarstvu prav tako ni realna. Težko je pričakovati znatno zmanjšanje naložb v zaloge in bistveno izboljšanje marginalnega kapitalnega koeficienta. Ob zniževanju rasti naložb v gospodarstvu pa bi se ob predvidevanju osnutka plana in ničemer ne spremenila rast splošne porabe.

2. Surovinska osnova: Značaja naše predelovalne industrije ni mogoče spremeniti, najmanj pa v zelo kratkem času. Poglavitna naloga nam mora biti zagotovitev surovinske osnove. Zato moramo z najsodobnejšo tehnologijo doseči racionalno uporabo reprodukcijskega materiala, vsa naša prizadevanja pa usmeriti v raziskave in optimalen razvoj surovinske baze v Sloveniji. Gradbena industrija in nekovine imajo vse možnosti intenzivnega razvoja. Sem je treba šteti tudi optimalno izrabo zemlje in gozdov za živilsko in lesno-predelovalno industrijo. Seveda bomo morali pospešiti skupna vlaganja z gospodarstvi drugih jugoslovanskih republik in skupna vlaganja zunaj naših meja, predvsem dežel v razvoju, ter ustvariti dolgoročno sodelovanje. Potreben uvoz reprodukcijskega materiala bo še naprej zahteval močno ekspanzijo izvoza proizvodov slovenske industrije.

Da bi dosegli zanesljivo surovinsko osnovo, bomo pač morali več vlagati. Zato je bistveno, kako nam bo uspelo povečati akumulacijo, ki bo potrebna tudi za modernizacijo predelovalne industrije in za infrastrukturne objekte ter ne nazadnje tudi za objekte družbenega standarda.

3. Kadri in strokovno izobraževanje: Naša perspektiva je predvsem v kapitalno intenzivnih dejavnostih, ker rezervne delovne sile ni. Zato je izobrazba bistvena danes in jutri. Izboljšanje izobrazbene strukture prebivalstva in s tem tudi ustrežnejše strukture zaposlenih ne bomo dosegli, če ne bomo bistveno

zmanjšali osipa na vseh vrstah šol in omogočili slehernemu občanu, da se izobražuje. V naslednjem obdobju prav gotovo ne bomo šli v ekstenzivnost, temveč v intenzivnost v vsakem pogledu. Napredek znanosti in hitro spreminjanje tehnologije zahtevata ne le spremembo šolskih programov in učnih metod, drugih odnosov do vseh pogojev šolanja, znanja in odnosa do kadrov, temveč tudi trajno dopolnilno izobraževanje. To naj se organizira tako v izobraževalnih centrih delovnih organizacij kot v delavskih univerzah, šolskih ustanovah ter višjih in visokih šolah. Izredni študij bi morali obravnavati enakopravno z rednim.

Posebna pozornost bi se morala posvetiti gradnji in sanaciji domov učeče se mladine. Pri politiki investiranja na področju izobraževanja bi morali upoštevati predvsem to, da ni mogoče imeti v številu šol in kvalitetnih kadrov razkoraka in da je od racionalnosti vlaganj tudi odvisna kvaliteta pogojev šolanja. Taksativno naštevanje šol naj se v planu črta.

Po posameznih sektorjih gospodarstva so pripombe organov in gospodarske zbornice naslednje:

Industrija: Industriji je v družbenem planu upravičeno odmerjeno še vedno temeljno mesto kot ustvarjalki presežne vrednosti. Za njene posamezne veje pa predvideva plan, glede na dane pogoje, različno dinamiko rasti. Pri tem je treba močnejše poudariti, da bodo predvidevanja zelo ogrožena zaradi neizravnane energetske bilance, negotove surovinske preskrbe in preslabo razvitega integralnega transporta. Posebno dvomljiv je pri tem plan nadaljnje proizvodnje aluminija, ki jo naraščajoči stroški vse bolj dušijo. Za metalurgijo v celoti kot tudi za precejšen del industrije je potrebna sistemska ureditev cen in carin za surovine in izdelke. Posamezni objekti naj se ne navajajo, razen tistih, ki so infrastrukturnega značaja in ki so vezani na mednarodne obveznosti.

Kemijska predelovalna industrija je nujno navezana na bazično industrijo, ki v planu ni dovolj obravnavana. Bazična kemija se ne more graditi le iz akumulacije predelovalne industrije, zato bo zelo navezana na druge vire, ki jih bo treba družbeno urediti. Oskrba s surovinami iz drugih republik bo vse težja, ker se same lotevajo nadaljnje predelave.

Predelovalna industrija bo po oceni plana skromneje naraščala, čeprav ji bo sicer kot tržni dejavnosti puščeno mnogo iniciative. Zato menimo, da bi bilo prav, če ji nakažemo več možnosti. Zlasti lesna in tekstilna industrija z dosedanjimi dosežki doma in v izvozu ostajata tudi v prihodnje — po vzoru nekaterih drugih manjših držav — perspektivni dejavnosti. Prav tako ne smemo podcenjevati usnjarske in nekovinske predelovalne industrije, ki sta v marsičem že prekoračili planska predvidevanja. Predelovalna industrija tudi pomaga pri reševanju vprašanj manj razvitih območij republike. Grafična, grafično predelovalna, časopisna in založniška dejavnost s svojim širšim družbenim pomenom tudi ne smejo biti v planu neomenjena.

Gradbeništvo in gradbeni material: Pri gradbeništvu ni zagotovljena bilanca gradbenega materiala, četudi bi bilo zagotovljeno finančno kritje. Upoštevati je treba, da zahteva povečana gradnja stanovanj, šol, cest in drugih objektov tolikšne količine gradbenega in instalacijskega materiala, da jih bomo morali še veliko uvažati. Zato bo treba intenzivno razvijati industrijo gradbenega materiala ter racionalizirati in modernizirati gradnjo.

Promet: Vloga integralnega transporta in sestavnega dela proizvodnega procesa, notranjega in zunanjega transporta je prešibko nakazana. Upoštevati je namreč treba, da so transportni stroški izdelkov sorazmerno največja po-

stavka in so zato prav tu možne največje racionalizacije. Le kompromisni prometni sistem zagotavlja družbi vsestransko optimalne rezultate. V planu je sicer ugotovljeno, da še ne razpolagamo z dolgoročnim razvojnim programom celotnega prometa, vendar so tudi posamezne dejavnosti po našem mnenju premalo obravnavane. Finančne možnosti za nadaljnjo gradnjo in modernizacijo prometne infrastrukture so delno nakazane. Zato ni gotovo, kako bomo zmanjšali veliko zaostajanje. Pomorsko gospodarstvo, ki kompleksno povezuje obalo in morje s transportom, trgovino, industrijo, s storitvami vseh vrst, posebej pa še z izvozom, uvozom in tranzitom, ni poudarjeno. Pri luki Koper ni zajeta potreba po razvoju proste carinske cone za industrijsko proizvodnjo in predelavo za potrebe izvoza in uvoza naše in drugih držav. Sistem cen za prometne storitve še ni izdelan, je pa izrednega ekonomskega pomena za razširjeno reprodukcijo prometnih zmogljivosti za izenačevanje pogojev in sodelovanje posameznih prometnih panog po stroškovnem načelu in za učinkovito prometno politiko.

Kmetijstvo in gozdarstvo: Glede na razvoj, ki ga plan predvideva v primarni kmetijski proizvodnji in njenih predelovalnih industrijah, je nujno dodati na posameznih mestih še naslednja dopolnila. Mnenja smo, da je v nakazani politiki cen nujno poudariti, da bomo v družbeni regulativi postavili ustrezen mehanizem, ki bo zagotavljal pariteto cen znotraj kmetijstva, pa tudi pariteto cen med kmetijstvom in industrijo. To je tudi drugod v svetu pomemben instrument usmerjanja razvoja in osnovni način uravnavanja primarne delitve in reproduktivne sposobnosti. Ker je pomanjkanje lesne surovine očitno glede na zmogljivosti predelave, bi morali v planu jasno določiti, da bo za razširitev lesnosurovinskega zaledja družba prispevala tretjinski delež k združenim sredstvom zainteresiranega gospodarstva. Gozdarstvo gradi in rekonstruira okoli 350 km cest na leto, kar je nujno za intenzivnejše izkoriščanje gozdov. Vsekakor so te gozdne ceste širšega družbenega pomena — dostopnost do hribovskih krajev, poseljenost odročnih območij, razvoj kmečkega turizma in podobno. Zato bi v planu morali zagotoviti ustrezno udeležbo družbe pri gradnji te vrste cestnega omrežja.

Kljub zagotovitvi, da bomo preprečevali nesmotrno izrabo prostora, je v planu potrebno jasno izraziti obveznost, da bomo z republiškim predpisi zagotovili tudi varstvo kmetijskih zemljišč, da bi tako omogočili planirano stopnjo — to je 82 % — samooskrbe v proizvodnji hrane. Proces modernizacije kmetijstva in preusmerjanja kmetij bo republika pospeševala tudi z ustreznim urejanjem zemljiških odnosov in s predpisi o občinskih zemljiških skladih, o dedovanju, o zakupu kmetijskih zemljišč in podobno.

Trgovina in blagovni promet: Za spodbujanje začetega poslovnega povezovanja med trgovino in proizvodnjo na podlagi skupne razvojne politike je treba izrabiti skupna vlaganja v trgovino in proizvodnjo. Še nadalje so potrebna prizadevanja za vključitev trgovine v enotni jugoslovanski trg zunaj območja Slovenije z večjim plasmajem našega blaga, pa tudi v gradnjo lastne prodajne mreže. Problemu ekonomskih odnosov s tujino je treba posvetiti več prostora. Večji poudarek je treba dati regijam, kjer doslej nismo bili dovolj navzoči, zlasti še z deželami v razvoju, za kar bi morala biti predvidena tudi ustrezna sredstva za nabavo potrebnih surovin. Potrebno bi bilo obdelati razvoj za nas pomembnega maloobmejnega prometa in zagotoviti večjo retencijo trgovini pri prodaji na drobno.

Gostinstvo in turizem: Menimo, da je treba na področju turizma kot eni osnovnih komponent našega nadaljnjega gospodarskega razvoja tudi vnaprej posvečati največjo pozornost ter mu omogočiti materialne osnove za hitrejšo vključevanje v mednarodno gospodarstvo. Pri tem je treba dosedanje razvojne zasnove turizma podvreči ponovno temeljiti reviziji, upošteva je dosedanje izkušnje in realno strukturo povpraševanja. Nakazati je treba tudi gradnjo tako imenovanih turističnih infrastrukturnih objektov in naprav, kot so žičnice, bazeni, dvorane, športna igrišča, zabavni lokali in tako dalje. Gradnjo dvoran v turističnih krajih bi kazalo povezati z nadaljnjo kinofikacijo Slovenije in s potrebami družabnega življenja. Vendar pa v zvezi s turizmom opozarjamo, da bo zaradi sedanje nizke stopnje akumulativnosti in zadolženosti turizma lahko turizem v razvoju participiral z lastnimi sredstvi le s približno 10 %.

Obrt: Ob pričakovani stabilnejši politiki celotnega gospodarstva mora plan zaobseči rešitve tudi na področju obrti. Obrt mora doseči v nadaljnjem razvoju pomembnejše mesto. Pri oceni investicijskih vlaganj v obrti niso opredeljene možnosti za pridobivanje bančnih sredstev. Tudi pospeševalna vloga republike pri nadaljnjem razvoju obrti ni nakazana.

Komunalno gospodarstvo: H gradivu je spadalo področje komunalnega gospodarstva, kar bo nujno treba dopolniti. V zvezi s programom komunalnega urejanja naj se na tem področju oblikujejo močnejše organizacije strukture, ki bodo materialno in strokovno kos zahtevnim nalogam programiranja, urejanja in vzdrževanja sistemov komunalne oskrbe. Za nekatera področja komunalne dejavnosti bo treba — če tako zahtevajo naravni pogoji, tehnologija in ekonomičnost — postaviti meje sistemov komunalne oskrbe zunaj občinskih virov ter zajeti širša področja, v nekaterih primerih pa celo področje republike.

Potrebno bo oblikovati komunalni kapital in urediti kreditiranje tudi iz sredstev republiškega stanovanjskega sklada. Nadalje bo treba ustrezno razvijati materialno bazo za komunalno opremljanje stavbnih zemljišč.

Se kratka misel o stanovanjskem gospodarstvu: Stanovanjska graditev in njen program razvoja mora postati sestavni del razvoja organizacij združenega dela. V gradivu ni nakazan večstranski učinek stanovanjskih gradenj in druge gospodarske panoge.

Predsednik Tone Bole: Kdo še želi sodelovati v razpravi? Tovariš Jože Pogačnik, prosim!

Jože Pogačnik: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Osnutek družbenega plana razvoja SR Slovenije v poglavju »Smeri gospodarskega razvoja« glade na razvojne težnje industrije zelo skromno prikazuje tekstilno industrijo. Menim, da bi industrijski panogi, ki je po številu zaposlenih druga v Sloveniji — približno 39 000 delavcev — morali v srednjeročnem planu posvetiti več pozornosti. Zaradi tega sodim, da ne bo odveč navesti nekaj ugotovitev poslovnega združenja tekstilne industrije, ki med drugim ugotavlja, da že precej časa velja mnenje, da zaradi delovne ekstenzivnosti v razvitem svetu ta industrija nima prihodnosti. Razviti svet namreč zahteva visoko akumulativnost, hitro obračanje kapitala ter visoko stopnjo oplojevanja kapitala.

Posledica takega mišljenja se je pokazala tudi v odnosu naše družbe in ekonomske politike do nadaljnjega razvoja tekstilne industrije, ki je pred vojno in neposredno po njej vrsto let nosila glavno breme ne le v zaposlovanju odvečne delovne sile, temveč tudi v razvoju drugih panog slovenske in jugo-

slovenske industrije. Nenadoma se je vsa naša tekstilna industrija znašla v razmerah izredno nizke rentabilnosti ter iztrošenosti proizvodnih naprav.

Negativna družbena ocena tekstilne industrije in njene perspektive se je odražala v onemogočanju najemanja investicijskih in kratkoročnih kreditov za tekstilne tovarne, kar je še slabšalo položaj tekstilcev in njihove industrije v slovenskem gospodarstvu.

Tehnološka revolucija v proizvodnji kemičnih vlaken je omogočila izreden vzpon tekstilne industrije ter jo kapitalno intenzivirala. Veliki dosežki znanosti na področju proizvodnje umetnih vlaken niso vplivali samo na razvoj tekstilne industrije, temveč tudi na razvoj vseh drugih industrijskih vej. Dejstvo pa je, da se je zaradi uvajanja teh materialov začela ponovna konjunktura v tekstilu, da je začela s to surovinsko bazo tekstilna industrija uvajati moderno tehnologijo, avtomatizirati proizvodnjo in v svojem poslovanju uporabljati nove, sodobnejše naprave.

Zahodnonemška tekstilna industrija, ki ji je uspelo, da se pravočasno tehnološko usposobi in modernizira, je danes glavna intenzivna industrija, ki z razmeroma majhnim številom zaposlenih — po akumulativnosti pa je že na drugem mestu — ustvarja nove možnosti, ki jih pri nas še nismo dovolj izkoristili.

In kaj se je spremenilo pri nas? Če ocenimo našo tekstilno industrijo in hkrati tudi splošno situacijo v drugih panogah, vidimo, da nimamo možnosti za dovolj hitro prilagajanje tehnološkim rešitvam razvitih držav. Lahko trdimo, da je to prilagajanje danes dosti hitrejše, kot je bilo pred leti. Vzpon tekstilne industrije v svetu ter izredna uveljavitev nekaterih naših tekstilnih oziroma konfekcijskih podjetij na zahodnem tržišču govorita, da je tekstilna industrija tudi pri nas še potrebna.

Najbrž bo potrebno izbrati naša tekstilna podjetja, ter tistim, ki imajo pogoje za nadaljnji razvoj in prodajo svojih izdelkov tudi na zunanja tržišča, dati potrebno družbeno podporo, saj je prav gotovo sedanja stopnja le vmesna, ki nekaterim podaljšuje življenje, zakoni ekonomike pa bodo slej ko prej neizprosni.

Poleg tega bi omenil, da je nujno v najbližji prihodnosti reševati v tekstilni industriji vprašanje odprave nočnega dela žensk. Sanacijski programi bodo sicer pripravljeni, vprašanje pa se bo sukalo okoli sredstev odprave ozkih grl, modernizacije ali preusmerjanja zaposlitve žena. Zaradi tega bi kazalo omogočiti najem — poleg lastnih sredstev — tudi sredstva, namenjena za posege v gospodarstvu, kakor tudi v sklade skupnih rezerv gospodarskih organizacij, tako občinskih kot tudi republiškega sklada.

Predsednik Tone Bole: Besedo ima tovariš Martin Vidmar.

Martin Vidmar: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Skušal bi nanizati nekatere pripombe z vidika industrije papirja in celuloze.

Najprej ugotavljam, da vsebuje osnutek družbenega plana razvoja SR Slovenije poleg globalnih in ključnih kazalcev ter generalne smeri gospodarskega in družbenega razvoja tudi nekatere podrobnosti, za katere pa ni jasno, po kakšnem selektivnem ključu so bile izbrane. Postavlja se vprašanje, zakaj osnutek tudi nekaterih drugih dejavnosti enake ali celo večje teže in pomembnosti ne obravnava enakovredno. Komisija zavoda SR Slovenije za planiranje je izdelala politiko in program srednjeročnega razvoja celuložno papirne

industrije za obdobje 1971—1975 že v mesecu aprilu tega leta. Upravni odbor Papirlesa je program obravnaval na seji dne 16. 5. 1972 in ga v celoti sprejel, kar pomeni, da sta bila zavodu pravočasno znana ocena in stališča Papirlesa na plan celulozno papirne industrije, ki ga je sam izdelal. Dne 28. junija 1972 je obravnaval politiko in program srednjeročnega razvoja celulozno papirne industrije svet za gozdarstvo, lesnoprredelovalno industrijo in celulozno papirno industrijo gospodarske zbornice, ki je program tudi soglasno sprejel. Svet je ugotovil, da je program glede na gibanja v surovinski osnovi realen glede na razvojne tendence, glede na sedanje potrebe finalne grafične in grafično predelovalne industrije pa celo preskromen.

Politika in program srednjeročnega razvoja celulozno papirne industrije v obdobju 1971—1975 predvideva povečanje v proizvodnji celuloze za 1971. leto 1000 ton, pri papirju, kartonu in lepenki pa se predvideva povečanje za 80 000 ton, čeprav program teh panog ne opredeljuje v besedilu nosilcev posameznih povečanj v proizvodnji in je le številčni prikaz. Treba je poudariti, da gre pri povečanju celuloze le za rekonstrukcijo tovarne v Krškem, ki bi prešla od sedanje lakcijeve in magnezitne na magnezijevo bazo in bi tedaj z večjim izkoristkom in dograjenimi novimi zmogljivostmi povečala proizvodnjo od sedanjih 55 000 na 125 000 ton. Pri papirjih, lepenki in kartonu pa gre za nove zmogljivosti, za toaletne papirje na Sladkem vrhu, za ovojni papir v Krškem ter za rekonstrukcije v proizvodnji kartona na Ceršaku in Količevem, ki bodo prav tako prinesle nove količine.

Pri povečanju proizvodnje celuloze se pojavlja dodatna potreba po celuloznem lesu. Največja potreba se kaže po trdih listavcih, in sicer gre za 201 000 m³. Ker pa kupci zahtevajo tudi celulozo iglavcev, se predvideva potreba po 88 000 m³ ter 18 000 m³ mehkih listavcev. Ker so iglavci deficitarni že danes, je program izdelan tako, da je možno manjkajoče količine nadomestiti s trdimi ali mehki listavci. Pri mehkih listavcih bo imela tovarna v Krškem čez dve leti na razpolago okoli 25 do 30 000 m³ iz lastnih virov, to je iz lastnih plantaž. Celotno povečanje potreb po celuloznem lesu celulozno papirne industrije znaša okoli 307 000 m³. To je plan, ki ga je sprejel tako Papirles kot svet za gozdarstvo in lesnoprredelovalno industrijo in ki je bil ocenjen kot realen, glede na razvojne tendence grafične in grafično predelovalne industrije pa celo preskromen.

V informaciji, ki jo je zavod SR Slovenije za planiranje posredoval kot uvod v razpravo osnutka, je navedeno, da je pri izdelavi srednjeročnega družbenega plana upošteval že sprejete plane in podatke iz planov organizacij združenega dela, interesnih in drugih samoupravnih skupnosti ter občin. Žal pa moramo ugotoviti — čeprav se v nadaljevanju informacije zavod sklicuje na politiko in program srednjeročnega razvoja celulozno papirne industrije za obdobje 1971—1975 — da osnutek družbenega plana razvoja SR Slovenije tega ni upošteval. To potrjuje vsebina 4. točke na strani 30, drugi odstavek na strani 31 in 6. točka, četrti odstavek na strani 33.

Najbolj nerazumljivo pa je s strani republiškega zavoda za plan obravnavanje v drugi knjigi osnutka, to je v tabelarnem pregledu. V tabeli 46/1 je očiten nesmisel, saj se v letu 1975 predvideva proizvodnja celuloze 70 000 ton, tolikšna pa je proizvodnja približno že danes. Poznamo še številko 140 000 ton, kot predvideva sicer skromen program panoge, katerega je prav tako izdelal zavod sam in ki je doživel že prej omenjene verifikacije.

V isti tabeli se predvideva za iverke proizvodnja 200 000 m³. Da bi bil nesmisel še večji, se za iverke predvideva proizvodnja 285 000 m³, torej za 85 000 m³ več kot je navedeno v tabeli 46/I. Najbolj nerazumljiva je opomba pri tabeli 55/I, ki navaja, da v bilanco niso vključene morebitne nove zmogljivosti za celulozo v Krškem in Medvodah, ker bi v primeru njihove realizacije nastal primanjkljaj za okoli 140 000 m³. Takšno obravnavanje celulozne papirne industrije oziroma že verificiranega programa in politike srednjeročnega razvoja te panoge, sprejetega s strani Papirlesa in sveta za gozdarstvo in lesnopredelovalno industrijo pri gospodarski zbornici, je več kot diskriminacijsko.

Kot je povedala svetovalka republiškega zavoda za plan tovarišica Mirko- vičeva, je bila prvotno celulozno papirna industrija s svojimi potrebami vključena v osnutek družbenega plana. Vendar je prišlo do popravka na zahtevo direktorja zavoda SRS za planiranje, po kateri je bil ves primanjkljaj v surovinski bilanci pripisan celulozno papirni industriji. Vprašujem, kdo je dal za to pooblastilo zavodu oziroma kako je mogoče, da se vključijo v surovinsko bilanco vse potrebne količine iglavcev in listavcev za iverke v obsegu 285 000 m³, celoten primanjkljaj pa pripisal celulozno papirni industriji? Kolikor vem, pa sploh ne bi bilo treba govoriti o primanjkljaju lesa listavcev.

Razgrnil bom le nekaj podatkov, ki bi jih zavod za planiranje prav tako lahko dobil. S seboj imam nekaj fotokopij dolgoročnih pogodb in izjav o dobavi lesa listavcev. To je najprej pogodba o dolgoročnem poslovnem sodelovanju o naknadnih povečanjih bukovega celuloznega lesa od 60 do 80 000 m³, sklenjena med tovarno celuloze in papirja Djuro Salaj — Krško in gozdnim gospodarstvom Senj. Nadalje imam izjavo gozdnega gospodarstva Prenj in Konjic, ki izjavlja, da bo dolgoročno dobavljal okoli 20 000 m³ bukovega lesa. Gozdno industrijsko podjetje Šebešič zagotavlja — prav tako v dolgoročni dobavi — 20 000 m³ bukovega lesa. Izjava gozdnega gospodarstva Varaždin govori o dobavi 7000 m³ bukovega lesa. Gozdno gospodarstvo Gospič zagotavlja v dolgoročni dobavi 10 000 m³ bukovega lesa.

Pripombo imam tudi k 31. strani. Če že gre za naštevanje novih objektov in rekonstrukcij, bi bilo potrebno še dodati: celuloza 72 000 ton — Krško, ovojni papir — 10 000 ton, prav tako Krško, higienski papirji 14 000 ton Sladki vrh ter specialni lepenki 9000 ton Ceršak.

Celulozna in papirna industrija se s tako zasnovanim osnutkom družbenega plana o razvoju Slovenije 1971—1975 ne more strinjati. To je povsem razumljivo, saj danes ta panoga industrije ni v takšnem položaju, da ne bi mogla biti deležna enake pozornosti in obravnave, kot so jih deležne druge panoge. Osebnostno sem prepričan, da ima industrija papirja in celuloze glede na bogate izkušnje, tradicijo, kakovostne kadre in glede na razvojne potrebe grafične in grafično predelovalne industrije realne pogoje, da se razvije v še pomembnejšo panogo naše industrije.

Posamezna podjetja in tovarne papirja in celuloze so se znašla v situaciji, ki nujno terja večje medsebojno sodelovanje, povezovanje, po mojem mnenju celo združevanje. Tovarne papirja in celuloze imajo veliko skupnega, zato tudi na tem mestu apeliram, da morajo v svoji podjetniški strategiji, to je pri temeljnih dolgoročnih ciljih upoštevati smotnost in koristnost takšnega združevanja, in to ne samo zaradi boljše komercialnosti in učinkovitejšega obvladovanja trga, temveč tudi zaradi večje možnosti skupnih vlaganj kapitala

in izrabe drugih prednosti, ki jih dajejo združena sredstva, predvsem pa zaradi tega, da bi ta panoga potegnila večjo in širšo družbeno pozornost.

Predsednik Tone Bole: Kdo še želi sodelovati v razpravi? Besedo ima Martin Mlinar.

Martin Mlinar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Rad bi povedal nekaj misli, izrečenih na obravnavi osnutka družbenega plana razvoja Slovenije v Zasavju. Moram reči, da je bila globalna usmeritev predloženega plana ocenjena z naše strani zelo pozitivno, ker se v osnutku srednjeročnega plana Slovenije vidi prizadevanje za nadaljnji dinamičen, vendar stabilen razvoj gospodarstva, in ker v gradivu lahko vsaka gospodarska panoga najde svojo pot v nadaljnjem gibanju celotnega gospodarstva Slovenije.

V podrobnosti so bile dane te pripombe:

Kot je že omenil tovariš Jože Valentinčič, naj se tudi po našem mnenju izpusti iz plana navajanje posameznih podjetij, saj bi se dalo razumeti, kot da so ta podjetja edini nosilci nadaljnega razvoja posameznih industrij v SR Sloveniji. Po našem mnenju je tudi preveč upoštevano programiranje posameznih industrijskih panog in je dan seštevek, ki so ga te industrijske veje programirale, premalo pa je samoiniciative sestavljalcev gradiva v predvidevanjih nadaljnega razvoja posameznih gospodarskih dejavnosti.

Pri industriji gradbenega materiala menimo, da bi moralo biti poudarjeno stališče, da lahko slovenska gradbena industrija uspeva le v čvrsti, integralni povezavi med surovinsko bazo, industrijo gradbenega materiala, projektivo in gradbeno operativo.

Glede odstavka o zaposlovanju menimo, da je potrebno v planu sprejeti stališče, ki ga danes zelo ostro postavlja Zveza sindikatov glede zaposlovanja ženske delovne sile v nočnih izmenah. Ker je to področje za Slovenijo po našem mišljenju izredno problematično, ne bi mogli ostati v tem dokumentu na drugačnih stališčih, kot jih ima Zveza sindikatov Slovenije.

Ob koncu posvetovanja so bile dane tudi nekatere pripombe glede cestne povezave Zasavja s Slovenijo, vendar menim, da te sodijo v srednjeročni program razvoja cestnega omrežja, ki ga sestavlja republiška skupnost za ceste in ki ga bomo po predvidenem programu sprejeli do konca leta 1972.

Predsednik Tone Bole: Tovariš Zemljak, prosim!

Jože Zemljak: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Če primerjam celotno besedilo prejšnjega plana s sedanjim osnutkom, potem se mi zdi, da kljub kritikam, ki so bile izrečene, sedanji osnutek dobro kaže dozorevanje naše družbe ne le v spoznanju, kaj je planiranje in kaj pomeni v naših razmerah, temveč tudi v konkretnem določanju položaja slovenske ekonomije. Seveda pa to ne pomeni, da osnutek plana nima pomanjkljivosti, nedorečenosti, mogoče celo odgovorov, ki so še vedno sporni, in seveda tudi problemov, o katerih bi bilo treba še precej razpravljati. Dovolite mi, da v svoji razpravi nakažem tak problem, to so ekonomski odnosi Slovenije do tako imenovanega tretjega sveta oziroma dežel v razvoju.

Osnutek družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971—1975 omenja ta problem le v enem stavku na 44. strani, ko govori o izboljšanju regionalne strukture menjave v prizadevanjih za razširitev izvoznih tržišč. V tem okviru pravi, »da bo potrebno intenzivirati tudi gospodarsko sodelovanje z deželami

v razvoju«. Pri tem ne upoštevam stavka na 106. strani o skladu za izvoz opreme na kredit in za zavarovanje rizika v poslovanju s tujino, ki seveda ne kaže vse problematike v zvezi s tem skladom, ki bo v jugoslovanskem okviru prav gotovo zahteval veliko koncentracijo sredstev in o katerem bi bilo treba nekoliko več povedati.

Na vprašanje gospodarskih odnosov z deželami v razvoju je že nekajkrat opozarjal tudi predsednik skupščine, tovariš Sergej Kraigher. Tako je navajal, da je v naši zunanjetrgovinski menjavi z deželami v razvoju Slovenija udeležena komaj z nekaj več kot 6 %. Tovariš Uroš Markič je zadnjič na izvršnem svetu povedal, da so v našem izvozu dežele v razvoju udeležene z nekaj več kot 7 %, v našem uvozu pa z nekaj manj kot 5 %.

Poglejmo, kakšna so razmerja za celotno Jugoslavijo. V študiji, ki jo je izdelal Center za proučevanje dežel v razvoju v Ljubljani, je na 12. strani povedano, da je bila naša udeležba v jugoslovanskem izvozu v te dežele v letih 1955—1961 približno 12 %. V letih 1962/65 se je približala 17 %, pozneje pa je v letih 1966/61 padla na približno 12 %. V letih 1966—1971 so bile te dežele v našem uvozu udeležene z 10 %, kar kaže na precejšnjo razliko. Če pogledamo, kakšni so podatki za celoten svet in za nekatere dežele, ki so danes znane po gospodarski rasti, potem vidimo, da so bile dežele v razvoju udeležene v svetovnem izvozu leta 1962 z 18,1 %, leta 1965 prav tako z 18,1 %, medtem ko je ta udeležba v letu 1971 padla na 15,8 %.

V uvozu so bile v svetovni blagovni izmenjavi dežele v razvoju udeležene v letu 1962 z 20,2 %, 1965 s 17,8 % in leta 1971 s 14,9 %. Dežele v razvoju so bile v japonskem izvozu udeležene s 36,7 % v 1962. letu, v 1965. letu celo z 41,8 %. v letu 1971 pa z 39,6 %, v uvozu pa leta 1962 z 41,4 %, v 1965. letu z 42,7 % in leta 1971 z 39,7 %. Poglejmo, kako je z Italijo: dežele v razvoju so bile v njenem izvozu udeležene leta 1962 z 21,4 %, leta 1965 z 28,6 %, leta 1971 z 22,9 %, v uvozu pa leta 1962 s 16,9 %, 1965 s 15,8 % in leta 1971 s 14,1 %. Približno enake številke veljajo tudi za Zahodno Nemčijo. Vse to govori o tem, kako je za zdravo ekonomijo pomembno, da se ne omejuje le na bližja območja, temveč da gre tudi nekoliko dalj od svojih meja, kar bi za Slovenijo pomenilo tudi nekoliko dlje iz Evrope.

Na podlagi teh podatkov se res lahko vprašamo, ali smo v svoji gospodarski politiki samo mi pametni, da se načrtno vključujemo le v blagovno izmenjavo z našimi sosedi, predvsem pa z Evropo, puščamo pa ob strani celotna področja dežel v razvoju? Ali imajo res prav tisti, ki trdijo, da napredno slovensko gospodarstvo nima kaj iskati v zaostalih deželah ter da so naša perspektivna tržišča le na razvitem zahodu? Ne bi hotel na tem zboru navajati političnih argumentov o naši politiki neuvrčenosti, temveč se bom omejil na nekatere ekonomske argumente, ki govorijo v prid preusmeritve slovenske blagovne izmenjave in drugega gospodarskega sodelovanja s tujino na dežele v razvoju. Seveda moramo najprej poudariti, da to ne pomeni, da bi se odpovedali drugim tržiščem in da je seveda koristno ekonomsko sodelovanje z vsemi deželami sveta, predvsem z visoko razvitimi deželami z zahoda in vzhoda, kjer je to gospodarska nujnost in ker brez tesnega sodelovanja z razvitimi ni možen hiter tehnološki razvoj nacionalne ekonomije. Toda pretežna usmerjenost na razvite dežele ni le kratkoročno škodljiva, temveč se mi zdi, da ne more dati predvsem optimalnih dolgoročnih rešitev.

Naj navedem samo dva razloga. Maloserijska, tehnično zaostala industrija, mora konkurenčno izvažati v razvite dežele le na račun slabo plačane delovne

sile. Visoko razvite dežele zahoda se vedno bolj integrirajo, vsaka taka integracija pa predstavlja novo oviro, to je nove carine, nove omejitve, nove kontingente itd., ki seveda še bolj zožujejo konkurenčno sposobnost naše industrije na tem tržišču in seveda s tem povečuje tudi našo odvisnost od takih tržišč. Neenakopravnost je prav gotovo značilnost za ekonomske odnose, ki prav gotovo ne morejo biti dolgoročna osnova za optimalne pogoje razvoja v nacionalni ekonomiji.

Dežele v razvoju, ki se prav tako bojujejo proti takim mednarodnim ekonomskim odnosom, nam nudijo določeno šanso, da zmanjšujemo odvisnost od velikih integriranih tržišč, ker so pogoji menjave za nerazvite neenakopravni, monopolistični, dolgoročno gledano pa tudi politično nevarni. Iz povedanega izhaja, da bi morali v družbenem planu SR Slovenije za leto 1971—1975 veliko bolj poudariti potrebo po večji blagovni menjavi in večjem ekonomskem sodelovanju z deželami v razvoju.

Postavlja se seveda vprašanje, kako to doseči. Naj navedem le nekatere misli. Predvsem se mi zdi, da je potrebno veliko bolj energično obračunati z našo provincialno miselnostjo, da Slovenija nima kaj iskati v deželah v razvoju, da so njena tržišča predvsem v Evropi ter da se tu lahko vse proda, kar Slovenija proizvaja. Kratkovidnost takšne usmeritve bomo verjetno kmalu občutili. Razumljivo pa je, da je za nastop na teh tržiščih potrebna nekoliko večja iniciativnost in velikopoteznost, večja iniciativnost in podjetnost pa je seveda odvisna v slovenskem gospodarstvu tudi od večje integriranosti tega gospodarstva. Jasno je, da nastop na oddaljenejših tržiščih zahteva večja podjetja, večjo in boljšo organizacijo in dolgoročnejšo politiko. Prav tako pa tudi brez poznavanja teh tržišč na njih ni mogoče nastopati. Seveda je veliko lažje nastopati na tržiščih, ki so nam že znana, vendar pa ekonomski podatki govorijo o tem, da se danes dežele, ki imajo visoko stopnjo rasti, usmerjajo predvsem na dežele v razvoju.

To je le nekoliko misli. V Ljubljani imamo center za proučevanje dežel v razvoju, ki za zdaj še ni dobil svojega odmeva v slovenskem prostoru, tako da njegove usluge danes uporabljajo predvsem druge republike. Glede na to, da pravkar končujemo triletni projekt ekonomskega sodelovanja Jugoslavije z deželami v razvoju in da smo končali tudi sklepno študijo o ekonomskem sodelovanju Jugoslavije z deželami v razvoju, o kateri bo razpravljal tudi zvezni gospodarski zbor, bi predlagal — če je zbor zainteresiran za to — da se takšna razprava organizira na jesen tudi v tem zboru.

Predsedujoči Janez Vidmar: Kdo še želi besedo? Tovariš Jože Knez.

Jože Knez: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Nisem se mislil oglašati, vendar me je izzvala razprava tistih govornikov, ki so iskali v planu večje ali manjše mesto za posamezne panoge. Podobno razpravo sem že imel na ekonomski komisiji CK, ko sem postavil vprašanje značaja plana, katerega osnutek danes sprejemamo.

Postavlja se namreč vprašanje, kaj mi s tem planom pravzaprav določamo. Menim, da je na podlagi tiste razprave in poznejših razprav dobil ta plan značaj, o katerem je govoril tovariš Novinšek, to je, da ima plan dva dela: prvi del, ki je konkretnější in ki obvezuje izvajalce tega plana, predvsem republiške institucije, in drugi, ki je indikativnejši in ki pušča dovolj prostora vsem tistim

subjektom, ki imajo ambicijo in možnost, da se razvijejo. S takšnim značajem plana se v celoti strinjam. S tem je tudi odgovorjeno na to, zakaj je nekdo bolj omenjen, drugi pa manj oziroma je izpuščen. O tem vprašanju danes govorim zato, ker bi želel, da bi bil takšen značaj plana v predlogu uvodoma poudarjen, saj besedilo s 1. strani lahko marsikaterega zavede v razmišljanje, da je to plan, ki ima druge smotre. V zvezi z določeno prakso ne bi želel v tem zboru ali kje drugje zaslediti razprave o usklajevanju konkretnih gospodarskih gibanj s tabelami plana.

Drugo vprašanje, o katerem sem hotel govoriti, je vprašanje globalne bilance. O tem sem že govoril na upravnem odboru gospodarske zbornice. Gre za to, da globalne bilance niso predložene. To je formalni del vprašanja. Vsebinski del vprašanja pa je v tem, da v upravnem odboru zbornice nisem dobil odgovora, kje so sredstva za razširjanje gospodarske dejavnosti, oziroma ali bodo ta sredstva v prihodnosti večja ali manjša.

Razumljivo je, da na ta sredstva ne vplivajo le državni instrumenti, temveč tudi rast storilnosti gospodarstva, racionalnost naložb kakor tudi delež, ki smo ga tem sredstvom namenili z globalno bilanco. O deležu govorimo, da bi bilo prav, če bi se povečal. Morda je to govorjenje že malo odveč, saj se zmeraj ustavimo pri tem vprašanju, vendar se na to vprašanje moramo vračati, saj menim, da je to eno izmed bistvenih vprašanj, ki bi moralo v tem planu dobiti konkreten dogovor. Mogoče se je ta družba že opredelila za to, da tega povečanja ne bo, ker so sredstva potrebna na drugih področjih. Na vsak način bi ta vprašanja v planu morala biti konkretno opredeljena in bi jim bilo treba nameniti posebno poglavje.

Ob koncu bi naštel nekatera mnenja, ki so bila izrečena na bazenskem posvetovanju. Zadevajo predvsem poglavje o šolstvu, kjer je republika relativno malo udeležena s svojimi sredstvi, in sicer pri razvijanju mreže strokovnih šol s 30 %, pri razvijanju mreže osnovnih šol na nerazvitih področjih pa s 40 %. Mnenje je bilo, da bi republika svoj delež v strokovnem šolstvu oziroma srednjem šolstvu, ki je pravzaprav njeno, morala povečati na 50 %, pri financiranju šol na nerazvitih področjih pa na 60 %.

Končno še zadnja pripomba, ki zadeva poglavje o nerazvitih. Na našem področju, ki ima dve nerazviti občini, to je Trebnje in Črnomelj, se je izoblikovalo posebno vprašanje o Kozjanskem, ki je pravzaprav področje brez občine, čeprav ne moremo reči, da so občine teh območij revne. Enako velja za Suho krajino, ki od bogatih sosedov prav tako ne dobi dosti. Mogoče bi bilo treba razmisliti o tem, da bi pri končnem oblikovanju ustrezne politike ta območja, ki jih ni toliko, vključili v program za nerazvite in zanje izdelali tudi ustrezen režim.

Predsedujoči J a n e z V i d m a r : Kdo še želi sodelovati v razpravi? Tovariš Stojan Makovec, prosim!

S t o j a n M a k o v e c : Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Glede osnutka družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971—1975 bi imel le nekoliko pripomb. Popolnoma se strinjam s stališči odborov za proizvodnjo in blagovni promet ter odborom za družbenoekonomske odnose. Ustavil pa bi se pri tistem delu, ki govori o agrarni politiki. Navedeno je, da se v Sloveniji še vedno ukvarja s kmetijstvom 26 % aktivnega prebivalstva, ki pa

ustvarja le 6 % narodnega dohodka. Za tako majhen odstotek narodnega dohodka so prav gotovo objektivni razlogi.

Najprej je verjetno treba poudariti, da so še vedno prevelike razlike med cenami industrijskega in kmetijskega blaga. Pri tem ne mislim, da kupci kmetijskega blaga ne plačujejo dovolj drago. Menim le, da so preveliki razponi med odkupnimi in prodajnimi cenami. Verjetno se bodo počasi tudi te stvari odpravile, saj se že odpravljajo. Drugi razlog za tako majhen delež narodnega dohodka od kmetijstva je pomanjkanje strojnega parka in tehnologije, predvsem pa razdrobljenost in razkosanost zemljišč, ki ne dopušča učinkovito uporabljati sodobne tehnologije.

Bistvena je starostna struktura prebivalstva. Lahko ugotovimo, da je že polovica ljudi, ki se ukvarjajo s kmetijstvom v zasebnem sektorju, starih nad 65 let. To smo ugotovili, ko smo obravnavali zakon o pokojninskem zavarovanju kmetov. Menim, da je to eden izmed poglavitnih vzrokov za tako majhen delež ustvarjenega narodnega dohodka v kmetijstvu.

Predsedujoči Janez Vidmar: Kdo še želi besedo? Tovariš Bogdan Zeilhofer, predstavnik zavoda za planiranje SRS.

Bogdan Zeilhofer: Hotel bi dati dodatna pojasnila k bilanci delitve dohodka, ki nakazuje v planu izboljšanje položaja gospodarstva pri tej delitvi. Po mojem mnenju glede tega ne bi smelo biti nesporazuma, saj so premiki v delitvi ena izmed bistvenih postavk in tudi predpostavk predložene razvojne politike. K temu nas zavezujejo tudi številni politični sklepi v zadnjih letih.

Plan predvideva, da se bo v petletnem obdobju zaradi zmanjšanja družbenih obveznosti, ki imajo značaj odtujevanja sredstev, povečal delež gospodarstva v delitvi bruto dohodka za 5 strukturnih točk. Če upoštevamo tudi obvezna posojila kot obremenitev gospodarstva, in po drugi strani selektivno vračanje fiskalno zbranih sredstev in državnega kapitala, pa se bo izboljšal efektivni delež za 6,5 do 7 % v strukturi delitve.

Kot je iz bilance plana razvidno, je bil večji del sistemskih sprememb, ki vplivajo na te premike, izvršen lani in letos. Nadaljnje spremembe bo mogoče doseči z uveljavljanjem novega sistema davkov in sistema financiranja družbenopolitičnih in interesnih skupnosti, po katerih se bo del skupne porabe financiral iz bruto osebnega dohodka na podlagi samoupravnih odločitev in delovnih ljudi. Tako premiki na področju skupne porabe, ki ima značaj družbenega standarda, v prihodnje ne bi smeli bremeniti akumulativnosti gospodarstva.

Pogosto se podcenjuje pomen že izvršenih prerazdelitev in pozablja, da pomembno vplivajo na celotno načrtovano razdobje. Če dovolite, bi to ponazoril z absolutnimi podatki, ki kažejo na obseg prerazdelitev, katere pričakujemo v tem petletnem razdobju in v posameznih razdobjih tega plana. Omenjenih 5 točk pomeni, da se bo delež gospodarstva v delitvi bruto dohodka v minulih dveh letih povečal za 260 starih milijard, v naslednjih treh letih, to je 1973 do 1975, pa za 590 milijard ali skupaj za okrog 850 starih milijard. Učinek prerazdelitve na sklade bo 290 oziroma 612 starih milijard v naslednjih treh letih oziroma 900 starih milijard v vsem petletnem obdobju. Vi ste gospodarstveniki in vam bo takoj jasno, da gre za dimenzije, ki so enake enoletnim skupnim investicijam v gospodarske in negospodarske panoge. To pomeni, da gre za bistvene premike, čeprav bilanca, ki izkazuje le odstotke v strukturi, tega ne nakazuje tako plastično, kot so ti procesi v resnici. Tudi če upoštevamo

obvezna posojila kot obremenitev, še vedno lahko govorimo o prerazdelitvah v celem petletnem razdobju v obsegu okoli 800 milijard. Še bolj je to poudarjeno, če upoštevamo vračanje sredstev prek oblik, ki sem jih prej omenil.

Seveda so to približni računi. Tu se ne moremo pogovarjati o milijonih ali milijardah, temveč o dimenzijah. Zato v planu nismo prikazali teh absolutnih podatkov, ker menimo, da so z vidika razvojne politike pomembna predvsem delitvena razmerja. Odstotki in razmerja za posamezne kategorije se v stvarnem življenju lahko izražajo v raznih nominalnih dimenzijah. Pomembno je predvsem to, da osnovna razmerja plan upošteva in na njih gradi. V pripravi predloga plana bomo skušali prikazati podatke tudi v absolutnem znesku, in sicer v aneksu k dokumentaciji plana, tako da bi lahko tudi nestrokovnjaki imeli boljši vpogled v delitvene procese.

Predsedujoči Jan ez Vid mar: Kdo še želi sodelovati v razpravi? Tovariš Jože Novinšek.

Jo že No vin šek: Opozoril bi na dve, tri stvari.

Govora je bilo o problemu dinamike rasti gospodarstva. Moram poudariti, da se je v razpravah pojavljal tako očitek prevelikega optimizma kot tudi očitek v nasprotni smeri. Želim opozoriti, da je treba upoštevati nekatere strukturne spremembe, zlasti premike v infrastrukturi. Povečanje naložb v infrastrukturi sicer skromneje vpliva na intenziteto in dinamiko rasti družbenega proizvoda, vendar — dolgoročno gledano — imajo tudi pozitiven vpliv na naraščanje družbenega proizvoda. Razumljivo je, da moramo v planu računati z določeno rezervo, moramo računati z določenimi okoliščinami, ki lahko nastopijo in za katere vemo, da so tudi v preteklosti vplivale na trende razvoja, zlasti če jih ne gledamo po letih, temveč za daljše obdobje. Menimo, da je to usmeritev treba obdržati v planu, s tem da je v planu hkrati povedano tudi to, da če nastopijo neugodne okoliščine glede materialnih možnosti, kar se lahko zgodi, bodo nekatere naloge premaknjene tudi v leto 1976. Zlasti velja to za nekatere razvojne naloge. Seveda bo pri tem treba proučiti prioriteto najpomembnejših nalog.

Glede položaja stare industrije, zlasti tekstilne industrije, velja usmeritev na modernizacijo. V tem pogledu deli to področje enako usodo z drugimi področji. Vendar je treba v sistemu zagotoviti diferenciran pristop. Menimo, da se to deloma da storiti z davčnim sistemom, ki naj vodi k razbremenjevanju delovno intenzivnih panog. Nekatera področja tekstilne industrije bodo s tem nedvomno zajeta.

Govor je bil tudi o vprašanjih celulozne industrije, vprašanjih lesne bilance in podobno. Takoj v začetku moram reči, da plan ne more biti seštevke posameznih planov. Tudi seštevke imamo, vendar v plan ne moremo iti s seštevki, ker bi to pomenilo prevelik optimizem, ki pač nastaja iz tega, ker vsak individualno ceni svoje možnosti in računa s tem, da bo zagotovil sredstva za izvedbo svojih programov. Zato se moramo gibati v okviru realno ocenjenih možnosti. Ko smo to preučevali, smo tudi ocenili zrelost nekaterih projektov oziroma možnost, da se stvari uresničijo v obdobju do 1975. leta.

Glede lesne bilance bi opozoril, da posebna komisija zadevo proučuje in da bomo o tem obvestili vse zainteresirane. Treba je razumeti, da ni prav, če se meni pri tem pripisuje kakšna večja vloga. Dejstvo je, da zmogljivosti na področju celuloznega lesa prehajamo v zgornji limit, kar pomeni, zmanjšanje lesne

osnove. V bistvu lahko rečemo, da je to pozitiven proces, ki kaže, da dobro izkoriščamo zmogljivosti lesne mase. Verjetno se bo iz vsega tega rodil določen pritisk, da tako rečem, tudi na aktivnejši odnos do surovinske osnove, do boljše izrabe odpadkov, do intenzivnejšega urejanja gozdov in širjenja lesne mase s pogozdovanjem itd. Menim, da so edina realna pot v reševanje tega problema sporazumi med proizvodnjo in porabniki. Kakorkoli smo mi to prikazali, ali kot večji deficit ali tako, da smo v opombi pošteno povedali, da zmanjkuje lesa za nekatere zmogljivosti, problem ni nič drugačen. Pomanjkanje celuloznega lesa listavcev pa vendarle kaže na določene možnosti, zlasti ob tehnološkem postopku, ki lahko koristi to lesno maso. Šele na koncu je verjetno treba oceniti tudi vse možnosti uvoza z drugih področij države in tujine in videti, v kakšnem obsegu se lahko primanjkljaj pokriva s temi izvori.

Predsednik Tone Bole: Želi še kdo besedo? (Nihče.) Potem lahko končam razpravo. Današnje gradivo smo obravnavali kot osnutek. Zato bi predlagal zboru, da sprejme sklep, da naš zbor posreduje izvršnemu svetu vse pripombe in predloge odborov našega zbora in razprave na današnji seji zbora, ki naj jih izvršni svet prouči in upošteva pri dokončnem oblikovanju predloga družbenega plana razvoja SR Slovenije. Kot vem, je izvršni svet določil posebno komisijo, ki bo proučila vse predloge, pripombe in mnenja iz javne razprave od osnutka do predloga plana.

Sklep dajem na glasovanje. Kdor je za, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je sklep soglasno sprejet.

Tovariš Novinšek, ali lahko vsaj okvirno poveste, kdaj bo predložen predlog plana skupščini?

Jože Novinšek (iz klopi): Delali bomo že med počitnicami. V začetku septembra bo opravljeno usklajevanje v okviru izvršnega sveta, tako da bomo plan lahko predložili v drugi polovici septembra.

Predsednik Tone Bole: To pomeni, da odbori lahko računajo s tem, da bodo v drugi polovici septembra obravnavali predlog plana.

Tovarišica predsednica odbora za finance je pri sprejemu dnevnega reda prosila, da bi odbor za finance med sejo zbora razpravljal o zakonu, ki je bil danes predložen po hitrem postopku. Predlagam, da se odbor sestane v sobi 84 in da pretrese 4. točko dnevnega reda, skupaj z amandmajem, ki ga je dal tovariš Ciril Rajšp.

Prehajam na 5. točko dnevnega reda, to je na obravnavo predloga za izdajo zakona o gozdovih.

Predlog za izdajo zakona o gozdovih je predložil izvršni svet. Želi predstavnik izvršnega sveta še ustno obrazložiti predlog? (Želi.) Besedo ima tovariš Karmelo Budihna.

Karmelo Budihna: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Temeljni zakon o gozdovih, ki je na podlagi ustavnega zakona za izvedbo ustavnih amandmajev prenehal veljati kot temeljni zakon, se na podlagi ustavnega zakona za izvedbo ustavnih amandmajev k ustavi SR Slovenije uporablja do 31. 12. kot republiški zakon. Do tega roka je treba uskladiti republiški zakon o gozdovih

z ustavnimi dopolnili SR Slovenije. Pri tem je zlasti pomemben XXXV. amandma, ki določa, da je zaradi družbenega pomena gospodarjenje z gozdovi v družbeni in zasebni lastnini skupno.

Novi republiški zakon o gozdovih, katerega predlog za izdajo zakona je danes v razpravi v tem domu, zajema celotno materijo, ki sta jo doslej urejali zvezna in republiška zakonodaja, obenem pa predstavlja njeno uskladitev z ustavnimi dopolnili. Izhodišča, ki so predlagatelj vodila pri oblikovanju predloga, temeljijo na dosedanjih izkušnjah pri razvoju gospodarjenja z gozdovi. Pri presoji izhodišč so pomembne ugotovitve javne razprave o gospodarjenju z gozdovi iz leta 1969, ki so strnjene v dokumentu »Sklepi in priporočila o vprašanjih, ki so pomembna za nadaljnji razvoj gospodarjenja z gozdovi v SR Sloveniji« in ki ga je slovenska skupščina sprejela meseca novembra leta 1970. Nekatera vprašanja, ki jih je ta dokument opredelil, so že našla svoje mesto v noveliranju republiškega zakona o gozdovih, nekatera so že rešena ali pa se rešujejo v drugih predpisih, kot so zakon o dedovanju, o obdavčitvi gozdnih lastnikov nekmotov in podobno.

Nekatera vprašanja so takrat sodila v področje zvezne zakonodaje, sedaj pa vse zadeve s področja gospodarstva spadajo v republiško pristojnost in jim predloženi predlog z izdajo zakona o gozdovih skuša dati ustrezno mesto. Tako predlog za izdajo zakona po vsebini ni le sinteza zveznega in republiškega zakona o gozdovih, usklajenega z ustavnimi dopolnili, temveč vsebuje nekatera nova določila, ki pomenijo nadaljnje dograjevanje sistemske ureditve gospodarjenja z gozdovi, katerih pravilnost je pokazal dosednji razvoj, potrdila pa javna razprava v letu 1969.

Določila, ki so v predlogu nova, so domala vsa vsebovana že v omenjenem skupščinskem dokumentu, to je v sklepih in priporočilih. Predlagane teze so konkretizacija tega dokumenta. Predvsem se to nanaša na štiri poglavitna vprašanja, in sicer na:

1. poglobitev samoupravnih pravic kmetov lastnikov gozdov, združenih v samoupravni skupnosti;
2. vprašanje pocenitve gospodarjenja z gozdovi;
3. uvajanje stabilnejšega režima v razširjeni biološki reprodukciji in
4. ustvarjanje možnosti ohranitve vsaj dosedanje intenzitete gradnje gozdnega cestnega omrežja.

V svoji obrazložitvi naj se omejim le na ta vprašanja, ki so težišče tega, kar je v predlogu novega, oziroma pomenijo poglobitev v sedanjem republiškem zakonu že vsebovanih določil, kot so na primer samoupravne pravice kmetov lastnikov gozdov.

Prvo vprašanje. Izhajajoč iz osnove predpostavke, da je sedanja sistemska ureditev na področju gozdarstva, zlasti pa skupno gospodarjenje z družbenimi in zasebnimi gozdovi, trajna podlaga za nadaljnji razvoj, je posebno pomembno, da se dosledno opredelijo pravice in položaj kmetov lastnikov gozdov v organizaciji združenega dela, ki gospodari z gozdovi. Pri tem skušajo teze jasno opredeliti, kakšne so pravice kmetov v tistem delu gospodarskih dejavnosti, katerih način izvajanja predstavlja področje dela, kjer je treba zaradi zaščite splošnega družbenega pomena gozdov zakonsko omejiti svobodo ukrepanja, to je v tako imenovani biološki sferi, in tisti del aktivnosti kmetov, ki predstavlja izrazito proizvodno sfero, kjer pa je treba kmetom lastnikom gozdov zagotoviti suvereno odločanje. Ta razmejitve se v predlaganih tezah doseže tako, da so predvidene

samoupravne skupnosti na ravni gozdnega gospodarstva in samoupravne skupnosti na ravni obrata, vsaka s svojimi pristojnimi in samoupravnimi pravicami.

Samoupravnim skupnostim kmetov na ravni gozdnega gospodarstva — teh je 14 — se v okviru zakonskih predpisov prepuščajo v odločanje vse zadeve, ki so pomembne za ohranitev gozdov kot splošno koristne dobrine. Njihove odločitve se nanašajo na vse gozdnogospodarsko območje, ki bo še naprej temelj za načrtovanje vseh gojitvenih in tudi drugih gospodarskih posegov v gozdu. Samoupravna skupnost kmetov sprejema gozdnogospodarske načrte, s katerimi se določajo obseg in vrsta gojitvenih del, obseg sečenj, obseg sredstev za biološko amortizacijo, kraj njene uporabe ipd. To so daljnosežne odločitve, ki bodo temelj za gospodarjenje z gozdovi za dobo 10 let.

O zadevah, ki so skupnega pomena za celotno območje, to je za družbene in zasebne gozdove, odloča organ samoupravne skupnosti kmetov skupaj z osrednjim organom upravljanja delovne skupnosti organizacije združenega dela, o zadevah, ki se nanašajo le na zasebne gozdove, pa odloča samostojno. Medtem ko sodijo v pristojnost samoupravne skupnosti v organizaciji združenega dela, ki gospodari z gozdovi vsega območja, zadeve iz biološke sfere, pa samoupravna skupnost pri gozdnih obratih v sestavi organizacije združenega dela odloča predvsem o vseh zadevah, ki predstavljajo proizvodno-poslovno sfero, kamor spada tudi prodaja lesa iz zasebnih gozdov. Ta samoupravna skupnost samostojno odloča tudi, komu se bo les prodajal in po čem, po potrebi in lastni presoji pa lahko organizira zase ali za več obratov skupaj tudi lastno komercialno službo.

S tako razmejitvijo pristojnosti in samoupravnih pravic med samoupravno skupnostjo organizacije združenega dela in samoupravno skupnostjo v obratu bo rešenih nekaj vprašanj, ki še zmeraj zavirajo razvoj samoupravnih pravic kmetov, s tem pa tudi uspešnejše gospodarjenje z gozdovi. To so zlasti:

- da samoupravna skupnost lahko samostojno nastopa na trgu, s čimer je odpravljena tako imenovana monopolna pravica gozdnih gospodarstev;

- s tem, da samoupravna skupnost v obratu samostojno ugotavlja in deli dohodek, bo onemogočeno njegovo prelivanje in bo s tem odpadel eden izmed pomembnih vzrokov za nezadovoljstvo;

- s tem, da se v proizvodnji dogajanja in odločanja približajo neposredno kmetu lastniku gozda, bo to spodbudilo njegov interes za aktivnejše sodelovanje v proizvodnji. Hkrati bo s tem ohranjena organiziranost trga.

Drugo vprašanje, ki ga dosedanji zakon ni reševal in ga teze nakazujejo, je vprašanje financiranja razširjene gozdno biološke reprodukcije, ki je za našo republiko znatnega pomena. Le z zagotovitvijo trajnega in načrtnega vlaganja v melioracijo degradiranih gozdov in v snovanje nasadov hitro rastočega drevja in plantaž je mogoče aktivirati znatne potencialne možnosti, ki jih predstavljajo velike površine degradiranih gozdov in grmišč. V ta namen je v tezah predloženo, da se oblikuje poseben, strogo namenski gozdni sklad, v katerega bi prispevala gozdna gospodarstva, industrija za predelavo lesa in republika. Zaradi dolgosti proizvodnega cikla, torej velike časovne odmaknjenosti vlaganja od časa, ko investicije začno vračati vloženi kapital, je interes kolektivov, da bi del dohodka usmerjali v tako dolgoročen proces, dokaj majhen in problematičen in ga je mogoče spodbuditi le z družbeno intervencijo, kar republika že nekaj let dela, sistemsko pa to še ni bilo urejeno in zato predstavlja vedno prisoten faktor nestabilnosti, ki kontinuiteti le škoduje. Dosedanji poskusi zbiranja sredstev na prostovoljni podlagi so po začetnih uspehih odpovedali, kar

se že kaže v zmanjšanih površinah na novo osnovanih plantaž in sestojev hitro rastočih vrst iglavcev.

Tretje vprašanje, o katerem bi želel spregovoriti, je vprašanje gozdnih cest. Slovensko gozdarstvo ima sicer 5500 km cest, kar je skoraj polovica javnih cest v republiki. Toda ta mreža je še vedno za polovico redkejša, kot bi jo zahtevalo optimalno izkoriščanje lesne gmote. Intenziviranje izkoriščanja lesne gmote zahteva najmanj takšno intenzivnost vlaganja v cestno omrežje kot doslej, ko se je na leto zgradilo in rekonstruiralo okrog 350 km cest. Te ceste niso namenjene le gospodarjenju z gozdovi, četudi predstavljajo za gospodarjenje z gozdovi ekonomsko nujnost, pač pa se v dokajšnji meri uporabljajo kot javne ceste, čeprav so osnovna sredstva gozdnogospodarskih organizacij. Te ceste so zlasti pomembne za povezovanje gorskih odročnih krajev in kmetij, za pospeševanje turizma, za obrambne namene in podobno. Ta njihova vloga in pomen postajata iz leta v leto pomembnejša in večja. Intenzivnost gradnje gozdnih cest se je z ukinitvijo ugodnih zveznih kreditov zmanjšala. Zapadle kredite, ki so znašali za Slovenijo od 500 do 600 milijonov dinarjev na leto, je zato treba nadomestiti. Menim, da je način, da bi se ustvaril stalen vir denarja za te namene, ki bi temeljil na gorivu, ki ga porabijo vozila gozdnih gospodarstev za vožnjo na lastnih cestah, več kot utemeljen.

In nazadnje še četrto vprašanje. Eden stalnih virov nezadovoljstva kmetov lastnikov gozdov so relativno visoki stroški gospodarjenja z gozdovi, predvsem pa stroški za odkazovanje lesa. Višina teh stroškov znaša okrog 1 milijarde 200 milijonov starih dinarjev, to je okrog 12 do 13 dinarjev po kubičnem metru. Ta strošek je toliko večji, ker vse te izdatke bremeni le tisti del proizvodnje v zasebnem sektorju, ki predstavlja blagovno proizvodnjo. Predlog za izdajo zakona ima odločnejša določila za pocenitev teh stroškov, ker omogoča uvedbo cenениh metod odkazovanja za vse tiste gozdove, kjer je to iz strokovnih vidikov možno storiti brez škode. Pri tem je treba upoštevati še to, da ni vzdržno, dá stroški in koristi niso niti približno v sorazmerju ter da je za gozd, ki daje les le za lastno porabo, najboljši čuvar kmet sam.

To so tista štiri vprašanja, ki so v zakonu težišče novega in na katera pričakujejo predlagatelji in oblikovalci predloge in sugestije za njihovo dopolnitev in poglobitev.

Predsedujoči J a n e z V i d m a r : K predlogu za izdajo zakona ste prejeli tudi poročilo odbora za proizvodnjo in blagovni promet ter poročilo zakonodajno-pravne komisije.

Pričenjam razpravo. Kdo želi sodelovati v razpravi? Prosim, tovariš Drago Justin.

Drago Justin : Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Predlog za izdajo zakona o gozdovih prinaša precej sistemskih izboljšav in dopolnitev. Opozoriti je brez dvoma treba na kakovosten premik v zvezi z intenzivnejšim gospodarjenjem z gozdovi s posebnim poudarkom na gozdovih v zasebni lasti.

Se posebej se mi zdi koristna in nujna ter učinkovita in kontinuirana ureditev financiranja gozdne biološke reprodukcije, gradnje gozdnega cestnega omrežja, bodisi na podlagi oblikovanja gozdnega sklada ali samoupravnega družbenega dogovora. Zato podpiram sprejem tega predloga.

Kot je že iz predloga razvidno, ima gozd poleg neposrednega gospodarskega značaja — kot proizvajalec lesne mase — tudi širši, splošnovarstveni značaj.

Zato se ne mislim dotikati posameznih vprašanj, pač pa bi želel opozoriti na nekatera vprašanja o gospodarjenju z gozdovi, pomembna za urejanje okolja.

Tovariši, dobro vemo, da sta dve tretjini Slovenije hriboviti. Zemeljsko površino pokrivajo plasti preperin in plodne zemlje. Če so te obraščene in povezane z vegetacijo, so stabilne, sicer pa jih atmosferilije in vode odplavijo v ravninski svet. V strokovnih ekspertizah je dokazano, da se v Sloveniji na leto sprosti 5 milijonov kubikov suspendiranega erozijskega materiala, od katerega več kot polovica ostane v glavnih vodotokih — recipientih. Vemo tudi to, da ima približno tretjina Slovenije neugodno geološko strukturo, to so glinasta in skrilasta tla, ki so neugodna za rast in ob zamakanju povzročajo plazove. Če temu dodamo še 1500 aktivnih snežnih plazov, potem vidimo, da je situacija drugačna.

Iz kratko podanih ugotovitev je razvidno, da je potrebno v obravnavanem predlogu ali pa v sorodnih zakonih konkretnije opredeliti varstveni značaj gozdov, v plazovitih, ogroženih gorskih območjih, še zlasti pa površin v gorskem svetu, ki zelo vplivajo na stekanje voda v nižine in na režim voda nasploh.

Medsebojna odvisnost gozdov in vodnega režima je razlog, da v številnih hribovitih deželah sodita ti dve dejavnosti skupaj in štejeta v isto pristojnost. Zaradi prostorske, tehnološke in funkcionalne odvisnosti pa so pristojnosti in financiranje povsod združene, da bi preprečili večje poškodbe in zagotovili smotrnejše izkoriščanje prostora, gradnjo cest, urejanje voda, stabilizacijo plazov, regulacijo vodotokov in podobno. Neprimerno bi bilo, če bi zahajali v skrajnosti, če bi na primer obdržali staro teorijo ali se opirali na tuje izkušnje, ki nikakor niso v skladu z našimi družbenimi intencijami in potrebami.

Opozoriti želim, da mora imeti vsak zakon realno, sistemsko in materialno podlago, če hočemo, da bo odigral svojo vlogo, zaščitil obstoječe prostorske vrednosti ter zagotovil varnost objektov in ljudi. Iz navedenega je med drugim tudi razvidno, da sodi varstvo površin in objektov pred erozijo v strokovno tehničnem pogledu pretežno v gozdarsko stroko, glede globalnega gospodarskega pomena pa v vodno gozdarstvo in sicer v hidroenergetsko stroko, varstvo okolja, promet itd. Nesmiselno in neučinkovito je dejstvo, da je področje varstva površin in objektov obravnavano danes v 16 zakonskih predpisih. Zato predlagam, da sestavljalci predlog zakona o gozdovih in potem tudi zakon o vodnem gospodarstvu uskladijo po pravnih predpisih in samoupravnih dogovorih, v organizacijskem smislu pa predvidijo realne osnove za smotno in učinkovito preventivno in aktivno obvladovanje tega vprašanja.

Predsednik Tone Bole: Kdo še želi besedo? Tovariš Jože Lesar, prosim!

Jože Lesar: Tovariš predsednik, tovariši in tovarišice poslanci! Vsem vam je znano, da ta snov zelo vznemirja našo javnost, in sicer zaradi tega, ker je veliko občanov, ki so lastniki gozdov, po drugi strani pa je v ta vprašanja vključena razvijajoča se industrija z velikim življenjskim interesom. Svojo razpravo bom skrajšal zaradi tega, ker je bil namestnik republiškega sekretarja konkretnější od nekaterih določil v predloženih tezah. Govoril bom v interesu tistih, ki na tem področju delujejo oziroma gospodarijo z gozdom. Predvsem gre za spoznanje o družbeni pomembnosti gozdov, ki jo danes priznavajo tudi kmetje in ne le delavci v družbenem sektorju. Drugo vprašanje je enakost v samoupravnosti občanov, tretje pa tržno gospodarstvo. Menim, da

je treba ta tri osnovna izhodišča imeti pred očmi. Predvsem bi odločneje poudaril, da se je treba zavedati dve nelogičnosti.

Družbena pomembnost narekuje družbeno prisotnost v gospodarjenju z gozdovi, in sicer predvsem v tistem delu gospodarjenja, ki ga štejemo v biološko področje. To je skrb za gozdove, razvoj, naložbe v gozdove itd. Po mojem mnenju je potrebno v predlogu zakona jasneje povedati, da ni nobenih razlogov, da imamo pri naložbah v gozdove, ki dajejo rezultate po preteku daljšega časa, dve predstavništvu, in sicer za družbeni in zasebni sektor. To ni sprejemljivo zaradi tega, ker se politika pogozdovanja ne da voditi po posameznih parcelah in ker je bil na terenu nešteto krat izražen kmetov visoko razviti smisel, o katerem je govoril tovariš Budihna, ki je v tem, da kmet ne vidi le svojega lesa, saj ve, da brez večjega kompleksa njegov gozd ne pomeni nič. Menim, da bi za to področje potrebovali enoten organ, ki bi bil proporcionalno sestavljen iz obeh sektorjev. To še bolj poudarjam zaradi stare miselnosti, ki je še vedno navzoča, da je treba kapital, ki se akumulira in nalaga v biološko sfero, predvsem ločiti in onemogočiti njegovo prepletanje s poslovnim kapitalom enega ali drugega sektorja. Zaradi tega menim, da bi morali iz obeh virov oblikovati sklad za biološke naložbe, v katerega naj se stekajo sredstva vseh tistih, ki so zainteresirani in katerih naloga je, da ta sklad oblikujejo.

Na tem področju bi moral biti predlog zakona povsem jasen. Nejasnost lahko povzroča različne razloge, samovoljno obnašanje v dejavnosti, ki je že dovolj nestrpna v medsebojnih odnosih. Treba je vedeti, da so na biološkem področju naložbe — ne glede na vir — dolgoročne, da dajo rezultate šele po zamenjavi dveh generacij, zato jih ne moremo vezati na poslovni interes. Menim, da bi dosegli veliko politično kohezijo med kmeti lastniki gozdov in delavci v družbenem sektorju, če bi bili tu povsem jasni.

Druga stvar, o kateri bi rad povedal svoje mnenje, se nanaša na vprašanje strokovnega obvladovanja te materije. Menim, da bi morali v predlogu zakona povsem jasno povedati tudi to, da so strokovne službe, popolnoma enakopravno odgovorne obema partnerjema v tem organizmu. S tem bi dosegli, da kmet, lastnik gozda, v logarju ne bi videl žandarja.

Drugo vprašanje je tržnost gospodarstva. Menim, da bi bilo treba sečnjo, spravilo lesa, prevoz in prodajo vključiti v takšen tržni sistem, kakršnega pač imajo za druge proizvode. V povsem svobodnem poslovnem obnašanju je treba omogočiti dobro gospodarjenje tako za zasebni kot za družbeni sektor.

Teza 34 omenja ustanovitev republiškega sklada. Menim, da bi kazalo prilagoditi se novejšim spoznanjem in da bi to morala biti samoupravna interesna skupnost na ravni republike. V njej bi morali biti zastopani ne le gozdarji, lesarji in papirničarji, temveč vse tiste dejavnosti, ki so življenjsko vezane na gozdno bogastvo, to so predvsem še turizem, kmetijstvo in narodna obramba. Težko si predstavljam, da bi se ta dejavnost na ravni republike lahko uspešno razvijala brez navzočnosti teh treh področij.

Mnogo teh bi odpadlo, če bi se sprejelo načelo soodločanja. V ponazoritev bi navedel, da ena teza govori o tem, da o stroških režije odločajo zasebniki. To je nemogoče. Ti lahko le soodločajo, se dogovarjajo. Če si na primer samoupravne skupnosti kmetov pri blagovni proizvodnji in realizaciji svojih proizvodov pomagajo s strokovnimi službami gozdnega gospodarstva, potem mora biti zagotovljena popolna recipročnost odločanja, ne samo o cenah, temveč tudi o kadrih in o vseh elementih, ki so značilni za poslovno politiko neodvisnega podjetja.

Omenil bi še nekaj vprašanj, ki jih predlog za izdajo zakona ne upošteva. Gre za to, da imamo na hribovskih območjih kmete, ki so socialno tako šibki, da pridejo na občino in ponudijo oddajo kmetijskega ali gozdnega zemljišča, s tem da se jim zemlja oceni in določi renta. To se danes dogaja, občina to mora prevzeti. Nesmisel je v tem, da občina to prevzame in plačuje rento, gozd pa mora po zakonu prepustiti gozdnemu gospodarstvu. Menim, da bi morala biti gozdna gospodarstva odgovorna za prevzem gozdnih površin od kmeta, ki želi zamenjati osnovno sredstvo za starostno vzdrževalnino.

Drugo podobno vprašanje je to, da se zaradi razslojevanja in opuščanja kmetijskih površin, naj si bo travnikov, pašnikov pa tudi njiv, povsod razrašča grmovje. Na področju prostorskega urejanja je seveda čutiti iniciativo občinskih skupščin, da se prostor uredi za koristne namene. Kljub temu je še veliko površin, ki se za zmeraj opuščajo kot kmetijski objekti, zato bi občine morale ta zemljišča določiti za pogozditev. Organizacije gozdnih gospodarstev bi morale te parcele prevzemati in jih tudi pogozditi.

Glede vprašanja odkazovanja lesa menim, da bi moralo tu biti več zaupanja, saj tako sem razumel tovariša Budihno. Zaradi zmanjšanja stroškov režije bi morali posle prepustiti kmetom, predvsem na tistih gozdnih območjih, s katerih dobi kmet samo drva in kjer vsako leto seka le toliko, da mu ostane za drugo leto, saj bi sicer ostal brez drv. Glede tega smo doživeli kritike na Primorskem, pa tudi na Dolenjskem, saj za bor ali krivenčast hrast velja isti režim kot za prvovrstne gozdove na Pokljuki in Jelovici. Menim, da bi zakon moral biti bolj elastičen pri odkazovanju lesa.

Predsednik Tone Bole: Kdo še želi besedo? Tovariš Janez Šter, prosim!

Janez Šter: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Na žalost moram reči, da s stališča lesne industrije predlog, ki je zdaj pred nami, ni sprejemljiv. Čeprav mu lahko priznamo napredek glede pravic kmeta, samouprave in tako dalje, pa glede lesne industrije ne vidimo nobenega napredka, razen tega, da se uvaja nova dajatev.

Kaj menimo, da ni rešeno, in kaj bi se v prid industrije moralo rešiti? Menim, da sestavljalci in predlagatelj niso analizirali naslednjih dveh pojavov: pojav, ki je naveden v gradivu, da imamo danes v Sloveniji nad 4000 zasebnih ilegalnih žag, in pojav, ki sicer ni omenjen, nam je pa dobro znan, da se na nekaterih območjih dogaja, da ljudje nočejo več sekati. Menim, da ta dva pojava kažeta, da je v sistemu nekaj narobe.

V čem vidim ta problem? Po mojem je bistvo v tem, da lastnik gozda — na vsakem območju in enako, v poprečju pa velja za vse — dobi za kubik poprečne kakovosti hlodov iglavcev, postavljenih franko cesta, okrog 230 dinarjev, na trgu pa je maloprodajna cena žaganega lesa poprečne kakovosti skupaj z maloprodajnim prometnim davkom okrog 940 novih dinarjev. Iz tega izhaja, da so škarje cen tako odprte, da po eni strani dajejo velik prostor omenjenim ilegalnim žagam, po drugi strani pa je prodajna cena za hlode tako nizka, da ni spodbudna za aktivno gospodarjenje v gozdu. Če kmet nima lastne delovne sile in je poleg tega gozd v težko dostopnem kraju, je vprašanje, koliko ostane kmetu, če poseka les in ga proda. Seveda to še ni vse. Zakon dovoljuje, da kmet ne dobi niti teh 230 dinarjev, če ni plačal davkov. Občinski organ za finance še to zaseže pri gozdarju. Ali je potem kaj čudno, če imamo

takšen odnos do gozdarjev, o kakršnem je govoril tovariš Lesar? Kriv pa ni gozdar, temveč sistem.

Menim, da bi ta dva problema morali rešiti. Zakon bi moral iti v smeri, o kateri je govoril tovariš Novinšek, ki je pri prejšnji točki razpravljal o tem, kdo bo imel življenjski prostor v okviru našega nacionalnega bogastva. Predvsem bo treba imeti aktiven odnos do gozda. Naš sedanji sistem destimulira aktivno gospodarjenje v gozdu, kajti kdor ima gozd, pa v gozdu nič ne dela, ta nima nikakršnih dolžnosti do družbe. Kdor pa se z gozdom aktivno ukvarja, je seveda logično, da tudi seka. Na takšnega pa prežijo vsi od občinskih, republiških in zveznih financarjev, do gozdarjev in nazadnje še davkarji.

Kako bi razrešili ta problem? Prvi problem je biološka amortizacija. O tem je bilo danes že dosti govora. Slišali smo tovariša namestnika sekretarja inž. Budihno, tovariša Lesarja in druge. Strinjam se s tem, naj bi bila enotno urejena, vendar zame ni sprejemljiva teza na 23. strani, to je 33. teza, ki pravi, da je treba vzpostaviti odvisnost in povezavo med gojenjem in izkoriščanjem gozdov. To pomeni, da še naprej pobiramo denar ob sečnji. Najbrž mi boste odgovorili, da smo se zmenili, da bo dohodek povsod osnova obdavčitve. Toda kadar gre za izkoriščanje naravnih bogastev, kakršno je gozd, bi lahko odstopili od tega načela, saj so povsod potrebne in tudi koristne. Če bomo še naprej pobirali sredstva od sečnje, potem je jasno, da bodo kmetje od sečnje bežali, ali pa na skrivaj sekali. Zato bi mogla biti biološka amortizacija enako urejena za obe področji, za družbeno in zasebno, osnova za pobiranje biološke amortizacije pa bi moral biti etat ali lastništvo gozda. Strinjam se, da je denar najlažje pobirati takrat, ko zasebnik les proda, vendar to destimulira aktivno gospodarjenje. Zato naj bi plačali vsi, ki so lastniki gozda. Kdor hoče imeti gozd za hobi, naj plača davek, kdor pa aktivno z njim gospodari, naj iz njega čim več dobi, plača pa naj ravno toliko kot prvi.

Danes nismo govorili o pojavu, da gozd prehaja iz rok kmetov k nekmetom. To je žalosten pojav, ki s stališča aktivnega odnosa do gospodarjenja verjetno ni dober. Vsak dan je več gozda v rokah nekmetov, ti pa ne gospodarijo tako kot kmetje, poleg tega pa seveda drobi tudi kmečko posest. Iz teh razlogov 33. teza ni sprejemljiva, kajti ostala je še iz časov, ko smo z gozdom gospodarili administrativno.

Na strani 11 govorimo o odkazovanju drevja. Tudi o tem je bilo danes že veliko povedanega. Strinjam se z vsem, vendar menim, da moramo stroške, ki jih povzročamo v gozdu v imenu družbenih interesov, tudi plačati. Naj opozorim z zgledom: Če pride podeželan v Ljubljano, mora plačati vse od parkiranja do prometnega davka od blaga, ki ga kupi. To dobi občina. Sedaj pa naj kmet iz svojega denarja plačuje stroške rekreacijskih površin pa dober zrak, ki ga diha meščan! Te stroške mora prevzeti republika. Jasno je, da je sredstva treba zbrati z davki, vendar naj plačajo tisti, v čigar imenu se z gozdovi gospodarili.

Omenil bi še eno vprašanje, čeprav ne sodi v ta zakon. To so prometni davki. Prometni davke za žagan les je še vedno prevelik. Za vse vrste lesnih plošč — za iverke, vezane plošče, lesonit — je zvezna stopnja 6 %. Vendar teh izdelkov ne more izdelovati noben zasebnik. Pri žaganem lesu, ki ravno tako ni luksuz in ki ga zasebniki lahko proizvajajo, pa je davek 12 %. To se mi ne zdi logično, zato menim, da bi morali od federacije ponovno zahtevati — čeprav to ni tako preprosto, saj je to bolj slovenski problem — da ta davek zniža. Pred letom in pol nam ga je uspelo znižati od 18 % na 12 %. Menim, da moramo iti še korak naprej in doseči, da bo ta davek enak kot za vse vrste plošč. Se-

veda ga mora znižati tudi republika, občine pa naj se mu tam, kjer imajo interes, celo odpovedo.

Če bi ta vprašanja rešili, potem seveda ne bi bilo razpona cen, o katerem sem govoril. Dokler pa teh ukrepov ne bomo sprejeli, tudi ne bomo mogli podpreti teze na strani 23, glede načina prodaje lesa iz gozdov v zasebni lasti. Isto velja tudi za tezo na 18. strani, ki je še bolj pomembna in ki pravi, da v novem zakonu vprašanja žaganega lesa na zasebnih žagah ne bi obravnavali kot doslej, temveč kot zasebno obrt.

S stališča lesne industrije menim, da moramo sistem spremeniti tako, da bodo tržni odnosi in trg dali svoje in da se bomo že nehali prepirati o tem, kdo pije in kdo plača.

Predsednik Tone Bole: Kdo še želi sodelovati v razpravi? Tovariš Stojan Makovec, prosim!

Stojan Makovec: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Strinjam se s poročilom k predlogu zakona o gozdovih. Imam pa nekaj pripomb k tistim območjem, ki po mojem ne spadajo več v področje gozdov. To so območja, ki jih štejemo danes sicer za gozdove, vendar se v njih pridobivajo v glavnem le drva za kurjavo, morda dobimo tam še kolje za vinograde. To se nanaša na 18. tezo, ki govori o odkazovanju lesa. Morda je bilo doslej res treba, da so sečno odkazovali logarji, ker so bili zasebniki preveč samosvoji. Danes pa so gotovo bolj disciplinirani, tako da verjetno ni več neredov. Menim, da znajo zasebniki sami oceniti, kaj je prav in kaj ne.

Teza 22, ki se nanaša na sečno na golo, je povezana z 18. tezo, ki se nanaša na odkazovanje. Po Vipavskem in na Krasu je predvsem staro hrastovo drevje. Bilo je nujno, da so gozdarji odkazali sečno na golo. Če se poseka na golo, se gozd pomladi in v nekaj letih res postane gozd.

Isto velja za 22. tezo, ki govori o pridobivanju stelje. To se verjetno nanaša na območja, kjer so velike gozdne površine. Na Vipavskem in na Krasu to ne pride v poštev. Kmetje, ki se ukvarjajo tudi z živinorejo, rabijo od časa do časa tudi steljo. Ne mislim, da bi steljo pridobivali vsako leto, ampak vsako 3. ali 4. leto in sicer enkrat na enem kraju, naslednje leto na drugem. Vsak proizvajalec je že toliko discipliniran, da ve, da ne sme izropati gozda s tem, da mu pobere steljo.

33. teza govori tudi o oprostitvi vplačevanja biološke amortizacije od drv za kurjavo za domačo uporabo. Na teh območjih si proizvajalci sami urejujejo dovozne poti, tako da plačevanje biološke amortizacije res ne sme biti obveznost. To bi moralo veljati tudi takrat, ko se les uporablja za kolje, ker tu ne gre za prodajo in reprodukcijo, ampak za osebno uporabo. Znano je, da vinogradništvo zahteva velike investicije, zato bi bilo prav, da ga ne bi obremenjevali še z vplačevanjem biološke amortizacije za kolje.

Predsednik Tone Bole: Želi še kdo sodelovati v razpravi? (Ne želi.) Razpravo lahko končam. Predstavnik izvršnega sveta prosim, da pove, kdaj bo osnutek zakona predložen skupščini? Opozarjam zbor in predstavnika predlagatelja, da moramo zakon sprejeti do konca leta. Prosim tovariša Budihna, da se dogovorimo za 1. oktober 1972.

Karmelo Budihna (iz klopi): Se strinjam.

Predsednik T o n e B o l e : Zboru predlagam naslednji sklep:

1. Predlog za izdajo zakona se sprejme.

2. Osnutek zakona naj pripravi izvršni svet. Pri pripravi besedila osnutka zakona naj upošteva mnenja, stališča in pripombe odbora za proizvodnjo in blagovni promet, mnenje zakonodajno-pravne komisije o posameznih tezah predloga za izdajo zakona in pripombe z današnje seje zбора.

3. Izvršni svet naj osnutek zakona predloži gospodarskemu zboru do 1. oktobra 1972.

Kdor je za sklep, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor sklep soglasno sprejel.

Predlagam pol ure odmora. Prosim tovarišice in tovariše poslance; da upoštevajo, da so na dnevnem redu točke, pri obravnavi katerih je kvorum nujno potreben.

(Seja je bila prekinjena ob 12.30 in se je nadaljevala ob 13.20.)

Predsednik T o n e B o l e : Nadaljujemo sejo. Tovarišice in tovariši poslanci, dovolite, da se vrnemo na

4. točko dnevnega reda, to je na obravnavo predloga zakona o ureditvi nekaterih vprašanj družbene kontrole cen v Socialistični republiki Sloveniji.

Odbor za finance je medtem obravnaval amandmaje zakonodajno-pravne komisije k predlogu zakona.

Predlog zakona je predložil izvršni svet na podlagi sklepa zadnje seje našega zbora, ki je bila dne 28. junija 1972. Ali predstavnik predlagatelja tovariš Lado Škraban želi besedo za uvodno obrazložitev? Besedo ima Lado Škraban, podsekretar v republiškem sekretariatu za gospodarstvo.

A l e k s a n d e r Š k r a b a n : Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Pri razmejitvi pristojnosti med republiko in občinami je izvršni svet skupščine SR Slovenije izhajal iz naslednjih temeljnih izhodišč:

1. Da so pod občinsko družbeno kontrolo cen tisti izdelki in storitve, ki imajo bolj ali manj krajevni značaj, ki so predvsem predmet vsakdanje porabe in zaradi tega pomembni za življenjske razmere občanov. Neposredno kontrolo takih izdelkov in storitev glede na specifičnost krajevnih razmer, strukturo porabe, strukturo kupne moči prebivalstva, raznovrstnost in razdrobljenost, lažje opravljajo občine kot pa republika.

2. Da so pod republiško družbeno kontrolo cen tisti izdelki in storitve, ki so pomembni za območje celotne republike, če niso v pristojnosti federacije.

Izhajajoč iz navedenih temeljnih izhodišč, izvršni svet skupščine SR Slovenije ni mogel sprejeti predloga skupščinskih odborov, naj osnovna živila preidejo v pristojnost republike. Poleg razlogov, navedenih v splošnih izhodiščih, izvršni svet ni sprejel predloga odborov, da osnovna živila preidejo v pristojnost republike, tudi iz naslednjih razlogov:

1. Razmejitev pristojnosti med družbenopolitičnimi skupnostmi, to je med federacijo in republiko, in med republikami in občinami je določena s sistemom

in politiko cen, ki jo je že sprejela zvezna skupščina in za katero je bil dosežen medrepubliški dogovor. Tako je razmejitev pristojnosti med federacijo in republiko in republiko in občinami le posledica že sprejetega sistema in politike cen.

2. Tudi v družbenem načrtu Jugoslavije za dobo 1971/1975 je določena razmejitev družbene kontrole cen med posameznimi družbenopolitičnimi skupnostmi. Tako je med drugim rečeno, da so občine nosilci politike in kontrole cen za stanarine, komunalne storitve in mestni promet in za kontrolo cen v prodaji na drobno za glavne živilske in kmetijske proizvode.

3. Ukrep neposredne družbene kontrole cen je lahko le splošen ukrep in se kot tak ne more prilagoditi specifičnostim posameznih regij. Tak ukrep ne more upoštevati različnosti proizvodnih pogojev, razlik v pogojih nabave in v pogojih prodaje, ne more upoštevati razlik v navadah porabe, razlik v strukturi porabe, razlik v kupni moči prebivalstva itd. Res je sicer, da je Slovenija majhna, vendar so tudi v Sloveniji po posameznih območjih znatne razlike v navadah in strukturi porabe, v strukturi kupne moči prebivalstva itd. Vseh teh specifičnosti družbeno kontrola cen na ravni republike ne more upoštevati.

Predsednik Tone Bole: Tovariš Škraban! Prosim, da bi pozneje na podlagi omenjenih načelnih stališč izvršnega sveta zavzeli konkretno stališče do posameznih amandmajev naših odborov.

Poleg predloga zakona ste prejeli še poročilo odbora za finance, ki predlaga nekatere amandmaje, poročilo zakonodajno-pravne komisije, ki prav tako predlaga nekatere amandmaje, in amandma poslanca Rajšpa. Predlagam, da razpravljamo najprej o predlogu zakona v načelu in da nato v obravnavi zakona po členih odločamo o amandmajih. Ali želi kdo sodelovati v načelni razpravi o predlogu zakona? (Ne želi.) Ugotavljam, da nihče ne želi sodelovati v načelni razpravi. Prehajamo na obravnavo predloga zakona v podrobnostih, pri kateri bomo odločali o predloženih amandmajih.

Odbor za finance predlaga k 2. in 9. členu zakona amandmaja, ki sta med seboj povezana. Zakonodajno-pravna komisija se z amandmajema strinja. Prosim predstavnika izvršnega sveta, da zavzame stališče do amandmajev k 2. in 9. členu.

Aleksander Škraban (iz klopi): Navedel sem jih v uvodni besedi.

Predsednik Tone Bole: To pomeni, da izvršni svet zaradi načel in vzrokov, ki jih je navedel njegov predstavnik, ne more sprejeti amandmajev.

Amandmaje dajem na glasovanje. Kdor je za, naj dvigne roko! (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (3 poslanci.)

Ugotavljam, da sta amandmaja odbora za finance k 2. in 9. členu sprejeta.

Poslanec Ciril Rajšp predlaga amandma k istima členoma, to je k 2. in 9. členu. Prosim, da predstavnik odbora za finance zavzame stališče do amandmajev poslanca Rajšpa.

Vinko Božič (iz klopi): Odbor za finance se strinja.

Predsednik Tone Bole: Prosim predstavnika izvršnega sveta, da zavzame stališče do amandmajev tovariša Rajšpa.

Aleksander Škraban: Amandmajev poslanca Cirila Rajšpa in odbora za finance izvršni svet SR Slovenije ne sprejema iz naslednjih razlogov:

1. Zaradi specifičnosti, raznovrstnosti in pestrosti teh storitev, posebno pa zaradi specifičnosti razmer, v katerih delajo veterinarske službe, sodi neposredna družbena kontrola cen teh storitev — če je sploh potrebna — v pristojnost občin in ne republike.

2. Narava službe, na katero se poslanec Rajšp sklicuje pri preprečevanju in zatiranju živalskih kužnih in zajedalskih bolezni ter pri preprečevanju in zatiranju bolezni, ki prehajajo iz živine na ljudi, ni treba povezovati s pristojnostjo glede družbene kontrole cen. Narava službe, posebno pri epidemijah, terja enotnost nastopa s strokovnega vidika, toda to še ne pomeni, da je zaradi tega potrebna enotna oblika neposredne družbene kontrole cen. Treba je prepustiti občinam, da izberejo tisto obliko družbene kontrole cen — če bodo sploh sodile, da je kontrola potrebna — za katero menijo, da je v njihovih razmerah najbolj ustrezna. Glede na specifičnost razmer posameznih regij in občin ne bi kazalo, da se iz republiškega centra predpisuje enotna oblika neposredne družbene kontrole cen za vse občine, ker družbena kontrola, predpisana iz republiškega centra, ne more upoštevati specifičnosti posameznih občin in regij. Poleg tega je glede na sistem, politiko cen in na predpisane oblike neposredne družbene kontrole cen takšno kontrolo težko izvajati iz republiškega centra.

Predsednik Tone Bole: Ali je odbor oziroma njegov predstavnik upošteval argumente, ki jih je omenil tovariš Škraban? (Vinko Božič: Da.)

Odbor je bil seznanjen s stališčem izvršnega sveta. Prosim predstavnika odbora, da še enkrat ponovi stališče odbora za finance. Ali sprejema amandmaja tovariša Rajšpa? (Vinko Božič: Da.)

Prosim predstavnika zakonodajno-pravne komisije, da zavzame stališče do amandmajev poslanca Rajšpa. (Nima pripomb.)

Ali poslanec Rajšp še vztraja pri svojih amandmajih? (Da.)

Preden glasujemo, naj ponovim, da se z amandmajema ne strinja izvršni svet, da se z amandmajema strinja odbor za finance, da zakonodajno-pravna komisija nima pripomb in da tovariš poslanec Rajšp vztraja pri amandmajih.

Amandma dajem na glasovanje. Kdor je za, naj dvigne roko! (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (3 poslanci.)

Ugotavljam, da sta amandmaja poslanca Rajša k 2. in 9. členu zakona sprejeta z večino glasov.

Zakonodajno-pravna komisija predlaga amandma k 2. členu. Prosim predstavnika odbora, da zavzame stališče odbora do amandmaja zakonodajno-pravne komisije.

Vinko Božič: Odbor za finance je na današnji seji sprejel amandmaje zakonodajno-pravne komisije, s tem da se pri 4. členu sprejme alternativni predlog. Z amandmaji k drugim členom se odbor tudi strinja.

Predsednik Tone Bole: Ali se izvršni svet strinja? (Da.)

Amandma zakonodajno-pravne komisije k 2. členu dajem na glasovanje. Kdor je za amandma, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma zakonodajno-pravne komisije k 2. členu soglasno sprejet.

Zakonodajno-pravna komisija predlaga amandma k 3. členu. Prosim za stališče odbora do tega amandmaja. (Se strinja.)

Prosim izvršni svet za njegovo stališče. (Se strinja.)

Amandma dajem na glasovanje. Kdor je za, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma k 3. členu soglasno sprejet.

Prehajamo na amandma zakonodajno-pravne komisije k 4. členu. Komisija ga je dala v obliki variant. Kakšno stališče je zavzel odbor?

Vinko Božič (iz klopi): Odbor je sprejel alternativni amandma zakonodajno-pravne komisije.

Predsednik Tone Bole: To pomeni, da ni več alternative. Ne, ne bo držalo. Prosim poslanca Staneta Simšiča, ki je predstavnik zakonodajno-pravne komisije, da to razčistimo.

Stane Simšič (iz klopi): Predlog komisije je, da se 4. člen črta ali pa sprejme alternativno besedilo.

Predsednik Tone Bole: To pomeni, da zakonodajno-pravna komisija sprejema alternativni predlog. Prosim predstavnika izvršnega sveta, da zavzame stališče do besedila amandmaja, ki je predložen v poročilu odbora za finance. Ali se strinja? (Da.)

S sedaj sprejetim amandmajem zakonodajno-pravne komisije se ta člen črta. Ali je to točno?

Stane Simšič (iz klopi): Ne, sprejme se alternativa, ker je tako storil odbor. Mi smo predlagali, da se 4. člen črta, če pa je odbor proti, potem predlagamo alternativo. Odbor je sprejel alternativo.

Predsednik Tone Bole: Dajem na glasovanje amandma odbora za finance, s katerim se predlaga sprememba besedila 4. člena. Kdor je za, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Kdo je proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Ugotavljam, da je amandma soglasno sprejet.

Zakonodajno-pravna komisija predlaga redakcijski amandma k 11. členu. Kdor je za, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Ugotavljam, da je amandma k 11. členu soglasno sprejet.

Zakonodajno-pravna komisija predlaga amandma k 13. členu, s katerim se doda nov drugi odstavek. Prosim za stališče odbora do amandmaja zakonodajno-pravne komisije. Ali se strinja? (Da.) Predstavnik izvršnega sveta se tudi strinja. Amandma dajem na glasovanje. Kdor je za, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma k 13. členu soglasno sprejet.

Zakonodajno-pravna komisija predlaga amandma k prvemu odstavku 14. člena. Prosim za stališče odbora. (Se strinja.) Stališče izvršnega sveta? (Se strinja.) Amandma dajem na glasovanje. Kdor je za amandma, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Ugotavljam, da je amandma zakonodajno-pravne komisije k 13. členu soglasno sprejet.

Prehajamo na amandma zakonodajno-pravne komisije za novi tretji odstavek k 14. členu. Prosim stališče odbora. Ali se strinja? (Da.) Izvršni svet? (Da.) Amandma dajem na glasovanje. Kdor je za, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Kdo je proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Ugotavljam, da je amandma k 14. členu sprejet.

Zakonodajno-pravna komisija predlaga amandma k 15. členu. Prosim za stališče odbora. (Se strinja.) Prosim izvršni svet za stališče. (Se strinja.) Amandma dajem na glasovanje. Kdor je za, naj glasuje! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Ugotavljam, da je amandma k 15. členu soglasno sprejet.

Zadnji je amandma k 20. členu. Prosim za stališče odbora. (Se strinja.) Izvršni svet? (Se strinja.) Amandma dajem na glasovanje. Kdor je za, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma sprejet.

Tako smo glasovali o vseh amandmajih in prehajamo na glasovanje o predlogu zakona v celoti. Kdor je za predlog, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Kdo je proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zakon o ureditvi nekaterih vprašanj družbene kontrole cen v SR Sloveniji soglasno sprejet.

Prehajamo na 6. točko dnevnega reda, to je na obravnavo predloga zakona o dopolnitvi zakona o sredstvih SR Slovenije za izravnavanje v gospodarstvu in za pospeševanje nekaterih gospodarskih dejavnosti.

Predlog zakona je predložil izvršni svet hkrati s predlogom, da se zakon obravnava kot predlog zakona in ne glede na roke. Predlog zakona in postopek bo obrazložil tovariš Tomaž Bizajl, sekretar za kulturo in prosveto.

Tomaž Bizajl: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci!

Ko se je izvršni svet skupščine SR Slovenije opredelil za predloženo dopolnitev zakona o sredstvih Slovenije za izravnavanje v gospodarstvu in za pospeševanje nekaterih gospodarskih dejavnosti, po kateri bi bilo del teh sredstev mogoče uporabljati za sofinanciranje investicij v gradnjo objektov za izobraževanje strokovnih kadrov, je izhajal iz že sprejetih dokumentov in dogovorjene politike ter upošteval pri tem tudi obstoječe stanje. Resolucija o dolgoročnem razvoju SR Slovenije, ki jo je sprejela skupščina Slovenije, in osnutek družbenega razvoja Slovenije v letih 1971—1975 opredelujeta kadre kot enega bistvenih elementov gospodarskega in družbenega razvoja in poudarjata, da so investicije v kadre sestavni del ekonomske politike. Enako mnenje o pomenu kadrov vsebujejo tudi drugi dokumenti, predvsem pa resolucija SR Slovenije o osnovah kadrovske politike, stališča in sklepi 19. seje CK ZKS, dokument republiške konference Socialistične zveze o izravnavanju pogojev za vzgojo in izobraževanje otrok. Vsi ti dokumenti ugotavljajo, da brez strokovnih in znanstvenih kadrov ni mogoče uvajati moderne tehnologije in organizacije dela, ki pogojujeta hitrejši gospodarski razvoj in dajeta možnost za uspešnejše uveljavljanje mednarodne delitve dela. Zato so vlaganja v izobraževanje kadrov enako pomembna kot vlaganja v nove proizvode, proizvodne objekte, moderno opremo in tehnologijo in so zato nujen sestavni del gospodarskih investicij.

Sedanja izobrazbena struktura zaposlenih v Sloveniji ne more zagotoviti hitrejšega razvoja, saj imamo še vedno okoli 60 % zaposlenih brez ustrezne strokovne izobrazbe, od tega dve tretjini z nedokončano osnovno šolo. Najbolj zaostajamo pri kadrih s srednjo izobrazbo, katerih delež znaša pri nas 10 %, v razvitih deželah pa 15—20 %. Zaradi neustreznega razmerja med kadri s srednjo izobrazbo in kadri z višjo ter visoko izobrazbo, ki povzroča neracionalno razporejanje kadrov z visokošolsko izobrazbo, je primanjkljaj kadrov s srednjo izobrazbo še bolj občuten.

Zato dajeta resolucija o dolgoročnem razvoju Slovenije in osnutek načrta srednjeročnega razvoja v letih 1971—1975 izrazit poudarek večjemu obsegu izobraževanja na stopnji srednjeročnega šolstva, kamor naj bi do leta 1975 vključili 55 %, do leta 1985 pa postopno 70 % mladine, stare od 15 do 19 let.

Za uresničevanje teh ciljev bi bilo treba pri hkratnem izboljšanju kakovosti izobraževanja v srednjem šolstvu, ki se kaže med drugim v zmanjšanju poprečnega števila izmen pri pouku in v izboljšanju življenjskih razmer v domovih, do konca leta 1975 povečati zmogljivost šol na 46 000 sedežev, zmogljivost domov pa na 11 000 ležišč.

Po podatkih popisa stavb srednjih šol v letu 1971 imamo v splošnih učilnicah srednjih šol 36 000 sedežev, tako da znaša poprečno število izmen 1,7. Sedanje zmogljivosti srednjih šol ne omogočajo večjega vključevanja mladine v srednje šole, poleg tega pa tudi obstoječi srednješolski prostor ni zadovoljiv in terja nujno sanacijo.

Po podatkih popisa stavb kar 30 % stavb srednjih šol ni bilo zgrajenih v šolske namene, 9 % stavb je dotrajanih, večja popravila pa je potrebno opraviti na 40 % stavb. Na nezadovoljive prostorske razmere v srednjih šolah opozarjajo tudi ugotovitve komisij, ki v skladu z 52. členom zakona o srednjem šolstvu ugotavljajo delovne razmere šol.

Razmere v domovih učencev srednjih šol so še slabše kot v šolah, na kar je ponovno opozorila problemska konferenca Zveze mladine Slovenije o domovih. Stavbe domov učencev so za bivanje večinoma neprimerne. Le tretjina je bila zgrajena za domove, drugo pa so nekdane stanovanjske hiše, samostani in gradovi, stari tudi po nekaj sto let. Pedagoškim in zdravstvenim zahtevam ustreza le okrog 20 domov. Od skupnega števila 58 domov je bivanje v 4 domovih smrtno nevarno, 13 domov pa je iz zdravstvenih razlogov za nadaljnje bivanje neprimernih. Predvsem so zmogljivosti domov za sedanje število učencev premajhne. Da bi omogočili šolanje čim večjemu številu otrok, so domovi sprejeli okrog 1500 otrok več, kot dopuščajo njihove zmogljivosti, zato je življenje in delo v domovih še bolj osiromašeno. V domovih biva 17 % vseh učencev srednjih šol, čeprav bi morala biti glede na sedanje omrežje vanje vključena vsaj četrtina učencev teh šol, za kar bi potrebovali še 5000 ležišč. Večje vključevanje mladine v srednje šole pa bo narekovalo še nadaljnje povečanje zmogljivosti domov, pri čemer je treba poudariti, da bodo ravno domovi prispevali pomemben delež zmanjševanja socialne neenakosti, ker bodo omogočili nadaljevanje šolanja večjemu številu mladine z nerazvitih območij.

Zaradi potrebe po večjem obsegu izobraževanja na stopnji srednjega šolstva, ki ga terja neustrezna izobrazbena struktura zaposlenih, je pomanjkanje teh kadrov posebej poudarjeno v osnutku družbenega plana SR Slovenije v letih 1971—1975 in v drugih dokumentih. Zaradi sedanjih kritičnih prostorskih razmer v srednjih šolah in domovih za učence teh šol predlagamo, da SR Slovenija s sredstvi za izravnavanje v gospodarstvu sodeluje pri investicijah

v srednje šole in domove s 30-odstotno udeležbo. Preostala sredstva naj bi zbrali z družbenim dogovorom, ki bi ga sklenile družbenopolitične skupnosti in delovne organizacije.

Po podatkih republiške izobraževalne skupnosti znašajo nujne investicijske potrebe v 1972. letu 116 milijonov dinarjev, zato bi sredstva, ki naj bi jih zbrali z družbenim dogovorom in udeležbo SR Slovenije, komaj zadoščala za kritje najnujnejših potreb. S temi sredstvi bi predvidoma pridobili okrog 3000 sedežev v srednjih šolah in okrog 500 ležišč v domovih. Zaradi pomena, ki naj bi ga imela intervencija republike pri mobilizaciji sredstev v gospodarstvu in družbenopolitične skupnosti za reševanje prostorskih razmer v srednjih šolah in domovih, predlagamo, da gospodarski zbor skupščine SR Slovenije sprejme predlagano dopolnitev zakona.

Predsednik Tone Bole: Prosim predstavnika odbora za finance, da zavzame stališče do predlaganega zakona. Besedo ima poslanka Mara Žlebnik.

Mara Žlebnik: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Odbor za finance je posvetil predloženemu zakonu precej pozornosti. Na obravnavi je ugotovil nespornost pomena kadrov in izobraževanja za naše gospodarstvo. Odbor in gospodarski zbor sta se s svojimi stališči in sprejetimi ukrepi že doslej povsem jasno opredelila za to, da je treba vprašanju kadrov posvetiti največjo skrb. Poslanci v odboru so tudi sprejeli kot nesporno ugotovitev, da financiranje investicij v strokovno šolstvo ni rešeno in da je treba pomanjkljivosti glede tega odpraviti. Kljub takim ugotovitvam je predložen zakon zastavil odboru precej dilem. Poslanci so imeli največ pripomb k načinu rešitve tega vprašanja, torej k temu, da se z razširitvijo namembnosti porabe sredstev spremenijo načela, ki smo jih sprejeli ob formiranju posebnega računa za gospodarske izravnave. Nekateri poslanci so menili, da bi bilo boljše, da ostane ta račun po svoji namembnosti čist še naprej in da bi kazalo rešiti vprašanje sredstev za investicije v strokovno šolstvo iz odvzetih sredstev lanskih presežkov republiški izobraževalni skupnosti. Po daljši razpravi in po obširni utemeljitvi predlagatelja je odbor ugotovil, da je predložena rešitev v tem trenutku vendarle nujna, če hočemo izkoristiti še letošnjo gradbeno sezono. To je menil zlasti zaradi tega, ker v kratkem času drugačne rešitve izvršni svet najbrž ne bi mogel pripraviti. Zato odbor predlaga, da se zakon sicer sprejme po predloženem hitrem postopku, vendar z obveznostjo izvršnega sveta, da najkasneje do konca letošnjega leta pripravi ukrepe za sistemsko ureditev financiranja strokovnega šolstva. Predloženi zakon je torej treba razumeti samo kot enkratno rešitev in kot ukrep za letošnje leto.

Predsednik Tone Bole: Zakonodajno-pravna komisija, prosim.

Stane Simšič (iz klopi): Smo že dali poročilo. Nimamo pripomb.

Predsednik Tone Bole: Tovariš Rudi Babič, podpredsednik gospodarske zbornice bo povedal stališče zbornice do tega zakona.

Rudi Babič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Iz osnutka plana do leta 1975 je razvidno, da postaja delovna sila vse bolj omejevalni faktor rasti družbenega produkta. Ne gre toliko za absolutno število,

ampak bolj za izobrazbeno strukturo delavcev, saj sta narodni dohodek in izobrazbena stopnja zaposlenih v direktni korelaciji. Čim višji je tehnološki nivo proizvodnje, tem bolj očitne so potrebe po višji stopnji izobrazbe. Za delo na univerzalnih strojih je potrebno okoli 35 % nekvalificiranih in priučenih delavcev ter 60 % kvalificiranih in visoko kvalificiranih. Pri popolni avtomatizaciji — kar bo seveda šele problem v bodočnosti — pa znašajo te potrebe 60 % delavcev s srednješolsko izobrazbo, 34 % z visoko in višjo izobrazbo ter 6 % znanstvenikov, medtem ko nekvalificiranih pa tudi kvalificiranih delavcev tu ne bomo rabili. Že iz tega sledi, da omejevalni faktor družbenega produkta ni število delavcev, ampak sta predvsem izobrazba in znanje. Živimo v dobi tehnološke revolucije, v kateri pa ne smemo ostati le opazovalci, vanjo se moramo aktivno vključiti. Do določene stopnje razvoja je tehnologija tisti faktor, ki določa kvalifikacijsko sestavo zaposlenih, potem pa se to spremeni tako, da postane znanje tisti faktor, ki zahteva vse boljšo in višjo tehnologijo. Poleg tega se moramo zavedati, da človek nima le mišic, ampak tudi možgane in da mora razvijati vse svoje sposobnosti, torej tudi umske. Prav tu se kaže velika humanost samoupravnega sistema s pravico soddločanja, saj je uporaba delavca kot delovnega stroja skrajno nehumana. Če s tega gledišča ocenjujemo današnjo situacijo in bodoči razvoj ter primerjamo poročilo izvršnega sveta o stanju v srednjem šolstvu in v domovih, ne moremo biti zadovoljni. Posebno še ne moremo biti zadovoljni zaradi tega, ker nereševanje tega problema, posebno do problema gradnje in adaptacije dijaških domov, pogloblja socialno diferenciacijo zlasti na nerazvitih področjih.

Ko je upravni odbor gospodarske zbornice na podlagi mnenj vseh svetov in odborov razpravljal o osnutku plana do leta 1975, je upošteval vsa ta dejstva in sklenil podpreti predlog izvršnega sveta o dopolnitvi zakona o sredstvih SR Slovenije za izravnavanje v gospodarstvu in za pospeševanje nekaterih gospodarskih dejavnosti, pa tudi odlok o udeležbi SR Slovenije pri financiranju investicij za povečanje zmogljivosti šol ter domov za izobraževanje strokovnih kadrov v letu 1972. Poslance prosimo, da zanj glasujejo, posebno še, ker menimo, da izobraževanje kadrov ni le družbenopolitična in sociološka kategorija, ampak tudi ekonomska.

Predsednik Tone Bole: Najprej se moramo odločiti o postopku. Predloženo je, da se zakon obravnava po skrajšanem postopku.

Kdor je za to, da se predlog obravnava po skrajšanem postopku, naj dvigne roko! (Večina poslancev dvigne roko.)

Ugotavljam, da je predlog za skrajšani postopek sprejet z večino glasov.

Pričenjam razpravo. V razpravo je sicer že posegel tovariš iz zbornice. Kdo še želi sodelovati v razpravi? (Nihče.) Ugotavljam, da nihče ne želi sodelovati v razpravi.

Končujem razpravo in dajem na glasovanje amandma, ki ga predlaga zakonodajno-pravna komisija k 1. členu. Prosim za stališče odbora. (Se strinja.) Prosim predstavnika izvršnega sveta za stališče. (Se strinja.)

Amandma dajem na glasovanje. Kdor je za amandma, naj dvigne roko! (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (2 poslanca.)

Ugotavljam, da je amandma sprejet z večino glasov.

Na glasovanje dajem predlog zakona v celoti. Kdor je za predlog, naj dvigne roko! (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (1 poslanec.) Se je kdo vzdržal? (1 poslanec.)

Ugotavljam, da je predlog zakona sprejet z večino glasov.

Prehajamo na 7. točko dnevnega reda, to je na obravnavo predloga odloka o zagotovitvi sredstev za pospeševanje založniške dejavnosti v letu 1972.

Predlog odloka je predložil izvršni svet. Ali želi predstavnik izvršnega sveta še ustno obrazložiti predlog odloka? Predlog bo obrazložil tovariš dr. Branko Berčič, republiški podsekretar v sekretariatu za prosveto in kulturo.

Dr. Branko Berčič: Tovariši poslanci! S 1. julijem 1971 je začel veljati zvezni zakon o prenosu sredstev, pravic in obveznosti federacije na republike in avtonomni pokrajini ter je bil na njegovi podlagi ukinjen zvezni zakon o nižjih obrestnih stopnjah o nadomestilu za del obresti za nekatere kredite iz sredstev federacije. S tem zakonom je federacija med drugim zagotavljala nadomestila za del obresti pri kratkoročnih kreditih za pripravo in zaloge določenih knjižnih izdaj in drugih publikacij in za prodajo knjig knjižnicam. Nadomestilo so dobivale poslovne banke, ki so dajale organizacijam združenega dela s področja založništva kratkoročne kredite za navedene namene po obrestni meri 8 % na leto. Nadomestilo bankam iz sredstev federacije je znašalo 5 %, tako da so založbe krile samo 3 % teh obresti. Ker je beneficiranje za navedene namene iz sredstev federacije odpadlo, so morala založniška podjetja v drugi polovici leta 1971 sama poravnati vseh 8 % obresti. Po podatkih odbora za založništvo in knjigotrštvo pri gospodarski zbornici je v Sloveniji to zneslo približno 1 850 000 dinarjev.

Z namenom, da bi odpravili nastalo dodatno obremenitev slovenskih založniških in knjigotrških delovnih organizacij, katerih gospodarsko stanje je že sicer zelo težko, ter vzpostavili stanje pred ukinitvijo nadomestil za 5 % obresti na kratkoročna bančna posojila za določene namene v založništvu in knjigotrštvu, je bil na pobudo odbora za založništvo in knjigotrštvo pri gospodarski zbornici SR Slovenije pripravljen predlog predpisa, po katerem naj bi zagotavljanje teh beneficiranih obresti prevzela SR Slovenija. Po podatkih omenjenega odbora so sredstva, ki ustrezajo delu obresti po obrestni meri 5 % in jih je v prvi polovici leta 1971 zagotovila federacija, v drugi polovici leta pa so jih morala založniška in knjigotrška podjetja pokriti iz lastnih sredstev, znašala 3 700 000 dinarjev. Glede na to je bilo predvideno, da bi za beneficirane 5 % obresti v letu 1972 potrebovali približno 4 milijone dinarjev.

Prvotno je bilo predvideno, da bi nadomestilo za izpadle beneficirane obresti, ki jih je do tedaj zagotavljala federacija, vključili v finančni načrt posebnega računa sredstev v SR Sloveniji za izravnavanje v gospodarstvu in za pospeševanje nekaterih gospodarskih dejavnosti v letu 1972, kot je bilo razvidno iz predloga odloka o tem finančnem načrtu in iz njegove obrazložitve, ki jo je bil predložil skupščini izvršni svet. Pri tem naj bi bil postopek za uporabo teh sredstev enak kot takrat, ko je beneficijo zagotavljala federacija. Skupščina tako oblikovane rešitve ni sprejela in je zahtevala, da se predvidena sredstva za pospeševanje založništva prenesejo v rezervo tega računa, izvršnemu svetu pa naložila, naj zadevo ponovno prouči in predloži skupščini ustrezen predpis, ki bo temeljil na drugačnih merilih.

Pri nadaljnji obravnavi tega vprašanja je bilo ponovno ugotovljeno, da je slovensko založništvo kot gospodarska panoga v težki ekonomski situaciji, da so slovenske knjižne izdaje že sedaj zelo drage in zato ljudem manj dostopne. Ugotovljeno je bilo tudi, da bi dodatna finančna obremenitev zavrla izdajanje nekaterih pomembnih edicij in knjige še bolj podražila ter da je zaradi tega potrebno založništvu posvetiti večjo družbeno skrb in mu pomagati. Pri tem je bilo v izvršnem svetu uveljavljeno mnenje, da naj bi bile kreditnih olajšav deležne samo kvalitetne izdaje, o čemer pa ne bi več odločale banke, kot je bilo to urejeno doslej. Zato je izvršni svet sklenil, da se sredstva računa za posege v gospodarstvu v letu 1972, ki so rezervirana za založništvo, uporabijo na podlagi posebej izdelanih meril, ki bodo sestavni del kulturne politike na področju izdajanja in prodaje knjig. Priprava takšnih meril je bila zaupana kulturni skupnosti Slovenije, ki del svoje dejavnosti že usmerja v pospeševanje založništva in ki naj bi skrbela tudi za pravilno namensko porabo dodatnih sredstev.

Zahtevana merila so bila pripravljena in obravnavana v izvršnem svetu. Merila temeljijo na naslednjih načelih:

1. podpiranje priprave obsežnejših temeljnih izdaj, ki so pomembne za slovensko kulturo in katerih priprava traja več let;
2. selektiven odkup zaloge del, ki so jih slovenske založbe izdale v letih 1970 in 1971, in selektivno podpiranje tekočih izdaj, tako da se odkupuje del naklade kvalitetnih izdaj s področja književnosti, znanosti in umetnosti. Odkupljena dela bodo načrtno dodeljena javnim knjižnicam.

Na podlagi prvega načela bi bila še naprej omogočena priprava temeljnih strokovnih in znanstvenih del, vendar bi bila v ta proces vnesena večja načrtnost in koordiniranost. Po drugem načelu pa bi namesto beneficiranja vseh in vsakršnih zalog izdanih del prek selektivnega odkupa vplivali na zmanjševanje zalog in na večjo dostopnost do samo kvalitetnih knjižnih izdaj. Pri odločanju o porabi namenskih sredstev za pospeševanje založništva na podlagi teh osnovnih načel in podrobneje izdelanih meril pa bi enakopravno sodelovale vse tri samoupravne interesne skupnosti s področja kulture, znanosti in izobraževanja, ker gre za opredeljevanje o literaturi, ki sega na vsa tri področja. Dosežen je že sporazum o oblikovanju skupnega koordinacijskega telesa za izvajanje te naloge in tudi za siceršnje uskladen nastopanje vseh treh skupnosti na področju založništva. Kulturni skupnosti Slovenije pa je poverjeno finančno vodenje akcije. Naložena ji je tudi odgovornost za akcijo pred družbo.

- Tovariši poslanci! S predloženim odlokom želimo prispevati k razreševanju problematike, ki je v svoji osnovi gospodarskega, s svojimi posledicami pa kulturnopolitičnega značaja. Menimo, da predvidena rešitev prispeva tako k uspešnejšemu gospodarjenju založniških delovnih organizacij v sedanjem kritičnem obdobju kot tudi k uresničevanju načel mednarodnega leta knjige 1972, ki smo jih javno sprejeli tudi v naši deželi in ki med drugim pozivajo tudi predstavniške organe posameznih držav članic UNESCO, naj s primernimi gospodarskimi elementi vplivajo na izboljšanje gmotnega položaja založništva in na čimvečjo dostopnost knjig kot pglavitnega vira stalnega izobraževanja in naprednih idejnih tokov. Glede na to priporočam temu skupščinskemu zboru, da sprejme predloženi odlok o zagotovitvi sredstev za pospeševanje založniške dejavnosti v letu 1972.

Predsednik Tone Bole: K predlogu smo prejeli še poročilo odbora za finance in poročilo zakonodajno-pravne komisije, ki predlaga nekatere amandmaje. Pričenjam razpravo. Kdo želi sodelovati v razpravi? (Nihče.) Ugotavljam, da nihče ne želi sodelovati v razpravi.

Končujem razpravo in prehajam na glasovanje o amandmajih zakonodajno-pravne komisije k 1. in 2. točki odloka. Prosim za stališče odbora do amandmajev. (Odbor amandmaja sprejema.) Prosim za stališče izvršnega sveta. (Sprejema.) Amandmaja dajem na glasovanje. Kdor je za amandmaja, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor amandmaja soglasno sprejel.

Na glasovanje dajem predlog odloka v celoti. Kdor je za predlog odloka, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlog odloka o zagotovitvi sredstev za pospeševanje založniške dejavnosti v letu 1972.

Prehajamo na 8. točko dnevnega reda, to je na obravnavo osnutka zakona o stanarinah.

Osnutek zakona je predložil izvršni svet, ki hkrati predlaga, da se obravnava v smislu 294. člena poslovnika skupščine, glede na to, da nismo obravnavali predloga za izdajo zakona. Prosim predstavnika izvršnega sveta tovariša Borisa Mikoša za uvodno obrazložitev.

Boris Mikoš: To je uvodna beseda k obema točkama.

Predsednik Tone Bole: To se pravi tudi k 9. točki, to je k osnutku zakona o ugotovitvi vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj.

Boris Mikoš: Tovariši poslanci! Glede na to, da je gospodarski zbor vedno bolj strogo vztrajal pri stališčih, da je tudi stanovanjsko gospodarstvo treba čimprej vključiti v gospodarski krog, mi dovolite, da sem pri tej uvodni besedi kratek.

Ko smo pred približno 4 meseci sprejeli resolucijo o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva in zakon o programiranju in financiranju graditve stanovanj ter zakon o družbeni pomoči v stanovanjskem gospodarstvu, smo stanovanjsko politiko postavili na novo podlago. Danes predložena zakona predstavljata samo drugi sveženj predpisov od treh svežnjev, s katerimi v celoti in na novo koncipiramo stanovanjsko politiko na Slovenskem.

V jeseni bodo namreč vašemu zboru predloženi še trije zakonski osnutki. Z osnutkom zakona o stanovanjski pravici in stanovanjskih razmerjih bomo skušali na novo urediti stanovanjske pravice in razmerja, z osnutkom zakona o stanovanjskih zadrugah pa razširiti vlogo stanovanjskega združenstva. Danes predlagamo dva zakonska osnutka. Prvi je zakon o stanarinah, kakršnega doslej nismo imeli niti v republiki niti v federaciji. To je popolnoma nov zakon, s katerim želimo natančneje določiti vse osnovne prvine stanarine in jih podrobneje opredeliti. Pod pojmom stanarine zajemamo vse tiste stroške, na katere stanovalci nimajo posebnega in neposrednega vpliva.

Kakor je razvidno iz zakona, naj bi se v prihodnje stroški stanovanja jasneje razdelili na stroške za stanarino in na stroške, ki jih mora vsak stanovallec plačati glede na njihovo dejansko višino v ustreznem delu poleg stanarine. Stroški stanovanja, ki predstavljajo najemnino za stanovanje, zajemajo po osnutku zakona stanarino in druge stroške. Stroški stanarine so tisti stroški, za katere družba posebno skrbi. Gibanje stroškov, ki sestavljajo stanarino, družba tudi usmerja, spremlja in opredeljuje. Drugi stroški so dejanski stroški in so predvsem skrb stanovalcev, hišnih svetov in stanovanjskih podjetij. O vseh elementih stanarine po osnutku zakona odloča občinska skupščina, ki s svojim odlokom opredeljuje posamezne vrste stroškov in za njihovo višino tudi določa glavne kalkulatívne osnove. Drugi stroški, ki niso zajeti med stroški stanarine, niso predmet odločanja občinske skupščine, ampak stvar organizacije za gospodarjenje s stanovanji v družbeni lastnini in hišnih svetov. Novi zakon o stanarinah ne rešuje in ne opredeljuje, kdo in kako upravlja ali gospodari s sredstvi, ki jih zberemo iz stanarin, in kakšne so pri tem pravice in dolžnosti posameznih organov.

Ta vprašanja bodo regulirana v zakonu o gospodarjenju s stanovanji in stanovanjskimi hišami v družbeni lastnini. Z novim zakonom o stanarini na novo razvrščamo stroške stanovanja. To bo privedlo do tega, da ne bodo več zaščiteni vsi stroški stanovanja, ampak samo njihov večji del. Ob sprostitvi stanarin bo to pomenilo, da bodo organizacije za gospodarjenje s stanovanji v družbeni lastnini na novo izračunale stanarino. Sedaj se del stroškov stanovanj pokriva iz dela stanarine, ki je namenjen za investicijsko vzdrževanje, kar poslej ne bi bilo več mogoče. Če bi bil zakon sprejet tako, kot je zasnovan, bo to privedlo do povišanja stanovanjskih najemnin, ki zajemajo poleg stanarin tudi druge stroške stanovanja. Na podlagi zakona o stanarinah bomo lahko hitreje in realneje uresničili tisto določilo iz resolucije, ki zahteva uvedbo takšnih stanarin, s katerimi bo zavarovan družbeni interes glede vzdrževanja in tudi glede obnavljanja stanovanj. Stanarino bo treba poslej oblikovati skladno z družbenoekonomsko rastjo in v skladu s spremembami na področju porabe dobrin. Zato bo stanarina morala zagotoviti pokrivanje amortizacije, investicijskega vzdrževanja hiš ter tekočega vzdrževanja skupnega dela naprav v hiši, stroškov revitalizacije obstoječih stanovanj in stroškov upravljanja.

Podrobnejšo opredelitev je deloma dal zakon, še podrobnejšo pa bodo dale občinske skupščine s svojimi odloki. V resoluciji o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva je bilo namreč sprejeto načelo, da so stanovalci dolžni poleg stanarine plačati tudi stroške obratovanja, vendar v višini dejanskih stroškov za hišo. To načelo uvajamo z novim zakonom. Stanovalci bodo poleg stanarine plačevali tudi stroške za tekoče vzdrževanje hiše.

Zakon o ugotovitvi vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj pa zavezuje občinske skupščine, da predpišejo merila in način, kako ugotavljamo vrednost stanovanjskih hiš in stanovanj, ki se dajejo v najem. Na podlagi tega zakona bo brez posebnih stroškov mogoče do konca tekočega leta opraviti valorizacijo vsega najemnega stanovanjskega sklada in tako pripraviti podlago za nove stanarine, ki naj bi jih začeli postopoma uvajati s 1. januarjem prihodnjega leta. Moram povedati, da ne gre za velike spremembe v točkovalnem sistemu. To delo ne bo zamudno, lahko ga bo opraviti v sorazmerno kratkem času. Opravili ga bomo lahko tudi na kabinetski način, brez ponovnega obiskovanja vseh stanovanj.

Kljub temu pa ta zakon uvaja novost. V letih 1973 in 1974 bodo občinske skupščine morale popisati in oceniti po točkovanem sistemu tudi vsa zasebna stanovanja in zasebne stanovanjske hiše, razen tistih stanovanjskih hiš kmetovalcev, ki so oproščene plačila davka od stavb ali ki se ne oddajajo v najem. To delo bo izvršeno na temelju odloka občinske skupščine, ki bo določila organizacijo, ki bo to delo opravila, in način popisa.

Takšen popis je sedaj postal nujen, ker smo skrajšali čas, ko je bil graditelj ali prvi kupec stanovanja opročen plačevanja hišnine namesto dosedanjih 25 let le 10 let. To je kratka doba, ki jo opravičujemo z dejstvom, da je pri nas visoka stopnja razvrednotenja kreditov in da zato anuiteta po 10 letih za nosilca kredita praviloma ni več nobeno breme, ki bi ga graditelj ali lastnik ne mogel prenesti, ko bi začel plačevati davek od posesti hiše ali stanovanja.

Zakon o stanarinah predvideva postopno in vsakoletno prilagajanje stanarin gibanju gradbene vrednosti stanovanj, kar pomeni, da se bo vsako leto analogno večala tudi hišnina. Tako bo mogoče vsaj deloma zajeti razlike, ki izhajajo iz ugodnosti kreditov za stanovanjsko graditev. Verjetno je treba kar jasno reči, da še vedno ne bo mogoče zmanjšati razlike v stroških stanovanja v najemnih in zasebnih stanovanjih.

Danes so namreč stroški stanovanja v najemnih stanovanjih bistveno manjši od stroškov stanovanja v zasebnih stanovanjih, katerih stroški zajemajo tudi polno ceno vzdrževanja.

To danes močno zmanjšuje interes za lastna vlaganja v stanovanjsko graditev in usmerja pomemben del zasebnih sredstev drugam in v druge oblike porabe. Naj opozorim, da bo neodvisno od tega zakona sedanjo linearno subvencijo stanarin možno odpraviti za določeno kategorijo državljanov še pred koncem tekočega leta. Vendar bi to vprašanje morali urediti s posebnim zakonom.

Na koncu naj še na kratko povzamem širši pomen obeh zakonov, ki jih predlagamo. Zakona omogočata:

1. trajno in natančnejšo opredelitev, kaj je to stanarina in kaj so drugi stroški stanovanja. To naj bi na nov način zagotovilo diferencirano zaščito stanovalcev glede višine stanarin;

2. ugotovitev vrednosti najemnih stanovanj na začetku sedanjega petletnega razdobja, kot pripravljamo petletne občinske programe stanovanjske graditve;

3. postopno ugotovitev vrednosti vseh stanovanj, s katerimi razpolagamo v republiki, ne glede na lastništvo stanovanjskega sklada. Takšnega podatka danes nimamo, čeprav bi ga za globalno politiko potrebovali;

4. uvedbo vsakoletne prilagoditve vrednosti stanovanj gibanju gradbenih in drugih stroškov, kar naj bi omogočilo tudi redno prilagajanje stanarin. To bo odprlo realnejšo perspektivo za postopno večjo reproduktivno moč stanovanjskega gospodarstva. Težko je namreč danes vedno znova zagovarjati dejstvo, da tisti, ki imamo stanovanja, stanujemo poceni in to tudi na račun tistih, ki ga nimajo. Enostavne in razširjene reprodukcije stanovanjskega fonda pa ni mogoče večno realizirati samo in edino iz posebnega prispevka, s katerim obremenjujemo gospodarstvo, ne da bi pri tem del te reprodukcije lahko realizirali tudi iz stanarine.

Predlagani zakoni so tudi podlaga za postopno urejanje stanarin v prihodnjih letih, za njihovo konstantno prilagajanje doseženemu narodnemu dohodku

in ustvarjajo možnosti za postopno sanacijo stanovskega gospodarstva. Zato predlagamo, da predložena zakonska osnutka sprejmete.

Predsedujoči Janez Vidmar: Zboru je bil predložen predlog za izdajo zakona v smislu 294. člena. Zato vprašam zbor, ali se strinja z obravnavo osnutka zakona v smislu tega člena poslovnika? Ugotavljam, da se zbor strinja.

K osnutku zakona ste prejeli poročilo odbora za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora, poročilo zakonodajno-pravne komisije in mnenje zasedanja delegatov občin. Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? Ugotavljam, da nihče ne želi sodelovati v razpravi, zato jo končujem in predlagam, da zbor sprejme naslednji sklep:

1. Osnutek zakona se v načelu sprejme.

2. Predlog zakona naj pripravi izvršni svet. Pri pripravi besedila predloga zakona naj upošteva pripombe in stališča, dana v poročilu odbora za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora in zakonodajno-pravne komisije ter mnenja, stališča in predloge zasedanja delegatov občin. Predstavnik predlagatelja naj pove, do kdaj bi bil lahko predložen predlog zakona?

Boris Mikoš (iz klopi): Do 1. oktobra 1972.

Predsedujoči Janez Vidmar:

3. Predlog zakona naj izvršni svet predloži najkasneje do 1. 10. 1972.

Predloženi sklep dajem na glasovanje. Kdor je za, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Sklep je soglasno sprejet.

Prehajam na 9. točko dnevnega reda, to je na obravnavo osnutka zakona o ugotovitvi vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj.

Osnutek zakona je predložil izvršni svet, ki hkrati predlaga, da se osnutek obravnava v smislu 294. člena poslovnika glede na to, da nismo obravnavali predloga za izdajo zakona. Obrazložitev predstavnika izvršnega sveta smo že poslušali. Ali se zbor strinja, da obravnavamo osnutek zakona? Ugotavljam, da se zbor strinja. K osnutku zakona ste prejeli poročilo odbora za družbenoekonomske odnose, poročilo zakonodajno-pravne komisije in mnenje zasedanja delegatov občin. Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? Ugotavljam, da nihče ne želi besede, zato končujem razpravo in predlagam, da zbor sprejme naslednji sklep:

1. Osnutek zakona se v načelu sprejme.

2. Predlog zakona naj pripravi izvršni svet. Pri pripravi besedila predloga zakona naj upošteva pripombe in stališča, ki so dana v poročilih odbora za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora in zakonodajno-pravne komisije, ter mnenja, stališča in predloge zasedanja delegatov občin.

3. Predlog zakona naj izvršni svet predloži najkasneje do 1. 10. 1972.

Predloženi sklep dajem na glasovanje. Kdor je za, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor sklep soglasno sprejel.

Prehajam na 10. točko dnevnega reda, to je na obravnavo predloga odloka o soglasju k imenovanju direktorja tekstilnega inštituta v Mariboru.

Gospodarski zbor daje samo mnenje. Predlog odloka je predložila komisija za volitve in imenovanja. Ali želi predstavnik komisije še ustno obrazložiti predlog? (Ne želi.) Za sprejem predloga odloka je pristojen republiški zbor, gospodarski zbor daje le mnenje. Začenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Nihče.) Ugotavljam, da nihče ne želi besede, zato končujem razpravo in predlagam, da obvestimo republiški zbor, da se gospodarski zbor strinja s predlaganim imenovanjem.

Kdo je za predlog? (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

S stališčem gospodarskega zbora bom seznanil predsednika republiškega zbora.

Ker je dnevni red izčrpan, končujem 42. sejo gospodarskega zbora.

(Seja je bila končana ob 14.25.)

GOSPODARSKI ZBOR

43. seja

(19. julija 1972)

Predsedoval: Tone Bole,
predsednik gospodarskega zbora

Začetek seje ob 13.00.

Predsednik Tone Bole: Pričenjam 43. sejo gospodarskega zbora skupščine SR Slovenije. Obveščam zbor, da je odsotnost opravičilo 18 poslancev. Ugotavljam, da je zbor sklepčen.

Predlagam naslednji dnevni red:

1. predlog odloka o pooblastitvi izvršnega sveta skupščine SR Slovenije za določanje selektivnih namenov za kredite iz določenih sredstev, s katerimi razpolaga SR Slovenija;

2. amandma k predlogu zakona o dopolnitvi zakona o sredstvih SR Slovenije za izravnavanje v gospodarstvu in za pospeševanje nekaterih gospodarskih dejavnosti.

Zapisnik 42. seje bomo potrdili na prihodnji seji zbora. Ali se strinjate s predloženim dnevnim redom? (Da.) Ugotavljam, da se zbor s predloženim dnevnim redom strinja.

Prehajamo na obravnavo 1. točke dnevnega reda, to je predloga odloka o pooblastitvi izvršnega sveta skupščine SR Slovenije za določanje selektivnih namenov za kredite iz določenih sredstev, s katerimi razpolaga SR Slovenija.

Predlog odloka je predložil izvršni svet s predlogom, da se obravnava po hitrem postopku, to je v smislu 298. in 299. člena poslovnika skupščine.

Kdor je za obravnavo predloga odloka po hitrem postopku, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da se zbor strinja, da se odlok obravnava po hitrem postopku.

Predlog odloka, poročilo zakonodajno-pravne komisije in predloge izvršnega sveta za uresničevanje kreditno monetarne politike v SR Sloveniji v letu 1972 ste prejeli pred pričetkom seje. Prosim predstavnika odbora za finance, da seznani zbor s stališči odbora.

Franc Cuznar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Odbor za finance gospodarskega zbora je obravnaval predlog odloka o pooblastitvi izvršnega sveta skupščine SR Slovenije za določanje selektivnih namenov za kredite iz določenih sredstev, s katerimi razpolaga SR Slovenija. Odbor predlaga zboru, da odlok sprejme. Hkrati obveščam zbor, da predlog odloka obravnavajo tudi v republiškem zboru. Na republiškem zboru so bili dani tudi amandmaji, ki pa so v bistvu le redakcijskega značaja. Odbor za finance jih je sprejel kot svoje amandmaje na seji odbora, ki je bila danes. Naj vam jih preberem, da ne bo nepotrebnega usklajevanja med zboroma:

Predlagamo, da se na koncu naslova doda »v letu 1972«. To zaradi tega, ker mora biti zakon o Narodni banki Slovenije sprejet do konca leta 1972. To pooblastilo se torej nanaša le za leto 1972.

K I. točki: Prvi odstavek naj bi se spremenil tako, da bi se glasil:

»Skupščina SR Slovenije pooblašča izvršni svet, da do izdaje zakona o Narodni banki Slovenije na predlog Narodne banke Slovenije določa selektivne namene za kredite, ki jih daje Narodna banka Slovenije poslovnim bankam.«

Številka v zadnjem odstavku pa bi se morala glasiti: »244 220 000« in ne 244 200 000«.

K II. točki predlagamo, da se zadnje tri vrstice zamenjajo z naslednjim besedilom: »ki jo je skupščina SR Slovenije določila s svojimi akti in v mejah kreditno-monetarne politike, sprejete v zvezni skupščini z resolucijo o temeljih politike družbenoekonomskega razvoja v letu 1972.«

Predsednik Tone Bole: K predlogu odloka ste prejeli tudi poročilo zakonodajno-pravne komisije, iz katerega je razvidno, da k predlogu odloka nima pripomb.

Pričenjam razpravo. Kdo želi sodelovati v razpravi? (Ne javi se nihče.) Če nihče ne želi sodelovati, končujem razpravo in dajem na glasovanje odlok z amandmaji, ki jih je predložil odbor za finance. Kdor je za odlok, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je odlok sprejet.

Prehajam na 2. točko dnevnega reda. V zvezi z zakonom o dopolnitvi zakona o sredstvih SR Slovenije za izravnavanje v gospodarstvu in za pospeševanje nekaterih gospodarskih dejavnosti, ki smo ga obravnavali in sprejeli na zadnji seji zbora, sem obveščen, da pristojni odbor republiškega zbora v svojem poročilu dodatno predlaga amandma k temu predlogu zakona, in sicer da se v 1. členu omenjenega zakona v novi 5. točki dodata še besedi »in domov«, tako da bi se nova 5. točka, ki se uvaža s 1. členom, v celoti glasila takole:

»5. za udeležbo SR Slovenije pri financiranju investicij za povečanje zmogljivosti šol in domov za izobraževanje strokovnih kadrov.«

Namen tega zakona — je znan iz poročila in iz naše razprave na zadnji seji — je vsekakor bil, da se dodelijo sredstva tako za povečanje kapacitet šol kot tudi domov. Zato predlagam, da dopolnitev sprejememo.

Tako bo besedilo usklajeno z besedilom, ki se predlaga republiškem zboru.

Kdor je za ta amandma, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.)
Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma sprejet z večino glasov.

S tem je 43. seja zbora končana. Ker je to naša zadnja seja pred počitnicami, dovolite, da želim vsem tovarišicam in tovarišem poslancem, da bi počitnice čim bolj koristno preživeli, da bi se potem v jeseni sveži in polni optimizma našli pri nadaljnjem delu. Hvala.

(Seja je bila končana ob 13.05.)

PROSVETNO - KULTURNI ZBOR

33. seja

(12. julija 1972)

Predsedoval: Miloš Poljanšek,
predsednik prosvetno-kulturnega zbora

Začetek seje ob 9.10.

Predsednik Miloš Poljanšek: Spoštovane tovarišice in tovariši poslanci! Začenjam 33. sejo prosvetno-kulturnega zbora skupščine SR Slovenije.

Odsotnost na današnji seji so opravičili: Janez Švajncer, Vinko Habjan, Boris Feldin, Janez Meglič, Jože Grošelj, dr. Boris Kuhar, Marjan Tavčar in Niko Kralj.

Ugotavljam, da je zbor sklepčen.

Preden bomo sklepali o predloženem dnevnem redu, naj vas obvestim, da je dnevni red, ki ste ga prejeli s sklicem seje današnjega zbora, razširjen še z eno točko, in sicer s predlogom odloka o imenovanju predsednika in članov upravnega odbora Prešernovega sklada.

Tako je predlog dnevnega reda za današnjo sejo takle:

1. odobritev zapisnika 32. seje;
2. verifikacija mandatov novoizvoljenih poslancev;
3. osnutek družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971 do 1975;
4. fragmenti za oblikovanje raziskovalne politike;
5. predlog predmetnika za osnovno šolo;
6. osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli;
7. osnutek zakona o dopolnitvi zakona o srednjem šolstvu;
8. predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o šolah z italijanskim oziroma madžarskim učnim jezikom in o dvojezičnih šolah v SR Sloveniji;
9. potrditev statuta Prešernovega sklada;
10. osnutek zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju;
11. predlog odloka o imenovanju predsednika in članov upravnega odbora Prešernovega sklada;
12. poslanska vprašanja.

Preden sprejmemo predlagani dnevni red, sprašujem, ali lahko upoštevamo željo predstavnikov raziskovalne skupnosti Slovenije, da zamenjamo 3. in 4.

točko dnevnega reda, tako da bi kot 3. točko obravnavali fragmente za oblikovanje raziskovalne politike, kot 4. točko pa osnutek družbenega plana? (Poslanci se strinjajo.)

Ima kdo k predlaganemu dnevnemu redu kakšno pripombo oziroma spreminjevalni ali dopolnilni predlog? (Ne.)

Ce nima, ugotavljam, da je predlagani dnevni red sprejet.

Na današnjo sejo prosvetno-kulturnega zbora sem povabil predstavnike izvršnega sveta skupščine SR Slovenije, republiškega sekretariata za prosveto in kulturo, zavoda za šolstvo SR Slovenije, izobraževalne skupnosti SR Slovenije, kulturne skupnosti Slovenije, raziskovalne skupnosti Slovenije, zavoda SR Slovenije za planiranje, zvezo raziskovalnih organizacij Slovenije, gospodarske zbornice SR Slovenije, Slovenske akademije znanosti in umetnosti, univerze v Ljubljani, združenja visokošolskih zavodov v Mariboru, Prešernovega sklada, skupne komisije republiškega, gospodarskega in socialno-zdravstvenega zbora skupščine SR Slovenije za proučitev zdravstvenega varstva in zdravstvenega, pokojninskega in invalidskega zavarovanja, republiške konference SZDL Slovenije, republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, republiškega odbora sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije, republiške konference Zveze mladine Slovenije, izvršnega odbora skupnosti študentov visokošolskih zavodov v Ljubljani in izvršnega odbora skupnosti študentov visokošolskih zavodov v Mariboru ter strokovnega sveta zavoda za šolstvo SR Slovenije.

Tiste, ki ste se vabilu odzvali, vabim, da sodelujete pri delu našega zbora.

Prehajamo na 1. točko dnevnega reda, to je na odobritev zapisnika 32. seje.

Zapisnik ste prejeli. Ima kdo kakšno pripombo, dopolnitev, spremembo? (Nima.)

Ugotavljam, da je zapisnik 32. seje soglasno odobren brez sprememb in dopolnitev.

Prehajamo na 2. točko dnevnega reda, to je na verifikacijo mandatov novoizvoljenih poslancev.

Mandatno-imunitetna komisija prosvetno-kulturnega zbora je danes na seji obravnavala poročilo republiške volilne komisije o izidu nadomestnih volitev poslancev v prosvetno-kulturni zbor skupščine SR Slovenije v 3. volilni enoti Gornja Radgona. Poročilo republiške volilne komisije ste prejeli.

Prosim predsednika mandatno-imunitetne komisije tovariša Dušana Lavriča, da da poročilo.

Dušan Lavrič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Mandatno-imunitetna komisija prosvetno-kulturnega zbora skupščine SR Slovenije je na podlagi 7. člena poslovnika prosvetno-kulturnega zbora skupščine SR Slovenije na seji dne 12. julija 1972 obravnavala poročilo republiške volilne komisije o izidu nadomestnih volitev v prosvetno-kulturni zbor skupščine SR Slovenije v 3. volilni enoti Gornja Radgona, ki so bile opravljene 1. in 13. junija 1972.

Po pregledu volilnih spiskov in na podlagi ugotovitev, ki izhajajo iz poročila republiške volilne komisije, mandatno-imunitetna komisija prosvetno-kulturnega zbora predlaga, da prosvetno-kulturni zbor skupščine SR Slovenije

verificira mandat poslanca Manka Golarja, izvoljenega v 3. volilni enoti Gornja Radgona.

Predsednik Miloš Poljanšek: Slišali smo poročilo mandatno-imunitetne komisije. Želi kdo razpravljati?

Predlog mandatno-imunitetne komisije, da se verificira mandat poslanca Manka Golarja, izvoljenega v 3. volilni enoti Gornja Radgona, dajem na glasovanje.

Kdor je za predlog, naj glasuje! (Vsi poslanci glasujejo za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je prosvetno-kulturni zbor odločil, da se verificira mandat novoizvoljenega poslanca Manka Golarja.

Prosim tovariša Golarja, da prebere slovesno izjavo.

Manko Golar: Izjavljam, da bom dolžnost poslanca skupščine Socialistične republike Slovenije opravljal vestno, da bom delal po ustavi in zakonih ter da bom vse svoje moči posvetil nadaljnjemu razvoju in uresničevanju ciljev socialistične družbe in interesov narodov, narodnosti in občanov Socialistične federativne republike Jugoslavije in Socialistične republike Slovenije.

Predsednik Miloš Poljanšek: Mandatno-imunitetna komisija prosvetno-kulturnega zbora je na današnji seji obravnavala tudi poročilo republiške volilne komisije o izidu nadomestnih volitev poslancev v prosvetno-kulturni zbor skupščine SR Slovenije v 19. volilni enoti Ljubljana Vič-Rudnik. Poročilo republiške komisije ste prejeli.

Prosim predsednika mandatno-imunitetne komisije, da da poročilo.

Dušan Lavrič: Mandatno-imunitetna komisija prosvetno-kulturnega zbora skupščine SR Slovenije je na podlagi 7. člena poslovnika prosvetno-kulturnega zbora skupščine SR Slovenije na seji dne 12. julija 1972 obravnavala poročilo republiške volilne komisije o izidu nadomestnih volitev v prosvetno-kulturni zbor skupščine SR Slovenije v 19. volilni enoti Ljubljana Vič-Rudnik, ki so bile opravljene 2. junija 1972.

Po pregledu vseh volilnih spisikov in na podlagi ugotovitev, ki izhajajo iz poročila republiške volilne komisije, mandatno-imunitetna komisija prosvetno-kulturnega zbora predlaga, da prosvetno-kulturni zbor skupščine SR Slovenije verificira mandat poslanca Leopolda Zemljaka, izvoljenega v 19. volilni enoti Ljubljana Vič-Rudnik.

Predsednik Miloš Poljanšek: Želi morda kdo razpravljati? (Ne želi.)

Predlog mandatno-imunitetne komisije, da se verificira mandat poslanca Leopolda Zemljaka, izvoljenega v 19. volilni enoti Ljubljana Vič-Rudnik, dajem na glasovanje.

Kdor je zanj, naj glasuje! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je prosvetno-kulturni zbor odločil, da se mandat novoizvoljenega poslanca Leopolda Zemljaka verificira. Prosim tovariša Zemljaka, da prebere slovesno izjavo.

Leopold Zemljak: Izjavljam, da bom dolžnost poslanca skupščine SR Slovenije opravljal vestno, da bom delal po ustavi in zakonih ter da bom svoje moči posvetil nadaljnjemu razvoju in uresničevanju ciljev socialistične družbe in interesov narodov, narodnosti in občanov Socialistične federativne republike Jugoslavije in Socialistične republike Slovenije.

Predsednik Miloš Poljanšek: Poslancema, ki se vključujeta v delo prosvetno-kulturnega zbora, želim, da bi bila ta vključitev čim hitrejša in čim bolj uspešna, pri nadaljnjem delu pa jima želim čim več uspeha.

Prehajamo na 3. točko dnevnega reda, to je na obravnavo fragmentov za oblikovanje raziskovalne politike.

Gradivo je predložila raziskovalna skupnost Slovenije. Želi morda predstavnik skupnosti še ustno obrazložiti gradivo? (Želi.) Besedo ima akademik in univerzitetni profesor doktor Dušan Hadži.

Dušan Hadži: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Dovolite mi samo nekaj besed za uvod v razpravo o fragmentih za oblikovanje raziskovalne politike v Sloveniji. Fragmenti — kot ste videli iz predloženega gradiva — obravnavajo vlogo raziskovalne skupnosti pri usmerjanju raziskovalne dejavnosti v korist družbe, pri čemer so zarisani cilji raziskovalne politike, ocena položaja, utemeljitev potrebe po osnovnem raziskovalnem delu, pomen razvojnega dela in predlogi za izboljšanje položaja.

Formiranje nacionalne raziskovalne politike je problem, ki se z njim intenzivno ukvarjajo vse kolikor toliko razvite države. Pristopi so dokaj različni, različne so tudi koncepcije, kar je odvisno od razvitosti, političnega ustroja in cele vrste drugih okoliščin. Eden izmed pglavitnih problemov je izbira področij posebnih prodorov, katera naj čimveč prispevajo k razvoju gospodarstva in družbe, neposredno in posredno. V zvezi s tem je tudi problem povezave znanstveno-raziskovalnega dela, zlasti fundamentalnega, z razvojem in sploh neposredno uporabo. Ta problem je sila kompleksen, nikjer na svetu še niso ~~polane~~ enotne rešitve, nobenega recepta ni, čeprav se tudi v bolj razvitih državah trudijo že leta in leta.

Analiza položaja pri nas kaže, da smo v vsakem pogledu precej na spodnjem delu lestvice in to je tudi podkrepljeno s podatki. Ena izmed najbolj negativnih okoliščin je ta, da je družbeno vlaganje pri nas premajhno in da je dohodek na raziskovalca zelo majhen v primerjavi z razvitimi državami. Vse primerjave bi bile še slabše, če bi natančneje analizirali vlaganje v raziskovalno delo in napore gospodarstva pri tem. Ugotovili bi namreč, da marsikaj od tega, kar se zbira pod pojmom raziskovalnega dela, komajda sodi semkaj, ker je predvsem rutinskega ali pa kratkoročnega značaja.

Problem, ki tare nas in tudi mnoge druge države, je povezava raziskovalnega dela z industrijo. Že prej sem omenil, da to zahteva zelo veliko preudarka in iskanja raznih pristopov, pa tudi dobre volje z ene in druge strani. Med drugimi problemi bi navedel tudi razdrobljenost raziskovalnih naporov tako po programih kot po raziskovalnih institucijah.

Med predlogi za izboljšanje položaja, s katerim seveda ne moremo biti zadovoljni, bi poudaril zahteve po večji rasti družbenih sredstev v raziskovalno delo, kar ne pomeni samo direktno proračunsko financiranje raziskovalnega dela, ampak predvsem aktiviranje drugih virov, to je bank, skladov drugih

skupnosti, kot sta izobraževalna, kulturna skupnost, predvsem pa skladov gospodarske zbornice, poslovnih združenj. To so tudi napor, da bi se dosegle davčne olajšave za delovne organizacije, ki hočejo vlagati v raziskovalno delo.

Ugotovili smo tudi, da je treba pregledati raziskovalno bazo, poiskati načine za racionalizacijo, koncentrirati razpoložljiva sredstva, ki bi se lahko mobilizirala tudi na linije nacionalno pomembnega prodora.

Kako bi vse to dosegli, v fragmentih seveda še ni navedeno. Vse to gre razmeroma počasi. Približno eno leto je preteklo, odkar je raziskovalna skupnost pričela delovati. V tem času je bilo njeno delo usmerjeno predvsem v ostrejšo prikazovanje problemov in v nakazovanje poti, po katerih bi težave lahko reševali. Pokazalo pa se je, da je treba za kakršne koli premike več sredstev. Pri letošnji delitvi sredstev, ki jih je dobila raziskovalna skupnost na voljo, se je namreč izkazalo, da ta komajda zadostujejo za ohranitev tega, kar imamo. In kljub temu, da je predsedstvo želelo uporabiti več sredstev za prodore na tistih linijah, ki jih je ocenilo kot posebno pomembne in posebno koristne, je nazadnje ostalo teh sredstev bore malo v primerjavi s tistimi, ki so bila porabljena za ohranitev tega, kar že obstoji. S sredstvi, ki so sedaj na razpolago, bo zelo težko doseči kakršnekoli premike, ker s samim dogovarjanjem stvar ne bo šla zlepa od rok.

Posebno aktivnost zahteva ureditev odnosov med industrijo, univerzo in samostojnimi raziskovalnimi inštituti. Želja raziskovalne skupnosti je, da se raziskovalno delo usmerja na taka področja, kjer bo slej ali prej, še raje pa v najkrajšem času, neposredno koristilo gospodarstvu in družbi. Vendar ta problem je zelo kompleksen. Tudi majhna preusmeritev ljudi, ki so že leta in leta navajeni delati v eni smeri, zahteva veliko prepričevanja, pa tudi nekaj materialne vabljalivosti. Tukaj se je delo pravzaprav šele pričelo in treba ga bo pospešiti. Prav tako si bo treba bolj prizadevati za mobilizacijo večjih sredstev, da bi raziskovalna skupnost res lahko dosegla potrebne usmeritve.

Predsednik Miloš Poljanšek: Gradivo sta na skupni seji obravnavala skupščinska komisija za raziskovalno dejavnost in odbor našega zbora za znanstveno-raziskovalno delo in o tem predložila poročilo. Želi poročevalec komisije dr. Demetrij Brodar oziroma poročevalec odbora Vladimir Mušič še ustno dopolniti poročilo? (Ne želita.)

Tako lahko pričnemo razpravo. Kdo želi besedo. Ali ni nikogar, ki bi se javil? Ali je bilo povedano vse na seji odbora? Prosim, dr. Kornhauserjeva!

Dr. Aleksandra Kornhauser: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! V razpravah v okviru raziskovalne skupnosti, v naših odborih, pa tuži sicer je bilo močno poudarjeno, da gre za dvojne bistvenih vprašanj na področju raziskovalnega dela. Dodatno bi rada še poudarila, da sta ti vprašanji temeljni za razvoj. Eno so kadri in drugo sredstva. Pri kadrih je v gradivu ugotovljeno, da naše zadovoljstvo nad številom kadrov lahko utemeljimo samo navidezno. Če pogledamo kvaliteto tega kadra, potem nismo več tako primerljivi s srednje razvitimi državami in njihovo ravni znanstveno-raziskovalne dejavnosti. Prva ugotovitev je, da imamo bistveno premalo doktorjev znanosti. Še slabša je ugotovitev, da so preslabo porazdeljeni. Tu ne mislim govoriti proti temu, da je na univerzi relativno precejšnja koncentracija doktorjev znanosti, relativno precejšnja pravim, glede števila doktorjev znanosti, ker smo v tem pogledu na splošno šibki. Dejansko gre za to, da imamo

v 78 raziskovalnih organizacijah, kar gradivo pravilno ugotavlja, samo 31 doktorjev znanosti. Če velja za katero področje, potem velja za raziskovalno delo, da formalna kvalifikacija ni le potreben atribut, ampak prvi in temeljni pogoj, če naj govorimo o kvalificiranem raziskovalnem delu. Zaradi tega je nujno izdelati mehanizem, ki bo zagotavljal na eni strani bistveno večji pritok na podiplomski študij in pritegoval mlade ljudi k delu za pridobitev doktorata znanosti, na drugi strani pa omogočal, da bodo ti kadri kolikor toliko enakomerno porazdeljeni tako v univerzitetnih institucijah in v raziskovalnih inštitutih kakor tudi v delovnih organizacijah. Zlasti pri zadnjih je deficit, ki se maščuje obema, delovni organizaciji, kjer raziskovalno delo ne zaživi v zadostni meri, razvoju raziskovalnega dela v Sloveniji pa zato, ker ni v sami bazi spodbujanja za raziskovalno delo in pritegovanja interesa, ki je temeljni faktor tudi za nadaljnji razvoj pri zagotavljanju sredstev. Zato je prav, da poudarimo tisto, kar je bilo v tem zboru že nekajkrat povedano, namreč, da moramo zagotoviti najprej sistemski razvoj podiplomskega študija. To je v pripravi v okviru ugotovitev statutarne razprave in bo pred tem zborom prve dni septembra.

Dalje je potrebno sistemsko zagotoviti pretok med kadri v delovnih organizacijah in visokošolskimi zavodi. Torej omogočiti, da bodo diplomirani inženirji, tehnologi in družboslovci prihajali iz delovnih organizacij za določeno dobo na univerzo, da bodo tam sodelovali v raziskovalnem delu, si pridobili magistririj in doktorat in se potem vračali v svoje delovne organizacije, kjer bodo lahko dvigali raven znanstvenega dela in pospeševali njegov razvoj.

Da bomo to res lahko zagotovili, bo treba te ljudi v delovnih organizacijah bistveno močnejše kot doslej povezovati v raziskovalne skupine, ki delujejo v okviru raziskovalnih institucij, posebej univerzitetnih. Prepuščati te ljudi po odhodu z univerze, po pridobitvi formalnih kvalifikacij, izključno samim sebi in okolju, v katerem bodo delovali, bi pomenilo zanemarjati žilo prevodnico, ki je potrebna med fundamentalno in aplikativno znanostjo; pretok po tej žili lahko koristi in mora koristiti obema področjema.

Tu je tudi vprašanje sredstev za raziskovalno delo. Kot je profesor Hadži lepo poudaril, sredstva ne zadoščajo. Pri tem pa bi opozorila, da je za povečanje sredstev primerna rešitev povezava raziskovalnega dela z delovnimi organizacijami, torej aktiviranje interesa, deloma s kadri, predvsem pa z večjim sodelovanjem med temeljnim raziskovalnim delom in razvojem ter neposredno proizvodnjo.

Glede razdrobljenosti pa bi poudarila naslednje. Vse preradi se zatekamo v miselnost, da bomo rešili finančne probleme raziskovanja, če se bomo odločili, da bomo na določenih področjih raziskovalno delo povsem črtali. Taka politika bi bila zelo kratkovidna. Kot je odbor pravilno poudaril, moramo tudi pri nas na vseh področjih zagotoviti spremljanje raziskovalnega dela v svetu, spremljanje tistih temeljnih dosežkov znanosti, ki so prvi pogoj za njen razvoj in ne nazadnje tudi okvir racionalne politike. To je temeljni metabolizem, brez katerega organizem ne more obstajati. Drugo pa je vprašanje, katera so tista področja, za katera mora Slovenija ekonomsko in družbeno dati več. Ta področja so v poročilu odbora tudi naštetá. Zanje je seveda treba združevati bistveno večja sredstva, saj le tako lahko zagotovimo tudi bistveno boljše uspehe. Da je znanost neposredno vezana na razvoj oziroma bolje, da je razvoj gospodarstva in razvoj družbe kot celote pogojen z vzporednim razvojem znanosti, pa ni nova ugotovitev. To je jasno dokazano v vseh dokumentih, tako v naših

analizah kakor tudi analizah OECD, Združenih narodov in še drugih institucij, ki se velikokrat ukvarjajo pretežno z ekonomskimi vprašanji. Zato upam, da bodo stališča, da je treba znanost vključiti kot faktor našega gospodarskega razvoja in kot prvi pogoj za družbeni razvoj, dosegla v naši nadaljnji politiki vse več odmeva tudi pri uresničevanju teh ciljev, ne samo pri njihovem deklariranju.

Predsednik Miloš Poljanšek: Morda se je sedaj še kdo odločil, da bo razpravljal. Tovariš Vladimir Mušič, prosim!

Vladimir Mušič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Opozoril bi samo na en moment, ki se mi zdi posebno pomemben, ko razpravljamo o teh fragmentih. Danes bomo namreč razpravljali tudi o osnutku družbenega plana razvoja za prvo petletno obdobje, torej za čas, za katerega naj bi se s pomočjo teh fragmentov odločili tudi za oblikovanje nacionalne raziskovalne politike. Ta moja kratka pripomba bi lahko imela naslov »besede in dejanja«.

Poleg fragmentov, o katerih sedaj razpravljamo in za katere se zdi, da so se v dosedanjih razpravah razvili do te mere, da lahko predstavljajo zelo pomemben temelj za formiranje nacionalne politike na področju znanosti, imamo v javni razpravi tudi teze o idejno-političnih vprašanjih razvoja znanosti v samoupravni socialistični družbi, ki so jih pripravili organi centralnega komiteja ZKS. Hkrati smo že sprejeli resolucijo o dolgoročnem družbenem razvoju Socialistične republike Slovenije, o kateri smo precej dolgo razpravljali in dejavno sodelovali pri njeni pripravi tudi v našem zboru.

Vsi ti dokumenti skupaj so podlaga za nacionalno politiko na področju raziskovalnega dela, hkrati pa so lahko smernice za delo naše nove raziskovalne skupnosti. To se pravi, da bodo raziskovalna skupnost in njeni organi ter sklad Borisa Kidriča v prihodnje lažje oblikovali merila za oceno konkretnih raziskovalnih programov in akcij. Omenjeni dokumenti bi lahko tudi pripomogli k integraciji znanosti in raziskovalnega dela z našo vsakdanjo družbeno prakso, to je z vsemi dejavniki naše organizirane družbe.

Vendar se mi zdi, da smo še vedno le pri besedah, dejanj pa je toliko, kolikor lahko govorimo o dejavnosti potencialno razmeroma zaprtih interesnih krogov.

Človek se vpraša, kako spremljamo uresničevanje takih dokumentov prek akcij oziroma na kakšen način aktiviramo naše dogovore in elemente naše politike. Osnutek družbenega plana razvoja SR Slovenije za leta 1971—1975, ki — moram mimogrede povedati svoje mnenje — se mi zdi, da je dobro pripravljen in veliko boljši od vsega, kar smo imeli doslej — močno zanemarja ljudski faktor in z njim povezana temeljna vprašanja šolstva. Tudi v poročilu skupine naših poslancev je enaka ugotovitev. Dostikrat smo že ugotovili, da je ljudski faktor naše edino veliko nacionalno bogastvo, kajti Slovenija naravnih in drugih virov nima; vse, kar ima, so pamet, spretnost in pridnost ljudi. Če ta ugotovitev drži za srednjeročni načrt, torej za prihodnjih pet let, potem se seveda vprašamo, kako bomo lahko aktivirali vse te naše širše in dolgoročnejše dogovore.

Predsednik Miloš Poljanšek: Še kdo prosim? (Ne javi se nihče.)

Ce ni nikogar, končam razpravo in predlagam, da se pridružimo republiškemu zboru pri oblikovanju stališč do dokumenta raziskovalne skupnosti.

Razpravljalca sta zelo uspešno in koristno dopolnila dokument in opozorila na težave, ki jih bo treba v nadaljnjem delu na fragmentih konkretizirati, da bomo dosegli pričakovane rezultate.

Kot je tovariš Mušič že povedal, so fragmenti kvalitativen premik v načinu usmerjanja raziskovalnega dela pri nas in obetajo urejenejši pristop k temu tako pomembnemu področju družbenega dela, saj si želimo, da bi znanost neposredno vplivala na naš razvoj, da bi bil hitrejši, racionalnejši in uspešnejši.

Tudi na to je bilo že opozorjeno, da se fragmenti pridružujejo tistim številnim planskim dokumentom, ki so bodisi že sprejeti, bodisi v razpravi in skupaj predstavljajo hotenje po načrtnejšem, urejenejšem družbenem in še posebej materialnem razvoju. Fragmenti uspešno potrjujejo, da se krepí miselnost, ki je v prid raziskovalnemu delu kot faktorju našega vsestranskega razvoja. V razpravi v odboru in komisiji se je pokazala izredna zavzetost do programa in pobud raziskovalne skupnosti. Dokument ni dokončen — to že sam naslov pove — terja pa seveda nekatere konkretne akcije, ki bodo mobilizirale tako raziskovalne kadre kot tudi vse tiste, od katerih sta odvisna delo in razvoj raziskovalne dejavnosti. Naslov je očitno preskromen, sam pristop pa omogoča dopolnjevanje in nove poglede, kar bo dalo popolnejšo podobo tako za oceno kot za oblikovanje konkretnjših raziskovalnih nalog. Pomembno je poudariti tudi to, da v fragmentih ni prisotna samo zahteva po sredstvih, čeprav so sredstva eden odločilnih elementov za uspešnejše raziskovalno delo, marveč se srečamo tudi s kritičnim ustvarjalnim odnosom do samega raziskovalnega dela, kar obeta večjo učinkovitost, večjo racionalnost in večjo usmerjenost v raziskovalnem delu za tiste najnujnejše, najbolj odprte probleme, kakršni so že danes zaznani v našem razvoju.

Mislim, da ne bi bilo ustrezno, da v tem trenutku sprejememo že kakršnekoli formalne sklepe, ker bo to mogoče storiti šele tedaj, ko bomo imeli opraviti z dozorelim dokumentom o raziskovalnem delu, torej o politiki načrtovanja raziskovalnega dela pri nas.

Morda ni odveč, da poleg opozorila na potrebo po intenzivnejšem razvoju raziskovalnega kadra in opozorila, da je treba hkrati, ko postavljamo politiko intenzivnejšega raziskovalnega dela, poudariti tudi potrebo po večjih raziskovalnih rezultatih, poudarimo tudi večjo odprtost, večjo povezavo raziskovalnega dela tako med univerzo in raziskovalnimi inštituti kot tudi gospodarstvom in drugimi dejavnostmi v družbi. Samo tako bo mogoče uresničiti vse to, o čemer govorijo fragmenti. Tudi sredstva bo mogoče lažje povečati, če bomo približali raziskovalno delo neposredno zainteresiranim gospodarskim in drugim faktorjem. Če pri zbiranju sredstev ne bomo še bolj mobilizirali gospodarstva, posameznih interesnih skupnosti, zbornice, regionalnega interesa in bank, potem je zastoj pričakovati, da bo raziskovalna skupnost v prihodnje razpolagala z večjimi sredstvi, ki so tisti nujni faktor stimulacije in usmerjanja, brez katerega si je težko predstavljati realizacijo vsega, o čemer fragmenti govorijo. Tudi o tem bomo govorili v naslednji točki. Vprašanje je, ali je sedanji odstotek sredstev, ki jih družba usmerja bodisi direktno ali jih daje samoupravni skupnosti kot možnost usmerjanja raziskovalnega dela, zadosten, ali je 2 % od družbenega proizvoda zadostujeta ali ne. Vprašanje je tudi, ali je teh 15 %, s katerimi razpolaga raziskovalna skupnost, dovolj v primerjavi z deželami

na zahodu in vzhodu, ali je ta skromni odstotek dovolj primeren in učinkovit za tisto racionalno usmerjanje v raziskovalnem delu, kakršno si želi raziskovalna skupnost.

Ce ima kdo še kakšnih dodatnih pripomb v zvezi z gradivom, bi primerno formulirana stališča posredoval raziskovalni skupnosti.

Želi kdo še kaj dopolniti v tej zvezi? (Nihče.) Potem končujem to točko dnevnega reda in se zahvaljujem predstavnikom akademije in raziskovalne skupnosti.

Prehajamo na 4. točko dnevnega reda, to je na osnutek družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971 do 1975.

Osnutek družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971 do 1975 je predložil izvršni svet, ki je kot svojega predstavnika določil Ivana Lapajnet, namestnika direktorja zavoda SR Slovenije za planiranje. Želi predstavnik izvršnega sveta tovariš Lapajne osnutek plana še ustno obrazložiti? (Želi.) Besedo ima tovariš Ivan Lapajne.

Ivan Lapajne: Tovarišice in tovariši poslanci, spoštovano predsedstvo! Izvršni svet pripravlja podrobnejše poročilo k osnutku plana za zasedanje enotnega zbora, ki bo prihodnji teden. Zato razumem razpravo na prosvetno-kulturnemu zboru predvsem kot prispevek k opredelitvi posameznih vprašanj razvojne politike, ki zajemajo vsebinsko in delovno področje tega zbora.

V zvezi s predloženim osnutkom bi želel opozoriti na nekatere okoliščine in vprašanja, za katera menimo, da so pomembna pri oblikovanju predloga načrta, ki ga bo predložil izvršni svet skupščini SR Slovenije v začetku letošnje jeseni. O predloženem osnutku je tekla doslej že dokaj široka razprava v izvršnem svetu na posvetovanju s predsedniki občin, na zboru delegatov in na področnih posvetovanjih v okviru Socialistične zveze, na komisiji za družbeno-ekonomske odnose CK ZKS, odborih skupščine in drugje. Vsa ta posvetovanja in razgovori so med drugim opozarjali tudi na vprašanja, ki zadevajo izobraževanje, manj pa je bilo doslej govora o problemih kulture in znanosti. O gradivu je razpravljala tudi skupina poslancev tega zbora, o čemer imate predloženo posebno poročilo.

Nekaj besed bi spregovoril o okoliščinah, v katerih je nastajal osnutek tega plana. V zadnjih letih se je v Sloveniji rojevalo spoznanje — to pa tudi po zaslugi tega zbora — da so za dinamičen in skladen družbenoekonomski razvoj vse bolj pomembni strokovni kadri in razvita raziskovalna dejavnost kot temeljni nosilci tehničnega in družbenoekonomskega napredka. To se je doslej kazalo zlasti pri urejanju vprašanj na področju osnovnega šolstva, medtem ko smo na nekaterih drugih področjih nekoliko zaostajali. Tak pogled je bil v veliki meri opredeljen že v predpostavkah in ciljnih razvoja Slovenije v obdobju od leta 1971 do 1975. Omenjeno gradivo je bilo lani obravnavano v skupščinskih odborih in sprejeto kot dobra podlaga za izdelavo predloženega osnutka. To pomeni, da s tem ne začnemo razprave, ampak da je ta pravzaprav v skupščini tekla že prej. Poudariti moramo, da sta k razčiščevanju vprašanj na tem področju prispevala tudi razprava in sprejem resolucije o dolgoročnem razvoju Slovenije, kar je bilo danes tudi že omenjeno. Ta načrt predstavlja že prvo fazo uresničevanja omenjenega dokumenta. Zato je uresničitev ciljev, ki smo si jih zastavili do leta 1985 z resolucijo o dolgoročnem

razvoju, odvisna predvsem od tega, kako odločno bomo krenili že v sedANJI etapi v predvideni smeri in koliko bomo v teh naporih tudi uspeli. Nekateri cilji, ki so postavljeni v srednjeročnem planu, so prav gotovo nekoliko dolgoročnejši, vendar je pomembno in odvisno od tega, kako bomo začeli in ali se bomo odločili za pravo smer.

Pomemben delež pri oblikovanju stališč in razčiščevanju posameznih idejno-političnih vprašanj na področju vzgoje in izobraževanja je prispevala tudi 19. seja CK ZKS. Omenjena stališča imajo v marsičem dolgoročnejši značaj in se ne morejo povsem uresničiti že v srednjeročnem obdobju, vendar moramo takoj in odločneje sprožiti procese za njihovo realizacijo. Na podlagi omenjenih stališč in programov morajo namreč nujno izdelati odgovorne institucije lastne akcijske programe tako v okviru republiške izobraževalne skupnosti, temeljnih izobraževalnih skupnosti kot tudi drugih samoupravnih nosilcev na tem področju. Prav tako je predložen program rezultat obsežnih posvetov s samoupravnimi in strokovnimi dejavniki na področju izobraževanja, kulture in znanosti. Podlaga načrta je tudi resolucija o kadrovski politiki, ki je bila sprejeta v skupščini v preteklem letu.

Ob vsem navedenem je povsem razumljivo, da je omenjena problematika našla ustrezno mesto tudi v srednjeročnem programu in da se obravnava na bistveno drugačen način kot v planih, ki smo jih sprejemali v minulih letih.

Čas je tudi že prerastel umetno delitev na gospodarsko in negospodarsko področje, pri čemer je čedalje bolj jasno, da morajo biti za optimizacijo družbenega razvoja prisotni vsi elementi družbene reprodukcije in da je v razviti družbi zaostajanje na posameznem področju omejitveni faktor za skladen razvoj.

Sestavljalci osnutka plana so se v največji meri potrudili v tej smeri, jasno pa je, da bo nadaljnja razprava pripomogla, da se bo osnutek še bistveno dopolnjeval. Za razvojno politiko ima človeški faktor sedaj in v prihodnje izreden pomen; v tem okviru pa zlasti strokovni kadri in znanstveno-raziskovalna dejavnost, o čemer je bilo več govora pri prejšnji točki.

V prihodnjem razvoju bodo odločali predvsem produktivnost in ustvarjalnost strokovno usposobljene delovne sile ter krepitev njenega deleža v strukturi zaposlenih ter zagotavljanje možnosti, v katerih se delovni ljudje usposabljaajo in vključujejo v aktivno delo. Za to pa bo treba zagotoviti potrebne materialne in organizacijske možnosti, da bi bistveno izboljšali strokovno usposobljenost mladih generacij in kvalifikacijsko strukturo zaposlenih ter povečali vlogo raziskav pri poslovnih in drugih razvojnih odločitvah. Ker to zahteva tudi ustrezno usmeritev v politiki delitve družbenega proizvoda, je predvideno, naj bi osebna poraba v tem obdobju naraščala po stopnji 6,5, družbeni standard pa po stopnji 7,6. Družbenim dejavnostim se torej tudi v materialnem pogledu daje večji poudarek kot doslej. Taka pomembna ugotovitev izhaja iz politike, načrtane v predloženem osnutku.

Delež negospodarskih investicij v primerjavi z družbenim proizvodom bi znašal 7,5, medtem ko je bil v letih 1966—1970 še 5,9. Delež produktivnosti pa naj bi predstavljal v naraščanju družbenega proizvoda 75 %, le 25 % pa novo zaposleni delavci, kar je približno tako razmerje, kot ga dosegajo razvite države.

Ko razpravljamo o strukturnih problemih, moramo ugotoviti, da mednje ne sodi samo gospodarsko področje, temveč tudi drugi razvojni dejavniki in področja družbene reprodukcije. Zato smo si prizadevali, da bi razvojna poli-

tika čim bolj organsko povezovala razvojne dejavnike. Tako je celotna snov obdelana po problemskih kompleksih in razvojnih usmeritvah, v temelju pa je odpravljen pristop po panogah, ki ne ustreza kompleksnemu obravnavanju vprašanj. Razvojna politika je tako vse bolj kombinacija vseh razvojnih faktorjev, ki omogočajo optimalen razvoj.

Cloveškemu faktorju pripisuje družbeni plan odločilni pomen v prihodnjem razvoju. Zato je temu vprašanju posvečeno posebno poglavje in se ne bi docela strinjal s tovarišem Mušičem, da ljudski faktor ni ustrezno obdelan; mogoče kaže določene stvari še dopolniti, vendar menimo, da je bistveno drugačen pristop v tem planu, kot je bil v preteklosti, prav pri obravnavanju vloge ljudskega faktorja.

V Sloveniji nam vse bolj primanjkuje delavcev, razen na nekaterih območjih, hkrati pa smo soočeni z razmeroma občutno migracijo delovnih ljudi. Zlasti primanjkuje strokovnih kadrov. V strukturi zaposlenih je še vedno okoli 60 % delavcev brez ustrezne šolske izobrazbe. Na področju zaposlovanja računa osnutek plana s prilivom mladine in dotoka iz vasi v mesta za 1,9 % več od sedanjega števila zaposlenih na leto. Ob tem pa kaže problem zlasti v strukturi novozaposlenih. V letih 1966—1970 je bilo kar 47 % zaposlenih z osnovno izobrazbo ali celo brez dokončane osnovne šole. Ta odstotek naj bi se do leta 1975 zmanjšal na 37 %, kar bo seveda zahtevalo velike napore vseh.

Ob tem je pomembno tudi vprašanje, kako zadržati čimveč strokovnega kadra doma. To se pravi ne samo, kako ga več proizvesti, ampak kako ta kader vključiti v našo proizvodnjo v gospodarstvo in družbene dejavnosti, ker menimo, da je škodljiv prevelik odliv v tujino in da smo že sedaj presegli zgornjo mejo, ki je še dovoljena za tako majhno družbo in narod, kot je naš.

Izvršni svet je v razpravi o osnutku plana še posebej poudaril, da se moramo pri obravnavanju strukturnih in razvojnih problemov družbenoekonomskega razvoja v naslednjem obdobju usmeriti na pospešeno strokovno izobraževanje in večje število kadrov, zlasti s srednjo izobrazbo, ter na bistveno večjo vlogo raziskovalnih dejavnosti pri oblikovanju in sprejemanju poslovnih in razvojnih odločitev, kar ima za naš razvoj izreden pomen. Po izraženem mnenju bi bilo treba v osnutku tudi bolj nakazati potrebe in možnosti po odprtosti šolskega sistema in odpravljanju ovir v stopenjskem študiju, kjer bi morale dobiti ustrežnejše mesto tudi oblike stalnega in izrednega šolanja. Povečati bi bilo treba tudi investicije v šolstvo, posebno še v srednje.

Na podlagi tako zastavljenih zahtev je izvršni svet na zadnji seji že pričel odločnejše konkretizirati in reševati nakazane probleme, zlasti na področju strokovnega in srednjega šolstva. Tako je že pripravljen predlog zakona za dopolnitev zakona o sredstvih SR Slovenije za izravnavanje v gospodarstvu in za pospeševanje nekaterih gospodarskih dejavnosti, o čemer bo razprava tekla v prihodnjih dneh. Predvideno je, da je možno ta sredstva uporabiti tudi za namene udeležbe Socialistične republike Slovenije pri financiranju zmogljivosti šol za izobraževanje strokovnih kadrov. V letu 1972 naj bi se začela realizirati tako zastavljena politika iz sredstev za posege v gospodarstvo. Reševanje tega vprašanja pa je predvideno tudi s predlogi kreditne politike v SR Sloveniji, čemur bi dajali v prihodnje večji poudarek. O tem vprašanju bo verjetno več razpravljala dr. Kornhauserjeva.

Na področju raziskovalne dejavnosti zaostaja zlasti učinkovitost in rezultati raziskovalnega dela. O tem je bilo več govora pri prejšnji točki, zato se tu ne bi ustavljal. Menim, da so smernice za znanstveno-raziskovalno delo in

teze, ki so sedaj v razpravi, lahko solidna podlaga za raziskovalne programe tudi na tem področju. Predvidoma se bo povečal skupni delež za raziskave v družbenem proizvodu od 1,3 % v letu 1970 na okoli 2 % v letu 1975. Večjo skrb moramo posvetiti tudi izumiteljski dejavnosti. Na področju izobraževanja se oblikujejo konkretni programi, ki morajo povezati prizadevanja vseh dejavnikov od delovnih organizacij, asociacij do republike. Realnost plana bo namreč toliko večja, kolikor bo več programiranja in usklajevanja med nosilci samimi. Plan namreč daje le temeljno strategijo, za katero se dogovarjamo in jo sprejmemo, konkretni projekti pa morajo predstavljati akcijske programe za uresničitev postavljenih ciljev in smernic.

Na koncu velja poudariti, da bo možno uspešno reševati večino nakazanih nalog le s hitrejšim aktiviranjem vseh samoupravnih dejavnikov na tem področju in na podlagi ustavnih določil razvitega procesa povezovanja med neposrednimi interesenti ob oblikovanju družbenih in samoupravnih dogovorov in sporazumov. To bo prispevalo tudi k razvijanju novih razmerij na področju financiranja redne dejavnosti kot tudi k zagotavljanju sredstev za hitrejšo razširjeno reprodukcijo na tem področju.

Pri reševanju omenjenih vprašanj ne kaže podcenjevati, zlasti na področju šolstva, velike pripravljenosti občanov za reševanje odprtih vprašanj. To se kaže v doseženih uspehih ob izvedenih referendumih za samoprispevek v velikem številu občin in mest. To je ena od novih kvalit, ki kaže, da je sredstva mogoče združevati tudi na samoupravni podlagi in ne samo s prelivanjem, z instrumenti republike in drugimi oblikami. Podobno velja tudi za druge oblike družbenih dejavnosti.

Razprava naj obogati sedanje poglede ter prispeva k čimjasnejšemu oblikovanju ciljev kot tudi k iskanju poti za njihovo uspešno uresničevanje.

Predsednik Miloš Poljanšek: Kot gradivo za to točko dnevnega reda ste prejeli pismo stališče izvršnega sveta k osnutku družbenega plana, poročilo skupine poslancev našega zbora in poročilo zakonodajno-pravne komisije skupščine.

Ali želita predstavnika skupine poslancev in zakonodajno-pravne komisije še ustno pojasniti stališče? (Ne.)

Tako lahko pričnemo razpravo. Kdo želi razpravljati? Tovarišica Majda Poljanškova ima besedo.

Majda Poljanšek: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Težko pričakovani osnutek družbenega plana razvoja Socialistične republike Slovenije je pred nami. Res da z njim nekoliko kašnimo, toda pred nami je, da ga s kritičnostjo in resnostjo obravnavamo in da presodimo, koliko bomo sposobni do leta 1975 storiti, kako in na kaj bomo usmerjali našo aktivnost.

Dovolj konkretno in obsežno se v njem dotikamo vprašanj in vloge ljudskega faktorja v prihodnjem razdobju. Že ob sprejemanju dokumenta o kadrovske politiki, obravnavanju vprašanj socialne diferenciacije, resolucije o dolgoročnem konceptu razvoja Slovenije na 19. seji CK ZKS in ob stališčih SZDL smo se ob analizah kadrovske sestave in razvoja ustavljali in ugotavljali, da je učinkovito zdravljenje gospodarstva moč doseči z bojem proti neznanju. Celotno poglavje nekoliko preveč poudarja le možnosti, ki jih bo do leta 1975 imela predvsem mlada generacija, ki stopa v šole, to so boljša opremljenost šol, dijaških domov, štipendije, boljši pedagoški kadri, pravočasno vključevanje

v malo šolo in podobno. Manj pa osnutek nakazuje možnosti, ki naj jih imajo zaposleni ljudje, ki naj bi se izobraževali ob delu. Okoli 60 % zaposlenih — kakor navaja dokument — je brez ustrezne šolske poklicne izobrazbe, od tega dve tretjini z nepopolno osnovno šolo. To nas opozarja, da bi morali jasneje obravnavati in nakazati možnosti za strokovno usposabljanje že zaposlenih ter na pogoje, ki jih bomo omogočili specializiranim zavodom za izobraževanje odraslih, kot so delavske univerze in sorodne ustanove. Če na strani 57 v drugem odstavku celo sami ugotavljamo, da v preteklem petletju niso bile uresničene smernice družbenega plana za izboljšanje kadrovske strukture zaposlenih in da je dopolnilno izobraževanje zaposlenih močno zaostajalo za potrebami, je mogoče ob takšnem osnutku, ki je pred nami, že danes prognozirati, da bomo 1975. leta morali znova ugotavljati, da prognoze niso bile uresničene. Osnutek predvideva, da bomo do konca leta 1975 došolali v vseh rednih šolah le 113 000 oseb in poudarja pomen došolanja zaposlenih delavcev od 20 000 do 30 000 oseb na področju poklicnega izobraževanja, okoli 6000 do 7000 v srednjem in 4000 do 5000 v višjem in visokem šolstvu.

Nezadosten izobrazbeni produkt rednega šolstva nas opozarja, da moramo v dokumentu poleg navedbe prognoze potreb navesti tudi možnosti za izobraževanje ob delu. Izšolati množico odraslih ob neorganizirani družbeni pomoči, neurejenem financiranju pomanjkljivih učnih prostorih in opreми, neusposobljenih andragoških kadrih že vnaprej vsiljuje odgovor, da tega ne bo mogoče storiti. Posamezniki ali delovne organizacije niso pripravljeni ali pa niso sposobni s plačevanjem šolnine pokrivati razširjene reprodukcije, kot je pridobivanje učnih prostorov, učil in tako dalje; družbena pomoč ustanoviteljev, temeljnih izobraževalnih skupnosti ali gospodarskih organizacij je minimalna ali pa je sploh ni. Delavskim univerzam in izobraževalnim centrom smo po zakonu sicer priznali mesto v rednem izobraževalnem sistemu, vendar jih v njem le izredno obravnavamo, zato je seveda vprašanje, kako naj kvalitetno opravljajo družbeno sicer opredeljeno vlogo pri bistvenem spreminjanju izobrazbene strukture zaposlenih. Tudi tabelarni pregledi o kakovosti izobraževanja in sredstev za izobraževanje ne kažejo, da z njimi resno računamo. Za široko akcijo izobraževanja odraslih bi bilo potrebno nakazati tudi vse možnosti za uresničevanje, pri čemer bi morali predvideti tudi odpravljanje nenormalne tretjine zaposlenih, ki nima popolno osnovne izobrazbe. Nekateri med njimi sicer obiskujejo osnovno šolo in plačujejo šolnino, čeprav imajo najnižje osebne dohodke, ker so nekvalificirani delavci. Šibek socialni status jim ne omogoča šolanja in hkrati onemogoča tudi njihovo samoupravno uveljavljanje. V dokumentu bi morali nakazati možnosti za odpravljanje nenormalne in tolikokrat podčrtane sramotne situacije glede nedokončne osnovne šole in pričeti realizirati sklepe predsedstva republiškega sveta Zveze sindikatov in republiške konference Zveze mladine. Ker je izboljšanje kadrovske strukture močno odvisno od nosilcev vzgojno-izobraževalnega procesa oziroma usposobljenih vzgojiteljev in izobraževalcev, bi morali temeljito in pozorno obravnavati v dokumentu, kako odpravljati strokovni deficit na tem področju. Pri tem ne kaže obravnavati le pedagoških kadrov, ob njih je posebej pomembno nakazati tudi možnosti za pridobivanje andragoške izobrazbe v Sloveniji. Ob široko zastavljenem konceptu izobraževanja zaposlenih je že skrajno škodljivo, da ne šolamo andragoškega kadra. Ko smo se v Sloveniji odločali za novo matematiko, smo usposobili učitelje za poučevanje, kar je seveda smotno in prav. Od ustanovitve delavskih univerz in izobraževalnih centrov pa smo zelo malo ali nič

storili za usposabljanje andragoških kadrov, razen da smo zahtevali, naj institucije, ki jim je izobraževanje odraslih osnovna dejavnost, za verifikacijo priložijo potrdila o usposobljenosti svojih kadrov. V Sloveniji nismo odprli nobene možnosti, da bi si kadri pridobili andragoško izobrazbo niti v predlaganem osnutku ne predvidevamo možnosti, da bi šolanje odprli na katerem od visokošolskih zavodov. Če smo že prej ugotovili problematičnost postavljanja zahtev za zaposlene delavce brez nakazanih možnosti za uresničevanje, lahko pristavimo še problem glede kadrov, ki bi to izobrazbo omogočili.

Celotnemu koncipiranju izobraževalne politike do leta 1975 bi lahko očitali, da pretirano omenja le pomen rednega šolanja, formalne izobrazbe in dokazil, premalo pa trajno izobraževanje. Trajno izobraževanje je omenjeno le na 60. strani, kjer je ugotovljeno, da se vse prepočasi uveljavlja prepotreben sistem trajnega izobraževanja. Mesto, na katerem se omenja, in interpretacija, da gre pri izobraževanju le za strokovnjake iz delovnih organizacij in za pedagoški kader, ne ustrezata pojmovanju trajnega izobraževanja, ki se uveljavlja že v praksi in ki ga obravnava strokovna literatura.

Nova tehnologija, spremembe v delovnih procesih, novi izdelki v delovnih organizacijah itn. zahtevajo od vseh delavcev na delovnih mestih, da trajno izpopolnjujejo svoje znanje. Zgolj ugotavljanje o potrebnosti, da v okviru visokošolskih zavodov dosežemo napredek z organizacijo dopolnilnih programov študija za potrebe prakse, je ozko omejeno le na določeno strukturo visoko kvalificiranih delavcev.

Težnja, ki se tudi kaže v konceptu, po pošolanju celotnega izobraževanja pri nas in tudi odraslih ne omogoča fleksibilnosti programov, prilagodljivosti gospodarstvu in ga zapira v tradicionalne okvire redne šole, ki se je oblikovala v času agrarne družbe, ne ustreza pa več dovolj sedanjemu obdobju industrijskega razvoja. V omenjenem poglavju, ki določa naloge za področje izobraževanja, je povsem izpuščeno tudi usposabljanje za samoupravljanje, čepravno je v neposredni zvezi z uresničevanjem gospodarskega razvoja; po mojem mnenju bi bilo s tem potrebno to poglavje dopolniti.

Prepričana sem, da bi z večjim preciziranjem odgovornosti in možnosti koncept razširili in prispevali k temu, da bo družbeni plan petletnega razvoja resničen korak k realizaciji dolgoročnega programa razvoja Slovenije, s tem pa bomo zagotovili uresničitev tega etapnega smotra razvoja.

Predsednik Miloš Poljanšek: Tovariš Hasl, prosim.

Miran Hasl: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Za uvod najprej nekaj nebistvenih pripomb tehnične in stilistične narave, saj se zavedam, da je vsebina pomembnejša. Pri vsej pohvali, ki smo jo dolžni dati sestavljalcem in njihovem trudu, se ne morem vzdržati nekaterih kritičnih pripomb.

1. V predloženem besedilu je odločno preveč tiskanih napak, manjkajočih strani, površnih in ohlapnih formulacij, kar pozitivni vsebinski usmeritvi škoduje, čeprav je to šele osnutek. Poznamo pravni, šolniški, pridigarški, aktivistični jezik, jezik kulturnikov (zmerjanje in kreganje). V predloženem besedilu pa je neki poseben jezik, imenoval bi ga razvojno-plansko-aktivistični jezik. Z njim bodo imeli nemajhne težave predvsem neposredni proizvajalci, saj bo v okviru bodočega delegatskega sistema predvsem njim zaupana izvedba tega triletno—petletnega načrta.

2. Označitev področij v okviru petega poglavja »Smeri gospodarskega razvoja« na 27. strani. V okviru tega poglavja so posamezna področja tiskana razširjeno in s tem tudi poudarjeno in tudi pregledno. Na 30. strani »industrija«, na 32. strani »gradbena proizvodnja«, na naslednjih straneh »oskrba gospodarstva«, »kmetijstvo«, »gozdarstvo«, »promet«, »turizem«, »gostinstvo« itn. Enako bi morala biti označena tudi področja v šestem poglavju, na primer na strani 45 »infrastruktura«, »energetika«, »vodno gospodarstvo« itn. vsako izmed osmih področij. Enako tudi v sedmem poglavju, kjer na 54. — strani nimam — in nisem mogel ugotoviti, kaj vsebuje. V tem poglavju naj bi bil torej posebej pregledno označen »vzgojno-izobraževalni sistem« na 59. strani, vse posamezne dejavnosti in šole v okviru tega sistema, nato »raziskovalna dejavnost«, »kulturne dejavnosti« in tako dalje.

Tako bi bilo besedilo bolj plastično, pregledno in urejeno, poleg tega pa bi v tem načrtu vsem tem dejavnostim dali vsaj takšno težo — priznam, da bi bilo predvsem vizualna — kot jo na primer imajo oskrba gospodarstva, trgovina, gostinstvo, osebna potrošnja, varčevanje in še nekatere.

V okvir splošnih načelnih pripomb bi poudaril predvsem tri:

1. Policentrizem. V besedilu tako imenovani policentrizem skoraj ni omenjen, verjetno tudi zaradi tega ne, ker so subjektivni in čisto lokalistični interesi dali tej politični usmeritvi veliko različnih pogledov. Policentrizem bi se moral izraziti tudi pri razvoju omrežja srednjega šolstva, predvsem pa zaradi resnih kadrovskih potreb pri organizaciji raznih oblik višjega šolskega in visokošolskega študija zunaj obeh visokošolskih centrov.

Poleg tega menim, da bi morali biti v tem načrtu poleg aktivnejšega odnosa posameznih regij do načrtov in v okviru republike sploh — to smo ugotovili tudi na posvetovanju pri nas — bolj poudarjeni vloga ljubljanske univerze in mariborskih visokošolskih zavodov, interesi in obveznosti teh dveh centrov glede organizacije študija kot oblike reševanja kadrovske problematike na slovenskem prostoru.

2. Kljub stari želji in nič kolikokrat izrečeni zahtevi o vzporednem investiranju v kadre je vse še zmeraj le pri ugotovitvah. Vse analize in ugotovitve terjajo, da tudi v tem načrtu uveljavimo to zahtevo. Pri vsaki investiciji v turizem, gospodarstvo, stanovanjsko gradnjo mora investitor nameniti določen odstotek sredstev za kadre na eni ter za gradnjo šolskih in zdravstvenih zavodov in objektov družbenega standarda na drugi strani. To je edini način, da bomo odpravili nevzdržen razkorak in medsebojna zaostajanja. V oklepaju sem si zapisal: novi hoteli in postrežba v Portorožu so le eden od sedanjih dokazov, Bernardin in obstoječe zdravstvo pa eden bodočih problemov.

3. Družbeni načrt mora še bolj poudariti skladen in enakomeren razvoj vseh dejavnosti v okviru gospodarskega in tako imenovanega negospodarskega področja. Dokončno je treba odpraviti nevzdržno sedanjo prakso, ko je potrebno čakati, da se ustvari tako imenovana materialna baza, da se izvede gospodarska gradnja itn. Zaradi tega čakanja na vrsto imamo danes zaostajanja, težke probleme v šolstvu, zdravstvu, kulturi, imamo neskladja in razlike.

Nekaj podrobnosti in predlogov sprememb na področjih, ki zadevajo naš zbor. Najprej vzgoja in izobraževanje. Če so v tem osnutku načrta omenjene vse stopnje in zvrsti vzgoje in izobraževanja, potem sodi vanj tudi umetniško šolstvo, posebej glasbeno. Več kot 10 000 učencev, dijakov in študentov se glasbeno vzgaja in poklicno pripravlja na 45 slovenskih glasbenih šolah, na akademiji za glasbo, na oddelku za muzikologijo filozofske fakultete ter na

oddelkih dveh pedagoških akademij. Del tega šolstva je bil nedavno zakonsko urejen in končno je to šolstvo tudi samostojen podpisnik samoupravnega sporazuma. Predlagam, da se na strani 60 po drugem odstavku ali kjerkoli druge vstavi nov odstavek, ki naj se glasi: »V okviru sprejetih programov bo potrebno skrbeti za utrjevanje in razvoj glasbenega šolstva predvsem zaradi njihove kulturnovzgojne vloge ter vloge pri poklicnem usmerjanju.«

Čeprav sem v splošnem skeptičen glede uspešnosti spreminjanja števil in raznih, tudi v osnutku zapisanih formulacij — tako sodim tudi po petletni poslanski praksi — prosim, da bi mi sestavljalci tega plana morda pozneje, ko bo pripravljen predlog plana, jasno povedali, zakaj tega konkretnega predloga — če ga ne bodo — niso upoštevali in kje so osnovni razlogi za to. To velja tudi za nadaljnje predloge, ki jih bom še navedel.

Ce je pod vodilno vlogo univerze na strani 61 mišljeno celotno visoko šolstvo v Ljubljani, sploh visoko šolstvo v Ljubljani in Mariboru, potem je to prav, sicer je treba povsod dodati še visokošolske zavode v Mariboru.

Na strani 61, točka 7, je v drugem odstavku navedena formulacija nekoliko nespretna, vsaj kar zadeva prvi stavek. Izraz »izvedena« — mišljena je namreč sanacija — bi lahko zavedel in pripeljal do sklepa, da je bilo izenačevanje osebnih dohodkov res uresničeno; ker to ni res in da se izognemo napačnim razlagam, predlagam, da se besedilo v tem odstavku spremeni v tem smislu, da se je s sanacijo šolstva začel proces izenačevanja osebnih dohodkov z drugimi področji. Kolikor je meni znano, ta proces še ni končan.

Poglavje o vzgojno-izobraževalnem sistemu bi sklenil z upanjem, da »polno zajetje otrok v celotni — verjetno celoletni — mali šoli« res ne bo preveč »omočilo« šolske obveznosti (stran 59), da z nadpovprečnimi otroki ne bo preveč težav in da bo (citiram): »v okviru predvidene razvojne politike naslon na koriščenje kvalitetnih faktorjev razvoja« (stran 63) pripeljal do lepše slovenščine brez tiskovnih napak.

Kulturne dejavnosti, tu berem: »...da se poveča kvalitativen vpliv ljudskega faktorja na prihodnji družbeni razvoj«, je na treh straneh — od skupno 107 — obdelano »intenzivno razvijanje kulturnih dejavnosti«. Predlagam spremembo zadnjega stavka v prvem odstavku, ki naj se glasi: »Pospeševanje kulturnih dejavnosti, umetniške ustvarjalnosti ter posredovanje kulturnih dobrin in storitev delovnim ljudem je neločljiv del« itn. V prvi alineji drugega odstavka (stran 65) je naštevanje odveč. Tam imamo napisano, da »je potrebno hitrejšo širjenje tistih kulturnih dejavnosti, ki omogočajo zajetje najširšega kroga prebivalstva...« in to so zlasti kvalitetne knjige in tisk, programi radia, televizije ter filma«. Če že to naštevamo, potem upoštevajmo še nekatere druge dejavnosti, ki bi ravno tako sodile pod »zlasti«. Menim, da so to koncerti, gledališke predstave, glasbeni in gledališki amaterizem itn. Ne kaže torej že takoj nekatere poudariti, ampak jih zajeti čimveč oziroma jih je treba naštetiti tudi v vseh naslednjih odstavkih. Navesti moramo kulturna središča in kulturne akcije, navesti, katere vrhunske kulturne stvaritve bomo podpirali, kako si to zamišljamo in zato menim, da takšna naštevanja nekoliko prejudicirajo stvari.

Na strani 66 smo pri gledališki umetnosti kar preprosto rekli: »V gledališki umetnosti si bo potrebno prizadevati zlasti za okrepitev delovanja obstoječih petih poklicnih dramskih gledališč.« Ali je to že fiksno, da ni govora o nobenih razširitvah? Predlagam, da se beseda »petih« črta in da se stavek glasi: »V gledališki umetnosti si bo treba prizadevati zlasti za krepitev delovanja obstoječih poklicnih dramskih gledališč.« V tem poglavju bi kazalo omeniti tudi vlogo

akademije za gledališče, radio, film in televizijo glede na specifično vlogo, ki jo ima ta visoka šola v okviru tega področja.

Na strani 66, drugi odstavek, je najbolj nespretna formulacija v tem gradivu, pa še enostranska in nepopolna je. Sestavljenci niso posebni ljubitelji glasbe ali pa je ne poznajo. Koncertna umetnost se namreč ne začne in ne konča s simfoničnim orkestrom. Če imata ljubljanska simfonična orkestra posebno vlogo, ki je ne zanikam in je absolutno nujna, to še ne pomeni, da bi celotna popularizacija in uveljavitev koncertne umetnosti ostala samo pri simfoničnih orkestrih. Ker bi to bilo premalo, je potrebno upoštevati tudi soliste in komorne skupine. V okviru tega poglavja bi nujno morali omeniti ustanovitev ali obnovitev koncertne poslovalnice kot ene izmed nadvse nujnih organizacij, ki bi tako ali drugače izboljšala posredovanje. Ker smo v marsikaterem drugem dokumentu o tem vprašanju navajali podrobnosti, menim, da bi to morali storiti tudi tukaj.

In končno prosim, da se na koncu tega odstavka črta preprosta ugotovitev, da bo večja družbena skrb posvečena amaterski glasbeni dejavnosti, »ki je sedaj v upadanju«; črta naj se »ki je sedaj v upadanju«. To ni res; takšno trditev bi prej lahko napisali za kaj drugega.

Celotno poglavje o kulturnih dejavnostih je preskromno, skoraj bi dejal — ne razumite me preostro — nebogljen. V primerjavi z drugimi področji je v ozadju, potrebno ga bo popraviti in izboljšati, če ne celo ponovno napisati.

Odstotek sredstev za izobraževanje v družbenem proizvodu je bil v 1970. letu 4,9 %, v letu 1975 pa bo 5,4 %. Ne vem, kakšen odstotek imamo letos, zdi se mi, da še nismo prišli prek 4,9 %. Če želimo 1975. leta doseči 5,4 %, potem je vsakoletni porast sredstev nekoliko problematičen. Zanimalo bi me, koliko pravzaprav sploh pomeni 0,1 % porast nasproti družbenemu proizvodu, koliko pomeni to razdeljeno na tri leta. Bojim se, da bom v odgovor dobil mnenje, zapisano v začetku tako imenovanega vzgojno-izobraževalnega sistema: »Izvajanje posameznih nalog glede na njihov dolgoročni značaj presega razdobje tega plana.« Bojim se, da bo to preseganje resno prizadelo tudi ta odstotek.

Predsednik Miloš Poljanšek: Tovariš Sinigoj ima besedo.

Dušan Sinigoj: Tovarišice in tovariši poslanci! Mislim, da je predlagatelj poskušal in tudi znal v osnutku petletnega razvojnega programa integralno obdelati vsa področja družbenega dela. To doslej ni bilo tako, saj je področje vzgoje, izobraževanja in kulture doslej vedoma ostajalo na stranskem tiru. Tokrat so vzgoja in izobraževanje in tudi nekatera vprašanja kulture, o katerih je sicer bolj kritično govoril tovariš Hasl, le dobila v celotnem osnutku primerno mesto in so vtkana v vsa poglavja.

Na splošno in tudi konkretno sodim, da osnutek načrta poskuša za prvo obdobje dolgoročnega razvoja Slovenije do leta 1985 uresničiti smernice, nakazane v resoluciji. Iz osnutka izhaja prizadevnost predlagatelja, da se Slovenija vključi v največji možni meri — in to na vseh področjih družbenega dela tako v gospodarstvu kot tudi v družbenih službah — v prizadevanje za stabilizacijo. Tega ne dokazuje samo velik poudarek na večanje reproduktivne sposobnosti gospodarstva, pri čemer ni predvidena in ni mišljena samo reproduktivna sposobnost v smislu investiranja, ampak tudi upoštevanje človeškega faktorja, ki se kaže iz osnutka. Osnutek predvideva tudi rast osebnih dohodkov

v skladu z družbeno produktivnostjo dela, večjo rast splošne porabe in višji družbeni standard, to je otroško varstvo, prav tako pa tudi izobraževanje.

Pozitivni so temelji, na katerih je osnutek zgrajen, in jih tudi podpiram. Kljub temu pa imam nekaj pripomb, tako splošnih kot tudi konkretnih. Najprej plan, tako kot ga imenujemo, ni plan in tudi ni program, ampak je poskus integracije plana, kot smo ga ali naj bi ga nekdanj pojmovali in hkrati program, ki naj bi mobiliziral samoupravne nosilce za uresničevanje ciljev, ki so postavljeni v osnutku.

Povsem razumem težke, tudi čisto strokovne dileme sestavljalca, na kakšen način oblikovati plan ob najrazličnejših pogledih na teorijo planiranja. Ko poskušamo po prebiranju tega gradiva napraviti sintezo, ugotovimo, da so pre-malo poudarjeni temeljni samoupravni nosilci, ki se morajo kreativno, samo-iniciativno in odgovorno vključiti v uresničevanje v osnutku zastavljenih ciljev, na več mestih pa je zelo močno poudarjena vloga republike, tudi na tistih, kjer ne bi bilo potrebno.

Tako so naštetih nekateri projekti delovnih organizacij, pa tudi nekateri projekti s področja naše pristojnosti. Razumem, da to velja za tiste projekte, ki jih mora republika po sedanjih zakonodajah izpeljati. Za tiste pa, ki so v pristojnosti samoupravnih nosilcev delovnih organizacij, naj odgovornost prevzemajo le-te, republika pa naj podpira takšen razvoj v skladu z dogovorjeno politiko. Ne bom našteval teh projektov — omenjeni so v nekem poglavju — da ne bi kdo skušal na podlagi tega na kaj namigovati, vendar če naštevamo nekatere, potem moramo v takšnem programu naštetih tudi vse tiste projekte, ki jih mnoge delovne organizacije na Slovenskem — brez dvoma imajo, saj brez njih ne bi mogle uspešno gospodariti.

Druga pripomba, do katere sem tudi prišel na podlagi sinteze, je, da osnutek nekoliko odstopa od sprejete politike, ki smo jo v resoluciji začrtali do 1986. leta glede policentričnega razvoja Slovenije. Na policentrični razvoj Slovenije vplivata razvoj infrastrukture in razvoj superstrukture. Tu mora republika odigrati pomembno, če ne celo glavno vlogo in to pri razvoju prometnih poti vseh vrst, energetike, zdravstva, šolstva in tako naprej. Nekatera območja Slovenije pa so iz tega projekta petletnega razvoja izpadla. Kot poslanec s severne Primorske, kot jo sedaj imenujemo, si upam trditi, da ta ni upoštevana v projektu policentričnega razvoja. Celotni nekateri že sprejeti dogovori tako na področju infrastrukture kot tudi na področju superstrukture so sedaj v tem osnutku nekoliko korigirani, izhajajo iz drugih predpostavk. Konkretno lahko rečem, da glede razvoja bolnišnične mreže na Slovenskem — kar seveda ni naša pristojnost in dajem le splošno pripombo — osnutek plana nekoliko odstopa od policentrizma.

Tretja skupina pripomb se tiče človeškega faktorja. V začetku sem že rekel, da je pomen človeškega faktorja vseskozi prisoten. Mogoče tudi s tem, da je za to petletno obdobje predvidena rast sredstev za področje vzgoje in izobraževanja v deležu družbenega proizvoda od 4,9 % na 5,4 %. O teh številkah tudi lahko razpravljamo, ali so dovolj ali ne. Domnevam, da so to izračunali analitiki in da bomo s tem deležem lahko zagotovili načrtano politiko na tem področju.

V tem poglavju pa so tri ali štiri vprašanja. Najprej je tu odliv kadrov v tujino. Zapisana je za slovenski narod zelo kruta ugotovitev, da odide vsako leto na delo v tujino več strokovnih kadrov, kot jih Slovenci zmoremo pridelati, če uporabim ta izraz. Če je tako in če se bo to nadaljevalo, potem v tem

osnutku zastavljenih ciljev ne bomo mogli doseči, ker nam temeljni nosilec nadaljnega razvoja in — kot pravi tovariš Mušič — naša verjetno najpomembnejša komparativna prednost odhaja, čeprav smo v te kadre veliko investirali. Ne moremo pričakovati uspehov, če ne bomo predvideli tudi konkretnih ukrepov, ki ne bodo administrativni in s katerimi bomo omejevali odliv strokovnjakov iz Slovenije v tujino. Vem, da je to dolgoročen proces in tudi reševanje mora biti dolgoročno zastavljeno, pri tem pa so možni tudi kratkoročni neadministrativni, hkrati pa tudi ekonomski ukrepi, s katerimi bi del strokovnjakov zadržali doma. Tu mislim predvsem na sistem stimuliranja kadrov, kar je obdelano v osnutku, vendar bi moralo biti prav tam čisto konkretno rečeno, kaj bomo storili, da se ta odliv zmanjša.

Drugo zelo pomembno vprašanje je razvoj srednjega šolstva. V osnutku plana je ugotovljeno, da nam srednjih strokovnih kadrov primanjkuje, da je nesorazmerje med višjimi in visokimi ter srednjimi strokovnimi kadri v škodo le-teh, ter da opravljajo ljudje z višjo in visoko strokovnostjo mnoga dela, za katera bi zadostovala srednješolska izobrazba. Tudi tu niso predvideni konkretni ukrepi za reševanje tega problema. Predvideno je sicer, da je treba vlagati več sredstev v srednje šolstvo, pa tudi to, da bo republika participirala s 30 % v razširjeno mrežo in koliko se bo povečalo število sedežev. Pomankljivost pa je v tem, da ni predviden tudi sistem razvoja srednjega šolstva. Zakon o izobraževalnih skupnostih in o financiranju vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji določa financiranje osnovne dejavnosti, financiranje razširjene reprodukcije pa ni rešeno. Pri tem opozarjam še na medobčinsko sodelovanje pri zbiranju sredstev. Ne vem, kako bomo angažirali 30 %, ki jih ponuja republika — oziroma 40 % za nerazvita območja — če bodo šole ostajale same, če bodo komune nepovezane med seboj. Zaradi tega je treba v tem petletnem obdobju predvideti sistem sodelovanja med občinami pri zbiranju sredstev iz občinskih virov in gospodarstva za tista področja srednješolskega izobraževanja, ki pokrivajo posamezna območja oziroma posamezne skupine občin. Nekaj predlogov, kako to storiti, je že znanih. Tovariš Hasl je nakazal enega; razmišljati je treba torej tudi v tej smeri.

In tretje je vprašanje deficitarnosti kadrov v šolstvu, kar sodi v področje človeškega faktorja. Pri prihodnjih točkah, ko bomo obravnavali predloge zakonov o spremembi zakonov o osnovni šoli in o srednjem šolstvu, bomo videli, da je temeljni problem strokovnosti naših učiteljev pravzaprav pomanjkanje učiteljev. Torej moramo tu odločneje začeti akcijo — da uporabim prav izraz »akcijo« — da problem čim hitreje omilimo ter ga v daljšem obdobju tudi odpravimo.

Nazadnje bi še predlagal, da se tudi v smernice, ki so obdelane v zadnjem poglavju, vnesejo nekateri ukrepi s področja vzgoje in izobraževanja. Pri tem mislim na financiranje razvoja srednjega šolstva in na razreševanje deficita na področju kadrov v šolstvu.

Predsednik Miloš Poljanšek: Dr. Aleksandra Kornhauser ima besedo. Prosim!

Dr. Aleksandra Kornhauser: Izraziti moram zadovoljstvo, da je tudi prosvetno-kulturni zbor ugotovil, da predstavlja predlagani osnutek družbenega plana razvoja Slovenije vsekakor velik napredek glede področja kadrov. Gotovo je treba dati priznanje sestavljalcem, saj gre za bistven premik v so-

dobnem konceptu na temelju dokaza, da porasta nacionalnega dohodka brez pomembnih vlaganj v kadre ne bo in da razvoja socialistične družbe brez razvijanja izobraževanja, znanosti, kulture biti ne more. Zato je razumljivo, da še nismo povsem zadovoljni z dikcijo, prav gotovo pa se lahko vsi združimo v oceni, da je prvi korak storjen.

K razpravi sem se priglasila zato, da bi vas seznanila, da vaše zahteve po akciji delno že upoštevamo in da smo tik pred predlogi za akcijo v srednjem šolstvu; le-ti bodo predloženi te dni skupščini. Najprej gre za stališča, že tolikokrat poudarjena v tem zboru, da je srednje šolstvo v takem položaju, kakršnega si ne moremo dovoliti ne z ekonomskega ne z družbenopolitičnega stališča, da je položaj domov, ki so namenjeni predvsem otrokom z manj razvitih področij in družin z majhnimi osebnimi dohodki, tako porazen, kakršen ni bil niti v predvojnem obdobju.

Zaradi tega je akcija izvršnega sveta, ki je pred nami, prav gotovo prislughnila predvsem zahtevam tako v skupščini kakor tudi opozorilom zunaj nje, posebej v družbenopolitičnih organizacijah, in je samo posledica stanja in zahtev. Akcija pa je pomembna še zaradi nečesa. Prvič gre za angažiranje sredstev za napredek strokovnega šolstva in domov iz skladov gospodarstva. S tem tudi ekonomsko in finančno priznavamo, da so kadri gospodarski pogoj. Izvršni svet je predlagatelj dopolnitve zakona o sredstvih Socialistične republike Slovenije za izravnavanje v gospodarstvu in za pospeševanje nekaterih gospodarskih dejavnosti. Zakon naj bi se dopolnil s posebno točko, v kateri bi bilo povedano, da je sredstva za izravnavanje v gospodarstvu in za pospeševanje gospodarskih dejavnosti moč nameniti tudi za udeležbo Socialistične republike Slovenije pri financiranju zmogljivosti šol za izobraževanje strokovnih kadrov. Če navajam šol, potem je jasno, da to pomeni šol in domov za učence teh šol.

Tak predlog sledi resoluciji o osnovah ekonomske politike v Sloveniji, ki jo je sprejela skupščina. Zato upravičeno upamo, da bo skupščina sledila osnovam svoje politike, že sprejete in opredeljene z resolucijo, ki je nakazana prav tako v predloženem planu, in predlog zakona tudi sprejela. Pri tem se bomo morali angažirati tudi vsi poslanci prosvetno-kulturnega zbora, kajti če je utemeljenost takega akta jasna marsikje, še ni rečeno, da je utemeljena vsepovsod. Potrebna nam je obsežna politična akcija.

Drugi dokument, ki logično sledi dopolnitvi tega zakona, je že pripravljeni odlok o udeležbi Socialistične republike Slovenije pri financiranju zmogljivosti šol in seveda tudi domov za izobraževanje strokovnih kadrov v letošnjem letu. Ta odlok predvideva — kot je bilo sprejeto na zadnji seji izvršnega sveta — da se še v letošnjem letu nameni za investicije v srednje šole in domove namensko iz sredstev pravkar navedenega sklada za izravnavanja v gospodarstvu 30 milijonov dinarjev oziroma 3 milijarde starih dinarjev. To naj bi predstavljalo 30 % celotnih investicij v srednje šolstvo, to pomeni, da bi 70 % sredstev morali prispevati drugi viri. Tu morajo nastopiti predvsem gospodarske organizacije, delovne organizacije in pa občinske skupščine s svojimi sredstvi. Vidim, kako že odkimavate, češ da to letos ne bo mogoče. Moram vam pomirjujoče povedati, da ta zahteva, da republika nastopi s 30 % sredstev, pomeni, da morata preostala sklopa partnerjev zbrati 70 % vseh sredstev v okviru celotnih investicij. Ker gre v večini primerov za objekte, ki se bodo financirali v dveh ali treh letih, se bo teh 70 % sredstev lahko zbralo tudi v prihodnjem letu ali v naslednjem, vendar bo, razumljivo, teh 30 milijonov dinarjev republiških sredstev mogoče črpati šele potem, ko bodo drugi partnerji zagotovili participacijo v

celotnem objektu bodisi z akceptnimi nalogami delovnih organizacij, ki bodo uresničljivi v prihodnjem letu, bodisi s sklepi občinskih skupščin za participacijo s sredstvi v prihodnjem letu oziroma do konca realizacije določenega objekta. Če so občinske skupščine in delovne organizacije pripravljene sodelovati — in to prav gotovo so — potem je treba začeti akcijo, da se ta sredstva v celotnem projektu nekega objekta realizirajo s tako dinamiko, kakor jo nalaga gradnja objekta.

Dalje. — Ta odlok in ta dopolnitev zakona naj predstavljata začetek pri gradnji sistema financiranja srednjega šolstva in domov. Sistem pa pomeni, da moramo najti načine, kako bomo zagotovili nenehno rast, tako kadrov kot srednjega šolstva, ki bo v skladu s sedanjimi potrebami in z razvojem.

Zaradi tega bomo morali vsi skupaj vzporedno s to akcijo pripraviti načine za zbiranje sredstev, ki se bodo morala seveda zbirati v bazi in obenem tudi družbeno dogovorjeno združevati, da bi v Sloveniji dosegli enakomeren razvoj na tem področju. Predlogi v tem smislu so delno že dani. Gre za predlog, da bi za to namensko angažirali določen delež investicij; s takimi predlogi se strinja že vrsta občinskih skupščin, izobraževalna skupnost in — po naših informacijah — tudi gospodarska zbornica. Dalje bo treba angažirati tudi še druge vire in razprave o tem tečejo.

Gre torej za dvojno akcijo. Prva naj sproži proces, ki je doslej zastajal v škodo mladih generacij in tudi našega gospodarstva in družbenih služb. To je akcija, ki jo izvršni svet predlaga skupščini in z njo pomaga začeti in pospeševati samoupravno združevanje sredstev za srednje šolstvo. Druga akcija naj vodi do spoznanja, da so kadri ekonomski problem in da je zanje treba angažirati tudi sredstva, namenjena za posege v gospodarstvo, ker je izboljšanje kadrovske strukture enako pomembno, če ne celo pomembnejše, kakor izboljšanje materialne opreme delovnih organizacij. In tretje, z bazo se dogovarjamo o tem, kakšen sistem je treba oblikovati, da bi lahko dejansko postavili mehanizem na samoupravno združevanje sredstev tako med delovnimi organizacijami, samoupravnimi skupnostmi in občinskimi skupščinami v okviru posameznega območja kakor v okviru celotne Slovenije. Z ustavo smo opredelili, naj bi bili pogoji za pridobitev izobrazbe enakopravni ne glede na to, ali si se rodil v delavski ali v kmečki ali v izobraževalni družini, ali si se rodil v Ljubljani ali na Kozjanskem.

To je predlog za akcijo, ki je v skladu z našim osnutkom družbenega plana. Pomisleke in zahteve glede visokega šolstva in njegovega policentričnega razvoja v Sloveniji pa bom lahko podrobneje obrazložila prve dni septembra, ko bo tudi na tem področju predlagana večja delovna akcija.

Predsednik Miloš Poljanšek: Naprej, prosim! Tovariš Melanšek.

Jože Melanšek: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Ne mislim ocenjevati osnutka družbenega plana, temveč bi samo nekaj predlagal. Na 16. strani, kjer osnutek plana govori o temeljnih razvojnih ciljih ekonomske in razvojne politike Slovenije, je pod drugo točko navedeno, da so z družbenim planom SFR Jugoslavije opredeljene tudi druge naloge, med katerimi je v zadnji alineji omenjena krepitev obrambne sposobnosti Jugoslavije. Menim, da je ta zbor, ki je dal že toliko pobud in izrazil tudi mnogo kritik, dolžan opozoriti na pomembnost te naloge prav v sedANJI situaciji. Kar smo zgradili, kar ustvarjamo in kar razvijamo, moramo tudi obvarovati. Ker je

obramba domovine pravica in dolžnost občana in ker smo lani v tej skupščini sprejeli zakon o splošnem ljudskem odporu in z njim te pravice vključili v naš samoupravní socialistični sistem, ni nobenega opravičila, da se je lahko v osnutku razvoja Slovenije, ki je hkrati politična in ekonomska akcija, ta opredelitev izgubila. Nimam konkretnega predloga, kje naj se to napiše, povedati pa je treba, da sta obramba domovine in splošni ljudski odpor sestavni del našega družbenega dogajanja in da geografski pa tudi notranji in zunanje-politični položaj Slovenije in Jugoslavije terjajo splošno skrb in enoten in skupen napor vseh za obrambno sposobnost občanov; hkrati naj se v tem petletnem planu predvidijo tudi stabilni viri financiranja te dejavnosti. Na območnih posvetih, ki jih je o tem organizirala Socialistična zveza, in na zasedanju skupnosti slovenskih občin v Semiču, je bilo opozorjeno, naj se vprašanje financiranja enotno rešuje.

V srednjeročnem načrtu moramo ugotoviti, da smo tudi obrambno močni, in politično stabilni in socialno varni. Pri tem je pomemben tudi način financiranja splošne ljudske obrambe ter trošenje sredstev. Sedaj vsaka občina razvija svojo obrambno sposobnost po svoji ekonomski moči. V splošnem ljudskem odporu ne sme biti občinskih mej, kot jih imamo pri cestah.

Ker tudi ustavni amandmaji opredeljujejo dolžnosti pri obrambi domovine, naj se te dolžnosti napišejo tudi v družbeni razvojni načrt ali pa naj mi predlagatelj pove, zakaj to ni potrebno. Razen na omenjenih straneh nisem zasledil ničesar o tem, čeprav so posamezna področja kasneje posebej opredeljena.

Predsednik Miloš Poljanšek: Ali še kdo želi? (Ne javi se nihče.)

Če dovolite, se še jaz vključim v razpravo. Najprej bi rad izrazil resnično zadovoljstvo nas vseh — tudi v razpravi je bilo izraženo enako mnenje — da je pristop k oblikovanju plana v marsičem drugačen, bistveno spremenjen od prejšnjega načina obravnavanja predvsem naših dejavnosti. In vendarle smo lahko samo delno zadovoljni in z optimizmom pričakujemo, da bo ta metodološki pristop doživel še tiste potrebne dodatne spremembe, ki bodo omogočile predvsem izraz naših specifičnih družbenih odnosov, to je drugačnih od družbenih sistemov tako na vzhodu kot na zahodu.

Če to svojo temeljno kritično pripombo ponazorim s primerom, potem moram sicer priznati kot ugodno, da je človeški faktor v planu uvrščen takoj na drugo mesto, to se pravi za gospodarskimi gibanji, da pa je vendarle neustrezno postavljen. Nemogoče je namreč obravnavati človeka kot faktor proizvodnje in razvoja, namesto kot cilj v smislu razvijanja človekove sreče in njegovega zadovoljstva, njegove višje življenjske ravni. Če absolutiziramo človeški faktor v smislu faktorja razvoja, potem seveda lahko ta razvoj postane na določeni stopnji nasprotje neposrednega interesa človeka, njegove sreče in njegove prosperitete. Zato mislim, da bo treba kasneje, ko bomo oblikovali programe od leta 1976 do 1980, upoštevali prav to našo temeljno karakteristiko družbenega sistema, to je človeka kot ključni subjekt.

Ena šibkih točk v samem dokumentu je tudi nenehno poudarjanje slovenskih poprečij v različnih relacijah in seveda tudi v vzgoji in izobraževanju. Naj opozorim samo na nekatera. Pri infrastrukturi in infrastrukturnih investicijah govorimo o poprečnih vlaganjih, pri tem pa seveda nujno ustvarjamo še večje razlike in nesorazmerja, kot jih poznamo že danes. Prav tako je sicer simpatično poudarjena potreba po zmanjšanju socialnih razlik, premalo pa je opozorjeno, da se te socialne razlike v šolskem sistemu, kakršen je v veljavi, bolj poglab-

ljajo kot pa zmanjšujejo. V kmetijstvu zopet govorimo o poprečjih. Če se ne motim, je rečeno, da je trenutno kmečkega prebivalstva 24 % in do kakšne mere se bodo ti odstotki zmanjševali. Dejstvo pa je, da je na vzhodnem Štajerskem, v delu Dolenjske, v Zgornji soški dolini čez 60 % kmetijskega prebivalstva, medtem ko ga je na Gorenjskem samo še 8,8 %. No, seveda, kakor smo lahko s poprečjem zadovoljni, tako ne moremo biti zadovoljni s položajem po posameznih območjih. Prav te skrajnosti je obvezno treba upoštevati in tudi zanje postaviti konkretnější in smelejši program tistih sprememb, za katere se sicer zavzemamo.

Tretja pripomba zadeva osnutek plana in njegovo razmerje do evropskega in jugoslovanskega prostora. Mislim, da je Slovenija preveč postavljena v širši evropski prostor in da je morda premalo poudarjeno prav to, da živimo v skupnosti jugoslovanskih narodov. Številni ekonomski in drugi faktorji so tako močni, da je nemogoče to dejstvo preprosto preiti. Samo migracija kadrov, ki teče od jugovzhoda proti severovzhodu, na eni strani siromaši obseg našega, predvsem kvalificiranega kadra, na drugi strani pa povzroča težave z večinoma nekvalificiranimi kadri, ki prihajajo k nam z jugovzhoda. To dejstvo je deloma upoštevano, mislim pa, da bi ga bilo treba upoštevati še bolj.

Tu je tudi celoten kompleks sredstev kapitala in delitve tega kapitala. Vsi dosedanja primeri kažejo, da se kapital še zmeraj deli bolj po subjektivnih ocenah in po osebnih in manj osebnih kanalih in vse premalo po ekonomskih zakonitostih in zakonitostih naše strategije razvoja, ki jo želimo prav s takšnim dokumentom jasneje postaviti. In v tej zvezi se seveda pojavljajo tiste slabosti in skrajnosti, kot so položaj trgovine in obnašanje trgovine, položaj in obnašanje bank in še nekaterih nosilcev kapitala, pa tudi delitev tujega kapitala pri nas, premajhno upoštevanje faktorja sredstev iz varčevanja in tako naprej.

Ce iz splošnih pripomb preidem na konkretne, potem bi rad opozoril na naslednje: vloga vzgoje in izobraževanja je postavljena dokaj smelo, celo preoptimistično glede na že ugotovljene težave in možnosti, vendar bi morali poskrbeti za nekatere spremembe in izboljšave. Uvodoma je tovariš Lapajne opozoril, da gre tu za nekatere dolgoročnejsše usmeritve, katerih začetek napoveduje sam planski dokument. Mislim, da je dolgoročnejsše usmeritve primerno izraziti v dolgoročnih dokumentih, petletni planski dokumenti pa naj bodo takšni, da bodo omogočili kasnejšo ugotovitev ali oceno, do kod smo prišli, kaj je še zmeraj odprto, neizpeljano in kaj naj znova planiramo. Tovariš Hasl je opozoril, da smo že v prejšnjem petletnem razvojnem programu zapisali, kaj vse se bo spremenilo na področju vzgoje in izobraževanja: dejansko teh sprememb ni bilo in ta dokument na to opozarja. In če smo tudi v tem dokumentu na splošno smelo in preoptimistično postavili nekatere razvojne možnosti, potem že danes napovedujemo, da bomo v naslednjem petletnem planu ponovno ugotovili, da nekaterih planskih namer nismo izpeljali. Zaradi tega bi bilo dobro — na to je že opozorila tudi skupina poslancev — okvantificirati vse to, kar napoveduje planski dokument. Da vidimo, ali je v resnici dovolj teh 0,4 % sredstev, ki jih bomo pridobili iz družbenega proizvoda za zahtevne materialne izboljšave na področju vzgoje in izobraževanja.

Hkrati z vsemi temi dokaj smelimi programskimi potezami, ki so nakazane v planu, je treba spregovoriti tudi o nekaterih notranjih slabostih vzgoje in izobraževanja. Danes bomo razpravljali tudi o dveh zakonskih spremembah, ki nekako odlagata in še nadalje uzakonjujeta neustrezno strokovno kvalifikacijo v našem šolstvu. Bojim se, da s tem samo delnim ukrepom ne bomo

uredili kadrovskega vprašanja v vzgoji in izobraževanju; plan bi moral resneje opozoriti tudi na ta položaj. V petih letih lahko dobimo komaj absolventa pedagoške gimnazije, kaj šele pedagoške akademije. Želimo pa, da bi čez dve leti imeli že v celoti rešeno kadrovsko vprašanje. Če bomo šli po dosedanja razvojni poti, se nam bo ta razlika samo povečevala, v nobenem primeru pa se ne bo zmanjšala. Podobno velja tudi za kadrovske položaj v srednjem šolstvu, predvsem v srednjem strokovnem in poklicnem šolstvu. Tu so neustrezne kadrovske zasedbe najhujše, najboljčutljivejše in zaman je pričakovati, da bomo kaj vsebinsko spremenili in posodobili na ravni drugostopenjskega šolstva, če ne bo ustreznega kadra.

Če sem omenil nekatere naše notranje slabosti, potem moram opozoriti tudi na vsebino, na učne načrte, na predmetnik. O tem bomo danes še govorili, pri čemer se bo ponovno izkazalo, da smo zelo slabo oboroženi, da bi lahko pospešili kakršnekoli resnejše vsebinske spremembe; še vedno so premalo prisotni naši strokovni in znanstveni kadri in predvsem so še vedno premalo pripravljeni, da bi lahko strokovno pomagali. To bo treba zagotoviti v prihodnjih letih, če hočemo sploh kdaj doživeti resnejše vsebinske spremembe. Da pa so le-te nujne in da je pritisk javnosti izredno velik, ni treba posebej opozarjati. Na vse to se navezujeta tudi osip in naša želja, da ga zmanjšamo in da tudi sicer odpravimo nekatere težave ter v celoti moderniziramo in racionaliziramo naš pouk. Vse to ne bo mogoče in bomo še dolgo časa capljali na mestu, če se ne bomo po strokovni plati ustrezno oborožili z ocenami in možnostmi in se potem tudi organizirano lotili uresničevanja teh možnosti kot načrtnega zavestnega dela. Na to opozarjam, ker govori dokument — na strani 59 — da bo po ocenah v naslednjih letih mogoče postopno povečati stopnjo uspešnosti izobraževanja; tu imamo celo kvantifikacije. Vprašujem se, kaj oziroma kdo zagotavlja takšne resne spremembe, katerih si mi lahko samo želimo. Ne nazadnje še to, da je v dokumentu premalo poudarjena vzgojna funkcija šol.

Glede materialnih možnosti financiranja šolstva je tudi v dokumentu odprto vprašanje vloge posebnih izobraževalnih skupnosti in možnosti neposrednejšega povezovanja vsaj dela strokovnega šolstva z gospodarskimi in drugimi dejavnostmi in z njihovimi interesnimi skupnostmi. Prek njih se odpira možnost direktnjšega in ustreznjšega financiranja pa tudi zbiranja sredstev za določene investicije.

Danes smo že razpravljali o dokumentu, ki govori o nadaljnjih možnostih raziskovalnega dela. V tej zvezi bi opozoril še na tole: Bilo je že rečeno, da bi moral dokument nujno opozoriti na spremljanje vloge raziskovalnega dela, na spremljanje podatkov, koliko gospodarstvo daje za raziskovalno delo. Preoptimistično je uporabljati dosedanje številke, ker so premalo kritično ocenjene glede vlaganja v tiste vrste kontrol in strokovnega dela, ki s samim raziskovalnim delom nimajo večje zveze. To potem nujno zamegljuje podatke in kaže, da so sredstva večja kot v resnici.

Strinjam se z oceno, da je področje kulture verjetno eden najšibkejših delov tega dokumenta. Vendar neposredna kričda ne zadeva sestavljalce dokumenta, ker je marsikaj nastalo v kulturni skupnosti in kot delo samih kulturnih delavcev; to se pravi, da bomo morali biti sami kritični in tiste reči, ki ostajajo odprte, popraviti in dopolniti. Ne morem se strinjati s kritično pripombo tovariša Hasla, da ni treba konkretnije naštevati nekaterih dejavnosti. Mislim, da je na 65. strani vendarle treba nakazati neko prioriteto

in zavestnejšo usmeritev. Vendar bi v tem primeru filmu ne dajal tolikšnega poudarka, ker bo treba v zvezi s filmom urediti še nekatere systemske reči, da bomo lahko računali s takšno njegovo vlogo, kakršno je že postavljena v dokumentu. V zvezi s prioriteto v knjižničarstvu bo treba postaviti nekoliko kasneje tudi sedanjo slabost vsebinske strukture naših knjižnic. Nujno je močneje opozoriti na pomen in na vzgojno vlogo strokovne in družbenoslovne literature in v tej zvezi na spremembo sedanje strukture naših javnih knjižnic; knjižnice bi morale biti bolj usmerjene in naravnane na globalni program razvoja posamezne regije, občine, kraja, kot so bile doslej. Samo z leposlovjem verjetno ne bomo navduševali našega delovnega človeka za vse tiste naloge, ki jih narekujejo samoupravni družbeni odnosi in prav tako plan.

In v tej zvezi tudi o vlogi naših založb. Ne bi bilo slabo, če bi na 66. strani, kjer je govora o založništvu in o tem, kako naj se povečuje število knjig, opozorili na nevzdržen položaj založb. Sedanji izrazito ekonomski, poslovni položaj se seveda pogosto sooča z drugačno kulturo, vzgojno, izobraževalno politiko. Če založništvu ne bomo čimprej dali drugačnega položaja in v okviru tega dolgoročneje uveljavili skupne izdajateljske politike na področju beletristike, umetniške dejavnosti, znanstvene in strokovne literature, knjiga seveda ne bo opravila tiste vloge, ki smo ji jo namenili. Gre seveda tudi za dolgoročne edicije, ki so lahko enakratna naložba ali naložba neke generacije, da gre torej za daljše obdobje in tudi delitev dela med založbami.

V tej zvezi bi rad še opozoril, da je na 67. strani seveda mišljena izpopolnitev oddajnega in prenosnega omrežja radia in televizije. Tekst govori, da bo program po obsegu razširjen in kvalitetno izboljšan ob tvornejšem sodelovanju zainteresiranih kulturnih, izobraževalnih, znanstvenih in strokovnih zavodov in posameznikov. Ker gre tudi za organizacijo individualnega sodelovanja, je treba povedati, da se seveda kljub večjim možnostim neposrednejšega vpliva teh ljudi v naši radijski in televizijski mreži, kulturni program zmanjšuje, s čimer ne moremo biti zadovoljni.

V zvezi s kulturo še vprašanje investicij. Dokument o investicijah prav nič konkretnije ne govori, čeprav je treba tudi glede investicij v kulturi postaviti prioriteto. Investicije v kulturi so postale že zelo izostren političen problem; v resnem zaostanku je predvsem Ljubljana, ki ima najbolj skoncentrirano kulturno in umetniško dejavnost. Če ne bomo od prvenstvenih investicij, o katerih so že končane razprave, vsaj nekatere postavili v ta dokument, pomeni, da te razmeroma zahtevnejše naložbe ponovno odlagamo za prihodnjih pet let, česar pa ne bi smeli storiti. V tej zvezi je naša strokovna služba pripravila krajši dokument, ki v obliki informacije opozarja na odprta vprašanja in na možnosti za njihovo rešitev. To sporočam tudi zaradi tega, ker se posamezne ustanove že ukvarjajo s čisto individualnim reševanjem prostora. Tukaj mislim predvsem na avditorij kot nujno potreben večji prostor v Ljubljani; če ne bomo dela koordinirali in se odločali, komu dajemo sedaj to nalogo, da jo izpelje, se bodo iniciative odvijale zopet po treh, štirih poteh, plačevali bomo projekte, razmišljali o možnostih, kasneje pa ne bo noben projekt izpeljan.

Na zadnje še telesna kultura. V osnutku načrta razvoja je dobro postavljena, nujno pa je treba močneje poudariti vlogo gospodarstva. Dva pristopa sta tu: telesno usposabljanje mladega človeka in buditev njegove potrebe po gojitvi športov in razvijanju telesnih sposobnosti, hkrati pa možnost rekreacije, fizičnega utrjevanja delovnega človeka, ker je od tega odvisna njegova delovna

sposobnost. Ni pa mogoče pričakovati, da bi lahko družba neposredno financirala objekte za posamezne panoge rekreacije, ne da bi pri tem mobilizirali sredstva našega gospodarstva; ravno to neposredno zvezo je treba poudariti tudi v dokumentu in tako opozoriti gospodarstvo na njegovo dolžnost in vlogo pri zagotavljanju materialnih možnosti telesne kulture.

Ali še kdo želi razpravljati? Prosim, tovariš Lapajne!

Ivan Lapajne: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Ne bi želel zavlečevati razprave o tem gradivu, vendar sem dolžan dati nekatera pojasnila, hkrati pa tudi razmišljati o nekaterih idejah, ki so bile danes tukaj nakazane.

Najprej vprašanje obdobja, za katero uresničujemo ta srednjeročni plan. Dejstvo je, da sta dve leti že pretekli in da smo v tem času sprejeli tudi v tej skupščini že vrsto odločitev, ki v veliki meri opredeljujejo naš razvoj do leta 1975; zato je seveda težko pričakovati bistveno večje materialne izboljšave na posameznih področjih, kar velja tudi za družbene dejavnosti. Zato je prav, da je v tem obdobju prisoten realizem, čeprav se lahko zgodi, da bi se materialni položaj bistveno zboljšal pri tistih dejavnostih, za katere se odločimo, da so prioritete v nadaljnjem razvoju in v realizaciji začrtane politike. V tem smislu je tudi napor glede srednjega šolstva, o katerem je več govorila dr. Kornhauserjeva, začetek aktivnejšega reševanja na tem področju. Zato sem poudaril že v uvodu in ponovno poudarjam, da tudi v tem vidim dolgoročneje naloge, ki jih ne bomo mogli v teh treh letih realizirati, ampak je za njihovo realizacijo zelo pomembno, kako jih bomo v tem času začeli reševati. Prav gotovo so v planu nekatere vsebinske naloge, ki so postavljene nekoliko dolgoročneje, vendar je nujno z njimi takoj začeti.

Strinjam se, da bi morali nekatere stvari konkretnije opredeliti glede tega, kaj je možno v tem času napraviti, vendar je vse to močno odvisno od naših splošnih gospodarskih pogojev. O tem ne bi govoril, to moramo ocenjevati kot znano dejstvo; o tem je bila že večkrat razprava v skupščini in tudi še bo. Nadalje je treba upoštevati tudi to, na kar je opozoril tovariš Poljanšek, da ta program realiziramo v okviru Jugoslavije in da je to, kako uspešni bomo v okviru Slovenije, odvisno tudi od tega, kako bomo realizirali skupno postavljene cilje v okviru srednjeročnega plana Jugoslavije, ta je za bistvo družbeni dogovor vseh republik in avtonomnih pokrajin in cilji tega plana so tudi cilji naše republike. To pomeni, da uresničujemo cilje razvoja Slovenije z realizacijo srednjeročnega plana Jugoslavije in z realizacijo našega srednjeročnega plana.

Prav v tem obdobju pa je vrsta kompetenc in nalog prešla na republiko. Republika se v smislu nove državnosti, kot jo opredeljuje ustava, šele oblikuje na različnih področjih in seveda tudi od tega je v veliki meri odvisno, kakšna bo možnost hitrejšega pospeševanja in poseganja na posamezna področja družbenega in gospodarskega razvoja. Vendar bi v zvezi z ustavnimi spremembami opozoril le na nekatera izhodišča, ki pomenijo podlago tudi za reševanje vprašanj na tem področju. Ustavne spremembe vsebujejo načelo, da o sredstvih odločajo proizvajalci sami in da na temelju svojih interesov rešujejo tudi vprašanja širšega pomena. To seveda ne pomeni, da se s tem izgublja vloga republike pri poseganju na nekatera področja, vendar moramo iskati nove oblike in možnosti za aktiviranje republiških sredstev, ki pa so seveda tudi omejena.

V zvezi s tem bi navedel le podatek, da predvidevamo v družbenem načrtu, da bi se delež gospodarstva v delitvi bruto dohodka povečal za okrog 5 točk; ta premik še ne pomeni, da je okrepitev materialne podlage tudi že neizčrpen vir možnosti za rešitev vseh vprašanj na področju družbenih dejavnosti, ampak da bo potrebno na temelju konkretnih in jasnih programov opredeliti prioriteto in videti, kaj je možno napraviti v tem času, kaj pa v prihodnje.

Glede srednjega šolstva je bilo danes dosti govora, vendar menim, da je dejansko šolski prostor tisti; ki onemogoča hitrejši razvoj tega področja. Zato menim, da mu je treba dati prioriteto. Vprašanje strokovnega usposabljanja že zaposlenih je dejansko pomembno in smo mu posvečali v preteklosti premalo pozornosti; to izobraževanje zahteva sorazmerno manj sredstev, je pa lahko zelo učinkovito. Rešitev tega vprašanja ni naloga samo tega plana, čeprav mu mogoče kaže tudi v tem gradivu posvetiti več pozornosti, ampak gre v bistvu za to, da družba spremeni odnos do tega problema. V zadnjem času je bilo že več razprav tudi o ustavnosti financiranja teh oblik izobraževanja in mislim, da je treba to vprašanje rešiti.

V zvezi s posameznimi predlogi in mislimi o tem gradivu bi poudaril, da so sestavljenci imeli pred seboj vrsto gradiv, študij, resolucij in drugih dokumentov, ki so v največji možni meri prišli do izraza v tem gradivu, pri čemer so jih seveda predstavili v planski jezik. Če pa je nekaj tako ali nekoliko drugače zapisano, je jasno, da to ne pomeni, da se bo to tudi že tako realiziralo, če ne bodo pri tem pripravljene vsi tisti konkretni programi, ki jih zahteva realizacija. Na nekaterih področjih taki programi že nastajajo, na drugih pa jih je potrebno še napraviti, ker bo edino tako mogoče te črke spremeniti v življenje.

Ceprav je vprašanje policentrizma v resoluciji o dolgoročnem razvoju načeto in do neke mere opredeljeno, ga nismo širše obdelali, ker zahteva še nadaljnja proučevanja. Najbrž ne bo odvisno od republike, kako se bo ta policentrizem razvijal, ampak bolj od iniciativ posameznih območij, od organiziranja in sposobnosti posameznih regij, da bodo ta policentrizem tudi uveljavile. To je v bistvu možnost, jasno pa je, da bo tudi v okviru republike nujno izoblikovati na temelju konkretnih programov določeno politiko do posameznih centrov. Težko si je predstavljati, da je policentrizem to, da bodo vse občine nosilke policentrizma. To bo potrebno jasno opredeliti, zlasti ko bo tekla razprava o regionalnem prostorskem planu, kjer se bo opredeljevala vloga posameznih centrov in bo s tem dosti bolj izdelan pogled na to vprašanje, kot pa je izdelan z resolucijo o dolgoročnem razvoju. Ta v glavnem poudarja, da je potrebno policentrizem razvijati, malo pa govori o tem, s kakšnimi sredstvi, na kakšen način in na kakšnih temeljih. Strinjam se s tem, da bodo tudi višje in visoke šole morale nastajati tam, kjer so za to možnosti, zlasti pa potrebe in da kaže tudi to vprašanje obravnavati v tem okviru.

Poudaril bi še to, da ta plan predstavlja tudi v vsebinskem in metodološkem smislu določen korak naprej in sicer, predstavljal naj bi dogovor v okviru republike, dogovor samoupravnih nosilcev, delovnih organizacij kot tudi občin. Hkrati, ko ga sprejemamo in oblikujemo, se tudi odločamo za njegovo izvajanje. Če plan ne bo dogovor in hkrati tudi mobilizacija, potem se strinjam z marsikom izmed vas, da bomo čez nekaj let spet ugotavljali, da marsičesa v planu nismo realizirali.

Vendar bi pri tem poudaril, da je nujno, in potrebno, da v prihodnje ne ugotavljamo dosežkov samo vsakih pet let, ko je plan končan, ampak da večkrat tudi med letom in ob koncu vsakega leta ugotovimo, kaj smo iz plana realizirali. V naš sistem planiranja je nujno uvesti tako prakso, če hočemo, da bomo lahko tekoče odpravljali odklone in stranpoti, ki nas oddaljujejo od zastavljenih ciljev. To je ena izmed nalog, ki jo je treba uresničiti tako na področju gospodarstva kot na področju družbenih dejavnosti. To se pravi, da ne bomo sprejemali samo splošnih deklaracij, ampak bomo sprotno ugotavljali in po potrebi tudi sprejemali in oblikovali ukrepe, ki nas bodo vodili v načrtani smeri.

Samo še nekaj misli v zvezi z odhajanjem strokovnih kadrov v tujino. Vprašanje je v planu delno načeto. Strinjam pa se, da je to brez dvoma eden izmed problemov, ki mu kaže posvetiti več pozornosti, vendar predvsem v smislu iskanja ekonomskih rešitev. To se pravi odpiranja takih delovnih mest, ki bodo zagotavljala večji osebni dohodek, in marsikje tudi oblikovanje takšnih odnosov, ki bodo stimulirali ljudi za delo v naših delovnih organizacijah. Kakršnikoli administrativni ukrepi ali drugačni pristopi verjetno ne bi obrodili sadov.

V zvezi s pripombo tovariša poslanca o splošnem ljudskem odporu bi želel ugotoviti, da je to vprašanje obdelano na strani 97, četrti odstavek, četudi mogoče preozko. Vsa stališča, ki so napisana v srednjeročnem planu v zvezi s splošnim ljudskim odporom, pa so uskladeni z odgovornimi dejavniki, ki delujejo na tem področju. Če so še kakšne podrobnosti, ki jih je treba pri tem upoštevati, bomo seveda tudi te pripombe proučili.

Povedal bi še to, da sem z razpravo na zboru izredno zadovoljen in mislim, da izražam mnenje tudi vseh ostalih, ki so sodelovali pri izdelavi tega gradiva; ne toliko zaradi pohval, ampak bolj zaradi tega, ker je bil v odnosu do družbenih dejavnosti z oblikovanjem tega dokumenta napravljen tudi neki miselni prelom v naši družbi. In če je to do neke mere uspelo, potem smo zadovoljni, sprejemamo pa vrsto pripomb, ki so bile danes tukaj izražene, da moramo v tej smeri naše napore še povečati. Vse pripombe bomo temeljito proučili in jih skušali upoštevati; kjer pa gre za materialne obveznosti, bo potrebno doseči dogovor o tem, kje dati nekaj več, kje nekaj manj, zato da bomo uskladili tudi naše materialne bilance.

Hkrati vas obveščam, da s sprejemom tega plana planiranje ne končujemo, ampak se takoj začnejo priprave na naslednje srednjeročno obdobje od leta 1976 do 1980, ki bo, po našem mnenju v veliki meri odločilno, ali bomo uresničili cilje, ki smo si jih postavili v resoluciji o dolgoročnem razvoju, ali ne. Seveda je to odvisno tudi od tega, kako bomo v teh treh letih pripravili izhodišča za uresničenje naslednjega srednjeročnega obdobja.

V zvezi s kadrovskim položajem v Sloveniji lahko povem, da je bila nekoliko z zamudo izdelana izčrpnjša analiza o tem in bodo rezultati te analize lahko obogatili gradivo pri izdelavi in koncipiranju predloga srednjeročnega načrta.

O vprašanju investicij v kulturo se najbrž kaže tudi še pogovarjati in dokončno odločiti, kaj lahko vključimo že v ta srednjeročni program, kaj pa prepustimo prihodnosti. Vendar je zaradi materialnih obveznosti, ki izhajajo iz tega, sedaj seveda težko reči, katere stvari bo mogoče konkretizirati in katere ne.

Predsednik Miloš Poljanšek: Še kdo želi besedo? (Nihče.)

Potem lahko končam razpravo. Ne bi ničesar ponavljal, vse bo sestavni del gradiva, ki ga bomo posredovali strokovni skupini, ki pripravlja predlog plana, z željo, da upošteva tako stališče skupine poslancev kot tudi vse to, kar je bilo danes rečeno na razpravi.

Naj vas še opozorim, da je to, kar smo danes opravili, naš prispevek k javni razpravi. Javna razprava še traja in z današnjo razpravo se ne končujejo vaše obveznosti, vaše sodelovanje v razpravljanju o petletnem planu. Prav je, da smo prisotni vse do končne faze razprav o tem pomembnem dokumentu. Na to opozarjam tudi zaradi tega, ker je prav, da sprejmemo soodgovornost tudi za nekatere nedokončno in ne dovolj dobro izrečene formulacije; predvsem velja to za del, ki obravnava kulturo. Dolžni smo sodelovati, da pridemo do čimbolj ustreznega teksta.

Tako končujem to točko in odrejam 45 minut odmora. Prosim člane odbora za vzgojo in izobraževanje, da se takoj zberejo v sobi 209 in obravnavajo amandmaje v zvezi s spremembami zakonov o osnovni šoli in o srednjem šolstvu.

(Seja je bila prekinjena ob 11.50 in se je nadaljevala ob 13.05.)

Predsednik Miloš Poljanšek: Prehajamo na 5. točko dnevnega reda, to je na predlog predmetnika za osnovno šolo.

Predlog predmetnika je našemu zboru poslal strokovni svet zavoda za šolstvo SR Slovenije. Vprašujem, ali želi njegov predstavnik predloženi predlog še ustno obrazložiti? (Ne želi.) Predlog predmetnika je obravnaval odbor našega zbora za vzgojo in izobraževanje in predložil poročilo. Želi morda poročevalec odbora še ustno pojasniti stališča odbora? (Ne želi.) Tako lahko pričnemo razpravo. Kdo želi besedo? Prosim, poslanec dr. Desan Justin.

Dr. Desan Justin: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! K razpravi o predmetnikih in učnih načrtih za osnovno šolo bi želel prispevati nekaj misli. Izredno pomembno je, da nam v osnovnem šolstvu, tako kot tudi na mnogih drugih področjih, primanjkuje dobrih kadrov. Ne nazadnje dokazuje to tudi zahteva po podaljšanju rokov, v katerih si bodo lahko mnogi zagotovili potrebno izobrazbo. Izvajanje učnih načrtov pa je odvisno predvsem od učiteljev. Še tako dober učni načrt bo le list papirja, če ne bomo zagotovili takih možnosti, da bi sedanje kadre kar najbolje izkoristili. Pri tem mislim na potrebo po kvalitetnih učbenikih, eksperimentalnih zbirkah, zbirkah nalog, učnih programih na televiziji in podobno.

Pri dosedanjih uspehih in naporih zavoda za šolstvo v tej smeri pa pregrešam prizadevanja, da bi tako pri sestavljanju učnih načrtov kot pri pisanju učbenikov učinkoviteje sodelovali univerzitetni učitelji. Pregledal sem učni načrt za fiziko in matematiko; pri njegovem sestavljanju so sodelovali le redki člani pedagoške akademije, medtem ko so bili popolnoma spregledani izkušeni pedagogi z drugih fakultet. Menim, da ni dovolj, če se na fakulteto pošlje formalna zahteva za pripombe; aktivno je treba že v začetnih fazah vključevati tiste univerzitetne učitelje, ki se zanimajo za to problematiko. Teh pa po mojem mnenju ni malo.

Pri pisanju učbenika za fiziko za osnovne šole, ki so ga napisali v Združenih državah Amerike, je na primer sodelovalo približno 250 univerzitetnih učiteljev z najuglednejših univerz. Mi nimamo tako ugodnih možnosti, vendar pa ni nobenega opravičila, da pri takem delu ne bi sodeloval prav nobeden. Morda bi kazalo pri sestavljanju statuten fakultet določiti vsaj minimalne obveznosti za pomoč zavodu za šolstvo pri sestavljanju učnih načrtov, učbenikov ali pa celo pri neposredni pomoči učiteljev pri učnih urah. To pa seveda ni-kakor ne v smislu inšpekcije. Vse to je namreč že dolgotrajna praksa v mnogih drugih državah. Morda bi bilo potrebno razmišljati tudi o ustreznih finančnih kompenzacijah univerzitetnim učiteljem za takšno delo.

Učni načrt za fiziko za 7. in 8. razred je po mojem mnenju nekakšen kompromis. Žal ne zagotavlja, da bo izpolnjeno v svetu že sprejeto načelo, da se morajo otroci naučiti opazovati naravne pojave in na tej podlagi sklepati o zakonitostih, ki vladajo v naravi. Še vedno je preveč poudarka na sprejemanju dejstev. Iz naslovov je sicer težko razbrati podrobnosti, ki se obravnavajo v posameznih poglavjih, iz dodatne obrazložitve, ki je bila kot vedno dokaj skopo objavljena v Obzorniku za matematiko in fiziko, pa je moč sklepati na nekatere manjše, tudi logične pomanjkljivosti. Na primer: o kinetični energiji in molekularni sliki se razpravlja, preden je bila vpeljana hitrost; pretakanje tekočin naj bi se razlagalo z analogijo z električnim in energijskim tokom, čeprav se v obeh govori šele pozneje. Zlasti pa me moti preveč fakultativno obravnavanje laboratorijskih vaj in poskusov, za katera so le zelo ohlapna navodila.

Jasno je, da so pri tako definiranih načrtih in pri sorazmerno pomanjkljivi kadrovske zasledbi v naših šolah dober učbenik, dobro premišljena in sestavljena zbirka eksperimentov in vaj lahko v izredno pomoč učiteljem. Zato je treba čimprej zagotoviti kvalitetne učne pripomočke in v ta prizadevanja obvezno pritegniti univerzitetne učitelje; morda je treba razmišljati tudi o prevodih kvalitetnih tujih učbenikov, predvsem z naravoslovnih področij. Vsekakor pa je treba preprečiti, da bi morda isti ozek krog ljudi napisal na primer učni načrt, knjigo in morda celo recenzijo za knjigo.

Podpiram prizadevanja za vpeljevanje novega učnega načrta za matematiko. Za naravnejši način podajanja matematike pa je potrebno temeljiteje pripraviti tudi učitelje. Pri podrobnem prebiranju učnega načrta se človek lahko zamisli; zavedati se moramo, da bodo učitelji, ki niso primerno pripravljeni, zelo verjetno obravnavali poglavja iz učnega načrta kar z istimi naslovi. Tako bo v prvem razredu malček, ki nam mežika iz klopi in ki razmišlja, kako bi povečal množico svojih jabolk, morda na račun množice, ki jo ima njegov sošolec, poslušal poglavja o komutativnosti linije in preseka. Že v drugem razredu pa bodo na vrsti različni algoritmi. Prednost novega pristopa je predvsem v tem, da se lahko z zgledi, ki jih otroci že poznajo ali pa so otrokom blizu, tako rekoč igraje naučijo osnovnih pa tudi težjih računskih operacij. Za bombastičnimi tujkami, ki jih kar prevečkrat uporabljamo, se mnogokrat skriva le slabo razumevanje. Temu se je treba izogniti predvsem zaradi posledic, ki bi jih lahko pretrpela mlajša generacija.

Še enkrat bi rad poudaril, da se zavzemam predvsem za to, da morata republiški sekretariat za prosveto in kulturo ter zavod za šolstvo zagotoviti, da bodo pri tako pomembnih vprašanjih, kot je vzgoja mlajše generacije, sodelovali resnično najbolj izkušeni strokovnjaki, ki jih premoremo.

Predsednik Miloš Poljanšek: Besedo ima poslanec Franc Bizjak.

Franc Bizjak: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! V predloženem predlogu predmetnika sem naletel na nekatere nejasnosti zlasti na 7. strani, ki v materialu nima posebne obrazložitve. V načelu se sicer strinjam z razbremenitvijo učencev glede obveznih ur, vendar imam nekatera načelna vprašanja glede nekaterih podrobnosti tega predmetnika.

Večkrat smo ugotavljali, da enourni predmeti niso najbolj primerni in da ne igrajo ustrezne vzgojnoizobraževalne vloge. Sedanji predlog pa nenadoma določa za matematiko v 8. razredu samo eno uro, ne da bi tak korak predlagatelj prav v tem predlogu podrobneje pojasnil. Nekatere tovariše poslance sem spraševal, ali morda vedo, če morda ne gre za tiskovno pomoto; toda seštevek ur navzgor in počez kljub temu znaša 25 ur.

Potem me zanima, kaj je predlagatelj mislil z eno uro in pol pri biologiji in zemljepis. Ali je to morda spet tiskovna napaka, ali pa se v prvem polletju poučuje ena ura, v drugem polletju pa dve.

In še pojasnilo bi prosil. Pri izbiri med tehničnim poukom in gospodinjstvom je verjetno napaka v oznaki pod zaporedno številko 17 in 18. Verjetno se izbira nanaša na zaporedni številki 6 in 7.

Predsednik Miloš Poljanšek: Prosim, poslanec Leo Fusilli.

Leo Fusilli: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Z zadovoljstvom lahko ugotovim, da se postopoma uresničujejo nekateri predlogi in sklepi, ki smo jih sprejeli v tem zboru in ki zadevajo obvezno šolo. Kot prvi nujni ukrep smo sprožili poglobljeno študijo in revizijo učnih načrtov in to predvsem zaradi pedagoških vidikov in posebej zato, da bi zmanjšali osip in neuspeh v šoli. Menim, da je bilo pri tem opravljeno delo, ki nas za začetek lahko zadovolji in nam zagotavlja, garancijo, da smo na dobri poti. To pa je vendarle samo glavna nit v tem klobčiču, k tej niti moramo dodati še druge, če hočemo, da bo začeto delo steklo brez večjih zastojev. In prav tu, se mi zdi, je šibka točka, rekel bi ahilova peta celotnega ukrepa. Lahko se namreč zgodi, da zaradi subjektivnih in objektivnih momentov prihajajo drugi ukrepi s tako zakasnitvijo, da izgubi ta ukrep svojo vrednost.

Prepričanje, da je dovolj spremeniti predmetnik in učni načrt, da bi izboljšali šolo in vzgojo, nas lahko privede v lepo iluzijo, da smo rešili problem. Ni lahka stvar presojati tako delikatno delo, ki ga je vestno resno opravilo več kot 150 ljudi. Upam, da so upoštevali štiri vprašanja, ki so še vedno poglobljena, namreč, kaj se mora naučiti učenec, kaj se lahko nauči, kako se lahko nauči in kdaj se mora naučiti. Če so ta načela upoštevana, potem soglašam s predlogom predmetnika in učnih načrtov.

Ker je v tem predlogu rečeno, da predmetnik in učni načrti ne vključujejo specifičnosti šole narodnosti in dvojezične šole, pozivam, da bi učne načrte čimprej začeli prilagajati italijanskim šolam, vendar v sodelovanju s pedagoškim inštitutom Socialistične republike Hrvatske ter italijansko unijo za Istro in Reko. Ker v predlogu ni govora o šolah narodnosti, mislim, da zaradi tega ni nobene besede o pouku italijanščine oziroma slovenščine na obalnem območju. Kljub temu hočem poudariti, da za nas na obalnem območju ni problemov v tem smislu in da bosta oba jezika prisotna v šolah tudi v prihodnje. To je med drugim tudi sklep družbenopolitičnih organizacij obalnega območja, vsaj prin-

cip dvojezičnosti, ki je tudi po ustavi zajamčen in ki ne more biti uresničen brez obveznega učenja obeh jezikov. In kaj je to drugega kot pouk v dvojezičnih šolah, prilagojen drugim razmeram na našem območju? In končno mislim, da bomo s sprejetjem tega storili pomembno delo. Vendar želim, da ne bi ostali samo pri tem, marveč da bi začeli reševati še druge vzporedne probleme.

Predsednik Miloš Poljanšek: Še kdo želi besedo? Če ne, dovolite še meni skromen prispevek k razpravi o učnem načrtu, ki je bil predložen hkrati s predmetnikom.

Najprej podpiram odločno prizadevanje zavoda za šolstvo, da zmanjša število ur tako v osnovni šoli kot sicer, saj je to ena izmed pomembnih možnosti za večje uspehe in boljše rezultate pri našem vzgojnoizobraževalnem delu. Pri tem pa seveda obstojijo zelo resne omejitve, ki jih tudi zavod za šolstvo ni mogel obiti. Prepričan sem, da bi zavod za šolstvo že danes predložil smelejše spremembe, če bi za to imel ustrezne strokovne ocene in predloge. Ker tega ni imel na voljo, je seveda nujno moral storiti tako, kot je bilo že danes v razpravi rečeno, da se je moral gibati v tistih realnih okvirih, ki so v tem trenutku dani in možni. Mene vznemirja še vedno velik obseg snovi, na kar je že opozoril dr. Justin. Mislim, da tu še vedno prihajamo v konfrontacijo s pogledom na posamezne predmete in predstavnike posameznih predmetov in da se nikakor ne moremo sprijazniti s tem, da je treba kljub posameznostim nazadnje oceniti celoto in po tej celoti presojudati, kakšna je faktična obremenitev današnjega učenca v osnovni pa tudi v drugih šolah. Naj končam z načelno pripombo: menim, da je celoten kompleks estetske vzgoje in kulture nekaj, kar je žal še zmeraj nedorečeno; verjetno tako po kadrovski kot po programski plati ni bilo mogoče storiti nič drugače. Mislim, da tu delamo škodo na račun pravega kulturnega vzgajanja in pravega kulturnega življenja mladih ljudi, ki jim po predmetih še vedno parcialno posredujemo določene zvrsti kulture in umetnosti ter s tem zamegljujemo tisto celoto, do katere bi se morali dokopati že na stopnji rednega šolanja.

Ocenjevanje nekaterih predmetov je nekaj, kar bo nujno treba spremeniti in od obravnavanja predmeta preiti na obravnavanje faktorja vzgoje. Tu mislim na telesno kulturo, na vse predmete, ki oblikujejo človeka po duhovni, kulturni plati in morda še na kakšen predmet.

Sedaj bi še nekoliko ocenil učni načrt slovenskega jezika. Tako pri tem predmetu kot tudi pri vseh drugih pogrešam nekaj, kar bi bilo izredno koristno za nadaljnje razvijanje metode in vsebine dela pri posameznih predmetih, namreč vzvratno ali nasprotno vplivanje pri šolskem delu. Sicer ugotavljamo obseg in stopnjo znanja pri posameznih predmetih, mislim pa, da se vse to premalo uporablja pri posameznih predmetih. Če bi na primer ugotavljali znanje slovenskega jezika v posameznih razredih ali ob zaključkih posameznih razredov — še bolj pomembno bi pa to bilo ob zaključku osnovne šole — bi kar hitro prišli do tistih posamičnih kritičnih točk, ki bi jih bilo treba kasneje pri metodi dela, predvsem pa pri vsebini dela, spremeniti in izpopolniti. Dokler pa te prakse ne bomo uvedli, bomo na eni strani srečevali ljudi z nepopolnim znanjem posamezne snovi, predvsem še materinega jezika, na drugi strani pa z velikimi naprežanji prosvetnih delavcev-slavištev, ki bi radi čimveč naučili, se pa togo držijo osnovnih elementov pouka slovenskega jezika. Prepričan sem, da je snov, ki jo obsega pouk materinščine, preobilna, da je premalo poudar-

jeno navajanje učencev na čimbolj samostojno nastopanje in da je premalo uporabljena metoda samostojnega dela in s tem oblikovanja tiste samozavesti mladega človeka, da ga ni strah nastopanja v javnosti.

Odločno pogrešam tudi navajanje mladega človeka na strokovno in poljudno-znanstveno literaturo. Mislim, da bi to v učnem načrtu moralo biti bolj poudarjeno, če hočemo seveda, da bo postopna sprememba, za kakršno se zavzemamo, nastajala že v osnovni šoli.

Besedo ima namestnik direktorja zavoda za šolstvo tovariš Miro Lužnik.

Miro Lužnik: Tovariš predsednik, spoštovane tovarišice in tovariši poslanci! Želel bi odgovoriti na nekatera vprašanja, ki so jih posamezni tovariši poslanci sprožili v tej razpravi.

Poslanec dr. Justin je pravilno zaznal pomembnost sodelovanja univerzitetnih učiteljev pri pripravah učnih načrtov, učbenikov in drugih pripomočkov, ki se uporabljajo pri vzgojnoizobraževalnem delu na naših šolah. Z njegovo ugotovitvijo se v celoti strinjam. Ne bi se pa mogel strinjati z njegovo mislijo, da to načelo ni bilo dovolj upoštevano že pri sedanjem učnem načrtu. Ne le, da so bili univerzitetni učitelji vključeni v komisije za posamezne predmete, temveč je bilo pet univerzitetnih učiteljev vključenih v generalno komisijo, ki je sprejemala celotne učne načrte. Poleg tega moram poudariti, da učni načrti niso bili poslani posameznim oddelkom fakultet, ki imajo zastopane stroke v predmetniku in učnem načrtu, samo kot gradivo za razpravo, temveč so bila ta gradiva poslana tudi vsem strokovnim združenjem in društvom, da jih temeljito obravnavajo. Moram poudariti, da so v teh društvih in združenjih vključeni tudi univerzitetni učitelji. Naj omenim, da prav zdaj revidiramo tudi gimnazijske učne načrte; tudi tu že v pripravljalni fazi sodeluje 12 uglednih univerzitetnih učiteljev, tako da s tega vidika te kritike v imenu zavoda za šolstvo ne morem sprejeti.

Resnična pa je ugotovitev, da je v prvi vrsti treba dati mnogo večjo težo predvsem usposabljanju učnih kadrov. Poudariti moram, da je težišče celotnega dela zavoda za šolstvo v prihodnjem obdobju predvsem tu. Naše stališče je, da je treba učiteljem dati v roke ne samo učni načrt, ki je okviren usmerjevalec vzgojnoizobraževalnega procesa na šoli, temveč tudi učbenik, priročnik in drugo gradivo, ki spremlja vzgojnoizobraževalni proces in prispeva k njegovi celovitosti.

Zato zavod za šolstvo predlaga, njegov strokovni svet pa bo to verjetno sprejel, da bi ta učni načrt začeli uvajati šele v šolskem letu 1973—1974, da bi lahko predvsem z intenzivnim seminarskim delom in usposabljanjem učiteljev dosegli, da bi vsi natančno poznali cilje tega učnega načrta. Kajti temeljni smotri so deklarirani ne le v uvodu, temveč tudi v gradivu o življenju in delu šol; res da jih ne bo mogoče uresničiti v enem letu, toda proces se mora pričeti.

Tu gre za preusmeritev vzgojnoizobraževalnega dela, predvsem učnih oblik, metod in tehnike dela v smislu permanentnosti izobraževanja; gre za to, da se bolj uveljavi predvsem samostojno delo in učenje učencev, kar je posebej poudarjeno. Tu mislimo, da gre za pripravo učiteljev na skupinsko in individualno delo ter za oblikovanje učnih in delovnih navad učencev.

Že letos smo organizirali različne seminarje, tako da ne bi mogel v celoti sprejeti očitka glede pouka nove matematike. Moram reči, da ni šlo samo za temeljite štirinajstdnevne seminarje, ki smo jih organizirali za učitelje prvih razredov, ampak da so se učitelji sestajali vsak teden na posebnih strokovnih

sestankih, na katerih so predelali in se podrobno pogovorili o vnaprej pripravljenih podrobnih učnih načrtih, ki so bili dostavljeni vsem učiteljem. Ob uvajanju modernih metod in oblik dela naj bi se tako res izognili vsem težjim problemom. Zato menimo, da je zavod za šolstvo res intenzivno in natančno pripravil celoten projekt, tako kot doslej morda še ni pripravil nobenega ukrepa. Tudi sedanje uvajanje revidiranega učnega načrta zahteva tak temeljit in načrten pristop, katerega uvajanje bo tudi treba sproti spremeljati in spodbujati.

Glede vprašanj poslanca Bizjaka moram povedati, da gre seveda za stroje-pisne napake tako pri biologiji kot pri matematiki in zemljepisu. Pri alternaciji med tehničnim in gospodinjskim poukom v sedmem in osmem razredu je črtica v osmem razredu odvečna, kar pomeni, da se tudi v sedmem in osmem razredu pouk loči.

Glede zahtev in opozoril, ki jih je nakazal poslanec Fusilli, bi poudaril, da bo zavod za šolstvo — kakor hitro bo sprejet in definitivno potrjen sedanji predmetnik in učni načrt — takoj začel prilagajati ta predmetnik tudi za dvojezične šole in za šole narodnosti. Glede pouka italijanskega jezika v osnovnih šolah, pa je treba poudariti, da je to stvar odločitve krajevnih faktorjev. Na tej osnovi se bo dodajalo k sedanjemu predmetniku na račun dopolnilnih predmetov.

V zvezi s pripombami, ki jih je nakazal tovariš predsednik Poljanšek, menim, da je res, da v zvezi s sedanjo revizijo ni bilo mogoče v celoti in temeljiteje poseči v sam predmetnik. Takšni poskusi so sicer bili, vendar pa iz najrazličnejših razlogov, tako kadrovskih, kot tudi drugih možnosti, ki jih trenutno v našem šolstvu še nimamo, v tej fazi niso bili uresničljivi. Uvedba predmeta kulturne vzgoje na primer zahteva predhodno temeljito pripravo učiteljev za tak predmet; kajti danes poteka usposabljanje za estetskovzgojna področja, recimo za glasbeni in likovni pouk, še vedno ločeno na posameznih vzgojnoizobraževalnih institucijah. Če bi hoteli to združiti v enoten predmet, bi morali najprej dobro pripraviti sam učni kader. To so razlogi, zaradi katerih ni mogoče temeljiteje spreminjati in že uvajati naprednejših in globljih sprememb.

Menimo, da bo v obdobju, ki je pred nami, za razvijanje celotnega sistema vzgoje in izobraževanja v prihodnjih petih oziroma desetih letih potrebno temeljito proučiti v sklopu celotnega sistema pozicijo osnovne šole in v njenem okviru tudi organizacijski sistem tega dela. Ta bo moral biti povezan seveda tako s predšolsko vzgojo kakor tudi s srednjim in višjim ter visokošolskim izobraževanjem. Mislimo, da bomo v tem času vendarle prišli tudi do ocen in preoblikovanja sistema izobraževanja ter izpopolnitve izobraževanja učiteljev ter tako tudi do boljših rezultatov. Poudariti želim, da se zavedamo velike odgovornosti glede spremembe, pri čemer največ pričakujemo predvsem v spremenjenem odnosu učitelja in njegovega dela do učencev. Ko bomo prvič tudi temeljito spremljali in ocenjevali rezultate tega dela, pričakujemo, da bomo prišli končno do podatkov, na podlagi katerih bo mogoče solidno in podrobno ovrednotiti vse tiste vsebine, ki so v osnovni šoli neobhodno potrebne, in da bomo nekatere elemente pri nadaljnji izpopolnitvi lahko še vključili. To so predvsem elementi, ki niso neobhodno potrebni za razvoj mišljenja in znanja učencev na tej stopnji obveznega šolanja.

Predsednik Miloš Poljanšek: Prosim, poslanec dr. Justin.

Dr. Desan Justin: Tovariš predsednik, rad bi pojasnil samo malenkost, čeprav menim, da sem jo že v prejšnjem izvajanju dovolj jasno povedal: veseli me slišati zagotovila, da so univerzitetni učitelji že povabljeni k sodelovanju. Moja izvajanja so se nanašala — kot sem povedal — predvsem na učna načrta za matematiko in fiziko, ki ju je podpisalo le nekaj sodelavcev pedagoške akademije, nisem pa opazil nobenega učitelja z drugih fakultet. Vsi pa vemo, da lahko danes pričakujemo vsaj delno odgovornost le od tistih, ki se podpišejo.

Predsednik Miloš Poljanšek: Končujem razpravo in predlagam, da vse, kar je bilo na odboru našega zbora za vzgojo in izobraževanje in na današnji razpravi rečeno v zvezi s predmetnikom in učnim načrtom, posredujemo strokovnemu svetu zavoda za šolstvo SR Slovenije. Se strinjate s predlogom? (Poslanci se strinjajo.)

Prehajamo na 6. točko dnevnega reda, to je na osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli.

Osnutek zakona je predložil izvršni svet in kot svojega predstavnika določil Tomaža Bizajla, člana izvršnega sveta in republiškega sekretarja za prosveto in kulturo. Želi predstavnik izvršnega sveta še ustno pojasniti predlog? (Da.)

To bo storil pomočnik republiškega sekretarja za prosveto in kulturo tovariš Peter Winkler.

Peter Winkler: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Dovolite, da spregovorim nekaj besed za uvod v razpravo o predloženih zakonskih osnutkih. Kadrovske problemi, ki jih skuša reševati predloženi osnutek in tudi osnutek naslednje točke dnevnega reda, so bili že večkrat obravnavani v skupščinskih organih, zato o njih ne bi govoril. Podrobni podatki o kadrovski strukturi v osnovnih in srednjih šolah so razvidni tudi iz obrazložitev, ki sta priloženi osnutkoma. Zato dovolite, da samo na kratko pojasnim izhodišča, ki so vodila predlagatelja pri pripravi osnutkov zakonov.

V letošnjem šolskem letu imamo v osnovnih in srednjih šolah še vedno približno 20 % učiteljev, ki po stopnji ali stroki izobrazbe ne ustrezajo zahtevam zakona. Zato smo ob izteku petletnega roka za pridobitev zahtevane izobrazbe prisiljeni predlagati dopolnitvi zakona o osnovni šoli in zakona o srednjem šolstvu. Predlagani dopolnitvi naj bi pomagali premostiti kadrovskega deficit, s katerim se bomo srečevali tudi v prihodnjem letu. Zavedamo se težav, na katere bodo šole naleteli pri realizaciji svojih delovnih načrtov, kljub temu pa predlagatelj izhaja s stališča, da je treba v načelu vztrajati pri zahtevi po izobrazbi, ki je določena v zakonu o osnovni šoli in v zakonu o srednjem šolstvu.

Učitelj je s svojim pedagoškim in strokovnim znanjem eden izmed bistvenih elementov vzgojno-izobraževalnega procesa, zato menimo, da bi vsako popuščanje pri učiteljevi izobrazbi lahko ogrozilo kvaliteto njegovega dela. Smo pred pomembnimi spremembami v strukturi in vsebini obvezne osnovne šole in na pragu prizadevanja za modernizacijo srednjega šolstva. Vse te naloge bo lahko opravil le široko razgledan, strokovno in pedagoško temeljito pripravljen učitelj, zato zahtevam po strokovni usposobljenosti, ki jih je družba

postavila pred učitelja, ne moremo popuščati. Po letu 1967 se je veliko učiteljev v osnovnih in srednjih šolah, ki niso imeli ustrezne izobrazbe, lotilo študija. Mnogi med njimi so kljub velikim težavam, ki so spremljale izredni študij, pridobili zahtevano izobrazbo. Če upoštevamo, da so bile zlasti med učitelji osnovnih šol v veliki večini žene in matere, potem lažje razumemo, kolikšen napor je bilo treba vložiti v izredni študij.

Vse to so razlogi, ki so vodili predlagatelja, da vztraja pri zahtevi, da mora imeti učitelj izobrazbo, kakršno zahtevata zakon o osnovni šoli in zakon o srednjem šolstvu. Ker pa se zavedamo, da nismo storili vsega, da bi učiteljem študij olajšali, in ker se je intenzivnejša družbena pomoč pri študiju začela šele v zadnjih letih, predlagamo, da zakon omogoči tistim učiteljem, ki v zahtevanem roku študija niso končali, so pa opravili že večji del študijskih obveznosti, da ob bolj organizirani pomoči študij dokončajo, tako da se bodo lahko v celoti posvetili vzgojno-izobraževalnemu delu. Z diferenciranim obravnavanjem različnih kategorij učiteljev bi želeli dati priznanje tistim starejšim pedagoškim delavcem, ki so v preteklosti nosili glavno težo dela na šolah, mnogi med njimi pa kljub dobri volji iz objektivnih razlogov ne bodo mogli pravočasno končati študija.

Iz obrazložitve k zakonskima osnutkoma je razvidno, da bi predlagana zakona prinesla olajšave za približno 580 učiteljev v osnovnih šolah in za 277 učiteljev v srednjih šolah ter vzgojiteljev v domovih. Zavedamo se, da je podaljšanje roka za pridobitev zahtevane izobrazbe le eden izmed ukrepov, ki naj ublaži pomanjkanje strokovno usposobljenih učiteljev, in da je njegova realizacija odvisna predvsem od tega, kako bo družba učiteljem, ki študirajo, pomagala, da bodo v resnici lahko izkoristili priložnost, ki se jim ponuja. Zato so republiški sekretariat za prosveto in kulturo, izobraževalna skupnost SR Slovenije in zavod za šolstvo SR Slovenije že pripravili prvi osnutek načrta za ukrepe, ki naj učiteljem zagotovijo pomoč pri študiju. Nosilci teh nalog bodo predvsem izobraževalna skupnost in temeljne izobraževalne skupnosti, osnovne in srednje šole, kadrovske šole in zavod za šolstvo. Drugi del tega načrta predvideva tudi konkretne naloge, kako rešiti temeljni problem na tem področju, to je pomanjkanje učiteljev.

Predlagani osnutek je na zadnji seji podprl tudi izvršni odbor izobraževalne skupnosti SR Slovenije.

Samo od široko zasnovane družbene akcije za pomoč pri dokvalifikaciji učiteljev in pri organiziranem usmerjanju v pedagoški poklic, ki naj zagotovi dovolj rednih diplomantov kadrovskih šol, lahko pričakujemo, da se ob izteku predvidenega roka ne bomo znova znašli pred vprašanjem, kje dobiti dovolj strokovno usposobljenih učiteljev.

Predsednik Miloš Poljanšek: Izvršni svet je predlagal, da sprejme skupščina predlagani zakon po skrajšanem postopku, se pravi kot zakonski predlog. Kdor je za, naj glasuje! (31 poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (8 poslancev.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Predloženi zakon sta obravnavala odbor našega zbora za vzgojo in izobraževanje in skupščinska zakonodajno-pravna komisija. Dobili smo pismeni poročili. Želita morda poročevalca še ustno pojasniti stališča odbora oziroma komisije? (Ne želita.) Začenjam razpravo. Kdo želi besedo? Poslanec Ciril Plut.

Ciril Plut: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Ne nameravam razpravljati, ampak vprašati.

Vemo, da je pred časom obstajala v Mariboru srednja šola za telesno vzgojo, iz katere so osnovne šole dobile več diplomantov. Nekateri so že opravili strokovni izpit. Zavod za šolstvo vprašujem, ali je ta izobrazba primerna za poučevanje telesne vzgoje na osnovnih šolah?

Predsednik Miloš Poljanšek: Tudi jaz bi rad postavil vprašanje, in sicer v zvezi s problemom ustrezne kvalifikacije strokovnih kadrov, pri čemer je sprememba zakona samo eden izmed elementov za zagotovitev ustreznega kadra v prihodnosti. Predstavnik sekretariata je napovedal tudi ukrepe izobraževalne skupnosti, republiškega sekretariata za prosveto in kulturo in zavoda za šolstvo.

Sprašujem, kje so zagotovila, da bomo v šolskem letu 1975/76 imeli toliko kadra, da se bomo lahko ravnali po določilih zakona?

Tovarišica dr. Kornhauserjeva ima besedo.

Dr. Aleksandra Kornhauser: Morala bi se vrniti na čas, ko smo sprejemali zakon o osnovni šoli, ki je zagotovil, da imamo danes bistveno drugačno strukturo kot takrat, ko smo sprejemali zakon. Takrat nismo predvidevali takih odstopanj. Toliko bolj bi bilo nesmiselno taka odstopanja predvidevati danes, ko gre za relativno zelo majhno število ljudi v primerjavi s tistimi, ki so bili problematični ob sprejemanju zakona pred petimi leti. Mi ne odstopamo od zahteve po izobrazbi; cilj mora biti, da omogočimo, da si učitelji pridobijo zahtevano izobrazbo. Cilj mora biti, da — če je treba — z odločbami naložimo visokošolskim zavodom vse potrebne oblike izobraževanja, da bi si učitelji lahko pridobili izobrazbo. V take akcije smo pripravljeni iti kadarkoli in kjerkoli. V akcijo za odstopanje od zahteve po izobrazbi pa izvršni svet ne bo privolil. Gre za to, da v naši družbi opredelimo znanje in njegovo vlogo. In če se bojujemo za to, da postavimo kadre kot prvi pogoj za naš napredek na vseh področjih, mora biti področje izobraževanja in vzgoje, ki daje osnove za izboljšanje kadrovske strukture, kar najbolj odloženo, da v prvi vrsti naredi red doma. Odločno pa poudarjam, da ne bomo sprejeli nobenih zahtev po nižanju kvalifikacijske strukture, po odstopanju od izobrazbe, kajti taka navidezna lažna sociala na račun učiteljev pomeni skrajno nesocialnost nasproti učencem, ki dobivajo nekvaliteten pouk. To pomeni nesocialnost nasproti generacijam, ki jih dajemo v roke strokovno neusposobljenim ljudem, ki povrh tega ob maksimalnem družbenem naporu in akcijah niso pripravljeni pridobiti strokovne usposobljenosti. Zato so tukaj podane obveznosti zavoda za šolstvo, sekretariata za prosveto in kulturo, temeljnih izobraževalnih skupnosti, republiške izobraževalne skupnosti in visokošolskih institucij, zlasti pa prizadetih učiteljev. Če kljub omogočanju pridobivanja izobrazbe ne bo pripravljenosti prosvetnih delavcev, da si pridobijo potrebno kvalifikacijo, potem bomo morali odločati, ali damo prednost nekvalificiranemu delavcu, ki si ni pripravljen pridobiti kvalifikacije, ali pa generacijam, ki so izpostavljene nekvalificiranemu delu. Osebnostno moram reči, da si bom v funkciji, ki ste mi jo naložili, najodločneje prizadevala za to, da pridobitev izobrazbe omogočimo vsem, da do skrajnosti pomagamo prosvetnim delavcem, da si jo pridobijo, da pa odločno zahtevam kvalitetno delo v šoli. Prvi pogoj kvalitetnega dela v šoli pa je ustrezna šolska izobrazba tistih, ki poučujejo. Če bo

šola rekla, da šolska izobrazba učitelju ni potrebna, s kakšno pravico bomo potem to zahtevali od delavcev na drugih področjih?

Predsednik Miloš Poljanšek: Besedo ima poslanec Vlado Uršič.

Vlado Uršič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Sicer sem mislil biti pri sprejemu dopolnitve tega zakona tiho, vendar ne morem molčati zaradi tega, ker se mi zdi, da imamo včasih sami sebe za norca. Bil sem med tistimi, ki so se v zboru pa tudi v odboru spraševali, ali je postavljen rok primeren in dovolj dolg za dopolnilno izobraževanje učiteljev na osnovni in srednji šoli. Takrat smo dobili trdna zagotovila, da bo družba naredila vse, da bodo ti ljudje dobili ustrezno izobrazbo. Danes, po petih letih, ugotavljamo, da je bil uresničen le del tega. Naj mi tovariš Winkler ne zameri, toda danes slišim iste besede, namreč, da bo družba zopet vse naredila. Zato bom glasoval proti temu, da se podaljšuje dogovorjeni rok, ker vsako podaljševanje pomeni pravno nevarnost, če hočete, pravno inflacijo.

Zadnje čase smo bili tudi pod pritiskom javnih občil, televizije. V časopisu je bilo toliko besed o teh učiteljih, da smo pravzaprav prisiljeni sprejeti predloženi zakon. Mislim, da ta praksa ni pravilna. Če smo vedeli, da stvar ne teče prvo leto, da ne teče drugo leto, potem bi morali narediti vsaj bilanco ob dveletnem obdobju in takrat začeti akcijo.

Precej občin je, ki so dopolnjevale; zato je primerno vprašanje, odkod zagotoviti denar, ki naj omogoči akcijo. Če ga ne bo, bomo leta 1974 ugotavljali isto, samo da bodo tu drugi obrazi, ki se ne bodo imenovali več poslanci, ampak delegati.

Predsednik Miloš Poljanšek: Poslanec Melanšek, prosim.

Jože Melanšek: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Povedati moram, da se nisem mislil oglasiti, toda v zvezi z mislijo tovarišice Kornhauserjeve, da morajo osnovne šole učiteljem, ki si pridobivajo predpisano izobrazbo, pomagati pri študiju in jih ne smejo obremenjevati z dodatnim delom, moram povedati tole: obremenjevanja z dodatnim delom v šolah ni bilo preveč.

Druga stvar pa je odnos do kadra, ki izredno študira. To so v glavnem starejši ljudje, živčno izčrpani in zaradi svojega dela že nekoliko obremenjeni. Ko pridejo na izpite pa se z njimi ravna, kot da so to redni študentje ali pa tisti, ki so komaj končali gimnazijo. Zato ne gredo več na izpite. Tu je treba stvari urediti, kajti našega osnovnega šolstva na tak način kadrovske ne moremo reševati. Ne prosimo s tem nobene miloščine za tiste učitelje, ki naj bi v roku dokončali, hočemo samo to, da so enakovredni partnerji. Gre le za človeški odnos do teh ljudi.

Problem zase pa je kadrovanje v naslednjih letih. Deficit kadra je že jasno nakazan. Republiška izobraževalna skupnost je z znanim programom povedala, koliko učiteljev nam bo manjkalo okoli leta 2000. Kako naj tu pomagamo? Če bomo le podaljševali sedanji položaj, potem ne vidim rešitve. V tem se strinjam s tovarišem Uršičem in bom glasoval proti.

Predsednik Miloš Poljanšek: Še kdo, prosim? Dr. Kornhauserjeva.

Dr. Aleksandra Kornhauser: Dodala bi še nekaj pojasnil. Najprej je bilo rečeno v razpravi poslanca Uršiča, da smo ob sprejemanju zakona o osnovni šoli dobili trdno zagotovilo, da bo družba naredila vse, da bi si vsi pridobili ustrezno izobrazbo. Takih zagotovil ne more dati nobena skupščina na svetu, ker bi bila to enostranska obveznost. Trdna zagotovila so bila dana, da bo to organizirano; za tiste, ki so hoteli, je tudi bilo. Nemogoče pa je bilo zagotoviti, da si bodo potrebno izobrazbo pridobili tudi tisti, ki jih k študiju sploh ne bo. In takih je, žal, kar precej. In za take vztrajati, da se jim še naprej dajejo olajšave, pomenijo diskriminacijo nasproti otroku. Mislim, da to moramo vedeti.

Pač pa mora družba pomagati tistim, ki so voljni pridobiti izobrazbo. Tu pa se strinjam, da je treba narediti več, kot je bilo. V tem je tudi razlog, da je predlog zakona za podaljšanje roka tak, kakršen je pred vami.

Da bi pomirila tiste, ki ste bili neupravičeno zaskrbljeni, naj povem, da so dogovori z zavodom za šolstvo in republiško izobraževalno skupnostjo naslednji: Z vsakim delavcem, ki je na delovnem mestu, pa še nima ustrezne izobrazbe, naj bi skupaj z njegovo šolo sklenili pogodbo za pridobitev te izobrazbe, ki naj bi vključevala tudi vse potrebne pogoje. Visokošolski zavodi, predvsem pedagoška akademija, naj zagotovijo kvalitetne kurze. Pri tem naj povem, da je napak, če so se pojavljale kar počez negativne ocene tega visokošolskega dela. Nedelavnosti ne moremo pripisati kar vsem visokošolskim delavcem, ki so vsa ta leta delali ob sobotah in nedeljah. Ena ali morda dve izjemi še ne moreta biti pravilo za vse visokošolske delavce, ki so pri tem skrbno in vestno delali. Dokaz: nad 3000 diplom v petih letih.

Groziti, da bomo s politiko uveljavljanja zahteve po izobrazbi povzročili deficit kadra na področju izobraževanja, je zelo kratkovidno. Kajti če bi to res povzročilo hujši deficit kadra, potem moramo začeti z ukrepi drugod, ne pa pri popuščanju. Temelj izobraževalnega dela je znanje. Če bomo popuščali pri tem v lastnih vrstah, se bo kvaliteta dela zmanjšala in ne bomo mogli izboljšati znanja. Želimo pa primarno izboljšati znanje v Sloveniji nasploh, in v svojem okviru pa še posebej.

Če bi taka grožnja obstajala in strinjam se, da nekatera znamenja celo so — potem je naša naloga kadrovska politika, ne pa popuščanje. Ljudi za ta poklic je treba pridobivati z ustreznim moralnim priznanjem vrednosti tega poklica, z materialnim ovrednotenjem te strukture, z nagrajevanjem težjih delovnih mest.

Lahko povem, da poleg ukrepov, s katerimi bi za vsakega delavca omogočili optimalne pogoje, da si pridobi v podaljšanem roku izobrazbo, pripravljamo tudi predlog dopolnilnega izobraževanja učiteljev. Po tem predlogu se za učitelja ne bo nehal napredek po dveh ali največ petih letih po diplomi, ko opravi strokovni izpit, ampak bo imel možnost, da napreduje tudi v nazivu, tudi v dohodku. In ta predlog bo še letos pred skupščino.

To je pot nadaljnjega razvoja. Danes so novinarji v časopisu napisali, da imam za to nekakšno svojo poslanico. Mislim, da je znanje za nas vse poslanica. To mora biti poslanica področja izobraževanja in vzgoje. In mi moramo pomagati kadrom, da si ga pridobijo, ne pa preprečevati ali odlagati.

Zato priznam, da bom kot poslanec z vsem srcem glasovala za zakon in za vse konsekvence, ki iz njega izhajajo; hkrati pa se bom bojevala tudi za vse osnutke, ki jih imamo v pripravi, to je za dopolnilno izobraževanje učiteljev, za njihovo napredovanje, za večje moralno in materialno vrednotenje

tega poklica, za večje vrednotenje znanja sploh. In da bi se lahko za to res bojevali, moramo narediti vse potrebno tudi v lastnih vrstah, morda celo najprej v lastnih vrstah.

Predsednik Miloš Poljanšek: Poslanec Ciril Plut, prosim.

Ciril Plut: Čeprav sem si rekel, da ne bom govoril, se moram oglasiti. Vemo, da tehnika in znanost napredujeta in da je potrebno naši mladini dati več. Toda vsega tega naša mladina danes ne zmore, saj ugotavljamo, da 60 % slovenskih delavcev nima ustrezne strokovne izobrazbe oziroma da nima popolne osnovne šole. Kaj je tu vzrok? Ali se ne zavedamo, da morda preveč zahtevamo? Jaz pravim, da naš slovenski otrok — oprostite izrazu — ni bolj zabit kot hrvaški, srbski, črnogorski, makedonski ali pa nemški in avstrijski otrok. To se pravi, da v našem sistemu glede zahtevnosti v osnovni, srednji in visoki šoli nekaj ni v redu. Od učenca v srednji šoli in na univerzi ne moremo zahtevati vsega. Vprašajte univerzitetne profesorje in zdravnike, kaj so se učili v osnovni in srednji šoli ter na univerzi in kaj od preobširnega zahtevanega zanja jim je koristilo v življenju.

Mnogo let delam v šolstvu in poznam učitelje, ki so prej lahko poučevali na višji stopnji; vprašajte tudi pedagoško službo, ali kdo od teh ni sposoben, da bi poučeval. Nasprotno, vsi so bili pohvaljeni in govorili so, da dobro delajo. Sedaj pa pravimo, da je potrebno v učiteljskih vrstah v osnovni šoli, v srednji šoli in na univerzi nekaj narediti. Če že hočemo, potem moramo ukrepati tudi na višjih šolah, to je na tistih šolah, ki nam dajejo pedagoški kader.

Strinjam se z izvršnim svetom, s predlogom zakona in podpiram težnjo: ne znanja zmanjšati, ampak dati tisto znanje, ki bo služilo človeku, da bo lahko koristil sebi in družbi.

Predsednik Miloš Poljanšek: Mislim, da gre za nesporazum. Nihče se ni opredelil za manj znanja, nihče ni plediral za to, da bi imeli manj ustrezno okvalificiranih ljudi; toda objektivno je trend tak, da leta 1975 ne bomo imeli ustrezno okvalificiranih ljudi. In če jih ne bomo imeli, smo pred tole alternativo: ali uči tisti, ki je že doslej učil z nepopolno izobrazbo, ali uči nekdo drug, ker smo prvemu z zakonom prepovedali, da bi učil.

Rad bi dobil prepričljiv program, ki bi zagotavljal, da bomo že leta 1975 razpolagali s tolikšnim številom ustrezno kvalificiranih ljudi, da bomo morda lahko že celo malo izbirali ali pa vsaj napolnili vse šole; toda jaz o tem nisem prepričan. Ni elementov, na podlagi katerih bi lahko prišel do takšnih spoznanj. In dokler teh podatkov ne bo, dokler ne bo konkretnjšega akcijskega programa, ki bo zadalževal tako republiko z njenimi samoupravnimi in strokovnimi službami kot tudi izobraževalne in družbenopolitične skupnosti ter šole, menim, da ni koristno in primerno, da v zakonu zapišemo tako, kot je zapisano.

Rad bi povedal še tole: 50 % teh, ki danes nimajo ustrezne kvalifikacije, je prišlo v pedagoško delo v času, ko je zakon o osnovni šoli še veljal. Tudi če uresničimo vse, kar je tu zapisano, ob takšnem vpisu v naše kadrovske šole, kakršen je, ne bomo doživeli bistvenih sprememb. Še nihče, niti tovarišica dr. Kornhauserjeva, me ni prepričal o uspehu. Sama je rekla, ne vemo, kako bo prihodnje; storili bomo sicer vse, toda tudi pred 5 leti nismo vedeli, kako

bo, čeprav je predstavnik izvršnega sveta zagotavljal, da bodo storili vse. No, in če za zdaj ni prepričljivega konkretnega programa, se mi zdi formulacija zakona nekoliko problematična. Zato razmišljam o tem, ali jo kaže sprejeti ali ne. Zakaj ne bi bila prožnejša in ne bi nakazala samo možnosti delnega rezultata, ker se nam zdi, da bomo resnično dosegli samo delni rezultat. Sem pa takoj za predloženo formulacijo, ko bomo v tem domu razpravljali in sprejeli dokument, ki bo prepričljivo nakazoval take rezultate, s katerimi nas je danes seznanila tovarišica Kornhauserjeva.

Prosim, dr. Kornhauserjeva želi besedo.

Dr. Aleksandra Kornhauser: Moram povedati, da strah, da učitelji brez ustrezne izobrazbe ne bi smeli več učiti, tudi če ne bi bilo dovolj ustreznega kadra, ni utemeljen, ker po zakonu o delovnih razmerjih to ne pomeni nič drugega kot vsakoletno razpisovanje teh delovnih mest, dokler se pač ne prijavi kdo z ustrezno izobrazbo. S tem zakonom celo omogočamo, da do leta 1973/74 za prvo skupino oziroma do leta 1974/75 za drugo skupino takih razpisov ne bo treba. To se pravi, da se rok podaljšuje. Za vse druge, ki jih ta zakon ne štiti, pa velja, da se njihova delovna mesta vsako leto razpisujejo. Če bodo na razpolago kadri z ustrezno izobrazbo, bodo seveda ti imeli prednost. Če pa jih ne bo, bo tako, kot je že sedaj.

Mislim, da sem bila dovolj natančna in jasna in da ne drži tisto, da se še nič ne ve. Zelo dobro se ve; povedala sem celo, da je program že pripravljen in da je namen republiške izobraževalne skupnosti in zavoda za šolstvo, da se z vsakim učiteljem sklene pogodba o pogojih in o financiranju. Kaj bi še lahko zahtevali, ne vem.

Zato plediram, da zakon sprejmemo, ker pomeni tudi neposredno akcijo za sklepanje omenjenih pogodb. Za delavce, ki naj si pridobijo izobrazbo, to pomeni pogodbeno opredeljene olajšave pri njihovem delu, pogodbeno opredeljene, boljše možnosti za pridobitev izobrazbe, za drugega partnerja pa pogodbeno opredeljene obveznosti. Zagovarjam torej najbolj jasne in čiste račune in takojšnjo akcijo. Odlaganje tega pa pomeni tudi odlaganje take akcije.

Predsednik Miloš Poljanšek: Ponovno moram razpravljati. Žal moram v imenu teh otrok, na katere smo se danes že nekajkrat sklicevali, razmišljati predvsem o položaju, v kakršnem se bodo znašli, ker ne bodo imeli ustrezno kvalificiranih učiteljev. Po vsem, kar je bilo izrečeno, se zavzemam za to, da sprejem tega zakona odložimo do tedaj, ko bo predložen konkreten program, o katerem smo slišali, da je v pripravi v izobraževalni skupnosti Slovenije. Že zdaj kršimo roke in če počakamo še kakšen mesec, se ne bo nič spremenilo. Javnost je že seznanjena s tem, da se bo rok podaljšal, zato ne vidim razlogov, da ne bi tako ravnali.

Želi še kdo razpravljati? Prosim, tovariš Winkler.

Peter Winkler: Odgovoril bom na vprašanja, ki jih je postavilo nekaj poslancev. Najprej glede absolventov srednje fizikalne šole. Zakon zahteva najmanj višjo izobrazbo; torej velja tudi za absolvente srednje fizikalne šole, razen če gre za starejše učitelje, ki jih varuje drugi odstavek 97. člena zakona o osnovni šoli.

Besedilo »ne morejo več opravljati dela na sedanjih delovnih mestih« je samo povzeto iz že obstoječega zakonskega teksta, in sicer iz prvega od-

stavka 97. člena, ki pravi: »Če učitelji v tem roku ne pridobijo predpisane izobrazbe, ne smejo več opravljati dela na teh delovnih mestih.« Dr. Kornhauserjeva je pojasnila, da gre za to, da ne morejo biti več v delovnem razmerju za nedoločen čas. Zakon o delovnih razmerjih pa omogoča, da se za določen čas lahko zaposli tudi tisti, ki nima ustrezne izobrazbe, če se na razpisano mesto ni javil kdo, ki ima ustrezno izobrazbo.

Glede trditve enega izmed poslancev, da gre predvsem za starejše učitelje, naj povem, da to ni res; po naših podatkih iz decembra 1971 je bilo v osnovnih šolah 975 učiteljev, ki so imeli manj kot pet let delovne dobe, se pravi 49 %, in še 466 takih, ki so imeli od 5—10 let delovne dobe. To pomeni, da gre predvsem za mlajše ljudi, absolvente pedagoških akademij in učiteljskih, ki so se zaposlili na predmetni stopnji.

Ali bomo leta 1975 imeli dovolj učiteljev ali ne, žal ne morem odgovoriti, vem pa, da moramo storiti vse, da jih bomo imeli. Mislim, da gre tu za dva problema: prvi je tisti, ki ga postavlja zakon, ko gre torej za trenutno reševanje učiteljev, ki so že na delovnih mestih, drug problem pa je zagotovitev rednih diplomantov kadrovske šole. To pa ni odvisno samo od interesa mladine, ampak predvsem od družbenega odnosa do pedagoškega poklica. Če bo tako vrednoten, kot so drugi poklici, če bo torej doživel enakovredno moralno in materialno obravnavanje, potem bo tudi interes zanj večji; tega pa se z zakoni žal ne da urediti.

Predsednik Miloš Poljanšek: Končujem razpravo in dajem na glasovanje amandmaje, ki jih je k 2. členu predlagal odbor našega zbora za vzgojo in izobraževanje. Vsi so navedeni v odborovem poročilu, vendar jih bom prebral:

V prvi alineji prvega odstavka tega člena naj se besedilo »Do konca šolskega leta 1971/72« nadomesti z besedilom »do 27. decembra 1972«; v drugi alineji prvega odstavka tega člena se besedilo »do konca šolskega leta 1971/72« nadomesti z besedilom »do 27. decembra 1972«; v zadnjem odstavku tega člena se v zadnji vrsti črta besedilo »jih ne smejo obremenjevati z dodatnim delom« in nadomesti z besedilom »jim omogočati opravljanje študijskih obveznosti«.

Kdor je za te amandmaje, naj glasuje! (32 poslancev glasuje.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (4 poslanci.)

Ugotavljam, da so amandmaji sprejeti.

Na glasovanje dajem celoten predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli. Kdor je za, naj glasuje! (19 poslancev.) Je kdo proti? (7 poslancev.) Se je kdo vzdržal? (10 poslancev.) Ugotavljam, da je predlog zakona sprejet.

Prehajamo na 7. točko dnevnega reda, to je na osnutek zakona o dopolnitvi zakona o srednjem šolstvu.

Osnutek zakona je predložil izvršni svet in kot svojega predstavnika določil Tomaža Bizajla, člana izvršnega sveta in republiškega sekretarja za prosveto in kulturo. Ali želi predstavnik izvršnega sveta besedo? (Ne želi.)

Izvršni svet je predlagal, da sprejme skupščina predlagani zakon po skrajšanem postopku s skrajšanjem rokov kot zakonski predlog v smislu določil 294. in 296. člena poslovnika skupščine SR Slovenije. Želi kdo besedo? (Ne.) Predlog za skrajšani postopek dajem na glasovanje. Kdor je za, naj glasuje!

(Vsi poslanci glasujejo za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Ugotavljam, da je skrajšani postopek sprejet.

Kot gradivo k tej točki ste prejeli še amandma poslanke našega zbora tovarišice Majde Šlajmer-Japeljeve. Le-tega in predloženi zakon sta obravnavala odbor našega zbora za vzgojo in izobraževanje in skupščinska zakonodajno-pravna komisija, ki sta predložila pismeni poročili. Ali želita poročevalca besedo? Prosim, poslanec Jernej Lenič.

Jernej Lenič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Prebral bom dodatno poročilo k osnutku zakona o dopolnitvah zakona o srednjem šolstvu:

Odbor prosvetno-kulturnega zbora za vzgojo in izobraževanje je na seji dne 12. julija 1972 obravnaval amandma zakonodajno-pravne komisije k 1. členu osnutka zakona in se strinjal, da se uvodni stavek 60. a člena spremeni tako, da se glasi: »Učiteljem in vzgojiteljem, ki si v roku iz 60. člena zakona o srednjem šolstvu niso pridobili predpisane izobrazbe, se omogoči, da si v naknadnem roku pridobijo zahtevano izobrazbo za delovno mesto, ki ga zase-dajo.« Glede na ta sprejeti amandma odbor umika svoj amandma k 2. členu osnutka zakona.

Hkrati je odbor sprejel še naslednja amandmaja k 1. členu: »V tretji vrsti druge alineje 60. a člena se za besedo »opravili« doda beseda »najmanj«. V tretji vrsti drugega odstavka 60. a člena se za besedo »druge« dodasta besedi »in tretje«. Amandmaja sta redakcijski dopolnitvi.

Odbor je obravnaval amandma, ki ga je pismeno vložila poslanka Majda Šlajmer-Japelj in ki ste ga danes dobili na klopeh. Smisel amandmaja je v tem, naj bi se za medicinske sestre z višjo strokovno izobrazbo, ki poučujejo na srednjih zdravstvenih šolah, za strokovno teoretične predmete podaljšal rok za pridobitev visoke izobrazbe do konca šolskega leta 1974—1975, ker si do konca tega leta visoke izobrazbe še ni mogoče pridobiti. Amandmaja poslanke Majde Šlajmer-Japelj odbor ni sprejel, ker je menil, da v zakonu ni mogoče govoriti o visokošolskem študiju, ki še ni uveljavljen in za katerega se pripravlja šele osnutek programa. Upoštevaajoč sedanji kadrovski položaj na srednjih zdravstvenih šolah in dejstvo, da traja študij na višji šoli za zdravstvene delavce, oddelek za medicinske sestre, 3 leta, in da je to edina višja šola, ki usposablja kadre za srednje zdravstvene šole za pouk strokovno-teoretičnih predmetov, je odbor sprejel naslednji amandma: »Besedilo prvega odstavka 37. člena se dopolni z naslednjim stavkom: Če si te stopnje izobrazbe ni mogoče pridobiti, lahko strokovno-teoretične učne predmete v srednjih šolah poučujejo učitelji, ki so končali prvo stopnjo visokošolskega študija ustrezne stroke.« Ob tem je odbor opozoril, da s tem ni rešeno vprašanje ravnateljev srednjih zdravstvenih šol, ki morajo po zakonu o srednjem šolstvu imeti visoko izobrazbo, velika večina sedanjih ravnateljev pa ima triletno višjo šolo.

Odbor je obravnaval tudi amandma poslanca Petra Finžgarja, s katerim naj bi bile uveljavljene nekatere olajšave glede izobrazbe za tiste učitelje, ki poučujejo od leta 1952 in imajo izobrazbo ustrezne stroke, ne izpolnjujejo pa pogoja glede stopnje izobrazbe. Odbor amandmaja ni sprejel, ker je število prizadetih učiteljev izredno majhno in ker je ocenil, da stopnje izobrazbe nikakor ne gre mešati z leti službovanja. Pri tem je izhajal iz načelnega stališča, zapisanega že v njegovih poročilih, da tako s predloženimi dopolnitvami zakona o osnovni šoli kot z dopolnitvami zakona o srednjem šolstvu že tako preveč

odstopamo od zahteve po ustrezni strokovni izobrazbi učiteljev na vseh vrstah in stopnjah šol.

Predlagam, da zbor sprejme amandmaje odbora, ki smo jih zapisali v poročilu, kot tudi amandmaje, s katerimi sem vas ravnokar seznanil.

Predsednik Miloš Poljanšek: Začenjam razpravo. Kdo želi razpravljati? Prosim, poslanka Šlajmerjeva.

Majda Šlajmer-Japelj: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Strinjam se s predlogom amandmaja, kakršnega je predložil odbor v zvezi z začasno rešitvijo položaja učiteljev strokovno-teoretičnih predmetov na višjih šolah. Hkrati pa bi se v zvezi s položajem ravnateljic na teh šolah, ki so vse razen ene — višje medicinske sestre, sklicevale na to, kar nam je rekla tovarišica dr. Kornhauserjeva, da je naš cilj omogočiti, da si ljudje pridobijo izobrazbo. Ravnateljice srednjih šol za zdravstvene delavce so imele ves čas voljo, željo in namen, skupnost zdravstvenih šol pa celo sredstva, da bi si to izobrazbo pridobile; vendar študij zanje doslej ni bil organiziran. Po zagotovilih medicinske fakultete se bo začel šele v šolskem letu 1973/74. Torej ostajajo sedaj ne po svoji krivdi brez izobrazbe in brez položaja.

Ne zagovarjam tega, da bi izjemoma lahko učile oziroma vodile šole sestre z višjo šolo, čeprav je ponekod v Evropi triletna šola lahko tudi visoka šola in je pedagoško-psihološki program višje šole za medicinske sestre enak vsaj tistim skupinam na filozofski fakulteti, ki niso izrazito filozofsko, pedagoško ali psihološko usmerjene. Zato bi predlagala oziroma prosila, da bi se za čas, dokler ravnateljicam zdravstvenih šol ne bo omogočen dodaten študij, njihov položaj izenačil s položajem drugih prosvetnih delavcev.

Predsednik Miloš Poljanšek: Besedo ima dr. Kornhauserjeva.

Dr. Aleksandra Kornhauser: Tovarišici Šlajmerjevi pa verjetno še komu sem dolžna odgovor. Če sem prej rekla, da se bomo vsi zavzemali za to, da bi pridobitev izobrazbe omogočili vsem, potem sem mislila tudi na višje medicinske sestre. Imamo nekatera delovna mesta za to stroko, kjer je visoka izobrazba potrebna. Delno je to omenila že tovarišica Šlajmerjeva, delno pa je to zahteva tudi kliničnih in drugih velikih bolnišnic za vodilne medicinske sestre.

Kar pa zadeva privolitev, da bi bil vodilni delavec na višji šoli za medicinske sestre tudi delavec z višjo izobrazbo, pa moram reči, da je to predlog zavoda, da pa to ni predlog statutarne komisije naše skupščine. Kajti če zahtevamo ustrezno izobrazbo za osnovne šole, je toliko bolj utemeljeno, da jo zahtevamo tudi za srednje šole.

Predsednik Miloš Poljanšek: Želi še kdo razpravljati? (Ne želi.) Končujem razpravo in dajem na glasovanje amandma odbora za vzgojo in izobraževanje, s katerimi nas je prej seznanil poročevalec odbora poslanec Lenič. Kdor je za predložene amandmaje, naj glasuje! (30 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (5 poslancev.)

Ugotavljam, da so amandmaji sprejeti.

Tako lahko sedaj glasujemo o predlogu zakona. Kdor je za, naj glasuje! (25 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (3 poslanci.) Se je kdo vzdržal? (6 poslancev.)

Ugotavljam, da je predlog zakona o dopolnitvi zakona o srednjem šolstvu sprejet z večino glasov.

Prehajamo na 8. točko dnevnega reda, to je na predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o šolah z italijanskim oziroma madžarskim učnim jezikom in o dvojezičnih šolah v SR Sloveniji.

Predlog zakona je predložil izvršni svet in kot svojega predstavnika določil tovariša Bizajla, člana izvršnega sveta. Želi morda predstavnik še ustno pojasniti predlog zakona? (Ne želi.) Predlog zakona sta obravnavala naš odbor za vzgojo in izobraževanje in skupščinska zakonodajno-pravna komisija. Želita poročevalca še ustno pojasniti stališča? (Ne želita.) Začenjam razpravo. Kdo želi besedo? Prosim, poslanec Leo Fusilli.

Leo Fusilli: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Mišlim, da predlog zakona v glavnem zadovoljuje cilje in pričakovanja italijanske narodnostne skupnosti. Upoštevani so bistveni predlogi, ki so jih sprožile skupnosti Italijanov in ki zadevajo racionalnejšo ureditev šolske mreže. Upam, da bodo z novim šolskim letom začele veljati tiste bistvene spremembe, ki bodo prispevale k boljšemu napredku zavodov z italijanskim učnim jezikom. Menim, da bi moral biti v zakonu imenovan organ, ki bo to uresničil in ki bo določil kompetence podružničnih šol; to dolžnost bi po mojem moral prevzeti republiški sekretariat za prosveto in kulturo. Kot sem že večkrat pripomnil, je vprašanje investicij še zmeraj odprto še zlasti zato, ker je bila zmanjšana participacija republike. Glede na to, da ni bilo mogoče najti boljše rešitve, mi ne preostane drugo, kot upati, da bodo občinske skupščine razpolagale z več sredstvi, da bi tako rešili neprimerno stanje stavb. Ob koncu želim izraziti svoje soglasje k predloženemu zakonu.

Predsednik Miloš Poljanšek: Želi še kdo razpravljati? (Nihče.) Končujem razpravo in dajem na glasovanje predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o šolah z italijanskim oziroma madžarskim učnim jezikom in o dvojezičnih šolah v SR Sloveniji. Kdor je za, naj prosim glasuje! (Vsi poslanci glasujejo.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o šolah z italijanskim oziroma madžarskim učnim jezikom in o dvojezičnih šolah v SR Sloveniji.

Prehajamo na 9. točko dnevnega reda, to je na potrditev statuta Prešernovega sklada. Potrditev statuta Prešernovega sklada smo ponovno uvrstili v dnevni red današnje seje zbora, ker na prejšnji seji ni bilo predstavnika Prešernovega sklada.

Dopolnjeni statut Prešernovega sklada je predložil upravni odbor tega sklada. Želi predstavnik še ustno pojasniti spremembe? (Ne želi.)

Dopolnjeni statut Prešernovega sklada sta na skupni seji obravnavala naš odbor za kulturne dejavnosti in odbor republiškega zbora za prosveto in kulturo in o tem predložila poročili. Ali želi morda predstavnik odbora še kaj pojasniti? (Ne želi.) Upravni odbor Prešernovega sklada je sporočil, da se strinja z vsemi spremembami in dopolnitvami, ki sta jih sprejela omenjena odbora.

Kot gradivo za to točko dnevnega reda ste prejeli še predlog odloka o potrditvi statuta in poročilo skupščinske zakonodajno-pravne komisije k predlogu odloka.

Začenjam razpravo. Ali želi kdo besedo? (Nihče.) Končujem razpravo in dajem na glasovanje predlog odloka o potrditvi statuta Prešernovega sklada. Kdor je za, naj glasuje! (33 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (1 poslanec.) Se je kdo vzdržal? (1 poslanec.)

Ugotavljam, da je prosvetno-kulturni zbor z večino glasov sprejel predlog odloka o potrditvi statuta Prešernovega sklada.

Prehajamo na 10. točko dnevnega reda, to je na osnutek zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

Osnutek zakona je predložila v obravnavo skupna komisija republiškega, gospodarskega in socialno-zdravstvenega zbora skupščine SR Slovenije za proučitev zdravstvenega varstva ter zdravstvenega, pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Želi predstavnik te komisije zakonski osnutek še ustno obrazložiti? Besedo ima tovariš Franc Bricelj, pomočnik republiškega sekretarja za delo.

Franc Bricelj: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Predloženi osnutek zakona pomeni prav gotovo enega najpomembnejših zakonov na področju socialne politike, ker je doslej urejevanje tega zavarovanja spadalo v celoti v zvezno pristojnost, zdaj pa je to po ustavnih amandmajih v glavnem v pristojnosti republike in je na tem področju federacija zadrževala samo uzakonitev temeljnih pravic iz tega zavarovanja. In kakor vam je znano, je prejšnji mesec zvezna skupščina sprejela prav ta zakon o temeljnih pravicah. Na drugi strani pa je zakon pomemben zaradi tega, ker poskuša realizirati stališča, ki jih je ta skupščina sprejela v zvezi z izpolnitvijo sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ker skuša realizirati ustavna dopolnila na tem področju, ker skuša realizirati stališča 3. seje konference ZK o socialnem razlikovanju in ker skuša realizirati tudi določbe zveznega zakona.

Rad bi opozoril samo na nekaj pglavitnih dilem, ki nastajajo v zvezi z izdelavo zakona, in na nekaj pglavitnih novosti, ki jih prinaša predloženi osnutek zakona. Predloženi osnutek pomeni zlasti realizacijo dveh ustavnih dopolnil, in sicer XLIII. ustavnega dopolnila, ki govori, da republika sprejema zakon o sistemu pokojninsko-invalidskega zavarovanja, in XXVII. ustavnega dopolnila, ki govori o samoupravnih interesnih skupnostih, kamor spada tudi skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Nesporno je, da je treba pri izdelavi zakona izhajati s stališča, da je treba dati večji poudarek vlogi samoupravne interesne skupnosti na področju tega zavarovanja, na drugi strani pa tudi, da mora biti to zakon o sistemu, ki ga sprejema republika. Od tod prihaja do ene od pomembnih dilem, namreč kakšna naj bo razmejitev med zakonom, se pravi med tem, kar predpisuje država in med samoupravno regulativo, kar spada v pristojnost skupnosti. Pri tej razmejitvi pristojnosti, kaj naj ureja zakon in kaj statut, sta vidni zlasti dve dilemi, in sicer: ali naj ima republiški zakon o pokojninsko-invalidskem zavarovanju določbe o pravicah zavarovancev, če jih ima, kakšna naj bo vsebina teh določb? In druga dilema: ali je vprašanje določb o pravicah zavarovancev suvereno v pristojnosti samoupravne interesne skupnosti oziroma nje-nega statuta?

Osnutek zakona izhaja s stališča, naj ima zakon tudi določbe o pravicah, torej, da to ni samo pristojnost samoupravne interesne skupnosti. To stališče skuša osnutek zakona izvesti v tretjem delu zakona. Za takšno stališče se je predlagatelj zakona odločil predvsem iz enega od naslednjih razlogov: Dokler samoupravna interesna skupnost ne pride v stik z drugimi družbenimi interesi, menimo, da mora biti v njeni neomejeni suvereni pristojnosti tudi določanje pravic. Ko pa gre za določanje pravic, pa se seveda hkrati pojavlja tudi določanje finančnih sredstev, ki so potrebna za kritje teh pravic. Tu pa prihaja do stika med interesi skupnosti pokojninsko-invalidskega zavarovanja in drugimi družbenimi interesi.

In sicer na dva načina: Prvič tako, da takšen ali drugačen obseg stroškov za kritje teh pravic pomeni seveda tudi takšno ali drugačno obremenitev gospodarstva in s tem njegove akumulativne sposobnosti. Drugi stik pa je v tem, da se morajo vsa področja porabe gibati v okviru naše ekonomske zmogljivosti in biti medsebojno konfrontirana in uravnovešena.

Za rešitev vseh teh vprašanj je odgovorna republika in ker je odgovorna tudi za družbenoekonomske oziroma materialne odnose, bi moral zakon imeti tudi pripomočke, s katerimi bi lahko vplival na to ravnovesje. In temu je namenjeno 3. poglavje, ki govori o pravicah zavarovancev.

Druga dilema je v zvezi z uveljavljanjem pravic zavarovancev iz tega zavarovanja. Tu gre namreč za dvojno vprašanje:

Prvič, kakšno sodno varstvo naj se zagotovi zavarovanju, in drugič, kakšen je postopek v okviru skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Osnutek zakona izhaja s stališča, da zagotavlja pri sedanji ureditvi našega pravosodja najboljše varstvo zavarovancev upravni spor, seveda s pogojem, da je to varstvo zagotovljeno pred vrhovnim sodiščem. Na podlagi takšnega stališča mora biti tu postopek v okviru skupnosti pokojninsko-invalidskega zavarovanja poseben upravni postopek. Zato so tudi precej številne določbe o postopku v okviru skupnosti.

Temu stališču se očita, da je tak način sodnega varstva neustrezen in da naj bi se uveljavljalo reševanje sporov pred posebnimi arbitražami v okviru skupnosti.

Sedaj bi skušal našteti nekaj najbolj poglobitvinih novosti, ki jih prinaša osnutek zakona. Prva novost se nanaša na vprašanje minulega dela. Eno od osrednjih vprašanj, ki so se pojavila pri izdelavi osnutka zakona, je, kako v pokojninsko zavarovanje vključiti ustavno načelo o minulem delu. Osnutek zakona skuša to realizirati na več načinov. Eden je valorizacija osebnih dohodkov oziroma usklajevanje pokojnin z gibanjem osebnih dohodkov. Vemo, da je bilo doslej normalno usklajevanje pokojnin z gibanjem življenjskih stroškov, medtem ko je bilo vprašanje usklajevanja pokojnin z gibanjem osebnih dohodkov aktivnih zavarovancev pravzaprav drugotnega pomena. Po osnutku zakona pa naj bi to postala enakovredna oblika usklajevanja.

Rešitve, ki jih glede vključitve minulega dela v pokojninski sistem predvideva osnutek zakona, so seveda takšne, kakršne smo sposobni danes narediti. Zato bo nedvomno javna razprava, o kateri bom nekaj besed povedal na koncu, verjetno dodala še kakšne druge koristne in popolnejše rešitve.

Drugo pomembno vprašanje, zlasti za vaš zbor, pa je tole: Doslej se je pokojninsko zavarovanje tako imenovanih samostojnih poklicev, kamor spadajo tudi razni delavci s področja umetnosti in podobno, urejevalo s posebnimi pogodbami, ki so jih sklepale predstavniške organizacije teh samostojnih

poklicev s skupnostjo pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Po osnutku zakona bi naj to ne bilo več predmet posebnih pogodb, ampak naj bi bile vse te osebe obvezno zavarovane že po zakonu. S pogodbami bi se reševala samo še določena tehnična vprašanja, kot na primer določitev zavarovalne osnove, način plačevanja prispevka ipd.

Naslednja pomembna novost se nanaša na oblikovanje pokojninske osnove. Kot je znano, je danes pokojninska osnova, od katere je odvisna višina pokojnine, poprečni osebni dohodek zadnjih petih let. To je načelo, ki velja s tem, da sta dve omejitvi in sicer navzgor in navzdol. Navzgor je omejitev v tem, da je pokojninska osnova omejena z višino, ki jo vsako leto določa skupnost pokojninsko-invalidskega zavarovanja, navzdol pa v tem, da se zagotavlja posebni varstveni dodatek.

Po osnutku zakona bi nastali dve novosti. Prva je v tem, da bi se ne vzeli več poprečni osebni dohodki iz obdobja zadnjih petih let, ampak bi prišli v poštev poprečni osebni dohodki iz obdobja zadnjih 10 let. Druga novost pa je v tako imenovanih korektivih pokojninske osnove. Danes namreč ugotavljamo, da so med najnižjimi in najvišjimi pokojninami upokojencev precejšnje razlike. Da bi se te nekoliko zmanjšale, predvideva zakon določene korektive, in to v treh oblikah. Ena oblika korektiva bi bila ta, da bi individualni osebni dohodek iz poprečja 10 let ne bil v celoti pokojninska osnova, ampak le 70 oziroma 80 % tega dohodka. Korektiv pa bi bil v tem, da bi se kot drugi del pokojninske osnove štel del poprečnega osebnega dohodka iz pretekle dobe. Za letošnje leto bi to pomenilo osebni dohodek iz leta 1971 in 30 oziroma 20 % poprečnega osebnega dohodka za posamezne kategorije delavcev. Vsota obeh, se pravi 70 oziroma 80 % individualnega osebnega dohodka in 30 oziroma 20 % poprečnega osebnega dohodka bi pomenila pokojninsko osnovo. Če bi se ta varianta sprejela, bi bila lestvica za odmero pokojnine za vse kategorije zavarovancev ena sama tako kot danes.

Druga varianta predvideva, da bi najvišjo in najnižjo pokojninsko osnovo za vsako posamezno kategorijo zavarovancev določila vsako leto skupščina skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja; tudi v tem primeru bi bila lestvica, po kateri se odmerja pokojnina, ena sama.

Po tretji varianti pa bi ostal, tako kot danes, individualni osebni dohodek edina pokojninska osnova; toda v tem primeru bi bila lestvica degresivna, to se pravi, da bi bila za tiste z nižjimi osebnimi dohodki lestvica nekoliko višja in bi, denimo, lahko dosegla 90 % pokojninske osnove, za tiste, ki bi imeli višje osebne dohodke, pa bi bila nižja, morda samo na višini 80 % pokojninske osnove.

Naslednja pomembna novost je glede vpliva dodatne zaposlitve na prejetje pokojnine. Po osnutku zakona je predvideno, da dokler pokojnina ni zasluček iz dopolnilne zaposlitve, ne presega poprečnega osebnega dohodka, povečanega za 50 %, dodatna zaposlitev ne vpliva na prejemanje pokojnine. Če pa pokojnina in zasluček iz dopolnilnega dela prekoračita to mejo, naj bi zavarovanec prejemal 50 % po eni varianti, po drugi pa 25 %; lestvica bi potem določila skupščina skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Namen tega korektiva je v tem, da bi se zmanjšale razlike med tistimi upokojenci, ki živijo samo od pokojnine, in tistimi, ki imajo še dopolnilne vire dohodkov iz dodatnega dela. Obenem pa naj bi ta korektiv ne bil destimulacija za dodatno zaposlovanje upokojencev.

Osnutek zakona v glavnem prevzema določbe zveznega zakona o borchih, ker je po ustavnih dopolnilih urejanje statusa borca in njegovih pravic v pristojnosti federacije. Pač pa se je zlasti v naši republiki pojavilo vprašanje, kako je z beneficijami drugih borcev, kot so prekomorci, Sicilijanci, Afričani in podobno. Glede tega je bilo na izvršnem svetu že sprejeto stališče, da je potrebno rešiti tudi vprašanja teh borcev, vendar naj bi to reševali s posebnim zakonom, ne pa z zakonom o pokojninskem zavarovanju.

Nadaljnja izredna pomembnost v osnutku zakona se nanaša na vprašanje tako imenovanega beneficiranja zavarovalne dobe. Znano je, da imamo nekatere delovna mesta, na katerih je delo zelo težko in zdravju škodljivo; zaradi tega se na takih delovnih mestih kot zavarovalna doba ne šteje samo tista, ki jo je kdo dejansko prebil, ampak nekoliko več. Posebna novost, ki jo prinaša osnutek zakona, je v naslednjem:

Danes se zavarovancem na takšnih delovnih mestih ta doba dvakrat beneficira in sicer enkrat v pokojninskem zavarovanju, ko gre za pravico do starostne pokojnine in lahko zavarovanec uveljavlja starostno pokojnino z nižjo dobo, kot je predpisana, drugo beneficiranje pa je v tem, da se zvišuje stopnja za odmero višine pokojnine. Po osnutku zakona pa naj bi se to pravilo obrnilo, tako da bi se praviloma uveljavila beneficija takrat, ko nekdo izgubi delovno sposobnost oziroma se mu ta zmanjša. Le za izjemoma določene kategorije zavarovancev pa bi še ostala današnja ureditev.

Na koncu bi rad omenil še eno posebnost in sicer glede financiranja. V sedanjem sistemu je praktično edini vir financiranja prispevek iz osebnega dohodka aktivnih zavarovancev. Po osnutku zakona pa bi se temu viru dohodka, ki bo sicer še naprej poglavitni vir, pridružil nov vir dohodka, in sicer prispevek, ki bi ga morale plačevati delovne organizacije in zasebni delodajalci iz svojega dohodka. Dohodek iz tega vira bi bil namenjen usklajevanju pokojnin po gibanju osebnih dohodkov aktivnih zavarovancev.

Na koncu še dvoje konkretnih vprašanj, in sicer glede dokupa dobe vojaškega roka in študijske dobe na višji in visoki šoli. Skupna komisija ni sprejela stališča, da bi se omogočil dokup dobe. Izhajala je s stališča, naj se morebitna razpoložljiva sredstva za to raje uporabijo za dvig pokojnin tistih, ki imajo najnižje pokojnine. Poleg tega imamo izkušnjo iz preteklosti, iz leta 1952, ko je bilo to mogoče, pa so dokup študijske dobe uveljavljali le malokateri. Tu nastaja tudi vprašanje, ali ne bi bilo to pravzaprav nekaj, kar bi povečevalo socialno diferenciacijo.

Nazadnje bi rad opozoril na pobudo izvršnega sveta, ki je bila pozneje obravnavana tudi v vašem odboru, da bi se skušalo v pokojninskem zavarovanju uveljaviti beneficiranje materinstva. Danes imajo ženske tako beneficiran staž, da imajo pravico pri manjši pokojninski dobi — 35 let — uveljaviti starostno pokojnino, se pravi tudi seveda pri nižji starosti. Če bi se to spremenilo in bi se beneficiralo materinstvo, bi morali rešiti vprašanje tistih, ki jih ne bi zajel beneficij materinstva; te bi bilo treba izenačiti z moškimi.

Samo še nekaj besed o javni razpravi. Nosilci naj bi bili socialistična zveza, zveza sindikatov, društvo upokojenecv, skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja, konferenca za rehabilitacijo invalidov in gospodarska zbornica. V osnutek naj bi po tej široko zasnovani razpravi vnesli vse tiste rešitve, ki bi se v javni razpravi izkazale kot najboljše.

Predsednik Miloš Poljanšek: O predloženem osnutku zakona sta razpravljala naš odbor za kulturne dejavnosti in skupščinska zakonodajno-pravna komisija. Želita poročevalca še ustno pojasniti stališča? (Ne želita.) Kot gradivo za to točko dnevnega reda ste prejeli tudi stališča izvršnega sveta ter ugotovitve in predloge skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Začenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Nihče.) Ugotavljam, da nihče, zato končujem razpravo in predlagam, da naš zbor posreduje stališča in predloge, izoblikovane na seji odbora za kulturne dejavnosti, predlagatelju zakonskega osnutka, to je skupni komisiji republiškega, gospodarskega in socialno-zdravstvenega zbora skupščine SR Slovenije za proučitev zdravstvenega varstva ter zdravstvenega, pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Prehajamo na 11. točko dnevnega reda, to je na predlog odloka o imenovanju predsednika in članov upravnega odbora Prešernovega sklada. Predlog odloka je predložila skupščinska komisija za volitve in imenovanja. Ali želi njen predstavnik še ustno obrazložiti predlog odloka? (Ne želi.)

Začenjam razpravo. Želi kdo razpravljati? (Nihče.)

Končujem razpravo in predlagam, da sprejme naš zbor naslednje mnenje:

»Prosvetno-kulturni zbor skupščine SR Slovenije je na podlagi 9. člena odloka o spremembah in dopolnitvah poslovnika skupščine SR Slovenije na seji dne 12. julija 1972 obravnaval predlog odloka o imenovanju predsednika in članov upravnega odbora Prešernovega sklada. Prosvetno-kulturni zbor se s predlogom odloka strinja.«

Kdor je za takšno mnenje, naj glasuje! (Večina poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Eden.) Ugotavljam, da je prosvetno-kulturni zbor z enim vzdržanim glasom sprejel predlagano mnenje, ki ga bom posredoval predsedniku republiškega zbora.

Prehajamo na 12. točko dnevnega reda, to je na poslanska vprašanja.

Poslanec Vladimir Mušič je postavil dvojne pismenih poslanskih vprašanj, in sicer prvo v zvezi z dolgoročnimi prostorskimi potrebami univerze, visokih in višjih šol in raziskovalnih organizacij, drugo pa v zvezi s stanjem in pravnim položajem predlogov za energetska izrabo oziroma zaščito in adekvaten razvoj reke Soče.

Izvršni svet je sporočil, da odgovor na prvo vprašanje še ni pripravljen, na drugo vprašanje pa bo odgovoril republiški sekretar za urbanizem in član izvršnega sveta tovariš Boris Mikoš.

Boris Mikoš: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Tovariš poslanec Vladimir Mušič je postavil vprašanje v zvezi z gradnjo hidroelektrarne Kobarid na Soči. Vprašanje je očitno postavljeno na podlagi vesti in sporočil iz dnevnega tiska, kjer je bil govor o tem, da je za gradnjo te hidroelektrarne gradbeno dovoljenje že izdano. Ker to ni res, naj povsem na kratko odgovorim:

Za gradnjo hidroelektrarne Kobarid na Soči ni bilo izdano niti lokacijsko niti gradbeno dovoljenje. Za takšno gradnjo investitor doslej uradno ni zaprosil republiški sekretariat za urbanizem, ki je pooblaščen, da tako dovoljenje izda. Ko bo investitor za tako lokacijsko dovoljenje zaprosil, bo to dovoljenje izdano po opravljeni prostorski valorizaciji doline Soče, ki že poteka. Takega dovoljenja pa prej ko v roku 6 mesecev ne moremo izdati. Mislim, da zaradi

takega položaja investitor verjetno tudi ne bo imel interesa, da v tem trenutku zahteva lokacijsko in gradbeno dovoljenje, ker je gradnja te hidrocentrale interesantna samo, če se lahko začne takoj.

Predsednik Miloš Poljanšek: Kakšno dopolnilno vprašanje, tovariš Mušič? (Ne.)

Poslanec Jože Bohinc je pismeno zastavil več vprašanj v zvezi z znano pobudo delovne skupnosti tovarne vijakov »Plamen« iz Kroke. Izvršni svet je sporočil, da bo na vprašanje odgovoril Marjan Dolenc, član izvršnega sveta.

Marjan Dolenc: Na vprašanje tovariša Bohinca, poslanca prosvetno-kulturnega zbora skupščine SR Slovenije, dajem v imenu izvršnega sveta naslednji odgovor:

Pobudo delovne skupnosti »Plamen« iz Kroke je treba ocenjevati kot konkreten primer, v katerem so se izrazile dejanske težnje in interesi delavcev, da se stabilizira naše gospodarstvo. Očitno se v tej pobudi kaže pripravljenost aktivne in neposredne pomoči k stabilizacijski usmeritvi k naši družbi. Pristopi k tej stabilizacijski usmeritvi so seveda lahko različni. Zato je potrebno pri odločanju, kakšen način in sredstva posamezna delovna skupnost izbira, izhajati iz konkretne situacije, v kateri je neka delovna skupnost. Nesporno je oblika, kot so jo sprejeli člani delovne skupnosti podjetja »Plamen« v Kropi, ena izmed zelo primernih in tudi v mnogih delovnih organizacijah uporabljivih oblik prizadevanj za stabilizacijo. Zato jo je treba pozdraviti in podpreti v vseh delovnih organizacijah, kjer organi upravljanja menijo, da bo podaljšan delovni čas pripomogel k stabilizaciji delovne organizacije in s tem tudi k stabilizacijski usmeritvi v naši družbi. Razumljivo pa je, da obstojijo še razne oblike stabilizacijske usmeritve, katerih bi — poleg teh, ki so jih sprejeli v »Plamenu« — morali delovni kolektivi tudi premišljati in jih sprejemati. To so zlasti povečanje produktivnosti dela, boljša ekonomičnost poslovanja podjetja, boljša organizacija, izpopolnitev proizvodnih programov, čim večje prilagajanje zahtevam trga, doslednost v izpolnjevanju obveznosti in še cela vrsta drugih ukrepov, ki naj bi izboljšali položaj delovne organizacije in prispevali k stabilizacijski ureditvi v procesu družbene reprodukcije. Oblike so torej različne.

Na vsak način pa je treba pobudi delovne skupnosti »Plamen« dati še poseben poudarek, ker so neposredni proizvajalci pozvali delovne ljudi v naši državi k sprejemanju ukrepov za stabilizacijo. Poleg tega pa gre za obliko, ki bo lahko sprejeta v mnogih delovnih organizacijah in bo tudi dejansko prispevala k izboljšanju položaja delovnih organizacij in s tem tudi k izboljšanju položaja našega gospodarstva. V vseh kolektivih, ne samo v Sloveniji, ampak tudi v vsej državi, je pobuda »Plamena« vzbudila veliko pozornost in prispevala k razmišljanju o povečanju naporov za stabilizacijo.

Kje naj bi se zbirala sredstva, ki so rezultat takih povečanih ukrepov v smeri uresničevanja stabilizacijske politike, je odvisno od odločitve delavcev. Tu so razne možnosti, vsekakor pa morajo biti neposredni proizvajalci tisti, ki bodo odločali o uporabi teh sredstev, bodisi da se bodo zbirala v sami delovni organizaciji bodisi na kakšnih drugih nivojih. Realizirani povečani dohodek mora ostati na razpolago neposrednim proizvajalcem.

Povečani stabilizacijski naporji morajo zajeti vsa področja naše družbe, tako tudi delavce, ki ne delajo v neposredni proizvodnji. V družbenih dejavnostih mora pobuda delavcev »Plamena« prav tako dobiti svoje mesto, ker naj

bi tudi organi upravljanja, seveda v skladu s svojo dejavnostjo, sprejeli ustrezne ukrepe za izboljšanje in racionalizacijo poslovanja.

Izvršni svet torej meni, da je treba dati vso podporo pobudi članov delovne skupnosti podjetja »Plamen« iz Kroke. Drugi delovni kolektivi naj sprejmejo to pobudo kot pobudo za iskanje in sprejemanje ukrepov v smeri stabilizacije svojega poslovanja in ekonomske stabilizacije v naši domovini.

Predsednik Miloš Poljanšek: Poslanec dr. Vlado Benko je na prejšnji seji postavil vprašanje v zvezi s potrjevanjem statuten visokošolskih zavodov. Žal dr. Benka danes ni na seji, menim pa, da je odgovor toliko pomemben, da bi vseeno prosil tovarišico podpredsednico izvršnega sveta, da nas seznani z odgovorom. Prosim, dr. Kornhauserjeva.

Dr. Aleksandra Kornhauser: Poudariti moram, da odgovarjam kot predsednica komisije republiškega in prosvetno-kulturnega zbora za obravnavanje statuten visokošolskih zavodov in njihovih združenj. Poslanec dr. Benko je v svojem vprašanju poudaril, da gre za relativno dolg postopek potrjevanja statuten fakultet ter visokih in višjih šol, kar po njegovem mnenju negativno vpliva na delo na univerzi, glede na to, da so vsaj v nekaterih primerih blokirana prizadevanja, da se izvedejo preosnove v programih, pa tudi nekatere spremembe institucionalnega programa. Zato vprašuje, v kakšni fazi je to delo.

Dovolite mi, da vas seznanim s prav kratko zgodovino tega dela. Zakon o visokem šolstvu, ki smo ga sprejeli 10. marca 1969, je naložil visokošolskim zavodom in njihovim združenjem obveznost, da v roku šestih mesecev uskladijo svoje statute s sprejetimi zakonskimi določbami. Visokošolski zavodi in njihova združenja so predložili svoje statute skupščini SR Slovenije v glavnem do konca leta 1969, delno pa šele v letu 1970, torej z zamudo. Za obravnavo statuten je bila v okviru republiškega in prosvetno-kulturnega zbora ustanovljena skupna komisija za proučitev teh statuten. Komisija je delala takole: najprej je podrobno pregledala posamezne statute, nato je izluščila bistvena vprašanja, značilna za vse visokošolske zavode in jih primerjalno obravnavala. Obravnavo je razdelila na dva dela: na splošni in na posebni del. V okviru splošnega dela je potekala razprava od 14. januarja do 16. septembra 1970. Komisija se je med tem sestala na desetih sejah, vmes pa so bili posamezni vsebinski problemi obravnavani v sodelovanju s samoupravnimi organi visokošolskih zavodov in z univerzitetno konferenco Zveze komunistov, ki je organizirala nekaj posvetov, pravni problemi pa so bili obravnavani s predstavniki zakonodajno-pravne komisije naše skupščine, s predstavniki sekretariata izvršnega sveta za zakonodajo, delno pa tudi s pomočjo pravnega sveta Slovenije. zlasti ko je šlo za uveljavljanje pravic študentov na visokošolskih zavodih.

Zaključek dela komisije predstavlja predlog stališč, ki je bil sprejet že 6. septembra 1970 in nato posredovan skupščinskim organom, visokošolskim zavodom in njihovim združenjem, gospodarski zbornici in družbenopolitičnim organizacijam. Ugotoviti je treba, da so visokošolski zavodi ob koncu leta 1970 in v letu 1971 ta stališča skrbno obravnavali na številnih sejah. V tesnem sodelovanju njihovih predstavnikov z našo skupščinsko komisijo so večino stališč tudi sprejeli kot svoja in pripravili popravke statutarnih določb, ki zadevajo opredelitev teh zavodov, organizacijo pedagoškega in znanstveno-raziskovalnega dela, okvire študija, pravice študentov, pravice delavcev zavoda in še

posebej samoupravo na tem občutljivem področju, tako da večjih nesoglasij med skupščinsko komisijo in visokošolskimi zavodi ne bo in bodo statuti popravljeni soglasno in v sodelovanju med obema stranema. V letu 1971 in v prvi polovici letošnjega leta pa je komisija posvetila svoje delo vsebinski obravnavi študijskih smeri, učnih načrtov in študijskih določb. V ta namen se ni dalo delati samo v komisiji, saj je ta štela samo 9 članov. Tako tudi ni bila strokovno usposobljena, da bi lahko sama razpravljala o smotrnosti učnih programov, študijskih smeri in razdelitve dela. Zato se je razširila na 9 skupin za posamezna strokovna področja. Te skupine so vključile 330 visoko izobraženih ljudi, strokovno in politično kvalificiranih za to razpravo. V komisije so bili vključeni poslanci, delavci na visokošolskih zavodih, študenti, predstavniki delovnih in družbenopolitičnih organizacij. Skupine so delale v neposrednem stiku z visokošolskimi zavodi. Skupna ugotovitev je bila, da so v okviru tega dela prvič v vsem obdobju razvoja našega visokošolskega sistema sedli za skupno mizo predstavniki fakultet, visokih in višjih šol, gospodarstva in družbenih služb. Pri tem je treba še ugotoviti, da je bilo doseženo plodno, četudi večkrat zelo ostro razpravljanje o perečih problemih.

Prva faza razprave v teh skupinah se je končala v maju letošnjega leta. V pripravi je poročilo o celotnem delu in analiza problematike, ki bo lahko služila kot prispevek za načrtovanje nadaljnega razvoja visokošolskega sistema in za dopolnitve zakona o visokem šolstvu. In to ne samo v Sloveniji, ker se zaradi poglobljenosti in obsega tega dela za rezultate zanimajo tudi druge republike. Po prvi oceni naj bi bilo celotno gradivo predloženo zborom še pred skupščinskimi počitnicami. Zaradi obsežnosti in zahtevnosti dela pri pripravi poročila in zlasti pri pripravi končnih stališč pa se je rok podaljšal. Zlasti zahtevno je reševanje naslednjih izredno perečih problemov: načrtovanje razvoja visokega šolstva v Sloveniji in delež Ljubljane, Maribora in drugih središč pri tem: načrtovanje študijskih smeri; delitev dela in dogovori za to, da se delo ne bi podvajalo; zagotavljanje kvalitete dela in delavcev na visokošolskih zavodih; opredeljevanje samoupravnih pravic in dolžnosti delavcev na visokošolskih zavodih; samoupravne pravice študentov; pravice predstavnikov delovnih organizacij, družbenopolitičnih skupnosti skupščine v samoupravnih organih visokošolskih zavodov kot zavodov posebnega družbenega pomena.

To so zelo zahtevna vprašanja; zato moramo delovati z zelo jasnimi, tu in tam pa tudi variantnimi predlogi, o katerih bodo potem odločali zbori. Stališča bodo dokončno pripravljena in predložena skupščini v avgustu, da bi lahko sklepne razprave v zborih stekle v septembru.

Glede strahu, da je s tem ovirano delo in razpravljanje o vsebinskih problemih na visokošolskih zavodih, bi dejala, da je tak strah neutemeljen. Statuti visokošolskih zavodov so bili zadnjič v celoti potrjeni leta 1961. To pomeni, da je do danes celotno visoko šolstvo delovalo ob nepotrjenih statutih. Razprava, ki je tekla dve leti in pol, torej nikogar ni ovirala pri delu. Nasprotno, načela je vsebinska vprašanja visokega šolstva.

Upam, da se bo delo komisije formalno končalo v septembru. Delo v komisiji in njenih skupinah je pokazalo, da je veliko problemov še vedno samo opredeljenih, ne pa tudi rešenih. Hkrati je treba ugotoviti, da je bilo delo skupin, ki so bile formirane in ki so, kot sem že poudarila, vključile 330 kompetentnih ljudi, tako plodno, da bi kazalo z njimi nadaljevati in člane teh skupin vključiti v samoupravne strukture visokošolskih zavodov in njihovih

združenj, ko bo tekla razprava o načrtovanju in realizaciji reforme visokošolskega sistema.

Kot je torej razvidno iz tega odgovora, delo komisije ni bilo le formalno, ampak zelo vsebinsko, kar je seveda zahtevalo svoj nivo in širino, pa tudi določen čas.

Predsednik Miloš Poljanšek: Poslanec Miran Hasl je postavil ustno vprašanje, kako je z uresničevanjem sklepov v zvezi s kajenjem, ki pa sta jih sprejela prosvetno-kulturni in socialno-zdravstveni zbor skupščine SR Slovenije.

Izvršni svet je sporočil, da bo na vprašanje odgovoril namestnik republiškega sekretarja za zdravstvo in socialno varstvo dr. Stanko Lajevce.

Dr. Stanko Lajevce: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Na poslansko vprašanje tovariša Mirana Hasla, poslanca prosvetno-kulturnega zbora skupščine SR Slovenije, o ukrepih v zvezi s preprečevanjem kajenja, odgovarjamo:

Na tem zboru smo že v začetku tega leta na enako poslansko vprašanje pojasnjevali stališča in akcije, ki so jih nekako do marca letos prevzeli razni strokovni, družbenopolitični in predstavniški organi v zvezi z vprašanjem in zahtevo, da se omeji kajenje. V tem času je 3. kongres slovenskih zdravnikov razpravljajal o škodljivosti kajenja in o akciji za njegovo preprečevanje in 20. 5. 1972 sprejel resolucijo, s katero v celoti podpira stališča skupščine SR Slovenije v tej zadevi.

Prav tako smo na tem zboru v začetku tega leta omenjali osnutek zveznega zakona o zdravstveni neoporečnosti živil in predmetov splošne porabe, ki je v svojem 12. členu prepovedal reklamiranje kajenja. V tej obliki je bil osnutek zveznega zakona poslan zvezni skupščini, vendar je bil na zahtevo gospodarskega zbora zvezne skupščine spremenjen, tako da se sedaj glasi: »Zabranjeno je reklamiranje namirnica i predmeta opšte upotrebe upotrebom slika, crteža, znakov, izraza ili tekstova, koji bi potrošača mogli dovesti u zabludu u pogledu sastava, svojstva, namena ili dejstva tih namirnica odnosno predmeta opšte upotrebe.« Ta novi člen pa očitno ni to, kar je isti zakonski osnutek pred časom objubil, to je izrecno prepoved oglaševanja tobačnih izdelkov.

Zato bo Slovenija po sklepu socialno-zdravstvenega zbora in prosvetno-kulturnega zbora predlagala in zahtevala naslednjo dopolnitev 12. člena tega zveznega zakona: »Prepovedano je kakršnokoli oglaševanje tobaka, tobačnih izdelkov ter alkoholnih pijač. Proizvajalci cigaret morajo na cigaretih škatalah označiti količino katrana in nikotina v eni cigareti ter dodati opozorilo, da je kajenje cigaret zdravju škodljivo.« Sprejem tega zveznega zakona se pričakuje še v tem mandatnem obdobju.

Predsednik Miloš Poljanšek: Tudi poslanki Majdi Šlajmer-Japljevi bo na vprašanje v zvezi z narkomanijo na Slovenskem odgovoril dr. Stanko Lajevce.

Dr. Stanko Lajevce: Na vprašanje, koliko narkomanov je v Sloveniji, ni mogoče odgovoriti, ker taka evidenca ne obstaja, niti ni organa, ki bi jo bil dolžan voditi. Če štejemo narkomanijo za bolezen, potem bi lahko le zdravnik specialist postavil diagnozo take bolezni. Vendar statistika nima po-

datkov o številu zdravljenih narkomanov. V Sloveniji smo leta 1969 imeli 48 primerov, ko so se ljudje zdravili za narkomanijo, v letu 1970 pa 71.

Na vprašanje, kje so največja žarišča narkomanije v Sloveniji, moremo sklepati le iz poročil organov javne varnosti, ki še najbolj sistematično spremljajo pojav narkomanije. Po podatkih republiškega sekretariata za notranje zadeve so najmočnejša žarišča narkomanije med mladino v Ljubljani in v Mariboru, medtem ko so na območju ostalih središč zabeleženi le posamezni primeri in še to večina v obliki tabletomanije. Na ljubljanskem območju je uprava javne varnosti pričela sistematično voditi evidenco o mladih narkomanih. V začetku tega leta oziroma v prvih šestih mesecih je evidentirala več kot 100 uživalcev mamil, zlasti hašiša in marihuane, v zadnjem času pa tudi LSD. Doslej ni zasledila primerov uživanja močnejših mamil morfija in heroina, izredno naglo pa se širi pojav topljenja kodeina in intravenozno vbizgavanje tega narkotičnega sredstva. Največ se mamila širijo med mladino, ki prihaja iz osemletke v srednje in strokovne šole, in med študenti, kjer so najštevilneje zastopani slušatelji filozofske in pravne fakultete. Preprodaja narkotikov teče po različnih ljubljanskih lokalih. Večina preprodajalcev izvira iz drugih republik. Najštevilnejši evidentirani pojavi narkomanije med mladimi so na področju uprave javne varnosti Maribor, kjer se že dve leti sistematično ukvarjajo s problemom narkomanije. Ob koncu junija tega leta je bilo na seznamu 170 mladih ljudi uživalcev mamil, od katerih se jih 25 ukvarja tudi s preprodajo mamil. Visok je delež uživalcev kodeina. V nekaterih primerih se je pokazalo, da gre o pojavu narkomanije za lažne alarme, ko so se širile novice o izrednem obsegu preprodaje in uživanja mamil.

V skladu s sprejetimi načeli konvencije o mamilih iz leta 1961 je bil pri nas sprejet zakon o mamilih, na njegovi podlagi pa so bili izdani še številni predpisi o kontroli proizvodnje in prometa z mamili. Tako so pri nas vsa vprašanja s tega področja natančno urejena s predpisom, kar naj bi preprečilo zlorabe z mamili.

V maju 1972 so zvezni organi pripravili predlog zakona o proizvodnji in prometu mamil. Cilj zakona je uskladitev veljavnega zakona z ustavnimi amandmaji, ne navajajo pa se vsebinske novosti zakona. Tukajšnji sekretariat je dal pripombe k predlogu zakona, da bi moral prepovedati izdajo zdravila kodein brez recepta, ker mladina kupuje tablete in jih predeluje v mamilo. Ugotovljeno je zlasti za Maribor, da so lekarne v prosti prodaji izdajale velike količine teh tablet. Po dogovoru z organi javne varnosti v Mariboru izdajajo lekarne v zadnjih mesecih kodein brez recepta le starejšim ljudem, vendar s tem niso rešili problema, ker se mladina pri nakupu poslužuje starejših oseb in jim za uslugo ponuja tudi plačilo. Delavci organov javne varnosti Slovenije so enotnega mnenja, da bi kodein, ki je priznan kot narkotik, smeli prodajati izključno le na recept, zlasti ker vsi mladi uživalci kodeina zaradi naglo povečane tolerance organizma na mamilo že v najkrajšem času preidejo na uživanje močnejših narkotikov. Glede tabletomanije pa še tole. V Švici, ki je po porabi analgetikov na prvem mestu, znaša poraba na enega prebivalca 35 tablet na leto. V Sloveniji pa znaša samo 21 tablet na prebivalca.

Na vprašanje, kakšne ukrepe so odgovorne službe že sprejele, da bi bilo pri nas organizirano združevanje narkomanov onemogočeno, ne moremo odgovoriti. Taki ukrepi po svoji naravi ne sodijo v pristojnost socialne in zdravstvene službe. Republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo je o vpra-

šanjih narkomanije v Sloveniji zbral ob tej priložnosti obsežno gradivo, ki je tovarišici poslanki na voljo, če se želi seznaniti tudi s podrobnostmi.

Predsednik Miloš Poljanšek: Želi kdo od poslancev ustno zastaviti poslansko vprašanje? Prosim, poslanec Drago Šega.

Drago Šega: Tovariš predsednik, v »Komunistu« z dne 17. marca letošnjega leta je Mitja Rotovnik objavil podatek, da je založniško podjetje Mladinska knjiga z izdajanjem revije »ELLE-ONA« ustvarilo izgubo v višini 2 milijardi dinarjev. V nekaterih poročilih o poslovanju gospodarskih organizacij na območju občine Ljubljana-Center v letu 1971 ta izguba ni izkazana. Kot poslanca me zanima, ali omenjena navedba Mitja Rotovnika ustreza resnici, in če ustreza resnici, sprašujem,

— ali je ugotovljena osebna odgovornost tistih, ki so s svojimi odločitvami tako izgubo povzročili, in

— kakšni ukrepi so bili sprejeti, da ne bodo te izgube, če obstaja, poravnale kupci šolskih in drugih knjig, ki jih izdaja ta založba.

Predsednik Miloš Poljanšek: Želi še kdo postaviti poslansko vprašanje? (Ne želi.) Potem je tudi ta točka dnevnega reda končana in vas prosim še za trenutek pozornosti. Izvršni svet skupščine SR Slovenije je predložil predlog zakona o dopolnitvi zakona o posebnem računu sredstev SR Slovenije za izravnavanje v gospodarstvu in za pospeševanje nekaterih gospodarskih dejavnosti ter predlog odloka o udeležbi SR Slovenije pri financiranju investicij za povečanje zmogljivosti šol ter domov za izobraževanje strokovnih kadrov v letu 1972. Na to je danes opozorila že tovarišica dr. Kornhauserjeva, ko je razpravljala o 5-letnem družbenem planu. Jaz pa sedaj opozarjam na oba dokumenta že zaradi tega, ker bo o spremembi oziroma dopolnitvi zakona o posebnem računu sredstev SR Slovenije za izravnavanje v gospodarstvu sklepal gospodarski zbor, ki je sprejemal tudi zakon, pri predlogu odloka pa bomo verjetno udeleženi tudi mi. Treba je seveda z vso zavzetostjo podpreti sprejem obeh predpisov, ker bomo le na ta način prišli do tistih ustreznih sredstev, ki so potrebna za urejanje strokovnega šolstva. Ker je rok razmeroma kratek — prihodnji teden se bo o tem že razpravljalo v skupščini — je seveda potrebno stopiti v stik s poslanci, ki so v gospodarskem zboru, da, če je le mogoče, podpro spremembo zakona. Hkrati pa naj se pri sprejemanju odloka močno zavzamemo, da pride do sprejema odloka. Če bi se zataknilo v skupščini in bi ne prišlo do aktiviranja teh sredstev v korist strokovnemu šolstvu, bi celotna akcija ostala neuresničena in bi ne mogli doseči tistega miselnega premika, na katerega opozarjamo, da nastaja v zadnjem času, da predstavlja izobrazba tudi faktor boljše proizvodnje. Toliko v informacijo.

Končujem 33. sejo prosvetno-kulturnega zbora skupščine SR Slovenije.

(Seja je bila končana ob 16.05.)

PROSVETNO-KULTURNI ZBOR

34. seja

(19. julija 1972)

Predsedoval: Miloš Poljanšek,
predsednik prosvetno-kulturnega zbora.

Začetek seje ob 15.15.

Predsednik Miloš Poljanšek: Pričenjam 34. sejo prosvetno-kulturnega zbora skupščine SR Slovenije.

Odsotnost na današnji seji so opravičili poslanci Janez Švajncer, Jože Suhadolnik, Jernej Lenič, Boris Feldin, Lojzka Gostenčnik-Žmavc, Vlado Uršič, Mira Novak, Janez Pešec, dr. Vladimir Bračič, Leopold Zemljak, Branko Merinik, Majda Šlajmer-Japelj, Milan Batista in Jože Melanšek. Ugotavljam, da je zbor sklepčen.

Za današnjo sejo predlagam naslednji dnevni red:

1. odobritev zapisnika 33. seje zbora;
2. predlog odloka o udeležbi SR Slovenije pri financiranju investicij za povečanje zmogljivosti šol in domov za izobraževanje strokovnih kadrov v letu 1972;
3. predlog odloka o financiranju gradnje telovadnice v študentskem naselju v Ljubljani iz republiških sredstev.

Ima kdo k predlaganemu dnevnemu redu kakšno pripombo? (Nima.) Ugotavljam, da je predlagani dnevni red sprejet.

Naj vas obvestim, da sem na današnjo sejo zbora povabil predstavnike izvršnega sveta skupščine SR Slovenije, republiškega sekretariata za prosveto in kulturo, izobraževalne skupnosti SR Slovenije, zavoda za šolstvo SR Slovenije in univerze v Ljubljani. Povabljeni vabim, da sodelujejo v razpravi.

Prehajamo na 1. točko dnevnega reda, to je na odobritev zapisnika 33. seje. Imate kdo k zapisniku kakšno pripombo? (Nima.) Ugotavljam, da je zapisnik 33. seje prosvetno-kulturnega zbora soglasno odobren brez sprememb in dopolnitev.

Prehajamo na 2. točko dnevnega reda, to je na predlog odloka o udeležbi SR Slovenije pri financiranju investicij za povečanje zmogljivosti šol in domov za izobraževanje strokovnih kadrov v letu 1972.

Predlog odloka je predložil izvršni svet in kot svojega predstavnika določil podpredsednico dr. Aleksandro Kornhauser. Želi predstavnik še ustno kaj pojasniti? (Ne želi.)

Izvršni svet je predlagal, da sprejme skupščina predloženi odlok po skrajšanem postopku na podlagi 294. in 296. člena poslovnika skupščine SR Slovenije, ker bo na ta način še pred. začetkom šolskega leta 1972/73 omogočen začetek družbene akcije za gradnjo in razširitev novih srednjih strokovnih šol in pripadajočih domov.

Dajem predlog glede postopka na glasovanje. Kdor je za, naj glasuje! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Ugotavljam, da je prosvetno-kulturni zbor soglasno sklenil obravnavati predloženi odlok po skrajšanem postopku.

Predlog odloka, h kateremu ste kot informativno gradivo dobili še predlog zakona o dopolnitvi zakona o posebnem računu sredstev SR Slovenije za izravnavanje v gospodarstvu in za pospeševanje nekaterih gospodarskih dejavnosti, je na današnji seji obravnaval odbor našega zbora za vzgojo in izobraževanje. Prosim poročevalca odbora, da poroča. Besedo ima predsednik odbora Emil Rojc.

Emil Rojc: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Na današnji seji je odbor za vzgojo in izobraževanje obravnaval predlog odloka o udeležbi Socialistične republike Slovenije pri financiranju investicij za povečanje zmogljivosti šol in domov za izobraževanje strokovnih kadrov v letu 1972, ki ga je izvršni svet predložil v obravnavo skupščini.

Odbor je podprl tako predlog izvršnega sveta, da se odlok obravnava po skrajšanem postopku, kot tudi predlog odloka. V načelni razpravi so člani odbora izrazili soglasno podporo temu prvemu poskusu konkretne sanacije na področju srednjega izobraževanja in dijaških domov, pri tem pa poudarili, da je to seveda šele začetek in prvi korak k sistemskemu urejevanju tako celotnega statusa srednjega izobraževanja kot tudi sistema financiranja. Omenjeni nalogi sta namreč kljub sedANJI rešitvi še naprej pristojnosti in dolžnosti republiških institucij. Zlasti nujno bo treba določiti omrežje srednjih šol, saj bo le tako jasno, katere nove gradnje in adaptacije obstoječih objektov so smotrne in potrebne.

Odbor se je v načelu strinjal s tem, da udeležba republike ne presega 30 % predračunske vrednosti novih naložb, pri tem pa je opozoril, da bodo tudi nekatere vzgojno-izobraževalne ustanove v določenih območjih, v določenih občinah, ki svojega deleža ne bodo zmogle. Tu je bil zlasti poudarjen problem kadrovskih šol in njihovih dislociranih oddelkov, zlasti še vprašanje razvoja dislociranih oddelkov, pedagoških akademij za razredni pouk, ki kljub interesu občinskih skupščin ne bodo mogle same prispevati dolžnega deleža. Zato bi se v okviru predvidenega družbenega dogovora za te vrste šol in te vrste potreb za kadrovsko šolstvo ti primeri obravnavali kot izredno pereč in izjemen problem.

V obravnavi po posameznih členih je odbor podprl mnenje zakonodajno-pravne komisije, da varianti k drugemu odstavku 2. člena nista potrebni. Odbor predlaga prosvetno-kulturnemu zboru, naj sprejme predlog odloka o udeležbi Socialistične republike Slovenije pri financiranju investicij za povečanje zmogljivosti šol ter domov za izobraževanje strokovnih kadrov v letu 1972.

Predsednik Miloš Poljanšek: Predlog odloka je obravnavala tudi zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije in predložila o tem pismo poročilo. Želi njen poročevalec besedo? (Ne želi.)

Začenjam razpravo. Besedo ima tovarišica podpredsednica izvršnega sveta dr. Aleksandra Kornhauser.

Dr. Aleksandra Kornhauser: Tovariši poslanci, zaradi pozne ure se nisem odločila za uvodno obrazložitev, ker menim, da je problem temu zboru tako znan, da je vsakršno utemeljevanje odveč. Menim pa, da je treba glede na stališče odbora povedati naslednje:

Akcija je sprožena na področju srednjih šol in domov, se pravi, predvsem za srednje strokovne kadre. Zato je bilo tudi doseženo soglasje za dopolnitev zakona o posebnem računu sredstev SR Slovenije za izravnavanje v gospodarstvu, od koder prvikrat gredo sredstva za področje izobraževanja, za kadrovske potrebe. Glede na to se bo potrebno držati te prve obveznosti, vse drugo pa bo treba reševati z drugimi ukrepi; tu mislim zlasti na pedagoški akademiji, ki sta prav gotovo v pereči situaciji in bo treba tudi zanj poiskati potrebna sredstva.

Kar pa zadeva nadaljnje akcije, na katere opozarja odbor, pa je dolžnost vseh nas. Teh 30 milijonov — ali po starem 3 milijarde — je začetni kapital, h kateremu je treba po črki in vsebini odloka angažirati še dodatnih 70 milijonov oziroma 7 starih milijard. Udeležba pri tem angažiranju bo seveda različna, odvisna od razvitosti področja in od potreb, v globalu pa bo treba to vsoto doseči.

Zato smo v tem trenutku lahko zadovoljni, da je ta začetni korak uspel in da smo naleteli na razumevanje gospodarstva in na podporo v gospodarskem zboru. To nas obvezuje, da gremo v to veliko akcijo in da bomo drugi del tega dogovora tudi realizirali ter po podatkih, ki jih je posredovala republiška izobraževalna skupnost, dobili s temi sredstvi v dveh letih 3546 novih učnih mest v srednjih šolah in 7963 m² bruto površine v domovih. To je prav gotovo cilj, za katerega bo treba veliko naporov. Zato apeliram na vse vas, da sodelujete pri teh naporih, ki jih bo morala opravljati republiška izobraževalna skupnost v sodelovanju z gospodarsko zbornico, predvsem pa z delovnimi organizacijami in z občinami.

Predsednik Miloš Poljanšek: Naj vas, navzoči poslanci, opozorim na amandmaja, ki ju je predlagal odbor za finance in proračun republiškega zbora. Ker besedila niste prejeli, bom amandmaja prebral:

K 2. členu: Doda naj se nov 3. odstavek v naslednjem besedilu: »Po sklenitvi družbenega dogovora iz drugega odstavka tega člena predloži izvršni svet skupščini SR Slovenije informacijo o razporeditvi sredstev in strukturi financiranja za posamezne objekte.«

K 5. členu: V drugi vrsti naj se za besedo »Slovenije« črta pika in dodajo te besede: »na osnovi sprejetih meril družbenega dogovora.«

Republiški zbor je amandmaja že sprejel. Prosil bi le predstavnika odbora, da zavzame stališče do amandmajev.

Emil Rojc: Ker je razprava v odboru že tekla v tem smislu in so poslanci predlagali, da bi občasno dobili na vpogled poročila o tem, kako akcija poteka, mislim, da sta amandmaja v skladu z našo razpravo in z njima soglašamo.

Predsednik Miloš Poljanšek: Želi še kdo razpravljati? (Ne želi.) Končujem razpravo in dajem na glasovanje najprej amandma zakonodajno-pravne komisije k 2. členu, po katerem naj se črtata varianti v drugem odstavku. Kdor je za, naj glasuje! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Amandma je torej sprejet.

In sedaj dajem na glasovanje še amandmaja, ki ju je sprejel republiški zbor in ki sem ju pravkar prebral. Kdor je za, naj glasuje! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Tudi ta dva amandmaja sta sprejeta.

Tako lahko preidemo na glasovanje o predlogu odloka. Kdor je za, naj glasuje! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je prosvetno-kulturni zbor soglasno sprejel predlog odloka o udeležbi SR Slovenije pri financiranju investicij za povečanje zmogljivosti šol in domov za izobraževanje strokovnih kadrov v letu 1972, in to v enakem besedilu kot republiški zbor.

Prehajamo na 3. točko dnevnega reda, to je na predlog odloka o sofinanciranju gradnje telovadnice v študentskem naselju v Ljubljani iz republiških sredstev.

Predlog odloka je predložil izvršni svet in kot svojega predstavnika določil podpredsednico dr. Kornhauserjevo. Želi morda predstavnik besedo? (Da.)

Dr. Aleksandra Kornhauser: Dodatno k obrazložitvi, v kateri so navedeni vsi podatki in iz katere je razvidno, da bo to prva telovadnica za študente, ki bo zagotovila redno telesno kulturo in tudi rekreacijo v študentskem naselju, bi poudarila samo še, da je ta akcija v bistvu tekla že pred 20 leti in da jo bomo zdaj končno le uresničili. Predlog je za dveletno financiranje, vendar je gradbeno podjetje, ki je postavilo najboljše pogoje, pripravljeno kreditirati tako, da bo gradnja končana že letos, če seveda sprejmemo ta odlok. Odlok je namreč potrebna garancija, da gradbeno podjetje lahko zagotovi kredit. Vse je že dogovorjeno in uglaseno v okviru izvršnega sveta in njegovih organov ter tudi z visokošolskimi zavodi v Ljubljani in z zvezo študentov, zato toplo priporočam, da prosvetno-kulturni zbor ta predlog odloka sprejme.

Predsednik Miloš Poljanšek: Izvršni svet predlaga, da sprejmemo odlok po skrajšanem postoku. Začenjam razpravo v zvezi s tem. Želi kdo razpravljati? Če ne, dajem na glasovanje predlog za skrajšani postopek. Kdor je za, naj glasuje! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Ugotavljam, da je zbor sklenil obravnavati predlog odloka po skrajšanem postopku.

Predlog odloka je na današnji seji obravnaval odbor našega zbora za telesno kulturo. Prosim poročevalca poslanca Kramarja, da poroča.

Vinko Kramar: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Odbor prosvetno-kulturnega zbora za telesno kulturo je na današnji seji obravnaval predlog odloka o sofinanciranju gradnje telovadnice v študentskem naselju v Ljubljani iz republiških sredstev, ki ga je skupščini predložil v obravnavo izvršni svet. Odbor je uvodoma sprejel predlog izvršnega sveta, da se pred-

loženi odlok obravnava po skrajšanem postopku v skladu z 296. členom poslovnika skupščine SR Slovenije. Odbor je v načelni obravnavi ugotovil, da pomeni gradnja telovadnice v študentskem naselju uresničevanje dela sklepov, ki jih je za napredek telesne vzgoje sprejel prosvetno-kulturni zbor v letih 1967 do 1971. Vedno večje število študentov, vključenih v pouk telesne vzgoje na univerzi, nedvomno terja zagotovitev ustreznih materialnih in prostorskih možnosti, med katere sodi prav gotovo ustrezna telovadnica. Odbor je pozitivno ocenil tudi lokacijo telovadnice, ker bo poleg pouka telesne vzgoje omogočala tudi rekreacijo študentov, ki stanujejo v študentskem naselju. V podrobni obravnavi odbor ni imel k predlogu odloka nobenih spreminjevalnih ali dopolnilnih predlogov.

Odbor predlaga zboru, da sprejme predloženi predlog odloka o sofinanciranju gradnje telovadnice v študentskem naselju v Ljubljani iz republiških sredstev.

Predsednik Miloš Poljanšek: Na današnji seji je predlog odloka obravnavala tudi zakonodajno-pravna komisija, ki nima nobenih pripomb.

Začenjam razpravo. Želi kdo razpravljati? (Ne želi.) Končujem razpravo in dajem na glasovanje predlog odloka o sofinanciranju gradnje telovadnice v študentskem naselju v Ljubljani iz republiških sredstev. Kdor je za, naj glasuje! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je prosvetno-kulturni zbor soglasno sprejel predlog odloka o sofinanciranju gradnje telovadnice v študentskem naselju v Ljubljani iz republiških sredstev.

Ker smo tako izčrpali dnevni red, končujem 34. sejo prosvetno-kulturnega zbora skupščine SR Slovenije in vam želim prijetne počitnice.

(Seja je bila končana ob 15.35.)

SOCIALNO - ZDRAVSTVENI ZBOR

32. seja

(28. junija 1972)

Predsedoval: dr. Srečko Koren,
predsednik socialno-zdravstvenega zbora.

Začetek seje ob 11.10.

Predsednik dr. Srečko Koren: Pričenjam 32. sejo socialno-zdravstvenega zbora skupščine SR Slovenije in se opravičujem, da moramo zaradi tehničnih vzrokov zasedati izven skupščinskih prostorov.

Odsotnost na današnji seji so opravičili naslednji poslanci: dr. Lidija Andoljšek, dr. Stjepan Bunta, dr. France Jurc, Boris Filli, dr. Vasja Klavara, dr. Dušan Mis, dr. Ciril Bratuž, dr. Milan Hodalič, dr. Miha Likar in dr. Ivan Kopač.

Ugotavljam, da je zbor sklepčen.

Na sejo zbora so bili vabljeni: izvršni svet skupščine SR Slovenije, republiška konferenca Socialistične zveze delovnih ljudi, republiški svet Zveze sindikatov Slovenije, republiški odbor sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije, Vinko Hafner, predsednik skupne komisije republiškega, gospodarskega in socialno-zdravstvenega zbora za proučitev sistema zdravstvenega varstva ter zdravstvenega, pokojninskega in invalidskega zavarovanja, skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja SR Slovenije, republiški sekretar za delo, Društvo za mišična in živčno-mišična obolenja, konferenca za rehabilitacijo invalidov Slovenije, republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo, republiška skupnost otroškega varstva, delovnovarstveni zavod Ponikve na Dolenjskem in predstavnik komisije skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja.

Vabljene goste pozdravljam in jih vabim, da sodelujejo v razpravi o posameznih točkah dnevnega reda.

Za današnjo sejo zbora predlagam naslednji dnevni red:

1. odobritev zapisnika 31. seje zbora;
2. razprava o osnutku zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju;
3. poročilo o poslovanju pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji za leto 1971;

4. osnutek zakona o delovnovarstvenem zavodu Ponikve;
5. predlog odloka o imenovanju predstavnikov SR Slovenije, ki jih imenuje skupščina SR Slovenije v skupščino republiške skupnosti otroškega varstva;

6. poslanska vprašanja.

Vprašujem tovarišice in tovariše poslance, ali se strinjate s predlaganim dnevnim redom? Morda kdo predlaga spremembo ali dopolnitev dnevnega reda? (Ne.)

Ker takšnega predloga ni, ugotavljam, da je predlagani dnevni red današnje seje soglasno sprejet.

Prehajamo na 1. točko dnevnega reda, in sicer na odobritev zapisnika 31. seje socialno-zdravstvenega zbora.

Osnutek zapisnika ste prejeli skupaj z gradivom za današnjo sejo. Ima morda kdo kakšno pripombo k zapisniku? (Ne.) Ker ni pripomb, ugotavljam, da je zapisnik 31. seje odobren.

Prehajamo na 2. točko dnevnega reda, to je na obravnavo osnutka zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

Za to točko dnevnega reda ste prejeli naslednje gradivo: osnutek zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju z obrazložitvijo, stališča izvršnega sveta k osnutku zakona, skupno poročilo odbora socialno-zdravstvenega zbora za invalidsko in pokojninsko zavarovanje ter invalidsko varstvo in odbora republiškega zbora za socialno politiko in zdravstvo, ugotovitve in predloge skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji k osnutku zakona, poročilo zakonodajno-pravne komisije.

Ker smo obrazložitev k osnutku zakona slišali že na skupni seji, vprašujem poročevalca našega pristojnega odbora, poslanca dr. Bojana Špicarja, ali želi še ustno obrazložiti poročilo odbora? (Ne želi.)

Pričenjam razpravo o osnutku zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Kdo želi besedo? Besedo ima poslanec Alojz Potočnik.

Alojz Potočnik: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Na včerajšnji seji sekretariata konference za rehabilitacijo invalidov Slovenije, ki je obravnavala priprave na javno razpravo o osnutku zakona in statuta, sem dobil nalogo, da na današnji seji zbora navedem nekaj predlogov k osnutku zakona.

Sekretariat konference se na svoji seji ni spuščal v vsebinske podrobnosti predloženega osnutka, ker je prepričan, da je to stvar javne razprave, in ker je izhajal s stališča, da je treba javno razpravo jemati kot resen in odgovoren družbeni postopek. Sekretariat konference je mnenja, da je predloženi osnutek zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju sprejemljiv kot gradivo za javno razpravo. Za konferenco za rehabilitacijo invalidnih oseb Slovenije je pomen osnutka zakona predvsem s stališča rehabilitacije in zaposlovanja invalidov.

Pri tem ugotavljamo, da so z osnutkom dosežene nekatere izboljšave, to pa ne pomeni, da so v celoti upoštewane vse dosedanje zahteve in predlogi konference. Konferenca bo v javni razpravi pritegnila vse kolektivne člane, zlasti invalidske in humanitarne organizacije, ki vključujejo nad 80 000 članov,

in s svojimi dejavnostmi pomagajo skrbeti za več kot 130 000 invalidnih in defektnih oseb v Sloveniji z njihovimi prizadetimi družinskimi člani vred.

Javna razprava v okviru konference bo potekala tudi o vseh posebnih osnovnih šolah, strokovnih institucijah, invalidskih delavnicah in z organi in organizacijami, ki so povezani s konferenco. Konferenca si bo prizadevala, da se bo o postopku javne razprave še posebej pogovarjala z Zvezo sindikatov Slovenije in s Socialistično zvezo.

Zbor se mi zdi potrebno opozoriti na 204. člen osnutka zakona, ki ureja pravice za poklicno rehabilitacijo invalidnih otrok. Doslej je bila poklicna rehabilitacija otrok zavarovancev invalidsko-pokojninskega zavarovanja urejena z zveznimi predpisi, medtem ko otroci drugih staršev niso imeli pravice do poklicne rehabilitacije. Organi konference in — kolikor mi je znano — tudi skupnost invalidsko-pokojninskega zavarovanja in republiška skupščina so bili večkrat mnenja, da je treba zagotoviti pravico do poklicne rehabilitacije za vse otroke in ne samo za otroke staršev-zavarovancev.

Predloženi 204. člen osnutka zakona določa, da dokler ne bo z republiškimi zakonom določena pravica do poklicne rehabilitacije invalidnih otrok, se za invalidne otroke zavarovancev tudi od 1. januarja 1973 dalje uporablja določba bivšega zveznega zakona. To določilo pa sekretariata konference ne zadovoljuje, predvsem zaradi tega, ker na tem področju obdržimo za nedoločen čas obstoječe stanje, ki je za približno 7000 invalidnih otrok in njihovih staršev nevzdržno zaradi mnogih nesprejemljivih določb dosedanjih zveznih predpisov.

Vprašanje je tudi, ali bi moral kljub sprejemu enotnega republiškega predpisa republiški zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju obdržati vsaj osnovne določbe o pravicah invalidnih otrok zavarovancev do poklicne rehabilitacije.

Značilno je bilo, da je v razpravi zelo aktivno sodeloval tudi poslanec socialno-zdravstvenega zbora prejšnjega sklica, ki je med drugim povedal, da je republiška skupščina že pred štirimi leti sprejela sklep, da se čimprej z zakonom uredi poklicna rehabilitacija vseh invalidnih otrok ne glede na pravni status njihovih staršev. Kljub temu, da so minila že štiri leta, še nihče ni skušal realizirati te obveznosti.

Zaradi tega predlagam:

1. da se resno prouči, ali kljub nakazani rešitvi ni potrebno, da zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju vsebuje tudi temeljne pravice o poklicni rehabilitaciji otrok zavarovancev;

2. da socialno-zdravstveni zbor naloži izvršnemu svetu skupščine Socialistične republike Slovenije, da do 31. 12. 1972 predloži skupščini predlog za izdajo zakona o pravicah invalidnih otrok do poklicne rehabilitacije, do 28. 2. 1973 osnutek zakona in do 30. 6. predlog zakona.

Nadalje moram opozoriti zbor, da je v 17. členu pod točko 5 verjetno pomota v formulaciji, ki pravi med drugim: »da so za primer posledic nesreče pri delu ali poklicnih boleznih zavarovani tudi otroci na dopolnilnem osnovnošolskem šolanju, kadar so na dopolnilni praksi.« Verjetno bi morala beseda »dopolnilni« biti zamenjana z besedo »posebnem«, s čimer bi bili invalidni in prizadeti otroci zavarovani v času, ko opravijo prakso in so na posebnem osnovnošolskem šolanju.

Predsednik dr. Srečko Koren: Kdo še želi besedo? Besedo ima dr. Bojan Špicar.

Dr. Bojan Špicar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši! Ne bi hotel polemizirati o tem, ali je predloženi osnutek zakona etastičen ali ne, ali so samoupravni akti lahko etastični ali ne oziroma ali so republiški zakoni lahko demokratični ali ne. Gre za to, ali je ta koncept zakona, kakršnega imamo, izdelan v duhu ustavnih dopolnil.

Do tega imamo dve stališči: stališče izvršnega sveta, ki pravi, da je glede tega vse v redu, drugo pa je stališče zakonodajno-pravne komisije in skupnosti invalidsko-pokojninskega zavarovanja, ki pravi, da koncept zakona ni sestavljen v duhu ustavnih dopolnil in da se samoupravi daje premajhna kompetenca.

Če pogledamo nazaj, vidimo, da se to gradivo pripravlja že od začetka leta 1968. Leta 1969 so bile izdelane prve teze, ki so šle v javno razpravo. V njej, torej davno pred ustavnimi dopolnili, je bila kot poglobljena pomanjkljivost ugotovljena izrazita centralizacija zakonodajnega urejanja. Če izhajamo iz tega stališča, moramo gledati na oba zakona, to je na zveznega in republiškega, ker imata glede samouprave enako težo, oba sta državna predpisa. Ali je osnutek zakona izdelan v tem smislu ali pa predstavlja samo razdelitev kompetenc med federacijo in republiko in enako urejanje, kot je bilo prej, oziroma naj bi seštevek obeh zakonov predstavljal to, kar je predstavljal prej en zvezni zakon? S tem seveda ni dosežen cilj, da bi težišče odločanja prešlo na samoupravne organe, kar je nedvomno izhajalo iz tez. Čeprav so te govorile o prenosu kompetenc na republiko, je bilo ves čas jasno in izrečno mišljeno, da gre za samoupravne organe in ne za državo. Sedaj pa je videti tako, kot da republika sprejema funkcijo, ki jo je imela prej federacija. Zvezni zakon namreč ureja temeljne pravice, ki pa niso samo pravice, marveč tudi pogoji za njihovo pridobitev. Republiški zakon pa naj bi po ustavnih dopolnilih urejal sistem pokojninskega zavarovanja.

Postavlja se mi vprašanje, kaj je sistem? Ali je sistem vse, kar je urejeno do najmanjše podrobnosti, ali je kaj drugega? Oba zakona, zvezni in republiški, urejata sistem, ki sestoji iz načel za urejanje odnosov med skupnostjo in zavarovanci. V načelih je to sistem, ni pa sistem v konkretizaciji odnosov. Republika ureja financiranje in vse drugo, kar mora biti zakonodajno-pravno urejeno. S tem je sistem pokojninskega zavarovanja zakoličen. Nič ni drugega, kar bi izhajalo iz sistema, ker sistem so samo odnosi med skupnostjo in zavarovanjem ter drugimi dejavniki, ki sodelujejo pri financiranju ali organizaciji. Seveda imamo še druge predpise, ki morajo biti urejeni z zakonom, vendar ne zaradi pokojninskega sistema, marveč zaradi splošnega pravnega reda, ki velja v naši družbi. Z zakonom morajo biti urejeni prekrški in povračilo škode, mora biti urejeno tudi sodno varstvo. To pa ne zaradi pokojninskega sistema kot takega, marveč zaradi pravnega sistema v celoti. Zaradi tega podpiram stališča zakonodajno-pravne komisije in skupnosti, ker se mi zdijo, da so edino sprejemljiva za določitev fiziognomije zakona, ki naj bi ga dali v razpravo. Zaradi tega se tudi ne morem strinjati s stališčem izvršnega sveta, ki pravi, da zakon ustreza ustavnim določilom. Gre za diametralno različne razlage in ne za to, ali gre za etastičen ali neetastičen zakon. Gre za diametralno različna razlaganja istih predpisov, gre za to, ali je 38. člen zvezne ustave razveljavljen ali ne in katere pristojnosti so prešle na republiko in katere na samoupravne organe.

Poleg tega je nerešenih še nekaj vprašanj, ki jih je omenil tudi tovariš Hafner. Za njihovo rešitev imamo še čas. Nekatera vprašanja so pravne, druga

pa družbenopolitične narave, npr. usklajevanje pokojnin, beneficiranje delovne dobe in ali naj bo ali samo v invalidskem ali tudi v starostnem zavarovanju.

To vprašanje bo razčiščevalo zvezno ustavno sodišče, ker sem trdno prepričan, da se bodo tisti, ki ne bodo imeli priznane beneficirane delovne dobe, pritožili ob prvi priložnosti. Tudi vprašanje izenačitev žena glede pogojev za upokožitev se ponovno pojavlja. Prav tako tudi oblikovanje pokojninske osnove. Obstajajo tudi trditve, da razmerje 1 : 6 ni pravilno in da je to prevelik razpon v družbenih in samoupravnih sporazumih, pravimo pa, da je pravičen. Pri pokojnini te trditve ni. Glede trditve, da so druge pokojnine v razmerju 1 : 4, je treba iti samo v Avstrijo in pogledati, kakšno pokojnino ima ne kvalificiran delavec in kakšno ima generalni direktor.

Dvomljiva mi je teza pod 9. točko stališč izvršnega sveta, kjer piše, naj se usklajevanje pokojnin določa z družbeno konvencijo in ne avtomatično. Ne vem, kaj se razume pod besedama »družbena konvencija«. Če je to taka konvencija, ki iz leta v leto pušča upokojenca v negotovosti glede uskladitve njegove pokojnine, se mi zdi, da ni sprejemljiva.

Valorizacija pokojnine, bodisi glede na življenjske stroške ali glede na osebni dohodek, je ena pglavitnih pridobitev, s katero smo se hvalili pred leti in s katero se lahko hvali vsaka država, ki ima tak sistem. Zato se mi zdi, da ne moremo iti mimo tega, da je valorizacija avtomatična do določene meje in da ni prepuščena nekakšni družbeni konvenciji. Družbeno dogovarjanje je v zakonu res nedodelano, zato bo treba tu še marsikaj storiti. Vendar je jasno: če izvršni svet odklanja avtomatizem in predlaga družbeno konvencijo, je to lahko samo načelna družbena konvencija v smislu trajnega dogovora. Samo to je sprejemljivo, ne pa adaptiranje valorizacije glede na življenjske stroške ali na standard. Vse to pa seveda le, če bodo finančna sredstva vsako leto dovoljevala takšno valorizacijo. Če sredstev ne bo, pokojnin pač ne bomo valorizirali. Če je to vprašanje prepuščeno vsakoletni odločitvi glede na ekonomske pogoje, se mi zdi, da taka konvencija ni sprejemljiva.

Usklajevanje pokojnin ima dve obliki. Usklajujemo jih glede na življenjske stroške, kar se mi zdi nujno in obvezno. Ne moremo pustiti upokojenca, da živi s svojo nominalno pokojnino od tedaj, ko je šel v pokoj. V statutu ali celo v zakonu moramo zagotoviti realno vrednost njegove pokojnine.

Drugo je vprašanje, kdaj upokojenec lahko participira pri standardu. Če govorimo o upoštevanju minulega dela, za katero iščemo definicije in vsebino, se mi zdi, da je valorizacija glede na standard po osebnem dohodku, če bazira naš pokojninski sistem na minulem delu, naša dolžnost. Seveda te dolžnosti ne bomo mogli tako ažurno izpolnjevati in zadovoljevati, kot moramo zadovoljevati pogoje realne vrednosti pokojnine. Zaradi tega ta valorizacija, če gre za minulo delo, ki raste iz tistega dela osebnega dohodka, ki ga je upokojenec prepustil akumulaciji in dal za napredek proizvodnje, ne more biti prepuščena samovolji. Lahko je prepuščena družbenemu dogovarjanju, ki mora biti načelno in takšno, da nadomešča zakonski ali statutarni sklep skupnosti.

Družbeni dogovori niso nič drugega kot v pogodbeni obliki izražen pravni predpis. Mislim, da samo tak trajni pravni predpis lahko ureja ta vprašanja, ne more pa to biti družbena konvencija. Zato se mi zdi, da mora avtomatizem v tem smislu, da je valorizacija potrebna in sicer v obeh oblikah, obstajati, ker obstaja že danes.

Menim, da bo v javni razpravi verjetno izraženih še več mnenj o strukturi zakona. Ker dajemo zakon v javno razpravo, mora iti v razpravo z vsemi pripombami vseh forumov. Le tako bodo vsi tisti, ki bodo o njem razpravljali, lahko ocenili vsa stališča in ne samo tista, ki so bila izražena v ekspoziju in v obrazložitvi osnutka zakona. Le tako bodo lahko sprejeli predloge, ki na sedanji stopnji družbenega razvoja najbolj ustrezajo položaju in ciljem, ki jih zasleduje pokojninsko in invalidsko zavarovanje v okviru splošne politike naše družbe.

Predsednik dr. Srečko Koren: Besedo ima poslanec Anton Grabenšek.

Anton Grabenšek: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Osnutek zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju je nedvomno najpomembnejši zakon na področju socialne politike. Zato mu je treba posvetiti posebno skrb. Ta zakon naj bi odpravil tudi vsa sporna vprašanja v pokojninskem sistemu, zlasti tista, na katera je že opozorilo slovensko ustavno sodišče, ki je to zahtevalo v svoji vlogi za presojo ustavnosti sedanjega pokojninskega zavarovanja.

Bistvene pomanjkljivosti novega sistema v pokojninsko-invalidskem zavarovanju so predvsem naslednje:

1. Vloga samouprave v pokojninsko-invalidskem zavarovanju je znatno manjša kot je bilo pričakovati glede na ustavne spremembe. Republiški zakon preveč podrobno obravnava posamezna vprašanja in zaradi tega bo samoupravi ostalo le malo prostora za odločanje. Zato bo v statutu skupnosti treba ponavljati določbe republiškega in zveznega zakona. Menim, da bi moral republiški zakon v glavnem zajeti načela invalidsko-pojninskega sistema. Podrobno naj obravnava samo tista vprašanja, ki so najbolj specifična.

2. Niti v zveznem niti v republiškem zakonu ni uzakonjena enotnost sistema bistvenih vprašanj, kot so: pokojninska osnova, beneficirani staž, višina pokojnine, delovna mesta, poklic itd., kar je pomembno pri odločanju in odmerjanju pokojnine.

Vsa ta vprašanja bi morala biti rešena z zveznim družbenim dogovorom. Če tega ne bomo storili, bo prišlo še do večje diferenciacije med republikami ali celo do medrepubliških sporov pri odmerjanju pokojnine v breme druge republike.

Nesprejemljiv je sistem progresivnih in regresivnih pokojnin, če bi se uvedel samo v eni republici. Ali je to sploh zavarovanje, če nekomu zakon omogoča, da dobi višjo pokojnino od osebnega dohodka? Ali se sploh zavedamo, kaj lahko s tem povzročimo drugim republikam, ki v svojem pokojninskem sistemu ne bodo imele progresije in regresije? Ostareli delavci iz drugih republik se bodo hoteli v zadnjih letih zaposliti v Sloveniji, da bi dosegli večjo pokojninsko osnovo v breme drugih republik. Če sistem pokojninskih osnov ne bo usklajen, bo to nedvomno povzročilo resne spore med republikami.

Varianti 25. člena osnutka je že skupna komisija zelo temeljito obdelala in ju zavrnila. Varianti se ponovno uvajata s tem, da je predložena nova tretja varianta, ki je bila izdelana po naročilu komisije. Menim, da vse tri variante niso v skladu z zakonom in da jih bo treba uskladiti. Mislim tudi, da je treba določbo 25. člena uskladiti s 24. členom, ki je pravzaprav povzetek zveznega zakona, da se pri ugotavljanju pokojninske osnove upoštevajo osnove in merila,

določena z družbenim dogovorom in samoupravnim sporazumom o usmeritvi in delitvi osebnega dohodka. Zvezni zakon določa, da lahko zakon predpiše, da se osebni dohodek vzame ali do določene višine ali v določenem razponu oziroma da se lahko predpiše najvišji znesek pokojnine.

Variante o progresiji in regresiji torej niso v skladu z zveznim zakonom. Menim, da je sprejemljiva varianta, ki jo ponuja zvezni zakon, da se osebni dohodek vzame v določenem razponu, s tem, da se limitira najvišji znesek v posameznih zavarovalnih skupinah v skladu z družbenim dogovorom in sporazumom o usmerjanju in delitvi osebnih dohodkov.

Nujno je treba formirati več zavarovalnih skupin po delovnih mestih in strokovni izobrazbi z razponom osebnega dohodka, ki je najbolj limitiran. Socialne probleme delavcev moramo tako kot doslej reševati z varstvenim dodatkom.

3. Vprašanje skladnosti z zveznim zakonom so določbe o beneficirani delovni dobi. Osnutek zakona predvideva, da se povečana doba v glavnem šteje za invalidsko pokojnino, medtem ko zvezni zakon jasno določa, da se za beneficirano obdobje zmanjša starostna doba. Iz tega izhaja, da se mora tudi pri pokojninskem zavarovanju upoštevati beneficirana delovna doba. To zlasti izhaja iz tega, ker je to temeljna pravica po zveznem zakonu in republiški zakon te pravice ne more omejiti. Menim, da bi bilo potrebno večje republiško usklajevanje določb republiškega zakona in družbenega dogovarjanja.

Predsednik dr. Srečko Koren: Besedo ima predstavnik republiškega sekretariata za delo, tovariš Franc Bricelj.

Franc Bricelj: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Diskusijo bi nadaljeval tam, kjer jo je končal tovariš dr. Bojan Špicar.

Osnutku se predvsem očita, da vse preveč posega v pristojnost samouprave, oziroma da ni bolj upošteval 6. točke XXXI. ustavnega dopolnila k zvezni ustavi in XXVII. ustavnega amandmaja k republiški ustavi.

Mora mreči, da ne gre samo za določbo ustavnega dopolnila, ki govori o samoupravnih interesnih skupnostih, marveč gre tudi za drugo določbo ustavnega dopolnila, ki pravi, da republika z republiškim zakonom uredi sistem.

Sedaj nastane vprašanje, kaj je sistem. Glede tega bo najbrž težko priti na enoten imenovalec. Zato bi to vprašanje načel na povsem konkretnih določbah osnutka zakona in sicer na določbah o pravicah.

Vprašujem: Ali naj republiški zakon sploh vsebuje kaj določb o pravicah ali ne? Če se sprejme stališče, da naj vsebuje določbe o pravicah, nastane vprašanje, kaj je pravzaprav vsebina teh določb?

Predlagatelji so imeli pred seboj obe določbi ustavnega amandmaja, se pravi o sistemu in o položaju samoupravnih skupnosti. Če skušamo sedaj oceniti, ali je osnutek republiškega zakona s temi določbami posegel v pristojnosti oziroma omejil pristojnosti samoupravne regulative, najprej pogledimo vsebino teh določb.

Vse te določbe, to se pravi od 21. do 74. člena posegajo v to pristojnost oziroma osnutek zakona prekoračuje to, kar bi smela urediti državna regulativa. Teh členov je 53. Od teh je 25 členov dobesedno prepisanih iz zveznega zakona. 10 členov je prišlo v osnutku na predlog tovarišev, ki so sodelovali v skupini za izdelavo osnutka zakona in na predlog skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja. To so tiste določbe, ki nalagajo določene obvez-

nosti delovnim organizacijam, npr. da morajo sprejeti delovnega invalida na delo, ga morajo zadržati na delu, morajo izvajati poklicno rehabilitacijo in tako naprej. Ostane torej še 17 členov. Ti členi so glavna hiba, češ da niso v soglasju s 6. točko ustavnega dopolnila. Med njimi je 11 členov takih, ki urejajo omejevanje uživanja pravic in prenehanje pravic. Zvezni zakon izrecno pravi, da se z zakonom ureja omejevanje uživanja pravic in prenehanje pravic. Šest členov je takih, za katere bi lahko rekli, da posegajo v samoupravno regulativo. Na prvem mestu je seveda 25. člen, ki govori o korekciji sedanjega načina določanja pokojninske osnove. Tudi v tem členu so tri variante. Tovariš Grabenšek je dejal, da je ta varianta v nasprotju z zveznim zakonom. Na zadnjem sestanku kluba poslancev zbora narodov zvezne skupščine je bilo sproženo tudi to vprašanje. Tovariš Grabenšek je najbrž mislil na tisto določbo amandmaja, ki pravi, da se lahko pokojninske osnove določajo z zavarovalnimi razredi, se pravi — po domače rečeno — s pokojninskimi razredi. Če tovariš Grabenšek misli, da lahko imajo republike tudi pokojninske razrede, je to v bistvu tudi korekcija. Pokojninski razredi so prav tako korekcija sedanje individualne pokojnine in nič drugega. Če bi morali sprejeti amandma, da nobena republika ne more določiti nikakršnih drugih korekcij kot samo zavarovalne osnove, potem menimo, da je tak amandma nemogoče sprejeti. Poslanci iz naše republike so rekli, da to ni res. To je pač lahko, niste pa dolžni imeti samo pokojninske razrede. Pri tem je sodeloval tudi predsednik naše zakonodajno-pravne komisije in se je s tem strinjal. Iz tega ni mogoče avtomatsko sklepati, da je sedaj vsaka druga pokojninska korekcija, kot so na primer zavarovalne osnove oziroma pokojninski razredi, v nasprotju z zveznim zakonom. Menimo torej, da sporni člen 25 ni tudi proti sprejemu takih amandmajev, le da ne bi bili v nasprotju z zveznim zakonom. Poleg tega menimo, da če je kdo dolžan izvesti stališča 3. seje konference Zveze komunistov, je to dolžan republiški zakon. Menimo, da je 25. člen ena izmed določb našega zakona, ki naj izvede stališča te seje.

Naslednji trije členi so: en člen določa, da lahko skupnost odreja najvišjo pokojninsko osnovo v primeru, da bo sprejeta tako imenovana tretja varianta 25. člena, in hkrati pravi, da lahko določi tudi najnižjo pokojninsko osnovo. Tu gre za to, da bi skupnost lahko določevala tudi najnižjo pokojninsko osnovo, ker zvezni zakon pravi, da ima republika pravico reči, da lahko skupnost določi ne samo najvišjo pokojninsko osnovo, marveč tudi najnižjo. Tega ne razumemo tako, da republika to lahko stori. Zato je ta člen sporen.

Potem je tu 27. člen, ki govori o tem, da se tistemu, ki vsaj za 6 mesecev preseže z leti izraženo pokojninsko dobo, odstotek odmere pokojnine za čas tega presežka poveča za 1 % ali po varianti za 0,5 %. To je torej neka posebna pravica, ki jo republiški zakon prizna in o kateri mislimo, da jo je treba z zakonom regulirati.

Naslednji člen je člen 28, ki govori o tem, da se tistemu, ki ima že izpolnjenih 40 let pokojninske dobe, pa ostane v delovnem razmerju, lahko prizna za vsako leto še za en odstotek povečana pokojnina. Menimo, da tu ni nikakršnega omejevanja samouprave.

Ce skušamo ugotoviti, ali to poglavje resnično posega v samoupravo oziroma krši 6. točko ustavnih dopolnil, lahko ugotovimo naslednje:

Če je 25. člen osnutka zakona sprejet in če so določbe 25 členov v nasprotju s 6. točko ustavnih dopolnil, potem to niso zato, ker jih sprejema osnutek zakona, marveč zato, ker jih vsebuje zvezni zakon. Če začnemo disku-

sijo o tem, da so ti člani zveznega zakona v nasprotju z ustavnimi amandmaji, ker omejujejo pristojnost samouprave, potem ne moremo reči, da je v nasprotju osnutek zakona, ki je te člene samo prepisal, marveč je v nasprotju 25. člen zveznega zakona, omejuje pravice samouprave.

Glede 10 členov smo že ugotovili, da so v osnutku na pobudo tovarišev, ki so predstavljali samoupravno interesno skupnost, 11 členov pa zaradi tega, ker zvezni zakon pravi, da mora biti omejevanje pravic določeno z zakonom. Praktično ostanemo pri treh, štirih členih, v katere verjetno ne bi prišlo vprašanje glede 25. člena, in sicer ali je to vprašanje stvar zakona ali ne? Glede vseh drugih štirih ali petih členov sploh ni nobenega dvoma, da se jih da, če bi se pokazalo, da pomenijo omejevanje samoupravne pristojnosti, kratko in malo črtati.

Moram reči, da niso vsi in da je pravzaprav diskvalificirala predlagatelja, češ da ne pozna pravega odnosa do ustavnega dopolnila, le zakonodajno-pravna komisija in tudi skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Naj poudarim, da je povsem nasprotno stališče zavzel odbor za družbenoekonomске odnose gospodarskega zbora, ki je vso stvar prejudiciral približno takole: Najprej o določanju pravic. Tu je tisti — če govorimo v bilančnem smislu — strošek, ki pomeni izdatek. Na drugi strani pa je tudi vprašanje, kako kriti ta izdatek. To se pravi, da se z določanjem pravic posredno vpliva tudi na izdatke. Odbor je bil glede tega drugačnega mnenja. Vprašal se je, ali je prav, da ena interesna skupnost lahko obremenjuje druge, zlasti gospodarske organizacije. In to tem bolj, ker se je razpravljalo tudi o tem, da sistem delitve osebnih dohodkov ni tak, kot bi bil, če bi moral zavarovanec, ki je na eni strani upravičenec, seči v svoj žep in reči: »Tovariši, tukaj so sredstva za kritje naših podjetij.« Če bi bilo tako, bi bila ta dva interesa, ki se ju danes težko najde, uravnovešena in tudi pokrita. Oni pa so razumeli tako — glede na sedanji sistem delitve osebnih dohodkov — da delavca zelo malo zanima, kolikšno je breme za invalidsko in pokojninsko zavarovanje, ki predstavlja petino osebnega dohodka. Zakaj? Zato, ker gre pri vsakem povečevanju stopnje prispevka v breme akumulacije. Ta se enostavno zniža. Vemo namreč, da je v našem sistemu delitve teh prispevkov tako: če se poveča prispevek za pokojninsko zavarovanje, se avtomatsko poveča prispevek za proračune.

Zato je zanimivo, da je zakonodajno-pravna komisija razmišljala o tem, da je treba določene pravice v celoti prepustiti samoupravnim interesnim skupnostim, ali pa se postavlja vprašanje, ki je tesno povezano s takšno organizacijo skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja, kjer bi volja zavarovancev res prišla do izraza. To je eno. Na drugi strani pa zakonodajno-pravna komisija ni kritično ocenjevala ideje o tem, da naj le statutu skupnosti, ki bi določal pravice zavarovancev, dajala soglasje republiška skupščina. Komisija je videla, da tega ni treba, ker gre za več družbenih interesov, ki jih je treba uravnovesiti.

Naslednje vprašanje je usklajevanje pokojnin. Mislim, da bi bilo prav, če bi stališče izvršnega sveta le malce prebrali, kajti če ga ne bomo, se nam bo zdelo, da nasprotuje avtomatizmu za vse oblike usklajevanja pokojnin. Vemo, da imamo naslednje oblike usklajevanja pokojnin: z življenjskimi stroški, z gibanjem osebnih dohodkov in z odpravljanjem razlik med starimi in novimi upokojenci. Če preberemo točko 9; bomo videli, da glede usklajevanja starih in novih pokojnin ne more biti avtomatizma, torej ne gre za celotno usklajevanje pokojnin, to se pravi, glede na gibanje osebnih dohodkov in življenjske stroške. Moram reči, da je eden izmed prejšnjih predlogov predvideval, da

bi bilo že v zakonu zapisano, da se bo usklajevanje pokojnin z življenjskimi stroški avtomatiziralo, kakor hitro se bo presegel določen odstotek, medtem ko naj bi se usklajevanje pokojnin z gibanjem osebnih dohodkov urejalo z družbenimi dogovori. Vendar so bili predvsem tovariši iz skupnosti pokojninskega zavarovanja proti taki normi, da bi že zakon posebej določal avtomatizem glede na življenjske stroške, glede na osebne dohodke pa naj bi se to vprašanje urejalo z družbenim dogovorom.

Na koncu bi rad omenil še vprašanje določb postopka, ki jih vsebuje osnutek zakona. Poglavje, ki govori o postopku za uveljavljanje pravic, je gotovo drugo najpomembnejše. Pri tem se pojavlja dilema, ali naj ta vprašanja regulira zakon ali pa samoupravna skupnost. Glede tega vprašanja je bilo mnogo razprav pri izdelavi tega osnutka. Kot prvo so vsi postavljali vprašanje glede uveljavljanja pravic v okviru skupnosti in vprašanje sodnega varstva. Tisti, ki se spoznajo na ta vprašanja, predvsem na sodno varstvo, so rekli, da je treba najprej odgovoriti na vprašanja, kakšno sodno varstvo naj predvidi osnutek zakona. Zakaj? Od tega, kakšno sodno varstvo se predvidi v zakonu, je odvisno, kakšen naj bo postopek za uveljavljanje pravic v okviru skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Ko se je razpravljalo o tem, katero od teh varstev naj se sprejme, smo videli, da imamo štiri oblike sodnega varstva, in sicer je eno v obliki pravde, kar pomeni civilna pravda. Druga oblika sodnega varstva se uveljavlja prek upravnega spora pri vrhovnem sodišču. Za tretjo obliko sodnega varstva imamo tako imenovana posebna sodišča, včasih smo jim rekli »sodišča socialnega zavarovanja«. Četrta oblika sodnega varstva pa je tako imenovana arbitražna.

Ko se je razpravljalo o vseh teh oblikah sodnega varstva, je skupna komisija zavzela skoraj enotno stališče, da so najbolj primerna oblika sodnega varstva posebna sodišča socialnega zavarovanja. Vendar ni šlo brez pomislekov. Vemo, da so tiste določbe naše ustave, ki govorijo o pravosodnem sistemu, predvidene za spremembo šele v drugi fazi. Po sedanjem stanju je pravosodni sistem v pristojnosti federacije. Zato je nastal ta pomislek, čeprav je sicer ta oblika sodnega varstva najbolj primerna. Vprašanje pa je, ali jo republika sploh lahko vpelje, dokler seveda niso sprejeta ustavna dopolnila v drugi fazi. Torej smo to obliko, za katero smo menili, da je najbolj primerna, opustili, ker ne moremo tvegati, da bi nam očitali, da republika vpeljuje taka sodišča.

Potem smo razpravljali o obliki arbitraže. O njej so dejali, da je hiba arbitražnega sistema v tem, ker ocenjuje samo vprašanje zakonitosti, ne pa meritorno in ne vsebinsko. Zato menimo, da je tudi oblika arbitraže nezadovoljiva. Ostali sta torej samo še dve obliki in sicer pravda in upravni spor. Menili smo, da je zavarovanec najbolj zaščiten, če gre po poti upravnega spora, manj pa, če gre po poti pravde. Zakaj, jaz o tem ne bom razpravjal. Samo to moramo vedeti, da sodnik v pravdi čaka na dokaze. V upravnem sporu se mora sodišče uradno zanimati za dokaze in jih razčiščevati. Zato je prišla v osnutek zakona določba, da bi bili upravni spori v tej situaciji, dokler republika ne bi uzakonila sodišč socialnega zavarovanja, najbolj primerna oblika. Kadar pa gre za upravne spore, mora biti postopek pri uveljavljanju pravic upravni postopek in ne moremo imeti nobenega drugega postopka. Nastalo je torej vprašanje, kdo lahko predpiše tiste določbe, ki se nanašajo na upravni postopek. Mnenja so bila različna. Eni so dejali, da to lahko določi statut, drugi spet, da mora to določiti zakon. Osnutek zakona je sprejel drugo stališče. Če bo sprejeto to stališče, ni treba, da je zapisano v zakonu. Prav

gotovo se bodo določbe o postopku tako zmanjšale, da jih bo od 27 določb ostalo samo še dve ali tri. Trenutno še veljajo določbe zveznega zakona, ki pravi: »Določbe o posebnih upravnih postopkih lahko predpiše samo zvezni zakon.«

Predsednik dr. Srečko Koren: Besedo ima poslanec Matija Malešič.

Matija Malešič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Po sprejemu zakona o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva ter zakona o zdravstvu je razprava o pokojninskem zavarovanju prav gotovo najpomembnejša materija, ki jo bomo še obravnavali v tej mandatni dobi. Misliti moramo tudi na to, da zavarovanci veliko pričakujejo od novega sistema, predvsem tudi zaradi tega, ker so sodelovali v obširni javni razpravi. Že danes je bilo večkrat poudarjeno, da smo o tem razpravljali štiri leta, zato so izsledki javne razprave že bolj ali manj razvoedeneli. To vprašanje načenjam zaradi tega, ker smo pred novo javno razpravo in se bomo pred zavarovanci pojavili z osnutkom, ki deloma rešuje tudi probleme, o katerih smo razpravljali že pred leti. Res je tudi, da mimo javne razprave ponujamo nekatere rešitve, ki so hudo sporne. Menim, da današnjo razpravo otežuje tudi dejstvo, da pred seboj nimamo niti zveznega zakona niti statuta skupnosti invalidskega in pokojninskega zavarovanja. Zanj smo danes slišali, da ga je skupščina skupnosti invalidskega in pokojninskega zavarovanja že obravnavala. Jasno je namreč, da bo — ne glede na to, kakšna bosta zvezni in republiški zakon — statut tisti temeljni akt, v katerem bo zavarovanec videl sebe in na podlagi katerega bo uveljavljal svoje pravice.

Nedvomno je eno bistvenih vprašanj, o katerem teče danes precej živahna razprava, razmejitve med zveznim zakonom, republiškim zakonom in statutom. Imel sem možnost pregledati statut skupnosti invalidskega in pokojninskega zavarovanja in seveda tudi osnutek zakona. Zveznega zakona nisem videl. Lahko ugotovim, da se mnoge stvari ponavljajo, da nekatere stvari še niso popolnoma uskladene in da bo moralo nujno slediti nadaljnje usklajevanje. Načeloma se strinjam s tem, kar je dejal tovariš dr. Špicar, da sodijo v zakon sistemska vprašanja, saj iz materiala razberemo, da je pokojninski zakon zakon o sistemu pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Kako je to načelo speljano, bomo videli na nekaterih primerih. Nedvomno bo v javni razpravi največ govora o 25. členu, ki govori o tem, kako se določa pokojninska osnova oziroma kakšni so korektivi za spremembo osebnega dohodka. Zdi se mi, da hočemo z različnimi korektivi — čeprav so morda potrebni pri izjemnih osebnih dohodkih, bodisi previsokih ali prenizkih — popravljati stvari, ki jih ne moremo urediti pri delitvi osebnih dohodkov. Če je to res, potem menim, da so pričakovanja predlagatelja prav gotovo preveč optimistična.

Če zvezni zakon določa, da je možna vpeljava korektivov, potem se postavlja novo vprašanje: Ali je primerno, da republiški zakon določa pri teh korektivih najmanjšo potankost, da recimo določa, kolikšen bo odstotek upoštevanja dejanskega osebnega dohodka in odstotek upoštevanja dogovorjenega osebnega dohodka? Pri tem se oziramo na samoupravne sporazume, na delitev po samoupravnih sporazumih, vemo pa, da bomo morali ta sistem vsekakor dopolniti. Če se že odločimo za korekture in če nameravata republika in izvršni svet popraviti napake, ki se pojavljajo pri delitvi osebnih dohodkov, potem lahko

to uredita tako, da prepustita nadaljnjo izpeljavo teh določil samoupravnih skupnosti invalidskega in pokojninskega zavarovanja.

Drugi primer je vprašanje invalidskega zavarovanja. Ni dvoma, da je sistem invalidskega zavarovanja odvisen predvsem od definicije invalidnosti. Če pogledamo zakon, vidimo, da je v 29. členu definicija invalidnosti zelo skopa in ne daje odgovora na vprašanje, kdo je pravzaprav invalid. Verjetno to niti ni toliko krivda republiškega zakona, marveč zveznega, ker si težko zamišljam, da bodo skupnosti invalidsko-pojninskega zavarovanja pojem invalidnosti določale vsaka po svoje. Pojem invalidnosti je bil dovolj dobro rešen v zveznem zakonu, ki opredeljuje invalidnost na profesionalni podlagi in ne na podlagi popolne ali nepopolne nezmožnosti za delo, ne glede na to, kakšen poklic opravlja zavarovanec. Mislim, da moramo ostati pri tej definiciji. Kdaj se začne invalidnost — ali takrat, ko zavarovanec ne more delati več kot polovico rednega delovnega časa ali več kot dve tretjini — je sistemsko vprašanje, ki ga mora rešiti zakon. Znašli se bomo v neprijetnem položaju, če bodo, denimo, invalida iz Slovenije s takšnimi duševnimi ali telesnimi hibami ocenjevali po enih kriterijih, v drugi republiki pa po drugačnih kriterijih.

Tretji pomislek v zvezi z invalidnostjo je tale. Videti je, da se predlagatelj ni mogel odločiti ali naj bo invalidnost podrobneje definirana ali ne. V 65. členu predlaganega zakona pa je omenjena prva kategorija invalidnosti, da lahko invalidski upokojenec dela z manj kot polovičnim rednim delovnim časom, ne da bi izgubil pravico do pokojnine. S tem je pravzaprav že dana definicija invalidnosti. V zakonu tudi ne zasledimo, kako naj bi invalide razvrščali, ali glede na kategorije ali glede odstotkov preostalih delovnih zmožnosti ali kako drugače.

Danes je bilo govora tudi o postopku. Mislim, da je vprašanje postopka eno tipičnih vprašanj, ki bi ga moral obravnavati statut. Ne glede na to, ali se odločimo za upravni postopek ali kakšen drug postopek, se mi zdi vzdržna teza tistih, ki trdijo, da lahko te stvari prepustimo v obravnavo statutu skupnosti invalidsko-pojninskega zavarovanja. Tako so določbe osnutka zakona o pokojninskem zavarovanju pravzaprav skoraj dobesedno povzete v statutu skupnosti. Tam, kjer se ne ponavljajo, pa so razlike. Ena izmed njih je, recimo, imenovanje invalidskih komisij. V osnutku zakona je rečeno, da invalidska komisija imenuje izvršilni odbor, medtem ko statut skupnosti izvršilnega odbora sploh ne predvideva. V tem primeru niti ne gre za vprašanje postopka, marveč za vprašanje, kateri organ skupnosti invalidsko-pojninskega zavarovanja bo imenoval posamezne organe skupnosti. Gre za tipično področje samoupravnega odločanja skupnosti.

K posameznim členom bi imel naslednje pripombe: V nekem členu je govor o kmetih-kooperantih. Moram opozoriti na to, da je pokojninsko zavarovanje kmetov deloma rešeno že v zakonu o starostnem zavarovanju kmetov, ki pravi, da ima kmet pravico do izbire. Zaradi tega varianta o tem, da bi bilo zavarovanje za kmete-kooperante obvezno v delavskem zavarovanju, ni sprejemljiva. Pri valorizaciji osebnega dohodka se vprašujemo, ali bomo valorizirali osebni dohodek na zadnje ali na predzadnje leto. Kolikor vem, tudi zvezna skupščina o tem še ni izrekla dokončnega mnenja. To je eno osnovnih vprašanj, zaradi katerega zvezni zakon še ni bil sprejet. Mislim, da je sprejemljivo stališče, da se osebni dohodek valorizira na zadnje leto pred upokojitvijo. Valorizacija na zadnje leto upokojitve, pri čemer upoštevamo tudi osebni do-

hodek iz tekočega leta, če se je izplačeval več kot 6 mesecev, se mi zdi skoraj neizvedljiva.

In na koncu še vprašanje pokojninske dobe. Zakon povzema dosedanja določila zakona. Pri tem moram opozoriti na to, da je javna razprava opozorila na nekatere pomanjkljivosti, recimo na vprašanje prekomorcev. Za Štajersko pa se postavlja vprašanje odbitka dobe za čas okupacije. Posebno pereči so tisti primeri, ko je nekdo, ki je bil prisilno mobiliziran v nemško vojsko, dobil krajši dopust in se je pozneje pridružil NOV. Samo zato, ker je bil prisilno mobiliziran, mu odbijamo vso delovno dobo od leta 1941 do 15. 5. 1945. Mislim, da so to sankcije, ki ne sodijo v pokojninski zakon. To vprašanje bi morali v našem republiškem zakonu o pokojninsko-invalidskem zavarovanju vsekakor rešiti.

Predsednik dr. Srečko Koren: Kdo še želi besedo? Besedo ima Miloš Kogej, tajnik Društva za mišična in živčno-mišična obolenja.

Miloš Kogej: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Govorim v imenu Društva za mišična in živčno-mišična obolenja, ki neposredno zastopa interese vseh prizadetih pri nas v Sloveniji.

Mišične in živčno-mišične bolezni se pojavljajo, kar je značilno, skoraj izključno pri otrocih in mladini, povzročajo hitrejša ali počasnejša propadanje mišičevja, pri tem pa so duševne sposobnosti neokrnjene. Ker so potemtakem funkcije centralnega živčnega sistema ohranjene, je najmanj, za kar so prizadeti sposobni, reproduktivno delo. Ostane le še vprašanje, kako nadomestiti pojemajočo moč mišic.

Gre torej za specifično kategorijo invalidov, ki ji po svetu posvečajo veliko skrb. Tudi pri nas v Jugoslaviji se urejuje ta problematika. Slovenska zdravstvena zakonodaja že v celoti upošteva naše interese, nov zvezni zakon o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja pa nam je v okviru svoje pristojnosti priznal beneficirano delovno dobo.

Osnutek republiškega zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki je danes v obravnavi, pa nas je razočaral, saj razen določil iz zveznega zakona ne prinaša nikakih določb glede tistega dela naše eksistenčne problematike, ki sodi v republiško zakonodajo. Društvo za mišična in živčno-mišična obolenja predlaga, da se osnutek dopolni s temi določbami:

1. V 21. členu naj se vnese nova točka 3. a, ki se glasi: »Pravica do dodatka za pomoč in postrežbo za primer potrebe po stalni pomoči in postrežbi drugega.«

2. V 31. členu naj se doda nov tretji odstavek, ki se glasi: »Invalidi z mišičnimi in živčno-mišičnimi boleznimi pridobijo pravico do invalidske pokojnine ne glede na zavarovalno dobo, če postanejo nezmožni za delo, za katero so bili habilitirani, ni pa več možna habilitacija za drugo ustrezno delo.«

V tretjem delu osnutka naj se vnese novo poglavje, ki se glasi: »IV. a poglavje: Dodatek za pomoč in postrežbo.«

49. a člen, prvi odstavek: »Pravico do dodatka za pomoč in postrežbo imajo starostni invalidski in družinski upokojenci, ki so za osnovne življenjske potrebe navezani na stalno pomoč in postrežbo drugega.«

In drugi odstavek: »Pravico do dodatka za pomoč in postrežbo imajo tudi zavarovanci z mišičnimi in živčno-mišičnimi boleznimi, ki so v delovnem razmerju, a je njihova sposobnost premikanja zmanjšana na najmanj 70 % invalidnosti.«

Ob tem bi poudaril, da bi morali ustrezni organi in strokovne zdravstvene službe izdelati nove kriterije za odstotke invalidnosti pri distrofiji, ker tu ne gre za končno stanje bolezni, kot na primer pri drugih kategorijah.

Pod IV. a poglavje naj bi prišel še 49. b člen, ki se glasi: »Višino dodatka za pomoč in postrežbo za posamezne vrste upravičencev določa skupnost.«

V 98. členu naj se v drugi odstavku vnese nova 5. točka, ki se glasi: »Zavarovanci, ki negujejo otroka ali družinskega člana z mišično ali živčno-mišično boleznijo, pri katerem je invalidnost glede sposobnosti premikanja že najmanj 70 %, če delajo vsaj polovico polnega delovnega časa.«

In še zadnja pripomba: V 93. členu naj se v tretji vrsti za besedo »upošteva« vnese še beseda »tudi«.

Dopolnila k osnutku, ki jih predlaga društvo za mišična in živčno-mišična obolenja, utemeljujemo s temi razlogi: Da se pravicam iz invalidskega zavarovanja po 21. členu doda še pravica do dodatka za pomoč in postrežbo, predlagamo zato, ker ta pravica bistveno vpliva na socialni in eksistenčni položaj upravičencev. Poleg tega je ta pravica po sedANJI zakonodaji že priznana in se v praksi uveljavlja. Torej ni razloga, da je nova republiška zakonodaja ne bi predpisovala.

Pravico do dodatka za pomoč in postrežbo priznava sedanja zakonodaja tudi slepim zavarovancem v delovnem razmerju. S predlogom našega društva se ta pravica razširja na mišično ali živčno-mišično obolenje v delovnem razmerju, vendar le na tiste, pri katerih je lokomotorna sposobnost okrnjena že v tolikšni meri, da potrebujejo tujo pomoč. Pripominjamo, da se tudi v analizi republiškega zavoda za socialno zavarovanje o izvajanju invalidskega zavarovanja z dne 17. junija 1971 priporoča uvajanje takega dodatka.

Predlagane določbe glede dodatka za tujo pomoč se nanašajo samo na zavarovance z mišičnimi in živčno-mišičnimi boleznimi ter jim je treba dodati še določbe o drugih kategorijah upravičencev.

Specifičnost mišičnih in živčno-mišičnih bolezni je razlog, da se nam prizna pravica do invalidske pokojnine ne glede na zavarovalno dobo. Gre namreč le za tiste primere, ko se utegne zdravstveno stanje prizadetega iznenada tako poslabšati, da ni več sposoben za delo. Ne bi bilo pravično, da bi zavarovanec v takem primeru ostal brez sredstev, zlasti pa ne zato, ker pomeni tak primer v naši kategoriji hkrati tudi že zadnji stadij bolezni in bi upravičenec le kratek čas užival invalidsko pokojnino.

Naslednji naš predlog — priznanje polne zavarovalne dobe tistim, ki negujejo mišično ali živčno-mišično obolenje otroka ali družinskega člana — upošteva dvojje: S tem, da zavarovanec dela s skrajšanim delovnim časom, se odpoveduje polnemu osebnemu dohodku, hkrati pa opravlja družbeno koristno delo, za kar bi sicer morali skrbeti stacionarni zavodi. Ne glede na to, da ostane negovani v normalnem okolju, kar je še posebej pomembno, ker gre pri teh boleznih skoraj izključno za otroke, si pri tem družba prihrani izdatke. Priznanje polne zavarovalne dobe je torej samo skromna kompenzacija.

V 93. členu je določenim skupinam zavarovancev izjemoma priznana pravica, da uveljavljajo beneficirano dobo pri starostni upokojitvi. Iz obrazložitve k osnutku je jasno razvidno, da te skupine seveda lahko uveljavijo beneficirano dobo tudi pri invalidski upokojitvi. Besedico »tudi« predlagamo zato, da ne bi prišlo do napačnega sklepanja, da zavarovanci iz 89. in 90. člena nimajo te dvojne pravice.

Spoštovane tovarišice in tovariši! Želeli bi vas opozoriti še na to, da naši predlogi ne povzročajo kakšne večje finančne obremenitve. Nedavno ustanovljeni center za mišične in živčno-mišične bolezni pri inštitutu za klinično nevrofiziologijo v Ljubljani ima iz naših vrst registriranih le 23 zaposlenih, 6 kvalificiranih a nezaposlenih, in 8 invalidsko upokojenih bolnikov. Te številke se bodo v prihodnje sicer nekoliko povečale, na drugi strani pa bo absolutno število obolelih vedno manjše, k čemur bo pripomoglo genetsko svetovanje in odkrivanje novih metod zdravljenja.

Za terminologijo zveznega zakona, kolikor se le-ta nanaša na naše bolezni, predlagamo, da se uveljavi naziv »mišične in živčno-mišične bolezni«, kajti naziv »distrofija in sorodne mišične in nevromišične bolezni« je za današnjo diagnostiko neprimeren. Distrofija pomeni danes le še eno izmed mišičnih in živčno-mišičnih bolezni.

Dopolnitve k osnutku zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki jih predlagamo, bistveno posegajo v socialni in eksistenčni položaj nas prizadetih. Tu ne gre za kako relativno resnico, kjer so možne modifikacije. Zato naj to uredi zakon, ki nam zagotavlja večjo pravno varnost kot pa statut skupnosti.

Dilema, kaj je samoupravno, ali določanje pravic zavarovancev v republiški skupščini ali v skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja, je le navidezna. Predvsem je treba upoštevati, da se absolutni znesek, ki ga družba za to področje lahko odmeri, ravna po ekonomskem potencialu in je zato omejen. To bo registriral tudi vsakokratni družbeni dogovor. Nastane torej dvoje vprašanj o samoupravnem odločanju. Prvo je: Kako na racionalen način določiti merila za uporabo teh sredstev? To lahko najbolje uredi z zakonom skupščina SR Slovenije, kjer se prek delegatskega sistema soočajo posamezni interesi in preverja njihova upravičenost. Drugo vprašanje pa je, kako zagotoviti odločanje, vpliv in kontrolo zavarovancev pri poslovanju skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Predsednik dr. Srečko Koren: Kdo še želi besedo? Besedo ima poslanec Franc Sagaj.

Franc Sagaj: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Poleg pripomb, ki so jih našli že prejšnji govorniki, imam pripombo predvsem k IX. delu, ki določa organizacijo skupnosti. Ker osnutek zadržuje sedanje stanje, pomeni to samo eno skupnost za celotno območje republike.

S predlagano rešitvijo se nikakor ne bo mogel uresničiti sklep 3. seje konference Zveze komunistov o socialnem razlikovanju, predvsem sklep o samoupravni organizaciji zavarovancev, ki naj bi jo določali zavarovanci, organizirani v združenem delu. Dovolite, da navedem primer: Zavarovanci komunalne skupnosti Murska Sobota, katerih območje je manj razvito, so v letu 1971 vplačali milijardo in pol več, kot je bilo v tej skupnosti izplačanih pokojnin in invalidnin. Ta poldruga milijarda je bila odvedena skupnosti v Ljubljano, medtem ko prosimo za dotacijo za zdravstveno zavarovanje kmetov iz republiškega proračuna.

Nekaj podobnega bo povzročila ena skupnost pri starostnem zavarovanju kmetov. Računi namreč kažejo, da bodo zavarovanci komunalne skupnosti Murska Sobota zaradi velikega števila zavarovanih gospodarstev in visokega

katastrskega dohodka prispevali po predvidenih kriterijih četrtno potrebnih sredstev, čeprav število uporabnikov ne bo za četrtno v tej skupnosti.

Ker zvezni zakon ne predvideva določb o organizaciji skupnosti, imajo republike možnost, da se izognejo preveliki centralizaciji in s tem še večjim socialnim razlikam.

Predsednik dr. Srečko Koren: Kdo želi še besedo? Besedo ima poslanec Nikolaj Šabjan.

Nikolaj Šabjan: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Strinjam se s tistimi, ki menijo, da je osnutek zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju rezultat in plod dela, ki ni bilo majhno in si je prizadevalo, da bi bili kar najbolj urejeni taki odnosi na tem področju, ki bi zagotavljali realizacijo vseh samoupravnih načel, predvsem pa, da bi zavarovanci sami najbolj neposredno odločali ali vsaj soddločali o svojih pravicah in seveda dolžnostih glede uveljavljanja pravic iz pokojninskega zavarovanja.

Osnutek zakona je bil obdelan že v najrazličnejših forumih, odborih in komisijah. Izrečena so stališča, nakazane so celo variante, za katere se bo možno opredeljevati v javni razpravi. Vseeno mislim, da bo težko pripraviti tak zakonski osnutek, ki bi odpravil vsa obstoječa nesoglasja. Zato mislim, da je osnutek v sedanji fazi izdelan le do take mere, da ga je mogoče dati v javno razpravo. Razpravo je treba dopolniti s pripombami skupščine skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja SR Slovenije in z vsebino vseh pomembnejših diskusij in stališč z današnjih razprav pristojnih zborov.

Menim, da nam tudi sedaj ni uspelo najti ustrezne predloge za rešitev vračunavanja rednega kadrovskega roka in univerzitetnega študija v pokojninsko dobo. Že v preteklosti sem načel to vprašanje v odboru za socialno politiko in zdravstvo ter v odboru za invalidsko in pokojninsko zavarovanje ter invalidsko varstvo. Podzavestno se mi vsiljuje ta misel in prepričanje, da je to le vrzel in da bo to potrdila tudi javna razprava. Tudi s stališča socialne pravičnosti ne moremo predlagati nobenih rešitev. Nedvomno je resnica, da je služiti vojaški rok prva dolžnost vseh zdravih moških državljanov SFRJ. Življenje v armadi je tudi koristno in ta čas torej ni kratko malo zapravljen ali pa je vsaj enakovreden času, ki se prebije na delovnem mestu. Velika večina mladih zapušča aktivno delovno razmerje, ko gre služiti vojaški rok. Njihova državljanska obveznost prekinja tak odnos, ta čas pa po sedanjih predpisih ni nikjer družbeno priznan in je za te ljudi popolnoma izgubljen. Ne terjamo velikodušnosti skladov in apriornega priznanja takega obdobja za pokojninsko dobo. Stališče izvršnega sveta do tega vprašanja je v 8. točki tudi dokaj skopo, saj se zadovoljuje s formulacijo, da za zdaj ni mogoče sprejeti predlogov, da se vojaški rok šteje v pokojninsko dobo. Zakaj ni mogoče, pa ne pove.

Velika večina, če že ne vsi moški zavarovanci, bi bili pripravljeni to dobo dokupiti. Naj bi se dovoljevala možnost dokupa in sicer s tem, da bi se za osnovo obveznosti računale stopnje prispevkov, ki veljajo na dan, ko se zavarovanec odloči za dokup. To bi bila poštena varianta in sprejemljiva za vse zavarovance. Ne strinjam se z mnenjem, da bi eni to dobo lahko dokupili, drugi pa ne. S tem bi nastajale nove socialne razlike. Res je namreč, da je osebni dohodek že danes tisti dejavnik, ki daje različne možnosti zaposlenim.

Menim, da lahko zavarovanec po odsluženju kadrovskega roka v naslednjih 35 letih prihrani toliko svojega osebnega dohodka, s katerim plača obveznosti za

poprečno dvoletno obdobje. S tem si zagotovi polno ali vsaj večjo pokojninsko dobo. Sedaj te možnosti ni, kar je sicer razumljivo, saj bi to dejansko terjalo določena sredstva za prevzemanje nepokritih bremen. Vemo tudi, da ima določen krog ljudi še danes pravico dokupovati pokojninska leta. Vsiljuje se mi vprašanje, kakšni so razlogi, da nekdanji — še danes dobro živeči — trgovci, gostinci in najrazličnejši obrtniki uživajo take družbene bonitete? Le-ti lahko dokupijo leta, ne morejo pa jih vojaki in študenti.

Nekatera družbena načela kot edini upravičeni faktorji ne bi smela delovati kot nepremostljiva, saj je vsem dobro znano, da mora vsako zavarovalstvo temeljiti tudi na ekonomskih načelih. Če bi taka načela izpeljali, bi jih najbrž tudi zainteresirani sprejemali in realizirali v mejah teh možnosti.

Predsednik dr. Srečko Koren: Besedo ima poslanec dr. Igor Veter.

Dr. Igor Veter: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Oglašam se kot ginekolog, ki je po 20-letnem delu začel misliti že malo po žensko. Predlog zakona predvideva izenačitev delovnega staža žene in moža. Pri tem govori nekaj o tako imenovanem beneficiranju materinstva. Če bi to sprejeli, bi morali urediti še nekaj, in sicer beneficiranje gospodinjstva oziroma gospodinjjskih del.

Dokler nimamo popolnega otroškega varstva, dokler ni urejena družbena prehrana in dokler niso rešeni drugi gospodinjjski problemi, kot so pranje, likanje, pospravljanje doma itd., ni mogoče primerjati delovnega staža moža z delovnim stažem žene, ker moški — na žalost — poleg svoje službe ne opravljajo nikakršnih drugih del.

Predsednik dr. Srečko Koren: Še kdo želi besedo? (Nihče.) Če se nihče več ne javi k besedi, končujem razpravo in predlagam, da zbor sprejme naslednji sklep:

1. Osnutek zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju se sprejme.
2. Osnutek zakona predloži v javno razpravo skupna komisija republiškega, gospodarskega in socialno-zdravstvenega zbora za proučitev zdravstvenega varstva ter zdravstvenega, pokojninskega in invalidskega zavarovanja.
3. Javna razprava naj traja do 30. septembra 1972.
4. Po končani javni razpravi naj skupna komisija pripravi delovni osnutek predloga zakona, pri čemer naj upošteva razpravo v pristojnih zbora in odborih skupščine SR Slovenije, stališča izvršnega sveta k osnutku zakona, stališča skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja SR Slovenije, stališča zakonodajnopravne komisije ter mnenja in predloge iz javne razprave.
5. Predlog zakona naj izvršni svet predloži skupščini SR Slovenije do 30. 10. 1972.

Kdor je za ta sklep, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je sklep soglasno sprejet.

Prehajamo na 3. točko dnevnega reda, to je na obravnavo poročila o poslovanju pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji za leto 1971.

Za to točko dnevnega reda ste kot gradivo prejeli poročilo o poslovanju pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji za leto 1971, ki

ga je skupščini SR Slovenije predložila skupnost invalidskega in pokojninskega zavarovanja, ter poročilo našega pristojnega odbora.

Želi morda predstavnik predlagatelja, to je skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji še ustno obrazložiti predloženo poročilo? (Ne želi.) Ali želi poročevalec odbora za invalidsko in pokojninsko zavarovanje ter invalidsko varstvo, poslanec Alojz Potočnik, še kaj dodati k poročilu odbora? (Ne želi.) Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? Besedo ima poslanec Alojz Potočnik.

Alojz Potočnik: Tovariši in tovarišice poslanci! Ne oglašam se kot poročevalec odbora, marveč kot poslanec tega zbora.

Odbor je pozitivno ocenil poslovanje skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja za leto 1971. Izrazil pa je pripombo k razmerju med pokojninami in k usklajevanju. Tudi v razpravi o prejšnji točki dnevnega reda smo slišali o tem razmerju in glede tega se večkrat sklicujemo prav na zahodne države. Mislim na najnižjo in najvišjo pokojnino, ki se v drugih državah ne razlikujeta tako zelo kot pri nas. V poročilu je navedeno, da je tudi skupščina socialnega zavarovanja menila, da je razmerje mogoče previsoko. Kakršna načela bodo sprejeta v novem pokojninskem zakonu in kakršno bo razmerje, tako naj potem tudi samouprava skupnosti invalidsko-pokojninskega zavarovanja upošteva za prihodnje leto, ko bo usklajevala pokojnine glede na življenjske stroške in osebne dohodke.

Predsednik dr. Srečko Koren: Še kdo želi besedo? Če nihče ne želi besede, končujem razpravo.

Ugotavljam, da zbor sprejema poročilo o poslovanju pokojninskega in invalidskega zavarovanja za leto 1971. Zbor pozitivno ocenjuje delo samoupravnih organov te skupnosti, predsem pa njihove napore, zagotoviti upokojencem ustrezno življenjsko raven.

Zbor priporoča samoupravnim organom te skupnosti, da posvetijo še posebno pozornost usklajevanju starih pokojnin, ki močno zaostajajo glede na porast življenjskih stroškov.

Prehajamo na 4. točko dnevnega reda, to je na obravnavo osnutka zakona o delovnovarstvenem zavodu Ponikve, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

Kot gradivo za to točko dnevnega reda ste prejeli osnutek zakona, poročilo odbora socialno-zdravstvenega zbora za socialno in otroško varstvo ter poročilo zakonodajno-pravne komisije.

Odbor v svojem poročilu predlaga, da osnutek zakona obravnavamo po skrajšanem postopku kot predlog zakona v smislu 294. člena poslovnika skupščine SR Slovenije.

Glasujemo najprej o tem predlogu. Kdor je za skrajšani postopek, naj glasuje! (Vsi poslanci glasujejo za). Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal glasovanja? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlog, naj se osnutek obravnava kot predlog zakona.

Želi predlagatelj zakonskega predloga, to je predstavnik izvršnega sveta, še ustno obrazložiti predlog zakona? (Ne želi.)

Želi poročevalec odbora za socialno in otroško varstvo, poslanec Jože Pratengrazer, še ustno dopolniti poročilo odbora? (Ne želi.)

Začenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Nihče.) Če se nihče ne javi k besedi, končujem razpravo. Prehajamo na glasovanje o predlogu zakona z upoštevanjem popravka tiskovne napake v 2. točki 2. člena, kot je razvidno iz poročila odbora.

Kdor je za sprejem zakona, naj glasuje! (Vsi poslanci glasujejo za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je socialno-zdravstveni zbor sprejel zakon o delovno-varstvenem zavodu Ponikve.

O tem bom obvestil predsednika republiškega zbora.

Prehajamo na 5. točko dnevnega reda, to je na predlog odloka o imenovanju predstavnikov SR Slovenije, ki jih imenuje skupščina SR Slovenije v skupščino republiške skupnosti otroškega varstva.

Za to točko dnevnega reda ste prejeli predlog navedenega odloka, ki ga je skupščini predložila v obravnavo komisija za volitve in imenovanja skupščine SR Slovenije. Ali želi predstavnik komisije za volitve in imenovanja Skupščine SR Slovenije tovariš Matija Malešič besedo? (Ne želi.) Obveščam zbor, da se izvršni svet s predlogom odloka strinja.

Začenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Nihče.) Ker se nihče ne javi k besedi, končujem razpravo in predlagam, da zbor sprejme naslednje mnenje:

Socialno-zdravstveni zbor se s predlogom odloka o omenovanju predstavnikov SR Slovenije, ki jih imenuje skupščina SR Slovenije v skupščino republiške skupnosti otroškega varstva, strinja.

Kdor se strinja s takim mnenjem, naj glasuje! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da se zbor soglasno strinja s predlogom odloka o imenovanju predstavnikov SR Slovenije, ki jih imenuje skupščina SR Slovenije v skupščino republiške skupnosti otroškega varstva.

O tem bom obvestil predsednika republiškega zbora.

Prehajamo na zadnjo točko dnevnega reda, na poslanska vprašanja.

Izvršni svet se opravičuje poslancu Emilu Šuštarju, ker mu bo na njegovo vprašanje odgovoril na prihodnji seji. Vodilni delavci sekretariata za zdravstvo in socialno varstvo so bili zaradi regionalnih posvetov vse te dni na terenu in niso mogli pripraviti temeljitega in podrobnega odgovora, ki ga zahteva postavljeno vprašanje. Prosim, da poslanec Emil Šuštar sprejme to opravičilo izvršnega sveta.

Na vprašanje poslanca Franca Kosmača bo odgovoril Stane Kotnik, predstavnik republiškega sekretariata za narodno obrambo.

Stane Kotnik: Na poslansko vprašanje tovariša Franca Kosmača, poslanca socialno-zdravstvenega zbora skupščine Socialistične republike Slovenije, ali obstaja možnost, da bi kmečki vojaški obvezniki, ki služijo vojaški rok v JLA, dobili v času najtežjih poljskih del ustrezen kmetijski dopust, odgovarjamo:

Po določbah zakona o Jugoslovanski ljudski armadi ima vsak vojak pravico do rednega, izrednega, nagradnega in posebnega dopusta. Redni dopust traja

10 dni za vojake, ki služijo vojaški rok eno leto, 15 dni za vojake, ki služijo vojaški rok 15 mesecev in 20 dni za tiste, ki služijo vojaški rok 18 mesecev. Redni dopust pripada po končanem osnovnem vojaškem pouku, daje pa se po določenem načrtu, tako da se upoštevajo potrebe službe in po možnosti tudi želje vojakov. Izredni dopusti se dajejo vojakom po odobritvi vrhovnega komandanta oboroženih sil SFRJ za vsak izreden primer posebej. Nagradni dopusti pripadajo vojakom za posebne uspehe in zasluge pri izpolnjevanju nalog v zvezi s služenjem vojaške službe in trajajo lahko do 30 dni v enem letu.

Navedeni dopusti se dajejo vojakom po uradni dolžnosti. Poleg tega je možno, da vsaka vojaška oseba, se pravi tudi vojak, dobi na svojo prošnjo poseben dopust v trajanju največ 7 dni v enem letu zaradi urejanja zasebnih zadev. O tem dopustu odloča pristojni starešina, ki oceni upravičenost razlogov, zaradi katerih vojaška oseba prosi za poseben dopust, pri tem pa mora po zakonskih določilih upoštevati tudi trenutne potrebe vojaške službe.

Med razlogi, zaradi katerih se dajejo vojakom posebni dopusti, so največkrat smrtni primeri v družini in slabe družinske materialne, socialne, stanovanjske in druge razmere. Sezonska poljedelska dela niso predvidena med posebnimi razlogi za dopust, niso pa seveda izključena, če tak izreden primer nastopi s posebnimi drugimi težkimi okoliščinami.

Kot je rečeno, se dopusti dajejo vojakom po določenem sistemu in načrtu, kar je povsem razumljivo glede na potrebe vojaške službe in vojaškega pouka. Osnovni vojaški pouk traja 6 mesecev in poteka v ciklih, ki so prilagojeni času vpoklica k vojakom. Med trajanjem osnovnega pouka vojak praviloma ne sme biti odsoten iz enote in tudi ne more dobiti dopusta, razen zaradi izrednih primerov v družini ali ob prostih dnevih. Pouk je najbolj intenziven prav poleti in jeseni, ko se izvajajo tudi raznovrstne vojaške vaje.

V letošnjem letu je trajanje vojaškega roka skrajšano z 18 na 15 mesecev. Zaradi tega morajo vojaška poveljstva in starešine vlagati dodatne napore, da uskladijo vojaške potrebe z izvajanjem predpisov o dopustih vojakov.

Upoštevajoč zakonsko ureditev opravljanja vojaške službe oziroma služitve vojaškega roka, meni poveljstvo ljubljanskega armadnega področja, ki smo ga konzultirali, da obstoječi sistem dopustov v JLA zajema vse najnujnejše primere, v katerih naj vojakom pripada pravica do dopusta. Nadaljnje širjenje osnove in razlogov za dopust bi bistveno vplivalo na uspešno izvajanje vojaškega pouka in na bojno pripravljenost enot.

Za sedaj torej ni realno pričakovati, da bi kmečki obvezniki, ki služijo vojaški rok, poleg omenjenih možnih dopustov dobili še poseben dopust za opravljanje poljskih del.

Predsednik dr. Srečko Koren: Želi poslanec Franc Kosmač postaviti še dopolnilno vprašanje? (Ne želi.) Prosi za pismeni odgovor.

Na vprašanje poslanca dr. Milana Hodaliča bo odgovoril višji inšpektor Hinko Kapun, vodja sektorja za varnost prometa pri republiškem sekretariatu za notranje zadeve.

Hinko Kapun: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Na poslansko vprašanje dr. Milana Hodaliča, poslanca socialno-zdravstvenega zbora SR Slovenije, daje republiški sekretariat za notranje zadeve naslednji odgovor:

Vprašanje: Kdaj bomo sprejeli zakonska določila, ki bodo voznikom prepovedala vsako pitje alkohola — torej ne več kot 0,5 promila, ampak nič — in zakaj tega nismo že sprejeli, ko vemo, da so take določbe sprejele že skoraj vse dežele, ki imajo tako gost promet kot mi?

Odgovor: V lanskem letu je bilo 8672 prometnih nesreč s smrtnim izidom ali telesnimi poškodbami. 1035 ali 12 % prometnih nesreč se je zgodilo zaradi vožnje ali hoje pod vplivom alkohola. Od 455 obravnavanih prometnih nesreč s smrtnim izidom, ki so jih zakrivili vozniki, je bilo 59 ali 13 % prometnih nesreč zaradi vožnje pod vplivom alkohola. Te nesreče so povzročili: vozniki osebnih avtomobilov 35, vozniki tovornih avtomobilov 1, vozniki motornih koles in mopedov 7, kolesarji pa 16 prometnih nesreč.

Ne glede na to, da udeležba pod vplivom alkohola po naših statističnih podatkih ni 30 do 40 %, je vsekakor izreden zaskrbljujoč pojav, ki ga je treba obravnavati z vso potrebno ostrino. Ne smemo namreč prezreti, da je tveganje, ki ga prevzema voznik, če vozi pod vplivom alkohola, zelo neodgovorno dejanje.

Znano nam je, da imajo posamezne evropske države naslednje predpise glede vožnje pod vplivom alkohola: Demokratska republika Nemčija in Finska ne dovoljujeta uživanja alkohola pred in med vožnjo, Poljska ima predpisano največjo dopustno mero 0,2 ‰, Češka 0,3 ‰, Jugoslavija, Grčija, Bolgarija, Nizozemska, Švedska in Norveška 0,5 ‰; Avstrija, Anglija, Švica, Francija, Luksemburg, Madžarska in Zvezna republika Nemčija 0,8 ‰; Romunija in Danska 1 ‰, Belgija 1,5 ‰.

Tri dežele, Italija, Španija in Portugalska, nimajo predpisa glede dopustne mere alkohola v krvi, temveč v vsakem primeru kršitve ugotavljajo vpliv alkohola glede na zmožnosti vožnje.

Dopustna količina alkohola v krvi je strokovno-pravno vprašanje, ki mora biti enotno urejeno za vso Jugoslavijo. Glede na to sodi to vprašanje v področje zakonodajne dejavnosti zvezne skupščine. Zvezna skupščina je dolžna uskladiti z ustavnimi amandmaji določbe temeljnega zakona o varnosti cestnega prometa in je republiški skupščini SR Slovenije že poslala predlog za izdajo zakona o temeljnih cestnega prometa. V 199. členu predloga tega zakona pa določbe o alkoholu iz temeljnega zakona o varnosti cestnega prometa niso bile spremenjene.

Na drugo vprašanje, ali pripravlja v okviru naše republike zakon — kakršnega je že sprejela republika Srbija — ki bi prepovedoval tovorni promet v tistem času, ko je potniški promet na cestah najgostejši, odgovorjam:

V Uradnem listu SR Slovenije, št. 13 z dne 1. 4. 1972, je bila objavljena odredba o posebni omejitvi prometa za določena vozila na nekaterih javnih cestah v SR Sloveniji, ki jo je izdal republiški sekretariat za notranje zadeve. Po tej odredbi je prepovedan promet za tovorna motorna vozila z nosilnostjo nad 3000 kg s priklopnimi vozili ali brez njih, za vprežna vozila, za delovne stroje in motorna vozila, na katerih se kandidati učijo za voznike ob petkih in dneh pred državnimi prazniki od 16. do 21. ure, ob sobotah od 5. do 9. ter od 15. do 21. ure in ob nedeljah in državnih praznikih od 5. do 22. ure. Na nekaterih cestah je ob nedeljah in državnih praznikih prepovedan promet od 7. do 21. ure tudi za tovorna motorna vozila z nosilnostjo do 3000 kg. Turistična sezona po tej odredbi traja od 15. junija do 15. septembra. Objavljena odredba o omejitvi prometa na javnih cestah je odraz sporazuma vseh prizadetih institucij v SR Sloveniji. Pri določanju pogojev so poleg republiškega sekretariata

za notranje zadeve sodelovali še republiški sekretariat za gospodarstvo, republiški prometni inšpektorat, republiška gospodarska zbornica, turistična zveza Slovenije in drugi. Določba o trajanju turistične sezone pa je v odredbo vnesena na podlagi medrepubliškega sporazuma.

Predsednik dr. Srečko Koren: Ker je poslanec dr. Milan Hodalič odsoten, bo prejel pismeni odgovor.

Na vprašanje poslanca Nikolaja Šabjana bo odgovoril Franc Bricelj, predstavnik republiškega sekretariata za delo.

Franc Bricelj: Tovariš Nikolaj Šabjan, poslanec tega zbora, je postavil naslednje vprašanje:

Kdo je pri nas pooblaščen za vpis v tujini prebite delovne dobe v jugoslovanske delovne knjižice in kje so objavljena navodila in pooblastila za tak vpis?

Odgovor: V zvezi z vprašanjem, kdo in na kakšen način se vpisuje v delovno knjižico delovna doba, prebita v tujini, je republiški sekretariat za delo lani sporočil republiškemu zavodu za zaposlovanje svoje mnenje in stališče, kako se to vpisuje in kdo vpise posreduje vsem komunalnim zavodom za zaposlovanje v Sloveniji.

Poleg tega je prav tako kot lani na posebnih posvetih, ki so bili na republiškem zavodu za zaposlovanje, posredoval tudi vsem komunalnim zavodom za zaposlovanje s prošnjo, da to stališče posreduje vsem našim delavcem, ki se vračajo iz tujine in se nameravajo zaposliti v domovini. Republiški sekretariat pripravlja tudi posebno priporočilo, ki ga bo poslal vsem občinskim skupščinam. Po našem mnenju naj bi dobo, prebito v tujini, vpisoval v delovno knjižico tisti organ, ki izdaja delovne knjižice. To se pravi pristojni občinski organ z območja, kjer se pač delavec potem naseli.

Drugo vprašanje je, kako v tej knjižici evidentirana v tujini prebita doba vpliva na razne pravice. To je odvisno od tistih konkretnih pravic, ki jih delavec uveljavlja na podlagi evidentirane dobe. Vpisuje pa se v delovno knjižico pod »opombe«, ker drugod ni prostora. Na tiste strani delovne knjižice, ki so namenjene evidenci delovne dobe, lahko namreč vpisuje samo naša delovna organizacija.

Seveda mora delavec, ki hoče doseči vpis v delovno knjižico, predložiti verodostojne listine, predvsem potrdilo tujega delodajalca in potrdilo tuje bolniške blagajne, da je bil pri njih res zavarovan.

Predsednik dr. Srečko Koren: Ali želi poslanec Nikolaj Šabjan postaviti še dopolnilno vprašanje?

Nikolaj Šabjan (iz klopi): Z odgovorom sem sicer zadovoljen. Menim pa, da prizadetim še ni vse jasno. Ugotavljam, da ti forumi odklanjajo tako rešitev zgolj s stališča, ker sekretariat meni, da zadeva ne bo rešena. Predlagal bi, da bi le sprejeli generalno načelo oziroma zadolžili nekoga, ki bi to nalogo izvajal.

Franc Bricelj: Odgovoril bi takole: Če bi hoteli to urediti s predpisom, potem tega republika za zdaj — glede na obstoječo zakonodajo — ne more storiti. To se pravi, da bi republika v vsakem primeru sprejela le

priporočilo. Zato pripravljamo pojasnilo, s katerim bi sekretariat to zadevo neposredno pojasnil občinam oziroma tistim upravnim organom, ki bi vpisovali to dobo. Domnevamo namreč, da najbrž vsi občinski upravni organi o tem ne vedo ničesar. Zato skušamo to vrzel popraviti na tak način.

Predsednik dr. Srečko Koren: Na vprašanje poslanca Ferdinanda Vodeta bo prav tako odgovoril Franc Bricelj, predstavnik republiškega sekretariata za delo.

Franc Bricelj: Tovariš Ferdinand Vode, poslanec tega zbora, je postavil naslednja vprašanja: 1. Zakaj izvršni svet še ni na ustrezen način seznanil s stanjem in s svojim stališčem do postopka združevanja delavskega in kmečkega zdravstvenega zavarovanja skupščine SR Slovenije in njenih organov?

2. Ali je izvršni svet korigiral svoje stališče do udeležbe porabe sredstev za zdravstveno varstvo v družbenem proizvodu glede na pričakovano združitev obeh zavarovanj?

3. Kdo bi moral biti nosilec akcije za združitev zdravstvenega zavarovanja delavcev in zdravstvenega zavarovanja kmetov, ker gre za celovit in bistven poseg v socialno, družbeno in ekonomsko razmerje v naši republiki?

Naš odgovor: izvršni svet je doslej odgovoril na več poslanskih vprašanj, ki so se nanašala na združevanje skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev in skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov in tako že v januarju izrazil svoje mnenje o teh vprašanjih.

Politična stališča so bila sprejeta s sklepi 3. seje konference Zveze komunistov o socialnem razlikovanju in so znana. Po akcijskem programu izvršnega sveta za leto 1972 je v izdelavi posebna študija o možnostih izenačevanja delavskega in kmečkega zdravstvenega zavarovanja. Z njenimi ugotovitvami bo izvršni svet seznanil tudi skupščino SR Slovenije. Znano je, da je republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo organiziral posvete s predstavniki zdravstvene službe o možnostih združevanja z gledišča zmogljivosti te službe.

V zvezi s postopki in nosilci akcij želimo povedati, da veljavni zakon o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva v 112. členu izrecno določa, da o združitvi skupnosti odločajo skupščine prizadetih skupnosti zdravstvenega zavarovanja, potem ko so se o tem poprej izrekli zavarovanci in občinske skupščine z območja prizadetih skupnosti.

Skupščina SR Slovenije je sprejela določilo, po katerem se zavarovanci o združitvi odločajo z referendumom. Iz tega sledi, da je ocena in odločitev v pristojnosti zavarovancev samih, kar hkrati pomeni tudi uresničitev tistih ustavnih določb — mislim na 6. točko XXVII. ustavnega dopolnila — po katerih delovni ljudje v samoupravnih interesnih skupnostih samostojno določajo svoje skupne in posamične pravice oziroma skupne in posamične obveznosti.

Predsednik dr. Srečko Koren: Želi poslanec Ferdinand Vode postaviti še dopolnilno vprašanje? (Ne želi.) Ali želi še kdo od poslancev postaviti poslansko vprašanje? Besedo ima poslanec Emil Šuštar.

Emil Šuštar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Na posvetovanju o problematiki zdravstvenega varstva zaposlenih, ki je bilo ob koncu prejšnjega meseca v Ilirski Bistrici in na katerem so bili navzoči vsi

odgovorni dejavniki s področja zdravstvenega varstva in tudi skupnosti, smo ugotovili, da si je treba veliko bolj prizadevati za uveljavljanje službe za medicino dela. Spričo pomanjkanja zdravnikov za medicino dela so v okviru kraškega zdravstvenega doma storili prvi korak z usmerjanjem zdravnikov v to specializacijo. V zvezi z govoricami, da letos v jeseni ne bo podiplomskega tečaja iz medicine dela, prosim sekretariat za zdravstvo, da mi odgovori, koliko so te govorice utemeljene.

Predsednik dr. Srečko Koren: Poslanec Emil Šuštar bo prejel odgovor na prihodnji seji. Poslansko vprašanje želi postaviti dr. Jože Majhen.

Dr. Jože Majhen: V Uradnem listu SRS, št. 33/71, je bil objavljen pravilnik o načinu in postopku za opravljanje preventivnih zdravstvenih pregledov delavcev. Prvi odstavek 15. člena tega pravilnika se glasi: »Vse preventivne zdravstvene preglede delavcev po tem pravilniku lahko opravljajo le verificirane enote medicine dela zdravstvenih delovnih organizacij (drugi odstavek 37. člena zakona o zdravstvu).« Ta drugi odstavek 37. člena zakona o zdravstvu pa se glasi: »Zdravstvene delovne organizacije morajo izpolnjevati strokovne in tehnične pogoje glede opreme in kadrov, ki jih predpiše republiški sekretar za zdravstvo in socialno varstvo. Republiški sekretar za zdravstvo in socialno varstvo prepíše tudi način, postopek in rok za izpolnitev pogojev za verifikacijo zdravstvenih delovnih organizacij.«

Republiški sekretar za zdravstvo še ni predpisal postopka in pogojev za verifikacijo zdravstvenih delovnih organizacij. Zato vprašujem: Kdo in po kakšnih kriterijih naj določa že sedaj verificirane enote, ki lahko izključno opravljajo preventivne preglede delavcev in to po kriterijih za verifikacijo, ki sploh še niso izdelani?

Predsednik dr. Srečko Koren: Odgovor boste dobili na prihodnji seji. Poslansko vprašanje bo postavil še poslanec dr. Vojteh Pertot.

Dr. Vojteh Pertot: Tovariš predsednik, poslanke in poslanci! Moje poslansko vprašanje zadeva šolanje srednjih medicinskih delavcev v Piranu. Srednja šola za zdravstvene delavce v Piranu namreč nima lastnega internata. Vsako leto mora posebej sklepati pogodbo z gostinskim podjetjem, da vzame gojenke začasno pod streho. Cena uslug je bila doslej ugodna, sedaj je zvišana na 800 N dinarjev na mesec z napovedjo ponovnega zvišanja med šolskim letom. Dodajam še, da v navedeni ceni niso zajeti vsi stroški. Posebej je treba poravnati še račune za vodo, elektriko, čiščenje, pranje posteljnine, ki je podjetje sploh ne da, marveč jo da šola. Najbolj neugodno je, da je kurjena samo učilnica, medtem ko so sobe in pomožni prostori vse leto neogrevani. Čeprav stanovanjske razmere niso take, kot bi morale biti, je navedena oskrbovalnina dokaj realna. Če upoštevamo vse mogoče podražitve v preteklih mesecih, ki bremenijo družinski proračun, se upravičeno bojimo, da številne gojenke ne bodo zmogle nove oskrbovalnine v domu. S tem je ogrožen obstoj internata, za katerega je potrebno vsaj 60 gojenk, da lahko posluje rentabilno.

Obveščeni smo, da je zavod za zaposlovanje v Kopru preusmeril 8 deklet iz okoliških vasi v druge poklice, ker so starši izjavili, da ne bodo zmogli plačevati oskrbnine v domu. Pomoč, ki jo daje republiška izobraževalna skupnost v obliki regresa, še ni uglasena z novimi cenami, ki se pripravljajo. Za

nameček postavljajo številni starši možnost stanovanja v internatu kot pogoj za obiskovanje šole. Posebej velja to za gojenke z vasi, ki jih je težje dobiti kot tiste iz mest. Šola pa sprejema veliko raje gojenke z vasi, ker ne iščejo le formalne srednješolske izobrazbe, marveč tudi z veseljem vztrajajo v poklicu.

Končno je splošno znano, da je internatski način vzgoje za šolo take vrste potreben. Če šola v bližnji prihodnosti ne bo mogla organizirati ustreznega internata, bo njen obstoj problematičen.

Glede na znano pomanjkanje kadrov, ki jih šola vzgaja, postavljam naslednja vprašanja:

1. Ali bo republiška izobraževalna skupnost omilila pogoje za priznanje regresa oziroma zvišala njegovo stopnjo?

2. Ali je še kakšna institucija, ki lahko v kritičnem položaju pomaga učencem pri plačilu oskrbovalnine v domu?

3. Kakšne so možnosti za zgraditev internata za potrebe srednje šole za zdravstvene delavce v Piranu?

Prosim tudi za pismeni odgovor.

Predsednik dr. Srečko Koren: Odgovore bomo slišali na prihodnji seji. Želi še kdo postaviti poslansko vprašanje? Poslansko vprašanje želi postaviti poslanec Franc Sagaj.

Franc Sagaj: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Na zadnji seji našega zbora je bil govor o dotaciji za zdravstveno zavarovanje kmetov iz republiškega proračuna in o tem, zakaj je izplačilo v zaostanku. Sekretarka tovarišica Tomičeva je takrat izjavila, da podatki komunalne skupnosti Murska Sobota o zdomcih niso bili točni. Na moje opozorilo so mi pri tej skupnosti odgovorili, da so podatki točni, o čemer se lahko prepričam pri skupščinah občin Murska Sobota, Gornja Radgona, Ljutomer ter Lendava in še na republiškem sekretariatu za finance. Ker banke letos ne dajo skladom zdravstvenega zavarovanja kreditov — najbrž niso tako likvidne kot v prejšnjih letih — so skladi v težavnem položaju. Vprašujem: Kdaj se bo pričela dotacija izplačevati, saj je polovica leta že za nami?

Predsednik dr. Srečko Koren: Odgovor bomo slišali na prihodnji seji zbora. Želi še kdo postaviti poslansko vprašanje? (Ne.) Potem je končana tudi ta točka dnevnega reda.

S tem smo izčrpali današnji dnevni red in zaključujem 32. sejo socialno-zdravstvenega zbora.

Obveščam poslance, da bo naš zbor imel pred skupščinskimi počitnicami še eno sejo, in sicer predvidoma 19. julija.

(Seja se je končala ob 13.10.)

SOCIALNO-ZDRAVSTVENI ZBOR

33. seja

19. julija 1972

Predsedoval: dr. Srečko Koren,
predsednik socialno-zdravstvenega zbora

Začetek seje ob 13.10.

Predsednik dr. Srečko Koren: Tovarišice in tovariši poslanci! Zamenjam 33. sejo socialno-zdravstvenega zbora skupščine Socialistične republike Slovenije, ki sem jo sklical na podlagi 168. člena ustave SR Slovenije in 54. člena poslovnika našega zbora.

Odsotnost z današnje seje so opravičili naslednji poslanci: dr. Miha Likar, dr. Dušan Mis, dr. Štefan Gruškovnjak, Mija Fon, Boris Filli, dr. Adolf Drolc in dr. Ciril Bratuž.

Ugotavljam, da je zbor sklepčen.

Na današnjo sejo zbora so bili vabljeni: izvršni svet skupščine SR Slovenije, republiška konferenca Socialistične zveze delovnih ljudi, republiški odbor sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije, republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo, zavod SR Slovenije za zdravstveno varstvo, Slovensko zdravniško društvo, skupnost zdravstvenih delovnih organizacij Slovenije, predsednik komisije skupščine SR Slovenije za vprašanja borcev Vlado Črne, republiški sekretariat za urbanizem, Zveza združenj borcev Slovenije — republiški odbor, skupščine občin Tolmin, Trebnje, Šmarje pri Jelšah in Kamnik, Zveza skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov in komisija skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja.

Povabljene goste pozdravljam in jih vabim, da sodelujejo v razpravi o posameznih točkah dnevnega reda.

Za današnjo sejo predlagam naslednji dnevni red:

1. odobritev zapisnika 32. seje zbora;
2. poslanska vprašanja;
3. poročilo o protiepidemskih ukrepih ob epidemiji koz v Jugoslaviji;
4. predlog odloka o spremembi in dopolnitvi odloka o načinu in pogojih za uporabo sredstev, zbranih s prispevkom za graditev stanovanj za udeležence NOV;
5. finančni načrt dohodkov in izdatkov sklada obveznega starostnega zavarovanja kmetov za leto 1973 — soglasje;

6. predlog odloka o imenovanju predstavnikov družbene skupnosti v svete zdravstvenih delovnih organizacij, ki jih imenuje skupščina SR Slovenije in o določitvi samoupravnih in družbenopolitičnih skupnosti, ki delegirajo svoje predstavnike v te svete.

Se strinjate s predlaganim dnevnim redom? Morda ima kdo kak spreminjivalni ali dopolnilni predlog? (Nima.) Ker tega ni, ugotavljam, da je predlagani dnevni red soglasno sprejet.

1. točka dnevnega reda je odobritev zapisnika 32. seje socialno-zdravstvenega zbora.

Osnutek zapisnika ste prejeli. Ima morda kdo kakšno pripombo k zapisniku? (Ne.) Ker ni pripomb, ugotavljam, da je zbor zapisnik 32. seje soglasno odobril.

Prehajamo na 2. točko dnevnega reda, to je na poslanska vprašanja.

Na vprašanje poslanca Emila Šuštarja, ki ga je postavil na 31. seji zbora, bo odgovorila članica izvršnega sveta in republiška sekretarka za zdravstvo in socialno varstvo Zora Tomič.

Zora Tomič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Poslanec socialno-zdravstvenega zbora, tovariš Emil Šuštar je dne 19. 6. 1972 postavil naslednje poslansko vprašanje: »Kako ocenjuje republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo potek uresničevanja ustavnih dopolnil v zdravstvu in kaj namerava storiti, da se bodo ustavni amandmaji hitreje uveljavili?«

Odgovarjam: Pritrditi moram tovarišu poslancu, da ustavnih dopolnil na področju zdravstva še nismo začeli uresničevati v taki meri, kot bi bilo potrebno. Nismo se niti strokovno opredelili ali se kako drugače dogovorili, kaj je temeljna organizacija združenega dela v zdravstvu, kaj je škodi za tehnološko sklenjeno enoto s sklenjenim delovnim procesom in podobno. Gre za to, kako ustvarjalno uresničiti duh ustavnih dopolnil tudi na tem specifičnem področju družbenega dela, tako da bo vpliv zdravstvenega delavca samoupravljalca na delovanje delovne organizacije kar največji, obenem pa zagotoviti tudi interes občanov zavarovancev za čimboljše zdravstveno varstvo.

Najbrž nismo napredovali predvsem zaradi tega, ker smo v dosedanjih razpravah pogosto zanemarjali en ali drugi vidik ter smo v bistvu enostransko interpretirali ustavna dopolnila; tako tisti, ki so menili in še menijo, da se je začela ponovna dezintegracija zdravstvene službe, predvsem osnovne zdravstvene službe, ki smo jo sicer po sili zakona, vendar z družbeno in strokovno opravičljivih razlogov integrirali in so se začeli prvi rezultati že kazati, kot tisti, ki menijo, da zaradi tega ni treba ničesar ukreniti, da bo vse to povzročilo le dodatno upravno-administrativno delo, nove stroške, otežilo kadrovsko politiko, sanacijo službe in podobno in so tako gluhi ne le za upravičene zahteve delavcev po večji samoupravnosti, temveč tudi za zahteve zavarovancev, ki želijo in terjajo večji vpliv na izvajanje zlasti osnovnega zdravstvenega varstva. To bo najbrž možno le horizontalni organizaciji, ker gre pri osnovni zdravstveni službi za teritorialno locirano varstvo. Pri tem moram poudariti, da se v tem domu pri izpeljavi integracije osnovne zdravstvene službe nismo opredelili niti za horizontalno niti za vertikalno notranjo organi-

zacijo zdravstvenih domov, temveč je bilo to prepuščeno delovnim kolektivom. Rešitve so skoraj v vseh primerih kombinirane.

Tako torej še nimamo na področju zdravstva kriterijev, vsaj delovnih opredelitev vsebine in organizacije temeljne organizacije združenega dela. Vsaj načelno je odprto vprašanje, ali se naj ustanavlja temeljna organizacija združenega dela po vsebini dela, na primer v zdravstvenem domu po službah — zobozdravstvo, medicina dela itd. — ali v bolnišnicah — klinika, oddelek — ali po teritorialnih enotah, na primer po prejšnjih samostojnih zdravstvenih domovih. Kljub temu pa vse zdravstvene delovne organizacije ne čakajo na naše vzorce, sugestije in recepte, temveč iščejo rešitve. Tako je republiškem sekretariatu za zdravstvo in socialno varstvo znano, da na primer v kliničnih bolnicah v Ljubljani zelo intenzivno proučujejo vsebinsko in organizacijsko izpeljavo ustavnih dopolnil in pripravljajo sporazum o ustanovitvi več temeljnih organizacij združenega dela, tako tistih, ki so se integrirale s kliničnimi bolnicami, kot tistih znotraj matičnega zavoda. In tako je bržkone tudi drugod. Vsekakor je treba podpreti take pobude v zdravstvenih delovnih organizacijah in se tudi pri iskanju rešitev za uresničitev ustavnih dopolnil opreti na njihova spoznanja in izkušnje.

Republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo meni, da je ne-utemeljena bojazen pred dezintegracijo, zlasti osnovne zdravstvene službe, saj so zdravstveni delavci spoznali prednosti dobro organizirane, strokovno močne in funkcionalno integrirane zdravstvene službe, ki ji večja samoupravnost, več pravic in dolžnosti samoupravljalcev dajejo le nove spodbude. Trdno smo prepričani, da oblikovanje temeljnih organizacij združenega dela ni le stvar presoje delovnega kolektiva, temveč tudi predmet z družbenim dogovorom ugotovljenega splošnega družbenega interesa na tem področju.

Tudi kategorija »minulega dela«, ki jo poslanec omenja, ni v zdravstvu prodrla dalj kot na drugih področjih, dalj od že priznanih dohodkov na službena leta.

Iz vsega tega izhaja, da mora republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo pohiteti z delom in prispevati svoj delež k urejanju teh vprašanj. Vsekakor je uresničevanje ustavnih dopolnil tudi v rokah zdravstvenih delovnih organizacij, ki že rešujejo posamezne probleme, saj moramo tudi delo pri izpeljavi zakona o zdravstvu, zlasti pa najkompleksnejše in najzahtevnejše naloge, šteti priprave na verifikacijo zdravstvenih organizacij kot prispevek k uresničevanju te naloge.

Predsednik dr. Srečko Koren: Želi poslanec Emil Šuštar postaviti še dopolnilno vprašanje?

Emil Šuštar (iz klopi): Prosim za pismeni odgovor.

Predsednik dr. Srečko Koren: Na vprašanje poslanca Franca Sagaja, ki ga je postavil na 32. seji našega zbora, bo prav tako odgovorila Zora Tomič, članica izvršnega sveta in sekretarka za zdravstvo in socialno varstvo.

Zora Tomič: Tovariš Franc Sagaj, poslanec socialno-zdravstvenega zbora skupšine SR Slovenije, je dne 28. 6. 1972 postavil naslednje poslansko vprašanje: Kdaj se bo začela izplačevati dotacija za zdravstveno zavarovanje kmetov iz republiškega proračuna, saj je mimo že polovica leta?

Odgovor: Skupščina SR Slovenije je 10. in 11. februarja 1972 sprejela zakon o prispevkih družbenopolitičnih skupnosti k stroškom zdravstvenega zavarovanja kmetov za leto 1972, s katerim se podaljšuje veljavnost zakona iz leta 1971 tudi na leto 1972. To pomeni, da je republika dolžna v letu 1972 zagotoviti svoj prispevek v višini 10 % skupnih stroškov zdravstvenega zavarovanja kmetov v Sloveniji v minulem letu. V republiškem proračunu je v ta namen predvidenih 9 700 000 dinarjev. Izvršni svet je na včerajšnji seji sprejel sklep o porazdelitvi prispevka SR Slovenije občinam za stroške zdravstvenega zavarovanja socialno ogroženih zavarovancev-kmetov. Republiški sekretariat za finance je pripravil osnutek in v njem upošteval merila iz zakona in enako metodo za uporabo teh sredstev, kot je veljala lani. 34 občin je povečalo osnovo za izračun glede na število zavarovanih oseb v posamezni občini. Enako kot v lanskem letu se tudi letos delijo občine v tri skupine, zato je tudi prispevek na zavarovano osebo različen. V zvezi s pripravo sklepa o razdelitvi sredstev moramo opozoriti, da so bile že lani izrečene številne pripombe glede ustreznosti razdelitve. Te pripombe se v glavnem nanašajo na dvom o točnosti podatkov o številu zavarovanih oseb, predvsem glede na to, da so na posameznih območjih v skupnem številu relativno močno zastopani zdomci, ki so le krajši del leta zavarovani po predpisih o zdravstvu kmetov. Bile so izražene tudi zahteve, da se pri razdelitvi sredstev na določen način upoštevajo tudi kmetje.

Po podatkih se je število zavarovanih oseb v kmečkem zavarovanju v SR Sloveniji v letu 1971 zmanjšalo za približno 10 %. V nekaterih občinah, na primer v Ormožu, znaša to zmanjšanje kar 19 %, v drugih, na primer v Žalcu in Murski Soboti, pa se je število zavarovancev celo povečalo. Republiški sekretariat ugotavlja, da ne more preveriti teh podatkov glede na dejstvo, da je zavarovana oseba element izračuna prispevka. To povzroča, da je predvideni prispevek za leto 1972 kljub nominalnemu povečanju zneska za osebo in celotne mase po posameznih občinah le neznatno višji, v drugih občinah pa se bistveno povišuje.

S to informacijo ne želim le dopolniti svojega odgovora tovarišu poslancu Francu Sagaju, temveč dati zboru konkretno informacijo o problemu kot je razviden iz informacije republiškega sekretariata za finance izvršnemu svetu.

Predsednik dr. Srečko Koren: Želi poslanec Sagaj postaviti še dopolnilno vprašanje?

France Sagaj (iz klopi): Ne želim, vendar ugotavljam, da se je izplačilo preveč zakasnilo. Pri nas je 700 zdravstvenih delavcev in bojimo se, da ne bomo dobili finančnih kreditov za izplačilo osebnih dohodkov. Pričakujemo, da bo to vprašanje hitro urejeno, saj je preteklo že 7 mesecev.

Predsednik dr. Srečko Koren: Na vprašanja poslanca dr. Jožeta Majhna z dne 28. junija 1972 bo odgovorila članica izvršnega sveta in republiška sekretarka za zdravstvo in socialno varstvo Zora Tomič.

Zora Tomič: Poslanec socialno-zdravstvenega zbora skupščine SR Slovenije, tovariš dr. Jože Majhen, je postavil naslednje poslansko vprašanje: Kdo in po kakšnih kriterijih naj določa že sedaj verificirane enote, ki lahko izključno opravljajo preventivne zdravstvene preglede delavcev, ker kriteriji za verifikacijo sploh še niso izdelani?

Odgovarjamo: Opravljanje preventivnih zdravstvenih pregledov sodi v delovno področje medicine dela v zdravstvenih domovih. Poleg pravilnika o načinu in postopku za opravljanje preventivnih zdravstvenih pregledov delavcev, objavljenem v Uradnem listu SRS št. 33/71, se smiselno uporabljajo še strokovna stališča republiškega zdravstvenega centra z dne 21. 2. 1968 v zavodih, ki lahko opravljajo te preglede. Nejasnosti in tekoče probleme sproti rešuje strokovni svet pri inštitutu za medicino dela, ki ga sestavljajo vsi predstojniki služb za medicino dela v zdravstvenih domovih v naši republiki. Kot veste, pa so verifikacijski postopki zahtevni in dolgotrajni. Priprave za te postopke so za bolnišnično službo precej napredovale, za osnovno zdravstveno službo pa so šele na začetku. Za to službo so bila postavljena osnovna merila in normativi. Šele na podlagi obdelave zbranih podatkov in temeljitih posvetov bo mogoče izdelati predpis o minimalnih strokovnih in tehničnih pogojih te službe in o njeni verifikaciji. Vsekakor delo poteka tako, kot da bi bile enote že verificirane. Morebitno odstopanje naj se do dokončne verifikacije usklajuje na ravni soglasnosti posebne strokovne komisije pri našem sekretariatu.

Predsednik dr. Srečko Koren: Želi poslanec dr. Jože Majhen postaviti še dopolnilno vprašanje? (Ne želi.)

Na poslansko vprašanje dr. Vojteha Pertota bo odgovoril predstavnik republiške izobraževalne skupnosti Zvone Verstovšek.

Zvone Verstovšek: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Tovariš dr. Vojteh Pertot, poslanec vašega zbora, je v zvezi z zdravstveno šolo v Piranu postavil naslednja vprašanja:

1. Ali bo republiška izobraževalna skupnost omilila pogoje za priznanje regresa oziroma zvišala njegovo stopnjo?
2. Ali je še kakšna institucija, ki lahko v kritičnem položaju pomaga učenkam pri plačilu oskrbnine v domu?
3. Kakšne so možnosti za zgraditev internata za potrebe srednje šole za zdravstvene delavce v Piranu?

Na postavljena vprašanja odgovarjamo:

Družbeni dogovor o štipendiranju in kreditiranju, katerega podpisniki so znani, nalaga le-tim tudi obveznost, da zaradi povečanih življenjskih stroškov, ki se za vsako šolsko leto posebej ugotavljajo, učencem in študentom ustrezno zvišujejo tudi višino posojil, štipendij in regresov. Tako bo republiška izobraževalna skupnost za šolsko leto 1972-1973 na podlagi ugotovljenih zvišanih življenjskih stroškov zvišala minimalne stroške za študente na 900 dinarjev in za učence srednjih šol na 760 dinarjev, kar je 18 % več v primerjavi s šolskim letom 1971-72. Tako zvišanje minimalnih življenjskih stroškov naj bi veljalo za vse podpisnike družbenega dogovora.

Poleg tega regresira republiška izobraževalna skupnost socialno ogroženim dijakom oskrbnino v domovih po istih načelih, ki veljajo v družbenem dogovoru o štipendijah in posojilih.

Zato menimo, da bi tudi v Piranu na zdravstveni šoli ne smelo priti do kritičnih situacij.

2. Poleg republiške izobraževalne skupnosti je gotovo še vrsta institucij, ki so dolžne pomagati učencem v primeru socialne ogroženosti. To so predvsem tisti, ki jih glede skrbi za kadre zavezuje resolucija skupščine Socialistične republike Slovenije, tisti, ki jih obvezuje akcijski program SZDL Slovenije

o izenačevanju materialnih možnosti otrok za izobraževanje in ki jih obvezujejo sklepi 3. konference ZKS o socialnem razlikovanju. Če gre za učence srednjih zdravstvenih šol, so jim po našem mnenju dolžne pomagati zlasti zdravstvene ustanove, skupnosti zdravstvenega zavarovanja občinske skupščine in temeljne izobraževalne skupnosti. Dvomimo, da bi ob zadostni skrbi vseh teh za srednji zdravstveni kader, ki ga nujno potrebujemo, mogli govoriti o resni ogroženosti učenk srednje zdravstvene šole v Piranu.

3. Republiška izobraževalna skupnost doslej še ni bila obveščena o kakršnikoli akciji lokalnih dejavnikov za gradnjo posebnega internata za učenke srednje zdravstvene šole. Menimo, da bi z ustanovitvijo srednješolskega centra, ki ga v Piranu snujejo in ki bi v njem dobila svoje mesto tudi srednja zdravstvena šola, morali v Piranu zgraditi tudi internat za potrebe učencev tega centra, torej tudi za potrebe učenk srednje zdravstvene šole. S predstavniki piranske občine in piranskih srednjih šol — pomorske tehniške šole, slovenske gimnazije, italijanske gimnazije in zdravstvene šole — smo na dveh sestankih o takšnih srednješolskih perspektivah že razpravljali ter pričakujemo v bližnji prihodnosti prve ukrepe za rešitev tega problema.

Predsednik Srečko Koren: Želi poslanec dr. Vojteh Pertot postaviti še dopolnilno vprašanje? (Ne želi.)

Na vprašanje poslanca Emila Šuštarja, ki ga je postavil na 32. seji našega zbora, bo odgovorila članica izvršnega sveta in republiška sekretarka za zdravstvo in socialno varstvo Zora Tomič.

Zora Tomič: Poslanec socialno zdravstvenega zbora skupščine Socialistične republike Slovenije tovariš Emil Šuštar je postavil republiškemu sekretariatu za zdravstvo in socialno varstvo naslednje poslansko vprašanje:

»Ali so utemeljene govorice, da letos v jeseni ne bo podiplomskega tečaja s področja medicine dela?«

Na to vprašanje posredujemo pojasnilo predstojnika inštituta za medicino dela.

Inštitut za medicino dela je pripravil vse potrebno, se pravi podroben učni načrt, finančni plan itd., da bi se podiplomski tečaj iz medicine dela s pomočjo medicinske fakultete v Zagrebu in v sodelovanju z ljubljansko medicinsko fakulteto začel že v lanskem šolskem letu. Kandidatov je bilo že v jeseni 1971. leta 25. Tečaj ni bil realiziran zaradi finančnih razlogov. Prispevek, ki ga plačajo udeleženci oziroma njihove delovne organizacije, je premajhen, da bi mogli z njim pokriti vse stroške tečaja, ki znašajo po predračunu približno 20 000 N dinarjev na udeleženca. Inštitut za medicino dela je skušal za sofinanciranje tečaja pridobiti komunalni zavod za zdravstveno zavarovanje Ljubljana, vendar brez uspeha. Kakor hitro bo financiranje tečaja urejeno, bo inštitut za medicino dela tečaj organiziral, ker se zaveda, da je nujno potreben zdravnikom, ki skrbijo za zdravstveno varstvo delavcev.

Predsednik dr. Srečko Koren: Želi poslanec Emil Šuštar postaviti še dopolnilno vprašanje? (Ne želi.) Ali želi še kdo od poslancev postaviti novo poslansko vprašanje? Besedo ima poslanec dr. Zdravko Javh.

Zdravko Javh: V programu dela našega zbora naj bi bila problematika medicine dela v razpravi že približno pred pol letom. Zato vprašujem, kdaj bomo o tej problematiki razpravljali v našem zboru?

Tudi problematika zobozdravstva naj bi bila predmet razprave v zboru že v prvi polovici letošnjega leta, vendar tudi ta problematika, kot vidimo, doslej še ni bila na dnevnem redu.

Predsednik dr. Srečko Koren: Razprava o zobozdravstvu bo v jeseni, takoj na prvi seji zbora. Razprava o medicini dela bo na dnevnem redu prav tako do konca leta. Ni še zbrano vse gradivo in tudi naš pristojni odbor še ni končal dela. Ste zadovoljni z odgovorom?

Dr. Zdravko Javh: Rad bi vedel za datum, vsaj približno.

Predsednik dr. Srečko Koren: To je odvisno od materiala, ki ga je obljubil predstojnik republiškega inštituta za medicino dela dr. Samo Modic. Tega materiala še nismo prejeli. Kakor hitro ga bomo dobili, ga bomo dali v redni postopek na odbor in potem seveda tudi na sejo zbora. Ne morem pa reči, kdaj se bo to zgodilo.

Problematika je bila večkrat obravnavana v našem matičnem odboru, vendar ni bila nikoli toliko zrela, da bi lahko bila predmet razprave na zboru. Tako je vsaj menil naš odbor in vedno zahteval še dodatno gradivo oziroma tako gradivo, ki naj bi omogočilo, da bi ta problematika prišla na sejo zbora. Prepričan sem, da bo material, ki ga bo predložil dr. Modic, toliko zrel, da ga bomo lahko obravnavali na seji zbora.

Želi še kdo postaviti poslansko vprašanje? (Ne javi se nihče.) Potem je ta točka dnevnega reda končana.

Prehajamo na 3. točko dnevnega reda, to je na obravnavo poročila o protiepidemskih ukrepih ob epidemiji koz v Jugoslaviji.

Za to točko dnevnega reda ste prejeli naslednje gradivo: poročilo republiškega sekretariata za zdravstvo in socialno varstvo o protiepidemskih ukrepih ob epidemiji koz v Jugoslaviji in mnenje ter predloge odbora našega zbora za zdravstvo in zdravstveno zavarovanje, ki je o tej problematiki razpravljal na seji dne 10. julija 1972.

Želi morda predstavnik republiškega sekretariata za zdravstvo in socialno varstvo še ustno obrazložiti predloženo poročilo?

Besedo ima članica izvršnega sveta in republiška sekretarka za zdravstvo in socialno varstvo Zora Tomič.

Zora Tomič: Tovariš predsednik, spoštovane tovarišice in tovariši poslanci! Pred vami je dokaj obširno poročilo republiškega sekretariata za zdravstvo in socialno varstvo o protiepidemskih ukrepih ob epidemiji črnih koz v Jugoslaviji. Poročilo zajema v glavnem dejavnost zdravstvene službe in drugih dejavnikov v naši republiki kot tudi kritično oceno izvajanja ukrepov in predlogov za usposobitev zdravstvene službe za obvladovanje epidemioloških razmer. Prav tako ste bili sproti seznanjeni z najpomembnejšimi ukrepi, ki jih je sprejel naš sekretariat. Velika večina vas je pomagala izvajati te ukrepe. Zato o vsem tem, kar je bilo že rečeno in napisano, ne bom ponovno govorila. Prosim pa vas, da našo celotno dejavnost kritično ocenite predvsem z vidika predlaganih ukrepov, da bi se v prihodnje izognili ne le vrsti organizacijskih, temveč tudi strokovnih pomanjkljivosti in težav. Naši predlogi obsegajo:

1. zahtevo po okrepitvi higiensko-epidemiološke službe s kadri, laboratoriji, z opremo in zagotovitvijo rednega in zadostnega financiranja te dejavnosti;
2. ureditev izolacijskega bolniškega objekta;
3. zagotovitev zadostnih zalog cepiv in zdravil;
4. jasno zakonsko opredelitev pristojnosti, dolžnosti in odgovornosti pri preprečevanju in zatiranju nalezljivih bolezni.

O našem poročilu je včeraj razpravljal izvršni svet in se je s predlogi sekretariata tudi strinjal ter dal napotek za nadaljnjo akcijo. Ob tej priložnosti bi vas rada seznanila še s tem, da je na pobudo republiškega sekretariata za zdravstvo in socialno varstvo zavod SR Slovenije za zdravstveno varstvo že izdelal elaborat o higiensko-epidemiološki službi v Sloveniji. Elaborat je predložen izvršnemu svetu kot tudi osnutek programa ukrepov v zvezi s kolero. Prav tako je v izdelavi — v skladu s XXX. zveznim ustavnim amandmajem — nov zvezni zakon o preprečevanju in zatiranju nalezljivih bolezni. V pripravo tega zakona smo se vključili tudi mi.

Dovolite mi, da na koncu odgovorim še na vprašanje, kako je s plačilom za opravljeno delo v zvezi z izvajanjem protiepidemioloških ukrepov v Sloveniji. Načelno stališče oziroma sklep izvršnega sveta že poznate. Opravljeno delo je treba takoj plačati. V čas realizacije tega sklepa se je vključila federacija s svojim skupnim obračunom stroškov v Jugoslaviji v znesku 22 milijard starih dinarjev in z variantami za plačilo stroškov glede na ustavno-pravno situacijo. Tako še do danes ni razčiščeno vprašanje plačila. Izvršni svet je na včerajšnji seji vključno s stališčem, ki smo ga zastopali tudi v okviru federacije, že tretjič razpravljal o tej situaciji in sprejel sklep, da je treba delo zdravstvenih delavcev pri obveznem cepljenju prebivalstva ne glede na rešitve v federaciji plačati takoj. To seveda ne predstavlja nobenega prejudica v tem trenutku glede na vprašanje, kdo bo končni plačnik tega računa, ki znaša v naši republiki približno 2 milijardi 700 000 starih dinarjev. O tem bo mogoče dokončno odločati šele, ko bo federacija zavzela do teh vprašanj definitivno stališče.

Predsednik dr. Srečko Koren: Želi poročevalec odbora za zdravstvo in zdravstveno zavarovanje, poslanec dr. Vasja Klavora še kaj dodati k poročilu odbora? (Ne želi.) Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? Besedo ima poslanec dr. Košir.

Dr. Anton Košir: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Rad bi dal samo nekaj kritičnih pripomb k akciji cepljenja. Opazili ste, da je večji del izdatkov za cepljenje namenjen prav za osebne dohodke tistih, ki so cepili. Pri tem smo opazili, da so ti izdatki daleč preveliki. Zakaj so izdatki tako veliki, bom skušal obrazložiti.

Kljub temu, da je izšel odlok o obveznem cepljenju, so se vsi štabi znašli vsak zase. Ko se je cepljenje začelo, nismo vedeli niti tega, katero kategorijo občanov je treba cepiti. Prišlo je navodilo, da cepimo ljudi do 70. leta in od šolarjev naprej. Ekipa so šle na teren in začele cepiti. Čez dva dni smo zvedeli, da je treba cepiti tudi ljudi, ki imajo čez 70 let. Ponovno smo poslali ekipe na teren in ponovno začeli cepiti. Potem so nam sporočili, da je treba cepiti tudi šolarje, kar je bilo nekoliko lažje, saj so šole zaokrožena celota. Tretjič so nam sporočili, da je treba cepiti tudi predšolske otroke. In šele ko smo cepili predšolske otroke, smo zvedeli, da bo sledila obvezna kontrola, čeprav bi lahko vsem

naročili, kdaj naj se javijo na kontrolo. Tako smo imeli spet delo, saj smo morali ponovno organizirati kontrolo cepljenja. Spet so šle ekipe v iste vasi in kraje.

Potrdila, ki smo jih izdajali, smo dobili brez vpisane rubrike »učinek cepljenja«. Ta potrdila smo izdajali po navodilih že ob cepljenju in ne po opravljeni kontroli cepljenja. Tako smo morali ponovno ta potrdila prežigosati z navedbo uspešnosti cepljenja in popraviti datum, saj je veljal le datum kontrole oziroma ugotavljanja uspešnosti cepljenja.

Šele sredi akcije cepljenja smo ugotovili, kako velikega pomena so podatki o tistih, ki še niso bili nikoli cepljeni, torej tistih, ki bi morali biti primovakcinirani. Le za polovico tistih, ki še niso bili nikoli cepljeni, imamo splošne podatke, da bi jih lahko v primeru, če bi se v Sloveniji začela epidemija koz, cepili z različnimi dodatki. Ti podatki so bili torej nepopolni. Šele ob koncu cepljenja je bil predpisan obrazec za prijavo komplikacij cepljenja. Tako so v glavnem znane le tiste komplikacije, ki so jih obravnavale bolnišnice, druge pa so se več ali manj izmuznile tej kontroli.

Zato predlagam, da bi bile ustrezne službe ob teh primerih in še posebej ob teh majhnih konkretnih spodbujanjih ustrezno pripravljene za vse karantenske bolezni. Izdana naj bi bila natančna navodila, tako da se ne bi zgodilo na primer ob posameznem primeru kolere, da bi spet grešili na isti način, kot smo grešili sedaj. Predlagam, da bi moralo biti predpisano, da je treba ob pojavu karantenskih bolezni nastopiti enotno.

Po radiu, po televiziji in iz časopisov so ljudje zvedeli za kontraindikacije. Menim, da bi kontraindikacije moral določati zdravnik na cepišču, ne pa občan doma ob radijskem aparatu. Tako se je zgodilo, da je marsikdo prišel sam na cepišče, za preostalo družino pa je naštel kontraindikacije. S tem so se seveda želeli izogniti obveznemu cepljenju.

Kljub temu, da je bila udeležba dobra, so se nekateri le skušali izogniti cepljenju. Edina kontraindikacija, ki bi jo bilo treba nakazati v javnih občilih, je nosečnost.

Predsednik dr. Srečko Koren: Še kdo želi besedo? (Nihče.) Ker se nihče več ne javi k besedi, končujem razpravo. Menim, da je zbor soglasen, da sta pri akciji cepljenja proti črnim kozam v naši republiki ponovno prišla do izraza požrtvovalnost in etična zavest naših zdravstvenih delavcev, za kar jim gre vsa zahvala in priznanje. Zahvala za uspešno upravljeno delo pri vakcinaciji prebivalstva v naši republiki naj velja tudi vsem štabom za boj proti karantenskimi boleznimi.

Na podlagi razprave v odboru ter njegovega sklepa kot tudi razprave na zboru predlagam, da socialno-zdravstveni zbor sprejme naslednji sklep:

1. Socialno-zdravstveni zbor sprejema poročilo republiškega sekretariata za zdravstvo in socialno varstvo o protiepidemskih ukrepih ob epidemiji koz v Jugoslaviji s tem, da se poročilo dopolni s pripombami, danimi na seji odbora in v razpravi na seji zbora.

2. Izvršni svet skupščine SR Slovenije naj kot naročnik takoj plača zdravstvenim delavcem opravljeno delo v zvezi z obveznim cepljenjem proti kozam v naši republiki.

Želi kdo razpravljati o predlogu tega sklepa? Če ne, dajem predlog sklepa na glasovanje. Kdor se strinja s takšnim sklepom, naj glasuje! (Vsi poslanci glasujejo za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor predlagani sklep soglasno sprejel. Skupaj z obrazložitvijo ga bom poslal izvršnemu svetu.

Prehajamo na 4. točko dnevnega reda, to je na predlog odloka o spremembi in dopolnitvi odloka o načinu in pogojih za uporabo sredstev, zbranih s prispevkom za graditev stanovanj za udeležence NOV.

Predlog odloka je predložil izvršni svet s sporočilom, da sta ga pripravila komisija skupščine SR Slovenije za vprašanja borcev NOV in republiški sekretariat za urbanizem. Predstavnik izvršnega sveta je njegov član Mikoš Boris.

K predlogu odloka so predložile skupščine občin Šmarje pri Jelšah, Tolmin in Trebnje amandma z dne 7. 7. 1972. Skupščine navedenih občin so ta amandma 13. julija 1972 umaknile in predložile nov amandma, ki ste ga prav tako prejeli.

Predlog odloka in amandma so obravnavali komisija skupščine SR Slovenije za vprašanja borcev NOV, zakonodajno-pravna komisija in zasedanje delegatov občin.

Danes ste prejeli na klop še popravek mnenja zasedanja delegatov občin. Komisija za vprašanja borcev NOV in zakonodajno-pravna komisija sta predložili zboru poročili, zasedanje delegatov občin pa mnenja, stališča in predloge.

Na sejo zбора so bili vabljeni: predstavnik skupščine občine Tolmin, predstavnik skupščine občine Trebnje in predstavnik skupščine občine Kamnik.

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? Besedo ima član izvršnega sveta Boris Mikoš.

Boris Mikoš: Tovarišice in tovariši poslanci! Ker gre za znano materijo, bo moja razprava zelo kratka.

Veste, da je ob razpravi o zakonu o programiranju in financiranju stanovanjske graditve v Sloveniji sprejela skupščina sklep, da morata izvršni svet in skupščinska komisija za vprašanja borcev NOV pripraviti nov predlog odloka o spremembi in dopolnitvi odloka o načinih in pogojih za uporabo sredstev, ki jih zbiramo s prispevkom za graditev stanovanj za udeležence NOV, in ga predložiti v razpravo skupščini. Tak predlog odloka je na podlagi sklepa in razprave v skupščini pripravila komisija za vprašanja borcev in ga predložila v razpravo občinskim organizacijam ZZB.

Predlog je bil v tej razpravi sprejet, nakar je o njem razpravljal izvršni svet in ga predložil občinskim skupščinam v mnenje. V določenem roku je svoje mnenje in predloge posredovalo 21 občin, od teh se jih je 15 s predlogom strinjalo, deloma sicer s pripombo, naj se odlok ne spreminja. Splošne pripombe, ki so jih občine dale, lahko razvrstimo v naslednje tri skupine:

1. Gre za pripombe, ko občine ugotavljajo, da jim na splošno primanjkuje sredstev in da bi potrebovale večja sredstva od dodeljenih, da bi tako lahko rešile še vsa nerešena stanovanjska vprašanja udeležencev NOV.

2. Nekatere pripombe so zadevale uskladitev predloga odloka z določbami novega zakona o programiranju in financiranju stanovanjske graditve. V tej smeri gre tudi predlog komisije za vprašanje borcev NOV, pri čemer naj povem, da se s predlagano spremembo v prvem poglavju predloženega odloka izvršni svet ne strinja. Spremembo odklanja, ker meni, da ne moremo z odlokom spreminjati zakonske določbe glede pogojev, ki veljajo za stanovanjska posojila.

3. Skupina pripomb je imela značaj spreminjevalnih predlogov. To so bile pripombe občin Tolmin, Trebnje in Šmarje pri Jelšah, ki so predlagale spremembo odloka v svojo korist ter utemeljevale primernost te spremembe z nepopolnostjo podatkov, na podlagi katerih je bil izdelan prvi odlok. Pozneje se je tem občinam s prošnjo za dodelitev sredstev pridružila tudi občina Kamnik.

Menimo, da lahko predlog odloka sprejmemo takšen, kakršen je. Pri tem naj povem, da je o novem amandmaju občin Tolmin, Trebnje in Šmarje pri Jelšah včeraj razpravljaj izvršni svet in se je z njim tudi strinjal.

Predsednik dr. Srečko Koren: Kdo še želi besedo? Besedo ima poslanec dr. Kovačič.

Dr. Edmond Kovačič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Na kratko bi vas seznanil z razlogi, ki so vodili Tolmin in drugi dve občini do prvega in novega amandmaja, ki ga imate pred seboj. V materialih, ki ste jih dobili za to točko dnevnega reda, je tudi tabelarni pregled, iz katerega je za vsako občino razvidno, koliko je že rešila in koliko ima še nerešenih stanovanjskih problemov borcev, koliko je bilo doslej v posamezni občini porabljenih sredstev v poprečju za en primer in koliko je bilo vseh porabljenih sredstev za te namene.

Številke, navedene v tabeli, se za našo občino ne skladajo s tistimi, s katerimi razpolagamo. Kolikor vem, ti podatki tudi ne veljajo za dve drugi občini, kar je razvidno iz potrdil SDK centrale za Slovenijo. Kot je iz obrazložitve odloka razvidno, so bili za to zahtevo navedeni kriteriji, ki naj jih naštejemo:

1. poprečno nizka potrošnja, ki znaša za en stanovanjski primer manj kot 35 000 din;
2. slabša ekonomska moč občine;
3. razsežnost občinskega območja;
4. večja škoda zaradi vojne ter slabši materialni položaj borcev NOV.

Ob prvem kriteriju bi ob pravem podatku v tabeli res kotirali visoko, toda resnična številka je 127 000 din na en primer in ne 33 900, kot je navedeno v tabeli. Po ekonomski moči sodi naša občina na 40. mesto. Po obsežnosti je največja v Sloveniji, je ena najbolj hribovitih ter najmanj naseljenih. Ob četrtem kriteriju naj omenim, da se vojna škoda v naši občini ni začela ob izbruhu vojne, temveč že 25 let prej. Za primerjavo z drugimi občinami, ki so zajete v sedANJI delitvi, bi omenil še to, da živi v naši občini približno 350 prekomorcev, ki formalno nimajo nobenih pravic, čeprav smo jim jih obljubljali. Teh pravic bodo morda deležni šele pozneje. Vsi ti se čutijo prizadete in so samo problem občine. Rad bi povedal še to, da z našim amandmajem ne nasprotujemo kriterijem, temveč se z njimi strinjamo. Želim le, da se upoštevajo verodostojni podatki, ki nas potem morajo avtomatično uvrstiti med udeležence sedanje delitve sredstev.

Prav zato mislim, da boste naš amandma podprli. V nasprotnem primeru bi se zgodila krivica tem občinam, ki po svoji ekonomski moči sodijo na sam rep slovenskih občin. Iz poročila komisije za vprašanja borcev NOV, ki je bila prejšnji teden, lahko zasledimo, da se komisija strinja s predloženim amandmajem. Kot sem že dejal, ne gre za kršenje dosedanjih dogovorov, marveč samo za upoštevanje napak, ki so se dogodile pri zbiranju podatkov. Nazadnje lahko tudi rečem, da se zavedamo, da s 40 milijoni dinarjev v naši

občini ne bomo rešili obstoječih problemov, lahko pa bomo pomagali marsikateremu kmetu-borcu NOV.

Problem, o katerem razpravljamo, je torej samo gola solidarnost in le del politike ter proklamiranih načel zadnjega časa, ko toliko govorimo o socialnem razlikovanju.

Predsednik dr. Srečko Koren: Želi še kdo besedo? Besedo ima poslanec Jože Pratengrazer.

Jože Pratengrazer: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Kot poslanec ene izmed občin, ki so predlagale amandma, bi želel povedati nekaj načelnih misli.

Mislim, da je dr. Edmund Kovačič že pojasnil, zakaj so te tri občine predlagale amandma. Naj povem, da je bila stanovanjska problematika borcev na območju občine Šmarje pri Jelšah vedno zelo pereča in da s sredstvi občine nismo bili kos tej problematiki. Veseli me, da se izvršni svet strinja z amandmaji, kot tudi komisija za vprašanja borcev NOV. Zato predlagam poslanecem našega zbora, da glasujejo za predloženi amandma.

Predsednik dr. Srečko Koren: Želi še kdo razpravljati? (Ne javi se nihče.) Ker se nihče več ne javi k besedi, končujem razpravo in prehajamo na glasovanje. Najprej bomo glasovali o amandmaju komisije za vprašanje borcev NOV, da se v tretji in četrti vrsti prve točke črta besedilo: »besedilo drugega odstavka pod tri se spremeni tako, da se glasi: »in da se črta peta in šesta vrsta prve točke.«

Ali se predstavnik zakonodajno-pravne komisije strinja s predlaganimi amandmaji? (Se strinja.) Ali se predstavnik izvršnega sveta strinja s predlaganimi amandmaji? (Se ne strinja.)

Boris Mikoš (iz klopi): Izvršni svet se s tem amandmajem ne strinja. Že v uvodni besedi sem povedal, da s tem odlokom ne moremo demantirati zakona. Čudim se zakonodajno-pravni komisiji, da se s tem strinja.

Predsednik dr. Srečko Koren: Predstavnik izvršnega sveta se torej ne strinja s predlaganim amandmajem k prvi točki.

Kdor je za te amandmaje, naj glasuje! (12 poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (5 poslancev.) Se je kdo vzdržal glasovanja? (15 poslancev.)

Ugotavljam, da amandmaji komisije za vprašanje borcev NOV k prvi točki niso sprejeti.

Sedaj prehajamo na glasovanje o amandmaju zakonodajno-pravne komisije k prvi točki in sicer, da se letnica 1964 spremeni v letnico 1969. Ta amandma je redakcijskega značaja. Kdor je za, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal glasovanja? (Nihče.) Ugotavljam, da je amandma soglasno sprejet.

Sedaj moramo glasovati o amandmaju zakonodajno-pravne komisije k 2. točki, ki je razviden iz poročila komisije. Če želite, ga lahko še enkrat preberem oziroma naj ga pojasni predstavnik zakonodajno-pravne komisije.

Anton Grabenšek: Uvodno besedilo te točke naj se spremeni tako, da se glasi: Za V. točko se doda nova V.a točka, ki se glasi: »Ne glede na

določbo druge točke odloka se od sredstev, zbranih iz prispevkov za graditev stanovanj za udeležence NOV v letu 1972, izloči znesek 30 721 000 dinarjev in se dodeli kot enkratna pomoč pri delitvi stanovanj za udeležence NOV naslednjim občinskim skupščinam.«

Predsednik dr. Srečko Koren: Slišali ste obrazložitev predstavnika zakonodajno-pravne komisije. Glasujemo o amandmaju k 11. točki. Kdor je za, naj dvigne roko! (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Eden.) Se je kdo vzdržal? (Dva.) Ugotavljam, da je amandma z večino glasov sprejet.

Sedaj glasujemo o amandmajih skupščin občine Tolmin, Šmarje pri Jelšah in Trebnje. Izvršni svet se strinja s temi amandmaji. Ali se strinja tudi predstavnik skupščinske komisije za vprašanja borcev NOV? (Se strinja.)

Kdor je za amandmaje skupščin občin Tolmin, Šmarje pri Jelšah in Trebnje, naj glasuje! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal glasovanja? (Nihče.)

Ugotavljam, da so amandmaji navedenih občin soglasno sprejeti.

Sedaj prehajamo na glasovanje o celotnem predlogu odloka o spremembi in dopolnitvi odloka o načinu in pogojih za uporabo sredstev, zbranih s prispevkom za graditev stanovanj za udeležence NOV, razen seveda amandmajev k 1. členu, ki niso bili sprejeti. Kdor je za, naj glasuje! (Večina poslancev glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog odloka o spremembi in dopolnitvi odloka o načinu in pogojih za uporabo sredstev, zbranih s prispevkom za graditev stanovanj za udeležence NOV, razen amandmaja k 1. členu, sprejet. O tem bom obvestil predsednika republiškega zbora.

Predlog odloka bo sprejet, če ga bo v enakem besedilu sprejel tudi republiški zbor.

Prehajamo na 5. točko dnevnega reda, to je finančni načrt dohodkov in izdatkov sklada obveznega starostnega zavarovanja kmetov za leto 1973, h kateremu mora dati v smislu drugega odstavka 37. člena zakona o starostnem zavarovanju kmetov soglasje skupščina SR Slovenije.

Kot gradivo za to točko dnevnega reda ste prejeli finančni načrt dohodkov in izdatkov sklada obveznega starostnega zavarovanja kmetov za leto 1973, predlog odloka o soglasju k finančnemu načrtu dohodkov in izdatkov sklada obveznega starostnega zavarovanja kmetov za leto 1973 z obrazložitvijo odbora za invalidsko in pokojninsko ter invalidsko varstvo in poročilo zakonodajno-pravne komisije.

Želi predstavnik predlagatelja finančnega načrta dohodkov in izdatkov sklada obveznega starostnega zavarovanja kmetov še ustno dopolniti predloženi finančni načrt? Besedo ima predstavnik sklada obveznega starostnega zavarovanja kmetov, tovariš Janez Žampa.

Janez Žampa: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Nimamo nobenih dopolnil k finančnemu načrtu, vendar prosim v imenu skupnosti in služb, da z njimi soglašate. Če soglasja ne bi dali, potem se vprašamo, kako bomo zagotovili izplačilo prvih pokojnin iz sklada starostnega zavarovanja kmetov že s 1. 1. 1973. Tu je prizadetih 16 000 kmetov-upokoјencev, ki bodo prvič prejeli to pokojnino. Če odloka danes ne bomo sprejeli, potem davčne uprave ne bodo mogle predpisati prispevka in zbrati sredstev.

Predsednik dr. Srečko Koren: Želi poročevalec odbora za invalidsko in pokojninsko zavarovanje ter invalidsko varstvo, poslanec Jože Nered, še kaj dodati k predloženemu poročilu odbora? (Ne želi.)

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.) Ker se nihče ne javi k besedi, končujem razpravo. Prehajamo na glasovanje o soglasju k finančnemu načrtu dohodkov in izdatkov sklada obveznega starostnega zavarovanja kmetov za leto 1973.

Kdor je za predlagano soglasje, naj glasuje! (Vsi poslanci glasujejo za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Socialno-zdravstveni zbor je dal soglasje k finančnemu načrtu dohodkov in izdatkov sklada obveznega starostnega zavarovanja kmetov za leto 1973.

Prehajamo na 6. točko dnevnega reda, to je na predlog odloka o imenovanju predstavnikov družbene skupnosti v svete zdravstvenih delovnih organizacij, ki jih imenuje skupščina SR Slovenije, in o določitvi samoupravnih in družbenopolitičnih skupnosti, ki delegirajo svoje predstavnike v te svete.

Predlog odloka je pripravila komisija skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja.

Predstavniki komisije je poslanec dr. Albin Pečaver. Želi predstavnik komisije še ustno obrazložiti predlog odloka? (Ne želi.)

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.) Ker se nihče ne javi k besedi, končujem razpravo in predlagam, da zbor sprejme naslednje mnenje:

Socialno-zdravstveni zbor se s predlogom odloka o imenovanju predstavnikov družbene skupnosti v svete zdravstvenih delovnih organizacij, ki jih imenuje skupščina SR Slovenije, in o določitvi samoupravnih in družbenopolitičnih skupnosti, ki delegirajo svoje predstavnike v te svete, strinja.

Kdor se strinja s takim mnenjem, naj glasuje! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da se socialno-zdravstveni zbor s predlogom odloka o imenovanju predstavnikov družbene skupnosti v svete zdravstvenih delovnih organizacij, ki jih imenuje skupščina SR Slovenije, in o določitvi samoupravnih in družbenopolitičnih skupnosti, ki delegirajo svoje predstavnike v te svete, soglasno strinja.

O tem bom obvestil predsednika republiškega zbora.

Prosim poslance, da zaradi morebitne uskladitve odloka s 4. točke dnevnega reda počakajo v dvorani. Računam, da bomo približno že čez pol ure zvedeli za odločitve republiškega zbora. Prekinjam sejo.

(Seja je bila prekinjena ob 14.15 in se je nadaljevala ob 14.50.)

Predsednik dr. Srečko Koren: Ker je skupščinska komisija za vprašanja borcev NOV umaknila svoj amandma k 1. členu, ki ga mi nismo sprejeli, smo z republiškim zborom uskladeni. Republiški zbor je vse druge amandmaje sprejel tako kot naš zbor. Tako je odlok sprejet v republiškem in v našem zboru v enakem besedilu.

Dnevni red današnje seje je s tem izčrpan. Končujem 33. sejo socialno-zdravstvenega zbora in želim vsem prijetne počitnice.

(Seja se je končala ob 14.55.)

ENOTNI ZBOR DELOVNIH SKUPNOSTI

19. seja

(28. junija 1972)

Predsedoval: T o n e B o l e ,
predsednik gospodarskega zbora

Začetek seje ob 16.45.

Predsedujoči T o n e B o l e : Tovarišice in tovariši poslanci! Na podlagi 1. člena odloka o začasni ureditvi sklica in dela enotnega zbora delovnih skupnosti in zasedanja delegatov občin v skupščini Socialistične republike Slovenije pričenjam 19. sejo enotnega zbora delovnih skupnosti skupščine Socialistične republike Slovenije.

Odsotnost je opravičilo 16 poslancev gospodarskega zbora, 17 poslancev prosvetno-kulturnega zbora in 12 poslancev socialno-zdravstvenega zbora. Ugotavljam, da je zbor sklepčen.

Za današnjo sejo predlagam tale dnevni red:

1. odobritev zapisnika 18. seje enotnega zbora;
2. predlog zakona o davku na promet nepremičnin;
3. predlog zakona o republiškem davku na promet kmetijskih zemljišč, ki se pridobivajo v nekmetijske namene;
4. predlog zakona o referendumu;
5. osnutek zakona o stalni evidenci splošne volilne pravice in volilnih imenikih;

6. sklepanje o soglasju k

- predlogu za izdajo zakona o financiranju druge etape investicijskih del pri regulaciji Donave od Beograda do jugoslovansko-madžarske meje skupaj s
- predlogom zakona o financiranju druge etape investicijskih del pri regulaciji Donave od Beograda do jugoslovansko-madžarske meje.

Ali se zbor strinja s predloženim dnevnim redom? (Da.)

Ugotavljam, da je dnevni red sprejet.

Na današnjo sejo sem povabil predstavnike izvršnega sveta, republiških sekretariatov, zavoda Socialistične republike Slovenije za gospodarsko planiranje, predstavnike republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva, republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, gospodarske zbornice Socialistične republike Slovenije, odbora za družbenopolitični sistem in notra-

njo politiko republiškega zbora, ustavnega sodišča in predstavnika zasedanja delegatov občin. Vse predstavnike vabim k razpravi.

Prehajam na 1. točko dnevnega reda, to je k odobritvi zapisnika 18. seje enotnega zbora. Ali predlaga kdo pripombe k osnutku zapisnika? (Ne.) Ugotavljam, da pripomb ni in da je zapisnik odobren.

Prehajam na 2. točko dnevnega reda, to je na obravnavo predloga zakona o davku na promet nepremičnin, ki ga je predložil izvršni svet.

Kot gradivo ste prejeli predlog zakona, poročilo začasne komisije enotnega zbora za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbenopolitičnih in samoupravnih skupnosti, poročilo in dodatno poročilo zakonodajno-pravne komisije, poročilo odbora za finance gospodarskega zbora ter mnenja, stališča in predloge zasedanja delegatov občin.

K predlogu zakona je predložil amandma izvršni svet in sicer k 20. členu, začasna komisija enotnega zbora pa k 3., 4. in 8. členu. V teh amandmajih je komisija povzela predloge odbora za finance gospodarskega zbora.

Zakonodajno-pravna komisija je predložila amandmaje k 5., 7., 8., 12. in 17. členu, amandma k 20. členu pa je identičen z amandmajem izvršnega sveta. Zasedanje delegatov je predložilo amandmaje k 2., 4. in 19. členu predloga zakona.

Prosim predstavnika izvršnega sveta, da zavzame stališče do predloženih amandmajev.

Marjan Ekart: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Izvršni svet ne sprejema naslednjih amandmajev:

Ne sprejema amandmaja zasedanja delegatov občin k 9. točki 4. člena predloga zakona, kjer zasedanje delegatov občin predlaga, naj se črta oprostitev plačevanja prometnega davka, kadar se občan zaradi spremembe zaposlitve ali upokojitve preseli. Ta oprostitev je bila v Sloveniji že prej uvedena, da bi se tudi po tej poti, to je z oprostitvijo plačevanja prometnega davka, spodbudno vplivalo na migracijska gibanja, ker je pri nas mobilnost delovne sile premajhna. Glede na to izvršni svet amandma odklanja, pri tem pa poudarja, da ne bi smeli iskati utemeljitve za to črtanje oprostitve v tem, da se ta danes dejansko izigrava. Mi to vemo, zato predlagamo posebno pooblastilo izvršnemu svetu, da z uredbo predpiše natančnejše pogoje za uveljavljanje te oprostitve.

Zasedanje delegatov občin predlaga amandma tudi k 2. členu zakona, da se sredstva, zbrana s tem davkom, namensko uporabijo izključno za pridobivanje zemljišč. Izvršni svet je obravnaval to materijo in se zaveda, da je treba zagotoviti materialno podlago za uresničevanje aktivne vloge občine na področju zemljiške politike. Podpira idejo, da se s tem davkom zbrana sredstva namensko uporabljajo, kot to predlagajo delegati občin. Vse to bi bila zelo resna in pomembna podpora prizadevanjem za realizacijo ciljev, ki si jih na področju zemljiške politike zastavljamo.

Je pa vprašanje, ali to določiti z zakonom ali po drugi poti, to je po poti medsebojnega dogovarjanja med občinami. Po vsebini izvršni svet amandmaju ne nasprotuje. Pripominja pa, da za tako odločitev ni ustrezne pravne podlage,

kar je ugotovila tudi zakonodajno-pravna komisija. To je pri svoji odločitvi upošteval tudi republiški zbor.

Vse druge amandmaje sprejemamo.

Predsedujoči T o n e B o l e : Izvršni svet torej ne sprejema amandmajev k 2. in 4. členu, ki jih je predlagalo zasedanje delegatov občin.

Prosim poročevalca začasne komisije enotnega zbora, tovariša Pungerčarja, da zavzame stališče do amandmajev.

S t a n e P u n g e r č a r : Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Komisija enotnega zbora je obravnavala predlog zakona in sprejela vse amandmaje. Ne sprejema pa amandmajev, ki so jih k 2. in 4. členu predložili delegati občin. Naše stališče je enako stališču izvršnega sveta.

Predsedujoči T o n e B o l e : Prosim predstavnika zakonodajno-pravne komisije tovariša Simšiča, da zavzame stališče do amandmajev.

S t a n e S i m š i č : Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! V imenu zakonodajno-pravne komisije izjavljam, da amandmaja k 2. členu zakona, ki ga predlagajo delegati občin, ne sprejemamo. Prav tako komisija ne sprejema amandmaja k 4. členu, k amandmaju k 19. členu pa nima pripomb.

Predsedujoči T o n e B o l e : Želi besedo predstavnik zasedanja delegatov občin? (Ne želi.)

Začenjam razpravo. Kdo želi sodelovati v razpravi? (Nihče.) Končujem razpravo in prehajam na glasovanje o amandmajih.

Na glasovanje dajem amandma izvršnega sveta k 20. členu. Kdor je za amandma, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal glasovanja? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma k 20. členu soglasno sprejet.

Glasujemo o amandmajih začasne komisije enotnega zbora k 3., 4. in 8. členu. Kdor je za amandmaje, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da so amandmaji začasne komisije k 3., 4. in 8. členu soglasno sprejeti.

Glasujemo o amandmajih zakonodajno-pravne komisije k 5., 7., 8., 12. in 17. členu. Kdor je za amandmaje, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da so amandmaji zakonodajno-pravne komisije k 5., 7., 8., 12. in 17. členu soglasno sprejeti.

Zasedanje delegatov občin predlaga amandmaje k 2., 4. in 19. členu.

Obveščam zbor, da se z amandmaji k 2. in 4. členu ne strinjajo izvršni svet, zakonodajno-pravna komisija in začasna komisija enotnega zbora.

Glasujemo o amandmaju k 2. členu. Kdor je za amandma k 2. členu, naj dvigne roko! (Nihče.) Kdo je proti? (Večina.) Kdo se je vzdržal? (10 poslancev.)

Ugotavljam, da amandma ni sprejet.

Glasujemo o amandmaju delegatov občin k 4. členu. Kdor je za amandma, naj dvigne roko! (Nihče.) Kdo je proti? (Večina.) Kdo se je vzdržal? (12 poslancev.)

Ugotavljam, da amandma zasedanja delegatov občin k 4. členu ni sprejet.

Glasujemo še o amandmaju zasedanja delegatov občin k 19. členu. Obveščam zbor, da se z amandmajem strinjajo predstavniki izvršnega sveta, začasna komisija in zakonodajno-pravna komisija. Kdor je za amandma, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma k 19. členu soglasno sprejet.

Glasujemo še o predlogu zakona v celoti. Kdor je za sprejem predloga zakona, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor predlog zakona soglasno sprejel. O izidu glasovanja bom obvestil predsednika republiškega zbora.

Prehajam na 3. točko dnevnega reda, in sicer na obravnavo predloga zakona o republiškem davku na promet kmetijskih zemljišč, ki se pridobivajo v nekmetijske namene.

V obravnavo ga je skupščini poslal izvršni svet. Predlog zakona je izvršni svet predložil namesto prvotnega 20. člena zakona o davku na promet nepremičnin, za katerega smo že izglasovali, da se črta. Ta člen je namreč uvajal nov republiški davek, vendar je boljša rešitev, da ta davek obravnava poseben zakon. To je napravljeno s predlogom zakona, ki ga danes obravnavamo.

Kot gradivo ste prejeli predlog zakona, poročilo začasne komisije enotnega zbora za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbenopolitičnih in samoupravnih skupnosti in poročilo zakonodajno-pravne komisije.

Izvršni svet predlaga, da obravnavamo predlog zakona po skrajšanem postopku. Dajem na glasovanje predlog, da se omenjeni zakon obravnava po skrajšanem postopku. Kdor je za skrajšani postopek, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog za skrajšani postopek soglasno sprejet.

Obveščam poslance, da so k predlogu zakona predloženi amandmaji začasne komisije enotnega zbora, zakonodajno-pravne komisije in zasedanja delegatov občin. Začasna komisija enotnega zbora je predložila amandma k 1. členu in hkrati predlaga, da se doda nov 1. a člen. To je hkrati tudi amandma izvršnega sveta.

Zakonodajno-pravna komisija predlaga enak amandma kot začasna komisija enotnega zbora, poleg tega pa predlaga amandmaja k 4. in 6. členu. Zasedanje delegatov občin predlaga amandma k naslovu zakona, k prvenemu odstavku 1. člena in k tretjemu odstavku 3. člena.

Prosim predstavnika izvršnega sveta, da zavzame stališče do teh amandmajev!

Milovan Zidar: Tovariši predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Predlagatelj sprejema amandmaje zakonodajno-pravne komisije, to je k 1. členu in redakcijske amandmaje k 4. in 6. členu.

Izvršni svet odklanja amandmaje zasedanja delegatov občin. Ti namreč odpirajo vprašanje republiškega ali občinskega davka. Ta sredstva so namenjena za sanacijo zemljiškoposestne strukture, za napravo geodetskih operativ, ki so potrebni pri komasacijah in pa za melioracije. Zato bi bil namen

predloga zakona zgrešen, če bi uvajali občinski davek. Občinski davek ne bi ustrezal osnovni intenciji zakona.

Predsednik Tone Bole: Izvršni svet sprejema amandmaje začasne komisije in amandmaje zakonodajno-pravne komisije, zavrača pa amandmaje zasedanja delegatov občin.

Želi besedo predstavnik začasne komisije enotnega zbora? (Ne želi.) Ali želi besedo predstavnik zakonodajno-pravne komisije? (Ne želi.) Ali želi besedo predstavnik zasedanja delegatov občin? Prosim, besedo ima tovariš Oskar Naglav.

Oskar Naglav: Tovariši poslanci! Zasedanje delegatov občin je razen predstavnika ene občine soglasno sprejelo amandmaje. Bistven pri teh amandmajih je amandma k 3. členu, kjer predlagamo, da naj bi bil ta davek dohodek občin, ne pa republike. Druge spremembe so formalnega značaja.

Še danes občine, kjer leže kmetijska zemljišča, same skrbijo za razvoj kmetijstva in prav zaradi tega naj bi bil tudi ta davek dohodek občin. Vrsta občin, tako razvitih kot nerazvitih, ima že zdaj kmetijske sklade, v katere vlagajo sredstva iz proračunov. Sredstva iz tega davka se nabirajo pri prometu s kmetijskimi zemljišči, ki se pretvarjajo v stavbna zemljišča, vrne kmetijstvu,

Predsedujoči Tone Bole: Obveščam vas, da je predlog zakona o republiškem davku na promet kmetijskih zemljišč, ki se pridobivajo v nekmetijske namene, obravnaval danes republiški zbor in ga sprejel z naslednjimi amandmaji: z amandmajem predlagatelja zakona k 1. členu in za nov 1. a člen in z amandmaji zakonodajno-pravne komisije k 4. in 6. členu.

Pričenjam razpravo. Kdo želi sodelovati v razpravi? (Ne javi se nihče.) Ker nihče ne želi sodelovati v razpravi, končujem razpravo in prehajam na glasovanje o amandmajih.

Najprej glasujemo o amandmajih začasne komisije enotnega zbora delovnih skupnosti k 1. členu in k predlogu, da se doda nov 1. a člen. Z amandmajem se strinjata zakonodajno-pravna komisija in izvršni svet. Amandma k 1. členu dajem na glasovanje. Kdor je za amandma, naj dvigne roko! (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma sprejet z večino glasov.

Prehajamo na glasovanje o amandmajih zakonodajno-pravne komisije k 4. in 6. členu. Z amandmaji se strinja začasna komisija enotnega zbora in predstavnik izvršnega sveta.

Kdor je za amandmaje, naj dvigne roko! (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da so amandmaji zakonodajno-pravne komisije soglasno sprejeti.

Prehajamo na glasovanje o amandmajih zasedanja delegatov občin in sicer k naslovu, k 1. členu in k 3. členu. Obveščam zbor, da se ne strinjajo zakonodajno-pravna komisija, začasna komisija enotnega zbora in niti predstavnik izvršnega sveta.

Na glasovanje dajem amandmaje zasedanja delegatov občin k naslovu, k 1. členu in k 3. členu. Kdor je za amandmaje, naj dvigne roko! (54 poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (22 poslancev.) Se je kdo vzdržal? (21 poslancev.)

Amandmaji so sprejeti.

Prehajamo na glasovanje o zakonu v celoti. Kdor je za predloženi zakon, naj dvigne roko! (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal glasovanja? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zakon sprejet z večino glasov. O izidu glasovanja bom obvestil predsednika republiškega zbora.

Prehajamo na 4. točko dnevnega reda in sicer na obravnavo predloga zakona o referendumu, ki ga je skupščini predložil v obravnavo odbor republiškega zbora za družbenopolitični sistem in notranjo politiko, hkrati pa umaknil svoj predlog zakona z dne 6. julija 1971.

V smislu 270. in 271. člena poslovnika skupščine SR Slovenije je bil predlog zakona poslan v mnenje izvršnemu svetu, ki ga je obravnaval na svoji seji dne 30. marca 1972 in se z njim strinja.

K tej točki dnevnega reda ste prejeli predlog zakona, poročilo komisije enotnega zbora za družbenopolitične odnose in poročilo zakonodajno-pravne komisije.

Zakonodajno-pravna komisija je predložila amandmaje k 4., 8., 15. in 28. členu predloga zakona.

Dajem besedo predstavniku predlagatelja! (Je ne želi.)

Ali želi besedo poročevalec začasne komisije enotnega zbora? (Ne želi.) Želi besedo poročevalec zakonodajno-pravne komisije? (Ne želi.)

Začenjam razpravo. Kdo želi sodelovati v razpravi? (Nihče.) Ker nihče ne želi razpravljati, končujem razpravo in prehajamo na glasovanje o amandmajih zakonodajno-pravne komisije k 4., 8., 15. in 28. členu predloga zakona. Kdor je za amandmaje, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da so amandmaji zakonodajno-pravne komisije soglasno sprejeti.

Dajem na glasovanje predlog zakona v celoti. Kdor je za, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog zakona o referendumu soglasno sprejet. O izidu glasovanja bom obvestil predsednika republiškega zbora.

Prehajamo na 5. točko dnevnega reda, to je na obravnavo osnutka zakona o stalni evidenci splošne volilne pravice in o volilnih imenikih, ki ga je skupščini predložil v obravnavo izvršni svet.

Prejeli ste osnutek zakona, poročilo začasne komisije enotnega zbora za družbenopolitične odnose in poročilo zakonodajno-pravne komisije.

Ali želi besedo predstavnik izvršnega sveta? (Ne želi.) Ali želi besedo predstavnik začasne komisije enotnega zbora? (Ne želi.) Ali želi besedo poročevalec zakonodajno-pravne komisije? (Ne želi.)

Pričenjam razpravo. Kdo želi sodelovati v razpravi? (Nihče.) Ugotavljam, da nihče ne želi sodelovati v razpravi. Končujem razpravo in predlagam zboru, da sprejme naslednji sklep:

1. Osnutek zakona o stalni evidenci splošne volilne pravice in volilnih imenikih se sprejme.

2. Predlog zakona pripravi izvršni svet skupščine Socialistične republike Slovenije. Pri pripravi predloga naj upošteva stališča, predloge in pripombe, dane v poročilih komisij.

3. Predlog zakona naj izvršni svet pripravi do 20. julija 1972.

Sklep dajem na glasovanje! Kdor je za sklep, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je sklep soglasno sprejet.
Odrejam odmor.

(Seja je bila prekinjena ob 17.40 in se je nadaljevala ob 18.10.)

Predsedujoči Tone Bole: Tovarišice in tovariši poslanci!

Prehajam na 6. točko dnevnega reda, to je na sklepanje o soglasju k predlogu za izdajo zakona o financiranju druge etape investicijskih del pri regulaciji Donave od Beograda do jugoslovansko-madžarske meje.

K tej točki dnevnega reda ste prejeli predlog za izdajo zakona hkrati s predlogom zakona o financiranju druge etape investicijskih del pri regulaciji Donave od Beograda do jugoslovansko-madžarske meje, poročilo začasne komisije enotnega zbora delovnih skupnosti za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbenopolitičnih in samoupravnih skupnosti. Stališča je poslal tudi izvršni svet.

Ker predlog zakona predvideva, da mora Jugoslavija izpolnjevati mednarodne obveznosti glede financiranja iz sredstev federacije, je izvršni svet odločil, da v smislu določb 4. točke XXXIV. zveznega amandmaja zaprosi republiške in pokrajinske skupščine za soglasje k predlogu za izdajo zakona.

Ali želi besedo predstavnik komisije za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbenopolitičnih in samoupravnih skupnosti? Prosim, tovariš Pungerčar!

Stane Pungerčar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Komisija je razpravljala o predlogu in ugotovila, da je treba rešiti več odprtih vprašanj, preden bi se lahko odločalo o predlogu. Komisija je sprejela stališče, naj se soglasje k predlogu za izdajo zakona sicer da, k predlogu zakona pa ne. Naša skupščina naj v sklepu predlaga zvezni skupščini, naj pripravi osnutek in ga da v smislu XXXIV. zveznega ustavnega amandmaja ponovno v razpravo. Ob tem pa naj prouči tudi možnost prenosa teh nalog in investicij na prizadete republike.

Komisija ugotavlja, da strokovne službe skupščine niso mogle v tako kratkem času izdelati sklepov, da bi jih razdelili med vas. Zato je komisija s sodelovanjem strokovnih služb pripravila predloge sklepov, ki jih bom prebral.

Sklep k predlogu za izdajo in k predlogu zakona o financiranju druge etape investicijskih del pri regulaciji Donave od Beograda do jugoslovansko-madžarske meje naj bi se glasil:

»1. Skupščina SR Slovenije daje soglasje k predlogu za izdajo zakona, ne pa k predlogu zakona o financiranju druge etape investicijskih del pri regulaciji Donave od Beograda do jugoslovansko-madžarske meje.

2. Pri izdelavi osnutka naj se upoštevajo naslednje pripombe: Z zakonom o prenosu sredstev, pravic in obveznosti federacije za gospodarske investicije na republike in avtonomne pokrajine (Uradni list SFRJ 29/71) so bile obveznosti federacije prenesene na republike in avtonomni pokrajini. V okviru teh pa ni bila prenesena obveznost Jugoslavije na izvajanje regulacijskih del

na Donavi na podlagi konvencije o režimu plovbe na Donavi. Prouči naj se, ali je možno to investicijo kot vse ostale prenesti na prizadete republike, kajti gospodarstvo teh republik oziroma pokrajin ima ob taki mednarodni vodni poti gotovo določene materialne prednosti in koristi. Če to ni možno, pa udeležba vseh republik in pokrajin po ključu kotizacije za zvezni proračun prav gotovo ni primerna.

Črta naj se drugi odstavek 1. člena.

Formulacija 3. člena je nepopolna in dovoljuje podražitve brez kakršnih koli omejitev, kar bi pomenilo, da bi bilo potrebno ob povečanih stroških gradnje pokriti vse, pri čemer ni natančneje določen že v samem zakonu podrobnejši mehanizem, ki bi ob sodelovanju republik in avtonomnih pokrajin določal sistem ugotavljanja in način pokrivanja morebitnih podražitev ali pa določilo, da bo za kritje podražitev izdelan poseben zakon.

Zakon je pomanjkljiv, ker ni določil organa, ki bi stalno nadzoroval izvajanje investicijskih del, in ker ne določa, kam se stekajo dohodki od plovbe po Donavi, ki se zbirajo v obliki taks in drugih dajatev.«

Prebral sem predlog komisije, ki je uskladen s stališči izvršnega sveta. V imenu komisije predlagam, da ta sklep sprejmemo.

Predsedujoči Tone Bole: Predlog sklepa dajem v razpravo! Kdo želi sodelovati v razpravi? (Nihče.)

Ker nihče ne želi razpravljati, končujem razpravo in dajem na glasovanje predlog sklepa, ki ga je prebral predstavnik komisije.

Kdor je za tako oblikovan sklep, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel sklep.

Obveščam zbor, da moramo z republiškim zborom uskladiti še predlog zakona o republiškem davku na promet kmetijskih zemljišč, ki se pridobivajo v nekmetijske namene. Republiški zbor amandmaja k 3. členu ni sprejel v istem besedilu, zato ga dajem v ponovno razpravo. Kdo želi sodelovati v razpravi? Prosim, tovariš Zidar.

Milovan Zidar: Tovariši in tovarišice poslanci! Ob konfrontaciji možnosti, da je to občinski ali republiški davek, je videti kot da gre samo za nov proračunski vir. Izvršni svet ne bi imel nobenih ambicij za dodatni republiški vir dohodkov, če bi bilo mogoče naloge, ki bodo financirane iz tega vira, urejati po občinah.

V planu dolgoročnega razvoja predvidevamo v Sloveniji do leta 1990 veliko zmanjšanje kmetijskih zemljišč oziroma osnove za produkcijo prehrane in sicer zaradi urbanizacije od 40 do 50 tisoč ha in na račun gozda za nadaljnjih 100 000 ha. To pomeni občuten poseg v osnovo kmetijske produkcije, saj bi se površina obdelovalne zemlje zmanjšala od 644 000 ha na 580 000 oziroma kmetijska zemljišča od 937 000 na 785 000. Ker je naša dolžnost, da skrbimo za obnovo površine zemljišč in ker to po površini ni mogoče, pa za obnovo rodovitnosti zemlje, ustvarjamo ta melioracijski fond, ki bo omogočal, da bomo tam, kjer so možnosti za hidromelioracijo in za usposabljanje zemljišč, ustvarjali novo podlago za nadaljnjo kmetijsko produkcijo.

Prehrabena bilanca je po ustavnih spremembah predvsem stvar republik. Centralne fondе v zveznem proračunu smo po ustavi odpravili, odgovornost za zadostno količino hrane prenesli na republike. Lani smo za uvoz za kritje

deficita v prehrani porabili 400 milijonov dolarjev. Tudi letos bomo uvažali; za nekatere poglavitne rastlinske artikle pa vemo že zdaj, da nam jih bo primanjkovalo še več let.

Za vsak m² kmetijskega zemljišča, ki se uporabi za nekmetijske namene, se vplačuje na poseben račun po predlogu zakona določen znesek. Imamo občine, ki se bodo hitro urbanizirale, med njimi so celo občine, ki nimajo nobenega kmetijstva, pa bodo imele iz tega vira relativno velike dohodka, imamo pa tudi občine z velikimi možnostmi kmetijskega razvoja, ki teh sredstev ne bodo imele. Zaradi tega je potrebno, da je ta davek dohodek republike. Če bi bilo to mogoče — seveda skupaj z odgovornostjo — prenesti na občine, potem bi bilo dosti preprostejše. Nesmiselno pa bi bilo postaviti vprašanje, ali bodo za prehrabeno bilanco neposredno v organizacijskem in finančnem smislu odgovarjale občine. To so osnovni razlogi za izdajo tega zakona.

Zato smo v 3. členu tudi napisali, da se ta sredstva uporabijo za izboljšanje rodovitnosti kmetijskih zemljišč. Če sprejmemo amandma zasedanja delegatov občin k 3. členu, potem osnovna intenca zakona ne bo uresničljiva, saj zakon ne bo imel nobenega smisla.

Prosim vas, tovariši poslanci, da pomislite na to, da že 10 let nimamo nobenega denarja za te namene. Poskrbeli smo za kapitalne naložbe — na primer regulacija Pesnice — nimamo pa sredstev, da bi zemljišča ob bregovih uredili za kmetijsko proizvodnjo.

Predsedujoči T o n e B o l e : Želi še kdo sodelovati v razpravi? Tovariš Javornik, prosim!

J o ž e J a v o r n i k : Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Nikakor ne podcenjujem predloga delegatov občin, da bi bila ta sredstva dohodek občin, vendar se v celoti strinjam z izvajanjem republiškega sekretarja za kmetijstvo in gozdarstvo tovariša Zidarja, ki je z utemeljenimi razlogi in argumenti dokazal oziroma skušal obrazložiti odgovornost republike za prehrano. V kmetijstvu se zadnja leta nenehno otepamo s težavami zaradi cen reprodukcijskega materiala, zaradi spreminjajoče se uvozne in izvozne politike, tako da odgovornost na področju kmetijstva prehaja predvsem na republiko, ne pa na občino. Mislim, da imajo občine nalogo usmerjati in podpirati razvoj zasebnega kmeta kot kooperanta, nikakor pa ne bi bilo prav, da se ta sredstva razdrobijo po občinah, saj bodo najrevnejše občine ohranile največ kmetijskih zemljišč, dobile pa najmanj denarja. Zato podpiram tovariša sekretarja pri njegovih prizadevanjih in še enkrat poudarjam, da ne podcenjujem prizadevanj delegatov občin. Glasoval bom za predlog izvršnega sveta. Spomnimo se resolucije o razvoju kmetijstva in nekaterih drugih ukrepov, kot so ustanovitev sklada za stabilizacijo živinoreje, beneficiranja obresti za naložbe v kmetijstvu itd. Če nalagamo republiki dolžnosti, je tudi pravilno, če ji omogočimo opravljanje teh dolžnosti.

Predsedujoči T o n e B o l e : Kdo želi sodelovati v razpravi? Tovariš Kosmač!

F r a n c K o s m a č : Tovariš predsednik in tovariši poslanci! Mislim, da se vsi strinjamo, da v 3. odstavku 3. člena le nekaj ni jasno. Moti me formulacija: »se sme v skladu s posebnimi predpisi«. Mislim, da bi namesto »se sme«

morali napisati »mora«. Sicer pa se strinjam s tistim, kar je povedal tovariš Zidar.

Predsedujoči Tone Bole: Želi še kdo sodelovati v razpravi? Prosim, dr. Srečko Košuta!

Dr. Srečko Košuta: V svojem imenu in v imenu še devetih podpisnikov — večina je iz socialno-zdravstvenega zbora — predlagam kratko, vendar bistveno spremembo 3. odstavka 3. člena tega zakona, da med besedi v predpredzadnji vrsti »uporabljati« in »za« vstavimo besedico »samo«. Tako bi se ta odstavek glasil: »S tem davkom zbrana sredstva se stekajo na poseben račun sredstev SR Slovenije za izravnavanje v gospodarstvu in za pospeševanje nekaterih gospodarskih dejavnosti in se smejo v skladu s posebnimi predpisi uporabljati samo za urejanje kmetijskih zemljišč zaradi povečanja njihove rodovitnosti.«

To bi na kratko utemeljil. Mislim, da s tem amandmajem podpiramo prizadevanja predlagatelja, kakor jih je obrazložil tovariš Zidar, da se od kmetijskih zemljišč zbrana sredstva namenjajo kmetijstvu. Tako je rečeno tudi v prvotni obrazložitvi, v besedilu zakona ni nobenega zagotovila, da se ta sredstva ne bodo uporabljala tudi drugje. Prej izglasovani amandma bo težko uskladiti z republiškim zborom, baje pa tudi ni v skladu s pravnimi normami. S predlaganim amandmajem pa zagotavljamo, da se bodo sredstva res vračala v kmetijstvo, ker so iz kmetijstva tudi izšla.

Predsedujoči Tone Bole: Slišali ste amandma, ki ga je predložil tovariš Košuta z desetimi sopodpisniki. Prosim predstavnika izvršnega sveta za njegovo stališče do tega amandmaja!

Milovan Zidar: Tovariš predsednik! Predlagano dopolnilo je vsebinsko v skladu z intencijo tega zakona. Bolj me skrbi procedura usklajevanja. Iz tega člena namreč sledi, da bo izvršni svet predložil poseben akt — ali bo to odredba ali zakon, ne vem — s katerim bo predpisal namembnost in način uporabe sredstev.

Vprašam predlagatelja amandmaja, ali bi se zaradi proceduralne enostavnosti zadovoljil z izjavo, da mi to obveznost absolutno sprejmemo, enotni zbor pa naj sprejme delovni sklep, s katerim naloži izvršnemu svetu, naj to upošteva pri izdelavi pravnega akta?

Predsedujoči Tone Bole: Prosim, tovariš Goslar!

Miran Goslar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Sicer ne morem v naprej dajati izjav, kako bi reagiral na ta predlog republiški zbor, vendar mislim, da predlog dr. Košute popolnoma ustreza temu, kar je bilo sprejeto v republiškem zboru. Če mi zakon s tem dopolnimo, vi pa odstopite od amandmaja zasedanja delegatov občin, se bomo zelo hitro zmenili.

Predsedujoči Tone Bole: Želi še kdo sodelovati v razpravi? (Nihče.) Končujem razpravo in dajem na glasovanje amandma, ki ga je predlagal tovariš Košuta z 10 sopodpisniki, naj se v 3. odstavku 3. člena doda besedica

»samo«. Smiselno to pomeni, da se v zakonu strogo odredi namembnost, ne pa da je ta prepuščena dodatnim predpisom izvršnega sveta. Z amandmajem se strinja izvršni svet, predsednik republiškega zbora pa nam je zagotovil, da se bo z amandmajem strinjal tudi republiški zbor.

Ali se z amandmajem strinja začasna komisija? (Se strinja.) Zakonodajno-pravna komisija? (Se strinja.) Kdor je za amandma, naj dvigne roko! (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (2 poslanca.)

Ugotavljam, da je amandma k 3. odstavku 3. člena sprejet z večino glasov.

Glede na določbe poslovnika moramo ponovno glasovati o amandmaju, ki smo ga sprejeli prej k temu členu.

Dajem na glasovanje amandma zasedanja delegatov občin k tretjemu odstavku 3. člena. Kdor je za amandma, naj dvigne roko! (Nihče.) Kdo je proti? (Večina poslancev dvigne roko.) Se je kdo vzdržal? (3 poslanci.)

Prehajam na glasovanje o zakonu v celoti. Kdor je za predlog zakona, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zakon soglasno sprejet.

Seja je končana.

(Seja se je končala ob 18.45.)

ENOTNI ZBOR DELOVNIH SKUPNOSTI

20. seja

(19. julija 1972)

Predsedoval: Miloš Poljanšek,
predsednik prosvetno-kulturnega zbora

Začetek seje ob 9.10.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Spoštovane tovarišice in tovariši! Na podlagi 1. člena odloka o začasni ureditvi sklica in dela enotnega zbora delovnih skupnosti in zasedanja delegatov občin v skupščini SR Slovenije pričenjam 20. sejo enotnega zbora delovnih skupnosti skupščine SR Slovenije.

Navzočnost na današnji seji so opravičili: poslanci gospodarskega zbora: Alojz Antončič, Dimitrij Furlan, Janez Beravs, Danilo Cerkvenik, Stane Divjak, Marko Dernovšek, Drago Justin, Viktor Korenčan, Pavle Kovič, Janez Kučan, Karel Lutar, Stane Pungerčar, Franc Puterle, Tone Škvarč, Peter Vujčič, Anton Zimšek in Jože Žagar; poslanci prosvetno-kulturnega zbora: Janez Švajncer, Jože Suhadolnik, Jernej Lenič, Boris Feldin, Lojzka Gostenčnik-Žmavec, Vlado Uršič, Mira Novak, Janez Pešec, dr. Vladimir Bračič, Milan Batista, Jože Malenšek, Leopold Zemljak, Vladimir Mušič, Majda Šlajmer-Japelj ter Branko Mirnik; poslanci socialno-zdravstvenega zbora: dr. Miha Likar, dr. Dušan Mis, dr. Stefan Gruškovnjak, Mija Fon, Boris Filli in dr. Adolf Drolc.

Ugotavljam, da je kljub razmeroma številni odsotnosti enotni zbor sklepčen.

Za današnjo sejo predlagam tale dnevni red:

1. odobritev zapisnika 19. seje enotnega zbora delovnih skupnosti skupščine SR Slovenije;

2. osnutek družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971—1975;

3. predlog odloka o razdelitvi deviz za potrebe republiških organov, zavodov, organov družbenih organizacij, ožjih družbenopolitičnih skupnosti in civilnopравnih oseb v SR Sloveniji za leto 1972.

Ker je bilo skupščini predloženo še novo gradivo, razširjam dnevni red s:

4. predlogom odloka o pooblastitvi izvršnega sveta skupščine SR Slovenije, da razpolaga z določenimi sredstvi rezervnega sklada SR Slovenije za pomoč na poplavljenih območjih.

Ima kdo kakšno pripombo ali dopolnilni predlog k predlaganemu dnevnemu redu? (Nihče.) Ugotavljam, da se strinjate s predlaganim razširjenim dnevnim redom.

Na današnjo sejo sem povabil predstavnike izvršnega sveta, republiških sekretariatov, zavoda SR Slovenije za planiranje, republiške konference Socialistične zveze, republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, izobraževalne skupnosti SR Slovenije, gospodarske zbornice SR Slovenije in predstavnika zasedanja delegatov občin.

Prosim, da se k razpravi prijavljate z listki. Če pa bo kdo govoril, ne da bi se prej prijavil, naj pove ime in priimek. Poslance prosim, da podpišejo prezenčno listo, ki bo krožila po klopeh. Vse povabljene in poslance vabim, da se udeležijo razprave.

Prehajamo na 1. točko dnevnega reda, to je na odobritev zapisnika 19. seje enotnega zbora delovnih skupnosti.

Osnutek zapisnika ste prejeli. Ima kdo kakšno pripombo, dopolnilni ali spreminjevalni predlog? (Nihče.) Če nihče nima pripomb, menim, da se z osnutkom strinjate in da je odobren.

Prehajamo na 2. točko dnevnega reda, to je na osnutek družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971—1975.

Ekspoze k tej točki bomo poslušali skupaj s poslanci republiškega zbora.

Besedo dajem predstavniku izvršnega sveta, tovarišu Jožetu Novinšku, direktorju zavoda SR Slovenije za planiranje.

Jože Novinšek: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Razprava, ki je potekala v skupščini in v širši javnosti, v političnih organizacijah, v gospodarstvu in na drugih družbenih nivojih in ki je zlasti v okviru Socialistične zveze dosegla na 13 področnih posvetih največjo širino, bo po naši oceni skupno s sklepno razpravo o osnutku plana na današnjem zasedanju zborov predstavljala dobro osnovo izvršnemu svetu in sestavljalcem, da v začetku jeseni pripravijo predlog družbenega plana razvoja Socialistične republike Slovenije.

Takoj na začetku poudarjam, da oblikujemo osnutek razvojne politike Slovenije za razdobje, v katerem so bile in se bodo še izvršile številne spremembe v ekonomskem in političnem sistemu, povezane s spremembo ustave. Samoupravni položaj delovnih in interesnih skupnosti dobiva nove dimenzije, v ospredje se vse bolj postavljajo tudi načela samoupravnega reševanja problemov razvoja. Precejšnje spremembe prinaša tudi sprememba ekonomskih funkcij federacije, na podlagi katerih so pridobile republika, občine in samoupravne interesne skupnosti pomembne pristojnosti, obveznosti in tudi odgovornost za usmerjanje in usklajevanje razvoja.

Načrtovano razdobje označujejo težaven gospodarski položaj, nestabilnost tržišča in inflacijska gibanja. Z obvladovanjem teh pojavov se bo prav gotovo še dalj časa ukvarjala tekoča politika. Sestavljalci plana so se tako znašli pred izredno zahtevno nalogo, da v takih razmerah oblikujejo razvojno politiko in da ob sorazmerno omejenih materialnih možnostih delovnih organizacij in republike ter ob spreminjajočih se institucionalnih okvirih nakažejo ustrezne rešitve za reševanje številnih strukturnih problemov, ki so odločilnega pomena za dinamiko, kontinuiteto in skladnost našega nadaljnjega družbenoekonomskega razvoja.

Obdobje tega petletja je torej polno dinamičnih procesov z mnogimi prelopnimi značilnostmi, ne samo s temi, ki sem jih pravkar navedel, temveč

tudi temi, ki jih zahteva dosežena stopnja našega razvoja, vse bolj uskladen razvoj vseh področij družbenega razvoja, še intenzivnejše vključevanje v dinamičen tehnološki razvoj v svetu, kar je zlasti ob predvideni povečani vključitvi v mednarodno menjavo pogoj in cilj naše razvojne politike.

Ob pripravah tega osnutka smo poskusili v največji možni meri upoštevati nove pristope in metode družbenega planiranja. V smislu ustavnih določil je namreč družbeni plan najširši družbeni dogovor o razvojni politiki. Izhajati mora iz programov samoupravnih nosilcev razvoja, ob tem pa upoštevati širše objektivne zakonitosti družbenega razvoja ter na teh osnovah opredeliti politiko ter ukrepe, ki so skupnega razvojnega pomena, kot tudi osnovne smeri in akcije samoupravnih nosilcev razvoja na posameznih področjih družbenih dejavnosti, ki so pomembne za uresničevanje skupnih razvojnih ciljev.

V tej zvezi je tudi nujno, da je plan v potrebni meri argumentiran in informativen, kar naj številnim nosilcem odločitev omogoči lažjo usmeritev pri medsebojnem usklajevanju programov razvoja. Že ob pripravi gradiva o ciljih in predpostavkah srednjeročnega razvoja, ki je bilo po obravnavah na izvršnem svetu in skupščini sprejeto kot osnova za sestavo tega osnutka plana, so se z delovnimi organizacijami, interesnimi skupnostmi in z občinskimi skupščinami zvrstili številni posveti o njihovih programih razvoja. Čeprav je bilo v programiranju na posameznih področjih tudi določeno zaostajanje, pa v celoti gledano vendarle lahko ugotovimo, da je začelo dolgoročno programirati precej delovnih organizacij, interesnih skupnosti in drugih nosilcev razvoja, da je bil dosežen pomemben napredek v kvaliteti, v celovitosti ter konkretnosti programov na posameznih področjih, pa tudi napredek v mobilizaciji strokovnih moči in zainteresiranih dejavnikov. To se je še zlasti pokazalo pri programih interesnih skupnosti. Vse to kaže, da se čedalje bolj uveljavljajo ustavna načela in spoznanje, da sta v sodobni samoupravni družbi programiranje in dolgoročnejša usmeritev na vseh področjih družbenega dela objektivna nujnost.

To hkrati tudi pomeni, da se postopoma odpravlja vrzel v našem sistemu planiranja, ki je bila eden pomembnih vzrokov za pojave stihije, za odstopanje od konkretnih akcij in od sprejete razvojne politike.

V zvezi s pripravami koncepta srednjeročne razvojne politike so bile opravljene in uporabljene številne analize o stanju in faktorjih, ki opredeljujejo predloženo politiko razvoja. Uporabljeno je bilo tudi obsežno gradivo, izdelano v zvezi s konceptom dolgoročnega razvoja, in dolgoročni ter srednjeročni vejni programi. Ta družbeni plan bo predstavljal prvo fazo uresničevanja sprejete dolgoročne razvojne politike. Zato želim poudariti, da je k razčiščevanju vprašanj pomembno prispevala tudi obširna razprava o resoluciji o dolgoročnem razvoju Slovenije.

V planu so dosledno zajeti in v največji meri upoštevani že sprejeti ukrepi in stališča republiške skupščine in usmeritve ter sklepi, ki so jih o posameznih razvojnih problemih v zadnjem času sprejela vodstva družbenopolitičnih organizacij v republiki in Jugoslaviji. Med njimi so zlasti pomembni dokumenti o izobraževanju kadrov, o socialni diferenciaciji in nekateri dokumenti Socialistične zveze kot tudi drugega kongresa samoupravljalcev.

Razvojna politika pomeni predvsem reševanje strukturnih problemov razvoja. Vsebina plana je zato osredotočena predvsem na osnovne strukturne in na razvojne dejavnike v Sloveniji, torej na probleme, katerih reševanje je širšega družbenega razvojnega pomena in interesa, ki so pogoj skladnega razvoja. Kot taki so bili tudi izhodišče za opredelitev ciljev in smernic družbenega

plana na posameznih področjih. Menim, da moramo prav v tej smeri tvorno izkoristiti pobude iz javne razprave pri oblikovanju predloga družbenega plana.

Ko obravnavamo strukturne probleme, se seveda ne omejujemo le na ožjo gospodarsko sfero, temveč vključujemo vse bistvene razvojne dejavnike in področja družbene reprodukcije. Čas je že prerasel umetno delitev na gospodarsko in negospodarsko sfero. Prizadevanja so šla za tem, da bi razvojna politika čimbolj organsko povezala posamezne razvojne dejavnike in zato je celotna snov grupirana po problemskih kompleksih in razvojnih usmeritvah. V osnovi je odpravljen panožni pristop, ki bolj ustreza konkretnim gospodarskim programom in načrtom interesnih skupnosti. Razvojna politika je tako vse bolj splet vseh razvojnih faktorjev, ki omogočajo optimalen in skladen razvoj.

Osnutek plana vključuje tudi politiko razvoja, ki je bila skupno dogovorjena v okviru Jugoslavije in uvršča ustrezne rešitve ter ukrepe za urejanje enotnega trga med bistvena izhodišča pri oblikovanju razvojne politike Slovenije.

V razpravi o osnutku plana so bile predlagane pripombe k prvemu poglavju, ki obravnava ta vprašanja, ki pa mu ni mogoče oporekati, saj je obdelano v smislu pripomb, ki so bile v preteklih letih v tej skupščini že večkrat izražene. Vendar moramo pri tem upoštevati, da so rešitve in nakazana politika povzetek med republikami že uskladenih stališč in doseženih sporazumov, ki so opredeljeni z družbenim planom Jugoslavije. Zato je razumljivo, da moramo takšno skupno dogovorjeno politiko tudi z republiškim planom dosledno izvajati. Vse nastajajoče bistvene spremembe pa bo moral predlog zakona seveda še zajeti.

Osnovni skupni cilj je gospodarska stabilnost. Tej usmeritvi morajo biti podrejene vse druge naloge plana. Zato je tudi predvidena možnost za njihovo delno odlaganje, če bi med izvajanjem plana morebiti to zahtevala nepredvidena ekonomska gibanja. Le v stabilnih pogojih je namreč mogoče zagotoviti vpliv vseh tistih kvalitetnih razvojnih dejavnikov, ki omogočajo bolj trajno in bolj dinamično rast jugoslovanskega gospodarstva in visoko udeležbo produktivnosti, ki je edina zdrava predlaga za povečanje življenjskega standarda delovnih ljudi.

Nestabilnost in cikličnost v gospodarskem razvoju povzročata ne le občutne deformacije v gospodarskem razvoju in poslovnih odnosih, temveč sta tudi osnovni vzrok socialnim in drugim deformacijam v našem samoupravnem in družbenopolitičnem sistemu. Pri tem se moramo zavedati, da sodi tudi reševanje strukturnih problemov razvoja med bistvene pogoje za dinamično in skladno rast ter stabilizacijo.

Glede na doseženo stopnjo razvitosti Slovenije moramo pri oblikovanju razvojne politike prav gotovo upoštevati naše specifične pogoje razvoja, povezane z danimi gospodarskimi viri in neskladnostmi dosedanjega razvoja, ter faktorje, ki pogojujejo naše napredovanje v naslednjo, višjo fazo družbeno-ekonomskega razvoja. Med te zlasti spadajo: demografski položaj in kadrovski pogoji razvoja, izkoriščanje razpoložljivega naravnega bogastva, modernizacija naših produkcijskih sredstev, infrastruktura in določeni strukturni problemi, povezani s tržno usmerjenostjo v gospodarstvu, nekateri problemi na področju socialne politike in regionalnega razvoja in tudi pogoji, ki naj bi omogočili potrebni obseg razširjene reprodukcije za uresničitev predvidenega razvoja.

Pri presoji navedenih in drugih razvojnih pogojev bi zlasti opozoril na objektivno nujnost usmeritve gospodarstva k modernizaciji, k povečanju tehnične opremljenosti delovnih mest, k razvijanju sodobne tehnologije in avtomatizacije, kar bo omogočalo vse višjo produktivnost dela in hitrejšo povečevanje dohodka po delavcu, hkrati pa spodbujalo interes delovnih ljudi za doseganje večje strokovne usposobljenosti. To je tudi edina realna osnova za reševanje problemov migracije.

V razpravah je bila usmeritev k ekstenzivnemu zaposlovanju z več vidikov ocenjena kot nesprejemljiva za naš razvoj. Seveda pa je usmeritev k modernizaciji tudi pogojena z ustreznim razvijanjem sistema notranje delitve v skladu s produktivnostjo in rezultati dela ter sorazmerno večjimi vlaganji v delovno mesto, vlaganji v izobraževanje, raziskovalno delo in sploh z intenziviranjem razširjene reprodukcije, za kar nakazuje osnutek plana tudi ustrezne rešitve.

Človeškemu faktorju — pri čemer je človek subjekt in osnovni dejavnik družbenoekonomskega razvoja ali z drugimi besedami osnovna sila dela in znanja — pripisuje družbeni plan odločilen pomen v prihodnjem razvoju. Odločilni bodo zlasti produktivnost, znanje in ustvarjalnost strokovno usposobljenih delovnih ljudi ter uresničevanje ustreznih družbenih ter materialnih pogojev, v katerih se mladina in že zaposleni usposabljaajo ter vključujejo v aktivno delo. Napredovanje k razviti in bogati samoupravni družbi pa seveda predstavlja poleg stalnega izobraževanja tudi razvijanje kulturno razgibane, svobodne in humane ter moralno zavedne osebnosti delovnih ljudi socialistične družbe. Lahko rečemo, da je tako opredeljen človeški faktor v naši samoupravni družbi pomembnejši od materialnih sredstev.

V Sloveniji namreč — razen na nekaterih območjih — vse bolj primanjkuje delovnih moči, hkrati pa se zaostre problem razmeroma občutne emigracije. Zlasti primanjkuje strokovnih kadrov. V strukturi zaposlenih je še vedno 60 % oseb brez ustrezne šolske in poklicne izobrazbe. Pa tudi med zaposleno mladino je še vedno 47 % mladih brez ustrezne strokovne usposobljenosti. Takšen položaj narekuje intenzivno družbeno akcijo za poklicno usposabljanje mladine in že zaposlenih, v zvezi s tem pa tudi povečana vlaganja v izobraževalne zmogljivosti in njihovo opremljenost za izboljšanje kadrovskih pogojev ipd. Tudi v javni razpravi so bile posebno podprte usmeritve plana na pospešitev strokovnega izobraževanja in formiranje strokovnih kadrov zlasti v srednjih strokovnih ter poklicnih šolah. Izvršni svet je predložil skupščini najnujnejše ukrepe, ki naj bi spodbudili združevanje sredstev in naporov za hitrejšo reševanje problemov srednjega in poklicnega šolstva.

Pomemben faktor intenziviranja razvoja so raziskave. Te bi morale imeti znatno večjo vlogo pri poslovnih in drugih razvojnih odločitvah. Tudi tu bo potrebno doseči večje združevanje sredstev za raziskave s samoupravnimi oblikami združevanja, da bi v prihodnjih letih dosegli predvideni bistveno večji odstotek narodnega dohodka za te namene.

Med strukturnimi usmeritvami naj omenim tudi usmeritev k povečanju vlaganj v infrastrukturo, zlasti na področje prometa in energetike. Delež teh investicij v investicijah v osnovna sredstva se bo predvidoma povečal na okoli 29 % nasproti 18 % v preteklem petletnem obdobju. S tem bomo delno ublažili zaostajanje in neskladnosti v dosedanjem razvoju, čeprav s tem premikom v naslednjih letih še zdaleč ne moremo rešiti na tem področju nakopičenih problemov. Objektivno ni mogoče preseči določenih proporcev, ker bi zmanj-

ševali možnosti investicij na drugih razvojno pomembnih področjih, zlasti še v modernizacijo. Pomembna je usmeritev k izboljšanju preskrbljenosti gospodarstva s surovinami in reprodukcijskim materialom. Le-ta naj bi tudi pripomogla k izboljšanju devizne bilance, ki je v naših razmerah eden najbolj občutljivih omejitvenih faktorjev razvoja.

Plan predvideva, da bodo leta 1975 ob upoštevanju ustreznih usmeritev v drugih republikah, zlasti k razvijanju surovinskih potencialov, možno zmanjšati devizne izdatke v Sloveniji za te namene od 79 % na 62 % vseh deviznih dohodkov. Naj omenim, da je na podlagi srednjeročnih programov delovnih organizacij večji del predvidenih novih industrijskih objektov dejansko namenjen pokrivanju potreb po reprodukcijskem materialu. V isti smeri pa bodo delovale tudi usmeritve plana na področju gozdarstva, kmetijstva in raziskav naravnega bogastva. Vsekakor pa bo potrebno združevati sredstva za vlaganje v ustrezne objekte in to ne le doma, temveč tudi na celotnem jugoslovanskem gospodarskem prostoru. To je bilo tudi večkrat poudarjeno v razpravi.

Izredno pomemben premik bi morali doseči na področju vključevanja gospodarstva v mednarodno tržišče. Plan predvideva znatno hitrejši porast izvoza blaga in storitev od rasti proizvodnje ter uvoza. Delež izvoza blaga in storitev v družbenem proizvodu naj bi se v tem razdobju povečal od 24 % družbenega proizvoda na 30 % v letu 1975. V okviru izvoza bo še naprej imelo pomembno vlogo tudi pospeševanje turističnega gospodarstva. Visoka stopnja naše vključitve v menjavo s tujino bo ena izmed pomembnih dolgoročnih osnov dinamične gospodarske rasti, optimalne rabe obstoječih in novih kapacitet ter osnova vzpostavljanja mnogo ugodnejših bilančnih odnosov v menjavi. Razprava je poudarila tudi problem naše regionalne usmeritve, ki se je poslabšala in ni zadovoljljiva.

Ob visoki stopnji menjave je prav gotovo naš dolgoročni interes, da zaradi stabilnosti in učinkovitosti vseh oblik menjave s posameznimi regionalnimi območji, zlasti še z deželami v razvoju, zboljšamo naše ekonomske odnose s temi območji. Razprava je tudi opozorila, da bi republika morala poiskati ustrezne oblike stimulacije.

Plan dosledno uveljavlja tudi politične sklepe, ki so bili sprejeti glede agrarnega vprašanja in povečanja kmetijske proizvodnje, ki zaostaja za potrebami. V tem okviru je zlasti pomembna usmeritev za modernizacijo in preusmerjanje zasebnega kmetijstva, kjer bo moral imeti družbeni sektor odločilno vlogo kot dejavnik in pobudnik naprednejših ekonomskih in družbenih procesov. Znano je, da delež kmetijstva v naši gospodarski strukturi že dalj časa močno upada in bo zato v prihodnjih letih le na osnovi precejšnjih sredstev, ki jih je za pospeševanje kmetijstva namenila republiška skupščina, in izvajanja družbenega dogovora o vlaganju bančnih sredstev, predvsem pa na osnovi lastnih naporov proizvajalcev, povezanih v svojih organizacijah, možno zaustaviti proces zmanjševanja deleža investicij v ta pomembni sektor gospodarstva.

Poseben poudarek daje družbeni plan tudi regionalnim vidikom razvoja. Tu gre v prvi vrsti za pospeševanje razvoja in za hitrejšo vključitev manj razvitih območij v Sloveniji v slovenski gospodarski prostor. V tej smeri je podan celovit program akcij za pospeševanje. Hkrati razrešuje plan tudi nekatere druge regionalne probleme Slovenije bodisi z gospodarskimi usmeritvami ali pa s sistemskimi ukrepi, ki vplivajo na racionalnejše izkoriščanje gospodarskih možnosti in razvojnih dejavnikov.

Strukturne premike bo treba doseči tudi na področju delitve družbenega proizvoda. Tu gre v prvi vrsti za skladna razmerja med rastjo realnih osebnih dohodkov in produktivnostjo dela, ki bi jih morali doseči vzporedno s stabiliziranjem gospodarske situacije, ter za povečanje deleža gospodarskih in drugih razvojnih naložb v strukturi končne porabe. Delež gospodarskih naložb v družbenem proizvodu naj bi se v tem razdobju povečal za 2 točki v primerjavi s preteklim petletjem. Hkrati s tem pa bo nujno poskrbeti za dodatne vire sredstev za razširjeno reprodukcijo, zlasti z večjo pritegnitvijo denarnega varčevanja ter inozemskih sredstev na podlagi intenzivnejšega poslovnega povezovanja s tujino.

Strateškega pomena je usmeritev k izboljšanju položaja gospodarstva oziroma temeljnih organizacij združenega dela pri delitvi dohodka, kar naj omogoči povečanje samofinanciranja razvoja ter krepitev reprodukcijske sposobnosti gospodarstva. Z zmanjšanjem družbenih dajatev, ki imajo značaj odtujevanja sredstev delovnih organizacij, se bo delež gospodarstva v delitvi bruto dohodka predvidoma povečal za 5 % v primerjavi z letom 1970. Efektivni delež v delitvi, ki upošteva še prelivanje sredstev na podlagi obveznih posojil in vračanje fiskalno zbranih sredstev v gospodarstvo prek raznih oblik gospodarskih posegov, pa bi se predvidoma povečal celo za 6,5 do 7 %.

K takšnim premikom v delitvi so deloma že prispevali ukrepi za razbremenitev gospodarstva, sprejeti lani in letos, nadaljnje premike v tej smeri pa bo mogoče doseči s spremembami v davčnem sistemu in v sistemu družbenih obveznosti, na podlagi katerih bo pokrivanje skupnih potreb na področju družbenega standarda v prihodnje bolj slonelo na samoupravno določenih prispevkih iz bruto osebnih dohodkov delovnih ljudi. V ponazoritev naj navedem, da bodo po ocenah premiki v strukturi delitve dohodka v korist gospodarstva v celem petletnem obdobju po vrednosti presegali obseg enoletnih investicij v Sloveniji.

Republiška skupščina je že sprejela vrsto odločitev, ki pomenijo uresničevanje v družbenem planu predvidene razvojne politike. Pri tem gre predvsem za zakonske ukrepe o uporabi sredstev republike za izravnavanja in prelivanje v gospodarstvu ter za sredstva iz likvidacije neproračunske bilance federacije. Naj omenim, da bodo že sprejeti ukrepi angažirali okrog 92 % v tem razdobju razpoložljivih sredstev. Preostala sredstva tako ne presegajo obsega likvidnostne rezerve. Ker se po sprejetih zakonih sredstva po pravilu vračanj oziroma so usmerjena nazaj v gospodarstvo brez obveznosti vračanja, pomenijo taki sprejeti ukrepi tudi dejansko likvidacijo državnega kapitala, ki pa hkrati omogoča reševanje pomembnih vprašanj razvojne politike, o kateri so bili že sprejeti ustrezni politični sklepi ali pa pomenijo izvajanje prevzetih obveznosti federacije.

Z ustavnimi spremembami, ki opredeljujejo nove funkcije republike, je omogočeno ukrepanje tudi na drugih sistemskih področjih, zlasti na področju kreditno-monetarne politike in davčnega sistema. Zato so ustrezne rešitve nakazane v tem planu. Razumljivo pa bomo morali čim več razvojnih problemov reševati s samoupravnim združevanjem sredstev. Mnogi sporazumi in dogovori so že sklenjeni tako v gospodarstvu kot na področju družbenih dejavnosti, nekateri pa se še sklepajo. Stremeti bi morali, da tudi v času izvajanja plana še naprej iščemo načine za samoupravno reševanje posameznih problemov in da že sprejete zakonske ukrepe nadomestimo povsod tam, kjer je to objektivno možno.

Ce se vrnem na ukrepe, ki jih bo izvajala republika in ki so po pravilu širšega razvojnega pomena in interesa, naj omenim, da so poleg posegov iz sredstev republike za izravnave in prelivanje v gospodarstvo predvideni — zlasti na pospeševanje izvoza, transporta in kmetijstva, gozdarstva, turizma, razvoja manj razvitih območij Slovenije in za razvoj železarstva — tudi ukrepi reeskontne politike in spremenjen sistem davkov ter davčnih olajšav, s čimer bomo podprli predvidene razvojne usmeritve. Tako bi z reeskontom podpirali predvsem izvozno usmeritev, pogodbeno specializirano kmetijsko proizvodnjo, povečanje obratnih sredstev za razširitev proizvodnje na manj razvitih območjih, kreditiranje proizvodnje in prodaje serijske opreme na domačem trgu in še drugo. S spremembami davčnega sistema pa bi vplivali na ekonomsko ustrežnejšo porazdelitev obveznosti temeljnih organizacij združenega dela in med drugim tudi reševali probleme delovno intenzivnih gospodarskih dejavnosti, pa tudi tako imenovane stare industrije. Z davčnimi olajšavami bomo spodbujali predvsem dolgoročno proizvodno tehnično sodelovanje s tujimi partnerji, zasnovano na skupnih vlaganjih, vlaganje v turistično infrastrukturo in v izboljšanje turističnih storitev za povečanje deviznih dohodkov, v zdraviliški turizmu, kooperacijo družbenih obratov z zasebnimi kmetijskimi proizvajalci, vlaganja, povezana s strokovnim usposabljanjem in prekvalifikacijo zaposlenih, naložbe v raziskave in opremo, vlaganja v družbenovarstvene zmogljivosti in podobno.

Casovno omejene olajšave so predvidene pri ustanavljanju novih obratov in za pospeševanje razvoja osebnega dela z zasebnimi sredstvi. V okviru teh ukrepov pa so za manj razvita območja predvidene še nekatere posebne olajšave. Vse to bo mogoče uveljaviti, ko bomo izvršili osnovne spremembe v davčnem sistemu, o katerih je v prvi fazi že tekla razprava v skupščini in je zanje v glavnem že pripravljen osnutek zakona.

Bistvene spremembe so v skladu z ustavnimi določili potrebne tudi pri fiziognomiji in položaju samoupravnih interesnih skupnosti v našem samoupravnem sistemu kakor tudi na področju sistema financiranja teh skupnosti.

Ce se na kratko zadržim pri problemu financiranja, bo osnovna predvsem nova porazdelitev družbenih obveznosti na tiste, ki jih bodo za uresničevanje širših skupnih pogojev razvoja prispevale temeljne organizacije združenega dela, sorazmerno z doseženim poslovnim uspehom, ter na tiste, ki jih bodo iz svojih bruto osebnih dohodkov po načelu solidarnosti prispevali delovni ljudje za pokrivanje potreb na področju družbenega standarda.

Sredstva za te namene se zbirajo na podlagi samoupravnih odločitev s prispevki delovnih ljudi in temeljnih organizacij združenega dela. Z družbenimi dogovori pa bo potrebno zagotoviti ustrezno usklajevanje v širšem družbenem merilu, za kar nakazuje družbeni plan kot instrument najširšega družbenega dogovora tudi globalne okvire.

V tej zvezi nakazuje osnutek plana tudi ustrezne strukturne premike v sistemu družbenih obveznosti, v okviru katerih pa je prav gotovo najpomembnejše to, da uresničevanje potreb na področju družbenega standarda v prihodnje ne bi smelo bremeniti akumulativne sposobnosti delovnih organizacij, temveč se morajo uresničevati predvsem v okviru sredstev, namenjenih življenjskemu standardu.

Poudarjam, da so bile v dosednji razpravi izrečene številne misli, pobude in stališča, ki omogočajo verifikacijo, pa tudi nekatere dopolnitve predložene razvojne politike. V tem okviru so sestavljalcem prav gotovo v veliko oporo

ugotovitve v javni razpravi, zlasti stališča Socialistične zveze, sindikatov, komisije za družbenoekonomske odnose in socialno politiko CK ZKS, gospodarske zbornice in odborov ter komisij skupščine, ki v glavnem ugotavljajo, da je v osnutku napravljen viden napor pri uveljavljanju ustavnih dopolnil glede planiranja, oblikovanja skupne razvojne politike, samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja nosilcev planiranja ter glede opredelitve vloge in mesta širše družbene skupnosti pri usmerjanju družbenega in ekonomskega razvoja. Hkrati pa so razprave opozorile na nadaljnje možnosti in potrebe po samoupravnem reševanju nekaterih problemov razvojne politike.

Ugotavljamo tudi, da je dokument spodbuda za aktivno razmišljanje o problemih in smereh našega razvoja in da je bila zato razprava v veliki meri konkretizacija nekaterih usmeritev, sprejetih z resolucijo o dolgoročnem razvoju.

Razumljivo je, da so se v razpravah ob takem dokumentu javljali tudi posebni interesi, ki jih bodo morali usklajevati posamezni plani, družbeni dogovori in sporazumi. Seveda pa bo treba pri reševanju posameznih dilem in nalog razvoja upoštevati objektivne možnosti in realnost ter konsistentnost razvojne politike. Objektivno nujno je, da ne drobimo sil in sredstev in da se osredotočimo na uresničevanje tistih ciljev in nalog plana, ki so bistvene za zagotavljanje kvalitetnega, dinamičnega in skladnega razvoja v prihodnosti, kar seveda tudi zahteva, da probleme rešujemo v skladu z načrtano smerjo razvoja družbenoekonomskih odnosov, zlasti še razvoja samoupravnega sistema. Le ob doslednem upoštevanju teh načel bo možno tvorno uporabiti rezultate razprav in oblikovati za vse sprejemljivo skupno razvojno politiko.

Prav je, da ob tej priložnosti spregovorimo tudi o nekaterih vprašanjih uresničevanja plana. Povsem jasno je, da družbeni plan ne more reševati vseh vprašanj in nalog, ki se bodo javljale ob izvajanju predložene politike, prav tako pa tudi njegovo izvajanje ne more in ne sme temeljiti le na družbenih ukrepih. Nasprotno, v skladu z načeli razvoja sistema planiranja moramo vse večji krog vprašanj reševati na samoupravnih osnovah, to je s programi delovnih organizacij, interesnih skupnosti in samoupravnih skladov, s samoupravnimi sporazumi in družbenimi dogovori. Uspešnost oblikovanja in izvajanja vseh teh programov bo seveda toliko večja, kolikor bolj bodo izražali neposredne interese proizvajalcev, združenih v temeljnih organizacijah združenega dela. Programi bodo postajali tako vse bolj osnova za smotrnost združevanja dela in sredstev zaradi lastnega in skupnega ter čim hitrejšega razvoja.

Prav v teh programih bosta zato potrebni konkretizacija nalog ter ukrepov za njihovo izvedbo in široka mobilizacija zainteresiranih dejavnikov za združevanje naporov in sredstev in usklajevanje akcij. To so potrdile mnoge razprave. Stevilne konkretne pripombe bodo lahko koristno služile pri dokončnem oblikovanju teh programov. Prepričan sem, da bo tudi današnja razprava lahko še v marsičem prispevala k opredelitvi vprašanj razvojne politike in nakazala poti uresničevanja razvojnih ciljev in nalog.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Preden bi nadaljevali sejo, odrejam krajši odmor.

(Seja je bila prekinjena ob 9.50 in se je nadaljevala ob 10.20.)

Predsedujoči Miloš Poljanšek: V nadaljevanju seje bomo razpravljali o osnutku družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971—1975.

Osnutek družbenega plana s tabelarnim pregledom ter z informacijo o izdelavi planov in programov po posameznih področjih ste prejeli. Prejeli ste tudi poročilo začasne komisije enotnega zbora delovnih skupnosti za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbenopolitičnih in samoupravnih skupnosti, poročilo zakonodajno-pravne komisije, poročilo skupine poslancev prosvetno-kulturnega zbora, poročilo komisije za varstvo okolja, mnenja, stališča in predloge zasedanja delegatov občin, ter pripombe in stališča gospodarske zbornice SR Slovenije. O osnutku družbenega plana razvoja SR Slovenije sta razpravljala tudi odbor za proizvodnjo in blagovni promet ter odbor za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora. Mnenje teh odborov je v poročilu že upoštevala začasna komisija enotnega zbora. Svoje ugotovitve je poslala tudi republiška konferenca Socialistične zveze.

Ali želi besedo predstavnik začasne komisije enotnega zbora? Prosim, tovarišica Žlebnikova!

Mara Žlebnik: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Začasna komisija enotnega zbora je obravnavala predloženi osnutek družbenega plana razvoja za obdobje 1971—1975 in predložila pismeno poročilo. V imenu komisije bi želela opozoriti samo na bistvene ugotovitve te obravnave.

Komisija je ugodno ocenila zlasti nov pristop k sestavi tega osnutka, metodologijo in zgradbo plana in način, kako so v osnutku obravnavana posamezna področja. Soglašala je še posebej s tem, da plan bolj poudarja človeški faktor kot tisti osrednji element, od katerega so odvisna in na katerega bodo tudi učinkovala predvidena gibanja. Komisija meni, da je nov pristop prvi korak k rehabilitaciji in novi afirmaciji družbenega planiranja.

Uvodoma je komisija poudarila dejstvo, da so bili v obdobju, ko je bil osnutek tega plana v pripravi, tako v državnem kakor tudi v republiškem merilu sprejeti pomembni dokumenti od ustavnih dopolnil do posameznih dokumentov Zveze komunistov in pomembnejših skupščinskih resolucij. Medtem je bila sprejeta resolucija o dolgoročnem razvoju SR Slovenije in pred kratkim tudi srednjeročni družbeni plan razvoja države. V razpravi o osnutku bo pomembno ugotoviti in oceniti, koliko so ti dokumenti ustrezno zajeti in povezani tudi v tem gradivu.

Komisija je nadalje ugotovila, da je preteklo že dobro poldrugo leto obdobja, na katero se plan nanaša, in je zato najbrž neizbežno, da se bodo dosednji razvojni trendi obdržali tudi v naslednjem obdobju. Predvsem je komisija menila, da mora biti v naslednjem obdobju osnovna orientacija k stabilizaciji gospodarskih gibanj in razvojnih tokov. Temu morajo biti tedaj v prvi vrsti podrejeni vsi planski ukrepi.

O vsebini predvidevanj so bile v razpravah v raznih skupščinskih telesih dane mnoge konstruktivne pripombe in koristne pobude, ki bodo nedvomno prispevale k temu, da bo predlog plana še popolnejši izraz realnih skupnih teženj, možnosti in skupne akcije.

Med pomembnejšimi vsebinskimi pripombami komisije pa so zlasti te: Komisija meni, da so intencije resolucije o dolgoročnem razvoju republike v osnutku plana premalo konkretizirane. To vidimo, če primerjamo zlasti ključne

postavke dolgoročne orientacije, ki so: enakomernejši razvoj vsega slovenskega prostora, večji poudarek proizvodnemu sektorju in politika policentričnega razvoja republike. Komisija meni, da so ne glede na to, da gre tu za dolgoročnejšo politiko, ta izhodišča vendarle premalo poudarjena. Zlasti se nam zdi, da je v osnutku preslabo obdelan regionalni vidik planiranja. Poglavje o nerazvitih območjih, ki v največji meri povzema intencije zakona, seveda ne pokriva vsega tistega, kar mora biti obdelano prek regionalnega pristopa, in ne obsega vsega, kar smo si naložili, ko smo se odločili za policentrično politiko razvoja. Razumljivo pa je, da v tem srednjeročnem planu o teh vprašanih ne bi smeli govoriti le načelno, ampak bi morali že predvideti konkretnejše ukrepe za postopno realizacijo sprejete politike.

Druga stvar, o kateri je bilo na seji komisije precej besed, je vprašanje razvoja s stališča strukturnih problemov. Poslanci so menili, da je proizvodnemu sektorju v osnutku odmerjen nekoliko preskop delež. To se vidi iz vrste podatkov, zlasti pa iz strukture vlaganj, iz udeležbe v akumulaciji in iz deleža v družbenem proizvodu. Ponovno se odpira dilema, o kateri smo govorili pri koncipiranju dolgoročnega razvoja, ali je namreč naša družba glede na doseženo stopnjo razvoja sposobna vložiti v terciarne dejavnosti toliko, kolikor je predvideno, ne da bi ob tem predvideli večji vzpon v proizvodnem sektorju, katerega osnovni nosilec je industrija. Poslanci so tudi menili, da bi morali predvideti tudi usmeritev tako imenovane stare industrije k modernizaciji, zlasti v tradicionalnih industrijskih centrih.

Poslanci so poudarili tudi probleme delovne sile, pri čemer so menili, da bi bilo potrebno to vprašanje regionalno diferencirati, saj je jasno, da suficit delovne sile in problem zaposlovanja nista v vseh delih Slovenije enaka.

Komisija podpira napore, da se v prihodnjih vlaganjih poveča delež infrastrukture, ker vidi v teh naporih ključ za rešitev mnogih sedanjih problemov in možnost za nadaljnje vključevanje v mednarodne gospodarske tokove. Meni pa, da bi to področje moralo dobiti odločilno vlogo tudi s stališča postopnega notranjega odpravljanja razlik med posameznimi območji v republiki.

Ko je obravnavala predvidevanja na področju izobraževanja, je komisija menila, da je v tem obdobju nujno podpreti zlasti razvoj srednjega, strokovnega in poklicnega šolstva, dvomila pa je, da bo to možno ob predvidenem 30% deležu republike za investicije v to šolstvo. Prav tako meni, da za razvoj osnovnega šolstva na manj razvitih območjih ne bo mogoče predvideti le 40% deleža republike, saj je to manj kakor dajemo sedaj. Po mnenju komisije bi bilo zato potrebno revidirati bilance.

Ob koncu bi omenila še eno stališče komisije, ki je po mojem mnenju zelo pomembno. Gre namreč za realizacijo nalog, postavljenih v planu, in za spremljanje izvajanja predvidenih nalog. Komisija predlaga, da se v zakon o planiranju, ki ga bomo sprejeli, vnese tudi obveznost, da je najmanj enkrat v letu ali pa v obdobju, za katero se dogovorimo, potrebno predložiti skupščini poročilo o izvrševanju srednjeročnega plana, prav tako pa jo obveščati tudi o uresničevanju dolgoročnega razvoja, ki smo ga začrtali z resolucijo.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? Prosim, podpredsednik gospodarske zbornice tovariš Jože Valentinčič!

Jože Valentinčič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Opravičujem se poslancem gospodarskega zbora, ki so me že poslušali, vendar se moram na enotnem zboru še enkrat oglasiti.

Gospodarska zbornica je kljub kratkemu času organizirala izčrpno in široko razpravo o osnutku družbenega plana razvoja Slovenije do leta 1975. O njem so razpravljali vsi sveti in vsi strokovni odbori. Ugotovitve razprav smo posredovali zavodu za plan in vsem sestavljalcem plana. O osnutku je razpravljaj tudi upravni odbor, ki je skušal strniti vse osnovne ugotovitve svetov in opozoriti na ključne točke celotnega plana.

Naša poglobljena ugotovitev je, da plan kljub pomanjkljivostim kaže viden napredek in da so se sestavljalci plana potrudili tudi glede metodologije planiranja. Ugotavljam, da so bili uporabljeni konkretni viri, zlasti minimalni kazalci razvoja, ki so jih dala podjetja sama, poleg tega pa tudi dve anketi in gradivo dolgoročnih konceptov razvoja, katerih izdelavo in recenzijo je organizirala naša zbornica.

Pozitivno ocenjujemo zlasti to, da plan nima namena opredeljevati razvoja posameznih zmogljivosti, temveč ima — razen v nekaterih poglavjih o infrastrukturalnih objektih — pretežno indikativen značaj. To pomeni, da pušča dovolj maneverskega prostora za razvoj vsem gospodarskim subjektom, če bodo imeli za to možnosti in sredstva. Seveda bodo te možnosti v mnogočem odvisne od splošne gospodarske in družbene konstelacije, od konsistentne in stabilne družbenoekonomske politike ter od gibanj v svetovni ekonomiji, s katero smo slej ko prej neločljivo povezani.

Zlasti pa pogrešamo v planu navedbo trajnejših in stabilnejših sistemskih rešitev, od katerih bodo odvisni pogoji gospodarjenja in razvoja posameznih zmogljivosti. Zato in zaradi indikativnega značaja plana predlagamo, da se iz besedila izpuste konkretne omembe posameznih gospodarskih organizacij, ker bi to lahko po nepotrebnem vzbudilo vtis, da so samo one predvidene kot nosilke razvoja.

H ključnim postavkam plana predlagamo tele pripombe:

Glede reproduktivne sposobnosti gospodarstva menimo, da se bo delež amortizacije in skladov v delitvi dohodka v naslednjih letih — to je od 1973 do 1975 — zaradi porasta pogodbenih obveznosti in stanovanjskega prispevka poslabševal. Mislimo, da bo težko doseči predvideno povečanje prispevkov za interesne skupnosti samo v breme osebnih dohodkov. Tudi predvidena reforma fiskalnega sistema, na kateri temeljijo ocenjena razmerja v delitvi, ne bo izboljšala podjetniške akumulacije.

Predlagamo, da se v osnutku plana poda globalna bilanca tudi skupaj, ne samo parcialno. To predlagamo predvsem zato, ker je v premični kategoriji pri delitvi družbenega proizvoda predvidena višja dinamika kot pa za rast družbenega proizvoda. Proračunska sredstva rastejo počasneje, dohodki za interesne skupnosti pa hitreje od družbenega proizvoda. Glede predvidenih dodatnih virov sredstev izven gospodarstva — to je varčevanja prebivalstva in tujih virov — menimo, da je ocena, da bo v prihodnjem obdobju 10 do 50 % dohodkov v gospodinjstvu na razpolago za varčevanje, nerealna. Seveda pri tem ne upoštevamo nakazil zdomcev.

Predvidena rast materialnih naložb v gospodarstvu prav tako ni realna. Težko je pričakovati znatno zmanjšanje naložb in nalog in bistveno izboljšanje marginalnega kapitalnega koeficienta. Ob zniževanju rasti naložb v gospo-

darstvu pa bi se po predvidevanju osnutka plana v ničemer ne spremenila rast splošne porabe.

Glede surovinske osnove menimo, da značaja naše predelovalne industrije pač ni mogoče spremeniti kar znenada, še posebej ne v zelo kratkem času. Prvenstvena naloga nam mora biti zagotovitev surovinske osnove. Zato je treba:

1. Z naj sodobnejšo tehnologijo, kar zahteva manj sredstev, doseči racionalno uporabo reprodukcijskega materiala.

2. Vse naše napore usmeriti v raziskave in optimalni razvoj surovinske baze v Sloveniji. Menimo, da imata gradbena in nekovinska industrija možnosti intenzivnega razvoja v Sloveniji. Sem je treba šteti tudi optimalno izrabo zemlje in gozdov, za razvoj živilske in lesnopredelovalne industrije.

3. Seveda bomo morali vlagati skupno z gospodarstvi drugih jugoslovanskih republik, in tudi zunaj naših meja, predvsem z deželami v razvoju, ter začeti dolgoročno sodelovanje z njimi.

4. Potreben uvoz reprodukcijskega materiala bo še naprej zahteval močno ekspanzijo izvoza proizvodov slovenske industrije, ki mora v sedanosti in prihodnosti računati, da je predvsem izvozna industrija.

In nazadnje: Da bi zanesljivo dosegli surovinsko osnovo, bomo pač morali več vlagati. Zato je bistveno, kako nam bo uspelo povečati akumulacijo, ki bo potrebna tudi za modernizacijo predelovalne industrije in za infrastrukturne objekte in ne nazadnje za objekte družbenega standarda.

Naša perspektiva je predvsem v kapitalnih intenzivnih dejavnostih, kjer je še veliko rezervne delovne sile. Zato je izobrazba bistvena danes in jutri. Izboljšanja izobrazbene strukture prebivalstva in s tem tudi izboljšanja strukture zaposlenosti pa ne bomo dosegli, če ne bomo bistveno zmanjšali osipa na vseh vrstah šol in omogočili slehernemu občanu, da se izobražuje. V naslednjem obdobju pa ne bomo šli v ekstenzivnost, ampak v intenzivnost v vsakem pogledu.

Napredek znanosti in hitro spreminjanje tehnologije zahtevata nenehno spreminjanje šolskih programov in učnih metod, zahtevata spremembo naših odnosov do možnosti šolanja in do znanja sploh in odnosa kadrov do kadrov in kadrov do učeče se mladine. Napredek znanosti zahteva tudi stalno dopolnilno izobraževanje. To naj se organizira takoj pri izobraževalnih centrih delovnih organizacij, pri delavskih univerzah, šolskih ustanovah, vključno višjih in visokih šolah. Izredni študij bi morali v celoti obravnavati enakopravno z rednim študijem.

Taka je naša konkretna situacija, plan pa se dela za 2 in pol leta naprej.

Posebnost pozornost bi morali posvetiti gradnji in sanaciji domov za učečo se mladino. Pri politiki investiranja na področju izobraževanja pa bi morali upoštevati predvsem to, da ni mogoč razkorak med številom šol in kvalitetnimi kadri in da je od racionalnosti vlaganj odvisna tudi kvaliteta možnosti za šolanje. Tudi tukaj predlagamo, naj se taksativno naštevanje šol v planu črta.

K poglavju o posameznih sektorjih gospodarstva predlagamo naslednje pripombe. Industriji je sicer v družbenem planu kot ustvarjalki presežne vrednosti upravičeno še vedno namenjeno temeljno mesto. Za njene posamezne dele pa predvideva plan glede na dane pogoje precej različno dinamiko rasti. Pri tem je treba močneje poudariti, da vsa predvidevanja v veliki meri ogroža neizravnana energetska bilanca, negotova surovinska osnova in preslabo razvit integralni transport. Posebno dvomljiv je pri tem plan proizvodnje aluminija, ki jo naraščajoči stroški vse bolj dušijo. Za metalurgijo v celoti kakor tudi za

precejšen del industrije je potrebna sistemska ureditev cen in carin za surovine in izdelke. Posamezni izdelki naj se tudi tukaj ne navajajo, razen tistih, ki so infrastrukturnega značaja in ki so vezani na mednarodno obveznost.

Kemično-predelovalna industrija je nujno navezana na bazo, ki pa v planu nima zadostnega mesta. Bazična kemija ne more rasti samo iz akumulacije predelovalne industrije, zato bo zelo navezana na druge vire, ki jih bo treba družbeno urediti. Oskrba s surovinami iz drugih republik bo vse težja, ker se tudi te usmerjajo na nadaljnjo predelavo.

Predelovalna industrija bo po oceni plana skromneje naraščala, čeprav ji bo kot tržni dejavnosti posvečeno mnogo iniciative. Zato menimo, da bi bilo prav, da ji nakažemo več možnosti. Zlasti lesna in tekstilna industrija bosta kljub dosedanjim dosežkom doma in v izvozu po vzoru nekaterih drugih manjših držav tudi v prihodnje neperspektivni dejavnosti. Prav tako ne smemo podcenjevati usnjarske in nekovinske predelovalne industrije, ki sta v marsičem že prekoračili vsa planska predvidevanja. Predelovalna industrija pomaga tudi pri reševanju vprašanj manj razvitih območij republike. Grafična, grafično-predelovalna, časopisna in založniška dejavnost s svojim širšim družbenim pomenom tudi ne morejo biti v planu neomenjene.

V poglavju o gradbeništvu in industriji gradbenega materiala ni zagotovljena bilanca gradbenega materiala, četudi bi bilo zagotovljeno finančno kritje. Upoštevati je treba, da zahteva povečana gradnja stanovanj, šol, cest in drugih objektov tolikšne količine gradbenega in instalacijskega materiala, da jih bomo morali verjetno še veliko uvažati. Zato bo treba intenzivno razvijati industrijo gradbenega materiala ter racionalizirati in modernizirati samo gradnjo, za kar so v Sloveniji vse možnosti.

Promet kot integralni transport je sestavni del proizvodnega procesa in njegova vloga je v planu premalo poudarjena. Upoštevati je namreč treba, da so transportni stroški izdelkov največja postavka in so zato prav tu možne največje racionalizacije. Le kompleksni prometni sistem zagotavlja družbi vsestransko optimalne rezultate. Imamo sicer še dolgoročni razvojni program za ves promet, vendar so tudi posamezne dejavnosti premalo obravnavane. Finančne možnosti za nadaljnjo gradnjo in modernizacijo prometne infrastrukture so le delno nakazane. Zato ni rečeno, da bomo nadoknadili veliko zaostajanje.

Pomorsko gospodarstvo, ki kompleksno povezuje obalo in morje s transportom, trgovino in storitvami vseh vrst, posebej pa še z izvozom in tranzitom, tudi ni poudarjeno. Pri luki Koper ni zajeta potreba po razvoju proste carinske cone, za industrijsko proizvodnjo in predelavo za potrebe izvoza in uvoza naše in drugih držav.

Sistem cen za prometne storitve je še neizdelan, je pa izrednega ekonomskega pomena za razširjeno reprodukcijo prometnih kapacitet, za izenačevanje pogojev in za sodelovanje posameznih prometnih panog po stroškovnem principu in za učinkovitost prometne politike.

K poglavju o kmetijstvu in gozdarstvu, o primarni kmetijski proizvodnji in njenih predelovalnih industrijah predlagamo, da se ob nakazani politiki cen nujno poudari, da bomo v družbeni regulativi izgrajevali ustrezen mehanizem, ki bo zagotavljal pariteto cen znotraj kmetijstva, pa tudi pariteto cen med kmetijstvom in industrijo. To je tudi drugje v svetu pomemben instrument usmerjanja razvoja in osnov primarne proizvodnje in njene reproduktivne sposobnosti.

Pomanjkanje lesne surovine je glede na zmogljivosti predelave očitno, zato bi morali v planu jasno določiti, da bo za razširitev lesnosurovinskega zaledja družba prispevala tretjinski delež z združenimi sredstvi. Gozdarstvo gradi in rekonstruira na leto okrog 350 km cest, kar je neogibno za intenzivnejšo izrabo gozdov. Vsekakor pa so te gozdne ceste širšega družbenega pomena in bi bilo koristno v planu zagotoviti ustrezno participacijo družbe pri gradnji tega cestnega omrežja.

Kljub zagotovitvi, da bomo preprečevali nesmotrno izrabo prostora, je v planu potrebno jasno izraziti obveznost, da bomo z republiški predpisi zagotovili tudi varstvo kmetijskih zemljišč, da bi tako omogočili uresničiti planirano stopnjo samooskrbe s hrano. Proces modernizacije kmetijstva in usmerjanje kmetij bo republika pospeševala tudi z ustreznim urejanjem zemljiških odnosov, in to s predpisi o občinskih zemljiških skladih, o dedovanju in zakupu zemljišč in podobno.

Za spodbujanje začetnega poslovnega povezovanja med trgovino in proizvodnjo na podlagi skupne razvojne politike je potrebno izrabiti skupna vlaganja trgovine v proizvodnjo. Še nadalje so potrebna prizadevanja za vključitev trgovine v enotni jugoslovanski trg tudi izven območij Slovenije z večjim plasmajem našega blaga. V zvezi s tem je gradnja lastne prodajne mreže.

Problemom ekonomskih odnosov s tujino je treba posvetiti več pozornosti. Večji poudarek je treba dati regijam, ki do sedaj v naši zunanji trgovini niso bile dovolj zastopane, posebej z deželami v razvoju, za kar bi morala biti predvidena tudi ustrezna sredstva. V planu bi bilo treba obdelati razvoj za nas pomembnega maloobrnejnega prometa ter zagotoviti večjo retencijsko kvoto trgovini pri prodaji na drobno.

Menimo, da je treba področju turizma kot eno osnovnih komponent našega nadaljnjega gospodarskega razvoja tudi vnaprej posvečati največjo pozornost ter mu omogočiti osnovo za hitrejše vključevanje v mednarodno gospodarstvo.

Pri tem je treba dosedanje razvojne zasnove turizma ponovno podvreči temeljiti reviziji, upošteva je dosedanje izkušnje ter realno strukturo povpraševanja. Nakazati je treba tudi gradnjo tako imenovanih turističnih infrastrukturnih objektov in naprav, kot so žičnice, zimski bazeni, dvorane, športna igrišča, zabavni lokali in tako dalje. Gradnjo dvoran v turističnih krajih bi kazalo povezati z nadaljnjo kinofikacijo Slovenije in s potrebami družabnega življenja mladine. Vendar pa v zvezi s turizmom opozarjam, da bo glede na sedanjo akumulativnost turizem lahko v razvoju participiral le z 10 % lastnih sredstev.

Ob pričakovani stabilnejši politiki celotnega gospodarstva mora plan nakazati rešitve tudi na področju obrti. Obrt mora zavzeti v nadaljnjem razvoju pomembnejše mesto. Pri ocenitvi investicijskih vlaganj v obrt pa niso opredeljene možnosti za pridobivanje bančnih sredstev. Tudi pospeševalna vloga republike pri nadaljnjem razvoju obrti ni nakazana.

V planu je popolnoma izpadlo poglavje o razvoju komunalnega gospodarstva, kar bo nujno treba dopolniti. V zvezi s programom komunalnega urejanja naj se oblikuje na tem področju močnejše organizacijske strukture, ki bodo materialno in strokovno kos zahtevnim nalogam programiranja, urejanja in vzdrževanja komunalnih naprav. Za nekatera področja komunalne dejavnosti bo treba — če tako zahtevajo naravni pogoji ter zaradi tehnologije in ekonomičnosti — postaviti meje sistema komunalne oskrbe zunaj občinskih okvirov ter zajeti širša področja, v nekaterih primerih pa celo področje repu-

blike. Potrebno bo oblikovati komunalni kapital in urediti kreditiranje tudi iz sredstev odpravljenega republiškega stanovanjskega sklada. Treba je tudi ustrezno razvijati materialno bazo za komunalno opremljanje stavbnih zemljišč.

Glede stanovanjskega gospodarstva menimo, da morata stanovanjska graditev in njen program razvoja postati sestavni del razvoja organizacij združenega dela. V gradivu pa tudi ni nakazan multiplikativen učinek stanovanjske gradnje na druge gospodarske panoge.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Dr. Milan Hodalič, prosim!

Dr. Milan Hodalič: Spoštovani predsednik, tovariši poslanci! Plan in planiranje je eno, realizacija tega plana pa je nemalokrat nekaj drugega. Tudi osnutek plana družbenega razvoja nas opozarja na to, saj morda še prevečkrat zasledimo besede, kot so »predvidoma«, »verjetno«, »če« ipd. To je do neke mere razumljivo, saj končno nihče ne more vsega predvideti. Zdi pa se mi, da bi morali zaradi čimboljšega uresničevanja planiranja razvoja ta razvoj tudi redno spremljati. Če bi se pojavil razkorak med tistim, kar smo planirali, in tistim, kar smo realizirali, bi morali takoj tudi ustrezno ukrepati. Zato se mi zdi, da bi morali s sprejemom osnutka plana sprejeti tudi zakon, ki bi zagotavljal kontrolo izvajanja in realizacije tega programa. Le tako bo mogoče slediti razvoju in ga tudi uravnati. Zato predlagam, da skupščina čimprej pripravi zakon, ki bi zagotavljal stalno kontrolo in realizacijo plana, in če je treba, tudi po najkrajšem postopku.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Tovariš Emil Rojc, prosim!

Emil Rojc: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši! Ne nameravam ponavljati ugotovitev dosedanjih razprav o osnutku družbenega plana razvoja SR Slovenije, da se odlikuje po metodološki zasnovi, po poudarjanju človeškega faktorja, po integriranem pristopu na osnovi koncepcije združenega dela itd. Zaradi vseh omenjenih prednosti je ta osnutek vzbudil široke in živahne razprave in prizadet odnos vseh zainteresiranih družbenopolitičnih, predstavniških in samoupravnih dejavnikov. Dopolnitve, ki jih je osnutek dobil v dosednji razpravi, so vsebinsko bogate, a neredko tudi prezahtevne. Če bi želeli vse dodatne želje in zahteve ter upravičene interese posameznih družbenih dejavnikov še vključiti v plan, bi slej ali prej postal dolgoročni plan.

Zato se zavzemam za realnost in za doslednost realizacije tistega, kar je v moči naših gospodarskih in duhovnih potencialov. To pa je mogoče doseči le s skrbno izdelavo argumentiranega prioritetnega reda in z zagotovitvijo pravočasnosti priprav za pričetek posameznih akcij. Poziv, da je treba v srednjeročnem planu dati čimvečji poudarek kvaliteti delovnih rezultatov, je odmeval tudi v prosvetno-kulturnem zboru, ki je na eni zadnjih razprav postavil ostro zahtevo po boljšem znanju in po večji strokovnosti. Gre za to, da v prihodnje podpiramo le tisto izobraževalno ekspanzijo, ki bo prispevala k takšnemu znanju delovnih ljudi, ki bo omogočalo, da bomo znanstveno-tehnoško revolucijo v prihodnje manj opazovali, pa bolj doživljali.

Ce se zavedamo dejstva, da vsi in povsod ne bomo enako hitro napredovali, da bo nujna selektivnost, potem bomo nedvomno morali na področju izobraževanja kot osnovne strateške srednjeročne cilje poudariti:

1. zagotovitev osnovnošolske izobrazbe vsem zdravim in sposobnim občanom;

2. obvezno temeljno družbenoekonomsko znanje in vzgojo mladine in vseh zaposlenih za opravljanje funkcij v samoupravljanju;

3. povečanje deleža mladine, ki se bo vključeval v srednje šole in dijaške domove. Nekaterim višjim šolam bo treba omogočiti policentrični razmah.

To je realno možno doseči, kaj več pa najbrž ne. Vsako ekstenzivno širjenje visokega šolstva, zlasti tistega, ki je v izrazito neugodnem razmerju s srednjim strokovnim kadrom, ne bi moglo biti sestavina tega srednjeročnega plana.

Pripominjam, da ima osnutek plana to objektivno karakteristiko, da nakazuje možnosti ter odpira ekonomski, socialni in kulturni prostor za uresničitev političnih stališč, ki smo jih v zadnjih dveh letih sprejeli v Sloveniji. Spomniti želim le, da bo potrebno maksimalno angažiranje subjektivnih sil, če bomo vsaj del postavk naših resolucij in političnih stališč o kadrih želeli uresničiti že v tem srednjeročnem razvojnem obdobju.

Potreben bo maksimalno integriran pristop k realizaciji plana. Če ne bo dosežena maksimalna odvisnost baze, to je gospodarskega, družbenopolitičnega ter samoupravnega življenja temeljnih družbenopolitičnih skupnosti, organizacij združenega dela ter samoupravnih skupnosti, bodo planirani razvojni premiki ostali mrtvo ogrodje projekcij republiških institucij, kar pa bi bila tudi najbolj tragična usoda, ki lahko doleti takšen srednjeročni družbeni plan.

Ko ugotavljamo, da sestavljalci in predlagatelji osnutka plana upravičeno zaslužijo oceno prav dobro, če že ne odlično, bi bili nadvse zadovoljni, če bi lahko enako oceno dali tudi metodi podrobnejših kvantifikacij uresničevanja plana, to je določnejši opredelitvi uresničevanja marsikje le pretirano ambicioznih postavk. Zlasti delavci v prosveti pogrešamo, da v planu ni nakazanih dovolj faz in poti sanacijskega programa za odpravo sedanjih kadrovskih deficitov v družbi, pa zlasti tudi v naši sferi.

Na koncu še konkretni pripombi:

1. Na 57. strani osnutka naj se konkretizira zadnja alineja z že starim predlogom komisije za volitve in imenovanja, da se za potrebe organiziranega pristopa in koordinacije pri reševanju kadrovskih vprašanj uvede v republiki centralna sodobna kadrovska evidenca na podlagi registra prebivalstva. Ta naloga izhaja tudi iz lanske resolucije o osnovah kadrovske politike v Socialistični republiki Sloveniji.

2. V poglavju o kulturi je poudarjena le posredovalna vloga kulture. Poudariti pa bi morali večjo vlogo, ki jo ima v samoupravni zavesti človeka tudi amaterska kultura ali bolje rečeno, lastna človekova izrazna ustvarjalna aktivnost v mestih in vaseh, ki povezuje delovne ljudi kot subjekte in nosilce kulturnih vrednot in dobrin in to na vseh področjih. Žalostne resnice, da so delavsko-prosvetna društva povsem izumrla, ne more prekriti noben, še tako viden uspeh osrednjih profesionalnih kulturnih ustanov, čeprav jih nihče ne odreka velikega poslanstva.

Na temeljnih področjih kulturnega in umetniškega snovanja bi morala povsod, v krajevni skupnosti in v okviru družbenih interesnih organizacij, razviti vrsto oblik prostovoljnih interesnih kulturnih aktivnosti, ki naj bi razbijale razmah individualizma, često že kar malomeščansko zaprtost ljudi in vnesle v medčloveške odnose ponovno tisto toplino, ko je kultura še zvesto služila ustvarjalnemu izražanju najširših množic.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Ferdo Papič!

Ferdo Papič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Predlagam nekaj konkretnih pripomb k poglavju o kmetijstvu. Če bi se uresničila vsa predvidevanja družbenega plana, bomo v Sloveniji lahko pridelali 82 % potrebne hrane. Za realizacijo tega pa menim, da je v osnutku plana premalo obdelano financiranje preusmerjanja kmetij in kmetijstva. Sredstva za te namene bi morali bistveno povečati, kajti blagajne občinskih skupščin se praznijo in bodo s plačilom beneficirane in anticipativne obrestne mere skoraj popolnoma izčrpane. Če družba za kmetijstvo ne bo prispevala več, potem bodo neobdelana še tista zemljišča, ki so danes rodovitna in obdelana.

Na območju Tolminske se danes ne bojujemo samo za proizvodnjo mleka in mesa, temveč se bojujemo tudi za obstoj človeka ter za to, ali bodo ljudje še ostali v tem hribovitem svetu ali pa bodo odšli v dolino.

Predvsem tisti, ki živimo ob meji, vidimo, kakšna je v kmetijstvu intervencija Italije, kjer posamezni kmečki proizvajalci ne uživajo samo benefikacij in regresa, temveč dobivajo za preureditev kmetij 50, 60 in tudi 80 % dotacij. Mislim, da pri nas v tem smislu lahko intervenira le republika in v planu bi morali to predvideti.

Drugo, kar me v tem trenutku moti, so sredstva, ki jih v treh različnih odstotkih dobivajo bolnice, in sicer klinične bolnice 40 %, v mestih, kjer je več kot 300 000 prebivalcev, 20 %, v mestih, kjer je prebivalcev manj, pa do 20 %. To je lahko tudi samo 1 %. Če smo se dogovorili, da se bolnicam v Murski Soboti, v Gorici in drugim da 20 %, mislim, da so tako pomembne, da res zaslužijo 20 %, saj preostalih 80 % daje prebivalstvo s samoprispevkom.

Prav tako imam pripombo glede šolstva. Zelo lepo je napisano, da je udeležba republike 40 %. Že v ekspezeju je bilo poudarjeno vprašanje območja manj razvitih, kjer si s tako udeležbo ne bodo mogli postaviti nobene nove šole. Pa ne gre samo za manj razvite, ampak tudi za tiste občine, ki dobivajo dopolnilna sredstva. V teh položaj ni nič boljši. Bojim se, da ne bomo uresničili pravico gesla »sto let — sto šol«.

O gradnji gozdnih cest menim, da bi morala sedaj, ko je prenehal veljati zvezni zakon, ki je delno dajal sredstva za gradnjo teh cest, participirati pri njihovi gradnji republika, seveda spet predvsem na nerazvitem področju. Tu ne gre samo za gozdarstvo, saj so ceste pomembne tudi za kmetijstvo, kajti kmeta bomo v hribih obdržali le, če se bodo poleg kmetijske proizvodnje lahko ukvarjali tudi s turizmom.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: K razpravi se je javil tovariš Egon Prinčič.

Egon Prinčič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Ko obravnavamo predloženi material o družbenem razvoju Slovenije v letih 1971—1975, ne morem mimo ugotovitve, da predstavlja tako vsebinsko kot metodološko velik napredek v primerjavi z dosedanjo prakso. Kljub temu se mi zdi prav, da smo kritični in da ga v obsežni razpravi skušamo čimbolj dopolniti. Zato v celoti podpiram mnenja, ki sta jih h gradivu prispevala odbor za proizvodnjo in blagovni promet ter odbor za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora, kakor tudi začasna komisija enotnega zbora.

V svojem prispevku bom opozoril na dva elementa gospodarskega razvoja Slovenije, ki sta po mojem mnenju izpadla iz obravnavanega materiala. Gre za vprašanje pomorske orientacije Slovenije in tranzitne politike naše republike.

Osnutek družbenega plana razvoja Slovenije sicer obravnava posamezne elemente pomorskega gospodarstva, vendar med seboj nepovezano in parcialno. Tako je vprašanje obmorskega turizma poudarjeno, predvidena je rast pristaniške dejavnosti pa tudi razvoj pomorskih dovozov in železniškega prometa. Mislim, da bi morali v poglavju o splošnih pogojih razvoja jasno deklarirati, da smo obmorska republika, da želimo v našem nadaljnjem razvoju v čim večji meri valorizirati številne možnosti, ki nam jih daje morje, in da bomo povezano in med seboj usklajeno razvijali vse elemente pomorskega gospodarstva od transporta, turizma in trgovine vse do industrije. In ravno slednja, to je industrijska predelava, je pomemben del pomorskega prometa in pristaniške dejavnosti. V sodobnem gospodarstvu obmorskih dežel nastajajo ob tako pomembnih prometnih točkah, kot so pristanišča, velike industrijske cone, katerih namen je zmanjšanje visokih transportnih stroškov v primarni predelavi, zaradi koncentracije industrije na enem področju, pa tudi proizvodnih stroškov. Zato menim, da bi bilo treba v okviru razvoja gospodarske infrastrukture načrtovati tudi smernice nastajanja pristaniške industrijske cone in oblikovati njen vsebinski položaj.

Hkrati bi se morali tudi odločiti po vzoru moderniziranih in bogatejših nacionalnih gospodarstev, kaj spada v to cono. Načrtov in potreb je v materialu, ki ga obravnavamo, veliko, vsekakor pa spadajo med takšne industrijske dejavnosti termoelektrarna na tekoče gorivo ali plin, predelovalne zmogljivosti v naftni industriji in primarna predelava rud glede na potrebe po uvozu surovin. Izražena pomorska orientacija zahteva tudi sodobno komunikacijsko povezavo zaledja z morjem. Zato menim, da bi morali ob potrebi nadaljnjega usposabljanja pristanišča in modernizacije železnice, kar je omenjeno, poudariti tudi vprašanje magistralne cestne povezave s srednjeevropskim bazenom prek Maribora, Jesenic, Kranja in Ljubljane do morja v Kopru. Če se hočemo izogniti prometni izolaciji, moramo s transportno infrastrukturo slediti blagovnim in potniškim tokovom do tja, kjer imajo svoje naravne izhode. Eden izmed teh, morda najmočnejši, je prav morje. V srednjeročnem planu je definirana magistralna smer Šentilj—Ljubljana—Razdrto—Nova Gorica—Sežana, kar je prav, menim pa, da bi morali dodati še Koper. Pa tudi na priključek na novo avtocesto pri Beljaku, mislim, da ne bi smeli pozabiti, vsaj pri pripravi pravah ne.

Ko sem proučeval gradivo o našem nadaljnjem razvoju, me je presenetilo, da so sestavljalci, ki so obravnavali poglavje ekonomskih odnosov s tujino, povsem prezrli tranzitni promet blaga. Prezrli so ga kljub temu, da prinaša neposredni izvoz transportnih uslug znaten neblagovni devizni priliv, da spodbuja druge oblike sodelovanja s tujino in da pomeni dopolnilno zaposlovanje celotnega transportnega sistema, ki pač mora obstajati že zaradi nacionalnih gospodarskih potreb.

Pri nas se vseh teh koristi ne zavedamo, nimamo formirane državne ali družbene tranzitne politike, zaradi česar so posamezni udeleženci na tranzitnem tržišču prepuščeni sami sebi. Ni nam uspelo uvesti sistema stimulacije tranzita, zaradi česar so transportni sistemi v tujini pa tudi v Jugoslaviji veliko bolj konkurenčni. Če instituta mednarodnega gospodarskega sodelovanja ne vključimo v obravnavano gradivo, se bojim, da bi to pomenilo nadaljevanje dosedanjega

brezbriznega odnosa do potrebe po krepitvi izvoza tranzitnih storitev in da nas naši porazi v preteklosti, kot na primer prevoz železne rude s slovenskih železnic na mnogo daljšo in dražjo pot po sosednji republiki — poudarjam, da gre tu za milijon ton — še niso iztreznili.

Zato predlagam, da se v gradivo vključi tudi problematika razvijanja tranzitne dejavnosti in še posebej tudi usmerjenost k nadaljnjemu razvoju prostih carinskih con kot pomembnih za krepitev ekonomskega sodelovanja s tujino.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Prosim, tovariš Kolarič!

Janko Kolarič: Tovarišice in tovariši poslanci! Obravnaval bom nekatera vprašanja s področja gospodarske infrastrukture, zlasti s področja prometne infrastrukture, ki je navedena na strani 37 in 45 osnutka plana.

Pozitivno ocenjujem nekatere ugotovitve in spoznanja s tega področja, ki so dokaj jasno definirana v osnutku družbenega plana, na primer, da je ustrezno zmanjšanje zaostajanja na področju gospodarske infrastrukture pogoj za nadaljevanje prehoda v razvitejšo industrijsko in gospodarsko strukturo, kar nam ugotovljeni problemi, ki izvirajo iz sedanjega stanja, tudi potrjujejo; da mora pri usmeritvi razvoja na področju gospodarske infrastrukture sodelovati in biti soodgovorna celotna družba, da razvoja na tem področju ne moremo zaupati samo enemu ter da mora celotna družba trajno in sistemsko materialno sodelovati pri razvoju celotne gospodarske infrastrukture, ker le tako lahko zagotovimo splošne pogoje za skladen družbenoekonomski razvoj. Menim, da je v osnutku družbenega plana pravilna tudi orientacija, da so tista področja, pri katerih razvoju in usmerjanju mora sodelovati celotna družba, tudi materialno natančneje in konkretno obdelana, saj je s tem že opredeljena tudi intervencijska politika družbe na tem področju. Na drugi strani pa je povsem pravilna orientacija, da je za področja, ki spadajo v kompleks tržnih odnosov, v planu zajeta le razvojna problematika.

Za realizacijo predvidenih investicij in učinkov na področju gospodarske infrastrukture je na strani 50 osnutka predviden pozitiven premik v smeri večjega vlaganja, tako da bo delež investicij v gospodarskih investicijah v letih 1971—1975 33,7 %. To naj bi omogočilo realizacijo predvidevanj osnutka plana na tem področju. Toda kljub pomembno večjemu investicijskemu vlaganju ne bomo mogli v tem planskem obdobju nadoknaditi vsega zamujenega iz prejšnjih let. Sredstev za potrebe cest, za modernizacijo železnic, PTT omrežja, pristanišč itd. bo premalo. Predvideva pa se tudi primanjkljaj na področju električne energije, plinaste in tekoče energije.

Bistvena pomanjkljivost predloženega osnutka družbenega plana na področju infrastrukture je po mojem mnenju v tem, da vse panoge gospodarske infrastrukture niso enako kompletno obdelane. Tako imamo pri predvidenih elektroenergetskih objektih in za gradnjo cestnega omrežja že določene konkretne rešitve. To pomeni, da je za to področje že opredeljena politika in v bilanci sredstev so že predvideni viri in obseg sredstev.

Za področje druge prometne infrastrukture, to je za modernizacijo ptt omrežja, železnic in pristanišč pa je le omenjena možnost sofinanciranja, ki pa ni konkretizirana po virih in obsegu potrebnih sredstev. Omenjena sta le zakona o konverziji kreditov in beneficiranju obrestne mere za kredite, ki pa po dosedanjih izkušnjah nista zadostno jamstvo za realizacijo predvidenih

investicij, če ni zavarovanih ustreznih sredstev in kreditov. To pa je tudi velika ovira za sodelovanje Mednarodne banke za obnovo in razvoj, saj je znano, da v zadnjem času le-ta zahteva brezpogojno jamstvo republike ali federacije.

Glede na navedene ugotovitve predlagam, da se v predlogu družbenega plana podrobneje obdelata bilanca sredstev in zagotovijo redni letni krediti za vse investicije v gospodarsko infrastrukturo, ki so navedene v osnutku plana in pri realizaciji katerih sodeluje republika. Le tako bo možno vključiti za vsa ta področja investicij tudi kredite Mednarodne banke za obnovo in razvoj.

Druga bistvena pomanjkljivost v osnutku družbenega plana s področja prometne infrastrukture je neopredeljenost prometne politike, kar je sicer v osnutku plana navedeno in kar moramo sprejeti, ker še ni definirana. Ne morem pa soglašati z dejstvom, da v planu tudi ni sinteze kompleksne prometne problematike, saj ob poznavanju le tako jasno opredelimo, kaj želimo oblikovati in reševati s prometno politiko.

Nobenega dvoma ni, da želimo v okviru prometne politike oblikovati takšen kompleksen prometni sistem, ki bo dajal družbi in gospodarstvu optimalne rezultate. Ugotovitev, da pomenijo transportni stroški pri izdelkih sorazmerno največjo postavko in da so za to prav tu možne največje racionalizacije, nam sicer še ne rešuje veliko, obvezuje pa nas, da ukrepamo že v tem planiranem obdobju. Zato k temu problemu predlagam, da se ne glede na to, da nimamo opredeljene prometne politike, v predlogu družbenega plana nekatera vprašanja iz kompleksne prometne problematike podrobneje obdelajo in da se predvidijo postopne rešitve nekaterih temeljnih vprašanj, ki so pogoj za oblikovanje bodoče prometne politike.

Reševanje le-teh pa je vezano na daljšo dobo. Tu gre predvsem za postopno izenačevanje pogojev poslovanja med transportnimi panogami, ki zajemajo izenačevanje glede sistema in politike prevoznih cen, izenačevanje obremenitvenih stroškov infrastrukture in izenačevanje splošnih obveznosti do javnosti in komitentov. S postopno izpopolnitvijo teh pogojev bi bili relativno hitro ustvarjeni temeljni pogoji za oblikovanje bodoče prometne politike in bi lahko postopno prešli na kompleksen prometni sistem, ki naj bi družbi zagotovil optimalne rezultate z racionalno razdelitvijo transportne dejavnosti in ustreznih prostorskih panog, z racionalizacijo in znižanjem transportnih stroškov gospodarstva, z zagotovitvijo zadostnih in ustreznih transportnih zmogljivosti ter z zagotovitvijo kakovostjo transportnih storitev, saj je v osnutku plana na 37. strani za leto 1975 predvideno 40-odstotno povečanje obsega in kvalitete transportnih storitev.

To bi bil verjetno tudi vsaj delen odgovor na vprašanje, kaj storiti na področju cestnega prometa, pa se ga osnutek plana ni dotaknil. Vprašanje je, ali na tem področju kaže še naprej dovoljeni stihijski razvoj individualnega transporta v potniškem in blagovnem prometu, posebno glede na slabo strukturo našega cestnega omrežja, glede na dopustne osne pritiske in na neadekvaten razvoj težkega prometa.

Končno naj omenim, da v osnutku plana ni našel mesta problem tako imenovanih stranskih prog. Tehnološki pogoji so glede na skrajno zastarelo mehanizacijo takšni, da glede na hitro modernizacijo stalnih panog prometa in glede na večje tehnične zahteve zaradi modernizacije glavnih prog na koncu tega planskega obdobja, obratovanje na stranskih progah ne bo več mogoče. Zaradi tega se bo že v tem planu treba odločiti, ali te stranske proge skupno

z mobilnimi sredstvi ustrezno organizirati ali pa jih na koncu leta 1975 likvidirati.

Že teh nekaj ugotovitev nam jasno dokazuje, da je reševanje teh problemov v tem obdobju nujno, če hočemo naš promet končno racionalizirati in poceniti ter tako gospodarstvo usposobiti za večjo konkurenco v okviru stabilizacijskih prizadevanj.

Usmerjevalno politiko in akcijo na tem področju mora voditi celotna družba, saj celotna družba nosi tudi materialne posledice neustreznih rešitev. Brez ustreznih rešitev odprtih vprašanj se v osnutku plana predvidena kooperacija in racionalizacija na področju prometne infrastrukture ne bo uresničila in bo ostala le deklaracija.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Stojan Makovec!

Stojan Makovec: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Osnutek družbenega plana razvoja za obdobje 1971—1975 obravnava tudi kmetijstvo. Razpravljaj bom kot zasebni kmetijski proizvajalec, ugotavljam pa, da so v enakem položaju tudi družbena posestva.

Kmetijstvo kot pomembna veja gospodarstva bi moralo biti obravnavano kot ostalo gospodarstvo, ne pa da se obravnava le s stališča reševanja socialnih problemov.

Kmetijstvo je in mora biti baza za predelovalno industrijo, ki ne bi smela biti odvisna predvsem od uvoza, ampaj naj bi bila vsekakor odvisna od domačega trga.

Za domačo oskrbo s kmetijskimi pridelki imamo v Sloveniji boljše možnosti, kot si včasih predstavljamo, samo da bi jih bilo treba izkoristiti. Po drugi strani imamo možnosti za pridelovanje proizvodov, ki jih lahko izvažamo. Predvsem gre za živinorejo, ki nam bi lahko ustvarjala veliko deviz, ki jih tako potrebujemo. Lahko pa ugotavljamo, da se tudi živinski fond zmanjšuje. Hlevi večine majhnih kmetijskih proizvajalcev, ki so v glavnem polproletarci, so danes prazni. Res se del boljših kmetovalcev preusmerja in tu se je stalež živine nekoliko povečal, vendar je v celoti precej manjši. Sami lahko ugotovimo, da mesa zelo primanjkuje.

Kmetijstvo je velikega pomena tudi za strojno industrijo, ki ni niti pri nas niti v vsej državi tako razvita, da bi krila potrebe kmetijstva po mehanizaciji. Tudi tu smo še vedno odvisni od uvoza. Če bi preusmerili strojno industrijo, da bi lahko doma proizvajali več teh strojev, bi bilo vsekakor boljše.

Menim, da je zelo pomembno, da sami pridelamo čimveč za oskrbo prebivalstva. Uvoz pridelkov sedaj sicer vsi cenimo, toda v današnjih svetovnih razmerah se lahko čez noč zgodi kaj nepotrebnega in tedaj bo vprašanje, koliko in kako bomo še uvažali.

Razvoj kmetijstva je pomemben tudi za nerazvita obmejna področja, ki se praznijo in katerim bo treba omogočiti, da ljudje z njih ne bodo odhajali. Nerazvita področja si s 30 % bančnih sredstev sama ne morejo pomagati. Zato bi morali poiskati način, kako jim učinkoviteje pomagati.

V materialu piše, da se že 26 % aktivnih prebivalcev v Sloveniji ukvarja s kmetijstvom, žalostno pa je, da ustvarjajo le 6,07 % bruto narodnega dohodka. Vzrok, da odstotek prebivalstva ustvarja tako majhen narodni dohodek, je politika cen. V Ljubljani in Kranju lahko potrošniki kupijo breskve po 8 do 10 din, včasih celo več. Odkupna cena breskev pa je od 2 do 2,50 din.

Menim, da krivci niso niti kupci niti proizvajalci, ampak da bo treba bolj učinkovito urediti trgovinsko omrežje. Nekateri pravijo, naj si kmetijski proizvajalci pomagajo in naj sami vozijo na tržišče. Nekateri to delajo in pri tem seveda tudi dobro zaslužijo, ker blaga ne prodajajo ceneje kot trgovina. Samo za moje pojme je nesmiselno in nepravilno, da bi bili vsi kmetijski proizvajalci trgovci. S trgovino naj se ukvarja tisti, ki je za to določen, ne pa vsi kmetje. Če bodo kmetje trgovali, je jasno, da ne bodo več proizvajali.

Po drugi strani je vzrok tega, da velik delež prebivalstva ustvarja tako majhen produkt, verjetno tudi v starostni strukturi tega prebivalstva. V socialno-zdravstvenem zboru, kjer so razpravljali o pokojninskem zavarovanju kmetov, verjetno vedo, kakšna je struktura tega prebivalstva. Nad 50 % je starih več kot 65 let, potem nam mora biti jasno, koliko in kdo naj proizvaja. Mladi pa niso niti tisti pod 65. letom, saj je tudi večina teh stara od 40 do 65 let, ker mlajših predvsem v hribovitih krajih skoraj ni. Seveda bodo nekateri zaradi enih ali drugih vzrokov še vedno odhajali, sem pa prepričan, da se bo položaj zboljšal, ko se bo uredilo pokojninsko zavarovanje.

Kot tretji vzrok za majhen ustvarjen dohodek tega prebivalstva naj navedem neurejen kmetijski prostor, kar sem v skupščinskih telesih že večkrat omenil. Verjamem, da se bo družbenim dejavnikom neprijetno spoprijeti s tem problemom, vendar se bo res treba, ker je nemogoče kmetovati, če imajo nekateri proizvajalci 5 ha zemlje razdrobljene na 20 ali več parcel, ki so tudi več kilometrov vsak sebe. Kako naj potem kmet dela z današnjo strojno opremo in z novo tehnologijo?

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Boris Kuhar, prosim!

Dr. Boris Kuhar: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Ker so nekateri govorniki pred mano že pohvalili osnutek družbenega plana razvoja Slovenije v letih 1971—1975, bom povedal le tisto, kar me moti v tem osnutku.

Po naši stari navadi smo spet zamudili, saj planiramo kar za dve leti nazaj. V tem smo verjetno posebnost na svetu. Zato lahko govorimo pravzaprav o poročilu o razvoju SR Slovenije v letih 1971—1972 in o družbenem planu razvoja Slovenije v letih 1973—1975. Če pa hočemo govoriti o petletnem planu, bi verjetno morali govoriti o družbenem planu razvoja za leto 1973—1977. Tako tudi težko — vsaj po mojem mnenju — govorimo o srednjeročnem razvoju Slovenije, ampak bolj o kratkoročnem načrtu. Kot tak pa bi bil lahko plan za nekatera področja bolj konkreten.

V mislih imam predvsem to, kar je v osnutku zapisano o kulturi. Razen v dveh postavkah o knjižničarstvu in založništvu so formulacije za preostala področja kulture izredno posplošene, nekatera celo bolj kot v dolgoročni usmeritvi. Druga so že malce zastarela, neaktualna, vsaj za posamezna področja kulture, za katera je kulturna skupnost Slovenije že izdelala konkreten nacionalni program ali pa vsaj določila, kaj je treba storiti na posameznih kulturnih področjih.

Ko sem prebiral osnutek, se mi je tako kot nekaterim drugim zdelo, da je vse preveč posplošenih formulacij o kulturi, formulacij, ki se pojavljajo že več let v raznih dokumentih, so pa tako posplošene, da nikogar ne obvezujejo in da z njimi ni kaj početi. Tu in tam so bile že večkrat napisane celo bolj konkretno kot v tem osnutku.

Menim, da kultura danes pri nas ni tako imaginaren pojem, da bi lahko o njej govorili samo posplošeno. Če lahko na primer predvidimo, koliko jajc bo pojedel čez tri leta Slovenec, o katerem predvsem govori predloženi osnutek, zapišemo tudi to, kakšne kulturne dobrine mu bomo dali v letu 1975 in kakšne mu tudi moramo dati. Tudi za to področje, v katero smo po vojni najmanj investirali, bo verjetno treba zapisati, koliko bomo lahko namenili za investicije to je za obnovo propadajočih kulturnih domov, za nekatere nujne kulturne objekte, to pa zato, da bomo zares lahko posredovali kakovostne kulturne dosežke delovnim ljudem Slovenije, kar smo sicer z lepimi besedami zapisali tudi v tem osnutku in se izognili konkretnosti. Razvoj kulture na manj razvitih območjih je obravnavan na primer v konkretnem programu kulturne skupnosti Slovenije za letošnje leto precej drugače, kot v tem osnutku. Tako bi lahko našteval še druga področja.

Predlagam, da je treba zaradi vsega povedanega ta osnutek vsaj za področje kulture še močno dopolniti, predvsem pa ga konkretizirati in v njem nakazati nove in zelo jasne poti razvoja in politike tudi na področju kulture v Sloveniji.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Franc Kosmač, prosim!

Franc Kosmač: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Izdelava osnutka je težavno delo, to priznam, povem pa tudi, da v tem gradivu ni ničesar preveč, je pa nekaj področij, ki so preslabo obdelana.

Kot kmetijski proizvajalec lahko povem, da smo šli v nekaterih stvareh že sedaj v skrajnost. Pred leti smo obravnavali kmetijstvo in gozdarstvo skupaj. Poglejmo, kako je s tem danes.

Podatki ene izmed kmetijskih institucij kažejo za tri gozdnogospodarske organizacije na Primorskem, ki ni izrazito gozdната, da je v njih zaposlenih 56 gozdarskih inženirjev in 127 gozdarskih tehnikov. V 12 kmetijskih organizacijah skupaj s kmetijskim zavodom v Gorici in s kmetijsko šolo pa dela pri pospeševanju zasebnega kmetijstva 17 agronomov in samo 12 tehnikov. Že bežna primerjava kaže, da je v kmetijstvu veliko premalo kadra in če bomo hoteli, da nam bo slovensko kmetijstvo dajalo vsakdanji kruh, bi morala biti slika precej drugačna. V gozdarstvu je zaposlenih preveč in aparat je zato za nas kmete predrag. Za kmetijstvo pa kadra kratko in malo ni: V kmetijski zadrugi Idrija smo že trikrat razpisali mesto direktorja, vendar nismo dobili nobene prijave.

Stvar pa lahko pregledamo tudi z druge strani. Na 82 000 kmetijskih gospodarstvih, ki jih še imamo, bo prihodnje leto 16 600 kmetov, vključno z borci pred 9. 9. 1943. Ti bodo že začeli prejemati minimalno pokojnino.

Res smo tudi v kmetijstvu v teh letih po vojni doživljali napredek. Konje, lesene grablje in vile je zamenjal obračalnik in vse to se iz leta v leto postopoma izboljšuje. Vendar pa je nerazumljivo, da naša industrija, ki proizvaja toliko stvari po licencah ali v kooperaciji s tujimi tovarnami, še ni kupila licence za kosilnico. Ob takšni starostni strukturi kmetov, kakršno sem navedel, bi bil za to že skrajni čas.

Urediti bi bilo treba tudi carine. Če hoče kmet uvoziti traktor, mora plačati od 9000 do 12 000 din carine, pa še z devizami ga mora plačati, kar pomeni, da jih mora kupiti ali pa jih gre zaslužiti v tujino. Dogaja pa se, da se marsikateri kmet, ki je šel v Nemčijo z namenom, da bo pripeljal nazaj kmetijski

stroj, tam spāmetuje in pripelje nazaj dober avto. Samo enega kmeta sem videl, da se je pripeljal k maši s traktorjem, dva pa sta se pripeljala na vaško veselico.

Težkih kmetijskih strojev si pa kmetje sploh ne moremo kupovati, ker premalo dobimo za naše pridelke. Vendar mora imeti v hribovskih krajih vsak kmet svoj stroj. Če vzamem svojo vas, kjer je od prve do zadnje hiše poldrugo uro hoda, je nemogoče, da bi imeli vsi en stroj. Pa tudi če se tak stroj pokvari, na primer kosilnica, bi bilo 80 % senožeti nepokošenih.

V zadnjih 14 dneh se je v kmetijstvu rodil otrok, ki je takoj postal zelo močan mož. Zelo vesel sem, ker je bil deležen precejšnje podpore političnih organizacij, predvsem pa kmetov, to je združna zveza. Trdno sem prepričan, da našega kmetijstva brez nje ne bi nikoli spravili na zeleno vejo. V okviru združne zveze bomo šli sami na vas in vzpostavili s kmetom take odnose, kakršne smo enkrat že imeli. Od tistega, ki bo proizvajal slabo blago ali vlival vodo v mleko ali pa ne bo imel sanitarno urejene kmetije, ne bomo kupovali.

Nikoli si nisem predstavljal, da je živinoreja tako povezana s turizmom. Kadar se dvignejo cene, se nam očita: Kmetje, zdaj ste za vaše pridelke dobili veliko, zdaj ste siti. Ali pa veste, da v takih obdobjih kmetje pogosto živine že nimajo več in nimajo kaj prodati? Mislim, da bo naloga tudi ta, da bo na podlagi izkušenj planirala in da bomo določili, kaj in kako bo proizvajal, tako da ob povišanju cen kmet ne bo imel že praznega hleva, temveč bo lahko prodajal prav tedaj.

Po izkušnjah iz preteklih let lahko sklepamo, da se v turistično intenzivnih mesecih cene dvigajo, hkrati s cenami kmetijskih pridelkov pa se dvignejo reprodukcijski stroški, to so cene krmil. Ko turistični naval upade, pade tudi cena živine, cena krmil pa ne. Zato je kmet zopet na slabšem.

Poudarjam še enkrat, da je kmetijstvu potrebno dvojje: kadri, ki jih ni, in mehanizacija, s katero bomo nadomestili tiste, ki odhajajo iz kmetijstva.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Miran Hasl, prosim!

Miran Hasl: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Majhna pripomba k izvajanju kolege predgovornika: Skrb za čistost našega sistema je onemogočila tudi nakup kosilnic in zato niso krivi gospodarstveniki, ampak kdo drug. Ker smo verjetno spoznali, da čistih sistemov ni in da so potrebna določena prilagajanja, smo kosilnice dobili, sicer malo pozno, vendar smo jih dobili.

Svoje pripombe k predloženemu družbenemu planu sem povedal na seji prosvetno-kulturnega zbora in to glede nekaterih načelnih izhodišč o policentrizmu, o razvoju višjega in visokega šolstva, o vzporednem in močnejšem investiranju v kadre ter glede večjega poudarka na skladnejšem razvoju vseh dejavnosti v okviru gospodarske in negospodarske sfere. Predlagal sem tudi nekaj podrobniš pripomb, ki zadevajo poglavje vzgoje in izobraževanja in kulture. Teh stvari tu ne bi ponavljal, pač pa bi se dotaknil enega samega problema. Za uvod tale primer:

Skupščina Koper je pred kakšnim letom ali dvema obravnavala očitke glede zaprtosti obalnega področja v zvezi s trgovino, gospodarstvom itd. To je bila za tisk, radio in televizijo nedvomno zanimiva snov. Novinar, ki je poročal za televizijo, je s prikimavanjem oziroma odkimavanjem naročal snemalcu, ka-

terega govornika naj snema in katerega ne. In to ne glede na to, kaj je kdo govoril, ne glede na kvaliteto prispevka; po svojem okusu se je pač odločal predvsem za osebnosti, za to, kdo govori, in ne za to, kaj je kdo povedal.

Na Primorskem imamo vsako leto vrsto pomembnih kulturnih akcij, ki so za posamezne kraje in za celotno regijo dogodek večjega kulturnega pomena. Kljub stalnemu sporočanju o prireditvah pa predvsem televizija teh dogodkov skoraj ne omenja.

Primeri sem navedel, da bi opozoril na nezadostno poročanje in obveščanje širše javnosti o kulturnih dogodkih. Z njim kratko in malo nismo zadovoljni. Čeprav igra subjektivna presoja posameznega poročevalca odločilno vlogo pri izbiri dogodkov, snovi in osebe, bi odločitve vendarle morale biti sprejete v okviru programske politike oziroma bolje — kulturne politike, ne pa da so odvisne od večje ali manjše nagnjenosti posameznega novinarja do kake dejavnosti oziroma od njegovega smisla za gledališko ali glasbeno dejavnost, za šolstvo, amaterizem ali pa za politične, gospodarske, zadružne, kmetijske ali druge teme. Takšna izbira je v navadi predvsem zunaj obeh centrov, kjer večina novinarjev poroča o bolj ali manj vseh področjih. Opravičila novinarja, da pač nima smisla za probleme šolstva oziroma kulture, ali da iz Ljubljane nima navodila — novinarja Vajgla v Trstu na primer ni mogoče zainteresirati za kulturno ali šolsko problematiko — seveda niso sprejemljiva. Ne vem, kakšno je razmerje novinar—izbira teme—RTV, predvsem televizije. Vem le to, da številni dogodki zunaj Ljubljane niso niti mimogrede registrirani, kaj šele da bi jim bilo posvečeno več prostora in časa. To velja predvsem za kulturne dejavnosti. Vse to namreč ni pomembno le za seznanjanje javnosti, ampak predvsem za razvoj kulturnih dejavnosti samih, za spodbujanje sodelujočih in organizatorjev in tudi za kvalitetno rast teh dejavnosti. Moram pa dodati, da te pripombe ne veljajo za območni tisk oziroma za območno radijsko postajo, vsaj pri nas ne.

Zato menim, da bi moral tudi družbeni plan poudariti kvaliteto in obseg poročanja, zlasti s poudarkom na tem, da bo zajemal vsa področja Slovenije. Plan mora bolj poudariti razvojne perspektive tiska, radia in televizije ter seveda tudi drugih slovenskih kulturnih medijev.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Mitja Mrgole, prosim!

Mitja Mrgole: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Čisto na kratko opozarjam na neskladnost med osnutkom družbenega plana in sprejetimi sklepi skupščine o vprašanju gradnje bolnišnične mreže. V osnutku plana piše v tretjem odstavku na strani 80 takole:

»Po sprejetih stališčih SR Slovenije bo imela v naslednjem obdobju pri investicijah v zdravstvu prednost gradnja bolnišničnih zmogljivosti. V tem okviru bo omogočena gradnja predvsem bolnišničnega centra v Ljubljani in Mariboru ter bolnic v Kopru, v Novi Gorici in Murski Soboti. Ta program bo republika podpirala s svojimi sredstvi po naslednjih merilih« in tako naprej.

Sklepi skupščine, ki so bili objavljeni v Uradnem listu SRS, št. 24/1972, pa govorijo o tem takole: citiram prvi sklep:

»Pri gradnji bolnišničnih zmogljivosti je treba v naslednjih petih letih dati prednost bolnišničnim centrom v Ljubljani, ki vsebuje tudi onkološki inštitut, in v Mariboru, ter bolnišnicam v Kopru, Novi Gorici in Murski Soboti.

Funkcionalno je treba usposablјati tudi druge bolnišnice, da bodo lahko zagotovile ambulantno specialistično zdravstveno varstvo zunanjih bolnikov in izpolnilne verifikacijske pogoje.«

Menimo, da je dikcija v osnutku plana drugačna oziroma da znatno zožuje že sprejete sklepe skupščine s tega področja. Zaradi jasnosti in vsebinske uskladitve teh dokumentov predlagam, da se drugi odstavek tretjega odstavka plana na 80. strani nadomesti s prvim sklepom skupščine.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Ladislav Ivanec, prosim!

Ladislav Ivanec: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Oprostite, da se spet vračam h kmetijstvu. Mislim, da je poglavitni vzrok kriz v kmetijstvu in posebno v živinoreji pariteta cen. Temu smo posvetili premalo pozornosti. V zahodnih in vzhodnih državah posvečajo faktorju cen več pozornosti in zato pri njih ni takih kriz oziroma osiromašenja kmetijstva, posebno živinoreje. To vprašanje ne škoduje samo kmetijstvu, temveč tudi našemu družbenopolitičnemu življenju. Marsikaterega mladince odvrne od kmetijstva, in ne samo mladince, temveč tudi izšolanega strokovnjaka, recimo tehnika. Sem iz t. i. agrarne občine, kjer je več kot 60 % kmečkega prebivalstva. Kar 14 izšolanih kmetijskih tehnikov ne dela več v kmetijstvu, temveč v drugih panogah gospodarstva.

Mislim, da bi bilo treba v osnutku družbenega plana rešiti vprašanje naftne industrije oziroma rafinerij in urediti odnos med Slovenijo in Hrvaško.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Želi še kdo razpravljati? (Nihče.) Če ne želi nihče več, končujem razpravo. Ugotavljam, da so razprave v skupščinskih telesih kakor tudi današnja na enotnem zboru potrdile, da je osnutek družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971—1975 primerno osnovno izhodišče za prihodnje obdobje in hkrati začetek uresničevanja dolgoročnega družbenega razvoja Slovenije.

Zato predlagam, da zbor sprejme naslednji sklep:

1. Enotni zbor sprejema osnutek družbenega plana SR Slovenije za leto 1971—1975.

2. Izvršni svet naj da predloženi osnutek družbenega plana v javno razpravo.

3. Na podlagi pripomb, ugotovitev in predlogov, ki so bili dani tako v poročilih skupščinskih teles kot na današnji seji zbora ter na podlagi pripomb in predlogov iz javne razprave naj izvršni svet pripravi predlog družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971—1975 in ga predloži skupščini SR Slovenije do konca septembra 1972.

Takšen sklep dajem na glasovanje. Kdor je zanj, naj glasuje! (Vsi poslanci glasujejo za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal glasovanja? (Nihče.)

Ugotavljam, da je sklep soglasno sprejet.

Odrejam pol ure odmora. Člane začasne komisije enotnega zbora prosim, da se zberejo v sobi 84. Obravnavali bodo predlog odloka o pomoči poplavljenim območjem in amandma zakonodajno-pravne komisije.

(Seja je bila prekinjena ob 12.05 in se je nadaljevala ob 12.50.)

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Prehajamo na 3. točko dnevnega reda, to je na obravnavo predloga odloka o razdelitvi deviz za potrebe republiških organov, zavodov, organov družbenih organizacij, ožjih družbenopolitičnih skupnosti in civilnopravnih oseb v naši republiki za leto 1972, ki ga je predložil izvršni svet.

Kot gradivo ste prejeli predlog odloka, poročilo začasne komisije enotnega zbora delovnih skupnosti za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbenopolitičnih in samoupravnih skupnosti ter poročilo zakonodajno-pravne komisije.

Izvrši svet predlaga, da skupščina sprejme predlog odloka po skrajšanem postopku. Zato moramo najprej odločiti o tem. Dajem na glasovanje predlog, da odlok sprejmemo po skrajšanem postopku. Kdor je za, naj glasuje! (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (En poslanec.)

Z večino glasov smo sprejeli predlog za skrajšani postopek.

Želi besedo predstavnik predlagatelja? (Ne.) Želi besedo poročevalec začasne komisije enotnega zbora dr. Milan Hodalič? (Ne.) Začenjam razpravo. Želi kdo razpravljati? (Ne.) Končujem razpravo in dajem predlog odloka na glasovanje. Kdor je za predlog, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlog odloka o razdelitvi deviz za potrebe republiških organov, zavodov, organov družbenih organizacij, ožjih družbenopolitičnih skupnosti in civilnopravnih oseb v naši republiki za leto 1972. O izidu glasovanja bom obvestil predsednika republiškega zbora.

Prehajamo na 4. točko dnevnega reda, to je na predlog odloka o pooblastitvi izvršnega sveta skupščine Socialistične republike Slovenije, da razpolaga z določenimi sredstvi rezervnega sklada SR Slovenije za pomoč na poplavljenih območjih, ki ga je predložil izvršni svet.

Prejeli ste predlog odloka, poročilo začasne komisije enotnega zbora in zakonodajno-pravne komisije.

Izvršni svet predlaga, da predlog odloka obravnavamo po hitrem postopku, da bo mogoče čim hitreje pomagati občanom s poplavljenega Pomurja. Želi kdo razpravljati? (Nihče.) Predlog dajem na glasovanje. Kdor je za hiter postopek, naj glasuje! (Vsi poslanci glasujejo za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog za hiter postopek soglasno sprejet.

Želi morda predstavnik zakonodajno-pravne komisije še ustno pojasniti predloženi amandma? (Ne želi.)

Prosim predstavnika začasne komisije enotnega zbora, da pove mnenje komisije. Tovarišica Žlebnikova, prosim!

Mara Žlebnik: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Začasna komisija predlaga, da se odlok sprejme. Sprejema tudi amandma zakonodajno-pravne komisije, s tem da se 3. točka predloženega odloka črta.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Odpiram razpravo. Želi kdo razpravljati? (Ne.) Končujem razpravo in dajem najprej na glasovanje amandma zakonodajno-pravne komisije. Kdor je za, naj glasuje! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma zakonodajno-pravne komisije soglasno sprejet.

Prehajamo na glasovanje o odloku. Kdor je za predloženi odlok, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlog odloka o pooblastitvi izvršnega sveta skupščine SR Slovenije, da razpolaga z določenimi sredstvi rezervnega sklada SR Slovenije za pomoč na poplavljenih območjih v Pomurju.

S tem je današnji dnevni red pri kraju. Seja enotnega zbora je končana.

Prosim poslance gospodarskega zbora, da ostanejo v dvorani. Takoj po seji gospodarskega zbora bo imel sejo socialno-zdravstveni zbor. Poslance prosvetno-kulturnega zbora prosim, da ostanejo v zgradbi skupščine, ker bomo imeli popoldne hitro sejo, ki mora biti v vsakem primeru sklepčna, ker gre za sprejetje dveh odlokov.

(Seja se je končala ob 13. uri.)

ZASEDANJE DELEGATOV OBČIN

23. zasedanje

(22. junija 1972)

Predsedoval: Zdravko Krvina,
član predsedstva skupščine SR Slovenije

Začetek zasedanja ob 9.10.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Tovariši delegati! Na podlagi 11. člena odloka o začasni ureditvi sklica in dela zasedanja delegatov občin začnjam 23. zasedanje delegatov občin v skupščini SR Slovenije, ki ga je sklical predsednik skupščine SR Slovenije na podlagi 3. točke VII. ustavnega amandmaja in 7. člena omenjenega odloka.

Dnevni red za današnje zasedanje je bil določen s sklicem in obsega naslednje točke:

1. osnutek zakona o ureditvi nekaterih vprašanj družbene kontrole cen v Socialistični republiki Sloveniji;
2. predlog zakona o davku na promet nepremičnin;
3. predlog zakona o razpolaganju z nezazidanim stavbnim zemljiščem;
4. predlog zakona o razlastitvi in o prisilnem prenosu pravice uporabe;
5. predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o urbanističnem planiranju.

Poleg delegatov občin in delegata mesta Ljubljane so bili na današnje zasedanje povabljeni predstavniki izvršnega sveta, ki je predlagatelj gradiva za današnjo razpravo, predsedniki matičnih odborov pristojnih zborov ter člani predsedstva naše skupščine.

V smislu 12. člena omenjenega odloka predlagam, da izmed sebe izvolite dva overitelja zapisnika. Ima kdo kak predlog? (Ne.) Potem predlagam, da overitelja izvolimo kar po abecednem redu občin, torej delegata občine Sevnice in Sežane, tovariša Franca Lipovška in tovariša Staneta Čehovina.

Ali se s predlogom strinjate? (Da.)

Prehajamo na 1. točko dnevnega reda, to je na osnutek zakona o ureditvi nekaterih vprašanj družbene kontrole cen v Socialistični republiki Sloveniji, ki ga je predložil v obravnavo izvršni svet. Predstavniki predlagatelja je tovariš Aleksander Škraban, podsekretar v republiškem sekretariatu za gospodarstvo, ki bo imel tudi uvodno besedo. Izvolite!

Aleksander Škraban: Tovariš predsednik, tovariši delegati! Kot vam je znano, je nedavno izšel zvezni zakon o družbeni kontroli cen, ki ureja enoten sistem družbene kontrole cen za območje vse države, poleg tega pa tudi pristojnosti, ki jih imajo organi federacije pri zagotavljanju družbene kontrole cen za izdelke in storitve, ki so pomembni za vso državo in so zato v pristojnosti federacije. Ker zvezni zakon ureja le pristojnosti, ki jih imajo organi federacije pri zagotavljanju neposredne družbene kontrole cen, mora republika sprejeti svoj zakon, s katerim bo uredila in zagotovila družbeno kontrolo cen za tiste izdelke in storitve, ki so v pristojnosti republike, in za tiste, ki so v pristojnosti občin. Zato osnutek zakona, ki je pred vami, vsebuje predvsem razmejitev pristojnosti za družbeno kontrolo cen za izdelke in storitve med republiko in občinami.

Poleg tega pa vsebuje osnutek zakona osnovna določila o družbenem dogovarjanju o cenah in osnovna določila o organih, ki naj bi opravljali strokovne in upravne zadeve na področju cen. Zakon torej ne vsebuje sistema družbene kontrole cen niti ne vsebuje kazenskih določil, ker so vse te zadeve urejene v zveznem zakonu.

V sedANJI razpravi v skupščinskih odborih so poslanci podprli predlog, naj se o zakonu razpravlja po skrajšanem postopku. Poslanci so prav tako v celoti podprli vsa določila, ki jih vsebuje osnutek zakona, razen 2. in 9. člena, ker je večina poslancev menila, da bi bilo treba pristojnosti za oblikovanje oziroma zagotavljanje družbene kontrole cen za osnovna živila prenesti iz pristojnosti republike.

Pri tem ni bil dovolj upoštevan 4. in 14. člen tega osnutka zakona, ki omogoča, da republika neposredno po 4. členu ali posredno po 14. členu prek družbenega dogovarjanja v soglasju z občinami ukrepa tudi na področju cen tistih izdelkov in storitev, ki so sicer v pristojnosti občine.

Pri dosedanjih razpravah glede pristojnosti in zagotavljanja družbene kontrole cen za osnovna živila se je izhajalo predvsem s stališča, da je družbeno kontrolo cen za osnovna živila nesmotrno zagotavljati v občinah in da bi to bilo smotrnejše urejati v okviru republike. Pri tem so bili prezrti nekateri razlogi, ki govorijo o nasprotnem. Gre namreč za tista živila, pri katerih je cena v prodaji na drobno odvisna predvsem od konkretnih pogojev proizvodnje in prodaje; tako je na primer z mlekom. Prav gotovo so stroški proizvodnje in prodajni pogoji pri mleku drugačni v regijah, ki so proizvajalke mleka in ki imajo velike količine mleka za prodajo, kot pa v regijah, ki morajo mleko kupovati. Nekaj podobnega bi se morda lahko reklo za sveže meso in mogoče tudi za kruh.

Ker je ukrep neposredne družbene kontrole cen lahko le splošen ukrep, kar pomeni, da mora veljati za celotno območje, republika ne more upoštevati specifičnih problemov in specifičnih prodajnih in proizvodnih pogojev posamezne regije in bi morala potemtakem odrediti cene na osnovi regije, ki ima najslabše pogoje. To prav gotovo ne bi bilo smotno predvsem v tistih primerih, ko bi republika to morala urejati z normativnim aktom.

Nekoliko lažje bi bilo, če bi se upošteval 14. člen predlaganega osnutka zakona, v katerem bi z družbenim dogovorom v soglasju z občinami lahko upoštevali tudi specifične pogoje posameznih regij. Glede na to, da so bile doslej razprave osredotočene predvsem na ta problem, menim, da je treba v današnji razpravi pretehtati predvsem smotrnost enega in drugega predloga.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Videli ste, da je gospodarska zbornica SR Slovenije včeraj poslala zasedanju delegatov svoja stališča, zato ste jih dobili šele danes na klop.

Začenjam razpravo. Kdo želi besedo? Prosim, delegat mesta Ljubljane, Marjan Prezelj.

Marjan Prezelj: Tovariš predsednik, spoštovane tovarišice in tovariši delegati! K predloženemu osnutku zakona o ureditvi nekaterih vprašanj o družbeni kontroli cen v SR Sloveniji predlagam naslednje splošne in konkretne pripombe.

Splošne pripombe: Osnutek zakona izhaja iz določil zveznega zakona, ki ureja to področje, vendar pušča odprta številna vprašanja, ki bi jih moral po našem mnenju rešiti. Že naslov zakona kaže, da je zakon parcialen, ker ureja le nekatera vprašanja. Sestavljalci so želeli urediti področje družbene kontrole cen predvsem z vidika pristojnosti in organizirati službo za cene. Osnutek zakona je po našem mnenju nepopoln, nedorečen in v nekaterih stvareh tudi nejasen. Razprave o osnutku bi bile bolj konstruktivne in lažje, če bi mu bili priloženi tudi osnutki spremljajočih predpisov, ki so predvideni v osnutku zakona. Iz tega razloga je težko objektivizirati vsebino posameznih členov zakona. Predvsem bi bilo treba v zakonu predvideti konkretna določila o samoupravnem sporazumevanju, ker bo ta oblika formiranja cen verjetno postala že v najkrajšem času prevladujoča.

K posameznim členom imamo naslednje konkretne pripombe:

K 2. členu: V prvem odstavku naj se besedilo spremeni tako, da bo iz njega razvidno, da organi republike lahko predpišejo družbeno kontrolo cen. Govorimo, da družbene kontrole cen ne bo potrebno striktno ugotavljati za vse naštetе proizvode in storitve. Zaradi boljše preglednosti naj se proizvodi in storitve razvrste v posamezne odstavke.

Za besedilom »storitve v cestnem prometu« naj se vstavi besedilo »razen mestnega in primestnega potniškega prometa«. Mnenja smo, da primestni potniški promet dobiva vedno bolj lokalni, torej komunalni značaj.

K 4. členu: Besedilo 4. člena je nejasno, zato se poenostavi tako, da bo iz njega razvidno, kdaj in kako lahko republika prenaša svoje pristojnosti na občine in obratno. Menimo, da je postopek prenašanja pristojnosti le na taki podlagi lahko kompliciran in dolgotrajen. Ta člen naj urejuje le prenos pristojnosti na podlagi dogovora, ker prevzem pristojnosti na podlagi višje sile in objektivne ekonomske nuje urejuje 5. člen. Dogovor o prenosu pristojnosti naj velja, če so ga sklenili izvršni svet in najmanj dve tretjini občinskih skupščin.

K 8. členu: Razprava o osnutku zakona bi bila lahko učinkovitejša, če bi bili priloženi spremni akti. Kolikor spremnih aktov ni mogoče izdelati, menimo, da bi moral zakon prepisati rok za njihov sprejem. Opozarjamo, da bo izvajanje zakona do sprejema teh aktov zavrtó.

K 9. členu: Prvi odstavek naj se formulira tako, da bo iz njega razvidno, da občinske skupščine lahko predpišejo neposredno družbeno kontrolo cen, ne pa da jo zagotavljajo. Verjetno občinske skupščine ne bodo zagotavljale družbene kontrole cen nad cenami proizvodov in storitev, naštetih v 9. členu.

Predlagamo, da prevzame republika funkcijo družbene kontrole cen nad vsemi živilskimi proizvodi v prometu na drobno. Predlog utemeljujemo z dejstvom, da morajo občinske skupščine zagotavljati družbeno kontrolo cen v glavnem le za osnovne živilske proizvode, kot so meso, mleko, kruh. Sedanja

praksa kaže, da se cene teh proizvodov oblikujejo na podlagi sklepov republiških organov ali republiških sporazumov, občinske skupščine pa te sklepe le formalno potrjujejo. V prid temu predlogu govori tudi dejstvo, da je veliko število občinskih skupščin že v sedanjem sistemu preneslo pravico na republiški zavod za cene, in tudi dejstvo, da so cene kmetijskih proizvodov v pristojnosti republike. Predlagamo, da tudi transportne storitve zasebnikov — kamionske prevoze — prevzame republika, da bi bilo to področje enotno urejeno. Predlagamo, da se storitvam mestnega prometa doda še primestni promet, analogno pripombi k 2. členu.

K 11. členu: Ta člen bi bilo treba dopolniti v tem smislu, da bi bila natančneje uzakonjena vsebina družbenega dogovora, to je njegovih osnovnih izhodišč in kriterijev. Osnutek zakona določa samo postopek in udeležence pri sklepanju družbenega dogovora. Predlog utemeljujemo s tem, da bodo morale tudi občinske skupščine spoštovati vsebino družbenih dogovorov v svojih predpisih. Z vsebinsko enotnostjo družbenih dogovorov je v veliki meri zagotovljena enotnost politike cen v republiki. Prav tako bi bilo potrebno osnutek dopolniti z institutom samoupravnega sporazumevanja in določiti tudi za ta institut temeljna načela in kriterije, ki naj bi veljali tako za republiko kot za občino.

K 13. členu: V besedilu tega člena ni jasno, ali je mišljeno, da je sklepanje družbenega dogovora o cenah obvezno za vse proizvajalce blaga in storitev iz 2. in 3. člena, ali je mišljeno, da je izvajanje sporazuma obvezno, ko je sporazum sklenjen. Mnenja smo, da družbeni dogovor za proizvode in storitve ni mogoč, ker se družbeni dogovor ne sklepa za vse proizvode in storitve, temveč je namenjen le za oblikovanje cen nekaterih proizvodov in storitev.

K 15. členu: V 15. členu bi bila potrebna natančnejša razdelitev nalog, ki jih opravljajo republiški in občinski organi za cene. Naštevane naloge kar povprek lahko privede do nepotrebne dvotirnosti določenih opravil. Tako smo na primer mnenja, da občinske skupščine niti po številu niti po kvaliteti kadrov niso sposobne voditi pregleda življenjskih stroškov. Indeks življenjskih stroškov in njegova analiza je zahtevno strokovno in relativno drago opravilo. Ker življenjske stroške deloma že spremlja republiška statistična služba, menimo, da ta naloga spada izključno v republiško pristojnost. Če bi tako določilo veljalo, bi morala republika zagotoviti potrebna finančna sredstva za njegovo izvajanje.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Kdo želi besedo? Delegat občine Celje, tovariš Naglav!

Oskar Naglav: V 9. členu tega osnutka je določena pristojnost občinske skupščine v zvezi z neposredno družbeno kontrolo cen. Tu so tudi živilski proizvodi v prometu na drobno. Menimo, da bi za osnovne živilske artikle, kot so meso, mleko, kruh, olje, sladkor in maščobe morala biti pristojna republika.

Proizvodnja omenjenih proizvodov ni locirana na področje vseh občin. Razen mleka mora Slovenija kriti potrebe z dodatnim uvozom iz drugih republik. Problematika cen mesa in mleka je neposredno povezana z živinorejsko politiko, ki pa je ne more voditi vsaka občina zase, saj je celo Slovenija ne more sama. Trgovina je danes že toliko integrirana, da ima svoje poslovalnice tudi v več kot 10 občinah, kar otežuje poslovanje, veča stroške in povzroča podjetjem velike težave pri uveljavljanju vsakokratnih sprememb cen.

Na regionalnem posvetovanju organov za cene okoliških 11 občin smo bili enotnega mnenja, naj bi bila za gornje proizvode pristojna republika. Menimo, da bi bilo zato potrebno, da delegati občin podprejo težnjo občinskih organov za cene, da bi urejanje cen za omenjene proizvode prevzela republika. Zgovoren dokaz za pravilnost našega predloga je tudi sedanja situacija glede cen kruha, ki so po občinah zelo različne prav zaradi tega, ker je bila pristojnost za določanje cen dana občinam, te pa so problem obravnavale s časovno zamudo, kar je povzročilo sedanje stanje.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Kdo želi besedo? Prosim, delegat občine Ptuj!

Dušan Suhadolnik: Spoštovani tovariši delegati! Tudi v občini Ptuj se v glavnem strinjamo s predlogom, naj bi republika prevzela družbeno kontrolo cen kruha, moke, olja in sladkorja. To se pravi živil, ki jih pretežno uvažamo iz drugih republik in iz tujine.

Utemeljenost tega predloga najbolje dokazuje sedanje pereče stanje zaradi neurejenih cen kruha. V SR Sloveniji je maksimalna cena kruha 2,20 din, v Mozirjah je najnižja 0,81. V ostalih občinah ima kruh naslednje cene: 1,35, 1,90, 2 din in 2,10 din. Torej šest različnih cen za enak proizvod. Vpliv lokalnih faktorjev na stroške proizvodnje in distribucije prav gotovo ne povzroča takega stanja. Isto velja za druge vrste kruha, moke in sladkorja.

Pri sladkorju lokalni in proizvodni stroški skoraj ne morejo vplivati na ceno, ker v Sloveniji sploh ni tovarne sladkorja. Distribucijski stroški pa so skoraj povsod približno enaki. Tudi prodajne cene sladkorja so v Sloveniji skoraj povsem enotne. Zaradi močne integriranosti in homogenosti tržišča bi bilo prav, da bi bile cene kruha, moki vseh vrst in sladkorja enotne. S tem bi odpadle zahteve po usklajevanju cen. Trgovskim podjetjem, ki imajo prodajalne v raznih občinah, bi olajšali delo, 60 občinam v Sloveniji pa ne bi bilo treba sprejemati odlokov o cenah živil. Vseh 60 odlokov bi lahko nadomestil en sam republiški zakon. S tem bo poleg enotno urejenih cen prihranjeno občinskim upravam v Sloveniji kar precej dela.

Predlagam tudi, da zaradi obstoja živinorejsko-veterinarskih zavodov, ki opravljajo svoje delo na območju več občin, republika prevzame pristojnost za družbeno kontrolo cen veterinarskih storitev.

To vprašanje osnutek zakona sicer rešuje, prav pa bi bilo, če bi zasedanje delegatov v skupščini SR Slovenije podprlo predlog, da preide pristojnost za kontrolo cen kruha, moke in sladkorja ter morda še kakšnega drugega živilskega artikla, na republiko.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Kdo želi besedo? Predstavnik predlagatelja, tovariš Škraban!

Aleksander Škraban: Delegat iz Ljubljane je dejal, da je zakon nedorečen, nepopoln, nekonsistenten itd., da mu manjkajo določila o samoupravnem sporazumevanju in o družbenem dogovarjanju. Ugotovitve so pravilne. Res je, da zakon ni popoln, saj to ni sistemski zakon.

Že uvodoma je bilo rečeno in tudi v obrazložitvi je povedano, da sistem družbene kontrole cen ureja federacija, ker je to njena pristojnost. Zato ne bi kazalo v republiški zakon, katerega osnovni namen je razmejitev pristojnosti

med republiko in občinami, prenašati določila zveznega zakona. Iz istih razlogov so odpadla podrobnejša določila o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju, ki jih podrobneje obravnava že zvezni zakon, poleg tega pa je zvezni izvršni svet na podlagi zakona že izdal uredbe o družbenem dogovarjanju o cenah in uredbo o samoupravnem sporazumevanju.

Na podlagi osnutka tega zakona bo tudi republika izdala uredbo, s katero bo nekoliko podrobneje obdelala vprašanje samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja na področju kontrole cen tistih izdelkov in storitev, ki so v pristojnosti republike.

Glede opravil, ki naj bi jih imeli organi za cene, prav gotovo drži ugotovitev, da občine težko ugotavljajo življenjske stroške. Vendar opravila, ki so naštetá pri organih za cene, ne pomenijo, da jih morajo vsi organi za cene v celoti izvajati. To so okviri, znotraj katerih se določi delovno področje posameznega organa za cene; drugačna opravila bo verjetno opravljal medobčinski organ za cene, če bi se ustanovil; drugačna pa referent na občini, ki poleg problematike cen obravnava še druge zadeve.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Ali še kdo želi besedo? (Ne.) Če ne, končujem razpravo o prvi točki dnevnega reda.

Predlagam, da overitelja, izvoljena na začetku današnje seje, strneta mnenja in stališča iz razprave in jih predložita ustreznim organom. Ali se s tem strinjate? (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) To je torej soglasno sprejeto.

Besedo dajem sekretarju zasedanja delegatov občin tovarišu Joganu, ki bo prebral navzočnost delegatov.

Savin Jogan: Iz pooblastil, ki smo jih dobili, izhaja, da se današnjega zasedanja delegatov udeležujejo delegati vseh občin v Sloveniji, razen delegatov Mozirja, Sevnice, Šentjurja pri Celju ter Tolmina. Navzoč je tudi delegat mesta Ljubljane. Po družbenih funkcijah, ki jih imajo v občinski skupščini, je sestav delegatov naslednji: 18 delegatov je izvoljenih iz vrst predsednikov ter podpredsednikov občinskih skupščin in predsednikov zborov občinskih skupščin; 20 delegatov je iz vrst predsednikov in članov svetov ter odbornikov občinskih skupščin; 1 delegat je predstavnik organizacije združenega dela; 24 delegatov je izvoljenih iz vrst tajnikov in delavcev v upravi občinske skupščine; 1 delegat iz vrst drugih občanov.

Glede na to, da imamo na današnjem zasedanju več točk dnevnega reda, ki zadevajo različna področja, so nekatere občine poslale po več delegatov. Tako je po dva delegata poslalo 7 občin, ena občina pa tri delegate.

Ker smo ugotovili, da delegat občine Sevnica, ki smo ga v začetku izvolili za overitelja zapisnika, ni navzoč, predlagam, da po abecednem redu občin izvolite kot drugega overitelja delegata občine Slovenj Gradec tovariša Ladislava Horvata.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Se s predlogom strinjate? (Da.)

Preden preidemo na naslednjo točko dnevnega reda, vas prosim, da vprašalnik glede samoprispevka po občinah, ki ste ga dobili na klop, izpolnite, kolikor mogoče natančno. Če podatkov ne poznate, lahko po telefonu vprašate svoje občine. Mislim, da so občine s samoprispevkom uspešno reševale probleme cest, šol, vrtcev itd. Ker se tudi v tisku pojavljajo vse mogoče novice, ki

verjetno niso povsem točne, želimo zbrati čim natančnejše podatke za Slovenijo. Podatke, ki jih bomo dobili, bomo dali na razpolago tudi predstavnikom tiska.

Predlagam, da za nekaj časa odložimo 2. točko dnevnega reda, ker prav zdaj zaseda odbor za proračun in finance, ki obravnava isto materijo. Zato bi počakali, da dobimo amandmaje odbora, h katerim bomo predlagali svoja stališča. O poteku seje odbora nas bo informiral predsednik odbora, ki bo prišel na zasedanje takoj, ko bodo končali razpravo.

Zato predlagam, da preidemo na 3. točko dnevnega reda, to je na predlog zakona o razpolaganju z nezazidanim stavbnim zemljiščem.

Predlog smo vam poslali dne 13. 6. 1972, amandmaje pa ste dobili na klop. Besedo ima predstavnik predlagatelja tovariš Boris Mikoš, republiški sekretar za urbanizem in član izvršnega sveta.

Boris Mikoš: Razpravljamo dejansko o štirih zakonih s področja zemljiške politike. S sprejetjem teh zakonov ukinjamo sedanjo začasno prepoved prometa z zemljišči. Veljavna ostaja samo še prepoved prometa s kmetijskimi in gozdnimi zemljišči med kmeti in nekmeti, če le-ti zemljišča ne uporabljajo za svoje osebno delo. Predložena zemljiška politika je podlaga bodoče urbanistične politike. Ti dve politiki sta med seboj močno odvisni, sta tesno povezani in lahko rečemo, da si je dobro urbanistično politiko brez ustrezne zemljiške politike težko predstavljati. Osnovni nosilec, oblikovalec in izvajalec urbanistične politike je občinska skupščina. Že samo to pa je po našem prepričanju zadosten razlog, da mora občinska skupščina v prometu s stavbnimi zemljišči dobiti odločilno vlogo, ki je doslej ni imela.

Urbanizacija ima številne pospeševalne pa tudi zaviralne komponente. Vplivanje urbanizacije je zelo dolgoročno. Presega dobo ne le ene, ampak več generacij. Zato vplivanje urbanizacije težko merimo. V zadnjih desetletjih se temu vprašanju posveča v svetu vedno več pozornosti. Zemljiška politika kot način gospodarjenja s prostorom je za smotno urbanizacijo in za racionalno izrabo prostora velikega pomena. Neurejen promet z zemljišči zelo pospešuje neracionalno poselitev in zmanjšuje rentabilnost kompleksne, nacionalne ekonomike.

Predlagana zemljiška politika zato sloni na naslednjih temeljnih načelih:

Zemljiških površin ni mogoče reproducirati in zato je razpoložljive površine treba racionalno uporabljati za stavbne in podobne namene.

Zemlja mora imeti v prometu realno ceno in je ni mogoče administrativno odrejati in omejevati.

Promet s stavbnimi zemljišči naj bo v določenih pogojih svoboden.

Institutu nacionalizacije se kot načinu pridobivanja zemljišča za družbene potrebe ne odrekamo, vendar ga v tem trenutku ne uporabljamo. Uporabili pa ga bomo, če se bo pokazala družbena potreba.

Uvaja se institut predkupne pravice občine za vsa stavbna zemljišča, ki so v prometu. To naj omogoči postopno oblikovanje družbenega zemljiškega sklada v občini.

Razlastitveni upravičenci so lahko samo družbenopolitične in krajevne ter samoupravne interesne skupnosti. Organizacije združenega dela in društva so lahko razlastitveni upravičenci samo takrat, kadar potrebujejo zemljišče za opravljanje dejavnosti posebnega družbenega pomena, kamor štejemo tudi promet, zveze in energetiko in to samo, če je ugotovljen splošen interes.

Stavbno zemljišče je samo tisto zemljišče, ki je že komunalno opremljeno. Pri tem je odločilno stanje v naravi v času razlastitve, ne pa namembnost na podlagi urbanističnih dokumentov.

Za kmetijsko zemljišče velja v prometu tržna cena, za vsako razlaščno zemljo pa različna odškodnina po merilih, ki jih določa zakon o razlastitvi. Renta pripada izključno družbeni skupnosti in se v prometu z zemljišči zajema s prometnim davkom. Niti posameznik niti civilna ali pravna oseba z izjemo družbenopolitične skupnosti ne more z zajemanjem rente večati svojega dohodka.

Organizacije združenega dela imajo lahko v uporabi samo tista zemljišča, ki jih potrebujejo za svojo proizvodnjo ali pa so jim dodeljena z urbanističnim dokumentom kot rezervat za bodoči razvoj. S preostalimi stavbnimi zemljišči gospodari občinska skupščina.

Urbanistično disciplino bo treba zaostriti, da bi se tako zavarovali osnovni družbeni interesi glede racionalne izrabe in organizacije prostora.

Ko smo v tem zboru razpravljali o osnutkih zemljiških zakonov, ste dali precej spreminjevalnih in dopolnilnih predlogov. Kakor lahko sedaj v predlogih zakonov vidite, je bila velika večina teh predlogov tudi upoštevana. Težje je bilo za predlagatelje v tistih primerih, ko so bili predlogi različni že v samem zboru, ali pa so drugi odbori oziroma zbori zastopali drugačna mnenja.

Dovolite mi, da se zato zadržim pri nekaterih predlogih, ki jih nismo sprejeli. Odklonili smo vse tiste predloge, v katerih ste priporočali, da bi v zakonih še podrobneje predpisovali posamezne postopke, načine reševanja, kriterije itd., ker menimo, da gre pri teh zakonih bolj za okvirne zakone, ki naj bi dopuščali občinam svobodo v zvezi s pogoji, ki glede urbanih potreb za stavbna zemljišča nedvomno obstajajo in so različni.

Vse pripombe, vezane na urbanistično dokumentacijo, smo odklonili, ker je občinska skupščina v sprejemanju urbanistične dokumentacije povsem avtonomna in jo oblikuje po svojih potrebah.

Ponudbo za prodajo zemljišča bo treba tudi v prihodnje sporočati prek občinskega sodišča in ne direktno prek upravnega organa občine. S tem želimo zavarovati občana in občinsko skupščino pred posledicami. Rok, v katerem mora občina na predlog odgovoriti, pa smo na vaš predlog podaljšali na 60 dni.

Nismo sprejeli zahtev, naj bi zakon določil ceno in plačilne roke za stavbna zemljišča v prostem prometu. Mislimo, da je to stvar politike občinskih skupščin, ko bodo določale kriterije, na podlagi katerih bodo občinski upravni organi sprejemali ponudbe občanov.

Nismo tudi sprejeli zahteve, da naj v prihodnje o splošnem interesu ne razsoja sodišče, ampak skupščina SR Slovenije ali posebna republiška komisija. Z zakonom je namreč praktično določena večina primerov, ko bo tudi v prihodnje možno odločiti, ali gre za družbeni interes.

Predlogov, da si kmet, ki smo mu z razlastitvijo odvzeli možnosti eksistence, lahko kupi službena leta pri pokojninskem zavarovanju, nismo mogli sprejeti, ker gre dejansko za povsem različni stvari. To vprašanje bo treba urejati drugače ali pa v drugih zakonih.

Osnutki so bili dopolnjeni tudi glede na predloge iz javne razprave, tako da predlogi zakonov sedaj predstavljajo povzetek javne razprave. Dovolite mi, da vam z nekaj besedami povem, za kakšne spremembe in dopolnila v glavnem gre.

Gre za to, da se enakopravno obravnavata družbena skupnost in zasebnik glede odškodnine, da pa razlastitev, običajna in kompleksna, predstavlja pot za realizacijo splošnega, to je širšega interesa; da se v čim večji možni meri olajšajo finančna bremena razlastitvenih upravičencev, predvsem občine. Zato so podaljšani nekateri plačilni roki, določilo o visokih obrestih pa ni spremenjeno. Možnost razlastitve je razširjena ne samo na odvzem nepremičnine za zgraditev določenih objektov, ampak tudi za druga dela. Tudi v prihodnje ne bo mogoče razlaščati zemlje za kmetijsko obdelavo. Krog razlastitvenih upravičencev smo omejili, tako da organizacije združenega dela ne morejo več biti razlastitveni upravičenci, kadar potrebujejo nepremičnino zase, razen če gre za nepremičnino, ki je potrebna za opravljanje dejavnosti posebnega družbenega pomena, npr. za promet, za zveze in za energetiko. Izjema so tudi nekatera društva, ki opravljajo javne funkcije. Sedaj je predviden tudi poseben postopek, s katerim želimo zaščititi organizacijo združenega dela, ki ni razlastitveni upravičenec, potrebuje pa zemljišče za svoj razvoj, pri tem pa ne more doseči sporazuma z lastnikom zemljišča, katero potrebuje.

Zakon predpisuje nekatere obvezne predloge, ki jih je razlastitveni upravičenec dolžan priložiti k predlogu za razlastitev nepremičnine. Število teh prilog je v predlogu zakona zmanjšano.

Stavbno zemljišče smo definirali v skladu s sedanjo zakonsko formulacijo, da je tisto zemljišče, ki je komunalno opremljeno, to pomeni, da ima dostop na cesto, da ima oskrbo z vodo in elektriko. Vsako drugo zemljišče je kmetijsko zemljišče, ne glede na to, kako je opredeljeno z urbanističnim dokumentom. Velja torej vedno stanje v naravi v času razlaščanja in ne namembnost po urbanističnih dokumentih.

Prednostno pravico za gradnjo bivšega lastnika smo bolj omejili in bolj definirali. Povsod, kjer je bilo to mogoče, smo poudarili možnost sporazumevanja in pogodbenega urejanja stvari. Šele če to ni doseženo, naj bi veljale določbe zakona.

Glede določanja odškodnine za kmetijsko zemljišče je uveljavljeno načelo, da ga dosledno plačujemo po tržni ceni, in to po takšni, kakršna se oblikuje v kraju ali pa v okolici. Kmetijska zemljišča po tem zakonu so ne le obdelovalne kmetijske površine, pač pa tudi površine pod gozdovi, nerodovitna kraška tla, močvirja in tako naprej.

Za odškodnino za stavbno zemljišče smo skušali določiti takšno izhodišče, ki bi bilo čim manj sporno in čim bolj natančno določljivo že na podlagi zakona. To smo si prizadevali zaradi tega, da bi bilo čim manj sporov in da bi bili razlastitveni postopki krajši. Opozarjam vas, da je odškodnina za stavbno zemljišče v celoti določljiva na podlagi zakona, tako da proti tem določbam skoraj ni mogoče protestirati. Glede določanja odškodnine za stavbno zemljišče smo imeli doslej največ pripomb in najdaljše spore.

Urbanistična disciplina naj bi bila ostrejša. Glede tega so zakoni dobili pomembna dopolnila. V zadnjih dveh letih se namreč pri nas vedno bolj širi pojav, da premožnejši sloji prebivalstva gradijo na črno. Torej ne gre več za odločitve zaradi materialne stiske, ampak vedno bolj in bolj za namerno nespoštovanje urbanističnega reda, ko si kršilec želi protipravno zagotoviti lepšo ali manj ugodnejšo lokacijo, ne glede na vse stroške, ki jih bo družba imela zaradi tega. Vedno pogostejši je tudi pojav, da se oblikujejo skupine po nekaj deset črnograditeljev, ker pač občinski organi težje ukrepajo proti večji skupini občanov, zlasti, če je ta organizirana.

Kako bo torej v prihodnje potekal promet z zemljišči? Vsak prodajalec bo moral zemljo ponuditi najprej občinam prek občinskega sodišča. Občina ima dvomesečni rok za odgovor. Če občina zemljišča ne bo odkupila, bo prodajalec lahko zemljišče prodal ob enakih ali ob boljših pogojih. Če ga ne bo prodal, ga mora po enem letu ponovno ponuditi občini v odkup, če ga želi prodati. Občina bo tako formirala zemljiški sklad in evidenco družbenih zemljišč.

Posebnega pomena bi bila odločitev, da se prometni davek od prometa z zemljišči nameni izključno za nakup in opremljanje oziroma urejanje stavbnih zemljišč. Zakaj? S prometnim davkom namreč zajemamo rento v prometu z zemljišči. To vprašanje bi bilo treba urediti ali v zakonu o prometnem davku od prometa nepremičnin, tako da bi namensko usmerjali ta sredstva, ali tako, da bi bil prometni davek v bistvu republiški davek, ki ga republika odstopa občini, ali pa bi se morale občinske skupščine o tem posebej dogovoriti. Današnje zasedanje delegatov občin bi se moralo zavzemati za rešitev tega vprašanja, ker mislim, da ga ne smemo pustiti nerešenega, če hočemo zastavljeno zemljiško politiko izpeljati do konca. Vprašanje zemljiške politike pa je v tem trenutku gotovo eno pomembnih družbenih, družbenopolitičnih in družbenoekonomskih vprašanj.

Kompleksna razlastitev je zastavljena tako, da praktično nadomešča instrument nacionalizacije. Prednost tega instituta pa je v tem, da ga občinska skupščina uporablja neposredno in da zanj ni treba sprejemati posebnega zakona. Tako je omogočena nujna fleksibilnost v zemljiški politiki, kar tudi zmanjšuje možnosti špekulacij.

Organizacije združenega dela bodo tudi po sprejemu teh zakonov imele pravico uporabe zemljišč, ki jih potrebujejo za svojo proizvodnjo ali pa so jim dodeljena kot urbanistični rezervat. To določilo je mišljeno kot stalno določilo. Kadar bo kako zemljišče zaradi spremembe tehnologije ali iz drugih razlogov delovni organizaciji postalo nepotrebno, bo po tem zakonu prešlo v upravljanje občine.

Neupoštevanje urbanističnih dokumentov bomo po predlogu zakonov obravnavali kot kaznivo dejanje in za črnograditelje so poleg denarnih predvidene tudi zaporne kazni. Inšpekcija naj bi dobila pravico direktne intervencije v rezervatih brez posredovanja upravnega organa, da bi bili tako naši ukrepi hitrejši. Tako bodo življenjski interesi družbe bolj zaščiteni. Občine bodo morale črne gradnje posebej zaščititi in jih evidentirati v zemljiški knjigi. Črnograditelji ne bodo več oproščeni plačevanja hišnine, ne bodo se smeli priključiti na komunalno omrežje in za njihov porušen objekt jim nobena organizacija ne bo smela plačevati odškodnine.

Nova zemljiška politika, formiranje sredstev za družbeno najemno gradnjo in nova politika stanovanjskih kreditov, vse to omogoča hitrejšo reševanje stanovanjskih problemov zaposlenih, obenem pa opravičuje sedanjo zaostritev urbanistične discipline.

Opozorim naj samo na to, da smo v zadnjih letih v urbanistično in prostorsko dokumentacijo v naši republiki vložili več kot 30 milijonov dinarjev, da bi racionalneje uporabljali svoj prostor.

S predlogi zakonov, tovariši, očitno nismo mogli zadostiti maksimalistov, ki so zahtevali, da vse nacionaliziramo, niti minimalistov, ki zagovarjajo povsem svoboden promet brez omejitev. Eni bodo torej trdili, da je čaša na pol prazna,

drugi, da je z novimi zakoni že na pol polna. Naše mnenje je, da je nedvomen napredek že v tem, da čaša ni več prazna.

Predlagam, da na tej podlagi obravnavate predloge zakonov in da jih sprejmete.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Amandmaje odbora za urbanizem in predlog tovariša Vrbiča ste prejeli na klop. Manjkajo nam še amandmaji zakonodajno-pravne komisije, o katerih sem slišal, da se v nekaterih postavkah razlikujejo od predlogov odbora za urbanizem.

Ker smo na zadnjem zasedanju izvolili skupino delegatov za pripravo stališč, ki se je dvakrat sestala, in organizirali sestanek z nekaterimi občinami, prosim, da tovariš Prezelj, delegat mesta Ljubljane, v imenu te skupine poroča o sprejetih stališčih.

Marjan Prezelj: Tovariš predsednik, spoštovane tovarišice in tovariši delegati!

Na 21. zasedanju delegatov občin je bila imenovana posebna skupina, da bi oblikovala stališča, izražena v razpravi dne 13. junija. Skupina je svoje delo opravila; stališča in pripombe k osnutku zakonov o zemljiščih je poslala predlagatelju in poslancem. Predlagatelj je pri sestavi predlogov zakonov upošteval večino pripomb, nekaj pa jih ni upošteval. Zato se je skupina ponovno sestala na drugi seji, da bi primerjala dopolnjene predloge zakonov ter amandmaje predlagatelja zakonov, nekaterih članov odbora za urbanizem, stanovanjsko in komunalno gospodarstvo republiškega zbora skupščine Socialistične republike Slovenije ter nekaterih delegatov občin in mesta Ljubljane.

Druge seje skupine, ki je bila 19. junija 1972, so se udeležili člani skupine Marjan Ašič — Celje, Marjan Prezelj — Ljubljana, Janko Pucelj — Trbovlje, Janez Zajc — Trebnje ter Zdravko Krvina in Savin Jogan.

Kot gradivo za sejo ste dobili delovni predlog amandmajev k predlogom zakonov o razlastitvi o urbanističnem planiranju in o razpolaganju z nezazidanim stavbnim zemljiščem.

Člani skupine so načelno in konkretno podprli amandmaje odbora za urbanizem. K nekaterim amandmajem ter k predlogom zakonov pa so imeli, izhajajoč iz razprave delegatov na 21. zasedanju, naslednje pripombe in predloge:

1. Zakon o razlastitvi in prisilnem prenosu pravice uporabe:

Skupina se strinja z amandmajem odbora k 7. členu predloga zakona o razlastitvi, vendar s pogojem, da s tem členom omogočimo občini razlastitev tudi v primerih, ko gre za potrebe gospodarskih organizacij, zato bi kazalo ta člen v nakazanem smislu razširiti.

Glede odškodnine za razlašeno zemljišče v VIII. poglavju je bilo izraženo načelno mnenje, povedano že na zasedanju delegatov, da je treba vsako zemljišče obravnavati kot kmetijsko zemljišče, ne glede na to, kje se nahaja. Temu bi seveda prišteli dodatno vrednost objektov, komunalne ureditve itd.

K 48. členu predloga zakona je bilo izraženo mnenje, naj bi v njem posebej predvideli možnost, da se kmetu, ki ga prizadene kompleksna razlastitev, omogoči nakup službenih let za pokojnino, oziroma, da se mu na ustrezen način nadomesti izgubljena možnost dela in zaslužka. Če to ni možno v tem zakonu, naj bi se upoštevalo pri drugih ustreznih zakonih.

2. Zakon o razpolaganju z nezazidanim stavbnim zemljiščem: skupina ponavlja predlog zasedanja, naj bi v 12. členu spremenili dosedanje besedilo, tako da ponudi občan zemljišče v nakup občini ne prek sodišča, temveč neposredno pristojnemu upravnemu organu občine.

Kot delegat mesta Ljubljane vas moram informirati, da se je pri nas sestal širši aktiv in razpravljal o tem, ali naj vztrajamo pri našem predlogu, da se izdela predlog zakona o določitvi stavbnih zemljišč v mestih in naseljih mestnega značaja, to se pravi neka vrsta nacionalizacije. Glede na izjave sekretarja Mikoša od tega za sedaj odstopamo in čakamo na uspehe, ki jih bomo dosegli pri izvajanju zakona o razlastitvi.

Predsedujoči Zdravko Krvin: Preden preidemo na razpravo, naj vam povem, da smo te zakone ponovno predlagali v razpravo na zasedanju, ker menimo, da so to temeljni zakoni, ki urejajo promet z zemljišči v občinah in s katerimi občine vodijo politiko. Če bodo v razpravi še pripombe, jih bomo kot amandmaje predložili pristojnima zakonoma. Vendar mislim, da je prav, da zakone podpremo in jih tudi sprejemamo, ker je bila 6-mesečna prepoved prometa dovolj dolga.

Začenjam razpravo. Kdo želi besedo?

Besedo ima delegat Novega mesta, tovariš Franc Smolič.

Franc Smolič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Cetudi je znano, da je v fazi predloga zakona težko prispevati karkoli odločilnega, bi se rad dotaknil nekaterih načelnih pa tudi nekaterih konkretnih vprašanj in rešitev, ki so predlagane v predlogu zakona o razlastitvi in o prisilnem prenosu pravice uporabe in v predlogu zakona o razpolaganju z zazidanim stavbnim zemljiščem.

Pomanjkanje denarja za plačilo odškodnine za razlaščno zemljišče za stanovanjsko graditev ob hkratni želji po dobrih zazidalnih načrtih, ki pa brez dvoma ne morejo biti dobri, če so premajhni, dela občinam precej težav. Če se tem težavam pridruži še zahteva po hkratni fizični posesti celotnega kompleksa in seveda s tem tudi po plačilu odškodnine za vsa zemljišča, četudi vseh ni mogoče komunalno opremiti in zaradi namembnosti tudi ne hkrati pozidati, bi veljalo razmisliti o plačilu odškodnine ob dejanskem nastopu posesti, kot je to pri plačilu odškodnine za nacionalizirana zemljišča, ki se ne jemljejo iz posesti v kompleksu, če za to ni potrebe in se seveda odškodnina ne plačuje hkrati.

Ob upoštevanju instituta prednostne pravice so občani — prejšnji lastniki — postavljeni v neenakopraven položaj, saj ne morejo vsi uveljaviti prednostne pravice in to brez krivde in brez zasluga. Možnost uveljavljanja prednostne pravice je — če odmislimo nacionalizacijski stanovanjski maksimum — v celoti odvisna od urbanistične namembnosti zemljišč. Zato bi bilo prav in pravično, da se institut prednostne pravice izpusti in s tem odpravijo vse težave, ki nastajajo pri plačilu stroškov za komunalno urejanje. Če pa opustitev prednostne pravice ne bi bila sprejemljiva, jo je treba zožiti do najvišje možne meje.

Potrebno je uveljaviti načelo, da se za v naravi enako zemljišče v kulturi in boniteti, ne oziraje se na to, dali je eno opredeljeno kot stavbno, drugo kot kmetijsko, prejšnjim lastnikom plača enaka odškodnina.

Novost, da je organizacija združenega dela lahko razlastitveni upravičenec šele, ko dvakrat zaporedoma v šestih mesecih poskuša pogodbeno pridobiti zemljišče, je težko sprejemljiva, zlasti ker je šestmesečen rok predolg. Dovolj bi bil dvomesečen, saj bi se tako vsaj deloma skrajšal dolgotrajen postopek ugotavljanja splošnega interesa in razlastitve ter določanja odškodnine, saj je splošno znano, da so zadeve dolgo pri pritožbenih organih, zlasti pa pri sodišču.

Da bi skrajšali razlastitveni postopek, bi bilo verjetno treba predpisati, da je tudi za organizacijo združenega dela kot razlastitvenega upravičenca ugotovljen splošni interes že s tem, ko je sprejet zazidalni načrt.

Očitno bi bilo treba zagotoviti predkupno pravico za vsa zemljišča. Ni namreč vedno jasno, ali gre za stavbno ali za kmetijsko zemljišče. Tako bi na eni strani dosegli, da bi zemljiška renta manj odtekala v roke prejšnjih lastnikov, na drugi strani pa bi občine postopoma pridobivale kapital za odkup zemljišč in za njihovo urejanje.

Občinska skupščina naj ne ugotavlja, pač pa določa poprečno gradbeno ceno in poprečne stroške komunalnega urejanja na podlagi ugotovitev pristojnih upravnih organov.

Oba omenjena zakona, pa tudi zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o urbanističnem planiranju ne bodo napravili zelenega reda, odpravili črnih gradenj, zmanjšali neracionalnega uničenja najrodovitnejših slovenskih zemljišč, če ne bomo zagotovili denarja za ceneno družbeno blokovno gradnjo in tako mladim delavcem, ki si ustvarjajo družine, v primernem času zagotovili primernih družbenih najemnih stanovanj.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Kdo želi besedo? Delegat občine Logatec, tovariš Usenik.

Rafael Usenik: Pri zakonu o razpolaganju z nezazidanim stavbnim zemljiščem bi rad opozoril na to, da so tudi manjši kraji, ki jih urejamo z urbanističnim redom. Prej sem slišal pojasnilo, da so vsa zemljišča, ki niso stavbna, kmetijska. Ni pa besede o zemljiščih, ki so z urbanističnim redom določena za gradnjo v manjših vaseh. Tudi tu ljudje zidajo in ne bi bilo prav, če v takem strnjenem naselju ne bi mogli dobiti zemljišča. Zato bi morali v zakonu določiti, da so stavbna tudi zemljišča v takih krajih, posebno ker prepovedujemo promet s kmetijskimi zemljišči.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Vlado Bernard, delegat občine Škofja Loka!

Vlado Bernard: Tovariš predsednik, tovariši delegati! Sodeloval sem v komisiji, ki je pripravljala amandmaje. Že tam sem zagovarjal stališče, da bi bilo smotno, da vsa zemljišča opredelimo po enotnem kriteriju kot kmetijska zemljišča. Vendar se glede tega nismo sporazumeli in smo nazadnje sprejeli predloženi amandma, da torej še vedno ločimo zazidalna zemljišča in kmetijska zemljišča. Vendar je v 42. členu izpadla določba o tem, kdaj je zemljišče komunalno opremljeno.

Predlagali smo, da bi kot stavbno določili zemljišče, ki je opremljeno tako, kot predvideva zazidalni načrt. Ker odbor za urbanizem tega ni sprejel, bo še veliko nejasnosti. Kdo bo določal, kaj je komunalno opremljeno zemljišče, če gre mimo zemljišča napeljava visoke napetosti ali pa kanalizacija? Posebno bo

to problem pri velikih parcelah, kjer je na primer v enem kotu kanalizacija, pa se ne bo vedelo, ali je vse zemljišče komunalno opremljeno.

Mislim, da je bilo tudi precej drugih delegatov mnenja, da bi morali imeti le kategorijo kmetijskih zemljišč, za katera bi lastniki dobili pravično odškodnino, ne pa da pobirajo rento za komunalno opremo, pri kateri nimajo nobene zasluge.

Mislim, da se moramo danes odločiti, ali naj vztrajamo pri predlogu, da opredelimo vsa zemljišča kot kmetijska ali pa predlagamo konkretnejšo definicijo, kaj je komunalno opremljeno zemljišče.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Kdo želi besedo? Prosim, delegat občine Murska Sobota, tovariš Ernest Ebenšpanger!

Ernest Ebenšpanger: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! V tretji alineji 42. člena je določeno, da se za stavbno zemljišče šteje tudi zemljišče, za katero je pristojen organ izdal lokacijsko dovoljenje. Vemo pa, da je lokacijsko dovoljenje potrebno tudi za vse komunalne objekte, ceste itd., torej za vse posege v prostor. Tako se čisto kmetijsko zemljišče sredi kompleksa prekvalificira kar v stavbno zemljišče in od takega lastnik lahko pobere zemljiško rento, ki ni plod njegovega osebnega dela. Tako je tudi pri gradnji tovarn zunaj gradbenega okoliša in gostinskih ter rekreacijskih objektov, ki se gradijo na sredi kmetijskih kompleksov. Posameznikom se razlašajo večje površine, tudi do 1 ha. Tak lastnik dobi 13 do 17 din za m² zemlje, njegov sosed pa dobi le po 2 do 3 din za m², ker za njegovo zemljišče ni bilo izdano lokacijsko dovoljenje.

Menimo, da bi morala formulacija: »za katero je pristojni urbanistični organ izdal lokacijsko dovoljenje« odpasti, saj zadošča prvi odstavek, morda z dodatkom, da je v gradbenem okolišu.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Prosim, delegat občine Ljubljana-Bežigrad.

Jožko Pirnar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati!

K zakonu o razpolaganju z nezazidanim stavbnim zemljiščem predlagam pripombo k 5. členu, to je k določbi o odškodnini za prenos pravice uporabe, kadar gre za prenos z dosedanjih uporabnikov na občino. Občina je po tem členu dolžna plačati nominalno vrednost, valorizirano na dan uveljavitve tega zakona.

Posebno v Ljubljani smo bili priče najrazličnejšim špekulacijam, ko so si gradbena podjetja skušala zagotoviti največ ali pa najboljše površine v posameznih gradbenih okoliših in tako vplivati na gradbeno politiko. V takem okolišu pride do gradnje celo brez licitacij. Zato so seveda preplačevala posamezne komplekse in plačevala izredno visoke cene za m², tudi čez 100 din.

Najbrž bi bilo nepravilno, če bi morale ljubljanske občine ali katerekoli druge mestne občine v Sloveniji ob prevzemanju takih zemljišč plačevati nominalne cene za zemljišča, ki so jih ta podjetja plačevala ob nakupu s špekulativnimi nameni. Prav zaradi tega se mi zdi, da bi izraz »valorizira« v predzadnji vrsti prvega odstavka morali utemeljiti, da to ne bi pomenilo dvigovanja nominalnih cen, ampak tudi znižanje, kadar nominalna cena ne ustreza odškodnini, ki je v navadi za določeno zemljišče.

Zdi se mi, da bi bila tudi v tem že določena osnova za tretji odstavek tega člena, ki govori o tem, da bo republiški sekretar za finance v 30 dneh izdal navodilo o valorizaciji. Zato predlagam, da se v prvem odstavku doda na koncu še kratko besedilo: »vendar največ do višine pravične odškodnine za zemljišče«.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Kdo želi besedo? Tovariš Mikoš, prosim!

Boris Mikoš: Odgovoril bom na nekaj pripomb, ki so bile izrečene v razpravi.

1. Delegat Novega mesta pravi, da je za organizacijo združenega dela šest mesečni rok predolg. Mislim, da ni predolg. Kdor se odloči za gradnjo, začne pripravljati investicijski program in celotno investicijsko-tehnično dokumentacijo. Samo za garažo ali kurnik je v našem sistemu možno takšno dokumentacijo pripraviti prej kakor v šestih mesecih. Za vse drugo bo postopek izdelave dokumentacije daljši od šest mesecev. Mislim, da smo maksimalno zaščitili organizacije združenega dela in da ne bi smeli določiti krajših rokov, ker ni res, da je zaščite potrebna samo organizacija združenega dela. Zaščite z naše strani je še bolj potreben državljan. Ko se srečata močna organizacija združenega dela in kmet, je organizacija gotovo sposobnejša, da uveljavi svoje pravice in svoje interese.

2. Predlagana je bila sprememba, da naj bi občina ne ugotavljala ampak določala poprečno gradbeno ceno. Mislim, da je to popolnoma nemogoče. Navedli smo primer, ko je občina določila ceno 1000 din, vemo pa, da je cena 3000 dinarjev. Ne gre nam za to, da si izmišljujemo ceno zemlje, ali da si izmišljujemo ceno stanovanjske graditve, ampak za to, da objektivno ugotavljamo, kakšna je v posameznih krajih. Mislim, da bi nas morali poslanci nagnati, če bi zagovarjali izmišljanje cen. To v bistvu pomeni administrativno določanje cen. Občina, ki hoče priti poceni do zemljišča, bo rekla, da stane komunalna oprema na primer 160 din, za svoja stanovanja pa plačuje po 3000 din m². Prvi državljan, ki bi se pritožil proti takemu zakonu, bi na ustavnem sodišču uspel. Gradbeno ceno lahko le ugotavljamo.

3. Prednostno pravico smo zelo zožili. V amandmajih, ki so predlagani in s katerimi se predlagatelj strinja, je prednostna pravica natančneje opredeljena.

Res je, da vsi državljani tu niso enakopravni, kajti nekomu razlastimo zemljo, na kateri postavljamo bloke, drugi pa ima zemljo ravno tam, kjer zazidalni načrt dovoljuje tudi nizko gradnjo. Občina ima tudi v prvem primeru možnost, da da nadomestno parcelo drugje, tega pa ni dolžna, ker je prednostna pravica možna samo takrat, kadar se na tej parceli lahko gradi enodružinska hiša. Drugače pa bi morala biti postavljena tako, da bi imel vsak, ki je odstopil parcelo, pravico dobiti drugo parcelo za individualno hišo, ne glede na to, ali gradimo šolo, akumulacijsko jezero, tovarno postajo ali karkoli. Prednostna pravica je bila mišljena samo tako, da to pravico občan ima, če se v kompleksu, kjer je imel zemljo, smejo graditi enodružinske hiše. Mislim, da gre za moralno vprašanje. Tu ne gre za kake velike materialne prednosti, še posebej, ker predlagatelj sprejema tudi amandma, ki posebej zahteva, da ločimo razlaščenca in ga obravnavamo v eni fazi kot razlaščenca, v drugi fazi pa enako-

pravno s tistimi, ki gradijo v okviru zazidalnega načrta. To se pravi, da lahko uveljavlja prednostno pravico samo pod pogoji licitacije. To se pravi, da plača komunalni prispevek in vse drugo, kar je predpisala občina za določen zazidalni teritorij. Tako da na eni strani obravnavamo nekoga, ki je imel parcelo, kot razlaščenca, damo mu pa prednostno pravico, da gradi pod enakimi pogoji kot drugi graditelji na istem kompleksu.

4. Tovariš Usenik iz Logatca! Mislim, da smo se glede tega problema napačno razumeli. Dejstvo je, da se razen tam, kjer urbanistični ali zazidalni načrt določa gradnjo, promet z zemljišči nikjer ne sprošča. Kmetijskih zemljišč do sprejema zakona o kmetijskih zemljiščih ni mogoče kupovati. Računamo, da bo skupščina ta zakon sprejela v jeseni in v tem primeru bomo imeli ob koncu leta bolj jasno definirano, kdaj in v katerih primerih je možno kmetijsko zemljo zunaj gradbenih okolišev in zunaj ureditvenih načrtov spreminjati v stavbna zemljišča. Kmečka zemlja za kmečko delo se pa lahko kupuje. Ta promet ni prepovedan. Mislim, da je to sestavni del naše celotne urbanizacijske politike.

Naj vam povem nekaj, kar je za Slovenijo tipično! Iz 5000 slovenskih krajev od skupno 6200 krajev se ljudje vozijo na delo. Doslej smo vodili politiko disperzne urbanizacije. Glede na našo tradicijo, na veliko število trgov, manjših mest in naselij, smo skušali razvijati prometno mrežo. Izognili smo se sicer nekaterim hudim komunalnim pa tudi socialnim problemom v velikih mestih. V Ljubljani, Mariboru in Celju nimamo takih socialnih problemov, kriminala in podobno, kot jih imajo danes v Zagrebu in Beogradu, ki sta izredno naglo rastla in absorbirala prebivalstvo, ki po svoji kupni moči ni sposobno živeti v mestih, kajti življenje v mestih je drago. Vendar smo zašli v stisko izredno disperzne urbanizacije. Če imate priložnost, vzemite športno letalo in se zapeljite nad svojo občino. Verjemite, da boste ves teden slabe volje, ko boste videli, kaj se dogaja s slovenskim prostorom. Zato mislim, da moramo omejevati nekatere preveč disperzne poselitve.

5. Predlagano je bilo, da bi črtali lokacijsko dovoljenje v 42. členu. Mislim, da smo se slabo razumeli. V trenutku, ko začne veljati ta zakon, so že izdana nekatera lokacijska dovoljenja. Vedeti moramo, kako jih bomo obravnavali, sicer pa že tako velja predpis, da lokacijskega dovoljenja ni mogoče izdati, dokler graditelj ni lastnik. To se pravi, da se razlastitev opravi pred izdajo lokacijskega dovoljenja in da vse določbe tega zakona veljajo po prejšnjih dveh odstavkih tega člena in ne po tem odstavku.

6. Nikakor se ne morem strinjati s tem, da so vsa zemljišča kmetijska. Naj vas vprašam, na kakšni podlagi pobiramo prispevek za uporabo mestnega zemljišča in to celo v zadnji vasi pod hudim pritiskom. Če so v njej tri hiše in en strelovod, pa že predpišemo ta prispevek. Moramo se odločiti, da so zemljišča stavbna, mestna, nekatera pa so kmetijska. Zelo težko je reči, da je parcela pri Bavarskem dvoru kmetijsko zemljišče. Mislim, da se moramo sprijazniti s tem, da ima zemlja ceno, ki jo moramo plačati, sicer bomo z zemljo delali tako kot smo delali doslej z nacionalizirano zemljo — zelo neracionalno. Ne dogaja se slučajno, da npr. v Novem mestu v središču mesta gradimo veliko industrijo, kar je skrajno neracionalno. Tovariši iz Ljubljane naj vam dajo podatke, koliko kilometrov kanalizacije in vodovoda smo zgradili po vojni, pa boste videli, kako draga mesta gradimo. Danes svet organizirano proučuje mestne stroške, mi pa se glede tega vedemo kot popolni nevedneži. Smo zelo

tolerantni do teh stvari. Moramo se sprijazniti s tem, da bo zemlja v mestih draga in mora biti draga. Če imamo tržno gospodarstvo, mora postati draga.

7. Za komunalno opremljeno zemljišče smo določili tisto zemljišče, ki ima cesto, vodo in elektriko. O tem ne more biti spora. Če pa parcela meri 5 ha in ima v kakem kotu vodovod, to gotovo ni komunalno opremljeno zemljišče. To vam bo vsak urbanist lahko takoj razložil. To, da hočemo vsa zemljišča obravnavati kot kmetijska, je po mojem nemogoče. Silimo ljudi, da sami vlagajo v komunalno, saj praktično povsod v Sloveniji, v vsakem zazidalnem okolišu, naj se grade individualne hiše ali pa stolpnice, stanovalec plača komunalno opremljanje. Jutri bo pa zemljišče, ki ga je s svojimi sredstvi opremil, prodal, in vi ga boste obravnavali kot kmetijsko zemljišče.

Mislim, da se moramo sprijazniti s tem, da je zemljišče, ki ima vodo, elektriko in cesto, komunalno opremljeno. To pa ne pomeni, da lastnik dobiva vse to, saj 43. člen pravi, da mu priznamo gradbeno ceno, znižano za stroške komunalnega opremljanja. Vzamemo mu tisto, česar ni sam prispeval. Če je pa sam plačal komunalno opremo, mu te zemlje ne moremo plačati kot kmetijsko zemljišče.

Občine res nimajo sredstev in vem, da ti predlogi izhajajo iz tega. Rešitev pa ni v tem, da znižujemo ceno, ampak v tem, da poiščemo sredstva. Meni je zelo žal, da v tem zboru doslej ni nihče niti omenil, kaj misli o prometnem davku na promet z nepremičninami. Ta bo v nekaterih primerih izredno visok. Verjetno bo tako, da bomo dopustili ceno, ne vem 6, 8, 10 ali 12 din, kar bo pa nad tem, bo pobrano z davkom. Tako bomo pobirali rento. Vprašanje pa je, ali bodo ta sredstva namenjena za šolstvo, za socialno varstvo ali za kupovanje in opremljanje stavbnih zemljišč. Ali bomo to zapisali v zakon, ali bo s temi sredstvi samostojno razpolagala občina, ali bomo sklenili družbeni dogovor med občinami? To je eno pglavitnih vprašanj zemljiške politike. Računali smo, da bomo lahko v zakon vpisali, da se ta sredstva obvezno uporabljajo za ta namen, vendar so te določbe izpadle.

Pred seboj imamo vrsto amandmajev in kot predstavnik predlagatelja sem v težki situaciji, ker niste dobili tudi amandmajev zakonodajno-pravne komisije. Predlagatelj sprejema nekatere predloge zakonodajno-pravne komisije, ker so nekateri sicer samo redakcijskega, nekateri pa tudi vsebinskega značaja in pomembno izboljšujejo besedilo zakonov. Sicer pa moram reči, da predlagatelj k poročilu odbora za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo republiškega zbora k zakonu o razpolaganju z nezazidanim stavbnim zemljiščem nima pripomb. K poročilu o zakonu o spremembah in dopolnitvah zakona o urbanističnem planiranju predlagatelj prav tako nima pripomb. Odprta so torej samo vprašanja v zvezi z razlastitvijo in s prisilnim prenosom pravice uporabe, kjer se z vsemi stvarmi ne strinjamo.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Prosim, delegat občine Gornja Radgona.

Branko Zadavec: Tovariš predsednik in tovariši delegati! Problem financiranja pridobivanja zemljišč v stavbne namene s strani občin je odprt. Položaj naših občin je v finančnem pogledu zelo različen. Nekatere občine nimajo za ta namen nobenih sredstev. Kakšna je bila doslej politika pridobivanja zemljišč v stavbne namene v občinah, je znano. V našem primeru

je bilo stanovanjsko-komunalno podjetje tista pooblaščen organizacija, ki je nakupovala zemljišča v večjih kompleksih ali po posameznih parcelah.

V obrazložitvi sicer zasledimo — ne pa v zakonu, da naj bi se del prometnega davka od nepremičnin uporabljal v te namene. Gotovo, da bomo v občinah morali to podpreti, četudi se bomo na drugi strani težko odpovedali temu viru rednega dohodka proračuna, posebno v tistih občinah, kjer je problem proračunskih dohodkov težji. Predloženi zakoni sicer še niso celota. Prav gotovo bi bili bolj zadovoljni, če bi bili danes predloženi tudi preostali zakoni, ki še manjkajo, pa morda tudi osnutki spremnih predpisov, da bi se lažje orientirali.

Problem je tudi, kaj bo občina storila s stavbnimi zemljišči, ki jih bo pridobila. Kakšen naj bo postopek naprej? Ali bo občina tista organizacija, ki bo skrbela za prodajo teh zemljišč, za komunalno opremljanje itd.? Ali bo pooblastila komunalna, stanovanjska, gradbena ali katera koli druga podjetja? Mislim, da se občini s temi predpisi nalagajo velike naloge, velike dodatne obveznosti.

V zakonu o razpolaganju z nezazidanim stavbnim zemljiščem je nesprejemljiv 19. člen, ki govori o prometu s kmetijskimi zemljišči. Menim, da ta člen ne spada v ta zakon, ampak naj bi bil predmet posebnega predpisa, kajti ta zakon ureja izrecno vprašanje prometa s stavbnimi zemljišči.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Prosim, delegat Celja.

Oskar Naglav: Vračam se k razpravi o 42. členu, kjer ločimo kmetijska in stavbna zemljišča. Ponavljam naša stališča, ki smo jih zastopali že pri sprejemanju zakona o pravični odškodnini, kar nam takrat ni uspelo. Predlagamo, da so cene kmetijskega in stavbnega zemljišča enake in da se ne strinjam s tovarišem Mikošem, ki pravi, da moramo naš dragoceni prostor ščititi s ceno za zemljo. — Zemlja ne bo poceni, problem je predvsem ta, komu pripada renta — družbi ali zasebniku. Res je, da bo sedaj bolj urejeno, ko se bo jemala renta v obliki davka. Vendar lahko iz razprave posameznih delegatov razberemo, da bo zelo težko ugotavljati, ali se bo odškodnina določala kot za stavbno zemljišče ali kot za kmetijsko zemljišče. Problematična je tudi komunalna opremljenost.

Z dvojnimi cenami gotovo povzročamo veliko neenakost med posameznimi občinami. Nekdo proda kmetijsko zemljišče po taki ceni, malo stran pa je drugi prodal zemljo kot stavbno zemljišče. Večji davek, ki ga bomo pobrali, se bo kot običajno prevalil na kupca, ne pa na prodajalca.

Strinjam se s tovarišem Mikošem, da je le družbenopolitična skupnost upravičena, da pobere zemljiško rento. Zato ponovno predlagam enako odškodnino za stavbno in kmetijsko zemljišče. Ob tem pa je potrebno zagotoviti, da se bodo investicije v zemljišče vrnile tudi tistemu, ki je zemljišče sam komunalno opremljal.

Tako bi onemogočili špekulacijo tudi gradbenim podjetjem, ki so kupovala zemljo tudi po 100 din za m². Sedaj pa bi dobila le 10 din, kot za kmetijsko zemljišče, če zemljišča še niso komunalno opremila.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Kdo želi besedo? Tovariš Mikoš, izvoli!

Boris Mikoš: Tovariši, ves čas razpravljamo samo o treh zakonih. Ne moremo pa vsebinsko razpravljati brez četrtega, ki smo ga iz 2. točke dnevnega reda prestavili na konec današnje razprave. Ni res, da prodajalec lahko prevrže prometni davek na kupca. Naš predlog zakona pravi, da davka ni mogoče prenesti in da ga obvezno plača prodajalec. Če to sprejmemo, se izognemo vsem dogovorom glede plačila.

Vprašanje pa je pri razlastitvi, ko se davek ne plača. Zato predlagamo v 43. členu, da se odšteje vrednost komunalne opremljenosti, če lastnik zemljišča k njej ni ničesar prispeval.

19. člen je že sedaj v prehodnih določbah. Pri prepisovanju je žal odpadel naslov tega poglavja, vendar bo to dopolnjeno.

V 44. členu ni potrebna podrobnejša definicija, kaj je kmetijsko zemljišče, ker je v 42. členu povedano, kaj je stavbno, na koncu tega člena pa je rečeno, da kar ni stavbno, je kmetijsko. S tem smo dovolj podrobno definirali, kaj je kmetijsko zemljišče.

51. člen se nanaša le na letino, posevke in plodove, ne pa na gozdove.

Pri daljnovidih ni enaka situacija kakor pri drugih razlastitvah. Pri daljnovidih gre za služnost, pri ostalih pa za razlastitev. Mislim, da ni nejasnosti o tem, ali je zemlja, po kateri je speljana avtocesta, kmetijska ali stavbna. Če je zemlja komunalno opremljena in gre avtocesta skozi Bežigrad ali skozi Tezno, potem je to stavbna zemlja. Če pa gre zunaj področja in je komunalno neopremljena, pa je kmetijska zemlja. Tako mislim, da 51. in 44. člen nikakor nista problematična.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Še kdo želi besedo? Besedo ima delegat Ptuja, Dušan Suhadolnik!

Dušan Suhadolnik: Tovariš predsednik, tovariši delegati! V razpravi nismo dobili odgovora, zakaj razlika med gradbenimi in kmetijskimi zemljišči. Že prej smo predlagali, da se 44. člen dopolni z naslednjim besedilom: »Odškodnina za razlašeno stavbno zemljišče se določi po tržni ceni stavbnega zemljišča, če gre za razlastitev gradbenega zemljišča lastnika ali solastnika ene same stavbne parcele oziroma največ do površine 1000 m². Za presežek stavbnega zemljišča nad 1000 m² pa se prejšnjemu lastniku oziroma solastnikom določi odškodnina kot za kmetijsko zemljišče.« S tem bi zaščitili tistega lastnika, ki je kupil svoje zemljišče na licitaciji, ali pa tudi tistega, ki je lastnik ene parcele, prek katere je speljana cesta. Tako bi res dobila pravično odškodnino. Ne vidimo pa razloga, zakaj delati razliko med lastnikom 15 gradbenih parcel, ki je vrhu vsega še zaposlen, in tistim kmetom, ki mu gre cesta prek dvorišča, je pa to dvorišče pravno definirano kot pašnik ter dobi zato veliko nižjo odškodnino. Take primere smo imeli pri gradnji avtoceste Macelj—Ptuj, ko smo v Hajdini plačevali zemljo po 4 do 5 din, samo 500 metrov stran pa je deklariran kompleks kot gradbeno zemljišče in znaša odškodnina po 15 do 20 din za m². Mislim, da pametne obrazložitve za to razliko ne moremo najti in je tudi ne bomo našli.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Ali še kdo želi besedo? (Nihče.)

Dobili smo še amandmaje, ki jih je pripravila zakonodajno-pravna komisija. in mnenja, ki jih je pripravila skupina delegatov občin za oblikovanje stališč, ki je bila formirana na prejšnjem zasedanju. Predlagam 15 ali 20 minut odmora, da boste lahko pripravili amandmaje.

(Seja je bila prekinjena ob 11. uri in se je nadaljevala ob 11.30.)

Predsedujoči Zdravko Krvin: Prehajamo na obravnavo 2. točke dnevnega reda, in sicer predloga zakona o davku na promet nepremičnin.

Predlog smo vam poslali 13. 6. 1972. Danes ste dobili na klop še amandmaje izvršnega sveta. Predstavniki predlagatelja je tovariš Marjan Ekart, pomočnik republiškega sekretarja za finance. Besedo ima tovariš Marjan Ekart.

Marjan Ekart: Tovariš predsednik, tovariši delegati! Z nekaj besedami bi skušal orisati smisel in poglobitve značilnosti predloženega zakona o davku na promet nepremičnin.

Že v obrazložitvi smo opozorili, da izdajo tega novega republiškega zakona po formalni plati narekuje dejstvo, da zveznega zakona nimamo več in da je sedanjemu republiški zakon, ki ureja to materijo, po svoji vsebini izrazito dopolnilnega značaja in se ne more samostojno uporabljati. Vendar je to le formalni razlog za to, da se sprejme novi zakon. Pri tem pa ne gre zgolj za zagotavljanje pravne kontinuitete v obdavčitvi prometa nepremičnin, ampak se je v obsežni razpravi o paketu zakonov o novi zemljiški politiki jasno pokazalo, da je treba tudi vsebinsko nekatera vprašanja s področja obdavčenja prometa nepremičnin urediti bistveno drugače. Ker republika ta vprašanja ureja samostojno, je s tem omogočeno, da se uveljavijo v tem republiškem zakonu take rešitve, ki bodo izhajale iz specifičnosti razmer v naši republiki in ki bodo s svojim delovanjem in učinki tudi čimbolj neposredno prispevale k širšemu uresničevanju ciljev, ki si jih postavljamo na področju zemljiške politike.

Gre za predlog zakona, ki naj bi urejal vsa temeljna materialna in proceduralna vprašanja, ki po svoji vsebini opredeljujejo sistem obdavčitve prometa z nepremičninami. Po predlogu zakona je to občinski dohodek. Občinske skupščine bodo samostojno predpisovale stopnje in določene morebitne nadaljnje oprostitve davka. Skratka, z nadaljnjimi odločitvami na tem področju lahko pomembno vplivajo na dokončno fiziognomijo tega davka in na njegovo delovanje v praksi.

Zakon ne vsebuje nobenih omejitev občinam pri določanju davčnih stopenj, kar je v skladu z ustavnim načelom, da vsaka družbenopolitična skupnost samostojno določa višino svojih dohodkov in z njimi samostojno razpolaga. Pač pa zakon obvezuje občine k medsebojnemu dogovarjanju, da bi tako na posameznih območjih, kot tudi v republiki, dosegli maksimalno usklajenost glede višine obremenitev.

Pri pripravi tega zakona sta bila predvsem prisotna dva temeljna cilja.

Prvi je ta, da je davek na promet nepremičnin sestavni del družbenih ukrepov na področju zemljiške politike in da se zato mora s svojimi rešitvami vključevati v ta kompleks in po svojih učinkih čim neposredneje prispevati k temu, da bodo uresničeni cilji, ki smo jih na tem področju postavili. Drugi pa je ta, da mora zakon učinkoviteje kot doslej zagotavljati zajemanje de-

la dohodkov, ki niso rezultat vlaganj in dela prodajalcev, ampak dejansko po svojem bistvu pomenijo rento.

V grobem so temeljne značilnosti predloga naslednje:

Predlagana je bila precejšnja sprememba glede na dosedanjo opredelitev davčnega predmeta. Po dosedanji ureditvi je bil kot predmet obdavčitve opredeljen vsak odplačni prenos lastninske pravice, prenosi pravice, stvarne služnosti, pravice užitka, prenos pravice prejšnjega lastnika nacionaliziranega stavbnega zemljišča itd. Več teh prenosov je v novem predlogu zakona izpuščeno in predlog zakona kot predmet obdavčitve opredeljuje dvojje:

1. tako kot doslej vsak odplačni prenos lastninske pravice na nepremičninah;

2. vsak prenos pravice uporabe na zemljiščih v družbeni lastnini.

Zakon naj bi enotno za celotno območje republike predpisal tiste oprostitve, ki so po svojem značaju splošnega pomena za republiko. Občinske skupščine pa imajo ne glede na to, ali je je to posebej v zakonu navedeno ali ne, tako ali tako možnost predpisovati nadaljnje davčne oprostitve. Davčni zavezanec ostaja prodajalec, tako kot je to bilo tudi doslej. Davčna osnova je, kar zakon izrecno pove, prometna vrednost nepremičnine v trenutku, ko je nastala davčna obveznost. Na novo pa so v predlog zakona vključene nekatere določbe o tem, kakšna je najnižja davčna osnova. Mislim, da bodo določbe o najnižji davčni osnovi davčnim organom precej pripomogle k temu, da se bo prometni davek odmerjal od bolj realnih osnov kot doslej. Gre za to, da bodo davčni organi kot najnižjo osnovo pri stavbnih parcelah jemali tisto ceno, po kateri je bila parcela ponudena v odkup občini. Najnižja davčna osnova pri kmetijskem zemljišču bo znesek odškodnine, ki bi ga prejšnji lastnik po veljavnih predpisih dobil, če bi bil izvršen prisilni prenos. Pri stavbah davčna osnova ne bi mogla biti nižja, kot bi bila vrednost takega objekta po predpisih o prodaji stanovanj v družbeni lastnini.

Mislim, da je temeljna in bistvena sprememba glede na sedanji sistem določanje stopenj. Temeljne značilnosti predloga zakona so naslednje:

Zakon naj bi predpisal, da se stopnje določajo glede na vrednost kvadratnega metra zemljišča oziroma uporabne površine. Stopnje naj bi bile obvezno diferencirane za kmetijska, za stavbna zemljišča in za gradbene objekte. Stopnje se določajo po sistemu stopničaste progresije. To naj bi bili elementi, katerih enakost bi morala biti zagotovljena. Zakon pa prav zaradi raznovrstnosti razmer znotraj posameznih občin pooblašča občinske skupščine, da lahko za posamezna območja v občini te stopnje še naprej diferencirajo. To pomeni, da bosta lahko na območju občine npr. za stavbna zemljišča predpisani dve, morda tudi tri lestvice.

Sodimo, da tak sistem določanja davčnih stopenj veliko bolj ustreza smislu prometnega davka in njegovi funkciji, kot pa dosedanji sistem, ko je progresija naraščala glede na naraščanje obsega celotne kupnine, ne oziraje se na to, po kakšni ceni je bila določena nepremičnina prodana. Izhodišče naraščanja progresije po predlaganem sistemu pa je v tem, da stopnje naraščajo in da se obdavčitev zaostrije tako, kot narašča prometna vrednost kvadratnega metra odtujene nepremičnine.

Da bi se davčnim organom omogočilo ugotavljanje realnejših osnov, zakon predvideva možnost začasne odmere. Mislimo, da je to nujno. To poznamo tudi na področju obdavčevanja občanov, saj so prav na področju ugotavljanja osnov doslej bili relativno največji odkloni.

Kazenske sankcije so v primerjavi z dosedanjimi nekoliko zaostrene in so v tistih mejah, ki so po veljavnih predpisih možne.

Na koncu bi omenil, da predlog zakona vsebuje še 20. člen, glede katerega so nekateri pomisleki, da ne sodi v ta zakon. 20. člen predloga zakona namreč predvideva uvedbo posebnega republiškega davka, ki bi se plačeval od prometa kmetijskih zemljišč, kadar se ta zemljišča pridobivajo v nekmetske namene. Povedati moram, da v dosedanjih razpravah zoper tako obdavčitev ni bilo pomislekov, da pa so bili izraženi resni pomisleki, ali to sodi v ta zakon. Izvršni svet bo, kot kaže, te pomisleke sprejel in bo verjetno predlagal, da se 20. člen črta in nadomesti s posebnim zakonom. Skratka, gre le za razliko v zakonodajni tehniki. Mislim pa, da je razprava o tem členu na današnjem zasedanju prav tako možna in potrebna.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Prosim še tovariša Iva Marenka, da obrazloži amandmaja k 20. členu, glede katerega izvršni svet predlaga, naj se v predlogu tega zakona črta.

Ivo Marenk: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Izvršni svet je sprejel sugestijo zakonodajno-pravne komisije, da besedilo 20. člena ne sodi v ta zakon in bo pripravil predlog novega zakona. Predlagal pa bo, da se zakon sprejme v okviru celotne zakonodaje, ki ureja davek na promet nepremičnin. V tem smislu bo pomenil nov predlog zakona dejansko dodelavo.

Vsebinsko je utemeljitev za sprejem predlaganega novega zakona dana v predvidevanjih koncepta dolgoročnega in programa srednjeročnega razvoja SR Slovenije. Hitrejši proces urbanizacije bo namreč zahteval za obdobje od 1971. do 1985. leta za izgradnjo stanovanj, industrijskih objektov, komunalne in prometne infrastrukture 40 000 do 50 000 hektarjev kmetijskih zemljišč, in sicer večinoma iz sklada za kmetijstvo najbolj primernih površin.

Za zagotovitev podlage za vzdrževanje in izboljšanje prehranske bilance Socialistične republike Slovenije, povečanih potreb po prehrani, industrijskih surovin iz kmetijstva in za izvoz ne bo mogoče pokriti zgolj z intenzifikacijo in povečanjem proizvodnje na ohranjenih površinah. Potrebni bodo najbrž napor celotne družbene skupnosti za organizirano akcijo prestrukturiranja in sanacije zemljiške in posestne strukture.

Predvsem naj bi se pri tem uveljavili ukrepi, ki so navedeni v 20. členu in sicer: komasacija, arondacija, zlasti melioracija območij v SR Sloveniji, ki jih je mogoče meliorirati in urbanistično urediti v okviru kmečkih naselij. V tem smislu izvršni svet predlaga, naj se uvede poseben republiški davek v višini 2 dinarjev za m² kmetijskega zemljišča, ki ob prenosu lastninske pravice ali pravice uporabe preneha biti kmetijsko. Davek naj bi plačevali vsi pridobitniki kmetijskega zemljišča, s tem da je izvršni svet sprejel sugestijo zakonodajno-pravne komisije, da bi bil izvzet prenos zemljišč za potrebe JLA oziroma za potrebe splošnega ljudskega odpora ter prenos zemljišč z dedovanjem. Davek naj bi bil dohodek posebnega republiškega računa za izravnave in posege v gospodarstvu. Uporabljal naj bi se namensko po predpisih o izkoriščanju in varstvu kmetijskih zemljišč za urejanje kmetijskega zemljiškega sklada. Da je ta davek dohodek republike, je najbrž utemeljeno, ker je proces urbanizacije intenzivnejši in hitrejši predvsem v bližini nekaterih urbanih centrov, tako da bo najbrž le z republiškimi sredstvi mogoče urediti

tista kmetijska zemljišča, ki ležijo na tako imenovanih kmetijskih območjih, kjer bi bilo mogoče ta sredstva zelo racionalno naložiti.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Začenjam razpravo. Kdo želi besedo? Prosim, besedo ima delegat občine Ajdovščina, tovariš Jože Praček.

Jože Praček: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati!

Predlagam, da se črta 9. točka 4. člena predloga zakona. Če pa to ne bi bilo sprejemljivo, predlagam, da se črtajo le besede v 9. točki tega člena: »zaradi spremembe kraja zaposlitve, ali...«.

Že iz obrazložitve predloga zakona izhaja, da se je ta določba doslej izigravala. Predlagana oprostitev bo gotovo povzročila, da bodo delovne organizacije in kraji na podeželju izgubljali že zaposlene in izoblikovane kadre. S tem pa se bodo poslabšali pogoji gospodarjenja na takih območjih, kar bo vplivalo na zaostajanje teh območij.

Natančnejši pogoji, ki jih bo v zvezi s tem predpisal izvršni svet, niso poročstvo, da tudi v prihodnje ne bo prišlo do izigravanja te zakonske določbe. Po drugi strani bo taka določba pripomogla k povečani migraciji delovne sile, zlasti kadrov, kar bo prizadelo podeželska podjetja, ki se trudijo, da bi vsaj za silo pokrila potrebe po kadrih, ki v večini primerov že sedaj ostajajo po končanem študiju v večjih središčih, včasih tudi brez dela, medtem ko v podeželskih krajih takih kadrov zelo primanjkuje.

Stališče predlagatelja predloga zakona v zvezi s tako oprostitvijo prometnega davka za stanovanja in stanovanjske hiše bi imelo negativne posledice, saj je znano, da večja migracija v narodnogospodarskem pogledu povzroča škodo. Lahko trdim, da strokovnjak v podeželskem podjetju pomeni veliko več, kot v večjem centru, kjer je kvalificiranih delavcev več.

Največkrat se zgodi, da se prav v podeželskih delovnih organizacijah določeni strokovnjaki usposobijo in tako usposobljeni zapuščajo delovne organizacije, ki so vanje vložile sredstva ali jim dale kredite za gradnjo ali nakup stanovanj.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Kdo želi besedo? Besedo ima tovarišica Elza Osterman, delegatka občine Radovljica.

Elza Osterman: Tovariš predsednik, tovariši delegati! Strokovna služba gorenjskih občin je obravnavala predlog zakona o davku na promet nepremičnin in je sprejela naslednje pripombe:

V 4. členu naj se 1. točka glasi: »Pri prenosu pravice uporabe na zemljišču v družbeni lastnini, kadar prenaša to pravico občina«.

Spremembo določbe te točke predlagamo zato, ker se nam ne zdi prav, da bi bil celoten promet prenosa pravice uporabe, kadar je ena od pogodbenih strank občina, oproščen plačila prometnega davka, ker bi se po dosedanji formulaciji oproščal celoten promet prenosa pravice med občino in organizacijami združenega dela ter med občino in občani, ki imajo pravico uporabe na nacionaliziranih, še nezazidanih stavbnih zemljiščih v ožjem gradbenem okolju. Predlog utemeljujemo tudi s tem, da se nam zdi neprimerno, da bi bila organizacija združenega dela ali občan, ko prenaša pravico uporabe na zemljišču na občino, oproščena plačila prometnega davka, ker se pri takem prenosu

dosega enaka ali vsaj približno enaka odškodnina za pravico uporabe, kot se dosega kupnina za prenos lastninske pravice.

3. točka 4. člena naj se glasi: »Če občina odkupi nepremičnino, ki ji je potrebna za gradnjo objektov in naprav splošne uporabe.« Spremembo predlagamo zato, ker se z dosedanjo formulacijo dejansko oprošča plačila davka kupec, ki pa ni zavezanec za plačilo prometnega davka. Zato menimo, da bi bila davčna oprostitvev dana le v primerih, ko občina odkupi nepremičnino za gradnjo objektov in naprav splošne uporabe, kot na primer za gradnjo: šol, otroških vrtcev, cest, železnic, javnih parkov in nasadov, nasipov itd.

Besedilo 7. točke 4. člena naj se za besedo »razlastitve« v celoti črta. Če besedilo 7. točke tega člena ostane nespremenjeno, naj se precizira, kaj se upošteva kot dokaz, da pogodba nadomešča razlastitveno odločbo. Spremembo predlagamo zaradi tega, ker kljub obrazložitvi predloga zakona menimo, da je v predlogu zakona prisoten element preplačevanja pravične odškodnine v primeru sklenitve pogodbe, ki naj nadomešča razlastitveno odločbo. Zaradi tega smo mnenja, da je prav, da se prometni davek plača v primerih sklepanja kupnih pogodb, medtem ko naj bi bila oprostitvev mogoča le v razlastitvenih postopkih, ko razlaščenec prejme za razlaščeno zemljišče le pravično odškodnino, ki ne vsebuje rente. Alternativno pa predlagamo zato, če naš predlog ne bi bil sprejemljiv, in sicer v tem smislu, da je potrebno v sedanji formulaciji 7. točke tega člena nujno jasneje in določneje povedati, kdaj in v katerih primerih kupna pogodba nadomešča razlastitveno odločbo in s čim je izkazano, da taka pogodba nadomešča razlastitveno odločbo.

9. točka 4. člena naj se v celoti črta. To predlagamo zato, ker so dani vsi pogoji za zlorabo te določbe.

Določbe 9. člena naj se ustrezno spremenijo in dopolnijo tako, da »se stopnje prometnega davka določajo glede na prometno vrednost kvadratnih metrov kmetijskih in stavbnih zemljišč po sistemu stopničaste progresije, stopnje prometnega davka za gradbene objekte pa se določajo po stopničasti lestvici od prometne vrednosti gradbenega objekta.« Spremembo 9. člena predlagamo, ker smo z določanjem stopenj po stopničasti progresivni lestvici za nakup kmetijskih zemljišč in stavbnih zemljišč, glede katerih se vrednost lahko ugotovi po m². Ne zdi pa se nam sprejemljivo določanje stopničaste progresivne lestvice za nakup gradbenih objektov glede na raznovrstnost gradbenih objektov, kot na primer, kadar gre za nakup še nedograjenih stanovanjskih stavb, raznih gospodarskih poslopij in nakup raznih planinskih staj, ki so v razpadajočem stanju in kot take neuporabne. Zaradi tega se v praksi ne da ugotoviti uporabne površine takega gradbenega objekta. Zato predlagamo, naj se za nakup gradbenih objektov določajo stopnje davka po stopničasti progresivni lestvici glede na vrednost gradbenega objekta.

Določba 11. člena glede nastanka davčne obveznosti naj se precizira glede tega, kdaj je sklenjena pogodba. V zvezi s tem predlagamo, da se za prvim odstavkom doda nov drugi odstavek, ki naj se glasi: »Šteje se, da je pogodba sklenjena, ko jo podpišejo pogodbeni stranke.« Dopolnitev tega člena predlagamo zato, ker bi pri izvajanju zakona v zvezi s kazenskimi sankcijami iz 1. točke prvega odstavka 17. člena lahko prišlo do dileme, ali nastane davčna obveznost takrat, ko pogodbeni stranke podpišejo pogodbo, ali šele takrat, ko je izvršena overitev podpisov v pogodbi. Zaradi tega smo mnenja, da je dosedanjo določbo 11. člena treba jasneje precizirati in dopolniti v tem smislu, da se šteje, da je pogodba sklenjena tisti dan, ko jo podpišejo pogodbeni

stranke, ne glede na to, da bo overitev podpisov izvršena šele, ko bo pogodba prijavljena za odmero davka pri davčnem organu in ko bo davek odmerjen in tudi že plačan.

Določbe 15. člena naj se po mnenju strokovnih služb dopolnijo v tem smislu, da se mednje vnese določba o tem, kaj naj bo dokaz, da je bila pogodba razdrta po volji strank. Ali naj bo to pogodba o razveljavitvi prvotne pogodbe in o hkratni vrnitvi originalne pogodbe davčnemu odmernemu organu oziroma ali zadostuje kot dokaz o sporazumni razveljavitvi pogodbe le izjava pogodbenih strank z vrnitvijo izvirnika pogodbe?

V 19. členu zakona predlagamo, naj se rok za uskladitev občinskih odlokov z zakonom spremeni od dveh mesecev na tri mesece po njegovi uveljavitvi, to pa zato, ker smo pred poletnimi počitnicami, ko občinske skupščine ne bodo zasedale in se nam zaradi tega dvomesečni rok za uskladitev občinskih odlokov z zakonom zdi prekratek.

V zvezi z 20. členom se je precej govorilo, naj bi se izvzel iz tega zakona. Vendar glede tega posredujem vsebinsko pripombo:

V 20. členu naj se tretji odstavek spremeni tako, naj bo poseben prispevek dohodek občine in republike. To pa zaradi tega, ker občine na svojem območju same urejajo kmetijska zemljišča oziroma vprašanja glede komasacije, arondacije, melioracije, urbanistične ureditve vasi in podobno. Zdi se mi, da obrazložitev predstavnika predlagatelja, da gre pri tem za širše stvari, ne bi bilo treba sprejeti.

V določbi prvega odstavka 20. člena tudi ni razumljivo, kdaj se kmetijsko zemljišče kupuje v stavbne namene. Po našem mnenju bi bilo potrebno na to vprašanje natančneje odgovoriti, ker je zemljišče ob nakupu bodisi kmetijsko bodisi stavbno. V tem členu ni določbe, ali se posebni prispevek plačuje tudi takrat, kadar je pogodba o prenosu nepremičnin po določbah 4. člena predloga zakona oproščena prometnega davka. Nastaja namreč vprašanje, ali se posebni prispevek plačuje ne glede na predpisane oprostitve v vseh primerih, ko gre za nakup kmetijskih zemljišč v stavbne namene.

Strokovne službe gorenjskih občin še predlagajo, da se navedene spremembe in dopolnitve k predlogu zakona o davku na promet nepremičnin upoštevajo v predlogu zakona, še prej pa naj se obravnavajo v tem zboru.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Tovarišica Ostermanova! Ali je to predlog petih gorenjskih občin? (Da.) Besedo ima tovariš Jožko Pirnar, delegat občine Ljubljana-Bežigrad.

Jožko Pirnar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! V zvezi s 4. členom predloga zakona o davku na promet nepremičnin se postavlja načelno vprašanje, kdaj se ne plača davek, ko pa vendar vemo, da 5. člen določa, da je zavezanec za prometni davek prodajalec nepremičnine. Vprašujem, ali bo v primeru, če po 2. točki ali po 3. ali pa po 5. točki prodajalec ne bo oproščen plačila prometnega davka, tudi cena zemljišča nižja za toliko, kolikor bi znašal prometni davek. Mislim, da ne bo. Zdi se mi, da bo vsak prodajalec skušal iztržiti čim več ne glede na to, komu prodaja, in da ne bo kupec pri tem ničesar pridobil. Zato menim, da je treba ta člen načelno razčistiti v tem smislu, da je obveznik za plačilo davka prodajalec, in potem črtati vse tiste točke 4. člena, ki kopicijo to obveznost, čeprav prodajalec prodaja po normalni tržni ceni.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Besedo ima delegat občine Maribor.

Mirko Kocjan: V zvezi z 2. členom predloga zakona o davku na promet nepremičnin imam v imenu delegatov občin Maribor, Nova Gorica, Murska Sobota in Gornja Radgona pripombo, naj bi se besedilo nadaljevalo: »Prometni davek se odmerja in pobira v občini, na območju katere je nepremičnina, sredstva pa se uporabljajo samo za pridobivanje stavbnih zemljišč v družbeni lastnini.« Podoben predlog je že poprej dal tovariš Branko Zadavec, delegat občine Gornja Radgona.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Kdo še želi besedo? Prosim, tovariš Branko Zadavec, delegat občine Gornja Radgona.

Branko Zadavec: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši! Govoril bi o 20. členu. Čeprav bo promet posebne razprave na prihodnjem zasedanju poseben predpis, bi vendar podprl stališča gorenjskih občin, komu naj pripadejo sredstva, če bomo pobirali dva dinarja po kvadratnem metru kmetijskega zemljišča. Podpiram predlog, da pripadajo ta sredstva občinam, ker občine urejajo neurejena kmetijska zemljišča skupaj s tistimi kmetijskimi gospodarstvi, ki jih bodo uporabljale.

Naj omenim melioracije, hidromelioracije ali agromelioracije. Republiški vodni sklad, ki je financer nekaterih del na tem področju, daje sredstva samo za regulacijo potokov in rek. Vsa preostala sredstva je treba zbrati v občini. Če hočemo pridobiti sposobnejša kmetijska zemljišča, je treba zbrati precej več sredstev. Hidro in agromelioracije so zahtevne ter so dela zanje draga, kar je odvisno tudi od tega, na kakšnem bolj ali manj zamočvirjenem območju so zemljišča.

Trenutno ne razpolagam s podatki o površinah zapuščenih zemljišč v naši republiki. Gre pa za 10 000 hektarjev, ki bi jih lahko usposobili. Kot slišimo, namerava izvršni svet v prihodnje zastopati tako politiko, ki bo spodbujala občine, kjer so taka zemljišča, pri čemer ga bomo podprli. Vendar bo tudi občina morala kaj prispevati. Posebno vprašanje je v zvezi s tema 2 dinarjema po kvadratnem metru. Toliko dražje bo namreč stavbno zemljišče, ki ga pridobimo iz prejšnjega kmetijskega zemljišča. Če bo kupec občina — kar največkrat tudi bo — bo morala prispevati 2 dinarja po kvadratnem metru. Postavlja se vprašanje še dodatnih 2 dinarjev davka, ki se bo poleg cene plačeval za kmetijsko zemljišče.

Ce dovolite, bi prispeval še k prejšnji razpravi v zvezi s cenami stavbnih in kmetijskih zemljišč. Predvideva se različna metoda izračunavanja. V zvezi s predlogom zakona je bilo danih že precej predlogov, kar bi tudi podprl. Ne glede na to pa bodo za večje komunalne objekte, ceste, železnice in druge objekte v manjših in večjih krajih še potrebne zazidalne površine. Prihodnji zazidalni načrti se nanašajo bolj ali manj na kmetijska zemljišča. Nacionalizirana zemljišča so že zazidana in preostala so nam kmetijska zemljišča, ki jih moramo uporabljati v ta namen. Gre pa tudi za zemljišča, ki so urejena z zazidalnimi oziroma urbanističnimi načrti. Vprašanje je na primer pri dveh sosedih, od katerih bo eden prodajal kmetijsko, drugi pa stavbno zemljišče. Kakšna bo razlika v cenah teh zemljišč? Ali je to sploh sprejemljivo? Ali se bo to lahko utemeljilo? Zato menim, da bi o tem kazalo res dobro razmisliti, preden se odločimo za ceno enega ali drugega zemljišča.

Razčistiti bo treba tudi pojem stavbnega zemljišča.

Razpravljaj bi še o 9. členu, ki pravi, da občine določajo davek od prometa nepremičnin. V obrazložitvi je navedeno, naj se stremi k temu, da bo prometni davek čim bolj enoten v SR Sloveniji. Ne vem, kako bo mogoče z dogovarjanjem doseči to stremljenje sekretariata za finance oziroma izvršnega sveta kot predlagatelja, saj so razmere v republiki različne. Boljše je, da se določijo minimalne in maksimalne stopnje, tako da ne bo prišlo do velikih razlik.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Prosim, tovariš Oskar Naglav, delegat občine Celje.

Oskar Naglav: Posredoval bi le dve pripombi predloga tega zakona.

V 9. členu bi bilo treba natančneje opredeliti, kdaj gre za prodajo kmetijskega zemljišča in — če naš amandma z dvojnimi cenami zemljišč ne bo sprejet. Kdor bo kupil zemljišče zunaj zazidalnih okolišev, ga bo zaradi davkarije kupil kot sadovnjak. Čez tri leta bo na njem že zidal, ker se bo zazidalni okoliš razširil ali pa bo predvideno naselje hišic. Zato predlagamo, da bi 9. členu opredelili različne davčne lestvice za kmetijsko zemljišče, ki se kupi z namenom kmetijske obdelave.

Pridružujemo se predlogu, naj bi bil rok za uskladitev oziroma za sprejem občinskih odlokov tri mesece, ker so pred nami parlamentarne počitnice in dvomim, da bo kaka skupščina občine v juliju in avgustu dosegla sklepčnost za obravnavo takega odloka.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Ali še kdo želi razpravljati? Besedo ima tovariš Štefan Seničar, delegat občine Novo mesto.

Štefan Seničar: Ker govorimo o zakonu, ki naj bi v smislu ustavnih amandmajev določal temeljna načela, menim, da predlog tega zakona nekatere stvari ureja preveč podrobno in sicer predvsem oprostitev iz 1., 3. in 9. točke 4. člena. Ne vem, če so te oprostitve res splošnega pomena za republike.

Prav tako se postavlja vprašanje, ali lahko z zakonom pooblaščamo izvršni svet, da izdaja na tem področju tudi izvršilne predpise. To pomeni, da je treba upoštevati ustavne amandmaje, ki dajejo občinam pri tem popolno samostojnost, ker že pri oprostitvah krnimo dohodke posameznih občin.

Vprašanje je tudi, ali je potrebno besedilo, da »so občine dolžne usklajevati med seboj višino obremenitev,« ker že XL. ustavni amandma pooblašča republiko in občine, da med seboj usklajujejo obveznosti. V zvezi z 20. členom glede posebnega republiškega davka se pridružujem mnenju nekaterih delegatov, ki so predlagali, da bi moral vsaj del te davščine pripasti občinam, ker bodo v končni fazi občine tiste, ki bodo skrbele za urejanje kmetijskih zemljišč.

Ne morem pa se strinjati s predlogom, da se že v zakonu določi, da se lahko prometni davek uporablja izključno za urejanje stavbnih zemljišč, kajti če je to dohodek občine, naj občina samostojno razpolaga s temi sredstvi. Poraba teh sredstev na podlagi sporazuma bi bila bolj primerna, kot pa da bi se že z zakonom določila njihova namenska poraba.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Kdo še želi razpravljati? Ali želi morda predstavnik predlagatelja? Besedo ima tovariš Ivo Marenk.

Ivo Marenk: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Očitno je glavni kamen spotike v zvezi s predloženim 20. členom oziroma z zakonom, ki ga bo izvršni svet predložil republiški skupščini, da ga sprejme hkrati s preostalimi zakoni s področja zemljiške politike. Gre za vprašanje, kdo naj bo nosilec sredstev, ki se pridobijo s tem davkom.

Najbrž ni odveč, če ponovno poudarim, da so se sredstva, ki jih vlagamo v kmetijstvo, v zadnjih letih povečala. Vendar v SR Sloveniji opazamo, da se vsako leto precej zmanjša sklad kmetijskih zemljišč. Zaradi tega je kljub povezanosti z jugoslovanskim prostorom v SR Sloveniji v nevarnosti tako vzdrževanje obstoječe prehranske bilance kot tudi njeno bilanciranje v smeri večje preskrbljenosti s surovinami, hrano itd.

V takšnem položaju je najbrž smotno, da bi več kot 180 000 hektarjev površin usposobili za intenzivnejšo kmetijsko proizvodnjo, bodisi z ureditvijo vodnega režima bodisi z ureditvijo talnega režima, tako da bi zbrali določena sredstva na republiški ravni, ki bi se skladu s celovitim kompleksom zemljiške politike usmerila na tista območja, kjer je to možno doseči.

Hkrati bi želel poudariti, da izredna razparceliranost zasebnega kmetijstva, predvsem posameznih posestev, ne omogoča intenzivne izrabe kmetijskih tal. V takšnem položaju je seveda nujno, da se ukrepi zemljiške politike izvedejo v naslednjem srednjeročnem oziroma dolgoročnem obdobju. Znano je namreč, da imamo trenutno melioriranih od vseh razpoložljivih površin na Slovenskem, ki so sposobne melioracij, komaj nekaj nad 15 %, da so bile izvedene v Sloveniji po vojni komaj 3 uspešne komasacije združevanja kmetijskih zemljišč, da je bilo izvedenih nekaj arondacij. Zaradi tega je najbrž smotno, da se sredstva zberejo na ravni republike.

Opozoril bi tudi na to, da bo proces urbanizacije, ki poteka v Sloveniji v zadnjih letih izredno hitro, v naslednjem srednjeročnem in dolgoročnem obdobju z naraščanjem števila prebivalstva potekal izredno skokovito. To pa pomeni, da se bo sklad kmetijskih zemljišč še naprej zmanjševal. Zaradi tega je skrb za prehransko bilanco eno od nujnih nalog na območju SR Slovenije, hkrati pa je seveda dana naloga za usposobitev površin, ki bi lahko dajale dohodek.

Zaradi tega izvršni svet meni, da je nujno prelivanje sredstev, ki se zberejo na takšen način. Najbrž v okolici Ljubljane ne bo mogoče usposabljeni kmetijskih površin, ker so te površine že usposobljene. Sredstva se bodo seveda nujno prelivala na tista območja, kjer so površine za usposobitev kmetijskih zemljišč in za povečanje njihove rodovitnosti.

Zaradi tega se ne strinjamo s predlogom, naj bi bil to dohodek občine, ampak naj bi se ta sredstva zbiral na posebnem računu in se vključila v celovito izvajanje zemljiške politike, če bo to lahko republika sama omogočila na podlagi posebnih konstrukcij, ki bodo urejene v zakonu o izkoriščanju in varstvu kmetijskih zemljišč.

Glede drugih pripomb, ki jih je dal delegat občine Radovljica, bi rad rekel le to, da je besedilo določbe o tako imenovanem nakupu v stavbne namene v besedilu novega predloga zakona spremenjeno tako, da bo določeno, da se davek plača od vsakega prenosa kmetijskega zemljišča, če je pridobitnik lastninske pravice ali pravice uporabe prevzel zemljišče, ki se preneha uporabljati v kmetijske namene. To pomeni, da bi se del sredstev za namene, ki jih predvideva izvršni svet, zbiral tudi z gradnjo prometne in komunalne infrastrukture.

Hkrati pa izvršni svet sprejema sugestijo zakonodajno-pravne komisije, da se iz tega obdavčevanja izvzame uporaba zemljišč za potrebe splošnega ljudskega odpora in jugoslovanske ljudske armade kot tudi prenos zemljišč na podlagi dedovanja.

To naj bi bile po predvidevanjih izvršnega sveta in po predlogu zakona, ki bo danes predložen republiški skupščini, vse oprostitve, ki bi jih določal zakon.

Glede cene stavbnega zemljišča, ki bi se oblikovala tako, da bo kupec plačal davek v višini 2 dinarjev od kvadratnega metra, bi rad poudaril, da moramo v SR Sloveniji napore celovite družbene skupnosti usmeriti v to, da se izvedejo ukrepi, ki so predvideni na podlagi zasnovе zemljiške politike oziroma celovite agrarne politike, ki se oblikuje v republiki. Zato je prav, da tisti, ki izvzame del zemljišč s kmetijskega sklada, prispeva del sredstev za te namene. Tako bo omogočeno smotrno izkoriščanje preostalih kmetijskih zemljišč.

Predsedujoči Zdravko Krvin: Besedo ima še tovariš Marjan Ekart, pomočnik republiškega sekretarja za finance.

Marjan Ekart: Tovariš predsednik, tovariši delegati! Delegat občine Ajdovščina je pravilno ugotovil, da je 9. točka 4. člena taka, da pospešuje migracijska gibanja. Razlog uvedbe te oprostitve je namreč prav v tem, da smo nenehno ugotavljali, da smo Slovenci zelo negiben narod. Taka oprostitev prometnega davka naj bi pospeševalno vplivala na migracijska gibanja. Zato smo se odločili, naj se prenosi nepremičnin, ki so posledica tega, da je nekdo spremenil kraj zaposlitve ali se upokojil, oprostijo plačila davka. Res je, da je bilo v izvajanju te oprostitve v praksi veliko izigravanj. Ljudje so se selili iz ene ulice v drugo in se pojavljali pred davčnimi organi z zahtevami po oprostitvi itd. Ta problem smo skušali nekoliko omiliti s tem, da bi bilo v zakonu dano pooblastilo izvršnemu svetu, po katerem bi ta z uredbo določil natančnejše pogoje, na podlagi katerih je mogoče uveljaviti te oprostitve.

Analiza prakse nam bo nedvomno najbolje povedala, kakšni pogoji naj se določijo v tej uredbi. Težko bi govoril o vsebini uredbe, ker ta predlog še ni izdelan. Gre le za razmišljanja. Mislim, da bi v vsakem primeru moralo biti zagotovljeno, da je bila taka prodaja zaradi spremembe zaposlitve res potrebna in da je bila taka prodaja izvršena v določenem roku po spremembi zaposlitve. Danes se pri nas pojavljajo pogodbe, na podlagi katerih ljudje uveljavljajo oprostitev, čeprav so se preselili pred 20 leti. Oprostitev bi bilo primerno vezati na pogoj, da mora tisti, ki je bil deležen oprostitev, za ta denar kupiti drugo nepremičnino. Verjetno ne bo deležen oprostitev tisti, ki že ima poleg hiše, ki jo prodaja, še drugo hišo. Skratka, ta izvršilni predpis naj bi skušal odpraviti pomanjkljivosti, ki jih ugotavljamo v praksi in ki povzročajo izigravanja.

Glede pripombe gorenjskih občin bi omenil, da je bil pred eno uro na seji odbora za finance k 1. točki 4. člena sprejet amandma, po katerem naj bi se ta točka glasila nekoliko drugače, in sicer naj bi se oprostitev nanašala le na prenos pravice uporabe zemljišč v družbeni lastnini med družbeno-pravnimi osebami, če je ena izmed pogodbenih strank občina. Takšen je bil tudi osnutek tega predloga in verjetno se bo izvršni svet s tem amandmajem strinjal.

Glede tega, ali naj bodo oproščene samo razlastitve ali tudi kupne pogodbe, ki so sklenjene namesto razlastitve, vam je znano, da se je o tem razpravljalo že na zasedanju delegatov občin, ko smo obravnavali osnutek zakona. O tem problemu so mnenja zelo različna. Praksa nam kaže, da se prav ob naj-

večjih akcijah, kot so avtoceste itd., velik del prenosa uredi s pogodbami. Prav možnost, da se sklepajo pogodbe, marsikdaj bistveno pospešuje postopke in jih na določen način tudi pocenjuje. Zaradi tega smo menili, da bi bilo treba zadržati takšno oprostitev tudi v prihodnje.

Iz razprave sem dobil vtis, da je bil morda premalo pojasnjen smisel delovanja predlaganega sistema stopenj po kvadratnem metru oziroma razlika v primerjavi s sedanjim sistemom. Bistvo sedanjega sistema je v tem, da ne vprašujemo prodajalca, kaj je prodal in po kakšni ceni je prodal, ampak ga vprašujemo le, koliko bo prejel. Vi pa veste, da je možno za isto kupnino prodati zelo drago ali zelo poceni stvar. Vzemimo primer: Sedanji sistem deluje tako, da lahko proda nekdo celotno kmetijsko posestvo za nekaj milijonov dinarjev, nekdo drug pa proda za isti denar stavbeno parcelo, ker je imel srečo, da je njegovo zemljišče, ki je bilo včeraj še kmetijsko, dobilo drug prawni status. Mislim, da se iz tega primera dovolj jasno vidi, kako krivično deluje takšen sistem in kako nujna je diferenciacija med kmetijskimi in stavbnimi zemljišči.

Kakor sem obveščen, je pomisleke gorenjskih občin motiviralo predvsem dejstvo, da je včasih težko ugotoviti, kakšna je uporabna površina. Mislim, da so naši stanovanjski predpisi toliko jasni, da to v praksi ne bo povzročalo posebnih težav. Logika, o kateri sem prej že govoril, ali se prodaja dražja ali cenejša stvar, velja tako glede kmetijskih in stavbnih zemljišč in stavb.

Težko bi na hitro presodil, ali je potrebno kakšno dopolnilo 11. člena glede tega, kdaj nastane davčna obveznost. Gre za pogodbo, ki je datirana. V predlogu zakona je določen 15-dnevni rok, kar pomeni 15 dni po podpisu pogodbe. Podpisana pa je tisti dan, s katerim je datirana.

Mislim, da je utemeljena zahteva, da bi se rok dveh mesecev podaljšal na tri mesece. To je moje osebno mnenje. Sedaj bodo počitnice in verjetno v tem času skupščine občine ne bodo zasedale. To bi povzročilo nepotrebne težave. V predlogu zakona je itak predvidena prehodna ureditev v tem smislu, da davčni organi normalno odmerjajo davek od 1. julija 1972. leta po sedanjih predpisih in to z začasnimi odločbami, začasne odmere pa pozneje korigirajo glede na novosprejete predpise.

Imel sem vtis, da bi bilo morda koristno opozoriti, zakaj je v predlogu zakona predvidena stopničasta progresija. Tak sistem omogoča, da bomo tisto, kar se prodaja po zelo zmerni ceni, zelo malo zajemali, tisto, kar se prodaja po visoki ceni, pa zajemali visoke odstotke presežkov nad določenimi cenami. Če bo zemljišče po 3000 do 4000 starih dinarjev za kvadratni meter, bo davek zajemal določen odstotek. Če pa se bo zemljišče prodajalo po 40 000 starih dinarjev za kvadratni meter, kar se baje tudi že dogaja, pa bo davek zajel pretežni del ali celotno razliko nad določeno ceno. Sistem stopničaste progresije omogoča tak pristop. Sistem globalne progresije je drugačen, ker zajemamo od celotne kupnine po določeni višji stopnji.

Ne bi soglašal s pripombo glede tega, ali je prav, da govorimo o tem, da je tega davka oproščena občina, če je občina pridobitelj. Zavezanec za plačilo tega davka je prodajalec. Smisel oprostitve prometnega davka je v tem, da z njim zaviralno ali pospeševalno delujemo na promet. Prepričan sem, da je občina, če gre za tako oprostitev, v povsem drugačnem položaju, ko govorimo, po kakšni ceni bo dobila to zemljišče.

Glede pripombe tovariša Štefana Seničarja, delegata iz Novega mesta, bi rekel tole:

Vprašanja, ki jih je navajal v razpravi, so bila zelo temeljito obravnavana pred nekaj dnevi na seji zakonodajno-pravne komisije in so bila v tem času tudi že razčiščena. Nobenega spora ni bilo, niti ga ni danes, da pri tem ne gre za splošni zakon. Splošne zakone je sicer predvideval osnutek ustavnih amandmajev, vendar sprejeti ustavni amandmaji tega več ne predvidevajo. Razčiščeno je tudi vprašanje, da ni pravno sporno, če izvršni svet izda tako uredbo.

Na koncu bi razpravljajal še o predlogu občin Maribor, Nova Gorica in Gornja Radgona.

Ce sem prav razumel, naj bi zakon določal, da se zbrana sredstva uporabljajo namensko, za pridobitev stavbnih zemljišč in morda tudi za druge namene. Uvodoma sem mislil povedati, da glede pripadnosti prometnega davka in glede njegove namembnosti v primerjavi z dosedanjo ureditvijo ni sprememb. To pomeni, da ta davek ostaja dohodek občine in se steka v proračun, kot druga splošna proračunska sredstva.

Opozoril bi na to, da je izvršni svet ob obravnavi predloga tega zakona obravnaval tudi možnost, da se s tem davkom zbrana sredstva namensko opredelijo za pridobivanje stavbnih zemljišč, za subvencioniranje pri pridobitvi stavbnih zemljišč določenih kategorij občanov itd. Opozoriti moram tudi na to, da izvršni svet ni imel načelnih pomislekov, da se ta denar uporablja za te namene. V razpravi je bilo celo ugotovljeno, da bi bila taka ureditev koristna. Opozorjeno pa je bilo, da tudi če bi ves denar namenili za te namene, da bi ga bilo v marsikateri občini za te namene celo premalo in da bi bilo treba temu denarju še kaj primakniti, če bi hotela občina svojo funkcijo, ki jo dobiva na področju zemljiške politike, res aktivno uresničevati. No, kljub pozitivnemu prepričanju pa taka rešitev ni bila sprejeta in ni prišla v zakonski predlog. Ni ustavno-pravne podlage za rešitev, po kateri bi republika s svojim zakonom opredelila namembnost teh sredstev. Po ustavnih amandmajih vsaka družbeno-politična skupnost samostojno določa vire in višino davkov, ki so po zakonu njen dohodek in z njimi tudi samostojno razpolaga. Mislim, da je razprava v izvršnem svetu izzvenela tudi v tem smislu, da bi bilo o taki rešitvi morda primerno razmišljati v tem smislu, da se ta vprašanja uredijo na podlagi družbenega dogovora med občinami.

V razpravi smo slišali predloge, da bi bilo treba predpisati maksimalne oziroma minimalne stopnje. O teh stvareh smo razpravljali že v preteklih letih. Ne bi ponovno opozarjal, da ni ustavnopravne podlage, da se lahko to naredi. Sicer pa se postavlja vprašanje, ali glede stopenj v republiki gre za enotnost ali za usklajenost. Razmišljali smo o tem, ali sploh lahko predpišemo enotne republiške stopnje. Moram reči, da bi jih zelo težko, ker bi enotne stopnje na posameznih območjih delovale zelo različno. Razen tega, da zakon predvideva možnost diferenciranja stopenj znotraj občin, ki je zelo pomemben element novega sistema in bi taka možnost ob enotnih stopnjah odpadla.

Mislim, da gre v tem trenutku predvsem za to, da se pokaže pobuda občin in da se doseže usklajenost po posameznih območjih in v republiki. Razlike, ki jih imamo v stopnjah danes, je težko opravičevati. Danes se od iste davčne osnove plača 4 % ali pa 20 % davka, odvisno v kateri občini kdo prodaja. To je 5-kratna razlika. Pobuda občin bi sedaj morala potekati v tej smeri, da se po posameznih območjih in v republiki proces usklajevanja začne in tudi uspešno izvede. In če ta proces usklajevanja ne bo normalno potekal, predvideva predlog zakona pooblastilo izvršnemu svetu, da lahko tudi sam da pobudo za usklajevanje. Dogovori o usklajevanju davčnih stopenj pa bi bili

hkrati lahko mesto za začetek dogovarjanj o namembnosti tega denarja. Mislim, da taka rešitev po tej poti ni nemogoča, formalno pravni razlogi pa preprečujejo, da bi to storili z zakonom.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Še kdo želi besedo? Prosim, tovariš Mirko Kocjan, delegat občine Maribor.

Mirko Kocjan: Pomočnik sekretarja za finance me ni prepričal glede 2. člena in te določbe. Lahko dvomim tudi o ustavnosti 4. in 5. člena. Govorim iz prakse in vem, kako je težko namensko določati ta sredstva v občini. Zelo dvomim, da zakonska določba tega ne bi smela urejati, ker naj bi tudi to urejali z družbenim dogovarjanjem.

Iz dosedanje prakse in po 5. členu je razvidno, da je zavezanec za prometni davek prodajalec nepremičnine. To smo fiksno določili. Iz dosedanje prakse pa vemo, da je bilo dogovorno urejeno, ali je bil zavezanec prodajalec ali je bil zavezanec kupec, glede na to, kako sta se pač dogovorila pogodbeni partnerja. Zakaj to zakonsko pravico kratimo kupcu, če hočemo plačati davek. Zakaj zakon ureja to oprostitev? Ali je to ustavno, da lahko na podlagi zakona nekoga oprostimo? Ne moremo pa na podlagi zakona določiti namembnosti. Zato se bojim, na kar me navaja razprava tovariša pomočnika republiškega sekretarja za kmetijstvo in gozdarstvo, da gre pri tem za prelivanje.

Poglejte tovariši, naša mesta, kdor to pozna, so komunalno obubožana in bodo po vsem tem bolj obubožala. Hvala lepa.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Še kdo želi razpravljati? Besedo ima tovariš Marjan Ekart.

Marjan Ekart: Ne vem, ali sem bil dovolj jasen. V razpravi nisem izrazil nobenih vsebinskih zadržkov in pomislekov zoper to, da predlog občine Maribor ne bi bil dober. Opozoril sem le na to, da je v ustavnih amandmajih zelo jasno napisano, da vsaka družbenopolitična skupnost samostojno določa višino davkov, ki so po zakonu njen dohodek, in da z njimi samostojno razpolaga.

Ali je v zakonu, glede na to, da je sistemskega značaja, možno predpisovati oprostitve? Ali so oprostitve sestavni del davčnega sistema? Lahko bi sprejeli mnenje, da niso. Toda to bi pomenilo, da se na ravni republike odrekamo davčni politiki in določamo le najbolj grobe in osnovne elemente sistema: davčno osnovo, postopek itd. Gre za vprašanje, ki se pravzaprav šele odpira in se bo verjetno pojavljalo tudi v razpravah o davčnem zakonu, še posebej, če bomo ločili občinske in republiške vire. Ali bo republika tudi glede občinskih davkov imela možnost predpisovati določene oprostitve, take, ki so skupnega pomena za vso Slovenijo? Ne vem. Bržkone jih bo morala. Če se bo odrekla temu, se bo odrekla eni najbolj pomembnih vsebinskih komponent davčnega sistema. Cilj oprostitve je, da se iz določenih socialnih, ekonomskih ali iz drugih razlogov nekatere kategorije davčno favorizirajo, druge pa ne.

Vprašanje, ali je prav, da zakon govori o tem, da je zavezanec prodajalec. Res je, kar pravi delegat iz občine Maribor, da je vsaka druga pogodba takšna, da je zavezanec pogodbeno kupec. Ponavljam — »pogodbeno«. Po zakonu in za davčno službo je bil zavezanec doslej vedno prodajalec. Če nam je bila predložena pogodba, da davek plača kupec, smo tistemu, kar je prejel prodajalec,

prištelj prometni davek in obračunali davek po višji stopnji in stvar je bila rešena. Smisel prometnega davka ni v tem, da kupca obremenjuje pri pridobitvi določene nepremičnine, ampak v tem, da zajame del dohodka prodajalca. V predlogu zakona smo želeli to izrecno poudariti v drugem odstavku 5. člena, tako da te obveze tudi pogodbeno ne bi bilo mogoče prenesti. Pojavili pa so se pravni pomisleki, zaradi katerih je verjetno prišlo do predloga, da se ta določba črta. Mislim pa, da je nemogoče postavljati pod vprašaj, ali je stvar systemskega zakona, da pove, kdo je zavezanec. Glede na cilje, ki jih želimo doseči s prometnim davkom, smo zelo zainteresirani in je nujno, da je zavezanec davka prodajalec.

Opozoril bi vas na nekatere določbe v predlogu zakona, ki govorijo o najnižji osnovi. Že uvodoma sem povedal, da po predlogu zakona davčna osnova ne more biti nižja od cene, ponujene občini. To pomeni, da bomo prodajalca dejansko obremenili najmanj za takšno davčno osnovo. Pravite, da se lahko kupec pogodbeno obveže, da bo on plačal. Za davčno službo bo zavezanec ostal prodajalec in bo od prodajalca davek tudi terjala. Če pa se bo kupec pogodbeno zavezal plačati prometni davek, je to stvar medsebojnih odnosov med pogodbenima strankama. Če ima kupec obligacijske obveznosti do prodajalca, naj se o tem pogovorita na sodišču.

Poudarim naj samo to: Če želimo prometnemu davku dati to funkcijo, da zajema del dohodka, ki si ga prisvaja prodajalec in ki ni rezultat njegovega dela in njegovih vlaganj, potem naj ta prometni davek plača prodajalec. Hkrati pa v odgovor delegatu občine Maribor še naslednje: Načelu, o katerem sem sedaj govoril, sicer ni za oporekati, vendar je lahko njegovo uresničevanje pod takšnimi pogoji, kot so pri nas, v praksi zelo deformirano. Ena značilnosti našega tržišča nepremičnin je, da je tistih, ki povprašujejo, veliko več kot tistih, ki prodajajo. In dokler je to neravnovesje takšno, lahko tisti, ki prodajajo, vedno prenesejo razne obveznosti na kupce. Toda teh problemov s prometnim davkom ne bomo rešili.

Predsednik Zdravko Krvina: Ali še kdo želi besedo? (Ne.) Potem predlagam, da izvolimo posebno skupino delegatov, ki bo pripravila stališča, pripombe in konkretne amandmaje za vse štiri predloge zakonov. Predlagal bi, naj bi člane te skupine sestavljali člani prejšnje skupine, delno pa novo izvoljeni delegati. V tej skupini bo treba določiti tudi tiste, ki bodo v republiškem in gospodarskem zboru predstavniki delegatov občin. Predlagam tovariše: Marjana Prezlja, delegata mesta Ljubljana, Janeza Zajca, delegata občine Trebnje, Vlada Bernarda, delegata občine Škofja Loka, Ernesta Abenšpangerja, delegata občine Murska Sobota, Oskarja Naglava, delegata občine Celje, Elzo Osterman, delegatko občine Radovljica, in Mirka Kocjana, delegata občine Maribor.

Te tovariše sem predlagal zato, ker gre za delegate iz Maribora, Nove Gorice, Murske Sobote in Gornje Radgone. Predlagam tudi tovariša Branka Zdravca, to je delegata občine Gornja Radgona in predsednika občinske skupščine. Ali se s predlaganimi člani strinjate? Ali se lahko zmenimo za koga drugega z Gorenjske? Predlagajte ga! To bi bil tovariš Vozel, delegat občine Kranj.

Sedaj bi predlagal, da poskušamo opredeliti, kaj je amandma, kaj pa so mnjenja in stališča.

Najprej bi odločali o amandmaju, ki so ga predlagali delegati občin Maribor, Nova Gorica, Murska Sobota in Gornja Radgona. Amandma je v imenu teh občin predlagal tovariš Mirko Kocjan, delegat občine Maribor.

Kdor je za to, da predlagamo ta amandma, naj dvigne roko! (Večina delegatov dvigne roko.) Je kdo proti? (5 delegatov.) Se je kdo vzdržal? (3 delegati.)

Sekretar Savin Jogan: Takšno glasovanje je za nas neuporabno, ker moramo na zasedanju delegatov občin natančno ugotoviti, kateri delegati občin so za, kateri so proti in kateri so se vzdržali. Ker je v tem primeru precejšnja večina za, se mi zdi potrebno ugotoviti samo, kdo je proti in kdo se je vzdržal oziroma naj delegati povedo, katere občine zastopajo.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Kdo je proti predlaganemu amandmaju? Občine Cerknica, Novo mesto, Ormož, Sežana, Ajdovščina, Idrija. Kdo se je vzdržal? Občine Kamnik, Ljubljana mesto in center, Škofja Loka.

Ugotavljam, da je amandma sprejet.

Tovarišica Ostermanova bi morala povedati, pri čem vztraja. Gre za predlog petih gorenjskih občin za amandma k 4. členu.

Elza Osterman: Kaj če ne bi opustili 1. in 3. točke 4. člena, ampak 9. točko tega člena?

Predsedujoči Zdravko Krvina: Torej gre tudi za predlog občine Ajdovščina. Ali se tovariš Praček strinja, da se dodatno gorenjskim občinam kot predlagatelju pridruži še občina Ajdovščina, tako da bi bili predlagatelji pet gorenjskih občin in občina Ajdovščina. (Da.)

Ali ste za to, da damo to na glasovanje? Kdor je za, naj dvigne roko! (Večina delegatov dvigne roko.) Kdo je proti? (1 delegat; občina Izola.) Kdo se je vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma sprejet.

Elza Osterman: 9. člen določa, da gre za obdavčitev gradbenih objektov na podlagi uporabne površine. Pri nas gre za specifičen problem, ker imamo na našem območju take podrtije in bajte, ki imajo vrednost, nimajo pa uporabne vrednosti glede površine, ampak so lokacijsko pomembne.

Predsednik Zdravko Krvina: Tovariš Marjan Ekart, prosim!

Marjan Ekart: Dogaja se, da se lahko zelo slaba hiša, celo taka, ki je predvidena za rušenje, na dobri lokaciji prodaja za enak denar kot zelo dobra hiša na zelo slabi lokaciji. Takšen sistem, kot je predlagan, ko se bo ločeno ugotavljalo, po čem si prodal zemljo ali hišo, nam omogoča, da zajamemo rento. Prodaja planinskih staj je davčno povsem neinteresantna, ker gre za simbolično vrednost. Za nas je pri tem interesantna lokacija, ker večji del cene take staje odpade na zemljišče.

Iz teh razlogov sodim, da ni potrebe, da sprejmemo pri stanovanjih drug sistem. Če sprejmemo drug sistem, ne pa tistega, ki je predlagan, bo danes ponovno upoštevano pri progresiji le-to, kolikor si prejel. Rekel pa sem, da je

bila to ena pglavitnih pomanjkljivosti dosedanjega sistema, ko smo zavezanca vpraševali le, koliko je dobil od prodaje, sploh pa nas ni zanimalo, kaj je prodal in po kakšni ceni. Sistem davka na podlagi kvadratnega metra pa nam omogoča, da jemljemo kot izhodiščni element za oblikovanje progresije to, koliko je prodajalec iztržil za kvadratni meter. Mislimo, da je kvadratni meter za prometni davek veliko bolj pomembna okoliščina, kot višina kupnine.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Ali gorenjske občine, to je Škofja Loka, Jesenice, Tržič in Kranj, predlagajo to kot mnenje? Prosim, tovarišica Elza Osterman.

Elza Osterman: Rečeno je bilo, da bi imela občina velik izpad tega dohodka, če bi po prvotni formulaciji nastopala kot pogodbeni partner, bodisi kot prodajalec bodisi kot kupec. Želeli pa bi, da plača ta davek tudi občan kot prodajalec oziroma temeljna organizacija združenega dela. Vseeno bi vztrajala pri predlogu glede 1. točke 4. člena.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Ker vztrajate, bomo glasovali. Besedo ima tovarišica Elza Osterman.

Elza Osterman: Temeljna formulacija te točke: »kadar je ena pogodbenih strank občina«, naj bi se spremenila v: »kadar prenaša to pravico občina«.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Ali ima kdo v zvezi s tem kakšno pripombo? Prosim, besedo ima tovariš Marjan Ekart.

Marjan Ekart: Prej sem pojasnil, da je formulacija, kakršna je v predlogu zakona, zelo široka, ker vključuje vse možne prenose nepremičnin, če je ena od pogodbenih strank občina. Rekel sem tudi to, da je bila že v osnutku tega zakona ta določba bistveno ožje postavljena in je danes odbor za finance sprejel amandma, to je, da se ta oprostitev nanaša le na primere, kadar se pravice uporabe na zemljišču v družbeni lastnini prenaša med družbenopravnimi osebami in je ena od pogodbenih strank občina. Amandma odbora za finance je bistveno ožji in tudi finančno pomeni nekaj drugega, kot pa pomeni sedanja formulacija.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Ali se s tem strinjate: (Da.) Besedo ima tovarišica Elza Osterman.

Elza Osterman: Pravzaprav je predlog glede določbe 11. člena bolj formalnega značaja in pri tem ne gre za amandma. Predlog glede določbe 15. člena, glede katerega prej nisem dobila odgovora, je tudi bolj formalnega značaja. Sledi amandma k 19. členu.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Ali še kdo želi razpravljati? (Ne.)

Torej glasujmo! Kdor je za amandma k 19. členu, naj dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma k 19. členu soglasno sprejet.

Elza Osterman: Pri 20. členu gre tudi za isti predlog.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Tega ne moremo sprejeti, ker je pripravljen nov zakon.

Marjan Ekart (iz klopi): Prosim, da se o tem izreče zasedanje delegatov občin.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Ali lahko to predložimo kot stališče delegatov občin? (Ne.) Potem glasujmo! Kdor je za, naj dvigne roko! (Večina delegatov dvigne roko.) Je kdo proti? (En delegat dvigne roko.) Se je kdo vzdržal? (Dva.)

Ali ima še kdo kakšno dopolnilo k 2. točki dnevnega reda? (Ne.) Skupina, ki smo jo imenovali, naj izoblikuje mnenja, stališča in amandmaje k tej točki. Določi naj tudi, kdo bo predstavnik predlagatelja v republiškem in gospodarskem zboru.

Preostali so vsi trije zemljiški zakoni. Prosim tovariša Marjana Prezelja, da nam posreduje tista mnenja in stališča k predlogom teh zakonov, ki so jih pripravili delegati občin. Tovariš Prezelj naj bi jih obrazložil, mi bi jih pa sproti razčiščevali.

Marjan Prezelj: Skupina delegatov občin za oblikovanje mnenj in stališč je predlagala, da se v 2. členu predloga zakona o razlastitvi in o prisilnem prenosu pravice uporabe omogoči tudi razlastitev določenih stvari, če je to potrebno zaradi spremembe namembnosti nepremičnine. To je sedaj že urejeno, ker je v 2. členu napisano, da se lahko take stvari tudi razlašča za potrebe kulture. Zato ta predlog odpade.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Ali se strinjate s tem, kar je dejal tovariš Prezelj? (Da.) Gremo naprej.

Marjan Prezelj: Izražena je bila podpora amandmaju k 7. členu s pogojem, da se s tem omogoča občini, da lahko razlašča določene nepremičnine v korist gospodarske organizacije. Po pojasnilu, ki smo ga dobili pri sekretarju tovarišu Borisu Mikošu, lahko občina razlasti in da tako nepremičnino v uporabo tisti gospodarski organizaciji, s čimer je dosežena zahteva po tem predlogu.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Ali je to pravilno? (Da.)

Marjan Prezelj: Glede odškodnine za razlaščeno zemljišče je bilo mnenje izraženo že na 21. zasedanju delegatov občin.

Predsedujoči Zdravko Krvina: To moramo sedaj oceniti. V zvezi s tem je predložen amandma, ki ga je dala skupina delegatov in pa delegati občin Novo mesto, Brežice, Celje in Krško. Sedaj se moramo zmeniti glede 42., 43. in 44. člena. Ali sedaj o tem sproti glasujemo ali pa se domenimo, da predložimo to kot mnenje? Gre za dogovor. Besedo ima tovariš Boris Mikoš.

Boris Mikoš: Tovariš predsednik, tovariši delegati! Še enkrat moram povedati, da ne moremo ukiniti pojma stavbno zemljišče, ker stavbna zemljišča obstajajo. Pravkar smo glasovali za zakon o davku na promet nepremičnin, kjer smo natančno določili, kako se davek plačuje od kmetijskih in kako od stavbnih zemljišč. V tem predlogu zakona pa stavbna zemljišča ukinjamo in določamo, da so vsa zemljišča kmetijska. Mislim, da se zavzemamo za stvar, katere posledice v celoti niti ne poznamo. Če ukinemo pojem stavbno zemljišče, ukinjamo tudi prispevek za uporabo mestnega zemljišča. Zavedajmo se, da smo se s tem odpovedali temu dohodku in da smo se odpovedali še nekaterim stvarim, ki bi jih lahko na podlagi pojma stavbnega in komunalno urejenega zemljišča v prihodnje pri rasti mest koncipirali. Zato mislim, naj nekatere težave, ki nastajajo v praksi ob tem, ali je zemljišče stavbno ali kmetijsko in ali lahko enkrat malo ceneje drugič pa malo dražje kupimo zemljo ali pa jo razlastimo, ne vplivajo na tako hitro odločitev.

Se nekaj bi rad rekel: Po 43. členu, v katerem definiramo odškodnino za stavbno zemljišče, lahko lepo izračunamo, kakšna odškodnina je za tako zemljišče. Ali je res tako visoka, če je zemljišče komunalno opremljeno? Če računamo 300 000 starih dinarjev za m^2 , stoletno amortizacijo in 150 m^2 veliko hišo, potem stane m^2 zemlje po odbitku stroškov komunalnega opremljanja med 1200 in 1600 dinarjev, kar je odvisno od tega, ali odbijemo 20 000 ali 60 000 starih dinarjev po m^2 za komunalno opremljanje. Mislim, da je taka odškodnina popolnoma ustrezna. Bolj ta odškodnina pomeni pritisk na lastnika in izrabljanje lastnika zemljišča, kakor pa oškodovanje družbenih interesov. Moram reči, da se predlagatelj ne strinja s tem, naj bi se v tem predlogu zakona ukinil pojem stavbnega zemljišča, ker bi to povzročilo še neznane posledice.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Ali ste z odgovorom zadovoljni? (Da.) Vprašujem predlagatelje amandmaja, in sicer občine Novo mesto, Brežice, Celje in Krško, ali umikajo ta amandma? Besedo ima tovariš Oskar Naglav.

Oskar Naglav: Dejansko je sedaj položaj, potem ko smo obravnavali predlog zakona o davku na promet nepremičnin, zapleten in da sta oba zakona povezana med seboj. Ker smo najprej obravnavali zakon o davku na promet nepremičnin in sedaj zakon o razlastitvi in o prisilnem prenosu pravice uporabe, bi morali s sprejemom amandmaja ponovno razpravljati in popraviti predlog zakona o davku na promet nepremičnin. Zaradi časovne stiske je dejansko bolje, da ta predlog amandmaja umaknemo. Vendar bi še enkrat prosil tovariša Borisa Mikoša, kot ga je že prosil drug delegat, naj nam konkretno pove, v čem je ta predlog pozitiven. Sedaj prvič slišim, da je na pojem stavbnega zemljišča vezan prispevek za uporabo mestnega zemljišča. O tem razpravljamo že eno leto. Sedaj smo zopet dobili razlago, na kaj je to vezano. Zakaj ne bi predstavnik predlagatelja obrazložil, kaj pomeni ta pojem? Sedaj razpravljamo o tem, ker izhajamo le s stališča, da je to nemogoče, ker stavbno zemljišče ni več vredno po zaslugi lastnika tega zemljišča, ampak je več vredno le po zaslugi družbe. In če je družba vlagala v tako zemljišče, potem naj vzame tudi rento.

Priznam pa, da je sedaj položaj zapleten. Če bi namreč vztrajali pri tem amandmaju in bi ga naš zbor tudi sprejel, bi morali spremeniti tudi zakon

o davku na promet nepremičnin. Glede na to, da že zbori čakajo na naše sklepe in da se s tem zakonom delno pobere renta z davkom, je boljše, da umaknemo ta amandma, da ne bi še bolj zapletli situacije.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Besedo ima tovariš Boris Mikoš.

Boris Mikoš: Moram reči, da danes v tem zboru ne sedijo ljudje, ki te problematike ne bi poznali. Zato tudi nisem podrobno razlagal, kaj je vse vezano na obstoječe predpise. Če ta zakon ne bo danes oziroma 28. junija 1972. leta izglasovan, velja še naprej obstoječi predpis o pravični odškodnini po merilih 500 m² izmere zemljišča in 150 m² površine hiše itd. Nimamo si kaj pojasnjevati. Mislim, da vse to v praksi vsak dan izvajamo in da te stvari poznamo.

Kaj je vse vezano na pojem komunalno urejenega zemljišča? Ta predpis prav gotovo poznate. Za nobeno zemljišče ni mogoče predpisovati prispevka za uporabo mestnega zemljišča, če ni komunalno urejeno. V zakonu je tudi določeno, kaj je to komunalno urejeno zemljišče, in sicer v noveli zakona. To pa zaradi tega, da bi enkrat za vselej odpravili stalne pritožbe občanov, ki so nasprotovali občini, ko je predpisala ta prispevek, ker so trdili, da pri njih ni nič komunalno urejenega. Zato je predlagana določba o komunalno urejenem zemljišču, ki ima dostop na cesto, priključek na vodo in električni tok. To pomeni, da gre za minimalno opremljenost, da bi lahko občinske skupščine v največji možni meri tudi v manjših krajih predpisovale ta prispevek in da bi ga lahko uporabile za namene, o katerih smo razpravljali tudi pri sprejemanju zakona.

Mislim, da ne gre za nobeno neznanko. Kot ljudje, ki delate v praksi, veste o teh stvareh najbrž več kot jaz, ki se ukvarjam bolj s »papirnato vojsko«. Vi se pa srečujete z ljudmi in njihovimi težavami. Zato mislim, da si o teh vprašanjih nimamo veliko pojasnjevati. Če vse, kar ni zazidano, razglasimo za kmetijsko zemljišče, potem bomo nekoga v centru Ljubljane, ki je lastnik nezazidanega stavbnega zemljišča, obravnavali kot lastnika kmetijskega zemljišča, ki ne bo plačal prispevka, kar pa je nesmisel. Mislim, da smo se vedno dogovarjali v tej smeri, da v mestu zajamemo maksimum rente. Ne moremo pa govoriti o tem, da bomo rento zajemali s kmetijskih zemljišč. Strinjam se z določbo predloga zakona o davku na promet nepremičnin, da se promet s kmetijskimi zemljišči med kmeti ne obdavčuje, ker je naš interes, da se ta promet realizira in da se zemlja združi. Imamo povsem drug odnos do kmetijske površine kot do stavbne. Med nami tudi ni sporno, komu pripada renta. Vprašanje je samo, kako naj jo zajamemo. Rento tudi v družbenopolitični in družbenoekonomski praksi priznavamo komaj nekaj let, prej pa o njej nismo javno govorili. Sedaj pa se je izkazalo, da renta obstaja tudi na nacionaliziranih zemljiščih v socialistični družbi. Če je tržno gospodarstvo, se renta pojavlja. Sedaj moramo razmišljati o tem, kako naj jo zajamemo, ne pa, da bežimo pred to resnico in vse nezazidane površine razglasimo za kmetijska zemljišča. Mislim, da moramo ubrati drugačno pot, če hočemo pomagati urbanemu razvoju. Zavzemati se moramo za to, da na teh zemljiščih pobereмо maksimum rente. Mislim, da bi morala iti v tej smeri naša glavna prizadevanja in tudi glavna razmišljanja. Nazadnje ne pozabimo tega, kar vsi čutimo vsak dan v svojem delu, da imamo že od 1956. leta urejen način rednega zbiranja pri-

spevka za stanovanjsko gradnjo. Za komunalno dejavnost in za preostalo infrastrukturo pa nimamo ničesar. Sami veste, v kakšnem položaju smo, ko stanovanjska gradnja napreduje, v komunali pa ji mesta niso več kos. Mesta ne sledijo le razvoju komunalne infrastrukture, ampak imajo v celotni infrastrukturi skazen obraz in ne morejo opravljati tiste funkcije v urbanem sistemu, kakršno bi morala opravljati.

Posledica tega je tudi to, da je doseljevanje in želja po prihajanju v mesta manjša, ker je v mestih manjša udobnost, manjša izbira storitev, manj možnosti glede drugih dejavnosti, kakor bi to lahko bilo, če bi se mesta normalno razvijala.

Zato moramo ne glede na to, da nam v tem trenutku cena stavbnega zemljišča povzroča težave, ta prag prekoračiti, in priti do tega, da začnemo na široko zajemati rento ne samo v prometu z zemljišči, ampak tudi na mestnih zemljiščih in od vseh dejavnosti, ki izkoriščajo mesto in mestno rento in tako ustvarjajo večji dohodek. Moramo ustvariti dohodek za naša mesta in tako priti do sredstev, da bomo hitreje gradili infrastrukturo mest in da jim dali takšno podobo, kakršno morajo imeti.

S temi vprašanji se bomo še srečali, ko bomo razpravljali o urbanem sistemu v naši republiki, o funkciji razvojnih središč v naši republiki in o vlogi posameznih mest. Če se hočemo racionalno organizirati, smo že tako ali tako pod bremenom dejstva, da smo majhen narod, da pa imamo vse demokratske, kulturne, prosvetne in druge institucije, kot jih imajo veliki narodi. Mislim, da imamo do tega pravico, samo to plačujemo sami. Zato bi se morali v preostalem delu narodnega življenja toliko bolj organizirati, da bi lažje vzdržali in nosili stroške mestnega življenja in demokratičnih, kulturnih in drugih institucij naroda. Če tega ne bomo naredili, bomo z visokimi stroški dolgoročno in trajno zniževali standard našega človeka in se na meji z razvitejšo srednjo in zahodno Evropo srečevali s številnimi problemi, s katerimi se danes že srečujemo.

Zato vas prepričujem, da presežemo to rentno težavo, ki na videz kaže, da je neko zemljišče dražje od drugega. Če bomo kmetu razlaščali zemljo in mu omogočili obstoj, tudi cena te zemlje ne bo manjša od cene stavbnega zemljišča, v zvezi s katerim smo zmanjšali vrednost komunalnega opremljanja. Mislim, da iščemo rešitev v napačni smeri, misleč, da je kmetijsko zemljišče že samo po sebi cenejše od stavbnega. Mislim, da to kmalu ne bo več tako.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Besedo ima delegat občine Škofja Loka tovariš Lado Bernard.

Lado Bernard: Pripomnil bi le toliko, da me inženir Boris Mikoš ni prepričal glede tega načela, kot ga zastopajo preostale občine in ki sem ga tudi jaz že ustno povedal. Prepričal pa me je o tem, da lahko odpravimo precejšnjo težavo. Vendar je to načelo, povsem jasno, kot je to že povedal neki delegat. Nobena zasluga kmeta ni, če je določeno zemljišče stavbno ali nestavbno.

Trdim pa tudi to: Delali smo izračune in ne gre za to, da bi znižali ceno zemlje. Naši izračuni že kažejo, da bi lahko bila zelo kakovostna njiva v bližini mesta ocenjena že pred 2 letoma na 1900 dinarjev. Ne bo držalo, da kmetijsko zemljo premalo vrednotimo in da merila za vrednotenje kmetijske zemlje nimajo tistih elementov, ki bi jih morala imeti. Ni isto, ali kdo odkupi sadni

vrt oziroma njivo v sklopu gospodarskega posloplja ali pa 5 km daleč od tega, ali odkupuje blizu Ljubljane, kjer je vrtnarska obdelava in lahko vse proda po visokih cenah, ali pa jo odkupuje tam, kjer je kmet ne more prodati. Ti elementi v ceni kmetijskega zemljišča doslej niso bili upoštevani. Mislim, da je »salamonska rešitev« tale, kot je sedaj predvidena v predlogu zakona, kjer pravzaprav po daljšem ovinku pridemo do rezultata, da v občini nimamo stavbnih zemljišč, razen tistih nekaj parcel, zaradi katerih pa se tudi ne razburjam, če so ovrednotene kot stavbna zemljišča. Pogoj pri tem je komunalna oprema. Vemo, kako slabo smo opremljeni, saj pravzaprav nimamo zemljišč, ki bi bila v celoti komunalno opremljena. Ne vem, ali je kdo tako bogat. Mi nismo, da bi to lahko imeli.

Drugi pogoj pa je, da je zemljišče ne glede na velikost limitirano na površino 1000 m², kar zopet ni nobena katastrofa. Renta pa je že sedaj znižana na minimum. Če bi v nadaljnjih razpravah prišlo do opustitve teh 1000 m², bi to pomenilo katastrofo. Mislim, da bi to presegalo načelo, ki ga zagovarjamo, ko smo preračunali odškodnino za 500 m², plačali pa smo za 5 hektarjev zemlje.

Omenil bom konkreten primer, ko smo sedaj plačali nekemu lastniku za nakup zemljišča v površini okoli 4000 m² nevredne zemlje, kjer ni raslo drugega kot šavje, kot za stavbno zemljišče po 1800 dinarjev. Omenil bom še drug nesmisel:

V manjših krajih občine Škofja Loka, v Železnikih, Žireh, je zemlja za stanovanjsko gradnjo najdražja, ker so ti kraji bolj oddaljeni in ker se tam gradijo manjši objekti, medtem ko je v Škofji Loki zemlja najcenejša. Mislim, da ta limit 1000 m² vse rešuje ob upoštevanju pogoja komunalne opremljenosti. Če bo ta določba izpadla, bo zakon zgrešil svoj namen.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Besedo ima tovariš Marjan Prezelj.

Marjan Prezelj: V zvezi z 49. členom predloga zakona je bilo dano mnenje, da bi s tem ali z drugim zakonom omogočili, da si kmetje lahko dokupijo leta za pokojnino.

Predsedujoči Zdravko Krvina: To mnenje naj se da v razpravi o zakonu o pokojninskem zavarovanju. Ali se s tem strinjate? (Da.)

Marjan Prezelj: V zvezi s predlogom zakona o razpolaganju z nezazidanim stavbnim zemljiščem smo predlagali, naj se ponudba nakupa ne posreduje prek sodišča, ampak neposredno pristojnemu upravnemu organu občine.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Ali lahko štejemo to kot amandma? Tovariš Mikoš, ali želiš kaj reči?

Boris Mikoš (iz klopi): V javni razpravi smo vztrajali pri tem, da se to predlaga prek sodišča. Gre za naslednje:

Če občina izjavi, da ponudbe ni dobila, se začno kazenske in preostale konsekvence za tistega, ki je predložil svojo ponudbo občini. Zaradi zavarovanja obeh strank je prav, da se ponudba predloži prek sodišča. Občina v tem primeru ni navadni organ, ampak je eden izmed interesentov za zemljišče. Predlagam,

da ostanemo pri tej določbi, ker s tem zavarujemo občino pred marsikatero nevšečnostjo, pa tudi pred poskusi izigravanja. Nekdo bo lahko rekel, da je dal ponudbo, če pa pri njih ni reda, je pa njihova stvar. Dejstvo pa je, da zakon kaznuje tistega, ki tega ne prijavi občini.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Se s tem strinjamo? (Da.) Mislim, da smo končali razpravo. Ali ima še kdo kakšno vprašanje, mnenje in stališče? (Nima.)

Ali lahko končam razpravo? (Da.)

Prosim le, da člani skupine, ki so bili izvoljeni na današnjem zasedanju in overitelja današnjega zapisnika, ostanejo v dvorani.

Končujem 23. zasedanje delegatov občin in se zahvaljujem za udeležbo.

(Zasedanje je bilo končano ob 13.20.)

ZASEDANJE DELEGATOV OBČIN

24. zasedanje

(10. julija 1972)

Predsedoval: Zdravko Krvina,
član predsedstva skupščine SR Slovenije

Začetek zasedanja ob 9.15.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Na podlagi 11. člena odloka o začasni ureditvi sklica in dela zasedanja delegatov občin začnjam 24. zasedanje delegatov občin v skupščini Socialistične republike Slovenije, ki ga je sklical predsednik skupščine SR Slovenije na podlagi določil 3. točke VII. ustavnega amandmaja in 7. člena omenjenega odloka.

Dnevni red za današnje zasedanje je bil določen s sklicem in obsega naslednje točke:

1. osnutek družbenega plana razvoja Socialistične republike Slovenije v letih 1971—1975 s stališči izvršnega sveta;
2. osnutek zakona o stanarinah;
3. osnutek zakona o ugotovitvi vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj;
4. predlog odloka o spremembah in dopolnitvah odloka o načinu in pogojih za uporabo sredstev, zbranih s prispevkom za graditev stanovanj za udeležence NOV.

Poleg delegatov občin in delegata mesta Ljubljane so bili na današnje zasedanje povabljeni predstavniki predlagatelja gradiva za današnjo razpravo — izvršnega sveta, predsedniki matičnih odborov pristojnih zborov ter člani predsedstva naše skupščine.

V smislu 12. člena omenjenega odloka predlagam, da izmed sebe izvolite dva overitelja zapisnika. Ima kdo konkreten predlog? (Ne.) Če ne, predlagam, da izvolimo overitelja po abecednem redu občin, torej delegata občin Sevnica in Slovenska Bistrica tovariša Ignaca Vinterja in Branka Vaso. Se strinjate s predlogom? (Da.)

Ugotavljam, da sta overitelja zapisnika za 24. zasedanje Ignac Vinter in Branko Vasa.

Prehajamo na 1. točko dnevnega reda, to je na osnutek družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971—1975 s stališči izvršnega sveta, ki jih je predložil v obravnavo izvršni svet.

Predstavniki predlagatelja je tovariš Bogdan Zeilhofer, pomočnik direktorja zavoda SR Slovenije za planiranje. Prosim!

Bogdan Zeilhofer: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Zdi se mi pomembno takoj na začetku poudariti, da obravnavamo osnutek razvojne politike Slovenije za razdobje, v katerem so se in se bodo še dogajale številne spremembe v našem družbenoekonomskem sistemu, povezane z ustavno reformo. Samoupravni položaj delovnih in interesnih skupnosti dobiva nove dimenzije in v ospredje se postavljajo načela samoupravnega reševanja problemov razvoja. Precejšnje spremembe prinaša tudi reforma ekonomskih funkcij federacije, na podlagi katerih dobivajo republika in občine pomembne nove pristojnosti, obveznosti in tudi odgovornost za usmerjanje in usklajevanje družbenega razvoja. Načrtovalno razdobje karakterizirajo tudi dokaj težavni ekonomski položaj in inflacijska gibanja v zadnjih letih, s katerimi se bo tekoča ekonomska politika prav gotovo morala ukvarjati še dalj časa. Sestavljalci plana so se tako znašli pred zelo zahtevno nalogo, da v takih razmerah oblikujejo razvojno politiko Slovenije, ter da ob omenjenih materialnih virih ter ob spreminjajočih se institucionalnih okvirih predlagajo ustrezne rešitve za številne strukturne probleme naše družbe, ki so bistveni za dinamiko, kontinuiteto in skladnost našega družbenoekonomskega razvoja.

Ob pripravah tega osnutka so se skušali v največji možni meri uresničiti novi pristopi in metode družbenega planiranja. V smislu ustavnih določil je družbeni plan najširši družbeni dogovor o razvojni politiki. Izhajati mora iz programov samoupravnih nosilcev razvoja, ob tem pa upoštevati širše objektivne zakonitosti družbenega razvoja ter na teh osnovah opredeliti politiko ter ukrepe, ki so skupnega razvojnega pomena, kot tudi osnovne smeri akcije samoupravnih nosilcev na posameznih področjih družbene dejavnosti, ki so pomembne zaradi uresničevanja skupnih razvojnih ciljev.

V tej zvezi je prav gotovo nujno, da je plan v potrebi meri argumentiran, informativen, kar omogoči številnim nosilcem odločitev in lažjo orientacijo v medsebojnem usklajevanju razvojnih programov.

Že ob pripravah gradiva o ciljih in predpostavkah srednjeročnega razvoja, ki je bilo po obravnavah na izvršnem svetu in skupščini sprejeto kot osnova za sestavo tega osnutka plana, so bile opravljene obsežne konzultacije z delovnimi organizacijami, interesnimi skupnostmi in občinskimi skupščinami o njihovih programih razvoja. Posvetovanja so bila zaradi potrebnega ažuriranja informacij ponovljena lani in tudi letos. Čeprav je bilo pri tem na posameznih področjih opaziti tudi zaostajanje, lahko — gledano v celoti — ugotovimo, da je začelo dolgoročno programirati že precej delovnih organizacij, interesnih skupnosti in drugih nosilcev razvoja. S tem se postopoma odpravlja vrzel v našem sistemu planiranja, ki je bila v preteklosti pogosto vzrok za pojave stihijnosti in tudi neracionalne uporabe sredstev.

V zvezi s pripravami koncepta srednjeročne razvojne politike so bile opravljene in uporabljene številne analize o stanju in faktorjih, ki opredeljujejo predloženo politiko razvoja. Uporabljeno je bilo tudi obsežno gradivo, izdelano v zvezi s konceptom dolgoročnega razvoja pa tudi dolgoročni vejni programi. Za številna področja so bile izdelane širše dokumentirane projekcije in za nekatere širše programe razvoja, ki imajo v veliki meri tudi že akcijski značaj. Eno bistvenih osnov za sestavo tega plana pa prav gotovo predstavlja resolucijo o dolgoročnem razvoju, kakor tudi druga že sprejeta stališča in ukrepi

republiške skupščine. V planu so dosledno upoštevane in v največji možni meri aplicirane usmeritve in sklepi, ki so jih o posameznih razvojnih problemih v zadnjem času sprejele družbenopolitične organizacije. Med njimi so zlasti pomembni dokumenti o razvoju izobraževanja, o kadrih, o socialnih diferenciaciji, sklepi sarajevskega kongresa in nekateri dokumenti Socialistične zveze. Plan tudi upošteva politiko, ki je bila skupno dogovorjena v merilu Jugoslavije in uvršča ustrezne rešitve in ukrepe za urejanje enotnega tržišča med bistvena izhodišča pri oblikovanju razvojne politike Slovenije.

Razvojna politika pomeni predvsem reševanje strukturnih problemov razvoja, zato je vsebina plana osredotočena predvsem na osnovne, strukturne in razvojne dejavnike v Sloveniji, torej na probleme, katerih reševanje je širšega družbenega, razvojnega pomena. Ti so tudi predstavljali izhodišče za formuliranje ciljev in smernic družbenega plana na posameznih področjih.

Ko obravnavamo strukturne probleme, se seveda ne omejujemo le na ožjo gospodarsko sfero, temveč proučujemo vse bistvene razvojne dejavnike in področja družbene reprodukcije. Prizadevali smo si, da bi razvojna politika čimbolj organsko vključevala in povezovala posamezne razvojne faktorje, zato je celotna snov zbrana po problemskih kompleksih in razvojnih usmeritvah, hkrati pa je v osnovi odpravljen panožni pristop pri oblikovanju plana.

Človeškemu faktorju pripisuje družbeni plan v prihodnjem razvoju odločujoč pomen. V Sloveniji vse bolj primanjkuje delovnih moči, razen na nekaterih področjih. Hkrati smo soočeni z razmeroma občutno migracijo delovnih ljudi. Primanjkuje zlasti strokovnih kadrov. V strukturi zaposlenih je še vedno okoli 60 % oseb brez ustrezne šolske in poklicne izobrazbe. Pa tudi med mladino, ki se zaposluje, je še vedno okoli 47 % mladih brez ustrezne strokovne usposobljenosti. Takšen položaj narekuje intenzivno družbeno akcijo za poklicno usposabljanje mladine in že zaposlenih, v zvezi s tem pa tudi povečana vlaganja v izobraževalne zmogljivosti, v njihovo opremljenost, v izboljšanje kadrovskih pogojev na šolah in podobno. Tudi hitrejšo urejanje problemov na posameznih področjih socialne politike spada med bistvene cilje tega plana.

Pomemben faktor intenziviranja razvoja so raziskave. Te bi morale dobiti znatno večjo vlogo v poslovnih in drugih razvojnih odločitvah. V gospodarstvu je osnovna usmeritev k modernizaciji, kjer bi morali zlasti v industriji in transportu doseči znatno večjo opremljenost delovnih mest, modernizirati tehnologijo in modernizirati proizvodne postopke. Ustvarjanje produktivnejših delovnih mest bo omogočilo večji dohodek po delavcu in med drugim vplivalo tudi na zmanjšanje migracije.

Med osnovnimi strukturnimi usmeritvami na področju gospodarstva naj omenim tudi usmeritev na povečana vlaganja v infrastrukturo, zlasti v promet in v energetiko.

Poudarjena je usmeritev k izboljšanju preskrbljenosti gospodarstva s surovinami in reprodukcijskim materialom, za kar bo potrebno vlagati v ustrezne objekte in to ne le doma, temveč tudi v drugih republikah. To naj bi pripomoglo k izboljšanju devizne bilance, ki je v naših razmerah eden najbolj občutnih omejitvenih faktorjev. Plan predvideva, da bo do leta 1975 — ob upoštevanju ustreznih usmeritev tudi v drugih republikah — možno relativno zmanjšati devizne izdatke v Sloveniji za te namene od 79 na 62 % vseh deviznih dohodkov.

Izredno pomemben premik bi morali ustvariti na področju vključevanja gospodarstva v mednarodno tržišče. Plan predvideva znatno hitrejši porast izvoza blaga in storitev od rasti proizvodnje in od uvoza. Delež izvoza blaga in storitev v družbenem proizvodu naj bi se v tem razdobju povečal od 24 % družbenega proizvoda na 30 % v letu 1975. V okviru izvoza pa bo še naprej imelo pomembno vlogo tudi pospeševanje turističnega gospodarstva. Vsi ti elementi so dejansko že prisotni v poslovnih usmeritvah gospodarskih organizacij in so tudi vsebovani v njihovih razvojnih programih. Seveda pa bo treba te procese pospeševati zlasti tam, kjer ni zadostnega vpliva tržišča ali pa so potrebni hitrejši premiki v strukturi.

Plan dosledno uveljavlja tudi politične sklepe, ki so bili sprejeti glede agrarnega vprašanja in povečanja kmetijske proizvodnje, ki zaostaja za potrebami. V tem okviru je zlasti pomembna usmeritev k modernizaciji in preusmerjanju zasebnega kmetijstva.

Poseben poudarek daje družbeni plan tudi regionalnim vidikom razvoja. Tu gre v prvi vrsti za pospeševanje razvoja in za hitrejšo integriranje manj razvitih območij v slovenski gospodarski prostor. V tej smeri je podan celovit program akcij za pospeševanje. Hkrati razrešuje plan tudi nekatere druge regionalne probleme Slovenije bodisi z gospodarskimi usmeritvami ali s sistemskimi ukrepi, ki vplivajo na racionalnejšo izrabo gospodarskih možnosti in razvojnih dejavnikov.

Strukturne premike bo nujno doseči tudi na področju delitve družbenega proizvoda. Tu gre v prvi vrsti za skladna razmerja med rastjo realnih osebnih dohodkov in produktivnostjo dela. Taka razmerja bi morali doseči vzporedno s stabiliziranjem gospodarske situacije ter doseči povečanje deleža gospodarskih in drugih razvojnih naložb v strukturi končne porabe. Delež gospodarskih naložb v družbenem proizvodu naj bi se v tem razdobju povečal za 2 % v primerjavi s preteklim petletjem. Hkrati s tem bo nujno poskrbeti za dodatne vire sredstev za razširjeno reprodukcijo, zlasti z večjo pritegnitvijo denarnega varčevanja ter inozemskih sredstev na podlagi intenzivnejšega poslovnega povezovanja s tujino.

Strateškega pomena je usmeritev k izboljšanju položaja delovnih organizacij v delitvi dohodka, ki naj omogoči povečanje deleža samofinanciranja ter krepitev reprodukcijske sposobnosti gospodarstva. Z zmanjšanjem družbenih dajatev, ki imajo značaj odtujevanja sredstev delovnih organizacij, se bo delež gospodarstva v delitvi bruto dohodka predvidoma povečal za 5 % v primerjavi z letom 1970. Efektivni delež v delitvi, ki upošteva še prelivanje sredstev na podlagi obveznih posojil in vračanje fiskalno zbranih sredstev gospodarstvu prek raznih oblik gospodarskih posegov, pa bi se predvidoma povečal celo za 6,5 do 7 %.

K takšnim premikom v delitvi so deloma že prispevali ukrepi za razbremenitev gospodarstva, sprejeti lani in letos. Nadaljnje premike v tej smeri pa bo mogoče doseči s spremembami v davčnem sistemu in sistemu družbenih obveznosti, po katerih bo pokrivanje potreb na področju družbenega standarda v prihodnje bolj temeljilo na samoupravno določenih prispevkih iz bruto osebnih dohodkov delovnih ljudi. V planu so ocenjeni družbeni računi, ki okvirno nakazujejo premike v tej smeri.

Politika razvoja, ki je predvidena v osnutku plana, temelji na oceni sredstev, ki bodo na razpolago v tem razdobju ob predvideni gospodarski rasti. Seveda pa bo nujno združevanje sredstev za posamezne namene. To bo po-

trebno doseči predvsem s samoupravnim združevanjem, z družbenimi posegi pa le tam, kjer gre za širše razvojne cilje.

Poudariti moram, da je za predvideni obseg finančnih intervencij iz sredstev republike republiška skupščina že skoraj v celoti sprejela ustrezne zakonske ukrepe. Večji manevrski prostor pa še obstaja na nekaterih drugih sistemskih področjih, zlasti na področju davčne in kreditne politike, kjer so podrobneje opredeljeni ukrepi za pospeševanje predvidenega razvoja.

Tovarišice in tovariši delegati! Na koncu želim poudariti, da v tej fazi priprav dokument plana nima in ne more imeti ambicij, da bi bil dokončan. Tudi sestavljalci predvidevajo dopolnitve, zlasti še v zvezi z dosedanjimi razpravami, med drugim tudi z razpravami predsednikov občinskih skupščin na sestanku na izvršnem svetu. Prepričan sem, da bodo javna razprava in razprave v tej skupščini dale mnogo idej in stališč, na podlagi katerih bo mogoče verificirati oziroma dopolniti predloženo razvojno politiko, dokončno opredeliti predvidene razvojne smeri in precizirati posamezne formulacije družbenega plana. Čeprav so osnove razvojne politike v glavnem že sprejete z resolucijo o dolgoročnem razvoju Slovenije, je predvsem jasno, da se v razpravah ob takem dokumentu javljajo razni interesi, ki jih mora družbeni plan na ustrezen način usklajevati. Seveda pa moramo vsi upoštevati objektivne možnosti, realnost in konsistentnost razvojne politike ter objektivno nujnost, da ne drobimo sredstev in sil v škodo bistvenih ciljev in nalog družbenega plana. Končno moramo upoštevati tudi zahtevo, da posamezne probleme rešujemo v skladu s sprejeto osnovo, to je z razvojem družbenoekonomskih odnosov. Le ob doslednem upoštevanju teh načel bo mogoče ustvarjalno izkoristiti rezultate razprav in oblikovati za vse sprejemljivo osnovo skupne razvojne politike.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Na podlagi dokumenta in uvodne razlage odpiram razpravo. Kdo želi besedo? Besedo ima Marjan Pečarič, delegat občine Maribor.

Marjan Pečarič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati!

Dovolite mi, da predlagam k osnutku družbenega plana razvoja SR Slovenije nekaj načelnih pripomb in ugotovitev ter nekaj konkretnih predlogov in manjših konkretnih pripomb.

Osnutek je v strokovnem pogledu dobro pripravljen predvsem zato, ker daje osnovni podatek o celovitem družbenoekonomskem razvoju Slovenije. Na pregleden način daje globalno podobo tega razvoja in poskuša v mejah materialnih možnosti soočiti težnje sektorjev z globalnimi pogledi, s čimer se daje gradivu večja realnost. Velja poudariti, da se program nanaša praktično le na tri leta, zaradi česar je pod vplivom doseženih gibanj že v tem dveletnem obdobju in še bolj pod vplivom gibanj v preteklosti. Čeprav so avtorji na več mestih poudarjali potrebo po nekaterih prestrukturiranjih, se pri prebiranju gradiva ni mogoče znebiti vtisa, kot da so bili preveč vklenjeni v dosedanje strukturo in dosedanje razvojne tendence. Čuti se nemoč, da bi se obstoječe tendence oziroma obstoječa struktura radikalneje spremenila, če ni v skladu s proklamiranimi dolgoročnimi družbenoekonomskimi cilji.

Ne bom ponavljal nekaterih osnovnih ugotovitev, ki so bile izrečene zlasti v razpravah o dolgoročnem družbenem in ekonomskem razvoju naše republike, na obravnavah o socialni diferenciaciji in ob drugih priložnostih. Zastavljam

pa si nekatera vprašanja, ki izvirajo iz omenjenih ugotovitev, ali in koliko ta družbeni plan v resnici pomeni prvo fazo izvajanja dolgoročnega družbeno-ekonomskega razvojnega koncepta, ki pa nujno zahteva nekatere strukturne spremembe in korekture dosedanjih trendov, če želimo dolgoročne cilje doseči oziroma se jim vsaj približati.

Zelim priklicati v spomin nekatere cilje, ki po moji sodbi zahtevajo bolj energične ukrepe na področju strukturnih sprememb in sprememb v razvojnih tendencah. Tako se na primer zavzemamo za enakomernejši družbenoekonomski razvoj, ki naj bo element čvrstejše integracije slovenskega prostora s ciljem, da dosežemo materialno ravnovesje vseh sfer družbene reprodukcije in da odpravimo razlike med razvitimi in nerazvitimi.

Bolj je poudarjen proizvodni sektor gospodarstva, katerega delež mora v družbenem proizvodu rasti. V okviru policentričnega urbanega sistema se zavzemamo za sistematično krepitev gospodarskih in socialnih funkcij posameznih središč z namenom, da pokrijejo celoten slovenski prostor. Po mojem mnenju ta stališča v srednjeročnem razvojnem konceptu niso našla ustreznega mesta niti v posameznih kvantifikacijah in — kar je treba zlasti poudariti — niso nakazani odločnejši ukrepi, da bi vsaj v prihodnjem petletnem obdobju, če že ne v tem, za katero se sedaj dogovarjamo, postopoma začeli odpravljati obstoječo strukturo oziroma prilagajati trende nakazanim ciljem.

Kako nam gredo stvari iz rok, se vidi že, če primerjamo dokumentacijsko gradivo, ki je bilo sestavljeno v oktobru leta 1970, in gradivo iz junija 1972. Po prvem osnutku je na primer predvidena poprečna stopnja rasti v letih 1971—1975 6,9, po drugem gradivu pa 7,1. Hkrati je po prvem osnutku predviden poprečni letni porast industrije za 7,5, kmetijstva pa za 3 %, medtem ko je kljub večjemu trendu rasti celotnega gospodarstva po novem osnutku predvidena nižja stopnja rasti, in sicer industrije 7,4 in kmetijstva 2,9. Čeprav gre za sorazmerno majhne razlike, pa je vendarle simptomatično, kako malo lahko vplivamo na razvojne trende in kako nas je praksa že v obdobju, za katero planiramo, pravzaprav demantirala. Tudi tabela kaže, da proizvodnja, katere osnovni nosilec je industrija, praktično ne bo doživela relativnega vzpona, saj bo njen delež v družbenem proizvodu leta 1975 celo nižji kot je bil leta 1969, da ne omenjamo primerjav z letom 1966 oziroma 1965. Tudi kmetijstvu, ki mu pripisujemo ne le ekonomski, temveč tudi vse večji družbeni pomen, zlasti zaradi ohranjanja ekološkega ravnovesja, zavarovanja krajinskih značilnosti in drugih kvalitet okolja, smo v strukturi družbenega proizvoda dali manj pomembno mesto. Prvi osnutek srednjeročnega plana je na primer predvidel — to je razvidno iz tabele 4 — da bo znašal delež kmetijstva leta 1975 8,2 v celotnem družbenem proizvodu Slovenije, v zadnjem gradivu pa se je ta delež zmanjšal kar na 6,8 %. To pomeni, da so se stare tendence še naprej uveljavljale, na kar pa ta program resneje ne opozarja in se tudi ne zavzema za odločnejše ukrepe, ki bi to stanje vsaj v prihodnjih letih popravili.

Naslednja pomanjkljivost tega osnutka je, da se ne sooča s tem, kako bo projektirani globalni razvoj vplival na razvoj posameznih delov slovenskega prostora oziroma koliko se bo začel postopno uresničevati proklamirani sistem policentrizma. Glede na razvoj posameznih gospodarskih sektorjev smo pričakovali, da se bodo razvitejši razvijali še hitreje, manj razviti pa bodo še nadalje zaostajali. To lahko sklepamo iz dejstva, da smo priče hitrejšega razvoja tistih gospodarskih dejavnosti, ki so pretežno locirane na razvitejših območjih, in počasnejšega razvoja tistih gospodarskih dejavnosti, ki so locirane

na manj razvitih območjih. Menim, da bi koncept programa moral vsaj v grobem nakazati rešitev tudi teh problemov. Edini pomembnejši ukrepi so v poglavju o manj razvitih, kjer pa se v bistvu povzemajo ukrepi zakona o manj razvitih, ne da bi kdo skušal analizirati, koliko so bili zakonski ukrepi že doslej učinkoviti in kaj bi bilo treba storiti, da bi bil razvoj teh predelov hitrejši.

Menim, da bi bilo treba usmeriti pozornost še na dve postavki. Najprej gre za učinkovitejše usmerjanje kapitala v manj razvite predele. Iz ankete, ki jo je priobčil časopis »Delo«, je razvidno, da razne benefikacije niso dale ustreznih rezultatov in da se tokovi kapitala v bistvu niso spremenili. Drugič pa gre za krepitev tistih središč, ki so povezana z manj razvitimi predeli in ki lahko s svojim delovanjem bistveno vplivajo na razvoj manj razvitih. Zato bi bilo zlasti potrebno bolj poudariti razvoj prometa in ustreznih prometnih povezav med središči in manj razvitimi predeli, ki gravitirajo s tem središčem. Seveda se postavlja vprašanje, kako je treba ukrepati, da bi pospešili razvoj.

Zavzemati se za večjo udeležbo republike v družbenem proizvodu na račun reproduksijske sposobnosti gospodarstva bi bilo gotovo problematično. Mislim, da je osnovna orientacija programa, da se poveča reproduksijska sposobnost gospodarstva, pravilna. Nujno pa bi bilo, da pride do drugačnih tokov obstoječega kapitala oziroma sredstev, ne glede na to, ali so v neposredni pristojnosti republike ali pa v pristojnosti delovnih organizacij.

Zlasti se mi zdijo pomembni trije posegi:

1. Infrastrukturne investicije, na katere vpliva republika, bi morale doživeti ustrezen premik na območja, ki so doslej zaostajala v razvoju, oziroma na območju, ki pospešujejo razvoj manj razvitih območij. Človek ne dobi vtisa, da bi program infrastrukturnih investicij omogočil take premike, ki bi v srednjeročnem planu pravzaprav morali biti osnova tudi drugim srednjeročnim planom, ki bodo ali pa so že sprejeti. Naj omenim samo program skupnosti za ceste.

2. Program bi se moral odločneje zavzeti za to, da se čimprej doseže družbeno nadzorstvo nad gibanjem tako imenovanega državnega — zdaj pravimo že družbenega — kapitala, ki je zdaj še vedno precej v domeni posameznih poslovnih bank, ki z njim poslujejo po svoji logiki. Ta kapital, v katerega pa ni mogoče šteti samo investicijskih sredstev, ki se tu zbirajo, temveč tudi kratkoročna bančna sredstva, ki izvirajo iz davkov in prispevkov, bi se moral intenzivneje uporabljati za uresničevanje družbenoekonomskih ciljev. Dejstvo je, da je več kot 70 % planiranih sredstev za intervencije v gospodarstvu že angažiranih za sprejete obveznosti republike. To vidimo na strani 100 in 103. Če to primerjamo, vidimo, da se ni mogoče zadovoljiti s formulacijami, kakršno na primer preberemo na strani 99: »Sredstva državnega kapitala, ki so prenesena na republiko, bodo selektivno vrnjena gospodarstvu na način, ki bo onemogočal reproduciranje centrov ekonomske moči zunaj samoupravno organiziranega gospodarstva.« Mislim, da smo v preteklosti imeli vse premalo kriterijev in objektivnih osnov za take ali drugačne posege v gospodarstvu. Zato predlagam, da se v ta dokument vnesejo bolj konkretna načela in kriteriji za usmerjanje teh sredstev, in sicer:

»Sredstva republike za intervencije v gospodarstvu se bodo poleg osnovnih namenov usmerjala zlasti:

a) za boljše izkoriščanje in modernizacijo v preteklosti zastarelih kapacitet, kar velja za industrijo v tradicionalnih industrijskih središčih, ki je v preteklosti odlivala akumulacijo drugim panogam in na druga območja;

b) za odpiranje novih delovnih mest, kjer je še možno z lokalno ali z vsakdanjo migracijo zaposliti razpoložljivo delovno silo, zlasti če gre za manj razvita in obmejna območja;

c) za razvijanje zlasti doslej zaostajajočih regionalnih središč v soglasju z regionalnim prostorskim planom, urbanim razvojem in z načelom policentrizma;

č) za postopno spreminjanje strukture proizvodnje v smeri povečanja udeležbe proizvodnje sredstev za delo, to je individualne in serijske proizvodnje in proizvodnje reprodukcijskega materiala, zlasti kot nadomestila za uvoz.«

3. Menim, da se je treba odločneje zavzeti tudi za spremembo v davčnem sistemu, ki je sedaj zelo nenaklonjen zlasti velikemu delu proizvodnih dejavnosti in kmetijstvu. Z novim davčnim sistemom je potrebno razbremeniti delovno intenzivne organizacije in omogočiti izenačevanje pogojev gospodarjenja.

Poudarjam, da bi bilo potrebno dati več spodbud — tako političnih kot ekonomskih — za večje aktiviranje sredstev državljanov. Spričo še vedno nestabilnega gospodarstva ni mogoče pričakovati, da bi se bistveno povečale hranilne vloge in da bi na tej podlagi gradili našo politiko.

Menim, da bi bilo nujno doseči večje investiranje zlasti v tako imenovano drobno gospodarstvo, še posebej v kmetijsko proizvodnjo, gostinstvo in obrt. Menim, da bi se bilo treba določneje zavzeti tudi za druge oblike angažiranja sredstev državljanov. Mislim na druge oblike naložb. Prihranki zdomcev so za reguliran finančni trg — kot to izhaja iz materiala na strani 8 — vedno pomembnejši. Zdomcem bi omogočili, da bi lahko neposredno vlagali prek obveznic delovnih organizacij za nova delovna mesta. Če začnemo z uvozom kapitala vse bolj priznavati tržna načela, bi morali poiskati tudi ustrezne oblike angažiranja sredstev državljanov.

Ceprav iščemo pri planiranju nove pristope, se mi zdi neustrezno, da pri nekaterih formulacijah sestavlja našteva konkretne delovne organizacije, drugje pa ni dosleden pri naštevanju pomembnejših programov in projektov. Tako na primer na strani 40 najdemo vse pomembnejše objekte in programe, ko gre za vprašanje razvoja turizma, pa na primer ni omenjeno Pohorje, čeprav gre za enega od večjih projektov, ki ga želi realizirati severovzhodna Slovenija v tem obdobju.

Konkretne pripombe pa so: na strani 50 se mi zdi, da je nesprejemljiva formulacija glede letališča v Mariboru. Vse je predvideno v enem stavku — da gre za športno letališče in da je sekundarno. V srednjeročnem planu je treba določno povedati, ali gre za gradnjo ali samo za načrtovanje. In če gre za gradnjo sekundarnega letališča v Mariboru, je treba to tudi ustrezno izraziti že v udeležbi republike ali bolje rečeno v tistih delih in na tistih straneh, kjer je govor o finančnih virih.

Na strani 62 bi bilo treba določneje povedati vse o sprejetju zakona o univerzi v Mariboru. Kadar rešujemo kadrovske probleme, vemo, da je posvečena šolstvu v tem materialu velika pozornost, zato se zavzemamo, da se določneje pove, naj se sprejme zakon o univerzi v Mariboru, da se bo v tem obdobju, to je do leta 1975, univerza v Mariboru lahko realizirala.

Na straneh 66 in 67 se govori o razvoju radia in televizije. Že v prejšnjih petletnih planih, vsaj v zadnjem, če ne tudi v prejšnjem, je bila predvidena gradnja nove RTV hiše v Mariboru. Kdor pozna razmere, v katerih delajo v Mariboru, bi verjetno določneje poskrbel za reševanje tega problema.

Na strani 80 so pri udeležbi republike za gradnjo bolnišnic predlagani kriteriji, ki so uporabljani — kot se mi zdi — tudi druge. Če opredeljujemo posamezne kriterije, se morajo bolj razlikovati v stopnjevanju udeležbe. Tu imamo opravka z udeležbo 40, 20 in 20 %. Po logiki bi moralo biti 40, 30, 20 ali 40, 30 in 25. Nikakor pa zadnjih dveh kriterijev ne gre izenačevati.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Besedo ima Miro Kocjan, delegat občine Koper.

Miro Kocjan: Tovariš predsednik! Pripombe, ki jih bom navedel, ne zadevajo samo koprsko občino, marveč deloma tudi ostali dve obalni občini. Zdi se mi — in ne samo meni, temveč tudi drugim tovarišem, ki so proučevali ta material — da je neka disharmonija med dolgoročnim programom Slovenije in dokumentom, ki ga obravnavamo.

Osnovni problem razvojnega programa za obalno območje je poleg turizma, ki je bil predlagan in primerno poudarjen v dokumentu, tudi razvoj pomorskega gospodarstva. V gradivu je predviden hitrejši razvoj luke in luških storitev, kakor tudi pomorskega in železniškega transporta, vendar pa niso obravnavane razvojne možnosti in smernice pomorskega gospodarstva v celoti. Nujen atribut razvoja prometa in luških storitev je tudi industrijska predelava, ki je v vseh tovrstnih lukah na svetu sestavni element gospodarstva luških območij. Menimo, da bi morali zaradi tega v tem dokumentu začrtati tudi smernice razvoja ustrezne industrije in s tem v zvezi vsebinsko oblikovati tudi položaj industrijske cone v predvidenem razvojnem obdobju. Projekcija dolgoročnega razvoja Slovenije že poudarja — sicer v globalu — da je treba razvijati industrijsko cono. Zaradi tega tudi mislimo, da bi morali prav v tem srednjeročnem obdobju nakazati vsaj prve elemente realizacije razvoja industrijske cone.

Urbanistični načrt luško-industrijskega kompleksa, ki ga je sprejela skupščina občine Koper in ga je potrdil republiški sekretariat za urbanizem, nakazuje nekatere možnosti razvoja industrijske cone v luškem bazenu, ki bi jih morali postopno realizirati. Med drugim je programirana gradnja elektrocentrale na tekoče gorivo, ki naj bi prispevala tudi k boljši razporeditvi elektrocentral v Sloveniji. To vprašanje je v zvezi z dejstvom, ki je poudarjeno v osnutku srednjeročnega plana, da se bo primanjkljaj električne energije občutno povečal in da bi bilo treba poleg predvidenih graditi še dopolnilne proizvodne zmogljivosti elektrarn. Glede na to, da smo že v letu 1972 in da priprave ter gradnje takih central trajajo več let, bi bilo prav, če bi v srednjeročnem načrtu določili lokacije za gradnjo elektrocentral.

Razumljivo je, da je obalno območje zainteresirano, da se realizira tudi v našem konceptu predvidena gradnja elektrocentrale na tekoče gorivo. S tem je povezano tudi vprašanje predelovalnih zmogljivosti naftne industrije za potrebe Slovenije kakor tudi za potrebe izvoza in izmenjave naftnih derivatov z drugimi tovrstnimi obrati v tujini. Glede na tezo, postavljeno v dokumentu, da bi zainteresirano gospodarstvo še v tem obdobju moralo sprejeti ustrezne odločbe za razvoj naftnega gospodarstva, bi morali do sestave končnega predloga srednjeročnega načrta ta vprašanja razčistiti in v končnem načrtu določno reči, kje in kako bomo realizirali to ugotovitev.

V zvezi s prometom je v osnutku rečeno, da bosta na obseg pomorskega prometa močno vplivala zmanjšanje prevoznih tarif in zaostrena mednarodna

konkurenca. To ni jasno, saj so tako v pomorskem kakor tudi v železniškem prometu jasne tendence po zvišanju prevoznih tarif. Mednarodna konkurenca se v določenih vrstah transporta predvsem v zvezi z novo tehnologijo zaostre, vendar se povečujejo tudi potrebe po uvozu in izvozu v Evropi, kakor tudi v srednjeevropskem bazenu, ki gravitira h koprski luki. Posebej je treba še omeniti, da je udeležba Jugoslavije v pomorskem prometu in zunanjetrgovinski izmenjavi glede na njeno površino, število prebivalstva in komparativno lego, še vedno nizka. Gotovo so možnosti tako za relativno kakor najbrž tudi za absolutno povečevanje čezmorskega transporta.

Ob upravičeno poudarjenem vprašanju usposabljanja luke in železnice za hitre in učinkovite Transporte bi moral plan poudariti tudi vprašanje magistralne cestne povezave srednjeevropskega bazena prek Šentilja do morja v Koper. V zvezi s tem bi morali seveda predvsem razmisliti, kje je največji slovenski interes glede bodočega razvoja in povezave s sosednjimi deželami. Od odgovora na to vprašanje bo odvisna tudi odločitev, ali bomo spodbujali prometne tokove proti morju ali ne. Menimo, da je odgovor na dlani. Res je, da nekateri dejavniki skušajo izsiliti subjektivne rešitve. Storit bi morali vse, da preprečimo prometno izolacijo Slovenije in da usmerimo blagovne in tudi potniške tokove tja, kjer je naraven izhod oziroma vhod, se pravi na morje. Od tega bo imela otipljivo korist tudi vsa naša družbena skupnost. Zato bi morali tudi cestni povezavi proti morju posvetiti večjo pozornost.

V srednjeročnem planu je definirana magistralna smer Šentilj—Ljubljana—Razdrto—Nova Gorica—Sežana, kar je prav. Menimo pa, da bi morali tu dodati še Koper kot zaključek magistralne povezave Slovenije, kot je predvideno v elaboratu za perspektivni razvoj cestnega omrežja Slovenije. Priobalna cestna povezava je v predlaganem dokumentu omenjena samo mimogrede pri možnosti za pričetek reševanja nekaterih še odprtih razvojnih problemov. Gostota prometa in prometni zastoji, zlasti sedaj v poletnem času — tudi 30 in še več vozil na minuto, česar najbrž ne kaže posebej razlagati, saj to vsak dan vidimo — narekujejo, da se moramo odločno lotiti rešitve tega problema. Predlagamo, da se v srednjeročnem načrtu jasno precizira, kaj bomo napravili v tem petletnem obdobju.

V materialih o dolgoročnem razvoju Slovenije in o regionalnem prostorskem planu so omenjene možnosti za gradnjo letališča v Kozini za potrebe obalnega in širšega območja. Pri ustreznih razpravah je bila poudarjena nujnost gradnje takega objekta tako v zvezi s predvidenim potniškim transportom kakor morda še bolj s hitrim in sodobnim blagovnim transportom. Znano je namreč, da se bodo ob vseh luško-industrijskih kompleksih v perspektivi še bolj uveljavljala tudi letališča. Luka Koper je po obsegu prometa na drugem mestu v Jugoslaviji. Znano je tudi, da se tuji turisti vedno bolj poslužujejo letalskega prometa. Zaradi tega bi bilo potrebno, da v srednjeročnem načrtu predvidimo vsaj priprave za tak objekt.

Pri smereh gospodarskega razvoja je predviden nadpoprečen razvoj kovinsko-predelovalne industrije, zlasti motorne industrije. Glede tega postavljamo naslednje vprašanje: Kako naj motorna industrija doseže tak razmah, če pa vemo, da je prav ta industrijska veja v težavnem položaju in da nima jasnega in celovitega razvojnega načrta. Res je torej problem, kako se bo v naslednjih treh letih dvignila na nadpoprečno raven. Vsekakor bi bilo treba vedeti, kakšne ukrepe nameravamo sprejeti, da bi bila taka razvojna smer realizirana.

V smernicah je močno poudarjen razvoj srednjega in strokovnega šolstva, s čimer se povsem strinjamo. Menimo pa, da je 30% sodelovanje republike pri investicijah v to šolstvo prenizko, predvsem zato, ker je to področje republiška domena. Posebno je problematična 70% udeležba občin, ki bodo imele izredno velike potrebe in stroške za razvoj osnovnega šolstva, ki je v predlaganih smernicah seveda prav tako upravičeno poudarjeno. Po naši sodbi bi bilo prav, da bi bilo razmerje med udeležbo republike in občin 50 : 50.

Poudariti moram, da govorim v imenu kraja in krajev, kjer bi bila starost večine šolskih zgradb res lahko deležna najvišje pokojninske stopnje. In to je tisto, kar tare razvoj obale, kjer so številni objekti s področja družbenih dejavnosti prav srednjeveški. Občine, čeprav gospodarsko v vzponu — in to velja v bistvu za vse obalne občine — ne morejo pomagati, kot bi bilo potrebno, kljub naporom v izvajanju samoupravnih dogovorov, podpori gospodarstva ipd. V naši občini tečeta že dve akciji za samoprispevek in jasno je, da še na tretjo ne moremo računati.

Pri razvoju kulture je v osnutku poudarjeno, da bodo potrebna večja vlaganja v konservatorsko in restavratorsko obdelavo kulturnih spomenikov. Rečeno je, da bo potrebno pritegniti tudi sredstva zainteresiranega gospodarstva, kar je prav. Zainteresirano gospodarstvo pa je v tem primeru lahko le turistično-gostinsko gospodarstvo, za katero pa vemo, da nima sredstev, medtem ko je malo verjetno, da bi lahko pritegnili še drugo gospodarstvo, ki je bolj zainteresirano za objekte, ki jih narekujejo današnje potrebe. Vprašanje, ki je specifično za nas, najbrž pa tudi za nekatere druge občine, je, kako naj občina, čeprav je kolikor toliko bogata, kot je recimo naša, prispeva 10 milijonov dinarjev za ureditev enega samega spomeniškega objekta. V mislih imam pretorsko palačo na Glavnem trgu sredi mesta. Menim, da kaže resno razmisliti o ustreznem republiškem skladu, kar smo že večkrat predlagali.

Pri razvoju stanovanjskega gospodarstva je predvideno, da bi dosegli stanovanjsko površino 15,3 m² na prebivalca. To je največje povečanje v zadnjih petletnih obdobjih. Znano pa je, da imamo velik primanjkljaj stanovanj, zato bi bilo treba razmisliti, ali ne bi bilo primerneje stanovanjsko površino na prebivalca opredeliti s 15 m² in tako povečati število stanovanj. Po orientacijskem računu bi s tem pridobili od 6 do 8000 stanovanj. To je tudi v skladu z novo zakonodajo s področja stanovanjskega gospodarstva, kjer je predvideno hitrejšo reševanje problemov mladih in starejših družin, za kar bodo potrebna predvsem manjša stanovanja.

Pri osnovnih smereh socialne politike so nakazane tudi smernice za gradnjo bolnišničnih zmogljivosti. Strinjamo se s predvidenim razvojem bolnišnične mreže, vendar ne moremo soglašati s kriteriji udeležbe republike pri reševanju te problematike. Smo za 40% delež pri gradnji tovrstnih objektov v Ljubljani, zaradi medicinske fakultete in klinične bolnišnice. Za regionalne bolnišnice pa bi moral veljati isti kriterij in sicer 20% delež republike. To utemeljujemo tudi s policentričnim urbanim razvojem Slovenije, pri čemer je potrebno enako obravnavanje vseh regij.

Pri splošni opredelitvi načelnih smernic razvoja so nekatere nejasnosti, ki bi jih bilo treba pojasniti. Tako je na primer nejasna smernica, naj bi materialni izdatki za negospodarske investicije rasli počasneje od narodnega dohodka. Razvojne smernice posameznih področij kažejo drugačno sliko, ki je razvidna iz naslednjih podatkov:

Delež infrastrukturnih investicij v družbenem proizvodu je znašal 1970. leta 3,08 %, leta 1975 pa naj bi znašal 5,51 %; delež izobraževanja je bil 1970. leta 4,90 %, leta 1975 pa 5,40 %; delež raziskav 1970. leta 1,30 %, leta 1975 pa 2 %; delež kulture 1,16 in 1,34 %; pokojninsko-invalidsko zavarovanje 7,80 in 8 %, otroškega varstva 1,1 % in 1,25 % in zdravstvenega zavarovanja 4,07 % leta 1970, leta 1975 pa 4,89 %; delež telesne kulture pa 0,23 % in 0,30 %.

Tako usmeritev najbrž demantira tudi smernica glede splošne porabe, za katero je predvidena stopnja rasti 8 %, kar je znatno nad rastjo družbenega proizvoda. Pri povečanju produktivnosti dela predvideva osnutek več kot 70 % delež povečanja produktivnosti na osnovi modernizacije tehnologije in organizacije. To je zelo zahteven element v povečanju družbenega proizvoda ter vsiljuje vprašanje, kakšne realne možnosti imamo, da bi dosegli tak razvoj, posebno zato, ker je predviden najhitrejši porast v terciarnem sektorju gospodarstva, ki zaposluje razmeroma največ delovne sile.

V splošnih smernicah je predvideno zmanjševanje družbenih obveznosti gospodarstva in v zvezi s tem je rečeno, da se bo udeležba gospodarstva v družbenem proizvodu povečala za 4,8 %.

Taka smernica je vsekakor v skladu s sedanjimi stališči do razvoja. Vendar se bo dogajalo, da se bodo sredstva gospodarstva odtuževala. V smernicah je namreč na več mestih upravičeno in skladno z našim družbenim razvojem poudarjeno, da bo nekatere stvari potrebno reševati na podlagi družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov.

V osnutku srednjeročnega plana so ponekod izraženi dvomi, da bomo lahko uresničili predvidena gibanja in odstotke, ker so možna odstopanja in neprilaganja glede na postavljene smernice. Menimo, da je srednjeročni plan tudi mobilizacijski dokument, ki mora biti podprt z ukrepi za realizacijo, ne pa da izraža dvome.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Kdo želi besedo? Prosim, delegat občine Lenart, tovarišica Vida Brumen!

Vida Brumen: S predloženim osnutkom družbenega plana se v načelu v naši občini strinjamo, saj v glavnem zrcali že sprejeto politiko o pospešenem razvoju manj razvitih območij v Sloveniji. Vendar imamo nekatere pripombe oziroma predloge.

V delu družbenega plana, ki obravnava posebne pogoje in faktorje razvojne politike v SR Sloveniji, je med drugim ugotovljeno, da je SR Slovenija v pogojih odprtega gospodarstva vse bolj izpostavljena vplivu razvitih dežel, kar se kaže tudi v precejšnjem odlivu strokovne delovne sile v tujini. Ta odliv čedalje bolj izgublja značaj začasne zaposlitve v tujini. S tem problemom povezujem problem odseljevanja delovne sile z obmejnih območij, iskanje zaposlitve v industrijskih središčih in problem odhajanja na stalno ali začasno delo v tujino. Pri tem ne mislim vsakdanje migracije, ki jo je na obmejnem območju tudi potrebno poudariti. S teh območij odhaja mlada, dobra delovna sila, doma pa ostajajo starejši, za delo manj sposobni ali celo nesposobni ljudje. Zmanjševanje naseljenosti na obmejnem območju negativno vpliva tudi na obrambno pripravljenost. Mislim, da to ni problem le manj razvitih območij, temveč se prav tako pojavlja v obmejnih krajih razvitejših območij. Pri naši severni in zahodni sosedu je ta pojav prav nasproten. Ugotovimo lahko, da si ti državi zelo prizadevata, da obdržita obmejno prebivalstvo na tem območju, tako da od-

pirata nova delovna mesta, strokovne in poklicne šole in podobno. Mislim, da ni ravno razveseljivo to, da si naša mladina išče učna mesta v raznih strokovnih šolah v sosednji Avstriji, ker pri nas ni na razpolago dovolj učnih mest ali ker zaradi nekončane osemletke ne more dobiti učnega mesta. Vsi mladi ljudje pa tudi ne morejo biti dimnikarji. Pri vsem tem premalo upoštevamo dejstvo, da poleg strokovnosti vcepljajo naši mladini tudi svoje miselnosti in ideologije. Zato menim, da bi bilo v osnutku družbenega plana razvoja potrebno konkretnije nakazati možnosti zaposlovanja na teh območjih, možnosti pridobivanja strokovne izobrazbe, vključevanja v poklicne šole in tako zaježiti odseljevanje aktivne delovne sile, kot je to nakazano v poglavjih 2,5 in 7 tega srednjeročnega programa.

Predloženi osnutek v glavnem nakazuje tudi politiko pospeševanja razvoja manj razvitih območij. Vendar imamo nekatere pripombe oziroma predloge k poglavju 9 na straneh 83 in 88, kjer je obravnavano pospeševanje razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji. Te pripombe oziroma predlogi so:

1. Ugotavljamo, da v celotnem poglavju ni niti z besedo omenjena vloga bank pri pospeševanju razvoja manj razvitih območij. Spričo tega predlagamo, da se na primernem mestu — morda v 1. ali 2. točki tega poglavja — navede naslednje besedilo: »Ker je gospodarski razvoj manj razvitih območij otežen zaradi pomanjkanja sredstev za investicije, imajo pomembno vlogo pri realizaciji politike pospešenega razvoja manj razvitih območij poslovne banke in Narodna banka Slovenije. Banke bodo dajale prednost oziroma ugodnejše pogoje za odobravanje kreditov v nove obrate ali v modernizacijo obstoječih obratov na manj razvitih območjih v primerih, ki bodo investicije ekonomsko utemeljene. Za tako kreditno politiko bodo poslovne banke razen kreditnih sredstev še zlasti uporabljale sredstva bivšega državnega kapitala, od katerega se del namensko usmeri v korist pospeševanja manj razvitih območij.«

2. V drugi alineji tretjega odstavka 5. točke na strani 87 je določeno, da naj bi republika v prihodnjih letih sodelovala pri investicijah v osnovnošolske zmogljivosti na manj razvitih območjih s 40% udeležbo. Takšen delež je po našem mnenju občutno premajhen in tudi ni v skladu s sprejetim stališčem komisije izvršnega sveta skupščine SR Slovenije za pospeševanje razvoja manj razvitih območij. Zato naj bi se ta alineja začela mogoče z naslednjim besedilom: »— sodelovati z najmanj 70% udeležbo v obliki dolgoročnih in minimalno obrestovanih kreditov pri investicijah v osnovnošolske zmogljivosti na manj razvitih območjih.« Sledi naj predloženi stavek. Poudarek, da gre za kredite, je po našem mnenju potreben, saj se beseda udeležba sama po sebi sicer lahko razume kot dotacija.

3. V šesti alineji tretjega odstavka 5. točke, kjer je navedena potreba po večjem vključevanju mladine v višje izobraževalne stopnje, bi bilo po našem mnenju potrebno dodati še tole: »Ustvariti bo potrebno tudi pogoje in sprejeti ukrepe za preprečitev čezmernega odhajanja strokovne delovne sile z manj razvitih območij na razvita območja in v tujino.«

4. V prvi alineji poleg odstavka 5. točke naj bo enako kot za investicije v šolstvu določena udeležba republike oziroma republiške skupnosti otroškega varstva pri vlaganju v vzgojnovarstvene objekte, zato naj bi se alineja glasila: »— zagotoviti najmanj 70% udeležbo v obliki dolgoročnih minimalno obrestovanih kreditov pri vlaganju v vzgojnovarstvene objekte.«

5. Po petem odstavku 5. točke, ki govori o kulturi, je treba dodati tudi določilo o pomoči republike oziroma ustrezne republiške samoupravne skup-

nosti pri razvoju telesne kulture na manj razvitih območjih, ki naj bo predvidena v enakem smislu, kot je predvidena za področje kulture, ker v poglavju o razvoju manj razvitih za področje telesne kulture ni ničesar povedano.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Kdo še želi razpravljati? Prosim, tovariš Veber, delegat občine Šentjur pri Celju!

Ivan Veber: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Spregovoril bom nekaj besed o možnostih pospeševanja kmetijstva na manj razvitih območjih. Mislim, da moramo pri obravnavanju razvoja gospodarstva ugotoviti, da pospeševanje kmetijstva ni možno niti na nerazvitih območjih niti na drugih območjih, če ne pospešujemo celotnega gospodarstva. Kmetijstvo je samo sestavni del gospodarstva in njegov napredek je v naših razmerah pogojen z napredkom splošnega gospodarstva.

Nerazvito kmetijstvo in nerazvitost v Sloveniji se manifestirata v velikem številu prebivalstva, ki se preživlja s kmetijstvom. Tako je skoraj v vseh nerazvitih občinah v Sloveniji več kot 40 oziroma celo do 50 % kmečkega prebivalstva. Če hočemo to nerazvitost zmanjšati, potem je treba v teh občinah število kmečkega prebivalstva zmanjšati in s tem povečati produktivnost tistega, ki bo ostalo v kmetijstvu. Za tisti del prebivalstva, ki bo moralo kmetijstvo zapustiti, pa je treba najti ustrezna delovna mesta v gospodarstvu.

To pomeni, da je pospeševanje kmetijstva tesno povezano s splošnim razvojem gospodarstva na teh območjih. Zmanjšati je treba število kmečkega prebivalstva in ta del zaposliti v drugih panogah gospodarstva. Tako bo manjše število v kmetijstvu zaposlenih ljudi ustvarjalo oziroma delilo dohodek in na vsakega bo odpadlo več.

Katere kmetije imajo možnost, da se razvijejo v tržnogospodarske enote? Mislim, da naš plan, ki ga je pripravil zavod SR Slovenije za planiranje, omenja celo število, koliko kmetij je v Sloveniji imelo možnost, da postanejo tržnogospodarske enote. Tudi ti problemi so dokaj različni. Slovenija se usmerja v proizvodnjo mleka in mesa. Taka proizvodnja zahteva take površine, na katerih se lahko rentabilno zasnuje. Če pa upoštevamo, da se bo lahko tudi določeno število mešanih kmetij vključilo v organizirano proizvodnjo z živilskopredelovalnimi obrati, potem je lahko teh kmetij več. Menim pa, da je za osnovno proizvodnjo mleka in mesa potrebna večja površina, ki pa jo zakon o zemljiškem maksimumu sedaj še omejuje.

Prav zaradi tega bi morali pospešiti nastajanje zemljiških skladov. Vanje naj se vključujejo prosta zemljišča, ki za družbene obrate niso interesantna, in zemljišča ostarelih kmetov. Taka zemlja naj se daje v zakup usmerjenim kmetijam, kjer so ljudje pripravljeni vlagati delo in sredstva v zemljo in se vključevati v tržno gospodarstvo. Na takih kmetijah bodo mehanizacija in vložena sredstva veliko bolj ekonomično uporabljena.

Položaj kmetije je prav tako odvisen o tega, ali je kmetija z večjim ali manjšim zemljiškim potencialom tržna ali ne. Bližina mesta ali bližina nekega živilskotehnološkega obrata lahko vpliva na to, da se kmet tudi z manjšo površino vključi v kooperacijsko proizvodnjo in tako ustvarja sebi in svojemu gospodinjstvu, primeren dohodek. Menim, da imamo že nekaj prav dobrih rezultatov kmetovanja na preusmerjenih kmetijah.

Kljub temu pa se danes srečujemo še s problemi, ki tarejo tako tiste, ki pripravljajo načrte za preusmerjanje kmetij, kakor tudi kmete, ki so priprav-

ljeni vlagati sredstva in delo, da bi na svoji kmetiji bolje zagospodarili. Mislim, da je poleg osnovnih podatkov treba ugotoviti proizvodno sposobnost kmetije in ugotoviti ali je sposobna, da se preusmeri. Ugotoviti je treba kreditno sposobnost, ki je odvisna od proizvodne sposobnosti, ter oceniti, ali bosta proizvodna in kreditna sposobnost pri današnjih pogojih kreditiranja dovolj veliki, da se standard ljudi zaradi preusmeritve ne bo zmanjšal.

Mislim, da smo predvsem v naših nerazvitih občinah, kjer je nacionalni dohodek na prebivalca v poprečju veliko nižji kot drugod, priča dvem stvarim. Imamo kmetije, kjer so vlagali delo in sredstva v preusmeritev in kjer uspevajo, ter kmetije, ki jim po prvem zamahu zmanjka moči in preusmeritev ne poteka tako, kot so si jo zamislili načrtovalci in kmet. To se dogaja predvsem zaradi tega, ker mora kmet vložiti poleg lastnega dela in materiala tudi sredstva, ki jih mora vezati in že po prvem vlaganju mora plačevati anuitete, se pravi, da mora že vračati kredit. Zato predlagam, da bi se kreditni pogoji tudi za preusmerjanje kmetij izenačili s kreditnimi pogoji, ki veljajo drugod, da se začne kredit odplačevati šele takrat, ko je objekt usposobljen za proizvodnjo. To stvar je mogoče malo težje definirati pri zgradbah, ker mora biti osnovna proizvodnja že dana. Mislim pa, da bi morali pri nasadih, vinogradih itd. tudi za zasebne kmete veljati enaki pogoji, kot veljajo na splošno v kmetijstvu. Oprostitev davka predstavlja v investicijah, kot so nasadi, vinogradi, plantaže itd., bore malo. Mislim, da bi morala tudi banka zavzeti pri dajanju kredita stališče, da začne vlagatelj sredstev odplačevati kredit šele potem, ko se mu začne naložba že vračati.

Drug predlog pa je, naj se poleg denarnih sredstev tudi delo, material in storitve, ki jih kmet vlaga v objekt, vračunajo v njegovo udeležbo. Tako bi se udeležba kmeta v kreditni konstrukciji povečala in njegov položaj bi se zaradi tega lahko izboljšal. Tako bi lahko v tistih delih Slovenije, kjer je dohodek na prebivalca nižji, še hitreje preusmerjali kmetije.

Kmetje, ki so že preusmerili oziroma ki se želijo preusmeriti, vprašujejo, kakšna bo davčna politika v Sloveniji do kmetij, ki so se preusmerile. Ugotavljamo, da katastrski dohodek, ki so ga določili kot merilo obdavčenja kmetijskih zemljišč pred približno sto leti, danes ni več povsem primeren. Predstavlja pa še vedno sistem, ki ocenjuje kmetijska zemljišča po dohodku in po osnovi tega se odmerja, koliko dohodka mora proizvajalec oziroma lastnik kmetijskega zemljišča odvesti kot davek. Mislim, da predvsem način ocenjevanja kmetijskih zemljišč, kakršnega je uvedel kataster pred 100 leti, ni več sprejemljiv. Nekoč je veljala za dobro kmetijo tista, ki je imela konje. Konji jedo srednjekvalitetno krmo, lahko malo kislo, kot pravimo v kmetijstvu, in površine s tako krmo so se takrat dobro ocenjevale. Zaradi spremenjenega načina gospodarjenja je to danes seveda čisto narobe.

Kmetje se bojijo, da bodo morale preusmerjene kmetije, ki imajo več dohodka kot druge kmetije, pri obračunavanju davkov voditi knjigovodstvo in evidenco, kot jo morajo voditi obrtniki. Če bi se odločili za kaj takega, bo vsakemu pospeševalcu gorelo pod petami, če bo skušal pridobiti kmete za preusmerjanje kmetij. Vendar mislim, da bodo sestavljenci novega zakona o davčni politiki uvedli tudi nekatere novosti. Davčna politika pa nikakor ne sme obremenjevati in ne sme obdavčiti pridnosti in znanja ter pripravljenosti kmeta kot proizvajalca za sodelovanje. In enako mora obravnavati vse. Ne moremo delati razlik in posebej obdavčevati tiste, ki so se preusmerili, vložili delo in znanje v to, da je njihova kmetija postala tržna enota.

Na koncu mislim, da moramo spregovoriti nekaj besed o pomenu dobrih preusmerjenih kmetij za splošni ljudski odpor. Izkušnje iz narodnoosvobodilne vojne nam jasno povedo, da je kmečko prebivalstvo vsa leta vojne prehranjevalo in vzdrževalo narodnoosvobodilne enote. Če bomo hoteli v sistemu splošne ljudske obrambe doseči tisto, kar želimo doseči, potem moramo najti sodelavca in ta sodelavec je proizvajalec na podeželju. Kmečki proizvajalec pa bo na vsak način dober sodelavec takrat, kadar bo na zemlji, na kateri dela in živi, zadovoljen s seboj, s svojim delom, družbo in z odnosi v njej. Le tak kmečki proizvajalec, ki bo s svojim delom nekaj ustvaril, ki bo nekaj imel, bo pripravljen delati na tem prostoru, živeti in sodelovati z vsakim, ki bo tja prišel.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Tovariš Sergej Vošnjak, delegat mesta Ljubljana.

Sergej Vošnjak: Spoštovani zbor! Plan zelo poudarja kadre, čeprav marsikje ostaja le pri lepih načelih. Izogibamo se bolj dorečenih opredelitev, ki bi bile potrebne zato, da ne bi ostali pri načelni resoluciji, ampak da bi naredili bistven premik.

Program se ne dotika šolskega sistema. Tako se bo ohranila neenakost med srednjim in strokovnim šolstvom, čeprav sodi v isto kategorijo. To se pravi, da se bo tisti, ki bo hodil dve ali tri leta v strokovno šolo in ki bo hotel nadaljevati študij v srednji šoli iste stroke, moral ponovno vpisati v prvi razred in ne bo imel možnosti prestopa.

O problemu pedagoških kadrov je bilo na tem zboru že veliko besed, pa kot da bi se bali nekaj premakniti in zagotoviti, da nam šole čez nekaj let ne bodo ostale brez predavateljev. Tudi ni opredeljena odgovornost univerze, koliko in kakšne vrste kadrov mora dati. Na 59. strani sicer piše, da bo v prihodnjih letih intenzivirano delo pri izpopolnjevanju vzgojno-izobraževalnega sistema, ki naj svoj razvoj in vlogo v družbeni reprodukciji uskladi s potrebami in cilji politike družbenega, ekonomsko-kulturnega in socialnega razvoja. Imamo smernice 19. seje CK ZKS, stališča SZDL o dolgoročnem razvoju Slovenije in podobno. Vendar mislim, da bi morali bolj opredeljeno povedati, da je treba na naši univerzi uskladiti razmerja med znanstveno-raziskovalnim in pedagoškim delom. Današnji sistem na univerzi spodbuja predvsem znanstveno-raziskovalno delo, kajti pogoj za univerzitetnega predavatelja je predvsem število objavljenih znanstvenih razprav, ni pa pogoj, koliko kadrov mora usposobiti posamezna fakulteta za posamezno področje in podobno. Zato so danes matematiki pri nas redkost in jih, če se bo tako nadaljevalo, praktično v najkrajšem času ne bo več in se matematike sploh ne bo mogoče več učiti.

Najbolj neurejen problem v sistemu šolstva je problem srednjih šol. Imamo dokaj izdelan sistem osnovnega šolstva, imamo vsaj do neke mere izdelan sistem visokega šolstva, vprašanje srednjega šolstva je pa bilo 10 ali celo 20 let povsem zanemarjeno. V tem programu razvoja sicer piše, za koliko bo treba povečati število učnih mest na srednjih in strokovnih šolah in število ležišč v dijaških domovih. Ni pa niti besedice o tem, kako zagotoviti in zbrati ta sredstva.

Ponujeni 30% delež republike je lahko le pomoč, pa še to predvsem za ekonomsko šibkejša kraja. Problema pa to ne rešuje. Republiška izobraževalna skupnost ponuja 30% participacije, pa je niti Ljubljana niti Maribor ne moreta

sprejeti, ker ne vesta, kako zagotoviti preostalih 70 %. V teh dveh mestih pa je v Ljubljani okoli 23 000, v Mariboru pa okoli 11 000 mladih ljudi v srednjih in strokovnih šolah, to pa je že več kot polovica vse mladine, ki hodi v Sloveniji v srednje in strokovne šole. V petek sem govoril s predsednikom občinske skupščine Maribor, tovarišem Požarjem, ki me je prosil, naj opozorim na ta problem prav zaradi tega, ker je položaj na področju investicijskega vlaganja v srednješolske in dijaške domove že tako nevzdržen, da je treba najti sistemsko rešitev.

Po podatkih je potrebno za srednje šolstvo in dijaške domove 510 milijonov din, vendar so v podatkih predvidene le adaptacije obstoječih šol in tistih nekaj šol, ki nimajo svojih prostorov. Niso pa upoštevane potrebe po novih srednjih in strokovnih šolah in občutnem povečanju potreb po srednjih strokovnih kadrih. In tu ni upoštevana težnja in želja mladine po zadovoljivih možnostih, da bi si pridobila potrebno kvalifikacijo.

Ljubljana se približno v petih letih poveča za velikost mesta Celja. Danes imamo v Ljubljani okoli 260 000 prebivalcev in isto število srednjih in strokovnih šol, kot smo jih imeli pred desetimi leti, ko je število prebivalstva znašalo nekaj čez 160 000. Samo v Ljubljani bi zaradi potreb po kadrih in želje mladine po študiju potrebovali približno 250 milijonov din za adaptacijo in nove gradnje.

Predloženi dokument sicer navaja natančno število, koliko osnovnih šol so občinske skupščine že programirale, da jih bodo v tem obdobju zgradile. V dokumentu pa ni predložen sistem, ki naj bi ga uveljavili, da bi zagotovili investicijsko vlaganje v srednje in strokovne šole in dijaške domove.

Mislim, da je bila že v razpravah o dolgoročnem razvoju zelo jasno postavljena zahteva, da je treba za investicijsko vlaganje v srednje šole najti sistemsko rešitev. Vendar pa v tem materialu sistemske rešitve ni.

Opozoril bi na to, da so delegati slovenskih občin na sestanku, ki ga je organizirala skupnost slovenskih občin, izdelali predlog in ga poslali vsem zainteresiranim družbenim faktorjem v Sloveniji. V predlogu so nakazane možnosti za urejanje tega vprašanja, vendar ga v tem osnutku družbenega razvoja v letih 1971—1975 sestavljenci niso upoštevali. Stališča delegatov na posvetovanju slovenskih občin so bila, da naj se za šolstvo najde približno enako sistemsko rešitev, kot se je našla za razvoj elektrogospodarstva. Jasno je — in to je v tem dokumentu upoštevano — da je treba kadre in usposabljanje kadrov šteti prav tako med investicije, kot so stavbe, novi stroji, nova tehnologija, energija in podobno. Izhajajoč iz tega stališča so delegati slovenskih občin na zasedanju skupnosti občin predlagali, naj bi se uvedel kot sistemska rešitev dvoodstotni delež od investicij ali sovlaganje za šolstvo druge stopnje, to se pravi v strokovne in srednje šole in v dijaške domove. Posebej bi poudaril, da so prav dijaški domovi eden bistvenih elementov za zmanjševanje socialnih razlik med razvitimi in nerazvitimi, kajti tu se ustvarjajo možnosti za posameznika, kolikšen kos kruha si bo lahko ustvaril. Če ni možnosti za šolanje — in predvsem za okolico je možnost v dijaškem domu — potem socialnih razlik ne bomo odpravili. Kakršno koli drugo odpravljanje bi bilo umetno.

Zato se je skupnost slovenskih občin na tem posvetovanju zavzela za zbiranje 2 % od investicij, kar naj bi bilo ekonomsko utemeljeno s tem, da se v investicijo računa le majhen del stroškov za kadre. In prav bi bilo, da bi vsaka investicija vsaj ta minimalen del stroškov za kadre tudi nosila.

Po predlogu skupnosti slovenskih občin, ki je bil objavljen v 8. in 9. številki »Občana« skupaj s celotnim gradivom s posvetovanja, naj bi se ta sredstva zbirala v občinah, ki bi bile nosilec skrbi in odgovornosti za razvoj srednjega in strokovnega šolstva. Občine pa naj bi se glede na interese in težnje povezovale med seboj.

Ta predlog je predvideval, naj bi se v večji meri angažiralo tudi gospodarstvo, in sicer tako za urejanje vprašanj šolstva za posamezne panoge kot za sofinanciranje gradnje strokovnih šol in dijaških domov. Vemo, da se v strokovnih centrih ne morejo opravljati vsi izpiti oziroma teoretičen pouk, ki je predviden po zakonu, saj nimajo dovolj kapacitet. Vajenci, ki so praktično delo že opravili, morajo včasih čakati celo leto, da so sprejeti v strokovno šolo in da lahko tam opravijo izpite iz teorije. Hkrati bi bilo treba gospodarstvo v večji meri angažirati pri formiranju profilov kadrov, torej pri ustvarjanju učnega programa v strokovnih šolah, da bi se povečalo število takšnih kadrov, ki jih gospodarstvo ali druge dejavnosti res potrebujejo. S tem bi se ustvarila neposredna zveza med izobraževanjem in tistimi, ki bodo kadre potrebovali. V predlogu delegatov s posvetovanja skupnosti slovenskih občin je bilo nakazanih še nekaj stvari, ki pa v družbenem planu niso omenjene niti ni mogoče ugotoviti, da bi se pri izdelavi družbenega plana v tem smislu karkoli premaknilo. Naše srednje šolstvo zamuja že 10 let, ponekod celo 20, zato rešitve tega problema ne gre odlagati.

Če najdemo sistemsko rešitev do konca letošnjega leta, kot so zahtevali delegati slovenskih občin, potem lahko šele prihodnje leto začnemo zbirati sredstva, izdelovati programe, prve možnosti za povečanje kapacitet pa bodo ustvarjene šele v letu 1975. Zato predlagam, naj se že v osnutek družbenega plana razvoja Slovenije v letih 1971 do 1975 vključi sistemsko urejanje investicij v šolstvu II. stopnje, to se pravi v srednje šolstvo, v strokovno šolstvo in dijaške domove, in naj se ta sistem vzpostavi do konca letošnjega leta, da bi se v letu 1973 ta toliko časa zanemarjeni problem vendarle začel reševati.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Tovariš Janez Mihovec, delegat občine Trebnje.

Janez Mihovec: Tovarišice in tovariši delegati! Predlagam nekaj pripomb k osnutku družbenega plana razvoja Slovenije v letih 1971—1975.

Osnutek plana razvoja nakazuje osnovne smeri pospeševalnih ukrepov republike za manj razvita območja. Te so: spodbujanje gospodarskih vlaganj in poslovnega sodelovanja med delovnimi organizacijami, razvijanje prometne infrastrukture in vodnega gospodarstva, izenačevanja pogojev izobraževanja, vzgoje in izboljšanja socialnega varstva. Osnutek programa tudi zagotavlja, da bodo sredstva za izvajanje teh ukrepov zagotovljena v okviru republiškega proračuna in v okviru finančnih programov samoupravnih skladov in interesih skupnosti. Strinjamo se s tako definiranimi ukrepi in nosilci, vendar menimo, da bi moral osnutek programa v večji meri determinirati cilje in sredstva, ki so za doseg tega potrebni. Menimo namreč, da bi bilo le na podlagi takega prikaza mogoče ugotoviti, ali sredstva pogojujejo doseg ciljev.

Najvažnejši ukrep za hitrejši razvoj manj razvitih območij so naložbe v obstoječe in nove proizvodne kapacitete. Realizirali pa naj bi to predvsem s spodbujanjem gospodarskih vlaganj, za katera je v srednjeročnem obdobju namenjenih 140 milijonov dinarjev. Glede na sredstva, ki jih je republika v

letu 1971—1972 za to že namenila, je mogoče sklepati, da se bodo ta sredstva povečala le v sorazmerju s planirano rastjo družbenega proizvoda republike. Menimo pa, da bi morala sredstva naraščati po bistveno večji stopnji, če hočemo resnično doseči hitrejši razvoj manj razvitih območij.

Po predlogu plana se v tem obdobju bistveno povečujejo za kmetijstvo namenjena sredstva, še predvsem za beneficirane obresti in udeležbo republike pri kreditiranju naložb v kmetijstvo. Vendar imajo prav manj razvita območja zaradi pomanjkanja lastnega kapitala najmanjše možnosti, da bi ta sredstva bolj izkoristila. Zato menimo, da je nujno, da se v srednjeročnem planu razvoja republike tudi za področje kmetijstva določijo taki kriteriji, ki bodo manj razvitim območjem omogočili, da kljub manjši lastni udeležbi v večji meri uporabljajo republiška sredstva, namenjena za naložbe v kmetijstvo.

Prav zaradi pomanjkanja lastnega kapitala je za manj razvita območja v procesu pospeševanja razvoja izredno pomembna vloga bank. Zato menimo, da bi moral predlog vsebovati tudi ukrepe, za katere bi morale poskrbeti banke. Osnutek je treba dopolniti s politiko na področju odobravanja kreditov za investicije, ki so ekonomsko utemeljene in se lahko izvajajo na območju manj razvitih občin.

Izvajanje politike investicij v osnovno šolstvo in otroško varstvo je tako, da je v osnutku plana za manj razvito območje nesprejemljivo. Povsem nemogoče pa je, da bi ta območja kljub maksimalnemu angažiranju proračunskih sredstev in samoprispevkov občanov zbralo 60 % potrebnih sredstev. Menimo, da je določanje participacije za nerazvite, ki bi bila večja kot 25 do 30 %, nerealno.

Največja pomanjkljivost osnutka družbenega plana razvoja Slovenije v zvezi s problematiko manj razvitih območij pa je po našem mnenju to, da niti ne poskušajo analitično in kvantificirano prikazati premika osnovnih kazalcev razvoja, ki bi jih v obdobju plana dosegla ta območja v primerjavi z republiko. Osnutek plana ne daje odgovora, ali se bo razlika v razvitosti med republiko kot celoto in nerazvitimi območji zmanjšala ali povečala. Zato menimo, da bi morali osnutek plana dopolniti s prikazom razvoja manj razvitih območij, ki naj bi bil dosežen v srednjeročnem obdobju v primerjavi z razvojem preostalega dela slovenskega gospodarstva. Prikaz naj bi slonel predvsem na tistih kazalcih, na osnovi katerih je opredeljena nerazvitost, in naj bi pokazal, v kakšnem obsegu bodo predvideni pospeševalni ukrepi vplivali na zmanjšanje razlik med manj razvitimi območji in republiko.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Hvala lepa! Prosim, tovariš Vasa, delegat Slovenske Bistrice!

Branko Vasa: Tovarišice in tovariši delegati! Pred nami je klasičen družbeni plan. Ker smo se lep čas zavzemali za nekaj novega, to je za policentrični razvoj Slovenije, postavljam vprašanje, zakaj se je ta koncept razvoja Slovenije opustil?

V zvezi s predlaganimi materiali pa predlagam, da se dopolni 3. točka na strani 85. Tu je razširjeno območje manj razvitih, ko gre za modernizacijo in rekonstrukcijo cest, in sicer še na Kozjansko, Brnike in Belo krajino. Predlagam, da se pri tej točki doda še Haloze. Verjetno je to izpuščeno zaradi tega, ker pretežni del Haloz pokriva občina Ptuj, ki je uvrščena med nerazvite ob-

čine, vendar pa je precej Haloz zunaj meja občine Ptuj. Zato predlagam, da se to območje v tem pogledu izrecno navede.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Prosim, Tone Kobe, delegat občine Cerknica!

Tone Kobe: Tovariš predsednik, tovariši delegati! Glede na to, da je bil čas pičlo odmerjen in da širša razprava v osnutku družbenega plana razvoja SR Slovenije šele sledi, smo osnutek obravnavali v ožjem krogu. Program je v nekaterih delih splošen, v posameznih pa zelo konkreten. Strinjamo se s takim osnutkom, saj je to začetek uresničevanja dolgoročnega koncepta družbenoekonomskega razvoja Slovenije.

K tistemu delu osnutka, ki je zelo konkreten, predlagamo naslednje pripombe in dopolnitve:

V poglavju o industriji v osnutku plana pri kapacitetah proizvodnje iver-nih plošč ni zajeta tovarna v Cerknici niti ni predvidena njena rekonstrukcija, s katero se bo proizvodnja povečala s sedanjih 18 000 na 50 000 kubikov.

Prav tako naj bi bil konkretnije obdelan in obrazložen pasus o novih kapacitetah za pohištveno industrijo na straneh 31 do 33.

V poglavju o razvoju turizma so navedeni kraji, kjer naj bi se v tem obdobju koncentrirala graditev oziroma kamor naj bi se vlagalo. Nikjer pa ni omenjen program »Gornji Jadran«, ki je končan in v katerega je bilo vloženih veliko mednarodnih in domačih sredstev. V tem programu je med drugim za postojnsko regijo, predvsem pa za kompleks ob Cerkniškem jezeru, izdelan celo zazidalni načrt. Nerazumljivo je, da to ni vsebovano v republiškem planu razvoja.

V poglavju o manj razvitih območjih ni zajet velik kompleks od Krma do Bloške planote, Velikih Lašč in Loškega potoka. Na tem območju, ki je povsod nerazvito, živi okrog 8000 občanov v več kot 100 vaseh in zaselkih. Z območja, ki je izrazito hribovsko-kmetijsko, se ljudje intenzivno odseljujejo, saj se je odselilo že okrog 30 % prebivalstva. Občine, ki zajemajo te kraje, so manj razvite in ne krijejo niti potreb za razvoj v lastnih centrih. To ozemlje ima poleg možnosti turističnega razvoja izreden strateški in obrambni pomen. Če ga ne bomo zajeli v sistem, ki velja za manj razvita področja, bo že v naslednjih 10 ali 15 letih odseljevanje doseglo kritično mejo. Ne gre samo za opuščanje domov, temveč celih vasi in zaselkov.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Kdo še želi besedo? Prosim, delegat občine Lendava, tovariš Milan Berden.

Milan Berden: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši!

Le kratko bi spregovoril o nekaterih zadevah srednjeročnega programa, katerega smo obravnavali tudi doma. Predvsem menimo, da bodo naloge, ki jih sedaj obravnavamo v petletnem razvojnem konceptu Slovenije, že dve leti za nami, še preden bomo ta plan sprejeli. Tako lahko govorimo le o kratkoročnem programu.

Druga pripomba je, da smo nekoliko optimisti glede izračuna in upoštevanja stopnje inflacije. Računamo s 6% letno inflacijo, čeprav dobro vemo, kolikšna je bila inflacija v letu 1971 in kakšna bo 1972. leta.

Nadalje ugotavljamo globalne odnose med porabo in produktivnostjo v Jugoslaviji oziroma Sloveniji in hkrati ugotavljamo, da v Jugoslaviji računamo po primerjalnih podatkih s 5% rastjo produktivnosti in s 5% rastjo realnih osebnih dohodkov, v Sloveniji pa računamo, da bo produktivnost znatno večja, to je od 5,3 do 5,5%, računamo pa z rastjo realnih osebnih dohodkov le za 4,3 %. V razpravah smo ugotavljali, da bi v konceptu razvoja Slovenije morali določiti vsaj osnovne globalne cilje, po katerih bi osebni dohodki rastli realno in skladno s produktivnostjo.

Pri bodočih investicijskih naložbah se preveč poudarja varčevanje prebivalstva. Hkrati tudi ugotavljamo, da obstaja inflacija in da je predložen oziroma vzporedni socialni program, o katerem razpravljamo, bolj malo stimulativen za pospeševanje varčevanja prebivalstva. Predvsem pa ugotavljamo, da za območje Pomurja, torej v občinah, ki imajo največ zdomcev, konkretno na območju občine Lendava, kjer je več zaposlenih v tujini kakor doma, osnutek plana premalo poudarja skupne naložbe kapitala, mednarodno kooperacijo in podobno. Iz besedila sicer lahko razberemo, da bo tuji kapital udeležen v našem investicijskem programu z 11 %, vendar imamo slab občutek, kadar med vrsticami beremo o forsiranju bančnih posojil mednarodne banke, ki sicer niso najbolj ugodna, ampak so najbolj pogosta. Po drugi strani pa mnogokrat preveč deklarativno govorimo o skupnih naložbah kapitala, medtem ko v praktičnih realizacijah le stežka najdemo pravilne oblike, kako to uresničiti. Menimo, da bi morali — danes smo že večkrat poslušali delegate s slabše razvitih območij, ki opozarjajo na rast socialne in politične problematike in podobnega — nekoliko bolj odpirati vrata skupnim naložbam domačega in tujega kapitala in tako odpirati nova delovna mesta na domačem območju.

V zvezi s poglavjem oziroma besedilom na strani 85, kjer je govora o slabše razvitih območjih v Sloveniji in njihovih usmeritvah, v glavnem ponavljamo stvari, o katerih smo že razpravljali vzporedno s sprejetjem zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji. Škoda je le, da smo iz tega poglavja izpustili banke, ki so v tem zakonu zajete. Brez bank ni mogoče izpeljati ugodnosti glede regresiranih obrestnih mer, konverzij posojil, sofinanciranja razvojnih projektov itd. Če ne bodo vključene banke, je koncept vprašljiv, ker vemo, da so vse ugodnosti za pospeševanje razvoja manj razvitih območij vezane na bančne kredite.

V zvezi s poglavjem o razvoju manj razvitih območij bi delegate opozoril še na eno stvar. Gre za vprašanje, ki se je že večkrat pojavilo v razpravah o razvoju manj razvitih območij, zakaj mora tudi 11 manj razvitih občin v Sloveniji plačevati prispevek za pospeševanje manj razvitih območij v Jugoslaviji. Ali jih ne bi mogli tega prispevka oprostiti? V končni fazi je to pristojnost republike Slovenije oziroma organov slovenske skupščine in republiške zakonodaje.

Postavil bi še načelno vprašanje. Res je morda škoda, da so v planu naštetih nekateri razvojni programi in investicije. Mnoga področja, dejavnosti in mnoge panoge so pri tem izpadle, medtem ko smo danes slišali tudi očitke, da imajo ti vrednostno in dohodkovno znatno ugodnejše proizvodne usmeritve od naštetih. Danes smo slišali tudi delegata iz občine Koper, ki je menil, da bomo morali zavzeti stališče tudi do naftne industrije v Sloveniji.

Ugotavljamo, da s tem programom že slavimo deseto obletnico, odkar v slovenskih programih razvoja ne najde mesta edina slovenska naftna in petrokemična industrija v Lendavi. Kako to, da industrija, ki že letos ustvarja prek

30 milijard S dinarjev celotnega dohodka in ki bo v letošnjem letu imela za predelavo nafte rafinerijske kapacitete 600 000 ton, do 1975. leta pa ima v svojem programu 1 000 000 ton, v tem programu ni omenjena? Tako posredujem mnenje oziroma zahtevo, da se ta dejavnost vključi vsaj v tabelarni pregledni del tega programa. Srečujemo se namreč s takimi stališči, ko nekateri menijo, da v Sloveniji sploh nimamo petrokemične industrije oziroma industrije predelave nafte.

Na našem območju smo se zelo zavzemali za gradnjo sladarne potom skupne naložbe kapitala. Bilo je zagotovljeno tržišče in vrsta drugih ugodnosti. Menili smo, da bi se to kmetijsko območje lahko vključilo v tovrstno proizvodnjo. Takrat je bilo striktno postavljeno stališče, da pomeni gradnja sladarne s proizvodnjo pod 10 000 ton letne zmogljivosti ekonomski nesmisel, avanturo in podobno. Dogovarjali smo se že za kapaciteto 16 000 ton. Sicer pa nam je bila posredovana ugotovitev, da je zelo težko realizirati tako investicijo. Po vsem tem ne razumem, zakaj sedaj na strani 31 štejemo med večje in družbeno koristnejše pridobitve gradnjo sladarne z 8000 tonami letne zmogljivosti!

Predsedujoči Zdravko Krvina: Kdo še želi besedo? Želi morda besedo predstavnik predlagatelja? Prosim, besedo ima tovariš Bogdan Zeilhofer.

Bogdan Zeilhofer: Pripombe, dane v razpravi, so bile zelo konkretne in nam bodo olajšale delo v nadaljnjih razpravah in pri oblikovanju predloga. Kadar so namreč zahteve in interesi jasno izraženi, je tudi lažje priti do rešitev.

Prepričan sem, da bomo lahko uporabili precej idej, glede katerih niti ne bo potrebno usklajevanje. Pogosto so bile ob izdelavi koncepta tudi tako zamišljene, kot so to delegati danes omenjali, vendar pa pri konkretnih formulacijah niso prišle tako do izraza, kot bi bilo želeno.

Omejil bi se samo na nekatera vprašanja, pri katerih gre po mojem mnenju za nesporazum. Ne bi pa razpravljajal o stvareh, ki so v tem planu ustrezno zajete.

Precej govora je bilo o regionalnih vidikih, o policentризmu, enakomernejšem razvoju itd. Pred nami je obdobje le treh let in pred nami so čisto konkretne materialne možnosti. Razprave bodo verjetno nakazale še nove rešitve. Kljub temu bi želel opozoriti, da plan, čeprav teh vidikov ne obravnava v enem kompleksu, vendar z usmeritvami na mnogih področjih posredno vpliva na enakomernejši razvoj. Poleg kompletnega programa za manj razvita območja naj naštejemo politiko cestnega omrežja, modernizacijo železniških prog, program, ki je predviden za razvoj pristanišča in letališč, vodno gospodarstvo, prelivanje na področju izobraževanja, vključno z razvijanjem visokošolskih centrov, politiko razvoja zdravstvenega omrežja, socialno politiko in vsa prelivanja, ki se izvajajo v zvezi s tem, celoten program reševanja agrarne strukture, za katero vemo, da ima poleg ekonomskega tudi izrazito socialni in regionalni vidik. Omenil bi tudi predvidene spremembe v davčnem sistemu, ki jih plan nakazuje. Med drugim tiste nove spremembe v sistemu davkov, ki bodo vplivale na preporazdelitev bremen med kapitalno intenzivnimi in delovno intenzivnimi panogami. Vemo, da je vprašanje zastarelosti nekaterih industrijskih panog skoraj praviloma povezano z delovno intenzivnostjo, tako da tudi glede tega lahko pričakujemo nova gibanja.

Glede sistemskega dela naj omenim še ukrepe za pospeševanje turizma, ki ima poseben pomen za razvoj nerazvitih območij. Republiška skupščina je nadalje v tem letu sprejela ukrepe v zvezi s kreditno-monetarno politiko s posebnim tretmajem določenih področij, tako za kmetijstvo kakor tudi za manj razvita območja. Omenil bi tudi politiko davčnih olajšav glede ustanavljanja novih obratov in delovnih mest, davčne olajšave glede razvoja zdraviliškega turizma, davčne olajšave na področju kmetijstva in na področju pospeševanja osebnega dela z osebnimi sredstvi.

Vsi ti ukrepi imajo tudi izrazito regionalni vidik. Tega se moramo zavedati. Nisem prepričan, da bo možno opredeliti za ta tri leta kvantifikacije o učinkih teh ukrepov. Tega tudi v merilu Jugoslavije nismo mogli doseči za nerazvita območja. Ko bodo občinske skupščine izdelale svoje srednjeročne programe, bodo upoštevale te ukrepe. Dvomim pa, da bodo v tem času, ko bo predlog tega plana sprejet, občinske skupščine, zlasti tiste, na katere se ti ukrepi nanašajo, tako daleč s svojimi programi. Če pa bodo, bomo vnesli ustrezne kvantifikacije v tabelarni pregled.

Tudi mi smo razmišljali o predlogu v zvezi s prispevkom za manj razvite republike in pokrajine. Pri tem moram opozoriti, da gre za načelno vprašanje in tudi za zvezni zakon o tem. V merilu Jugoslavije je namreč dogovorjeno, da prispevek za pospeševanje razvoja manj razvitih območij plačujejo vsi, vključno manj razvite republike in pokrajine. Takšen pristop je izhajal predvsem iz načelnega izhodišča, da morajo biti pogoji gospodarjenja na enotnem tržišču enaki za vse. Gre za jugoslovansko rešitev. O tem lahko še razpravljamo, moramo pa pri tem upoštevati nekatera načelna stališča o gospodarskem sistemu in raje iskati rešitve tam, kjer so sistemsko bolj čiste.

V zvezi s kmetijstvom bi omenil, da je res, da imamo pred seboj samo še tri leta, vendar pa gre za kapitalni preobrat, ki ga s tem planom sprožamo. Demografska in ekonomska gibanja so bila takšna, da je, po mojem mnenju, to res zadnji trenutek. Tega ne moremo pričakovati v treh letih. Sami veste, da vsak investicijski projekt zahteva nekaj časa. Kot planerji ne smemo zidati gradov v oblakih. Slika mora biti realna. Po naši funkciji moramo skrbeti, da se strogo držimo strokovnih, realnih ocen. Kljub temu bi opozoril na naslednje: Stopnja rasti v kmetijstvu se giblje od 0,7 v prvem petletju te dekadde do 1,7 v drugem petletju in 2,9 v naslednjem petletju. Pri tem gre za rast, v katero je vključen družbeni sektor. Če bi ga izločili, bi videli, da so imele tendence v preteklosti v zasebnem sektorju značaj stagnantne ali celo zmanjšane proizvodnje. V naslednjem petletju bo precejšen del predvidene rasti kmetijske proizvodnje dosežen prav zaradi našega programa preusmerjanja in modernizacije zasebnega kmetijstva. To je premik. Zavedati se moramo, da pomenijo ti odstotki, ki se sami po sebi lahko zdijo majhni, v narodno-gospodarski strukturi zelo velik pomen. Pri tem igrajo vlogo celo desetinke odstotkov.

Glede državnega kapitala se mi zdi, da gre za nesporazum. Najprej naj omenim, da bo seveda treba zelo skrbno proučiti predloge, ki jih je dal delegat občine Maribor. Pri tem bi se omejil samo na vprašanje državnega kapitala, ker gre za nesporazum v zvezi z branjem predloženega gradiva. Gre za finančna sredstva, ki jih republika usmerja in ki so z 94 ali 95 % že opredeljena s konkretnimi zakonskimi ukrepi o usmerjanju. To pomeni, da je ostanek sredstev iz tega naslova komaj enak likvidnostni rezervi. Verjetno je prišlo do nesporazuma zaradi tega, ker delegat v bilancah ni upošteval obveznosti, ki

smo jih sprejeli iz naslova likvidacije izvenproračunske bilance federacije. Tej bilanci je treba to dodati in potem bomo prišli do omenjenega odstotka. To ne pomeni, da ni treba razpravljati o preusmerjanju teh sredstev. Mislim pa, da ukrepov ne smemo usmerjati v nadaljnjo distribucijo, ampak predvsem v zmanjševanje prelivanja in v večje poudarjanje samoupravnega združevanja in prelivanja sredstev. To bi verjetno morala biti splošna usmeritev. Če imamo sedaj še takšen obseg prelivanja, je verjetno to v veliki meri tudi posledica prehodnega obdobja, ko smo morali prevzeti velike obveznosti, kar je povezano z decentralizacijo funkcij federacije.

Ko smo v planu omenili projekte na področju turizma, smo vedeli, da se bomo zamerili temu ali onemu. Če bi človek hotel biti dosleden, potem bi moral navesti vsa mesta in vse občine, ker se vsepovsod kaj dogaja. Nakazali smo le pomembnejše projekte, ki so v načrtih turističnih organizacij za obdobje do leta 1975. So pa v zvezi s tem pomembni še drugi projekti, ki se bodo začeli uresničevati, vendar po programih nimajo izrazitejših učinkov v tem obdobju. Opravili smo precej konzultacij delovnih organizacij in smo pripravljali ta spisak tudi razširiti ali pa ga črtati, da ne bo sporov.

V zvezi z bolnišnicami menim, da gre prav tako za nesporazum, razen če tovariš delegat ne misli, da je potrebno spremeniti sklepe in sporazume, ki so bili sprejeti v tej skupščini. Sicer so formulacije, navedene v predloženem planu, popoln odraz ustreznih sklepov in sporazumov.

Slišali smo tudi pripombe k razvijanju cestne mreže. Strinjam se, da do septembra 1972. leta vključimo v predlog plana nekatere dopolnitve, zlasti zaradi tega, ker bo do takrat cestni sklad že pripravil program razvoja cestnega omrežja. Upam, da bo do takrat stekla tudi že konkretnjša razprava o konkretnih cestnih potezah v tem obdobju. V pojasnilo bi povedal, da nekaterih stvari nismo hoteli prejudicirati, dokler se ne konča razprava o programu celotne cestne mreže. Gre namreč za poseben program in je bolje, da o programu razpravljamo v celoti. Ta program bo tako ali tako obravnavala republiška skupščina in verjetno tudi ta zbor. V predloženem planu smo zato zajeli le tisto, kar je bistveno oziroma smo navedli osnovne parametre ekonomske politike na tem področju v obdobju treh let.

V zvezi s srednjim šolstvom menim, da gre tudi glede tega za nesporazum. Jasno je, da glede preostalih sredstev nismo merili le na občine, ki tega tudi ne morejo same izfinancirati. Predloženi plan računa z združevanjem sredstev. Kadar gre za združevanje sredstev, mislimo predvsem na tiste sfere, ki so in ki morajo biti zainteresirane za razvoj strokovnega šolstva, to je predvsem gospodarstvo. Jasno je, da brez akcij, dogovorov in sporazumov ne bo šlo. Strinjam pa se z delegatom mesta Ljubljane, da gre za problem, ki je izredno nujen. Pri tem ne smemo zamujati in je res škoda, da smo zamudili že dve leti. Ta program smo namreč predložili že 1970. leta s cilji in predpostavkami, glede katerih ni bilo pripomb.

Zavedamo se, da bi republika čimprej dala svoj del sredstev na razpolago. V tem trenutku se ne bi spuščal v sistemske predloge, ker terjajo v republiški skupščini širše razprave z načelnih vidikov razvijanja našega sistema in družbenih odnosov.

Pri splošni porabi bi tudi opozoril, da je v zvezi s tem prišlo do nesporazumov. Gre za razmejitve med terminoma splošna poraba in skupna poraba. To sta dve različni stvari. Po eni strani gre za izključno materialne izdatke ali administrativne izdatke, po drugi strani pa gre za skupno porabo, to je za

osebne dohodke, investicije itd. na področjih, ki imajo značaj družbenega standarda ali solidarnostne porabe. Ob tem moram opozoriti, da lahko bralca zavede tudi dejstvo, da sta v planu zajeti dve leti, ki sta že pretekli in bili realizirani in ki sta na predvideno dinamiko in stopnjo rasti pogosto vplivali tako, da to zavaja. V predloženem planu mora biti ta realizacija upoštevana. Če zaradi tega pride do drugačne stopnje, si pač ne moremo pomagati.

Takšen problem izstopa tudi pri projekciji realnih dohodkov. Zdi se kot, da v kvantifikacijah odstopamo od načela, ki ga proklamiramo. V konkretnih projekcijah za naslednjo leto smo nakazali usmeritev na usklajevanje s produktivnostjo dela. Vendar pa je bilo v preteklih letih gibanje na tem področju povsem drugačno. Osebni dohodki se gibljejo realno skoraj okoli 1 oziroma 2 % pod in ne na ravni produktivnosti dela. Če to preračunamo na petletno stopnjo, je seveda potem celotna stopnja nižja, kot je kalkulirana stopnja produktivnosti za celotno obdobje.

Glede stopnje inflacije in predpostavljene rasti cen smo vezani na skupno politiko, ki je dogovorjena v merilu Jugoslavije. V zveznem družbenem planu je namreč opredeljeno, da naj bi vodili takšno ekonomsko politiko in takšno politiko cen, da cene ne bodo presegale gibanj v konkurenčnih gospodarstvih. Ker to predvideva zvezni družbeni plan, je razprava o tem brezpredmetna. Predvideni porast cen smo upoštevali v našem planu zato, da bi imeli bilance tudi v nominalnih dimenzijah, ki bi se bolj približale konkretnim razmeram, s katerimi bomo imeli opravka vsako leto v bilančnih izhodiščih in politiki za tekoče leto. Manj bistveno pa je, ali gre za verjetnost 1 % ali 2 % večje ali manjše rasti. Za srednjeročni plan oziroma razvojno politiko so pomembne predvsem usmeritve in osnovne dimenzije ter proporci.

Vse to sem omenjal le zaradi tega, da ne bi bilo nesporazumov. Druga stvar pa so pripombe delegatov v razpravi. Te pripombe bodo verjetno skupščinski odbori obravnavali. Seveda je zato v tem trenutku težko odgovoriti že na vse pripombe.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Še kdo želi besedo? Besedo ima tovariš Sergej Vošnjak, delegat mesta Ljubljane.

Sergej Vošnjak: Spoštovani delegati! Če mi ne boste zamerili, bi dal ustrezen predlog, ker me pojasnilo predstavnika predlagatelja ni povsem zadovoljilo. Predlagam namreč, naj naš zbor sprejme sklep, da je treba v letošnjem letu najti sistemsko ureditev za investicijsko vlaganje v srednje šole, strokovne šole in dijaške domove.

Problem kadrov je pereč. Mislim, da precejšen del predloženega programa razvoja, ki ga danes obravnavamo, sloni na strokovnih kadrih. Prav v zvezi s tem je treba nekaj premakniti. Če bomo le govorili, da je treba nekaj storiti, ne bomo pa našli možnosti in načinov, da to izvedemo, bomo ostajali pri tem, pri čemer smo ostajali zadnjih 10 let. Ugotavljamo namreč, da so potrebni premiki, samo spremenilo se ni prav nič. Hkrati mislim, da ni potrebe, da bi teoretiziral oziroma filozofiral o zbiranju sredstev in deležu, ki je potreben na določeni ravni. Omenil bi le Ljubljano in Maribor, kjer je koncentrirana dobra polovica slovenske mladine, ki hodi v srednje in strokovne šole, da za ti dve mesti v sedanjem sistemu ni možno najti rešitve na tem področju.

Pri pripravi gradiva, ki ga je obravnavala skupnost slovenskih občin, so sodelovali delegati občin Celje, Novo mesto, Maribor, Koper, Kranj in Ljubljane,

to pomeni tistih središč, kjer je koncentrirana absolutna večina vsega šolstva druge stopnje. Ugotovili so, da brez systemske rešitve celotnega financiranja investicij v šolstvo druge stopnje ni mogoče ničesar ukreniti. Mislim, da bi bilo zato le potrebno, da danes izoblikujemo zahtevo, da se systemska ureditev mora poiskati do konca letošnjega leta. Drugače nas bo zamuda še dolgo obremenjevala in nas zelo veliko stala. Zaradi neusposabljanja kadrov bodo kasneje potrebna mnogo večja sredstva kot tista, ki bi jih lahko zagotovili sedaj. Dejstvo je, da moramo posvetiti pozornost vprašanju izobraževanja, posebej pa srednješolsko izobraženim kadrom v strokovnih, tehničnih in srednjih šolah. Teh kadrov danes v našem proizvodnem in celotnem družbenem procesu precej primanjkuje. Na tem področju smo najbolj deficitarni.

Zato mislim, da bi bilo prav, če sprejmemo danes sklep, da je treba to področje systemsko urediti do konca tega leta.

Mislim tudi, da bi morali pri iskanju systemske rešitve temeljito proučiti predlog skupnosti slovenskih občin, ker je bilo vanj vloženih toliko raziskav in ker gre za mnenja delegatov vseh slovenskih občin.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Še kdo želi besedo? Prosim, besedo ima tovariš Boris Mikoš, član izvršnega sveta in republiški sekretar za urbanizem.

Boris Mikoš: Tovariš predsednik! Menim, da je treba v zvezi z interpelacijo tovariša Sergeja Vošnjaka pojasniti nekatere stvari.

Izvršni svet je na dveh zadnjih sejah zelo obširno in temeljito razpravljal o položaju, ki je v rednem in strokovnem srednjem šolstvu in v dijaških domovih, ki so namenjeni srednješolcem. Ta razprava je bila posebno podrobna in temeljita v zvezi s plasmajem sredstev, o katerih v letošnjem letu Slovenija samostojno odloča. Gre za sredstva, ki so nam na voljo iz hranilnih vlog poštne hranilnice, iz emisije, o delu katere sedaj odločajo republike, in iz dinarske protivrednosti mednarodnega posojila v višini 100 milijonov dolarjev.

Glede na to, da moramo v tem letu najti sredstva ne le za regrese nekaterih osnovnih živil, pač pa tudi za spodbujanje izvoza in za vrsto drugih nalog, ki so bile doslej na zveznem računu, sedaj pa so na republiškem. Izvršni svet je posebej proučil, katera od teh sredstev, tudi glede na to, kakšna je njihova kakovost, lahko kdaj in v kakšnem obsegu usmeri za potrebe srednjega šolstva. Obravnavali smo podrobno sestavljeno gradivo republiške izobraževalne skupnosti o položaju v srednjem šolstvu o kapacitetah, projektih in o potrebnih investicijah. Skupne potrebne investicije precej presegajo 20 milijard starih dinarjev. Računalo se je na 38% udeležbo republike, zaradi česar bi bil republiški izvršni svet zavezan za več kakor 10 milijard starih dinarjev. Mislim, da teh sredstev nikjer ne moremo najti, zlasti ne v kratkem roku dveh let. Zato smo o tem razmišljali in kakor veste, je bilo tudi v komunikaciji z zadnje seje objavljeno, da izvršni svet išče sredstva in da bo dal letos na razpolago 3 milijarde starih dinarjev kot 30% udeležbo republike.

Mislim, da je treba sprejeti predlog tovariša Sergeja Vošnjaka, čeprav se mi zdi, da systemska ureditev seveda ne postavlja pred to zahtevno nalogo, kako dodatno zbrati tako velika sredstva, le republiško skupščino in izvršni svet, ampak tudi občine in gospodarstvo. Kolikor stvari poznam, čeprav ne delam na tem sektorju, plediram za to — ker sem, kot se zdi, edini član izvršnega sveta, ki je v tem trenutku navzoč na vaši seji — da bo republika v treh letih lahko

zbrala takšna sredstva in jih namenila za investiranje v srednje šolstvo. Po drugi strani pa vemo, da so občine še marsikje močno angažirane z investicijami na področju osnovnega šolstva in da ta program še ni končan. Pričakovati tako nagel in tako hiter tempo sanacije stanja na področju srednjega šolstva ob tako visoki udeležbi občin je seveda negotovo. Ni dvoma, da je predvsem zasedanje delegatov občin tisto, ki lahko zelo meritorno reče, ali je mogoče v tako kratkem času zbrati sredstva za srednje šolstvo. Moram reči, da so bila naša mnenja v izvršnem svetu v razpravi o vprašanju, ali je sploh treba letos nameniti 3 milijarde starih dinarjev, deljena. Če 3 milijarde starih dinarjev pomeni 30 %, potem je treba 7 milijard starih dinarjev zbrati iz občinskih proračunov in združevati prek gospodarstva, za kar imamo le še pet oziroma šest mesecev časa, ta sredstva pa moramo v tem času tudi naložiti in porabiti. Zdi se mi, da je že ponudena številka glede na naše skupne možnosti verjetno premajhna. Mislim, da nam v tem trenutku manjka široka družbena akcija, v katero bi se močno vključilo tudi gospodarstvo. Ob tem, da izvršni svet lahko zbere nekaj sredstev za srednje šolstvo, lahko začnemo realizirati širši program vsaj tam, kjer so za to pogoji. Ne glede, ali gre pri tem za večja mesta ali za manjše občine, je dejstvo, da se srečujemo z mnogimi odprtimi vprašanji. Dejstvo je tudi, da so srednje šole koncentrirane v večjih in ne v manjših krajih, pri čemer je interes velikih in manjših krajev glede tega zelo različen, zlasti še glede potreb adaptacije in gradnje srednješolskih domov.

Povedal bi rad še to, da se lahko v tem trenutku zavzamemo za to, da se sprejme in pripravi taka sistemska rešitev tega vprašanja, pri čemer pa je treba seveda vedeti in videti, ali je v okviru priprav za tako sistemsko rešitev možno računati s pomembnimi sredstvi občinskih skupščin in gospodarstva.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Prosim, ponovno ima besedo tovariš Sergej Vošnjak.

Sergej Vošnjak: Le to bi dodal, da tudi razprava tovariša Borisa Mikoša kaže na to, da predlog skupnosti slovenskih občin ni bil proučen. Od izvršnega sveta se ne zahteva, naj zbere sredstva, ampak se zahteva sistemska rešitev za financiranje tega področja. Zato bi še enkrat opozoril, naj se ta program prouči. Poleg tega, da so predlog skupnosti slovenskih občin izredno intenzivno podprle organizacije zveze mladine od republiške do raznih drugih konferenc, ga je podprla tudi gospodarska zbornica prav z vidika, da so kadri in zahteve po kadrih ekonomska kategorija in da je treba to področje tako tudi obravnavati. Ne gre torej za zahtevo, da bi izvršni svet sredstva, s katerimi razpolaga, drugače razporejal, ampak za zahtevo, naj se sprejme sistemska rešitev.

V zvezi s prizadevanji, naj bi se zbrale 3 milijarde starih dinarjev, pa naslednje:

Maribor in Ljubljana ne moreta od ponujenih sredstev prevzeti niti dinarja, ker ni sistema, ki bi zagotavljal participacijo, da bi se ta republiška sredstva sploh lahko prevzela. Gre namreč za sistemsko vprašanje, kako srednjemu šolstvu zagotoviti možnosti za normalno delovanje v okviru vseh naših odnosov, ki jih imamo in ki jih razvijamo.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Še kdo želi besedo? (Nihče.) Potem lahko končamo razpravo in se dogovorimo, kako strnemo mnenja in stališča.

Predlagal bi, da izberete skupino delegatov, ki bi mnenja in stališča strnila in jih posredovala vsem ustreznim odborom in zborom republiške skupščine in občinskim skupščinam. Na podlagi razprave predlagam petčlansko skupino v naslednji sestavi:

1. Marjan Pečarič, delegat občine Maribor;
2. Miro Kocjan, delegat občine Koper;
3. Ivan Veber, delegat občine Šentjur pri Celju;
4. Sergej Vošnjak, delegat mesta Ljubljane;
5. Milan Berden, delegat občine Lendava.

To je 5 delegatov. Če se z njimi strinjate, prosim, da o njih glasujete.

Marjan Pečarič (iz klopi): Ker moram biti v Mariboru, ne bi mogel sodelovati, če bomo danes sestavljali formulacijo.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Ne, na formulacije bi šli kasneje, o čemer bi se tudi kasneje dogovorili. Pripravili bi le splošno vsebino besedila, ker je to danes nemogoče strniti v formulacije.

Ali se strinjate s tem predlogom skupine delegatov? Ima kdo morda kakšno pripombo? (Ne.)

Prehajamo na glasovanje. Kdor je za, naj dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da so v skupino izvoljeni delegati: Marjan Pečarič, Miro Kocjan, Ivan Veber, Sergej Vošnjak in Milan Berden.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Tovariš sekretar me vprašuje, ali glasujemo tudi o predlogu, ki ga je dal tovariš Sergej Vošnjak, da se sistemsko uredi problem srednjega šolstva v Sloveniji.

Sergej Vošnjak (iz klopi): Če bo komisija moj predlog upoštevala in sklepah in če zasedanje meni, da se to napiše v stališčih, se s tem strinjam.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Predlog bomo torej posredovali pristojnim zborom, predlagatelju in seveda tudi vsem občinam.

Tovariša sekretarja prosim, da poroča o navzočnosti na zasedanju.

Savin Jogan: Iz pooblastil, ki so jih dali delegati ob začetku in neposredno po začetku zasedanja, izhaja, da so na zasedanju delegati vseh občin razen občin Metlika, Ormož, Ribnica, Slovenj Gradec in Tržič. Prisoten je tudi delegat mesta Ljubljane.

Po družbenih funkcijah, ki jih imajo v občinah, je sestav delegatov naslednji:

29 delegatov je izvoljenih iz vrst predsednikov in podpredsednikov občinskih skupščin oziroma mestne skupščine in predsednikov zborov občinskih skupščin; 16 delegatov je izvoljenih iz vrst predsednikov in članov svetov ter komisij občinskih skupščin oziroma upravnih odborov družbenih skladov v občini ter odbornikov občinske skupščine; 2 delegata sta izvoljena kot predstavnika organizacij združenega dela; 13 delegatov je po svojem položaju v občini tajnikov oziroma delavcev v občinski upravi; 2 delegata sta izvoljena iz vrst drugih občanov.

Glede na to, da obsega današnji dnevni red zasedanja več področij, je ena občina poslala 3 delegate, po 2 delegata pa je poslalo 5 občin.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Prehajamo na obravnavo 2. in 3. točke dnevnega reda, to je osnutka zakona o stanarinah in osnutka zakona o ugotovitvi vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj.

Osnutka smo vam posredovali dne 23. 6. 1972. Uvodno besedo za obe točki dnevnega reda bo imel tovariš Boris Mikoš, član izvršnega sveta in republiški sekretar za urbanizem.

Boris Mikoš: Tovarišice in tovariši delegati! Ko smo pred približno štirimi meseci sprejeli resolucijo o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva in zakon o programiranju in financiranju stanovanjske graditve ter o družbeni pomoči v stanovanjskem gospodarstvu, smo določili nove osnove stanovanjski politiki. Predložena osnutka zakonov pomenita nadaljnjo fazo v uresničevanju temeljnih določb resolucije, v jeseni 1972. leta pa bodo predloženi še osnutki zakonov o gospodarjenju s stanovanjskimi hišami in stanovanji v družbeni lastnini, o novi ureditvi stanovanjskih pravic in razmerij in o razširjeni vlogi stanovanjskega združenstva.

Tako naj bi po naši zamisli še v okviru mandata te skupščine v celoti na novo uredili celotno stanovanjsko zakonodajo. V okviru teh prizadevanj predlagamo danes dva zakonska osnutka, in sicer zakon o stanarinah in zakon o ugotovitvi vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj. Drugemu osnutku smo zaradi informacije priložili tudi navodilo republiškega sekretarja za urbanizem za točkovanje najemnih stanovanj, ki naj bi jih ta izdal na podlagi zakona.

Zakona o stanarinah doslej nismo imeli niti v republiki niti v zvezi. To je popolnoma nov zakon, s katerim želimo natančneje določiti vse osnovne prvine stanarine in jih tudi podrobneje opredeliti. Pod pojmom stanarine zajemamo vse tiste stroške, na katere stanovalci nimajo posebnega vpliva. Kakor je iz osnutka tega zakona razvidno, naj bi se v bodoče stroški stanovanja jasneje razdelili na tiste stroške, ki predstavljajo stanarino, in stroške, ki jih mora vsak stanovalec plačati glede na njihovo dejansko višino v ustreznem deležu poleg stanarine.

Glede vseh elementov stanarine ima odločilno vlogo občinska skupščina, ki s svojim odlokom opredeljuje posamezne vrste stroškov in za njihov izračun določa glavne kalkulativne osnove.

Preostali stroški, ki niso zajeti med stroške stanarine, niso predmet odločanja občinske skupščine, ampak so stvar organizacij za gospodarjenje s stanovanji v družbeni lastnini in hišnih svetov.

Novi zakon o stanarinah ne rešuje in ne opredeljuje, kdo in na kakšen način upravlja ali gospodari s sredstvi, zbranimi s stanarinami, in kakšne so pri tem pravice in dolžnosti posameznih organov. Ta vprašanja bodo urejena v zakonu o gospodarjenju s stanovanji in stanovanjskimi hišami v družbeni lastnini.

Z novim zakonom o stanarinah na novo razvrščamo stroške stanovanja, kar bo pripeljalo do tega, da ne bodo več zaščiteni vsi stroški stanovanja, ampak samo njihov večji del. Ob sprostitvi bo to pomenilo, da bodo organizacije za gospodarjenje s stanovanji v družbeni lastnini na novo izračunale stanarino. Ker se danes del stroškov stanovanja pokriva iz dela najemnine za investicijsko vzdrževanje, kar v bodoče ne bi bilo več mogoče, bo prišlo do

povišanja stanovanjskih najemnin, ki zajemajo poleg stanarin tudi druge stroške stanovanja.

Na podlagi zakona o stanarinah bomo lahko hitreje in realneje uresničili tisto določbo iz resolucije, ki zahteva uvedbo takšne stanarine, da bo zavarovan družbeni interes tako glede vzdrževanja kot tudi glede obnavljanja stanovanj.

Stanarino bo v bodoče treba oblikovati skladno z družbenoekonomsko rastjo in s spremembami na področju porabe dobrin. Stanarina bo zato morala zagotoviti pokrivanje amortizacije, investicijskega vzdrževanja hiš in tekočega vzdrževanja skupnih delov in naprav hiše, stroškov revitalizacije obstoječih stanovanj in stroškov upravljanja.

Podrobnejša opredelitev teh stroškov je dana deloma v osnutku zakona, še podrobneje pa bodo to storile občinske skupščine s svojimi odloki. Tako je izključena v teh vprašanih samovolja stanovanjskih podjetij.

V resoluciji o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva je bilo sprejeto načelo, da morajo stanovalci poleg stanarine plačati tudi stroške obratovanja, vendar v višini dejanskih stroškov za stanovanjsko hišo. To načelo sedaj uvajamo z novim zakonom. Stanovalci bodo poleg stanarine morali plačevati tudi stroške za tekoče vzdrževanje hiše.

Osnutek zakona o ugotovitvi vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj zavezuje občinske skupščine, da predpišejo merila in način ugotavljanja vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj, ki se oddajajo v najem. Na podlagi tega zakona bo brez posebnih stroškov mogoče do konca tekočega leta opraviti valorizacijo vsega najemnega stanovanjskega sklada in tako pripraviti osnovo za nove stanarine, ki naj bi jih začeli postopoma uvajati s 1. januarjem prihodnjega leta. Ker ne gre za velike spremembe v točkovalnem sistemu, to delo ne bo zamudno in ga bo možno opraviti v sorazmerno kratkem času in na kabineten način. Odpravljamo le nekatere očitne slabosti v dosedanjem vrednotenju in uvajamo še nekatere nove vrednosti za materiale oziroma opremo, ki jo vgrajujemo v zadnjih letih.

Vendar zakon uvaja neko novost. V letih 1973 in 1974 bodo občinske skupščine morale popisati in oceniti vsa zasebna stanovanja in zasebne stanovanjske hiše, razen tistih stanovanjskih hiš kmetovalcev, ki so oproščene plačila davka od stavb, če se ne oddajajo v najem. To delo bo opravljeno na podlagi odloka občinske skupščine. Takšen popis je nujen, ker smo skrajšali čas, ko je graditelj ali prvi kupec stanovanja oproščen plačevanja hišnine, od dosedanjih 25 na 10 let. To je sicer zelo kratka doba, vendar jo lahko opravičimo glede na dejstvo, da je stopnja razvrednotenja kreditov pri nas zelo visoka in da zato anuiteta po 10 letih za nosilca kredita praviloma ne pomeni več tolikšnega bremena, da ne bi mogel plačevati davka na posest hiše ali stanovanja.

Osnutek zakona o stanarinah predvideva postopno in vsakoletno prilaganje stanarin gibanju gradbene vrednosti stanovanj, kar seveda pomeni, da se bo vsako leto analogno večala tudi hišnina. Tako bo mogoče vsaj deloma zajeti razlike, ki izhajajo iz ugodnih kreditov za stanovanjsko graditev. Verjetno pa še vedno ne bo mogoče zmanjšati razlike v stroških stanovanja v najemnih in v zasebnih stanovanjih. Danes so namreč stroški stanovanja v najemnih stanovanjih bistveno manjši od skupnih stroškov stanovanja v zasebnih stanovanjih, kar močno zmanjšuje interes za lastna vlaganja v stanovanjsko graditev in usmerja zasebna sredstva v druge oblike porabe.

Na koncu naj navedem, kakšne naloge prinašata zakonska osnutka občinskim skupščinam.

Predpisati bo treba amortizacijsko dobo, ki bo eden izmed glavnih kalkulativnih elementov za izračun nove stanarine. Z odlokom bo treba podrobneje opredeliti posamezne vrste stroškov, ki sestavljajo stanarino, ter stroške tekočega vzdrževanja in obratovanja. Občinska skupščina bo morala vsako leto odrediti popravek vrednosti stanovanj, če so za to izpolnjeni pogoji iz zakona.

Osnovna vprašanja, vezana na stanarino, bodo urejale občinske skupščine v medsebojnem družbenem dogovoru. Občinska skupščina bo morala predpisati tudi merila in pogoje za ugotavljanje vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj, ki se oddajajo v najem, in določiti valorizacijsko vrednost točke. Občinska skupščina bo z odlokom določila organizacijo in način ugotavljanja vrednosti stanovanj in stanovanjskih hiš, ki jih zase uporabljajo njihovi lastniki.

V čem je torej širši pomen zakonov? Zakona omogočata predvsem naslednje:

Trajno in natančnejšo opredelitev, kaj je stanarina in kaj so ostali stroški stanovanja. To bo omogočilo diferenciranje zaščite stanovalcev glede stanarin na nov način.

Glede ugotovitve vrednosti najemnih stanovanj na začetku sedanjega petletnega obdobja zakona omogočata tudi postopno ugotovitev vrednosti vseh stanovanj, s katerimi kot narod razpolagamo, ne glede na lastništvo. Takšnega podatka sploh še nimamo, čeprav bi ga potrebovali. Uvajanje vsakoletnega prilagajanja vrednosti stanovanj gibanju gradbenih in drugih stroškov omogoča tudi redno prilagajanje stanarin, kar odpira realnejšo perspektivo za postopno večjo reproduktivno moč stanovanjskega gospodarstva. Težko je namreč zagovarjati dejstvo, da tisti, ki imamo stanovanja, stanujemo poceni tudi na račun tistih, ki ga nimajo. Zakona bosta omogočila in dala osnovo za postopno urejanje stanarin v prihodnjih letih, za njihovo prilagajanje doseženemu narodnemu dohodku in možnosti za postopno sanacijo stanovanjskega gospodarstva. Zato predlagamo, da zakonska osnutka sprejmete.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Na podlagi obeh dokumentov in uvodne razlage predlagam, da obravnavamo obe točki dnevnega reda skupaj, mnenja in stališča pa bomo dali o vsakem zakonu posebej. Začenjam razpravo. Kdo želi besedo? Besedo ima delegat občine Kranj, tovariš Ivo Miklavčič.

Ivo Miklavčič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši! Za izvajanje resolucije o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva, ki med drugim določa, da mora stanarina postati takšna, da bo zavarovan družbeni interes glede vzdrževanja in obnavljanja stanovanj in da bo omogočala, da bo vsakdo odločal o načinu rešitev svojih stanovanjskih potreb v skladu s svojimi možnostmi in potrebami, sta predložena osnutka zakona o stanarinah in zakona o ugotovitvi vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj izredno pomembna.

Tako kritičnega stanja, v kakršnem je stanovanjsko gospodarstvo — mislim na gospodarjenje z obstoječim stanovanjskim skladom v tem trenutku — v zadnjem času še ni bilo, oziroma bi skoraj lahko rekli, da tudi v povojnem obdobju še ni bilo. Stanarino smo vedno tekoče prilagajali stroškom gradnje in stroškom vzdrževanja, sedaj pa stanarino obračunavamo po stroških gradnje iz decembra 1964. leta.

Če nam ne bi uspelo stanovanjskega gospodarstva v občini integrirati v enotno podjetje in če bi vsako hišo obnavljali samo toliko, kolikor je sredstev

iz stanarin te hiše, bi se starejše hiše že skoraj podirale. V občinah, kjer so številne delovne organizacije, ki imajo novejša stanovanja, ustanovile svoje stanovanjske enote, so stanovanjska podjetja, ki so jih ustanovile občine, v izredno kritičnem stanju, ker prevladuje v njihovem upravljanju predvsem starejši stanovanjski sklad.

V našem primeru, ko lahko govorimo še o znosnih cenah stanovanj, bomo od stanovanj, vseljenih v letošnjem letu, 67,8 % stanarine izločali za amortizacijo. V nekaterih drugih občinah je ta odstotek še večji. V takem položaju ne moremo uveljavljati ob reformi leta 1965 nakazanega načela, da bodo novejše hiše zagotavljale sredstva za obnovo starejših hiš.

Osnutek zakona o stanarinah načeloma opredeljuje funkcijo stanarine, način oblikovanja in njeno porabo. Menim, da osnutek zakona pravilno navaja, da plačujejo stanovalci stanarino za uporabo stanovanj. Tako opredelitev obveznosti stanovalcev bi rad povezal z upravljanjem hiše in z vprašanjem družbenega upravljanja v stanovanjskem gospodarstvu nasploh. Delati moramo tako, da zagotovimo čim večji interes stanovalcev pri upravljanju hiše in vpliv na porabo sredstev za vzdrževanje. Ker je stanarina plačilo oziroma odškodnina za uporabo stanovanja, teh sredstev in razpolaganje z njimi ne moremo istovetiti z ustvarjeno presežno vrednostjo, ki jo ustvarjajo delavci v neposredni proizvodnji, kakor se to pri stanovalcih običajno pojmuje in je to postala zahteva po absolutnem razpolaganju s stanarino. Zato menim, da je treba povečati vpliv na gospodarjenje s stanovanji organizacij združenega dela in drugih organizacij, ki zagotavljajo sredstva za gradnjo najemnih stanovanj. Stanovalci pa predvsem v lastnem interesu lahko pripomorejo k zmanjševanju stroškov upravljanja skupnih delov in naprav in stroškov tekočega vzdrževanja stanovanja, za katere osnutek pravilno navaja, da bremene stanovalca.

Osnutek zakona navaja kot sestavni del stanarin nov element, to je stroške za revitalizacijo obstoječih stanovanj. Ob razpravi o predloženih osnutkih zakonov še ne moremo govoriti o višini stanarine v bodoče. Pri odločanju občine v višini stanarine, o čemer je govoril tovariš sekretar Boris Mikoš, prav gotovo ne bo odločilen le gospodarski element, ampak še posebno politični in socialni. Ali nam bo stanarine uspelo toliko zvišati, da bomo zagotovili tudi sredstva za revitalizacijo? Če bomo še naprej ščitili z nizko stanarino okoli 25 % občanov, ki imajo najemna stanovanja v naši republiki, potem bodo še naprej nerešena stanovanjska vprašanja tistih občanov, ki nimajo stanovanj. Nizke stanarine pa tudi destimulativno vplivajo na gradnjo najemnih stanovanj.

V naši občini smo razpravljali o obeh osnutkih in sprejeli nekatera stališča oziroma pripombe, ki jih želim obrazložiti. Poleg tega bi obrazložil nekatere dodatne predloge in pripombe, ki jih je izoblikoval odbor poslovnega združenja stanovanjskih podjetij na seji v preteklem letu:

Najprej bi naštel pripombe k osnutku zakona o stanarinah.

Mislím, da bi bilo treba v 5. točki 1. člena dodati: »stroške upravljanja sklada hiš in skupnih delov in naprav v stanovanjski hiši«, ker doslej stroški upravljanja sklada hiš v breme stanarin niso bili omenjeni, tako da jih potem pri stroških obratovanja plačujejo stanovalci v višini dejanskih stroškov za stanovanjsko hišo poleg stanarine in stroškov za tekoče vzdrževanje stanovanja. Ker stanovanje sami vzdržujejo, je potrebna ta dopolnitev, da ne bi bilo razumeti, da gre za vzdrževanje v breme koga drugega.

V 2. členu predlagamo v tretjem odstavku določbo, po kateri naj bi bila maksimalna amortizacijska doba 100 let, minimalna amortizacijska stopnja pa 1 %.

V 3. členu v četrtem odstavku naj bi se ta alineja glasila: »Stroški upravljanja obsegajo stroške amortizacije za gospodarjenje s stanovanjskimi hišami«, preostalo besedilo pa naj bi se v tem odstavku črtalo. Za stroške obratovanja se štejejo stroški za osebne dohodke zaposlenih delavcev stanovanj v družbeni lastnini, hišnikov, snažilk, kurjačev in podobno in za nabavo in vzdrževanje inventarja«, potem pa bi se vstavilo besedilo »naprav, delovnih sredstev in materiala ter stroški komunalnih storitev, ki jih ta stanovalec neposrednik plačuje, vodarina, smetarina itd.«.

V 6. členu naj bi se vstavilo v tretji vrsti »iz stanovanjskih, bančnih in drugih sredstev z namenom« in tako naprej, tako da omenimo nestanovanjska bančna in druga sredstva. Pri tem gre za sredstva, s katerimi naj bi se gradila stanovanja, katerih stanarina naj bi se prosto določala.

Predlagamo dopolnitev 9. člena, in sicer tako, da bi se prvi odstavek glasil: »Če se je uporabna vrednost stanovanja zmanjšala brez krivde stanovalcev za več kot 20 %, upošteva je točkovalni sistem ali druge izredne pogoje, lahko stanovalec zahteva od organizacije za gospodarjenje s stanovanji oziroma od lastnika stanovanja znižanje stanarine. Če se organizacija za gospodarjenje s stanovanjskimi hišami oziroma lastnik stanovanja ne strinja z znižanjem stanarine, odloča o tem v nepravdnem postopku sodišče« — oziroma lahko tudi stanovanjska arbitraža, ampak v končni fazi bi to gotovo moralo biti sodišče.

V 11. členu predlagamo, da se izpusti besedilo: »v roku 30 dni.« To bi pomenilo, da bi za stanovanje, za katero stanodajalec ne poskrbi, da je pravočasno zasedeno, izgubili enomesečno stanarino. Zato predlagamo, da se to izpusti in ostane formulacija, da »je stanodajalec, ki ne odda stanovanja v družbeni lastnini po njegovi izpraznitvi ali dograditvi, dolžan plačati organizaciji za gospodarjenje stanarino za to obdobje«. Potem bi se lahko razumelo, da smo en mesec brez stanarine za tako stanovanje. Morda bi vstavili nov člen, da »ob zvišanju stanarin po določbi drugega odstavka 9. člena ni potrebno sklopiti stanovanjskih pogodb«, vendar mora pogodba imeti tako klavzulo, da se pri splošnem povišanju stanarin ne sklepajo nove pogodbe, ker to seveda predstavlja ogromno dela, če upoštevamo, da je v SR Sloveniji okoli 120 000 najemnih stanovanj.

K osnutku zakona o zagotovitvi vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj predlagamo, da se v 1. členu nova vrednost stanovanjskih hiš in stanovanj ugotovi po stanju na dan 31. 12. 1971 in ne leta 1970. Preden bi to uveljavili v letu 1973, bi zopet preteklo dveletno obdobje.

V 9. členu naj bi se izpustilo besedilo: »Tudi vse spremembe v drugi vrsti« tako, da bi se prvi odstavek tega člena glasil: »Pri ugotavljanju vrednosti stanovanj se upoštevajo vse spremembe, ki so nastale po izvršeni valorizaciji na dan 1. avgusta 1965« in naj se ta odstavek konča z besedilom: »in podobno«, izpusti pa besedilo: »ne glede na to, na čigave stroške so bile izvršene.«

Postavlja se še vprašanje poslovnih prostorov. Menimo, da ni potrebno, da bi ta predpis obravnaval tudi vrednotenje poslovnih prostorov, ampak naj bi se poslovni prostori vrednotili tako, kot se vrednotijo vsa osnovna sredstva delovnih in drugih organizacij, najemnina pa naj se obračunava od take vrednosti.

Mislim, da pripombe k osnutku navodila za točkovanje niso predmet te razprave. Nekaterе pripombe, predvsem v strokovnem smislu, obstajajo in bodo neposredno posredovane sekretariatu za urbanizem.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Kdo še želi razpravljati? Besedo ima tovariš Janez Obreza, delegat občine Ljubljana Bežigrad.

Janez Obreza: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Dovolite mi, da kot predstavnik občinske skupščine Ljubljana Bežigrad naštejem pripombe k osnutku zakona o stanarinah in k osnutku zakona o ugotovitvi vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj.

Najprej bi dal pripombe k osnutku zakona o stanarinah, s katerimi se strinja vseh pet ljubljanskih občin in skupščina mesta Ljubljane, ki so razpravljale o osnutku zakona na seji sveta za stanovanjsko gospodarstvo skupščine mesta Ljubljane dne 5. julija 1972. K besedilu zakona o stanarinah predlagamo naslednje:

K 2. členu: Menimo, da bi bilo smiselno, če bi zgornjo mejo oziroma razpon amortizacijske dobe predpisala republika in ne občine skupščine, kakor je to navedeno v osnutku zakona, da bi to bilo enotno za vso republiko Slovenijo.

K 3. členu: Menimo, da so določbe glede stroškov investicijskega in tekočega vzdrževanja ter za revitalizacijo stanovanjskega sklada preohlapno definirane, zato predlagamo naslednje besedilo:

Prvi odstavek: »Stroški za investicijsko vzdrževanje stanovanjske hiše obsegajo celotne ali delne zamenjave konstrukcij, elementov in opreme ter obnovitvena dela na dotrajanih konstrukcijah, elementih in opremi.«

Drugi odstavek: »Stroški za tekoče vzdrževanje skupnih delov in naprav v stanovanjski hiši obsegajo popravila na skupnih delih in napravah in stroške za redno vzdrževanje skupnih naprav.«

Tretji odstavek: »Stroški za revitalizacijo starih hiš in stanovanj obsegajo stroške za obnovo ali zamenjavo gradbenih konstrukcij in elementov stanovanj v sodobnejših izvedbah zaradi njihove zastarelosti in dotrajanosti, če s tem povečajo funkcionalnost stanovanj, uporabna vrednost stanovanj in stanovanjski standard.«

V šestem odstavku naj se v tretji vrsti za besedo »revitalizacija« doda: »stanovanjske hiše« tako, da se odstavek glasi: »Občinska skupščina z odlokom podrobneje določi, kaj se šteje za investicijsko vzdrževanje stanovanjske hiše in stanovanja ter za tekoče vzdrževanje, upravljanje in obratovanje po določbah prejšnjih odstavkov.«

Omenil bom še pripombe k osnutku zakona o ugotovitvi vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj.

Enako kakor pri prvem osnutku zakona so predstavniki vseh petih ljubljanskih občin in mestne skupščine Ljubljane na seji sveta za stanovanjsko gospodarstvo skupščine mesta Ljubljane dne 5. julija 1972 obravnavali tudi osnutek tega zakona in menili, da bi bilo realnejše, če bi ugotavljali novo vrednost stanovanjskih hiš in stanovanj na dan 31. decembra 1971. leta. V letu 1971 je bil občuten porast cen gradbenega materiala in storitev. Občine pa so sprejele tudi odlok o poprečnih gradbenih cenah stanovanj za leto 1971.

V besedilu osnutka zakona o ugotovitvi vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj predlagamo zato naslednjo spremembo drugega odstavka 1. člena,

ki naj se glasi: »Nova vrednost stanovanjskih hiš in stanovanj se ugotovi po stanju na dan 31. decembra 1971.«

Predsedujoči Zdravko Krvina: Kdo še želi besedo? Besedo ima delegat občine Nova Gorica, tovariš Branko Šavle.

Branko Šavle: Tovariš predsednik, tovariši delegati! Predloge in pripombe pristojnih svetov in organov naše skupščine k osnutku obeh zakonov lahko strnemo v naslednje:

Časovna stiska, v kateri so zakonodajalci v letošnjem letu, verjetno narekuje posamično obravnavo in sprejemanje nekaterih predpisov, ki sicer vsebinsko sodijo v sveženj predpisov in ki bi jih bilo treba vse hkrati obravnavati. Verjetno bi dosegli večjo vsebinsko popolnost zakona o stanarinah, če bi sočasno obravnavali če že ne osnutkov, pa vsaj teze še nekaterih zakonov s področja stanovanjskega gospodarstva, kot so zakon o stanovanjskih razmerjih, zakon o upravljanju s stanovanji v družbeni lastnini in nekaterih drugih. Morda je še čas, da to zadevo uredimo ob obravnavi predlogov obeh zakonov. Organi in institucije, ki so vključeni v obravnavo osnutka zakona o stanarinah, imajo nehote občutek, da bi morda moral ta zakon reševati še nekatera druga vprašanja s področja stanovanjskega gospodarstva. Časovno ločena in celo parcialna obravnava posameznih predpisov s področja stanovanjskega gospodarstva lahko povzroči, da posamezna vprašanja ne bodo urejena s posameznimi predpisi oziroma so lahko nehote izpuščena.

Glede osnutka zakona o stanarinah pa želimo pripomniti tole:

Že iz 1. člena osnutka zakona je očitno, da gre za tako imenovano stroškovno stanarino, ki naj bi po nekaterih napovedih veljala 10 do 15 let. Ta stanarina torej ne bi vsebovala sredstev za razširjeno reprodukcijo. Zato se hkrati porajajo vprašanja, zakaj po osnutku tega zakona vsebuje bodoča stanarina tudi stroške za revitalizacijo obstoječih stanovanj. Revitalizacija obstoječih stanovanj je verjetno v domeni dolgoročnih investicijskih posegov in zahteva, čeprav v daljšem obdobju, ogromna sredstva, ki jih bo tudi v daljšem obdobju verjetno težko zbrati prek stroškovne stanarine. Revitalizacija po mojem mnenju pomeni obnovo in rekonstrukcijo celih stanovanjskih objektov ali celo mestnih predelov, če so v zgradbah, ki jih je treba obvarovati, zlasti zaradi kulturno-zgodovinskega ali arhitektonskega videza kakega kraja, higiensko ali funkcionalno neprimerna stanovanja. Dvomim, da nam bo tudi v daljši perspektivi uspelo zbrati v ta namen pomembnejša sredstva prek stroškovne stanarine, ker bo ta stanarina politično usmerjena ob upoštevanju družbenoekonomskih razmer v danem trenutku ali obdobju. Morda bi bilo vsaj za nekaj časa bolj primerno v tem zakonu določiti, da se med stroške za investicijsko vzdrževanje štejejo tudi stroški morebitne revitalizacije stanovanj.

Se posebej pa bi bilo pomembno, da se z zakonom določi, da se morebitna revitalizacija stanovanja pokriva predvsem iz sredstev amortizacije stanarin. S takimi naložbami bi namreč tako uporabljeni del amortizacije dosegel namen enostavne reprodukcije, čemur je amortizacija namenjena. Verjetno bi morali za revitalizacijo stanovanj tudi sicer nameniti več družbenih sredstev. Že pri sprejemu zakona o programiranju in financiranju stanovanjske graditve pred nekaj meseci so bili pristojni dejavniki opozorjeni, da je 5. člen tega zakona preozko zastavil vprašanje financiranja kompleksnih rekonstrukcij celotnih stanovanjskih objektov. Čeprav ti dejavniki verjetno takrat niso omenjali

prav pojma revitalizacije, so pa o njem približno mislili. Mislim, da bi morali tem sugestijam že takrat prisluhniti, ker se nam bo sicer pojem financiranja revitalizacije pojavljal ob vsakem novem osnutku zakona s področja stanovanjskega gospodarstva, ki ga bomo obravnavali.

Besedilo 5. točke 1. člena tega osnutka je vsebinsko nepopolno, ker v členu ni nikjer omenjen namen stanarine, da mora pokrivati tudi tako imenovane režijske stroške stanovanjskih organizacij. To je bilo sicer že rečeno. Če pa to ne bo napisano, se bomo ob izvajanju zakona znašli pred izbiro, iz česa naj se ti stroški sploh pokrivajo. Zato bi bilo prav in predlagam, da se ta točka dopolni takole: »Stroški upravljanja s skladom stanovanjskih hiš in drugi stroški upravljanja s skupnimi deli in napravami v stanovanjski hiši.«

2. člen osnutka bi bilo treba dopolniti z namenom, da se zagotovi minimalno potrebna enotnost na območju Slovenije. Zato naj se ta člen dopolni takole: »Amortizacijska doba za stanovanjske hiše je lahko največ 100 let.« Pri tem pa je treba biti pozoren še na naslednje:

Stroškovna stanarina se bo verjetno uvajala v nekajletnem obdobju, in sicer brez tako imenovane linearne subvencije, ki jo imamo danes oziroma že nekaj let nazaj. Zato je treba tudi obračunavanja amortizacije temu ustrezno prilagoditi. Če izhajamo iz predpostavke, da je amortizacijska doba 100 let in da je stanarina namenjena za pokrivanje vseh v tem osnutku omenjenih stroškov, bi smela tudi participacija amortizacije v skupni stanarini naraščati skladno z naraščanjem stanarine. To vprašanje sicer lahko natančneje rešijo tudi občine, vendar bi kazalo v zakonu dopolniti besedilo tega člena še takole: »V času uvajanja stroškovne stanarine do njene polne uveljavitve se amortizacija obračunava po letno naraščajoči stopnji, tako da znaša ob uveljavitvi polne stroškovne stanarine 1 % revalorizirane vrednosti stanovanj letno. Podrobnejše predpise o tem predpiše občinska skupščina.«

Ce že osnutek tega zakona predpisuje v 3. členu, kaj so posamezni stroški, hkrati pa prepušča občinam, da to precizneje določijo, menim, da bi moral biti republiški predpis bolj okviren in bi podrobnosti moral prepustiti občinam. Ali pa naj republiški predpis ureja tudi podrobnosti in nima potem občina kaj več precizneje določati. Sedanji osnutek pa je glede tega do neke mere toliko natančen, da ovira morebitne natančnejše določbe občin. Tako kategorično našteva, kaj so stroški obratovanja, pri tem pa izpušča nekatere postavke. Prav tako natančno določa, kaj so stroški upravljanja, ne zajema pa stroškov režije stanovanjske organizacije itd.

V 9. členu uvaja osnutek zakona pojem »uporabna vrednost stanovanja« in daje možnost, da stanovalec zahteva znižanje stanarine, če meni, da se je uporabna vrednost stanovanja zmanjšala za več kot 20 %. Glede na to, da osnutek opira določeno pravico stanovalca na njegovo mnenje, menim, da je lahko taka določba vzrok številnih sporov, ki jim zlepa ne bo konca. Menim, da je treba mnenje stanovancev izločiti iz te določbe in opreti pravico izključno na dejansko ugotovljeno zmanjšanje vrednosti stanovanja. Kako se tako zmanjšanje ugotovi, pa naj podrobneje predpiše občinska skupščina.

Najbolj problematičen v tem članku pa je pojem: »uporabna vrednost stanovanja«. Ta izraz je treba morda nadomestiti z izrazom: »točkovna vrednost stanovanja«, in sicer iz naslednjih razlogov: Pojem »uporabna vrednost stanovanja« je nekoliko širši, kot je uporaben v tem zakonu. Morda je predlagatelj osnutka zakona mislil na tako imenovano »notranjo uporabno vrednost stanovanja«, ki jo, čeprav le do neke mere, pri nas ugotavljamo s pomočjo

sistema vrednotenja stanovanja, ki je v domeni osnutka zakona, o katerem razpravljamo. Če je tako, potem menim, da je pravilneje uporabiti izraz »točkovna vrednost stanovanja«. Uporabne vrednosti stanovanja v pravem pomenu besede pri nas nimamo in je verjetno še dolgo ne bomo imeli, niti izmerjene niti uradno registrirane. Zato ne moremo opirati kake pravice občana oziroma stanovalca na količino, ki jo pri nas še ne poznamo.

Naši sveti so bili seznanjeni tudi s pripombami poslovnega združenja stanovanjskih podjetij Slovenije k osnutkom zakonov in v celoti podpirajo te pripombe.

Predsednik Zdravko Krvina: Kdo še želi razpravljati? Prosim, besedo ima Marko Vraničar, delegat občine Škofja Loka.

Marko Vraničar: Tovarišice in tovariši! Rad bi v imenu organov naše skupščine dal samo nekaj izredno kratkih pripomb k osnutku zakona o ugotovitvi vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj. Vsaj prvi dve pripombi sta konkretni, ker izhajata iz dosedanjih, včasih nekoliko slabih izkušenj. Zato predlagam, naj bi se v drugi odstavek 4. člena pri naštevanju vrste prostorov, ki pri točkovanju pridejo v poštev, vključile tudi garaže. V preteklosti je bilo glede garaž, vsaj na našem območju, precej sporov.

Podobna pripomba velja za 5. člen, ki govori o poprečni kalkulatívni gradbeni ceni, pri tem pa ne definira, za katero ceno pravzaprav gre. V 1. členu je navedena cena na dan 31. 12. 1970. Lahko je to tudi sedanja cena ali pa cena v času graditve. Predlagamo, naj bi se poprečna kalkulatívna cena precizneje opredelila.

K prvemu odstavku 8. člena pooblašča osnutek tega zakona delovno organizacijo, ki gospodari s stanovanji, da oceni vrednost stanovanja tudi takrat, kadar je stanovanje posamezen del stavbe, in v lasti občana, po drugem odstavku istega člena pa vrednost najemnih stanovanj v družinski stanovanjski hiši v lasti občana določa lastnik sam. Predlagamo, da bi se tudi v primerih, ki jih navaja drugi odstavek tega člena, pooblastila organizacija za gospodarjenje s stanovanji, da oceni vrednost stanovanja na stroške lastnika. Menimo, da bi bila taka sprememba utemeljena iz razloga, da se zagotovijo enaki kriteriji v vseh primerih, kar bi po eni strani zmanjšalo ali pa onemogočilo možnost izkoriščanja podnajemnika, po drugi strani pa bi predvsem zagotovili enotne kriterije pri bodočem sistemu subvencioniranih stanarin.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Ali še kdo želi razpravljati o 2. in 3. točki dnevnega reda? Prosim, besedo ima predstavnik predlagatelja, tovariš Boris Mikoš.

Boris Mikoš: Tovariši! Ne nameravam na dolgo odgovarjati na vaše pripombe, ker mislim, da smo si zelo edini v oceni osnutka tega zakona in da naša razhajanja niso velika. V pripravi osnutka zakona smo zato napisali datum 31. 12. 1970. leta, ker smo v času, ko smo sestavljali osnutek zakona, imeli res solidne podatke edino za 1970. leto. Ker bomo valorizacijo očitno izvajali komaj v jeseni 1972. leta, računamo, da bodo tudi podatki za 1971. leto dovolj solidni in bomo kot podlago lahko vzeli 1971. leto. Osnutek zakona smo namreč pripravili že v aprilu 1972. leta.

Glede enotnega predpisovanja amortizacije za vso Slovenijo mislim, da je to prej vprašanje zakonodajno-pravne komisije republiške skupščine kot pa našega razporedenja. Gre namreč za to, da smo se že pri formuliranju nekaterih drugih vprašanj ustavili pri osnovnem problemu, kaj naj republiški zakon kot okvirni zakon sploh predpiše s tega področja, kaj pa naj bo predmet medsebojnega dogovarjanja in sporazumevanja občin. Osebnost se mi zdi boljše, ne glede na to, ali vnesemo v zakon stoletno amortizacijo ali ne, da je ne bi vnesli in da bi bila to stvar dogovora med občinskimi skupščinami, ki morajo tako ali tako na podlagi zakona skleniti družbeni dogovor o stanarinah. To pomeni, naj bi bilo določanje amortizacije, minimalne ali maksimalne amortizacijske stopnje, predmet vsakokratnega dogovora med občinskimi skupščinami. Predstavljali smo si namreč, da je ta zakon bolj ali manj tehnični zakon, ki velja vrsto let, občinske skupščine pa se lahko vsakih nekaj let dogovarjajo o tem, kakšne in kako spremenjene elemente jemljejo za osnovo pri določanju stanarin.

Delegat občine Nova Gorica je imel nekaj konkretnih pripomb, poleg pripomb ostalih delegatov, katerih pripombe v glavnem sprejemam. Strinjam se z mnenjem, da je parcialno reševanje vsakega zakonskega kompleksa problematično. Res pa je, da glede na fizične sile in na vse možnosti, ki jih imamo, takšnega idealnega načina reševanja zakonov kratko in malo ne moremo izpeljati. Nimamo namreč ljudi, ki bi pripravili celotno stanovanjsko zakonodajo v fazi tez, tako da bi šli v tej fazi v razpravo in bi se vse to nadaljevalo s fazo osnutka in na koncu predloga. Naše sile so glede tega premajhne. Sekretariat za urbanizem namreč razpolaga z enim pravnikom in z enim inženirjem, ki dela na področju stanovanjske politike. Ta dva delata tudi na področju zemljiške politike. Glede tega nismo v nič boljšem položaju, kot ste bolj ali manj tudi vi v občinah.

Rad bi rekel tudi to, da se mi zdi, da v stanovanjski politiki nismo na tako nerazčiščenem področju. Dve leti smo razpravljali o izhodiščih in predlogih resolucije. Mislim, da smo se do sorazmerno zelo visoke stopnje enotno dogovorili, kakšna naj bo ta politika. Morda je še najmanj razčiščeno vprašanje stanovanjskih razmerij, ki je tudi v resoluciji ostalo verjetno premalo razčiščeno in premalo obdelano.

Zdi se mi, da tudi osnutka zakona, o katerih sedaj razpravljamo, nista v nobenem primeru ključna zakona stanovanjske politike, ker sta bolj tehnična kot pa politična zakona. Bolj gre za vprašanje, kako se bomo politično dogovorili za njihovo izvajanje. Takrat bosta zakona dobila večjo ali manjšo družbeno težo in družbeni pomen.

Seveda je še vprašanje naslednjega paketa zakonov za to področje. To so stanovanjska razmerja, gospodarjenje s stanovanji in stanovanjsko zadružništvo. Verjetno bomo iz tega paketa izločili stanovanjsko zadružništvo, tako da vam bomo predložili v obravnavo predlog za izdajo zakona o upravljanju in gospodarjenju s stanovanji in o stanovanjskih razmerjih. Teze s teh dveh področij še pripravljamo. Glede revitalizacije stanovanj se v celoti strinjam z vašim razmišljanjem. Želel bi omeniti le še to: Zavedali smo se, da pomeni kompleksna revitalizacija, ko smo skoraj 30 let zelo malo vlagali v obnavljanje starega stanovanjskega sklada, izredno veliko materialno breme. Prav zaradi mnenja, da amortizacija nekontrolirano ne odteka na področje stanovanjskega sklada in da bi v politiki, ki jo določa občina, le-ta posebej izrazila svoja hotenja glede revitalizacije starih objektov ali starih mestnih

predelov, smo vnesli v osnutek zakona možnost, da je revitalizacija del stanarine. Kolikšen del je za revitalizacijo in kdaj se uveljavlja, pa je seveda stvar občinske skupščine. Osnutek zakona ne zavezuje občine, da mora sredstva za revitalizacijo obvezno vključevati kot sestavi del stanarine. Poleg tega je treba tudi reči, da imamo zelo različen položaj v občinah. V nekaterih občinah imamo namreč zelo zastarel stanovanjski sklad, v drugih občinah pa položaj glede tega ni tako težak, ker predstavlja zelo velik del zastarelega stanovanjskega sklada zasebni sklad in ne družbeni najemni sklad.

Glede tega, ali naj 3. člen osnutka zakona podrobneje ali pa bolj okvirno ali pa sploh ne opredeljuje tega, kaj je kakšen strošek, mislim, da je to povsem stvar dogovora. V 3. členu lahko tudi le naštejemo vrste stroškov oziroma jih lahko le imenujemo, občinske skupščine pa bi s svojimi odloki to stvar precizirale. Bojim se le tega, da bomo takrat, ko bomo sprejemali družbeni dogovor o stanarinah, zaradi nujnosti skušali vanj vnesti temeljne pojme, ki smo jih sedaj zapisali v 3. členu.

Mislim, da je to stvar družbene konvencije in našega dogovora, kje, na kakšen način in do kakšne mere to enotno preciziramo, kaj razumemo pod določenim pojmom in kaj prepusimo, da se krajevnim razmeram primerno še bolj podrobno opredeli v občinskih odlokih.

Glede vprašanja razmejitve med »uporabno vrednostjo« in »točkovno vrednostjo« moram reči, da smo v osnutek zakona vnesli pojem: »uporabna vrednost« na podlagi sodne prakse. Sodišča namreč širše razumejo pojem: »uporabna vrednost«, kot pa mi ozko strokovno pojmujejo: »točkovno vrednost«. Pri tem se pod »uporabno vrednostjo« ne pojmuje le »točkovna vrednost«. Stanovanje lahko pretrpi škodo zaradi velikih poplav in podobnih naravnih nesreč, ki niso trajnega značaja, ampak zmanjšajo uporabno vrednost stanovanja za 6 mesecev ali za 1 leto, dokler se stanovanje ne obnovi. Doslej smo imeli velikokrat spore prav zaradi tega, ker ta vprašanja nikjer niso bila vsaj približno normativno urejena. Strinjam se s predlogi, da je treba morda ponovno proučiti besedilo tega člena v tem smislu, ali res zadošča kar lastnikova ocena, da je njegovo stanovanje izgubilo uporabno vrednost za 20 %, da lahko sproži pobudo za ugotavljanje uporabne vrednosti in vseh stroškov, ki so s tem povezani. Verjetno bomo v tem členu morali opredeliti omejitve, da si ne bo vsak mogel zamisliti zmanjšanja uporabne vrednosti za vsako stvar. Mislim, da moramo dati občanu zaščito, če pride do dejanskega znižanja uporabne vrednosti stanovanja brez njegove krivde. Moram namreč povedati tudi to, da se dogaja, ko bodisi zaradi brezposelnosti bodisi zaradi pomanjkanja sredstev, ne da bi navedle kakršne koli objektivne ali subjektivne razloge, organizacije za upravljanje in gospodarjenje s stanovanjskimi hišami tudi v 6 mesecih ali v 1 letu ne odpravijo pomanjkljivosti v stanovanjih.

Mislim, da lahko preostale pripombe bolj ali manj upoštevamo pri našem nadaljnjem delu oziroma pri sestavi predloga zakona.

Predsedujoči Zdravko Kravina: Ali še kdo želi besedo? Ker ne, predlagam, da overitelja zapisnika strneta stališča in predloge in jih pošljeta ustreznim odborom in preostalim telesom v republiški skupščini in skupščinam občin. Kdor je za to, naj dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog soglasno sprejet.

Prehajamo na 4. točko dnevnega reda, to je na predlog odloka o spremembi in dopolnitvi odloka o načinu in pogojih za uporabo sredstev, zbranih s prispevkom za graditev stanovanj za udeležence NOV.

Predlog odloka smo vam poslali dne 23. 6. 1972. Uvodno besedo bo zopet imel tovariš inž. Boris Mikoš, član izvršnega sveta.

Boris Mikoš: Tovariši! Gre za predlog odloka, s katerim naj bi za letošnje leto na novo uredili financiranje reševanja stanovanjskih problemov borcev NOV. Predlog odloka, ki vam je predložen, je pripravila komisija za vprašanja borcev NOV republiške skupščine in je predlogu priložila tudi zelo obsežno obrazložitev. Mislim, da ni nobene potrebe, da jo ponavljam.

Želim reči samo naslednje:

Predlog odloka, ki je bil obravnavan na skupnem sestanku s predsedniki in predstavniki občinskih organizacij Zveze združenj borcev NOV, je obravnaval tudi izvršni svet in ga je poslal vsem občinskim skupščinam v mnenje.

V predloženem roku do 25. maja tega leta smo prejeli mnenje 21 občin, od katerih se 15 občin s predlogom odloka v celoti strinja, preostale pa imajo nekatere pripombe. Med 15 občinami, ki se s predlogom odloka strinjajo, nekatere občine posebej poudarjajo, da se strinjajo le s predlaganim odlokom, da pa se ne morejo strinjati s kakršnimi koli spremembami tega odloka. Občine, ki imajo pripombe k predloženemu odloku, so posredovale pripombe, ki so po značaju in po vsebini predvsem naslednje:

1. Gre za splošne pripombe, v katerih nekatere občinske skupščine ugotavljajo in opredeljujejo nezadovoljivo stanje in pomanjkanje sredstev za dokončno rešitev stanovanjskih vprašanj udeležencev NOV na svojem območju. Na to posebej opozarjajo.

2. Nadaljnje pripombe se nanašajo na uskladitev predloga odloka z določbami zakona o programiranju in financiranju stanovanjske graditve. Nekatere občine namreč predlagajo, da letos tega odloka ne bi uskladili z določbami v letošnjem letu sprejetega zakona. Tako na primer občina Maribor predlaga, da bi za kmete, ki so bili udeleženci narodnoosvobodilne vojne, pri odplačilnih pogojih za posojila znižali obrestno mero pod obrestno mero, določeno z zakonom. Občinska skupščina Slovenske Konjice predlaga, naj bi zakonske določbe, ki so prenesene tudi v 1. točko predloga odloka, uveljavili šele v letu 1973. Seveda ne moremo sprejeti tega, da bi z zakonom uveljavljene določbe razveljavili.

3. Pripombe, ki imajo značaj spreminjevalnih predlogov, so izražene v amandmaju, ki vam je bil razdeljen, to je v amandmaju občin: Tolmin, Trebnje in Šmarje pri Jelšah in pozneje tudi občine Kamnik. Te občine predlagajo in utemeljujejo pravilnost tudi njihove vključitve v predlog tega odloka, k merilom za dodelitev enkratne pomoči pa sicer nimajo pripomb. Pripominjajo, da je bil ta predlog odloka sestavljen bodisi na nepopolnih bodisi na nepravilno uporabljenih podatkih. V zvezi s tem navajajo, da niso bili dosledno upoštevani kriteriji tudi za njihovo območje in da je to povzročilo, da niso bile vključene v predlog tega odloka.

Izvršni svet se je znašel pred vprašanjem, ali naj predlog odloka spremeni, preden ga dostavi republiški skupščini, ali naj ga dostavi nespremenjenega. Na koncu je bil mnenja, da je prav, da se predloži takšen predlog

odloka z obrazložitvijo, kakršnega je sprejela komisija republiške skupščine in s katerim so se strinjali predsedniki in predstavniki občinskih organizacij Zveze združenj borcev NOV, ne glede na to, da so nekatere občinske skupščine imele pripombe, o katerih sem vam govoril.

Mislimo, da je treba najprej obravnavati vse pripombe v vseh organih republiške skupščine, da bi lahko ugotovili, ali gre za večje razlike, še predvsem zaradi tega, ker je od 60 občin le 21 občin poslalo mnenje oziroma dalo svoje pripombe. Zato pričakujemo, da bodo nekatere občine izkoristile razpravo v republiški skupščini, razen če to ne pomeni, da se občinske skupščine strinjajo s predloženim odlokom.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Na podlagi predloženega odloka in uvodne obrazložitve začnjam razpravo. Kdo želi besedo? Besedo ima Franc Skok, delegat občine Tolmin.

Franc Skok: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! K osnutku odloka, ki so ga prejeli predstavniki Zveze združenj borcev NOV dne 17. 2. 1972. leta, je skupščina občine Tolmin dala nekatere pripombe in predloge. Prav tako je skupščina občine dala pripombe k predlogu odloka, ki ga je republiški sekretariat za urbanizem posredoval občinam. Podobne pripombe sta k predlogu odloka imeli tudi občini Šmarje pri Jelšah in Trebnje, ki sta jih predložili republiškemu sekretariatu za urbanizem oziroma komisiji za vprašanja borcev NOV skupščine SR Slovenije. Glede na to so skupščine občin Tolmin, Trebnje in Šmarje pri Jelšah sklenile predložiti republiškemu in socialno-zdravstvenemu zboru skupščine SR Slovenije skupen amandma o spremembah in dopolnitvah predloženega predloga odloka. Skupščine ugotavljajo, da so v letih 1969—1970 in 1971 rešile precej stanovanjskih problemov udeležencev NOV s sredstvi, ki so bila namensko določena za te zadeve, nerešenih pa je seveda še veliko primerov. Ker je bila poraba sredstev za reševanje stanovanjskih problemov borcev NOV na en rešen primer po občinah zelo različna, se skupščine občin Šmarje pri Jelšah, Tolmin in Trebnje strinjajo, da se po predlogu odloka izloči nekaj nad 30 milijonov dinarjev od sredstev, zbranih s prispevkom za graditev stanovanj za udeležence NOV v letu 1972, in dodeli kot enkratna pomoč tistim občinam, v katerih je bila poraba na en rešen primer najnižja.

Poglavitna pripomba teh skupščin k predloženemu odloku je ta, da niso bili dovolj skrbno zbrani tisti podatki o reševanju stanovanjskih problemov borcev NOV, za katere so namenjena sredstva na podlagi tega predloga odloka.

Na posvetu predsednikov občinskih odborov Zveze združenj borcev NOV dne 17. 2. 1972 v Ljubljani je komisija za vprašanja borcev NOV skupščine SR Slovenije posredovala podatke, na podlagi katerih je bil izdelan predložen odlok. Prikazano je, da je občina Tolmin prejela po ključu 1,71 od 1. 8. 1968 do 31. 12. 1971 6 757 000 dinarjev, po podatkih SDK pa je prejela 6 517 000 dinarjev. Prav tako se prikazuje, da je občina Trebnje prejela po ključu 1,37 5 414 000 dinarjev, po podatkih SDK je dejansko prejela okoli 5 221 000 dinarjev. Podobno se je godilo občini Šmarje pri Jelšah.

Tudi podatki o številu rešenih primerov niso pravilni. V občini Tolmin je bilo z navedenimi sredstvi rešenih do 31. 12. 1971. leta 241 primerov, podatki komisije za vprašanja borcev NOV skupščine SR Slovenije pa navajajo,

da je bilo rešenih le 199 primerov. Tako znaša dejanska potrošnja sredstev povprečno na en rešen primer v občini Tolmin 27 000 in ne 33 900 dinarjev, kot prikazujejo omenjeni podatki, v občini Trebnje pa 27 300 in ne 38 700 dinarjev.

V 14. točki utemeljitve predloga odloka je napisano, da se pri dodelitvi enkratne pomoči upošteva nizka povprečna poraba na en stanovanjski problem, in sicer znatno manj kot 35 000 dinarjev na en primer, kar je posledica slabše ekonomske moči, velikosti občinskega območja, storjene škode zaradi vojne, slabšega materialnega položaja borcev NOV in podobno. Skupščine občin Šmarje pri Jelšah, Tolmin in Trebnje sodijo, da ob upoštevanju pravih podatkov o porabi sredstev za reševanje stanovanjskih problemov borcev in ob upoštevanju pravih podatkov o rešenih stanovanjskih primerih ter ob upoštevanju ekonomske moči občin in materialnega položaja borcev NOV itd. izpolnjujejo vse pogoje po predlogu odloka za dodelitev enkratne pomoči pri graditvi stanovanj za udeležence NOV.

V utemeljitvi predloga odloka je v točki 14 prikazano, da je 7 občin uvrščenih v tretjo skupino, ki naj dobijo enkratno pomoč zato, ker je bil v teh občinah opravljen popis stanovanjskih problemov borcev NOV. Edini objektivni dokaz, ki lahko pokaže, kje je bil popis stanovanjskih problemov borcev NOV opravljen zelo strogo, je po naši sodbi število pozneje prijavljenih primerov. Teh pa je bilo v občini Šmarje pri Jelšah 76, v občini Tolmin 147, v občini Trebnje pa 28.

Če 7 občin izpolnjuje pogoje, da po tem kriteriju dobi enkratno pomoč od 350 000 do 2 milijonov dinarjev in da je bilo v večini teh 7 občin pozneje prijavljenih manj kot 70 primerov, potem izpolnjujeta kriterij tudi občini Šmarje pri Jelšah in Tolmin. Skupščine občin Šmarje pri Jelšah, Tolmin in Trebnje trdijo, da bi sestavljalec kriterijev za pripravo tega predloga odloka lahko pripravil tudi objektivna merila za razdelitev predmetne pomoči, to je taka merila, na podlagi katerih bi bila možna objektivna presoja predlagane razdelitve. Ne glede na to, da ta merila niso dovolj objektivna, sodijo skupščine občin Šmarje pri Jelšah, Tolmin in Trebnje, da izpolnjujejo vse pogoje za dodelitev te pomoči in to po dveh merilih:

1. v prvi skupini po kriteriju: nizka poraba sredstev na en rešen primer;
2. v tretji skupini po kriteriju: zelo strogo opravljen popis stanovanjskih problemov borcev NOV.

Na podlagi tega so mi te tri skupščine občin naložile, da predložim zasedanju delegatov občin naslednji amandma:

V predlogu odloka o spremembi odloka o načinu in pogojih za uporabo sredstev, zbranih s prispevkom za graditev stanovanj za udeležence NOV:

1. naj se v II. točki poveča znesek, ki se izloča od zbranih sredstev in deluje kot enkratna pomoč, od 30 721 000 dinarjev na 31 921 000 dinarjev;
2. naj se v II. točki dodajo za točko 34 še točke: »35. Šmarje pri Jelšah — 400 000; 36. Tolmin — 400 000; 37. Trebnje — 400 000.

Višino enkratne pomoči tem trem občinam predlagamo v skladu z merili, ki so bila uporabljena pri delitvi sredstev v znesku 30 721 000 dinarjev na 34 občin.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Besedo ima Maks Šorn, delegat občine Kamnik.

Maks Šorn: Tovariš predsednik, tovariši delegati!

V imenu organov skupščine občine Kamnik predlagam, da se tudi ta občina v skladu s predloženim amandmajem uvrsti med občine, ki naj bi dobile enkratno pomoč.

Predsedstvo z organi naše skupščine, ki rešujejo zadeve borcev, je dne 27. 6. 1972 razpravljala o problemih s tega področja in sprejelo sklep, da se pristojnim organom predlaga, naj tudi občino Kamnik uvrstijo v seznam za enkratno pomoč pri graditvi stanovanj za udeležence NOV.

Predlog utemeljujejo z naslednjim:

Ob popisu stanovanjskega položaja udeležencev v NOV je bil v naši občini sprejet strog kriterij, ki zaradi tega ni prikazal celotnega dejanskega stanja na našem območju in višine potrebne pomoči udeležencem NOV. Dokaz temu je stališče pooblaščenih komisije, ki je pri dodeljevanju sredstev ponovno sprejela stroga merila ter glede na razpoložljiva finančna sredstva do 2. 6. 1972 dodelila posojila 236 prosilcem, pri čemer pa še niso upoštevani vsi predlogi.

Poprečen znesek doslej dodeljenih posojil na enega prosilca je sorazmerno nizek in znaša 10 775 dinarjev, pri čemer je bil najvišji dodeljeni znesek 35 000 dinarjev. Edino v primeru, ko je kmetu borcu pogorela stanovanjska hiša, je bil najnižji dodeljeni znesek 5000 dinarjev.

Poleg dodeljevanja posojil za dograditev oziroma popravila stanovanjskih hiš in stanovanj je bilo s sredstvi proračuna občine Kamnik kupljeno dvosobno stanovanje, ob delni soudeležbi sredstev sklada pa je bilo kupljeno trisobno stanovanje s pravico razpolaganja po komisiji za zadeve borcev NOV. Prav tako nam je uspelo pridobiti dvosobno stanovanje prek delovne organizacije, ki je tudi dala sredstva za nakup. Pri dodeljevanju posojil smo se dogovorili z nekaterimi delovnimi organizacijami in smo lahko tako prav po njihovi zaslugi rešili večji del teh vprašanj. Nismo pa mogli rešiti vseh vprašanj, ker je poleg nerešenih še 7 novih vprašanj, predvsem iz Tuhinjske doline in Motnika.

V obrazložitvi, ki je predložena predlogu odloka, je navedeno, da je v nekaterih občinah v SR Sloveniji najnižji poprečni znesek posojila na enega prosilca 10 300 dinarjev, v občini Kamnik pa je 10 775 dinarjev. Torej ne odstopa veliko od navedenega najnižjega zneska.

Glede na navedeno in glede na dejstvo, da so pristojni organi občine Kamnik doslej vložili in izkoristili vse možne vire pri reševanju stanovanjskih problemov udeležencev v NOV in glede na nadaljnja prizadevanja na tem področju, kjer ne vidimo možnosti za nadaljnje uspehe, smo se odločili za predlog naslovnemu organu, da se tudi skupščina občine Kamnik uvrsti med občine, ki se jim dodeli enkratna pomoč pri graditvi stanovanj za udeležence NOV. Mislim, da lahko v celoti upoštevate utemeljitev delegata, ki je govoril pred menoj v imenu treh občin, in po istih kriterijih upoštevate tudi predlog občine Kamnik.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Kdo še želi besedo? Besedo ima Polonca Senčur, delegat občine Logatec.

Polonca Senčur: Predlog odloka o spremembi in dopolnitvi odloka o načinu in pogojih za uporabo sredstev, zbranih s prispevkom za graditev stanovanj za udeležence NOV, vsebuje precej pozitivnih rešitev in proučenih

kriterijev za čim pravičnejšo razdelitev sredstev. V njem je poudarjena in tudi uveljavljena solidarnost do občin, kjer je bilo v času NOV prizadetih največ stanovanjskih objektov in te občine doslej še niso mogle zagotoviti primernih stanovanj borcem NOV in vojaškim vojnim invalidom.

En element, na katerega mislim opozoriti, pa v predloženem odloku ni upoštevan. Gre za kmete-borce, ki leta 1967 niso prijaviili svojih stanovanjskih potreb iz dveh razlogov. Prvi razlog, ki je splošno znan, je ta, da zaradi slabega ekonomskega položaja niso upali prositi za posojilo, ker bi nastalo vprašanje vračanja anuitet. Drugi razlog je bil, da marsikateri kmet-borec še ni imel uveljavljenega statusa kmeta-borca in zato tudi ni bil na seznamu prosilcev.

Na sestanku predsednikov občinskih odborov Zveze združenj borcev NOV za vso Slovenijo, ki je bil februarja tega leta, je bilo še posebej poudarjeno, da naj v letošnjem letu prioriteto rešujemo vlogo kmetov-borcev. Med pozneje prijavljenimi prosilci za kredit je večina kmetov-borcev, vsaj v naši občini, ki so se šele po popisu odločili in zaprosili za kredit ali pa so v tem času uveljavili status kmeta-borca.

Naša občina še vedno spada v skupino dotiranih občin za šolstvo, priznavalnine, socialne podpore in drugo, pri dodelitvi enkratne pomoči za graditev stanovanj borcev NOV pa je izpadla, zaradi česar menim, da le niso bili upoštevani vsi elementi upravičenosti do enkratne pomoči iz teh sredstev.

Teh nekaj pripomb prav gotovo ne bo vplivalo na spremembo predloženega odloka, vendar smo z njimi hoteli opozoriti na nekatere elemente, ki bi jih bilo treba upoštevati pri nadaljnjih načrtovanjih in odločitvah za reševanje stanovanjskih problemov borcev NOV, še posebej pa kmetov-borcev, ki so svoje prijave poslali že po končanem popisu.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Besedo ima predsednik komisije za vprašanja borcev NOV skupščine SR Slovenije tovariš Vlado Črne.

Vlado Črne: Tovarišice in tovariši delegati! Poskušal vam bom pojasniti nekatera načela glede omenjenega predloga odloka v zvezi z dodatno delitvijo sredstev.

Kompleksna analiza je bila narejena na podlagi poročil občinskih skupščin. Očitki, da naši podatki, navedeni v obrazložitvi predloga odloka v primerjavi s podatki službe družbenega knjigovodstva, ki jih je navajal delegat občine Tolmin, najbrž ne držijo. Povem le to, da razpolagam z dokumentacijo, ki so jo podpisali predsedniki občinskih komisij za vprašanja borcev NOV in načelniki upravno-pravnih zadev občinskih skupščin. Na ta način niso bili uporabljeni nobeni potvorjeni ali kako drugače dobljeni podatki. Najbrž pa se s službo družbenega knjigovodstva delno razhajamo za določeno obdobje. Le za to obdobje so podatki nepravilni za vse občinske skupščine in ne samo za občine Tolmin, Trebnje in Šmarje pri Jelšah.

Dejansko se sredstva za stanovanja borcev NOV zbirajo že tretje leto in pol. V republiškem zboru in sploh v razpravah, glede delitve sredstev je bil izrečen očitek: »Dogovorite se borci med seboj! O tem, glede česar se boste dogovorili, naj se sprejme tudi predpis.« Družbeni dogovor med borci oziroma med predsedniki Zveze združenj borcev NOV zavračamo oziroma mu ugovarjamo. Na sestanku, ki so se ga udeležili predsedniki in sekretarji občinskih organizacij Zveze združenj borcev NOV, je bila izrečena le pohvala predlogu

za delitev sredstev, ker so navzoči uvideli, da poskušamo delno napake prvotnega predloga popraviti in dejansko rešiti probleme vseh tistih borcev NOV, ki nimajo rešen stanovanjski problem, ne glede na to, v kateri občini živijo. Dogovor je bil sprejet z navdušenjem. Danes pa temu dogovoru nasprotujemo. Najbrž mu ne bi smeli nasprotovati, če bi spoštovali to, kar so se dogovorili tisti, ki so neposredno najbolj odgovorni za stanovanjska vprašanja borcev NOV po občinah.

Navedel bom le nekaj značilnih podatkov: Akcija je bila izvedena solidarno. To solidarnost nam zavidajo vse druge republike. Toda solidarnost mora imeti določene meje. Tako smo zbirali sredstva iz tistih občin, ki so ekonomsko močnejše in jih v znatnih zneskih dajali tistim območjem, ki so ekonomsko šibkejša, z željo in z namenom, da rešimo vsa stanovanjska vprašanja borcev NOV. Naj omenim, da bo 20 občin v SR Sloveniji do konca leta 1972 prelilo s svojega območja nad 13 milijard starih dinarjev. Tovariši, to je tretjina vseh zbranih sredstev za stanovanja borcev NOV.

Naj omenim tudi to, da je večina sredstev, ki se prelivajo, iz Ljubljane, okoli 6 milijard starih dinarjev pa iz Maribora, Celja, Kranja in še nekaterih drugih mest, celo z Jesenic. Gre za 14 629 evidentiranih primerov nerešenih stanovanjskih vprašanj borcev NOV. Ta številka je bila znatno povečana v razmerju do številke po evidenci nerešenih vprašanj borcev v republiškem odboru Zveze združenj borcev NOV. Omenim naj, da je številka štirikrat oziroma celo petkrat večja. V omenjenem republiškem odboru je bilo zabeleženo 3000 primerov. Ker smo opravili kompleksen popis, smo sprejeli številko o evidentiranih 14 629 primerih.

Vsaka občina posebej bo z dodeljenimi sredstvi po predlogu odloka imela vse potrebe 100% pokrite. Pri tem pa ne upoštevam podražitev.

Hoteli smo celo, da bi ta odlok prenehal veljati konec avgusta 1972. leta, ker bomo s tem mesecem dosegli znesek 46 milijard starih dinarjev, kar predstavlja 100% kritje potreb v občinah za 14 629 primerov nerešenih stanovanjskih vprašanj borcev NOV.

To pomeni, da od avgusta 1972. leta že ustvarjamo presežek sredstev. Kaj naj naredimo s tem presežkom? Presežek je treba dodeliti tistemu območju, kjer je bilo že ob popisu ugotovljeno, da je zaradi takšnih ali drugačnih vzrokov problemov več, kot smo jih popisali. To hočemo s spremembo tega predloga odloka tudi popraviti. Zato danes očitki, da so nekatere občine izpadle z dodatne delitve sredstev, s to spremembo odloka najbrž niso pravilni ter niso v skladu z začetnimi cilji reševanja stanovanjskih vprašanj borcev NOV.

Predsedujoči Zdravko Kravina: Kdo še želi besedo? V zvezi s pojasnilom tovariša Črneti vprašujem, ali občine Tolmin, Šmarje pri Jelšah in Trebnje še vztrajajo pri svojem predlogu oziroma ali ga mislijo, ali pa to sprejemamo kot mnenje zasedanja delegatov občin. Besedo ima tovariš Franc Skok, delegat občine Tolmin.

Franc Skok: Ker so me vse tri občine zadolžile, da predložim amandma, moram povedati, da na podlagi pojasnil, ki jih je dal tovariš Vlado Črne, v imenu teh treh občin ne morem odstopiti od amandmaja. To naj bi bil odgovor na vprašanje, ki ga je postavil predsedujoči.

V zvezi z navedbami tovariša Črneta o nepravilnih podatkih pa naj omenim, da so podatki, ki sem jih navedel v svojem prvem izvajanju, pravilni in dokumentirani s fotokopijo službe družbenega knjigovodstva. Če bi bili nepravilni, potem to velja za vse občine.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Ker predstavnik predlagatelja amandmaja ne umika, predlagam, da o amandmaju glasujemo, razen če se predstavnik predlagatelja strinja, da to sprejmemo kot mnenje.

Predlagam, da najprej glasujemo o prvem amandmaju, naj se v točki znesek poveča od 30 721 000 na 31 921 000 dinarjev. Kdor je za to, naj dvigne roko! Delegat občine Ajdovščina je za amandma.

Prosim, besedo ima tovariš Vlado Črne.

Vlado Črne: Zelo enostavno je ta znesek povečati. Vendar bomo najbrž naleteli pri tistih, ki se jim pri povečanju zneska zmanjšujejo sredstva, prav na tak odpor, kakršnega izražamo mi. Zato mislim, da je prav, če sprejmete le mnenje. Če to izglasujete, se lahko jutri na seji zbora zgodi, da bo večina preostalih občin, ki bodo s povečanjem zneska bolj prizadete, zoper predlog odloka in odlok ne bo sprejet. S tem pa prevzamemo moralno in politično odgovornost do akcije zbiranja sredstev za stanovanja borcev NOV.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Besedo ima tovariš Boris Mikoš.

Boris Mikoš: Tovariši! Nisem nameraval intervenirati, ker je izvršni svet od vsega začetka imel do tega vprašanja jasno izražena stališča. Izhajali smo iz naslednjih ugotovitev:

1. Ob uvedbi takega načina financiranja in reševanja stanovanjskih problemov borcev NOV smo kot edini v Jugoslaviji nameravali izločiti okoli 12 oziroma 13 milijard starih dinarjev. Na podlagi odloka smo doslej izločili in skupno investirali še z bančnimi sredstvi okoli 45 milijard starih dinarjev. Potem smo rekli: »V redu, ker leta 1972 ne spreminjamo sistema, naj velja tudi za borce NOV enak sistem in tako bomo skupno investirali od 55 do 60 milijard starih dinarjev.« Menili smo, da gre za tako obsežno družbeno intervencijo, da nihče ne more niti pričakovati niti zahtevati, da se reši vsak zadnji primer, najmanj pa da se rešujejo na novo nastajajoči problemi, ne glede na določene slabosti, ki se pojavijo pri vsaki taki družbeni akciji. Tudi če se jutri zmenimo, da bomo delili maslo, se bo zgodilo, da bodo nekateri neupravičeno ostali brez njega. To je en del življenja najbrž vsake take akcije.

Ne glede na to, da so te stvari boleče in da gre pri tem za žive ljudi, družine in preostale probleme, smo prav zaradi tega zakon o financiranju stanovanjske graditve vnesli v določilo, da se anuitete vseh kreditov za borce NOV stekajo v solidarnostni sklad tiste občine, ki je denar dobila. Če je res, da investiramo skupno 55 milijard starih dinarjev, in če je res, da smo jih dali za 40 let in ne za več, lahko najmanj z 1 milijardo starih dinarjev na leto ponovno interveniramo, ne da bi dodali dinar od drugod. Je pa zaradi obresti na voljo pravzaprav milijarda in pol starih dinarjev. Strinjam se, da glede na inflacijo to niso ne vem kako velika sredstva, vendar v nekaterih občinah to vendar ni tako malo.

2. Izvršni svet se je dosledno in odločno postavil na stališče, naj ne širimo fronte in seznama občin in naj rešujemo le tiste primere, ki smo jih 1968. leta evidentirali in to že zaradi tega, ker smo se takrat zavedali, da s tem ne rešujemo vseh problemov, ampak da rešujemo predvsem določen krog ljudi.

Če bi vztrajali pri predloženem amandmaju, se bojim, da bi lahko celo akcijo, ki je družbeno zelo pomembna, pripeljali v kritičen položaj. Naj se torej delegati ne bi odločali za obliko amandmaja. Mislim, da bi bilo najboljše, če bi se dalo doseči soglasno stališče tega zbora do tega, ali naj se amandma sprejme oziroma ne sprejme.

Moram reči, da teh 120 milijonov starih dinarjev — če govorimo o njih, ker so za ta znesek omenjene tri občine predložile konkreten amandma pri 15 milijardah starih dinarjev in pri izpričani solidarnosti slovenskih občin ne bi smelo igrati posebne vloge. Ne glede na to, ali so bolj ali manj upravičeni razlogi, ki so pripeljali do tega amandmaja.

Moram reči, da polemika med tovarišema Francem Skokom in Vladom Črnetom ni potrebna. Dejstvo je, da se razhajamo glede podatkov. Omenjena komisija jih je namreč zbrala dva meseca pred občinsko skupščino. Zaradi tega je prišlo do razkoraka tudi s podatki službe družbenega knjigovodstva. Mislim, da to v osnovi ni sporno. Če bi vsi lahko soglašali s tem amandmajem, se seveda izpostavljamu dvema stvarema:

1. S tem spreminjamo predlog odloka, o katerem so se občinske skupščine bolj ali manj izjasnile bodisi javno bodisi pa »salten tacite«, da mu niso ugovarjale.

2. Odstopamo od dogovora med predstavniki občinskih organizacij Zveze združenj borcev NOV.

Tega se moramo zavedati, ne glede na to, ali sedaj bodisi iz simpatij bodisi iz sentimentalnosti pritrdimo trem občinam, ki so nerazvite in ki so res v slabem materialnem položaju. Pri tem poudarjam, da tudi 120 milijonov starih dinarjev ne pomeni poseben materialni problem za vse preostale slovenske občine, ki bodo zaradi tega toliko manj dobile, kot je na to že opozoril tovariš Vlado Črne.

Ne glede na to, kakšna bo vaša odločitev, je izvršni svet sprejel naslednja stališča:

Naj se ne širi število upravičencev; naj velja dogovor, sklenjen med predstavniki občinskih organizacij Zveze združenj borcev NOV; naj bo predlog tega odloka po možnosti sprejet nespremenjen in naj bo čimprej uresničen.

Predsedujoči Zdravko Krvina: Ponovno vprašujem, ali na podlagi argumentov, ki sta jih dala tovariša Vlado Črne in Boris Mikoš, tovariš Franc Skok umika amandma? (Ne.) Ali se morda strinja s tem, da ga sprejmemo kot mnenje oziroma kot stališče delegatov? (Ne.) Potem moramo glasovati. Gremo po vrstnem redu:

Delegat občine Ajdovščina — ga ni; Brežice — se vzdrži; Celje — proti; Cerknica — se vzdrži; Črnomelj — ga ni; Domžale — se vzdrži; Dravograd — proti; Gornja Radgona — se vzdrži; Grosuplje — se vzdrži; Hrastnik — proti; Idrija — proti; Ilirska Bistrica — proti; Izola — proti; Jesenice — ga ni; Kamnik — se vzdrži; Kočevje — se vzdrži; Koper — ga ni; Kranj — proti; Krško — proti; Laško — ga ni; Lenart — se vzdrži; Lendava — se vzdrži;

Litija — proti; Ljubljana-Bežigrad — ga ni; Ljubljana-Center — se vzdrži; Ljubljana-Moste-Polje — proti; Ljubljana-Siška — ga ni; Ljubljana-Vič-Rudnik — proti; Ljutomer — ga ni; Logatec — proti; Maribor — se vzdrži; Metlika — ga ni; Mozirje — se vzdrži; Murska Sobota — ga ni; Nova Gorica — se vzdrži; Novo mesto — se vzdrži; Ormož — ga ni; Piran — se vzdrži; Postojna — ga ni; Ptuj — se vzdrži; Radlje ob Dravi — ga ni; Radovljica — proti; Ravne na Koroškem — proti; Ribnica na Dolenjskem — ga ni; Sevnica — se vzdrži; Sežana — se vzdrži; Slovenj Gradec — ga ni; Slovenska Bistrica — se vzdrži; Slovenjske Konjice — proti; Šentjur pri Celju — se vzdrži; Škofja Loka — ga ni; Šmarje pri Jelšah — za; Tolmin — za; Trbovlje — proti; Tržič — ga ni; Velenje — se vzdrži; Vrhnika — se vzdrži; Zagorje — proti; Zalec — ga ni; in delegat skupščine mesta Ljubljane — ga ni. Ni treba več naštevati, ker amandma očitno ni sprejet.

To naj bi torej kot mnenje teh treh občin predložili republiškemu zboru.

Končujem 24. zasedanje delegatov občin in se delegatom zahvaljujem za udeležbo in sodelovanje.

Prosim člane komisije in overitelja, naj le za trenutek počakajo v dvorani.

Zasedanje je bilo končano ob 13.10.)

PRILOGE

Poročila odborov in komisij, ki k temeljnemu aktu ne predlagajo sprememb ali dopolnitev in ki v svoji obrazložitvi ne navajajo vsebinsko novih argumentov, so v prilogah označena samo z navedbo odbora ali komisije, ki je poročilo pripravil, ter z datumom in opravilno številko poročila.

PISMENA VPRAŠANJA POSLANCEV

Karel Forte,
poslanec republiškega zbora

Prosim vas, da izvršnemu svetu naše skupščine posredujete naslednje poslansko vprašanje:

V letih 1968 in 1969 so se občinske skupščine Trbovlje, Hrastnik in Zagorje zavzemale, da se nekateri problemi, povezani z restitucijo premoga, proučijo prek ustreznih strokovnjakov Združenih narodov. Njihovo prizadevanje je takrat podprl tudi izvršni svet SRS in se nato zavzel pri zveznem izvršnem svetu, ki je program posredoval predstavništvu Združenih narodov v Beogradu.

Pristojni so bili prek zavoda za mednarodno tehnično pomoč obveščeni, da je bil s strani Združenih narodov odobren okvirni program — Študija regionalnega razvoja zasavskega bazena — in za to določena vsota 72 000 USA dolarjev, s pogojem, da zainteresirani v Zasavju participirajo v dinarskih stroških v višini 12 % prej navedene vsote.

Od 19. januarja do 17. februarja 1970 so po nalogu Združenih narodov na področju Zasavja delali trije strokovnjaki firme Powell Duffryn iz Londona, ki so Združenim narodom in pristojnim v SR Sloveniji posredovali svoje poročilo s predlogi. V njem predlagajo dodatne tehnične, ekonomske in sociološke študije, ki jih je potrebno izdelati pred sprejemom odločitve glede racionalizacije pridobivanja premoga v zasavskem območju, ki bi omogočila proizvodnjo premoga po konkurenčni ekonomski ceni v primerjavi z drugimi energetskimi viri v Jugoslaviji.

V obrazložitvi socioloških študij poročilo navaja, da so le-te potrebne zaradi socialnih problemov, ki bi bili posledica zmanjšanja tržišča za zasavski premog in morebitne prerazdelitve odvečne delovne sile v druge industrijske dejavnosti, ki na tem območju že obstajajo ali pa se bodo še razvile.

Pozneje je bila vsota 72 000 dolarjev zmanjšana na 67 000 dolarjev in v lanskem letu na 66 000 dolarjev.

Na zahtevo Združenih narodov so bile naloge za strokovnjake ponovno in podrobno predelane. Odobrena je bila končna participacija Združenih narodov

pri prej navedeni vsoti. Medtem so zainteresirane občine in delovne organizacije v Zasavju sklenile sodelovati s svojimi sredstvi v višini 30 milijonov S dinarjev.

Z januarjem letošnjega leta pa je bila ponovno zmanjšana vsota participacije na 60 000 dolarjev, s tem da so v projektu odpadli vsi naši štipendisti.

Na podlagi te finančne konstrukcije in participacije zainteresiranih iz Zasavja so Združeni narodi v New Yorku 13. junija letos izbrali na podlagi mednarodnega razpisa ustrezne izvajalce. Pred dnevi pa je zvezni zavod za mednarodno tehnično pomoč v Beogradu obvestil pristojne, da je sprejel dopis št. 24-24/47-72 zavoda za mednarodno tehnično pomoč SR Slovenije, v katerem je navedena dokončna vsota zmanjšana na 45 000 USA dolarjev.

Očitno gre za prerazdelitev sredstev Združenih narodov v škodo navedenega projekta. To prerazdelitev so napravili po obstoječih informacijah naši pristojni organi.

Prosim, da mi izvršni svet pismeno odgovori:

1. Ali je bil konzultiran in ali je privolil v prej navedene redukcije sredstev za predvideni projekt?

2. Ali so redukcije sredstev za tako pomemben projekt skladne s prizadevanji, da se odprt problem zasavskih premogovnikov začne učinkovito reševati? Posebej je pri oceni upoštevati še devalvacijo dolarja.

3. Kdo naj bi po mnenju izvršnega sveta kril manjkajoča sredstva za realizacijo navedenega projekta?

Boris Jarc,
poslanec republiškega zbora

Po vseh znanih peripetijah smo pri nas na Štajerskem pričeli graditi avto cesto. Ta največja slovenska investicija bo zahtevala velikim sredstvom ustrezne količine gradbenega materiala, ki bodo — prej ko bo cesta v celoti zgrajena do Šentilja — dosegle več sto tisoč kubikov. V projektu je tudi gradnja drugih modernih cest.

Gradivo za vse te ceste bomo vzeli tam, kjer je najbolj pri roki, in to je v našem primeru na Dravskem polju. Dosegljivo nam je brez kakršnihkoli predhodnih naložb; kar samo se ponuja. Že danes zijajo po Dravskem polju pusti hektarski kraterji izkoriščenih gramoznic. Smo tik pred velikanskim povečanjem potreb, katerim bi brezglavo radi zadostili vsi, ki imajo le možnost razpolagati s tem bogastvom, za katero se ne bo treba dosti znojiti.

Dravsko polje skriva v svojih nedrih bajne količine kristalno čiste vode, ki se zaradi geoloških razmer nenehno obnavlja. To je bil motiv, ki je vodil sekretarja za urbanizem SRS, da je izdal odlok o zaščiti Dravskega polja. Kot je pri nas navada, se tudi ta odlok zaradi materialnih zahtev ne upošteva ob kroničnem pomanjkanju sredstev. Sledijo lahko samo posledice, ki nam jih pozneje tudi s kupi denarja ne bo uspelo popraviti.

Vljudno vas prosim, da sekretarju za urbanizem posredujete vprašanje:

— So v zvezi z odlokom o zaščiti Dravskega polja izdelane študije in na njih temelječi načrti za izkoriščanje Dravskega polja?

— Kdo je dolžan bedeti nad izvajanjem teh načrtov in zagotoviti denar za asanacije?

— Je bila premišljena možnost, da se vsa sredstva, ki se pridobijo za gramoz, namenijo izključno za asanacijo Dravskega polja in vodnih tokov, ki vanj ponikajo s Pohorja?

Stane Jenko,
poslanec republiškega zbora

Časopis »Vjesnik industrije nafte« (INA) z dne 10. 6. 1972 objavlja na strani 2 razgovor, ki ga je imel dopisnik tega časopisa (J. Szabo) s tov. inž. Ivom Klemenčičem, namestnikom sekretarja za gospodarstvo SR Slovenije. Med drugim je v članku navedeno, da je treba pred odločitvijo o gradnji rafinerije v Sloveniji izdelati temeljito študijo — analizo, ki bi upoštevala že obstoječe rafinerije ter kontinentalno oziroma obalno lokacijo. Mišljenje tov. Klemenčiča je — piše časopis — da bi lahko tako študijo pripravilo ljubljansko podjetje »Petrol«. V zvezi s tem postavljam izvršnemu svetu Slovenije naslednje poslansko vprašanje:

— Ali pomeni izjava tovariša Klemenčiča, da je izvršni svet SR Slovenije že naložil ljubljanskemu podjetju »Petrol«, da izdela študijo — analizo, ki naj opredeli lokacijo bodoče slovenske rafinerije nafte?

Mirko Jerman,
poslanec republiškega zbora

Vrhovno sodišče SR Slovenije je dne 10. 3. 1972 poslalo skupščini SR Slovenije obvestilo in mnenje o potrebi, da se spremenijo določeni zakoni.

Vrhovno sodišče med drugim navaja, da bi bilo treba v zakonu o urejanju in oddajanju stavbnega zemljišča določeno urediti obveznost investitorjev glede plačevanja prispevka za pripravo in urejanje stavbnega zemljišča v mestih in naseljih mestnega značaja, po drugi strani pa tudi določiti merila in osnove take obveznosti. »Sodišče ugotavlja, da v zakonu o urejanju in oddajanju stavbnega zemljišča ni povsem jasno urejeno, kdaj in kakšne stroške komunalnega urejanja stavbnega zemljišča in okolja je dolžan plačati investitor ter po kakšnih merilih. Pri sedanjem stanju zakonodaje na tem področju se obveznost določa s pogodbo kot civilnopravna obveznost brez enotnih meril in na različnih območjih po različnih merilih.«

Sekretariat za zakonodajo izvršnega sveta SR Slovenije pa v svoji informaciji podobnega značaja, ko komentira navedeno poročilo VS, predlaga, »da se v zakonu določeno uredi obveznost investitorja glede plačevanja komunalnega prispevka ter določijo osnove in merila za obveznosti, ker je sicer prepuščen na milost in nemilost subjektivnemu ocenjevanju komunalne organizacije.«

Pred skupščinskimi organi so sedaj v obravnavi nekateri zakoni s področja prometa z zemljišči. V predlogih teh zakonov ni zajeta ureditev vprašanj, na katera opozarja vrhovno sodišče. Stanje na tem področju je pa resnično neurejeno, torej takšno, kot so ga ugotovila sodišča v svoji praksi. To povzroča veliko sporov, nesporazumov in negotovanj, ker vsakdo tolmači zakonske predpise sebi v prid. Zaradi tega so tudi občani v neenakem položaju. Nekaterim se

iz družbenih sredstev gradijo komunalne naprave in asfaltirane poti, od drugih pa se zahteva, da plačajo stroške za gradnjo navadnih makadamskih pristopnih poti, celotne stroške kanalizacije, vodovoda in elektrike, čeprav vsi ti objekti preidejo v last komunalnih organizacij. Prispevek se plačuje po m² površine zemljišča, iz česar sledi, da plačajo manj tisti, ki gradijo večje hiše, z več stanovanji itd. Komunalna podjetja zaračunavajo prispevek za ureditev zemljišča in za objekte, ki so že zgrajeni, bolj ali manj pavšalno, prispevek za nov vodovod, kanalizacijo, ceste pa po stvarnih stroških, pri tem da se novim, poznejšim investitorjem, ponovno zaračunavajo itd. Poleg tega se tudi stališča komunalnih organizacij in občin od časa do časa spreminjajo tako, da investitorji v različnem času v istem okolju plačajo različne prispevke.

Po informacijah je podobno stanje tudi v drugih republikah. Zaradi tega se pristojni organi v nekaterih republikah (Makedonija in Srbija ali Črna gora) zavzemajo za stališča, da se ti problemi uredijo tako, da se jasno pove, da so komunalne naprave javnopravnega značaja in zaradi tega investitorji niso dolžni nositi celotnega bremena njihove gradnje, temveč prispevati k njihovi gradnji in ureditvi po objektivnih in natančno določenih kriterijih.

V zvezi s tem postavljam republiškem sekretariatu za urbanizem poslansko vprašanje:

Kakšno je stališče izvršnega sveta skupščine SR Slovenije do teh vprašanj in kaj namerava storiti, da se neurejene razmere, o katerih govori poročilo US SR Slovenije, odpravijo?

Ivan Kreft,
poslanec republiškega zbora

Vljudno prosim, da posredujete republiškem sekretariatu za gospodarstvo naslednje poslansko vprašanje:

Zakaj trgovske organizacije v Sloveniji niso dobile pravočasno uradnih pojasnil o novih stopnjah prometnih davkov z veljavnostjo od 1. julija 1972. Novosti v davkih za izdelke in storitve je tisku posredoval le Tanjug, tako da trgovske organizacije niso mogle pravočasno izračunati novih davčnih stopenj za posamezne izdelke v smislu odloka ZIS?

Kdo je odgovoren za zamudo in za škodo, ki je nastala zaradi nje?

Polde Maček,
poslanec republiškega zbora

Zakon o oblikovanju in družbeni kontroli cen (Uradni list SFRJ št. 12/67) v 127. členu določa postopek in kazni za delovne organizacije in druge, ki bi ta zakon prekršili.

Zanima me, koliko kršilcev tega zakona je republiška tržna inšpekcija prijavila in koliko je višina denarnih kazni v Sloveniji.

Zanima me tudi, čigav dohodek je denarna kazen in ali je opredeljena namenska poraba teh sredstev.

Sprašujem zato, ker je bilo pri izreku kazni neki delovni organizaciji v odločbi navedeno, da se vplača znesek na podružnici SDK na podlagi 20. člena

zveznega zakona o tržni inšpekciji, iz katerega je razbrati, da je to dohodek republike. V odločbi republiškega sekretariata za gospodarstvo na pritožbo delovne organizacije pa je v obrazložitvi pisalo, da je ustrezeni znesek dohodek občine.

Ne glede na to, čigav je dohodek, menim, da ni prav, da je to republiški oziroma občinski, temveč da bi bilo potrebno proučiti, kakšna je možnost, da se vrnejo sredstva oškodovancu, tj. potrošniku, ki je bil oškodovan zaradi kršenja in navijanja cen oziroma — če to ni mogoče — skladu skupnih rezerv delovnih organizacij.

Ker je zadnje že predlog, bi želel slišati tudi stališče do tega predloga.

Magda Mihelič,
poslanka republiškega zbora

Na podlagi 23. člena poslovnika skupščine SR Slovenije vam pošiljam vprašanje v zvezi z elektrogospodarstvom in prosim, da ga posredujete izvršnemu svetu skupščine SR Slovenije.

V pomladanskih mesecih 1971 je bil podpisan družbeni dogovor o ureditvi vprašanj posebnega družbenega pomena na področju elektrogospodarstva, ki so ga sklenili izvršni svet skupščine SR Slovenije, gospodarska zbornica SR Slovenije, republiški svet Zveze sindikatov Slovenije in večji del elektrogospodarskih podjetij. Kasneje so pristopila k družbenemu dogovoru še preostala elektrogospodarska podjetja. Podpis tega družbenega dogovora je praktično pomenil prvi formalni akt za urejanje številnih vprašanj na področju elektrogospodarstva, ki so se vlekle že vrsto let.

Za sklenitev omenjenega družbenega dogovora je bil izvršen določen pritisk, ki se je odrazil v kasnejši odobritvi povišanja cene električne energije, za kar pa je republika dobila bumerang v zahtevku za kritje tistega dela izgube elektrogospodarstva, katerega vzrok je bilo kasnejše povišanje cene — s 1. julijem — čeprav bi po zveznem zakonu republika lahko uveljavila podražitev že nekaj mesecev prej.

Vse to se je odrazilo v predlogu izvršnega sveta skupščini, da se elektrogospodarstvu odobri iz rezerve posebnega računa sredstev SR Slovenije za izravnavanje v gospodarstvu in za pospeševanje nekaterih gospodarskih dejavnosti 43 milijonov dinarjev za delno kritje izgube v letu 1971. Skupščina SR Slovenije je s posebnim odlokom odobrila elektrogospodarstvu ta sredstva.

Za razliko nepokrite izgube v znesku 35 208 000 dinarjev je elektrogospodarstvo Slovenije vložilo zahtevek na republiški sklad skupnih rezerv s posebnim sanacijskim programom.

Omenjeni sanacijski program elektrogospodarstva predvideva primanjkljaj v letih 1972—1975 za 386 milijonov dinarjev. Za pokritje tega primanjkljaja je v sanacijskem programu navedeno tole: »Primanjkljaj v celotnem dohodku je posledica nizko določene prodajne cene. Po določenih družbenega dogovora bo nujno potrebno elektrogospodarstvu Slovenije primanjkljaj ali poslovno izgubo v naslednjih letih nadomestiti, saj je primanjkljaj dejansko terjatev od pristojnega organa, ki določa cene električne energije.«

Isvršni svet je sopodpisnik družbenega dogovora in torej soodgovoren za dogajanje v elektrogospodarstvu. Zato vprašujem:

1. Kaj konkretnega je na podlagi družbenega dogovora v elektrogospodarstvu že storjeno na področju optimizacije proizvodnje in prenosa električne energije (II. poglavje družbenega dogovora)?

2. Ali je pravilna interpretacija elektrogospodarstva, da je primanjkljaj oziroma izgubo dolžan kriti v celoti tisti, ki določa ceno električne energije (24. do 27. člen družbenega dogovora)?

3. Ali bo morala primanjkljaj 386 milijonov dinarjev kriti republika Slovenija, ki je glede cene vezana na zvezne predpise?

4. Iz katerih virov bi republika Slovenija zagotovila sredstva za kritje primanjkljaja?

5. Ali se izvršni svet strinja s trditvijo elektrogospodarstva, da je primanjkljaj v celoti le posledica nizko določene cene in da so že v celoti izkoriščene vse možnosti optimizacije in racionalizacije v poslovanju elektrogospodarstva?

Menim, da je treba čimprej razčistiti navedena vprašanja, predvsem še zato, ker sanacijski program predvideva za leto 1972 kritje primanjkljaja v višini 133 milijonov dinarjev.

Ivan A telšek,
poslanec gospodarskega zbora

Prvo vprašanje

Jugoslovanski tisk je v zadnjem času večkrat poročal o neenakopravnem položaju jugoslovanske bazične industrije v primerjavi s predelovalno industrijo in najavljal potrebo po sprejetju ukrepov.

Prosim, da se mi v zvezi s tem odgovori na tale vprašanja:

Kakšni so kriteriji, po katerih se bo določalo, katera panoga je v neenakopravnem položaju?

Ali se pri določanju kriterijev upoštevajo obstoječi odnosi v mednarodni delitvi dela, stopnja produktivnosti in stopnja izkoriščenosti kapacitet?

Ali so v zvezi s tem proučeni tudi nasprotni dokazi za predelovalno industrijo, ki naj bi to stanje povzročila, saj je znano, da ima ta industrija pretežno zelo iztrošena in zastarela osnovna sredstva?

Ali bo IS SRS — zlasti glede na okoliščino, da je predelovalna industrija v Sloveniji najpomembnejša industrijska panoga — pripravil tudi svoj predlog v zvezi s temi ukrepi?

Drugo vprašanje

V zadnjem času sprejeti ekonomski ukrepi — npr. multilateralna kompenzacija, devizni režim, sporazum o delitvi globalne devizne kvote, zmanjšanje denarne emisije in omejevanje kreditov, politika sedanjih in bodočih cen itd. — je bila sprejeta na podlagi usklajevanja stališč posameznih republik v medrepubliških komitejih.

Pri teh ukrepih gre za zelo pomembna vprašanja, ki nakazujejo daljnosežnejše sistemske rešitve ali pa tudi kot trenutni ukrep bistveno opredeljujejo položaj gospodarstva in posameznih njegovih panog.

Zato prosim za odgovore na tale vprašanja:

1. Ali so predstavniki Slovenije zastopali pri sprejemanju teh ukrepov stališča v okviru določene in enotne gospodarske politike, ki je upoštevala specifično problematiko slovenske skupnosti?

Na podlagi katerih izhodišč in kriterijev je bila izoblikovana ta politika in ali so bila vsa dana soglasja za te ukrepe v skladu s to politiko?

2. V kakšni meri so bila stališča slovenskih predstavnikov upoštevana in kakšni kompromisi so bili sprejeti pri usklajevanju teh stališč s stališči drugih republik?

Danilo Cerkenik,
poslanec gospodarskega zbora

V okviru stabilizacijskih ukrepov je zvezna skupščina sprejela tudi zakon o polaganju depozitov pri investicijskih vlaganjih v nove negospodarske in neproizvodne investicije (Ur. l. SFRJ, št. 33/71 in št. 35/71).

Z določbami 1. člena tega zakona je določena obveznost za vse uporabnike družbenih sredstev, ki kot investitorji vlagajo v nove negospodarske in neproizvodne investicije, da v času od 31. julija 1971 do 31. decembra 1972 obračunavajo in vplačujejo za ta vlaganja depozit po stopnji 30 %. Intencija tega zakona je v tem, da so investitorji dolžni zagotoviti znesek depozita, še preden dobijo gradbeno dovoljenje, in sicer na način, kot zagotovijo sredstva za investicijsko naložbo v skladu z določbami temeljnega zakona o graditvi investicijskih objektov. Osnova za obračun in vplačilo depozita pri investicijskih vlaganjih v negospodarske in neproizvodne investicije je skupni znesek, ki je določen v investicijskem programu oziroma predračunu del za gradbene objekte in opremo. Zakon o vračanju, oprostitvi plačevanja in uporabi depozita pri investicijskih vlaganjih v negospodarske in neproizvodne investicije, ki smo ga sprejeli danes, to stanje delno spreminja.

Dejavnosti, ki jih zakon izrecno obvezuje plačevati 30% depozit, pa imajo tako kot vsaka druga delovna organizacija, za katere pa ta zakon ne velja, delovna sredstva, ki ne ohranjajo vedno svoje prvotne vrednosti, temveč je postopno izgubljajo. Vrednost, ki so jo izgubila, praviloma prehaja na proizvode ali storitve, blagovne in neblagovne, in se ob njih plačilo pojavlja v denarni obliki in s tem omogoča po preteku določenega časa nadomestitev prvotnih delovnih sredstev. To je tudi bistvo amortizacije.

Izvajanje zakona v vsakdanji praksi navodil glavne centrale SDK pa pomeni negiranje gospodarske funkcije amortizacije in postavlja prizadeta področja v neenakopraven položaj glede gospodarjenja z drugimi uporabniki družbenih sredstev. Namen zakona je prav gotovo v zaviranju novih gradenj na negospodarskem in neproizvodnem področju. Nerazumljivo pa je, da se ta določila izvajajo tudi takrat, ko gre očitno za nadomestitev delovnih sredstev zaradi njihove fizične obrabe ali fizičnega staranja.

V tej zvezi postavljam izvršnemu svetu skupščine SR Slovenije vprašanje:

Ali so navodila glavne centrale SDK o načinu kontrole obračunavanja in obveznosti polaganja 30% depozita zakonita in v skladu z intencijami navedenega zakona tudi takrat, kadar gre za nakup oziroma plačilo delovnega sredstva, ki ga delovna organizacija zaradi njegove fizične obrabe ali fizičnega staranja mora nadomestiti in zato uporabi svoja amortizacijska sredstva?

David Jazbec,
poslanec gospodarskega zbora

Izvršni svet zvezne skupščine je zvezni skupščini že predložil nov osnutek carinskega zakona. Zvedel sem, da bo zvezna skupščina razpravljala o tem osnutku že na zasedanju v juniju tega leta.

Že bežen pregled osnutka tega zakona nam kaže, da je zakon sila ozek, da ne upošteva dejanskih odnosov v naši družbeni skupnosti, še manj pa potrebe našega gospodarstva.

Osnutek med drugim ureja tudi status prostih carinskih con. Pri tem ohranja v bistvu sistem, ki je že do sedaj veljal v naših prostih carinskih conah — namreč da so le-te sistem carinsko-pomorskih olajšav in ne materialno sredstvo krepitve poslovnega sodelovanja v mednarodni trgovini. Že 1969. leta sta skupščina SRS in sabor SR Hrvatske na predlog gospodarskih organizacij predlagali spremembo določil carinskega zakona, posebno v delu, ki določa, katero dejavnost smejo naša podjetja opravljati v prostih carinskih conah in kako naj se v njih opravlja poslovno sodelovanje med domačimi in tujimi firmami. Med drugim je bilo tudi predlagano, da bi zakon omogočil opravljanje industrijske proizvodnje v conah in da bi bile priznane carinske olajšave industriji, ki bi pretežni del proizvodov izvažala na tuja tržišča.

Osnutek carinskega zakona, ki je bil predlagan zvezni skupščini, sicer predvideva možnost opravljanja industrijske proizvodnje v prostih carinskih conah, vendar jo omejuje izključno na izvoz. Mislim, da pri takem zakonskem določilu ne bi mogli organizirati nobene teh dejavnosti, ker se vsaka industrija naslanja tudi na domače tržišče.

V zvezi s tem postavljam izvršnemu svetu skupščine SR Slovenije naslednje vprašanje:

Ali je bil izvršnemu svetu skupščine SR Slovenije znan osnutek zakona in ali je dal k osnutku zakona pripombe, ki bi upoštevale potrebe gospodarstva, pa tudi že sprejete sklepe republiške skupščine na področju prostih carinskih con?

Predsednika skupščine SR Slovenije pa vprašujem:

Ali bo slovenska delegacija v zboru narodov pri obravnavi predloženega osnutka carinskega zakona zagovarjala stališča, ki jih je do prostih carinskih con že zavzela skupščina SR Slovenije v letu 1969?

Miloš Gabriel,
poslanec gospodarskega zbora

Multilateralna kompenzacija predstavlja osnovo sprejetim stabilizacijskim ukrepom in je obenem najzahtevnejša politična parola discipline, ki se je in se bo v prihodnjih mesecih pokazala v uveljavljanju novih zakonskih predpisov proti nelikvidnosti. Letošnja poravnava obveznosti je v glavnem uspela, kar dokazuje, da večina podjetij dobro posluje. Potrebno pa bo polagoma odstraniti ugotovljena žarišča nelikvidnosti, sanirati ogrožene delovne organizacije in samega sebe prisiliti k večji disciplini.

Zaradi še vedno trajajoče nelikvidnosti ima pretežna večina gospodarskih organizacij blokiran žiro račun. Vrstni red izplačil v organizacijah združenega

dela je določen v zakonu o službi družbenega knjigovodstva. V 6. poglavju 74. člena je navedeno, da »sme od 1. julija 1972 organizacija združenega dela ne glede na 34. člen tega zakona izplačevati po prvem odstavku 37. člena tega zakona iz svojih sredstev največ 90 % zneska v preteklem letu izplačanih štípendij oziroma kreditov za šolanje učencev in študentov, terenskih dodatkov in nadomestil za ločeno življenje ter tolikšne osebne dohodke in nadomestila vajencem, kakršne določa družbeni dogovor, vendar ne več kot 90 % v prejšnjem letu poprečno izplačanih osebnih dohodkov, pri čemer pa osebni dohodek ne sme biti manjši od predpisanega minimalnega osebnega dohodka.

Izplačila iz prvega odstavka tega člena se opravijo pred poravnavo obveznosti, ki so evidentirane pri službi, toda po izplačilu obveznosti po 4. odstavku 35. člena tega zakona.«

Iz časopisne objave je bilo razvidno, da se bodo sankcije uporabljale od 1. oktobra dalje.

V zvezi z nakazanim problemom postavljam izvršnemu svetu skupščine SR Slovenije naslednji vprašnji:

1. Ali je izvršnemu svetu znano oziroma ali je bilo predlagano, da bi v prihodnji kompenzaciji sodelovale tudi družbenopolitične skupnosti?

2. Ali je predvideno dopolnilo zakona o službi družbenega knjigovodstva, člen 74, ki govori le o organizacijah združenega dela, da bi omenjena določila veljala tudi za negospodarstvo?

Znano je, da sta pglavitna vzroka nelikvidnosti izgube v gospodarstvu in dolgovi negospodarstva, predvsem federacije, republik in občin. Zato bi bilo prav, da se za vse uvedejo enake sankcije.

Jože Pogačnik,
poslanec gospodarskega zbora

V zvezi z zakonom o modernizaciji ceste — državna meja pri Šentilju—Maribor—Celje—Ljubljana—Postojna—državna meja pri Novi Gorici (Uradni list SRS, št. 9, 20. 3. 1969) je bil določen rezervat oziroma širok varovalni pas, ki povzroča v občini Domžale velike probleme pri prostorskem planiranju in zavira tudi razvojne programe nekaterih industrijskih podjetij. BIRO 71 Domžale me je kot pooblaščen organizacija za izdelavo urbanistične dokumentacije na področju občine Domžale v zvezi z rezervatom za hitro cesto zaprosil za posredovanje in dal naslednja pojasnila:

»Po obstoječi urbanistično-tehnični dokumentaciji (U. N. U. P. U. R.) je na tem področju predvidenih še več vrst rezervatov. Omenjamo samo najbolj problematične, ki so nam kot organizaciji ovira pri nadaljnjem pravilnem planiranju gospodarjenja s prostorom.

— Cestni rezervat za hitro cesto (dve varianti).

Za primerjavo dajemo podatek, da je celotna površina občine 23 998 ha in da od tega odpade samo na cestni rezervat okrog 4635 ha.

Zaradi neažurnega reševanja projektne dokumentacije teh regionalnih objektov imamo kot pooblaščen organizacija velike probleme pri prostorskem planiranju našega področja.

Nemogoče je reševati interne prostorske probleme občine, dokler se definitivno ne reši potek trase hitre ceste in dokler niso dani vsi podatki konkretnih priključkov na to cesto.

Obenem smo seznanjeni, da se pri reševanju regionalne cestne mreže sprejeti rezervati ne upoštevajo, temveč se ceste predvidevajo celo na že zasedenih in komunalno urejenih površinah ali na površinah, predvidenih za stanovanjsko gradnjo in industrijo.

Zato na našem področju ne moremo zastaviti perspektivnih planov kompleksnega gospodarjenja s prostorom niti začeti izdelovati potrebno dokumentacijo po novi zakonodaji in metodologiji (obstoječa dokumentacija je zelo zastarela po zasnovi in metodologiji), dokler se ne razčistijo in rešijo vsi regionalni objekti, ki tangirajo naše področje.

Za ilustracijo omenjamo še 100-metrski rezervat plinovoda, ki poteka prek našega področja, je pa vprašljiva njegova realizacija. Lahko bi omenjali še vrsto neuskladenih podatkov o drugih rezervatih, vendar menimo, da so manj pomembni od cestne mreže, ki je podlaga bodočih rešitev.

Izvršnemu svetu skupščine SR Slovenije postavljam naslednje vprašanje:

— Kdaj bo definitivno rešen potek trase hitre ceste in v kakšnem času bo zožen rezervat na dokončno izbrano traso hitre ceste?

Tone Škvarč,
poslanec gospodarskega zbora

Prosim vas, tovariš predsednik, da pri pristojnih forumih izvršnega sveta SR Slovenije poskušate dobiti razlago, kako bi se pri zvezni upravi carin dala doseči enotna stopnja carine na uvožene kmetijske stroje.

Obrazložitev: Po razvojnem programu kmetijstva ima živinoreja prioriteto. Kvaliteten in kvantiteten dvig živinoreje pa je močno odvisen od ustrezne mehanizacije za spravilo krme. Člen v tej verigi so tudi grabeži in transporterji sena.

Teh strojev naša industrija ne izdeluje, jih tržišče ne prodaja ter jih zato kmetje uvažajo. Carinska stopnja pa znaša 44 %, na osnovi česa znašajo uvozni stroški s carino prek 6000 din. Tako visoka stopnja je posledica dejstva, ker se grabeži in transporterji za seno uvrščajo kot blago industrijske porabe. Verjetno pomotoma niso označeni v rubriki kmetijskih strojev.

Kmetijski stroji, npr. traktorji, pa so carinjeni po 18 % stopnji. Čeprav je dana možnost večje angažiranosti izven kmetijske dejavnosti, se vsi uvoženi tovrstni kmetijski stroji carinijo po ugodnejši stopnji. Transporterji sena oziroma krme, ki so stacionarno vgrajeni in služijo strogo namensko, pa zaradi navedenih okoliščin nimajo te ugodnosti. Zato stanejo uvozne dajatve razmeroma enostavnega stroja enako ali več od dosti večjih in ne povsem namenskih strojev.

Zato želijo proizvajalci družbenega in zasebnega sektorja, da se grabeži in transporterji za krmo uvrste med kmetijske stroje ter tako tudi carinijo.

Kmetijski inštitut in razne strokovne organizacije so že izdajale potrdila o smotnosti uporabe teh naprav v kmetijske namene, pri čemer pa se uprava carin sklicuje na pravilnik, ki vse transportne naprave uvršča v posebno, višjo carinsko stopnjo.

Žarko Žigon,
poslanec gospodarskega zbora

Vprašanje: Zakaj je potrebno, da mora kmet — prevzemnik posestva predložiti sodišču, če hoče postati zemljiškoknjižni lastnik, dovoljenje za preseganje zemljiškega maksimuma posestva, ki ga je prevzel od pravnega prednika, kateremu je bil presežni maksimum v smislu člena 12/5 zakona o agrarni reformi in kolonizaciji v LRS iz leta 1948 zakonito zvišan?

Obrazložitev: Kot v mnogih občinah so tudi v občini Radlje ob Dravi slabo donosna kmečka posestva, katerih lastnikom je bil v postopku razlastitve presežka nad dovoljenim zemljiškim maksimumom 45 ha skupne površine (obdelovalna zemlja in gozdovi) po členu 12/5 zakona o agrarni reformi in kolonizaciji v LRS iz leta 1948 ta zakoniti maksimum primerno zvišan.

Sedaj že ostareli kmetje-lastniki taka posestva z zakonito odobrenim maksimumom nad 45 ha izročajo svojim potomcem.

Ob prepisu lastništva na prevzemnika pa zemljiškoknjižno sodišče vztraja samo pri maksimumu iz člena 12/4 zakona o agrarni reformi in kolonizaciji v LRS, tj. odklanja prepis lastništva na potomce za posestva z odobrenim maksimumom nad 45 ha oziroma zahteva, da prevzemnik predloži dovoljenje, da sme prevzeti v last posestvo s presežnim zemljiškim maksimumom nad 45 ha oziroma da bo prenos lastništva sicer izvršilo in o tem obvestilo pristojni občinski organ zaradi uvedbe postopka za razlastitev presežka nad 45 ha.

Republiški sekretariat za kmetijstvo in gozdarstvo odklanja izdajo takega dovoljenja z navedbo, da za to ni upravičen, ter dodaja pojasnilo, da se pripravlja zakon, ki bo v okviru XXXV. amandmaja k naši ustavi določil maksimum za hribovite in gorske predele.

Obstaja pravna dilema, ali je pravica vezana na posestvo ali lastnika, obstaja pa tudi bojazen, da bodo potomci, katerih že tako ni veliko, zapustili te kmetije, če zadeva ne bo pravočasno rešena.

Ferdinand Vode,
poslanec socialno-zdravstvenega zbora

Na 31. seji zbora sem na svoje poslansko vprašanje prejel odgovor. Upošteva odgovor, želim svoje prvotno vprašanje o združevanju zdravstvenega zavarovanja delavcev in kmetov razširiti oziroma postaviti nova vprašanja.

Rad bi omenil, da mi ne gre toliko za posamezne analize, ampak za celovito stališče izvršnega sveta do te problematike.

1. Zakaj izvršni svet še ni na ustrezen način seznanil s stanjem in s svojim stališčem do postopka z združevanjem delavskega in kmečkega zdravstvenega zavarovanja skupščine SRS in njenih organov?

2. Ali je izvršni svet korigiral svoje stališče do udeležbe porabe sredstev za zdravstveno varstvo v družbenem proizvodni glede na pričakovano združitev obeh zavarovanj?

3. Kdo bi moral biti nosilec akcije za združitev zdravstvenega zavarovanja delavcev in zdravstvenega zavarovanja kmetov, ker gre za celovit in bistveni poseg v socialno, družbeno in ekonomsko razmerje v naši republiki?

Prosim za odgovor na prihodnji seji zbora.

POROČILO

k fragmentom za formiranje raziskovalne politike

Odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora je na seji dne 3. aprila 1972 obravnaval gradivo »Fragmenti za formiranje raziskovalne politike«, ki jih je skupščini SR Slovenije predložila raziskovalna skupnost Slovenije.

Gradivo obsega številna vprašanja in predloge za oblikovanje politike raziskovalnega dela. Ker so za odločitve o teh predlogih pristojni različni dejavniki v gospodarstvu in družbenih službah, pa tudi na nivoju republike, je treba v razpravah o tem gradivu v skupščini iz njega izluščiti predvsem tiste predloge, o katerih lahko skupščina argumentirano razpravlja, o njih odloča ali vpliva na njihovo uresničevanje.

Eno izmed pomembnih širših družbenih vprašanj, ki sodi tudi v pristojnost skupščine, je vzgoja kvalitetnega raziskovalnega kadra na fakultetah in visokih šolah in s tem v zvezi izboljšanje pretoka raziskovalcev med raziskovalnimi organizacijami in visokošolskimi zavodi. Slovenija kaže po številu raziskovalcev sicer dokajšnjo razvitost raziskovalne dejavnosti. Vrzeli so predvsem v usposobljenosti teh raziskovalcev, če jo merimo s pridobljenimi doktorati, magisteriji in specializacijami kot izkazi poznavanja teoretičnih osnov in metod znanstvenega dela in poglobljenega poznavanja ustreznih znanstvenih in strokovnih področij. S tega gledišča je na primer zelo vznemirljiva ugotovitev, da je izmed 656 raziskovalcev v 78 raziskovalnih organizacijah tehniških ved le 31 raziskovalcev z doktoratom znanosti, 18 z magisterijem in 21 specialistov. Takšno kadrovsko stanje v raziskovalnih organizacijah vzbuja dvom o izvirnosti slovenske industrije v prihodnjem obdobju in celo dvom o zagotovitvi kvalitetnega prenosa visoke tehnologije iz tujine, ki zahteva primerno znanstveno raven prejemnika.

Zaradi tega je potrebno posvetiti posebno pozornost vzgoji raziskovalcev v raziskovalnih organizacijah, zlasti na fakultetah in visokih šolah. Hkrati pa je treba zaradi prenosa delovnih metod, izkušenj, preprečevanja izolacije med strokovnim in znanstvenim delom in zaradi zaostritve kriterijev za izvolitev učiteljev fakultet in visokih šol in raziskovalcev v raziskovalnih organizacijah podpirati prelivanje kadrov med raziskovalnimi organizacijami vseh vrst od znanstvenih do razvojnih v gospodarstvu in družbenih službah.

V razpravi je bilo ocenjeno, da so lahko vzroki neustrezne usposobljenosti raziskovalcev tudi v togih oblikah podiplomskega študija, nezadostni stimulaciji delovnih in raziskovalnih organizacij za dvig znanstvene ravni raziskovalcev in v neprimerni organizaciji raziskovalnega dela.

Da bi se utrdilo sodelovanje fakultet in visokih šol ter gospodarskih organizacij pri skupnem reševanju strokovnih in znanstvenih problemov, naj fakultete in visoke šole organizirajo specializacijo in magisterije ob sodelovanju inštitutov delovnih organizacij, klinik in samostojnih raziskovalnih organizacij, ki imajo razvito aplikativno raziskovalno delo ali ki uporabno delajo na področju specializacije in imajo za to delo ustrezna materialna sredstva. Ker je pedagoško-znanstveni svet univerze dolžan skrbeti za visoko raven podiplomskega študija v smislu zakona o visokem šolstvu, je od tega organa mogoče pričakovati tudi ustrezne ukrepe in pobude za učinkovito vzgojo znanstvenega

naraščaja in za potreben pretok oziroma kroženje znanstvenih kadrov: na primer da je študij časovno prilagojen možnostim zaposlenih kandidatov, ker predstavlja njihova zaposlitev največjo oviro za uspešno izvedbo študija, da je študij ažuren glede izvajanja mentorstva, izbora in priprave magistrske oziroma specialistične naloge, v svoji vsebini pa povezan z reševanjem aktualnih problemov proizvodnje, da ne bi prihajale do izraza težnje po formalni zadostitvi znanstvenih kriterijev ali ozke znanstvene afinitete učiteljev in podobno.

Pedagoško-znanstveni svet univerze naj skrbno spremlja tudi izvajanje doktoratov znanosti. Tu gre na eni strani za kontrolo ustrezne ravni znanstvenih del in doktorskih nalog učiteljev, ki ne izpolnjujejo pogojev po 93. členu zakona o visokem šolstvu, na drugi strani pa za zagotovitev čim večje dostopnosti doktoratov raziskovalcem, ki so zaposleni v drugih organizacijah.

Pri tem gre na primer za vprašanja, ali fakultete in visoke šole dosledno uporabljajo kriterije o volitvi in ponovni izvolitvi asistentov in zahtevajo, da opravijo za neposredno uporabne predmete predhodno prakso. Ali se strokovna dela kandidatov za docente ocenjujejo enakopravno kot znanstvena dela docentov, ki ponovno kandidirajo na razpisano delovno mesto? Ali se zahtevajo od kandidatov za rednega ali izrednega profesorja tudi obsežnejši opusi pomembnih strokovnih del s področij, za katera kandidirajo? Ali se pri učiteljih in znanstvenih delavcih, ki ob reelekciji ponovno kandidirajo, ocenjujejo predvsem dela, ki so jih ustvarili po zadnji izvolitvi? Vsi ti kriteriji so bili namreč sprejeti z namenom, da bi se zagotovila čim večja funkcionalnost znanstvenega in strokovnega dela na fakultetah in visokih šolah in da bi se čimbolj razširila možnost kadrovanja visokošolskih učiteljev z raziskovalci in strokovnimi delavci, ki so zaposleni v drugih delovnih organizacijah.

Tudi kar zadeva organizacijo raziskovalnega dela na fakultetah in visokih šolah, je skupščina sprejela več stališč in ukrepov. Zato bi morala biti ob tej priložnosti obveščena o njihovem uresničevanju. Zaradi načela enotnosti vzgojnih in raziskovalnih nalog fakultete in visokih šol bi morale imeti fakultete in visoke šole skupne organizacijske enote za opravljanje teh nalog. To pomeni, da bi lahko njihovi inštituti prevzeli tudi pedagoške naloge, katedre pa raziskovalne naloge. Eni kot drugi naj bi združevali sorodna vzgojna in raziskovalna področja oziroma predmete, kar bi omogočalo kolektivno raziskovalno delo, olajševalo gospodarnost pri nabavi literature in laboratorijskih sredstev ter poenostavilo administracijo. Takšen način dopolnjevanja znanstvenega in pedagoškega dela bi omogočal študentom aktivno vključevanje v raziskovalno delo in kritično sprejemanje metod raziskovalnega dela.

V razpravi je bilo opozorjeno, da je eden izmed vzrokov nezadostnega zanimanja delovnih organizacij do uslug raziskovalnih organizacij tudi v enostranski strokovni usposobljenosti njihovega tehničnega kadra.

Nastajanje in razvoj nekaterih raziskovalnih organizacij v preteklem obdobju ni bil uskladen z razvojem in potrebami posameznih področij gospodarstva. Ni jih namreč ustanovljalo gospodarstvo, temveč republika, ki je iz svojega proračuna financirala pretežen del njihove dejavnosti. Tako ustanoviteljstvo kot sistem financiranja sta prispevala k odtujenosti obeh področij, hkrati pa zaostрила finančne probleme teh inštitutov. Zato tudi ni naključje, da so v zahtevkih za sredstva sklada Borisa Kidriča v manjši meri izražene potrebe delovnih organizacij po raziskovalnih konceptih, v večji meri pa

finančne potrebe, da se zagotovijo minimalne možnosti za obstoj inštitutov. Večja povezanost teh inštitutov z gospodarstvom naj se doseže predvsem z ekonomskimi instrumenti sklada Borisa Kidriča. Ta naj pospešuje tudi integracijo inštitutov, za katere se je pokazala ekonomska in druga utemeljenost.

Št.: 63-14/72

Ljubljana, 24. 5. 1972

Komisija skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost je na seji dne 24. marca 1972 obravnavala gradivo »Fragmenti za formiranje raziskovalne politike«, ki ga je predložila v obravnavo raziskovalna skupnost Slovenije.

Uvodoma je bilo ugotovljeno, da gradiva nikakor ne gre podcenjevati le kot fragmente, saj kaže, da se je raziskovalna skupnost Slovenije resno lotila uresničevanja nalog, ki so ji naložene z zakonom o raziskovalni dejavnosti. V kratkem času svojega obstoja ji je uspelo oblikovati realne in družbeno sprejemljive cilje raziskovalne dejavnosti in si zastaviti nekatere naloge, pri čemer se ni skoncentrirala le na zahtevke materialnega, ampak predvsem vsebinskega značaja. Tak realen pristop raziskovalne skupnosti Slovenije bo prispeval k že sicer ugodnemu razpoloženju tistih družbenih dejavnikov, ki lahko kakorkoli pripomorejo k izboljšanju znanstveno raziskovalnega dela.

Gradivo je dovolj konkretno v poglavju, ki govori o stanju raziskovalnega dela, pomanjkljivo pa v tistem delu, kjer nakazuje, na katera področja se bo raziskovalno delo orientiralo v krajšem oziroma daljšem časovnem obdobju. Tu niso nakazane ključne smeri, v katere naj bi vložili največ naporov v raziskovalnem delu in ki so hkrati najpomembnejše s stališča družbenega razvoja. Kratkoročni cilji, ki si jih je raziskovalna skupnost Slovenije zastavila na seji svoje skupščine za letošnje leto (študij makrousmernitve gospodarstva, ustanovitve »možganske banke«, varstvo naravnega okolja, interdisciplinarne raziskave med prirodnoslovnimi, tehničnimi in medicinskimi vedami, problematika celotnega kompleksa samoupravljanja), so bili na seji deležni podpore. Hkrati je komisija soglašala tudi z načelom raziskovalne skupnosti Slovenije, da se tudi na tem področju upošteva čim bolj enakomeren regionalni razvoj Slovenije, da se primerno kvalitetno razvija univerzitetni center v Mariboru in raziskovalno delo v njegovem okviru ter da se ohrani osnovni znanstveni metabolizem, torej sedaj znanstvene kapacitete, pri čemer še posebej podpre doslej deficitarna področja, kot so na primer tako imenovane »nacionalne vede«.

Predlog o osnovnih ciljih raziskovalne politike, vsebovan v gradivu, naj se dopolni še z novo 4. alineo z naslednjim besedilom:

»— povečanje ponudbe znanstvenega in tehničnega kadra v gospodarstvu in družbenih dejavnostih ter družbi kot celoti;«

Ustrezna usposobljenost raziskovalnega kadra in pretok tega kadra z visokošolskih zavodov v delovne organizacije je eno temeljnih vprašanj raziskovalne politike v Sloveniji. Vzgoji raziskovalcev je potrebno v prihodnje posvetiti izredno pozornost tako s strani univerze kot zainteresiranih uporabnikov. Vznemirljiva je ugotovitev, da je v 78 raziskovalnih organizacijah tehničnih ved le 31 raziskovalcev z doktoratom znanosti, 18 z magisterijem in 21 specia-

listov. Takšno stanje je dokaj majhno zagotovilo za ustrezen prenos tuje sodobne tehnologije, ki tudi terja visoke znanstvene prijeme, ali celo za večjo izvirnost v slovenskem gospodarstvu.

S posebno analizo naj raziskovalna skupnost Slovenije ugotovi razloge za še vedno zelo togo zastavljen in predolgotrjen podiplomski študij na fakultetah in visokih šolah. Le maloštevilni sposobni strokovnjaki iz prakse dosežejo stopnjo magisterija ali doktorat prav zato, ker sedanji podiplomski študij zanje ni interesanten. Raziskovalni kadri z akademskimi naslovi skoraj praviloma ostanejo na delovnem mestu na fakultetah in visokih šolah, kar zavira zahtevo pa nujnem prelivanju raziskovalnih kadrov v raziskovalne institucije vseh vrst od znanstvenih do razvojnih v gospodarstvu in družbenih službah. Način pridobitve akademskih stopenj je treba v prihodnje bolj povezovati z delom na delovnem mestu, poiskati pri tem nove moderne poti mimo klasičnih oblik in metod. To bo neposredno koristilo delovnim organizacijam in jih v večji meri stimuliralo za pošiljanje sposobnih strokovnjakov na podiplomski študij. Za tako zamišljeno podiplomsko delo bi morale biti fakultete in visoke šole kadrovske bolj pripravljene, laboratorijsko ustrezneje opremljene, same delovne organizacije pa podiplomski študij omogočati strokovno najsposobnejšim kadrom in jim dati tudi vse možnosti za to delo.

Komisija je menila, da bi morali o predlogu o sodobnih oblikah podiplomskega študija razpravljati in do njega zavzeti stališče pedagoško-znanstveni svet univerze in pedagoško-znanstveni sveti posameznih fakultet in visokih šol.

— z novo 5. alineo, ki se glasi:

»— hitrejša spreminjanje raziskav na področju družbenih ved;«

Ob pravilnem opozorilu na neustrezno usmeritev raziskovalnega dela v Sloveniji je komisija posebej poudarila, da to velja tudi za področje družbenoslovnih znanosti. Komisija je to ocenila kot eno temeljnih deformacij v strukturi raziskovalnega dela pri nas, čeprav naj bi bila spoznanja in izsledki temeljnih raziskav s področja družboslovnih ved v vedno večji meri podlaga za daljnosežne družbene odločitve.

Pri dolgoročnejši usmeritvi raziskovalnega dela in oblikovanju nacionalne raziskovalne politike naj bi raziskovalna skupnost Slovenije usmerila težišče med drugim tudi na tiste karakteristične raziskovalne probleme, katerih rešitev bo v določenem časovnem razdobju pomembna za gospodarski razvoj. Pri tem bo nujno opraviti selekcijo raziskovalnih projektov, upoštevajoč cilje, ki so globalno vsebovani v družbenih razvojnih načrtih. Tako iz že sprejetega dolgoročnega družbenega načrta jasno izhaja, da bomo v Sloveniji močnejše razvijali tista industrijska področja, ki terjajo veliko znanja in manj surovin. Prav te panoge pa sedaj živijo od uvoženih licenc; kljub nekaterim institucijam z velikimi raziskovalnimi kapacitetami domače znanje ni dovolj izkoriščeno, ker ni skoncentrirano na tista področja in probleme, ki so za slovensko gospodarstvo najbolj interesantni in pereči.

Sodobna aplikativna tehnologija zahteva visok tehnološki nivo neposredno v gospodarskih organizacijah. Fakultetam, visokim šolam pa tudi drugim raziskovalnim institucijam so pri tem nakazane pomembne naloge pri razvijanju sodobnih znanstvenih prijemov in kompleksnih nalog od matematike do računalniških ved.

Poleg tehnološkega dela proizvodnega sistema bo treba v prihodnje usmeriti pozornost raziskovalcev tudi na njegov drugi del, to je na samo-

upravljanje v organizacijah združenega dela. Kako neposrednim proizvajalcem učinkovito posredovati znanje o upravljanju, jih seznaniti z metodami upravljanja, je zapleten proces, ki še vedno čaka znanstveni pristop in rešitve.

V okviru nacionalne politike razvoja raziskovalnega dela velja konkretnije opredeliti znanstveno raziskovalno vlogo visokošolskih zavodov, kot je že določena v skupščinskih dokumentih. Pri tem naj bodo prikazane tudi ovire, ki zadržujejo ali celo onemogočajo izvrševanje teh nalog, ter predlogi, da se obstoječe težave in pomanjkljivosti odpravijo.

V gradivu naj bo močnejše naglašen pomen sodobne informacijske službe kot sestavnega elementa znanstveno-raziskovalnega dela, ob hkratni zahtevi po racionalno in uskladeno zastavljeni informacijski mreži, ki naj zajame tudi študijske in manjše fakultetne knjižnice.

Jasneje in konkretnije naj bo v okviru raziskovalne dejavnosti precizirana funkcija gospodarske zbornice SR Slovenije, in to ne le kot financerja, ampak predvsem kot usmerjevalca raziskav za posamezne gospodarske panoge.

K predlogom za izboljšanje stanja je komisija predlagala, da jih raziskovalna skupnost Slovenije razširi in konkretizira ter posamezne točke vsebinsko obogati. Le tako bo mogoče čimveč predlogov vnesti in upoštevati v okviru srednjeročnega razvojnega programa, kar je edino zagotovilo, da postanejo trajnejša družbena orientacija.

Tako naj raziskovalna skupnost Slovenije konkretnije pove, kaj pomeni koncentracija raziskovalnega dela na propulzivna področja znanosti, gospodarstva in družbe, ki so odločilna za nacionalni razvoj, in opredeli svojo vlogo pri tem.

V okviru predloga o samoupravnem sporazumu med potencialnimi financerji raziskav v korist lastnega razvoja je treba podrobneje opredeliti najširšo tematiko, ki bi prišla pri tem v poštev (točka 2 d).

V točki 3 c) ne kaže govoriti o zmanjševanju nekvalitetnega in nepotrebne raziskovanja, ampak o njegovi odpravi. Pri tem kaže posebej opozoriti na razdrobljenost raziskovalnega dela, ki je neracionalno, izredno drago in dostikrat neustrezno. Raziskovalna skupnost Slovenije naj oceni, kaj in kako lahko prispeva k večji usklajenosti in koncentraciji raziskovalnega dela in raziskovalni infrastrukturi na enakih ali sorodnih področjih, upoštevajoč pri tem avtonomnost posameznih raziskovalnih institucij.

Predlog o davčnih olajšavah kot spodbuda za večji interes delovnih organizacij za raziskovalno delo (točka 7) naj se vključi v že začeto snovanje novega davčnega sistema in priključi drugim že znanim razmišljanjem o nekaterih davčnih oprostitvah delovnih organizacij. Predlog raziskovalne skupnosti Slovenije je sicer sprejemljiv, obstaja pa nevarnost, da se bodo pojavljale težnje za olajšave tudi drugih dejavnosti. Zato bo nujno sporazumevanje, kaj je v določenem trenutku najvažnejše in v neposredni povezavi s proizvodnim programom same delovne organizacije; šele na tej podlagi naj bi se odločali za davčno oprostitve.

Komisija je podprla stališče, da bo večja sredstva za raziskovalno dejavnost mogoče doseči z zvečanim deležem sredstev za sklad Borisa Kidriča, opozorila pa je, da je to le četrтина sredstev, ki so v Sloveniji namenjena znanstveno-raziskovalnemu delu. Ostala sredstva so razdrobljena in v statističnih kazalnikih tudi zelo različno prikazana. Po samoupravni poti bi bilo treba najti

načine, da bi družba v prihodnje imela večji vpliv na globalno usmerjanje financiranja in delovanja tega dela raziskovalne dejavnosti.

Za poročevalca na sejah zborov skupščine SR Slovenije je komisija določila svojega predsednika dr. Demetrija Brodarja.

Št.: 63-14/72

Ljubljana, 16. 6. 1972

PREDLOG ODLOKA

o potrditvi zaključnega računa sklada Borisa Kidriča za leto 1971

Na podlagi 149. člena ustave Socialistične republike Slovenije in 58. člena zakona o raziskovalni dejavnosti (Uradni list SRS, št. 26-148/70) je skupščina SR Slovenije na seji republiškega zbora in na seji prosvetno-kulturnega zbora sprejela

ODLOK

o potrditvi zaključnega računa sklada Borisa Kidriča za leto 1971

Potrdi se zaključni račun sklada Borisa Kidriča za leto 1971, ki ga je sprejel upravni odbor sklada Borisa Kidriča na seji 14. marca 1972 in ki izkazuje dohodke v znesku 116 272 786,06 din, izdatke v znesku 96 317 709,15 din in preostanek sredstev v znesku 19 955 076,91 din.

OBRAZLOŽITEV

Odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora je na seji 21. aprila 1972 obravnaval zaključni račun sklada Borisa Kidriča za leto 1971, ki ga je skupščini SR Slovenije poslal v potrditev upravni odbor sklada.

Odbor k posameznim postavkam zaključnega računa ni imel pripomb. Politika upravnega odbora sklada v preteklem letu je razvidna iz poročila o delu raziskovalne skupnosti in sklada Borisa Kidriča za leto 1971. Za preteklo leto je značilno uvajanje novega sistema upravljanja, ki je določen z zakonom o raziskovalni dejavnosti. Poleg tega je bil v tem obdobju ukinjen zvezni fond za raziskovalno dejavnost, s čimer je prišlo vse odločanje o raziskovalnem delu v pristojnost republik. Vendar se mora politika le postopoma prilagajati novemu sistemu, ker so sprejete obveznosti od raznih skladov pomembna postavka v izdatkih sklada. Zaradi tega in splošnega pomanjkanja sredstev upravni odbor sklada v preteklem letu še ni mogel izvesti pomembnejših premikov v strukturi raziskovalnega dela.

Odbor predlaga republiškem zboru, da potrdi zaključni račun sklada Borisa Kidriča za leto 1971.

POROČILA

Komisija skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost je na seji dne 22. maja 1972 obravnavala zaključni račun za leto 1971 s poročilom o delu raziskovalne skupnosti Slovenije v lanskem letu in finančni načrt za leto 1972

sklada Borisa Kidriča, ki ju je sklad predložil skupščini SR Slovenije v potrditev.

Komisija k predloženim dokumentom sklada Borisa Kidriča in k poročilu raziskovalne skupnosti Slovenije ni imela načelnih pripomb. Zaključni račun za leto 1971 in finančni načrt za leto 1972 sklada Borisa Kidriča kažeta pozitivne težnje sklada in raziskovalne skupnosti Slovenije, da bi s primernejšo razdelitvijo republiških sredstev vplivala na ustrežnejši in z družbenimi potrebami bolj uskladen razvoj raziskovalnega dela v republiki. Tako je bila večja pozornost usmerjena vzgoji raziskovalnega kadra, s tem da je letos zvišana postavka za štipendije, prvič pa predvidena sredstva za podoktorske raziskovalne teme in podiplomski študij. Med drugim je bil upoštevan tudi predlog komisije, da sklad nameni več sredstev za sofinanciranje raziskovalnih tem s področja tako imenovanih nacionalnih znanosti.

Člani komisije so ocenili, da je v finančnem načrtu za letošnje leto predvidenih razmeroma malo sredstev za dopolnilno financiranje ključnih projektov — od 147 milijonov dinarjev, s katerimi sklad razpolaga, komaj 6 milijonov dinarjev. Šibka točka finančnega načrta so tudi sredstva za redno obnavljanje in modernizacijo raziskovalne opreme, kar bo zadrževalo raziskovalne zavode, da bi svoje delo dvignili na sodobnejšo raven.

Zaključni račun za leto 1971 in finančni načrt za leto 1972 sklada Borisa Kidriča pa tudi poročilo o delu raziskovalne skupnosti Slovenije ponovno opozarjajo na pereče pomanjkanje analiz, ki bi pokazale, kje bi bilo potrebno poseči v dosedanje strukture porabe skladovih sredstev in kako v prihodnje prek tega usmeriti raziskovalno dejavnost. Člani komisije so predlagali, naj raziskovalna skupnost Slovenije skupaj s skladom Borisa Kidriča do konca letošnjega leta, to je v času, ko je denar že razdeljen in ni več pritiskov zanj, kritično in temeljito presodita obstoječo institucionalno bazo in infrastrukturo na področju raziskovalnega dela, da bo možno na podlagi skupnih družbenih odločitev vendarle doseči koristne in utemeljene preusmeritve na druga področja. Sicer se bo tudi v prihodnjih letih dogajalo, da bo sklad prisiljen dodeljevati sredstva posameznim raziskovalnim institucijam zgolj za njihov obstoj in manj glede na njihov raziskovalni program.

Komisija je bila seznanjena tudi s pripombami, ki jih je k zaključnemu računu za leto 1971 in finančnemu načrtu za leto 1972 sklada Borisa Kidriča dal odbor prosvetno-kulturnega zbora za znanstveno raziskovalno delo, in jih v celoti podprla.

Komisija sodi, da so uspehi, ki sta jih dosegla v preteklem obdobju raziskovalna skupnost Slovenije in sklad Borisa Kidriča, kakršni so razvidni iz predloženih gradiv, sicer skromni, upoštevajoč gnotne in druge možnosti pa dovolj pozitivni. Zato predlaga republiškemu in prosvetno-kulturnemu zboru skupščine SR Slovenije, da potrdita zaključni račun za leto 1971 in finančni načrt za leto 1972 sklada Borisa Kidriča.

Za poročevalca na seji republiškega zbora in na seji prosvetno-kulturnega zbora je komisija določila svojega predsednika dr. Demetrija Brodarja.

Št.: 400-21/72

Ljubljana, 24. 5. 1972

Odbor prosvetno-kulturnega zbora za znanstveno raziskovalno delo je na seji dne 9. maja 1972 obravnaval zaključni račun za leto 1971 s poročilom in finančni načrt za leto 1972 sklada Borisa Kidriča, ki ju je skupščini SR Slovenije predložil v potrditev sklad Borisa Kidriča.

Odbor je ob obravnavi obeh dokumentov ocenil, da mehanizem in načela, ki jih je sklad Borisa Kidriča uporabil za delitev sredstev v letih 1971 in 1972, niso nova in so znana že iz prejšnjih let. Tako delo sekcij in njihovih področnih komisij raziskovalne skupnosti Slovenije pri selekciji raziskovalnih nalog, predloženih za financiranje, ki je bilo zastavljeno in opravljeno zelo odgovorno, zaradi omejenega obsega sredstev pa tudi spričo nekaterih drugih razlogov ni našlo ustreznega odmeva pri merilih za financiranje raziskovalnih tem. Sklad Borisa Kidriča je v lanskem letu še vedno v celoti financiral osem raziskovalnih inštitutov, v letu 1972 pa je ta postavka zaobsežena v infrastrukturi, kar daje možnosti, da bo takšnih institucij lahko še več. Zato po mnenju odbora upravni odbor sklada Borisa Kidriča v svojem poročilu k zaključnemu računu za leto 1971 nikakor ne bi smel opustiti opozorila, da tako lani kot letos skupaj z raziskovalno skupnostjo Slovenije še ni mogel prevzeti celotne skrbi za dvig kvalitete in usmeritev raziskovalne dejavnosti, da so pri tem še vedno odprta vprašanja, kako financirati raziskovalno delo nekaterih raziskovalnih organizacij, da ne bi bil v nevarnosti njihov obstoj, kdo in po kakšnih merilih naj ocenjuje raziskovalne naloge, kako priti do dokončnega oblikovanja raziskovalne politike ipd.

Zavedajoč se dejstva, da ni stalno veljavnega avtomatizma pri izboru raziskovalnih tem po vsebini in kvaliteti, je odbor menil, da je stalna verifikacija tako raziskovalnih projektov kot raziskovalnih institucij potrebna in nujna. Čeprav je v fazi ustvarjanja raziskovalnega projekta lahko zelo pozitivno financiranje globalne programske usmeritve neke raziskovalne organizacije, pa je v sedanjem trenutku, ko ne razpolagamo z zadostnim obsegom sredstev za raziskovalno dejavnost in ko še ni znana in sprejeta raziskovalna politika Slovenije, sprejemljivo le financiranje raziskovalnih nalog in projektov na podlagi mehanizma, ki ga sklad Borisa Kidriča uporablja tudi sicer.

Odbor je posebno pozornost posvetil sodelovanju na področju raziskovalne dejavnosti v okviru Jugoslavije, ki je eden od pogojev za vključevanje v širši mednarodni prostor. Da bi bila pri tem zagotovljena nujno potrebna kontinuiteta, oblik sodelovanja ne gre omejevati; zaželeno naj bodo vse, ki kakorkoli pomagajo, da se raziskovalno delo med republikami in institucijami učinkovito povezuje. Motivacije za sodelovanje kaže precizirati, pri tem pa med drugim ne pozabiti na družbeno racionalnost in širši prostor, kar daje hkrati večje možnosti za izbor in kvaliteto. V prihodnje naj bi poleg raziskovalnih projektov, kjer bi sodelovale vse republike, do večje uveljavitve prišlo predvsem institucionalno povezovanje in sodelovanje. Republike naj bi pri tem financirale vsaka svoj del raziskav, ne glede na to, v katerih raziskovalnih institucijah bi bile realizirane. Takšnih dogovorov bi bilo več, če bi bila v začetku na razpolago določena minimalna sredstva, le-ta bi bilo moč zagotoviti na podlagi sporazuma med raziskovalnimi skupnostmi posameznih republik in s posredovanjem odbora za koordinacijo znanosti in tehnologije v SFRJ.

V odboru je bilo pozitivno ocenjeno delovanje sekcij raziskovalne skupnosti Slovenije, vendar bi v prihodnje kazalo notranjo strukturo organov skupnosti oblikovati tako, da bi bilo mogoče zaobseči pa tudi inicirati pomembna interdisciplinarna področja.

Člani odbora so podprli predlog, naj bi raziskovalna skupnost Slovenije skupaj s skladom Borisa Kidriča podprla zamisel o ponovni oživitvi vsejugoslovanske akcije za uveljavitev kvalitetnega znaka industrijskih izdelkov. Prek tega bi bile dane možnosti za celovito oceno vseh industrijskih proizvodov na podlagi mednarodno priznanih meril, s tem pa dosežena višja kvaliteta in večji ekonomski učinek.

Odbor predlaga prosvetno-kulturnemu zboru, da sprejme predloga odloka, s katerima skupščina SR Slovenije potrjuje zaključni račun za leto 1971 in finančni načrt za leto 1972 sklada Borisa Kidriča.

Za poročevalca na seji prosvetno-kulturnega zbora je odbor določil svojega člana Viktorja Turnška.

Št.: 400-21/72

Ljubljana, 12. 5. 1972

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije — poročilo z dne 5. 5. 1972, št. 400-21/72.

PREDLOG ODLOKA

o potrditvi finančnega načrta sklada Borisa Kidriča za leto 1972

Na podlagi 149. člena ustave Socialistične republike Slovenije in 58. člena zakona o raziskovalni dejavnosti (Uradni list SRS, št. 26-148/70) je skupščina SR Slovenije na seji republiškega zbora in na seji prosvetno-kulturnega zbora sprejela

ODLOK

o potrditvi finančnega načrta sklada Borisa Kidriča za leto 1972

Potrdi se finančni načrt sklada Borisa Kidriča za leto 1972, ki ga je sprejel upravni odbor sklada Borisa Kidriča na seji 14. marca 1972 in ki izkazuje dohodke v znesku 147 900 276,61 din ter izdatke v enaki višini.

OBRAZLOŽITEV

Odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora je na seji 21. aprila 1972 obravnaval finančni načrt sklada Borisa Kidriča za leto 1972, ki ga je skupščini SR Slovenije poslal v potrditev upravni odbor sklada.

K zaključnemu računu in finančnemu načrtu sta upravni odbor sklada in raziskovalna skupnost Slovenije predložila več gradiv, s katerimi pregledno in popolno seznanjata skupščino in javnost z organiziranostjo in delom svojih organov, s politiko razvoja raziskovalne dejavnosti v prihodnjem obdobju in s problemi, ki se pri tem pojavljajo. Popolnejše razumevanje finančnega načrta in zaključnega računa omogoča poročilo o delu raziskovalne skupnosti in

sklada Borisa Kidriča za leto 1971, zato naj pristojna zbora skupščine razpravljata tudi o njem.

V zvezi s predvideno politiko upravnega odbora sklada v letošnjem letu so bili dani naslednji predlogi oziroma mnenja:

— Odbor v načelu podpira prizadevanje upravnega odbora za čimbolj smotno izkoriščanje raziskovalne infrastrukture, na primer računalniške tehnike, opozarja pa pri tem na nevarnost, da bi lahko ustanovitev posebnih skupnih služb poslabšala že sedaj neugodno razmerje med raziskovalci in drugim osebjem v tej dejavnosti. Za zagotovitev ustreznih izkoriščenosti predvidene raziskovalne infrastrukture naj upravni odbor sklada predvidi tudi ustrezne ekonomske ukrepe.

— Odbor se strinja s stališčem predsednika upravnega odbora sklada, naj se sredstva sklada uporabijo izključno za potrebe razvojnega in raziskovalnega dela. Teh sredstev ni mogoče plasirati na drugih področjih. Upravni odbor naj zagotovi v rezervi sklada tolikšna sredstva, da bo zagotovljena kontinuiteta v financiranju in izvajanju sprejetih nalog.

— Upravni odbor sklada naj izpopolnjuje kriterije za izbiro in sofinanciranje raziskovalnih nalog, tako da bodo optimalno zagotovljeni interesi naročnikov oziroma uporabnikov raziskovalnih izsledkov in da se bo povečal njihov interes za raziskovalno delo.

— Pri izbiri štipendistov in njihovi vzgoji naj se poveča aktivnost organov raziskovalne skupnosti in sklada Borisa Kidriča. Pri tem naj za hitrejšo pomladitev strukture raziskovalcev posvetijo večjo pozornost štipendiranju na tretji stopnji in v ta namen predvidijo več sredstev.

— Organi sklada Borisa Kidriča naj se v razgovorih s pristojnimi organi drugih republik zavzamejo za rešitev materialnih vprašanj združenj raziskovalnih organizacij, ki so se doslej financirala z zveznimi sredstvi.

— Upravni odbor sklada Borisa Kidriča in upravni odbor Prešernovega sklada naj se dogovorita za enako višino Kidričevih in Prešernovih nagrad.

Odbor je razpravljal tudi o predlogih raziskovalne skupnosti Slovenije za povečanje dohodkov sklada Borisa Kidriča.

Proučijo naj se finančne možnosti republike za takšno spremembo zakona o stalnih sredstvih za raziskovalno delo, da se kot računska osnova za določanje sredstev jemlje družbeni produkt iz prejšnjega leta in ne za dve leti nazaj. S tem bi bile nekoliko omiljene posledice inflacije, ki najbolj prizadenejo uvoz opreme. Opremljenost raziskovalnih organizacij je na nizki ravni, intervencijske možnosti sklada pa so minimalne, saj predstavljajo njegova sredstva slabo četrtno vseh sredstev, ki se v Sloveniji vlagajo v raziskovalno delo.

Odbor predlaga republiškemu zboru, da potrdi finančni načrt sklada Borisa Kidriča za leto 1972 in priporoči upravnemu odboru sklada, da pri svojem delu upošteva predloge oziroma mnenja odbora.

POROČILO

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije — poročilo z dne 5. 5. 1972, št. 400-21/70.

OSNUTEK ZAKONA o telesnokulturnih skupnostih

1. Splošne določbe

1. člen

Telesna kultura kot družbena dejavnost je kulturna vrednota, ki izhaja iz športnih in drugih gibalnih aktivnosti in prispeva k oblikovanju človekove osebnosti. Rezultati te dejavnosti se odražajo v skladnem telesnem razvoju, zdravju, večji delovni in obrambni sposobnosti, prispevajo pa tudi k bogatejši vsebini prostega časa.

Telesnokulturna dejavnost je dejavnost posebnega družbenega pomena.

2. člen

Pogoji za delo organizacij za telesno kulturo in za zadovoljevanje potreb občanov in delovnih ljudi na področju telesne kulture se uresničujejo v občini kot temeljni družbenopolitični skupnosti.

Organizacije za telesno kulturo po tem zakonu so samoupravne organizacije, katerih osnovna dejavnost je telesna vzgoja, šport ali športna rekreacija.

3. člen

Za uresničevanje družbene vloge telesne kulture in povezovanje telesnokulturne dejavnosti z dejavnostmi drugih družbenih področij, za medsebojno usklajevanje interesov ter oblikovanje in uresničevanje razvojnih in delovnih načrtov, za nadaljnji razvoj in utrjevanje samoupravnih razmerij se v skladu s tem zakonom ustanavljajo telesnokulturne skupnosti in zagotavljajo sredstva za telesno kulturo.

4. člen

V telesnokulturne skupnosti se samoupravno povezujejo organizacije za telesno kulturo in njihova združenja kot osnovni nosilci telesnokulturne dejavnosti ter organizacije združenega dela in njihova združenja, družbenopolitične skupnosti, samoupravne interesne skupnosti in druge institucije — zlasti s področja vzgoje in izobraževanja, otroškega, zdravstvenega in socialnega varstva, kulture in znanosti, družbenopolitične in druge zainteresirane organizacije.

5. člen

Delovanje telesnokulturnih skupnosti se v skladu z družbenimi razvojnimi načrti določa v posebnih programih telesnokulturne dejavnosti, ki se sprejemajo v občinah in republiki. Programi telesnokulturnih dejavnosti in način njihovega financiranja se določijo z družbenimi dogovori in samoupravnimi sporazumi.

II. Telesnokulturne skupnosti

1. Ustanavljanje in delovno področje

6. člen

V SR Sloveniji se ustanovijo temeljne telesnokulturne skupnosti za območja posameznih občin ter telesnokulturna skupnost SR Slovenije za območje republike.

Če zainteresirane občine, organi in organizacije tako sklenejo, se lahko ustanovi temeljna telesnokulturna skupnost za območje več občin.

7. člen

Telesnokulturna skupnost je samoupravna interesna skupnost.
Telesnokulturna skupnost je pravna oseba.

8. člen

Temeljna telesnokulturna skupnost opravlja zlasti naslednje naloge:

- skrbi za razvoj in uveljavljanje telesnokulturne dejavnosti in ga usklajuje s splošnimi družbenimi potrebami,

- sodeluje z družbenopolitičnimi skupnostmi ter drugimi organi in organizacijami pri oblikovanju splošnih družbenih razvojnih načrtov ter daje mnenja in predloge o vprašanih, ki zadevajo telesnokulturne dejavnosti ali ki so pomembna za njen razvoj.

- usklajuje delovanje vseh nosilcev telesnokulturnih dejavnosti,

- skrbi za materialne in druge pogoje razvoja telesnokulturne dejavnosti, zlasti za izgradnjo in vzdrževanje objektov ter vzgojo strokovnih kadrov,

- pripravlja programe telesnokulturne dejavnosti, daje pobudo za družbeno dogovarjanje o teh programih, ga organizira in v njem enakopravno sodeluje,

- določa načela in merila delitve ter uporabe sredstev, s katerimi razpolaga,

- daje pobude in predlaga sprejem predpisov, ki se nanašajo na telesnokulturno dejavnost,

- zagotavlja sredstva in možnosti za pripravo in nastope športnikov, kadar le-ti predstavljajo občino,

- skrbi za splošno propagando za čim širše vključevanje občanov v telesnokulturno dejavnost,

- podeljuje priznanja in nagrade za dosežke in delo na področju telesne kulture.

9. člen

Telesnokulturna skupnost SR Slovenije opravlja zlasti naslednje naloge:

- usklajuje delovanje temeljnih telesnokulturnih skupnosti ter opravlja naloge, ki jih nato sporazumno prenesejo te skupnosti,

- razvija medrepubliško in mednarodno sodelovanje na področju telesne kulture,

- zagotavlja sredstva in možnosti za pripravo in nastope športnikov, kadar le-ti predstavljajo Slovenijo ali Jugoslavijo,
- daje pobude in predlaga sprejem predpisov, ki se nanašajo na telesnokulturno dejavnost,
- ustvarja možnosti za šolanje in izpopolnjevanje strokovnih delavcev na področju telesne kulture,
- skrbi za izgradnjo republiškega telesnokulturnega centra,
- skupno z drugimi organizacijami in institucijami skrbi za založniško in raziskovalno dejavnost na področju telesne kulture,
- podeljuje republiška priznanja in nagrade za delo in dosežke na področju telesne kulture.

10. člen

Organizacija in financiranje šolanja in izpopolnjevanja kadrov na področju telesne kulture se določi s posebnim samoupravnim sporazumom, ki ga sklene republiška telesnokulturna skupnost z izobraževalno skupnostjo Slovenije.

Financiranje založniške in raziskovalne dejavnosti na področju telesne kulture se določi s posebnim samoupravnim sporazumom, ki ga sklene republiška telesnokulturna skupnost s kulturno oziroma raziskovalno skupnostjo Slovenije.

2. Organi upravljanja

11. člen

Najvišji organ upravljanja telesnokulturne skupnosti je skupščina telesnokulturne skupnosti.

12. člen

Skupščino temeljne telesnokulturne skupnosti sestavljajo delegati organizacij, organov in skupnosti iz 4. člena tega zakona.

Skupščino telesnokulturne skupnosti SR Slovenije sestavljajo delegati telesnokulturnih skupnosti občin, republiških telesnokulturnih organizacij, združenj, organizacij združenega dela, samoupravnih interesnih skupnosti in drugih institucij, družbenopolitičnih organizacij, visoke šole za telesno kulturo, republiškega štaba za splošni ljudski odpor in skupščine SR Slovenije.

13. člen

Telesnokulturna skupnost ima statut.

S statutom telesnokulturne skupnosti se zlasti podrobneje določijo naloge telesnokulturne skupnosti, sestava skupščine, organizacija in način dela, okvirna merila in način delitve sredstev, ki pripadajo telesnokulturni skupnosti, ter druga vprašanja, ki imajo pomen za uresničevanje njenih nalog.

14. člen

Statut temeljne telesnokulturne skupnosti potrdi skupščina občine oziroma skupščine občin, za katerih območje je temeljna telesnokulturna skupnost ustanovljena.

Statut telesnokulturne skupnosti SR Slovenije potrdi skupščina SR Slovenije.

15. člen

Delo telesnokulturne skupnosti je javno.

16. člen

Zakovitost dela temeljne telesnokulturne skupnosti nadzoruje za telesno kulturo pristojni upravni organ občinske skupščine tiste občine, na katere območju ima telesnokulturna skupnost svoj sedež.

Če je temeljna telesnokulturna skupnost ustanovljena za več občin, mora o ugotovljenih nepravilnostih upravni organ iz prejšnjega odstavka obvestiti pristojne upravne organe občinskih skupščin vseh občin, za katerih območja je ta skupnost ustanovljena.

Zakovitost dela telesnokulturne skupnosti SR Slovenije nadzoruje republiški sekretariat za prosveto in kulturo.

III. Financiranje telesnokulturne dejavnosti

17. člen

Sredstva za financiranje telesnokulturne dejavnosti so:

1. določen del prispevka iz osebnega dohodka občanov iz delovnega razmerja,
2. dotacije družbenopolitičnih skupnosti,
3. sredstva, ki so določena s posebnimi predpisi,
4. sredstva, ki jih za izvedbo posameznih nalog ali za posebne namene dodelijo družbenopolitične skupnosti, organizacije združenega dela in druge organizacije ter občani,
5. članarine, vstopnine za telesnokulturne prireditve, odmene za uporabo športnih in telesnovzgojnih objektov,
6. druga sredstva.

18. člen

Sredstva iz prejšnjega člena se zagotavljajo v skladu s posebnim zakonom in z družbenim dogovorom o izvedbi programa telesnokulturne dejavnosti, ki ga sklepa telesnokulturna skupnost z ustrezno družbenopolitično skupnostjo ter z zainteresiranimi delovnimi in drugimi organizacijami.

19. člen

Družbeni dogovor o izvedbi programa telesnokulturne dejavnosti določa zlasti program telesnokulturne dejavnosti na območju telesnokulturne skupnosti, kolikšen del sredstev, potrebnih za izvedbo programa telesnokulturne dejavnosti, prispeva posamezen udeleženec družbenega dogovora, kakor tudi načela in merila za delitev dogovorjenih sredstev in posledice, ki zadenejo udeležence, če ravnaajo v nasprotju s sklenjenim družbenim dogovorom.

20. člen

Telesnokulturna skupnost uporablja sredstva za telesnokulturno dejavnost v skladu z določbami družbenega dogovora za dejavnost organizacij za telesno kulturo in za uresničevanje nalog v skladu s tem zakonom. V ta namen telesno-

kulturna skupnost sklepa z organizacijami za telesno kulturo in drugimi izvajalci programa telesnokulturne dejavnosti ustrezne pogodbe.

Telesnokulturna skupnost lahko dodelitev sredstev veže na pogoj, da prispevajo izvajalci telesnokulturne dejavnosti del svojih sredstev ali da si zagotove del sredstev iz drugih virov.

Telesnokulturna skupnost lahko daje iz sredstev za telesno kulturo tudi posojila.

IV. Prehodne in končne določbe

21. člen

Priprave za ustanovitev telesnokulturne skupnosti opravi iniciativni odbor.

Iniciativni odbor za ustanovitev temeljne telesnokulturne skupnosti imenuje skupščina občine ali skupščina občin, za katerih območje se telesnokulturna skupnost ustanovi.

Iniciativni odbor za ustanovitev telesnokulturne skupnosti SR Slovenije imenuje skupšina SR Slovenije.

22. člen

Iniciativni odbor pripravi ustanovno skupščino telesnokulturne skupnosti, osnutek začasnega statuta skupnosti in osnutek poslovnika o delu ustanovne skupščine in skliče ustanovno skupščino telesnokulturne skupnosti.

23. člen

Ustanovna skupščina sprejme sklep o ustanovitvi telesnokulturne skupnosti, začasni statut in poslovnik o svojem delu, izvoli začasne izvršilne organe in določi rok za konstituiranje skupnosti po določbah začasnega statuta.

24. člen

Skupščine družbenopolitičnih skupnosti imenujejo iniciativne odbore iz 21. člena tega zakona v treh mesecih po uveljavitvi tega zakona.

Telesnokulturna skupnost se ustanovi in začne delati v roku šestih mesecev od dneva, ko je bil imenovan iniciativni odbor.

25. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SRS«.

O B R A Z L O Ž I T E V

Uvod

Prosvetno-kulturni zbor skupščine SR Slovenije je na seji dne 4. oktobra 1971, republiški zbor pa na seji dne 19. oktobra 1971 obravnaval predlog izvršnega sveta skupščine SR Slovenije, naj bi skupščina SR Slovenije izdala zakon o telesnokulturnih skupnostih in o financiranju telesne kulture v SR Sloveniji.

Zbora sta predlog za izdajo zakona sprejela in naročila izvršnemu svetu, naj pripravi osnutek zakona.

Predlagani osnutek zakona o telesnokulturnih skupnostih v SR Sloveniji temelji na stališčih, ki so bila glede njegove bistvene vsebine ter načel sprejeta v skupščini SR Slovenije ob obravnavi predloga za izdajo zakona in njegove utemeljitve.

Kot načela, na katerih naj temelji zakon, so bila poudarjena predvsem: načelo samoupravljanja in samoupravnega združevanja na področju telesne kulture, programiranja in družbenega dogovarjanja ter zagotovitve zadostnih in relativno stabilnih finančnih sredstev za financiranje telesnokulturne dejavnosti na podlagi sprejetega programa občinskih in republiške telesnokulturne skupnosti. Predlagani zakon naj bi utrdil vlogo in pomen telesne kulture in med drugim spodbudil povezovanje tega področja z drugimi področji družbenega življenja (vzgoja in izobraževanje, zdravstvo, turizem, urbanizem in gospodarstvo). S tem bi zagotovili možnost programiranja in usklajevanja dejavnosti, izoblikovanja nacionalnega koncepta razvoja, uspešnejše reševanje finančnih in kadrovskih vprašanj, večjo možnost vključevanja občanov v telesnokulturno dejavnost in hitrejši razvoj znanstvenoraziskovalnega dela na področju telesne kulture.

Poleg navedenega so v osnutku zakona upoštevane tudi pripombe in predlogi, ki so jih dali k predlogu za izdajo zakona odbor za telesno kulturo prosvetno-kulturnega zbora, odbor za kulturo in prosveto republiškega zbora in odbor za proračun in finance republiškega zbora skupščine SRS kot tudi zakonodajno-pravna komisija skupščine SRS.

Republiški sekretariat za prosveto in kulturo je imenoval delovno skupino, ki je pripravila osnutek zakona. Sestavljena je bila iz predstavnikov Zveze za telesno kulturo Slovenije, Planinske zveze Slovenije, komiteja IS za telesno kulturo, republiškega sekretariata za prosveto in kulturo in drugih telesnokulturnih delavcev.

Osnutek zakona je v začetku marca 1972 obravnaval komite IS za telesno kulturo, ki je predlagal nekatere spremembe. Sprejel je tudi stališče, da je potrebno izdelati dva osnutka zakona in sicer:

- osnutek zakona o telesnokulturnih skupnostih in
- osnutek zakona o sredstvih za financiranje telesnokulturne dejavnosti.

Republiški sekretariat za prosveto in kulturo je skoraj v celoti upošteval pripombe komiteja IS za telesno kulturo in tako daje v obravnavo osnutka obeh zakonov.

I.

Pomen in vloga telesne kulture naglo naraščata z vedno hitrejšim družbenim in gospodarskim razvojem. Telesnokulturna dejavnost pomeni današnjemu, predvsem pa jutrišnjemu človeku — ogroženemu od vseh deformacij in razvrednotenj njegovega okolja, strahovitega tempa sodobnega življenja, pomanjkanja gibanja in vsega tistega, kar prinaša s seboj moderno življenje — novo vrednoto. Telesna kultura postaja ena izmed elementarnih potreb človekovega bistva in pomemben interes družbe, saj je eden bistvenih elementov, ki omogoča v modernem, tehniziranem svetu človeku ohraniti njegovo psiho-fizično ravnotežje. Osnovne vrednote telesnokulturne dejavnosti pa se dopolnjujejo še z vrhunskimi športnimi dosežki, ki so izraz njene množične osnove

in potrjevanja vitalnosti slovenskih športnikov v vedno hujši mednarodni konkurenci športnikov Evrope in vsega sveta.

Oblikovanje in uresničevanje koncepta razvoja telesnokulturne dejavnosti v SR Sloveniji je možno le:

1. če združimo nosilce telesnokulturne dejavnosti v samoupravne interesne skupnosti, ki bodo na osnovi družbenega dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja oblikovale in uresničevale dogovorjene programe;

2. če zagotovimo zadostna in stabilna sredstva za uresničevanje dogovorjenih programov.

Razlogi za oblikovanje tega osnutka zakona so predvsem naraščanje potrebe občanov po vključevanju v telesnokulturne aktivnosti, širjenje oblik te dejavnosti ter nezadostna povezanost nosilcev in izvajalcev, še zlasti pa neurejeno financiranje.

Vsebina osnutka zakona upošteva določila ustavnih dopolnil k ustavi SFRJ in SR Slovenije. Predvsem pa temelji na naslednjih določilih ustavnih dopolnil k ustavi SR Slovenije:

XXVII. amandma (točka 6) govori, da lahko delovni ljudje za zadovoljevanje določenih osebnih in skupnih potreb in za uresničevanje svojih interesov ustanavljajo samoupravne interesne skupnosti, zakon pa lahko določa obvezno ustanavljanje interesnih skupnosti; XLII. ustavni amandma (točka 29) določa, da republika po republiških organih in organizacijah, v okviru z ustavo in zakoni določenih pravic in dolžnosti, pospešuje in podpira razvoj telesne kulture, aktivne rekreacije in dejavnosti za smotrno in aktivno uporabo prostega časa, ter XLIII. amandma (točka 12), ki določa, da sprejema skupščina SR Slovenije za urejanje zadev, ki so skupnega pomena za delovne ljudi in občane, zakone, med njimi tudi zakone, ki se nanašajo na sistemsko ureditev telesnokulturne dejavnosti in ki naj obsegajo temeljna načela o organizaciji samoupravnih interesnih skupnosti ter o medsebojnih razmerjih delavcev na teh področjih.

II.

Osnutek zakona v splošnih določbah opredeljuje, kaj je telesna kultura in kdo so nosilci telesnokulturne dejavnosti, ki se združujejo v skupnosti. V telesnokulturno skupnost se združujejo vsi tisti organi in organizacije — in to v njihovih najrazličnejših pojavnih oblikah — ki so kakorkoli odgovorni za stanje in razvoj telesne kulture (4. člen). Tako se v skladu z načelom samoupravljanja in samoupravnega združevanja na področju telesne kulture ustanavljajo skupnosti, ki združujejo — z izjemo JLA — pravzaprav vse nosilce telesne kulture in izvajalce telesnokulturne dejavnosti v teritorialnih okvirih.

Organizacijsko se telesnokulturne skupnosti dele na skupnosti, ustanovljene za območje posamezne občine, in za skupnost SR Slovenije. Namesto ustanavljanja telesnokulturnih skupnosti za vsako občino predvideva osnutek tudi možnost ustanovitve telesnokulturnih skupnosti za območje več občin, če je to v interesu in če tako sklenejo zainteresirane občine, organi in organizacije.

Naloge telesnokulturne skupnosti je vsebinsko mogoče razdeliti na tri glavna področja: skrb za razvoj že obstoječe telesnokulturne dejavnosti, množično vključevanje občanov v telesnokulturne dejavnosti ter zagotavljanje in delitev finančnih sredstev za telesnokulturne dejavnosti na njihovem območju. Osnutek posebej opredeljuje naloge telesnokulturne skupnosti občine oziroma

občin in telesnokulturne skupnosti Slovenije (8. člen in 9. člen). Naštete so le najbolj bistvene naloge posameznih skupnosti, podrobneje pa bodo obdelane v statutih teh skupnosti.

Kar zadeva organizacijsko strukturo telesnokulturnih skupnosti, se osnutek v poglavju o organih upravljanja omejuje le na določitev najvišjega organa upravljanja ter navaja tiste organe, organizacije oziroma skupnosti, ki morajo imeti svoje delegate v skupščini telesnokulturne skupnosti. Podrobnejšo sestavo in izvršilne organe skupščine telesnokulturne skupnosti bo določal njen statut.

Osnutek določa, da statut telesnokulturne skupnosti potrdi skupščina občine oziroma skupščine občin, za katerih območje je telesnokulturna skupnost ustanovljena. Statut telesnokulturne skupnosti SR Slovenije potrdi skupščina SR Slovenije. Enaka razdelitev pristojnosti velja tudi za nadzor nad zakonitostjo dela telesnokulturne skupnosti, ki ga opravljajo upravni organi ustreznih družbenopolitičnih skupnosti. Doslej se je telesnokulturna dejavnost financirala iz neobveznih virov: proračunskih sredstev občin in republike, dohodkov od športnih prireditev, članarine, prispevkov delovnih organizacij v reklamne namene in sredstev, pridobljenih z nabiralnimi akcijami. Tako nesistematsko zbiranje sredstev vpliva brez dvoma zaviralno na vsak poskus dolgoročnejšega načrtovanja razvoja.

Po osnutku zakona je predvideno, da se telesna kultura financira v okviru posamezne telesnokulturne skupnosti s sredstvi, ki se tej skupnosti zagotove na podlagi zakona in družbenega dogovora o izvedbi programa telesnokulturne dejavnosti. Osnova za sklenitev družbenega dogovora je program telesnokulturne dejavnosti, ki ga telesnokulturna skupnost predloži ostalim udeležencem družbenega dogovora. Dokončen program telesnokulturne dejavnosti v okviru posamezne telesnokulturne skupnosti se torej določi z družbenim dogovorom. V tem družbenem dogovoru je tudi določeno, koliko sredstev je potrebnih za izvedbo programa ter kdo jih prispeva. Redna udeleženca družbenega dogovora sta telesnokulturna skupnost in družbenopolitična skupnost, na katere območju deluje telesnokulturna skupnost, poleg njiju pa še druge zainteresirane organizacije. Telesnokulturna skupnost bo glede uporabe in razporeditve sredstev, zagotovljenih z družbenim dogovorom, vezana na določbe programa svoje dejavnosti, ki bo — vsaj okvirno — sestavni del družbenega dogovora. Posameznim izvajalcem telesnokulturne dejavnosti se bodo zagotavljala sredstva na podlagi pogodb, ki jih bodo sklenili s telesnokulturno skupnostjo. Za posamezno vrsto telesnokulturne dejavnosti ali za posebej določen namen bo telesnokulturna skupnost lahko dodelitev sredstev vezala tudi na pogoj, da uporabnik dodeljenih sredstev prispeva del svojih sredstev ali del sredstev, ki si jih zagotovi iz drugih virov. Osnutek dopušča tudi možnost, da telesnokulturna skupnost daje iz sredstev za telesno kulturo posojila (20. člen). V osnutku so določena le najbolj okvirna načela financiranja in razdeljevanja sredstev za telesno kulturo; vse ostalo je prepuščeno statutom skupnosti.

Poleg navedenih sredstev se financira telesnokulturna dejavnost še:

1. z namenskimi sredstvi, ki jih dodelijo družbenopolitične skupnosti, organizacije ali občani,
2. s sredstvi, ki jim pripadajo po določbah posebnih predpisov (dohodek od jugoslovanske loterije, športne napovedi in lota in podobno),
3. z dohodki od članarine, vstopnine ter odmene za uporabo športnih in telesnovzgojnih objektov.

Podrobnejši sistem financiranja telesnokulturne dejavnosti je prikazan v obrazložitvi osnutka zakona o sredstvih za financiranje telesnokulturne dejavnosti v SR Sloveniji.

Poleg tega naj omenimo, da se izven okvirov finančnih sredstev, ki so zagotovljena telesni kulturi po tem osnutku, financira telesnokulturna dejavnost v vzgojno-izobraževalnih zavodih in organizacijah združenega dela: prvo financirajo izobraževalne skupnosti oziroma skupnosti otroškega varstva, drugo pa organizacije združenega dela.

Osnutek določa dobo 3 mesecev kot skrajni rok za imenovanje iniciativnih odborov za ustanovitev telesnokulturnih skupnosti, skupnosti same pa se morajo ustanoviti in začeti delati najkasneje v 6 mesecih po imenovanju iniciativnih odborov.

MNENJA, STALIŠČA IN PREDLOGI DELEGATOV OBČIN

Delegati vseh občin v SR Sloveniji, razen odsotnih delegatov občin Ljutomer, Nova Gorica in Ptuj, ter delegat mesta Ljubljane so na 22. zasedanju dne 5. junija 1972 obravnavali osnutek zakona o telesnokulturnih skupnostih.

V razpravi so sodelovali delegati občin Hrastnik, Ilirska Bistrica, Kranj, Lenart in Škofja Loka ter delegat mesta Ljubljane, ki je govoril tudi v imenu ljubljanskih občin.

Na podlagi 3. točke VII. ustavnega amandmaja in 14. člena odloka očasni ureditvi sklica in dela enotnega zbora delovnih skupnosti in zasedanja delegatov občin v skupščini SR Slovenije pošiljata overitelja zapisnika, izvoljena na zasedanju, ta stališča republiškem in prosvetno-kulturnemu zboru skupščine SR Slovenije, da jih v smislu omenjene določbe ustavnega amandmaja kot pristojna zbora obravnavata in zavzameta do njih stališče.

V splošni in načelni razpravi je bila izrečena vsa podpora prizadevanjem, da se tudi področje telesne kulture samoupravno organizira, pri čemer so bili dani nekateri predlogi in sugestije za dopolnitev osnutka zakona.

Izraženo je bilo mnenje, naj bi v zakonu bolj dosledno zajeli vse vrste telesnokulturnih dejavnosti. Zlasti premajhen je v zakonu poudarek na množični telesni vzgoji. Morda bi kazalo v zakonu opredeliti se tudi do kvalitetnega in profesionalnega športa (delegati občine Hrastnik, Kranj in mesta Ljubljane).

V razpravi je bilo poudarjeno, da je osnutek zakona preveč pavšalen in da v bistvu opredeljuje samoupravna razmerja v telesni kulturi na enak način kot na drugih področjih družbenih dejavnosti (izobraževalne, kulturne skupnosti), čeprav gre za vrsto posebnosti. Po drugi strani pa v zakonu niso opredeljeni nekateri odnosi (npr. med skupnostmi in politično-izvršilnimi organi občine), ki bi jih bilo na podlagi dosedanje prakse drugih interesnih skupnosti že mogoče konkretnije opredeliti. V osnutku tudi niso opredeljeni odnosi med telesnokulturnimi organizacijami; tudi ni omenjeno, kakšna naj bo vloga občinske zveze za telesno kulturo ob obstoju telesnokulturne skupnosti (Hrastnik, Kranj).

V zvezi z 8. členom osnutka je bilo izraženo mnenje, naj bi zakon ob tem, ko govori o skrbi za vzgojo strokovnih kadrov, opredelil tudi položaj

kadrov, ko so že strokovno usposobljeni. Nadalje bi moral osnutek precizneje določiti, kdo odloča o združevanju telesnokulturnih skupnosti; to bi vsekakor morala biti odločitev teh temeljnih dejavnikov, ki telesno kulturo razvijajo in jo oblikujejo (Ljubljana).

V razpravi o 9. členu zakona je bilo izraženo mnenje, naj bi se alineja, v kateri se govori o gradnji republiškega telesnokulturnega centra, črtala, ker bi moralo to biti predvsem stvar dogovora temeljnih telesnokulturnih skupnosti (Ljubljana).

Št.: 66-4/72

Ljubljana, 6. 6. 1972

POROČILA

Odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora je na seji 18. maja 1972 obravnaval osnutek zakona o telesnokulturnih skupnostih, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

Že ob obravnavi predloga za izdajo zakona dne 14. septembra 1971 je odbor opozoril na poglobitve razloge, ki narekujejo sprejem tega zakona. Nezadostna množičnost telesne kulture in celo njeno nazadovanje, kar povzroča slabšanje fizičnih in funkcionalnih sposobnosti ter zdravja mladine in odraslih, na drugi strani pa nezdrave razmere v kvalitetnem in profesionalnem športu, zahtevajo družbeno intervencijo tudi na tem področju. Osnove te družbene intervencije morajo biti jasno nakazane že v tem zakonu. Nezadovoljivo stanje je posledica neizdelanega nacionalnega programa telesne kulture, ki bi bil usmerjen predvsem k množičnosti telesne kulture in k njeni vsestranosti. Ponekod so se porušila normalna razmerja med množično telesno kulturo in tekmovalnimi prireditvami. Zasledovanje samo tekmovalnih ciljev in vrhunskih dosežkov brez množične osnove je povzročilo umetno vzdrževanje profesionalnega in kvalitetnega športa, za katerega se porabijo relativno velika proračunska sredstva in sredstva gospodarskih organizacij. Marsikatera druga domača tekmovalna in številne prireditve širokih mednarodnih razsežnosti ter vzdrževanja tekmovalnih ekip so že prešla v zabavno potrošniško sfero ali v prestižni provincionalizem, kar nima nič skupnega s telesno kulturo oziroma z zdravim tekmovalnim duhom, ki stvarno spodbuja množičnost telesne kulture.

Zlasti na podlagi te ocene stanja v telesni kulturi je odbor v podrobni obravnavi sprejel k osnutku zakona naslednje spreminjevalne in dopolnilne predloge oziroma pripombe:

K 1. členu: Besedilo tega člena se spremeni tako, da se glasi:

»Telesna kultura kot družbena dejavnost je kulturna vrednota, ki prispeva k oblikovanju človekove osebnosti. Rezultati te dejavnosti se odražajo v skladnem telesnem razvoju, zdravju, večji delovni in obrambni sposobnosti ter prispevajo k smotrni uporabi prostega časa.«

Sprememba je redakcijska.

K 2. členu: V tretji vrsti prvega odstavka se med besedama »uresničujejo« in »v« vstavi beseda »predvsem«.

Iz osnutka zakona izhaja, da se v tem členu našete naloge ne uresničujejo samo v občini. Dopolnitev člena je potrebna predvsem zato, ker odbor predlaga,

da je naloga telesnokulturne skupnosti Slovenije tudi pospeševanje razvoja množične telesne kulture.

K 8. členu: Besedilo prve alinee naj se dopolni tako, da se glasi:

»— skrbi za razvoj in uveljavljanje množične telesnokulturne dejavnosti delovnih ljudi in občanov in ga usklajuje s splošnimi družbenimi potrebami;«

Za šesto alineo se doda nova sedma alinea, ki se glasi:

»— zagotavlja stalen delež sredstev za množično telesno kulturo,«

Osmo in deveta alinea se črtata.

Ni potrebe, da se v osmi alinei posebej izpostavlja obveznost temeljnih telesnokulturnih skupnosti, da zagotavljajo sredstva in možnosti za pripravo in nastope športnikov, kadar le-ti predstavljajo občine. O tem naj samostojno odločajo temeljne telesnokulturne skupnosti, poleg tega pa ni smotno, da se z zakonom favorizira financiranje reprezentativnega športa v okviru občin.

Naloge temeljnih telesnokulturnih skupnosti, naštete v deveti alinei, so smiselno vključene v naloge, naštete v prvi alinei.

K 9. členu: Dodaja se nova prva alinea, ki se glasi:

»— pospešuje razvoj množične telesne kulture in za izvajanje ustreznih ukrepov zagotavlja stalen delež sredstev,«

Peta alinea se spremeni tako, da se glasi:

»— ustvarja možnosti za šolanje in izpopolnjevanje strokovnih delavcev, zlasti za potrebe množične telesne kulture,«

Razmere na področju množične telesne kulture zahtevajo, da posveča telesnokulturna skupnost Slovenije pozornost tudi temu področju. To je njena temeljna naloga, ki izhaja iz ugotovitve, da je moč dosegati trajne vrhunske športne dosežke le na podlagi množične osnove.

K 10. členu: Zadnji stavek prvega odstavka se spremeni tako, da se glasi:

»ki ga skleneta telesnokulturna skupnost SR Slovenije in izobraževalna skupnost SR Slovenije.«

Zadnji stavek drugega odstavka se spremeni tako, da se glasi:

»ki ga skleneta telesnokulturna skupnost SR Slovenije in kulturna skupnost Slovenije oziroma raziskovalna skupnost Slovenije.«

Z dopolnitvama je poudarjena obveznost vseh partnerjev, da sklenejo samoupravni sporazum.

K 20. členu: Besedilo tretjega odstavka se spremeni tako, da se glasi:

»Za izvajanje programov telesnokulturne dejavnosti lahko dajejo telesnokulturne skupnosti tudi posojila.«

S to dopolnitvijo je jasno opredeljena namembnost morebitnih posojil, hkrati pa je na primer onemogočeno, da organizatorji nepremišljenih telesnokulturnih akcij, za katere niso vnaprej zagotovljena sredstva ali pa se kasneje izkažejo izgube, ne bi mogli izvajati pritiskov za posojila.

Odbor predlaga republiškem zboru, da sprejme osnutek zakona s predloženimi spreminjevalnimi in dopolnilnimi predlogi ter pripombami.

Odbor je za poročevalca na seji republiškega zbora določil poslanca dr. Vojana Rusa.

Št.: 66-4/72

Ljubljana, 19. 5. 1972

Odbor za finance in proračun republiškega zbora je na 58. seji 22. maja 1972 obravnaval osnutek o telesnokulturnih skupnostih, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

Odbor se načelno strinja z osnutkom zakona o telesnokulturnih skupnostih, meni pa, da bi moral predvideti tudi organizacijo organov in organizacij, ki skrbijo za telesno kulturo.

Iz obravnave po členih daje odbor naslednje pripombe:

K 17. členu: V 5. točki je z besedo »odmene« vnesena določena nepreciznost, saj se še vsesplošno uporablja izraz »najemnina«. Dokler v stanovanjskem gospodarjenju uporabljamo izraz »najemnina«, verjetno ne bi kazalo v tem zakonu uporabljati drugačnega izraza, razen če ima drugačno vsebino, kar pa bi bilo treba opredeliti.

K 20. členu: Zadnji odstavek člena je nejasen, ker se ne ve, za kakšna posojila gre in komu se dajejo.

Odbor predlaga, da se pri izdelavi predloga zakona upoštevajo pripombe odbora.

Št.: 66-4/72

Ljubljana, 24. 5. 1972

Odbor prosvetno-kulturnega zbora za telesno kulturo je na seji dne 23. maja 1972 obravnaval osnutek zakona o telesnokulturnih skupnostih, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

V načelni razpravi so člani odbora ugotovili, da osnutek zakona upošteva stališča, ki jih je odbor sprejel ob predlogu za izdajo zakona o telesnokulturnih skupnostih in o financiranju telesne kulture v SR Sloveniji. Predloženi zakonski osnutek daje dovolj možnosti, da se bo telesna kultura v prihodnje enakopravno in učinkoviteje povezovala z drugimi področji družbenega življenja. S samoupravnim združevanjem na področju telesne kulture je dana spodbuda za skladnejše reševanje nekaterih ključnih vprašanj nadaljnjega razvoja telesne kulture. Osnutek zakona bi moral poleg ostalih načel jasneje poudariti poglobljeno dolžnost in naloge temeljnih telesnokulturnih skupnosti, to je kar najširše vključevanje občanov v telesnokulturno dejavnost. Pri tem je odbor podprl stališče odbora republiškega zbora za prosveto in kulturo, da nezadostna množičnost telesne kulture in celo njeno nazadovanje, kar povzroča zmanjševanje fizičnih sposobnosti ter zdravja mladine in odraslih, hkrati pa nezdrave razmere v kvalitetnem športu, zahtevata družbeno intervencijo tudi na tem področju.

V podrobni obravnavi zakonskega osnutka je odbor k posameznim členom sprejel naslednje spreminjevalne in dopolnilne predloge ter pripombe:

K 1. členu: V zadnji vrsti prvega odstavka se besedi »bogatejši vsebini« nadomestita z ustreznjšim izrazom »smotrni uporabi«.

K 2. členu: V tretji vrsti prvega odstavka se med besedi »uresničujejo« in »v« vstavi beseda »predvsem«.

Poleg temeljnih družbenopolitičnih skupnosti je za uresničevanje pogojev za delo telesnokulturnih organizacij in za zadovoljevanje potreb občanov na področju telesne kulture zadolžena tudi telesnokulturna skupnost Slovenije.

K 4. členu: Med osnovnimi nosilci telesnokulturne dejavnosti velja med prvimi naštetimi vzgojno-izobraževalne zavode in njihova šolska športna društva.

K 8. členu: Besedilo prve alinee se dopolni tako, da se glasi:

»— skrbi za razvoj in uveljavljanje množične telesnokulturne dejavnosti delovnih ljudi in občanov in ga usklajuje s splošnimi družbenimi potrebami.«

Za šesto alineo istega člena se doda nova sedma alinea, ki se glasi:

»— zagotavlja stalen delež sredstev za množično telesno kulturo«.

Osmi in deveta alineja istega člena se črtata.

Ni potrebe, da se v osmi alineji posebej poudarja obveznost temeljnih telesnokulturnih skupnosti, da zagotavljajo sredstva in možnosti za pripravo in nastope športnikov, kadar le-ti predstavljajo občine. Skupnosti naj o tem odločajo samostojno, zakon naj ne favorizira financiranja reprezentativnega športa v okviru občin.

Naloge, našete v deveti alineji, so smiselno vključene že v besedilo prve alineje.

K 9. členu: Doda se nova prva alineja, ki se glasi:

»— oblikuje in uresničuje nacionalni program na področju telesne kulture in se zato povezuje s temeljnimi telesnokulturnimi skupnostmi.«

Med naloge republiške telesnokulturne skupnosti je vsekakor potrebno uvrstiti izoblikovanje nacionalnega koncepta razvoja, za katerega je zaradi skladnega družbenega razvoja zainteresirana nacionalna skupnost. V okviru nacionalnega programa naj bodo opredeljene tudi dolžnosti telesnokulturne skupnosti Slovenije za razvoj telesne kulture na manj razvitih območjih in skrb za sodelovanje na področju telesne kulture s slovensko manjšino v Italiji in Avstriji. Te naloge bi kazalo podrobneje opredeliti v statutu skupnosti.

Peta alineja se spremeni tako, da se glasi:

»— ustvarja možnosti za šolanje in izpopolnjevanje strokovnih delavcev, zlasti za potrebe množične telesne kulture,«.

Stanje na področju množične telesne kulture zahteva, da posveča temu področju pozornost tudi republiška telesnokulturna skupnost. To je njena temeljna naloga, ki izhaja iz ugotovitve, da je trajne vrhunske športne dosežke mogoče dosegati le na podlagi množične osnove.

K 10. členu: Predlagatelj naj prouči ustreznost besedila tega člena, ki po mnenju odbora le podrobneje pojasnjuje besedilo pete in sedme alineje 9. člena. Če pa je pod pojmom »Organizacija šolanja« predvidena že konkretna oblika in vsebina izobraževanja kadrov za področje telesne kulture, jo je potrebno navesti.

K 17. členu: Na podlagi 6. točke XXVII. amandmaja in 4. točke XXVIII. amandmaja k ustavi SR Slovenije naj predlagatelj prouči možnosti, da se med sredstva za financiranje telesnokulturne dejavnosti vključujejo tudi prispevki drugih občanov in ne samo prispevki iz osebnega dohodka občanov iz delovnega razmerja.

K 19. členu: V peti vrsti se namesto vejice postavi pika. V šesti vrsti se črta beseda »kakor« in vstavi naslednje besedilo: »Ta zakon določa ...«.

Sprememba je redakcijskega značaja.

K 20. členu: Besedilo tretjega odstavka naj se črta ali pa naj se jasno opredeli namembnost morebitnih posojil, tako da ne bi bilo mogoče, da bi organizatorji nepremišljenih in neutemeljenih telesnokulturnih akcij, za katere niso

vnaprej zagotovili sredstva in se kasneje izkažejo z izgubo, izvajali pritiske za posojila.

Glede na pomembnost predloženega zakona je odbor predlagal, naj bi predlagatelj dal osnutek zakona v najširšo javno razpravo, z njenimi rezultati pa seznanil odbor.

Za poročevalca na seji prosvetno-kulturnega zbora je odbor določil svojega predsednika Jožeta Vilda.

Št.: 66-4/72

Ljubljana, 26. 5. 1972

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije je na svoji seji dne 18. maja 1972 obravnavala osnutek o telesnokulturnih skupnostih, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

V načelni razpravi je komisija ugotovila, da večina dosedanjih zakonov v zvezi s samoupravnimi interesnimi skupnostmi na posameznih področjih ureja tako sistem na teh področjih kot tudi financiranje ter zato ni potrebe, da bi se sprejela ločena zakona o telesnokulturnih skupnostih in o sredstvih za financiranje telesnokulturne dejavnosti v SR Sloveniji, pač pa skupen zakon.

Komisija je v načelni razpravi tudi menila, da je treba v zvezi s financiranjem po tem zakonu iz uporabe sredstev za telesnokulturno dejavnost v telesnokulturnih skupnostih izključiti profesionalni šport, za katerega veljajo glede financiranja drugi kriteriji kot za ostale zvrsti športa, tako vrhunskega kot preostalih športov. To naj bi se v tem zakonu izrecno poudarilo.

V obravnavi o podrobnostih je komisija sprejela naslednje predloge, mnenja in pripombe:

K naslovu zakona: V skladu z načelno razpravo naj bi se v naslovu poudarilo, da gre tudi za zakon o financiranju telesnokulturne dejavnosti v SR Sloveniji.

K 1., 2. in 3. členu: Komisija je menila, naj bi vsebina 3. člena v tem zakonu prišla na prvo mesto kot 1. člen, medtem ko bi se prva odstavka 1. in 2. člena črtala, vsebina drugega odstavka 1. člena pa vključila v sedanji 3. člen (oziroma 1. člen), vsebina drugega odstavka 2. člena pa vključila v sedanji 4. člen (oziroma preštevilčeni 2. člen). Preostali členi naj bi se preštevilčili.

Gre namreč za zakon, ki bo urejal področje ustanavljanja telesnokulturnih skupnosti, njihovega delovnega področja, njihovih organov upravljanja in financiranja telesnokulturne dejavnosti, in zato ni potrebno vanj vnašati splošnih definicij, kaj je to telesna kultura in kje se uresničujejo pogoji za delo organizacij za telesno kulturo in za zadovoljevanje potreb občanov in delovnih ljudi na področju telesne kulture. Take določbe bi namreč sodile v zakon, ki bi sistemsko uredil celotno področje telesne kulture v SR Sloveniji, ne pa v ta zakon.

K 4. členu: V zvezi s pripombo k 2. členu naj bi se v ta člen kot njegov drugi odstavek prenesla vsebina drugega odstavka sedanjega 2. člena.

V skladu z določbo četrtega odstavka 6. točke XXVII. amandmaja k ustavi SR Slovenije naj bi se v prvi in drugi vrsti prvega odstavka besedilo »se samoupravno povezujejo« nadomestilo z besedilom »se združujejo«.

Določba tega odstavka namreč določa, da »lahko zakon določa obvezno ustanavljanje interesnih skupnosti«. Ker pa je koncept tega zakona tak, da uvaja obvezno ustanavljanje telesnokulturnih skupnosti kot interesnih skupnosti, je potrebno v omenjeni odstavek vključiti navedeno spremembo.

V besedilo tega odstavka naj bi se vključile tudi organizacije, ki delujejo na področju turizma oziroma v okviru JLA, saj jim je treba zaradi tesne povezave s telesnokulturno dejavnostjo omogočiti, da se tudi one združujejo v telesnokulturne skupnosti.

K naslovu poglavja »II. Telesnokulturne skupnosti« :

Ta naslov naj bi se črtal. Naslovi preostalih poglavij pa naj bi se preštevilčili. Naslov ni potreben, ker že naslov zakona navaja, da gre za ureditev področja telesnokulturnih skupnosti.

K 6. členu : Predlagatelj naj bi pri sestavi predloga tega zakona proučil možnost, da se za območje republike ustanovi republiška zveza telesnokulturnih skupnosti, v katero bi se združevale temeljne telesnokulturne skupnosti in v kateri bi te temeljne skupnosti na samoupravni podlagi združevale sredstva za telesnokulturno dejavnost. Seveda pa je rešitev te možnosti odvisna tudi od rešitev glede takšnega statusa samoupravnih interesnih skupnosti na ravni republike v pravkar potekajoči drugi fazi ustavnih sprememb.

Gre namreč za načelno vprašanje, ali se v koncept tega zakona oziroma tudi zakonov, ki bodo urejali področje združevanja v samoupravne interesne skupnosti na ravni republike, vključijo določbe v zvezi samoupravnih interesnih skupnosti, ki naj bi svojo nalogo izvajala s samoupravnim sporazumevanjem oziroma dogovarjanjem med temeljnimi samoupravnimi interesnimi skupnostmi, ali pa bi bil koncept tak, da gre le za organizacijo in delovanje republiške samoupravne interesne skupnosti, ki bi bila po zakonu obvezna.

K 7. členu : Vsebina prvega odstavka naj bi se vključila v sednji 3. člen (oziroma preštevilčeni 1. člen), drugi odstavek pa naj bi se črtal.

Prvi odstavek namreč smiselno sodi v načelno določbo 3. člena, ki na splošno govori o namenu ustanavljanja telesnokulturnih skupnosti. Drugi odstavek pa ni potreben, ker to, da je telesnokulturna skupnost (oziroma samoupravna interesna skupnost) pravna oseba, določa že peti oziroma zadnji odstavek 6. točke XXVII. amandmaja k ustavi SR Slovenije.

K 8. členu : Komisija je menila, da so naloge temeljne telesnokulturne skupnosti v tem členu preobsežno našteje. Predlagatelj naj bi pri sestavi predloga zakona razmislil, ali ne bi morda katera od teh nalog sodila v statut telesnokulturne skupnosti, s katerim se po drugem odstavku 13. člena tega osnutka podrobneje določijo tudi naloge telesnokulturne skupnosti.

Komisija je predlagala, naj se kot nepotrebni črtata besedili na koncu pete in osme alinee : »in v njem enakopravno sodeluje« oziroma »kadar le-ti predstavljajo občino«.

K 9. členu : V drugi vrsti prve alineje naj se beseda »nato« nadomesti z besedo »nanjo«.

Gre le za spremembo redakcijskega značaja.

Kot nepotrebna naj se črta šesta alineja : »— skrbi za izgradnjo republiškega telesnokulturnega centra«, saj gre le za predvideno gradnjo, ki se po izjavi na seji navzočega predstavnika predlagatelja še ni začela izvajati.

K 12. členu: V drugi vrsti drugega odstavka naj bi se besedilo »telesnokulturnih skupnosti občin« nadomestilo z besedilom »temeljnih telesnokulturnih skupnosti«.

Gre le za spremembo redakcijskega značaja.

K 15. členu: Člen naj bi se kot nepotreben črtal.

K poglavju »III. Financiranje telesnokulturne dejavnosti«:

Iz razlogov, navedenih v načelni razpravi, naj bi se v okvir tega poglavja iz osnutka zakona o sredstvih za financiranje telesnokulturnih dejavnosti v SR Sloveniji vključile določbe 1. in 2. člena slednjega zakona, in sicer predvsem med določbe 17. in 18. člena tega osnutka.

K 17. členu: V 3. točki naj bi se dodalo še besedilo »družbenimi dogovori in samoupravnimi sporazumi«, ker bi se sredstva za financiranje telesnokulturne dejavnosti izbirala predvsem prek teh dveh oblik dogovarjanja oziroma sporazumevanja.

K 19. členu: Zaradi večje jasnosti, da gre za program telesnokulturne dejavnosti, glede katerega se sklene družbeni dogovor, naj bi se besedilo prvih treh vrst tega člena: »Družbeni dogovor o izvedbi programa telesnokulturne dejavnosti na območju telesnokulturne skupnosti, ...« nadomestilo z besedilom: »Program telesnokulturne dejavnosti na območju telesnokulturne skupnosti, ki se sprejme po načelih družbenega dogovarjanja, določa zlasti, ...«.

K 20. členu: Tretji odstavek naj bi se zaradi večje preciznosti, da gre le za namenska posojila za dejavnost telesnokulturnih organizacij, ne pa morda za kakšno drugo kategorijo posojil, spremenil oziroma dopolnil tako, da bi se glasil:

»Telesnokulturna skupnost lahko daje iz sredstev za telesno kulturo tudi namenska posojila za dejavnost telesnokulturnih organizacij.«.

K poglavju »IV. Prehodne in končne določbe«:

Iz razlogov, navedenih v načelni razpravi, naj bi se v okvir tega poglavja vključile določbe 3. in 4. člena iz osnutka zakona o sredstvih za financiranje telesnokulturne dejavnosti v SR Sloveniji.

K 21. členu: V drugi vrsti drugega odstavka naj se beseda »skupščina« nadomesti z besedo »skupščine«.

Gre le za spremembo redakcijskega značaja.

K 24. členu: Roka treh oziroma šestih mesecev iz prvega oziroma drugega odstavka za imenovanje iniciativnih odborov za ustanovitev telesnokulturnih skupnosti oziroma za ustanovitev in začetek dela telesnokulturnih skupnosti sta po mnenju komisije predolga in naj bi ju predlagatelj v predlogu zakona ustrezno skrajšal.

Št.: 66-4/72

Ljubljana, 19. 5. 1972

OSNUTEK ZAKONA

o sredstvih za financiranje telesnokulturne dejavnosti v SR Sloveniji

1. člen

Telesnokulturna dejavnost se financira s sredstvi, ki so določena s tem zakonom, in s sredstvi, ki jih z družbenimi dogovori o izvedbi programa telesnokulturne dejavnosti združujejo občani, delovne in druge organizacije ter družbenopolitične skupnosti (17. in 18. člen zakona o telesnokulturni skupnosti).

2. člen

Za financiranje programov telesnokulturne dejavnosti telesnokulturnih skupnosti prispevajo delavci 0,39 stopnje prispevka od osebnega dohodka iz delovnega razmerja.

Zbrana sredstva so dohodek temeljnih telesnokulturnih skupnosti.

Obseg sredstev, ki jih temeljne telesnokulturne skupnosti združujejo za financiranje programa telesnokulturne dejavnosti telesnokulturne skupnosti SR Slovenije, se določi s samoupravnim sporazumom, ki ga sklenejo te skupnosti.

3. člen

V letu 1973 se za financiranje programa telesnokulturne dejavnosti temeljnih telesnokulturnih skupnosti določi 0,28 stopnje prispevka od osebnega dohodka iz delovnega razmerja, za financiranje programa telesnokulturne dejavnosti telesnokulturne skupnosti SR Slovenije pa 0,11 stopnje prispevka od osebnega dohodka iz delovnega razmerja.

4. člen

Za izvajanje tega zakona skrbi republiški sekretariat za finance.

5. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu SRS.

OBRAZLOŽITEV

Uvod

Osnutek zakona o sredstvih za financiranje telesnokulturne dejavnosti predstavlja sedaj v samostojno celoto izločen del prejšnjega osnutka zakona o telesnokulturnih skupnostih in o financiranju telesnokulturne dejavnosti. Po predlogu komiteja za telesno kulturo izvršnega sveta skupščine SRS se je predlagatelj osnutka namreč odločil, da financiranje telesnokulturne dejavnosti uredi v posebnem zakonu, ker gre za materijo, ki se česče spreminja, kot pa to velja za sistemsko-organizacijski zakon, kakršen je zakon o telesnokulturnih skupnostih. Glede predloga za izdajo zakona in njegove obravnave velja torej tudi

za ta osnutek zakona tisto, kar je povedano že v obrazložitvi osnutka zakona o telesnokulturnih skupnostih.

V načinu financiranja telesne kulture gre za pomemben premik, ki je uskladen z ustavnimi amandmaji.

I.

Čeprav že osnutek zakona o telesnokulturnih skupnostih kompleksno prikazuje sistem financiranja telesnokulturne dejavnosti, vsaj kar zadeva vire sredstev za to dejavnost, tudi osnutek tega zakona v glavnem povzema oziroma navaja vse možnosti črpanja finančnih sredstev za telesnokulturno dejavnost (1. člen).

Iz študije »Financiranje organizacij za telesno kulturo v SR Sloveniji« je razvidno, da je bilo dosedanje financiranje telesnokulturne dejavnosti neurejeno. Podatki kažejo, da delež sredstev za telesno kulturo v nasprotju z gibanji v drugih republikah od leta 1964 stalno pada. Posledice neurejenega financiranja se kažejo med drugim tudi v zmanjševanju števila aktivnih udeležencev, padanju fizičnih in funkcionalnih sposobnosti, stalnem odlivu strokovnih in organizacijskih kadrov, zmanjševanju števila osnovnih organizacij in vedno večjem zaostajanju kakovostnih dosežkov slovenskih športnikov. Tako stanje je tudi onemogočalo realizacijo ciljev in nalog, sprejetih s skupščinskimi dokumenti, zlasti resolucije o telesni kulturi zvezne skupščine in priporočila PKZ skupščine SR Slovenije v nadaljnjem razvoju telesne kulture.

Predlagani osnutek tega zakona temelji na določitih ustavnih amandmajev k ustavi SR Slovenije in povezuje sistem telesne kulture s procesom družbeno-ekonomskega razvoja in v tej medsebojni pogojenosti oblikuje vire financiranja in usklajuje vlaganja v telesno kulturo s potrebami ter jih organsko spaja z naraščanjem družbene produktivnosti dela.

Občani zadovoljujejo potrebe na področju telesne kulture v temeljni družbenopolitični skupnosti. Osnutek zakona urejuje v skladu z ustavnimi amandmaji financiranje telesnokulturnih skupnosti tako, da delavci prispevajo 0,39 stopnje republiškega prispevka od osebnega dohodka iz delovnega razmerja za financiranje programov telesnokulturne dejavnosti temeljnih telesnokulturnih skupnosti. Navedeni pristop financiranja telesnokulturne dejavnosti je usklajen z določili XL. ustavnega amandmaja k ustavi SR Slovenije (točka 4), ki določa, da davki in prispevki pripadajo družbenopolitični oziroma interesni skupnosti, ki zagotavlja zadovoljevanje potreb oziroma storitve delavcev in občanov in njihovim družinskim članom.

Zbrana sredstva iz določene stopnje republiškega prispevka od OD iz delovnega razmerja so dohodek temeljne telesnokulturne skupnosti. V statutu telesnokulturne skupnosti SR Slovenije se obseg sredstev, ki jih združujejo temeljne telesnokulturne skupnosti za izvedbo programov telesnokulturne dejavnosti telesnokulturne skupnosti SR Slovenije, določi vsako leto posebej. Za leto 1973 se obseg teh sredstev določi z zakonom.

Za izvedbo programov telesnokulturne skupnosti določa osnutek zakona 0,39 stopnje republiškega prispevka od osebnega dohodka iz delovnega razmerja, kar znaša, izračunano na podlagi podatkov iz leta 1972, približno 66,000.000 din. Ta sredstva ne dosegajo do sedaj zbranih sredstev za telesnokulturno dejavnost, predstavljajo pa minimum za uresničevanje programov telesnokulturne dejavnosti. Temeljnimi telesnokulturnimi skupnostim in izvajalcem programa telesno-

kulturne dejavnosti omogoča zakon o telesnokulturnih skupnostih (17. in 18. člen) pridobivanje dodatnih sredstev z družbenimi dogovori o izvedbi programov telesnokulturne dejavnosti, ki jih združujejo občani, delovne in druge organizacije ter družbenopolitične skupnosti. Predvidena stopnja republiškega prispevka od OD iz delovnega razmerja za telesnokulturno dejavnost ne pomeni bistvenega povečanja, saj so do sedaj zbrana sredstva za telesnokulturno dejavnost, po razpoložljivih podatkih oziroma ocenah, znašala že leta 1969 približno 50 000 000 din (v letu 1972 so temeljne družbenopolitične skupnosti iz svojih proračunov namenile za telesnokulturno dejavnost prek 22 milijonov dinarjev, republika približno 8 milijonov dinarjev, iz ostalih virov pa prek 30 milijonov din).

Temeljne telesnokulturne skupnosti združijo v letu 1973 na podlagi tega zakona sredstva v višini 0,11 stopnje republiškega prispevka od OD iz delovnega razmerja (tj. približno 18 milij. din), za realizacijo programa telesnokulturne dejavnosti telesnokulturne skupnosti SR Slovenije, ki vključuje zlasti skupne naloge temeljnih telesnokulturnih skupnosti, financiranje programov republiških strokovnih organizacij, kakovostnega športa, pomembnejših mednarodnih športnih prireditev, mednarodnega programa telesnokulturne dejavnosti na osnovi medrepubliških in medpokrajinskih dogovorov, financiranje priprav in nastopov slovenskih športnikov v jugoslovanski reprezentanci na OI ter financiranje znanstveno-raziskovalne in založniške dejavnosti na področju telesne kulture.

II.

Zakon o sredstvih za financiranje telesnokulturnih dejavnosti v SR Sloveniji naj bi sprejeli ob proračunski razpravi skupščine SR Slovenije za leto 1973. Sredstva za telesnokulturno dejavnost bi po tem zakonu zagotavljali telesnokulturnim skupnostim z letom 1973.

Če se bomo v novem sistemu določanja davkov in prispevkov opredelili, da bodo tudi drugi občani, poleg delavcev v delovnem razmerju, plačevali prispevke od svojih osebnih dohodkov za izobraževanje, znanost, kulturo in podobno, predlagamo, da se predvidi tudi iz teh prispevkov ustrezna stopnja prispevka od njihovih osebnih dohodkov za financiranje programov telesnokulturne dejavnosti telesnokulturnih skupnosti.

MNENJA, STALIŠČA IN PREDLOGI DELEGATOV OBČIN

Delegati vseh občin v SR Sloveniji, razen odsotnih delegatov občin Ljutomer, Nova Gorica in Ptuj, ter delegat mesta Ljubljane so na svojem 22. zasedanju dne 5. junija 1972 obravnavali osnutek zakona o sredstvih za financiranje telesnokulturnih dejavnosti v SR Sloveniji.

V razpravi so sodelovali delegati občin Hrastnik, Ilirska Bistrica, Kranj, Lenart in Škofja Loka ter delegat mesta Ljubljane, ki je govoril tudi v imenu ljubljanskih občin.

Na podlagi 3. točke VII. ustavnega amandmaja in 14. člena odloka o začasni ureditvi sklica in dela enotnega zbora delovnih skupnosti in zasedanja delegatov občin v skupščini SR Slovenije pošiljata overitelja zapisnika, izvoljena na zase-

danju, ta stališča republiškemu in prosvetno-kulturnemu zboru skupščine SR Slovenije, da jih v smislu omenjene določbe ustavnega amandmaja kot pristojna zbora obravnava in zavzameta do njih stališče.

V splošni razpravi o osnutku zakona je bilo poudarjeno, da so v mnogih občinah poskušali prenesti del financiranja telesnokulturne dejavnosti na delovne organizacije v obliki vzpostavljanja patronata nad posameznimi šolskimi in drugimi športnimi društvi oziroma telesnovzgojnimi dejavnostmi in na druge načine.

Ker je v zakonu predpisan prispevek za to dejavnost, se pojavlja bojazen, da se bodo delovne organizacije odtegnile dosedanjim oblikam prispevkov in podpore, s čimer bi se v mnogih občinah stanje poslabšalo. (Delegata občine Ilirska Bistrica in mesta Ljubljane.)

V razpravi je bilo nadalje izraženo mnenje, da se sredstva, ki jih določa zakon, predvidevajo le za financiranje programov telesnokulturne dejavnosti, o financiranju vzdrževanja in gradnje objektov pa ni v zakonu ničesar določeno, čeprav je iz analize o stanju in o gradnji športnih objektov znano, da zelo zaoostajamo tako v obsegu kot tudi v kvaliteti športnih objektov za drugimi republikami in za drugimi državami v Evropi. To stanje praktično onemogoča razmah takih akcij za razvoj množične telesne kulture, kot je npr. akcija TRIM. (Ljubljana, Škofja Loka)

Poudarjena je bila pobuda, naj bi bil zakon bolj jasen glede na predvidene spremembe v davčnem sistemu. Če pa se predpisuje že enotna stopnja prispevka iz osebnega dohodka, bi bilo treba razmisliti, ali naj bi bila to samo nekaka minimalna stopnja, ki določa minimalni delež, ki se daje za samofinanciranje telesne kulture. Poleg tega bi bilo treba izračunati osnovne materialne pokazatelje, da bi lahko ugotovili, kolikšno je potrebno razmerje med sredstvi, ki se dajejo za skupne potrebe, in sredstvi, ki se dajejo organizirani telesni kulturi na področju temeljnih družbenopolitičnih skupnostih. Vprašanje je, ali je razmerje 0,28 : 0,11 primerno ali ne, ali pa bi bilo treba dati vsaj $\frac{4}{5}$ za temeljno telesnokulturno skupnost. Omenjeno je bilo, da je npr. v občini Ljubljana-Moste prevladalo mnenje, da je določanje višine stopnje prispevka v taki obliki, kot jo predvideva zakon, neprimerno, ker bi v posameznih skupnostih po eni strani bili viri za financiranje telesne kulture premajhni in bi ne zagotavljali obstoječih dejavnosti, v drugih pa bi lahko prišlo tudi do neustreznega trošenja sredstev. Zato menijo, da bi bil najprimernejši način za financiranje telesne kulture tak, kot je uveljavljen za financiranje šolstva, to je, da bi družbenopolitične skupnosti v dogovoru s temeljno skupnostjo za telesno kulturo določale sredstva vsako leto v okviru razprave o pregledu nad celotno bilanco trošenja v tekočem letu, glede na program in obseg dela. (Ljubljana)

V zvezi z drugim členom osnutka pa je bilo postavljeno vprašanje ali določba, da so zbrana sredstva dohodek temeljnih telesnokulturnih skupnosti, pomeni, da se ta sredstva najprej zberejo v merilu republike in potem delijo po določenih programih temeljnim telesnokulturnim skupnostim.

Hkrati je bilo postavljeno vprašanje, ali bodo obvezni prispevki za telesnokulturno dejavnost pomenili v prihodnje dodatno obremenitev gospodarstva ali pa bo to šlo na račun zmanjšanja republiške stopnje ali morda celo kompenzacije med stopnjami občinskih prispevkov in davkov ali kako drugače. (Lenart)

Št.: 402-176/72

Ljubljana, 6. 6. 1972

P O R O Č I L A

Odbor za finance in proračun republiškega zbora je na 58. seji 22. maja 1972 obravnaval osnutek zakona o sredstvih za financiranje telesnokulturnih dejavnosti v SR Sloveniji, ki ga je predložil skupščini SR Slovenije izvršni svet.

S predlaganim zakonom se bodo zagotavljala sredstva za delovanje telesnokulturnih skupnosti, ki bodo ustanovljene na podlagi zakona o telesnokulturnih skupnostih. V letu 1973 naj bi se financirala telesnokulturna dejavnost na ta način, da bi delavci prispevali 0,39 % prispevka od osebnega dohodka iz delovnega razmerja.

Predstavniki predlagatelja osnutka zakona je pojasnil, da uvedba tega prispevka ne pomeni povečanje prispevnih stopenj, ker se za isti odstotek zniža republiška prispevna stopnja od osebnega dohodka.

Odbor meni, da bi bilo treba še proučiti, ali ne bi bilo primerno, da bi se ustrezna stopnja predpisala tudi od drugih dohodkov prebivalstva, tako da bi bili vključeni v obveznost prispevkov vsi davkoplačevalci.

V načelni razpravi je bilo sproženo tudi vprašanje optimalne organizacije telesne kulture. Dejstvo je, da se povečuje število raznih samoupravnih skupnosti, da nastajajo s tem nove organizacijske oblike, da pa obenem še vse prejšnje organizacijske oblike ostajajo nespremenjene, s čimer se upravno-organizacijski aparat samo razširja. Po mnenju odbora bi bilo koristno — tako za večjo učinkovitost kot tudi za večjo racionalnost — z ustanavljanjem samoupravnih skupnosti izvršiti tudi ustrezno reorganizacijo.

Iz razprave po členih daje odbor naslednje predloge in pripombe:

K 1. členu: Dopolni naj se tako, da se navedejo vsi viri sredstev za financiranje telesnokulturnih dejavnosti, tako kot so naštet v 17. členu zakona o telesnokulturnih skupnostih.

K 2. členu: Ta člen pravzaprav podrobno opredeljuje le enega od možnih virov in sicer prispevek od osebnega dohodka iz delovnega razmerja. Člen naj se prouči in morda dopolni tudi z obveznostjo obračunavanja prispevkov iz drugih virov, kakor na primer od dohodka od obrti in podobno.

Odbor predlaga zboru, da sprejme osnutek zakona in naroči IS, da pripravi predlog zakona o financiranju telesnokulturne dejavnosti, ki pa mora biti uskladen s finančnim sistemom za leto 1973.

Za poročevalca na seji zbora je odbor določil poslanca Dušana Kolenca.

Št.: 402-176/72

Ljubljana, 24. 5. 1972

Odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora — poročilo z dne 19. 5. 1972, št. 402-176/72.

Odbor za finance gospodarskega zbora — mnenje z dne 25. 5. 1972, št. 402-176/72.

Odbor prosvetno-kulturnega zbora za telesno kulturo je na seji dne 23. maja 1972 obravnaval osnutek zakona o sredstvih za financiranje telesnokulturnih dejavnosti v SR Sloveniji, ki ga je skupščini predložil v obravnavo izvršni svet.

V načelni razpravi odbor k osnutku zakona ni imel pripomb.

V podrobni obravnavi zakonskega osnutka je odbor predlagal, naj bi v prvem odstavku 2. člena med zavezance prispevka za financiranje programov telesnokulturne dejavnosti vključili poleg delavcev tudi druge kategorije občanov.

Ker besedilo 3. člena osnutka zakona opredeljuje stopnjo prispevka od osebnega dohodka iz delovnega razmerja za financiranje programov telesnokulturne dejavnosti temeljnih in republiške telesnokulturne skupnosti samo za leto 1973, naj se uvrsti med prehodne določbe.

Odbor je menil, naj bi predlagatelj precizneje opredelil izraz »občan« glede na izraz »delavec«.

Za poročevalca na seji prosvetno-kulturnega zbora je odbor določil svojega predsednika Jožeta Vilda.

Št.: 402-176/72

Ljubljana, 24. 5. 1972

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije je na svoji seji dne 16. maja 1972 obravnavala osnutek zakona o sredstvih za financiranje telesnokulturne dejavnosti v SR Sloveniji, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

Iz razlogov, ki jih je komisija navedla v načelni razpravi pri obravnavi osnutka zakona o telesnokulturnih skupnostih, naj bi se določbe tega osnutka zakona vključile oziroma prenesle v osnutek zakona o telesnokulturnih skupnostih (1., 2., 3. in 4. člen).

V obravnavi po členih je komisija imela le pripombo k 2. členu:

Komisija je menila, da bi bilo treba v prvem odstavku med zavezance prispevka za financiranje programov telesnokulturne dejavnosti vključiti tudi druge občane in ne samo delavce. Takšna dopolnilna točka ima svojo oporo v določbah četrtega odstavka 6. točke XXVII. amandmaja in 4. točke XXVIII. amandmaja k ustavi SR Slovenije, in sicer da »zakon lahko določa obvezno ustanavljanje interesnih skupnosti, načela za njihovo organizacijo in za medsebojna razmerja delavcev zainteresiranih področij dela ter obvezno plačevanje prispevka interesnim skupnostim za financiranje njihove dejavnosti po načelih solidarnosti in sorazmernosti prispevka z osebnimi dohodki delavcev oziroma ekonomsko močjo drugih zavezancev« ter da se za financiranje dejavnosti posebnega družbenega pomena lahko z zakonom ali s predpisom občinske skupščine na podlagi zakona predpiše obvezen prispevek uporabnikov in drugih zavezancev«.

Št.: 402-176/72

Ljubljana, 19. 5. 1972

OSNUTEK ZAKONA

o obveznem pošiljanju tiskov

1. člen

Da bi bila zagotovljena ohranitev vseh tiskov kot narodnih kulturnih vrednot in dostopnost teh tiskov za proučevanje in uporabo, so tiskarne na območju SR Slovenije dolžne pošiljati brezplačno in na svoje stroške po 20 izvodov vsakega svojega tiska (v nadaljnjem besedilu: obvezni izvodi) Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani.

2. člen

Za tiskarno po tem zakonu štejejo poleg organizacij združenega dela in drugih organizacij, ki se ukvarjajo s tiskom, tudi civilnopravne osebe in fizične osebe, ki s tiskarskimi stroji ali na drug način razmnožujejo tisk.

3. člen

S tiskom so po tem zakonu mišljene vse publikacije (knjige, brošure, separati, muzikalije, revije, časniki, zemljevidi, atlanti vseh vrst, umetniške reprodukcije, katalogi, programi, razglednice in pod.) in njihove priloge (tabele, grafiki, obrazci in pod.) kakor tudi gramofonske plošče, glasbene razglednice, tonske kasete in video-kasete, ki so namenjene za razširjenje oziroma za prodajo.

4. člen

Obvezne izvide tiska, ki se izdaja v različnih jezikih ali v različnih črkopisih, je treba pošiljati od izdaje v vsakem jeziku in v vsakem črkopisu; prav tako je treba pošiljati obvezne izvide od vsake nove izdaje in od vsakega ponovnega tiska oziroma dotiska.

Za novo izdajo oziroma natisk ali dotisk šteje tudi vsaka izdaja istega tiska s spremenjeno naslovno stranjo, z dopolnjenim ali spremenjenim besedilom, z novimi slikami, kartami, tabelami, prilogami in podobnim, z drugačnimi platnicami in na drugačnem papirju.

5. člen

Če sodeluje pri tiskanju publikacije več tiskarn, mora obvezne izvide poslati tiskarna, ki je označena na publikaciji. Če je na publikaciji označenih več tiskarn, mora poslati obvezne izvide tiskarna, ki je natisk dovršila. Tiskarna je dolžna poslati obvezne izvide tudi, če na publikaciji filmska dokumentacija ni označena.

6. člen

Če je bil tisk izdelan izven območja SR Slovenije za založnika, ki ima sedež v SR Sloveniji, je le-ta dolžan poslati obvezne izvide takšnih svojih tiskov.

7. člen

Vojaške enote in vojaške ustanove, ki se ukvarjajo s tiskanjem, pošiljajo obvezne izvide na način, ki ga predpiše zvezni sekretar za narodno obrambo na podlagi zveznega zakona o narodni obrambi.

8. člen

Obvezne izvide je treba poslati takoj po izdelavi prvega izvoda. Biti morajo brezhibni in v takšnem stanju, v kakršnem se nameravajo razširjati.

Obvezne izvide iz 6. člena je založnik dolžan poslati takoj, čim prejme tisk.

9. člen

Od obveznih izvodov iz 1. člena tega zakona Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani obdrži zase 2 izvoda, od ostalih 18 izvodov za pošlje 2 izvoda Visokošolski in študijski knjižnici v Mariboru ter po 1 izvod narodnim (centralnim) knjižnicam drugih republik in avtonomnih pokrajin v SFR Jugoslaviji, Jugoslovanskemu bibliografskemu inštitutu v Beogradu in študijskim knjižnicam oziroma študijskim oddelkom knjižnic v Celju, Kopru, Kranju, Murški Soboti, Novi Gorici, Novem mestu, Ptuju in na Ravnah na Koroškem.

10. člen

Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani in Visokošolska in študijska knjižnica v Mariboru sta dolžni po 1 obvezni izvod hraniti kot arhivski primerek, da je zagotovljena ohranitev vseh tiskov kot narodnih kulturnih vrednot.

Z drugimi obveznimi izvodi iz 9. člena tega zakona je zagotovljena dostopnost tiskov za proučevanje in uporabo.

11. člen

Poleg obveznosti iz 1. člena tega zakona morajo založniki (izdajatelji) uradnih publikacij pošiljati Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani za mednarodno menjavo uradnih publikacij do 15 obveznih izvodov vsakega tiska, ki ima značaj uradne publikacije. Število teh obveznih izvodov določi v začetku vsakega leta Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani.

Za uradno publikacijo šteje po tem zakonu vsak tisk, ki ga izda organ družbenopolitične skupnosti kot svojo uradno izdajo.

12. člen

Obvezni izvodi internih publikacij, službenih in trgovskih obrazcev, letakov, reklamnih objav (plakatov), kratkih oglasov in zasebnih sporočil ter obvezni izvodi tiskov na drugačnem papirju in z drugačnimi platnicami, kot so namenjeni za splošno razširjanje, se pošiljajo samo v dveh izvodih Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani.

Obvezne izvide tiskov zaupne narave pošiljajo njihovi naročniki (založniki, izdajatelji) samo v 2 izvodih Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani, ki jih hrani in daje v uporabo pod posebnimi pogoji, ki jih sprejme v dogovoru s pošiljatelji.

Obvezni izvodi gramofonskih plošč, glasbenih razglednic, glasbenih kaset in video-kaset se pošiljajo Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani samo v 11 izvodih, od katerih po 1 izvod odstopi Visokošolski in študijski knjižnici v Mariboru, narodnim (centralnim) knjižnicam drugih republik in avtonomnih pokrajin in Jugoslovanskemu bibliografskemu inštitutu v Beogradu.

13. člen

Tiskarne in založniki (izdajateljji) morajo pošiljati Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani zadnjega v mesecu poročilo v dveh primerkih o vseh tiskih, ki so jih natisnili oziroma založili (izdali) v tistem mesecu.

Republiški sekretar za prosveto in kulturo izda na predlog Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani natančnejše predpise o tem, katere podatke mora vsebovati to poročilo.

Vojaške enote in vojaške ustanove, ki se ukvarjajo s tiskanjem, pošiljajo ta poročila na način, ki ga predpiše zvezni sekretar za narodno obrambo na podlagi zveznega zakona o narodni obrambi.

14. člen

Tiskarne oziroma založniki (izdajateljji) morajo dovoliti predstavniku Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani pregled evidence o natisnjenih oziroma izdanih publikacijah, da se prepriča, ali se tiskarna oziroma založnik (izdajatelj) ravna po določilih tega zakona.

15. člen

Tiskarne in založbe morajo vsako spremembo v svojem pravno-organizačijskem statusu (ustanovitve, spojitve, pripojitve, združitve, prenehanje) v 15 dneh od vpisa v register gospodarskih organizacij sporočiti Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani.

16. člen

Z denarno kaznijo od 2000 do 10 000 din se kaznuje za prekršek organizacija združenega dela in druga pravna oseba, ki mora pošiljati obvezne izvode, če se ne ravna po določbah tega zakona.

Z denarno kaznijo od 500 do 1000 din se kaznuje tudi odgovorna oseba organizacije združenega dela oziroma fizična oseba, ki je zavezana po tem zakonu, če stori prekršek iz prejšnjega odstavka.

17. člen

Z dnem, ko začne veljati ta zakon, preneha veljati dosedanji zakon o obveznem pošiljanju tiskov (Uradni list SRS, št. 21-136/71) in se prenehajo uporabljati določbe 1., 8. in 10. člena temeljnega zakona o pošiljanju tiskov določenim zavodom (Ur. list SFRJ 15/65 in 4. točka 11. člena ustavnega zakona za izvedbo ustavnih amandmajev XXV—LII, Ur. list SRS, št. 51/71).

18. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu SRS, uporablja pa se od 1. januarja 1973.

OBRAZLOŽITEV

I. Razlogi za izdajo zakona

Dopolnila k ustavamam SFR Jugoslavije in SR Slovenije med drugim določajo samostojen državnopravni položaj posameznih republik in prenašajo nanje — razen nekaterih za federacijo pomembnih zadev — izključno zakonodajno pravico. Na področju kulture je ta pristojnost v celoti prenesena na republike.

Kar zadeva materijo obveznega pošiljanja tiskov, prenehajo po 11. členu ustavnega zakona za izvedbo ustavnih amandmajev XXV do LII k ustavi SR Slovenije veljati določbe temeljnega zakona o pošiljanju tiskov določenim zavodom (Uradni list SFRJ, št. 15/65), razen določb 1., 8. in 10. člena tega zakona, ki se do izdaje ustreznega republiškega zakona uporabljajo kot določbe republiških zakonov in morajo biti uskladene z ustavnimi amandmaji do 31. 12. 1972. Do navedenega datuma se morajo uskladiti z ustavnimi amandmaji tudi določbe republiškega zakona o obveznem pošiljanju tiskov (Uradni list SRS, št. 21/71).

Temeljni zakon o pošiljanju tiskov določenim zavodom je v smislu očuvanja tiskov kot kulturnih vrednot in dostopnosti tiskov za proučevanje in uporabo zavezoval tiskarne, da so morale določeno število tiskov brezplačno pošiljati centralnim knjižnicam posameznih republik in avtonomnih pokrajin, le-te pa so morale vsak tisk v enem izvodu poslati centralnim knjižnicam drugih republik in avtonomnih pokrajin. Zaradi takšne dosedanje medrepubliške obveznosti je bil za prihodnjo ureditev te zadeve organiziran 23. novembra 1971 medrepubliški koordinacijski sestanek predstavnikov republiških in pokrajinskih sekretariatov za prosveto in kulturo, na katerem je bilo soglasno ugotovljeno, da je v interesu vsake republike (pokrajine) in naroda prisotnost njegove tekoče znanstvene, strokovne, umetniške in leposlovne dejavnosti med pripadniki drugih narodov, kar je še posebej pomembno pri medsebojni povezanosti in spoznavanju jugoslovanskih narodov in narodnosti, ki so združeni v enotni socialistični federativni državi. Doseženo je bilo soglasje, da se dosednji sistem obveznega pošiljanja tiskov obdrži tudi v prihodnje v novih zadevnih zakonih republik in avtonomnih pokrajin. Poleg tega so bile dogovorjene še druge potrebne uskladitve obveznosti in postopka, ki izvirajo iz tega zakona. Glede na to republike in pokrajine ali podaljšujejo veljavnost zveznega zakona za določen čas ali pa v svojih novih republiških zakonih o tej materiji prevzemajo določila ukinjenega zveznega zakona z določenimi dopolnitvami in potrebnimi terminološkimi prilagoditvami.

Tudi v SR Sloveniji prevladuje prepričanje, da je ustrezna ureditev ohranitve slovenskih tiskov kot nacionalnih kulturnih vrednot in dostopnost slovenskih tiskov za proučevanje in uporabo eden temeljnih interesov slovenske nacionalne kulture. Splošna je tudi ocena, da je bila ta zadeva doslej v osnovi dobro urejena z dosedanjim zveznim zakonom. Poleg določb zveznega temeljnega zakona, katerih veljavnost podaljšuje republiški ustavni zakon za izvedbo ustavnih amandmajev, pa je v SR Sloveniji v veljavi republiški zakon o obveznem pošiljanju tiskov (Uradni list SRS, št. 21/71), ki razširja obveznost pošiljanja tiskov in podrobneje ureja njihovo namembnost na območju SR Slovenije. Vsebinsi zveznega in republiškega zakona se med seboj dopolnjujeta in ju je brez bistvenih dopolnitev in večjih težav mogoče preoblikovati v nov

republiški zakon o obveznem pošiljanju tiskov. Gre predvsem za ustrezno prevzemanje in zlitje določb ukinjenega zveznega zakona in obstoječega republiškega zakona, za uskladitev in poenotenje njunih določil, za natančnejše in razumljivejše oblikovanje le-teh, za nekaj nujnih dopolnitev in za terminološke prilagoditve, pri čemer je treba upoštevati nov državnopravni položaj SR Slovenije kot suverene države. Glede na ugotovljeno potrebo po nadaljnji takšni zakonski ureditvi obveznega pošiljanja tiskov zaradi kontinuitete pri zagotavljanju ohranitve in dostopnosti slovenskih tiskov in ker ne gre za bistveno vsebinsko spreminjanje pravnoveljavnega stanja, predlagamo, da se novi republiški zakon o obveznem pošiljanju tiskov čimprej sprejme.

II. Vsebina zakona

Osnutek zakona izhaja iz namena dosedanje zvezne in republiške zakonske ureditve te zadeve, da mora biti zagotovljena ohranitev in dostopnost vseh tiskov. Pri tem se osnutek določneje opredeljuje, da gre za ohranitev vseh tiskov kot narodnih kulturnih vrednot in za dostopnost tiskov za proučevanje in uporabo (1. člen). Obstoječi republiški zakon nadalje natančneje določa, kdo mora skrbeti za ohranitev tiskov in na kakšen način ter kateri obvezni primerki tiskov so namenjeni dostopnosti za proučevanje in uporabo. Osnutek zakona (10. člen) razširja obveznost hranitve 1 izvoda tiskov kot arhivskega primerka za Narodno in univerzitetno knjižnico v Ljubljani, ki je že doslej to opravljala brez zakonske obveznosti; nadalje opredeljuje dostopnost za proučevanje in uporabo tudi za izvode obveznih tiskov, ki so odstopljeni centralnim knjižnicam drugih republik in avtonomnih pokrajin (doslej je to določal samo republiški zakon za dodatne obvezne izvode na območju SR Slovenije). Takšnih opredelitev zvezni zakon ne vsebuje, vendar so v praksi vse narodne (centralne) knjižnice tako ravnale.

Osnutek zakona prevzema število obveznih izvodov, ki so jih tiskarne dolžne pošiljati brezplačno in na svoje stroške, iz zveznega (10 izvodov) in republiškega (10 izvodov) zakona ter ga združuje v številu 20 izvodov (1. člen). Pri opredelitvi, kdo šteje po tem zakonu za tiskarno, je dosedanji izraz »podjetje« nadomeščen z izrazom »organizacija združenega dela« (2. in 16. člen). Sicer pa so določila, kdo je dolžan pošiljati obvezne izvode tiskov (1., 5., 6. člen), kdaj in v kakšnem stanju (8. člen), enaka dosedanjim, s tem da so zajeti obvezni izvodi tudi tistih tiskarn, ki na publikaciji niso označene. Spremenjena je samo dosedanja določba, da vojaške tiskarne pošiljajo obvezne izvode tiskov prek državnega sekretariata za narodno obrambo. Na predlog zveznega sekretariata za narodno obrambo bodo vsi republiški zakoni to določbo vnesli v enaki formulaciji (7. člen), pri čemer so vojaške tiskarne (ki jih praktično ni) zamenjane s poimenovanjem »vojaške enote in vojaške ustanove, ki se ukvarjajo s tiskanjem«, postopek pa je prepuščen načinu, ki ga predpiše zvezni sekretar za narodno obrambo na podlagi zveznega zakona o narodni obrambi (enaka preformulacija besedila je vnesena tudi v 13. člen). Predpis zveznega sekretarja za narodno obrambo bo upošteval določila republiških zakonov o obveznem pošiljanju tiskov.

Osnutek zakona prevzema dosedanjo opredelitev, kaj se po tem zakonu šteje za tisk, kaj se šteje tudi med obvezne izvode in kako zakon uveljavljati pri nekaterih posebnih vrstah tiskov.

Predvsem zaradi natančnejšega formuliranja in jasnosti določbe so med tiski, ki zapadejo obveznemu pošiljanju (3. člen), posebej navedene umetniške reprodukcije in glasbene razglednice, ki so se šele po sprejetju zveznega zakona pri nas pojavile kot nove vrste tiska. Obveznost pošiljanja tudi takšnih tiskov se je sicer mogla uveljavljati že po dosedanem duhu zakona, vendar je zaradi pomanjkanja določnejše navedbe med naštetimi oblikami (vrstami) publikacij prihajalo do neenakega tolmačenja in neuskladenega izvajanja zakona. To velja tudi za vsako izdajo istega tiska na drugačnem papirju in z drugačnimi platnicami (4. člen). Na novo so med tiske po tem zakonu — kot je to običaj v tujini — uvrščene tonske kasete in video-kasete (3. člen), ki so se kot nova oblika reproduciranja in razširjanja glasbenih del uveljavile po sprejetju zveznega zakona; uvrstitev le-teh med obveznosti po tem zakonu je bila sprožena s strani predstavnika njihovega proizvajalca (RTV Ljubljana) že med razpravo o pristojnem skupščinskem odboru prosvetno-kulturnega zbora ob zadnjem sprejemanju republiškega zakona.

Glede dodatnega števila obveznih izvodov uradnih publikacij in njih opredelitve (11. člen) so prevzeta določila sedanjega zveznega zakona. Uveljavljena je le sprememba, da se ti izvodi pošiljajo Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani in prek nje v mednarodno menjavo teh publikacij in ne jugoslovanskemu bibliografskemu inštitutu v Beogradu; pri opredelitvi izvora uradne publikacije je za naslov »državni organ« predlagano poimenovanje »organ družbenopolitične skupnosti«.

Tiski zaupne narave so bili doslej izvzeti iz obveznega pošiljanja in jih je moral hraniti organ oziroma delovna ali druga organizacija, ki je dala nalog za natisk. Po osnutku zakona (12. člen) zaupni tiski niso več izvzeti iz obveznega pošiljanja, ampak jih pošiljajo njihovi naročniki (založniki, izdajatelji) v 2 izvodih Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani, ki jih hrani in daje v uporabo pod posebnimi pogoji. Takšna rešitev je utemeljena s prepričanjem, da je edino na ta način resnično zagotovljena trajna ohranitev teh tiskov. Slovenska nacionalna knjižnica že doslej zbira in hrani nekatere tiske podobne ali enake narave (npr. uradno zaplenjena literatura, emigrantski tisk), nahajanje zaupnih tiskov samo v tem zavodu in njih posebni režim, ki je za gradivo take vrste v knjižnicah že običajen, pa jamčita za izjemnost in diskretnost uporabe.

Določbe, ki obravnavajo število obveznih izvodov službenih in trgovskih obrazcev, letakov itd. (12. člen), so enake kot doslej. Dodatno so sem uvrščeni obvezni izvodi internih publikacij ter istih tiskov na drugačnem papirju in z drugačnimi platnicami, kot sta namenjena za splošno razširjanje. Po besedilu tega člena pošiljajo proizvajalci gramofonske plošče in sem dodatno uvrščene glasbene razglednice, glasbene kasete in video-kasete Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani v 11 izvodih (zanjo, za centralne knjižnice drugih republik in avtonomnih pokrajin in za Visokošolsko in študijsko knjižnico v Mariboru). Tolikšno število obveznih izvodov gramofonskih plošč so proizvajalci pošiljali že doslej zaradi medrepubliške izmenjave.

Kar zadeva način pošiljanja obveznih izvodov, obstaja po sedanjih predpisih dvojnost pri njegovem izvajanju: Tiskarne pošiljajo obvezne izvide knjižnicam v SR Sloveniji in jugoslovanskemu bibliografskemu inštitutu v Beogradu direktno, centralnim knjižnicam drugih republik in avtonomnih pokrajin

pa prek Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani. Po osnutku zakona (9. člen) pa naj bi pošiljanje vseh obveznih izvodov teklo prek Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani. Ta rešitev vzpostavlja enoten sistem pošiljanja obveznih izvodov, razbremenjuje tiskarne, poenostavlja kontrolo nad izvajanjem zakona, omogoča poenoteno reklamiranje, dodatno pa obremenjuje s pristojnostmi in delom Narodno in univerzitetno knjižnico v Ljubljani. Samo terminološke narave je sprememba dosedanje oznake »centralne knjižnice drugih republik in avtonomnih pokrajin« z ustreznnejšim poimenovanjem »narodne (centralne) knjižnice v drugih republikah in avtonomnih pokrajinah v SFR Jugoslaviji«, kjer imajo osrednje knjižnice v vseh republikah, razen v avtonomnih pokrajinah, v svojem uradnem imenu poudarek na naslovu »narodna knjižnica«; dodatek »v SFR Jugoslaviji« samo določeneje opredeljuje.

Naslednji členi (13., 14., 15. člen) prevzemajo dosedanja določila o obveznem poročanju o izdelanih tiskih s strani proizvajalcev in o nadzorstvu nad izvajanjem zakona. Besedilo je spremenjeno toliko, da se nekatere pristojnosti, ki so bile doslej poverjene jugoslovanskemu bibliografskemu inštitutu v Beogradu, prenašajo na Narodno in univerzitetno knjižnico v Ljubljani; glede vojaških enot in ustanov so določila uskladenjena z osnovnim odnosom do njihove tiskarske dejavnosti (prim. 7. člen). Poleg tega je dodano, da izda republiški sekretar za prosveto in kulturo natančnejše predpise, ki zadevajo poročila tiskarn, na predlog Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani. Pri tem je bilo upoštevano kot izhodišče, da opravlja ta knjižnica vse strokovne posle v zvezi s prejemanjem in distribucijo obveznih izvodov ter z izvajanjem zakona in da je potrebna uskladenjena evidenca o izdelovanju tiskov v vsej Jugoslaviji, zaradi česar so predvsem narodne (centralne) knjižnice republik in avtonomnih pokrajin zainteresirane za sporazumno strokovno pripravo in oblikovanje takšnega predpisa.

Osnutek zakona predvideva razpon denarnih kazni za kršilce tega zakona, in sicer za pravne osebe od 2000 do 10 000 din in za fizične osebe od 500 do 1000 din.

Osnutek zakona tudi predvideva, da začne zakon veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu SRS in da se uporablja od 1. januarja 1973. To se zdi potrebno, ker bi uveljavljanje novosti, ki bi jih prinesel ta zakon med letom, povzročilo motnje pri izvajanju zakona tako na strani proizvajalcev kot na strani prejemnikov obveznih izvodov.

III. Materialne posledice zakona

Osnutek zakona ne nalaga tiskarnam in izdelovalcem gramofonskih plošč novih obremenitev. Na novo je obremenjena samo RTV Ljubljana kot sedanji edini izdelovalec glasbenih in video-kaset (sedaj prvič zaobseženih s tem osnutkom), ki se s takšno rešitvijo strinja. Določba, da se vsi obvezni tiski pošiljajo Narodni in univerzitetni knjižnici in prek nje drugim knjižnicam (1., 9., 11. in 12. člen) in da se na Narodno in univerzitetno knjižnico prenašajo pooblastila iz 13. do 15. člena, nalagajo tej knjižnici nove obveznosti, ki bodo morale biti upoštevane pri financiranju njene dejavnosti kot nacionalne knjižnice.

POROČILA

Odbor prosvetno-kulturnega zbora za kulturne dejavnosti je na seji dne 17. maja 1972 obravnaval osnutek zakona o obveznem pošiljanju tiskov, ki ga je na podlagi 4. točke 11. člena ustavnega zakona za izvedbo ustavnih amandmajev XXV do LII k ustavi SR Slovenije predložil skupščini SR Slovenije izvršni svet.

V načelni razpravi se je odbor z osnutkom zakona strinjal. Ugotovil je, da osnutek zakona temelji na načelih dosedanje zvezne in republiške zakonske ureditve o obveznem pošiljanju tiskov, pri čemer jasneje opredeljuje nekatera vprašanja, za kar se je odbor za kulturne dejavnosti zavzemal že ob sprejetju sedaj veljavnega republiškega zakona o obveznem pošiljanju tiskov (6., 9. člen).

V podrobni razpravi so člani odbora k zakonskemu osnutku sprejeli naslednje pripombe in spreminjevalne oziroma dopolnilne predloge:

K 1. členu: V četrti vrsti naj se številka »20« nadomesti s številko »22«.

Odbor je predlagal povečanje števila obveznih izvodov za dva primerka v korist slovenskim študijskim knjižnicam slovenske narodnostne manjšine v Avstriji in Italiji. Odbor je bil sicer seznanjem s tem, da založbe pa tudi posamezniki občasno pošiljajo nekatere slovenske tiske slovenskim študijskim knjižnicam v zamejstvu, vendar je soglašal s stališčem, da je potrebno sistemsko urediti stalno oskrbovanje slovenskih študijskih zamejskih knjižnic s slovenskim tiskom in to nalogo sprejeti kot sestavni del slovenske kulturne politike. Uresničevanje ideje o enotnosti slovenskega nacionalnega kulturnega prostora narekuje bodisi takšno rešitev, kot jo predlaga odbor, bodisi ustrezen dogovor med kulturno skupnostjo Slovenije in slovenskimi tiskarnami in založniki.

K 4. členu: Že v prvem odstavku tega člena naj se opredeli, kaj sodi pod pojme »nova izdaja, ponovni natisk in dotisk«.

Če za »ponovni natisk« šteje izdaja povsem nespremenjenega istega tiska, naj se izloči iz obveznih izvodov.

K 9. členu: V drugi vrsti se za vejico vstavi naslednje besedilo:

»2 izvoda pošlje slovenskim študijskim knjižnicam v zamejstvu,«.

Predlagana dopolnitev je potrebna glede na predlog odbora k 1. členu osnutka zakona.

K 12. členu: V drugem odstavku tega člena naj se določene navedejo kriteriji, po katerih se tisk ocenjuje kot tisk zaupne narave.

Za poročevalca na seji prosvetno-kulturnega zbora je odbor določil svojega člana Jožeta Vilda.

Št.: 65-27/72

Ljubljana, 17. 5. 1972

Odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora — poročilo z dne 19. 5. 1972, št. 65-27/72.

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije je na svoji seji dne 4. maja 1972 obravnavala osnutek zakona o obveznem pošiljanju tiskov, ki ga je skupščini poslal v obravnavo izvršni svet.

V načelni razpravi komisija k osnutku zakona ni imela pripomb.

Pri podrobni obravnavi besedila osnutka zakona so bile dane naslednje pripombe:

K 1. členu: V členu niso navedeni vsi tisti dejavniki, ki morajo po zakonu obvezni izvod tiska pošiljati Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani. Poleg tiskarn so namreč dolžni pošiljati obvezne izvode tudi nekateri založniki (6., 11., 13. in 14. člen). Iz ostalih členov izhaja, da tiskarna oziroma založniki niso dolžni vedno pošiljati po 20 izvodov vsakega tiska. Zato naj se 1. člen bolj splošno formulira.

K 3. členu: V šesti vrsti naj se za besedama »video-kasete« dodasta besedi »in podobno«, da že v bližnji prihodnosti ne bi bilo treba spreminjati oziroma dopolnjevati zakona zaradi proizvodnje drugih predmetov, ki bi jih morali obravnavati kot tisk po tem zakonu.

K 5. členu: Predstavnik predlagatelja je pojasnil, da je treba v zadnji vrsti črtati besedi »filmska dokumentacija«, ki sta bili pomotoma vneseni v tekst.

K 15. členu: Črta naj se besedilo v oklepaju kot nepotrebno, besedilo »v register gospodarskih organizacij« pa nadomesti z besedami »v ustreznem register«. Obrtniki, ki se ukvarjajo s tiskom, so namreč vpisani v register, ki ga vodi pristojni občinski organ.

Št.: 65-27/72

Ljubljana, 5. 5. 1972

PREDLOG ODLOKA

o potrditvi statuta Prešernovega sklada

Na podlagi 149. člena ustave Socialistične republike Slovenije in drugega odstavka 1. člena zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o Prešernovem skladu (Uradni list SRS, št. 8-57/65) je skupščina SR Slovenije na seji republiškega zbora in na seji prosvetno-kulturnega zbora sprejela

ODLOK

o potrditvi statuta Prešernovega sklada

Potrdi se statut Prešernovega sklada v besedilu, kot ga je sprejel upravni odbor na sejah dne 11. marca 1971 in 21. aprila 1972.

OBRAZLOŽITEV

Odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora je na sejah dne 10. junija 1971 in 2. februarja 1972 obravnaval statut Prešernovega sklada (prečiščeno besedilo), ki ga je skupščini SR Slovenije poslal v potrditev upravni odbor Prešernovega sklada. Statut je uskladen z zakonom o spremembah in dopolnitvah zakona o Prešernovem skladu (Uradni list SRS, št. 20-115/70).

Spreminjevalne in dopolnilne predloge ter pripombe odbora k statutu, ki so razvidne iz priloženega poročila odbora, je upravni odbor sklada sprejel 21. aprila 1972 in so sestavni del statuta. Glede na to odbor predlaga republiškemu zboru, da potrdi statut Prešernovega sklada.

POROČILA

Odbor republiškega zbora za prosveto in kulturo in odbor prosvetno-kulturnega zbora za kulturne dejavnosti sta na seji dne 2. februarja 1972 oziroma 31. januarja 1972 obravnavala dopolnjeni statut Prešernovega sklada, ki ga je predložil upravni odbor tega sklada.

K posameznim členom statuta sta odbora dala naslednje predloge in pripombe:

K 3. členu: Besedilo tretjega odstavka tega člena se v celoti črta.

Ni razlogov, da bi statutarna določba že vnaprej previdevala spremembo posameznih postavk finančnega načrta sklada.

K 6. členu: V drugem odstavku tega člena se črtajo besede »in nagrade Prešernovega sklada«.

Prešernova nagrada naj se ustvarjalcem in poustvarjalcem podeli le enkrat, za nagrade Prešernovega sklada pa ne kaže zapirati možnosti, da jih tako ustvarjalci kot poustvarjalci ne bi prejeli večkrat kot priznanje za umetniške stvaritve.

K 7. členu: Besedilo tega člena se lahko črta.

K 9. členu: Beseda »Prešernovo« naj se črta.

K 11. členu: Beseda »Prešernovega« naj se črta.

K 13. členu: V prvem odstavku tega člena naj se črta beseda »enkrat«, ker ni potrebna.

K 18. členu: Doda se nov prvi odstavek, ki se glasi:

»Upravni odbor sklada dela na podlagi poslovnika.«

V drugem odstavku tega člena se izraz »na sejah« zamenja z »na seji«.

K 22. členu: Črta naj se beseda »pomožni«.

K 25. členu: V zvezi s stalnimi komisijami upravnega odbora sklada je bila posebej poudarjena odgovornost in pomembnost njihovega delovanja. Komisije naj bi v prihodnje imele večji vpliv na odločitve o Prešernovih nagradah. Odnose med stalnimi komisijami in upravnim odborom sklada bi moral podrobneje urejevati poseben interni pravilnik, pri čemer bi kazalo vztrajati pri večji osebni odgovornosti tistih, ki odločajo o posameznih nagradah.

K 26. členu: Besedilo tretjega odstavka tega člena naj se na koncu dopolni z naslednjim stavkom:

»Prešernove nagrade, nagrade Prešernovega sklada in štipendije se ne morejo podeljevati brez predhodnega mnenja stalnih komisij. Stalne komisije so dolžne razpravljati tudi o predlogih upravnega odbora in mu dati mnenje.«

Po mnenju obeh odborov je upravni odbor sklada pri svojih odločitvah sicer samostojen, vendar ne more sprejeti nobene odločitve brez predhodnega mnenja stalnih komisij. Pri tem upravni odbor ni vezan na pozitivno oziroma negativno mnenje komisij.

K 28. členu: V prvem odstavku se črta beseda »strokovno«.

K 29. členu: Besedilo drugega in tretjega odstavka tega člena naj se črta, ker sodi v poslovnik upravnega odbora sklada.

Št.: 022-87/72

Ljubljana, 23. 3. 1972

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije — poročilo z dne 19. 5. 1972, št. 022-87/72.

OSNUTEK ZAKONA

o notranjih zadevah

UVODNA NAČELA

I.

Varstvo neodvisnosti in nedotakljivosti države, varstvo ustavne ureditve, varstvo samoupravnih pravic, človeka in občana v združenem delu in na drugih področjih ter drugih pravic in svoboščin človeka in občana, varstvo družbenega premoženja, zagotavljanje osebne in premoženjske varnosti občanov ter nadaljnega svobodnega družbenega razvoja je ustavna pravica in dolžnost vseh delovnih ljudi in občanov.

II.

Delovni ljudje in občani uresničujejo svoje pravice in dolžnosti na področju družbene samozaščite v organizacijah združenega dela in drugih samoupravnih organizacijah, družbenopolitičnih in drugih organizacijah, društvih ter v družbenopolitičnih skupnostih in njihovih organih.

III.

V cilju odkrivanja in učinkovitega preprečevanja družbeno negativnih ter škodljivih dejanj in sovražnega delovanja, usmerjenega v izpodkopavanje ali rušenje samoupravnega socialističnega sistema (z ustavo določenega reda) delovni ljudje in občani v okviru svojih organizacij in skupnosti oblikujejo patriotično zavest o varovanju temeljnih vrednot sistema, zasnovanega na dosežkih revolucije, razvijajo varnostno kulturo, krepijo odgovornost, skrbijo za vzgojo ter se seznanjajo z vsebino, metodami in oblikami sovražnega delovanja.

IV.

Delovni ljudje in občani oblikujejo na temelju ustave, zakona ter priporočil skupščine SRS ter drugih republiških in zveznih dejavnikov v samoupravnih aktih svojih organizacij in skupnosti pravila ponašanja in organizirane oblike samozaščite.

V.

Organi za notranje zadeve družbenopolitičnih skupnosti so v mejah tega zakona dolžni sodelovati pri izgrajevanju sistema družbene samozaščite ter obveščati delovne ljudi in občane v njihovih organizacijah in skupnostih ali na drug način o vsebini in oblikah sovražnega delovanja ter družbeno škodljivih pojavih in dejanjih.

VI.

Vse družbenopolitične skupnosti so dolžne zagotavljati materialne in druge pogoje za učinkovito izvrševanje pravic in dolžnosti organov za notranje zadeve, ki so določene z zakonom in predpisi, izdanimi na podlagi zakona.

I. SKUPNE DOLOČBE

1. člen

Notranje zadeve so zadeve državne varnosti, zadeve javne varnosti in upravne zadeve, ki jih po tem zakonu in drugih predpisih opravljajo organi za notranje zadeve.

Notranje zadeve so zadeve splošnega pomena za republiko.

2. člen

Organi za notranje zadeve so republiški sekretariat za notranje zadeve s svojimi področnimi organi javne varnosti (uprave javne varnosti), postaje milice s splošnim delovnim področjem in organi, ki jih ustanovijo občinske skupščine za opravljanje upravnih notranjih zadev iz občinske pristojnosti.

Dvoje ali več občinskih skupščin lahko ustanovi skupni upravni organ za notranje zadeve.

Za organe, ki jih ustanovijo občinske skupščine za opravljanje upravnih notranjih zadev, veljajo samo določbe 12., 61., 62., 63., 125., 127., 130., 131., 134., 135., 136. in 140. člena tega zakona.

3. člen

Delavci organov za notranje zadeve morajo pri opravljanju zadev iz svoje pristojnosti braniti in varovati življenje ljudi in dostojanstvo človeka in smejo uporabljati le tiste prisilne ukrepe, ki jih zakon določa in s katerimi se z najmanjšimi škodljivimi posledicami za občane ter delovne in druge organizacije in njihove pravice doseže izvršitev uradne naloge.

Predstojnik organa za notranje zadeve, kateremu občan, delovna ali druga organizacija naznanil, da je delavec organa za notranje zadeve pri opravljanju službe ukrenil proti njim kaj, kar nima podlage v zakonu, ali storil kaj, kar je v nasprotju z njegovo dolžnostjo, da spoštuje človeško dostojanstvo, mora tistega, ki mu je to naznanil, če to zahteva, v 30 dneh obvestiti, kaj je v zvezi s tem ukrenil.

4. člen

Za pooblaščenane uradne osebe službe javne varnosti se štejejo miličniki in drugi delavci na delovnih mestih, ki so kot taka določena v splošnem aktu sveta delovne skupnosti delavcev organov za notranje zadeve pri republiškem sekretariatu za notranje zadeve. V aktu, ki ga sprejme republiški sekretar za notranje zadeve, potem ko je dobil mnenje sveta delovne skupnosti službe državne varnosti, je določeno, kateri delavci službe državne varnosti so pooblaščenane uradne osebe.

Pooblaščenana uradna oseba ima posebno izkaznico.

Pooblaščenane uradne osebe imajo pravico in dolžnost imeti in nositi orožje in strelivo v skladu s predpisom, ki ga izda republiški sekretar za notranje zadeve.

5. člen

Organi za notranje zadeve in njihovi delavci morajo v mejah z zakonom določene pristojnosti in svojih pooblastil pomagati občanom, delovnim in drugim organizacijam, če je ogroženo njihovo življenje, pravice ali premoženje.

6. člen

Delovne in druge organizacije, državni organi in občani pomagajo organom za notranje zadeve in pooblaščenim uradnim osebam ter organom pri izpolnjevanju nalog s področja varstva z ustavo določenega reda, osebne varnosti občanov in varnosti premoženja, vzdrževanja javnega reda in mira, preprečevanja in odkrivanja kaznivih dejanj in odkrivanja ter prijemanja storilcev kaznivih dejanj.

7. člen

Občan, ki se v primerih iz 6. člena poškoduje, zboli ali izgubi delovno zmožnost, ima pravice iz socialnega zavarovanja, kot jih imajo osebe, ki so v stalnem delovnem razmerju najmanj eno leto.

Če občan pri dajanju pomoči v primerih iz 6. člena ali v zvezi s tako pomočjo izgubi življenje, imajo njegovi družinski člani pravice iz pokojninskega zavarovanja, kot jih imajo družinski člani miličnika, ki ima pet let zavarovalne dobe in ki izgubi življenje pri opravljanju službe ali v zvezi z njo.

Družina občana, ki je izgubil življenje v primerih iz 6. člena tega zakona, ima pravico do enkratne pomoči v višini, ki jo prejme družina miličnika, ki ima najmanj pet let delovne dobe.

Občan, ki je pomagal v primerih iz 6. člena, ima tudi pravico do povračila škode, ki jo ima zaradi dane pomoči.

Če se uvede zoper občana kazenski ali civilni postopek, ki sta v zvezi z dejavnostjo občana iz 6. člena, zagotovi organ za notranje zadeve takemu občanu strokovno pravno pomoč v tem postopku.

Sredstva, ki so potrebna za uresničevanje pravic iz prejšnjih odstavkov, zagotovi družbenopolitična skupnost, kateri pripada organ, za katerega je delal občan.

8. člen

Delovne in druge organizacije ter državni organi, pri katerih je zaradi posebnosti njihovih stavb in poslovnih prostorov, načina dela in poslovanja ali iz kakšnega drugega vzroka potrebno sistematično varstvo naprav, orodja,

surovin, spisov, arhiva in predmetov znatne vrednosti, so dolžni ustrezno zavarovati te dobrine pred uničenjem, poškodovanjem, tatvino in drugimi oblikami škodljivstva.

Organizacije in organi iz prvega odstavka tega člena lahko organizirajo posebno službo zavarovanja. Taka služba sodeluje in pomaga organom za notranje zadeve in inšpekcijskim službam pri odkrivanju kaznivih dejanj, gospodarskih prestopkov in prekrškov ter pri izsleditvi in prijemanju njihovih storilcev.

Če organizacija ali organ iz prvega odstavka tega člena ne podvzmeta potrebnih ukrepov za zavarovanje, lahko določi republiški sekretar za notranje zadeve, kaj mora organizacija ali organ v ta namen storiti.

Natančnejše predpise o pravicah in dolžnostih posebne službe zavarovanja izda republiški sekretar za notranje zadeve.

9. člen

Organi za notranje zadeve izvršujejo v mejah svoje pristojnosti obrambne priprave v skladu s posebnimi predpisi.

10. člen

Organi za notranje zadeve obveščajo javnost o vprašanjih s svojega delovnega področja, ki so pomembna za občane ter delovne in druge organizacije, in o ukrepih za njihovo reševanje ter dajejo o takih vprašanjih informacije zastopnikom tiska in drugih oblik javnega obveščanja.

Organi za notranje zadeve dajejo občanom ter delovnim in drugim organizacijam obvestila o vprašanjih, ki jih neposredno zanimajo, če s takšnim obveščanjem ne nastane škoda koristim službe ali upravičenim koristim občana, delovne ali druge organizacije, na katero se nanaša obvestilo. Obvestila in podatke pa jim odrečejo, če gre za državno, vojaško ali uradno tajnost.

Podatke in obvestila o delu organa za notranje zadeve daje njegov pristojnik ali delavec, ki ga on določi.

11. člen

Zakoni in drugi predpisi o republiški upravi SR Slovenije in o organizaciji republiške uprave SR Slovenije, o samoupravljanju delovnih ljudi in delovnih razmerij v teh organih, o sredstvih za njihovo delo in o socialnem zavarovanju veljajo tudi za organe za notranje zadeve, če ni zanje s tem zakonom drugače določeno.

II. JAVNA VARNOST

a) Zadeve javne varnosti

12. člen

Zadeve javne varnosti so: varovanje življenja ljudi in premoženja; varovanje določenih osebnosti in objektov; preprečevanje in odkrivanje kaznivih dejanj; odkrivanje in prijemanje storilcev kaznivih dejanj in njihovo izročanje pristojnim organom; dajanje kriminalističnih strokovnih mnenj; vzdrževanje

javnega reda in mira; urejanje in nadzorovanje prometa na cestah; dajanje nujne pomoči, da se odpravijo posledice, nastale zaradi splošne nevarnosti, ki jo povzročijo elementarne in druge nesreče; nadzorovanje gibanja in muditve ljudi na meji; kontroliranje potniškega prometa čez državno mejo in opravljanje zadev, ki so v zvezi z ugotavljanjem in reševanjem mejnih incidentov in drugih kršitev meje.

13. člen

Vzdrževanje javnega reda in mira obsega izvrševanje ukrepov za varovanje družbene discipline na področjih, na katerih organi za notranje zadeve na podlagi predpisa družbenopolitične skupnosti preprečujejo, odkrivajo in naznanjajo prekrške in njihove storilce.

Z republiškim zakonom se določijo ukrepi za vzdrževanje javnega reda in mira, ki imajo pomen za območje republike ali za območje dveh ali več občin.

14. člen

Za nadzorstvo nad izvrševanjem občinskih predpisov o javnem redu in miru lahko ustanovi občinska skupščina občinsko stražo ali naloži opravljanje tega nadzorstva drugi inšpekcijski službi.

Službena obleka delavcev, ki so določeni za opravljanje nalog iz prejšnjega odstavka, po barvi, kroju in označbah ne sme biti enaka uniformi miličnikov.

b) Organi javne varnosti

15. člen

Operativne in druge ukrepe na področju javne varnosti opravljajo republiški sekretariat za notranje zadeve, uprave javne varnosti, postaje milice s splošnim in posebnim delovnim področjem in posebne enote milice (v nadaljnjem besedilu: služba javne varnosti).

16. člen

Republiški sekretariat za notranje zadeve na področju javne varnosti:

- organizira in skrbi za izvrševanje predpisov na tem področju,
- ukrepa na področju zatiranja kriminalitete v zapletenih primerih in v primerih, ki imajo pomen za republiko ali za federacijo;
- opravlja kriminalistična raziskovanja ter daje s tega področja strokovna mnenja;
- organizira in vodi izvrševanje nalog varovanja določenih oseb in objektov;
- opravlja v mejah svoje pristojnosti kontrolo gibanja na državni meji in potniškega prometa čez državno mejo ter zadeve, ki so v zvezi z ugotavljanjem mejnih incidentov;
- opravlja naloge s področja javnega reda in mira iz republiške pristojnosti;
- opravlja zadeve s področja varnosti cestnega prometa, za katere je pristojen po posebnih predpisih;

- skrbi za dopolnitev delavcev v organih za notranje zadeve, za preskrbo z uniformo, orožjem, tehničnimi sredstvi in opremo;
- upravlja tehnična sredstva in sredstva za zveze ter skrbi za nabavo, dopolnitev in vzdrževanje teh sredstev;
- organizira in vodi strokovno izobraževanje delavcev organov za notranje zadeve;
- sodeluje z organi javne varnosti tujih držav in z mednarodnimi organizacijami v vprašanjih s področja javne varnosti;
- odloča o pritožbah zoper odločbe, ki jih izdajajo v upravnem postopku uprave javne varnosti;
- zbira podatke, ki imajo pomen za republiko in jih evidentira;
- opravlja druge zadeve javne varnosti, ki jih določa zakon.

17. člen

Uprava javne varnosti opravlja določene zadeve javne varnosti na območju dveh ali več občin.

Upravo javne varnosti ustanovi republiški sekretar za notranje zadeve in ji določi območje.

Upravo javne varnosti vodi načelnik uprave, ki je za svoje delo neposredno odgovoren republiškem sekretarju za notranje zadeve.

Načelnika uprave javne varnosti imenuje brez razpisa in razreši republiški sekretar za notranje zadeve potem, ko je dobil mnenje prizadetih občinskih skupščin.

18. člen

Uprava javne varnosti:

- odkriva kazniva dejanja, odkriva in prijema storilce kaznivih dejanj in jih izroča pristojnim organom;
 - odkriva, prijema in izroča pristojnim organom pobegle storilce kaznivih dejanj in druge iskane osebe;
 - opravlja določene zadeve s področja varovanja z ustavo določenega reda;
 - preprečuje kazniva dejanja in prekrške;
 - opravlja kriminalistično-tehnična opravila;
 - obravnava kršitve mejnega režima in druge pojave v zvezi z državno mejo ter skrbi za izvajanje mednarodnih sporazumov, ki urejajo vprašanja prehajanja čez državno mejo;
 - vzdržuje javni red in mir;
 - nadzoruje promet na cestah;
 - varuje določene osebe in objekte;
 - organizira pomoč, da se odpravijo posledice, nastale zaradi splošne nevarnosti, ki jo povzročijo elementarne in druge nesreče;
 - izdaja odločbe v upravnem postopku, če je s posebnim predpisom to naloženo organu za notranje zadeve, ki je v republici pristojen za kontrolo prehajanja čez državno mejo;
 - sodeluje z obmejnimi organi javne varnosti sosednjih držav v zadevah iz svojega delovnega področja;
 - opravlja druge zadeve iz pristojnosti republiškega sekretariata za notranje zadeve, ki jih določi republiški sekretar za notranje zadeve.
- Uprava javne varnosti poroča občinski skupščini o svojem delu, opravljenem na območju občine.

Uprava javne varnosti lahko opravlja s pooblastilom republiškega sekretarja za notranje zadeve tudi zadeve s področja delovnih razmerij, strokovnega izobraževanja, operativne evidence in statistike, materialno-finančnega poslovanja ter vzdrževanja tehničnih sredstev in opreme.

19. člen

Postaja milice s splošnim delovnim področjem (v nadaljnjem besedilu: postaja milice) je organ za neposredno opravljanje nalog s področja javne varnosti na območju občine.

Na območju občine je praviloma ena postaja milice. Postaja milice ima lahko oddelke za opravljanje nalog z njenega delovnega področja na določenem območju občine.

Postajo milice oziroma njen oddelek ustanovi in odpravi republiški sekretar za notranje zadeve v soglasju z občinsko skupščino.

Za območje dveh ali več občin je lahko skupna postaja milice. Skupno postajo milice ustanovi in odpravi republiški sekretar za notranje zadeve v soglasju s skupščinami prizadetih občin.

Pri ustanovitvi postaje milice oziroma njenega oddelka je potrebno upoštevati stanje javne varnosti, strukturo in število prebivalstva, gospodarsko in kulturno razvitost, gostoto cestnega prometa, migracijska gibanja, turizem in druge okoliščine, ki so značilne za območje, za katero naj se ustanovi postaja milice.

20. člen

Postaja milice:

- varuje življenje in osebno varnost ljudi in premoženja;
- preprečuje kazniva dejanja, odkriva dejanja ter odkriva in prijema storilce kaznivih dejanj in druge iskane osebe;
- opravlja določene zadeve s področja varovanja z ustavo določenega reda;
- vzdržuje javni red in mir;
- nadzoruje in ureja promet na cestah;
- pomaga, da se odpravijo posledice, nastale zaradi splošne nevarnosti, ki jo povzročijo elementarne in druge nesreče;
- zagotavlja državnim organom, delovnim in drugim organizacijam z javnim pooblastilom izvršitev nalog, ki spadajo v njihovo pristojnost, če naletijo pri njihovi izvršitvi na fizično upiranje ali če ga upravičeno pričakujemo;
- sodeluje z občinskim upravnim organom, pristojnim za notranje zadeve, v vprašanjih, ki segajo v delovno področje postaje;
- predlaga uvedbo postopka o prekršku, določenim s predpisom, ki ga neposredno izvršuje postaja;
- opravlja druge zadeve, ki jih določa zakon ali predpis, izdan na podlagi zakona.

Postaja milice v obmejni občini nadzira tudi potniški promet čez državno mejo in gibanje v mejnem pasu.

21. člen

Postaja milice s posebnim delovnim področjem je strokovna enota uprave javne varnosti za neposredno opravljanje določenih nalog iz 20. člena tega zakona.

Postaja milice s posebnim delovnim področjem je odgovorna poleg svoje osnovne naloge tudi za izvršitev nalog iz 1., 2., 3., 4., 6. in 10. alinee 20. člena tega zakona.

Postaja milice s posebnim delovnim področjem je v organizacijski sestavi uprave javne varnosti.

22. člen

Postajo milice s posebnim delovnim področjem oziroma njen oddelek ustanovi in določi njeno osnovno nalogo ter območje republiški sekretar za notranje zadeve na predlog uprave javne varnosti.

Za ustanovitev postaje milice s posebnim delovnim področjem oziroma njenega oddelka se uporabljajo merila iz petega odstavka 19. člena tega zakona.

23. člen

Z odločbo o ustanovitvi postaje milice, njenega oddelka in postaje milice s posebnim delovnim področjem in njenega oddelka se določita kraj, kjer je sedež postaje, število miličnikov in drugih delavcev na postaji oziroma oddelku postaje milice.

24. člen

Komandirja postaje milice imenuje brez razpisa in ga razreši republiški sekretar za notranje zadeve v soglasju z občinsko skupščino.

Komandirja postaje milice s posebnim delovnim področjem, pomočnika komandirja postaje milice ter komandirja oddelka postaje milice imenuje brez razpisa in razreši republiški sekretar za notranje zadeve.

25. člen

Komandir postaje milice je odgovoren za svoje delo in delo postaje milice ter njenega oddelka republiškemu sekretarju za notranje zadeve in občinski skupščini. Komandir postaje milice poroča občinski skupščini in njenemu politično izvršilnemu organu, ki je pristojen za notranje zadeve, na njihovo zahtevo ali iz lastne pobude o vprašanih s področja organizacije in dela postaje milice oziroma oddelka.

Komandir oddelka postaje milice je za svoje delo in delo oddelka odgovoren komandirju postaje milice.

Komandir postaje milice s posebnim delovnim področjem je odgovoren za svoje delo in delo postaje načelniku uprave javne varnosti, komandir oddelka postaje milice s posebnim delovnim področjem pa komandirju postaje.

26. člen

Za trajno opravljanje določenih nalog s področja javne varnosti lahko republiški sekretar za notranje zadeve ustanovi posebno enoto milice. Z ustanovitveno odločbo se določijo delovno področje, notranja organizacija in sistematizacija delovnih mest posebne enote.

27. člen

Pri republiškem sekretariatu za notranje zadeve je godba milice. Godba milice je posebna enota milice.

28. člen

Če je to v interesu varovanja z ustavo določenega reda ali vzdrževanja javnega reda in mira, lahko republiški sekretar za notranje zadeve sestavi iz miličnikov republiškega sekretariata za notranje zadeve, uprave javne varnosti, postaj milice, postaj milice s posebnim delovnim področjem, učencev šolskega centra in rezervnih miličnikov posebno enoto milice za izvršitev določene uradne naloge in v ta namen odredi koncentracijo tehničnih sredstev in opreme, ki je v uporabi teh organov in enot.

V odločbi o sestavi posebne enote iz prejšnjega odstavka je potrebno imenovati poveljnika enote in določiti nalogo, sestavo, oborožitev in tehnično opremo posebne enote milice.

Posebno enoto milice lahko sestavi v mejah svoje pristojnosti načelnik uprave javne varnosti iz miličnikov uprave javne varnosti in postaj milice, ko je dobil soglasje republiškega sekretarja za notranje zadeve.

c) Miličniki

29. člen

Miličniki so uniformirani in oboroženi delavci v organih javne varnosti, ki opravljajo zadeve neposrednega vzdrževanja javnega reda in mira, nadzorstva in urejanja prometa na cestah, nadzorstva potniškega prometa čez državno mejo ter druge zadeve, pri katerih je zaradi njihove narave ali pogojev potrebno, da jih opravljajo uniformirani delavci organov za notranje zadeve.

č) Rezervni miličniki

30. člen

Vojaški obvezniki, ki imajo vojni razpored v enoti milice, so rezervni miličniki.

Rezervni miličnik je lahko samo vojaški obveznik, ki ni bil nepogojno obsojen zaradi enega izmed kaznivih dejanj, navedenih v drugi alineji prvega odstavka 70. člena tega zakona.

31. člen

Republiški sekretar za notranje zadeve lahko kliče poleg primerov iz 52. člena zakona o vojaški obveznosti (Uradni list SFRJ, št. 8-84/69) rezervne miličnike tudi za opravljanje določenih mirnodobnih nalog s področja javne varnosti in jih razvršča v posebne enote milice ali jih dodeljuje postajam milice in njihovim oddelkom ter postajam milice s posebnim delovnim področjem kot pomoč in dopolnitev pri opravljanju njihovih nalog.

32. člen

Rezervni miličniki, ki so klicani za opravljanje mirnodobnih nalog, se lahko uporabljajo za vzdrževanje javnega reda in mira, če je le-ta huje kršen, zavarovanje državne meje, uničevanje večjih oboroženih skupin, ki ogrožajo ali rušijo z ustavo določen red ali za opravljanje nalog, ki jih ima služba javne varnosti ob elementarnih in drugih nesrečah.

33. člen

Rezervni miličniki so med opravljanjem vojaškega strokovnega pouka ali nalog javne varnosti v uniformi in oboroženi.

Uniforma rezervnega miličnika je enaka uniformi miličnika.

34. člen

Pri opravljanju nalog javne varnosti je rezervni miličnik pooblaščen uradna oseba.

35. člen

Rezervni miličnik opravlja naloge javne varnosti po ukazu starešine enote milice, kateri je dodeljen oziroma po ukazu pooblaščen uradne osebe, pod vodstvom katere se opravlja uradna naloga.

36. člen

Rezervni miličnik, ki je poklican na vojaški strokovni pouk ali za opravljanje nalog javne varnosti, dobi v uporabo uniformo in osebno opremo ter ima pravico do brezplačne preskrbe in nastanitve, dokler je v sestavi enote milice ali je njej dodeljen.

37. člen

Rezervni miličniki se izpopolnjujejo v vojaškem strokovnem pouku in strokovno pripravljajo za opravljanje nalog javne varnosti v tečajih, ki jih organizira republiški sekretariat za notranje zadeve. Učni program za tak tečaj predpiše republiški sekretar za notranje zadeve.

38. člen

Rezervnemu miličniku se med trajanjem vojaškega strokovnega pouka v rezervni enoti milice ali med opravljanjem nalog javne varnosti v enoti milice nadomesti osebni dohodek oziroma zaslužek, izgubljen med njegovo odsotnostjo z dela, po 54. členu zakona o vojaški obveznosti.

Rezervnemu miličniku, ki ni v delovnem razmerju, gre med opravljanjem nalog javne varnosti v enotah milice denarno nadomestilo v znesku, ki ga določi republiški sekretar za notranje zadeve.

39. člen

Rezervni miličnik, ki se med trajanjem vojaškega strokovnega pouka v rezervni enoti milice poškoduje ali zaradi take poškodbe zboli tako, da ima telesno okvaro s stopnjo najmanj 20 %, ima pravico do enkratne denarne pomoči, kakršno imajo vojaške osebe po 193. členu zakona o Jugoslovanski ljudski armadi (Uradni list SFRJ, št. 52-719/64 in št. 57-929/65).

Če rezervni miličnik v okoliščinah iz prejšnjega odstavka izgubi življenje, pripada enkratna denarna pomoč njegovi družini.

Denarna pomoč iz prejšnjih odstavkov se plača iz sredstev republiškega sekretariata za notranje zadeve.

40. člen

Rezervni miličnik, ki se med opravljanjem nalog javne varnosti poškoduje, zaradi take poškodbe zboli ali izgubi delovno zmožnost, ima pravice iz socialnega zavarovanja, kot jih imajo osebe, ki so v stalnem delovnem razmerju.

Če rezervni miličnik med opravljanjem nalog javne varnosti ali v zvezi s takim opravljanjem izgubi življenje, imajo njegovi družinski člani pravice iz socialnega zavarovanja, kot jih imajo družinski člani zavarovanca, ki izgubi življenje pri opravljanju svojega rednega poklicnega dela.

41. člen

Rezervni miličnik, ki stori kaznivo dejanje iz druge alinee prvega odstavka 70. člena tega zakona ali huje krši red in disciplino v rezervni enoti milice ali enoti milice, se izključi iz sestava rezervne milice.

III. POOBLASTILA DELAVCEV SLUŽBE JAVNE VARNOSTI

42. člen

Pooblašcene uradne osebe službe javne varnosti so dolžne opravljati naloge varovanja življenja in osebne varnosti ljudi, preprečevanja kaznivih dejanj in prijemanja njihovih storilcev, vzdrževanja javnega reda in mira ter urejanja in nadzorstva cestnega prometa ob vsaki priložnosti, četudi je izvršitev zvezana z nevarnostjo za njihovo življenje, ne glede na to, ali so v službi ali ne in ali jim je to naloženo ali ne.

43. člen

Pri opravljanju uradnih nalog imajo pooblašcene uradne osebe službe javne varnosti pravico legitimirati ljudi in jih v primerih, ki jih določa zakon, privedi k pristojnemu organu.

Kadar opravljajo pooblašcene uradne osebe uradna opravila v civilni obleki, se morajo pred uradnim pravilom legitimirati.

44. člen

Delovne in druge organizacije, državni organi in posamezniki morajo ravnati po ukazih, ki jih izdajo pooblašcene uradne osebe v mejah zakona pri opravljanju uradnih dolžnosti z namenom, da se zavaruje z ustavo določeni red, življenje ljudi, varuje premoženje pred uničenjem, poškodovanjem, tatvino in drugimi oblikami škodljivstva, zagotovi varnost cestnega prometa, preprečijo neredi, nemiri in druge podobne kršitve javnega reda in mira, odvrnejo škodljive posledice elementarnih in drugih nesreč.

45. člen

Pooblašcene uradne osebe imajo poleg dolžnosti in pravic, določenih v zakonu o kazenskem postopku in temeljnem zakonu o prekrških, tudi pravico pridržati osebo, ki moti ali ogroža javni red in mir, če javnega reda in mira ne

morejo vzpostaviti oziroma če ogrožanja ne morejo drugače odvrniti. Pridržati pa jo smejo največ 24 ur.

Izjemoma se sme pridržati oseba do treh dni:

— če je to potrebno, da se ugotovi njena istovetnost,

— če so jo izročili tuji varnostni organi in je to potrebno, da se izroči pristojnemu organu,

— če je potrebno zavarovati najvišje predstavnike domačih ali tujih oblastnih ali političnih organov ter najvišje predstavnike mednarodnih organizacij.

Če je taka oseba pridržana v njenem stalnem prebivališču in je pridržana več kot 6 ur, ali če to sama zahteva, je organ za notranje zadeve dolžan o tem obvestiti njeno družino ali koga drugega, ki ga določi pridržana oseba.

Če je kdo neutemeljeno pridržan, ima pravico do povračila škode. Povračilo škode lahko zahteva od družbenopolitične skupnosti, ki ji pripada organ, katerega pooblaščenca uradna oseba ga je pridržala.

46. člen

Kadar opravljajo službo na javnih prometnih sredstvih, imajo pooblaščenec uradne osebe pravico do brezplačnega prevoza s temi sredstvi in pravico do zavarovanja, kot jo imajo potniki, ki plačajo prevoz.

V primerih iz prejšnjega odstavka delovna organizacija nima pravice do povračila za prevoz pooblaščenih uradnih oseb.

47. člen

Da bi mogle prijeti storilca kaznivega dejanja, ki ga lovijo, in pripeljati v najbližji zdravstveni zavod žrtev kaznivega dejanja, elementarne ali druge nesreče, imajo pooblaščenec uradne osebe, ki tega ne morejo storiti drugače, pravico uporabiti najbližje dosegljivo tuje prometno sredstvo in sredstvo za zveze. O uporabi prometnega sredstva ali sredstva za zveze dobi posestnik prometnega sredstva ali sredstva za zveze potrdilo.

Posestnik prometnega sredstva ali sredstva za zveze ima pravico do povračila dejanske škode, ki mu je bila povzročena z uporabo sredstev. Povračilo gre na račun družbenopolitične skupnosti, ki ji pripada organ za notranje zadeve, katerega naloge je opravljala pooblaščenca uradna oseba, ki je pri tem uporabila prometno sredstvo oziroma sredstvo za zveze.

Povračilo škode je treba zahtevati od organa za notranje zadeve, katerega naloge je opravljala pooblaščenca uradna oseba, ki je povzročila škodo. Če ta organ v 30 dneh od nastanka škode zahtevku ne ugotovi, lahko uveljavlja posestnik prometnega sredstva oziroma sredstva za zveze svojo pravico pri pristojnem sodišču.

48. člen

Če morajo obvladati upiranje osebe, ki moti javni red in mir ali ko jo je treba priveržati, pridržati ali priprejeti, kot tudi če morajo odvrniti napad na sebe, na koga drugega ali na objekt, ki ga varujejo, imajo pooblaščenec uradne osebe pravico uporabiti fizično silo, gumijevko, strelno orožje, plinsko orožje, vodni curek, konjenico, službenega psa, sredstva za prisilno ustavljanje motornih vozil in druga sredstva, ki omogočijo izvršitev uradnih nalog.

49. člen

Pri opravljanju uradnih nalog sme pooblaščen uradna oseba uporabiti strelno orožje samo, če ne more drugače:

- zavarovati življenja ljudi;
- preprečiti bega osebi, zaloteni pri kaznivem dejanju, za katero je predpisana kazen strogega zapora 15 let ali strožja kazen;
- preprečiti bega osebi, ki ji je vzeta prostost ali osebi, za katero je izdan nalog za odvzem prostosti, ker je storila kaznivo dejanje, za katero je predpisana kazen strogega zapora 15 let ali strožja kazen;
- odvrniti od sebe neposrednega napada, s katerim je ogroženo njeno življenje;
- odvrniti napada na objekt ali osebo, ki jo varuje.

V primerih iz prvega odstavka tega člena uporabi pooblaščen uradna oseba strelno orožje šele, če ne more zagotoviti izvršitve uradne naloge s fizično silo, gumijevko ali z drugim manj nevarnim prisilnim sredstvom.

Pooblaščen uradne osebe, ki opravljajo službo pod vodstvom starešine, smejo uporabiti orožje samo po njegovem ukazu. Uporabo orožja sme ukazati starešina le v primerih in ob pogojih iz prvega in drugega odstavka tega člena.

50. člen

Če uporabi pooblaščen uradna oseba prisilna sredstva v mejah pravic iz 48. člena in strelno orožje v mejah pravic iz 49. člena tega zakona, je izključena njena odgovornost.

Organ za notranje zadeve zagotovi strokovno pravno pomoč pooblaščenim uradni osebi, ki je v kazenskem postopku ali je tožena zaradi odškodnine, ker je pri opravljanju uradne naloge uporabila strelno orožje ali drugo prisilno sredstvo.

Organ za notranje zadeve lahko zagotovi strokovno pravno pomoč tudi tisti pooblaščenim uradni osebi, zoper katero je uveden kazenski ali odškodninski postopek zaradi druge opravljene uradne naloge.

51. člen

Služba javne varnosti je dolžna pomagati državnim organom, da zagotovijo izvršitev izvršljivih odločb ali izvršitev nalog, ki spadajo v njihovo pristojnost, če naletijo pri njihovi izvršitvi na fizično upiranje. To velja tudi za zavarovanje izvršitve upravnih dejanj, ki jih opravljajo delovne in druge organizacije z javnim pooblastilom.

Pomoč iz prejšnjega odstavka daje služba javne varnosti tudi, kadar se fizični odpor utemeljeno pričakuje, zlasti zaradi tega, ker je bil tak odpor že poskušan, ali kadar gre za resne grožnje, da bo kdo napadel osebo ali življenje delavca, ki naj opravi uradno dejanje.

O tem, ali je zavarovanje potrebno, presodi na podlagi uradnih ugotovitev predstojnik organa javne varnosti.

52. člen

Kadar kakšen državni organ, delovna ali druga organizacija po posebnih predpisih vzdržuje red na kakšnem območju, objektu ali prireditvi, sodeluje z njimi služba javne varnosti in jim pri tem pomaga, če je to potrebno.

Organi in organizacije iz prejšnjega odstavka pomagajo službi javne varnosti, kadar ona opravlja naloge iz svoje pristojnosti na območju, objektu ali na prireditvi, na kateri tak organ ali organizacija vzdržuje red.

53. člen

Pri opravljanju zadev službe javne varnosti na morju imajo pooblašene uradne osebe pravico preveriti zastavo, ustaviti sumljivo plovilo, pregledati njegove listine in preiskati plovilo ter preganjati, zajeti in odpeljati k pristojnemu organu plovilo, ki v obalnem morju Jugoslavije ali v zunanjem morskem pasu ne spoštuje jugoslovanskih predpisov, mednarodnih pogodb, ki jih je sklenila Jugoslavija, ali pravil mednarodnega prava.

Prvi odstavek tega člena se ne nanaša na vojne ladje.

IV. DRŽAVNA VARNOST

54. člen

Zadeve, ki se tičejo varovanja z ustavo določenega reda (državna varnost), opravlja služba državne varnosti republiškega sekretariata za notranje zadeve (v nadaljnjem besedilu: služba državne varnosti).

55. člen

Služba državne varnosti v mejah pravic in dolžnosti, ki jih ima po ustavi in zakonu skladno s politiko federacije in republike na področju varovanja ustavnega reda zbira podatke in obvestila ter opravlja druge ukrepe, da odkriva in preprečuje dejavnosti posameznikov, skupin in organizacij, ki so usmerjene v izpodkopavanje ali rušenje ustavnega reda.

56. člen

Služba državne varnosti je samostojna strokovna služba, ki jo vodi načelnik službe državne varnosti.

Načelnik službe državne varnosti organizira opravljanje zadev s področja državne varnosti in je odgovoren za svoje delo in delo te službe neposredno republiškemu sekretarju za notranje zadeve.

Načelnik službe državne varnosti se imenuje za štiri leta in je lahko po preteku te dobe ponovno imenovan v to funkcijo.

57. člen

Republiški sekretar za notranje zadeve je odgovoren skupščini SR Slovenije in njenemu izvršnemu svetu za delo službe državne varnosti. Na njuno zahtevo jima mora poročati o delu in stanju službe državne varnosti.

Republiški sekretar za notranje zadeve lahko zahteva, da se poročilo o posameznih vprašanjih o delu in stanju službe državne varnosti odloži za določen čas ali da se poročilo o posameznem vprašanju obravnava brez navzočnosti javnosti.

Republiški sekretar za notranje zadeve mora seznaniti z zahtevo in razlogi za odložitev poročila predsednika pristojnega telesa.

58. člen

Delavec službe državne varnosti ima pri opravljanju nalog z delovnega področja službe pravico in dolžnost preprečiti, da se storilec kaznivega dejanja ne skrije ali ne pobegne, preprečiti kaznivo dejanje, ki naj bi bilo neposredno storjeno, in zavarovati sledove kaznivega dejanja, kadar delavci službe javne varnosti nimajo možnosti, da bi to pravočasno storili.

Določbe iz 42. do 50. člena tega zakona veljajo tudi za delavce službe državne varnosti, kadar opravljajo naloge iz prejšnjega odstavka.

59. člen

Republiški sekretar za notranje zadeve lahko odredi glede posameznih oseb in organizacij ukrepe, ki odstopajo od načela nedotakljivosti, pisemske tajnosti in tajnosti drugih občil, če je to neogibno potrebno za zavarovanje z ustavo določenega reda.

60. člen

Zakonito uporabo sredstev in metod dela službe državne varnosti nadzira posebno telo skupščine SR Slovenije.

Republiški sekretar za notranje zadeve mora na zahtevo skupščinskega telesa iz prejšnjega odstavka tega člena dajati poročila in podatke z delovnega področja službe državne varnosti. Ta obveznost velja tudi v primerih, kadar pomenijo taka poročila uradno tajnost.

V. UPRAVNE ZADEVE

61. člen

Upravne zadeve v smislu tega zakona so zadeve v zvezi z izvrševanjem zakonov in drugih predpisov o združevanju občanov, javnih shodih in prireditvah, posesti in nošenju orožja in streliva, varstvu pred požarom, državljanstvu, potnih listinah za prehod čez državno mejo, prebivanju tujcev, osebni izkaznici, matičnih knjigah, osebnih imenih, prijavljanju stalnega in začasnega prebivališča, varnosti cestnega prometa in druge upravne zadeve, ki so dane v pristojnost organom za notranje zadeve.

62. člen

Zadeve iz prejšnjega člena opravljajo za notranje zadeve pristojni občinski upravni organi in republiški sekretariat za notranje zadeve.

Za notranje zadeve pristojni občinski upravni organi neposredno izvršujejo zakone in predpise, vodijo upravni postopek, izdajajo odločbe na prvi stopnji v upravnem postopku in opravljajo druga upravna dejanja.

Republiški sekretariat za notranje zadeve odloča o pritožbah zoper odločbe, ki jih izdajajo za notranje zadeve pristojni občinski upravni organi in opravlja druge zadeve, za katere je pristojen po posebnih predpisih.

63. člen

Za notranje zadeve pristojni občinski upravni organ je samostojni upravni organ. Za imenovanje in razrešitev predstojnika tega organa je potrebno soglasje republiškega sekretarja za notranje zadeve.

VI. SAMOUPRAVLJANJE

64. člen

Delavci organov za notranje zadeve uresničujejo pravice samoupravljanja po svetu delovne skupnosti delavcev organov za notranje zadeve, ki je pri republiškem sekretariatu za notranje zadeve (v nadaljnjem besedilu: skupni svet).

65. člen

Delavci uprave javne varnosti, postaj milice in njihovih oddelkov v občinah ter delavci postaj milice s posebnim delovnim področjem in njihovih oddelkov z območja uprave javne varnosti tvorijo delovno skupnost delovne enote uprave javne varnosti. Ta delovna skupnost ima svet delovne skupnosti delovne enote.

S splošnim aktom, ki ga sprejme skupni svet, se lahko določi, da opravljajo določene pravice samoupravljanja neposredno ali po svetih delovnih enot tudi delavci temeljnih organizacijskih enot republiškega sekretariata za notranje zadeve in šolskega centra.

Delavci službe državne varnosti tvorijo posebno delovno skupnost in uresničujejo pravice samoupravljanja po svetu delovne skupnosti službe državne varnosti in po skupnem svetu.

S splošnim aktom, ki ga sprejme svet delovne skupnosti službe državne varnosti, se določijo organizacije tega sveta ter pravice samoupravljanja, ki jih izvršujejo delavci službe državne varnosti neposredno ali po svojem svetu.

66. člen

Organizacijo skupnega sveta in svetov delovnih skupnosti delovnih enot, pravice samoupravljanja, ki jih imajo delovna skupnost delavcev organov za notranje zadeve oziroma njen skupni svet ter delovne skupnosti delovnih enot oziroma njihovi sveti in medsebojna razmerja teh delovnih skupnosti oziroma njihovih svetov, se urejajo s splošnimi akti, ki jih sprejme skupni svet.

67. člen

S splošnim aktom skupnega sveta se določi, kako uresničuje delovna skupnost postaje milice in njenih oddelkov v občini samoupravne pravice in pravice glede delitve sredstev, ki so zagotovljena v občinskih proračunih za postajo milice in njene oddelke.

68. člen

Skupni svet in sveti delovnih skupnosti delovnih enot ter svet delovne skupnosti službe državne varnosti sprejemajo splošne akte, za katere so pooblašteni s tem zakonom, v soglasju s predstojnikom organa.

69. člen

Notranjo organizacijo in sistemizacijo delovnih mest postaje milice in njenih oddelkov v občini, strokovno usposobljenost miličnikov in druge pogoje, ki se tičejo organizacije in dela te postaje oziroma oddelka, določi republiški sekretar za notranje zadeve potem, ko je dobil mnenje skupnega sveta.

VII. DELOVNA RAZMERJA

70. člen

V organe za notranje zadeve ne more biti sprejet na delo:

— kdor je v kazenskem postopku,

— kdor je bil obsojen za kaznivo dejanje zoper ljudstvo in državo, kaznivo dejanje zoper uradno dolžnost, kaznivo dejanje, storjeno iz koristoljubnosti ali za kakšno drugo kaznivo dejanje, storjeno iz nečastnih nagibov.

Če je za posamezno delovno mesto predpisan sprejemni izpit, mora kandidat opraviti tak izpit.

Delavcu organa za notranje zadeve, ki je nepogojno obsojen za kakšno kaznivo dejanje iz druge alineje prvega odstavka tega člena, preneha delovno razmerje, in sicer z dnem vročitve pravnomočne sodbe.

71. člen

Poleg splošnih pogojev, ki se zahtevajo za ustanovitev delovnega razmerja po splošnih predpisih, in poleg pogojev iz prejšnjega člena, mora izpolnjevati tisti, ki naj se sprejme na delovno mesto miličnika, praviloma še to, da je odslužil redni vojaški rok in da ni starejši od 25 let.

72. člen

Za opravljanje nalog, ki so določene s splošnim aktom skupnega sveta, se lahko sprejme na začasno ali občasno delo v organih za notranje zadeve oseba, ki je dopolnila 18 let starosti, je zdravstveno sposobna in izpolnjuje pogoje, ki se predpišejo s splošnim aktom.

Kdor je v skladu s prejšnjim odstavkom sprejet za urejanje varnosti prometa na cestah, za opravljanje nalog na mejnih prehodih za mednarodni promet ali za opravljanje drugih nalog s področja službe javne in državne varnosti, je pri opravljanju takih nalog pooblaščen uradna oseba.

73. člen

Kdor nima za delo v organu za notranje zadeve potrebne prakse in strokovnega izpita, se praviloma sprejme na delo kot pripravnik.

Pripravniku, ki je uspešno končal v šolskem centru strokovno šolo, se šteje, da je opravil strokovni izpit.

Pripravniku, ki ne opravi v predpisanem roku strokovnega izpita, preneha delovno razmerje.

Pripravniku — miličniku, ki ne konča uspešno šolanja v šoli za delavce milice ali je še pred koncem šolanja izključen iz šole, preneha delo v organih za notranje zadeve.

74. člen

V organih za notranje zadeve se zasedajo brez javnega razpisa delovna mesta, ki so določena v zakonu ali v splošnem aktu skupnega sveta.

Tisti, ki so po pogodbi o štipendiranju dolžni stopiti na delo v organu za notranje zadeve, se sprejmejo brez razpisa.

75. člen

Kandidatu, za delo v službi javne in državne varnosti, ki ni bil sprejet, organ za notranje zadeve ni dolžan sporočiti razlogov za negativno odločitev.

76. člen

Kadar tako terja služba, je lahko delavec službe javne in državne varnosti premeščen iz enega organa za notranje zadeve v drug organ ali v šolski center ali obratno, če pogoji, ki se zahtevajo za novo delovno mesto, ustrezajo delavčevim strokovnim in drugim delovnim sposobnostim.

O premestitvi odloči republiški sekretar za notranje zadeve.

77. člen

Delavec službe javne in državne varnosti, ki je premeščen po službeni potrebi, ima pravico do potnih in selitvenih stroškov, povračila osebnega dohodka, ki ustreza najmanj enomesečni akontaciji njegovega osebnega dohodka, do nadomestila za ločeno življenje in pravico, da mu organ, h kateremu je premeščen, v dveh letih od zglasitve v službo na delovnem mestu preskrbi primerno stanovanje.

Pravice iz prejšnjega odstavka se natančneje določijo s splošnim aktom skupnega sveta.

78. člen

Delavec javne in državne varnosti, ki je premeščen po službeni potrebi, se mora zglasiti na delo v roku, ki je določen v odločbi o premestitvi, najpozneje pa v treh dneh po razrešitvi dolžnosti na prejšnjem delovnem mestu. Če se ne zglaši na delo v tem roku, mu preneha delovno razmerje po splošnih predpisih.

79. člen

Kadar tako terja služba, lahko republiški sekretar za notranje zadeve začasno napoti na delo k drugemu organu za notranje zadeve delavca službe javne in državne varnosti, vendar najdalj za šest mesecev. Z delavčevo privolitvijo lahko traja tako delo tudi dalj kot šest mesecev.

Z odločbo o napotitvi na delo se mora strinjati predstojnik organa, kateremu se delavec pošilja.

Delavec, ki je poslan na delo k drugemu organu za notranje zadeve, ima pravico do povračil, določenih s splošnim aktom skupnega sveta.

80. člen

Kadar tako terja služba, je delavec organa za notranje zadeve dolžan opravljati delo pod posebnimi delovnimi pogoji, kot so: delo, daljše od polnega

delovnega časa; nočno delo; delo v izmeni; dežurstvo; pripravljenost na delovnem mestu ali doma ali terensko delo.

S splošnim aktom skupnega sveta je določen način nagrajevanja dela v posebnih pogojih.

81. člen

S splošnim aktom skupnega sveta se določi osebni dohodek delavcev v organih za notranje zadeve, izvzemši osebni dohodek delavcev službe državne varnosti, ki se določi s splošnim aktom sveta delovne skupnosti službe državne varnosti.

82. člen

Delavci v organih za notranje zadeve so dolžni varovati uradno tajnost. Dolžnost varovanja uradne tajnosti traja tudi po prenehanju delovnega razmerja.

Republiški sekretar za notranje zadeve lahko odveže v utemeljenem primeru delavca organa za notranje zadeve dolžnosti varovanja uradne tajnosti.

VIII. SOCIALNO ZAVAROVANJE TER MATERIALNA OSKRBA

83. člen

Za vsakih 12 mesecev dejanskega opravljanja dolžnosti se šteje 16 mesecev zavarovanja pooblaščenim uradnim osebam službe javne in državne varnosti.

84. člen

Pooblašcene uradne osebe službe javne in državne varnosti prejemajo medčasno zadržanostjo oziroma nezmožnostjo za delo v primerih iz 52. in 60. člena zakona o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva (Uradni list SRS, št. 28-147/70) nadomestilo osebnega dohodka v višini redne mesečne akontacije.

Drugi delavci v organih za notranje zadeve imajo pravico do nadomestila osebnega dohodka v višini redne mesečne akontacije v primeručasne nezmožnosti za delo, če je le-ta posledica nesreče pri delu oziroma posledica bolezni, ki se po posebnih predpisih o delavcih v organih za notranje zadeve šteje za nesrečo pri delu.

Razlika med nadomestilom osebnega dohodka iz prejšnjih odstavkov in nadomestilom osebnega dohodka, ki ga zagotavlja tem delavcem po zakonu o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva skupnost zdravstvenega zavarovanja, gre v breme proračuna SR Slovenije.

Nadomestilo iz prvega in drugega odstavka tega člena se vzame za izračun pokojninske osnove.

85. člen

Delavcu organa za notranje zadeve, ki ima nad 20 let pokojninske dobe in je najmanj 10 let delal na delovnih mestih, na katerih se šteje dejanska delovna doba s povečanjem, lahko izjemoma preneha delovno razmerje brez njegove privolitve, kadar tako terja službena potreba, delavca pri organu za notranje zadeve ni mogoče razporediti na drugo delovno mesto.

O prenehanju dela po prejšnjem odstavku odločita republiški sekretar za notranje zadeve in skupni svet.

Zoper odločbo o prenehanju dela po prvem odstavku tega člena ni pritožbe, pač pa je dovoljen delovni spor.

86. člen

Delavec organa za notranje zadeve, ki mu preneha po službeni potrebi služba (85. člen), preden izpolni splošne pogoje za pridobitev pokojnine, ima pravico do starostne pokojnine ne glede na svojo starost.

87. člen

Delavcem na določenih dolžnostih pri organih za notranje zadeve (83. člen) se odmerja starostna pokojnina od poprečnega mesečnega zneska osebnega dohodka, ki ga je delavec dobil v zadnjem letu pred upokojitvijo.

Starostna pokojnina, ki gre delavcem na določenih dolžnostih pri organih za notranje zadeve, znaša za pokojninsko dobo 20 let, za delavca 55 %, za delavko po 57,5 % pokojninske osnove iz prvega odstavka tega člena, in se nato poveča za 2,5 % pokojninske osnove za vsako nadaljnje celo leto do dopolnjeni 30 za pokojnino vštvenih let. Za vsako nadaljnje celo pokojninsko leto nad 30 let se pokojnina poveča za 0,5 % pokojninske osnove tako, da znaša najvišja pokojnina 85 % pokojninske osnove iz prvega odstavka tega člena.

Pokojnina po prvem in drugem odstavku tega člena gre tudi delavcu organa za notranje zadeve, ki ob uveljavitvi pravice do starostne pokojnine ni delavec na določenih dolžnostih, če ima najmanj 20 za pokojnino vštvenih let in je od tega najmanj 10 let dejansko opravljaj dolžnosti, ki so našteje v 83. členu tega zakona.

88. člen

Delavec organa za notranje zadeve, ki je uveljavil pravico do starostne ali invalidske pokojnine, ima pravico do odpravnine v višini zadnjih dveh mesečnih akontacij osebnega dohodka. Pravico do odpravnine v višini zadnjih treh mesečnih akontacij osebnega dohodka ima delavec, ki je delal nad 15 let v lastnosti pooblaščne uradne osebe, do odpravnine v višini zadnjih petih mesečnih akontacij osebnega dohodka pa tisti, ki je v taki lastnosti delal nad 25 let.

V a r i a n t a : Za pooblaščne uradne osebe je v samoupravnem sporazumu o merilih za delitev dohodka in osebnih dohodkov delavcev v upravnih organih določena odpravnina skladno s posebnostmi službe javne in državne varnosti. Odpravnina mora biti zato ustrezno višja kot za delavce v drugih organih republiške uprave.

V pogojih iz prejšnjega odstavka se izplača enaka odpravnina tudi v družini ob smrti delavca organa za notranje zadeve.

89. člen

Če delavcu preneha delovno razmerje zaradi odpravljenega delovnega mesta ali trajnega zmanjšanja obsega dela ali poslovanja (102. člen temeljnega zakona o delovnih razmerjih), mu gre odpravnina, ki je enaka mesečni akontaciji osebnega dohodka, ki jo je dobil zadnji mesec pred prenehanjem dela. Če je delavec delal v organih za notranje zadeve nad 10 let, dobi v takem primeru odpravnino, ki je enaka mesečni akontaciji osebnega dohodka zadnjih dveh mesecev pred prenehanjem dela.

90. člen

Delavec službe javne in državne varnosti, ki po odločbi zdravstvene komisije republiškega sekretariata za notranje zadeve ni sposoben za opravljanje svojega dela, je pa sposoben za drugo delo v organih za notranje zadeve, se razporedi na drugo delovno mesto, ki ustreza stopnji njegove strokovne usposobljenosti in zdravstvenemu stanju.

Če je novo delovno mesto nižje ocenjeno od prejšnjega, obdrži delavec osebni dohodek prejšnjega delovnega mesta in ima pravico, da se mu osebni dohodek povečuje po oceni prejšnjega delovnega mesta.

Delavcu, ki po odločbi zdravstvene komisije republiškega sekretariata za notranje zadeve ni sposoben za opravljanje kakršnega koli dela v organih za notranje zadeve, se priznajo pravice iz invalidskega zavarovanja po splošnih predpisih.

91. člen

Delavec organa za notranje zadeve, ki uveljavi pravico do pokojnine, ima pravico do povračila stroškov za selitev iz kraja, v katerem je služboval, v kraj, v katerem se želi nastaniti, če je bil v kraj službovanja premeščen po službeni potrebi.

Pravico do povračila stroškov iz prejšnjega odstavka lahko uveljavi delavec v dveh letih od prenehanja dela.

92. člen

Republiški sekretariat za notranje zadeve zavaruje pri zavarovalni organizaciji delavce na delovnih mestih, ki so za zdravje in življenje posebno nevarna, za primer smrti ali trajne izgube splošne delovne zmožnosti.

Delovna mesta iz prejšnjega odstavka so določena v splošnem aktu skupnega sveta.

93. člen

Delavec organa za notranje zadeve ima poleg dajatev iz invalidskega zavarovanja v primeru nesreče pri opravljanju službe, katere posledica je smrt ali trajna izguba splošne delovne zmožnosti, pravico do odškodnine.

Višina odškodnine in način njenega izplačevanja sta določena s splošnim aktom skupnega sveta.

94. člen

Delavec organa za notranje zadeve, ki pri opravljanju uradne naloge ali v zvezi z opravljanjem take naloge izgubi življenje, se na stroške organa za notranje zadeve, pri katerem je delal, pokoplje v kraju, ki ga določi njegova družina.

V primeru iz prvega odstavka tega člena ima družina, ki jo je tak delavec preživljal, pravico do enkratne pomoči. Ta pomoč ne sme znašati manj, kot znašajo skupni prejemki, ki jih je delavec imel v zadnjih šestih mesecih.

Določbe prejšnjih odstavkov tega člena veljajo tudi za rezervnega miličnika, ki pri opravljanju nalog javne varnosti ali v zvezi z opravljanjem take naloge izgubi življenje.

95. člen

Republiški sekretar za notranje zadeve določi v soglasju z republiškim sekretarjem za delo in republiškim sekretarjem za zdravstvo in socialno varstvo, katere bolezni delavcev v organih za notranje zadeve se štejejo za nesreče na delu oziroma za poklicne bolezni.

96. člen

Nezmožnost delavcev za delo v organih za notranje zadeve ugotavlja zdravstvena komisija, ki jo imenuje republiški sekretar za notranje zadeve v soglasju z republiškim sekretarjem za delo in republiškim sekretarjem za zdravstvo in socialno varstvo.

Zdravstveno komisijo iz prejšnjega odstavka sestavljajo: predsednik, vsaj dva zdravnika, praviloma specialist za interno medicino in specialist za kirurgijo, in dva delavca republiškega sekretariata za notranje zadeve. Kadar ugotavlja komisija nezmožnost miličnika, je eden od obeh delavcev republiškega sekretariata za notranje zadeve, ki sta člana zdravstvene komisije, miličnik.

Če je potrebno, so v komisiji lahko poleg zdravnikov specialistov, omenjenih v prejšnjem odstavku, tudi zdravniki drugih specialnosti.

Z odločbo o imenovanju zdravstvene komisije se določijo predsedniku in članom komisije tudi namestniki.

O pritožbi zoper odločitev zdravstvene komisije odloča na prvi stopnji zdravstvena komisija pri pristojnem komunalnem zavodu za socialno zavarovanje.

IX. DISCIPLINSKA ODGOVORNOST

97. člen

Delavec v organu za notranje zadeve je disciplinsko odgovoren, če nalog na svojem delovnem mestu in drugih zaupanih nalog ne opravlja vestno in v redu, če se ne ravna po zakonu, drugih predpisih in splošnih aktih ter po ukazih in navodilih predstojnika ali če ne ravna po pravilih, s katerimi so predpisane dolžnosti med delom ali v zvezi z delom (kršitve delovne discipline).

98. člen

S splošnim aktom skupnega sveta se natančneje določijo obveznosti delavcev pri opravljanju službenih dolžnosti, pravila o obnašanju delavcev med delom in v zvezi z delom, kaj se šteje za hujšo kršitev delovne discipline, način, kako se predlaga disciplinski postopek, ter načela za poslovanje disciplinskih sodišč.

99. člen

Kazni za lažje kršitve delovne discipline izreka pooblaščen predstojnik.

Kazni za hujše kršitve delovne discipline izrekajo na prvi stopnji disciplinska sodišča pri republiškem sekretariatu za notranje zadeve, pri šolskem centru in pri upravah javne varnosti.

O pritožbah zoper odločbe disciplinskih sodišč prve stopnje odloča disciplinsko sodišče druge stopnje pri republiškem sekretariatu za notranje zadeve.

100. člen

Predsednika in člane disciplinskega sodišča prve stopnje imenuje svet delovne skupnosti delovne enote v soglasju s predstojnikom organa oziroma predstojnikom temeljne organizacijske enote in šolskega centra.

Predsednika in člane disciplinskega sodišča druge stopnje imenuje skupni svet v soglasju z republiškim sekretarjem za notranje zadeve.

Predsednik in člani disciplinskega sodišča se imenujejo za dve leti.

Predsednik disciplinskega sodišča in člani imajo namestnike.

101. člen

Republiški sekretar za notranje zadeve lahko zahteva, da uvede disciplinsko sodišče prve stopnje republiškega sekretariata za notranje zadeve disciplinski postopek zoper načelnika uprave javne varnosti in komandirja postaje milice za kršitev delovne discipline.

Republiški sekretar za notranje zadeve lahko zahteva, da uvede disciplinsko sodišče prve stopnje republiškega sekretariata za notranje zadeve disciplinski postopek zoper komandirja postaje milice s posebnim delovnim področjem za kršitev delovne discipline, če načelnik uprave javne varnosti ni zahteval disciplinskega postopka.

102. člen

Kazen izključitve iz delovne skupnosti zaradi hujše kršitve delovne dolžnosti izreče disciplinsko sodišče (varianta: izreče svet delovne skupnosti delovne enote).

103. člen

Delavec organa za notranje zadeve je lahko odstranjen z delovnega mesta ali iz službe, če se začne zoper njega kazenski postopek ali začne disciplinsko sodišče postopek zaradi hujše kršitve delovne dolžnosti in bi bilo škodljivo za službo, če bi delavec še naprej ostal na delovnem mestu oziroma v službi.

Odstranitev z delovnega mesta ali iz službe sme trajati največ šest mesecev oziroma toliko časa, dokler ni končan kazenski postopek.

O odstranitvi z delovnega mesta ali iz službe odloči predstojnik organa za notranje zadeve.

Zoper odločbo o odstranitvi z delovnega mesta ali iz službe se delavec lahko pritoži na disciplinsko sodišče prve stopnje.

Pritožba ne zadrži izvršitve odločbe.

Sklep disciplinskega sodišča o pritožbi je dokončen.

X. STROKOVNO IZOBRAŽEVANJE IN IZPOPOLNJEVANJE

104. člen

V sestavi republiškega sekretariata za notranje zadeve je šolski center za strokovno izobraževanje delavcev v organih za notranje zadeve (v nadaljnjem besedilu: šolski center).

Šolski center ima šolo za miličnike kadete, šolo za miličnike, šolo za poklicne gasilce in šolo za dopolnilno izobraževanje delavcev v organih za notranje zadeve.

Republiški sekretar za notranje zadeve lahko organizira tudi druge oblike strokovnega izobraževanja in izpopolnjevanja.

105. člen

Organa upravljanja šolskega centra sta svet šolskega centra in svet delovne skupnosti šolskega centra.

V svetu šolskega centra so zastopani poleg članov delovne skupnosti tudi predstavniki družbene skupnosti, ki jih določi statut šolskega centra.

106. člen

Šolski center ima statut, ki ga sprejme svet šolskega centra v soglasju z republiškim sekretarjem za notranje zadeve.

S statutom se določijo naloge šolskega centra, sestav organov upravljanja, način volitev, njihove pravice in dolžnosti ter notranja organizacija šolskega centra.

107. člen

Šola za miličnike kadete, šola za delavce milice in šola za poklicne gasilce so srednje šole.

Kdor je končal šole iz prejšnjega odstavka, ima srednjo strokovno izobrazbo po predpisih o srednjem šolstvu.

108. člen

V srednji šoli traja šolanje najmanj dve leti in največ pet let.

S statutom šolskega centra se določi v skladu s predmetnikom in učnim načrtom trajanje šolanja v posamezni šoli.

109. člen

V šolo za miličnike kadete se sprejemajo osebe, ki so z uspehom končale osemletno osnovno šolo, niso starejše kot 17 let, so telesno in duševno zdrave ter so uspešno opravile sprejemni izpit.

V šolo za delavce milice se sprejemajo brez razpisa miličniki pripravniki, na podlagi razpisa pa tudi drugi delavci v organih za notranje zadeve, ki imajo najmanj osemletno osnovno šolo in izpolnjujejo druge v razpisu določene pogoje.

V šolo za poklicne gasilce se sprejemajo osebe, ki so končale osemletno osnovno šolo in izpolnjujejo druge v razpisu določene pogoje.

Učenec s končano poklicno ali podobno šolo je oproščen v šoli za poklicne gasilce pouka in polaganja izpita iz predmetov, ki so po vsebini učne snovi enaki učnemu načrtu šole, ki jo je učenec z uspehom dovršil.

110. člen

V šoli za dopolnilno izobraževanje se delavci organov za notranje zadeve usposablajo za določena dela in izpopolnjujejo svoje znanje v strokovnih tečajih, seminarjih in drugih oblikah izobraževanja.

111. člen

Med šolanjem v šoli za miličnike kadete imajo učenci pravico do brezplačnega stanovanja in hrane v šolskem internatu, do obleke, obutve, perila, učnih pripomočkov, zdravstvenega in invalidskega zavarovanja in pravico do denar-

nega zneska za osebne potrebe. Višino denarnega zneska za osebne potrebe določi republiški sekretar za notranje zadeve.

Učencem šole za miličnike, ki so upravičeni do nadomestila za ločeno življenje, sta zagotovljena namesto nadomestila za ločeno življenje brezplačno stanovanje in hrana v šolskem internatu, drugim učencem pa brezplačno stanovanje.

112. člen

Kdor je končal šolanje, mora delati v organih za notranje zadeve ali v delovni oziroma drugi organizaciji, ki mu je zagotovila brezplačno šolanje ali osebni dohodek med šolanjem, dvakrat toliko časa, kolikor je trajalo šolanje. Te obveznosti se s pogodbo natančneje določijo.

S pogodbo se določijo tudi obveznosti strank za primer, če katera izmed njih samovoljno razdere pogodbo ali če tisti, ki se je šolal, ne sklene delovnega razmerja ali če to razmerje prekine, preden je izpolnil pogodbeno prevzeto obveznost iz prvega odstavka tega člena.

Mladoletni učenec lahko sklene pogodbo le, če v to privoli njegov zakoniti zastopnik. V pogodbi se lahko določi, da sta mladoletni učenec in njegov zakoniti zastopnik nerazdelno odgovorna za obveznost, ki je nastala zaradi neizpolnitve pogodbe.

113. člen

Miličniki kadeti, ki so končali šolo, se sprejemajo na delo v organe za notranje zadeve brez razpisa.

Miličnike kadete, ki so končali šolo, razporeja republiški sekretar za notranje zadeve na nezasedena delovna mesta v organih za notranje zadeve.

114. člen

Učencem šole za miličnike, šole za dopolnilno izobraževanje delavcev v organih za notranje zadeve in šole za poklicne gasilce izreče kazen za lažjo kršitev delovne discipline ravnatelj šolskega centra, kazen za hujšo kršitev pa disciplinsko sodišče prve stopnje pri šolskem centru na predlog ravnatelja šolskega centra.

XI. SREDSTVA ZA DELO

115. člen

Denarna sredstva za delo organov za notranje zadeve se določajo tako, da ustrezajo dejanskim stroškom, ki jih ima organ pri opravljanju nalog, zahtevnosti in obsegu teh nalog, strukturi kadrov, potrebnih za opravljanje nalog in posebnim delovnim razmeram ter specifičnostim službe javne in državne varnosti, ki povzročajo večje stroške, kot so razprostranjenost službe po ozemlju republike, delo na prostem, oddaljenost od naseljenih krajev, težja preskrba in drugo.

Zaradi posebnih delovnih pogojev in posebne narave opravljanja nalog (42., 80. in 97. člena tega zakona) na posameznih delovnih mestih se zagotavlja republiškemu sekretariatu za notranje zadeve za osebne dohodke pooblaščenih delavcev za 20 % več sredstev, kot je zagotovljeno delavcem v organih republiške uprave.

Varianta: Okoliščine iz 42., 80. in 97. člena tega zakona se upoštevajo v družbenem dogovoru, s katerim se določijo merila za nagrajevanje pooblaščenih uradnih oseb, ki morajo biti zato ustrezno višja kot za delavce z enako strokovno kvalifikacijo in delovnimi izkušnjami v drugih organih republiške uprave.

116. člen

Sredstva za delo organov za notranje zadeve so sredstva za njihovo redno dejavnost, sredstva opreme in sredstva za posebne namene.

Sredstva opreme sestavljajo stvari iz opreme in denarna sredstva, namenjena za njihovo nabavo oziroma nadomestitev.

Sredstva opreme organa za notranje zadeve sestavljajo enoten sklad njegove opreme, ne glede na to, katera družbenopolitična skupnost jih je zagotovila, če ni v aktu o dodelitvi sredstev drugače določeno.

117. člen

Oprema organa za notranje zadeve je sestavljena iz opreme za splošne namene in opreme za posebne namene.

O pridobitvi in prenosu pravice uporabe, prodaji, presoji ali zakupu, izločitvi iz uporabe in o skupni uporabi z drugimi upravnimi organi in organizacijami odloča glede premične opreme za posebne namene predstojnik organa za notranje zadeve.

118. člen

Kot denarna sredstva za posebne namene organov za notranje zadeve se štejejo denarna sredstva za kritje posameznih potreb ali izvrševanje nalog, ki spadajo v njihovo redno dejavnost, o uporabi teh sredstev odloča republiški sekretar za notranje zadeve.

Če denarna sredstva za posebne namene niso porabljena v letu, za katero so zagotovljena, se z enakim namenom prenesejo v naslednje leto.

119. člen

V proračunu SR Slovenije se zagotovijo denarna sredstva:

1. za delo republiškega sekretariata za notranje zadeve, šolskega centra, uprav javne varnosti, postaj milice s posebnim delovnim področjem in posebnih enot milice; v tem okviru se posebej zagotovijo sredstva za nabavo in nadomestilo prevoznih sredstev, tehnične in druge opreme;

2. za potrebe postaj milice in njihovih oddelkov v občinah, in sicer:

— za osebne dohodke in za druge oblike osebnih izdatkov, za potne in selitvene stroške, terenski dodatek, nadomestilo za ločeno življenje in za stroške zdravstvenih pregledov miličnikov in pisarniških delavcev;

— za nabavo obleke, obutve, oborožitve ter opreme miličnikov;

— za teleprinterske, posebne in druge zveze, ki jih uvede ali vzdržuje republiški sekretariat za notranje zadeve;

— za tehnično opremo, ki je potrebna za opravljanje nalog na področju zatiranja kriminalitete;

— za nabavo in nadomestitev prevoznih sredstev in drugih tehničnih sredstev za kontrolo prometa na cestah, ki jo opravljajo postaje milice in njihovi oddelki v občinah.

120. člen

V občinskem proračunu so zagotovljena za potrebe postaje milice in njenih oddelkov v občini denarna sredstva:

- za graditev in vzdrževanje poslovnih prostorov;
- za nabavo inventarskih predmetov, drobnega inventarja in potrošnega materiala;
- za kurivo, razsvetljavo in snaženje poslovnih prostorov;
- za poštné, telegrafske in telefonske stroške;
- za vzdrževanje in zavarovanje prevoznih sredstev in tehnične opreme;
- za kontrolo potniškega prometa čez državno mejo, ki jo opravljajo postaje milice oziroma njeni oddelki v občini;
- za materialne stroške, ki niso obseženi v drugi točki 119. člena tega zakona.

121. člen

SR Slovenija in občine zagotavljajo denarna sredstva za stanovanja delavcev organov za notranje zadeve v skladu s posebnimi programi, ki jih sprejmejo.

122. člen

Način kontrole, kako se uporabljajo in delijo sredstva za posebne izdatke in sredstva opreme za posebne namene v službi državne varnosti, določi izvršni svet skupščine SR Slovenije.

123. člen

Sredstva, ki so potrebna za uresničitev pravic iz 38., 39., 40., 86., 88., 89., 91., 92., 93. in 94. člena tega zakona, zagotovi SR Slovenija v predračunu republiškega sekretariata za notranje zadeve.

XII. MEDSEBOJNA RAZMERJA

124. člen

Medsebojna razmerja med organi za notranje zadeve in razmerja organov za notranje zadeve do drugih državnih organov temeljijo na pravicah in dolžnostih, ki jih določa ta zakon.

125. člen

Organi za notranje zadeve morajo v okviru svojega delovnega področja in svojih pooblastil med seboj sodelovati, usklajevati dejavnosti, izmenjavati podatke, obvestila in pojasnila, sporazumno organizirati ukrepe in akcije in drug drugemu strokovno pomagati.

126. člen

Pooblaščen uradna oseba organa za notranje zadeve praviloma opravlja uradna dejanja iz 144. člena zakonika o kazenskem postopku na območju organa za notranje zadeve, kateremu pripada. Če je to koristno za uspeh kazenskega postopka, sme uradna oseba opraviti posamezno dejanje tudi zunaj območja svojega organa, vendar pa mora o tem obvestiti pristojni organ za notranje zadeve.

127. člen

Organi za notranje zadeve sodelujejo z organi za notranje zadeve drugih republik in pokrajin ter z zveznim sekretariatom za notranje zadeve in si drug drugemu pomagajo v zadevah javne in državne varnosti ter v drugih zadevah, ki so skupnega pomena.

128. člen

Če opravljajo pooblašcene uradne osebe zveznega sekretariata za notranje zadeve ali organov za notranje zadeve drugih republik ali pokrajin uradna dejanja na območju SR Slovenije, imajo pravice in dolžnosti, kot jih imajo pooblašcene uradne osebe organov za notranje zadeve SR Slovenije.

129. člen

Če mora pooblaščen uradna oseba zveznega sekretariata za notranje zadeve ali organa za notranje zadeve druge republike ali pokrajine opraviti uradno dejanje na območju SR Slovenije zato, da odkrije storilca kaznivega dejanja, za katero se preganja po uradni dolžnosti, da prepreči, da se storilec ali udeleženec kaznivega dejanja ne skrije ali pobegne, da odkrije ali zavaruje sledove kaznivega dejanja in predmete, ki utegnejo biti dokaz in da zbere podatke, ki utegnejo biti koristni za uspeh kaznivega postopka, mora o tem obvestiti organ za notranje zadeve, na območju katerega se opravljajo takšna uradna dejanja.

130. člen

Z namenom, da se zagotovi enotno in učinkovito opravljanje uradnih nalog, morajo za notranje zadeve pristojni občinski upravni organi sodelovati z organi za notranje zadeve v zadevah, ki so skupnega pomena, usklajevati dejavnost s svojega delovnega področja, sporazumno izvrševati ukrepe in drug drugemu pomagati.

Republiški sekretariat za notranje zadeve ima poleg pravic in dolžnosti, ki jih ima republiški upravni organ po splošnih predpisih, pravico dajati za notranje zadeve pristojnim občinskim upravnim organom ter postajam milice v občinah obvezna strokovna navodila in neposredno nadzorovati izvršitev takih navodil.

131. člen

V zadevah izdajanja potnih listin za prehod čez državno mejo in v zadevah prebivanja tujcev ima republiški sekretariat za notranje zadeve pravico, da naroči za notranje zadeve pristojnemu občinskemu upravnemu organu, naj opravi posamezno nalogo, ki ima poseben pomen za javno ali državno varnost, in tudi pravico, da lahko sam neposredno opravi posamezno zadevo iz navedenih področij, če je ne opravi pristojni občinski upravni organ.

132. člen

V obmejnih zadevah ima republiški sekretariat za notranje zadeve pravico, da naroči postaji milice v občini, naj opravi posamezno nalogo, ki ima pomen za državno ali javno varnost, in tudi pravico, da sam neposredno opravi posamezno zadevo, če je ne opravi ta organ.

Republiški sekretariat za notranje zadeve ima pravico iz prejšnjega odstavka tudi v zadevah zatiranja kriminalitete, če gre za zadevo, ki jo je treba opraviti na območju dveh ali več občin.

133. člen

Kadar to terjajo koristi varovanja z ustavo določenega reda ali vzdrževanja javnega reda in mira, ki imajo pomen za federacijo ali republiko, ima republiški sekretar za notranje zadeve pravico naročiti komandirju postaje milice v občini oziroma komandirju oddelka take postaje ali posameznemu miličniku postaje milice oziroma oddelka, naj opravi določeno nalogo z delovnega področja postaje milice oziroma njenega oddelka.

134. člen

Postaje milice v občinah in za notranje zadeve pristojni občinski upravni organi morajo voditi predpisano statistiko in evidenco, poročati republiškemu sekretariatu za notranje zadeve o izvrševanju zakonov ter drugih predpisov s področja notranjih zadev in mu pošiljati na njegovo zahtevo podatke in obvestila, ki jih potrebuje za svoje delo.

135. člen

Uprava javne varnosti usmerja, usklajuje in nadzoruje delo postaj milice v občinah, delo njihovih oddelkov ter delo postaj milice s posebnim delovnim področjem in njihovih oddelkov ter sodeluje z občinskimi upravnimi organi, ki so pristojni za notranje zadeve in z drugimi organi ter organizacijami v vprašanjih s področja javne varnosti.

136. člen

Če ugotovita republiški sekretariat za notranje zadeve ali uprava javne varnosti pri izvrševanju nadzorstva, da postaja milice v občini oziroma njen oddelok ali za notranje zadeve pristojni občinski upravni organ ne opravljajo nalog s svojega delovnega področja ali jih ne opravljajo v skladu z zakonom, opozorita predstojnika organa oziroma komandirja postaje milice na ugotovljene pomanjkljivosti in mu predlagata ukrepe za odpravo ugotovljenih pomanjkljivosti.

O pomanjkljivostih, ki jih ugotovita republiški sekretariat za notranje zadeve ali uprava javne varnosti v delu za notranje zadeve pristojnega občinskega upravnega organa, in o ukrepih, predlaganih za odpravo ugotovljenih pomanjkljivosti, obvestita občinsko skupščino.

XIII. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

137. člen

Izvršni svet skupščine SR Slovenije je pooblaščen, da izda predpise o oborožitvi, uniformi, funkcijah, nazivih, osnovnih in posebnih označbah, opremi miličnikov ter o barvi in registraciji službenih vozil organov javne varnosti.

138. člen

Republiški sekretar za notranje zadeve je pooblaščen, da določi:

- pravila službe javne varnosti;
- organizacijo in delo godbe milice;
- red in delo v posebnih enotah milice ter ukrepe za disciplino rezervnih miličnikov;
- prisilna sredstva iz 48. člena tega zakona in pogoje ter način, kako se ta sredstva uporabljajo;
- organizacijo in sistemizacijo delovnih mest službe državne varnosti;
- notranjo organizacijo in sistemizacijo delovnih mest postaje milice s splošnim delovnim področjem in njenih oddelkov;
- obrazložitev pooblaščenih uradnih oseb;
- obrazec posebne izkaznice iz 4. člena tega zakona ter postopek za izdajo izkaznice, njeno veljavnost in evidenco o njej;
- podatke in gradivo, ki velja za uradno tajnost, uporabo in čuvanje takih podatkov in gradiva ter način razrešitve dolžnosti varovanja uradne tajnosti;
- predmetnike in učne načrte v šolah šolskega centra;
- pogoje o sprejemanju pripravnikov na delo, poskusnem delu, pripraviški dobi, programu strokovnih in dopolnilnih strokovnih izpitov, o drugih oblikah strokovnega izobraževanja ter o načinu opravljanja strokovnih izpitov v organih za notranje zadeve;
- načrt in program strokovnega pouka miličnikov, razporejenih na delovnih mestih;
- notranje poslovanje postaj milice;
- cenik predmetov oborožitve in opreme;
- tipizacijo in minimum sredstev tehnične opreme za opravljanje operativnih nalog;
- materialno poslovanje s predmeti oborožitve in opreme;
- način vzdrževanja sredstev za zveze med organi za notranje zadeve ter z drugimi organi in organizacijami;
- tehnično opremo za opravljanje operativnih nalog in uporabo te opreme;
- oblike in način sodelovanja notranjih organizacijskih enot republiškega sekretariata za notranje zadeve.

139. člen

Določbe iz 83., 86. in 87. člena tega zakona se začnejo uporabljati od naslednjega dne potem, ko so nehale veljati določbe 58. in 59. člena temeljnega zakona o pokojninskem zavarovanju.

140. člen

Organi za notranje zadeve morajo uskladiti organizacijo in delo z določbami tega zakona najpozneje v šestih mesecih po njegovi uveljavitvi.

141. člen

Ko začne veljati ta zakon, prenehata veljati zakon o notranjih zadevah (Ur. list SRS, št. 13-99/67) in zakon o strokovni šoli za notranje zadeve (Ur. list SRS, št. 11-112/65).

142. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SRS«.

OBRAZLOŽITEV

I. Podlaga in izhodišče za osnutek republiškega zakona o notranjih zadevah so določbe 2. točke XXX. zveznega ustavnega amandmaja in XLIII. in L. amandmaja k ustavi SR Slovenije. Na podlagi teh dopolnil ureja republika notranje zadeve na svojem območju samostojno, razen tistih zadev, ki so po zveznih ustavnih dopolnilih določene kot zadeve splošno jugoslovanskega pomena in jih opravljajo zvezni sekretariat za notranje zadeve in drugi zvezni organi po zakonu o opravljanju notranjih zadev iz pristojnosti zveznih upravnih organov (Uradni list SFRJ, št. 60/71).

Vprašanja, ki jih ureja osnutek zakona o notranjih zadevah, so v smislu XLIII. ustavnega amandmaja k ustavi SR Slovenije zadeve skupnega pomena za delovne ljudi in občine SR Slovenije. L. ustavni amandma pa opredeljuje urejanje opravljanja notranjih zadev v republiki v najširšem smislu kot funkcijo (pravico in dolžnost) delovnih ljudi in občanov v njihovih delovnih družbenopolitičnih in interesnih skupnostih na temelju družbene samozaščite. Zaščita družbe postaja na ta način dejansko stvar celotne samoupravne družbe in ne le samo stvar posebnih državnih strokovnih organov. S tem, ko delovni človek in občan postaja osnovni in neposredni nosilec varnosti družbe, se širi krog tistih, ki preprečujejo družbeno škodljiva dejanja. V tem procesu postopnega podružbljanja odgovornosti za varnost in zaščito družbe postajajo državni organi, ki na tem področju delujejo, dejansko specializirani strokovni organi družbe in instrument delovnih ljudi ter občanov za zagotavljanje njihove in družbene varnosti.

II. V osnutku republiškega zakona so uveljavljene naslednje pomembnejše značilnosti: enotnost organov za notranje zadeve, ki je podlaga za organizacijo službe javne in državne varnosti, skrb za učinkovito in racionalno funkcioniranje operativnih služb; vključitev služb javne in državne varnosti v sistem družbene samozaščite in določitev njihovih nalog na tem področju; vključitev rezervnih miličnikov v službe organov za notranje zadeve; utrditev socialne varnosti delavcev v organih za notranje zadeve, ki so se dolžni izpostavljati pri opravljanju uradnih nalog tudi življenjski nevarnosti (določbe na tem področju odstopajo od splošnih predpisov o delovnih razmerjih in o socialnem zavarovanju); odgovornost organov za notranje zadeve skupščinam družbenopolitičnih skupnosti; sistem samoupravljanja, ki povezuje delavce postaj milice v občinah z delavci uprav javne varnosti in republiškega sekretariata za notranje zadeve; javnost dela organov za notranje zadeve in zakonsko pooblastilo, da občine lahko organizirajo komunalno službo za vzdrževanje reda in mira.

III. Osnutek vključuje v sistem organov za notranje zadeve republiški sekretariat za notranje zadeve, uprave javne varnosti in postaje milice s splošnim delovnim področjem v občinah. Le-ti so nosilci obveznosti po zveznih in republiških predpisih. Republiški sekretariat za notranje zadeve in uprave javne varnosti so republiški upravni organi, dočim je treba šteti postajo milice s splošnim delovnim področjem v občini glede na 86. člen republiške ustave za občinski organ. Po nalogah, ki jih ima postaja milice v občini, in ki izvirajo pretežno iz zveznih in republiških predpisov, je ta postaja milice skupni organ vseh družbenopolitičnih skupnosti. Postaja milice v občini je močan dejavnik na področju javne varnosti in hkrati predstavnik varovanja javnega reda in mira v republiki. Izhajajoč s stališča, da so javna varnost, vzdrževanje javnega reda in mira ter spoštovanje pravnega reda nedeljive dobrine vseh družbenopolitičnih

skupnosti, mora republiški zakon ustvariti prave temelje za izgradnjo enotne službe javne varnosti. V ta namen bo moral republiški zakon predpisati instrumente, ki naj omogočijo republiškem sekretariatu za notranje zadeve kot matičnemu organu službe javne varnosti, da uresničuje prizadevanja za ustvaritev enotne službe javne varnosti v republiki. Instrumenti za taka prizadevanja so v osnutku predvideni (19., 24., 25., 64, 65., 69., 76., 79., 81., 97., 104. in 119. člen).

Prizadevanja za organizacijo enotne in učinkovite službe javne varnosti v republiki izhajajo iz veljavnega republiškega zakona o notranjih zadevah. V tej zvezi je treba poudariti, da zagotavlja postaji milice s splošnim delovnim področjem v občini denarna sredstva za njeno delo pretežno republika, določene potrebe pa financirajo tudi občine.

Iz teh razlogov osnutek le razširja dosedanje organizacijske ukrepe izključno z namenom, da zagotovi službi javne varnosti čimveč pogojev za uspešen razvoj in napredek.

Spričo porasta delinkventnosti, njene teritorialne razsežnosti, odprte državne meje, močno razvitega turizma in tranzitnega prometa stopa vse bolj v ospredje, vprašanje integrirane in enotne operativne službe javne varnosti. V obstoječem sistemu se uresničujejo medsebojni odnosi med republiškim sekretariatom za notranje zadeve in postajo milice s splošnim delovnim področjem v občini praviloma le z obveznimi inštrukcijami. To je vsekakor premalo za učinkovito delo v pogojih intenzivnega tujškega prometa, tranzita motornih vozil, turizma in migracijskega gibanja državljanov. Enotna organizacija službe javne varnosti v republiki ni ovira, da občine na podlagi poročil komandirjev postaj milice v občini oziroma uprav javne varnosti razvijajo pobudo za obravnavanje vprašanj, ki so prisotna na območju posamezne občine.

Enotna organizacija službe javne varnosti zahteva zadostno število strokovnih in specializiranih kadrov ter moderno tehnično opremo, da bo ta služba sposobna varovati temelje socialističnih samoupravnih razmerij. Iz te osnovne postavke izhaja, da mora skrbeti republiški sekretar za notranje zadeve za sistem osebnih dohodkov miličnikov in za strokovno šolanje in dopolnilno izobraževanje po določenih enotnih merilih. Nadaljnji pogoj enotnosti je tudi potreba po ustanovitvi posebnih disciplinskih sodišč za delavce organov za notranje zadeve. Tudi pobuda pri ustanavljanju in ukinjanju postaj milice s splošnim delovnim področjem v občinah ter njihovih oddelkov mora biti zagotovljena republiškem sekretarju za notranje zadeve, ki tudi imenuje komandirje teh postaj. Zaradi povezave z družbenopolitično skupnostjo pa je potrebno za vse te akte republiškega sekretarja soglasje občinske skupščine.

Osnutek rešuje tudi odnose postaje milice s splošnim delovnim področjem v občini do občinske skupščine, ki mora biti obveščena o stanju javne varnosti na njenem območju. Osnutek nalaga komandirju postaje milice dolžnost, da poroča občinski skupščini o stanju javne varnosti in opozarja na problematiko, s katero se srečujejo miličniki pri opravljanju službe.

IV. Spoznanje, da lahko državni organi, delovne in druge organizacije na svojem območju uspešno zagotavljajo red in mir in da morajo tudi društva s svojimi reditelji skrbeti za red na svojih prireditvah, je znova rodilo misel o posebnih občinski službi zavarovanja (redarski službi). Kot osrednje naloge take službe zavarovanja velja omeniti vzdrževanja reda in mira ter varnost krajevnega prometa, zadeve varstva pred požarom in druge podobne naloge.

Z zakonom je potrebno omogočiti, da občine organizirajo lokalne organe reda in mira v skladu s svojimi potrebami. Fripadniki komunalne službe zava-

rovanja naj bi se usposabljali za ta poklic v tečajih in seminarjih, ob ustrezni strokovni pomoči uprave javne varnosti. Posebna strokovna izobrazba za to delo ni potrebna.

V. V SR Sloveniji so upravne pristojnosti v zvezi z izvajanjem nekaterih materialnih predpisov s področja notranjih zadev prepuščene občinskim upravnim organom, ki izdajajo odločbe v upravnem postopku. Pritožbena stopnja v teh zadevah je republiški sekretariat za notranje zadeve. Osnutek zagotavlja občinskim upravnim organom večjo samostojnost, kot so jo imeli doslej, in jim nalaga tesno sodelovanje z organi za notranje zadeve (2., 61., 62., 63., 130., 131. in 134. člen).

Ločitev upravnih pristojnosti od operativnega dela lokalnih organov za notranje zadeve se je v praksi obnesla. Tudi instrumenti za povezavo lokalnega organa javne varnosti z republiškim sekretariatom za notranje zadeve kažejo, da je koncept vertikalne povezave z republiškim matičnim organom pravilno zasnovan in da ga je treba v novem republiškem zakonu le še poglobiti in utrditi.

VI. Ob realizaciji načel družbene samozaščite je primerno, da zakon zadolži občane za pomoč pooblaščenim uradnim osebam organov za notranje zadeve, kadar le-ti opravljajo naloge svojega delovnega področja. Delovne in druge organizacije naj bi organom za notranje zadeve pomagale pri odkrivanju kaznivih dejanj in gospodarskih prestopkov tudi s tehničnimi sredstvi.

Zakon bo moral zagotoviti osebam, ki se pri nujenju fizične pomoči pooblaščenim uradnim osebam poškodujejo ali zbolijo, pravice iz osnovnih oblik varstva socialnega zavarovanja.

VII. Pooblastila, ki jih imajo pooblašcene uradne osebe službe javne in državne varnosti po temeljnem zakonu o notranjih zadevah, služijo kot izhodišče za določitev enakih pooblastil in pravic, ki jih imajo pooblašcene uradne osebe pri opravljanju uradnih nalog. Delavci službe javne varnosti imajo določena pooblastila tudi v zakoniku o kazenskem postopku in v temeljnem zakonu o prekrških.

VIII. Pri urejanju vprašanj, ki segajo v področje samoupravljanja in delovnih razmerij, izhaja osnutek iz obstoječega stanja, določenega z zakonom o samoupravljanju delovnih ljudi v upravnih organih v SR Sloveniji (Uradni list SRS, št. 20/65), z zakonom o organih za notranje zadeve (Ur. list SRS, št. 13/67) in s splošnimi akti organov za notranje zadeve. Spričo prizadevanj po integraciji službe javne varnosti in realizaciji načela enotnosti te službe predvideva osnutek tesno povezavo delovnih ljudi postaj milice s splošnim delovnim področjem v občini z upravami javne varnosti oziroma republiškim sekretariatom za notranje zadeve. Pri republiškem sekretariatu za notranje zadeve naj bi bil skupni svet kot organ za izvrševanje samoupravnih pravic delavcev vseh organov za notranje zadeve. Zaradi specifičnih nalog, ki jih ima služba državne varnosti, naj tvorijo delavci te službe posebno delovno skupnost z lastnim svetom.

IX. Osnutek posveča posebno pozornost vprašanju strokovnega izobraževanja in izpopolnjevanja delavcev organov za notranje zadeve. Predviden je šolski center, v sestav katerega naj se vključijo obstoječe izobraževalne enote, kot so strokovna šola za notranje zadeve in njeni odseki ter šola za poklicne gasilce, ki je bila nedavno vključena v izobraževalni sistem delavcev organov za notranje zadeve.

X. Osnutek ureja tudi nekatera vprašanja s področja socialnega zavarovanja, ki so posebej urejena za delavce v organih za notranje zadeve v temeljnem zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Osnutek obravnava

tudi vprašanje nadomestila osebnega dohodka v višini rednih osebnih dohodkov na primer odsotnosti z dela zaradi bolezni. Tako nadomestilo je bilo priznано delavcem milice in drugim delavcem v določenih dolžnostih s temeljnim zakonom o zdravstvenem zavarovanju, s splošnim zakonom o zdravstvenem zavarovanju pa odpravljeno.

Iz razlogov, navedenih v 42., 80. in 97. členu tega zakona, bi bilo potrebno priznati pooblaščenim uradnim osebam odpravnino v zneskih, ki se nekoliko razlikujejo od odpravnine, določene s samoupravnim sporazumom za delavce drugih upravnih področij. Odpravnino v višini treh mesečnih akontacij naj bi dobili delavci, ki so najmanj 15 let delali na dolžnosti pooblaščenice uradne osebe, v višini petih mesečnih akontacij mesečnega dohodka pa tisti, ki imajo nad 25 let dela na enakih dolžnostih.

Varianta 88. člena predvideva ureditev tega vprašanja s samoupravnim sporazumom ob upoštevanju posebnosti službe javne in državne varnosti.

Odpravnina v nakazanih zneskih bi bila lahko realizirana šele po uveljavitvi zakona o notranjih zadevah ali pa tudi kasneje, ko bi bila zato na razpolago potrebna sredstva.

XI. Osnutek enotno ureja vprašanja s področja pravic in dolžnosti iz delovnega razmerja ter ustanavlja na tem področju določena odstopanja od temeljnega zakona o delovnih razmerjih zaradi specifičnosti položaja delavcev v službi javne in državne varnosti.

XII. Načela, ki so predpisana v veljavnem republiškem zakonu o notranjih zadevah glede financiranja organov za notranje zadeve, so v bistveno nespremenjeni obliki sprejeta v osnutek.

Zaradi posebnih delovnih pogojev in posebne narave opravljanja nalog (42., 80. in 97. člena tega zakona) na posameznih delovnih mestih naj bi se republiškem sekretariatu za notranje zadeve zagotovilo za osebne dohodke pooblaščenih delavcev za 20 % več sredstev, kot se zagotovijo delavcem v drugih organih republiške uprave. Ob enakih pogojih so taka sredstva zagotovljena zveznemu sekretariatu za notranje zadeve (39. člen zveznega zakona).

Z novim načinom samoupravnega dodeljevanja družbenih sredstev za osebne dohodke delavcem upravnih organov bi bila tudi določba, ki navezuje možnost rešitve povečanja osebnega dohodka pooblaščenih delavcev z družbenim dogovorom. Zato je nakazana ustrezna varianta drugega odstavka 115. člena tega zakona.

Osnovna določba, kot tudi morebitni družbeni dogovor, se lahko uresniči le z naslednjim proračunskim letom, ali če se posebej zagotovijo potrebna sredstva.

XIII. Čeprav se je gradivo novega zveznega zakona in republiških zakonov o notranjih zadevah pripravljalo vzporedno, osnutek republiškega zakona ni mogel dobiti svoje dokončne fiziognomije pred objavo zveznega zakona. Spričo dejstva, da je temeljni zakon o notranjih zadevah prenehal veljati z 31. 12. 1971, je bilo potrebno ohraniti pravno kontinuiteto temeljnega zakona o notranjih zadevah. Zato so v drugem odstavku 22. člena ustavnega zakona za izvedbo ustavnih amandmajev XXIV do LII k ustavi SR Slovenije (Ur. list SRS, št. 51/71) sprejete nekatere določbe temeljnega zakona o notranjih zadevah kot določbe republiškega zakona, ki začasno omogočajo nemoteno delo organov za notranje zadeve, dokler ne bo sprejet zakon o notranjih zadevah. Prav tako

se uporabljajo še nekateri zvezni izvršilni predpisi, ki so jih izdali zvezni organi na podlagi temeljnega zakona o notranjih zadevah (drugi odstavek 17. člena republiškega ustavnega zakona).

MNENJA, STALIŠČA IN PREDLOGI DELEGATOV OBČIN

Delegati vseh občin v SR Sloveniji, razen odsotnih delegatov občin Ljutomer, Nova Gorica in Ptuj, ter delegat mesta Ljubljane so na 22. zasedanju dne 5. junija 1972 obravnavali osnutek zakona o notranjih zadevah.

V razpravi so sodelovali delegati občin Mozirje, Radlje ob Dravi, Trbovlje, Trebnje in Zalec ter delegat mesta Ljubljane, ki je govoril tudi v imenu ljubljanskih občin.

Na podlagi 3. točke VII. ustavnega amandmaja in 14. člena odloka o začasni ureditvi sklica in dela enotnega zbora delovnih skupnosti in zasedanja delegatov občin v skupščini SR Slovenije pošiljata overitelja zapisnika, izvoljena na zasedanju, ta stališča republiškem zboru skupščine SR Slovenije, da jih v smislu omenjene določbe ustavnega amandmaja kot pristojni zbor obravnava in zavzame do njih stališče.

V načelni in splošni razpravi delegatov je bila dana podpora osnovnim izhodiščem in vsebinski usmeritvi zakona. Ob tem pa je bilo danih več predlogov in sugestij za dopolnitev osnutka zakona.

Izraženo je bilo mnenje, da bi bila lahko uvodna načela manj deklarativna, tako da bi jasneje nakazala, kako in kje se v naši samoupravni družbi oblikuje politika za delovanje služb notranjih zadev. Bilo bi koristno, če bi v zakonu še bolj konkretno nakazali, kako se oblikujejo osnovne usmeritve oblikovanja politike na področju družbene samozaščite.

V razpravi je bilo poudarjeno, da osnutek zakona ne upošteva specifičnosti komunalne ureditve Ljubljane. Tako npr. drugi odstavek 13. člena osnutka pravi, da se z republiškim zakonom določijo ukrepi za vzdrževanje javnega reda in miru, ki imajo pomen za območje republike ali za območje dveh ali več občin, iz česar bi se dalo sklepati, da lahko vsaka od petih ljubljanskih občin sicer samostojno določa ukrepe za vzdrževanje javnega reda in miru, da pa lahko za vseh pet ljubljanskih občin skupaj, to je za področje mesta, predpiše tak odlok samo republika. Zato bi bilo treba osnutek ustrezno dopolniti.

V razpravi je bila dana podpora zamisli, da se z zakonom o notranjih zadevah urejajo tudi zadeve v zvezi s položajem delavcev v tem resorju, čeprav se na splošno ureja ta problematika z drugo zakonodajo. Pri tem gre za nadomestilo osebnega dohodka, starostne in invalidske pokojnine, beneficirano delovno dobo, pravice in dolžnosti iz delovnega razmerja in drugo, kar je zaradi značaja dela bistveno drugačno od drugih dejavnosti.

Prav tako je bila podprta zamisel o uvedbi činov in estetski dopolnitvi uniforme, kar bo vsekakor stimulatивно vplivalo na kadrovske dopolnitev te službe in na pravilnejše družbeno vrednotenje dela, ki ga organi za notranje zadeve opravljajo.

V razpravi je bilo predlagano, da se v zakon vnese tudi dopolnilo, s katerim bi se zadolžil republiški izvršni svet, da s posebnim aktom določi javna

priznanja in kriterije in način za njihovo podelitev za posebne zasluge na področju javne varnosti, podobno kot je to urejeno glede narodne obrambe in nekaterih drugih dejavnosti (gasilci, planinci, krvodajalci idr.). Ta priznanja bi se naj delila tako za posebne zasluge kot za daljše službovanje v organih notranjih zadev. Odličja bi lahko dobili tako organi za notranje zadeve kot tudi drugi občani, ki bi storili pomembna dejanja na področju varnosti ljudi in družbenega imetja.

Dana je bila tudi sugestija, naj bi v zakonu posebej formulirali funkcijo prometnika študenta in prometnika pionirja. Treba bi bilo določiti, da je obveznost postaje milice, da sodeluje z organizacijami pionirske prometne službe na šolah, da prometniki pionirji urejajo promet pred šolami, ki imajo organizirano pionirsko prometno službo, ter da je zato potrebno dati prometnikom pionirjem enak tretma glede na cestno prometne predpise, kot ga sicer na običajnih cestah imajo prometni miličniki, (Delegat mesta Ljubljane)

Pripombe k posameznim členom:

20. člen

V zvezi s peto alineo je bilo omenjeno, da je nadzorovanje in urejanje prometa na cestah predvsem stvar prometne milice kot posebne enote. (Žalec)

Glede na določbo osme alinee, v kateri se opredeljuje sodelovanje postaje milice z občinskim upravnim organom za notranje zadeve, je bilo izraženo mnenje, da je glede na sedanjo prakso ta določba preozka. V členu 61 in 62 tega osnutka je namreč določena tudi pristojnost občinskih organov za notranje zadeve. V pristojnosti občinskega organa so pri nadzoru, ugotavljanju in preganjanju prekrškov potrebna določena operativna dejanja, posest orožja, nadalje nekatera opravila iz predpisov o gibanju tujcev itd., ki bi po naravi pripadala uniformiranim miličnikom. Zato bi bilo potrebno pristojnosti postaje milice in občinskega organa za notranje zadeve, posebno na področjih, ki so med seboj ozko povezana, v zakonu medsebojno povezati tako, da bi postaje milice na terenu opravljale operativni nadzor nad izvrševanjem predpisov, upravni organ občine pa naj vodi upravni postopek. (Žalec)

V zvezi z drugim odstavkom tega člena, ki govori o nadziranju potniškega prometa čez državno mejo, je bilo izraženo mnenje, naj bi to nalogo prevzela obmejna milica, zlasti zaradi tega, ker postajam milice primanjkuje za redne naloge precej miličnikov.

V skladu s tem bi bilo treba tudi v 120. členu osnutka črtati obvezo občine, da zagotovi sredstva za kontrolo potniškega prometa čez državno mejo. (Radlje ob Dravi)

24. člen

Glede imenovanja in razreševanja komandirjev postaj milice, kjer je po osnutku predvideno potrebno soglasje občinskih skupščin, je bila dana sugestija, naj bi imela občinska skupščina tudi možnost oziroma pravico zahtevati kadrovsko zamenjavo komandirja postaje. (Ljubljana)

49. člen

V drugi alineji tega člena je določeno, da se uporabi strelno orožje takrat, kadar se mora preprečiti beg osebi, ki ji je odvzeta prostost ali za katero je izdan nalog za odvzem prostosti, ker je storila kaznivo dejanje, za katero je

predpisana kazen strogega zapora 15 let ali strožja kazen. Predlagano je bilo, da se ta meja zniža, saj bi sicer miličnik ne smel uporabiti orožja zoper osebo, ki jo je zasačil pri vlomu ali pri roparski tatvini in je pobegnila, ker je pri tem določena kazen do 10 oziroma 12 let strogega zapora.

Isti člen v drugem odstavku določa, kdaj lahko pooblaščen uradna oseba uporabi orožje za lastno zaščito. Izraženo je bilo mnenje, da je zaščita, ki jo predvideva osnutek, premajhna. Zato naj bi se sprejelo določilo, ki omogoča uporabo orožja v obrambi tudi takrat, ko lahko napad povzroči hujše poškodbe in kadar je pri napadu na uradno osebo očitna premoč. (Žalec)

61. člen

Ugotovljeno je bilo, da v tem členu pri naštevanju zadev v zvezi z izvrševanjem zakonov in drugih predpisov, ki so upravne zadeve, ni nikjer omenjena pristojnost glede razpečavanja tujega tiska. Dejansko pa postaje milice in občinski organi za notranje zadeve preprečujejo razpečavanje tujega tiska, zato bi bilo prav, da se ta člen ustrezno dopolni. (Žalec)

63. člen

Poudarjeno je bilo, da je pravilno in potrebno, da se z zakonom dajeta občinskim organom, pristojnim za notranje zadeve, večji poudarek in samostojnost. Vendar naj bi se samostojnost odražala predvsem pri odločanju v upravnem postopku, na kar pa sama organizacija upravnih organov ne more bistveno vplivati. Zato je obvezno formiranje samostojnih, za notranje zadeve pristojnih upravnih organov nepotrebno in bi se naj odločitev o organizaciji teh organov prepustila občinam, ki bi organizacijo prilagodile specifičnim razmeram in potrebam na območju občine. Za tak samostojni upravni organ je v manjših občinah obseg dela premajhen in bi bila taka organizacija neracionalna. (Mozirje, Trbovlje, Trebnje)

136. člen

V tem členu je predvideno, da lahko uprava javne varnosti nadzira delo občinskih upravnih organov in jim predlaga ukrepe za odpravljanje pomanjkljivosti. Izraženo je bilo mnenje, da bi to pomenilo določeno dvotirnost, kajti nadzorni in inštruktažni organ je lahko samo eden, to je pristojni republiški sekretariat. (Ljubljana)

Št.: 021-70/72

Ljubljana, 6. 6. 1972

POROČILA

Odbor za družbenopolitični sistem in notranjo politiko republiškega zbora skupščine SR Slovenije je na seji dne 24. maja 1972 obravnaval osnutek zakona o notranjih zadevah, ki ga je skupščini predložil v obravnavo izvršni svet.

V načelni razpravi so člani odbora ugotovili in poudarili, da je zakon potreben in da ima pravni temelj v XLIII. in L. amandmaju k ustavi SR Slovenije. S tem se prvič v naši republiki sistematično urejajo vloga, pomen in organizacija organov notranjih zadev. V predlagani organizaciji organov no-

tranjih zadev pa je opaziti premajhno vključevanje teh organov v komunalni sistem. Vse preveč se namreč osvaja dosedanja centralizirana organizacija teh organov. Predlagatelj naj prouči možnost, da bi bili tudi ti organi tesneje povezani z bazo, seveda s tem, da bi imel republiški sekretar za notranje zadeve možnost vplivanja na občinsko skupščino v primerih, ko bi le-ta na tak ali drugačen način odločala o zadevah iz pristojnosti organov za notranje zadeve. V tej zvezi je bilo poudarjeno tudi stališče, da bi se moral položaj uprave javne varnosti v regijah okrepiti s tem, da bi zainteresirane občinske skupščine imele določen vpliv pri ustanavljanju in odpravljanju teh organov, s tem pa bi se ti organi tudi čutili bolj odgovorni nasproti občinam in bi z njimi bili tudi v tesnejšem kontaktu. V zakonu bi bilo treba tudi jasno določiti, kateri so organi za notranje zadeve in kakšen je njihov status. Ni namreč povsem jasno, ali so uprave javne varnosti organi republiškega sekretariata ali pa so to neke vrste skupne službe zainteresiranih občinskih skupščin. Če so dislocirane organizacijske enote republiškega sekretariata, bi bilo treba razmišljati o tem, da bi jih krepili na ta način, da bi jih bolj povezali z občinskimi skupščinami, na področju katerih poslujejo. Tudi status postaje milice s posebnim delovnim področjem in posebnih enot milice je treba v zakonu jasneje precizirati in določiti. Ti organi niso posebni organi, pač pa so v sestavu uprave javne varnosti.

Glede poglavja o socialnem zavarovanju ter materialni oskrbi je bilo izraženo mnenje, da bi bilo primernejše, če bi se pokojninsko, invalidsko in zdravstveno zavarovanje delavcev organov notranjih zadev uredilo v ustreznih zakonih, seveda na primeren način, ki ustreza delu, delovnim razmeram in pomenu delavcev organov notranjih zadev. Če bi omenjeno poglavje izločili iz osnutka zakona, bi moral predlagatelj zagotoviti, da bo to področje zavarovanja delavcev organov notranjih zadev urejeno vsaj približno tako kakor se predlaga v predloženem zakonskem osnutku, seveda kot posebne določbe v zakonih o zdravstvenem, pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Če tega zagotovila predlagatelj ne more dati, potem naj VIII. poglavje ostane tako, kot je predloženo v osnutku z nekaterimi spremembami, ki bodo navedene, ko se bodo v nadaljnjem obravnavale konkretne pripombe.

V nadaljnji razpravi so člani odbora podprli predlog, da se ustanovi občinska straža za nadzorstvo nad izvrševanjem občinskih predpisov o javnem redu in miru. Potreba po taki službi se je v večini občin že pokazala. Predlagatelj naj le premisli ali je izraz primeren nalogam, ki jih bo ta organ opravljal, poleg tega pa je treba že v zakonu jasno razmejiti pristojnosti, da ne bi prišlo do tega, da bi ta organ posegal v delovno področje organov milice. Postavilo se je tudi vprašanje strokovnega usposabljanja delavcev teh organov, pri tem pa je bilo izraženo mnenje, da bi moral republiški sekretariat za notranje zadeve prevzeti skrb in odgovornost za usposabljanje kadrov, ki bi opravljali službo v »občinski straži«.

Po mnenju članov odbora bi morali uvodne določbe o družbeni samozaščiti vgraditi v posamezne določbe zakona, ker bi le na ta način konkretizirali L. ustavni amandma o družbeni samozaščiti. Poudarjeno je bilo namreč, da je funkcija zakona realizacija ustavnih načel, ne pa njihovo povzemanje. Sicer so se člani odbora zavedali, da je težko doseči konkretizacijo omenjenega ustavnega amandmaja, vendar naj predlagatelj poskuša na tem področju narediti korak naprej v konkretizaciji načel o družbeni samozaščiti.

V razpravi o posameznih določbah osnutka zakona so člani odbora imeli naslednje pripombe:

K u v o d n i m n a č e l o m : Skladno z načelno razpravo je odbor opozoril, da bi bilo treba uvodna načela vgraditi v ostale zakonske določbe, da bi se na ta način konkretiziral L. ustavni amandma. Če bodo uvodna načela ostala kot v predloženem osnutku, pa jih je treba dopolniti kot sledi:

K III. t o č k i : V sedmi vrsti naj se med besedami »dosežkih revolucije« dodajo besede »narodnoosvobodilne borbe in socialistične«.

K VI. t o č k i : Črta naj se beseda »vse« v prvi vrsti.

Doda naj se VII. točka, v kateri naj bi se določilo načelo odgovornosti organov za notranje zadeve do vodstva družbenopolitične skupnosti in družbenopolitičnih organizacij.

K 2. č l e n u : V tretji vrsti tretjega odstavka je določba 12. člena napačno citirana. Pravilen je citat 11. člena.

K 8. č l e n u : V prvem odstavku, kjer je govor o napravah, orodju, surovinah, spisih in predmetih znatne vrednosti, je treba določneje konkretizirati ali pa postaviti kriterije za ugotavljanje znatne vrednosti.

Predlagatelj naj tudi razmisli o možnosti, da bi republiški sekretar določil, katere organizacije so dolžne organizirati in izvajati posebno zaščito iz prvega odstavka 8. člena.

K 14. č l e n u : Velja pripomba, izražena v načelni razpravi. Jasneje bi bilo treba razmejiti pristojnosti med organi milice in občinsko stražo, da ne bi prihajalo do neurejenih odnosov in dupliranja nalog.

K 16. č l e n u : V osmi alineji ni povsem jasno, kaj je mišljeno z dopolnitvijo delavcev v organih za notranje zadeve. Uporabiti bi bilo treba primernejši izraz.

K 17. č l e n u : V drugem odstavku bi bilo treba določiti, da upravo javne varnosti ustanovi republiški sekretar za notranje zadeve, potem ko dobi mnenje zainteresiranih občinskih skupščin, poleg tega pa bi bilo treba dodati še, da se mora območje uprave javne varnosti praviloma ujemati z območjem organov, s katerimi uprava javne varnosti v glavnem sodeluje. S tem bi prišlo namreč do približnega pokrivanja s krajevnimi območji okrožnih sodišč, s katerimi uprave javne varnosti v glavnem sodelujejo.

V četrtem odstavku bi bilo treba določiti, da načelnika uprave javne varnosti imenuje republiški sekretar za notranje zadeve, potem ko dobi mnenje prizadetih občinskih skupščin. Črtati je treba namreč besedi »brez razpisa«. Glede na določbo člena 75 ni nobene ovire, da ne bi bil opravljen razpis. Z javnim razpisom je vsekakor več garancije, da se bodo ta mesta zasedala z najustreznejšimi in najboljšimi kandidati.

K 18. č l e n u : V drugem odstavku je treba natančno opredeliti, kdaj in na čigavo iniciativo mora uprava javne varnosti poročati občinski skupščini o svojem delu, opravljenem na njenem območju. S tem bomo dosegli večjo povezanost uprav javne varnosti z občinami, pa tudi večjo odgovornost teh organov nasproti družbenopolitičnim skupnostim, na katerih področjih delujejo.

K 19. č l e n u : V tretjem odstavku je treba določiti, da postajo milice ali njen oddelek ustanovi občinska skupščina, ko dobi soglasje republiškega sekretarja. Nobenega razloga namreč ni, da bi spremenili sedanji sistem. S tem se tudi poudarja vezanost teh organov na komunalni sistem. Rešitev, ki je predlagana v osnutku, je tudi v nasprotju z ustavnimi amandmaji.

Ista pripomba kot zgoraj velja tudi za četrti odstavek.

K 21. in 22. členu: Jasno je treba opredeliti in določiti status postaje milice s posebnim delovnim področjem in njeno organizacijo. Določiti je treba tudi njene naloge.

Predlog republiškemu sekretarju za notranje zadeve za ustanovitev postaje milice s posebnim delovnim področjem in njeno osnovno nalogo naj da načelnik uprave javne varnosti, saj le on lahko odgovarja za neutemeljen predlog.

K 24. členu: Glede na pripombo k 19. členu je treba določiti, da imenuje komandirja postaje milice občinska skupščina v soglasju z republiškim sekretarjem. Poleg tega je treba črtati besedi »brez razpisa« iz istih razlogov, kot je bilo navedeno pri pripombi k 19. členu.

Ista pripomba kot zgoraj velja tudi za drugi odstavek.

V podpoglavje »Organi javne varnosti« je treba vnesti tudi določbo, v kateri bodo določeni organi, ki imajo pravico zahtevati asistenco organov milice. Ne more biti namreč prepuščena postaji milice prosta presoja, ali bodo organi intervenirali ali ne.

K 30. členu: V drugi vrsti drugega odstavka naj se črta beseda »nepogojno«. Zavzeto je bilo namreč stališče, da ne more nihče biti rezervni miličnik, če je bil kakorkoli spoznan za krivega in obsojen zaradi kakšnega kaznivega dejanja iz druge alineje prvega odstavka 70. člena. Tam navedena kazniva dejanja so namreč tako nečastna in nizkočna, da narekujejo izločitev rezervnega miličnika iz sestava rezervnomiličniškega kadra, če je bil za tako dejanje spoznan za krivega in obsojen. Ali je bila kazen pogojno odložena, ne more imeti prav nobenega vpliva na to, ali bo nekdo ostal rezervni miličnik. Poleg tega pa je ta določba tudi v nasprotju z 41. členom osnutka.

K 47. členu: V zadnji vrsti tretjega odstavka naj se beseda »pravico« nadomesti z besedo »zahtevek«.

K 56. členu: V drugem odstavku je treba glede na pomembnost položaja načelnika službe državne varnosti konkretnije in jasneje opredeliti njegov status.

V tretjem odstavku naj se besede »v to funkcijo« črtajo. Položaj načelnika službe državne varnosti namreč ni funkcija, saj na to mesto ni voljen, pač pa imenovan.

K 57. členu: V prvem odstavku je treba določiti, da je republiški sekretar za notranje zadeve odgovoren skupščini SR Slovenije in njenemu izvršnemu svetu tudi za zadeve javne varnosti in upravne zadeve, ki jih opravlja republiški sekretariat.

V drugem odstavku naj se beseda »zahteva« nadomesti z besedo »predlaga«. Republiški sekretar namreč ne more zahtevati od skupščine odložitev poročila. To lahko samo predlaga in skupščina bo odločala o njegovem predlogu.

Ista pripomba kot zgoraj velja tudi za tretji odstavek.

K 59. členu: Ta določba naj se črta. Je namreč v nasprotju z drugim odstavkom 53. člena ustave SFRJ, ki določa, da lahko samo zvezni zakon predpiše omejevanje tajnosti pisem in drugih občevalnih sredstev. Ta določba zvezne ustave še ni spremenjena in zato jo ne moremo kršiti. Če bo ta določba ostala v predlogu zakona, jo je treba dopolniti v tem smislu, da bi republiški sekretar le izjemoma lahko odredil ukrepe, ki odstopajo od načela nedotakljivosti pisemske tajnosti in tajnosti drugih občil.

K VI. poglavju: Določbe tega poglavja bi morali konkretizirati, razširiti in razviti, saj je treba kljub specifikam tega področja krepiti in razvijati samoupravo delavcev, zaposlenih v organih za notranje zadeve.

K 70. členu: Prouči naj se določba drugega odstavka. Po mnenju nekaterih članov odbora ta določba ne spada v zakon, pač pa v samoupravni akt.

V prvi vrsti tretjega odstavka naj se črta beseda »nepogojno« iz istega razloga, kakor je navedeno v pripombi k 30. členu.

K 74. členu: Črta naj se prvi odstavek. Nobenega razloga namreč ni, da bi se določena delovna mesta v organih za notranje zadeve zasedala brez javnega razpisa.

K VIII. poglavju: Pripombe, izražene v načelni razpravi, veljajo za celotno VIII. poglavje. Če bodo določbe o socialnem zavarovanju ter materialni oskrbi ostale v tem zakonu, pa so člani odbora imeli naslednje pripombe, predloge in mnenja:

K 84. členu: V peti vrsti prvega odstavka je napačno citirana številka Uradnega lista (številka 26/70).

K 88. členu: Člani odbora so bili različnega mnenja, ali naj se sprejme predlagana ali variantna rešitev. Zato naj se med pripravo predloga zakona ponovno proučita predloženi rešitvi.

K 102. členu: Beseda »kazen« naj se nadomesti z besedami »disciplinski ukrep«. Tako terminologijo namreč uporablja tudi temeljni zakon o delovnih razmerjih. Delavca v medsebojnih delovnih razmerjih ni mogoče kaznovati. Izrekajo se mu lahko samo disciplinski ukrepi.

K X. poglavju: To poglavje je treba ponovno proučiti in ga uskladiti z zakonom o srednjem šolstvu (Uradni list SRS, 18/67).

K 104. členu: Že v tem členu se je treba sklicevati na zakon o srednjem šolstvu, s tem pa lahko odpadejo drugi odstavek 105. člena, drugi odstavek 106. člena in drugi odstavek 107. člena.

K 107. členu: V prvem odstavku naj se uporablja terminologija iz drugega odstavka 104. člena (v 107. členu šola za delavce milice, v 104. členu pa šola za miličnike).

K 108. členu: Prvi odstavek, tak kot je formuliran, nima nobene vrednosti, saj je to določilo prepisano iz zakona o srednjem šolstvu. Izraženo je bilo mnenje, da bi morali v tem členu jasno precizirati, koliko časa traja šolanje na posamezni šoli.

V to poglavje naj se prenese tudi končna določba, da predpisuje učni načrt v šolah organov za notranje zadeve republiški sekretar.

K 115. členu: Člani odbora so izrazili stališče, da variantna rešitev ni sprejemljiva. Organom za notranje zadeve je treba zaradi posebnih delovnih razmer in posebne narave opravljanja nalog že z zakonom zagotoviti primerna višja sredstva, kot so zagotovljena delavcem v drugih organih republiške uprave.

K 119. in 120. členu: Uvodni del obeh členov je treba uskladiti vsebinsko in terminološko.

K 136. členu: Uprava javne varnosti ne more nadzorovati občinskih upravnih organov. Zato naj se prvi odstavek spremeni tako, da se iz njega črta občinski upravni organ za notranje zadeve.

Za poročevalca na seji republiškega zbora je bil določen poslanec Franci Kuhar.

Št.: 021-70/72

Ljubljana, 25. 5. 1972

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije je na seji dne 4. maja 1972 obravnavala osnutek zakona o notranjih zadevah, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

V načelni razpravi je komisija ugotovila, da ima osnutek zakona pravni temelj v XLIII. in L. amandmaju k ustavi SR Slovenije.

V nadaljevanju razprave je komisija opozorila na nekatere rešitve osnutka, ki bi jih kazalo še proučiti. Predlagatelj naj ponovno prouči tiste določbe, ki urejajo pristojnost občine in republike na področju notranjih zadev, upoštevajoč pri tem 86. člen ustave SR Slovenije in spremembe, ki se pripravljajo na področju komunalnega sistema.

Po mnenju komisije je treba v zakonu jasno določiti, kateri so organi za notranje zadeve in kakšen je njihov status. Zakon na nekaterih mestih določa, da so uprave javne varnosti posebni organi notranjih zadev, iz nekaterih določb pa izhaja, da gre v bistvu le za dislocirane organizacijske enote republiškega sekretariata za notranje zadeve. Po pojasnilu predstavnika predlagatelja pri upravah javne varnosti ne gre za posebne organe, temveč le za posebne enote v sestavi republiškega sekretariata za notranje zadeve z dokaj samostojnim delovanjem. Tudi status postaj milice s posebnim delovnim področjem in posebnih enot milice je treba jasneje določiti. Te postaje oziroma posebne enote milice niso posebni organi, temveč so v sestavi uprave javne varnosti.

V nadaljevanju razprave je komisija opozorila, da ne bi bilo primerno v tem zakonu urejati vprašanje socialnega zavarovanja delavcev organov za notranje zadeve. Ta vprašanja naj bi urejal bodoči republiški zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki je v pripravi. Specifičen položaj teh delavcev pa se vsekakor mora izraziti v tem novem zakonu. Ločeno obravnavanje te kategorije delavcev bi lahko povzročilo sprejetje neustreznih rešitev zanje in neutemeljen odstop od sistemskih rešitev.

Problematico socialnega zavarovanja je treba kompleksno proučiti in zajeti v okviru bodočega systemskega zakona. V zakonu o notranjih zadevah naj bi se rešilo le vprašanje beneficiranega staža za pooblašcene uradne osebe službe javne in državne varnosti.

Pri podrobni obravnavi besedila osnutka zakona je komisija opozorila na nedosledno uporabo enotne terminologije ter na več popravkov redakcijskega značaja, dane pa so bile še naslednje konkretne pripombe, mnenja in predlogi:

K uvodnim načelom I, II, III, IV, V: Določbe v uvodnih načelih povzemajo določbe ustave in ustavnih amandmajev, zato je komisija menila, naj bi se te določbe črtale oziroma povzele v eni določbi ter realizirale prek ostalih določb zakona. Komisija je poudarila, da je funkcija zakona realizacija ustavnih načel, ne pa njihovo povzemanje.

K 2. členu: Skladno z načelno razpravo je komisija ponovno opozorila, da je treba jasno določiti organe za notranje zadeve ter njihov status.

V zvezi s tretjim odstavkom je komisija opozorila, da mora biti namesto 12. člena citiran 11. člen. Ta sprememba je redakcijskega značaja.

K 7. členu: Komisija je opozorila, da prvi odstavek ni dovolj jasen. Strinjala se je s predlagateljem, da se v tem členu navedenemu občanu zagotovijo take pravice iz socialnega zavarovanja, kot jih imajo osebe, ki so se ponesrečile pri delu. To pa je treba v zakonu jasno precizirati.

V zvezi z drugim odstavkom je bilo opozorjeno, da ni razumljivo, zakaj se v tem primeru kot pogoj določa 5-letna zavarovalna doba. Predlagatelj naj

ponovno prouči primernost predlagane rešitve in ali ne bi bilo primernejše, da bi to vprašanje urejevali v sistemskem zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

K 14. členu: Komisija se je strinjala, da se z zakonom predvidi ustanovitev občinske straže, ki v nekaterih občinah že deluje, in to iz razlogov, ki jih predlagatelj navaja. Poudarila pa je, da bi bilo treba natančneje določiti pristojnost in pooblastila te straže, da ne bi prišlo do neurejenih odnosov in dupliranja nalog med to stražo in postajo milice. Ne sme se namreč prezreti, da ni povsem razčiščeno vprašanje, kaj je javni red in mir oziroma katere zadeve s tega področja naj ureja republiški zakon in katere občinski predpisi.

K 15. členu: Pri tem členu je komisija opozorila, da naj predlagatelj pri izdelavi predloga zakona upošteva pripombo, ki je bila izražena v načelni razpravi.

K 16. členu: V 8. alinei je treba zaradi jasnosti namesto besede »dopolnitev delavcev« vnesti ustrežnejši izraz.

K 17. členu: Izražen je bil dvom, ali je prvi odstavek potreben, saj je v drugem odstavku določeno, da republiški sekretar za notranje zadeve določi območje uprave javne varnosti. Če bo predlagatelj ocenil, da je v zakonu treba poudariti, da je prvi odstavek potreben, potem po mnenju nekaterih zadošča določba, da se uprava javne varnosti ustanovi za območje več občin.

K 18. členu: V zvezi z rešitvijo v 11. alinei je bilo opozorjeno, da ni rešeno vprašanje narave te določbe oziroma pritožbe, če gre za prvostopno odločbo.

V zvezi z zadnjim odstavkom je komisija poudarila, da je treba jasneje določiti, za koga uprava javne varnosti opravlja zadeve s področja delovnih razmerij.

K 19. členu: V zvezi s tretjim odstavkom so nekateri člani komisije menili, da je sprejemljivejša dosedanja rešitev, da postajo milice oziroma njen oddelek ustanovi občinska skupščina v soglasju z republiškim sekretarjem za notranje zadeve. Zato naj predlagatelj ponovno prouči, ali so podani razlogi za predlagano rešitev. Izrazili so namreč bojazen, da bi predlagana rešitev v osnutku lahko imela negativne posledice, zlasti glede zagotovitve potrebnih sredstev postajam milice.

K 20. členu: Upoštevajoč rešitev v 14. členu, je komisija opozorila, da postaje milice vzdržujejo le tisti javni red in mir, ki je predpisan z republiškim zakonom (4. alineja).

K 21. in 22. členu: Jasno je treba v enem členu opredeliti in določiti status postaje milice s posebnim delovnim področjem in njeno organizacijo (oddelek), v drugem pa določiti njene naloge. Izraženo je bilo tudi mnenje, naj se notranja organizacija postaje milice s posebnim delovnim področjem (oddelek) uredi s splošnim aktom postaje.

K 27. členu: Po mnenju nekaterih članov komisije določba o godbi milice ne spada v zakon. Drugi pa so menili, naj zakon obravnava tudi to, toda na drugem mestu.

K 28. členu: V prvem odstavku ni potrebno podrobno navajati, iz katerih enot lahko republiški sekretar za notranje zadeve sestavi posebno enoto milice. Zadostovalo bi, da se posebna enota milice sestavi iz pooblaščenih delavcev javne varnosti, rezervnih miličnikov in učencev šolskega centra.

K 30. členu: Drugi odstavek je v nasprotju z 41. členom. Komisija je nadalje opozorila, da se postavlja vprašanje, ali je lahko rezervni miličnik

oseba, ki je storila enega izmed kaznivih dejanj, navedenih v drugi alineji prvega odstavka 70. člena. Zato je predlagala, naj se beseda »nepogojno« črta oziroma določi, da ne more biti rezervni miličnik tisti, ki je bil pogojno oziroma nepogojno obsojen.

K 45. členu: Ker temeljni zakon o prekrških preneha veljati 31. 12. 1972, je komisija menila, da naj se besedi »temeljnem zakonu« v prvem odstavku nadomesti z besedama »v predpisih«.

K 47. členu: Tretji odstavek je nepotreben in naj se črta. Samoumevno je namreč, da bo tisti, ki mu ne bo povrnjena škoda, povzročena od pooblaščenih osebe organa za notranje zadeve, to uveljavljal pri pristojnem sodišču.

K 48. členu: Zaradi nejasnosti je komisija predlagala, naj se ta člen preformulira tako, da se glasi:

»Pooblaščen uradne osebe imajo pravico uporabiti fizično silo, gumijevko, vodni curek, konjenico, službenega psa, sredstva za prisilno ustavljanje motornih vozil, plinsko orožje, strelno orožje in druga sredstva, ki omogočijo izvršitev uradnih nalog, če drugače ne morejo obvladati upiranja osebe, ki moti javni red in mir ali ko jo je treba privedi, pridržati ali pripreti, kot tudi če morajo odvrniti napad na sebe, na koga drugega ali na objekt, ki ga varujejo.«

K 54. členu: Ta določba je zelo ozka in bi jo glede na L. amandma k republiški ustavi in izhodišča v načelnih določbah morali dopolniti.

K 56. členu: V zvezi z drugim odstavkom je komisija opozorila, da načelnik službe državne varnosti opravlja tako pomembne zadeve s področja državne varnosti, da bo moral predlagatelj pri sestavi predloga bolj jasno določiti njegov status.

K 57. členu: V prvem odstavku je treba določiti, da je republiški sekretar za notranje zadeve odgovoren skupščini SR Slovenije in njenemu izvršnemu svetu tudi za zadeve javne varnosti in upravne zadeve, ki jih opravlja republiški sekretariat.

V drugem odstavku naj se nadomesti beseda »zahteva« z besedo »predlaga« in v tretjem odstavku besedi »z zahtevo« z besedama »s predlogom«. Republiški sekretar namreč ne more zahtevati odložitve poročila, temveč skupščini lahko to le predlaga.

K 59. členu: V zvezi s posegom v nedotakljivost pisemske tajnosti je komisija menila, da bi bilo primerno to določbo dopolniti v tem smislu, da bi republiški sekretar le izjemoma odredil ukrepe v zvezi s tem. Že po ustavi je namreč zjamčena tajnost pisem in drugih občevalnih sredstev.

K 62. členu: V zadnjem odstavku je v tretji in četrti vrsti med besedama »druge« in »zadeve« treba vnesti besedo »upravne«. Predlagana dopolnitev je redakcijskega značaja.

K 63. členu: Postavljeno je bilo vprašanje, ali je taka rešitev ustrezna tudi za manjše občine. Po mnenju komisije naj bi predlagatelj primernost te določbe ponovno proučil v sodelovanju z občinami.

K 70. členu: V zadnjem odstavku tega člena naj se črta beseda »nepogojno« iz razlogov, ki so že navedeni v obrazložitvi k 30. členu.

K 79. členu: Določba drugega odstavka je po mnenju komisije nepotrebna in naj se črta. Ta določba je namreč povzeta iz sedanjega zakona, nima pa nobene praktične veljave.

K VIII. poglavju: Pri tem poglavju, ki govori o socialnem zavarovanju, je bilo opozorjeno, naj predlagatelj upošteva pripombe iz načelne razprave.

K 115. členu: Komisija je bila mnenja, da je sprejemljivejša predlagana varianta, da se ta vprašanja rešijo z družbenim dogovorom, seveda pa je pri tem treba upoštevati specifičen položaj teh delavcev.

K 124. členu: V tretji vrsti naj se črta beseda »ta«, ker tudi drugi zakoni urejajo medsebojna razmerja med organi za notranje zadeve in razmerja organov za notranje zadeve do drugih državnih organov.

K naslovu XIII. poglavja. »Prehodne in končne določbe« je komisija predlagala, naj se zaradi vsebinske povezave prenese pred 139. člen.

K 138. členu: Pristojnost, ki je navedena v drugi alineji, naj se prenese med zadnje alinee. V 7. alineji naj se beseda obrazložitev nadomesti z besedo »oborožitev«. Spremembi sta redakcijskega značaja.

K 139. členu: V zvezi z danimi pripombami v načelni razpravi tudi ta določba ne sodi v ta zakon.

St.: 021-70/72

Ljubljana, 8. 5. 1972

OSNUTEK ZAKONA

o stalni evidenci splošne volilne pravice in o volilnih imenikih

1. člen

S tem zakonom se določata stalna evidenca splošne volilne pravice občanov v registru stalnega prebivalstva in evidenca volilne pravice z volilnimi imeniki, ki se sestavljajo za vsake volitve.

2. člen

Stalna evidenca splošne volilne pravice občanov se vodi v registru stalnega prebivalstva, ki ga določa zakon o registru stalnega prebivalstva in o razvidu začasnega prebivališča (Uradni list SRS, št. 36-372/65) oziroma v centralnem registru stalnega prebivalstva, ki ga določa zakon o uvedbi centralnega registra stalnega prebivalstva v SR Sloveniji (Uradni list SRS, št. 46-264/70) in v dopolnilnih evidencah.

3. člen

Volilna pravica občanov za posamezne volitve v skupščine družbeno-političnih skupnosti, na katerih občani neposredno volijo, se evidentira z volilnim imenikom, ki se sestavi za vsake volitve na podlagi stalne evidence splošne volilne pravice (splošni volilni imenik).

4. člen

Volilna pravica delovnih ljudi za posamezne volitve v skupščine družbeno-političnih skupnosti, na katerih delovni ljudje neposredno volijo, in za volitve v organe upravljanja delovnih organizacij, državnih organov, družbenopolitičnih organizacij in društev se evidentira z volilnim imenikom delovnih ljudi, ki se

sestavi za vsake volitve in za vsako organizacijo, organ oziroma društvo, kjer so volitve.

Volilna pravica delovnih ljudi za volitve v skupščine družbenopolitičnih skupnosti, na katerih neposredno volijo delovni ljudje, ki so zaposleni izven delovnih organizacij in drugih delovnih skupnosti iz prejšnjega odstavka, se evidentira s posebnim volilnim imenikom delovnih ljudi.

Volilna pravica študentov in učencev srednjih šol, kadar ti kot delovni ljudje neposredno volijo v skupščine družbenopolitičnih skupnosti, se evidentira z volilnim imenikom študentov oziroma učencev.

5. člen

Splošni volilni imeniki, volilni imeniki delovnih ljudi ter volilni imeniki študentov oziroma učencev se sestavljajo posebej za vsake volitve in veljajo samo za volitve, za katere so sestavljeni.

6. člen

Občani oziroma delovni ljudje lahko uveljavljajo volilno pravico samo, če so vpisani v volilni imenik.

7. člen

Volilni imeniki so javne listine.

8. člen

Vsa dejanja in akti državnih organov ter vse vloge in dokazila v zvezi z vpisom v stalno evidenco volilne pravice občanov in v zvezi z vpisom v volilne imenike so oproščeni takse.

II. Stalna evidenca splošne volilne pravice občanov

9. člen

Splošna volilna pravica občana se vpiše po uradni dolžnosti v register stalnega prebivalstva, v katerem je občan vpisan po svojem stalnem prebivališču.

10. člen

Občan, ki spremeni stalno prebivališče, dobi splošno volilno pravico v kraju svojega novega stalnega prebivališča z dnem, ko je njegova volilna pravica vpisana v register stalnega prebivalstva, ki se vodi za kraj njegovega novega stalnega prebivališča.

11. člen

Pristojni upravni organ, ki vodi register stalnega prebivalstva (v nadaljnjem besedilu: pristojni organ) vodi poleg stalne evidence splošne volilne pravice še naslednji dopolnilni evidenci splošne volilne pravice:

1. evidenco volivcev, stalno odseljenih iz Jugoslavije;
2. evidenco občanov, ki so izgubili volilno pravico.

12. člen

Pristojni organ, ki izbriše volivca iz registra stalnega prebivalstva, ker se ta izseli iz kraja svojega stalnega prebivališča in si pridobi novo stalno prebivališče v tujini, vpišejo po uradni dolžnosti takega volivca v evidenco volivcev, stalno odseljenih iz Jugoslavije.

Volivec se izbriše po uradni dolžnosti iz evidence volivcev, stalno odseljenih iz Jugoslavije, če se zopet stalno naseli v Jugoslaviji in se vpiše v register stalnega prebivalstva ali če izgubi državljanstvo.

13. člen

Občan, ki izgubi splošno volilno pravico s pravnomočno odločbo sodišča, se vpiše v evidenco občanov, ki so izgubili splošno volilno pravico.

Pristojni organ, pri katerem je občan, ki je izgubil splošno volilno pravico po prejšnjem odstavku, vpisan v register stalnega prebivalstva, vpiše takega občana v evidenco volivcev, ki so izgubili volilno pravico, potem ko dobi pravnomočno odločbo pristojnega sodišča; vpis v evidenco se zaznamuje v registru stalnega prebivalstva.

Občan se po uradni dolžnosti izbriše iz evidence občanov, ki so izgubili splošno volilno pravico, ko zopet pridobi splošno volilno pravico.

Sodišča morajo pošiljati pristojnemu organu svoje pravnomočne odločbe, ki vplivajo na izgubo oziroma ponovno pridobitev splošne volilne pravice.

III. Seznam volivcev, ki se vpišejo v splošni volilni imenik v kraju šolanja

14. člen

Volivci, ki so za več kot 6 mesecev na šolanju zunaj občine, v kateri imajo stalno prebivališče (učenci, študenti, gojenci vojaških šol itd.), lahko vložijo zahtevo, da hočejo voliti v skupščine družbenopolitičnih skupnosti v kraju svojega šolanja; takšno zahtevo lahko po njihovem pooblastilu vloži tudi šola, na kateri se šolajo.

Zahteva iz prejšnjega odstavka se za vsake volitve v skupščine družbenopolitičnih skupnosti lahko vloži od dneva razpisa volitev, najpozneje pa 15 dni po razpisu volitev, pri pristojnem organu volivčevega stalnega prebivališča ali kraja njegovega šolanja.

15. člen

Pristojni organ volivčevega stalnega prebivališča vpiše volivca, ki vloži zahtevo po prejšnjem členu, v seznam volivcev-učencev, ki se ne vpišejo v splošni volilni imenik v kraju stalnega prebivališča.

Pristojni organ območja, kjer se volivec šola, vpiše volivca, ki vloži zahtevo po prejšnjem členu, v seznam volivcev-učencev, ki se vpišejo v splošni volilni imenik v kraju šolanja.

Pristojni organ, ki dobi zahtevo iz prvega odstavka prejšnjega člena, vpiše volivca-učenca v svoj seznam in obvesti o vloženi zahtevi drugi organ, zaradi ustreznega vpisa v seznam, ki ga ta vodi.

Seznama iz prvega in drugega odstavka tega člena se vodita samo za določene volitve.

IV. Splošni volilni imeniki

1. Sestavljanje

16. člen

Najpozneje 10 dni po razpisu volitev v skupščine družbenopolitičnih skupnosti sporoči pristojna občinska volilna komisija pristojnemu organu, katera volišča bodo na območju, za katero se vodi register, ter območja teh volišč.

17. člen

Najpozneje 15 dni po razpisu volitev v skupščine družbenopolitičnih skupnosti sestavi pristojni organ splošne volilne imenike za vsa volišča na svojem območju. Podatke jemlje iz stalne evidence splošne volilne pravice, ki se vodi v registru stalnega prebivalstva in dopolnilnih evidencah.

Splošni volilni imenik ima tele stolpce: zaporedna številka, priimek in ime, spol, datum rojstva, stanovanje in pripomba.

18. člen

V splošni volilni imenik za volišče se vpišejo vsi občani:

1. ki imajo v času sestavljanja splošnega volilnega imenika stalno prebivališče na območju volišča in najpozneje na dan volitev izpolnijo 18 let, ter niso vpisani

— v seznam volivcev-učencev, ki se ne vpišejo v splošni volilni imenik v kraju stalnega prebivališča (1. odstavek 15. člena), in

— evidenco občanov, ki so izgubili volilno pravico (13. člen);

2. ki so vpisani v seznam volivcev-učencev, ki se vpišejo v splošni volilni imenik v kraju šolanja (2. odstavek 15. člena);

3. ki so vpisani v evidenco volivcev, stalno odseljenih iz Jugoslavije in so imeli zadnje stalno prebivališče na območju volišča.

2. Postopek

19. člen

Pristojni organ razgrne najpozneje 15 dni po razpisu volitev splošne volilne imenike za vsa volišča na svojem območju na krajevno običajen način ter o tem obvesti občane z razglasom, s katerim jih hkrati pouči, da jih lahko pregledajo in zahtevajo popravek.

Pristojni organ po sestavi splošnih volilnih imenikov tudi sam pregleda, ali so splošni volilni imeniki popolni, in jih v skladu s svojimi ugotovitvami popravi.

20. člen

Vsak občan ima pravico pregledati splošne volilne imenike in zahtevati popravek.

Občan lahko zahteva popravek zato, ker on ali kdo drug ni vpisan v splošni volilni imenik volišča, na katerem ima pravico uveljaviti volilno pravico; zato, ker je vpisan v splošni volilni imenik kdo, ki nima volilne pravice ali nima volilne pravice na območju te občine oziroma tega volišča, ali pa zato, ker je njegovo ime ali ime koga drugega nepravilno vpisano.

Popravek splošnega volilnega imenika se zahteva ustno ali pismeno pri pristojnem organu najpozneje 10 dni pred dnem, ki je določen za volitve.

21. člen

Ce pristojni organ spozna, da je zahtevani popravek splošnega volilnega imenika utemeljen, izvrši tak popravek v splošnem volilnem imeniku, v nasprotnem primeru pa zahtevek zavrne. Odločbo o zavrnitvi izda najpozneje dva dni po prejemu zahtevka.

Zoper odločbo o zavrnitvi zahtevka za popravek splošnega volilnega imenika se lahko vloži pritožba na pristojno občinsko sodišče. Pritožbo je treba vložiti najpozneje dva dni po vročitvi odločbe; občinsko sodišče mora o pritožbi odločiti v 48 urah, potem ko jo je sprejelo.

Sklep občinskega sodišča je dokončen.

22. člen

Popravki po drugem odstavku 20. člena in drugem odstavku 21. člena tega zakona se izvršijo najpozneje 3 dni pred dnem, ki je določen za volitve. V istem roku se lahko vpišejo in izbrišejo v splošni volilni imenik volivci, ki so po razpisu volitev spremenili svoje stalno prebivališče in glede katerih so bile v tem času izvršene spremembe v dopolnilnih evidencah po 11. členu tega zakona.

Ce je na podlagi sklepa sodišča treba popraviti splošni volilni imenik, je treba to storiti najpozneje do dneva, ki je določen za volitve.

3. Potrditev

23. člen

Ko so splošni volilni imeniki popravljani, jih potrdi pristojni organ s podpisom uradne osebe in pečatom občinske skupščine.

Potrjene imenike pošlje pristojni občinski volilni komisiji.

V. Volilni imeniki delovnih ljudi in volilni imeniki študentov oziroma učencev

24. člen

Volilni imeniki delovnih ljudi se sestavljajo za neposredne volitve v skupščine družbenopolitičnih skupnosti in za volitve v organe upravljanja delovnih organizacij oziroma njihovih enot ter za volitve v organe upravljanja delovnih skupnosti državnih organov, družbenopolitičnih organizacij in društev, volilni imeniki študentov oziroma učencev pa za volitve v skupščine družbenopolitičnih skupnosti, na katerih ti neposredno volijo kot delovni ljudje.

25. člen

Volilni imenik delovnih ljudi se sestavi v enem izvodu in ima tele stolpce: zaporedna številka, priimek in ime, spol, datum rojstva in pripomba.

Volilni imenik delovnih ljudi, zaposlenih zunaj delovnih organizacij in drugih delovnih skupnosti ter volilni imenik študentov oziroma učencev ima tudi stolpec za stanovanje.

2. Sestavljanje volilnih imenikov delovnih ljudi in volilnih imenikov študentov oziroma učencev za volitve v skupščine družbenopolitičnih skupnosti

26. člen

Volilni imeniki delovnih ljudi za neposredne volitve v skupščine družbenopolitičnih skupnosti se sestavljajo v tistih delovnih organizacijah oziroma njihovih enotah ter v delovnih skupnostih tistih državnih organov, družbenopolitičnih organizacij in društev, ki imajo sedež na območju volilnih enot, v katerih so volitve.

Volilni imeniki delovnih ljudi izven delovnih organizacij in drugih delovnih skupnosti se sestavljajo samo za tiste zunaj delovnih organizacij oziroma zunaj delovnih skupnosti zaposlene delovne ljudi, ki delajo na območju volilnih enot, v katerih so volitve.

Volilni imeniki študentov oziroma učencev srednjih šol se sestavljajo za visokošolske zavode oziroma srednje šole na sedežu volilne enote, v kateri so volitve.

27. člen

V volilni imenik delovnih ljudi v delovni organizaciji in delovnih ljudi v delovni skupnosti državnega organa, družbenopolitične organizacije oziroma društva se vpisujejo vsi delovni ljudje, ki delajo na območju občine v delovnih organizacijah oziroma v državnih organih, družbenopolitičnih organizacijah in društvih ter imajo volilno pravico.

Člani delovne skupnosti enote delovne organizacije, ki ima sedež zunaj občine, v kateri ima sedež delovna organizacija, se vpisujejo v poseben volilni imenik, ki se vodi za to enoto.

V volilni imenik delovnih ljudi v kmetijskih delovnih organizacijah se vpisujejo tudi kmetijski proizvajalci, ki sodelujejo z njimi, ter člani njihovih gospodinjestev, če imajo volilno pravico po posebnih predpisih.

V volilni imenik delovnih ljudi v vojaških enotah in vojaških zavodih se vpisujejo aktivni podoficirji, oficirji, vojaški uslužbenci in civilne osebe, ki službujejo v Jugoslovanski ljudski armadi.

28. člen

V volilne imenike delovnih ljudi, zaposlenih zunaj delovnih organizacij in drugih delovnih skupnosti, se vpisujejo, v skladu s posebnimi predpisi, delavci pri individualnih kmetijskih proizvajalcih, samostojnih obrtnikih in pri drugih zasebnih delodajalcih ter kmetijski proizvajalci, samostojni obrtniki ter drugi občani, ki se samostojno ukvarjajo z določenimi dejavnostmi (književniki, umetniki, filmski delavci, odvetniki idr.).

V volilne imenike študentov oziroma učencev se vpisujejo študenti oziroma učenci srednjih šol, ki imajo po posebnih predpisih pravico, da neposredno volijo kot delovni ljudje v skupščine družbenopolitičnih skupnosti; vpisujejo se v volilni imenik pri visokošolskem zavodu oziroma srednji šoli, pri kateri so vpisani kot študenti oziroma učenci, če ima visokošolski zavod oziroma srednja šola enoto zunaj svojega sedeža, se zanjo sestavi poseben volilni imenik.

3. Sestavljanje volilnih imenikov delovnih ljudi za volitve v organe upravljanja delovne organizacije oziroma državnega organa

29. člen

V volilni imenik delovnih ljudi za volitve v delavski svet ali v drug ustrezen organ upravljanja delovne organizacije oziroma v organ upravljanja pri državnem organu, družbenopolitični organizaciji ali društvu se vpisujejo vsi člani delovne skupnosti delovne organizacije, ki imajo po splošnih predpisih o volitvah delavskih svetov in drugih organov upravljanja v delovnih organizacijah aktivno volilno pravico, oziroma vsi člani delovne skupnosti, ki imajo po predpisih o volitvah v svete delovnih skupnosti državnih organov, družbenopolitičnih organizacij in društev aktivno volilno pravico.

Tuji državljani in osebe brez državljanstva se vpišejo v volilni imenik delovnih ljudi, razen če izjavijo, da ne želijo izkoristiti volilne pravice.

4. Komisija za sestavljanje volilnega imenika

30. člen

Volilni imenik delovnih ljudi ter volilni imenik študentov oziroma učencev sestavlja komisija za sestavljanje volilnega imenika.

Komisija ima predsednika in dva člana.

31. člen

Komisijo za sestavljanje volilnega imenika delovnih ljudi v delovni organizaciji ustanovi ter predsednika in dva člana imenuje izmed članov delovne organizacije delavski svet oziroma drug ustrezen organ te organizacije.

Komisijo za sestavljanje volilnega imenika delovnih ljudi v delovni skupnosti državnega organa, družbenopolitične organizacije oziroma društva ustanovi ter predsednika in dva člana imenuje izmed članov delovne skupnosti svet delovne skupnosti, oziroma če ni sveta, sama delovna skupnost na seji.

32. člen

Pristojni organ iz prejšnjega člena lahko ustanovi tudi posebne komisije za sestavljanje volilnega imenika za tiste enote delovne organizacije, državnega organa, družbenopolitične organizacije ali društva, ki so oddaljene od sedeža delovne organizacije, državnega organa, družbenopolitične organizacije ali društva, za katere se sestavlja poseben volilni imenik.

33. člen

Komisija za sestavljanje volilnega imenika mora biti ustanovljena ter njen predsednik in oba člana imenovani najpozneje 10 dni po razpisu volitev.

Komisijo za sestavljanje volilnega imenika delovnih ljudi v vojaški enoti ali vojaškem zavodu za neposredne volitve v skupščine družbenopolitičnih skupnosti ustanovi ter predsednika in oba člana imenuje izmed teh delovnih ljudi starešina vojaške enote oziroma vojaškega zavoda.

Komisijo za sestavljanje volilnega imenika študentov oziroma učencev srednjih šol ustanovi za študente visokošolskih zavodov svet visokošolskega zavoda, za učence srednjih šol pa svet srednje šole; predsednika in člane komisije imenuje izmed delovnih ljudi visokošolskega zavoda oziroma srednje šole ter izmed študentov in izmed učencev srednje šole. V komisiji mora biti najmanj en študent oziroma učenec.

Komisija za sestavljanje volilnih imenikov delovnih ljudi izven delovnih organizacij in drugih delovnih skupnosti se ustanovi za delovne ljudi, ki se ukvarjajo s sorodnimi dejavnostmi v enem ali več krajih na območju občine; komisijo ustanovi ter predsednika in oba člana imenuje občinska skupščina.

5. Postopek

34. člen

Komisija za sestavljanje volilnega imenika delovnih ljudi in komisija za sestavljanje volilnega imenika študentov oziroma učencev mora sestaviti volilni imenik v osmih dneh od imenovanja predsednika in njenih članov.

Za vsako volišče se sestavi poseben volilni imenik.

35. člen

Ko komisija sestavi volilni imenik, ga razgrne.

Vsak delovni človek, ki ima volilno pravico, ima pravico pregledati volilni imenik in zahtevati popravek. Popravek lahko zahteva, ker on ali kakšen drug delovni človek, ki ima volilno pravico, ni vpisan v volilni imenik; ker je v volilnem imeniku vpisan kdo, ki nima volilne pravice; ali ker je njegovo ime ali ime koga drugega nepravilno vpisano.

Pravice, ki jih ima po prejšnjem odstavku delovni človek, ima glede volilnih imenikov študentov oziroma učencev študent oziroma učenec.

36. člen

Popravek je mogoče zahtevati najpozneje 8 dni pred dnem, ki je določen za volitve.

Popravek se lahko zahteva ustno ali pismeno pri predsedniku ali članu komisije. O ustnem zahtevku za popravek se napravi uradni zaznamek.

37. člen

O zahtevi za popravek volilnega imenika odloča komisija za sestavitev volilnega imenika.

Če komisija ne ugotovi zahtevi za vpis v volilni imenik, izda v 24 urah od prejema zahteve odločbo in jo vroči tistemu, na katerega se zahteva nanaša.

Zoper odločbo, ki jo izda komisija za sestavljanje volilnega imenika o zahtevi za popravek, se lahko tisti, na katerega se zahteva nanaša, v dveh dneh od prejema odločbe pritoži na pristojno občinsko sodišče. Občinsko sodišče mora o pritožbi odločiti v 48 urah potem, ko jo je prejelo.

Sklep občinskega sodišča je dokončen.

38. člen

Popravki po drugem in tretjem odstavku 35. člena tega zakona se izvršijo najpozneje 3 dni pred dnem, ki je določen za volitve.

Če je na podlagi sklepa sodišča treba popraviti volilni imenik delovnih ljudi, je treba to storiti najpozneje do dneva, ki je določen za volitve.

39. člen

Volilni imenik delovnih ljudi potrdijo predsednik in člani komisije za sestavljanje volilnega imenika s podpisom in pečatom organizacije oziroma organa, pri katerem je komisija.

VI. Prehodne in končne določbe

40. člen

Evidenca splošne volilne pravice po stalnem volilnem imeniku iz zakona o volilnih imenikih (Uradni list SFRJ, št. 5-39/65 in 86/69), ki po določbah 7. točke tretjega odstavka 16. člena ustavnega zakona za izvedbo ustavnih amandmajev od XX do XLI (Uradni list SFRJ, št. 29/71) velja za volitve zveznih poslancev, se šteje za stalno evidenco splošne volilne pravice občanov, ki se po tem zakonu vodi v registru stalnega prebivalstva.

41. člen

Podatki iz stalne evidence splošne volilne pravice se lahko zbirajo tudi v centralnem registru stalnega prebivalstva.

Pristojni organ lahko prepusti centralnemu registru stalnega prebivalstva izvedbo vseh tistih nalog sestave splošnega volilnega imenika po tem zakonu, za katere ima centralni register stalnega prebivalstva formirane ustrezne evidence.

42. člen

Republiški sekretar za pravosodje in občo upravo predpiše v soglasju z republiškim sekretarjem za notranje zadeve način vodenja evidence splošne volilne pravice v registru stalnega prebivalstva in dopolnilnih evidencah splošne volilne pravice.

43. člen

Ko začne veljati ta zakon, prenehajo veljati določbe zakona o volilnih imenikih (Uradni list SFRJ, št. 5-39/65 in 8-86/69), kolikor se tičejo volitev

v skupščino SR Slovenije in v občinske skupščine ter volitev v organe upravljanja delovnih organizacij, državnih organov, družbenopolitičnih organizacij in društev.

44. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SR Slovenije«.

O B R A Z L O Ž I T E V

Po določbah 7. točke tretjega odstavka 16. člena ustavnega zakona za izvedbo ustavnih amandmajev od XX do XLI (Uradni list SFRJ, št. 29/71) preneha veljati zakon o volilnih imenikih (Uradni list SFRJ, št. 5/65 in 8/69) in se uporablja samo še za volitve zveznih poslancev. Zaradi tega je potrebno z republiškim zakonom urediti materijo, ki se nanaša na volilne imenike za volitve v skupščine družbenopolitičnih skupnosti v SR Sloveniji, za volitve v organe upravljanja delovnih organizacij, državnih organov, družbenopolitičnih organizacij in društev.

Uvodoma želimo poudariti, da je osnutek zakona grajen na osnovi veljavnega volilnega sistema, ki ustreza sedanji strukturi skupščin družbenopolitičnih skupnosti. Spremembe v skupščinskem sistemu, kakršne bo prinesla druga faza ustavnih sprememb, bodo verjetno vplivale tudi na ta zakon. Kljub temu mislimo, da je potrebno z zakonom že sedaj urediti vprašanja evidentiranja volilne pravice in sestavljanja volilnih imenikov in da ni mogoče čakati nove ustave in novega volilnega sistema. Razlogi za tako stališče so predvsem v tem, da potrebujemo tak zakon že pred splošnimi volitvami zaradi pogostih nadomestnih volitev in zaradi referendumov, zaradi česar bi bila kakršnakoli pravna vrzel na področju, ki ga ureja predloženi osnutek, škodljiva. Upoštevaajoč bodoče, sedaj še neznane spremembe v ustroju skupščin družbenopolitičnih skupnosti, pa osnutek zakona v primerjavi z zveznim zakonom ne govori več o volitvah v posamezne zборе skupščin družbenopolitičnih skupnosti, ampak le o volitvah v skupščine družbenopolitičnih skupnosti. Na ta način se skuša zagotoviti njegova uporabnost tudi v prihodnje.

Osnutek zakona izhaja iz dosedanjih izkušenj in prakse, po kateri v Sloveniji nismo vodili posebnih volilnih imenikov v smislu zveznega zakona. Zastopali smo stališče, da je v ta namen primerneje, zlasti pa racionalneje, uporabljati kartoteko registra stalnega prebivalstva. Tako so občinske skupščine v letu 1966 sprejele odlok o vodenju volilnega imenika v obliki kartoteke in sicer na podlagi določb 13. člena zakona o volilnih imenikih v skladu z navodilom republiškega sekretariata za pravosodje in občo upravo iz leta 1965.

Osnutek zakona o stalni evidenci splošne volilne pravice in o volilnih imenikih uveljavlja načelo, da je register stalnega prebivalstva tisto mesto, kjer se vodi stalna evidenca splošne volilne pravice, volilni imeniki pa se sestavljajo za vsake volitve na podlagi te evidence. To načelo je izpeljano skozi ves zakon, pri čemer so upoštewane nekatere določbe zveznega zakona, da bi se zagotovila potrebna enotnost glede volitev v skupščine vseh družbenopolitičnih skupnosti.

Osnutek zakona je bil najprej poslan v razpravo vsem občinskim skupščinam in vsem občinskim sodiščem ter zainteresiranim republiškim organom

in organizacijam. Velika večina anketiranih organov se strinja z osnovnim konceptom zakona in pozitivno ocenjuje osnutek, le ena občina predlagani koncept v celoti zavrača.

Osnutek zakona določa, da se stalna evidenca splošne volilne pravice vodi v registru stalnega prebivalstva, v katerem je volivec vpisan po svojem stalnem prebivališču. Na podlagi te evidence se sestavljajo volilni imeniki za vsake volitve po voliščih (ne več po izpiskih iz volilnega imenika). Osnutek ne določa natančneje, ali se volilni imeniki sestavljajo na podlagi osebne ali družinske kartoteke, ker sta obe kartoteki sestavni del registra. Res je, da je osebna kartoteka za sestavljanje volilnih imenikov neprimerna, ker je urejena po strogi abecedi. Najbrž bo, tako kot doslej, vir za sestavitev volilnih imenikov družinska kartoteka (gospodinski list), ki je urejena po naseljih oz. ulicah in hišnih številkah. Menimo, da preciziranje teh vprašanj ni stvar zakona, ampak izvršilnih predpisov.

Pomembnejšo novost predstavljata dopolnilni evidenci splošne volilne pravice, ki ju uvaja 11. člen osnutka zakona. Gre namreč za to, da se v posebnih evidencah vodi splošna volilna pravica tistih oseb, ki jih je že zvezni zakon obravnaval posebej in glede katerih splošne volilne pravice ni mogoče voditi v registru stalnega prebivalstva.

Pripombe občin k dopolnilni evidenci volivcev, stalno odseljenih iz Jugoslavije, so precej številne. Bistvo pripomb je, da oseb, stalno odseljenih iz Jugoslavije, ni mogoče voditi v evidencah in jih vpisovati v volilni imenik, ker svoje volilne pravice ne bodo mogli uveljaviti, zaradi česar bodo slabši volilni rezultati (prikazana bo večja abstenenca) in da je težko opredeliti pojem »stalno odseljenih iz Jugoslavije«.

To področje je zelo občutljivo in je predlagatelj pričakoval, da bo predlagana ureditev sprožila številne pripombe, katerih pa ni mogoče sprejeti iz naslednjih razlogov:

1. Volilna pravica je ustavna pravica vsakega občana SFRJ in jo le-ta lahko izgubi le na dva načina

— z izgubo državljanstva

— s pravnomočno sodno odločbo o odvzemu opravilne sposobnosti.

To pomeni, da mora pristojni organ voditi evidenco splošne volilne pravice tudi glede vseh tistih občanov, ki so odšli v tujino, saj s tem volilne pravice niso izgubili.

2. Glede oseb, ki so začasno na delu v tujini, velja, da se še naprej vodijo v registru stalnega prebivalstva in da velja za njih enak režim kot za vse začasno odsotne volivce, kar pomeni, da se obvezno vpisujejo v volilne imenike. Zaradi tega jih osnutek zakona posebej sploh ne omenja, čeprav bi, po mnenju nekaterih občin, tudi teh občanov ne smeli vpisovati v volilne imenike.

3. Kdaj je kdo za stalno odseljen iz Jugoslavije, je vprašanje, ki ga deloma rešuje predloženi osnutek v 12. členu, delno to vprašanje ureja pravilnik v registru stalnega prebivalstva in pojasnilo RSNZ št. 11/11-S-204/1-69, delno pa okrožnica zavoda SR Slovenije za statistiko z dne 23. 3. 1970 št. 052/03-2/70. Pogoji za vpis volivcev v evidenco stalno odseljenih iz Jugoslavije pa je že tako izbris iz registra stalnega prebivalstva, ki ga bo pristojni organ izvršil prav na podlagi citiranih aktov.

4. Vprašanje volilne udeležbe oziroma neudeležbe občanov, ki so v tujini, ni stvar predloženega zakona. Ta problem mora urediti zakon o volitvah, ki naj določi, ali se pri ugotavljanju volilnih izidov upoštevajo volivci, ki so na dan volitev v tujini, ali ne. Podobno velja glede ugotavljanja izida referenduma.

5. Tudi zvezni zakon o volilnih imenikih, ki velja za volitve zveznih poslancev, na podoben način ureja vprašanje volilne pravice oseb, stalno odseljenih iz Jugoslavije. Menimo, da mora biti to vprašanje urejeno enotno za volitve v skupščine vseh družbenopolitičnih skupnosti.

Mnenja smo, da bi bilo treba v predpisih, ki urejajo evidenco prebivališča in prijavno odjavno službo, zagotoviti stalno in ažurno evidentiranje občanov, ki so bodisi začasno bodisi stalno v tujini; v predpisih, ki urejajo volitve v skupščine družbenopolitičnih skupnosti, pa bi morali zagotoviti, da bi tudi naši občani-volivci v tujini nekako lahko uveljavili svojo volilno pravico pri naših diplomatskih oz. konzularnih predstavništvih ali kako drugače.

V zvezi s sestavitvijo splošnih volilnih imenikov daje osnutek zakona študentom oziroma učencem možnost, da se odločijo, ali bodo volili v kraju stalnega prebivališča ali v kraju šolanja. V ta namen vodijo pristojni organi pri vsakokratnih volitvah posebne sezname, da ne bi prišlo do tega, da bi bil volivec-učenec vpisan v dveh volilnih imenikih ali pa v nobenem.

Novost v osnutku zakona je, da ne pozna več komisij za volilne imenike. Te komisije so po zveznem zakonu ustanovljale občinske skupščine, njihova naloga pa je bila potrjevati izpiske iz volilnih imenikov in odločati o zahtevah za popravek volilnega imenika. Skoraj vsi anketirani organi vidijo v komisiji popolnoma nepotreben, zgolj formalen organ. Funkcije prejšnje komisije prevzema po predloženem osnutku pravni organ, ki sam potrdi volilne imenike in odloča o zahtevah za popravek volilnih imenikov, sodno varstvo pa je zagotovljeno tako kot po prejšnji ureditvi.

Glede volilnih imenikov delovnih ljudi in volilnih imenikov študentov oziroma učencev v predloženem osnutku ni posebnih novosti. Gre za že znane principe, osnutek uvaja le nekatere izboljšave v postopku in druge, manj pomembne spremembe.

Glede rokov za posamezna opravila in dejanja so bile v glavnem upoštevane pripombe anketiranih organov, tako da so nekateri roki podaljšani: menimo, da so sedaj roki primerni vsem zahtevam postopka pri sestavljanju volilnih imenikov.

Osnutek zakona upošteva tudi obstoj centralnega registra stalnega prebivalstva, ki je bil ustanovljen z zakonom v letu 1970. Predvideva se, da bo v prihodnosti prevzel centralni register vse naloge v zvezi s sestavljanjem volilnih imenikov. Ker pa sedaj po navedbah zavoda SR Slovenije za statistiko ta možnost še ni zagotovljena, ni bilo mogoče centralnega registra povsem upoštevati. Osnutek pa daje fakultativno možnost upravnemu organu, da prepuusti centralnemu registru vse naloge v zvezi s sestavljanjem volilnih imenikov, če ima centralni register za to potrebne evidence. Razvoj bo pokazal, koliko in kdaj bo možnost uporabe centralnega registra zagotovljena.

POROČILA

Odbor za družbenopolitični sistem in notranjo politiko republiškega zbora skupščine SR Slovenije je na seji dne 24. maja 1972 obravnaval osnutek zakona o stalni evidenci splošne volilne pravice in o volilnih imenikih, ki ga je skupščini predložil v obravnavo izvršni svet.

V načelni razpravi so člani odbora izrazili resne pomisleke o potrebnosti oziroma nujnosti sprejetja tega zakona v letošnjem letu, ko se pripravlja v zvezi z novim skupščinskim sistemom tudi nov volilni sistem za volitve predstavnikov v skupščine družbenopolitičnih skupnosti in njihove organe. Predloženi osnutek zakona je izdelan na podlagi veljavnega volilnega sistema in ne upošteva predvidenih sprememb druge faze ustavne reforme, ko se bo uveljavil delegatski sistem. Te spremembe bodo vsekakor bistveno vplivale na volilni sistem. Glede na 7. točko tretjega odstavka 16. člena ustavnega zakona za izvedbo ustavnih amandmajev od XXII do XLI res neha veljati zvezni zakon o volilnih imenikih, razen tistih določb, ki veljajo za volitve zveznih poslancev, zato bi bilo treba z republiškim zakonom urediti to področje, vendar je vprašljivo, ali je treba to urejati že sedaj, ko se javna razprava o drugi fazi ustavnih sprememb sploh še ni začela.

Kljub zgoraj izraženemu stališču pa so člani odbora obravnavali tudi posamezne določbe osnutka zakona in sprejeli naslednje pripombe, mnenja in predloge:

K 20. členu: V drugem odstavku je določeno, da lahko zahteva popravek volilnega imenika vsak občan, če ugotovi, da on ali kdo drug ni vpisan v imenik volišča, na katerem ima pravico uveljaviti volilno pravico. To določbo je treba razširiti in dovoliti občanu, da zahteva popravek tudi, kadar gre za napačno vpisan podatek. Volilni odbor ima namreč pravico na dan volitev ugotoviti identiteto volivca. Identiteta pa se ne ugotavlja samo na podlagi primka in imena, pač pa tudi drugih podatkov, ki jih vsebuje volilni imenik.

V tretjem odstavku je treba dodati, da mora upravni organ o ustnem zahtevku volivca za popravek volilnega imenika narediti uradni zaznamek.

K 21. členu: V prvem in drugem odstavku naj se prouči, ali je rok dveh dni primeren. Res je, da morajo biti v danem primeru postavljeni kratki roki. Zakon o splošnem upravnem postopku pozna kot najkrajši dnevni rok rok treh dni. Kadar gre za krajši rok, se iz dnevnega spremeni v urni rok. Glede na to bi bilo smotno, da bi v tem členu določena dnevna roka podaljšali na tri dni ali pa ju spremenili v rok 48 ur.

K 28. členu: Postavljeno je bilo vprašanje, kateri so tisti posebni predpisi, na podlagi katerih se vpisujejo v volilne imenike delavci pri individualnih kmetijskih proizvajalcih, samostojnih obrtnikih in pri drugih zasebnih delodajalcih ter kmetijskih proizvajalcih.

K V. poglavju (postopek): Predlagatelj naj prouči, ali ne bi bilo primerno, da bi se v zvezi s postopkom sklicevali na določbe o postopku iz 19. do 23. člena. V tem poglavju bi obravnavali samo tiste določbe, ki so res specifične za sestavljanje volilnega imenika delovnih ljudi, študentov oziroma učencev.

Če bi vse te določbe postopka ostale v zakonu, pa so člani imeli še naslednje pripombe:

K 35. členu: Za drugi odstavek velja ista pripomba kot za drugi odstavek 20. člena.

K 37. členu: Za tretji odstavek velja ista pripomba kot za prvi in drugi odstavek 21. člena.

Odbor je obravnaval tudi predloge, mnenja in pripombe zakonodajno-pravne komisije in jih v celoti podpira.

Za poročevalca na seji republiškega zbora je bil določen član odbora Stane Petek.

St.: 013-5/72

Ljubljana, 26. 5. 1972

Začasna komisija enotnega zbora delovnih skupnosti za družbenopolitične odnose je na seji dne 26. 6. 1972 obravnavala osnutek zakona o stalni evidenci splošne volilne pravice in o volilnih imenikih, ki ga je skupščini predložil v obravnavo izvršni svet.

Komisija je najprej obravnavala vprašanje, ali je zakon potreben, ko se že pripravlja nov skupščinski sistem in s tem tudi nov volilni sistem v skupščinske organe. Osnutek je seveda izdelan na podlagi sedaj veljavnega volilnega sistema, zato ne more upoštevati sprememb, ki jih bo prinesla druga faza ustavnih sprememb. Zastopnik predlagatelja je pojasnil, da že nekaj časa ravnamo tako, kot je sedaj prinesel določbe predloženi osnutek, in sedaj je možnost, da ta načela uzakonimo, kar je napravljeno s tem predlogom. Ker osnutek ne govori o volitvah v posamezne zbornice skupščin družbenopolitičnih skupnosti, ampak le o volitvah v skupščino, s tem že upošteva, da bo prišlo do sprememb v volilnem sistemu.

Sedanje stanje je tako, da je zaradi prenehanja zveznega zakona o volilnih imenikih treba sprejeti republiške predpise, ker zvezni zakon obdrži veljavnost le za volitve zveznih poslancev. Republiški zakon pa mora urediti gradivo o volilnih imenikih za volitve v skupščine družbenopolitičnih skupnosti v SR Sloveniji ter volitve v organe samoupravljanja. Zakon je v programu usklajevanja republiške zakonodaje z ustavnimi amandmaji. Zato meni komisija, da je zakon treba sprejeti.

Za določbo zadnjega odstavka 4. člena osnutka je bilo ugotovljeno, da ustava predvideva volilno pravico le za delovne ljudi, torej ne za učence in študente, posamezni zakoni pa to predvidevajo tako za volitve v prosvetno-kulturni zbor in zato je prav, da osnutek omenja ureditev volilne pravice študentov in dijakov pri neposrednih volitvah v skupščine družbenopolitičnih skupnosti.

Pri primerjavi določb čl. 21 in 37 je predstavnik predlagatelja pojasnil, da gre pri 21. členu za splošni volilni imenik, pri 37. členu pa za volilne imenike za volitve v organe samoupravljanja, zato so določbe nekoliko različne.

Komisija opozarja na shemo osnutka, kjer na začetku očitno manjka poglavje z rimsko I, ki naj bi se imenovalo »splošne določbe«, v poglavju V pa manjka navedba točke 1, kjer gre za skupne določbe.

Komisija podpira predloge, mnenja in pripombe zakonodajno-pravne komisije.

Za poročevalca komisije je izbran poslanec Jurij Pirš.

St.: 013-5/72

Ljubljana, 26. 6. 1972

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije je na seji dne 18. maja 1972 obravnavala osnutek zakona o stalni evidenci splošne volilne pravice in o volilnih imenikih, ki ga je skupščini predložil izvršni svet.

V načelni razpravi so bili izraženi pomisleki o nujnosti sprejetja tega zakona v letošnjem letu, ko se pripravlja nov volilni sistem v skupščinske organe. Predstavnik predlagatelja je pojasnil, da je osnutek zakona izdelan na podlagi veljavnega volilnega sistema. S spremembami v zgradbi skupščin družbenopolitičnih skupnosti in z uveljavitvijo delegatskega sistema v II. fazi ustavnih sprememb bo dejansko prišlo tudi na področju volilnega sistema do nekaterih sprememb, ki pa ne bodo bistveno vplivale na ta zakon. Osnutek namreč deloma že upošteva predvidene spremembe, tako da ne govori več o volitvah v posamezne zore skupščin družbenopolitičnih skupnosti, temveč le o volitvah v skupščine družbenopolitičnih skupnosti.

V nadaljnji razpravi je bilo ugotovljeno, da obravnave tega zakona ne bi bilo primerno odlagati in čakati na nove ustavne spremembe. Zvezni zakon o volilnih imenikih (Ur. l. SFRJ, št. 5/65 in 8/69) namreč na podlagi 7. točke tretjega odstavka 16. člena ustavnega zakona za izvedbo ustavnih amandmajev od XXII do XLI (Ur. l. SFRJ, št. 29/71) preneha veljati, razen tistih določb, ki veljajo za volitve zveznih poslancev. Zaradi tega je treba z republiškim zakonom urediti materijo, ki se nanaša na volilne imenike za volitve v skupščine družbenopolitičnih skupnosti v SR Sloveniji za volitve v organe upravljanja delovnih organizacij, državnih organov, samoupravnih interesnih skupnosti, družbenopolitičnih organizacij in društev. Prav tako je ta zakon zajet v programu usklajevanja republiške zakonodaje z ustavnimi amandmaji v letu 1972, kar izhaja iz ustavnega zakona za izvedbo ustavnih amandmajev od XXV do LII k ustavi SR Slovenije.

Glede na navedene ugotovitve se je komisija strinjala s tem, da je ta zakon potrebno sprejeti tudi zaradi izkušenj, ki jih imamo sedaj pri uvajanju registra stalnega prebivalstva.

Pri podrobni obravnavi osnutka zakona je komisija sprejela naslednje predloge, mnenja in pripombe:

K naslovu: Naslov zakona naj se glasi: »Zakon o evidenci splošne volilne pravice«. Nepotrebno je namreč poudarjati, da gre za stalno volilno evidenco. Ta pripomba naj se upošteva tudi pri posameznih določbah besedila zakona. Prav tako ni potrebno posebej navajati v naslovu volilnih imenikov, ker so le sredstvo za tehnično izvedbo volitev.

K 1. členu: Namesto besede »določata« naj se vstavi beseda »urejata«. Evidenca splošne volilne pravice se namreč s tem zakonom ne določa, temveč le ureja.

K 4. členu: V prvem odstavku je treba dopolniti dosedanje besedilo, da se volilna pravica evidentira z volilnim imenikom delovnih ljudi tudi za volitve v organe upravljanja delovnih skupnosti državnih organov in za volitve v samoupravne interesne skupnosti. Hkrati je bilo poudarjeno, da iz osnutka ni razvidno, če so zajete tudi volitve v krajevne skupnosti, kar bi moral predlagatelj ob izdelavi predloga zakona upoštevati.

K 8. členu: V drugi vrsti je treba med besedo »evidenco« in besedo »volilne« vnesti besedo »splošne«. Dopolnitev je redakcijskega značaja.

K 10. členu: V prvi vrsti naj se nadomesti beseda »dobi« z besedo »ima«. Sprememba je redakcijskega značaja.

K 11. členu: V prvi vrsti prvega odstavka ni potrebno poudarjati, da vodi register stalnega prebivalstva pristojni upravni organ, zato naj se beseda »pristojni« črta. V nadaljnjem besedilu pa se lahko uporablja skrajšani naziv »pristojni organ«.

K 12. členu: Drugi odstavek je nejasen, zato ga je treba preformulirati oziroma v zadnji vrsti določiti »ali če ta izgubi državljanstvo,« ker je le tako jasno, da gre za istega volivca, ki se izbriše po uradni dolžnosti iz evidence volivcev, stalno odseljenih iz Jugoslavije.

K 13. členu: Tretji odstavek je nejasen, zato ga je treba preformulirati tako, da se glasi:

»Občan, ki zopet pridobi splošno volilno pravico, se po uradni dolžnosti izbriše iz evidence občanov, ki so izgubili splošno volilno pravico.«

K 15. členu: V zadnjem odstavku je treba besedo »določene« nadomestiti z besedo »posamezne«. Sprememba je redakcijskega značaja.

K 19. členu: Določbo drugega odstavka je treba popraviti v tem smislu, da bo iz nje popolnoma jasno razvidno, da mora organ po uradni dolžnosti narediti ustrezne popravke, če ugotovi nepopolnost volilnih imenikov.

K 20. členu: Drugi odstavek ne vsebuje vseh primerov, ko se lahko zahteva popravek, zato ga je treba dopolniti in zlasti določiti popravek tudi za primer, če je kdo vpisan, ki je že umrl, tako kot to določa zvezni zakon o volilnih imenikih.

Tretji odstavek je treba dopolniti z določbo, ki jo vsebuje tudi drugi odstavek 36. člena, da je potrebno v primeru, če je popravek zahtevan ustno, o tem narediti uradni zaznamek.

K 23. členu: Zaradi večje jasnosti naj se drugi odstavek prenese v prvi odstavek, tako da se za besedo »skupščine« vnese besedilo »in jih pošlje pristojni občinski komisiji«.

K 24. členu: V skladu s pripombo k 4. členu bi bilo treba tudi v tem členu navesti samoupravne interesne skupnosti.

K 25. členu: Na koncu drugega odstavka naj se beseda »stanovanje« nadomesti z besedo »prebivališče«. Sprememba je redakcijskega značaja.

K 26. členu: V prvi vrsti drugega odstavka naj se zaradi večje jasnosti vnese med besedama »ljudi« in »izven« beseda »zaposlenih«.

K 28. členu: Besedilo prvega odstavka je treba uskladiti s terminologijo, ki jo uporabljajo ustavni amandmaji XXIV. amandma k zvezni ustavi in XXXIV. amandmaja k republiški ustavi.

K naslovu pod 3) na strani 12 in k 29. členu: V naslovu je treba, v skladu z 29. členom, navesti tudi druge institucije, kamor delovni ljudje volijo, ter vključiti samoupravne interesne skupnosti, kot je bilo že poudarjeno.

V zvezi z drugim odstavkom je bilo poudarjeno, da je treba proučiti, če taka določba sodi v ta zakon. V tem zakonu je namreč evidentirana le volilna pravica.

K 37. členu: Določba drugega odstavka je nejasna in nepopolna, zato jo je treba spremeniti in uskladiti s prvim odstavkom 21. člena osnutka.

K 41. členu: V zadnji vrsti drugega odstavka je beseda »formulirane« nepotrebna, zato naj se črta.

Št.: 013-5/72

Ljubljana, 19. 5. 1972

PREDLOG ZAKONA o referendumu

I. Temeljna načela

1. člen

Z referendumom občani in delovni ljudje neposredno odločajo v družbenopolitičnih skupnostih o posameznih vprašanjih iz pristojnosti skupščin družbenopolitičnih skupnosti, v krajevnih skupnostih in samoupravnih interesnih skupnostih o zadevah, ki jih urejajo v teh skupnostih, v organizacijah združenega dela pa o posameznih zadevah upravljanja v teh organizacijah.

2. člen

Referendum se lahko razpiše, da se občani oziroma delovni ljudje vnaprej izjavijo o posameznem predlogu zakona ali drugega akta, da potrdijo že sprejet zakon ali drug akt ali da neposredno odločijo o posameznem vprašanju.

3. člen

Referendum v družbenopolitičnih skupnostih se razpiše za celotno območje te skupnosti; če gre za vprašanje, ki zadeva samo del družbenopolitične skupnosti, se lahko razpiše samo za ta del. V občini oziroma krajevni skupnosti se lahko razpiše referendum tudi za območje več krajevnih skupnosti oziroma njihovih delov ali samo za del krajevnih skupnosti.

V samoupravni interesni skupnosti se razpiše referendum v celotni skupnosti.

V organizaciji združenega dela se razpiše referendum za celotno organizacijo združenega dela ali za posamezno temeljno organizacijo združenega dela v sestavi organizacije združenega dela.

4. člen

Referendum v družbenopolitični skupnosti razpiše skupščina družbenopolitične skupnosti, v samoupravni interesni skupnosti skupščina oziroma drug ustrezen organ te skupnosti, v organizaciji združenega dela pa delavski svet oziroma drug ustrezen organ upravljanja.

V krajevni skupnosti razpiše referendum svet krajevnih skupnosti oziroma ustrezen najvišji organ te skupnosti. Če se na referendumu odloča o zadevi, ki je v skupnem interesu več krajevnih skupnosti ali njihovih delov, ga razpiše občinska skupščina.

V statutu občine se določi način izvajanja odločitve, sprejete na referendumu v krajevni skupnosti.

5. člen

Z zakonom oziroma statutom občine, krajevnih skupnosti, samoupravne interesne skupnosti in organizacije združenega dela ter z družbenim dogovorom oziroma samoupravnim sporazumom se določijo vprašanja, o katerih se odloča z referendumom in pogoji, ob katerih se mora referendum razpisati tudi o drugih vprašanjih.

6. člen

Razpis referendumu se objavi na način kot se objavljajo predpisi oziroma splošni akti organa, ki razpisuje referendum.

7. člen

Pravico glasovanja na referendumu v družbenopolitični skupnosti in krajevni skupnosti imajo občani, ki so vpisani v splošnem volilnem imeniku območja, na katerem se izvaja referendum, v samoupravni interesni skupnosti delovni ljudje, ki so združeni v tej skupnosti, v organizaciji združenega dela pa delavci, ki imajo pravico voliti organe upravljanja v organizaciji združenega dela.

Če je referendum v družbenopolitični skupnosti ali krajevni skupnosti razpisan zaradi uvedbe prispevka občanov za financiranje skupnih družbenih potreb, imajo pravico glasovati tudi zaposleni občani, ki še nimajo volilne pravice za volitve v skupščine družbenopolitičnih skupnosti in še niso vpisani v splošni volilni imenik.

8. člen

Glasovanje na referendumu je tajno. Glasuje se z glasovnicami.

Vprašanje, ki se postavlja na referendumu, mora biti na glasovnici izraženo natančno in nedvoumno, tako da glasovalec nanj lahko odgovori z »za« ali »proti«.

Glasuje se osebno. Vsak glasovalec ima pravico do enega glasu.

Pri glasovanju morata biti zagotovljeni svoboda odločanja in tajnost glasovanja.

Državni organ ali uradna oseba ne sme poklicati občana na odgovornost zaradi glasovanja in tudi ne od njega zahtevati, da pove, kako je glasoval oziroma zakaj ni glasoval.

9. člen

Odločitev na referendumu v družbenopolitični skupnosti in krajevni skupnosti je sprejeta, če je na celotnem območju, na katerem je bil referendum razpisan, zanjo glasovala večina občanov, ki ima pravico glasovanja po določbi 7. člena tega zakona; na referendumu v samoupravni interesni skupnosti in organizaciji združenega dela pa je odločitev sprejeta, če je zanjo glasovala večina delovnih ljudi oziroma delavcev, ki imajo pravico glasovanja po določbi 7. člena tega zakona.

Pri izidu glasovanja v družbenopolitični skupnosti se ne štejejo tisti občani, za katere odbor za izvedbo referendumu uradno ugotovi, da se zaradi dela v tujini ali zaradi služenja vojaškega roka niso mogli udeležiti glasovanj.

Za uradno ugotovitev po prejšnjem odstavku tega člena je šteti obvestilo zavoda za zaposlovanje, obvestilo organizacije združenega dela ali pismeno izjavo svojcev odsotnega oziroma obvestilo oddelka za narodno obrambo pristojne občinske skupščine.

10. člen

Izid referendumu se objavi na enak način kot razpis referendumu.

11. člen

Odločitev, sprejeta na referendumu, je obvezna.

Dve leti po izvedbi referendumu skupščina SR Slovenije ne more izdati zakona ali drugega akta, ki bi bil v nasprotju z izidom referendumu, niti ponoviti referendumu o istem vprašanju.

Občinska skupščina ne more izdati nobenega akta v nasprotju z izidom referendumu niti ponoviti referendumu o istem vprašanju v enem letu po izvedbi referendumu; ustrezni organi krajevne skupnosti, samoupravne interesne skupnosti in organizacije združenega dela pa v šestih mesecih po izvedbi referendumu.

12. člen

Zaradi nepravilnosti pri izvedbi referendumu ima vsak glasovalec pravico v treh dneh od dneva izvedbe referendumu vložiti ugovor pri organu, ki je izvedel referendum. Ta mora o ugovoru odločiti v treh dneh.

Če organ, ki je izvedel referendum, na podlagi ugovora ugotovi, da so bile nepravilnosti take, da so ali bi lahko vplivale na izid referenduma, referendum v celoti razveljavi ali pa razveljavi le glasovanje na posameznem glasovalnem mestu in določi, da se v določenem roku ponovno glasuje.

13. člen

Če organ za izvedbo referendumu zavrne ugovor ali če ne izda odločbe o ugovoru v roku iz prejšnjega člena, lahko vlagatelj ugovora v 3 dneh od prejema odločbe oziroma od dneva, ko je pretekel rok za izdajo odločbe, vloži pri okrožnem sodišču predlog za oceno zakonitosti oziroma pravilnosti postopka pri izvedenem referendumu. Če se predlog nanaša na referendum, ki ga je razpisala skupščina SR Slovenije, se vloži pri vrhovnem sodišču SR Slovenije.

Sodišče odloča o predlogu v senatu 3 sodnikov. O predlogu sodišče odloči v 8 dneh od dneva prejema predloga.

Če sodišče na podlagi predloga ugotovi, da so bile nepravilnosti pri izvedbi referendumu take, da so ali bi lahko vplivale na izid referendumu, razveljavi referendum v celoti oziroma razveljavi le glasovanje na posameznem glasovalnem mestu.

II. Republiški referendum

14. člen

Referendum v republiki razpiše skupščina SR Slovenije z odlokom, ki ga izda republiški zbor.

V odloku o razpisu referendumu se določi predmet referendumu, dan izvedbe referendumu in območje, za katero se razpisuje referendum.

15. člen

Referendum se mora razpisati, če to zahteva posamezen zbor republiške skupščine v zadevah s svojega delovnega področja, najmanj tretjina skupščine ali najmanj desetina volivcev, vpisanih v volilni imenik v najmanj eni tretjini občin.

Skupščina SR Slovenije mora razpisati referendum najpozneje v 90 dneh od sprejema zahteve za razpis referendumu iz prejšnjega odstavka.

16. člen

Razpis referendumov v republiki lahko predlagajo družbenopolitične organizacije v republiki, samoupravne interesne skupnosti v republiki ali najmanj po 100 volivcev, vpisanih v volilni imenik v najmanj eni četrtini občin.

O predlogu za razpis referendumov iz prejšnjega odstavka mora republiški zbor skupščine SR Slovenije odločiti v roku 60 dni in skleniti, da se referendum razpiše ali zavrniti predlog za razpis referendumov.

17. člen

Od dneva razpisa do dneva izvedbe referendumov ne sme preteči manj kot 15 dni in ne več kot 60 dni.

18. člen

Referendum v republiki vodijo kot komisije za izvedbo referendumov republiška oziroma občinske volilne komisije, ki so določene po zakonu o volitvah poslancev skupščine SR Slovenije.

19. člen

Republiška komisija ima pri izvedbi referendumov v republiki te naloge:

- skrbi za zakonito izvedbo referendumov in za enotno uporabo določb tega zakona v republiki;
- usklajuje delo in daje strokovna in tehnična navodila občinskim komisijam ter jim zagotavlja ustrezno tehnično gradivo za izvedbo referendumov.
- ugotavlja in objavlja izid referendumov v republiki.

20. člen

Občinska komisija ima pri izvedbi referendumov v republiki te naloge:

- tehnično pripravlja referendum;
- določi glasovalna mesta, imenuje odbore za izvedbo referendumov in nadzoruje njihovo delo;
- daje poročila o izidu referendumov na svojem območju.

21. člen

Odbori za izvedbo republiškega referendumov vodijo glasovanje na glasovalnih mestih in skrbijo za pravilnost in tajnost glasovanja.

22. člen

Glede dela komisij in odborov za izvedbo referendumov ter glede načina glasovanja na glasovalnih mestih, ugotavljanja in objave izida glasovanja veljajo predpisi o volitvah poslancev skupščine SR Slovenije, kolikor s tem zakonom ni drugače določeno.

23. člen

Organi, organizacije, poslanci oziroma občani, ki so zahtevali ali predlagali razpis republiškega referendumov, imajo pravico prijaviti republiški komisiji za izvedbo referendumov svoje predstavnike, da prisostvujejo delu odborov za izvedbo referendumov.

24. člen

Glasovnica za republiški referendum vsebuje:

1. naziv organa, ki je razpisal referendum,
2. navedbo glasovalne enote,
3. dan izvedbe referenduma,
4. vprašanje, ki se postavlja na referendumu.

Glasovnica mora biti overjena s pečatom skupščine SR Slovenije.

25. člen

Stroški za razpis in izvedbo referenduma obremenjujejo republiški proračun.

III. Kazenske določbe**26. člen**

Z denarno kaznijo ali z zaporom do enega leta se kaznuje za kaznivo dejanje:

1. kdor s silo, grožnjo, podkupovanjem ali na drug nedovoljen način vpliva na glasovalca, da bi pri glasovanju glasoval oziroma ne glasoval za ali proti določenemu predlogu ali da sploh ne bi glasoval;

2. kdor glasuje ali poskuša glasovati namesto drugega pod njegovim imenom;

3. kdor več kot enkrat glasuje ali poskuša glasovati pri istem glasovanju;

4. kdor uniči, prikrije, poškoduje ali odnese kakšne listine o glasovanju ali kakršenkoli predmet, ki je namenjen za glasovanje;

5. kdor da lažne podatke iz drugega in tretjega odstavka 9. člena tega zakona;

6. uradna oseba, ki pokliče glasovalca na odgovor zaradi glasovanja ali zahteva od njega, naj pove, kako je glasoval ali zakaj ni glasoval.

27. člen

Z denarno kaznijo do 1000 din ali z zaporom do treh mesecev se kaznuje za kaznivo dejanje član komisije ali odbora za izvedbo referenduma ali druga uradna oseba, ki na kakršenkoli način krši tajnost glasovanja.

28. člen

Z denarno kaznijo do 500 din ali s kaznijo zavora do 30 dni se kaznuje za prekršek:

1. kdor se pri glasovanju nespodobno obnaša;

2. kdor agitira na glasovalnem mestu;

3. kdor potem, ko je glasoval ali ko se dožene, da ni vpisan v volilni imenik, na opomin predsednika odbora za izvedbo referenduma noče oditi z glasovalnega mesta;

4. kdor ovira delo komisije ali odbora za izvedbo referenduma.

IV. Končna določba**29. člen**

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SRS«.

OBRAZLOŽITEV

Odbor za družbenopolitični sistem in notranjo politiko republiškega zbora je predložil skupščini SR Slovenije oziroma njenima pristojnima zboroma osnutek zakona o referendumu, ki ga je republiški zbor obravnaval na seji dne 10. februarja 1971, enotni zbor delovnih skupnosti pa na seji dne 28. decembra 1970. Zbora sta zakonski osnutek sprejela in naložila odboru kot predlagatelju, da pripravi zakonski predlog, pri čemer naj prouči vse pripombe in predloge, dane k osnutku zakona. Že 6. 7. 1971 je odbor določil besedilo predloga zakona o referendumu. Ta zakonski predlog pa kasneje ni bil predložen v obravnavo in sklepanje pristojnim zborom republiške skupščine, ker so se pripravljale spremembe republiške ustave in je bilo ugotovljeno, da bodo te predvidoma vplivale tudi na že pripravljeno besedilo predloga zakona. Zato je bilo dogovorjeno, da se obravnava zakonskega predloga odloži in se po sprejetju amandmajev k republiški ustavi njegovo besedilo ponovno prouči ter uskladi z ustavnimi spremembami.

V ustavnih amandmajih je bila uveljavljena nova koncepcija republiške zakonodaje, ki vpliva tudi na materijo zakona o referendumu. Pri tem je bistveno, da republiški zakon ne more neposredno in v celoti urediti vprašanj referendumov v občini, krajevni skupnosti, samoupravni interesni skupnosti in organizaciji združenega dela. Po izrecni določbi 12. podtočke 4. točke XLIII. amandmaja lahko republiški zakon na tem področju določi le temeljna načela, vsa druga vprašanja referendumov pa se uredijo v statutih in ustreznih splošnih aktih občin, krajevnih skupnosti in organizacij združenega dela. Le glede republiškega referendumov je mogoče sprejeti zakon s polno ureditvijo, za kar je dana podlaga v 7. podtočki 1. točke XLIII. amandmaja k republiški ustavi.

Glede na zgoraj obrazloženo je bilo potrebno prvotno besedilo zakonskega predloga dne 6. 7. 1971 preurediti v skladu z navedenimi ustavnimi dopolnili.

Predloženi zakonski predlog se že po notranji strukturi bistveno razlikuje od prvotnega predloga, ker je razdeljen po vsebini na tri dele, in sicer: I. temeljna načela, II. republiški referendum in III. kazenske določbe.

V temeljnih načelih so zbrane in urejene načelne temeljne določbe, ki naj bi enotno veljale za vse vrste referendumov, tako za republiški referendum kot tudi za tiste referendume, ki se razpisujejo in izvajajo v občini, krajevni skupnosti, samoupravni interesni skupnosti in organizaciji združenega dela. V tem delu so urejena bistvena sistemska vprašanja opredelitve referendumov, razpisovanja referendumov, glasovalne pravice in varstva te pravice, tajnosti in svobode odločanja, potrebnega kvoruma za veljavno odločitev, pravne posledice referendumov itd. Že od vsega začetka je bilo nedvoumno stališče vseh pristojnih skupščinskih teles, naj bo zakonska materija omejena le na procesno področje, to je na ureditev postopka za razpis in izvedbo referendumov. Zato zakonski predlog ne zajema materialno-pravnih določb. Take določbe so prepuščene posameznim materialnim zakonom, statutom ali odlokom občinskih skupščin oziroma statutom krajevnih skupnosti, samoupravnih interesnih skupnosti in delovnih organizacij.

Vsa zgoraj omenjena načela so smiselno izvedena iz besedila zakonskega osnutka in prvotnega predloga, s tem, da so ustrezno posplošena in razširjena še na krajevno skupnost in samoupravno interesno skupnost, kajti po ustavnih amandmajih ni dvoma, da občani oziroma delovni ljudje v krajevni skupnosti in samoupravni interesi skupnosti lahko odločajo o posameznih vprašanjih,

ki jih sicer urejajo v teh skupnostih, tudi z referendumom. Prav tako je — glede na smisel ustavnih amandmajev — dodana tudi možnost, da se vprašanja, o katerih se odloča z referendumom, določijo tudi z družbenim dogovorom oziroma samoupravnim sporazumom in ne le z zakonom ali statutom ustrezne družbenopolitične skupnosti, krajeвне skupnosti, samoupravne interesne skupnosti in organizacije združenega dela.

Glede na pripombe ustavnega sodišča SR Slovenije je predlagatelj razširil formulacijo 5. člena osnutka zakona v tem smislu, da se lahko razpiše referendum tudi za del krajeвне skupnosti, če gre za vprašanje, ki zadeva le ta del krajeвне skupnosti. Pripombo v tem smislu so dali tudi delegati občin, ki so prav tako predlagali, da naj bi se dopustila možnost razpisa referenduma tudi za manjše območje, kot je krajevna skupnost.

V 4. členu zakonskega predloga je določeno, kateri organ v družbenopolitični skupnosti, samoupravni interesni skupnosti, krajevni skupnosti in organizaciji združenega dela je pristojen razpisati referendum. V vseh primerih bo to najvišji samoupravni organ. Izjema je določena le za referendum v več krajevnih skupnostih, kadar se odloča o zadevi, ki je v skupnem interesu teh skupnosti. V tem primeru bo morala občinska skupščina razpisati referendum. Taka rešitev je potrebna zaradi ugotavljanja izida glasovanja.

Glede glasovalne pravice na referendumu, ki je načeloma enaka volilni pravici, predlagatelj ni sledil mnenju zakonodajno-pravne komisije, da bi bilo treba črtati določbo, po kateri se dopušča glasovanje tudi tistim zaposlenim občanom, ki še nimajo volilne pravice in še niso vpisani v splošni volilni imenik, kadar se z referendumom odloča o dodatni materialni obremenitvi občanov za financiranje skupnih družbenih potreb. Po mnenju predlagatelja in nekaterih občinskih skupščin je treba zagotoviti možnost, da odločajo o teh vprašanjih vsi, ki bodo finančno obremenjeni, če bi se z referendumom odločili za dodatni prispevek.

S IV. ustavnim amandmajem je prenehalo veljati določilo tretjega odstavka 112. člena republiške ustave, po katerem je predlog, o katerem se glasuje na referendumu, sprejet, če je zanj glasovala večina volivcev, ki so glasovali. Navedeni amandma prepušča zakonu, da določi potrebno večino. Zakonski predlog predvideva absolutno večino, to je večino glasov vseh volilnih upravičencev območja, za katero se izvaja referendum, vendar s pomembno omejitvijo, da se pri izidu glasovanja v družbenopolitični skupnosti ne štejejo tisti občani, za katere odbor za izvedbo referenduma uradno ugotovi, da se zaradi dela v tujini ali zaradi služenja vojaškega roka niso mogli udeležiti glasovanja. Tako rešitev so predlagale tudi številne občinske skupščine.

V predlogu so poenostavljene tudi določbe, ki govore o ugovornem postopku zaradi nepravilnosti pri izvedbi referenduma. Ugovor je možno vložiti pri organu, ki je izvedel referendum. Na ta način je iz tega postopka izvzet organ, ki je referendum razpisal. Precej pripomb je bilo namreč, da je nemogoče, da bi občinska skupščina o ugovoru odločala v treh dneh, poznejše odločanje o ugovoru pa dostikrat ne bi imelo pravega smisla. Zaradi tega je dovolj, če se določi pravica do ugovora na organ, ki je referendum izvedel, to pa še posebej zato, ker je že tako možna še zahteva za oceno zakonitosti oziroma pravilnosti postopka pri pristojnem okrožnem sodišču.

Določbe, ki se nanašajo na republiški referendum, so v glavnem urejene na podlagi prvotnega besedila osnutka in popravljenega predloga, kolikor jih je bilo možno izločiti kot podrobne in značilne le za republiški referendum.

Pri tem je treba omeniti tudi to, da za republiški referendum veljajo prav tako temeljna načela iz prvega dela zakona.

Kazenske določbe so v predlogu zakona ostale nespremenjene in odredajo, podobno kot predpisi o volitvah, kazni za kazniva dejanja in prekrške, ki jih storijo odgovorni občani pri izvedbi referendumov.

POROČILA

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije je na seji dne 30. marca 1972 obravnavala predlog zakona o referendumu, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil odbor republiškega zbora za družbenopolitični sistem in notranjo politiko.

Pri obravnavi predloga zakona v načelni razpravi komisija ni imela pripomb.

Pri obravnavi po členih pa je komisija sprejela naslednje amandmaje:

K 4. členu: V prvi in drugi vrsti drugega odstavka se črta besedilo »svet krajevnih skupnosti oziroma ustrezen najvišji organ te skupnosti« in nadomesti z besedilom »najvišji organ krajevnih skupnosti«.

Po mnenju komisije zadošča, da se v zakonu določi, da o krajevni skupnosti razpiše referendum najvišji organ skupnosti.

K 8. členu: V drugem stavku tretjega odstavka se nadomesti besedilo »pravico do enega glasu« z besedama »en glas«.

Sprememba je le redakcijske narave.

K 15. členu: V prvi vrsti drugega odstavka se nadomesti besedilo »Skupščina SR Slovenije« z besedilom »Republiški zbor skupščine SR Slovenije«.

Sprememba je potrebna zaradi uskladitve s 14. členom predloga, ki določa, da referendum v republiki razpiše skupščina SR Slovenije z odlokom, ki ga izda republiški zbor.

K 18. členu: V prvi in drugi vrsti naj se črta besedilo »kot komisije za izvedbo referendumov«.

Ker vsebuje ta člen določbo, da referendum v republiki vodijo republiška oziroma občinske volilne komisije, ni treba poudarjati, da so to komisije za izvedbo referendumov.

K 28. členu: V prvem odstavku naj se nadomesti besedilo »s kaznijo zapora« z besedama »z zaporom«.

Sprememba je redakcijske narave.

Št.: 014-2/72

Ljubljana, 31. 3. 1972

Odbor za družbenopolitični sistem in notranjo politiko republiškega zbora — poročilo z dne 20. 6. 1972, št. 014-2/72.

Začasna komisija za družbenopolitične odnose enotnega zbora delovnih skupnosti — poročilo z dne 26. 6. 1972, št. 014-2/72.

PREDLOG ZAKONA

o pravosodnem izpitu

1. člen

Pravosodni izpit je strokovni izpit, ki ga opravljajo diplomirani pravniki, da si pridobijo pogoje za opravljanje posameznih dolžnosti pri sodiščih, javnih tožilstvih, javnih pravobranilstvih, v odvetništvu in drugih službah pravne pomoči, v službah za kaznovanje prekrškov in drugih dolžnosti na področju pravosodja, ki jih določajo zakoni.

2. člen

Pravosodni izpit smejo opravljati tisti, ki so kot diplomirani pravniki opravljali najmanj dve leti pravniško delo pri sodišču, javnem tožilstvu ali javnem pravobranilstvu.

Pravosodni izpit lahko opravljajo tudi tisti, ki so kot diplomirani pravniki dve leti opravljali pravniško delo pri državnem organu ali pri delovni ali drugi organizaciji ali v odvetniški pisarni, od tega pa najmanj eno leto pri sodišču.

3. člen

Sodišča sprejemajo na pravno prakso tiste diplomirane pravnike, ko so v delovnem razmerju pri državnem organu ali pri delovni ali drugi organizaciji, pa jim je ta potrebna, da bi lahko opravljali pravosodni izpit.

Sodišča sprejemajo na pravno prakso tudi diplomirane pravnike, ki niso v delovnem razmerju pri državnem organu ali pri delovni ali drugi organizaciji, da si pridobe pravico do opravljanja pravosodnega izpita.

Honoriranje diplomiranih pravnikov iz prejšnjega odstavka tega člena se uredi s posebno pogodbo, ki jo sklene predsednik sodišča s pravnikom.

4. člen

Diplomirane pravnike iz 3. člena tega zakona sprejema na pravno prakso k sodišču po določbah tega zakona in pravilnika sodišča predsednik sodišča z odločbo, s katero določi tudi dobo trajanja prakse.

Praksa diplomiranih pravnikov iz prejšnjega člena tega zakona mora trajati najmanj toliko časa, da dobe pravico opravljati pravosodni izpit.

5. člen

Glede delovnih dolžnosti diplomiranih pravnikov, ki so na pravni praksi pri sodišču, veljajo določbe splošnih aktov delovnih skupnosti sodišč in sodnega poslovnika.

6. člen

Zaradi hujše kršitve delovnih dolžnosti lahko predsednik sodišča odredi z odločbo predčasno prenehanje pravne prakse diplomiranim pravnikom iz 3. člena tega zakona.

7. člen

Zoper odločbo, s katero predsednik sodišča ne ugotovi zahteve diplomiranega pravnika za sprejem na pravno prakso, in zoper odločbo, s katero je odrejeno

predčasno prenehanje te prakse, ima diplomirani pravnik pravico pritožbe na republiški sekretariat za pravosodje in občo upravo (v nadaljnjem besedilu: republiški sekretariat).

8. člen

Kandidat, ki želi opravljati pravosodni izpit, vloži prijavo pri republiškem sekretariatu prek sodišča ali drugega državnega organa, delovne ali druge organizacije, pri kateri je opravljal prakso, oziroma prek odvetniške zbornice.

Kandidat, ki ni na delu pri navedenih pravosodnih oziroma drugih državnih organih, v organizacijah ali v odvetništvu, vloži prijavo pri republiškem sekretariatu neposredno.

Vsi organi in organizacije ter odvetniška zbornica, prek katerih vloži kandidat prijavo, pošljejo s prijavo tudi poročilo o načinu, vrsti in trajanju kandidatove pravniške prakse.

Kandidat iz drugega odstavka tega člena navede v prijavi svoje pravniško delo in ga izkaže v skladu s pravilnikom.

9. člen

Po prejemu prijave ugotovi republiški sekretariat, ali prijavljeni kandidat izpolnjuje splošne pogoje za opravljanje pravosodnega izpita, pri kandidatih iz drugega odstavka 2. člena tega zakona pa tudi njihovo pravniško delo in izda ustrezno odločbo.

Odločba o opravljanju pravosodnega izpita se vroči tudi predsedniku izpitne komisije.

10. člen

Diplomirani pravniki, ki so napravili strokovni izpit v smislu uredbe o sprejemanju pripravnikov na delo, o pripravniški dobi, o strokovnih izpitih in drugih oblikah strokovnega izobraževanja delavcev v upravnih organih v SR Sloveniji (Uradni list SRS, št. 5/69) oziroma, ki so napravili upravni strokovni izpit po prejšnjih predpisih, lahko delajo pravosodni izpit po skrajšanem programu, če so najmanj eno leto opravljali pravniško delo pri sodišču.

Kandidati iz prejšnjega odstavka delajo pravosodni izpit le iz kazenskega (materialnega in procesnega), civilnega (materialnega in procesnega), rodbinskega in gospodarskega prava.

11. člen

Pravosodni izpit se dela pred izpitno komisijo, ki jo imenuje republiški sekretar za pravosodje in občo upravo.

Pisarniško delo izpitne komisije opravlja republiški sekretariat.

12. člen

Na pravosodnem izpitu se preizkuša sposobnost kandidata za samostojno opravljanje pravniškega dela iz 1. člena tega zakona.

Pravosodni izpit je pismen in usten.

Pismeni del pravosodnega izpita opravlja kandidat iz kazenskega in iz civilnega prava. Pismena naloga iz civilnega prava obsega lahko tudi gradivo s področja gospodarskega, delovnega in rodbinskega prava.

Ustni del pravosodnega izpita opravlja kandidat:

1. iz kazenskega prava (materialnega in procesnega),

2. iz civilnega prava (materialnega in procesnega) in tudi iz rodbinskega prava,

3. iz gospodarskega prava,

4. iz upravnega prava,

5. iz delovnega prava,

6. iz ustavnega sistema in organizacije pravosodja.

13. člen

Ustni izpit je javen. Opravlja se pred izpitno komisijo najkasneje v osmih dneh po zadnjem pismenem izpitu.

14. člen

Uspeh izpita ocenjuje izpitna komisija iz vsakega predmeta posebej in v celoti iz vseh izpitnih predmetov z oceno »izpit opravił« ali »izpita ni opravił«.

Uspeh izpita se sporoči kandidatu takoj po končanem izpitu.

Izpitna komisija izda kandidatu spričevalo o izpitu.

15. člen

Kandidat, ki prvič ni opravił izpita, ga sme ponavljati po šestih mesecih.

Če kandidat niti drugič ne opravi izpita, ga sme ponavljati samo še enkrat po preteku najmanj enega leta, odkar je izpit drugič opravił.

16. člen

Če kandidat ne pride k pismenemu delu izpita ali izjavi, da odstopa od izpita, se šteje, da izpita ni začel opraviłjati.

Če kandidat odstopi, ko je že začel opraviłjati pismeni ali ustni izpit, ali če ne odda pismene naloge, se smatra, da izpita ni opravił, razen če za odstop navede opravičljive razloge.

O opravičenosti razlogov iz prejšnjega odstavka odloča predsednik izpitne komisije.

17. člen

S pravosodnim izpitom po tem zakonu je izenačen tudi sodniški ali odvetniški izpit, izpit za nižjega pravnega referenta, opraviłjen do 29. decembra 1955 pred republiškim upravnim organom, pristojnim za pravosodje ali javnim tožilstvom LRS, kot tudi drugi izpiti, ki so bili po dosedanjih predpisih izenačeni s sodniškim, odvetniškim oziroma pravosodnim izpitom.

18. člen

S pravosodnim izpitom je izenačen izpit, ki ga opravijo oficirji pravne službe in vojaški uslužbenci Jugoslovanske ljudske armade kot diplomirani pravniki za majorja oziroma za vojaškega uslužbenca pravne službe III. razreda po programu, ki obsega tudi predmete, naštete v 12. členu tega zakona.

19. člen

S tistimi, ki so opraviłi pravosodni izpit, so v pravicah izenačeni:

1. tisti, ki so bili kot diplomirani pravniki do 1. januarja 1959 izvoljeni oziroma imenovani za sodnika, arbitra državne arbitraže, javnega ali vojaškega

tožilca, javnega pravobranilca ali njihovega namestnika ali pomočnika, za tajnika ali višjega referenta ali svetnika vrhovnega sodišča in so na teh mestih delali več kot pet let;

2. tisti, ki so bili kot diplomirani pravniki do 1. januarja 1959 imenovani oziroma postavljeni za opravljanje preiskav in poizvedb v službi javne ali državne varnosti in so to delo opravljali več kot pet let;

3. tisti, ki so do uveljavitve tega zakona kot diplomirani pravniki pet let opravljali pravniško delo v Jugoslovanski ljudski armadi ali pri drugih organih ali organizacijah in napravili izpit za kapetana ali kakšen višji čin oficirja pravne službe.

20. člen

Tisti, ki izpolnjujejo pogoje iz 17., 18. ali 19. člena tega zakona, lahko zahtevajo od republiškega sekretariata, da jim z odločbo ugotovi obstoj pravic, ki jim gredo po omenjenih določbah.

21. člen

Republiški sekretar za pravosodje in občo upravo predpiše s pravilnikom način sprejemanja diplomiranih pravnikov na pravno prakso pri sodišču, njihovo razporejanje na delo pri opravljanju te prakse, prijavljanje k pravosodnemu izpitu in poslovanje izpitne komisije.

22. člen

Podrobnejše gradivo za izpitni program določi republiški sekretar za pravosodje in občo upravo v okviru programa iz 12. člena tega zakona.

23. člen

Z dnem, ko začne veljati ta zakon, neha veljati zakon o pravosodnem izpitu (»Uradni list SRS«, št. 11/69).

24. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SRS«.

O B R A Z L O Ž I T E V

Gradivo, ki ga obravnava predloženi zakon o pravosodnem izpitu, sta doslej obravnavala zvezni temeljni zakon o pravosodnem izpitu (Uradni list SFRJ, št. 15/67) in republiški zakon o pravosodnem izpitu (Uradni list SRS, št. 11/69). V zvezi z uveljavljanjem ustavnih amandmajev iz leta 1971 določa 1. točka drugega odstavka 16. člena ustavnega zakona za izvedbo ustavnih amandmajev od XX do XLI (Uradni list SFRJ, št. 29/71), da nehajo najpozneje do 31. decembra 1971 veljati določbe temeljnega zakona o pravosodnem izpitu, razen določb 6. člena navedenega ustavnega zakona in v zvezi z njimi tudi določbe 4. in 8. člena temeljnega zakona o pravosodnem izpitu v SR Sloveniji.

Predlog zakona o pravosodnem izpitu je predvsem združitev določb o pravosodnem izpitu, ki sta jih doslej vsebovala zvezni temeljni in republiški

zakon o pravosodnem izpitu. Glede na citirano določilo ustavnega zakona za izvedbo ustavnih amandmajev so v predlog zakona o pravosodnem izpitu povzete tudi določbe 6. člena temeljnega zakona o pravosodnem izpitu in v zvezi z njimi tudi določila 4. in 8. člena temeljnega zakona (18. in 19. člena tega zakona).

Pri izdelavi predloga so bile upoštevane pripombe, ki so vsebovane v poročilih odbora za družbenopolitični sistem zakonodajno-pravne komisije in komisije za pravosodje skupščine SR Slovenije k osnutku zakona o pravosodnem izpitu.

Kljub pripombi, naj bi bilo mogoče diplomiranim pravnikom iz 3. člena tega zakona opravljati prakso tudi pri javnih tožilstvih, smo soglasni s stališčem javnega tožilstva SR Slovenije, da ne bi bilo primerno angažirati pripravnikov te vrste za delo pri javnem tožilstvu že zaradi specifičnosti javno-tožilskega dela.

V 16. členu je iz povsem tehničnih razlogov ostalo besedilo drugega odstavka, da o opravičenosti razlogov za odložitev izpita odloča predsednik izpitne komisije.

Predlog zakona o pravosodnem izpitu ne prinaša bistvenih sprememb dosedanje zakonodaje na tem področju. Poudarek besedilu novega zakona je dan že v naslovu zakona in so s tem uveljavljena tudi načela, naj pravosodni izpit opravljajo tisti diplomirani pravniki, ki so zaposleni pri sodiščih, javnih tožilstvih, javnih pravobranilstvih, službah za kaznovanje prekrškov, odvetništvu, službah pravne pomoči in pa tudi v tistih poklicih, kjer diplomirani pravniki prihajajo v stik z delom pravosodnih organov, predvsem sodišč. Zato je obvezen pogoj za opravljanje pravosodnega izpita vsaj enoletno pravniško delo pri sodišču tudi za tiste diplomirane pravnike, ki ne delajo pri sodiščih, javnih tožilstvih in javnih pravobranilstvih. Ta zahteva je utemeljena že v temeljnem namenu, ki ga ima pravosodni izpit; namenjen je predvsem za usposobitev tistih diplomiranih pravnikov za delo v pravosodju, odvetništvu ali v kateri koli drugi delovni organizaciji, ki bo na svojem pravnem področju kontaktirala s sodstvom, drugimi pravosodnimi ustanovami oziroma z dajanjem pravne pomoči. Za uspešno opravljanje pravosodnega izpita, prav tako pa tudi — in to predvsem — za uspešno opravljanje pravniškega dela diplomiranih pravnikov z opravljenim pravosodnim izpitom pa je predpisana sodna praksa potrebna.

Predlog je v 17., 18. in 19. členu identičen s prej veljavno zakonodajo o pravosodnem izpitu in tako ne jemlje diplomiranim pravnikom že s prejšnjimi predpisi pridobljenih pravic; prav tako pa, kot že omenjeno, v celoti upošteva določbo 1. točke drugega odstavka 16. člena ustavnega zakona. Spremembe uvaja le:

— 10. člen predloga, ki ponovno uvaja izpit po skrajšanem programu za diplomirane pravnike-upravne delavce, ki so opravili upravni izpit, seveda pod že označenim pogojem enoletne sodne prakse. Tako stališče v osnutku je predvsem utemeljeno tudi v zahtevi upravnih pravnikov, ki poudarjajo, da bi se na ta način izognili nepotrebnemu dvojnemu opravljanju strokovnega izpita iz posameznih predmetov.

— 17. člen tega predloga ureja tudi izenačitev pravosodnega izpita s sodniškim ali odvetniškim izpitom, kar so prav tako določali že tudi vsi dosedanji zakoniti predpisi. Samo zaradi preciznosti in odprave morebitne nejasnosti je

tudi določeno, da so s pravosodnim izpitom izenačeni tudi izpiti za nižje pravne referente, ki so jih diplomirani pravniki delali pred letom 1955, ko je bil uveden sodniški izpit, in sicer pred republiškim upravnim organom, pristojnim za pravosodje, oziroma pred republiškim javnim tožilstvom, ker so bili ti izpiti tako po vsebini programa kot tudi v načinu opravljanja povsem izenačeni s kasneje uvedenim sodniškim odvetniškim oziroma pravosodnim izpitom.

POROČILA

Odbor za družbenopolitični sistem in notranjo politiko republiškega zbora skupščine SR Slovenije je na seji dne 24. maja 1972 obravnaval predlog zakona o pravosodnem izpitu, ki ga je skupščini predložil v obravnavo izvršni svet.

V načelni razpravi o predlogu zakona člani odbora niso imeli pripomb. Ugotovili so, da je predlagatelj upošteval vse pripombe, ki so bile dane k osnutku zakona.

V razpravi o posameznih določbah predloga zakona pa je odbor soglasno sprejel naslednje amandmaje:

K 2. členu :

Člen naj se spremeni tako, da se glasi:

»Pravosodni izpit smejo opravljati tisti, ki so kot diplomirani pravniki opravljali najmanj dve leti pravniško delo pri sodišču, javnem tožilstvu, javnem pravobranilstvu ali v odvetniški pisarni.

Pravosodni izpit lahko opravljajo tudi tisti, ki so kot diplomirani pravniki dve leti opravljali pravniško delo pri državnem organu ali pri delovni ali drugi organizaciji, od tega pa najmanj eno leto pri sodišču ali v odvetniški pisarni.«

V prvem odstavku je bilo treba delo v odvetniški pisarni izenačiti z delom pri sodišču, javnem tožilstvu ali javnem pravobranilstvu. Praksa v odvetniški pisarni je namreč vsaj tako obsežna in pestra kakor pri javnem tožilstvu ali javnem pravobranilstvu. Zato ni nobenega razloga, da dela v odvetniški pisarni ne bi vrednotili z delom pri sodišču. Že dosedanji temeljni zakon o pravosodnem izpitu je izenačeval delo v odvetniški pisarni z delom pri sodišču.

Zaradi jasnosti je bilo treba spremeniti tudi drugi odstavek. Glede na to, da se v prvem odstavku izenačuje delo v odvetniški pisarni z delom pri sodišču, je razumljiva sprememba v drugem odstavku, ko se od kandidatov-diplomiranih pravnikov zahteva dvoletna pripravniška praksa pri državnem organu ali pri delovni ali drugi organizaciji, vendar morajo od tega najmanj eno leto pripravnikovati na sodišču ali v odvetniški pisarni.

Za 22. členom se doda nov 23. člen, ki se glasi:

»Diplomirani pravniki, ki so v smislu 2. člena temeljnega zakona o pravosodnem izpitu (Ur. l. SFRJ, št. 15/67) pred uveljavitvijo tega zakona izpolnili pogoje za opravljanje pravosodnega izpita, lahko opravljajo ta izpit, če vložijo prijavo v smislu 8. člena tega zakona v šestih mesecih po njegovi uveljavitvi.«

Glede na to, da je temeljni zakon o pravosodnem izpitu omogočal opravljanje izpita tudi diplomiranim pravnikom, ki so štiri leta opravljali pravniško delo v delovni ali drugi organizaciji, brez prakse na sodišču ali v odvetniški pisarni, je bilo treba sprejeti prehodno določbo in tem kandidatom omogočiti

opravljanje pravosodnega izpita brez sodne ali odvetniške prakse. Krivično bi namreč bilo, če bi diplomiranim pravnikom, ki se že pripravljajo za pravosodni izpit in ki bodo z dnem uveljavitve tega zakona izpolnili pogoje za opravljanje izpita iz 2. člena temeljnega zakona o pravosodnem izpitu, odvzeli možnost, da bi opravljali izpit po pogojih iz doslej veljavnega temeljnega zakona.

Dosedanja člena 23 in 24 postaneta člena 24 in 25.

Sprememba je redakcijskega značaja glede na zgoraj citirano prehodno določbo.

Člani odbora so v celoti podprli amandmaje zakonodajno-pravne komisije k 1., 3. in 16. členu, zavrnil pa so amandma k 2. členu, ker predložena rešitev zakonodajno-pravne komisije ne ustreza stanju, potrebam in željam.

Za poročevalca na seji republiškega zbora je bil določen član odbora Bogdan Šnabl.

St.: 132-2/72

Ljubljana, 26. 5. 1972

Odbor za družbenopolitični sistem in notranjo politiko republiškega zbora skupščine SR Slovenije je na seji dne 19. junija 1972 obravnaval amandma zakonodajno-pravne komisije skupščine SR Slovenije k 2. členu predloga zakona o pravosodnem izpitu.

Člani odbora so ponovno proučili amandma odbora k 2. členu omenjenega zakonskega predloga, poleg tega pa še amandma zakonodajno-pravne komisije k istemu členu in ugotovili, da amandma zakonodajno-pravne komisije k 2. členu predloga zakona ustreza konceptu strokovnega izpopolnjevanja diplomiranih pravnikov. Poudarjeno je bilo, da pravniška dela pri sodišču ni mogoče izenačevati z delom pri javnem tožilstvu, javnem pravobranilstvu ali v odvetniški pisarni. Pravniško delo pri sodišču je namreč vsestransko in zajema delo na vseh pravnih področjih. Tudi delo v odvetniški pisarni je lahko enostransko, zlasti v primerih, ko se posamezne odvetniške pisarne specializirajo samo za nekatera pravna področja.

Glede na zavzeto stališče so člani odbora soglasno podprli amandma zakonodajno-pravne komisije k 2. členu predloga zakona o pravosodnem izpitu, obenem pa je bil umaknjen amandma odbora k 2. členu istega zakona, ki je razviden iz poročila odbora dne 26. 5. 1972.

Za poročevalca na seji republiškega zbora je bil določen član odbora Bogdan Šnabl.

St.: 132-2/72

Ljubljana, 20. 6. 1972

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije je na svoji seji dne 18. maja 1972 obravnavala predlog zakona o pravosodnem izpitu, ki ga je skupščini predložil izvršni svet.

V načelni razpravi komisija k predlogu zakona ni imela pripomb. Ugotovila je, da je predlagatelj upošteval vse njene pripombe, ki jih je dala k osnutku zakona.

Pri podrobni obravnavi besedila predloga zakona je komisija sprejela naslednje amandmaje:

K 1. členu: V drugi vrsti naj se med besedama »pridobijo« in »pogoje« vstavijo besede »z zakonom določene«, v zadnji vrsti pa se za besedo »pravosodja« doda pika in črta preostalo besedilo.

Amandma je redakcijskega značaja.

K 2. členu: Ta člen naj se spremeni tako, da se glasi:

»Pravosodni izpit smejo opravljati tisti, ki so kot diplomirani pravniki najmanj dve leti opravljali pravniško delo pri sodišču.

Pravosodni izpit lahko opravljajo tudi tisti, ki so kot diplomirani pravniki dve leti opravljali pravniško delo, od tega najmanj eno leto pri sodišču, preostalo dobo pa pri državnem organu ali pri delovni ali drugi organizaciji ali v odvetniški pisarni.«

V zvezi z določbo prvega odstavka je bilo poudarjeno, da pravniškega dela pri javnem tožilstvu ali javnem pravobranilstvu ni mogoče v celoti enačiti s pravniškim delom pri sodišču glede pridobitve pogoja za opravljanje pravosodnega izpita. Pravniško delo pri sodišču je namreč vsestransko in obsega materijo kazenskega, civilnega, gospodarskega, upravnega in delovnega prava, medtem ko je pravniško delo pri javnem tožilstvu ali javnem pravobranilstvu bolj enostransko. V tej zvezi je predstavnik odvetniške zbornice posebej opozoril, da bi v primeru, če bi sprejeli predlog predlagatelja, morali izenačiti s pravniškim delom pri sodišču tudi pravniško delo v odvetniški pisarni. Pravniško delo v odvetniški pisarni je bolj mnogovrstno kot pravniško delo v javnem tožilstvu ali pri javnem pravobranilstvu.

Sprememba drugega odstavka je utemeljena, ker sedanje besedilo ni dovolj jasno. Dopušča namreč razlago, da mora diplomirani pravnik opravljati dve leti pravniško delo pri državnem organu ali pri delovni ali pri drugi organizaciji ali v odvetniški pisarni in še najmanj eno leto pri sodišču. Po pojasnilu predstavnika predlagatelja pa ni bilo mišljeno triletno pravniško delo, temveč je bistveno, da diplomirani pravnik opravlja dve leti pravniško delo, od tega pa najmanj eno leto pri sodišču, preostalo dobo pa pri v tem odstavku navedenih dejavnostih.

K 3. členu: V tretji vrsti prvega odstavka naj se med besedama »ta« in »potrebna« vstavi beseda »praksa«.

Tretji odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»Nagrajevanje diplomiranih pravnikov iz prejšnjega odstavka se uredi s posebno pogodbo, ki jo sklene predsednik sodišča z diplomiranim pravnikom.«

Dopolnitev oziroma sprememba sta redakcijskega značaja.

Komisija je podprla rešitev v prvem, drugem in tretjem odstavku tega člena. Poudarjeno je bilo, da je treba vprašanje sprejemanja diplomiranih pravnikov, ki so v delovnem razmerju pri državnem organu ali pri delovni ali drugi organizaciji oziroma diplomiranih pravnikov, ki niso v delovnem razmerju, na pravno prakso pri sodišču rešiti v tem zakonu, ker to vprašanje ni rešeno v drugih zakonih. Predlagana rešitev bo nedvomno prispevala k temu, da bomo v prihodnje dobili še več pravnikov s pravosodnim izpitom, ki jih občutno primanjkuje.

V zvezi z rešitvijo v drugem in tretjem odstavku je bilo opozorjeno, da iz obrazložitve zakona ne izhaja, ali so sodiščem zagotovljena sredstva za nagrajevanje diplomiranih pravnikov, ki so kot volonterji na pravni praksi pri sodiščih. Po mnenju komisije je treba sodiščem zagotoviti potrebna sredstva za realizacijo naloge, ki izhaja iz drugega in tretjega odstavka 3. člena. V zvezi z navedeno pripombo je predstavnik predlagatelja pojasnil, da trenutno nimamo nobenega diplomiranega pravnika kot volonterja na pravni praksi pri sodišču.

K 16. členu: V drugi vrsti drugega odstavka se beseda »smatra« na-domesti z besedo »šteje«.

Sprememba je redakcijskega značaja.

St.: 132-2/72

Ljubljana, 19. 5. 1972

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije je na seji dne 5. junija 1972 obravnavala amandmaje k predlogu zakona o pravosodnem izpitu, ki jih je skupščini predložil odbor za družbenopolitični sistem in notranjo politiko republiškega zbora.

V razpravi je bilo ugotovljeno, da sta komisija in odbor k 2. členu — k prvemu in drugemu odstavku — predlagala amandmaja, ki se med seboj razlikujeta. Z vidika ustavnosti in zakonitosti sta možni obe predlagani rešitvi. Torej gre le za vprašanje primernosti ene ali druge rešitve.

O vprašanju, ali lahko pravno prakso pri javnem tožilstvu, javnem pravo-branilstvu in v odvetniški pisarni v celoti izenačimo s sodno prakso, je komisija večkrat razpravljala in končno zavzela stališče, kot je razvidno iz njenega amandmaja k 2. členu. Po mnenju komisije je sodna praksa osnovna praksa. Nadalje je komisija poudarila, da je treba 2. člen obravnavati v povezavi s 3. členom, ki le sodiščem nalaga določene dolžnosti v zvezi s sprejemanjem diplomiranih pravnikov na prakso. Glede na navedeno komisija ni sprejela amandmaja odbora in vztraja pri svojem amandmaju.

Ce bi zbor ocenil, da je primernejša rešitev, ki jo predlaga odbor, komisija meni, da bi v drugem odstavku amandmaja morali črtati na koncu besedilo »ali v odvetniški pisarni«. Prakse v odvetniški pisarni namreč ni mogoče v celoti enačiti s sodno prakso.

Komisija ni imela pripomb k amandmaju odbora, da se za 22. členom doda nov 23. člen in da se prenumerirata dosedanji 23. in 24. člen.

St.: 132-2/72

Ljubljana, 5. 6. 1972

OSNUTEK ZAKONA

o pokojninskem in invalidskem zavarovanju

Prvi del

NAČELNE DOLOČBE

1. člen

1) S pokojninskim in invalidskim zavarovanjem delavci in druge osebe, zavarovane po tem zakonu (v nadaljnjem besedilu: zavarovanci), zagotavljajo sebi in svojim družinskim članom socialno varnost za primer starosti, invalidnosti, telesne okvare in smrti.

2) Pokojninsko in invalidsko zavarovanje je obvezno za vse, ki jih to zavarovanje zajema.

2. člen

1) Zavarovanci si po načelih vzajemnosti in solidarnosti določajo obveznosti in zagotavljajo pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

2) Zavarovanci izvajajo in organizirajo pokojninsko in invalidsko zavarovanje na samoupravni podlagi v skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji (v nadaljnjem besedilu: skupnost).

3) Zavarovanci in uživalci pokojnin samostojno v okviru svoje skupnosti urejajo pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

3. člen

Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja se določajo z zakonom ter statutom in drugimi splošnimi samoupravnimi akti skupnosti v skladu za zakonom.

4. člen

1) Določena vprašanja izvajanja pokojninskega in invalidskega zavarovanja se urejajo z družbenimi dogovori, samoupravnimi sporazumi in pogodbo.

2) S samoupravnimi sporazumi med skupnostmi in z družbenim dogovorom med skupnostmi in drugimi zainteresiranimi udeleženci (v nadaljnjem besedilu: zvezni družbeni dogovor) se uresničujejo skupni interesi glede urejanja pravic in izvajanja zavarovanja.

3) Zaradi povezanosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja s celotnim ekonomskim in socialnim razvojem SR Slovenije pri zagotavljanju socialne varnosti zavarovancev in uživalcev pokojnin se skupna vprašanja na območju republike urejajo z družbenimi dogovori, ki jih sklepajo izvršni svet skupščine SR Slovenije, republiški svet zveze sindikatov Slovenije, gospodarska zbornica SR Slovenije in skupnost (v nadaljnjem besedilu: republiški družbeni dogovor).

4) Družbeni dogovor po prejšnjih dveh odstavkih je splošno obvezen.

5. člen

1) Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja izvirajo in se določajo na podlagi delovnega prispevka zavarovanca, ustvarjenega s sedanjim in minulim delom.

2) Delovni prispevek, ustvarjen z minulim delom, še zlasti vpliva na način za izračunavanje pokojninske osnove in določanje višine pokojnine, usklajevanje pokojnin z ekonomskimi gibanji in na zagotavljanje sredstev za pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

6. člen

Sredstva, potrebna za uresničevanje pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, zagotavljajo zavarovanci sami, organizacije združenega dela in zasebni delodajalci ter družbenopolitične skupnosti in drugi dejavniki po tem zakonu s svojimi prispevki.

7. člen

1) Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja so osebne in jih ni mogoče prenesti na drugega in ne podedovati.

2) Te pravice tudi ne morejo zastarati.

3) Če pridobi zavarovanec oziroma upokojenec pravico do dveh ali več pokojnin po tem zakonu, more uživati le eno od njih — po lastni izbiri.

8. člen

Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja lahko prenehajo samo v primerih, ki jih določa ta zakon; pravice, določene s splošnim aktom skupnosti, pa lahko prenehajo samo v primerih, ki jih določa splošni akt skupnosti.

9. člen

Zavarovane osebe (zavarovanci in njihovi družinski člani) uveljavljajo pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja tako, kot to določata zakon in splošni akt skupnosti.

10. člen

1) Denarni prejemki, ki so že zapadli v plačilo, pa so ob smrti zavarovanca ostali neizplačani, se lahko podedujejo.

2) Na pravico do denarnih prejemkov iz zavarovanja je možno poseči z izvršbo največ do ene tretjine prejemkov, če pa gre za preživnino za otroke in druge vzdrževane družinske člane pa največ do ene polovice prejemkov.

Drugi del

ZAVAROVANCI

11. člen

1) Za zavarovance-delavce po 1. členu tega zakona, ki se obvezno zavarujejo, se štejejo osebe, ki so v SR Sloveniji:

1. v delovnem razmerju z najmanj polovico polnega delovnega časa;

2. člani predstavniških teles in njihovih organov s stalno funkcijo in izvoljene osebe s stalno funkcijo pri družbenih organizacijah, združenih organizacijah, zbornicah in pod., če jim je to edini ali glavni poklic in če prejemajo za svoje delo stalno mesečno nagrado;

3. člani obrtnih in ribiških zadrug, ki jim je pridobitno delo v zadrugi edini ali glavni poklic;

4. po končanem šolanju na obveznem praktičnem delu ali na prostovoljni praksi, če delajo poln delovni čas in prejemajo nagrado za to delo.

2) Za zavarovance-delavce s polnim delovnim časom se štejejo tudi tisti, ki delajo manj kot polni delovni čas, pa je ta skrajšan delovni čas po veljavnih predpisih izenačen s polnim delovnim časom.

12. člen

1) Za zavarovance-delavce po tem zakonu se štejejo tudi jugoslovanski državljani iz SR Slovenije, ki delajo v tujini in so v delovnem razmerju pri jugoslovanskih državnih organih ter delovnih in drugih organizacijah ali v gospodinjstvih zavarovancev, zaposlenih pri teh organih ali organizacijah oziroma v gospodinjstvih jugoslovanskih državljanov, zaposlenih pri mednarodnih organizacijah.

2) Za zavarovance-delavce po tem zakonu se štejejo tudi jugoslovanski državljani iz SR Slovenije, ki delajo v tujini in so v tujini v delovnem razmerju:

1. pri tujih organizacijah in delodajalcih — po posebnem sporazumu — če obdržijo lastnost osebe v delovnem razmerju v SR Sloveniji;

2. pri mednarodnih in drugih organizacijah — po mednarodnih pogodbah, če jim ni po statutu ali drugem splošnem aktu take organizacije zagotovljeno pokojninsko in invalidsko zavarovanje;

3. pri tujem delodajalcu, če so se zaposlili s posredovanjem slovenskega zavoda za zaposlovanje in pred odhodom v tujino uredili svoje zavarovanje, če ta čas niso obvezno zavarovani pri tujem nosilcu zavarovanja. Če stopijo v delovno razmerje pri tujem delodajalcu brez posredovanja slovenskega zavoda za zaposlovanje ali brez poprejšnje ureditve svojega zavarovanja, se morajo zavarovati pri skupnosti, če ta čas niso dolžni biti zavarovani pri skupnosti zavarovanja. V takem primeru se sklene zavarovanje z dnem prijave v zavarovanje.

13. člen

1) Obvezno se zavarujejo osebe, ki opravljajo samostojno poklicno dejavnost v SR Sloveniji, pod pogojem, da opravljajo svojo dejavnost kot glavni ali edini poklic. Sem štejejo:

1. osebe, ki opravljajo obrt ali obrti podobno dejavnost ali prevozniško dejavnost in so po predpisih registrirane in evidentirane;

2. samostojni gostinci, ki opravljajo gostinsko dejavnost po predpisih o zasebnem gostinstvu;

3. književniki, skladatelji, umetniki ter prevajalci znanstvenih in književnih del, ki jim je priznana ta lastnost;

4. odvetniki, duhovniki, športniki, artisti, kolporterji tiska, glasbeniki, samostojni arhitekti, filmski delavci, filmski umetniki, prtljažni nosači in železniški nosači.

5. druge osebe, ki opravljajo dejavnost, ki jo predpisi opredeljujejo za samostojno poklicno dejavnost.

2) Skupnost sklepa z združenji in drugimi asociacijami ter predstavniki oseb iz prejšnjega odstavka pogodbe o izvajanju pokojninskega in invalidskega

zavarovanja po tem zakonu, v katerih se določijo zlasti osnove za odmerjanje pravic in za plačevanje prispevkov (v nadaljnjem besedilu: zavarovalna osnova), način prijavljanja v zavarovanje in plačevanja prispevkov ter način ugotavljanja lastnosti zavarovanca po prejšnjem odstavku.

14. člen

1) Kmet, ki izpolnjuje pogoje po tem členu, ima pravico biti zavarovan po tem zakonu, če to pravico uveljavlja v dveh letih po letu, v katerem so izpolnjeni pogoji iz drugega odstavka tega člena.

Varianta za ta odstavek: Kmet, ki izpolnjuje pogoje po tem členu, se obvezno zavaruje po tem zakonu.

2) Pravico do zavarovanja (varianta: Obvezo zavarovanja) po prejšnjem odstavku ima kmet, če:

— združi svoje delo in delovna sredstva z zadrugo, obratom/ za kooperacijo ali z drugo organizacijo združenega dela;

— proizvodno sodeluje z organizacijo iz prejšnje alineje in

— dosega v proizvodnem sodelovanju najmanj tolikšen osebni dohodek, kot je s samoupravnim sporazumom za določeno področje kmetijske dejavnosti predviden kot najnižji osebni dohodek delavca za normalni delovni uspeh v polnem delovnem času.

3) Skupnost sklene z gospodarsko zbornico SRS (varianta: Zadržno zvezo) pogodbo o izvajanju zavarovanja kmetov po tem členu, v kateri uredita vprašanja, predvidena v drugem odstavku 13. člena.

15. člen

Tuji državljani so zavarovani po tem zakonu, če so v SR Sloveniji:

1. v delovnem razmerju pri jugoslovanskih organizacijah ali delodajalcih, če ni z mednarodno pogodbo drugače določeno.

2. v službi pri mednarodnih organizacijah in ustanovah, pri tujih diplomatskih in konzularnih predstavništvih ali v osebni službi pri tujih državljanih, ki uživajo diplomatsko imuniteto pod pogojem, da je tako zavarovanje predvideno z mednarodno pogodbo.

16. člen

1) Za vse primere invalidnosti se obvezno zavarujejo osebe, ko sodelujejo na organiziranih javnih delih ali akcijah splošnega pomena, pri reševalnih akcijah ali pri obrambi pred elementarnimi nevarnostmi ali nesrečami ali, ko pomagajo pri zagotavljanju osebne varnosti občanov in varnosti premoženja, preprečevanju in odkrivanju kaznivih dejanj, odkrivanju ter prijemanju storilcev kaznivih dejanj in v drugih primerih po posebnih predpisih in osebe na mladinskih delovnih akcijah za invalidnost, katere vzrok nastane v času, ko so na taki akciji.

2) Izvršni svet določi primere zavarovanja po prejšnjem odstavku.

17. člen

Samo za invalidnost, ki je posledica nesreče na delu ali poklicne bolezni, se zavarujejo:

1. osebe v delovnem razmerju, ki delajo manj kot polovico polnega delovnega časa;

2. jugoslovanski državljani iz SR Slovenije zaposleni v tujini (12. člen), če niso obvezno zavarovani pri tujem nosilcu zavarovanja, ki delajo manj kot polovico polnega delovnega časa;

3. tuji državljani, zaposleni v SR Sloveniji (15. člen), ki delajo manj kot polovico polnega delovnega časa;

4. vajenci in učenci strokovnih šol s praktičnim poukom;

5. študenti visokih šol, fakultet in umetniških akademij, višjih strokovnih šol, učenci strokovnih šol in učenci na dopolnilnem osnovnošolskem šolanju, kadar so na obveznem praktičnem delu v učilnicah ali delavnicah ali kadar so na praktičnem delu pri delovnih in drugih organizacijah ali pri državnih organih.

18. člen

1) Osebe, ki niso zavarovanci v smislu 11. do 15. člena tega zakona, so zavarovane za primer invalidnosti kot posledice nesreče, ki jih zadene v SR Sloveniji:

1. ko opravljajo na poziv državnih organov določene javne funkcije ali državljske dolžnosti;

2. ko so kot vojni ali mirovni vojaški invalidi na poklicni rehabilitaciji pri praktičnih delih ali vajah;

3. ko kot športniki sodelujejo na organizirani športni akciji.

2) Primere iz 1. točke prejšnjega odstavka določi natančneje izvršni svet skupščine SRS s svojimi predpisi.

3) Določbe 1. točke prvega odstavka tega člena veljajo tudi za tuje državljane.

19. člen

1) Osebe iz 11. člena in 1. točke 15. člena tega zakona so zavarovane tudi po prenehanju delovnega razmerja za invalidnost kot posledico bolezni ali poškodbe izven dela, razen če nastane invalidnost zaradi poškodbe pri opravljanju samostojne poklicne ali gospodarske dejavnosti:

1. dokler dobivajo nadomestilo osebnega dohodka med začasno zadržanostjo od dela po predpisih o zdravstvenem zavarovanju;

2. dokler dobivajo oskrbnino ali začasno nadomestilo po predpisih o invalidskem zavarovanju;

3. dokler prejemajo invalidsko pokojnino;

4. dokler so po predpisih prijavljene pri zavodu za zaposlovanje delavcev, če so se prijavile v 30 dneh po prenehanju delovnega razmerja;

5. dokler so v Jugoslovanski ljudski armadi na vojaških vajah ali na odslužitvi vojaškega roka, če so odšle k vojakom v 30 dneh po prenehanju delovnega razmerja;

6. dokler uživajo starostno pokojnino;

7. dokler imajo zavarovanke, ki so prekinile delovno razmerje, zaradi nege otroka, ki še ni star 15 let, ali starejšega otroka, ki mu je zaradi popolne in trajne nezmožnosti potrebna tudi stalna postrežba in pomoč, ali dokler imajo tri otroke, ki izpolnjujejo pogoje za pridobitev in uživanje družinske pokojnine.

2) Osebe iz 11. in 12. ter 1. točke 15. člena tega zakona so zavarovane po prenehanju delovnega razmerja za invalidnost kot posledico bolezni, čeprav niso podane okoliščine iz 1. do 7. točke prejšnjega odstavka, če ob nastanku invalidnosti izpolnjujejo pogoje za pridobitev pravic po prvem odstavku 31. člena tega zakona.

20. člen

1) Obvezno so zavarovani po prenehanju delovnega razmerja tisti delavci, ki jim je delovno razmerje prenehalo zato, ker zaradi tehnoloških ali ekonomskih razlogov njihovo delo v organizaciji ni več potrebno.

2) Delavci iz prejšnjega odstavka so obvezno zavarovani:

1. v času, ko so prijavljeni pristojni službi za zaposlovanje;

2. če se v 30 dneh po prenehanju delovnega razmerja prijavijo pristojni službi za zaposlovanje.

3) Služba za zaposlovanje v soglasju s pristojnim občinskim organom v vsakem posameznem primeru ugotovi ali gre za prenehanje dela po prvem odstavku tega člena.

4) Osebe iz prvega odstavka tega člena so zavarovane po tem zakonu, če so pred prenehanjem delovnega razmerja bile v delovnem razmerju najmanj eno leto brez presledka ali 18 mesecev s presledki v zadnjih dveh letih.

5) Ti delavci imajo pravico do zavarovanja po tem členu največ eno leto po prenehanju delovnega razmerja.

6) Prenehanje dela po končanem sezonskem delu (po končani sezonski zaposlitvi) se ne šteje za prenehanje dela po prvem odstavku tega člena.

Tretji del

DOLOČBE O PRAVICAH

21. člen

Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja po tem zakonu so:

1. pravica do starostne pokojnine za primer starosti;

2. pravica do invalidske pokojnine in pravica do poklicne rehabilitacije in zaposlitve z ustreznim denarnim nadomestilom — za primer zmanjšanja ali izgube delovne sposobnosti (invalidnost);

3. pravica do denarnega nadomestila — za primer telesne okvare (invalidnina);

4. pravica do družinske pokojnine — za primer smrti zavarovanca.

I. poglavje

STAROSTNA POKOJNINA

22. člen

1) Pravico do starostne pokojnine pridobi zavarovanec, ko dopolni 60 let (moški) oziroma 55 let (ženska) starosti in pokojninsko dobo najmanj 20 let.

2) Pravico do starostne pokojnine s pokojninsko dobo manj kot 20 let pridobi zavarovanec, ki je dopolnil starost 65 let (moški) oziroma 60 let (ženska), če ima vse zavarovalne dobe najmanj 15 let, pod pogoji, ki se določijo z zveznim družbenim dogovorom (gostota zavarovalne dobe).

3) Zavarovanec, ki je dopolnil 40 let (moški) oziroma 35 let (ženska) pokojninske dobe, pridobi pravico do starostne pokojnine ne glede na svojo starost.

23. člen

1) Pokojninska osnova za zavarovance-delavce je mesečno poprečje osebnih dohodkov, ki jih je zavarovanec s svojim delom dosegel v zadnjih 10 letih zavarovanja pred uveljavljanjem pravice do pokojnine ali v katerikoli zaporednih desetih letih zavarovanja po zavarovančevi izbiri. Z zveznim družbenim dogovorom se lahko določi tudi drugačno časovno obdobje, iz katerega se vzamejo osebni dohodki za ugotavljanje pokojninske osnove.

2) Za leto zavarovanja, iz katerega se vzamejo osebni dohodki za ugotavljanje pokojninske osnove (prejšnji odstavek), se vzame koledarsko leto, v katerem je zavarovanec dobil osebni dohodek oziroma nadomestilo osebnega dohodka najmanj za 6 mesecev zavarovalne dobe.

3) Osebni dohodki iz prejšnjih let zavarovanja se valorizirajo po gibanju poprečja osebnih dohodkov na območju skupnosti. Valorizacija se opravi s preračunavanjem prejšnjih dohodkov na ravni poprečja osebnih dohodkov v predzadnjem koledarskem letu, iz katerega je osebni dohodek vzet za ugotavljanje pokojninske osnove.

Varianta za 2. stavek tretjega odstavka: Valorizacija se opravi s preračunavanjem prejšnjih osebnih dohodkov na raven poprečnih osebnih dohodkov iz zadnjega koledarskega leta, iz katerega je vzet osebni dohodek za izračunavanje pokojninske osnove, pri tem se ne upošteva za pokojninsko osnovo osebni dohodek iz koledarskega leta, v katerem je bil zavarovanec upokojen.

24. člen

1) Pri ugotavljanju pokojninske osnove se upoštevajo osnove in merila, določena z družbenimi dogovori in samoupravnimi sporazumi, s katerimi se usmerja delitev dohodka in osebnih dohodkov.

2) Za izračunavanje pokojninske osnove se lahko predpiše, da se osebni dohodki vzamejo do določene višine ali v določenem razponu po predpisanih merilih oziroma se lahko predpiše najvišji znesek pokojnine.

25. člen

I. Varianta:

1) Upošteva se načela iz 24. člena tega zakona se v posameznem primeru za zavarovance-delavce pokojninska osnova določi takole:

1. najprej se ugotovi mesečno poprečje zavarovančevih osebnih dohodkov po določbah 23. člena tega zakona (v nadaljnjem besedilu: dejanski osebni dohodek);

2. nato se ugotovi poprečni osebni dohodek kvalifikacijske skupine delavcev, v katero spada zavarovanec glede na svoje delovno mesto in izobrazbo, kot se je oblikoval v preteklem letu (v nadaljnjem besedilu: dogovorjeni osebni dohodek);

3. pokojninska osnova je vsota 70 % (varianta: 80 %) dejanskega osebnega dohodka in 30 % (varianta: 20 %) dogovorjenega osebnega dohodka.

2) Starostna pokojnina se odmeri do pokojninske osnove, izračunane po prejšnjem odstavku, v odstotku, ki znaša:

1. za zavarovanca s pokojninsko dobo 15 let 35 % pokojninske osnove, nakar se mu za vsako nadaljnje dopolnjeno pokojninsko leto poveča za 2 % pokojninske osnove;

2. za zavarovanko s pokojninsko dobo 15 let 40 % pokojninske osnove, nakar se ji za vsako nadaljnje dopolnjeno pokojninsko leto do dopolnjenih 20 let poveča za 3 %, za vsako dopolnjeno leto nad 20 let pa za 2 % pokojninske osnove.

Najvišja pokojnina znaša 85 % pokojninske osnove.

II. varianta:

1) Pokojninska osnova se določi tako:

1. najprej se ugotovi poprečni mesečni znesek valoriziranega osebnega dohodka po 23. členu tega zakona;

2. skupnost določi za vsako kvalifikacijsko skupino delavcev najvišjo in najnižjo pokojninsko osnovo, upošteva je poprečni osebni dohodek posamezne klasifikacijske skupine v preteklem letu;

3. če mesečni poprečni znesek (1. točka tega člena) ni nižji niti višji od najnižje ali najvišje pokojninske osnove (2. točka tega člena), je poprečni mesečni znesek pokojninska osnova. Če je poprečni mesečni znesek nižji od najnižje pokojninske osnove ali višji od najvišje pokojninske osnove, se kot pokojninsko osnovo vzame najnižjo oziroma najvišjo pokojninsko osnovo (2. točka tega člena).

2) Starostna pokojnina se odmeri od pokojninske osnove, izračunane po prejšnjem odstavku, v odstotku, ki znaša:

1. za zavarovanca s pokojninsko dobo 15 let 35 % pokojninske osnove, nakar se mu za vsako nadaljnje dopolnjeno pokojninsko leto poveča za 2 % pokojninske osnove;

2. za zavarovanko s pokojninsko dobo 15 let 40 % pokojninske osnove, nakar se ji za vsako nadaljnje dopolnjeno pokojninsko leto do dopolnjenih 20 let poveča za 3 %, za vsako dopolnjeno leto nad 20 let pa za 2 % pokojninske osnove.

3) Najvišja pokojnina znaša 85 % pokojninske osnove.

III. varianta:

Upošteva je načela iz 24. člena tega zakona se v posameznem primeru za zavarovance-delavce pokojnina odmeri takole:

1. Najprej se ugotovi mesečno poprečje zavarovančevih osebnih dohodkov po 23. členu tega zakona (pokojninska osnova);

2. od pokojninske osnove izračunane po 1. točki se odmeri pokojnina v odstotku, ki ga določi skupščina skupnosti na ta način, da znaša povprečje lestvice 85 % od pokojninske osnove pri pokojninski dobi 40 oziroma 35 let. Lestvico odstotkov za posamezna pokojninska leta za izračun pokojnine pa določi tako, da je odstotek pokojnine manjši pri višji pokojninski osnovi oziroma višji pri nižji pokojninski osnovi s tem, da razlika ne more biti manjša od 5 % oziroma višja od 10 %.

26. člen

Skupnost lahko določi najvišjo pokojninsko osnovo ali najvišji znesek pokojnine, lahko pa tudi najnižjo pokojninsko osnovo.

Pripomba: Ta določba pride v poštev v primeru, če se sprejme tretja varianta za 25. člen.

27. člen

Če v posameznem primeru pokojninska doba vsaj za 6 mesecev presega s polnimi leti izraženo pokojninsko dobo, se odstotek za odmero pokojnine za čas tega zneska poveča za 1 % (varianta: za 0,5 %).

28. člen

Zavarovancu, ki ostane po izpolnitvi pogojev za polno starostno pokojnino (40 oz. 35 let pokojninske dobe) še naprej v delovnem razmerju, ne da bi uveljavil pravico do pokojnine, se mu pokojnina poveča za vsako leto zaposlitve po izpolnitvi pogojev za polno pokojnino za 1 %. Skupno povečanje pokojnine znaša največ 5 %.

II. poglavje

INVALIDSKA POKOJNINA

29. člen

1) Pravico do invalidske pokojnine pridobi zavarovanec:

1. ki je popolnoma nezmožen za svoje delo in za drugo ustrezno delo, s poklicno rehabilitacijo pa se ne more usposobiti za drugo ustrezno delo;

2. ki je postal invalid po dopolnjenih določenih letih starosti, do katerih se zagotavlja pravica do poklicne rehabilitacije oziroma pravica do zaposlitve;

3. vojaški vojni invalid od I.—VI. skupine, ki ne more več opravljati svojega dela nad polovico polnega delovnega časa, ne glede na to, ali izpolnjuje pogoje za poklicno rehabilitacijo oziroma zaposlitev.

2) Invalidnost v smislu tega zakona je podana, če nastane pri zavarovancu izguba ali zmanjšanje zmožnosti za njegovo delo, ki ju ni mogoče odpraviti z zdravljenjem oziroma z medicinsko rehabilitacijo.

3) Zavarovancu iz prvega odstavka 3. točke tega člena se prizna na njegovo zahtevo namesto invalidske pokojnine pravico do poklicne rehabilitacije oziroma zaposlitve, če izpolnjuje za to pogoje, predpisane za druge zavarovance — delovne invalide.

30. člen

Delovni invalid po tem zakonu je zavarovanec, ki je na podlagi invalidnosti pridobil neko pravico iz invalidskega zavarovanja.

31. člen

1) Če je invalidnost posledica bolezni ali poškodbe izven dela, pridobi zavarovanec pravico do invalidske pokojnine:

1. če mu dopolnjena pokojninska doba pokriva najmanj tri četrtine obdobja od dopolnjenih najmanj 20 let starosti do nastanka invalidnosti (delovna leta); ali

2. če mu dopolnjena pokojninska doba pokriva manj kot tri četrtine toda najmanj eno tretjino delovnih let, pod pogojem, da je pred nastankom inva-

lidnosti izpolnjena tudi gostota zavarovalne dobe (drugi odstavek 22. člena), določena z zveznim družbenim dogovorom.

2) Zavarovancu, ki postane invalid pred dopolnjenimi 30 leti starosti, zagotovi skupnost pridobitev pravice do invalidske pokojnine pod ugodnejšimi pogoji, kot so pogoji, predpisani v 2. točki prejšnjega odstavka.

32. člen

Če je invalidnost posledica nesreče pri delu ali poklicne bolezni, pridobi zavarovanec pravico do invalidske pokojnine ne glede na dolžino pokojninske dobe.

33. člen

1) Za nesrečo pri delu se šteje vsaka poškodba zavarovanca, ki je posledica neposrednega in kratkotrajnega mehaničnega, fizikalnega ali kemičnega učinka, kot tudi poškodba, ki je posledica hitre spremembe položaja telesa, nenadne obremenitve telesa ali kakšne druge nenadne spremembe fiziološkega stanja organizma, če je takšna poškodba v vzročni zvezi z opravljanjem dela na določenem delovnem mestu ali z delom oziroma dejavnostjo, na podlagi katerih ima poškodovanec lastnost zavarovanca po tem zakonu.

2) Za nesrečo pri delu se šteje tudi obolenje zavarovanca, ki je neposredna in izključna posledica kakšnega nesrečnega naključja ali višje sile med delom oziroma med opravljanjem dejavnosti, na podlagi katere ima oboleli lastnost zavarovanca po tem zakonu.

3) Za nesrečo pri delu se šteje tudi poškodba, povzročena na način iz prvega odstavka tega člena, ki zadene zavarovanca na redni poti od stanovanja do delovnega mesta ali obratno, na poti, opravljeni zaradi izvršitve delovnih nalog in na poti, opravljeni zaradi dela, ki mu je zagotovljeno.

34. člen

1) Poklicne bolezni so določene bolezni, povzročene z daljšim neposrednim vplivom delovnega procesa in delovnih pogojev na določenih delovnih mestih ali delih oziroma dejavnostih, na podlagi katerih ima oboleli lastnost zavarovanca po tem zakonu.

2) Seznam poklicnih bolezni z deli, na katerih se te pojavljajo, in pogoji, pod katerimi se štejejo za poklicne bolezni po prejšnjem odstavku, se določa z zveznim družbenim dogovorom.

35. člen

1) Invalidska pokojnina se odmeri od pokojninske osnove, ki se izračuna na enak način kot osnova za starostno pokojnino (23. do 26. člen).

2) Kadar gre za pridobitev invalidske pokojnine z zavarovalno dobo, krajšo od dobe, iz katere se vzamejo osebni dohodki za izračun pokojninske osnove (drugi odstavek 23. člena), se pokojninska osnova izračuna po osebnem dohodku, doseženem med vsem trajanjem zavarovanja.

36. člen

1) Invalidska pokojnina za primer invalidnosti, ki je posledica bolezni ali poškodbe izven dela, se obračunava v odstotkih od pokojninske osnove. Odstotki, s katerimi se odmeri invalidska pokojnina, se določijo tako, da ima pri enaki starosti večjo pokojnino zavarovanec z daljšo pokojninsko dobo.

2) Višina invalidske pokojnine iz prejšnjega odstavka ne sme biti manjša od 45 % pokojninske osnove za zavarovanca, ki je postal invalid pred dopolnjenim 60. letom starosti, oziroma od 55 % pokojninske osnove za zavarovanko, ki je postala invalid pred dopolnjenim 55. letom starosti. Če je invalidnost nastala po 60. oziroma 55. letu starosti, višina invalidske pokojnine ne sme biti manjša od 35 % pokojninske osnove za zavarovanca oziroma 40 % za zavarovanko. Višina invalidske pokojnine ne more biti manjša od višine starostne pokojnine za enako pokojninsko dobo.

37. člen

Invalidska pokojnina za primer invalidnosti, ki je posledica nesreče pri delu ali poklicne bolezni, se odmeri od pokojninske osnove v enaki višini, v kateri se odmeri starostna pokojnina za pokojninsko dobo 40 let (moški) oziroma 35 let (ženska).

38. člen

Zavarovancem — vojnim invalidom od I. do VI. skupine in drugim invalidom od I. do VI. skupine, ki so izenačeni z mirovnimi vojnimi invalidi, ki pridobe pravico do invalidske pokojnine, se zagotavlja ta pokojnina v višini 85 % pokojninske osnove, če so najmanj polovico obdobja od 15. maja 1945 do dneva, ko postanejo delovni invalidi, prebili na delu, vštetem v zavarovalno dobo.

III. poglavje

ZAPOSILITEV IN POKLICNA REHABILITACIJA

39. člen

1) Zavarovanec, ki je postal invalid in lahko glede na svojo preostalo delovno sposobnost in glede na določeno starost opravlja bodisi svoje bodisi drugo ustrezno delo, si pridobi pravico do zaposlitve in pravico do poklicne rehabilitacije, če je ta potrebna, ter pravico do denarnega povračila v zvezi z uživanjem teh pravic, če izpolnjuje za to predpisane pogoje.

2) Če je invalidnost posledica nesreče pri delu ali poklicne bolezni, pridobitev pravic iz prejšnjega odstavka ne sme biti pogojena z dolžino pokojninske dobe.

3) Pravico do zaposlitve in pravico do poklicne rehabilitacije po prejšnjih dveh odstavkih ima tudi vojaški zavarovanec, ki po predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju vojaških zavarovancev izkoristi pravico, da namesto invalidske pokojnine uveljavi pravico do zaposlitve oziroma poklicne rehabilitacije. V tem primeru poravnava stroške v zvezi z zaposlitvijo, poklicno rehabilitacijo in ustreznimi denarnimi povračili skupnost, pri kateri je vojaški zavarovanec pridobil pravico do invalidske pokojnine.

40. člen

Pravica do zaposlitve po tem zakonu preneha v vsakem primeru, ko delovni invalid izpolni pogoje za pravico do starostne pokojnine.

41. člen

Organi družbenopolitičnih skupnosti, delovne in druge organizacije in zasebni delodajalci morajo prijaviti skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja takoj vsak primer nesreče na delu, katere posledica je invalidnost ali smrt zavarovanca.

42. člen

1) Poklicno rehabilitacijo in zaposlovanje delovnih invalidov izvaja skupnost.

2) Skupnost skrbi za uresničevanje pravice do poklicne rehabilitacije in pravice do zaposlitve delovnih invalidov na ustreznem delu, pri tem pa sodeluje z organi družbenopolitičnih skupnosti, z delovnimi in drugimi organizacijami.

43. člen

Delovne in druge organizacije ter sindikalne organizacije skrbijo, da se pravilno izkoriščajo možnosti za uspešno poklicno rehabilitacijo in ustrezno zaposlovanje delovnih invalidov, spremljajo uspehe poklicne rehabilitacije in zaposlitve invalidov.

44. člen

1) Način poklicne rehabilitacije in zaposlitve, roki za nastop poklicne rehabilitacije in zaposlitve, trajanje rehabilitacije in natančnejše pogoje delovnih invalidov za delo se določijo v pogodbah, ki jih sklene skupnost s posameznimi organi družbenopolitičnih skupnosti, delovnimi in drugimi organizacijami, invalidskimi delavnicami in posebnimi zavodi za rehabilitacijo invalidov ter z zasebnimi delodajalci. S temi pogodbami se določijo tudi medsebojne pravice in obveznosti pogodbenih strank.

2) Skupnost spremlja izvajanje rehabilitacije in zaposlitve po sklenjenih pogodbah in v ta namen lahko zahteva ustrezna sporočila in podatke.

45. člen

1) Delovne organizacije in druge organizacije, organi družbenopolitičnih skupnosti in zasebni delodajalci so dolžni obdržati na delu oziroma po končani poklicni rehabilitaciji znova sprejeti na delo delovnega invalida, ne glede na vzrok nastanka invalidnosti, če je vzrok invalidnosti nastal med tem, ko je bil pri njih v delovnem razmerju.

2) Delovne organizacije in druge organizacije, organi družbenopolitičnih skupnosti in zasebni delodajalci so dolžni obdržati na delu oziroma po končani poklicni rehabilitaciji znova sprejeti na delo delovnega invalida zaradi posledic bolezni ali zaradi poškodbe izven dela, če je invalidnost kot posledica tega vzroka nastala po tem, ko je bil pri njih v delovnem razmerju vsaj pet let.

3) Če zaradi narave njene dejavnosti pri delovni organizaciji ni delovnega mesta, na katero bi mogla razporediti takega delovnega invalida, mora organizacija zagotoviti zaposlitev pri drugi organizaciji na ta način, da se z njo neposredno dogovori o zaposlitvi delovnega invalida, ali da z drugo organizacijo skupaj ustanovi novo organizacijo, v kateri je zagotovljena zaposlitev delovnim invalidom.

4) V spornih primerih imenuje organ občinske skupščine, ki je pristojen za delo, na predlog delovnega invalida, zavoda za zaposlovanje ali službe

skupnosti komisijo, ki ugotovi, ali pri delovni organizaciji, v kateri je bil zavarovanec — delovni invalid v delovnem razmerju, ni ustreznega delovnega mesta za zaposlitev takega delovnega invalida. V komisijo imenuje predstavnike delovne organizacije, zavoda za zaposlovanje, službe skupnosti in občinske skupščine.

5) Komisija si priskrbi po potrebi strokovno mnenje zavodov, ki se ukvarjajo z organizacijo dela in tehnologijo proizvodnje in poslovanja, z varnostjo pri delu, z rehabilitacijo invalidov in podobno. Odločitev komisije je obvezna. Če se člani te komisije ne morejo sporazumeti — odloči svet občinske skupščine, ki je pristojen za delo.

46. člen

1) Skupnost sodeluje z drugimi zainteresiranimi dejavniki pri izvajanju preventivnih ukrepov in akcij pri odpravljanju vzrokov in posledic nesreče na delu in poklicnih obolenj.

2) Za izvajanje nalog iz prejšnjega odstavka sklepa skupnost družbene dogovore z gospodarsko zbornico SRS, zvezo sindikatov, zvezo skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev in skupnostjo zdravstvenih zavodov o programih preventivnih ukrepov, pogojih za uveljavljanje in napredek prevencije invalidnosti ter o medsebojnih dolžnostih in obveznostih v tej zvezi.

IV. poglavje

DENARNO NADOMESTILO ZA TELESNO OKVARO

47. člen

1) Zavarovanec pridobi pravico do invalidnine:

1. če je telesna okvara posledica bolezni ali poškodbe izven dela — pod enakimi pogoji glede pokojninske dobe, pod katerimi se pridobi pravica do invalidske pokojnine;

2. če je telesna okvara posledica nesreče pri delu ali poklicne bolezni — ne glede na dolžino pokojninske dobe.

2) Telesna okvara pomeni po tem zakonu izgubo, bistvenejšo poškodovanost ali večjo onesposobljenost posameznih organov ali delov telesa, ki otežuje normalno aktivnost organizma in terja večje napore pri zadovoljevanju življenjskih potreb.

3) Seznam telesnih okvar, na podlagi katerih pridobivajo zavarovanci pravico do denarnega nadomestila za telesno okvaro, z odstotki teh okvar, se določi z zveznim družbenim dogovorom.

48. člen

1) Pravico do invalidnine imajo zavarovanci, ne glede na to, ali okvara povzroča invalidnost ali ne.

2) Pravico do invalidnine pridobi zavarovanec ne glede na to, ali pridobi in uživa morda tudi kakšno drugo pravico po tem zakonu.

3) Zavarovanec ne pridobi pravice do invalidnine na osnovi telesne okvare, ki jo je imel, preden je stopil v delovno razmerje, in tudi ne za poznejše poslabšanje take telesne okvare, izjemoma pa pridobi zavarovanec, ki je imel pred vstopom v delovno razmerje poškodovano eno oko, uho, roko ali nogo, pa si pozneje poškoduje še drugi istoveten organ, pravico do invalidnine za okvaro obeh organov.

49. člen

1) Invalidnina se obračunava v predpisanih zneskih glede na odstotek telesne okvare.

2) Če je telesna okvara posledica nesreče pri delu ali poklicne bolezni, se invalidnina zagotavlja pod ugodnejšimi pogoji glede odstotka okvare in se obračunava v večjem znesku za enak odstotek okvare kot pa, kadar gre za telesno okvaro, ki je posledica bolezni ali poškodbe izven dela.

V. poglavje

DRUŽINSKA POKOJNINA

50. člen

Ob zavarovančevi smrti pridobijo pravico do družinske pokojnine:

1. zakonec;
2. otroci (zakonski ali nezakonski ali posvojenci in pastorki, ki jih je zavarovanec preživljal, ter vnuki in drugi otroci brez staršev, ki jih je zavarovanec preživljal);
3. starši (oče in mati, očim in mačeha ter posvojitelj), ki jih je zavarovanec preživljal.

51. člen

1) Družinski člani pridobijo pravico do družinske pokojnine:

1. če je imel zavarovanec najmanj 5 let zavarovalne dobe ali najmanj 10 let pokojninske dobe pod pogojem, da je izpolnjena tudi gostota zavarovalne dobe (drugi odstavek 20. člena), določena z zveznim družbenim dogovorom;
2. če je imel zavarovanec 20 ali več let pokojninske dobe;
3. če je zavarovanec izpolnjeval pogoje glede let pokojninske dobe in starosti za pridobitev starostne ali invalidske pokojnine ali je bil uživalec starostne pokojnine, invalidske pokojnine ali koristnik denarnega povračila iz naslova na podlagi pravice do poklicne rehabilitacije ali do zaposlitve.

2) Če je bila zavarovančeva smrt posledica nesreče pri delu ali poklicne bolezni, pridobijo družinski člani pravico do družinske pokojnine glede na dolžino zavarovančeve pokojninske dobe.

52. člen

1) Vdova pridobi pravico do družinske pokojnine:

1. če je do smrti moža, po katerem ima to pravico, dopolnila starost 45 let ali

2. če je bila do moževe smrti popolnoma nezmožna za pridobivanje ali če je postala popolnoma nezmožna za pridobivanje v enem letu od moževe smrti ali

3. če je po moževi smrti ostal otrok ali več otrok, ki imajo pravico do družinske pokojnine po možu, vdova pa proti njim izpolnjuje roditeljske dolžnosti. Vdova, ki postane med trajanjem pravice iz tega naslova popolnoma nezmožna za pridobivanje, zadrži pravico do družinske pokojnine, dokler obstaja takšna nezmožnost.

2) Vdova, ki do moževe smrti ni dopolnila 45 let, dopolni pa je 40 let starosti, pridobi pravico do družinske pokojnine, ko dopolni 45 let starosti.

3) Vdova, ki med trajanjem pravice do družinske pokojnine, pridobljene po 3. točki prvega odstavka tega člena, dopolni 45 let starosti, zadrži pravico do družinske pokojnine trajno, če pa ji ta pravica preneha pred dopolnjenim 45. letom ali po dopolnjenem 40. letu starosti, jo lahko znova uveljavi, ko dopolni starost 45 let.

53. člen

1) Vdova, ki do moževe smrti ni dopolnila 45 let, ni kako drugače pridobila pravice do družinske pokojnine (52. člen), ni v delovnem razmerju in ne opravlja samostojne dejavnosti, ima pravico do odpravnine oziroma oskrbnine.

2) Odpravnino oziroma oskrbnino iz prvega odstavka tega člena določa skupščina skupnosti.

54. člen

1) Vdovec pridobi pravico do družinske pokojnine:

1. če je do smrti žene, po kateri ima to pravico, dopolnil starost 60 let; ali

2. če še ni star 60 let, pa je bil do ženine smrti popolnoma nezmožen za pridobivanje ali je postal nezmožen v enem letu po ženini smrti; ali

3. če mu je po ženini smrti ostal otrok ali več otrok, ki imajo pravico do družinske pokojnine po ženi, vdovec pa proti njim izpolnjuje roditeljske dolžnosti. Vdovec, ki postane med trajanjem pravice do družinske pokojnine iz tega naslova popolnoma nezmožen za pridobivanje, zadrži pravico do družinske pokojnine, dokler obstaja takšna nezmožnost.

2) Vdovec, ki je med trajanjem pravice do družinske pokojnine, pridobljene po 3. točki prejšnjega odstavka, dopolnil 60 let starosti, zadrži to pravico trajno.

55. člen

Pravico do družinske pokojnine ima pod pogoji iz 52. in 54. člena tega zakona tudi zakonec, če je bil njegov zakon razvezan brez krivde in če ima po sodni odločbi oziroma sodni poravnavi pravico do prežिवnine.

56. člen

1) Otrok pridobi pravico do družinske pokojnine in jo lahko uživa do dopolnjenega 15. leta, pozneje pa, če se redno šola, toliko časa, dokler je na rednem šolanju, vendar najdalj do dopolnjenega 26. leta starosti. Če je otrok prekinil šolanje zaradi bolezni, lahko pridobi oziroma ima pravico do družinske po-

kojnine tudi med boleznijo — do dopolnjenega 26. leta starosti, pa tudi še dalj — vendar največ še toliko časa, kolikor ga je zaradi bolezni izgubil pri rednem šolanju, če je redno šolanje nadaljeval pred dopolnjenim 26. letom.

2) Otrok, ki je postal popolnoma in trajno nezmožen za delo do starosti, do katere se otrokom zagotavlja pravica do družinske pokojnine, ima pravico do družinske pokojnine, vse dokler traja takšna nezmožnost.

3) Otrok, ki je postal popolnoma in trajno nezmožen za delo po starosti, do katere se otrokom zagotavlja pravica do družinske pokojnine, toda pred smrtjo zavarovanca oziroma uživalca pravice, pridobi pravico do družinske pokojnine, če ga je zavarovanec oziroma uživalec pravice preživel do svoje smrti.

57. člen

Ob pogojih iz 56. člena tega zakona imata pastorek in otrok brez staršev pravico do družinske pokojnine, če izpolnjujeta še poseben pogoj, in sicer:

1. pastorek — če ga je zavarovanec oziroma uživalec pravice preživel sam ali skupaj z zakoncem v svojem gospodinjstvu;

2. vnuk, brat ali sestra — če nima lastnih dohodkov, ki bi zadoščali za preživljanje;

3. drug otrok brez staršev — če nima lastnih dohodkov, ki bi zadoščali za preživljanje, zavarovanec oziroma uživalec pravice pa ga je preživel v svojem gospodinjstvu najmanj 1 leto pred svojo smrtjo, ali pa tudi krajši čas, če je bila smrt posledica nesreče na delu ali izven dela.

58. člen

Starši, ki jih je zavarovanec oziroma uživalec pravice preživel do svoje smrti, pridobijo pravico do družinske pokojnine:

1. če so do smrti zavarovanca oziroma uživalca pravice dopolnili mati 45 let, oče pa 60 let;

2. če mati še ni stara 45 let oziroma če oče še ni star 60 let, pa sta bila do smrti zavarovanca oziroma uživalca pravice pridobitno popolnoma nezmožna.

59. člen

1) Družinska pokojnina se odmeri od osnove, ki jo tvori starostna ali invalidska pokojnina, ki bi zavarovancu pripadala ob smrti, oziroma pokojnina, ki jo je uživalec pokojnine imel ob smrti.

2) Družinska pokojnina se odmeri z odstotkom od osnove (prvi odstavek) glede na število družinskih članov, ki imajo pravico do nje. Odstotek za odmero družinske pokojnine ne sme biti manjši od 70 % osnove za enega člana družine, če je ta član zakonec ali otrok brez staršev, s tem, da skupnost lahko predpiše najvišji znesek družinske pokojnine.

60. člen

Če imata pravico do družinske pokojnine razvezani zakonec in zakonec zavarovanca oziroma uživalca pravice iz novega zakona, se odmeri ena družinska pokojnina, ki pa ne more biti manjša od pokojnine za enega družinskega člana.

VI. poglavje

VARSTVENI DODATEK

61. člen

1) Starostni, invalidski in družinski upokojenci imajo pravico do varstvenega dodatka, če njihova po tem zakonu odmerjena pokojnina ne dosega predpisanega mejnega zneska najnižjih pokojninskih prejemkov in če niti sam upokojenec niti član njegovega gospodinjstva nimajo drugih dohodkov, ki bi zadoščali za preživetje.

2) Osnova za odmero varstvenega dodatka je razlika med pokojnino, ki gre upokojencu po statutu in mejnim zneskom najnižjih pokojninskih prejemkov.

3) Pogoje za pridobitev pravice do varstvenega dodatka, način odmere in pogoje uživanja varstvenega dodatka ter višino mejnega zneska najnižjih pokojninskih prejemkov določi skupščina skupnosti.

VII. poglavje

UŽIVANJE IN IZGUBA PRAVIC

62. člen

1) Zavarovalna oseba lahko zahteva uveljavitev pravic od dneva, ko so izpolnjeni predpisani pogoji za pridobitev pravice, če ni s tem zakonom ali statutom skupnosti izrecno drugače določeno.

2) Uveljavljena pokojnina se izplačuje zavarovancu, ki je v delovnem razmerju ali opravlja kakšno dejavnost, na podlagi katere je zavarovan, od prvega naslednjega dne po prenehanju delovnega razmerja ali opravljanja dejavnosti.

3) Če zavarovanec ni več v delovnem razmerju oziroma ne opravlja dejavnosti, na podlagi katere je zavarovan, se mu pokojnina izplačuje od dneva uveljavitve, vendar pa največ od prvega dne naslednjega meseca po vložitvi zahteve za odmero pokojnine in še za šest mesecev nazaj.

63. člen

Če je zavarovanec, ki je uveljavil pokojnino, še naprej v delovnem razmerju oziroma še naprej opravlja dejavnost, na podlagi katere je zavarovan, in se zaradi tega ne izplačuje uveljavljena pokojnina, lahko zahteva, da se mu čas takšnega delovnega razmerja oziroma takšne dejavnosti upošteva za odstotno povečanje že uveljavljene pokojnine, lahko pa zahteva tudi, da se mu čas takšnega zavarovanja in osebni dohodek v tem času upošteva za novo odmero pokojnine. Z odločbo, izdano po novi zahtevi, se razveljavi prejšnja neizvršena odločba.

64. člen

1) Upokojencu, ki je uveljavil starostno pokojnino pred dopolnitvijo pokojninske dobe 40 let (moški) oziroma 35 let (ženska) in je znova vstopil v delovno razmerje, v katerem dela polovico ali več kot polovico polnega delovnega časa, ali začel opravljati dejavnost, na podlagi katere je zavarovan, se za

ta čas ne izplačuje pokojnina; ta čas zavarovanja pa se mu na zahtevo šteje za odstotno povečanje že uveljavljene pokojnine ali za novo odmero.

2) Ne glede na pravi odstavek tega člena ukvarjanje s samostojno umetniško dejavnostjo po uveljavitvi pravice do pokojnine ne vpliva na njeno izplačevanje, vendar pa se ta čas ne všteva v zavarovalno dobo za povečanje oziroma novo odmero pokojnine po tem statutu.

3) Družinskemu članu, ki je uveljavil pravico do družinske pokojnine, se pokojnina ne izplačuje, dokler je v delovnem razmerju in dela polovico ali več kot polovico polnega delovnega časa, ali dokler opravlja dejavnost, na podlagi katere je zavarovan.

4) Upokoјencu, ki je uveljavil starostno pokojnino s pokojninsko dobo 40 let (moški) oziroma 35 let (ženska), pa je ponovno stopil v delovno razmerje ali začel upravljati samostojno dejavnost:

I. varianta: se pokojnina izplačuje nezmanjšana, če njegova pokojnina in osebni dohodek iz ponovne zaposlitve ne presegata poprečnega osebnega dohodka v republiki v preteklem letu povečanega za 50 %; če presega to mejo, se izplačuje zmanjšana pokojnina, po lestvici, ki jo določi skupnost, s tem, da mu v vsakem primeru pripada vsaj 50 % pokojnine.

II. varianta: vsaj 25 % pokojnine.

III. varianta: pokojnina se ne izplačuje.

5) Starostnemu upokoјencu, ki je uveljavil pokojnino s pokojninsko dobo 40 let (moški) oziroma 35 let (ženska) in se ponovno zaposlil ali začel opravljati samostojno dejavnost, ne oživi svojstvo zavarovanca iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, razen za nesrečo pri delu in poklicno bolezen.

65. člen

1) Če invalidski upokoјenec, ki je popolnoma nezmožen za svoje in za drugo ustrezno delo, s poklicno rehabilitacijo, se ga pa ne more usposobiti za tako delo (I. kategorija), znova stopi v delovno razmerje in dela polovico ali več kot polovico polnega delovnega časa, ali začne opravljati dejavnost, na podlagi katere je zavarovan, se mu med tako zaposlitvijo invalidska pokojnina ne izplačuje.

2) Če invalidski upokoјenec, ki ni invalid po prejšnjem odstavku, stopi v delovno razmerje in dela polovico ali več kot polovico polnega delovnega časa, ali začne opravljati samostojno dejavnost, na podlagi katere je zavarovan, se mu izplačuje ta čas del pokojnine v višini, ki jo določi skupnost. Če tak upokoјenec znova stopi v delovno razmerje, kjer dela manj kot polovico polnega delovnega časa, ali opravlja dela in naloge, ki se ne štejejo za delovno razmerje, se mu ta čas izplačuje pokojnina, vendar se mu ta čas ne šteje v zavarovalno dobo za povečanje oziroma za novo odmero pokojnine.

3) Ne glede na prvi in drugi odstavek tega člena samostojna umetniška dejavnost po uveljavitvi pravice do invalidske pokojnine nima za posledico ustavitve izplačevanja pokojnine, ta čas pa se ne šteje v zavarovalno dobo za povečanje invalidske pokojnine oziroma za pridobitev nove invalidske ali starostne pokojnine.

4) Invalidska pokojnina po drugem odstavku tega člena se izplačuje ves čas, dokler zavarovanec, ki uživa invalidsko pokojnino, ne izpolni pogojev za starostno pokojnino (prvi in tretji odstavek 22. člena); poslej se uporabljajo zanj med zaposlitvijo določbe, ki veljajo za uživanje starostne pokojnine.

66. člen

1) S sklenitvijo zakona izgubijo pravico do družinske pokojnine:

1. vdova, ki še ni stara 45 let, razen, če je to pravico pridobila ali obdržala zaradi popolne pridobitne nezmožnosti;

2. otroci zavarovanca in otroci brez staršev, ne glede na to, ali so sklenili zakon pred smrtjo zavarovanca oziroma uživalca pravice ali po smrti, razen otrok, ki so to pravico pridobili ali obdržali zaradi popolne in trajne delovne nezmožnosti.

2) Vdovi, ki je s sklenitvijo novega zakona izgubila pravico do družinske pokojnine, po možu iz novega zakona pa družinske pokojnine ni pridobila, oživi pravica do prejšnje družinske pokojnine:

1. če so po prenehanju novega zakona še otroci iz prvega zakona, ki uživajo družinsko pokojnino;

2. če so izpolnjeni pogoji, ob katerih ima vdova glede na svojo starost oziroma število otrok pravico do družinske pokojnine.

67. člen

Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki gredo zavarovancu na podlagi dobe iz razdobja, v katerem je moral sam plačati prispevke, se pridobijo in izplačujejo, če so prispevki za to razdobje v celoti plačani.

68. člen

1) Zavarovancu gredo pravice iz invalidskega zavarovanja od dneva, ko je postal invalid, oziroma od dneva, ko je nastala telesna okvara, če ni s tem zakonom izrecno drugače določeno.

2) Zavarovancu, ki ni več v delovnem razmerju oziroma ne opravlja več dejavnosti, na podlagi katere je zavarovan, invalidnost oziroma telesna okvara pa je obstajala še pred vložitvijo zahtevka, gre pokojnina oziroma invalidnina od dneva, ko je nastala invalidnost oziroma telesna okvara, vendar največ od prvega dne naslednjega meseca po vložitvi zahtevka in še za šest mesecev nazaj. Ostali prejemki gredo od prvega dne naslednjega meseca po vložitvi zahtevka, če ni v tem zakonu drugače določeno.

3) Zavarovancu, ki mu je bilo po dnevu, od katerega ima pravico do invalidske pokojnine, izplačan osebni dohodek ali nadomestilo osebnega dohodka po predpisih o zdravstvenem zavarovanju, se izplačuje pokojnina od prvega naslednjega dne po dnevu, s katerim se mu je nehal izplačevati osebni dohodek oziroma nadomestilo osebnega dohodka.

69. člen

1) Na podlagi invalidnosti ali telesne okvare pridobljene pravice trajajo, dokler je podano stanje invalidnosti in preostale delovne zmožnosti oziroma dokler je podana stopnja telesne okvare, po kateri je bila priznana pravica.

2) Če nastanejo v stanju invalidnosti in preostale delovne zmožnosti oziroma v stopnji telesne okvare spremembe, zaradi katerih se določena pravica izgubi ali spremeni ali zaradi katerih so izpolnjeni pogoji za pridobitev kakšne druge pravice, se pravica izgubi ali spremeni oziroma se nova pravica pridobi od prvega dneva naslednjega meseca po nastanku spremembe.

70. člen

1) Upokojencu oziroma delovnemu invalidu, ki se kot tuj državljan za stalno izseli v tujino, se izplačuje pokojnina in invalidnina, če je z zadevno državo sklenjen sporazum o plačevanju pokojnin v tujino ali če zadevna država priznava takšno pravico jugoslovanskim državljanom.

2) Uživalcu pravic — našemu državljanu, ki se izseli v tujino, se pokojnina izplačuje po odobritvi skupnosti.

71. člen

Če ni v mednarodnih pogodbah drugače določeno, nimajo pravice do varstvenega dodatka po tem zakonu:

1. upokojenci, katerim se pokojnina izplačuje v tujini;
2. upokojenci, katerim se ne izplačuje pokojnina v tujino, ves čas, dokler prebivajo v tujini, če traja njihovo prebivanje v tujini dalj kot šest mesecev.

72. člen

Zavarovanec ne more pridobiti, delovni invalid pa izgubi pridobljeno pravico, če je vedoma povzročil invalidnost ali telesno okvaro z namenom, da bi prišel do pravic po tem statutu.

73. člen

1) Uživalec pravic mora naznaniti skupnosti vsako spremembo v osebnosti ali v dejanskih okoliščinah, ki vpliva na pravico ali njen obseg.

2) Prijavo v smislu prejšnjega odstavka mora vložiti v osmih dneh od dneva, ko nastane sprememba.

74. člen

1) Pokojnina se odmerja v mesečnem znesku in izplačuje vsak mesec naprej.

2) Zapadli mesečni zneski pokojnine, ki niso mogli biti izplačani zaradi okoliščin, katere je povzročil upokojenec, se izplačajo pozneje največ tri leta za nazaj, računano od dneva, ko po prenehanju takih okoliščin upokojenec vloži zahtevo za izplačilo.

Četrty del

DOLOČBE O PRAVICAH BORCEV NOV

75. člen

1) Udeleženci narodnoosvobodilne vojne so po tem zakonu zavarovanci, katerim se ves čas od vstopa v narodnoosvobodilni boj oziroma od začetka aktivnega in organiziranega dela za narodnoosvobodilni boj od 15. maja 1945 dvojno všteva v posebno dobo (v nadaljnjem besedilu: borci NOV).

2) Borci narodnoosvobodilne vojne pred 9. septembrom 1943 (v nadaljnjem besedilu: borci NOV pred 9. 9. 1943) so po tem zakonu borci NOV, ki so stopili v narodnoosvobodilni boj oziroma so začeli aktivno in organizirano

delati za narodnoosvobodilni boj pred 9. septembrom 1943, ter borci NOV, ki so postali jugoslovanski državljani po mirovni pogodbi z Italijo ali z naturalizacijo, oziroma, ki so na podlagi memoranduma o soglasju o Svobodnem tržaškem ozemlju z dne 5. oktobra 1954 v pravicah in dolžnostih izenačeni z jugoslovanskimi državljani in so stopili v narodnoosvobodilni boj oziroma so začeli aktivno in organizirano delovati za narodnoosvobodilni boj do 13. oktobra 1943.

3) Udeleženci narodnoosvobodilnega gibanja Grčije (ELAS) — jugoslovanski državljani, katerim se ves čas od vstopa v narodnoosvobodilno gibanje oziroma od začetka aktivnega in organiziranega dela za narodnoosvobodilno gibanje Grčije do 15. maja 1945 všteva dvojno v posebno dobo, se glede pridobivanja in določanja pravic izenačijo po tem zakonu z borci NOV (prvi in drugi odstavek).

4) Udeleženci španske državljanske vojne so po tem zakonu zavarovanci, ki se jim čas, prebit v sestavi bivše španske republikanske armade dvojno všteva v posebno dobo (v nadaljnjem besedilu: španski borci). Španskemu borcu se dvojno všteva v posebno dobo tudi čas, ki ga je prebil do 15. maja 1945 v zaporu, taborišču ali internaciji — vendar ne pred 6. aprilom 1941, če je v zaporu, taborišču ali internaciji nadaljeval delo za narodnoosvobodilno gibanje in se je po vrnitvi iz zapora, taborišča ali internacije postavil na razpolago narodnoosvobodilnemu gibanju in nadaljeval aktivno delo zanj.

76. člen

1) Pravico do starostne pokojnine pridobi borec NOV pred 9. 9. 1943 oziroma španski borec:

1. ne glede na starost — ko dopolni pokojninsko dobo 35 (borec) oziroma 30 let (borka);

2. ko dopolni 55 let (borec) oziroma 50 let (borka) starosti — če ima najmanj 20 let pokojninske dobe, dopolnjene kadarkoli, od tega pa najmanj 10 let zavarovalne dobe.

2) Borci NOV pred 9. 9. 1943 in španskemu borcu, ki ima najmanj 15 let pokojninske dobe, od tega pa najmanj 10 let zavarovalne dobe, lahko posebna komisija ne glede na starost izjemoma prizna pravico do starostne pokojnine, če spozna, da je to potrebno spričo njegovega splošnega zdravstvenega stanja in delovne zmožnosti. Posebna komisija se ustanovi na način, ki ga določa zakon.

3) Borci NOV pred 9. 9. 1943 in španski borci lahko pridobijo pravico do starostne pokojnine, ko izpolnijo pogoje, določene v tem času, ne glede na to, kdaj jim je prenehalo zavarovanje.

4) V zavarovalno dobo 10 let iz prvega in drugega odstavka tega člena se vštevajo z dejanskim trajanjem vsa obdobja, ki se borcem NOV po tem naslovu vštevajo dvojno v pokojninsko dobo.

77. člen

Borec NOV pred 9. 9. 1943 in španski borec, ki zaradi invalidnosti pri svojem delu ne more delati več kot polovico polnega delovnega časa, pridobi, ne glede na to, ali lahko dela pri drugem ustreznem delu po poklicni rehabilitaciji ali brez nje, pravico do invalidske pokojnine, če izpolnjuje pogoje glede pokojninske dobe za pridobitev pravice do te pokojnine.

78. člen

1) Pri izračunavanju pokojninske osnove se borcu NOV pred 9. 9. 1943 in španskemu borcu vzame mesečno povprečje osebnih dohodkov, ki ga je imel v zadnjih petih letih zavarovanja pred uveljavitvijo pravice do pokojnine, če zanj ni ugodneje, da se mu poprečje izračuna enako kot drugim zavarovancem.

2) Borcu NOV pred 9. 9. 1943 in španskemu borcu, ki je skupaj z osebnim dohodkom prejemal po posebnih predpisih tudi borčevski dodatek, se všteva tudi ta dodatek v osebni dohodek za izračunavanje pokojninske osnove.

3) Pri odmeri pokojnine se za borca NOV pred 9. 9. 1943 in španskega borca vzame pokojninska osnova najmanj v višini, ki ustreza poprečnemu osebnemu dohodku delavca v Jugoslaviji v zadnjem letu pred letom, v katerem se uveljavlja pokojnina.

79. člen

1) Borcu NOV pred 9. 9. 1943 in španskemu borcu se starostna pokojnina, uveljavljena po 34. členu tega zakona, ter invalidska pokojnina, če je zanj to ugodneje, odmeri v odstotku od pokojninske osnove (78. člen) glede na pokojninsko dobo, in znaša za 15 let pokojninske dobe 45 % pokojninske osnove za borce in 47,5 % pokojninske osnove za borke. Za vsako nadaljnje leto pokojninske dobe se pokojnina poveča borcu za 2 %, borki pa za 2,5 % pokojninske osnove; tako odmerjena pokojnina pa sme doseči največ 85 % pokojninske osnove.

2) Zavarovancu iz prvega odstavka tega člena, ki uveljavi invalidsko pokojnino s pokojninsko dobo manj kot 15 let, se odmeri invalidska pokojnina s 45 % pokojninske osnove za borce oziroma 47,5 % pokojninske osnove za borke.

3) Zavarovancu iz prvega odstavka tega člena, ki uveljavi pokojnino s pokojninsko dobo manj kot 35 let (borec) oziroma manj kot 30 let (borka) ter zavarovancu iz drugega odstavka tega člena, se po pokojninski dobi obračunana pokojnina poveča za 60 %; tako povečana pokojnina pa sme znašati največ 85 % pokojninske osnove.

80. člen

1) Borec NOV, ki je stopil v narodnoosvobodilni boj oziroma, ki je začel aktivno in organizirano delati za narodnoosvobodilni boj 9. septembra 1943 ali pozneje, pridobi pravico do pokojnine ob enakih pogojih kot drugi zavarovanci in se mu pokojnina odmeri na enak način kot njim.

2) Zavarovancu iz prvega odstavka tega člena, ki na podlagi dopolnjene pokojninske dobe uveljavi pokojnino, manjšo od 85 % pokojninske osnove, se pokojnina, obračunana po dopolnjeni pokojninski dobi poveča:

1. borcu NOV od 9. septembra 1943 do konca omenjenega leta za 60 %;
2. borcu NOV od 1944. leta — za 30 %;
3. borcu NOV od 1945. leta — za 10 %.

3) Zavarovancu — jugoslovanskemu državljanu, ki je bil po 6. aprilu 1941 ujet ali interniran in je v taboriščih vojnih ujetnikov ali političnih jetnikov oziroma internirancev nepretrgano aktivno in organizirano delal za narodnoosvobodilno gibanje, po vrnitvi iz taborišča pa se je postavil na razpolago narodnoosvobodilnemu gibanju in nadaljeval aktivno delo zanj, ta čas pa se

mu ne šteje dvojno, se pokojnina, uveljavljena na podlagi dopolnjene pokojninske dobe v odstotku manjšem od 85 % pokojninske osnove, poveča za 30 %.

4) Pokojnina povečana po drugem in tretjem odstavku tega člena sme znašati največ 85 % pokojninske dobe.

81. člen

Družinskim članom borca NOV pred 9. 9. 1943 in španskega borca, ki je ob smrti izpolnjeval pogoje za priznanje starostne pokojnine po drugem odstavku 76. člena tega zakona, vendar je ni uveljavil, lahko posebna komisija, ki jo določa omenjeni člen, prizna pravico do družinske pokojnine, če so izpolnjeni pogoji za pridobitev družinske pokojnine (člen 50 do 60). Ta družinska pokojnina se odmeri od starostne pokojnine, ki bi takšnemu borcu pripadala, če bi jo bil uveljavil, ko je bil živ.

82. člen

1) Pokojnine borcev NOV pred 9. 9. 1943 in španskih borcev se usklajujejo enako kot pokojnine drugih zavarovancev.

2) Za najmanjšo pokojninsko osnovo, po kateri se vsako leto obvezno usklajujejo pokojnine borcev NOV pred 9. 9. 1943 in španskih borcev, se vzame poprečni osebni dohodek delavca v Jugoslaviji iz prejšnjega leta, povečan za razliko do poprečnega osebnega dohodka v SR Sloveniji v prejšnjem letu.

83. člen

Odločbo o izjemnem priznanju pravice do pokojnine po drugem odstavku 76. člena in 81. člena izda posebna komisija (drugi odstavek 76. člena) po podatkih o pokojninski dobi, ki jih dobi od pristojne skupnosti. Odločba je dokončna in skupnost po njej odmeri pokojnino, ki gre zavarovancu po tem zakonu.

84. člen

Borcem NOV in španskim borcem, ki so zavarovanci skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja drugih kategorij zavarovancev, zagotavljajo te skupnosti pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja v obsegu in pod pogoji, ki so zavarovancem-borcem zagotovljene po tem zakonu.

85. člen

Z zveznim zakonom se določijo primeri, obseg in način zagotovitve nadomestil, ki gredo skladom pokojninskega in invalidskega zavarovanja za obveznosti, ki nastanejo v zvezi s pridobivanjem pravic in odmero pokojnine borcev in njihovih družin.

Peti del

UGOTAVLJANJE IN UVELJAVLJANJE ZAVAROVALNE DOBE,
KI SE ŠTEJE S POVEČANJEM

I. poglavje

Ugotavljanje zavarovalne dobe s povečanjem

86. člen

1) Zavarovalna doba, prebita na delovnih mestih, na katerih je delo posebno težko in za zdravje škodljivo ali na katerih zavarovanci po določenih letih starosti ne morejo več uspešno opravljati ustrezne poklicne dejavnosti, se šteje za pokojnino s povečanjem. Povečanje dobe je odvisno od teže in škodljivosti dela oziroma narave dela, znašati pa sme največ 50 %.

2) Zavarovancem, katerim se zavarovalna doba šteje s povečanjem, se starostna meja za pridobitev pravice do pokojnine zniža glede na stopnjo povečanja dobe.

87. člen

1) Za delovna mesta, na katerih se zavarovalna doba šteje s povečanjem zato, ker je delo na njih posebno težko in za zdravje škodljivo, se smejo določiti tista delovna mesta, na katerih se stekajo tile pogoji:

1. da v zvezi z opravljanjem dela na delovnem mestu znatneje delujejo škodljivi vplivi na zdravstveno stanje in delovno zmožnost delavcev, čeprav so na zadevnem delovnem mestu uporabljeni vsi splošni in posebni varstveni ukrepi, ki jih določajo predpisi, ter drugi ukrepi, s katerimi je mogoče vplivati na to, da se odpravijo in zmanjšajo škodljivi vplivi;

2. da se delo na delovnem mestu opravlja v težkih in zdravju škodljivih pogojih neposredno zraven škodljivih vplivov v nepretrganem delovnem procesu na zadevnem delovnem mestu;

3. da dela delovnega mesta ob okoliščinah iz 1. in 2. točke tega odstavka opravlja isti delavec med polnim delovnim časom, določenim za zadevno delo, pri čemer se za polni delovni čas šteje tudi delovni čas, ki je na posameznih delovnih mestih zaradi posebnih delovnih pogojev krajši od 42 ur tedensko.

2) Za delovna mesta, na katerih se zavarovalna doba šteje s povečanjem zato, ker je doba opravljanja poklicne dejavnosti omejena na dopolnitev določenih let starosti, se smejo določiti delovna mesta samo v tistih poklicih, v katerih fiziološke funkcije organizma zaradi narave in teže dela opadajo v tolikšni meri, da delavec ne more uspešno opravljati iste poklicne dejavnosti do predpisane starostne meje (60. oziroma 55. leta starosti).

88. člen

1) Skupnost v skladu z zakonom določa delovna mesta, na katerih se zavarovalna doba šteje za pokojnino s povečanjem, stopnjo povečanja zavarovalne dobe na teh delovnih mestih ter ustrezno znižanje starostne meje. Skupnost določa tudi najmanjšo dobo delavčevega dela, da se mu zavarovalna doba na njih šteje s povečanjem.

2) Skupnost določi tudi postopek za ugotavljanje delovnih mest, na katerih se zavarovalna doba šteje s povečanjem.

89. člen

1) Zavarovalna doba se šteje s povečanjem zavarovancem, ki so v Jugoslaviji prebili skupaj najmanj 5 let na delu s polnim delovnim časom kot slepi, osebe obbolele na distrofiji in sorodnih mišičnih in nevromišičnih obolenjih, zavarovanci s telesnimi okvarami najmanj 70 %, vojaški invalidi od I. do VI. skupine in civilne žrtve vojne s telesnimi okvarami najmanj 70 %.

2) Zavarovancem iz prejšnjega odstavka se vsakih 12 mesecev dejansko prebitih na delu, iz naslova katerega so zavarovali, šteje za 15 mesecev zavarovalne dobe, starostna doba, predpisana za pridobitev starostne pokojnine (22. člen), pa se zniža za po eno na vsakih 5 let dejansko prebitih na takšnem delu.

90. člen

1) Pooblaščenim uradnim osebam službe javne in državne varnosti se šteje vsakih 12 mesecev dejanskega opravljanja take dolžnosti za 16 mesecev zavarovanja.

2) Katere delavce se šteje za pooblaščene uradne osebe po prejšnjem odstavku, določi republiški sekretar za notranje zadeve v soglasju z izvršnim svetom.

3) Pooblaščenim uradni osebi, ki uveljavi starostno pokojnino po splošnih pogojih (prvi odstavek 22. člena), se predpisana starostna meja zmanjša za eno leto na vsaka štiri leta dejanskega opravljanja take dolžnosti.

91. člen

Zavarovancem iz 1. do 3. točke 11. člena, iz 12. člena in iz 15. člena tega zakona se v zavarovalno dobo s povečanjem šteje tudi čas, za katerega so bili zavarovani v pokojninskem in invalidskem zavarovanju v lastnosti vojaškega zavarovanca ali civilne osebe v službi JLA, to pa pod pogoji in v obsegu, določenimi s predpisi, s katerimi se ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje vojaških oseb.

II. poglavje

Uveljavljanje zavarovalne dobe s povečanjem

92. člen

Zavarovancem, ki delajo na posebno težkih in za zdravje škodljivih delovnih mestih (prvi odstavek 87. člena), se zavarovalna doba s povečanjem upošteva, kadar uveljavljajo pravico do invalidske pokojnine.

93. člen

Izjemno od načela po 92. členu tega zakona se zavarovalna doba s povečanjem na delovnih mestih iz prvega odstavka 87. člena tega zakona upošteva pri uveljavljanju starostne pokojnine naslednjim zavarovancem:

1. delavcem, ki delajo v rudnikih neposredno pri proizvodnji pod zemljo;
2. delavcem, ki delajo v kesonih;
3. delavcem, ki opravljajo potapljaška dela;
4. delavcem, ki delajo neposredno v rudniških jamah, v katerih se pridobivajo jedrske surovine in delavcem, ki delajo pri jedrskih napravah in v jedrskih laboratorijih;
5. težjim invalidom v delovnem razmerju s polnim delovnim časom;
6. osebam iz 89. in 90. člena tega zakona.

94. člen

Zavarovalna doba s povečanjem na delovnih mestih, na katerih je doba poklicne dejavnosti omejena (drugi odstavek 87. člena), se upošteva pri uveljavljanju starostne pokojnine naslednjim zavarovancem:

1. pilotom s pogojem, da imajo določeno število poletov na leto in
2. drugim zavarovancem na takih delovnih mestih, ki jih določi skupnost.

95. člen

1) Zavarovancem, navedenim v 93. členu tega zakona, se zavarovalna doba s povečanjem upošteva pri odmeri starostne pokojnine, če pravico do te pokojnine uveljavljajo najmanj z dopolnjenim 50. letom starosti.

2) Zavarovancem, navedenim v 94. členu tega zakona, se zavarovalna doba s povečanjem upošteva pri odmeri starostne pokojnine, če pravico do te pokojnine uveljavljajo z dopolnjenim 55. letom (moški) oziroma 50. letom (ženske) in pod pogojem, da je zavarovanec opravljal taka dela vsaj 15 let.

Šesti del

POKOJNINSKA DOBA

96. člen

Pokojninska doba po tem zakonu, na podlagi katere se pridobivajo in določajo pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, obsega:

1. čas, prebit v zavarovanju (v nadaljnjem besedilu: zavarovalna doba), ki se všteva po določbah tega dela zakona;
2. čas, dopolnjen do 31. decembra 1972, ki se po 193. členu tega zakona všteva v pokojninsko dobo kot obdobja zavarovalne dobe in obdobja posebne dobe.

97. člen

1) V zavarovalno dobo se všteva čas, ki ga je zavarovanec iz 11., 12. in 15. člena tega zakona prebil na združenem delu v organizacijah ali na delu pri delodajalcu.

2) Zavarovancem iz 13. in 14. člena tega zakona se v zavarovalno dobo všteva čas, ko kot zavarovanci po tem zakonu opravljajo samostojno poklicno dejavnost (13. člen) oziroma ko sodelujejo po določbah 14. člena tega zakona.

98. člen

1) V zavarovalno dobo se všteva čas, prebit na delu s polnim delovnim časom.

2) Za čas, prebit s polnim delovnim časom, se šteje tudi čas, ki ga prebijejo na delu s skrajšanim delovnim časom.

1. zavarovanci-delovni invalidi in vojaški invalidi, če so zaposleni s tolikšnim časom, kot ustreza njihovi delovni sposobnosti;

2. vojaški zavarovanci-uživalci invalidske pokojnine, če so zaposleni najmanj s polovico delovnega časa;

3. zavarovanke, ki dojijo in negujejo otroka — po posebnih predpisih;

4. defektne in invalidske osebe, če so zaposlene z delovnim časom, ki ustreza njihovi delovni zmožnosti.

3) Čas, prebit na delu z nepolnim delovnim časom, razen v primerih iz prejšnjega odstavka, če je zavarovanec delal najmanj polovico polnega delovnega časa, se všteva v zavarovalno dobo s trajanjem, ki ustreza skupnemu številu ur takega dela v posameznem letu, obračunanih na polni delovni čas.

4) Določbe prvega do tretjega odstavka tega člena veljajo tudi, kadar je potrební delovni čas izpolnjen z delom v dveh ali večih organizacijah oziroma pri dveh ali večih delodajalcih.

5) Zavarovancu, pri katerem je nastala invalidnost, iz naslova katere se pridobi pravica do invalidske pokojnine (29. in 31. člen), se v zavarovalno dobo všteva samo čas prebit na delu do nastanka take invalidnosti.

99. člen

V zavarovalno dobo se všteva tudi čas, ki ga prebije zavarovanec:

1. v bolniškem staležu po prenehanju dela, iz naslova katerega je zavarovan, če je ta čas dobival nadomestilo osebnega dohodka po predpisih o zdravstvenem zavarovanju;

2. na poklicni rehabilitaciji, na katero ga je napotil pristojni organ oziroma organizacija, kot delovni invalid, vojaški invalid, slep ali oseba, obolela na distrofiji in sorodnih mišičnih in nevromišičnih obolenjih.

100. člen

V zavarovalno dobo se všteva tudi čas, ki ga med trajanjem združenega dela zavarovanec prebije:

1. na strokovnem izpopolnjevanju ali specializaciji izven organizacije, v kateri je zaposlen;

2. na strokovnem izpopolnjevanju v strokovnih šolah ali na tečajih, ki se organizirajo v okviru organov za notranje zadeve.

101. člen

V zavarovalno dobo se všteva tudi čas, ki ga je zavarovanec med trajanjem dela prebil:

1. na neplačanem izrednem dopustu do 30 dni v posameznem koledarskem letu;

2. v preiskovalnem zaporu, ki je trajal do 30 dni, če je bil obsojen;

3. na prestajanju zaporne kazni do največ 30 dni.

102. člen

Zavarovancem iz 11., 12. in 15. člena tega zakona se všteva v zavarovalno dobo tudi čas, ko so bili zavarovani v pokojninskem in invalidskem zavarovanju:

1. v lastnosti vojaškega zavarovanca;
2. v lastnosti zavarovanca na podlagi opravljanja samostojne dejavnosti bodisi v skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja delavcev bodisi v posebni zavarovalni skupnosti.

103. člen

V zavarovalno dobo se všteva tudi čas, prebit po prenehanju obveznega zavarovanja, za kateri je zavarovanec plačal prispevek (podaljšano zavarovanje); primere, pogoje in način določi splošni akt skupnosti.

104. člen

1) Oseba, ki je bila neopravičeno obsojena in je bilo to dejstvo v poznejšem postopku pravnomočno ugotovljeno, prostostna kazen pa se je deloma ali v celoti izvršila, in oseba, ki ji je bila brez podlage vzeta prostost, lahko v postopku za priznanje odškodnine uveljavlja kot posebno obliko odškodnine, naj se ji čas prestajanja prostostne kazni oz. čas brez podlage odvzete prostosti in čas brezposelnosti po odpustu s prestajanja kazni, ki je v zvezi z neopravičeno obsodbo in ni nastala po krivdi oškodovanca, všteva v zavarovalno dobo.

2) Za vsak primer iz prvega odstavka SR Slovenija plača v sklad prispevek v višini, ki ustreza všteti zavarovalni dobi.

105. člen

V zavarovalno dobo se zavarovancem-delavcem všteva tudi čas opravljanja samostojne obrtne dejavnosti pred vključitvijo v organizacijo združenega dela in to:

1. tistim, ki so bili v času opravljanja samostojne dejavnosti člani obrtniške vzajemne pomoči in ob izstopu niso dvignili svojega deleža s pogojem, da za kritje obveznosti, nastalih s tem vštevanjem, plačajo prispevek v obsegu in na način, kot je to veljalo za zavarovance iz 13. člena tega zakona;

2. tistim, ki v času opravljanja samostojne dejavnosti niso bili člani obrtniške vzajemne pomoči ali ki so ob izstopu dvignili svoj delež s pogojem, da za kritje obveznosti, nastalih s tem vštevanjem, plačajo prispevek v obsegu in na način, ki ga določi skupnost.

106. člen

Zavarovancu, ki je prejšnje delovno razmerje ali drugo z njim izenačeno delo prekinil in v 6 mesecih postal član kmečke delovne zadruga, izseljencu, ki je v 6 mesecih po vrnitvi v SR Slovenijo postal član kmečke delovne zadruga in zavarovancu, ki je neposredno po demobilizaciji ali po odslužitvi kadrovskega roka ali po končani strokovni usposobitvi postal član kmečke delovne zadruga, se v zavarovalno dobo všteva čas, ko je v razdobju od 15. maja 1945 do 31. decembra 1959 delal v zadrugi, če mu je bil to edini ali glavni poklic in ne izpolnjuje pogojev iz 159. člena temeljnega zakona o pokojninskem zavarovanju, če to vštevanje uveljavlja v 6 mesecih po uveljavitvi tega zakona; ob istem pogoju se ta čas šteje tudi v zavarovalno dobo za družinsko pokojnino, če je zavarovanec umrl pred potekom tega roka.

Sedmi del

USKLAJEVANJE POKOJNIN

107. člen

1) Pokojnine se obvezno usklajujejo z ekonomskimi gibanji na območju skupnosti, pri čemer se upošteva gibanje življenjskih stroškov, osebnih dohodkov in razmerij med poprej in pozneje odmerjenimi pokojninami, da bi se ohranila njihova realna vrednost in se povečala na podlagi minulega dela.

2) Na podlagi stanja, nastajanja v razmerjih med pokojninami, uveljavljenimi v posameznih obdobjih, se usklajevanje pokojnin lahko opravi za vse pokojnine ali za pokojnine uveljavljane v posameznih obdobjih, za vse upokoјence ali za posamezne kategorije upokoјencev.

3) Pri usklajevanju pokojnin se upoštevajo osnove in merila, določena z družbenimi dogovori in samoupravnimi sporazumi o delitvi dohodka in osebnih dohodkov.

4) Z republiškim družbenim dogovorom iz 112. člena tega zakona se določijo osnove in merila za usklajevanje pokojnin po tem členu.

5) Denarna nadomestila za telesne okvare se usklajujejo po merilih in na način, ki jih določi skupnost s splošnim aktom.

108. člen

Pokojnine se praviloma uskladijo v začetku koledarskega leta, če to zahtevajo gibanja življenjskih stroškov in osebnih dohodkov, skupščina skupnosti lahko odloči o uskladitvi tudi med letom.

Osmi del

FINANCIRANJE

I. poglavje

NAČELA

109. člen

Sredstva, potrebna za uveljavljanje pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja ter za izvajanje zavarovanja zagotavljajo zavarovanci, organizacije združenega dela, zasebni delodajalci, družbenopolitične skupnosti in drugi dejavniki.

110. člen

Financiranje temelji na načelu vzajemnosti in solidarnosti zavarovancev pri zagotavljanju sredstev in na načelu sorazmernosti prispevka z osebnim dohodkom oziroma ekonomsko močjo zavarovancev, ki ne prejemaajo osebnega dohodka.

111. člen

Obveznosti organizacij združenega dela in drugih s tem zakonom določenih dejavnikov izvirajo iz posebnih ugodnosti in določenih pravic, priznanih določenim skupinam zavarovancev in drugih oseb, iz minulega dela upokojencev in iz vštevanja zavarovalne dobe s povečanjem.

112. člen

1) Skupščina skupnosti v mejah in na podlagi družbenega dogovora in v skladu z zakonom samostojno določa stopnje prispevkov zavarovancev in stopnje prispevka za beneficirano zavarovalno dobo.

2) Z republiškim družbenim dogovorom (drugi odstavek 4. člena) se določijo izhodišča, osnove in merila za določitev stopenj prispevkov. S tem dogovorom se določi zlasti:

1. vrsta in obseg pričakovanih izdatkov in potrebnih rezerv ter obdobje; za katero naj velja določena stopnja; obdobje se praviloma določa za razdobje srednjeročnega plana gospodarskega razvoja;

2. pričakovane osnove za prispevke za isto obdobje.

II. poglavje

VIRI FINANCIRANJA

113. člen

Sredstva za financiranje zagotavljajo:

1. zavarovanci, ki prejemajo osebni dohodek (11., 12/1 in 1. točke 17. člena) — s prispevkom iz osebnega dohodka;

2. zavarovanci, ki ne prejemajo osebnega dohodka (12/2 člen, 13. do 15. člen in 2. do 3. točka 17. člena) — s prispevkom iz lastnih sredstev;

3. organizacije združenega dela, državni organi, zadruge, družbene in druge organizacije (v nadaljnjem besedilu: organizacije) — s prispevkom za beneficirano zavarovalno dobo;

4. organizacije s prispevkom za osebe, navedene v 16. členu, 4. in 5. točki 17. člena in 18. členu;

5. organizacije in zasebni delodajalci — s prispevkom od minulega dela;

6. organizacije — s prispevkom za začasno nezaposlene delavce (20. člen);

7. federacija za večje pravice nekaterih skupin zavarovancev (85. člen);

8. SR Slovenija za pravice, ki jih daje borcem NOV in drugim skupinam zavarovancev pod ugodnejšimi pogoji ter za druge obveznosti, ki jih republika prevzema s tem ali drugim zakonom;

9. občine v primerih, ki jih določa zakon ali odlok občinske skupščine.

114. člen

1) Prispevki iz 1., 2., 4., 6. do 8. točke 113. člena tega zakona so namenjeni za kritje rednih (tekočih) obveznosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja in ustreznih stroškov izvajanja zavarovanja.

2) Prispevek iz 3. točke 113. člena tega zakona je namenjen za kritje večjih obveznosti skupnosti, ki nastajajo zaradi vštevanja zavarovalne dobe s povečanjem in zaradi znižanja starostnih mej za zavarovance na beneficiiranih delovnih mestih.

3) Prispevek iz 5. točke 113. člena tega zakona je namenjen za usklajevanje (povečanje) pokojnin po gibanju življenjskih stroškov, osebnih dohodkov aktivnih zavarovancev in za odpravljanje razlik med poprej in pozneje odmerjenimi (»starimi« in »novimi«) pokojninami ter za delno dopolnjevanje varnostne rezerve.

1. razdelek

PRISPEVEK ZAVAROVANCEV

115. člen

Za prispevek zavarovancev se šteje prispevek zavarovancev iz 1. in 2. točke 113. člena tega zakona.

116. člen

1) Prispevek zavarovancev se plačuje in obračunava v določenem odstotku (varianta: po določenih stopnjah) od odmerne osnove. Za posamezne skupine zavarovancev skupščina skupnosti lahko določi stalen znesek prispevkov (pavšal).

2) Pri določanju višine oziroma stopnje prispevkov se upošteva, ali so osebe zavarovane za vse ali samo za posamezne zavarovalne primere.

117. člen

1) Osnova za obračunavanje in plačevanje prispevka zavarovancev (v nadaljnjem besedilu: odmerna osnova).

1. iz 1. točke 113. člena tega zakona je njihov osebni dohodek za njihov dejanski, največ pa polni delovni čas, in osebni dohodek za delo nad polni delovni čas, kolikor je takšno delo obvezno po predpisih o delovnih razmerjih;

2. iz 2. točke 113. člena tega zakona je zavarovalna osnova.

2) Za posamezne kategorije zavarovancev skupščina skupnosti lahko določi minimalno zavarovalno osnovo.

118. člen

1) Prispevek zavarovancev obračunavajo in plačujejo (v nadaljnjem besedilu: zavezanci prispevka)

1. za zavarovance iz 1. točke 113. člena tega zakona — organizacije in zasebni delodajalci;

2. za zavarovance iz 2. točke 113. člena tega zakona — zavezanci, določeni s pogodbami po drugem odstavku 13. člena in tretjem odstavku 14. člena tega zakona;

3. sami zavarovanci:

— kolikor zavezanci niso določeni s pogodbo po prejšnji točki;

— prispevek za podaljšano zavarovanje.

2. razdelek

PRISPEVEK ZA NESREČO

119. člen

Prispevek za nesrečo (4. točka 113. člena) plačujejo:

1) za osebe iz 16., 1. in 3. točke 18. člena tega zakona — organizator akcije oziroma javnega dela;

2) za osebe iz 4. in 5. točke 17. člena — strokovne šole s praktičnim poukom in šole, kadar so te osebe na praktičnem pouku v šolskih učilnicah ali delavnicah oziroma delovne in druge organizacije in državni organi, kadar so te osebe pri njih na delu;

3) za osebe iz 2. točke 18. člena — organizacija, pri kateri je invalid na praktičnem delu ali vajah.

120. člen

Višino prispevka za nesrečo določi skupščina skupnosti v stalnem znesku in to po verjetnosti nesreče.

3. razdelek

PRISPEVEK ZA BENEFICIRANJE ZAVAROVALNE DOBE

121. člen

1) Prispevek za beneficiranje zavarovalne dobe plačujejo organizacije iz poslovnih stroškov za delavce na tistih delovnih mestih oziroma delih, za katera je določeno, da se jim čas takega dela všteva v zavarovalno dobo s povečanim trajanjem in da pridobijo pravico do pokojnine ob znižani starostni meji.

122. člen

Višino prispevka za beneficiranje zavarovalne dobe določi skupnost glede na večje stroške, ki nastanejo zaradi povečanja zavarovalne dobe in zaradi znižanja starostnih mej za pridobitev pravice.

4. razdelek

POVRAČILO FEDERACIJE IN REPUBLIKE

123. člen

1) SR Slovenija prispeva sredstva za obveznosti skupnosti, ki nastajajo s priznavanjem in odmerjanjem pokojnin pod ugodnejšimi pogoji, ki jih določajo republiški predpisi.

2) To povračilo je razlika med dajatvijo, priznано in odmerjeno po splošnih predpisih, ter dajatvijo, priznано in odmerjeno po posebnih oziroma ugod-

nejših pogojih; v to razliko se vštevajo tudi vsi prispevki od teh dajatev in sorazmerni del stroškov odmere in izplačevanja dajatev.

3) Izvršni svet skupščine SR Slovenije in skupščina skupnosti skleneta pogodbo, v kateri se določi višina obveznosti SR Slovenije iz tega naslova ter način in rok izpolnitve teh obveznosti.

4) Federacija prispeva v primerih, obsegu in na način, določen z zveznim zakonom (85. člen).

5. razdelek

PRISPEVEK OD MINULEGA DELA

124. člen

Prispevek od minulega dela plačujejo organizacije in zasebni delodajalci za pri njih zaposlene delavce; ta prispevek plačujejo tudi osebe, ki so zavarovanci po drugem odstavku 12. člena, po 13. do 15. členu in po 2. in 3. točki 17. člena tega zakona.

125. člen

1) Z družbenim dogovorom iz 112. člena tega zakona se določi obseg sredstev, ki naj se zberejo s prispevkom od minulega dela in osnove ter merila za dopolnjevanje varnostne rezerve iz teh sredstev.

2) Po prejšnjem odstavku določeni obseg sredstev se razdeli na družbeni in zasebni sektor po številu zaposlenih delavcev.

126. člen

1) Skupnost določi stopnjo oziroma višino tega prispevka za družbeni sektor tako, da del celotnih sredstev, ki bremene družbeni sektor po kriteriju iz 125. člena, postavi v razmerje celotne neodpisane vrednosti osnovnih sredstev in povprečja vseh uporabljenih obratnih sredstev družbenega sektorja v preteklem letu.

2) Stopnjo oziroma višino tega prispevka za zasebni sektor skupnosti določi tako, da del celotnih sredstev, ki po 125. členu odpade na zasebni sektor, postavi v razmerje z zavarovalno osnovo zasebnega sektorja.

127. člen

1) Osnova za določitev stopnje oziroma višine prispevka po 126. členu tega zakona je tudi osnova, od katere posamezne organizacije in zasebni delodajalci obračunavajo prispevek od minulega dela.

2) Zavezanci ta prispevek plačujejo istočasno s prispevkom zavarovancev.

6. razdelek

PRISPEVEK ZA ZAČASNO NEZAPOSLENE DELAVCE

128. člen

1) Prispevek za začasno nezaposlene delavce (20. člen oziroma 6. točka 113. člena) se plačuje iz sredstev za zaposlovanje, prekvalifikacijo in uresničevanje drugih pravic delavcev, kadar zaradi tehnoloških ali ekonomskih razlogov njihovo delo v organizaciji ni več potrebno.

7. razdelek

POVRAČILO OBČIN

129. člen

1) Skupnost opravlja naloge v zvezi z uveljavljanjem pravic, ki jih občinske skupščine s svojimi odloki zagotove osebam, ki niso zavarovane po tem zakonu ali statutu skupnosti, s tem, da občinske skupščine zagotove kritje stroškov teh pravic.

2) Skupnost in občinska skupščina skleneta sporazum o izvajanju teh nalog o višini prispevka, ki ga mora zagotoviti občinska skupščina in o načinu plačevanja tega prispevka.

III. poglavje

DOSPELOST, IZTERJAVA IN ZASTARANJE
PRISPEVKOV TER SANACIJE

130. člen

1) Prispevki zavarovancev, prispevek za nesrečo, prispevek za beneficiranje zavarovalne dobe in prispevek za začasno nezaposlene delavce, zapade v plačilo:

1. za zavarovance, ki prejema osebni dohodek — na dan, ko se dvignejo sredstva za osebne dohodke;

2. za vse druge zavezance prispevka — zadnji dan v mesecu za nazaj.

2) Prispevki se plačujejo po stopnjah, veljavnih na dan zapadlosti.

131. člen

1) Zavezanec prispevka iz 130. člena, ki ne plača prispevka ob zapadlosti, mora plačati kazenske obresti po obrestni meri 0,1 % na dan.

2) Zavezanec prispevka za usklajevanje pokojnin, ki ne plača prispevka ob zapadlosti, mora plačati zamudne obresti po obrestni meri, po kateri banke zaračunavajo zamudne obresti.

Varianta za 2. odstavek: Tudi za ta prispevek naj velja določba prvega odstavka.

132. člen

1) Zavezancu prispevka, ki ne plača zapadlih prispevkov v predpisanem roku ali ne plača vseh prispevkov, izda skupnost plačilni nalog, da mora v osmih dneh od vročitve vplačati zapadle prispevke z zamudnimi obrestmi.

2) Zavezanec ima proti plačilnemu nalogu pravico do ugovora v osmih dneh; ugovor se vloži pri skupnosti.

3) Če je ugovor vložen pravočasno, skupnost lahko uveljavlja svojo terjatev samo s tožbo pri pristojnem sodišču.

4) Plačilni nalog, zoper katerega zavezanec ni pravočasno ugovarjal, postane izvršilni naslov.

133. člen

1) Služba družbenega knjigovodstva oziroma banka na zahtevo skupnosti na podlagi izvršljivega plačilnega naloga skupnosti ali sodišča oziroma na podlagi izvršljive odločbe sodišča izterja neplačane prispevke z zamudnimi obrestmi tako, da prenese znesek z računa zavezanca prispevka na račun skupnosti.

2) Če prispevkov ni mogoče izterjati na način iz prejšnjega odstavka, se na zahtevo skupnosti izterjajo po predpisih o prisilni izterjavi davkov občanov.

3) Zavezanci, ki sami plačujejo prispevek, ne morejo uveljaviti pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, dokler zapadli prispevek ni v celoti plačan.

134. člen

1) Terjatev prispevkov zastara v petih letih, računano od konca leta, v katerem so prispevki dospeli v plačilo.

2) Zastaranje ustavi vsako dejanje skupnosti, ki ima namen, da se ugotovi obveznost plačila prispevkov ali namen izterjave, in je na predpisan način naznanjeno zavarovancu. Po vsaki ustavitvi zastaranja začne teči nov petletni zastaralni rok. Terjatev pa je v vsakem primeru zastarana, ko preteče deset let od dneva, ko je zastaranje začelo prvič teči.

135. člen

1) Služba skupnosti ima pravico pregledovati knjige in evidence pri organizacijah in delodajalcih zaradi kontrole pravilnosti obračunavanja in plačevanja prispevkov ter zaradi uveljavljanja pravic zavarovancev.

IV. poglavje

NAČELA O FINANČNEM POSLOVANJU

136. člen

Skupnost v skladu z zakonom in družbenimi dogovori uporablja sredstva tega zavarovanja in sprejema v ta namen potrebne ukrepe.

137. člen

- 1) Dohodki, ki so po tem zakonu določeni za financiranje pokojninsko-invalidskega zavarovanja, se stekajo v sklad tega zavarovanja.
- 2) Sklad ima poslovno in varnostno rezervo.

138. člen

- 1) S poslovno rezervo se zagotavljajo potrebna obratna sredstva.
- 2) Z varnostno rezervo se zagotavljajo sredstva za stabilizacijo prispevnih stopenj v določeni dobi in za kritje primanjkljaja po zaključnem računu.

139. člen

- 1) Skupnost določi dohodke, ki se stekajo v poslovno in varnostno rezervo, kot tudi najnižjo in najvišjo raven teh rezerv, upošteva možne dohodke skupnosti in zagotovitev uresničenja pravic zavarovancev in plačevanja priznanih dajatev. Predstavniki skupnosti predlagajo naslednje besedilo za drugi odstavek:
- 2) Varnostna rezerva se zbira tako, da doseže ob koncu zadnjega leta dobe, za katero so določene stalne stopnje prispevkov, 10 % izdatkov tega leta.

140. člen

Skupnost v soglasju z republiškim sekretariatom za finance s posebnim pravilnikom določi način obračunavanja in plačevanja prispevkov.

V. poglavje

POVRNITEV POVZROČENE ŠKODE

141. člen

- 1) Zavarovana oseba, ki ji je bilo na račun sklada skupnosti izplačano kaj, do česar ni imela pravice, mora vrniti prejeti znesek:

1. če je na podlagi nepravilnih podatkov, za katere je vedela ali bi morala vedeti, da so nepravilni, ali na kakšen drug protipraven način dobila iz socialnega zavarovanja prejemek, do katerega ni imela pravice, ali je dobila več, kot ji je pripadalo;

2. če je dobila kakšen prejemek zaradi tega, ker ni priglasila nastalih sprememb, ki vplivajo na izgubo ali obseg kakšne pravice, čeprav je vedela ali bi bila morala vedeti zanje; če je prejela večja denarna izplačila, kot so ji bila priznana z odločbo zavoda.

- 2) Terjatve po 1., 2. in 3. točki prvega odstavka tega člena zastarajo s pretekom rokov, ki so določeni v predpisih o zastaranju terjatev. Ti roki začnejo teči z dnem, ko postane v upravnem postopku dokončna odločba, s katero je ugotovljeno, da zavarovani osebi ne pripada izplačevani prejemek ali da ji pripada manjši (prva in druga točka prvega odstavka) oziroma od dneva, ko je bilo izvršeno zadnje nepravilno izplačilo (druga točka prvega odstavka).

142. člen

1) Skupnost ima pravico zahtevati povrnitev skladu skupnosti povzročene škode od tistega, ki je namenoma ali iz velike malomarnosti povzročil bolezen, poškodbo, invalidnost, telesno okvaro ali smrt zavarovane osebe.

2) Če je bila bolezen, poškodba, invalidnost, telesna okvara ali smrt zavarovane osebe povzročena z naklepnim ali iz zavestne malomarnosti storjenim kaznivim dejanjem, ima skupnost pravico zahtevati povrnitev škode od tistega, za katerega je s pravnomočno sodno odločbo ugotovljeno, da je storil kaznivo dejanje.

3) Za škodo, ki jo povzroči v primerih iz 1. in 2. odstavka tega člena delavec v zvezi s svojim delom, je solidarno odgovorna tudi organizacija oz. družbeno-politična skupnost v skladu z določbami predpisov o delovnih razmerjih.

143. člen

1) Skupnost ima pravico zahtevati povrnitev skladu skupnosti povzročene škode od organizacije ali zasebnega delodajalca, če je zavarovančeva bolezen, poškodba, invalidnost, telesna okvara ali smrt posledica tega, ker niso bili izvedeni obvezni ukrepi za higiensko in tehnično varstvo pri delu, ali niso bili izvršeni drugi ukrepi, predpisani ali odrejeni za varnost občanov.

2) Skupnost ima pravico zahtevati povrnitev skladu skupnosti povzročene škode od organizacije ali zasebnega delodajalca tudi, če nastane škoda zaradi tega, ker je bilo delovno razmerje sklenjeno brez predpisanega poprejšnjega zdravstvenega pregleda z nekom, ki zdravstveno ni bil zmožen za opravljanje določenega dela, kar se je ugotovilo s poznejšim zdravstvenim pregledom.

144. člen

1) Skupnost ima pravico zahtevati povrnitev skladu skupnosti povzročene škode od organizacije ali zasebnega delodajalca:

1. če je škoda nastala zato, ker skupnost ni dobila podatkov ali ker je dobila neresnične podatke o dejstvih, od katerih je odvisna pridobitev ali odmera pravice;

2. če je škoda nastala zato, ker niso bile izpolnjene zakonite ali s pogodbo prevzete obveznosti v zvezi z rehabilitacijo ali zaposlitvijo invalida ali zavarovanca, za katerega je bila ugotovljena nevarnost, da utegne postati invalid, ali kateremu je bil iz zdravstvenih razlogov določen za delo skrajšan delovni čas.

2) Skupnost ima pravico zahtevati povrnitev skladu skupnosti povzročene škode od zavarovanca, ki je po posebnih predpisih sam dolžan dajati določene podatke v zvezi z zavarovanjem, če je škoda nastala zato, ker ni dal podatkov ali je dal neresnične podatke.

145. člen

1) Skupnost ima pravico zahtevati od organizacije ali zasebnega delodajalca povrnitev izplačanega zneska, do katerega prejemnik ni imel pravice:

1. če je bil znesek izplačan na podlagi nepravilnih podatkov za zavarovanca o prijavi o nastopu dela;

2. če je bil znesek izplačan zato, ker ni bila prijavljena sprememba, ki vpliva na izgubo ali obseg zavarovančevih pravic, ali ni bil prijavljen zavarovan-

vančev izstop iz dela, ali pa zato, ker je bila prijava vložena po predpisanem roku.

2) Zavarovanci, ki morajo sami vlagati prijave, morajo v primerih iz prvega odstavka tega člena tudi sami vrniti zavodu nepravilno prejete zneske.

146. člen

1) Če skupnost ugotovi, da je skladu skupnosti nastala škoda, zahteva od zavarovanca, organizacije ali zasebnega delodajalca, da jo v danem roku povrne.

2) Če škoda ni povrnjena v roku, ki ga je določila skupnost, sme skupnost uveljavljati odškodninski zahtevek s tožbo pri pristojnem sodišču.

3) V primerih iz 143. člena tega zakona vloži skupnost tožbo za povrnitev škode, če ta ni povrnjena v roku, ki ga je skupnost določila.

147. člen

Pri ugotavljanju pravice do povrnitve škode, povzročene skladu skupnosti, se smiselno uporabljajo splošna pravila o povrnitvi škode oz. veljavni predpisi o odgovornosti za nedovoljena dejanja in opustitve drugega in o odgovornosti za škodo od stvari ter posebna pravila in predpisi o povrnitvi škode, kolikor ne nasprotujejo določbam tega zakona.

148. člen

1) Odškodnina iz členov 141. do 145. tega zakona se ugotovi po dejanski škodi, povzročeni z dajatvami na račun sklada skupnosti. Z dejansko škodo je mišljen znesek za določeno obdobje izplačanih prejemov.

2) Kadar nastane iz povzročene škode za sklad obveznost trajnih denarnih dajatev, se sme določiti odškodnina v enem samem skupnem znesku, ki ustreza vrednosti obremenitve, katera nastaja za sklade zaradi predčasne pridobitve invalidske oz. družinske pokojnine v takih primerih.

Deveti del

ORGANIZACIJA

149. člen

1) Ustanovi se skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji.

2) Skupnost je samoupravna interesna skupnost zavarovancev, ki so po tem zakonu obvezno zavarovani, da si v njej po načelih vzajemnosti in solidarnosti zagotavljajo pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

3) Skupnost je pravna oseba.

150. člen

1) V skupnosti zavarovanci neposredno in po svojih organih upravljanja urejajo zadeve pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

2) Skupnost lahko določi individualne organe za odločanje o pravicah in njihovo pristojnost.

151. člen

Pri določanju pravic in obveznosti, ter pri ustvarjanju in krepitvi materialne osnove za zagotovitev in razširitev pravic, skupnost določi takšno organizacijo, ki bo omogočila in zagotovila čim neposrednejšo udeležbo zavarovancev.

152. člen

1) Skupnost ima svoj statut, ki obsega zlasti pravice in obveznosti, izvira-joče iz tega zavarovanja po zakonu in odločitvah skupnosti, organizacije skupnosti in postopek za uveljavljanje pravic. V statutu mora biti določeno tudi, katera vprašanja se urejajo s splošnimi akti in katere določbe statuta o pravicah zavarovancev morajo biti sprejete na referendumu.

2) Preden skupnost sprejme statut, mora dati predlog statuta v izjavo zavarovancem, organizacijam združenega dela, sindikalnim organizacijam in družbenopolitičnim skupnostim.

153. člen

1) Skupnost po strokovni službi zagotavlja opravljanje strokovnih in administrativnih zadev v zvezi z izvajanjem pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

2) Delavci (delovna skupnost) strokovne službe imajo v okviru dejavnosti strokovne službe družbenoekonomski položaj delovnih ljudi v temeljnih organizacijah združenega dela. Medsebojna razmerja med skupnostjo in strokovno službo se urejajo s pogodbo.

154. člen

O imenovanju in razrešitvi individualnih organov upravljanja delovne skupnosti strokovne službe (direktor direkcije, upravnik podružnice oz. izpostave), odloča:

Prva varianta: pristojni organ delovne skupnosti v soglasju s pristojnim organom skupnosti.

Druga varianta: pristojni organ skupnosti v soglasju s pristojnim organom delovne skupnosti.

Deseti del

POSTOPEK ZA UVELJAVLJANJE PRAVIC

I. poglavje

Postopek pri skupnosti

155. člen

1) Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja se uveljavljajo pri skupnosti, če je bil zavarovanec na njenem območju zadnjič zavarovan, in to tudi tedaj, če gre za pravice na podlagi mednarodnih pogodb.

2) Pravice za primer invalidnosti in smrti kot posledice nesreče pri delu se uveljavljajo pri skupnosti, če je bil zavarovanec takrat, ko je do nesreče prišlo, zavarovan na njenem območju. Pravice za primer invalidnosti in smrti

kot posledice poklicne bolezni se uveljavljajo pri skupnosti, če je bil zavarovanec takrat, ko je zbolel za poklicno boleznijo, zavarovan na njenem območju; če v tem času ni bil zavarovan, pa se uveljavljajo pri skupnosti, če je bil zadnjič zavarovan na njenem območju.

3) Pokojninska doba in osebni dohodek ter druga dejstva, ki vplivajo na pridobitev in odmero pravic, se upoštevajo pri uveljavljanju pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ne glede na to, na katerem območju so bili doseženi oziroma izračunani, po podatkih iz matične evidence o zavarovancih in upokojencih.

156. člen

Ce je pri skupnosti uveljavljena pravica do pokojnine ali denarnega nadomestila, izplačuje skupnost zavarovancu pripadajoče zneske ne glede na kraj bivališča v Jugoslaviji, v inozemstvu pa, če je to predvideno z zakonom ali z mednarodno pogodbo ali obstoji recipročnost.

157. člen

1) Pravico do pokojninskega in invalidskega zavarovanja lahko uveljavi oseba, ki ima svojstvo zavarovanca po tem zakonu.

2) Svojstvo zavarovanca ugotavlja na podlagi prijave o zavarovanju, vložene po predpisih o evidenci pokojninskega in invalidskega zavarovanja:

1. organ, ki ga določi skupnost ali
2. organ, ki je za to pooblaščen po pogodbi (2. odstavek 13. čl. in 3. odstavek 14. člena).

3) Tisti, za katerega organizacija ali delodajalec ne vloži prijave o zavarovanju, ker je mnenja, da ni zavarovanec, lahko zahteva, naj mu organ iz prejšnjega odstavka izda odločbo, s katero mu prizna svojstvo zavarovanca.

158. člen

1) Če organ iz 157. člena tega zakona osebi, za katero je vložena prijava oziroma, ki zahteva priznanje svojstva zavarovanca, odreče lastnost zavarovanca ali ji to lastnost prizna na kakšni drugi podlagi, ji izda o tem pismeno odločbo, in to čim prej, najkasneje pa v dveh mesecih po vložitvi prijave.

2) Če organ v roku iz prejšnjega odstavka ne izda odločbe, s katero odreče lastnost zavarovanca, se šteje, da je osebi priznana lastnost zavarovanca, dokler o tem ni izdana dokončna odločba. Če je poteklo 5 let od dneva vložene prijave oz. zahtevka, se svojstvo zavarovanca ne more odreči za nazaj.

3) Zoper odločbo organa po prvem odstavku je dovoljena pritožba na organ skupnosti, ki je po statutu skupnosti pristojen za reševanje pritožb. Njegova odločba je dokončna.

159. člen

1) O pravicah zavarovancev iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja odloča skupnost po svojih organih prve in druge stopnje.

160. člen

1) Organ skupnosti druge stopnje odloča o pritožbah zoper odločbe prve stopnje, opravlja revizijo odločb prve stopnje ter odloča o pravicah zavarovancev, ki se uveljavljajo na podlagi mednarodnih pogodb.

2) Pritožba in revizija ne zadržita izvršitve odločbe.

161. člen

Dokončna odločba se sme spremeniti z novo odločbo:

1. če se zve za dejstva, ki vplivajo na pravico stranke, ta dejstva pa so nastala po izdaji odločbe;
2. če je bilo v kakšnem pravnem vprašanju kasneje zavzeto stališče, ki je ugodnejše za stranko;
3. če je bil s prvo odločbo prekršen materialni zakon v škodo stranke.

162. člen

Obstoj invalidnosti in telesne okvare ugotovi pristojni organ po izvidu in mnenju, ki ju dobi od invalidske komisije.

163. člen

1) Invalidske komisije ustanavlja izvršilni odbor skupščine skupnosti in jim določi območje in sedež. Izvršilni odbor imenuje tudi člane invalidskih komisij in njihove namestnike.

2) Invalidsko komisijo sestavlja najmanj dvoje zdravnikov in ustrezno število drugih strokovnjakov, ki so potrebni za pravilno uporabo predpisov o usposobitvi za delo in o zaposlitvi delovnih invalidov.

3) Invalidska komisija more dajati izvide in mnenja samo, kadar je v polni sestavi.

4) Natančnejše predpise o sestavi in delu invalidskih komisij izda v posebnem pravilniku skupnost.

164. člen

V postopku o stvareh iz invalidskega zavarovanja na prvi stopnji daje izvide in mnenja invalidska komisija prve stopnje, v postopku na drugi stopnji pa invalidska komisija druge stopnje.

165. člen

1) Invalidska komisija da v postopku na prvi stopnji svoj izvid in mnenje na podlagi neposrednega pregleda zavarovanca oziroma delovnega invalida in na podlagi medicinske ter druge dokumentacije o dejstvih, ki vplivajo na ugotovitev invalidnosti in preostale delovne zmožnosti, nevarnosti za invalidnost, telesne okvare ali potrebe po pomoči in postrežbi drugega.

2) V postopku na drugi stopnji da invalidska komisija izvid in mnenje praviloma na podlagi dokumentacije, ki je bila zbrana na prvi stopnji, če spozna, da je to potrebno, pa tudi na podlagi neposrednega pregleda zavarovanca oziroma delovnega invalida. Če komisija spozna, da so dokumentacija, izvidi in mnenja invalidske komisije v postopku na prvi stopnji nepopolni, jih lahko dopolni neposredno ali pa po invalidski komisiji, ki je dala izvid in mnenje v postopku na prvi stopnji.

3) Invalidske komisije dajejo mnenja in izvide tudi, kadar je treba za odločbo o pravici iz pokojninskega zavarovanja ugotoviti nezmožnost za samostojno življenje in delo, nezmožnost za delo ali nezmožnost za pridobivanje.

166. člen

1) Postopek za uveljavitev pravic iz pokojninskega zavarovanja se začne na zahtevo zavarovane osebe.

2) Postopek za uveljavitev pravic iz invalidskega zavarovanja se začne na zahtevo zavarovanca ali na podlagi mnenja zdravnika, ki je zavarovanca zdravil, oziroma mnenja zdravniške komisije o zavarovančevem zdravstvenem stanju in njegovi delovni zmožnosti.

3) Zahtevek za začetek postopka za uveljavitev pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja se lahko vloži pisмено ali da ustno na zapisnik pri skupnosti.

167. člen

1) Odločba, s katero se priznajo določene pravice, mora v svojem dispozitivu vsebovati: pokojninsko dobo, na podlagi katere se priznava določena pravica, vrsta priznane pravice in njena višina, če gre za denarno dajatev, kadar se priznajo določene pravice iz invalidskega zavarovanja, pa tudi kategorijo invalidnosti in stopnjo telesne okvare. Dispozitiv mora vsebovati tudi pogoje za uživanje priznane pravice.

2) Vsaka odločba, izdana o stvareh iz pokojninskega oziroma invalidskega zavarovanja, mora obsegati tudi obrazložitev in pouk o pravnem sredstvu.

168. člen

1) Kadar se v postopku ugotovi, da ima zavarovana oseba pravico, s katero so zvezani denarni prejemki, ni pa mogoče takoj določiti višine denarnih prejemkov ali ni mogoče končati postopka zaradi kakšnega predhodnega vprašanja, se s sklepom določi, naj se začasno izplačuje akontacija, dokler ne bo ugotovljen znesek, do katerega ima pravico. Višina akontacije se določi po podatkih, ki so na razpolago. Zoper sklep o akontaciji ni dovoljena pritožba.

2) Kadar o stvari ni mogoče odločiti zaradi tega, ker ni mogoče dokončno ugotoviti zneska osebnih dohodkov, po katerih naj se ugotovi pokojninska osnova, se z začasno odločbo določi znesek prejemkov po podatkih, ki so na razpolago.

3) Določbe prvega in drugega odstavka tega člena veljajo tudi za primere, kadar po razveljavitvi odločbe v reviziji teče postopek za novo odločbo.

4) Po izdaji odločbe se obračunavajo izplačila, izvršena po prvem, drugem in tretjem odstavku tega člena.

169. člen

1) Pristojni organ mora izdati odločbo o pravici iz pokojninskega oziroma invalidskega zavarovanja v roku 60 dni od dneva sprejete zahteve. V zadevah invalidskega zavarovanja teče rok 60 dni od dneva, ko je pristojni zdravnik dal mnenje o zavarovančevem zdravstvenem stanju in o njegovi delovni zmožnosti.

2) Kadar o zadevi iz objektivnih razlogov ni mogoče odločiti v roku, ki je določen v prejšnjem odstavku, mora delavec skupnosti, ki vodi postopek, zavarovano osebo obvestiti o vzroku, zaradi katerega ni mogoče izdati odločbe in predvideti rok, v katerem bo o zadevi odločeno.

3) Odločba, izdana v postopku o stvareh iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, se vroči zavarovani osebi, ki je začela postopek, odločba, izdana v postopku o stvareh iz invalidskega zavarovanja pa se vroči tudi organizaciji oziroma delodajalcu, pri kateri je zavarovanec v delovnem razmerju.

170. člen

Odločba o priznanju pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja se začne izvrševati takoj, ko je izdana, če ni v tem statutu za posamezne primere izrecno drugače določeno.

171. člen

1) Odločba, s katero se priznajo pravice iz invalidskega zavarovanja na podlagi ugotovljene invalidnosti, se začne izvrševati po preteku roka za pritožbe, če ni v tem statutu drugače določeno.

2) Revizija ne zadrži izvršitve odločbe.

3) Pritožba, s katero se izpodbija ugotovitev invalidnosti in preostale delovne zmožnosti, zadrži izvršitev odločbe, razen če gre invalidu na podlagi ugotovljene kategorije invalidnosti invalidska pokojnina.

4) Pritožba, s katero se ne izpodbija ugotovitev invalidnosti in preostale delovne zmožnosti, ne zadrži izvršitve odločbe.

172. člen

1) Odločba, s katero je priznana pravica do poklicne rehabilitacije, se izvršuje glede oskrbnine takoj, glede poklicne rehabilitacije pa šele, ko postane dokončna v upravnem postopku.

2) Za neposredno napotitev invalida na poklicno rehabilitacijo se izda posebna odločba o izvršitvi odločbe iz prvega odstavka tega člena. V dispozitivu te odločbe mora biti določeno: organizacija, v kateri bo invalid na rehabilitaciji, poklic, za katerega naj se usposobi, začetek in trajanje poklicne rehabilitacije ter pravice, ki gredo invalidu v zvezi s pravico do poklicne rehabilitacije po tej odločbi. Pritožba zoper to odločbo začasno ustavi izvrševanje odločbe o pravici do poklicne rehabilitacije glede izplačevanja oskrbnine, razen v primeru, kadar delovni invalid v določenem roku nastopi rehabilitacijo.

3) Po končani poklicni rehabilitaciji se izda odločba o pravici delovnega invalida do zaposlitve na delu, za katero se je s poklicno rehabilitacijo usposobil, in o začasnem nadomestilu v zvezi s to odločbo.

173. člen

1) Odločbo, s katero je priznana pravica do zaposlitve na ustreznem delu, začne glede začasnega nadomestila takoj izvrševati pristojni organ skupnosti, glede napotitve na ustrezno delo pa jo izvrši, ko postane odločba dokončna, zavod za zaposlovanje delavcev, pri katerem se je delovni invalid v predpisanim roku prijavil za zaposlitev. (Varianta: da bi skupnost izdajala tudi odločbe o napotitvi na ustrezno delo — in ne več zavod za zaposlovanje.)

2) O neposredni napotitvi delovnega invalida na ustrezno zaposlitev izda zavod za zaposlovanje delavcev posebno odločbo o izvršitvi odločbe iz prvega odstavka tega člena. Dispozitiv te odločbe mora določati: organizacijo oziroma delodajalca, pri katerem je invalidu preskrbljena zaposlitev, delovno mesto, na katerem naj dela, in delovni čas.

174. člen

O pravici do nadomestil osebnega dohodka iz invalidskega zavarovanja odloči pristojni organ, ko dobi sporočilo o nastopu dela, delovnem času in osebnem dohodku zaposlenega delovnega invalida.

175. člen

1) Vsako odločbo, s katero se na prvi stopnji priznava ali določa kakšna pravica iz pokojninskega oziroma invalidskega zavarovanja, je treba predložiti v revizijo.

2) Revizijo opravlja direkcija službe skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja po uradni dolžnosti.

3) Odločba o priznanju pravice do pokojnine po mednarodni pogodbi se ne predloži v revizijo.

4) Revizija ne odloži izvršitve odločbe.

5) Če je zoper odločbo prve stopnje vložena pritožba, se odloči o reviziji in pritožbi z isto odločbo.

176. člen

Če revizija odločbe, ki je postala dokončna, ker zoper njo ni bila vložena pritožba, ni opravljena v treh mesecih od dneva, ko preteče rok za pritožbo, se šteje, da je revizija opravljena in odločba potrjena.

177. člen

1) V reviziji se lahko izreče, da se odločba prve stopnje potrdi, da se spremeni, odpravi ali razveljavi.

2) Če je bila odločba prve stopnje v reviziji odpravljena ali razveljavljena, se izda nova odločba prve stopnje.

3) Novo odločbo prve stopnje je treba predložiti v revizijo, v njej pa se preizkusi samo, ali je nova odločba v skladu z razlogi, zaradi katerih je bila prejšnja odločba odpravljena ali razveljavljena.

178. člen

1) V reviziji se lahko preizkuša tudi pravilnost izvidov in mnenj, ki jih je dala invalidska komisija prve stopnje. V tem primeru mora organ, ki opravi revizijo, pred odločitvijo o razveljavitvi odločbe prve stopnje v reviziji zahtevati izvid in mnenje invalidske komisije druge stopnje.

2) V reviziji se na podlagi izvida in mnenja invalidske komisije II. stopnje lahko odvzame pravica, ki je bila priznana z odločbo prve stopnje, le na podlagi mnenja in izvida invalidske komisije II. stopnje, danega na podlagi neposrednega pregleda.

179. člen

1) Zoper odločbo o stvareh pokojninskega in invalidskega zavarovanja, izdano na prvi stopnji, ima stranka pravico do pritožbe.

2) O pritožbi odloča organ druge stopnje za pritožbe pri skupnosti.

180. člen

Če se s pritožbo izpodbija ugotovitev ali mnenje invalidske komisije prve stopnje, je treba pred odločitvijo o pritožbi zahtevati mnenje invalidske komisije druge stopnje.

181. člen

Za postopek, v katerem se določa o pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, kakor tudi za obnovo postopka in za posebne primere odprave, razveljavitve in spremembe odločbe se smiselno uporabljajo določbe zakona o splošnem upravnem postopku.

II. poglavje

SODNO VARSTVO PRAVIC

182. člen

1) Odločba, izdana o pritožbi na drugi stopnji, je v upravnem postopku dokončna; zoper njo je mogoč upravni spor. Upravni spor je mogoč tudi zoper odločbo, s katero se v reviziji spremeni odločba prve stopnje.

2) Ne glede na prejšnji odstavek ni mogoč upravni spor zoper odločbo o pritožbi, če je s to odločbo hkrati v reviziji razveljavljena ali odpravljena odločba prve stopnje in je zaradi tega treba izdati novo odločbo prve stopnje.

3) V upravnem sporu odloči sodišče praviloma meritorno o stvari.

Enajsti del

KAZENSKÉ DOLOČBE

183. člen

1) Z denarno kaznijo od 5000 do 10 000 din se kaznuje za prekršek delovna ali druga organizacija:

1. če zavarovancu, upokojencu ali organom skupnosti noče dati podatkov ali pa da nepravilne podatke za ugotovitev osebnega dohodka, pokojninske dobe ali drugih dejstev, ki so pomembna za ugotovitev pravic iz invalidskega in pokojninskega zavarovanja, ali če prepreči ogled na samem kraju ali pregled poslovnih knjig in evidenc, ki se nanašajo na podatke v zvezi s tem zavarovanjem;

2. če da neresnične podatke oziroma listine in s tem omogoči zavarovani ali drugi osebi uživanje pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki po zakonu in statutu ne gre ali ne gre v takem obsegu;

3. če za zavarovanca ne vloži prijave za zavarovanje oziroma letne prijave o njegovem osebnem dohodku, zavarovalni dobi in drugih podatkih, ali če vloži prijavo z nepravilnimi podatki;

4. če ne vloži prijave o upokojencu, ki je vstopil v delo;

5. če ne vloži v predpisanem roku prijave o nastopu delovnega invalida na poklicno rehabilitacijo, o izostankih in presledkih med rehabilitacijo, z razlogi za presledke ter o dnevu končane rehabilitacije;

6. če ne vloži v predpisanem roku prijave o vstopu delovnega invalida na delo, o osebnem dohodku za delovno mesto, na katerem je invalid zaposlen,

koliko časa invalid dela in koliko traja poln delovni čas, predpisan za delo, ki ga opravlja, o spremembah o osebnem dohodku in delovnem času, o premetitvi na drugo delovno mesto ter o izostankih z dela in o prekinitvi delovnega razmerja;

7. če ne vodi ali če ne vodi v redu predpisane evidence o zavarovancih;

8. če ne vplača v predpisanem roku zapadlega prispevka za invalidsko in pokojninsko zavarovanje ali če ne vplača celotnega zneska;

2) Za prekršek se kaznuje z denarno kaznijo do 3000 dinarjev organizacija, če prijavo iz tretje točke prvega odstavka tega člena vloži po preteku roka, ki je določen s predpisi, ali če vloži o zavarovancu prijavo, ki ni resnična.

3) Z denarno kaznijo do 2000 dinarjev se kaznuje za prekršek odgovorna oseba organizacije oziroma druga pravna oseba, ki stori kakšno dejanje iz prvega odstavka tega člena.

4) Zasebni delodajalec, ki stori kakšno dejanje iz prvega odstavka tega člena, se kaznuje z denarno kaznijo do 4000 dinarjev.

184. člen

1) Z denarno kaznijo do 5000 dinarjev se kaznuje za prekršek organizacija ali druga pravna oseba:

1. če ne obdrži na delu delovnega invalida, ki ga je po zakonu dolžna obdržati na delu, oziroma če ga po usposobitvi ne sprejme znova na delo;

2. če v nasprotju z določbami zakona premesti delovnega invalida na drugo delo ali mu določi drugačen delovni čas;

3. če ne vodi ali če ne vodi v redu predpisanih evidenc o delovnih invalidih.

2) Z denarno kaznijo do 2000 dinarjev se kaznuje tudi odgovorna oseba delovne ali druge organizacije, ki stori dejanje iz prvega odstavka tega člena.

3) Z denarno kaznijo do 2000 dinarjev se kaznuje za prekršek zasebni delodajalec, ki stori kakšno dejanje iz prvega odstavka tega člena.

Dvanajsti del

PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

185. člen

1) Uživalcem pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki so do 31. decembra 1972 te pravice uveljavili po predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki so veljali do tega dne ali po pogodbah o socialnem zavarovanju, sklenjenih na podlagi teh predpisov, ali te pravice uveljavijo po 186. in 187. členu tega zakona, so zagotovljene te pravice tudi po tem dnevu, če so s tem zakonom določene kot pravice; uživajo jih pa v obsegu in na način, določen v predpisih, ki se bodo uporabljali po 31. decembru 1972.

2) Uživalcem pravic iz prejšnjega odstavka se zagotovi izplačilo pokojnin (brez varstvenega dodatka) in denarnih nadomestil za telesno okvaro (invalidnina) najmanj v znesku, ki jim je pripadal do 31. decembra 1972.

186. člen

1) O zahtevah za uveljavitev pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja ter zahtevah za ugotovitev pokojninske dobe v postopku pred uveljavitvijo pravic, ki so bile vložene, do 31. decembra 1972, se odloči po predpisih o pridobitvi in določitvi pravic ter izračunavanju pokojninske dobe, ki so bili v veljavi do tega dne.

2) Upravni spori o zahtevah iz prvega odstavka tega člena, začeti po tožbah, ki so bile vložene do 31. decembra 1972, se končajo po predpisih, ki so bili v veljavi do tega dne, če ni z zakonom drugače določeno.

187. člen

Osebe, ki do 31. decembra 1972 izpolnijo pogoje za pridobitev pravice do starostne, družinske ali invalidske pokojnine po predpisih, ki so bili v veljavi do tega dne, vendar pa do takrat ne vložijo zahteve, lahko uveljavijo pravice po predpisih, ki urejajo pridobivanje in določanje teh pravic, če vložijo zahtevo do 31. decembra 1973.

188. člen

Osebe, ki so bile po naslovu samostojne dejavnosti zavarovane po temeljnem zakonu o pokojninskem zavarovanju (»Uradni list SFRJ« št. 51/64, 56/65, 14/66, 1/67, 18/67, 31/67, 54/67, 17/68, 32/68, 55/68, 11/69, 56/69, 47/70, 60/70, 15/71, 16/71 in 60/71) in po temeljnem zakonu o invalidskem zavarovanju (»Uradni list SFRJ« št. 10/65, 14/66, 1/67, 23/67 in 56/69), oziroma po pogodbah, sklenjenih na njunih podlagah, se pokojninska doba, dopolnjena do 31. decembra 1972, izračuna po predpisih, ki so bili tega dne v veljavi.

189. člen

Družine padlih borcev in družine drugih oseb, ki imajo pravico do družinske pokojnine po 243. členu temeljnega zakona o pokojninskem zavarovanju, lahko tudi po 31. decembru 1972 na svojo zahtevo uveljavljajo pravico do družinske pokojnine pod pogoji, določenimi s tem zakonom.

190. člen

1) Zavarovanec lahko do konca leta 1973 uveljavi pravico do starostne pokojnine tudi pred dopolnjeno starostjo iz prvega odstavka 22. člena tega zakona, ko dopolni najmanj 35 let pokojninske dobe in 55 let starosti (zavarovanec) oziroma 30 let pokojninske dobe in 50 let starosti (zavarovanka).

2) Zavarovancu iz prejšnjega odstavka se pokojnina, odmerjena glede na pokojninsko dobo, zmanjša za 1,33 % za vsako leto predčasne upokojitve pred dopolnjeno predpisano starostjo iz prvega odstavka 22. člena tega zakona.

3) Za pokojnine, uveljavljene po tem členu, ne velja povečanje pokojnin po 80. členu tega zakona.

191. člen

1) Osebe, ki po 31. decembru 1972 nimajo lastnosti zavarovanca, pa so jo imele po 1. januarju 1965, lahko uveljavijo pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja pod pogoji, določenimi s tem zakonom.

2) Pravico do družinske pokojnine pod pogoji, določenimi s tem zakonom, lahko uveljavijo tudi družinski člani, oseb iz prejšnjega odstavka in družinski člani oseb, ki so bile uživalci starostne ali invalidske pokojnine po 1. januarju 1965.

3) Osebe, ki po 31. decembru 1972 nimajo lastnosti zavarovanca (11., 12., in 15. člen) in tudi niso zajete z določbo prvega odstavka tega člena, imele pa so lastnost zavarovanca po prejšnjih predpisih, ter njihovi družinski člani in družinski člani uživalcev pokojnin po prejšnjih predpisih lahko uveljavijo pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja pod pogoji, ki so določeni s tem zakonom.

192. člen

Z zveznim družbenim dogovorom se za posamezne kategorije zavarovancev izjemno od določb 22. člena tega zakona — lahko določijo ugodnejši pogoji za pridobitev pravice do starostne pokojnine.

193. člen

1) Pokojninska doba (zavarovalna doba, zavarovalna doba s povečanjem in posebna doba), dopolnjena do 31. decembra 1972 (točka 2, člen 96), se všteva po predpisih, veljavnih do tega dne. Ti predpisi veljajo tudi glede rokov za dokazovanje dobe na podlagi izjav prič.

2) Osebam iz 2. točke 99. člena in prvega odstavka 89. člena tega zakona se všteje v pokojninsko dobo oziroma v pokojninsko dobo s povečanjem tudi čas, ki so ga pred 31. decembrom 1972 prebile na poklicni rehabilitaciji oziroma delu.

194. člen

Zavarovancem, ki se jim po 92. členu tega zakona zavarovalna doba s povečanjem upošteva pri uveljavljanju invalidske pokojnine, se zavarovalna doba, prebita na delovnih mestih, na katerih se je zavarovalna doba štela s povečanjem po predpisih veljavnih do 31. 12. 1972, upošteva tudi pri starostni pokojnini, ki jo ti zavarovanci uveljavljajo po uveljavitvi tega zakona.

195. člen

Do sklenitve družbenih dogovorov, predvidenih v drugem odstavku 22. člena, v 2. točki prvega odstavka 31. člena, v 1. točki prvega odstavka 51. člena tega zakona, se glede gostote dobe in pogojev za pridobitev pravice do starostne, invalidske in družinske pokojnine uporabljajo predpisi, veljavni do 31. decembra 1972.

196. člen

1) Za določitev pokojninske osnove (23., 35. in 78. člen) se vzamejo osebni dohodki, doseženi od 1. januarja 1966 dalje.

2) Dokler se ne dopolni obdobje, predvideno v drugem odstavku 23. člena tega zakona, se pokojninska osnova določi na podlagi osebnih dohodkov iz toliko let zavarovanja, kolikor jih ima zavarovanec po 1. januarju 1966.

197. člen

Do sklenitve družbenih dogovorov, predvidenih v drugem odstavku 34. člena in tretjem odstavku 47. člena tega zakona se uporablja seznam poklicnih

bolezni in seznam telesnih okvar, ki sta veljala do uveljavitve zakona o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

198. člen

Dokler niso zagotovljena sredstva po 128. členu tega zakona, prispevek za začasno nezaposlene delavce plačujejo:

1. organizacije, ki jim ti delavci niso več potrebni,
2. zavodi za zaposlovanje za tiste nezaposlene delavce, katerih organizacije prenehajo z delom.

199. člen

Sedanja skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji postane Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji po tem zakonu.

200. člen

1) Skupščina sedanje skupnosti takoj začne postopek za sprejem statuta in drugih splošnih aktov po tem zakonu ter izpelje volitve na podlagi statuta in drugih splošnih aktov.

2) Volitve morajo biti izpeljane najkasneje do 31. oktobra 1972, statut pa sprejet najkasneje do 30. novembra 1972.

201. člen

Premoženje sedanje skupnosti se prenese na novo skupnost.

202. člen

Podatki za matično evidenco o zavarovancih in uživalcih pokojnin se ugotavljajo in matična evidenca vodi na način, kot je to določeno s predpisi, veljavnimi na dan 31. decembra 1972.

203. člen

Pravice po tem zakonu se lahko uveljavljajo začnši s 1. januarjem 1973.

204. člen

1) Dokler ne bo z republiškim zakonom določena pravica do poklicne rehabilitacije invalidnih otrok, se za invalidne otroke zavarovancev tudi od 1. januarja 1973 dalje uporabljajo določbe temeljnega zakona o invalidskem zavarovanju.

2) O pravici do poklicne rehabilitacije, o pravici do zaposlitve po končani rehabilitaciji in o pravici do začasnega nadomestila invalidnega otroka odloča upravnik podružnice službe skupnosti, pri kateri je zavarovan tisti, po katerem ima otrok pravico do poklicne rehabilitacije, oziroma na območju katere ima invalidni otrok kot družinski upokojenec stalno prebivališče.

3) Če je za določeno območje podružnice ustanovljena izpostava, odloča o pravicah iz prejšnjega odstavka upravnik izpostave.

205. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu SRS.

O B R A Z L O Ž I T E V

USTAVNOPRAVNI TEMELJI SISTEMA

38. člen zvezne ustave določa: »Delavci so ... obvezno zavarovani v okviru enotnega, z ... zakonom določenega sistema socialnega zavarovanja. Na podlagi obveznega socialnega zavarovanja so delavcem zagotovljeni ... pravice za primer zmanjšanja ali izgube delovne zmožnosti in starosti.«

161. člen, točka 2 zvezne ustave določa: »Na področju zakonodaje spadajo v pristojnost federacije temeljni zakoni o socialnem zavarovanju.«

Ustava SR Slovenije doslej ni imela norm o socialnem zavarovanju.

Opirajoč se na te ustavne določbe, danes federacija ureja ta sistem v treh zveznih zakonih, in to v temeljnem zakonu o pokojninskem zavarovanju (TZPZ in TZIZ) ter o zakonu o organizaciji in financiranju socialnega zavarovanja (TZOF).

Po sprejemu ustavnih dopolnil (zveznih in republiških) so nastale naslednje spremembe v omenjenih ustavnih normah:

a) določba 161. člena zvezne ustave je nadomeščena z ustavnim amandmajem XXX. Po tem amandmaju federacija »ureja temeljne pravice delovnih ljudi, da zagotovi njihovo socialno varnost in solidarnost«.

Po tej spremembi federacije ni več pristojna za izdajo zakona o sistemu socialnega zavarovanja. Skladno s tem federacija sprejme »zakon o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja«; z njim prenehajo TZPZ, TZIZ in TZOF, torej zvezni zakoni, ki določajo sistem tega zavarovanja.

b) ustavni amandmaji niso spremenili 38. člena zvezne ustave, po katerem naj zakon določa sistem obveznega zavarovanja. Glede na novi položaj republike po XX. zveznem ustavnem amandmaju in glede na omenjeno črtanje 161. člena zvezne ustave je to lahko samo zakon republike.

Skladno s tem ima ustavno dopolnilo XLIII k ustavi SRS določbo, ki je ustava doslej ni imela, namreč določbo 1, alineja 13): *Skupščina SRS sprejema zakon, ki se nanaša na sistem pokojninskega in invalidskega zavarovanja.*

Sklep: SR Slovenija mora izdati zakon o sistemu pokojninskega in invalidskega zavarovanja, v okviru katerega se delavci obvezno zavarujejo.

Takšen sklep ima zelo daljnosežne posledice za razmerje

— republiški : zvezni zakon in

— republiški zakon : statut skupnosti.

RAZMERJE REPUBLIŠKI IN ZVEZNI ZAKON

Pri tem razmerju gre za dilemo:

Ali naj republiški zakon povzema določbe zveznega zakona o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja ali ne?

Nekateri menijo, naj republiški zakon sploh ne povzema določb zveznega zakona, njegove določbe naj prepíše samo statut skupnosti; določbe zveznega zakona naj se uporabljajo tudi neposredno v republiki; republiški zakon naj ima določbo samo o tistih vprašanjih, ki jih zvezni zakon ne ureja. Po tej konceptiji naj bi republiški zakon imel v glavnem določbe o zagotovitvi sredstev za financiranje in o obveznostih delovnih in drugih organizacij do skupnosti.

Predloženi osnutek zakona izhaja iz predpostavke, da republiški zakon mora prevzeti tudi določbe zveznega zakona. Razlogi:

a) Republiški zakon je zakon o sistemu pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Poglavitna vsebina in pretežni del vsebine sistema so ravno pravice, ki jih zaradi enotnosti v merilu federacije določa zvezni zakon. Če bi republiški zakon teh določb ne povzel, bi ne imel določb o pravicah in bi zato ne bil zakon o sistemu.

b) Sistem je kompleksna celota. Po ustavnem dopolnilu XLIII k ustavi SRS republika sprejema zakon o sistemu tega zavarovanja. Zgradba sistema v republiki pa mora upoštevati to, kar mora biti v federaciji enotno. Nemogoče je izdelati republiški sistem, če v republiškem zakonu instituti niso kompleksno obdelani — ne more biti en del instituta v zveznem, drugi pa v republiškem zakonu. V ilustracijo navajamo:

— Za eno najpomembnejših posebnosti predloženega osnutka štejemo korekcije pri določanju pokojninske osnove (25. člen osnutka). Kakšna bi bila v republiškem zakonu ta korekcija, če bi republiški zakon imel samo določbo o korekciji (25. člen), druge določbe o pokojninski osnovi (23. in 24. člen, ki sta povzetek zveznega zakona) pa bi bile v zveznem zakonu?

Za drugo najpomembnejšo posebnost štejemo ureditev beneficiranja zavarovalne dobe. Kakšna bi bila ureditev tega instituta v republiškem zakonu, če bi republiški zakon določal samo posebnosti (to je 92. in 95. člen), povezava te posebnosti s tem, kar mora biti v federaciji enotno (to je 86. do 91. člen, ki so večinoma prepis zveznih določb), pa bi bila samo v zveznem zakonu?

c) Do ustavnih dopolnil je veljalo: Republika s svojim zakonom ureja, kar ni uredila federacija z zveznim zakonom. Po tem starem načelu bi republiški zakon uredil le tista vprašanja, ki niso urejena z zveznim zakonom. Po ustavnih dopolnilih bi takšna vsebina republiškega zakona tudi ne bila v skladu z novim ustavnim položajem republik.

č) Če republika izdaja zakon o sistemu, je logično, da mora biti statut skupnosti v skladu s sistemom, ki ga določa republika. Dosledno temu naj zakonitost statuta skupnosti ocenjuje republiško ustavno sodišče. Če bi republiški zakon ne povzel določb zveznega zakona, bi zakonitost statuta skupnosti ocenjevalo ustavno sodišče Jugoslavije, ne pa Slovenije.

Končno ugotavljamo, da pri povzemanju določb zveznega zakona v predloženi osnutek ne gre za mehanično prepisovanje, temveč se zvezna določba sicer povzame v osnutek, obenem pa institut dogradi tako, da šele povzeta zvezna določba in posebna določba republiškega zakona *skupaj* pomenita kompleksno ureditev.

V bodoče bo obseg zakonodaje na tem področju neprimerno manjši, kot je to danes. Danes je ta materija urejena v treh zakonih, ki imajo skupaj nad 650 členov, v bodoče pa naj bi zvezni in republiški zakon skupaj imela okrog 200 členov ali manj kot tretjino sedanjih določb.

ODNOS REPUBLIŠKI ZAKON IN STATUT SKUPNOSTI

Pri obravnavanju tega odnosa se predpostavlja kot sprejeto, da republiški zakon povzema določbe zveznega zakona o pravicah.

Nesporno je, da v novem sistemu postane statut skupnosti najpomembnejši praktični instrument pokojninskega in invalidskega zavarovanja, saj bo šele

v njem popolnoma in dokončno urejen sistem, saj bo statut praktično edini popolni pravni vir pravic.

Načelno tudi ni sporno, da je treba na področju pokojninskega in invalidskega zavarovanja zoževati zakonsko regulativo in s tem dati čimveč prostora za odločitve samoupravnih organov skupnosti in samoupravni regulativi.

Ko pa gre za konkretna vprašanja, često nastaja dilema, ali naj ima o tem določbo zakon ali pa je ureditev teh vprašanj v popolni in suvereni pristojnosti skupnosti in njenih organov oziroma statuta skupnosti tako, da bi določba zakona o tem pomenila vmešavanje države oziroma omejevanje samopravne pristojnosti.

Predloženi osnutek zakona ima glede določanja pravic zelo malo določb; določbe o pravicah so v glavnem povzetek določb zveznega zakona. Zlasti konkretizacija in kvantifikacija določb o pravicah je po osnutku zakona v skoro izključni pristojnosti organov skupnosti oziroma njenega statuta.

Tako nastaja dilema, ali ni morda domena zakona po osnutku preveč omejena in ali je zato to, kar naj ureja zakon, res še »sistem« pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Po omenjenih ustavnih normah (38. člen zvezne ustave in točka 1, alineja 13 ustavnega dopnila XLIII k ustavi SRS) naj bi ta zakon urejal *sistem obveznega zavarovanja*.

Pri oceni tega problema je upoštevati:

- da je pokojninsko in invalidsko zavarovanje *obvezno*;
- da imajo obveznosti zavarovancev *prisilen* značaj (po sili zakonske norme mora plačevati prispevek);
- da ima konkretizacija in kvantifikacija pravic pomembne *finančne posledice*, ki jih nosi ne le zavarovanec, temveč tudi organizacije združenega dela in družbenopolitične skupnosti;
- da to zavarovanje razpolaga in troši *ogromna finančna sredstva*, ki so pomemben del nacionalnega dohodka (proračun republike za leto 1972 znaša ca. 1794 mio, proračun skupnosti za 1972 pa 2994 mio).

VPLIV MINULEGA DELA

Predloženi osnutek zakona vpliv minulega dela uveljavlja na tele načine:

- pravice izhajajo in se določajo na podlagi delovnega prispevka, ustvarjenega s sedanjim in minulim delom;
- delovni prispevek iz minulega dela vpliva na oblikovanje pokojninske osnove in na določanje višine pokojnine;
- pokojnine se povečujejo na podlagi minulega dela;
- sredstva za povečanje pokojnin na podlagi minulega dela zagotavljajo organizacije združenega dela; s tem se ustvarja tudi splošna solidarnost upokojene in aktivne generacije zavarovancev;
- osebni dohodki iz prejšnjih let kot podlaga za izračun pokojninske osnove se valorizirajo v skladu z gibanjem osebnih dohodkov;
- pokojnine se usklajujejo po gibanju osebnih dohodkov aktivnih zavarovancev; odpravlja se zaostajanje »starih« za »novimi« pokojninami. Tako upokojenci sodelujejo v porastu standarda aktivnih zavarovancev;
- pokojnina pri isti pokojninski osnovi se povečuje z dolžino pokojninske dobe (linearna ali regresivna lestvica odstotkov za odmero pokojnin).

V skladu z načelom o minulem delu bi bilo, če bi bila polna pokojnina, to je pokojnina zavarovanca s 40 oz. 35 leti pokojninske dobe, enaka njegovemu povprečnemu osebnemu dohodku. Osnutek zakona tega izenačevanja ne predvideva, ker izhaja iz predpostavke, da takšne obremenitve — vsaj v danih razmerah — ekonomsko ne zmoremo.

OBLIKOVANJE POKOJNINSKE OSNOVE OZ. POKOJNINE

Pokojnina se odmerja od pokojninske osnove v določenem odstotku, ki je odvisen od dolžine pokojninske dobe. Formiranje pokojninske osnove oziroma način ugotavljanja pokojninske osnove je bistven za obseg zavarovančevih pravic in za obveznosti pokojninskega sklada.

Po sedaj veljavnem sistemu se pokojninska osnova izračuna tako, da se izračuna povprečni mesečni znesek osebnih dohodkov, ki jih je zavarovanec prejel v petih letih. Po osnutku zakona se obdobje, za katero se jemlje osebni dohodek, podaljšuje na 10 let (do izteka leta 1975 manj kot 10 let, vendar več kot 5 let). S tem skušamo odpraviti težnje oziroma špekulacije za poviševanje osebnega dohodka neposredno pred upokojitvijo; — daljše časovno obdobje zagotavlja realnejšo pokojninsko osnovo, ker bolj ustreza dejanskemu zavarovančevemu delovnemu prispevku. V daljšem obdobju se bolj novelirajo učinki povečanja ali znižanja osebnih dohodkov. Konkretno pa pomeni podaljšanje tega obdobja zmanjševanje ali povečanje pokojninske osnove. Povprečni osebni dohodek, ki se jemlje za ugotavljanje pokojninske osnove, je npr. od leta 1966—1971 porastel za 99,4 %; v gospodarstvu za 98,5 %, v negospodarstvu pa za 102,0 %. V panogah, v katerih raste osebni dohodek počasneje kot v povprečju, podaljšanje časovnega obdobja dviguje pokojninsko osnovo in obratno. Enako velja za konkretni osebni dohodek.

V sedanjem sistemu je pokojninska osnova in s tem višina pokojnine omejena s tem, da skupščina skupnosti predpisuje vsako leto »najvišjo pokojninsko osnovo«. To pomeni, da je »predpisana najvišja pokojninska osnova« podlaga za odmero pokojnine, če je povprečni mesečni znesek osebnih dohodkov zavarovanca višji od te predpisane osnove; v tem primeru torej pokojninska osnova ni dejanski — individualni osebni dohodek zavarovanca, temveč »predpisana najvišja osnova«. Seveda prihaja »najvišja pokojninska osnova« v poštev samo pri zavarovancih z osebnimi dohodki nad 4600 din (v letu 1972).

Navzdol je upokojenec zaščiten s t. i. varstvenim dodatkom. To pomeni, če je pokojnina zavarovanca glede na njegov nizek osebni dohodek in glede na njegovo kratko pokojninsko dobo manjša, kot je znesek, ki ga določi skupščina skupnosti (t. i. mejni znesek najnižjih pokojninskih prejemkov), prejema upokojenec poleg pokojnine še varstveni dodatek, katerega višino prav tako določa skupščina skupnosti.

Predloženi osnutek zakona predvideva uporabo korektiva, s katerim bi se pokojninska osnova oziroma višina pokojnine določala drugače kot doslej. V ta namen ima osnutek zakona tri variante (glej 25. člen).

Člen 24. povzema določbo zveznega zakona, po kateri se pri ugotavljanju pokojninske osnove upoštevajo osnove in merila, določena z družbenimi dogovori in samoupravnimi sporazumi, s katerimi se usmerja delitev dohodka in osebnih dohodkov. Člen 25 predvideva v več variantah različne korektive, katerih uporaba in izpeljava daje naslednje učinke:

I. varianta uporablja kot korektiv poprečje dogovorjenega osebnega dohodka (v republiki) po kvalifikacijskih skupinah (6 skupin) skladno z družbenim dogovorom. V določenem pretežnem delu 70 % se všteva valorizirani osebni dohodek in del poprečnega dogovorjenega osebnega dohodka kvalifikacijske skupine 30 %. Seštevek valoriziranega (70 %) in poprečnega dogovorjenega osebnega dohodka (30 %) predstavlja pokojninsko osnovo. Uporaba korektiva, predlaganega po I. varianti, daje naslednje učinke (glej tabele pod A₁—A₆).

1. Kadar je valorizirani osebni dohodek nižji od poprečnega dogovorjenega osebnega dohodka, se pokojninska osnova toliko bolj povišuje, kolikor bolj odstopa individualni osebni dohodek od dogovorjenega osebnega dohodka in obratno, kolikor bolj presega individualni osebni dohodek poprečni dogovorjeni osebni dohodek, toliko bolj se znižuje pokojninska osnova.

2. Posledica takega načina ugotavljanja pokojninske osnove je višji oziroma nižji odstotek pokojnine od odstotka v enotni lestvici, če bi bil samo dejanski osebni dohodek pokojninska osnova.

3. Začetni zneski v tabelah so hkrati najnižja pokojninska osnova, končni zneski pa najvišja pokojninska osnova v posamezni kvalifikacijski skupini. Varianta I. variante, v kateri se namesto odnosa 70 % : 30 % uporablja odnos 80 % (rev. OD) : 20 % (dog. OD), pokaže, da se razlike med najvišjimi in najnižjimi pokojninami zmanjšujejo (glej tabele B₁—B₆).

II. varianta uporablja kot korektiv poprečje dogovorjenega osebnega dohodka za vsako kvalifikacijsko skupino, tako da določi za vsako kvalifikacijsko skupino najnižjo in najvišjo pokojninsko osnovo. Uporaba korektiva po II. varianti daje ob predpostavki, da se npr. poprečni dogovorjeni osebni dohodek zniža za 21 % za najnižjo pokojninsko osnovo, za najvišjo pokojninsko osnovo pa poviša za 42 % (t. j. podvojen odstotek znižanja 21 %) najnižjo oziroma najvišjo pokojninsko osnovo za posamezne kvalifikacijske skupine, kot je to razvidno iz modela (stran 11). Tudi uporaba tega korektiva gre v korist zavarovancev, katerih osebni dohodki so pod poprečjem dogovorjenega osebnega dohodka v posamezni kvalifikacijski skupini. Hkrati pa preprečuje oblikovanje visoke pokojninske osnove pri tistih individualnih osebnih dohodkih, ki pretirano presegajo dogovorjeni osebni dohodek.

Učinke tega korektiva pokaže naslednji model:

Skupina	Dogovorjeni OD	Najnižja pok. osn.	Najvišja pok. osn.
NK — nekvalif. del.	1018	804	1445
NK — polkvalif. del.	1150	908	1633
KV — kvalif. del.	1842	1459	2615
SS, VK — srednje strok. in visoko kvalif. delavci	2167	1712	3077
VŠŠ — delavci na del. mestih z višjo šol. izobrazbo	2544	2010	3612
VS — delavci na del. mestih z visokošol. izobrazbo	3185	2516	4523

III. varianta uporablja kot korektiv degresivno lestvico, ki določa višino pokojnine. Predlog zakona o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja določa, da pokojnina za pokojninsko dobo 15 let ne sme biti manjša za moške 35 %, za ženske pa 40 % pokojninske osnove. To pomeni, da je uporaba korektiva z degresivno lestvico dopustna samo za določanje odstotka povečanja iznad 35 % oziroma 40 %.

Učinek uporabe korektiva predlaganega po III. varianti je razviden iz naslednje tabele:

Znesek osnove din	Povečanje za vsako leto pok. dobe nad 15 let		Višina pokojnine za 40 oz. 35 let
	moški	ženske	
do 800	2,20 %	2,50 %	90 %
nad 800 do 952	2,16 %	2,45 %	89 %
nad 952 do 1133	2,12 %	2,40 %	88 %
nad 1133 do 1348	2,08 %	2,35 %	87 %
nad 1348 do 1604	2,04 %	2,30 %	86 %
nad 1604 do 1909	2,00 %	2,25 %	85 %
nad 1909 do 2272	1,96 %	2,20 %	84 %
nad 2272 do 2704	1,92 %	2,15 %	83 %
nad 2704 do 3217	1,88 %	2,10 %	82 %
nad 3217 do 3828	1,84 %	2,05 %	81 %
nad 3828 do 4600	1,80 %	2,00 %	80 %

Začetni najnižji znesek pokojninske osnove je 800,00 din, kar je osnova za znesek najnižjih pokojninskih prejemkov. Najvišji znesek je sedanja najvišja osnova 4600 din.

Ta varianta pri oblikovanju pokojninske osnove ne upošteva uporabe osnov in meril, določenih z družbenimi dogovori in samoupravnimi sporazumi, s katerimi se usmerja delitev dohodka in osebnih dohodkov; posega le v odmero pokojnine, tako da manjša razpone (za okoli 12,5 %) med osebnimi dohodki, ki se upoštevajo pri oblikovanju pokojninske osnove.

BENEFICIRANJE ZAVAROVALNE DOBE

Beneficiranje zavarovalne dobe obravnava osnutek zakona v petem delu (86. do 95. člen).

Glede beneficiranja zavarovalne dobe se sistem po osnutku zakona razlikuje od sedanjega sistema zlasti v dveh pogledih:

— Doslej je delovna mesta, na katerih se zavarovalna doba šteje s povečanjem, določala federacija oziroma zvezni zakon. Poslej je to v pristojnosti skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja (88. člen).

— Najpomembnejša novost pa je, v katerem primeru zavarovanec lahko uveljavlja pravice iz beneficiranja: ali v primeru starosti ali v primeru invalidnosti.

Doslej — po TZPZ — zavarovanec beneficiranje lahko uveljavlja praviloma v primeru starosti, to je, ko uveljavlja starostno pokojnino — poleg tega pa še v primeru invalidnosti. Po osnutku zakona naj bi zavarovanec lahko uveljavljal beneficiranje praviloma v primeru invalidnosti (92. člen), izjemoma (nekateri kategorije zavarovancev) pa v primeru starosti (93. in 94. člen), kot doslej.

a) Predlagana ureditev je izvedba stališč skupščine SRS

S takšno ureditvijo se izvaja stališče, ki ga je ob obravnavi izpopolnitve sistema invalidskega in pokojninskega zavarovanja sprejela skupščina SR Slovenije na skupni seji republiškega, gospodarskega in socialno-zdravstvenega zbora dne 23. 1. 1969. Skupščina je glede beneficiranja zavarovalne dobe zahtevala, naj se uveljavijo naslednje rešitve (kratko povzeto):

— delo na težkih in zdravju škodljivih delovnih mestih povzroča praviloma invalidnost delavca. Zato naj se beneficirana zavarovalna doba uredi v invalidskem zavarovanju in tako odpravi dvojno beneficiranje v pokojninskem in invalidskem zavarovanju;

— pravice do beneficirane zavarovalne dobe pridobi zavarovanec ob nastopu invalidnosti;

— samo za delavce na določenih delovnih mestih naj se za pridobitev pravice in za odmero starostne pokojnine izjemoma upošteva beneficirana zavarovalna doba tudi v pokojninskem zavarovanju.

b) Negativne posledice sedanje in smoter predlagane ureditve

V sedanjem sistemu nenehno rastejo zahteve, da se čim večjemu številu delovnih mest in s tem zavarovancev prizna beneficiranje zavarovalne dobe. To naraščanje zahtev stimulirajo zlasti tele okoliščine;

Prvič, sedanja ureditev, ker se povečanje zavarovalne dobe praviloma uveljavlja pri starostni pokojnini, kajti beneficiranje:

— znižuje starostno mejo za pridobitev starostne pokojnine (od predpisane starosti 60 oz. 55 let za 55, 50 in celo 45 let; s tem se praktično razvrednoti učinek povečane starostne meje: od 55 na 60 let). Obenem

— povečuje pokojninsko dobo in s tem odstotek za odmero pokojnine, na ta način pa tudi znesek starostne pokojnine.

Danes je na območju SRS okrog 29 000 zavarovancev, ki so pri nižji starosti in krajši delovni dobi upravičeni do višje starostne pokojnine kot zavarovanci na nebeneficiranih delovnih mestih.

Neogibna posledica tega seveda je, da so stroški za te beneficirane starostne pokojnine precej višji kot za nebeneficirane.

S tem pa prihajamo do druge okoliščine, ki stimulira zahteve po beneficiranju.

Stroški za beneficiranje so torej precej večji; sedanji sistem financiranja pa pretežno del bremena za večje stroške, ki izvirajo iz beneficiranja, prevale z organizacij, ki zahtevajo beneficiranje, na tiste zavarovance, ki niso deležni beneficiranja.

Posledice tega so dvojne:

Na eni strani se v javnosti in v organizacijah združenega dela ustvarja napačna miselnost, da je beneficiranje za delavce in delovne organizacije najcenejši način pridobivanja zavarovalne dobe in da organizacije lahko na račun pokojninskega zavarovanja rešujejo kadrovske probleme.

Na drugi strani pa večanje stroškov terja rastoče povečevanje prispevka vseh zavarovancev in s tem obremenitev gospodarstva, čemur pa nasprotuje ravno gospodarstvo.

V evropskih državah beneficiranje v glavnem priznavajo rudarjem, železničarjem in pomorščakom.

Tako smo v dilemi:

Ali ohraniti sedanji sistem beneficiranja, to je, pri čim nižji starosti (torej ne glede na invalidnost oz. delovno sposobnost) priznavati čim višjo starostno pokojnino, in s tem povečati obremenitev gospodarstva? Ali namesto tega priznavati pokojnino predvsem tedaj, ko nastopi pri zavarovancu invalidnost; s tem pa obremenjevati predvsem organizacije, pri katerih delavci postajajo invalidi; in ker je invalidnost večinoma posledica malomarnosti do zagotovitve čimbolj varnih delovnih razmer v delovnih organizacijah, siliti organizacije, da izboljšajo varstvo delavcev pri delu. S tem pa v končni fazi znižati ali vsaj stabilizirati obremenitev gospodarstva zaradi beneficiranja.

Osnutek zakona izhaja iz druge alternative.

Predlagana ureditev bi zavrla pritisk delovnih organizacij na priznanje beneficiranih delovnih mest; hkrati pa bi se število upravičencev, ki uveljavljajo pravice pri starostni pokojnini iz beneficiranja, omejilo. Ocenjujemo, da bi se od sedanjih 29 000 delavcev, ki delajo na beneficiranih delovnih mestih, na podlagi katerih lahko uveljavljajo starostno pokojnino, to pravico zadržalo tudi po osnutku zakona okrog 15 000 delavcev; preostali delavci na že danes (14 000) in še v bodoče beneficiranih delovnih mestih pa bi benefikacijo lahko uveljavljali v primeru invalidnosti, torej pri invalidski pokojnini.

V osnutku predlagana ureditev naj bi seveda veljala za naprej, torej za bodoče primere. Osnutek zakona se pri tem drži načela pridobljenih pravic, s tem da ne jemlje pravic, ki jih imajo sedanji zavarovanci. V ta namen ima osnutek v prehodnih določbah poseben člen (194). Po tem členu je namreč sedanjim zavarovancem na beneficiranih delovnih mestih zagotovljeno, da lahko uveljavljajo beneficirano dobo tudi po novem zakonu še pri starostni pokojnini.

c) Zakonodajno-pravni aspekt predlagane ureditve

V zvezi z ureditvijo, ki jo predvideva osnutek zakona, obstoje tudi pomisleki pravnega značaja. Nekateri namreč menijo, da zvezni zakon o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja ne daje republiškem zakonu možnosti uzakoniti načelo, da se zavarovalna doba s povečanjem lahko uveljavlja predvsem v invalidskem zavarovanju, češ da bi bilo po zveznem zakonu možno beneficiranje zavarovalne dobe upoštevati samo v pokojninskem zavarovanju. To stališče se opira na drugi odstavek 86 osnutka zakona (ki je prepis 53. člena zveznega zakona), po katerem »se starostna meja za pridobitev pravice do pokojnine zniža glede na stopnjo povečanja dobe«.

Drugi pa menijo, da zvezni zakon ne pomeni ovire za predlagano ureditev v republiškem zakonu.

Na ta pravni pomislek bo potrebno posebej opozoriti zakonodajno-pravno komisijo skupščine SRS. Če bo ta komisija zavzela takšno stališče, kot ga imajo prvo navedeni zagovorniki, seveda predlagane ureditve ne bo možno izpeljati.

VŠTEVANJE POKOJNINSKE DOBE

Po osnutku zakona se v zavarovalno dobo v glavnem vštevajo vsa tista obdobja, ki se vštevajo v sedanjem sistemu.

Spremembe oziroma novosti so pa v naslednjem:

a) Na predlog republiškega sekretariata za pravosodno in občo upravo se v osnutku zakona (104. člen) po nedolžnem obsojenim priznava pravica, da se jim čas prestanega zavora vštevava v pokojninsko dobo (kot posebna oblika odškodnine) s tem, da republika plača ustrezni prispevek.

b) Zavarovancem-delavcem, ki so bili pred vstopom v delovno razmerje samostojni obrtniki, se čas opravljanja samostojne obrtne dejavnosti pred vključitvijo v organizacijo združenega dela, vštevava v zavarovalno dobo pod pogoji, navedenimi v 105. členu osnutka zakona.

c) Zavarovancem, ki so bili člani kmečkih delovnih zadrug, se čas tega članstva priznava v zavarovalno dobo (106. člen osnutka zakona). To dobo je že TZPZ (159. člen) priznal v zavarovalno dobo, s tem da je določil rok 6 mesecev, v katerem morajo zavarovanci uveljaviti to vštevaje. Mnogi teh članov pa so ta rok zamudili. Glede na to ta določba v bistvu pomeni, da se tem zavarovancem podaljša rok za priznanje te dobe v zavarovalno dobo.

V zvezi z vštevanjem dobe v zavarovalno dobo so bile še druge zahteve, ki pa jih osnutek zakona ne upošteva. Sem spadajo zlasti naslednje:

a) Zahteva, naj se kmetom-zavarovancem (14. člen osnutka zakona) vštevava v zavarovalno dobo čas kmetovanja pred zavarovanjem po tem zakonu.

b) Zahteva, naj se čas strokovnega izpopolnjevanja ali specializacije doma ali v tujini brez predhodnega delovnega razmerja (podiplomski študij) vštevava v zavarovalno dobo. V zvezi s tem je zahteva, naj se v zavarovalno dobo vštevava zadnji dve leti študija na visokih šolah oziroma fakultetah; prav tako pa tudi čas odsluženja kadrovskega roka.

c) Zahteva, naj bi bivši obrtniki — predvsem stari, ki so bili člani skladov za vzajemno pomoč obrtnikov in jim ti skladi plačujejo »pokojnine«, upravičeni do pokojnine po tem zakonu.

USKLAJEVANJE POKOJNIN

Osnutek zakona v glavnem povzema določbe zveznega zakona (107. člen). Novost v pravni ureditvi tega usklajevanja pa je v naslednjem:

a) Že zvezni zakon predvideva kot element, po katerem se usklajujejo pokojnine, tudi osebne dohodke aktivnih zavarovancev, s čimer naj se zagotovi, da so tudi upokojeni deležni porasta življenjskega standarda aktivnih zavarovancev in da tako pride do izraza načelo o vplivu minulega dela na višino in gibanje pokojnine.

Novost je torej v tem, da postane gibanje osebnih dohodkov aktivnih zavarovancev obvezen in tekoč element usklajevanja, ali točneje, povečevanja pokojnin (po zveznih predpisih doslej le življenjski stroški).

b) Po zveznem zakonu pa usklajevanje pokojnin po gibanju osebnih dohodkov ni uzakonjeno kot avtomatska valorizacija pokojnin po gibanju nominalnih osebnih dohodkov, ker izhaja s stališča, da o tem socialnoekonomskem aspektu pokojnin odločata republika in skupnost.

Glede na to naj bi se po osnutku zakona konkretizacija in kvantifikacija usklajevanja pokojnin po tem elementu določili z republiškim družbenim dogovorom (107/4 člen). To seveda ne pomeni, da se bo s tem družbenim dogovorom urejala samo ta problematika, temveč mora biti ta problematika hkrati z drugimi vprašanji — zlasti določanje stopnje, usklajevanje pokojnin po življenjskih stroških, odpravljanje razlike med starimi in novimi pokojninami — urejena v tem dogovoru.

Znano je, da se v naši republiki že od leta 1970 pokojnine usklajujejo tudi po gibanju osebnih dohodkov aktivnih zavarovancev oziroma v določenem razmerju s povprečnim osebnim dohodkom v republiki.

FINANCIRANJE

Zvezni zakon o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja skoraj nič ne govori o financiranju tega zavarovanja.

Pomembna pa je določba zveznega zakona, ki pravi: Sredstva zagotavljajo tudi organizacije združenega dela za *namene, določene z zakonom* (člen 3/2, točka 3 zveznega zakona).

Doslej je bilo financiranje urejeno v posebnem zakonu; odslej postane »financiranje« le posebno poglavje zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

Med sedanjim sistemom in sistemom po osnutku zakona so pomembne razlike oziroma spremembe.

1. Prispevek od minulega dela

V sedanjem sistemu so prispevki od osebnega dohodka aktivnih zavarovancev skoraj izključni vir financiranja. Po osnutku zakona ti prispevki sicer ostajajo še nadalje glavni vir financiranja, vendar se uvaja nov zelo pomemben vir — prispevek, ki ga plačujejo delovne organizacije in zasebni delodajalci na podlagi minulega dela (124. člen ustave).

V skladu z zveznim zakonom (že cit. člen 3/2 tč. 3) osnutek zakona določa namembnost sredstev, zbranih od organizacij in zasebnih delodajalcev iz naslova minulega dela (člen 114/3 osnutka): Za usklajevanje pokojnin in odpravljanje razlik med starimi in novimi pokojninami ter delno za dopolnjevanje varnostne rezerve.

Obseg sredstev, ki naj se zberejo s prispevkom od minulega dela, bi se določil z družbenim dogovorom (člen 125/1); s tem dogovorom bi se tudi dogovorilo, kako se iz teh sredstev dopolnjuje varnostna rezerva.

Z družbenim dogovorom določeni obseg sredstev bi bremenil družbeni in zasebni sektor. Kolik del sredstev odpade na družbeni, kolik pa na zasebni sektor, bi se ugotovilo po številu delavcev, zaposlenih v enem in drugem sektorju.

Zavezanci bi ta prispevek plačevali v odstotku od osnove. Osnova bi bila za zavezance:

— družbenega sektorja: neodpisana vrednost osnovnih sredstev in poprečje uporabljenih obratnih sredstev;

— zasebnega sektorja: njihove zavarovalne osnove. Odstotek oziroma stopnjo prispevka bi določila skupnost. Ta prispevek pomeni vključitev elementa minulega dela v to zavarovanje.

Obstajajo tudi mnenja, da bi bil za družbeni sektor ustrežnejši dohodek delovne organizacije kot osnova za obračunavanje te vrste prispevka, ker naj bi se s tem dosegla večja izenačenost v obremenitvi med panogami. Vprašanje obremenitve v celoti in posebej za posamezne dejavnosti oziroma panoge pa je odvisno od davčnega sistema. Glede na to, da se pripravlja nov davčni sistem, bo v njem treba upoštevati predloge za financiranje pokojninskega in invalidskega zavarovanja, kot jih nakazuje osnutek zakona.

2. Prispevek za beneficiranje zavarovalne dobe

Prispevek za beneficiranje zavarovalne dobe je v bistvu tako imenovani dodatni prispevek, ki ga pozna sedanji sistem za isti namen, tako da prispevek za beneficiranje zavarovalne dobe ni kot instrument financiranja novost, temveč le preimenovanje, ki naj že s samim nazivom označuje njegovo funkcijo.

Ce bo uzakonjena novost, ki jo predvideva osnutek, naj se beneficiranje zavarovalne dobe kot pravilo uveljavlja pri pravicah iz invalidskega zavarovanja in le izjemoma pri starostni pokojnini, tedaj obremenitev organizacij s prispevkom za beneficiranje zavarovalne dobe ne bo večja, kot je v sedanjem sistemu obremenitev z dodatnim prispevkom, morda bo celo manjša.

Ce pa predlagana novost ne bo uzakonjena, pa z gotovostjo glede na izredno velik in naraščajoč pritisk po beneficiranju zavarovalne dobe računamo na nasproten učinek.

3. Določanje stopnje prispevkov

Danes stopnjo prispevka za pokojninsko-invalidsko zavarovanje določa skupščina skupnosti v soglasju s skupščino SRS.

Po osnutku zakona bi se ta način določanja stopnje prispevkov v temelju spremenil. Stopnje za vse vrste prispevkov naj bi predpisovala skupščina skupnosti samostojno, vendar je vezana na merila in osnove, določene z republiškim družbenim dogovorom (112., 120., 122., 126., 128. člen osnutka) in v skladu z zakonom; obveznosti družbenopolitičnih skupnosti pa bi se ugotavljale s pogodbami med skupnostmi.

S tem se pomembno okrepi samostojnost samoupravnih organov skupnosti.

4. Skladi skupnosti in rezerve

a) Po danes še veljavnem TZOF se vsi prispevki (osnovni, dodatni in povračilo federacije in republike) stekajo v sklad pokojninskega in invalidskega zavarovanja. TZOF podrobno določa izdatke, ki se krijejo iz tega sklada. TZOF predpisuje, da ima sklad v svojem okviru dve rezervi, in to: varnostno in valorizacijsko; določa tudi viře sredstev oz. dohodkov, iz katerih se napajata obe rezervi in obseg teh rezerv.

Končno TZOF določa namembnost teh rezerv.

Z varnostno rezervo se po TZOF zagotavlja del sredstev, potrebnih za izpolnjevanje obveznosti sklada, ki zapadejo v plačilo po dobi, za katero je določena stopnja prispevka; poleg tega je varnostna rezerva namenjena za stabilizacijo prispevkov v določeni dobi, kot tudi za to, da se z njo krije primanjkljaj sklada, ki se ugotovi po zaključnem računu oziroma bilanci.

Z valorizacijsko rezervo se po TZOF zagotavljajo sredstva, ki so potrebna za uskladitev pokojnin z gibanjem življenjskih stroškov, naraščanjem standarda zaposlenih in uskladitev ravni vseh pokojnin kot tudi za zagotovitev sredstev, s katerimi se valorizirajo osebni dohodki, ki se vštevajo v pokojninsko osnovo.

Končno TZOF določa, da se smejo *sredstva obeh rezerv* uporabljati kot *obratna sredstva za izpolnjevanje tekočih obveznosti sklada*.

b) Po besedilu osnutka zakona (137. do 139. člen) bi bilo vse to v temelju drugače.

Bistvena sprememba pa je v tem: *Doslej* je zakon zavezoval *skupnost*, da ima *valorizacijsko rezervo*; hkrati je zakon določal, da se *sredstva obeh rezerv* lahko uporabljajo za *obratna sredstva*. Po osnutku zakona pa *skupnost* ni vezana imeti *valorizacijske rezerve*, ima pa poslovno rezervo ali drugače rečeno: *obratna sredstva*. Takšno ureditev zahtevajo oziroma predlagajo predstavniki skupnosti.

Postavlja se vprašanje: V sedanjem sistemu se usklajevanju pokojnin po gibanju osebnih dohodkov in odpravljanju razlik med starimi in novimi pokojninami ne posveča posebna pozornost. Kljub temu ima sklad valorizacijsko rezervo in nima poslovne rezerve. V novem sistemu se pa prav temu usklajevanju kot realizaciji ustavnega načela o minulem delu posveča največja pozornost. Osnutek zakona uzakonjuje celo nov vir dohodkov, namenjen prav temu usklajevanju.

In ob največji pozornosti usklajevanju pokojnin iz minulega dela in novemu viru dohodkov za to usklajevanje sklad nima valorizacijske rezerve in je važnejša poslovna rezerva, čeprav se za obratna sredstva lahko uporabljajo tudi sredstva varnostne in valorizacijske rezerve.

Skratka — postavlja se vprašanje: Ali je v skladu z novim sistemom, da se odpravlja valorizacijska rezerva in namesto nje uvaja poslovna rezerva?

V skladu z načeli o družbeni kontroli pri razpolaganju z družbenimi sredstvi bi moral v tem primeru zakon določati:

- kateri izdatki se krijejo iz sklada;
- da je v okviru sklada tudi rezerva za usklajevanje pokojnin (valorizacijska rezerva);
- kako se formira ta rezerva (iz prispevka za usklajevanje pokojnin) in s tem njen obseg;
- da se obe rezervi lahko uporabljata kot obratna sredstva za izpolnjevanje tekočih obveznosti.

Končno je treba opozoriti na drugi odstavek 139. člena, ki ga odločno zahtevajo predstavniki skupnosti oziroma strokovne službe skupnosti. Po tej zahtevi naj bi namreč že zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju določal minimalno višino varnostne rezerve.

Ne gre ugovarjati primernosti takšne določbe; tudi je res, da že TZOF zavezuje republiko, da z zakonom določi ta minimum. Vendar republika doslej tega zakoni ni sprejela, čeprav je bil osnutek zakona o tem že večkrat pripravljen in obravnavan. Sprejem takšne določbe daje sicer skupnosti zakonsko oporo, kadar prognozira izdatke in višino prispevne stopnje, in ne dopušča nobenega odstopa, če to narekujejo dejanske razmere, kadar se določajo osnove in merila za usklajevanje pokojnin, obremenitev gospodarstva in določanje prispevne stopnje.

Menimo, da razlogi, ki so doslej ovirali sprejem takega zakona, obstoje še danes in bodo še nekaj časa. Zato takšna norma v zakonu še ni sprejemljiva.

Namesto takšne določbe bi bila sprejemljiva naslednja določba: »Z republiškim družbenim dogovorom se določi minimalna višina varnostne rezerve.«

ORGANIZACIJA SKUPNOSTI

Glede organizacije skupnosti osnutek zadržuje sedanje stanje, to je: Na območju SR Slovenije obstaja samo ena skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja, v kateri zavarovanci zagotavljajo in uveljavljajo svoje pravice.

Zvezni zakon nima nobenih določb o organizaciji skupnosti.

Ker je na območju republike samo ena skupnost, se teritorialno območje skupnosti in republike ujemata. Kot taka je organizacija skupnosti zelo centralizirana. Skupnost bo morala spremeniti sedanjo organizacijo, da bo lahko uresničila sklep 3. seje konference ZKS o socialnem razlikovanju — namreč sklep o samoupravni organizaciji zavarovancev — da bi tako najširše odločala baza, to je, zavarovanci, organizirani v družbenem delu.

Po ustavnem amandmaju XLIII k republiški ustavi (točka 4, alineja 3) lahko zakon določi temeljna načela o organizaciji samoupravnih interesnih skupnosti, kamor spada tudi ta.

Glede na to ustavno določbo je delovni načrt pred predloženim osnutkom zakona predvideval, naj bi skupnost formirala neke vrste področne skupnosti (področne-teritorialne konference ali zbere zavarovancev) kot ožje asociacije zavarovancev določenega območja. Namen takšne organizacije naj bi bil zagotoviti najširše odločanje baze — zavarovancev, organiziranih v združenem delu; s tem bi se prešel sedanji predstavniški sistem.

V razpravah o delovnem načrtu pa takšna norma ni bila sprejeta, češ da preveč posega v pristojnost samouprave pri postavljanju organizacije.

Po osnutku zakona ima skupnost svoj statut.

V razpravah o tem zakonu je bilo sproženo vprašanje: Ali ne bi bilo glede na namen statuta utemeljeno, da bi morala skupnost sprejeti statut v soglasju ali vsaj po obravnavi v skupščini SRS?

Predstavniki skupnosti so menili, da bi takšna določba omejevala samoupravne pristojnosti skupnosti in bila celo protiustavna. Glede na ta ugovor osnutek takšne določbe nima. Vendar je to vprašanje še vedno odprto.

Že v sedaj veljavnem sistemu so zelo močne zahteve, naj bi obrtniki imeli možnost ustanoviti svojo lastno — samostojno skupnost. Znano je, da v SR Hrvatski in Srbiji takšna skupnost že danes obstaja.

Na posvetu o delovnem načrtu je bila ta zahteva odklonjena; zato osnutek zakona te možnosti ne daje.

STROKOVNA SLUŽBA

Druga odstavka 153. člena in 154. člen osnutka zakona urejata status strokovne službe ali, točneje povedano, status delavcev, ki opravljajo strokovna, finančna in administrativna dela za skupnost, ali še drugače rečeno — status delovne skupnosti strokovne službe.

Do aprila 1971 (do zadnje novele TZPZ) je strokovna, finančna in administrativna opravila za skupnost opravljal republiški zavod za socialno zavarovanje kot delovna organizacija po zakonu o zavodih. Republiški zavod pa po TZOF ni opravljal samo strokovnih, finančnih ali administrativnih opravil za skupnost, temveč je bil pristojen tudi odločati o pravicah zavarovancev iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja in je izdajal odločbe o njihovih

pravicah; pristojen je bil torej za zadeve, za katere morajo biti po novem sistemu pristojni samo samoupravni organi skupnosti.

Pri koncipiranju pristojnosti strokovne službe in formuliranju ustreznih določb v osnutku zakona je sicer nesporno to, da opravlja strokovne, finančno-knjigovodske in administrativne posle za skupnost. Sporno pa je vprašanje: Ali sta strokovna služba ali njen posamezni delavec (recimo: direktor, upravnik) lahko pristojna za to, da odločata o pravicah zavarovancev, oziroma točneje rečeno: da izdajata odločbe o pravicah zavarovancev?

Končno je bilo sprejeto stališče, da skupnost lahko določi individualne organe za odločanje o pravicah zavarovancev in njihovo pristojnost. To stališče izpeljuje drugi odstavek 150. člena osnutka zakona. Na podlagi te določbe bi torej samoupravni organi skupnosti lahko uresničili svoje zahteve, da direktor direkcije ali upravnik podružnice (strokovne službe) odloča (izdaja odločbe) o pravicah zavarovancev.

Ustavni amandma XLIII k republiški ustavi (točka 4, alineja 3) predvideva, da zakon lahko določi temeljna načela za »medsebojna razmerja delavcev« na področju samoupravnih interesnih skupnosti.

Zvezni zakon nima nobenih določb o statusu strokovne službe.

Osnutek zakona (drugi odstavek 153. člena) status strokovne službe oz. delavcev (delovne skupnosti) strokovne službe opredeljuje kot »položaj delovnih ljudi v temeljnih organizacijah združenega dela«, vendar pa njihov položaj ni docela enak položaju delovnih ljudi v organizacijah združenega dela.

Najbolj nazorno ta omejeni položaj ilustrira 154. člen osnutka, po katerem delovna skupnost ni v celoti suverena pri imenovanju in razreševanju individualnih organov (direktor, upravnik). V tem pogledu ta določba predvideva dve varianti.

POSTOPEK ZA UVELJAVLJANJE PRAVIC

obravnavava osnutek zakona v členih 155 do 182. Določbe osnutka zakona o postopku za uveljavljanje pravic so torej kar številne. Pri tem je treba razlikovati tri vrste določb:

— določbe o ugotavljanju lastnosti zavarovanca kot pogoj za pravice (157. in 158. člen);

— določbe o odločanju o pravicah (159. do 181. člen) in

— določbe o sodnem varstvu oziroma vrsti sodnega varstva.

Določbe o sodnem varstvu in o odločanju o pravicah v okviru skupnosti so medsebojno tesno povezane in pogojene. Vrsti sodnega varstva se mora prilagoditi postopek v okviru skupnosti.

Sodno varstvo je možno v treh oblikah: Ali zavarovanec uveljavlja sodno varstvo

— v pravnem postopku pri rednih (civilnih) sodiščih,

— v upravnem sporu pred vrhovnim (republiškim) sodiščem,

— pred posebnimi sodišči socialnega zavarovanja.

Postopek o uveljavljanju pravic v okviru skupnosti je drugačen, če zakon uveljavi sodno varstvo pred rednimi (pravnimi) sodišči ali sodišči socialnega zavarovanja, kot pa tedaj, če se uzakoni varstvo pravic zavarovancev pred upravnim sodiščem.

Na posvetu o delovnem načrtu se je veliko razpravljalo o vrsti sodnega varstva.

Splošno je prevladovalo mnenje, da bi bilo najbolj primerno sodno varstvo pred posebnimi sodišči socialnega zavarovanja. Toda nastalo je vprašanje, ali lahko republiški zakon ustanovi takšna sodišča. Sprejeto je bilo stališče, da republika do spremembe zvezne ustave o pravosodnem sistemu takega sodišča ne more ustanoviti, sedanji zvezni zakoni pa takega sodišča ne poznajo.

Tako se je pretresalo, katera od preostalih dveh vrst sodišč (pravdno ali vrhovno v upravnem sporu) bolj ustreza. Zavzeto je bilo stališče, da v interesu varstva pravic zavarovancev bolj ustreza varstvo v upravnem sporu kot v pravnem postopku pred rednimi sodišči.

Osnutek zakona izpelje to stališče v 182. členu.

Če osnutek zakona uzakonjuje, da zavarovanec v upravnem sporu pred vrhovnim sodiščem uveljavlja sodno varstvo, mora biti postopek o uveljavljanju pravic v okviru skupnosti »upravni postopek«.

Če pa je ta postopek »upravni postopek«, morajo organi, kadar neposredno uporabljajoč predpise odločajo o pravicah, ravnati tako, kot to določajo predpisi o upravnem postopku.

Pravila za splošni upravni postopek vsebuje zvezni zakon o splošnem upravnem postopku (Uradni list SFRJ, št. 18/65). Pravila upravnega postopka po tem zakonu so splošna. Ker pa so upravna področja mnogovrstna, različna in specifična, omenjeni zvezni zakon dopušča, da se za posamezna upravna področja predpiše drugačen postopek, kot ga določa cit. zakon, da se torej za posamezna upravna področja lahko predpiše poseben upravni postopek.

In tak poseben upravni postopek je potreben za upravni postopek v okviru skupnosti, kadar njeni organi neposredno uporabljajoč predpise o pokojninskem in invalidskem zavarovanju odločajo o pravicah zavarovancev iz tega zavarovanja.

Kdo lahko predpiše ta posebni upravni postopek?

Osnutek zakona izhaja iz predpostavke, da je treba spoštovati določbo 2. člena cit. zveznega zakona. Po tem členu ta posebni upravni postopek lahko predpiše samo zakon. Dosledno tej zakonski določbi predloženi osnutek zakona uzakonjuje ta poseben upravni postopek v 155. do 181. členu. Zaradi tega so seveda določbe osnutka zakona o postopku za uveljavljanje pravic prilično podrobne in številne.

Nekateri pa menijo, da bi statut skupnosti — ne pa zakon — lahko določal ta posebni upravni postopek; v tem primeru bi seveda iz osnutka zakona izpadle določbe o postopku za uveljavljanje pravic. Zagovorniki tega stališča se sklicujejo na to, da določbe zveznega zakona, ki zahteva, da lahko samo zakon predpisuje poseben upravni postopek, niso v skladu z ustavnimi amandmaji, in da posebno stališče zavzema tudi osnutek zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju SR Srbije. Osnutek te republike res določa, da skupnost s statutom ali drugim splošnim aktom podrobneje regulira postopek za uveljavljanje pravice do pokojnine.

Glede na različna stališča o tem, ali naj posebni upravni postopek predpiše zakon ali statut, je bilo sklenjeno, naj do tega vprašanja zavzameta stališče pravni svet naše republike in zakonodajno-pravna komisija skupščine SRS. V skladu z njunim stališčem se bo prilagodila vsebina osnutka zakona o postopku za uveljavljanje pravic.

REPUBLIŠKI DRUŽBENI DOGOVOR

Po osnutku zakona je družbeni dogovor pomemben instrument, ki nadomešča zakonsko urejanje določenih vprašanj oziroma problemov.

Osnutek zakona uveljavlja družbeni dogovor na več mestih (4., 107/4, 112., 125. člen). Družbeni dogovor postane pomemben instrument urejanja zlasti na področju zagotavljanja materialne osnove (financiranja) in pri usklajevanju razvoja tega zavarovanja s politiko ekonomskega razvoja na območju republike.

KROG ZAVAROVANCEV OZIROMA ZAVAROVANIH OSEB

Osnutek zakona zadržuje krog zavarovancev in zavarovanih oseb, kakršen je to danes (11., 12., 15. do 19. člen).

Pri krogu zavarovancev so po osnutku zakona naslednje spremembe v primerjavi s sedanjo ureditvijo:

a) Pokojninsko-invalidsko zavarovanje samostojnih poklicev se danes ureja s posebnimi pogodbami, po osnutku zakona pa z zakonom (13. člen).

b) Krog zavarovancev je širši s tem, da postanejo zavarovanci tudi:

— kmetje-kooperanti (14. člen) in

— delavci, ki jim delo preneha zaradi tehnoloških ali ekonomskih razlogov (20. člen).

DOLOČBE O BORCIH NOV

Določbe o pravicah borcev NOV (75. do 85. člen) so povzetek določb zveznega zakona.

Borcu NOV pred 9. 9. 1943 oziroma 20. 10. 1943 in španskemu borcu, ki je skupaj z osebnim dohodkom prejemal tudi borčevski dodatek, se tudi ta všteva v osebni dohodek za izračunavanje pokojninske osnove (78/2 člen).

Borčevski dodatek pa urejajo posebni predpisi (zvezni in republiški).

a) V zvezi s pravicami borcev se pojavljajo zahteve po priznanju teh pravic tudi drugim kategorijam borcev, ki jim doslej te pravice niso priznane. Sem spadajo zahteve borcev prekomorskih brigad in druge.

Osnutek zakona še ne daje odgovora na to vprašanje, ker se predpostavlja, da bi morale zlasti organizacije ZB zavezti stališče do te zahteve, ugotoviti število takih borcev in finančne posledice sprejema te posledice.

b) Sedaj veljavni TZPZ mobiliziranim v nemško vojsko odreka pravico do vštevanja v pokojninsko dobo vseh obdobj, ki jih je imel tak mobiliziranec še pred okupacijo. V zvezi s temi mobiliziranci pa so zahteve, naj bi se tistim osebam, ki so bile mobilizirane v nemško vojsko, ki pa so pozneje dezertirale in se vključile v partizanske odrede, vendarle ta obdobja priznala.

Pri rešitvi tega problema gre za dvojno vprašanje:

— Ali ustreči tem zahtevam? Menimo, da bi bilo tem zahtevam treba ustreči.

— Ali glede na določbe zveznih predpisov republiški zakon tej zahtevi lahko ustreže? Glede tega so mnenja različna: eni menijo, da bi republiški zakon tej zahtevi ne mogel ustreči, ker bi bila v nasprotju z zveznimi predpisi. Po drugem mnenju pa ugoditev tej zahtevi ne bi bila v nasprotju z zveznimi predpisi; zvezni predpisi, ki prepovedujejo to vštevanje, namreč z 31. 12. 1972 prenehajo

veljati in zato bi po tem drugem mnenju s pravnega vidika tej zahtevi bilo možno ustreči.

Osnutek zakona še ne daje odgovora na ta vprašanja.

O razširitvi pravic in o drugih vprašanjih borcev, ki presegajo določbe zveznega zakona, je potreben poseben razgovor z Zvezo borcev NOV Slovenije, na katerem naj bi se zavzela stališča do teh vprašanj. Šele potem bo možno v tem poglavju v celoti urediti pravice in položaj drugih borcev.

STALIŠČA IZVRŠNEGA SVETA

Izvršni svet skupščine SR Slovenije je na 16. seji, ki je bila v četrtek, dne 15. junija 1972, obravnaval osnutek zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki ga je predložila skupna komisija republiškega, gospodarskega in socialno-zdravstvenega zbora skupščine SR Slovenije za izdelavo sistema zdravstvenega, pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Ugotovil je, da gre za razpravo in sprejem enega najpomembnejših zakonov, ki ga republika sprejema na področju socialne politike. Do sedaj je to področje urejevala federacija, z 'ustavnimi dopolnili pa je nalogo in odgovornost za urejevanje sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja v glavnem prevzela republika.

Predloženi osnutek zakona pomeni realizacijo:

— stališč, ki jih je sprejela leta 1969 na osnovi široke javne razprave skupščina SR Slovenije o temeljnih izhodiščih za revizijo pokojninsko-invalidskega zavarovanja;

— ustavnih dopolnil k zvezni in republiški ustavi;

— stališč 3. seje konference zveze komunistov Slovenije o socialnem razlikovanju, ki je še posebej v svojih sklepih določila smer urejevanja pokojninskega in invalidskega zavarovanja;

— zveznega zakona o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Osnutek zakona je izvršni svet ocenil kot ustrezen in primeren za razpravo v skupščini SR Slovenije in za javno razpravo; do nekaterih osnovnih vprašanj in dilem pa ima takale stališča:

1. Z zakonom je glede na ustavna dopolnila potrebno jasno določiti vse pravice, dolžnosti in odnose, ki tvorijo sistem pokojninskega in invalidskega zavarovanja v Socialistični republiki Sloveniji. Republiški zakon mora obenem z družbenim dogovorom in s samoupravnimi akti skupnosti zagotavljati tvornejši in odgovoren odnos zavarovancev pri določanju pravic in obveznosti ter čim tesnejšo povezanost tega področja z drugimi področji družbenega življenja.

Zaradi pomembnosti materialnih in političnih posledic, ki izvirajo iz stanja in ukrepov v zvezi s pokojninskim in invalidskim zavarovanjem, je treba z družbenimi dogovori določati temeljne odnose in okvire na tem področju. Le dogovarjanje in sporazumevanje mnogih družbenih subjektov omogoča stalno soočanje in razreševanje različnih interesov in zagotavlja, da se na samoupraven način izrazijo resnični družbeni interesi.

V osnutku zakona je družbeno dogovarjanje pomanjkljivo obdelano. Potrebno ga je popolneje opredeliti tako glede njegove vsebine kot tudi njegovega sklepanja in udeležencev, da bodo s tem ustvarjeni pogoji za stalno samoupravno urejanje in razreševanje vprašanj s tega področja.

2. Predloženi sistem pokojninskega in invalidskega zavarovanja kot celota pomeni neposredno uresničitev ustavnih pravic delavcev iz minulega dela na tem področju, še zlasti pa se to izraža v posameznih pravicah (pokojninska osnova, usklajevanje pokojnin, položaj delavcev brez dela, prispevek iz minulega dela itd.), kar je bistven napredek pri realizaciji ustavnih dopolnil. Predložene rešitve so izraz dosedanjih ugotovitev in dognanj. Na osnovi javne razprave jih bo verjetno možno še izboljšati, tako da bodo še bolj zagotavljale povezanost posameznega zavarovanca z rezultati njegovega celotnega (živega in minulega) dela kot tudi gospodarno ravnanje z družbenimi sredstvi za proizvodnjo ter s sredstvi za zagotavljanje in uveljavljanje pravic s področja pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

3. Pravilno je izhodišče osnutka zakona, da ostaja na sedanjih pravicah in da se krog zavarovancev širi le na kategorije, kot to nujno terjajo določene okoliščine.

4. Osnutek zakona se pri določanju korektiva za izračunavanje pokojninske osnove opira na kvalifikacijske skupine iz splošnih družbenih dogovorov o načelih in merilih za delitev dohodka in osebnih dohodkov. Menimo, da je treba kvalifikacijsko strukturo kot podlago za določanje pokojninske osnove in za usmerjanje delitve osebnih dohodkov dopolniti s poklici, delovnimi mesti in drugimi elementi, kot je to odločila skupščina ob priliki razprave o usmerjanju delitve dohodka in osebnih dohodkov, zato se pokojninsko-invalidskega zavarovanja ne sme zgraditi edino na kvalifikacijskih strukturah.

5. V zvezi z vplivom ponovne zaposlitve na prejemanje pokojnine pozitivno ocenjuje predlog, vsebovan v osnutku, da zaslužek iz ponovne zaposlitve ne vpliva na prejemanje pokojnine, dokler zaslužek in pokojnina skupaj ne presegata poprečnega osebnega dohodka v republiki, povečanega za 50 %. Če pa zaslužek in pokojnina presegata to mejo, naj se v skladu s stališči 3. seje Zveze komunistov Slovenije o socialnem razlikovanju z ustrezno regresijo vpliva na prejemanje pokojnin zagotovi zmanjšanje pretiranih socialnih razlik med upokojenci, ki se preživljajo le s pokojnino, in upokojenci, ki imajo še redni dopolnilni dohodek iz dodatne zaposlitve.

6. Glede vprašanj borcev izvršni svet meni, da je treba urediti vsa vprašanja v zvezi s specifičnostmi narodnoosvobodilne borbe v Sloveniji, npr. vprašanje prekomorcev in drugih borcev.

7. Predložene rešitve o beneficiranju zavarovalne dobe pomenijo uresničitev že navedenih stališč skupščine SRS in ustrezajo sedanjim družbenim in socialnim odnosom. Pravilno je, da se beneficiranje praviloma upošteva samo pri dejanski invalidnosti, ki je nastala zaradi dela na delovnem mestu, kjer je delo zdravju škodljivo. S sprejemom teh rešitev bomo ustvarili v delovnih organizacijah pogoje za nastajanje novega odnosa do urejanja varstva pri delu in do urejanja pogojev dela na delovnih mestih. Smotno bi bilo predvideti ukrepe za prehodno obdobje, ki bi olajšali prehod od sedanjega na bodoči sistem beneficiranja.

8. Za zdaj ni možno sprejeti predlogov, da se vojaški rok in študij štejeta v pokojninsko dobo. Če bo na razpolago več sredstev za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, je smotrnejše z njimi zagotoviti predvsem povečanje najnižjih pokojnin in varstvenega dodatka.

9. Usklajevanje starih in novih pokojnin ne more biti stvar avtomatizma, temveč predmet družbene konvencije oz. družbenega dogovarjanja, pri čemer pa je potrebno zagotoviti, da z uvedbo predloženega sistema ne bo prišlo do

razlik v materialnem položaju med delavci, upokojenimi po dosedanjem, in delavci, upokojenimi po novem sistemu, kot se je to v preteklosti dogajalo ob spreminjanju zakonodaje s tega področja.

10. Predloženi sistem financiranja je v bistvu sprejemljiv. Potrebno je še proučiti posledice obremenitve osnovnih in obratnih sredstev delovnih organizacij in še zlasti posledice enotne obremenitve vseh panog oz. diferencirane obremenitve. Obenem je treba proučiti tudi možnosti, ki jih predvideva nov davčni sistem.

Sredstva, zbrana na ta način, naj bi se uporabila predvsem za usklajevanje pokojnin. S tem bi zagotovili povezanost vseh sfer porabe in njihovo odvisnost od gibanj v gospodarstvu.

11. Minimuma varnostne rezerve ne bi bilo treba določati z zakonom, temveč bi moralo biti tudi to vprašanje urejeno z družbenim dogovorom, kar bi zagotovilo odgovornost za varnostno rezervo tako republike kot tudi skupnosti in drugih subjektov družbenega dogovarjanja.

12. V okviru razprave o predloženih rešitvah s področja invalidskega in pokojninskega zavarovanja bi bilo primerno proučiti tudi možnosti beneficiiranja delovne dobe zaradi materinstva. Če bi takšno odločitev sprejeli, bi seveda morali predvideti tudi ustrezne spremembe nekaterih dosedanjih pravic zaposlene žene.

POROČILA

Odbor republiškega zbora za socialno politiko in zdravstvo in odbor socialno-zdravstvenega zbora za invalidsko in pokojninsko zavarovanje ter invalidsko varstvo sta na skupni seji dne 20. junija 1972 obravnavala osnutek zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Navedeni zakonski osnutek je predložila skupščini SR Slovenije v obravnavo skupna komisija republiškega, gospodarskega in socialno-zdravstvenega zbora za proučitev zdravstvenega varstva ter zdravstvenega, pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

V načelni obravnavi sta odbora ugotovila, da je skupna komisija upoštevala pri pripravi zakonskega osnutka stališča do izpopolnitve pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki sta jih sprejela republiški in socialno-zdravstveni zbor 23. septembra 1970. leta, stališča tretje seje konference ZKS, ki je obravnavala vprašanje socialnega razlikovanja, in v tej zvezi tudi nekatera temeljna vprašanja pokojninskega in invalidskega zavarovanja ter končno tudi predloge in sugestije, ki sta jih dala odbora na skupni seji s komisijo 22. in 23. maja letos. Zaradi takšnega predhodnega sodelovanja obeh odborov pri pripravi zakonskega osnutka ga odbora nista obravnavala v podrobnosti — razen nekaterih vprašanj — marveč le po delih.

Glede na omenjene ugotovitve sta bila odbora soglasno mnenja, da je zakonski osnutek izdelan do tolikšne mere, da je sposoben za javno razpravo. V tej razpravi bo treba upoštevati tudi mnenja, predloge in stališča skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji, ki je obravnavala osnutek zakona 19. junija 1972. Organizator javne razprave naj bo — po mnenju obeh odborov — tisti organ, ki bo tudi pripravil in predložil skupščini SR Slovenije predlog zakona. Odbora torej predlagata obema pristojnima zboroma, da obravnavata osnutek zakona, čeprav sta seznanjena, da zvezni zakon o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja še ni sprejet.

Delo s pripravo republiškega zakona je treba namreč vzporedno nadaljevati, če želimo omogočiti skupnosti, da izdela in pripravi za javno razpravo statut in če hočemo sprejeti republiški zakon še letos do konca meseca oktobra z veljavnostjo od 1. 1. 1973. Po končani javni razpravi bo namreč še čas, da osnutek oziroma predlog republiškega zakona prilagodimo morebitnim dopolnitvam oziroma spremembam, ki bi jih doživel zvezni zakon v zboru narodov zvezne skupščine.

Predstavniki skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji so v načelni razpravi poudarili, naj republiški zakon določa oziroma ureja le tiste zadeve iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki po svoji naravi ne morejo biti predmet samoupravnega urejanja zavarovancev. Te zadeve so: krog oseb, ki so obvezno zavarovane; primeri, v katerih se omejuje uživanje pravic, oziroma primeri in pogoji za prenehanje pravic; obveznosti organizacij združenega dela v zvezi s poklicno rehabilitacijo in zaposlovanje njihovih delavcev — invalidov; namen prispevkov, ki jih morajo za to zavarovanje plačevati organizacije, ter način določanja njihove višine; načela za organizacijo skupnosti in načela za medsebojna delovna razmerja delavcev v skupnosti; oblika sodnega varstva; kazenske določbe in določbe o povračilu škode, prizadejane skupnosti, ter konkretnejša načela družbenega dogovarjanja. Le tako bo namreč omogočeno, da bodo v novem sistemu pokojninskega in invalidskega zavarovanja urejali svoje pravice in obveznosti predvsem zavarovanci na samoupravni podlagi. V tej zvezi je bilo izraženo mnenje, da osnutek zakona povsem nepotrebno določa v načelu in tudi v podrobnosti mnoge zadeve, ki bi jih lahko urejali zavarovanci v svojih skupnostih. Izražen je bil dvom, ali je res potrebno, da zakon v tolikih poglavjih in členih prevzema določbe zveznega zakona.

V obravnavi po posameznih delih zakonskega osnutka so bile dane naslednje pripombe in predlogi:

Prvi del: Osnutek zakona povzema pri načelnih določbah in tudi pozneje pri posameznih pravicah določbe zveznega zakona, vendar jih ne povzema vedno dobesedno, marveč le smiselno. To lahko vodi do različnih razlag besedil obeh zakonov. Kjer ne gre za izpeljavo zvezne določbe, naj bi republiški zakon ne spreminjal teksta zveznega zakona, da se izognemo različnim razlagam.

V 4. členu (drugi odstavek) bi bilo treba jasneje precizirati, kaj so to »skupni interesi« glede urejanja pravic in izvajanja zavarovanja.

V osnutku zakona bi bilo treba tudi temeljiteje obdelati instrument družbenega dogovora, ki naj nadomešča zakonsko urejanje določenih vprašanj. Predvsem naj postane družbeni dogovor pomemben instrument urejanja zlasti na področju zagotavljanja materialne osnove in pri usklajevanju razvoja tega zavarovanja s politiko gospodarskega razvoja na območju republike. Družbeno dogovarjanje mora torej postati takšna metoda, ki naj zagotavlja, da pridejo tudi na tem področju do veljave skupni in ne samo parcialni družbeni interesi.

Nekateri instituti tega zavarovanja morajo biti — po mnenju poslancev — usklajeni tudi s stališči drugih republik in avtonomnih pokrajin. Zato naj bi medrepubliški dogovor predvidel tako sodelovanje.

Drugi del: Odbora se nista v 14. členu izrekla o predlagani varianti, ker sta bila mnenja, da naj gredo ta in druge variante v javno razpravo.

K 16. členu pod 2 sta bila odbora mnenja, naj izvršni svet ne bi določil primere zavarovanja iz prejšnjega odstavka, marveč naj bi to bila naloga zakona. Zato bi bilo treba precizirati prvi odstavek ali pa to nalogo prepustiti

družbenemu dogovoru. Odbora sta namreč menila, da izvršilni predpisi glede tega niso potrebni.

V 17. členu bi bilo treba jasneje določiti, katere osebe naj se zavarujejo samo za invalidnost, ki je posledica nesreče pri delu ali poklicne bolezni. Razčistiti bi bilo treba pojem »učenci na dopolnilnem osnovnošolskem šolanju«.

Tretji del: V tem delu, ki govori o pravicah, osnutek zakona praktično ne določajo samo vrste pravic, marveč tudi njihovo popolno kvantifikacijo (pripomba velja za prvih šest poglavij tega dela do 61. člena).

Podrobnosti o pokojninski osnovi naj bi obdelal statut, pri čemer bo treba onemogočiti ekscese in glede tega dosledno spoštovati sklepe 3. konference ZKS.

Predložene variante po mnenju odborov še niso obdelane in jih bo treba zato izpopolniti v tem smislu, da velikih razlik med osebnimi dohodki ne smemo prenašati še v pokojnino. Podlaga za določitev pokojninske osnove naj bo poprečni mesečni znesek osebnih dohodkov, ki jih je zavarovanec dobil za svoje skupno in minulo delo v zadnjih desetih letih pred uveljavitvijo pravice do starostne pokojnine.

VII. poglavje tega dela zelo podrobno določa uživanje in izgubo pravic, čeprav zvezni zakon pravi, da se le z zakonom določa omejevanje in prenehanje pravic. Pri tem je mišljeno predvsem uživanje pokojnine med ponovno zaposlitvijo. Vsa druga vprašanja s tega področja pa lahko ureja skupnost.

Glede ponovne zaposlitve bi si bilo treba biti na jasnem, kaj je resnični družbeni interes za tako zaposlitev. Odbora sta menila, da pri tem ne bi šli v ekstreme, vendar bi bilo prav, da izhajamo iz socialnih kriterijev glede na poprečen osebni dohodek. Biti moramo sicer zainteresirani, da stimuliramo strokovne delavce, vendar ne v tej smeri, da bi prejeli visoke osebne dohodke in še pokojnino. To stališče bi bilo treba obrazložiti tako v prilogi zakona kot tudi v javni razpravi.

Četrty del: Poslanci so bili mnenja, da je stvar politične odločitve, ali naj se z zveznim zakonom zagotavljajo pravice borcev NOV v naši republiki kakorkoli razširjajo. Problem je v tem, ali naj zvezni zakon rešuje vse te primere, ali pa naj jih glede na njihovo specifičnost prepusti republikam v reševanje.

V tej zvezi so bili poslanci mnenja, da bi bilo treba proučiti možnosti za rešitev obstoječe problematike prekomorcev, ker le-teh ne rešuje niti zvezni zakon. Ker doslej nismo uspeli izdelati tega dela republiškega zakona, naj bi se ta vprašanja razčistila v javni razpravi. Dolžnost organizacij ZZB NOV in skupščinske komisije za vprašanja borcev je, da povedo o tej problematiki svoja stališča.

Treba bi bilo tudi proučiti vprašanje delovne dobe tistih, ki so bili prisilno mobilizirani v okupatorsko vojsko in jim delovna doba do prisilne mobilizacije ni priznana. Proučiti bi bilo treba predvsem tiste primere prisilnih mobilizirancev, ki so pobegnili iz okupatorske vojske in se pridružili narodnoosvobodilnemu gibanju.

Ponovno je bilo načeto vprašanje všteta kadrovskega roka v delovno dobo.

Šesti del: Ponovno je bilo sproženo vprašanje oziroma predlog, da se s tem zakonom reši vprašanje delovne dobe tistih bivših viničarjev, ki nimajo viničarske pogodbe, oziroma da se družinskim članom viničarjev-nosilcev viničarske pogodbe, priznavajo pravice iz tega zakona.

Sedmi del: Ta del po nepotrebnem razširja oziroma konkretizira določbe zveznega zakona o usklajevanju pokojnin in invalidnin.

Bolj bi bilo treba precizirati obveznosti oziroma pristojnosti skupnosti do usklajevanja pokojnin kot tudi prispevek od minulega dela. Pokojnine je treba usklajevati tako, da bo standard upokojenцев spremljal standard aktivnih delavcev.

Deveti del: Ta del, ki govori o organizaciji skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji, zadržuje sedanje stanje organizacije skupnosti. Zato bi kazalo ta del v celoti preformulirati tako, da bi zadoščala le načela o tem, ali se ustanovi ena ali več skupnosti za posamezne skupine zavarovancev, in načela za medsebojna delovna razmerja delavcev skupnosti, kar bi bilo v skladu s 6. točko XXI. amandmaja k zvezni ustavi.

V 149. členu bi bilo treba poudariti, kdo naj ustanovi to skupnost (to so delovni ljudje kot zavarovanci, upokojenци, invalidi itd.) in za katero območje se ustanavlja ta skupnost. Izraženo je bilo tudi mnenje, naj zakon ne ustanavlja skupnosti, ker to sodi v pristojnost zavarovancev.

V 150. členu bi bilo treba določiti, da urejajo zavarovanci medsebojne odnose, pravice in obveznosti bodisi neposredno ali po svojih delegatih in organih upravljanja skupnosti. Zato bi bilo treba obdelati tudi načela delegatskega sistema, ki v zakonu ni dovolj jasno opredeljen.

Deseti del: Ta del vsebuje določbe o postopku za uveljavljanje pravic. Na seji je bilo pojasnjeno, da obstajajo različna mnenja o tem, ali se postopek lahko določi v statutu ali samo z zakonom.

Glede teh nejasnosti sta odbora predlagala, naj se o tem vprašanju izrazijo pristojni zakonodajni organi, npr. zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije ter pravni svet.

Odbora sta bila soglasna, da se mora sistem pokojninskega in invalidskega zavarovanja v bodoče še nadalje razvijati v smislu XXI. in XXII. ustavnega amandmaja k zvezni ustavi, kar naj omogoči predloženi zakon.

Odbora predlagata pristojnima zboroma, da razpravljata o osnutku zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ga sprejmeta z navedenimi načelnimi pripombami in predložita v javno razpravo skupaj z osnutkom statuta skupnosti ter s stališči skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji.

Pri organizaciji javne razprave in v javni razpravi naj aktivno sodelujejo predvsem skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji, organizacije SZDL, sindikati, organizacije ZZB NOV in po potrebi tudi gospodarska zbornica in drugi zainteresirani dejavniki.

Za svojega poročevalca na seji republiškega zbora je odbor za socialno politiko in zdravstvo določil poslanca Draga Benčino, za poročevalca na seji socialno-zdravstvenega zbora pa je odbor za invalidsko in pokojninsko zavarovanje ter invalidsko varstvo določil poslanca dr. Bojana Špicarja.

Št.: 191-27/72

Ljubljana, 21. 6. 1972

Odbor prosvetno-kulturnega zbora za kulturne dejavnosti je na seji dne 28. junija 1972 obravnaval osnutek zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki ga je skupščini SR Slovenije predložila v obravnavo skupna

komisija republiškega, gospodarskega in socialno-zdravstvenega zbora skupščine SR Slovenije za proučitev zdravstvenega varstva ter zdravstvenega, pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Uvodoma je odbor poudaril, da gre pri obravnavanem zakonu za enega najpomembnejših predpisov s področja socialne politike, ki s svojo vsebino zadeva vse delovne ljudi in občane, torej tudi tiste s področij prosvete, kulture, znanosti in telesne kulture, ki sodijo v delovni okvir prosvetno-kulturnega zbora.

Ko se je nato odbor posebej in s pozornostjo pomudil pri 13. členu, ki ureja obvezno zavarovanje oseb, ki opravljajo samostojno poklicno dejavnost kot glavni ali edini poklic, je menil, da v 3. in 4. točki naštetih oseb niso adekvaten odraz ustaljenega poimenovanja nosilcev umetniškega poklica. Zato je predlagal spremembo besedila obeh točk, tako da bi se glasili:

»3. pisatelji, likovni umetniki, skladatelji, odrski umetniki, glasbeni umetniki-izvajalci, filmski umetniki ter prevajalci književnih in znanstvenih del, ki jim je priznana ta lastnost;

4. artisti, duhovniki, filmski delavci, glasbeniki, kolporterji tiska, odvetniki, prtljažni nosači, samostojni arhitekti, športniki in železniški nosači.«

S tako spremembo so po mnenju odbora zajeti prav vsi umetniški poklici, naštetih v 3. točki, besedilo 4. točke pa je urejeno po abecednem redu s tem, da so filmski umetniki preneseni v 3. točko.

Odbor je v zvezi z uvedbo obveznega zavarovanja, ki ga določa 13. člen, posebej opozoril na nekatere umetniške poklice (pesniki, komponisti), ki ne zagotavljajo materialnih možnosti za preživljanje in plačevanje obveznih zavarovalnih prispevkov. Te poklice je zato možno opravljati le ob redno zasnovanem delovnem razmerju.

V razpravi glede pokojninske dobe za pridobitev pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja se je odbor zavzel za izenačenost moških in ženskih zavarovancev, pri čemer naj bi družba svojo pomoč materam v spremenjeni obliki prenesla v čas poroda in po njem in to pokrila s sredstvi, ki bi se zbrala zaradi izenačenja pravic ženskih zavarovancev z moškimi. S tem bi proklamirana enakopravnost žensk z moškimi resnično zaživela in ženam, predvsem intelektualkam, bi se ne bilo treba na primer že s 55. letom umakniti iz javnega življenja. Po drugi strani pa bi bile deležne družbene podpore resnično le matere in to v času, ko so je najbolj potrebne. Zaščita mlade slovenske matere pa je še kako potrebna, saj se slovenski narod biološko več ne razvija in so ukrepi za izboljšanje populacijske situacije nujni. Če težnjam po opisani spremembi zakona zaradi različnih populacijskih situacij ni mogoče ugoditi enotno za vso državo, naj bi te pristojnosti prešle iz federacije na republike.

Glede vprašanj borcev je odbor menil, naj se z zakonom uredijo vsi problemi, tudi tisti, ki jih zvezni zakon ni uredil, in to za vse borce (tudi za prekomorice, sicilijance, afričane).

V razpravi je bilo postavljeno tudi vprašanje, zakaj zakon ni upošteval predlogov, naj se v pokojninsko dobo šteje vojaški kadrovski rok in vsaj del visokošolskega študija.

Za poročevalca na seji zbora je odbor določil poslanca Draga Šego.

St.: 191-27/72

Ljubljana, 3. 7. 1972

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije je na seji dne 23. junija 1972 obravnavala osnutek zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki ga je skupščini predložila skupna komisija republiškega, gospodarskega in socialno-zdravstvenega zbora skupščine SR Slovenije za proučitev sistema zdravstvenega varstva ter zdravstvenega, pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Hkrati je komisija prejela tudi stališča izvršnega sveta k osnutku zakona ter stališča in predloge skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji k osnutku zakona.

Uvodoma je komisija glede na veliko časovno stisko in dejstvo, da zvezni zakon o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja še ni bil sprejet, da so odprta še številna vprašanja, na katera predlagatelj samo opozarja, da se predvideva javna razprava o osnutku zakona in da ima skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja številne načelne in konkretne pripombe, sklenila, da bo obravnavala le nekatera osnovna pravna vprašanja, ki zadevajo koncept republiškega zakona.

Skladno z omenjenim sklepom se je komisija omejila na obravnavo naslednjih vprašanj:

1. Odnos republiškega zakona do zveznega zakona ter odnos republiškega zakona do samoupravnega urejanja.

V razpravi je bilo ugotovljeno, da gre za enega najpomembnejših zakonov s področja socialne politike, ki ga sprejema republika, zato mu je treba po mnenju komisije posvetiti vso pozornost. Pri tem je treba upoštevati, da se je s sprejetjem ustavnih amandmajev bistveno zmanjšala vloga zakonske regulative in povečala vloga samoupravne regulative na področju pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Do sprejetja ustavnih amandmajev je bilo to področje predmet državnega urejanja — federacija ureja ta sistem v treh zveznih zakonih — po ustavnih amandmajih pa je predmet samoupravnega urejanja. To je temeljno izhodišče, ki ga je treba pri izdelavi republiškega zakona dosledno upoštevati. V tej zvezi je bilo posebej opozorjeno na določbo tretjega odstavka 6. točke XXI. ustavnega amandmaja k ustavi SFRJ oziroma na identično določbo tretjega odstavka 6. točke XXVII. ustavnega amandmaja k ustavi SR Slovenije, ki določa, da delovni ljudje kot uporabniki lahko ustanovljajo samoupravne interesne skupnosti tudi za zadovoljevanje določenih osebnih in skupnih potreb in za uresničevanje svojih interesov na podlagi vzajemnosti in solidarnosti, pri čemer določajo na samoupravni podlagi svoje skupne in posamične obveznosti do omenjenih skupnosti ter svoje skupne in posamične pravice, ki jih v njih uresničujejo. Vlogo federacije na tem področju opredeljuje 2. podtočka 2. točke XXX. ustavnega amandmaja k zvezni ustavi, po kateri federacija ureja le *temeljne* pravice delovnih ljudi, da zagotovi njihovo socialno varnost in solidarnost. Navedeno osnovno izhodišče je treba upoštevati tudi pri konkretizaciji določbe 13. podtočke 1. točke XLIII. ustavnega amandmaja k ustavi SR Slovenije, ki določa, da se sistem invalidskega in pokojninskega zavarovanja ureja z zakonom. Te določbe ni mogoče ločeno obravnavati, temveč v povezavi z zadevnimi drugimi določbami ustavnih amandmajev in jo je razumeti le tako, da republika lahko z zakonom ureja *le sistemska vprašanja* na področju pokojninskega in invalidskega zavarovanja, torej vprašanja, ki jih je v skupnem interesu republike treba urediti z zakonom. Pri tem je

treba upoštevati, da sistem zavarovanja tvorijo tako določbe zveznega in republiškega zakona kot določbe, ki jih bo vseboval statut skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Po mnenju komisije predlagatelj daje prevelik poudarek 38. členu zvezne ustave, ki sicer še velja, vendar ga je treba razlagati in uporabljati v skladu z ustavnimi amandmaji. 2. točka LII. amandmaja k zvezni ustavi namreč določa, da določbe ustave SFRJ, ki niso nadomeščene oziroma razveljavljene z ustavnimi amandmaji XX do XLI, se razlagajo in uporabljajo v skladu z omenjenimi amandmaji. Zato se komisija ni strinjala z argumenti predlagatelja, da mora republika skladno z ustavnimi amandmaji z zakonom določiti sistem pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Glede na navedeno se večina članov komisije ni strinjala s predlaganim konceptom zakona, ker v premajhni meri upošteva izhodišče, da je pokojninsko in invalidsko zavarovanje prvenstveno predmet samoupravnega urejanja, in ker daje prevelik poudarek državni regulativi, le da dosedanje vlogo federacije prevzema republika, vloga samouprave pa v primerjavi s sedanjo ureditvijo ni bistveno večja.

Po mnenju komisije ni bistveno vprašanje, ali naj republiški zakon povzema določbe zveznega zakona ali ne. Gre bolj za vprašanje zakonodajne tehnike kot pa za vsebinsko vprašanje, saj — kot že omenjeno — sistem pokojninskega in invalidskega zavarovanja tvorijo tako določbe zveznega in republiškega zakona kot določbe, ki jih bo vseboval statut. Po mnenju večine članov komisije v primeru, da republiški zakon ne bo razširil temeljnih pravic, določenih z zveznim zakonom, ni utemeljeno, da bi povzermal temeljne pravice iz zveznega zakona. S tem v zvezi je bilo postavljeno vprašanje, ali je zvezni zakon v skladu z zveznimi ustavnimi amandmaji oziroma ali z zveznim zakonom niso prekorščene pristojnosti federacije na tem področju. Po mnenju nekaterih namreč predlog zveznega zakona ne ureja le temeljnih pravic delovnih ljudi, da se zagotovi njihova socialna varnost in solidarnost, temveč tudi osnovne pogoje za pridobitev teh temeljnih pravic kot tudi nekatera druga vprašanja. Pojasnjeno je bilo, da je predlagani koncept zveznega zakona širše zasnovan kot je bil prvotni in da v bistvu pomeni realizacijo dogovora republik. Prevladalo je stališče, da je treba osnovne pogoje za pridobitev temeljnih pravic šteti za sestavni del teh pravic. V zvezi z vprašanjem, ali lahko samoupravne interesne skupnosti omilijo z zakonom določene pogoje za pridobitev temeljnih pravic — na primer, ali lahko predpišejo nižjo starostno mejo za pridobitev starostne pokojnine kot je določena z zveznim zakonom — so nekateri člani komisije pritrdilno odgovorili.

Večina članov komisije se je strinjala s stališčem skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji, naj bi republiški zakon urejal predvsem vprašanja, ki jih skupnost navaja na 5. strani načelnih pripomb, ki jih je posredovala republiški skupščini. Upoštevalo je to temeljno izhodišče, bo moral imeti republiški zakon povsem druge razsežnosti, kot jih ima sedaj.

2. Beneficiranje zavarovalne dobe

V razpravi je bilo ugotovljeno, da predlagana ureditev pomeni realizacijo stališč, ki jih je skupščina SR Slovenije sprejela leta 1970 ob obravnavi temeljnih izhodišč za revizijo pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Predlagana ureditev pa po mnenju večine članov komisije ni v skladu s predlogom zveznega

zakona. Drugi odstavek 53. člena namreč določa, da se zavarovancem, katerim se zavarovalna doba šteje s povečanjem, *starostna meja za pridobitev pravice do pokojnine zniža glede na stopnjo povečanja*. Ta določba sicer izrecno ne govori o pridobitvi pravice do *starostne* pokojnine, vendar ne more biti dvoma o tem, da pride znižanje starostne meje v poštev le pri uveljavitvi starostne pokojnine. Za uveljavitev invalidske pokojnine je namreč merodajna stopnja invalidnosti, za višino te pokojnine pa tudi pokojninska doba.

3. Organizacija skupnosti zavarovanja

Po mnenju komisije predlagatelj ni v zadostni meri upošteval 6. točke XXVII. ustavnega amandmaja k ustavi SR Slovenije, po kateri *delovni ljudje ustanavljajo* samoupravne interesne skupnosti (3. odstavek) in da se lahko z zakonom določa obvezno ustanavljanje interesnih skupnosti ter *načela* za njihovo organizacijo (4. odstavek). Glede na navedeno je treba poglavje, ki obravnava organizacijo skupnosti, ustrezno preformulirati. Zakon naj vsebuje nekaj določb o organizaciji, vendar naj se omeji le na temeljna načela. Po mnenju komisije bo treba z zakonom realizirati tudi delegatski princip, v nasprotnem primeru ne bomo zagotovili dejanske samouprave na tem področju in bi v bistvu ohranili sedanji tako imenovani predstavniški sistem, ko le skupščina skupnosti odloča o vseh vprašanjih. Torej ni umestno, da se že v zakonom ustanavlja skupnost in to le ena skupnost za vse območje republike, ki zajema tako zavarovance — delavce kot zavarovance — osebe, ki opravljajo samostojno poklicno dejavnost. Skladno s temeljnimi načeli naj zavarovanci in drugi delovni ljudje, kot to določajo amandmaji, samostojno odločajo po številu interesnih skupnosti ter za kakšno območje bodo skupnosti ustanovljene.

4. Položaj delavcev, zaposlenih v strokovni službi skupnosti zavarovanja

Skladno z določbo 4. odstavka 6. točke XXVII. ustavnega amandmaja k ustavi SR Slovenije se z zakonom lahko določajo *načela* za medsebojna razmerja delavcev, zaposlenih v strokovnih službah samoupravnih interesnih skupnosti. Upoštevajoč, da se v drugi fazi ustavnih sprememb razčiščujejo vprašanja družbenoekonomskega položaja teh delavcev, bo moral predlagatelj pri izdelavi predloga zakona upoštevati rešitve, ki bodo sprejete o tem vprašanju.

5. Postopek za uveljavljanje pravic (postopek pri skupnosti in sodno varstvo pravic)

Predstavniki predlagatelja je pojasnil, da je predlagatelj pri urejanju tega vprašanja upošteval načela iz 57. člena predloga zveznega zakona, da je treba v okviru skupnosti zagotoviti dvostopenjsko reševanje o pravicah zavarovancev in da se z zakonom določa sodno varstvo pravic.

Po mnenju nekaterih ni sprejemljiva predlagana rešitev, da se z zakonom podrobno določa postopek za uveljavljanje pravic v okviru skupnosti. Upoštevajoč že omenjeno ustavno načelo, da delovni ljudje na samoupravni podlagi določajo svoje skupne in posamične obveznosti do skupnosti ter svoje skupne in posamične pravice, ki jih v njih uresničujejo, naj bi zavarovanci sami odločali o tem, na kakšen način oziroma po kakšnem postopku bodo uveljavljali svoje pravice v okviru skupnosti. Postopek naj bo torej predmet statuta

ne pa zakona, ki naj vsebuje le temeljna načela glede postopka. Zagovorniki tega mnenja so poudarjali, da gre v bistvu za civilno-pravno razmerje med zavarovanci in skupnostjo. O sporih, ki bi nastali v zvezi z uveljavljanjem pravic, naj bi odločala posebna arbitraža, ne pa individualni izvršilni organi (direktor direkcije oziroma upravnik podružnice) kot to predvideva osnutek zakona. Seveda pa bi bilo treba zagotoviti tudi sodno kontrolo v zvezi z odločitvami arbitraže; sodišča naj bi meritorno odločala o zadevah. Zato po mnenju le-teh ni sprejemljiva rešitev glede sodnega varstva in sicer upravni spor pred vrhovnim sodiščem.

Nekateri pa so poudarili, da je predvidena oblika sodnega varstva — upravni spor — sprejemljiva, saj je z vidika zavarovanca oziroma zaščite njegovih pravic primernejša kot pa pravdni postopek pri rednih sodiščih.

Odnosa med zavarovancem in skupnostjo namreč ne moremo obravnavati le kot civilno-pravni odnos, saj ima tudi elemente javno-pravnega razmerja.

V razpravi je bilo opozorjeno, da bo treba pri ureditvi vprašanja postopka upoštevati, da se izvajanje pokojninskega in invalidskega zavarovanja modernizira in mehanizira in da vprašanja, o katerih lahko pride do spora, niso tako številna. V bistvu gre le za ugotavljanje številnih dejstev na podlagi že zbrane dokumentacije, kar velja predvsem za postopek v zvezi z uveljavljanjem pravice do starostne pokojnine (na primer starost, pokojninska doba, višina osebnega dohodka itd.). Zato je treba ločiti med ugotavljanjem dejstev, kar lahko izvajajo delavci strokovne službe, in odločanjem o posamezni pravici. Kolikor bi bila sprejemljivejša rešitev, da bi odločali posebni samoupravni organi, ki bi jih določila skupnost, ne pa strokovna služba (direktor oziroma upravnik), je treba vsekakor zagotoviti strokovnost dela takih organov.

6. Sprejemanje skupnosti zavarovanja

V zvezi z obrazložitvijo osnutka zakona navedeno dilemo, ali naj republiška skupščina daje soglasje k statutu ali ne, je bilo poudarjeno, da je odločitev o tem vprašanju odvisna od tega, kakšen bo obseg republiškega zakona oziroma ali bomo zagotovili dovolj prostora samoupravni regulativi. Izraženo je bilo mnenje, da bi, glede na predvidene spremembe v skupščinskem sistemu, bila sprejemljiva rešitev, da bi soglasje dajali pristojni zbori delovnih skupnosti. Dajanje soglasja ne bi pomenilo omejevanje samouprave.

V razpravi je bilo ugotovljeno, da imajo posamezni člani komisije kot tudi strokovna služba komisije določene pripombe k posameznim členom, ki so tako redakcijskega kot tudi vsebinskega značaja. Ker se skladno z uvodoma omenjenim sklepom komisija ni odločila za podrobno obravnavo besedila osnutka zakona, je bilo *sklenjeno*, da se predlagatelja seznani s temi pripombami.

St.: 191-27/72

Ljubljana, 23. 6. 1972

OSNUTEK ZAKONA

o delovnovarstvenem zavodu Ponikve

1. člen

Delovnovarstveni zavod Ponikve (v nadaljnjem besedilu zavod), ki je bil ustanovljen z odločbo občinskega ljudskega odbora Grosuplje pod št. 01/1-5-72/1 z dne 19. aprila 1961 o ustanovitvi delovnovarstvenega zavoda za mlajše invalide v Ponikvah, nadaljuje svoje delo po zakonu o socialnih zavodih (Uradni list SRS, št. 4/71) kot posebni in splošni socialni zavod.

2. člen

Delovnovarstveni zavod Ponikve opravlja tele naloge:

1. kot posebni socialni zavod:

— priučuje za delo mlajše, težje telesno prizadete osebe po dokončanem obveznem šolanju;

— zaposluje pod posebnimi pogoji tiste telesno prizadete osebe, ki jih ni mogoče zaposliti pod splošnimi pogoji;

— daje ali organizira celotno ali delno oskrbo za osebe, ki so v zavodu na priučevanju ali so zaposlene pod posebnimi pogoji;

2. kot splošni socialni zavod:

— sprejema osebe, ki zaradi starosti ali drugih okoliščin ne morejo ali ne želijo živeti same ali v družini;

— daje svojim oskrbovancem nastanitev, prehrano, zdravstveno nego in druge oblike socialnega varstva ter zagotavlja še druge aktivnosti, ki ustrezajo potrebam oskrbovancev.

Zavod organizira za svojo posebno dejavnost tudi delavnice za delo pod posebnimi pogoji; lahko pa organizira tudi določene oblike pomoči občanom zunaj zavoda.

3. člen

Ustanovitelj zavoda je SR Slovenija.

4. člen

Ime zavoda je: Delovnovarstveni zavod Ponikve.

Sedež zavoda je v Ponikvah pri Dobropolju.

5. člen

Dejavnost zavoda je posebnega družbenega pomena.

V zadevah posebnega družbenega pomena sodelujejo v svetu zavoda poleg članov delovne skupnosti tudi oskrbovanci ter predstavniki družbene skupnosti.

V svet zavoda delegirajo svoje predstavnike:

— skupščina SR Slovenije	1 predstavnik
— skupščina občine Grosuplje	1 predstavnik
— krajevna skupnost Ponikve	1 predstavnik
— oskrbovanci zavoda	2 predstavnika

S statutom zavoda se lahko določijo še drugi organi in organizacije, ki delegirajo predstavnike v svet zavoda.

6. člen

Zavod mora uskladiti svojo dejavnost in poslovanje z določbami tega zakona v šestih mesecih po uveljavitvi tega zakona.

7. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu SRS.

OBRAZLOŽITEV

Predlog za izdajo zakona o delovnovarstvenem zavodu Ponikve je bil sprejet dne 5. maja 1972 na 30. seji socialno-zdravstvenega zbora in 16. maja 1972 na 41. seji republiškega zbora skupščine SR Slovenije. Izvršnemu svetu je bilo naročeno, da pripravi osnutek zakona.

Predlagani osnutek zakona usklajuje opis dejavnosti zavoda z dejanskim stanjem in z že obravnavanimi smernicami razvoja posebnih socialnih zavodov. Določen je pomen in namen zavoda ter naloge, ki jih zavod opravlja kot poseben socialni zavod in kot splošni socialni zavod.

Predlagani zakon vsebuje določbo o sodelovanju predstavnikov družbene skupnosti v svetu zavoda v skladu z 22. členom zakona o socialnih zavodih: pri tem je uveljavljen princip, da se poleg predstavnika ustanovitelja določijo predstavniki nosilcev interesa za uspešno delovanje zavoda in to z vidika širšega družbenega interesa. Menimo, da je primerno prepustiti tudi najvišjemu samoupravnemu organu zavoda, da s statutom zavoda lahko določi še druge organizacije in organe, ki imajo prav tako interes na uspešnem delovanju zavoda oziroma z zavodom v kakršnikoli obliki sodelujejo.

Vse določbe tega zakona so usklajene z zadevnimi predlogi samega zavoda.

Predlagani zakon ne bo imel finančnih posledic.

SR Slovenija kot ustanovitelj takega zavoda ne prevzema proračunskih obveznosti za opravljanje njegove sedanje dejavnosti. Nujna preureditev zavoda in omogočanje njegovega sodobnega razvoja se ureja v okviru programa razvoja posebnih socialnih zavodov v SR Sloveniji.

Pripomniti je treba še, da z rešitvijo, ki jo predvideva osnutek zakona, soglaša skupščina občine Grosuplje kot dosedanji ustanovitelj zavoda.

POROČILA

Odbor socialno-zdravstvenega zbora za socialno in otroško varstvo je na seji dne 21. junija 1972 obravnaval osnutek zakona o delovnovarstvenem zavodu Ponikve, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

Pred prehodom na načelno obravnavo so poslanci predlagali, naj socialno-zdravstveni zbor obravnava predloženi zakon po skrajšanem postopku, v smislu 294. in 295. člena poslovnika skupščine SR Slovenije, kot predlog zakona.

V načelni razpravi odbor ni imel pripomb. Predstavniki delovnovarstvenega zavoda Ponikve je podal podrobnejšo obrazložitev glede financiranja in sana-

cije zavoda. Tako SR Slovenija kot ustanovitelj ne prevzema proračunskih obveznosti za opravljanje njegove sedanje dejavnosti. Nujna preureditev zavoda in omogočanje njegovega sodobnega razvoja se ureja v okviru program razvoja posebnih socialnih zavodov v SR Sloveniji, katerega predlog je že izdelan. Zavod sam s svojimi sredstvi adaptira delavniške prostore in rešuje stanovanjsko problematiko zaposlenih delavcev. Predlagani zakon zato ne bo imel finančnih posledic.

V obravnavi po posameznih členih je odbor sprejel naslednji spreminjevalni predlog:

k 2. členu: V prvi alineji druge točke prvega odstavka naj se črta beseda »okoliščin« in naj se nadomesti z besedo »okoliščin«.

Sprememba je redakcijskega značaja.

Odbor predlaga socialno-zdravstvenemu zboru, da sprejme predloženi osnutek zakona po skrajšanem postopku kot predlog zakona z navedenim spreminjevalnim predlogom, ki je redakcijskega značaja.

Za svojega poročevalca na seji zbora je odbor določil poslanca Jožeta Pratengrzerja.

Št.: 022-203/72

Ljubljana, 21. 6. 1972

Odbor za socialno politiko in zdravstvo republiškega zbora — poročilo z dne 21. 6. 1972, št. 022-203/72

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije — poročilo z dne 23. 6. 1972, št. 022-203/72

PREDLOG ZAKONA

o razlastitvi in o prisilnem prenosu pravice uporabe

I. Splošne določbe

1. člen

Nepremičnina, na kateri je lastninska pravica, se sme razlastiti, lastninska ali kakšna druga pravica na takšni nepremičnini pa omejiti po določbah tega zakona.

Pravica uporabe na zemljišču, ki je v družbeni lastnini ali kakšna druga pravica na takem zemljišču, se lahko prisilno prenese od enega uporabnika na drugega (v nadaljnjem besedilu: prenos pravice uporabe) ali pa taka pravica omeji po določbah tega zakona.

2. člen

Nepremičnina se sme razlastiti oziroma pravica uporabe na zemljišču v družbeni lastnini prisilno prenesti, če je v splošnem interesu to potrebno za zgraditev gospodarskih, stanovanjskih, komunalnih, zdravstvenih, znanstvenih, prosvetnih, kulturnih, narodno obrambnih ali drugih objektov ali za izvedbo drugih del.

Nepremičnina se ne sme razlastiti za kmetijsko obdelovanje.

3. člen

Predmet razlastitve je lahko samo nepremičnina, ki je last občanov, civilnih pravnih oseb, družbenopolitičnih organizacij ali društev (državljanska lastnina).

Predmet prenosa je pravica uporabe na zemljišču v družbeni lastnini, ki jo imajo družbenopolitične skupnosti, krajevne skupnosti, samoupravne interesne skupnosti, organizacije združenega dela, družbeni skladi in druge organizacije, ki imajo lastnost pravne osebe.

4. člen

Lastninska pravica na nepremičnini oziroma pravica uporabe na zemljišču se lahko omeji z ustanovitvijo služnosti, začasne uporabe ali z ustanovitvijo druge pravice.

Pravica služnosti, začasne uporabe ali kakšna druga pravica se lahko odpravi ali omeji.

5. člen

Določbe tega zakona, ki veljajo za razlastitev, veljajo tudi za omejitvev lastninske pravice, pravice uporabe ali kakšne druge pravice, če ne izhaja iz posameznih določb tega zakona drugače.

6. člen

Nepremičnina se sme razlastiti oziroma pravica uporabe prenesti na drugega uporabnika šele, ko je na način, ki ga določa ta zakon, ugotovljen splošni interes, da se na tej nepremičnini zgradi objekt ali izvedejo na njej druga dela.

7. člen

Razlastitev ali prenos pravice uporabe je dovoljen, če potrebuje nepremičnino družbenopolitična skupnost, krajevna skupnost, samoupravna interesna skupnost, organizacija združenega dela, ki opravlja dejavnost ali zadeve posebnega družbenega pomena oziroma dejavnost s področja prometa, zvez in energetike ter društvo, ki je s splošnim predpisom pooblaščen za opravljanje določenih javnih funkcij (razlastitveni upravičenci).

Ne glede na določbo prejšnjega odstavka se ob pogojih iz prvega odstavka 2. člena tega zakona šteje za razlastitvenega upravičenca tudi druga organizacija združenega dela, če izkaže, da je lastnik oziroma organ upravljanja nepremičnine odklonil njeno ponudbo za prenos nepremičnine dvakrat zapored v obdobju šestih mesecev ter da je njena ponudba glede odškodnine za nepremičnino bila v skladu z določbami tega zakona.

8. člen

Z razlastitvijo nepremičnine oziroma s prenosom pravice uporabe na zemljišču pridobi razlastitveni upravičenec pravico uporabljati nepremičnino oziroma zemljišče v namen, za katerega je bila razlaščena oziroma zaradi katerega je bil opravljen prenos pravice uporabe.

9. člen

Če se pri razlastitvi dela nepremičnine oziroma pri prenosu pravice uporabe na delu zemljišča ugotovi, da lastnik oziroma imetnik pravice uporabe nima gospodarskega interesa, da bi uporabljal ostali del, se razlasti oziroma prenese pravica uporabe na njegovo zahtevo tudi na tem delu nepremičnine oziroma zemljišča.

10. člen

Lastniku oziroma upravičencu gre za razlaščeno nepremičnino ali omejitev lastninskih ali drugih pravic na nepremičnini oziroma za preneseno pravico uporabe ali za njeno omejitev odškodnina.

Odškodnino iz prejšnjega odstavka plača razlastitveni upravičenec oziroma novi imetnik pravice uporabe na zemljišču.

II. Priprave za razlastitev oziroma za prenos pravice uporabe

11. člen

Kdor namerava predlagati razlastitev, prenos pravice uporabe ali omejitev drugih pravic na nepremičnini, lahko zahteva, da se mu dovolijo na določeni nepremičnini preiskava zemljišča, merjenje in podobno.

O zahtevi za dovolitev priprav odloča upravni organ skupščine občine, pristojen za premoženjsko pravne zadeve (v nadaljnjem besedilu: premoženjsko pravni organ).

12. člen

Če predlagatelj iz prejšnjega člena verjetno izkaže, da so mu take priprave potrebne v kakšen namen, ki ga določa ta zakon, mu jih premoženjsko pravni organ dovoli. Če gre za rudarska raziskovalna dela, upošteva premoženjsko pravni organ tudi mnenje pristojnega rudarskega organa.

Pri izdaji odločbe, s katero dovoli pripravo, mora premoženjsko pravni organ paziti na to, da te priprave, če je to mogoče, ne dovoli v času, ki bi bil neprimeren za lastnika nepremičnine glede na kulturo zemljišča in glede na namen, za katerega uporablja nepremičnino.

Z odločbo po prejšnjem odstavku se ne smejo dovoliti gradbena in druga podobna dela.

III. Ugotovitev splošnega interesa za zgraditev objektov

13. člen

Ugotovitev splošnega interesa za zgraditev objekta ali za izvedbo drugih del predlaga razlastitveni upravičenec pri premoženjsko pravnem organu.

14. člen

Če je organizacija združenega dela, samoupravna interesna skupnost in druga družbenopravna oseba odločila, da zgradi proizvodni ali drug objekt, potreben za opravljanje njene osnovne dejavnosti, na zemljišču, za katero namerava predlagati razlastitev, sprejme odločbo o tem, da je zgraditev takega objekta v splošnem interesu, skupščina občine na seji.

Vložitev tožbe, s katero se zoper to odločbo začne upravni spor, ne zadrži postopka za razlastitev.

Odločbe o razlastitvi, izdane pred koncem upravnega spora o ugotovitvi splošnega interesa, ni mogoče izvršiti in neha veljati, če je s sodbo v tem sporu odpravljena odločba, s katero se ugotavlja, da je zgraditev objekta v splošnem interesu in da je dopustna razlastitev.

15. člen

Z odločitvijo skupščine družbenopolitične skupnosti, da bo zgradila objekt, je ugotovljen splošni interes, če je taka odločitev v skladu s sprejetim urbanističnim dokumentom.

Skupščina družbenopolitične skupnosti ugotovi splošni interes iz prejšnjega odstavka z odlokom.

Splošni interes za zgraditev objektov narodne obrambe in objektov splošnega ljudskega odpora ugotavlja republiški sekretariat za narodno obrambo.

Če naj se zgradi stanovanjski ali komunalni objekt in je potrebno v ta namen razlastiti stavbo, na kateri je lastninska pravica in ki stoji na zemljišču v družbeni lastnini, je splošni interes ugotovljen že s sprejetim urbanističnim dokumentom, če ta na tem zemljišču predvideva zgraditev stanovanjskega ali komunalnega objekta.

Prejšnji odstavek tega člena se ne uporabi za stavbo, ki po urbanističnem dokumentu ni predvidena za odstranitev in je v takem stanju, da je ni treba podirati.

16. člen

Splošni interes za izvedbo drugih del se ugotavlja po določbah 14. in 15. člena tega zakona.

IV. Razlastitev

17. člen

Razlastitev lahko predlaga razlastitveni upravičenec šele, ko je po določbah tega zakona ugotovljen splošni interes za zgraditev objekta oziroma za izvedbo drugih del.

18. člen

Razlastitev predlaga razlastitveni upravičenec pri premoženjsko pravnem organu.

Če je splošni interes ugotovljen z odločbo občinske skupščine (14. člen), se lahko predlaga razlastitev najkasneje v dveh letih od dneva, ko je bila sprejeta ta odločba.

Razlastitev se sme predlagati samo, dokler velja odločitev o zgraditvi objekta (15. člen) ali urbanistični dokument.

19. člen

Predlogu za razlastitev nepremičnine je treba priložiti:

1. izpisek iz zemljiške knjige in katastrske podatke o nepremičnini;
2. uradni izvleček iz urbanističnega dokumenta s prikazom meje zemljišča in namena, za katerega mora biti uporabljeno in
3. odločbo skupščine občine, izdano po 14. členu tega zakona oziroma odlok o odločitvi družbenopolitične skupnosti iz 15. člena tega zakona.

20. člen

Na podlagi predloga za razlastitev se na zahtevo predlagatelja vpiše zaznamba razlastitve v zemljiško knjigo.

Odtujitev nepremičnine, glede katere je vpisana zaznamba razlastitve, nima pravnega učinka nasproti razlastitvenemu upravičencu.

21. člen

Razlastitveni upravičenec pridobi pravico do izročitve razlaščene nepremičnine v posest z dnem, ko postane odločba o razlastitvi pravnomočna.

Izjemoma sme izvršni svet na zahtevo predlagatelja, ki je predložil dokaz, da ima zagotovljena sredstva, iz katerih bo plačal odškodnino za razlaščeno nepremičnino, odločiti, naj mu bo nepremičnina izročena v posest še pred pravnomočnostjo odločbe o razlastitvi, če ugotovi, da je to potrebno zaradi nujnosti ali za to, da se odvrne občutnejša škoda.

Če je na razlaščenem zemljišču stavba ali kakšen drug objekt ali so tam nasadi, ne sme pristojni organ izročiti razlastitvenemu upravičencu v posest nepremičnine, preden ne ugotovi njihove vrednosti ali ne zagotovi dokazov o vrednosti nepremičnine.

Če vzame razlastitveni upravičenec po določbah drugega odstavka tega člena razlaščeno nepremičnino v posest pred pravnomočnostjo odločbe o razlastitvi, pa je predlog za razlastitev v nadaljnjem postopku pravnomočno zavrnjen, mora razlastitveni upravičenec vrniti nepremičnino v posest lastniku in mu povrniti škodo, ki mu jo je povzročil s tem, da je vzel nepremičnino v posest.

Če se je zoper odločbo iz 14. člena tega zakona začel upravni spor, ni mogoče izročiti razlastitvenemu upravičencu v posest nepremičnine, za katero je bila izdana odločba o razlastitvi pred koncem spora, dokler spor ni končan.

22. člen

Pravnomočna odločba o razlastitvi se odpravi, če to skupaj zahtevata razlastitveni upravičenec in prejšnji lastnik.

Na zahtevo prejšnjega lastnika razlaščene nepremičnine se pravnomočna odločba o razlastitvi odpravi, če razlastitveni upravičenec v dveh letih od pravnomočnosti odločbe ne izvrši glede na naravo objekta obsežnejših del na njej, razen če gre za kompleksno razlastitev.

Če nastane med razlastitvenim upravičencem in lastnikom nepremičnine spor o premoženjskih razmerjih, se ta razmerja obravnavajo pred sodiščem splošne pristojnosti.

23. člen

Stroške postopka, nastale v zvezi z odločbo o razlastitvi, plača razlastitveni upravičenec.

V. Prisilni prenos pravice uporabe zemljišča v družbeni lastnini

24. člen

Pravica uporabe zemljišča, ki je družbena lastnina, ali kakšna druga pravica na takem zemljišču, se lahko prenese z odločbo premoženjsko pravnega organa od enega uporabnika na drugega, če je to potrebno za zgraditev objekta ali za izvedbo drugih del, ki so v splošnem interesu.

Splošni interes za prenos take pravice se ugotovi na način, ki je v tem zakonu določen za razlastitev nepremičnin.

25. člen

Ce je na zemljišču, ki se prenese po določbah prejšnjega člena, stavba ali kakšen drug objekt v družbeni lastnini, pridobi organizacija združenega dela, družbenopolitična skupnost, krajevna skupnost, samoupravna interesna skupnost, na katero se prenese pravica uporabe zemljišča, s takim prenosom tudi pravico uporabe stavbe oziroma drugega objekta in vse druge pravice, ki jih pridobi razlastitveni upravičenec v skladu z namenom, zaradi katerega se izvrši prenos.

VI. Omejitve pravice uporabe na zemljišču v družbeni lastnini
in omejitve lastninske pravice

26. člen

Pravica uporabe na zemljišču v družbeni lastnini se lahko omeji z ustanovitvijo služnosti prehoda, prevoza, zajemanja vode, polaganja vodovodnih cevi, plinovodov, toplovodov, naftovodov, kanalizacije, telefonskih vodov, objektov za prenos in razdelitev električne energije in podobno ali z ustanovitvijo druge služnosti v korist organizacije združenega dela, samoupravnih interesnih skupnosti, krajevnih skupnosti ali družbenopolitične skupnosti.

27. člen

Pravica uporabe na zemljišču v družbeni lastnini se lahko začasno omeji, če je to potrebno in smotno za zgraditev objektov splošnega pomena, ki se grade na drugih zemljiščih, ali če je treba ta druga zemljišča urediti za tako graditev.

Začasno omejitev lahko predlagajo samo družbene pravne osebe iz prejšnjega člena.

28. člen

O potrebi in smotrnosti služnosti odloča občinska skupščina na seji.

Odločbo o ustanovitvi služnosti izda premoženjsko pravni organ, potem ko je izdana odločba, s katero sta ugotovljena potreba in smotrnost.

29. člen

Odločbo o začasni omejitvi pravice uporabe izda premoženjsko pravni organ, potem ko dobi mnenje ustreznega upravnega organa.

30. člen

Določbe 26. do 29. člena veljajo tudi za omejitev lastninske pravice na nepremičninah.

VII. Razlastitev zemljiškega kompleksa za stanovanjsko graditev

31. člen

Za stanovanjsko graditev je mogoče razlastiti tudi zemljiški kompleks in na njem opraviti prenos pravice uporabe.

Določbe tega zakona, ki se nanašajo na razlastitev zemljišča, se uporabljajo tudi za razlastitev zemljiškega kompleksa za stanovanjsko graditev, če ni v tem zakonu drugače določeno.

32. člen

Zemljiški kompleks je mogoče razlastiti za stanovanjsko graditev le v korist občine, na katere območju je zemljiški kompleks, če je zanj sprejet zazidalni načrt.

Splošni interes za stanovanjsko graditev na zemljiškem kompleksu je ugotovljen z zazidalnim načrtom.

33. člen

Če je na zemljišču, ki je bilo razlašeno, stavba, ki po zazidalnem načrtu lahko ostane tam, se ta ne razlasti, na zemljišču, na katerem je ta stavba in zemljišču, ki je potrebno za njeno uporabo, pa pridobi lastnik stavbe pravico uporabe, dokler hiša stoji.

34. člen

Občinska skupščina lahko določi, da se odškodnina za zemljišča v zemljiškem kompleksu, razlašena za stanovanjsko graditev, ne plača v roku, ki ga določa ta zakon, temveč da se odplačuje v daljšem roku, vendar ne dalj od petih let.

Če se plača odškodnina v daljšem roku kot je določen v 60. členu tega zakona, pripadajo prejšnjemu lastniku ustrezne obresti, ki veljajo za hranilne vloge na vpogled oziroma za vezane vloge pri poslovnih bankah.

35. člen

Prejšnji lastnik parcele, ki je v sestavu zemljiškega kompleksa, razlaščenega za stanovanjsko graditev, ima prednostno pravico uporabe tolikšne površine parcele, kolikor je potrebuje za zgraditev stanovanjske hiše ali poslovne stavbe, na katerih mora po zakonu imeti lastninsko pravico in za njuno normalno rabo, če sme po zazidalnem načrtu na tisti parceli sezidati takšno stavbo.

Za prejšnjega lastnika se šteje tudi oseba, ki je najmanj eno leto pred objavo sklepa občinske skupščine o izdelavi zazidalnega načrta predložila pogodbo o pridobitvi tega zemljišča pristojni upravi za dohodke zaradi odmere prometnega davka od nepremičnin.

36. člen

Prejšnji lastnik lahko prednostno pravico uporabe uveljavlja samo na eni parceli, nastali po veljavno sprejetem zazidalnem načrtu. To pravico lahko uveljavlja le v okviru zakonitega lastninskega maksimuma na stavbah pod pogojem, da površina njemu razlaščenega zemljišča dosega površino novo nastale parcele in da ta novo nastala parcela leži vsaj s površino dveh tretjin na zemljišču, ki mu je bilo razlaščeno.

37. člen

Ce je razlaščeno zemljišče v solastnini več oseb, lahko uveljavlja prednostno pravico uporabe vsak solastnik, čigar solastninski delež ustreza pogojem iz prejšnjega člena.

Solastniki, ki ne morejo prednostne pravice uporabe uveljaviti po določbah prejšnjega odstavka, ker njihovi solastninski deleži ne dosegajo površine novo nastale parcele, ti solastninski deleži skupaj pa jo dosegajo ali presegajo, lahko prednostno pravico sporazumno uveljavljajo na toliko parcelah, kolikor je po veljavno sprejetem zazidalnem načrtu novonastalih parcel iz razlaščenega jim zemljišča.

Ce veljavno sprejeti zazidalni načrt ne omogoča gradnje vsem solastnikom, se lahko prednostna pravica uporabe uveljavlja po načelih iz drugega odstavka tega člena.

38. člen

Prednostno pravico uporabe uveljavlja upravičenec z zahtevo pri premoženjsko pravnem organu.

Zahtevo mora vložiti v 60 dneh od prejema pismenega obvestila premoženjsko pravnega organa o tem, da na razlaščenem zemljišču lahko uveljavlja prednostno pravico uporabe zemljišča za gradnjo.

Premoženjsko pravni organ odloči o zahtevi, potem ko dobi o njej mnenje upravnega organa, pristojnega za urbanizem.

Pravnomočna odločba, s katero je bilo zemljišče dano v uporabo, služi kot listina za zemljiško knjižni vpis.

39. člen

Prejšnji lastnik je dolžan v petih letih od vročitve odločbe, s katero mu je bilo zemljišče dano v uporabo, dovršiti stavbo do tretje gradbene faze, sicer prednostno pravico uporabe izgubi. O izgubi te pravice izda odločbo premoženjsko pravni organ.

40. člen

Zahteve po 40. členu zakona o nacionalizaciji najemnih zgradb in gradbenih zemljišč (Uradni list SFRJ, št. 52-890/58) se smiselno obravnavajo in rešujejo po določbah tega zakona.

41. člen

Prejšnji lastnik iz 35. člena in imetnik pravice uporabe iz 38. člena tega zakona more prenesti tako pravico s pravnim poslom le na zakonca, potomce, posvojence, starše in posvojitelje, ti pa te pravice ne morejo prenesti naprej. Petletni rok za dovršitev stavbe do tretje gradbene faze začenja teči tudi glede teh oseb od dneva, ko je bila prejšnjemu lastniku vročena odločba, da mu je zemljišče dano v uporabo.

Pravico iz prejšnjega odstavka lahko podedujejo zakoniti dediči prejšnjega lastnika oziroma imetnika pravice in zakoniti dediči zakonca, potomcev, posvojencev, staršev in posvojiteljev, na katere je prejšnji lastnik ali imetnik pravice prenesel to pravico.

VIII. Odškodnina za razlašeno nepremičnino

42. člen

Odškodnina se določi posebej za stavbno zemljišče in posebej za kmetijsko zemljišče.

Za stavbno zemljišče po tem zakonu se šteje zemljišče, ki je po urbanističnem načrtu ali zazidalnem načrtu namenjeno za graditev in je komunalno opremljeno z vodovodom, elektriko ter ima dostop na javno cestno komunikacijo.

Za stavbno zemljišče po prejšnjem odstavku se šteje tudi zemljišče, za katero je pristojni urbanistični organ izdal lokacijsko dovoljenje, ter zemljišče, na katerem je stavba in zemljišče, ki je potrebno za njeno redno uporabo.

Vsa druga zemljišča se po tem zakonu štejejo za kmetijsko zemljišče.

43. člen

Odškodnina za razlašeno stavbno zemljišče se določi po dohodku od stavbnega zemljišča, ki bi ga prejšnji lastnik pridobil, če bi na stavbnem zemljišču v površini 500 m² sezidal družinsko stanovanjsko hišo v uporabni tlorisni površini 150 m² po poprečni gradbeni ceni v razlastitvenem območju ob času razlastitve, zmanjšani za poprečne stroške komunalnega urejanja zemljišča.

Kot osnova za izračun dohodka se jemlje enoletna stanarina za stanovanjsko hišo iz prejšnjega odstavka, določena z veljavnimi predpisi in preračunana na kvadratni meter stavbne površine (500 m²). Tako izračunan dohodek za m² se preračuna na dejansko površino razlaščenega zemljišča.

Poprečno gradbeno ceno in poprečne stroške komunalnega urejanja zemljišča po tem zakonu ugotavlja vsako leto za svoja območja občinska skupščina z odlokom.

Določbe tretjega in četrtega odstavka prejšnjega člena smiselno veljajo tudi za odškodnino za razlašeno stavbno zemljišče.

44. člen

Odškodnina za razlašeno kmetijsko zemljišče se določi po tržni ceni kmetijskega zemljišča.

Za tržno ceno kmetijskega zemljišča velja cena, ki se oblikuje na območju kraja oziroma naselja, v katerem je kmetijsko zemljišče. Če se na tem območju

tržna cena ne oblikuje, se upošteva tržna cena, ki se oblikuje na sosednjem območju.

Če je težna cena odraz okoliščine, da je kmetijsko zemljišče v naselju ali na turističnem območju ali pa v bližini naselja oziroma območja, prometnih zvez, umetnih jezer, prekopov, melioracijskih in drugih objektov ali da je pred razlastitvijo, se odškodnina zmanjša sorazmerno z vplivom teh okoliščin.

V odškodnino za razlašeno kmetijsko zemljišče po določbah prejšnjih odstavkov se razlaščenemu lastniku prizna tudi vrednost vloženih neamortiziranih investicij, pomembnih za trajnejšo ohranitev ali izboljšavo kmetijskega zemljišča.

45. člen

Odškodnina za stanovanjsko hišo ali stanovanje se določi po 3. členu zakona o pogojih za prodajo stanovanjskih hiš in stanovanj v družbeni lastnini (Uradni list SRS, št. 20-129/71) s tem, da se namesto prometne vrednosti zemljišča upošteva vrednost zemljišča, določena po 43. členu tega zakona.

46. člen

Če je zaradi razlastitve bistveno ogrožen življenjski obstoj razlaščenca, se pri določanju odškodnine upoštevajo njegove socialne razmere.

47. člen

Višina odškodnine za razlašeno nepremičnino se določa po dejanskih okoliščinah ob času izdaje odločbe o odškodnini.

48. člen

Odškodnina za razlašeno nepremičnino se določa v gotovini, razen če se stranke ne sporazumejo drugače.

49. člen

Če so razlašene nepremičnine raznih vrst v lasti istega lastnika, mora biti pri določanju odškodnine za razlašeno nepremičnino posebej izkazana odškodnina za posamezne vrste takih nepremičnin (kmetijska zemljišča, stavbna zemljišča, stavbe, naprave in drugi objekti).

50. člen

Če je razlašena stanovanjska hiša ali stanovanje kot posamezen del stavbe, mora razlastitveni upravičenec, preden stavbo podre ali jo uporabi za druge namene, zagotoviti prejšnjemu lastniku in drugim imetnikom stanovanjske pravice v isti hiši ali stanovanju drugo ustrezno stanovanje, razen če so se prizadeti drugače sporazumeli.

Če gre za razlastitev hiše ali posameznega dela stavbe, ki sta bila zgrajena brez predpisanega dovoljenja pristojnega organa, prejšnji lastnik nima pravice do odškodnine za tako nepremičnino. Prejšnji lastnik pa lahko podre stavbo in odpelje gradivo v roku, ki mu ga določi pristojni organ.

Prejšnji lastnik tudi nima pravice do odškodnine za tisto, kar je vložil v nepremičnino po dnevu, ko je bil pismeno obveščen, da je vložen predlog za razlastitev.

51. člen

Prejšnji lastnik razlaščenega zemljišča ima pravico pospraviti s tega zemljišča posevke in plodove.

Organ, ki je pristojen za odločbo o razlastitvi, lahko dovoli v nujnih primerih razlastitvenemu upravičencu na njegovo zahtevo, da sme začeti na razlaščenem zemljišču z deli, še preden dozoriijo posevki in plodovi. Če prejšnji lastnik ni mogel pospraviti posevkov ali plodov zaradi tega, ker je bilo razlastitvenemu upravičencu dovoljeno, da začne z deli na razlaščenem zemljišču, še preden so bili pospravljeni posevki in plodovi, ima prejšnji lastnik pravico do odškodnine za posevke oziroma plodove.

52. člen

Če se ustanovi služnost, je odškodnina enaka znesku, za kolikor je zaradi služnosti zmanjšana vrednost zemljišča ali stavbe.

Višina zmanjšanja vrednosti zemljišča ali stavbe se ugotovi po postopku za določitev odškodnine, ki je predpisan v tem zakonu.

Lastnik nima pravice do odškodnine, če zaradi služnosti zemljišče ali stavba nista izgubila od svoje vrednosti.

Določbe prejšnjih odstavkov veljajo tudi za določitev odškodnine za ustanovitev služnosti na zemljišču v družbeni lastnini in za določitev odškodnine za priprave po 11. in 12. členu tega zakona.

53. člen

Odškodnina za začasno uporabo zemljišča se določi v višini in na način, kakor je to določeno, če se zemljišče vzame v zakup.

Določba prejšnjega odstavka velja tudi za odškodnino za začasno omejitev pravice uporabe na zemljišču v družbeni lastnini. Če gre za začasno uporabo na tem zemljišču, se da odškodnina za dejansko škodo vselej, druga odškodnina pa samo, če bi bilo treba po določbah tega člena dati odškodnino za prenos uporabe zemljišča ali kakšne druge pravice.

54. člen

Če vzame razlastitev nepremičnin takšen obseg, da se zaradi tega mora izseliti večji del prebivalstva iz kraja, v katerem so nepremičnine, lahko predpiše občinska skupščina z odlokom posebne oblike in pogoje za odškodnino, ne glede na določbe o odškodnini po tem zakonu.

IX. Postopek za določitev odškodnine

55. člen

Postopek za določitev odškodnine za razlaščeno nepremičnino je hiter.

56. člen

Po pravnomočnosti odločbe o razlastitvi mora premoženjsko pravni organ brez odlašanja razpisati in opraviti ustno obravnavo za sporazumno določitev odškodnine za razlaščeno nepremičnino.

Organ iz prejšnjega odstavka mora pozvati stranki, da dasta pismeni ponudbi za določitev odškodnine za razlaščno nepremičnino. Poleg tega pa lahko ta organ sam preskrbi od upravnih in drugih organov in organizacij podatke, potrebne za odmero odškodnine.

Organ si mora prizadevati, da se stranki sporazumeta o odškodnini in ju pri tem opozarjati na njune pravice in obveznosti po določbah tega zakona.

57. člen

V sporazumu o odškodnini za razlaščno nepremičnino morata biti določeni zlasti oblika in višina odškodnine ter rok, v katerem je razlastitveni upravičenec dolžan izpolniti svojo odškodninsko obveznost.

Sporazum o odškodnini se vpiše v zapisnik, ki mora navajati vse podatke, potrebne za izpolnitev obveznosti razlastitvenega upravičenca.

Sporazum o odškodnini je sklenjen, ko obe stranki podpišeta zapisnik, v katerega je vpisan.

Zapisnik, v katerega je vpisan sporazum o odškodnini, ima moč izvršilnega naslova.

58. člen

Če sporazum o odškodnini ni dosežen najpozneje v treh mesecih od dneva, ko je postala odločba o razlastitvi pravnomočna, pošlje pravni organ pravnomočno odločbo o razlastitvi s spisi brez odlašanja občinskemu sodišču, na katerega območju je razlaščna nepremičnina, da odmeri odškodnino. Sodišče odmeri odškodnino v nepravdnem postopku.

Če organ ne ravna po prvem odstavku tega člena, se lahko prejšnji lastnik razlaščne nepremičnine obrne za odmero odškodnine naravnost na sodišče.

59. člen

Stroške postopka za sporazumno določitev odškodnine za razlaščno nepremičnino plača razlastitveni upravičenec.

Stroške sodnega postopka za določitev odškodnine odmeri sodišče v sorazmerju z uspehom strank v tem postopku.

60. člen

Razlastitveni upravičenec mora v 30 dneh od vročitve pravnomočne odločbe, s katero je bila določena odškodnina v denarju, plačati to odškodnino prejšnjemu lastniku.

Če je bila razlastitvenemu upravičencu izročena razlaščna nepremičnina pred pravnomočnostjo odločbe o razlastitvi, mora plačati prejšnjemu lastniku za odškodnino letne obresti kot veljajo v poslovnih bankah za hranilne vloge na vpogled od dneva, ko mu je bila izročena nepremičnina do izteka roka iz prvega odstavka tega člena.

Če razlastitveni upravičenec ne plača prejšnjemu lastniku odškodnine v roku iz prvega odstavka tega člena, mu mora na neizplačano odškodnino plačati 12 % letnih obresti od izteka omenjenega roka do dneva izplačila.

Rok za izpolnitev nedenarnih obveznosti mora biti določen v odločbi o odškodnini.

61. člen

Ce je zaradi razlastitve ugasnila hipoteka, pravica užitka ali kakšna druga stvarna pravica, ki je pred razlastitvijo obstajala na razlaščeni nepremičnini, mora razlastitveni upravičenec položiti odškodninski znesek pri banki na poseben račun.

Na podlagi overjenega pismenega sporazuma sklenjenega med lastnikom razlaščene nepremičnine in imetnikom stvarne pravice ali na podlagi sodne odločbe izplača banka upravičencu odškodnino oziroma terjatev.

62. člen

Vknjižba lastninske pravice in drugih stvarnih pravic na razlaščeni nepremičnini se sme opraviti le tedaj, če predloži razlastitveni upravičenec sodišču poleg drugih potrebnih listin zapisnik o sporazumu ali odločbo o odškodnini in potrdilo banke, da je izpolnil svoje obveznosti kar zadeva poravnavo odškodnine za razlaščeno nepremičnino.

Vknjižba lastninske pravice in drugih pravic na nepremičnini, ki je bila dana kot odškodnina prejšnjemu lastniku razlaščene nepremičnine, se opravi na podlagi pravnomočnih odločb o razlastitvi in o odškodnini.

X. Kazenska določba

63. člen

Z denarno kaznijo do 200 000 dinarjev se kaznuje za gospodarski prestopok razlastitveni upravičenec, ki plača lastniku hiše ali posameznega dela stavbe, ki sta bila zgrajena brez predpisanega dovoljenja pristojnega organa, odškodnino (drugi odstavek 50. člena).

Odgovorna oseba razlastitvenega upravičenca se kaznuje za gospodarski prestopok iz prejšnjega odstavka z denarno kaznijo do 5000 dinarjev.

64. člen

Za prejšnjega lastnika v smislu 35. člena tega zakona se šteje tudi oseba, ki je predložila pogodbo o pridobitvi zemljišča pristojni upravi za dohodke zaradi odmere prometnega davka od nepremičnin do 1. septembra 1971.

XI. Prehodne in končne določbe

65. člen

Ce na dan uveljavitve tega zakona ni določena odškodnina za razlaščeno nepremičnino s pravnomočno odločbo o odškodnini, se opravi postopek za določitev odškodnine in odškodnina določi v skladu z določbami tega zakona.

66. člen

Ko začne veljati ta zakon prenehata veljati:

1. zakon o pogojih in načinu uveljavljanja prednostne pravice uporabe zemljišča, razlaščenega za gradnjo (Uradni list SRS, št. 7-22/70);

2. zakon o nekaterih natančnejših merilih za določanje odškodnine za razlašena kmetijska in stavbna zemljišča (Uradni list SRS, št. 17-94/71).

V skladu s 1. točko 14. člena ustavnega zakona za izvedbo ustavnih amandmajev XXV—LII k ustavi SR Slovenije preneha, ko začne veljati še zakon na območju SR Slovenije tudi veljava zakona o razlastitvi (Uradni list SFRJ, št. 11-186/68), razen določb prvega odstavka in 6. alinee tretjega odstavka 1. člena, prvega in drugega odstavka 12. člena, drugega odstavka 23. člena in tretjega odstavka 30. člena, ki se nanašajo na vojaške objekte.

67. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu SRS.

OBRAZLOŽITEV

S predlogom zakona o razlastitvi in o prisilnem prenosu pravice uporabe usklajujemo zakon o razlastitvi z ustavnimi amandmaji ter obenem ta pravni institut prilagajamo izhodiščem za novo ureditev zemljiške politike, upoštevajoč potrebe urbanizacije.

Predlog zakona ohranja institut kompleksne razlastitve za stanovanjsko graditev, natančneje opredeljuje prednostno pravico gradnje na razlaščenem zemljišču, ureja odškodnino za razlaščene nepremičnine ter poenostavlja postopek pri razlastitvi in pri določanju odškodnine.

Splošne določbe zakona o razlastitvi so vsebinsko v glavnem neizpremenjene. Krog razlastitvenih upravičencev se je razširil, tako da se vanj vključujejo krajevne skupnosti, samoupravne interesne skupnosti in družbeni skladi. Glede organizacij združenega dela pa jih zakonski predlog šteje za razlastitvene upravičence samo, če opravljajo dejavnost ali zadeve posebnega družbenega pomena oziroma dejavnost osnovnih infrastruktur in samo izjemoma, če je poslan splošen družbeni interes in jim kljub dvakratni ponudbi v šestih mesecih ni uspelo pridobiti nepremičnin s pravnim poslom, so lahko razlastitveni upravičenci tudi druge organizacije združenega dela. Izhodišče tega načela poudarja, da se organizacije združenega dela pridržujejo v vsem zakonitosti tržno-blagovnega procesa, zaradi česar ni potrebe, da bi bile še posebej družbeno favorizirane pri pridobivanju zemljišč za svoje gospodarske potrebe prek instituta razlastitve. Organizacije združenega dela so kot razlastitveni upravičenci ostali vseskozi od povojnega obdobja dalje nespremenjeni, medtem ko se je njihov status in tudi družbena podlaga bistveno spremenila, vključno ves sistem delitve dohodka.

Glede na nov položaj izvršnega sveta je bilo treba spremeniti tudi pristojnost organov za ugotovitev splošnega interesa. Odločitev o graditvi objekta po predlogu zakona v bodoče lahko sprejema samo družbenopolitična skupnost. Taka ureditev bo imela za posledico solidnejše odločanje o splošnem interesu, vrh tega pa bo posredno vplivala tudi na selekcijo pri investicijskih vlaganjih.

Med posebno zahtevne probleme v zvezi z razlastitvijo, štejemo določanje odškodnine za razlaščeno nepremičnino. V sedanjem zveznem zakonu o razlastitvi je bila opredelitev pravične odškodnine zelo nejasna: odškodnina se je opredeljevala glede na objektivne in subjektivne okoliščine prejšnjega lastnika

nepremičnine. Uveljavljeno je bilo devet meril, deloma med seboj si nasprotujočih, kar je omogočilo povsem subjektivno ocenjevanje odškodnine. To je bil tudi razlog, da večina sodišč sploh ni pristopila k določanju odškodnine za razlaščene nepremičnine. Skupščina SRS je sprejela zakon o nekaterih natančnejših merilih za določanje odškodnine za razlaščena kmetijska in stavbna zemljišča, kljub temu pa so ostala odprta vprašanja določanja odškodnine glede na subjektivne okoliščine razlaščenega lastnika.

Opisano stanje je narekovalo, da so bila v predlogu zakona sprejeta nova izhodišča za določanje odškodnine, in sicer:

1. odškodnina je pravična, če lastnik z denarno odmero (naturalno dajatvijo ali zamenjavo) lahko nadomesti razlaščeno nepremičnino;
2. zemljiška renta, ki ni odraz lastnikovega osebnega dela in lastnih vlaganj, pripada družbi in se lastniku ne prizna;
3. osnove za določitev odškodnine morajo biti objektivne narave. Socialne in druge razmere subjektivne narave se pri določanju odškodnine ne upoštevajo. Izjema velja samo na primer, če je zaradi razlastitve bistveno ogrožen življenjski obstoj lastnika;
4. osnova za določitev odškodnine za kmetijsko zemljišče je tržna cena zemljišča, osnova za stavbno zemljišče pa dohodek od stavbnega zemljišča, modificiran po določeni metodi. Osnova za določitev odškodnine za razlaščeno stanovanjsko hišo ali stanovanje je dejanska vrednost hiše, upoštevajoč njeno amortizacijo.

Zakonski osnutek ohranja institut kompleksne razlastitve, pri čemer je razlastitev takega kompleksa mogoča edino le za stanovanjsko gradnjo (ne pa več npr. za gradnjo počitniških hiš). Pri kompleksni razlastitvi nastopa kot razlastitveni upravičenec edino le občina, ki po intenciji nove zemljiške politike uživa poseben položaj glede pridobivanja, urejanja in oddajanja stavbnih zemljišč.

Institut kompleksne razlastitve predstavlja permanenten način pridobivanja potencialnih stavbnih zemljišč v družbeno lastnino, in sicer na solidni strokovni podlagi. Predpogoj za kompleksno razlastitev je namreč zazidalni načrt, ki kot konkreten urbanistični dokument tehtno odloča o uporabi stavbnih površin.

Predlog zakona ureja razlastitev zemljiškega kompleksa tako, da z razlastitvijo preidejo v družbeno lastnino vsa zemljišča v njegovem sestavu, torej tudi taka zemljišča, ki predstavljajo funkcionalno zemljišče stavb v zasebni lastnini. Zakonski predlog določa tudi prednostno pravico uporabe zemljišča, razlaščenega za gradnjo, in določa pogoje za pridobitev omenjene prednostne pravice. Za prejšnjega lastnika šteje le tisto osebo, ki je najmanj eno leto pred objavo sklepa občinske skupščine o izdelavi zazidalnega načrta predložila pogodbo o pridobitvi zemljišča pristojnemu davčnemu organu zaradi odmere prometnega davka od nepremičnin. S tem se bo v veliki meri zmanjšal spekulativni promet z zemljišči ter omejilo število »prejšnjih« lastnikov. Škodljivi promet z zemljišči v času sprejema zazidalnega načrta se bo omejil tudi s prepovedjo prometa, ki jo bo lahko predpisala občinska skupščina na podlagi spremenjenega zakona o urbanističnem planiranju.

Prisilni prenos pravice uporabe ohranja zakon še naprej, prav tako pa predpisuje omejitve pravice uporabe na zemljišču v družbeni lastnini. Čeprav ta dva ne predstavljata klasičnega prehoda lastninske pravice v družbeno

lastnino, ju je vendar treba šteti za tak restriktivni ukrep, ki je najbližji zakonu o razlastitvi, zaradi česar ga ureja ta predlog zakona.

Pri tem opozarjamo, da prisilni prenos pravice uporabe po tem zakonu ni istoveten s prenosom pravice uporabe na nezazidanem stavbnem zemljišču, ki ga uvaža predlog zakona o razpolaganju z nezazidanim stavbnim zemljiščem. Po tem zakonu se pravica uporabe na nezazidanem stavbnem zemljišču trajno prenaša na občino, če delovna organizacija takega zemljišča ne uporablja za opravljanje svoje dejavnosti. Pri prisilnem prenosu pravice uporabe pa gre za številne primere, ko je treba pravico uporabe prenesti ali omejiti na nepremičnini v družbeni lastnini, če tako narekujejo različni splošni interesi.

Z uveljavitvijo tega zakona prenehajo veljati ustrezni republiški zakoni, ki so deloma urejali materijo tega zakona ter zvezni zakon o razlastitvi, ki se sedaj uporablja kot republiški zakon o nespremenjeni obliki z izjemo določb, ki veljajo za vojaške objekte prav tako pa tudi zvezni zakon o določanju stavbnega zemljišča v mestih in naseljih mestnega značaja.

MNENJA, STALIŠČA IN PREDLOGI DELEGATOV OBČIN

Delegati vseh občin v SR Sloveniji, razen odsotnih delegatov občin Mozirje, Sevnica, Šentjur pri Celju in Tolmin, ter delegat mesta Ljubljane so na svojem 23. zasedanju dne 22. junija 1972 obravnavali predlog zakona o razlastitvi in o prisilnem prenosu pravice uporabe.

V razpravi so sodelovali delegati občin Brežice, Celje, Murska Sobota, Krško, Novo mesto, Ptuj, Škofja Loka ter delegat mesta Ljubljane, ki je govoril v imenu delovne skupine za oblikovanje mnenj in stališč 21. zasedanja k osnutkom aktov o zemljiški politiki; v skupini so bili še delegati občin Celje, Trbovlje in Trebnje.

Na podlagi 3. točke VII. ustavnega amandmaja in 14. člena odloka o začasni ureditvi sklica in dela enotnega zbora delovnih skupnosti in zasedanja delegatov občin v skupščini SR Slovenije pošilja skupina delegatov, izvoljena na zasedanju, ta stališča republiškem in gospodarskem zboru skupščine SR Slovenije, da jih v smislu omenjene določbe ustavnega amandmaja kot pristojna zbora obravnavata in zavzameta o njih svoje stališče.

V splošni in načelni razpravi delegatov je bilo poudarjeno, da je predlagatelj pri pripravi predloga zakona upošteval večino pripomb in predlogov, ki so jih dali delegati občin ob obravnavanju osnutka zakona. Dana je bila tudi podpora amandmajem odbora republiškega zbora za urbanizem k temu zakonu. (Delegat mesta Ljubljane, ki je govoril v imenu delovne skupine za oblikovanje mnenj in stališč delegatov občin k osnutkom aktov o zemljiški politiki.)

V razpravi je bilo tudi ugotovljeno, da se je v Ljubljani sestal širši aktiv in razpravljal o tem, ali naj bi še vztrajali pri predlogu, da se izdela predlog zakona o določitvi stavbnih zemljišč oziroma o neki vrsti nacionalizacije, glede na izjave, ki jih je dal republiški sekretar za urbanizem, da sedaj od tega odstopajo in bodo počakali na uspehe, ki jih bomo lahko dosegli pri izvajanju zakona o kompleksni razlastitvi zemljišča. (Delegat mesta Ljubljane.)

V splošni razpravi je bilo še poudarjeno, da namen tega in drugih dveh zakonov s tega področja ne bo dosežen, če hkrati ne bomo zagotovili potrebnih sredstev za ceneno družbeno blokovno gradnjo, zlasti še za mlade družine. (Novo mesto.)

Pripombe k posameznim členom:

7. člen: Izražena je bila podpora amandmaju odbora za urbanizem k temu členu, vendar s pogojem, če je s tem omogočeno občini, da nastopa kot razlastitveni upravičenec tudi v primerih, ko zemljišče potrebuje gospodarska organizacija, sicer bi bilo treba besedilo tega člena ustrezno razširiti. (Delegat mesta Ljubljane v imenu delovne skupine.)

K drugemu odstavku tega člena je bilo izraženo mnenje, da je šestmesečni rok predolg in bi zadoščal rok dveh mesecev, da bi se na ta način skrajšal sicer dolgotrajni postopek ugotavljanja splošnega interesa, razlastitve ter določanja odškodnine. V tem smislu bi kazalo razmisliti tudi o tem, da bi se štel, da je tudi za organizacije združenega dela kot razlastitvenega upravičenca ugotovljen splošni interes že s tem, da je sprejet zazidalni načrt. (Novo mesto.)

35. člen: Poudarjeno je bilo, da so ob upoštevanju instituta prednostne pravice občani, prejšnji lastniki, postavljeni v neenakopraven položaj, saj ne morejo te pravice vsi uveljavljati, kajti možnost uveljavljanja prednostne pravice je odvisna od urbanistične namembnosti zemljišč. Zato bi bilo prav in pravično, da se institut prednostne pravice izpusti in s tem odpravijo vse težave, ki nastajajo pri plačilu stroškov za komunalno urejanje. Če pa opustitev prednostne pravice ne bi bila sprejemljiva, jo je potrebno zožiti do najvišje možne meje. (Novo mesto.)

42., 43. in 44. člen: V zvezi z odškodnino za razlaščno nepremičnino je bilo na zasedanju največ razprav, saj so se tega vprašanja dotaknili vsi udeleženci v razpravi.

Prevladovalo je mnenje, da bi bilo treba glede odškodnine vsako zemljišče obravnavati kot kmetijsko zemljišče, ne glede na to, kje je. Temu bi seveda prišteli dodatno vrednost, to je vrednost objektov, komunalno ureditev itd. (Delegat mesta Ljubljane v imenu skupine, delegati občin Brežice, Celje, Krško, Novo mesto, Škofja Loka.)

V zvezi s tem je bil dan konkreten predlog:

»Besedilo 42. in 43. člena naj se črta v celoti. V 44. členu pa naj se v vseh primerih in v ustreznih sklonih izpusti beseda »kmetijsko«.

Pri tem je bilo poudarjeno, da je nevzdržno in krivično priznavati za zemljišča enake kulture bonitete, često tudi lege, različno odškodnino, ker enkrat štejejo za stavbno, drugič za kmetijsko zemljišče. Glede na to, da na spremembo kmetijskega zemljišča v stavbno v glavnem ne vplivajo prejšnji lastniki, pač pa ožja ali širša družbena skupnost in to s tem, da zemljišče s predpisom opredeli kot stavbno ali pa ga celo s svojimi sredstvi komunalno opremi. Poleg tega je nevzdržno, da se cena stavbnega zemljišča, četudi je obseg omejen, formira po tržni vrednosti stanovanjske površine, kajti cena kvadratnega metra stanovanjske površine v današnjih razmerah ni realna, ker je umetno povzročeno veliko večje povpraševanje kot pa je ponudba stanovanj. (Delegati občin Brežice, Celje, Krško in Novo mesto.)

(Glede na obrazložitev predstavnika predlagatelja nosilci tega predloga kasneje niso vztrajali, da se o tem predlogu glasuje kot o amandmaju zasedanja.)

Po drugem predlogu pa naj bi besedilo teh treh členov nadomestili z naslednjim:

»Odškodnina za razlašeno stavbno zemljišče se določi po tržni ceni stavbnega zemljišča, če gre za razlastitev gradbenega zemljišča lastnika ali solastnika ene same stavbne parcele oziroma največ do površine 1000 m². Za presežek stavbnega zemljišča nad 1000 m² pa se prejšnjemu lastniku oziroma solastniku določi odškodnina kot za kmetijsko zemljišče«. (Ptuj.)

V zvezi z drugim odstavkom 42. člena je bilo opozorjeno na to, da ne bo po tem besedilu vselej jasno, kaj je komunalno opremljeno zemljišče, zato bi morda kazalo razmisliti o tem, da bi v zakonu navedli, da gre za komunalno opremljenost, kot jo predvideva zazidalni načrt. (Škofja Loka.)

Glede lokacijskega dovoljenja (tretji odstavek 42. člena) je bilo izraženo mnenje, da se tako dovoljenje izdaja tudi npr. za gradnjo cest ali industrijskih obratov, gostinskih in rekreacijskih centrov zunaj naseljenih mest, s čimer bi se popolnoma kmetijsko zemljišče sredi drugih kmetijskih zemljišč prekvalificiralo v stavbno zemljišče. S tem pa bi lastnik prišel do rente, ki ni rezultat njegovega dela. Zato bi kazalo ta odstavek izpustiti. (Murska Sobota.)

V zvezi s 43. členom je bilo izraženo mnenje, da bi bilo treba na vsak način vztrajati pri omejitvi, ki jo predlaga za drugi odstavek tega člena amandma odbora za urbanizem (do 1000 m²). (Škofja Loka.)

V drugem odstavku tega člena pa bi naj zapisali, da občinska skupščina »določa«, ne le »ugotavlja« poprečno gradbeno ceno in stroške komunalnega urejanja zemljišč. (Novo mesto.)

V zvezi s 44. členom je bil dan predlog, da se natančno določi, kaj je kmetijsko zemljišče, in da se določi, da je cena za družbeni in zasebni sektor enaka. (Ptuj.)

48. člen: K temu členu je bilo izraženo stališče, ki so ga podprli vsi na zasedanju prisotni delegati občin, da bi namreč na tem mestu ali v drugih ustreznih zakonih omogočili, da kmet, ki ga prizadene kompleksna razlastitev, lahko kupi službena leta za pokojnino oziroma da se mu na ustrezen način nadomesti izgubljena možnost dela in zaslužka.

51. členu: Predlagano je bilo, da bi v prvem odstavku posebej uredili tudi situacijo, ki nastane v zvezi z gradbenimi posegi na gozdnem zemljišču. (Ptuj.)

Št.: 464-2/72

Ljubljana, 26. 6. 1972

POROČILA

Odbor za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo republiškega zbora skupščine SR Slovenije je na seji dne 20. junija 1972 obravnaval predlog zakona o razlastitvi in o prisilnem prenosu pravice uporabe, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

V načelni razpravi so se poslanci s predlogom zakona strinjali ter ugotovili, da je predlagatelj upošteval večino pripomb odbora k osnutku zakona.

V podrobni razpravi so bili predlagani naslednji amandmaji:

K 7. členu: a) V tretji vrsti se med besedami: »krajevna skupnost, samoupravna« namesto vejice postavi beseda: »ali«. Za besedama: »interesna

skupnost« pa se postavi podpičje. Ostali del stavka se preuredi tako, da se glasi: »Razlastitev ali prenos pravice uporabe je dovoljen tudi v korist organizacije združenega dela, ki opravlja dejavnost ali zadeve posebnega družbenega pomena oziroma dejavnost s področja prometa, zvez, energetike in društva, ki je s splošnim predpisom pooblaščen za opravljanje določenih javnih funkcij, če potrebuje nepremičnino pri opravljanju teh dejavnosti in funkcij (razlastitveni upravičenci).«

Razlastitev ali prenos pravice uporabe za organizacijo združenega dela, ki opravlja dejavnost posebnega družbenega pomena ali dejavnost s področja prometa, zvez in energetike ter za društva, je treba omejiti v tem smislu, da je razlastitev možna samo za dejavnost posebnega družbenega pomena. Tudi take organizacije namreč opravljajo čisto gospodarsko dejavnost in če potrebujejo nepremičnino za to, naj jo kupujejo kot vse ostale organizacije združenega dela.

b) V drugem odstavku se v peti vrsti črta beseda »prenos« in nadomesti z »nakup«.

Odbor meni, da gre dejansko za odklonitev, da bi organizacija združenega dela kupila neko nepremičnino, zato je potrebna zamenjava terminov.

K 12. členu: a) Med drugim in tretjim odstavkom se doda nov tretji odstavek, ki se glasi:

»Pritožba proti odločbi iz prejšnjega odstavka ne zadrži izvršitve odločbe.«

b) Sedanji tretji odstavek postane četrti odstavek in se redakcijsko spremeni tako, da se glasi:

»Z odločbo po drugem odstavku se ne smejo dovoliti gradbena in druga podobna dela.«

Lastniku nepremičnine je treba onemogočiti, da bi namerno zadrževal priprave, ki jih želi razlastitveni upravičenec izvesti, preden predlaga razlastitev.

K 35. členu: a) V peti vrsti prvega odstavka se za besedo »pravico« postavi vejica, besedilo »in za njuno normalno rabo« ter besedilo v naslednji vrsti »na tisti parceli«, se črtata. Tako se ta del stavka glasi: »lastninsko pravico, če sme po zazidalnem načrtu sezidati takšno stavbo.«

b) V peti vrsti prvega odstavka se črta beseda »mora« in nadomesti z »more«.

Amandma je redakcijskega značaja.

K 36. členu: V drugem stavku se za besedama »na stavbah« postavi vejica, ostali del besedila se črta in nadomesti z: »pod enakimi pogoji kot vsi ostali graditelji.«

K 37. členu: Na koncu prvega odstavka se črta pika, besedilo pa nadaljuje z: »in če površina njemu razlaščenega zemljišča dosega površino po zazidalnem načrtu novo nastale parcele.«

Amandmaji, predlagani k 35., 36. in 37. členu, naj bi prejšnjemu lastniku zagotovili možnost, da v primeru kompleksne razlastitve za stanovanjsko graditev lahko izkoristi prednostno pravico gradnje v kompleksu, torej tudi če novo nastala parcela ne leži s površino dveh tretjin na zemljišču, ki mu je bilo razlaščen. Ob tem pa je treba zagotoviti, da tak investitor poleg plačila zemlje izpolni iste pogoje kot tisti, ki pridobi zemljo na natečaju.

K 39. členu: Besedilo tega člena naj se v celoti črta, ker je rok gradnje določen v pogodbi. Poleg tega menimo, da je potrebno roke dograditve skrajševati, tako da se cel kompleks lahko urbanistično uredi.

K 41. členu: Glede na amandma k 39. členu se črta drugi stavek prvega odstavka tega člena.

K 42. členu: a) V drugem odstavku se za besedami »in je komunalno opremljeno« postavi pika, ostali del stavka pa se črta.

b) Za drugim se doda nov tretji odstavek, ki se glasi:

»Za komunalno opremljeno zemljišče se v smislu prejšnjega odstavka šteje zemljišče, na katerem so zgrajene dovozne poti, ki so priključene na cestno omrežje in na katerem je urejena preskrba s pitno vodo ter električno energijo.«

c) Predlagani tretji in četrti odstavek postaneta četrti in peti.

Menimo, da je v besedilu potrebno natančneje definirati, kdaj je zemljišče komunalno opremljeno.

K 43. členu: a) V drugem odstavku se črta drugi stavek in nadomesti z besedilom: »Tako izračunan dohodek za m² se obračuna na dejansko površino razlaščenega zemljišča do 1000 m². Če pa ta presega 1000 m², se določi odškodnina za ostalo zemljišče po določbah 44. člena.

b) Besedilo četrtega odstavka se črta in nadomesti z: »Določbe prvega in drugega odstavka veljajo samo za prvo razlastitev stavbnega zemljišča. Za stavbno zemljišče, na katerem ima lastnino isti lastnik zemljišča, pa se razlasti po določbah tega zakona, se odškodnina določi ob smiselni uporabi 44. člena in drugega odstavka tega člena, ne glede na velikost zemljišča, ki se razlašča.«

Doda se nov peti odstavek, ki se glasi:

»Določbe drugega odstavka se ne uporabljajo v primeru, če prejšnji lastnik uveljavlja prednostno pravico gradnje po 35. členu zakona.«

Z amandmaji k 43. členu predlagamo, da se lastniku razlaščenega stavbnega zemljišča prizna odškodnina le za poprečno velikost gradbene parcele (1000 m²). Za ostali del pa naj dobi odškodnino kot za kmetijsko zemljišče, le da se mu v tem primeru kot sicer pri stavbnih zemljiščih odvzame zemljiška renta. Predlagamo tudi, da se lastniku omogoči uveljavljanje odškodnine za stavbno zemljišče le enkrat do 1000 m². Za vsa ostala zemljišča, ki so lahko razlaščena v časovnem razmaku, pa se mu prizna odškodnina kot za presežek nad 1000 m².

K 53. členu: Za 53. členom se doda nov 53. a člen, ki se glasi:

»Odškodnina za prisilni prenos pravice uporabe zemljišča po tem zakonu mora znašati toliko, da si prejšnji imetnik pravice uporabe oziroma druge pravice lahko zagotovi podobne možnosti za dejavnost, za katero je bila namenjena prenesena nepremičnina.«

Menimo, da je potrebno v posebnem členu določiti odškodnino za prisilni prenos pravice uporabe zemljišča, ker je to v predlaganem besedilu zakona izpadlo.

K 67. členu: V besedilu člena se črta beseda »osmi«.

Ker velja zakon o začasni prepovedi prometa z zemljišči do 30. junija 1972, meni odbor, da bi moral predlagani zakon začeti veljati takoj naslednji dan po objavi v Uradnem listu SR Slovenije.

Odbor za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo predlaga republiškem zboru, da sprejme zakon skupaj s predloženimi amandmaji.

Za poročevalca na seji republiškega zbora je bil določen poslanec Ivan Ahlin.

Št.: 464-2/72

Ljubljana, 20. 6. 1972

Odbor za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo republiškega zbora skupščine SR Slovenije je dne 27. junija 1972 obravnaval amandmaje, ki jih je k predlogu zakona o razlastitvi in o prisilnem prenosu pravice uporabe predlagala zakonodajno-pravna komisija, odbor za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora, odbor za finance in proračun ter poslanec Janez Verbič. Odbor je obravnaval tudi mnenja, stališča in predloge delegatov občin, zbranih na zasedanju v skupščini SR Slovenije.

Odbor umika svoje amandmaje k prvemu odstavku 7. člena, k 35., 36., 37., 39., 41., 42., 43. in k 67. členu. Sprejema pa amandmaje, ki jih je komisija predlagala v poročilu in dodatnem poročilu zakonodajno-pravna komisija k 3., 7., 10. členu, k naslovu IV. k 19. členu, k naslovu V. k 26., 35., 40., 43., 59., 66. in k 67. členu, prav tako pa sprejema tudi amandma odbora za družbeno-ekonomske odnose gospodarskega zbora k 42. členu, kakor izhaja iz dodatnega poročila zakonodajno-pravne komisije.

Odbor ne sprejema amandmajev zakonodajno-pravne komisije k 63. členu in k naslovu XI. Odbor namreč meni, da je kazenska določba, po kateri se kaznuje razlastitveni upravičenec za gospodarski prestop, če izplača odškodnino za stavbo, ki je bila zgrajena brez dovoljenja, nujna in potrebna, saj so takšni primeri precej pogosti, učinkovitost organov, ki bi morali ukrepati po kazenskem zakonu na podlagi nezakonitega razpolaganja z družbeno imovino, pa premajhna.

Prav tako vztraja odbor pri svojem amandmaju k 53. členu.

Glede na to, da odbor umika svoje amandmaje k 35., 36., 37., 39. in 41. členu, se tudi ne strinja s smiselno enakimi amandmaji odbora za družbeno-ekonomske odnose gospodarskega zbora k 35., 36. in 39. členu. Iz istih razlogov kot zakonodajno-pravna komisija zavrača tudi amandma k 22. členu.

Odbor je sprejel amandma poslanca Janeza Verbiča k 34. členu, zavrnil pa njegov amandma k 46. členu, ker meni, da je vsebinsko zajet v predlaganem besedilu 46. člena.

Odbor je zavrnil pripombo odbora za finance in proračun republiškega zbora, da je treba spremeniti naslov zakona, ker je predlagatelj naslov zakona prilagodil glede na pripombo zakonodajno-pravne komisije k osnutku zakona.

Št.: 464-2/72

Ljubljana, 27. 6. 1972

Odbor za finance in proračun republiškega zbora je na 61. seji 22. junija 1972 obravnaval predlog zakona o razlastitvi in o prisilnem prenosu pravice uporabe, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

V načelni razpravi je odbor ugotovil, da predloženi zakon vključuje tudi vse določbe sedaj veljavnega zakona o pogojih in načinu uveljavljanja prednostne pravice uporabe zemljišča, razlaščenega za gradnjo in zakona o nekaterih natančnejših merilih za določanje odškodnine za razlaščena kmetijska in stavbna zemljišča, ki bosta z uveljavitvijo predloženega zakona prenehala veljati.

Odbor za finance in proračun, ki je bil pristojen za obravnavo in predložitev poročila zboru k zakonu o nekaterih natančnejših merilih za določanje odškodnine za razlaščena kmetijska in stavbna zemljišča, se ne strinja z amandmajem odbora za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo k 43.

členu predloga zakona. Odbor za urbanizem s svojim amandmajem bistveno spreminja določbe o odškodnini za razlaščeno stavbno zemljišče. Odbor je soglasen, da so določbe 43. člena predloga zakona ustrežnejše, predvsem pa za kmeta pravičnejše od amandmajev odbora za urbanizem k temu členu.

Odbor predlaga zboru, da sprejme predlog zakona v predloženem besedilu, upošteva pa naslednjo pripombo:

K naslovu zakona: Naslov zakona naj se glasi: »Zakon o razlastitvi in o prenosu pravice uporabe na zemljišču.«

Beseda »prisilen« v naslovu je odveč, ker prisila izhaja iz samega besedila zakona in ni potrebno, da že v naslovu navajamo, za kakšen prenos gre.

Odbor meni, da je treba dodati besedi »na zemljišču«, s čimer je opredeljeno področje, na katero se nanaša zakon. Če se ta opredelitev izpusti iz naslova zakona, potem ostane naslov zakona dokaj nejasen in neopredeljen, saj se ne bi dalo sklepati iz naslova, katere primere pravice uporabe določa zakon.

Za poročevalca na seji zbora je odbor določil poslanca Franca Vrviščarja.

Št.: 464-2/72

Ljubljana, 23. 6. 1972

Odbor za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora je na seji 21. junija 1972 obravnaval predlog zakona o razlastitvi in o prisilnem prenosu pravice uporabe, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

Odbor je hkrati obravnaval amandmaje zakonodajno-pravne komisije skupščine SR Slovenije k predlogu tega zakona, med sejo pa se je seznanil tudi z amandmaji odbora za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo republiškega zbora.

V načelni razpravi odbor ni imel pripomb k predlogu zakona.

Pri podrobni obravnavi besedila predloga zakona pa je odbor predlagal naslednje spreminjevalne in dopolnilne predloge:

K 12. členu: Med drugim in tretjim odstavkom se doda nov odstavek, ki se glasi:

»Pritožba proti odločbi iz prejšnjega odstavka ne zadrži izvršitve odločbe.«

Sedanji tretji odstavek postane četrti, redakcijsko pa se spremeni tako, da se glasi:

»Z odločbo po drugem odstavku se ne smejo dovoliti gradbena in druga podobna dela.«

Lastniku nepremičnine je treba onemogočiti, da zavlačuje priprave, ki jih razlastitveni upravičenec mora izvesti, preden predlaga razlastitev. (Enak amandma je predložil odbor za urbanizem republiškega zbora.)

K 22. členu: Na koncu drugega odstavka se črta pika ter doda naslednje besedilo: »in za graditev večjih prometnic.«

Izjema glede odpravljanja odločbe o razlastitvi, če razlastitveni upravičenec v dveh letih ne opravi obsežnejših del, naj bi, razen primerov, ko gre za kompleksno razlastitev, veljala tudi za graditev večjih prometnic.

K 35. členu: V šesti vrsti prvega odstavka se za besedami »zazidalnem načrtu« črta besedilo »na tisti parceli«, tako da se ta del stavka glasi: »... če sme po zazidalnem načrtu sezidati takšno stavbo.«

Sprememba je potrebna, saj prejšnjemu lastniku ni mogoče vedno zagotoviti prednostne pravice v zemljiškem kompleksu na isti parceli.

K 36. členu: Drugi stavek tega člena se spremeni in dopolni tako, da se glasi: »To pravico lahko uveljavlja le v okviru zakonitega lastninskega maksimuma na stavbah pod enakimi pogoji kot vsi ostali graditelji in če površina njemu razlaščenega zemljišča dosega površino novo nastale parcele oziroma, če mu je bilo razlaščeno več kot $\frac{2}{3}$ zemljišča, s katerim je v kompleksu razpolagal pred razlastitvijo.«

Predlagano besedilo bolj precizno določa pogoje, ki jih mora prejšnji lastnik imeti v primeru uveljavljanja prednostne pravice.

K 39. členu: V prvi vrsti tega člena se pred besedilom »v petih letih« vstavi besedilo »če s pogodbo ni drugače določeno«, tako da se začetek tega člena glasi: »Prejšnji lastnik je dolžan, če s pogodbo ni drugače določeno, v petih letih ...«.

Predlagana sprememba omogoča tudi hitrejšo urbanistično ureditev kompleksa kot v petih letih, če to pogodba določa. Roki gradnje se določajo s pogodbo.

K 53. členu: Za tem členom se doda nov 53. a člen, ki se glasi:

»Odškodnina za prisilni prenos pravice uporabe zemljišča po tem zakonu, mora znašati toliko, da si prejšnji imetnik pravice uporabe oziroma druge pravice lahko zagotovi podobne možnosti za dejavnost, za katero je bila namenjena prenesena nepremičnina.«

Predlagana dopolnitev določa odškodnino tudi za prisilni prenos pravice uporabe zemljišča, kar je v predlaganem besedilu zakona izpadlo. (Enak amandma je predlagal odbor za urbanizem republiškega zbora.)

Na seji je odbor zavzel stališča tudi do amandmajev zakonodajno-pravne komisije skupščine SR Slovenije.

Odbor podpira in v celoti soglaša z amandmaji te komisije k naslednjim členom: 3, 7, 10, k naslovu IV, 19, k naslovu V, 26, 35, 40, 43, 59 in 66.

Smiselno upoštevajoč amandma zakonodajno-pravne komisije k 42. členu ter amandma odbora za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo republiškega zbora k istemu členu, odbor predlaga, da se ta člen dopolni in preuredi tako, da se v celoti glasi:

42. člen: »Odškodnina se določi posebej za stavbno zemljišče in posebej za kmetijsko zemljišče.

Za stavbno zemljišče po tem zakonu se šteje:

— zemljišče, ki je po urbanističnem načrtu ali zazidalnem načrtu namenjeno za graditev in je komunalno opremljeno;

— zemljišče, za katero je pristojni urbanistični organ izdal lokacijsko dovoljenje;

— zemljišče, na katerem je stavba in zemljišče, ki je potrebno za njeno redno uporabo.

Za komunalno opremljeno zemljišče se v smislu prejšnjega odstavka šteje zemljišče, na katerem so zgrajene dovodne poti, ki so priključene na cestno omrežje in na katerem je urejena preskrba s pitno vodo ter električno energijo.

Vsa druga zemljišča se po tem zakonu štejejo za kmetijsko zemljišče.«

Do amandmaja zakonodajno-pravne komisije k 63. členu in k naslovu XI. poglavja je odbor zavzel odklonilno stališče.

Odbor meni, da je kazenska določba, po kateri se kaznuje razlastitveni upravičenec za gospodarski prestop, če izplača odškodnino za stavbo, ki je bila zgrajena brez dovoljenja, nujna in potrebna, saj so takšni primeri precej pogosti, učinkovitost organov, ki bi morali ukrepati po kazenskem zakonu na podlagi nezakonitega razpolaganja z družbeno imovino, pa premajhna. Odbor meni, da je zaostritev glede teh prestopov nujna, hkrati pa opozarja, da so takšne kršitve zelo hude, da povzročajo upravičeno negodovanje javnosti ter da imajo številne, tudi politične posledice.

Odbor za družbenoekonomske odnose predlaga gospodarskemu zboru skupščine SR Slovenije, da sprejme predlog zakona o razlastitvi in prisilnem prenosu pravice uporabe skupaj z amandmaji, ki jih predlaga odbor.

Odbor je za svojega poročevalca določil poslanca Jožka Rozmana.

Št.: 464-2/72

Ljubljana, 22. 6. 1972

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije je na svoji seji dne 20. junija 1972 obravnavala predlog zakona o razlastitvi in o prisilnem prenosu uporabe, ki ga je predložil skupščini v obravnavo izvršni svet.

V načelni razpravi komisija ni imela pripomb k predlogu zakona.

Pri podrobni obravnavi besedila predloga zakona pa je komisija sprejela naslednje amandmaje:

K 3. členu: Uvodno besedilo drugega odstavka se dopolni tako, da se glasi: »Predmet prenosa je pravica uporabe na zemljišču, ki je v družbeni lastnini.« Preostalo besedilo tega odstavka se črta.

Predlagana sprememba je utemeljena iz razlogov, ker v tem odstavku niso naštetni vsi uporabniki, ki imajo pravico uporabe na zemljišču v družbeni lastnini. Ker imajo lahko tako pravico tudi občani, civilno-pravne osebe in še nekateri drugi, ni potrebno posebej naštevati, kdo ima pravico uporabe na družbeni lastnini.

K 7. členu: Prvi odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»Ugotovitev splošnega interesa za razlastitev ali prenos pravice uporabe lahko predlaga družbenopolitična skupnost, krajevna skupnost, samoupravna interesna skupnost, organizacija združenega dela, ki opravlja dejavnost ali zadeve družbenega pomena oziroma dejavnost s področja prometa, zvez in energetike ter društvo, ki je s splošnim predpisom pooblaščen za opravljanje določenih javnih funkcij (razlastitveni upravičenci), če nepremičnino potrebuje za svojo dejavnost.«

Razlastitev ali prenos pravice uporabe sta možna le takrat, če je ugotovljen splošni interes, zato je v nasprotju z intencijo razlastitve določba, da je razlastitev ali prenos pravice uporabe dovoljen že s tem, če razlastitveni upravičenec potrebuje nepremičnino. Predpogoj za razlastitev je le ugotovljen splošni interes, ne pa potreba po nepremičnini, zato naštetni razlastitveni upravičenci lahko le predlagajo ugotovitev splošnega interesa za razlastitev, če nepremičnino potrebujejo za svojo dejavnost.

K 10. členu: V prvi vrsti prvega odstavka se nadomesti beseda »upravičencu« z besedo »uporabniku«.

Sprememba je potrebna zaradi uporabe enotne terminologije.

K naslovu IV: Naslov »Razlastitev« se spremeni tako, da se glasi: »Razlastitveni postopek«.

Prelagana sprememba je potrebna zaradi večje jasnosti, ker mora biti že iz naslova razvidno, da to poglavje določa le razlastitveni postopek, ki je ena izmed faz razlastitve kot celote.

K 19. členu: V 2. točki naj se v tretji vrsti za besedo »uporabljeno« postavi pika, beseda »in« in določba 3. točke pa naj se črtata.

Zaradi poenostavitve postopka ni treba, da se k predlogu za razlastitev nepremičnine priloži tudi odločbo o razlastitvi skupščine občine, oziroma odlok, s katerim se ugotovi splošni interes, ker te akte občina sama izdaja, zato ni utemeljeno, da bi se s tem še dodatno obremenjevalo razlastitvenega upravičenca.

K naslovu V: Naslov pod V se dopolni tako, da se glasi: »Postopek za prisilni prenos pravice uporabe zemljišča v družbeni lastnini«.

Dopolnitev je umestna iz razlogov, ki so navedeni k naslovu IV. poglavja. Tudi tu mora že iz naslova izhajati, da je v tem poglavju urejen prisilni prenos pravice uporabe.

K 26. členu: V peti vrsti naj se črtata besedi »in podobno«.

Črtani besedi sta nepotrebni, ker iz nadaljnjega besedila izhaja, da gre za ustanovitev tudi drugih služnosti.

K 35. členu: V začetku pete vrste prvega odstavka se beseda »mora« nadomesti z besedo »more«.

Sprememba je redakcijskega značaja.

K 40. členu: V prvi vrsti se besede »Zahteve po 40. členu« nadomestijo z besedami »Zahteve iz 40. člena« in v zadnji vrsti beseda »obravnavajo« z besedo »uporabljajo«.

Sprememba je redakcijskega značaja.

K 42. členu: Zaradi večje jasnosti naj se drugi in tretji odstavek združita in opredelita z alineami tako, da se drugi odstavek glasi:

»Za stavbno zemljišče po tem zakonu se šteje:

— zemljišče, ki je po urbanističnem načrtu ali zazidalnem načrtu namenjeno za graditev in je komunalno opremljeno z vodovodom, elektriko ter ima dostop na javno cestno komunikacijo;

— zemljišče, za katero je pristojni urbanistični organ izdal lokacijsko dovoljenje;

— zemljišče, na katerem je stavba in zemljišče, ki je potrebno za njeno redno uporabo.«

K 43. členu: V prvi vrsti 4. odstavka se beseda »prejšnjega« nadomesti s številko »44.«.

Sprememba je redakcijskega značaja.

K 59. členu: Drugi odstavek tega člena naj se črta.

Po določbi 58. člena predloga zakona sodišče odmeri odškodnino v nepravdnem postopku, zato je določba drugega odstavka nepotrebna in naj se črta, stroški pa se odmerijo po pravilih nepravdnega postopka.

K 63. členu: Naslov pod XI. »Kazenska določba« in ta člen naj se črtata.

Kazenska določba, ki jo uvaža predlog zakona sistemsko, ni primerna. Že v drugem odstavku 50. člena je namreč določena sankcija, s tem, da tisti, ki zgradi hišo brez predpisanega dovoljenja pristojnega organa, nima pravice do od-

škodnine za tako nepremičnino. Kdor ravna v nasprotju s tako določbo, ravna nezakonito in plača nekaj, česar ni dolžan. Za tako nezakonito razpolaganje z družbenim premoženjem so določene sankcije v kazenskem zakoniku in drugih predpisih. Zato ni primerno, da bi se prav za tako plačilo še posebej predpisala sankcija gospodarskega prestopka samo za nezakonito razpolaganje z družbenimi sredstvi v korist lastnika objekta, ki je bil zgrajen brez predpisane dovoljenja. Če taki primeri v praksi obstajajo, se lahko s poostreno kontrolo po službi družbenega knjigovodstva ali drugih kontrolnih organih nezakonito izplačano odškodnino pridobi nazaj, krivci pa ustrezno kaznujejo.

K naslovu XI: Naslov tega poglavja se preštevilči v X. poglavje in se med prehodne in končne določbe prenese 64. člen, ki se preštevilči v 63. člen. Tudi vsi preostali členi naj se ustrezno preštevilčijo.

K 66. členu oziroma preštevilčenemu 65. členu: Začetno besedilo drugega odstavka se spremeni in dopolni tako, da se glasi: »V skladu s prvo točko 14. člena ustavnega zakona za izvedbo ustavnih amandmajev XXV do LII k ustavi SR Slovenije (Ur. l. SRS, št. 51-287/71) preneha z dnem, ko začne veljati ta zakon, na območju SR Slovenije veljati tudi zakon o razlastitvi (Ur. l. SFRJ, št. 11-186/68), ...«.

Sprememba je redakcijskega značaja.

St.: 464-2/72

Ljubljana, 21. 6. 1972

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije je na seji dne 23. junija 1972 obravnavala amandmaje k predlogu zakona o razlastitvi in o prisilnem prenosu pravice uporabe, ki sta jih sprejela odbor republiškega zbora za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo in odbor gospodarskega zbora za družbenoekonomske odnose ter amandmaja poslanca republiškega zbora Janeza Verbiča.

Komisija ni imela pripomb k amandmajema navedenih odborov k 12. členu, ki sta si identična.

Komisija ni imela pripomb k amandmaju odbora republiškega zbora za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo, da se v drugem odstavku v peti vrsti 7. člena črta beseda »prenos« in nadomesti z besedo »nakup«.

Komisija tudi ni imela pripomb k amandmaju odbora gospodarskega zbora za družbenoekonomske odnose k 42. členu, ki se smiselno ujema z amandmajem odbora republiškega zbora za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo, ki se glasi:

»Odškodnina se določi posebej za stavbno zemljišče in posebej za kmetijsko zemljišče.

Za stavbno zemljišče po tem zakonu se šteje:

— zemljišče, ki je po urbanističnem načrtu ali zazidalnem načrtu namenjeno za graditev in je komunalno opremljeno;

— zemljišče, za katero je pristojni urbanistični organ izdal lokacijsko dovoljenje;

— zemljišče, na katerem je stavba, in zemljišče, ki je potrebno za njeno redno uporabo.«

Za komunalno opremljeno zemljišče se v smislu prejšnjega odstavka šteje zemljišče, na katerem so zgrajene dovozne poti, ki so priključene na cestno omrežje, in na katerem je urejena preskrba s pitno vodo ter električno energijo.

Komisija pa ni sprejela naslednjih identičnih amandmajev navedenih odborov:

K 35. členu: Komisija je menila, da je ustrežnejša in jasnejša tista formulacija, ki jo predlaga predlagatelj v predlogu zakona. Predlagana formulacija odborov bi lahko v praksi povzročala le nejasnosti.

K 53. členu: Glede odškodnine za prisilni prenos pravice uporabe, kot predlagata odbora v 53. a členu, je komisija poudarila, da je predlagana formulacija nejasna. Niso namreč upoštevani primeri, kako je glede odškodnine za zemljišče, kjer stoji objekt. Predlagana rešitev bi bila sprejemljiva, potrebno pa bi jo bilo dopolniti.

Komisija nadalje tudi ni soglašala z naslednjimi amandmaji odbora republiškega zbora za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo:

K 7. členu: Komisija ni soglašala z amandmajem, da se v tretji vrsti med besedami: »krajevna skupnost, samoupravna« namesto vejice postavi beseda: »ali«. Za besedama: »interesna skupnost« pa se postavi podpičje. Ostali del stavka se preuredi tako, da se glasi: »razlastitev ali prenos pravice uporabe je dovoljen tudi v korist organizacije združenega dela, ki opravlja dejavnost ali zadeve posebnega družbenega pomena oziroma dejavnost s področja prometa, zvez, energetike in društva, ki je s splošnim predpisom pooblaščen za opravljanje določenih javnih funkcij, če potrebuje nepremičnino pri opravljanju teh dejavnosti in funkcij (razlastitveni upravičenci).«

Po mnenju komisije je že iz dosedanjega teksta predloga zakona jasno razvidno, da gre za dejavnost posebnega družbenega pomena, zato je kakršnakoli sprememba neprimerna in nepotrebna.

K 36. členu: Komisija je menila, da je amandma, da se v drugem stavku za besedama »na stavbah« postavi vejica, ostali del besedila se črta in nadomesti z: »pod enakimi pogoji kot vsi ostali graditelji«, nesprejemljiv.

Prav tako je nesprejemljiv amandma odbora gospodarskega zbora za družbenoekonomske odnose, ki se smiselno ujema z zgoraj citiranim amandmajem.

S predlagano dikcijo bi namreč izključili prednostno pravico prejšnjega lastnika. Če se s tako določbo želi zagotoviti, da tudi investitor, ki ima prednostno pravico, plača ustrezen komunalni prispevek, je komisija menila, da to ne sodi v ta zakon, temveč v zakon o urejanju in oddajanju stavbnega zemljišča.

K 37. členu: Komisija tudi ni soglašala z amandmajem odbora, da se na koncu odstavku črta pika, besedilo pa nadaljuje z: »in če površina njemu razlaščenega zemljišča dosega površine po zazidalnem načrtu novo nastale parcele.«.

Navedeno besedilo se namreč vsebinsko navezuje na amandma odbora k 36. členu, s katerim komisija že iz navedenih razlogov ni soglašala.

K 39. členu in k drugemu stavku 41. člena: Komisija ni soglašala z amandmajem odbora, da se besedili k navedenim členom črtata oziroma dopolnita, kot to predlaga odbor gospodarskega zbora za družbenoekonomske odnose. S tako določbo bi prejšnji lastnik izgubil prednostno pravico. Prejšnji lastnik namreč po zakonu dobi takšno prednostno pravico, zato

ne more biti le-ta določena s pogodbo in tudi ne more prenehati na podlagi pogodbe. Prav tako se ta člen navezuje na 36. in 37. člen, zato taka določba ni sprejemljiva iz razlogov, ki so že navedeni v obrazložitvi k temu členu.

K 43. členu: Amandma odbora, da se v drugem odstavku črta drugi stavek in nadomesti z besedilom: »Tako izračunan dohodek za m² se obračuna na dejansko površino razlaščenega zemljišča do 1000 m². Če pa ta presega 1000 m², se določi odškodnina za ostalo zemljišče po določbah 44. člena.

Besedilo četrtega odstavka se črta in nadomesti z: »Določbe prvega in drugega odstavka veljajo samo za prvo razlastitev stavbnega zemljišča. Za stavbno zemljišče, na katerem ima lastnino isti lastnik zemljišča, pa se razlasti po določbah tega zakona, se odškodnina določi ob smiselni uporabi 44. člena in drugega odstavka tega člena, ne glede na velikost zemljišča, ki se razlašča.«

Doda se nov peti odstavek, ki se glasi: »Določbe drugega odstavka se ne uporabljajo v primeru, če prejšnji lastnik uveljavlja prednostno pravico gradnje po 35. členu zakona.«, po mnenju komisije ni sprejemljiv.

Taka določba ni v skladu s pravično odškodnino, kot jo določa 33. člen ustave SR Slovenije. Komisija je že večkrat na svojih sejah poudarila, da bi odškodnina za pravno opredeljeno stavbno parcelo, ki bi se določala po dveh kriterijih, kot predvideva odbor v besedilu tega člena, povzročala v praksi spore. Zato je ustrežnejša tista rešitev, ki jo predlaga predlagatelj v predlogu zakona. Vprašanje je tudi glede odškodnine za presežek stavbnega zemljišča. Iz besedila amandmaja je namreč razumeti, da za tak presežek prejšnji lastnik ne dobi odškodnine, kar pa je v nasprotju z ustavno določbo.

K 67. členu: Komisija ni soglašala z amandmajem odbora, da se črta beseda »osmi«, temveč je sprejela k temu členu svoj amandma, ki se glasi:

Ta zakon začne veljati 1. julija 1972.«.

Glede na to, da bo zakon o začasni prepovedi prometa zemljišč prenehal veljati 30. junija, je potrebno, da je rok uveljavitve tega zakona 1. junij 1972.

Komisija tudi ni soglašala z amandmaji odbora gospodarskega zbora za družbenoekonomske odnose k naslednjim členom:

K 22. členu Amandma, da se na koncu drugega odstavka črta pika ter doda naslednje besedilo: »in za graditev večjih prometnic«, ni sprejemljiv.

S tako dopolnitvijo, da velja izjema za graditev večjih prometnic, bi namreč zgrešili namen kompleksne razlastitve. Ta izjema tudi ni potrebna, ker zaradi tega v praksi ni posebnih težav, saj se vsa glavna dela v zvezi z gradnjo cest lahko opravijo v predpisanem roku, zakonska določba pa tudi zagotavlja, da se razlastitev opravi neposredno pred začetkom gradnje objekta.

Komisija je obravnavala amandmaja poslanca republiškega zbora Janeza Verbiča, in sicer:

K 34. členu: Med prvim in drugim odstavkom naj se doda nov odstavek v besedilu:

»Če se razlaščenec sam ali vsaj en član njegove ožje družine poklicno bavi s kmetijstvom, se določi prvega odstavka tega člena ne uporabi in se razlaščencu plača odškodnina kot je določeno v 60. členu tega zakona.«, in

k 46. členu: Doda se nov drugi odstavek v besedilu:

»Če se z razlastitvijo bistveno zmanjšajo možnosti za racionalno gospodarjenje na kmetiji in če ni možen nakup drugega ustreznega kmetijskega

zemljišča v primerni oddaljenosti od kmetije, se to pri odmeri odškodnine posebej upošteva. Določilo tega odstavka se uveljavi samo, če je razlaščenelec kmet ali se s kmetijstvom poklicno bavi vsaj en član družine.«.

Komisija k amandmajema ni imela pripomb.

Št.: 464-2/72

Ljubljana, 23. 6. 1972

PREDLOG ZAKONA

o razpolaganju z nezazidanim stavbnim zemljiščem

I. Splošne določbe

1. člen

Da se zagotovijo za organizirano graditev stanovanj in za drugo komunalno graditev potrebna stavbna zemljišča in s tem ustvarijo pogoji za smotrni razvoj mest in naselij ter obvaruje kmetijsko zemljišče, se s tem zakonom določajo način in pogoji za prenos pravice uporabe na nezazidanem stavbnem zemljišču v družbeni lastnini na občino in pravica občine do prednostnega nakupa nezazidanega stavbnega zemljišča.

2. člen

Nezazidana stavbna zemljišča po tem zakonu so zemljišča, ki so po urbanističnem ali zazidalnem načrtu namenjena za graditev, pa na njih ni zgrajen noben objekt ali pa je zgrajen objekt oziroma so na njem izvršena gradbena dela, ki niso dosegla tretje gradbene faze, ter tudi tista zemljišča, ki presegajo zemljišče, namenjeno za normalno uporabo že zgrajenega objekta.

Kateri objekti se štejejo za pomožne objekte ter merila, po katerih se določi zemljišče, namenjeno za normalno uporabo že zgrajenega objekta, določi skupščina občine z odlokom najkasneje v treh mesecih po uveljavitvi tega zakona.

II. Prenos pravice uporabe na nezazidanem stavbnem zemljišču v družbeni lastnini na občino

3. člen

Pravica uporabe, ki jo imajo na nezazidanem stavbnem zemljišču organizacije združenega dela in druge družbene pravne osebe, se prenese z dnem uveljavitve tega zakona na občino, v kateri je tako zemljišče:

— če takega zemljišča ne uporabljajo za izvrševanje svoje dovoljene dejavnosti in

— če niso izvršile gradbena dela na takem zemljišču do tretje gradbene faze v treh letih od vročitve odločbe, s katero jim je bilo zemljišče dano v uporabo oziroma od dneva sklenitve ustrezne pogodbe.

Občina ima že po samem zakonu pravico uporabe na nezazidanem stavbnem zemljišču, če dejanski uporabnik zemljišče uporablja brez pravnega naslova.

4. člen

Ne glede na določbe prejšnjega člena se pravice uporabe na zemljišču ne prenese, če je nezazidano stavbno zemljišče:

— določeno z urbanističnim dokumentom za perspektivni razvoj organizacije združenega dela ali druge družbeno-pravne osebe, ki ima pravico na takem zemljišču (rezervat);

— predvideno za vojaške ali druge namene v zvezi s pripravami za narodno obrambo.

5. člen

Odškodnina za prenos pravice uporabe in neamortizirane naložbe v zemljišče se plačajo v nominalni vrednosti, ki jo je imetnik pravice uporabe plačal po pogodbi ali po drugem pravnem naslovu, s tem da se ta valorizira po stanju na dan uveljavitve tega zakona.

V primeru iz drugega odstavka 3. člena tega zakona dejanskemu uporabniku ne pripada odškodnina. Pravica do morebitne povrnitve neamortiziranih naložb v tako zemljišče se obravnava po pravnih pravilih civilnega prava.

Republiški sekretar za finance izda v 30 dneh po uveljavitvi tega zakona navodilo o valorizaciji po prvem odstavku.

6. člen

Če se prizadeti imetnik pravice uporabe in občina ne dogovorita drugače, je občina dolžna plačati odškodnino za prenos pravice uporabe na nezazidanem stavbnem zemljišču in povrnitev neamortiziranih naložb v zemljišče v enem letu po pravnomočnosti odločbe iz 10. člena tega zakona.

7. člen

Imetniki pravice uporabe na zemljišču iz 3. člena tega zakona so dolžni v treh mesecih po uveljavitvi tega zakona oziroma po izdaji predpisa iz drugega odstavka 2. člena tega zakona, če je na takem zemljišču pomožni objekt, priglasiti zemljišče upravnemu organu skupščine občine, pristojnemu za premoženjsko-pravne zadeve, na katere območju je zemljišče. V priglasitvi navedejo imetniki pravice uporabe tudi zemljiškoknjižne in katastrske podatke za priglašeno zemljišče, vrsto in velikost pomožnega objekta oziroma izvršenih gradbenih del na zemljišču in morebitne druge neamortizirane naložbe na zemljišču.

8. člen

Odločbo, s katero se ugotovi prenos pravice uporabe na nezazidanem stavbnem zemljišču na občino, izda upravni organ skupščine občine, pristojen za premoženjsko-pravne zadeve, na katere območju je nezazidano stavbno zemljišče. Pred izdajo odločbe mora biti zaslišan imetnik pravice uporabe na zemljišču.

Če se na zemljišču nahaja pomožni objekt ali če so se na njem pričela gradbena dela, mora upravni organ iz prejšnjega odstavka opraviti zavarovanje dokazov.

Zoper odločbo iz prvega odstavka ni pritožbe, dovoljen pa je upravni spor.

9. člen

Odločba o prenosu pravice uporabe mora vsebovati:

1. naziv imetnika pravice uporabe in njegov sedež;
2. označbo nezazidanega stavbnega zemljišča, za katerega je ugotovljen prenos pravice uporabe, z navedbo zemljiškoknjižnih in katastrskih podatkov ter navedbo velikosti pomožnega objekta oziroma izvršenih gradbenih del na zemljišču.

10. člen

Odločbo o prenosu pravice uporabe pošlje upravni organ skupščine občine, pristojen za premoženjsko-pravne zadeve, s spisi brez odlašanja občinskemu sodišču, na katerega območju je nezazidano stavbno zemljišče, zaradi določitve odškodnine.

Če organ iz prejšnjega odstavka ne pošlje sodišču odločbe in spisov v 60 dneh po izdaji odločbe, se lahko imetnik pravice uporabe obrne za določitev odškodnine naravnost na pristojno občinsko sodišče.

Občinsko sodišče določi odškodnino v nepravdnem postopku.

11. člen

Vknjižba prenosa pravice uporabe na stavbnem zemljišču se opravi na predlog občine po predpisih o vknjižbi nepremičnin v družbeni lastnini.

III. Prednostni nakup nezazidanega stavbnega zemljišča

12. člen

Tisti, ki namerava prodati nezazidano stavbno zemljišče, na katerem ima lastninsko pravico, je dolžan ponuditi to zemljišče v nakup občini, na katere območju je to zemljišče. Ponudba mora vsebovati ceno zemljišča in druge pogoje za prodajo zemljišča.

Ponudbo je treba sporočiti občini prek občinskega sodišča, na katerega območju je zemljišče.

Če občina v 60 dneh od dneva, ko ji je bila vročena ponudba, ponudbe ne sprejme, lahko lastnik proda zemljišče drugemu, vendar le ob istih ali za prodajalca ugodnejših pogojih. Lastnik mora ponudbo ponoviti, če ponudenega zemljišča ne proda v enem letu od dneva, ko je občina ponudbo odklonila.

13. člen

Občina lahko vloži tožbo na razveljavitev pogodbe o prodaji zemljišča v primeru, če ji zemljišče ni bilo ponudeno ali če ji je bilo ponudeno po višji ceni ali ob drugih slabših pogojih, po katerih je bila prodaja zemljišča opravljena ali če je z zamenjavo, darilom ali na drugačen način pokrita prodaja. Tožba se lahko vloži v roku enega leta od dneva, ko je bil izvršen zemljiškoknjižni prenos.

14. člen

Brez dokaza o ponudbi zemljišča občini v nakup po določbah 12. člena tega zakona ni mogoče overiti podpisov na pogodbi o prenosu zemljišča niti ni mogoč zemljiškoknjižni prenos tega zemljišča.

Izvod zemljiškoknjižnega sklepa, na podlagi katerega se prenese lastnina na zemljišče po 12. členu tega zakona, mora sodišče vročiti pristojnemu javnemu pravobranilstvu.

IV. Evidenca nezazidanega stavbnega zemljišča

15. člen

Za nezazidano stavbno zemljišče, na katerem ima občina pravico uporabe, se uvede evidenca nezazidanega stavbnega zemljišča.

Evidenco nezazidanega stavbnega zemljišča vzpostavi pristojni občinski upravni organ najkasneje v enem letu po uveljavitvi tega zakona.

Republiški sekretar za urbanizem izda v treh mesecih po uveljavitvi tega zakona navodilo o tem, kaj obsega evidenca nezazidanega stavbnega zemljišča ter kako se vodi in vzdržuje.

V. Kazenske določbe

16. člen

Z denarno kaznijo do 100 000 dinarjev se kaznuje za gospodarski prestop ek organizacija združenega dela in druga družbeno-pravna oseba, ki ne priglasi zemljišča iz 3. člena tega zakona upravnemu organu skupščine občine, pristojnemu za premoženjsko pravne zadeve, na način in v rokih, kot je to določeno v 7. členu tega zakona.

Odgovorna oseba organizacije združenega dela ali druge družbene pravne osebe se kaznuje za gospodarski prestop ek iz prejšnjega odstavka z denarno kaznijo do 5000 dinarjev.

17. člen

Občan, ki sklene pogodbo o prenosu zemljišča v nasprotju z določbami 12., 18. in 19. člena tega zakona, se kaznuje za prekršek z denarno kaznijo od 500 do 5000 dinarjev.

Civilna pravna oseba, družbenopolitična organizacija in društvo se kaznuje za prekršek iz prejšnjega odstavka z denarno kaznijo od 1000 do 10 000 dinarjev.

18. člen

Do izida predpisov o prometu z zemljišči ima:

1. lastnik stavbe, zgrajene na zemljišču v družbeni lastnini, pravico uporabljati zemljišče, ki je pod stavbo, in zemljišče, ki je potrebno za njeno normalno rabo.

Pravica uporabe zemljišča iz prvega odstavka te točke traja, dokler stoji na njem stavba. Te pravice ni mogoče prenašati same zase.

Ob prenosu lastninske pravice na stavbi, ki je na zemljišču, na katerem je pravica uporabe, preide na pridobitelja stavbe tudi ta pravica;

2. prejšnji lastnik nezazidanega stavbnega zemljišča, ki je prišlo v družbeno lastnino po zakonu o nacionalizaciji najemnih zgradb in gradbenih zemljišč (Uradni list FLRJ, št. 52-890/58), ima še nadalje pravico uporabljati to zemljišče do dneva, ko ga mora po odločbi pristojnega organa izročiti uporabniku.

Prejšnji lastnik lahko izroči tako zemljišče že pred dnem iz prejšnjega odstavka in je občina dolžna zemljišče od njega prevzeti in plačati odškodnino po določah zakona o razlastitvi;

3. prejšnji lastnik nezazidanega stavbnega zemljišča svojo pravico iz 2. točke lahko prenese s pravnim poslom le na zakonca, potomce, posvojence, starše in posvojitelje, ti pa te pravice ne morejo s pravnim poslom prenesti na drugega.

Pravico iz prejšnjega odstavka lahko podedujejo zakoniti dediči prejšnjega lastnika in zakoniti dediči zakonca, potomcev, posvojencev, staršev in posvojiteljev, na katere je prejšnji lastnik prenesel to pravico.

19. člen

Do izida zakona o kmetijskem zemljišču lahko pridobiva kmetijsko zemljišče s pravnimi posli samo tisti, ki mu to služi za osebno delo, in kmetijska organizacija združenega dela.

Za kmetijsko zemljišče po prvem odstavku se štejejo vsa obdelovalna, neobdelovalna (neplodna) in gozdna zemljišča ter gozdovi, ki služijo kmetijski ali gozdni proizvodnji.

Niso kmetijska zemljišča po tem zakonu tista zemljišča iz prejšnjega odstavka, ki ležijo v mejah, zajetih z urbanističnim ali zazidalnim načrtom, razen če niso po teh načrtih določena za kmetijsko oziroma gozdno dejavnost.

20. člen

Pogodbo iz 18. in 19. člena tega zakona je treba predložiti najpozneje v 30 dneh po sklenitvi pristojnemu občinskemu javnemu pravobranilstvu. Pogodbe, sklenjene v nasprotju z določbami tega zakona, izpodbija javno pravobranilstvo najkasneje v treh mesecih od prejema pogodbe.

21. člen

Brez potrdila javnega pravobranilstva o prejemu pogodbe ne sme zemljiško-knjižno sodišče izvesti zemljiškoknjižnega prenosa.

22. člen

Imetnikom pravice uporabe na nezazidanem stavbnem zemljišču, na katerem niso izvršili gradbenih del do tretje gradbene faze v treh letih od dneva vročitve odločbe, s katero jim je bilo zemljišče dano v uporabo, oziroma od dneva sklenitve ustrezne pogodbe (druga alineja prvega odstavka 3. člena tega zakona), se podaljša rok zgraditve do zaključne tretje faze še za nadaljnji dve leti po uveljavitvi tega zakona.

23. člen

Za pogodbe, ki so bile predložene davčnim upravam zaradi odmere prometnega davka do uveljavitve zakona o začasni prepovedi prometa z zemljišči (Uradni list SRS, št. 49-283/71), ne veljajo določbe 14. člena tega zakona. Določbe 14. člena tega zakona ne veljajo tudi za pridobitev zemljišča po graditelju, kateremu je bil zgrajen objekt na podlagi lokacijskega in gradbenega dovoljenja brez sklenjene pogodbe o pridobitvi zemljišča.

24. člen

Ko začne veljati ta zakon, preneha veljati zakon o začasni prepovedi prometa z zemljišči (Uradni list SRS, št. 49-283/71).

V skladu z določbo 27. točke prvega odstavka 13. člena ustavnega zakona za izvedbo ustavnih amandmajev XXV do LII k ustavi SR Slovenije (Uradni list SRS, št. 51-287/71) preneha z dnem iz prejšnjega odstavka tudi zakon o določanju stavbnega zemljišča v mestih in naseljih mestnega značaja (Uradni list SFRJ, št. 5-51/68 in 20-295/69).

25. člen

Ta zakon začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu SRS.

OBRAZLOŽITEV

Predlog zakona o razpolaganju občine z nezazidanim stavbnim zemljiščem se opira na izhodišča za ureditev bodoče zemljiške politike, ki so bila sprejeta v zvezi z uveljavitvijo zakona o začasni prepovedi prometa z zemljišči (Uradni list SRS, št. 49/71).

Velik primanjkljaj stavbnega zemljišča v mestih in naseljih povzroča neorganizirano gradnjo zlasti družinskih stanovanjskih hiš ter je splošna ovira za racionalnejšo gradnjo mest in naselij. To onemogoča občinam, da bi lahko vodile ustrezno politiko na področju stanovanjskega in komunalnega gospodarstva ter zemljiške politike. Ob opisanem dejanskem stanju pa imajo številne organizacije združenega dela in druge družbeno pravne osebe velike površine nezazidanega stavbnega zemljišča kot formalni uporabniki takih zemljišč, ki pa jih dejansko ne potrebujejo kot produkcijsko sredstvo oziroma za izvrševanje svoje dovoljene dejavnosti. Tako ostajajo ta zemljišča, čeprav so večinoma zrela za gradnjo, neizkoriščena. To preprečuje smotno urbanizacijo in gradnjo komunalnih naprav ter urejanje stavbnih zemljišč nasploh. Poleg tega je praksa pokazala, da številne organizacije združenega dela s takimi zemljišči neracionalno gospodarijo in da jih tudi preprodajajo, izrabljajoč izjemno konjunkturo stanovanjske in druge graditve ter izjemen položaj neurejenega trga z zemljišči, kar ni v skladu z načelom, naj si s prometom z zemljo nihče ne ustvarja neposredne koristi.

Opisane okoliščine narekujejo zakonsko intervencijo pri razpolaganju z nezazidanimi stavbnimi zemljišči v družbeni lastnini v tem smislu, da se izvrši ex lege prenos pravice uporabe takih zemljišč na občino. Pri tem ne zasledujemo samo enostavne transformacije lastnine, ampak želimo spremeniti družbeno vlogo zemljišču in tako omogočiti, da se iz spremenjenega položaja reproducirajo novi drugačni družbeni odnosi na tem področju. Izjema od tega načela velja za določena zemljišča, ki glede na svojo namembnost ne morejo biti predmet pravnega prometa z zemljišči: pravico uporabe na takih zemljiščih obdržijo imetniki te pravice. Med te primere je osnutek zakona štel tudi nezazidana stavbna zemljišča, ki jih organizacije združenega dela namenjajo za gradnjo stanovanj za svoje delavce. Ta predlog pa v obravnavi v organih skupščine SRS ni našel podpore iz socioloških razlogov.

Prenos pravice uporabe na nezazidanem stavbnem zemljišču v družbeni lastnini na občino se uveljavi po tem zakonu. Prenos te pravice se izvede na

ta način, da se pravica uporabe, ki jo imajo na nezazidanem stavbnem zemljišču organizacije združenega dela in druge družbenopravne osebe, prenese, če so izpolnjeni tile zakoniti pogoji:

1. če takega zemljišča ne uporabljajo za izvrševanje svoje dovoljene dejavnosti ali

2. če jim je bilo zemljišče dano v uporabo z namenom gradnje, pa niso izvršile gradbenih del na takem zemljišču do tretje gradbene faze v treh letih od vročitve odločbe, s katero jim je bilo zemljišče dano v uporabo, ali

3. če uporabljajo zemljišče brez pravnega naslova.

Po zakonu se prenos pravice uporabe na nezazidanem stavbnem zemljišču v družbeni lastnini na občino izvrši proti plačilu odškodnine.

Odškodnina in povrnitev neamortiziranih naložb se določa v nominalni vrednosti, ki jo je imetnik pravice sam plačal oziroma če je take naložbe sam vložil, pri čemer se nominalna vrednost valorizira na dan uveljavitve tega zakona.

Glede odškodnine se šteje, da je občina dolžna plačati imetniku pravice uporabe odškodnino v enem letu po pravnomočnosti odločbe, s katero je bil ugotovljen prenos pravice uporabe na nezazidanem stavbnem zemljišču na občino. Vendar se lahko občina in imetnik pravice uporabe na nezazidanem zemljišču dogovorita tudi za drugačen rok plačila odškodnine.

Prednostni nakup nezazidanega stavbnega zemljišča je prav tako povsem nov instrument na področju zemljiške politike. Ta instrument naj omogoči občini, da bo pridobivala nezazidana stavbna zemljišča predvsem iz zasebnega lastniškega sektorja in tako dopolnjevala obseg stavbnega zemljišča, ki ji je potreben za etapno uresničevanje urbanističnih planov ter programov stanovanjske graditve in komunalnega gospodarstva. Občina se bo orientirala pri odločanju o prednostnem nakupu prav na takšna nezazidana stavbna zemljišča, ki se vklaplajo v te programe, ter jih drugače občina ne bi mogla pridobiti razen z razlastitvijo. Uresničevanje tega načela je seveda v prvi vrsti pogojeno s finančno sposobnostjo občine, da v pravnem prometu z zemljišči nastopi kot realen kupec in kot družbeni intervenient.

V ta namen bo morala občina del sredstev, s katerimi razpolaga, namenjati tudi za nabavo nezazidanega stavbnega zemljišča, da bi na ta način zagotovila eno izmed najbolj pomembnih materialnih osnov za izvajanje urbanističnih dokumentov in drugih razvojnih planov na svojem območju. Z zakonom o urejanju in oddajanju stavbnega zemljišča, ki bo pripravljen do konca tega leta, naj bi se natanko predpisal način financiranja nakupa zemljišč in plačila odškodnine za morebitno kompleksno razlastitev zemljišč. Del sredstev za ta namen zagotavljamo z zakonom o prometnem davku od nepremičnin.

V zvezi s prednostnim nakupom nezazidanega stavbnega zemljišča določa zakon ustrezno proceduro, h kateri so zavezani tako prodajalci nezazidanega stavbnega zemljišča kot tudi občina in drugi organi, pravne posledice, ki nastopajo za tistega, ki proda nezazidano stavbno zemljišče, ne da bi ga poprej ponudil občini v nakup, ter kazenske sankcije.

Novo v zakonu predstavlja tudi uvedba evidence nezazidanega stavbnega zemljišča. Dosedanja evidenca družbenega premoženja, ki ga vodijo občine, je zelo pomanjkljiva, neorganizirana in slabo vzdrževana. Po zakonu se v enem letu po uveljavitvi zakona evidentirajo vsa nezazidana stavbna zemljišča, evidenca pa se vodi po navodilih, ki naj bi jih izdal republiški sekretar za

urbanizem. Evidenca naj bi postala element zemljiškega katastra in naj bi bila vodena z uporabo sodobnih metod in opreme.

Končno predlog zakona zadrži prepoved prometa s kmetijskimi zemljišči še naprej v veljavi. Po zakonu naj bi pridobivali kmetijsko zemljišče s pravnimi posli samo tisti, ki jim to služi za osebno delo, prav tako pa tudi kmetijske organizacije. Ta določba bi veljala vse dotlej, dokler ne bo zveza uskladila zakona o prometu z zemljišči in stavbami z ustavnimi amandmaji.

Glede prometa z nezazidanimi stavbnimi zemljišči in prenašanjem pravic na njih, povzema zakon ustrezne določbe zakona o določanju stavbnega zemljišča v mestih in naseljih mestnega značaja, ki po predlogu zakona preneha za območje SR Slovenije, hkrati z zakonom o začasni prepovedi prometa z zemljišči.

AMANDMA IZVRŠNEGA SVETA

19. člen predloga zakona o razpolaganju z nezazidanim stavbnim zemljiščem se spremeni tako, da se glasi:

»Do uveljavitve zakona o kmetijskem zemljišču se promet s kmetijskimi zemljišči začasno prepove.«

Prepoved prometa ne velja za promet s kmetijskimi zemljišči, ki ga opravljajo občinske skupščine, kakor tudi ne za promet s kmetijskimi zemljišči, potrebnimi za graditev infrastrukturnih in vojaških objektov, in ne za pridobivanje zemljišč z dedovanjem.

Določbe prvega odstavka tudi ne veljajo za promet s kmetijskimi zemljišči, če pridobi zemljišča kmet, ki se izključno bavi s kmetijstvom, ali kmetijska delovna organizacija, če ta zemljišča rabijo še naprej za kmetijsko obdelavo in če so po sprejetem urbanističnem dokumentu tudi v bodoče namenjena za kmetijstvo.

Izvršni svet skupščine SR Slovenije lahko izjemoma odobri tudi promet s kmetijskimi zemljišči za posamezne organizacije združenega dela, kadar jim je zemljišče v skladu z njihovimi razvojnimi programi potrebno zaradi izgradnje objektov.«

Dosedanji drugi odstavek 19. člena postane peti odstavek in dosedanji tretji odstavek postane šesti odstavek.

OBRAZLOŽITEV

V dosedanji razpravi se je izkazalo, da je predlagano določilo v 19. členu glede osebnega dela premalo definirano in da zaradi tega lahko pride pri izvajanju do nejasnosti ali pa celo do tega, da bi izgubili rezultate, ki smo jih dosegli s sedanjo šestmesečno zaporo prometa z zemljišči.

Z zakonom o kmetijskih zemljiščih bo lahko promet s kmetijskimi zemljišči glede na osebno delo tudi kako drugače urejen, kar bi pomenilo, da s sedanjo formulacijo 19. člena uvajamo način prometa, ki bi veljal le nekaj mesecev. Zato je primernejše, da podaljšamo za nekaj mesecev že uveljavljeno prepoved prometa s kmetijskimi zemljišči.

MNENJA, STALIŠČA IN PREDLOGI DELEGATOV OBČIN

Delegati vseh občin v SR Sloveniji, razen odsotnih delegatov občin Mozirje, Sevnica, Šentjur pri Celju in Tolmin, ter delegat mesta Ljubljane so na 23. zasedanju dne 22. junija 1972 obravnavali predlog zakona o razpolaganju z nezazidanim stavbnim zemljiščem.

V razpravi so sodelovali delegati občin Gornja Radgona, Ljubljana-Bežigrad, Logatec ter delegat mesta Ljubljane, ki je govoril v imenu delovne skupine za oblikovanje mnenj in stališč 21. zasedanja k osnutkom aktov o zemljiški politiki; v skupini so bili še delegati občin Celje, Trbovlje in Trebnje.

Na podlagi 3. točke VII. ustavnega amandmaja in 14. člena odloka o začasni ureditvi sklica in dela enotnega zbora delovnih skupnosti in zasedanja delegatov občin v skupščini SR Slovenije pošilja skupina delegatov, izvoljena na zasedanju, ta stališča republiškem in gospodarskemu zboru skupščine SR Slovenije, da jih v smislu omenjene določbe ustavnega amandmaja kot pristojna zbora obravnavata in zavzameta do njih stališče.

V splošni in načelni razpravi delegatov je bilo poudarjeno, da je predlagatelj pri pripravi predloga upošteval večino pripomb in predlogov, ki so jih dali delegati občin ob obravnavanju osnutka zakona. Dana je bila tudi načelna podpora amandmajem odbora republiškega zbora za urbanizem k temu zakonu. (Delegat mesta Ljubljane, ki je govoril v imenu delovne skupine za oblikovanje mnenj in stališč delegatov občin k osnutkom aktov o zemljiški politiki.)

Opozorjeno je bilo tudi na vprašanje sredstev za pridobivanje zemljišč s strani občin. Položaj občin glede tega je namreč zelo različen. Gotovo bo treba iskati rešitev tudi v možnosti, ki je nakazana v obrazložitvi zakona, da se namreč del prometnega davka od nepremičnin uporablja za te namene. Ob tem ostaja odprto tudi vprašanje, kakšen naj bo postopek, ko bo občina stavbna zemljišča pridobila — ali bo sama skrbela tudi za dodeljevanje in prodajo teh zemljišč, komunalno opremljanje itd. ali pa bo glede tega pooblastila svoja komunalna in stanovanjska ter gradbena ali katerakoli druga podjetja. Vsekakor se občini s temi predpisi nalagajo velike naloge in velike dodatne obveznosti. (Gornja Radgona.)

Pripombe k posameznim členom:

2. člen: V zvezi s tem členom, ki daje definicijo nezazidanega stavbnega zemljišča, je bilo opozorjeno na manjše kraje, ki so urejeni z urbanističnim redom, ni pa zanje izdelan tudi urbanistični ali zazidalni načrt. Zato bi tako zemljišče morali obravnavati kot stavbno in s tem zakonom omogočiti promet takih zemljišč. (Logatec.)

5. člen: Predlagano je bilo, naj bi se valorizacija v prvem odstavku tega člena konkretizirala. V zvezi s tem je bil dan predlog, naj se besedilo tega člena dopolni z novim drugim odstavkom, ki bi se glasilo:

»Valorizirana odškodnina iz prejšnjega odstavka ne more biti višja od odškodnine, ki jo določa 43. oziroma 44. člen zakona o razlastitvi in prisilnem prenosu pravice uporabe.«

Predlog je bil utemeljen s tem, da bi bilo v primerih, ko so delovne organizacije nakupovale zemljo po špekulativnih visokih cenah, neprimerno uporabiti kot osnovo za odškodnino možnost, ki jo predvideva amandma odbora za urbanizem k 53. členu (53. a člen) k zakonu o razlastitvi, po katerem mora biti

odškodnina taka, da si lahko prejšnji imetnik pravice uporabe zagotovi podobne možnosti za dejavnost, za katero je bila namenjena prenesena nepremičnina. Nedvomno je bolj upravičeno uporabiti pri določanju odškodnine določila 43. oziroma 44. člena predloga zakona o razlastitvi in prisilnem prenosu pravice porabe, ki bolj adekvatno določata razmerja med vrednostjo in ceno posameznih površin. (Ljubljana-Bežigrad.)

12. člen: V zvezi s prednostnim nakupom nezazidanega stavbnega zemljišča je bilo opozorjeno, da bo občinam pri tem povzročalo velike težave tako pomanjkanje denarja kot dobrih zazidalnih načrtov. Zato bi veljalo razmisliti o tem, da se odškodnina v takih primerih plača v času dejanskega nastopa posesti. (Novo mesto.)

Dan je bil tudi predlog, naj bi se zemljišče ponudilo v nakup občini neposredno pristojnemu upravnemu organu občine in ne prek sodišča. (Delegat mesta Ljubljane v imenu delovne skupine.)

18. in 19. člen: Izraženo je bilo mnenje, da vsebina tega člena ne spada v ta zakon ter bi zato morala biti urejena v ustreznem drugem predpisu. (Gornja Radgona.)

St.: 464-5/72

Ljubljana, 26. 6. 1972

POROČILA

Odbor za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo republiškega zbora skupščine SR Slovenije je na seji 20. junija 1972 obravnaval predlog zakona o razpolaganju z nezazidanim stavbnim zemljiščem, ki ga je v razpravo skupščini predložil izvršni svet.

V načelni razpravi so se poslanci s predlogom zakona strinjali ter ugotovili, da je predlagatelj upošteval njihove pripombe k osnutku zakona.

V razpravi o podrobnostih so bili predlagani naslednji amandmaji:

K 2. členu: V drugem odstavku se v tretji vrsti za besedama »z odlokom« postavi pika, besedilo v četrti vrsti se črta.

Odbor je mnenja, da ni potrebno občinam predpisovati roka, v katerem naj sprejmejo te odloke; občine naj same odločijo, kdaj jih bodo sprejele.

K 5. členu: Besedilo se dopolni z novim drugim odstavkom, ki se glasi:

»Valorizirana odškodnina iz prejšnjega odstavka ne more biti višja od odškodnine, ki jo določa 53. a člen zakona o razlastitvi in prisilnem prenosu pravice uporabe.«

Če so delovne organizacije nakupovale zemljo po špekulativno visokih cenah, se lahko zgodi, da bi bila valorizirana nominalna vrednost na dan uveljavitve tega zakona zelo visoka, kar bi občine materialno postavilo v težak položaj, ker ta zemljišča morajo prevzeti.

K 17. členu: Med 17. in 18. členom manjka naslov zadnjega poglavja: »VI. Prehodne in končne določbe«.

Za naslovom se vstavi nov 17. a člen, ki se glasi:

»Določbe tega zakona se uporabljajo tudi v primeru, ko naknadno nastopijo pogoji iz 3. člena.«

Menimo, da je treba v posebnem členu jasno povedati, da je prenos pravice uporabe na zemljiščih, ki izpolnjujejo pogoje iz 3. člena zakona, trajen institut.

K 18. členu: V drugem odstavku 2. točke se za podpičjem besedilo nadaljuje: »pri tem se smiselno uporabljajo določbe 34. člena zakona o razlastitvi in o prisilnem prenosu pravice uporabe.«

Ker bo odškodnina po novem zakonu višja, bodo prejšnji lastniki nezazidanega stavbnega zemljišča, ki je prišlo v družbeno lastnino po zakonu o nacionalizaciji najemnih zgradb in gradbenih zemljišč, verjetno v precejšnji meri izročali tako zemljišče občini pred dnem, ko ga po odločbi pristojnega organa morajo izročiti uporabniku. Da bi občine to zemljišče lahko prevzele, je treba poskrbeti, da se plačilo lahko odloži.

Odbor predlaga republiškemu zboru, da sprejme predlog zakona o razpolaganju z nezazidanim stavbnim zemljiščem skupaj s predloženimi amandmaji.

Za poročevalca na seji republiškega zbora je bil določen poslanec inž. Miloš Polič.

St.: 464-5/72

Ljubljana, 20. 6. 1972

Odbor za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo republiškega zbora skupščine SR Slovenije je na seji 27. 6. 1972 obravnaval amandmaje, ki jih k predlogu zakona o razpolaganju z nezazidanim stavbnim zemljiščem predlaga v poročilu in dodatnem poročilu zakonodajno-pravna komisija, amandmaje odbora za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora ter mnenje, stališča in pripombe delegatov občin, zbranih na zasedanju v skupščini SR Slovenije.

Odbor se strinja z amandmaji, ki jih je v poročilu predložila zakonodajno-pravna komisija k drugi vrsti drugega odstavka 5. člena, k 8. členu in k 19. členu.

Odbor umika svoje amandmaje k 5., 17. in 18. členu in jih sprejema v formulaciji, kot jo predlaga v poročilu in dodatnem poročilu zakonodajno-pravna komisija k 5. členu, k 18. členu in k 2. točki drugega odstavka 18. člena (dopolnjen amandma iz dodatnega poročila).

Odbor se iz istih razlogov kot zakonodajno-pravna komisija ni strinjal z amandmajem odbora za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora k prvemu odstavku 3. člena, kjer naj bi se dodala nova druga alineja, ki se glasi:

»— če tako zemljišče ne služi kot zaščitni pas obstoječih prometnih poti in linij;«.

St.: 464-5/72

Ljubljana, 27. 6. 1972

Odbor za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora je na seji 31. junija 1972 obravnaval predlog zakona o razpolaganju z nezazidanim stavbnim zemljiščem, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

V načelni razpravi so se poslanci strinjali s predlogom zakona ter ugotovili, da je predlagatelj upošteval mnenja in stališča, ki jih je odbor imel pri obravnavi osnutka predloženega zakona. Med sejo so bili člani odbora seznanjeni tudi z amandmaji, ki jih je predložil odbor za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo republiškega zbora.

V obravnavi zakonskega predloga v podrobnostih so bili k posameznim členom predlagani naslednji spreminjevalni in dopolnilni predlogi:

K 2. členu: V drugem odstavku se v tretji vrsti za besedo »z odlokom« postavi pika, preostalo besedilo pa črta.

Odbor meni, da občinam ne kaže določevati roka, v katerem naj sprejemajo odloke. Občine naj same odločijo, kdaj jih bodo sprejele. (Enak amandma je predložil tudi odbor za urbanizem republiškega zbora.)

K 3. členu: V zvezi s prenosom pravice uporabe na občino se je postavilo vprašanje prenosa v primerih, ko tako zemljišče služi kot zaščitni pas ob obstoječih prometnih poteh in linijah. Glede na to, da zakon o graditvi železnic in varnosti prometa na železnicah preneha veljati, je bilo izraženo mnenje, da bi ustrezno določilo kazalo prenesti v ta zakon. Odbor predlaga, da predlagatelj skupaj s pravnimi strokovnjaki ponovno prouči to vprašanje in v primeru smotrnosti vnese za prvo, novo drugo alineo, ki se glasi:

— če tako zemljišče ne služi kot zaščitni pas obstoječih prometnih poti in linij;«.

K 5. členu: Za prvim odstavkom tega člena se doda novi drugi odstavek, ki se glasi:

»Valorizirana odškodnina iz prejšnjega odstavka ne more biti višja od odškodnine, ki jo določa 53. a člen zakona o razlastitvi in prisilnem prenosu pravice uporabe.«

Po mnenju odbora je dopolnitev potrebna, saj bi občine lahko prišle v težak položaj, če bi morale prevzeti zemljišča, ki so jih nekatere delovne organizacije nakupovale z namenom špekulacije po visokih cenah. (Enak amandma je predložil tudi odbor za urbanizem republiškega zbora.)

K 17. členu: Za tem členom se vstavi naslov VI. poglavja, ki se glasi:

»VI. Prehodne in končne določbe.«

— Za naslovom se vstavi nov 17. a člen, ki se glasi:

»Določbe tega zakona se uporabljajo tudi v primeru, ko naknadno nastopijo pogoji iz 3. člena.«

Po mnenju odbora je dopolnitev potrebna, saj je prenos pravice uporabe na zemljiščih, ki izpolnjujejo pogoje iz 3. člena zakona, trajen institut. (Enak amandma je predložil tudi odbor za urbanizem republiškega zbora.)

K 18. členu: V drugem odstavku 2. točke se na koncu besedila podpičje nadomesti z vejico, besedilo pa nadaljuje takole: »pri tem pa se smiselno uporabljajo določbe 34. člena zakona o razlastitvi in o prisilnem prenosu pravice uporabe.«

Glede na to, da bo odškodnina po novem zakonu višja, bodo prejšnji lastniki nezazidanega stavbnega zemljišča, ki je prišlo v družbeno lastnino po zakonu o nacionalizaciji najemnih zgradb in gradbenih zemljišč, izročali tako zemljišče občini pred dnem, ki ga po odločbi pristojnega organa morajo izročiti uporabniku. Da bi občine to zemljišče prevzele, je treba omogočiti, da se plačilo lahko odloži. (Enak amandma je predložil tudi odbor za urbanizem republiškega zbora.)

Odbor za družbenoekonomske odnose predlaga gospodarskemu zboru, da sprejme predlog zakona o razpolaganju z nezazidanim zemljiščem skupaj z amandmaji, ki jih predlaga odbor.

Odbor je za svojega poročevalca določil poslanca Jožka Rozmana.

Št.: 464-5/72

Ljubljana, 21. 6. 1972

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije je na svoji seji dne 20. junija 1972 obravnavala predlog zakona o razpolaganju z nezazidanim stavbnim zemljiščem, ki ga je predložil izvršni svet skupščine SR Slovenije.

V načelni razpravi komisija ni imela načelnih pripomb. Ugotovila je, da je predlagatelj upošteval vse njene pripombe, ki jih je imela k osnutku tega zakona.

V obravnavi po členih je komisija sprejela naslednje amandmaje:

k 5. členu: V drugi vrsti drugega odstavka naj se beseda »Pravica« nadomesti z besedo »Zahtevak«.

Ker dejansko ne gre za pravico do morebitne povrnitve neamortiziranih naložb v zemljišče, pač pa za obravnavo zahtevka po pravnih pravilih civilnega prava, je ta sprememba potrebna.

k 8. členu: V tretji vrsti drugega odstavka naj se za besedo »odstavka« dodata besedi »tega člena«.

Gre le za dopolnitev redakcijskega značaja.

k 18. členu: Pred označbo 18. člena naj se vstavi naslov poglavja: *VI. Prehodne in končne določbe*, ker gre pri tem za določbe členov, ki urejajo v tem zakonu prehodno obdobje do uveljavitve predpisov o prometu z zemljišči oziroma omogočajo prehod na nov sistem prometa s kmetijskimi zemljišči.

V uvodnem stavku naj se besedilo: »Do izida predpisov« nadomesti z besedilom »Do uveljavitve predpisov«.

V drugem odstavku 2. točke naj se besedilo na koncu tretje in četrte vrste »...po določbah zakona o razlastitvi;« nadomesti z besedilom: »...po predpisih o razlastitvi;«.

Gre za spremembi, ki sta potrebni iz zakonodajno-tehničnih razlogov.

k 19. členu: V prvi vrsti prvega odstavka naj se začetno besedilo: »Do izida zakona o kmetijskem zemljišču...« nadomesti z besedilom: »Do uveljavitve predpisov o kmetijskem zemljišču...«.

Gre za spremembo, ki je potrebna iz zakonodajno-tehničnih razlogov.

Na seji navzoč predstavnik predlagatelja je soglašal z vsemi amandmaji komisije.

St.: 464-5/72

Ljubljana, 21. 6. 1972

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije je na seji dne 23. junija 1972 obravnavala amandmaje k predlogu zakona o razpolaganju z nezazidanim stavbnim zemljiščem, ki sta jih sprejela odbor za urbanizem ter stanovalniško in komunalno gospodarstvo republiškega zbora in odbor za družbeno-ekonomske odnose gospodarskega zbora skupščine SR Slovenije.

Komisija ni imela pripomb k istovetnemu amandmaju obeh odborov k 2. členu:

Komisija je menila, da ni potrebe, da bi se v prvem odstavku 3. člena za prvo dodala nova druga alineja, ki naj bi se po predlogu odbora gospodarskega zbora za družbenoekonomske odnose glasila:

»— če tako zemljišče ne služi kot zaščitni pas obstoječih prometnih poti in linij;«.

Komisija je namreč menila, da ta kriterij, v zvezi s prenosom pravice uporabe na nezazidanem stavbnem zemljišču v družbeni lastnini na občino, sistemsko ne sodi v ta zakon, pač pa v ustrezne zakonske določbe o graditvi železnic in varnosti prometa na železnicah.

Komisija sicer ni imela pripomb k istovetnemu amandmaju obeh odborov k 5. členu, je pa glede na svoje stališče k amandmaju odbora za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo republiškega zbora k 53. členu oziroma 53. a členu predloga zakona o razlastitvi in o prisilnem prenosu pravic uporabe sprejela naslednji lastni amandma k temu členu, ki naj bi se glasil:

Za prvim odstavkom tega člena se doda nov drugi odstavek, in sicer:

»Valorizirana odškodnina iz prejšnjega odstavka ne more biti višja od odškodnine, kot jo določa zakon o razlastitvi in prisilnem prenosu pravice uporabe.«.

Ker gre za sistemski zakon, ki ima trajen značaj v odnosu do instituta prenosa pravice uporabe na nezazidanem stavbnem zemljišču v družbeni lastnini na občino, je komisija menila, da ni potreben istoveten amandma obeh odborov k 17. členu.

Komisija je menila, da je iz zakonodajno-tehničnih razlogov v zvezi z drugim odstavkom 2. točke 18. člena sprejemljivejši njen amandma, kot pa istovetni amandma obeh odborov. Ker pa se besedilo tega odstavka sklicuje na predpise o razlastitvi in o prisilnem prenosu pravice uporabe, je komisija sprejela dopolnjen amandma k temu odstavku, ki naj se glasi:

Besedilo na koncu tretje in četrte vrste »... po določbah zakona o razlastitvi;« naj se nadomesti z besedilom: »... po predpisih o razlastitvi in prisilnem prenosu pravice uporabe;«.

St.: 464-5/72

Ljubljana, 23. 6. 1972

PREDLOG ZAKONA

o spremembah in dopolnitvah zakona o urbanističnem planiranju

1. člen

16. člen zakona o urbanističnem planiranju (Uradni list SRS, št. 16-119/67) se spremeni in dopolni tako, da se v prečiščenem besedilu glasi:

»16. člen

Občinska skupščina lahko z odlokom razglasi splošno prepoved prometa z zemljišči, prepoved parcelacije zemljišč ali prepoved graditve in spremembe kulture zemljišča na posameznih območjih, za katera se predvideva izdelava zazidalnega načrta ali uvedba razlastitve zemljišč za potrebe stanovanjske in komunalne graditve.

Določba prejšnjega odstavka ne velja za geodetsko izmero in druga pripravljalna dela, ki so potrebna za izdelavo zazidalnega načrta ali za razlastitev oziroma prenos pravice uporabe na zemljiščih ali za omejitev drugih pravic na njih v splošnem interesu.

Splošna prepoved prometa z zemljišči, prepoved parcelacije ali prepoved graditve in spremembe kulture zemljišča velja za čas, dokler ne postane odločba o razlastitvi pravnomočna, vendar ne dalj kot tri leta.

Gradbeni objekti in naprave na zemljiščih iz prvega in drugega odstavka se smejo prezidavati ali obnavljati z dovoljenjem za urbanizem pristojnega občinskega upravnega organa.«

2. člen

41. člen zakona se spremeni in dopolni tako, da se v prečiščenem besedilu glasi:

»41. člen

Če se gradi brez lokacijskega dovoljenja ali brez potrdila iz 32. člena tega zakona, odredi občinski organ urbanistične inšpekcije, da se graditev ustavi za čas, dokler investitor ne pridobi lokacijskega dovoljenja oziroma potrdila.

Če se gradi brez lokacijskega dovoljenja na zemljišču, za katero po določbah 1., 4. in 5. točke 24. člena tega zakona ni mogoče izdati lokacijskega dovoljenja ali če meni, da se ugotovljene pomanjkljivosti ne dajo odpraviti, odredi občinski organ urbanistične inšpekcije, da se nadaljnja gradnja ustavi ter brez odlašanja predloži za urbanizem pristojnemu občinskemu upravnemu organu spise z zahtevo, da v posebnem postopku ugotovi, ali so podani pogoji za zavrnitev lokacijskega dovoljenja. Če ta organ ugotovi, da ni pogojev za lokacijsko dovoljenje, odloči, da se objekt odstrani in vzpostavi prejšnje stanje na stroške investitorja.

Če se gradi brez lokacijskega dovoljenja ali brez potrdila iz 32. člena tega zakona na zemljišču, ki je po veljavnih predpisih razglašeno za zavarovano zemljišče ali za naravno znamenitost (2. točka 24. člena tega zakona) ali ki je na območju, za katero je bila razglašena splošna prepoved (3. točka 24. člena tega zakona), mora odrediti občinski organ urbanistične inšpekcije, da se odstrani objekt ali del objekta in vzpostavi prejšnje stanje na stroške investitorja.

Če se gradbena dela izvajajo v nasprotju s pogoji, določenimi v lokacijskem dovoljenju, ali v nasprotju s potrdilom iz 32. člena tega zakona, odredi občinski organ urbanistične inšpekcije, da se v določenem roku odpravijo ugotovljene pomanjkljivosti.

Določbe drugega in tretjega odstavka tega člena se uporabljajo tudi za objekte, ki so bili zgrajeni brez lokacijskega dovoljenja oziroma potrdila iz 32. člena tega zakona ali v nasprotju s temi akti pred uveljavitvijo tega zakona.

Občinski organ urbanistične inšpekcije odloča o zadevah iz prvega in tretjega odstavka tega člena v skrajšanem postopku (141. člen zakona o splošnem upravnem postopku, Uradni list SFRJ, št. 18-379/65).

Pritožba zoper odločbo o ukrepih iz prejšnjih odstavkov ne zadrži izvršitve odločbe.

Upravno izvršbo za odločbe, izdane po tretjem odstavku tega člena, opravlja občinski organ urbanistične inšpekcije, upravne izvršbe, izdane po določbah drugih odstavkov, pa opravlja za urbanizem pristojni občinski upravni organ.«

3. člen

Za 41. členom se dodajo novi štirje členi 41. a, 41. b, 41. c in 41. č, ki se glasijo:

»41. a člen

Objekte, katerih gradnja se je pričela brez lokacijskega dovoljenja ali potrdila iz 32. člena tega zakona, je prepovedano priključiti na javne komunalne naprave.

Za objekte iz prejšnjega odstavka tudi ni dovoljeno izdati uporabnega dovoljenja.

41. b člen

Ce se upravna izvršba o odstranitvi objekta po določbah 41. člena ne opravi, predlaga za urbanizem pristojni občinski upravni organ, da se po uradni dolžnosti vpiše v zemljiško knjigo zaznamba, da je objekt določen za odstranitev.

Objekt, za katerega je vpisana zaznamba po določbah prejšnjega odstavka, se označi s posebno hišno numeracijo na način, kot to predpiše občinska skupščina.

41. c člen

Investitor, ki je zgradil objekt brez lokacijskega dovoljenja in mu je bilo to dovoljenje izdano naknadno, je dolžan izpolniti vse pogoje iz lokacijskega dovoljenja ter plačati dejanske stroške za komunalno ureditev stavbnega zemljišča.

41. č člen

Pogodbe o prodaji nedograjenega objekta ali dela objekta, za katerega je izdana odločba o ukrepih po določbah 41. člena tega zakona, nimajo nobenega pravnega učinka.«

4. člen

V 42. členu se tretja alinea črta.

5. člen

V 43. členu se številka »10 000« nadomesti s številko »50 000«.

V prvem odstavku tega člena se doda nova 4. točka, ki se glasi: »4. priključi objekt iz 41. a člena na javno komunalno napravo.«

6. člen

Posameznik, ki stori dejanje iz 1. do 3. točke prvega odstavka prejšnjega člena, se kaznuje za prekršek z denarno kaznijo do 10 000 dinarjev in z zaporom do 30 dni.

7. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu SRS.

OBRAZLOŽITEV

Ob ukrepih, ki jih uvajamo na področju zemljiške politike, je nujno potrebno, da tem ukrepom prilagodimo tudi delovanje urbanistične inšpekcije, da bi se odpravile in omejile črne gradnje, špekulacije z zemljišči in druge anomalije na tem področju. V ta namen predlagamo zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o urbanističnem planiranju, ki vsebuje naslednje bistvene spremembe in dopolnitve.

1. Večji del špekulacij z zemljišči se opravlja v času, ko se pripravljajo zazidalni načrti za stanovanjsko graditev. Zato je potrebno, da se z določenimi ukrepi začasno prepove promet z zemljišči. Tudi tako bi preprečili parcelacijo ustreznih zemljišč in njihovo preprodajanje po relativno visoki ceni, pri kateri zemljiški lastniki pridobivajo visoko zemljiško rento. S takim ukrepom bo odpadla tudi potreba, da se prizna prednostna pravica uporabe stavbnega zemljišča za gradnjo družinskih hiš nesorazmerno velikemu številu novih lastnikov. V ta namen predvideva 16. člen predloga zakona pravico občinske skupščine, da z odlokom razglasi splošno prepoved prometa z zemljišči, prepoved parcelacije zemljišč, spremembo kulture in prepoved graditve na tistih območjih, za katera se predvideva izdelava zazidalnega načrta ali uvedba kompleksne razlastitve. Začasna prepoved naj bi trajala 3 leta. Podaljšati jo po tem zakonu ne bo mogoče.

2. Po predlagani spremembi, ki naj zmanjša dosedanje neučinkovitost urbanistične inšpekcije, naj bi v določenih primerih pridobila urbanistična inšpekcija možnost za samostojno ukrepanje v skrajšanem upravnem postopku ter tudi možnost izvršitve takih ukrepov. Pri tem predlog zakona razlikuje pravice in možnosti urbanistične inšpekcije glede na značaj in vrsto gradnje ter glede na vrsto zaščite na zemljišču. S tem so tudi odstranjene nekatere dosedanje hibe, ki so bile v 41. členu veljavnega zakona o urbanističnem planiranju. Dosedanja neučinkovitost inšpekcijskih organov je privedla do pomembnih in deloma tudi nepopravljivih škod v neracionalni izrabi prostora.

3. Vzporedno z določbami 41. člena uvajamo v predlogu zakona določene prepovedi in instrumente, ki imajo svoj preventiven pomen. Povišujejo se tudi kazenske sankcije, pri čemer izhajamo s stališča, da gre pri črnih gradnjah za hudo kršitev družbenih interesov in da se obseg in število teh kršitev naglo večata.

MNENJE DELEGATOV OBČIN

Delegati vseh občin v SR Sloveniji, razen delegatov občin Mozirje, Sevnica, Sentjur pri Celju in Tolmin, ter delegat mesta Ljubljane so na 23. zasedanju dne 22. junija 1972 obravnavali predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o urbanističnem planiranju.

Delegati občin na zasedanju niso imeli pripomb k obravnavanemu predlogu zakona, so pa v načelu podprli amandmaje odbora republiškega zbora za urbanizem k temu zakonu.

Št.: 350-14/72

Ljubljana, 26. 6. 1972

POROČILA

Odbor za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo republiškega zbora skupščine SR Slovenije je na seji dne 20. junija 1972 obravnaval predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o urbanističnem planiranju, ki ga je skupščini v razpravo predložil izvršni svet.

V načelni razpravi se je odbor s predlogom zakona strinjal, v podrobni razpravi pa predlaga naslednje amandmaje:

k 3. členu: V 41. c členu se v četrti vrsti črta beseda »dejanske«.

Da ne bi bilo dvomov pri ugotavljanju stroškov za komunalno ureditev stavbnega zemljišča, predlaga odbor, da se črta ta beseda v tekstu.

k 5. členu: Drugi odstavek se dopolni tako, da se glasi:

»V prvem odstavku tega člena se dodasta novi 4. in 5. točka, ki se glasita:

4. priključi objekt iz 41. a člena na javno komunalno napravo;

5. kdor da kredit za tako gradnjo iz družbenih sredstev.«.

S kazenskimi določbami je treba onemogočiti, da bi delovne organizacije dajale kredite za te gradnje.

k 6. členu: Besedilo tega člena se redakcijsko dopolni tako, da se glasi: »44. člen se spremeni tako, da se glasi:

Posameznik, ki stori dejanje iz 1. do 3. točke prvega odstavka prejšnjega člena, se kaznuje za prekršek z denarno kaznijo do 10 000 dinarjev in z zaporom do 30 dni.«

Odbor predlaga republiškemu zboru, da sprejme predloženi zakon skupaj s predlaganimi amandmaji.

Za poročevalca na seji zbora je bil določen poslanec Jože Deberšek.

St.: 350-14/72

Ljubljana, 20. 6. 1972

Odbor za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo republiškega zbora skupščine SR Slovenije je na seji 27. junija 1972 obravnaval amandmaje, ki sta jih k predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o urbanističnem planiranju predlagala odbor za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora in zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije ter mnenja, stališča in predloge delegatov občin, zbranih na zasedanju v skupščini SR Slovenije.

Odbor se strinja z amandmaji, ki jih je predlagal odbor za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora. Amandmaji so identični amandmajem, ki jih je predlagal odbor za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo.

Odbor se strinja z amandmajem zakonodajno-pravne komisije k 2. členu.

St.: 350-14/72

Ljubljana, 27. 6. 1972

Odbor za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora je na seji 21. junija 1972 obravnaval predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o urbanističnem planiranju, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

V načelni razpravi zakonskega predloga odbor ni imel pripomb, v obravnavi v podrobnostih pa predlaga k posameznim členom naslednje amandmaje:

k 3. členu: V 41. c členu se v četrti vrsti črta beseda »dejanske«.

Predlagana sprememba je potrebna, saj se s tem odpravljajo dvomi pri ugotavljanju stroškov za komunalno ureditev stavbnega zemljišča.

k 5. členu: Drugi odstavek se dopolni tako, da se glasi:

»V prvem odstavku tega člena se dodasta novi 4. in 5. točka, ki se glasita:

4. priključi objekt iz 41. a. člena na javno komunalno napravo;

5. kdor da kredit za tako gradnjo iz družbenih sredstev.«

S kazenskimi določbami je treba onemogočiti, da delovne organizacije dajejo kredite za črne gradnje.

k 6. členu: Besedilo tega člena se redakcijsko dopolni in spremeni tako, da se glasi:

»44. člen se spremeni tako, da se glasi:

Posameznik, ki stori dejanje iz 1. do 3. točke prvega odstavka prejšnjega člena, se kaznuje za prekršek z denarno kaznijo do 10 000 din in z zaporom do 30 dni.«

Enake amandmaje je predlagal tudi odbor za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo republiškega zbora.

Odbor za družbenoekonomske odnose predlaga gospodarskemu zboru skupščine SR Slovenije, da sprejme predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o urbanističnem planiranju skupaj z amandmaji odbora.

Odbor je za svojega poročevalca določil poslanca Jožka Rozmana.

Št.: 350-14/72

Ljubljana, 21. 6. 1972

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije je na svoji seji dne 20. junija 1972 obravnavala predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o urbanističnem planiranju, ki ga je predložil izvršni svet skupščine SR Slovenije.

V načelni razpravi komisija k predlogu zakona ni imela načelnih pripomb.

V obravnavi po členih je komisija sprejela le amandma

k 2. členu: V tretjem odstavku 41. člena naj se v peti vrsti besedi: »mora odrediti« nadomestiti z besedo »odredi«.

Sprememba je potrebna zaradi večje jasnosti, da gre za obveznost občinskega organa urbanistične inšpekcije že po samem zakonu in je redakcijskega značaja.

Na seji navzoč predstavnik predlagatelja je soglašal s tem amandmajem komisije.

Št.: 350-14/72

Ljubljana, 21. 6. 1972

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije je na seji dne 23. junija 1972 obravnavala amandmaje k predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o urbanističnem planiranju, ki sta jih sprejela odbor republiškega zbora za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo in odbor gospodarskega zbora za družbenoekonomske odnose.

Komisija ni imela pripomb k istovetnim amandmajem obeh zborov k 3., 5. in 6. členu.

Št.: 350-14/72

Ljubljana, 23. 6. 1972

P R E D L O G Z A K O N A

o davku na promet nepremičnin

1. člen

Na promet nepremičnin v Socialistični republiki Sloveniji se plačuje prometni davek.

Davek na promet nepremičnin (v nadaljnjem besedilu prometni davek) se plačuje po določbah tega zakona in na njegovi podlagi izdanih predpisov ter po odlokih občinskih skupščin.

Prometni davek vpelje občinska skupščina z odlokom.

2. člen

Prometni davek je dohodek občine.

Prometni davek se odmerja in pobira v občini, na katere območju je nepremičnina.

3. člen

S prometom nepremičnin je po tem zakonu mišljen odplačani prenos lastninske pravice na nepremičninah in pravice uporabe zemljišča v družbeni lastnini.

Za promet nepremičnin iz prejšnjega odstavka se šteje tudi zamenjava ene nepremičnine za drugo nepremičnino.

4. člen

Prometni davek se ne plačuje:

1. pri prenosu pravice uporabe na zemljišču v družbeni lastnini, kadar je ena pogodbenih strank občina;

2. če proda družbena organizacija, občan ali zasebna pravna oseba kmetijsko zemljišče organizaciji združenega dela, ki se ukvarja s kmetijsko ali gozdarsko dejavnostjo oziroma skladu kmetijskih zemljišč v občini, ali se na tako organizacijo oziroma sklad prenese pravica uporabe na kmetijskem zemljišču v družbeni lastnini;

3. če občina odkupi nepremičnino, ki ji je potrebna za uresničevanje njenih nalog po sprejetih urbanističnih dokumentih;

4. če se lastninska pravica na dolžnikovi nepremičnini prenese v družbeno lastnino, da se s tem poravnajo obveznosti do družbene skupnosti;

5. ob prenosu lastninske pravice na nepremičninah na tuje diplomatsko ali konzularno predstavništvo, če velja vzajemnost, in na druge mednarodne organizacije, za katere je v mednarodnih sporazumih dogovorjena oprostitev;

6. če gre za prvo prodajo še nenaseljene nove stanovanjske hiše ali stanovanja kot posameznega dela stavbe, kadar je hišo ali stanovanje zgradila za prodajo organizacija združenega dela, oziroma je bila hiša ali stanovanje zgrajeno s sredstvi uporabnikov družbenih sredstev, namenjenimi za gradnjo stanovanj;

7. če gre za prenos nepremičnine iz naslova razlastitve ali na podlagi kupne pogodbe, ki je sklenjena namesto razlastitve;

8. če organizacija združenega dela, ki se ukvarja s kmetijsko ali gozdarsko dejavnostjo, ali občan, ki se z osebnim delom ukvarja s kmetijsko dejavnostjo,

pridobi kmetijsko zemljišče z namenom arondiranja ali komasiranja svojih zemljišč, ali če pridobi kmetijsko zemljišče kot odškodnino v arondacijskem oziroma komasacijskem postopku ali pridobi tako zemljišče kot nadomestilo za svoje zemljišče, ki je zaradi splošnih interesov prenehalo biti kmetijsko;

9. če gre za prenos stanovanjske hiše ali stanovanja, ker se je zaradi spremembe kraja zaposlitve ali ob upokojitvi lastnik oziroma njegov zakonec preselil v drug kraj na območju Jugoslavije; natančnejše pogoje za uveljavljanje oprostitve iz te točke predpiše izvršni svet skupščine SR Slovenije.

Oprostitve prometnega davka ne veljajo za prenos objektov, zgrajenih brez predpisanega dovoljenja.

Prometni davek se ne plača tudi tedaj, če je prenos oproščen plačila prometnega davka po drugih predpisih.

Občinska skupščina lahko predpiše še druge oprostitve prometnega davka.

5. člen

Zavezanec za prometni davek je prodajalec nepremičnine.

Obveznosti plačila prometnega davka ni mogoče prenesti na kupca. Pogodbena ali v kaki drugi obliki naložena obveza, da prometni davek plača kupec, se šteje za nično.

Če se ena nepremičnina zamenja za drugo nepremičnino, je zavezanec vsak udeleženec v zamenjavi, in sicer za davek od nepremičnine, ki jo on daje v zamenjavo.

Če se prenese idealni del lastnine na nepremičnini, velja za zavezanca vsak solastnik posebej.

6. člen

Davčna osnova za prometni davek je prometna vrednost nepremičnine takrat, ko nastane davčna obveznost.

Če se ena nepremičnina zamenja za drugo nepremičnino, se davčna osnova ugotovi za vsakega udeleženca v zamenjavi posebej, in sicer po prometni vrednosti nepremičnine, ki jo on daje v zamenjavo.

S prometno vrednostjo je mišljena cena, ki bi se dala doseči za nepremičnino v prostem prometu takrat, ko nastane davčna obveznost.

Če se vzame za davčno osnovo dogovorjena prodajna cena, se tej ceni prišteje tudi vrednost vseh obveznosti (davki, dolгови, storitve itd.), ki jih prevzame kupec, kot tudi vrednost vseh bremen, s katerimi mu je omejena pravica popolne uporabe kupljene nepremičnine.

7. člen

Če je za davčne zadeve pristojni občinski upravni organ (v nadaljnjem besedilu: davčni organ) mnenja, da je dogovorjena prodajna cena nižja od prometne vrednosti, ugotovi prometno vrednost nepremičnine s cenitvijo po posebni strokovni komisiji.

Lastnik, uporabnik ali uživalec nepremičnine je dolžan dovoliti dostop na zemljišče ali v objekte tistim, ki so poklicani ugotavljati prometno vrednost nepremičnine.

8. člen

Davčna osnova za odmero prometnega davka pri prenosu kmetijskih zemljišč ne more biti nižja od zneska pravične odškodnine, ki bi jo lastnik dobil po veljavnih predpisih.

Davčna osnova za odmero prometnega davka pri prenosu stanovanjskih hiš in stanovanj ne more biti nižja od vrednosti, ugotovljene po predpisih o pogojih za prodajo stanovanjskih hiš in stanovanj v družbeni lastnini.

Davčna osnova za odmero prometnega davka na pridobitvi pravice uporabe na stavbnem zemljišču v družbeni lastnini je celotno povračilo za pravico uporabe stavbnega zemljišča vključno s prispevkom za komunalno opremljenost zemljišča, zmanjšano za dejanske stroške za komunalno opremljenost zemljišča.

9. člen

Stopnje prometnega davka se določajo glede na prometno vrednost kvadratnega metra zemljišča oziroma uporabne površine gradbenega objekta.

Stopnje prometnega davka so progresivne in se določajo po sistemu stopničaste progresije.

Stopnje prometnega davka se določijo različno za kmetijska zemljišča, za stavbna zemljišča in za gradbene objekte.

Stopnje prometnega davka so lahko različne za posamezna območja v občini.

Če gre za prenos gradbenega objekta, se za zazidano in pripadajoče funkcionalno zemljišče uporabi stopnja, predpisana za stavbna zemljišča.

10. člen

Stopnje prometnega davka določa občinska skupščina z odlokom.

Zaradi izenačevanja pogojev gospodarjenja in skladnega razvoja SR Slovenije, občinske skupščine z medsebojnimi dogovori usklajujejo višino stopenj prometnega davka. Pobudo za medsebojno dogovarjanje dajejo občinske skupščine neposredno, lahko pa jo da tudi izvršni svet skupščine SR Slovenije.

11. člen

Davčna obveznost nastane takrat, ko je sklenjena pogodba o prodaji oziroma zamenjavi nepremičnine.

Izjemoma, če je za prenos nepremičnine potrebno dovoljenje državnega organa ali kakšen drug pravni akt, nastane davčna obveznost takrat, ko je zavezancu sporočeno dovoljenje oziroma ko postane pravni akt pravnomočen, čeprav je bila pogodba sklenjena prej.

Če zavezanec ne napove pravočasno davčne obveznosti, se mu odmeri davek, kot da bi bila davčna obveznost nastala na dan napovedi oziroma na dan odkritja davčne obveznosti.

12. člen

Zavezanec mora napovedati nastanek davčne obveznosti v petnajstih dneh, ko je obveznost nastala, davčnemu organu občine, na katere območju je nepremičnina.

Napoved se vloži na posebnem obrazcu, ki ga predpiše republiški sekretar za finance. Zavezanec je dolžan davčnemu organu hkrati z napovedjo predložiti listine, na podlagi katerih se nepremičnina prenaša.

Če imata prodajalec oziroma kupec stalno prebivališče izven občine, na območju katere je nepremičnina, mora davčni organ o izvršenem prometu obvestiti davčni organ občine prodajalca oziroma kupca.

13. člen

Davčni organ mora zavezancu izdati odločbo o odmeri prometnega davka v tridesetih dneh po prejemu napovedi.

Če davčni organ v tem roku ne more ugotoviti davčne osnove, začasno odmeri davek po napovedani davčni osnovi.

V šestih mesecih po izdaji odločbe o začasni odmeri mora davčni organ izdati odločbo o odmeri prometnega davka, s katero nadomesti začasno odločbo. Če začasna odločba v tem roku ni nadomeščena z novo odločbo, se šteje, da je začasen obračun dokončen.

14. člen

Brez dokaza, da je plačan prometni davek, ni mogoče overiti podpisov na pogodbi o prenosu lastninske pravice na nepremičnini oziroma o prenosu pravice uporabe zemljišča v družbeni lastnini.

15. člen

Če je zavezanec plačal prometni davek, ki ga ne bi bil dolžan plačati, ima pravico zahtevati, da se mu davek vrne.

Če se pogodba o prenosu nepremičnine razdere po volji strank, preden je opravljen prenos na novega pridobitelja, ali jo sodišče z odločbo po prenosu izreče za neveljavno, ima zavezanec pravico zahtevati, da se mu plačani prometni davek vrne.

Če se pogodba o prenosu nepremičnine zaradi kakšne ovire ne more izpolniti, ali se izpolni samo deloma, ima zavezanec pravico zahtevati, da se mu plačani prometni davek vrne v celoti oziroma ustrezen del.

16. člen

Glede določb, ki se nanašajo na pritožbo, obnovo postopka, odpravo ali spremembo odločbe po nadzorstveni pravici, obračunavanje in pobiranje, vračanje in prisilno izterjavo prometnega davka ter na zastaranje se uporabljajo določbe zakona o davkih občanov, kolikor ni s tem zakonom drugače določeno.

Prisilna izterjava prometnega davka od družbeno pravnih oseb se izvrši po predpisih, ki veljajo za prisilno izterjavo davčnih obveznosti teh oseb.

17. člen

Zavezanec — organizacija združenega dela ali druga organizacija z lastnostjo pravne osebe se kaznuje za prekršek z denarno kaznijo od 2000 do 50 000 dinarjev;

1. če davčnemu organu v predpisanem roku ne napove davčne obveznosti, ali mu ne da podatkov, ki jih ta potrebuje za odmero prometnega davka (prvi in drugi odstavek 12. člena);

2. če na zahtevo davčnega organa ne dovoli dostopa na zemljišče in v objektu oziroma ne dovoli pregleda svojih poslovnih knjig in poslovnih prostorov, ali če ovira organ pri takem pregledu (drugi odstavek 7. člena);

3. če da neresnične podatke davčnemu organu z namenom, da bi dobil vrnjen prometni davek, uveljavil davčno oprostitev, ali dosegel nižjo odmero prometnega davka (15. člen, 3. člen in prvi odstavek 6. člena).

Odgovorna oseba pravne osebe, ki stori prekršek iz prejšnjega odstavka, se kaznuje z denarno kaznijo od 300 do 5000 dinarjev.

Zavezanec-občan ali zasebna pravna oseba, ki stori prekršek iz prvega odstavka tega člena, se kaznuje z denarno kaznijo od 500 do 10 000 dinarjev.

18. člen

Republiški sekretar za finance izda navodila o izvajanju odmere in izterjave prometnega davka ter o vodenju evidenc.

19. člen

Občinske skupščine so dolžne svoje odloke o davku na promet nepremičnin uskladiti s tem zakonom v dveh mesecih po njegovi uveljavitvi.

Za promet nepremičnin in pravic, za katerega je davčna obveznost nastala pred 1. julijem 1972, se uporabljajo predpisi o prometnem davku, ki so veljali ob nastanku davčne obveznosti.

Za promet nepremičnin, za katerega je nastala davčna obveznost po 30. juniju 1972, se uporabljajo določbe tega zakona in na njegovi podlagi izdanih odlokov o davku na promet nepremičnin. Dokler občinska skupščina ne sprejme odloka, se prometni davek odmerja z začasnimi odločbami na podlagi dosedanjih predpisov. Dokončno odmero prometnega davka pa davčni organ izvrši po določbah tega zakona in na njegovi podlagi izdanega odloka občinske skupščine.

20. člen

Do izdaje posebnega zakona o sredstvih za pridobivanje novih kmetijskih zemljišč se ob nakupu kmetijskih zemljišč v stavbne namene plačuje posebna davščina.

Davščino plača kupec v višini 2,00 dinarja od vsakega kvadratnega metra pridobljenega zemljišča. Glede postopka za odmero in pobiranje tega prispevka se uporabljajo določbe tega zakona.

Davščina je dohodek republike. S to davščino zbrana sredstva se smejo uporabiti samo za urejanje kmetijskih zemljišč (komasacija, arondacija, melioracija, urbanistična ureditev vasi ipd.).

21. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SRS«, uporablja pa se od 1. julija 1972.

Z uveljavitvijo tega zakona preneha veljati zakon o prometnem davku od nepremičnin in pravic (Uradni list SRS, št. 22-246/65, 40-294/68, 46-247/70).

Z uveljavitvijo tega zakona preneha veljati tudi temeljni zakon o prometnem davku od nepremičnin in pravic (Uradni list SFRJ, št. 12-217/65 in št. 32-409/68) glede na določilo 7. točke 13. člena ustavnega zakona za izvedbo ustavnih amandmajev XXV do LII k ustavi SR Slovenije (Uradni list SRS, št. 51-287/71).

OBRAZLOŽITEV

Obdavčitev prometa nepremičnin in pravic je bila doslej urejena s temeljnim zakonom o prometnem davku od nepremičnin in pravic (Uradni list SFRJ, št. 12/65 in 32/68), z zakonom o prometnem davku od nepremičnin in pravic (Uradni list SRS, št. 22/65, 40/68, 33/70 in 46/70) ter z odloki občinskih skupščin. Materijo je skoraj v celoti urejal temeljni zakon, veljavni republiški zakon pa je izrazilo dopolnilni zakon, ki ureja samo nekatere oprostitve ter nekaj drugih vprašanj s področja postopka. Stopnje prometnega davka so že doslej povsem samostojno predpisovale občinske skupščine.

Po določbi 25. točke 1. odstavka 16. člena ustavnega zakona za izvedbo ustavnih amandmajev od XX do XLII (Uradni list SFRJ, št. 29/71) temeljni zakon o prometnem davku od nepremičnin in pravic z dnem, ki ga določi republika, najkasneje pa 31. 12. 1971 preneha veljati. Ustavni zakon za izvedbo ustavnih amandmajev XXV do LII k ustavi SR Slovenije (Uradni list SRS, št. 51/71) pa je določil (7. točka 13. člena), da se do izdaje ustreznega republiškega zakona dosedanji temeljni zakon uporablja kot republiški, da pa mora biti uskladitev zakonodaje z ustavnimi amandmaji na tem področju izvedena najpozneje do 31. decembra 1972.

Izdajo novega republiškega zakona po formalni plati torej narekuje dejstvo, da temeljni zakon preneha veljati, veljavni republiški pa ga glede na že omenjeni dopolnilni značaj ne more nadomestiti. Vendar ne gre samo za zagotovitev pravne kontinuitete. Razprava o novi sistemski ureditvi obdavčevanja prometa nepremičnin je pokazala, da je potrebno vrsto vprašanj s tega področja tudi vsebinsko bistveno drugače urediti. Glede na to, da republika ta vprašanja ureja samostojno, je v novem zakonu mogoče uveljaviti take rešitve, ki bodo izhajale iz konkretnih razmer v SR Sloveniji in s svojim delovanjem čim neposredneje prispevale k uresničevanju družbeneekonomskih ciljev na področju prometa nepremičnin.

O osnutku zakona (z dne 23. 11. 1971) sta razpravljala republiški in enotni zbor skupščine SR Slovenije, obravnavan pa je bil tudi na zasedanju delegatov občin. Glede na to, da tudi ta zakon predstavlja enega izmed družbenih ukrepov na področju zemljiške politike, so v predlogu zakona poleg predlogov in stališč iz razprave o osnutku zakona v skupščini SR Slovenije upoštevana tudi stališča, ki so se izoblikovala v obsežnih razpravah o bodoči ureditvi prometa z zemljišči.

Po drugem odstavku 1. točke XL. amandmaja k ustavi SR Slovenije sistem, vire in vrste davkov, taks in drugih davščin določa zakon. Predlagani zakon je sistemski zakon in bi enotno urejal vsa materialna in proceduralna vprašanja, ki po svoji vsebini zaokrožajo sistem obdavčevanja prometa nepremičnin in so splošnega pomena za republiko (na primer nekatere oprostitve). Občinske skupščine pa bi samostojno predpisovale stopnje davka, dodatne oprostitve in podobno, s čimer lahko bistveno vplivajo na fiziognomijo tega davka in njegovo praktično delovanje. V skladu z ustavnim načelom, da vsaka družbenopolitična skupnost samostojno določa višino davkov, ki so po zakonu njen dohodek, zakon ne vsebuje nobenih omejitev občinskim skupščinam pri določanju stopenj prometnega davka, pač pa jih obvezuje k medsebojnemu dogovarjanju kot sredstvu, da se tako po posameznih območjih kot v merilu cele republike na dogovorni podlagi doseže maksimalna usklajenost davčnih stopenj.

Pri pripravi predloga zakona smo upoštevali predvsem dvoje:

— davek na promet nepremičnin je sestavni del ukrepov družbe na področju zemljiške politike, zato mora s svojimi rešitvami čim neposredneje prispevati k uresničevanju ciljev na tem področju;

— da mora ta instrument omogočiti učinkovitejše zajemanje dela dohodkov, ki niso rezultat dela in vlaganj prodajalca, temveč predstavljajo rento.

Osnovne karakteristike predlaganega zakona so:

1. Davek se plačuje od odplačnega prenosa lastninske pravice na nepremičninah in od odplačnega prenosa pravice uporabe zemljišča v družbeni lastnini.

2. Zakon naj bi enotno predpisal tiste oprostitve, ki so po svojem značaju splošnega pomena za celotno republiko, občinske skupščine pa lahko predpišejo tudi druge oprostitve.

3. Zavezanec za prometni davek je vedno prodajalec nepremičnine, ki te obveznosti niti pogodbeno niti drugače ne more prenesti na kupca.

4. Davčna osnova je prometna vrednost nepremičnine v trenutku nastanka davčne obveznosti, pri čemer bi zakon vseboval nekatere omejitvene določbe glede najnižje osnove.

5. Stopnje davka so progresivne in se določajo glede na vrednost kvadratnega metra, obvezno diferencirane za kmetijska in stavbna zemljišča ter gradbene objekte, občinsko skupščino pa zakon pooblašča za nadaljnjo diferenciacijo stopenj po posameznih območjih v občini.

6. Da bi se davčnim organom omogočilo ugotavljanje realnih osnov, zakon predvideva možnostčasne odmere davka.

7. Kazenske sankcije so v primerjavi z dosedanjimi zaostrene.

8. Zakončasno ureja plačevanje posebnega prispevka, ki se plačuje ob nakupu kmetijskih zemljišč v stavbne namene in opredeljuje namembnost zbranih sredstev.

Pri posameznih členih predloga zakona pa želimo opozoriti na naslednje:

K naslovu: — Po dosedanji ureditvi se je s tem davkom obdavčeval tudi prenos nekaterih pravic, kar pa, kot je razvidno iz obrazložitve k 3. členu, v predlogu zakona opuščamo in obdavčitev omejujemo na odplačni prenos lastninske pravice na nepremičninah in pravice uporabe zemljišča v družbeni lastnini. Glede na to predlagamo, da bi se naslov zakona glasil: »Zakon o davku na promet nepremičnin« (doslej »Zakon o prometnem davku od nepremičnin in pravic«).

K 1. členu: — Zakon ureja obdavčevanje prometa nepremičnin v SR Sloveniji. Gre za sistemski zakon, prometni davek pa konkretno uvajajo s svojimi odloki občinske skupščine, ki predpisujejo stopnje, uvajajo dodatne oprostitve itd.

K 2. členu: — Zakon opredeljuje prometni davek kot dohodek občine, kar je enako dosedanji ureditvi. Davek se odmerja, pobira in predstavlja dohodek tiste občine, na območju katere je nepremičnina, ki je predmet prenosa.

K 3. členu: — Ta člen opredeljuje kot predmet obdavčitve odplačni prenos lastninske pravice na nepremičninah in pravice uporabe zemljišča v družbeni lastnini. Po sedanji ureditvi je predmet obdavčitve odplačni prenos lastinske pravice na nepremičninah, prenos pravice užitka, patenta, licence, stvarne služnosti, modela in znamke, pravice do rente ter pravice prejšnjega lastnika do uporabe nacionaliziranega nezazidalnega stavbnega zemljišča. Iz primerjave je razvidno, da je glede predmeta obdavčitve predlagana bistvena

sprememba. Po eni strani se po predlogu v prihodnje ne bi več obdavčeval prenos pravice užitka, stvarne služnosti, modela in znamke ter pravice do rente. Enako velja za prenos pravice patenta in licence (doseženi dohodek se obdavči z davkom od avtorskih pravic, patentov in tehničnih izboljšav). Po drugi strani pa se po predlogu obdavčitev razširja na ves odplačni prenos pravice uporabe zemljišč v družbeni lastnini. Od odplačnega prenosa zemljišč v družbeni lastnini bi se torej v prihodnje plačeval prometni davek enako, kot se plačuje od odplačnega prenosa lastninske pravice na nepremičninah. Pri-pominjamo pa, da zakon ne razširja obdavčitve na prenos pravice uporabe na vseh nepremičninah v družbeni lastnini, temveč samo na zemljišča, pri čemer so mišljena tako kmetijska kot stavbna zemljišča in slednja ne glede na to, ali so nezazidana ali zazidana. Sodimo, da je taka razširitev davčnega prometa utemeljena glede na to, da tako pri prenosu lastninske pravice na nepremičninah kot pri prenosu pravice uporabe zemljišč v družbeni lastnini prodajalci dosega dohodek, ki ni v celoti rezultat njihovega dela in vlaganj, temveč v bistvu predstavlja rento, ki naj bi jo s prometnim davkom zajeli.

K 4. členu: — Zakon naj bi enotno za območje republike predpisal tiste oprostitve, ki so splošnega pomena za republiko. Občinske skupščine pa imajo možnost uvajanja nadaljnjih oprostitev. K posameznim oprostitvam pripominjamo naslednje:

Točka 1. Dosedanja splošna oprostitvev plačevanja prometnega davka pri prenosu pravice uporabe nepremičnin, ki so družbena lastnina — med družbenopravnimi osebami — je opuščena, bi pa tudi v prihodnje zadržali oprostitvev prenosa pravice uporabe zemljišč (prenos pravice uporabe drugih nepremičnin v družbeni lastnini ni predmet obdavčitve) v družbeni lastnini, kadar je ena od strank občina. Predlog opušča tudi dosedanje oprostitvev v primerih, ko se je nepremičnina, ki je družbena lastnina, zamenjala za nepremičnino v lasti fizične osebe. To pomeni, da se bo od takih zamenjav — zaradi drugih oprostitev ne bi bile oproščene prometnega davka — davek plačeval enako kot pri drugih prenosih.

Točka 2. Ta oprostitvev je uvedena že s sedanjimi predpisi. Dopolnitev je v tem, da je prenos oproščen prometnega davka tudi, če je pridobitelj sklad kmetijskih zemljišč v občini, oprostitvev pa se nanaša le na pridobitev kmetijskih zemljišč in ne na pridobitev nepremičnin nasploh.

Točka 3. — Gre za oprostitvev prenosov, ki so že po dosedanjih predpisih oproščeni.

Točka 4., 5. in 6. — V nespremenjeni obliki so povzete dosedanje oprostitve.

Točka 7. — To oprostitvev vsebuje dosednji republiški zakon. Sodimo, da bi to oprostitvev morali zadržati. V razpravah o osnutku zakona so bile izražene zahteve, da se zadrži oprostitvev samo za primere razlastitev, ne pa tudi za primere, ko so sklenjene kupne pogodbe, ki nadomeščajo razlastitev. Opozarjalo se je namreč, da pri sklepanju takih kupnih pogodb pogosto prihaja do preplačil nepremičnin. Glede na to, da se zlasti v večjih kompleksnih razlastitvah (npr. avtoceste) večji del zadev uredi s pogodbami, kar znatno skrajša postopek pridobitve nepremičnin, smo mnenja, da bi bilo potrebno dosedanje oprostitvev v celoti zadržati.

Točka 8. — Prometnega davka je oproščen prenos kmetijskih zemljišč, če je pridobitelj kmetijska organizacija združenega dela ali občan, ki se z osebnim delom ukvarja s kmetijsko dejavnostjo, s pogojem, da se zemljišče pri-

dobiva z namenom arondiranja, komasiranja ali kot nadomestilo za zemljišča, ki so zaradi splošnih interesov prenehala biti kmetijska.

Točka 9. — Gre za oprostitev, ki je bila uvedena z republiškim zakonom z namenom, da obveznost plačila davka ne bi zaviralno vplivala na migracijska gibanja. Glede na splošnost in nepreciznost zakonskega določila pa je bila pri njenem izvajanju v praksi vrsta težav in izigravanj. Sodimo, da je obstoj take oprostitve tudi v prihodnje utemeljen, predlagamo pa, da zakon pooblasti izvršni svet skupščine SR Slovenije, da predpiše natančnejše pogoje za uveljavljanje te oprostitve.

Zakon naj bi izrecno izključil možnost uveljavljanja zakonskih oprostitev in predpisovanja nadaljnjih oprostitev za prenos objektov, zgrajenih brez predpisanega dovoljenja.

K 5. členu: — Zavezanec za prometni davek je prodajalec nepremičnine. Tako ureditev je zakon določal tudi dosedaj, vendar se je obveznost plačila prometnega davka v praksi, pogodbeno ali kako drugače, praviloma prenašala na kupca. Glede na to, da naj bi prometni davek v skladu s svojo funkcijo predstavljal obremenitev prodajalca, predlagamo, da zakon izključi možnost prenosa plačilne obveznosti davka na kupca. Taka prevelitev obveze po predlogu zakona ne bi imela nobenega pravnega učinka.

K 6., 7. in 8. členu: — Davčna osnova za prometni davek je prometna vrednost nepremičnine takrat, ko nastane davčna obveznost. Glede osnove zakon povzema dosedanje ureditev. Nove so določbe o najnižji osnovi, od ktere se odmeri prometni davek (8. člen). Tako pri prenosu kmetijskih zemljišč ne more biti osnova nižja od zneska pravične odškodnine, ki bi jo lastnik dobil po veljavnih predpisih, pri prenosu stanovanjskih hiš in stanovanj pa ne nižja od vrednosti, ugotovljene po predpisih o pogojih za prodajo stanovanjskih hiš in stanovanj v družbeni lastnini. V razpravi o osnutku zakona so bila nasprotna mnenja o tem, ali naj se prispevek, ki ga je dolžan pridobitelj stavbnega zemljišča plačati za komunalno opremljanje zemljišča, všteva v davčno osnovo ali ne. Predlagamo, da se prispevek v višini, ki ustreza dejanskim stroškom za komunalno opremljanje, ne všteva v davčno osnovo.

K 9. in 10. členu: — Glede sistema predpisovanja stopenj predlagamo pomembno spremembo, ki naj bi zagotovila ustreznejše zajemanje dela dohodkov prodajalcev nepremičnin, ki niso rezultat njihovega dela in vlaganj. Po dosednji ureditvi so stopnje za prenose vseh vrst nepremičnin enotne, pri čemer progresija raste z maso kupnine. Tak sistem ima dve pglavitni pomanjkljivosti: prvič — ne upošteva vrste nepremičnine, ki se prenaša (cene posameznih vrst nepremičnin so bistveno različne), hkrati pa je v celoti zanemareno vprašanje, po kakšni ceni je bila nepremičnina prodana. V osnutku zakona sta bili zato predvideni dve možnosti.

1. da se zadrži dosednji sistem, vendar predpišejo različne stopnje za kmetijska zemljišča, za stavbna zemljišča in gradbene objekte z možnostjo nadaljnega diferenciranja po posameznih območjih v občini, in

2. da zakon predpiše določanje stopenj glede na vrednost kvadratnega metra in to različno za kmetijska in stavbna zemljišča ter gradbene objekte z možnostjo nadaljnje diferenciacije po posameznih območjih v občini. V razpravi o osnutku zakona stališča do tega problema niso bila enotna. V nadaljnjih razpravah je prevladovalo stališče, da je sistem predpisovanja stopenj po kvadratnem metru glede na funkcijo prometnega davka primernejši.

Predlagamo, da se z zakonom predpiše obvezno predpisovanje stopenj v odvisnosti od prometne vrednosti kvadratnega metra nepremičnine. Občinske skupščine bi tako predpisale različne stopnje za kmetijska zemljišča, za stavbna zemljišča in za gradbene objekte, lahko pa bi se predpisale tudi različne stopnje za posamezna območja v občini. Stopnje bi rasle progresivno glede na prometno vrednost kvadratnega metra posamezne vrste nepremičnin, določale pa bi se po sistemu stopničaste progresije.

Sedaj veljavne stopnje prometnega davka so po občinah zelo različne. Predlagamo posebno določbo, ki bi občine obvezovala, da zaradi izenačevanja pogojev gospodarjenja in skladnega razvoja SR Slovenije, z medsebojnimi dogovori usklajujejo višino stopenj prometnega davka. Nosilci dogovarjanja so občinske skupščine same, lahko pa tako pobudo da tudi izvršni svet skupščine SR Slovenije.

K 13. členu: — Da bi se davčnim organom omogočilo ugotavljanje realnih odmernih osnov, predlagamo — podobno kot je to že uveljavljeno v zakonu o davkih občanov — da se davek začasno odmeri, v šestih mesecih pa izda dokončna odločba. Taka rešitev ne zavira prometa z nepremičninami, ker bo overitev pogodb in zemljiškoknjižni prenos možno izvršiti že na podlagi potrdila o plačanem davku po začasni odmeri.

K 15. in 16. členu: — V skladu s predlogom zakonodajno-pravne komisije skupščine SR Slovenije so v predlogu opuščene vse tiste določbe o postopku, kjer se lahko neposredno uporabi zakon o davkih občanov.

K 17. členu: — Sankcije za kršitev zakona o davku na promet nepremičnin so v primerjavi s sedaj veljavnimi zaostrene.

K 19. členu: — Po predlogu zakona so občinske skupščine svoje odloke o davku na promet nepremičnin dolžne uskladiti s tem zakonom v dveh mesecih po njegovi uveljavitvi. Predlagamo, da se obdavčitev prometa nepremičnin, izvršenega po 30. juniju 1972, izvaja po novih predpisih. Ker pa občinske skupščine v tem času še ne bodo uskladile svojih odlokov s tem zakonom, naj bi davčni organi do uveljavitve občinskih odlokov davek začasno odmerjali po dosedanjih predpisih, dokončno odmero pa izvršili po uskladitvi občinskega odloka z zakonom. Taka rešitev zagotavlja, da bo tudi do sprejema občinskih odlokov promet z nepremičninami nemoten.

K 20. členu: — Hiter razvoj družbenoekonomske strukture v SR Sloveniji, ki je predviden s planom dolgoročnega razvoja, bo močno načel in zmanjšal zemljiški sklad v republiki. S tem bo močno prizadeta osnova naše prehranske bilance, ki jo zgolj z intenzifikacijo in povečanjem proizvodnje ne bo mogoče uravnati, prizadeta pa bo tudi surovinska osnova za živilsko industrijo in izvoz. Zato se je izoblikoval predlog za organizirano akcijo prestrukturiranja, za sanacije zemljiške in posestne strukture kot podlage za intenzifikacijo uporabe vseh razpoložljivih kmetijskih zemljišč v republiki.

Predlagamo, da se za obdobje, dokler ta materija zakonsko ne bo posebej urejena, s tem zakonom predpiše poseben prispevek, ki bi ga plačevali kupci, ki kmetijska zemljišča pridobivajo v stavbne namene. Prispevek bi po predlogu znašal 2,00 dinarja od vsakega kvadratnega metra pridobljenega zemljišča. Prispevek bi bil dohodek republike, zbrana sredstva pa bi se smela uporabljati samo za urejanje kmetijskih zemljišč.

AMANDMA IZVRŠNEGA SVETA

20. člen predloga zakona naj se črta, 21. člen pa naj postane 20. člen.

OBRAZLOŽITEV

Ker je o republiškem davku na promet kmetijskih zemljišč predložen skupščini SR Slovenije poseben predlog zakona, se 20. člen predloga zakona o davku na promet nepremičnin, ki ureja isto materijo, črta.

MNENJA, STALIŠČA IN PREDLOGI
DELEGATOV OBČIN

Delegati vseh občin v SR Sloveniji, razen odsotnih delegatov občin Mozirje, Sevnica, Šentjur pri Celju in Tolmin, ter delegat mesta Ljubljane so na svojem 23. zasedanju dne 22. junija 1972 obravnavali predlog zakona o davku na promet nepremičnin.

V razpravi so sodelovali delegati občin Ajdovščina, Celje, Gornja Radgona, Ljubljana-Bežigrad, Maribor, Novo mesto in delegat občine Radovljica, ki je govoril tudi v imenu drugih gorenjskih občin.

Na podlagi 3. točke VII. ustavnega amandmaja in 14. člena odloka očasni ureditvi sklica in dela enotnega zbora delovnih skupnosti in zasedanja delegatov občin v skupščini SR Slovenije pošilja skupina delegatov, izvoljena na zasedanju, ta stališča republiškemu zboru in enotnemu zboru delovnih skupnosti skupščine SR Slovenije, da jih v smislu omenjene določbe ustavnega amandmaja kot pristojna zbora obravnavata in zavzameta do njih stališče.

I.

Mnenja delegatov občin

V načelni in splošni razpravi delegatov je bilo izraženo mnenje, da bi moral ta zakon v smislu sprejetih ustavnih amandmajev urejati le načela, predloženi predlog pa je preveč podroben. To zlasti velja glede oprostitev iz 1., 3. in 9. točke 4. člena. Prav tako je vprašanje, ali lahko zakon pooblašča izvršni svet, da izdaja na tem področju tudi izvršilne predpise, glede na to da ustavni amandmaji dajejo občinam pri teh vprašanjih polno samostojnost.

Vprašanje je tudi, ali je treba v zakonu vključevati besedilo, da so občine dolžne usklajevati višine obremenitev, ker to ugotavlja že 40. ustavni amandma oziroma pooblašča republika in občine, da med seboj usklajujejo obveznost. (Delegat občine Novo mesto)

Pripombe in mnenja k posameznim členom:

4. člen

V zvezi s tem členom je bilo postavljeno vprašanje, kdaj in ob kakšni priložnosti se ne plača davek, glede na to, da 5. člen določa, da je zavezanec davka prodajalec. Ali to pomeni, da bo v primeru, če je prodajalec oproščen

plačila prometnega davka, tudi cena zemljišča nižja za toliko, kolikor bi znašal prometni davek? Verjetno bo vsak prodajalec skušal iztržiti maksimum ne glede na to, komu prodaja, in ne bo kupec pri tem ničesar pridobil. Zato bi bilo treba to vprašanje načelno razčistiti. (Ljubljana-Bežigrad)

Predlagano je bilo, naj se 3. točka tega člena spremeni tako, da se glasi: »Če občina odkupi nepremičnino, ki je potrebna za gradnjo objektov in naprav splošne uporabe.« Ta sprememba je bila predlagana zato, ker se z dosedanjó formulacijo dejansko oprošča plačila davka kupca, ki pa ni zavezanec za plačilo prometnega davka. Zato naj bi bila davčna oprostitvev dana le v primerih, ko občina odkupi nepremičnino za gradnjo objektov in naprav splošne uporabe, kot na primer za gradnjo šol, otroških vrtcev, cest, železnic, javnih parkov in nasadov, nasipov itd.

Besedilo 7. točke tega člena naj se za besedo »razlastitve« v prvi vrsti črta. Če pa dosedanje besedilo 7. člena ostane nespremenjeno, pa naj se precizira, kaj se upošteva kot dokaz, da pogodba nadomešča razlastitveno odločbo. Izraženo je bilo mnenje, da je še vedno prisoten moment preplačevanja pravične odškodnine v primeru sklenitve pogodbe, ki naj nadomešča razlastitveno odločbo. Zaradi tega naj bi se prometni davek plačal v primerih sklenjanja kupnih pogodb, oprostitev pa naj bi bila mogoča samo v razlastitvenih postopkih, ko razlaščenec prejme za razlaščeno zemljišče le pravično odškodnino, ki ne vsebuje rente. (Delegati gorenjskih občin)

9. člen

Ta člen naj bi se ustrezno spremenil in dopolnil tako, da se stopnje prometnega davka določajo glede na prometno vrednost kvadratnega metra kmetijskih in gradbenih zemljišč po sistemu stopničaste progresije, stopnje prometnega davka za gradbene objekte pa se določajo po stopničasti lestvici od prometne vrednosti gradbenega objekta. Pri tem je bilo poudarjeno, da ni sprejemljivo določanje stopničaste progresivne lestvice za nakup gradbenih objektov glede na raznovrstnost gradbenih objektov, kot npr. nedograjenih stanovanjskih stavb, raznih gospodarskih poslopij, raznih planinskih staj itd., ki so dejansko v razpadajočem stanju in kot taki neuporabni in se zaradi tega v praksi ne da ugotoviti uporabne površine gradbenega objekta. (Delegati gorenjskih občin)

V zvezi s tem členom je bil izražen dvom, ali bo mogoče doseči potrebno enotnost politike prometnega davka v republiki z dogovarjanjem. Zato bi bilo treba razmisliti o možnosti, da se že v zakonu določijo minimalne in maksimalne stopnje davka.

Predlagano je tudi bilo, naj bi v tem členu jasno opredelili, kdaj gre za prodajo kmetijskega in kdaj stavbnega zemljišča. Če nekdo kupi kmetijsko zemljišče z namenom kmetijske obdelave, bi morala biti lestvica obdavčitve drugačna, kot če to zemljišče kupi za zidavo. (Celje.)

11. člen

V tem členu naj bi precizirali nastavek davčne obveznosti tako, da se za prvim odstavkom doda nov drugi odstavek, ki se glasi: »Šteje se, da je pogodba sklenjena, ko jo podpišejo pogodbeni stranke.« Dopolnitev je bila predlagana zato, ker pri izvajanju zakona v zvezi s kazenskimi sankcijami iz 1. točke 17. člena sicer lahko pride do dileme, ali je pogodba sklenjena, ko jo pogodbeni stranke podpišejo, ali šele takrat, ko je izvršena overitev podpisov v pogodbi.

15. člen

Besedilo tega člena naj bi se dopolnilo v tem smislu, da se vnesejo v določbo o tem, kaj služi kot dokaz, da je pogodba po volji strank bila razdrta ali naj bo to pogodba o razveljavitvi prvotne pogodbe o istočasni vrnitvi originalne pogodbe davčnemu odmernemu organu, ali pa naj zadostuje kot dokaz o sporazumni razveljavitvi pogodbe samo podana izjava pogodbenih strank z vrnitvijo izvirnika pogodbe. (Delegati gorenjskih občin)

II.

Stališča delegatov občin

4. člen

Vsi prisotni delegati na zasedanju so s sklepom podprli amandma odborov za finance republiškega in gospodarskega zbora k 1. točki tega člena, ki se glasi:

Besedilo te točke naj se spremeni tako, da se glasi:

»1. pri prenosu pravice uporabe na zemljišče v družbeni lastnini med družbenopravnimi osebami, kadar je ena od pogodbenih strank občina;«

20. člen

Glede na to, da bo materijo 20. člena urejal posebni zakon, ki ni še mogel biti predložen zasedanju delegatov občin, so delegati sprejeli sklep, naj se določba tretjega odstavka ustrezno spremeni tako, da bo davščina dohodek občin in ne republike.

Pri tem je bilo poudarjeno, da dejansko občine same urejajo kmetijska zemljišča skupaj s kmetijskimi gospodarstvi.

Za sklep so glasovali vsi prisotni delegati, razen enega, ki se je vzdržal.

III.

Predlogi za spremembo in dopolnitev predloga zakona (amandmaji)

2. člen

V drugem odstavku 2. člena naj se na koncu doda besedilo:

»ter se uporablja samo za pridobivanje stavbnih zemljišč v družbeno lastnino«.

Za ta amandma so glasovali vsi prisotni delegati občin na zasedanju, razen delegatov občin Ajdovščina, Celje, Idrija, Novo mesto, Ormož, Sežana in Vrhnika, ki so glasovali proti, ter delegati občin Kamnik, Ljubljana-Center, Škofja Loka in mesta Ljubljane, ki so se vzdržali.

Po mnenju delegata občine Novo mesto bi bilo namesto te rešitve smotrnejše, da se na podlagi ustreznega družbenega dogovora določi namen uporabe tako zbranih sredstev.

4. člen

Briše se 9. točka 4. člena.

V obrazložitvi tega predloga je bilo poudarjeno, da tudi iz obrazložitve predloga zakona izhaja, da se je ta določba že do sedaj izigravala, predlagana

oprostititev pa bi gotovo imela za posledico, da bodo delovne organizacije in kraji na podeželju izgubljali že zaposlene kadre, s tem pa se bodo poslabšali pogoji gospodarjenja v takih področjih, kar bo vplivalo na zaostajanje teh področij, kot tudi njihovo osiromašenje in kar bo nedvomno pripomoglo k povečani emigraciji.

Za amandma so glasovali vsi prisotni delegati občin, razen delegata občine Izola, ki je glasoval proti.

19. člen

Besedilo »V dveh mesecih« v prvem odstavku tega člena se nadomesti z besedilom: »v treh mesecih«.

V obrazložitvi tega predloga je bilo poudarjeno, da bi taka rešitev omogočila občinam, da na prvih sejah po skupščinskih počitnicah sprejmejo ustrezne odloke.

Za amandma so glasovali vsi prisotni delegati na zasedanju.

St.: 421-2/72

Ljubljana, 26. 6. 1972

POROČILA

Odbor za finance in proračun republiškega zbora in odbor za finance gospodarskega zbora skupščine SR Slovenije sta na skupni seji odborov dne 22. junija 1972 obravnavala predlog zakona o davku na promet nepremičnin, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil v obravnavo izvršni svet.

Odbora sta v načelni obravnavi ugotovila, da je predlagatelj upošteval večino njunih pripomb, ki sta jih imela ob obravnavi osnutka zakona v decembru 1971.

Glede pomisleka zakonodajno-pravne komisije o nujnosti oprostitev, navedenih v prvi in tretji točki 4. člena, kjer nastopa kot pogodbeni stranka občina, sta odbora menila, da je morda res vprašljivo, ali sta, kjer nastopa kot pogodbeni stranka občina, nujni ti določili o oprostitvah. Prevladalo pa je mnenje, da je priporočljivo, da ti določili le ostaneta v seznamu oprostitev tega člena predloga zakona. Glede 9. točke 4. člena pa sta se strinjala s predstavnikom predlagatelja, da je potrebno, da v vsakem primeru ta točka ostane v besedilu predloga zakona, ker dosedanje izkušnje to zahtevajo.

V nadaljevanju načelne razprave sta odbora obravnavala predlog, da se ta davek spremeni v republiški davek. Po tem predlogu naj bi republika v dopolnjenem zakonu o uvedbi in stopnjah republiških davkov in taks določila enotne stopnje za ta prometni davek, dohodke, zbrane z njim, pa bi odstopila občinskim skupščinam. Vendar se večina članov obeh zborov ni strinjala s tem predlogom, ker so menili, da bi bila s tem omejena finančna samouprava občin. Mnenje poslancev je bilo, da ni ustavnopravne podlage, s katero bi lahko omejili občine pri določanju tega davka. Poslanci so menili, da so med občinami tako velike razlike, da bi morali izdelati zelo diferencirane republiške stopnje, ki kljub temu ne bi bile realne in bi zaradi tega bilo precej nepotrebnega nezadovoljstva. Nadalje so tudi menili, da naj se v vsakem primeru to prepusti občinskim skupščinam in njihovem medsebojnemu dogovoru.

Odbora sta nameri predlagatelja, da se v ta zakon vključijo tudi določbe o posebni republiški davščini, ki naj jo plača kupec od vsakega m² pridobljenega zemljišča za potrebe urejanja kmetijskih zemljišč, menila, da taka rešitev ni sprejemljiva in da bi zato moral biti pripravljen poseben zakon.

Pri podrobni obravnavi besedila predloga zakona sta odbora sprejela naslednje amandmaje:

K 3. členu: V drugi vrsti prvega odstavka se beseda »odplačani« zamena z besedo »odplačni«.

Amandma je redakcijskega značaja.

K 4. členu: — V prvi točki naj se besedilo spremeni tako, da se glasi:

»1. pri prenosu pravice uporabe na zemljišče v družbeni lastnini med družbenopravnimi osebami, kadar je ena od pogodbenih strank občina;«.

Odbora menita, da se prometni davek od nepremičnin ne plačuje samo pri prenosu med družbenopravnimi osebami, kadar je ena od pogodbenih strank občina. Iz dosedanjega besedila pa je razumeti, da se prometni davek ne plačuje v vsakem primeru, kadar je ena od pogodbenih strank občina.

— Črtata naj se drugi in četrti odstavek tega člena.

Odbora menita, da glede na to, da predlagani zakoni o zemljiški politiki prepovedujejo tako imenovano »črno gradnjo«, ni utemeljeno, da se v tem zakonu predvidevajo določbe o plačevanju davka za take gradnje. Po mnenju odborov bodo občinske skupščine brez pooblastila v tem zakonu lahko predpisale oprostitve plačevanja davka na promet nepremičnin in je zato utemeljen njun predlog, da se črta zadnji odstavek.

K 8. členu: Tretji odstavek naj se spremeni tako, da se glasi:

»Davčna osnova za odmero prometnega davka pri pridobitvi pravice uporabe na stavbnem zemljišču v družbeni lastnini je celotno povračilo za pravico uporabe stavbnega zemljišča, vključno s stroški komunalnega opremljanja zemljišča, zmanjšano za izklicne stroške komunalnega opremljanja zemljišča, ki so bili določeni v javnem natečaju, oziroma za dejanske stroške komunalnega opremljanja zemljišča, če je bilo le-to pridobljeno z neposredno pogodbo.«

Odbora sta se sicer strinjala s predlogom, da se dejanski stroški komunalnega opremljanja zemljišča ne vštevajo v davčno osnovo, vendar sta menila, da je predloženo besedilo neprecizno, saj je znano, da se številna stavbna zemljišča komunalno opremljajo na podlagi neposrednih pogodb, deloma pa na javnih natečajih, kjer so izklicani stroški tega opremljanja.

K 20. členu: Ta člen naj se črta iz razlogov, ki so navedeni v delu poročila o načelni razpravi.

Odbora sta se strinjala z amandmajem zakonodajno-pravne komisije k 5. členu predloga zakona.

Odbora predlagata republiškemu in enotnemu zboru delovnih skupnosti, da sprejmeta predlog zakona v besedilu, kot ga je predložil izvršni svet, vključno z amandmaji obeh odborov.

Odbor za finance in proračun je za svojega poročevalca na republiškem zboru določil poslanca Franca Vrviščarja, odbor za finance gospodarskega zbora pa za svojega poročevalca poslanca Staneta Pungerčarja.

St.: 421-2/72

Ljubljana, 23. 6. 1972

Odbor za finance in proračun republiškega zbora je na 62. seji 28. junija 1972 razpravljal o amandmajih k predlogu zakona in sprejel naslednja stališča:

Odbor se ne strinja z amandmajem zbora delegatov občin, da se v drugem odstavku 2. člena doda besedilo, da se zbrana sredstva od tega prometnega davka uporabljajo samo za pridobivanje stavbnih zemljišč v družbeno lastnino. Tako določilo niti ni v skladu z ustavnimi določili, sicer pa občine že tako lahko same tako sklenejo in tako delajo, saj jim zakon tega ne prepoveduje.

Odbor z večinskim mnenjem zavrača tudi amandma zbora delegatov občin, da se črta 9. točka 4. člena predloga zakona. Poudarja pa, da je nujno, da izvršni svet čimprej izda podrobnejša navodila o praktični uporabi te točke.

K 19. členu: Odbor se strinja z amandmajem zbora delegatov občin, da se beseda »dveh« v drugi vrsti prvega odstavka zamenja z besedo »treh«. Rok treh mesecev je namreč realen za uskladitev občinskih odlokov z zakonom.

Odbor se strinja z amandmajem zakonodajno-pravne komisije k 5., 7., 8., 12. in 17. členu zakona.

Za poročevalca na seji zbora je odbor določil poslanca Franca Vrviščarja.

Št.: 421-2/72

Ljubljana, 28. 6. 1972

Začasna komisija enotnega zbora delovnih skupnosti za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti je na seji dne 23. in 28. junija 1972 obravnavala predlog zakona o davku na promet nepremičnin in amandma k 20. členu tega zakona, ki ju je skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

V načelni obravnavi predloga zakona je začasna komisija ugotovila, da je predlagatelj upošteval večino njenih pripomb, ki jih je dala ob obravnavi osnutka zakona v decembru 1971.

Pri podrobni obravnavi besedila predloga zakona je začasna komisija sprejela naslednje spreminjevalne in dopolnilne predloge:

K 3. členu: V drugi vrsti prvega odstavka se beseda »odplačani« zamenja z besedo »odplačni«.

Amandma je redakcijskega značaja.

K 4. členu: V prvi točki naj se besedilo spremeni tako, da se glasi:

»1. pri prenosu pravice uporabe na zemljišče v družbeni lastnini med družbenopravnimi osebami, kadar je ena od pogodbenih strank občina;«.

Začasna komisija meni, da se prometni davek od nepremičnin ne plačuje samo pri prenosu med družbenopravnimi osebami, kadar je ena od pogodbenih strank občina. Iz dosedanjega besedila pa je razumeti, da se prometni davek ne plačuje v vsakem primeru, kadar je ena od pogodbenih strank občina.

Crtata naj se drugi in četrti odstavek tega člena.

Glede na to, da predlagani zakoni o zemljiški politiki prepovedujejo tako imenovano »črno gradnjo«, ni utemeljeno, da se v zakonu predvidevajo določbe o plačevanju davka za take gradnje. Po mnenjučasne komisije bodo občinske skupščine brez pooblastila v tem zakonu lahko predpisale oprostitve plačevanja davka na promet nepremičnin in je zato utemeljen predlog, da se črta zadnji odstavek.

K 8. členu: Tretji odstavek naj se spremeni tako, da se glasi:

»Davčna osnova za odmero prometnega davka pri pridobitvi pravice uporabe na stavbnem zemljišču v družbeni lastnini, je celotno povračilo za pravico uporabe stavbnega zemljišča, vključno s stroški komunalnega opremljanja zemljišča, zmanjšano za izklicne stroške komunalnega opremljanja zemljišča, ki so bili določeni v javnem natečaju oziroma za dejanske stroške komunalnega opremljanja zemljišča, če je bilo le-to pridobljeno z neposredno pogodbo.«

Začasna komisija se je sicer strinjala s predlogom, da se dejanski stroški komunalnega opremljanja zemljišča ne vštevajo v davčno osnovo, vendar je menila, da je predloženo besedilo neprecizno. Znano je, da se številna stavbna zemljišča komunalno opremljajo na podlagi neposrednih pogodb, deloma pa na javnih natečajih, kjer so izklicani stroški tega opremljanja.

Začasna komisija se je strinjala z amandmaji zakonodajno-pravne komisije k 5., 7., 8., 12. in 17. členu predloga zakona, z amandmajem izvršnega sveta k 20. členu in z amandmajem zasedanja delegatov občin k 19. členu.

Ni pa se strinjala z amandmajem zasedanja delegatov občin k 2. členu in k 9. točki 4. člena.

Začasna komisija predlaga enotnemu zboru delovnih skupnosti, da sprejme predlog zakona v besedilu, kot ga je predložil izvršni svet, vključno s spremi-njevalnimi in dopolnilnimi predlogi.

Za svojega poročevalca na enotnem zboru delovnih skupnosti je začasna komisija določila poslanca Staneta Pungerčarja.

Št.: 421-2/72

Ljubljana, 26. 6. 1972

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije je na seji dne 20. junija 1972 obravnavala predlog zakona o davku na promet nepremičnin, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

V načelni razpravi je komisija ugotovila, da je predlagatelj v glavnem upošteval njene pripombe, ki jih je dala ob obravnavi osnutka zakona na seji dne 13. decembra 1971. Tedaj je komisija poudarila, naj predlagatelj pri izdelavi predloga zakona, upoštevajoč ustavne amandmaje, ponovno oceni, ali s posameznimi določbami ne omejujemo finančne samouprave občin.

Po drugi točki XL. amandmaja k ustavi SR Slovenije družbenopolitične skupnosti samostojno določajo višino davkov, taks in drugih davščin, ki so v skladu z zakonom njihov dohodek, ter z njim samostojno razpolagajo. Glede na navedeno določbo je bilo postavljeno vprašanje, ali so lahko predmet tega zakona oprostitve, navedene v 4. členu. Po mnenju nekaterih oprostitve ne sodijo v ta zakon, ker bi s tako določbo okrnili finančno samoupravo občin. Vprašanje oprostitev naj bo predmet usklajevanja in dogovarjanja med občinami. Po pojasnilu predstavnika predlagatelja, da so nekatere oprostitve takega značaja, da jih je treba uveljaviti v merilu republike, in da ni jamstva, da bi to vprašanje zadovoljivo rešili na podlagi dogovora, ter da zasedanje delegatov občin na zadevni člen osnutka zakona ni imelo pripomb, se je večina članov komisije strinjala, da se z republiškim zakonom predpišejo minimalne oprostitve, ki jih je treba uvesti na območju vse republike. Komisija pa je izrazila pomislek o nujnosti oprostitev, navedenih v prvi in tretji točki

4. člena, kjer nastopa kot pogodbeni stranka občina, in oprostitve, navedene v 9. točki. Predlagala je, da do tega vprašanja zavzameta stališče pristojna odbora.

V zvezi s predlogom, naj bi zakon določil namensko uporabo sredstev, zbranih z davkom na promet nepremičnin, je bilo pojasnjeno, da taka rešitev ne bi bila v skladu z ustavnimi amandmaji. Predlog sam po sebi je sicer sprejemljiv in bi prispeval h konkretizaciji predlagane zemljiške politike, vendar ga že iz navedenih razlogov ni mogoče realizirati prek zakona. Primeren bi bil dogovor med občinami, da se s prometnim davkom zbrana sredstva uporabijo za nakup stavbnih zemljišč in komunalno opremljanje zemljišč.

V načelni razpravi je bilo nadalje ugotovljeno, da predlog zakona v 20. členu uvaja nov republiški davek, ki ga osnutek zakona ni vseboval. Po mnenju komisije je uvedba takega davka sicer možna, vendar bi bila s pravno-sistemskega vidika sprejemljivejša rešitev, da bi ta davek obravnaval poseben zakon. Predlagani zakon je namreč sistemski zakon, ki — razen 20. člena — ureja prometni davek od nepremičnin, ki je dohodek občin. Komisija je nadalje opozorila, da bi bilo treba v zvezi z uvedbo omenjenega republiškega davka razčistiti še nekatera vprašanja. Tako na primer vprašanje oprostitve tega davka pri nakupu kmetijskih zemljišč s strani JLA in drugih, nadalje vprašanje višine davka, ki je sedaj določena v fiksnem znesku od m² pridobljenega zemljišča. Po mnenju nekaterih bi namreč bolj ustrezal davek, ki bi bil določen v odstotku od prometne vrednosti, da v bližnji prihodnosti ne bi bilo treba spreminjati zakona le zaradi višine davka. Nadalje je treba razčistiti vprašanje, ali naj se ta davek plačuje le ob nakupu zemljišč, kot to določa prvi odstavek 20. člena, ali tudi ob pridobitvi zemljišča na podlagi drugega pravnega naslova. Glede na navedeno je komisija predlagala, naj predlagatelj pripravi nov predlog zakona o uvedbi tega republiškega davka.

Pri podrobni obravnavi besedila predloga zakona je komisija sprejela naslednje amandmaje:

K 4. členu: Črtata naj se drugi in četrti odstavek.

Črtanje drugega odstavka je utemeljeno, ker predlagani zakoni o zemljiški politiki prepovedujejo tako imenovane »črne« gradnje, črtanje zadnjega odstavka pa zato, ker občinska skupščina že brez zakonskega pooblastila lahko predpiše oprostitve prometnega davka.

K 5. členu: Črtata naj se drugi in četrti odstavek.

Določba drugega odstavka ni sprejemljiva, ker pomeni omejevanje pogodbene svobode po načelih civilnega prava, s predlagano rešitvijo pa tudi ne bi dosegli želenega cilja v prometu zemljišč.

Zadnji odstavek ni dovolj jasen. Po pojasnilu predstavnika predlagatelja, da je zavezanec za prometni davek le tisti solastnik, ki prenese idealni del lastnine na nepremičnini, je komisija menila, da zadošča prvi odstavek, ki določa, da je zavezanec davka prodajalec nepremičnine.

K 7. členu: V prvem odstavku naj se v četrti in peti vrsti črta besedilo »po posebni strokovni komisiji«.

Z zakonom ni treba predpisovati, da pristojni občinski upravni organ lahko ugotovi prometno vrednost nepremičnine s cenitvijo le po posebni strokovni komisiji. Odločitev o tem, kako bo ocenil prometno vrednost nepremičnine, je treba prepustiti njemu, saj bo v posameznih primerih morda zadoščal le izvedenec.

K 8. členu: V prvem odstavku naj se črta beseda »pravični«, ker v predlogu zakona o razlastitvi in o prisilnem prenosu pravice porabe ne govorimo o pravični odškodnini, temveč le o odškodnini, vsaka odškodnina pa mora biti pravična. Nadalje naj se v tem odstavku beseda »veljavni« nadomesti z besedo »obstoječi«. Sprememba je redakcijskega značaja.

K 12. členu: V drugem odstavku naj se v prvi vrsti za besedo »obrazcu« vstavi pika in črta preostalo besedilo kot nepotrebno, saj 18. člen predvideva izdajo posebnega navodila s strani republiškega sekretarja za finance.

K 17. členu: V tretji točki prvega odstavka naj se v zadnji vrsti beseda »3. člen« nadomesti z besedo »4. člen«.

Sprememba je redakcijskega značaja.

K 20. členu: Člen naj se črta iz razlogov, navedenih v načelni razpravi.

Št.: 421-2/72

Ljubljana, 21. 6. 1972

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije je na seji dne 23. junija 1972 obravnavala amandmaje k predlogu zakona o davku na promet nepremičnin, ki so jih dali odbor za finance in proračun republiškega zbora ter odbor za finance gospodarskega zbora in zasedanje delegatov občin skupščine SR Slovenije ter predlagatelj.

Komisija ni imela pripomb k amandmaju omenjenih odborov k 3. in 4. členu — prvi odstavek. Prav tako ni imela pripomb k amandmajem omenjenih odborov, da se črtata drugi in četrti odstavek 4. člena ter k 20. členu, ki so identični z amandmaji komisije. Nadalje komisija ni imela pripomb k amandmaju omenjenih odborov k 8. členu in sicer k tretjemu odstavku.

Komisija se je strinjala z amandmajem zasedanja delegatov občin skupščine SR Slovenije, da se črta 9. točka 4. člena, saj je v skladu s predlogom komisije, danim na seji dne 20. junija 1972. Komisija ni imela pripomb k amandmaju zasedanja delegatov občin k 19. členu predloga zakona.

Komisija ni imela pripomb k amandmaju predlagatelja k 20. členu, ki je identičen z amandmajem komisije.

Št.: 421-2/72

Ljubljana, 23. 6. 1972

PREDLOG ZAKONA

o republiškem davku na promet kmetijskih zemljišč, ki se pridobivajo v nekmetijske namene

1. člen

Poleg davka od prometa nepremičnin, ki ga plača zavezanec-prodajalec po zakonu o davku na promet nepremičnin, se uvaža na promet kmetijskih zemljišč, ki se pridobivajo za uporabo v nekmetijske namene, posebej republiški davek na promet kmetijskih zemljišč po tem zakonu (v nadaljnjem besedilu: davek).

Davek se plača od vsakega prenosa kmetijskega zemljišča, če je pridobitelj lastninske pravice ali pravice uporabe prevzel zemljišče, ki se neha uporabljati v kmetijske namene.

S prometom kmetijskih zemljišč po tem zakonu je mišljen vsak prenos lastninske pravice, oziroma pravice uporabe na kmetijskem zemljišču, razen prenosa na podlagi dedovanja.

2. člen

Zavezanec za plačilo davka je pridobitelj kmetijskega zemljišča.

Davek se ne plačuje v primerih, kadar se kmetijsko zemljišče pridobiva za potrebe JLA ali za namene v okviru programov splošnega ljudskega odpora.

3. člen

Davek znaša 2,00 dinarja na kvadratni meter pridobljenega zemljišča. Davek je dohodek republike.

S tem davkom zbrana sredstva se stekajo na poseben račun sredstev SR Slovenije za izravnavanja v gospodarstvu in za pospeševanje nekaterih gospodarskih dejavnosti in se smejo v skladu s posebnimi predpisi uporabljati za urejanje kmetijskih zemljišč zaradi povečanja njihove rodovitnosti.

4. člen

Davek odmerjajo za davčne zadeve pristojni občinski upravni organi, obenem z odmero davka na promet nepremičnin.

Glede postopka za odmero, pobiranje in izterjavo davka se uporabljajo določbe zakona o davku na promet nepremičnin.

5. člen

Zavezanec — organizacija združenega dela ali druga organizacija z lastnostjo pravne osebe, ki da davčnemu organu neresnične podatke zato, da bi se izognila obveznosti plačila davka ali dosegla nižjo odmero davka, se kaznuje za prekršek z denarno kaznijo od 2000 do 50 000 dinarjev.

Odgovorna oseba pravne osebe, ki stori prekršek iz prejšnjega odstavka, se kaznuje z denarno kaznijo od 300 do 5000 dinarjev.

Zavezanec-občan ali zasebna pravna oseba, ki stori prekršek iz prvega odstavka tega člena, se kaznuje z denarno kaznijo od 500 do 10 000 dinarjev.

6. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SRS«, uporablja pa se od 1. julija 1972.

O B R A Z L O Ž I T E V

Obdavčitev prometa nepremičnin in pravic je bila doslej urejena s temeljnim zakonom o prometnem davku od nepremičnin in pravic (Uradni list SFRJ, št. 12/65 in 32/68), z zakonom o prometnem davku od nepremičnin in pravic (Uradni list SRS, št. 22/65, 40/68, 33/70 in 46/70) ter z odloki občinskih skupščin.

Materijo je skoraj v celoti urejal že temeljni zakon, republiški zakon pa je bil izrazito dopolnilnega značaja.

Razprava o sistemski ureditvi celotnega področja zemljiške politike je pokazala, da je treba vrsto vprašanj v novi republiški zakonodaji vsebinsko urediti bistveno drugače. Glede na to, da republika ta vprašanja po določbah ustavnega zakona za izvedbo ustavnih amandmajev (Uradni list SFRJ, št. 29/71) ureja samostojno, je v celotnem sklopu mogoče uveljaviti takšne rešitve, ki izhajajo iz konkretnih razmer v SR Sloveniji in bodo neposredno prispevale k uresničevanju postavljenih družbenoekonomskih ciljev na področju zemljiške politike.

Predlog za uvedbo republiškega prometnega davka na promet kmetijskih zemljišč, ki se pridobivajo v nekmetske namene, ki naj bi se plačeval ob prenosu lastninske pravice ali pravice uporabe zemljišča, ko preneha biti kmetijsko, je izvršni svet že podal z 20. členom predloga zakona o davku na promet nepremičnin. Predlog je v vsebinskem smislu naletel na podporo v razpravah v odborih skupščine SR Slovenije, ko so obravnavali omenjeni zakon. Vsebinska podpora je bila predlogu podana tudi na seji zakonodajno-pravne komisije skupščine SR Slovenije dne 20. 6. 1972. Vendar je komisija predlagala, naj izvršni svet pripravi namesto 20. člena predlog posebnega zakona o davku na promet kmetijskih zemljišč, ki se pridobivajo v nekmetske namene. Ker bodo s 1. 7. 1972 pričeli veljati novi republiški predpisi o pridobivanju zemljišč v stavbne namene, naj bi bila s 1. 7. urejena tudi vsa vprašanja, ki zadevajo obdavčitev prometa nepremičnin.

Vsebinsko je utemeljitev za sprejem predlaganega zakona podana v predvidevanjih koncepta dolgoročnega in programa srednjeročnega razvoja SR Slovenije. Hitrejši proces urbanizacije bo zahteval po izračunih v obdobjih od 1971 do 1985 za gradnjo stanovanj, industrijskih objektov, komunalne in prometne infrastrukture 40—50 000 ha kmetijskih zemljišč — večinoma iz fonda za kmetijstvo najbolj prikladnih površin.

Za zagotovitev podlage za vzdrževanje in izboljšanje prehranske bilance SR Slovenije povečanih potreb po prehrani, industrijskih surovinah iz kmetijstva in izvozu ne bo mogoče pokriti zgolj z intenzifikacijo in povečanjem proizvodnje na ohranjenih površinah. Potrebni bodo napor celotne družbene skupnosti za organizirano akcijo prestrukturiranja in sanacije zemljiške in posestne strukture, predvsem s komasacijami, arondacijami, melioracijami in urbanistično ureditvijo kmečkih naselij.

Zato izvršni svet predlaga, da se uvede poseben republiški davek v znesku 2,00 din po m² kmetijskega zemljišča, ki ob prenosu lastninske pravice ali pravice uporabe preneha biti kmetijsko. Davek naj bi plačevali vsi pridobitelji zemljišča — izvzet naj bi bil samo prenos zemljišča za potrebe JLA oziroma za potrebe splošnega ljudskega odpora ter prenos zemljišča za dedovanjem. Davek naj bi bil dohodek republike, uporabljal pa naj bi se namensko po predpisih o izkoriščanju in varstvu kmetijskih zemljišč za urejanje kmetijskega zemljiškega fonda.

Ker je bila vsebina zakona že obravnavana v skupščinskih odborih in gre pri predlogu zakona predvsem za dodelavo določb 20. člena predloga zakona o davku na promet nepremičnin (v zvezi z razpravo v zakonodajno-pravni komisiji), zakon pa je tehnično nezahteven, predlaga izvršni svet, da se obravnava in sprejme po skrajšanem postopku.

AMANDMA IZVRŠNEGA SVETA

K 1. členu: V drugem odstavku se doda nov stavek, ki se glasi: »Ne šteje se, da se je zemljišče nehalo uporabljati v kmetijske namene, če gre za spremembo kmetijskega v gozdno zemljišče.«

Za prvim členom se doda nov 1. a člen, ki se glasi:

»Po tem zakonu se šteje kot kmetijsko zemljišče tudi gozdno zemljišče.«

OBRAZLOŽITEV

K 1. členu: Drugemu odstavku 1. člena se doda nov stavek. Dopolnitev je potrebna, da ne bi nastale nejasnosti pri predpisovanju davka tudi pri spremembah kultur, na primer pri spreminjanju kmetijskih v gozdna zemljišča.

K 1. a členu: V določenih primerih se tudi gozdna zemljišča prenehajo uporabljati za gozdno proizvodnjo. Davek naj zajame tudi ta proces, ker predstavlja tudi gozd splošno dobrotno posebnega družbenega pomena.

POROČILA

Odbor za finance in proračun republiškega zbora je na 62. seji 28. junija 1972 obravnaval predlog zakona o republiškem davku na promet kmetijskih zemljišč, ki se pridobivajo v nekmetijske namene, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil v obravnavo izvršni svet s predlogom, da ga obravnava po skrajšanem postopku v smislu 294. in 296. člena poslovnika skupščine SR Slovenije.

Odbor se strinja z obravnavo po skrajšanem postopku.

V načelni razpravi k predlogu zakona odbor ni imel pripomb.

V obravnavi po členih se je odbor strinjal z amandmajem predlagatelja k 1. členu kot tudi z amandmajema zakonodajno-pravne komisije k 4. in 6. členu.

Po daljši razpravi se je večina članov odbora izjasnila proti amandmajem delegatov občin k naslovu k 1. členu in k 3. členu predloga zakona. Večina članov odbora je bila namreč mnenja, da je sredstva, zbrana na podlagi tega zakona, treba združevati, ker bodo zbrana sredstva na teritoriju celotne republike razmeroma majhna (po ocenah okoli 20 milijonov dinarjev letno) in bi bila razdrobljena sredstva premajhna za kakršnokoli pomembnejše urejanje kmetijskih zemljišč zaradi povečanja njihove rodovitnosti. Zbrana sredstva na podlagi zakona se bodo zbirala na posebnem računu za izravnava v gospodarstvu in se bodo po določbah predlaganega zakona namensko uporabljala samo za urejanje kmetijskih zemljišč.

Del članov odbora se je zavzemal za amandmaje zasedanja delegatov občin, da se ta sredstva zbirajo pri občinah, ki naj bi tudi formirale ustrezen namenski sklad za urejanje kmetijskih zemljišč.

V zvezi z razpravo o oblikovanju podobnega posebnega računa sredstev, kakor ga ima republika za izravnava v gospodarstvu in za pospeševanje nekaterih dejavnosti tudi v občinah, je bil odbor načelno mnenja, da bi bilo

to verjetno pozitivno in da bi bilo treba tako določilo vnesti v zakon o financiranju družbenopolitičnih skupnosti, ki ga bo že tako treba pripraviti in sprejeti v skladu s sprejetimi ustavnimi amandmaji.

Odbor predlaga zboru, da sprejme zakon ob upoštevanju amandmajev predlagatelja in zakonodajno-pravne komisije.

Za poročevalca na seji zbora je odbor določil poslanca Staneta Vrhovca.

St. 465-4/72

Ljubljana, 28. 6. 1972

Začasna komisija enotnega zbora delovnih skupnosti za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbenopolitičnih in samoupravnih skupnosti je na seji dne 23. in 28. junija 1972 obravnavala predlog zakona o republiškem davku na promet kmetijskih zemljišč, ki se pridobivajo v nekmetijske namene, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet s predlogom, da se obravnava po skrajšanem postopku.

V načelni razpravi je začasna komisija ugotovila, da je predlagatelj upošteval pripombe zakonodajno-pravne komisije, odbora republiškega zbora za finance in proračun in odbora gospodarskega zbora za finance, ki so jih dali k 20. členu predloga zakona o davku na promet nepremičnin. Glede na to ni imela začasna komisija nobenih načelnih pripomb k predlogu zakona in se je strinjala, da se sprejme po skrajšanem postopku.

Pri podrobni obravnavi besedila predloga zakona je začasna komisija sprejela naslednja amandmaja, ki ju je dal predlagatelj na seji začasne komisije:

K 1. členu: V drugem odstavku se doda nov drugi stavek v besedilu:

»Ne šteje se, da se je zemljišče nehalo uporabljati v kmetijske namene, če gre za spremembo kmetijskega v gozdno zemljišče.«

Za 1. členom se doda nov 1. a člen v besedilu:

»Po tem zakonu se šteje kot kmetijsko zemljišče tudi gozdno zemljišče.«

Preostali členi se prenumerirajo.

Začasna komisija se je strinjala tudi z amandmaji zakonodajno-pravne komisije k 4. in 6. členu predloga zakona, ni pa se strinjala s stališčem zasedanja delegatov občin, da bi bil ta davek občinski dohodek. Po mnenju začasne komisije se lahko le s koncentracijo sredstev zagotovi urejanje kmetijskih zemljišč zaradi povečanja njihove rodovitnosti.

Začasna komisija predlaga enotnemu zboru delovnih skupnosti, da sprejme predlog zakona skupaj s predlaganimi spremembami in dopolnitvami.

Za svojega poročevalca na seji enotnega zbora je določila poslanca Staneta Pungerčarja.

St.: 465-4/72

Ljubljana, 28. 6. 1972

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije je na seji dne 23. junija 1972 obravnavala predlog zakona o republiškem davku na promet kmetijskih zemljišč, ki se pridobivajo v nekmetijske namene, ki ga je skupščini predložil izvršni svet.

V načelni razpravi je komisija ugotovila, da je predlagatelj upošteval njene pripombe, ki jih je dala k 20. členu predloga zakona o davku na promet nepremičnin na seji dne 20. tega meseca. Glede na navedeno komisija ni imela načelnih pripomb k predlogu zakona.

Pri podrobni obravnavi besedila predloga zakona je komisija sprejela naslednja *amandmaja, ki ju je dal predlagatelj* na seji komisije.

K 1. členu: V drugem odstavku se doda nov drugi stavek v besedilu:

»Ne šteje se, da se je zemljišče nehalo uporabljati v kmetijske namene, če gre za spremembo kmetijskega v gozdno zemljišče.«

Za 1. členom se doda nov 1. a člen v besedilu:

»Po tem zakonu se šteje kot kmetijsko zemljišče tudi gozdno zemljišče.«

Preostali členi se prenumerirajo.

Komisija je sprejela sama še naslednja amandmaja:

K 4. členu: V drugem odstavku se besedilo »pobiranje in izterjavo« nadomesti z besedilom »pobiranja in izterjave«.

Sprememba je redakcijskega značaja.

K 6. členu: Besedilo tega člena se spremeni tako, da se glasi:

»Ta zakon začne veljati 1. julija 1972.«

Po mnenju komisije je predlagana rešitev umestnejša, saj bo predlog zakona na pristojnih zborih sprejet še pred 1. julijem.

Št.: 465-4/72

Ljubljana, 23. 6. 1972

PREDLOG SKLEPA

o obravnavi soglasja k predlogu zakona o udeležbi federacije pri financiranju zavarovanja izvoznih poslov

Na podlagi 4. podtočke 2. točke XXX. amandmaja, prvega odstavka 4. točke XXXIV. amandmaja k ustavi SFR Jugoslavije, drugega odstavka 2. točke VII. amandmaja in druge alineje prvega odstavka XLIV. amandmaja k ustavi SR Slovenije ter v zvezi z določbo četrtega odstavka 241. člena poslovnika skupščine SR Slovenije je skupščina Socialistične republike Slovenije na seji republiškega zbora in na seji gospodarskega zbora sprejela

SKLEP

o obravnavi soglasja k predlogu zakona o udeležbi federacije pri financiranju zavarovanja izvoznih poslov

I.

Skupščina SR Slovenije ne daje soglasja k predlogu zakona o udeležbi federacije pri financiranju zavarovanja izvoznih poslov, ki ga je predložil zvezni izvršni svet.

II.

Predlog zakona o udeležbi federacije pri financiranju zavarovanja izvoznih poslov je skupščina SR Slovenije štela in obravnavala kot predlog za izdajo zakona in dala soglasje.

III.

Pri izdelavi osnutka zakona naj se upoštevajo naslednja stališča:

1. z zakonom o zavarovanju izvoznih poslov naj se institucionalno uredi celoten kompleks zavarovanja izvoznih poslov v okviru ureditve poslovnih odnosov z inozemstvom, ki ima svoje osnove v zakonu o deviznem poslovanju in zakonu o kreditnih poslih s tujino;

2. z zakonom naj se uredi tudi celoten mehanizem zavarovanja;

3. zakon naj bo tako koncipiran, da bo na njegovi podlagi možno tudi določeno usmerjanje izvozne politike in samega izvoza prek sistema diferenciranih premij, ki jih morajo naši izvozniki in inozemski kreditojemalci plačati za zavarovanje izvoznih poslov;

4. zavarovanje izvoznih poslov je predvsem naloga zavarovalnic in ustreznih bančnih institucij. Federacija oziroma pooblaščen zvezna institucija naj zagotavlja likvidnost rizičnega sklada oziroma skladov. V zakonu je treba določiti deljeno odgovornost zainteresiranih gospodarskih organizacij, republik in federacije (posel naj bi bil zavarovan 80—90%, od tega naj bi razmerje med federacijo in republiko znašalo 40—45 %, preostanek 20—10 % pa naj bi nosile gospodarske organizacije);

5. zakon naj bo koncipiran na načelih zavarovalstva, da bodo premije praviloma pokrivala odškodnine, ki jih bo treba plačati, nikakor pa ne sme zakon pomeniti pravno podlago le za osnovanje vira oziroma sklada za plačilo odškodnin za nekomercialne in druge izvozne posle;

6. po novem zakonu naj bi se zavarovali le izvozni posli, sklenjeni po sprejetju zakona. Plačilo škode iz naslova izvršenih izvoznih poslov pred sprejetjem zakona predstavlja drugačno problematiko, ki jo je treba obravnavati povsem ločeno od zavarovanja izvoznih poslov v bodoče;

7. osnutku zakona je potrebno predložiti izhodišča za pravilnik in tarifo premij.

St.: 0100-5/72

POROČILO

Odbor za finance in proračun, odbor za proizvodnjo in blagovni promet republiškega zbora in odbor za finance gospodarskega zbora so na skupni seji 22. junija 1972 obravnavali predlog zakona o udeležbi federacije pri financiranju zavarovanja izvoznih poslov, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil zvezni izvršni svet.

Zvezni izvršni svet pošilja predlog zakona skupščini SR Slovenije v soglasje v smislu 4. točke XXXIV. ustavnega amandmaja k ustavi SFRJ, ki določa, da federacija ne sme ustanavljati skladov ali prevzemati obveznosti, razen če je za to pooblaščen z ustavo ali če s prevzemom obveznosti soglašajo skupščine republik in avtonomnih pokrajin.

Uvodoma so odbori ugotovili, da izvršni svet skupščine SR Slovenije o predlogu zakona še ni razpravljal in da odbori nimajo uradnega stališča izvršnega sveta niti ne upravnih organov ali drugih institucij. Zato odbori dajejo

svoje stališče samo na osnovi podatkov, ki izhajajo iz predloga zakona in niso v razpravi mogli razčistiti nekaterih nejasnih vprašanj.

V načelni razpravi so se vsi trije odbori strinjali, da je zavarovanje izvoznih poslov potrebno, da bi morali rešiti tudi pri nas to vprašanje, ki je predvsem v industrijsko razvitejših državah urejeno. Tudi naše delovne organizacije poznajo tako zavarovanje predvsem pri vsakem uvozu na kredit, ko morajo poleg obresti za kredit plačevati še dodatne odstotke obresti na račun zavarovanja kredita pri pooblaščenem zavarovalnem zavodu.

Na podlagi predloženega zakona naj bi se formiral pri posebni organizaciji poseben sklad za zavarovanje zoper nekomercialne rizike.

K predlogu zakona dajejo odbori naslednje pripombe:

— zavarovanje izvoznih poslov je v bistvu sestavni del kompleksa poslovnih odnosov s tujino in bi zato moral imeti predloženi zakon svoje osnove v zakonu o deviznem poslovanju oziroma o kreditnih poslih s tujino;

— predlog zakona je izdelan izven okvira temeljnih rešitev zunanjetrgovinskega poslovanja;

— predlog zakona določa, da zavarovanje in izplačilo odškodnine iz sredstev federacije opravlja organizacija, ki jo določi izvršni svet (2. člen), da federacija zagotavlja organizaciji sredstva (5. člen), sicer pa je celoten mehanizem predmet nadaljnje obdelave in v kompetenci zveznega izvršnega sveta, zveznega sekretariata za finance in organizacije. S sprejetjem tega zakona bi bile praktično odprte neomejene finančne možnosti, kajti zakon sam je zelo širok in skoraj nima omejitev;

— s 6. členom je pooblaščen zvezni izvršni svet, da določa znesek za višino zavarovanja, kar se ne sklada z načeli in prakso, da izvršni svet ni nosilec odločanja o sredstvih;

— z 10. členom se vključujejo v zavarovanje po tem zakonu tudi posli, sklenjeni pred uveljavitvijo tega zakona. Da je to določilo vključeno v zakon, ima prav gotovo poseben vzrok in bi morali, če že ne določiti znesek, vsaj omejiti maksimalni znesek izplačil za škode iz že sklenjenih poslov. Verjetno v tem primeru sploh ne bi šlo več za zavarovanje, pač pa samo še za izplačilo škod, povzročenih zaradi nekomercialnih rizikov preteklega obdobja;

— zakon določa, da sredstva zagotavlja federacija, niso pa opredeljeni niti viri niti višina sredstev;

— kaj vse se šteje za izvozni posel, je navedeno v 4. členu predloga zakona; v okvir tega zakona praktično spadajo vsi izvozni posli;

— industrijsko razvitejše države nimajo v okviru izvoznih poslov določene norme, omejitve glede višine kreditiranja posameznih teritorialnih ali političnih območij, naš predlog pa ne kaže nikake selektivnosti ali omejitve;

— na podlagi dikcije zakona bi bilo možno sklepati tudi izvozne posle, za katere bi lahko že vnaprej pričakovali, da bo prišlo do uporabe tega zakona in izplačilo škode;

— zakon ne daje nikakršne orientacije, na kakšne in kolikšne rizike smemo računati; prav gotovo so kje zbrani podatki, koliko škode in kakšne zavarovalne premije so bile iz tega naslova v preteklosti.

Na podlagi razprave so odbori sprejeli naslednje sklepe:

1. republiškem in gospodarskem zboru se predlaga, da ne izda ustreznega akta o soglasju za sprejem predlaganega zakona;

2. republiški in gospodarski zbor naj sprejmeta sklep v naslednjem smislu:

— zbora se strinjata, da je treba institucionalno rešiti vprašanje zavarovanja nekomercialnih rizikov;

— predlog zakona naj se šteje kot predlog za izdajo zakona, v osnutku zakona pa naj se upoštevajo pripombe in predlogi obeh zborov;

— v zakonu mora biti obdelan celoten mehanizem zavarovanja;

— zavarovanje izvoznih poslov je predvsem naloga zavarovalnic in ustreznih bančnih institucij, zvezna institucija oziroma federacija pa naj zagotavlja likvidnost sklada oziroma skladov;

— plačilo odškodnin po zakonu o zavarovanju izvoznih poslov naj ne postane sklad za plačilo odškodnin za nekomercialne izvozne posle;

— po novem zakonu bi se zavarovali le izvozni posli, sklenjeni po sprejetju zakona, nikakor pa ne bi smeli reševati škode iz naslova izvršenih izvoznih poslov v preteklosti;

— z vso temeljitostjo naj se proučijo ustrezne premije za zavarovanje izvoznih poslov, saj je znano, da je višina premij v praksi zelo različna, odvisno pač od tega, za kakšen izvozni posel gre in kdo je kupec oziroma plačnik in v kateri državi je plačnik. Zakon in poslovanje na njegovi osnovi naj bo obenem tudi usmerjevalec izvozne politike in samega izvoza;

— izvoz na kredit naj bo vezan na ustrezno zavarovalno premijo kreditojemalca, podobno kot morajo naši kreditojemalci plačati ustrezno zavarovalno premijo, kadar dobijo komercialni kredit pri raznih zahodnoevropskih gospodarskih organizacijah;

— postopek po XXXIV. ustavnem amandmaju k zvezni ustavi je edini pravilen postopek za sprejemanje tovrstnega zakona, ker gre za sprejetje novih obveznosti federacije.

Za poročevalca na seji republiškega zbora je odbor za finance in proračun določil poslanca Rudija Rebeka, za poročevalca na seji gospodarskega zbora pa je bil določen poslanec Stane Pungerčar.

St.: 0100-5/72

Ljubljana, 23. 6. 1972

PREDLOG STALIŠČ

**k predlogu za izdajo in predlogu zakona o financiranju druge etape
investicijskih del na regulaciji Donave od Beograda
do jugoslovanko-madžarske meje**

Na podlagi 10. podtočke 2. točke XXX. amandmaja, prvega odstavka 4. točke XXXIV. amandmaja k ustavi SFR Jugoslavije, tretjega odstavka 2. točke VII. amandmaja in druge alineje prvega odstavka XLIV. amandmaja k ustavi SR Slovenije ter v zvezi z določbo četrtega odstavka 242. člena poslovnika skupščine SR Slovenije je skupščina Socialistične republike Slovenije na seji republiškega zbora in na seji enotnega zbora delovnih skupnosti sprejela

STALIŠČA

k predlogu za izdajo in predlogu zakona o financiranju druge etape
investicijskih del na regulaciji Donave od Beograda
do jugoslovansko-madžarske meje

I.

Skupščina SR Slovenije meni, da ni potrebno soglasje niti k predlogu za izdajo niti k predlogu zakona o financiranju druge etape investicijskih del na regulaciji Donave od Beograda do jugoslovansko-madžarske meje.

II.

Obveznost Jugoslavije za izvajanje regulacijskih del na Donavi je nesporna, ker je osnovana na sklenjeni konvenciji o režimu plovbe na Donavi iz leta 1948, na sklepih donavske komisije iz leta 1960 ter na sklepu zveznega izvršnega sveta z dne 27. maja 1964, s katerim je Jugoslavija sprejela obveznost izvršitve regulacijskih del v roku 15 let, šteto od 1. januarja 1965.

Obveznost financiranja in izvajanja regulacijskih del na Donavi tudi ni bila prenesena na republike in avtonomni pokrajini z zakonom o prenosu sredstev, pravic in obveznosti federacije za gospodarske investicije na republike in avtonomni pokrajini (Uradni list SFRJ, št. 29/71) in so zato dela in financiranje še naprej obveznost federacije.

Predlagani zakon v 5. členu določa tranše za financiranje po posameznih letih, vendar na podlagi cen iz leta 1968, ki sedaj niso več realne, obenem se s 3. členom določa, da bodo morebitni večji investicijski stroški financirani iz sredstev federacije, sicer pa se bodo sredstva določala v proračunu federacije vsako leto na podlagi investicijskega programa. Predlagani zakon torej sploh ne precizira celotne višine potrebnih sredstev, razen načelnega določila, da se znesek vsako leto določa v proračunu federacije.

Proračun federacije se vsako leto sprejema z zakonom in je zato po mnenju skupščine SR Slovenije v razpravi o proračunu treba razpravljati o primernosti višine vsakoletne tranše za financiranje regulacije Donave.

V zakonu o financiranju investicijskih del na regulaciji Donave od Beograda do jugoslovansko-madžarske meje (Uradni list SFRJ, št. 9-117/65) je bilo določeno, da sredstva zagotavlja Jugoslovanska investicijska banka iz sredstev federacije, namenjenih za gospodarske investicije — brez obveznosti vračanja. Ker so se tedaj sredstva za financiranje regulacije zagotavljala iz neproračunskih virov, je razumljivo, da je bil potreben zakon o financiranju.

Ob tem poudarjamo, da niti zakon iz leta 1965 niti sedaj predloženi zakon ne vsebujeta določb o prevzemanju obveznosti Jugoslavije, ki je nesporna. Ker se je I. etapa financirala iz sredstev neproračunske bilance federacije, je bil poseben zakon o financiranju potreben, z ustavnimi spremembami se sredstva sedaj zagotavljajo z zakonom o zveznem proračunu in zato še poseben zakon o financiranju ni potreben.

Št.: 0100-4/72

Ljubljana, 28. 6. 1972

POROČILA

Odbor za finance in proračun republiškega zbora in odbor za finance gospodarskega zbora sta na skupni seji obravnavala dne 22. junija 1972 omenjeni predlog za izdajo in predlog zakona, ki ju je skupščini SR Slovenije predložil zvezni izvršni svet s predlogom, da v smislu 4. točke XXXIV. ustavnega amandmaja k ustavi SFRJ izda ustrezen akt o soglasju za izdajo predloženega zveznega zakona.

Odbora sta uvodoma ugotovila, da gre za financiranje obveznosti, sprejete na podlagi konvencije o režimu plovbe na Donavi in da je zvezni izvršni svet že v letu 1964 sporočil donavski komisiji, da bo Jugoslavija najkasneje v letih 1965—1980 opravila potrebna investicijska dela za zagotovitev in za izboljšanje plovnih pogojev. Glede na staro obveznost sta odbora toliko bolj presenečena, da se predlog za izdajo in predlog zakona predlagata hkrati in po tolikem času.

Odboroma ni jasno, zakaj naj se naenkrat za financiranje teh del sprejme poseben zakon s soglasjem republik ob dejstvu, da je bil v juliju 1971 z zakonom izvršen prenos izvenproračunske bilance federacije na republike in da je kasneje ta investicija financirana iz sredstev proračuna federacije za leto 1972, sedaj pa se predlaga poseben zakon, na podlagi katerega se bo financirala ta investicija. Odboroma niso znani nikakršni razlogi, ki bi terjali izdajo tega zakona, zlasti ne po skrajšanem postopku, saj so bili ustavni amandmaji sprejeti že v juliju 1971, zvezni proračun pa veliko mesecev kasneje.

Odboroma je nerazumljivo, zakaj se s 5. členom določajo tranše za posamezna izvajanja II. etape po cenah iz leta 1968, kot je to prikazano v obrazložitvi predloga zakona. Torej so zneski povsem nerealni, zato pa 3. člen pavšalno določa, da bodo morebitni večji investicijski stroški financirani iz sredstev federacije, kar daje neomejene možnosti za podražitev investicije.

Odboroma tudi ni jasno, kakšne finančne posledice ima sprejetje predlaganega zakona za republiko Slovenijo. Ali pomeni to povečanje kotizacije in koliko oziroma kako bo federacija zagotavljala ta sredstva?

Ob ocenah strukture stroškov v obrazložitvi so nerazumljivo visoki stroški za drugo etapo gradnje za raziskovalna dela, za nadzorstvo in drugi stroški, saj dosegajo kar 10,4 % celotnega investicijskega zneska, kar ne dosega niti pri tehnološko zelo zahtevnih investicijah.

Odbora nimata stališča izvršnega sveta skupščine SR Slovenije do predlaganega zakona, ker o njem še ni razpravljal. Odbora menita, da brez razčiščenja načelnih in konkretnih vprašanj, danih na seji odborov, ni možno sprejeti odloka o soglasju k predlogu zakona. Za eventualni predlog zakona — če je sploh potreben — predlaga odbor redni postopek, s tem da je potrebna preciznejša opredelitev zakona z natančnejšimi podatki zahtevanih finančnih sredstev po letih gradnje.

Na podlagi razprave sta odbora sprejela naslednje stališče:

1. republiškem in gospodarskem zboru predlagata, da ne izda ustreznega akta o soglasju za sprejem predlaganega zakona;

2. odbora sprejemata le predlog za izdajo zakona, osnutek zakona pa mora upoštevati pripombe odborov.

Za poročevalca na seji republiškega zbora je odbor določil poslanca Rudija Rebeka.

St.: 0100-4/72

Ljubljana, 23. 6. 1972

Odbor za finance in proračun republiškega zbora je na 62. seji 28. junija 1972 ponovno obravnaval predlog za izdajo in predlog navedenega zveznega zakona, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil v soglasje zvezni izvršni svet.

Odbor za finance in proračun je ponovno obravnaval predlagani zakon, pri čemer je zavzel stališče, da predlagani zakon o financiranju II. etape investicijskih del na regulaciji Donave od Beograda do jugoslovansko-madžarske meje sploh ni potreben, kar utemeljuje z naslednjim:

— Obveznost federacije, da financira in izvaja dela na regulaciji Donave, ni sporno, ker bazira na sklenjeni konvenciji o režimu plovbe na Donavi iz leta 1968 in sprejete obveznosti iz leta 1965, da Jugoslavija prevzema obveznost izvršitve določenih del na regulaciji Donave, ki bodo izvršena v 15 letih, šteto od 1. januarja 1965.

— Niti zakon o financiranju del I. etape (Uradni list SFRJ, št. 9-117/65) niti sedaj predloženi zakon ne obravnavata vprašanja prevzete obveznosti, ki je prav gotovo nesporna, pač pa urejata le financiranje teh del.

— Zakon o financiranju I. etape je bil potreben, ker je sredstva zagotavljala Jugoslovanska investicijska banka iz sredstev federacije, namenjenih za gospodarske investicije brez obveznosti vračanja. Sredstva za I. etapo so bila torej zagotovljena izven proračuna in je bila zato zakonska osnova potrebna.

— Z ukinitvijo neproračunske bilance se sredstva zagotavljajo vsako leto z zveznim proračunom na podlagi investicijskega programa.

Zato odbor meni, da zakon o financiranju II. etape regulacije Donave sploh ni potreben in predlaga zboru, da ne izda soglasja niti k predlogu za izdajo zakona niti k predlogu zakona.

Za poročevalca na seji zbora je odbor določil poslanca Rudija Rebeka.

St.: 0100-4/72

Ljubljana, 28. 6. 1972

Začasna komisija enotnega zbora delovnih skupnosti za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbenopolitičnih in samoupravnih skupnosti je na seji dne 23. junija 1972 obravnavala predlog za izdajo zakona in predlog zakona o financiranju druge etape investicijskih del na regulaciji Donave od Beograda do jugoslovansko-madžarske meje, ki ju je skupščini SR Slovenije predložil zvezni izvršni svet s predlogom, da sprejme skupščina SR Slovenije v smislu 4. točke XXXIV. ustavnega amandmaja k ustavi SFRJ akt o soglasju za izdajo predloženega zakona.

V načelni razpravi je začasna komisija ugotovila, da je zvezni izvršni svet že v letu 1969 obravnaval mednarodno obveznost Jugoslavije na podlagi sprejete donavske konvencije in sporočil donavski komisiji, da bo Jugoslavija naj-

kasneje v 15 letih opravila vsa regulacijska dela, potrebna za zagotovitev in izboljšanje plovnih razmer. Glede na staro obveznost ni bilo začasni komisiji jasno, zakaj se tako kasno predlagata obenem predlog za izdajo zakona in predlog zakona, ko je bil v juliju 1971 z zakonom izvršen prenos izvenproračunske bilance federacije in je kasneje ta investicija financirana iz sredstev proračuna za leto 1972. Sedaj pa se za financiranje teh del predlaga poseben zakon s soglasjem republik.

Začasni komisiji je nerazumljivo, zakaj se v 5. členu določajo tranše za posamezna leta izvajanja II. etape po cenah iz leta 1968 in so torej zneski povsem nerealni. Določbe 3. člena pa dajejo neomejene možnosti za podražitev investicije, ki jih bo iz svojih sredstev krila federacija. Pri tem se je postavilo vprašanje, iz katerih sredstev bo krila federacija morebitne podražitve in kakšne finančne posledice bi imel sprejem tega zakona za Slovenijo.

Ker začasna komisija ni imela stališča izvršnega sveta skupščine SR Slovenije do predloga zakona in ker ni jasno, če je sprejem tega zakona sploh potreben, predlaga redni postopek za obravnavo tako, da se natančneje določijo potrebna finančna sredstva po letih gradnje.

Začasna komisija je na podlagi razprave zavzela naslednji stališči:

1. predlaga enotnemu zboru, da ne izda ustreznega akta o soglasju za sprejem predlaganega zakona;

2. sprejema le predlog za izdajo zakona, osnutek pa mora upoštevati pripombe začasne komisije.

Za svojega poročevalca na seji enotnega zbora je začasna komisija določila poslanca Staneta Pungerčarja.

Št.: 0100-4/72

Ljubljana, 26. 6. 1972

Začasna komisija enotnega zbora delovnih skupnosti za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov je na seji 28. junija 1972 ponovno obravnavala predlog za izdajo in predlog navedenega zveznega zakona, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil v soglasje zvezni izvršni svet.

Začasna komisija je ponovno obravnavala predlagani zakon, pri čemer je zavzela stališče, da predlagani zakon o financiranju II. etape investicijskih del na regulaciji Donave od Beograda do jugoslovansko-madžarske meje sploh ni potreben, kar utemeljuje z naslednjim:

— Obveznost federacije, da financira in izvaja dela na regulaciji Donave, ni sporna, ker bazira na sklenjeni konvenciji o režimu plovbe na Donavi iz leta 1968 in sprejete obveznosti iz leta 1965, da Jugoslavija prevzema obveznost izvršitve določenih del na regulaciji Donave, ki bodo izvršena v 15 letih, šteto od 1. januarja 1965.

— Niti zakon o financiranju del I. etape (Uradni list SFRJ, št. 9-117/65) niti sedaj predloženi zakon ne obravnavata vprašanja prevzete obveznosti, ki je prav gotovo nesporna, pač pa urejata le financiranje teh del.

— Zakon o financiranju I. etape je bil potreben, ker je sredstva zagotavljala Jugoslovanska investicijska banka iz sredstev federacije, namenjenih za gospodarske investicije brez obveznosti vračanja. Sredstva za I. etapo so bila torej zagotovljena izven proračuna in je bila zato zakonska osnova potrebna.

— Z ukinitvijo neproračunske bilance federacije se sredstva zagotavljajo vsako leto z zveznim proračunom na podlagi investicijskega programa.

Zato začasna komisija meni, da zakon o financiranju II. etape regulacije Donave sploh ni potreben in predlaga zboru, da ne izda soglasja niti k predlogu za izdajo zakona niti k predlogu zakona.

Za poročevalca na seji zbora je začasna komisija določila poslanca Staneta Pungerčarja.

St.: 0100-4/72

Ljubljana, 28. 6. 1972

PREDLOG ZAKONA

o spremembah in dopolnitvah zakona o šolah z italijanskim oziroma madžarskim učnim jezikom in o dvojezičnih šolah v Socialistični republiki Sloveniji

Zakon o šolah z italijanskim oziroma madžarskim učnim jezikom in o dvojezičnih šolah v Socialistični republiki Sloveniji (Uradni list SRS, št. 7-44/65) se spremeni in dopolni tako, da se njegovo prečiščeno besedilo glasi:

ZAKON

o vzgojnoizobraževalnih organizacijah z italijanskim oziroma madžarskim jezikom in o dvojezičnih vzgojnoizobraževalnih organizacijah v SR Sloveniji

1. člen

S tem zakonom se urejajo vzgojnoizobraževalne organizacije, v katerih se vzgajajo in izobražujejo pripadniki italijanske oziroma madžarske narodnosti, ter dvojezične vzgojnoizobraževalne organizacije, v katerih se vzgajajo in izobražujejo skupaj s pripadniki posamezne narodnosti tudi pripadniki slovenskega naroda, ki živijo na narodnostno mešanem območju.

Vzgojnoizobraževalne organizacije iz prejšnjega odstavka so organizacije, v katerih se opravlja vzgojnoizobraževalno delo v jeziku posamezne narodnosti, ter dvojezične vzgojnoizobraževalne organizacije, v katerih se opravlja vzgojnoizobraževalno delo v slovenskem jeziku in v jeziku posamezne narodnosti.

2. člen

Vzgojnoizobraževalne organizacije, v katerih se vzgajajo in izobražujejo pripadniki italijanske oziroma madžarske narodnosti, so del splošnega vzgojnoizobraževalnega sistema ter se ustanovljajo, organizirajo in delajo v skladu s predpisi, ki veljajo za posamezne vrste vzgojnoizobraževalnih organizacij, v katerih se opravlja vzgojnoizobraževalno delo v slovenskem jeziku, kolikor ni s tem zakonom drugače določeno.

3. člen

Vzgojnoizobraževalne organizacije, v katerih se vzgajajo in izobražujejo pripadniki italijanske oziroma madžarske narodnosti, omogočajo ob doseganju splošnega vzgojnoizobraževalnega smotra še

- razvoj italijanske oziroma madžarske narodnosti v duhu enakopravnosti in bratstva narodov in narodnosti v Jugoslaviji,
- spoznavanje kulture italijanske oziroma madžarske narodnosti in kulture njihovega matičnega naroda,
- svobodno uporabo in enakopravnost italijanskega oziroma madžarskega jezika z jeziki narodov in narodnosti v Jugoslaviji,
- take odnose v vzgojnoizobraževalnih organizacijah, da sta italijanska oziroma madžarska narodnost element prijateljskega zbližanja med sosednimi narodi in državami ter spodbuda za tvorno mednarodno sožitje.

4. člen

Vzgojnoizobraževalne organizacije za pripadnike italijanske narodnosti, v katerih se opravlja vzgojnoizobraževalno delo v italijanskem jeziku, so:

- vzgojnovarstvene organizacije v Bertokih, Izoli, Kopru, Luciji in v Sečovljah,
- osnovna šola Izola, osnovna šola Koper z osnovnimi šolami Ankaran, Bertoki in Semedela, kot podružnicami te šole; osnovna šola Piran z osnovnima šolama Lucija in Strunjan kot podružnicama te šole ter osnovna šola Sečovlje,
- poklicna šola za oblačilno in kovinarsko stroko v Izoli, ekonomska šola v Izoli ter gimnaziji v Kopru in Piranu.

5. člen

Dvojezične vzgojnoizobraževalne organizacije za pripadnike slovenskega naroda in za pripadnike madžarske narodnosti, v katerih se opravlja vzgojnoizobraževalno delo v slovenskem in madžarskem jeziku, so:

- vzgojnovarstvene organizacije: Domanjševci, Hodoš, Motvarjevci, Prosenjakovci ter Lendava z oddelki v Čentibi, Dobrovniku, Dolgi vasi, Dolni, Gaberju, Genterovcih, Kapci, Lendavi-Nafti in v Petišovcih,
- osnovne šole Domanjševci, Dobrovnik in Genterovci, osnovna šola Hodoš kot podružnica osnovne šole Šalovci; osnovni šoli Motvarjevci in Prosenjakovci kot podružnici osnovne šole Fokovci ter osnovna šola Lendava z osnovnimi šolami: Čentiba, Dolina, Gaberje, Petišovci in Pince Marof kot podružnicami te šole,
- posebna osnovna šola Lendava.

6. člen

Z zakonom se lahko ustanavljajo tudi druge vzgojnoizobraževalne organizacije, v katerih se opravlja vzgojnoizobraževalno delo v jeziku posamezne narodnosti oziroma dvojezične vzgojnoizobraževalne organizacije.

Vzgojnoizobraževalne organizacije iz 4. in 5. člena tega zakona lahko prenehajo samo z zakonom.

7. člen

V vzgojnoizobraževalnih organizacijah, v katerih se opravlja vzgojnoizobraževalno delo v jeziku posamezne narodnosti, je obvezen učni predmet tudi slovenski jezik.

Pouk v dvojezičnih vzgojnoizobraževalnih organizacijah mora biti organiziran tako, da se učenci naučijo svoj materin jezik in si pridobijo znanje

jezika drugega naroda ter se seznanijo z glavnimi pridobitvami zgodovine in kulture obeh narodov v skladu s smotri, ki jih določa učni načrt. S predmetniki in učnimi načrti teh vzgojnoizobraževalnih organizacij se določi, katera učna snov se poučuje v obeh jezikih in katera samo v enem ali drugem jeziku.

8. člen

Učni načrti v vzgojnoizobraževalnih organizacijah, v katerih se vzgajajo in izobražujejo pripadniki italijanske oziroma madžarske narodnosti, morajo upoštevati posebnosti kulture posamezne narodnosti in spoštovati narodnostna čustva učencev.

9. člen

V vzgojnoizobraževalnih organizacijah z jezikom posamezne narodnosti opravljajo vzgojnoizobraževalno delo učitelji in vzgojitelji, ki so pripadniki te narodnosti in so usposobljeni za to delo.

Učitelji in vzgojitelji, ki opravljajo v dvojezičnih vzgojnoizobraževalnih organizacijah vzgojnoizobraževalno delo v slovenskem jeziku in v jeziku posamezne narodnosti, morajo biti usposobljeni za to delo v obeh jezikih.

V vzgojnoizobraževalne organizacije, v katerih se opravlja vzgojnoizobraževalno delo v jeziku posamezne narodnosti, se sprejemajo na delo administrativni, tehnični in pomožni delavci zlasti izmed pripadnikov te narodnosti.

10. člen

Za učitelje in vzgojitelje v vzgojnoizobraževalnih organizacijah, v katerih se opravlja vzgojnoizobraževalno delo v jeziku posamezne narodnosti in v dvojezičnih vzgojnoizobraževalnih organizacijah, mora biti zagotovljeno ustrezno jezikovno in strokovno izobraževanje.

11. člen

Med predstavniki družbene skupnosti, ki sodelujejo pri upravljanju vzgojnoizobraževalnih organizacij, v katerih se opravlja vzgojnoizobraževalno delo v jeziku posamezne narodnosti, morajo imeti večino pripadniki te narodnosti.

Pri upravljanju dvojezičnih vzgojnoizobraževalnih organizacij sodelujejo in so glede na število učencev zastopani kot predstavniki družbene skupnosti pripadniki slovenskega naroda in pripadniki ustrezne narodnosti.

12. člen

Za opravljanje pedagoške službe v vzgojnoizobraževalnih organizacijah, v katerih se vzgajajo in izobražujejo pripadniki italijanske oz. madžarske narodnosti, morajo biti v zavodu za šolstvo SR Slovenije kot pedagoški svetovalci tudi pripadniki italijanske oziroma madžarske narodnosti.

13. člen

Dejavnosti vzgojnoizobraževalnih organizacij, v katerih se vzgajajo in izobražujejo pripadniki italijanske oziroma madžarske narodnosti, se financirajo v skladu s posebnimi predpisi.

SR Slovenija zagotavlja:

— polovico sredstev za dejavnost vzgojnovarstvenih organizacij iz prve alinee 5. člena tega zakona, v katerih se vzgajajo otroci dve leti pred vstopom v osnovno šolo,

— sredstva za kritje razlike za dejavnost vzgojnoizobraževalnih organizacij iz prve in druge alinee 4. člena tega zakona ter za dejavnost dvojezičnih vzgojnoizobraževalnih organizacij iz 5. člena tega zakona, kolikor stroški v teh organizacijah presegajo stroške v enakih vzgojnoizobraževalnih organizacijah s slovenskim jezikom,

— sredstva za dejavnost vzgojnoizobraževalnih organizacij iz tretje alinee 4. člena tega zakona,

— polovico sredstev za investicije vzgojnoizobraževalnih organizacij iz 4., 5. in 6. člena tega zakona.

14. člen

Vzgojnoizobraževalne organizacije, v katerih se opravlja vzgojnoizobraževalno delo v jeziku posamezne narodnosti, poslujejo v jeziku te narodnosti, dvojezične vzgojnoizobraževalne organizacije pa v slovenskem jeziku in v jeziku ustrezne narodnosti.

V vzgojnoizobraževalnih organizacijah, v katerih se opravlja vzgojnoizobraževalno delo v jeziku posamezne narodnosti in v dvojezičnih vzgojnoizobraževalnih organizacijah, se izdajajo spričevala in druge listine v dvojezičnem besedilu, in sicer v slovenskem jeziku in v jeziku ustrezne narodnosti.

15. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SRS«.

O B R A Z L O Ž I T E V

Predlog zakona o vzgojnoizobraževalnih organizacijah z italijanskim oziroma madžarskim jezikom in o dvojezičnih vzgojnoizobraževalnih organizacijah v SR Sloveniji je izdelan na podlagi sklepov 29. seje prosvetno-kulturnega zbora skupščine SR Slovenije z dne 10. februarja 1972 in 39. seje republiškega zbora skupščine SR Slovenije z dne 15. marca 1972. V skladu s citiranimi sklepmi je predlagatelj zakona proučil vse pripombe in predloge k osnutku zakona ter je v predlogu zakona v celoti upošteval predloge in pripombe, ki jih je dal k osnutku zakona odbor za vzgojo in izobraževanje prosvetno-kulturnega zbora, delno pa je upošteval predloge zakonodajno-pravne komisije skupščine SR Slovenije in odbora za prosveto in kulturo republiškega zbora.

V predlogu zakona je predvsem upoštevan soglasen predlog za spremembo druge alinee 4. člena, kjer je na novo uveden naziv »podružnica«, ki je v organizaciji našega osnovnošolskega sistema že splošno uveljavljen. Manjše osnovne šole se vežejo na centralne osnovne šole, da jim le-te pomagajo dvigniti kvaliteto pouka (zlasti na predmetni stopnji) z ustreznim učnim kadrom ter z učili in drugimi učnimi pripomočki. Iz istih razlogov je bila potrebna dopolnitev druge alinee 5. člena, ki govori o organizaciji dvojezičnih osnovnih šol. Med vzgojnovarstvene organizacije z italijanskim jezikom iz prve aline 4. člena zakona je predlagatelj zakona na naknadni predlog pristojnih skupščin občin

Koper in Piran ter na predlog odbora za vzgojo in izobraževanje prosvetno-kulturnega zbora vnesel še vzgojnovarstveni organizaciji z italijanskim jezikom v Bertokih in Luciji. Ustanovitev obeh vzgojnovarstvenih organizacij so občani italijanske narodnosti predlagali že v razpravi k predlogu za izdajo zakona, a njihov predlog ni mogel biti upoštevan, ker v času, ko se je pripravljal osnutek zakona, še ni bilo ustreznih sklepov pristojnih skupščin občin.

Glede 14. člena osnutka zakona, ki se nanaša na problem pomanjkanja učiteljev italijanske narodnosti v vzgojnoizobraževalnih organizacijah z italijanskim jezikom, so bili predlogi skupščinskih odborov različni. Predlagatelj je v predlogu zakona upošteval mnenje odbora za vzgojo in izobraževanje prosvetno-kulturnega zbora in delno predlog zakonodajno-pravne komisije skupščine SR Slovenije ter v predlog zakona ni vnesel 14. člena iz osnutka zakona. Drugih pripomb ali predlogov k osnutku zakona ni bilo.

Predlog zakona ima naslednje značilnosti:

1. Naslov zakona je uskladen z izrazi, ki se uporabljajo v praksi in z dejansko vsebino zakona ter se glasi: zakon o vzgojnoizobraževalnih organizacijah z italijanskim oziroma madžarskim jezikom in o dvojezičnih vzgojnoizobraževalnih organizacijah v SR Sloveniji.

2. V predlogu zakona se za šole in druge vzgojnoizobraževalne zavode in njihove enote uporablja širši naziv: »vzgojnoizobraževalne organizacije«.

3. V ustavi je posameznim narodnostim zagotovljen enak položaj s tem, da se zanje lahko organizirajo vzgojnoizobraževalne organizacije z jezikom narodnosti ali dvojezične vzgojnoizobraževalne organizacije. Predlagatelj je to ustavno pravico prenesel v predlog zakona (1. člen).

4. V predlogu zakona so v celoti upoštevane določbe glede vzgojnoizobraževalnih organizacij z italijanskim jezikom, ki jih vsebuje memorandum o soglasju o Svobodnem tržaškem ozemlju z dne 5. oktobra 1954 (4. člen).

Na predlog občanov italijanske narodnosti in pristojnih skupščin občin Koper in Piran je v predlogu zakona predvideno, da se izpopolni mreža vzgojnovarstvenih organizacij z italijanskim jezikom, tako da se v prvo alineo 4. člena vključita še vzgojnovarstveni organizaciji v Bertokih in Luciji. V drugi alineji 4. člena je na novo uveden naziv »podružnica«, ki je v organizaciji našega osnovnošolskega sistema že splošno uveljavljen. S predlagano organizacijo osnovnih šol z italijanskim jezikom ostanejo osnovne šole v vseh krajih, ki jih navaja spisek obstoječih šol, priložen specialnemu statutu memorandumu o soglasju o Svobodnem tržaškem ozemlju, in lahko prenehajo samo z zakonom. V drugi alineji 4. člena zakona predlagana organizacija osnovnih šol z italijanskim jezikom bo prispevala k dvigu kvalitete vzgojnoizobraževalnega dela na teh šolah, okrepila sodelovanje med njimi, dosežena pa bo tudi večja racionalizacija administrativnega poslovanja.

5. Za slovensko-madžarsko narodnostno mešano območje v občinah Lendava in Murska Sobota so v osnutku predvidene vzgojnoizobraževalne organizacije, v katerih se bo opravljalo vzgojnoizobraževalno delo v slovenskem in madžarskem jeziku. Mreža dvojezičnih vzgojnovarstvenih organizacij se po predlogu zakona izpopolni tako, da se bodo v predšolsko vzgojo lahko vključili vsi otroci tega območja. Zaradi tega je v predlogu zakona predvideno, da se k obstoječim vzgojnovarstvenim organizacijam priključijo še vzgojnovarstvene organizacije v Dolgi vasi, Kapci, Motvarjevcih in Prosenjakovcih. Na novo je predlagana ustanovitev posebne osnovne šole v Lendavi, v katero bi se vključevali prizadeti otroci s celotnega narodnostno mešanega območja. V in-

teresu teh prizadetih otrok bo potrebno tudi v posebni osnovni šoli uporabljati metode dvojezičnega pouka, ki bodo z učnimi načrti prilagojene potrebam za usposabljanje teh otrok (5. člen).

Zaradi uskladitve s 4. členom je tudi v drugo alineo 5. člena potrebno vnesti izraz »podružnica«, kar ustreza obstoječi organizaciji dvojezičnih osnovnih šol. Osnovni šoli Salovci in Fokovci sta sicer osnovni šoli s slovenskim učnim jezikom, vendar pa organizirata dvojezične oddelke višjih razredov osnovne šole za svoje dvojezične podružnice.

6. Vzgojnoizobraževalne organizacije za pripadnike italijanske in madžarske narodnosti, ki so predvidene v 4. in 5. členu predloga zakona, naj bi prenehale le z zakonom (6. člen).

7. Dvojezične vzgojnoizobraževalne organizacije naj učencem omogočijo, da se predvsem naučijo materinega jezika in si pridobijo znanje jezika drugega naroda v skladu s smotri, ki jih določa učni načrt (drugi odstavek 7. člena).

8. V predlogu zakona je določeno, da v vzgojnoizobraževalnih organizacijah z jezikom posamezne narodnosti opravljajo vzgojnoizobraževalno delo učitelji in vzgojitelji, ki so pripadniki te narodnosti (prvi odstavek 9. člena), kar je povzeto po določilu v specialnem statutu memoranduma o soglasju o Svobodnem tržaškem ozemlju, ki pravi, »da si bodo oblasti Italije in Jugoslavije prizadevale, da se zagotovi, da bodo v teh šolah (slovenskih in italijanskih) poučevali učitelji, ki imajo isti materin jezik kakor učenci«. Če ni mogoče dobiti stalnega učitelja italijanske narodnosti, se lahko tudi za te šole uporabijo določbe tretjega odstavka 24. člena temeljnega zakona o delovnih razmerjih (Uradni list SFRJ, št. 12/70), po katerih se v delovno razmerje za določen čas sprejmejo tudi osebe, ki ne izpolnjujejo vseh pogojev iz razpisne objave. Pri dvojezičnih vzgojnoizobraževalnih organizacijah pa predlog zakona predvideva usposobljenost učiteljev in vzgojiteljev za delo v obeh jezikih (drugi odstavek 9. člena).

9. V predlogu zakona je predvidena zagotovitev ustreznega jezikovnega in strokovnega izobraževanja učiteljev, vzgojiteljev in pedagoških svetovalcev za vzgojnoizobraževalne organizacije z jezikom posamezne narodnosti in za dvojezične vzgojnoizobraževalne organizacije (10. člen).

10. Med predstavniki družbene skupnosti, ki sodelujejo pri upravljanju vzgojnoizobraževalnih organizacij z jezikom posamezne narodnosti, morajo imeti po predvidenih določbah predloga zakona večino pripadniki posamezne narodnosti (prvi odstavek 11. člena), pri upravljanju dvojezičnih vzgojnoizobraževalnih organizacij pa sodelujejo pripadniki slovenskega naroda in ustrezne narodnosti glede na število učencev oziroma predšolskih otrok (drugi odstavek 11. člena).

11. Predlog zakona predvideva, da se iz sredstev SR Slovenije zagotavlja polovica sredstev za dejavnost dvojezičnih vzgojnovarstvenih organizacij, ki se organizirajo za otroke dve leti pred vstopom v osnovno šolo, sredstva za dejavnost srednjih šol z italijanskim jezikom, sredstva za kritje razlike pri financiranju dejavnosti vzgojnovarstvenih organizacij in osnovnih šol z italijanskim jezikom ter dvojezičnih vzgojnovarstvenih organizacij in dvojezičnih osnovnih šol, če stroški za dejavnost teh organizacij presegajo stroške dejavnosti v takih vzgojnovarstvenih organizacijah in osnovnih šolah s slovenskim jezikom (prva, druga in tretja alineja 13. člena).

Predlog zakona nadalje predvideva, da se iz sredstev SR Slovenije zagotavlja polovica sredstev za investicije vseh v 4. in 5. členu predloga zakona

predvidenih vzgojnoizobraževalnih organizacij in drugih vzgojnoizobraževalnih organizacij v jeziku posamezne narodnosti oziroma dvojezičnih vzgojnoizobraževalnih organizacij, ki bi se ustanovile na podlagi 6. člena zakona (četrta alinea 13. člena). Na ta način je v zakonu upoštevano načelno izhodišče iz amandmajev k slovenski ustavi, ki nalagajo SR Sloveniji posebno skrb za materialni položaj šolstva narodnosti.

Predlagatelj zakona je pri odločitvi o enaki višini prispevka za gradnjo prostora za vzgojnoizobraževalne organizacije posamezne narodnosti in za dvojezične vzgojnoizobraževalne organizacije upošteval tudi gospodarsko razvitost in zmogljivost obeh narodnostno mešanih območij v SR Sloveniji. Z določitvijo 50 % prispevka republike pri investicijah bodo občine glede na svoja razpoložljiva sredstva z večjo gotovostjo lahko načrtovale gradnjo prostora za vzgojnoizobraževalne organizacije posameznih narodnosti in za dvojezične vzgojnoizobraževalne organizacije.

Finančne posledice zakona

Financiranje dejavnosti vzgojnoizobraževalnih organizacij z italijanskim jezikom in dvojezičnih vzgojnoizobraževalnih organizacij ostane nespremenjeno, razen financiranja dejavnosti dvojezičnih vzgojnovarstvenih organizacij za otroke v 5. in 6. letu starosti (t. j. dve leti pred vstopom v dvojezično osnovno šolo!), za kar naj bi SR Slovenija prispevala 50 % vseh sredstev in ne samo razlike v stroških.

V letu 1970 je k stroškom vzgojnovarstvene dejavnosti dvojezičnih vzgojnovarstvenih organizacij prispevala izobraževalna skupnost SR Slovenije 273 116 din ali 41 % vseh potrebnih sredstev. Skupni stroški dejavnosti dvojezičnih vzgojnovarstvenih organizacij so v letu 1970 znašali 665 157 din.

V letu 1971 so znašali skupni stroški dejavnosti dvojezičnih vzgojnovarstvenih organizacij 902 700 din. Prispevek izobraževalne skupnosti SRS pa bi v skladu s predlogom zakona o vzgojnoizobraževalnih organizacijah z italijanskim oziroma madžarskim jezikom in o dvojezičnih vzgojnoizobraževalnih organizacijah v SRS znašal 454 397 din ali 112 022 din več, kot znaša razlika med stroški v dvojezični vzgojnovarstveni in slovenski vzgojnovarstveni organizaciji po sedaj veljavnem zakonu. Pri gornjem izračunu smo upoštevali, da je bilo v letu 1971 vključenih v dvojezične vzgojnovarstvene organizacije dve leti pred vstopom v dvojezično osnovno šolo 62 % vseh otrok v 5. in 6. letu starosti. Če se bo v naslednjih letih vključilo v dvojezične vzgojnovarstvene organizacije dve leti pred vstopom v dvojezično osnovno šolo več otrok, se bodo stroški sorazmerno zvišali.

V letu 1972 se v dvojezične vzgojnovarstvene organizacije ne bo moglo vključiti več otrok kot v letu 1971, ker se prostorska kapaciteta teh organizacij v letu 1972 ne bo povečala. Zato se bo 50 % prispevek republike za dejavnost dvojezičnih vzgojnovarstvenih organizacij v letu 1972 povečal le toliko, kolikor se bodo povečali vsi stroški za dejavnost na področju vzgoje in izobraževanja.

SR Slovenija je tudi doslej že prispevala h gradnji prostora za vzgojnoizobraževalne organizacije z jezikom posamezne narodnosti in za dvojezične vzgojnoizobraževalne organizacije. Prispevek republike je bil različen in je znašal pri vzgojnoizobraževalnih organizacijah z italijanskim jezikom okrog 70 %, pri dvojezičnih vzgojnoizobraževalnih organizacijah pa okrog 30 % predračunske vrednosti investicije.

Določilo o 50% prispevku SR Slovenije za vse investicije vzgojnoizobraževalnih organizacij iz 4., 5. in 6. člena osnutka zakona pomeni, da bo SR Slovenija v skladu s svojimi razpoložljivimi sredstvi in glede na razpoložljiva sredstva občin po predhodno dogovorjenih programih gradnje zagotovila polovico sredstev za gradnjo prostorov za vzgojnoizobraževalne organizacije posamezne narodnosti in za dvojezične vzgojnoizobraževalne organizacije. Višino sredstev, ki naj bi jih za te investicije prispevala republika, bo mogoče določiti ob obravnavanju konkretnih programov bodoče izgradnje prostorov za navedene vzgojnoizobraževalne organizacije.

POROČILA

Odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora — poročilo z dne 28. 6. 1972, št. 61-14/72.

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije — poročilo z dne 5. 6. 1972, št. 61-14/72.

Odbor za vzgojo in izobraževanje prosvetno-kulturnega zbora — poročilo z dne 29. 6. 1972, št. 61-14/72.

PREDLOG ZAKONA o odvetništvu in drugi pravni pomoči

I. Splošne določbe o pravni pomoči

1. člen

Družbena skupnost zagotavlja občanom in organizacijam zaradi uveljavitve in varstva njihovih zakonitih pravic in koristi pravno pomoč z odvetništvom in z drugimi oblikami pravne pomoči po določbah tega zakona.

2. člen

Pravna pomoč po tem zakonu obsega:

- pravne nasvete;
- zastopanje in zagovor strank pred sodišči, drugimi državnimi organi in organizacijami ter pred samoupravnimi organi delovnih in drugih organizacij,
- zastopanje strank v njihovih pravnih poslih in razmerjih z drugimi strankami;
- sestavljanje listin o pravnih poslih in razmerjih;
- sestavljanje vlog v vseh pravnih postopkih;
- opravljanje vseh pomožnih pravnih storitev v zastopanju ali obrambi strank;
- opravljanje vseh drugih pravnih storitev.

3. člen

Odvetniki smejo opravljati vse zadeve pravne pomoči iz 2. člena tega zakona, druge osebe v službah pravne pomoči, ki imajo strokovno izobrazbo za dajanje pravne pomoči pa le tiste, za katere so pooblaščen s tem zakonom.

Pravno pomoč, ki jo izkazujejo uradne osebe v zvezi z opravljanjem svoje službe, urejajo posebni predpisi.

II. Splošno o odvetništvu

4. člen

Odvetništvo je samostojna družbena služba za dajanje pravne pomoči, ki jo izvršujejo odvetniki kot posamezniki ali združeni v delovni skupnosti.

Odvetnik je pri svojem delu neodvisen.

Odvetnik ne more biti v delovnem razmerju.

5. člen

Odvetniki so dolžni pri dajanju pravne pomoči iz 2. člena tega zakona skrbeti za ustavnost in zakonitost, se ravnati po načelih poklicne etike in vestno opravljati svoj poklic.

6. člen

Odvetnik ima lahko tudi zunaj kraja svojega sedeža poslovno mesto pisarne pod pogoji, ki jih za to določi statut odvetniške zbornice.

7. člen

Odvetniki imajo načeloma enak družbenoekonomski položaj in v osnovi enake pravice ter obveznosti, kot jih imajo delovni ljudje v organizacijah združenega dela.

8. člen

Odvetnik je dolžan dati stranki pravno pomoč, odreče jo lahko le iz opravičenih razlogov, ki jih določa zakon, statut odvetniške zbornice ali kodeks odvetniške poklicne etike.

Odvetnik ima pravico in dolžnost v mejah zakona, kodeksa odvetniške poklicne etike in sprejetega pooblastila storiti vse, kar meni, da lahko koristi stranki, ki jo zastopa.

9. člen

Odvetnik je dolžan varovati kot tajnost, kar mu je zaupala stranka.

Odvetnik ni dolžan pričati o tistem, kar mu je zaupala stranka, ki se je obrnila nanj za pravno pomoč in ne more biti zaslišan kot priča o tistem, kar mu je zaupal obdolženec kot svojemu zagovorniku.

10. člen

Odvetnik je dolžan odkloniti pravno pomoč, če je v isti stvari zastopal nasprotno stranko, ji dal pravni nasvet ali od nje sprejel informacijo on sam ali drug odvetnik v isti pisarni ali če je kot odvetniški pripravnik delal pri odvetniku, ki je zastopal nasprotno stranko, ali če je v isti stvari delal kot

sodnik, javni tožilec, javni pravobranilec, preiskovalni ali poizvedovalni organ ali kot uradna oseba v upravnem postopku.

V stvareh, v katerih je odvetnik že dajal pravno pomoč istočasno dvema ali več strankam, ne more sprejeti zastopanja v sporu med temi strankami.

V primerih, določenih v statutu odvetniške zbornice oziroma v kodeksu odvetniške poklicne etike, ima odvetnik pravico odreči pravno pomoč.

11. člen

Odvetnik ne sme biti priprt v postopku, ki je sprožen proti njemu zaradi suma kaznivega dejanja, storjenega pri opravljanju pravne pomoči, brez prejšnjega dovoljenja senata sodišča, pri katerem teče postopek za tako kaznivo dejanje.

12. člen

Preiskava arhiva odvetniške pisarne je dovoljena samo glede vpisov in predmetov, ki so izrečno navedeni v odredbi v preiskavi. Pri preiskavi v odvetniški pisarni ne sme biti prizadeta tajnost drugih listin in predmetov.

13. člen

Druženopolitične skupnosti ustvarjajo materialne pogoje za opravljanje odvetništva.

Druženopolitične skupnosti, družbene organizacije in delovne organizacije lahko dajejo družbena sredstva za opravljanje odvetništva odvetnikom neposredno ali prek odvetniške zbornice.

14. člen

Odvetniki imajo pravico do nagrade za svoje delo in do povračila stroškov v zvezi z opravljenim delom.

Predpise o nagrajevanju sprejema odvetniška zbornica s pravilnikom in tarifo v soglasju z izvršnim svetom skupščine SR Slovenije oziroma v soglasju z drugim organom, ki ga izvršni svet za to pooblasti.

Če opravi odvetnik z območja druge odvetniške zbornice posamezna dejanja v postopku pred sodiščem ali pred kakšnim drugim organom na območju SR Slovenije, se nagrada in povračilo stroškov za njegovo delo odmerja po tarifi odvetniške zbornice Slovenije, razen če se ni s stranko sporazumel za tarifo odvetniške zbornice, na območju katere ima svojo pisarno.

Kadar odmeri sodišče ali drug organ na območju SR Slovenije stranki, ki jo zastopa odvetnik, povračilo stroškov, uporabi vselej tarifo odvetniške zbornice Slovenije.

Kadar odmerjajo povračilo stroškov postopka sodišča in drugi organi federacije, uporabljajo tarifo odvetniške zbornice Slovenije vselej, kadar se je reševala zadeva na prvi stopnji oziroma v predhodnem postopku pred sodiščem ali drugim organom na območju SR Slovenije.

2. Organizacija odvetništva

15. člen

Odvetniki z območja SR Slovenije se združujejo v odvetniško zbornico Slovenije, ki posluje po načelih samoupravljanja.

Odvetniška zbornica je obvezna organizacija odvetnikov, ki spremlja in proučuje razmerja in pojave v odvetništvu in pri pravni pomoči, ki imajo pomen za varstvo pravic občanov in organizacij ter skrbi za odvetništvo in njegov napredek.

Statut odvetniške zbornice lahko določi oblike združevanja odvetnikov za območje ene ali več občin.

16. člen

Odvetniška zbornica obvešča skupščinske organe družbenopolitičnih skupnosti (republiško skupščino in občinsko skupščino) na svojo pobudo ali na pobudo skupščin o svojih ugotovitvah, o stanju pravne pomoči in o potrebah za pospeševanje odvetništva.

17. člen

Odvetniška zbornica sprejema statut in kodeks odvetniške poklicne etike ter druge splošne akte v skladu s tem zakonom.

Kodeks odvetniške poklicne etike je zapis načel in pravil, po katerih se ravna odvetniki pri opravljanju svojega poklica.

18. člen

Odvetniška zbornica vodi imenik odvetnikov in imenik odvetniških pripravnikov.

Odločba odvetniške zbornice o vpisu ali izbrisu ima lastnost dokončnega upravnega akta. Proti odločbam o vpisu ali izbrisu je mogoč upravni spor.

19. člen

Republiški upravni organ, pristojen za zadeve pravosodnja, spremlja in proučuje delo odvetništva in pogoje za opravljanje odvetništva. V ta namen sodeluje z organi odvetniške zbornice.

3. Pridobitev in izguba pravice do odvetništva

20. člen

Splošne pogoje za pridobitev pravice do odvetništva izpolnjuje jugoslovanski državljani, ki je poslovno in zdravstveno sposoben, ki je po diplomu na pravni fakulteti opravil triletno pripravniško prakso, od tega najmanj 1 leto v odvetniški pisarni, ki je opravil pravosodni izpit, ki je sposoben poslovati v slovenskem jeziku ter je vreden zaupanja za opravljanje odvetništva.

Ni vreden zaupanja za opravljanje odvetništva, kdor je bil obsojen za kaznivo dejanje, zaradi katerega je postal moralno neprimeren za odvetnika, ali če so bili njegovi prejšnji postopki takšni, da ne bi mogel biti sprejet med odvetnike brez škode za ugled odvetništva.

21. člen

Prakso v odvetniški pisarni nadomešča ustrezno samostojno delo v pravosodnih organih po opravljenem pravosodnem izpitu.

Sodniki vrhovnih sodišč, sodniki višjih gospodarskih sodišč, zvezni in republiški javni tožilec in njihovi namestniki, zvezni in republiški javni pravo-

branilec in njihovi namestniki ter profesorji pravnih znanosti na univerzi lahko postanejo odvetniki tudi brez pripravniške prakse in pravosodnega izpita.

22. člen

Odvetnik, vpisan v imenik odvetnikov druge odvetniške zbornice na območju SFRJ, lahko na območju SR Slovenije zastopa in zagovarja stranke pred sodišči, drugimi državnimi organi ali organizacijami ter samoupravnimi organi delovnih in drugih organizacij ter opravlja vse druge posle pravne pomoči po 2. členu tega zakona, ki niso vezani na sedež njegove pisarne.

Odvetnik, vpisan v imenik druge odvetniške zbornice na območju SFRJ, se lahko vpiše v imenik odvetniške zbornice na območju SR Slovenije brez preizkušanja, ali izpolnjuje pogoje za sprejem v odvetništvo po tem zakonu.

23. člen

Če se po dovolitvi vpisa izve, da predlagatelj ni izpolnjeval pogojev za opravljanje odvetništva, obnovi odvetniška zbornica postopek za vpis v imenik na svojo pobudo, ali na predlog republiškega upravnega organa, pristojnega za pravosodje.

24. člen

Odvetnik, ki ima v določeni pravni panogi posebne strokovne kvalifikacije ali znanje, sme zahtevati, da mu odvetniška zbornica prizna specialnost v določeni pravni panogi, če izpolnjuje pogoje, predpisane s posebnim pravilnikom odvetniške zbornice.

Pravilnik iz prejšnjega odstavka izda odvetniška zbornica v soglasju z izvršnim svetom skupščine SR Slovenije oziroma v soglasju z organom, ki ga izvršni svet za to pooblasti. Pravilnik mora obsegati določbe o panogah specializacije, vsebini in načinu preizkusa znanja, načinu prilagoditve, sestavi organa, ki preizkuša specialistično znanje in o načinu izdaje listine o priznanju specialnosti.

25. člen

Odvetniku preneha pravica do opravljanja odvetništva, ko je izbrisan iz imenika odvetnikov.

Odvetnik se izbriše iz imenika odvetnikov:

- če izgubi jugoslovansko državljanstvo;
- če izgubi poslovno sposobnost;
- če je zoper njega izrečen varnostni ukrep prepovedi opravljanja odvetništva ali disciplinski ukrep izgube pravice do opravljanja odvetništva;
- če se sam odreče odvetništva;
- če odvetništva ne opravlja več kot eno leto brez upravičljivega razloga;
- če postane trajno zdravstveno nesposoben za opravljanje odvetništva;
- če je stopil v delovno razmerje.

4. Delovne skupnosti odvetnikov

26. člen

Odvetniki združujejo svoje delo in sredstva tako, da lahko opravljajo odvetništvo združeno v delovnih skupnostih, ki imajo praviloma enak položaj, kot organizacije na področju združenih služb.

Odvetniki, ki združujejo svoje delo in sredstva v delovni skupnosti, urejujejo medsebojna razmerja s pogodbo, v skladu z določbami zakona in pravilnika o poslovanju delovnih skupnosti odvetnikov, ki ga sprejme odvetniška zbornica.

V združenem delu odvetnikov se ne smejo vzpostavljati taka razmerja, ki bi bila v nasprotju z načeli o samostojnosti odvetništva in neodvisnosti odvetnikov pri opravljanju odvetniškega dela.

27. člen

Delovna skupnost odvetnikov uporablja sredstva, ki so lastnina odvetnikov ali družbena lastnina.

Delovna skupnost odvetnikov upravlja družbena sredstva po načelih, ki veljajo za upravljanje sredstev delovnih organizacij, ki opravljajo družbene službe.

Stroške za vzdrževanje odvetniške pisarne delovne skupnosti in dohodke od opravljanja odvetništva v delovni skupnosti si delijo odvetniki v skupnosti v skladu s pogodbo.

5. Odvetniški pripravniki

28. člen

Odvetniški pripravniki se z delom v odvetniških pisarnah in v pravosodnih organih usposabljaajo za odvetniški poklic.

Odvetnik mora odvetniškega pripravnika seznaniti z vsemi opravili v zvezi z opravljanjem odvetništva.

29. člen

Pripravniška doba traja 3 leta.

Odvetniški pripravnik sme polagati pravosodni izpit po dveletni praksi. Po opravljenem pravosodnem izpitu opravlja odvetniški pripravnik v sporazumu in pod strokovnim vodstvom odvetnika, pri katerem je v praksi, določene vrste zadev pravne pomoči samostojno, kot to ureja statut odvetniške zbornice in pravilnik o pripravniški praksi v skladu s tem zakonom in zakoni o postopkih.

30. člen

Odvetniški pripravniki se združujejo v posebni sekciji odvetniških pripravnikov pri odvetniški zbornici, kakor to določa statut zbornice.

6. Odgovornost za kršitve odvetniških dolžnosti

31. člen

Odvetniki in odvetniški pripravniki so za hujše in lažje kršitve odvetniških oziroma pripravniških dolžnosti odgovorni pred disciplinskimi organi, ki jih določa statut odvetniške zbornice.

Hujša kršitev je vsaka kršitev dolžnosti, ugleda ali etike odvetništva, ki ima težji značaj glede na pomembnost ogrožene dobrine, naravo prekršene dolžnosti, večje materialne ali drugačne posledice ali glede na okoliščine, v katerih je bilo dejanje storjeno ali opuščeno.

Statut odvetniške zbornice opredeli hujše kršitve.

Druge kršitve dolžnosti, ugleda ali etike odvetništva so lažje kršitve.

32. člen

V disciplinskih postopkih proti odvetnikom se izrekajo kot disciplinski ukrepi opomin, ukor, denarna kazen in izbris iz imenika odvetnikov.

V disciplinskem postopku proti odvetniškim pripravnikom se izrekajo kot disciplinski ukrepi opomin, ukor in izbris iz imenika odvetniških pripravnikov.

Denarne kazni se smejo izreči v razponu, ki ga določa odvetniška zbornica s splošnim aktom.

Izbris iz imenika odvetnikov se kot disciplinski ukrep lahko izreče za dobo 6 mesecev do 5 let, izbris iz imenika odvetniških pripravnikov pa za dobo 6 mesecev do 3 let.

33. člen

V disciplinskih postopkih proti odvetnikom in odvetniškim pripravnikom se uporabljajo določbe o kazenskem postopku in določbe splošnega dela kazenskega zakonika, če ni drugače določeno s statutom odvetniške zbornice in s pravilnikom o disciplinskem postopku, ki ga sprejema odvetniška zbornica v skladu s tem zakonom in s statutom.

Disciplinske organe in njihovo sestavo določa statut odvetniške zbornice.

Odločbe disciplinskih organov odvetniške zbornice so izvršljive.

Sredstva od vplačanih denarnih kazni se uporabljajo za namene, ki jih določa statut odvetniške zbornice.

34. člen

Zoper odločbe disciplinskih organov prve stopnje je dopustna pritožba na višji disciplinski organ odvetniške zbornice.

Zoper odločbo, s katero se izreče disciplinski ukrep izbrisa iz imenika odvetnikov in imenika odvetniških pripravnikov, je dopustna pritožba na poseben senat vrhovnega sodišča SR Slovenije. Ta senat sestavljajo trije sodniki vrhovnega sodišča SR Slovenije in dva odvetnika, ki ju izvoli odvetniška zbornica.

III. Druge oblike pravne pomoči

35. člen

Družbenopolitične skupnosti, organizacije združenega dela in druge organizacije lahko ustanavljajo službe pravne pomoči kot pravne posvetovalnice za dajanje pravnih nasvetov, za sestavljanje listin o pravnih poslih in razmerjih ter za sestavljanje vlog.

Službe pravne pomoči, ki jih ustanavljajo družbenopolitične skupnosti, dajejo pravno pomoč vsem občanom, službe pravne pomoči, ki jih ustanavljajo druge organizacije, pa samo svoje organizacije.

36. člen

Pravilnik o poslovanju službe pravne pomoči sprejme ustanovitelj v skladu s tem zakonom in v soglasju z republiškim upravnim organom, pristojnim za zadeve pravosodja.

S pravilnikom se lahko določijo način financiranja službe, pogoji in višina zaračunavanja pravnih storitev, ki ne sme biti višja od veljavne odvetniške tarife.

Za zastopanje strank lahko službe pravne pomoči sklenejo pogodbe z odvetniki.

37. člen

Delavci, ki dajejo pravno pomoč v službah pravne pomoči, morajo imeti pravniško izobrazbo in pravosodni izpit.

Določbe glede varovanja tajnosti strank in prepovedi zastopanja nasprotnih interesov so obvezne tudi za te delavce.

IV. Prehodne in končne določbe

38. člen

Službe pravne pomoči so dolžne najpozneje v 6 mesecih po uveljavitvi tega zakona prilagoditi organizacijo in obseg poslovanja z določbami tega zakona.

39. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu SRS.

OBRAZLOŽITEV

Zvezna ustava določa v 2. odstavku 67. člena: »Družbena skupnost ustvarja pogoje za pravno pomoč z odvetništvom kot samostojno družbeno službo in z drugimi oblikami pravne pomoči.« V 2. točki 161. člena zvezne ustave je med področji, ki jih ureja temeljna zakonodaja, naštet tudi odvetništvo.

Zvezna skupščina je ob koncu marca 1970 glede na določbo 120. člena zvezne ustave področje odvetništva in druge pravne pomoči uredila s splošnim zakonom o odvetništvu in drugi pravni pomoči (Uradni list SFRJ, št. 15/70). S tem je omogočeno to področje urediti z republiškimi zakoni skladno s potrebami in razmerami v posameznih republikah in pokrajinah ob upoštevanju načel splošnega zakona.

Skupščina SR Slovenije je na seji republiškega zbora dne 23. 9. 1970 sprejela predlog izvršnega sveta za izdajo zakona o odvetništvu in drugi pravni pomoči s priloženimi tezami. Skupščina SR Slovenije je na seji republiškega zbora 24. 5. 1971 sprejela osnutek zakona o odvetništvu in drugi pravni pomoči z naročilom, da predlagatelj ob upoštevanju pripomb in predlogov komisije za pravosodje, zakonodajno-pravne komisije in odbora za samoupravljanje in družbenopolitični sistem pripravi predlog zakona.

Splošni zakon določa, da morajo socialistične republike in pokrajine izdati svoje zakone do konca leta 1971. Do tega datuma se uporablja zakon o odvetništvu iz leta 1957 z novelo glede določb o nagrajevanju odvetnikov iz leta 1965 in glede pogojev za pridobitev pravice do odvetništva po temeljnem zakonu o pravosodnem izpitu iz leta 1971.

Glede na priprave ustavnih amandmajev je treba opozoriti na osnutek ustavnega zakona za izvedbo ustavnih amandmajev, iz katerega je razvidno, da ureditev odvetništva ni več predmet zvezne zakonodaje in da bo splošni zakon o odvetništvu in drugi pravni pomoči z uveljavitvijo ustavnih amandmajev prenehal veljati. Ker je predlog zakona o odvetništvu in drugi pravni pomoči, ki se predlaga v sprejem, grajen na načelih splošnega zakona, je treba pojasniti, da so načela sedaj veljavnega splošnega zakona v celoti ustrezna osnova za ureditev pravne pomoči v skladu z razmerami in potrebami na območju SR Slovenije. Splošni zakon je bil namreč rezultat zlasti tudi slovenskih prizadevanj za ustrezno ureditev področja pravne pomoči, pri čemer so bila naša stališča v celoti osvojena.

Na dan 5. 1. 1971 je bilo vpisanih v imenik odvetnikov pri odvetniški zbornici Slovenije 242 odvetnikov, v imeniku odvetniških pripravnikov pa 11 pripravnikov. Odvetniki opravljajo odvetništvo praviloma v individualnih pisarnah ali v režijski skupnosti, nekateri odvetniki pa so vključeni v službe pravne pomoči, katere so ustanovile bodisi občine, bodisi družbene ali društvene organizacije. Poleg odvetnikov dajejo pravno pomoč strankam tudi službe pravne pomoči, organizirane kot samostojni zavodi ali kot organizacijske enote ustanoviteljev. Po sedanjih predpisih delavci v teh službah ne morejo prevzeti kazenske obrambe.

— — —

Predlog zakona je grajen na naslednjih načelih splošnega zakona o odvetništvu in drugi pravni pomoči:

— družbena skupnost ustvarja pogoje za pravno pomoč občanom in organizacijam z odvetništvom in z drugimi oblikami pravne pomoči;

— odvetniki smejo opravljati vse zadeve pravne pomoči, druge osebe, ki imajo strokovno izobrazbo, pa le tiste zadeve, za katere so pooblaščen z zakonom;

— odvetništvo je samostojna družbena služba, katere samostojnost se uresničuje s samoupravnim organiziranjem odvetnikov v odvetniško zbornico;

— odvetniki morajo dajati pravno pomoč vestno in pri tem skrbeti za ustavnost in zakonitost. Pri svojem delu so neodvisni, kar se kaže v tem, da imajo pravico in dolžnost storiti v mejah zakona in dovoljenih pooblastil vse, kar je po njihovem mnenju lahko koristno za stranko, kateri dajejo pravno pomoč;

— pri svojem delu odvetnik ne sme biti vezan na pogoje, ki so značilni za delovno razmerje;

— odvetnik ima pri svojem delu imuniteto, ki se nanaša na prepoved odreditve pripora in na preiskavo njegove pisarne;

— odvetnik je dolžan varovati kot tajnost, kar mu je zaupala stranka, in v kazenskem postopku ne more biti zaslišan kot priča o tem, kar mu je zaupala stranka kot njenemu zagovorniku;

— odvetnik je stranki, ki se nanj obrne, dolžan dati pravno pomoč, če njegovo delo ne bi škodovalo interesom stranke;

— pogoj za pridobitev odvetništva je diploma pravne fakultete, pravosodni izpit, splošni pogoji za zaupanje;

— dopustna je uvedba specializacije v odvetništvu;

— ni omejitve za preselitev odvetniške pisarne;

— disciplinska odgovornost v odvetništvu se zagotavlja v okviru organov odvetniške zbornice;

— odvzem pravice do odvetništva je prepuščen le odvetniški zbornici in sodnim organom;

— odvetniki opravljajo svoje delo individualno ali združeno v delovni skupnosti;

— odvetniki imajo v načelu enak družbenoekonomski položaj in v osnovi enake pravice in obveznosti do družbene skupnosti, kot jih imajo delovni ljudje v delovnih organizacijah;

— odvetniški pripravniki imajo iste pravice in dolžnosti kot odvetniki glede varovanja tajnosti in pričevanja na sodišču;

— nagrajevanje odvetnikov za njihovo delo se ureja s tarifo, ki jo sprejema odvetniška zbornica, če ni z zakonom drugače določeno;

— odvetniške zbornice samostojno sprejemajo svoje statute in kodekse odvetniške etike. Dolžne so sprejemati in proučevati pojave na področju pravne pomoči in obveščati skupščine ustreznih družbenopolitičnih skupnosti na svojo pobudo ali njihovo zahtevo;

— druga pravna pomoč se organizira kot služba za pravno pomoč pri družbenopolitičnih skupnostih in pri delovnih in drugih organizacijah za dajanje nasvetov, za sestavljanje listin o pravnih zadevah in za sestavljanje vlog občanom oziroma članom;

— pravna pomoč z nastopanjem stranke po delovnih službah pravne pomoči oziroma po osebah, ki imajo iste strokovne kvalifikacije kot odvetniki, je izjemna in je dopustna le na območjih, ki jih določa republika in če je z zakonom tako določeno;

— samoupravno združevanje odvetniških zbornic je v celoti prepuščeno odvetniškim zbornicam;

— republiški zakon o odvetništvu in drugi pravni pomoči mora biti izdelan najpozneje do 31. decembra 1971.

Ob upoštevanju gornjih načel ima predlog zakona naslednje specifičnosti:

Po predlogu zakona dajejo odvetniki strankam pravno pomoč v celotnem obsegu, druge službe pravne pomoči pa imajo status pravnih posvetovalnic brez pravice zastopanja in obrambe strank v postopku pred sodišči in drugimi državnimi organi ter organizacijami ter pred samoupravnimi organi delovnih ter drugih organizacij.

Kritiki predlagane ureditve so zahtevali, da je treba delavcem v drugih službah pravne pomoči priznati pravico do zastopanja strank. Splošni zakon sicer tako možnost dopušča, vendar predlagatelj ocenjuje v skladu s stališči komisije za pravosodje in odbora za samoupravljanje in družbenopolitični sistem, da na območju SR Slovenije ni potrebe poleg odvetništva pooblaščati za zastopanje še kako drugo službo pravne pomoči. V Sloveniji je pokrita potreba po zastopanju samo z zastopanjem po odvetnikih, če upoštevamo razvitost komunikacij ali gostoto odvetništva.

Pogoji za sprejem v odvetništvo so poostreni v primerjavi s splošnim zakonom. Predlog zahteva 3-letno pripravniško prakso. Praksa, ki nadomešča obvezno enoletno prakso v odvetniški pisarni, je zožena na ustrezno samostojno delo v pravosodnih organih. Ni sprejemljivo stališče, ki zahteva, da se kot ustrezna praksa upošteva tudi samostojno pravniško delo v upravnih organih in delovnih organizacijah. Večjo zahtevnost glede strokovnih pogojev in usmerjenost prakse za pridobitev pravice do odvetništva opravičujemo s potrebo

večjega strokovnega znanja, ki je pogoj za kvalitetno delo odvetnika. Predlog zakona zahteva, da mora odvetnik toliko obvladati slovenski jezik, da je sposoben poslovati v slovenskem jeziku, kar je nedvomno potrebno za dajanje pravne pomoči v Sloveniji.

Spreglek pravosodnega izpita kot pogoja za pridobitev odvetništva, je priznan samo diplomiranim pravnikom, ki opravljajo v republiških pravosodnih organih strokovno najvišje funkcije. Ni sprejeto stališče, da bi se spregled pravosodnega izpita priznal vsem profesorjem prava na katerih koli visokošolskih zavodih.

Specializacija odvetnikov se ureja izključno v tem zakonu in sicer v okviru samoupravnega urejanja, pri čemer je javni interes varovan s soglasjem IS k pravilniku.

O delovnih skupnostih odvetnikov obsega predlog zakona le najnujnejše določbe. Zvezna ustava v 14. členu napoveduje, da bo delovanje delovnih skupnosti urejeno z zakonom. Tega zakona še ni. Na tem mestu je treba opozoriti, da se predlagani ustavni amandmaji, kolikor se nanašajo na združeno delo občanov, bili pri sestavi predloga upoštevani:

Dislocirano poslovno mesto izven sedeža odvetniške pisarne iz 6. člena predloga zakona naj zagotovi v naših razmerah večjo odstopnost pravne pomoči z odvetništvom.

Status odvetništva kot samostojne družbene službe se zagotavlja z družbenoekonomskim položajem, ki naj bi bil načeloma enak položaju delovnih ljudi v delovnih organizacijah. V predlogu zakona niso bila sprejeta načela o plačevanju družbenih obveznosti odvetnikov, ker se bo to vprašanje reševalo ob noveliranju zakona o prispevkih in dohodkih občanov.

Sprejeto je načelo, da je odvetnik dolžan dati stranki pravno pomoč, če se ta nanj obrne. Zakon določa, v katerih primerih sme odvetnik odkloniti pravno pomoč.

Določbe o imuniteti odvetnika, o preiskavi odvetniške pisarne, o možnosti za odklonitev pravne pomoči, imajo namen zavarovati pravno varnost strank. Določbe o imuniteti in preiskavi so usklajene z zakonikom o kazenskem postopku.

V predlog zakona so v pričakovanju ustavnih sprememb vnesene kolizijske določbe glede nastopanja odvetnikov, vpisanih v različne odvetniške zbornice, pred sodišči v SRS. Obenem je obdržano načelo prehoda odvetnikov z območja ene odvetniške zbornice na območje druge brez preizkušanja pogojev za vpis po tem zakonu.

Določbe o odgovornosti odvetnikov za kršitve odvetniških dolžnosti so okvirne narave in bo to področje precizneje urejeno v statutu odvetniške zbornice in v drugih njenih splošnih aktih. Med predpisanimi kaznimi je omeniti denarno kazen, ki jo temeljni zakon o delovnih razmerjih ne pozna, vendar ocenjuje predlagatelj, da je ta ukrep, kot to menijo sami, ustrezno učinkovito sredstvo za zagotavljanje discipline.

Tarifa za pravno pomoč odvetnikov naj bi bila vezana kot doslej na ustrezno soglasje.

Ob koncu je omeniti, da je skupščina SR Slovenije že v stališčih dne 28. 3. 1964 sprejela izhodišča, ki so tudi temelj predloga tega zakona.

Sprejetje predlaganega zakona ne bo povzročilo neposrednih finančnih obveznosti za republiški proračun.

Omeniti je treba, da ta zakon v načelu sicer zavezuje družbenopolitične skupnosti za skrb za ustrezne pogoje za delo odvetništva in drugih oblik pravne pomoči, ne nalaga pa neposrednih obveznosti.

Pri sestavi predloga zakona sta sodelovala odvetniška zbornica Slovenije in republiški sekretariat za pravosodje in občo upravo.

POROČILA

Komisija skupščine SR Slovenije za pravosodje je na seji dne 11. januarja obravnavala predlog zakona o odvetništvu in drugi pravni pomoči, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

V načelni obravnavi je komisija soglašala z zakonskim predlogom, ker je ugotovila, da je predlagatelj upošteval bistvene pripombe k zakonskemu osnutku, pa tudi pripombe, izhajajoče iz poznejših razprav v pristojnih skupščinskih telesih. Komisija je poudarila, da so v celoti upoštevana stališča, ki jih je komisija zavzela že v prejšnjih fazah priprav zakona, po katerih je treba kriterije glede obsega in pridobivanja odvetniških pravic zaostri, službe pravne pomoči pa obravnavati v skladu s položajem odvetništva kot samostojne družbene službe. Komisija je poudarila, da predstavlja odvetništvo pomembno družbeno službo, od katere dobrega delovanja je pogosto odvisna uveljavitev pravic človeka in občana kot tudi delovnih in drugih organizacij.

Pri obravnavi o podrobnostih je komisija obravnavala predlog republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije za dopolnitev 35. člena zakonskega predloga in amandma skupščine občine Kamnik za spremembo istega člena. Glede predloga republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije je po pojasnilu republiškega sekretarja za pravosodje in občo upravo komisija ugotovila, da gre za nesporazum v tem smislu, kot da zakonski predlog jemlje sindikalnim organizacijam pravice, ki jim gredo iz 16. člena temeljnega zakona o delovnih razmerjih. Poudariti pa je treba, da v primeru čl. 16 TZDR ne gre za poklicno zastopstvo, kot ga predstavlja odvetništvo, temveč za zastopništvo po pooblastilu, kar so službe pravne pomoči v okviru republiškega in občinskih sindikalnih svetov delale že doslej. Zaradi tega se jim dosedanja pravica s predlaganim zakonom z ničemer ne krati. Ob taki ugotovitvi je bila komisija soglasno mnenja, da ni potrebno uveljavljati drugačnega statusa teh oblik pravne pomoči in zato tudi ni potrebna sprememba 35. člena predlaganega zakonskega predloga.

Ob obravnavanju amandmaja skupščine občine Kamnik je komisija ugotovila, da je navedena občinska skupščina predložila novo besedilo amandmaja, ki v celoti spreminja 35. člen zakonskega predloga in ki predlaga črtanje prvega odstavka 37. člena. Smisel predlaganega amandmaja je v tem, da bi se z zakonsko določbo omogočil službam pravne pomoči, ki jih ustanavljajo družbenopolitične skupnosti, organizacije združenega dela ter sindikalne in druge organizacije, praktično enak status kot ga imajo odvetniki, to se pravi, da bi tudi te službe pravne pomoči imele pravico zastopanja pred sodišči, s čimer bi služba pravne pomoči postala svojevrstna poklicna uradniška advokatura. Delavci v tako postavljeni službi pravne pomoči bi bili predvsem odgovorni organu ali organizaciji, ki je službo ustanovila in jo tudi financira, ne pa v prvi vrsti tistim, ki jim daje pravno pomoč.

Komisija je ocenila tak amandma kot nesprejemljiv, ker je v nasprotju s temeljnim načelom tako ustave kot tudi splošnega do sedaj veljavnega zakona o odvetništvu. V vseh dosedanjih razpravah v zvezi s pripravo predloženega zakona je bilo kot temeljno izhodišče sprejeto, da naj bo nosilec pravne pomoči v Jugoslaviji samostojno odvetništvo kot družbena služba. To načelo, ki izhaja tudi iz drugega odstavka 67. člena zvezne ustave, je dobilo svojo zakonsko potrditev v splošnem zakonu o odvetništvu in drugi pravni pomoči. Ta zakon je pod poglavjem »druga pravna pomoč« v 22. členu določal, da smejo pravniki v službi za pravno pomoč, ki sicer izpolnjuje pogoje za odvetnike, zastopati občane tudi v postopku pred sodišči in drugimi organizacijami, vendar velja to le za območja, za katera republika oziroma avtonomna pokrajina ugotovi, da ni odvetnikov ali da jih ni dovolj in je zato potrebno, da dajejo pravno pomoč začasno tudi drugi. Iz te določbe tedaj jasno izhajata dva pogoja za izjemno razširitev pravice odvetnika tudi na službe pravne pomoči, to je ugotovitev, da je odvetnikov premalo oziroma da jih sploh ni, in da je taka rešitev začasna. Zakonodajalec je imel ob taki ureditvi v mislih predvsem območja v drugih republikah in avtonomnih pokrajinah, kjer je res pomanjkanje odvetnikov, in bi občani ne bili deležni sploh nikakršne pravne pomoči, če ne bi bila dovoljena navedena izjema. V SR Sloveniji pa je odvetniška služba relativno najboljše organizirana. Poleg tega je treba poudariti, da bi bilo z uveljavitvijo amandmaja skupščine občine Kamnik kršeno tudi načelo, da odvetnik ne more biti v delovnem razmerju. Na tak način bi dejansko imeli v praksi dve vrsti odvetništva, kar bi lahko imelo tudi negativne posledice za obravnavanje našega odvetništva v mednarodnem merilu, kjer so prikazani le odvetniki kot samostojni nosilci te službe. Komisija je bila mnenja, da bi bila utrditev statusa odvetnika tudi v interesu občin samih. Vse tiste službe pravne pomoči, ki izpolnjujejo pogoje za pridobitev pravice do opravljanja odvetništva, se lahko osamosvoje in vpišejo v register odvetnikov, občina pa jim lahko pomaga s finančnimi in drugimi sredstvi pri njihovem delu, pogodbeno pa jih lahko tudi zaveže, da nudijo brezplačno pravno pomoč v polnem obsegu tistim občanom, ki so take pomoči potrebni, nimajo pa materialnih sredstev. Končno je komisija poudarila, da bodo službe pravne pomoči tudi v sedanji obliki še bolj zaživele z vse večjim podružbljanjem sodstva (arbitraže, razsodišča, poravnalni sveti, družbeni dogovori), saj se bo njihovo področje dela s tem vse bolj širilo. Pravna pomoč v obliki odvetništva pa bo še nadalje seveda potrebna vselej tam, kjer bodo nastopala sodišča kot državni organi.

Glede na povedano je bila komisija soglasna, da amandmaja skupščine občine Kamnik z dne 6. 1. 1972 v zvezi z amandmajem iste občinske skupščine z dne 7. 10. 1971 ne bi kazalo sprejeti in to tudi predlaga republiškem zboru.

K drugim členom zakonskega predloga komisija ni imela pripomb, soglašala pa je s pripombami zakonodajno-pravne komisije, ki jih je le-ta sprejela na seji dne 14. 7. 1971.

Komisija za pravosodje predlaga republiškem zboru, da predlog zakona sprejme v predloženem besedilu z navedenimi pripombami, ki jih je sprejela zakonodajno-pravna komisija.

St.: 75-2/72

Ljubljana, 12. 1. 1972

Komisija skupščine SR Slovenije za pravosodje je na seji dne 27. 6. 1972 ponovno obravnavala predlog zakona o odvetništvu in drugi pravni pomoči, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet, še posebej glede na amandmaje, ki jih je k istemu zakonu sprejela zakonodajno-pravna komisija in ki so razvidni iz njenega poročila z dne 23. 6. 1972.

Komisija je v celoti soglašala z amandmaji zakonodajno-pravne komisije k 2., 3., 4., 12., 13., 14., 16., 20., 21., 22., 23., 24., 25., 26., 28., 34. in 37. členu ter k naslovu II. poglavja in k 3. točki podnaslova II. poglavja.

Komisija je prav tako soglašala z amandmajem zakonodajno-pravne komisije k 35. členu, po katerem naj se drugi odstavek spremeni tako, da se glasi:

»Delavci služb pravne pomoči, ki jih ustanovijo sindikalne organizacije, lahko zastopajo delavca na njegovo zahtevo ali z njegovo privolitvijo pri uveljavljanju pravic iz medsebojnih delovnih razmerih, socialnega zavarovanja in stanovanjskih vprašanj, ki so povezana z medsebojnimi delovnimi razmerji, če izpolnjujejo pogoje iz 20. člena tega zakona.

Pri svojem delu v zvezi z zastopanjem so delavci služb pravne pomoči iz prejšnjega odstavka dolžni upoštevati določbe tega zakona in kodeksa odvetniške etike ter so disciplinsko odgovorni.«

Komisija ne soglaša s predlogom zakonodajno-pravne komisije za nov 37. a člen, temveč predlaga v poglavju IV. prehodne in končne določbe nov 38. člen, ki se glasi:

»Dokler v posamezni občini ni odvetnika ali je samo en odvetnik, občani pa ne morejo dobiti pravne pomoči z zastopanjem, smejo diplomirani pravniki v občinski službi pravne pomoči, ki izpolnjujejo pogoje iz 20. člena tega zakona, zastopati občane v postopku pred sodišči in pred drugimi državnimi organi in organizacijami združenega dela.

V primerih, ko diplomirani pravnik v službi pravne pomoči zastopa občane, je služba pravne pomoči upravičena do nadomestila za zastopanje po odvetniški tarifi.

Pri svojem delu v zvezi z zastopanjem so diplomirani pravniki dolžni upoštevati določbe tega zakona in kodeksa odvetniške etike ter so disciplinsko odgovorni.

Pogoji za zastopanje občanov po diplomiranih pravniki, ki niso odvetniki, in pravico zastopanja ugotavlja republiški sekretariat za pravosodje in občo upravo po pribavi mnenja odvetniške zbornice in občinskega sodišča, pristojnega po sedežu službe pravne pomoči.

Pravne pomoči iz tega člena ne smejo dajati sodniki, javni tožilci in drugi delavci pri sodiščih, javnih tožilstvih ali pri organih za notranje zadeve.

Osebe, ki so zaposlene pri drugih državnih organih in organizacijah pa ne smejo dajati pravne pomoči iz tega člena v stvareh, ki so v pristojnosti takega organa oziroma organizacije in ne zastopati nasprotne stranke v zadevi, za katero sta ta organa oziroma organizacija zainteresirana.«

Obrazložitev obeh amandmajev bo dana ustno na seji republiškega zbora.

St.: 75-2/72

Ljubljana, 27. 6. 1972

Odbor za družbenopolitični sistem in notranjo politiko republiškega zbora skupščine SR Slovenije je na svojih sejah dne 17. januarja 1972 in 19. junija 1972 obravnaval amandma skupščine občine Kamnik z dne 7. 10. 1971 in 6. 1. 1972 k 35. členu in 37. členu predloga zakona o odvetništvu in drugi pravni pomoči ter predlog republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije z dne 12. 10. 1971 in 3. 3. 1972 za spremembo 35. člena predloga zakona.

Na razpravah v skupščinskih telesih o predlogu zakona o odvetništvu in drugi pravni pomoči sta skupščina občine Kamnik in republiški svet Zveze sindikatov Slovenije predložila amandmaja k 35. in 37. členu predloga zakona, ki se nanašata na bodočo ureditev služb pravne pomoči.

Predlog zakona ureja druge službe pravne pomoči kot pravne posvetovalnice brez pravice zastopanja strank v postopku pred državnimi, samoupravnimi in drugimi organi in organizacijami. Taka ureditev se utemeljuje z dejstvom, da je odvetništvo na območju SR Slovenije kot družbena služba že razvito v taki meri, da ni potrebno poleg odvetništva razvijati še kakšne druge službe pravne pomoči, ki bi imele pravico zastopanja strank. V nasprotju s tem stališčem pa sta skupščina občine Kamnik in republiški svet Zveze sindikatov Slovenije predlagala, da se 35. člen predloga zakona spremeni tako, da smejo diplomirani pravniki v službah pravne pomoči, ki jih ustanovijo občinske skupščine in organi sindikatov za svoje člane, zastopati občane in organizacije oziroma člane sindikatov v postopkih pred sodišči, drugimi državnimi organi in organizacijami.

Predlagatelj amandmajev ugotavlja, da so se službe pravne pomoči nekaterih družbenopolitičnih skupnosti in občinskih sindikalnih svetov kadrovske že močno okrepile, so pa omejene v obsegu delovanja, ker nimajo zakonskega pooblastila za zastopanje strank pred sodišči, državnimi organi in drugimi organizacijami. Tem službam je znano, da lahko v smislu določb o pooblaščenih po zakonu o pravnem postopku, tudi delavci omenjenih služb zastopajo stranke, vendar se takemu delu izogibajo, da ne bi slišali očitka, da se ukvarjajo z zakotnim pisaštvom, ali da jim ne bi kdo očital, da opravljajo neka pravna opravila mimo določb zakona o odvetništvu in drugih oblikah pravne pomoči. Omenjene službe ne postavljajo vprašanja, ali smejo v primeru zastopanja strank zahtevati povrnitev stroškov v smislu odvetniške tarife, pač pa jim gre za to, da imajo posebej v sistemskem zakonu o pravni pomoči uzakonjeno možnost zastopanja strank v vseh postopkih pred sodišči, državnimi organi in delovnimi ter drugimi organizacijami.

Predstavniki predlagatelja je nasprotoval sprejemu omenjenih amandmajev z razlogi, da ni prav nobene potrebe za drugačno ureditev, kot je nakazana v predlogu zakonu. Dopuščal je možnost, da se sprejme amandma republiškega sveta Zveze sindikatov, vendar je menil, da je to nepotrebno, ker bi šlo samo za ponavljanje iste določbe v dveh zakonskih predpisih. Člen 16 temeljnega zakona o delovnih razmerjih je namreč tako jasen, da bi bilo prav nesmiselno to določbo prepisovati ali jo dopolnjevati v predlogu zakona o odvetništvu in drugih oblikah pravne pomoči.

Ker se člani odbora prvotno niso mogli določno izjaviti o predloženih amandmajih, sta bili s pomočjo republiškega sekretariata za pravosodje in občo upravo in republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije izvedeni ankete o stanju drugih služb pravne pomoči na območju SR Slovenije, poleg tega pa so bili zbrani tudi podatki o številu in razmestitvi odvetnikov na območju SR Slovenije.

Iz ankete, ki jo je izvedel republiški sekretariat za pravosodje in občo upravo, je mogoče povzeti, da je 1. 3. 1972 delovalo na področju naše republike 23 služb pravne pomoči. Te službe delujejo kot samostojni zavodi, kot organizacijske enote občinskih uprav ali pa so občinske skupščine zagotovile občanom pravno pomoč s posebnimi pogodbami z odvetniki. Zavodi za pravno pomoč so ustanovljeni v 8 občinah, službe pravne pomoči kot organizacijske enote občinskih uprav delujejo v 10 občinah, posebne pogodbe z odvetniki pa so sklenjene v 5 občinah. Delovno področje omenjenih služb je zelo različno; v 12 primerih obsega pravna pomoč dajanje ustnih pravnih nasvetov, sestavljanje listin in vlog in zastopanje na obravnavah ter narokih pred rednimi sodišči v pravnem, nepravdnem in izvršilnem postopku, v upravnih sporih ter v kazenskem postopku pri uveljavljanju premoženjskopравnih zahtevkov; v 6 primerih imajo značaj pravnih posvetovalnic in ne prevzemajo zastopstva. Z lastnimi dohodki se financirajo 3 zavodi za pravno pomoč, deloma z lastnimi dohodki deloma s proračunsko dotacijo se financira 9 služb, brez lastnih dohodkov, izključno na breme proračuna pa poslujejo službe pravne pomoči v 6 občinah. Na vprašanje, kakšne so eventualne sugestije o tem, kako bi republiški zakon urejal delovanje drugih služb pravne pomoči, so občinske skupščine v glavnem odgovorile, da je treba dati zavodom in službam za pravno pomoč pravico zastopanja strank.

Iz ankete republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije je razvidno, da ima 28 občinskih svetov organizirano lastno službo pravne pomoči, ki jo opravljajo strokovni delavci — diplomirani pravniki s pravosodnim izpitom oziroma drugi diplomirani pravniki v rednem delovnem razmerju ali pa pogodbeno, v nekaterih primerih pa tudi odvetniki po posebni pogodbi. Vseh 42 občinskih svetov, ki so poslali poročila, ugotavlja potrebnost služb pravne pomoči pri sindikatih, ki bi morali imeti pravico opravljati pravna dejanja in zastopati člane sindikata na področju delovnih razmerij in drugih samoupravnih pravic, kakor tudi na področju socialnega zavarovanja in stanovanjskih vprašanj, ki so povezana z delovnimi razmerji. Največ dela imajo te službe z dajanjem nasvetov, sestavljanjem vlog ter zastopanjem pred organi upravljanja v podjetjih. Prav delovanju služb pravne pomoči pripisujejo zasluge, da imamo vedno manj pojavov kršitev in internih aktov in da bi bilo delo občinskih svetov Zveze sindikatov brez služb pravne pomoči pomanjkljivo, ker ne bi mogli izpolnjevati nalog, ki jih nalagajo sindikatu ustayni in zakonski predpisi. Končno se zavzemajo za spremembo predloga zakona o odvetništvu in drugi pravni pomoči v smislu predloženega amandmaja republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije.

Poleg omenjenih anket je republiški sekretariat za pravosodje in občo upravo predložil tudi podatke o številu odvetnikov v SR Sloveniji po občinah. Iz tega pregleda je razvidno, da v 17 občinah ni nobenega odvetnika, da je v 16 občinah samo po en odvetnik in da ni nobenega odvetnika na sedežu 5 občinskih sodišč.

Iz pregleda ostalih republiških predpisov o drugih službah pravne pomoči lahko ugotovimo, da imajo v AP Vojvodini, SR Bosni in Hercegovini in SR Makedoniji službe pravne pomoči širši obseg dela, kot je predviden v predlogu zakona v naši republiki.

Po izčrpni razpravi na seji odbora dne 19. junija 1972 so člani odbora poudarili, da predlagana amandmaja rušita koncept zakona, ki temelji na

izhodišču, da je odvetništvo samostojna družbena služba, saj jo tako definira 67. člen zvezne ustave, ne pa zasebna pridobitniška dejavnost. Predloženi koncept je rezultat dolgotrajnih prizadevanj za ureditev tega področja in se je izrazil že v splošnem zakonu o odvetništvu in drugi pravni pomoči, ki je prenehal veljati 31. 12. 1971. Temeljna oblika strokovne pravne pomoči je lahko samo odvetništvo, ki mora biti enotno organizirano, medtem ko predstavljajo druge oblike pravne pomoči le dopolnilno službo k odvetništvu. Na področju naše republike je odvetništvo tako razporejeno in razvejano, da ni prav nobene potrebe, da bi ustvarjali na tem področju dvotirno zastopstvo občanov, eno v obliki odvetništva, drugo pa v obliki neke družbene službe, za katero je značilno, da so delavci, ki bi občane zastopali, v rednem delovnem razmerju. Rešitev, ki jo predlagajo obravnavani amandmaji, ne daje nobene garancije, da bi bile omenjene službe pravne pomoči dejansko samostojne in neodvisne, kar je eden osnovnih pogojev kvalitetne pravne pomoči. Če bi odvetništvu postavili ob bok še neko novo obliko pravne pomoči, bi rušili koncept našega odvetništva in sploh oblik pravne pomoči.

V razpravi so člani odbora ugotovili, da na področju odvetništva v naši republiki ni vseh možnosti za razvoj te službe in da zaradi tega število odvetnikov stagnira oziroma celo upada.

Posamezne občinske skupščine so storile dosti premalo za razvoj pravne pomoči občanov. Če so to storile zavestno zaradi ustanavljanja služb pravne pomoči, bodo morale sedaj, ko nedvomno v naši republiki sprejemamo odvetništvo kot osnovni koncept pravne pomoči, posvetiti dosti večjo skrb razvoju odvetništva na svojem področju. To bodo lahko storile zlasti s tem, da bodo odvetnikom dale ustrezne poslovne prostore, saj ni redek pojav, da se odvetnikom odpovedujejo ti prostori, tako da so odvetniki prisiljeni zapirati svoje pisarne in zahtevati izpise iz imenika odvetnikov. Če bodo občinske skupščine posvetile zadostno skrb odvetništvu kot najpopolnejši pravni pomoči, ni nobene bojazni, da bi občani na tem področju ostali brez kvalitetne pravne pomoči. Ob taki podpori odvetništvu je jasno, da drugih služb pravne pomoči ni treba širiti v taki obliki, kakor to predlagajo obravnavani amandmaji.

Glede na povedano je odbor zavrnil tako amandma skupščine občine Kamnik kakor tudi amandma republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije k 35. in 37. členu predloga zakona. Zato predlaga republiškem zboru, da omenjenih amandmajev ne sprejme.

Predstavnik skupščine občine Kamnik je glede na sklep odbora izjavil, da bo o stališču odbora poročal svetu za občo upravo in notranje zadeve skupščine občine Kamnik, ki je sestavljalca in predlagatelj amandmajev, ter da bo tukajšnjo skupščino obvestil o tem, ali skupščina občine Kamnik vztraja pri amandmaju ali pa jih umika.

Predstavnik republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije ni bilo na seji odbora, tako da stališče tega predlagatelja odboru ni znano.

Za poročevalca na seji republiškega zbora je bil določen predsednik odbora Martin Košir.

Št.: 75-2/72

Ljubljana, 21. 6. 1972

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije je na svojih sejah dne 14. 7. 1971, 6. 10. 1971, 29. 12. 1971 in 23. 6. 1972 obravnavala predlog zakona o odvetništvu in drugi pravni pomoči ter amandmaje k 35. in 37. členu tega predloga zakona skupščine občine Klamnik in predsedstva Zveze sindikatov Slovenije oziroma predloge v zvezi z novimi formulacijami drugega odstavka 35. člena in 37. a člena predloga zakona republiškega sekretariata za pravosodje in občo upravo z dne 26. 5. 1972.

V načelni razpravi se je komisija najbolj zadržala pri obravnavi statusa, položaja in pristojnosti služb pravne pomoči v predlogu zakona.

V komisiji je bilo poudarjeno, da gre za načelno vsebinsko vprašanje, katerega rešitev je odvisna od tega, ali službe pravne pomoči zadovoljivo izpolnjujejo vse naloge in od tega, ali se kaže potreba, da se glede na pomanjkanje odvetnikov uveljavi v naši republiki izjema, ki jo je predvideval splošni zakon o odvetništvu in drugi pravni pomoči.

Po daljši razpravi je večina navzočih članov komisije menila, da sta za rešitev tega vprašanja še najbolj sprejemljiva koncepta formulacij novega besedila drugega odstavka 35. člena in predloga novega 37. a člena v osnutku spremenjenih amandmajev skupščine občine Klamnik in predsedstva Zveze sindikatov Slovenije, ki ga je predložil republiški sekretariat za pravosodje in občo upravo dne 26. 5. 1972.

Večina navzočih članov komisije je namreč smatrala, da gre pri spremembi besedila amandmaja Zveze sindikatov Slovenije, ki jo je predložil omenjeni sekretariat, za ustrezno rešitev, s katero se uresničuje ustavno načelo, vsebovano v XXXI. amandmaju k ustavi SR Slovenije o funkciji sindikatov, *da za svoje člane organizirajo ustrezne oblike pomoči*. Med te oblike namreč sodi tudi pravna pomoč, ki jo sindikati dajejo svojim članom kot družbenopolitična organizacija in ne kot oblastni organ. Poleg tega je zastopstvo služb pravne pomoči pri sindikatih vezano predvsem na zadeve s področij medsebojnih delovnih razmerij, socialnega zavarovanja in stanovanjskih vprašanj, ki so povezana z medsebojnimi delovnimi razmerji. Te zadeve pa odvetniki v večini primerov v zvezi z zastopanjem v delovnih organizacijah, državnih organih in na sodiščih odklanjajo tako, da se delavci kot člani sindikata v teh zadevah v zvezi z zastopanjem najbolj pogosto obračajo na službe pravne pomoči pri sindikalnih organizacijah.

Po mnenju večine navzočih članov komisije je sprejemljiva tudi formulacija novega 37. a člena, ki jo predlaga omenjeni sekretariat, saj ne ruši koncepta samega zakona, v ta zakon pa vnaša rešitev, ki je smiselno podobna rešitvi, kot jo je vseboval prejšnji splošni zakon o odvetništvu in drugi pravni pomoči, ki je že prenehal veljati.

Pri podrobni obravnavi besedila zakona je komisija sprejela naslednje amandmaje:

k 2. členu: V šesti alinei naj se črka »v« nadomesti z besedo »pri«. Sprememba je redakcijskega značaja.

k 3. členu: V drugem odstavku naj se beseda »izkazujejo« nadomesti z besedo »dajejo«.

Sprememba je redakcijskega značaja.

k II. poglavju: Naslov poglavja naj se spremeni tako, da se glasi: »II. Odvetništvo«. Doda naj se podnaslov, ki naj se glasi: »1. Splošne določbe.« Sprememba oziroma dopolnitev je redakcijskega značaja.

k 4. členu: Beseda »izvršujejo« v prvem odstavku naj se nadomesti z besedo »opravljajo«.

Sprememba je redakcijskega značaja.

k 7. členu: Komisija se ni strinjala s stališčem predstavnika odvetniške zbornice, da bi morali načelo, navedeno v tem členu, konkretizirati že v tem zakonu in sicer z določbo, da odvetniki plačujejo družbene obveznosti v skladu z veljavnimi predpisi, ki veljajo za družbene obveznosti oseb v delovnem razmerju. Komisija se je strinjala s stališčem predstavnika predlagatelja zakonskega predloga, da bo treba to ustavno načelo konkretizirati v novem republiškem zakonu o prispevkih in davkih občanov ter v drugih zakonih.

k 12. členu: V drugi vrsti naj se beseda »vpisov« nadomesti z besedo »spisov«, črka »v« pa s črko »o«.

Spremembi sta redakcijskega značaja.

k 13. členu: V drugi vrsti drugega odstavka naj se besedi »delovne organizacije« nadomestita z besedami »organizacije združenega dela«.

Sprememba je potrebna zaradi uporabe enotne terminologije, ki je v skladu s terminologijo, ki jo uporabljajo amandmaji k ustavi SFRJ.

k 14. členu: Zadnji odstavek naj se kot nepotreben črta. Ureditev tega vprašanja spada v pristojnost federacije.

k 16. členu: V prvi vrsti naj se besedi »skupščinske organe« nadomestita z besedo »skupščine« in v drugi in tretji vrsti črta besedilo v oklepaju.

Sprememba je redakcijskega značaja.

k 3. točki podnaslova II. poglavja: Podnaslov naj se spremeni tako, da se glasi: »Pridobitev in izguba pravice do opravljanja odvetništva«.

Dopolnitev je potrebna zato, ker gre za pravice do opravljanja odvetništva, kar je pravilno poudarjeno v 25. členu predloga zakona.

k 20. členu: V prvi vrsti prvega odstavka se med besedo »do« in »odvetništva« vstavi beseda »opravljanja«.

Dopolnitev je utemeljena iz razlogov, navedenih v 3. točki podnaslova II. poglavja.

V peti in šesti vrsti prvega odstavka naj se črta besedilo »ki je sposoben poslovati v slovenskem jeziku«.

V tem členu predlagani pogoj »ki je sposoben poslovati v slovenskem jeziku« je v nasprotju z načelom, izraženim v 76. členu ustave SR Slovenije, ki določa, da je vsaki narodnosti, ki je narodna manjšina, zagotovljena pravica, da svobodno uporablja svoj jezik. Nadalje je treba upoštevati memorandum o soglasju (Londonski sporazum). Po mnenju komisije tudi ni treba posebej poudarjati, da posluje odvetniška pisarna v slovenskem jeziku. Zadošča ustavna določba (74. člen ustave SRS), da se poslovanje vseh državnih organov ter delovnih in drugih samoupravnih organizacij, ki izvršujejo družbeno službo na območju SR Slovenije, vodi v slovenskem jeziku. Odkmetništvo pa je, kot to določa 4. člen predloga zakona, samostojna družbena služba za dajanje pravne pomoči. Komisija je nadalje opozorila, da bi vztrajanje na omenjenem pogoju imelo za posledico, da bi bilo določilo prvega odstavka 20. člena v nasprotju z drugim odstavkom 22. člena.

Po mnenju komisije tudi sicer ni sprejemljivo, da bi sposobnost poslovati v slovenskem jeziku določili kot pogoj za pridobitev pravice do opravljanja odvetništva, ker lahko odvetnik na drug način zagotovi poslovanje svoje pisarne v slovenskem jeziku.

S tem amandmajem k prvemu odstavku je istoveten amandma odbora republiškega zbora za družbenopolitični sistem in notranjo politiko.

k 21. členu: Prvi odstavek naj se spremeni tako, da se glasi: »prakso v odvetniški pisarni nadomešča ustrezno samostojno delo v državnih organih in delovnih organizacijah po opravljenem pravosodnem izpitu«.

Komisija je že ob obravnavi osnutka zakona poudarila, da ni sprejemljiva rešitev, da prakso v odvetniški pisarni nadomešča ustrezno samostojno delo *le v pravosodnih organih* po opravljenem pravosodnem izpitu. Sprejetje take rešitve bi namreč imelo za posledico, da po uveljavitvi tega zakona številni pravniki s pravosodnim izpitom ne bi mogli pridobiti pravice do odvetništva. Gre za pravnike, ki so se po pravosodnem izpitu zaposlili v upravnih ter delovnih in drugih organizacijah. Med temi pravniki je nedvomno nekaj takih, ki bi bili lahko dobri odvetniki. Pri tem ni prezreti, da predlog zakona omogoča (24. člen), da odvetnik, ki ima po določeni pravni panogi posebne strokovne kvalifikacije ali znanje, sme zahtevati, da mu odvetniška zbornica prizna *specialnost* v določeni pravni panogi. Komisija je nadalje poudarila, da je treba pravnikom omogočiti prehajanje iz enega delovnega področja na drugo. Rešitev, ki jo predlaga komisija, pa bi nedvomno tudi prispevala k hitrejšemu razvoju odvetništva in njegovi kadrovski strukturi.

k 22. členu: V tretji vrsti drugega odstavka naj se kot nepotrebno črta besedilo »na območju SR Slovenije«.

k 23. členu: Na koncu stavka se pika nadomesti z vejico in doda besedilo »ne glede na rok, ki je potekel od vpisa v imenik odvetniške zbornice«.

Dopolnitev je potrebna, ker bi bila sicer odvetniška zbornica glede obnove postopka vezana na roke upravnega postopka in po petih letih ne bi mogla obnoviti postopka, čeprav predlagatelj ne bi izpolnjeval pogojev za opravljanje odvetništva.

k 24. členu: V peti vrsti drugega odstavka naj se beseda »prilagoditve« nadomesti z besedo »priglasitve«.

Sprememba je utemeljena, da se odpravi očitna tiskovna napaka.

k 25. členu: V četrti alineji se med besedama »odreče« in »odvetništva« vstavi beseda »opravljanju«.

V sedmi alineji naj se besedi »je stopil« nadomestita z besedo »stopi«.

Dopolnitev oziroma sprememba je redakcijskega značaja.

k 26. členu: V prvi vrsti se med besedama »Odvetniki« in »združujejo« vstavi beseda »lahko« in črta ista beseda v drugi vrsti. V četrti vrsti naj se beseda »združenih« nadomesti z besedo »družbenih«.

Sprememba je redakcijskega značaja.

k 28. členu: V prvem odstavku se besede »za odvetniški poklic« nadomestijo z besedami »za opravljanje odvetništva«.

Sprememba je utemeljena zaradi uporabe enotne terminologije.

k 34. členu: V drugem odstavku se za besedo »odločbo« v prvi vrsti dodata besedi »prve stopnje«.

Dopolnitev je potrebna zaradi večje jasnosti. V primeru izreka disciplinskega ukrepa izbriša iz imenika odvetnikov oziroma odvetniških pripravnikov je dopustna pritožba zoper odločbo disciplinskega organa prve stopnje neposredno na poseben senat vrhovnega sodišča SR Slovenije, ne pa na višji disciplinski organ odvetniške zbornice, kot to določa prvi odstavek tega člena.

k 35. členu: V skladu z načelno razpravo naj se spremeni drugi odstavek tako, da se glasi:

»Delavci služb pravne pomoči, ki jih ustanovijo sindikalne organizacije, lahko zastopajo delavca na njegovo zahtevo ali z njegovo privolitvijo pri uveljavljanju pravic iz medsebojnih delovnih razmerij, socialnega zavarovanja in stanovanjskih vprašanj, ki so povezana z medsebojnimi delovnimi razmerji, če izpolnjujejo pogoje iz 20. člena tega zakona.«

k 37. členu: V prvi vrsti drugega odstavka naj se kot nepotrebna črta beseda »strank«, ker gre za tajnost, o kateri je govora v 9. členu predloga zakona.

V skladu z načelno razpravo naj se za tem členom doda novi 37. a člen, ki naj se glasi:

»V občinah, v katerih ni odvetnikov ali je samo en odvetnik, občani pa ne morejo dobiti pravne pomoči z zastopanjem, smejo diplomirani pravniki v službah pravne pomoči, ki izpolnjujejo pogoje iz 20. člena tega zakona, zastopati občane v postopku pred sodišči in drugimi državnimi organi in organizacijami združenega dela.

V primerih, ko diplomirani pravniki v službah pravne pomoči zastopajo občane, so službe pravne pomoči upravičene do nadomestila za zastopanje do višine odvetniške tarife.

Pri svojem delu v zvezi z zastopanjem so diplomirani pravniki dolžni upoštevati določbe tega zakona in kodeksa odvetniške etike ter so disciplinsko odgovorni po določbah tega zakona.

Pogoje za zastopanje občanov po diplomiranih pravniki, ki niso odvetniki, in pravico do zastopanja ugotavlja republiški sekretariat za pravosodje in občo upravo po pribavi mnenja odvetniške zbornice in občinskega sodišča, pristojnega po sedežu službe pravne pomoči.

Pravne pomoči iz tega člena ne smejo dajati sodniki, javni tožilci in drugi delavci pri sodiščih, javnih tožilstvih ali pri organih za notranje zadeve; osebe, ki so zaposlene pri drugih državnih organih in organizacijah, pa ne smejo dajati pravne pomoči v stvareh (zadevah), ki so v pristojnosti takega organa oziroma organizacije, in ne zastopati nasprotnne stranke v zadevi, za katero sta ta organ oziroma organizacija zainteresirana.«

Št.: 75-2/72

Ljubljana, 23. 6. 1972

PREDLOG ZAKONA

o overitvi podpisov, pisave in prepisov

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

Overitev podpisa ali pisave je potrditev njune pristnosti. Overitev prepisa je potrditev istovetnosti prepisa z njegovo izvirno listino.

Z overitvijo po tem zakonu se ne potrjuje resničnost vsebine v listini.

2. člen

Overitev podpisov, pisave in prepisov opravljajo občinska sodišča in občinski upravni organi, če ni s tem ali drugim zakonom drugače določeno.

Overitev opravljajo po posebnih predpisih tudi konzularna predstavništva in diplomatska predstavništva Jugoslavije v tujini, ki opravljajo konzularne zadeve.

Overitev opravlja uradna oseba, ki je za to določena (v nadaljnjem besedilu: uradna oseba).

3. člen

Overitev opravi uradna oseba ne glede na bivališče tistega, ki to zahteva.

II. OVERITEV PODPISOV IN PISAVE

4. člen

Pristnost podpisa dokaže predlagatelj listine tako, da pred uradno osebo svojeročno podpiše listino ali da prizna podpis, ki je že na listini, za svoj. Na enak način se dokaže tudi pristnost ročnega znamenja.

Pristnost pisave dokaže predlagatelj listine tako, da izjavi pred uradno osebo, da je listino sam napisal.

5. člen

Overitev podpisa in pisave se potrdi na izvirni listini z navedbo datuma overitve in številke, s katero je listina vpisana v overitveni vpisnik, podpisom uradne osebe in pečatom.

6. člen

Kadar se overja podpis ali ročno znamenje slepih ali pa podpis ali ročno znamenje tistih, ki ne znajo brati, prebere predlagatelju uradna oseba listino, na kateri naj se overi podpis ali ročno znamenje.

Kadar se overja podpis ali ročno znamenje gluhih, ki ne znajo brati, prebere predlagatelju sodni tolmač listino, na kateri naj se overi podpis ali ročno znamenje.

Kadar se overja podpis ali ročno znamenje osebe, ki ne razume jezika, v katerem je listina napisana, prevede predlagatelju vsebino listine uradna oseba. Če je uradna oseba, ki opravlja overitev, ne more sama prevesti, prebere predlagatelju listino in mu prevede vsebino sodni tolmač.

Kadar je bila overitev opravljena po določbah tega člena, je treba to v potrdilu o overitvi navesti.

7. člen

Če uradna oseba ne razume jezika, v katerem je listina napisana, lahko odredi, da prevede listino sodni tolmač. Če je listina prevedena, se to navede v potrdilu o overitvi.

8. člen

Podpis, ročno znamenje ali pisavo overi predlagatelju uradna oseba potem, ko ugotovi njegovo istovetnost; to ugotovi na podlagi osebnega poznanja ali na podlagi osebne izkaznice, izdane od pristojnega državnega organa, če predlagatelj nima osebne izkaznice, ugotavlja njegovo istovetnost s pričevanjem dveh polnoletnih in verodostojnih prič, ki ju uradna oseba osebno pozna ali katerih istovetnost ugotovi z osebno izkaznico.

Istovetnost tujega državljana se ugotovi na podlagi potnega lista ali osebne izkaznice.

V potrdilu o overitvi se navede, na kak način je uradna oseba ugotovila istovetnost predlagatelja.

9. člen

Če se overja podpis zastopnika druge osebe, delovne ali druge organizacije, overi uradna oseba podpis, potem ko ugotovi, da je ta oseba pooblaščen za zastopanje. V potrdilu o overitvi se navede, na kakšni podlagi je predložitelj pooblaščen za zastopanje.

III. OVERITEV PREPISOV

10. člen

Prepis, ki naj se overi, je treba skrbno primerjati z izvirno listino. Prepis se mora ujemati z izvirno listino tudi v pravopisu, ločilih in okrajšavah. Če so v izvirni listini kaka mesta popravljena, predrušana, izbrisana, prečrtana, vrinjena ali dodana, je treba to v potrdilu o overitvi prepisa navesti. Tako se ravna tudi, kadar je listina raztrgana, poškodovana ali kadar je drugače po zunanji obliki očitno sumljiva.

11. člen

V potrdilu o overitvi se navede ali je to prepis izvirne listine ali pa prepis overjenega ali prepis navadnega prepisa izvirne listine. Prav tako je treba v potrdilu o overitvi navesti, ali je izvirna listina napisana z roko ali pisalnim strojem ali s kakšnim drugim mehaničnim ali kemičnim sredstvom, s svinčnikom ali peresom, število pol izvirne listine in kje je izvirna listina.

V potrdilu o overitvi se navede številka in datum overitve prepisa. Potrdilo podpiše uradna oseba, ki opravi overitev, in nanj pritisne pečat pristojnega organa.

12. člen

Kadar se overi prepis samo enega dela listine ali izpisek iz kake listine, mora biti prepis tako napravljen, da je iz njega razvidno, kateri deli listine so ostali neprepisani.

13. člen

Ce uradna oseba, ki overja prepis, ne razume jezika, v katerem je listina napisana, lahko odredi, da primerja prepis z izvirno listino ali njenim prepisom sodni tolmač.

14. člen

Pri overitvi fotokopije se primerno uporabljajo določbe 10. do 13. člena tega zakona.

IV. POSEBNI PRIMERI OVERITVE

15. člen

Overitev listin, ki so namenjene za uporabo v tujini, opravljajo občinska sodišča.

Ce je po inozemskem pravu potrebna prisega na izjavo, ki jo vsebuje listina, namenjena za uporabo v tujini, opravi stranka prisego pred predsednikom občinskega sodišča.

Preden se listina iz prvega odstavka pošlje v overitev zveznemu sekretariatu za zunanje zadeve po predpisih zakona o legalizaciji listin v mednarodnem prometu, jih pošlje predsednik občinskega sodišča republiškem organu za pravosodje, da overi podpis uradne osebe, ki je opravila overitev, in da overi pečat občinskega sodišča, pri katerem je bila opravljena overitev.

Listine, namenjene za uporabo v tujini, ki jih izdajajo republiški upravni organi, se overjajo po posebnih predpisih.

Določbi tretjega in četrtega odstavka se uporabljata, kolikor ni drugače določeno v mednarodnih pogodbah.

16. člen

Listine, namenjene za uporabo v državah, ki so članice haaške konvencije o odpravi potrebe overjanja tujih javnih listin (Uradni list FLRJ — dodatek »Mednarodne pogodbe in drugi sporazumi« št. 10/62), overjajo občinska sodišča ali republiški upravni organ, ki je pristojen za pravosodje; občinsko sodišče overja listine, izdane od organov ali organizacij, ki imajo sedež na njegovem območju, republiški organ za pravosodje pa listine, izdane od organov in organizacij, ki imajo sedež na območju kateregakoli občinskega sodišča v republiki.

17. člen

Podpise v zemljiškoknjižnih zadevah overjajo občinska sodišča.

18. člen

Podpise in prepise listin, potrebnih za ureditev delovnih razmerij delavcev v delovnem razmerju, lahko overi tudi delavec v delovni in drugi organizaciji ali državnem organu, ki je za to pooblaščen.

19. člen

Državni organ lahko izda stranki ali tistemu, ki ima od tega pravno korist, overjen prepis spisa, ki je pri njem, drugim pa samo, če se z izdajo prepisa strinjajo tisti, ki so v stvari prizadeti.

Overitev opravi pooblaščen uradna oseba, ki jo je za to pooblastil predstojnik organa.

Ce je spis zaupen, se sme izdati prepis samo s poprejšnjim dovoljenjem predstojnika organa.

V. KONČNE DOLOČBE

20. člen

Predpise o obliki overitvenega vpisnika in o načinu, kako se ta vpisnik vodi, ter druga navodila za izvajanje tega zakona izda sekretar republiškega sekretariata za pravosodje in občo upravo.

21. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu SR Slovenije.

OBRAZLOŽITEV

Po 47. točki prvega odstavka 16. člena ustavnega zakona za izvedbo ustavnih amandmajev od XX do XLI k zvezni ustavi neha najpozneje do 31. decembra 1971 veljati zakon o overitvi podpisov, pisave in prepisov. (Uradni list FLRJ, št. 105/47 in 50/49 in Uradni list SFRJ, št. 16/65 in 7/67).

Po 35. točki 13. člena osnutka ustavnega zakona za izvedbo ustavnih amandmajev XXV do XLVII k ustavi SR Slovenije se do izdaje republiškega zakona o overitvi podpisov, pisave in prepisov, najpozneje pa do 31. decembra 1972, v SR Sloveniji uporablja kot republiški zakon zvezni zakon o overitvi podpisov, pisave in prepisov.

Republiški sekretariat za pravosodje in občo upravo je poslal anketo vsem občinskim skupščinam in občinskim sodiščem s prošnjo, da pošljejo predloge in mnenja za eventualno spremembo obravnavanega zakona, zlasti pa, da odgovorijo na vprašanje, ali lahko overjajo listine v zemljiškoknjižnih zadevah tudi organi občinske skupščine. Po 15. členu doslej veljavnega zakona overjajo namreč podpise v zemljiškoknjižnih zadevah le sodišča.

Na anketo je odgovorilo 18 občinskih skupščin in 25 občinskih sodišč. Za razširitev overitvene pristojnosti v zemljiškoknjižnih zadevah na občine se je izreklo 13 občinskih skupščin in 6 občinskih sodišč. Republiški sekretariat se za prenos overitvene pristojnosti v zemljiškoknjižnih zadevah na občine ne zavzema, ker le sodni delavec, ki mu je poverjena overitev teh listin, lahko stranke opozori na eventualne pomanjkljivosti zemljiškoknjižnega predloga.

Pri nekaterih organih so se v zadnjem času pojavile nejasnosti glede overjanja fotokopij. Le-ti so namreč menili, da so fotokopije enakovredne originalu in jih zato sploh niso overjali. Fotokopija se šteje za prepis, zato se pri overitvi le-te primerno uporabljajo določbe 10. do 13. člena osnutka tega zakona.

Pri sestavi predloga zakona so bili upoštevani vsi predlogi zakonodajno-pravne komisije skupščine SRS in odbora za družbenopolitični sistem in notranjo politiko republiškega zbora skupščine SRS.

POROČILA

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije je na svoji seji dne 5. junija 1972 obravnavala predlog zakona o overitvi podpisov, pisave in prepisov, ki ga je skupščini predložil v obravnavo izvršni svet.

V načelni razpravi komisija k predlogu zakona ni imela pripomb. Ugotovila je, da je predlagatelj upošteval njene pripombe k osnutku zakona.

Pri podrobni obravnavi predloga zakona je komisija sprejela naslednja amandmaja:

k 15. členu: V tretjem odstavku naj se v tretji vrsti črta beseda »zakona«. V petem odstavku naj se v prvi vrsti za besedo »odstavka« vneseta besedi »tega člena«.

Sprememba oziroma dopolnitev je redakcijskega značaja.

K 20. členu: Besedilo »sekretar republiškega sekretariata za pravosodje in občo upravo« naj se nadomesti z besedilom »republiški sekretar za pravosodje in občo upravo«.

Sprememba je redakcijskega značaja.

Št.: 036-1/72

Ljubljana, 5. 6. 1972

Odbor za družbenopolitični sistem in notranjo politiko — poročilo z dne 20. 6. 1972, št. 036-1/72

OSNUTEK ZAKONA

o družbenem dogovoru in samoupravnem sporazumu o ukrepih za stabilizacijo trga z živino in živalskimi proizvodi

1. člen

Z namenom, da se odpravijo večje motnje na tržišču z mesom in mlekom ter da se preprečijo bistvena odstopanja od temeljnih ciljev sprejete gospodarske politike razvoja kmetijstva, skleneta izvršni svet skupščine SR Slovenije in gospodarska zbornica SR Slovenije (v nadaljnjem besedilu: udeleženca) družbeni dogovor o ukrepih za stabilizacijo trga z živino in živalskimi proizvodi (v nadaljnjem besedilu: družbeni dogovor).

Družbeni dogovor iz prvega odstavka je splošno obvezen.

2. člen

Z družbenim dogovorom določita udeleženca:

— ukrepe za pospeševanje reje živine in za stabilizacijo trga z živino in živalskimi proizvodi;

— merila, po katerih plačujejo s tem zakonom določene organizacije združenega dela in občani prispevek za pospeševanje reje živine (v nadaljnjem besedilu: prispevek);

— namene, za katere se lahko uporabijo sredstva prispevka.

3. člen

Prispevek plačujejo organizacije združenega dela, ki se ukvarjajo s klanjem živine, z izvozom žive živine, s prometom z mesom, s pridelovanjem ali predelavo mleka in s prometom z mlekom. Prispevek plačujejo tudi občani, ki se ukvarjajo s klanjem živine kot zasebno dejavnostjo.

4. člen

Sredstva, zbrana s prispevkom, se stekajo v stabilizacijski sklad za živino-rejo, v katerega prispeva tudi Socialistična republika Slovenija po določbah zakona o prispevku Socialistične republike Slovenije stabilizacijskemu skladu za živinorejo (Ur. l. SRS, št. 26-159/70).

Sredstva stabilizacijskega sklada za živinorejo se uporabljajo predvsem za obnovo osnovne črede, za selekcijo živine in za ublažitev nihanj cen živini, mesu in mleku.

5. člen

Udeleženca družbenega dogovora imenujeta komisijo, ki pripravi osnutek družbenega dogovora.

Osnutek družbenega dogovora obravnava in sprejema vsak udeleženec samostojno in sporoči svoj sklep drugemu udeležencu.

Če so v posameznih vprašanjih osnutka stališča različna, jih usklajujejo na skupni seji za to pooblaščen predstavniki obeh udeležencev dogovarjanja. Na podlagi pripomb in predlogov k osnutku pripravi komisija predlog družbenega dogovora.

6. člen

Družbeni dogovor je sprejet, ko ga vsak udeleženec sprejme in podpiše v enakem besedilu. Podpisniki ga objavijo v Uradnem listu SRS in začne veljati z dnem, ki ga določijo v družbenem dogovoru.

7. člen

Organizacija združenega dela in občani iz 3. člena tega zakona ter organizacije združenega dela, ki same ali v kooperaciji s kmeti redijo živino in pridelujejo mleko (v nadaljnjem besedilu: podpisniki sporazuma), določijo v okviru družbenega dogovora s samoupravnim sporazumom:

- način, pogoje in višino plačevanja prispevka;
- način, pogoje in namene uporabe sredstev stabilizacijskega sklada za živinorejo;
- pogoje proizvodnje in odkupa živine ter živalskih proizvodov;
- pogoje predelave, grosiranja in dostave živine in živalskih proizvodov;
- pogoje v prodaji mesa, mleka in izdelkov na drobno ter
- druge pogoje za doseg namena iz 1. člena tega zakona.

8. člen

Samoupravni sporazum je sklenjen, če ga sprejmejo in podpišejo organizacije združenega dela in občani iz 7. člena tega zakona, katerih proizvodnja oziroma promet obsegata najmanj dve tretjini celotne proizvodnje oziroma prometa z živino, mesom in živalskimi proizvodi.

9. člen

Samoupravni sporazum postane veljaven, ko gospodarska zbornica SR Slovenije ugotovi, da je izpolnjen pogoj iz 8. člena tega zakona.

Samoupravni sporazum začne veljati dan po objavi v Vestniku gospodarske zbornice SR Slovenije ali kasneje, če je tako v sporazumu določeno.

10. člen

Ko začne samoupravni sporazum veljati, je obvezen za vse organizacije združenega dela in občane iz 7. člena tega zakona.

11. člen

Z denarno kaznijo od 1500 do 50 000 din se kaznuje za gospodarski prestop organizacija, ki se ne ravna po družbenem dogovoru.

Za dejanje iz prejšnjega odstavka se kaznuje z denarno kaznijo od 150 do 500 din tudi odgovorna oseba organizacije združenega dela.

12. člen

Z denarno kaznijo od 1000 do 10 000 din se kaznuje za prekršek občan, ki stori dejanje iz 11. člena tega zakona.

13. člen

Poleg kazni iz 11. in 12. člena tega zakona se izreče organizaciji združenega dela ali občanu iz 7. člena tega zakona tudi varstveni ukrep odvzema pridobljene premoženjske koristi.

14. člen

Udeleženca družbenega dogovora morata v 15 dneh po uveljavitvi tega zakona imenovati komisijo iz 5. člena tega zakona in začeti postopek za sklenitev družbenega dogovora.

15. člen

Postopek za sklenitev samoupravnega sporazuma začne gospodarska zbornica SR Slovenije.

16. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SR Slovenije«.

OBRAZLOŽITEV

Kmetijske organizacije, klavnice in nekatere trgovske organizacije so sklenile sporazum o poslovnem sodelovanju in oblikovanju cen goveda in mesa v juliju 1970. V maju 1971 so sporazum razširile na področje proizvodnje mleka in predelave mleka, zato so k njemu pristopile tudi mlekarne in organizacije, ki mleko predelujejo same ali v kooperaciji s kmeti. V letu 1972 nameravajo sporazum razširiti še na področje prašičereje in perutninarstva, s čimer bi bila v sporazumu urejena celotna živalska proizvodnja ter predelava in promet z živino in živalskimi proizvodi. Doslej je sporazum podpisalo prek 130 organizacij združenega dela in občanov.

Namen sporazuma je stabilizacija proizvodnje in trga z živino in živalskimi proizvodi. V ta namen podpisniki programirajo proizvodnjo in prodajo, usmerjajo programe selekcije in drugih raziskav, vzdržujejo proizvodno kontrolo, sofinancirajo nakup elitnih plemenjakov in izvajajo vrsto drugih ukrepov, ki naj prispevajo k napredku živinoreje in njenih predelovalnih panog. Vsa ta dejavnost ima materialno podlago v stabilizacijskem skladu za živinorejo, ki so ga podpisniki ustanovili že ob podpisu prvega sporazuma. Skupščina SR Slovenije je podprla stabilizacijski sklad in prek njega celotni program ter cilje sporazuma z zakonom in sredstvi, ker je ocenila, da je sporazume-

vanje zadostno jamstvo za napredek živinorenje in za usklajeno delovanje primarne proizvodnje, predelave in trgovine z navedenimi proizvodi. S prispevkom republike je bila dana velika podpora in spodbuda podpisnikom sporazuma, ki tudi sami zbirajo sredstva za stabilizacijski sklad od prodanega mesa in mleka.

O dvehletnem delovanju sporazuma je bilo za četrti zbor podpisnikov — zasedal je 20. marca 1972 v Ljubljani — pripravljeno obsežno gradivo o njegovem delovanju in rezultatih tega.

Rezultati dosedanjega dela sporazuma so vidni iz podatkov, ki kažejo na povečanje obsega pitanja goveje živine v letu 1971. Pitanje goveje živine pri družbenih posestvih je vse od leta 1966, ko je doseglo največji uspeh, upadalo. V letu 1966 je bilo prodano iz te proizvodnje 24 426 ton, leta 1970 pa komaj 8800 ton; kooperacijska proizvodnja je dosegla največ leta 1967, nato se je zmanjševala. V letu 1971 je bila dosežena proizvodnja pri družbenih posestvih 10 274 ton, kar je za 17 % več kot v letu 1970, kooperacijska proizvodnja pa 17 397 ton govedi ali za 45 % več kot v letu 1970.

Gibanje prodaje govedi družbenih posestev in kooperacijske proizvodnje je razvidno iz naslednjih statističnih podatkov:

	Živa teža ton		
	družbena posestva	kooperacija	
1965	20 636	15 743	36 379
1966	24 426	17 951	42 377
1967	20 552	19 683	40 235
1968	19 171	16 466	35 637
1969	10 058	14 073	24 131
1970	8 800	12 008	20 808
1971	10 274	17 397	27 671

Učinkovitost delovanja sporazuma pa zmanjšujejo tiste organizacije in zasebni obrtniki, ki niso podpisniki sporazuma, čeprav so v manjšini. Z enakimi maloprodajnimi cenami namreč pobirajo sredstva, ki jih pa ne prispevajo skladu za pospeševanje reje živine. Njihovo obnašanje na trgu je zato kratkoročno, odraža se na licitiranju cen živine, v nesklepanju pogodb s proizvajalci, s čimer vnašajo nered tudi med podpisnike sporazuma, saj najčešče s preplačevanjem odvezemajo živino iz organizirane reje podpisnikov sporazuma.

Ceprav so podpisniki sprejeli tudi sankcije, da bi zagotovili v svojih vrstah red, so te sankcije težko uporabne, saj predstavlja sedanji sporazum le civilno-pravni odnos.

Že pri sedanjem številu podpisnikov sporazuma in obsegu njihove dejavnosti, tem bolj pa z razširitvijo sporazuma na prašičerejo in perutninarstvo, postaja nujno opredeliti pravila in vsebino sporazumevanja in ga sankcionirati v posebnem družbenem dogovoru.

S predlaganim osnutkom zakona postane družbeni dogovor in samoupravni sporazum splošno obvezen akt, če se zanj opredeli potrebna večina gospodarskih subjektov. S tem dobivamo v najboljčutljivejšem delu kmetijsko prehrabene dejavnosti našim samoupravnim pogojem ustrezno rešeno organizacijo proizvodnje in trga in znotraj tega potrebne elemente za vzdrževanje stabilnosti in skladnosti proizvodnje, predelave in prodaje.

Podlaga za sprejem zakona so določbe 7. tč. XXVII., 5. tč. XL. in 2. tč. XXX. amandmaja k naši republiški ustavi.

Tako se z zakonom lahko delavcem v temeljnih organizacijah združenega dela začasno omeji razpolaganje z delom sredstev družbene reprodukcije, če je to neobhodno potrebno zaradi preprečevanja ali odprave večjih motenj na tržišču ali zaradi bistvenega odstopanja od temeljnih ciljev sprejete gospodarske politike (7. tč. XXVII. amandmaja).

Po 5. tč. XL. amandmaja se iz istih razlogov lahko z zakonom začasno omeji trošenje določenih družbenih sredstev ali naloži obveznost ustvarjanja rezervnih družbenih sredstev.

Z zakonom se po 2. tč. XXX. amandmaja lahko določi, da je družbeni dogovor splošno obvezen.

V osnutku zakona so vsebinsko upoštevane pripombe sekretariata IS za zakonodajo in republiškega sekretariata za pravosodje in občo upravo. Republiški sekretariat za finance k osnutku ni imel pripomb.

Predlagamo, da se zaradi nujnosti, in ker ne gre za obsežen zakon, obravnava zakon po skrajšanem postopku.

Kot obširnejšo utemeljitev prilagamo še poročilo o delovanju »sporazuma o poslovnem sodelovanju in oblikovanju cen goveda, mesa, mleka in mlečnih izdelkov« izvršnega odbora podpisnikov »sporazuma« in o poslovanju stabilizacijskega sklada za živinorejo SR Slovenije od marca 1972.

POROČILA

Odbor za finance in proračun republiškega zbora je na 61. seji 22. junija 1972 obravnaval osnutek omenjenega zakona, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet s predlogom, da ga v smislu 294. člena poslovnika skupščine SR Slovenije obravnava po skrajšanem postopku.

Odbor se strinja z obravnavo po skrajšanem postopku, pri čemer je bilo poudarjeno, da smo že pozni z ureditvijo teh vprašanj, kar nam dokazuje sedanje težko in dokaj neurejeno stanje na tržišču z živino in živalskimi proizvodi.

V načelni razpravi je odbor tudi ugotovil, da za republiko sprejetje predlaganega zakona nima finančnih posledic, sicer pa republika že nekaj let prispeva po 15 milijonov v stabilizacijski sklad za živinorejo SR Slovenije.

Kmetijske organizacije, klavnice in nekatere trgovske organizacije so že v letu 1970 sklenile sporazum o poslovnem sodelovanju in oblikovanju cen goveda in mesa, ki se je medtem razširil na področje proizvodnje in predelave mleka. Določeni uspehi so s tem sicer doseženi, vendar v praksi prihaja do izrazite pomanjkljivosti, ki se kaže v tem, da tisti, ki niso podpisali sporazuma, nastopajo na tržišču, kakor jim trenutno ustreza in s tem vnašajo nered na tržišče, pa tudi nerazporejenost pri podpisniških sporazuma. Da bi podpisniki zagotovili red v svojih vrstah, so bile sprejete sankcije, ki pa so težko uporabne, ker predstavlja sedanji sporazum le civilno-pravno razmerje.

Na podlagi predloženega zakona postaneta družbeni dogovor in samoupravni sporazum splošno obvezna akta, če se zanju opredeli potrebna večina gospodarskih subjektov. Zakonodajno-pravna komisija je ugotovila, da predlagani koncept zakona nima podlage v ustavnih amandmajih, kajti samo-

upravni sporazum obvezuje le tiste udeležence, ki ga sklenejo ali k njemu pristopijo, ne more pa se z zakonom določiti njegova obveznost za vse. Odbor se strinja s predlogom zakonodajno-pravne komisije, da je treba to nejasno vprašanje še rešiti.

Odbor se zavzema, da se čimprej uveljavi učinkovite oblike ukrepanja za stabilizacijo trga z živino in živalskimi proizvodi, kajti prav na tem občutljivem področju je dokaj nereda in izkoriščanja trenutne situacije za povsem neprimerne nastope na tržišču.

Po mnenju odbora je končno obliko zakona treba tako postaviti, da bo spoštovanje norm obvezno za vse udeležence na tržišču, da bo tudi ta trg dobil vsaj določene čvrstejše organizacijske in normativne oblike.

Iz obravnave po členih odbor pripominja, da je naslov zakona predolg in naj se po možnosti skrajša.

Odbor predlaga zboru, da sprejme osnutek zakona.

Za poročevalca na seji zbora je odbor določil poslanca Franca Borka.

St.: 38-15/72

Ljubljana, 23. 6. 1972

Odbor za proizvodnjo in blagovni promet republiškega zbora — poročilo z dne 23. 6. 1972, št. 38-15/72

Odbor za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora — poročilo z dne 15. 6. 1972, št. 38-15/72

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije je na seji dne 5. junija 1972 obravnavala osnutek zakona o družbenem dogovoru in samoupravnem sporazumu o ukrepih za stabilizacijo trga z živino in živalskimi proizvodi, ki ga je skupščini predložil v obravnavo izvršni svet.

V razpravi je bilo ugotovljeno, da predlagani koncept zakona nima podlage v ustavnih amandmajih, ker pri ukrepih za stabilizacijo trga z živino in živalskimi proizvodi ne gre za ustvarjanje rezervnih družbenih sredstev (5. točka XL. amandmaja k republiški ustavi) niti za razpolaganje s sredstvi družbene reprodukcije (7. točka XXVII. amandmaja k republiški ustavi). kot je utemeljil predlagatelj. V predlaganem osnutku zakona je nadalje določeno, da postane družbeni dogovor in samoupravni sporazum splošno obvezen akt, če se zanj opredeli potrebna večina gospodarskih subjektov, kar pa je v nasprotju s XXX. ustavnim amandmajem. Na podlagi določb tega amandmaja namreč samoupravni sporazum obvezuje le tiste udeležence, ki ga sklenejo ali k njemu pristopijo, ne more pa se z zakonom določiti njegova obveznost. Komisija je nakazala predlagatelju eno izmed možnosti za rešitev pereče problematike na področju stabilizacije proizvodnje in trga z živino in živalskimi proizvodi na ta način, da bi se lahko obstoječi sporazum o poslovnem sodelovanju na področju oblikovanja cen goveda in mesa ter proizvodnje mleka in predelave mleka preoblikoval v smislu določb XXX. ustavnega amandmaja,

podobno kot to rešuje zakon o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o merilih za usmerjanje delitve dohodka in osebnega dohodka (Ur. l. SRS, št. 4/71). S takim samoupravnim sporazumom in družbenim dogovorom se lahko določijo ukrepi za njuno izvajanje ter materialna in družbena odgovornost udeležencev. Republika lahko na podlagi 4. točke XXX. amandmaja k republiški ustavi z zakonom predpiše obveznost, da se začne postopek za sklenitev samoupravnega sporazuma in družbenega dogovora, ter načela tega postopka.

V zvezi z navedenimi ugotovitvami je komisija predlagala predlagatelju, da ponovno prouči zakon in upošteva predlagane pripombe. Poleg tega je komisija menila, da naj bi predlagani zakon predhodno proučil tudi pravni svet pri izvršnem svetu in o njem dal svoje mnenje.

Št.: 38-15/72

Ljubljana, 6. 6. 1972

PREDLOG ZA IZDAJO ZAKONA

o semenu in sadikah

A. RAZLOGI ZA IZDAJO ZAKONA

Zadeve s področja semena in sadik sta doslej urejevala temeljni zakon o semenu (Uradni list SFRJ, št. 13/65 in 24/65) in temeljni zakon o sadilnem materialu (Uradni list SFRJ, št. 40/66) s pooblastili republikam za detajlno in specifično urejanje nekaterih vprašanj. Tako je bil v Sloveniji na podlagi temeljnega zakona o semenu sprejet zakon o semenu (Uradni list SRS, št. 30/65), na podlagi temeljnega zakona o sadilnem materialu pa zakon o pogojih za pridelovanje sadilnega materiala (Uradni list SRS, št. 34/67).

Vsi ti zakoni vsebujejo tudi določila, ki nalagajo pristojnim upravnim organom izdajo podrobnih izvršilnih predpisov.

Na podlagi temeljnega zakona o semenu so bili izdani naslednji zvezni izvršilni predpisi:

S področja kmetijstva:

— Pravilnik o strokovni in zdravstveni kontroli nad pridelovanjem kmetijskega semena (Uradni list SFRJ, št. 20/66, 24/66, 7/67, 24/70).

— Pravilnik o kakovostnih normah za posamezne vrste semena in o drugih pogojih za promet ter o enotni metodi za analizo kmetijskega semena (Uradni list SFRJ, št. 25/66, 7/67, 24/70).

— Odredba o nesortnem semenu in dovoljenih mešanica kmetijskega semena, ki smejo v promet (Uradni list SFRJ, št. 25/66, 7/67).

— Pravilnik o metodi in postopku za priznavanje nove semenske vrste kmetijskih rastlin (Uradni list SFRJ, št. 36/66, 45/68, 1/70).

— Seznam novih vrst kmetijskega semena (Uradni list SFRJ, št. 11/67, 12/67, 42/67, 19/68, 32/68, 45/68, 29/70).

— Odločba o zavodih, ki izdajajo certifikate za izvozno seme (Uradni list SFRJ, št. 18/66, 24/66, 30/67, 7/68).

— Seznam domačih in udomačenih tujih semenskih sort kmetijskih rastlin (Uradni list SFRJ, št. 12/67, 42/67, 19/68, 38/68, 45/68, 29/70, 21/71).

S področja gozdarstva:

— Pravilnik o načinu strokovne kontrole nad pridelovanjem gozdnega semena in o načinu pregleda gozdnih sestojev za pridelovanje gozdnega semena (Uradni list SFRJ, št. 20/67).

— Pravilnik o postopku za priznanje novega selekcioniranega gozdnega semena (Uradni list SFRJ, št. 30/67).

— Pravilnik o kakovostnih normah in drugih pogojih za promet gozdnega semena ter o enotni metodi za njegovo analizo (Uradni list SFRJ, št. 45/68).

— Odredba o prometu gozdnega semena, ki ni selekcionirano ali normalno (Uradni list SFRJ, št. 3/69).

Na podlagi zakona o semenu so bili izdani tile republiški izvršilni predpisi:

— Pravilnik o pogojih, ki jih mora izpolnjevati strokovna služba za opravljanje strokovne kontrole nad pridelovanjem semena in o minimalnih pogojih, ki jih morajo izpolnjevati delovne organizacije za ugotavljanje kakovosti semena (Uradni list SRS, št. 35/66).

— Pravilnik o minimalnih pogojih, ki jih morajo izpolnjevati pridelovalci in dodelovalci semena ter o načinu evidence o pridobivanju semena (Uradni list, št. 35/66).

Na podlagi temeljnega zakona o sadilnem materialu so bili izdani zvezni predpisi, in to:

S področja kmetijstva:

— Pravilnik o pogojih za priznavanje kmetijskega sadilnega materiala (Uradni list SFRJ, št. 51/67).

— Pravilnik o kakovostnih normah in drugih pogojih za promet kmetijskega sadilnega materiala (Uradni list SFRJ, št. 53/67).

S področja gozdarstva:

— Pravilnik o metodi in postopku za priznavanje novega vzgojenega in domačega ter udomačenega tujega selekcioniranega gozdnega sadilnega materiala ter o postopku za dovoljenje, da se vpelje v proizvodnjo tuj gozdni sadilni material (Uradni list SFRJ, št. 14/68, 19/71).

— Pravilnik o pogojih za priznavanje gozdnega sadilnega materiala (Uradni list SFRJ, št. 45/68).

— Pravilnik o kakovostnih normah in drugih pogojih za promet gozdnega sadilnega materiala (Uradni list SFRJ, št. 45/68 in 47/68).

Na podlagi zakona o pogojih za pridelovanje sadilnega materiala so bili izdani tile republiški izvršilni predpisi:

— Pravilnik o načinu odbiranja in priznavanja matičnih rastlin za pridelovanje sadilnega materiala (Uradni list SRS, št. 18/68).

— Odločba o določitvi strokovnih delovnih organizacij, ki odbirajo in priznavajo matične rastline za pridelovanje sadilnega materiala (Uradni list SRS, št. 18/67).

Republiška zakonodaja zvezno le dopolnjuje. Federacija si je doslej v svoji temeljni zakonodaji s tega področja prilaščala tudi podrobno urejanje zadev, zlasti z zveznimi izvršilnimi predpisi.

Temeljna zakonodaja je bila urejena večinoma v letu 1965. Ustava iz leta 1963 je sicer dala najširše možnosti in okvir za predpise, vendar pa takrat še ni bilo možno zagotoviti globlje vsebinske uskladitve z načeli ustave. Po-

treba po čimprejšnjem sprejemanju zveznih predpisov z ene strani in novi družbenoekonomski pogoji, ki so nastali šele pozneje z ukrepi družbene in gospodarske reforme z druge strani, so že takrat pokazali potrebo po reviziji zvezne in vzporedno tudi republiške zakonodaje tudi na področju kmetijstva in gozdarstva.

V začetku leta 1970 je bila v teku revizija zvezne zakonodaje s področja kmetijstva in gozdarstva na osnovi resolucije zvezne skupščine o temeljnih zakonodajne politike federacije, z osnovnimi načeli, ki so določala povečano vlogo in odgovornost republik na področju zakonodaje.

Pri postopku revizije zvezne zakonodaje v kmetijstvu je republika Slovenija že lani prek republiškega skupščinskega organa aktivno sodelovala pri reviziji obeh temeljnih zakonov s tem, da je posebna skupščinska komisija za revizijo zakonov s področja kmetijstva in gozdarstva, industrije in rudarstva ter obrti dala ustrezni zvezni skupni skupščinski komisiji konkretne pripombe in stališča k temeljnemu zakonu o semenu in k temeljnemu zakonu o sadilnem materialu (SK. SRS, št. 010-15/70 z dne 21. junija 1970). Navedene pripombe so tudi še sedaj pri pripravi predloga za izdajo tega zakona o semenu in sadikah aktualne in so v tem predlogu upoštevane.

V zvezi z ustavnimi amandmaji k republiški ustavi in s sprejemom ustavnega zakona (Uradni list SRS, št. 51/71) se oba, temeljni zakon o semenu in temeljni zakon o sadilnem materialu, uporabljata kot republiška zakona, ki se morata uskladiti z amandmaji najkasneje do konca leta 1973.

B. VSEBINA PREDLOGA ZA IZDAJO ZAKONA

Glede na to, da bo republika originarno urejala to področje, predlagamo, da bi prihodnji zakon povzel poleg splošno sprejemljivih dosedanjih določil obeh temeljnih in obeh republiških zakonov tudi dopolnitve in spremembe, ki jih je Slovenija skušala uveljaviti v lanskem postopku revizije temeljnega zakona o semenu in temeljnega zakona o sadilnem materialu. Upoštevati pa bo treba tudi vse novejšje izkušnje pri izvajanju zakonov in nove dosežke znatnosti in tehnike na tem področju.

Novi zakon naj bi enotno urejal vsa vprašanja semena in sadilnega materiala, zlasti zaradi tesne strokovne povezanosti te snovi.

Tako bi novi zakon sistematično obravnaval gradivo, ki bo vsebovalo splošne določbe, priznavanje in uvajanje novih sort in vrst rastlin, pridelovanje in dodelavo semen in sadik, promet s semeni in sadikami (pogojno), nadzorstvo in kontrolo nad kakovostjo semena in sadik, kazenske določbe, končne določbe z navedbo, katere izvršilne predpise je treba izdati in določbe, ki vežejo republiko na medrepubliški dogovor.

Naša dosedanja izrečna težnja za decentralizacijo nekaterih zveznih zadev zlasti pri uvajanju novih sort rastlin bo v celoti realizirana z novim zakonom.

Novi zakon naj tudi ustrezneje uredi proizvodnjo, promet in uporabo nesortnega semena, kar doslej ni bilo precizno urejeno.

Uvajamo tudi novo grupiranje kategorij kmetijskega sortnega semena, ki je strokovno bolj opredeljeno in bolj smiselno, zlasti glede na opredelitev vzgojnih stopenj in različne namembnosti uporabe semena. Nova kategorizacija in terminologija sta enaki ali zelo blizu ustaljeni mednarodni kategorizaciji in terminologiji.

Zaradi večjih možnosti izvoza semen uveljavljamo glede kakovosti merila na ravni mednarodnih norm.

Sedanja določila temeljnega zakona, ki se nanašajo na uvoz semena, so pomanjkljiva. Semenarska podjetja so zato kljub določilom, da je dovoljeno uvažati le sortno seme, uvažala mnogokrat nesortno seme slabše kakovosti. Nakup takega semena po razmeroma nizkih cenah je izredno močno zmanjšal domačo proizvodnjo in s tem vplival tudi na že itak minimalni izvoz.

V zvezi s tem vnašamo kot novo, da se mora sortnost uvoženega semena dokazati s potrdilom o sortnosti. Kot zelo učinkovit in koristen ukrep predvidevamo tudi kontrolo kvalitete pri uvozu.

Pripominjamo, da ob sedanji fazi priprave zakona o semenu in sadikah še niso opredeljene pristojnosti republike na področju blagovnega prometa nasploh, tako tudi ne s semeni in sadikami. V zvezi s tem vključujemo v tej fazi tudi določila s tega področja, ob predpostavki, da se prenesejo načela oziroma določila v zvezni okvir, kolikor bo pač področje blagovnega prometa zaradi enotnega jugoslovanskega tržišča urejeno z zveznimi predpisi.

Posebej še poudarjamo, da se bo v novem zakonu izražala težnja, da se z boljšo kvaliteto semena in sadik zaščitijo interesi kmetijskih proizvajalcev in da se z uporabo klimatu ustreznih sort semena in sadik zagotovijo takšni proizvodni rezultati, ki jih omogoča biološka in genetska kapaciteta tega reprodukcijskega materiala.

Novi zakon zasleduje tudi cilj, da se s specializirano proizvodnjo nadalje izboljšuje kvaliteta tako, da bomo v bližnji prihodnosti imeli pri nas v prometu samo kakovostno sortno seme in sadike. Ta orientacija bo prispevala tudi k povečanju izvoza tega blaga ob istočasnem zmanjšanju uvoza.

Pri sestavi predloga so tudi upoštevana določila mednarodnih organizacij (OECD, ISTA), ki zahtevajo v mednarodnem blagovnem prometu določene postopke v kontroli in vrednotenju kvalitete. Iz tega razloga vsebuje predlog tudi stališče, da kakovostne norme ne smejo biti nižje od mednarodnih.

V nadaljevanju uvodne obrazložitve podajamo načela, ki naj bi jih uveljavil novi zakon.

I. SPLOŠNA NAČELA

1. Za potrebe kmetijstva in gozdarstva se zaradi povečanja in izboljšanja rastlinske proizvodnje lahko pridelujejo in dajejo v promet samo seme in sadike, ki ustrezajo kakovosti in drugim pogojem, ki jih določa ta zakon in k zakonu izdani predpisi.

S semenom so mišljeni tisti deli kmetijskih in gozdnih rastlin, ki se uporabljajo za setev in razmnoževanje in so označeni kot seme.

S sadikami so mišljene rastline in rastlinski deli, pridelani po generativni ali vegetativni poti, ki so namenjeni za sadne, vinogradniške, hmeljne, vrtno, njivske in gozdne nasade.

2. Določbe zakona se nanašajo le na tisto seme in sadike vseh kmetijskih rastlin, za katere so predpisane kvalitetne norme.

Gozdno seme in sadike morajo ustrezati jugoslovanskemu standardu, če jugoslovanski standard ni predpisan, pa normam za kvaliteto.

3. Kmetijsko seme je sortno in nesortno, gozdno seme pa normalno in selekcionirano.

Sadike za sadjarstvo, vinogradništvo, poljedelstvo in vrtnarstvo so sortne, za gozdno proizvodnjo pa normalne in selekcionirane.

V sortno seme se po tem zakonu šteje samo seme, ki poteka od žlahtniteljev in iz sortno pristnih, potrjenih posevkov registriranih domačih ali tujih registriranih sort, katerih širjenje je dovoljeno v Sloveniji in so objavljene v sortni listi.

Za sortne se štejejo kmetijske sadike, pridobljene po generativni poti od podlag, pridelanih iz potrjenega semena in sadik pridobljenih po vegetativni poti iz reprodukcijskega materiala, ki izvira od odbranih in potrjenih matičnih dreves.

Za normalno gozdno seme se šteje seme, dobljeno iz potrjenih semenskih objektov.

Za selekcionirano gozdno seme se šteje seme gozdnega drevja, pridobljeno s kontroliranim križanjem potrjenih elitnih dreves ali plus dreves, ali pa seme s potrjenih semenskih plantaž.

Za normalne gozdne sadike se štejejo sadike, pridobljene po generativni poti iz normalnega gozdnega semena in sadike, pridobljene po vegetativni poti iz reprodukcijskega materiala, ki izvira od odbranih in potrjenih gozdnih plus dreves.

Za selekcionirane gozdne sadike se štejejo sadike, pridobljene po generativni poti iz selekcioniranega gozdnega semena in sadike, pridobljene po vegetativni poti iz reprodukcijskega materiala, ki izvira od odbranih in potrjenih selekcioniranih dreves z določenimi kvalitetskimi svojstvi ali od elitnih dreves.

4. Gozdni semenski objekti so semenski sestoji, elitna drevesa, plus drevesa in semenske plantaže.

Semenske objekte, klone in selekcionirane klone odbira in potrjuje delovna organizacija, ki jo določi republiški sekretariat za kmetijstvo in gozdarstvo.

S semenskimi objekti je treba gospodariti tako, da kar najbolj ustrezajo svojemu namenu. Z njimi se mora gospodariti po načrtih o gospodarjenju s semenskimi objekti. Določbe teh načrtov so obvezne. Te načrte sprejme organizacija, ki gospodari s semenskimi objekti, potrdi pa jih republiški sekretariat za kmetijstvo in gozdarstvo. Potrjene načrte sme organizacija, ki gospodari s semenskimi objekti, spreminjati in dopolnjevati, če dopolnitve in spremembe potrdi republiški sekretariat za kmetijstvo in gozdarstvo.

Načrt o gospodarjenju s semenskimi objekti se izdela za gozdnogospodarsko območje. Ti načrti obsegajo opis stanja posameznih semenskih objektov, cilje gospodarjenja z njimi, vrsto in obseg del pri gojenju in melioraciji teh semenskih objektov ter druge ukrepe za doseg ciljev gospodarjenja s semenskimi objekti.

Tehnične predpise o sestavi in potrjevanju načrtov o gospodarjenju s semenskimi objekti izda republiški sekretar za kmetijstvo in gozdarstvo.

Gozdno seme in sadike se smejo uporabiti samo v mejah višinskih pasov semenskih okolišev, kjer je bilo gozdno seme pridelano.

Izvršni svet skupščine SR Slovenije določi meje semenskih okolišev in v okviru semenskih okolišev ustrezne višinske pasove.

5. Kategorije kmetijskega sortnega semena so po vzgojni stopnji:

1) elitno (osnovno) seme pridelano z odgovornostjo žlahtnitelja po sodobni uveljavljeni praksi za vzdrževanje registriranih domačih in tujih sort, ki so vključene v sortno listo;

2) originalno seme, pridelano iz elitnega semena, ki služi za pridelovanje registriranega semena ali semena za setev;

3) registrirano seme I. reprodukcije pridelano iz originalnega semena in ki je namenjeno za pridelovanje registriranega semena II. stopnje ali semena za setev;

4) registrirano seme II. reprodukcije, pridelano iz registriranega semena I. reprodukcije in ki je namenjeno za setev ali izjemoma za pridelovanje registriranega semena nadaljnjih reprodukcij.

Za kmetijsko nesortno seme se šteje potrjeno nesortno seme.

Kategorizacija kmetijskega sortnega semena je enotna po republikah, o čemer je treba doseči predhodni medrepubliški sporazum.

Nesortno seme se lahko uporablja tudi za pridelovanje podlag v sadjarstvu.

Organizacije združenega dela, ki se bavijo s kmetijsko oziroma gozdarsko proizvodnjo, morajo za to proizvodnjo uporabljati samo seme in sadike po določbah tega zakona.

Občinske skupščine pa lahko na podlagi pogojev, določenih s tem zakonom, določijo območja, na katerih morajo individualni proizvajalci za kmetijsko proizvodnjo uporabljati samo seme in sadike, ki ustrezajo kvaliteti in drugim predpisanim pogojem.

II. POTRJEVANJE IN UVAJANJE NOVIH SORT TER UVAJANJE TUJIH DREVESNIH VRST IN PROVENIENC

6. Novovzgojene sorte kmetijskih rastlin potrjuje republiški sekretariat za kmetijstvo in gozdarstvo, prav tako dovoljuje uvajanje v proizvodnjo tujih sort, oboje na predlog strokovne komisije in po enotni metodi preizkušanja.

Normalno ali selekcionirano gozdno seme oziroma sadike tujih drevesnih vrst in provenienc se lahko uvajajo v proizvodnjo po opravljeni preučitvi njihovih proizvodnih in bioloških lastnosti glede na ekološke razmere namembnega rastišča. Uvajanje tujih drevesnih vrst in provenienc dovoljuje republiški sekretariat za kmetijstvo in gozdarstvo.

7. Prijavljeno domače kmetijsko selekcionirano seme in sadike se priznajo za domačo sorto, če po opravljenem preizkušanju v katerikoli izmed lastnosti prekašajo razpoložljive sorte, v ekonomskem pogledu pa niso pomembno slabše kot najboljše sorte za tisti namen in področje.

8. Uvajanje tujih sort kmetijskih rastlin in gozdnega semena ali sadik tujih drevesnih vrst in provenienc v proizvodnjo se dovoljuje le tedaj, če zanesljivo prekašajo najboljšo kmetijsko sorto oziroma vrsto gozdnega drevja za isti namen in področje.

9. Republiški sekretariat za kmetijstvo in gozdarstvo izda odločbo o potrditvi nove sorte, o dovoljenju uvajanja tujih sort, vodi register teh sort in objavlja letno v republiškem in zveznem uradnem listu spremembe sortne liste.

Nove domače in tuje sorte, preizkušene in priznane v drugih republikah oziroma pokrajinah se lahko uvajajo v SR Sloveniji.

10. Kmetijska sortna lista je v uradnih listih objavljeni seznam že uvedenih (obstojećih), nanovo potrjenih in dovoljenih tujih sort.

Sortna lista vsebuje izvirno ime sorte, domače poimenovanje sorte, ime žlahtnitelja in prijavitelja, registrsko številko in letnico vpisa v register.

Razvrstitev sort v sortni listi je po namenu pridelovanja in porabe.

11. Kmetijska sorta se izbriše iz registra in iz sortne liste, če neha izpolnjevati pogoje, zaradi katerih je bila potrjena, in še v naslednjih primerih:

— če zahteva izbris žlahtnitelj ali prijavitelj sorte;

— če se sorta ne vzdržuje več;

— če po desetih letih ponovno ne dokaže upravičenosti ponovne potrditve.

Z odločbo o potrditvi nove vzgojene kmetijske sorte pridobi avtor nove vzgojene sorte pravice v skladu s predpisi o avtorskih in drugih pravicah.

12. Določene strokovne naloge v zvezi s potrjevanjem novih kmetijskih sort, uvajanjem tujih sort ali vrst in provenienc gozdnega drevja s področja semenarstva opravljata za potrebe republiškega sekretariata za kmetijstvo in gozdarstvo posebni republiški strokovni komisiji.

Predsednika in člana teh komisij imenuje republiški sekretar za kmetijstvo in gozdarstvo.

Strokovna komisija za kmetijsko seme in sadike ima zlasti naslednje naloge:

— obravnava rezultate preizkušanja novovzgojenih sort semena in sadik kmetijskih rastlin, dobljenih z mikroposkusi glede na njihovo biološko in ekonomsko vrednost, zlasti glede rodnosti, kakovosti, odpornosti pred boleznimi in škodljivci ter predlaga, če naj se nova sorta prizna;

— obravnava rezultate preizkušanja in preverjanja tujih, domačih in udomačenih tujih sort semena in sadik kmetijskih rastlin, dobljenih z mikroposkusi, zaradi ugotavljanja biološke in ekonomske vrednosti njihovega pridelovanja v SR Sloveniji in predlaga, če naj se nova sorta vpelje;

— predlaga, da se odvzame svojstvo nove vzgojne sorte oziroma da se odvzame priznanje tuje sorte v primerih, ko sorta zgubi katero od bistvenih lastnosti, ki je bila podlaga za njeno priznanje.

Strokovna komisija za gozdno semenarstvo ima zlasti te naloge:

— predlaga domače in tuje nove vrste in provenienc gozdnega drevja, ki naj jih strokovne organizacije združenega dela preizkušajo za določene namene in posamezna ekološka območja;

— daje mnenje o primernosti uvajanja preučenih domačih in novih tujih vrst in provenienc gozdnega drevja;

— obravnava predloge za priznavanje selekcioniranega gozdnega semena in sadik;

— daje mnenje o strokovnih vprašanjih s področja semenarstva in pridelovanja sadik, ki jih obravnava ta zakon.

Strokovne naloge v zvezi s preverjanjem kmetijskih sort in novih tujih vrst in provenienc gozdnega drevja opravlja od republiškega sekretariata za kmetijstvo in gozdarstvo pooblaščen strokovni zavod.

III. PRIDELOVANJE IN DODELAVA SEMENA IN SADIK

13. S pridelovanjem in dodelavo semena in sadik se smejo ukvarjati organizacije združenega dela in občani, ki izpolnjujejo določene pogoje glede objektov, opreme, strokovnega kadra in so poskrbeli za strokovno kontrolo nad pridelovanjem ter so vpisane v register pridelovalcev in dodelovalcev semena in sadik.

Organizacija in občani smejo tudi prodati seme oz. sadike, ki so jih pridelali in dodelali.

14. Register pridelovalcev in dodelovalcev semena in sadik vodi republiški sekretariat za kmetijstvo in gozdarstvo ali pa strokovna organizacija združenega dela, ki jo ta organ za to pooblasti.

Register pridelovalcev in dodelovalcev semena in sadik vsebuje naslednje podatke:

- 1) zaporedno številko vpisa;
- 2) datum in številko odločbe o vpisu v register;
- 3) ime in sedež organizacije združenega dela oziroma naslov občana;
- 4) imena (firme) organizacij združenega dela in naslove občanov, ki pridelujejo seme ali sadike v kooperaciji z registrirano organizacijo združenega dela;
- 5) vrste semena ali sadik, ki jih prideluje ali dodeljuje;
- 6) ime in sedež organizacije združenega dela oziroma strokovnega zavoda, ki bo opravljal strokovno kontrolo nad pridelovanjem semena ali sadik.

15. Za vpis v register pridelovalcev in dodelovalcev semena in sadik mora organizacija združenega dela oziroma občan predložiti dokaze, da izpolnjuje predpisane pogoje.

Organizacija oziroma občan, ki je vpisan v register pridelovalcev in dodelovalcev semena in sadik, mora vse nastale spremembe glede pogojev za vpis v register prijavljati republiškemu sekretariatu za kmetijstvo in gozdarstvo v roku 30 dni od nastale spremembe.

Republiški sekretariat za kmetijstvo in gozdarstvo objavlja v Uradnem listu SRS seznam organizacij združenega dela in občanov, ki so registrirani za pridelovanje in dodelavo semena in sadik in seznam organizacij združenega dela, ki so usposobljene za opravljanje strokovne kontrole nad pridelovanjem semena in sadik.

Pogoje, ki jih morajo izpolnjevati organizacije združenega dela in občani za vpis v register pridelovalcev in dodelovalcev, predpiše sekretar za kmetijstvo in gozdarstvo. Ta predpiše tudi pogoje, ki jih mora izpolnjevati strokovna služba, ki vodi strokovno kontrolo nad pridelovanjem semena in sadik.

16. Registrirane organizacije združenega dela in občani, ki zaporedoma dve leti ne izpolnjujejo katerega od predpisanih pogojev, se po preteku te dobe izbrišejo iz registra pridelovalcev in dodelovalcev.

17. Organizacije združenega dela, ki so registrirane za pridelovanje semena in sadik, se smejo ukvarjati s pridelovanjem semena in sadik same ali v sodelovanju z drugimi organizacijami združenega dela ali z individualnimi pridelovalci.

S semenom in sadikami, pridelanimi v sodelovanju z drugimi organizacijami ali z individualnimi pridelovalci, razpolaga registrirana organizacija združenega dela.

17. Organizacije združenega dela in občani, ki pridelujejo kmetijsko seme, morajo voditi evidenco o nastanku osnovnega in originalnega semena, glede drugih kategorij sortnega semena kot tudi za potrjeno nesortno seme pa morajo hraniti deklaracijo ali potrdilo o priznanju semenskega posevka.

Organizacije združenega dela in občani, ki pridelujejo gozdno seme, morajo voditi evidenco o poreklu semena.

Organizacije združenega dela in občani, ki pridelujejo sadike, morajo prav tako voditi evidenco. Iz te mora biti razviden postopek pridelovanja po

količini in kakovosti od uporabe reprodukcijskega materiala do prodaje pridelanih sadik oziroma njegove uporabe za svoje potrebe.

Način evidence iz prejšnjih odstavkov predpiše republiški sekretar za kmetijstvo in gozdarstvo.

19. Za pridelovanje semena in sadik se smejo uporabiti samo seme (gomolji), podlage in cepiči od odbranih in potrjenih kmetijskih matičnih rastlin in gozdnih semenskih objektov, za katere je bil izdan akt o potrditvi.

Način odbiranja in potrjevanja teh rastlin ter norme za zdravstveno stanje predpiše republiški sekretar za kmetijstvo in gozdarstvo. Norme o zdravstvenem stanju naj bi bile enotne za območje SFRJ.

20. Organizacije združenega dela in občani pridelujejo seme in sadike pod strokovno kontrolo določene strokovne službe na podlagi prijav registriranih organizacij in občanov in sicer v rokih, ki jih določi s predpisom republiški sekretar za kmetijstvo in gozdarstvo.

Strokovno kontrolo opravlja organizacija združenega dela, ki prideluje seme ali sadike po svoji strokovni službi ali po skupni strokovni službi, ki jo je organizirala skupaj z drugo organizacijo združenega dela ali pa po znanstvenem ali strokovnem zavodu.

S strokovno kontrolo nad pridelovanjem kmetijskega sortnega semena se ugotavlja kategorija (poreklo), čistost sorte, zdravstveno stanje in zapleveljenost, pri nesortnem semenu pa čistost sorte, zdravstveno stanje posevka in zapleveljenost.

S strokovno kontrolo pridelovanja gozdnega semena se ugotavlja poreklo semena, uporaba določene metode za pridelavo normalnega in selekcioniranega semena, čistost vrste in zdravstveno stanje.

Kadar se v semenskem objektu namerava nabirati gozdno seme, mora biti na tem objektu opravljen poseben strokovni pregled. Ta poseben strokovni pregled opravi organizacija, ki jo za to pooblasti republiški sekretariat za kmetijstvo in gozdarstvo.

S strokovno kontrolo pridelovanja kmetijskih sadik se ugotavljajo poreklo, genetske lastnosti in sortna čistost oziroma čistost vrste reprodukcijskega materiala, ki naj bo uporabljen za pridelavo sadik.

21. Strokovna služba, ki je kontrolirala pridelovanje semena in sadik, izda za kmetijsko seme, razen za seme sadja potrdilo o priznanju posevka, za seme sadja potrdilo o poreklu, za kmetijske sadike potrdilo o sortni čistosti, za gozdno seme in sadike pa potrdilo o poreklu. Potrdilo o poreklu se lahko izda le na podlagi potrdila o opravljenem strokovnem pregledu semenskega objekta.

Strokovna kontrola nad pridelovanjem semena se opravlja za posamezne vrste semena po enotni metodi, vključujoč tudi preverjanje sortnosti v vegetacijskih poskusih po izdaji spričevala.

Zdravstveno stanje sadik se ugotavlja po predpisih o varstvu rastlin pred boleznimi in škodljivci.

Enotne metode kontrole naj se določijo enotno za Jugoslavijo.

22. Seme in sadike se morajo z dodelavo usposobiti za promet oziroma za lastno uporabo.

Z dodelavo semena je mišljeno sušenje, luščenje, prečiščevanje, sortiranje, razkuževanje, pakiranje označevanje, plombiranje, spravlanje in hramba semen.

Z dodelavo sadik je mišljeno embaliranje, pakiranje, označevanje, plombiranje in razkuževanje.

Seme in sadike, ki so namenjene za lastno porabo, ni treba pakirati in plombirati.

23. Kakovost semena in sadik mora biti ugotovljena, preden se dajo v promet.

Kakovost semena se določa po čistosti, kalivosti, energiji kalitve, vlagi, zdravstvenem stanju in drugih lastnostih; kakovost sadik pa po poreklu, zunanjih znakih, zdravstvenem stanju in drugih njegovih lastnostih po enotni metodi.

Kmetijsko seme in sadike morajo ustrezati predpisanim kakovostnim normam, ki ne morejo biti blažje od mednarodnih norm, upoštevajoč pri tem le v pravilniku dovoljena odstopanja (tolerance).

Ne glede na prejšnji odstavek lahko republiški sekretar za kmetijstvo in gozdarstvo za tekoče leto predpiše, da smejo posamezne vrste semena odstopati od predpisanih kakovostnih norm, če ni zadosti semena, ki bi ustrezalo predpisani kakovosti.

Izjemno sme republiški sekretariat za kmetijstvo in gozdarstvo dovoliti promet in uporabo dodelanega semena z manjšo kalivostjo od predpisane, če je bilo zaradi zaščite porabnika in v izogib gospodarske škode kot tako deklarirano z ustrezno nižjo ceno.

24. Kakovost semena in sadik ugotavljajo organizacije združenega dela, če izpolnjujejo pogoje glede opreme in strokovnega kadra, ki jih predpiše republiški sekretar za kmetijstvo in gozdarstvo.

IV. PROMET SEMENA IN SADIK

25. S prometom semena in sadik se smejo ukvarjati organizacije združenega dela, ki imajo po tem zakonu pravico seme pridelovati ali dodelovati, če izpolnjujejo splošne pogoje za trgovinsko dejavnost.

Druge organizacije, ki izpolnjujejo splošne pogoje za trgovinsko dejavnost, se smejo ukvarjati s prometom semena in sadik na drobno le v izvirnem pakiranju dodelovalca.

V prometu je lahko sortno selekcionirano ali normalno seme kot tudi potrjeno nesortno seme določenih vrst ter sortne selekcionirane in normalne sadike in dovoljene mešanice raznih sort in vrst kmetijskega semena.

Prepovedan je promet nedodelanega semena.

26. Vrste nesortnega semena, ki je lahko v prometu, določi republiški sekretar za kmetijstvo in gozdarstvo.

V prometu je izjemno lahko tudi potrjeno nesortno seme tistih vrst, za katere v sortni listi ni vpisanih sort.

Izjemno lahko sekretariat za kmetijstvo in gozdarstvo dovoli promet z nesortnim semenom, kadar na trgu zmanjka semena potrjenih sort ali potrjenega nesortnega semena.

27. Ne šteje se za promet semena in sadik po tem zakonu:

— prodaja nedodelanega semena organizaciji združenega dela za dodelavo, če je seme pridelano po naročilu dodelovalca in je kmetijskemu semenu priloženo potrdilo o priznanju semenskega posevka, gozdnemu semenu pa potrdilo o poreklu semena;

— prevoz osnovnega in originalnega semena, ki naj bo uporabljeno izključno le za nadaljnje razmnoževanje dobavitelja, če je opremljeno s potrdilom iz prejšnje alineje;

— pošiljanje semena organizaciji združenega dela z odobritvijo pristojnega organa v svrhu proučevanja sorte v proizvodnih poskusih s pogojem, da je preizkušena sorta že prijavljena za uradno preizkušanje v eksaktnih poskusih;

— prenos podlag in sadik iz ene drevesnice v drugo za nadaljnjo gojitev;

— dobave znanstvenim zavodom za raziskovalne namene.

28. Seme, ki se daje v promet, mora biti pakirano in plombirano, na embalaži in fakturi pa mora imeti predpisano deklaracijo.

Za seme pa v vrečicah do 250 g ni potrebna deklaracija k fakturi. Deklaracija na embalaži mora vsebovati vse predpisane podatke.

Seme v prometu je glede na kalivost in čistoto lahko I. ali II. kakovostnega razreda, ki mora biti tako tudi označeno. Cena semena II. kakovostnega razreda mora biti ustrezno nižja od semena I. kakovostnega razreda.

29. Sadike, ki gredo v promet, morajo biti pakirane in plombirane, na embalaži in pri fakturi pa mora imeti predpisane podatke.

Določbe o pakiranju, plombiranju in deklariranju semena in sadik se ne nanašajo na seme in sadike, ki ga znanstveni zavodi za kmetijstvo, gozdno ali semensko kontrolo dobivajo ali pošiljajo za poskušanje ali raziskovanje v količinah, ki so potrebne za take namene.

Za sadike, ki gredo v promet na drobno, se ne zahteva, da bi bile pakirane, vendar pa mora biti vsaka posamezna sadika predpisano označena in plombirana.

Za semenske cvetlične gomolje, čebulice in za čebulček v količinah do 10 kg pakiranje in plombiranje ni obvezno.

Seme in sadike pakira, plombira in deklarira organizacija združenega dela, ki jih daje v promet. Ta določba velja tudi za sadike, ki jih daje v uporabo občan.

30. Seme in sadike morajo ustrezati kakovosti, ki je označena na deklaraciji.

Seme deklarira organizacija združenega dela, ki ga daje v promet.

Za podatke v deklaraciji je odgovorna organizacija, ki je seme dala v promet.

31. Z uvozom in izvozom semena in sadik se smejo ukvarjati organizacije združenega dela, ki imajo po tem zakonu pravico ukvarjati se s prometom semena in sadik in izpolnjujejo splošne pogoje za zunanjetrgovinsko dejavnost.

Uvažajo se lahko samo sortno seme in sadike registriranih sort, ki izpolnjujejo pogoje za notranji promet in imajo certifikat države izvoznice o sortnosti in kakovosti z navedbo vzgojne stopnje.

Seme in sadike iz uvoza pakira, plombira, deklarira in daje v promet uvoznik.

Za kakovost uvoženega semena in sadik odgovarja uvoznik.

Izjemoma se lahko dovoli uvoz potrjenega nesortnega semena, če ni dovolj sortnega semena te vrste ali pa domačega potrjenega sortnega semena.

Uvozijo se lahko tudi seme in sadike neregistriranih sort izključno za razmnoževanje po naročilu tujega naročnika. Kontrolo nad opremljenostjo pošiljk z dokazili pri uvozu opravlja obmejna fitopatološka služba. Ob uvozu semena jemlje ta služba na stroške uvoznika vzorce za analizo o kakovosti uvoženega semena.

Seme in sadike, ki se izvažajo, morajo imeti certifikat pooblaščenega zavoda za preizkušanje kakovosti semena in sadik, če zahtevajo to kupec oziroma predpisi države uvoznika.

Zavode iz prejšnjega odstavka predlaga republiški sekretariat za kmetijstvo in gozdarstvo pristojnemu zveznemu organu za mednarodne odnose.

Prepovedan je izvoz nedodelanega semena in sadik, razen semena in sadik, ki so bile pridelane na zahtevo zunanjega kupca iz njegovega izvirnega materiala.

V. NADZORSTVO IN KONTROLA NAD KAKOVOSTJO SEMENA

32. Nadzorstvo nad izvajanjem tega zakona in na njegovi podlagi izdanih predpisov in kontrolo nad kakovostjo semena in sadik opravljajo glede kmetijskega semena in sadik občinski organi, pristojni za kmetijsko inšpekcijo, glede gozdnega semena in gozdnih sadik pa občinski organi, pristojni za gozdarsko inšpekcijo, ter republiška inšpektorata za kmetijstvo oziroma gozdarstvo.

33. Če organ za kmetijsko oziroma gozdarsko inšpekcijo občinske skupščine ne opravi kakšne zadeve iz svoje pristojnosti ali je ne opravi v določenem roku, lahko republiški kmetijski oziroma gozdarski inšpektorat zahteva, da jo mora opraviti v roku, ki mu ga določi.

Če organ za kmetijsko oziroma gozdarsko inšpekcijo občinske skupščine ne opravi posamezne zadeve niti v roku iz prvega odstavka tega člena, jo lahko opravi republiški kmetijski oziroma gozdarski inšpektorat na stroške organa, ki bi jo moral opraviti.

34. Kmetijski oziroma gozdarski inšpektorat ima poleg pooblastil, ki jih ima po splošnih predpisih o kmetijski oziroma gozdarski inšpekciji, tudi pravico:

- pregledovati seme in sadike in dokumentacijo pri določenih organizacijah in občanih, ki se ukvarjajo s pridelovanjem, dodelavo, prometom, uvozom, izvozom ali prevozom semena, kot tudi pri organizacijah združenega dela, drugih pravnih osebah in občanih, ki uporabljajo seme in sadike v kmetijski oziroma gozdarski proizvodnji;

- pregledovati, ali opravljajo določene strokovne službe strokovno kontrolo in kontrolo zdravstvenega stanja po enotnih metodah;

- jemati vzorce semena iz skladišč, z vozil in od drugod in jih pošiljati v analizo določenemu zavodu;

- odrediti odpravo pomanjkljivosti glede embaliranja, označevanja in kakovosti ter drugih pogojev, ki jih mora izpolnjevati seme in sadike, če je to mogoče;

- odrediti spremembo deklaracije in začasno prepovedati promet, če se ugotovi, da seme ali sadike niso deklarirane kakovosti, da pa ustrezajo predpisani kakovosti;

- prepovedati promet semena in sadik, če se z analizo ali pa s pregledom ugotovi, da seme ne ustreza predpisani kakovosti;

- ugotavljati, če organizacije združenega dela in občani, ki so se priglasili za vpis oziroma so vpisani v register pridelovalcev dodelovalcev semena in sadik, izpolnjujejo predpisane pogoje;

— ugotavljati, če organizacije združenega dela, ki želijo opravljati strokovne kontrole nad pridelovanjem semena in sadik, oziroma ki želijo ugotavljati kakovost ali opravljati analizo semena, izpolnjujejo predpisane pogoje;

— odrediti uničenje sadik, za katere ugotovi, da niso pridelane v smislu določb tega zakona ali pa so okužene s karantensko rastlinsko boleznijo ali škodljivcem;

— zadržati izvršitev nezakonitih dejanj;

— odrediti v nujnih primerih, ko bi sicer nastala škoda za splošni interes, začasne ukrepe, da se škoda prepreči;

— zbirati od odgovornih oseb, prič, izvedencev in drugih podatke in obvestila, če je potrebno;

— ukreniti in storiti vse drugo, za kar je upravičen po posebnih predpisih ali po določbah tega zakona.

Organizacije združenega dela, druge pravne osebe in občani, ki uporabljajo seme in sadike za kmetijsko oziroma gozdarsko proizvodnjo, lahko zahtevajo, da kmetijski oziroma gozdarski inšpektor vzame vzorce semena in jih pošlje v analizo pooblaščenemu zavodu oziroma, da na njihove stroške pregleda sadike in ugotovi, ali ustrezajo predpisanim pogojem.

Organizacije združenega dela, druge pravne osebe in občani, ki je njihovo delo pod nadzorstvom kmetijskega oziroma gozdarskega inšpektorja, morajo temu omogočiti nadzorstvo.

35. Kadar kmetijski oziroma gozdarski inšpektor pri nadzorstvu ugotovi, da predpis ali ukrep sploh ni bil izveden ali da ni bil izveden pravilno, odredi z odločbo, da je treba ugotovljeno nepravilnost v določenem roku odpraviti, če je to mogoče, oziroma izreče upravni ukrep, če je za to upravičen.

Pritožba zoper odločbo po prejšnjem odstavku ne zadrži izvršitev odločbe.

Kmetijski oziroma gozdarski inšpektorat pa sme na obrazloženo zahtevo pritožnika odložiti izvršitev svoje odločbe, zoper katero se je ta pritožil, če bi z izvršitvijo nastala škoda, ki bi se težko dala popraviti.

36. Analizo semena opravljajo določene organizacije združenega dela, ki imajo predpisano opremo in strokovni kader za analizo semen.

Analizo vzorcev semena, ki jih pri opravljanju nadzorstva jemljejo organi kmetijske in gozdarske inšpekcije, opravljajo strokovni zavodi, ki jih za to pooblasti republiški sekretarat za kmetijstvo in gozdarstvo.

Z analizo semena se vselej kontrolirajo zdravstveno stanje, čistost, kalivost ali vitalnost, vlažnost in absolutna teža.

Analiza semena se opravlja po enotni metodi.

37. Stroške za analizo semena, ki jo opravi določena organizacija združenega dela na zahtevo kmetijskega oziroma gozdarskega inšpektorja, plača:

1) organizacija združenega dela, druga pravna oseba oziroma občan, če se z analizo ugotovi, da njihovo seme ni deklarirane kakovosti, ali da ne izpolnjuje drugih predpisanih pogojev;

2) organ, ki je pristojen za kmetijsko oziroma gozdarsko inšpekcijo, če se z analizo ugotovi, da je seme deklarirane kakovosti.

Stroške iz prvega odstavka te točke naloži organ, ki zahteva analizo.

Če je inšpekcijski organ poslal v analizo vzorce na zahtevo organizacije združenega dela, druge pravne osebe ali občana, trpijo stroške za analizo te organizacije oziroma občani.

38. Če je kmetijski oziroma gozdarski inšpektor mnenja, da je bil s kršitvijo predpisov storjen prekršek, gospodarski prestop ali kaznivo dejanje,

mora brez odlašanja predlagati uvedbo postopka zaradi prekrška oziroma nannaniti gospodarski prestopok ali kaznivo dejanje javnemu tožilstvu.

Organ, ki dobi predlog za uvedbo postopka zaradi prekrška, oziroma organ, ki dobi ovadbo za postopek zaradi gospodarskega prestopka ali kaznivega dejanja, mora o izidu postopka obvestiti organ, katerega inšpektor je predlagal postopek oziroma vložil ovadbo.

Zoper odločbo o prekršku se lahko pritoži tudi organ, katerega inšpektor je predlagal uvedbo postopka.

39. Kmetijski oziroma gozdarski inšpektor morata imeti predpisano strokovno izobrazbo in izpolnjevati tudi druge predpisane pogoje.

Kmetijski oziroma gozdarski inšpektor mora imeti za opravljanje inšpekcijskih nalog posebno izkaznico. Zahtevano izobrazbo oziroma obrazec izkaznice predpiše republiški sekretar za kmetijstvo in gozdarstvo.

VI. KAZENSKE DOLOČBE

Glede kazenskih določb bo treba predvideti za vsako posamezno kršitev predpisa določeno minimalno kazen, ki bi morala biti dovolj učinkovita v primerjavi z gospodarsko koristjo, ki jo zasleduje kršilec. Konkretni predlogi bodo podani po oblikovanju besedila zakona.

C. MEDREPUBLIŠKA SPORAZUMEVANJA

V zvezi z načelom enotnega jugoslovanskega trga menimo, da bo potrebno medrepubliško sporazumevanje zlasti v naslednjih vprašanjih:

S področja prometa semena in sadik bo potreben sporazum glede kakovostnih norm, enotne metode analiz, prometa z nesortnim semenom in sadikami in glede vprašanja, kdo lahko uvaža in izvaža seme in sadike.

Glede vprašanj tehnologije predlagamo za medrepubliški sporazum tudi enotno in popolnejšo razporeditev kmetijskega sortnega semena po vzgojnih stopnjah (kategorizacija) enotno metodo in postopek pri introdukciji novih sort in vrst rastlin in enotna načela glede strokovne kontrole v pridelovanju semen in sadik.

Menimo, da je treba doseči medrepubliški dogovor glede zavodov, ki naj glede na usposobljenost in članstvo v mednarodni organizaciji ISTA opravljajo kontrolo kvalitete semen in sadik za izvoz.

C. FINANČNE POSLEDICE ZAKONA

Sprejetje zakona po teh načelih bo povzročilo določeno povečanje izdatkov SR Slovenije.

Povečanje se bo nanašalo na razširitev dela kmetijske strokovne službe pri introdukciji novih domačih in tujih sort, kar je v zvezi s prenosom te pristojnosti s federacije na republiko. Dosedaj je republiški proračun prispeval letno za ta namen v okviru sredstev za pospeševanje kmetijstva ca. 300 000 din (introdukcija rastlin v sadjarstvu, vinogradništvu in poljedelstvu). V prihodnosti bo treba zagotoviti za ta namen vsaj 600 000 din. Za delo sortnih komisij bo treba zagotoviti ca. 20 000 din.

V zvezi z uvedbo analiz semena bo potrebno zagotoviti za stroške ca. 30 000 din. Skupno povečanje izdatkov SR Slovenije bi torej znašalo 350 000 dinarjev.

Pripominjamo, da so povečani izdatki povsem minimalni nasproti pozitivnim rezultatom, ki jih bo prinesla nova zakonska ureditev na tem področju.

POROČILA

Odbor za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora je na seji dne 13. 6. 1972 obravnaval predlog za izdajo zakona o semenu in sadikah, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

V načelni razpravi je odbor soglašal z razlogi, ki utemeljujejo potrebo po sprejemu novega republiškega zakona o semenu in sadikah, ki bi povzel — razen splošno sprejemljivih določil obeh dosedanjih zveznih zakonov, to je o semenu in o sadilnem materialu ter na njihovi podlagi izdanih dveh republiških zakonov — tudi dopolnitve in spremembe, ki jih je SR Slovenija skušala uveljaviti ob reviziji omenjenih zveznih temeljnih zakonov. Odbor je soglašal s predlagateljem, da je v novem republiškem zakonu potrebno upoštevati tudi izkušnje pri izvajanju dosedanjih zakonov ter nove dosežke znanosti in tehnike na tem področju.

V zvezi z vsebino oziroma načeli, na katerih naj temelji predložen zakon, je odbor zavzel naslednja stališča, mnenja in pripombe:

I. Splošna načela

K 5. točki: Odbor meni, da je v zvezi s kategorijami kmetijskega sortnega semena potrebno ponovno proučiti razvrstitev oziroma stopnjevanje posameznih kategorij. Če je to potrebno, naj se vpelje tudi več kategorij.

II. Potrjevanje in uvajanje novih sort

K 11. točki: Po mnenju odbora ni sprejemljivo stališče, po katerem se kmetijska sorta izbriše iz registra in sortne liste, če po 10 letih ponovno ne dokaže upravičenosti ponovne potrditve. Glede sadjarstva in vinogradništva odbor meni, da bi bilo smotno legalizirati izbor, ki ga opravlja strokovna in znanstvena služba v zvezi s sadnim in trsnim izborom. Glede poljščin odbor opozarja, da bi bilo dokazovanje upravičenosti sorte po preteku 10 let za gospodarske organizacije zelo drago in celo nepotrebno, saj je upravičenost določene sorte potrjena že na samem tržišču.

III. Pridelovanje in dodelava semena in sadik

K 13. točki: Odbor predlaga, da se ponovno podrobno proučijo določila v zvezi s pogoji glede objektov, opreme in strokovnega kadra pri pridelovanju semena in sadik, zlasti pri zasebnih proizvajalcih.

IV. Promet semena in sadik

K 25. točki: V prometu s semeni bi bilo potrebno zaostriti pogoje glede strokovnosti kadra, ki posluje s temi proizvodi, zlasti z vidika zaščite zdravja

občanov in posledic, ki jih utegne imeti pomanjkljiva strokovnost kadrov. Zaostritev teh pogojev ne bi smela omejevati prometa.

V razpravi je bilo še posebej poudarjeno, da predlagatelj pri sestavi osnutka zakona upošteva mnenja in pripombe sveta za kmetijsko in živilsko industrijo gospodarske zbornice SR Slovenije, da konzultira strokovne institucije in poslovna združenja ter zaostri vprašanje kakovosti in zaščite provenience semena in sadik.

Odbor za proizvodnjo in blagovni promet predlaga gospodarskemu zboru skupščine SR Slovenije, da sprejme predlog za izdajo zakona o semenu in sadikah skupaj z mnenji in pripombami odbora.

Odbor je za svojega poročevalca določil poslanca Jožeta Javornika.

Št.: 320-7/72

Ljubljana, 15. 6. 1972

Odbor za proizvodnjo in blagovni promet republiškega zbora — poročilo z dne 23. 6. 1972, št. 320-7/72.

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije je na seji dne 5. junija 1972 obravnavala predlog za izdajo zakona o semenu in sadikah, ki ga je skupščini predložil v obravnavo izvršni svet.

V splošni razpravi o potrebi za izdajo zakona je komisija soglašala s predlagateljem, da je zakon potreben zaradi uskladitve z ustavnimi amandmaji. Temeljni zakon o semenu (Ur. l. SFRJ, št. 13/65 in 24/65) in temeljni zakon o sadilnem materialu (Ur. l. SFRJ, št. 40/66) se na podlagi ustavnega zakona uporabljata kot republiška zakona, ki morata biti usklajena z ustavnimi amandmaji do konca leta 1973. Prav tako morata biti do konca leta 1973 usklajena z ustavnimi amandmaji zakona o semenu (Ur. l. SRS, št. 36/65) in zakon o pogojih za pridelovanje sadilnega materiala (Ur. l. SRS, št. 34/67) ter vsi na podlagi navedenih zakonov izdani izvršilni predpisi. V predlagani zakon je treba vnesti tudi vse znanstvene in tehnične dosežke na tem področju.

V razpravi je bilo nadalje opozorjeno, da bo potrebno pri izdelavi zakona razmejiti pristojnosti federacije na tem področju glede uvajanja temeljnih lastninsko-pravnih in drugih temeljno pravnih razmerjih, s katerimi se zagotavlja enotnost trga in opredeliti vprašanja, glede katerih je potrebno medrepubliško dogovarjanje.

K posameznim načelom, na katerih bo temeljila bodoča zakonska ureditev, komisija ni imela pripomb.

Št.: 320-7/72

Ljubljana, 6. 6. 1972

OSNUTEK ZAKONA

o ureditvi nekaterih vprašanj družbene kontrole cen v SR Sloveniji

I. Splošne določbe

1. člen

Republika in občine skrbijo v okviru enotnega sistema in sprejete razvojne politike za družbeno usmerjanje cen ter opravljajo na podlagi zakona o družbeni kontroli cen (Uradni list SFRJ, št. 25/7 — v nadaljnjem besedilu: zvezni zakon), tega zakona in na njuni podlagi izdanih predpisov družbeno kontrolo cen tistih proizvodov in storitev, za katere so pristojne.

II. Pravice in dolžnosti organov republike

2. člen

Organi republike ukrepajo na področju cen in zagotavljajo neposredno družbeno kontrolo cen za proizvode in storitve, pomembne za vso republiko; za take proizvode in storitve štejejo:

— kmetijski proizvodi razen osnovnih kmetijskih proizvodov, za katere predpisuje federacija garantirane cene, minimalne odkupne cene in prodajne cene; proizvodi industrije gradbenega materiala razen cementa; proizvodi izkoriščanja gozdov, proizvodi grafične industrije; električna energija; storitve skladiščenja blaga, špeditorske, agencijske, komisijske in zavarovalne storitve; letališke storitve; gradbene storitve; storitve v cestnem, rečnem, jezerskem in pomorskem in obalnem prometu, storitve avtobusnih postaj in luške storitve, storitve v železniškem potniškem prometu, storitve v notranjem poštnem, telegrafskem in telefonskem prometu, razen storitev za odpravo in dostavo pisem in dopisnic v tem prometu; zdravstvene storitve, lekarniške storitve ter radijske in televizijske naročnine.

3. člen

Organi republike lahko ukrepajo tudi na področju cen za posamezne proizvode in storitve, ki so v pristojnosti federacije, če federacija po dogovoru prenese to pristojnost nanje.

4. člen

Z zakonom se s soglasjem zasedanja delegatov občin v skupščini SR Slovenije lahko odredijo ukrepi neposrednega družbenega nadzorstva nad cenami tudi za posamezne proizvode in storitve, ki so v pristojnosti občin, oz. določi, da ukrepajo občine na področju družbenega nadzorstva nad cenami iz 2. člena tega zakona, če za tak zakon glasuje večina vseh poslancev v pristojnih zborih skupščine SR Slovenije.

5. člen

Če pride do velikih motenj v odnosih na trgu in gibanju cen v vsej republiki ali njenem večjem delu ali če se v vsej republiki ali njenem večjem delu pokažejo monopolistični pojavi, ki kršijo enotnost trga v primeru hujše ele-

mentarne nesreče ali kadar to terjajo interesi narodne obrambe, lahko organi republike:

1. ukrepajo na področju cen tudi za proizvode in storitve iz 9. člena tega zakona, ali

2. ugotove, da so podani pogoji za ukrepe neposredne družbene kontrole cen za proizvode in storitve iz 9. člena tega zakona in natančneje določijo pogoje za ukrepe, ki jih predpišejo občinske skupščine.

6. člen

Izvršni svet skupščine SR Slovenije predpisuje ukrepe neposredne družbene kontrole cen za proizvode in storitve iz 2. člena tega zakona in opravlja zadeve iz 3. in 5. člena tega zakona.

7. člen

Izvršni svet skupščine SR Slovenije predpiše način in postopek za sklenitev sporazuma o spremembi zadržanih cen (22. in 23. člen zveznega zakona), ki so v pristojnosti republike ter natančnejše določbe o udeležencih v njem, po predhodnem mnenju gospodarske zbornice SR Slovenije.

8. člen

Republiški sekretar za gospodarstvo SR Slovenije predpiše, za katere proizvode in storitve, ki so v pristojnosti republike, morajo organizacije združenega dela pošiljati organu za cene obvestilo o cenah (cenik), da jih evidentira. Ta predpis določa tudi podatke, ki jih mora vsebovati cenik, lahko pa tudi določi, da cene v ceniku ne stopijo v veljavo pred pretekom določenega roka, ki ne sme trajati več kot 60 dni.

III. Pravice in dolžnosti občinskih organov

9. člen

Občinski organi ukrepajo na področju cen in zagotavljajo neposredno družbeno kontrolo cen za naslednje proizvode in storitve:

— živilske proizvode v prometu na drobno; obrtniške storitve; transportne storitve zasebnikov; gostinske in turistične storitve; gospodinjske storitve; veterinarske storitve; storitve mestnega prometa; stanarine in zakupnine; komunalne storitve; priključevanje na električno, PTT, vodovodno, kanalizacijsko, toplovodno in plinsko omrežje; storitve na področju kulture in socialnega varstva ter druge storitve, kolikor niso v pristojnosti federacije ali republike.

10. člen

Ukrepe neposredne družbene kontrole cen za proizvode in storitve iz 9. člena tega zakona predpisuje občinska skupščina.

Občinska skupščina predpiše način in postopek za sklenitev sporazuma o spremembi zadržanih cen, ki so v njeni pristojnosti ter natančneje določi udeležence v njem.

Občinska skupščina tudi določi, za katere proizvode in storitve, ki so v pristojnosti občine, morajo organizacije združenega dela poslati organu za cene obvestilo o cenah (cenik), da jih evidentira.

Občinska skupščina lahko pooblasti za predpisovanje ukrepov iz prejšnjih odstavkov svoj ustrezni politično izvršilni organ.

IV. Družbeno dogovarjanje o cenah in mehanizmi za oblikovanje cen

11. člen

Družbeni dogovor o cenah proizvodov ali storitev iz 2. člena tega zakona sklenejo izvršni svet skupščine SR Slovenije ali republiški organ oziroma organizacija, ki jo on pooblasti, gospodarska zbornica SR Slovenije ter druge asociacije organizacij združenega dela, ki dajejo v promet proizvode ali opravljajo storitve, na katere se nanaša dogovor.

Udeleženci družbenih dogovorov iz 1. odstavka tega člena so lahko tudi druge skupnosti ter samoupravne in družbene organizacije.

Natančnejša določila o udeležencih, načinu in postopku sklepanja družbenih dogovorov iz prvega odstavka tega člena predpiše izvršni svet skupščine SR Slovenije.

12. člen

Občinske skupščine predpišejo s svojimi akti, kdo so udeleženci družbenih dogovorov o cenah blaga in storitev, ki so v pristojnosti občin ter način in postopek za sklepanja takih družbenih dogovorov.

13. člen

Družbeni dogovor za proizvode in storitve iz 2. in 3. člena tega zakona je obvezen za vse delovne organizacije oziroma udeležence v prometu blaga in storitev na območju republike oziroma občine, ki dajejo v promet blago ali opravljajo storitve, na katere se dogovor nanaša.

14. člen

Družbeni dogovor je lahko sklenjen za območje republike tudi za cene proizvodov in storitev iz 9. člena tega zakona, če so občine s tem sporazumne. Tak družbeni dogovor je obvezen za vse organizacije združenega dela ali druge udeležence v prometu blaga in opravljanju storitev v republiki, na katerih cene se nanaša.

V. Opravljanje strokovnih in upravnih zadev

15. člen

Strokovno analitične in upravne zadeve na področju cen opravljajo v SR Sloveniji:

- zavod SRS za cene,
- občinski upravni organi ali zavodi za cene oziroma medobčinski zavodi za cene.

Organi oziroma zavodi za cene spremljajo in analizirajo tekoča gibanja cen na trgu, odnose med ponudbo in povpraševanjem, življenjske stroške in delovanje ekonomskih ukrepov in ukrepov neposredne družbene kontrole cen pri izvajanju predvidene politike cen; predlagajo sprejem ekonomskih ukrepov in ukrepov neposredne družbene kontrole cen, predvidenih z zakonom o družbeni kontroli cen ter sami sprejemajo ukrepe, za katere so pooblašteni.

16. člen

Zavod SRS za cene sodeluje pri izvajanju ukrepov neposredne družbene kontrole cen za proizvode in storitve iz 2., 3., 5. in 14. člena tega zakona ter opravlja zadeve, za katere je v zveznem ali v tem zakonu določeno, da jih opravlja organ za cene, če se nanašajo na cene za proizvode in storitve iz pristojnosti republike.

17. člen

Občinski organ za cene sodeluje pri izvajanju ukrepov neposredne družbene kontrole cen za proizvode in storitve iz 4. člena, kadar je ukrepanje z zakonom preneseno na občine in za proizvode in storitve iz 9. člena tega zakona ter opravlja zadeve, za katere je v zveznem ali v tem zakonu določeno, da jih opravlja organ za cene, če se nanašajo na cene za proizvode in storitve iz pristojnosti občine.

18. člen

Občinska skupščina določa organizacijsko obliko občinskega organa za cene v skladu s svojimi potrebami.

Za območje več občin se lahko z medobčinskim dogovorom osnuje skupen medobčinski organ za cene.

VI. Končne določbe

19. člen

Predpisi, ki urejajo cene za proizvode in storitve iz pristojnosti republike in občin, ki so v nasprotju s tem zakonom, prenehajo veljati z dnem, ko začnejo veljati na podlagi tega zakona sprejeti novi predpisi, najpozneje pa v 90 dneh po uveljavitvi tega zakona.

20. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SRS«.

OBRAZLOŽITEV

I.

RAZLOGI ZA PREDLOŽITEV ZAKONA

Z določili 20. točke 1. odstavka 17. člena ustavnega zakona za izvedbo ustavnih amandmajev od XX do XLI je predvideno, da se mora tudi zakon o oblikovanju in družbeni kontroli cen uskladiti z ustavnimi amandmaji. Tako so zvezni organi, izhajajoč iz 4. odredbe 2. točke XXXIII. ustavnega amandmaja, pripravili in predložili zvezni skupščini nov zakon o družbeni kontroli cen, s katerim se določa enoten sistem družbene kontrole cen na območju SFRJ in pristojnosti organov federacije pri zagotavljanju družbene kontrole cen za proizvode in storitve pomembne za vso državo.

Ker je z zveznim zakonom reguliran v celoti samo sistem družbene kontrole ter pristojnosti federacije pri sprejemanju ukrepov na področju cen, pomembnih za vso državo, mora republika s svojim zakonom določiti pristojnosti republike in občin pri sprejemanju ukrepov družbene kontrole cen za proizvode in storitve, pomembne za republiko in občine.

OSNOVNA NAČELA, NA KATERIH TEMELJI REPUBLIŠKI ZAKON
O DRUŽBENI KONTROLI CEN

1. Sistem družbene kontrole cen bo tudi nadalje enoten za vso državo in je zaradi tega predpisan že z zveznim zakonom o družbeni kontroli cen.

2. Z republiškim zakonom se predvsem predpisujejo pristojnosti posameznih družbenopolitičnih skupnosti pri ukrepanju in zagotavljanju neposredne družbene kontrole cen. Pri določanju pristojnosti republike in občin izhaja osnutek iz naslednjih osnov:

- v pristojnosti občin so proizvodi in storitve, ki imajo pretežno lokalni značaj in so zlasti pomembne za življenjske pogoje občanov,
- v pristojnosti republike so proizvodi in storitve, ki so pomembni za območje celotne republike, razen če niso v pristojnosti federacije.

Pristojnosti občin, ki jih je določal dosedanji zakon o oblikovanju in družbeni kontroli cen, se tudi s tem zakonom ne spreminjajo. Povečujejo pa se pristojnosti republike za tiste proizvode in storitve, ki po novem zveznem zakonu o družbeni kontroli cen niso več v pristojnosti federacije (kmetijski proizvodi razen osnovnih kmetijskih proizvodov, ki bodo ostali v pristojnosti federacije, gradbeni material razen cementa, proizvodi izkoriščanja gozdov in grafične industrije, električna energija, zavarovalne storitve, potniški promet na železnicah, del ptt storitev in letališke storitve).

Glede pristojnosti republike v dosedanjih razpravah ni bilo pripomb, nekatere pripombe se nanašajo le na pristojnosti občin. Tako so nekatere občine predlagale, da preide pristojnost za živilske proizvode v prometu na drobno z občin na republiko. So pa tudi predlogi, da republika prevzame pristojnost za stanarine ter transportne storitve, ki jih opravljajo zasebniki. Ti predlogi niso upoštevani iz naslednjih razlogov:

— Živilski proizvodi so osnovni element življenjskega standarda občanov, zaradi tega je občina tudi primarno odgovorna za zagotovitev ustreznih pogojev ter kontrole cen v dejavnostih, ki pripravljajo in oskrbujejo občane z živilskimi proizvodi.

Če pa bi zahtevale intervencijo republike izredne okoliščine (velike motnje na trgu, elementarne katastrofe in podobno), predvideva zakon izjemno možnost intervencije republiških organov (5. člen). Razen tega je — če bi za posamezne primere občine to zahtevale — v osnutku (4. člen) predvidena možnost, da se za tak primer ob soglasju zasedanja delegatov občin in večinskem sklepu vseh poslancev ustreznih skupščinskih zborov v skladu z drugim odstavkom 4. točke amandmaja XLIII republiške ustave prenese pristojnost na republiko.

— Tudi določeni ukrepi na področju stanarin se lahko po predlagani formulaciji prenesejo z občin na republiko, če bi seveda bilo to smotno glede na različne pogoje, ki vplivajo na oblikovanje stanarin na posameznih območjih.

— Za transportne storitve, ki jih opravljajo zasebniki, bi republiški organi glede na razdrobljenost in raznovrstnost teh storitev, mnogo težje kot občinski organi zagotovili učinkovito družbeno kontrolo cen.

3. Organ, ki bo po predlogu republiškega zakona o družbeni kontroli cen predpisoval ukrepe neposredne družbene kontrole cen za proizvode in storitve v pristojnosti republike, je izvršni svet skupščine SR Slovenije. Obvezno evidentiranje cen za posamezne proizvode in storitve pa lahko predpiše republiški sekretar za gospodarstvo. Strokovne in upravne posle s področja cen za proizvode in storitve v pristojnosti republike opravlja zavod SR Slovenije za cene.

Občinska skupščina predpisuje ukrepe neposredne družbene kontrole cen za proizvode in storitve, ki so v pristojnosti občin. Z odlokom lahko prenese pooblastilo za ukrepe družbene kontrole cen tudi na ustrezen politični izvršilni organ. Strokovne in upravne posle za proizvode in storitve iz pristojnosti občin opravljajo občinski organi za cene.

Organizacijsko obliko predpisuje temu organu občinska skupščina v skladu s svojimi potrebami. Za območje več občin se lahko z medobčinskim dogovorom osnuje skupen medobčinski organ za cene.

4. V tem zakonu so predvideni samo osnovni podpisniki družbenega dogovora o cenah za proizvode in storitve, ki so v pristojnosti republike. Natančnejša določila glede udeležencev, načina in postopka sklepanja družbenega dogovora predpiše izvršni svet skupščine SR Slovenije. Ta predpiše tudi način in postopek za sklenitev sporazuma o spremembi zadržanih cen, ki so v pristojnosti republike in sicer po poprejšnjem mnenju gospodarske zbornice SR Slovenije.

Občinske skupščine predpišejo s svojimi akti, kdo so podpisniki družbenih dogovorov za proizvode in storitve iz pristojnosti občine ter način in postopek za sklepanje teh dogovorov.

5. Sistema in načina družbene kontrole cen, načela družbenega dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja, osnovna izhodišča za sporazumevanje o spremembi zadržanih cen ter kazenskih ukrepov ni potrebno posebej predpisovati s tem zakonom, ker so že obseženi v zveznem zakonu o družbeni kontroli cen.

MNENJA, STALIŠČA IN PREDLOGI DELEGATOV OBČIN

Delegati vseh občin v SR Sloveniji, razen odsotnih delegatov občin Mozirje, Sevnica, Sentjur pri Celju in Tolmin ter delegat mesta Ljubljane so na svojem 23. zasedanju dne 22. junija 1972 obravnavali osnutek zakona o ureditvi nekaterih vprašanj družbene kontrole cen v SR Sloveniji.

V razpravi so sodelovali delegati občin Celje in Ptuj ter mesta Ljubljane.

Na podlagi 3. točke VII. ustavnega amandmaja in 14. člena odloka o začasni ureditvi sklica in dela enotnega zbora delovnih skupnosti in zasedanja delegatov občin v skupščini SR Slovenije pošiljata overitelja zapisnika, izvoljena na zasedanju, ta stališča republiškem in gospodarskemu zboru skupščine SR Slovenije, da jih v smislu omenjene določbe ustavnega amandmaja kot pristojna zbora obravnavata in zavzameta do njih svoje stališče.

V načelni in splošni razpravi delegatov je bilo izraženo mnenje, da osnutek pušča številna odprta vprašanja, ki bi jih moral razčistiti. Že naslov zakona kaže na to, da je zakon parcialen, ker ureja le nekatera vprašanja, in da so sestavljavci želeli urediti področje družbene kontrole cen predvsem z vidika pristojnosti in organiziranosti služb organov za cene. Osnutek zakona je nepopoln, nedorečen in v nekaterih stvareh tudi nejasen. Razprave v osnutku bi bile tudi bolj konstruktivne in lažje, če bi bili priloženi tudi osnutki spremljajočih predpisov, ki so z osnutkom predvideni. Iz tega razloga je težko objektivizirati vsebino posameznih členov osnutka. Predvsem pa bi bilo potrebno v osnutku predvideti konkretna določila o samoupravnem sporazumevanju, ker bo ta oblika formiranja verjetno že v najkrajšem času prevladala. (Delegat mesta Ljubljane.)

K posameznim členom pa so imeli delegati občin naslednje pripombe:

2. člen: V prvem odstavku naj bi se besedilo spremenilo tako, da bo iz njega razvidno, da organi republike lahko predpišejo družbeno kontrolo cen. Poleg tega družbene kontrole cen verjetno ne bo potrebno striktno ugotavljati za vse našteje proizvode in storitve. Zaradi boljše preglednosti naj bi se proizvodi in storitve razvrstile v posamezne odstavke. Za besedilom: »storitve v cestnem prometu« naj se vstavi besedilo: »razen mestnega in primestnega potniškega prometa«. Primestni potniški promet namreč dobiva vedno bolj lokalni, torej komunalni značaj.

4. člen: Izraženo je bilo mnenje, da je ta člen nejasen. Besedilo naj se poenostavi v tem smislu, da bo iz njega razvidno, kdaj in kako lahko republika prenaša svoje pristojnosti na občine in obratno.

Predlagani postopek prenašanja pristojnosti bo lahko zelo kompliciran in dolgotrajen. Ta člen naj bi urejal le prenos pristojnosti na podlagi dogovora, ker prevzem pristojnosti na podlagi višje sile in objektivne ekonomske nuje ureja naslednji člen. Dogovor o prenosu pristojnosti naj bi veljal, če so ga sklenili izvršni svet in najmanj dve tretjini občinskih skupščin.

8. člen: Poudarjena je bila potreba, da bi bili spremljajoči akti k zakonu priloženi, ker bo do njihovega sprejema izvajanje zakona ovirano. Zato naj bi v zakonu predpisali tudi rok, do kdaj naj se ti akti izdajo. (Ljubljana.)

9. člen: Prvi odstavek naj bi se preformuliral tako, da bo iz njega razvidno, da občinske skupščine lahko predpišejo neposredno družbeno kontrolo cen, ne pa da jo ugotavljajo. (Ljubljana.)

Predlagano je bilo, naj bi republika prevzela funkcijo družbene kontrole cen za vse živilske proizvode v prometu na drobno. Predlog so utemeljevali z dejstvom, da sedanja praksa potrjuje, da se cene teh proizvodov formirajo na podlagi sklepov republiških organov ali republiških sporazumov, občinske skupščine pa te sklepe le formalno potrjujejo. V prid temu predlogu govori tudi dejstvo, da je veliko število občinskih skupščin že v sedanjem sistemu preneslo pravico odločanja na republiški zavod za cene, in pa dejstvo, da so cene kmetijskih proizvodov v pristojnosti republike. (Ljubljana.)

Po drugem mnenju naj bi bilo v pristojnosti republike določanje cen osnovnih živilskih proizvodov — mesa, mleka, kruha, olja, sladkorja in maščob, ker njihova proizvodnja ni locirana na področjih vseh občin. Razen mleka mora Slovenija za vse druge omenjene proizvode kriti potrebe z dodatnim uvozom iz drugih republik.

Problematika cen mesa in masla je neposredno povezana z živinorejsko politiko, ki pa je ne more voditi vsaka občina zase. Trgovina je danes že toliko integrirana, da ima svoje poslovalnice locirane na področju tudi več kot 10 občin, kar otežuje poslovanje, večja stroške in povzroča podjetjem velike težave pri uveljavljanju vsakokratnih sprememb cen. (Celje.) Za podoben predlog se je zavzel delegat občine Ptuj, le da bi meso in mleko izpustili in od omenjenih določili le tiste proizvode, ki jih pretežno kupujemo v drugih republikah ali uvažamo. V teh primerih praktično ni vpliva lokalnih produkcijskih stroškov na ceno proizvodov, podobno velja tudi glede distribucijskih in prevoznih stroškov.

Poleg tega je bilo predlagano, naj bi tudi določanje cen transportnih storitev zasebnikov prevzela republika, da bi imeli to področje enotno urejeno. Storitvam mestnega prometa pa naj bi v občinski pristojnosti dodali še primestni promet. V republiško pristojnost pa naj bi prišle storitve veterinarskih zavodov, ker ti opravljajo dejavnost v več občinah. (Ljubljana.)

11. člen: Ta člen bi bilo treba izpopolniti v tem smislu, da bi bila natančnejše uzakonjena vsebina družbenega dogovora, to je njegovih osnovnih izhodiščnih kriterijev. Osnutek zakona namreč urejuje samo postopek in udeležence pri sklepanju družbenih dogovorov. Z vsebinsko enotnostjo družbenih dogovorov bo v veliki meri zagotovljena tudi enotnost politike na področju cen v republiki.

13. člen: V besedilu tega člena ni jasno, ali je mišljeno, da je sklepanje družbenega dogovora o cenah obvezno za vse proizvode in storitve iz drugega in tretjega člena, ali pa je mišljeno, da je izvajanje sporazuma obvezno, ko je sporazum sklenjen. Izraženo je bilo mnenje, da družbeni dogovor za proizvodnjo in storitve ni možen, ker se družbeni dogovor ne sklepa glede proizvodov in storitev, temveč se omejuje na mehanizem za oblikovanje cen za določene proizvode in storitve.

15. člen: V tem členu bi bila potrebna natančnejša razdelitev nalog, ki jih opravljajo republiški in občinski organi za cene. Površno naštevanje nalog lahko privede do nepotrebne dvotirnosti določenih opravil. Tako je bilo na primer izraženo mnenje, da občinske skupščine niti po številu niti po kvaliteti kadrov niso sposobne voditi pregleda življenjskih stroškov, ker pomeni spremljanje življenjskih stroškov in njegova analiza zahtevno strokovno in relativno drago pravilo. (Ljubljana.)

St.: 38-16/72

Ljubljana, 26. 6. 1972

POROČILA

Odbor republiškega zbora za družbenoekonomske odnose je na seji dne 20. junija 1972 obravnaval osnutek zakona o ureditvi nekaterih vprašanj družbene kontrole cen v SR Sloveniji, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet s predlogom, da se osnutek zakona obravnava po skrajšanem postopku v smislu 294. in 296. člena poslovnika skupščine SR Slovenije.

Odbor se je strinjal s predlogom izvršnega sveta, da se osnutek zakona obravnava po skrajšanem postopku.

V načelni razpravi se je odbor strinjal z razlogi, ki zahtevajo sprejem republiškega zakona o družbeni kontroli cen za proizvode in storitve, pomembne za republiko in občine, saj se z zveznim zakonom ureja le vprašanje enotnega sistema družbene kontrole cen na območju SFRJ ter vprašanje pristojnosti organov federacije za proizvode in storitve pomembne za vso državo. Osnutek zakona se omejuje le na razmejitev pristojnosti družbenopolitičnih skupnosti pri ukrepanju in zagotavljanju neposredne družbene kontrole cen posameznih skupin proizvodov in storitev, ne vsebuje pa določil, ki bi definirala odnose med tržiščem in kontrolo cen, oblike intervencij na tržišču, pogoje za uveljavljanje kontrole itd.

Po mnenju odbora je treba čimprej dopolniti družbeno usmerjanje cen s sistemskimi ukrepi.

V nadaljevanju razprave je odbor menil, da bi bila razprava o osnutku zakona lažja in konstruktivnejša, če bi bili predloženi tudi osnutki spremljajočih predpisov, ki so predvideni z osnutkom zakona. Odbor je sklenil, da mora predlagatelj predložiti omenjene osnutke predpisov hkrati s predlogom zakona.

Po mnenju poslancev naj se družbena kontrola cen osnovnih živil, to je sladkorja, moke, olja, masti, mesa in kruha prenese iz pristojnosti občin na republiko, ker že republika predstavlja majhno tržno območje. Obenem pa imajo občine minimalen vpliv na oblikovanje cen teh proizvodov. Pri tem pa se še postavlja vprašanje, kakšne so kadrovske in materialne možnosti občin, da same ustanovijo te službe, saj je že do sedaj večina občin pooblastila za spremembo nekaterih cen prenašala na republiški zavod za cene.

V podrobni razpravi je dal odbor pripombe k naslednjim členom:

K 2. členu: Odbor predlaga, da se ta člen dopolni s tem, da organi republike ukrepajo na področju cen in zagotavljajo neposredno družbeno kontrolo cen osnovnih živilskih proizvodov, to je sladkorja, olja, moke, kruha, masti, mesa in mleka. V drugem odstavku naj se za besedilo »storitve v cestnemu prometu« vstavi besedilo »razen mestnega in primestnega potniškega prometa.«

Odbor je mnenja, da primestni potniški promet dobiva vedno bolj lokalni, to je komunalni značaj.

K 4. členu: Besedilo tega člena je nejasno in je tudi postopek prenašanja pristojnosti na osnovi zakona kompliciran in dolgotrajen.

Odbor predlaga, da se ta člen črta, ker že besedilo 14. člena ureja družbeno dogovarjanje med republiko in občinami o cenah proizvodov in storitev iz 9. člena.

K 9. členu: Drugi odstavek tega člena naj bi se dopolnil tako, da občinski organi ukrepajo na področju cen in zagotavljajo neposredno družbeno kontrolo cen za »živilske proizvode v prometu na drobno, razen osnovnih živilskih proizvodov« in »storitve mestnega in primestnega potniškega prometa«.

Dopolnitvi sta v skladu s spremembo, ki jo je odbor predlagal k 2. členu osnutka zakona.

K 14. členu: V zvezi s predlogom odbora, da se 4. člen osnutka zakona črta, je prevladovalo mnenje, da bi bilo treba že v zakonu določiti, da je družbeni dogovor obvezen za vse organizacije združenega dela ali druge udeležence v prometu blaga ali storitev v republiki, če sta z njim sporazumni vsaj dve tretjini občin.

Odbor predlaga republiškemu zboru, da sprejme osnutek zakona s tem, da se pri oblikovanju predloga zakona upoštevajo navedene pripombe.

Za svojega poročevalca je odbor določil poslanca Jožeta Dernovška.

Št.: 38-16/72

Ljubljana, 20. 6. 1972

Odbor za proizvodnjo in blagovni promet republiškega zbora skupščine SR Slovenije je na seji dne 22. junija 1972 obravnaval osnutek zakona o ureditvi nekaterih vprašanj družbene kontrole cen v SR Sloveniji, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet s predlogom, da se osnutek zakona obravnava po skrajšanem postopku v smislu 294. in 296. člena poslovnika skupščine SR Slovenije.

V načelni razpravi je odbor ugotovil, da je glede na sprejeta ustavna dopolnila in zvezni zakon o družbeni kontroli cen nujno z republiškim zakonom zagotoviti družbeno kontrolo cen proizvodov in storitev, ki so ostale v pristojnosti republike in občin.

V podrobni razpravi je odbor imel pripombe k naslednjim členom:

k 2. členu: Odbor je bil mnenja, da bo zelo težko zagotoviti učinkovito družbeno kontrolo cen gradbenih storitev, glede na specifičen način oblikovanja teh cen. Poleg tega se velik del teh cen oblikuje na natečaju, kar bo vsekakor treba upoštevati pri izbiri oblike družbene kontrole. Bil pa je za to, da so pod družbeno kontrolo cene stanovanj, ki se gradijo po večini za tržišče.

k 9. členu: Osnutek določa pristojnost občinske skupščine za ukrepanje na področju družbene kontrole cen med drugim tudi za živilske proizvode meso, mleko, kruh, olje in sladkor. Odbor meni, da bi morala pristojnost za neposredno ukrepanje glede cen teh proizvodov preiti na republiko in sicer iz teh razlogov:

— proizvodnja zgoraj omenjenih proizvodov ni locirana na področju vseh občin;

— Slovenija mora za vse proizvode razen mleka kriti potrebe z dodatnim uvozom iz drugih republik;

— problematika cen mesa in mleka je neposredno povezana z živinorejsko politiko, ki pa je ne more voditi vsaka občina zase, saj je celo ves teritorij Slovenije premajhen;

— trgovina je danes že toliko integrirana, da ima svoje poslovalnice locirane na področjih tudi 10 in več občin, kar otežuje poslovanje, povečuje stroške in povzroča podjetjem velike težave pri uveljavljanju vsakokratnih sprememb cen.

Št.: 38-16/72

Ljubljana, 23. 6. 1972

Odbor za finance gospodarskega zbora je na 40. seji odbora dne 14. 6. 1972 obravnaval osnutek zakona o ureditvi nekaterih vprašanj družbene kontrole cen v SR Sloveniji, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil v obravnavo izvršni svet. Izvršni svet je hkrati predlagal, da se zakon obravnava po skrajšanem postopku.

Odbor se je strinjal z razlogi, ki so navedeni kot utemeljitev za izdajo republiškega zakona. Glede na to, da je z zveznim zakonom o družbeni kontroli cen urejen samo sistem družbene kontrole in pristojnosti federacije pri sprejemanju ukrepov na področju cen, ki so pomembne za vso državo, republika mora sprejeti svoj zakon, s katerim bo določena njena pristojnost, kakor tudi pristojnost občin pri sprejemanju ukrepov družbene kontrole cen, pomembnih za republiko in občine.

Odbor se je strinjal s predlogom izvršnega sveta, da se zakon obravnava po skrajšanem postopku. Menil je, da naj bi se zakon sprejel čimprej, vsekakor pa pred začetkom skupščinskih počitnic.

Odbor je obravnaval tudi mnenje, ki ga je k zakonu dal odbor za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora z dne 13. 6. 1972, in se z njim v celoti strinjal.

V načelni razpravi je odbor namreč menil, da je utemeljeno stališče odbora za proizvodnjo in blagovni promet, da naj se družbena kontrola cen osnovnih živil, to je sladkorja, moke, kruha, olja in mesa iz pristojnosti občin prenese na republiko oziroma na republiške organe. Člani odbora so namreč menili, da je naša republika relativno majhno tržno območje ter da je težko zagovarjati stališča o tem, da samo občine vedo in poznajo probleme na svojem področju. Upoštevati je treba tudi sedanje nenormalne tržne pogoje in položaj podjetij, ki se ukvarjajo s prodajo omenjenih živil. Omenjen je bil primer srednjevelikega trgovskega podjetja, ki mora dobiti soglasje za spremembo cen od 19 skupščin občin, kar je v mnogih primerih skoraj neizvedljivo in zelo dolgotrajno delo. Še v težjem položaju pa so podjetja, ki imajo prodajno mrežo v večjem številu slovenskih občin.

Poslanci so menili, da je večina občin že do sedaj pooblastila za spremembo nekaterih cen prenašala na republiški zavod za cene. Praktično je čas, ki ga odborniki v občinskih skupščinah izgubljajo v razpravah o predlogih trgovskih podjetij za spremembo cen na njihovem območju, po mnenju nekaterih poslancev izgubljen. Pogostoma se dogaja, da zaradi nesoglasja občin s predlogi trgovskih, mesnopredelovalnih ali pekarskih za spremembo cen ob sobotah prodajalne teh podjetij ostanejo brez tistih živil, za katera občina ni dala soglasja za povišanje cen. Glede na to, da so ta podjetja največkrat na območju več občin, je potrebno, da se to področje družbene kontrole cen prenese na republiške organe, saj je specifičnih problemov pri teh cenah znatno manj,

kakor pa bi se to pričakovalo, in zato ni utemeljeno, da to področje družbene kontrole cen ostane v pristojnosti občin.

Predstavniki predlagatelja se s takim stališčem ni strinjal in je opozarjal poslance, da ni res, da so na območju Slovenije enaki pogoji pri prodaji osnovnih živil. Ravno tako je poslance opozoril, da je v primeru, da to področje družbene kontrole cen prevzamejo republiški organi, več možnosti, da bodo na določenih območjih republike, v skladu s 17. členom zakona o družbeni kontroli cen organizacije združenega dela, ki se ukvarjajo s proizvodnjo in prodajo osnovnih živil, zahtevale ustrezne kompenzacije, zaradi odmika od ekonomskih meril.

V nadaljevanju načelne razprave so poslanci menili, da s formalno-pravne plati osnutek zakona ni najboljše sestavljen. Tako se na primer v nekaterih členih sklicuje na ukrepe iz kasnejših členov oziroma so vključeni v del, kjer se govori o republiških organih, tudi določbe, ki se nanašajo na občine.

V razpravi po členih pa je odbor imel naslednje pripombe:

k 2. členu: V skladu z načelnimi pripombami odbor predlaga, da se ta člen dopolni s tem, da organi republike ukrepajo na področju cen, živilskih proizvodov v prometu na drobno.«

Razen tega je bilo predloženo, da organi republike prevzamejo v svojo pristojnost tudi neposredno družbeno kontrolo cen stanarin.

k 4. členu: Odbor meni, da ta člen sodi v III. poglavje, saj se nanaša na pristojnost občin.

Odbor ravno tako meni, da je nepotrebno določilo o tem, kdaj je sprejet zakon, saj so o tem jasne določbe v poslovníku skupščine SR Slovenije.

k 11. členu: udeležence družbenih dogovorov bi bilo potrebno bolj opredeliti in ne prepuščati to posebnemu predpisu izvršnega sveta skupščine SR Slovenije.

k 14. členu: Predlagana rešitev, da je družbeni dogovor lahko sklenjen za območje republike tudi za cene proizvodov, za katere so odgovorni občinski organi, če so občine s tem sporazumne, je po mnenju poslancev nevzdržna. To lahko pomeni, da je potrebno soglasje vseh 60 občin, kar bo težko uresničljivo. Izraženo je bilo mnenje, da naj se to spremeni v večino ali dvotretjinsko večino občin.

Odbor predlaga gospodarskemu zboru, da sprejme osnutek zakona, ki ga je predložil izvršni svet, obenem pa predlaga, da se pri oblikovanju predloga zakona upoštevajo pripombe, ki jih je dal odbor.

Odbor je za svojega poročevalca določil poslanca Karla Lutarja.

St.: 38-16/72

Ljubljana, 15. 6. 1972

Odbor za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora — mnenje z dne 14. 6. 1972, št. 38-16/72

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije — poročilo z dne 21. 6. 1972, št. 38-16/72

OSNUTEK DRUŽBENEGA PLANA

razvoja SR Slovenije v letih 1971—1975

Ta družbeni plan predstavlja družbeni dogovor delovnih ljudi, organizacij združenega dela, interesnih in drugih samoupravnih skupnosti ter občin o razvojni politiki, smernicah in ukrepih, ki jih bodo pri usmerjanju družbeno-ekonomskega razvoja SR Slovenije v razdobju do leta 1975 izvajali republiški organi ter upoštevali vsi samoupravni nosilci pri razvijanju svoje dejavnosti.

Razvojna politika in ukrepi v tem planu izhajajo iz srednjeročnih programov samoupravnih nosilcev in hkrati upoštevajo širše družbene zakonitosti, možnosti in razvojne potrebe ter na teh osnovah v merilu republike opredeljujejo usklajevanje družbenega razvoja.

Usmeritve tega družbenega plana so osredotočene na razreševanje posebnih razvojnih problemov republike. Pri tem pa so upoštevane smernice in ukrepi za urejanje enotnega tržišča in drugih skupnih razvojnih problemov, ki so dogovorjeni z družbenim planom Jugoslavije.

I. SPLOŠNI POGOJI RAZVOJA

1. POGOJI GOSPODARJENJA NA ENOTNEM TRŽIŠČU

1. Družbeni plan opredeljuje politiko nadaljnjega družbenoekonomskega razvoja SR Slovenije za razdobje, ko se na podlagi ustavnih sprememb v vsej Jugoslaviji vršijo pomembne dopolnitve samoupravnega in političnega sistema, na osnovah vzpostavljanja razmerja med družbenopolitičnimi skupnostmi pri oblikovanju in izvajanju politike razvoja ter vršijo spremembe v ekonomskem sistemu, ki temeljijo na medsebojnem usklajevanju razvojnih interesov republik in pokrajin. Hkrati je to razdobje, ki ga zaradi nakopičenih strukturnih problemov, neusklajenosti na tržišču, v potrošnji in plačilni bilanci ter zaradi nezadostne izgrajenosti in prilagojenosti ekonomskega sistema tržnemu načinu gospodarjenja označuje poudarjena stopnja gospodarske nestabilnosti. Vse to opredeljuje ekonomskopolitične usmeritve Jugoslavije v tem srednjeročnem razdobju in s tem tudi osnovna izhodišča ter pogoje za oblikovanje razvojne politike SR Slovenije in vseh samoupravnih nosilcev razvoja.

2. Začetek tega petletja predstavlja po svojih pozitivnih rezultatih in negativnih težnjah dosedanjega razvoja v jugoslovanskem gospodarstvu zapleteno izhodišče, ki ponuja tako možnosti kot tudi resne nevarnosti za realizacijo ciljev in nalog družbenih planov in stabilizacije. Zapletenost položaja ne odražajo le mnogi strukturni problemi in protislovja, temveč tudi težnje, da se negativna gibanja reproducirajo naprej in da se na razne načine poskušajo uveljaviti ozki interesi posameznih gospodarskih in drugih družbenih dejavnikov pri oblikovanju sistema ter nadaljevanje prakse iz obdobja inflacije.

V pogojih inflacije se je širil obseg nepokritih investicij, ki so ob rastočih stroških in razprostranjenem pričakovanju bodočega porasta cen vodili k slabljenju učinkovitosti vlaganj in usmeritve na visoko produktivnost dela. V takih razmerah, ki jih je hkrati spremljalo zmanjševanje akumulativnosti v jugoslovanskem gospodarstvu ter upadanje nagiba k varčevanju prebivalstva, so se naglo povečevale neplačane obveznosti gospodarstva in družbenopolitičnih

skupnosti, kot oblike izsiljenega kreditiranja. Hkrati se je nadaljeval proces pretvarjanja obratnih, emisijskih in drugih sredstev v investicijska, visoko ter neugodno zadolževanje v tujini ipd.

Uveljavljanje kreditnega mehanizma poslovnih bank, liberalizacija zunanje-trgovinske menjave in druge spremembe so v preteklih letih sicer vodile k naraščanju poslovne iniciative in k intenzivnejšemu prevzemanju meril in usmeritev razvitih ekonomij. Hkrati pa je tak razvoj spremljala neobvladana emisija kreditov, zlasti z visoko multiplikacijo kreditnega potenciala poslovnih bank, dalje nekontrolirana rast zadolževanja v tujini in stalno povečevanje že tako visoke kreditne odvisnosti gospodarskih organizacij. Med strukturnimi slabostmi v razvoju gospodarstva so še zlasti izrazite tiste, ki so nastale zaradi pretiranega povečevanja na uvozu zasnovane in v končne faze proizvodnje enostransko usmerjene poslovne usmeritve, ki so presegle dane devizno-bilančne možnosti.

Težnja po ekspanziji izven realnih materialnih možnosti je povzročila nevarno razraščanje medsebojne zadolženosti, nepokritih investicij in izgub, splošne nelikvidnosti, neupoštevanje predpisov in normalnih poslovnih običajev in druge slabosti, ki so v svojih posledicah vplivale ne le na občutne deformacije v gospodarskem razvoju in poslovnih odnosih, temveč so postajale tudi osnovni vzrok socialnim, samoupravnim in še drugim družbenopolitičnim deformacijam.

Na zmanjšanje akumulativnosti v jugoslovanskem gospodarstvu je vplivala tudi znatna prerazdelitev dohodka v korist osebnih prejemkov, ki so se v preteklih letih ne le tekoče usklajevali z rastjo življenjskih stroškov, temveč so bili tudi realno po zaposlenem v večini republik znatno višji od dosežene produktivnosti dela. Poleg tega je v pogojih inflacije v mnogih organizacijah zaostajalo realno vrednotenje produkcijskih sredstev in oblikovanje amortizacije celo pod enostavno reprodukcijo. Na visoko rast osebnih prejemkov je delovalo več faktorjev, zlasti pa: notranje usklajevanje na višji nivo, motivirano s težnjo po preprečevanju fluktuacije k uspešnejšim delovnim organizacijam ali v tujino, nujno zviševanje najnižjih dohodkov, počasno in nedosledno uveljavljanje družbenih dogovorov ter sporazumov o delitvi dohodka in osebnih dohodkov, ekstenzivno zaposlovanje, previsoka notranja režija, visoke družbene in pogodbene obveznosti ipd. Rast teh in drugih stroškov poslovanja je imela tudi povraten vpliv na intenzivno stroškovno inflacijo in porast cen.

V bistvu gre za poglobljanje neskladja med realnimi možnostmi, ki jih omogoča današnja stopnja razvitosti in družbene produktivnosti, ter vse bolj izraženimi potrebami po naraščanju dohodkov, osebne potrošnje in po zadovoljevanju raznih potreb družbenega standarda, ki so pod vplivom razmer v sosednjih razvitih deželah.

V pogojih naraščajoče konjunktore v preteklem obdobju v Jugoslaviji ni uspelo vzdrževati gospodarskega ravnovesja. Preslab je bil vpliv delovanja trga, ciklični razvoj gospodarstva so spremljala protislovja in problemi, usklajevanja odnosov med posameznimi področji družbenega dela in slabo so bili izkoriščeni lastni viri akumulacije ter sredstva iz varčevanja. Zato ni v zadostni meri prišla do izraza usmeritev k učinkovitosti vlaganj in gospodarjenja ter usmeritev k visoki posamični in družbeni produktivnosti dela, kar je vse bistvena osnova dinamične rasti gospodarstva in realnega življenjskega standarda.

V pogojih dosežene razvitosti Jugoslavije bi pomenil nadaljnji ciklični in neuravnovešen razvoj zaostajanje za možno dinamiko razvoja, omejevanje delovanja razvitega trga in poslovnosti in krepitev metod centralističnega in administrativnega urejanja, nadaljnje poglobljanje neskladnosti med posameznimi področji družbenega dela, deformacije v delitvi dohodka in upadanje nagiba k varčevanju, poglobljanje gmotnih razlik med zaposlenimi doma in v tujini in slabitev še drugih kvalitetnih dejavnikov razvoja, značilnih za razvito gospodarstvo. Uravnovešen gospodarski razvoj, razvito tržišče in normalni poslovni odnosi so odločilen pogoj tudi za uspešno uveljavljanje temeljnih organizacij združenega dela. Sedanji gospodarski položaj in neposredne perspektive zato terjajo doslednost v izvajanju politike uravnovešenega in stabilnega razvoja, ki je tudi temeljni pogoj smotrne skupne politike na enotnem jugoslovanskem tržišču.

3. Z družbenim planom Jugoslavije so opredeljene osnovne smernice in okviri ukrepov ekonomske politike za ponovno vzpostavitev in ohranjanje ravnovesja med gospodarskimi tokovi ob sočasnem ustvarjanju možnosti za še naprej sorazmerno dinamičen razvoj. Na teh osnovah naj bi v naslednjih letih zagotovili skladnejša razmerja med ponudbo in povpraševanjem ob počasnejši rasti celotne končne porabe od rasti družbenega proizvoda, občutnem zmanjšanju deficita plačilne bilance ter povečanju materialnih, deviznih in finančnih rezerv. V tej smeri bodo delovali ukrepi na ravni federacije predvsem na področju porabe, kreditno-monetarne politike, zunanjetrgovinskega in deviznega sistema, ki bodo podprti tudi z ustrežno politiko in ukrepi republik ter ostalih družbenopolitičnih in samoupravnih skupnosti.

4. S stabilizacijskimi ukrepi bi morali doseči zmernejšo rast splošne ravni cen, približno v mejah, ki jih dopuščajo tendence cen na razvitih trgih.

Postopoma bodo vzpostavljena skladnejša razmerja med cenami prek sistema in postopkov za oblikovanje ter kontrolo cen, s carinsko politiko in politiko prometnih davkov ter z drugimi ukrepi ekonomske politike. Merila za oblikovanje cen bodo v glavnem svetovne cene in potrebna stopnja zaščite, zasnovana na razvojni politiki. Zoževanje disparitet v cenah bo doseženo tako, da bo v okviru predvidenega naraščanja splošne ravni cen hitreje naraščala raven cen za proizvode in storitve, ki so pod pariteto s svetovnimi cenami, medtem ko bi cene, katerih raven je nad enotno pariteto, postopoma približevali tej pariteti.

Osnovna smer politike cen je njihovo prosto oblikovanje po ponudbi in povpraševanju na domačem trgu. Pri tem bodo cene proizvodov in storitev liberalizirane postopoma, v skladu s stanjem na trgu, učinki ukrepov za stabilizacijo ter liberalizacijo uvoza.

Na posameznih področjih, kjer ni pogojev za oblikovanje cen pod vplivom ponudbe in povpraševanja in kjer so one pomemben element proizvodnih in življenjskih stroškov, bo trajnejše zadržana neposredna družbena kontrola cen ob širši uporabi ustreznih oblik družbenega dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja. Zadržan bo tudi režim garantiranih in minimalnih odkupnih cen za glavne kmetijske pridelke ter ohranjen sedanji mehanizem zaščite pri uvozu. Cene proizvodov in storitev pod neposredno družbeno kontrolo ter zaščitne cene v kmetijstvu bodo stalno periodično uskladene s splošnim gibanjem cen na domačem trgu.

Zaradi zagotavljanja enotnosti trga se bodo izvajali ukrepi zoper monopol, nelojalno konkurenco in vse oblike oligopolnega dogovarjanja o cenah. Uve-

ljavljeno bo tudi načelo kompenzacij v primerih, ko bi z ukrepi družbeno-političnih skupnosti bila bistveno in trajneje prizadeta enakopravnost partnerjev na enotnem trgu.

5. Ker je kreditna monetarna politika najpomembnejši instrument obvladovanja gospodarskih tokov, morajo vsakoletne projekcije odražati ta osnovni cilj ekonomske politike. Sporazumno z republikami in pokrajinami bo vsako leto posebej določen obseg in nameni porabe sredstev iz emisije primarnega denarja ter njihov raspored na del, ki bo usmerjen prek Narodne banke Jugoslavije, in na del, ki ga bodo usmerjale narodne banke republik in pokrajin. Pričakovati je, da bo glede na potrebe stabilizacijske politike pomemben del teh sredstev v naslednjih letih uporabljen za reeskontiranje kratkoročnih kreditov poslovnih bank za izvoz. S kreditno politiko se bo tudi spodbujalo gospodarstvo pri zagotavljanju sredstev za srednjeročno in dolgoročno kreditiranje izvoznih poslov. Za kreditiranje prodaje domače opreme na notranjem trgu pa bo mogoče poleg lastnih sredstev delovnih organizacij uporabiti tudi sredstva poštne hranilnice, s katerimi bo okrepljen kreditni potencial narodnih bank republik ter sredstva hranilnih vlog in druga kvalitetna sredstva poslovnih bank.

Z reorganizacijo poslovnih bank bo okrepljen vpliv ustanoviteljev na kreditno politiko bank. Ustanovitelji bodo udeleženi pri dohodku teh bank sorazmerno z vloženimi sredstvi ter pri razdelitvi dosedanjih kreditnih in posebnih rezervnih skladov. Sredstva bivših zveznih bank, pridobljena na podlagi poslovanja s sredstvi federacije, pa bodo prenesena na republike in pokrajine.

Politiko obrestnih mer bodo določale skupščine poslovnih bank s tem, da bodo limiti opredeljeni s samoupravnimi sporazumi in družbenimi dogovori.

6. Velik obseg zapadlih neplačanih obveznosti povzroča vse večjo nelikvidnost na celotnem jugoslovanskem tržišču. Zato sodi odpravljanje vzrokov nelikvidnosti med pglavitnejše pogoje za uspešno izvajanje politike stabilizacije. Razen že sprejetih ukrepov za poravnavo obveznosti družbenopolitičnih skupnosti, interesnih skupnosti ter za medsebojno poravnavo dolgov v gospodarstvu so predvidene nadaljnje spremembe v gospodarskem sistemu s ciljem, da se predvsem zaostri finančna disciplina in poveča varnost v poslovanju na trgu ter sanirajo žarišča nelikvidnosti in izgub. Med predvidenimi ukrepi so pomembni zlasti naslednji:

Sprejeti in izpopolnjeni bodo predpisi, po katerih bo zaradi nelikvidnosti delovne organizacije obvezno sprožen postopek sanacije. Pri sanaciji bodo sodelovale predvsem zainteresirane delovne organizacije — upnice in banke — kreditorji, ki bodo kot sanatorji pridobile tudi nekatere posebne pravice pri upravljanju delovne organizacije v postopku saniranja. V primeru neuspele sanacije nelikvidnosti bo uveljavljena prisilna poravnava in tudi stečaj.

Pričakovati je, da bo gospodarstvo na posameznih območjih okrepilo vlogo skladov skupnih rezerv pri sanaciji delovnih organizacij, ki poslujejo z izgubo.

Delovne organizacije bodo v bodoče ob sestavljanju periodičnih in ključnih računov dolžne korigirati vrednost zalog na njihovo tržno vrednost ter popraviti vrednost terjatev, ki presegajo z zakonom predpisane plačilne roke. To bo preprečevalo delitev dohodka in druge oblike porabe prek dejansko realiziranega dohodka.

Omejene bodo tudi možnosti za prevzemanje novih investicijskih obveznosti brez poprejšnje zagotovitve sredstev za stare obveznosti ter onemogočeno novo zadolževanje brez dejanskega kritja. Pri sprejemanju novih obveznosti bo dosledneje uveljavljen instrument bančne garancije z uvedbo akceptnega naloga z garancijo poslovne banke.

Zaradi zmanjšanja pritiskov na emisijo denarja in preprečevanja enega izmed bistvenih vzrokov nelikvidnosti gospodarstva, ki izvira iz prakse povečevanja poslovne dejavnosti brez ustreznega finančnega kritja, bo v prihodnje s predpisi določen odstotek obratnih sredstev, ki mora biti pokrit z dolgoročnimi viri sredstev. Predpisana bo tudi minimalna lastna udeležba investitorjev pri odobranju kreditov za financiranje investicij. Prav tako bo začasno z zakonom urejeno potrebno oblikovanje rezervnih sredstev iz tekočega dohodka, dokler tega vprašanja ne bodo urejali ustrezni družbeni dogovori.

Pomemben instrument stabilizacijske politike bo tudi sistem družbenega dogovarjanja in samoupravnih sporazumov o delitvi dohodka in osebnih dohodkov. Ob pričakovanem doslednem izvajanju ustreznih sporazumov na celotnem območju države bodo tako ustvarjeni osnovni pogoji za uskladitev gibanj na tržišču.

7. V skladu s sprejetimi koncepti prehodnih in trajnejših rešitev bo nadaljnje razvijanje zunanjetrgovinskega in deviznega sistema popolneje uskladen s potrebami vsestranskega in dinamičnega vključevanja našega gospodarstva v mednarodno delitev dela, vzdrževanja ravnotežja v plačilni bilanci in bistvenega zboljšanja razmerij menjave na konvertibilnem področju. V okviru take politike se bo postopoma zmanjševal deficit plačilne bilance, hkrati pa bodo povečane devizne rezerve. S politiko urejanja obsega zadolževanja v tujini tako, da do leta 1975 odplačila ne bi preseгла do 20 % deviznega priliva od izvoza blaga in storitev, bodo sporazumno med republikami in pokrajinama določeni vsako leto limit in kriteriji zadolževanja v cilju ohranitve plačilno-bilančne likvidnosti države.

Gospodarske organizacije kot temeljni nosilci ekonomskih odnosov s tujino bodo skupaj s poslovnimi bankami prevzemale vse bolj odgovornost za povečanje deviznih prilivov zaradi pokrivanja deviznih potreb gospodarstva. Organiziran bo medbančni devizni trg poslovnih bank, ki bo v vse večjem obsegu zbližal interese gospodarstva ter omogočal usklajevanje in povezovanje domačih in tujih denarnih tokov.

Za uresničevanje nalog družbenega plana bo vedno bolj pomembno delovanje celotnega mehanizma deviznega sistema, ki bo v bodočem razdobju še v večjem obsegu usmerjal devizne tokove v jugoslovanski denarni sistem. Zato bo pomembno povečevanje deviznega priliva od izvoza blaga in storitev pa tudi drugih vrst deviznega priliva, kot so razni devizni depoziti, razne oblike vlaganja tujega kapitala, izboljšanje udeležbe ugodnejših finančnih kreditov v strukturi naše zadolžitve ipd. Mehanizem deviznega sistema mora postati predvsem posrednik med gospodarstvom in tujino, ki s svojim delovanjem ne deformira tržnih odnosov, ki izhajajo iz poslovanja s tujino.

Značilnost in izhodišče nadaljnjega razvoja gospodarskega sistema bo postopna liberalizacija ekonomskih odnosov s tujino in doseganje pogojev za konvertibilnost dinarja. Postopno bodo uveljavljene spremembe v smeri zmanjšanja plačilno-bilančnih, kreditno-monetarnih in blagovnih omejitev. Zaščitna politika bo usklajena z razvojnimi smotri in nalogami, zato bo izpopolnjen

mehanizem carinske in necarinske zaščite in zoženi razponi ter znižana poprečna carinska obremenitev.

Izvoz blaga in storitev ter devizni priliv po drugih osnovah bo spodbujala politika stabilizacije in postopnega izenačevanja pogojev poslovanja na domačem in tujih trgih. V tej smeri bodo delovali tudi ukrepi kreditno-monetarne in davčne politike, mehanizem carinskih povračil in devizna stimulacija, vse dokler obstajajo plačilno-bilančne omejitve. Povečan bo tudi devizni del amortizacije za panoge, ki imajo bistven pomen za razvoj vsega gospodarstva.

Uveljavljeni bodo ukrepi za spodbujanje deviznega varčevanja in deviznih nakazil zdomcev. V tej zvezi bodo stimulatивно delovale kreditne olajšave za stanovanjsko graditev, za vlaganja v terciarno dejavnost in za nakup strojev in opreme. Zdomcem bo omogočeno vlaganje deviznih prihrankov v obveznice delovnih organizacij za nova delovna mesta, delovne organizacije pa bodo za del tako odkupljenih deviz lahko uvažale opremo izven plačilno bilančnih omejitev.

Kreditno poslovanje delovnih organizacij s tujino bo temeljilo na samostojnih odločitvah v okviru njihove kreditne sposobnosti in v skladu s politiko zadolževanja v tujini. Izpopolnjeni bodo tudi predpisi glede dolgoročne proizvodnje in finančne kooperacije s tujimi partnerji.

Za razvoj ekonomskih odnosov s tujino postaja pravočasna izpopolnitev zunanjetrgovinskega in deviznega sistema vedno bolj odločujoč dejavnik, ki bo bistveno vplival na delovanje celotnega gospodarskega sistema, gospodarsko strukturo, produktivnost dela in uveljavljanje tržnih odnosov.

8. Politika družbenopolitičnih skupnosti na področju sistema davkov ter prispevkov bo težila k oblikovanju čimbolj izenačenih pogojev poslovanja na enotnem jugoslovanskem trgu in k vzdrževanju stabilnosti tokov družbene reprodukcije. V skladu s svojo razvojno politiko bodo družbenopolitične skupnosti z diferenciacijo obremenitev, davčnimi olajšavami in povračili davkov spodbujale določene gospodarske usmeritve v razširjeni reprodukciji, pospeševale zunanjetrgovinsko menjavo in stimulirale še druge naloge gospodarske in socialne politike.

S samostojnim razvijanjem sistema davkov in prispevkov bodo republike in pokrajini upoštevale potrebo po nekaterih enotnih družbenoekonomskih osnovah v davčni politiki in davčnem sistemu in se dogovarjale zlasti glede določanja davčnih zavezancev, vrst ter osnov družbenih obveznosti temeljnih organizacij združenega dela. Stopnja harmonizacije in dinamika uveljavljanja dogovorjenih principov bo odvisna od konkretnih pogojev in ciljev razvojne politike v posameznih republikah in pokrajinah.

Spremembe v sistemu družbenih obveznosti gospodarstva bodo uveljavljene zlasti v smeri razbremenitve delovno intenzivnih organizacij združenega dela, odmerjanja obveznosti po poslovnem uspehu, razmejitev obveznosti med temeljno organizacijo združenega dela ter zaposlenimi in v smeri dejanske uveljavitve sistema bruto osebnih dohodkov.

Prispevki in davki občanov bodo v skladu z vse večjimi potrebami po storitvah družbenih dejavnosti in spremembami sistema družbenih obveznosti relativno hitreje naraščali, pri tem pa bo težnja politike prispevkov in davkov usmerjena k odstranjevanju neupravičenih socialnih razlik in k uveljavitvi načela, da sorazmerno več prispevajo občani z višjimi dohodki. Politika prometnih davkov bo podpirala predvsem uveljavljanje ukrepov za stabilizacijo in vzdrževanje ravnovesja med ponudbo in povpraševanjem.

Nadaljeval in vsebinsko izpopolnil se bo proces samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja o financiranju interesnih skupnosti na osnovi programov njihove aktivnosti. Samoupravne interesne skupnosti ter družbenopolitične skupnosti bodo usklajevale potrebe razvoja z materialnimi možnostmi temeljnih organizacij združenega dela, delovnih ljudi in občanov.

Hkrati z usmeritvijo na racionalizacijo, večjo učinkovitost in posodobljenje dela organov in organizacij družbenopolitičnih skupnosti, naj bi materialni izdatki in negospodarske investicije rastle počasneje od drugih oblik porabe in od narodnega dohodka, osebni dohodki pa naj bi se usklajevali z osebnimi dohodki v gospodarstvu. Vse oblike splošne in skupne porabe se morajo gibati v mejah razpoložljivih sredstev ob večjih izločitvah za rezerve.

Z dogovorom republik in pokrajin bosta vsako leto določena obseg in struktura dohodkov in izdatkov zveznega proračuna ter višina prispevka republik in pokrajin za zvezni proračun. Dopolnilna proračunska sredstva za financiranje nujno potrebnih družbenih služb v nezadostno razvitih republikah in Avtonomni pokrajini Kosovo bodo zagotovljena z enotnim odstotkom od družbenega proizvoda družbenega gospodarstva. V nadaljnji politiki oblikovanja dopolnilnih sredstev za manj razvite republike in Avtonomno pokrajino Kosovo pričakujemo uveljavitev načela, da bo obseg dopolnilnih sredstev neposredno odvisen in tudi sorazmeren od prizadevanj za optimalno rast njihovih dohodkov.

V naslednjih letih bi morali imeti nižjo rast zvezne proračunske porabe od rasti narodnega dohodka, ki jo bo možno doseči zlasti z racionalnejšim delom javnih služb, s prenosi pristojnosti na republike in druge družbenopolitične in interesne skupnosti in s tem povezanim oženjem administrativnih funkcij zvezne uprave in organizacij na zvezni ravni.

9. Samoupravno odločanje proizvajalcev o razširjeni reprodukciji je osnovni cilj politike in ukrepov pri nadaljnjem razvijanju sistema razširjene reprodukcije. V skladu s tem bodo samoupravni sporazumi temeljna oblika zagotavljanja in usklajevanja skupnih razvojnih potreb delovnih organizacij. Pri uresničevanju širših razvojnih interesov pa se bodo vse bolj uveljavljali družbeni dogovori med delovnimi organizacijami, združenji, interesnimi skupnostmi ter družbenopolitičnimi skupnostmi. V teh smereh naj bi razvijali tudi finančni instrumentarij, ki bi spodbujal interes za združevanje sredstev in skupna vlaganja.

Nakazana smer razvoja sistema razširjene reprodukcije je v veliki meri pogojena s povečanjem deleža samofinanciranja in sorazmernim zmanjšanjem sedaj prevladujočih kreditnih razmerij v gospodarstvu ter povečanjem dolgoročnih virov v strukturi sredstev delovnih organizacij. To bo postopoma doseženo s politiko zmanjševanja družbenih obveznosti, ki jo nakazujejo plani posameznih družbenopolitičnih skupnosti ter s predvidenimi sistemskimi ukrepi in družbenimi dogovori, ki bodo vplivali na skladnejšo delitev dohodka in smotrnejšo politiko zagotavljanja sredstev za financiranje povečane poslovne dejavnosti delovnih organizacij. Pomemben premik v nakazani smeri bodo omogočili tudi predvidena reorganizacija poslovnih bank, skupna vlaganja na dolgoročnejsi osnovi ter razvijanje trga finančnih sredstev in vrednostnih papirjev, s katerimi bi pritegnili prosta sredstva gospodarstva in občanov.

V skladu s sprejetimi načeli bo bistveno spremenjena vloga družbenopolitičnih skupnosti na področju sistema razširjene reprodukcije. Prevladovale bodo oblike posrednega usmerjanja, kot so spodbujanje prelivanja sredstev

na določena razvojna področja ter zagotavljanje ustreznih preferencialnih pogojev gospodarjenja.

Na podlagi določil družbenega plana Jugoslavije do leta 1975 bo federacija še naprej neposredno urejala in zagotavljala kreditiranje hitrejšega razvoja manj razvitih republik in Avtonomne pokrajine Kosovo ter sporazumno z republikami usmerjala posojila Mednarodne banke. Posredno pa bo vplivala na proces razširjene reprodukcije s sistemskimi rešitvami na področju monetarnega sistema in emisije denarja in na področju zunanjetrgovinskega in deviznega sistema, nadalje z družbeno kontrolo cen in politiko rezerv. Spodbujala bo medrepubliške dogovore za skladno razreševanje nekaterih razvojnih vprašanj, zlasti na področju energetike, prometa, proizvodnje surovin in kmetijstva.

Osnovna skrb in odgovornost za širšo družbeno politiko razvoja je prenesena na republike in občine. Le-te bodo svojo usmerjevalno funkcijo na gospodarskem in negospodarskem področju zagotavljale s selektivno kreditno politiko, politiko cen iz svoje pristojnosti, s politiko davkov in prispevkov, s sistemom kompenzacij, z namenskim usmerjanjem dela proračunskih sredstev ter s spodbujanjem prelivanja investicijskih sredstev na posamezna razvojna področja in območja. V pristojnosti republik je tudi razpisovanje obveznih in neobveznih posojil. Vloga republik bo okrepljena zlasti pri usmerjanju razvoja infrastrukture.

2. POSEBNI POGOJI IN FAKTORJI RAZVOJNE POLITIKE SR SLOVENIJE

1. V prihodnjem razdobju vstopa Slovenija v razvojno fazo, ko postajajo možnosti za dinamičen družbenoekonomski razvoj vse bolj pogojene s faktorji, značilnimi za gospodarsko razvite dežele. Med te zlasti spadajo: strokovni kadri in raziskovalna dejavnost, ki so osnovni nosilci tehničnega in družbenoekonomskega progressa, nadalje optimalna uporaba, prestrukturiranje ter nenehna modernizacija produkcijskih sredstev in ostalega družbenega bogastva v skladu s tokovi v svetu, intenzivno vključevanje v mednarodno tržišče, oblikovanje učinkovitih institucionalnih in organizacijskih elementov v sistemu in podobno. Analize gospodarskega razvoja v svetu kažejo, da ti kvalitetni faktorji odločilno prispevajo k povečanju družbene produktivnosti dela. Glede teh osnovnih dejavnikov tehničnega in ekonomskega procesa SR Slovenija precej zaostaja za industrijsko razvitimi državami. Hkrati pa je v razvojni fazi, ko je tudi pomanjkanje kapitala še vedno bistveni limit razvoja.

Dolgoročne usmeritve glede posameznih razvojnih dejavnikov so opredeljene z resolucijo o dolgoročnem razvoju SR Slovenije. Glavna naloga srednjeročne razvojne politike je torej, da pospešuje in omogoči povečan vpliv predvsem tistih razvojnih dejavnikov, ki opredeljujejo razvojne možnosti SR Slovenije v tem petletju ter hkrati za daljše razdobje zagotavljajo kontinuiteto dinamične gospodarske rasti. V tem sklopu sodi med prvenstvene naloge družbenega plana tudi oblikovanje ustreznih razmerij v delitvi in porabi sredstev celotne družbene reprodukcije, ki bi omogočala optimalno uporabo razvojnih dejavnikov. To velja zlasti za razmerja med tekočo porabo in razširjeno reprodukcijo, politiko osebnih dohodkov in življenjskega standarda ter politiko zagotavljanja ustreznega razvoja posameznih družbenih dejavnosti oziroma oblik skupne porabe, ki imajo velik razvojni pomen.

2. Delež celotnih bruto gospodarskih investicij v družbenem proizvodu se je v preteklem petletju občutno zmanjšal nasproti razdobju pred reformo leta 1965. Prav tako se je občutno zmanjšal delež vlaganj na področju družbenih služb. Značilna je tudi cikličnost gibanj investicij ter občasno močno poslabšanje razmerij med vlaganji v osnovna sredstva in zaloge. Vse to ni ostalo brez posledic na dinamiko družbenoekonomskega razvoja kljub izboljšanju učinkovitosti gospodarjenja. V zadnjih letih se je delež gospodarskih investicij sicer ponovno povečal, vendar pa gre pri tem v veliki meri za prehodni pojav, značilen za gospodarska gibanja v pogojih kreditne ekspanzije in splošne inflacije.

	Delež v % DP			
	1961—1965	1967—1968	1969—1970	1971
Materialne naložbe v družbenem in zasebnem sektorju gospodarstva	28,0	19,8	26,3	24,9
V tem:				
vlaganja v osnovna sredstva ¹	17,6	15,6	17,8	16,0
vlaganja v zaloge	10,4	4,2	8,5	8,9

Za opredelitev politike razširjene reprodukcije v prihodnjem razdobju dajejo določeno orientacijo tudi primerjave z industrijsko razvitimi deželami. V teh gospodarstvih je značilna tendenca postopnega povečevanja deleža investicijskih vlaganj, ki je nujna posledica vse intenzivnejših procesov prestrukturiranja in naglega tehnološkega napredka. V nekaterih evropskih razvitih deželah je delež vlaganj v osnovna sredstva dosegel in tudi že presegel ustrezna razmerja v SR Sloveniji. Ob tem pa so v teh deželah investicije na prebivalca v absolutnih merilih znatno višje, kar še stopnjuje razkorak glede možnosti vključevanja v tehnološko revolucijo.

Da bi se gospodarstvo SR Slovenije dinamičneje vključevalo v razvojne procese v svetu, bo torej nujno v prihodnjem razdobju pospešiti tokove razširjene reprodukcije, povečati udeležbo vlaganj v strukturi končne porabe ter izboljšati njihovo strukturo. Na gospodarskem področju bi bilo nujno in v okviru realnih možnosti, da v vsem petletju zadržimo že doseženo udeležbo investicijskih naložb iz leta 1971. To bi pomenilo že zadovoljiv premik v strukturi potrošnje nasproti poprečju, doseženem v razdobju preteklega družbenega plana. Takšna politika razširjene reprodukcije je potrebna toliko bolj, ker bo v tem razdobju nujno občutneje povečati dolgoročna vlaganja, zlasti v infrastrukturo, kar bo prehodno vplivalo na določeno poslabšanje globalnega kapitalnega koeficienta.

3. Med strateške elemente razvojne politike sodi tudi oblikovanje ustreznih materialnih in samoupravnih ter organizacijskih pogojev, v katerih bo močneje prišla do izraza vloga ljudskega faktorja. V prihodnjem razvoju bodo odločujoči produktivnost in ustvarjalnost strokovno usposobljene delovne sile, krepitev njenega deleža v strukturi zaposlenih in zagotavljanje sodobnih sredstev ter pogojev, v katerih se delovni ljudje usposabljaajo in vključujejo v aktivno delo. Na to mora biti usmerjena politika delitve družbenega proizvoda in še zlasti politika notranje delitve dohodka v delovnih organizacijah.

¹ Brez zasebnega sektorja

Takšno usmeritev narekujejo ne le dosežena stopnja razvitosti SR Slovenije, temveč tudi specifični pogoji njenega nadaljnjega razvoja.

SR Slovenija je v pogojih vse bolj odprtega gospodarstva zelo izpostavljena vplivom razvitih dežel s sorazmerno visokim življenjskim standardom, kar se odraža v precejšnjem odlivu strokovno usposobljene delovne sile, ki vse bolj izgublja značaj začasne zaposlitve v tujini. Po razpoložljivih ocenah je med našimi delavci, zaposlenimi v tujini, okrog 50 % strokovno usposobljenih oseb. Odhajanje teh kadrov je bilo v zadnjih petih letih večje, kot je znašal prirastek zaposlenih strokovnih kadrov doma. Vse to predstavlja nenadomestljivo izgubo najpomembnejšega razvojnega faktorja, pa tudi sredstev, ki so bila vložena v izobraževanje.

Dolgoročne projekcije kažejo, da je pričakovati relativno hitro izčrpavanje rezerv v delovnem potencialu. Delovna sila se tako že javlja kot omejitveni faktor razvoja. V tem petletnem razdobju bo priliv strokovno usposobljenih delavcev omogočal rast zaposlitve le za okoli 1,5 % letno. Priliv celotnega kontingenta mladine, ki vključuje tudi izrazitejši transfer iz kmetijstva, bi omogočil sicer do 1,9 % rasti zaposlitve, vendar bi bila to že zgornja meja, ki jo bo proti koncu petletnega razdobja sploh dopuščal razpoložljivi delovni potencial v SR Sloveniji. V primerjavi s preteklimi razdobji pomeni to precejšnjo spremembo v trendih, saj se je v petnajstletnem poprečju zaposlenost povečevala letno za okoli 3,2 %. Pri tem pa je SR Slovenija že v preteklih razdobjih bila navezana na razmeroma obsežno zaposlovanje delavcev iz drugih republik in so le-ti v strukturi zaposlenih v nekmetijskih sektorjih po ocenah udeleženi že z okrog 20 %.

4. Nakazani položaj narekuje na področju politike osebnih dohodkov delovnih organizacij usmeritev, ki naj omogoči v skladu z rastjo produktivnosti njihovo hitrejšo približevanje dohodkom v konkurenčnih ekonomijah in širšo diferenciacijo osebnih dohodkov v notranji delitvi, zasnovano na dejanskih proizvodih, kreativnih in poslovnih rezultatih. V narodnogospodarskem merilu bi ob takšni usmeritvi morali imeti v globalu uskladenost rast realnih osebnih dohodkov z rastjo produktivnosti.

Na področju proizvodne politike in investicij je nujno intenzivno nadaljevati modernizacijo produkcijskih sredstev, tehnologije in organizacije. Potrebna je usmeritev na znatno višjo tehnično opremljenost delovnih mest, ki bi omogočala večjo produktivnost in dohodek na delavca, spodbujala strokovno izobraževanje ter vplivala na zaježitev odhajanja kadrov v tujino. To pa je hkrati pogojeno s sorazmerno večjimi vlaganji po delovnem mestu in večjimi vlaganji v kadre ter raziskovalno delo. V narodnogospodarskem merilu bi s tako usmeritvijo morali doseči visok, 75 % in več odstotni delež produktivnosti pri naraščanju družbenega proizvoda, kot ga imajo industrijsko razvite dežele.

5. Položaj in perspektive glede osnovnih razvojnih dejavnikov kažejo na nujnost vsebinskih sprememb v politiki oblikovanja ustreznih materialnih pogojev. Čeprav bodo z znižanjem družbenih obveznosti in krepitvijo akumulacijske sposobnosti gospodarstva povečane materialne osnove reprodukcije gospodarstva, nakazani splet pomembnih in medsebojno pogojenih razvojnih zahtev ne bo mogoče razreševati le z instrumenti primarne delitve družbenega proizvoda, to je z do sedaj prevladujočimi viri in oblikami financiranja družbenih potreb, zlasti na področju razširjene reprodukcije.

Usmeritev na intenziviranje razširjene reprodukcije ter zagotavljanje ustreznih širših pogojev družbene reprodukcije ob hkratnem razvijanju pogojev za vse večjo pritegnitev dodatnih, predvsem domačih virov sredstev, s katerimi bi dopolnjevali akumulacijo iz primarne delitve. Takšne možnosti se ob doseženi in predvideni višji stopnji gospodarske razvitosti vse bolj odpirajo, zlasti če bo v prihodnjem razdobju dosežena zadovoljliva stopnja gospodarske stabilnosti. V prvi vrsti prihaja v poštev širša mobilizacija sredstev denarnega varčevanja prebivalstva, ki bo po ocenah hitreje naraščalo od prejemkov prebivalstva. V pogojih nestabilnosti, v katerih se tudi niso mogle uveljaviti nove institucionalne oblike za usmerjanje sredstev varčevanja v produktivne naložbe, je ostal doslej ta pomemben vir razširjene reprodukcije v precejšnji meri neizkoriščen. V takih pogojih je prevladoval visok nagib k potrošnji, medtem ko je nagib k varčevanju znatno nižji kot v razvitih deželah.

Širše možnosti za pritegnitev dodatnih sredstev se odpirajo tudi na tržišču kapitala v tujini. Na tem področju ima gospodarstvo SR Slovenije glede na doseženo stopnjo razvitosti ter vse intenzivnejše poslovne stike s tujino določene ugodne pogoje in možnosti. Ob pričakovani nadaljnji ekspanziji izvoza zlasti na konvertibilno območje je možno računati s povečano devizno-plačilno sposobnostjo za pritegnitev teh sredstev. Precej širše perspektive se odpirajo zlasti z intenzivnejšo usmeritvijo na skupna vlaganja, ki omogočajo večjo trajnost naložb ter hitrejšo vključevanje gospodarstva v tehnološki razvoj in tržišča v tujini. S tem se povečujejo tudi možnosti za vlaganja v kapitalno-intenzivne dejavnosti, ki jih zaradi pomanjkanja sredstev slovensko gospodarstvo le s težavo premore.

6. Nakazana politika razreševanja strateških problemov družbene reprodukcije predstavlja usmeritev, s katero so v veliki meri pogojena predvidena dinamika in kvalitetni procesi v družbenoekonomskem razvoju. Zato se uvršča med temeljna izhodišča razvojne politike SR Slovenije v naslednjem srednjeročnem razdobju.

II. OSNOVE DRUŽBENOEKONOMSKE POLITIKE SR SLOVENIJE

1. TEMELJNI RAZVOJNI CILJI

1. S tem planom so določeni temeljni cilji, smeri in naloge razvojne politike, ki jo bo republika ob upoštevanju predvidenih potreb in možnosti razvoja ter programov samoupravnih nosilcev v razdobju do leta 1975 izvajala v težnji, da zagotovi pogoje za optimalen, vsestranski, dinamičen in skladen družbenoekonomski razvoj v SR Sloveniji. S planom so podrobneje opredeljene tudi osnovne naloge iz resolucije o dolgoročnem razvoju, ki jih bo potrebno izvajati že v tem razdobju.

Temeljni cilji in strategija politike razvoja SR Slovenije v prihodnjih letih so tile:

- dinamična gospodarska rast ob pospeševanju vseh tistih razvojnih dejavnikov, ki omogočajo visoko udeležbo produktivnosti dela v naraščanju družbenega proizvoda;

- zagotovitev potrebnih materialnih in organizacijskih pogojev za bistveno izboljšanje strokovne usposobljenosti mladih generacij in kvalifikacijske

strukture že zaposlenih ter za povečanje vloge raziskav v poslovnih in drugih razvojnih odločitvah;

- vzporedno s stabiliziranjem gospodarskih tokov vzpostaviti skladna razmerja med gibanjem realnih osebnih dohodkov in rastjo produktivnosti dela ter uveljaviti aktivnejšo politiko osebnih dohodkov v notranji delitvi dohodka delovnih organizacij v smeri širše diferenciacije na temelju ustreznih proizvodnih, poslovnih in kreativnih rezultatov;

- povečanje deleža investicijskih vlaganj v strukturi končne porabe nasproti preteklemu petletju na podlagi krepitve reprodukcijskih sposobnosti gospodarstva in širše pritegnitve drugih možnih virov sredstev za razširjeno reprodukcijo;

- povečanje vlaganj za razvoj infrastrukture, zlasti na področju energetike in cestnega omrežja;

- usmeritev na povečanje oskrbe z domačimi surovinami in reprodukcijskim materialom ter na izboljšanje razmerij v menjavi s tujino;

- pospešitev razvoja in hitrejša integriranje manj razvitih območij v slovenski gospodarski prostor;

- intenzivna družbena akcija za razreševanje ekonomskih in s tem povezanih socialnih problemov v zasebnem kmetijstvu;

- hitrejša urejanje problemov na posameznih področjih socialne politike;

- povečanje materialnih osnov republike za poravnavo prevzetih obveznosti ter za razreševanje strukturnih razvojnih problemov, ki jih tržni mehanizem sam po sebi ne uravnava in imajo širši družbeni pomen.

2. Z družbenim planom SFR Jugoslavije so opredeljeni temeljni cilji družbenoekonomskega razvoja v merilu države za razdobje 1971—1975. Poleg trajnih ciljev graditve samoupravnih socialističnih družbenoekonomskih odnosov obsega družbeni plan SFR Jugoslavije zlasti naslednje cilje in naloge za načrtovano razdobje:

- vzpostavljanje in ohranitev potrebne stabilnosti tokov družbene reprodukcije, dinamičen gospodarski razvoj in izboljšanje učinkovitosti gospodarjenja;

- stabilen porast življenjskega standarda prebivalstva in ustrezno povečanje zaposlenosti;

- hitrejši razvoj ekonomsko nezadostno razvitih republik in Avtonomne pokrajine Kosovo;

- krepitev obrambne sposobnosti SFR Jugoslavije.

S tem so opredeljeni skupni cilji in osnove politike razvoja, ki predstavljajo hkrati sestavni del politike razvoja SR Slovenije v razdobju do leta 1975.

3. Temeljni cilji in strategija politike razvoja SR Slovenije so za posamezna pomembnejša področja družbenega razvoja v tem planu podrobneje opredeljeni. V zvezi s tem so podane tudi ustrezne številčne ocene rezultatov, ki naj bi jih dosegli na posameznih področjih. Ti podatki imajo indikativni značaj. Skupaj s celotno dokumentacijo družbenega plana predstavljajo zato le okvirno osnovo za opredelitev ukrepov tekoče politike ter podrobnejšo ponazoritev prizadevanj samoupravnih nosilcev, s katerimi je pogojena uresničitev načrtovane politike razvoja.

V ospredju družbenih prizadevanj v naslednjih letih bo vzpostavljanje potrebne stabilnosti tokov družbene reprodukcije. V zvezi s tem je potrebno računati z možnostjo, da zaradi nepredvidenih problemov pri izvajanju pro-

grama stabilizacije jugoslovanskega gospodarstva ne bo mogoče z ustrezno dinamiko ustvarjati vseh potrebnih materialnih pogojev na posameznih področjih. Zato bi se uresničitev posameznih nalog utegnila pomakniti v leto 1976.

2. OSNOVNI KAZALCI PROJEKCIJE RAZVOJA

1. Ocene možnosti gospodarskega razvoja SR Slovenije v razdobju od 1971 do 1975 kažejo, da obstajajo ustrezni materialni in splošni pogoji za okoli 7% poprečno letno stopnjo rasti realnega družbenega proizvoda. Predvidevanje upošteva doseženo stopnjo razvitosti in naravne pogoje, razpoložljive zmogljivosti in realne možnosti za njihovo povečanje, dosežke in tendence v tržni usmerjenosti in organiziranosti gospodarstva; izhaja iz nakazanih pogojev gospodarjenja na enotnem trgu ter uresničevanja predvidene politike delitve in pospeševanja razvojnih dejavnikov. Že dosežena stopnja in možnosti za nadaljnje povečanje učinkovitosti poslovanja omogočajo tudi nekoliko hitrejšo gospodarsko rast od predvidene. Vendar pa je v tem srednjeročnem razdobju potrebno računati z možnostjo določenih konjunkturalnih nihanj na jugoslovanskem in na zunanjih trgih, kar je tudi v preteklosti pogosto onemogočalo polno izrabo gospodarskih potencialov.

Povezano s problemi prilagajanja gospodarstva novim pogojem poslovanja, uveljavljenimi z valutno reformo in programom stabilizacije, pričakujemo v letih 1972 in 1973 nekoliko počasnejšo gospodarsko rast in dinamičnejšo ob koncu planskega razdobja. V celem razdobju pa bi se realni družbeni proizvod predvidoma povečal za okoli 41 % nasproti letu 1970.

	Stopnja rasti	
	realna	nominalna
1961—1965	8,2	20,7
1966—1970	7,3	16,3
1971—1975	7,1	16,4
V tem: 1973—1975	6,7	12,0

Rast nominalnega družbenega proizvoda bo v celotnem razdobju poprečno za okoli 8,7 točke višja od pričakovane letne rasti družbenega proizvoda po stalnih cenah. To predvidevanje upošteva premike v cenah v letu 1971 ter predpostavlja, da bo v naslednjih letih uspelo zadržati gibanje ravni cen v Jugoslaviji v glavnem v mejah pričakovane rasti cen v državah zahodne Evrope.

2. V letu 1975 bi ob sedanjih cenah dosegli 20 100 din družbenega proizvoda na prebivalca. Ob takšnem povečanju družbenega proizvoda bo SR Slovenija dosegla stopnjo gospodarske razvitosti, ki jo imajo sedaj nekatere srednje razvite evropske dežele.

Višja raven gospodarske razvitosti SR Slovenije bo omogočila širše materialne okvire za povečevanje življenjskega standarda ter reševanje nekaterih socialnoekonomskih problemov, nakopičenih v dosedanjem razvoju. Hkrati pa bo prehajanje na višjo raven razvitosti terjalo intenzivne kvalitativne spremembe v gospodarstvu in tudi strukturne premike. Nekatere osnovne tendence gospodarske rasti na stopnji razvitosti v tem razdobju kažejo naslednji globalni kazalci razvoja:

	1961—1965	1966—1970	1971—1975
Zaposleni v družbenem in zasebnem sektorju	3,8	1,5	1,8— 2,0
Realni osebni dohodki na zaposlenega	7,9	5,1	4,3
Produktivnost dela v družbenem sektorju	6,3	6,2	5,3— 5,5
Izvoz blaga in storitev	18,7	15,2	13,0—15,0

V osnovni strukturi gospodarstva se bo še nadalje povečevala udeležba terciarnega sektorja in zmanjševala udeležba primarnega sektorja. Ne glede na te premike pa bo sekundarni sektor še naprej imel odločilno vlogo pri povečevanju družbenega proizvoda. Delež družbenega sektorja gospodarstva v celotnem družbenem proizvodu bo v letu 1975 znašal okoli 89,8 % nasproti 88,8 % v letu 1970.

Na podlagi predvidene rasti družbenega proizvoda in pričakovanih sprememb v strukturi investicijskih naložb bo dinamika rasti po osnovnih gospodarskih sektorjih predvidoma naslednja:

	Stopnje rasti Stalne cene		
	1961—1965	1966—1970	1971—1975
Primarni sektor	2,0	1,0	2,6
Sekundarni sektor	9,0	8,8	7,5
Terciarni sektor	11,5	7,4	7,9
Skupaj	8,2	7,3	7,1
V tem:			
— družbeni sektor	10,2	7,6	7,4
— zasebni sektor	— 1,2	5,3	5,1

3. Tudi v strukturi končne porabe bo prišlo do določenih premikov, povezanih z izvajanjem predvidene razvojne politike in s stabiliziranjem trga. Delež prejemkov prebivalstva v družbenem proizvodu bo ostal v glavnem nespremenjen, udeležba osebne potrošnje pa se bo ob večjem deležu varčevanja postopoma nekoliko zmanjševala. Odstotek sredstev za skupno porabo in družbeni standard bo povečan. Prav tako se bo povečal delež celotnih vlaganj v osnovna sredstva. Naslednja tabela prikazuje dinamiko sprememb po posameznih kategorijah porabe:¹

	Stopnje rasti		Stalne cene
	1961—1965	1966—1970	1971—1975
Družbeni proizvod	8,2	7,3	7,1
Dohodki prebivalstva	10,6	7,2	6,3
Osebna potrošnja	10,0	5,3	5,4
Materialne naložbe v družbenem in zasebnem sektorju	5,1	7,7	6,8 ²
v tem: gospodarstvo	5,0	10,3	7,2 ³
Splošna poraba	5,1	8,0	8,0

4. Če se bodo uresničila predvidevanja tega plana o povečani vlogi kvalitetnih dejavnikov rasti in če se bo uspešno izvajal koncept razvojne politike, bo v SR Sloveniji mogoče v letih 1971—1975 doseči podobne dinamične zna-

¹ Posamezna kategorija porabe se med seboj prepletajo in zato niso seštevane.

² Prikazana je stopnja rasti v letih 1972—1975 zaradi izločitve vpliva oscilacij v preteklih letih.

³ Zajeti so tekoči materialni izdatki na področjih splošne in skupne porabe.

čilnosti družbenega in ekonomskega razvoja, kot se z družbenim planom Jugoslavije predvidevajo v merilu države. To nakazujejo tile primerjalni podatki:

	SFRJ	Stopnje rasti V stalnih cenah SRS
Družbeni proizvod	7,5	7,1
Zaposlenost v družbenem sektorju	3,0	1,8— 2,0
Produktivnost dela	5,0	5,3— 5,5
Realni osebni dohodki na zaposlenega	5,0	4,3
Gospodarske naložbe v osnovna sredstva	8,0	9,5
Izvoz blaga in storitev	12,0	13,0—15,0

3. POLOŽAJ GOSPODARSTVA V DELITVI DOHODKA

Z izvajanjem družbenih planov v preteklem petletju je bila le delno uresničena usmeritev družbenoekonomske reforme na povečanje udeležbe gospodarskih organizacij v delitvi družbenega proizvoda. To in pa neizgrajenost sistema razširjene reprodukcije je vplivalo na prepočasno izboljšanje strukture sredstev gospodarstva ter ni omogočalo bistvenega izboljšanja deleža samofinanciranja razvoja delovnih organizacij. Takšen položaj je oviral hitrejšo napredovanje pri razvijanju samoupravnega sistema, hkrati pa je bil eden od pomembnih vzrokov nestabilnih gibanj v preteklih letih in nezadostno konkurenčne sposobnosti gospodarstva v gospodarskih odnosih s tujino.

Analize nakazujejo, da se bo v prihodnjih letih ob predvideni politiki delitve sredstev družbene reprodukcije v merilu federacije in v republiki ter s predvidenimi spremembami sistema družbenih obveznosti in sistema javnega financiranja izboljšal položaj gospodarstva v delitvi dohodka. Predvsem se bo zmanjšal delež obveznih družbenih dajatev, ki imajo značaj odtujevanja sredstev delovnih organizacij. Zmanjšal pa se bo tudi njihov skupni efektivni delež, ki upošteva še prelivanja sredstev na podlagi obveznih posojil in vračanja fiskalno zbranih sredstev gospodarstvu prek raznih oblik gospodarskih intervencij družbenopolitičnih skupnosti.

	Struktura v %			
	1970	1971		1975
		stari sistem	novi ¹ sistem	
BRUTO DOHODEK				
(Dohodek in amortizacija)	100,0	100,0	100,0	100,0
Zakonske obveznosti	23,6	19,2	3,8	3,5
Samoupravno dogovorjene obveznosti	—	—	5,4	5,1
DELEŽ GOSPODARSTVA	76,4	80,8	90,8	91,4
v tem:				
— odstopljen del stanovanjskega prispevka	0,7	0,6	0,6	1,1
— pogodbene obveznosti	6,9	6,9	6,9	7,3
— osebni dohodki	37,3	37,1	47,1	47,1
— amortizacija in skladi	31,5	36,2	36,2	35,9
v tem: obvezna posojila-saldo	2,2	2,8	2,8	2,5

¹ V strukturi delitve je del družbenih sredstev obveznosti v skladu s predvidenim novim sistemom izkazan v okviru osebnih dohodkov zaposlenih. Upoštevana je obremenitev po uveljavljenih stopnjah prispevkov iz leta 1972.

Delež družbenega sektorja gospodarstva v delitvi bruto dohodka se bo v letu 1975 predvidoma povečal za okoli 5% točk nasproti deležu v letu 1970. Efektivni delež v delitvi pa bi se predvidoma povečal za okoli 6,5% točk.

Položaj gospodarstva v delitvi prav gotovo ne bo odvisen le od predvidenega obsega dajatev za financiranje drugih področij družbene reprodukcije. Izreden pomen bodo imeli kvalitetni procesi znotraj samega gospodarstva. V tem okviru bo zlasti pomembna uspešna realizacija ekspanzivnih poslovnih konceptov delovnih organizacij, zasnovanih na možnostih domačega in tujega tržišča, intenzivnejšem koriščenju razpoložljivih domačih in tujih virov ter tehnoloških in organizacijskih dosežkov, in seveda smotrna politika notranje delitve dohodka v delovnih organizacijah, ki nenehno upošteva razvojne potrebe in spodbuja interes ter iniciativo delovnih ljudi za izboljšanje poslovnih rezultatov.

4. OBLIKOVANJE SREDSTEV ZA RAZŠIRJENO REPRODUKCIJO

1. Oblikovanje potrebnega obsega in ustrezne strukture sredstev za razširjeno reprodukcijo sodi med temeljne pogoje za uresničitev predvidene razvojne politike. Zato bodo v skladu z izhodišči in cilji razvojne politike v prihodnjem razdobju na tem področju uresničevane naslednje smernice:

- povečanje akumulacije v gospodarstvu v skladu z rastjo dohodka in z ekonomsko amortizacijo osnovnih sredstev;
- večjo pritegnitev dodatnih domačih sredstev iz denarnega varčevanja za financiranje predvidenega razvoja;
- večjo udeležbo tujega kapitala pri financiranju razvoja na osnovi intenzivnejšega gospodarskega povezovanja s tujino;
- povečevanje deleža samofinanciranja gospodarskih organizacij v cilju racionalnejše investicijske porabe, zmanjšanja investicijskih stroškov ter gibčnejše razvojne in poslovne politike delovnih organizacij;
- intenzivnejše združevanje sredstev za skupne naložbe;
- pospešitev oblikovanja dolgoročnih sredstev za naložbe, ki so infrastrukturnega pomena za razvoj gospodarstva;
- povečanje deleža sredstev za razširjeno reprodukcijo na področju družbenega standarda in družbenih služb, ki imajo prioritetni pomen za uresničitev predvidene gospodarske in socialne politike.

2. Usmeritev na zmanjševanje družbenih obveznosti gospodarstva, širše uveljavljanje ekonomske amortizacije in predvidena politika delitve osebnih dohodkov bodo vplivali na nekoliko povečan delež podjetniške akumulacije v dohodku gospodarskih organizacij nasproti predhodnemu planskemu razdobju. Realna akumulacija gospodarstva se bo po ocenah do leta 1975 povečala za okoli 58% nasproti letu 1970.

Pričakovana rast akumulacije gospodarstva bo zagotavljala le okoli 62% skupno predvidenih materialnih naložb v družbenem sektorju gospodarstva, tak obseg naložb pa bi omogočal samo okoli 4,4% rast družbenega proizvoda. Za predvideno 7,4% rast družbenega proizvoda bo zato potrebno pritegniti dodatne vire sredstev, predvsem sredstva denarnega varčevanja prebivalstva ter sredstva iz tujih virov.

Denarno varčevanje prebivalstva postaja z rastjo življenjskega standarda vse pomembnejši izvor sredstev razširjene reprodukcije. Kljub nerazvitosti institucionalnih oblik varčevanja so depoziti prebivalstva bili že doslej udele-

ženi z okoli 6 % v vseh sredstvih, ki jih koristi družbeni sektor gospodarstva. Razen tega pa je udeleženo denarno varčevanje pri financiranju celotne stanovanjske izgradnje z okoli 20 %. V prihodnjih letih je ob večji stabilnosti tržišča mogoče računati s povečanjem nagiba občanov k varčevanju. Pomemben pogoj za to pa je doseganje skladnejšega razmerja med obrestno mero in gibanjem življenjskih stroškov ter uveljavljanje spodbudnejših oblik varčevanja. V celotnem načrtovanem razdobju bodo ob navedenih pogojih sredstva varčevanja udeležena v tekočih gospodarskih naložbah družbenega sektorja z okoli 15,7 % nasproti 13,7 % v letih 1966—1970.

Sredstva iz proračunov družbenopolitičnih skupnosti ter samoupravnih in namenskih skladov, ki neposredno ali posredno vplivajo na oblikovanje investicijskega potenciala v gospodarstvu, bodo predvidoma znašala okoli 11,5 % celotnih razpoložljivih sredstev za materialne naložbe v družbenem sektorju gospodarstva nasproti 12,3 % v razdobju 1966—1970.

Pomemben vir za povečanje sredstev razširjene reprodukcije bodo inozemska sredstva. Ob pričakovani povečani menjavi s tujino, zlasti s konvertibilnim področjem, ter z uveljavitvijo predvidenih sprememb v sistemu finančnega poslovanja s tujino, ki bo omogočal krepitev lastnih deviznih sredstev gospodarstva (retencijska kvota in devizni del amortizacije) in postopno uveljavljajal devizno medbančno tržišče, bo, upoštevajoč omejitve zadolževanja, predvidene v družbenem planu Jugoslavije, mogoče pritegniti inozemske kredite v obsegu okoli 7,4 % skupno predvidenih gospodarskih naložb v tem planu. Ob upoštevanju v tem razdobju dospelih odplačil tujih kreditov pa bo znašal neto delež inozemskih sredstev okoli 2,7 %. Z intenzivnejšo usmeritvijo gospodarstva na sovlaganja s tujimi partnerji pa bodo ob predvidenih pogojih deviznega sistema povečane tudi možnosti pritegnitve tujih sredstev za trajnejše naložbe v razširjeno reprodukcijo. Za skupne naložbe bi morali pritegniti tuja sredstva vsaj v obsegu 3—3,5 % skupno predvidenih sredstev za gospodarske naložbe v tem razdobju.

3. Zaradi visoke centralizacije sredstev v preteklih razdobjih in sistema investiranja pretežno na kreditni osnovi razpolagajo gospodarske organizacije le s sorazmerno majhnimi lastnimi sredstvi za financiranje razvoja. Znatno in vse večji del razpoložljivih sredstev obremenjujejo odplačila kreditov za osnovna in trajna obrtna sredstva, zaradi česar je realna reproduktivna sposobnost gospodarskih organizacij nizka. Povečevanje lastnih sredstev gospodarskih organizacij pri financiranju njihovih razvojnih programov bo zato ena od temeljnih usmeritev politike oblikovanja sredstev za razširjeno reprodukcijo. Povečanje deleža samofinanciranja bo vplivalo na stabilizacijo tokov družbene reprodukcije, povečalo konkurentno sposobnost in ustvarilo možnosti intenzivnejšega vključevanja delovnih organizacij v tehnološki in tehnični napredek v svetu.

Za uresničitev take politike bodo razen predvidenega relativnega zmanjševanja družbenih davkov gospodarstva, ustrezne politike notrajne delitve dohodka in urejanja odnosov v finančnem poslovanju tudi na področju kreditnega sistema sprejeti ukrepi, ki bodo vplivali na povečanje lastnih sredstev v naložbah za razširjeno reprodukcijo.

V razdobju 1971—1975 bo struktura oblikovanja sredstev in financiranja naložb v družbenem sektorju gospodarstva po nosilcih sredstev predvidoma naslednja:

	Oblikovanja sredstev	Financiranje naložb
	1971—1975	
1. Razpoložljiva akumulacija gospodarstva	62,2	41,5
2. Banke	15,7	35,1
v tem:		
— odplačila posojil	—	13,9
— depozit gospodarstva	—	5,5
— neto depoziti prebivalstva	15,7	15,7
3. Inozemska sredstva	10,6	10,6
4. Sredstva proračunov in samoupravnih skladov	11,5	12,8
Skupaj	100,0	100,0

Povečanje deleža samofinanciranja gospodarstva je naloga, ki jo bo možno uresničevati le v daljšem razdobju. Vendar pa bodo na položaj gospodarskih organizacij že v tem obdobju pomembno vplivale spremembe v bančnem sistemu, ki bodo okrepile vlogo delovnih organizacij pri upravljanju bank in usmerjanju njihove kreditne politike ter omogočile udeležbo na dohodku iz bančnega poslovanja. Okrepljena vloga gospodarstva se bo odražala tudi v predvidenem prenosu anonimnega dela kreditnega sklada bank na njene ustanovitelje.

4. V zvezi z zagotavljanjem ustrezne strukture sredstev za razširjeno reprodukcijo bo v prihodnjem razdobju poseben problem oblikovanje potrebnega obsega sredstev za dolgoročne naložbe. Problem bo toliko ostrejši, ker so poslovne banke že doslej sorazmerno visoko udeležene pri dolgoročnih naložbah in ker sorazmerno upada delež dolgoročnih depozitov, ki bi bankam omogočili večjo udeležbo v tovrstnem kreditiranju. Gre predvsem za naložbe v infrastrukturne objekte in druge kapitalno intenzivne gospodarske investicije.

Republika bo v cilju razreševanja problema financiranja dolgoročnih naložb v okviru možnosti krepila sredstva obstoječih namenskih skladov in uveljavljala ukrepe za obvezno združevanje sredstev za energetiko, svoja, za investicije v gospodarstvu razpoložljiva sredstva, zlasti sredstva iz likvidacije državnega kapitala, pa bo usmerila tudi za spodbujanje združevanja sredstev za dolgoročne naložbe. Nadalje bo republika s sredstvi, namenjenimi za prelihanje in izravnave v gospodarstvu, ter z davčno politiko spodbujala združevanje sredstev in spodbujala tokove razširjene reprodukcije na področjih, ki so pomembna za skladen razvoj.

Zaradi krepitve svoje kreditne sposobnosti za dolgoročne naložbe si bodo morale poslovne banke prizadevati za povečanje deleža dolgoročnih depozitov gospodarstva in dolgoročnega varčevanja občanov, pri čemer bo krepitev obsega življenjskega zavarovanja in drugih zavarovalnih skladov še posebej pomembna.

V prihodnjem razdobju bo tudi nujno v večjem obsegu izkoristiti možnosti za pritegnitev tujega dolgoročnega kapitala, kot so dolgoročni finančni krediti mednarodnih finančnih korporacij in državna posojila, ter izboljšati strukturo drugih kreditnih zadolžitvev v tujini. Za razreševanje problema dolgoročnih in kapitalno intenzivnih naložb bo potrebno zlasti povečati obseg skupnih naložb domačih in tujih partnerjev, ki zagotavljajo trajnejše vključevanje v tehnološki razvoj in mednarodno tržišče.

Uspešno uveljavljanje nakazane politike je odvisno v veliki meri od pravočasno in kvalitetno pripravljenih projektov.

5. Predvidoma bodo v naslednjih letih v okviru skupnih sredstev, razpoložljivih za materialne naložbe gospodarstva, hitreje naraščala sredstva za naložbe v osnovna sredstva. Hkrati pa se bodo ob stabilnejših pogojih na tržišču zmanjšale potrebe po vlaganjih v zaloge. Z ukrepi za odpravo vzrokov nelikvidnosti pa se bodo postopoma sproščala sredstva, ki so čezmerno vezana v terjatvah. Vse to bo omogočilo boljšo likvidnost in večjo udeležbo lastnih obratnih sredstev v sredstvih gospodarskih organizacij, ki bodo nujna zaradi restriktivnejše kreditne monetarne politike, pa tudi zaradi vse večjih potreb kreditiranja serijske opreme in predmetov trajnejše uporabne vrednosti na domačem in tujih tržiščih.

Celotna sredstva, ki bodo razpoložljiva za materialne naložbe v družbenem in zasebnem sektorju gospodarstva, bodo znašala v razdobju 1971—1975 nominalno okoli 54,5 milijarde dinarjev. To bo v načrtovanem razdobju omogočalo okoli 25% udeležbo gospodarskih naložb v družbenem proizvodu nasproti 23,8 % v razdobju 1966—1970.

6. V preteklem petletnem razdobju je nasproti predreformnim letom realni obseg negospodarskih investicij stagniral. Negospodarske investicije v družbenem sektorju so se celo zmanjšale. V letih 1961—1965 je znašala udeležba negospodarskih investicij v skupnih investicijah v osnovna sredstva družbenega sektorja okoli 35 %, medtem ko se je v razdobju 1966—1970 znižala na 26 %, kar je znatno pod predvidevanji in smernicami preteklega srednjeročnega plana.

V skladu z usmeritvami tega družbenega plana je v prihodnjih letih pričakovati občutno izboljšanje trenda negospodarskih investicij. To nakazujejo programi občinskih skupščin in interesnih skupnosti za posamezna področja družbenih služb, referendumu za samoprispevek občanov in dogovori, ki jih sklepajo te skupnosti z gospodarstvom na posameznih območjih, kakor tudi v tem planu predvideno sodelovanje republike pri nekaterih pomembnejših programih. Na izboljšanje dinamike vlaganj v negospodarstvu pa bo pomembno vplivalo tudi izvajanje resolucije republiške skupščine o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva. Struktura družbenih virov financiranja negospodarskih investicij bo po ocenah v tem planskem razdobju naslednja:

	Struktura	
	1966—1970	1971—1975
Amortizacija in skladi negospodarstva	39,2	40,4
Sredstva gospodarstva	38,7	42,2
Sredstva proračunov in skladov	17,8	11,6
Sredstva iz stanovanjskega varčevanja	2,9	3,5
Samoprispevki	1,4	2,3
S k u p a j	100,0	100,0

Delež sredstev za negospodarske investicije v družbenem proizvodu se bo predvidoma povečal od 5,9 % v razdobju 1966—1970 na 7,5 % v letih 1971—1975.

7. Skupna sredstva za gospodarske in negospodarske investicije bodo v razdobju 1972—1975 po realnem obsegu predvidoma naraščala za okoli 6,0 %

letno, nominalno pa za okoli 13,7 %. Struktura celotnih razpoložljivih sredstev za materialne naložbe bo predvidoma naslednja:

	Struktura		
	1970	1975	1971—1975
S k u p a j	100,0	100,0	100,0
Sredstva za gospodarske naložbe	81,7	76,9	77,0
— infrastruktura	8,3	13,0	12,8
— ostala področja	45,9	51,9	44,1
— prirast sredstev v zalogah	27,5	12,0	20,1
Sredstva za negospodarske naložbe	18,3	23,1	23,0
— stanovanjsko-komunalna dejavnost	12,8	16,0	16,2
— izobraževanje, znanost, kultura	1,9	3,6	3,2
— socialno in zdravstveno varstvo	1,5	2,0	2,2
— ostalo	2,1	1,5	1,4

Z nakazano strukturo bodo vzpostavljena ugodnejša razmerja med gospodarskimi in negospodarskimi investicijami. V tem okviru pa bodo dobila pomembnejše mesto področja, ki so širšega družbenega pomena in ki hkrati zagotavljajo predvideni dinamičen družbenoekonomski razvoj.

5. SMERI GOSPODARSKEGA RAZVOJA

1. Dolgoročni gospodarski trendi, še posebej v poreformnem razdobju, ter programi razvoja delovnih organizacij kažejo, da je tudi v tem petletnem razdobju pričakovati nadaljevanje značilnih dinamičnih sprememb v gospodarski strukturi SR Slovenije. V strukturi in razporeditvi produkcijskih in drugih poslovnih sredstev po posameznih področjih in dejavnostih gospodarstva je opazen nenehen vzpon udeležbe terciarnega področja in v tem okviru zlasti trgovine in gostinstva. Primarne dejavnosti zaostajajo za splošno dinamiko razvoja, medtem ko ostala področja v strukturi zadržujejo svoj narodnogospodarski pomen. V strukturi industrije je opazno sorazmerno hitro povečanje udeležbe dejavnosti z višjo stopnjo predelave in v tem okviru zlasti kovinske in elektro industrije ter kemične industrije. Te tendence še zlasti potrjujejo prelivanje novoustvarjenega družbenega kapitala, premiki v strukturi aktivnega prebivalstva, zaposlenosti ter premiki v strukturi družbenega proizvoda po področjih in dejavnostih.

Razen nakazanih strukturnih sprememb bodo v prihodnjem razdobju še bolj zaznavne spremembe po obeležjih, ki odražajo kvalitativne elemente razvoja. Te spremembe nastajajo kot posledica različne stopnje tehničnega in tehnološkega napredka, produktivnosti, uspešnosti poslovanja ter učinkovitosti naložb v posameznih dejavnostih ter v zvezi s tem različne konkurenčne sposobnosti delovnih organizacij na domačem in tujem tržišču. Predvidoma bodo ti procesi, ki so sicer v zadnjih letih v izrazito inflacijskih pogojih oslabei, z doslednim izvajanjem stabilizacijske politike močno pridobili na intenziteti. Na to bo vplivala tudi predvidena usmeritev na vzdrževanje relativno stabilnega tečaja dinarja, ki med drugim predpostavlja postopno odpravljanje disparitet

v cenah, monopolnih položajev na notranjem tržišču ter smotrnejšo politiko carinske zaščite. V takšnih pogojih bo na strukturo gospodarstva vplivala zlasti konkurenca v tistih dejavnostih, kjer je na jugoslovanskem tržnem prostoru prišlo do kopičenja zmogljivosti, ki presegajo pričakovano rast povpraševanja. Močan vpliv pa bodo imela tudi prizadevanja za odpravo deficita plačilne bilance, za povečanje izvoza in substitucijo uvoza ter v zvezi s tem tudi prizadevanje za pospešitev domače proizvodnje surovin in drugega reprodukcijskega materiala.

2. V skladu z nadaljnjim razvojem družbenoekonomskega sistema bo ob popolnejšem uveljavljanju funkcij trga in tržnih zakonitosti poslovna aktivnost in samoupravno planiranje ter sporazumevanje delovnih organizacij in njihovih združenj vse pomembnejši dejavnik usklajevanja razvojnih tokov gospodarstva. Usmerjanje gospodarskega razvoja na ravni federacije je v novih pogojih omejeno na urejanje vprašanj, ki naj zagotovijo enotnost in stabilnost jugoslovanskega tržišča ter na skupno dogovorjeno razvojno politiko v okviru gospodarskega sistema, za katerega je pristojna po ustavnih spremembah. Vloga republike, občinskih skupščin in drugih nosilcev širšega družbenega interesa pa bo opredeljena predvsem z dogovarjanjem in ukrepi za spodbujanje tistih kvalitativnih in strukturnih družbenoekonomskih sprememb, ki jih tržišče samo in samoupravno sporazumevanje ne moreta dovolj učinkovito in skladno reševati. V tem smislu daje ta družbeni plan ob upoštevanju sedanjih družbenoekonomskih razmer in razvojnih potreb smernice ter na posameznih področjih predvideva ukrepe, ki naj poleg širših družbenih dejavnikov razvoja, kot so kadri, raziskave in socialna varnost, zagotovijo ugodnejše pogoje gospodarskega razvoja, zlasti:

- z uravnavanjem pogojev za učinkovitejše delovanje blagovnega in denarnega trga;
- s krepitvijo reprodukcijske sposobnosti in drugih pogojev razširjene reprodukcije gospodarstva;
- s pospeševanjem menjave in drugih oblik gospodarskega sodelovanja s tujino;
- s spodbujanjem modernizacije in poslovnega povezovanja na področjih gospodarstva, ki zaostaja za potrebami razvoja;
- z razvijanjem proizvodnje za izboljšanje oskrbe gospodarstva z domačimi surovinami in reprodukcijskim materialom;
- s pospeševanjem razvoja gospodarske infrastrukture;
- s pospeševanjem razvoja na manj razvitih območjih.

Te osnovne usmeritve predstavljajo skupno s politiko, dogovorjeno v zveznem družbenem planu, vsebinski okvir za srednjeročne in tekoče ukrepe, ki so podrobneje opredeljeni v poglavju tega družbenega plana o smernicah za ukrepe SR Slovenije pri usmerjanju družbenoekonomskega razvoja.

3. Predvidena dinamika in smeri razvoja po posameznih gospodarskih področjih in dejavnostih upoštevajo nakazane splošne pogoje gospodarjenja, srednjeročne programe delovnih organizacij ter vpliv ukrepov družbenopolitičnih skupnosti. Na teh osnovah je ocenjena struktura materialnih naložb po posameznih gospodarskih dejavnostih družbenega sektorja, ki bo v letih 1971—1975 predvidoma naslednja:

	Struktura akumulacije v letu 1970	Struktura investicij v %	
		1966—1970	1971—1975
Industrija	49,7	47,3	45,3
Kmetijstvo	3,9	5,4	4,9
Gozdarstvo	1,3	1,1	1,0
Gradbeništvo	7,3	5,9	5,9
Promet	10,9	8,1	7,3
Trgovina	21,1	23,7	25,4
Gostinstvo	1,8	5,0	6,4
Obrt	4,0	3,5	3,8
Skupaj (brez infrastrukture)	100,0	100,0	100,0
v tem: vlaganja v osnovna sredstva	—	62,1	66,3

Osnovna usmeritev programov delovnih organizacij je na modernizaciji in rekonstrukciji obratov, kar ustreza družbenoekonomskim ciljem za prihodnje razdobje.

Po ocenah na podlagi programov delovnih organizacij, investicij, ki so v teku, in kreditnih zahtevkov pri bankah angažirajo doslej že sprejete investicijske odločitve oz. konkretnejše usmeritve gospodarskih organizacij in drugih nosilcev pretežen del v letih 1971—1975 skupno razpoložljivih sredstev za vlaganja v osnovna sredstva. V tem okviru je predviden intenziven proces zamenjave zastarele opreme z najsodobnejšo in s tem nadaljevanje prizadevanj za izboljšanje tehnične opremljenosti delovnih organizacij, ki so bila tudi v zadnjih letih v gospodarskih usmeritvah močno prisotna.

Ob navedenih elementih, učinkovitosti investicij in tendencah v gibanju produktivnosti dela je pričakovati naslednjo dinamiko ter premike v strukturi družbenega proizvoda po posameznih področjih družbenega in zasebnega sektorja gospodarstva:

	V stalnih cenah			
	Struktura v %			Stopnje rasti 1971—1975
	1966	1970	1975	
Skupaj gospodarstvo	100,0	100,0	100,0	7,1
Industrija	45,0	43,4	43,9	7,4
v tem: predelovalna industrija	34,5	35,8	38,2	8,5
Kmetijstvo	12,6	8,3	6,8	2,9
Gozdarstvo	1,8	1,3	1,1	2,5
Gradbeništvo	9,2	11,3	11,4	7,4
Promet	6,9	7,6	7,6	7,1
Trgovina	17,4	20,8	21,7	8,1
Gostinstvo	2,7	2,8	3,0	8,7
Obrt in ostalo	4,4	4,5	4,5	7,5

Računati je še naprej z relativno hitro rastjo industrijske proizvodnje, zlasti nekaterih predelovalnih panog, ki so že doslej dosegle veliko ekspanzijo. Intenziven bo tudi razvoj terciarnih dejavnosti in v tem okviru zlasti trgovine in turizma, ki imata v Sloveniji ugodne možnosti za razvoj.

4. Razvojne težnje v okviru industrije kažejo, da se bodo posebno intenzivno razvijale elektroindustrija, s poudarkom na industriji šibkega toka in proizvodnji gospodinjskih aparatov, kemična industrija — predvsem predelovalna in gumarska industrija. Nadpoprečen pa bo tudi razvoj kovinske predelovalne industrije — zlasti motorne industrije, proizvodnje raznih specialnih

vozil ter kooperantske industrije raznih sestavnih delov in polizdelkov. Hiter razvoj teh panog omogoča stalno izboljševanje strukture industrijske proizvodnje v smeri proizvodnje vedno zahtevnejših izdelkov.

S potrebami domačega tržišča bo uskladen razvoj tiste industrije, ki je v pretežni meri vezana na pokrivanje lokalnih potreb, kot so zlasti industrija gradbenega materiala in v tem okviru proizvodnja cementa ter grafična industrija. Spremembe v strukturi prehrane prebivalstva in povečanje življenjskega standarda ter hiter porast turizma pa bodo omogočali tudi intenziven razvoj živilske industrije.

Skromneje bo po ocenah naraščala proizvodnja v drugi predelovalni industriji, kot so lesna, papirna, tekstilna in usnjarska industrija, katerih delež je bil v proizvodnji države v preteklosti zelo visok in je v največji meri pokrival potrebe širšega tržišča, na katerem pa z gradnjo novih kapacitet prihaja do večje zasičenosti. Tako je njihov razvoj odvisen predvsem od uspešnega prilagajanja zahtevam tržišča in izvoza. Poseben problem predstavlja s svojim reproduktivnim vplivom na celotno gospodarstvo metalurgija, ki je v razvoju zaostala in več let poslovala na robu rentabilnosti in celo z izgubo. Zato ji bo potrebno posvetiti posebno pozornost. Z realizacijo razvojnega programa združenega podjetja slovenske železarne bo dosežena optimizacija proizvodnih kapacitet. V tem okviru se bo z lastnimi sredstvi, sovlaganji in domačimi ter tujimi krediti gradil obrat hladne valjarne, s čimer bo bistveneno izboljšana oskrba kovinsko predelovalne industrije. Z rekonstrukcijo elektrolize aluminija se bo uvedel sodobnejši tehnološki postopek z racionalizacijo porabe električne energije in povečanjem zmogljivosti na obseg, ki bo uskladen s proizvodnjo glinice; v rudnikih Idrija in Mežica bodo pospešena raziskovalna dela, odprta nova rudišča; opuščeno proizvodnjo cinka v Celju pa bo zamenjala nova kemična industrija (TiO_2).

Nakazana gibanja ponazarja naslednja tabela strukture in rasti fizičnega obsega industrijske proizvodnje:

	1965	1970	1975	Stopnje rasti	
				1966—1970	1971—1975
Industrija skupaj	100,0	100,0	100,0	7,4	7,8
Energetika	11,6	10,0	8,5	4,0	4,9
Metalurgija	9,4	6,5	6,0	4,9	6,7
Kovinska in elektroindustrija	32,8	35,3	38,5	9,7	10,3
Kemična industrija	3,8	7,7	9,7	18,8	13,7
Industrija gradbenega materiala in nekovin	6,0	5,4	5,4	7,1	8,3
Lesna in papirna industrija	14,6	10,6	9,7	4,2	6,5
Ostala predelovalna industrija	21,8	25,0	22,2	6,3	6,3

K nakazani rasti industrijske proizvodnje, ocenjeni na podlagi srednjetročnih programov delovnih organizacij, tendenc in pričakovanih splošnih pogojev razvoja bo poleg obsežnejših rekonstrukcij in modernizacije v znatni meri prispevala tudi gradnja nekaterih novih objektov, ki se že gradijo ali pa je njihova gradnja predvidena, kot so: termoelektrarna Šoštanj, tovarna za titanovo belilo (25 000 t), cementarni v Trbovljah in Anhovem (780 000 t), nov obrat za vodikov peroksid (7000 t, preračunano na 100 %), nov obrat za formaldehid (64 000 t), tovarni za iverice v Nazarjih in Slovenjem Gradcu (120 000 m³), tovarna za valoviti karton (25 000 t), nov obrat za ekspanzirano glino (65 000 t),

nove predilnice za česano volneno prejo (900 t), obrat za predelavo krompirja (8000 t), nova sladarna (8000 t slada v prvi fazi), nov obrat za male gospodinjске aparate (700 000 kosov), nova obrata za radiatorje (10 000 t) in kontejnerje (25 000 t) v Celju in še nekateri drugi.

Večje rekonstrukcije pa bodo omogočile tudi znatnejše povečanje obstoječih zmogljivosti in s tem tudi pomembno povečanje proizvodnje:

	v 000 t	
	1970	1975
Surovo jeklo	640	800
Aluminij	42	60
Polizdelki aluminija	30	40
Aparati za gospodinjstvo	53	100
Elektromotorji	4,1	9
Transformatorji	5	13
Zdravila in farmacevtske surovine	2,1	5
Kozmetični izdelki	2	7,7
Plastične mase	14,1	32,5
Detergenti	17	34
Premazna sredstva	18,7	42
Hidratizirano apno	200	300
Pnevmatika	15,2	26,7
Konservirana in polpripravljena jedila	15	32
Osebni avtomobili	21	70
Radijski in televizijski sprejemniki 000 kosov	93	280
Telefonske centrale		
000 priključkov	106	400
Opeka, mil. enot NF	320	380
Pohištvo, 000 garn.	80	220
Obutev iz usnja, milij. parov	5,4	10
Pivo, 000 hl	970	1800
Mineralna voda, 000 hl	1910	3900

5. Gradbena proizvodnja se bo ob pričakovanem obsegu in strukturi investicij gibala v skladu s splošno dinamiko razvoja. Hitreje pa se bo povečala dejavnost gradbeništva na drugih območjih države in na tujih trgih.

	Struktura v %		Stopnja rasti proizvodnje v stalnih cenah 1971—1975
	1970	1975	
Projektiranje	3,5	3,1	5 %
Visoka gradnja	56,6	54,7	7 %
Nizka gradnja	6,1	5,7	6 %
Montažna gradnja in ostalo	18,2	19,3	9 %
Dejavnost izven meja republike	15,6	17,2	10 %
Skupna gradbena proizvodnja	100,0	100,0	7,5 %

V srednjeročnih programih gradbenih delovnih organizacij je predvideno občutno izboljšanje njihove tehnične opremljenosti, ki jo narekujejo osvajanje sodobnih tehnoloških postopkov, pa tudi stalno pomanjkanje delovne sile.

Osnovna usmeritev predvsem večjih delovnih organizacij je na industrializaciji gradenj, zasnovani na uporabi tipiziranih prefabrikatov in elementov ter na kooperaciji specializiranih podjetij v okviru poslovnih združenj. Večji napredek v tej smeri bo napravljen zlasti pri stanovanjski izgradnji in objektih družbenega standarda, kjer bo s srednjeročnimi programi občinskih skupščin podana osnova za programiranje gradbenih del na daljši rok.

Zaradi skrajševanja rokov gradnje in izboljšanja drugih elementov učinkovitosti in ekonomičnosti gradbeništva bodo poleg navedenih pomembna tudi prizadevanja gradbenih podjetij in njihovih združenj za povečanje zmogljivosti specializiranih obratov za zaključna dela, v lastni režiji in v poslovnem sodelovanju z družbenim in zasebnim sektorjem gradbene obrti. V poslovni usmeritvi gradbenih podjetij bo večji poudarek tudi na organizaciji lastne proizvodnje gradbenih elementov in na poslovnem sodelovanju z industrijo zaradi izboljšanja oskrbe in uporabe sodobnega reprodukcijskega materiala za potrebe gradbeništva.

6. Ob predvidenem razvoju proizvodnje v SR Sloveniji kot tudi v merilu države je pričakovati, da se bo položaj v oskrbi gospodarstva z domačimi industrijskimi surovinami, reprodukcijskim materialom ter drugo primarno proizvodnjo pomembno izboljšal. S tem se bo izboljšala tudi struktura proizvodnje v smeri bolj uravnotežene blagovne menjave s tujino. To bo spodbudilo nadaljnjo ekspanzijo predelovalne industrije in povečanje izvoza. Za uvoz surovin in reprodukcijskega materiala za potrebe SR Slovenije bo po ocenah ob koncu tega petletja uporabljeno okoli 62 % skupnih deviznih dohodkov nasproti 79 % v letu 1970.

Po srednjeročnih programih delovnih organizacij bodo predvideni novi industrijski objekti pretežno namenjeni pokrivanju potreb po reprodukcijskem materialu:

V črni metalurgiji bo nov obrat za hladno valjane trakove po dovrstitvi pokrtil potrebe hitro razvijajoče se industrije gospodinjstevskih aparatov. Povečane bodo tudi livarske zmogljivosti za potrebe strojne industrije in stopnja finalizacije metalurških polizdelkov. Vse to bo olajšalo oskrbo kovinsko predelovalne in elektro industrije.

V lesni industriji bo občutno povečana proizvodnja tvoriv za pohištveno industrijo, v papirni industriji pa bodo navedeni novi izdelki (valovita lepenka, premazni tiskovni papir), ki bodo nadomestili dosednji uvoz teh proizvodov za grafično industrijo. Oskrbo grafične industrije bo izboljšala tudi nova proizvodnja tiskarskih barv in cinkovih plošč.

Oskrbo industrije s kemijskimi surovinami bodo v veliki meri izboljšali novi kemični obrati za titanovo belilo, peroksid, formaldehid ter razna pomožna sredstva. Farmacevtska industrija predvideva osvojitve proizvodnje večjega sortimenta farmacevtskih surovin, s povečanim izvozom pa si bo zagotovila potrebno oskrbo aktivnih substanc na podlagi številnih kooperacij s tujimi firmami. Podobno usmeritev ima tudi industrija premaznih sredstev.

Kovinska in elektroindustrija, še zlasti motorna industrija, programirajo velikoserijsko proizvodnjo polizdelkov in sestavnih delov na podlagi dolgoročne kooperacije z inozemskimi partnerji. S tem si bodo zagotovile tudi hiter nadaljnji razvoj finalne proizvodnje.

Razvoj živilske industrije je tudi usmerjen na boljše izkoriščanje domačih surovin (nov obrat za predelavo krompirja, predelava jabolk) ali pa, da sama

industrija organizira intenzivnejšo proizvodnjo potrebnih pridelkov (vrtnine, nasadi ribeza, nova proizvodnja pivovarniškega ječmena za predvideno novo sladarno ipd.). S povečanjem lastne ribiške flote pa si bo ta industrija zagotovila tudi boljše oskrbo surovin za proizvodnjo konzerv.

V industriji gradbenega materiala bodo nove zmogljivosti cementarn in drugi obrati v tem razdobju krili potrebe po osnovnih materialih in omogočili intenzivnejše uvajanje sodobnih tehnoloških procesov v gradnji.

Tudi programi industrijskega razvoja v drugih republikah, kjer je dan poudarek razvoju bazične kemije, pridobivanju osnovnih kovin in drugih surovin ter reprodukcijskega materiala, bodo omogočili pomembno izboljšanje oskrbe. Izboljšano oskrbo gospodarstva bodo omogočile zlasti povečane zmogljivosti koksarn, povečana proizvodnja barvnih kovin (cink, baker, aluminij, ferolegure) in nepregornih materialov. Predvidene so tudi pomembne nove zmogljivosti za sintetični kavčuk in sintetična vlakna ter za razne vrste plastičnih mas, pri katerih je bilo jugoslovansko gospodarstvo skoraj v celoti odvisno od uvoza. V interesu delovnih organizacij bo, da si zagotavljajo stabilnejšo oskrbo s surovinami in repromaterialom na jugoslovanskem tržišču, pa tudi na drugih tržiščih, na podlagi dolgoročnega poslovnega sodelovanja.

Zaradi pomembnosti nadaljnjega povečanja lastne surovinske osnove bo potrebno intenzivirati tudi raziskave prirodnega bogastva. Ozemlje SR Slovenije geološko še ni dovolj raziskano. Splošne in regionalne raziskave, ki služijo kot osnova za sistematske geološke raziskave na ožjih področjih (kartiranje, inženirsko-geološke, hidrogeološke in druge raziskave), še niso v celoti končane. Sistematske in podrobnejše raziskave so omejene predvsem na že znana mineralna nahajališča in komaj zadovoljujejo potrebe sedanje eksploatacije teh mineralov. Večja stopnja raziskanosti je pri premogu, kjer je ugotovljeno, da se nahajajo zadostne zaloge za daljšo in rentabilno eksploatacijo le na področju Zasavja, Velenja in Kanižarice.

Po programu bo geološko kartiranje SR Slovenije v glavnem končano do leta 1975 in bo mogoče začeti tudi s tiskanjem osnovne geološke karte. Tudi regionalne hidrogeološke in važnejše inženirskogeološke raziskave bodo predvidoma končane do leta 1975 in se bo pričelo z izdelavo ustreznih kart. S tem bodo dani osnovni pogoji tudi za realnejše regionalno in prostorsko planiranje.

Zaradi povečaja rezerv živosrebrne in svinčeno-cinkove rude bo nujno razširiti raziskovalno področje na tiste lokacije, ki imajo enake ali podobne geološke značilnosti, kot že poznana rudna nahajališča. To je območje Uršlje gore in Jazbine za svinčeno-cinkovo rudo in območje Šrebelje—Orehek—Jesenice za živosrebrno rudo. Tudi raziskave nahajališča uranove rude pri Žirovskem vrhu bo treba izvajati na širšem področju z namenom ugotavljanja rudonosnih zemeljskih plasti, obenem pa nadaljevati z dodatnimi geološkimi raziskovanji na ožjem področju, predvidenem za eksploatacijo.

Glede na ugodne naravne pogoje za razvoj nemetalne industrije bodo intenzivirane geološke raziskave za zagotovitev zadostnih količin nemetalnih surovin. Raziskati bo potrebno predvsem rezerve kvalitetnega kremena, glin in okrasnega kamna za nadaljnji razvoj obstoječe industrije kot tudi druge surovine za navajanje nove proizvodnje. Raziskave se bodo nadaljevale na Dolenjskem (kremen), v okolici rudnika Globoko (glina, kremen) ter v širši okolici Sežane (okrasni kamen).

Nadaljevale se bodo tudi hidrogeološke raziskave mineralnih in termalnih voda (Radenci, okolica Ptuja, na Čatežkem polju, v Dolenjskih in Šmarjeških Toplicah). V sodelovanju z vodnim gospodarstvom pa se bodo pospešile raziskave za odkrivanje novih virov pitne in tehnološke vode.

Po programu geoloških raziskav do leta 1975 se bodo v okviru razpoložljivih sredstev izvajale še druge geološke raziskave, zlasti pri Cerknem (baker), Puharjih (svinčeno-cinkova ruda), Prekmurju (kremen) in na Pohorju (kremen, kaolin, lojavec).

Za izvajanje predvidenega programa geoloških raziskav bo potrebno v okviru republiških sredstev za raziskave zagotoviti dodatna sredstva, ki bi nadomestila dosedanje financiranje iz zveznih skladov.

Zaradi boljšega izkoriščanja prirodnih in drugih pogojev oziroma povečanja surovinske osnove, povečanja izvoza ter kritja naraščajočih potreb široke potrošnje bo potrebno posebno družbeno skrb posvetiti kmetijski in gozdarski proizvodnji.

V kmetijstvu bo še nadalje poudarek na razvijanju živinorejske proizvodnje, predvsem na intenzivnem pitanju govedi in večji ter bolj specializirani proizvodnji mleka, povezani z nadaljnjim razvojem in modernizacijo mlekarske industrije. Predvidoma se bo še nadalje občutno povečevala tudi prašičereja in perutninarstvo. V rastlinski proizvodnji se bo intenzivirala in povečala proizvodnja krme in hmelja ter proizvodnja kvalitetnega sadja in vin.

	Struktura		Indeks povečanja 1971—1975
	1970	1975	
Živinorejska proizvodnja	43,2	45,4	121
Rastlinska proizvodnja	50,0	47,8	110
Ostalo	6,8	6,8	113
Skupaj	100,0	100,0	114

Povezano z razvojem govedoreje in njeno rentabilnostjo bo pomembna hitra širitev intenzivnega, predvsem pašnokošnega izrabljanja travnatih površin. Nezadostna razvitost krmne osnove, predvsem pa pomanjkanje beljakovinske krme, omejuje normalni razvoj živinorejske proizvodnje in vpliva na premočno nihanje proizvodnih stroškov. Da bi zagotovili stabilnejšo proizvodnjo mesa in mleka, bo zato potrebno povečati in kvalitetno izboljšati domačo krmno osnovo, predvsem proizvodnjo koruze. Obstajajo realni pogoji, da bi s povečanim pridelkom koruze v znatno večji meri krili domače potrebe.

Izdelan bo poseben program za intenziviranje proizvodnje koruze pri zasebnih in družbenih proizvajalcih v SR Sloveniji. V tej smeri bodo sodelovali tudi družbeni stimulatívni ukrepi, ki so v tem planu predvideni za pospeševanje proizvodnje in modernizacije družbenega in zasebnega kmetijstva.

Po srednjeročnem programu gozdarstva se bo sečnja do leta 1975 predvidoma povečala od 2,9 milijona m³ v letu 1970 na 3,5 milijona. Pri tem se bo povečal delež sečnje glede na prirastek lesne mase od 71 % na 81 %. Poleg povečanega izkoriščanja proizvodnega potenciala se bo sečnja povečala tudi za del napadle lesne mase na površinah, predvidenih za melioracije.

V okviru načrtovane sečnje se bo povečala predvsem tržna proizvodnja lesa, ki bo predvidoma naslednja:

	V 000 neto m ³			
	1965	1970	1975	Indeks 1975/70
Tržnja proizvodnja	2010	2020	2440	121
— les za meh. predelavo	1050	1120	1280	114
— les za kem. pred. in plošče	420	300	650	217
Skupaj les za industrijsko predelavo	1470	1420	1930	136
— les za neposred. teh. uporabo	280	350	310	88
— drva	260	250	200	80

Navzlic občutnemu povečanju proizvodnje za industrijsko predelavo lesa pa ponudba ne bo krila pričakovane porabe v letu 1975 ter se bo zato v tem razdobju povečal primanjkljaj v lesni bilanci. Predvidena proizvodnja lesa za industrijsko predelavo bi v glavnem zadoščala za doseženo raven porabe in za lesno predelovalne zmogljivosti, ki so v gradnji (razen lesa za furnirje). Nadaljnje pomembnejše povečanje predelovalnih zmogljivosti pa bo nujno vodilo k povečanemu oskrbovanju iz drugih območij države ter uvoza. V takšnih pogojih bo lesna surovina vse bolj omejitveni faktor za realizacijo razvojnih programov, s katerim bodo morale računati gospodarske organizacije in banke, zlasti še, ker v perspektivi ni mogoče računati s pomembnejšimi dobavami lesa (predvsem iglavcev) iz drugih republik, kjer nove predelovalne zmogljivosti v vse večji meri izkoriščajo razpoložljivo surovinsko osnovo. Zato bo nujen družbeni dogovor med proizvajalci in porabniki lesne surovine, s katerim bi usklajevali proizvodnjo in porabo ter zagotovili pogoje za hitrejšo reprodukcijo gozdov.

Za zagotovitev predvidene povečane eksploatacije ob hkratni krepitvi proizvodnega potenciala gozdov bo po srednjeročnem programu gozdarstva na področju gojenja gozdov potrebno letno: pogozdovanje na 100 ha, nega mladja na 25 000 ha in redčenje na 50 000 ha. Razen tega bo potrebno zgraditi oziroma rekonstruirati 320—360 km gozdnih cest. Za povečanje surovinske osnove pa je predvideno snovanje 8200 ha plantaž ter intenzivnih nasadov, s čimer se bo obseg doslej osnovanih plantacij več kot podvojil.

Uveljavitev območnih gozdnogospodarskih načrtov kot instrumenta družbenega usmerjanja razvoja gozdarstva ter zagotovitev gozdnobiološke reprodukcije v obsegu, ki jo pogojuje predvideno izkoriščanje gozdov, bosta bistvenega pomena za uspešno realizacijo nakazane gozdnogospodarske politike.

7. Razvoj terciarnih dejavnosti bo v celoti nekoliko hitrejši od predvidene splošne stopnje gospodarskega razvoja. To nakazujejo srednjeročni programi delovnih organizacij pa tudi ukrepi družbenopolitičnih skupnosti za pospeševanje razvoja nekaterih od teh dejavnosti. Povečanje deleža terciarnih dejavnosti v strukturi slovenskega gospodarstva bo ugodno vplivalo na pogoje in razvojne možnosti celotnega gospodarstva.

Na področju prometa bo predvideni razvoj gospodarstva v SR Sloveniji in v merilu države zahteval v letu 1975 za 40 % večje in tudi kvalitetnejše prometne storitve kot v letu 1970. V naslednjih letih po predvidevanjih prometnih organizacij zaradi nezadovoljive tehnične usposobljenosti in obstoječih možnosti mednarodnega prometa še ni pričakovati hitrejšega razvoja železniškega prometa. Na obseg pomorskega prometa pa bodo močno vplivale zmanjšane prevozne tarife in zaostrena mednarodna konkurenca. Ostale prometne panoge se bodo razvijale hitreje, vendar bolj umirjeno kot v preteklem

razdobju. Gibanje obsega in strukture prometnih storitev bo predvidoma naslednje:

	Struktura v %		Stopnje rasti 1971—1975
	1970	1975	
Potniški promet	11,9	12,1	7,1
Blagovni promet	76,4	74,1	6,2
Luški promet	7,3	8,8	12,5
PTT promet	4,4	5,0	9,7
Promet skupaj	100,0	100,0	7,0

V naslednjem razdobju bo nujno nadaljevati modernizacijo celotne prometne dejavnosti in zlasti razvijati organizacijo prometa z uvajanjem integralnega prevoza blaga ter prilagojevati razvoj nakladalnih in razkladalnih naprav uporabnikov transportnih storitev razvoju mobilnih sredstev transportnih dejavnosti (specialna prevozna sredstva, kontejnerji, palete in dr.). Gospodarske organizacije predvidevajo v svojih razvojnih programih v tej smeri zamenjavo dotrajanih prevoznih sredstev in povečanje njihovih zmogljivosti z nabavo električnih in motornih lokomotiv in vagonov (zlasti specialnih), s čimer bodo zamenjale predvsem nerentabilno parno vleko in za sodobni prevoz neprimerne vagone, nabavo modernejših ladij (povečanje bruto nosilnosti za okoli 70 %) in avionov (povečanje bruto nosilnosti za okoli 50 %), razrešitev in modernizacijo pristaniških in skladiščnih zmogljivosti v luki Koper (povečanje luških storitev za okoli 80 %), ter razrešitev in avtomatizacijo telekomunikacijskega omrežja, s čimer bo med drugim doseženo v letu 1975 že 6,4 telefonskih naročnikov in 11,5 telefonskih naprav na 100 prebivalcev.

Ena od posebnih nalog prometne politike v tem razdobju bodo prizadevanja za formiranje poslovnega združenja, ki bi integriralo interese za razvijanje kombiniranega transporta, v tem okviru pa zlasti take oblike kontejnerizacije, ki bi ustrezala sedanjim možnostim in tekočim potrebam. V prvi fazi, ko še ni realno računati na redne čezoceanske kontejnerske linije do luk v severnem Jadranu, bo potrebno iskati ustrezne rešitve predvsem v organizaciji pomorskega prevoza kontejnerjev od Kopra v druge mediteranske luke, ki so že vključene v takšne linije. V luki Koper je v ta namen že predvidena gradnja specialnega kontejnerskega terminala.

Razvojna politika republike bo na področju prometa usmerjena predvsem na izboljšanje reproduktivne sposobnosti posameznih prometnih dejavnosti, zlasti pa na pospeševanje razvoja prometne infrastrukture, predvsem na področju železniškega, cestnega in luškega prometa.

Razvoj integralnega prometa, ki mora smotrno vključiti in organsko povezati vse prometne dejavnosti, ima dolgoročnejši značaj in zahteva, da se v naslednjih letih oblikuje ustrezna prometna politika in na tej osnovi sprejmejo potrebni samoupravni sporazumi. Ob tem je upoštevati nujnost povezovanja v velike prometne sisteme v okviru SFR Jugoslavije in tudi v mednarodnem merilu.

Z opredelitvijo vloge in položaja trgovine ob družbenoekonomski reformi kot glavne nosilke prometnega procesa, so bili ustvarjeni pogoji za njen hiter razvoj v preteklem razdobju. V takih pogojih je trgovina z gibko in ekspanzivno poslovno usmerjenostjo dosegla, gledano v celoti, ugodno stopnjo

akumulativnosti. Zato obstajajo ob doslednejšem izvajanju predvidene usmeritve v merilu vse države na razvijanje tržnega sistema ter stabilizacijo cen in tržišča realne možnosti za nadaljnje dinamično uresničevanje razvojnih programov trgovinskih delovnih organizacij, ki v celoti predvidevajo povečevanje deleža trgovine v gospodarski strukturi SR Slovenije.

Predvidoma se bo v tem petletju povečal realni družbeni proizvod, ustvarjen v trgovini, za 48 %. Še nadalje se bo nekoliko hitreje kot promet na drobno povečal promet na debelo.

Prizadevanja za učinkovitejše gospodarjenje in znižanje stroškov v celotnem gospodarstvu bodo zahtevale hitrejšo aktiviranje notranjih rezerv gospodarstva. Te so zlasti občutne v preveliki vezavi sredstev v zalogah. Predvidena širša vključitev trgovine v blagovni promet, ki omogoča občutno hitrejšo obračanje zalog in s tem manjšo vezavo obratnih sredstev, bo zato prispevala k izboljšanju strukture stroškov gospodarstva. Ob taki usmeritvi trgovine in poslovnih bank je pričakovati, da se bo delež trgovine v skupnih zalogah gospodarstva do leta 1975 povečal na okoli 35 % nasproti 28 % v letu 1971.

Širše vključevanje trgovine v blagovni promet bo zahtevalo od delovnih organizacij s področja trgovine vlaganja v trajna obratna sredstva ter v gradnjo in modernizacijo skladišč v skladu z razvojem mobilnih sredstev transportne dejavnosti; širše poslovno povezovanje s proizvodnjo in drugimi dejavnostmi gospodarstva z namenom boljše delitve dela, ki naj bi v večji meri na dogovorih o skupni poslovni politiki, skupnih vlaganjih ter prevzemanju rizika in delitvi dohodka, doseženega na teh osnovah ter širjenje maloprodajnega omrežja s sodobnimi oblikami prodaje, zlasti za promet proizvodov trajnejše porabe ter nadaljnje povečanje zmogljivosti servisnih dejavnosti.

Ob nakazani usmerjenosti poslovne in investicijske politike trgovine je računati z nadaljnjimi integracijskimi procesi, ki so že doslej prispevali k oblikovanju ekonomsko močnih organizacij z razvejano dejavnostjo na celotnem območju države. Take organizacije, ki lahko ob širšem vključevanju strokovnih kadrov uveljavljajo sodobno organizacijo dela, bodo nosilci hitrejšega razvoja trgovine. S prisotnostjo na drugih območjih države pa bo trgovina ustvarjala tudi pogoje za hitrejši razvoj proizvodnje.

Ob nadaljnjih integracijskih procesih v trgovini in širšem vključevanju visoko strokovnih kadrov v službe za raziskavo tržišča bo še nadalje pomemben delež trgovine tudi pri povečevanju izvoza. To velja zlasti za tista področja proizvodnje, kjer je širše vključevanje trgovine v izvoz racionalno predvsem zaradi širšega sortimenta blaga.

Hiter razvoj turizma in gostinstva bo še nadalje med osnovnimi komponentami gospodarske usmeritve. To zahtevajo predvsem potrebe po hitrejšem vključevanju gospodarstva v mednarodno tržišče, po drugi strani pa to omogočajo ugodni naravni pogoji in geografska lega. Pomembno osnovo za hitrejši razvoj na tem območju predstavljajo že zgrajene zmogljivosti kot tudi izboljšana organizacijska in konkurenčna usposobljenost turističnega gospodarstva.

V nadaljnjem razvoju turističnega gospodarstva bo še naprej poudarek na ustvarjanju pogojev za pospešeno rast inozemskega turističnega prometa, predvsem stacionarnega kot tudi izletniškega in tranzitnega, na kar bo vplival hiter razvoj turizma v ostalih delih Jugoslavije in pa bližina večjih urbanskih aglomeracij v sosednjih državah.

Vzporedno z rastjo življenjske ravni je pričakovati tudi hitrejši razvoj domačega turizma, kjer se bodo poleg tradicionalnih razvijale nove oblike, povezane z vse večjimi potrebami delovnih ljudi po aktivni rekreaciji.

V skladu z dolgoročnim konceptom turističnega gospodarstva in načelom koncentrirane graditve zmogljivosti ostaja še naprej poudarek na dograjevanju obstoječih turističnih središč, predvsem na obali, na gorskih področjih in naravnih zdraviliščih. Po programih gostinskih in turističnih organizacij so v načrtu pomembnejša vlaganja za zgraditev Bernardina, v Kranjski gori, Bledu, Bohinju, Bovcu, naravnih zdraviliščih ter v drugih turističnih središčih. Poleg tega pa je pričakovati večja vlaganja tudi v zasebno gostinstvo in v kmečki turizem.

Skupno se bodo turistične prenočitvene zmogljivosti predvidoma povečale za okoli 9500 novih ležišč v obratih komercialnega gostinstva in za okoli 7000 v komplementarnih zmogljivostih.

Število prenočitev bo v tem petletnem razdobju po oceni raslo po letni stopnji 9,2 %, v tem domačih gostov po 7,3 % in tujih 11,2 %. Devizni dohodek bi se do leta 1975 povečal na okoli 230 milijonov \$ nasproti 95 milijonom \$ v letu 1970 oziroma za povprečno 19 % letno.

Uresničenje nakazanih prizadevanj je v veliki meri povezano z nadaljevanjem politike pospeševanja turizma s strani republike, občin in drugih dejavnikov ter z večjo poslovnostjo in iniciativnostjo gostinskih, turističnih in drugih delovnih organizacij na osnovi izboljšanih pogojev gospodarjenja. Te organizacije se bodo morale aktivneje prilagoditi spremenjenim pogojem domačega in inozemskega popraševanja, predvsem z boljšo organizacijo in kvaliteto ponudbe ter s tesnejšim medsebojnim poslovnim in tehničnim sodelovanjem.

8. V okviru politike pospeševanja gospodarskega razvoja ter postopnega odpravljanja neskladnosti v njegovi strukturi bodo imela v prihodnjih letih poudarjeno mesto tudi prizadevanja za pospešitev razvoja tako imenovanega »malega gospodarstva«, ki obsega razvejana področja proizvodnje in storitev obrti in malih obratov družbenega in zasebnega sektorja. Navzlic hitrejšemu razvoju v zadnjem razdobju je malo gospodarstvo v strukturi slovenskega gospodarstva še vedno sorazmerno slabo zastopano in tudi močno zaostaja za udeležbo v drugih ekonomijah na podobni ali višji stopnji razvitosti. Posledica tega je pogosto pomanjkanje določenih vrst blaga in storitev na trgu ter oblikovanje ravni cen, ki je v občutnem nesorazmerju s cenami na ostalih področjih gospodarstva.

Uvajanje velikoserijske proizvodnje in sodobne tehnologije v proizvodnijske procese industrije, kar je pogoj za uveljavitev v mednarodni delitvi dela, nenehno izloča iz produkcijskih programov velikih podjetij določen asortiment polizdelkov in sestavnih delov, ki se izdelujejo v manjših količinah ali po individualnih naročilih. Ob takih težnjah v razvoju predelovalne industrije in ob ekspanziji potrošnje kakovostnih in trajnih dobrin pa se nenehno porajajo potrebe tudi po novih dopolnilnih in pomožnih dejavnostih za dopolnitev industrijske proizvodnje in popestritev trga blaga in storitev, v kar se lahko uspešno usmerja malo gospodarstvo. Usmeritev družbenega plana na pospeševanje razvoja tega sektorja zato pomeni krepitev celotnega gospodarskega potenciala, bogatitev tega ter preprečevanje monopolnih teženj in hkrati politiko, ki odpira možnosti hitrejšega povečanja produktivnosti in konkurenčne sposobnosti sodobnih družbenih industrijskih in drugih dejavnosti.

Perspektive malega gospodarstva so v njegovi dopolnilni vlogi k veliki družbeni proizvodnji. Zato daje družbeni plan poudarek predvsem razvijanju takšnih institucionalnih oblik in usmerjenosti malih obratov, ki bodo vodile k trajnejši delitvi dela in pogodbenemu sodelovanju s pomembnejšimi nosilci družbene reprodukcije v industriji, gradbeništvu, prometu, trgovini in drugih dejavnostih. V ta namen bodo uveljavljeni tudi ustrezni sistemski pogoji, ki bodo stimulatивно vplivali na večjo pritegnitev zasebnih sredstev in spodbujali gospodarsko iniciativo delovnih ljudi v tem sektorju gospodarstva.

Hitrejši razvoj malih gospodarstev proizvodnih in storitvenih dejavnosti bo pomemben tudi z vidika politike zaposlovanja, saj bo omogočal večje približevanje delovnih mest domicilu delovnega prebivalstva in s tem ugodno vplival na zmanjšanje dnevne migracije in tudi na hitrejši razvoj manj razvitih območij v SR Sloveniji. To bo tudi ena izmed osnov politike vračanja delavcev, zaposlenih v tujini.

Za izvajanje nakazane gospodarske usmeritve bo zlasti pomembno sprejetje ustrezne pravne ureditve osebnega dela z zasebnimi sredstvi za proizvodnjo, ki bo v skladu z ustavnimi dopolnili ter že sprejetimi sklepi družbeno-političnih organizacij uskladila proizvodne odnose na tem področju s cilji razvoja samoupravnega sistema ter sprostila možnosti tovrstnega gospodarskega udejstvovanja s takšnim normiranjem obsega zasebne dejavnosti, da bo omogočeno večanje obsega poslovanja v skladu s stopnjo samoupravne organiziranosti malih gospodarstev.

9. Številni podatki kažejo, da se bodo v naslednjem obdobju v Evropi še stopnjevali procesi tehnološko-tehničnega napredka ter koncentracije ekonomske moči velikih podjetij in grupacij. S tem se bodo zaostrovali konkurenčni pogoji za razvoj in ekspanzijo našega gospodarstva na tujih tržiščih. Prav tako se bodo ob že prisotnih integracijskih procesih na ostalih območjih Jugoslavije zaosttrili konkurenčni pogoji na domačem tržišču.

V takšne pogoje razvoja se bodo uspešno vključevale gospodarske organizacije, ki bodo po kapitalu, kadrih, organizaciji, razvojnoaplikativni sposobnosti in po prodornosti ter širini njihovih poslovnih konceptov lahko nosilci koooperacije in integracije v naši močno diverzificirani gospodarski strukturi ter poslovno interesantni partnerji večjih tujih firm.

Zlasti v zadnjih letih se v SR Sloveniji intenzivneje razvija poslovno povezovanje in integracija v nekaterih gospodarskih organizacijah in grupacijah na osnovi sorodnega proizvodnega programa, medsebojne povezave trgovskih, proizvodnih in storitvenih organizacij, formiranja kapitalno močno združenih gospodarskih organizacij z uskladenim dolgoročnejšim razvojnim programom kot tudi s tesnejšimi povezavami in integracijami z gospodarskimi organizacijami iz drugih republik. To je pospešilo specializacijo proizvodnje, omogočilo večjo učinkovitost in hitrejšo aktivizacijo investicij, boljše organizacijo pri realizaciji proizvodnje in storitev ter premoščanje raznih ovir, ki se pojavljajo na enotnem tržišču. Še intenzivnejša gibanja v teh smereh bodo potrebna v naslednjem razdobju.

Pri presojanju razvojnih možnosti z vidika obsega akumulacije je v SR Sloveniji vsaj 25 do 30 gospodarskih organizacij, ki so že ali se postopno oblikujejo v izrazitejše nosilce razvoja z ugodnimi možnostmi. Pri tem pa bo bistvenega pomena njihova kadrovska in organizacijska krepitev, povezana s sistematičnim in širokopoteznim usposabljanjem kadra ne samo doma, temveč

tudi v ustreznih izobraževalnih in razvojnih centrih v tujini, ter pritegnitev strokovnega kadra, začasno zaposlenega v tujini.

Z nastajanjem večjih nosilcev kooperacije v gospodarstvu je pričakovati, da bo za SR Slovenijo značilna diverzificirana struktura proizvodnje ob nadaljnji specializaciji podjetij in obratov ter s tem optimalizaciji proizvodnje predstavlja celo določeno prednost v razvoju.

10. Usmeritev na zunanja tržišča kakor tudi širjenje prodaje na celotni jugoslovanski trg postaja vse bolj odločilen faktor trajne in dinamične rasti gospodarstva SR Slovenije. Hkrati odpira usmeritev na mednarodno tržišče možnosti razvoja optimalnejših kapacitet in njihovo boljšo uporabo, stabilnejši priliv in normalno kroženje finančnih sredstev, pri vsem tem pa tudi hitrejša sprejemanje zahtevnejših kriterijev v proizvodnji in prodaji. Pričakovati je, da bo delež izvoza blaga in storitev v skupni vrednosti proizvodnje v naslednjih letih še nadalje naraščal. Delež izvoza blaga in storitev v družbenem proizvodu se bo predvidoma povečal od 24 % v letu 1970 na okoli 30 % v letu 1975.

V pogojih zunanjetrgovinskega in deviznega sistema zadnjih let in v pogojih konjunktura ter inflacije na domačem trgu je bilo gospodarstvo močno usmerjeno v osvajanje finalnih faz proizvodnje. Hkrati s tem je rastla odvisnost od uvoza in niso bile dovolj izkoriščene možnosti domače proizvodnje surovin in polproizvodov. V naslednjih letih lahko predvidevamo določeno kompletiranje proizvodne strukture in širjenja kroga kooperantov — dobaviteljev surovin in polproizvodov. Pričakovati je, da bo v tej smeri potekalo usklajevanje programov in planov na vseh nivojih od temeljnih organizacij združenega dela prek raznih oblik združevanja in povezovanja v gospodarstvu in v okviru poslovnih bank.

Spremembe deviznega sistema bodo povečale odgovornost organizacij združenega dela za večje lastno pokrivanje deviznih potreb oziroma za usklajevanje ponudbe in povpraševanja deviz v okviru poslovnih bank ter medbančnega deviznega trga. Takšna aktivna usmeritev in z njo povezano uskladenost zadolževanje v tujini z možnostmi odplačil bo hkrati z izboljšanjem strukture in pogojev tujih kreditov v celoti vodila k večjemu lastnemu pokrivanju deviznih potreb v merilu SR Slovenije.

V skladu z razvojno politiko ter cilji in nalogami razvoja ekonomskih odnosov s tujino bodo v naslednjih letih pomembne zlasti naslednje usmeritve:

- pospešeno razvijanje dejavnosti, kjer obstajajo v menjavi s tujino najugodnejše konkurenčne možnosti in dosegamo večje čiste devizne učinke, rentabilnost ter se zmanjšujejo potrebe uvoza;

- doseči čim hitrejšo racionalizacijo od uvoza surovin odvisnih zmogljivosti s povečanim izvozom in poslovnim povezovanjem s tujino ter razvijanjem kooperantske proizvodnje;

- izboljšati regionalno strukturo menjave ob prizadevanjih za razširitev izvoznih tržišč. V tem okviru bo potrebno tudi okrepiti gospodarsko sodelovanje z deželami v razvoju;

- ob sodelovanju bank doseči večjo organiziranost pri zadolževanju v tujini, da bi izboljšali pogoje kreditiranja in v večji meri izkoristili za skupna vlaganja.

Ob teh usmeritvah je pričakovati, da se bo nadaljeval proces modernizacije in usposabljanja gospodarstva in da bo v naslednjih letih prišlo do oblikovanja izvoznih količin, ki omogočajo racionalnejše vključevanje v mednarodno menjavo.

S politiko dodatnih ukrepov bo republika v okviru možnosti pospeševala razvoj izvozno usmerjene dejavnosti kot tudi tiste gospodarske usmeritve, ki pospešujejo večjo uskladenost menjave s tujino. Ob predvidenem povečevanju izvoza blaga in neblagovnega deviznega priliva za 13—15 % letno in sorazmerno počasnejši rasti uvoza je pričakovati bistveno izboljšanje bilance ekonomskih odnosov s tujino.

Težišče blagovnega izvoza bo tudi v naslednjih letih prvenstveno v prodaji industrijskega blaga, na področju storitev pa predvsem na inozemskem turizmu.

	V milijonih dolarjev					
	1970	Struktura v %	1975	Struktura v %	Stopnje rasti	
					1966—1970	1971—1975
Izvoz blaga in storitev	494	100,0	969	100,0	15,2	14,4
Izvoz blaga	296	59,9	526	54,3	9,9	12,2
— industrija	265	53,6	473	48,8	12,1	12,3
— kmetijstvo in gozdarstvo	31	6,3	53	5,5	— 2,5	11,3
Neblagovni dohodki	198	40,1	443	45,7	27,4	17,5

Ekspanzija industrijskega izvoza bo odvisna od krepitve deleža izvoza nekaterih gospodarskih grupacij, ki so se tudi že doslej uspešno uveljavljale na zunanjih tržiščih.

	V milijonih dolarjev		
	1970	1975	Stopnje rasti 1971—1975
Industrija v celoti	265	473	12,3
v tem:			
— elektroindustrija	25	88	28,5
— kovinska industrija — prevozna sredstva	17	40	18,6
— kemična industrija	21	39	13,3
— lesna industrija	43	77	12,5
Skupaj	106	244	18,1
Delež v izvozu celotne industrije			
— v %	40	52	
Ostale industrijske panoge	159	229	7,6

V sklopu teh panog se bo najintenzivneje povečeval izvoz naslednjih proizvodov: elektrostrojne opreme, trajnih potrošnih dobrin, cestnih prevoznih sredstev in stanovanjskih prikolic, zdravil, lesnih polproizvodov, pohištva, premaznih sredstev kot tudi avto- in velopnevmatik. Pomembnejši položaj bi v prihodnji izvozni strukturi tako pripadal proizvodom kovinske in elektroindustrije, zaradi česar se bo naša izvozna struktura postopno vse bolj prilagajala tendencam razvoja svetovne trgovine, ki je na tem področju najbolj ekspanzivna. To velja tudi za storitvene dejavnosti, zlasti za turizem, kjer ima Slovenija še znatne možnosti razvoja.

Živahniješe povezovanje s tujino se tako v prihodnje ne bo odrazilo le v pospešenem razvoju posameznih gospodarskih področij, temveč bo vplivalo tudi na raven in preobrazbo celotnega gospodarstva.

6. REŠEVANJE RAZVOJNIH PROBLEMOV INFRASTRUKTURNEGA POMENA

1. V preteklih letih je SR Slovenija na področju infrastrukture zaostajala za splošno dinamiko razvoja zlasti zaradi prioritete, ki je bila v ekonomski politiki dana razvoju ostalih področij. Ob prehajanju v razvitejšo gospodarsko strukturo bi se ta razkorak v odsotnosti odločnejših posegov še povečal in predstavljal resno oviro celotnemu razvoju. V tem planu so zato predvideni intenzivnejši programi na infrastrukturnem področju, s katerimi bi razreševali nastala neskladja ter ustvarili pogoje za kontinuirano izvajanje nalog, ki izhajajo iz dolgoročnega programa razvoja SR Slovenije.

Za razvoj gospodarske infrastrukture (proizvodni in prenosni objekti energetike, gradbeni objekti prometne infrastrukture in vodnega gospodarstva) je značilna vrsta specifičnosti, ki jih razvojna politika mora ustrezno upoštevati. Predvsem so to finančno zelo zahtevna vlaganja, ki terjajo po obsegu in časovno veliko koncentracijo sredstev. Rentabilnost objektov se izraža skozi daljše razdobje in to v veliki meri s posrednim vplivanjem na učinkovitost gospodarjenja in oblikovanje dohodka širokih področij gospodarstva. Ob velikih potrebah po modernizaciji proizvodnje in možnostih za poslovne naložbe s hitrimi ekonomskimi učinki med delovnimi organizacijami v glavnem ni večjega interesa za neposredna prelivanja sredstev na področju infrastrukture. Zato bo na tem področju še naprej potrebna intervencijska vloga predvsem republike, da bi zagotovili potrebne splošne pogoje za skladen družbenoekonomski razvoj.

Razen hitrejšega razvijanja gospodarske infrastrukture bo v prihodnjih letih nujno zagotoviti hitrejšo urejanje še nekaterih drugih vprašanj, ki so širšega in dolgoročnejšega razvojnega pomena in ki zaradi njihovega značaja terjajo uskladeno družbeno akcijo. V okviru teh vprašanj spadajo zlasti dolgoročno zasnovano regionalno prostorsko planiranje ter zaščita naravnega okolja.

Za posamezna področja infrastrukture so že sprejeti, pripravljeni ali pa v končni fazi izdelave konkretni programi ustreznih samoupravnih in drugih skupnosti, od katerih so za opredelitev razvojne politike družbenega plana do leta 1975 zlasti pomembni: dolgoročni program razvoja energetike, program razvoja hitrih cest, program razvoja cestne mreže, srednjeročni program združenega železniškega transportnega podjetja Ljubljana ter program razvoja luke Koper.

2. Gospodarstvo SR Slovenije prehaja na področju energetike v položaj vse večje deficitarnosti. Leta 1975 bo ob pričakovani gospodarski rasti in sorazmerno večji porabi primanjkovalo že več kot polovica potrebne primarne energije, kar pomeni že veliko odvisnost v oskrbovanju SR Slovenije za energijo, zlasti z vidika zanesljivosti, stabilnosti in ekonomičnosti oskrbe. Ta problem bo stalno prisoten in bo zato nujno intenzivnejše ukrepanje v tem in naslednjih razdobjih.

Poseben razvojni problem bo predstavljal pričakovani primanjkljaj v električni energiji, ki bo ob koncu tega petletnega razdobja pri predvideni porabi 7220 GWh znašal okoli 1000 GWh. V nadaljnjih letih bi se ta primanjkljaj progresivno povečeval in bo zato nujno pravočasno zagotoviti gradnjo novih elektroenergetskih objektov. Ob pričakovanem, vse bolj intenzivnem usmerjanju našega gospodarstva na nove sodobnejše strukture energetskih virov pa bo vse bolj izstopal tudi problem redne in ekonomičnejše oskrbe s tekočimi in plinastimi gorivi.

Rezultati optimalizacije izbora bodočih elektroenergetskih objektov v okviru dolgoročne projekcije so pokazali, da bo za pokrivanje potreb po osnovni energiji v letih 1975—1978 razen že dokončane TE-Šošanj III nujno zgraditi termoelektrarno Šošanj IV z zmogljivostjo 300 MW in — ker ne bo več drugih ustreznih virov na razpolago — še nuklearno elektrarno. Po sporazumu med SR Slovenijo in SR Hrvatsko bo ob enakem deležu zgrajena za potrebe širšega gospodarskega prostora skupna NE zmogljivosti 600 MW; ker je gradnja večje kapacitete bolj ekonomična. Za pokrivanje potreb po električni energiji in moči ob koničnih obremenitvah v teh letih pa bo potrebno graditi še dopolnilne proizvodne zmogljivosti elektrarn in v ta namen čimprej sprejeti ustrezne investicijske odločitve. Poleg tega bo nujno za redno in zanesljivo obratovanje slovenskega elektroenergetskega sistema ta sistem kot sestavni del enotnega jugoslovanskega elektroenergetskega sistema usposobiti za paralelno obratovanje z obstoječim sistemom v sosednjih državah. Ob upoštevanju te naloge bo za prenos potrebnih količin kvalitetne električne energije potrebno dograditi in izpopolniti prenosno omrežje tudi v SR Sloveniji.

Nakazani program gradnje elektroenergetskih objektov bo po sprejetem družbenem dogovoru financiran

- s sredstvi elektrogospodarskih organizacij za proizvodnjo in prenos električne energije in drugih gospodarskih organizacij na čelu sovlaganja;

- s sredstvi, zbranimi na podlagi predpisov o obveznem posojilu gospodarstva;

- ter določenim prispevkom za porabljeno električno energijo v gospodarstvu in gospodinjstvih;

- za te namene bodo uporabljena tudi domača in tuja kreditna sredstva.

Potrebno bo povečati tudi proizvodnjo v premogovništvu. V tem razdobju bodo zaradi izčrpanosti rezerv prenehali obratovati ali bodo občutno zmanjšali proizvodnjo rudniki rjavega premoga Kočevje, Montana, Laško in Senovo. Hkratno povečanje porabe premoga v termoelektrarnah bo zato zahtevalo večjo proizvodnjo v ostalih premogovnikih, kar bo možno doseči le z razvojem in modernizacijo predvsem zasavskih premogovnikov in rudnika lignita Velenje. Poraba premoga na drugih področjih se bo morala zmanjšati in nadomestiti z drugimi gorivi.

Skladno z gradnjo nuklearne elektrarne bo potrebno pripravljati za eksploatacijo rudišče uranove rude na Žirovskem vrhu in zgraditi obrat za oplemenjevanje te rude.

Sodobno gospodarstvo vse bolj uporablja kvalitetna goriva, med katerimi je naravni plin za nekatere porabnike na prvem mestu. Ker SR Slovenija nima lastnih virov te energije, se proučujejo možnosti in izdelujejo projekti za povezavo s plinovodno mrežo zunaj meja, od koder bi z ustreznimi plinovodi dovajali potrebne količine naravnega plina do glavnih potrošnih centrov.

Poraba tekočih goriv in drugih derivatov nafte v SR Sloveniji hitro narašča in bo v letu 1975 že dosegla 2 milijona ton. Takšna poraba ekonomsko že utemeljuje usmeritev na lastne predelovalne zmogljivosti, zlasti še ob upoštevanju neugodnih pogojev oskrbovanja in oddaljenih virov. Zato bo nujno, da zainteresirano gospodarstvo še v tem razdobju sprejme ustrezne odločitve za razvoj naftnega gospodarstva.

3. Prometna infrastruktura je zastarela in pomanjkljiva ter že predstavlja resno oviro za nadaljnji razvoj slovenskega gospodarstva. To velja zlasti za železniški in cestni promet. Pri železniški infrastrukturi je del železniških prog

dotrajan, progovna oprema in manipulacijske naprave pa so pomanjkljive, kar se odraža v slabi kvaliteti in zlasti v premajhni hitrosti prevoznih storitev celo na nekaterih važnejših progah. V celotni cestni mreži je bilo v letu 1970 le 27 % cest z moderniziranim cestiščem (asfaltno, betonsko in kockasto), na republiških cestah pa je bilo še vedno okoli 42 % cest z makadamskim cestiščem. Osni pritisk nad 8 ton prenese le okoli 10 % vseh slovenskih cest. Takšno stanje prometne infrastrukture negativno vpliva na ekonomiko prometa in s tem tudi na razvojne možnosti celotnega gospodarstva.

V naslednjih letih bo potrebno dokončati modernizacijo železniške proge Jesenice—Dobova in nadaljevati rekonstrukcijo in elektrifikacijo prog Zidani most—Šentilj, Divača—Koper ter omenjene glavne proge opremiti z ustreznimi signalno-varnostnimi in telekomunikacijskimi napravami. S tem bodo do leta 1975 v glavnem končana dela na modernizaciji železniškega prometnega križa, kar bo omogočilo racioalnejše poslovanje na celotni železniški mreži ter ugodno vplivalo tudi na razvoj tranzitnega prometa prek ozemlja SR Slovenije.

Že doseženi in predvideni razvoj prometa v luki Koper zahteva povečanje zmogljivosti pristanišča in skladiščnega prostora. Za obvladanje prometa bo po sprejetem programu razvoja luke Koper treba širiti tudi objekte luške infrastrukture z dogradnjo operativne obale in drugih spremljajočih objektov ter poglobiti luški bazen za pristajanje ladij večje tonaže.

Za pospešitev modernizacije železniške in gradnjo luške infrastrukture je republika že sprejela ukrepe in bo v te namene redno zagotavljala potrebna sredstva in to:

- za regresiranje obrestne mere ter konverzijo v preteklem razdobju odobrenih kreditov za gradnjo, modernizacijo in elektrifikacijo železnice, kakor tudi za predvideno dokončanje programa modernizacije in elektrifikacije železniških prog Jesenice—Dobova, Zidani most—Šentilj in Divača—Koper po programu železniško transportnega podjetja Ljubljana;

- za regresiranje obrestne mere in konverzijo kreditov za izgradnjo luške infrastrukture po sprejetem programu luke Koper.

Za uresničitev nakazanih programov pa bodo potrebna še nadaljnja prizadevanja za zagotovitev dolgoročnejših kreditnih sredstev.

Na področju cestnega omrežja bodo po že sprejetem programu razvoja avtocest dokončani odseki Vrhnika—Postojna—Razdrto v štiripasovni izvedbi in Hoče—Levec v dvopasovni izvedbi z osnovnimi elementi štiripasovne ceste na magistralni smeri Šentilj—Ljubljana Razdrto—Nova Gorica—Sežana, ki se navezuje na veliko južnoevropsko magistralno smer zahod—vzhod. V letu 1972 bo tudi dokončna magistralna cesta Ptuj—Macelj, ki bo povezovala vzhodni del SR Slovenije s sosednjo SR Hrvatsko.

V okviru razpoložljivih namenskih sredstev bo treba izvajati rekonstrukcijo in modernizacijo obstoječih regionalnih cest ter jih usposabljati za obvladovanje hitro naraščajočega domačega in mednarodnega prometa. V zvezi z novo kategorizacijo cest v SR Sloveniji je bila izvršena preporazdelitev namenskih virov sredstev za ceste. S tem bodo dani ugodnejši pogoji za modernizacijo tudi lokalnega omrežja. Predvidoma bo na območju SR Slovenije ob upoštevanju v letu 1972 povečanih namenskih sredstev mogoče modernizirati 386 km in zgraditi 92 km novih modernih cest, tako da bi ob koncu tega petletja v celotni cestni mreži imeli že več kot 30 % cest s sodobnim cestiščem.

- V letu 1972 bo sprejet srednjeročni program republiške skupnosti za ceste, ki bo podrobneje opredelil razvoj cestnega omrežja ob upoštevanju pro-

metnih obremenitev regionalnih cest in boljše povezave med regijami, še posebno med gospodarsko manj in bolj razvitimi območji.

— Proučene bodo možnosti zagotovitve dodatnih sredstev za te namene v drugem delu razdobja tega plana, zlasti še možnosti prerazdelitve prometnega davka od prodaje tekočih goriv in pritegnitve dodatnih inozemskih sredstev. S tem so pogojene tudi možnosti pričetka razreševanja financiranja nekaterih perečih prometno razvojnih vprašanj, kot so gorenjska magistrala, predor skozi Karavanke, priobalna cestna povezava, začetna dela za nadaljevanje programa avtoceste in drugo.

Uvajanje vse večjih in hitrejših avionov ter povečanje prometa v domačem in zlasti mednarodnem zračnem potniškem in blagovnem prometu narekuje razširitev in rekonstrukcijo pristaniške stavbe, podaljšanje vzletno-pristajalne steze, povečanje ploščadi za sprejem in odpravo letal in drugih spremljajočih objektov na letališču Brnik. Tudi z vidika razvoja turizma bo nujno, da se letališče Brnik opremi za sprejem letal večjih zmogljivosti. Načrtovana je tudi gradnja sekundarnega letališča pri Mariboru ter dograjevanje obstoječih športnih letališč v terciarna letališča, s čimer bo omogočen razvoj športno-turistične in STOL-aviacije. V letu 1972 bo:

— sprejet dolgoročni koncept in program razvoja celotne aerodromske mreže v SR Sloveniji ter na tej osnovi pripravljeni ukrepi za regionalno prostorsko urejanje in drugi ukrepi za skladen razvoj letalskega prometa in gradnje na območju SR Slovenije.

V skladu s programom razvoja PTT prometa bodo povečane zmogljivosti in izboljšane telefonske in telegrafske zveze v notranjem in mednarodnem prometu. V okviru objektov infrastrukturnega pomena bodo povečana vlaganja zlasti za gradnjo novih telefonskih in telegrafskih tranzitnih postaj z ustreznim kablovskim omrežjem.

4. Na področju vodnega gospodarstva se bodo v skladu s srednjeročnim programom vodnega sklada SR Slovenije nadaljevala in intenzivirala zlasti dela: za zaščito pred škodljivim delovanjem voda (regulacija Ščavnice, akumulacija na Sotli, manjše intervencije na porečjih Mure, Save in Soče); za varstvo obstoječih vodnih zalog in za zagotovitev novih virov pitne in tehnološke vode (gradnja zbiralnikov na Savinji, v Halozah in Prekmurju, raziskave podtalnih voda, zlasti v Savinjski dolini, na Kraškem polju in Krasu, za varstvo kakovosti voda (gradnja čistilnega bazena na Notranjski reki in glavnih zbiralnikov onesnažene vode na slovenski obali, gradnja čistilnih naprav na pritokih Save, Drave, Mure in Soče).

5. Izvajanje nakazanih programov razvoja gospodarske infrastrukture bo terjalo občutno povečanje vlaganj za te namene nasproti preteklemu razdobju in povečanje deleža teh investicij v strukturi gospodarskih investicij. Povečal se bo tudi njihov delež v strukturi porabe družbenega proizvoda:

	1961—1965	1966—1970	1971—1975
Delež infrastrukturnih investicij (v %)			
— v gospodarskih investicijah			
v osnovna sredstva	19,1	18,4	33,7
— v družbenem proizvodu	3,67	3,08	5,51

Do leta 1975 bodo skupno potrebne investicije za te namene po ocenah na podlagi cen konec leta 1971 znašale okoli 9090 milijonov dinarjev, od tega 41 % za naložbe v energetiko in 57 % za prometno infrastrukturo.

Predvideno povečanje dolgoročnih razvojnih naložb v strukturi gospodarskih investicij bo občutno obremenjevalo razpoložljive gospodarske vire SR Slovenije v prihodnjih letih ter prehodno vplivalo tudi na določeno poslabšanje globalnega kapitalnega koeficienta. Zato bo nujno zagotoviti pomembnejšo udeležbo inozemskih sredstev ter razen že zaključenih zagotoviti še dodatna posojila, zlasti za področje energetike in prometa.

7. Prostor postaja v sodobnih pogojih izrazita ekonomska kategorija, dolgoročno zasnovano gospodarjenje s prostorom pa eno pomembnih pogojev za skladnejši in učinkovitejši družbenoekonomski razvoj. Zato se je SR Slovenija z že sprejetimi predpisi, zlasti na področju regionalnega prostorskega in urbanističnega planiranja, odločila svoj prostor urejati kompleksno s ciljem uskladenega ekonomskosocialnega razvoja republike. Na ta način bo preprečena nesmotrna izraba razpoložljivega prostora ob vedno večji urbanizaciji, industrializaciji, razvoju infrastrukture in drugih dejavnosti ter hkrati uskladeni različni interesi za prostor.

V okviru dolgoročnih nalog na področju prostorskega planiranja bo SR Slovenija v prihodnjih letih ukrepala zlasti v naslednjih smereh:

- v prvi polovici leta 1973 bo sprejela regionalni prostorski plan za območje SR Slovenije ter ga kontinuirano dopolnjevala z rešitvami na podlagi nadaljnjih sistematičnih raziskav;

- sodelovala bo pri usklajevanju prostorskega planiranja s SR Hrvatsko in sosednjimi deželami Avstrije, Italije in Madžarske;

- spodbujala izdelavo prostorskih planov širših območij z medobčinskim sodelovanjem in poskrbela za izdelavo regionalnih prostorskih planov območij s posebnim namenom;

- pospeševala znanstveno raziskovalno delo, povezano z regionalnim prostorskim planiranjem, in po posebnem programu sofinancirala kontinuirano regionalno prostorsko planiranje območja SR Slovenije s poudarkom na izdelavi inventarizacije in valorizacije prostora;

- ustanovila poseben upravni zavod za regionalno prostorsko planiranje in prostorsko dokumentacijski center SR Slovenije ter skrbela za dolgoročno izpolnjevanje prostorske dokumentacije na podlagi sodobne avtomatske obdelave podatkov.

Pri usmerjanju urbanizacije, ki bo v tem razdobju zajela že okoli 45 % prebivalstva, bo treba izhajati iz načel policentričnega razvoja, sprejetih z resolucijo o dolgoročnem razvoju SR Slovenije. Razvijanje policentričnega urbanega sistema bo vplivalo na postopno oblikovanje učinkovitejše funkcionalne prometne povezanosti in skladnejši regionalni ekonomskosocialni razvoj, hkrati pa omogočalo zmanjševanje razlik v življenjskih pogojih mestnega in nemestnega prebivalstva. V skladu s temi načeli

- bodo občinske skupščine z medobčinskimi dogovori opredelile razvojna središča ter uskladile urbanistične programe z regionalnim prostorskim planom republike;

- bo republika izvajala politiko razvoja infrastrukture in družbenih služb;

- zaradi smotrnega urejanja prostora in usmerjanja urbanizacije bodo republika in občine dopolnile predpise o prometu z zemljišči.

Zelo pomanjkljivo je stanje geodetskih podlog. To povzroča gospodarsko škodo, hkrati pa otežuje sistematično prostorsko urejanje in urbanistično planiranje. Zato bo potrebno do leta 1975 zagotoviti izvedbo zlasti naslednjih nalog: nadaljevati izdelavo osnovne državne karte, nadaljevati izmero in izdelavo topografsko-katastrskih načrtov, pričeti obnovo katastrske klasifikacije in bonitiranje zemljišč, izpopolniti zemljiški kataster, nadaljevati izdelavo katastra komunalnih naprav, izdelati urbano-geodetsko dokumentacijo za večja mesta in regionalno-geodetsko dokumentacijo vseh občin ter zagotoviti izdajo kart v merilih 1 : 25 000 do 1 : 750 000. Podrobneje bo te naloge opredelil srednjeročni program geodetskih del za območje SR Slovenije.

8. Reševanje problemov varstva okolja vse bolj dobiva širši in dolgoročnejši infrastrukturni pomen. Dosedanja premalo načrtna izraba prostora ter hiter gospodarski in tehnološki razvoj so povzročili slabšanje naravnega okolja in biofizičnih pogojev za življenje. Kvarjenje zraka, vode in tal ter ropot že ogrožajo zdravje človeka. Ti problemi se bodo v nadaljnjem razvoju še stopnjevali. Zato je nujno pravočasno sprejeti ukrepe za zavarovanje naravnega okolja in izboljšanje biofizičnih pogojev življenja.

Podlaga za organizacijo varstva okolja bodo regionalni prostorski plani SR Slovenije skupaj s prostorskimi plani ožjih območij in urbanističnimi plani, ki bodo urejevali razen uporabe prostora tudi varstvo naravnega okolja v naseljenih krajih in izven njih ter zaščitili prirodne in krajinske značilnosti. Sprejeti bodo tudi posebni srednjeročni in dolgoročni programi ukrepov za varstvo okolja ter predpisi za varstvo okolja.

Za izvajanje programov varstva okolja so potrebna velika materialna sredstva, zato bo v okviru materialnih možnosti v tem srednjeročnem obdobju pri reševanju problemov poudarek na prednostnih nalogah.

Za izboljšanje stanja onesnaženega zraka bodo v srednjeročnem obdobju prednostne naloge naslednje:

- opredeliti območja SR Slovenije glede na stanje onesnaženja zraka in organizirati stalno republiško službo za varstvo oziroma kontrolo onesnaženja zraka, zlasti še v mestih in industrijskih okoljih;

- sprejeti ukrepe za omejevanje onesnaženja zraka, predvsem za prepo-ved oziroma omejitev novih emisij v krajih, ki so že močnejše prizadeti, nadalje za zmanjšanje uporabe goriv z visokim deležem žvepla, za izločitev iz prometa vozil, ki izpuščajo dim nad dovoljeno črtno, in v zazidalnih načrtih za nova naselja v ogroženih območjih predvideti skupno centralno ogrevanje.

V zvezi z varstvom kakovosti voda bo poudarek na:

- doslednem izvajanju priporočil, sprejetih v resolucijah zvezne in republiške skupščine;

- zagotoviti zaščito voda v rezervatih pitne vode in varčevanju z vodno zalogo;

- preprečevanju nadaljnjega naraščanja onesnaženja voda, načrtni gradnji čistilnih naprav za industrijske in mestne odplake, nadalje ukrepov za uravnavanje rečnih pretokov in za oskrbo industrije s tehnološko vodo ter ukrepov za zaščito čistoče morja.

Na področju varstva tal bo predvsem potrebno dopolniti in sprejeti nove ukrepe za smotno rabo ter zavarovanje tal pred degradacijskimi procesi v zvezi z gradnjami, gospodarsko izrabo tal v kmetijstvu, gozdarstvu in rudarstvu ter površinskim in globinskim onesnaževanjem tal.

Ob pričakovanem naraščanju enegetske, industrijske ter druge porabe radioaktivnih snovi bo potrebno sproti dopolnjevati že uveljavljene ukrepe za zaščito zraka, voda in tal pred radioaktivnim žarčenjem ob upoštevanju znanstvenih spoznanj ter tehnološkega razvoja.

Sprejeti bodo tudi ukrepi za omejevanje hrupa, pri čemer bo poudarek na ustrezni politiki na področju razvoja prometa in prometnih sredstev ter določanju lokacij za razvoj industrije, ki povzroča večji hrup.

V varstvo okolja bo treba pritegniti tako delovne organizacije kot občinske skupščine, razen tega pa z raznimi oblikami vzgoje tudi celotno prebivalstvo.

Financiranje zaščitnih ukrepov bo slonelo predvsem na obveznostih onesnaževalcev zraka, voda in tal. Zagotoviti pa bo potrebno tudi sredstva za sistematičnejše raziskave s področja varstva okolja.

7. VLOGA LJUDSKEGA FAKTORJA V PRIHODNJEM RAZVOJU

1. Dinamične in kompleksne spremembe, ki v svetu potekajo na vseh področjih ekonomskega in družbenega življenja in ki jih potrjujejo številne znanstvene raziskave bodočega razvoja, kažejo, da so razvite države že intenzivno zajeli procesi nove industrijske revolucije, ki so ji osnova množični znanstveni, tehnični, tehnološki in organizacijski dosežki ob hitrem porastu obsega, kvalitete, specializacije in koncentracije strokovnih in znanstvenih kadrov. Razvoj znanosti, izobraževanja in sploh aktiviranje ljudskih potencialov postaja vse bolj odločilen in neposreden faktor v tekmi, kjer očitno dobivajo ekonomije, kjer se te komponente kumulirajo. Za planirani družbenoekonomski razvoj v SR Sloveniji v prihodnjem razdobju so zato pomembne cene obsega, kvalitete ter stopnje uporabe razpoložljivih in potencialnih ljudskih faktorjev razvoja, kakor tudi naloge, ki jih je na tem področju potrebno uresničevati, da bi zagotovili dinamične pogoje družbene reprodukcije.

2. Na področju zaposlovanja prehaja SR Slovenija v naslednjem razdobju v kvalitetno nov položaj, ki je pogojen tako z demografskimi elementi in strukturami kot tudi z značilnostmi razvitejše faze družbenoekonomskega razvoja. Ob dosedanjem dinamičnem družbenoekonomskem razvoju je SR Slovenija dosegla stanje sorazmerno visoke zaposlenosti prebivalstva, ne glede na to, da obstajajo še vedno nekateri specifični problemi, povezani z regionalnimi razlikami in profesionalno strukturo aktivnega prebivalstva. Pri tem nakazujejo dolgoročne projekcije aktivnega prebivalstva relativno hitro zmanjševanje rezerv v razpoložljivem delovnem potencialu. Tudi tendenca je ob izrazitejših konjunkturalnih gibanjih bila že doslej močno prisotna, še močnejše pa bo — tudi ob zmernem naraščanju zaposlenosti — prišla do izraza proti koncu petletnega razdobja.

Letna stopnja naravnega prirastka aktivnega prebivalstva SR Slovenije je v preteklem petletju znašala 0,7, v razdobju 1971—1975 bo znašala predvidoma 0,6 ‰, po letu 1975 pa že okrog 0,5 ‰. V prilivu mladih generacij v aktivno prebivalstvo se kažejo znaki tako relativnega kot absolutnega zmanjševanja in to v glavnem kontingentov mladine z osnovno izobrazbo, ki se bo v tem petletju še nadalje zmanjšal za okoli 15 ‰. To pa se bo odrazilo tudi na kontingentih s srednjo in višjo izobrazbo, čeprav z določenim časovnim odlogom.

Razen manjšega naravnega priliva v aktivno prebivalstvo so se zaradi intenzivnega transfera v preteklosti močno zmanjšale tudi rezerve v celotnem delovnem potencialu kmečkega prebivalstva. Na to kaže med drugim občutno

zmanjševanje deleža mlajšega aktivnega kmečkega prebivalstva, ki se je v razdobju 15 let znižal na polovico. Tudi v ženskem prebivalstvu ni večjih rezerv, saj znaša dosežena stopnja aktivizacije žena v starosti med 15—65 let že okoli 70 % in je znatno višja od stopnje v razvitih zahodnoevropskih državah.

Na obseg in strukturo delovnega potenciala v SRS bodo vplivali tudi migracijski tokovi, ki potekajo v smeri jugo-severo-zahodna Evropa, s katerimi je v relativno manjšem obsegu potrebno računati v prihodnjih letih. Po letu 1965 se je v tujini začasno ali trajno zaposlilo nad 50 000 naših delavcev. Od tega števila je bila ob koncu leta 1970 v tujini še vedno okoli 40 000 oseb, od tega okrog 50 % strokovno usposobljenih delavcev. V takšnih pogojih se delovne organizacije vse intenzivneje usmerjajo na zaposlovanje delovnega potenciala iz ostalih območij Jugoslavije, ki pa je glede na ponudbo pretežno nekvalificiranega sestava.

3. V razdobju 1971—1975 se bo celoten priliv mladine v aktivno prebivalstvo gibal med 120 000—125 000 oseb. V tem okviru bo razpoložljivi delovni potencial, poleg nadomestitve pričakovanega naravnega izpada v aktivnem prebivalstvu, omogočal povečanje zaposlenosti v celotnem družbenem in zasebnem nekmetijskem sektorju za okoli 8,1 %. Pri tem v zvezi z usmeritvami v tem planu predpostavljamo bistveno zmanjšanje salda migracije s tujino nasproti preteklemu razdobju ter počasnejše zmanjševanje aktivnega prebivalstva v kmetijstvu.

	Porast zaposlenih		Zmanjšanje aktiv. v zasebnem kmetijstvu (000 oseb)	Delež aktivnih v zasebnem kmetijstvu ²
	dom. del. potencial ¹	skupno povečanje (indeks)		
1961—1965	46,0	116,9	31,6	23,3
1965—1970	33,6	107,1	21,3	19,8
1971—1975	48,0	109,5	18,5	16,7

Nakazano povečanje razpoložljivega delovnega potenciala bo ob možnostih dodatnega zaposlovanja delavcev iz drugih republik zadoščalo za uresničitev potreb po zaposlovanju, ki izhajajo iz predvidene dinamike družbenoekonomskega razvoja. V celem petletnem razdobju bi se tako poprečno letna skupna zaposlenost v nekmetijskih dejavnostih predvidoma povečala med 1,7—2,0 %. Stabilizacijska usmeritev in zaostreni pogoji gospodarjenja bodo v naslednjih letih vplivali na sorazmerno počasnejšo rast zaposlovanja zlasti v sekundarnih dejavnostih in še posebej v industriji. Sorazmerno intenzivnejše zaposlovanje pa je pričakovati v terciarnem sektorju, predvsem v storitvenih dejavnostih, ki zaostajajo za potrebami tržišča in kjer bodo tudi z ustreznjšo pravno ureditvijo individualnega dela z zasebnimi sredstvi podane večje možnosti za zaposlovanje. V primarnih dejavnosti pa se bo nadaljevala tendenca postopnega zmanjševanja zaposlenosti, predvsem pa aktivnega prebivalstva v zasebnem kmetijstvu.

4. Predvidena rast zaposlovanja se giblje na zgornji meji, ki jo bodo dopuščali demografski viri in še zlasti njihova struktura. Ob hitrejšem zaposlovanju bi se progresivno poslabševala bilanca in povečal primanjkljaj delovne

¹ Prirast zaposlenih v celotnem družbenem sektorju in v zasebnih nekmetijskih dejavnostih iz domačega delovnega potenciala.

² Aktivno prebivalstvo v čistih kmečkih gospodarstvih, delež v mejnih letih 1965, 1970, 1975.

sile, hkrati s tem pa bi se tudi krepile tendence ekstenzivnosti v strukturi vlaganj in kvantifikacijski strukturi zaposlenih. Ker postaja gibanje delovnega potenciala v SRS vse bolj omejitveni faktor razvoja, bo njegovo racionalno koriščenje osnovna smer razvojne politike na tem področju, ki bi jo morali dosledno upoštevati gospodarstvo, interesne skupnosti in družbenopolitične skupnosti v svojih razvojnih programih ter pri konkretnih odločitvah. V skladu s temeljnimi smernicami tega plana bodo potrebni predvsem:

- usmeritev razvojnih programov delovnih organizacij, zlasti v industriji in transportu, na znatno večjo opremljenost delovnih mest, modernizacijo tehnologije, avtomatizacijo proizvodnih postopkov ter s tem na hitrejše povečevanje dohodka na zaposlenega. Takšna usmeritev je edini realni pristop k razreševanju perečega problema odliva strokovnega kadra in znanja v tujino kot najpomembnejšega faktorja prihodnjega razvoja;

- ustvarjanje materialnih in drugih pogojev, ki bodo vplivali na večjo mobilnost delovne sile ter uveljavljanje sistemskih pogojev, ki bodo naložbe v delovno intenzivno proizvodnjo spodbujali v večji meri v tistih regijah SRS, kjer še obstaja agrarna prenaseljenost;

- organizirano prizadevanje delovnih organizacij ter občinskih in regionalnih dejavnikov pri ustvarjanju pogojev za zaposlitev delavcev, ki so na delu v tujini;

- zagotavljanje večje socialne varnosti začasno nezaposlenih ter ustvarjanje potrebnih pogojev za njihovo poklicno usposobitev in hitrejše vključevanje v delo.

5. V okviru politike aktiviranja razpoložljivih ljudskih virov so kvalitetne spremembe kvalifikacijske strukture aktivnega prebivalstva in zaposlenih nujen pogoj za doseganje še naprej dinamičnega družbenoekonomskega razvoja, ki bi temeljil predvsem na porastu družbene produktivnosti dela.

SR Slovenija zaostaja za razvitimi deželami tako po izobrazbeni strukturi zaposlenih, še posebej pa pri posameznih kategorijah zaposlenih. V strukturi zaposlenih je še vedno okoli 60 % oseb brez ustrezne šolske poklicne izobrazbe, od tega dve tretjini z nepopolno osnovno šolo. Tudi v tekočem prilivu mladine med zaposlene je še vedno okoli 47 % mladine brez strokovne usposobljenosti. Izrazito zaostajamo pri kadrih s srednjo strokovno izobrazbo, ki so v strukturi zaposlenih udeleženi le z 10 % nasproti 15—20 % v razvitejših državah. Tudi delež kadrov z višjo in visoko strokovno izobrazbo zaostaja za potrebami družbenoekonomskega razvoja. Primanjkljaj teh kadrov je toliko občutnejši, ker je v strukturi zaposlenih povsem neustrezno razmerje med kadri s srednjo ter višjo in visoko strokovno izobrazbo, ki pogojujejo obstoječo neracionalno razporeditev visokošolskih kadrov na delovnih mestih in povzroča neracionalno izkoriščanje strokovnega znanja.

V preteklem petletju niso bile uresničene smernice družbenega plana za izboljšanje kadrovske strukture zaposlenih. Določeni rezultati so bili doseženi pri povečanju obsega izobraževanja in to predvsem pri višjem in visokem šolstvu, medtem ko je obseg izobraževanja v srednjem strokovnem in poklicnem šolstvu, kakor tudi dopolnilno izobraževanje že zaposlenih, močno zaostajalo za potrebami. Zato se vse bolj zaostruje primanjkljaj strokovnega kadra v celoti in še zlasti po posameznih poklicnih skupinah. V tem okviru bo v naslednjih letih zlasti primanjkoval kader s področja matematičnih ved, posebno kader za operacijske raziskave in ekonometrijo, kader s področja računalniške tehnike, strojne in elektro stroke, zlasti elektronike, specialisti za marketing, profili za

vodstveni poslovni kader z interdisciplinarno izobrazbo, visoko kvalificiran raziskovalni kader, zlasti v tehničnih vedah, pedagoški kader ter razni specializirani profili na vseh področjih.

Sedanje stanje kadrovskega potenciala ter priliv strokovno izobražene mladine ne zagotavlja uresničenja kvalitativnih ciljev razvojne politike. Uresničenje družbenega plana zato predpostavlja v naslednjih letih široko zasnovano družbeno akcijo za povečanje strokovnega izobraževanja vseh nosilcev razvoja od delovnih organizacij do družbenopolitičnih skupnosti. V tem okviru bo zlasti nujno:

— občutno povečati obseg izobraževanja kadrov s srednjo strokovno in poklicno izobrazbo in še nadalje povečevati priliv kadrov z višjo in visoko izobrazbo;

— dosledno izvajati resolucijo republiške skupščine o kadrovske politiki na vseh ravneh in v zvezi s tem zlasti programiranje kadrov v delovnih organizacijah in ustvarjanje potrebnih materialnih in organizacijskih pogojev za povečanje strokovne usposobljenosti, kvalifikacijo in prekvalifikacijo zaposlenih. Potrebna je izpopolnitev sistema nagrajevanja v delovnih organizacijah, ki bo spodbujal te težnje. Družbena skupnost bo spodbujala večja vlaganja sredstev delovnih organizacij za te namene z davčnimi olajšavami;

— na ravni republike organizirati stalno programiranje strokovnih kadrov pri republiški skupnosti za zaposlovanje, republiški izobraževalni skupnosti ter gospodarski zbornici ter v okviru pristojnega upravnega organa organizirana služba za koordinacijo aktivnosti na tem področju.

V skladu z nalogami, ki izhajajo iz resolucije o dolgoročnem družbeno-ekonomskem razvoju, ter na podlagi potreb predvidenega srednjeročnega družbenoekonomskega razvoja bo v naslednjih letih potrebno zagotoviti materialne in organizacijske pogoje za hitro povečanje števila strokovnih kadrov. V razdobju do leta 1975 je realno mogoče računati z naslednjim prilivom kadrov iz šol:

	Priliv med zaposlene 1971—1975 (v 000 oseb)	Stopnje rasti zaposlenih ¹	Struktura zaposlenih ²	
			1970	1975
Izobrazbena raven:				
Osnovne šole	36	— 0,7	60,0	52,9
Poklicne šole	47	4,6	24,6	28,1
Srednje šole	18	5,5	9,7	11,6
Višje in visoke šole	12	7,0	5,7	7,4
S k u p a j	113	1,8	100,0	100,0

V skladu z nakazanim programom bo v tem petletju možno usposobiti skupno okoli 80 000 mladine v rednih poklicnih šolah in centrih, srednjih strokovnih šolah in višjih ter visokih šolah. Hkrati s tem izobraževanjem pa bo nujno zagotoviti intenzivnejše izobraževanje že zaposlenih delavcev in to od 20 000 do 30 000 oseb na področju poklicnega izobraževanja, okoli 6000 do 7000 v srednjem in 4000 do 5000 v višjem in visokem šolstvu. Z uresničitvijo tega programa bo tako že v tem razdobju dosežen pomemben premik v izobrazbeni strukturi zaposlenih.

¹ Vključno z dopolnilnim izobraževanjem.

² Po šolski izobrazbi.

V rednem izobraževanju bo nakazani program okvirno terjal zajetje naslednjih števila in odstotke starostnih generacij:

	Zajeto v varstvo in šolah (000 oseb)		Delež generacij v šolah (v %)	
	1970	1975	1970	1975
Predšolska vzgoja ¹	10	19	12	22
Mala šola	17	29	60	100
Osnovna šola	222	222	100	100
Poklicne šole	31	41	—	—
Srednje šole	30	36	40	55
Višje in visoke šole	13	17	9,6	12
S k u p a j	323	364		

6. V prihodnjih letih bo intenzivirano delo na izpopolnjevanju vzgojno-izobraževalnega sistema, ki naj njegov razvoj in vlogo v celotni družbeni reprodukciji uskladi s potrebami in cilji politike družbenega, ekonomskega, kulturnega in socialnega razvoja. Osnovne smernice so opredeljene v stališčih 19. seje CK SRS, stališčih SZDLJ in resoluciji o dolgoročnem razvoju SR Slovenije. Sprožena je vsestranska aktivnost in pritegnjen širok krog dejavnikov za izdelavo ustreznih programov in ukrepov za uresničitev sprejetih stališč. Izvajanje posameznih nalog glede na njihov dolgoročni značaj presega razdobje tega plana in bo zato v tem razdobju mogoče uresničiti le nekatere osnovne materialne organizacije in druge pogoje. Zato je nujno za prihodnja leta določiti prednostne cilje in naloge, ki bodo v skladu s predvidenimi neodložljivimi potrebami po obsegu in kvaliteti kadrov naslednji:

- povečati učinkovitost celotnega šolstva;
- občutno izboljšati opremljenost izobraževalnih ustanov;
- razširiti izobraževalne zmogljivosti, predvsem srednjih strokovnih šol in nižjih poklicnih šol ter pospešeno razvijati sodobne izobraževalne centre s potrebnimi internatskimi zmogljivostmi;
- zagotoviti potrebne pogoje za povečanje števila in izboljšanje kvalifikacijske strukture pedagoškega kadra, zlasti v deficitarnih strokah;
- bistveno razširiti dopolnilno specializirano izobraževanje;
- nuditi družbeno pomoč socialno šibkim nadarjenim učencem za študij v srednjem in visokem šolstvu.

V konceptu nadaljnjega razvoja vzgojnoizobraževalnega sistema je poudarjena potreba po hitrem širjenju predšolske vzgoje. Da bi zagotovili pravočasno in uskladeno izvajanje dolgoročnega programa razvoja, sodijo zato med prednostne naloge v tem razdobju še:

- občutno povečanje zajetja otrok v predšolskem varstvu;
- ustvariti pogoje za polno zajetje otrok v celotni mali šoli, kar naj v naslednjem razdobju omogoči uveljavitev šolske obveznosti.

Podrobnejše usmeritve in naloge bodo opredeljene v srednjeročnih programih republiške izobraževalne skupnosti in drugih nosilcev aktivnosti na vzgojnem in izobraževalnem področju.

V naslednjih letih bo po ocenah možno postopno povečati stopnjo uspešnosti izobraževanja* v osnovnem šolstvu za 75 %, v srednjem šolstvu na 78 % in

¹ Otroci stari od 3–5 let.

* Odstotek učencev od pisane generacije, ki v rednem roku zaključi osemletko.

v višjih ter visokih šolah na 45 %. V ta namen bodo pripravljene programi in ukrepi zlasti za povečanje rednega in izrednega vpisa v šole za izobraževanje učiteljev in za permanentno strokovno izpopolnjevanje pedagoškega kadra, za posodobljenje pedagoških metod in učnih programov, za hitrejši razvoj mreže posebnega šolstva, za boljše organizirano poklicno usmerjanje in za poostrena merila vpisa v višjih stopnjah strokovnega šolstva, nadalje za občutno povečanje opremljenosti izobraževalnih ustanov s sodobnimi tehničnimi sredstvi za nazorni in praktični pouk ter za modernizacijo šolskega prostora, za podaljšano bivanje v šolah ipd.

Velik pomen za izboljšanje učinkovitosti vzgoje in izobraževanja bo imelo uspešno izvajanje srednjeročnih planov občin, ki so si jih zastavile s programi gradnje in modernizacije osnovnega šolstva in otroškega varstva.

Velik del mladine, ki živi v nerazvitem okolju, dejansko nima enakih možnosti za izobraževanje kot mladina v urbaniziranem okolju. Sociološke raziskave so pokazale, da skoraj polovica umsko nadpovprečno nadarjenih otrok, zlasti na podeželju, ne nadaljuje šolanja niti na srednji stopnji. Iz tega izhaja tudi povsem neustrezna socialna in regionalna struktura dijaške in študentske mladine. Zato bo ena od pomembnih nalog nudenje družbene pomoči socialno šibkim, nadarjenim učencem za študij na srednjih in visokih šolah.

Posebna skrb bo v naslednjih letih posvečena srednjemu šolstvu, kjer je zaostajanje največje, hkrati pa tudi največji primanjkljaj v kadrih. Razen povečanega obsega izobraževanja v rednem šolstvu bo nujno doseči pomembnejšo dopolnitev v celotnem sistemu izobraževanja, zlasti z razvijanjem tehnično opremljenih centrov za specializirano poklicno usposabljanje. Ti izobraževalni centri kakor tudi delavske univerze in ustrezne službe v delovnih organizacijah naj bi omogočili usposabljanje mladine, ki ima le osnovno izobrazbo, za posamezne poklice, kjer ni potrebna izobrazba srednje šole, ter prekvalifikacijo delovne sile, ki jo sprošča tehnološki razvoj in tiste, ki zapušča kmetijstvo. V okviru takega specializiranega poklicnega izobraževanja bo možno v sorazmerno krajši učni dobi poklicno usposobiti ali prekvalificirati predvidoma mnogo več aktivnega prebivalstva kot doslej.

Tudi v sistemu rednega poklicnega izobraževanja bo potrebno v delu učne dobe omogočiti ožjo specializacijo za raznovrstne poklice. To bo zlasti omogočeno s postopnim uveljavljanjem koncepta stopenjskega sistema v poklicnem in drugem srednješolskem izobraževanju, ki bo bolj prilagojen potrebam delovnih organizacij in hkrati nudil širše možnosti učencem za pridobitev višje stopnje strokovne izobrazbe.

Vse prepočasi se uveljavlja prepotrben sistem permanentnega izobraževanja tako strokovnjakov iz delovnih organizacij kot tudi pedagoškega kadra samega. V tej zvrsti izobraževanja bo potrebno zlasti v okviru visokošolskih zavodov doseči bistven napredek z organizacijo dopolnilnih programov študija za potrebe prakse. Tudi možnosti dopolnilnega izobraževanja v tujini bo potrebno v večji meri koristiti, zlasti še s strani delovnih organizacij.

Pri oblikovanju strokovnjakov mora imeti vodilno vlogo univerza, od katere se z izvajanjem reforme pričakuje, da bo s posodobitvijo učnega procesa in programov, s sistematičnim dopolnjevanjem znanja učiteljev, večjo spojitvijo pedagoškega in raziskovalnega dela ter organizacijskimi in drugimi ukrepi (interdisciplinarni študij, širša izbira slušateljev) dosegla bistveni napredek že v tem petletju. To bo ob potrebni racionalizaciji pedagoškega procesa, bolj neposrednem sodelovanju učiteljev s slušatelji, povečanih materialnih možnosti

za raziskovalno delo slušateljev in ob programskem sodelovanju raziskovalnih zavodov z univerzo omogočilo zvišanje stopnje diplomiranja, vzgojo novih poklicev in povečanje števila magistrov in doktorjev znanosti.

7. Po smernicah resolucije o dolgoročnem razvoju SR Slovenije je potrebno v prihodnjem razdobju za potrebe vzgoje in izobraževanja zagotoviti hitrejšo naraščanje sredstev od rasti družbenega proizvoda. V skladu s predvidenim povečanjem obsega in kvalitete izobraževanja bo nujno do leta 1975 za osnovno in razširjeno dejavnost vzgoje in izobraževanja povečati odstotek sredstev v družbenem proizvodu na okoli 5,4 % nasproti 4,9 % v letu 1970.

V preteklem razdobju je bila izvedena sanacija šolstva predvsem v smeri izenačenja osebnih dohodkov pedagoškega kadra z ostalimi področji. V tem petletju pa bo poudarek predvsem na povečanju materialnih vlaganj in to za izboljšanje opremljenosti izobraževalnih ustanov ter povečanje izobraževalnih in internatskih zmogljivosti.

V skladu s predvidenimi spremembami davčnega sistema in sistema javnega financiranja bodo sredstva za osnovno dejavnost zagotovljena iz obveznih virov in to pri osnovnem izobraževanju s solidarnostnimi prispevki delovnih ljudi in s prometnimi davki, pri strokovnem šolstvu pa s prispevki delovnih organizacij in tudi s prometnimi davki. Struktura in dinamika nominalnih sredstev za osnovno in razširjeno dejavnost izobraževanja bo po ocenah v tem petletju naslednja:

	1970	1975	V milijonih din, nominalno	
			Stopnje rasti	
			1971—1972	1973—1975
Osnovna dejavnost ¹	1106	2331	17,5	15,0
Stipendije in posojila	40	115	21,2	25,0
Investicije	114	520	64,6	18,9
Skupna sredstva za izobraževanje	1260	2966	22,9	16,0
Razmerje sredstev za izobraževanje do družb. proizvoda v %	4,9	5,4		

Za razširjeno dejavnost in povečanje zmogljivosti bo nujno poleg rednih virov v čim večji meri zagotoviti neposredno udeležbo zainteresiranih delovnih organizacij, občanov in družbenopolitičnih skupnosti. To načelo je že uveljavljeno na področju osnovnega šolstva, kjer je precejšnje število občinskih skupščin zlasti z referendummi o samoprispevku občanov ter z dogovori z delovnimi organizacijami že doslej zagotovilo večji del potrebnih sredstev za gradnjo in modernizacijo osnovnih šol. Na področju strokovnega šolstva pa bo razreševanje problemov razširjene reprodukcije poleg udeležbe družbenopolitičnih skupnosti zlasti omogočalo predvideno ustanavljanje posebnih izobraževalnih skupnosti, prek katerih se bodo interesi delovnih organizacij iz proizvodnje in drugih področij družbenega dela neposredneje usklajevali z vzgojo in izobraževanjem.

Na področju osnovnega šolstva je s programi občinskih skupščin v letih 1971—1975 predvidena gradnja 131 šol ter številne dozidave in adaptacije za povečanje in modernizacijo zmogljivosti, s čimer bodo po ocenah v tem razdobju povečane šolske površine za okoli 290 000 m². V tem okviru je na manj razvitih območjih, kjer glede razvitosti osnovnega šolstva močnejše zaostajajo

¹ Podatki zaključnih računov za leto 1971 utegnejo nekoliko vplivati na dokončno oceno.

in kjer bo zato še naprej potrebna pomoč širše družbene skupnosti, predvideno povečanje šolske površine za 82 000 m².

V okviru celotnih izobraževalnih zmogljivosti najbolj zaostajajo za potrebami zmogljivosti v rednem srednješolskem in poklicnem izobraževanju ter v izobraževalnih centrih za poklicno usposabljanje. Zato sodi razširitev teh zmogljivosti med prednostne naloge v prihodnjih letih. Pospešeno bo potrebno izvajati program, s katerim bi vsaj do leta 1977 zagotovili povečanje zmogljivosti v rednem srednješolskem in poklicnem izobraževanju za 10 000 sedežev in 5000 internatskih ležišč ter sanacijo starih domov, v izobraževalnih centrih za poklicno usposabljanje pa 7000 sedežev in 1000 ležišč. Od tega bo do leta 1975 predvidoma doseženo v srednjem šolstvu skupno okoli 10 200 sedežev in okoli 1500 ležišč.

Na področju višjega in visokega šolstva je v programih predvidena predvsem dograditev visokošolskih zmogljivosti in nove gradnje medicinske fakultete in ekonomske fakultete v Ljubljani ter pedagoške akademije in visoke ekonomsko-komercialne šole v Mariboru.

Glede na omejene finančne možnosti zaradi izvajanja programa stabilizacije bo republika v tem razdobju s svojimi sredstvi sodelovala le pri investicijah, ki jih plan prednostno obravnava in to:

- s 40% sodelovanjem prek republiške izobraževalne skupnosti pri investicijah v osnovno šolstvo na manj razvitih območjih;

- s 30% sodelovanjem pri investicijah v srednje strokovno šolstvo in izobraževalne centre;

- z izvajanjem programa razvoja višjega in visokega šolstva ob sodelovanju zainteresiranih delovnih organizacij, bank in družbenopolitičnih skupnosti.

8. V okviru predvidene razvojne politike, ki mora v večji meri skloniti na koriščenju kvalitetnih faktorjev razvoja, sodi uresničevanje pogojev za povečanje ustvarjalnosti na vseh področjih družbenega dela med temeljne naloge tega in dolgoročnega programa razvoja. V sodobnih pogojih bi usmeritev le na uvoz tehničnih in tehnoloških ter drugih dosežkov znanosti ob nezadostnih prizadevanjih za njihovo nadaljnje razvijanje prav gotovo vodila k nenehnemu zaostajanju in preveliki odvisnosti od razvitega sveta. Možnosti uspešnega približevanja razvitim ekonomijam so zato pogojene z razvito in učinkovito organizirano raziskovalno dejavnostjo, ki mora večji del aplikativnih in razvojnih raziskav povezati in uskladiti s povečanim uvozom tehničnih in tehnoloških dosežkov. Nujne so tudi sistemske rešitve, ki bodo spodbujale raziskovalno dejavnost.

Sedanji raziskovalni potencial v SR Sloveniji po nekaterih kvantitativnih kazalcih (število raziskovalcev, procent družbenega proizvoda, uporabljenega za raziskave) ne zaostaja močnejše za nekaterimi razvitimi evropskimi državami. Občutno pa zaostajamo po učinkovitosti in rezultatih raziskovalnega dela. Na to med drugim opozarjajo podatki o številu registriranih patentov, ki je močno nesorazmerno s številom raziskovalcev in sredstvi, porabljenimi za raziskave. Gotovo so med poglavitnimi vzroki za tako nizko produktivnost poleg premajhne integriranosti in specializiranosti gospodarskih organizacij in njihove inovacijske motiviranosti predvsem v: nezadovoljivi kvalifikacijski strukturi raziskovalnega kadra, slabi opremljenosti raziskovalnih organizacij in raziskovalnih enot v gospodarstvu, v sorazmerno majhnem deležu razvojnih raziskav, v premalo spodbudnem sistemu nagrajevanja za rezultate raziskav, in drugo.

Da bi v skladu z osnovnimi cilji tega plana uresničili pogoje za povečanje učinkovitosti in vpliva znanstveno-raziskovalnega dela na celotna družbeno-ekonomska gibanja, vključuje razvojna politika na tem področju za prihodnja leta naslednje smernice in prednostne naloge:

- doseči hitrejšo naraščanje vlaganj v raziskovalno dejavnost v primerjavi z rastjo družbenega proizvoda. V tem okviru bo potrebno znatno večjo skrb posvetiti tehničnemu opremljanju raziskovalnega dela in vlaganjem v izobraževanje ter specializacijo raziskovalnega kadra. Vlaganja za te namene bodo uživala davčne, raziskovalna oprema pa še carinske olajšave;

- sredstva, ki jih bo zagotovila republika na podlagi že sprejetega zakona oziroma bodo samoupravno dogovorjena s prispevki organizacij združenega dela, bodo predvidoma znašala okoli 5 % od vseh izdatkov za raziskave;

- posebno skrb bo potrebno posvetiti racionalnemu uvajanju računalništva v raziskovalno delo ter razvijanju sistema informatike;

- doseči bo potrebno povečanje udeležbe razvojnih raziskav in v ta namen hitreje razvijati razvojne enote pri gospodarskih organizacijah in integrirane enote pri njihovih združenjih ter doseči večjo kadrovsko mobilnost in delovno povezavo med temi enotami, samostojnimi raziskovalnimi organizacijami ter visokošolskimi zavodi;

- uveljaviti spodbudne sisteme nagrajevanja v delovnih organizacijah po uspešnosti raziskav ter sprejeti ukrepe za spodbujanje tudi individualne izumiteljske dejavnosti in racionalizatorskih pobud v delovnih kolektivih;

- krepiti poslovni značaj raziskovalne dejavnosti v inštitutih in drugih raziskovalnih organizacijah z večjim poudarkom na rentabilnosti in tržni valorizaciji rezultatov raziskovanj.

9. Glavni delež raziskav bodo kot doslej neposredno financirale same delovne organizacije in njihove asociacije. Pričakovati je, da bodo ob vse zahtevnejših pogojih na tržiščih še naprej hitro povečevale vlaganja v raziskave. Tudi sredstva za raziskave, ki jih neposredno zagotavlja republika, so se po decentralizaciji funkcij federacije občutneje povečala. Pritegniti pa bo treba še druge vire, zlasti bančna sredstva, ter si prizadevati, da bi se skupni delež sredstev za raziskave v družbenem proizvodu povečal od 1,3 % v letu 1970 na okoli 2 % v letu 1975, kot je to tudi predpostavljeno v zveznem družbenem planu.

Republika bo ob potrjevanju vsakoletnih programov raziskovalne skupnosti Slovenije vplivala na oblikovanje ustrezne strukture raziskav, ki se financirajo iz družbenih sredstev, zbranih v skladu Borisa Kidriča. Pri tem bodo prednostno obravnavane raziskave, ki so širšega družbenega in razvojnega pomena in kjer ni neposrednega poslovnega interesa, pa tudi raziskave potencialno poslovnega značaja, kjer je potrebna pobuda za inicialni razvoj raziskovalnega dela. Ob tem bo podpirala medrepubliško in mednarodno znanstveno sodelovanje.

Raziskovalna skupnost Slovenije bo še v letu 1972 pripravila in sprejela srednjeročni program ter v njem ob sodelovanju SAZU, visokošolskih zavodov, gospodarske zbornice in drugih činiteljev konkretnije opredelila razvoj in naloge na posameznih področjih raziskovalnega dela.

Posebna skrb bo posvečena spodbujanju izumiteljske in racionalizatorske dejavnosti. V tem smislu bo izpopolnjena patentna in druga zakonodaja ter pospešene priprave in sprejemanje ustreznih samoupravnih aktov o tehničnih izboljšavah in izumih v delovnih organizacijah, ki tega doslej niso storile. Pripravljen bo tudi poseben akcijski program za izvajanje številnih ukrepov

in nalog, katerih nosilci bodo predvsem upravni organi. raziskovalna skupnost Slovenije in gospodarska zbornica SRS.

10. Nadaljnje intenzivno razvijanje kulturnih dejavnosti sodi prav tako med bistvene naloge politike razvoja s ciljem, da se poveča kvalitativen vpliv ljudskega faktorja na prihodnji družbeni razvoj. Uveljavljanje razvite samoupravne družbe, polne iniciative in ustvarjalnosti, predpostavlja poleg stalnega strokovnega izobraževanja in izpopolnjevanja razvijanje kulturno razgibane, svobodne in humane ter moralno osveščene osebnosti delovnih ljudi socialistične družbe. V tem smislu je pospeševanje kulturnih dejavnosti ter posredovanje kulturnih dobrin in storitev delovnim ljudem neločljivi del kompleksnega socialnega in ekonomskega programiranja.

V skladu z resolucijo o dolgoročnem razvoju SRS in potrebami družbenega razvoja v tem petletnem razdobju bodo osnovne smernice in poudarki politike razvoja kulturnih dejavnosti predvsem v:

- prizadevanju za hitrejšo širjenje tistih kulturnih dejavnosti in oblik posredovanja kulture, ki omogočajo zajetje najširšega kroga prebivalstva in ki lahko zaradi svoje dostopnosti močno vplivajo na kulturno rast; to je zlasti kvalitetne knjige in tisk, programi radia, televizije ter filma;

- načrtnem razvijanju kulturnih središč in pospeševanju kulturnih akcij, ki bodo pripomogle k zmanjševanju razlik v kulturnem življenju med razvitimi in manj razvitimi območji SR Slovenije;

- pospeševanju vrhunskih kulturnih stvaritev;

- varovanju kulturne dediščine in obnovi kulturnih spomenikov ter njihovi usposobitvi za širše kulturne in turistične namene;

- podpiranju kulturne izmenjave, stikov in sodelovanja z drugimi republikami in tujino. Posebna skrb bo posvečena razvijanju kulturnih vezi z zamejskimi slovenskimi manjšinami, izseljenci in zaposlenimi v tujni.

Hkrati s spodbujanjem kakovosti na vseh področjih kulturnega in umetniškega ustvarjanja ter sistematičnim usmerjanjem v kulturno vzgojo delovnih ljudi se bo potrebno boriti proti širjenju manj vrednih beril in filmskih predstav, ki negativno vplivajo na vzgojo mladine. Potrebno bo tudi tesnejše sodelovanje med kulturnimi skupnostmi in izobraževalnimi ustanovami pri estetsko moralni vzgoji mladine.

V okviru posameznih kulturnih dejavnosti bo v tem razdobju pomembno usmeriti družbena prizadevanja za uresničevanje zlasti naslednjih potreb in nalog:

V knjižničarstvu kot enem najpomembnejših posredovalcev kulture bo potrebno razvijati sodobno organizacijo javnih knjižnic. Občinske matične knjižnice morajo postati osnova mreže javnih knjižnic v občini in regiji. Ustanoviti bo potrebno še preostalih 12 matičnih knjižnic. Prav tako bo potrebno organizacijsko preurediti tudi šolske, univerzitetne in znanstvene knjižnice ter v slednjih usposobiti informacijsko službo, da se bodo mogle povezati v mednarodni sistem informiranja. Sklad knjig v knjižnicah bo potrebno hitreje povečati in si prizadevati, da bi do l. 1975 dosegli 4,6 knjige na enega prebivalca. Nujno bo hitreje razreševati pereč problem prostorov in sodobnejše opremljenosti knjižnic. Predvidoma se bo že v tem razdobju pričelo z novogradnjo Centralne tehnične knjižnice.

V gledališki umetnosti si bo potrebno prizadevati zlasti za okrepitev delovanja obstoječih petih poklicnih dramskih gledališč in za izpopolnitev orkestrrov in zborov v obeh opernih gledališčih. Za večjo kulturno razgibanost v

bolj oddaljenih krajih od kulturnih središč pa bo potrebno podpirati hitrejši razvoj nepoklicnih gledaliških skupin. S predvidenimi pogostejšimi gostovanji ter s povečano gledališko vzgojo zlasti šolske mladine se lahko pričakuje, da se bo število obiskovalcev pomembneje povečalo.

Za večjo popularizacijo in uveljavitev koncertne umetnosti bo povečana dejavnost obeh simfoničnih orkestrrov, glasbeno umetnost pa bodo poživili tudi številnejši nastopi poklicnih ansamblov zunaj kulturnih središč. Večja družbena skrb bo posvečena amaterski glasbeni dejavnosti, ki je sedaj v upadanju.

V muzejski dejavnosti bo potrebno predvsem preoblikovati organizacijo mreže v smislu vsebinsko in teritorialno zaokroženih muzejskih kompleksov. S širšo publiciteto in sodobno prezentacijo eksponatov ter številnejšimi občasnimi razstavami zunaj kulturnih središč se bo razširil krog obiskovalcev.

Družbena prizadevanja na področju arhivske dejavnosti bodo usmerjena predvsem v pridobitev, v nadaljnjo razširitev primernih prostorov in v izboljšanje opremljenosti.

Na področju varstva kulturnih spomenikov bo izvedena registracija kulturnih spomenikov vseh vrst in opravljena selekcija glede na njihovo kulturno vrednost in pomen. Veliko število pomembnih kulturnih spomenikov nacionalne in mednarodne veljave terja večja vlaganja sredstev v konservatorska in restavratorska dela, za kar bo razen sredstev družbenopolitičnih skupnosti potrebno pritegniti tudi sredstva zainteresiranega gospodarstva.

V založništvu se bo pomembneje povečala izdaja knjig tako, da bi predvidoma dosegli povečanje izdaje knjig na prebivalca od sedanjih 3,8 na 4,8 v letu 1975. K temu bo zlasti pripomoglo tesnejše medsebojno sodelovanje založniških organizacij, sistematično analiziranje stanja trga in njegovih potreb ter širša popularizacija knjige. Prednost bo potrebno dati izdajanju znanstvene in strokovne literature, ki zaostaja za leposlovno. Tej dejavnosti bodo še naprej zagotovljena družbena sredstva in kreditne ugodnosti.

V nadaljnjem razvoju kinematografije bo poudarek predvsem na modernizaciji in adaptaciji kino dvoran. Za izboljšanje ekonomičnosti poslovanja kinematografije bo treba doseči večjo povezanost in sodelovanje s proizvodnjo, uvozom, izvozom in distribucijo filmov. Večjo pozornost bo potrebno posvetiti kvaliteti predvajanih filmov in v ta namen bolj zaostri merila kvalitete pri uvozu filmov. Domača filmska proizvodnja bo predvidoma ustvarila letno 3—5 celovečernih in 20 kratkih filmov.

Z izpopolnitvijo oddajnega in prenosnega omrežja bo do leta 1975 dosegljiv radijski in televizijski program vsemu prebivalstvu SR Slovenije. Zavod RTV Ljubljana predvideva v svojem razvojnem programu gradnjo novega centra, kar bo še nadalje materialno in tehnično okrepilo to dejavnost. Radijski in televizijski program, ki ga spremlja veliko število prebivalstva, bo po obsegu razširjen in kvalitetno izboljšan ob tvornejšem sodelovanju zainteresiranih kulturnih, izobraževalnih, znanstvenih in strokovnih ustanov.

11. Republiška kulturna skupnost in temeljne kulturne skupnosti bodo sprejele srednjeročne programe, ki bodo podrobneje opredelili politiko in naloge na posameznih področjih kulture v skladu z nakazanimi osnovnimi smernicami družbenega plana, programi kulturnih organizacij in konkretnimi potrebami na posameznih območjih.

Programiranje in izvajanje kulturne politike bo slonelo na družbenih in samoupravnih dogovorih, s katerimi bosta zagotovljena potreben obseg in

namenska uporaba sredstev ter urejena medsebojna razmerja med nosilci kulturnih dejavnosti in z drugimi zainteresiranimi družbenimi dejavniki.

Sredstva za delo in razvoj kulturnih dejavnosti bodo naraščala hitreje od družbenega proizvoda, tako da se bo po ocenah povečal delež sredstev v družbenem proizvodu od 1,16 % v letu 1971 na okoli 1,34 % v letu 1975. Na takšen porast materialne osnove kulturnih dejavnosti, bo vplivalo pričakovano povečanje izvirnih dohodkov in sredstev družbenopolitičnih skupnosti ter zlasti povečanje sredstev iz osebne potrošnje občanov.

8. ŽIVLJENJSKI STANDARD IN OSNOVNE SMERI SOCIALNE POLITIKE

1. Rast življenjskega standarda prebivalstva, ki se bo tudi v tem razdobju obdržal v politiki povečevanja osebne in kolektivne potrošnje ter izboljšanju njene strukture, je trajni in dolgoročni cilj razvoja naše socialistične in samoupravne družbe. Prav tako se bodo izboljšali delovni in življenjski pogoji ter povečala materialna in socialna varnost občanov. Ob predvideni gospodarski rasti in produktivnosti dela lahko računamo z okoli 6% rastjo realnega življenjskega standarda.

Takšno rast življenjskega standarda ali celo hitrejšo bo možno ustvariti v pogojih dinamične gospodarske rasti ob relativni stabilnosti cen in trga, visoki produktivnosti dela in ob skladnejših razmerjih razvoja med posameznimi družbenimi področji. Življenjski standard pa tudi s svoje strani postaja vse pomembnejši dejavnik in pogoj gospodarske rasti in produktivnosti dela, saj znaša v letu 1970 celotna poraba za življenjski standard okoli 62 % družbenega proizvoda, samo na področju osebne potrošnje pa se realizira okoli 55 % novo ustvarjene vrednosti.

Za bodoči razvoj bo zelo pomembna rast realnih osebnih dohodkov zaposlenih v skladu z rastjo produktivnosti dela. Čeprav je v obdobju stabilizacije nujno zožiti povpraševanje v realnejše okvire in je za to obdobje potrebna nekoliko nižja realna rast osebnih dohodkov po zaposlenem, je vendar perspektiva le v usmeritvi na naraščanje osebnih dohodkov skladno s produktivnostjo dela. Takšna usmeritev hkrati pomeni postopno zmanjševanje razlik v dohodkih in življenjskem standardu nasproti razvitim, konkurenčnim gospodarstvom Evrope in je najpomembnejši materialni faktor za zmanjšanje odliva, zlasti še strokovnega kadra v tujino.

Na področju delitve dohodka in osebnih dohodkov bodo potrebne zlasti naslednje usmeritve:

- v konkretni delitveni politiki temeljnih organizacij združenega dela zagotoviti zadostno materialno spodbudo za visoko produktivnost dela, kvaliteto in ustvarjalno delo in tej usmeritvi prilagoditi tudi politiko družbenih obveznosti in drugih ekonomskih ter socialnih ukrepov;

- nadalje izpopolniti sistem samoupravnih sporazumov o delitvi dohodka in osebnih dohodkov, da se doseže večja skladnost dohodkov za enake poklice in podobne delovne pogoje, hkrati pa v strukturi mase osebnih dohodkov večati del osebnih dohodkov, ki je odvisen od proizvodnih in poslovnih uspehov ter od rezultatov minulega dela;

- skladno s politiko uravnoveščenega gospodarskega razvoja tudi z družbenim dogovarjanjem in samoupravnim sporazumevanjem v delitvi obvladovati globalna gibanja osebnih dohodkov;

— z nadaljnjimi spremembami sistema družbenih obveznosti in obračuna osebnih dohodkov zaposlenih dejansko uveljaviti sistem bruto osebnih dohodkov, da bi tudi v materialnem pogledu zagotovili vpliv in interes delovnih ljudi za zadovoljevanja skupnih družbenih potreb;

— voditi našim razmeram ustrezno politiko najnižjih in najvišjih osebnih dohodkov, odpravljati nekatere negativne pojave v oblikovanju prejemkov zaposlenih in vršiti sprotno revalorizacijo zneska, ki predstavlja družbeno dogovorjeno spodnjo mejo, izpod katere ne morejo pasti najnižji osebni prejemki;

— razviti analitično spremljanje oblikovanja in porabe dohodkov, s posebnim ozirom na položaj značilnih socialnih kategorij glede na njihov dohodek, strukturo potrošnje, njihove družbene obveznosti, socialne ugodnosti ipd.

Predvidoma se bodo realni osebni dohodki na zaposlenega v obdobju do leta 1975 povečevali letno za 4,3 %. Upoštevajoč valorizacijo dohodkov za porast življenjskih stroškov, ki se bodo predvidoma v naslednjih letih gibali okoli 6 % letno, bi po grobi oceni porasli poprečni mesečni dohodki od 1380 din v letu 1970 na okoli 2600 din v letu 1975.

Glede na pričakovani razvoj samostojne gospodarske in negospodarske dejavnosti občanov je računati, da se bodo osebni dohodki v zasebnem sektorju povečevali realno za okoli 5 % na leto in to predvsem v zasebnem sektorju obrti in gostinstva, nekoliko manj, okoli 3 %, pa v zasebnem kmetijstvu.

Predvidoma bodo prejemki prebivalstva na osnovi socialnega zavarovanja rastle v globalu nekoliko hitreje od rasti družbenega proizvoda, zlasti prejemki od pokojninskega zavarovanja, socialne pomoči in otroški dodatki.

2. Na oblikovanje razpoložljivega dohodka občanov bodo vplivale tudi spremembe v sistemu družbenih obveznosti temeljnih organizacij združenega dela, nosilcev zasebne dejavnosti in obveznosti delovnih ljudi ter občanov. Delovni ljudje bodo iz svojih osebnih dohodkov pokrivali obveznosti za skupne potrebe in posamične pravice, ki jih bodo na samoupravni podlagi opredeljevali v okviru samoupravnih interesnih skupnosti, dalje za določene potrebe, ki jih bodo uresničevali v krajevnih skupnostih in za splošne družbene potrebe, ki se financirajo iz proračunov občin in republike.

Po predhodni oceni delovanja predvidenega sistema družbenih obveznosti bodo občani sodelovali v pokrivanju svojih neposrednih in družbenih potreb takole:

	Tekoče cene		
	1970 nov sistem ¹	1975	Stopnja rasti 1971—1975
Dohodki prebivalstva	100	100	16,0
Skupne obveznosti ²	15,0	16,6	17,1
v tem:			
— prispevki samoupravnim interesnim skupnostim	14,0	14,7	17,3
— samoprispevki ipd. v krajevnih skupnostih	0,2	0,3	25,0
— davki, takse in druge davščine občanov	1,6	1,6	16,0
Razpoložljivi dohodki prebivalstva	84,2	83,4	15,8

¹ Podatki za 1970 so zaradi primerljivosti z letom 1975 preračunani na predviden sistem obveznosti iz bruto osebnega dohodka.

² V tem okviru niso računani prometni davki od blaga in storitev.

Na osnovi sprememb, ki so bile dosežene v preteklih letih med prejemki prebivalstva, osebno potrošnjo in tistimi izdatki, ki ne predstavljajo osebne potrošnje, ter na podlagi predpostavke sorazmerno uravnoteženih gospodarskih gibanj je računati, da se bo še nadalje povečeval delež izdatkov občanov za stanovanjsko gradnjo in druge neproizvodne investicije ter delež varčevanja. Osnovna struktura porabe razpoložljivih dohodkov prebivalstva pa bo predvidoma naslednja:

	Tekoče cene			
	1965	1970	1975	Stopnja rasti v % 1971—1975
Razpoložljivi dohodki prebivalstva	100	100	100	15,8
v tem:				
— osebna potrošnja ¹	94,5	87,5	86,7	15,6
— investicije in varčevanje občanov	5,5	12,5	13,3	17,2

3. Ob predvideni rasti realne osebne potrošnje za okoli 5 % letno se bo v tem petletju celotna osebna potrošnja povečala za okoli eno tretjino in povprečno na prebivalca za okoli eno četrtno.

Pričakovati je, da se bodo v naslednjih letih nadaljevale pomembne spremembe v strukturi povpraševanja po potrošnih dobrinah. Tendence v svetu in pri nas kažejo, da bo povpraševanje po potrošnih dobrinah kratkoročne rabe imele slabšo rast, večje pa bodo zahteve glede kvalitete; povpraševanje po potrošnih dobrinah trajnejše rabe začenja v manj razvitih državah svoj vzpon, medtem ko se v visoko razvitih državah bliža stopnji zasičenosti; povpraševanje po raznovrstnih storitvah pa doživlja v razvitih državah začetek najbolj intenzivnega naraščanja. To so globalne tendence, ki imajo pomemben vpliv na odločitve o usmeritvi proizvodnje za domači trg in izvoz.

Slovenija je po višini družbenega proizvoda na prebivalca in po notranji kupni moči danes na spodnji meji razvitejših držav. Ker pa je močno odprta vplivom razvitih držav, se struktura povpraševanja že sedaj naglo bliža vzorcu potrošnje teh dežel, čeprav po višini družbenega proizvoda na prebivalca še zaostaja za njimi. To velja predvsem za hitro rast povpraševanja po trajnejših industrijskih proizvodih. Tako se bo npr. število televizorjev na 1000 prebivalcev povečalo predvidoma od 132 v letu 1970 na okoli 200 konec tega petletja, število radioaparatorov od 290 na 300, telefonov od 60 na 100 in avtomobilov od 87 na 160. Medtem ko po številu televizorjev, radioaparatorov in nekaterih gospodinjstkih strojev na prebivalca SR Slovenija že dohiteva sosednje razvite dežele, pa npr. v številu avtomobilov in telefonov še zaostaja. Vendar se tudi ta potrošnja razvija skokovito in celo hitreje kot to dovoljujejo dohodki prebivalstva.

Dajanje prednosti tej potrošnji vpliva med drugim na manj zadovoljivo strukturo potrošnje hrane, ki je sicer kalorično zadostna, po svoji biološki sestavi pa ne ustreza, ker vsebuje premalo kvalitetnih živil. S potrošnjo 39 kg mesa v letu 1970 na prebivalca, 175 litri mleka in mlečnih izdelkov (preračunanih na mleko) in 140 jajci je doseženo le okoli polovico do tri četrtine te potrošnje na prebivalca v razvitih deželah Evrope. Zaostaja tudi potrošnja sadja in zelenjave.

¹ V osebno potrošnjo so vključeni izdatki za neproizvodne storitve, vključno najemnina.

Ob predvidenem porastu osebnih dohodkov in tendencah v strukturi potrošnje ter ob spremenjenih razmerjih cen je pričakovati naslednje spremembe v strukturi potrošnje:

	1966	1970	1975
Hrana, pijače, tobak	43,3	41	36
Obleka, obutev, stanovanje in oprema	31,1	32	35
Kultura, razvedrilo, šport	10,9	11	11
Prevozna sredstva in ptt	8,3	10	12
Higiena, kozmetika in ostalo	6,4	6	6
Skupaj osebna potrošnja	100,0	100	100

Uresničenje teh sprememb v strukturi osebne potrošnje bo v znatni meri odvisno od uskladene ponudbe in povpraševanja in večje izbire blaga ter od nadaljnega izboljšanja oskrbovalne mreže. Tudi oblikovanje normalnejših razmerij v cenah, zaščita potrošnika glede kvalitete in zdravstvene neoporečnosti blaga ter glede zagotavljanja servisov za trajne dobrine in zaščita pred monopoli na trgu bodo prvine vse bolj razvitega tržišča.

4. V pogojih relativno stabilnega razvoja se bo povečeval nagib k varčevanju prebivalstva. Težiti bi morali, da se postopoma približujemo razvitim deželam, kjer doseže varčevanje 10—15 % razpoložljivega dohodka gospodinjstev. Obstajajo možnosti, da se bodo v razdobju do leta 1975 hranilne vloge več kot podvojile, vse oblike varčevanja pa bi dosegle okoli 13 % letnih prejemkov prebivalstva. Takšen razvoj varčevanja bo prispeval ne samo k večji socialni varnosti občanov in smotnejši porabi njihovih dohodkov, ampak tudi k večjim možnostim raznovrstnega kreditiranja potreb občanov in kreditiranja gospodarstva. Zato bo pomembno razviti spodbudne oblike varčevanja, med drugim z izdajanjem obveznic raznih namenskih javnih posojil, ki bi jih stimulirali tudi z olajšavami pri davkih, z raznovrstnimi oblikami življenjskega zavarovanja in z uvajanjem tekočih računov ter čekovnega poslovanja. K temu bo pripomogla tudi smotrna širitev mreže varčevalnih ustanov, zlasti še množičnega varčevanja v hranilno-kreditnih službah pri delovnih organizacijah.

5. Pozitivni rezultati, doseženi na področju stanovanjske gradnje v obdobju po reformi, so posledica nove usmeritve na tem področju, ki se kaže v povečanem interesu občanov, da sami aktivneje rešujejo svoje stanovanjske probleme. Še vedno pa je zaostajala stanovanjska gradnja za hitro rastočimi potrebami. V preteklem petletju je bilo od predvidenih 50 000 stanovanj zgrajenih 46 500. Okoli 25 000 stanovanj pa je bilo ob koncu leta 1970 nedokončanih, kar bo pomembno vplivalo na obseg stanovanjske gradnje v načrtovanem obsegu. Še vedno pa bo obstajal sorazmerno velik primanjkljaj stanovanj, zlasti še v mestnih območjih.

Med mnogimi vzroki, zakaj ni dohajala stanovanjska gradnja hitro rastočih potreb, so pomembni zlasti: intenzivna prelivanja delovne sile tako v tujino kot z drugih območij države v Slovenijo in še zlasti intenziven priliv na mestna področja, rast cen in pomanjkanje gradbenega materiala, prepočasno urejanje zemljiških, urbanističnih, komunalnih in podobnih vprašanj, slabosti krediti-

ranja in zaostajanje stanovanjskega varčevanja v pogojih inflacije. Z razvojem stanovanjskega gospodarstva so bile ozko povezane tudi slabosti samoupravljanja in še drugi nerešeni ekonomski in socialni problemi na tem področju.

Politika na področju stanovanjskega gospodarstva bo še naprej izhajala iz načela, da delovni ljudje in občani rešujejo svoja stanovanjska vprašanja v svojih delovnih organizacijah in družbenopolitičnih skupnostih ter samoupravnih stanovanjskih skupnostih, predvsem pa na temelju lastnih dohodkov in varčevanja ter na osnovi lastne iniciative in medsebojne solidarnosti.

Odločilni dejavnik pri vodenju in usmerjanju stanovanjske politike je občina, ki v sodelovanju s temeljnimi organizacijami združenega dela in krajevnimi skupnostmi ter na temelju njihovih programov pripravlja svoje večletne programe stanovanjske graditve ter omogoča čimbolj ugodne pogoje, da bi lahko delovni ljudje lažje uresničevali svoje stanovanjske potrebe.

Temeljna načela politike razvoja stanovanjskega gospodarstva so opredeljena z resolucijo in predpisi o programiranju in financiranju graditve stanovanj ter družbeni pomoči v stanovanjskem gospodarstvu. V skladu s tem bodo naloge na tem področju zlasti naslednje:

- razvijati pogoje, ki bodo vplivali na povečanje obsega stanovanjske gradnje in omogočali vsem kategorijam delovnih ljudi široke in enake možnosti, da si pridobijo stanovanje v last ali najem;

- v večji meri spodbujati iniciativo občanov in povečati njihov vpliv kot kupcev, graditeljev in porabnikov stanovanja ter pritegniti večja zasebna sredstva v stanovanjsko gradnjo;

- nadalje razviti stanovanjsko varčevanje in z inflacijskim popravkom, vključenim tako v varčevalnih kot v kreditnih pogodbah, stimulirati varčevanje in realno vrednotiti nove stanovanjske kredite v primeru inflacijskih gibanj;

- uveljaviti socialne kriterije v stanovanjski politiki in v tem okviru, hkrati s postopnim prehajanjem na stroškovne stanarine, zagotoviti subvencioniranje stanarin občanom z nizkimi dohodki in omogočiti lažjo pridobitev stanovanja občanom z nizkimi osebnimi dohodki in zlasti mladim ljudem;

- doseči je potrebno boljše izkoriščanje stanovanjskega fonda prek sistema prometa s stanovanji, ki naj spodbuja izbor velikosti in standarda stanovanj dejanskim potrebam gospodinjstev in temu prilagajati sistem davčnih olajšav v prometu s stanovanji in davka na premoženje ter politiko stanarin. V okviru gradnje najemnih stanovanj krepiti delež cenejših standardnih stanovanj;

- okrepiti stanovanjsko samoupravo in vlogo hišnih svetov ter tako doseči neposrednejši vpliv stanovalcev v okviru stanovanjskih podjetij;

- občine bi morale kot osnovni nosilci stanovanjske in zemljiške politike učinkovito vplivati na pocenitev prometa s stanovanjskimi zemljišči in skrbeti za hitrejšo urbanistično in komunalno urejanje širših stanovanjskih območij.

Do leta 1975 bo po ocenah zgrajeno 55 000 stanovanj. Z uresničitvijo takega obsega gradnje pa še ne bo mogoče bistveno zmanjšati stanovanjski primanjkljaj. Zato bodo potrebna prizadevanja za večje oblikovanje stanovanjskih sredstev, da bi lahko presegli predviden obseg gradnje.

Upoštevajoč predvidene spremembe na področju stanovanjske gradnje in ocenjeno možnost oblikovanja družbenih in zasebnih sredstev bodo celotna vlaganja predvidoma naslednja:

	V milijonih din			
	Tekoče cene			
	1966—1970		1971—1975	
Viri sredstev — skupaj	4860	100	10 200	100
v tem:				
— družbena sredstva za najemna stanovanja	1060	22	3 160	31
— družbena sredstva za etažna in individualna stanovanja	1960	40	3 480	34
— zasebna vlaganja	1840	38	3 560	35

Predvidoma bo dosežen s temi vlaganji naslednji obseg in struktura zgrajenih stanovanj:

	1966—1970		1971—1975	
Število stanovanj — skupaj	46 513	100	55 000	100
v tem:				
— družbena najemna	13 000	28	19 000	34,5
— lastniška etažna	11 826	25	17 000	31
— lastniška individualna	21 687	47	19 000	34,5

Ob realizaciji predvidenega obsega in strukture stanovanj pa bodo doseženi naslednji rezultati na tem pomembnem področju življenjskega standarda:

	Stanovanjske investicije v družbenem proizvodu	Število stanovanj na tisoč prebivalcev		Stanovanjska površina, m ² na prebivalca
		stanje	novih	
1960	4,6 %	258	5,1	11,5
1965	5,1 %	267	4,9	12,6
1970	4,5 %	280	5,4	13,8
1975	4,8 %	300	6,7	15,3

6. V okviru socialne politike je pokojninsko in invalidsko zavarovanje področje, ki odločilno vpliva na oblikovanje življenjske ravni precejšnjega števila prebivalstva in odraža eno izmed najpomembnejših pravic delovnih ljudi iz minulega dela, hkrati pa je tudi pomemben element v delitvi družbenega proizvoda. Na položaj in politiko na tem področju močno vpliva dejstvo, da ima Slovenija glede na jugoslovansko poprečje visok delež upokojencev nasproti številu aktivnih zavarovancev. Do leta 1975 se bo ob predvideni nižji stopnji rasti zaposlovanja in višji stopnji rasti upokojevanja predvidoma povečalo število upokojencev na 100 aktivnih zavarovancev od 30 v letu 1970 na okoli 33. Poprečna letna rast upokojencev je v preteklem petletnem obdobju znašala 5,1 %, na kar je zaradi sprememb sistema zavarovanja vplivalo predvsem visoko povečanje rasti v letu 1966, ki je znašalo 8,3 %. V obdobju 1971 do 1975 bo rastlo število upokojencev predvidoma okoli 4 % letno. V tej rasti je upoštevan tudi vpliv na upokojevanje, ki bo predvidoma povzročen ob spremembah v sistemu zavarovanja v drugi polovici tega obdobja.

Znaten porast invalidnosti v preteklem obdobju predstavlja pomembno socialno in ekonomsko vprašanje. Število invalidskih pokojnin se je povečalo

v minulem petletju od 32 000 na okoli 42 000 oziroma od 6,1 na 7,3 invalidskih upokoјencev na 100 aktivno zaposlenih. V obdobju do leta 1975 bi morali bistveno zmanjšati število nesreč pri delu, le teh je bilo 50 000 v letu 1971, in skladno s tem znižati porast števila invalidskih pokojnin.

Pomembna pridobitev v sistemu zavarovanja in socialne varnosti občanov je dosežena z uveljavitvijo starostnega zavarovanja kmetov. Začetek urejanja tega socialnega problema bo osnova za prehajanje na polnejše zavarovanje za starost in invalidnost kmetov, kar pa bo povezano v precejšnji meri z nadaljnjo krepitvijo njihove ekonomske sposobnosti in z materialnimi možnostmi družbe.

Na področju invalidsko pokojninskega zavarovanja bodo v prihodnjih letih pomembne zlasti naslednje naloge:

— uveljaviti tak način ugotavljanja pokojninske osnove, ki bo zagotavljal, da bo pokojninska osnova sorazmerna ne le prispevku zavarovanca v dobi njegovega zavarovanja, temveč tudi njegovemu skupnemu prispevku k splošnemu družbenemu razvoju;

— zagotoviti sprotno in polno usklajevanje pokojnin s porastom družbene produktivnosti dela oziroma z realno rastjo osebnih dohodkov na zaposlenega, s čimer bo uresničen znaten del pravic delovnih ljudi iz minulega dela;

— zagotoviti sredstva za invalidsko pokojninsko zavarovanje iz zavarovalnih prispevkov delovnih ljudi sorazmerno od njihovega dohodka od dela ter s prispevki delovnih organizacij;

— zmanjšati visoko stopnjo priliva invalidskih upokoјencev, predvsem z odločno usmeritvijo organizacij na zagotovitev varnosti pri delu in razširiti možnost za rehabilitacijo in zaposlovanje invalidov.

Sredstva pokojninsko-invalidskega zavarovanja se bodo po oceni gibala takole:

	1970	1975	V milijonih din, nominalno	
			Letna rast v %	
			1971—1975	1973—1975
Skupna potrošnja	1997	4379	17,0	13,0
v tem:				
— pokojnine in invalidnine	1589	3720	18,5	12,9
— prispevki za zdravstveno in otroško varstvo ter stanovanjski prispevek	197	502	20,6	13,0
— drugi izdatki	211	157	—	15,8
Razmerje do družbenega proizvoda — v %	7,8	8,0		

Tudi v prihodnje bodo iz sredstev federacije in republik zagotovljena skladi povračila za beneficiranje pravic iz invalidsko pokojninskega zavarovanja. V skladu s predvidenimi spremembami sistema družbenih obveznosti bodo prispevale temeljne organizacije združenega dela sredstva za kritje izdatkov za invalidske pokojnine, za stroške profesionalne rehabilitacije in za usklajevanje pokojnin, zavarovanci pa bodo prispevali okoli 9 % od svojih bruto osebnih dohodkov.

Skupni dohodki starostnega zavarovanja kmetov bodo predvidoma v obdobju 1972—1975 znašali 344 milijonov din. K temu bodo prispevali zavarovanci 45,4 %, republika 37,2 % in občinske skupščine 17,4 %.

7. Socialno varstvo je pomemben faktor socialistične demokracije in je tista družbena dejavnost, v kateri najbolj neposredno odseva socialistični humanizem, je del socialne varnosti človeka in ima zato tudi neposredne ekonomske vplive. Osnovni nosilci socialnega varstva so krajevne skupnosti in občinske skupščine, ki bodo v naslednjem obdobju oblikovale temeljne interesne skupnosti za to področje, le-te pa bodo skupaj z drugimi interesnimi skupnostmi, delovnimi in drugimi organizacijami ter ob sodelovanju in solidarnosti občanov oblikovale konkretne programe in akcije.

Izvajalci ukrepov socialnega varstva in oblik socialne pomoči so socialne službe v delovnih in drugih organizacijah ter občinah. Socialne službe so še razmeroma slabo organizirane in kadrovsko šibko zasedene, zato jih je potrebno kadrovsko in materialno okrepiti, poglobiti strokovno delo in jih specializirati ter usmeriti predvsem v preventivo.

Z družbenimi dogovori bo opredeljena politika družbenih denarnih pomoči za socialno ogrožene občane ter zagotovljena sredstva za njihovo izvajanje.

V razdobju do leta 1975 bo potrebno povečati obseg in oblike varstva starih ljudi s hitrejšo gradnjo novih in s sanacijo obstoječih domov, z gradnjo primernih stanovanj, z ustanavljanjem in razvijanjem raznih služb in pomoči, z razvijanjem raznih oblik sožitja in aktivnosti starejših ljudi v okolju, kjer žive in podobno. Do leta 1975 bodo povečevane zmogljivosti domov za stare in onemogle za okoli 500 mest letno. Za ta namen bodo razpoložljiva sredstva skupnosti invalidsko-pokojninskega zavarovanja v obdobju 1971 do 1975 angažirala okoli 240 milijonov dinarjev, pritegniti pa bo treba še druga sredstva. Gradnja teh domov mora biti sestavni del stanovanjske politike občin in delovnih organizacij in hkrati ena izmed poti za racionalnejše izrabljanje stanovanjskega fonda.

V prihodnjem petletnem obdobju bo potrebno posvetiti večjo skrb invalidnim in prizadetim osebam in sicer predvsem s tem, da bodo do leta 1975 sanirane obstoječe ter razširjene zavodske kapacitete za varstvo, rehabilitacijo in zaposlovanje teh oseb. Več pozornosti bo potrebno tudi posvetiti socialnim problemom, ki nastajajo v zvezi z migracijo prebivalstva, zlasti socialnim problemom delavcev, ki prihajajo s podeželja in iz drugih republik, ter problemom družin zdomcev.

8. Na področju otroškega varstva so se uveljavila družbena spoznanja o nujnosti pravočasnega in načrtovanega ustvarjanja pogojev za razvoj vseh otrok. Prav na tem področju so občinske skupščine in drugi dejavniki dosegli zgledno dejavnost tako v programiranju kot tudi glede zagotavljanja materialnih pogojev otroškega varstva.

Z namenom kompleksnega izvajanja politike otroškega varstva bo republiška skupnost otroškega varstva sprejela programsko usmeritev za izvajanje družbenih nalog na področju zdravstvenega in socialnega varstva ter vzgoje in izobraževanja otrok.

S programom bodo opredeljene predvsem naslednje naloge:

- doseči hitrejšo povečanje varstveno-vzgojnih zmogljivosti, zlasti z racionalno tipizirano in industrijsko graditvijo, ter optimalno izkoristiti zmogljivosti tako, da bi do leta 1975 zajeli v varstvo 20 % otrok;

- zagotoviti vsem otrokom pred vstopom v šolo obiskovanje »male šole«, s celotnim vzgojnim programom;

- ustvariti pogoje za podaljšano bivanje na osnovni šoli za 15 % šolo-obveznih otrok; mlečno šolsko malico zagotoviti vsem šolarjem, kosilo pa v

skladu s potrebami, predvsem pa tistim šolarjem, ki bodo podaljšano bivali v šoli, in tistim, ki se v šolo vozijo;

— v okviru obveznih oblik zdravstvenega varstva otrok izvajati sistematične zdravstvene preglede vseh otrok, starih tri leta, in pred njihovim vstopom v šolo ter izvajati ukrepe za sanacijo njihovega zdravstvenega stanja;

— pravočasno odkrivati pojave razvojne motenosti otrok in uvajati učinkovite metode njihove rehabilitacije v rednem zdravstvenem in vzgojno-izobraževalnem sistemu;

— zagotoviti denarne dajatve za pomoč pri vzdrževanju otrok vsem, ki s svojim dohodkom na družinskega člana ne dosegajo poprečja;

— povečati zmogljivosti vzgojiteljskih in medicinskih šol, da bodo z rednim šolanjem in usposabljanjem na delovnem mestu zagotovile dovolj strokovnih delavcev za delo z otroki.

Z družbenimi dogovori in samoupravnimi sporazumi bo potrebno zagotoviti ustrezno materialno osnovo otroškega varstva zlasti z združevanjem sredstev delovnih organizacij in s samopriskrbi občanov ter z razvijanjem samoupravnih odnosov povečati vpliv delovnih ljudi in staršev povsod, kjer se oblikujejo in sprejemajo odločitve o družbeni skrbi za otroke.

Družbeno skrb za otroka na različnih področjih bo treba še bolj usklajevati tako, da bi se učinki zdravstvenega in socialnega varstva ter vzgojnoizobraževalnega dela medsebojno krepili in da bi prispevali k zmanjševanju socialnih razlik med otroki. Skrb za razvoj otrok se mora odražati tudi v drugih ukrepih družbe, kot je urbanistično načrtovanje, stanovanjska in davčna politika ipd. Skrbeti bo potrebno tudi za urejanje stanovanjskih razmer za matere, ki same vzdržujejo otroke, in za izboljšanje njihove zaščite, zlasti v prvem letu otrokove starosti.

Intenzivnejše družbeno prizadevanje za uresničevanje nalog s področja otroškega varstva se je pričelo že v letu 1972 in je pričakovati, da bodo celotna razpoložljiva sredstva v načrtovanem razdobju znašala:

	V milijonih din, nominalno			
	1970	1975	Stopnje rasti	
			1971—1975	1973—1975
Dohodki skupaj	259	687	21,5	9,5
Za otroški dodatek in druge pomoči	170	502	24,2	10,9
Za dnevno varstvo otrok	89	185	15,8	6,2
Razmerje do družbenega proizvoda — v %	1,01	1,25		

Za investicije v objekte otroškega varstva bo predvidoma vloženo v obdobju 1971—1975 okoli 690 milijonov dinarjev, s čimer bo pridobljenih okoli 28 000 mest v vzgojno-varstvenih zavodih.

9. Družbena skrb za zdravstveno varstvo sodi med pomembne elemente socialne politike in življenjske ravni ter je pomemben dejavnik produktivnosti dela. Zato se zdravstveno varstvo kot dejavnost širšega pomena mora urejati po načelih samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja in morajo programi na tem področju služiti kot podlaga v načrtovanju in financiranju družbene aktivnosti za kompleksno zdravstveno varstvo vsega prebivalstva. Nadaljnji razvoj sistema zdravstvenega varstva in zdravstvenega za-

varovanja mora zagotoviti, da bodo delovni ljudje v skupnostih zdravstvenega zavarovanja samoupravno odločali o vrstah in obsegu zdravstvenega varstva ter o materialnih pogojih. S tem bodo ustvarjene možnosti za neposrednejši vpliv zavarovancev na izvajanje zdravstvene politike. Z družbenimi dogovori v republiki pa bodo uresničena načela enotnosti zdravstvenega varstva in zdravstvene službe.

Po obsegu zdravstvenega varstva, standardu zdravstvenih storitev ter razsežnosti zdravstvenega zavarovanja je SR Slovenija že dosegla raven razvitih evropskih dežel. Kljub takemu stanju pa še vedno ne zadoščajo zmogljivosti zdravstvene službe, zlasti še bolnišnične. Obseg in zahtevnost zdravstvenih storitev nezadržno raste, temu pa v preteklih letih niso sledili kadrovski in materialni pogoji zdravstvenega varstva.

Nadalje bo potrebno krepiti funkcionalno povezanost med osnovo, specialistično in bolnišnično zdravstveno dejavnostjo ter doseči ustrezno delitev dela med njimi. Z izboljšano organizacijo dela in večjo odgovornostjo za strokovno uspešnost ter z izboljšanjem odnosa do porabnikov zdravstvenih storitev bo povečana učinkovitost in kvaliteta zdravstvenega varstva.

Takšen progresivni razvoj pa je v mnogočem povezan z ustreznimi dopolnitvami notranje organizacije, zlasti z uveljavljanjem realnega oblikovanja cen zdravstvenih storitev, z uveljavljanjem načela dohodka ter na tem sloneče notranje delitve. V tej zvezi bo potrebno proučiti tudi možnosti uveljavljanja neposrednega plačila porabnikov pri nekaterih vrstah zdravstvenih storitev ob določenem povračilu iz sredstev zdravstvenega zavarovanja. Dopolnitve v tej smeri bi povečale možnosti za stimulatívno nagrajevanje po delu, vodile h krepitvi samoupravnih odnosov v zdravstvenih ustanovah in k izboljšanju kvalitete storitev ter odnosov zdravstvenega osebja do porabnikov zdravstvenih storitev.

Potrebno bo izpopolniti osnovno zdravstveno varstvo, izboljšati razmere in opremljenost zdravstvenih domov, zlasti pa izboljšati in povečati obseg zdravstvenega varstva na področjih, kjer je zdravstvena služba še nezadostno razvita. Okrepiti bo potrebno tudi patronažno službo in dejavnost nege bolnika na domu, izboljšati reševalno in urgentno službo, v učinkovito obvezno zobozdravstveno varstvo pa zajeti vse otroke in mladino.

Po sprejetih stališčih skupščine SR Slovenije bo v naslednjem razdobju pri investicijah v zdravstvu imela prednost gradnja bolnišničnih zmogljivosti. V tem okviru bo omogočena gradnja predvsem bolnišničnega centra v Ljubljani in Mariboru ter bolnic v Kopru, Novi Gorici in Murski Soboti. Ta program bo republika podpirala s svojimi sredstvi po naslednjih merilih:

- s 40% deležem pri gradnji bolnišničnih objektov, ki so učna in raziskovalna baza medicinske fakultete univerze v Ljubljani in imajo status klinične bolnice;

- z 20% deležem pri gradnji bolnišnic, ki imajo gravitacijsko območje najmanj 300 000 prebivalcev in imajo bolniške enote za vse specialistične veje;

- do 20 % pa bo sodelovala pri gradnji objektov drugih bolnišnic, če raven bolnišničnega zdravstva na določenem območju ne dosega ravni tega varstva v SR Sloveniji in če območje, na katerem bolnišnica deluje, zaradi relativne nerazvitosti ali zaradi drugih posebnih okoliščin ne more iz lastnih virov zagotoviti celotnih sredstev.

Z uresničitvijo tega programa se bo število standardnih postelj povečalo na 12 500, s čimer bo zagotovljeno v letu 1975 7 standardnih postelj na 1000

prebivalcev nasproti 6,4 v letu 1970. Obremenjenost bolnišnic bodo ublažili predvideni hitrejši razvoj dispanzerskega načina dela ter izdatnejša strokovna in laična nega bolnika na domu, razširitev zmogljivosti domov za starejše in onemogle osebe, pa tudi obsežnejša preventivna dejavnost.

Ob predvidenem razvoju zdravstvene dejavnosti se bo še zaostрил problem primanjkljaja zdravstvenega kadra. Že sedaj primanjkuje okoli 300 zdravnikov in 1500 drugih zdravstvenih delavcev, do leta 1975 pa bi morali zaposliti skupaj okoli 3000 zdravstvenih delavcev vseh profilov. Zato bo nujno povečati zmogljivosti zdravstvenih šol vseh stopenj in posvetiti večjo skrb vzgoji zdravstvenih kadrov vseh profilov.

Tudi higiensko epidemiološko dejavnost bo treba razširiti s številnejšimi kadri in ji dati boljše materialne pogoje. Le tako bomo lahko posvetili potrebno pozornost zlasti sistematičnemu sanitarnemu urejanju ožjega in širšega okolja človeka.

V razdobju do leta 1975 se bodo sredstva za zdravstveno varstvo predvidoma oblikovala v okviru stopenj, ki so jih določile skupnosti zdravstvenega zavarovanja v letu 1972 in ki v republiškem poprečju znašajo 8,33 % od bruto osebnih dohodkov. Postopno se bo tudi povečevala neposredna udeležba zavarovancev pri plačilu zdravstvenih storitev.

Dohodki skladov zdravstvenega zavarovanja delavcev se bodo predvidoma oblikovali takole:

	1970 ¹	1975	V milijonih din, nominalno	
			Stopnja rasti	
			1971—1975	1973—1975
Dohodki skupaj	1040	2672	20,8	12,7
v tem:				
— prispevek iz OD občanov	800	1867	18,4	12,8
— prispevki TOZD	100	469	36,2	12,9
— drugi dohodki	140	336	19,1	12,2
Razmerje do družbenega proizvoda v %	4,07	4,88		

Dohodki skladov zdravstvenega zavarovanja kmetov se bodo po oceni povečali od 75 milijonov dinarjev v letu 1970 na 170 milijonov dinarjev v letu 1975, pri čemer bo znašala letna stopnja rasti 17,7 %.

Skupne investicije v zdravstvenem varstvu bodo znašale v razdobju do leta 1975 po ocenah okoli 960 milijonov dinarjev, v tem okviru pa bo predvidoma iz skladov zdravstvenega zavarovanja vloženo okoli 388 milijonov dinarjev.

10. Večjo skrb za telesno kulturo narekujejo potrebe sodobnega človeka, povezane z načinom proizvodnje in porastom življenjskega standarda, zlasti pa s potrebami za izboljšanje zdravja in telesne zmogljivosti ter razvijanja vsestranske osebnosti človeka. Na to opozarjajo tudi nekateri zaskrbljujoči podatki, kot npr. da ima okoli 23 % učencev telesne okvare in da je 20 % vojaških obveznikov spoznanih za nesposobne.

S posebnim srednjeročnim programom so predvidena izhodišča, nosilci, splošni pogoji in materialna vprašanja razvoja telesne kulture. Predvideno je, da bi do leta 1975 v šolah in v organizacijah za telesno kulturo vključili v

¹ Zaradi primerljivosti je struktura dohodkov v letu 1970 prikazana po predvidenih spremembah sistema prispevkov.

telesnokulturno dejavnost skupno 15 % do 20 % prebivalstva. Najmanj 80 % vseh šol naj bi imelo šolska športna društva, ki jih bodo vodili strokovnjaki. V organizacije, ki se ukvarjajo s tekmovalno športno dejavnostjo, pa bi vključili 7 do 10 % prebivalstva. Telesnokulturne organizacije predvidevajo gradnjo novih objektov, s čimer se bodo povečale koristne površine objektov telesne kulture na prebivalca od 2,2 m² na 3 m².

Za uresničitev nakazanega programa bodo pomembne zlasti naslednje usmeritve:

- hiter razvoj telesne kulture na šolah, kjer je treba že od začetka šolanja vzbujati trajen interes in trdne navade za aktivnost v posameznih oblikah telesne kulture, na višjih šolah in univerzah pa razviti aktivnejšo vlogo študentov v telesnokulturnem gibanju;

- ob sodelovanju delovnih organizacij in družbenopolitičnih skupnosti z organizacijami za telesno kulturo ter drugimi nosilci športno-rekreativne dejavnosti doseči množičnejšo aktivnost v športu in rekreaciji;

- podpirati vrhunsko dejavnost v posameznih športnih zvrsteh, zlasti tistih, ki imajo množično osnovo in tradicijo;

- povečati obseg izobraževanja strokovnega kadra za delo na šolah, telesnokulturnih in drugih organizacijah ter razviti zdravstveno-raziskovalno delo.

Temeljne in republiška telesnokulturna skupnost bodo na osnovi družbenih dogovorov in srednjeročnih programov usmerjale sredstva, ki jih bodo prispevali udeleženci družbenega dogovora, in druga namenska sredstva.

Zagotovljen bo stabilen vir financiranja, in to predvidoma v višini, ki ustreza stopnji 0,39 % osebnih dohodkov. Pomemben vir bodo tudi v bodoče predstavljali lastni dohodki organizacij za telesno kulturo, sredstva delovnih organizacij in druga namenska sredstva. S tem se bodo bistveno izboljšali materialni pogoji za razvoj telesne kulture, zlasti še v naslednjih letih. Skupna sredstva se bodo povečala od 59 milijonov dinarjev v letu 1970 predvidoma na 165 milijonov dinarjev v letu 1975 in bo tako znašalo razmerje teh skupnih sredstev do družbenega proizvoda 0,30 %. Z naraščanjem življenjske ravni pa bodo poleg teh sredstev pomembno naraščali tudi izdatki občanov za individualno aktivnost v športu in rekreaciji.

9. POSPEŠEVANJE RAZVOJA MANJ RAZVITIH OBMOČIJ V SR SLOVENIJI

1. Precejšnja neenakomernost v regionalnem razvoju je ena izmed značilnosti preteklega družbenoekonomskega razvoja SR Slovenije. V daljšem razdobju so se gospodarsko krepila predvsem centralna območja in nekateri regionalni centri, kjer je prišlo do sorazmerno visoke stopnje razvitosti in koncentracije gospodarskih ter drugih dejavnosti in tudi do večje infrastrukturne opremljenosti. Hkrati so zaostajala nekatera območja, zlasti v obrobni predelih SR Slovenije, za katera je še vedno značilna pretežno agrarna struktura in nezadostna prometna povezanost z gospodarsko razvitejšimi območji. Ob takih razvojnih tendencah so prisotni problemi socialne diferenciacije vse bolj dobili tudi regionalna obeležja.

Zaostajanje za splošnim družbenoekonomskim razvojem ni bilo enakomerno po posameznih območjih SR Slovenije. Največje je na območjih 11 občin, ki so v skladu z zakonom o ukrepih za pospeševanje razvoja manj

razvitih območij v SR Sloveniji posebej opredeljene kot manj razvite. To so občine Gornja Radgona, Lenart, Lendava, Ljutomer, Murska Sobota, Ormož, Sentjur pri Celju, Šmarje pri Jelšah, Trebnje, Črnomelj in Ptuj. Z vidika prometne povezanosti in razvitosti vodnega gospodarstva je k navedenim šteti še geografska območja Kozjanskega, Brkinov in Bele krajine. Ob upoštevanju specifičnih pogojev družbenoekonomskega razvoja zlasti glede razvitosti vzgoje in izobraževanja socialnega in zdravstvenega varstva pa so utemeljene tudi širše opredelitve manj razvitih območij.

Izkušnje na področju politike pospeševanja razvoja nerazvitih območij so pokazale, da je probleme nerazvitosti mogoče uspešno razreševati le z razvejano pospeševalno dejavnostjo na vseh področjih družbenega dela. Pri tem so razen širše družbene pomoči bistvenega pomena razgibana lokalna iniciativa zlasti občinskih skupščin ter gospodarskih in drugih nosilcev razvoja ob čim večji pritegnitvi in racionalni uporabi lastnih gospodarskih virov in drugih razvojnih faktorjev.

Manj razvita območja v SR Sloveniji so teritorialno skoraj v celoti povezana, vendar ekonomsko gravitirajo k različnim širšim razvitejšim regijam in razvojnim centrom. Zato so možnosti njihovega hitrejšega razvoja predvsem v pospešeni integraciji v širši gospodarski prostor Slovenije. V skladu s konceptom policentričnega razvoja bo potrebno razvijati gravitacijska jedra tam, kjer obstajajo regionalni pogoji, in hkrati krepiti sosednje gospodarske centre, h katerim ta območja gravitirajo. Ob takšni razvojni politiki se povečujejo možnosti za ekonomsko aktiviranje prebivalstva manj razvitih območij tudi z dnevno migracijo.

Ob upoštevanju razlik v stopnji gospodarske razvitosti in drugih družbenih pogojev razvoja predvideva ta družbeni plan diferenciran pristop republike pri pospeševanju razvoja manj razvitih območij. Ukrepi za pospeševanje bodo imeli predvsem dopolnilni značaj. Z že ustanovljeno posebno komisijo pri IS skupščine SRS pa bo zagotovljena tudi potrebna koordinacija pri izvajanju te politike.

Osnovne smeri pospeševalnih ukrepov na ravni republike bodo:

- spodbujanje gospodarskih vlaganj in poslovnega sodelovanja med delovnimi organizacijami;
- razvijanje prometne infrastrukture in vodnega gospodarstva ter
- izenačevanje pogojev izobraževanja in vzgoje in izboljšanje socialnega varstva na manj razvitih območjih.

V te namene bodo zagotovljena sredstva v okviru republiškega proračuna ter v finančnih programih samoupravnih skladov in interesnih skupnosti.

2. Možnosti hitrejšega gospodarskega razvoja manj razvitih območij so zlasti v razvoju industrije, terciarnih dejavnosti in raznih obratov malega gospodarstva ter v sodobnejši kmetijski proizvodnji.

Na posameznih območjih že obstojajo manjši industrijski centri ali pa zametki industrije. Ob širšem poslovnem sodelovanju in tudi integraciji te industrije z večjimi gospodarskimi organizacijami z razvitejših območij bo možno doseči nadaljnjo širitev industrijskih zmogljivosti. Razpoložljiva delovna sila bo lahko pri tem pomemben motiv za poslovno sodelovanje. Na to že kažejo poslovne iniciative nekaterih delovnih organizacij za ustanavljanje predvsem takih obratov, ki zahtevajo manj kvalificirano delovno silo oziroma omogočajo njeno hitro priučevanje. Določeno prednost za razvoj industrije predstavlja tudi možnost, da se lahko vsaj v prvi fazi industrijski obrati razvijajo brez obsežnej-

ših spremljajočih investicij v objekte družbenega standarda, zlasti v stanovanjsko gradnjo.

H gospodarskemu aktiviranju manj razvitih območij bo prispeval tudi razvoj terciarnih dejavnosti. Večje možnosti so zlasti na področju turizma zaradi ugodnih pogojev, ki jih dajejo termalni in mineralni vrelci ter ugodna geografska lega za razvoj izletniškega turizma in zdraviliškega turizma.

Poleg večje industrializacije in hitrejšega razvoja terciarnih dejavnosti pa bo razvoj kmetijske proizvodnje in predelave še naprej med najpomembnejšimi usmeritvami teh območij, na kar vplivajo tudi ugodni naravni pogoji.

Pri pospeševanju gospodarskega razvoja manj razvitih območij bo republika sodelovala predvsem s spodbujanjem poslovnih naložb na območju občin, opredeljenih v skladu z zakonom. V ta namen bo:

- beneficirala obrestno mero za gospodarske naložbe in dajala časovno omejene davčne olajšave za na novo ustvarjena delovna mesta;

- v okviru posameznih pospeševalnih ukrepov v kmetijstvu in turizmu dajala manj razvitim območjem ugodnejše pogoje;

- sofinancirala izdelavo investicijskih in razvojnih programov in projektov, pomembnih za gospodarski in socialni razvoj.

3. Večjo oviro za hitrejši razvoj manj razvitih območij predstavlja predvsem slabo razvita prometna infrastruktura. Prav v to smer bo morala biti prvenstveno usmerjena širša družbena akcija, saj primeri iz preteklega razvoja SR Slovenije očitno kažejo ugodne učinke sodobnejših cestnih povezav pri ekonomskem aktiviranju posameznih območij. Zato bo v politiki modernizacije cestnega omrežja SR Slovenije v prihodnje med osnovnimi kriteriji upoštevan tudi vpliv cestne povezave na bodoči razvoj manj razvitih območij.

Pri modernizaciji in rekonstrukciji cest na manj razvitih območjih bo v skladu z zakonom upoštevan širši teritorialni kriterij, ki bo razen enajstih občin vključeval še celotna geografska območja Kozjanskega, Brnikov in Bele krajine. Prednost bodo imele:

- ceste, ki povezujejo ta območja z bližnjimi močnejšimi gospodarskimi središči;

- tranzitne ceste in

- cestne povezave, ki imajo večji pomen za razvoj turizma.

Za realizacijo takšne politike bo republiška skupnost za ceste v srednjeročnem programu razvoja cestnega omrežja SR Slovenije v okviru modernizacije in vzdrževanja magistralnega in regionalnega omrežja za te namene predvidela okoli 23—25 % sredstev, kar je sorazmerno več kot v preteklem petletju.

4. V okvir prizadevanj za hitrejši razvoj manj razvitih območij spada tudi hitreje reševanje problemov vodnega gospodarstva na teh območjih. Gre predvsem za izboljšanje vodnega režima, ki je na teh območjih zaradi specifičnih prirodnih pogojev posebno pereče. Poleg tega pa so potrebni tudi učinkoviti ukrepi za izboljšanje oskrbe z vodo.

Vodni sklad SR Slovenije bo za nakazane namene v srednjeročnem in v letnih programih predvidel potrebna sredstva. Manj razvita območja bo obravnaval po širšem kriteriju, ki razen 11 manj razvitih občin vključuje še geografska območja Kozjanskega, Brkinov in Bele krajine. Pri pospeševanju razvoja vodnega gospodarstva na teh območjih bo vodni sklad:

- zagotovil sredstva za redno vzdrževanje in izboljšanje vodnega režima na območju posameznih vodnih skupnosti po enotnih kriterijih ne glede na

udeležbo pri oblikovanju sredstev; po enotnih kriterijih bo tudi pri varstvu vodnih virov in pri gradnji regionalnih vodovodnih objektov na vododeficitarnih območjih zagotovil soudeležbo;

— za vodnogospodarska investicijska dela bo zagotovil še dodatna sredstva v obliki dotacije, ki bodo znašala okoli 40 % od skupnih sredstev vodnega sklada za investicije;

— prednost bodo imeli tisti vodnogospodarski projekti in rešitve, ki v preteklem srednjeročnem programu zaradi pomanjkanja sredstev niso bili zajeti.

5. Zaradi agrarne prenaseljenosti je na teh območjih še naprej računati z viški delovne sile, od katerih bo velik del iskal zaposlitev predvsem v lokalnih in sosednjih močnejših gospodarskih središčih ali pa v tujini. Kvalifikacijska struktura te potencialne delovne sile pa je zelo neugodna. To narokuje poleg pospeševanja gospodarskega razvoja tudi odločnejše ukrepe na področju vzgoje, izobraževanja, kulture in socialnega varstva.

Osnovna smer razvojne politike na področju vzgoje in izobraževanja v manj razvitih območjih bo postopno izenačevanje pogojev in možnosti izobraževanja ter otroškega varstva z drugimi regionalnimi območji SR Slovenije. Glede na nezadovoljivo stanje na tem področju bo potrebno na manj razvitih območjih prednostno uresničevati ustrezne smernice in naloge, predvidene v tem planu za področje vzgoje in izobraževanja. V skladu z modernizacijo in povečanjem osnovnošolskih zmogljivosti, izboljšanjem kvalifikacijske sestave učnega osebja, zmanjšanjem osipa ter ustvarjanjem pogojev za enakopravnejše vključevanje mladine v nadaljnje šolanje in delo. Že v tem razdobju bo potrebno občutno povečati zajetje mladine s teh območij v srednjem, poklicnem, višjem in visokem šolstvu.

Za izvajanje te politike bo potrebno v prihodnjih letih na ravni republike usmeriti organizacijske napore in poskrbeti zlasti za:

— takšen porast dopolnilnih sredstev za osnovno dejavnost šol, ki bi do leta 1975 omogočil enako raven šolanja na vseh območjih SR Slovenije;

— sodelovati s 40 % udeležbo pri investicijah v osnovnošolske zmogljivosti v manj razvitih občinah in hkrati izpolniti doslej sprejete obveznosti o sodelovanju pri investicijah na širših območjih občin, ki na tem področju izraziteje zaostajajo. Poskrbeti bo treba tudi za učinkovito uporabo stimulativnih ukrepov, predvidenih v tem planu za spodbujanje razvoja srednjega strokovnega in poklicnega šolstva;

— skrbeti za izboljšanje strukture in kvalitete kadrov na šolah na manj razvitih območjih;

— zagotoviti hitrejšo modernizacijo pouka in učnih sredstev;

— omogočiti hitrejše vključevanje otrok v celodnevno bivanje v šoli in zagotoviti dotacije za izboljšanje šolske prehrane;

— zaradi večjega vključevanja mladine z manj razvitih območij v višje izobraževalne stopnje pa bo potrebno izboljšati materialne pogoje še v zvezi z vrsto drugih nalog, kot so: pomoč pri kritju stroškov prevoza, pri gradnji internatskih zmogljivosti srednjih šol, povečanju štipendij, poklicnem usmerjanju ipd.

Republiška izobraževalna skupnost bo nakazane smernice uvrstila med temeljne naloge svojega srednjeročnega programa.

Na področju otroškega varstva bo v zvezi z izvajanjem smernic in nalog, predvidenih za to dejavnost v tem planu, na manj razvitih območjih potrebna

širša družbena pomoč. Ta pomoč bo usmerjena tako, da bo spodbujala aktivnost interesnih skupnosti, delovnih organizacij, organov družbenopolitičnih skupnosti in drugih dejavnikov pri iskanju in sprejemanju ustreznih rešitev. Namen širše družbene pomoči je zagotoviti otrokom predvsem zdravstveno in socialno varnost v predšolski dobi in ustvariti pogoje za uspešno izobraževanje v šolski dobi. V ta namen bo republiška skupnost otroškega varstva v okviru svojega srednjeročnega programa:

- zagotovila 60% udeležbo pri vlaganjih v vzgojnovarstvene objekte;
- sodelovala pri ustvarjanju pogojev za polno zajetje predšolskih otrok v mali šoli;
- podpirala hitrejši razvoj zdravstvenega varstva otrok;
- dodeljevala dopolnilna sredstva za redno dejavnost, vzgojnovarstvene dejavnosti za predšolske in šolske otroke, še posebej pri urejanju šolske prehrane;
- spodbujala izboljšanje kadrovske strukture v vzgojnovarstvenih ustanovah z nagradami in štipendijami za strokovno izpopolnjevanje vzgojiteljev in zdravstvenih delavcev.

Republiška skupnost otroškega varstva bo za svoje posege na podlagi posebnih meril opredelila teritorialni obseg manj razvitih območij in pri tem diferencirala oblike in intenzivnost pomoči ožjim in širšim manj razvitim območjem.

Pri pospeševanju razvoja manj razvitih območij bo imelo pomembno mesto tudi razvijanje kulturnih dejavnosti, pri čemer bo imela pomembno vlogo kulturna skupnost SR Slovenije. V izdelavi je program kulturne skupnosti in v tem okviru bo za pospeševanje rasti kulturne ravni prebivalstva na manj razvitih območjih predvideno sofinanciranje gostovanj, kulturnih prireditev in razstav. Kulturna skupnost SRS bo finančno podpirala posamezna žarišča kulture na teh območjih in prireditve širšega regionalnega pomena. Razen gmotne pomoči bo kulturna skupnost bogatila lokalne knjižnice in zbirke s knjigami ter umetniškimi in zgodovinskimi eksponati. Sodelovala pa bo tudi pri obnovi in vzdrževanju kulturnozgodovinskih spomenikov.

V zvezi z reševanjem socialnih problemov na manj razvitih območjih, ki so še posebej posledica neugodne starostne strukture kmetijskega prebivalstva, bo republika z dotacijami iz republiškega proračuna izboljševala možnosti manj razvitih občin za dodeljevanje raznih oblik socialnih podpor, predvsem starejšim nepreskrbljenim ali delno preskrbljenim osebam. Prav tako bo republika v naslednjih letih ob upoštevanju stopnje razvitosti posameznih občin dodeljevala dopolnilna sredstva za priznavalnine borcev NOV.

10. PROGRAM RAZREŠEVANJA PROBLEMOV AGRARNE STRUKTURE

1. Zaostajanje za razvojem posameznih širših območij v SR Sloveniji je v veliki meri povezano z vse bolj težavnim socialnoekonomskim položajem na področju zasebnega kmetijstva. Socialni problemi, ki se zlasti na teh območjih stopnjujejo, postajajo tudi vse večje ekonomsko breme družbe. Ob tem pa je tudi v razmerah razvitejše industrijske družbe ostal neizkoriščen še vedno pomemben proizvodni faktor, ki ga razen tega pogojujejo ugodne ekološke razmere.

Drobna posestna struktura in slaba tehnična opremljenost kmečkih gospodarstev ter vse bolj neugodna starostna struktura in nizka izobrazbena raven

aktivnega kmečkega prebivalstva so temeljna značilnost in vzrok obstoječih socialnih in ekonomskih problemov zasebnega kmetijstva.

V takšnih razmerah ustvarja okoli 26 % aktivnega prebivalstva, ki se v SR Sloveniji še ukvarja z zasebnim kmetijstvom, komaj 6,7 % narodnega dohodka. Osební dohodki v tej dejavnosti ne dosegajo polovice povprečnega osebnega dohodka zaposlenih v nekmetijskih dejavnostih. Ob zaposlitvenih možnostih, ki jih je ustvarila industrializacija, se je zato že 54 % kmetij preobrazilo v mešana gospodarstva, v katerih nudi kmetijska dejavnost le dopolnilno zaposlitev in dopolnilni dohodek družinskim članom. Poprečni denarni dohodek na družinskega člana v čistih kmečkih gospodarstvih pa je še za tretjino nižji od dohodka v mešanih gospodarstvih. Produktivnost dela in tehnična opremljenost zasebnega kmetijstva je v takšnih pogojih kljub določenemu napredku v zadnjih letih občutno zaostala za ravni, ki je dosežena v sosednjih državah. Fizični obseg kmetijske proizvodnje nenehno upada in ga komaj nadomešča povečana proizvodnja v družbenem sektorju.

Po ocenah bo znašal leta 1975 delež aktivnega kmečkega prebivalstva v skupnem aktivnem prebivalstvu le še okoli 23 %. V tem okviru se bo zmanjšal predvsem delež aktivnega prebivalstva na čistih kmečkih gospodarstvih od 19,8 % v letu 1970 na okoli 17 % v letu 1975. S tem pa se bodo še zaostriili nekateri neugodni faktorji, ki opredeljujejo sedanjo raven zasebnega kmetijstva.

2. Nadaljnje spreminjanje kmečkih gospodarstev v mešana je vsekakor ena od prehodnih, realnih oblik razreševanja agrarnega vprašanja. Hkrati z intenzivnim razslojevanjem pa je nujna usmeritev na obnovo in modernizacijo zasebnega kmetijstva, ki še vedno ustvarja 84 % vrednosti vse kmetijske proizvodnje in 70 % vse tržne proizvodnje. To narekujejo potrebe po konkurenčnem usposabljanju celotnega kmetijstva na domačem in tujih trgih, politika življenjskega standarda, racionalna izraba razpoložljivega kmetijskega prostora in tudi racionalna politika pospeševanja družbenoekonomskega razvoja na manj razvitih območjih.

Z resolucijo o dolgoročnem razvoju SR Slovenije ter sklepi družbeno-političnih organizacij so že opredeljena osnovna izhodišča pri opredeljevanju oblik in smeri pospeševanja modernizacije zasebnega kmetijstva. Pri tem bo nujna nenehna razvejana pospeševalna aktivnost, v kateri bi sodelovali številni družbeni dejavniki, vključno republika. V ta namen bo pripravljen tudi poseben program, ki bi predstavljal osnovo bodoče aktivnosti združene zveze.

Ustvariti bo potrebno predvsem pogoje za preusmerjanje kmetij v uspešne blagovne proizvajalce, ki bodo ob določenih družbenih pomočih sposobni prevzemati sodobnejše tehnične in tehnološke dosežke in vstopati v razne oblike kooperacije z družbenim sektorjem. Zato bo program prestrukturiranja kmetijstva, to je proizvodne preusmeritve, modernizacije, specializacije in na tej osnovi povečanja proizvodnje zajel le tiste kmetije, ki imajo realne gospodarske perspektive za tako preusmeritev. Dosedanja prizadevanja v tej smeri so že dala spodbudne rezultate.

Pomembno osnovo za nakazani razvoj zasebnega sektorja bo predstavljala nadaljnja konsolidacija ter modernizacija družbene kmetijske proizvodnje in razvoj tistih dejavnosti, ki so pogoj za uveljavljanje tehnološkega napredka in vključevanja v sodobno organizirano tržišče. Pri tem bo pomembna aktivnejša pobuda velikih preskrbovalnih organizacij in predelovalne industrije, da bi s trajnejšimi pogodbenimi odnosi zagotovili pogoje za specializirano zasebno proizvodnjo večjega obsega. Tudi hitrejša razvijanje serijske proizvodnje kme-

tijske opreme zlasti še opreme za specializirane živinorejske obrate, bo pospeševalo preusmerjanje zasebnega kmetijstva.

3. Pri obnovi in preusmerjanju zasebnega kmetijstva bo upoštevana struktura in stopnja gospodarske razvitosti, predvsem pa značilnosti kmetijskega prostora. V skladu s temi pogoji bodo opredeljeni konkretni preusmeritveni programi.

Ekološki in drugi proizvodni pogoji v SR Sloveniji omogočajo več specializiranih ali smotrno kombiniranih proizvodnih usmeritev, oziroma tipov kmetij, kot so: v hribovitem in goratem svetu na pašno-košnem sistemu zasnovana mlečna proizvodnja ali vzreja in paitanje govedi, povezana z dejavnostjo v gozdarstvu in turizmu; dalje, kmetije za proizvodnjo mesa in vzrejo plemenske živine; kmetije z intenzivnimi nasadi vinske trte, sadja, hmelja, jagodičja in ponekod zelenjave ter poljedelsko-živinorejsko usmerjene kmetije v ravninskih predelih.

Osnovni program preusmeritve kmetij v razdobju do leta 1975 obsega okoli 3500 ožje specializiranih kmetij in to: 1500 kmetij za proizvodnjo mleka, 300—400 kmetij za intenzivno paitanje goveda in 200—300 kmetij za vzrejo pujskov. Okoli 300—400 kmetij pa naj bi se specializirano ukvarjalo s plantažnim sadjarstvom in 800—1000 kmetij z vinogradništvom v okviru širše zastavljene usmeritve na obnovo sadovnjakov in vinogradov.

V okviru širšega programa razvoja zasebnega kmetijstva pa se bo poleg navedenih organizirano ukvarjalo s proizvodnjo pomeñbnejših kmetijskih proizvodov za trg (predvsem mleka, mesa, piščancev, hmelja) še okoli 50 000 zasebnih gospodarstev, ki bodo postopoma zajeta v nadaljnje preusmeritvene programe.

Predvideno povečanje zasebne kmetijske proizvodnje za 13 % do leta 1975 v celoti temelji na uresničitvi predvidenega programa preusmeritve oziroma modernizacije kmetij. To je hkrati osnovni pogoj za predvideno 2,7 % poprečno letno rast celotne kmetijske proizvodnje v tem petletju. Najpomembnejši rezultat preusmerjanja kmetij pa bo v dvakratnem povečanju dohodka in občutnem izboljšanju življenjskega standarda proizvajalcev. Hkrati pa se bodo tudi v celotnem zasebnem kmetijstvu pričeli izboljševati življenjski pogoji, kar bo med drugim omogočilo tudi izvajanje smernic socialne politike zlasti na področju zdravstvenega in starostnega zavarovanja.

Izvajanje nakazanega programa, ki predpostavlja med drugim občutno povečanje specializirane kmetijske opreme, ureditev hlevov, nabavo osnovne črede, ureditev trajnih nasadov in uvajanje sodobne tehnologije, bo terjalo v tem razdobju širšo pritegnitev sredstev za investicijske naložbe. Potrebna investicijska sredstva v letih 1972—1975 za realizacijo programa preusmeritve kmetij bodo po ocenah znašala okoli 650 milijonov dinarjev (po cenah leta 1970) v okviru skupno pričakovanih vlaganj v zasebnem kmetijstvu v znesku 1200 milijonov. Poleg sredstev zasebnih kmetovalcev in kmetijske hranilno-kreditne službe bodo ustvarjeni pogoji za večjo izrabo bančnih sredstev, kar naj bi ob sodelovanju republiških sredstev, predvidenih v tem planu, omogočilo realizacijo ustreznega obsega vlaganj. V okviru celotnih potrebnih sredstev bo znašala udeležba kmetov in hranilno kreditne službe predvidoma med 50 do 60 %. Hkrati bodo olajšani kreditni pogoji z beneficiranjem obrestne mere, kar bo omogočila republika, predvidoma pa tudi večje število občinskih skupščin, v skladu z njihovimi konkretnimi možnostmi in potrebami.

Program preusmeritve kmetij mora voditi k čistim, tržno usmerjenim kmetijam, tesno povezanimi z družbenimi nosilci organizirane blagovne pro-

izvodnje, ki bodo nastopali kot organizatorji in naročniki proizvodnje. Hkrati pa bodo širše uveljavljena načela združenega sistema, ki bodo predstavljala osnovo za sodelovanje in omogočala postopen prehod od tradicionalne v preusmerjeno kmetijo ter njeno vključevanje v moderne, vse zahtevnejše proizvodne procese in odnose. Uspešno izvajanje nakazanega programa preusmeritve pa je prav tako pogojeno z nadaljnjim razvojem izobraževalnega sistema, pospeševalne službe in integracije ter usmeritve strokovnih kadrov h ključnim problemom nadaljnjega razvoja kmetijstva.

III. SMERNICE ZA UKREPE SR SLOVENIJE PRI USMERJANJU DRUŽBENOEKONOMSKEGA RAZVOJA

Z ustavnimi spremembami je prenesen večji del odgovornosti za razvojno politiko s federacije na republike, pokrajine in občine ter samoupravne nosilce razvoja, hkrati s tem pa so prenesene v veliki meri tudi pristojnosti za oblikovanje gospodarskega sistema, sprejemanje razvojnih ukrepov in odločitev ter v tem okviru tudi za politiko delitve družbenega proizvoda kot najpomembnejšega načina usmerjanja družbenoekonomskega razvoja. Prav tako je povečana vloga in odgovornost predvsem republike za oblikovanje in izvajanje skupne politike oziroma ekonomskih funkcij na ravni federacije. S tem se podane osnove za celovitejšo razvojno politiko SR Slovenije, ki mora obsegati oblikovanje osnovnih pogojev za razvoj vseh področij družbene reprodukcije v skladu s specifičnimi razmerami in potrebami prihodnjega razvoja.

Med prenesenimi pristojnostmi so z vidika usmerjanja razvoja pomembni zlasti samostojna vloga SR Slovenije pri oblikovanju družbenih obveznosti, pristojnost republike pri oblikovanju skupne emisijske politike Narodne banke Jugoslavije in možnosti za samostojne kreditno-monetarne ukrepe z določanjem reeskontne politike republiške narodne banke. Nadalje so pomembne naloge v zvezi z likvidacijo izvenproračunske bilance federacije in s prenosom sredstev in obveznosti na republiko. Odpravljena izvenproračunska bilanca federacije povečuje odgovornost republike zlasti pri usmerjanju razvoja infrastrukture, v zvezi s tem pa je pomembna pristojnost za razpisovanje javnih posojil ter za usmerjanje nekaterih inozemskih kreditov.

Povečane materialne možnosti in pristojnosti bodo SR Sloveniji omogočale, da bo lahko celoviteje razvijala samoupravne odnose ter uspešneje izvajala razvojno politiko. V ta namen bo SR Slovenija z vsakoletnimi družbenoekonomskimi in bilančnimi izhodišči v skladu z usmeritvami in okviri tega plana opredeljevala svoje možnosti in potrebne ukrepe tekoče razvojne politike.

Predvidena politika financiranja področij splošnih družbenih potreb bo izhajala iz osnovnih usmeritev tega družbenega plana, ki predvidevajo:

- krepitev akumulacijske in reprodukcijske sposobnosti gospodarstva;
- vzporedno z doseženo stopnjo stabilizacije uskladeni rast realnih osebnih dohodkov z rastjo družbene produktivnosti v naslednjih letih in to na vseh področjih družbenega dela, in
- hitrejšo rast družbenega standarda od osebne potrošnje.

1. GLOBALNI OKVIRI SKUPNE IN SPLOŠNE PORABE

1. SR Slovenija bo uveljavljala sistem družbenih obveznosti občanov in delovnih organizacij na načelih, ki jih opredeljujejo ustava in drugi politični

dokumenti z odločno orientacijo na uresničevanje socialnopolitičnih ciljev in usklajevanje ekonomskega razvoja. Sistem družbenih obveznosti bo zagotavljal neposrednejšo samoupravno povezanost med interesnimi skupnostmi ter delovnimi ljudmi in organizacijami združenega dela kot neposredno zainteresiranimi za racionalen obseg in kvaliteto dejavnosti družbenih služb. Takšna, na obojestranskem interesu sloneča soodvisnost bo lahko uspešno nadomestila sedanje, na proračunskih načelih sloneče odnose.

Postopno bo izvršen prenos dela obveznosti iz organizacij združenega dela na dohodke in potrošnjo občanov, kar bo vplivalo na zniževanje stroškov poslovanja. Razbremenitev družbenih obveznosti gospodarstva bo dosežena tudi prek sistema davčnih olajšav v skladu s predvideno razvojno politiko. Prav tako bo v sistemu družbenih obveznosti izvršena razmejitev na prispevke, ki bodo glede višine in namena opredeljeni s samoupravnimi sporazumi, in na davke, ki bodo določeni z davčno zakonodajo.

Razvijanje sistema družbenih obveznosti v nakazani smeri je pogojeno z dejansko uveljavitvijo načela bruto osebnih dohodkov ter z jasno razmejitvijo družbenih obveznosti na del, ki je neposredno povezan s pokrivanjem potreb na področju družbenega standarda in ki bi ga zagotavljali iz svojih dohodkov delovni ljudje po načelu solidarnosti, ter na del, ki je namenjen uresničevanju širših skupnih pogojev razvoja, kot so strokovno izobraževanje, znanost, socialne pravice iz minulega dela ipd., ki bi ga delovni ljudje zagotavljali iz delitve dohodka temeljnih organizacij združenega dela. Poleg tega pa bodo občani in delovne organizacije zagotavljali sredstva tudi za kritje splošnih družbenih potreb, povezanih z izvajanjem funkcij družbenopolitičnih skupnosti pri usmerjanju gospodarskega in družbenega razvoja, ter z opravljanjem državnih, pravosodnih in upravnih funkcij. Z uveljavitvijo teh načel bodo tako velik del dosedanjih obveznosti delovnih organizacij zagotavljali neposredno iz svojih bruto osebnih dohodkov občani sami in bo tudi njihovo nadaljnje povečevanje odvisno od njihovih odločitev.

2. Prispevki samoupravnim skupnostim se bodo oblikovali na osnovi samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov, s čimer bo postopno v celoti odpravljeno sedanje, v glavnem na predpisih sloneče določanje obveznosti in razdeljevanje sredstev interesnim skupnostim. Osnova samoupravnemu sporazumevanju o prispevkih za posamezne interesne skupnosti bodo njihovi delovni programi, ki bodo v postopku usklajevanja in sporazumevanja oziroma družbenega dogovarjanja dosegli javno potrditev, s tem pa bo tudi odpravljena sedanja precejšnja odtujenost njihovega dela od delovnih ljudi in organizacij združenega dela.

Izvirni dohodki interesnih skupnosti bodo rastle predvidoma hitreje od rasti družbenega proizvoda v skladu z uresničevanjem v tem planu predvidene politike razvoja posameznih družbenih dejavnosti:

V milijonih din, nominalno

	1971	%	1975	%
Prispevki samoupravnim interesnim skupnostim:				
— od organizacij združenega dela	4323	83,8	2809	29,8
— od občanov:				
a) iz dohodkov od dela	540	10,5	6079	64,4
b) iz potrošnje	292	5,7	545	5,8
S k u p a j	5155	100,0	9433	100,0

3. Z davčno politiko bodo republika in občine zagotavljale potrebna sredstva za splošne družbene potrebe, hkrati pa bodo z davčnimi ukrepi vplivale tudi na družbenoekonomske odnose, usmerjanje razvoja in urejanje razmer na trgu.

Davke bodo plačevali občani sorazmerno z doseženimi skupnimi dohodki od dela, od premoženja in prometne davke pri potrošnji dobrin, organizacije združenega dela pa sorazmerno z doseženim poslovnim uspehom.

Predvidoma bodo skupne davčne obveznosti v naslednjih letih rastle v skladu z rastjo družbenega proizvoda, v tem okviru pa bodo hitreje rastle davčne obveznosti občanov, medtem ko se bodo davčne obveznosti delovnih organizacij relativno zmanjševale.

V milijonih din, nominalno				
	1971	%	1975	%
Davki družbenopolitičnim skupnostim:				
— od organizacij združenega dela ¹	1166	28,6	1549	22,2
— od občanov:				
a) iz dohodkov od dela	307	7,5	639	9,2
b) iz potrošnje	2606	63,9	4781	68,6
Skupaj	4079	100,0	6969	100,0

4. Sredstva cestnega in vodnega sklada na ravni republike bodo oblikovana iz prispevkov in davkov delovnih organizacij in občanov. Izpopolnjeno in dosledneje bo uveljavljeno načelo neposrednejših samoupravnih odnosov pri upravljanju s sredstvi teh skladov. Njihova sredstva in poraba bodo podrobneje opredeljena z njihovimi srednjeročnimi programi in z vsakoletnimi finančnimi načrti ter zaključnimi računi, ki jih potrjuje skupščina SR Slovenije.

Sredstva za cestno gospodarstvo bodo oblikovana iz razlike v ceni in dela prometnega davka od porabe pogonskih goriv ter iz cestnih taks. Del sredstev za modernizacijo cestnega omrežja bo v skladu z odločitvami SR Slovenije zagotovljen tudi iz proračunskih sredstev republike.

Sredstva vodnega gospodarstva bodo formirana iz prispevkov uporabnikov vode in upravljana po načelih samoorganiziranosti gospodarstva.

V milijonih din, nominalno				
	1971	1975	Stopnje rasti	
			1971—1975	1972—1975
Izvirna sredstva cestnega sklada SRS	330	848	3269	26,6
v tem:				
— od porabe goriv	300	785	3007	27,2
— od cestnih taks	30	63	262	20,4
Izvirna sredstva vodnega sklada SRS	56	88	380	12,0

5. Predvideni obseg izvirnih sredstev za skupne in splošne družbene potrebe kaže na možnosti oblikovanja letnih družbenoekonomskih in bilančnih izhodišč za oblikovanje sredstev skupne in splošne porabe v razdobju do leta 1975 v naslednjih okvirih:

¹ Podatek za leto 1971 vključuje prispevke iz osebnega dohodka za proračune in davek na sredstva skupne porabe, od leta 1973 dalje pa davke iz poslovnega uspeha.

V milijonih din, nominalno

	1971	1975		
Izvirna sredstva skupaj ¹	9234	100,0	10 402	100,0
v tem iz:				
— dohodka delovnih organizacij ²	5490	59,5	4 358	26,6
— dohodka in potrošnje občanov	3744	40,5	12 044	73,4
Obveznosti TOZD gospodarstva nasproti akumulaciji v %	60,4	—	26,2	—

V milijonih din, nominalno

	1971	1975
Obveznosti občanov nasproti skupnim dohodkom prebivalstva v %	19,2	31,3

Prikazana struktura izvirnih sredstev za skupno in splošno porabo odraža predvsem spremembe, ki jih bo povzročila predvidena reforma sistema družbenih obveznosti in dosledna uveljavitev načela bruto osebnih dohodkov, po katerem bo financiranje skupne in splošne porabe v večji meri skloneno na prispevkih in davkih občanov. V okviru tako spremenjenega sistema bodo v letih 1973—1975 naraščale družbene obveznosti gospodarstva nekoliko počasneje od pričakovane rasti bruto dohodka delovnih organizacij, sorazmerno hitreje pa bodo rasle obveznosti občanov.

Celotna izvirna sredstva za skupno in splošno porabo bodo v letih od 1973 do 1975 nominalno rasla predvidoma po stopnji 13,8 % letno, t. j. za 1,8 točke hitreje od predvidene stopnje rasti nominalnega družbenega proizvoda. V tem okviru bodo počasneje rasla sredstva za splošno porabo v SR Sloveniji — po stopnji 12,8 % letno — in hitreje sredstva za samoupravne interesne skupnosti — po stopnji 14,6 %.

6. Po posameznih samoupravnih interesnih skupnostih se bodo izvirni dohodki okvirno gibal takole:

V milijonih din, nominalno

	1971	1975	1971—1972	1973—1975
Invalidsko pokojninsko zavarovanje	2112	3819	17,3	12,9
Zdravstveno zavarovanje	1249	2336	34,4	12,8
Otroško varstvo	282	528	25,9	13,4
Izobraževanje	1322	2265	21,9	13,2
Znanost	96	203	—	20,7
Kultura	60	119	—	17,9
Fizkultura	—	106	—	—
Zaposlovanje	34	57	21,7	12,5
Izvirna sredstva kolektivne porabe — skupaj	5155	9433	25,6	14,6
Razmerje do družbenega proizvoda v %	16,0	17,2	—	—
Stopnja rasti družbenega proizvoda v %	—	—	23,4	12,0

¹ Brez cestnega in vodnega sklada SRS.² Zajete delovne organizacije v gospodarstvu in negospodarstvu.

Prikazane stopnje rasti izvirnih dohodkov interesnih skupnosti na posameznih področjih odražajo gibanja, ocenjena na podlagi razvojnih potreb, ki jih nakazuje ta družbeni plan in predstavljajo zato verjeten okvir samoupravnih odločitev v naslednjih letih.

7. Politika proračunske porabe na ravni republike bo izhajala iz načela, da je potrebno omejiti gibanje proračunskih izdatkov na rast, ki bo počasnejša od rasti nominalnega proizvoda z izjemo izdatkov za izvajanje socialne politike. To bo hkrati z že izvršenimi omejitvami v letih 1971 in 1972 prispevalo k splošnim naporom za stabilizacijo gospodarskih gibanj.

V okviru tako opredeljene politike skupne proračunske porabe bo republika zaposlenim v njenih državnih, pravosodnih in upravnih organih ter organizacijah v skladu s sprejetim družbenim dogovorom in samoupravnimi sporazumi povečevala osebne dohodke vzporedno z rastjo osebnih dohodkov v gospodarstvu. Zagotovljena bodo tudi sredstva za izboljšanje opremljenosti dela s sodobnimi tehničnimi sredstvi.

Za izvajanje nalog s področja socialne politike bodo sredstva povečana hitreje kot se bo povečevala skupna proračunska poraba.

Za naloge s področja splošnega ljudskega odpora, ki so v pristojnosti republike, bodo zagotovljena sredstva v skladu s posebnim programom. Po programu priprav za splošni ljudski odpor bodo dana sredstva posebno za sodobnejšo oborožitev, opremo in pouk partizanskih enot, vojne priprave republiških organov, vojne zveze, civilno zaščito, obrambno vzgojo in republiške materialne rezerve. Poleg tega bodo tudi občine, delovne in druge organizacije skrbele za priprave za splošni ljudski odpor v okviru svoje pristojnosti.

Sredstva republiških skupnosti za znanost in kulturo se bodo v skladu s spremembami sistema družbenih obveznosti oblikovala neposredno s prispevki občanov in delovnih organizacij. Sredstva iz republiškega proračuna za te namene se bodo zato ustrezno znižala in bodo zagotovljena sredstva le za tiste naloge, ki ne bodo prenesene na te samoupravne skupnosti.

Sredstva za negospodarske investicije bo republika zagotovila v republiškem proračunu v okviru že sprejetih obveznosti, dodatna sredstva za te namene pa bodo zagotovljena v skladu z možnostmi, in to predvsem za namene, ki imajo v skladu z razvojno politiko v tem planu prednost.

Pri izvajanju svojih funkcij usmerjanja gospodarskega razvoja bo republika vračala relativno pomemben del proračunskih sredstev nazaj v gospodarstvo prek računa za izravnave in prelivanja v gospodarstvu.

V skladu z ustavnimi načeli ter zakonom o financiranju funkcij federacije bo republika sorazmerno z njeno udeležbo v skupnem družbenem proizvodu Jugoslavije zagotavljala sredstva za zvezni proračun. V tem planu je na podlagi zveznih projekcij predpostavljeno, da bo prispevek republike za zvezni proračun v naslednjih letih rasel nominalno po stopnji za okoli 13 % letno, kar presega predvideno rast družbenega proizvoda SRS za 1 točko.

Republika bo za opravljanje svojih funkcij za izvajanje prevzetih obveznosti od federacije ter za financiranje funkcij in nalog federacije oblikovala potrebna sredstva z davki in jih usmerjevala takole:

	V milijonih din, nominalno		
	1971 ¹	1975	Stopnja rasti 1973—1975
Sredstva splošne porabe na ravni republike	3060,5	5628,0	13,1
Poraba:			
1. Republiški proračun			
— dejavnost republiških organov in organizacij	407,9	682,8	11,4
— socialna politika	446,0	770,5	13,9
— znanost, kultura in prosveta	20,7	45,3	11,4
— negospodarske investicije	96,1	207,1	10,0
— ostali nameni	65,4	58,9	11,3
S k u p a j	1056,1	1764,6	12,3
2. Prenos na račun za gospodarske posege (vključno presežki)	204,4	888,4	15,0
3. Prispevek federaciji	1800,0	2975,0	13,0

8. Ob nakazanih okvirih družbenoekonomskih in bilančnih izhodišč za oblikovanje politike skupne in splošne porabe v letih 1973—1975 bo mogoče v celotnem petletnem razdobju doseči zmanjšanje stopnje obremenitve gospodarstva za 5,0 % bruto dohodka nasproti letu 1970. Skupna obremenitev, ki vključuje razen družbenih dajatev še obvezna posojila ter vračanje sredstev prek računa republike za izravnave in prelivanja v gospodarstvu, pa bi se predvidoma zmanjšala za okoli 6,5—7 % poenov. Tako bo uresničena ekonomsko-politična usmeritev na krepitev reproduktivne sposobnosti gospodarstva. Hkrati bo postopoma uveljavljeno načelo, po katerem bo nadaljnje povečevanje družbenega standarda slonelo predvsem na prispevkih in davkih občanov. To bo po ocenah v naslednjih letih vplivalo na zmanjšanje za tekočo potrošnjo razpoložljivih prejemkov prebivalstva do 1 %. Za uresničitev nakazanih razmerij pa bo pomembno, da bodo tudi občinske skupščine v svojih družbenih planih uveljavile usmeritve, ki bodo skladne s cilji tega plana.

2. SMERNICE ZA UKREPE EKONOMSKE POLITIKE

Poleg okrepljene vloge republike pri oblikovanju gospodarskega sistema in uveljavljanju neposrednih ukrepov tekoče ekonomske politike na ravni federacije bodo povečane tudi originalne pristojnosti republike, da v skladu s svojo razvojno politiko uveljavlja potrebne ukrepe zlasti z neposrednimi finančnimi intervencijami, kreditno-monetarnimi ukrepi in davčno politiko.

1. Materialni okvir za intervencije v gospodarstvu, ki jih bo republika izvajala prek posebnega računa za prelivanja in izravnave v gospodarstvu, opredeljujejo predvsem tele možnosti:

— Del fiskalno zbranih sredstev na ravni republike, izločen v korist posebnega računa. Gre za vračanje sredstev gospodarstvu za selektivne namene, katerih obseg je pogojen z razreševanjem strukturnih razvojnih problemov gospodarstva, ki jih tržni mehanizem sam po sebi ne uravnava, imajo pa širši družbeni pomen.

¹ Zaradi primerljivosti je proračunska poraba republike v letu 1971 zmanjšala za tiste izdatke, ki bodo v prihodnjem sistemu predvidoma oblikovani prek samoupravnih skupnosti (sklad Borisa Kidriča, republiška kulturna skupnost, fizikalne skupnosti).

— Sproščena sredstva državnega kapitala. Z likvidacijo izvenproračunske bilance federacije in z že sprejetimi odločitvami o likvidaciji investicijskih skladov družbenopolitičnih skupnosti v SR Sloveniji so v celoti podani pogoji za dokončno odpravo na državno-administrativnih ukrepih dosežene koncentracije kapitala. Sredstva državnega kapitala, ki so prenesena na republiko, bodo selektivno vrnjena gospodarstvu na način, ki bo onemogočal reproduciranje centrov ekonomske moči izven samoupravno organiziranega gospodarstva.

Na osnovi medrepubliško dogovorjenih razmerij o prevzemu pravic in obveznosti po izvenproračunski bilanci federacije bodo prosta sredstva v razdobju 1971—1975 predvidoma znašala:

V milijonih din				
	Skupaj	Od tega		
		1971—1972	1973—1975	po 1975
Vsa sredstva	2915	624	950	1341
Vse obveznosti	2625	878	746	1001
Prosta sredstva	290	—	204	340
Primanjkljaj	—	254	—	—

— Sredstva za energetiko. V SR Sloveniji je že uveljavljeno obvezno deponiranje sredstev na posebnem računu pri poslovnih bankah za gradnjo energetskih objektov. Pri tem gre za obliko samoorganiziranja gospodarstva, da s sovlaganjem ali pa z obveznimi posojili samo zagotavlja potrebna sredstva za gradnjo energetskih objektov. Poleg tega je že uveljavljen v ceni električne energije tudi obvezni prispevek porabnikov, ki se zbira na posebnem računu za prelivanja in izravnave v gospodarstvu.

— Na poseben račun za izravnavo v gospodarstvu bodo pritekala tudi druga sredstva republike, zlasti pa morebitni presežki dohodkov republiškega proračuna in likvidna sredstva bivših investicijskih sredstev republike in okrajev ter obresti Narodne banke republike.

Celotna sredstva za intervencije v gospodarstvu bodo predvidoma znašala:

	V milijonih din	
	1971—1972	1973—1975
Sredstva posebnega računa za prelivanja in izravnave v gospodarstvu		
— iz republiškega proračuna	789	2283
— iz likvidacije izvenproračunske bilance federacije	—	204
— iz republiškega državnega kapitala	76	147
— iz prispevka za energetiko	86	334
— iz obresti NB republike	109	308
— ostali viri sredstev	316	—
Skupaj	1376	3276
v tem: rezerva		
Razmerje skupnih sredstev do družbenega proizvoda v %	—	390
	1,9	2,2

Republika bo razpolagala tudi s kreditnim potencialom iz dinarske protivrednosti inozemskih kreditov, ki jih bo najemala Narodna banka Jugoslavije za vzdrževanje devizne likvidnosti. V letu 1972 bodo ta sredstva znašala okoli 280 milijonov dinarjev.

2. Finančne intervencije republike se bodo pretežno nanašale na izvajanje že sprejetih odločitev na ravni republike in na prevzete obveznosti od federacije. Za nove posege v gospodarstvu bodo zaradi njihovega praviloma dolgoročnega značaja predloženi ob sprejemanju konkretnih ukrepov celotni finančni načrti, ki bodo upoštevali materialne možnosti republike v posameznih letih tega plana. To bo zagotovilo potrebno ravnovesje obveznosti in razpoložljivih sredstev.

Za financiranje gradnje energetskih zmogljivosti bodo uporabljena tale sredstva:

	V milijonih din	
	1971—1972	1973—1975
— sredstva elektrogospodarstva	40	60
— posojila in soudeležba ostalega gospodarstva	224	536
— prispevek odjemalcev električne energije	86	334
— ocenjeni krediti domačih in tujih bank	150	1240
Skupaj	500	2170

Prikazani viri sredstev za vlaganje v energetiko, ki že upoštevajo uveljavljeno povečanje cen električne energije, predvidoma ne bodo zadoščali za načrtovani obseg gradnje energetskih objektov. Zato bo potrebno še v teku izvajanja tega plana pravočasno uveljaviti ukrepe za zagotovitev dodatnih sredstev v obliki kreditov, obveznih posojil ali spremembe cen. Ko bo dokončno opredeljen izbor vseh energetskih objektov in bodo bližje opredeljeni tudi pogoji financiranja zlasti iz tujih virov, bo v skladu s programom gradnje energetskih zmogljivosti predlagana dokončna projekcija financiranja in ustrezni ukrepi.

Zaradi izboljšanja oskrbljenosti kovinske in elektro industrije s proizvodi črne metalurgije bo SR Slovenija sodelovala z združenimi železarnami SR Slovenije pri realizaciji programa optimizacije metalurških zmogljivosti, tako da bo železarnam odložila v času gradnje odplačevanje dospelih anuitet po kreditih, danih iz sredstev državnega kapitala, s katerimi upravlja SR Slovenija. Z odložitvijo obveznosti bo železarnam omogočeno bistveno povečanje lastnega deleža v predvideni investiciji v obrat valjarne ter okrepljena njihova reprodukcijska sposobnost.

Posegi republike na področju prometa bodo iz sredstev za prelivanje in izravnave v gospodarstvu osredotočeni predvsem v izvajanje že sprejetih odločitev, ki se predvsem nanašajo: v železniškem prometu na povračilo obresti za najete investicijske kredite za modernizacijo železniške proge Jesenice—Dobova, Zidani most—Šentilj in Koper—Prešnica, na soudeležbo pri financiranju in na konverzijo bančnih kreditov, najetih za progo Koper—Prešnica

in Zidani most—Šentilj ter za pokrivanje izgub na nerentabilnih progah. V cestnem prometu bo sofinanciran projekt gradnje hitrih cest v obsegu, kot ga opredeljujejo že sprejeti republiški predpisi. Spremembe v teku gradnje zaradi morebitnih podražitev in več del bodo pokrite s povečanimi izvirnimi dohodki cestnega sklada ter krediti in ne bodo bremenile sredstev republike. V zvezi z gradnjo luško-industrijskega kompleksa v Kopru bo iz sredstev posebnega računa omogočena konverzija in delno povračilo obresti bančnih kreditov, najetih za financiranje luške superstrukture. Izvršene bodo že sprejete obveznosti za delno odplačilo bančnih kreditov za letališče Brnik in zagotovljeno bo nadomestilo za del obresti od kredita za razširitev zmogljivosti letališča. Za Adria-aviopromet in za meteorološko opremo letališča Brnik bodo izvršene že sprejete obveznosti.

V kmetijstvu obsegajo že sprejete odločitve subvencioniranje proizvodnje, zlasti prek stabilizacijskega sklada za živinorejo, premiranje mleka in regresiranje umetnih gnojil ter sofinanciranje kmetijsko-pospeševalne službe. Republika bo spodbujala nekatere investicije v obliki nadomestil dela obresti za investicijske in kratkoročne kredite; prispevala bo del sredstev za odplačilo anuitet nekaterih investicijskih kreditov in zagotavljala dodatne obresti za kredite hranilno-kreditnih služb. S posebnim zakonom pa se je SR Slovenija zavzela, da bo poleg nadomestil za obresti zagotovila tudi soudeležbo pri naložbah za kmetijsko mehanizacijo, plemensko živino, nasade ter za preureditev živinorejskih proizvodnih objektov in razširitev obdelovalnih površin. Udeležba bo zagotovljena prek poslovnih bank in hranilno-kreditnih služb družbenemu sektorju in tistim zasebnim kmetijskim proizvajalcem, ki so s pogodbami o kooperaciji vključeni v preusmerjanje proizvodnje. Udeležba se bo gibala med 10—25 % predračunske vrednosti investicije. V okviru premij za mleko pa bo izločeno v posebni fond pri združenju hranilno-kreditnih služb okoli 30 % predvidenih sredstev za premije, ki bodo namenjena pospeševanju proizvodnje in predelave mleka.

Na področju gozdarstva bo republika sofinancirala pogozdovanje Krasa ter v skladu z družbenim dogovorom, ki bo sklenjen med proizvajalci in porabniki lesa, ter gospodarsko zbornico in izvršnim svetom, zagotovila del finančnih sredstev za razširitev lesno surovinske osnove.

Turističnemu gospodarstvu bo zagotovljeno povračilo dela obresti bančnih kreditov po že sprejetih predpisih republike in po pravicah do povračila dela obresti, pridobljenih na osnovi zveznih predpisov, katerih izvajanje je SR Slovenija prevzela z likvidacijo izvenproračunske bilance. Med infrastrukturnimi turističnimi objekti bodo olajšave obrestne mere zagotovljene tudi za naložbe v dograditev športno-turističnih letališč. Republika bo tudi sofinancirala turistično propagando.

Iz sredstev posebnega računa bodo spodbujane gospodarske naložbe na manj razvitih območjih SR Slovenije v obliki povračila dela obresti. Posebne ugodnosti bodo zagotovljene pri naložbah v kmetijstvu in turizmu; sofinancirana pa bo tudi izdelava programov in projektov.

Z že sprejetimi predpisi bo republika vršila še nekatere druge posege v breme sredstev računa za izravnave in prelivanja. Zagotovljeno bo nadomestilo za del obresti pri kreditih za izvoz blaga in za zaloge blaga, pripravljenega za izvoz, zagotovljena bo tudi delna konverzija investicijskega kredita

za časopisno založniško podjetje »Delo«; sofinancirana bodo geodetska dela po posebnem programu in še nekateri drugi posegi. Morebitna realizacija garancij, ki jih je SR Slovenija dala v preteklosti za investicijske kredite v gospodarstvu, bo prav tako pokrita iz sredstev za gospodarske posege.

Ze sprejete obveznosti SR Slovenije za posege v gospodarstvu znašajo:

	V milijonih din	
	1971—1975	1973—1975
Energetika	43	—
Promet	284	502
Kmetijstvo in gozdarstvo	207	794
Turizem	128	877
Manj razvita področja	45	95
Izvoz	45	175
Ostalo	18	80
S k u p a j	770	2523

3. S posebnimi predpisi bo SR Slovenija letno opredeljevala kreditno-monetarno politiko in tudi s tem uresničevala predvideno razvojno usmeritev. Pri opredeljevanju splošne kreditno-monetarne politike na ravni federacije si bo prizadevala za največji možni prenos pristojnosti in odgovornosti na republike in pokrajini. V obsegu potreb in možnosti bo republika tudi sama krepila potencial republiške Narodne banke. V ta namen bo republika prenesla na republiško Narodno banko nekatere svoje depozite, sredstva hranilnih vlog poštne hranilnice in dinarsko protivrednost tujih kreditov, ki jih bo Narodna banka Jugoslavije najemala za krepitev devizne likvidnosti.

Pri opredeljevanju obsega kreditno-monetarnih posegov bo SR Slovenija izhajala iz načela, da je potrebno kreditne intervencije Narodne banke Jugoslavije in Slovenije omejevati na najnujnejši obseg in s tem sproščati kreditni potencial poslovnih bank za njihove, na tržnih pobudah sloneče odločitve.

Težišče reeskontne politike Narodne banke SR Slovenije bo na oblikovanju ustreznih pogojev gospodarskega razvoja, zlasti na naslednjih področjih:

— Spodbujala bo izvozno usmeritev gospodarstva z reeskontom kreditov za izvoz in za pripravo izvoza. S pogoji reeskonta pa bo spodbujala tudi hitrejši vnos deviz in izboljšanje regionalne strukture izvoza. Pri določanju kreditno-monetarne politike na ravni federacije pa si bo republika prizadevala za stabilnost pogojev kreditiranja izvoza, za razširitev in diferenciranje pogojev reeskontnih kreditov za izvoz ter za povečanje reeskontnega potenciala za namene izvoza blaga in storitev.

SR Slovenija bo podpirala prizadevanja, da se prek oblik samoorganiziranja gospodarstva prenese težišče kreditiranja izvoza opreme in ladij na kredit neposredno na izvoznike in njihove kooperante ter poslovne banke.

— Reeskontni krediti bodo namenjeni tudi za večletno pogodbeno specializirano kmetijsko proizvodnjo in za oblikovanje tržnih blagovnih rezerv najpomembnejših kmetijskih prehrabnih proizvodov in živalske krme. Kreditna sredstva bodo postopoma oblikovana v obsegu, ki bo zagotavljal najnujnejše količine tržnih rezerv za enakomerno preskrbo tržišča. Prav tako bo zagotovljen reeskont kreditov za sezonske zaloge prehrabnih proizvodov turi-

stičnemu gospodarstvu. Višina reeskonta kreditov poslovnih bank za navedene namene bo določena v skladu s konkretnimi tržnimi razmerami.

— Z reeskontnimi krediti republiške narodne banke bodo spodbujane tudi nekatere druge razvojno pomembne usmeritve poslovnih bank, zlasti pa: zagotavljanje najnujnejših obratnih sredstev za razširitev proizvodnje na manj razvitih območjih SR Slovenije, reeskontiranje kreditov zaradi pospeševanja aplikacije raziskovalnih dosežkov v gospodarstvu; iz sredstev hranilnih vlog Poštne hranilnice bo omogočen reeskont kreditov za modernizacijo PTT omrežja ter za proizvodnjo in prodajo serijske opreme na kredit na domačem trgu.

— Iz dela dinarske protivrednosti inozemskih kreditov, ki jih bo najemala Narodna banka Jugoslavije za vzdrževanje devizne likvidnosti, bodo omogočene predvsem investicijske naložbe, ki bodo zagotavljale visoko rentabilnost ter hitro vračanje sredstev in ki bodo v skladu z razvojnimi usmeritvami tega plana.

4. Spremembe, izvršene na področju bančnega in kreditnega sistema, povečana vloga in vpliv republiških narodnih bank ter predvidene spremembe v zunanjetrgovinskem in deviznem sistemu ustvarjajo pogoje, da se bodo poslovne banke celoviteje vključevale v razreševanje problemov razvojne politike, dogovorjene z družbenim planom, samoupravnimi sporazumi in družbenimi dogovori.

Poslovne banke se bodo morale intenzivneje vključiti v prizadevanja za odpravljanje številnih vzrokov nelikvidnosti v gospodarstvu in temu ustrezno prilagoditi politiko kreditiranja in vzdrževanja lastne polne likvidnosti.

V nadaljnjem razvoju organizacije poslovnih bank bo potrebno še bolj krepiti nekatera posebna področja depozitno-kreditnega poslovanja, zlasti še za stanovanjsko-komunalno gospodarstvo, za področje malega gospodarstva družbenega in zasebnega sektorja in depozitno-kreditno poslovanje, povezano s preusmerjanjem zasebnega kmetijstva.

5. Povečane pristojnosti republike pri oblikovanju sistema družbenih obveznosti gospodarstva omogočajo republiki, da tudi z ukrepi davčne politike vpliva na usklajevanje gospodarskega razvoja. V skladu s predvideno politiko razvoja bodo v okviru davčnega sistema uveljavljeni ukrepi za pospeševanje razvoja zlasti na naslednjih področjih:

— Davčne olajšave bodo uveljavljene za delovne organizacije, ki poslujejo s tujimi partnerji na osnovi dolgoročnega proizvodno-tehničnega sodelovanja, zasnovanega na skupnih vlaganjih.

— Turistično gospodarstvo bo uživalo davčne olajšave sorazmerno z doseženim deviznim prilivom in za naložbe lastnih sredstev v turistično infrastrukturo. Posebne davčne olajšave bodo določene za delovne organizacije s področja zdraviliškega turizma.

— Uveljavljene bodo davčne olajšave za družbena kmetijska gospodarstva, zlasti glede dohodka, ki izvira iz živinorejske proizvodnje v kooperaciji z zasebnimi kmetijskimi proizvajalci in za kmetijske organizacije na manj razvitih področjih. Z davčnimi ukrepi občinskih skupščin pa bo uveljavljen sistem olajšav v skladu s specifičnimi razmerami na posameznih območjih. Pri tem bo pomembna politika olajšav za višinska kmečka gospodarstva ter kmetije, vključene v preusmeritvene programe.

— Delovnim organizacijam, ki ustanavljajo nove proizvodne obrate, bodo omogočene časovno omejene davčne olajšave. Delovne organizacije na manj raz-

vitih področjih pa bodo uživale še dodatno časovno omejene olajšave za vsa novo ustvarjena delovna mesta.

— Davčne olajšave bodo priznane delovnim organizacijam za izdatke, namenjene izboljšanju strokovne usposobljenosti in prekvalifikaciji zaposlenih, ter za štipendiranje strokovnih kadrov. Nadalje bodo priznane davčne olajšave za naložbe v raziskave in raziskovalno opremo in za vlaganja v izobraževalne in socialnovarstvene zmogljivosti.

— V skladu s politiko pospeševanja razvoja osebnega dela z zasebnimi sredstvi in zaradi večje pritegnitve zasebnih sredstev v produktivne naložbe bodo uveljavljeni stimulatívni davčni ukrepi. Pri tem bodo pomembne zlasti časovno omejene olajšave pri naložbah za urejanje poslovnih prostorov in za nabavo opreme. V davčnem pogledu se bodo na tem področju izenačevali pogoji gospodarjenja z organizacijami združenega dela.

3. UKREPI SAMOORGANIZIRANEGA GOSPODARSTVA

Nadaljnje poglobljanje samoupravnih razmerij, ki ga narekujejo sprejete ustavne spremembe in razvijanje tržnega gospodarstva, bo vplivalo in omogočilo, da bo posamezne širše probleme in zahteve razvojne politike v vse večji meri razreševalo gospodarstvo samo na osnovi medsebojnega sodelovanja in skupnih interesov. Samoupravni sporazumi in družbeni dogovori bodo tako vedno bolj predstavljali osnovo prizadevanj za skladen družbenoekonomski razvoj. S tem bo na mnogih področjih postopoma odpadla potreba po ukrepih družbenopolitičnih skupnosti. V tem planu predvideni ukrepi republike za usmerjanje družbenoekonomskega razvoja izhajajo in že upoštevajo sklenjene samoupravne sporazume in družbene dogovore, ki urejajo nekatera pomembna vprašanja politike razvoja.

Z družbenimi dogovori in samoupravnimi sporazumi o delitvi dohodka in osebnih dohodkov ter njihovo nadaljnjo izpopolnitvijo bo doseženo doslednejše uveljavljanje načela delitve osebnih dohodkov po rezultatih dela, odpravljena bodo nekatera neupravičena nesorazmerja med področji družbenega dela ter omogočeno učinkovitejše usklajevanje porabe z gospodarskimi gibanji.

Pomembno vlogo pri razreševanju gospodarskega razvoja bodo tudi v prihodnje imeli skladi skupnih rezerv gospodarskih organizacij kot institucija samoorganiziranega gospodarstva. Organizacije združenega dela bodo združevale sredstva, da bi solidarno premagovale objektivne težave, ki se bodo pojavljale v zaostrenih pogojih na tržišču. Skladi bodo z lastnimi viri in s sredstvi drugih zainteresiranih gospodarskih dejavnikov omogočali pravočasno sanacijske ukrepe. Predvidoma bodo delovne organizacije tudi v naslednjih letih združevale dosednji odstotek dohodka za te namene.

S samoupravnimi dogovori bodo delovne organizacije razvijale še druge skupne finančne sklade, da bi uspešneje premagovale različna nihanja na domačem in tujih tržiščih. To velja zlasti za sklade, kot so: sklad za izvoz opreme na kredit in za zavarovanje rizika v poslovanju s tujino, skladi za pospeševanje proizvodnje in izravnavo rizikov v živinoreji, sklad za obrambo pred škodljivim delovanjem voda in druga podobna združevanja sredstev gospodarstva.

S posebnimi družbenimi dogovori in sporazumi bo zainteresirano gospodarstvo urejalo medsebojna razmerja pri naložbah v energetiko, pri zagotavljanju lesnosurovinske osnove, v nekaterih infrastrukturnih dejavnostih transporta in na drugih področjih skupnega interesa. V skladu s poslovnimi interesi

bodo širše uveljavljena sovlaganja in skupno upravljanje ter vodenje integrirane proizvodnje, raziskovalnih institucij in služb, ki so potrebne visoko produktivni in moderni proizvodnji. Učvrstitev temeljnih organizacij združenega dela bo takšno, na ekonomskih motivih sloneče povezovanje in delitev dela, pospeševala in jim zagotavljala tudi ustrezno družbenopolitično vsebino.

Bistveno bo spremenjena vloga ustanoviteljev pri upravljanju poslovnih bank, kar bo prav tako omogočalo uspešnejše uresničevanje skupnih razvojnih potreb gospodarstva.

Vse večja medsebojna odvisnost področij združenega dela, poglobljanje samoupravnega sistema in v zvezi s tem nujno usklajevanje razvoja terja širšo uveljavitev planiranja in programiranja pri vseh nosilcih razvoja. Zato se v tem družbenem planu računa, da bodo nosilci razvoja s svojimi konkretnimi razvojnimi programi na samoupravni način usklajevali posamezne in skupne potrebe ter možnosti, s tem pa zagotavljali uresničitev razvojne politike. To bo še zlasti pomembno pri razreševanju tistih razvojnih nalog, ki zadevajo več področij družbenega dela in v tem okviru še posebej nalog na področju izobraževanja, raziskovalne dejavnosti in izvajanja politike socialne varnosti občanov.

MNENJA, STALIŠČA IN PREDLOGI DELEGATOV OBČIN

Delegati vseh občin v SR Sloveniji, razen odsotnih delegatov občin Metlika, Ormož, Ribnica, Slovenj Gradec in Tržič, ter delegat mesta Ljubljane so na svojem 24. zasedanju dne 10. julija 1972 obravnavali osnutek družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971 do 1975.

V razpravi so sodelovali delegati občin Cerknica, Koper, Lenart, Lendava, Maribor, Slovenska Bistrica, Šentjur pri Celju, Trebnje ter delegat mesta Ljubljane, ki je govoril tudi v imenu ljubljanskih občin.

Na podlagi 3. točke VII. ustavnega amandmaja in 14. člena odloka o začasni ureditvi sklica in dela enotnega zbora delovnih skupnosti in zasedanja delegatov občin v skupščini SR Slovenije pošilja skupina delegatov, izvoljena na zasedanju, ta stališča republiškemu in enotnemu zboru delovnih skupnosti skupščine SR Slovenije, da jih v smislu omenjene določbe ustavnega amandmaja kot pristojna zbora obravnavata in zavzameta do njih svoje stališče.

V načelni in splošni razpravi delegatov je bilo izraženo prepričanje, da je osnutek v strokovnem pogledu dobro pripravljen predvsem zato, ker poudarja predvsem celovit družbenoekonomski razvoj Slovenije ter daje na pregleden način globalno podobo tega razvoja in poskuša v mejah materialnih možnosti soočiti težnje sektorjev z globalnimi pogledi, s čimer se daje gradivu večja realnost.

Hkrati je bilo poudarjeno, da se program nanaša praktično le na tri leta, zaradi česar je močno pod vplivom doseženih gibanj. Čeprav so avtorji na več mestih poudarjali potrebo po nekaterih prestrukturiranjih, se ni moč znebiti vtisa, kot da so bili preveč vklenjeni v dosedanje strukturo in dosedanje razvojne tendence.

Glede na to, da družbeni plan pomeni prvo fazo izvajanja dolgoročnega družbenoekonomskega razvojnega koncepta, bi nujno moral zagotoviti nekatere strukturne spremembe in korekture dosedanjih trendov, če želimo dolgoročne

cilje doseči oziroma se jim vsaj približati. Tako je bilo ugotovljeno, da dolgoročni program predvideva enakomernejši družbenoekonomski razvoj, ki naj bo element za čvrstejšo integracijo slovenskega prostora, s kurzom na materialnem ravnovesju sfer družbene reprodukcije in odpravljanju razlik med razvitimi in nerazvitimi. Večji poudarek je dan proizvodnemu sektorju gospodarstva, katerega delež v družbenem proizvodu mora rasti. V okviru proklamiranja policentričnega urbanega sistema se zavzema za sistematično krepitev gospodarskih in socialnih funkcij posameznih središč z namenom, da s svojo gravitacijo pokrijejo celoten slovenski prostor. Ta stališča pa v srednjeročnem planu razvoja niso našla ustreznega mesta niti v posameznih kvantifikacijah niti niso nakazani odločnejši ukrepi, da bi vsaj v bodočem petletnem obdobju, če že ne v tem, za katero se dogovarjamo, postopoma začeli obstoječo strukturo odpravljati oziroma trende bolj prilagojevati ciljem. Tudi primerjava dokumentacijskega gradiva, ki je bilo sestavljeno v oktobru leta 1970, z letošnjim junijskim dokumentacijskim materialom k osnutku plana precej jasno kaže, da se stare tendence še naprej uveljavljajo, na kar pa sam plan resneje ne opozarja in se tudi ne zavzema za odločnejše ukrepe, ki bi to stanje vsaj v prihodnjih letih popravili.

Naslednja pomanjkljivost osnutka dokumenta je, da se ne sooča s tem, kako bo projektirani globalni razvoj vplival na razvoj posameznih delov slovenskega prostora oziroma kako se bo proklamirani sistem policentrizma začel postopoma uresničevati. Glede na razvoj posameznih gospodarskih sektorjev se je prej pričakovalo, da se bodo razvitejši razvijali še hitreje, manj razviti pa bodo še nadalje zaostajali. To bo sledilo iz dejstva, da beležimo hitrejši razvoj tistih gospodarskih dejavnosti, ki so pretežno locirane v razvitejših območjih, in počasnejši razvoj tistih gospodarskih dejavnosti, ki so locirane v manj razvitih območjih. Osnutek plana bi se moral vsaj v grobem soočiti s temi problemi. Edini očitnejši poseg je videti v poglavju o manj razvitih območjih, kjer pa se v bistvu le povzemajo ukrepi zakona o manj razvitih, ne da bi skušali analizirati, koliko so zakonski ukrepi bili doslej učinkoviti in kaj bi bilo storiti, da bi bil razvoj teh predelov hitrejši. V zvezi s tem bi bilo treba dati pozornost dvema postavkama. Prvič gre za učinkovitejšo usmerjanje kapitala v manj razvite predele, drugič pa za krepitev tistih središč, ki so povezana z manj razvitimi predeli in ki lahko s svojim delovanjem bistveno vplivajo na razvoj manj razvitih. Zato bi bilo zlasti potrebno dati večji poudarek krepitvi tako imenovanega ploščinskega prometa in ustreznih prometnic med središči in manj razvitimi predeli, ki gravitirajo na ta središča. Pri tem se postavlja vprašanje ukrepov, ki jih je treba storiti zato, da bi lahko trende spremenili. Gotovo bi bilo problematično zavzemati se za večjo udeležbo republike v družbenem proizvodu na račun reprodukcijske sposobnosti gospodarstva. Nujno pa bi bilo, da pride do drugačnih tokov obstoječega kapitala, ne glede na to, ali gre za sredstva republike ali pa delovnih organizacij. V tej zvezi so zlasti pomembni trije posegi:

— Infrastruktura in infrastrukturne investicije, na katere ima vpliv republike, bi nujno morale doživeti ustrezen premik na območja, ki so doslej zaostajala v razvoju, oziroma območja, ki pospešujejo razvoj manj razvitih predelov.

— Program bi se moral odločneje zavzeti za to, da se čimprej doseže družbeno nadzorstvo nad gibanjem tako imenovanega državnega oziroma družbenega kapitala, ki je doslej še vedno precej v domeni posameznih poslovnih bank. Ta del kapitala, v katerega pa ni mogoče šteti samo investicijskih sred-

stev, ki se tu zbirajo, temveč tudi kratkoročna bančna sredstva, ki izvirajo iz davkov in prispevkov, bi se moral intenzivneje uporabljati za izvajanje družbenoekonomskih ciljev. Namesto formulacije, kot je na primer na strani 99, po kateri bodo sredstva državnega kapitala, ki so prenesena na republiko, selektivno vrnjena gospodarstvu na način, ki bo omogočal reproduciranje centrov ekonomske moči izven samoupravno organiziranega gospodarstva, bi bilo treba v plan vnesti bolj konkretna načela in kriterije za usmerjanje teh sredstev, morda v naslednji formulaciji:

»Sredstva republike za intervencijo v gospodarstvu se bodo poleg osnovnih namenov usmerjala zlasti:

a) za boljše izkoriščanje in modernizacijo v preteklosti zastarelih kapacitet, kar velja za industrijo v tradicionalnih industrijskih centrih, ki je v preteklosti odlivalo akumulacijo v druge panoge in območja;

b) za odpiranje novih delovnih mest, kjer je že možno z lokalno ali z dnevno migracijo zaposliti razpoložljivo delovno silo, zlasti če gre za manj razvita in obmejna območja;

c) za razvijanje zlasti doslej zaostajajočih regionalnih središč v soglasju z regionalnim prostorskim planom, urbanim razvojem in policentričnim načelom;

d) za postopno spreminjanje strukture proizvodnje v smeri povečevanja udeležbe proizvodnje sredstev za delo, to je individualno in serijsko proizvodnjo in proizvodnjo reprodukcijskega materiala, zlasti v nadomestilo uvoza.«

— Treba se je odločneje zavzeti tudi za spremembo v davčnem sistemu, ki je sedaj zelo nenaklonjen zlasti velikemu delu proizvodne dejavnosti in kmetijstvu. Z novim davčnim sistemom je potrebno razbremenjevati delovne intenzivne organizacije in ustvariti pogoje za izenačevanje pogojev gospodarjenja.

Bilo bi potrebno dati tudi več spodbud, tako političnih kot ekonomskih, za večje aktiviranje sredstev občanov. Spričo še vedno nestabilnega gospodarstva namreč ni resno pričakovati, da bi se bistveno povečale hranilne vloge in da bi na tej osnovi gradili našo politiko. Treba bi bilo doseči večje investiranje zlasti v tako imenovano drobno gospodarstvo, še posebej kar zadeva kmetijsko proizvodnjo, gostinstvo in obrt. Nadalje bi se bilo potrebno določneje zavzeti tudi za druge oblike angažiranja sredstev občanov v obliki raznih naložb v obveznice ipd. (Delegata občin Maribor in Slovenska Bistrica.)

Po drugem mnenju se določena neusklajenost tega osnutka z dolgoročnim programom razvoja Slovenije kaže tudi glede razvoja pomorskega gospodarstva. Čeprav osnutek predvideva močnejši porast razvoja luke in luških storitev kakor tudi pomorskega in železniškega transporta, ne obravnava razvojnih možnosti in smernic glede pomorskega gospodarstva v celoti. Nujen atribut razvoja prometa samega in luških storitev je tudi industrijska predelava, ki je v vseh tovrstnih lukah na svetu sestavni element gospodarstva luških območij. Zaradi tega bi morali v tem osnutku začrtati tudi smernice razvoja ustrezne industrije in s tem v zvezi oblikovati tudi vsebinski položaj industrijske cone v predvidenem razvojnem obdobju, ki se v urbanističnem načrtu luško-industrijskega kompleksa, ki ga je sprejela skupščina občine Koper in potrdil republiški sekretariat za urbanizem, že začenja realizirati. Med drugim je programirana gradnja elektrocentrale na tekoče gorivo, ki naj bi prispevala tudi k boljšemu ravnotežju razporeditve elektrocentral v Sloveniji. Glede na to, da priprave ter gradnja takih central trajajo navadno več let, bi bilo

prav, če bi v srednjeročnem načrtu določili lokacije za gradnje elektrocentral. S tem je povezano tudi vprašanje predelovalnih zmogljivosti nafte glede na potrebe Slovenije kakor tudi glede na potrebe po izvozu in po določeni izmenjavi naftnih derivatov z drugimi tovrstnimi obrati v tujini. (Koper.)

V razpravi je bilo opozorjeno tudi na to, da je osnutek plana nekoliko preoptimističen glede računanja in upoštevanja stopnje inflacije; računamo s 6 % inflacije, čeprav dobro vemo, kakšna je ta inflacija bila v letu 1971 in kakšna bo 1972. leta. Prav tako ugotavlja v družbenem planu Jugoslavije s 5 % rasti produktivnosti in 5 % rasti realnih osebnih dohodkov, v Sloveniji pa na znatno večjo produktivnost, to je 5,3 do 5,5 %, hkrati z rastjo realnih osebnih dohodkov le za 4,3 %. Razen tega je pri naših bodočih naložbah dan prevelik poudarek štednji prebivalstva, ko hkrati ugotavljamo, da inflacija nanjo negativno vpliva. Po drugi strani pa daje plan vse premajhen poudarek skupnim naložbam kapitala in mednarodni kooperaciji. (Lendava.)

V točki, ki obravnava posebne pogoje in faktorje razvojne politike, je med drugim ugotovljeno, da je Slovenija v pogojih odprtega gospodarstva vse bolj izpostavljena vplivu razvitih dežel, kar se odraža tudi v precejšnjem odlivu strokovne delovne sile v tujino. V zvezi s tem je bilo opozorjeno na problem odseljevanja delovne sile z obmejnih območij in iskanje zaposlitev v industrijskih središčih in v odhajanju na stalno ali začasno delo v tujino. Zmanjševanje naseljenosti v obmejnem območju ima poleg vseh drugih negativne posledice tudi glede obrambne pripravljenosti. Pri naših severnih in zahodnih sosedih je ta pojav prav nasproten: te države vlagajo velike napore, da obmejno prebivalstvo držijo na tem območju s tem, da zagotavljajo odpiranje novih delovnih mest, strokovne šole in podobno. Zato bi v osnutku plana bilo potrebno konkretnije nakazati možnosti zaposlovanja na teh območjih ter možnosti pridobivanja strokovne izobrazbe in vključevanja v poklicne šole, kot je to nakazano v poglavjih 2, 5 in 7 osnutka plana. (Lenart.)

Pripombe k posameznim poglavjem osnutka:

II/5

V zvezi s predvidevanji, da bo dosežen nadpoprečni razvoj kovinsko-predelovalne industrije, v tem okviru pa zlasti motorne industrije, se odpira vprašanje, kako naj motorna industrija doseže tak razmah, če pa vemo, da je prav ta industrijska veja v težavnem položaju in da nima jasnega in enotnega razvojnega načrta. Vsekakor bi bilo potrebno vedeti, kakšne ukrepe nameravamo sprejeti oziroma storiti, da bi taka razvojna smer bila realizirana. (Koper.)

Dana je bila pripomba, da pri naštevanju kapacitet proizvodnje ivernih plošč ni bila zajeta tovarna v Cerknici, niti ni predvidena njena rekonstrukcija, ki bo povečala proizvodnjo od sedanjih 18 na 50 tisoč kubikov. Prav tako naj bi bil konkretnije obdelan in obrazložen pasus o novih kapacitetah za pohištveno industrijo na straneh 31—33. (Cerknica.)

Prav tako je bilo omenjeno, da so se na lendavskem območju svojčas zelo zavzemali za gradnjo sladarn s skupno naložbo kapitala in zagotovljenim tržiščem. Takrat je bilo striktno postavljeno stališče, da gradnja sladarn pod 10 000 ton letne zmogljivosti predstavlja ekonomski nesmisel. Zato so predvideli kapaciteto 16 000 ton in spet dobili pripombe, da je težko upravičiti tako investicijo. Hkrati pa na 31. strani plan omenja med večjimi in družbeno

koristnejšimi pridobitvami gradnjo sladarne z 8000 tonami letne zmogljivosti. (Lendava.)

V zvezi s prometom je v osnutku rečeno, da bosta na obseg pomorskega prometa močno vplivala zmanjšanje prevoznih tarif in zaostrena mednarodna konkurenca. Dejansko pa so tako v pomorskem kakor tudi v železniškem prometu jasne tendence po zvišanju prevoznih tarif. Mednarodna konkurenca gotovo obstaja in se zastruje v določenih vrstah transporta, predvsem v zvezi z novo tehnologijo, vendar nenehno naraščajo tudi potrebe po uvozu in izvozu v Evropi, kakor tudi v srednjeevropskem bazenu, ki gravitira tudi na koprsko luko. Posebno pa je treba omeniti, da je udeležba Jugoslavije v pomorskem prometu in zunanjetrgovinski izmenjavi glede na njeno površino, število prebivalstva in komparativno lego še vedno nizka, tako da so pogoji tako za relativno kakor tudi za absolutno povečanje čezmorskega transporta. (Koper.)

K poglavju o turizmu sta bili dani pripombi, da pri naštevanju pomembnejših projektov in programov za razvoj turizma ni omenjeno Pohorje, čeprav gre tu za enega od večjih projektov, ki ga želi severovzhodna Slovenija realizirati v tem obdobju. Prav tako ni omenjen projekt Gornji Jadran, ki je končan in zaradi tega je bilo vloženih veliko tako mednarodnih kot domačih sredstev. V tem programu je med drugim za postojnsko regijo, predvsem pa za kompleks Cerkniškega jezera izdelan celo zazidalni načrt. (Delegata občine Cerknica in Maribor.)

II/6

Ugotovljeno je bilo, da v poglavju o energetiki ni omenjena predelava nafte in petrokemična industrija v Lendavi, ki že v letošnjem letu ustvarja prek 30 milijard celotnega dohodka in ki bo v letošnjem letu imela rafinerijske kapacitete 600 000 ton za predelavo nafte, do 1975. leta pa že za 1 000 000 ton. V zvezi s tem je bilo izraženo mnenje, da bi se bilo treba v planu jasno opredeliti glede obstoječih in novih zmogljivosti na tem področju predvsem glede predelave nafte. (Lendava.)

V zvezi s predvidenim razvojem cestne mreže je bilo izraženo mnenje, da bi morali razmisliti, kje je največji slovenski interes glede bodočega razvoja in povezave s sosednjimi deželami. Od odgovora na to vprašanje bo odvisna tudi odločitev, ali bomo spodbujali prometne tokove proti morju ali ne. Storit bi morali vse, da preprečimo prometno izolacijo Slovenije in da usmerimo blagovne in tudi potniške tokove tja, kjer je naraven izhod oziroma vhod, se pravi na morje. V srednjeročnem planu je definirana magistralna smer Šentilj—Ljubljana—Razdrto—Nova Gorica—Sežana, pri čemer bi morali dodati še Koper kot zaključek magistralne povezave Slovenije, kot je predvideno v elaboratu za perspektiven razvoj cestnega omrežja Slovenije. Prav tako bi morali v predlaganem planu nakazati možnosti za pričetek razreševanj nekaterih perečih razvojnih problemov prometa in prometnih zastojev na obali, saj je v planu priobalna cestna povezava le mimogrede omenjena.

V zvezi s tem bi bilo treba predvideti tudi letališče pri Kozini za potrebe obalnega in širšega območja, ki se postavlja kot nujnost tudi v zvezi z razvojem luško-industrijskega kompleksa. (Koper.)

V zvezi s sekundarnim letališčem v Mariboru je bilo predlagano, naj se v srednjeročnem planu določno pove, da gre za izgradnjo, ne pa samo za na-

črtovanje takega letališča. V tej zvezi se je treba tudi jasno opredeliti glede finančne udeležbe republike v okviru določenega sistema financiranja izgradnje letališč. (Maribor.)

II/7

Poudarjeno je bilo, da se glede predvidenega razvoja srednjega in strokovnega šolstva ostaja v planu le pri načelih, ni pa predvidenih nobenih ukrepov v tej smeri. Sam šolski sistem ostaja v tem planu nenačet in še vedno bo ostala neenakost med srednjim in strokovnim šolstvom, čeprav sodita v isto kategorijo. Glede prosvetnih kadrov bi bilo treba zagotoviti, da ne bodo čez nekaj let šole ostale brez predavateljev. Tudi ni opredeljena odgovornost univerze, koliko in kakšnih kadrov mora dati za te potrebe. Konkretno bi bilo treba povedati, da je treba v naši univerzi uskladiti razmerje med znanstveno-raziskovalnim in pedagoškim delom; današnji sistem na univerzi stimulira predvsem znanstveno-raziskovalno delo.

Najbolj neurejen problem v sistemu šolstva pa je problem srednjih šol. Imamo dokaj izdelan sistem osnovnega šolstva, vsaj do določene mere tudi sistem visokega šolstva, medtem ko je vprašanje srednjega šolstva bilo 10 ali 20 let povsem zanemarljivo. V planu razvoja imamo napisane številke, koliko bo potrebno povečati število učnih mest na srednjih in strokovnih šolah in koliko ležišč v dijaških domovih. Ni pa niti besedice o sistemu, kako potrebna sredstva zagotoviti in zbrati. Ponujeni 30% delež republike je lahko smatrati le kot pomoč in to predvsem za ekonomsko šibkejša kraja, problema pa samega ne rešuje. Te participacije danes niti Ljubljana niti Maribor ne moreta sprejeti, ker ni sistema, kako zagotoviti ostalih 70 %. V teh dveh mestih pa je več kot polovica vse mladine, ki hodi v Sloveniji v srednje in strokovne šole. Po podatkih republike je potrebnih za srednje šolstvo in dijaške domove 51 starih milijard investicij, vendar so v teh podatkih predvidene le adaptacije za obstoječe šole in novogradnje za tistih nekaj šol, ki sedaj praktično nimajo svojih prostorov, niso pa tu zajete nove potrebe po novih srednjih in strokovnih šolah, ki so potrebne tako zaradi našega splošnega razvoja kakor zaradi ustvarjanja možnosti mladim, da se usposobijo za poklic.

Vse to kaže, da je za investicijsko vlaganje v srednjo šolo nujno najti sistemsko rešitev, do katere bi morali priti še v tem letu. V zvezi s tem je bilo opozorjeno na to, da je skupnost slovenskih občin na posvetu, ki je bil konec marca, pripravila v zvezi s tem konkreten predlog, ki je bil poslan vsem zainteresiranim družbenim faktorjem v Sloveniji, vendar v osnutku plana ta ni upoštevan in bi ga bilo treba skrbno proučiti. Stališča na posvetovanju slovenskih občin so bila predvsem ta, da bi iskali sistemsko rešitev, morda na podobni osnovi, kot se je našla za razvoj elektrogospodarstva, kajti jasno je, da je treba stroške za kadre in usposabljanje kadrov šteti v investicijo. Konkretno je bilo na tem posvetu predlagano, naj bi se uvedel dvo-procentni delež ali sovlaganje od vseh investicij za šolstvo druge stopnje — strokovne šole in v srednje šole ter v dijaške domove. Posebej je bilo poudarjeno, da so prav dijaški domovi eden od bistvenih elementov za zmanjšanje socialnih razlik med razvitimi in nerazvitimi. Nadalje je bilo v tem predlogu določeno, da bi se ta sredstva zbirala v občinah, ki bi bile nosilec skrbi in odgovornosti za razvoj srednjega in strokovnega šolstva ali v regijah, ki bi jih občine same oblikovale po svojih interesih. Predlog je tudi predvidel,

naj bi se v večji meri angažiralo tudi gospodarstvo tako za urejanje vprašanja šolstva za svojo panogo s sofinanciranjem gradnje strokovnih šol ter dijaških domov za določeno panogo. Hkrati bi bilo potrebno gospodarstvo tudi v večji meri angažirati glede delovanja in oblikovanja profilov kadrov v teh šolah.

Če najdemo sistemsko rešitev do konca letošnjega leta, kot je bila to zahteva na posvetovanju skupnosti slovenskih občin, potem lahko šele v drugem letu začnemo sredstva zbirati, izdelovati programe in bodo prve možnosti za povečanje teh kapacitet ustvarjene šele v letu 1975. (Delegata občine Koper in Ljubljana, ki je govoril tudi v imenu občine Maribor.)

Predlog, naj se v osnutek družbenega plana razvoja Slovenije v letih 1971 do 1975 vključi tudi zahteva po sistemskem urejanju investicij v šolstvu druge stopnje in naj se ta sistem izdela do konca letošnjega leta, so podprli vsi na zasedanju prisotni delegati občin.

V zvezi z besedilom, ki govori o nadaljnjem razvoju visokega šolstva, je bilo izraženo mnenje, da se tu določene pove, naj se sprejme zakon univerze v Mariboru, da se bo ta lahko v tem obdobju realizirala.

V zvezi z razvojem RTV pa naj bi predvideli oziroma proučili pobudo po gradnji nove RTV hiše v Mariboru, ki je nujno potrebna za zagotovitev normalnih pogojev poslovanja. (Maribor.)

V zvezi z razvojem stanovanjskega gospodarstva je bilo omenjeno, da bi bilo treba razmisliti, ali ne bi bilo ustrezneje predvideti le 15 m² stanovanjske površine na prebivalca in v skladu s tem povečati število stanovanj (s tem bi dobili od 6 do 8 tisoč stanovanj več). To je tudi v skladu z novo zakonodajo s področja stanovanjskega gospodarstva, kjer je predvideno hitrejše reševanje problemov mladih in starejših družin, za kar bodo potrebna predvsem manjša stanovanja. (Koper.)

V zvezi z gradnjo bolnišničnih zmogljivosti je bilo predlagano, naj bi se udeležba republike pri gradnji bolnišnic z gravitacijskim območjem 300 000 prebivalcev povečala na 25 ali 30 %. (Maribor.) Po drugem mnenju pa taka rešitev ne bi bila sprejemljiva, kar je bilo utemeljeno tudi s koncepcijo policentričnega razvoja Slovenije, pri čemer je potrebno zagotoviti enak tretma vsem regijam. (Koper.)

II/9

V razpravi o tem poglavju so delegati občin izrazili podporo predvidenim ukrepom, ob tem pa izrazili številne pripombe in predloge za njegovo dopolnitev.

Ugotovljeno je bilo, da v celotnem poglavju o pospeševanju razvoja nerazvitih ni niti z besedo omenjena vloga bank pri pospeševanju razvoja manj razvitih območij, brez katere so tudi druge ugodnosti brez prave vrednosti.

Spričo tega je bilo predlagano, da se na primernem mestu, morda v prvi ali drugi točki tega poglavja, navede približno naslednje besedilo: »Ker je gospodarski razvoj manj razvitih območij otežen zaradi pomanjkanja sredstev za investicije, imajo pomembno vlogo pri realizaciji politike pospešenega razvoja manj razvitih območij poslovne banke in narodne banke Slovenije. Banke bodo dajale določeno prednost oziroma ugodnejše pogoje za odobravanje kreditov v nove ali modernizacijo obstoječih obratov na manj razvitih območjih v primerih, ko bodo investicije ekonomsko utemeljene. Za tako kreditno politiko bodo poslovne banke razen kreditnih sredstev še zlasti uporabljale sredstva

bivšega državnega kapitala, od katerega se del namensko usmeri v pospeševanje manj razvitih območij.« (Lendava, Lenart, Trebnje.) Predlagano je še bilo, da se delo, material in usluge, ki jih kmet vlaga v objekt, ali v kakršnokoli investicijo, obračunajo kot njegova udeležba. Na ta način bi se udeležba kmeta v kreditni konstrukciji povečala in odplačevanje kredita bi se zaradi tega lahko za kmete izboljšalo. (Šentjur pri Celju)

V načelni razpravi o teh vprašanjih je bilo opozorjeno na potrebo, da bi osnutek plana moral v večji meri determinirati cilje in sredstva, ki so za doseg te ciljev potrebna. Le na osnovi takega prikaza bi bilo možno ugotoviti, če ugotovljena sredstva pogojujejo doseg ciljev. Največja pomanjkljivost osnutka družbenega plana razvoja Slovenije je v tem, da niti ne poskuša analitično in kvantificirano prikazati premika glede osnovnih kazalcev razvoja, ki naj bi jih v obdobju plana v odnosu na poprečje v republiki dosegla ta območja. Osnutek plana ne daje odgovora, ali se bo razkorak v razvitosti med republiko kot celoto in nerazvitimi območji zmanjševal ali povečal. Tak prikaz naj bi slonel na tistih kazalcih, na osnovi katerih bi bila opredeljena nerazvitost in pokazal naj bi, v kakšnem obsegu bodo predvideni pospeševalni ukrepi vplivali na zmanjšanje zaostajanja razlik v razvitosti. (Trebnje)

Bil je dan tudi predlog, naj bi 11 nerazvitih občin v Sloveniji oprostil plačevanja prispevka za pospeševanje razvoja manj razvitih območij v Jugoslaviji. (Lendava)

V zvezi z razvojem proizvodnih zmogljivosti na manj razvitih območjih je bilo v razpravi omenjeno, da je za spodbujanje gospodarskih vlaganj v srednjeročnem obdobju namenjenih 140 milijonov dinarjev. Glede na sredstva, ki jih je republika v letu 1971—1972 za to že namenila, izhaja, da se bodo ta sredstva povečala le v sorazmerju s planirano rastjo družbenega proizvoda republike. Izraženo je bilo mnenje, da bi morala ta sredstva naraščati po bistveno večji stopnji, če hočemo resnično doseči hitrejši razvoj manj razvitih območij.

Po predlogu plana se v tem obdobju bistveno povečujejo sredstva, namenjena kmetijstvu, predvsem pa sredstva za beneficirane obresti in udeležbo republike pri kreditiranju naložb v kmetijstvo. Vendar pa imajo prav manj razvita območja zaradi pomanjkanja lastnega kapitala najmanjše možnosti, da bi v večji meri uporabila ta sredstva. Zato naj bi se v srednjeročnem planu razvoja republike za področje kmetijstva določili taki kriteriji, ki bodo manj razvitim območjem omogočili, da kljub manjši lastni udeležbi v večji meri izkoristijo sredstva za naložbe v kmetijstvu. (Šentjur pri Celju, Trebnje)

V zvezi s tem je bilo opozorjeno tudi na nekatera vprašanja v zvezi z modernizacijo zasebnega kmetijstva, predvsem pa preusmerjanje kmetij. Izraženo je bilo mnenje, da bi morali v republiki in v občinah pospeševati nastajanje zemljiških skladov z vključevanjem prostih zemljišč ostarelih kmetov, ki za družbene obrate niso interesantni. Ta zemljišča naj bi se dala na razpolago usmerjenim kmetijam, ki so vložila svoja sredstva, znanje in delo ter bodo na ta način mehanizacija in vsa ostala vložena sredstva veliko bolj ekonomično izkoriščena.

Banke naj bi glede kreditiranja zasebnega kmetijstva dosledno upoštevale določila 6. člena zakona o nadomestilih za del obresti in o udeležbi SR Slovenije pri nekaterih kreditih v kmetijstvu in osnovni predelavi kmetijskih pridelkov.

Pospeševanju razvoja usmerjenih kmetij bi bilo ustrezno prilagoditi tudi našo davčno politiko. (Šentjur pri Celju)

V zvezi z razvojem infrastrukture na nerazvitih območjih je bil dan predlog, da bi kot nerazvita območja v tem smislu upoštevali še območja Haloz ter območje med Krimom, Vidovsko in bloško planoto, Velikimi Laščami in Loškim potokom. (Delegata občin Slovenska Bistrica in Cerknica)

V drugi alineji tretjega odstavka 5. točke na strani 87 je določeno, da bi naj republika v prihodnjih letih sodelovala pri investicijah v osnovnošolske zmogljivosti na manj razvitih območjih s 40% udeležbo. Takšen delež pa je občutno premajhen in tudi ni v skladu s sprejetim stališčem komisije izvršnega sveta skupščine SR Slovenije za pospeševanje razvoja manj razvitih območij. Zato bi se naj ta alineja začela z naslednjim besedilom:

»— sodelovati z najmanj 70% udeležbo v obliki dolgoročnih in minimalno obrestovanih kreditov pri investicijah v osnovnošolske zmogljivosti v manj razvitih območjih...« (Lenart, Trebnje)

V šesti alineji tretjega odstavka 5. točke, kjer je navedena potreba po večjem vključevanju mladine v višje izobraževalne stopnje, bi bilo potrebno dodati še naslednje:

»Ustvariti bo potrebno tudi pogoje in sprejeti ukrepe za omejitev čezmernega odhajanja strokovne delovne sile z manj razvitih območij na razvita območja in v inozemstvo.«

V prvi alineji 5. odstavka 5. točke naj bo enako kot za investicije v šolstvu določena udeležba republike oziroma republiške skupnosti otroškega varstva pri vlaganju v vzgojnovarstvene objekte, zato naj bi se ta alineja glasila:

»— zagotoviti najmanj 70% udeležbo v obliki dolgoročnih minimalno obrestovanih kreditov pri vlaganju v vzgojnovarstvene objekte.«

Po petem odstavku 5. točke, ki govori o kulturi, je dodati tudi določilo o pomoči republike oziroma ustrezne republiške samoupravne skupnosti pri razvoju telesne kulture na manj razvitih območjih, ki naj bo predvidena v enakem smislu, kot je predvidena za področje kulture. (Lenart)

III

V zvezi s splošno opredelitvijo načelnih smernic razvoja je bilo izraženo mnenje, da so v tem delu določene nejasnosti, na katere bi bilo potrebno dati določena pojasnila. Tako je na primer nakazana splošna smernica, naj bi materialni izdatki za negospodarske investicije rasli počasneje od narodnega dohodka. Vendar se v razvojnih smereh posameznih področij kaže drugačna slika. Tak je npr. delež v družbenem proizvodu za infrastrukturne investicije znašal v letu 1970 — 3,08 %, leta 1975 pa naj bi znašal 5,51 %; za izobraževanje leta 1970 4,90 %, leta 1975 5,40 %; pri raziskavah leta 1970 1,30 %, leta 1975 2 %; pri kulturi 1,16 %, leta 1975 1,34 %; pri pokojninsko-invalidskem zavarovanju 7,80 %, čez tri leta pa 8 %; pri otroškem varstvu 1,1, čez tri leta 1,25 in za zdravstveno zavarovanje 4,07 % — leta 1970, leta 1975 pa 4,89 %. Tako usmeritev najbrž demantira tudi smernice glede splošne porabe, za katero je predvidena stopnja rasti 13,8 %, kar je znatno nad rastjo družbenega proizvoda. Pri povečanju produktivnosti dela, predvideva osnutek 70- in še večji odstotni delež rasti produktivnosti na osnovi modernizacije, tehnologije in organizacije. To je zelo zahteven element v povečanju družbenega proizvoda ter vsiljuje vprašanje, kakšne realne osnove imamo, da bi dosegli tak razvoj, posebno zato, ker je predviden najhitrejši porast v terciarnem sektorju gospodarstva, ki zaposluje razmeroma največ delovne sile. V splošnih smernicah je predvideno zmanjše-

vanje družbenih obveznosti gospodarstva in je v zvezi s tem rečeno, da se bo udeležba gospodarstva v družbenem proizvodu povečala za 4,8 %. Taka smernica je vsekakor v skladu s sedanjimi stališči o nadaljnjem razvoju, vendar se bo dogajalo, da se bodo sredstva gospodarstva odtuževala, če bo bistveno več družbenih dogovorov. V smernicah je namreč na več mestih postavljena zahteva po usklajenosti družbenega razvoja, ki ga bo treba seveda zagotoviti na osnovi družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov. Vprašanje je, kako vse to uskladiti med seboj.

V osnutku srednjeročnega plana so ponekod izraženi dvomi, ali bomo lahko ustvarili predvidena gibanja in proporce glede na to, da so možna določena odstopanja in neprilagajanja postavljenim smernicam. Glede na to, da je srednjeročni plan tudi mobilizacijski dokument, ni prav, da vsebuje sam dvom v ukrepe za realizacijo politike, ki jo predvideva. (Koper)

Št.: 30-34/72

Ljubljana, 12. 7. 1972

POROČILA

Odbor za proizvodnjo in blagovni promet in odbor za družbenoekonomske odnose republiškega zbora sta na seji dne 10. julija 1972 obravnavala osnutek družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971—1975, ki ga je skupščini predložil izvršni svet.

Predstavniki predlagatelja je uvodoma obrazložil temeljne značilnosti predloženega plana razvoja SR Slovenije do leta 1975 in poudaril, da predloženi osnutek pomeni začetek uresničevanja dolgoročnega koncepta družbenoekonomskega razvoja Slovenije, pri čemer se vključuje tudi v temeljne usmeritve in cilje srednjeročnega plana Jugoslavije.

Odbora sta dala podporo osnovnim smerem razvoja, v katerih je dan poudarek razvoju samoupravnega sistema, srednjeročnega razvoja vseh področij združenega dela, odpravljanju strukturnih nesoglasij v gospodarstvu, stabilizaciji, izvozno-uvozni politiki, družbenemu ter osebnemu standardu in politiki osebnega dohodka, napredku znanosti in tehnologije ter izobraževanju kadrov. Menila sta, da gradivo predstavlja dobro osnovo za sestavo predloga družbenega plana, ker ustreza današnji stopnji razvitosti SR Slovenije in celovito nakazuje razvojno politiko, v katero se lahko vključujejo vsi nosilci družbenega in gospodarskega razvoja.

Bilo pa je tudi izraženo mnenje, da so morebiti nekateri cilji preoptimistično postavljeni zlasti glede na to, ker osnutek ne predvideva ukrepov, kako bomo sanirali sedanji gospodarski položaj, kakor tudi ne izkazuje globalnih bilančnih podatkov. Pojasnjeno je bilo, da trenutno ni mogoče sestaviti globalne delitve družbenega proizvoda, ker ne razpolagamo s podatki o prelivanju sredstev med SR Slovenijo in drugimi republikami, kakor tudi ne s podatki o prelivanju sredstev med posameznimi regijami v okviru same republike.

Po mnenju odborov bi bilo priporočljivo, da se ta bilanca sestavi do sprejetja predloga družbenega plana.

Pri obravnavanju posameznih poglavij sta dala odbora naslednja mnenja in pripombe:

K uvodu: Že v uvodu bi bilo treba poudariti, da predstavlja družbeni plan razvoja SR Slovenije 1971—1975 začetek uresničevanja resolucije dolgoročnega koncepta družbenoekonomskega razvoja Slovenije.

K I/1: — Odbora sta menila, da je naslov podpoglavja 1. preozek in naj bi se glasil: »1. Problemi gospodarjenja na enotnem tržišču in zavirajoči faktorji razvoja.«

— Bilo je izraženo mnenje, da bi se v I. poglavju dali natančni podatki o uresničitvi ciljev, ki smo jih sprejeli z družbenim planom razvoja SR Slovenije od 1966.—1970. leta, kakor tudi vzroki, zakaj posamezne naloge niso bile izvršene.

— Po mnenju odborov kreditno-monetarna politika ni »najpomembnejši instrument obvladovanja gospodarskih tokov«, temveč »eden najpomembnejših«, ker še drugi ukrepi vplivajo na družbenogospodarski razvoj.

— Zagotoviti bi bilo treba, da hkrati z usmeritvijo na racionalizacijo, večjo učinkovitost itd. dela organov in organizacij družbenopolitičnih organizacij, materialni izdatki in negospodarske investicije rastejo počasneje od drugih oblik porabe in rasti družbenega proizvoda ter da se osebni dohodki v teh dejavnostih usklajujejo z osebnimi dohodki v gospodarstvu.

— V nadaljnji politiki oblikovanja sredstev za manj razvite republike in avtonomno pokrajino Kosovo bi bilo treba odločneje reči, da »zahtevamo« ali vsaj »upravičeno pričakujemo«, da bo obseg dopolnilnih sredstev neposredno odvisen in tudi sorazmeren od prizadevanj za optimalno rast njihovih lastnih dohodkov.

— Odbora sta bila mnenja, da mora vloga skladov skupnih rezerv odigrati pomembno vlogo pri preprečevanju izgub in odpravi njihovih posledic. Ugotovila pa sta, da je bila vloga skladov v tem času blokirana z zakonom o sredstvih rezerv in da je treba storiti vse napore za ponovno aktivizacijo teh skladov.

K I/2: Po mnenju odborov bi bilo treba v tem poglavju poudariti tudi pomen integracijskih procesov tako v horizontalni kot vertikalni smeri, ker le tako lahko dosegamo večje možnosti za dinamičen družbenoekonomski razvoj in s tem prestrukturiranje in modernizacijo produkcijskih sredstev, intenzivno vključevanje v mednarodno tržišče ipd. Integracijski procesi bodo tako opredelili nosilce razvoja na posameznih področjih.

K II/1 in 2: Glede na mnenje, da so nekateri cilji postavljeni preoptimistično, je bila izražena bojazen, kako bomo lahko predvidene cilje dosegli (stopnja rasti družbenega proizvoda 7,1; gospodarske naložbe v osnovna sredstva 9,5; splošna poraba 8,0 %).

— Posebej sta odbora opozorila na vprašanje oskrbe z domačimi surovinami in reprodukcijskim materialom. Zato bi bilo treba podrobneje obdelati surovinsko osnovo in ugotoviti, s katerimi surovinami se lahko oskrbimo iz lastnih virov, za katere pa je potrebna dolgoročna kooperacija v okviru Jugoslavije. Morali bi bolj poudariti povečanje sovlagateljskih deležev v organizacijah združenega dela, ki nas oskrbuje z domačimi surovinami.

K II/4: Pri oblikovanju potrebnega obsega in ustrezne strukture sredstev za razširjeno reprodukcijo ni upoštevana možnost razpisa nacionalnega posojila, predvsem za financiranje razvoja gospodarske infrastrukture. Že v planu bi bilo treba konkretno navesti objekte, ki naj bi se financirali iz tega posojila. Posebno pozornost bi posvetili sovlagateljskim odnosom pri financiranju posameznih objektov infrastrukture, pri čemer naj bi se povečal delež samofinan-

ciranja gospodarskih organizacij ob hkratni udeležbi družbenopolitičnih skupnosti.

K II/5 : — Po mnenju odborov so spremembe v strukturi gospodarstva SR Slovenije daljši proces in nastajajo kot posledica različne stopnje tehničnega in tehnološkega razvoja, produktivnosti dela, uspešnosti naložb ipd. Pri prestrukturiranju proizvodnje ne bi smeli zanemariti večje preusmeritve na domače surovine s povečanjem sovlagateljskih deležev kakor tudi ne uvoza tistih surovin in reprodukcijskih materialov, ki nam zagotavljajo hitrejši razvoj. S preorientacijo na domače surovine pa bi bilo treba zagotoviti ustrezno kvaliteto in konkurenčno ceno.

Čeprav je dan poudarek na ekspanzijo industrije in povečanja izvoza, pa sta po mnenju odborov zapostavljeni v njenem okviru tekstilna in usnjarska industrija. V planu tudi niso predvideni ukrepi, ki naj bi zagotovili tema dvema panogama uspešnejše poslovanje. Obe panogi pretežno uvažata surovine, obenem pa izvažata končne izdelke. Zato se postavlja vprašanje, kako jim bomo lahko nudili ugodnosti in možnosti glede prestrukturiranja proizvodnje.

— Prav tako so po mnenju odborov premalo smelo nanizani problemi kmetijske proizvodnje, ki ji bomo morali posvetiti več družbene pomoči za realizacijo dolgoročne politike. Tak odnos do kmetijstva je pomemben tako s stališča povečanja kmetijske proizvodnje, kakor tudi s stališča zaviranja prehitrih procesov deagrarizacije. Slednja povzroča zlasti na obmejnih območjih, ki so več ali manj slabo razvita in pretežno kmetijska, hitro zmanjševanje prebivalstva, kar ima negativne učinke tudi z vidika političnih, etičnih in narodno-obrambnih interesov.

— Glede razvoja gozdarstva sta se odbora zavzela za sistem zbiranja in prelivanja sredstev, ki bo omogočil pogozdovanje tistih zemljišč, ki so za gozd primerna, danes pa ne ustvarjajo dovolj sredstev niti za enostavno gozdno reprodukcijo.

— Odbora sta tudi ugotovila, da problemi pomorskega gospodarstva v osnutku plana niso zadosti obdelani. Pomorsko gospodarstvo moramo razvijati kompleksno ter ga obravnavati kot splet prometnega in industrijsko-gospodarskega življenja.

— Pri naštevanju turističnih središč, v katera so predvidena večja vlaganja za dograjevanje, je po mnenju odborov vsekakor treba vnesti Pohorje.

K II/6 : — Ob obravnavanju problemov infrastrukturnega pomena sta odbora med vprašanji, ki so že omenjena v tem poročilu, razpravljala tudi o tem, da bi kazalo opredeliti odnos do hidroenergetskih objektov; med glavne cestne probleme bi uvrstili še gorenjsko cesto s predorom pod Karavankami, obalno cesto in obvozno cesto v Ljubljani.

Ob obravnavanju porabe energije je bil izražen dvom, ali je pri predvideni potrošnji 2 000 000 ton naftnih derivatov smotno govoriti o lastni rafineriji, ko nam po drugi strani primanjkuje sredstev za druge energetske vire.

K II/7 : — Vloga ljudskega faktorja je po mnenju odborov dobila ustrezno mesto v tem planu. Ugotovila sta tudi, da postaja v Sloveniji vedno bolj akuten problem strokovno usposobljenih delavcev. V zvezi s tem bi morali predvideti konkretne in učinkovite ukrepe, ki bi zagotavljali vračanje zdomcev ali vsaj preprečili nadaljnji odliv aktivnega prebivalstva. Nekateri poslanci so menili, da bi bilo treba problemu zdomcev posvetiti posebno pozornost in vso problematiko obdelati v posebnem poglavju. Na drugi strani bomo morali s primerno

mrežo srednjih in strokovnih šol zajeti čim večji krog mladine in jo usposobiti za poklice. Gledano s tega vidika je 30% udeležba SR Slovenije pri financiranju strokovnega šolstva premajhna. Po mnenju odborov ostaja zelo velik osip v osnovnih šolah in zelo veliko število mladine, ki ostane brez poklica, resen nacionalni problem, ki bo imel težke posledice tudi na gospodarskem področju, če ne bomo znali s sodobnimi metodami take mladine čim bolj usposobiti za delo.

K II/9 : Pri obravnavanju pospeševanja razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji sta odbora menila, da bi moral plan vsebovati ukrepe in smernice, ki bi tem območjem omogočale rešitev nekaterih vprašanj: vračanje zdomcev; omejitve odseljevanja mladine v industrijske centre; možnosti razvoja industrije s sovlaganji in samoprispevki delovnih organizacij in družbenopolitičnih skupnosti; skrb republike, občinskih skupščin in drugih dejavnikov za razvoj kmetijstva na mejnih območjih.

V zvezi s tem sta odbora menila, da je treba dati v planu več poudarka policentričnemu razvoju, obenem pa naj se nakažejo tudi metode za realizacijo načel razvoja v policentričnem sistemu. Prav realizacija ideje policentričnega razvoja predstavlja temeljno izhodišče za relativno enakomernejši razvoj SR Slovenije kot celote, obenem pa se s tem rešujejo tudi problemi manj razvitih in obmejnih območij.

Odbora sta menila, da družbeni plan razvoja SR Slovenije v letih 1971 do 1975 ne more biti statična projekcija, temveč vsebinska podlaga za nenehno proučevanje in usklajevanje stanja in razvoja in naj predstavlja temeljno družbenopolitično informacijo nosilec odločitev o razvojnih programih na vseh področjih in območjih družbenega in gospodarskega življenja.

Odbora predlagata, da upošteva predlagatelj družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971—1975 njuna mnenja in pripombe.

Za poročevalca na seji republiškega zbora je odbor za proizvodnjo in blagovni promet določil poslanca Karla Forteja, odbor za družbenoekonomske odnose pa poslanca Romana Pirjevca.

Št.: 30-34/72

Ljubljana, 12. 7. 1972

Odbor za finance in proračun republiškega zbora skupščine SR Slovenije je na 63. seji 11. julija 1972 obravnaval osnutek družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971—1975, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

Uvodoma je bilo ugotovljeno, da je v pogojih dokaj nestabilnega gospodarstva, kakršno imamo zadnji dve leti, izdelati srednjeročni načrt z vsemi finančnimi in drugimi kvantifikacijami, dokaj težka naloga. Vendar ne glede na to predlagani osnutek družbenega plana le pomeni velik korak naprej in kompleksen pristop k pripravi odgovora, kakšen naj bo naš razvoj do konca leta 1975.

Glede na to, da ni možno vseh elementov razvoja opredeliti s koncem leta 1975, je razumljivo, da nekateri dejavniki daleč presegajo obdobje do konca leta 1975 in se bo zastavljena pot nadaljevala še po letu 1975. Med te sodi na primer ljudski faktor, naraščanje izvoza ob relativnem zmanjševanju uvoza,

intenzivnejše vlaganje v prometno infrastrukturo, razvoj manj razvitih področij, organiziran in dosleden pristop k reševanju kmetijstva itd.

Minilo bo skoraj dve leti, preden bo plan sprejet, pri čemer pa je treba upoštevati, da so bili prvi grobi obrisi plana izdelani že pred dvema letoma in da so vsaj nekateri elementi plana praktično že upoštevani in vključeni v ekonomsko politiko tako za leto 1971 kot za leto 1972.

Odbor je razpravljal predvsem o tistih delih osnutka družbenega plana, ki se nanašajo na finančno problematiko. V razpravi so bile podane naslednje misli in pripombe:

— V osnutku plana so sicer zajeta vsa področja gospodarskega in družbenega življenja, za vsa področja je predviden bolj ali manj intenziven razvoj, vendar jasnejše kompleksne predstave ni možno dobiti, ker manjka kompleksna kvantifikacija razpoložljivih sredstev iz prve in ostalih delitev družbenega proizvoda na eni strani in potreb na drugi strani. Odbor se zaveda dokajšnje kompliciranosti zajetja sredstev po delitvah, vendar meni, da bi postopoma le morali k temu pristopiti.

— Samoprispevki občanov postajajo vse pomembnejši faktor predvsem v sferi šolstva in otroškega varstva in njihova kvantifikacija bi prav gotovo morala najti svoje mesto tudi v družbenem planu, saj je večina samouprispevkov, ki se sedaj zbirajo, večletnega značaja.

— Družbeni načrt Jugoslavije za dobo od leta 1971 do 1975 je sprejet in objavljen, razen tega je družbeni načrt sprejet tudi v nekaterih drugih republikah. Kakšno mesto ima plan SR Slovenije v zveznem družbenem načrtu in kakšna je uskladitev z načrti drugih republik? Glede na nekatera konkretna določila, na primer o prometnih infrastrukturah, je določena koordinacija nujna, enako je taka koordinacija nujna z mejnimi državami.

— Verjetno bi moral družbeni plan SR Slovenije vsaj okvirno opredeliti tudi mesto občinskih družbenih planov.

— Odbor meni, da formiranje samoupravnih interesnih skupnosti samo po sebi še ne zagotavlja racionalizacije dela in optimalnosti urejanja stvari in bi zato morale samoupravne interesne skupnosti posvetiti vprašanju racionalnosti organizacije dela vso pozornost, za kar bi bilo prav gotovo koristno podati neke enotne organizacijske in delovne osnove.

— Le težko se je sprijazniti z dikcijo železniškega podajanja »naj bi« in podobno. Proučiti je, ali je možno uporabiti konkretnjšo in ostrejšo dikcijo, kot na primer »bodo«, »morajo« ali podobno.

— Odbor se sicer zaveda, da je zaenkrat sprejeto dopolnjevanje nerazvitim republikam in pokrajinam po progresivni lestvici, vendar kljub temu meni, da bi bila edina spodbudna lestvica za razvoj nerazvitim regresivna lestvica, da bi se tako tudi sami v večji meri zainteresirali za hitrejši razvoj na lastnih osnovah.

— V zvezi z odlivom strokovne delovne sile in prilivom nestrokovne delovne sile v Slovenijo, odbor meni, da bi morali proučiti in najti neko ustrezno rešitev za postopno vrnitev zdomcev. Zaradi situacije, kakršna je, moramo vzdrževati oziroma financirati družbeni standard za dobršno število delovnih mest v dvojnem obsegu. Delavci iz SR Slovenije so na delu izven države, a družine ostanejo v domovini, tu se šolajo, zdravijo, so v vrtcih in podobno, na drugi strani pa je vrsta delovnih mest zasedenih z delavci iz drugih republik, za katere odvajamo prispevke v njihove domovinske občine. Verjetno bomo

morali odpirati zdomcem ustrezna delovna mesta in jih primerno nagraditi, da se bodo postopoma vračali.

— Na področju osebnih dohodkov imamo družbene dogovore in samoupravne sporazume, ki pa bi jih morali vključiti v družbeni plan oziroma jim z družbenim planom dati okvir za urejanje občutljivega področja osebnih dohodkov v prihodnjem obdobju. Gre predvsem za razmerja med individualno in nacionalno delovno storilnostjo z gibanjem osebnih dohodkov.

— Celoten naš sistem oblikovanja skupne in splošne porabe izhaja iz potreb in želje, kakšna bi morala biti le-ta glede na socialistično družbeno ureditev. Tako se v bilanciranju vedno izhaja iz ugotovljenih potreb, za katere se nato iščejo in zagotavljajo finančni viri. Odbor meni, da bi z razpoložljivimi sredstvi lahko naredili dokaj več, če bi zastavili kritje skupne in splošne porabe z drugačnega izhodišča, če so sredstva, ki jih zmore družba, dana in da je glavna naloga samoupravnih skupnosti čim racionalnejša in čim optimalnejša poraba teh sredstev, ne pa da je dovršen del napora usmerjen za zagotovitev večjega deleža v delitvi družbenega proizvoda.

— Odbor meni, da bi moral biti nov davčni sistem dosledno izpeljan, da bi dosledno morali preiti na sistem bruto osebnih dohodkov tudi v praksi in to čimprej.

— Politika štipendiranja bi morala močneje zajeti delavsko in kmečko mladino, zlasti nadpovprečno inteligentnim otrokom je treba posvečati večjo pozornost in to že v osemletki.

— Odbor je tudi mnenja, da je sedanja participacija občin v financiranju šol na nerazvitih območjih previsoka in da bi morala republika prispevati več kot 50 %.

— Odboru je bilo sicer pojasnjeno, zakaj je nominalna stopnja rasti prispevka federaciji višja od večine stopenj rasti sredstev splošne porabe na ravni republike, vendar kljub temu meni, da taka rešitev ne ustreza in da bi ta stopnja smela dosegati največ povprečno stopnjo rasti na ravni republike.

— Odbor meni, da bi smel družbeni plan precizirano opredeliti le tiste stvari, ki so nesporne, ne pa da se na primer na strani 102 že predvideva nadomestilo za del obresti od kredita za razširitev zmogljivosti letališča Brnik, na strani 50 pa se navaja, da bo dolgoročni koncept in program razvoja aerodromske mreže v Sloveniji šele izdelan.

— Pozornost starim industrijskim centrom je premalo prikazana.

— Čimprej je treba sprejeti sistemske ukrepe na področju zunanje trgovine ter deviznega in carinskega poslovanja.

— Nekritih investicij ne bi smelo biti, ako bi investitorji upoštevali zakon o zagotovitvi sredstev za investicije. Pri vseh investicijah je težiti za zmanjšanje stroškov, zlasti velja to za negospodarske investicije, za katere bi morali uporabljati tipske projekte ter ustrezne gradbene materiale in izvajati najracionalnejšo gradnjo. Vprašanje je, če je honoriranje projektov od vrednosti investicije najustreznejše — verjetno to vodi k dragim izvedbam. Ustrezne službe naj to proučijo.

— Poostriti moramo finančno disciplino in osebno odgovornost vseh dejavnikov in na vseh ravneh, da bomo sprejete planske naloge dosledno izvrševali.

Odbor predlaga republiškemu zboru, da sprejme predlagani osnutek družbenega plana.

Za poročevalca na seji zbora je odbor določil poslanca Avgusta Majeriča.

Št.: 30-34/72

Ljubljana, 13. 7. 1972

Odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora je na seji dne 6. julija 1972 obravnaval osnutek družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971—1975, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

Odbor je pozitivno ocenil metodologijo, uporabljeno pri sestavi osnutka družbenega plana. Vsi pomembnejši dejavniki razvoja Slovenije v prihodnjih letih so obravnavani celovito, soodvisno in problemsko. Razvoj posameznih družbenih dejavnosti pa je zasnovan funkcionalno, predvsem z gledišča njihovih možnih prispevkov k reševanju skupnih nalog.

Takšen pristop je omogočil ustrezno ovrednotenje ljudskega faktorja v temeljnih razvojnih ciljih in v tem tudi področje vzgoje in izobraževanja. Takšna metodologija je omogočila tudi realno ocenitev osnovnih problemov in nalog na področju vzgoje in izobraževanja. Veliko bolj jasno kot v dolgoročnem planu je v osnutku postavljena naloga, da je treba v prihodnjem obdobju bistveno zmanjšati pomanjkanje kadrov s srednjo strokovno in poklicno izobrazbo. Ta prioriteta naloga na področju vzgoje in izobraževanja je vsestransko utemeljena z demografskimi pokazatelji, s podatki o zaostajanju izobrazbene strukture zaposlenih za razvitimi državami in s podatki o vse večjem primanjkljaju delovne sile v prihodnjih letih. Slovenija je na tisti stopnji razvoja, ko ekstenzivno zaposlovanje cenene nekvalificirane delovne sile ne more več zagotavljati dviga družbene produktivnosti dela in doseganja še naprej dinamičnega družbenoekonomskega razvoja.

Na teh postavkah ocenjene kadrovske potrebe v prihodnjih letih in stanje srednješolskega prostora nujno terja pospešeno investiranje in zato večja sredstva kot v preteklih letih. Financiranje osnovne dejavnosti srednjih šol je prevzela izobraževalna skupnost SR Slovenije, medtem ko obveznost za financiranje investicij načelno in praktično ni bila rešena.

Osnutek družbenega plana predvideva, da bo razširitev zmogljivosti srednjih šol pospešila ustanovitev posebnih izobraževalnih skupnosti, prek katerih se bodo interesi delovnih organizacij za vzgojo in izobraževanje neposredno reševali in usklajevali. Ker pa posebnih izobraževalnih skupnosti še ni, je treba za njihovo pospešeno ustanavljanje sprejeti določene ukrepe in po potrebi spremeniti predpise.

Za gradnjo predvidenega srednješolskega prostora bo namreč treba zagotoviti precejšnja sredstva. Zavod SR Slovenije za planiranje je v gradivu »Osnovni cilji in predpostavke družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971—1975« ocenil, da bi povečanje srednješolskih zmogljivosti za 10 000 sedežev in 5000 internatskih ležišč po okvirnih izračunih terjalo približno 230 milijonov dinarjev, gradnja centrov poklicnega izobraževanja z zmogljivostjo 7000 sedežev in določenimi internatskimi zmogljivostmi pa približno 120 milijonov dinarjev — vse po cenah iz leta 1971.

Nujno je, da republika s povečano udeležbo svojih sredstev spobudi občine in delovne organizacije k intenzivnejšemu reševanju prostorske problematike srednjih šol in domov za učence teh šol. Zato naj sprejme odlok o sofinanciranju investicijskega programa gradnje v tem planskem obdobju. Da bi sredstva smotrno usmerjali in trošili, je treba pripraviti konkretne programe gradnje vsaj za nekaj let, ki bi upoštevali razvoj srednjega šolstva v skladu z demografskimi in gospodarskimi gibanji na posameznih območjih Slovenije. V okviru teh programov bi bilo treba pripraviti prioriteto posameznih oddelkov, da bi lahko investitorji pravočasno pripravili tehnično dokumentacijo in zagotovili vsa potrebna sredstva.

Ob sprejemanju ukrepov za pospeševanje razvoja manj razvitih območij in ukrepov za uresničevanje politike policentričnega razvoja, po kateri se bodo hitreje gospodarsko in kulturno krepili že razviti centri, je treba posvečati pozornost tudi drugim območjem, da bodo organsko vključena v gospodarski in kulturni razvoj Slovenije.

Nadalje je bilo v razpravi opozorjeno na problem odliva strokovno usposobljenih delavcev v tujino. Situacija terja hitre ukrepe, s katerimi bo delno zajezeno odhajanje in urejeno vračanje strokovnjakov iz tujine. Sicer pa je zmanjševanje odliva strokovnjakov v tujino dolgoročen proces, ki vključuje prestrukturiranje celotnega gospodarstva v smeri modernizacije tehnologije, ki bo omogočila večjo produktivnost in ustrezno nagrajevanje.

Iz 36. tabele tabelarnega pregleda k osnutku družbenega plana je razvidno, da Slovenija v poprečju po številu raziskovalcev, odstotku družbenega proizvoda, uporabljenega za raziskave, in tudi po deležu investicij v celotnih izdatkih za raziskovalno delo bistveno ne zaostaja za nekaterimi razvitimi državami. Da bi imel plan večjo uporabno vrednost, bi moral te ugotovitve bolj precizirati zlasti po posameznih raziskovalnih področjih. To pomeni, da bi morali analizirati stanje na posameznih raziskovalnih področjih ter z gledišča današnjih in perspektivnih potreb po raziskovalnem delu nakazati razvoj posameznih raziskovalnih področij. Poleg tega bi bilo smotrno, da bi bile v predlog družbenega plana vključene temeljne nesporne ugotovitve raziskovalne skupnosti.

Glede na kritično oceno poslancev republiškega zbora k podatku v fragmentih za oblikovanje raziskovalne politike, da je v Sloveniji od 7200 zaposlenih delavcev v raziskovalnih organizacijah le 1350 raziskovalcev, je odbor posvetil pozornost tudi temu vprašanju. Iz tabele 36 je razvidno, da odpade v Sloveniji na enega raziskovalca skoraj 5 oseb, medtem ko v drugih državah dvakrat ali celo trikrat manj. Predstavniki zavoda je pojasnil, da ti delavci ne predstavljajo samo administracije in drugega za raziskovalno delo potrebnega pomožnega osebja. Nekatere raziskovalne organizacije se namreč ukvarjajo tudi s proizvodnjo specialnih izdelkov v majhnih serijah, s strokovnimi ekspertizami in z drugo dejavnostjo, ki ni raziskovalna. V vse to delo pa so vključene osebe, ki niso raziskovalci. V zvezi s tem pojasnilom je odbor zavzel stališče, naj zavod za plan in raziskovalna skupnost bolj pojasni vzroke in posledice tega pojava. Ker iz podatkov raziskovalne skupnosti in zavoda za planiranje ni moč ugotoviti, da bi bila proizvodnja raziskovalnih organizacij ločena od raziskovalne dejavnosti, zlasti ne po finančnih pokazateljih in ker hkrati evidenco proizvodnih delavcev prikazujeta ob evidenci raziskovalcev, so mogoči različni sklepi. Na primer, da se dohodki raziskovalnih organizacij, ustvarjeni s proizvodnim delom, vštevaajo k njihovim dohodkom od raziskovalne dejavnosti. To

pa dalje lahko pomeni, da se formalno razglaša raziskovalno delo tudi proizvodna dejavnost in končno, da sta nivo in obseg raziskovalnega dela v Sloveniji nižja od ocen, ki so podane v fragmentih in v osnutku družbenega plana.

Kulturna politika je z gledišča prioriteten nalog na posameznih kulturnih področjih zasnovana preveč podrobno, zlasti še, ker kulturna skupnost Slovenije še ni sprejela svojega programa kulturnega razvoja. Smotrno pa bi bilo, da bi plan posvetil večjo pozornost založništvu v pogledu možnih ukrepov za zagotovitev večje načrtnosti v izdajateljski politiki. Zaradi podjetniškega statusa založniških organizacij vlada tu več ali manj stihija, neutemeljena konkurenčnost med založbami, zaradi odvisnosti od tržišča pa so preveč usmerjene k manj vredni literaturi. To stanje zahteva povečanje družbenega vpliva na delo založb, zlasti na oblikovanje njihove programske usmeritve.

Odbor k poglavju o telesni kulturi ni imel bistvenih pripomb.

Št.: 30-34/72

Ljubljana, 10. 7. 1972

Odbor republiškega zbora za socialno politiko in zdravstvo je na svoji seji dne 7. julija 1972 obravnaval osnutek družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971—1975, ki ga je predložil skupščini SR Slovenije izvršni svet.

V načelni razpravi je odbor ugotovil, da je družbeni plan v skladu z ustavnimi spremembami sestavljen kot družbeni dogovor in bo prvič sprejet kot družbeni dogovor. Njegovo izvajanje v prihodnosti ne bo odvisno samo od republiških organov, ampak predvsem od občinskih organov, organizacij združenega dela, interesnih in drugih samoupravnih skupnosti. Zato bo treba stalno spremljati, kako se izvaja.

Odbor je ugotovil, da so pri izdelavi osnutka družbenega plana zelo aktivno sodelovale samoupravne interesne skupnosti in da so predvidevanja s področja socialne politike in zdravstva uskladeni z njihovimi programi.

Odbor je mnenja, da družbeni plan zasleduje osnovne cilje, ki izhajajo iz resolucije o dolgoročnem razvoju Socialistične republike Slovenije in dajejo dovolj poudarka: nadaljnjemu razvoju samoupravnega sistema, skladnejšemu razvoju vseh področij združenega dela, skrbi za odpravljanje neskladij v gospodarstvu ter izvozno-uvozni bilanci ter družbenemu in osebnemu standardu. Kljub temu je odbor mnenja, da je v predloženem družbenem planu razvoja dana premajhna garancija za uresničitev ene najpomembnejših nalog v sedanjem obdobju, to je stabilizacija gospodarstva. Ne glede na pojasnilo predstavnika zavoda SR Slovenije za planiranje, da republika nima možnosti, da bi povsem samostojno določala stabilizacijske ukrepe, ampak je vezana na dogovore v federaciji, so bili poslanci mnenja, da je treba z družbenim planom sprejeti trdnejše ukrepe, ki bodo zagotovili stabilizacijo gospodarstva. Plan naj bi omogočal nadaljnje razvijanje in ustvarjanje novih stabilizacijskih ukrepov.

Poslanci so bili mnenja, da so temeljni razvojni cilji kot tudi osnovni kazalci projekcije razvoja v predlaganem družbenem planu pravilno postavljeni.

Čeprav je v družbenem planu dan poseben poudarek vlogi ljudskega faktorja v prihodnjem razvoju, odbor meni, da ukrepi, ki jih predvideva plan na tem področju, niso dovolj izdelani. Na podlagi predvidenih ukrepov ne moremo pričakovati, da se bo izboljšal odnos do vrednotenja dela strokovnih delavcev, s čimer naj bi dosegli, da bi se zlasti kvalificirani delavci začeli

vračati iz tujine. Odbor meni, da moramo dosledno izvajati sistem nagrajevanja po delu, če nečemo, da bi se nam delovna sila še naprej pojavljala kot omejitveni faktor v razvoju Slovenije.

Kar zadeva izobraževanje kadrov, so bili poslanci mnenja, da je treba še več pozornosti posvetiti vprašanju pomanjkanja prosvetnih delavcev za potrebe osnovnih šol. Paziti je treba na primerno izbiro kadrov za to področje, ker sta od njih odvisna izobraževanje in vzgoja naših otrok. Z razširitvijo izobraževalnih zmogljivosti je treba izboljšati tudi sistem štipendiranja, čeprav so prizadevanja na tem področju velika in so prvi rezultati že vidni. Hitreje je treba ustvariti enake pogoje za šolanje vseh otrok. O tem se govori preveč deklarativno, v resnici pa teh pogojev ni, zlasti v oddaljenejših in hribovitih krajih.

Odbor z zadovoljstvom ugotavlja, da je v srednjeročnem družbenem planu predvidena gradnja medicinske fakultete. Pogoji dela na tej fakulteti so zaradi pomanjkanja in neprimernosti učnih prostorov nevzdržni, kar ima za posledico pomanjkanje zdravniških kadrov.

Odbor je v razpravi posvetil največ pozornosti poglavju »življenjski standard in osnovne smeri socialne politike«, ker zlasti to poglavje obravnava področje dela odbora.

Odbor ugotavlja, da je temeljna naloga v tem razdobju povečanje proizvodnje. Ker potrošnja danes ni v skladu s proizvodnjo, si moramo prizadevati, da bo povečanje proizvodnje in produktivnosti osnova za povečanje potrošnje in porabe. S tem v zvezi je treba podpirati varčevanje — še posebej namensko varčevanje in vlaganje sredstev iz osebnih dohodkov občanov v proizvodnjo. Odbor meni, da moramo iskati novih možnosti vlaganja zasebnih sredstev v družbeni ali zasebni sektor.

Odbor meni, da je za nadaljnji razvoj samoupravnih interesnih skupnosti in za zagotovitev materialne osnove samoupravljanja zelo pomembna uvedba sistema bruto osebnih dohodkov. Zagotoviti je treba, da se tak sistem čimprej uvede ter da novi prispevki ne bodo bremenili direktno gospodarstva, ampak osebno potrošnjo.

Predvidevanja na področju pokojninsko-invalidskega zavarovanja so povsem usklajena s predvidevanji samoupravne interesne skupnosti s tega področja. Kljub temu pa so nekatera vprašanja še zmeraj odprta in jih je treba proučiti kot na primer:

— vprašanje, ali je ocena predvidenega 4% letnega povečanja števila upokojencev realna glede na spremembe, predvidene v pokojninskem sistemu, ki jih bo prinesel nov zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju;

— ali so v celoti uskladene pokojnine med upokojenci, ki so bili upokojeni v različnih časovnih obdobjih; če niso, je potrebno v tem obdobju to usklajevanje v celoti realizirati.

V teh primerih gre namreč za pravice iz minulega dela, ki jih moramo upoštevati dosledno pri vseh upokojencih.

Na področju socialnega varstva so posebno pomembni ukrepi glede sanacije socialnih zavodov in še posebej posebnih socialnih zavodov. Po mnenju poslancev bi bilo treba s planom zagotoviti sredstva za sanacijo tistih zavodov, za katere so bili že sprejeti sklepi o sanaciji. To so: delovno varstveni zavod Ponikve, zavod za duševno in živčno bolne Hrastovec-Trata, zavod za slepe Skofja Loka.

Odbor smatra, da so naloge na področju otroškega varstva sicer pravilno postavljene, vendar se mora na tem področju republika kot družbenopolitična skupnost postaviti v aktivnejšo vlogo s tem, da določi temeljne cilje, ki naj se konkretizirajo s programi samoupravnih interesnih skupnosti. Zato se ni mogoče zadovoljiti samo z ugotovitvijo, v družbenem planu, da bo republiška skupnost otroškega varstva sprejela programsko usmeritev s tega področja. Glede denarnih dajatev za pomoč otrokom je treba jasno povedati, da gre v tem primeru za pravice vseh otrok tudi kmečkih, v odvisnosti od družinskih dohodkov.

Glede na to, da že resolucija o dolgoročnem razvoju predvideva, da je treba posvetiti posebno pozornost zdravstvenemu varstvu aktivnih zavarovancev, varstvu žena in otrok, odbor smatra, da bi bilo treba to nalogo v srednjeročnem obdobju še konkretizirati. Posebna pozornost naj bi bila s tem planom posvečena tudi zdravljenju alkoholikov. Bolj jasno bi se bilo potrebno opredeliti glede vprašanja združevanja zdravstvenega zavarovanja delavcev in kmetov, ki je že v teku in ga predvideva tudi resolucija o dolgoročnem razvoju SR Slovenije. Po resoluciji naj bi se uveljavil »za vse prebivalstvo enoten sistem zdravstvenega varstva, zasnovanega na splošni vzajemnosti in solidarnosti zavarovancev ter njihovem samoupravnem odločanju o pravicah in obveznostih«.

Odbor ugotavlja, da na 80. strani družbenega plana ne gre za dva bolnišnična centra v Ljubljani in Mariboru, temveč za klinični center v Ljubljani in bolnico v Mariboru.

Odbor pozitivno ocenjuje dejstvo, da je vprašanje nerazvitih območij v planu obravnavano v posebnem poglavju in mu je s tem dan poseben pomen. V tem poglavju so predvideni pomembni ukrepi za razvoj teh območij, vendar pa odbor meni, da so pomembnejši ukrepi za nerazvite tisti, ki so navedeni v poglavju »smernice za ukrepe ekonomske politike«, ki se tičejo predvsem gospodarskega razvoja teh območij in predvidevajo ekonomske ukrepe, na primer davčne olajšave delovnim organizacijam, ki gradijo na nerazvitih območjih, reeskontni krediti itd. Odbor meni, da je na teh področjih prvenstveno treba razvijati gospodarstvo ter šele vzporedno s tem tudi družbene službe.

Kar zadeva modernizacijo cest na manj razvitih območjih je odbor mnenja, da obstajajo še druga območja, ki bi jih bilo treba tretirati tako kot območja Kozjanskega, Brkinov (in ne Brnikov) in Bele krajine, na primer območje Notranjske.

Člani odbora so bili mnenja, da ni potrebno v planu posebej naštevati območja nerazvitih občin, ker se le te določajo z zakonom oziroma se vsako leto ugotavljajo s posebnim odlokom izvršnega sveta.

Odbor podpira smernice in ukrepe ekonomske politike in še posebej ukrepe samoorganiziranega gospodarstva, tako kot jih določa plan, ker gre za pomembne spremembe, ki so v skladu z ustavnimi amandmaji in ki se tudi v praksi vse bolj uveljavljajo in lahko bistveno pripomorejo k hitrejšemu gospodarskemu razvoju.

Za poročevalca na seji republiškega zbora je odbor določil poslanca Draga Benčino.

Odbor za družbenopolitični sistem in notranjo politiko republiškega zbora je na seji dne 13. julija 1972 obravnaval osnutek družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971—1975, ki ga je skupščini predložil v obravnavo izvršni svet.

V načelni razpravi so člani odbora poudarili, da je osnutek družbenega plana pomemben dokument, ki dopolnjuje že v skupščini sprejete dokumente, zlasti pa dokument o dolgoročnem razvoju SR Slovenije, poleg tega pa se vključuje tudi v temeljne usmeritve in cilje srednjeročnega plana Jugoslavije ob upoštevanju vseh bistvenih elementov dogovorjene razvojne politike. Ima pa tudi nekatere pomanjkljivosti, ki bi jih lahko odpravili. Vsekakor bi lahko bolj smelo poudarili smeri razvoja odprave slabosti, ki nas spremljajo na področju nelikvidnosti in nestabilnosti našega gospodarstva. Ob že sprejetih družbenoekonomskih ukrepih, ki jih ta plan samo dopolnjuje, je treba poudariti, da predstavlja ta plan petletno obdobje stabilizacije gospodarstva. To stabilizacijo bomo lahko dosegli samo, če bomo že v planu zagotovili visoko stopnjo družbene discipline na vseh področjih družbene dejavnosti. To je mogoče doseči, saj predstavlja dokument najširši družbeni dogovor.

Na nekaterih mestih je opaziti, da je dokument zbir parcialnih planov, ki so bili sprejeti v določenem trenutku. Takrat so ustrezali razmeram in potrebam, vprašljivo pa je, ali so primerni tudi danes. Zato jih ne bi smeli slepo sprejemati tudi v ta globalni plan. Z določeno mero kritičnosti bo treba ugotoviti ali ti dokumenti ustrezajo današnji in bodoči razvojni politiki. Na nekaterih mestih je opaziti tudi preveč podrobno naštevaje nekaterih objektov. Temu bi se morali, kolikor je le mogoče, izogibati, da ne bi kasneje doživljali očitke, da plan ni bil izpolnjen ali da smo ga izpolnili samo deloma.

Člani odbora so menili, da je na področju izobraževanja preslabo poudarjena potreba prilagajanja šolstva sodobnemu svetovnemu in domačemu tehnološkemu razvoju.

Poslanci so ugotovili, da so integracijski procesi na področju gospodarstva v osnutku plana pravzaprav zanemarjeni. Če hočemo doseči uspešno gospodarjenje in s tem stabilizacijo gospodarstva, bomo morali vzpodbujati in krepiti povezovanje ne samo v posameznih panogah, temveč tudi med panogami. Tako združevanje mora predstavljati pomemben element v prihodnjem razvoju našega gospodarstva.

Plan zajema v bistvu ozek slovenski prostor. Popolnoma so zanemarjeni ekonomski problemi naše nacionalne manjšine v Avstriji in Italiji, poleg tega pa bo treba prostorsko opredeliti Slovenijo tudi nasproti Socialistični republiki Hrvaški.

V poglavju o problemih agrarne strukture bo treba med kmetijstvo zajeti tudi zadružništvo, ki ima pomembno nalogo za razvoj zasebnega kmetijstva in reševanje socialnih problemov, ki se zlasti na tem področju stopnjujejo in postajajo vse večje ekonomsko breme družbe. Poleg tega bi morali na tem mestu obravnavati tudi zaščito kmetijskih zemljišč pred vse močnejšo urbanizacijo, ki včasih zanemarja potrebo varovanja kmetijskih površin. V zvezi z vprašanjem kmetijstva je bilo izraženo tudi stališče, da je treba osnutek plana dopolniti z večkrat izraženim stališčem, da se morata glede pravic in obsega združiti zdravstveni zavarovanja kmetov in ostalih zavarovancev oziroma delavcev.

Ko so člani odbora obravnavali osmo poglavje o osnovah smeri socialne politike, so izražali dvom, ali je osnutek dokumenta glede nekaterih pred-

videvanj realen. Gre namreč za to, ali bomo lahko do konca planskega obdobja dejansko vključili vse otroke v male šole in vrtce, ali bomo res lahko dosegli, da bodo vsi učenci dokončali osemletko in ali bo mogoče prav vsem otrokom nuditi vzgojnovarstvene ustanove. Rešeno tudi ni vprašanje, kako bomo dosegli prestrukturiranje izobraževanja v tej smeri, da bi lahko ustvarili boljše pogoje za izobraževanje kmečke in delavske mladine.

Neenakomernost v regionalnem razvoju je res ena izmed značilnosti preteklega družbenoekonomskega razvoja, ko so se gospodarsko krepila predvsem centralna območja in nekateri regionalni centri. Kljub temu pa so člani odbora menili, da se nerazvitost na najrazličnejših področjih preveč poudarja in da preveva pravzaprav ves dokument. Ob ugotovitvi dosedanjega razvoja posameznih regionalnih centrov pa se v dokumentu pogreša ugotovitev, kaj lahko ti centri naredijo za razvoj Slovenije, zlasti pa za razvoj nekaterih slabše in manj razvitih območij.

Zanemarjeno je tudi vprašanje zdomcev in skrb za njihovo vrnitev. Ugotovljeno je bilo, da imamo v najrazličnejših evropskih državah okrog 40 000 zdomcev, za katere je značilno, da imajo visoko kvalifikacijsko strukturo. Ena od pomembnih nalog bi morala biti tudi skrb, da se ti ljudje vrnejo domov.

Na koncu so člani odbora poudarili, da bi morala v osnutku plana imeti svoje mesto tudi državna uprava kot celota (državna uprava, pravosodje, organi odkrivanja itd.), saj je tudi od nje v veliki meri odvisno, ali bomo lahko tako zastavljeni program razvoja v celoti izpolnili ali ne, ko je bilo že poudarjeno, da zahteva izpolnjevanje tega dokumenta visoko stopnjo družbene discipline in morale. Obenem s tem pa bi morali posebej obdelati problem racionalizacije tako imenovane družbene režije.

Št.: 30-34/72

Ljubljana, 14. 7. 1972

Odbor za proizvodnjo in blagovni promet in odbor za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora sta na skupni seji dne 6. 7. 1972 obravnavala osnutek družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971—1975, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

Predstavniki predlagatelja je uvodoma obrazložil temeljne značilnosti predloženega plana razvoja SR Slovenije do leta 1975 in pri tem zlasti poudaril, da predloženi plan predstavlja etapo v uresničevanju dolgoročnega razvoja SR Slovenije, pri čemer so v celoti upoštevane smernice in ukrepi skupnih razvojnih problemov, ki so dogovorjeni z družbenim planom Jugoslavije.

Potem ko je predstavnik predlagatelja še posebej orisal značilnosti obdobja, v katerem je nastajal predloženi osnutek plana, in pri tem podčrtal vpliv ustavnih sprememb na dopolnjevanje samoupravnega socialističnega sistema, ki na novih osnovah vzpostavljajo razmerja med družbenopolitičnimi skupnostmi pri oblikovanju in izvajanju politike razvoja, so poslanci obeh odborov izrazili priznanje sestavljalcem plana za prizadevanja, da predložijo plan, ki ustreza današnji stopnji razvitosti SR Slovenije in zahteva večjo usklajenost v razvoju posameznih področij.

V zvezi z načinom sestavljanja plana je bila v razpravi dana vsa podpora usmerjenosti, da planiranje postane najvišja oblika družbenega dogovarjanja,

glede značaja plana pa je bilo posebej opozorjeno na vnašanje novih elementov planiranja in aplikacijo metod planiranja v razvitejših ekonomijah. Ugodno je bil ocenjen tudi način iznašanja snovi in sicer v tem smislu, da se je opustilo prikazovanje po posameznih panogah in prešlo na komplekse, ki pojasnjujejo temeljne razvojne cilje in globalne kazalce razvoja.

Glede časovne opredelitve plana oziroma dejstva, da je leto 1972 dejansko že za nami, je bilo v razpravi močno poudarjeno mnenje, da je plan, ki se nanaša le na tri leta, odločno prekratkoroden. Predvidevanja so zaradi tega sicer bolj realna, vendar so zastavljeni cilji v tem času, po mnenju nekaterih, dosegljivi tudi na podlagi sedanje proizvodne orientacije in dosedanjih trendov razvoja. Predloženi plan zaradi tega ne more v celoti odigrati vloge mobilizatorja razpoložljivih virov za še hitrejši razvoj, kar naj bi bila ena od njegovih pglavitnih nalog. S tem v zvezi je bilo izraženo tudi mnenje, da bi že sedaj kazalo pristopiti k izdelavi plana za obdobje po letu 1975, pri čemer naj bi prišle do izraza vse iniciative, ki so bile dane ob obravnavi družbenega plana Jugoslavije.

Glede prvega dela plana, ki obravnava splošne pogoje razvoja, odbora menita, da je razen dejavnikov in pogojev razvojne politike SR Slovenije, nujna opredelitev mesta in vloge SR Slovenije v Jugoslaviji, kakor tudi primerjava z razvitejšimi ekonomijami, zlasti sosednjih držav. Potrebno bi bilo prikazati svetovno problematiko in osvetliti pogoje, ki jih zahtevajo razvitejši ekonomski odnosi s tujino. Glede na to, da so že štiri socialistične republike sprejele srednjeročne plane razvoja, bi bil potreben poseben povzetek, iz katerega bi bile razvidne njihove ambicije in prizadevanja, zlasti na področjih, kjer bo Slovenija — zaradi hitrejšega razvoja drugih — izgubila svojo dosedanje vlogo, oziroma na področjih, kjer je naš plan premalo ambiciozen, saj se predvidevajo tudi gibanja, ki so na jugoslovanskem poprečju oziroma celo pod njim. Nestimulativnost plana je bila ilustrirana s podatkom, da bomo po predvidevanjih plana šele leta 1975 dosegli narodni dohodek, ki ga je sosednja Avstrija imela že 1967. leta.

V zvezi z opredeljevanjem ekonomskopolitičnih usmeritev v tem srednjeročnem obdobju oziroma izhodišči ter pogoji za oblikovanje razvojne politike SR Slovenije ter dejstvu, da gre dejansko za 3-letno obdobje, je bilo v razpravi podčrtano, da bi moral biti plan bolj operativen, saj so temeljna izhodišča določena že z dolgoročnim programom razvoja. Postavilo se je vprašanje realnosti trditve o razbremenjevanju gospodarstva, če bodo vse oblike splošne in skupne potrošnje rasle hitreje od družbenega proizvoda Slovenije. V zvezi z zbiranjem in razporejevanjem akumulacije, zlasti za potrebe infrastrukture, je bil izražen dvom, če se lahko takšne odločitve prepustijo le družbenemu dogovarjanju in samoupravnemu sporazumevanju. Potrebe glede energetike so npr. že danes znane, kljub temu pa predloženi načrt ne odgovarja na vprašanja, kako priti do potrebnih sredstev.

Glede temeljnih razvojnih ciljev in nalog razvojne politike je bilo posebej opozorjeno na vprašanje oskrbe z domačimi surovinami in reprodukcijskim materialom. Po mnenju odborov bi bilo potrebno bolj podrobno obdelati surovinsko osnovo in ugotoviti, s katerimi surovinami se lahko oskrbimo iz lastnih virov, za katere surovine in repromateriale je potrebna in nujna dolgoročna kooperacija v okviru Jugoslavije, za katere pa je načrtovati intenzivnejši uvoz oziroma sodelovanje z deželami v razvoju. Pri tem bi surovinsko osnovo

morali obravnavati v celoti, vključujoč nemetale ter surovine iz kmetijstva in gozdarstva.

V zvezi s smernicami gospodarskega razvoja oziroma tendencami, ki potrjuje prelivanje novo ustvarjenega družbenega kapitala, in s premiki v strukturi aktivnega prebivalstva in zaposlenosti ter premiki v strukturi družbenega proizvoda po področjih in dejavnostih je bilo posebej opozorjeno na vprašanje razvoja starih industrij in industrijskih centrov, ki so v dosedanem razvoju prispevali največji delež. Poudarjeno je bilo mnenje, da tekstilna in stara kovinskopredelovalna industrija v osnutku plana nista dobili ustreznega mesta, da nista dovolj obdelani ter da niso predvideni ukrepi oziroma ugodnosti, ki jih tema industrijama kaže dati zlasti glede financiranja. V zvezi s tem je bilo izraženo tudi mnenje, da se v osnutku plana čuti prevelik vpliv podjetniških planov, ki v določeni meri prejudicirajo usmeritve in zanemarjajo policentrični razvoj.

Področje kmetijstva s stališča boljšega izrabljanja prostora, izkoriščanja prirodnih in drugih pogojev ter povečanja surovinske osnove, izvoza in naraščajočih potreb široke potrošnje je po mnenju obeh odborov odločno premalo obdelano in je zapostavljeno. Ni sprejemljiva usmeritev, po kateri bi se delež kmetijstva v strukturi investicij glede na obdobje 1966—1970 celo zmanjšal s 5,4 na 4,9. Prav tako ni sprejemljiva orientacija, da se potrebe v hrani krijejo ob koncu leta 1975 le z 82 %, saj imamo po mnenju nekaterih vse pogoje, da te potrebe krijemo skoraj v celoti iz lastnih virov. Izraženo je bilo mnenje, da je podatek o tem, da 26 % aktivnega prebivalstva v kmetijstvu ustvarja komaj 6,7 % narodnega dohodka, nerealen, saj je pri tem potrebno upoštevati, da je definicija aktivnosti v kmetijstvu dokaj drugačna kot v nekmetijstvu ter da osebni dohodek v tej dejavnosti ne dosega niti polovico dohodka v nekmetijskih dejavnostih. Po mnenju razpravljalcev je družbena intervencija na tem področju nujna ne zaradi reševanja kmetijstva kot panoge, temveč zaradi posledic, ki jih nerešena vprašanja na tem področju prenašajo na ostala področja.

Pri reševanju razvojnih problemov infrastrukturnega pomena je bilo poudarjeno, da so v osnutku plana sicer naštetih problemi, niso pa predvideni ukrepi, ki bi uskladili razvojne potrebe z realnimi možnostmi. Po mnenju odborov tega vprašanja ni mogoče odlagati zaradi posebne intervencijske vloge republike, ki mora zagotoviti splošne pogoje za nadaljnji skladni razvoj, pa je možno in nujno, da se v okviru plana uravnotežijo sredstva s konkretnimi nalogami, ki so že znane iz dolgoročnih in srednjeročnih programov razvoja za posamezna infrastrukturna področja. Posebej je bilo poudarjeno, da nimamo oblikovanja prometne politike, ki bi morala razreševati vprašanja prevoznih cen in njih usklajenost med posameznimi panogami prometa kakor tudi vprašanja stroškov infrastrukture in obveznosti do komitentov. Glede železniških stranskih prog je bilo poudarjeno, da bi v okviru plana morali zavzeti stališče, ali se bomo usmerili v njih modernizacijo ali v likvidacijo.

Razvoju PTT prometa in storitev ni dal predloženi osnutek plana potrebne pozornosti. Ob ugotovitvi, da je v nadaljnjem razvoju čas odločilnega pomena, je nujno, da sodobna komunikacijska sredstva, zlasti telefon in teleprint, dobijo ustrezno mesto tako v notranjem kot v zunanjem prometu.

Pri reševanju problemov infrastrukture bi morali dati ustrezno mesto tudi vprašanju varstva pred vodami in ne le vprašanju zaščite in kakovosti voda.

Glede vloge ljudskega faktorja v prihodnjem obdobju pa je bilo postavljeno vprašanje glede tako imenovanih regionalnih razlik in profesionalne strukture aktivnega prebivalstva. Postavljeno je bilo vprašanje, ali so in kje so regionalni presežki delovnega potenciala. Razen tega pa je bilo za izobrazbeno strukturo zaposlenih postavljeno vprašanje, kaj se sploh da popraviti v tem obdobju, da bi se neustrezna kadrovska struktura izboljšala v korist kadra z višjo in visoko izobrazbo.

S tem v zvezi je bil podan predlog, da se v tem poglavju da večji poudarek na konkretne ukrepe za izboljšanje položaja delovnega človeka v skladu z določbami XX. in XXI. ustavnega amandmaja k zvezni ustavi oziroma v skladu s politiko reforme in sklepov 9. kongresa ZKJ in 2. kongresa samoupravljalcev. Bolj podrobno bi morali biti analizirani ukrepi in podani kazalci o izvajanju oziroma o smeri nadaljnjega združevanja sredstev na podlagi družbenega in samoupravnega dogovarjanja.

V poglavju vloga ljudskega faktorja v prihodnjem razvoju kakor tudi v poglavju o življenjskem standardu in osnovnih smereh socialne politike so podatki o tem, kako bo rasel delež sredstev za posamezne samoupravne interesne skupnosti v obravnavanem obdobju. Omenjeni podatki se ne strinjajo s podatki iz III. dela (smernice za ukrepe SR Slovenije pri usmerjanju družbeno-ekonomskega razvoja), saj je v prvem poglavju tega dela predvidena znatno nižja rast deleža skupnih sredstev kolektivne porabe, to je izdatkov samoupravnih interesnih skupnosti, kot pa to izhaja iz predhodno obravnavanih poglavij prejšnjega dela. Postavljeno je bilo vprašanje, kako je hkrati mogoče izvesti izboljšanje delitve družbenega proizvoda v korist gospodarstva, če bodo vse oblike kolektivne porabe rasle hitreje kot pa družbeni proizvod, oziroma kako je mogoče, da se bo izboljšal delež gospodarstva v delitvi družbenega proizvoda in obenem povečal, in to v precejšnji meri, delež samoupravnih interesnih skupnosti.

Glede smernic za ukrepe ekonomske politike je bilo izraženo mnenje, da je glede na celotna sredstva za intervencijo gospodarstvu, in dejstvo, da je 3/4 teh sredstev že angažiranih, vprašljivo, ali bo z njimi mogoče izvesti predvidene naloge prestrukturiranja gospodarstva in še posebej naloge s področja infrastrukture. S tem v zvezi je bilo postavljeno tudi vprašanje, ali ne bi kazalo bolj utemeljiti predvideno izboljšanje nagiba prebivalstva k varčevanju, saj je predvideno, da se v tekočih gospodarskih naložbah družbenega sektorja sredstva varčevanja povečajo od 13,7 na 15,7 %. Izraženo je bilo mnenje, da je vprašljivo, ali bodo nezaupljivi občani, kolikor se kmalu ne stabilizira gospodarstvo in bistveno zmanjšajo inflacijska gibanja, sploh še varčevali na daljši čas.

V ukrepih in osnutku plana so premalo obdelana vsa vprašanja specializacije in kooperacije gospodarskih organizacij, še posebej s tehnološkoekonomskega in z organizacijskega aspekta. Ker gre pri tem za bistvena vprašanja našega družbenoekonomskega razvoja v zvezi z izvajanjem XX. in XXI. ustavnega amandmaja, bi morala biti ta vprašanja bolj podrobno obdelana.

Pri ukrepih samoorganiziranega gospodarstva pa bi kazalo razmisliti tudi o nujnih ukrepih oziroma o družbenih dogovorih in samoupravnih sporazumih gospodarskih organizacij naše republike z drugimi gospodarskimi organizacijami v ostalih republikah, to je v merilu SFRJ (skupnost železarn, skupnost železnic, skupnost PTT in druge).

Poslanci so menili, da je potrebno ob predložitvi predloga družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971—1975 predložiti tudi sistemske ukrepe

republike, ki so sestavni del tega plana, saj je v nasprotnem primeru izvajanje tega plana vprašljivo.

Odbora sta postavila tudi zahtevo, da se v predlogu srednjeročnega plana bolj opredelijo tisti nosilci razvoja, ki so odgovorni za politiko uresničevanja plana, hkrati pa naj se bolj opredeli, kako bodo posamezne planske naloge predvideni nosilci razvoja realizirali.

Odbora predlagata gospodarskemu zboru, da se predloženi osnutek družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971—1975 da v javno razpravo, kot je predložil izvršni svet, in da se pri dokončnem oblikovanju predloga srednjeročnega plana upoštevajo pripombe in predlogi, ki sta jih dala odbora.

Odbor za proizvodnjo in blagovni promet je za svojega poročevalca na zboru določil poslanca Jožeta Eržena, odbor za družbenoekonomske odnose pa poslanca Janeza Vidmarja.

Št.: 30-34/72

Ljubljana, 7. 7. 1972

Skupina poslancev prosvetno-kulturnega zbora, sestavljena iz predsednikov in podpredsednikov zbora in odborov, je na sestanku dne 5. julija 1972 obravnavala osnutek družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971—1975, ki ga je skupščini predložil v obravnavo izvršni svet. Skupina poslancev je bila seznanjena tudi s pismenim stališčem izvršnega sveta k osnutku družbenega plana.

Skupina poslancev je uvodoma ocenila, da je metodologija, uporabljena pri sestavi osnutka družbenega plana razvoja Slovenije v letih 1971—1975, odraz sodobnega pogleda na družbeno planiranje, upoštevajoč pri tem tudi ustavno koncepcijo združenega dela. Ustrezno prikazan vidik ljudskega faktorja v temeljnih razvojnih ciljih osnov družbenoekonomske razvojne politike Slovenije pa žal ni enakovredno izpeljan v ostalih poglavjih dokumenta, predvsem v smernicah za ukrepe. Upravičena je torej bojazen, da bo v prihodnjem obdobju — če vloga ljudskega faktorja v planu ne bo konkretnje izpeljana — razkorak med temeljnimi cilji razvoja in njihovim uresničevanjem še večji kot doslej. K temu navaja tudi ugotovitev, da ni možna korelacija med predvidenim povečanjem realnega družbenega proizvoda za okoli 41 % nasproti letu 1970 in planiranim razvojem področij izobraževanja, znanosti in kulture, ker le-ta ni primerno okvantificiran.

V okviru posameznih poglavij je skupina poslancev obravnavala predvsem razvojno politiko, predvideno za področja iz pristojnosti prosvetno-kulturnega zbora. Pri tem je povsem podprla načelo, da bo v prihodnjem 5-letnem obdobju vsebinsko izpolnjen proces samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja o financiranju interesnih skupnosti, upoštevajoč materialne možnosti temeljnih organizacij združenega dela, delovnih ljudi in občanov (9. str.), opozorila pa na nevarnost prepočasnega pa tudi stihijskega uresničevanja tega načela, če bodo samoupravne interesne skupnosti pri tem prepuščene same sebi, brez družbene pomoči pri usklajevanju interesov posameznih dejavnikov.

Kar 50% odliv strokovno usposobljenih oseb v tujino je postal tolikanj resen vseslovenski problem, da terjaja nekatere hitre ukrepe, s katerimi bo delno zajezeno odhajanje in urejeno vračanje strokovnjakov iz tujine. Sicer pa je

zmanjševanje odliva strokovnih kadrov v tujino zapleten in dolgoročen proces, ki vključuje prestrukturiranje celotnega slovenskega gospodarstva v smeri modernizacije tehnologije ob tem večji potrebi po strokovno zahtevnih delovnih mestih, večji produktivnosti in hkrati ugodnejšem nagrajevanju. Ob ukrepih, ki so predvsem ekonomske narave, pa nikakor ne bo mogoče zanemarjati večjih investicijskih vlaganj v strokovno šolanje, vključno z dopolnilnim izobraževanjem in prekvalifikacijo že zaposlenih.

Glede na znano pomanjkanje kadrovskega potenciala s srednjo strokovno izobrazbo je skupina poslancev v načelu podprla predvideno usmeritev razvoja srednjega šolstva. S tem bo mogoče zmanjšati že nekaj časa znano neustrezno razmerje med kadri s srednjo in visokošolsko strokovno izobrazbo, tako da bi s premišljenim poklicnim usmerjanjem usposobili predvideno število mladih ljudi za delovna mesta, ki terjajo poklicno in srednjo strokovno izobrazbo. Občutno prevelik priliv na visokošolske zavode družboslovne smeri terja morebitno omejitev vpisa na te šole, hkrati pa preusmeritev kandidatov na študij tehniških znanj.

Ob napovedi kadrovskega deficita na vseh ravneh velja posebej opozoriti na že pereče pomanjkanje učiteljev vseh profilov za osnovno šolo, vključno z učitelji za razredni pouk. To terja vrsto hitrih sanacijskih ukrepov od brezplačnih domov za študente kadrovske šol do štipendij zanje in do pravočasnega usmerjanja za ta poklic. Ob tem ne bi smeli pozabiti, da v Sloveniji še vedno nimamo kadrovske šole za pridobitev ustrezne pedagoške izobrazbe za učitelje v poklicnih šolah.

Predvideno sodelovanje republike pri naložbah v srednje šolstvo bi moralo biti uresničeno vsaj v nakazanih razmerjih in to predvsem kot spodbuda za neposredno udeležbo zainteresiranih delovnih organizacij, občanov in družbeno-političnih skupnosti.

V osnutku družbenega plana pričakovani odstotek uspešnosti visokošolskih zavodov, ki je v primerjavi z ostalimi stopnjami izobraževanja dokaj nizek, kar je tudi odraz dosedanje nizke učinkovitosti visokošolskih zavodov, bo dosežen le s pogojem, da bodo tudi sami zavodi prevzeli odgovornost za to. Poleg odprave nekaterih razlogov, ki zavirajo večjo učinkovitost teh šol, bo morala univerza pri organiziranju študija na tretji stopnji prisluhniti ne le lastnim potrebam, ampak tudi željam družbene in ekonomske prakse.

V okviru predvidene široko zasnovane družbene akcije za povečanje strokovnega izobraževanja naj srednjeročni družbeni plan kot pogoj za programiranje strokovnih kadrov predvidi tudi osrednjo republiško evidenco kadrov, kot jo že terja skupščinska resolucija o kadrovski politiki v SR Sloveniji.

Smernice in prednostne naloge, ki jih razvojna politika predvideva na področju raziskovalnega dela, so sprejemljive, pri čemer bi kazalo jasneje zastaviti koncepcijo informacijskega sistema hkrati z rokom za njegovo uveljavitev. Ob skrbi za racionalnost pri uvajanju računalništva v raziskovalno delo je treba jasneje začrtati koordinirano izobraževanje potrebnih kadrov. Predvideni 20% skupni delež sredstev za raziskave v družbenem proizvodu je realen le, če bo omogočil uresničevanje programa, ki si ga je zastavila raziskovalna skupnost Slovenije.

Predvideni razvoj kulturnih dejavnosti sicer izhaja iz resolucije o dolgoročnem razvoju SR Slovenije, je pa v svojih usmeritvah in prednostnih nalogah premalo konkreten in za razvoj nekaterih zvrsti kulturne dejavnosti ne dovolj določen. Predvsem pa je plan obšel program naložb v kulturo; vprašanje in-

vesticij namreč že dobiva politični prizvok, ker v vsem povojnem času temu ni bila posvečena nikakršna pozornost. Kot prioritete se že nekaj let kažejo, a žal iz leta v leto odlagajo, nove investicije, kot so centralna tehniška knjižnica, Jakopičev paviljon, avditorij v Ljubljani, arhiv SRS in še nekatere. Ker so za nekatere od naštetih naložb idejni načrti že pripravljeni, naj bi srednjeročni plan predvidel prioriteto in s tem združil posamezne iniciative, s koordinacijo in koncentracijo prizadevanj in sredstev pa prispeval k najracionalnejšim in najprimernejšim rešitvam.

V okviru predvidene organizacije javnih knjižnic je treba doseči tudi potrebam posameznih krajev, občin, regij in gospodarskih organizacij prilagojeno vsebinsko strukturo knjižnega fonda.

Srednjeročni plan je premalo kritičen do založništva, ki ga opredeljuje kot izrazito gospodarsko vejo, namesto da bi za to dejavnost, katere prvenstvena naloga je izdajanje kvalitetnih knjig, predvidel drugačen status. Le-ta bi moral poleg ustreznih finančnih olajšav vključevati zahtevo po skupnem založniškem programu vseh založniških organizacij na podlagi družbenega in strokovnega interesa in ob sporazumno dogovorjeni delitvi dela.

Posebej bi bilo treba poudariti potrebo po večji prisotnosti in samoupravnem vplivanju aktivnih ustvarjalcev pri oblikovanju in uresničevanju programov nekaterih najvažnejših in najvplivnejših kulturnih medijev, predvsem RTV, založništvo, film in drugi.

Glede na to, da je za področje telesne kulture pripravljen poseben srednjeročni program, dokument zadovoljivo opredeljuje temeljno usmeritev razvoja te dejavnosti. V večji meri pa naj bi podčrtal tudi interes vseh organizacij združenega dela za telesno zdravega in sposobnejšega samoupravljalca in proizvajalca. Hkrati pa bi bilo ustrezno predvideti tudi večji delež gospodarskih organizacij in družbenopolitičnih skupnosti pri gradnji novih telesnokulturnih objektov.

Za poročevalca na seji prosvetno-kulturnega zbora je skupina poslancev določila predpovednika zbora Dušana Šinigoja.

Št.: 30-34/72

Ljubljana, 7. 7. 1972

Skupina poslancev socialno-zdravstvenega zbora skupščine SR Slovenije je na seji dne 12. julija 1972 obravnavala osnutek družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971—1975. Navedeni osnutek je skupščini SR Slovenije predložil zavod SR Slovenije za planiranje.

Skupina poslancev — sestavljali so jo po trije člani vseh treh odborov socialno-zdravstvenega zbora — je v načelni obravnavi ugotovila, da je predloženi osnutek družbenega plana razvoja naše republike za navedeno obdobje uskladen z ustavnimi spremembami in da so pri njegovi izdelavi sodelovali ne samo pristojni upravni organi, marveč zelo aktivno tudi zainteresirane samoupravne skupnosti. Zaradi tega so njegova predvidevanja s področja socialne politike in zdravstva tudi uskladeni z njihovimi programi (skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev in kmetov SR Slovenije, skupnost pokojninsko-invalidskega zavarovanja, skupnost otroškega varstva).

Ne glede na ugotovitev skupine poslancev, da zasleduje osnutek družbenega plana osnovne cilje, ki izhajajo iz resolucije o dolgoročnem razvoju Socialistične republike Slovenije in da je doslej najbolj izdelan in kvaliteten, so v načelni obravnavi poslanci izrazili naslednje pripombe;

— V celotnem gradivu plan upošteva vse preveč človeka kot objekt in ne v tolikšni meri človeka kot subjekt, ki mu je namenjeno takšno programiranje. Tako prihaja ljudski faktor manj do izraza kot bi sicer moral.

— V planu bi bilo treba dati več poudarka policentričnemu razvoju, hkrati pa naj plan nakaže tudi metode za realizacijo načel o policentričnem sistemu. Treba bi bilo bolj jasno prikazati, katere so tiste osnovne panoge, ki so pomembne za enakomernejši družbenoekonomski razvoj republike kot celote in posameznih regij.

— V planu je pri izvajanju določenih nalog čutiti še vse preveč vlogo republiških organov, namesto da bi bila dana večja odgovornost in vloga temeljnim organizacijam združenega dela in samoupravnim interesnim skupnostim.

— Prioritetni cilji so v osnutku družbenega plana točno definirani, vsekakor pa so premalo definirane metode, kako doseči te cilje.

— Pri vprašanju stanovanjske gradnje in reševanja stanovanjskih problemov se poraja vprašanje, ali bomo šli tudi na tem področju na interesne skupnosti ali pa bomo reševali to problematiko samo na osnovi resolucije in predpisov o programiranju in financiranju graditve stanovanj ter družbeni pomoči v stanovanjskem gospodarstvu.

— Ne glede na dejstvo, da smo v naši republiki uspešno rešili že najbolj perečo problematiko, ki zadeva borce NOV (zdravstveno zavarovanje, starostno zavarovanje kmetov-borcev, stanovanjsko problematiko, borčevski dodatek in podobno), bi kazalo v planu vsaj nakazati, v kakšni meri in katere probleme bi bilo treba še rešiti do 1975. leta.

— Prav je, da je v družbenem planu temeljito prikazana problematika manj razvitih območij. Vsekakor pa bi bilo treba prikazati nadaljnji vsestranski razvoj tistih občin oziroma območij, ki so na meji med razvitostjo in nerazvitostjo in ki jih plan ne omenja oziroma jih ne opredeljuje (nekaterne dolenske občine oziroma območja).

Skupina poslancev je sicer ugotovila, da je dan v družbenem planu določen poudarek vlogi ljudskega faktorja v prihodnjem razvoju, vendar je menila, da predvideni ukrepi niso dovolj izdelani. Na podlagi predvidenih ukrepov je namreč težko pričakovati, da bi se kvalificirani in visoko kvalificirani delavci začeli vračati iz tujine. Zato so bili izraženi predlogi, da moramo dosledno izvajati sistem nagrajevanja po delu ter urediti življenjske in druge pogoje za vračajoče se zdomce, če hočemo preprečiti, da bi ti delavci še v bodoče predstavljali omejitveni faktor v razvoju naše republike. Dejstvo je namreč, da mnogi zdravstveni delavci že takoj po diplomi (predvsem srednji zdravstveni kader) najdejo zaposlitev v tujini, čeprav tega kadra močno primanjkuje predvsem v večjih središčih (klinični center v Ljubljani, bolnišnica Maribor in podobno).

Več pozornosti moramo posvetiti izobraževanju kadrov. Sedanje kapacitete npr. srednjih medicinskih šol ne dovoljujejo dati toliko kadra, kot ga potrebujejo zdravstvene delovne organizacije. Z razširitvijo teh kapacitet je treba izboljšati tudi sistem štipendiranja in ustvariti enake pogoje za nadaljnje šolanje vseh mladih, ki to želijo. Zato je skupina poslancev z zadovoljstvom

ugotovila, da je v osnutku družbenega plana predvidena gradnja medicinske fakultete, saj so sedanji pogoji na tej fakulteti zaradi pomanjkanja in neprimernosti učnih prostorov nevzdržni. Takšno stanje ima seveda za posledico pomanjkanje visoko kvalificiranih zdravstvenih kadrov.

Predvidevanja na področju pokojninsko-invalidskega zavarovanja so v skladu s predvidevanji samoupravne interesne skupnosti s tega področja. Navzlic temu je bil v razpravi izražen dvom, če je ocena predvidenega 4% letnega porasta števila upokojencev res realna glede na spremembe, predvidene v novem sistemu pokojninsko-invalidskega zavarovanja. Vprašljivo je tudi, ali so res v celoti uskladene pokojnine med upokojenci, ki so bili upokojeni v različnih časovnih obdobjih. Pri usklajevanju pokojnin je sprejemljiv le instrument, da se le-te usklajujejo z realno rastjo osebnih dohodkov na zaposlenega, s čimer bo uresničena pravica delovnih ljudi iz minulega dela.

V tistem delu, kjer družbeni plan govori o zmanjšanem številu invalidskih upokojencev, bi bilo treba upoštevati, da ne gre samo za nesreče pri delu, marveč tudi za poklicne bolezni. Zato bi bilo treba poleg zagotovitve varnosti pri delu (tehnično-varstvena sredstva), omeniti v družbenem planu tudi nujnost izboljšanja delovnih in življenjskih pogojev (primernost, urejenost delovnega mesta in podobno), kar naj močno omeji poklicna obolenja.

Opozorjeno je bilo, da številčni pokazatelji na strani 76 niso v skladu s tistimi na strani 96 in da bi lahko v tej tabeli prikazali gibanja sredstev pokojninsko-invalidskega zavarovanja za leto 1971, 1972 in delno tudi za leti 1973 in 1974.

Po mnenju skupine poslancev naj bi družbeni plan nakazal nadaljnji razvoj samoupravljanja na področju pokojninsko-invalidskega zavarovanja ter sedanje in bodoče stanje na področju starostnega zavarovanja kmetov, ki ga pravkar vpeljujemo.

Na področju socialnega varstva bi kazalo najprej obravnavati skrb za invalidne in prizadete osebe in nato šele različne oblike varstva starostnikov. Z družbenim planom bi bilo treba zagotoviti sredstva za sanacijo tistih socialnih zavodov, za katere so že bili sprejeti sklepi o sanaciji. Ti posebni socialni zavodi so delovno varstveni zavod Ponikve, zavod za duševno in živčno bolne Hrastovec in center za slepe Škofja Loka.

Skupina poslancev je bila soglasno mnenja, da so naloge na področju otroškega varstva sicer pravilno postavljene, vendar je vprašljivo, ali nam bo uspelo do leta 1975 zajeti v varstvo res 20% otrok, medtem ko predvideva resolucija o dolgoročnem razvoju Slovenije 30%. Čeprav smo na tem področju napravili resnično velik korak naprej, so kljub temu varstveno-vzgojne zmogljivosti še vedno premajhne; neustrezno je še tudi število tozadevnih strokovnih kadrov (otroške negovalke). Vprašljivo je tudi, če bomo uspeli v tem obdobju ustvariti take pogoje, da bi lahko zajeli v podaljšano bivanje na osnovni šoli 15% šoloobveznih otrok. Problem so namreč predvsem prostori in učni oziroma vzgojni kadri. Glede na dejstvo, da nenehno raste število zaposlenih žena-mater in da je otroško varstvo zelo tesno povezano s to ugotovitvijo, moramo vsekakor težiti za tem, da dosežemo v družbenem planu postavljene cilje.

Glede denarnih dajatev za pomoč otrokom je treba jasno reči, da gre za pravice vseh otrok, tudi kmečkih, v odvisnosti od skupnih družinskih dohodkov. Za vse otroke naj velja tudi pravočasno odkrivanje pojavov razvojne motenosti in urejanje učinkovitih metod njihove rehabilitacije.

Na področju zdravstvenega varstva naj bi družbeni plan — glede na resolucijo o dolgoročnem razvoju naše republike — konkretiziral naloge, ki zadevajo preventivno zdravstveno varstvo žena, otrok, mladine in delavcev. Posebno pozornost naj bi družbeni plan posvetil še zdravljenju alkoholikov, saj je vprašanje alkoholizma v naši republiki vse bolj akutno.

V tem delu bi bilo treba — po soglasnem mnenju poslancev — prikazati že začeti proces združevanja skladov zdravstvenega zavarovanja kmetov in delavcev. Ta proces združevanja po regijah podpirajo tako prizadete skupnosti, občinske skupščine kot tudi sama zdravstvena služba. Resolucija o dolgoročnem razvoju SR Slovenije pa predvideva, da se uveljavi za vse prebivalstvo enoten sistem zdravstvenega varstva, zasnovanega na splošni vzajemnosti in solidarnosti zavarovancev ter njihovem samoupravnem odločanju o pravicah in obveznostih.

V predvidevanju, da se bo postopno povečala neposredna udeležba zavarovancev pri plačilu zdravstvenih storitev, bi bilo prav poudariti, da naj bo ta neposredna udeležba (participacija) diferencirana glede na plačilne zmogljivosti zavarovancev.

Na kraju opozarja skupina poslancev predlagatelja, naj namesto termina »zdravstvena služba« uporabljata termin »zdravstvena dejavnost« in da naj se pri vprašanju zmogljivosti zdravstvene dejavnosti posebej ne poudarja bolnišnična. Na 80. strani družbenega plana ne gre za dva klinična centra v Ljubljani in Mariboru, marveč za klinični center v Ljubljani in bolnišnico v Mariboru.

Skupina poslancev sprejema z zgoraj navedenimi pripombami osnutek družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971—1975 kot tudi vse nakazane smernice in ukrepe za njegovo realizacijo.

Za poročevalca na seji enotnega zbora delovnih skupnosti skupščine Socialistične republike Slovenije je bil določen poslanec Slavko Osredkar.

Št.: 30-34/72

Ljubljana, 12. 7. 1972

Začasna komisija enotnega zbora delovnih skupnosti za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti je na seji dne 14. julija 1972 obravnavala osnutek družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971—1975, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

Predstavnik predlagatelja je uvodoma obrazložil temeljne značilnosti predloženega plana razvoja SR Slovenije do leta 1975 in poudaril izredno pomembnost srednjeročnega plana kot začetek uresničevanja dolgoročnega koncepta družbenoekonomskega razvoja Slovenije. Pri tem se srednjeročni plan SR Slovenije vključuje tudi v temeljne usmeritve in cilje srednjeročnega plana Jugoslavije.

Začasna komisija je dala podporo osnovnim smerem razvoja, ki temeljijo na visoki produktivnosti dela, na intenziviranju proizvodnje in na ustvarjanju delovnih mest, ki zahtevajo visoko strokovno sposobnost, in s tem na ustvarjanju razmer za višjo življenjsko raven.

Bilo pa je tudi izraženo mnenje, da so nekateri cilji preoptimistično postavljeni, zlasti glede na to, ker osnutek ne predvideva ukrepov, kako bomo sanirali sedanjí gospodarski položaj, in bojazen, da se bodo negativne tendence dosedanjega razvoja odrazile tudi v naslednjem obdobju uresničevanja plana.

Glede časovne opredelitve plana oziroma dejstva, da načrt dejansko izvršujemo že leto in pol, je bilo v razpravi poudarjeno mnenje, da je plan, ki se nanaša le na tri leta, prekratkorochen in se bodo mnoge razvojne naloge podaljšale še čez leto 1975. Res pa je, da plan upošteva odločitve, ki so bile že sprejete in so zato tudi predvidevanja bolj realna.

Po mnenju začasne komisije naj bi predlog plana vseboval tudi podatke o uresničitvi ciljev, ki smo jih sprejeli z družbenim planom razvoja SR Slovenije od 1966—1970. leta, kakor tudi vzroke, zakaj posamezne naloge niso bile izvršene. Poslanci so menili, da bo treba stalno spremljati uresničevanje ciljev novega srednjeročnega plana, analizirati in odpravljati vzroke, ki bi preprečevali izvršitev posameznih nalog in po potrebi tudi korigirati posamezne postavke predloga plana. Zato bi bilo treba uzakoniti že v republiškem zakonu o družbenem planiranju, da se v določenih časovnih razdobjih poroča skupščini SR Slovenije o realizaciji ciljev, ki so predvideni v srednjeročnem planu.

Po mnenju začasne komisije manjka predvsem globalna bilanca delitve družbenega proizvoda. Pojasnjeno je bilo, da trenutno ni mogoče sestaviti globalne bilance delitve družbenega proizvoda, ker ne razpolagamo s podatki o prelivanju sredstev med SR Slovenijo in drugimi republikami, kakor tudi ne s podatki o prelivanju sredstev med posameznimi regijami v okviru republike in ustreznimi kazalci o gibanju sredstev nekaterih samoupravnih interesnih skupnosti. Zato so poslanci predlagali, da se čimprej sprejmejo zakonski predpisi, ki bodo zagotovili obvezno dajanje podatkov vseh uporabnikov družbenih sredstev.

Začasna komisija je menila, da gradivo predstavlja dobro osnovo za sestavo predloga družbenega plana, ker ustreza današnji stopnji razvitosti SR Slovenije in celovito nakazuje razvojno politiko, v katero se lahko vključujejo vsi nosilci družbenega in gospodarskega razvoja ter odstopa od dosedanjega panožnega planiranja.

V nadaljevanju razprave so bila dana naslednja mnenja in pripombe:

— Glede na to, da so nekateri cilji postavljeni preoptimistično, je bila izražena bojazen, kako bomo lahko predvidene cilje dosegli (stopnja rasti družbenega proizvoda 7,1; gospodarske naložbe v osnovna sredstva 9,5; splošna poraba 8,0 %). V zvezi s temi stopnjami rasti se je postavilo vprašanje realnosti trditve razbremenjevanja gospodarstva, saj vse oblike splošne in skupne potrošnje rastejo hitreje od družbenega proizvoda; menjajo pa se samo oblike obremenjevanja temeljnih organizacij združenega dela.

— Spremembe v prestrukturiranju proizvodnje so daljši proces in so posledica različne stopnje tehničnega in tehnološkega razvoja, produktivnosti dela, uspešnosti naložb itd. Čeprav je poudarjena ekspanzija predelovalne industrije, pa se posveča premalo pozornosti starim industrijskim centrom in panogam. Tako niso predvideni ukrepi, ki naj bi zagotovili uspešnejše delovanje tekstilne in usnjarske industrije, ki pretežno uvažata surovine, izvažata pa končne izdelke.

— Področje kmetijstva je premalo obdelano in bi mu morali že na osnovi sprejetih dokumentov posvetiti več družbene pomoči za realizacijo ciljev dolgoročne politike. To velja posebno za kmetijstvo na obmejnih območjih, ki so

slabo razvita in ima zmanjševanje prebivalstva negativne učinke tudi z vidika političnih, etničnih in narodnoobrambnih interesov.

— Pri povečanju prometa v domačem in zlasti mednarodnem zračnem potniškem in blagovnem prometu ne bi smeli izhajati le iz programa letališča Brnik, temveč iz programa razvoja slovenske letalske mreže. V tej zvezi se je treba tudi opredeliti glede finančne udeležbe republike v okviru določenega sistema izgradnje letališč.

— Pri naštevanju turističnih središč, v katera so predlagana večja vlaganja, bi bilo treba vnesti tudi Pohorje.

— Infrastruktura in infrastrukturne investicije, na katere vpliva republika, bi morale nujno doživeti premik na območja, ki so doslej zaostajala v razvoju, oziroma območja, ki pogojujejo hitrejši razvoj manj razvitih. Razvoj infrastrukture bi bilo treba vključiti v politiko policentričnega razvoja. Prav realizacija ideje policentričnega razvoja predstavlja temeljno izhodišče za relativno enakomernejši razvoj Slovenije kot celote, obenem pa se s tem rešujejo tudi problemi manj razvitih in obmejnih območij.

— Pri pospeševanju razvoja manj razvitih območij bi moral plan vsebovati ukrepe in smernice, ki bi tem območjem omogočale rešitev nekaterih vprašanj: vračanje zdomcev, omejitve odseljevanja mladine v industrijske centre ipd. Bilo je izraženo mnenje, da bi bilo treba analizirati rezultate izvajanja zakona o ukrepih za pospeševanje razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji ter gospodarsko stanje občin, ki so na robu nerazvitosti.

— Vloga ljudskega faktorja je dobila ustrezno mesto v srednjeročnem planu. V zvezi z odlivom strokovne delovne sile in prilivom nestrokovne delovne sile v Slovenijo pa bi bilo treba proučiti in najti rešitev za vračanje zdomcev. Da bi se kvalificirani in visoko kvalificirani delavci začeli vračati iz tujine, je treba dosledno izvajati sistem nagrajevanja po delu ter urediti življenjske in druge pogoje za vračajoče zdomce.

— S primerno mrežo srednjih in strokovnih šol bo treba zajeti čim večji krog mladine in jo usposobiti za poklice. S tega vidika je 30% udeležba republike pri financiranju strokovnega šolstva premajhna. Zelo velik osip v osnovnih šolah in zelo veliko število mladine, ki ostane brez poklica, je resen problem, ki bo imel hude posledice tudi na gospodarskem področju. Izdelati bi bilo treba ukrepe, ki bi zagotovili, da se čimveč mladine s področij, kjer nastaja suficit delovne sile, s sodobnimi metodami usposobi za delo.

Začasna komisija predlaga, da upošteva predlagatelj družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971—1975 njena mnenja in pripombe, enotnemu zboru delovnih skupnosti pa predlaga, da sprejme predlagani osnutek družbenega plana.

Za svojega poročevalca na seji zbora je začasna komisija imenovala poslanko Maro Žlebnik.

Št.: 30-34/72

Ljubljana, 17. 7. 1972

Komisija za varstvo okolja skupščine SR Slovenije je na seji 11. julija 1972 obravnavala osnutek družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971—1975, ki ga je skupščini v razpravo predložil izvršni svet.

Komisija je obravnavala osnutek družbenega plana le v okviru svojega področja dela. Ugotavlja, da je srednjeročni plan prva etapa uresničevanja nalog, zastavljenih z dolgoročnim konceptom razvoja SR Slovenije, vendar pa meni, da je kot tak premalo konkreten. Ker je skrb za varstvo okolja v veliki meri tudi naloga družbenopolitičnih skupnosti, bi bilo potrebno v srednjeročnem planu nakazati materialno osnovo za to dejavnost, hkrati pa konkretizirati vsaj tiste posege, ki so v pristojnosti republike. Komisija predlaga, da se plan po posameznih področjih — industrija, promet itd. — dopolni s tem, da se poudari nujnost varovanja okolja. Poleg tega je treba besedilo dopolniti s problematiko in nakazati rešitve glede trdih odpadkov.

Komisija predlaga pristojnim zborom, da osnutek družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971—1975 sprejmejo skupno s predloženimi priporočili.

Za poročevalca na seji republiškega zbora je bil določen poslanec inž. Miloš Polič, za poročevalca na seji gospodarskega in enotnega zbora delovnih skupnosti pa inž. Ferdo Papič.

Št.: 30-34/72

Ljubljana, 12. 7. 1972

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije — poročilo z dne 6. 7. 1972, št. 30-34/72

PREDLOG ODLOKA

o potrditvi srednjeročnega načrta vodnega gospodarstva SR Slovenije za obdobje 1971—1975

Na podlagi drugega odstavka 2. točke amandmaja VII k ustavi SR Slovenije in 45. člena zakona o vodah (Uradni list SRS, št. 22/66) je skupščina SR Slovenije na seji republiškega zbora in na seji gospodarskega zbora sprejela

ODLOK

o potrditvi srednjeročnega načrta vodnega gospodarstva SR Slovenije za obdobje 1971—1975

Srednjeročni načrt vodnega gospodarstva SR Slovenije za obdobje 1971—1975, ki ga je sprejel upravni odbor vodnega sklada SR Slovenije na seji 24. februarja 1972, se potrdi.

OBRAZLOŽITEV

Odbor za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora skupščine SR Slovenije je na seji dne 28. marca 1972 obravnaval predlog odloka o potrditvi srednjeročnega načrta vodnega gospodarstva SR Slovenije za obdobje 1971—

1975, ki ga je sprejel upravni odbor vodnega sklada SR Slovenije na seji 24. februarja 1972 in ga poslal skupščini SR Slovenije v potrditev.

Uvodoma je bilo ugotovljeno, da je predlog srednjeročnega načrta izdelan v skladu z dolgoročnim načrtom vodnega gospodarstva SR Slovenije ter z orientacijsko zasnovo vodnega gospodarstva SR Slovenije za obdobje 1971—1975, ki sta ju sprejela pristojna zbora skupščine SR Slovenije na sejah 9. in 26. junija 1970. Z načrtom je predvideno, da se bo v vodnogospodarsko dejavnost v omenjenem petletnem obdobju vložilo 400 milijonov din, ki bodo zbrani z vodnim prispevkom, ki ga plačujejo organizacije združenega dela in zasebniki, ki se ukvarjajo z gospodarsko dejavnostjo.

Odbor za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora soglaša z osnovnimi izhodišči tega načrta, da je potrebno sredstva vodnega prispevka porabiti predvsem na področju tiste vodne skupnosti, kjer so bila sredstva zbrana. Prav tako soglaša z najnujnejšo koncentracijo sredstev, ki naj bi se prelivala in porabljala za taksativno naštetá dela oziroma rezervo sklada in ki so razvidna iz razporeditve sredstev po področjih in vodnih skupnostih.

V razpravi je bilo posebej opozorjeno, da je potrebno v naslednjem petletnem obdobju predvsem zagotoviti sredstva za redno vzdrževanje in obnovo že zgrajenih objektov in naprav, ki so osnova obrambnega sistema pred škodljivim delovanjem voda. Opozorjeno je tudi bilo, da doslej ni bila posvečena zadostna skrb za zavarovanje znanih in iskanja novih virov zdrave vode, kar na nekaterih območjih SR Slovenije postaja že resno vprašanje.

Potem, ko je predstavnik predlagatelja odgovoril na vprašanja poslancev v zvezi s projektom jugoslovanske Save in delom stroškov, ki odpadejo na SR Slovenijo, ukrepih za čiščenje pritokov v zgornjem toku Krke, izvajanju zakona o čiščenju voda ter glede ostrejših ukrepov in zvišanju prispevka za poglavitne onesnažitve voda, je odbor sprejel predlog srednjeročnega načrta vodnega gospodarstva SR Slovenije za obdobje 1971—1975 brez pripomb.

Odbor je razpravljá tudi o vprašanjih, ali ne kaže obravnavati srednjeročni načrt vodnega gospodarstva skupaj s srednjeročnim planom razvoja SR Slovenije za obdobje 1971 do 1975, potem ko bo slednji predložen. Glede na to, da razprava v zvezi s srednjeročnim načrtom vodnega gospodarstva ni odprla novih nerešenih vprašanj, odbor predlaga pristojnima zboroma, da srednjeročni načrt vodnega gospodarstva uvrstita na eno od prihodnjih sej in da ga obravnavata hkrati s finančnim načrtom za leto 1972 in zaključnim računom za leto 1971.

Odbor predlaga pristojnima zboroma skupščine SR Slovenije, da v smislu 45. člena zakona o vodah potrdita srednjeročni načrt vodnega gospodarstva SR Slovenije za obdobje 1971—1975.

Odbor je za svojega poročevalca določil poslanca Jožeta Slaviča.

Št.: 3-16/72

Ljubljana, 30. 3. 1972

MNENJA, STALIŠČA IN PREDLOGI DELEGATOV OBČIN

Delegati vseh občin v SR Sloveniji, razen odsotnih delegatov občin Novo mesto, Sežana in Trbovlje, in delegat mesta Ljubljane so na svojem 20. zasedanju dne 30. 3. 1972 obravnavali srednjeročni načrt vodnega gospodarstva SR Slovenije.

V razpravi so sodelovali delegati občin Kranj, Piran, Slovenske Konjice in delegat mesta Ljubljane, ki je govoril tudi v imenu ljubljanskih občin. Pismene pripombe je dal delegat občine Kočevje.

Na podlagi 3. točke VII. ustavnega amandmaja in 14. člena odloka o začasni ureditvi sklica in dela enotnega zbora delovnih skupnosti in zasedanja delegatov občin v skupščini SR Slovenije pošiljata overitelja zapisnika, izvoljena na zasedanju, ta stališča republiškem in gospodarskemu zboru skupščine SR Slovenije, da jih v smislu omenjene določbe ustavnega amandmaja kot pristojnega zbora obravnavata in zavzameta do njih svoje stališče.

V splošni razpravi delegatov je bilo opozorjeno na to, da se pri pripravi novega zakona o vodah postavljajo teze, ki niso popolnoma v skladu z metodologijo in konstrukcijo predloga srednjeročnega programa razvoja vodnega gospodarstva v obdobju 1971—1975, zaradi česar bi kazalo razmisliti o odložitvi sprejema srednjeročnega načrta vodnega gospodarstva v Sloveniji, dokler ne bo novi zakon sprejet in program uskladen z njim. (Delegat mesta Ljubljane.)

Po drugem mnenju pa ne kaže odlašati s sprejemom srednjeročnega načrta do sprejema ustreznega zakona, ker bi tako zgubili preveč časa in verjetno utrpeli preveč škode. (Delegat občine Slovenske Konjice.)

Delegat občine Kočevje je poudaril, da so v srednjeročnem načrtu vodnega gospodarstva SR Slovenije potrebe na področju vodnega gospodarstva v tej občini upoštevane v zelo skromnem obsegu. Pri tem je opozoril na nekatere probleme, ki jih morajo rešiti v bližnji bodočnosti:

— Dokončati morajo kanalizacijski kolektor na levi in desni strani Rinže v Kočevju do predvidenih centralnih čistilnih naprav v skupni dolžini 576 m², za kar so potrebna sredstva v višini 1 530 000,00 din.

— Oskrbi vode za prebivalstvo bi bilo treba posvetiti pozornost vsaj v delu Poljanske doline, tj. za vodovod Vimolj—Čeplje—Kralji, in za nekatera naselja v občini Črnomelj, ki bi se oskrbovala iz tega vodovoda z zajetjem izvira pri Dolu. Načrt je že v izdelavi. Glede na velike stroške gradnje naj bi se zagotovila tudi udeležba vodnega sklada SR Slovenije. Pri tem računajo na udeležbo din 600 000 ali vsaj del potrebnih sredstev za etapno gradnjo.

Delegat občine Kranj je posebej opozoril na to, da bo vodna skupnost Gorenjske porabila le 32 % za razširjeno reprodukcijo, kar pomeni bistveno slabše razmerje od slovenskega. Omenil je, da ima Gorenjska kot alpski gorski svet mnogo težav z varstvom pred vodami, zlasti hudourniki. Kot industrijsko razvitejša regija gorenjsko in posebej kranjsko gospodarstvo ob pomoči republiškega vodnega sklada rešuje — namesto pretežno problemov na tem področju, ki izhajajo iz obratovanja — elementarno zaščito pred poplavami. Opozoril je tudi na to, da pomenijo zaloge talne vode na Gorenjskem, zlasti na Sorškem polju, rezervoar za širše območje, predvsem Ljubljano.

Brez nujno potrebnih investicij za regulacije pa so tudi te vode ogrožene. Zato se je zavzel za večja sredstva, s katerimi bi bilo mogoče uspešneje reševati

te in druge primarne potrebe in probleme na področju vodnega gospodarstva na Gorenjskem.

Delegat mesta Ljubljane in ljubljanskih občin je poudaril, da je bilo v letih 1966—1970 na področju vodne skupnosti Ljublanica—Sava vloženih le 58 % na tem področju zbranih sredstev, druga sredstva pa so se prelila drugam. Omenil je, da se strinjajo s tem, da se vrši prelivanje še naprej zaradi financiranja skupnih republiških potreb — vodnogospodarskih služb, raziskovanj, vlaganj v regulacijo hudournikov in za nerazvita območja. Ne strinjajo pa se s tem, da se kot skupne republiške potrebe štejejo nekateri regionalni projekti, kot so kanalizacijske naprave in objekti v obalnem območju in za čiščenje odpadnih voda Notranske Reke. Zato naj bi se iz republiškega srednjeročnega načrta črtale vse regionalne in lokalne investicije. Namesto tega naj bi se sredstva v okviru te skupnosti porabila za hitrejšo reševanje odvajanja in čiščenja odpadnih voda v ljubljanski regiji, za zbiralnik in čistilne naprave v Kamniku in Domžalah, na Vrhniki, zbiralnice v Ljubljani, za pospešeno regulacijo Malega grabna in Gradašnice s pritoki, ureditev Kamniške Bistrice in Save. Ob tem je opozoril tudi na zahtevo industrijskih podjetij tega območja, da se sredstva, zbrana za uporabo vode in onesnaženje voda, porabijo namensko za čiščenje odpadnih vod, ne pa za prelivanje na druga območja.

Delegat občine Piran je menil, da je v zvezi z varstvom pred vodo problematika morja premalo upoštevana, saj načrt ne govori o obrambi pred poplavi morja, ki povzročajo precejšnjo škodo.

Zavzel se je za povečanje udeležbe republiškega vodnega sklada pri gradnji kanalskega zbiralnika v Piranu in za spremembo terminskega plana črpanja teh sredstev, zlasti zaradi gradnje projekta Bernardin.

Zavzel se je tudi za to, da se v srednjeročni načrt vključi gradnja višinskega vodovoda na obalnem področju, glede raziskovalnega dela pa je menil, da bi kazalo izdelati primerjalno studijo, ki naj pokaže ekonomičnost pridobivanja vode z razsoljevanjem morske vode ter za izdelavo studije o načrtnem vodnogospodarskem urejanju dolin Strunjana, Lucije in Sečovelj.

Delegat občine Slovenske Konjice je opozoril na problem varstva pred vodami na zgornjem porečju Dravinje, kjer se bodo z gradnjo avtoceste nevarnosti poplav na tem področju še povečale. Zato naj bi tudi ta problem vključili v srednjeročni načrt.

Št.: 3-16/72

Ljubljana, 3. 4. 1972

POROČILA

Odbor za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo republiškega zbora skupščine SR Slovenije je na seji dne 29. 3. 1972 obravnaval srednjeročni načrt vodnega gospodarstva SR Slovenije za obdobje 1971—1975 ter predlog odloka o potrditvi tega načrta, ki ga je predložil odbor za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora.

Odbor ugotavlja, da je srednjeročni načrt vodnega gospodarstva izdelan v skladu z orientacijsko zasnovo, ki jo je leta 1970 obravnavala in potrdila skupščina SR Slovenije. Po načrtu na vodno gospodarstvo v petletnem obdobju razpolagalo z okoli 400 milijonov dinarjev sredstev, od katerih bi se večji del — 65,5 % — trošil tam, kjer se zbirajo, 34,5 % sredstev, ki bodo

centralizirana, pa je namenjenih za naloge, ki imajo pomen za vso republiko (varstvo pred erozijo in hudourniki, študijsko-raziskovalno delo in skupne strokovne službe, manj razvita območja, investicije, ki so republiškega pomena).

Odbor se z začrtano politiko strinja, vendar pa opozarja, da je v okviru ocenjenih 400 milijonov dinarjev sredstev fizičen obseg vodnogospodarskih del predviden na osnovi cen iz leta 1971, kar pomeni, da moramo računati z zmanjševanjem obsega del, če bodo cene naraščale. Ker bi to povzročilo negativne posledice, saj so predvidena dela glede na potrebe v vodnem gospodarstvu že tako minimalna, menijo poslanci, da je treba čimprej vzpostaviti v vodnem gospodarstvu nov sistem financiranja, ki bo fleksibilnejši; hkrati pa si bo treba prizadevati, da bo za potrebe vodnega gospodarstva angažiranih tudi več sredstev neposrednih interesentov. Nov sistem financiranja naj bi temeljil na vodnem prispevku, z zbiranjem katerega bi omilili prelivanje sredstev, kar je posebno pereče na področju vodne skupnosti Ljubljana—Sava.

Poslanci so v razpravi tudi opozorili, da postaja onesnaženje voda vedno akutnejši problem, zato menijo, da je obdobje 20—30 let, ki je predvideno za sanacijo onesnaženih voda, predolgo. Menijo, da bi to obdobje lahko skrajšali z načrtnim pristopom z dveh strani: na eni strani ne smemo več dopuščati novega onesnaževanja, zaradi česar se je treba zavzemati, da se uzakoni in spoštuje zahteva po izgradnji čistilnih naprav pri vseh novih gospodarskih objektih; stari industriji pa je potrebno določiti za izgradnjo teh naprav rok, ki naj bi ne bil daljši od dvajset let.

Z odlokom o potrditvi srednjeročnega načrta vodnega gospodarstva SR Slovenije za obdobje 1971—1975 se odbor strinja in predlaga republiškemu zboru, da ga sprejme.

Za poročevalca na seji republiškega zbora je bil določen poslanec Ivan Ahlin.

Št.: 3-16/72

Ljubljana, 31. 3. 1972

Komisija za varstvo okolja skupščine SR Slovenije je na seji dne 3. 4. 1972 razpravljala o srednjeročnem načrtu vodnega gospodarstva SR Slovenije za obdobje 1971—1975 in o finančnem načrtu vodnega sklada SR Slovenije za leto 1972. Hkrati je komisija obravnavala tudi predloga odlokov o potrditvi srednjeročnega načrta ter o potrditvi finančnega načrta za leto 1972, ki ju je predložil odbor za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora.

Komisija ugotavlja, da je vodno gospodarstvo tesno povezano z varstvom okolja, saj vsak poseg na področju voda pomeni poseg v naravno okolje. Zato je za ohranjanje ekološkega ravnovesja in pogojev življenja poleg varstva pred škodljivim delovanjem voda izredno pomembno varstvo vode tako v smislu ohranjanja pitne kot tehnološke vode. Srednjeročni program je po mnenju članov komisije glede tega spodbuden, saj je za ta namen predvidenih precej več sredstev kot v preteklem obdobju. Tako lahko realno pričakujemo, da bomo v 10 letih dosledno očistili pritoke glavnih rek ter tako tudi bistveno vplivali na kvaliteto vode glavnih vodotokov.

V razpravi o sredstvih za druga vodnogospodarska dela pa je komisija ugotovila, da je njihov obseg glede na potrebe očitno premajhen. Ob upoštevanju načela, da se večji del sredstev troši tam, kjer se zbere, in da se le manjši del zbira centralno za uresničenje nekaterih za vso republiko pomembnih del, bodo nekatera področja razpolagala s tako majhnimi sredstvi, da ne bodo mogla niti vzdrževati obstoječega vodnega režima. To je posebno pereče na hudourniških področjih (Soča), saj je kljub temu, da je varstvo pred erozijo in hudourniki republiškega pomena, za ta namen predvidenih premalo sredstev.

Komisija je bila mnenja, da bi bilo zato potrebno v letu 1972 zagotoviti za reševanje najnujnejših problemov dodatna sredstva na osnovi točno izdelanega predloga, ter v tem letu sprejeti nov republiški zakon o vodah, s katerim naj se uvede tak sistem financiranja vodnega gospodarstva, ki bo omogočal realizacijo že tako minimalnih ciljev srednjeročnega programa.

Z novim zakonom pa je potrebno urediti tudi druge probleme:

— Glede onesnaženja voda komisija predlaga, da se določi, da je za vsako gradnjo potrebno pridobiti vodnogospodarsko soglasje, ki pa se ne izda, če predvsem industrijski objekti nimajo predvidenih čistilnih naprav. Pri tem je potrebno striktno vztrajati za novo industrijo, za staro pa določiti realen rok za sanacijo; ali pa naj se uzakoni določilo, da zajema industrija tehnološko vodo pod iztekom onesnažene tehnološke vode.

— Glede črnih gradenj, ki najbolj uničujejo okolje in onesnažujejo podtalnico, naj bi se uveljavile določbe, da ne morejo naknadno dobiti priključkov vodovoda in elektrike.

— Glede pitne vode je potrebno urediti način zajemanja.

— Višina kazni za kršitelje določb zakonov naj se na novo določi, saj so sedanje kazni pravzaprav le simbolične.

Opozorjeno je bilo tudi, da je z učinkovito vodnogospodarsko inšpekcijo treba zagotoviti izvajanje določb zakona.

Komisija je obravnavala tudi finančni načrt vodnega sklada za leto 1972 in ni imela pripomb.

Komisija za varstvo okolja predlaga skupščini SR Slovenije, da sprejme odlok o potrditvi srednjeročnega načrta vodnega gospodarstva za obdobje 1971—1975 ter odlok o potrditvi finančnega načrta vodnega sklada za leto 1972.

Za poročevalca na seji republiškega zbora je bil določen inž. Miloš Polič, na seji gospodarskega zbora pa inž. Ferdo Papič.

Št.: 3-16/72

400-21/72

Ljubljana, 4. 4. 1972

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije — poročilo z dne 31. 3. 1972, št. 3-16/72

PREDLOG ODLOKA

**o pooblastitvi izvršnega sveta skupščine SR Slovenije,
da razpolaga z določenimi sredstvi rezervnega sklada SR Slovenije
za pomoč na poplavljenih območjih**

I.

Izvršni svet skupščine SR Slovenije se pooblasti, da uporabi sredstva rezervnega sklada SR Slovenije do višine 2 000 000 dinarjev kot pomoč za reševanje nujnih socialnih primerov na poplavljenem območju v severovzhodni Sloveniji.

II.

Izvršni svet skupščine SR Slovenije dodeljuje sredstva iz prejšnje točke štabu SR Slovenije za civilno zaščito, ki neposredno odloča o dajanju pomoči.

III.

Ta odlok velja takoj.

OBRAZLOŽITEV

Katastrofalne poplave v Pomurju terjajo tudi nujno socialno pomoč za prizadeto prebivalstvo, zlasti za osebe, ki si same ne morejo pomagati niti jim ne morejo pomagati občine in socialne organizacije. Potrebna je torej tudi intervencija republike.

Po zakonu o financiranju družbenopolitičnih skupnosti (Uradni list SRS, št. 36/64) se nujne intervencije ob elementarnih nesrečah financirajo iz rezervnih skladov družbenopolitičnih skupnosti. O uporabi rezervnega sklada republike odloča republiška skupščina oziroma do določene višine njen izvršni svet. Izvršni svet je v zakonu o proračunu za leto 1972 pooblaščen za razpolaganje s sredstvi republiškega rezervnega sklada do višine 300 000 dinarjev za posamezen primer. Ker sredstva do zneska 300 000 din glede na velikost poplavne katastrofe očitno ne bodo zadoščala, se za ta primer predlaga razširitev pooblastila do višine 2 000 000 dinarjev.

POROČILA

Odbor za finance in proračun republiškega zbora je na 64. seji 19. julija 1972 obravnaval navedeni predlog, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet s predlogom, da ga obravnava po 316. členu v zvezi z 298. in 299. členom poslovnika skupščine SR Slovenije.

Odbor se strinja s postopkom obravnave, v načelni razpravi ni imel pripomb, iz obravnave po točkah pa predlaga zboru naslednjo spremembo:

— k I. točki: Prva vrsta naj se zamenja z naslednjim besedilom:

»Skupščina SR Slovenije pooblašča izvršni svet,«.

Odbor predlaga zboru, da tako spremenjen predlog odloka sprejme. Za poročevalca na seji zbora je odbor določil poslanca Matevža Lubeja.

Št.: 402-179/72

Ljubljana, 19. 7. 1972

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije je na seji dne 19. 7. 1972 obravnavala predlog odloka o pooblastitvi izvršnega sveta skupščine SR Slovenije, da razpolaga z določenimi sredstvi rezervnega sklada SR Slovenije za pomoč na poplavljenih območjih, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil njen izvršni svet.

V načelni razpravi komisija k predlogu odloka ni imela pripomb.

Pri podrobni obravnavi besedila predloga odloka je komisija sprejela naslednji amandma:

K III. točki: Določba te točke naj se črta, ker ne gre za splošen predpis, ki bi moral vsebovati klavzulo dejavnosti, kot to zahteva določba 215. in 216. člena ustave SR Slovenije. Gre za konkreten akt o pooblastitvi izvršnega sveta, ki velja takoj potem, ko je sprejet.

Št.: 402-179/72

Ljubljana, 19. 7. 1972

PREDLOG ODLOKA

o pooblastitvi izvršnega sveta skupščine SR Slovenije za določanje selektivnih namenov za kredite iz določenih sredstev, s katerimi razpolaga SR Slovenija

I.

Izvršni svet skupščine SR Slovenije se pooblašča, da do izdaje zakona o Narodni banki Slovenije določa na predlog Narodne banke selektivne namene za kredite, ki jih daje Narodna banka Slovenije poslovnim bankam:

— iz sredstev primarne emisije v obsegu, s katerim razpolaga SR Slovenija;

— iz sredstev posojila, ki ga je SR Slovenija najela z odlokom o najetju posojila pri Narodni banki Jugoslavije v znesku 244 200 000 din (Uradni list SRS, št. 24-220/72).

II.

Selektivne namene za kredite iz prejšnje točke tega odloka določa izvršni svet v skladu s kreditno politiko, ki jo je skupščina SR Slovenije določila v družbenem načrtu ali drugem svojem aktu, ter v mejah kreditno-monetarne politike, sprejete v federaciji.

III.

Ta odlok začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu SR Slovenije.

OBRAZLOŽITEV

17. člen zakona o Narodni banki Jugoslavije (Uradni list SFRJ, št. 23/72) predpisuje, da določa zvezni izvršni svet na predlog Narodne banke Jugoslavije in v skladu z načrtanimi nalogami ekonomske politike ter zahtevami enotnega trga in na podlagi s pristojnimi republiškimi in pokrajinskimi organi uskladenih stališč:

- meje, v katerih naj se gibljeta količina denarja in obseg kreditov, ki jih dajejo poslovne banke;

- obseg primarne emisije za namene, ki jih narodna banka uresničuje s selektivnimi krediti;

- obseg in primarne emisije za selektivne namene, ki jih določijo v mesih svoje kreditne politike republike in avtonomne pokrajine in uresničujejo republiške oziroma pokrajinski narodni banki;

- merila za razdelitev obsega primarne emisije med republike in avtonomni pokrajini.

Iz ureditve, kakor jo predvideva zakona o Narodni banki Jugoslavije, izhaja, da je v skladu z XXXVIII. amandmajem k republiški ustavi določanje selektivnih namenov za porazdelitev sredstev iz emisije v okviru kreditne politike, ki jo določa skupščina, v bistvu politično izvršilna zadeva. Selektivne namene za kredite iz tretje alineje, omenjene v prvem odstavku, bi moral določiti na predlog Narodne banke Slovenije izvršni svet, seveda v skladu s politiko, ki jo je skupščina SR Slovenije načrtala v sklepih in priporočilih, sprejetih dne 8. 6. 1972 (Uradni list SRS, št. 26/72). Ker pa v Sloveniji še ni bil sprejet zakon, ki bi urejal delo Narodne banke Slovenije in razmerja, ki nastajajo v zvezi z določanjem selektivnih namenov za sredstva iz primarne emisije, ki pripadajo po zakonu o Narodni banki Jugoslavije SR Sloveniji, je potrebno dati izvršnemu svetu začasno pooblastilo s posebnim odlokom.

Podobna je situacija tudi s sredstvi, ki jih je SR Slovenija najela iz dolarškega posojila pri Narodni banki Jugoslavije z odlokom (Uradni list SRS, št. 24/72). Tudi ta sredstva naj bi se po že omenjenih sklepih in priporočilih uporabila selektivno kot reeskontni krediti za enake namene kakor sredstva iz primarne emisije in tudi za ta sredstva je treba na predlog Narodne banke Slovenije posebej določiti selektivne namene. Ker odlok o najetju posojila ne obsega pooblastila izvršnemu svetu, da določa v okviru sprejete politike take selektivne namene, je tudi za ta primer potrebno začasno posebno pooblastilo izvršnemu svetu.

POROČILA

Odbor za finance in proračun republiškega zbora je na 64. seji 19. julija 1972 obravnaval predlog navedenega odloka, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet s predlogom, da ga obravnava po 316. členu v zvezi z 298. in 299. členom poslovnika skupščine SR Slovenije.

Odbor se strinja s postopkom obravnave, v načelni razpravi ni imel pripomb, iz obravnave po točkah pa predlaga zboru naslednje spremembe predloga odloka:

— k naslovu: Na koncu besedila naslova naj se doda besedilo: »v letu 1972«.

Zakon o Narodni banki Slovenije je treba sprejeti do konca leta 1972 in se torej nanaša pooblastilo avtomatsko samo do konca leta 1972.

— k I. točki: a) Prvi odstavek naj se spremeni tako, da se glasi:

»Skupščina SR Slovenije pooblašča izvršni svet, da do izdaje zakona o Narodni banki Slovenije na predlog Narodne banke Slovenije določa selektivne namene za kredite, ki jih daje Narodna banka Slovenije poslovnim bankam.«;

Sprememba je v skladu s spremembo v naslovu in jezikovno redakcijska.

b) Pravilen znesek v tretji vrsti druge alineje je »244 220 000 din«.

— k II. točki: Zadnje tri vrste II. točke naj se zamenjajo z naslednjim besedilom: »ki jo je skupščina SR Slovenije določila s svojimi akti in v mejah kreditno-monetarne politike, sprejete v zvezni skupščini z resolucijo o temeljnih politike družbenoekonomskega razvoja v letu 1972.«

Odbor predlaga zboru, da upošteva predlagane spremembe in sprejme predlagani odlok.

Za poročevalca na seji zbora je odbor določil poslanca Rudija Rebeka.

Št.: 44-28/72

Ljubljana, 19. 7. 1972

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije — poročilo z dne 19. 7. 1972, št. 44-28/72.

PREDLOG ODLOKA

**o razdelitvi deviz za potrebe republiških organov, zavodov,
organov družbenih organizacij, ožjih družbenopolitičnih
skupnosti in civilnih pravnih oseb v SR Sloveniji za leto 1972**

I.

Devize, ki so na podlagi zakona o zagotovitvi deviz družbenopolitičnim skupnostim, zavodom, družbenim organizacijam in civilnim pravnim osebam (Uradni list SFRJ, št. 13-180/69) in zakona o deviznem znesku za potrebe republik in avtonomnih pokrajin (Uradni list SFRJ, št. 25-230/72), določene za potrebe SR Slovenije za leto 1972 v znesku 110 800 901,40 din — od tega 79 % v konvertibilnih valutah in 21 % v nekonvertibilnih — se lahko uporabijo za neblagovna in blagovna plačila republiških organov, zavodov, organov družbenih organizacij, ožjih družbenopolitičnih skupnosti ter civilnih pravnih oseb in sicer:

a) za neblagovna plačila		22 089 530,00
od tega:		
v konvertibilnih valutah	20 021 690,00	
v nekonvertibilnih valutah	2 067 840,00	
b) za blagovna plačila		51 169 960,00
od tega:		
v konvertibilnih valutah	45 361 860,00	
v nekonvertibilnih valutah	5 808 100,00	
Od skupnega zneska deviz iz prvega odstavka te točke se izloči za kritje premalo predvidenih izdatkov republike (devizna rezerva)		37 541 411,40
od tega:		
v konvertibilnih valutah	22 149 162,30	
v nekonvertibilnih valutah	15 392 249,10	

O uporabi sredstev republiške devizne rezerve odloča: republiški sekretar za finance, če znaša zahtevek do 2000,00 dinarjev; izvršni svet skupščine SR Slovenije, če znaša zahtevek nad 2000,00 dinarjev.

II.

V posebnem pregledu, ki je sestavni del tega odloka, so določeni najvišji zneski konvertibilnih in nekonvertibilnih deviz za posamezne namene in uporabnike deviznih sredstev (nosilci deviznih planov).

III.

Morebitna dodatna devizna sredstva, ki bi bila zagotovljena SR Sloveniji po zakonu, omenjenem v I. točki, se vnesejo v devizno rezervo.

IV.

Ta odlok začne veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu SRS, uporablja pa se od 1. januarja 1972.

OBRAZLOŽITEV

Predlog odloka o razdelitvi deviz za potrebe republiških organov, zavodov, organov družbenih organizacij, ožjih družbenopolitičnih skupnosti in civilnih pravnih oseb v SR Sloveniji za leto 1972 se predlaga z zakasnitvijo iz dveh razlogov:

1. Šele konec meseca maja je bil sprejet zvezni zakon, ki je uredil razmerja v delitvi deviz med federacijo in republikami.

2. Zveznemu izvršnemu svetu smo posredovali dva zahtevka za dodelitev dodatnih deviznih sredstev v skladu s sprejetim zveznim zakonom za plačilo zapadlih anuitet kazenskopoljševalnega doma Dob in za potrebe manjšinskih organizacij v zamejstvu.

Prvi zahtevek je bil v celoti odklonjen, drugi pa je v fazi reševanja in bo rešitev dokončna šele v mesecu septembru, potrebe do zamejskih organizacij bodo tako lahko v celoti pokrite šele naknadno.

Po 1. členu zakona o zagotovitvi deviz družbenopolitičnim skupnostim, zavodom, družbenim organizacijam in civilnim pravnim osebam (Uradni list SFRJ, št. 25/72) lahko porabijo republike do 1,50 % deviz, doseženih z izvozom blaga in storitev z njenega območja. Po podatkih glavne centrale Narodne banke je znašal devizni priliv SR Slovenije v letu 1970, ki je osnova za določitev deviznih sredstev, v letu 1972 din 5 431 576 485 na osnovi 1 \$ 12,50 din, 1,50 % od tega zneska pa znaša 81 473 647,20 din. Glede na spremembo tečaja dolarja od 12,50 na 15,00 ter od 15,00 na 17,00 din se kvota deviznih sredstev v letu 1972 poveča za 33,33 %, tako znaša kvota republiških deviznih sredstev za leto 1972 din 110 800 901,40 din. 4. člen zgoraj navedenega zakona oz. 2. člen zakona o zagotovitvi deviz DPS, zavodom, družbenim organizacijam in civilno-pravnim osebam (Uradni list SFRJ 13/69) določa, da se lahko uporabljajo devizna sredstva, dosežena z izvozom blaga in storitev iz Jugoslavije v sorazmerju z vrsto deviz, ki je bila v posamezni republiki dosežena z izvozom. Za leto 1972 je bilo za SR Slovenijo določeno razmerje med konvertibilnimi valutami in drugimi valutami 79 proti 21.

V skladu z določenim proporcem se od skupnega deviznega zneska uporabi v konvertibilni valuti 87 532 712 din, v drugih valutah pa 23 268 189 din.

SR Slovenija ima v letu 1972 na razpolago dvakrat večja devizna sredstva kot v letu 1971, s tem da so na republiko prenesene tudi obveznosti do financiranja časopisno založniških podjetij, radio-televizije in redne dejavnosti znanstveno raziskovalnih zavodov. Na republiko Slovenijo so prenesene tudi obveznosti do financiranja manjšinskih organizacij v Italiji in Avstriji, kar predstavlja v okviru federacije izjemen primer.

Ker SR Slovenija po določitvi devizne kvote 1,50 % od deviznega priliva, ustvarjenega z izvozom blaga in uslug z njenega območja v letu 1972, ne more pokriti obveznosti do zamejstva in obveznosti do plačila anuitet KPD Dob, je republika Slovenija zaprosila, da se ji za ta namen dodelijo dodatna devizna sredstva v znesku 27 milijonov din v konvertibilni valuti iz sredstev zvezne devizne kvote, ki je v letu 1972 zagotovljena za potrebe federacije.

Če bi federacija zagotovila republiki Sloveniji dodatna devizna sredstva v zaprošeni višini, bi republika Slovenija imela v letu 1972 na razpolago 137 800 991 din, od tega v konvertibilnih valutah 114 532 712 din, v nekonvertibilnih valutah pa 23 268 189 din.

Predlog razdelitve deviz temelji na realizaciji iz leta 1971. Nosilci deviznega plana dobijo ista sredstva kot v preteklem letu. V izjemnem položaju so le obveznosti do zamejstva, ki niso pokrite v celoti, zagotovljena pa so višja sredstva za potrebe sekretariata za notranje zadeve, sekretariata za zdravstvo in socialno varstvo, in sredstva potrebna za odplačilo anuitet KPD Dob. Pokrite so tudi že realizirane obveznosti v I. polletju 1972, ki so temeljile na akontacijah v višini dvanajstin realizacije iz preteklega leta.

Za nosilce deviznih planov je po tej varianti predlagano:

		V N din
a) za neblagovne devize		22 089 530,00
v konvertibilnih valutah	20 021 690,00	
v ostalih valutah	2 067 840,00	
b) za blagovne devize		51 169 960,00
v konvertibilnih valutah	45 361 860,00	
v ostalih valutah	5 808 100,00	
Republiška devizna rezerva je predvidena v skupnem znesku od tega:		37 541 411,40
v konvertibilnih valutah	22 149 162,30	
v ostalih valutah	15 392 249,10	
Predlogi uporabnikov deviz so znašali skupno in sicer:		169 294 965,00
a) za neblagovne devize		45 227 043,00
v konvertibilnih valutah	42 627 383,00	
v ostalih valutah	2 599 660,00	
b) za blagovne devize		124 067 922,00
v konvertibilnih valutah	121 576 536,00	
v ostalih valutah	2 491 386,00	
Za plačila v konvertibilnih valutah je predlaganih skupno		164 203 919,00
v ostalih valutah		5 091 046,00

Pri izdelavi predloga plana je bilo potrebno znatno znižati predlagane zneske, ker morajo tudi pri devizni porabi priti do izraza stabilizacijske težnje in racionalnost trošenja. Za pretežni del nosilcev deviznega plana je predlagana enaka poraba kot v letu 1971. Do odstopanj prihaja samo tam, kjer so nosilci deviznega plana upravičeno zaprosili za višja devizna sredstva ali pa so nosilci deviznega plana v izjemnem položaju, tako da so dobili v letošnjem letu že avans iz republiške devizne rezerve ali pa so v preteklem letu dobili dodatna sredstva iz republiške devizne rezerve: zato smo pri teh v predlogu vključili tudi ta dodatna odobrena sredstva (republiški sekretariat za notranje zadeve, republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo, gospodarska zbornica SR Slovenije ter zavod za šolstvo).

Tudi v letu 1972 je potrebno zagotoviti večja devizna sredstva za zdravstvo in socialno varstvo, za kritje priznavalnin zamejskim Slovencem, kakor tudi za izplačilo rednih pokojnin v zamejstvu. Prav tako je potrebno zagotoviti devizna sredstva kliničnemu centru v zaproseni višini. Ni pa bilo mogoče upoštevati zahtevka skupnosti zdravstvenih zavodov SR Slovenije v višini 29 693 000 din blagovnih deviz v konvertibilni valuti za nabavo opreme posameznih zdravstvenih zavodov. Zato predlagamo, da se pri republiškem sekretariatu za zdravstvo in socialno varstvo zagotovi za najnujnejše nabave skupno 4 383 000 deviznih din.

V deviznem planu za leto 1972 so predlagani tudi novi nosilci deviznih sredstev, in sicer republiški sekretariat za pravosodje in občo upravo, repu-

bliški sekretariat za pravosodje in občo upravo, republiški sekretariat za kmetijstvo in gozdarstvo in geodetska uprava. Republiškemu sekretariatu za finance in republiškemu sekretariatu za pravosodje in občo upravo so bila v preteklem letu dodeljena devizna sredstva iz republiške devizne rezerve, medtem ko se republiški sekretariat za kmetijstvo in gozdarstvo in geodetska uprava pojavljata kot povsem nova prosilca. Za nove nosilce deviznega plana so predlagana le nujno potrebna sredstva. Prireditvene poslovalnice Festival ni bilo mogoče vključiti.

Poleg tega je republika Slovenija v letu 1972 prevzela tudi prenesene obveznosti od federacije. Zato se poleg navedenih nosilcev deviznega plana pojavljajo še tile: Radio-televizija Ljubljana, Zavod za mednarodno tehnično sodelovanje, sklad Borisa Kidriča, Ljubljanski dnevnik, Mariborski tisk, časopisno podjetje »Delo«, ter obveznosti do manjšinskih organizacij v Italiji in Avstriji.

Obveznosti do novo prevzetih nosilcev deviznega plana so izredno velike, zato tudi njihovim zahtevkom ni mogoče v celoti ugoditi. Predvsem izstopa sklad Borisa Kidriča, ki je predložil zahtevek v višini 40 000 000 din deviz v konvertibilni valuti. Tako visokemu zahtevku sklada Borisa Kidriča ni mogoče v nobenem primeru ugoditi. Republika Slovenija je dolžna zagotoviti skladu Borisa Kidriča le sredstva za redno dejavnost v višini 6 milijonov din v konvertibilni valuti, za kar je tudi prejela večja sredstva od federacije; za vse ostale potrebe pa bo moral sklad Borisa Kidriča zaprositi, da se mu iz sredstev posebne zvezne devizne kvote, ki je v letu 1972 zagotovljena za potrebe federacije, dodelijo dodatna devizna sredstva. Med novimi nosilci, ki so bili preneseni iz federacije na republiko Slovenijo, je tudi zavod za mednarodno tehnično sodelovanje, ki pa bo v letu 1972 izjemoma še prejel sredstva od federacije, za leto 1973 pa mu bo treba devizna sredstva zagotoviti z republiškim deviznim planom.

V predlog deviznega plana za leto 1972 smo vključili še kazensko poboljševalni dom Dob, ki potrebuje za plačilo treh anuitet (od katerih je prva zapadla v letu 1971, ostali dve pa v letošnjem letu) devizna sredstva v višini 5 507 374 din v konvertibilni valuti.

Predvidene neblagovne devize so namenjene predvsem za službena potovanja v tujino, za udeležbo na mednarodnih kongresih in posvetovanjih, za študijska potovanja, strokovna izpopolnjevanja, za plačilo štipendij kulturnim in znanstvenim delavcem, za plačilo priznavalnin kulturnim delavcem v zamejstvu, dopisnikom časopisno založniških podjetij v tujini ter za plačilo manjšinskih organizacij v Italiji in Avstriji.

Občine potrebujejo neblagovne devize za službena potovanja v sosednje države v okviru sklenjenih prijateljskih zvez s tujimi mesti. Blagovne devize pa potrebujejo štiri občine za nabavo nadomestnih delov strojne opreme. Predlagamo, da se neblagovna devizna sredstva dodelijo vsem 33 občinskim skupščinam, blagovna devizna sredstva pa štirim občinskim skupščinam.

Predlagana poraba blagovnih deviz je v letu 1972 občutno večja kot v preteklem letu in to predvsem zaradi novo sprejetih obveznosti do nosilcev deviznega plana, ki jih je republika prevzela od federacije (Radio-televizija, sklad Borisa Kidriča, »Delo«), kakor tudi zaradi obveznosti do kliničnega centra, ki je v preteklem letu dobil devizna sredstva iz sredstev republiške devizne rezerve.

Iz predlaganega zneska konvertibilnih valut republiške devizne rezerve je potrebno zagotoviti:

1. za kritje premalo predvidenih in nepredvidenih izdatkov republike (devizna rezerva)	21 449 162,30
2. za plačilo zdravljenja socialnih zavarovancev v tujini	700 000,00
Skupaj	22 149 162,30

Devizna rezerva znaša v celoti 37 541 411,40 din, od tega 22 149 162,30 din v konvertibilni valuti ter nerazdeljeni del klirinških deviznih sredstev v znesku 15 392 249,10 din.

Ker je povpraševanje po klirinških devizah izredno majhno, vsako leto ostajajo na republiški devizni rezervi neizkoriščena sredstva, zato predlagamo, da se zahtevki nosilcev deviznega plana po klirinških devizah v celotiodobrijo, obenem pa proučijo možnosti ekonomične uporabe neizkoriščenih klirinških deviz v okviru republiške devizne rezerve.

Predloge za devizno rezervo je potrebno vlagati prek republiškega sekretariata za finance, ki prouči dokumentacijo zahtevka in jih s predlogom pošlje izvršnemu svetu v odločitev.

Poleg tega predlagamo, da se zaradi devalvacije v preteklem letu spremeni znesek zahtevka, ki ga ima pravico odobravati republiški sekretar za finance, od 1500 na 2000 din, ter zahtevke, ki jih odobrava izvršni svet od doslej veljavne višine nad 1500 na nad 2000 din.

POROČILA

Odbor za finance in proračun republiškega zbora — poročilo z dne 19. 7. 1972, št. 43-11/72.

Začasna komisija enotnega zbora delovnih skupnosti za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbenopolitičnih in samoupravnih skupnosti — poročilo z dne 17. 7. 1972, št. 43-11/72.

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije — poročilo z dne 19. 7. 1972, št. 43-11/72.

PREDLOG ZAKONA

o dopolnitvi zakona o sredstvih SR Slovenije za izravnnavanja v gospodarstvu in za pospeševanje nekaterih gospodarskih dejavnosti

1. člen

V 2. členu zakona o sredstvih SR Slovenije za izravnnavanja v gospodarstvu in za pospeševanje nekaterih gospodarskih dejavnosti (Uradni list SRS, št. 46-256/70) se za 4. točko doda nova 5. točka, ki se glasi:

»5. za udeležbo SR Slovenije pri financiranju zmogljivosti šol za izobraževanje strokovnih kadrov.«

Dosedanja 5. točka postane 6. točka.

2. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SRS«.

OBRAZLOŽITEV

Med nameni, ki jih sedanji zakon o sredstvih SR Slovenije za izravnava-nja v gospodarstvu in za pospeševanje nekaterih gospodarskih dejavnosti pred-videva za uporabo teh sredstev, ni izrecno predvidena uporaba teh sredstev za financiranje zmogljivosti šol za izobraževanje strokovnih kadrov. Strokovni kadri so eden od bistvenih elementov za pospešen gospodarski in ekonomski razvoj, o čemer govori tudi resolucija o osnovah ekonomske politike v SR Sloveniji (Uradni list SRS, št. 46/71). V tej resoluciji je predvideno, da je treba nujno sprejeti ustrezne ukrepe za oblikovanje celovite in dolgoročne kadrovske politike na vseh ravneh in področjih. V omenjeni resoluciji je skupščina SR Slovenije naložila izvršnemu svetu, da pri ukrepih tekoče politike zagotovi uresničevanje omenjenih stališč resolucije in da pripravi predloge konkretnih rešitev. V skladu s to nalogo izvršni svet predlaga, da se zakon o sredstvih SR Slovenije za izravnavanja v gospodarstvu in za pospeševanje nekaterih gospodarskih dejavnosti dopolni v tem smislu, da kot eno od oblik uporabe teh sredstev določi tudi udeležbo SR Slovenije pri financiranju šol za izobraževanje strokovnih kadrov.

Hkrati s tem predlogom zakona predlaga izvršni svet tudi predlog odloka, s katerim se konkretno določa način uporabe sredstev za gospodarske posege za navedeni namen v tem letu.

POROČILA

Odbor za finance in proračun republiškega zbora je na 64. seji 19. julija obravnaval predlog omenjenega zakona, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet s predlogom, da ga obravnava v smislu 294. in 296. člena poslovnika skupščine SR Slovenije po skrajšanem postopku.

Odbor se sicer strinja s predlaganim skrajšanim postopkom obravnave, vendar je bilo izraženo tudi mnenje, da predlagana sprememba ni take narave, da bi bila lahko obravnavana in sprejeta na hitro, saj gre za dokajšnjo vsebinsko dopolnitev oz. spremembo zakona.

Na seji je bilo izraženo tudi mnenje, da bi bilo verjetno zelo ustrezno iskati druge vire financiranja investicij za povečanje zmogljivosti srednjih strokovnih šol in domov, vendar pa se je zadovoljil s pojasnilom, da je letos to izjemna akcija in da drugih virov ni in da je sprejetje tega dopolnila nujno, da bi se lahko zagotovila in zbrala ostala predvidena sredstva iz drugih virov.

Predstavnik izvršnega sveta je zagotovil, da je predvidena skrajno racionalna gradnja in da bo iz predvidenih pridobljenih novih 3546 učnih mest v šolah in 1000 mest v domovih.

Soglasno je bilo mnenje odbora, da postaja račun za izravnavanja v gospodarstvu vedno bolj nesistemski, da že postaja račun neproračunske bilance republike. Zato je treba zakon o sredstvih SR Slovenije za izravnavanja v gospodarstvu čimprej dopolniti oziroma ga spremeniti ter uskladiti z ustavnimi amandmaji.

Po daljši razpravi tudi o skladnosti s sklepi in stališči o ekonomski politiki, pač glede na povečanje obsega negospodarskih investicij, o vplivu na stabili-

zacijske napore in ukrepe je sklenil predlagati zboru, da predlagani zakon sprejme ob upoštevanju naslednjih sprememb:

— k 1. členu: a) odbor se strinja z amandmajem zakonodajno-pravne komisije;

b) v drugem odstavku naj se za besedo »šol« vstavita besedi: »in domov«; dopolnitev je potrebna, da je pravno formalno omogočena uporaba sredstev ne samo za investicije v šole, pač pa tudi v domove.

Za poročevalca na seji zbora je odbor določil poslanca Avgusta Majeriča.

Št.: 402-146/72

Ljubljana, 19. 7. 1972

Odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora — poročilo z dne 19. 7. 1972, št. 402-146/72.

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije je na seji dne 13. julija 1972 obravnavala predlog zakona o dopolnitvi zakona o sredstvih SR Slovenije za izravnnavanja v gospodarstvu in za pospeševanje nekaterih gospodarskih dejavnosti, ki ga je skupščini predložil njen izvršni svet.

V načelni razpravi komisija ni imela pripomb.

Pri podrobni obravnavi besedila predloga zakona je komisija sprejela naslednji amandma:

K 1. členu: V 5. vrsti se med besedama »financiranju« in »zmogljivosti« vstavi besedilo »investicij za povečanje«.

Dopolnitev je potrebna zaradi uveljavitve enotne terminologije v tem zakonu in odloku o udeležbi SR Slovenije pri financiranju investicij za povečanje zmogljivosti šol ter domov za izobraževanje strokovnih kadrov v letu 1972.

Št.: 402-146/72

Ljubljana, 13. 7. 1972

PREDLOG ODLOKA

o udeležbi SR Slovenije pri financiranju investicij za povečanje zmogljivosti šol ter domov za izobraževanje strokovnih kadrov v letu 1972

1. člen

SR Slovenija zagotavlja udeležbo pri financiranju investicij za povečanje zmogljivosti šol ter domov za izobraževanje strokovnih kadrov v letu 1972 do največ 30 milijonov dinarjev.

Sredstva iz prejšnjega odstavka zagotavlja SR Slovenija iz rezerve posebnega računa sredstev SR Slovenije za izravnnavanja v gospodarstvu in za pospeševanje nekaterih gospodarskih dejavnosti po odloku o finančnem načrtu tega računa za leto 1972 (Uradni list SRS, št. 7-92/72), in sicer brez obveznosti vračanja.

2. člen

Udeležba SR Slovenije se daje za investicijska vlaganja iz prejšnjega člena glede na pomen posamezne vrste izobraževanja strokovnih kadrov za pospešeni družbenoekonomski razvoj republike in glede na razvitost območja, na katerem je potrebno razširiti zmogljivosti šol ter domov do največ 30 % predračunske vrednosti vseh novih naložb v te objekte v letu 1972.

Podrobnejša načela in merila za udeležbo SR Slovenije po prejšnjem odstavku določijo z družbenim dogovorom izvršni svet skupščine SR Slovenije (varianta: organ, ki ga določi skupščina SR Slovenije), izobraževalna skupnost SR Slovenije, gospodarska zbornica SR Slovenije in občinske skupščine (varianta: občinske skupščine, na katerih območju je potrebno razširiti zmogljivosti šol ter domov).

3. člen

Sredstva SR Slovenije po tem odloku se smejo uporabiti šele potem, ko ima investitor zagotovljena vsa preostala sredstva za izgradnjo investicijskega objekta v skladu z družbenim dogovorom iz prejšnjega člena.

Sredstva SR Slovenije iz prejšnjega odstavka se dajo v enkratnem znesku in so dokončna. Vse morebitne prekoračitve oziroma podražitve krije investitor.

4. člen

Za investicije v zmogljivosti šol ter domov za izobraževanje strokovnih kadrov po tem odloku se štejejo nove gradnje in adaptacije obstoječih objektov, ki povečujejo njihove zmogljivosti.

5. člen

O uporabi sredstev po tem odloku za posamezne objekte odloči izobraževalna skupnost SR Slovenije.

6. člen

Nadzorstvo nad izvrševanjem tega odloka opravljata republiški sekretariat za finance in republiški sekretariat za prosvetno in kulturo v skladu z navodili o postopku za pridobitev sredstev in o nadzorni službi za investicije, ki se v celoti ali deloma financirajo iz sredstev SR Slovenije (Uradni list SRS, št. 23-136/70).

7. člen

Ta odlok začne veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu SRS.

OBRAZLOŽITEV

Po 5. členu zakona o sredstvih SR Slovenije za izravnnavanja v gospodarstvu in za pospeševanje nekaterih gospodarskih dejavnosti (Uradni list SRS, št. 46/70) se sredstva posebnega računa ugotavljajo in razporejajo za posamezne namene s finančnim načrtom, ki ga sprejme skupščina SR Slovenije. Ker gre za razporeditev sredstev v skladu z dopolnitvijo zakona, tak namen pa ni bil izrecno naštet ob sprejemu odloka o finančnem načrtu posebnega računa

sredstev SR Slovenije za izravnavanje v gospodarstvu in za pospeševanje nekaterih gospodarskih dejavnosti za leto 1972, je treba sredstva razporediti s posebnim odlokom, ki ga sprejme skupščina SR Slovenije.

Analiza kadrovskih potreb SR Slovenije za področje gospodarstva ter problematike srednjih strokovnih in poklicnih šol ter domov kaže, da realizacija načrtov za izobraževanje strokovnih kadrov ne bo možna, če ne bomo še pred začetkom šolskega leta 1972/73 začeli širiti in graditi novih kapacitet srednjih strokovnih šol in pripadajočih domov.

Ker je izboljšanje kvalifikacijske strukture bistven dejavnik pospešenega gospodarskega razvoja in kot tak poudarjen v resoluciji o dolgoročnem družbenoekonomskem razvoju SR Slovenije, predlaga izvršni svet akcijo za sklepanje družbenih dogovorov med zainteresiranimi partnerji, predvsem temeljnimi organizacijami združenega dela, občinami in izobraževalnimi skupnostmi. Zaradi širšega družbenega pomena mora pri tem sodelovati tudi republika. Udeležba SR Slovenije bo dana za investicijska vlaganja za povečanje zmogljivosti šol in domov glede na pomen posamezne vrste izobraževanja strokovnih kadrov za pospešeni družbenoekonomski razvoj republike in upoštevajoč razvitost območja, na katerem je potrebno razširiti zmogljivosti šol ter domov, pri čemer bi bil zgornji znesek skupne udeležbe SR Slovenije 30 % predračunske vrednosti vseh novih naložb v te objekte v letu 1972. Diferencirani delež republike pri posameznih investicijskih objektih naj bi določala merila, opredeljena z družbenim dogovorom, ki ga sklenejo izvršni svet skupščine SR Slovenije oziroma organ, ki ga določi skupščina SR Slovenije, izobraževalna skupnost SR Slovenije, gospodarska zbornica SR Slovenije in občinske skupščine. Odlok določa tudi omejitve pričetka uporabe udeležbe republike, kajti sredstva se smejo uporabiti šele takrat, ko ima investitor zagotovljena vsa preostala sredstva za gradnjo investicijskega objekta na način, ki bo določen z družbenim dogovorom.

Investitorji morajo biti zlasti temeljne organizacije združenega dela in njihova združenja, občinske skupščine in posebne ter temeljne izobraževalne skupnosti.

Investitor mora prevzeti vse obveznosti za pokrivanje morebitnih prekoraitcev predračuna.

Z odlokom se predlaga udeležba republike v letu 1972 iz računa sredstev SR Slovenije za izravnavanje v gospodarstvu in za pospeševanje nekaterih gospodarskih dejavnosti v skladu z dopolnitvijo zakona o sredstvih SR Slovenije za izravnavanja v gospodarstvu in za pospeševanje nekaterih gospodarskih dejavnosti. Za tak predlog se je izvršni svet odločil na podlagi stališč 7. poglavja točke 7. (druga alineja, osmi odstavek) osnutka družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971—1975 in na podlagi prej navedene analize, ki kaže, da je udeležba republike nujna in potrebna, pri tem pa je upošteval kvalitativno razliko med sredstvi za izvajanje kreditno-monetarne politike in sredstvi tega računa, kjer gre za udeležbo republike brez obveznosti vračila.

Nosilec sredstev, določenih za udeležbo republike po tem odloku, je izobraževalna skupnost SR Slovenije.

Sredstva 30 milijonov din, predlagana za udeležbo republike pri gradnji srednjih strokovnih in poklicnih šol ter domov v letu 1972, bodo po analizi republiške izobraževalne skupnosti zadoščala za najnujnejše posege, ki jih je mogoče izpeljati v okviru te družbene akcije še letos.

Samoupravno sporazumevanje pomeni tudi neposredno spodbudo za nadaljnje oblikovanje sistema načrtnega financiranja v strokovne kadre ter formiranja posebnih izobraževalnih skupnosti kot osnovnih dejavnikov za politiko razvoja strokovnega izobraževanja.

POROČILA

Odbor za finance in proračun republiškega zbora je na 64. seji 19. julija 1972 obravnaval predlog navedenega odloka, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet s predlogom, da ga v smislu 296. člena poslovnika skupščine SR Slovenije obravnava po skrajšanem postopku.

Odbor se je strinjal s predlaganim postopkom obravnave predloga odloka, vendar je pri tem poudaril, da tolikšnih sredstev ne bi smeli odobravati tako na hitro, saj tudi potrebe niso od včeraj, ampak znane že dalj časa.

Odbor je uvodoma ugotovil, da je obravnava tega odloka vezana na predhodno sprejetje s posebnim zakonom predlagane dopolnitve zakona o posebnem računu sredstev SR Slovenije za izravnavanja v gospodarstvu in za pospeševanje nekaterih gospodarskih dejavnosti.

Namenska poraba sredstev tudi za domove je vezana na ustrezno dopolnitev zakona, sicer bo možno uporabiti sredstva le za šole. Zato je odbor predlagal ustrezen amandma k predlogu zakona.

Odbor je sprejel na znanje zagotovilo republiškega sekretarja za finance, da bo skupščini predložen rebalans finančnega načrta posebnega računa sredstev SR Slovenije za izravnavanja v gospodarstvu glede na dokajšnje spremembe, ki so medtem nastale.

V razpravi je bilo izraženo stališče, da bi morali biti sprejeti za dopolnilna republiška sredstva odloki za vsak primer posebej, kakor so bile financirane dosedanje investicije v šolstvu, in to na osnovi sprejetih projektov ob razvidni celotni strukturi ter dinamiki financiranja investicije.

V 5. členu zakona o odpravi sklada SR Slovenije za negospodarske investicije (Uradni list SRS, št. 31/65) je določeno, da se po ukinitvi sklada republiške investicije financirajo iz sredstev republiškega proračuna po finančnih programih, ki jih sprejme skupščina SR Slovenije. Prav tako so morali biti predloženi skupščini SR Slovenije finančni programi za nadaljevanje objektov, katerih gradnja se je pričela pred uveljavitvijo navedenega zakona. Tako se financiranje republiških negospodarskih investicij vrši od leta 1966 dalje le na podlagi odobrenih finančnih programov, ne glede na vire sredstev, ki pokrivajo te investicije.

Odlok, ki zahteva, da se sredstva uporabijo letos, ko nimajo investitorji pripravljenih projektov in zagotovljenih 70 % sredstev, potrebnih za investicije, narekuje uporaba tipskih projektov ob zahtevi za skrajno štednjo sredstev in racionalno gradnjo.

Odbor pripominja, da sprejemamo finančno nepomembne zakone v treh fazah, predloženi zakon in odlok, ki sta izredno pomembna tako po vsebini kakor po finančnih posledicah, ki jih imata, pa po skrajšanem postopku brez podrobnejše možnosti proučitve ter odklanja tak način dela, ki tudi ni v skladu s sprejetim poslovníkom skupščine.

Odbor se je tudi zavzel, da bo skupščina informirana o porabi teh sredstev, saj ne gre za majhen znesek.

Iz obravnave po točkah predlaga odbor naslednje spremembe:

— k 2. členu: a) odbor se strinja z amandmajem zakonodajno-pravne komisije, da se obe varianti v drugem odstavku črtata;

b) doda naj se nov tretji odstavek v naslednjem besedilu: »Po sklenitvi družbenega dogovora iz drugega odstavka tega člena predloži izvršni svet skupščini SR Slovenije informacijo o razporeditvi sredstev in strukturi financiranja za posamezne objekte«.

— k 5. členu: v drugi vrsti naj se za besedo »Slovenije« črta pika in doda naslednje besedilo: »na osnovi sprejetih meril družbenega dogovora.«

Odbor predlaga zboru, da tako dopolnjen predlog odloka sprejme.

Za poročevalca na seji zboru je odbor določil poslanca Avgusta Majeriča.

Št.: 402-178/72

Ljubljana, 19. 7. 1972

Odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora — poročilo z dne 19. 7. 1972, št. 402-178/72.

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije je na svoji seji dne 13. julija 1972 obravnavala predlog odloka o udeležbi SR Slovenije pri financiranju investicij za povečanje zmogljivosti šol ter domov za izobraževanje strokovnih kadrov v letu 1972, ki ga je skupščini predložil v obravnavo izvršni svet.

V načelni razpravi komisija k predlogu odloka ni imela načelnih pripomb.

V zvezi z razpravo po členih komisija ni sprejela amandmajev, menila je le, da varianti k drugemu odstavku 2. člena nista potrebni oziroma da v tem odstavku bolj ustreza koncept udeležencev družbenega dogovora, kot je predložen, brez variant.

Št.: 402-178/72

Ljubljana, 13. 7. 1972

PREDLOG ZAKONA

o ureditvi nekaterih vprašanj družbene kontrole cen v SR Sloveniji

I. Splošne določbe

1. člen

Republika in občine vplivajo z ekonomskimi in drugimi ukrepi v okviru enotnega sistema in sprejete razvojne politike na družbeno usmerjanje cen ter opravljajo na podlagi zakona o družbeni kontroli cen (Uradni list SFRJ, št. 25/72 — v nadaljnjem besedilu: zvezni zakon) tega zakona in na njuni podlagi izdanih predpisov družbeno kontrolo cen tistih proizvodov in storitev, za katere so pristojne.

II. Pravice in dolžnosti organov republike

2. člen

Organi republike ukrepajo na področju cen in zagotavljajo neposredno družbeno kontrolo cen za proizvode in storitve, ki so pomembne za vso republiko; za take proizvode in storitve se štejejo po tem zakonu:

Kmetijski proizvodi, razen osnovnih kmetijskih proizvodov, za katere predpisuje federacija garantirane cene, minimalne odkupne cene ali prodajne cene; proizvodi industrije gradbenega materiala razen cementa; proizvodi izkoriščanja gozdov (gozdni sortimenti); proizvodi grafične industrije; električna energija; storitve skladiščenja blaga, špeditorske, agencijske, komisijske in zavarovalne storitve; gradbene storitve; storitve v cestnem, rečnem, jezerskem in pomorskem obalnem prometu; storitve avtobusnih postaj in luške storitve; storitve v železniškem potniškem prometu; storitve v notranjem poštnem, telegrafskem in telefonskem prometu, razen storitev za odpravo in dostavo pisem in dopisnic v tem prometu; zdravstvene storitve; lekarniške storitve ter radijske in televizijske naročnine.

3. člen

Organi republike lahko ukrepajo tudi na področju cen za posamezne proizvode in storitve, ki so v pristojnosti federacije, če federacija po dogovoru prenese to pristojnost nanje.

4. člen

Z zakonom se s soglasjem zasedanja delegatov občin v skupščini SR Slovenije lahko odredijo ukrepi neposrednega družbenega nadzorstva nad cenami tudi za posamezne proizvode in storitve, ki so v pristojnosti občin, oziroma določi, da ukrepajo občine na področju družbenega nadzorstva nad cenami iz 2. člena tega zakona, če za tak zakon glasuje večina vseh poslancev v pristojnih zborih skupščine SR Slovenije.

5. člen

Če pride do velikih motenj v odnosih na trgu in gibanju cen v vsej republici ali njenem večjem delu, ali če se v vsej republici ali njenem večjem delu pokažejo monopolistični pojavi, ki kršijo enotnost trga, v primeru hujše elementarne nesreče ali kadar to terjajo interesi narodne obrambe, lahko organi republike:

1. ukrepajo na področju cen tudi za proizvode in storitve iz 9. člena tega zakona, ali

2. ugotovijo, da so podani pogoji za ukrepe neposredne družbene kontrole cen za proizvode in storitve iz 9. člena tega zakona in natančneje določijo pogoje za ukrepe, ki jih predpišejo pristojni organi občinskih skupščin.

6. člen

Izvršni svet skupščine SR Slovenije predpisuje ukrepe neposredne družbene kontrole cen za proizvode in storitve iz 2. člena tega zakona in opravlja zadeve iz 3. in 5. člena tega zakona.

7. člen

Izvršni svet skupščine SR Slovenije predpiše po predhodnem mnenju gospodarske zbornice SR Slovenije način in postopek za sklenitev sporazuma o spremembi zadržanih cen (22. in 23. člen zveznega zakona), ki so v pristojnosti republike ter natančnejše določbe o udeležencih v njem.

8. člen

Republiški sekretar za gospodarstvo SR Slovenije predpiše, za katere proizvode in storitve, ki so v pristojnosti republike, morajo organizacije združenega dela pošiljati organu za cene obvestilo o cenah (cenik), da jih evidentira. Ta predpis določi tudi podatke, ki jih mora vsebovati cenik, lahko pa tudi določi, da prodaja po cenah iz cenika ni dovoljena pred pretekom določenega roka, ki ne sme biti daljši kot 60 dni.

III. *Pravice in dolžnosti občinskih organov*

9. člen

Občinski organi ukrepajo na področju cen in zagotavljajo neposredno družbeno kontrolo cen za naslednje proizvode in storitve:

Za živila v prometu na drobno; za kmetijske proizvode v prometu na drobno; za obrtniške storitve; za transportne storitve zasebnikov; za gostinske in turistične storitve; za gospodinjske storitve; za veterinarske storitve; za storitve mestnega prometa; za stanarine in zakupnine; za komunalne storitve; priključevanje na električno, PTT, vodovodno, kanalizacijsko, toplovodno in plinsko omrežje; za storitve na področju kulture in socialnega varstva ter za druge proizvode in storitve, ki niso v pristojnosti federacije ali republike.

10. člen

Ukrepe neposredne družbene kontrole cen za proizvode in storitve iz 9. člena tega zakona predpisuje občinska skupščina.

Občinska skupščina predpiše način in postopek za sklenitev sporazuma o spremembi zadržanih cen, ki so v njeni pristojnosti, ter natančnejše določi udeležence v njem.

Občinska skupščina tudi določi, za katere proizvode in storitve, ki so v pristojnosti občine, morajo organizacije združenega dela poslati organu za cene obvestilu o cenah (cenik), da jih evidentira.

Občinska skupščina lahko pooblasti za predpisovanje ukrepov iz prejšnjih odstavkov svoj ustrezni politično izvršilni organ.

IV. *Družbeno dogovarjanje o cenah in mehanizmi za oblikovanje cen*

11. člen

Družbeni dogovor o cenah proizvodov ali storitev iz 2. člena tega zakona sklenejo izvršni svet skupščine SR Slovenije ali republiški organ oziroma organizacija, ki jo on pooblasti, gospodarska zbornica SR Slovenije ter druge

asociacije organizacij združenega dela, ki dajejo v promet proizvode ali opravljajo storitve, na katere se nanaša dogovor.

Udeleženci družbenih dogovorov iz 1. odstavka tega člena so lahko tudi druge skupnosti ter samoupravne in družbene organizacije.

Natančnejše določbe o udeležencih, o načinu sklepanja in postopku za sklepanje družbenih dogovorov iz prvega odstavka tega člena predpiše izvršni svet skupščine SR Slovenije.

12. člen

Občinske skupščine predpišejo s svojimi akti, kdo so udeleženci družbenih dogovorov o cenah blaga in storitev, ki so v pristojnosti občin ter način in postopek za sklepanje takih družbenih dogovorov.

13. člen

Družbeni dogovor za proizvode in storitve iz 2. in 3. člena tega zakona je obvezen za vse organizacije združenega dela in druge udeležence v prometu blaga in storitev na območju republike, ki dajejo v promet blago ali opravljajo storitve, na katere se dogovor nanaša.

14. člen

Ce je potrebno, da se zagotovi enotnost politike cen, se lahko sklene družbeni dogovor tudi za cene proizvodov in storitev iz 9. člena za območje republike. Udeleženci takega družbenega dogovora so izvršni svet skupščine SRS, pristojni organi občinskih skupščin ter drugi udeleženci iz 11. člena tega zakona.

Družbeni dogovor iz prejšnjega odstavka je obvezen za vse organizacije združenega dela in druge udeležence v prometu blaga in opravljanju storitev v republiki, na katerih cene se nanaša.

15. člen

Družbeni dogovor sklepajo med seboj pristojni organi občinskih skupščin tudi za enotnejše urejanje stanarin in zadev družbene pomoči v stanovanjskem gospodarstvu.

V. *Opravljanje strokovnih in upravnih zadev*

16. člen

Strokovno analitične in upravne zadeve na področju cen opravljajo v SR Sloveniji:

- zavod SRS za cene,
- občinski upravni organi ali zavodi za cene oziroma medobčinski zavodi za cene.

Organi oziroma zavodi za cene spremljajo in analizirajo tekoča gibanja cen na trgu, odnose med ponudbo in povpraševanjem, življenjske stroške in delovanje ekonomskih ukrepov in ukrepov neposredne družbene kontrole cen pri izvajanju predvidene politike cen; predlagajo sprejem ekonomskih ukrepov in ukrepov neposredne družbene kontrole cen, predvidenih z zakonom o družbeni kontroli cen ter sami sprejemajo ukrepe, za katere so pooblašteni.

17. člen

Zavod SRS za cene sodeluje pri izvajanju ukrepov neposredne družbene kontrole cen za proizvode in storitve iz 2., 3., 5. in 14. člena tega zakona ter opravlja zadeve, za katere je v zveznem ali v tem zakonu določeno, da jih opravlja organ za cene, če se nanašajo na cene za proizvode in storitve iz pristojnosti republike.

18. člen

Občinski organ za cene sodeluje pri izvajanju ukrepov neposredne družbene kontrole cen za proizvode in storitve iz 4. člena, kadar je ukrepanje z zakonom preneseno na občine in za proizvode in storitve iz 9. člena tega zakona ter opravlja zadeve, za katere je v zveznem ali v tem zakonu določeno, da jih opravlja organ za cene, če se nanašajo na cene za proizvode in storitve iz pristojnosti občine.

19. člen

Občinska skupščina določa organizacijsko obliko občinskega organa za cene v skladu s svojimi potrebami.

Za območje več občin se lahko z medobčinskim dogovorom ustanovi skupen medobčinski organ za cene.

VI. Končne določbe

20. člen

Predpisi, ki urejajo cene za proizvode in storitve iz pristojnosti republike in občin, ki so v nasprotju s tem zakonom, prenehajo veljati z dnem, ko začnejo veljati na podlagi tega zakona sprejeti novi predpisi, najpozneje pa v 90 dneh po uveljavitvi tega zakona.

21. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SRS«.

OBRAZLOŽITEV

Razlogi za predložitev zakona

Z določili 20. točke 1. odstavka 17. člena ustavnega zakona za izvedbo ustavnih amandmajev od XX do XLI je predvideno, da se mora tudi zakon o oblikovanju in družbeni kontroli cen uskladiti z ustavnimi amandmaji. Tako so zvezni organi, izhajajoč iz 4. odredbe 2. točke XXXIII. ustavnega amandmaja, pripravili in predložili zvezni skupščini novi zakon o družbeni kontroli cen, s katerim se določa enoten sistem družbene kontrole cen na območju SFRJ in pristojnosti organov federacije pri zagotavljanju družbene kontrole cen za proizvode in storitve pomembne za vso državo. Zakon je bil sprejet in objavljen v Uradnem listu SFRJ št. 25/1972.

Ker je z zveznim zakonom reguliran v celoti samo sistem družbene kontrole ter pristojnosti federacije pri sprejemanju ukrepov na področju cen pomembnih za vso državo, mora republika s svojim zakonom določiti pristojnosti repu-

blike in občin pri sprejemanju ukrepov družbene kontrole cen za proizvode in storitve, pomembne za republiko in občine.

Osnovna načela, na katerih temelji republiški zakon o družbeni kontroli cen

1. Sistem družbene kontrole cen bo tudi nadalje enoten za vso državo in je zaradi tega predpisan že z zveznim zakonom o družbeni kontroli cen.

2. Z republiškim zakonom se predvsem predpisujejo pristojnosti posameznih družbenopolitičnih skupnosti pri ukrepanju in zagotavljanju neposredne družbene kontrole cen. Pri določanju pristojnosti republike in občin izhaja predlog iz naslednjih osnov:

— v pristojnosti občin so proizvodi in storitve, ki imajo več ali manj lokalni značaj, ki so predvsem predmet vsakodnevne porabe in so kot take pomembne za življenjske pogoje občanov, in katerih morebitno družbeno kontrolo cen lažje opravljajo občine, z ozirom na razdrobljenost, raznovrstnost in specifičnost lokalnih pogojev;

— v pristojnosti republike so proizvodi in storitve, ki so pomembni za območje celotne republike, kolikor niso v pristojnosti federacije.

Pristojnosti občin, ki jih je določal dosedanji zakon o oblikovanju in družbeni kontroli cen, se s tem zakonom ne spreminjajo. Povečujejo pa se pristojnosti republike za tiste proizvode in storitve, ki po novem zveznem zakonu o družbeni kontroli cen niso več v pristojnosti federacije, kot so: kmetijski proizvodi razen osnovnih kmetijskih proizvodov, ki bodo ostali v pristojnosti federacije, gradbeni material razen cementa, proizvodi izkoriščanja gozdov in grafične industrije, električna energija, zavarovalne storitve, potniški promet na železnicah in del ptt storitev.

Glede pristojnosti republike v dosedanjih razpravah ni bilo pripomb, nekatere pripombe se nanašajo le na pristojnost občin. Tako obstajajo predlogi, da preide pristojnost za osnovna živila v prometu na drobno iz občin na republiko. Ostaja pa tudi predlog, da republika prevzame pristojnost za stanarine, transportne storitve, ki jih opravljajo zasebniki in za veterinarske storitve ter predlog, da se pristojnost za primestni promet prenese iz republike na občine. Ti predlogi niso upoševani iz naslednjih razlogov:

— živilski proizvodi so osnovni element življenjskega standarda občanov, zaradi česar je občina tudi primarno odgovorna za zagotovitev ustreznih pogojev ter kontrole cen v dejavnostih, ki pripravljajo in oskrbujejo občane z živilskimi proizvodi. Pri tem pa je treba upoštevati tudi specifičnost pogojev proizvodnje in preskrbe s temi živila v posameznih regijah. Republika teh specifičnosti ne more upoštevati, ker se ukrepi neposredne družbene kontrole cen lahko predpisujejo le kot splošni ukrepi;

— za stanovanja in stanarine so po zakonu o programiranju in financiranju graditve stanovanj in po zakonu o družbeni pomoči v stanovanjskem gospodarstvu (Uradni list SRS, št. 5/72) pristojne občine;

— za transportne storitve, ki jih opravljajo zasebniki, bi republiški organi z ozirom na razdrobljenost in raznovrstnost teh storitev, mnogo težje kot občinski organi zagotovili efikasno neposredno družbeno kontrolo cen, kolikor bi bila ta sploh potrebna;

— po zakonu o organizaciji cestnega prometa (Uradni list SRS, št. 4/71) je za določanje primestnih linij pristojen republiški sekretar za gospodarstvo.

Primestne linije praviloma segajo prek več občin in so lahko dolge tudi do 40 km;

— kontrolo cen veterinarskih storitev, kolikor bo ta sploh potrebna, bodo z ozirom na raznovrstnost in specifičnost lokalnih pogojev, lažje opravljale občine kot pa republika.

Navedena razmejitev pristojnosti med republiko in občinami se lahko tudi menja, kolikor bi zahtevale izredne prilike (velike motnje na trgu, elementarne katastrofe in podobno) intervencijo republike (5. člen). Razen tega je — če bi za posamezne primere občine to zahtevale — v zakonu (4. člen) dana možnost, da se za tak primer ob soglasju zasedanja delegatov občin in večinskem sklepu vseh poslancev ustreznih skupščinskih zborov v skladu z drugim odstavkom 4. točke amandmaja XLIII republiške ustave prenese pristojnost na republiko. Poleg tega pa tudi 14. člen tega zakona dopušča možnost, da se cene za proizvode in storitve iz pristojnosti občin enotno regulirajo v republici z družbenim dogovorom.

3. Organ, ki bo po predlogu republiškega zakona o družbeni kontroli cen predpisoval ukrepe neposredne družbene kontrole cen za proizvode in storitve v pristojnosti republike, je izvršni svet skupščine SR Slovenije, obvezno evidentiranje cen za posamezne proizvode in storitve pa lahko predpiše republiški sekretar za gospodarstvo. Strokovne in upravne posle s področja cen za proizvode in storitve v pristojnosti republike opravlja zavod SR Slovenije za cene.

Občinska skupščina predpisuje ukrepe neposredne družbene kontrole cen za proizvode in storitve, ki so v pristojnosti občin. Z odlokom lahko prenese pooblastilo za ukrepe družbene kontrole cen tudi na ustrezen politični izvršilni organ. Strokovne in upravne posle za proizvode in storitve iz pristojnosti občin opravljajo občinski organi za cene.

Organizacijsko obliko predpisuje temu organu občinska skupščina v skladu s svojimi potrebami. Za območje več občin se lahko z medobčinskim dogovorom osnuje skupen medobčinski organ za cene.

4. V tem zakonu so predvideni osnovni udeleženci družbenega dogovora o cenah za proizvode in storitve, ki so v pristojnosti republike. Podobno kot je to urejeno za proizvode in storitve iz pristojnosti federacije, kjer je zvezni izvršni svet predpisal način in postopek za sklepanje družbenih dogovorov, bo to tudi v republici predpisal izvršni svet skupščine SR Slovenije. Ta predpiše tudi način in postopek za sklenitev sporazuma o spremembi zadržanih cen, ki so v pristojnosti republike in sicer po prejšnjem mnenju gospodarske zbornice SR Slovenije.

Občinske skupščine predpišejo s svojimi akti, kdo so udeleženci družbenih dogovorov za proizvode in storitve iz pristojnosti občine ter način in postopek za sklepanje teh dogovorov.

5. Sistema in načina družbene kontrole cen, načela družbenega dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja, osnovna izhodišča za sporazumevanje o spremembi zadržanih cen ter kazenskih ukrepov ni potrebno posebej predpisovati s tem zakonom, ker so že obseženi v zveznem zakonu o družbeni kontroli cen.

POROČILA

Odbor republiškega zbora za družbenoekonomske odnose je na seji dne 10. julija 1972 obravnaval predlog zakona o ureditvi nekaterih vprašanj družbene kontrole cen v SR Sloveniji, ki ga je skupščini predložil v obravnavo izvršni svet.

V načelni razpravi se je odbor strinjal z razlogi, ki zahtevajo sprejem republiškega zakona o družbeni kontroli cen, v podrobni obravnavi po členih pa je dal naslednja dopolnilna predloga:

K 2. členu: V tretji vrsti drugega odstavka naj se med besede »... ali prodajne cene,...« in »proizvodi industrije gradbenega materiala...« vstavi besedilo: »sladkor, olje in vse vrste mok«.

Odbor je menil, da naj se družbena kontrola cen navedenih osnovnih živil prenese iz občin na republiko, ker že sama republika predstavlja majhno tržno območje; občine pa imajo minimalni vpliv na oblikovanje cen teh proizvodov.

K 9. členu: Prva vrsta drugega odstavka se dopolni tako, da se glasi: »Za živila v prometu na drobno, razen za sladkor, olje in vse vrste mok; za kmetijske proizvode...«.

Dopolnilo je v skladu s predlogom odbora k 2. členu.

Odbor predlaga republiškemu zboru, da sprejme predlog zakona o ureditvi nekaterih vprašanj družbene kontrole cen v SR Sloveniji skupaj z dopolnilnima predlogoma.

Za svojega poročevalca je odbor določil poslanca Viktorja Seitla.

Št.: 38-16/72

Ljubljana, 11. 7. 1972

Odbor za finance gospodarskega zbora je na seji dne 12. 7. 1972 obravnaval predlog zakona o ureditvi nekaterih vprašanj družbene kontrole cen v SR Sloveniji, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil v obravnavo izvršni svet.

Odbor je v načelni razpravi ugotovil, da je predlog zakona sestavljen na podlagi osnutka zakona ter nekaterih pripomb, ki jih je dal odbor pri obravnavi osnutka. Odbor je tudi ugotovil, da se pripombe in predlogi odbora niso upoštevali v celoti. Odbor ni vztrajal pri vseh predlogih, ki jih je dal ob obravnavi osnutka. Tako je odbor ugotovil, da izvršni svet ni sprejel pripomb glede tega, da bi republika opravljala neposredno družbeno kontrolo cen osnovnih živilskih proizvodov. Odbor je pri tem menil, da je vendarle nujno, da se vsaj za nekatera od osnovnih živil družbena kontrola cen prenese z občin na republiko. Odbor je bil namreč mnenja, da je republika majhno tržno območje in da imajo kljub določenim specifičnim pogojem proizvodnje in preskrbe s temi živili občine le minimalen vpliv na oblikovanje cen teh proizvodov (sladkor, olje in vse vrste mok).

Odbor ni vztrajal pri svojem predlogu, da naj bi organi republike prevzeli v svojo pristojnost tudi neposredno družbeno kontrolo cen stanarin glede na pojasnilo predstavnika predlagatelja, da so za stanarine po zakonu o programiranju in financiranju graditve stanovanj in po zakonu o družbeni pomoči stanovanjskemu gospodarstvu, pristojne občine.

Ravno tako odbor ni vztrajal pri svojem prvotnem predlogu, da naj bi se podrobno določilo, kateri so udeleženci družbenih dogovorov o cenah proizvodov ali storitev (11. člen). Poslanci so se strinjali s pojasnilom predstavnika predlagatelja, da bo to navedeno v posebnem predpisu, ki ga bo sprejel izvršni svet. Upoštevali so namreč, da ne bi bilo smotno z zakonom predpisovati udeležence, ki bodo lahko dokaj različni.

Člani odbora so se seznanili tudi s predlogom združenega podjetja za distribucijo električne energije Slovenije k 9. členu predloga zakona. S predlogom se niso strinjali ter so menili, da republiški zakon o elektrogospodarstvu in družbeni dogovor na nivoju republike ne moreta urejevati vprašanja, ki so v pristojnosti občin, oziroma ki morajo biti zajeta v zakonu o ureditvi nekaterih vprašanj družbene kontrole cen v SR Sloveniji.

Odbor se je ravno tako seznanil s pismom skupščine občine Zagorje ob Savi, ki se nanaša na 2. člen zakona oziroma na družbeno kontrolo cen osnovnih živil v prometu na drobno. Predlog občine je odbor delno upošteval v svojem amandmaju k 2. oziroma k 9. členu predloga zakona.

V obravnavi po členih je odbor sprejel naslednje amandmaje:

K 2. členu: V tretji vrsti drugega odstavka naj se med besede »ali prodajne cene;« in »proizvodi industrije gradbenega materiala...« vstavi besedilo: »sladkor, olje in vse vrste mok;«.

Obrazložitev amandmaja je podana v načelni razpravi.

K 9. členu: Prva vrsta drugega odstavka se dopolni tako, da se glasi:

»Za živila v prometu na drobno, razen za sladkor, olje in vse vrste mok; za kmetijske proizvode...«

Amandma je v skladu s predlogom odbora k 2. členu.

K 14. in 15. členu: Odbor predlaga zakonodajno-pravni komisiji, da prouči izraz »pristojni organi občinskih skupščin«. Odbor predlaga, da se za pristojne organe občinskih skupščin šteje za družbeno kontrolo cen pristojen svet oziroma komisija občinske skupščine, ne pa upravni organ občine (bodisi oddelek za gospodarstvo bodisi občinski, medobčinski ali mestni zavod za cene). Če se izraz »pristojni organi občinskih skupščin« nanaša na svet ali na komisijo občinske skupščine, se odbor strinja z besedilom in ne bo predlagal amandmaja.

V razpravi po členih je bila k 2. členu dana pripomba, da je za proizvode izkoriščanja gozdov (gozdni sortimenti) predvidena neposredna družbena kontrola cen s strani republike, ki pa je v situaciji, ko ni predpisanih jugoslovanskih standardov teh proizvodov, brez učinka, saj jo prodajalci teh proizvodov lahko izigravajo. Predloženo je, da se to vprašanje v okviru drugih predpisov (JUS) čimprej reši.

Odbor predlaga gospodarskemu zboru, da sprejme predlog zakona skupaj z amandmaji odbora.

Odbor je za svojega poročevalca na zboru določil poslanca Vinka Božiča.

St.: 38-16/72

Ljubljana, 12. 7. 1972

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije je na seji dne 13. julija 1972 obravnavala predlog zakona o ureditvi nekaterih vprašanj družbene kontrole cen v SR Sloveniji, ki ga je skupščini predložil v obravnavo izvršni svet.

V načelni razpravi komisija ni imela načelnih pripomb.

V razpravi po členih pa je komisija sprejela naslednje amandmaje:

k 2. členu: V zadnji vrsti drugega odstavka naj se besedilo spremeni oziroma dopolni tako, da se glasi:

»lekarniške storitve; radijske in televizijske naročnine ter storitve službe družbenega knjigovodstva v plačilnem prometu.«

Ta sprememba oziroma dopolnitev je potrebna iz razlogov, ki so navedeni v načelni razpravi komisije o predlogu odloka o začasni tarifi plačil za storitve službe družbenega knjigovodstva.

K 3. členu: Ta člen se spremeni tako, da se glasi:

»Organi republike sprejemajo ukrepe na podlagi z organi federacije usklajenih stališč na področju cen in zagotavljanja neposredne družbene kontrole cen za proizvode in storitve, ki so pomembni za vso državo, v primeru, če organi federacije po dogovoru prenesejo to pristojnost nanje.«

Ta sprememba je bila potrebna zaradi večje jasnosti in preciznosti in je smiselno usklajena z 29. členom zveznega zakona o družbeni kontroli cen.

K 4. členu: Ta člen naj se črta.

Komisija je menila, da ta člen ni potreben, ker tak način sprejemanja ukrepov neposrednega družbenega nadzorstva nad cenami za posamezne proizvode in storitve, ki so v pristojnosti občin, in sprejemanja ukrepov po občinah na področju družbenega nadzorstva nad cenami iz 2. člena tega zakona, omogoča že družbeni dogovor po 14. členu tega predloga. Sicer pa je vselej mogoč tak postopek, kot ga določa 4. člen, na podlagi neposredne uporabe drugega odstavka 4. točke XLIII. amandmaja k ustavi SR Slovenije.

Kolikor pa ta amandma komisije na sejah pristojnih zborov ne bi bil sprejet, pa komisija *alternativno* predlaga, naj bi se ta člen zaradi večje jasnosti in preciznosti spremenil tako, da bi se glasil:

»Z zakonom se s soglasjem zasedanja delegatov občin v skupščini SR Slovenije lahko odredi ukrepi neposrednega družbenega nadzorstva nad cenami tudi za posamezne proizvode in storitve, ki so v pristojnosti občin, oziroma določi, da ukrepajo občine na področju družbenega nadzorstva nad cenami iz 2. člena tega zakona.

Zakon iz prejšnjega odstavka tega člena je sprejet, če zanj glasuje večina vseh poslancev v pristojnih zbora skupščine SR Slovenije.«

K 11. členu: V drugi vrsti prvega odstavka se besedi »2. člena« dopolni tako, da se glasita »2. in 3. člena«.

Ta dopolnitev je redakcijskega značaja.

K 13. členu: Za prvim odstavkom naj se doda nov drugi odstavek, ki se glasi:

»Družbeni dogovor iz prejšnjega odstavka tega člena se objavi v Uradnem listu SRS.«

Ta dopolnitev je potrebna iz razlogov, da bo lahko družbeni dogovor v določenem roku po objavi začel veljati oziroma je objava obvezna v skladu z določbo 216. člena ustave SR Slovenije.

K 14. členu: V četrti in peti vrsti prvega odstavka naj se besedilo »pristojni organi občinske skupščine« nadomesti z besedama »občinske skupščine«.

Ker gre za družbeni dogovor o cenah proizvodov in storitev iz 9. člena za območje republike, je prav, da so udeleženci takega družbenega dogovora občinske skupščine in ne pristojni organi občinskih skupščin, kar je tudi v skladu z določbo 12. člena tega predloga.

Za drugim odstavkom se doda nov tretji odstavek, ki se glasi:
»Družbeni dogovor iz prvega odstavka tega člena se objavi v Uradnem listu SRS.«

Ta dopolnitev je potrebna iz istih razlogov kot pri 13. členu.

K 15. členu: Ta člen naj se črta.

Komisija je menila, da pri tem členu dejansko ne gre za institut družbenega dogovora, pač pa za institut medobčinskega dogovarjanja pri usklajevanju politike med občinami glede enotnejšega urejanja stanarin in zadev družbene pomoči v stanovanjskem gospodarstvu. Zaradi tega, ker tako dogovarjanje omogočajo določbe republiške ustave oziroma ustavni amandmaji, je komisija menila, da ni potrebe, da bi se tako pooblastilo še izrecno določilo v tem zakonu. Komisija je glede tega področja sprejela smiselno enako stališče že pri 10. členu osnutka zakona o stanarinah.

K 18. členu: V tretji vrsti naj se besedi »4. člena« nadomestita z besedama »2. člena«.

Ta sprememba je potrebna zaradi amandmaja komisije k 4. členu, pa tudi sicer iz določbe 18. člena izhaja, da se ta določba smiselno sklicuje na 2. člen tega zakona in ne na 4. člen.

K 19. členu: Ta člen naj se črta.

Pristojnost, kot jo določa ta člen, to je, da občinska skupščina določa organizacijsko obliko občinskega organa za cene v skladu s svojimi potrebami, in da se lahko z medobčinskim dogovorom ustanovi skupen medobčinski organ za cene, omogočajo že ustavne določbe oziroma XIX. amandma k ustavi SR Slovenije in je ni treba še posebej odločati z zakonom.

K 20. členu: Ta člen naj se spremeni oziroma dopolni tako, da se glasi:

»Predpisi, ki urejajo cene za proizvode in storitve iz pristojnosti republike in občin in ki so v nasprotju s tem zakonom, prenehajo veljati z dnem, ko začnejo veljati novi predpisi, ki bodo izdani na podlagi tega zakona, najpozneje pa v 90 dneh po uveljavitvi tega zakona.«

Ta sprememba oziroma dopolnitev je potrebna zaradi večje jasnosti oziroma preciznosti te končne določbe.

Komisija ni imela pripomb k amandmajema odbora republiškega zbora za družbenoekonomske odnose in odbora gospodarskega zbora za finance k 2. in 9. členu.

Št.: 38-16/72

Ljubljana, 13. 7. 1972

PREDLOG ODLOKA

o zagotovitvi sredstev za pospeševanje založniške dejavnosti v letu 1972

I.

Iz rezerve posebnega računa sredstev SR Slovenije za izravnnavanja v gospodarstvu in za pospeševanje nekaterih gospodarskih dejavnosti za leto 1972 (Ur. l. SRS, št. 7-92/72) se zagotovi kulturni skupnosti SR Slovenije štiri milijone dinarjev za pospeševanje založniške dejavnosti v letu 1972.

Kulturna, raziskovalna in izobraževalna skupnost SR Slovenije bodo sporazumno ter ob sodelovanju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo določile namen, način in merila za uporabo sredstev iz prejšnjega odstavka.

II.

Ta odlok začne veljati z dnem objave v Uradnem listu SRS.

OBRAZLOŽITEV

Z odpravo zveznega zakona o nižjih obrestnih merah ter o nadomestilu za del obresti za nekatere kredite iz sredstev federacije dne 1. 7. 1971 (Uradni list SFRJ, št. 29/71) so slovenske založbe morale prevzeti precejšnja nova finančna bremena. Glede na sorazmerno visoko ceno slovenske knjige je primernejše, da s sredstvi, ki so zagotovljena s tem odlokom, omogočimo založbam izdajanje knjig in publikacij z maksimalnim upoštevanjem poslovnih načel, vendar tako, da bodo za kvalitetna literarna, družboslovna, naravoslovna in tehnična knjižna dela dobivale določena družbena sredstva.

V drugem odstavku odloka omenjene samoupravne skupnosti in republiški sekretariat za prosveto in kulturo bodo zagotovili, da bo z merili ter kriteriji zagotovljena taka delitev sredstev, ki bo spodbujala založbe k čimbolj ekonomsko upravičenemu, obenem pa h kvaliteti usmerjenemu izdajanju publikacij, in sicer predvsem novih del domačih avtorjev ter prevodov temeljnih del v prejšnjem odstavku omenjenih področij.

Nadalje bi s tem odlokom odobrena finančna sredstva morali uporabljati tudi za odkupe že izdanih del slovenskih založb, ki štejejo za kvalitetna dela slovenskih literarnih ustvarjalcev ter za antologije slovenske in jugoslovanske literature, prav tako pa za pomembna dela klasikov marksizma in strokovna in znanstvena dela drugih ved.

POROČILA

Odbor za finance in proračun republiškega zbora skupščine SR Slovenije je na 63. seji 11. julija 1972 obravnaval predlog odloka o zagotovitvi sredstev za pospeševanje založniške dejavnosti v letu 1972, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

O razporeditvi 4 000 000 dinarjev za namene, kakor se sedaj predlaga s predloženim odlokom, je odbor razpravljal že na 53. seji 2. februarja 1972 v okviru finančnega načrta posebnega računa sredstev SR Slovenije za izravnavanje v gospodarstvu in za pospeševanje nekaterih gospodarskih dejavnosti za leto 1972.

Odbor je tedaj predlagal republiškemu zboru — ki je predlog odbora tudi sprejel — da se do sistemske rešitve celoten znesek prenese v rezervo. Postavljeno je bilo namreč vprašanje, ali gre nadomestilo za del obresti za kredite delovnim in drugim organizacijam za pripravo in prodajo knjig knjižnicam,

torej za pospeševanje izdajateljske dejavnosti — določene gospodarske veje — ali pa to spada v okvir kulturne skupnosti glede na ugodnosti za knjižnice.

Na seji odbora je bilo ugotovljeno, da je obrazložitev k predlogu odloka zelo skopa, da ne daje celotnega vpogleda v problematiko. Pojasnjeno je bilo, da s sredstvi, namenjenimi založništvu, sedaj upravlja kulturna skupnost in da se s predlaganim odlokom zagotavljajo le sredstva, ki jih je prej zagotavljala federacija na podlagi zakona o nižjih obrestnih merah ter o nadomestilu za del obresti za nekatere kredite iz sredstev federacije. Podjetja iz SR Slovenije so prejela iz tega naslova okoli 3 700 000 din letno. Tako torej pomenijo sredstva po predlaganem odloku le nadomestilo za izpad sredstev federacije.

Odbor je dobil tudi pojasnilo, da je izvršni svet razpravljajal o namenu, načinu in merilih za uporabo sredstev, ki jih določa drugi odstavek I. točke odloka, s katerimi pa odbor ni bil seznanjen.

Odbor meni, da moramo težiti za čim enostavnejšimi in čistimi oblikami financiranja in da predlagani odlok pomeni dodatno financiranje kulturne, raziskovalne, izobraževalne in založniške dejavnosti, da naj je to izjemna oblika dodeljevanja sredstev za letošnje leto in da se v letu 1973 financirajo tudi te pomoči iz rednih sredstev kulturne, raziskovalne oziroma izobraževalne skupnosti.

Tudi tretji odstavek obrazložitve nima običajne dikcije, ker je rečeno, da »bi morali sredstva uporabiti tudi za odkupe...«. Praktično je razumeti to dikcijo tako, da bi sicer morali sredstva uporabiti tudi za odkupe, čeprav tako ne bo storjeno.

Vsekakor pa je obrazložitev odloka tako skopa, da predpostavlja določeno poznavanje problematike in ureditve tega področja, česar pa ni mogoče zahtevati od vseh poslancev.

Odbor meni, da bi morala konec leta kulturna skupnost dati poročilo o porabi teh sredstev, kolikor jih je bilo dodeljenih za posamezne izdaje oziroma odkupe že izdanih del.

Odbor predlaga zboru, da kljub temu, da odlok ne predstavlja sistemске rešitve, pač glede na to, da gre za reševanje problematike v tej obliki le za eno leto, sprejme odlok, kakor je predlagan.

Za poročevalca na seji zbora je odbor določil poslanca Staneta Jenka.

St.: 402-177/72

Ljubljana, 12. 7. 1972

Odbor za finance gospodarskega zbora je na svoji seji dne 12. julija 1972 obravnaval predlog odloka o zagotovitvi sredstev za pospeševanje založniške dejavnosti v letu 1972, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

Odbor za finance je že ob obravnavi finančnega načrta posebnega računa sredstev SR Slovenije za izravnavanje v gospodarstvu in za pospeševanje nekatere gospodarskih dejavnosti za leto 1972 razpravljajal o razporeditvi 4 milijonov din za namene, kakor se predlaga s predlogom odloka.

Že tedaj ni bilo povsem jasno, ali gre za nadomestilo za del obresti za kredite delovnim in drugim organizacijam za pripravo in prodajo knjig knjižnicam, torej za pospeševanje določene gospodarske panoge, to je založniške

dejavnosti, ali pa gre za področje dejavnosti kulturne skupnosti glede na predvidene ugodnosti za knjižnice.

Odbor je glede na dokaj kratko obrazložitev predloga odloka menil, da bo potrebno na seji gospodarskega zbora bolj podrobno obrazložiti predlog odloka. Odbor je bil seznanjen s tem, da se s predlaganim odlokom zagotavljajo sredstva, ki jih je prej zagotavljala federacija na podlagi zakona o nižjih obrestnih merah ter o nadomestilu za del obresti za nekatere kredite iz sredstev federacije, po katerem so podjetja iz SR Slovenije prejemale letno okoli 3,7 milijona din. Sredstva po predlaganem odloku torej predstavljajo le nadomestilo za izpad sredstev federacije.

Odbor je z večino glasov sklenil, da se gospodarskemu zboru predlaga, da sprejme predlog odloka o zagotovitvi sredstev za pospeševanje založniške dejavnosti v letu 1972, vendar je menil, da je to lahko le izjemna oblika dodeljevanja sredstev za tekoče leto. V letu 1973 naj se financirajo tudi te pomoči iz rednih sredstev kulturne, raziskovalne oziroma izobraževalne skupnosti.

Odbor se je seznanil z mnenjem odbora za kulturne dejavnosti prosvetno-kulturnega zbora k predlogu odloka, v katerem je omenjeni odbor sporočil, da se s predlogom odloka strinja.

V nadaljevanju načelne razprave se je odbor strinjal s predlogom, da kulturna skupnost v informaciji s položajem tiska in založništva in še posebej mladinskega periodičnega tiska seznaniti skupščino SR Slovenije in tudi poslance gospodarskega zbora in predlaga ukrepe za izboljšanje.

Slišati je bilo tudi mnenje, da odlok ni potreben, ker se s predloženimi sredstvi podpira anarhija v založništvu in zagotavljajo sredstva za zaloge knjig. Po tem mnenju se z odlokom podpira obstoj 16 založniških hiš v SR Sloveniji, namesto da bi se z drugačnimi ukrepi podpirala njihova integracija. S tem v zvezi je naveden primer, da je v vsej Zahodni Nemčiji samo 24 založniških hiš. Večina članov odbora se je strinjala s predlagateljem, da se z odlokom predvidena sredstva ne bodo usmerjala na obstoječe zaloge, ampak se bo z njimi onemogočalo, da bi se oblikovale zaloge iz knjig, ki so res kvalitetne in ki bodo izšle v tekočem letu.

Odbor je za svojega poročevalca na zboru določil poslanca Štefana Podričnika.

Št.: 402-177/72

Ljubljana, 12. 7. 1972

Odbor za kulturne dejavnosti prosvetno-kulturnega zbora — mnenje z dne 12. 7. 1972, št. 402-177/72

Odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora — poročilo z dne 19. 7. 1972, št. 402-177/72

Zakonodajno-pravna komisija je na seji dne 13. julija 1972 obravnavala predlog odloka o zagotovitvi sredstev za pospeševanje založniške dejavnosti v letu 1972, ki ga je skupščini predložil njen izvršni svet.

V načelni razpravi o predlogu odloka komisija ni imela pripomb.

Pri podrobni obravnavi besedila predloga odloka je komisija sprejela naslednja amandmaja:

k I. točki: Prvi odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»Iz rezerve posebnega računa sredstev SR Slovenije za izravnavanja v gospodarstvu in za pospeševanje nekaterih gospodarskih dejavnosti za leto 1972 po odloku o finančnem načrtu tega računa (Ur. l. SRS, št. 7-92/72) se zagotovijo kulturni skupnosti SR Slovenije 4 milijoni dinarjev za pospeševanje založniške dejavnosti v letu 1972 brez obveznosti vračanja.«

Sprememba je redakcijskega značaja, dopolnitev na koncu prvega odstavka pa je potrebna zaradi večje jasnosti o tem, da gre za dotacijo.

k II. točki: Ta določba naj se spremeni tako, da se glasi:

»Ta odlok začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu SRS.«

Sprememba je utemeljena, ker drugi odstavek 216. člena ustave SR Slovenije določa, da samo iz posebno utemeljenih razlogov se lahko določi, da zakon, drug predpis ali splošni akt prične veljati v roku, krajšem kot osem dni *po objavi*.

Št.: 402-177/72

Ljubljana, 13. 7. 1972

PREDLOG ODLOKA

o sofinanciranju gradnje telovadnice v Študentskem naselju v Ljubljani iz republiških sredstev

I.

S tem odlokom zagotavlja SR Slovenija univerzi v Ljubljani za gradnjo telovadnice v Študentskem naselju v Ljubljani sredstva iz republiškega proračuna kot soudeležbo republike brez obveznosti vračanja, v višini 2 931 066,60 dinarja in 10% garancijski polog 610 106,66 dinarja, to je skupaj 3 541 173,26 dinarja.

Neizkoriščeni garancijski polog se vrne v republiški proračun.

II.

SR Slovenija zagotovi univerzi v Ljubljani v I. točki tega odloka navedeni znesek 3 541 173,26 dinarja takole:

— v letu 1972 iz odobrenih proračunskih sredstev za negospodarske investicije	1 500 000,00
— v letu 1973 iz proračunskih sredstev za negospodarske investicije	2 041 173,26

III.

Sredstva za vse morebitne prekoračitve in podražitve zagotovi investitor sam.

IV.

Za izvrševanje tega odloka neposredno skrbita republiški sekretariat za finance in republiški sekretariat za prosveto in kulturo.

Izvršni svet skupščine SR Slovenije predloži skupščini SR Slovenije poročilo o izvršitvi tega odloka.

V.

Ta odlok začne veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu SRS.

OBRAZLOŽITEV

Na priporočilo univerzitetnega sveta so vse fakultete v šolskem letu 1969/70 uvedle reden predmet telesne vzgoje v druge letnike. Na treh fakultetah pa so ta predmet, ki je bil vpeljan že pred časom v prve letnike, še naprej obdržali. Tako je bilo zaobseženih s poukom telesne vzgoje 3200 študentov. V šolskem letu 1970/71 je obiskovalo reden pouk telesne vzgoje že 4036 študentov. Ker univerza nima lastnih telovadnic, se za telesno kulturo študentov uporablja kar 14 najetih telovadnic v Ljubljani. Da bi omogočili uvedbo telesne vzgoje tudi študentom v 3. in 4. letniku — po sklepu kulturno-prosvetnega zbora skupščine SR Slovenije z dne 20. 4. 1967 — se je univerza lotila izdelave načrtov za telovadnico v Študentskem naselju. Telovadnica bi bila specializirana za športne igre, kar je v soglasju z željami študentov. Velika bi bila $44 \times 26 \times 7$ in bi imela tedensko frekvenco 2500 do 3000 študentov. To bi zadostovalo za uvedbo telesne vzgoje za 3. in 4. letnik. V dopoldanskem času bi služila pouku telesne vzgoje, v večernem pa za rekreacijo študentov, ki stanujejo v študentskem naselju. Predvidena proračunska vrednost je 6 101 066,60 din, z 10% depozitom pa 6 711 173,26 din.

Specifikacija stroškov:

gradbena, obrtniška in inštalacijska dela na podlagi ponudb izvajalcev	5 211 066,60
nabave inštalacijskega materiala (devize, preračunane v dinarje)	450 000,00
zunanj priključki (vodovod, centralna kurjava, elektrika in delno kanalizacija — ocenjeno)	220 000,00
stroški investitorja za nadzor, projekte, ponudbe, oddajo del itd.	220 000,00
S k u p a j	6 101 066,60

Varianta II. predstavlja udeležbo republike v financiranju gradnje z $\frac{1}{3}$ celotne vrednosti, to je z zneskom, ki je bil naveden v predhodnih razgovorih, ko je bilo načelno sklenjeno, da se gradnja tega objekta realizira v letu 1972.

POROČILA

Odbor za finance in proračun republiškega zbora — poročilo z dne 19. 7. 1972, št. 402-75/72

Odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora — mnenje z dne 19. 7. 1972, št. 402-75/72

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije — poročilo z dne 19. 7. 1972, št. 402-75/72

PREDLOG ODLOKA

o spremembi in dopolnitvi odloka o načinu in pogojih za uporabo sredstev, zbranih s prispevkom za graditev stanovanj za udeležence NOV

I.

V odloku o načinu in pogojih za uporabo sredstev, zbranih s prispevkom za graditev stanovanj za udeležence NOV (Uradni list SRS, št. 15-118/1964), se besedilo drugega odstavka pod III. spremeni tako, da se glasi:

»Odplačilna doba posojila ne more biti daljša kot 25 let, obrestna mera pa ne manjša od 2 %/o.«

II.

Za IV. točko se doda nova IV. a točka, ki se glasi:

»Od sredstev, zbranih s prispevkom za graditev stanovanj za udeležence NOV v letu 1972, se izloči znesek 30 721 000 dinarjev in se dodeli kot enkratna pomoč pri graditvi stanovanj za udeležence NOV naslednjim občinskim skupščinam:

1. Ajdovščina	1 030 000
2. Brežice	1 220 000
3. Črnomelj	1 596 000
4. Gornja Radgona	796 000
5. Krško	1 068 000
6. Lendava	204 000
7. Ljutomer	316 000
8. Metlika	1 696 000
9. Mozirje	808 000
10. Novo mesto	2 028 000
11. Ormož	296 000
12. Postojna	676 000
13. Ptuj	628 000
14. Ribnica	532 000
15. Sevnica	592 000

16. Slovenska Bistrica	620 000
17. Sentjur	716 000
18. Tržič	284 000
19. Velenje	928 000
20. Zagorje	580 000
21. Zalec	1 348 000
22. Idrija	600 000
23. Laško	780 000
24. Nova Gorica	1 347 000
25. Radovljica	1 220 000
26. Ravne	840 000
27. Murska Sobota	522 000
28. Celje	1 500 000
29. Jesenice	1 800 000
30. Kočevje	2 000 000
31. Grosuplje	800 000
32. Radlje	350 000
33. Ilirska Bistrica	500 000
34. Sežana	500 000

III.

Ta odlok začne veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu SR Slovenije.

OBRAZLOŽITEV

1. Na podlagi popisa borcev in vojaških vojnih invalidov, ki so ga izvedle občinske organizacije Zveze združenj borcev skupno z občinskimi komisijami za vprašanja borcev in vojaških vojnih invalidov v letu 1968, je bilo ugotovljeno, da je v Sloveniji 14 629 borcev in vojaških vojnih invalidov, ki niso imeli stanovanja ali je bilo stanovanje glede na njihovo zdravstveno stanje neustrezno ali pa so bila njihova stanovanja glede na številno družino premajhna.

Popis je pokazal, da bi bilo treba zagotoviti sredstva za 2562 najemnih stanovanj, da 2397 borcev in vojaških vojnih invalidov, ki so bili upokojeni ali pa so bili zaposleni v ekonomsko šibkih delovnih organizacijah, potrebuje kredit za dograditev lastne hiše in da 9671 borcev in vojaških vojnih invalidov potrebuje pomoč za popravilo lastnih stanovanj ali hiš, ki so zastarele ali zaradi posledic vojne poškodovane. V zadnjo kategorijo je uvrščeno tudi prek 7000 borcev-kmetov s tistih področij, ki so bila med narodnoosvobodilno vojno najbolj prizadeta.

3. Po ocenah bi za nakup najemnih stanovanj, za dograditev stanovanjskih hiš in za popravilo stanovanj ali hiš potrebovali skupno 436 275 000 dinarjev.

4. Skupščina SR Slovenije je zato sprejela zakon, s katerim je bilo določeno, da delovne in druge organizacije vplačujejo na poseben račun službe družbenega knjigovodstva 20 % prispevka, ki so ga po 1. členu zakona o izločanju sredstev za stanovanjsko izgradnjo izločale v sklad skupne porabe. Po podatkih službe družbenega knjigovodstva je bilo od 1. 8. 1968 do 31. 12. 1971 skupno zbranih sredstev za stanovanja borcev in vojaških vojnih invalidov 395 115 000 dinarjev.

5. Prav tako je skupščina SR Slovenije sprejela odlok o načinu in pogojih za uporabo sredstev, zbranih s prispevkom za graditev stanovanj za udeležence NOV, v katerem se ureja financiranje, določajo pogoji, po katerih prosilci pridobijo pravico za rešitev stanovanjskega vprašanja, ter način delitve sredstev. Sestavni del odloka je bil ključ za delitev sredstev na občine.

6. Za 11 163 borcev in vojaških vojnih invalidov, ki jim je bil do 31. 12. 1971 rešen stanovanjski problem, je bilo občinam po veljavnem ključu razdeljeno skupno 395 151 000 din ali povprečno na en primer 35 000 din.

7. Povprečni zneski na en primer so bili po posameznih občinah zelo različni. Tako je bil dodeljen najnižji povprečni znesek na enega prosilca v občini Ptuj (10 300), najvišji znesek pa v občini Izola na enega prosilca (109 900 din). Pri tem je treba jasno upoštevati strukturo prosilcev glede na potrebe po najemnih stanovanjih in po potrebnih sredstvih za dograditev in popravilo lastnih stanovanj oziroma lastnih hiš. Iz podrobnega pregleda po posameznih občinah je značilna ugotovitev, da je prejelo manj od povprečnega zneska na enega prosilca skupno 31 občin in da so prav te tudi ekonomsko šibke (Ljutomer, Ptuj, Sevnica, Šentjur pri Celju, Črnomelj, Gornja Radgona, Kočevje, Idrija itd.).

8. Po priporočilu skupščine so bila dodatno angažirana tudi sredstva bank (oročena sredstva), sredstva delovnih organizacij, kjer so bili prosilci zaposleni, znatno pa so bila povečana tudi s privarčevanimi sredstvi samih interesentov. Po približni oceni je bilo do konca 1971. leta iz teh virov angažiranih prek 60 000 000 din ali 15 %.

9. Komisija za vprašanja borcev NOV pri skupščini SR Slovenije je za ublažitev kritičnega stanja v nekaterih občinah konec leta 1971 predložila skupščini odlok o spremembi odloka o načinu in pogojih za uporabo sredstev, zbranih s prispevkom za graditev stanovanj za udeležence NOV, s katerim se iz delitve 1971 izloča 7 000 000 din in se jih enkratno dodeli 9 občinam. Socialno-zdravstveni zbor je odlok soglasno sprejel, republiški zbor pa z večino glasov zavrnil. S tem odlok ni bil sprejet.

10. Ob obrazložitvi predloga odloka je bila posebej poudarjena tudi problematika stanovanjskih problemov borcev in vojaških vojnih invalidov. Ugotovljeno je bilo, da sklep skupščine SR Slovenije, sprejet v prvi polovici leta 1968, ki zahteva dokončno rešitev stanovanjskih vprašanj borcev, v treh letih ne bo v celoti uresničen.

Tako bo od skupno 14 629 nerešenih stanovanjskih problemov to vprašanje urejeno za 11 278 borcev in vojaških vojnih invalidov, medtem ko bo 3351 borcev za svoj stanovanjski problem še vedno v negotovosti. Predlagano je bilo tudi, da naj se zato zakon o zbiranju sredstev za stanovanjsko graditev za udeležence NOV podaljša nepreklicno do 31. 12. 1972 ter da se primerno spremeni tudi ključ za dodelitev sredstev po občinah.

11. Na predlog komisije za vprašanja borcev NOV in ob zavzeti podpori republiškega odbora Zveze združenj borcev NOV so pristojni organi le podprli stališče, da je priporočilo skupščine v zvezi z rešitvijo stanovanjskih vprašanj udeležencev NOV potrebno dosledno uresničiti. Zato je bil sedaj veljaven sistem zbiranja sredstev za udeležence NOV sprejet tudi v novem zakonu o programiranju in financiranju gradnje stanovanj, ki ga je skupščina sprejela v januarju 1972.

Skupščina je sprejela tudi sklep, da izvršni svet in komisija za vprašanja borcev NOV od 1. marca 1972 predložita predlog sprememb odloka o načinu

in pogojih za uporabo sredstev, zbranih s prispevkom, s katerim bo spremenjen ključ za delitev sredstev tako, da bo zagotovljena rešitev stanovanjskih vprašanj borcev NOV v tistih občinah, ki imajo realne potrebe, pa same nimajo možnosti, da bi jih rešile brez pomoči republike.

Ta sklep je bil sprejet zaradi tega, ker je v obrazložitvi navedeno, da število 3351 ni realno. Število borcev, ki nimajo stanovanj, je že večje, prijavljajo pa se še vedno novi primeri.

12. Sprejeti sklep torej nalaga izvršnemu svetu in komisiji za vprašanja borcev NOV, da:

— preverita po občinah vse še nerešene stanovanjske primere borcev NOV in vojaških vojnih invalidov, torej vse, tudi naknadno prijavljene po uveljavitvi zakona izvršenega popisa in sprejetega odloka o delitvi (od popisa je ostalo nerešenih še 3351, naknadno ugotovljenih pa je 3740 primerov);

— za ugotovljene in realno potrebne primere pripravita nov ključ delitve zbranih sredstev, pri tem pa upoštevata samo tiste občine, ki ugotovljenih primerov same, brez pomoči republike, niso sposobne rešiti.

13. Bistvo sprejetega sklepa skupščine je torej v tem, da se s sredstvi republike rešujejo samo tisti primeri borcev in vojaških vojnih invalidov, ki živijo v ekonomsko šibkih občinah. Občine, ki so ekonomsko močne, pa naj rešujejo stanovanjska vprašanja borcev z lastnimi sredstvi.

Torej je potrebno na osnovi tega centralno zbirati le toliko sredstev, kolikor bi jih potrebovali za dopolnjevanje ekonomsko šibkim občinam. Ostala sredstva, ki jih odvajajo delovne organizacije na osnovi zakona, pa naj se potrošijo v občini, kjer so bila tudi zbrana. Prelivanje iz ekonomsko močnejših občin v ekonomsko šibkejšo bi bilo po tem principu minimalno.

14. Za eventualno spremembo sedaj veljavnega zakona o zbiranju sredstev za graditev stanovanj za udeležence NOV in odloka o načinu in pogojih za uporabo sredstev za graditev stanovanj je treba upoštevati zlasti naslednje:

— V prejšnjem in tudi v sedaj veljavnem zakonu o programiranju in financiranju graditve stanovanj se 20 % prispevka, ki ga delovne organizacije vplačujejo na poseben račun službe družbenega knjigovodstva, lahko uporabi le za reševanje stanovanjskih vprašanj borcev NOV in vojaških vojnih invalidov.

— Torej z zbranimi sredstvi na osnovi zakona rešujemo stanovanjske probleme borcev, ne glede kje živijo. Kakršnokoli drugačno stališče v zvezi s tem ne bi bilo v skladu z zakonom.

— Popis nerešenih stanovanjskih vprašanj borcev, ki je bil izveden po enotnem postopku in z enotnimi kriteriji, so izvršile občinske komisije za vprašanja borcev skupno z občinskimi organizacijami Zveze združenj borcev. Pripombe, ki jih je delno pri tem le treba upoštevati, so v tem, da je bil popis v nekaterih občinah izvršen dokaj strogo.

— Ugotovljeno je, da v Sloveniji takrat ni imelo urejenega stanovanjskega vprašanja 14 629 borcev in vojaških vojnih invalidov in da je v tem številu več kot polovica kmetov-borcev, ki jim je potrebna družbena pomoč za popravilo zastarelih in v vojni prizadetih stanovanjskih hiš.

— Na osnovi skupnega števila nerešenih problemov in na osnovi predvidenih sredstev, ki naj bi se zbrala na osnovi zakona, je bil izdelan sistem delitve (ključ za delitev po občinah), s katerim so bile upoštevane številčno in vrednostno vse v popisu izkazane potrebe po posameznih občinah.

— Z zbranimi in po ključu dodeljenimi sredstvi do 31. 12. 1971 bodo v občinah vse potrebe pokrite okrog 90%. Torej bo le še 10% borcev, ki so sicer na prioritetni listi v posameznih občinah, ni pa jim uspelo rešiti stanovanjskega problema.

— Po posameznih občinah se zato praviloma ne more upoštevati naknadno ugotovljenih potreb, razen manjših izjem. V nekaterih občinah so namreč te potrebe skoraj še enkrat večje, kot so bile ugotovljene ob popisu (Piran ob popisu 189, naknadno 164; Sežana 192, naknadno 217 itd.).

— Ker so občine posameznim interesentom zbrana sredstva dajala tudi kot kredit, obstaja možnost, da iz anuitet, ki se vračajo, rešujejo naknadno prijavljene potrebe.

14. Iz zgoraj navedenega sledi:

1) Kompleksno spreminjanje sistema delitve sredstev po občinah v tem smislu, da se vsa zbrana sredstva ali da se tudi del teh sredstev porabi v občinah, kjer so zbrana, ne da se pri tem upošteva število borcev, ki nimajo rešenega stanovanjskega vprašanja, ni sprejemljivo, ker ni v skladu z namenom sprejetega zakona o zbiranju sredstev za graditev stanovanj za udeležence NOV.

2) Ker je bilo na osnovi popisa ugotovljeno, da je v Sloveniji 14 629 borcev in vojaških vojnih invalidov, ki nimajo ustreznega rešenega stanovanjskega vprašanja (na tej osnovi je bil sprejet tudi zakon), je potrebno, da se zagotovijo samo za te primere solidarno po občinah tudi potrebna sredstva.

Naknadno prijavljeni primeri se praviloma pri delitvi sredstev, predvideni v predlogu, ne morejo upoštevati, ker so dane vse možnosti, da se ti primeri rešujejo v okviru solidarnostnih skladov občin.

3) Glede na to, da je ostalo 3351 nerešenih stanovanjskih primerov na podlagi popisa, se zagotavlja s predloženim predlogom odloka ureditev financiranja stanovanjskih vprašanj vsem, posebej pa vsaki občini v enakem znesku na en primer, kot je bil poprečno porabljen za te namene na en primer do 31. 12. 1971. Skupni znesek, potreben za te primere, je ocenjen na približno 123 680 000 dinarjev.

4) Ker je za leto 1972 predvideno, da se bo v ta sklad nateklo približno 155 000 000 dinarjev, se v odloku predlaga, da se od tega zneska izloči 30 721 000 dinarjev kot enkratna pomoč v odloku navedenim občinam, pri čemer je upoštevano:

— do sedaj nizka poprečna potrošnja na en stanovanjski problem (znatno manj kot 35 000 na en primer), kar je posledica:

slabše ekonomske moči občine (narodni dohodek, razvitost občine),
razsežnosti občinskega območja (strnjeno naselje v centrih ali na podeželju),
storjene večje škode zaradi vojne,

slabšega materialnega položaja borcev NOV, vojaških vojnih invalidov v posameznih občinah.

Občine, ki se jim dodeljuje enkratna pomoč, so razdeljene v 3 skupine:

V prvo skupino občin (21 občin) sodijo tiste, kjer je treba poleg drugih vzrokov upoštevati znatno nižjo dodelitev sredstev na en stanovanjski primer kot znaša poprečno v republiki (Ajdovščina 25 000, Brežice 17 500, Črnomelj 16 700, Gornja Radgona 19 600, Krško 18 000, Lendava 21 200, Ljutomer 16 000, Metlika 20 300, Mozirje 13 100, Novo mesto 18 600, Ormož 20 800, Postojna 17 000, Ptuj 10 300, Ribnica 22 600, Sevnica 16 500, Slovenska Bistrica 19 900, Sentjur 19 800, Trzin 28 300, Velenje 21 100, Zagorje 17 200 in Žalec 13 700).

To so torej tiste občine, ki imajo obsežno kmečko območje, ki potrebujejo najmanjše število najemnih stanovanj (v strukturi potreb do 10 % najemniških stanovanj) in kjer so dana sredstva angažirana v največji meri za popravila starih in poškodovanih stanovanj oziroma hiš.

V drugo skupino je zajeto 6 občin, ki izkazujejo v strukturi potreb do 20 % najemnih stanovanj glede na to, da so to strnjena naselja.

V tretjo skupino je uvrščeno 7 občin, za katere je bilo že ob sprejemu tozadevnih predpisov ugotovljeno, da jim bo treba naknadno dodeliti enkratna dodatna sredstva zaradi tega, ker je bil popis v teh občinah opravljen zelo strogo.

Razdelitev se na en primer poveča od 20 000 do 80 000 dinarjev.

Na posvetu vseh predsednikov občinskih organizacij ZZB NOV, ki ga je sklical 17. 2. 1972 republiški zbor ZZB NOV Slovenije, je bil predlog odloka po razpravi sprejet brez pripomb.

Sprememba besedila odloka pri I je potrebna zaradi uskladitve z zakonom o financiranju in programiranju stanovanjske izgradnje.

MNENJA, STALIŠČA IN PREDLOGI DELEGATOV OBČIN

Delegati vseh občin v SR Sloveniji, razen odsotnih delegatov občin Metlika, Ormož, Ribnica, Slovenj Gradec in Tržič, ter delegat mesta Ljubljane so na 24. zasedanju dne 10. julija 1972 obravnavali predlog odloka o spremembi in dopolnitvi odloka o načinu in pogojih za uporabo sredstev, zbranih s prispevkom za graditev stanovanj za udeležence NOV.

V razpravi so sodelovali delegati občin Logatec, Kamnik in Tolmin; ta je govoril tudi v imenu občin Šmarje pri Jelšah in Trebnje.

Na podlagi 3. točke VII. ustavnega amandmaja in 14. člena odloka očasni ureditvi sklica in dela enotnega zbora delovnih skupnosti in zasedanja delegatov občin v skupščini SR Slovenije pošiljata overitelja zapisnika, izvoljena na zasedanju, ta stališča republiškem in socialno-zdravstvenemu zboru skupščine SR Slovenije, da jih v smislu omenjene določbe ustavnega amandmaja kot pristojna zbora obravnavata in zavzameta o njih svoje stališče.

»Pri tem je bilo posebej opozorjeno na probleme kmetov borcev, ki leta 1967 niso prijavili svojih stanovanjskih potreb, bodisi ker niso imeli sredstev za vračanje anuitet, bodisi ker niso imeli še primarnega statusa borca, kar bi bilo treba v odloku upoštevati.«

V načelni in splošni razpravi je bilo poudarjeno, da predstavlja odlok pomemben napredek v smeri zagotavljanja sistematične skrbi družbene skupnosti za reševanje perečih problemov na tem področju.

Predlagano je bilo, da se v II. poglavju predlog odloka v novi IV. a točki poveča znesek, ki se izloča in dodeljuje kot enkratna pomoč občinskim skupščinam, od 30 721 000 din na 31 921 000 din.

V isti točki pa naj se za zaporedno številko 34 doda besedilo:

»35. Šmarje pri Jelšah	400 000
36. Tolmin	400 000
37. Trebnje	400 000.«

V obrazložitvi predloga je bilo poudarjeno, da so v letih 1969, 1970 in 1971 te tri občine rešile mnogo stanovanjskih problemov udeležencev NOV s sredstvi, ki so bila namensko določena za te zadeve. Ostalo pa je nerešenih še veliko primerov.

Osnovna pripomba skupščin omenjenih občin k predloženemu odloku je v tem, da niso bili dovolj skrbno zbrani tisti podatki o reševanju stanovanjskih problemov borcev NOV, ki so bili uporabljeni za pripravo predloga odloka. Poleg tega tudi podatki o številu rešenih primerov niso točni.

Skupščine teh treh občin sodijo, da ob upoštevanju točnih podatkov o potrošnji sredstev za reševanje stanovanj borcev in ob upoštevanju točnih podatkov o rešenih stanovanjskih primerih ter ob upoštevanju ekonomske moči občin, materialnega položaja borcev itd. izpolnjujejo vse pogoje po predlogu odloka za dodelitev enkratne pomoči pri graditvi stanovanj za udeležence NOV in to:

- v prvi skupini (nizka potrošnja sredstev na en primer) in
- v tretji skupini (zelo strogo opravljen popis stanovanjskih problemov borcev). (Delegat občine Tolmin, ki je govoril tudi v imenu občin Šmarje pri Jelšah in Trebnje)

Iz podobnih razlogov je dal predlog za uvrstitev občine Kamnik med občine, ki bi naj prejele enkratno pomoč po tem odloku, delegat občine Kamnik.

Št.: 420-19/72

Ljubljana, 12. 7. 1972

Komisija skupščine SR Slovenije za vprašanja borcev NOV je na seji dne 13. 7. 1972 obravnavala predlog odloka o spremembi in dopolnitvi odloka o načinu in pogojih za uporabo sredstev, zbranih s prispevkom za graditev stanovanj za udeležence NOV, amandmaje skupščin občin Šmarje pri Jelšah, Tolmin in Trebnje ter amandmaje zakonodajno-pravne komisije. Predlog odloka je v obravnavo skupščini SR Slovenije poslal izvršni svet.

Komisija načelno ugotavlja, da je odlok pripravljen v skladu s sklepom 37. seje republiškega zbora. S spremembo odloka se spreminja ključ za delitev sredstev za reševanje stanovanjskih problemov borcev tako, da se na solidarnostni osnovi zagotavlja enkratna pomoč tistim občinam, ki realno ugotovljenih stanovanjskih problemov borcev same niso sposobne rešiti. Zato se je v načelni razpravi komisija s predlogom odloka strinjala.

Z amandmaji zakonodajno-pravne komisije se komisija strinja, obravnavala pa je tudi amandma, predložen k II. poglavju odloka s strani občin Šmarje pri Jelšah, Tolmin in Trebnje. Ugotovila je, da so te tri občine izpadle iz seznama občin, ki dobe sredstva po II. poglavju odloka, ker so bili strokovnim organom, ki so odlok pripravili, posredovani nepopolni podatki. Glede na nepopolne podatke pa nobena od teh ni zadostila kriterijem, ki so bili upoštevani pri predlagani razdelitvi enkratne pomoči. Da so izpadle, je torej posledica napake, na katero so prizadete občine opozarjale že od februarja 1972, ko se je odlok šele pripravljal.

Komisija meni, da bi bilo dobro na osnovi podatkov, ki jih je posredovala služba družbenega knjigovodstva, napako odpraviti, vendar se z amandmajem, kot je predložen in po katerem so sredstva vsem trem občinam dodeljena v

enaki višini, ni strinjala. Meni, da je treba tem občinam določiti višino enkratne pomoči po enakih principih, kot je bilo to storjeno za vse ostale. Glede na to so predstavniki predlagateljev amandmaja na seji komisije umaknili predlagani amandma.

V konkretni razpravi je bil predlagan

amandma k I. poglavju: a) V smislu pripombe zakonodajno-pravne komisije komisija predlaga, da se črta drugi odstavek te točke.

Odplačilna doba za vse kredite, tudi za tiste, ki bodo dani po sprejetju tega odloka, naj bi bila enaka.

b) V skladu s tem amandmajem se redakcijsko spremeni besedilo prvega odstavka tako, da se črta v tretji in četrti vrsti besede: »besedilo drugega odstavka pod III. spremeni tako, da se glasi:«, stavek pa se nadaljuje z besedilom II. poglavja, ki se ustrezno prenumerira.

Komisija za vprašanja borcev NOV predlaga pristojnima zboroma, da predlog odloka sprejmeta.

Za poročevalca na seji republiškega zbora je bil določen poslanec Vlado Črne.

Za poročevalca na seji socialno-zdravstvenega zbora je bil določen poslanec Vlado Črne.

Št.: 420-19/72

Ljubljana, 14. 7. 1972

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije je na seji dne 6. julija 1972 obravnavala predlog odloka o spremembi in dopolnitvi odloka o načinu in pogojih za uporabo sredstev, zbranih s prispevkom za graditev stanovanj za udeležence NOV, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

V načelni razpravi komisija k predlogu odloka ni imela pripomb.

Pri podrobni obravnavi besedila predloga odloka je komisija sprejela naslednja amandmaja:

K I. točki: V prvem odstavku naj se letnica Uradnega lista »1964« nadomesti z letnico »1969« in besedilo »pod III.« nadomesti z besedilom »III. točke«.

Sprememba je redakcijskega značaja.

V zvezi z drugim odstavkom te točke je komisija poudarila, da je le-ta nejasen in ga je treba ustrezno dopolniti oziroma spremeniti. Iz zakonske določbe ni razvidno, ali velja predlagana odplačilna doba (25 let) in obrestna mera (2 %) le za posojila, dana po uveljavitvi tega odloka, ali tudi za doslej dana posojila, za katera po veljavnem odloku odplačilna doba ne sme biti daljša kot 30 let, obrestna mera pa ne manjša od 1 %.

K II. točki: Uvodno besedilo te točke naj se spremeni tako, da se glasi: »Za V. točko se doda nova V. a točka, ki se glasi:

Ne glede na določbe II. točke odloka se od sredstev, zbranih s prispevkom za graditev stanovanj za udeležence NOV v letu 1972, izloči znesek 30 721 000 dinarjev in se dodeli kot enkratna pomoč pri graditvi stanovanj za udeležence NOV naslednjim občinskim skupščinam:«...

Sprememba je utemeljena, ker gre za enkratno pomoč v predlogu odloka navedenim občinam, s čimer se odstopa od načela v drugem odstavku II. točke

odloga, da se občinam mesečno razdelijo sredstva, ki dotekajo na poseben račun službe družbenega knjigovodstva. Zato dopolnitev smiselno sodi za V. točko, kot predlaga komisija.

Komisija ni imela pripomb k amandmaju skupščin občin Šmarje pri Jelšah, Tolmin in Trebnje.

Št.: 420-19/72

Ljubljana, 6. 7. 1972

Zakonodajno- pravna komisija skupščine SR Slovenije — dodatno poročilo
z dne 19. 7. 1972, št. 420-19/72.

O S N U T E K Z A K O N A

o stanarinah

1. člen

Za uporabo stanovanj plačujejo stanovalci stanarino. Stanarina obsega:

1. amortizacijo stanovanjske hiše;
2. stroške za investicijsko vzdrževanje stanovanjske hiše;
3. stroške za tekoče vzdrževanje skupnih delov in naprav v stanovanjski hiši;
4. stroške za revitalizacijo obstoječih stanovanj;
5. stroške upravljanja skupnih delov in naprav v stanovanjski hiši.

Stroški za tekoče vzdrževanje stanovanja bremene stanovalce poleg stanarine.

Stroške obratovanja plačujejo stanovalci v višini dejanskih stroškov za stanovanjsko hišo poleg stanarine in stroškov za tekoče vzdrževanje stanovanja.

2. člen

Sredstva iz amortizacije zagotavljajo kritje stroškov reprodukcije stanovanjskega sklada.

Amortizacijsko dobo za stanovanjske hiše predpiše občinska skupščina. Pri določevanju amortizacijske dobe upošteva občinska skupščina poprečno dobo trajanja stanovanjske hiše glede na konstrukcijo stavbe ter kakovost materiala in vgrajenih elementov.

3. člen

Stroški za investicijsko vzdrževanje stanovanjske hiše obsegajo stroške, ki so potrebni za srednja in velika popravila stanovanjske hiše in stanovanja.

Stroški za tekoče vzdrževanje skupnih delov in naprav v stanovanjski hiši obsegajo stroške, ki so potrebni za redno uporabo stanovanjske hiše, ter stroške za manjša popravila stanovanjske hiše.

Stroški za revitalizacijo obstoječih starih stanovanjskih hiš in stanovanj obsega stroške za obnovo ali zamenjavo gradbenih konstrukcij, elementov in instalacij brez stanovanjske opreme.

Stroški upravljanja obsegajo dejanske izdatke organizacije za gospodarjenje s stanovanjskimi hišami za upravljanje skupnih delov in naprav v stanovanjski hiši.

Za stroške obratovanja se štejejo stroški za osebne dohodke zaposlenih delavcev v stanovanjski hiši v družbeni lastnini (hišnik, snažilka, kurjač in podobno) in za nabavo in vzdrževanje inventarja, delovnih sredstev in materiala.

Občinska skupščina z odlokom podrobneje določi, kaj se šteje za investicijsko vzdrževanje in za revitalizacijo stanovanja ter za tekoče vzdrževanje, upravljanje in obratovanje po določbah prejšnjih odstavkov.

4. člen

Stanarina je odvisna od vrednosti stanovanja.

Vrednost stanovanja se ugotovi po določbah zakona o ugotavljanju vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj.

5. člen

Višino stanarine določa organizacija za gospodarjenje s stanovanji v družbeni lastnini oziroma lastnik stanovanja v skladu z določbami tega zakona.

Občinska skupščina lahko določi najvišjo raven stanarine, ki se sme določiti za vse ali pa tudi samo za posamezne kategorije stanovanj.

Pri določanju najvišje ravni stanarine po določbah prejšnjega odstavka upošteva občinska skupščina poprečne stroške stanovanjske graditve in stroške za vzdrževanje stanovanjskih hiš ter raven življenjskih stroškov.

6. člen

Za stanovanja, ki jih je kot investitor pridobila organizacija za gospodarjenje s stanovanji iz nestanovanjskih bančnih sredstev z namenom, da se bodo prosto oddajala, in za stanovanja, ki se uporabljajo v poslovne namene, se sme organizacija za gospodarjenje s stanovanji v družbeni lastnini prosto dogovarjati o višini stanarine (prosta stanarina).

7. člen

Organizacija za gospodarjenje s stanovanji v družbeni lastnini oziroma lastnik stanovanja lahko spremeni stanarino v primeru, če je z zakonom predpisana splošna ugotovitev nove vrednosti stanovanj ali če je organizacija za gospodarjenje oziroma lastnik stanovanja moderniziral stanovanje ali vanj vgradil novo opremo.

Določbe prejšnjega odstavka ne veljajo za stanovanja, za katera je uveljavljena prosta stanarina.

8. člen

Če se stanovalec ne strinja z določeno višino stanarine, lahko vloži zahtevo pri pristojnem občinskem sodišču, da določi stanarino v nepravdnem postopku.

Vložitev zahteve po prejšnjem odstavku ne zadrži plačevanja stanarine v višini, ki jo zahteva organizacija za gospodarjenje s stanovanji oziroma lastnik stanovanja.

9. člen

Če se je po mnenju stanovalca uporabna vrednost stanovanja zmanjšala brez njegove krivde za več kot 20 %, lahko zahteva od organizacije za gospodarjenje s stanovanji oziroma od lastnika stanovanja znižanje stanarine.

Če je občinska skupščina odredila popravek vrednosti stanovanj, ker so se poprečne cene gradbenih del oziroma stroški vzdrževanja stanovanj zvišali za več kot 10 % od poprečne gradbene cene, določene na podlagi zakona o ugotovitvi vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj, lahko organizacija za gospodarjenje s stanovanji oziroma lastnik stanovanja sorazmerno zviša stanarino.

10. člen

Občinske skupščine urejajo vprašanja stanarine na podlagi družbenega dogovora, da se zagotovijo enotnost pri vrednotenju stanovanjskih hiš in stanovanj in pri obremenitvi občanov s stanarino ter potrebna sredstva za normalno vzdrževanje stanovanjskega sklada.

11. člen

Stanodajalec, ki ne odda stanovanje v družbeni lastnini v roku 30 dni po njegovi izpraznitvi ali dograditvi, je dolžan plačati organizaciji za gospodarjenje s stanovanji znesek, ki ustreza višini stanarine, ves čas, dokler stanovanja ne odda.

12. člen

Izboljšave v stanovanju in spremembe v njem, ki jih je stanovalec izvršil na svoje stroške, se ne upoštevajo pri določanju stanarine.

13. člen

Ko začne veljati ta zakon, prenehajo v skladu z 28. in 32. točko prvega odstavka 13. člena ustavnega zakona za izvedbo ustavnih amandmajev XXV do LII k ustavi SR Slovenije (Uradni list SRS, št. 51-287/71) veljati:

1. določbe 31. in 32. člena temeljnega zakona o gospodarskem poslovanju (gospodarjenju) s stanovanjskimi hišami v družbeni lastnini (Uradni list SFRJ, št. 35-611/65 in 50-561/68);

2. določbe 117. do 119. člena zakona o stanovanjskih razmerjih (Uradni list SFRJ, št. 11-149/66 in 32-411/72).

14. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu SRS.

O B R A Z L O Ž I T E V

S predloženim osnutkom zakona usklajujemo določbe tistih zveznih zakonov, ki obravnavajo stanarino, z dejanskimi razmerami v SR Sloveniji in z ustavnimi amandmaji. Pri tem se odločamo za sistemsko rešitev vprašanj stanarin, kot je nakazana v resoluciji o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva (Uradni list SRS, št. 5/72). Celovita normativna ureditev stanarin je po navedenem prva v jugoslovanski zakonodajni praksi.

Osnutek zakona določa le okvirna načela, po katerih naj organizacije za gospodarjenje s stanovanji in občinske skupščine glede na stanje stanovanjskega sklada določajo stanarino in t. i. prosto stanarino. V skladu z načeli, ki jih izraža resolucija o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva (točka I/4, b), zagotavlja osnutek zakona vse stanovanjske stroške v zvezi z uporabo stanovanj in natanko določene elemente stanarine. Nova pravna ureditev je v stroških za revitalizacijo obstoječih stanovanj, ki doslej niso predstavljali posebnega elementa stanarine. Uvedba tudi teh stroškov je namreč nujna za tiste občine, ki imajo na voljo relativno slab in zastarel stanovanjski sklad. Revitalizacije takega sklada ni mogoče izvršiti brez solidarnostne udeležbe vseh stanovalcev, kar se dosega s sredstvi, zbranimi od tega elementa stanarine. Spričo velikih potreb v pokrivanju drugih stroškov za uporabo stanovanj bo učinek elementa za revitalizacijo stanovanj v prvem obdobju še skromen in je računati le na postopno uresničevanje revitalizacije takih stanovanj. Ne glede na to je treba sistemsko predvideti možnost zanjo.

Stroški obratovanja so bili doslej zajeti med stroške upravljanja s stanovanjskimi hišami, se pravi, da so te stroške plačevali vsi stanovalci, četudi dejansko takih stroškov v njihovih stanovanjskih hišah ni bilo (npr. hiša ni imela hišnika).

Po osnutku zakona se obračovalni stroški izločajo iz stanarine in jih plačujejo stanovalci posebej; plačujejo jih le stanovalci, ki dejansko koristijo usluge zaposlenih delavcev stanovanjskega podjetja. S tako rešitvijo se obenem preprečuje, da bi pri morebitnem zadržanju ravni stanarine obračovalni stroški zmanjševali razpoložljiva sredstva stanarine na račun vzdrževanja stanovanjskih hiš.

Glede amortizacije določa osnutek zakona, da mora zagotoviti kritje stroškov reprodukcije stanovanjskega sklada. Stopnja tega kritja se dimenzionira glede na dolžino amortizacijske dobe, ki jo določa občinska skupščina. Pri tem gre za politično delikatno odločitev, ker mora amortizacija z ene strani pokrivati potrebe stanovanjskega sklada (2. člen), z druge strani pa tudi upoštevati raven življenjskih stroškov (5. člen). Pomoč občinskim skupščinam pri zasnovi politike stanarin je iskati v družbenem dogovoru, ki ga sklenejo občinske skupščine, da se zagotovi enotnost pri določanju stanarine (10. člen).

Z določbami 9. člena uvajamo avtomatizem v razmerju med gradbeno ceno stanovanja in stanarino. S temi določbami imajo občinske skupščine in stanovanjska podjetja možnost, da brez posebnih težav prilagode stanarine gibanju gradbenih stroškov in s tem preprečijo stalno zaostajanje realne vrednosti stanarine in dezinvestiranje stanovanjskega sklada. Ob tej določbi je treba opozoriti, da bo potrebno izpopolniti sedanjo metodo vodenja indeksa gradbenih stroškov pri zavodu za statistiko SRS ob strokovni pomoči gradbenega centra Slovenije, za kar bo prevzel skrb republiški sekretariat za urbanizem.

Z istimi določbami predvidevamo znižanje stanarine v korist stanovalcev za stanovanja, za katera se iz nekrivdnih razlogov stanovalcev zniža njihova uporabna vrednost za več kot 20 %. Primeri, da postanejo stanovanja manj porabna iz različnih razlogov, kot so elementarne nesreče, adaptacija stanovanjske hiše in podobno, so v praksi pogosti in je prav, da se stanarina prilagodi dejanskemu stanju.

Po osnutku zakona se uvede prosta stanarina ob enakih načelih, kot so veljala še po sedanji ureditvi. S temi določbami ukinjamo za določeno kategorijo stanovanj družbeno kontrolo nad stanarino.

Stanovalcem je glede pravilne določitve višine stanarine zagotovljeno pravno varstvo po sodni poti, kot to določa zakon. Sicer bo druge pravne odnose, ki izhajajo iz uporabe stanovanj, določil zakon o stanovanjskih razmerjih, ki je že v pripravi.

Vprašanje, kdaj naj se uvedejo po osnutku predvidene stanarine, je po mnenju predlagatelja predmet družbenega dogovora občinskih skupščin, ta pa je odvisen od sprejetja zakona o družbeni kontroli cen.

MNENJA, STALIŠČA IN PREDLOGI DELEGATOV OBČIN

Delegati vseh občin v SR Sloveniji, razen odsotnih delegatov občin Metlika, Ormož, Slovenj Gradec in Tržič ter delegat mesta Ljubljane so na svojem 24. zasedanju dne 10. julija 1972 obravnavali osnutek zakona o stanarinah.

V razpravi so sodelovali delegati občin Kranj, Nova Gorica in Ljubljana-Bežigrad, ki je govoril tudi v imenu drugih ljubljanskih občin in mesta Ljubljane.

Na podlagi 3. točke VII. ustavnega amandmaja in 14. člena odloka očasni ureditvi sklica in dela enotnega zbora delovnih skupnosti in zasedanja delegatov občin v skupščini SR Slovenije pošiljata overitelja zapisnika, izvoljena na zasedanju, ta stališča republiškem in gospodarskemu zboru skupščine SR Slovenije, da jih v smislu omenjene določbe ustavnega amandmaja kot pristojna zbora obravnavata in zavzameta do njih stališče.

V načelni in splošni razpravi delegatov občin je bil poudarjen izreden pomen obeh obravnavanih zakonov za gospodarjenje s stanovanji, ker je ob sedanjem stanju, ko se stanarine obračunavajo po stroških gradnje iz decembra 1964, nemogoče uresničevati načela stanovanjske reforme iz leta 1965.

Dana je bila tudi podpora predlogom in pripombam poslovnega združenja stanovanjskih podjetij Slovenije k osnutku tega zakona in zakona o ugotavljanju vrednosti stanovanj. (Delegata občin Kranj in Nova Gorica)

V zvezi z osnutkom zakona je bilo opozorjeno tudi na problem stroškovne stanarine, ki naj ne bi vsebovala sredstev za razširjeno reprodukcijo. Zato se obenem porajajo vprašanja, zakaj po osnutku vsebuje bodoča stanarina tudi stroške za revitalizacijo obstoječih stanovanj, ki zahteva, čeprav v daljšem obdobju, ogromna sredstva, ki jih bo verjetno težko zbrati s stroškovno stanarino. Revitalizacija zahteva obnovo in rekonstrukcijo celih stanovanjskih objektov ali mestnih predelov, kjer gre za zgradbe, ki jih je treba očuvati zaradi kulturno-zgodovinskega pomena posameznega kraja. Zato bi bilo morda vsaj za nekaj časa bolj primerno, določiti v tem zakonu, da se med stroške za investicijsko vzdrževanje štejejo tudi stroški morebitne revitalizacije stanovanj. Še posebej pa bi bilo važno, da se z zakonom določi, da se eventualna revitalizacija prvenstveno pokriva iz sredstev amortizacije stanarin. Na ta način bi namreč lahko uporabljali del amortizacije za zagotovitev enostavne reprodukcije, čemur je amortizacija namenjena. Verjetno pa bi morali za revitalizacijo stanovanj nameniti več družbenih sredstev tudi sicer. (Nova Gorica)

1. člen: V zvezi s 5. točko tega člena je bilo izraženo mnenje, naj bi zakon predvideval tudi stroške upravljanja sklada stanovanjskih hiš oziroma režijske stroške stanovanjskih organizacij. (Kranj, Nova Gorica)

2. člen: Predlagano je bilo, naj bi zakon določil zgornjo mejo oziroma razpon amortizacijske dobe. (Delegat Ljubljane.) Po drugem predlogu pa naj bi znašala maksimalna doba amortizacije 100 let, minimalna amortizacijska stopnja pa 1 %. (Kranj, Nova Gorica)

3. člen: Če že zakon predpisuje v tem členu, kaj so posamezni stroški, obenem pa prepušča občinam, da to precizneje določijo, bi moral biti republiški predpis bolj okviren in prepustiti občinam podrobnosti, ali pa naj republiški predpis ureja tudi podrobnosti in nima potem občina kaj več precizneje določati. Sedanji osnutek pa je v tem pogledu do neke mere tako natančen, da ovira eventualna precizna določila občinam, s tem da našteva, kaj so stroški obratovanja, pri tem pa izpušča nekatere postavke, precizno določa, kaj so to stroški upravljanja, ne zajema pa stroškov režije stanovanjske organizacije in tako naprej. (Nova Gorica)

Glede na to, da so določila glede stroškov investicijskega in tekočega vzdrževanja ter za revitalizacijo stanovanjskega fonda preohlapno definirana, je bilo predlagano naslednje besedilo prvih treh odstavkov:

»Stroški za investicijsko vzdrževanje stanovanjske hiše obsegajo celotne ali delne zamenjave konstrukcij, elementov in opreme ter obnovitvena dela na dotrajanih konstrukcijah, elementih in opremi.

Stroški za tekoče vzdrževanje skupnih delov in naprav v stanovanjski hiši obsegajo popravila na skupnih delih in napravah in stroške za redno vzdrževanje skupnih naprav.

Stroški za revitalizacijo starih hiš in stanovanj obsegajo stroške za obnovo ali zamenjavo gradbenih konstrukcij in elementov stanovanj v sodobnejših izvedbah zaradi njihove zastarelosti in dotrajanosti, če se s tem poveča funkcionalnost stanovanj, uporabna vrednost stanovanj in stanovanjski standard. (Ljubljana)

Predlagano je bilo, naj bi v četrtem odstavku upoštevali samo stroške organizacije za gospodarjenje in upravljanje s stanovanjskimi hišami, ostale pa naj bi črtali.

Med stroške obratovanja (peti odstavek) naj bi posebej šтели tudi stroške komunalnih storitev, ki jih stanovalec neposredno plačuje: vodarina, smetarina itd. (Kranj)

K šestemu odstavku je bilo izraženo mnenje, naj se v tretji vrsti za besedo »revitalizacija« doda besedilo »stanovanjske hiše«. (Ljubljana)

6. člen: V tretji vrsti bi naj za besedo »bančnih« dodali besedilo »in drugih«. (Kranj)

9. člen: Predlagano je bilo, naj bi prvi odstavek tega člena dopolnili z določilom, da če se organizacija za gospodarjenje s stanovanjskimi hišami oziroma lastnik stanovanja ne strinja z znižanjem stanarine, odloča o tem stanovanjska arbitraža oziroma v nepravdnem postopku sodišče. (Kranj)

Po drugem mnenju bi bilo treba v tem odstavku mnenja stanovalcev izključiti in nasloniti to pravico izključno na dejansko ugotovljeno zmanjšano vrednost stanovanja. Kako se tako zmanjšanje ugotovi, pa naj podrobneje določi občinska skupščina. Razen tega bi bilo treba izraz »uporabna vrednost stanovanja« zamenjati z izrazom »točkovna vrednost stanovanja«, ker je prvi nekoliko širši. Morda je predlagatelj osnutka mislil na takozvano notranjo

uporabno vrednost stanovanja, ki jo ugotavljamo s pomočjo sistema vrednotenja stanovanja. Uporabne vrednosti stanovanj v pravem pomenu besede pa pri nas ne poznamo in je verjetno še dolgo ne bomo imeli niti izmerjeno niti uradno registrirane. Zato ne moremo naslanjati neke pravice občana oziroma stanovalca na tako osnovo. (Nova Gorica.)

V zvezi z drugim odstavkom je bilo izraženo mnenje, da ne bi bilo treba v zvezi z zvišanjem gradbenih cen sklepati novih stanovanjskih pogodb, vendar pa mora pogodba imeti formulacijo, da se v primeru tega splošnega povišanja ne sklepa novih pogodb, ker to seveda predstavlja ob sedanjem številu stanovanj ogromno delo. (Kranj.)

11. člen: Predlagano je bilo, da se rok 30 dni izpusti ter da ostane formulacija, da je stanodajalec, ki ne odda stanovanja v družbeni lastnini po njegovi spraznitvi ali dograditvi, dolžan plačati organizaciji za gospodarjenje stanarino za to obdobje. (Kranj.)

Št.: 36-43/72

Ljubljana 12. 7. 1972

POROČILA

Odbor za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo republiškega zbora skupščine SR Slovenije je na seji dne 12. 7. 1972 obravnaval osnutek zakona o stanarinah, ki ga je poslal skupščini v razpravo izvršni svet.

Odbor je uvodoma ugotovil, da je osnutek zakona izdelan na podlagi stališč, sprejetih v resoluciji o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva (Uradni list SRS, št. 5/72).

V načelni razpravi so poslanci menili, da osnutek zakona prinaša na to področje pomembne novosti, predvsem glede strukture stanarine. Njegovo izvajanje bo, četudi ne bi upoštevali efekta revalorizacije, povzročilo povečanje stanarin, za kar pa se odločamo zavestno.

Bilo je postavljeno tudi vprašanje, ali ni predloženi osnutek zakona prepodroben, glede na to da spadajo stanovanjska graditev, financiranje in gospodarjenje s stanovanji med področja, za katera lahko zakon predpiše le temeljna načela, vse ostalo pa prepusti občinskim skupščinam.

Ker je zakon o stanarinah tesno povezan z zakonom o gospodarjenju s stanovanjskimi hišami v družbeni lastnini in z zakonom o stanovanjskih razmerjih, je bila ponovno poudarjena zahteva, naj se ta dva zakona pripravita skladno s programom usklajevanja republiške zakonodaje z ustavnimi amandmaji.

V razpravi po členih so bile predlagane naslednje pripombe:

K 1. členu: Besedilo je treba preformulirati tako, da bo že na začetku jasno povedano, da stanovalci za uporabo stanovanj in skupnih delov in naprav v stanovanjski hiši plačujejo stanarino ter stroške tekočega vzdrževanja stanovanja in obratovanja.

K 3. členu: Skladno z načelno razpravo so bili poslanci mnenja, da je posamezne vrste stroškov potrebno jasneje in natančneje opredeliti že v zakonu.

K 9. členu: a) Določbe tega člena je potrebno dopolniti tako, da lahko stanovalec zahteva znižanje stanarine, če se je vrednost stanovanja zmanjšala brez njegove krivde za 20 %, upošteva je točkovalni sistem ali druge izredne pogoje. Zahtevi po znižanju stanarine je namreč potrebno dati neko osnovo.

Glede 20% znižanja vrednosti stanovanja odbor ni imel pomislekov, ker meni, da je znižanje stanarine upravičeno le za bistvene motnje.

b) Drugi odstavek 9. člena je potrebno dopolniti ali pa v posebnem členu določiti, da ob avtomatičnem povišanju stanarin organizacije za gospodarjenje s stanovanji oziroma lastniku ni treba sklepati s stanovalci novih pogodb, ker bi to pomenilo zanje veliko administrativno obremenitev.

K 11. členu : Določitev roka 30 dni v tem členu ni potrebna, ker mora stanodajalec plačati stanarino organizaciji za gospodarjenje za ves čas, dokler stanovanja ne odda.

Odbor predlaga republiškemu zboru, da sprejme osnutek zakona o stanarinah skupaj s predloženimi pripombami v smislu predloga izvršnega sveta po skrajšanem postopku.

Za poročevalca na seji zbora je bil določen poslanec Marjan Gabrič.

St.: 36-43/72

Ljubljana, 13. 7. 1972

Odbor za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora je na svoji 51. seji dne 6. julija 1972 obravnaval osnutek zakona o stanarinah, ki ga je skupščini SR Slovenije poslal v obravnavo izvršni svet s predlogom, da se v smislu 294. člena poslovnika skupščine obravnava po skrajšanem postopku.

Odbor je uvodoma ugotovil, da je osnutek zakona izdelan na podlagi stališč resolucije o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva (Ur. l. SRS, št. 5/72), v kateri so v poglavju I, v točki 4 b podana načela za prihodnjo ureditev vprašanj stanarin.

V načelni razpravi je odbor ugotovil, da je že z resolucijo predvidena struktura stroškov, katere naj bi krili v prihodnje s stanarinami. V nadaljevanju načelne razprave pa je bilo postavljeno tudi vprašanje, zakaj ni bil hkrati s predloženim zakonom predložen tudi osnutek zakona o gospodarjenju s stanovanjskimi hišami v družbeni lastnini, v katerem naj bi zajeli tudi dosedanje vsebino zakona o pravicah in dolžnostih stanovalcev pri upravljanju stanovanjskih hiš (kar je sicer po programu usklajevanja republiške zakonodaje z ustavnimi amandmaji v letu 1972 in 1973 bilo predvideno, da se pripravi zakon do 30. 6. 1972) in osnutek zakona o stanovanjski pravici in stanovanjskih razmerjih (z istim rokom v programu usklajevanja republiške zakonodaje). To vprašanje se postavlja predvsem zaradi tega, ker je zlasti zakon o gospodarjenju s stanovanjskimi hišami v družbeni lastnini tesno povezan z zakonom o stanarini. Že sedaj bi se moralo videti, kako se bo gospodarilo v stanovanjih in stanovanjskih hišah v družbeni lastnini, s tistimi sredstvi, ki jih predvideva zakon o stanarinah. Osnutek zakona o stanarinah predvideva namreč precejšnje spremembe v strukturi stroškov, ki se krijejo iz stanarin in bo njegovo izvajanje povzročilo (brez dodatnih efektov hkrati predloženega osnutka zakona o ugotovitvi vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj) že samo po sebi bistveno povečanje stanarin.

Predstavnik predlagatelja je pojasnil, da bosta omenjena osnutka zakona o gospodarjenju s stanovanjskimi hišami v družbeni lastnini in osnutek zakona

o stanovanjski pravici in stanovanjskih razmerjih predložena šele jeseni, ker sekretariat za urbanizem ne more pripraviti hkrati vseh omenjenih zakonov.

Večina članov odbora se ni strinjala z mnenjem, da predstavljajo nekatere določbe osnutka zakona o stanarinah (še posebej glede obsega in vsebine tako imenovanih obratovalnih stroškov) nadaljnje omejevanje pravic stanovalcev v družbenem stanovanjskem skladu, kar naj bi bilo po tem mnenju v nasprotju z intencijami ustavnega amandmaja XXXIII k ustavi SR Slovenije oziroma kar po tem mnenju ni v skladu s stališči resolucije o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva. Člani odbora so menili, da bodo občani-stanovalci lahko prek občinskih skupščin vplivali na vsebino odlokov občin, ki bodo določali, kaj se šteje npr. za stroške obratovanja stanovanjskih hiš.

S tem v zvezi člani odbora tudi niso podprli mnenja, da predstavljajo določbe o obratovalnih stroških »karto bianco« stanovanjskim podjetjem. Stanovanjska podjetja bodo po tem mnenju lahko v obratovalne stroške, ki se bodo po tem zakonu lahko zaračunavali povrh stanarin, zajele skoraj vse stroške, ki so bili sedaj v okviru stanarine kot stroški tekočega vzdrževanja hiš. Na ta način se bo lahko kadarkoli izigrala družbena kontrola cen stanarin, ki bo v skladu z resolucijo o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva tudi še v bodoče.

Odbor je menil, da bi kazalo proučiti, kako bodo na višino stanarin vplivali vsi navedeni ukrepi, kot so:

— po členu 1: izločitev obratovalnih stroškov iz dosedanjih stanarin in njihovo posebno zaračunavanje. Ali je res, da bodo samo zaradi tega povečane stanarine v blokovnih gradnjah od 10 do 30 %?

— po členu 4: novo določanje vrednosti stanovanj (po določilih osnutka zakona o vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj, ki je hkrati predložen) na podlagi nove poprečne kalkulativne gradbene cene stanovanj na dan 31. 12. 1970. Nova valorizacijska vrednost ene točke, ki bo ugotovljena na tej podlagi, bo za okoli 150—200 % višja kot sedanja. Predvidoma naj bi bila nova valorizacijska vrednost točke dosežena postopoma v treh letih. Ker se po zakonu o ugotovitvi vrednosti stanovanj predvidevajo bodisi višje točkovani elementi stanovanj bodisi prvo točkovanje nekaterih elementov stanovanj, ki doslej niso točkovani, je treba upoštevati pri izračunu nove vrednosti stanovanj in s tem v zvezi stanarin tudi višje število točk za en del stanovanja, kot je bilo to doslej;

— po členu 9: je dana možnost stanovanjskim podjetjem, da zvišajo stanarine, če občinska skupščina odredi popravek vrednosti stanovanj, če se poprečne cene gradbenih del oziroma stroški vzdrževanja stanovanj zvišajo za več kot 10 % od poprečne gradbene cene.

Poslanci so bili informirani o tem, od kdaj bo upoštevan popravek stanarin glede na možnost, ki jo je dal odlok zveznega izvršnega sveta o spremembah in dopolnitvah odloka o maksimiranju cen za vse proizvode in storitve (Ur. l. SFRJ, št. 31/72), s katerim je predvideno, da se povečajo cene za komunalne storitve in stanarine v poprečju za največ 8 % v vsaki občini oziroma izjemoma tudi več, vendar tako, da skupno povečanje v republiki ne preseže 8 %.

Slišati je bilo tudi mnenje, da se vsi omenjeni ukrepi (po 1., 4. in 9. členu) nanašajo na ureditev stanarin v družbenem stanovanjskem skladu, ki so tako pravočasno predloženi skupščini, niso pa skupščini obenem predloženi tudi ukrepi, ki so predvideni v stališčih 3. konference ZKS o socialnem razlikovanju. Tam je predvideno, »da bi k sredstvom za gradnjo stanovanj morali dodati

tudi sredstva od povečanega obdavčenja stanovanjskih hiš oziroma stanovanj, predvsem tistih, ki so bila zgrajena z ugodnimi krediti iz družbenih skladov, torej s krediti, katerih anuitete so zaradi visoke stopnje inflacije močno razvrednotene«. Tudi v akcijskem programu izvršnega sveta v zvezi s stališči 3. konference ZKS je predvideno, da bo izvršni svet na področju stanovanjskega gospodarstva predlagal »izpopolnitev davčnih predpisov v smislu zajemanja inflacijske rente pri tistih lastnikih novo zgrajenih stanovanj, ki so dobili posebne ugodne kredite iz družbenih sredstev«. S tem v zvezi je bilo izraženo mnenje, da bi hkrati z zakonom o stanarinah kazalo predložiti vsaj predlog za izdajo zakonov, ki bi urejevali vprašanje zajemanja inflacijske rente hkrati z reševanjem novih stanarin v družbenem stanovanjskem skladu, saj bi to bilo tudi politično bolj sprejemljivo in bi ob takem obravnavanju teh vprašanj stanovalci v družbenem stanovanjskem skladu bili bolj pripravljeni sprejeti utemeljitve za zvišanje stanarin.

Taki ukrepi bi tudi bili popolnoma v skladu z načelnimi stališči 3. konference ZKS, v katerih je predvideno tudi, da se morajo odpravljati neupravičene dohodkovne razlike, ki izvirajo iz različnih oblik pridobivanja dohodka, ki ne izvira iz dela, tudi z ukrepi »obdavčitve dohodka oziroma s povečano vrednostjo osebnega premoženja, ki je bilo pridobljeno v pogojih visoke stopnje inflacije s pomočjo ugodnih dolgoročnih kreditov iz družbenih sredstev«. Poslanci so bili seznanjeni, da se proučujejo tudi ta vprašanja in iščejo ustrezne rešitve.

V razpravi po členih je odbor imel naslednje pripombe:

K 1. členu: V drugem odstavku naj se pika na koncu odstavka zamenja z vejico in dodajo besede: »v skladu z normativi.«

Odbor meni, da je treba zagotoviti, da stroški za tekoče vzdrževanje stanovanja ne bodo presegli normative, ki jih sprejemajo delavski sveti stanovanjskih podjetij v širši sestavi.

K 3. členu: V razpravi o vsebini petega odstavka, ki se nanaša na definicijo stroškov obratovanja hiše, je večina članov odbora menila, da osebni dohodki kurjačev niso bili sporni in so vedno predstavljali stroške kurjave stanovanjskih hiš, ki se je plačevala in se plačuje poleg stanarine. Zatorej se osebni dohodki kurjačev ne morejo šteti za obratovalne stroške.

Predloženo je, da se tudi osebni dohodki hišnikov ne štejejo v stroške tekočega vzdrževanja. Izraženo je bilo mnenje, da so osebni dohodki hišnikov glede na njihovo delo tipični stroški tekočega vzdrževanja skupnih delov in naprav v stanovanjskih hišah.

Izraženo je bilo mnenje, da bi se v obratovalne stroške štela samo poraba električnega toka v skupnih prostorih kot tudi poraba električnega toka za osebna in tovarna dvigala. Slišati je bilo mnenje, naj se stroški obratovanja natančneje opredelijo, da bi se tako stanovanjskim podjetjem onemogočilo, da bi v te stroške prenesli vse ali skoraj vse dosedanje stroške tekočega vzdrževanja stanovanjskih hiš, ker bi se v tem primeru stanarine dvignile nad plačilno sposobnostjo tistih, ki bi imeli pravico do delne nadomestitve stanarine po zakonu o družbeni pomoči v stanovanjskem gospodarstvu (Ur. l. SRS, št. 5/72). V nobenem primeru pa se ne bi smelo dovoljevati zaračunavanje stroškov obratovanja za uporabo elementov skupnih prostorov, za katere se plačujejo točke po zakonu o ugotovitvi vrednosti stanovanj.

K 10. členu: Predlog, da bi eden od podpisnikov družbenega dogovora občin glede vprašanj stanarine (predvsem glede določanja obratovalnih stro-

škov) bile tudi skupščine stanovalcev, je bil zavrnjen. Izraženo je bilo mnenje, da to ne bi bilo v skladu s točko 1 in 2 XXXIII. amandmaja k ustavi SR Slovenije in so interesi stanovalcev v zadostni meri zastopani že v občinski skupščini.

Odbor predlaga gospodarskemu zboru, da sprejme osnutek zakona, s tem da se pri izdelavi predloga zakona upoštevajo tudi pripombe, ki jih je dal odbor. Odbor se je strinjal s predlogom, da se zakon obravnava po skrajšanem postopku.

Odbor je za svojega poročevalca na zboru določil poslanca Marka Drnovška.

Št.: 36-43/72

Ljubljana, 7. 7. 1972

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije je na seji dne 6. julija 1972 obravnavala osnutek zakona o stanarinah, ki ga je predložil izvršni svet skupščine SR Slovenije.

V načelni razpravi je komisija menila, naj se v tem zakonu načelno opredelijo elementi za določanje stanarin, z zakonodajo, ki se v republiki pripravlja na področju stanovanjskih razmerij in gospodarjenja s stanovanjskimi hišami v družbeni lastnini, pa bi se konkretno uredila stanovanjska pravica, stanovanjska razmerja ter gospodarjenje s stanovanji (9. podtočka prvega odstavka 1. točke in 7. podtočka prvega odstavka 4. točke XLIII. amandmaja k ustavi SR Slovenije).

V obravnavi po členih je komisija sprejela naslednje pripombe, predloge in mnenja:

K 1. členu: V komisiji je bilo postavljeno vprašanje, ali izraz »stanovalci« v prvem in drugem odstavku tega člena povsem ustreza, glede na to, da je v skladu s stanovanjsko zakonodajo možno med stanovalce šteti tudi družinske člane imetnika stanovanjske pravice, ki je dejansko zavezan k plačilu stanarine. Zato naj bi predlagatelj pri sestavi predloga zakona v zvezi s tem členom (isto velja tudi za 9. in 12. člen) namesto izraza »stanovalci« oziroma »stanovalec« našel ustrežnejši izraz.

K 5. členu: V drugi vrsti prvega odstavka naj bi se črtalo besedilo »v družbeni lastnini«.

Pojasnilo, da gre za organizacijo za gospodarjenje s stanovanji v družbeni lastnini, ni potrebno, ker v okviru pozitivnega sistema gospodarjenja s stanovanjskimi hišami v družbeni lastnini pri nas ne poznamo organizacij, ki bi se ukvarjale z gospodarjenjem s stanovanji v zasebni lastnini, ampak le z gospodarjenjem s stanovanji v družbeni lastnini.

Ista pripomba velja v zvezi s to organizacijo k prvemu odstavku 7. člena.

K 6. in 7. členu:

6. člen in drugi odstavek 7. člena naj bi se črtala.

Komisija je namreč menila, da določbe o tako imenovani »prosti stanarini« v tem zakonu niso potrebne. Pojem »proste stanarine« je namreč že opredelila resolucija o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva (Ur. l. SRS, št. 5/72) in v zvezi s tem ni potrebna še posebna določba v samem zakonu; saj gre

pri najemu stanovanj, ki jih je kot investitor pridobila organizacija za gospodarjenje s stanovanji iz nestanovanjskih bančnih sredstev z namenom, da se bodo prosto oddajala, in pri najemu stanovanj, ki se uporabljajo v poslovne namene, za civilnopravno razmerje med takim investitorjem in najemnikom takega stanovanja, ki se ureja po splošnih pravilih civilnega prava in ne v okviru teh zakonskih določb.

V prvem odstavku 7. člena naj se v tretji in četrti vrsti črta besedilo »če je z zakonom predpisana splošna ugotovitev nove vrednosti stanovanj ali«.

Črtanje tega besedila je potrebno iz razlogov, ker po mnenju komisije za spremembo stanarine zadostuje le element modernizacije stanovanja oziroma vgraditve nove opreme v stanovanju po organizaciji za gospodarjenje oziroma lastniku stanovanja. S tako modernizacijo stanovanje namreč pridobi večjo vrednost in ni potrebno predpisovati še nadaljnjega zakonskega pogoja splošne ugotovitve nove vrednosti takega stanovanja.

K 9. členu: V zvezi z možnostjo znižanja stanarine po prvem odstavku tega člena je bil v komisiji izražen splošen pomislek, da gre pri nekrivdnem zmanjšanju vrednosti stanovanja za več kot 20 % za zelo visok odstotek. Člani komisije so menili, naj bi predlagatelj morda ta odstotek zmanjšanja vrednosti stanovanja uskladi pri sestavi zakonskega predloga z odstotkom, ki je naveden v drugem odstavku tega člena kot eden izmed elementov za zvišanje stanarine.

En član komisije je v zvezi z drugim odstavkom izrazil pomisleke, ali ne pomeni to pooblastilo organizaciji za gospodarjenje s stanovanji oziroma lastniku stanovanja za sorazmerno zvišanje stanarine dejansko določeno drsno lestvico, ki naj bi imela v glavnem fiskalni retroaktivni značaj in ki bi lahko vzvratno vplivala na porast cen gradbenih materialov oziroma gradbenih del in stroškov vzdrževanja stanovanj.

Večina članov komisije pa je menila, da je ureditev v drugem odstavku tega člena sistemsko pravilno postavljena, saj bodo občinske skupščine določale popravek vrednosti stanovanj le v tistih primerih, ko so se povprečne cene gradbenih del oziroma stroški vzdrževanja stanovanj zvišali za več kot 10 % in še to po tehtnem premisleku in z upoštevanjem analize o gibanju teh cen na območju posamezne občine.

K 10. členu: Po mnenju komisije pri urejanju vprašanj stanarine, kot ga določa ta člen, dejansko ne gre za institut družbenega dogovora, pač pa za institut medobčinskega dogovarjanja, kar naj predlagatelj smiselno upošteva pri sestavi zakonskega predloga.

K 12. členu: Da ne bi prišlo do nasprotja med tem členom in prvim odstavkom 9. člena osnutka zakona o ugotovitvi vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj, naj bi se začetno besedilo tega člena glasilo: »Vrednost izboljšav v stanovanju in sprememb v njem, ...«.

K 13. členu: V prvi vrsti prvega odstavka naj bi se med besedo »prenehajo« in »v« vstavilo besedilo »na območju SR Slovenije«.

Gre le za dopolnitev redakcijskega značaja

Št.: 36-43/72

Ljubljana, 6. 7. 1972

OSNUTEK ZAKONA

o ugotovitvi vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj

1. člen

Občinska skupščina predpiše merila za ugotavljanje nove vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj, ki se oddajajo v najem, ter način, kako se ugotovi njihova nova vrednost.

Nova vrednost stanovanjskih hiš in stanovanj se ugotovi po stanju na dan 31. 12. 1970.

2. člen

Občinska skupščina upošteva pri določanju meril za ugotovitev vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj:

- vrsto in kakovost konstrukcije stavbe;
- funkcionalnost stanovanja;
- opremljenost stanovanja;
- položaj stanovanja v stavbi;
- starost stavbe;
- druge elemente, ki vplivajo na uporabno vrednost stanovanja.

3. člen

Vrednost stanovanja se ugotovi z ovrednotenjem elementov iz prejšnjega člena na podlagi točkovanja.

Vrednost stanovanja se ugotovi za stanovanje kot gradbeno celoto, ne glede na število uporabnikov stanovanja.

4. člen

Vrednost stanovanja se izračuna tako, da se pomnoži število kvadratnih metrov uporabne tlorisne površine stanovanja s seštevkom točk, ki ustrezajo temu stanovanju in z vrednostjo ene točke (valorizacijska vrednost).

Za uporabno tlorisno površino stanovanja po prvem odstavku se šteje čista tlorisna površina sob, predsobe, hodnikov v stanovanju, kuhinje, kopalnice, shrambe in drugih prostorov stanovanja.

5. člen

Občinska skupščina določi valorizacijsko vrednost ene točke tako, da upošteva poprečno kalkulativno gradbeno ceno kvadratnega metra uporabne stanovanjske površine, ki se je oblikovala na območju občine.

6. člen

Kalkulativna gradbena cena po določbah tega zakona vsebuje:

1. stroške za gradbena, obrtniška in inštalacijska dela ter za vgrajeno stanovanjsko opremo po obračunski tehnični dokumentaciji;
2. stroške za izdelavo lokacijske dokumentacije in investicijske tehnične dokumentacije, vključno stroške za nadzorstvo nad izvajanjem del, stroške za priključke stanovanjske hiše na sekundarno komunalno omrežje, stroške za zunanjo ureditev funkcionalnega zemljišča stanovanjske hiše, plačilo taks in

stroškov v zvezi z odobritvijo investicijske tehnične dokumentacije in s pregledom dokončne stanovanjske hiše;

3. odškodnino za dodeljeno pravico uporabe na zemljišču ter stroške za urejanje stavbnega zemljišča.

7. člen

Vrednost stanovanjske hiše se ugotovi tako, da se seštejejo ugotovljene vrednosti vseh stanovanj in poslovnih prostorov v stanovanjski hiši.

8. člen

Vrednost stanovanj v družbeni lastnini in vrednost stanovanja, ki je posamezen del stavbe v lasti občana, ugotavlja organizacija za gospodarjenje s stanovanji na način, da za stanovanja, ki so bila ovrednotena s stanjem na dan 1. avgusta 1965 v skladu z določbami temeljnega zakona o ugotovitvi vrednosti stanovanjskih hiš, stanovanj in poslovnih prostorov (Uradni list SFRJ, št. 34-608/65), upošteva izvršeno točkovanje, ki ga korigira v skladu z navodilom iz 11. člena tega zakona.

Vrednost najemnih stanovanj v družinski stanovanjski hiši v lasti občana ugotavlja v skladu z določbami prejšnjega odstavka lastnik družinske stanovanjske hiše.

Določbe prejšnjih odstavkov veljajo tudi za stanovanja, zgrajena po uveljavitvi tega zakona.

9. člen

Pri ugotavljanju vrednosti stanovanj se upoštevajo tudi vse spremembe, ki so nastale po izvršeni valorizaciji na dan 1. avgusta 1965 in ki vplivajo na vrednost stanovanja, kot so dodatna opremljenost stanovanja, sprememba namembnosti prostorov, asanacija stanovanj in podobno ne glede na to, na čigave stroške so bile izvršene.

Spremembe iz prejšnjega odstavka se ločeno ugotavljajo in evidentirajo.

10. člen

Stroški ugotavljanja vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj v družbeni lastnini po odločbah tega zakona se pokrivajo iz denarnih sredstev sklada stanovanjskih hiš.

11. člen

Republiški sekretar za urbanizem izda navodilo za točkovanje stanovanj.

12. člen

Vrednost stanovanjskih hiš in stanovanj, ki jih uporabljajo njihovi lastniki, se ugotovi v skladu z določbami tega zakona najpozneje do 31. decembra 1974. Organizacijo in način ugotavljanja vrednosti določi občinska skupščina z odlokom.

Določbe prejšnjega odstavka ne veljajo za kmetijske stanovanjske hiše, ki so oproščene davka od stavb, ob pogoju, da se take stavbe ne oddajajo v najem.

13. člen

Ko začne veljati ta zakon, preneha veljati v skladu z 29. točko prvega odstavka 13. člena ustavnega zakona za izvedbo ustavnih amandmajev XXV

do LII k ustavi SR Slovenije (Uradni list SRS, št. 51-287/71) temeljni zakon o ugotovitvi vrednosti stanovanjskih hiš, stanovanj in poslovnih prostorov (Uradni list SFRJ, št. 34-608/65).

14. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu SRS.

OBRAZLOŽITEV

Vrednost stanovanjskih hiš in stanovanj, ki je bila ugotovljena v letu 1965 na podlagi temeljnega zakona o ugotovitvi vrednosti stanovanjskih hiš, stanovanj in poslovnih prostorov (Uradni list SFRJ, št. 34/65) in na podlagi ustreznih občinskih odlokov, je nujno potrebno ponovno spraviti v sklad z dejansko vrednostjo. Popravek vrednosti tega sklada narekujejo kvalitetne spremembe pri gradnji stanovanjskih hiš in opremljanju stanovanj, do katerih je prišlo v zadnjih letih, potem ko je bil opravljen popis stanovanj in njihovo točkovanje. V stanovanjsko graditev uvajamo namreč sodobno opremo kuhinje, sodobne tlake, skupne naprave v hiši in podobno. Tudi konstrukcija stavb je prilagojena potresnim predpisom, ki so bili sprejeti po izvršeni valorizaciji stanovanj, zaradi česar je kvaliteta stanovanjskih objektov neprimerno višja. Vse te spremembe vplivajo na večjo vrednost stanovanjske hiše oziroma stanovanja. Višje vrednosti stanovanjske hiše oziroma stanovanja zaradi novih elementov stanovanja pa ni mogoče izraziti brez sprememb ustreznih predpisov o ugotavljanju vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj.

Ugotavljanje vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj je za stanovanjsko gospodarstvo zelo pomembno, saj je od pravilno ugotovljene vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj odvisna kvantifikacija materialnih pogojev za gospodarjenje s skladom stanovanjskih hiš.

Po ustavnem zakonu je treba temeljni zakon o ugotavljanju vrednosti stanovanjskih hiš, stanovanj in poslovnih prostorov, ki se uporablja kot republiški zakon do izdaje ustreznega republiškega zakona, uskladiti najpozneje do 31. 12. 1972.

Iz navedenih razlogov predlagamo osnutek zakona o ugotovitvi vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj. Z njim rešujemo omenjena materialna vprašanja in uskladitev z ustavnimi amandmaji.

Vrednotenje stanovanjskih hiš in stanovanj je obsežno delo, ki terja sodelovanje velikega števila kadrov in visoka finančna sredstva. Zato izhaja osnutek zakona iz sedanje pravne ureditve in že sprejete metodologije za vrednotenje stanovanjskih hiš in stanovanj (sistem točkovanja), ki ju prilagaja novim potrebam oziroma ustrezno izpopolnjuje. S takim enostavnim pristopom za ponovno vrednotenje se ognemo ponovnemu popisovanju stanovanj in se v bistvu vrednotenje opravi z enostavnimi računskimi operacijami na podlagi podatkov o opreми stanovanja, s katerimi razpolagajo organizacije za gospodarjenje s stanovanjskimi hišami in lastniki stanovanj.

Odločitev, da se upošteva kalkulatívna gradbena cena po stanju ob koncu leta 1970, sloni na ugotovitvi, da razpolagamo s kvalitetnejšimi podatki za l. 1970.

Določitev valorizacijske vrednosti ene točke prepušča zakon občinskim skupščinam, pri čemer zagotavlja njihovo medsebojno sodelovanje ter urejanje

vprašanj valorizacije z družbenim dogovorom kot to določa 10. člen osnutka zakona o stanarinah.

Poprava točkovanja stanovanj se opravi na podlagi navodila, ki ga izda republiški sekretar za urbanizem. S tem se zagotavlja enoten sistem za SR Slovenijo, kar omogoča vodenje enotnih statističnih podatkov, izdelavo enotnih tehničnih in ekonomskih analiz in podobno. Zaradi poudarjenega družbenega pomena stanovanjskega gospodarstva je takšen enoten sistem nujno potreben.

Za predlagano vrednotenje stanovanj ne predvideva osnutek zakona nobenega roka, ker je v interesu samih organizacij za gospodarjenje s stanovanjskimi hišami in lastnikov stanovanj, da vrednotenje čim prej opravijo. Za tista stanovanja, pri katerih niso upoštevani novi elementi vrednosti stanovanj, bo nova ugotovitev vrednosti stanovanja imela za posledico tudi ustrezno spremembo v stanarini, za ostala stanovanja pa bo ponovno vrednotenje prišlo v poštev pri določanju nove stanarine v smislu predlaganega zakona o stanarinah.

S tem zakonom se uvaja obveznost, da se ovrednoti tudi zasebni stanovanjski sklad, ki ga uporabljajo lastniki sami, doslej pa ni bil ovrednoten na način kot to določa osnutek zakona za najemni stanovanjski sklad (družbeni in zasebni). Takšno ovrednotenje bo predstavljalo osnovo za odrejanje hišnine. Organizacijo in način tega ovrednotenja bo določila občinska skupščina z odlokom.

MNENJA, STALIŠČA IN PREDLOGI DELEGATOV OBČIN

Delegati vseh občin v SR Sloveniji, razen odsotnih delegatov občin Metlika, Ormož, Ribnica, Slovenj Gradec in Tržič, ter delegat mesta Ljubljane so na svojem 24. zasedanju dne 10. julija 1972 obravnavali osnutek zakona o ugotovitvi vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj.

V razpravi so sodelovali delegati občin Kranj, Škofja Loka in Ljubljana-Bežigrad, ki je govoril tudi v imenu drugih ljubljanskih občin in mesta Ljubljane.

Na podlagi 3. točke VI. ustavnega amandmaja in 14. člena odloka o začasni ureditvi sklica in dela enotnega zbora delovnih skupnosti in zasedanja delegatov občin v skupščini SR Slovenije pošiljata overitelja zapisnika, izvoljena na zasedanju, ta stališča republiškemu in gospodarskemu zboru skupščine SR Slovenije, da jih v smislu omenjene določbe ustavnega amandmaja kot pristojna zbora obravnavata in zavzameta o njih svoje stališče.

K drugemu odstavku 1. člena je bilo izraženo mnenje, naj bi se nova vrednost stanovanj ugotovila po stanju na dan 31. 12. 1971 glede na to, da je bil v letu 1971 dosežen občuten porast cen gradbenega materiala in storitev ter da so vse občine sprejele odloke o poprečnih gradbenih cenah stanovanj za leto 1971. (Delegata občine Kranj in Ljubljana.)

V drugem odstavku 4. člena naj bi pri uporabni tlorisni površini stanovanja upoštevali tudi garaže. (Škofja Loka.)

Predlagano je bilo, da bi se poprečna kalkulatívna gradbena cena v 5. členu precizneje določila, ker ni jasno, ali gre za ceno iz prvega člena, sedanjo ceno ali pa ceno ob času graditve. (Škofja Loka.)

Izraženo je bilo mnenje, da ni potrebno, da bi ta zakon urejal tudi vrednotenje poslovnih prostorov, temveč naj bi se vrednotili poslovni prostori tako, kot se vrednotijo vsa osnovna sredstva delovnih in drugih organizacij in da se seveda v taki vrednosti obračunava najemnina. (7. člen) (Kranj.)

V zvezi z 8. členom je bilo predlagano, da bi se tudi v primerih, ki jih obravnava drugi odstavek, pooblastila organizacija za gospodarjenje s stanovanji s tem, da bi ocenila vrednost stanovanja na stroške lastnika samega. Na ta način bi zmanjšali ali pa onemogočili možnost izkoriščanja podnajemnikov, predvsem bi pa zagotovili enotne kriterije pri bodočem sistemu subvencioniranih stanarin. (Škofja Loka.)

V 9. členu naj bi v prvem odstavku brisali besedo: »tudi« ter besedilo: »ne glede na to, na čigave stroške so bile izvršene«. (Kranj.)

Št.: 36-31/72

Ljubljana, 12. 7. 1972

POROČILA

Odbor za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo republiškega zbora skupščine SR Slovenije je na seji 12. 7. 1972 obravnaval osnutek zakona o ugotovitvi vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj. Odboru je bilo predloženo tudi navodilo za točkovanje najemnih stanovanj, skupaj s tabelo za ugotavljanje vrednosti stanovanja.

Odbor ugotavlja, da je predloženi osnutek zakona v skladu z intencijami resolucije o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva, ki jo je skupščina SR Slovenije sprejela v začetku leta 1972. Poslanci ugotavljajo, da s tem zakonom popravljamo nekatere slabosti revalorizacije iz leta 1965 ter da je pripravljen tako, da bo sedanja revalorizacija tehnično enostavna, kar pomeni, da bodo stroški za njo minimalni. V načelni razpravi so člani odbora tudi podprli popis in ocenitev vrednosti stanovanj in stanovanjskih hiš v zasebni lasti.

V razpravi po členih so bile predlagane naslednje pripombe:

K 1. členu: Odbor predlaga, da se nova vrednost stanovanj in stanovanjskih hiš ugotovi po stanju na dan 31. 12. 1971, ker meni, da je nevzdržno, da bi že ob sprejemanju zakona z ocenitvijo zaostali za eno leto. Za ocenitev po stanju 31. 12. 1971 tudi ne bo tehničnih zadržkov, ker bodo v času, ko bo zakon dokončno sprejet, tudi za leto 1971 že znani potrebni podatki.

K 9. členu: V drugi vrsti naj se črta beseda »tudi«, ker je nepotrebno posebej poudarjati, da se ob ugotavljanju vrednosti stanovanja upoštevajo vse spremembe, ki vplivajo na to vrednost.

K 12. členu: V osnutku zakona niso obravnavani poslovni prostori. Ker zakon predpisuje ugotavljanje vrednosti stanovanjskih hiš, to pomeni, da vrednosti tistih hiš, kjer so poleg stanovanj tudi poslovni prostori, sploh ne bi mogli ugotoviti. Zato odbor predlaga, da se v tem ali pa v posebnem novem členu določi, da za točkovanje poslovnih prostorov veljajo ista določila. V tem smislu pa je potrebno tudi dopolniti navodilo o točkovanju najemnih stanovanj ter tabelo za ugotavljanje vrednosti.

Odbor predlaga republiškemu zboru, da predloženi osnutek zakona skupaj s pripombami sprejme — glede na predlog izvršnega sveta — po skrajšanem postopku.

Za poročevalca na seji republiškega zbora je odbor določil poslanca Marjana Gabriča.

St.: 36-31/72

Ljubljana, 13. 7. 1972

Odbor za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora je na 51. seji dne 6. 7. 1972 obravnaval osnutek zakona o ugotovitvi vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet. Odboru je bilo predloženo tudi navodilo za točkovanje najemnih stanovanj, skupaj s tabelo za ugotavljanje vrednosti stanovanja.

Odbor je v uvodni razpravi ugotovil, da je predloženi osnutek v skladu z intencijami resolucije o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva, ki jo je sprejela skupščina SR Slovenije v januarju 1972. Glede na to, da je potrebno temeljni zakon o ugotavljanju vrednosti stanovanjskih hiš, stanovanj in poslovnih prostorov (Ur. l. SFRJ, št. 34/65), ki se uporablja kot republiški zakon do izdaje ustreznega republiškega zakona, uskladiti najpozneje do 31. 12. 1972 z ustavnimi amandmaji, je odbor menil, da je potrebno, da se sprejme ta zakon. V osnutku zakona so popravljene nekatere slabosti, ugotovljene ob popisu stanovanj v letu 1965. Pri tem se misli na točkovanje sodobne kuhinjske opreme, sodobnih tlakov in skupnih naprav v hišah, kakor tudi glede konstrukcije stavb, glede na protipotresno gradnjo in glede na funkcionalno vrednost stanovanj v stanovanjskih naseljih.

Predvideno je, da se po tem zakonu ugotovljena vrednost stanovanjskih hiš in stanovanj določi kabinetno, to je ne s ponovnim ogledom stanovanjskih hiš in stanovanj, tako da ugotavljanje nove vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj ne bo predstavljajo finančne obremenitve za občinske skupščine. Nova vrednost stanovanj in stanovanjskih hiš v zasebnem sektorju pa bo opravljena v letu 1973 in 1974 ter bo podlaga za obdavčenje nepremičnega premoženja zasebnega sektorja.

V načelni obravnavi kakor tudi v obravnavi po členih odbor ni imel pripomb.

Odbor predlaga gospodarskem zboru, da sprejme predlog zakona v besedilu, kot ga je predložil izvršni svet.

Odbor se je strinjal s predlogom izvršnega sveta, da se zakon obravnava po skrajšanem postopku.

Odbor je za svojega poročevalca na zboru določil poslanca Marka Drnovška.

St.: 36-31/72

Ljubljana, 7. 7. 1972

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije je na seji dne 6. julija 1972 obravnavala osnutek zakona o ugotovitvi vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj, ki ga je skupščini predložil v obravnavo izvršni svet skupščine SR Slovenije.

V načelni razpravi komisija k osnutku zakona ni imela načelnih pripomb.

V razpravi po členih pa je komisija sprejela naslednje pripombe, predloge in mnenja:

K 6. členu: V predzadnji vrsti 2. točke naj se beseda »dokončne« na-
domesti z besedo »dokončane«.

Gre le za spremembo redakcijskega značaja.

K 8. členu: Glede na to, da drugi odstavek 1. člena določa, da se nova vrednost stanovanjskih hiš in stanovanj ugotovi po stanju na dan 31. 12. 1970, naj bi predlagatelj pri sestavi zakonskega predloga natančneje in bolj jasno opredelil določbi prvega odstavka tega člena v zvezi s stanovanji, ki so bila ovrednotena s stanjem na dan 1. avgusta 1965, in tretjega odstavka, da določbe prejšnjih odstavkov veljajo tudi za stanovanja, zgrajena po uveljavitvi tega zakona.

K 11. členu: Ker gre pri tem zakonu za tako imenovano »načelno zakonodajo« v skladu z določbo 7. podtočke prvega odstavka 4. točke XLIII. amandmaja k ustavi SR Slovenije, se je v komisiji postavilo vprašanje, ali se lahko s tem zakonom pooblasti republiški sekretar za urbanizem za izdajo navodila za točkovanje stanovanj, glede na to, da predloženi osnutek navodila za točkovanje najemnih stanovanj nima značaja le tehničnega predpisa, pač pa določa tudi nekatere pravice in dolžnosti v zvezi z ugotavljanjem vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj oziroma v zvezi s točkovanjem. Po 4. točki LII. amandmaja je namreč izvršni svet skupščine SR Slovenije na splošno pooblaščen le za izdajo izvršilnih predpisov, ki se nanašajo na republiške zakone iz 1. in 2. točke XLIII. amandmaja k ustavi SR Slovenije, ne pa tudi za izdajo izvršilnih predpisov, ki bi se nanašali na področje zakonodaje, s katero republika ureja le »temeljna načela« po 4. točki omenjenega amandmaja.

Komisija je menila, naj do tega vprašanja zavzame mnenje pravní svet izvršnega sveta skupščine SR Slovenije.

K 12. členu: Ker gre pri kmetijskih stanovanjskih hišah po drugem odstavku dejansko za možnost, da se zanje ne uvede točkovanje, naj to predlagatelj tudi poudari pri sestavi zakonskega predloga in ustrezno spremeni določbo tega odstavka.

K 13. členu: V prvi vrsti naj se med besedo »preneha« in »veljati« vstavi besedilo »na območju SR Slovenije«.

Ta dopolnitev ima le redakcijski značaj.

St.: 36-31/72

Ljubljana, 6. 7. 1972

PREDLOG ZA IZDAJO ZAKONA o gozdovih

A. RAZLOGI ZA IZDAJO ZAKONA O GOZDOVIH

Področje gozdarstva je sedaj urejeno s temeljnim zakonom o gozdovih (Uradni list SFRJ, št. 26/65) in zakonom o gozdovih (Uradni list SRS, št. 30/65, 14/68, 26/70 in 46/70). Navedeni temeljni zakon o gozdovih je na podlagi 13. točke drugega odstavka 16. člena ustavnega zakona za izvedbo ustavnih amandmajev od XX do XLI (Uradni list SFRJ, št. 29/71) prenehal veljati, vendar pa

se na podlagi 13. člena ustavnega zakona za izvedbo ustavnih amandmajev od XXV do LII k ustavi SR Slovenije (Uradni list SRS, št. 51/71) uporablja kot republiški zakon še najpozneje do 31. decembra 1972. Do tega roka je potrebno republiški zakon uskladiti z določbami ustavnih amandmajev od XXV do LII k ustavi SR Slovenije. Izjema v temeljnem zakonu o gozdovih so določbe, ki se nanašajo na gozdove s posebnim vojaškim namenom in na organizacije oziroma organe, ki take gozdove upravljajo. Te določbe so v šestem in sedmem odstavku 3. člena, četrtem odstavku 27. člena in 52. člena navedenega temeljnega zakona in bodo ostale še naprej v veljavi oziroma v pristojnosti federacije. Prav tako bodo na podlagi navedenega zveznega ustavnega zakona prenehali veljati tudi drugi zvezni zakoni in na njihovi podlagi izdani izvršilni predpisi, ki specialno urejajo področje gozdarstva.

Novi republiški zakon o gozdovih bo moral zajeti celotno materijo, ki sta jo za področje gozdarstva doslej urejali zvezna in republiška zakonodaja, upoštevajoč prenos zakonodajnih pristojnosti in amandmaje k republiški ustavi. Izhodišča za sestavo novega republiškega zakona o gozdovih temeljijo na izkušnjah dosedanjega razvoja gospodarjenja z gozdovi v naši republiki in družbenogospodarske presoje sedanje sistemske ureditve na tem področju. V tem pogledu je zlasti pomembna javna razprava o pomembnejših vprašanih gospodarjenja z gozdovi, ki je bila organizirana v letu 1969 in po razpravi o teh vprašanih v skupščini SR Slovenije v letu 1970 zaključena s sprejetjem in objavo »sklepa in priporočil o vprašanih, ki so pomembna za nadaljnji razvoj gospodarjenja z gozdovi v SR Sloveniji« (Uradni list SRS, št. 39/70). Sistemska ureditev za področje gozdarstva je bila obravnavana tudi na drugi seji konference Zveze komunistov Slovenije, ki je bila 25. junija 1970.

V dokumentih, ki so bili po navedenih razpravah sprejeti in objavljeni, je poudarjeno, da temelji sedanje sistemske ureditve gospodarjenja z gozdovi pomenijo trajno osnovo za nadaljnji razvoj na tem področju. S tem pa je že podan okvir za perspektivo nadaljnjega razvoja gospodarjenja z gozdovi in na ta način tudi temeljna usmeritev sestave novega zakona o gozdovih.

Na navedenih osnovah je z novim zakonom o gozdovih potrebno urediti tista vprašanja s področja gozdne proizvodnje, ki jih je treba zaradi splošnega pomena gozdov obravnavati na poseben način. Zato je potrebno pri gospodarjenju z gozdovi z zakonom zagotoviti družbeni vpliv na to gospodarjenje, zlasti glede uskladitve vsakoletnih sečenj v gozdovih z njihovo prirastno zmogljivostjo. Prav tako je treba z zakonom na poseben način urediti področje vzdrževanja, obnove, pospeševanja in varstva gozdov, ker je to področje najbolj izrazita gozdarska dejavnost, ki sodi v splošni družbeni interes. Obseg vsakoletnih del na tem področju mora biti usklajen in odvisen od vsakoletnega obsega izkoriščanja gozdov. To usklajevanje in uravnovešanje med izkoriščanjem ter gojenjem gozdov se zagotavlja na podlagi gozdnogospodarskih načrtov, katerih izdelavo, potrjevanje, izvajanje in kontrolo nad njihovim izvajanjem je tudi treba urediti z zakonom. Na teh osnovah je bilo že s sedanjim zakonom o gozdovih uvedeno skupno in enotno gospodarjenje z vsemi gozdovi, kar je potrebno ohraniti tudi v prihodnje. Uvedba skupnega in enotnega gospodarjenja z družbenimi in zasebnimi gozdovi je dobila svojo potrditev tudi v ustavnih amandmajih od XXV do LII k ustavi SRS, kjer je določeno, da se zaradi posebnega družbenega pomena ohranitve in gojitve gozdov gospodarji z njimi skupno. Takšna odločitev pa seveda zahteva tudi posebno in skladno ureditev področja samoupravljanja. V predlogu za izdajo zakona o gozdovih

je predlagana ureditev, ki upošteva enotnost in celovitost gozdnogospodarskih območij, prav tako pa tudi dejstvo, da območje sestavljajo družbeni in zasebni gozdovi, s katerimi gospodarijo delavci in kmetje. Za zasebne gozdove je skladno z že navedenimi ustavnimi amandmaji predvideno, da združeni kmetje lastniki gozdov samostojno odločajo o vseh zadevah, ki se nanašajo na gospodarjenje z zasebnimi gozdovi, vključno o ustvarjenem dohodku na podlagi njihovega dela in njihovih vloženih sredstev.

Poleg vprašanj s področja proizvodnih odnosov je v predlogu za izdajo zakona o gozdovih predlagano tudi urejanje nekaterih vprašanj s področja zemljiških odnosov. Gre za tista vprašanja, ki naj bodo glede na posebnost gozdov in gozdne proizvodnje urejena v zakonu o gozdovih na poseben način, in jih ne bi bilo smotno urejati v drugih predpisih. Sem sodijo zlasti: vprašanje razglasitve gozdov in družbeni lastnini za osnovna sredstva in vprašanje urejanja prometa (prenosa pravice upravljanja) z njimi, vprašanja, ki so v zvezi z upravljanjem in gospodarjenjem z gozdovi, vprašanje tras daljnovodov in zasilne poti prek tujih gozdov, kaj je v gozdovih dovoljeno in prepovedano, posebnosti pri prometu z gozdovi (nakup, prodaja, podaritev, zamenjava) ter arondaciji in komasaciji gozdov.

B. VSEBINA ZAKONA O GOZDOVIH

V zvezi z razlogi za izdajo zakona o gozdovih, ki so navedeni v prejšnjem poglavju tega predloga, je vsebina novega zakona sestavljena po skupinah vprašanj, ki naj bi jih urejal novi zakon o gozdovih. Pri nekaterih posameznih vprašanjih je podana pojasnitev, zlasti tam, kjer se predlagana ureditev vsebinsko razlikuje od sedanje ureditve. Poleg tega je ureditev nekaterih vprašanj podana variantno z ustrezno obrazložitvijo. Tako sestavljena vsebina je naslednja:

I. SPLOŠNE DOLOČBE

Teza 1.

Gozdovi so zaradi splošno koristnih funkcij dobrina splošnega pomena. Zaradi posebnega družbenega pomena ohranitve in gojitve gozdov se z gozdovi v družbeni in zasebni lastnini gospodari skupno.

Teza 2.

Za gozd se po tem zakonu šteje površina, ki je porasla z gozdnim drevjem v obliki sestoja, plantaže gozdnega drevja in druga zemljišča, ki so zasajena z drevesnimi nasadi gozdnega drevja ne glede na vpis v zemljiški knjigi. Za gozd se šteje tudi neporاشčeno zemljišče, če je že vpisano v kataster kot gozd, in tudi drugo neporاشčeno zemljišče, ki se zaradi naravnih lastnosti in gospodarskih pogojev trajno najboljše izkorišča, če se na njem goji gozdno drevje.

Ne glede na prejšnji odstavek se za gozd ne štejejo drevoredi, parki v naseljenih krajih in podobno, ter skupine gozdnega drevja na površini do 5 arov.

V sporih, ali se zemljišče šteje za gozd, ali za drugo vrsto zemljišča, odloča za gozdarstvo pristojni občinski upravni organ.

Republiški sekretar za kmetijstvo in gozdarstvo lahko izda podrobnejše tehnične predpise o tem, katero zemljišče se šteje za gozd.

V a r i a n t a : Za gozd se ne bi štelo plantaže gozdnega drevja.

Teza 3.

Po namenu so gozdovi gospodarski, varovalni in gozdovi s posebnim namenom.

Gospodarski gozdovi so namenjeni predvsem za proizvodnjo lesa in drugih gozdnih proizvodov.

Varovalni gozdovi so namenjeni predvsem za varovanje zemljišč, vodnih tokov, gospodarskih in drugih objektov ter drugega premoženja.

Gozdovi s posebnim namenom so predvsem gozdovi, ki pomenijo posebno redkost ali lepoto, imajo zgodovinski ali znanstveni pomen, so namenjeni za izletišča, za znanstvena raziskovanja, za pouk, za vojaške ali druge s posebnimi predpisi določene potrebe.

Teza 4.

Gozdovi v družbeni lastnini so osnovna sredstva organizacij, ki jih imajo v upravi.

Od gozdov kot osnovnih sredstev se ne plačuje obresti.

V a r i a n t a :

Ta teza se črta.

Teza 5.

Z gozdovi upravljajo in gospodarijo le delovne organizacije, katerih poslovni predmet je gošpodarjenje z gozdovi, izjemoma pa tudi državni organi, če gre za gozdove s posebnim vojaškim namenom.

Teza 6.

Upravljanje z gozdovi v družbeni lastnini vključuje gošpodarjenje z gozdovi, pravico uporabe in pravico razpolaganja z gozdovi, kolikor to ni omejeno s tem zakonom.

Teza 7.

Gospodarjenje z gozdovi se nanaša na gozdove v družbeni in v zasebni lastnini ter obsega zlasti:

a) gojenje gozdov: vzdrževanje, obnova, pospeševanje in varstvo gozdov ter vzgoja novih gozdov in nasadov gozdnega drevja;

b) odkazovanje gozdnega drevja;

c) urejanje gozdov;

č) gozdno semenarstvo in drevesničarstvo;

d) proizvodnja gozdnih sortimentov in izkoriščanje drugih gozdnih proizvodov;

e) gradnja in vzdrževanje gozdnih prometnih zvez in drugih objektov, ki so v zvezi z gozdovi;

f) gozdni transport;

g) dajanje gozdnih sortimentov in drugih gozdnih proizvodov v promet.

Teza 8.

Za pravilno gospodarjenje z gozdovi se oblikujejo gozdnogospodarska območja in kraško območje.

Gozdnogospodarska območja in kraško območje sestavljajo družbeni in zasebni gozdovi.

Z gozdovi v družbeni in zasebni lastnini posameznega območja se gospodari skupno. To gospodarjenje opravlja ena delovna organizacija, katere poslovni predmet je gospodarjenje z gozdovi.

Gozdnogospodarsko območje se oblikuje po naravnih, gospodarskih in drugih razmerah, ki kažejo, da je območje enota in celota, tako da so v okviru območja zagotovljeni takšni pogoji za gospodarjenje z gozdovi, kot je določeno s tem zakonom, zlasti glede trajnosti povečevanja prirastka in donosa ter trajnega poboljševanja splošno koristnih funkcij gozdov. Z gozdnogospodarskega območja so v pogledu upravljanja z njimi izvzeti tisti gozdovi v družbeni lastnini, ki jih že imajo v upravi druge delovne organizacije (kmetijska posestva, kmetijske zadruge, železnica in drugi) in gozdovi s posebnim vojaškim namenom.

Gozdnogospodarska območja in kraško območje določa in spreminja izvršni svet skupščine SR Slovenije potem, ko dobi mnenje prizadetih občinskih skupščin ter zainteresiranih delovnih organizacij.

Teza 9.

Podlaga za gospodarjenje z gozdovi so gozdnogospodarski načrti. Ti načrti morajo biti sestavljeni za vse gozdove, razen za gozdove s posebnim vojaškim namenom. Sestavljajo se za dobo 10 let.

Gozdnogospodarski načrti so gozdnogospodarski načrti območij in gospodarski načrti gozdnogospodarskih enot.

Določbe gozdnogospodarskih načrtov so obvezne.

II. UPRAVLJANJE IN GOSPODARJENJE Z GOZDOVI

a) *Skupno gospodarjenje z gozdovi*

Teza 10.

V okviru posameznih gozdnogospodarskih območij se z gozdovi v družbeni in zasebni lastnini gospodari skupno. To gospodarjenje mora biti urejeno tako, da zagotavlja gospodarski pomen gozdov in da se upoštevajo njihove splošno koristne funkcije.

Organizacija združenega dela, ki v okviru gozdnogospodarskega območja upravlja z gozdovi v družbeni lastnini in gospodari z gozdovi v zasebni lastnini, mora pri tem zagotoviti, da delovna skupnost in združeni kmetje lastniki gozdov sodelujejo in odločajo v skupnih zadevah pri upravljanju te organizacije. Delovna skupnost samostojno odloča o zadevah gospodarjenja z gozdovi v družbeni lastnini, združeni kmetje lastniki gozdov pa samostojno odločajo o zadevah gospodarjenja z gozdovi v zasebni lastnini.

V zadevah, ki se nanašajo na gozdove v družbeni lastnini, odloča delovna skupnost organizacije samostojno v okviru veljavnih predpisov.

Z gozdovi v zasebni lastnini se gospodari po enakih načelih kakor z gozdovi v družbeni lastnini. V zadevah, ki se nanašajo na gozdove v zasebni lastnini, vključno delitev ustvarjenega dohodka na podlagi vloženega dela in vloženih sredstev, odločajo samostojno združeni kmetje lastniki gozdov skladno z določbami tega zakona. Razmerja med združenimi kmeti lastniki gozdov in njihovimi organi upravljanja ter organizacijo združenega dela se skladno s tem zakonom uredijo v statutih in drugih samoupravnih aktih.

Pravice vseh lastnikov gozdov v zasebni lastnini, zvezane s tem zakonom, ureja ta zakon in na njegovi podlagi izdani samoupravni akti.

b) Gozdnogospodarski načrti

Teza 11.

Gozdnogospodarski načrti območij morajo upoštevati načela intenzivnega gospodarjenja z gozdovi. V njih mora biti podana zlasti ekonomska osnova za pospeševanje gozdne proizvodnje, in sicer glede izboljšanja biološkega stanja gozdov, tehnične opremljenosti gozdov in gradnje gozdnih prometnih zvez.

Gozdnogospodarski načrt območja mora upoštevati razvojne tendence gozdnega, lesnega in drugega gospodarstva. Usklajen mora biti s splošnimi družbenimi plani. Posebej mora obravnavati pomen gozdov pri oblikovanju kulturne krajine, njihovo nalogo pri ustvarjanju pogojev za ohranitev naravnih in gospodarskih ravnotežij v prostoru, zlasti glede turizma, lovstva, rekreacije in drugo.

Gozdnogospodarski načrt območja vključuje tudi gozdove, ki so izven območja, in sicer v pogledu gozdnih fondov, njihove prirastne moči in splošno koristnih funkcij gozdov.

Teza 12.

Neposredna podlaga za gospodarjenje z gozdovi so gospodarski načrti gozdnogospodarskih enot. Sestavljeni morajo biti tako, da kot konkretna izvedba načel iz gozdnogospodarskih načrtov območij upoštevajo sodobne izsledke gozdarske vede in napredna načela gospodarjenja z gozdovi, da se trajno ohranjajo in izboljšujejo gospodarske in splošno koristne funkcije gozdov.

Ti načrti obsegajo opis stanja gozdov in cilje gospodarjenja, vrsto in obseg del ter ukrepe za doseg te ciljev, pregled semenskih objektov in določbe glede divjadi. V teh načrtih mora biti podana tudi ekonomsko finančna podlaga za gospodarjenje z gozdovi.

Pri sestavi gospodarskih načrtov gozdnogospodarskih enot se pri izbiri metod urejanja gozdov mora upoštevati intenzitete gospodarjenja z gozdovi, ki jih načrt obsega.

Teza 13.

Gozdnogospodarske načrte sprejema organizacija, ki gospodari z gozdovi, potrdi pa jih republiški sekretariat za kmetijstvo in gozdarstvo potem, ko je dobil mnenje republiškega sekretariata za urbanizem in skupščin tistih občin, na katerih območju ležijo gozdovi, za katere načrt velja. Če se mnenje navedenih organov ne upošteva, morajo biti v odločbi o potrditvi navedeni razlogi

o tem, zakaj mnenja ni bilo mogoče upoštevati. O potrditvi načrta mora biti odločeno v šestih mesecih od dneva njegove predložitve v potrditev.

Potrjene gozdnogospodarske načrte sme organizacija, ki gospodari z gozdovi, spreminjati in dopolnjevati v dobi njihove veljavnosti če spremembe in dopolnitve potrdi republiški sekretariat za kmetijstvo in gozdarstvo.

Če po izteku veljavnosti gozdnogospodarskega načrta njegova obnova ni potrjena v začetku prvega leta veljavnosti te obnove, se za to leto sestavi letni načrt gospodarjenja z gozdovi gozdnogospodarske enote.

P r i p o m b a :

Pri potrjevanju gozdnogospodarskih načrtov je treba upoštevati interese vseh uporabnikov gozdnih proizvodov in njihovih splošno koristnih funkcij. V ta namen posluje pri republiškem sekretariatu za kmetijstvo in gozdarstvo posebna strokovna komisija, ki vsak načrt preuči in po svoji strokovni presoji predlaga potrditev, dopolnitev ali zavrnitev načrta. Strokovna komisija je sestavljena tako, da so v njej zastopani predstavniki znanosti, gozdnega in lesnega gospodarstva ter celuloze in papirne industrije. Sestav strokovne komisije je takšen in njeno delo usmerjeno tako, da se na podlagi znanstvenih izsledkov usmerja gospodarjenje z gozdovi k čim večji intenziteti in na ta način v čim večji meri upoštevajo interesi vseh zainteresiranih. V predlogu za izdajo zakona je predlagana tudi noviteta (teza 11), da morajo biti medsebojno usklajeni gozdnogospodarski načrti in družbeni plani.

Teza 14.

Tehnične predpise o gozdnogospodarskih načrtih in o evidenci njihovega izvrševanja izda republiški sekretar za kmetijstvo in gozdarstvo. V teh predpisih določi tudi minimalno usposobljenost oseb, ki izdelujejo gozdnogospodarske načrte.

c) *Izkoriščanje in gojenje gozdov*

Teza 15.

Gozdove je dovoljeno izkoriščati le tako, da se trajno ohranijo in krepijo njihove gospodarske in splošnokoristne funkcije. Pri izkoriščanju gozdov se morajo uporabljati ustrezni ukrepi, s katerimi se gozdovi vzdržujejo, obnavljajo, izboljšujejo stanje in sestava njihove lesne zaloge, povečuje prirastek in donos ter izboljšuje in povečuje obseg tehnične opremljenosti gozdov.

Gozdovi se izkoriščajo na podlagi potrjenih gozdnogospodarskih ali letnih načrtov gospodarjenja z gozdovi in na podlagi izjemnih dovoljenj ali nalogov za sečnjo na golo oziroma krčitev gozdov.

Teza 16.

Za izvajanje ukrepov gospodarjenja z gozdovi po določbah gozdnogospodarskih načrtov so za gozdove v družbeni lastnini odgovorne organizacije, ki upravljajo z njimi, za gozdove v zasebni lastnini pa poleg organizacij, ki s temi gozdovi gospodarijo, tudi lastniki gozdov.

Teza 17.

V gozdovih je dovoljeno sekati drevje šele potem, ko je odkazano (odbrano in zaznamovano). Drevesa za posek je treba odkazovati po sodobnih gozdno-gojitvenih metodah, odkazuje pa ga lahko le strokovno gozdarsko osebje organizacije, ki upravlja oziroma gospodari z gozdovi.

Sečnja drevja in spravilo gozdnih sortimentov se lahko opravlja le tako, da se sosedna drevesa v gozdu, zemljišča, poti in podobno ne poškodujejo ter da gozd ne bo ogrožen od vetra, padavin, plazov, usadov in drugih škodljivih vplivov.

Republiški sekretar za kmetijstvo in gozdarstvo predpiše minimalne pogoje za strokovno usposobljenost oseb, ki odkazujejo drevje za posek, in izda tehnične predpise o odkazovanju drevja za posek.

Teza 18.

Ne glede na prvi odstavek prejšnje teze lahko republiški sekretariat za kmetijstvo in gozdarstvo na predlog organizacije, ki gospodari z gozdovi, odobri odkazovanje dreves po površini. Odobritev se lahko izda za določene površine gozdov, kjer z običajnimi gozdnogojitvenimi ukrepi ni mogoče bistveno popraviti njihove kvalitete.

Podrobnejše predpise o kriterijih glede izločanja gozdov za odkazovanje po površini ter o načinu njihovega pregledovanja in odobravanja izda republiški sekretar za kmetijstvo in gozdarstvo.

P r i p o m b a :

Odkazovanje gozdnega drevja sodi med najpomembnejše gozdnogojitvene ukrepe, saj se s tem kroji sedanja in bodoča usoda gozda. Po že ustaljenem načinu se sedaj odkaže vsako drevo, preden se poseče, kar je seveda povezano z določenimi stroški. V zvezi z zahtevami glede pocenitve stroškov gospodarjenja z zasebnimi gozdovi, ki so bile izražene v javni razpravi o gospodarjenju z gozdovi in skladno s skupščinsko resolucijo, bi bilo potrebno tudi v zakonu o gozdovih predvideti izjeme od tega načela, in sicer tako, da bi se v določenih in izjemnih primerih lahko opustilo odkazovanje posameznih dreves in bi se uporabil drug način odbiranja drevja za posek. Seveda bi se na ta način doseglo določeno zmanjšanje stroškov gospodarjenja z gozdovi. Takšen ukrep je upravičeno predvideti le za gozdove, ki so tako slabe kvalitete, da jo z običajnimi gozdnogojitvenimi ukrepi v doglednem času ni mogoče bistveno popraviti. Ker gre za enega najvažnejših gospodarskih ukrepov iz aspekta gojitve in varstva gozdov, je potrebno, da izločitev takih površin na predlog organizacije, ki gospodari z gozdovi, odobri republiški upravni organ, pristojen za zadeve gozdarstva. Odobritev je potrebna zlasti zato, da je tudi v tem pogledu zavarovan družbeni vpliv na gospodarjenje z gozdovi.

Teza 19.

Če je v gozdovih potrebno zgraditi daljnovode, javne ceste ali druge podobne objekte, se o izbiri trase in o načinu sečnje na teh površinah sporazumeta organizacija, ki gospodari z gozdovi, in investitor oziroma izvajalec del.

V primerih, ko do sporazuma ne pride, odloča o tem za gozdarstvo pristojni občinski upravni organ v soglasju z občinskim upravnim organom, pristojnim za urbanizem. Odškodnina za odtujene in izkrčene gozdove se ugotavlja in odloča na enak način, kot je to predvideno v tezi 47.

Teza 20.

Kadar transporta gozdnih proizvodov ni mogoče opraviti drugače ali pa bi bil nesorazmerno dražji, kakor čez tuje zemljišče, mora lastnik zemljišča ali organizacija, ki ima to zemljišče v upravi, dovoliti začasen prevoz (zasilna pot) in dovoliti zložitev teh gozdov proizvodov na svojem zemljišču.

Kdor uporablja zasilno pot ali zloži gozdne proizvode na tuje zemljišče, mora plačati odškodnino lastniku zemljišča ali organizaciji, ki ima to zemljišče v upravi.

Odločbe o pridobitvi enkratne služnosti zasilne poti in zlaganju gozdnih proizvodov izda na zahtevo prizadetega občinski upravni organ, ki je pristojen za gozdarstvo. Pritožba zoper pridobitev služnosti ne zadrži njene izvršitve. V odločbi se navede tudi višina odškodnine. Zoper višino odškodnine ni dovoljena pritožba in ni mogoč upravni spor, pač pa lahko vsaka prizadeta stranka predlaga v enem mesecu od vročitve odločbe, naj sodišče določi odškodnino. O predlogu odloča v nepravdnem postopku občinsko sodišče, pristojno za območje, na katerem leži zemljišče, ki se na njem pridobi služnost.

Teza 21.

Od divjadi je dovoljeno gojiti v gozdovih tiste vrste in tolikšno število, da to ne ovira pravilnega gospodarjenja z gozdovi.

V ta namen morajo biti gozdnogospodarski in lovskogospodarski načrti med seboj usklajeni. Pri potrditvi lovskogospodarskega načrta mora organ, ki je pristojen za njegovo potrditev, predhodno pribaviti od delovne organizacije, ki gospodari z gozdovi gozdnogospodarskega območja, mnenje tudi o tem, če izbira vrste in določitev višine staleža divjadi ne ovira pravilnega gospodarjenja z gozdovi. Odločba o potrditvi lovskogospodarskega načrta se dostavi tudi delovni organizaciji, ki gospodari z gozdovi območja. Ta organizacija ima zoper odločbo pravico vložiti pritožbo in sprožiti upravni spor.

Pripomba:

Po sedanjem temeljnem zakonu o gozdovih bi se moralo z gozdnogospodarskim načrtom določati vrste in število divjadi, ki jih je dovoljeno gojiti v gozdu. Z lovstvom se bavijo lovske družine ali pa delovne organizacije, ki so za svojo dejavnost posebej usposobljene, in imajo prav tako status pravne osebe kot gozdnogospodarske organizacije. Zaradi tega ni vzdržno, da bi bile navedene organizacije med seboj lahko v kakršnikoli podrejenosti. Bistvena pomanjkljivost dosedanje ureditve je bila v tem, da je bilo dano premalo poudarka na usklajevanju interesov med gozdarstvom in lovstvom, kar je povzročalo med navedenima panogama tudi manjše ali večje nesporazume. Pri usklajevanju interesov gozdarstva in lovstva je treba upoštevati, da mora imeti gozdnogospodarska organizacija, ki načrtuje gospodarjenje z gozdovi, tudi zadosten vpliv pri določanju vrste in števila divjadi, da ne bi to oviralo pravilnega gospodarjenja z gozdovi. To se lahko doseže ravno pri usklajevanju

gospodarskih načrtov obeh panog. Prav zato je v predlagani ureditvi tega področja predvideno, da ima gozdnogospodarska organizacija ob potrjevanju lovskogospodarskih načrtov status stranke in svoje interese, oziroma interese gospodarjenja z gozdovi, zavaruje že pri potrditvi tega načrta, ko lahko s svojo strokovno argumentacijo ugovarja o izbiri vrste ali o številu divjadi. Gozdnogospodarska organizacija, kot stranka v potrditvenem postopku lovskogospodarskega načrta, lahko nadalje varuje svoje interese s pritožbo na drugo instanco, poleg tega pa ima na voljo še sodno varstvo, če sproži upravni spor.

Teza 22.

Prepovedano je: pustošenje in krčenje gozdov, sečnja na golo, sečnja redkih vrst drevja, paša domačih živali, zasekovanje debel, brstenje listja, kleščenje vejnikov, grabljenje stelje in mahu, smolarjenje ter vsako drugačno dejanje, ki zmanjšuje prirastno zmogljivost gozda, ogroža njegov obstanek ali namen. Izjeme od teh prepovedi so naslednje:

a) V gozdovih se lahko seka na golo, če je to predvideno v gozdnogospodarskem načrtu ali pa če za gozdarstvo pristojni občinski upravni organ izda dovoljenje ali nalog za takšno sečnjo.

V gozdnogospodarskem načrtu se lahko predvidi sečnja na golo, če je to potrebno zaradi spremembe oblike gojitve gozdov, sistema gospodarjenja z gozdovi ali zaradi graditve gospodarskih objektov, ki služijo pri gospodarjenju z gozdovi.

Občinski upravni organ, ki je pristojen za gozdarstvo, lahko dovoli oziroma odredi sečnjo na golo na določeni površini, če je to potrebno zaradi gozdnih rastlinskih bolezni in škodljivcev ali če je zaradi druge naravne nezgode ogrožena večina dreves.

b) Krčenje gozdov je dovoljeno samo, če je bilo za krčenje predhodno izdano posebno dovoljenje, ki ga izda za gozdarstvo pristojni občinski upravni organ. Tako dovoljenje se lahko izda:

— da se spremeni gozd v kmetijsko kulturo, če se s tem doseže donosnejše trajno izkoriščanje izkrčene površine;

— če je krčenje gozda potrebno za zgraditev ali vzdrževanje javnih objektov in naprav, ali če je skladno z urbanističnim načrtom potrebno za zgraditev naselja;

— če je krčenje gozda potrebno za gradnjo gospodarskih ali drugih objektov zunaj gradbenega okoliša in je pristojni urbanistični upravni organ izdal izjemno dovoljenje za uporabo zemljišča v gradbene namene.

Če gre za krčitev v kmetijske namene, je pri izdaji dovoljenja potrebno soglasje občinskega upravnega organa za kmetijstvo; če gre za krčitev v gradbene namene izven gradbenih okolišev, je potrebno soglasje občinskega upravnega organa za urbanizem in če gre za krčitev z namenom, da se bo zgradilo naselje, je potrebno predhodno izjemno dovoljenje za uporabo zemljišča v gradbene namene.

Če gre za krčitev v gradbene namene za javne objekte in naprave, ali za gradnjo naselij, ali za gradbene objekte izven gradbenih okolišev, se lahko izda tudi nalog za krčenje, ki ga izda za gozdarstvo pristojni občinski upravni organ.

Dovoljenje ali nalog za krčenje se ne more izdati, če bi bile ogrožene varovalne funkcije gozda.

Če je gozd ali del gozda zavarovan kot kulturni spomenik, se za tak gozd ali del gozda ne sme izdati dovoljenja za krčitev, če pristojni zavod za spomeniško varstvo predhodno ne izda h krčitvi svojega soglasja. Tudi če je gozd razglašen za zavarovano zemljišče ali pokrajinsko znamenitost, se dovoljenja za krčitev ne more izdati, če organ, ki je gozd razglasil, ne da predhodno svojega soglasja.

Kadar se izdaja dovoljenje za krčitev z namenom, da se površina spremeni v kmetijske namene, se mora določiti tudi rok, do kdaj mora biti izvršena sprememba v kmetijsko kulturo.

Če krčitvena površina zajema več kakor 10 ha, se mora spremeniti tudi gozdnogospodarski načrt, ki zajema te površine.

Vrednost krčenega gozda mora biti nadomeščena. Sredstva, ki se pridobijo s krčenjem gozda, se smejo uporabiti samo enako kot amortizacija od gozdov. Če delovna organizacija izkrči lasten gozd in nima drugega gozda, lahko uporabi sredstva, pridobljena pri krčenju tega gozda, za namene, za katere je bil gozd izkrčen.

c) Izvršni svet skupščine SR Slovenije lahko predpiše omejitve za sečnjo redkih ali pomembnih vrst dreve.

č) V gozdovih paša domačih živali ni dovoljena.

Za gozdarstvo pristojni občinski upravni organ lahko izjemoma in začasno dovoli pašo v gozdovih v zasebni lastnini in v gozdovih, ki jih imajo v upravi kmetijske delovne organizacije, če se s tem ne povzroča večja škoda zemljišču, gozdnemu mladju ali drevju.

Paša se lahko po prejšnjem odstavku dovoli samo v gozdovih, v katerih so se do dneva uveljavitve tega zakona domače živali že pasle in če bi takojšnja odprava paše povzročila zmanjšanje števila teh živali.

Dovoljenje iz drugega odstavka te teze se ne sme izdati za pašo v varovalnih gozdovih, v mladih gozdovih, na zemljiščih, ki so predvidena za pogozditev, na gozdnih zemljiščih, na katerih bi paša lahko povzročila ali povečala erozijo, ter za pašo koz in konj.

Na skupnih pašnikih, na katerih je tudi gozd, in ki so oblikovani na podlagi zakona o razpolaganju s premoženjem bivših agrarnih skupnosti (Uradni list SRS, št. 7/65), ni potrebno dovoljenje za pašo domačih živali.

P r i p o m b a :

Paša domačih živali je bila tudi ob sedANJI ureditvi načeloma prepovedana in je bilo potrebno imeti za vsak posamezen primer izjemno dovoljenje.

Do nesporazumov je prihajalo zaradi paše na površinah skupnih pašnikov, ki bi se morali oblikovati in bi morala biti urejena tudi druga razmerja, na podlagi že navedenega zakona o razpolaganju s premoženjem bivših agrarnih skupnosti. S tem zakonom bi bilo potrebno predpisati in tudi zagotoviti, da se morajo oblikovati dovolj veliki skupni pašniki in da morajo biti urejena tudi vsa druga razmerja v zvezi s temi pašniki v določenem roku (npr. 6 mesecev ali 1 leto), sicer vse pravice ugasnejo.

d) Zasekovanje debel, brstenje listja in kleščenje vejnikov ni dovoljeno.

e) Stelja, listje in mah je dovoljeno pridobivati le s kolobarjenjem in če to ni škodljivo za gozdno mladje.

f) Smolarjenje je dovoljeno samo v zadnjih petih letih, preden se drevesa posekajo.

Teza 23.

V gozdovih je vsakomur praviloma dovoljeno nabirati prostorastoče gozdne sadeže (maline, borovnice, brusnice, kostanj, gobe, jagode itd.) in zdravilna zelišča ter čebelarjenje, vendar tako, da se v gozdu ne dela škoda. Kdor v gozdu nabira gozdne sadeže, zdravilna zelišča ali čebelari, se mora držati pravil, če jih za to predpiše organizacija, ki gospodari z gozdovi. Glede nabiranja gozdnega semena veljajo posebni predpisi o semenu.

V drevesnih nasadih in gozdovih, ki se gojijo predvsem zaradi plodov, se drugim nabiralcem lahko prepove nabiranje določenih plodov. Prepoved lahko izda občinski upravni organ, ki je pristojen za gozdarstvo, na predlog organizacije, ki gospodari z gozdom, ali na predlog lastnika gozda.

Teza 24.

Predelava lesa se ureja v drugih ustreznih predpisih.

V a r i a n t a :

V novem zakonu o gozdovih bi morda kazalo vnesti naslednjo določbo:
»Pred gradnjo novih ali razširitvijo obstoječih kapacitet za predelavo lesa so investitorji dolžni, da si pribavijo mnenje republiškega sekretariata za kmetijstvo in gozdarstvo o razmerah glede surovin lesa in gozdov SR Slovenije za takšne povečane kapacitete predelave lesa. To mnenje je sestavni del investicijske dokumentacije.«

P r i p o m b a :

V sedanjem temeljnem zakonu o gozdovih je tudi pooblastilo, da se smejo na podlagi republiških zakonov predpisati tehnični, gospodarski in drugi pogoji za ustanovitev in delo podjetij in delovnih enot, kot tudi delavnic, ki se ukvarjajo s predelavo lesa.

Tega pooblastila se sedanji republiški zakon o gozdovih glede industrijske predelave lesa ni poslužil. Tudi v novem zakonu o gozdovih verjetno ne bi bilo potrebno urejati tega vprašanja.

S predlagano varianto ni mišljeno, da bi bil republiški sekretariat za kmetijstvo in gozdarstvo razsodnik, ali naj se nove industrijske kapacitete za predelavo lesa gradijo ali ne, pač pa je njen smisel v tem, da so investitorji takih kapacitet obvezno opozorjeni na razmere glede surovin iz gozdov SR Slovenije.

Sedanji republiški zakon o gozdovih ureja le žaganje hlodovine iz zasebnih gozdov, in sicer takole:

— žaganje hlodovine za potrebe prebivalstva je dovoljeno za tisti les, ki ga lastniki gozdov dobijo za neposredno domačo uporabo;

— dovoljenja za uslužnostno žaganje daje upravni organ občinske skupščine, ki je pristojen za gozdarstvo, potem ko dobi mnenje tamkajšnjih gozdno-gospodarskih organizacij in organizacij lesnopredelovalne industrije;

— lastnik ali imetnik žage lahko svoj les, ki ga dobi za neposredno domačo uporabo, lahko žage brez dovoljenja.

Ob taki ureditvi tega vprašanja ima dovoljenje za žaganje lesa nekaj nad 300 zasebnih lastnikov žag, kar verjetno zadostuje za vse naturalne potrebe kmečkega prebivalstva po žaganem lesu. Poleg teh žag se je nekako v preteklih

dveh letih pojavilo tudi večje število raznih manjših zasebnih žag in raznih vrst bolj ali manj enostavnih žagalnih naprav. Število teh žagalnih naprav je poraslo že na okoli 4000.

V novem zakonu o gozdovih naj bi se ne urejalo več tudi vprašanje žaganja lesa na zasebnih žagah, ampak naj bi se to žaganje tretiralo kot zasebna obrt. Zato naj bi se vsa vprašanja v zvezi z žaganjem lesa na zasebnih žagah ustrezno rešila v zakonu o samostojnem osebnem delu z delovnimi sredstvi v lastnini občanov pri opravljanju gospodarskih dejavnosti.

č) *Varstvo gozdov*

Teza 25.

Organizacije, ki upravljajo in gospodarijo z gozdovi, morajo ukreniti vse potrebno, da se gozdovi varujejo pred požari in drugimi elementarnimi nesrečami, rastlinskimi boleznimi in škodljivci ter drugimi škodami.

Teza 26.

Prepovedano je netiti ogenj na prostem v gozdovih ali v njihovi bližini. Izjemoma smejo osebe, ki delajo v gozdu, netiti ogenj na prostem, vendar le ob primernem nadzorstvu in na takih krajih, kjer ni nevarnosti za nastanek požara. Po končanem kurjenju morajo ogenj in žerjavico pogasiti. Ob močnem vetru ali ob izredni suši ter v mladih gozdovih in gozdni nasadih ni niti izjemoma dovoljeno netiti ognja.

Organizacija, ki upravlja ali gospodari z gozdovi, mora imeti vnaprej izdelan načrt za gašenje gozdnih požarov. Načrt vsebuje protipožarne ukrepe, organizacijo odkrivanja in gašenja požarov, podatke o poteh v gozdovih, bližnjicah, virih vode v gozdu ter podatke o vozilih in drugi opremi, ki je potrebna za gašenje požarov, s čimer organizacija razpolaga oziroma kaj vse je potrebno mobilizirati, če nastane gozdni požar. Načrt za gašenje gozdnih požarov mora organizacija predložiti v potrditev občinski skupščini, na katerem območju ležijo gozdovi, ki jih zajema načrt. Ta načrt je treba uskladiti z občinskim načrtom o ukrepih za varstvo pred požarom.

Gozdove, ki so posebno ogroženi od požara, razglasi občinski upravni organ za požarno ogrožene gozdove. Pregled takih gozdov se vnese tudi v gozdno-gospodarski načrt.

Teza 27.

Organizacija, ki upravlja ali gospodari z gozdovi, mora ukreniti vse potrebno, da se preprečijo in zatrejo rastlinske bolezni in škodljivci ter druge škode. V ta namen mora organizacija zlasti takoj posekati in izdelati okužena in napadena drevesa ter sušice in trajno izvrševati preventivne ukrepe pred boleznimi in škodljivci. Pri izkoriščanju gozdov se mora držati predpisanega gozdnega reda. Organizacija mora skrbeti tudi za ohranitev in širjenje koristnih ptic, ki uničujejo gozdne škodljivce.

V primerih epidemij in kalamitet ter kadar organizacija sama ne zmore vseh ukrepov za zatrtje epidemije ali kalamitete, obvesti o tem za gozdarstvo pristojni občinski upravni organ. Ta organ odredi potrebne ukrepe.

Teza 28.

Prepovedano je razdiranje mravljišč in nabiranje mravljinih bub (jajčec) v gozdu. Izjemoma lahko občinski upravni organ, ki je pristojen za gozdarstvo, dovoli prenašati mravljišča za znanstveno raziskovalne namene ali za kolonizacijo mravelj.

Teza 29.

Les in panje iglavcev je treba po sečni obeliti, prevoz in uskladiščenje neobeljenega lesa pa sta prepovedana. Kadar je spravilo in prevoz neobeljenega lesa iglavcev upravičeno zaradi strojnega beljenja ali kadar je ta les namenjen za impregnacijo v lubju, lahko izda občinski upravni organ, ki je pristojen za gozdarstvo, dovoljenje za spravilo in prevoz neobeljenega lesa iglavcev. Dovoljenje se lahko izda ob pogojih, ki jih določajo glede tega tehnični predpisi.

Teza 30.

O ukrepih za varstvo gozdov pred rastlinskimi boleznimi in škodljivci ter drugimi škodami izda tehnične predpise republiški sekretar za kmetijstvo in gozdarstvo. V teh predpisih lahko določi tudi kazni za kršitev posameznih določb.

Republiški sekretar za kmetijstvo in gozdarstvo in republiški sekretar za notranje zadeve predpišeta sporazumno natančnejše določbe za varstvo gozdov pred požarom. Pri tem lahko določita tudi kazni za kršitev posameznih določb.

d) Varovalni gozdovi in gozdovi s posebnim namenom

Teza 31.

Da gozdovi veljajo za varovalne ali za gozdove s posebnim namenom, je potrebno, da jih pristojni organ predhodno razglasi.

Za varovalne gozdove se lahko razglasijo:

a) gozdovi, ki varujejo zemljišča usadov, izpiranja ali krušenja, gozdovi na strmih obronkih ali bregovih voda, gozdovi, ki so izpostavljeni vetru, ter gozdovi na kraških tleh;

b) gozdovi, ki v hudourniških območjih zadržujejo prenapeto odtekanje vode ter s tem varujejo zemljišča erozije in plazov;

c) gozdni pasovi, ki varujejo gozdove in zemljišča pred vetrom, vodo in plazovi;

č) gozdovi na zgornji meji gozdne vegetacije;

d) gozdovi, ki varujejo objekte in naprave.

Gozdovi, navedeni od točke a) do točke č), so trajno, gozdovi pod točko d) pa so začasno varovalni gozdovi.

Za gozdove s posebnim namenom se lahko razglasijo:

a) gozdovi, ki pomenijo posebno redkost ali lepoto ali so posebnega znanstvenega ali zgodovinskega pomena (narodni parki in rezervati);

b) gozdovi, ki so namenjeni za izletišča;

c) gozdovi, ki so namenjeni za znanstveno raziskovanje, za pouk, za vojaške ali druge, s posebnimi predpisi določene potrebe;

č) gozdovi, ki sestavljajo zeleni pas ob večjih naseljih, oziroma gozdovi, ki so potrebni za zdravstvene namene.

Varovalne gozdove in gozdove s posebnim namenom razglasi občinska skupščina. Če se takšen gozd razteza na območju več občin, jih sporazumno razglasijo vse prizadete občine. Če do sporazuma ne pride, odloči o tem izvršni svet. Če se razmere spremenijo, lahko prej navedeni organi akt o razglasitvi spremenijo ali razveljavijo.

Kadar bi razglasitev varovalnih gozdov iz točke d) ter razglasitev za posebne namene vplivala na gradnjo gospodarskih ali drugih objektov zunaj gradbenih okolišev, ali pa če je zaradi takih objektov potrebna razglasitev gozdov za posebne namene, je potrebno pri izdaji akta poprejšnje mnenje republiškega sekretariata za urbanizem.

Razglasitev sama se izvrši v upravnem postopku. V aktu o razglasitvi je treba navesti tudi, kako se bo s takimi gozdovi gospodarilo, upoštevajoč namen, zaradi katerega so bili gozdovi razglašeni za varovalne ali za gozdove s posebnim namenom.

Če je potrebno razglasiti gozdove za varovalne ali za gozdove s posebnim namenom zaradi varovanja širših splošnih družbenih interesov, jih lahko razglasi izvršni svet.

Pristojni organi razglašajo gozdove za varovalne ali za gozdove s posebnim namenom po svoji pobudi ali na predlog zainteresirane organizacije ali pa na predlog javnega organa.

Če se z razglasitvijo začasno varovalnih gozdov ali gozdov s posebnim namenom omeji izkoriščanje gozdov, ima organizacija, druga pravna oseba ali zasebni lastnik oziroma posestnik gozda pravico do odškodnine od tistega, ki je zahteval takšno razglasitev.

e) Gospodarjenje z degradiranimi gozdovi

Teza 32.

Degradirane gozdove na površinah, kjer lahko uspeva le gozd, je treba usposobiti za redno gozdno proizvodnjo. Za usposobitev degradiranih gozdov, ki ležijo znotraj gozdnogospodarskih območij, skrbi gozdnogospodarska organizacija, ki gospodari z gozdovi posameznega območja. Gozdovi na Krasu in na območjih, ki so z njim neposredno povezana, se ne glede na lastništvo izločijo v posebno Kraško območje. Z gozdovi na Kraškem območju upravlja in gospodari Zavod za pogozdovanje in melioracijo Krasa. Glavni nalogi tega zavoda sta pogozdovanje in melioracija teh zemljišč po dolgoročnem in letnih načrtih.

Dolgoročni načrt sprejme prej navedeni zavod, potrdi pa ga republiški sekretariat za kmetijstvo in gozdarstvo potem, ko je dobil mnenje republiškega sekretariata za urbanizem in prizadetih občinskih skupščin.

Letni načrt sprejme prav tako navedeni zavod, potrdi pa ga za gozdarstvo pristojni sveti prizadetih občinskih skupščin.

Za delno kritje stroškov pri izvrševanju ukrepov iz potrjenega perspektivnega in letnega načrta za gozdove in druga zemljišča na Kraškem območju se zagotavljajo sredstva v vsakoletnem proračunu SR Slovenije.

f) *Financiranje reprodukcije gozdov*

Teza 33.

Delovne organizacije, ki upravljajo in gospodarijo z gozdovi gozdnogospodarskega območja, obračunavajo in vplačujejo od gozdov v družbeni in v zasebni lastnini biološko amortizacijo. Biološko amortizacijo obračunavajo in vplačujejo tudi druge organizacije, ki upravljajo z gozdovi, ki so izvzeti z območja. Biološko amortizacijo je treba plačati od vsega posekanega ali kako drugače podrtega lesa. Biološka amortizacija od gozdov v zasebni lastnini se ne plača od drv za kurjavo za domočo uporabo in od tistega tehničnega lesa, ki je zaradi naravnih nesreč potreben lastniku gozda za neposredno uporabo v njegovem kmečkem gospodarstvu in gospodinjstvu.

Obseg biološke amortizacije mora znašati vsaj toliko, da je zagotovljena izvedba obveznih gozdnogospodarskih del, ki so predvidena v gozdnogospodarskih načrtih ali v letnih načrtih gospodarjenja z gozdovi.

Sredstva biološke amortizacije se zbirajo pri delovni organizaciji, ki upravlja in gospodari z gozdovi. Ta organizacija vodi ta sredstva knjigovodsko ločeno od drugih svojih sredstev in ločeno po sektorjih lastnine gozdov.

Organ upravljanja združenih kmetov lastnikov gozdov, ki odloča o biološki amortizaciji, lahko pri odločanju o tej amortizaciji določi tudi večji obseg, kakor znašajo potrebe za financiranje gozdnogojitvenih del, in za ta povečani del biološke amortizacije razširi namen njene uporabe v okviru veljavnih predpisov.

Izvršni svet skupščine SR Slovenije določi merila za najnižji obseg biološke amortizacije ter predpiše, kako se ta amortizacija obračunava, vplačuje in uporablja.

P r i p o m b a :

Po sedANJI ureditvi se sredstva za financiranje gozdnogojitvenih in gozdnovarstvenih del oblikujejo in zbirajo za družbene gozdove od njihove vrednosti kot amortizacija od gozdov, medtem ko se sredstva za enake namene v zasebnih gozdovih oblikujejo in zbirajo od vrednosti letnega poseka v teh gozdovih kot biološka amortizacija. Z novim zakonom o gozdovih je treba to področje urediti za vse gozdove načeloma enotno, in sicer tako, da se vzpostavi logična soodvisnost in povezava med gojenjem in izkoriščanjem gozdov. Takšna povezava je za zasebne gozdove že vzpostavljena s sedanjo ureditvijo, zato je v tej tezi predlagano, da se tudi biološka amortizacija od družbenih gozdov uredi v načelu na enak način, kot je to že urejeno za gozdove v zasebni lastnini. Predlagana ureditev je skladna s stališčem skupščine SR Slovenije, ki je bilo objavljeno v že navedeni resoluciji o gozdarstvu.

Teza 34.

Ustanovi se republiški gozdni sklad za območje SR Slovenije. Sredstva republiškega gozdnega sklada so namenjena za financiranje razširjene gozdnobiološke reprodukcije. Viri republiškega gozdnega sklada so prispevki gozdnogospodarskih organizacij, organizacij, ki se ukvarjajo s predelavo lesa, in sredstva SR Slovenije.

Republiški gozdni sklad je pravna oseba. S skladom upravlja upravni odbor, ki ga imenuje izvršni svet skupščine SR Slovenije. Sklad posluje po

letnem finančnem načrtu, ki ga potrdi izvršni svet skupščine SR Slovenije. Administrativna opravila za sklad vrši republiški sekretariat za kmetijstvo in gozdarstvo.

Natančnejše predpise o višini prispevkov gozdnogospodarskih organizacij, organizacij, ki se bavijo s predelavo lesa, in republiškega proračuna, način plačevanja teh prispevkov, način poslovanja republiškega gozdnega sklada in o dovoljeni namembnosti porabe sredstev republiškega sklada predpiše izvršni svet skupščine SR Slovenije.

P r i p o m b a :

V okviru SR Slovenije je potrebno urediti poleg področja biološke amortizacije družbenih in zasebnih gozdov, ki je namenjena za financiranje del pri rednem vzdrževanju in obnovi gozdov, tudi vprašanje trajnega in učinkovitega financiranja del pri razširjeni gozdnobiološki reprodukciji, kar pa je namenjeno povečanju obsega gozdne proizvodnje. Ustrezna rešitev tega vprašanja je skladna s predvidevanji že izdelanega dolgoročnega in srednjeročnega programa razvoja gozdarstva pogoj za intenzivnejše izkoriščanje gozdov. Predlagana ureditev tega področja je v skladu s stališčem skupščine SR Slovenije, ki je bilo objavljeno v že navedeni resoluciji o gozdarstvu.

V a r i a n t a :

Namesto besedila o republiškem gozdnem skladu se v tej tezi predvidi naslednja določba:

Z družbenim dogovorom med asociacijami gozdnega in lesnega gospodarstva ter izvršnim svetom skupščine SR Slovenije se lahko osnuje republiški gozdni sklad. S samoupravnim sporazumom med organizacijami združenega dela na področju gozdnega in lesnega gospodarstva se predpišejo merila o prispevkih v republiški gozdni sklad in določi podrobnejši namen porabe ter način upravljanja s sredstvi tega sklada. Sredstva republiškega gozdnega sklada so namenjena za financiranje razširjene gozdnobiološke reprodukcije. Z zakonom se predpiše tudi obseg prispevka v republiški gozdni sklad iz sredstev SR Slovenije.

Z zakonom se lahko predpiše tudi splošna veljavnost samoupravnega sporazuma za vse organizacije združenega dela na področju gozdnega in lesnega gospodarstva, če se ugotovi, da se je za samoupravni sporazum izreklo toliko organizacij združenega dela, ki proizvedejo najmanj dve tretjini gozdnih sortimentov v SR Sloveniji in v predelavi porabijo najmanj dve tretjini lesa, proizvedenega v gozdovih SR Slovenije.

P r i p o m b a :

V gozdarstvu, lesni, celulozni in papirni industriji je v postopku družbeni dogovor o ureditvi vprašanj splošnega družbenega pomena na področju gozdnega in lesnega gospodarstva. Namen tega družbenega dogovora je prav tako zagotovitev financiranja razširjene gozdnobiološke reprodukcije, poleg tega pa še usklajevanje razvoja gozdnega in lesnega gospodarstva v SR Sloveniji. Če bo družbeni dogovor realiziran, potem v zakonu o gozdovih niso potrebne podrobnejše določbe o gozdnem skladu, pač pa le določbe, ki so predvidene v tej varianti.

g) *Gradnja in vzdrževanje gozdnoprometnih zvez*

Teza 35.

Ceste, ki jih gradijo delovne organizacije, katere upravljajo in gospodarijo z gozdovi, in ki so namenjene predvsem gospodarjenju z gozdovi, se štejejo za gozdne ceste in so osnovna sredstva teh organizacij.

Gozdne ceste lahko uporabljajo tudi druge organizacije in občani. Kadar sečne in drugih del pri manipulaciji lesa ni mogoče opraviti izven cestišča, je treba gozdno cesto zapreti za javni promet. To je treba označiti na vseh ustreznih mestih. Zapora je začasna in traja lahko samo toliko časa, kolikor je neogibno potrebno, da se nujna dela čimprej opravijo.

Gradnja in vzdrževanje gozdnih cest, na katerih se odvija tudi javni promet, se v ustreznem deležu financira tudi iz javnih sredstev, namenjenih za financiranje javnih cest, o čemer skleneta samoupravni sporazum organizacija združenega dela, ki gospodari z gozdovi, in skupnost za ceste SR Slovenije.

P r i p o m b a :

V dosedANJI zakonski ureditvi vprašanja, ki so v zvezi z gozdnimi cestami, niso ustrezno rešena. Zato navajamo nekaj obširnejšo problematiko o tem področju, in sicer:

Gozdarstvo gradi gozdne ceste zaradi lastne ekonomske nujnosti, obenem pa služijo te ceste tudi za druge namene in imajo v mnogih primerih značaj javnih komunikacij. Gozdarstvo je v glavnem z lastnimi sredstvi zgradilo razmeroma zelo veliko gozdnih cest, od katerih jih ima evidentiranih v svojih osnovnih sredstvih okoli 5500 km. Letno se zgradi ali rekonstruira okoli 360 km gozdnih cest, od tega približno ena polovica v zasebnih gozdovih. Obstoječa mreža gozdnih in javnih cest, ki jih gozdarstvo uporablja v svoji dejavnosti, znaša okoli 10 m (cest) na 1 ha, kar po ustaljenih normah v gozdarstvu glede optimalne odprtosti gozdov pomeni, da je gozdnih cest zgrajenih približno ena polovica. Ob sedanji dinamiki te gradnje bi se dosegla spodnja meja optimalne odprtosti gozdov šele čez kakšnih 40 do 50 let, kar pa je predolga doba in bi jo bilo treba skrajšati približno na polovico. Dosedanje izkušnje kažejo, da gozdarstvo z lastno ekonomsko zmogljivostjo ne more zagotoviti potrebnega povečanega obsega gradnje gozdnih cest, zato je na tem področju potrebna družbena intervencija. Ustrezno rešitev tega za nadaljnji nemoten razvoj gospodarjenja z gozdovi bistvenega vprašanja bo treba urediti z naslednjim:

a) zvezni krediti za gradnjo gozdnih komunikacij na podlagi zveznega zakona o udeležbi federacije pri kreditiranju gozdnih komunikacij (Uradni list SFRJ, št. 28/66, 27/69 in 56/69) so z letošnjim letom ugasnili. Gozdnogospodarske organizacije iz SR Slovenije so izkoristile te kredite v preteklih treh letih v skupnem znesku nekaj nad 16 milijonov din ali letno okoli 5,4 milijona dinarjev. Krediti so bili dani z rokom odplačila do 15 let in po 2 % obrestni meri.

Podoben sistem kreditiranja gradnje gozdnih cest bo treba ohraniti tudi v prihodnje, kar je treba urediti s posebnim zakonom.

b) Gozdarstvo ima že sedaj razmeroma veliko mrežo lastnih gozdnih cest, tako da po javnih cestah opravijo le približno eno polovico svojih prevozov. Poleg tega razpolaga gozdarstvo tudi z že precejšnjo mehanizacijo, kot so kamioni, traktorji, ročne motorne žage, gradbena mehanizacija, motorni vitli itd. Pri porabi goriva, ki znaša letno okoli 850 000 litrov bencina in okoli 18

milijonov litrov nafte, plača gozdarstvo tudi prispevek za javne ceste, čeprav jih uporablja za svojo dejavnost le v manjšem obsegu. Po oceni plača gozdarstvo okoli 6 milijonov dinarjev letno prispevka za javne ceste, ne da bi gozdarski stroji javne ceste tudi uporabljali.

Navedeni znesek bi bilo potrebno gozdarstvu povrniti iz sredstev za financiranje javnih cest.

c) Na gozdnih cestah, ki so osnovna sredstva gozdnogospodarskih organizacij, se odvija tudi javni promet. Čeprav so gozdne ceste sicer dobro vzdrževane, niso usposobljene za javni promet. Zato je potrebno, da se nekatere gozdne ceste, ki povezujejo vsaj dve naselji ali dve javni cesti, predhodno usposobijo za javni promet (odvodni jarki, propusti, dovolj veliki radiusi, prometni znaki itd.) in jih razglasi za cesto javnega značaja ustreznega reda ter določi vire financiranja za njihovo vzdrževanje in usposobitev za javni promet. V zvezi s tem je potrebno, da gozdnogospodarske organizacije dobijo za svoje območje status cestnega podjetja, medtem ko bi te določene gozdne ceste, ki bi bile razglašene za ceste javnega značaja, še naprej ostale osnovna sredstva gozdnogospodarskih organizacij.

V zvezi s problematiko, navedeno pod b) in c), bo potrebno za vzdrževanje gozdnih cest zagotoviti iz sredstev za vzdrževanje javnih cest navedeni znesek ca. 6 milijonov din.

h) Gospodarjenje z gozdovi v zasebni lastnini

Teza 36.

Lastnikom gozdov v zasebni lastnini so zagotovljene tele pravice:

a) pravica do lesa za neposredno uporabo v svojem kmečkem gospodarstvu in kmečkem gospodinjstvu in za potrebe domače lesne obrti (suha roba, obodarstvo in drugo) v okviru donosnih možnosti svojega gozda ter pravica do sečnih ostankov v svojem gozdu;

b) prednostna pravica do opravljanja vseh gozdnogospodarskih del v svojem gozdu in drugih storitev v zvezi s temi deli ob enakih pogojih. Za enake pogoje se šteje poleg enake kvalitete dela tudi enako plačilo za isto delo. Za isto delo pripada lastniku gozda toliko, kolikor znaša bruto izplačilo za delavca v delovnem razmerju, upoštevajoč ustrezne prispevke. Ceno za gozdnogospodarska dela in druge storitve v zvezi s temi deli določa pristojni organ upravljanja samoupravne skupnosti;

c) pravica do cene lesa na panju za posekan les, izvzemši les iz točke a). Cena lesa na panju se določi tako, da se od prodajne (tržne) cene lesa odštejejo stroški proizvodnje, biološka amortizacija in stroški gospodarjenja z gozdovi v zasebni lastnini. Cena lesa na panju mora znašati najmanj toliko, kolikor jo določi pristojni organ samoupravne skupnosti;

č) pravica pasti v svojem gozdu živino, grabiti steljo in mah ter izkoriščati druge gozdne proizvode, upoštevajoč pogoje, določene z zakonom;

d) sodelovati pri odkazovanju drevja za posek in pri drugih gozdnogospodarskih ukrepih v svojem gozdu ter dajati pripombe k osnutku gozdnogospodarskega načrta, kolikor se nanaša na gospodarjenja z njihovim gozdom.

Pravice iz prejšnjega odstavka se natančneje uredijo s statutom in drugimi splošnimi akti organizacije združenega dela, ki gospodari z gozdovi v zasebni

lastnini posameznega gozdnogospodarskega območja. Skladno s splošnimi akti se pravice iz prejšnjega odstavka uresničujejo z dogovorom med lastniki gozdov in organizacijo združenega dela. Dogovor je lahko usten ali pismen ter skupen ali individualen s posameznim lastnikom gozda. Skupen usten dogovor se ugotovi z zapisnikom, ki ga podpišejo vsi prizadeti lastniki gozdov in organizacija združenega dela.

Ce lastnik gozda sodi, da je prikrajšan v svojih pravicah, se lahko pritoži na pristojni organ upravljanja samoupravne skupnosti združenih kmetov lastnikov gozdov. Če se z rešitvijo tega organ ne strinja, lahko vloži tožbo pri pristojnem sodišču.

Ce organizacija združenega dela spremeni gozd v zasebni lastnini v plan-tažo ali intenziven nasad gozdnega drevja in vloži vsa sredstva sama, pripada lastniku gozda na podlagi točke c) prvega odstavka tega člena najmanj cena lesa na panju samo za les, ki bi ga dajal gozd, če bi ne bil spremenjen. Pravice pod toč. a), b) in d) prvega odstavka tega člena ostanejo lastniku tudi v tem primeru. Če uporaba teh pravic ni izvedljiva, pripada lastniku zanje ustrezno nadomestilo.

Organizacija združenega dela in lastnik gozda se lahko dogovorita, da bo organizacija plačevala lastniku za les ceno lesa na panju v obrokih ne glede na to, kdaj organizacija poseka les.

Pravice iz prejšnjih odstavkov se pred izvedbo omenjenih del zagotovijo s pismeno pogodbo.

Določbe tega člena veljajo tudi za lastnike gozdov na kraškem območju.

Teza 37.

V organizaciji združenega dela, ki upravlja z gozdovi v družbeni lastnini in gospodari z gozdovi v zasebni lastnini, se ta njena dejavnost deli:

- na zadeve, ki so skupnega pomena za celotno gozdnogospodarsko območje;
- na zadeve, ki se nanašajo le na gozdove v družbeni lastnini;
- na zadeve, ki se nanašajo le na gozdove v zasebni lastnini.

Teza 38.

O zadevah iz prejšnje teze, ki so skupnega pomena za gozdnogospodarsko območje, odločata osrednji organ upravljanja delovne skupnosti organizacije združenega dela in osrednji organ upravljanja samoupravne skupnosti. Samoupravno skupnost sestavljajo vsi kmetje lastniki gozdov gozdnogospodarskega območja. Samoupravna skupnost združenih kmetov lastnikov gozdov ima lastnosti temeljne organizacije združenega dela.

Teza 39.

Med zadeve, ki so skupnega pomena za celotno gozdnogospodarsko območje, spadajo zlasti:

- sprejemanje statuta in drugih splošnih aktov organizacije združenega dela;
- sprejemanje gozdnogospodarskega načrta območja ter sprejemanje perspektivnega načrta in letnih načrtov za kraško območje;
- določanje poslovne politike organizacije združenega dela;

- določanje količin in vrst lesa lastnikom gozdov za neposredno uporabo v njihovem kmečkem gospodarstvu in kmečkem gospodinjstvu;
- sprejemanje zaključnega računa.

Osrednji organ upravljanja delovne skupnosti in osrednji organ upravljanja samoupravne skupnosti sklepata veljavno o zadevah iz prejšnjega odstavka, če je na skupni seji navzoča večina članov vsakega organa. Za veljavnost odločitve je potrebno soglasje vsakega organa. Če pride pri tem odločanju do nesoglasij med organoma, se ustrezno uporabijo predpisi o mešani arbitraži.

Teza 40.

Osrednji organ samoupravne skupnosti kmetov lastnikov gozdov odloča samostojno zlasti o naslednjih zadevah, ki se nanašajo na gozdove v zasebni lastnini gozdnogospodarskega območja:

- sprejemanje splošnih samoupravnih aktov v svoji pristojnosti, ki jo določa statut organizacije združenega dela;

— sprejemanje gospodarskih načrtov za gozdnogospodarske enote, ki obsegajo gozdove v zasebni lastnini, in sprejemanje letnih načrtov gospodarjenja s temi gozdovi v okviru gozdnogospodarskega načrta območja;

- sprejemanje letnega programa in delovnega načrta gozdnogospodarskih del v gozdovih v zasebni lastnini;

— sklepanje o obsegu, o načinu zbiranja, o obračunavanju ter o uporabi biološke amortizacije za les iz gozdov v zasebni lastnini v okviru veljavnih predpisov in določanje zneskov te amortizacije po kubičnem metru lesa za gozdne sortimente;

- določanje cene in določanje elementov v strukturi te cene za dela, ki se plačujejo iz sredstev biološke amortizacije;

— določanje cene lesa na panju za posekan les iz gozdov v zasebni lastnini (točka č) v tezi 36);

- odločanje o članstvu v zadrugi zvezi SR Slovenije v zadevah iz svoje pristojnosti.

Teza 41.

O zadevah, ki se nanašajo na gozdove v družbeni lastnini, odločajo organi upravljanja delovne skupnosti po veljavnih predpisih.

Teza 42.

V gozdnih obratih v sestavi organizacije združenega dela sestavljajo vsi kmetje lastniki gozdov teh enot svojo samoupravno skupnost z določenimi samoupravnimi pravicami. Organ upravljanja te enote odloča samostojno zlasti o naslednjih zadevah, ki se nanašajo na gozdove v zasebni lastnini za območje obrata:

- sprejemanje splošnih samoupravnih aktov v svoji pristojnosti, ki jo določa statut organizacije združenega dela;

— določanje obsega in višine stroškov gospodarjenja z gozdovi v zasebni lastnini (financiranje skupnih služb, financiranje vzdrževanja gozdnih cest in podobno);

- določanje stroškov za proizvodnjo gozdnih sortimentov in za druga gozdnogospodarska dela v gozdovih v zasebni lastnini;

- odločanje o povečanem obsegu biološke amortizacije (4. odstavek 33. teze) in določanje namena uporabe za ta povečani del biološke amortizacije;
- skrb za zbiranje biološke amortizacije;
- odločanje o organizaciji in o načinu prodaje lesa iz gozdov v zasebni lastnini;
- odločanje o skupnem financiranju naložb, ki so skupnega pomena za gospodarjenje z vsemi gozdovi v okviru gozdnega obrata in v okviru gozdno-gospodarskega območja;
- kontrola uporabe biološke amortizacije na svojem območju;
- ugotavljanje in delitev dohodka od gospodarjenja v gozdovih v zasebni lastnini.

Teza 43.

Zadeve, ki so skupnega pomena za gozdnogospodarsko območje iz teze 39, in zadeve, ki se nanašajo na vse gozdove v zasebni lastnini gozdnogospodarskega območja iz teze 40, ter določene zadeve iz teze 42 se med organizacijo združenega dela in samoupravnimi skupnostmi podrobneje uredijo s splošnimi akti organizacije združenega dela.

Zadeve, ki se nanašajo na gozdove v zasebni lastnini v okviru gozdnih obratov v sestavu organizacije združenega dela iz teze 42, se skladno s statutom podrobneje uredijo s samoupravnim sporazumom med organi upravljanja samoupravnih skupnosti teh obratov in obema osrednjima organoma upravljanja celotne organizacije združenega dela. S samoupravnim sporazumom se uredijo zlasti naslednje zadeve:

- določanje obsega in višine stroškov gospodarjenja z gozdovi v zasebni lastnini (druga alineja iz teze 42);
- sporazumevanje o skupnem financiranju naložb, ki so skupnega pomena za gozdnogospodarsko območje.

Če se samoupravna skupnost z določenimi samoupravnimi pravicami odloči za samostojno prodajo lesa iz gozdov v zasebni lastnini, se s samoupravnim sporazumom iz prejšnjega odstavka določi odgovornost za to poslovanje.

Teza 44.

Določbe statuta in drugih splošnih aktov organizacije združenega dela o pravicah lastnikov gozdov in o pravicah kmečkih lastnikov gozdov ter podrobnejše določbe o volitvah in odpoklicu ter o sodelovanju kmetov v organih upravljanja in v kolegijskih izvršilnih organih veljajo, ko jih potrdi občinska skupščina, na katere območju ima svoj sedež ta organizacija. Občinska skupščina mora pred odločanjem o potrditvi dobiti o tem soglasje tistih občinskih skupščin, na katerih območju ležijo gozdovi, s katerimi upravlja in gospodari organizacija združenega dela. Če med občinskimi skupščinami v 6 mesecih ne pride do soglasja, odloči o potrditvi statuta izvršni svet skupščine SR Slovenije.

Teza 45.

Les iz gozdov v zasebni lastnini sme dajati v promet le organizacija združenega dela, ki gospodari s temi gozdovi, in njena enota z določenimi samoupravnimi pravicami (tretji odstavek teze 43 in teza 46).

Določba iz prejšnjega odstavka ne velja za les, ki ga lastnik gozda pridobi skladno s točko a) v tezi 36.

Teza 46.

Združeni kmetje lastniki gozdov skupaj z delavci tistega dela območja, kjer kmetijska ali turistična dejavnost dopolnjuje gozdarsko, imajo pravico, da za kmetijsko in turistično dejavnost iz 2. člena zakona o združevanju kmetov organizirajo obrat za kooperacijo s položajem temeljne organizacije združenega dela. Določbe 30., 31. in 32. člena zakona o združevanju kmetov se smiselno uporabljajo tudi za ustanovitev in opredelitev položaja obrata za kooperacijo iz prejšnjega odstavka.

P r i p o m b a :

Na podlagi ustave SR Slovenije in ustavnih amandmajev k tej ustavi se z gozdovi v družbeni in zasebni lastnini gospodarji skupno, to gospodarjenje pa izvajajo specializirane gozdnogospodarske organizacije. V SR Sloveniji so tudi takšni predeli, kjer je gozdarstvo glavni ali pretežni vir preživljanja kmečkega prebivalstva. Prav v takšnih predelih naše republike bi bilo smotno in racionalno, da bi se celotna dejavnost kmetov organizirala in povezovala na enem mestu. Obrati za kooperacijo v kmetijski dejavnosti se pri gozdnogospodarskih organizacijah lahko tudi sicer ustanovijo na podlagi drugih predpisov, vendar bi bilo koristno, če bi se ta proces podprl tudi s predlagano določbo v zakonu o gozdovih.

III. PROMET Z GOZDOVI TER ARONÐACIJA
IN KOMASACIJA GOZDOV

Teza 47.

Gozdovi v družbeni lastnini se kot osnovna sredstva lahko prenašajo v upravo od ene na drugo organizacijo (pravno osebo) po določenih pogojih.

Kadar organizacija, ki ima v upravi gozdove v družbeni lastnini, prenaša gozdove v upravo na drugo organizacijo po svoji pobudi, je potrebno soglasje organa, ki je pristojen za ustanovitev gozdnogospodarskega območja.

Če je potrebno prenesti gozdove v upravo od ene na drugo organizacijo (pravno osebo) zaradi splošno družbene koristi, lahko o tem odloči organ, ki je pristojen za ustanovitev gozdnogospodarskega območja. Da je splošno družbena korist podana, se šteje:

a) če se s prenosom zagotavljajo pogoji za smotrnejše in intenzivnejše gospodarjenje z gozdovi;

b) če se pri gospodarjenju z gozdnogospodarskim območjem pokaže, da to območje samo ali pa gospodarjenje z njim ne ustreza z zakonom o gozdovih predpisanim pogojem;

c) če je površina gozda potrebna za zagrabitve investicijskih objektov ali za drugačno zemljiško kulturo, ki daje družbeni skupnosti večjo korist.

Pri prenosu pravice upravljanja gozdov v družbeni lastnini ima organizacija, ki je dotedaj imela gozdove v upravi, pravico do odškodnine. Odškodnino plača organizacija, na katero se prenaša pravica upravljanja z gozdovi. Odškodnina za odtujene gozdove znaša:

— če se z gozdom po prenosu pravice upravljanja nadaljuje normalno gospodarjenje z gozdom, je odškodnina enaka neamortizirani vrednosti vloženih sredstev v konkretni gozd;

— če se prenos pravice upravljanja z gozdom izvrši z namenom, da se bo izkrčil, potem je odškodnina enaka kapitalizirani vrednosti čistega donosa. Cisti donos je enak ceni lesa na panju za ugotovljen prirastek konkretnega gozda, obrestna mera pa je 3 %. Kadar se gozd prenaša z namenom, da se bo izkrčil, ima organizacija, ki je dotedaj upravljala z njim, tudi pravico, da poseče in pospravi lesno zalogo iz tega gozda.

Pripomba :

Ureditev področja gozdarstva je prešla v celoti v pristojnost republike. Na podlagi zveznega ustavnega zakona za izvedbo ustavnih amandmajev se deloma razveljavlja tudi zakon o sredstvih delovnih organizacij (Uradni list SFRJ, št. 10/68, 24/68, 48/68, 42/69, 55/69 in 28/70). Od tega zakona pa ostaja v veljavi tudi člen 92, kjer je v drugem odstavku določeno, da promet z gozdovi ureja poseben zvezni zakon. Promet z družbenimi gozdovi je sedaj urejal temeljni zakon o gozdovih. Vprašanje je, ali bo ta določba glede prometa z gozdovi dejansko ostala v pristojnosti federacije, ali pa je dikcija »zvezni« zakon po pomoti ostala v veljavi, ker takšen zvezni zakon ni predviden in pa ker po vsebini istega ustavnega zakona sodi urejanje celotnega kompleksa gospodarjenja z gozdovi v pristojnosti republike, torej tudi promet z njimi.

Teza 48.

Manjši gozdovi v družbeni lastnini, če znaša njihova površina do 1 ha in če ležijo kot enklave med gozdovi v zasebni lastnini, se lahko prodajo zasebnim lastnikom. Taki gozdovi se lahko tudi zamenjajo z zasebnimi lastniki gozdov ali drugih zemljiških kultur. Sredstva, ki se pridobijo s prodajo ali z zamenjavo, se smejo porabiti samo za nakup ali osnovanje novih gozdov.

Promet z gozdovi po tej tezi je zavezan poprejšnji privolitvi javnega pravo-branilstva.

Teza 49.

Za promet z gozdovi v zasebni lastnini (nakup, prodaja, podaritev in zamenjava itd.) veljajo splošni predpisi o prometu z zemljišči in stavbami, kolikor ta zakon ne določa drugače.

Kadar je gozd v zasebni lastnini naprodaj ali kadar se daje v zakup, imajo delovne organizacije, ki gospodarijo z gozdovi območja, kjer leži prizadeti gozd, predkupno oziroma prednostno pravico. Ti predpravici imajo tudi zasebni kmečki lastniki gozdov, če so mejaši.

Teza 50.

Odškodnina za odtujene gozdove v zasebni lastnini se določa na podlagi tega zakona in na enak način, kot je to določeno v drugi alineji zadnjega odstavka teze 47.

Teza 51.

Arondacija gozdov je dovoljena, če je potrebna za smotrnejše gospodarjenje z gozdovi, in sicer če gre za uvajanje in izvajanje mehanizacije del pri izkoriščanju gozdov, uspešnejše gojenje in varstvo gozdov, izvedbo melioracijskih in protierozijskih del, pogozdovanje in osnovanje nasadov gozdnega drevja.

Z arondacijo se lahko pripoji zasebni gozd ali zasebno kmetijsko zemljišče, če leži kot enklava v gozdnem kompleksu ali v zemljiškem kompleksu, kjer bo osnovan drevesni nasad.

Arondacija je možna le v korist delovne organizacije, ki gospodari z gozdovi območja.

Za komasacijo gozdov se ustrezno uporabljajo predpisi o komasaciji kmetijskega zemljišča.

Arondacija in komasacija gozdov se opravita po postopku, ki je določen za arondacijo in komasacijo kmetijskega zemljišča.

Pri arondaciji in komasaciji gozdov se lahko gozd zamenja za gozd ali za kmetijsko zemljišče ter obratno.

IV. GOZDARSKA INŠPEKCIJA

Teza 52.

Nadzorstvo nad tem, kako delovne organizacije, druge pravne osebe in občani, ki gospodarijo z gozdovi ali jih upravljajo, izvršujejo določbe tega zakona in na njegovi podlagi izdanih predpisov, opravlja gozdarska inšpekcija.

V Socialistični republiki Sloveniji je občinska in republiška gozdarska inšpekcija. Občinska gozdarska inšpekcija je praviloma v vsaki občini, izvzemši tiste občine, v katerih ni gozdov ali kjer gospodarski gozdovi obsegajo neznatne površine. V teh primerih se lahko za več občin ustanovi skupna medobčinska gozdarska inšpekcija. Republiški organ gozdarske inšpekcije skrbi za pravilno organiziranje, opravljanje nalog in napredek gozdarske inšpekcijske službe ter za strokovno izobraževanje in izpopolnjevanje delavcev, ki opravljajo gozdarsko inšpekcijo.

Pripomba:

Navedena organizacija inšpekcijske službe, tj. občinska (medobčinska) in republiška inšpekcija, obstaja po sedanjih predpisih. Ker pa je gospodarjenje z zasebnimi gozdovi dosledno in v celoti prepuščeno gozdnogospodarskim organizacijam, ki poleg tega upravljajo tudi z vsemi družbenimi gozdovi znotraj posameznih gozdnogospodarskih območij, je razumljivo, da imajo gozdarski inšpektorji neposredno nadzorstvo praviloma le nad organizacijami, ki gospodarijo z gozdovi oziroma jih upravljajo. Ob takšni situaciji je tudi gozdarska inšpekcija sedaj organizirana pretežno na medobčinskem povezovanju v večja inšpekcijska območja.

Kolikor se bo veliko samoupravnih skupnosti združenih kmetov lastnikov gozdov na gozdnih obratih odločilo za samostojno prodajo lesa iz gozdov zasebni lastnini, se bo verjetno pokazala potreba po povečanju števila gozdarskih inšpektorjev.

Varianta:

Nadzorstvo nad tem, kako delovne organizacije, druge pravne osebe in občani, ki gospodarijo z gozdovi ali jih upravljajo, izvršujejo določbe tega zakona in na njegovi podlagi izdanih predpisov, opravlja gozdarska inšpekcija.

V Socialistični republiki Sloveniji obstoji le republiška gozdarska inšpekcija, ki pa ima izpostave za območja posameznih občin. Republiški upravni organ, pristojen za zadeve gozdarske inšpekcije, skrbi za pravilno organiziranje, opravljanje nalog in napredek gozdarske inšpekcijske službe ter za strokovno izobraževanje in izpopolnjevanje delavcev, ki opravljajo gozdarsko inšpekcijo.

Pripomba:

Ta varianta je sprejemljiva, če se sistem skupnega gospodarjenja z gozdovi ne spremeni. Po sedaj veljavnem zakonu o gozdovih gospodarijo z vsemi zasebnimi gozdovi v SR Sloveniji gozdna gospodarstva (po gozdnogospodarskih območjih, ki jih je 13) ter zavod za pogozdovanje in melioracijo Krasa (kraško območje). Te delovne organizacije upravljajo tudi vse gozdove družbene lastnine, ki ležijo v gozdnogospodarskih območjih. Poleg tega je še nekaj drugih gospodarskih organizacij, ki imajo v upravljanju večje površine gozdov družbene lastnine, ki so izven območja. Gozdnogospodarska območja v SR Sloveniji imajo že 25-letno tradicijo ter so takšna, kot so danes, z odlokom izvršnega sveta določena leta 1965. Iz istih razlogov, kot imajo sedaj organizirano pretežno medobčinsko gozdarsko inšpekcijsko službo, tj. neposredno nadziranje gozdnogospodarskih organizacij kot odgovornih nosilk gospodarjenja in upravljanja gozdov v območjih in izven območij, bi organizacija inšpekcijske službe z izpostavami republiške gozdarske inšpekcije predstavljala smotrnejši način ter širše možnosti spremljanja območne gozdnogospodarske politike oziroma olajšala nadzor nad izvajanjem območnih gozdnogospodarskih načrtov. V tem primeru bi bilo možno organizirati gozdarsko inšpekcijo po posameznih območjih glede na potrebe, kakršne posamezno območje zahteva (površina gozdov, število organizacij). Znano je, da se območne meje ne pokrivajo s politično teritorialnimi mejami občin in da je teritorij 60 občin v SR Sloveniji zajet v 14 gozdnogospodarskih območij.

Teza 53.

Organizacije, druge pravne osebe in občani, katerih delo je pod nadzorstvom gozdarskih inšpektorjev, morajo tem omogočiti nadzorstvo in jim dati potrebne podatke.

Pri opravljanju svoje predpisane pristojnosti izdaja inšpektor upravne odločbe. Pritožba zoper odločbo gozdarskega inšpektorja praviloma ne zadrži njene izvršitve. Na strankin predlog ali po svoji uradni presoji pa gozdarski inšpektor izjemoma lahko odloži izvršitev svoje odločbe, če zaradi te odložitve ne bi nastala nevarnost za ljudi in premoženje ali če bi njena takojšnja izvršitev povzročila škodo, ki bi jo bilo težko popraviti.

V. KAZENSKKE DOLOČBE

Kazenske določbe bo moč določiti, ko bodo dokončno sprejeta stališča do posameznih vprašanj iz vsebine zakona o gozdovih.

VI. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

Prehodne in končne določbe bo moč sestaviti, ko bo že znana vsebinska konstrukcija novega zakona o gozdovih.

C. OCENA FINANČNIH POSLEDIC IZDAJE ZAKONA O GOZDOVIH

V predlagani vsebini novega zakona o gozdovih so v pretežni meri povzeti in ohranjeni temelji sedanje sistemske ureditve gospodarjenja z gozdovi z določenimi dopolnitvami in ustrežnejšimi rešitvami nekaterih v sedanjem sistemu ne povsem zadovoljivo rešenih vprašanj. Zato bi uveljavitev predlagane ureditve gospodarjenja z gozdovi pomenila nove finančne obveznosti le v pogledu nekaterih naslednjih vprašanj:

a) Predlagano je, da se z zakonom o gozdovih uvede republiški gozdni sklad, oziroma varianta, po kateri naj bi se takšna sredstva formirala na podlagi družbenega dogovora. V obeh primerih naj bi republika prispevala kot udeležbo tudi svoja sredstva. Namen formiranja teh sredstev po obeh načinih je financiranje del pri razširjeni gozdnobiološki reprodukciji.

Za obdobje od 1966 do 1970 je republika prispevala iz svojih usmerjenih sredstev za te namene 10 milijonov dinarjev na podlagi zakona o usmeritvi sredstev SR Slovenije za investicije v gospodarstvu v letih od 1966 do 1970 (Uradni list SRS, št. 4/67 in sprem. 1/70). Ta zakon je z lanskim letom prenehal veljati, podobno obliko trajne družbene intervencije na tem področju pa bi bilo potrebno ohraniti tudi v prihodnje, kar je treba urediti z zakonom o gozdovih.

Obseg sredstev, ki naj bi jih republika prispevala iz svojih sredstev kot udeležbo h gozdnemu skladu ali združenim sredstvom gozdarstva in lesno-predelovalne industrije, naj bi bil odvisen od obsega celotne vrednosti teh namembnih vlaganj.

Za podlago obsega in dinamike teh vlaganj je treba šteti predvidevanja za to področje v konceptih dolgoročnega in srednjeročnega razvoja gozdarstva. Po teh predvidevanjih bi bilo potrebno zagotoviti za vlaganja pri razširjeni gozdnobiološki reprodukciji letno okoli 15 milijonov dinarjev. Glede na dosedanje izkušnje v zvezi s temi vlaganji in glede višine svojega deleža, s katerim je republika tudi že dosedaj sodelovala pri financiranju teh del, bi bilo potrebno zagotoviti letno okoli 5 milijonov dinarjev iz sredstev SR Slovenije. Preostalih ca. 10 milijonov din bo potrebno zagotoviti iz sredstev gozdarstva in lesnopredelovalne industrije.

b) V predlogu je predlagana tudi kompleksnejša ureditev vprašanj o gozdnih cestah. To področje v sedanji ureditvi ni bilo ustrezno rešeno, čeprav je gozdnih cest v SR Sloveniji približno za eno polovico od vseh javnih cest in se tudi na njih odvija javni promet. Gozdarstvo je že precej uvedlo v svojo dejavnost mehanizacijo za dela v gozdu in pri transportu lesa, tako da njihovi stroji na javnih cestah uporabijo le približno eno polovico od vsega porabljenega goriva.

Zato bi bilo opravičeno in utemeljeno priznati gozdarstvu letno okoli 6 milijonov din, kar je približno ena polovica od zneska, ki ga gozdarstvo letno plača od goriva kot prispevek za javne ceste.

Gozdarstvo nameni za gradnjo in vzdrževanje gozdnih cest sicer znatna sredstva, saj znašajo letno okoli 32 milijonov din, vendar pa so ta sredstva dosti manjša, kot znašajo optimalne potrebe za normalen razvoj gospodarjenja z gozdovi. Z lastnimi sredstvi gozdarstvo ne more pokriti teh potreb v celoti, zato je potrebno, da pri financiranju te dejavnosti sodelujejo za navedeni znesek tudi javna sredstva. To je opravičeno in utemeljeno tudi še zato, ker se na gozdnih cestah že sedaj precej odvija tudi javni promet, medtem ko se za prihodnje lahko z gotovostjo predvideva, da ga bo vse več.

c) Če bo potrebno povečati število gozdarskih inšpektorjev zaradi odločitev samoupravnih skupnosti o samostojni prodaji lesa iz zasebnih gozdov, bo potrebno povečati tudi sredstva za gozdarsko inšpekcijo. Potrebne povečane števila gozdarskih inšpektorjev za sedaj ni mogoče predvideti.

V predlogu je variantno predlagana tudi sprememba organizacije gozdarske inšpekcije, in sicer tako, da bi v SR Sloveniji obstajala le republiška gozdarska inšpekcija s svojimi izpostavami po občinah. V tem primeru bi se stroški za gozdarsko inšpekcijo sicer ne povečali, pač pa bi bilo potrebno zagotoviti financiranje te službe iz republiškega namesto iz občinskih proračunov v približno enakem znesku.

POROČILA

Odbor za proizvodnjo in blagovni promet republiškega zbora je na seji dne 10. julija 1972 obravnaval predlog za izdajo zakona o gozdovih, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

V svoji obrazložitvi je predstavnik predlagatelja poudaril potrebo, da se gospodarjenje z gozdovi glede na sprejeta ustavna dopolni na novo uredi z republiškim zakonom. Predložene teze v glavnem povzemajo sedanjo pozitivno ureditev in prinašajo še največ novosti na področju uveljavljanja samoupravnih pravic kmetov-lastnikov gozdov.

V načelni razpravi je odbor ugotovil, da predložene teze ohranjajo značilnosti dosežane ureditve gospodarjenja z gozdovi in da hkrati upoštevajo sklepe in priporočila o vprašanih, ki so pomembna za nadaljnji razvoj gospodarjenja z gozdovi v SR Sloveniji, ki jih je sprejela skupščina SR Slovenije leta 1970.

Odbor je posebej razpravljal o 4. tezi in o varianti k tej tezi ter po krajši razpravi sklenil podpreti besedilo k tezi, ki določa, da so gozdovi osnovno sredstvo gozdnogospodarskih organizacij. Menil je, da vnaša taka določba večjo gotovost in stalnost v gospodarjenje z gozdovi, ki je prav tu še posebej pomembna.

Odbor je podprl varianto k 24. tezi, po kateri so pred razširitvijo obstoječih ali pred gradnjo novih kapacitet za predelavo lesa investitorji dolžni, da si pridobijo mnenje republiškega sekretariata za kmetijstvo in gozdarstvo. Čeprav je res, da ta rešitev nosi v sebi elemente administriranja, je vendarle smotrna, ker postaja les kot surovina vedno bolj deficitaren.

Odbor je soglasno podprl misel o republiškem gozdnem skladu, ki mora omogočiti razširjeno gozdnobiološko reprodukcijo tudi na področjih, kjer danes ni večjih gozdnih kompleksov in kjer sredstva biološke amortizacije ne zadoščajo.

Končno je bil mnenja, da je treba v tem zakonu ustrezno rešiti vprašanja sofinanciranja gradnje, rekonstrukcije in vzdrževanja gozdnih cest, ki so namenjena tudi javnemu prometu.

Odbor predlaga republiškem zboru, da sprejme predlog za izdajo zakona o gozdovih.

Za svojega poročevalca na seji republiškega zbora je odbor določil poslanca Bogdana Šnabla.

Št.: 321-6/72

Ljubljana, 13. 7. 1972

Odbor za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora je na seji dne 6. julija 1972 obravnaval predlog za izdajo zakona o gozdovih, ki ga je skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

Potem ko je predstavnik predlagatelja obrazložil temeljne značilnosti novega republiškega zakona o gozdovih, so se poslanci v načelni razpravi strinjali z razlogi, ki zahtevajo izdajo novega zakona, ki naj zajame snov, ki sta jo za to področje doslej urejali zvezna in republiška zakonodaja in ki naj upošteva prenos zakonodajne pristojnosti ter amandmaje k ustavi SR Slovenije.

V razpravi je bilo ugotovljeno, da so predlagane rešitve, ki na nov način urejajo vprašanja skupnega gospodarjenja z zasebnimi gozdovi, vprašanja razširjene reprodukcije, sredstev za amortizacijo ter vprašanja ocenitve proizvodnje glede na odkazovanje lesa v skladu z javno razpravo o gozdovih, ki je bila v letu 1969, kakor tudi s sprejetimi sklepi in priporočili o vprašanih, ki so pomembna za nadaljnji razvoj gospodarjenja z gozdovi v SR Sloveniji, ki jih je sprejela skupščina SR Slovenije v letu 1970.

V razpravi besedila predloga za izdajo zakona v podrobnostih so bila izražena naslednja mnenja, stališča in pripombe:

- v poglavju upravljanje in gospodarjenje z gozdovi ni posebej obdelano vprašanje gozdov, ki so gospodarsko nezanemljivi. Odbor meni, da bi bilo potrebno vprašanje v zvezi s temi gozdovi posebej proučiti in predlagati rešitve, ki bodo v skladu z načelom racionalizacije;

- v točkah, ki obravnavajo gospodarjenje z gozdovi (teza 7), ni naveden lov. Odbor meni, da bi bilo potrebno tudi lovstvu dati potrebno mesto in poudarek;

- v zvezi z gozdnogospodarskimi načrti ni določil glede roka, v katerem je potrebno predložiti načrte. Glede na sedanje stanje odbor meni, da je to potrebno;

- glede izkoriščanja in gojenja gozdov oziroma odkazila dreves po površini odbor meni, da je možna tudi rešitev, po kateri bi za določene predele dovolili gospodarjenje zasebnih kmetov. Takšna rešitev bi bila v skladu z načeli pocenitve gospodarjenja, smotrna pa bi bila le za gozdove, ki so tako slabe kakovosti, da jih v določenem času ni mogoče popraviti;

- odbor predlaga, da se ponovno prouči smotrnost prenašanja lastnosti temeljne organizacije združenega dela na gozdne obrate, zlasti s stališča pokrievanja izgub. Izraženo je bilo mnenje, da bi kritje izgub posameznih obratov morali zagotoviti na ravni gozdnogospodarskega območja;

- odbor predlaga, da se gospodarjenje v nacionalnem parku uredi z zakonom in določila o tem vnesejo v osnutek zakona.

Odbor hkrati predlaga, da se pristojnosti gozdnega sklada razširijo tudi na odkazilo lesa, da se za gozdne ceste uredi poseben prometni režim ter da se prouči možnost organizacije inšpekcijske službe na republiški ravni, ki naj zagotovi enotno politiko.

Odbor predlaga gospodarskemu zboru skupščine SR Slovenije, da sprejme predlog za izdajo zakona o gozdovih skupaj z mnenji, stališči in pripombami, ki jih je dal odbor.

Odbor je za svojega poročevalca na zboru določil poslanca Ferda Papiča.

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije je na seji dne 6. junija 1972 obravnavala predlog za izdajo zakona o gozdovih, ki ga je skupščini predložil v obravnavo izvršni svet skupščine SR Slovenije.

V načelni razpravi o predlogu za izdajo zakona je komisija ugotovila, da je zakon potreben zaradi uskladitve z ustavnimi amandmaji. Temeljni zakon o gozdovih (Ur. l. SFRJ, št. 26/65) je na podlagi 13. točke drugega odstavka 16. člena ustavnega zakona za izvedbo ustavnih amandmajev XX do XLI (Ur. l. SFRJ, št. 29/71) prenehal veljati, na podlagi 13. člena ustavnega zakona za izvedbo ustavnih amandmajev XXV do LII k ustavi SR Slovenije (Ur. l. SRS, št. 51/71) pa se najdlje do 31. decembra 1972 uporablja kot republiški zakon. Prav tako mora biti na podlagi 11. točke 19. člena citiranega republiškega ustavnega zakona tudi zakon o gozdovih (Ur. l. SRS, št. 30/65, 14/68, 24/70, 46/70) do 31. decembra 1972 uskladen z ustavnimi amandmaji.

Komisija je ugotovila, da predlog za izdajo zakona obravnava materijo, ki sta jo doslej vsebovala temeljni in republiški zakon. S tem v zvezi pa je bilo poudarjeno, naj predlagatelj, upoštevajoč novo vlogo republike na področju zakonodaje ter resolucijo o temeljih zakonodajne politike republike, prouči, ali je treba vse določbe v navedenih tezah vključiti v republiški zakon oziroma ali ni možno nekaterih vprašanj prepustiti samoupravnemu urejanju in družbenemu dogovarjanju.

Pri obravnavanju posameznih tez predloga za izdajo zakona so bila v razpravi izražena naslednja mnenja, predlogi in pripombe:

k tezi 4: V zvezi z določbo, da so gozdovi v družbeni lastnini osnovna sredstva organizacij, ki jih imajo v upravi, je bilo poudarjeno, da bi bilo treba to vprašanje še predhodno razčistiti. Gozdovi namreč nimajo le funkcije zagotavljanja lesne mase, temveč širši družbeni pomen. Zaradi specifičnosti gozdov (nabiranje gozdnih sadežev, zdravilnih zelišč, čebelarjenje itd.) je vprašljiva rešitev, ki je predlagana v tej tezi. Podobna rešitev je bila prvotno predvidena tudi za javne ceste, kar pa je bilo spremenjeno tako, da so sedaj javne ceste družbena lastnina v splošni uporabi.

V zvezi z nakazano dilemo je komisija menila, naj bi to vprašanje predhodno proučil pravni svet pri izvršnem svetu in o njem dal svoje mnenje.

k tezi 34: Glede ustanovitve republiškega gozdnega sklada je bilo poudarjeno, da je treba tudi to vprašanje proučiti. Omenjeni sklad bi se moral formirati na samoupravni podlagi vseh zainteresiranih dejavnikov s tem, da bi tudi republika prispevala sredstva za ta sklad.

V zvezi s prispevkom, ki je predviden v tretjem odstavku te teze, je komisija menila, da ne more predpisov o višini prispevkov gozdnogospodarskih organizacij, organizacij, ki se bavijo s predelavo lesa, in republiškega proračuna sprejemati izvršni svet. Glede takih prispevkov je že dal mnenje pravni svet (št. 330-1/72 z dne 26. 6. 1972) v zvezi z osnutkom zakona o družbenem dogovoru in samoupravnem sporazumu o ukrepih za stabilizacijo trga z živino in živalskimi proizvodi. Po mnenju pravnega sveta bi prispevek, ki bi se vračunal v ceno blaga oziroma storitev, predstavljal obliko prometnega davka, ki ga ni mogoče predpisati z republiškim zakonom. Če pa bi se tak prispevek plačeval iz dohodka, bi obvezno zbiranje tega prispevka predstavljalo prisilno združevanje dela sredstev družbene reprodukcije. Takšno obvezno združevanje bi bilo po določbi 7. točke XXVII. ustavnega amandmaja možno le v primeru, če bi bilo določeno z zakonom (neposredno ali s tem, da bi bil ustrezni dogovor razglašen za splošno obvezen) in sicer za financiranje tistih potreb družbene

reprodukcije, za katere je to določeno z družbenim planom SR Slovenije. Po mnenju pravnega sveta bi bila pri tem takšna sredstva prisilno lahko le združena, ne pa odtujena od njihovih ustvarjalcev, zaradi česar bi moral tak konkretni zakon, kot to predpisuje ustavni amandma, hkrati določiti pravice in obveznosti, kot to predpisuje ustavni amandma, hkrati določiti pravice in obveznosti organizacij združenega dela pri gospodarjenju s tako združenimi sredstvi ter način njihovega vračanja.

V zvezi s predvideno varianto k tej tezi je bilo poudarjeno, da predlagani pristop z družbenim dogovorom in samoupravnim sporazumom za ustanovitev republiškega gozdnega sklada ni v skladu z ustavnimi amandmaji. Po določbi 2. točke XXX. ustavnega amandmaja z družbenim dogovorom organizacije združenega dela in njihove splošne asociacije, interesne skupnosti, družbenopolitične skupnosti, sindikati in druge družbenopolitične organizacije ter druge samoupravne in družbene organizacije zagotavljajo in uresničujejo samoupravno usklajevanje in urejanje družbenoekonomskih odnosov, ki so skupnega ali splošnega pomena. Družbeni dogovor sklepajo interese kot samostojni in enakopravni partnerji in zato le-ta obvezuje tiste organizacije in skupnosti, ki ga sprejmejo. Po določbi 4. točke XXX. ustavnega amandmaja lahko zakon le predpiše obveznost, da se začne postopek za sklenitev samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov ter načela tega postopka, nikakor pa zakon ne more vnaprej določiti interesentov in opredeliti vsebine družbenega dogovora oziroma samoupravnega sporazuma. Prav tako ni v skladu z določbo 1. točke XXX. ustavnega amandmaja določba te teze, ki predvideva splošno veljavnost samoupravnega sporazuma. Samoupravni sporazum je sklenjen in zavezuje le organizacije združenega dela in interesne skupnosti, ki ga sklenejo ali k njemu pristopijo, zato družbenopolitična skupnost ne more s svojim normativnim aktom poseči na to področje in razglasiti samoupravni sporazum za splošno obvezen. Mnenje v zvezi s podobnim vprašanjem je dal tudi pravni svet dne 23. 6. 1972.

K tezi 35: Nerazčiščeno je vprašanje cest, ki jih gradijo delovne organizacije, ki opravljajo in gospodarijo z gozdovi. V tej tezi je namreč določeno, da so tudi te ceste osnovna sredstva teh organizacij in ker se odvija na teh cestah tudi javni promet, bi glede financiranja teh cest sklenile organizacije, ki gospodarijo z gozdovi, in skupnost za ceste SR Slovenije, samoupravni sporazum. V obrazložitvi k tej tezi predlagatelj navaja, da bi bilo potrebno, da te gozdnogospodarske organizacije pridobijo za svoje območje status cestnih podjetij.

Komisija je tudi glede teh vprašanj predlagala, da da pravni svet mnenje o skladnosti teh določb z ustavno ureditvijo in pravnim sistemom.

K tezi 38: Po mnenju komisije ni ustrezna rešitev v tej tezi, da ima samoupravna skupnost združenih kmetov-lastnikov gozdov status temeljne organizacije združenega dela že na podlagi zakona. To vprašanje ni ustrezno reševati z zakonom, temveč bi moralo biti prepuščeno presoji same skupnosti, če želi postati temeljna organizacija združenega dela.

K tezi 47: V zvezi s prometom z gozdovi je bilo poudarjeno, da bi bilo treba to vprašanje urediti v sistemskem zakonu, ki bo urejal promet zemljišč. V tem zakonu pa bi eventualno rešili le nekatera specifična vprašanja, ki zadevajo promet z gozdovi. Nadalje je bilo opozorjeno, da bi bilo treba rešiti vprašanje odškodnine pri prisilnem prenosu pravice upravljanja gozdov v družbeni

lastnini kot tudi v primeru razlastitve, ker navedeno vprašanje ne rešuje pravkar sprejeti zakon o razlastitvi in o prisilnem prenosu pravice uporabe.

K tezi 51: Komisija je menila, da bi kazalo tudi arondacijo in komasacijo gozdov urediti kompleksno v enem predpisu, ki bo urejeval tudi arondacijo in komasacijo kmetijskih zemljišč. Na seji prisotni predstavnik predlagatelja je pojasnil, da gre šele za prvo fazo zakonodajnega postopka in da so v predlog za izdajo zakona vključili vso materijo o gozdovih zato, da bi dali poudarek vsebinski ureditvi, s čimer pa ni izključeno, da ne bi moglo biti posamezno vprašanje urejeno v drugih zakonih.

K tezi 52: Vprašanje organizacije inšpekcijskih služb bo treba obravnavati z vidika sistemske ureditve inšpekcijskih služb nasploh. O tem, kako naj bo organizirana gozdarska inšpekcija, so bila mnjenja deljena, ker so se nekateri zavzemali za dosedanje ureditev, medtem ko so drugi zagovarjali centralizirano inšpekcijo (republiška inšpekcija z izpostavami za posamezna območja občin) glede na to, da imamo le 9 gozdnogospodarskih območij.

OSNUTEK ZAKONA

o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli

1. člen

V drugem odstavku 97. člena zakona o osnovni šoli (Uradni list SRS, št. 9-51/68 in št. 14-108/69) se besedi »Strokovni učitelji« nadomestita z besedo: »Učitelji«.

V tretjem odstavku 97. člena se črta besedilo: »Če imajo več kot 20 let delovne dobe. Predmetni učitelji in profesorji s krajšo delovno dobo si morajo v petih letih pridobiti ustrezno strokovno izobrazbo«.

2. člen

Za 97. členom se doda nov 97. a člen, ki se glasi:

»97. a člen

Učiteljem iz prvega odstavka 97. člena zakona o osnovni šoli se podaljša rok, v katerem si morajo pridobiti zahtevano izobrazbo za delovno mesto, ki ga zasedajo:

— če imajo ob uveljavitvi tega zakona več kot 5 in manj kot 15 let delovne dobe in če se najpozneje do konca šolskega leta 1971/72 izkažejo s potrdilom visokošolskega zavoda, da so opravili najmanj polovico zahtevanih študijskih obveznosti;

— če imajo ob uveljavitvi tega zakona več kot 15 let delovne dobe in če se najpozneje do konca šolskega leta 1971/72 izkažejo s potrdilom visokošolskega zavoda, da so opravili najmanj tretjino zahtevanih študijskih obveznosti;

— če imajo zahtevano stopnjo izobrazbe, vendar iz druge stroke, kot je stroka, ki se zahteva za njihovo delovno mesto, in si bodo z dopolnilnim izobraževanjem na visokošolskih zavodih pridobili izobrazbo ustrezne stroke.

Učitelji iz prve alineje prejšnjega odstavka si morajo pridobiti zahtevano izobrazbo do konca šolskega leta 1973/74, učitelji iz druge in tretje alineje prejš-

njega odstavka pa do konca šolskega leta 1974/75; če si v teh rokih ne pridobijo zahtevane izobrazbe, ne morejo po preteku teh rokov več opravljati dela na sedanjem delovnem mestu.

Osnovne šole morajo učiteljem, ki si pridobivajo predpisano izobrazbo po tem zakonu, pomagati pri študiju in jih ne smejo obremenjevati z dodatnim delom.«

3. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SRS«.

O B R A Z L O Ž I T E V

Ce bi obveljala določba prvega odstavka 97. člena zakona o osnovni šoli (Uradni list SRS, št. 9-51/68 in št. 14-108/69) glede roka za pridobitev zahtevane izobrazbe, po kateri si morajo učitelji osnovnih šol, ki nimajo te izobrazbe, do 27. decembra 1972 pridobiti to izobrazbo, bi se osnovne šole znašle v zelo težkem položaju. Vsa delovna mesta učiteljev brez zahtevane izobrazbe bi bilo treba razpisati.

Ker nimamo možnosti, da bi vsa ta delovna mesta zasedli s kvalificiranimi strokovnjaki, bo večina delavcev ostala v delovnem razmerju za določen čas, njihova delovna mesta pa bo treba vsako leto znova razpisati. Ob sedanjem pomanjkanju učiteljev ne moremo pričakovati, da bi se na vsa razpisana delovna mesta javljali kandidati z zahtevano izobrazbo, še posebej zato, ker podatki kažejo, da je najslabša izobrazbena struktura v osnovnih šolah na manj razvitih območjih. Delovna mesta bodo ostajala nezasedena oziroma jih bodo zasedli delavci brez ustrezne izobrazbe, ki se bodo zaposlovali za določen čas. Nivo pouka v takih šolah bo nedvomno padel, s tem pa se bodo možnosti za šolanje otrok iz teh krajev še poslabšale in se bo razlika med šolami v razvitih in manj razvitih območjih še poglobila.

V šolskem letu 1971/72 poučuje v osnovnih šolah 1987 (19 %) učiteljev, ki po stopnji izobrazbe ali po stroki niso usposobljeni za delo, ki ga opravljajo. Velika večina med njimi — 1406 ali 70,8 % — študira in lahko računamo, da si bodo ob primerni družbeni podpori lahko v nekaj letih pridobili predpisano izobrazbo. Podatki o opravljenih izpitih in predvidevanja kadrovskih šol kažejo, da bo do konca leta 1972 diplomiralo približno 300 učiteljev, v naslednjih letih pa bi se število diplomantov močno povečalo, tako da bi do konca šolskega leta 1973/74 diplomiral večji del tistih učiteljev, ki so se resno lotili študija.

Iz podatkov, ki jih je zbral republiški sekretariat za prosveto in kulturo, je razvidno, da izmed 1987 učiteljev v osnovnih šolah, ki nimajo zahtevane izobrazbe, študira 1406 ali 70,8 %. Med njimi je 190 takih, ki morajo opraviti samo še diplomu, 319 mora opraviti še 1—3 izpite, 235 še 4—6 izpitov, 162 še 7—9 izpitov, 170 še 10—12 izpitov, 289 še 13 in več, 41 pa jih je komaj začelo študirati.

Kljub navedenim težavam je treba v načelu vztrajati pri zahtevani izobrazbi, ki jo določa sedanji zakon o osnovni šoli, ker bomo le tako lahko zagotovili kvaliteto vzgojnoizobraževalnega dela v osnovnih šolah.

Da bi podprli tiste učitelje, ki so v zadnjih letih vložili veliko truda v izredni študij in olajšali težaven položaj osnovnih šol, naj bi zakon podaljšal rok za pridobitev zahtevane izobrazbe vsem tistim učiteljem, ki so opravili najmanj polovico oziroma tretjino študijskih obveznosti. Za učitelje brez zahtevane izobrazbe, ki so se zaposlili v osnovnih šolah po 27. decembru 1967, naj ostanejo v veljavi določbe sedanjega zakona, ker so že sedaj zaposleni le za določen čas. Za druge učitelje brez zahtevane stopnje oziroma stroke izobrazbe, ki so že opravili del študijskih obveznosti, predvideva osnutek zakona diferencirano obravnavanje glede na njihove delovne izkušnje.

V osnovnih šolah poučuje v šolskem letu 1971/72:

— 329 učiteljev brez zahtevane izobrazbe, ki imajo več kakor 5 in manj kakor 15 let delovne dobe in so opravili polovico študijskih obveznosti;

— 104 učiteljev brez zahtevane izobrazbe, ki imajo nad 15 let delovne dobe in so opravili tretjino študijskih obveznosti;

— 147 učiteljev brez izobrazbe zahtevane stroke;

— 113 učiteljev brez zahtevane stopnje in stroke izobrazbe, ki jih varuje drugi odstavek 102. člena temeljnega zakona o delovnih razmerjih (Uradni list SFRJ, št. 12-129/70). V tem odstavku je namreč določeno, da ne more brez privolitve prenehati delo delavcu, ki ima 30 (delavka 25) za pokojnino všteti let, razen če odkloni razporeditev na drugo delovno mesto, ki ustreza njegovim strokovnim in delovnim sposobnostim.

Zaradi različnega študijskega režima, leta vpisa, razlik v študijskih skupinah pa tudi razlik na različnih stopnjah visokošolskega študija je težko sprejeti enotna merila za vse vrste in oblike izobraževanja; zato je treba presojo, koliko dovršenega študija se šteje za polovico oziroma tretjino študijskih obveznosti, prepustiti visokošolskim zavodom, na katerih kandidati študirajo.

Iz podakov je razvidno, da bo zakon prizadel predvsem tiste učitelje, ki ne študirajo (581). Položaj učiteljev brez zahtevane izobrazbe, ki imajo manj kot 5 let delovne dobe, pa se ne bo spremenil, ker so že sedaj zaposleni za določen čas in bo treba njihova delovna mesta še naprej vsako leto razpisovati.

V osnutku zakona je predvideno, da morajo osnovne šole učiteljem pomagati pri študiju in jih ne smejo obremenjevati z dodatnim delom. Upoštevati pa je treba, da zakon sam ne more rešiti vsega. Potrebna bo širša družbena podpora učiteljem, ki študirajo. Da bi bila pomoč pri študiju čimbolj uskladena in organizirana, pripravljajo zavod za šolstvo SRS, izobraževalna skupnost SRS in republiški sekretariat za prosveto in kulturo podroben in konkreten načrt ukrepov za pomoč pri dokvalifikaciji učiteljev. Načrt, ki bo nastal v sodelovanju s kadrovskimi šolami, bo predvidel predvsem organizacijo seminarjev, študijske dopuste in druge oblike pomoči pri študiju in tudi finančna sredstva, ki bodo potrebna za izvedbo take akcije.

Zavedamo se, da si s samim zakonom ne moremo zagotoviti dovolj učiteljev. Zato bo načrt predvidel tudi neposredne ukrepe za usmerjanje mladine v pedagoški poklic in možnosti, kako ustvariti ugodnejše in privlačnejše delovne pogoje, zlasti tistim učiteljem, ki delajo na težjih delovnih mestih, oddaljenih od kulturnih in gospodarskih središč. S tako stimulacijo bi močno omilili odlikovanje učiteljskega kadra z manj razvitih območij.

V 97. členu zakona o osnovni šoli so potrebne še naslednje spremembe:

1. V drugem odstavku naj se izraz »Strokovni učitelj« nadomesti z izrazom »Učitelj«. S tem bi omogočili tudi učiteljem, ki so končali učiteljišče

in so pred 27. decembrom 1967 najmanj 10 let poučevali predmete telesna vzgoja, glasbeni, likovni in tehnični pouk ter gospodinjstvo, da lahko ostanejo na delovnih mestih. Podatki o izobrazbeni strukturi učiteljev v osnovnih šolah kažejo, da učiteljev za te predmete močno primanjkuje. V šolskem letu 1969/70 je poučevalo tehnični pouk 29,4 % usposobljenih učiteljev, glasbeni pouk 30,2 %, telesno vzgojo 41,2 % in likovni pouk 43,9 % učiteljev z zahtevano izobrazbo.

2. V tretjem odstavku naj se črtajo besede: »če imajo 20 let delovne dobe«. Odstavek zadeva predmetne učitelje in profesorje, ki so bili ob reorganizaciji šolstva v letu 1959 razporejeni proti svoji volji na delovna mesta, za katera niso imeli izobrazbe ustrezne stroke. Tudi 59. člen zakona o srednjem šolstvu ne pozna take omejitve, zato predlagamo, da se zahteve v obeh zakonih izenačijo.

Iz gornjih podatkov je razvidno, da bi predlagani zakon prinesel olajšave za približno 600 učiteljev. Ker jih 113 varuje temeljni zakon o delovnih razmerjih, 860 pa je zaposlenih za določen čas in je treba njihova delovna mesta vsako leto razpisati, pomeni, da bo 27. decembra 1972 zakon o osnovni šoli prizadel približno 400 učiteljev (to je približno 4 % vseh učiteljev v osnovnih šolah), njihova delovna mesta pa bo treba razpisati.

Ker bo rok, ki ga je postavil zakon o osnovni šoli, kmalu potekel, predlagamo, da se zakon sprejme po skrajšanem postopku.

POROČILA

Odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora je na seji 6. julija 1972 obravnaval osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli, ki ga je predložil skupščini SR Slovenije izvršni svet.

Odbor se je strinjal s predlogom izvršnega sveta, da skupščina obravnava zakon po skrajšanem postopku kot zakonski predlog.

V načelni razpravi odbor k osnutku zakona ni imel pripomb.

V podrobni obravnavi osnutka zakona se je odbor strinjal s spreminjevalnimi in dopolnilnimi predlogi odbora prosvetno-kulturnega zbora za vzgojo in izobraževanje:

k 2. členu: V prvi alineji prvega odstavka tega člena se besedilo »konca šolskega leta 1971/72« nadomesti z besedilom »27. decembra 1972«.

V drugi alineji prvega odstavka tega člena se besedilo »konca šolskega leta 1971/72« nadomesti z besedilom »27. decembra 1972«.

V zadnjem odstavku tega člena se v zadnji vrsti črta besedilo »in jih ne smejo obremenjevati z dodatnim delom« in nadomesti z besedilom »in jim omogočati opravljanje študijskih obveznosti«.

Odbor je za poročevalca na seji republiškega zbora določil poslanca Jožeta Deberška.

Št.: 61-11/72

Ljubljana, 7. 7. 1972

Odbor prosvetno-kulturnega zbora za vzgojo in izobraževanje je na seji dne 28. junija 1972 obravnaval osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli, ki ga je skupščini predložil izvršni svet. Hkrati z zakonskim osnutkom je bil odbor seznanjen tudi s pismenimi pripombami in predlogi k osnutku zakona, ki jih je odboru posredoval njegov član poslanec Boris Feldin.

Odbor se je z večino glasov strinjal s predlogom izvršnega sveta, da skupščina omenjeni zakon obravnava po skrajšanem postopku kot zakonski predlog.

V načelni razpravi so člani odbora predloženi zakon podprli. Predvideno podaljševanje roka, v katerem si morajo že zaposleni učitelji pridobiti ustrezno strokovno usposobljenost, je bil ocenjen le kot eden izmed ukrepov, s katerimi naj se doseže kvalitetno delo osnovnih šol. Sam ukrep pa ni nikakršno zagotovilo, da bo ta družbeno pereči problem odpravljen, če ne bo za njegovo uresničevanje poskrbljeno z dovolj konkretnim in učinkovitim akcijskim načrtom, ki bo vključeval in podrobno zadolževal poleg prizadetih učiteljev tudi vse odgovorne dejavnike. Že dosedanji petletni rok za odpravo nekvalificiranosti pri učiteljih osnovnih šol bi bil lahko uspešneje zaključen, če bi odgovorni organi na vseh ravneh pokazali več pripravljenosti za ustrezno vsebinsko in materialno pomoč tistim približno 600 prosvetnim delavcem, ki bi si morali v letošnjem letu pridobiti zahtevano strokovno izobrazbo. Odbor je nekajkrat resno opozoril na posledice, ki bi prizadele celotno področje osnovnega šolstva zaradi nespoštovanja zakonske zahteve o pridobitvi ustrezne izobrazbe učiteljev, in tudi na odgovornost, ki bi jo morali v tem primeru nositi tako učitelji kot šolski zavodi, pa tudi izobraževalne skupnosti, zavod za šolstvo SR Slovenije in kadrovske šole. Ob tem je bilo ugotovljeno, da se je v tem obdobju, ki je bilo določeno za korenito izboljšanje izobrazbene strukture že zaposlenih učiteljev, le-ta celo poslabšala in to predvsem med mladimi učiteljskimi kadri, sprejetimi na delo prav v tem času. Takšno stanje, ki ga slabša tudi iz leta v leto večje pomanjkanje učiteljev vseh profilov, terja hitre spremembe, poleg dislociranih oddelkov pedagoških akademij tudi iskanje novih načinov stimuliranja učiteljevega dela, konkretno zadolžitev kadrovske šole za organizirano in zaposlenim učiteljem primerno strokovno pomoč in drugo.

V podrobni obravnavi je odbor k predloženemu zakonu sprejel naslednje amandmaje:

k 2. členu: V prvi alineji 1. odstavka tega člena se besedilo »konca šolskega leta 1971/72« nadomesti z besedilom »27. decembra 1972«.

V drugi alineji 1. odstavka tega člena se besedilo »konca šolskega leta 1971/72« nadomesti z besedilom »27. decembra 1972.«.

Ker rok za pridobitev ustrezne strokovne izobrazbe učiteljev osnovnih šol poteče po 97. členu zakona o osnovni šoli 27. decembra 1972, je pri podaljševanju tega roka ustrežneje določiti 27. december 1972, v katerem morajo prizadeti učitelji predložiti potrdilo o izpolnitvi zahtevanih študijskih obveznosti.

V zadnjem odstavku tega člena se v zadnji vrsti črta besedilo »in jih ne smejo obremenjevati z dodatnim delom« in nadomesti z naslednjim besedilom: »jim omogočati opravljanje študijskih obveznosti.«.

Ker izraz »dodatno delo« v zakonu na preciziran, lahko na posameznih osnovnošolskih zavodih pride do napačnih tolmačenj in nesporazumov. Sicer pa je za uspešnost v tem odstavku vsebovane zahteve pomembna tudi ustrezna strokovna pomoč kadrovske šole. Republiški sekretariat za prosveto in kulturo naj z zavodom za šolstvo SR Slovenije doseže ustrezen dogovor s kadrovskega

šolami ali pa naj jim to možnost naloži s posebno določbo v okviru ustreznih zakonov.

*Odbor predlaga prosvetno-kulturnemu zboru, da predloženi zakon vključno z amandmaji sprejme.

Za poročevalca na seji prosvetno-kulturnega zbora je odbor določil svojega člana Jerneja Leniča.

Št.: 61-11/72

Ljubljana, 29. 6. 1972

Odbor republiškega zbora za prosveto in kulturo ter odbor prosvetno-kulturnega zbora za vzgojo in izobraževanje sta na skupni seji 18. maja 1972 razpravljala o problematiki neustrezno usposobljenih učiteljev v osnovnih in srednjih šolah na podlagi informacij, ki sta jih izdelala sekretariat za prosveto in kulturo in izobraževalna skupnost SR Slovenije.

Ker se bo v kratkem iztekel petletni rok, v katerem si morajo učitelji osnovnih in srednjih šol pridobivati predpisano višjo izobrazbo ustrezne stroke, podatki pa kažejo, da te obveznosti ne bo izpolnilo večje število učiteljev, je nastala pravna situacija, o kateri bo morala odločati skupščina. Dosledno vztrajanje pri izvajanju 27. člena zakona o osnovni šoli in 60. člena zakona o srednjem šolstvu ni mogoče, ker bi to imelo za posledico prenehanje pouka iz najpomembnejših predmetov (matematika, slovenščina, tuj jezik, fizika) na številnih osnovnih šolah. S tem bi bila praktično ukinjena osnovna šola zlasti na manj razvitih območjih.

Osnovni vzrok sedanje neustrezne kadrovske situacije je pomanjkanje učiteljev, do katerega je prišlo predvsem zaradi dolgoletnega neustreznega družbenega statusa učiteljskega poklica. Tem širšim vzrokom pa se je v okviru samega šolstva priključil še zapostavljen položaj učiteljev na manj razvitih območjih, na katerih so delovni pogoji mnogo težji kot v razvitih sredinah. Ker šole niso dobile na razpise prostih delovnih mest ponudb ustrezno usposobljenih učiteljev, so vključevale v delo tudi študente in absolutne pedagoških akademij, če pa ni bilo teh, pa tudi osebe z drugimi poklici. Rezultat tega je, da se je v petletnem obdobju neustrezni izobrazbeni sestav učiteljev celo obnavljal, saj je med neustrezno izobraženimi učitelji največ mladih z nekaj let službe. Takšne odločitve zavodov niso spodbudno vplivale na že zaposlene neustrezne izobražene učitelje, da bi si pridobili predpisano izobrazbo. Del teh učiteljev pa ni pokazal nobenega zanimanja za izredni študij, zavedajoč se, da deficitarnost onemogoča izvajanje zakona.

Navzlic vsem tem problemom je zakon imel pozitivne učinke, ki jih ne bi smeli podcenjevati zlasti zato, ker niso bili (ali ne pravočasno) izpolnjeni vsi potrebni pogoji za njegovo uspešno izvajanje. Enostranska kritičnost bi lahko vlogo izobrazbe še bolj razvrednotila, kar bi bilo v prid tistim strukturam v naši družbi, ki pomen izobrazbe še zmeraj zapostavljajo.

Enotno je mnenje, da stanja samo z administrativnimi ukrepi ni mogoče izboljšati. Pri sprejemanju nadaljnjih ukrepov je treba upoštevati predvsem dejstvo, da izredni študij zaposlene učiteljice z družinami izredno močno obremenjuje. Zato bo predvsem nujna pomoč izobraževalnih skupnosti in samih vzgojno-izobraževalnih zavodov mladim pedagoškim delavcem največ prispevala

k hitrejšemu izboljšanju izobrazbenega sestava. Možne so naslednje oblike pomoči:

- ustanovitev dislociranih oddelkov pedagoških akademij za določen čas na območjih, kjer je deficitarnost največja;

- razbremenitev učiteljev, ki uspešno študirajo, vsega administrativnega in drugega dela, razen pouka, ki je pogoj za nadaljnje šolanje mladine;

- materialna stimulacija uspešnega izobraževanja.

Deficitarnost učiteljskega kadra je treba začeti reševati sistematično, pri čemer so potrebne izpopolnitve v sistemu izobraževanja učnega kadra. Kadrovske politiko oziroma pridobivanje mladine za ta poklic pa je treba postaviti na nove osnove. Ker vidi mladina v tem poklicu vse manj perspektiv, to ne vpliva samo na nezadosten vpis, marveč tudi na strukturo vpisa po intelektualnih sposobnostih. Sistem izobraževanja prek pedagoških gimnazij zato ni dal pričakovanih rezultatov, saj manjši del njihovih diplomantov nadaljuje izobraževanje na pedagoških akademijah. Čeprav so za to vzroki izven sistema šolanja, je treba za povečanje pretoka zagotoviti večjo kontinuiranost izobraževanja na obeh stopnjah izobraževanja. Prostori pedagoških akademij so najslabši od vseh visokošolskih zavodov, vendar so se investicije zanje iz leta v leto odlašale. Za to stanje so odgovorni izvršilni organi. Čeprav sta odbora opozarjala na upravičenost prioritete teh investicij, so se razpoložljiva investicijska sredstva usmerjala na druga področja visokega šolstva. Tudi takšen odnos je prispeval k razvrednotenju učiteljskega poklica.

Nasledni pereč problem je nezadostno dodatno nagrajevanje težavnega dela učiteljev na manj razvitih območjih.

Ustreznejše nagrajevanje težavnega dela bi lahko vsaj delno omililo pomanjkanje kadra in vplivalo na izboljšanje izobrazbenega sestava na manj razvitih območjih. Nujno je, da se za ta namen povečajo dopolnilna sredstva izobraževalne skupnosti SR Slovenije. Negativne posledice neustreznega vrednotenja dela pa se kažejo tudi v srednjem šolstvu. Navzlic pomanjkanju ustrezno usposobljenih učiteljev na srednjih šolah se profesorji vse bolj zaposlujejo v osnovnih šolah v bolj razvitih sredinah (10 % vseh učiteljev osnovnih šol). K temu prispeva tudi sistem nagrajevanja po dejanski, ne pa po predpisani izobrazbi. Tem vprašanjem je treba posvetiti večjo pozornost, saj lahko nadaljevanje te stihije pripelje celo do takšnih absurdov, da bodo v nekaterih osnovnih šolah poučevali profesorji z visoko izobrazbo, v nekaterih srednjih šolah pa bodo še zmeraj poučevali učitelji z neustrezno višjo ali celo samo s srednjo izobrazbo.

Končno sta bila odbora mnenja, da se navzlic številnim objektivnim težavam ne bi smeli odreči diferenciranemu pristopu izvajanja zakonov o predpisani izobrazbi. Enote zavoda za šolstvo SR Slovenije bi morale oceniti prizadevnost posameznih učiteljev za pridobitev izobrazbe in to, koliko jim še manjka do diplome. Nevzdržno je tudi, da ni bilo nobenega napredka na šolah, na katerih so relativno najvišji osebni dohodki (poklicne šole oziroma šolski centri).

Zelo pomemben je tudi nivo izobrazbe direktorjev, ki so kot pedagoški vodje šol dolžni skrbeti tudi za reševanje kadrovskega problema. Če le-ti nimajo predpisane izobrazbe, se v kolektivih ne more ustvariti primerne zavzetosti za študij. Zato naj pedagoška služba ob reelekciji direktorjev zagotovi izvajanje zakonov in močnejše vrednoti njihovo prizadevnost in uspehe pri vzgoji pedagoškega kadra.

Sole naj ne zaposlujejo več študentov oziroma absolventov pedagoških akademij. Če je mogoče, naj kadrovske vrzeli začasno premostijo z nadurnim delom ali s honorarnimi učitelji. S tem bi se prav gotovo skrajšala študijska doba na pedagoških akademijah in zmanjšal riziko dolgoletne nestrokovnosti pouka.

Odbora sta zavzela tudi stališče, da je potrebno za reševanje vseh kadrovskih vprašanj, zlasti glede na oceno, da se bo deficit učiteljev še celo povečal, če ne bo ničesar storjenega, ustanoviti posebno strokovno službo za proučevanje in reševanje vseh kadrovskih vprašanj učiteljskega kadra.

Za pospešeno reševanje sedanjih problemov deficitarnosti učnega kadra naj izvršilni in upravni organi skupščine SR Slovenije v sodelovanju z republiško in s temeljnimi izobraževalnimi skupnostmi sprejmejo konkreten program ukrepov in za njegovo izvajanje zagotovijo ustrezna sredstva, oziroma predlagajo skupščini SR Slovenije ukrepe iz njene pristojnosti. Odbora smatrata, da je reševanje kadrovskih vprašanj prioriteta naloga na področju vzgoje in izobraževanja; zato pričakujeta, da bodo program in posamezni ukrepi sprejeti še pred koncem šolskega leta 1971/72.

Št.: 117-7/72

Ljubljana, 26. 5. 1972

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije je na seji dne 6. julija 1972 obravnavala osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli, ki ga je skupščini predložil izvršni svet.

V načelni razpravi je komisija poudarila, da bi bila z vidika zakonodajno-pravne tehnike sprejemljivejša rešitev, da bi sprejeli poseben zakon o podaljšanju roka za pridobitev zahtevane izobrazbe in dopolnitve so namreč tako formulirane, da bi jih težko vključili v eventualno prečiščeno besedilo zakona o osnovni šoli. V tej zvezi je predstavnik predlagatelja pojasnil, da prečiščeno besedilo ne bo izdano, ker je v skladu z ustavnim zakonom za izvedbo ustavnih amandmajev XXV do LII k ustavi SR Slovenije treba zakon o osnovni šoli uskladiti z ustavnimi amandmaji do konca leta 1973.

Nadalje je bil v razpravi izražen pomislek o tem, da je treba z zakonom določiti, da se morajo učitelji izkazati s potrdilom visokošolskega zavoda, da so opravili najmanj polovico oziroma tretjino zahtevanih študijskih obveznosti. Bistveno je, da so opravili zahtevane študijske obveznosti, kar se, razen s potrdilom, lahko dokazuje tudi na drug način (npr. z indeksom). V zvezi s to pripombo je predstavnik predlagatelja pojasnil, da se je predlagatelj zavestno odločil za potrdilo visokošolskega zavoda, ker se bo le na podlagi potrdila v praksi lahko ugotavljalo, ali je učitelj izpolnil zahtevane študijske obveznosti.

Pri podrobni obravnavi besedila osnutka zakona se je komisija strinjala s spremenjevalnimi in dopolnilnimi predlogi odbora prosvetno-kulturnega zbora za vzgojo in izobraževanje, in sicer:

k 2. členu: V prvi alineji prvega odstavka tega člena se besedilo »konca šolskega leta 1971/72« nadomesti z besedilom »27. decembra 1972«.

V drugi alineji prvega odstavka tega člena se besedilo »konca šolskega leta 1971/72« nadomesti z besedilom »27. decembra 1972«.

V zadnjem odstavku tega člena se v zadnji vrsti črta besedilo »in jih ne smejo obremenjevati z dodatnim delom« in nadomestiti z besedilom »in jim omogočati opravljanje študijskih obveznosti«.

St.: 61-11/72

Ljubljana, 6. 7. 1972

OSNUTEK ZAKONA

o dopolnitvi zakona o srednjem šolstvu

1. člen

60. členu zakona o srednjem šolstvu (Uradni list SRS, št. 18-138/67 in št. 20-113/70) se doda nov 60. a člen, ki se glasi:

»60. a člen

Učiteljem in vzgojiteljem iz 60. člena zakona o srednjem šolstvu se podaljša rok, v katerem si morajo pridobiti zahtevano izobrazbo za delovno mesto, ki ga zasedajo:

— če imajo ob uveljavitvi tega zakona več kot 5 in manj kot 15 let delovne dobe in če se najpozneje do konca šolskega leta 1971/72 izkažejo s potrdilom visokošolskega zavoda, da so opravili najmanj polovico zahtevanih študijskih obveznosti;

— če imajo ob uveljavitvi zakona več kot 15 let delovne dobe in če se najpozneje do konca šolskega leta 1971/72 izkažejo s potrdilom visokošolskega zavoda, da so opravili tretjino zahtevanih študijskih obveznosti;

— če imajo zahtevano stopnjo izobrazbe, vendar iz druge stroke, kot je stroka, zahtevana za delovno mesto, ki ga zasedajo in si bodo z dopolnilnim izobraževanjem na visokošolskih zavodih pridobili izobrazbo ustrezne stroke.

Učitelji in vzgojitelji iz prve alineje prejšnjega odstavka si morajo pridobiti zahtevano izobrazbo do konca šolskega leta 1973/74, učitelji in vzgojitelji iz druge alineje prejšnjega odstavka pa do konca šolskega leta 1974/75; če si v teh rokih ne pridobijo zahtevane izobrazbe, ne morejo po preteku teh rokov več opravljati dela na sedanjem delovnem mestu.

Srednje šole in domovi morajo učiteljem in vzgojiteljem, ki si pridobivajo predpisano izobrazbo po tem zakonu, pomagati pri študiju in jih ne smejo obremenjevati z dodatnim delom.

2. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SRS«.

OBRAZLOŽITEV

Po 60. členu zakona o srednjem šolstvu (Uradni list SRS, št. 18-138/67 in št. 20-113/70) si morajo učitelji in vzgojitelji brez izobrazbe, ki se zahteva za delovna mesta, na katerih opravljajo vzgojnoizobraževalno delo ob uveljavitvi tega zakona (16. maja 1967), najpozneje v petih letih (do 16. maja 1972) od uveljavitve tega zakona pridobiti zahtevano izobrazbo. Če si v tem roku ne

pridobijo te izobrazbe, ne smejo več opravljati vzgojnoizobraževalnega dela na teh delovnih mestih.

Če bi v celoti obveljal rok za pridobitev zahtevane izobrazbe, ki ga določa 60. člen zakona o srednjem šolstvu, bi morale srednje šole in domovi za učence teh šol vsa delovna mesta, ki jih zasedajo učitelji in vzgojitelji brez zahtevane izobrazbe, razpisati. V šolskem letu 1971/72 poučuje v srednjih šolah 629 (19,9 %) učiteljev, ki nimajo zahtevane izobrazbe. V gimnazijah je takih učiteljev 8,6 %, v tehniških in njim ustreznih šolah 18,1 %, najslabšo izobrazbeno strukturo pa imajo poklicne šole, kjer 42,4 % učiteljev nima zahtevane izobrazbe.

Posebno primanjkuje učiteljev za nekatere predmete. Tako je po podatkih izobraževalne skupnosti SRS v šol. letu 1970/71 poučevalo v srednjih šolah matematiko 35 % neusposobljenih učiteljev, sociologijo oz. družbeno ureditev SFRJ 37 %, slovenski jezik 25 %, telesno vzgojo 51 % itd. Še slabše je stanje, če upoštevamo samo poklicne šole (matematiko poučuje 61 % neusposobljenih učiteljev, slovenski jezik 60 %, strokovne predmete pa 40—50 %).

Od skupnega števila vzgojiteljev v domovih za učence srednjih šol jih kar 179 ali 62 % nima predpisane izobrazbe.

Ob takem pomanjkanju učiteljev ni mogoče pričakovati, da bi se na vsa razpisana mesta javili kandidati z zahtevano izobrazbo, zato bodo šole prisiljene sprejemati učitelje v delovno razmerje za določen čas. Učitelji in vzgojitelji brez zahtevane izobrazbe, ki bi jim po samem zakonu neodvisno od njihove volje in od prizadetih vzgojnoizobraževalnih zavodov prenehalo delo, bi si poiskali zaposlitev v drugih delovnih organizacijah. Srednje šole in domovi bi tako izgubili mnoge izmed učiteljev in vzgojiteljev, ki izredno študirajo in bi lahko ob primerni pomoči v kratkem diplomirali.

Po podatkih, ki jih je zbral republiški sekretariat za prosveto in kulturo, študira na višjih in visokih šolah 342 (54,4 %) učiteljev in 129 (71 %) vzgojiteljev, ki nimajo zahtevane izobrazbe. Med njimi je 17 % takih, ki morajo opraviti samo še diplomu, 19,9 % ima še 1—3 izpite, 35,6 % pa mora opraviti še 4—12 izpitov. Čeprav so študijski pogoji na posameznih visokošolskih zavodih zelo različni, lahko po teh podatkih predvidevamo, da bi ob organizirani pomoči lahko večina izmed učiteljev, ki študirajo, diplomirala do konca šol. leta 1974/75.

Do konca šolskega leta 1974/75 bo predvidoma diplomiralo 120 (93 %) vzgojiteljev v domovih, ki izredno študirajo.

Kljub navedenim težavam je treba v načelu vztrajati na zahtevani izobrazbi, ki jo določa sedanji zakon o srednjem šolstvu, ker bomo le tako lahko zagotovili kvaliteto vzgojnoizobraževalnega dela v srednjih šolah in domovih. Podatki kažejo, da je med učitelji in vzgojitelji brez zahtevane izobrazbe približno 30 % takih, ki so se zaposlili za določen čas že po 16. maju 1967.

Da bi podprli tiste učitelje, ki so v zadnjih letih vložili veliko truda v izredni študij, naj bi zakon podaljšal rok za pridobitev zahtevane izobrazbe vsem tistim učiteljem in vzgojiteljem, ki so opravili najmanj polovico oziroma tretjino študijskih obveznosti. Za učitelje in vzgojitelje brez zahtevane izobrazbe, ki so se zaposlili po 16. maju 1967 naj ostanejo v veljavi določbe sedanjega zakona, ker so že sedaj zaposleni za določen čas. Za druge učitelje in vzgojitelje brez zahtevane stopnje oziroma stroke izobrazbe, ki so že opravili

del študijskih obveznosti, predvideva osnutek zakona diferencirano obravnavanje glede na njihove delovne izkušnje.

V srednjih šolah je namreč

— 94 učiteljev brez zahtevane izobrazbe, ki imajo več kakor 5 in manj kakor 15 let delovne dobe in so opravili polovico študijskih obveznosti;

— 76 učiteljev brez zahtevane izobrazbe, ki imajo nad 15 let delovne dobe in so opravili tretjino študijskih obveznosti;

— 18 učiteljev brez izobrazbe zahtevane stroke;

— 60 učiteljev brez zahtevane stopnje in stroke izobrazbe, ki jih varuje drugi odstavek 102. člena temeljnega zakona o delovnih razmerjih (Uradni list SFRJ, št. 12-129/70), v katerem je določeno, da ne more brez privolitve prenehati delo delavcu, ki ima 30 (delavka 25) za pokojnino všteti let, razen če odkloni razporeditev na drugo delovno mesto, ki ustreza njegovim strokovnim in delovnim sposobnostim.

V domovih za učence srednjih šol pa je:

— 42 vzgojiteljev brez zahtevane izobrazbe, ki imajo več kakor 5 in manj kakor 15 let delovne dobe in so opravili polovico študijskih obveznosti;

— 27 vzgojiteljev brez izobrazbe, ki imajo več kakor 15 let delovne dobe in so opravili tretjino študijskih obveznosti;

— 20 vzgojiteljev, ki jih varuje drugi odstavek 102. člena temeljnega zakona o delovnih razmerjih.

Zaradi različnega študijskega režima, leta vpisa, razlik v študijskih skupinah pa tudi razlik na različnih stopnjah visokošolskega študija je težko sprejeti enotna merila za vse vrste in oblike izobraževanja; zato je treba presojiti, koliko dovršenega študija se šteje za polovico oziroma tretjino študijskih obveznosti, prepustiti visokošolskim zavodom, na katerih kandidati študirajo.

Iz podatkov je razvidno, da bo zakon prizadel predvsem tiste učitelje in vzgojitelje brez ustrezne izobrazbe, ki ne študirajo (287 učiteljev in 34 vzgojiteljev). Učitelji in vzgojitelji, ki imajo manj kot 5 let delovne dobe, so že sedaj zaposleni za določen čas, zato se njihov položaj ne bo v ničemer spremenil. Njihova delovna mesta bo treba tako kot doslej vsako leto razpisati.

V osnutku zakona je predvideno, da morajo srednje šole in domovi učiteljem in vzgojiteljem pomagati pri študiju in jih ne smejo obremenjevati z dodatnim delom. Upoštevati je treba, da zakon sam ne more rešiti ničesar. Potrebna bo širša družbena podpora učiteljem in vzgojiteljem, ki študirajo. Da bi bila pomoč pri študiju čimbolj uskladena in organizirana, pripravljajo zavod za šolstvo SRS, izobraževalna skupnost SRS in republiški sekretariat za prosveto in kulturo podoben in konkreten akcijski načrt za pomoč pri dokvalifikaciji učiteljev in vzgojiteljev. Program, ki bo nastal v sodelovanju s kadrovskimi šolami, bo obsegal predvsem organizacijo seminarjev, študijske dopuste in druge oblike pomoči pri študiju in bo predvidel tudi finančna sredstva, ki bodo potrebna za izvedbo te akcije.

Zakon tudi ne more odpraviti problema pomanjkanja učiteljev. Prizadevati si moramo, da bomo za učitelje in vzgojitelje ustvarili ugodnejše in privlačnejše delovne pogoje, zlasti na manj vabljivih delovnih mestih, ki so v krajih, oddaljenih od kulturnih in gospodarskih središč.

Ker je rok, ki ga je postavil zakon o srednjem šolstvu, že potekel 16. maja 1972, je treba zakon sprejeti po skrajšanem postopku.

POROČILA

Odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora je na svoji seji 6. julija 1972 obravnaval osnutek zakona o dopolnitvi zakona o srednjem šolstvu, ki ga je predložil skupščini SR Slovenije izvršni svet.

Odbor se je strinjal s predlogom izvršnega sveta, da skupščina obravnava zakon po skrajšanem postopku kot zakonski predlog.

V načelni obravnavi odbor k osnutku zakona ni imel pripomb.

V podrobni obravnavi je odbor zavzel do spreminjevalnih in dopolnilnih predlogov odbora prosvetno-kulturnega zbora za vzgojo in izobraževanje in zakonodajno-pravne komisije naslednja stališča:

Odbor se strinja s predlogom zakonodajno-pravne komisije, da se v 1. členu spremeni uvodni odstavek 60. a člena.

Odbor se strinja s predlogom odbora prosvetno-kulturnega zbora za vzgojo in izobraževanje, da se v zadnji vrsti zadnjega odstavka 1. člena črta besedilo »jih ne smejo obremenjevati z dodatnim delom« in nadomestiti z besedilom »jim omogočati opravljanje študijskih obveznosti«.

Na predlog predstavnika predlagatelja je odbor sprejel k 1. členu redakcijski dopolnitvi:

V tretji vrsti druge alinee 60. a člena se za besedo »opravi« doda beseda »najmanj«.

V tretji vrsti drugega odstavka 60. a člena se za besedo »druge« dodata besedi »in tretje«.

Odbor je za poročevalca na seji republiškega zbora določil poslanca Jožeta Deberška.

Št.: 61-40/72

Ljubljana, 7. 7. 1972

Odbor prosvetno-kulturnega zbora za vzgojo in izobraževanje je na seji dne 28. junija 1972 obravnaval osnutek zakona o dopolnitvi zakona o srednjem šolstvu, ki ga je skupščini predložil izvršni svet. Odbor je bil seznanjen tudi s pismenimi pripombami in predlogi k osnutku zakona, ki jih je odboru posredoval njegov član poslanec Boris Feldin.

Odbor je soglasno podprl predlog izvršnega sveta, da skupščina predloženi zakon obravnava po skrajšanem postopku kot zakonski predlog na podlagi 294. in 296. člena poslovnika skupščine SR Slovenije.

Člani odbora so se v načelu strinjali s podaljšanjem roka za pridobitev zahtevane izobrazbe vsem tistim učiteljem in vzgojiteljem, ki so opravili del študijskih obveznosti. Če bo zagotovljena širša družbena podpora in uskladena ter organizirana pomoč pri študiju, je upravičeno pričakovanje, da si bo večji del od 629 učiteljev, ki nimajo zahtevane strokovne usposobljenosti, le-to v predvidenem roku pridobil. Ker pa je prejšnji rok za pridobitev zahtevane izobrazbe potekel 16. maja 1972 in je učiteljem in vzgojiteljem brez ustrezne strokovne usposobljenosti po samem zakonu že prenehalo delo, bi kazalo na podaljšanje roka posebej opozoriti vzgojnoizobraževalne zavode s področja srednjega šolstva, da ne bi bilo po nepotrebnem moteno šolsko delo.

Ker po zakonu o srednjem šolstvu ni povsem jasno, kaj je ustrezna strokovna izobrazba, je bilo opozorjeno na težave v zvezi s tem predvsem na manjših strokovnih šolah. Republiški sekretariat za prosveto in kulturo naj bi zato pripravil nomenklaturu del, ki jih lahko opravljajo posamezni profili prosvetnih delavcev. Odbor se je tudi ob tej priložnosti zavzel za oceno institucije strokovnih izpitov pedagoških delavcev in podprl stališče, da bi strokovne izpite kazalo nadomestiti z organizacijsko in vsebinsko ustrezno pripravljenim permanentnim strokovnim izpopolnjevanjem.

V podrobni obravnavi je odbor k predloženemu zakonu sprejel naslednja amandmaja:

K 1. členu: V zadnjem odstavku tega člena se v zadnji vrsti črta besedilo »jih ne smejo obremenjevati z dodatnim delom.« in nadomestiti z naslednjim besedilom: »jim omogočati opravljanje študijskih obveznosti.«.

Izraz »dodatno delo« je nejasen in bi bil zato lahko v praksi nepravilno tolmačen. Odbor se je strinjal s tem, da se z zakonom zadolžijo srednje šole in domovi za pomoč pri študiju prizadetim prosvetnim delavcem, poudaril pa je, da je potrebno, morda v okviru drugih ustreznih zakonov, določiti tudi obveznosti kadrovskih šol pri dokvalifikaciji neustrezno usposobljenih učiteljev in vzgojiteljev.

K 2. členu: V drugi vrsti tega člena se namesto pike postavi vejico in doda naslednje besedilo:

»učinkuje pa od 16. maja 1972.«.

Dopolnitev je potrebna, ker je po 60. členu zakona o srednjem šolstvu rok za pridobitev zahtevane izobrazbe učiteljev in vzgojiteljev že potekel 16. maja 1972.

Odbor predlaga prosvetno-kulturnemu zboru, da predloženi zakon vključno z amandmajema odbora sprejme.

Za poročevalca na seji prosvetno-kulturnega zbora je odbor določil svojega člana Jerneja Leniča.

Št.: 61-40/72

Ljubljana, 29. 6. 1972

Zakonodajno-pravna komisija skupščine SR Slovenije je na seji dne 6. julija 1972 obravnavala osnutek zakona o dopolnitvah zakona o srednjem šolstvu, ki ga je skupščini predložil izvršni svet.

V načelni razpravi je komisija poudarila, da bi bila z vidika zakonodajno-pravne tehnike sprejemljivejša rešitev, da bi sprejeli poseben zakon o pogojih, pod katerimi si lahko učitelji v naknadnem roku pridobijo zahtevano izobrazbo, ne pa novelo zakona o srednjem šolstvu. Predlagane dopolnitve so namreč tako formulirane, da bi jih težko vključili v eventualno prečiščeno besedilo zakona o srednjem šolstvu. Nadalje je komisija poudarila, da z zakonom ni mogoče podaljšati roka za pridobitev zahtevane izobrazbe, ker je le-ta 16. maja že potekel v skladu s sedaj veljavnim zakonom. Komisija je še opozorila, naj predlagatelj v prihodnje posveti večjo pozornost formuliranju sprememb in dopolnitev zakona v tem smislu, da bi jih brez težav lahko vključili v eventualno prečiščeno besedilo zakona.

Pri podrobni obravnavi besedila osnutka zakona je komisija sprejela naslednje spreminjevalne in dopolnilne predloge:

K 1. členu: Uvodni stavek 60. a člena se spremeni tako, da se glasi:

»Učiteljem in vzgojiteljem, ki si v roku iz 60. člena zakona o srednjem šolstvu niso pridobili predpisane izobrazbe, se omogoča, da si v naknadnem roku pridobijo zahtevano izobrazbo za delovno mesto, ki ga zasedajo:«.

Predlagana sprememba je v skladu z načelno pripombo, da ni možno podaljšati roka, ki je že potekel.

Komisija se je strinjala s predlogom odbora prosvetno-kulturnega zbora za vzgojo in izobraževanje, da se v zadnjem odstavku tega člena v zadnji vrsti črta besedilo »jih ne smejo obremenjevati z dodatnim delom« in nadomestiti z besedilom »jim omogočati opravljanje študijskih obveznosti«.

Komisija ni sprejela dopolnilnega predloga omenjenega odbora, da se v drugi vrsti 2. člena pika nadomesti z vejico in doda besedilo »učinkuje pa od 16. maja 1972.«

Predlagane dopolnitve komisija ni sprejela zato, ker je dala svoj spreminjevalni predlog k 1. členu.

Št.: 61-40/72

Ljubljana, 6. 7. 1972

PREDLOG ODLOKA

o soglasju k finančnemu načrtu dohodkov in izdatkov sklada obveznega starostnega zavarovanja kmetov skupnosti starostnega zavarovanja kmetov SR Slovenije za leto 1973

Na podlagi 150. člena ustave Socialistične republike Slovenije in drugega odstavka 70. člena zakona o starostnem zavarovanju kmetov (Uradni list SRS, št. 13-133/72) je skupščina SR Slovenije na seji republiškega zbora in na seji socialno-zdravstvenega zbora sprejela

ODLOK

o soglasju k finančnemu načrtu dohodkov in izdatkov sklada obveznega starostnega zavarovanja kmetov skupnosti starostnega zavarovanja kmetov SR Slovenije za leto 1973

K finančnemu načrtu dohodkov in izdatkov sklada obveznega starostnega zavarovanja kmetov za leto 1973, ki ga je sprejela začasna skupščina skupnosti starostnega zavarovanja kmetov SR Slovenije na seji dne 9. junija 1972, se daje soglasje.

OBRAZLOŽITEV

Odbor socialno-zdravstvenega zbora za invalidsko in pokojninsko zavarovanje ter invalidsko varstvo je na seji dne 28. junija 1972 obravnaval finančni načrt dohodkov in izdatkov sklada obveznega starostnega zavarovanja kmetov za drugo polletje 1972 in za leto 1973, ki ga je skupščini predložila v soglasje začasna skupščina skupnosti starostnega zavarovanja kmetov SR Slovenije.

Odbor je ugotovil, da je začasna skupščina skupnosti starostnega zavarovanja kmetov SR Slovenije upoštevala pri sestavi finančnega načrta določbe 69. člena zakona o starostnem zavarovanju kmetov, na podlagi katerega morajo zavarovanci in družbenopolitične skupnosti v letu 1972 zagotoviti toliko sredstev, kolikor jih je potrebnih za uveljavitev pravic zavarovancev za prihodnje leto, in sicer tako, da prispevajo zavarovanci in družbenopolitične skupnosti vsak polovico potrebnih sredstev. Višina prispevkov zavarovancev za starostno zavarovanje kmetov je izračunana na podlagi ugotovljenih potrebnih sredstev za leto 1973 in po določilih zakona o starostnem zavarovanju kmetov. Formiranje sredstev v letu 1973 pa bo zajel finančni načrt za obdobje 1973—1975, ki ga mora skupščina skupnosti starostnega zavarovanja kmetov sprejeti še v letu 1972.

V razpravi so se poslanci sicer soglasno strinjali s predloženim finančnim načrtom, vendar so izrazili mnenje, da so stroški poslovanja — to so predvsem stroški službe za izvajanje zavarovanja in deloma tudi stroški samouprave in stroški za izvedbo volitev — verjetno previsoki. Opozorili so, da bi bilo treba te stroške v obrazložitvi podrobneje specificirati, kajti le podroben popis lahko opravičuje te izdatke v višini 2 380 000 dinarjev.

Odboru je bilo pojasnjeno, da je navedeni znesek 1 890 000 dinarjev namenjen za stroške službe za izvajanje zavarovanja aproksimativen, ker je ta služba, ki bo delovala v okviru skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja, šele v fazi formiranja. Pri ugotavljanju tega aproksimativnega zneska je služba zveze skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov SR Slovenije, ki je bila po zakonu dolžna opraviti priprave za sklic ustanovnega zasedanja začasne skupščine skupnosti starostnega zavarovanja kmetov, predvidevala sredstva za zaposlitev 30 delavcev, od tega 10 z višjo in 20 s srednjo strokovno izobrazbo, manipulativne stroške in stroške režije.

Glede na ta pojasnila se je odbor strinjal tudi s to postavko izdatkov sklada.

Odbor predlaga socialno-zdravstvenemu zboru, da da v smislu drugega odstavka 70. člena zakona o starostnem zavarovanju kmetov soglasje k finančnemu načrtu dohodkov in izdatkov sklada obveznega starostnega zavarovanja kmetov, ki ga je sprejela začasna skupščina skupnosti starostnega zavarovanja kmetov SR Slovenije.

Odbor je za poročevalca na seji socialno-zdravstvenega zbora določil poslanca Jožeta Nereda.

POROČILA

Odbor republiškega zbora za socialno politiko in zdravstvo je na seji dne 7. julija 1972 obravnaval finančni načrt dohodkov in izdatkov sklada obveznega starostnega zavarovanja kmetov za leto 1973, ki ga je skupščini predložila v soglasje začasna skupščina skupnosti starostnega zavarovanja kmetov SR Slovenije.

V načelni razpravi je odbor ugotovil, da je finančni načrt pripravljen v skladu z 69. členom zakona o starostnem zavarovanju kmetov, ki določa, da morajo zavarovanci in družbenopolitične skupnosti v letu 1972 zagotoviti toliko sredstev, kolikor jih je potrebnih za uveljavitev pravic zavarovancev za leto 1973 in sicer tako, da zavarovanci in družbenopolitične skupnosti prispevajo vsak polovico potrebnih sredstev. Višina prispevkov zavarovancev za

starostno zavarovanje je izračunana na podlagi ugotovljenih potrebnih sredstev za leto 1973 po določilih zakona o starostnem zavarovanju kmetov.

Odbor je opozoril, da je po 70. členu zakona skupnost dolžna sprejeti in predložiti skupščini SR Slovenije v soglasje že v letu 1972 tudi finančni načrt za obdobje od 1973.—1975. leta. Pojasnjeno je bilo, da bo skupnost starostnega zavarovanja kmetov pripravila in sprejela finančni načrt za obdobje 1973—1975 še v tem letu. Ni pa ga uspela predložiti skupščini SR Slovenije v soglasje hkrati s finančnim načrtom za leto 1973, ker še nima svoje strokovne službe in se začasno poslužuje strokovne službe zdravstvenega zavarovanja kmetov, ki pa je v tem času preobremenjena z delom glede izvedbe volitev in priprave statuta skupnosti starostnega zavarovanja kmetov.

Ko je odbor razpravljal o planiranih izdatkih sklada, je zavzel stališče, da so stroški poslovanja previsoki. Tako je bil na primer mnenja, da ni potrebno, da se zbor delegatov sestaja vsak mesec.

Ker pa je skupnost starostnega zavarovanja šele v fazi formiranja, s čimer so nujno povezani potrebni začetni stroški (izvedba volitev, priprava splošnih aktov skupnosti itd.), odbor ni predlagal, da bi se planirani izdatki znižali, pač pa da se porabijo za to, da skupnost čimprej prične delo.

Glede na dane pripombe pa je odbor sklenil, da bo ob obravnavi finančnega načrta za obdobje 1973—1975, ki ga bo skupnost predložila še letos, pregledal, ali so bila stališča, mnenja in pripombe odbora ustrezno upoštevana.

Odbor predlaga republiškem zboru, da da v smislu drugega odstavka 70. člena zakona o starostnem zavarovanju kmetov soglasje k finančnemu načrtu dohodkov in izdatkov sklada obveznega starostnega zavarovanja kmetov za leto 1973, ki ga je sprejela začasna skupščina skupnosti starostnega zavarovanja kmetov SR Slovenije. S tem bo omogočeno zbiranje sredstev in realizacija zakona o starostnem zavarovanju kmetov.

Za svojega poročevalca na seji republiškega zbora je odbor določil poslanca Borisa Jarca.

Št.: 400-48/72

Ljubljana, 12. 7. 1972

Zakonodajno pravna komisija skupščine SR Slovenije — poročilo z dne 6. 7. 1972, št. 400-48/72.

POROČILO

o obravnavi poročila o poslovanju pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji v letu 1971

Odbor socialno-zdravstvenega zbora za invalidsko in pokojninsko zavarovanje ter invalidsko varstvo je na seji dne 20. junija 1972 obravnaval poročilo o poslovanju pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji v letu 1971. Omenjeno poročilo je predložila skupščini SR Slovenije skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji.

Odbor je predloženo poročilo pozitivno ocenil in ugotovil, da je bilo delo samoupravnih organov skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v

naši republiki predvsem usmerjeno k temu, da se zagotovi upokojencem ustrežna življenjska raven. Ta skrb se je v minulemu letu izražala predvsem v pravilnem usklajevanju pokojnin z gospodarskimi gibanji in v zagotovitvi ustreznih pogojev za priznanje pravice do varstvenega dodatka. Vendar kljub tem naporom skupnosti je še vedno akutno vprašanje usklajevanja starih pokojnin, ki močno zaostajajo glede na naraščanje življenjskih stroškov. Tudi razmerje med najnižjo in najvišjo pokojnino (1 : 6) je še vedno preveliko. Treba bo storiti vse napore, da se sedanje razmerje vsaj do neke možne meje omili s tem, da se uveljavi razmerje vsaj 1 : 5. To načelo naj velja tudi za stare upokojence.

Hkrati s temi glavnimi nalogami (te so zahtevale precejšnja finančna sredstva) so samoupravni organi te skupnosti podprli tudi akcijski program izvršnega sveta republiške skupščine glede gospodarske stabilizacije in razbremenitve gospodarstva s tem, da se je v minulemu letu znižala osnovna prispevna stopnja in načrtovalno zmanjšanje rezerv sklada pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Poleg osnovnih nalog s svojega področja so samoupravni organi skupnosti aktivno sodelovali tudi pri vseh tistih nalogah oziroma dajali predloge, mnenja in pripombe k raznim zakonskim osnutkom oziroma predlogom, ki zadevajo njihovo področje dela. Tako k osnutku zakona o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, k republiškim ustavnim amandmajem, k resoluciji in zakonom, ki urejajo stanovanjsko gradnjo, k spremembam in dopolnitvam zakona o delovnih mestih, na katerih se zavarovancem šteje doba s povečanjem k tezam za izdajo republiškega zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju in podobno. Ta dejstva nedvomno kažejo na veliko aktivnost samoupravnih organov skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji, kar je povzročilo, da so bila marsikatera akutna vprašanja tudi uspešno rešena (sklepi v zvezi z usklajevanjem pokojninskih in invalidskih dajatev, mejni znesek najnižjih pokojninskih prejemkov, višina dodatka za pomoč in postrežbo, oskrbnina vdovi, ki nima pravice do družinske pokojnine itd.).

Premajhna pa je bila aktivnost samoupravnih organov na področju invalidskega zavarovanja. Zato bi bilo treba ustvariti tesnejše sodelovanje z regionalnimi skupnostmi kot tudi s službo zavarovanja, ki je v glavnem delala le na posameznih primerih izvajanja invalidskega varstva brez analize celotne problematike invalidskega zavarovanja.

Odbor je ugodno ocenil vse napore skupščine skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja za formiranje enotne službe skupnosti in sklep o ustanovitvi centra za avtomatično obdelavo podatkov. Tako bomo dosegli boljšo evidenco zavarovancev in tudi večjo učinkovitost in racionalnost službe in odpravili vzroke za še vedno toliko nerešenih zadev pokojninske dobe.

Odbor predlaga socialno-zdravstvenemu zboru, da sprejme poročilo o poslovanju pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji v letu 1971.

Za svojega poročevalca na seji socialno-zdravstvenega zbora je odbor določil poslanca Alojza Potočnika.

St.: 402-115/72

Ljubljana, 20. 6. 1972

POROČILO

o izidu nadomestnih volitev poslanca v prosvetno-kulturni zbor skupščine SR Slovenije

Republiška volilna komisija za volitve poslancev skupščine SR Slovenije daje po četrtem in petem odstavku 146. člena v zvezi s 156. členom zakona o volitvah poslancev skupščine SR Slovenije (Uradni list SRS, št. 5-22/69) prosvetno-kulturnemu zboru skupščine SR Slovenije tole

poročilo:

Za nadomestne volitve poslanca prosvetno-kulturnega zbora skupščine SR Slovenije v 3. volilni enoti Gornja Radgona, ki jih je razpisal predsednik skupščine SR Slovenije z odlokom dne 27. marca 1972 (Uradni list SRS, št. 14-150/72), je bila potrjena kandidatura kandidacijske konference za kandidata Manka Golarja iz Gornje Radgone, Grajska cesta 21.

O predlaganem kandidatu sta glasovali volilni telesi dne 1. in 13. junija 1972.

Republiška volilna komisija je na podlagi volilnih spisov, ki jih je po opravljenih volitvah prevzela od občinske volilne komisije Gornja Radgona, preizkusila zakonitost volitve in ugotovila, da sta bila postopek za določitev kandidatov in volitve izvedeni v skladu z zakonom in da ni bilo nepravilnosti, ki bi lahko vplivale na kandidaturo ali izid volitev.

Po ugotovitvi izida volitev pristojne občinske volilne komisije je v 3. volilni enoti Gornja Radgona 147 članov volilnih teles, in sicer 50 odbornikov občinske skupščine Gornja Radgona in 24 delegatov delovnih skupnosti z območja občine Gornja Radgona ter 50 odbornikov občinske skupščine Ljutomer in 23 delegatov delovnih skupnosti z območja občine Ljutomer. Skupaj je glasovalo 65 odbornikov, od tega 38 odbornikov občinske skupščine Gornja Radgona in 27 odbornikov občinske skupščine Ljutomer ter 32 delegatov delovnih skupnosti in sicer 14 delegatov z območja občine Gornja Radgona in 18 delegatov z območja občine Ljutomer; glasovalo je skupaj 97 članov volilnih teles.

Pri glasovanju je prejel kandidat

Manko Golar 97 glasov

Neveljavnih glasovnic ni bilo.

Na podlagi tega je občinska volilna komisija ugotovila, da je bil na podlagi prvega odstavka 143. člena zakona o volitvah poslancev skupščine SR Slovenije izvoljen za poslanca prosvetno-kulturnega zbora skupščine SR Slovenije Manko Golar, ki je dobil večino glasov vseh članov volilnih teles v obeh občinah z območja volilne enote.

Št.: 12-1/72

Ljubljana, 19. 6. 1972

P O R O Č I L O

o izidu nadomestnih volitev poslanca v prosvetno-kulturni zbor skupščine SR Slovenije

Republiška volilna komisija za volitve poslancev skupščine SR Slovenije daje po četrtem in petem odstavku 146. člena v zvezi s 156. členom zakona o volitvah poslancev skupščine SR Slovenije (Uradni list SRS, št. 5-22/69) prosvetno-kulturnemu zboru skupščine SR Slovenije tole

p o r o č i l o :

Za nadomestne volitve poslanca prosvetno-kulturnega zbora skupščine SR Slovenije v 19. volilni enoti Ljubljana Vič-Rudnik, ki jih je razpisal predsednik skupščine SR Slovenije z odlokom dne 27. marca 1972 (Uradni list SRS, št. 14-150/72), so bile potrjene candidature kandidacijske konference za kandidate Ladislava Kosca iz Ljubljane, Zgornje Gameljne 49, Cirila Šivica iz Ljubljane, Vipavska 24 in Leopolda Zemljaka iz Ljubljane, Vošnjakova 5.

O predlaganih kandidatih je glasovalo volilno telo dne 22. junija 1972.

Republiška volilna komisija je na podlagi volilnih spisov, ki jih je po opravljenih volitvah prevzela od občinske volilne komisije Ljubljana Vič-Rudnik, preizkusila zakonitost volitev in ugotovila, da sta bila postopek za določitev kandidatov in volitve izvedene v skladu z zakonom in da ni bilo nepravilnosti, ki bi lahko vplivale na kandidaturo ali izid volitev.

Po ugotovitvi izida volitev pristojne občinske volilne komisije je v 19. volilni enoti Ljubljana Vič-Rudnik 118 članov volilnega telesa in sicer 79 odbornikov občinske skupščine Ljubljana Vič-Rudnik in 39 delegatov delovnih skupnosti z območja občine Ljubljana Vič-Rudnik. Skupaj je glasovalo 62 odbornikov občinske skupščine Ljubljana Vič-Rudnik in 24 delegatov delovnih skupnosti z območja občine Ljubljana Vič-Rudnik.

Pri glasovanju so prejeli kandidati

LADISLAV KOSEC	22 glasov
CIRIL ŠIVIC	17 glasov
LEOPOLD ZEMLJAK	45 glasov

Neveljavnih glasovnic ni bilo.

Na podlagi tega je občinska volilna komisija ugotovila, da je bil na podlagi tretjega odstavka 143. člena zakona o volitvah poslancev skupščine SR Slovenije izvoljen za poslanca prosvetno-kulturnega zbora skupščine SR Slovenije Leopold Zemljak, ki je dobil največ glasov v volilnem telesu.

Št.: 9-1/72

Ljubljana, 23. 6. 1972

POROČILO

k fragmentom za formiranje raziskovalne politike

Komisija skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost in odbor prosvetno-kulturnega zbora za znanstveno raziskovalno delo sta na skupni seji dne 24. marca 1972 obravnavala gradivo »Fragmenti za formiranje raziskovalne politike«, ki ga je predložila v obravnavo raziskovalna skupnost Slovenije.

Uvodoma je bilo ugotovljeno, da gradiva nikakor ne gre ocenjevati le kot fragmente, saj kaže, da se je raziskovalna skupnost Slovenije resno lotila uresničevanja nalog, ki so ji naložene z zakonom o raziskovalni dejavnosti. V kratkem času svojega obstoja ji je uspelo oblikovati realne in družbeno sprejemljive cilje raziskovalne dejavnosti in si zastaviti nekatere naloge, pri čemer se ni skoncentrirala le na zahteve materialnega, ampak predvsem vsebinskega značaja. Tak realen pristop raziskovalne skupnosti Slovenije bo dejansko prispeval k že sicer ugodnemu razpoloženju tistih družbenih dejavnikov, ki lahko kakorkoli pripomorejo k izboljšanju stanja znanstveno-raziskovalnega dela.

Gradivo je dovolj konkretno v poglavju, ki govori o stanju raziskovalnega dela, pomanjkljivo pa v tistem delu, kjer nakazuje, na katera področja se bo raziskovalno delo orientiralo v krajšem oziroma daljšem časovnem obdobju. Tu niso nakazane ključne smeri, v katere naj bi vložili največ naporov v raziskovalnem delu in ki so hkrati najpomembnejše s stališča družbenega razvoja. Kratkoročni cilji, ki si jih je raziskovalna skupnost Slovenije zastavila na seji svoje skupščine za letošnje leto (študij makrousmeritve gospodarstva, ustanovitve »možganske banke«, varstvo naravnega okolja, interdisciplinarne raziskave med prirodnoslovnimi, tehničnimi in medicinskimi vedami, problematika celotnega kompleksa samoupravljanja), so bili na seji deležni podpore. Hkrati sta komisija in odbor soglašala tudi z načelom raziskovalne skupnosti Slovenije, da se tudi na tem področju upošteva čim bolj enakomeren regionalni razvoj Slovenije, primerno kvalitetno razvija univerzitetni center v Mariboru in raziskovalno delo v njegovem okviru ter da se ohrani osnovni znanstveni metabolizem, torej sedanje znanstvene kapacitete, pri čemer še posebej podpre doslej deficitarna področja, kot so na primer tako imenovane »nacionalne vede«.

Predlog o osnovnih ciljih raziskovalne politike, vsebovan v gradivu, naj se dopolni še z novo 4. alineo z naslednjim besedilom:

»— povečanje ponudbe znanstvenega in tehničnega kadra v gospodarstvu in družbenih dejavnostih ter družbi kot celoti;«.

Ustrezna usposobljenost raziskovalnega kadra in pretok tega kadra z visokošolskih zavodov v delovne organizacije je eno temeljnih vprašanj raziskovalne politike v Sloveniji. Vzgoji raziskovalcev je potrebno v prihodnje posvetiti izredno pozornost tako s strani univerze kot zainteresiranih uporabnikov. Vzemirljiva je ugotovitev, da je v 78 raziskovalnih organizacijah tehničnih ved le 31 raziskovalcev z doktoratom znanosti, 187 magisterijem in 21 specialistov. Takšno stanje je dokaj majhno zagotovilo za ustrezen prenos tuje sodobne tehnologije, ki tudi terja visoke znanstvene prijeme, ali celo za večjo izvirnost v slovenskem gospodarstvu.

S posebno analizo naj raziskovalna skupnost Slovenije ugotovi razloge za še vedno zelo togo zastavljen in predolgotrajen podiplomski študij na fakultetah in visokih šolah. Le maloštevilni sposobni strokovnjaki iz prakse dosežejo

stopnjo magisterija ali doktorat prav zato, ker sedanji podiplomski študij zanje ni interesanten. Raziskovalni kadri z akademskimi naslovi skoraj praviloma ostanejo na delovnem mestu na fakultetah in visokih šolah, kar zavira zahtevo po nujnem prelivanju raziskovalnih kadrov v raziskovalne institucije vseh vrst od znanstvenih do razvojnih v gospodarstvu in družbenih službah. Način pridobitve akademskih stopenj je treba v prihodnje bolj povezovati z delom na delovnem mestu, poiskati pri tem nove moderne poti mimo klasičnih oblik in metod; to bo prineslo neposredne koristi delovnim organizacijam in jih v večji meri stimuliralo za pošiljanje sposobnih strokovnjakov na podiplomski študij. Za tako zamišljeno podiplomsko delo bi morale biti fakultete in visoke šole kadrovske bolj pripravljene, laboratorijsko ustrezneje opremljene, same delovne organizacije pa podiplomski študij omogočati strokovno najsposobnejšim kadrom in jim zagotavljati tudi vse pogoje za to delo.

Komisija in odbor sta menila, da bi morali o predlogu o sodobnih oblikah podiplomskega študija razpravljati in o njem zavzeti stališče pedagoško-znanstveni svet univerze in pedagoško-znanstveni sveti posameznih fakultet in visokih šol.

— z novo 5. alineo, ki se glasi:

»— hitrejša spreminjanje raziskav na področju družbenih ved;«.

Ob pravilnem opozorilu na neustrezno usmeritev raziskovalnega dela v Sloveniji sta komisija in odbor posebej poudarila, da to velja tudi za področje družbenoslovnih znanosti. Komisija in odbor sta to ocenila kot eno temeljnih deformacij v strukturi raziskovalnega dela pri nas, čeprav naj bi bila spoznanja in izsledki temeljnih raziskav s področja družboslovnih ved v vedno večji meri podlaga za dalekosežnejše družbene odločitve.

Pri dolgoročnejši usmeritvi raziskovalnega dela in oblikovanju nacionalne raziskovalne politike naj bi raziskovalna skupnost Slovenije usmerila težišče med drugim tudi na tiste karakteristične raziskovalne probleme, katerih rešitev bo v določenem časovnem razdobju pomembna za gospodarski razvoj. Pri tem bo nujno opraviti selekcijo raziskovalnih projektov, upoštevajoč cilje, ki so globalno vsebovani v družbenih razvojnih načrtih. Tako iz že sprejetega dolgoročnega družbenega načrta jasno izhaja, da bomo v Sloveniji močneje razvijali tista industrijska področja, ki terjajo veliko znanja in manj surovin. Prav te panoge pa sedaj živijo od uvoženih licenc; kljub nekaterim institucijam z velikimi raziskovalnimi kapacitetami domače znanje ni dovolj izkoriščeno, ker ni skoncentrirano na tista področja in probleme, ki so za slovensko gospodarstvo najbolj interesantni in pereči.

Sodobna aplikativna tehnologija zahteva visok tehnološki nivo neposredno v gospodarskih organizacijah. Fakulteta, visokim šolam pa tudi drugim raziskovalnim institucijam so pri tem nakazane pomembne naloge pri razvijanju sodobnih znanstvenih prijemov in kompleksnih metod, od matematike do računalniških ved.

Poleg tehnološkega dela proizvodnega sistema bo treba v prihodnje usmeriti pozornost raziskovalcev tudi na njegov drugi del, to je na samoupravljanje v organizacijah združenega dela. Kako neposrednim proizvajalcem učinkovito posredovati znanje o upravljanju, jih seznaniti z metodami upravljanja, je zapleten proces, ki še vedno čaka znanstveni pristop in rešitve.

V okviru nacionalne politike razvoja raziskovalnega dela velja konkretnije opredeliti znanstveno raziskovalno vlogo visokošolskih zavodov, kot je že določena v skupščinskih dokumentih. Pri tem naj bodo prikazane tudi ovire, ki

zadržujejo ali celo onemogočajo izvrševanje teh nalog, ter predlogi, da se obstoječe težave in pomanjkljivosti odpravijo.

V gradivu naj bo močnejše naglašen pomen sodobne informacijske službe kot sestavnega elementa znanstveno raziskovalnega dela, ob hkratni zahtevi po racionalno in uskladeno zastavljeni informacijski mreži, ki naj zajame tudi študijske in manjše fakultetne knjižnice.

Jasneje in konkretnije naj bo v okviru raziskovalne dejavnosti precizirana funkcija gospodarske zbornice SR Slovenije in to ne le kot financerja, ampak predvsem kot usmerjevalca raziskav za posamezne gospodarske panoge.

K predlogom za izboljšanje stanja sta komisija in odbor predlagala, da jih raziskovalna skupnost Slovenije razširi in konkretizira ter posamezne točke vsebinsko obogati. Le tako bo mogoče čim več predlogov vnesti in upoštevati v okviru srednjeročnega razvojnega programa, kar je edino zagotovilo, da postanejo trajnejša družbena orientacija.

Tako naj raziskovalna skupnost Slovenije konkretnije pove, kaj pomeni koncentracija raziskovalnega dela na propulzivna področja znanosti, gospodarstva in družbe, ki so odločilna za nacionalni razvoj, in opredeli lastno vlogo pri tem.

V okviru predloga o samoupravnem sporazumu med potencialnimi financerji raziskav v korist razvoja je treba podrobneje opredeliti najširšo tematiko, ki bi prišla pri tem v poštev (točka 2 d).

V točki 3 c ne kaže govoriti o zmanjševanju nekvalitetnega in nepotrebne raziskovanja, ampak o njegovi odpravi. Pri tem kaže posebej opozoriti na razdrobljenost raziskovalnega dela, ki je neracionalno, izredno drago in dostiokrat neustrezno. Raziskovalna skupnost Slovenije naj oceni, kaj in kako lahko prispeva k večji usklajenosti in koncentraciji raziskovalnega dela in raziskovalni infrastrukturi na enakih ali sorodnih področjih, upoštevajoč pri tem avtonomnost posameznih raziskovalnih institucij.

Predlog o davčnih olajšavah kot spodbuda za večji interes delovnih organizacij za raziskovalno delo (točka 7) naj se vključi v že začeto snovanje novega davčnega sistema in priključi drugim že znanim razmišljanjem o nekaterih davčnih oprostitvah delovnih organizacij. Predlog raziskovalne skupnosti Slovenije je sicer sprejemljiv, obstaja pa nevarnost, da se bi pri tem pojavljale težnje za olajšave tudi drugih dejavnosti. Zato bo nujno sporazumevanje, kaj je v določenem trenutku najvažnejše in v neposredni povezavi s proizvodnim programom same delovne organizacije; šele na tej podlagi naj bi se odločali za davčno oprostitve.

Komisija in odbor sta podprla stališče, da bo večja sredstva za raziskovalno dejavnost mogoče doseči z zvečanim deležem sredstev za sklad Borisa Kidriča, opozorila pa sta, da je to le četrtnina sredstev, ki so v Sloveniji namenjena znanstveno raziskovalnemu delu. Ostala sredstva so razdrobljena in v statističnih pokazateljih tudi zelo različno prikazana. Po samoupravni poti bi bilo treba najti načine, da bi družba v prihodnje imela večji vpliv na globalno usmerjanje financiranja in delovanja tega dela raziskovalne dejavnosti.

Za poročevalca na sejah zborov skupščine SR Slovenije sta komisija oziroma odbor določila svoja predsednika dr. Demetrija Brodarja oziroma Vladimira Mušiča.

POROČILO

k predlogu predmetnika za osnovno šolo

Odbor prosvetno-kulturnega zbora za vzgojo in izobraževanje je na seji dne 18. aprila 1972 obravnaval predlog predmetnika za osnovno šolo, ki ga je prosvetno-kulturnemu zboru poslal zavod za šolstvo SR Slovenije.

Poleg predloga predmetnika za osnovno šolo so člani odbora prejeli še stališča o pouku italijanskega jezika v slovenskih šolah in slovenskega jezika v italijanskih šolah na obalnem območju, ki jih je prosvetno-kulturnemu zboru poslala komisija za narodnostna vprašanja in stike z zamejstvom obalne konference SZDL Koper, in stališča k predlaganim spremembam v osnovni šoli komisije republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije za izobraževanje, znanost in kulturo in izvršnega odbora republiškega odbora sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije za vzgojo in izobraževanje (gradivi posredovani odboru 5. 1. 1972). Hkrati s sklicem za sejo odbora je bilo odboru posredovano tudi pismo društva strokovnih in predmetnih učiteljev v gospodinjstvu, s katerim društvo seznanja prosvetno-kulturni zbor z utemeljitvijo proti fakultativnosti gospodinjstva v osnovni šoli.

V razpravi je bilo uvodoma poudarjeno, da je revizija predmetnika za osnovno šolo izredno težka naloga, ki jo je strokovni svet zavoda za šolstvo SR Slovenije opravil z vso odgovornostjo. Pri tem je predlagal predvsem tiste nujne spremembe, ki jih je mogoče uveljaviti na podlagi že pridobljenih praktičnih izkušenj, ni pa posegal v tudi sicer pereča vprašanja predmetnika za osnovno šolo, za katerih rešitev pa še niso na razpolago ustrezna znanstvena spoznanja. Predložene spremembe predmetnika se zato omejujejo predvsem na zmanjšanje obremenitve učencev prek števila predmetov in njihove razporeditve in števila učnih ur v okviru 5-dnevnega delovnega tedna.

Odbor je takšno izhodišče v načelu soglasno podprl, k predlogu predmetnika za osnovno šolo pa je izoblikoval predvsem nekatere načelne pripombe in predloge.

Smotre vzgoje in izobraževanja, vsebovana v predloženem gradivu, kaže korigirati tako, da bo prišel v večji meri do izraza sodoben koncept moderne šole, kjer je npr. učenec v celoti subjekt in ne predmet izobraževanja.

Razbremenitev učencev z zmanjševanjem števila učnih ur na 25 ur tedensko je sicer racionalna možna obremenitev, vendar samo načelna in teoretična, dokler ne bodo hkrati s tem zagotovljene kadrovske, materialne in prostorske možnosti za enoizmenski pouk in podaljšano bivanje za vse učence osnovnih šol. V nasprotnem primeru je upravičena bojazen, da bo šolsko delo še bolj kot doslej preneseno na dom, s tem pa učenci bolj obremenjeni. Zato je vprašanje obremenitve učencev treba obravnavati kompleksno ob sistematičnem spremljanju uveljavljanja novega predmetnika v osnovne šole. Podaljšano bivanje bi se uveljavljalo hitreje, če ne bi terjalo novih delovnih mest, ampak bi se učna obveznost že zaposlenih učiteljev razporedila smotrneje. V sedanjem sistemu pa se za delo v okviru podaljšanega bivanja javljajo predvsem učitelji s po-deželskih šol, kjer pedagoškega kadra že sedaj primanjkuje.

Predloženega predmetnika ne bo mogoče uresničiti brez urejenih materialnih in kadrovskih pogojev šol. Sedanje stanje osnovnega šolstva kaže, da nismo dobro pripravljeni na njegovo realizacijo. Strokovni svet zavoda za

šolstvo SR Slovenije naj pripravi potrebno kvantifikacijo, saj manj učnih ur ob sodobnih metodah pouka ne pomeni tudi manj, ampak več sredstev. Posebno pozornost je treba v samem začetku posvetiti učitelju in poudariti njegovo odgovornost za to, da bo predmetnik dal pričakovane rezultate. Intenzivnejše dopolnilno strokovno izobraževanje že zaposlenih učiteljev, hkrati pa kar najhitrejša in že večkrat zahtevana vsebinska reforma kadrovskih šol sta med temeljnimi pogoji za uresničitev novega predmetnika. Ob tej nalogi naj strokovni organi pripravijo tudi predlog za sodobnejši način ugotavljanja znanja učencev in za spremembo že preživelih normativov, ki jih velja diferencirati po predmetih in razredih.

Med značilnostmi predloga predmetnika so izbirni predmeti in dopolnilni ter dodatni pouk. Odbor se je strinjal z načelom, da učinkovitih in racionalnih oblik šolanja ne gre iskati prek ohranjanja pozicij in števila ur posameznih predmetov, ampak predvsem v sodobnih metodah za čim temeljitejše in hitrejšo seznanjanje z novimi spoznanji. Člani odbora so posebej poudarili vzgojno pomembnost izbirnih predmetov z vidika načela enotnosti osnovne šole. Načelo, ki je v predlogu predmetnika v celoti upoštevano, se lahko povsem izgubi, če vsi otroci ne bodo imeli enakih možnosti za izbor po lastnih nagnjenjih, kar ponovno terja, da se hkrati z uveljavitvijo predmetnika resno poskrbi tudi za materialne pogoje za njegovo učinkovito izvajanje.

Prevelika razdrobljenost v kompleksu predmetov, katerih cilj je kulturna in estetska vzgoja, nayaža na intenzivnejše razmišljanje o združevanju teh predmetov v celovito kulturno vzgojo, pri čemer naj bi bila pomembnejša individualna usmeritev in ustreznejše vrednotenje znanja. Posamezna strokovna društva bi s predlogi v tem smislu najučinkoviteje pripomogla k sodobni šoli in razbremenitvi učencev.

Odbor predlaga prosvetno-kulturnemu zboru, da podpre predloženi predmetnik, ki je rezultat vztrajnega dela, zaradi številnih pritiskov pa tudi odraz vrste sprejemljivih kompromisov. Ob tem se kaže vse bolj zavedati, da vseh vprašanj vzgoje in izobraževanja ni mogoče reševati samo prek predmetnikov in učnih načrtov; težnje takšne vrste so lahko tudi neodgovorno odlaganje dolžnosti in odgovornosti celotne družbe na šolo kot zgolj eno od vzgojnih dejavnikov.

Za poročevalca na seji prosvetno-kulturnega zbora je odbor določil svojega predsednika Emila Rojca.

St.: 61-32/72

Ljubljana, 29. 6. 1972

PREDLOG ODLOKA

o izvolitvi sodnika okrožnega gospodarskega sodišča v Kopru

Na podlagi 16. alinee 135. člena, 4. alinee 152. člena ustave Socialistične republike Slovenije ter prvega odstavka II. in 2. točke XXIII. amandmaja k ustavi Socialistične republike Slovenije ter v zvezi s 6. in 8. členom zakona o gospodarskih sodiščih v SR Sloveniji (Uradni list SRS, št. 20-221/65) je skupščina Socialistične republike Slovenije na seji republiškega zbora sprejela

ODLOK

o izvolitvi sodnika okrožnega gospodarskega sodišča v Kopru

Za sodnika okrožnega gospodarskega sodišča v Kopru se izvoli:

Janez Brank, sodnik občinskega sodišča v Kopru.

OBRAZLOŽITEV

Na razpisano prosto delovno mesto sodnika okrožnega gospodarskega sodišča v Kopru sta se prijavila Janez Brank, sodnik občinskega sodišča v Kopru, in Stane Strah, sodnik občinskega sodišča v Piranu.

Janez Brank je bil rojen 18. 1. 1944 v Ljubljani. Diplomiral je na pravni fakulteti univerze v Ljubljani leta 1966. Po dveletni pripravniški praksi je opravil pravosodni izpit. Leta 1969 je bil izvoljen za sodnika občinskega sodišča v Kopru.

Stane Strah je bil rojen 14. 4. 1914 v Trstu. Leta 1939 je diplomiral na pravni fakulteti univerze v Ljubljani. Pravosodni izpit je opravil leta 1947. Od leta 1945 do 1947 je bil uslužbenec na OLO Koper; od leta 1947 dalje pa sodnik okrajnega oziroma občinskega sodišča v Kopru in Piranu.

V skladu z določbami XXIII. amandmaja k ustavi Socialistične republike Slovenije je višje gospodarsko sodišče v Ljubljani poslalo mnenje k prijavitelnima kandidatom.

Komisija skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja je na seji dne 2. 6. 1972 razpravljala o prijavljenih kandidatih na prosto sodniško mesto pri okrožnem gospodarskem sodišču v Kopru. Na podlagi razprave komisije predlaga, da republiški zbor skupščine SR Slovenije izvoli za sodnika okrožnega gospodarskega sodišča v Kopru Janeza Branka, sodnika občinskega sodišča v Kopru.

PREDLOG ODLOKA

o izvolitvi sodnika okrožnega sodišča v Mariboru

Na podlagi 16. alinee 135. člena, 4. alinee 152. člena ustave Socialistične republike Slovenije ter prvega odstavka II. in 2. točke XXIII. amandmaja k ustavi Socialistične republike Slovenije ter v zvezi z 12. členom zakona o sodiščih splošne pristojnosti (Uradni list SRS, št. 20-220/65) je skupščina Socialistične republike Slovenije na seji republiškega zbora sprejela

ODLOK

o izvolitvi sodnika okrožnega sodišča v Mariboru

Za sodnika okrožnega sodišča v Mariboru se izvoli:

Ivan Justin, predsednik občinskega sodišča v Mariboru.

O B R A Z L O Ž I T E V

Na razpisano prosto delovno mesto sodnika okrožnega sodišča v Mariboru (Uradni list SRS, št. 13/72) se je prijavil Ivan Justin, predsednik občinskega sodišča v Mariboru.

Ivan Justin je bil rojen 29. 11. 1930 v Sorici nad Skofjo Loko. Diplomiral je na pravni fakulteti univerze v Ljubljani leta 1954. Tri leta potem je naredil sodniški izpit. Pripravniško prakso je opravljal v letu 1954 do 1956 na celjskem sodišču. Od leta 1956 do 1963 je bil sodnik in predsednik takratnega okrajnega sodišča v Slovenj Gradcu; od leta 1963 dalje pa je predsednik občinskega sodišča v Mariboru.

Vrhovno sodišče SR Slovenije je v skladu z določbami XXIII. amandmaja k ustavi Socialistične republike Slovenije poslalo mnenje o prijavljenem kandidatu.

Komisija skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja je na seji dne 2. junija 1972 razpravljala o prijavljenem kandidatu za sodnika okrožnega sodišča v Mariboru in na podlagi razprave predlaga, da republiški zbor skupščine SR Slovenije izvoli za sodnika okrožnega sodišča v Mariboru Ivana Justina, predsednika občinskega sodišča v Mariboru.

P R E D L O G O D L O K A

o določitvi števila in izvolitvi sodnikov porotnikov okrožnega sodišča v Novi Gorici

Na podlagi 16. alinee 135. člena in 4. alinee 152. člena ustave Socialistične republike Slovenije ter II. amandmaja k ustavi Socialistične republike Slovenije (Uradni list SRS, št. 16-144/67) in 17. člena zakona o sodiščih splošne pristojnosti (Uradni list SRS, št. 20-220/65) je skupščina SR Slovenije na seji republiškega zbora sprejela

O D L O K

o določitvi števila in izvolitvi sodnikov porotnikov okrožnega sodišča v Novi Gorici

I.

Okrožno sodišče v Novi Gorici ima 80 sodnikov porotnikov.

II.

Za sodnike porotnike se izvolijo:

Ivan Arman, šofer avtobusa, Avtopromet Gorica, Nova Gorica;

Mirko Barbič, komercialist, trgovsko podjetje Alpkomerc, Tolmin;

Marino Bastjančič, šef odseka za statistiko, skupščina občine Nova Gorica;

Ladislav Batagelj, pravni referent, Fructal-Alko, sadno likerski kombinat, Ajdovščina;

Marjan Beričič, inženir za organizacijo dela, referent za organizacijo, rudnik živega srebra Idrija;

Darko Bizjak, referent za nagrajevanje, Gostol, goriške strojne tovarne in livarne Nova Gorica;

Valerij Bizjak, socialni delavec, skupščina občine Tolmin;

Stojan Blaj, gradbeni tehnik, referent za tekoče vzdrževanje, stanovanjsko podjetje Idrija;

Nada Brajnik-Sartori, upokojenka, Nova Gorica, Ulica 15. septembra 1;

Ana Bratina, analitik, Mlinotest, kombinat za predelavo in promet žitaric, Ajdovščina;

Ivan Brišar, samostojni obrtnik, Grahovo ob Bači 23;

Slavko Brun, komandir oddelka milice Dornberk;

Jožef Cej, upokojenec, Nova Gorica, Vrtna 2;

Franjo Cesar, upokojenec, Godovič 3, p. Idrija;

Stefan Ciman, sekretar, stanovanjsko podjetje Nova Gorica;

Stefanija Čar, upokojenka, Idrija, Vojskarska 8;

Lavra Černuš, vodja administracije, Meblo, tovarna pohištva, Nova Gorica;

Andrej Copi, glavni kontrolor, kovinsko obrtno podjetje Trenta, Bovec;

Janez Dolenc, profesor slovenščine, gimnazija Tolmin;

Slavko Drnovšek, vodja oddelka za obračunavanje osebnih dohodkov, Salonit, industrija cementa in azbestcementsa, Anhovo;

Jože Elersič, strojni tehnik-referent vzdrževanja, Meblo, tovarna pohištva, Nova Gorica;

Mirko Gabrijelčič, referent v oddelku kratkoročnih kreditov, Ljubljanska banka, podružnica Nova Gorica;

Franc Gnezda, zasebni kmetovalec, Gornja Kanomlja št. 20, p. Spodnja Idrija;

Radivoj Gulin, visoko kvalificirani delavec-terminar, Iskra, tovarna avtoelektričnih izdelkov Nova Gorica, v ZP Iskra, Kranj;

Anica Hvalič, pravni referent, Avtopromet Gorica, Nova Gorica;

Jože Ivanc, dipl. inž. strojništva, vodja investicijske službe, Salonit, industrija cementa in azbestcementsa, Anhovo;

Jože Ivančič, gradbeni tehnik-referent za obrtniška dela, splošno gradbeno podjetje Gorica, Nova Gorica;

Vasilij Jurca, vodja splošnega sektorja, Goriške opekarne, Volčja draga;

Andrej Kavš, skladiščnik, industrijsko podjetje čipk in posteljne konfekcije ČIB, Bovec;

Jože Kenda, elektromehanik-obratovodja, industrijsko podjetje elektrotermičnih aparatov ETA, Cerkno;

Olga Kneževič, socialna delavka, temeljna izobraževalna skupnost Tolmin;

Jože Kobolt, tehnični vodja, tovarna poljedelskega orodja Batuje, p. Črniče;

Jurij Kovšca, sekretar, Primorje export, podjetje za promet blaga in storitev s tujino, Nova Gorica;

Ivan Kragelj, sekretar, kmetijska zadruga Tolmin;

Jože Krapež, skladiščnik surovin in preje, Tekstina, tekstilna industrija, Ajdovščina;

Jožef Krpan, obratovodja mehaničnih delavnic, splošno gradbeno podjetje Gorica, Nova Gorica;

Avgust Kuščar, šef nabavnega oddelka, Soško gozdno gospodarstvo, Tolmin;

Dušan Kutin, socialni delavec, skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja Nova Gorica;

Franc Lampič, profesor sociologije in filozofije, gimnazija Nova Gorica;

Franc Magajne, vodja kooperacijske službe, kmetijski kombinat Vipava;

Stojan Makovec, zasebni kmetovalec, Brje št. 79, p. Branik;

Dušan Marč, zasebni kmetovalec, Dolenje št. 1, p. Ajdovščina;

Stanko Markočič, vodja računovodskega sektorja, kmetijska zadruga Brda, vinska klet Dobrovo;

Ivan Markovčič, direktor, cestno podjetje Nova Gorica;

Sonja Marušič, pravni referent, Vozila Gorica, Nova Gorica;

Ana Modrijan, učiteljica, dom šolskih centrov Nova Gorica;

Alojz Mokrin, vzgojitelj, dom šolskih centrov Nova Gorica;

Vera Nardin, socialna delavka, vzgojni zavod Janka Premrla-Vojka, Vipava;

Jožica Nuk, socialna delavka, skupščina občine Tolmin;

Maks Pagon, predmetni učitelj, osnovna šola dr. Franceta Močnika, Cerklje;

Ivo Pahor, elektrotehnik-projektant, Iskra, tovarna avtoelektričnih izdelkov Nova Gorica v ZP Iskra, Kranj;

Stojan Pahor, veterinarski tehnik, kmetijski zavod Gorica, Nova Gorica;

Vili Pavšič, vodja obrtniških del, gradbeno podjetje Zidgrad, Idrija;

Maks Podgornik, računovodja, Grosist Gorica, trgovsko podjetje, Nova Gorica;

Milka Podgornik, računovodja, vzgojni zavod Janka Premrla-Vojka, Vipava;

Adolf Podobnik, tajnik občinskega sindikalnega sveta Idrija;

Radovan Požar, pomočnik direktorja tehničnega sektorja, Salonit, industrija cementa in azbestcimenta, Anžurje;

Iva Prijatelj, profesor, gimnazija Nova Gorica;

Cveto Rosič, višji sanitarni tehnik — vodja sanitarne inšpekcije, skupščina občine Nova Gorica;

Andrej Rot, vodja splošnega sektorja, trgovsko podjetje Alpkomerc, Tolmin;

Mirko Rovšček, vodja splošne delavnice, Meblo, tovarna pohištva, Nova Gorica;

Vanda Stibilj, knjigovodja obratovnega knjigovodstva, Šampionka, podjetje za proizvodnjo in predelavo prehrabnenih in kemičnih proizvodov, Renče, p. Volčja draga;

Anton Šajna, dipl. gradbeni inženir, šef gradbišča, splošno gradbeno podjetje Primorje, Ajdovščina, gradbišče Anžurje;

Stanko Strukelj, upokojenec, Idrija, Staneta Rozmana 11;

Marjan Šturm, socialni delavec, tovarna igel in kovinskih izdelkov, Kobarid;

Lovro Šuler, dipl. pravnik, vodja splošne službe, Elektro Gorica, Nova Gorica;

Danilo Šulin, krojač, industrijsko podjetje čipk in posteljne konfekcije CIB, Bovec;

Alojz Švab, strojni tehnik, Avtoprevoz, Tolmin;

Albin Taljat, sekretar, Elektro Gorica, Tolmin;

Ivo Uršič, vodja finančne službe za investicije, Soške elektrarne, Nova Gorica;

Vladimir Uršič, upokojenec, Kobarid, Mučeniška ul.;

Anton Velušček, skladiščnik, Salonit, industrija cementa in azbest-cementa, Anhovo;

Viktor Vetrih, direktor splošnega sektorja, Grosist Gorica, trgovsko podjetje, Nova Gorica;

Franc Vidic, sekretar, Final Gorica, Nova Gorica;

Milenko Vodopivec, ravnatelj, osnovna šola Borisa Kidriča, Ajdovščina;

Narciza Vogrič, kontrolor, služba družbenega knjigovodstva, podružnica Tolmin;

Mara Volarič, natakarica-poslovodja, hotel Krn, Tolmin;

Iztok Vuk, čevljar-končni kontrolor na montaži, Jadran-Ciciban, tovarna čevljev, Miren;

Stojan Žigon, sekretar, kmetijski kombinat Vipava;

Jože Živec, lesni tehnik, Meblo, tovarna pohištva, Nova Gorica.

OBRAZLOŽITEV

Sodnikom porotnikom okrožnega sodišča v Novi Gorici je potekla mandatna doba 29. maja 1972. Predsedstvo okrožnega sodišča v Novi Gorici je mnenja, da glede na obseg in vrsto spisov zadostuje 80 sodnikov porotnikov tudi v prihodnje in predlaga, da ostane enako število sodnikov porotnikov, kot je bilo do sedaj.

Pri sestavi predloga kandidatov so sodelovale komisije za volitve in imenovanja skupščin goriške regije.

Med kandidati je 8 delavcev iz neposredne proizvodnje, 18 delavcev na vodilnih mestih v neposredni proizvodnji (šef delovišča, šef kontrole, mojster itd.), 25 kandidatov je na vodilnih mestih v gospodarskih organizacijah, 6 iz raznih zavodov, 5 iz javne uprave, 1 družbenopolitični delavec, 3 zasebni kmetovalci, 1 obrtnik, 8 prosvetnih delavcev in 5 upokojencev.

Od sedanjih sodnikov porotnikov jih je 13% ponovno predlaganih v izvolitev.

Med kandidati je 11% žensk.

Po šolski izobrazbi pa je struktura naslednja: 16 kandidatov ima osnovnošolsko izobrazbo, 6 kandidatov je z nižjo, 23 s srednjo, 21 z višjo in 13 z visokošolsko ter 1 visoko kvalificirani delavec.

Predlagani kandidati so dali pristanek na izvolitev.

Komisija skupščine SR Slovenije je na seji dne 2. 6. 1972 razpravljala o kandidatih za sodnike porotnike okrožnega sodišča v Novi Gorici in na podlagi razprave daje predlog odloka o določitvi števila in izvolitvi sodnikov porotnikov okrožnega sodišča v Novi Gorici republiškem zboru skupščine SR Slovenije v obravnavo in izvolitev.

PREDLOG ODLOKA**o določitvi števila in izvolitvi sodnikov porotnikov
okrožnega sodišča v Kopru**

Na podlagi 16. alineje 135. člena in 4. alineje 152. člena ustave Socialistične republike Slovenije ter II. amandmaja k ustavi Socialistične republike Slovenije (Uradni list SRS, št. 16-144/67) in 17. člena zakona o sodiščih splošne pristojnosti (Uradni list SRS, št. 20-220/65) je skupščina Socialistične republike Slovenije na seji republiškega zbora sprejela

ODLOK**o določitvi števila in izvolitvi sodnikov porotnikov
okrožnega sodišča v Kopru****I.**

Okrožno sodišče v Kopru ima 160 sodnikov porotnikov.

II.

Za sodnike porotnike se izvolijo:

Apollonio Abram, pomočnik direktorja, Soča, trgovsko podjetje na drobno in debelo, Koper;

Zorko Antonič, ladijski monter, 2. oktober, podjetje za popravilo in rekonstrukcijo plovnih objektov, Koper;

Miro Babič, referent za premoženjsko-pravna razmerja, Rižanski vodovod, Koper;

Santo Babič, šef proizvodnje, Stil, tovarna pohištva, Koper;

Rudolf Bajec, poslovodja obrata, Frizerstvo Sežana, obrat Postojna;

Viktor Bajec, obratovodja delavnic in pomožnih obratov, Krog, industrijsko in trgovsko podjetje, Sečovelje, p. Portorož;

Santo Barut, referent nabave, Stil, tovarna pohištva, Koper;

Franc Bašin, upravnik enote, združeno PTT podjetje Ljubljana, podjetje za PTT promet Koper, enota Sežana;

Franc Benčič, upokojenec, Koper, Ulica agrarne reforme 8;

Boris Bernetič, učitelj, osnovna šola Dragomirja Benčiča-Brkina, Hrpelje, p. Kozina;

Milan Besednjak, vodja tehnične komercialne, splošno gradbeno podjetje Stavbenik, Koper;

Milan Bogatič, avtomehanik, Slavnik, prometno, turistično in hotelsko podjetje, Koper;

Silva Bokavšek, personalni referent, kmetijska zadruga Lucija-Portorož, Lucija, p. Portorož;

Karlo Boltar, referent za narodno obrambo in civilno zaščito, Tomos, tovarna motornih vozil, Koper;

Marjan Boštjančič, delovodja pleskarske skupine, komunalno stanovanjsko podjetje Ilirska Bistrica;

Marino Bratkovič, prometnik-šef avtoparka, splošno gradbeno podjetje Stavbenik, Koper;

Ado Butala, kmetijski inšpektor, obalni svet Koper;

Ivan Cunja, sprevodnik, Slavnik, prometno, turistično in hotelsko podjetje, Koper;

Jože Černe, interni kotrolor, Droga, prehrabena industrija, Portorož;

Stanislav Černe, enolog, Agraria, kmetijsko predelovalni združni kombinat, Koper, obrat Vina, Koper;

Franc Čuk, delovodja sadjarstva, kmetijska zadruga Izola;

Giuseppe Debernardi, pedagoški svetovalec, zavod za šolstvo SRS, Ljubljana, organizacijska enota Koper;

Ivan Debernardi, šef izvršne PTT enote, združeno PTT podjetje Ljubljana,, podjetje za PTT promet Koper, enota Koper;

Italo Delloro, upokojenec, Izola, Smrekarjeva 2;

Mara Dolenc, gospodinja, Dutovlje št. 60/a;

Marija Dolenc, upokojenka, Senožeče, št. 120;

Jožica Dragan, šivilja, obrtno podjetje Konfekcija, Komen;

Jože Erzetič, poslovodja črpalke, Istra-benz, trgovsko podjetje, Koper;

Bernard Gašperšič, graver, Mehanotehnika, tovarna igrač, kovinskih in plastičnih izdelkov, Izola;

Marija Germek, vodja splošne službe, hotel Piran, Piran, organizacija združenega dela podjetja Transturist, Skofja Loka;

Breda Gorjanc, obračunski referent, Adriacommerce, izvoz-uvoz, Koper;

Lucijan Gregorič, glavni kletar žganih pijač, Agraria, kmetijsko predelovalni združni kombinat, Koper, obrat Vina, Koper;

Edvard Grmek, nadzornik, Droga, prehrabena industrija, Portorož;

Srečko Grmek, vodja tehničnega sektorja, Iskra, tovarna radijskih sprejemnikov, Sežana, v združenem podjetju Iskra, Kranj;

Jožef Grzina, vodja odpremno transportne službe, Tomos, tovarna motornih vozil, Koper;

Lojze Hočevnar, vodja varstva pri delu in vzdrževanja, Stil, tovarna pohištva, Koper;

Ivan Horjak, strugar v orodjarni, Iplas, kemična industrija, Koper;

Roman Hren, pravni referent, Slavnik, prometno, turistično in hotelsko podjetje Koper;

Anton Irt, vodja ostale mehanske obdelave, Tomos, tovarna motornih vozil, Koper;

Martin Jelačin, vodja kadrovske službe, Intereuropa, mednarodna špedicija in transport, Koper;

Jaroslav Jenko, tajnik, občinski odbor zveze združenj borcev NOV, Ilirska Bistrica;

Stojan Jenko, delavec v mehanični delavnici, avtoprevozniško podjetje Transport, Ilirska Bistrica;

Gvido Jerman, delovodja, industrija gradbenega materiala, Ruda, Izola;

Lucijan Jerman, kadrovik, Splošna plovba Piran;

Franc Jež, vodja izmene, Javor, lesna industrija, Pivka, obrat Prestranek;

Vittorio Juri, upokojenec, Koper, Pahorjeva 10;

Marjan Kalister, predelavec v mehanični delavnici, avtoprevozniško podjetje Transport, Ilirska Bistrica;

Savo Kapelj, komercialist, Delamaris, kombinat konzervne industrije, Izola;

Tone Keš, voznik avtobusa, Slavnik, prometno, turistično in hotelsko podjetje, Koper;

Janez Kleibencettl, ravnatelj, osnovna šola Dekani;

Dora Kobal, referent, skupščina občine Piran;

Franc Kocjan, šef transportnih komercialnih poslov, združeno železniško transportno podjetje Ljubljana, transportno podjetje Postojna, železniška postaja Sežana;

Marija Kocjančič, sekretarka, Liv, kovinsko podjetje, Postojna;

Avgust Kodrič, upokojenec, Sežana, Partizanska 65;

Jože Kodrič, pravni referent, komunalni zavod za socialno zavarovanje Koper;

Mira Korelič, strokovni sodelavec v razvojno študijski grupi, luško podjetje Luka Koper, Koper;

Anton Koritnik, zidar, splošno gradbeno podjetje Gradnje, Postojna;

Danilo Kosmina, delovodja v strojnem parku, splošno gradbeno podjetje Stavbenik, Koper;

Vojislav Kovačević, delovodja mizarske delavnice, Tomos, tovarna motornih vozil, Koper;

Kornelija Kralj, tajnica, splošna plovba Piran;

Marjan Krapež, tehnik, združeno železniško transportno podjetje Ljubljana, transportno podjetje Postojna, sekcija za vzdrževanje prog, Postojna;

Lovro Kveder, pomočnik vodje pretvorne dejavnosti, luško podjetje Luka Koper, Koper;

Rudi Lapornik, poslovodja, obrtno podjetje Modno krojaštvo, Piran;

Franc Lazar, polir kovinskega orodja za pohištvo, Javor, lesna industrija, Pivka, obrat Bač;

Jože Lekšan, vodja oddelka za investicije, Istra-benz, trgovsko podjetje, Koper;

Edvard Lenarčič, obratovodja obrata vodovod, komunalno stanovanjsko podjetje Ilirska Bistrica;

Marjana Lenassi, predmetna učiteljica, osnovna šola Antona Šibelje-Stjenke, Komen;

Mira Lulik, dipl. inž. kadrovik, Droga, prehrambena industrija, Portorož;

Albin Macarol, avtomehanik — šef delavnice, Kras Sežana, proizvodnja, trgovina, gostinstvo, turizem, Sežana;

Radislava Malneršič, vodja obrata, tovarna organskih kislin Ilirska Bistrica;

Višnja Marc, vodja oddelka, Delamaris, kombinat konzervne industrije, Izola;

Vera Marenčič, sestavljalka igrač, Mehanotehnika, tovarna igrač, kovinskih in plastičnih izdelkov, Izola;

Vlado Marič, ekonomski tehnik, splošno gradbeno podjetje Stavbenik, Koper;

Anton Mavrič, vodja proizvodne enote, Agraria, kmetijsko predelovalni združni kombinat, Koper;

Marjan Mavrič, vodja službe in referent za HTV, Radio-televizija Ljubljana, relejna radijska oddajna postaja Koper;

Franc Metljak, elektromehanik, združeno podjetje za distribucijo električne energije Slovenije, Elektro Gorica, Nova Gorica, enota Sežana;

Milan Mihelič, obratni električar, Hotel Piran, Piran, organizacija združenega podjetja Transturist, Škofja Loka;

Just Miklavčič, orodjar, obrtno podjetje Elmet, Koper;

Lavra Mikuž, blagajničarka, Nanos, veletrgovsko podjetje import-export, Postojna, obrat Market, Postojna;

Stevo Milinkovič, železokrivec, splošno gradbeno podjetje Stavbenik, Koper;

Marjan Mlekuž, vodja kadrovske službe, Delamaris, kombinat konzervne industrije, Izola;

Marjan Mohorčič, natakar, hotel Riviera, Portorož, samostojna organizacija v sestavi podjetja Emona, Ljubljana;

Anka Mrmolja, vodja vložišča, splošno gradbeno podjetje Stavbenik, Koper;

Ivan Mršnik, vodja ekspoziture, služba družbenega knjigovodstva, centrala za SR Slovenijo, podružnica Ilirska Bistrica;

Zora Mršnik, upokojenka, Izola, Bazoviška 11;

Elio Musizza, direktor, italijanska osnovna šola Piran;

Tatjana Muževič, socialna delavka, skupščina občine Izola;

Jože Palčič, poslovodja, Delamaris, kombinat konzervne industrije, Izola;

Erminio Pavletič, vodja obrata, splošno gradbeno podjetje Stavbenik, Koper;

Julijana Pavletič, tajnik, obrtno podjetje Elmet, Koper;

Ljudmila Pelko, šef kadrovske službe, hoteli Palace, Portorož;

Marjan Perc, samostojni obrtnik, Koper, Gradnikova 4/j;

Ivan Peternel, elektromonter, združeno podjetje za distribucijo električne energije Slovenije, Elektro Gorica, Nova Gorica, enota Sežana, nadzorništvo Postojna;

Tomaž Peternel, referent maloprodaje, Nanos, veletrgovinsko podjetje import-export, Postojna, obrat Portorož;

Marjan Piško, vodja oddelka, Delamaris, kombinat konzervne industrije, Izola;

Darinka Podgornik, upokojenka, Piran, Vodnikov trg 12;

Igor Pogačar, šef komercialnega sektorja, Interagent, mednarodna pomorska agencija, Koper;

Jože Polh, vodja skupine, Javor, lesna industrija, Pivka;

Marija Poljšak, kontrolor in likvidator dinarske dokumentacije, splošna plovba Piran;

Alojz Požar, šef računsko finančnega sektorja, hoteli Palace, Portorož;

Jože Požar, samostojni obrtnik, Planina pri Rakeku št. 89;

Miroslav Požar, šef splošnega sektorja, Kras Sežana, proizvodnja, trgovina, gostinstvo, turizem, Sežana;

Marija Prah-Jenko, socialna delavka, skupščina občine Koper;

Aleksander Prelaz, komercialist, splošno gradbeno podjetje Stavbenik, Koper;

Dušan Primožič, računovodja, splošna vodna skupnost Primorske, Koper;

Vladimir Radojevič, upokojenec, Izola, Oktobrske revolucije 18;

Milivoj Ravbar, analitik, Jadran export-import, Sežana;

Zdenko Rebernik, dipl. inž., vodja sadjarsko vinogradniške proizvodnje, kmetijska zadruga Lucija-Portorož, Lucija, p. Portorož;

Stane Rener, vodja kalkulatorskega oddelka, Mehanotehnika, tovarna igrač, kovinskih in plastičnih izdelkov, Izola;

Alenka Rode, analitik, služba družbenega knjigovodstva, centrala za SR Slovenijo, podružnica Koper;

Jože Rojc, tehnolog, Delamaris, kombinat konzervne industrije, Izola;

Neda Rože, analitik, kmetijska zadruga 4. junij, Ilirska Bistrica;

Vladimir Sabadin, referent, stanovanjsko podjetje Koper;

Karel Sakelšek, dentist, kraški zdravstveni dom, Postojna, zobna ambulanta Ilirska Bistrica;

Ema Samsa, evidentičar, Pivka, perutninarski kombinat, Neverke, p. Pivka;

Jože Sernec, komercialist, Adriacommerce, izvoz-uvoz, Koper;

Ivo Simšič, strugar, kovinsko podjetje, Postojna;

Anton Slavec, zasebni kmetovalec, Koče št. 14, p. Prestranek;

Viktor Slavec, delavec, Topol, lesna industrija, Ilirska Bistrica;

Stana Slejko, tehnični administrator, gozdno gospodarstvo Postojna;

Rado Stegu, referent za nadzor, splošno gradbeno podjetje Stavbenik, Koper;

Nadja Stepanović, referent za personalne zadeve, skupščine občine Sežana;

Milan Šemrl, referent v komerciali, splošna plovba Piran;

Anamarija Šircelj, kontrolorka gotovih proizvodov, Mehanotehnika, tovarna igrač, kovinskih in plastičnih izdelkov, Izola;

Miroslav Škapin, upokojenec, Kozina št. 13;

Anica Škrlep, medicinska sestra, obalni zdravstveni dom Koper;

Janez Škrlj, obratovodja, Topol, lesna industrija, Ilirska Bistrica;

Vid Štemberger, vodja razvoja, Oprema, lesno podjetje, Izola;

Franc Štradjot, avtomehanik, gozdno gospodarstvo Postojna;

Ladica Štritof, upokojenka, Koper, Rožna pot 7;

Rudolf Suštar, poslovodja, Petrol, trgovsko podjetje Ljubljana, servis Ilirska Bistrica;

Milka Švagelj, sestavljalka igrač, Mehanotehnika, tovarna igrač, kovinskih in plastičnih izdelkov, Izola;

Olga Švagelj, knjigovodja, združeno podjetje za distribucijo električne energije Slovenije, Elektro Gorica, Nova Gorica, enota Sežana;

Ivo Švajger, knjigovodja, Tomos, tovarna motornih vozil, Koper;

Ludvik Tašner, računovodja, splošna bolnica Koper;

Helena Tivadar, administratorica, splošno gradbeno podjetje Stavbenik, Koper;

Danica Tomaduc, računovodja, hoteli Palace, Portorož;

Anton Tomšič, izmenovodja vzdrževanja, Javor, lesna industrija, Pivka, obrat Bač;

Alojz Trobec, vodja izmene, Mehanotehnika, tovarna igrač, kovinskih in plastičnih izdelkov, Izola;

Marija Trobec, referent za kadrovsko službo, združeno PTT podjetje Ljubljana, podjetje za PTT promet Koper;
Stojan Troha, upokojenec, Portorož, Kampolin 88/a;
Marjan Tul, upokojenec, Izola, Bazoviška 12;
Angel Turk, računovodja, stanovanjsko podjetje Izola;
Ivan Turk, vodja skladiščne službe, Pivka, perutninarski kombinat, Ne-
verke, p. Pivka;
Lado Urbančič, varilec, tovarna organskih kislin Ilirska Bistrica;
Anton Uršič, direktor obrata, Jadran, export-import, Sežana, obrat
Marmor, Sežana;
Mija Valenčič, kadrovik, Lesonit, lesno kemična industrija, Ilirska
Bistrica;
Lucijan Vatovec, vodja oddelka prodaje, Istra-benz, trgovsko podjetje,
Koper;
Filip Vičič, šef oddelka za nabavo in prodajo, splošno gradbeno pod-
jetje Stavbenik, Koper;
Franc Vidrih, skladiščnik, Kras, hotelsko podjetje, Postojna, obrat
Jadran, Postojna;
Marija Vilhar, socialna delavka, center za socialno delo, Postojna;
Alojz Volk, vodja mizarske skupine, splošno gradbeno podjetje Kraški
zidar, Sežana;
Izidor Volk, elektromehanik, Lesonit, lesno kemična industrija, Ilirska
Bistrica;
Mojca Volk, referent za izobraževanje, luško podjetje Luka Koper,
Koper;
Bogomir Vrečko, samostojni obrtnik, Štorje št. 2. p. Sežana;
Stanislava Zorman, poslovodja, Krim, modna konfekcija, Ljubljana,
poslovalnica Postojna;
Martin Zver, poslovodja, Agraria, kmetijsko predelovalni združni kom-
binat, Koper;
Darinka Žbogar, direktor, matična knjižnica Ilirska Bistrica;
Jadran Žiberna, kovinostrugar, avtoprevozniško podjetje Transport,
Ilirska Bistrica.

O B R A Z L O Ž I T E V

Dne 26. junija 1972 poteče mandatna doba sodnikom porotnikom okrožnega sodišča v Kopru.

Za sedanjo mandatno dobo je bilo izvoljenih 140 sodnikov porotnikov. Glede na to, da se je obseg dela okrožnega sodišča v zadnjih dveh letih zvečal in da sodniki porotniki ne bi bili preveč obremenjeni z delom, predlaga okrožno sodišče v Kopru, da bi skupščina SR Slovenije za prihodnjo mandatno dobo izvolila 160 sodnikov porotnikov. Pri tolikšnem številu sodnikov porotnikov bo vsak sodnik porotnik sodeloval pri sojenju poprečno šestkrat na leto.

Pri sestavi predloga kandidatov za sodnike porotnike so bili upoštevani naslednji kriteriji: odstotek zaposlenih delavcev v gospodarstvu in na ostalih delovnih mestih ter odstotek prebivalstva po občinah, zaposlenost po panogah, struktura obravnavanih zadev na sodišču in podobno.

Struktura predlaganih kandidatov je naslednja

— po delovnem mestu:	število	%
direktorji	3	2
vodilni delavci	17	10
vodilni delavci v neposredni proizvodnji	27	17
neposredni proizvajalci	27	17
ostali delavci	69	43
zasebni kmetovalci	1	1
samostojni obrtniki	3	2
izven delovnega razmerja	13	8
— po šolski izobrazbi:		
visoka in višja	40	25
srednja	83	52
nepopolna, srednja in nižja	37	23

Poprečna starost predlaganih kandidatov za sodnike porotnike je 40 let.

Med predlaganimi kandidati za sodnike porotnike je 43 žensk ali 27 %, pripadnikov italijanske narodnosti pa je 5 ali 3 %.

Od sodnikov porotnikov, izvoljenih v zadnji mandatni dobi, je predlaganih za ponovno izvolitev 36 kandidatov ali 22 %. Ponovno predlagani kandidati so bili v zadnji mandatni dobi prvič izvoljeni.

Vsi predlagani kandidati so kandidaturo za sodnika porotnika sprejeli.

Komisija skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja je na seji dne 2. junija 1972 razpravljala o kandidatih za sodnike porotnike okrožnega sodišča v Kopru in na podlagi razprave daje predlog odloka o določitvi števila in izvolitvi sodnikov porotnikov okrožnega sodišča v Kopru republiškem zboru skupščine SR Slovenije v obravnavo in izvolitev.

PREDLOG ODLOKA

o soglasju k imenovanju direktorja zavoda SR Slovenije za produktivnost dela

Na podlagi 17. alinee 135. člena in 5. alinee 152. člena ustave Socialistične republike Slovenije in v zvezi s prvim odstavkom II. amandmaja k ustavi Socialistične republike Slovenije ter na podlagi 18. člena zakona o raziskovalni dejavnosti (Uradni list SRS, št. 26-148/70) je skupščina Socialistične republike Slovenije na seji republiškega zbora sprejela

ODLOK

o soglasju k imenovanju direktorja zavoda SR Slovenije za produktivnost dela

Svetu zavoda SR Slovenije za produktivnost dela se daje soglasje k imenovanju Janka Puklavca, dipl. inž. strojništva, samostojnega svetovalca v zavodu, za direktorja zavoda SR Slovenije za produktivnost dela.

OBRAZLOŽITEV

Po določbah drugega odstavka 18. člena zakona o raziskovalni dejavnosti imenuje direktorja raziskovalnega zavoda svet raziskovalnega zavoda v soglasju z ustanoviteljem.

Zavod SR Slovenije za produktivnost dela je dne 18. maja 1972 poslal komisiji skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja overjen izpisek sklepa sveta raziskovalcev in vlogo dipl. inž. Janka Puklavca. V spremnem dopisu navedenega gradiva prosi skupščino SR Slovenije, da v skladu z 18. členom zakona o raziskovalni dejavnosti izda soglasje k imenovanju direktorja.

Komisija skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja je na seji dne 2. junija razpravljala o gradivu zavoda SR Slovenije za produktivnost dela in na podlagi razprave predlaga, da skupščina SR Slovenije svetu zavoda SR Slovenije za produktivnost dela soglasje k imenovanju direktorja.

PREDLOG ODLOKA

o imenovanju predstavnikov SR Slovenije, ki jih imenuje skupščina SR Slovenije v skupščino republiške skupnosti otroškega varstva

Na podlagi 17. alineje 135. člena in 5. alineje 152. člena ustave Socialistične republike Slovenije in prvega odstavka II. amandmaja k ustavi Socialistične republike Slovenije ter v zvezi s 23. in 24. členom zakona o skupnostih otroškega varstva in o financiranju nekaterih oblik varstva v SR Sloveniji (Uradni list SRS, št. 43-335/67) je skupščina Socialistične republike Slovenije na seji republiškega zbora sprejela

ODLOK

o imenovanju predstavnikov SR Slovenije, ki jih imenuje skupščina SR Slovenije v skupščino republiške skupnosti otroškega varstva

V skupščini republiške skupnosti otroškega varstva poteče mandatna doba: dr. Mariju Avčinu, rednemu profesorju medicinske fakultete univerze v Ljubljani, predstojniku katedre za pediatrijo;

Mariji Ivkovič, predsednici izvršnega odbora republiške skupnosti otroškega varstva;

Miru Lužniku, namestniku direktorja zavoda za šolstvo SR Slovenije; Valentini Tomlje, direktorici centralnega zavoda za napredek gospodinjstva v Ljubljani.

V skupščino republiške skupnosti otroškega varstva se imenujejo:

Dragica Dekleva, samostojni svetovalec pri izvršnem svetu skupščine SR Slovenije;

dr. Jože Jeras, izredni profesor medicinske fakultete univerze v Ljubljani, predstojnik klinične bolnišnice za otroške bolezni, Ljubljana;

Pavle Pečar: direktor komunalnega zavoda za socialno zavarovanje, Koper;

Olga Vrabič, predsednica konference za družbeno aktivnost žensk SR Slovenije.

O B R A Z L O Ž I T E V

Dne 28. junija 1972 poteče mandatna doba polovici predstavnikov SR Slovenije, ki jih je imenovala skupščina SR Slovenije v skupščino republiške skupnosti otroškega varstva.

Komisija skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja je na seji dne 2. junija 1972 razpravljala o kandidatih za predstavnike SR Slovenije, ki jih imenuje skupščina SR Slovenije v skupščino republiške skupnosti otroškega varstva.

Po poprejšnjih posvetih z republiško skupnostjo otroškega varstva in koordinacijskim odborom za kadrovska vprašanja pri republiški konferenci SZDL Slovenije komisija za volitve in imenovanja predlaga, da skupščina SR Slovenije imenuje za predstavnike SR Slovenije v skupščini republiške skupnosti otroškega varstva Dragico Dekleva, samostojnega svetovalca pri izvršnem svetu skupščine SR Slovenije, dr. Jožeta Jerasa, predstojnika klinične bolnišnice za otroške bolezni v Ljubljani, Pavleta Pečarja, direktorja komunalnega zavoda za socialno zavarovanje v Kopru, in Olgo Vrabčič, predsednico konference za družbeno aktivnost žensk SR Slovenije.

P R E D L O G O D L O K A

o razrešitvi in izvolitvi sodnikov za prekrške republiškega senata za prekrške

Na podlagi 16. alinee 135. člena in 4. alinee 152. člena ustave Socialistične republike Slovenije ter II. in XXIII. amandmaja k ustavi Socialistične republike Slovenije in v zvezi z 21. členom zakona o organih za kaznovanje prekrškov (Uradni list SRS, št. 13-63/66) je skupščini Socialistične republike Slovenije na seji republiškega zbora sprejela

O D L O K

o razrešitvi in izvolitvi sodnikov za prekrške republiškega senata za prekrške

1. V republiškem senatu za prekrške se razreši:

Miloš Ogrin, kot sodnik za prekrške republiškega senata za prekrške.

2. Za sodnika za prekrške republiškega senata za prekrške se izvolita:

Maja Pruša, strokovna sodelavka v republiškem senatu za prekrške,

Alojzija Strašek-Kocjan, občinski sodnik za prekrške skupščine občine Ljubljana.

O B R A Z L O Ž I T E V

Komisija skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja je prejela od Miloša Ogrina, sodnika za prekrške republiškega senata za prekrške, prošnjo, da ga razreši dolžnosti sodnika za prekrške republiškega senata za prekrške,

ker je bil izvoljen, za organizacijskega sekretarja komiteja občinske konference ZKS Ljubljana-Center.

Republiški senat za prekrške predlaga izvolitev dveh sodnikov za prekrške, da se tako zasede izpraznjeno mesto kot tudi zaradi povečanega obsega dela.

Komisija skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja je razpravljala o razrešitvi sodnika in o predlogu republiškega senata za prekrške ter obrazložitev sprejela kot utemeljeno; zato predlaga, da republiški zbor skupščine SR Slovenije razreši Miloša Ogrina kot sodnika za prekrške republiškega senata za prekrške in izvoli za sodnika za prekrške republiškega senata za prekrške Majo Pruša, rojeno 29. 9. 1943 v Karlovcu. Na pravni fakulteti v Ljubljani je diplomirala 7. 4. 1967, nakar se je zaposlila kot sodni pripravnik na okrožnem sodišču v Ljubljani. Po izteku pripravniške dobe je opravila 27. 2. 1970 pravosodni izpit. Na razpisano mesto strokovnega sodelavca v republiškem senatu za prekrške v marcu 1970 je uspešno kandidirala in je na tem delovnem mestu še danes;

Alojzijo Strašek-Kocjan, rojeno 11. 12. 1938 v Celju. Na pravni fakulteti v Ljubljani je diplomirala leta 1960. Nato je bila sodni pripravnik na občinskem sodišču v Celju in odvetniški pripravnik v pravni pisarni v Celju. Pravosodni izpit je opravila leta 1962. Od leta 1964 do 1966 je opravljala funkcijo občinskega sodnika za prekrške v občini Ljubljana-Bežigrad. Od združitve služb občinskih sodnikov za prekrške v Ljubljani v skupno službo v letu 1966, pa je imenovana sodnik za prekrške skupščine občin mesta Ljubljana.

PREDLOG ODLOKA

o soglasju k imenovanju direktorja tekstilnega inštituta v Mariboru

Na podlagi 17. alinee 135. člena in 5. alinee 152. člena ustave Socialistične republike Slovenije in v zvezi s prvim odstavkom II. amandmaja k ustavi Socialistične republike Slovenije ter na podlagi 18. člena zakona o raziskovalni dejavnosti (Uradni list SRS, št. 26-148/70) je skupščina Socialistične republike Slovenije na seji republiškega zbora sprejela

ODLOK

o soglasju k imenovanju direktorja tekstilnega inštituta v Mariboru

Svetu tekstilnega inštituta v Mariboru se daje soglasje k imenovanju Jožeta Kolariča, dipl. inž., tehnologa, za direktorja tekstilnega inštituta v Mariboru.

OBRAZLOŽITEV

V skladu z določbami 18. člena zakona o raziskovalni dejavnosti prosi tekstilni inštitut v Mariboru skupščino Socialistične republike Slovenije, da da soglasje k imenovanju direktorja.

Svet raziskovalcev tekstilnega inštituta zastopa stališče, da je dipl. inž. Jože Kolarič v svoji pretekli mandatni dobi uspešno opravljal posle direktorja inštituta ter so prepričani, da bo uspešen tudi v ponovni mandatni dobi.

Komisija skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja je na seji dne 22. junija 1972 razpravljala o dopisu tekstilnega inštituta v Mariboru in na podlagi razprave daje predlog odloka o soglasju k imenovanju direktorja tekstilnega inštituta v Mariboru pristojnim zborom v obravnavo.

PREDLOG ODLOKA

o imenovanju predstavnikov družbene skupnosti v svete zdravstvenih delovnih organizacij, ki jih imenuje skupščina SR Slovenije in o določitvi samoupravnih in družbenopolitičnih skupnosti, ki delegirajo svoje predstavnike v te svete

Na podlagi 17. alineje 135. člena in 5. alineje 152. člena ustave Socialistične republike Slovenije ter prvega odstavka II. amandmaja k ustavi Socialistične republike Slovenije in na podlagi 40. člena zakona o zdravstvu (Uradni list SRS, št. 26-146/70) je skupščina Socialistične republike Slovenije na seji republiškega zbora sprejela

ODLOK

o imenovanju predstavnikov družbene skupnosti v svete zdravstvenih delovnih organizacij, ki jih imenuje skupščina SR Slovenije in o določitvi samoupravnih in družbenopolitičnih skupnosti, ki delegirajo svoje predstavnike v te svete

I.

1. V svet kliničnih bolnic Ljubljana se imenujejo:

Drago Benčina, predsednik odbora republiškega zbora za socialno politiko in zdravstvo;

Stane Črne, elektromojster, delovodja elektrovzdrževanja, Toplarna Ljubljana;

Ferdinand Vode, poslanec socialno-zdravstvenega zbora skupščine SR Slovenije.

2. Po dva predstavnika delegirajo:

skupnost zdravstvenega zavarovanja delavcev Ljubljana,

skupnost zdravstvenega zavarovanja kmetov Ljubljana,

skupščina občine Ljubljana-Center,

skupščina mesta Ljubljana,

skupnost zdravstvenih delovnih organizacij SR Slovenije, Ljubljana.

II.

1. V svet klinične bolnišnice za porodništvo in ženske bolezni v Ljubljani se imenuje:

Ivanka Kukovec, dipl. socialna delavka, referent za delovna razmerja, Tobačna tovarna Ljubljana.

2. *Po enega predstavnika delegira:*

skupnost zdravstvenega zavarovanja kmetov Ljubljana.

3. *Po dva predstavnika delegirajo:*

skupščina mesta Ljubljana,

skupščina občine Ljubljana-Center,

skupnost zdravstvenega zavarovanja delavcev Ljubljana.

III.

1. *V svet inštituta za načrtovanje družine v Ljubljani se imenuje:*

Mara Rupena-Osolnik, svetovalec v skupščini SR Slovenije.

2. *Po dva predstavnika delegirajo:*

skupnost zdravstvenega zavarovanja delavcev Ljubljana,

skupščina občine Ljubljana-Center.

IV.

1. *V svet inštituta za pljučne bolezni in tuberkulozo Golnik se imenuje:*
Slavo Kobe, sekretar socialno-zdravstvenega zbora skupščine SR Slovenije.

2. *Po dva predstavnika delegirajo:*

skupščina občine Kranj,

skupnost zdravstvenega zavarovanja delavcev Kranj,

skupnost zdravstvenega zavarovanja kmetov Ljubljana.

V.

1. *V svet klinične bolnišnice za otroške bolezni v Ljubljani se imenuje:*
Dušan Vakselj, dipl. pravnik, strokovni sodelavec, centralni komite ZK Slovenije.

2. *Po enega predstavnika delegirajo:*

skupnost zdravstvenega zavarovanja delavcev Ljubljana,

skupnost zdravstvenega zavarovanja kmetov Ljubljana,

republiška skupnost otroškega varstva, Ljubljana,

skupščina občine Ljubljana-Center,

skupnost zdravstvenih delovnih organizacij SR Slovenije, Ljubljana.

VI.

1. *V svet klinične bolnišnice za psihiatrijo v Ljubljani se imenuje:*

Vili Vaš, vodja kadrovske socialne službe, Kolinska, tovarna hranil, Ljubljana.

2. *Po enega predstavnika delegirajo:*

skupščina občine Ljubljana-Moste-Polje,
skupnost zdravstvenega zavarovanja delavcev, Ljubljana,
skupnost zdravstvenega zavarovanja kmetov Ljubljana.

3. *Po dva predstavnika delegira:*

skupščina mesta Ljubljana.

VII.

1. *V svet onkološkega inštituta v Ljubljani se imenuje:*

dr. France Petrič, dipl. pravnik, namestnik tajnika skupščine SR Slovenije.

2. *Po enega predstavnika delegirajo:*

raziskovalna skupnost Slovenije, Ljubljana,
skupnost zdravstvenih delovnih organizacij SR Slovenije, Ljubljana,
zveza skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev SR Slovenije, Ljubljana,
skupščina mesta Ljubljana.

VIII.

1. *V svet zavoda SR Slovenije za zdravstveno varstvo v Ljubljani se imenujeta:*

Franc Pentek, dipl. inž. strojništva, tehnični svetovalec generalnega direktorja, Titovi zavodi Litostroj, Ljubljana,

mgr. dr. Maksimilijan Golobič, polkovnik, specialist za splošno medicino, vojna bolnica, Ljubljana.

2. *Po enega predstavnika delegirajo:*

zveza skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev SR Slovenije, Ljubljana,
skupnost zdravstvenih delovnih organizacij SR Slovenije, Ljubljana,
raziskovalna skupnost Slovenije, Ljubljana,
skupščina mesta Ljubljana,
skupščina občine Ljubljana-Center.

IX.

1. *V svet zavoda za rehabilitacijo invalidov SR Slovenije v Ljubljani se imenuje:*

Silva Kmet, dipl. psiholog, vodja službe za poklicno usmerjanje, komunalni zavod za zaposlovanje Ljubljana.

2. *Po enega predstavnika delegirajo:*

republiška izobraževalna skupnost, Ljubljana,
skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji, Ljubljana,
zveza skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev SR Slovenije, Ljubljana,
skupščina mesta Ljubljana.

X.

1. *V svet zavoda za transfuzijo krvi v Ljubljani se imenujeta:*

Maks Klanjšek, dipl. pravnik, sekretar republiškega odbora Rdečega križa Slovenije;

Anica Okršlar, višji laboratorjski tehnik, zdravstveni dom Ljubljana, enota Šiška.

2. *Po enega predstavnika delegirajo:*

skupnost zdravstvenih delovnih organizacij SR Slovenije, Ljubljana,
skupnost zdravstvenega zavarovanja delavcev Ljubljana,
skupnost zdravstvenega zavarovanja kmetov Ljubljana,
skupščina mesta Ljubljana.

XI.

1. *V svet zavoda za farmacijo in preizkušnje zdravil v Ljubljani se imenuje:*

Živa Beltram, predsednica koordinacijskega odbora za načrtovanje družine pri republiški konferenci za družbeno aktivnost žensk Slovenije.

2. *Po enega predstavnika delegirajo:*

zveza skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev SR Slovenije, Ljubljana,
skupnost lekarn Slovenije, Ljubljana,
skupščina občine Ljubljana-Bežigrad.

XII.

1. *V svet ortopedske bolnice Valdoltra se imenuje:*

Emil Marušič, varnostni inženir, vodja službe varstva pri delu, Luka Koper, Koper.

2. *Po enega predstavnika delegirajo:*

zveza skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev SR Slovenije, Ljubljana,
skupščina občine Koper,
republiška izobraževalna skupnost, Ljubljana.

XIII.

1. *V svet bolnišnice za predšolsko invalidno mladino Stara Gora pri Novi Gorici se imenuje:*

Vasilij Jurca, vodja splošnega sektorja, Goriške opekarne, Volčja draga.

2. *Po enega predstavnika delegirajo:*

republiška skupnost otroškega varstva, Ljubljana,
republiška izobraževalna skupnost, Ljubljana,
zveza skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev SR Slovenije, Ljubljana,
skupščina občine Nova Gorica.

O B R A Z L O Ž I T E V

Po določbah 40. člena zakona o zdravstvu sodelujejo v zadevah posebnega družbenega pomena v svetu zdravstvene delovne organizacije poleg članov delovne skupnosti tudi predstavniki skupnosti zdravstvenega zavarovanja in drugih zainteresiranih samoupravnih skupnosti ter družbenopolitičnih skupnosti.

Ustanovitelj določi, katere skupnosti zdravstvenega zavarovanja, druge zainteresirane samoupravne skupnosti ter družbenopolitične skupnosti delegirajo svoje predstavnike v svet zdravstvene delovne organizacije in koliko jih delegirajo.

Posebnega družbenega pomena so: sprejemanje splošnih aktov zdravstvene delovne organizacije, ki se nanašajo na način in postopek za uveljavljanje pravic občanov do zdravstvenega varstva, družbeni dogovor o izvajanju in financiranju zdravstvenega varstva ter drugi družbeni dogovori in samoupravni sporazumi; sklepanje pogodb s plačniki zdravstvenih storitev; določanje cen zdravstvenih storitev; načrti za delo in razvoj zdravstvene delovne organizacije; obravnavanje stanja in dela v zdravstveni delovni organizaciji s stališča izpolnjevanja njenih nalog; ordinacijski čas; vprašanje odgovornosti organov upravljanja in vodilnih delavcev; obravnavanje splošnih pripomb delovnih in drugih organizacij k delu zdravstvene delovne organizacije in njenih delavcev; imenovanje direktorja; sprejemanje na delo in prenehanje dela delavcev na vodilnih mestih; finančni načrt, zaključni račun in finančna problematika zdravstvene delovne organizacije.

Komisija skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja je na seji dne 28. marca in 22. junija 1972 razpravljala o kandidatih za predstavnike družbene skupnosti, ki jih imenuje skupščina SR Slovenije v svete zdravstvenih delovnih organizacij, katerih ustanovitelj je republika, in o določitvi samoupravnih in družbenopolitičnih skupnosti, ki delegirajo svoje predstavnike v te svete, ter o določitvi števila predstavnikov družbene skupnosti.

Pri pripravi predloga so sodelovali republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo, komisija za volitve in imenovanja skupščine mesta Ljubljana, komisije občinskih skupščin za volitve in imenovanja Nova Gorica in Lenart ter predstavniki zdravstvenih delovnih organizacij.

Na podlagi obširne razprave komisija skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja daje predlog odloka o imenovanju predstavnikov družbene skupnosti v svete zdravstvenih delovnih organizacij in o določitvi samoupravnih in družbenopolitičnih skupnosti, ki delegirajo svoje predstavnike v te svete, pristojnim zborom skupščine SR Slovenije v obravnavo in odločanje.

PREDLOG ODLOKA

o določitvi števila in izvolitvi sodnikov porotnikov okrožnega sodišča v Celju

Na podlagi 16. alinee 135. člena in 4. alinee 152. člena ustave Socialistične republike Slovenije ter II. amandmaja k ustavi Socialistične republike Slovenije (Uradni list SRS, št. 16-144/67) in 17. člena zakona o sodiščih splošne pristojnosti (Uradni list SRS, št. 20-220/65) je skupščina Socialistične republike Slovenije na seji republiškega zbora sprejela

ODLOK

o določitvi števila in izvolitvi sodnikov porotnikov okrožnega sodišča v Celju

I.

Okrožno sodišče v Celju ima 160 sodnikov porotnikov.

II.

Za sodnike porotnike se izvolijo:

Pavel Ajdnik, načelnik oddelka za inšpekcijske službe, skupščina občine Laško;

Jože Aljaž, HTZ tehnik, rudnik lignita Velenje;

Adolf Arzenšek, tehnik-konstruktor, AERO, kemična in grafična industrija, Celje;

Alojz Batič, vodilni organizator, Gorenje, tovarna gospodinjske opreme, Velenje;

Zora Batič, upokojenka, Celje, Ljubljanska cesta 12;

Milan Bavdek, zobotehnik, zdravstveni dom Celje, enota Žalec;

Jože Belina, avtomehanik, avtoturistično podjetje Izletnik, Celje;

Avgust Božič, upokojenec, Šentjur pri Celju, št. 149;

Karel Bračun, samostojni obrtnik, Kozje, št. 109;

Alojz Bratuž, skladiščnik lesa, lesna industrija Bohor, Šentjur pri Celju;

Maks Brečko, sadjar, kmetijska zadruga Slovenske Konjice;

Ana Bremec, vodja službe otroškega dodatka, komunalni zavod za socialno zavarovanje Celje;

- Majda Brenčič, socialna delavka, zdravstveni dom Celje;
Jože Brumen, direktor tehničnih služb, MERX, veletrgovsko, gostinsko-turistično in proizvodno podjetje, Celje;
Franc Cerjak, zasebni kmetovalec, Polana št. 8, p. Jurklošter;
Viki Cilenšek, strugar, strojno industrijsko podjetje SIP, Šempeter v Savinjski dolini;
Franc Cink, referent za narodno obrambo in civilno zaščito, splošna bolnica Celje;
Nevenka Cmok, dipl. inž. agronomije — predavatelj, kmetijsko izobraževalni center Celje;
Ivan Cokan, upokojenec, Celje, Trubarjeva 53 b;
Marjan Cvek, vratar, EMO, emajlirnica, metalna industrija, orodjarna, Celje;
Ana Čeplak, upokojenka, Bočna št. 63, p. Šmartno ob Dreti;
Ivanka Derganc, predmetna učiteljica, osnovna šola I. celjske čete, Celje;
Jože Dimec, zasebni kmetovalec, Rožni vrh št. 1, p. Šmartno v Rožni dolini;
Milan Dobnik, osnovna šola I. celjske čete, Celje;
Božena Dojer, vodja splošnega kadrovskega oddelka, Toper, tovarna perila, Celje;
Viktor Domjanič, skupinovodja, cinkarna, metalurško kemična industrija, Celje;
Albert Ernestl, šef proizvodnje, tovarna dokumentnega in kartnega papirja Radeče;
Anton Farčnik, vodja varnostne službe, tekstilna tovarna Prebold;
Stanko Fidler, pripravljalec furnirja, lesno industrijski kombinat Savinja, Celje;
Ivan Filipčič, poslovodja živilskega oddelka, Tehnomercator, trgovsko podjetje na veliko in malo, Celje;
Oliva Fišer, knjigovodja, splošna bolnica Celje;
Jožica Flander, konter finančnega knjigovodstva, Žična, tovarna žičnih izdelkov, Celje;
Franc Fricelj, v. d. tehničnega direktorja, Polypex, industrija plastike, Šoštanj;
Pavel Goličnik, zasebni kmetovalec, Šmihel nad Mozirjem št. 26;
Vili Gruber, pomočnik vodje enote, Obnova, gradbeno in obrtno podjetje, Celje;
Frančiška Habjan, upokojenka, Šmarje pri Jelšah št. 84;
Zofija Hindel, kontrolor dolžin in velikosti, Polzela, tovarna nogavic, Polzela;
Marija Horvat, učiteljica, posebna osnovna šola Velenje;
Tatjana Hribar, referent, komite občinske konference ZKS Žalec;
Stane Hudnik, upokojenec, Celje, Ulica Tončke Čečeve 9;
Neva Iršič, referent za skupščinske zadeve, skupščina občine Celje;
Hilda Jager, odmerni referent, skupščina občine Slovenske Konjice;
Teodor Jelen, vodja kadrovske službe, rudnik lignita Velenje;
Vida Jernejc, predmetna učiteljica, osnovna šola Prebold;
Viktor Jeromel, upokojenec, Vitanje št. 91;
Leopold Jevšenak, tržni inšpektor, skupščina občine Celje;

Jože Jurkovič, gozdarski tehnik, gozdno gospodarstvo Celje, obrat Rogaška Slatina;

Anton Kamenšek, vodja prodaje, Kors, konfekcija oblačil, Rogaška Slatina;

Darinka Karče, predmetna učiteljica, osnovna šola Mozirje;

Vikica Kavčič, odmerni referent, skupščina občine Celje;

Štefka Klančičar, upokojenka, Celje, Vrunčeva 31;

Antonija Klančnik, rezalec, obrtno podjetje Elegant, Celje;

Rudi Kobolt, pedagoški svetovalec, zavod za šolstvo SRS, organizacijska enota Celje;

Cveto Kolenc, MERX, veletrgovsko, gostinsko-turistično in proizvodno podjetje, Celje;

Franc Kolenc, vodja centra TT linij, podjetje za PTT promet Celje;

Ivanka Koprivec, finančni knjigovodja, splošna bolnica Celje, bolniška delovna enota Topolščica;

Drago Korbar, delovodja brusilnice, steklarska šola Rogaška Slatina;

Alojz Kotar, upokojenec, Liboje št. 34, p. Petrovče;

Janko Kovač, ključavničar, združeno podjetje slovenske železarne, železarna Štore;

Lojze Kovač, upokojenec, Celje, Trubarjeva 24;

Jože Kovačič, steklar, steklarna Boris Kidrič, Rogaška Slatina;

Ivanka Kragl, analitik za kadrovske zadeve, skupščina občine Žalec;

Anica Krajnc, skladiščnik gotovih izdelkov, TOLO, tovarna lahke obutve, Šentjur pri Celju;

Tomaž Kravogel, vzdrževalec elektronskih in avtomatskih naprav, tovarna dokumentnega in kartnega papirja Radeče;

Franc Krečič, geometer, cestno podjetje Celje;

Vida Kreže, pomočnik ravnatelja, osnovna šola Primoža Trubarja, Laško;

Maksimilijan Krivec, upokojenec, Kozje št. 119;

Tone Kugonič, pravnik, termoelektrarna Šoštanj;

Silvo Lampret, vodja delavnic, opekarna Ljubečna pri Celju;

Konrad Leskovšek, referent za socialno varstvo in zdravstvo, skupščina občine Šentjur pri Celju;

Edvard Lešnik, topilec, združeno podjetje slovenske železarne, železarna Štore;

Herman Lešnik, vodja plana in analiz, tovarna usnja Šoštanj;

Vinko Ljubej, vodja izmene, Bohor, lesna industrija, Šentjur pri Celju;

Mirko Maček, referent za splošne zadeve, trgovsko podjetje Savinjski magazin, Žalec;

Julka Marinič, profesorica, gimnazija Celje;

Maks Mastnak, revirni gozdar, gozdno gospodarstvo Celje, obrat Slovenske Konjice;

Alojz Mavrič, nakladalec lesa, Glin, gozdarstvo in lesna industrija, Nazarje;

Karel Mehle, strojni tehnik, Toper, tovarna perila Celje;

Alojz Meteljko, vodja enote, zdravišče Rogaška Slatina;

Franc Metelko, strojni ključavničar, Ferralit, livarna sive litine in barvastih kovin, armature, mehanska obdelava, Žalec;

Slavko Mihelčič, upokojenec, Celje, Cankarjeva 7;

- Jože Miklavc, sociolog, rudarski šolski center Velenje;
Stanka Mirnik, vodja enote, Toper, tovarna perila, Celje;
Drago Murovič, tajnik organizacije upravljanja cinkarna, metalurško-kemična industrija, Celje;
Vera Musec, tehnični sekretar, komite občinske konference ZKS Celje;
Simon Napotnik, pomočnik vodje poslovne enote, kmetijski kombinat Hmežad, Žalec;
Franc Napret, upokojenec, Laško št. 232;
Rozalija Oblak, vodja oddelka slikarne, keramična industrija Liboje, p. Žalec;
Pavla Ocvirk, fakturistka, gradbeno podjetje Gradnja, Žalec;
Franc Ogrizek, predsednik občinske konference SZDL Šentjur pri Celju;
Marta Pačnik, učiteljica, osnovna šola Dušana Jereba, Slovenske Konjice;
Zofija Pavlič, administratorica, gostinsko podjetje Jelen, Slovenske Konjice;
Milan Pavlovič, upokojenec, Celje, Trg oktobrske revolucije 3;
Jernej Pelko, dipl. inž. — projektant, gradbeno industrijsko podjetje Ingrad, Celje;
Alojz Penšek, rudarski tehnik, rudnik lignita Velenje;
Rudolf Petan, varnostni tehnik v proizvodnji, Konjice, lesno industrijsko podjetje, Slovenske Konjice;
Stefan Petelinšek, skladiščnik, cestno podjetje Celje;
Đorđe Piano, vodja splošnega sektorja, Gorenje, tovarna gospodinjske opreme, Velenje;
Slavko Pintar, referent nabave, Comet, umetni brusi in nekovine, Zreče;
Jože Pišek, vodja komerciale, kmetijski kombinat Šentjur pri Celju;
Edita Plemenitaš, učiteljica, osnovna šola Lemberg, p. Strmec pri Vojniku;
Anton Podrgajs, zasebni kmetovalec, Zagrad št. 1, p. Celje;
Tugomir Pokorn, dipl. inž. strojništva, Konus, industrijski kombinat Slovenske Konjice;
Franc Potočnik, zasebni kmetovalec, Kaplja vas št. 26, p. Prebold;
Ljudmila Preskar, šivilja, Metka, tekstilna tovarna in konfekcija, Celje, obrat Kozje;
Josip Putanec, dipl. inž., nadzornik vrelcev, zdravilišče Rogaška Slatina;
Erno Rahten, rudarski tehnik, rudnik lignita Velenje;
Jože Rakun, sekretar komisij pri občinski konferenci ZKS Mozirje;
Dragica Repenšek, kalkulant, Gorenje, tovarna gospodinjske opreme, Velenje;
Anica Repnik, socialna delavka, osnovna šola Polzela;
Franc Ribič, upokojenec, Žalec, Savinjska c. 51;
Alojz Rihter, skupinovodja, Klima, industrija aerotermičnih aparatov, Celje;
Boris Rosina, referent za upravno pravne zadeve, skupščina občine Celje;

- Nevenka Roš, referent, skupščina občine Laško;
Emil Rozman, zlatar, zlatarna Celje;
Stevo Rožanski, vodja splošnega kadrovskega oddelka, splošna vodna skupnost Savinja, Celje;
Ferdinand Sajko, referent za premoženjsko pravne zadeve, skupščina občine Šmarje pri Jelšah;
Justina Sešel, skladiščna delavka, kovaška industrija Zreče;
Franc Smodiš, upravnik, krajevna skupnost Gaberje;
Jožica Smonkar, referent za skupščinske zadeve in pravno službo, skupščina občine Velenje;
Alojz Sotlar, dipl. inž., tehnični vodja, Etol, tovarna arom in eteričnih olj, Celje;
Jože Stanonik, trgovski potnik, lesno-industrijski kombinat Savinja, Celje;
Ivan Starc, nadzornik separacije, rudnik rjavega premoga Laško;
Vlado Stojič, strojnik, Ceste in kanalizacije, Celje;
Tamara Strahovnik, vodja skupine socialnih dejavnosti, Emo, emajlirnica, metalna industrija, orodjarna, Celje;
Milka Šinkovec, psiholog, III. osnovna šola Velenje;
Vinko Škrabar, upokojenec, Šempeter v Savinjski dolini št. 78;
Viljem Šmerc, vodja nadzorništva, združeno podjetje za distribucijo električne energije Slovenije, Elektro Celje;
Ivan Storman, šablonar, Garant, pohištvena industrija, Polzela;
Erika Struc, vodja delovne enote, MERX, veletrgovsko, gostinsko-turistično in proizvodno podjetje, Celje;
Milan Štumberger, inženir organizacije dela, komunalni zavod za zaposlovanje Velenje;
Alojz Štrubej, dipl. inž., vodja kemičnega laboratorija, združeno podjetje slovenske železarne, železarna Štore;
Jože Šumej, glavni orodjar, Alpos, tovarna kovinskih izdelkov in opreme, Šentjur pri Celju;
Zofka Šupek, oskrbovalka stroja, AERO, kemična in grafična industrija, Celje;
Klara Šverko, vodja oddelka, steklarna Boris Kidrič, Rogaska Slatina;
Mira Ternovšek, vodja enote, Toper, tovarna perila, Celje;
Albin Tofant, inženir organizacije dela, cestno podjetje Celje;
Franc Tovornik, vodja kadrovske službe, Cinkarna, metalurško kemična industrija, Celje;
Mira Travnar, obratovodja pripravljalnice, Volna, industrija volnenih izdelkov, Laško;
Venčeslav Učakar, kontrolor za PTT promet, podjetje za PTT promet, Celje;
Marčela Valant, vodja administracije, zdravstvena postaja Podčetrtek;
Dana Valenčak, gospodinja, Velenje, Efenkova 13;
Leopold Veber, pedagoški svetovalec, zavod za šolstvo SRS, organizacijska enota Celje;
Majda Veber, gospodinja, Žalec, Celjska c. 3;
Anton Venek, dipl. inž., vodja delovne enote kooperacije, zgornje-savinjska kmetijska zadruga Mozirje;

Franc Verdel, inštruktor učencev, Libela, tovarna tehtnic, Celje;

Hermína Veronovski, zlatarka, zlatarna Celje;

Franc Vitanc, šef splošnega sektorja, gradbeno industrijsko podjetje Ingrad, Celje;

Karolina Vodenik, inštruktor v tkalnici, Metka, tekstilna tovarna in konfekcija, Celje;

Vinko Vodušek, inštalater, Sigma, savinjska industrija opreme in gradbena montaža, Žalec;

Marta Vogrinc, vodja finančnega oddelka, kmetijski kombinat Hme-zad, Žalec;

Franc Vreže, skladiščnik, kmetijski kombinat Hme-zad, Žalec, poslovna enota Vital, Mestinje, p. Podplat;

Zinka Zabukovec, programer, Kovinotehna, veletrgovina s tehničnim blagom, izvoz-uvoz, Celje;

Alojz Zagožen, interni kontrolor, Tehnomercator, trgovsko podjetje na veliko in malo, Celje;

Jože Zajc, vodja splošnega kadrovskega sektorja, Juteks, tekstilna tovarna, Žalec;

Vinko Završnik, referent za obrambno vzgojo, skupščina občine Celje;

Franc Zdovc, vodja nadzornišтва, združeno podjetje za distribucijo električne energije Slovenije, Elektro Celje;

Jože Zlender, zasebni kmetovalec, Lesično št. 50;

Slavica Žnidaršič, referent za rejništvo, center za socialno delo, Celje;

Stanko Žvipelj, varilec, Glin, gozdarstvo in lesna industrija, Nazarje.

O B R A Z L O Ž I T E V

Sodnikom porotnikom okrožnega sodišča v Celju poteče mandatna doba 26. junija 1972. Predsedstvo okrožnega sodišča v Celju predlaga, da se glede na obseg in vrsto sporov poveča število sodnikov porotnikov od sedanjega števila 140 na 160.

Predlog kandidatov za sodnike porotnike je sestavljen na podlagi predlogov, ki so jih dostavile komisije za volitve in imenovanja občinskih skupščin celjskega območja. Pri izbiri kandidatov so sodelovali samoupravni organi v gospodarskih organizacij ter družbenopolitične organizacije na terenu.

Struktura predlaganih kandidatov je naslednja:

Med kandidati je 26 delavcev iz neposredne proizvodnje, 46 kandidatov je na vodilnih delovnih mestih v neposredni proizvodnji, 23 vodilnih delavcev v gospodarstvu, 5 kandidatov je iz raznih zavodov, 13 iz javne uprave, 6 zasebnih kmetovalcev, 13 prosvetnih delavcev, 16 upokojencev, 4 zdravstveni delavci, 5 družbenopolitičnih delavcev, 1 obrtnik in 2 gospodinji.

Od predlaganih kandidatov je 53 žensk ali 33 % in 107 moških.

62 od predlaganih kandidatov je bilo že doslej sodnikov porotnikov, kar predstavlja 39 % od števila 160.

Vsi predlagani kandidati so dali pristanek za sodelovanje.

Ugotovljeno je bilo, da nihče od predlaganih kandidatov ni bil v kazenskem postopku oziroma ni bil kaznovan.

Komisija skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja je na seji dne 22. junija 1972 razpravljala o kandidatih za sodnike porotnike okrožnega sodišča v Celju in na podlagi razprave daje predlog odloka o določitvi števila in izvolitvi sodnikov porotnikov okrožnega sodišča v Celju republiškem zboru skupščine SR Slovenije v obravnavo in izvolitev.

PREDLOG ODLOKA

o določitvi števila in izvolitvi sodnikov porotnikov okrožnega gospodarskega sodišča v Mariboru

Na podlagi 16. alineje 135. člena in 4. alineje 152. člena ustave Socialistične republike Slovenije ter II. amandmaja k ustavi Socialistične republike Slovenije in v zvezi s 6. in 10. členom zakona o gospodarskih sodiščih v SR Sloveniji (Uradni list SRS, št. 20-221/65) in s 45. členom zakona o gospodarskih sodiščih (Uradni list SFRJ, št. 7-83/65) je skupščina SR Slovenije na seji republiškega zbora sprejela

ODLOK

o določitvi števila in izvolitvi sodnikov porotnikov okrožnega gospodarskega sodišča v Mariboru

I.

Okrožno gospodarsko sodišče v Mariboru ima 150 sodnikov porotnikov.

II.

Za sodnike porotnike se izvolijo:

- Dušan Abram, receptor, gostinsko podjetje Turist hotel, Maribor;
- Stefan Adam, tehnični vodja pekarn, Intes, živilski kombinat, Maribor;
- Danica Aigner, knjigovodja, tovarna dušika Ruše;
- Viljem Antolinc, dipl. inž. gradbeništva, vodja obračunske enote, splošno gradbeno podjetje Konstruktor, Maribor;
- Marija Arko, pravni referent, komunalni zavod za socialno zavarovanje Maribor;
- Milka Bacciavila, referent za reklamacije, Mariborska livarna, Maribor;
- Ivan Balažič, premoženjsko-pravni referent, skupščina občine Lendava;
- Marjan Baškovič, inženir lesarstva, lesno industrijsko podjetje Slovenj Gradec;
- Ivan Bauman, referent za regrese, zavarovalnica Maribor;
- Franc Bele, strojni tehnik, Elektrovovina, tovarna elektrovinskih izdelkov, Maribor;
- Jože Belšak, višji bančni delavec, kreditna banka Ptuj;
- Emirik Benko, sekretar delovne organizacije, Ločilka, elektrovinsko podjetje, Murska Sobota;

Marjan Berčič, tehnični pomočnik šefa poslovne enote, gradbeno industrijsko podjetje Gradis, Ljubljana, poslovna enota Ravne na Koroškem; Ivan Blagotinšek, ekonomist, tovarna meril Slovenj Gradec; Mladen Božin, ekonomist, načelnik oddelka, skupščina občine Maribor; Alojz Bratkovič, šef sektorja, zavarovalnica Maribor; Bojan Brumec, strugar, industrijsko podjetje Elrad, Gornja Radgona; Veljko Bubnjevič, pravni referent, podjetje za visoke gradnje Stavbar, Maribor;

Stanislav Buchmeister, vodja operativne priprave za usluge, tovarna avtomobilov in motorjev Maribor, obrat Studenci;

Mihael Butina, pravni referent, tovarna avtomobilov in motorjev Maribor, obrat Tezno;

Srečko Dobljekar, dipl. inž. gozdarstva, šef gozdnega obrata, gozdno gospodarstvo Maribor, gozdni obrat Lovrenc na Pohorju;

Marija Doležal, ekonomist, komunalni zavod za socialno zavarovanje Maribor;

Stanislav Dovečar, vodja raziskovalno razvojnega sektorja, Svila, tekstilna tovarna, Maribor;

Egon Eferl, ekonomist, tovarna Zlatorog, Maribor;

Janko Eferl, vodja socialno-kadrovske službe, kreacija Nina vezanina, Maribor;

Zinka Erjavec, računovodja, zavod za časopisno in radijsko dejavnost, Murska Sobota;

Stanko Fekonja, trgovski poslovodja, veletrgovina Koloniale, Maribor;

Edvard Fenko, elektrovarilec, Metalna, tovarna za investicijsko opremo in izvajanje inženiringa, Maribor;

Alojz Fras, vodja delovne enote, kmetijska zadruga Pesnica;

Franc Fras, visoko kvalificirani mlinar, Intes, živilski kombinat, Maribor;

Milan Galič, poslovodja, gostinsko podjetje hotel Orel, Maribor;

Alojz Gergorič, dipl. inž. strojništva, tehnični vodja kontrole, Primat, tovarna kovinske opreme, Maribor;

Anton Gliha, dipl. inž. kemije, vodja obrata, tovarna Zlatorog, Maribor;

Franc Golob, vodja izmene mehanske tehnologije, Mariborska tekstilna tovarna, Maribor;

Franc Grajfoner, vodja gradbenega sektorja, splošno gradbeno podjetje Konstruktor, Maribor;

Zmagoslava Gselman, pravnik, kreacija Nina vezanina, Maribor;

Jože Hajdinjak, dipl. inž. kemije, INA, industrija nafte, Lendava;

Vinko Hajdinjak, nabavni referent, splošna bolnišnica Maribor;

Tone Hlede, pomočnik načelnika oddelka za finance, skupščina občine Maribor;

Anton Hofbauer, računovodja, tovarna usnja Slovenj Gradec;

Jože Hojnik, direktor, obrtno podjetje Slikar, Maribor;

Zora Hojnik, analitik, tovarna avtomobilov in motorjev Maribor;

Martin Horvat, pravni referent, KIK Pomurka, Murska Sobota;

Lado Janžekovič, komercialist, gradbeno industrijsko podjetje Gradis, Ljubljana, gradbeno vodstvo Maribor;

Maks Jaš, analitik, kreditna banka Celje, podružnica Slovenj Gradec;

Ivan Jerenko, dipl. ekonomist, EM Hidromontaža, Maribor;

Hubert Kac, Vodja GRS, Agrokombinat Maribor;

Milan Kajfež, brivsko-frizerski mojster, brivsko-frizersko podjetje Maribor;

Ciril Klajnšek, vodja izobraževalnega centra, Mura, tovarna perila, Murska Sobota;

Cilka Klavžer, finančni knjigovodja, Agrokombinat Maribor;

Janez Klenovšek, vodja splošnega sektorja, Intes, živilski kombinat, Maribor;

Rudolf Kmetec, dipl. pravnik, Avtobusni promet Maribor;

Slavko Kobal, direktor razvojnega sektorja, veletrgovina Vema, Maribor;

Anton Koban, vodja gradbišč, montažno podjetje Cevovod, Maribor;

Anton Kokol, strojni tehnik, tovarna glinice in aluminija Boris Kidrič, Kidričevo;

Janez Kompan, dipl. inž. strojništva, tovarna avtomobilov in motorjev Maribor, obrat Tezno;

Nikolaj Koršič, ročni stavec, založniško in grafično podjetje Pomurski tisk, Murska Sobota;

Vilko Kos, delovodja, Metalna, tovarna za investicijsko opremo in izvajanje inženiringa, Maribor;

Franc Kositer, dipl. inž. gradbeništva, gradbeno industrijsko podjetje Gradis, Ljubljana, gradbeno vodstvo Maribor;

Andrej Kovač, dipl. inž., vodja prodajnega sektorja, tovarna avtoopreme Ptuj;

Jože Kovač, knjigovodja, Impol, industrija metalnih polizdelkov, Slovenska Bistrica;

Katja Kovačič, analitik, Marles, lesna in pohištvena industrija Maribor;

Anton Krajnc, prometnik, Avtobusni promet Maribor;

Franc Krajnc, ekonomski tehnik, komunalni zavod za zaposlovanje Maribor;

Janez Krajnc, računovodja, komunalno podjetje Snaga, Maribor;

Jože Krajnc, šef računovodstva, tovarna Muta, tovarna gospodinjske opreme Gorenje, Velenje, p. Muta;

Anka Krajnčič, dipl. inž., inženir v pripravi dela, Svila, tekstilna tovarna, Maribor;

Branko Kramberger, obratovodja, montažno podjetje Elektrokovinar, Ptuj;

Albert Kramer, dipl. inž., obratovodja, Mariborska tekstilna tovarna, Maribor;

Heribert Kristančič, knjigovodja, splošno gradbeno podjetje Konstruktor, Maribor;

Mirko Kumar, vodja lesnega obrata, lesno industrijsko podjetje Slovenj Gradec, obrat Prevalje;

Franjo Kutnjak, trgovski poslovodja, veletrgovina Koloniale, Maribor;

Silva Lampret, saldokontist, veletrgovina Tanin, Maribor;

Franc Lanščak, referent za varnost dela, KIK Pomurka, Murska Sobota;

Aleksander Lapajne, pravni referent, Mariborska livarna, Maribor;

Ivan Ledinek, poslovodja, gostinsko podjetje Novi svet, Maribor;

Rudolf Lenassi, dipl. pravnik, tajnik, skupščina občine Dravograd;

Branko Lesničar, električar, kovinsko podjetje Atmpos, Maribor-Hoče;
Franc Letina, tapetnik, vodja skladišča, Marles, lesna in pohištvena industrija, Maribor;

Stanislav Letnar, ključavničar, vodja tehničnega arhiva, tovarna avtomobilov in motorjev Maribor, obrat Studenci;

Bogomir Lukež, vodja obračunskega oddelka, splošno gradbeno podjetje Konstruktor, Maribor;

Jože Magišta, obratovodja predilnice, Mariborska tekstilna tovarna, Maribor;

Boris Majaron, dipl. inž. gradbeništva, podjetje za visoke gradnje Stavbar, Maribor;

Henrik Marko, dipl. inž. metalurgije, tovarna avtomobilov in motorjev Maribor, obrat Tezno;

Franc Matjašič, vodja prodaje prehrambenega sektorja, veletrgovina Vema, Maribor;

Franc Mencigar, kmetijski tehnik, Agrokombinat, kmetijska zadruga Lenart v Slovenskih goricah, obrat Cerkvenjak;

Julijana Mežnar, šef oddelka za kreditiranje investicij, kreditna banka Maribor;

Alojz Mihič, ekonomist, gostinsko podjetje Novi svet, Maribor;

Petko Miletič, oficir JLA, V. P. 1993 Maribor;

Vojmir Mišič, šef odseka, kreditna banka Maribor;

Emil Mori, pravnik, rudniki svinca in topilnica Mežica;

Janez Müller, strojni ključavničar, Elektrokovina, tovarna elektrokovinskih izdelkov, Maribor;

Franc Muster, v. d. vodja vhodne kontrole, Primat, tovarna kovinske opreme, Maribor;

Stanislav Murko, ekonomist, Metalna, tovarna za investicijsko opremo in izvajanje inženiringa, Maribor;

Julij Pečan, usnjarski tehnik, Konus, usnjarski kombinat, Slovenske Konjice, obrat Lenart v Slovenskih goricah;

Franc Perc, dipl. inž. gradbeništva, gradbeno industrijsko podjetje Gradis, Ljubljana, gradbeno vodstvo Maribor;

Štefka Petek, referent za delovna razmerja, Slovenija-vino, Ljubljana, samostojni obrat Jeruzalem, Ormož;

Branko Podlesnik, gradbeni inženir-predavatelj, višja tehniška šola Maribor;

Franc Polič, vodja računovodstva, kmetijski kombinat Ptuj;

Franc Prešern, elektrotehnik, šef obrata, Elektro Maribor, obrat Gornja Radgona;

Jasna Princ, tajnik organov upravljanja, zdravstveni dom Maribor;

Ivan Puklavac, komercialist, Svila, tekstilna tovarna Maribor;

Angela Pušnik, vodja finančnega knjigovodstva, podjetje za nizke gradnje Nigrad, Maribor;

Franjo Radi, dipl. inž. kemije, tovarna Zlatorog, Maribor;

Jožica Rajšter, vodja oddelka za plan, splošna bolnišnica Maribor;

Anton Rakuš, natakár, gostinsko podjetje Haloški biser, grad Borl, obrat v Ptuj;

Valter Ratner, dipl. pravnik, skupščina občine Maribor;

Rafael Rihtar, planer-statistik, Agrokombinat Maribor;

Alojz Rijavec, šef prometa in strojnega parka, gradbeno podjetje Drava, Ptuj;

Ludvik Robič, urejevalec stiskalnic, Elektrokovina, tovarna elektrokovinskih izdelkov, Maribor;

Maks Robnik, obratovodja, tovarna dušika Ruše;

Franc Sa'gernik, obratovodja, obrtno podjetje Meža, Dravograd;

Jelka Salesin, poslovodja, gostinsko podjetje Turist hotel, Maribor;

Boris Samsa, komercialist, veletrgovina Tanin, Maribor;

Minka Sirše, pravni referent, podjetje za PTT promet Maribor;

Franc Skribe, trgovski poslovodja, veletrgovina Koloniale, Maribor;

Branko Stani, strokovni delavec za zavarovanje, tovarna dušika Ruše;

Monika Stergar, pravnik, Avtobusni promet Maribor;

Slavko Sternad, vodja detajla tekstilnega sektorja, veletrgovina Vema, Maribor;

Lavra Strugar, dipl. tekstilni tehnik, mariborska tekstilna tovarna Maribor;

Dušan Suhadolnik, dipl. inž. agronomije, referent za kmetijstvo in klasifikacijo zemljišč, skupščina občine Ptuj;

Mihael Šarman, vodja DE, Marles, lesna in pohištvena industrija Maribor;

Erih Šauperl, inženir-tehnolog, tovarna avtomobilov in motorjev Maribor, obrat Studenci;

Anton Šega, elektroinženir, EM Hidromontaža, Maribor;

Stefan Šeruga, tajnik, krajevna skupnost Murska Sobota;

Aleksander Šiftar, dipl. inž. agronomije, vodja obrata, podjetje za komunalno in stanovanjsko gospodarstvo Murska Sobota;

Slavko Širca, referent za gospodarski plan in analizo, podjetje za PTT promet Maribor;

Rado Šorli, vodja obrata, splošno gradbeno podjetje Konstruktor, Maribor;

Franci Špes, referent GRS, Elektrokovina, tovarna elektrokovinskih izdelkov, Maribor;

Franc Štelcer, analitik marketinga, Mariborska livarna, Maribor;

Olimpia Tanšek, dipl. ekonomist, tovarna avtomobilov in motorjev Maribor, obrat Tezno;

Mitja Tavčar, geometer, podjetje za nizke gradnje Nigrad, Maribor;

Dušan Toplak, vodja prodajnega sektorja, industrijsko podjetje Sigma, Ptuj;

Maks Toplišek, šef recepcije, gostinsko podjetje hotel Orel, Maribor;

Ciril Tovšak, grafik, časopisno založniško podjetje Mariborski tisk, Maribor;

Jože Užmah, dipl. ekonomist, skupščina občine Maribor;

Anton Vaupotič, inšpektor, služba družbenega knjigovodstva, podružnica 518 Maribor;

Vinko Vedlin, vodja proizvodnje, montažno podjetje Cevovod, Maribor;

Dragica Verbega, ekonomist, obrtno podjetje Pleskar, Ptuj;

Ciril Verstovšek, dipl. pravnik, načelnik oddelka, skupščina občine Maribor;

dr. Igor Vilfan, dipl. pravnik, pogodbeni profesor, višja pravna šola Maribor;

Franc Vrečko, inženir gradbeništva, gradbeno industrijsko podjetje Gradis, Ljubljana, gradbeno vodstvo Maribor;

Stefanija Vrešak, ekonomski tehnik, komunalni zavod za socialno zavarovanje Maribor;

Franc Zadravec, sekretar, veletrgovina Mercator, Ljubljana, PE Pannonia, Ptuj;

Jože Zorec, ekonomski tehnik, Metalna, tovarna za investicijsko opremo in izvajanje inženiringa, Maribor;

Jože Zorko, visoko kvalificirani ključavničar, delovodja, kovinsko podjetje Atmos, Maribor-Hoče;

Ernest Zupan, operativni tehnolog, Mariborska tekstilna tovarna, Maribor;

Slavko Žalar, dipl. inž. agronomije, tehnolog kleti, vinogradniško živinorejski kombinat Ljutomer;

Terezija Žunič, matičar in vodja krajevnega urada Križevci, skupščina občine Ljutomer;

Andrej Žunko, vodja izmene mehanske tehnologije, Mariborska tekstilna tovarna, Maribor.

O B R A Z L O Ž I T E V

Sodnikom porotnikom okrožnega gospodarskega sodišča v Mariboru je potekla dvoletna mandatna doba dne 29. 5. 1972.

V preteklem mandatnem obdobju je okrožno gospodarsko sodišče v Mariboru imelo 115 sodnikov porotnikov, sedaj pa predlagajo 150 sodnikov porotnikov.

Predsedstvo okrožnega gospodarskega sodišča v Mariboru utemeljuje svoj predlog z naslednjim:

»Delovne izkušnje zadnjih let, povišana sistemizacija sodniških mest na 9, nujno narekujejo, da se število porotnikov poviša na 150, da bi s tem prišlo do večje razbremenitve posameznih porotnikov.

Našemu predlogu za volitve porotnikov z dne 19. 3. 1968 smo priložili analitičen prikaz sorazmerne porazdelitve števila porotnikov med posamezna občinska območja, upoštevajoč pri tem število zaposlenih delavcev v posameznih organizacijah in občinah, razdeljeno po strokah dejavnosti. Pri tem smo upoštevali tudi še izkušnje o obremenjenosti sodišča z zadevami s posameznih delovnih področij gospodarskih organizacij, kakor tudi obremenjenost sodišča po zadevah s posameznih občinskih območij. Iz teh osnov izhajamo tudi pri tem predlogu.

Od dosedanjih porotnikov, ki so bili izvoljeni 29. 5. 1970, predlagamo, da bi komisija ponovno predlagala za izvolitev 57 državljanov, kar predstavlja 38 %, medtem ko bi bilo novih 93 državljanov, kar predstavlja 62 %.

Predlog je sestavljen na osnovi predlogov posameznih komisij za volitve in imenovanja občin našega področja. Tako zbrane predloge smo dali še v pretres oziroma v preverjanje republiškem sekretariatu za notranje zadeve ter občinskim in okrožnim sodiščem, ki so na našem področju.

Po izvršenem preverjanju smo ugotovili, da so predlagani in v priloženem imenskem seznamu cit. državljani z moralno-političnega vidika kakor tudi iz

vidika izkušenj ali strokovnosti sposobni za odgovorno porotniško funkcijo na gospodarskem sodišču.

Predloženi kandidati se s kandidaturo strinjajo in niso v sorodstvenem razmerju s sodniki tega sodišča.

Od 150 predlaganih kandidatov je 125 moških ali 83,3 % ter 25 žensk ali 16,7 %.

Med predlaganimi kandidati za sodnike porotnike je 12 delavcev iz neposredne proizvodnje, 58 vodilnih delavcev v neposredni proizvodnji v gospodarskih organizacijah, 59 je zaposlenih na vodilnih mestih v gospodarstvu, 10 v javni upravi, 5 v raznih zavodih, 2 v prosvetno-kulturnih institucijah, 3 v zdravstvu, 1 v JLA.

Od predlaganih kandidatov ima 37 kandidatov nižjo oz. nepopolno srednjo šolo, 40 popolno srednjo šolo, 36 višjo in 37 visoko izobrazbo.

Komisija skupščine SR Slovenije je na svoji seji dne 22. 6. 1972 razpravljala o kandidatih za sodnike porotnike okrožnega gospodarskega sodišča v Murski Soboti in na podlagi razprave daje predlog odloka o določitvi števila in izvolitvi sodnikov porotnikov okrožnega gospodarskega sodišča v Mariboru republiškem zboru skupščine SR Slovenije v obravnavo in izvolitev.

P R E D L O G O D L O K A

o imenovanju predsednika in članov upravnega odbora Prešernovega sklada

Na podlagi 17. alinee 135. člena in 5. alinee 152. člena ustave Socialistične republike Slovenije ter prvega odstavka II. amandmaja k ustavi Socialistične republike Slovenije in v zvezi s 5. členom zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o Prešernovem skladu (Uradni list SRS, št. 8-57/65) je skupščina Socialistične republike Slovenije na seji republiškega zbora sprejela

O D L O K

o imenovanju predsednika in članov upravnega odbora Prešernovega sklada

V upravni odbor sklada se imenujejo:

za predsednika:	dr. Dragotin Cvetko, redni profesor filozofske fakultete univerze v Ljubljani;
za člane:	Rafael Ajlec, muzikolog, urednik glasbenega programa RTV Ljubljana;
	Anton Aškerc, ravnatelj mestne ljudske knjižnice, Celje;
	dr. Branko Berčič, republiški podsekretar v republiškem sekretariatu za prosveto in kulturo;
	Lojze Filipič, dramaturg, Mestno gledališče ljubljansko;

Vanda Gerlovič, operna pevka, slovensko narodno gledališče, Opera, Ljubljana;

Franc Jakopin, višji predavatelj, filozofska fakulteta univerze v Ljubljani;

Grega Košak, dipl. inž. arh., Ljubljana, Streliška 1;

Ivan Krajnčič, upravnik slovenskega narodnega gledališča v Mariboru;

Niko Kralj, dipl. inž. arh., izredni profesor in predstojnik inštituta za industrijsko oblikovanje fakultete za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo univerze v Ljubljani;

Miško Kranjec, svobodni književnik, Ljubljana, Grubarjevo nabrežje 20;

Andrej Pavlovec, ravnatelj Loškega muzeja Škofja Loka;

Jože Pogačnik, režiser, Povšetova 14, Ljubljana;

Rudi Seligo, pisatelj, Kranj, Mlakarjeva ul. 2;

Klavdij Zornik, akademski slikar, profesor akademije za likovno umetnost v Ljubljani.

OBRAZLOŽITEV

Sedanjemu upravnemu odboru Prešernovega sklada je potekla mandatna doba 25. mārca 1972.

Skupščina SR Slovenije imenuje predsednika in 14 članov upravnega odbora Prešernovega sklada za dobo dveh let in sicer: predsednika in 6 članov izmed kulturnih in javnih delavcev, po enega člana pa na predlog Društva slovenskih pisateljev, Društva slovenskih likovnih umetnikov, Društva likovnih oblikovalcev Slovenije, Društva slovenskih skladateljev, Društva glasbenih umetnikov Slovenije, Zveze arhitektov Slovenije, Združenja dramskih umetnikov Slovenije in Društva slovenskih filmskih delavcev.

Kandidati za predsednika in 6 članov, ki jih imenuje skupščina SR Slovenije izmed kulturnih in javnih delavcev, so:

za predsednika upravnega odbora Prešernovega sklada:

dr. Dragotin Cvetko, redni profesor filozofske fakultete univerze v Ljubljani;

za člane:

Anton Aškerc, ravnatelj mestne ljudske knjižnice, Celje;

dr. Branko Berčič, republiški podsekretar v republiškem sekretariatu za prosveto in kulturo;

Franc Jakopin, višji predavatelj na filozofski fakulteti univerze v Ljubljani;

Miško Kranjec, svobodni književnik, Ljubljana, Grubarjevo nabrežje 20;

Ivan Krajnčič, upravnik Slovenskega narodnega gledališča v Mariboru;

Andrej Pavlovac, ravnatelj Loškega muzeja Škofja Loka.

Društva so predlagala naslednje kandidate:

Društvo slovenskih pisateljev Rudija Šeliga, pisatelja, Kranj, Mla-karjeva 2;

Društvo slovenskih likovnih umetnikov prof. Klavdija Zornika, aka-demskega slikarja, Ljubljana, Moškričeva 32;

Društvo likovnih oblikovalcev Slovenije prof. Nika Kralja, dipl. inž. arhitekture, izrednega profesorja in predstojnika inštituta za industrijsko obli-kovanje; fakulteta za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo univerze v Ljubljani;

Društvo slovenskih skladateljev Rafaela Ajleca, muzikologa, urednika glasbenega programa, RTV Ljubljana;

Društvo glasbenih umetnikov Slovenije Vando Gerlovič, prvakinja ljubljanske Opere;

Zveza arhitektov Slovenije Grega Košaka, dipl. inž. arhitekture, Ljub-ljana, Streliška 1;

Združenje dramskih umetnikov Slovenije Lojzeta Filipiča, drama-turga Mestnega gledališča v Ljubljani;

Društvo slovenskih filmskih delavcev Jožeta Pogačnika, režiserja, Ljubljana, Povšetova 14.

Da bi zagotovili kontinuiteto dela upravnega odbora sklada, so ponovno predlagani od dosedanjega sestava naslednji kandidati:

Anton Aškerc, Miško Kranjec in Andrej Pavlovac.

Na podlagi obširne razprave komisije skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja daje predlog odloka o imenovanju predsednika in članov uprav-nega odbora Prešernovega sklada prosvetno-kulturnemu zboru skupščine SR Slovenije v mnenje in republiškem zboru skupščine SR Slovenije v imeno-vanje.

PREDLOG ODLOKA

o razrešitvi sodnika okrožnega gospodarskega sodišča v Mariboru

Na podlagi 16. alinee 135. člena, 4. alinee 152. člena ustave Socialistične republike Slovenije ter drugega odstavka II. amandmaja in 2. točke XXIII. amandmaja k ustavi Socialistične republike Slovenije ter v zvezi s prvim odstavkom 50. člena zakona o gospodarskih sodiščih (Uradni list SFRJ, št. 7-83/65) je skupščina Socialistične republike Slovenije na seji republiškega zbora sprejela

ODLOK

o razrešitvi sodnika okrožnega gospodarskega sodišča v Mariboru

Rajko Kramberger se razreši dolžnosti sodnika okrožnega gospo-darskega sodišča v Mariboru z dne 31. 8. 1972.

OBRAZLOŽITEV

Predsedstvo okrožnega gospodarskega sodišča v Mariboru je odstopilo vlogo sodnika Rajka Krambergerja, v kateri prosi, da ga skupščina SR Slovenije razreši dolžnosti sodnika okrožnega gospodarskega sodišča v Mariboru, ker bo prevzel drugo dolžnost v zveznem sekretariatu za zunanje zadeve.

Komisija skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja predlaga, da republiški zbor skupščine SR Slovenije razreši Rajka Krambergerja dolžnosti sodnika okrožnega gospodarskega sodišča v Mariboru.

SEZNAM GOVORNIKOV

Republiški zbor

Ahlin Ivan: 85, 91, 116	Kocjan Slavko: 90
Barborič Boštjan: 111	Košir Martin: 47, 100
Belopavlovič Niko: 102	Kreft Ivan: 6, 37, 46, 70, 104, 106, 114, 139, 164, 168, 182
Benčina Drago: 71	Krese Leopold: 127
Berčič Branko: 40	Lubej Matevž: 162
Blinc Robert: 8	Maček Polde: 38, 94
Brajnik Edo: 78	Majerič Avgust: 12
Bricelj Franc: 50, 182	Makovec Stojan: 105
Brilej Jože: 97	Mihelič Magda: 108, 115, 157
Bogataj Jaka: 22, 152, 171	Mikoš Boris: 86, 90, 161, 181
Cerjak Ivan: 174	Napotnik Alojz: 14
Česnik Janko: 49, 74, 89, 92, 97, 101, 162, 163, 165	Orožen Marjan: 42
Črne Vlado: 163	Pirkmajer Edo: 27
Deberšek Jože: 47	Pislak Viktor: 78
Dernovšek Jože: 36	Polič Miloš: 20, 106
Dolenc Marjan: 6, 108	Pušenjak Rado: 35, 69, 85, 95, 135
Dolinšek Zdravko: 170	Razdevšek Franc: 81
Ekart Marjan: 93	Rigler Mojca: 79
Florjančič Jože: 4	Rus Vojan: 14, 27, 38, 124
Forte Karel: 77, 110, 113, 163	Seitel Viktor: 102, 165, 175
Gerbec Franci: 154, 166	Smrekar Andrej: 160
Gorišek Vlado: 151, 180	Stante Slavko: 143
Goslar Miran: 30	Stropnik Lojzka: 92
Hafner Vinko: 55	Škraban Aleksander: 5, 165, 181
Horjak Dušan: 148	Škrk Bojan: 99, 103
Jamar Mirko: 120	Telič Jože: 163
Jarc Boris: 165	Tramšek Jože: 136
Jenko Stane: 167, 169	Ulrih Ela: 18
Jere Franc: 8	Urbančič Marta: 101, 104
Jerman Mirko: 158	Verbič Janez: 78
Kastrin Vida: 153	Vižintin Milo: 7, 21, 76, 145, 160
Klančnik Gregor: 24, 131	Zidar Milovan: 82, 96
Klemenčič Ivo: 178, 179	Znidaršič Jože: 133
Kocijančič Janez: 32	

Gospodarski zbor

Atelšek Ivan: 186	Komel Lojze: 229
Babič Rudi: 266	Lesar Jože: 255
Berčič Branko: 268	Levstik Ljubo: 227
Bernard Lado: 217	Mahkovec Antek: 212
Bizajl Tomaž: 264	Makovec Stojan: 189, 194, 230, 248, 259
Božič Vinko: 261, 262	Markič Uroš: 190
Budihna Karmelo: 251, 259	Mikoš Boris: 215, 219, 220, 270
Cerkvenik Danilo: 231	Mlinar Martin: 245
Cuznar Franc: 276	Novinšek Jože: 231, 250
Draksler Zvonko: 190	Pernuš Jože: 197
Eržen Jože: 195	Peternel Igor: 186, 187
Fortuna Lojze: 235	Pogačnik Jože: 191, 194, 241
Gabrijel Miloš: 191, 210	Rozman Jožko: 208, 215, 216, 219, 224
Javornik Jože: 211	Saje Miro: 205
Justin Drago: 254	Simšič Stane: 263, 266
Klemenčič Ivo: 185, 228	Šajina Boris: 217
Knez Jože: 247	Škraban Aleksander: 208, 260, 262
Kolarič Janko: 193, 219	Škvarč Tone: 187, 217

Šnuderl Borut: 196
 Štante Slavko: 233
 Šter Janez: 257
 Tepina Jože: 189
 Valentinčič Jože: 237

Vidmar Martin: 242
 Zeilhofer Bogdan: 240
 Zemljak Jože: 245
 Žiberna Jožko: 202
 Žlebnik Mara: 227, 266

Prosvetno-kulturni zbor

Bizjak Franc: 308
 Bricelj Franc: 323
 Dolenc Marjan: 328
 Fusilli Leo: 308, 322
 Golar Manko: 280
 Hadži Dušan: 281
 Hasl Miran: 291
 Justin Desan: 306, 312
 Kornhauser Aleksandra: 282, 296, 314,
 316, 318, 321, 329, 336, 337
 Kramar Vinko: 337
 Lajevec Stanko: 331
 Lapajne Ivan: 286, 308
 Lavrič Dušan: 279, 280
 Lenič Jernej: 320

Lužnik Miro: 310
 Melanšek Jože: 298, 315
 Mikoš Boris: 327
 Mušič Vladimir: 284
 Plut Ciril: 314, 317
 Poljanšek Majda: 289
 Poljanšek Miloš: 284, 299, 309, 317, 318
 Rojc Emil: 335, 336
 Šega Drago: 333
 Šinigoj Dušan: 294
 Šlajmer-Japelj Majda: 321
 Uršič Vlado: 315
 Winkler Peter: 312, 318
 Zemljak Leopold: 281

Socialno-zdravstveni zbor

Bricelj Franc: 345, 360, 361
 Grabenšek Anton: 344, 375
 Javh Zdravko: 369
 Kapun Hinko: 358
 Kogej Miloš: 351
 Košir Anton: 371
 Kotnik Stane: 357
 Kovačič Edmond: 374
 Majhen Jože: 362
 Malešič Matija: 349
 Mikoš Boris: 373, 375

Pertot Vojteh: 362
 Potočnik Alojz: 340, 356
 Pratengrazer Jože: 375
 Sagaj Franc: 353, 363, 367
 Šabjan Nikolaj: 354, 360
 Špicar Bojan: 342
 Šuštar Emil: 361, 366
 Tomič Zora: 365, 366, 367, 369, 370
 Verstovšek Zvone: 368
 Veter Igor: 355
 Žampa Janez: 376

Enotni zbor delovnih skupnosti

Ekart Marjan: 379
 Goslar Miran: 387
 Hasl Miran: 413
 Hodalič Milan: 404
 Ivanec Ladislav: 415
 Javornik Jože: 386
 Kolarič Janko: 408
 Kosmač Franc: 386, 412
 Košuta Srečko: 387
 Kuhar Boris: 411
 Makovec Stojan: 410

Mrgole Mitja: 414
 Naglav Oskar: 382
 Novinšek Jože: 390
 Papič Ferdo: 406
 Prinčič Egon: 406
 Pungerčar Stane: 380, 384
 Rojc Emil: 404
 Simšič Stane: 380
 Valentinčič Jože: 400
 Zidar Milovan: 381, 385, 387
 Žlebnik Mara: 398, 416

Zasedanje delegatov občin

Berden Milan: 478
 Bernard Vlado: 430, 456
 Brumen Vida: 470
 Črne Vlado: 502, 504

Ebenšpanger Ernest: 431
 Ekart Marjan: 437, 446, 449, 451, 452,
 453
 Jogan Savin: 423, 451, 486

Kocjan Miro: 443, 449, 467	Seničar Štefan: 444
Kobe Tone: 478	Skok Franc: 499, 503
Marenk Ivo: 439, 445	Smolič Franc: 429
Mihovec Janez: 476	Suhadolnik Dušan: 422, 436
Miklavčič Ivo: 489	Šavle Branko: 493
Mikoš Boris: 424, 432, 436, 454, 455, 457, 484, 487, 495, 498, 504	Škraban Aleksander: 419, 422
Naglav Oskar: 421, 435, 444, 454	Šorn Maks: 501
Obreza Janez: 492	Usenik Rafael: 430
Osterman Elza: 440, 451, 452, 453	Vasa Branko: 477
Pečarič Marjan: 463, 486	Veber Ivan: 472
Pirnar Jožko: 431, 442	Vošnjak Sergej: 474, 483, 485, 486
Praček Jože: 440	Vraničar Marko: 495
Prezelj Marjan: 420, 428, 453, 457	Zadravec Branko: 434, 443
Senčur Polonca: 501	Zeilhofer Bogdan: 460, 480

Sekretariat Skupščine
dokumentacija

VSEBINA

Republiški zbor

43. seja — 21. junija 1972

Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost poslancev	3
2. Določitev dnevnega reda	3

Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika 42. seje republiškega zbora	4
2. Poslanska vprašanja	4
Govorniki:	
Jože Florjančič	4
Aleksander Škraban	5
Marjan Dolenc	6
Ivan Kreft	6
Milo Vižintin	7
Franc Jere	8
3. Fragmenti za formiranje raziskovalne politike	8
Govorniki:	
dr. Robert Blinc	8
Avgust Majerič	12
Alojz Napotnik	14
dr. Vojan Rus	14
Ela Ulrih	18
Miloš Polič	20
Milo Vižintin	21
Jaka Bogataj	22
Gregor Klančnik	24
dr. Vojan Rus	27
Edo Pirkmajer	27
Miran Goslar	30
4. Zaključni račun sklada Borisa Kidriča za leto 1971	31
5. Finančni načrt sklada Borisa Kidriča za leto 1972	31

6. Osnutek zakona o telesnokulturnih skupnostih	31
Govorniki:	
Janez Kocijančič	32
Rado Pušenjak	35
Jože Dernovšek	36
Ivan Kreft	37
Polde Maček	38
dr. Vojan Rus	38
7. Osnutek zakona o sredstvih za financiranje telesnokulturnih dejavnosti v SR Sloveniji	39
8. Osnutek zakona o obveznem pošiljanju tiskov	39
Govornik:	
dr. Branko Berčič	40
9. Statut Prešernovega sklada	41
10. Osnutek zakona o notranjih zadevah	42
Govorniki:	
Marjan Orožen	42
Ivan Kreft	46
Jože Deberšek	47
Martin Košir	47
Janko Česnik	49
Franc Bricelj	50
11. Osnutek zakona o stalni evidenci splošne volilne pravice in o volilnih imenikih	51
12. Predlog zakona o referendumu	52
13. Predlog zakona o pravosodnem izpitu	52
14. Volitve in imenovanja	52

44. seja — 28. junija 1972

Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost poslancev	54
2. Določitev dnevnega reda	54

Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika 42. seje republiškega zbora	55
2. Osnutek zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju	55
Govorniki:	
Vinko Hafner	55

Rado Pušenjak	69
Ivan Kreft	70
Drago Benčina	71
Janko Česnik	74
Milo Vižintin	76
Karel Forte	77
Viktor Pislak	78
Janez Verbič	78
Edo Brajnik	78
Mojca Rigler	79
 3. Informacija o obisku in razgovorih delegacije izvršnega sveta skupščine SR Slovenije v svobodni državi Bavarski in Ljudski republiki Madžarski	81
 Govornika:	
Franc Razdevšek	81
Milovan Zidar	82
 4. Osnutek zakona o delovno-varstvenem zavodu Ponikve	85
 Govornik:	
Rado Pušenjak	85
 5. Predlog zakona o razlastitvi in o prisilnem prenosu pravice uporabe	85
 Govorniki:	
Ivan Ahlin	85
Boris Mikoš	86
Janko Česnik	89
Slavko Kocijan	90
Boris Mikoš	90
Ivan Ahlin	91
 6. Predlog zakona o razpolaganju z nezazidanim stavbnim zemljiščem	92
 Govornika:	
Lojzka Stropnik	92
Janko Česnik	92
 7. Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o urbanističnem planiranju	92
 8. Predlog zakona o davku na promet nepremičnin	93
 Govornika:	
Marjan Ekart	93
Polde Maček	94
 9. Predlog zakona o republiškem davku na promet kmetijskih zemljišč, ki se pridobivajo v nekmetske namene	95
 Govorniki:	
Rado Pušenjak	95
Milovan Zidar	96
Janko Česnik	97
 10. Predlog zakona o odvetništvu in drugi pravni pomoči	97

Govorniki:	
dr. Jože Brilej	97
Bojan Škrk	99
Martin Košir	100
Janko Česnik	101
Marta Urbančič	101
Niko Belopavlovič	102
Viktor Seitel	102
Bojan Škrk	103
Marta Urbančič	104
11. Predlog zakona o udeležbi federacije pri financiranju zavarovanja izvoznih poslov	104
Govorniki:	
Ivan Kreft	104
Stojan Makovec	105
12. Predlog za izdajo zakona o financiranju druge etape investicijskih del na regulaciji Donave od Beograda do jugoslovansko-madžarske meje	105
Govornik:	
Miloš Polič	106
Ivan Kreft	106
Marjan Dolenc	108
Magda Mihelič	108
13. Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o šolah z italijanskim oziroma madžarskim učenim jezikom in o dvojezičnih šolah v SR Sloveniji	109
14. Predlog zakona o overitvi podpisov, pisave in prepisov	109
15. Predlog za izdajo zakona o semenu in sadikah	109
16. Osnutek zakona o ureditvi nekaterih vprašanj družbene kontrole cen v SR Sloveniji	109
17. Poslanska vprašanja	110
Govorniki:	
Karel Forte	110
Boštjan Barborič	111
Karel Forte	113
Ivan Kreft	114
18. Volitve in imenovanja:	
— predlog odloka o imenovanju predstavnikov SR Slovenije, ki jih imenuje skupščina SR Slovenije v skupščino republiške skupnosti otroškega varstva	115
— predlog odloka o soglasju k imenovanju direktorja zavoda SR Slovenije za produktivnost dela	115
19. Nadaljevanje razprave o predlogu za izdajo zakona o financiranju druge etape investicijskih del na regulaciji Donave od Beograda do jugoslovansko-madžarske meje	115
Govornik:	
Magda Mihelič	115

20. Poročilo o usklajevanju zakonov s področja zemljiške politike	116
---	-----

Govornik:

Ivan Ahlin	116
----------------------	-----

45. seja — 19. julija 1972

Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost poslancev	118
2. Sporočila pred določitvijo dnevnega reda	118
3. Določitev dnevnega reda	118

Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika 43. in 44. seje republiškega zbora	119
2. Osnutek družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971 do 1975 s stališči izvršnega sveta	120

Govorniki:

Mirko Jamar	120
dr. Vojan Rus	124
Leopold Krese	127
Gregor Klančnik	131
Jože Žnidaršič	133
Rado Pušenjak	135
Jože Tramšek	136
Ivan Kreft	139
Slavko Stante	143
Milo Vižintin	145
Dušan Horjak	148
Vlado Gorišek	151
Jaka Bogataj	152
Vida Kastrin	153
Franci Gerbec	154

4. Predlog odloka o pooblastitvi izvršnega sveta skupščine SR Slovenije, da razpolaga z določenimi sredstvi rezervnega sklada SR Slovenije za pomoč na poplavljenih območjih	156
5. Predlog odloka o pooblastitvi izvršnega sveta skupščine SR Slovenije za določanje selektivnih namenov za kredite iz določenih sredstev, s katerimi razpolaga SR Slovenija	156
6. Predlog odloka o razdelitvi deviz za potrebe republiških organov, za- vodov, organov družbenih organizacij, ožjih družbenopolitičnih skup- nosti in civilnih pravnih oseb v SR Sloveniji za leto 1972	157
7. Predlog zakona o dopolnitvi zakona o posebnem računu sredstev SR Slovenije za izravnavanje v gospodarstvu in za pospeševanje neka- terih gospodarskih dejavnosti	157

Govornik:

Magda Mihelič	157
-------------------------	-----

8. Predlog odloka o udeležbi SR Slovenije pri financiranju investicij za povečanje zmogljivosti šol ter domov za izobraževanje strokovnih kadrov v letu 1972	157
9. Predlog odloka o spremembi in dopolnitvi odloka o načinu in pogojih za uporabo sredstev, zbranih s prispevkom za graditev stanovanj za udeležence NOV	158
Govorniki:	
Mirko Jerman	158
Jože Telič	160
Milo Vižintin	160
Andrej Smrekar	160
Boris Mikoš	161
Janko Česnik	162
Matevž Lubej	162
Jože Telič	163
Karel Forte	163
Vlado Černe	163
Janko Česnik	163
10. Predlog zakona o ureditvi nekaterih vprašanj družbene kontrole cen v SR Sloveniji	164
Govorniki:	
Ivan Kreft	164
Boris Jarc	165
Viktor Seidl	165
Aleksander Škraban	165
Janko Česnik	165
11. Predlog odloka o zagotovitvi sredstev za pospeševanje založniške dejavnosti v letu 1972	166
12. Predlog odloka o sofinanciranju gradnje telovadnice v Študentskem naselju v Ljubljani iz republiških sredstev	166
Govornik:	
Franci Gerbec	166
13. Osnutek zakona o stanarinah	166
Govornika:	
Stane Jenko	167
Ivan Kreft	168
14. Osnutek zakona o ugotovitvah vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj	169
Govornik:	
Stane Jenko	169
15. Predlog za izdajo zakona o gozdovih	169
Govorniki:	
Zdravko Dolinšek	170
Jaka Bogataj	171
Ivan Cerjak	174
Viktor Seidl	175

16. Osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli	176
17. Osnutek zakona o dopolnitvi zakona o srednjem šolstvu	176
18. Finančni načrt dohodkov in izdatkov sklada obveznega starostnega zavarovanja kmetov za leto 1973	177
19. Volitve in imenovanja:	
— predlog odloka o razrešitvi in izvolitvi sodnikov za prekrške re-publiškega senata za prekrške	177
— predlog odloka o soglasju k imenovanju direktorja tekstilnega inštituta v Mariboru	177
— predlog odloka o imenovanju predstavnikov družbene skupnosti v svete zdravstvenih delovnih organizacij, ki jih imenuje skupščina SR Slovenije in o določitvi samoupravnih in družbenopolitičnih skupnosti, ki delegirajo svoje predstavnike v te svete	177
— predlog odloka o določitvi števila in o izvolitvi sodnikov porotnikov okrožnega sodišča v Celju	177
— predlog odloka o določitvi in izvolitvi sodnikov porotnikov okrož-nega gospodarskega sodišča v Mariboru	178
— predlog odloka o imenovanju predsednika in članov upravnega odbora Prešernovega sklada	178
— predlog odloka o razrešitvi sodnika okrožnega gospodarskega so-dišča v Mariboru	178
20. Poslanska vprašanja	178
Govorniki:	
Ivo Klemenčič	178
Vlado Gorišek	180
Boris Mikoš	181
Aleksander Škraban	181
Ivan Kreft	182
Franc Bricelj	182

Gospodarski zbor

41. seja — 28. junija 1972

Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost poslancev	184
2. Določitev dnevnega reda	184
3. Sporočila pred prehodom na dnevni red	184

Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika 40. seje gospodarskega zbora	185
2. Poslanska vprašanja	185

Govorniki:	
Ivo Klemenčič	185
Ivan Atelšek	186
Igor Peternel	186
Tone Škvarč	187
Igor Peternel	187
Stojan Makovec	189
Jože Tepina	189
Uroš Markič	190
Zvonko Draksler	190
Jože Pogačnik	191
Miloš Gabrijel	191
3. Osnutek zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju	192
Govorniki:	
Janko Kolarič	193
Jože Pogačnik	194
Stojan Makovec	194
Jože Eržen	195
Borut Snuderl	196
4. Informacija o delu gospodarskih sodišč v SR Sloveniji	197
Govornika:	
Jože Pernuš	197
Jožko Žiberna	202
5. Predlog zakona o razpolaganju z nezazidanim stavbnim zemljiščem . .	205
Govornika:	
dr. Mirko Saje	205
Jožko Rozman	208
6. Osnutek zakona o ureditvi nekaterih vprašanj družbene kontrole cen v SR Sloveniji	208
Govornika:	
Aleksander Škraban	208
Miloš Gabrijel	210
7. Predlog za izdajo zakona o semenu in sadikah	211
Govornik:	
Jože Javornik	211
8. Predlog zakona o udeležbi federacije pri financiranju zavarovanja izvoznih poslov	211
Govornik:	
Antek Mahkovec	212
9. Predlog odloka o soglasju k imenovanju direktorja zavoda SR Slovenije za produktivnost dela	212
10. Predlog zakona o razpolaganju z nezazidanim stavbnim zemljiščem . .	213
Govorniki:	
Jožko Rozman	215
Boris Mikoš	215

Joško Rozman	216
Tone Škvarč	217
Boris Šajina	217
11. Predlog zakona o razlastitvi in o prisilnem prenosu pravice uporabe . .	217
Govorniki:	
Lado Bernard	217
Joško Rozman	219
Boris Mikoš	219
Janko Kolarič	219
Boris Mikoš	220
12. Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o urbanističnem planiranju	223
13. Uskladitev spornih besedil	224
Govornik:	
Joško Rozman	224

42. seja — 17. julija 1972

Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost poslancev	226
2. Določitev dnevnega reda	226
Govornik:	
Mara Žlebnik	227

Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika 41. seje gospodarskega zbora	227
2. Poslanska vprašanja	227
Govorniki:	
Ljubo Levstik	227
Ivo Klemenčič	228
Lojze Komel	229
Stojan Makovec	230
Danilo Cerkvenik	231
3. Osnutek družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971—1975 . .	231
Govorniki:	
Jože Novinšek	231
Slavko Stante	233
Lojze Fortuna	235
Jože Valentinčič	237

Jože Pogačnik	241
Martin Vidmar	242
Martin Mlinar	245
Jože Zemljak	245
Jože Knez	247
Stojan Makovec	248
Bogdan Zeilhofer	249
Jože Novinšek	250
4. Predlog za izdajo zakona o gozdovih	251
Govorniki:	
Karmelo Budihna	251
Drago Justin	254
Jože Lesar	255
Janez Šter	257
Stojan Makovec	259
Karmelo Budihna	259
5. Predlog zakona o ureditvi nekaterih vprašanj družbene kontrole cen v SR Sloveniji	260
Govorniki:	
Aleksander Škraban	260
Vinko Božič	261
Aleksander Škraban	262
Vinko Božič	262
Stane Simšič	263
6. Predlog zakona o dopolnitvi zakona o sredstvih SR Slovenije za iz- ravnnavanja v gospodarstvu in za pospeševanje nekaterih gospodarskih dejavnosti	264
Govorniki:	
Tomaž Bizajl	264
Mara Žlebnik	266
Stane Simšič	266
Rudi Babič	266
7. Predlog odloka o zagotovitvi sredstev za pospeševanje založniške de- javnosti v letu 1972	268
Govornik:	
dr. Branko Berčič	268
8. Osnutek zakona o stanarinah	270
Govornik:	
Boris Mikoš	270
9. Osnutek zakona po ugotovitvi vrednosti stanovanjskih hiš in stano- vanj	273
10. Predlog odloka o soglasju k imenovanju direktorja tekstilnega inšti- tuta v Mariboru	274

43. seja — 19. julija 1972

Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost poslancev	275
2. Določitev dnevnega reda	275

Dnevni red:

1. Predlog odloka o pooblastitvi izvršnega sveta skupščine SR Slovenije za določanje selektivnih namenov za kredite in določenih sredstev, s katerimi razpolaga SR Slovenija	275
Govornik:	
Franc Cuznar	276
2. Amandma k predlogu zakona o dopolnitvi zakona o sredstvih SR Slovenije za izravnavanje v gospodarstvu in za pospeševanje nekaterih gospodarskih dejavnosti	276

Prosvetno-kulturni zbor

33. seja — 12. julija 1972

Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost poslancev	278
2. Določitev dnevnega reda	278
3. Sporočila pred prehodom na dnevni red	278

Dnevni red:

1. Odobritev 32. seje prosvetno-kulturnega zbora	279
2. Verifikacija mandatov novoizvoljenih poslancev	279
Govorniki:	
Dušan Lavrič	279
Manko Golar	280
Dušan Lavrič	280
Leopold Zemljak	281
3. Fragmenti za oblikovanje raziskovalne politike	281
Govorniki:	
Dušan Hadži	281
dr. Aleksandra Kornhauser	282

Vladimir Mušič	284
Miloš Poljanšek	284
4. Osnutek družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971—1975 . .	286
Govorniki:	
Ivan Lapajne	286
Majda Poljanšek	289
Miran Hasl	291
Dušan Šinigoj	294
dr. Aleksandra Kornhauser	296
Jože Melanšek	298
Miloš Poljanšek	299
Ivan Lapajne	303
5. Predlog predmetnika za osnovno šolo	306
Govorniki:	
dr. Desan Justin	306
Franc Bizjak	308
Leo Fusilli	308
Miloš Poljanšek	309
Miro Lužnik	310
dr. Desan Justin	312
6. Osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli .	312
Govorniki:	
Peter Winkler	312
Ciril Plut	314
dr. Aleksandra Kornhauser	314
Vlado Uršič	315
Jože Melanšek	315
dr. Aleksandra Kornhauser	316
Ciril Plut	317
Miloš Poljanšek	317
dr. Aleksandra Kornhauser	318
Miloš Poljanšek	318
Peter Winkler	318
7. Osnutek zakona o dopolnitvi zakona o srednjem šolstvu	319
Govorniki:	
Jernej Lenič	320
Majda Šlajmer-Japelj	321
dr. Aleksandra Kornhauser	321
8. Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o šolah z ita- lijanskim oziroma madžarskim učnim jezikom in o dvojezičnih šolah v SR Sloveniji	322
Govornik:	
Leo Fusilli	322
9. Potrditev statuta Prešernovega sklada	322
10. Osnutek zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju	323
Govornik:	
Franc Bricelj	323

11. Predlog odloka o imenovanju predsednika in članov upravnega odbora Prešernovega sklada	327
12. Poslanska vprašanja	327
Govorniki:	
Boris Mikoš	327
Marjan Dolenc	328
dr. Aleksandra Kornhauser	329
dr. Stanko Lajevce	331
Drago Šega	333

34. seja — 19. julija 1972

Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost poslancev	334
2. Določitev dnevnega reda	334

Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika 33. seje prosvetno-kulturnega zbora	334
2. Predlog odloka o udeležbi SR Slovenije pri financiranju investicij za povečanje zmogljivosti šol in domov za izobraževanje strokovnih kadrov v letu 1972	334

Govornika:

Emil Rojc	335
dr. Aleksandra Kornhauser	336
Emil Rojc	336

3. Predlog odloka o financiranju gradnje telovadnice v Študentskem naselju v Ljubljani iz republiških sredstev	337
---	-----

Govornika:

dr. Aleksandra Kornhauser	337
Vinko Kramar	337

Socialno-zdravstveni zbor

32. seja — 28. junija 1972

Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost poslancev 339
2. Sporočila pred določitvijo dnevnega reda 339
3. Določitev dnevnega reda 339

Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika 31. seje socialno-zdravstvenega zbora 340
2. Razprava o osnutku zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju 340

Govorniki:

Alojz Potočnik	340
dr. Bojan Špicar	342
Anton Grabenšek	344
Franc Bricelj	345
Matija Malešič	349
Miloš Kogej	351
Franc Sagaj	353
Nikolaj Šabjan	354
dr. Igor Veter	355

3. Poročilo o poslovanju pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji za leto 1971 355

Govornik:

Alojz Potočnik	356
--------------------------	-----

4. Osnutek zakona o delovno-varstvenem zavodu Ponikve 356
5. Predlog odloka o imenovanju predstavnikov SR Slovenije, ki jih imenuje skupščina SR Slovenije v skupščino republiške skupnosti otroškega varstva 357
6. Poslanska vprašanja 357

Govorniki:

Stane Kotnik	357
Hinko Kapun	358
Franc Bricelj	360
Nikolaj Šabjan	360
Franc Bricelj	361
Emil Suštar	361
dr. Jože Majhen	362
dr. Vojteh Pertot	362
Franc Sagaj	363

Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost poslancev	364
2. Sporočila pred določitvijo dnevnega reda	364
3. Določitev dnevnega reda	364

Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika 32. seje socialno-zdravstvenega zbora	365
2. Poslanska vprašanja	365
Govorniki:	
Zora Tomič	365
Emil Šuštar	366
Zora Tomič	366
Franc Sagač	367
Zora Tomič	367
Zvone Verstovšek	368
Zora Tomič	369
Zdravko Javh	369
3. Poročilo o protiepidemskih ukrepih ob epidemiji koz v Jugoslaviji . .	370
Govornika:	
Zora Tomič	370
dr. Anton Košir	371
4. Predlog odloka o spremembi in dopolnitvi odloka o načinu in pogojih za uporabo sredstev, zbranih s prispevkom za graditev stanovanj za udeležence NOV	373
Govorniki:	
Boris Mikoš	373
dr. Edmond Kovačič	374
Jože Pratengrazer	375
Boris Mikoš	375
Anton Grabenšek	375
5. Finančni načrt dohodkov in izdatkov sklada obveznega starostnega zavarovanja kmetov za leto 1973	376
Govornik:	
Janez Žampa	376
6. Predlog odloka o imenovanju predstavnikov družbene skupnosti v svete zdravstvenih delovnih organizacij, ki jih imenuje skupščina SR Slovenije in o določitvi samoupravnih in družbenopolitičnih skupnosti, ki delegirajo svoje predstavnike v te svete	377

Enotni zbor delovnih skupnosti

19. seja — 28. junija 1972

Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost poslancev	378
2. Določitev dnevnega reda	378

Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika 18. seje enotnega zbora	379
2. Predlog zakona o davku na promet nepremičnin	379

Govorniki:

Marjan Ekart	379
Stane Pungerčar	380
Stane Simšič	380

3. Predlog zakona o republiškem davku na promet kmetijskih zemljišč, ki se pridobivajo v nekmetske namene	381

Govorniki:

Milovan Zidar	381
Oskar Naglav	382

4. Predlog zakona o referendumu	383

5. Osnutek zakona o stalni evidenci splošne volilne pravice in volilnih imenikih	383

6. Sklepanje o soglasju k predlogu za izdajo zakona o financiranju druge etape investicijskih del pri regulaciji Donave od Beograda do jugoslovansko-madžarske meje skupaj s predlogom zakona o financiranju druge etape investicijskih del pri regulaciji Donave od Beograda do jugoslovansko-madžarske meje	384

Govorniki:

Stane Pungerčar	384
Milovan Zidar	385
Jože Javornik	386
Franc Kosmač	386
dr. Srečko Košuta	387
Milovan Zidar	387
Miran Goslar	387

20. seja — 19. julija 1972

Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost poslancev 389
2. Določitev dnevnega reda 389

Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika 19. seje enotnega zbora delovnih skupnosti . . . 390
2. Osnutek družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971 do 1975 390

Govorniki:

Jože Novinšek	390
Mara Žlebnik	398
Jože Valentinčič	400
dr. Milan Hodalič	404
Emil Rojc	404
Ferdo Papič	406
Egon Prinčič	406
Janko Kolarič	408
Stojan Makovec	410
dr. Boris Kuhar	411
Franc Kosmač	412
Miran Hasl	413
Mitja Mrgole	414
Ladislav Ivanec	415

3. Predlog odloka o razdelitvi deviz za potrebe republiških organov, zavodov, organov družbenih organizacij, ožjih družbenopolitičnih skupnosti in civilnopravnih oseb v SR Sloveniji za leto 1972 416
4. Predlog odloka o pooblastitvi izvršnega sveta skupščine SR Slovenije, da razpolaga z določenimi sredstvi rezervnega sklada SR Slovenije za pomoč na poplavljenih območjih 416

Govornik:

Mara Žlebnik	416
------------------------	-----

Zasedanje delegatov občin

23. zasedanje — 22. junija 1972

Pred dnevnim redom:

1. Določitev dnevnega reda 418
2. Sporočila pred prehodom na dnevni red 418

Dnevni red:

1. Osnutek zakona o ureditvi nekaterih vprašanj družbene kontrole cen v SR Sloveniji	418
Govorniki:	
Aleksander Škraban	419
Marjan Prezelj	420
Oskar Naglav	421
Dušan Suhadolnik	422
Aleksander Škraban	422
2. Ugotovitev navzočnosti delegatov	423
Govornik:	
Savin Jogan	423
3. Predlog zakona o razpolaganju z nezazidanim stavbnim zemljiščem . .	424
Govorniki:	
Boris Mikoš	424
Marjan Prezelj	428
Franc Smolič	429
Rafael Usenik	430
Vlado Bernard	430
Ernest Ebenšpanger	431
Jožko Pirnar	431
Boris Mikoš	432
Branko Zadavec	434
Oskar Naglav	435
Boris Mikoš	436
Dušan Suhadolnik	436
4. Predlog zakona o davku na promet nepremičnin	437
Govorniki:	
Marjan Ekart	437
Ivo Marenk	439
Jože Praček	440
Elza Osterman	440
Jožko Pirnar	442
Miro Kocijan	443
Branko Zadavec	443
Oskar Naglav	444
Štefan Seničar	444
Ivo Marenk	445
Marjan Ekart	446
Miro Kocijan	449
Marjan Ekart	449
Savin Jogan	451
Elza Osterman	451
Marjan Ekart	451
Elza Osterman	452
Marjan Ekart	452
Elza Osterman	453
Marjan Ekart	453
Marjan Prezelj	453
Boris Mikoš	454
Oskar Naglav	454
Boris Mikoš	455
Lado Bernard	456
Marjan Prezelj	457
Boris Mikoš	457

24. zasedanje — 10. julija 1972

Pred dnevnim redom:

1. Določitev dnevnega reda	459
2. Sporočila pred prehodom na dnevni red	459

Dnevni red:

1. Osnutek družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971 do 1975
s stališči izvršnega sveta	459

Govorniki:

Bogdan Zeilhofer	460
Marjan Pečarič	463
Miro Kocijan	467
Vida Brumen	470
Ivan Veber	472
Sergej Vošnjak	474
Janez Mihovec	476
Branko Vasa	477
Tone Kobe	478
Milan Berden	478
Bogdan Zeilhofer	480
Sergej Vošnjak	483
Boris Mikoš	484
Sergej Vošnjak	485
Marjan Pečarič	486
Sergej Vošnjak	486

2. Ugotovitev navzočnosti delegatov	486

Govornik:

Savin Jogan	486
-----------------------	-----

3. Osnutek zakona o stanarinah in osnutek zakona o ugotovitvi vrednosti
stanovanjskih hiš in stanovanj	487

Govorniki:

Boris Mikoš	487
Ivo Miklavčič	489
Janez Obreza	492
Branko Šavle	493
Marko Vraničar	495
Boris Mikoš	495

4. Predlog odloka o spremembi in dopolnitvi odloka o načinu in pogojih
za uporabo sredstev, zbranih s prispevkom za graditev stanovanj za
udeležence NOV	498

Govorniki:

Boris Mikoš	498
Franc Skok	499
Maks Šorn	501
Polonca Senčur	501

Vlado Črne	502
Franc Skok	503
Vlado Črne	504
Boris Mikoš	504

Priloge

1. Pismena vprašanja poslancev:

— Karel Forte, poslanec republiškega zbora	507
— Boris Jarc, poslanec republiškega zbora	508
— Stane Jenko, poslanec republiškega zbora	509
— Mirko Jerman, poslanec republiškega zbora	509
— Ivan Kreft, poslanec republiškega zbora	510
— Polde Maček, poslanec republiškega zbora	510
— Magda Mihelič, poslanka republiškega zbora	511
— Ivan Atelšek, poslanec gospodarskega zbora	512
— Danilo Cerkvnik, poslanec gospodarskega zbora	513
— David Jazbec, poslanec gospodarskega zbora	514
— Miloš Gabrijel, poslanec gospodarskega zbora	514
— Jože Pogačnik, poslanec gospodarskega zbora	515
— Tone Škvarč, poslanec gospodarskega zbora	516
— Žarko Žigon, poslanec gospodarskega zbora	517
— Ferdinand Vode, poslanec socialno-zdravstvenega zbora	517

2. Poročilo k fragmentom za formiranje raziskovalne politike	518
— odbora za prosveto in kulturo republiškega zbora	518
— komisije skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost	520

3. Predlog odloka o potrditvi zaključnega računa sklada Borisa Kidriča za leto 1971	523
Obrazložitev	523

Poročila:

— komisije skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost	523
— odbora prosvetno-kulturnega zbora za znanstveno-raziskovalno delo	525
— zakonodajno-pravne komisije	526

4. Predlog odloka o potrditvi finančnega načrta sklada Borisa Kidriča za leto 1972	526
Obrazložitev	526

Poročilo:

— zakonodajno-pravne komisije	527
---	-----

5. Osnutek zakona o telesnokulturnih skupnostih	528
Obrazložitev	532
Mnenja, stališča in predlogi delegatov občin	536

Poročila:

— odbora za prosveto in kulturo republiškega zbora	537
— odbora za finance in proračun republiškega zbora	539
— odbora prosvetno-kulturnega zbora za telesno kulturo	539
— zakonodajno-pravne komisije	541

6. Osnutek zakona o sredstvih za financiranje telesnokulturne dejavnosti v SR Sloveniji	544
Obrazložitev	544
Mnenja, stališča in predlogi delegatov občin	546
Poročila:	
— odbora za finance in proračun republiškega zbora	548
— odbora za prosveto in kulturo republiškega zbora	548
— odbora za finance gospodarskega zbora — mnenje	548
— odbora prosvetno-kulturnega zbora za telesno kulturo	549
— zakonodajno-pravne komisije	549
7. Osnutek zakona o obveznem pošiljanju tiskov	550
Obrazložitev	553
Poročila:	
— odbora prosvetno-kulturnega zbora za kulturne dejavnosti	557
— odbora za prosveto in kulturo republiškega zbora	557
— zakonodajno-pravne komisije	557
8. Predlog odloka o potrditvi statuta Prešernovega sklada	558
Obrazložitev	558
Poročila:	
— odbora republiškega zbora za prosveto in kulturo in odbora prosvetno-kulturnega zbora za kulturne dejavnosti	559
— zakonodajno-pravne komisije	560
9. Osnutek zakona o notranjih zadevah	560
Obrazložitev	590
Mnenja, stališča in predlogi delegatov občin	594
Poročila:	
— odbora za družbenopolitični sistem in notranjo politiko republiškega zbora	596
— zakonodajno-pravne komisije	601
10. Osnutek zakona o stalni evidenci splošne volilne pravice in o volilnih imenikih	604
Obrazložitev	613
Poročila:	
— odbora za družbenopolitični sistem in notranjo politiko republiškega zbora	616
—časne komisije enotnega zbora delovnih skupnosti za družbenopolitične odnose	617
— zakonodajno-pravne komisije	618
11. Predlog zakona o referendumu	620
Obrazložitev	625
Poročila:	
— zakonodajno-pravne komisije	627
— odbora za družbenopolitični sistem in notranjo politiko republiškega zbora	627
—časne komisije za družbenopolitične odnose enotnega zbora delovnih skupnosti	627

12. Predlog zakona o pravosodnem izpitu	628
Obrazložitev	631
Poročila:	
— odbora za družbenopolitični sistem in notranjo politiko republiškega zbora	633
— odbora za družbenopolitični sistem in notranjo politiko republiškega zbora — dodatno poročilo	634
— zakonodajno-pravne komisije	634
— zakonodajno-pravne komisije — dodatno poročilo	636
13. Osnutek zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju	637
Obrazložitev	686
Stališča izvršnega sveta	702
Poročila:	
— odbora republiškega zbora za socialno politiko in zdravstvo in odbora socialno-zdravstvenega zbora za invalidsko in pokojninsko zavarovanje ter invalidsko varstvo	704
— odbora prosvetno-kulturnega zbora za kulturne dejavnosti	707
— zakonodajno-pravne komisije	709
14. Osnutek zakona o delovno-varstvenem zavodu Ponikve	713
Obrazložitev	714
Poročila:	
— odbora socialno-zdravstvenega zbora za socialno in otroško varstvo	714
— odbora za socialno politiko in zdravstvo republiškega zbora	715
— zakonodajno-pravne komisije	715
15. Predlog zakona o razlastitvi in o prisilnem prenosu pravice uporabe	715
Obrazložitev	728
Mnenja, stališča in predlogi delegatov občin	730
Poročila:	
— odbora za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo republiškega zbora	732
— odbora za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo republiškega zbora — dodatno poročilo	735
— odbora za finance in proračun republiškega zbora	735
— odbora za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora	736
— zakonodajno-pravne komisije	738
— zakonodajno-pravne komisije — dodatno poročilo	740
16. Predlog zakona o razpolaganju z nezazidanim stavbnim zemljiščem	743
Obrazložitev	748
Amandma izvršnega sveta	750
Mnenja, stališča in predlogi delegatov občin	751
Poročila:	
— odbora za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo republiškega zbora	752
— odbora za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo republiškega zbora — dodatno poročilo	753
— odbora za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora	753
— zakonodajno-pravne komisije	755
— zakonodajno-pravne komisije — dodatno poročilo	755

17. Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o urbanističnem planiranju	756
Obrazložitev	758
Mnenje delegatov občin	759
Poročila:	
— odbora za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo republiškega zbora	759
— odbora za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo republiškega zbora — dodatno poročilo	760
— odbora za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora	760
— zakonodajno-pravne komisije	761
— zakonodajno-pravne komisije — dodatno poročilo	761
18. Predlog zakona o davku na promet nepremičnin	762
Obrazložitev	767
Amandma izvršnega sveta	772
Mnenja, stališča in predlogi delegatov občin	772
Poročila:	
— odbora za finance in proračun republiškega zbora in odbora za finance gospodarskega zbora	775
— odbora za finance in proračun republiškega zbora — dodatno poročilo	777
— začasne komisije enotnega zbora delovnih skupnosti za proučitev vprašanj iz področja družbenoekonomskih odnosov	777
— zakonodajno-pravne komisije	778
— zakonodajno-pravne komisije — dodatno poročilo	780
19. Predlog zakona o republiškem davku na promet kmetijskih zemljišč, ki se pridobivajo v nekmetijske namene	780
Obrazložitev	781
Amandma izvršnega sveta	783
Poročila:	
— odbora za finance in proračun republiškega zbora	783
— začasne komisije enotnega zbora delovnih skupnosti za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov	784
— zakonodajno-pravne komisije	784
20. Predlog sklepa o obravnavi soglasja k predlogu zakona o udeležbi federacije pri financiranju zavarovanja izvoznih poslov	785
Poročilo:	
— odbora za finance in proračun, odbora za proizvodnjo in blagovni promet republiškega zbora in odbora za finance gospodarskega zbora	786
21. Predlog stališč k predlogu za izdajo in k predlogu zakona o financiranju druge etape investicijskih del na regulaciji Donave od Beograda do jugoslovansko-madžarske meje	788
Poročila:	
— odbora za finance in proračun republiškega zbora in odbora za finance gospodarskega zbora	790
— odbora za finance in proračun republiškega zbora — dodatno poročilo	791
— začasne komisije enotnega zbora delovnih skupnosti za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov	791

— začasne komisije enotnega zbora delovnih skupnosti za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov — dodatno poročilo	792
22. Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o šolah z italijanskim oziroma madžarskim učnim jezikom in o dvojezičnih šolah v Socialistični republiki Sloveniji	793
Obrazložitev	796
Poročila:	
— odbora za prosveto in kulturo republiškega zbora	800
— zakonodajno-pravne komisije	800
— odbora za vzgojo in izobraževanje prosvetno-kulturnega zbora	800
23. Predlog zakona o odvetništvu in drugi pravni pomoči	800
Obrazložitev	807
Poročila:	
— komisije skupščine SR Slovenije za pravosodje	811
— komisije skupščine SR Slovenije za pravosodje — dodatno poročilo	813
— odbora za družbenopolitični sistem in notranjo politiko republiškega zbora	814
— zakonodajno-pravne komisije	817
24. Predlog zakona o overitvi podpisov, pisave in prepisov	820
Obrazložitev	824
Poročila:	
— zakonodajno-pravne komisije	824
— odbora za družbenopolitični sistem in notranjo politiko	825
25. Osnutek zakona o družbenem dogovoru in samoupravnem sporazumu o ukrepih za stabilizacijo trga z živino in živalskimi proizvodi	825
Obrazložitev	827
Poročila:	
— odbora za finance in proračun republiškega zbora	829
— odbora za proizvodnjo in blagovni promet republiškega zbora	830
— odbora za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora	830
— zakonodajno-pravne komisije	830
26. Predlog za izdajo zakona o semenu in sadikah	831
Poročila:	
— odbora za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora	845
— odbora za proizvodnjo in blagovni promet republiškega zbora	846
— zakonodajno-pravne komisije	846
27. Osnutek zakona o ureditvi nekaterih vprašanj družbene kontrole cen v SR Sloveniji	847
Obrazložitev	851
Mnenja, stališča in predlogi delegatov občin	853
Poročila:	
— odbora republiškega zbora za družbenoekonomske odnose	855
— odbora za proizvodnjo in blagovni promet republiškega zbora	856

— odbora za finance gospodarskega zbora	857
— odbora za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora . .	858
— zakonodajno-pravne komisije	858
28. Osnutek družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971—1975 . .	859
Mnenja, stališča in predlogi delegatov občin	940
Poročila:	
— odbora za proizvodnjo in blagovni promet in odbora za družbeno- ekonomske odnose republiškega zbora	949
— odbora za finance in proračun republiškega zbora	952
— odbora za prosveto in kulturo republiškega zbora	955
— odbora republiškega zbora za socialno politiko in zdravstvo	957
— odbora za družbenopolitični sistem in notranjo politiko republi- škega zbora	960
— odbora za proizvodnjo in blagovni promet in odbora za družbeno- ekonomske odnose gospodarskega zbora	961
— skupine poslancev prosvetno-kulturnega zbora	965
— skupine poslancev socialno-zdravstvenega zbora	967
— začasne komisije enotnega zbora delovnih skupnosti za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov	970
— komisije za varstvo okolja	972
— zakonodajno-pravne komisije	973
29. Predlog odloka o potrditvi srednjeročnega načrta vodnega gospodar- stva SR Slovenije za obdobje 1971 do 1975	973
Obrazložitev	973
Mnenja, stališča in predlogi delegatov občin	975
Poročila:	
— odbora za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo republiškega zbora	976
— komisije za varstvo okolja	977
— zakonodajno-pravne komisije	978
30. Predlog odloka o pooblastitvi izvršnega sveta skupščine SR Slovenije, da razpolaga z določenimi sredstvi rezervnega sklada SR Slovenije za pomoč na poplavljenih območjih	979
Obrazložitev	979
Poročila:	
— odbora za finance in proračun republiškega zbora	979
— zakonodajno-pravne komisije	980
31. Predlog odloka o pooblastitvi izvršnega sveta skupščine SR Slovenije za določanje selektivnih namenov za kredite iz določenih sredstev, s katerimi razpolaga SR Slovenija	980
Obrazložitev	981
Poročila:	
— odbora za finance in proračun republiškega zbora	981
— zakonodajno-pravne komisije	982
32. Predlog odloka o razdelitvi deviz za potrebe republiških organov, zavodov, organov družbenih organizacij, ožjih družbenopolitičnih skupnosti in civilnih pravnih oseb v SR Sloveniji za leto 1972	982
Obrazložitev	983

Poročila:	
— odbora za finance in proračun republiškega zbora	987
— začasne komisije enotnega zbora delovnih skupnosti za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov	987
— zakonodajno-pravne komisije	987
33. Predlog zakona o dopolnitvi zakona o sredstvih SR Slovenije za izravnavanja v gospodarstvu in za pospeševanje nekaterih gospo- darskih dejavnosti	987
Obrazložitev	988
Poročila:	
— odbora za finance in proračun republiškega zbora	988
— odbora za prosveto in kulturo republiškega zbora	989
— zakonodajno-pravne komisije	989
34. Predlog odloka o udeležbi SR Slovenije pri financiranju investicij za povečanje zmogljivosti šol ter domov za izobraževanje strokovnih kadrov v letu 1972	989
Obrazložitev	990
Poročila:	
— odbora za finance in proračun republiškega zbora	992
— odbora za prosveto in kulturo republiškega zbora	993
— zakonodajno-pravne komisije	993
35. Predlog zakona o ureditvi nekaterih vprašanj družbene kontrole cen v SR Sloveniji	993
Obrazložitev	997
Poročila:	
— odbora republiškega zbora za družbenoekonomske odnose	1000
— odbora za finance gospodarskega zbora	1000
— zakonodajno-pravne komisije	1001
36. Predlog odloka o zagotovitvi sredstev za pospeševanje založniške dejavnosti v letu 1972	1003
Obrazložitev	1004
Poročila:	
— odbora za finance in proračun republiškega zbora	1004
— odbora za finance gospodarskega zbora	1005
— odbora za kulturne dejavnosti prosvetno-kulturnega zbora — mnenje	1006
— odbora za prosveto in kulturo republiškega zbora	1006
— zakonodajno-pravne komisije	1006
37. Predlog odloka o sofinanciranju gradnje telovadnice v Študentskem naselju v Ljubljani iz republiških sredstev	1007
Obrazložitev	1008
Poročila:	
— odbora za finance in proračun republiškega zbora	1009
— odbora za prosveto in kulturo republiškega zbora — mnenje	1009
— zakonodajno-pravne komisije	1009

38. Predlog odloka o spremembi in dopolnitvi odloka o načinu in pogojih za uporabo sredstev, zbranih s prispevkom za graditev stanovanj za udeležence NOV	1009
Obrazložitev	1010
Mnenja, stališča in predlogi delegatov občin	1014
Poročila:	
— komisije skupščine SR Slovenije za vprašanja borcev NOV	1015
— zakonodajno-pravne komisije	1016
— zakonodajno-pravne komisije — dodatno poročilo	1017
39. Osnutek zakona o stanarinah	1017
Obrazložitev	1019
Mnenja, stališča in predlogi delegatov občin	1021
Poročila:	
— odbora za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo republiškega zbora	1023
— odbora za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora . . .	1024
— zakonodajno-pravne komisije	1027
40. Osnutek zakona o ugotovitvi vrednosti stanovanjskih hiš in stanovanj	1029
Obrazložitev	1031
Mnenja, stališča in predlogi delegatov občin	1032
Poročila:	
— odbora za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo republiškega zbora	1033
— odbora za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora . . .	1034
— zakonodajno-pravne komisije	1034
41. Predlog za izdajo zakona o gozdovih	1035
Poročila:	
— odbora za proizvodnjo in blagovni promet republiškega zbora . . .	1062
— odbora za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora . .	1063
— zakonodajno-pravne komisije	1064
42. Osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli .	1066
Obrazložitev	1067
Poročila:	
— odbora za prosveto in kulturo republiškega zbora	1069
— odbora prosvetno-kulturnega zbora za vzgojo in izobraževanje . .	1070
— odbora republiškega zbora za prosveto in kulturo ter odbora prosvetno-kulturnega zbora za vzgojo in izobraževanje	1071
— zakonodajno-pravne komisije	1073
43. Osnutek zakona o dopolnitvi zakona o srednjem šolstvu	1074
Obrazložitev	1074
Poročila:	
— odbora za prosveto in kulturo republiškega zbora	1077
— odbora prosvetno-kulturnega zbora za vzgojo in izobraževanje . .	1077
— zakonodajno-pravne komisije	1078

44. Predlog odloka o soglasju k finančnemu načrtu dohodkov in izdatkov sklada obveznega starostnega zavarovanja skupnosti starostnega zavarovanja kmetov SR Slovenije za leto 1973	1079
Obrazložitev	1079
Poročila:	
— odbora republiškega zbora za socialno politiko in zdravstvo	1080
— zakonodajno-pravne komisije	1081
45. Poročilo o obravnavi poročila o poslovanju pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji v letu 1971	1081
46. Poročilo o izidu nadomestnih volitev poslanca v prosvetno-kulturni zbor skupščine SR Slovenije v tretji volilni enoti Gornja Radgona . .	1083
47. Poročilo o izidu nadomestnih volitev poslanca v prosvetno-kulturni zbor skupščine SR Slovenije v devetnajsti volilni enoti Ljubljana-Vič-Rudnik	1084
48. Poročilo k fragmentom za formiranje raziskovalne politike	1085
49. Poročilo k predlogu predmetnika za osnovne šole	1088
50. Predlog odloka o izvolitvi sodnika okrožnega gospodarskega sodišča v Kopru	1089
Obrazložitev	1090
51. Predlog odloka o izvolitvi sodnika okrožnega sodišča v Mariboru . .	1090
Obrazložitev	1091
52. Predlog odloka o določitvi števila in izvolitvi sodnikov porotnikov okrožnega sodišča v Novi Gorici	1091
Obrazložitev	1094
53. Predlog odloka o določitvi števila in izvolitvi sodnikov porotnikov okrožnega sodišča v Kopru	1095
Obrazložitev	1100
54. Predlog odloka o soglasju k imenovanju direktorja zavoda SR Slovenije za produktivnost dela	1101
Obrazložitev	1102
55. Predlog odloka o imenovanju predstavnikov SR Slovenije, ki jih imenuje skupščina SR Slovenije v skupščino republiške skupnosti otroškega varstva	1102
Obrazložitev	1103
56. Predlog odloka o razrešitvi in izvolitvi sodnikov za prekrške republiškega senata za prekrške	1103
Obrazložitev	1103
57. Predlog odloka o soglasju k imenovanju direktorja tekstilnega inštituta v Mariboru	1104
Obrazložitev	1104

58. Predlog odloka o imenovanju predstavnikov družbene skupnosti v svete zdravstvenih delovnih organizacij, ki jih imenuje skupščina SR Slovenije in o določitvi samoupravnih in družbenopolitičnih skupnosti, ki delegirajo svoje predstavnike v te svete	1105
Obrazložitev	1109
59. Predlog odloka o določitvi števila in izvolitvi sodnikov porotnikov okrožnega sodišča v Celju	1110
Obrazložitev	1115
60. Predlog odloka o določitvi števila in izvolitvi sodnikov porotnikov okrožnega gospodarskega sodišča v Mariboru	1116
Obrazložitev	1121
61. Predlog odloka o imenovanju predsednika in članov upravnega odbora Prešernovega sklada	1122
Obrazložitev	1123
62. Predlog odloka o razrešitvi sodnika okrožnega gospodarskega sodišča v Mariboru	1124
Obrazložitev	1125
63. Seznam govornikov	1126

Izdala in založila
Skupščina SR Slovenije

Odgovorni urednik
Milan Megušar-Borut

Natisnila
tiskarna »Jože Moškrič«
v Ljubljani

junija 1973

v 300 izvodih

Obseg 1160 strani

Z odločbo republiškega sekretariata za prosveto in kulturo SR Slovenije, št.421-2/72,
z dne 28. 9. 1972, je edicija oproščena temeljnega davka od prometa proizvodov.

SKUPŠČINA SRS
DOKUMENTACIJA

H-S:18/211